ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΑΡΧΕΙΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΑΡΧΕΙΟ

ΓΕΓΟΝΟΤΑ & ΚΕΙΜΕΝΑ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητής Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΙΔΡΥΜΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΚΚ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:
Γεώργιος Α. Χριστόπουλος, Ἰωάννης Κ. Μπαστιᾶς

Ἐκδοτική ἐπιμέλεια: Δώρα Κομίνη-Διαλέτη
Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Ἀγγέλα Σίμου
Συντονισμός ἐκδόσεως: Εὐάνθης Χατζηβασιλείου
Σχεδιασμός τίτλου: Σπύρος Καραχρῆστος
Ἐπιλογή φωτογραφιῶν: Τατιάνα Σουμαλεύρη-Φίλη
Διορθώσεις κειμένων: Δώρα Κομίνη-Διαλέτη
Σελιδοποίηση: Μαίρη Ἀντωνοπούλου, Ἑλένη Μήλου
Στοιχειοθεσία: Φ. Παναγόπουλος καί Σία Ο.Ε.
Ἀναπαραγωγή φωτογραφιῶν: Σ. Παπαδόπουλος — Κ. Ἀλεξανδρῆς Ε.Π.Ε.

Ὑπεύθυνοι παραγωγῆς: Αἰμιλιανός Μπαστιᾶς, Δημήτριος Τζίμας
Μοντάζ: Ἀθανασία Γεμιχοπούλου
Ἐκτύπωση: Γραφικές Τέχνες Λεωνίδας Καρυδάκης
Ἐκτύπωση ἐξωφύλλου: Ἐκδοτική Ἑλλάδος Α.Ε.
Βιβλιοδεσία: Κ. Στάμου καί Σία Ο.Ε.

ISBN 960-213-265-5 (set)
ISBN 960-213-349-X

Copyright © 1996
Ἵδρυμα Κωνσταντῖνος Γ. Καραμανλῆς

IKK

11

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ
1977-1980

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄
1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979 - 15 ΜΑΪΟΥ 1980

ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 13

ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ 15

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΕ ΠΕΔΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ 45

28 ΜΑΪΟΥ 1979 131

ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ 187

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΚΙΝΟ 229

ΚΟΡΥΦΩΣΗ ΜΑΚΡΑΣ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΙΚΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ 321

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ 431

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 475

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ 499

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ 503

Ἡ ἀνάδειξη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τό Μάιο τοῦ 1980, ἐπέστεψε μιά γόνιμη πολιτική θητεία, μοναδική σέ διάρκεια στόν ἑλληνικό δημόσιο βίο: τέσσερις δεκαετίες μέλος τοῦ κοινοβουλίου, ὀκτώ χρόνια ὑπουργός, δεκατέσσερα πρωθυπουργός... Ἤδη, ἡ ἄσκηση τῶν πρωθυπουργικῶν του καθηκόντων, στήν ὕστατη φάση της, συνέπιπτε, μετά τή διασφάλιση τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν, μέ τήν κορύφωση τῶν κυβερνητικῶν προσπαθειῶν γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη καί τόν κοινωνικό ἐκσυγχρονισμό τῆς χώρας, ἐνῶ, ταυτόχρονα, διανοιγόταν ἡ προοπτική τῆς πολυδύναμης συμμετοχῆς της στή διεθνῆ ζωή. Παράλληλα, ἰδιαίτερα ἔντονο ἐκδηλωνόταν τό ἐνδιαφέρον τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά τήν ἐνίσχυση καί ἀνάδειξη τῆς πολιτισμικῆς παραδόσεως καί τῆς σύγχρονης πνευματικῆς φυσιογνωμίας τοῦ ἔθνους. Κορυφαῖο ἱστορικό γεγονός, ἡ ἐνσωμάτωση τῆς Ἑλλάδος στόν κόσμο τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων ἀποτέλεσε ὕψιστη δικαίωση μακρῶν ἀγώνων καί ἐλπίδων τοῦ Κ. Καραμανλῆ.

ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

«Τό 1979», τόνισε ὁ Κωνσταντῖνος Τσάτσος χαιρετίζοντας — ὡς πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας — τό Νέο Ἔτος, «ἡ πορεία μας θά συνδεθῆ κατά τρόπον ὀργανικό καί ὁριστικό μέ τήν πορεία τῶν λαῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, τῶν ὁποίων οἱ ἰδέες ἀναβλύζουν ἀπό τίς ἴδιες πηγές, ἀπό τίς ὁποῖες ἐμεῖς ἀπό αἰῶνες ἀντλοῦμε καί τῶν ὁποίων κοινοί στόχοι εἶναι ἡ παγκόσμια εἰρήνη, ἡ ἐθνική ἀσφάλεια, ἡ πραγματική δημοκρατία καί ἡ ἐν δικαιοσύνῃ ἀνάπτυξη τῆς εὐημερίας, ἀπό κοινοῦ, ὅλων τῶν μελῶν της. Μπαίνοντας σάν ἰσότιμα μέλη σέ μιά μεγαλύτερη καί πολυσύνθετη κοινωνία, πού διέπεται ἀπό δικούς της γενικούς νόμους, οἱ ὁποῖοι ἀνταποκρίνονται σέ κοινές ἀνάγκες καί σέ συμφέροντα ὅλων τῶν ἑταίρων, εἶναι φυσικό νά καλούμεθα νά προσαρμοσθοῦμε πρός μιά νέα μορφή ζωῆς, ἔτσι ὅπως οἱ κῶμες προσαρμόσθηκαν στούς ἀρχαίους χρόνους, ὅταν ἐνώνονταν σέ πόλεις...»

Ἡ θετική ἀνταπόκριση στήν εὐρωπαϊκή πρόκληση θά ἀπαιτήσει τήν κατάλληλη προπαρασκευή τῆς ἑλληνικῆς πολιτείας. Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἐπικεφαλῆς τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, θά καταβάλει ἐφεξῆς, στή χρονική ἔκταση τῆς ὑπόλοιπης πρωθυπουργικῆς θητείας του, σύντονες προσπάθειες, προκειμένου ἡ χώρα νά προετοιμαστεῖ ἔγκαιρα γιά τήν ὀργανική ἔνταξή της στήν Κοινοτική Εὐρώπη, τόν Ἰανουάριο τοῦ 1981. Ὁ ἐκσυγχρονισμός καί ἡ ἀποδοτικότερη λειτουργία τῆς κρατικῆς μηχανῆς, ἡ ἀποτελεσματική ἀντιμετώπιση τῶν ἐπιπτώσεων τῆς ἐνεργειακῆς κρίσεως, ἡ διαφύλαξη τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητας καί ἡ περιστολή τοῦ πληθωρισμοῦ, ἡ ἐνίσχυση καί βελτίωση τῆς ἀγροτικῆς καί τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἔτειναν νά συνθέσουν καίριες παραμέτρους στή διαμόρφωση τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. *«Τά ὠφελήματα»*, ὑπογράμμιζε ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός, *«πού περιμένουμε ἀπό τήν ἔνταξή μας δέν θά τά ἀποκτήσουμε αὐτόματα καί χωρίς κόπους καί θυσίες· θά χρειαστεῖ συνεχής καί ἐπίμονη προσπάθεια»*.

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Στό διάγγελμα πού ἀπηύθυνε πρός τόν ἑλληνικό λαό γιά τό Νέο Ἔτος, ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, Κωνσταντῖνος Τσάτσος, ἐξαίρει τήν ἱστορική σημασία τῆς εἰσόδου τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα:

«Τό 1979, πού στό κατώφλι του βρισκόμαστε τούτη τή στιγμή, δέν θά ἀποτυπωθῆ μέ τά συνηθισμένα στοιχεῖα στίς δέλτους τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας. Τό 1979 εἶναι γιά τήν Ἑλλάδα τό ἔτος τῆς Εὐρώπης. Στό ἔτος τοῦτο ἡ πορεία μας θά συνδεθῆ κατά τρόπον ὀργανικό καί ὁριστικό με τήν πορεία τῶν λαῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, τῶν ὁποίων οἱ ἰδέες ἀναβλύζουν ἀπό τίς ἴδιες πηγές, ἀπό τίς ὁποῖες ἐμεῖς ἀπό αἰῶνες ἀντλοῦμε καί τῶν ὁποίων κοινοί στόχοι εἶναι ἡ παγκόσμια εἰρήνη, ἡ ἐθνική ἀσφάλεια, ἡ πραγματική δημοκρατία καί ἡ ἐν δικαιοσύνῃ ἀνάπτυξη τῆς εὐημερίας, ἀπό κοινοῦ, ὅλων τῶν μελῶν της.

»Μπαίνοντας σάν ἰσότιμα μέλη σέ μιά μεγαλύτερη καί πολυσύνθετη κοινωνία, πού διέπεται ἀπό δικούς της γενικούς νόμους, οἱ ὁποῖοι ἀνταποκρίνονται σέ κοινές ἀνάγκες καί σέ συμφέροντα ὅλων τῶν ἑταίρων, εἶναι φυσικό νά καλούμεθα νά προσαρμοσθοῦμε πρός μιά νέα μορφή ζωῆς, ἔτσι ὅπως οἱ κῶμες προσαρμόσθηκαν στούς ἀρχαίους χρόνους, ὅταν ἐνώνονταν σέ πόλεις, καί πρίν λίγους αἰῶνες, ἀλλά καί ὡς πρόσφατα, τά καντόνια τῆς Ἑλβετίας, ὅταν ἕνα-ἕνα ἐνώνονταν σέ μιά κοινή πολιτεία.

»Γι' αὐτό κάθε πολίτης ὀφείλει ἀπό ἐδῶ καί πέρα νά ἀποκτήση μιά νέα ὀπτική γωνία γιά τήν ὀρθή ἐκτέλεση τοῦ ὁποιου ἔργου του. Καί βέβαια τοῦτο τό χρέος βαραίνει ἀκόμη περισσότερο τόν κάθε δημόσιο λειτουργό.

»Δεν εἶναι τῆς ὥρας νά ἐκθέσωμε τή λειτουργία αὐτοῦ τοῦ πολύπλοκου μηχανισμοῦ τῆς ΕΟΚ. Ὅλοι ὅμως πρέπει νά θελήσωμε νά τόν καταλάβωμε στίς γενικές του γραμμές καί ὁ καθένας μας στίς λεπτομέρειες πού ἀφοροῦν εἰδικώτερα τό λειτούργημα ἤ τό ἐπάγγελμά του.

»Εἶναι ὅμως τῆς ὥρας νά γίνουν συνείδηση ὅλων μας μερικοί κανόνες συμπεριφορᾶς, πού συνοδεύονται στενά

μέ τό μέγα τοῦτο ἐγχείρημα καί πού θά καταστήσουν ἐγγύτερο καί πλουσιώτερο τόν ἄμητο τῶν ὠφελημάτων γιά τό ἐθνικό σύνολο.

»Δέν ἀπευθύνονται αὐτές οἱ σκέψεις μου πρός τήν πολιτικήν ἡγεσία, πρός τόν πολιτικό κόσμο, μέ τόν ὁποῖο ἔχω καθ' ὅλον τό ἔτος τήν ὀφειλόμενη τακτική ἐπικοινωνία. Οὔτε στούς Ἕλληνες δημοσιογράφους ἀπευθύνονται, μέ πολλούς ἀπό τούς ὁποίους, κάθε φορά πού θά τό ζητήσουν, μοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία ἄνετης ἐπικοινωνίας — χωρίς διακοπή — ὅλο τό χρόνο. Δέν ἀπευθύνονται πρός τίς ἔνοπλες δυνάμεις, διότι ἔχω τήν χαρά συχνά νά ἐπικοινωνῶ καί μέ αὐτές, ὅπως τούς τελευταίους μῆνες στήν Θεσσαλονίκη, στήν Ἀλεξανδρούπολη, στό Διδυμότειχο καί στά ἀκρότατα φυλάκια τῶν συνόρων. Οἱ σκέψεις μου ἀπευθύνονται στούς πολλούς ἄλλους πολίτες, ἡ πρός τούς ὁποίους προσωπική προσπέλαση εἶναι φύσει ἀδύνατη.

»Πρῶτα ἀπ' ὅλα τούς ἀπευθύνω τίς εὐχές μου νά περάσουν τόν νέο χρόνο μέ ὑγεία οἱ ἴδιοι καί οἱ οἰκογένειές τους, βλέποντας τά παιδιά τους νά προκόβουν καί τίς ἐργασίες τους νά ἀποδίδουν πλούσιους καρπούς.

»Ὕστερα τούς ἀπευθύνω μιά ἔκκληση: Νά ἀντιληφθοῦν σάν ἐλεύθεροι δημοκρατικοί πολίτες, τήν ἀνάγκη, στά δύο-τρία χρόνια πού μᾶς ἔρχονται, νά εἶναι περισσότερο πολίτες καί λιγώτερο ἰδιῶτες καί ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δώσουν περισσότερη σημασία στή συνεχῆ εὐημερία τοῦ συνόλου, παρά στίς ἱκανοποιήσεις ἐφήμερων ἐπιθυμιῶν ἤ ἀκόμη καί ἀναγκῶν τῆς στιγμῆς. Ἰδίως τώρα, πού θά μποῦμε στήν μεγάλη οἰκογένεια τῶν δημοκρατικῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης, τώρα ἀκριβῶς ἐπιβάλλεται νά εἴμαστε λιγώτερο ἄτομα καί περισσότερο πολίτες. Ἀλλά πολίτες δημοκρατικοί.

»Μέ λιγοστές ἐξαιρέσεις, ὅλοι οἱ Ἕλληνες θέλουν νά ζοῦν σέ μιά δημοκρατία δυτικοῦ τύπου, ἀσχετα ἀπό διαφορές ἀποχρώσεων. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἴμαστε ἄγρυπνοι φύλακες καί διεκδικητές τῶν πολιτικῶν καί ἀτομικῶν δικαιωμάτων, τῶν δικῶν μας καί τοῦ πλησίον μας. Καί αὐτό ἀποτελεῖ τήν πιό τρανή ἀπόδειξη τῆς ὑφῆς πού ἔχει ἡ δημοκρατική ἰδεολογία τοῦ λαοῦ μας.

»Ἄν ὅμως ἡ ἄσκηση τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν ἀποτελῆ μιάν ἀρετή, ἡ κατάχρηση στήν ἄσκησή τους ἀποτελεῖ τόν θανάσιμο κίνδυνο τῆς δημοκρατίας. Τό ὅριο ὅπου ἡ ὀρθή ἄσκηση σταματᾶ καί ἀρχίζει ἡ κατάχρηση, εἶναι δύσκολο νά προσδιορισθῆ. Κατ' ἀνάγκην ὅμως ἡ πολιτική ἐξουσία θά τό χαράξη καί εἶναι φυσικό νά φαίνεται ἄδικη στά μάτια ὅποιου θέλει νά ἀσκήση τό δικαίωμά του πέρα ἀπό τό ὅριο πού αὐτή θεωρεῖ ὀρθό.

»Πάντως, μιά γενική ἀρχή μπορεῖ νά τεθῆ: Τά ἀτομικά δικαιώματα παρέχονται γιά νά διαφυλαχθῆ ὁ ἐλεύθερος χῶρος τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας, πού εἶναι βασική ἀρχή κάθε δημοκρατίας δυτικοῦ τύπου καί πού εἶναι ἀπαραίτητος γιά νά ἀναπτύξη τό ἄτομο ὅλες τίς δημιουργικές του δυνάμεις, ὅσο δέν συγκρούονται μέ τίς δημιουργικές δυνάμεις τῶν ἄλλων καί ὅσο τέλος στοχεύουν, ἀφ' ἑνός στήν διαφύλαξη τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος καί ἀφ' ἑτέρου στήν ἀσφάλεια, τήν ἀκεραιότητα καί τήν ἀνεξαρτησία τοῦ ἔθνους. Ὅταν τά ἀτομικά δικαιώματα ἀσκοῦνται εἰς βάρος αὐτῶν τῶν στόχων, τότε ἀσκοῦνται καταχρηστικά, διότι τά δικαιώματα αὐτά μᾶς δόθηκαν, γιά νά τά ἀσκοῦμε ὑπέρ τοῦ ἔθνους καί ὄχι ἐναντίον του, ὑπέρ τῆς συνταγματικῆς τάξεως πού θέσπισε ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ καί ὄχι ἐναντίον της καί ὑπέρ τῆς πνευματικῆς καί ἠθικῆς αὐτονομίας τοῦ ἀτόμου καί ὄχι γιά νά μεταβάλλεται τό δημιουργικό τοῦτο κύτταρο τῆς ζωῆς μαζί μέ τούς ὁμοιούς του, σέ ἀγέλη ἤ προβάτων ἤ λύκων.

»Ὅσοι βλέπουν τήν δημοκρατία ὡς ἠθικό σκοπό καθ' ἑαυτόν καί ὄχι ὡς χρήσιμο μέσον γιά ἀπώτερα, ἀντίθετα μάλιστα, πολιτικά σχήματα, πρέπει νά διαπνέωνται καί ἀπό τήν πίστη ὅτι, ὅπως ἀποτελεῖ ἀρετή καί χρέος ἡ προάσπιση τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτη καί τοῦ ἀνθρώπου, ἔτσι ἀποτελεῖ ἀρετή καί χρέος ἡ προάσπιση αὐτή νά γίνεται σύμφωνα μέ τό πνεῦμα καί τό γράμμα πού ὁρίζει τό ἐλεύθερα καθιερωμένο πολίτευμα. Εἶναι χρέος ὅλων, ἀρχόντων καί ἀρχομένων, νά εἶναι φύλακες τῶν νόμων, πού θέσπισε ἡ βούληση τῶν πολιτειακῶν ἐξουσιῶν.

»Κατανοῶ τήν ἀντίδραση ἐναντίον ἑνός θεσπισμένου νόμου, σέ ψυχές ἐκείνων, πού τόν θεωροῦνε ἄδικο. Ἡ ἀντίδραση αὐτή, ὅταν ἐπιδιώκη τήν, μέ τίς νόμιμες συνταγματικές καί νομοθετικές διαδικασίες, διόρθωση τῆς ἀδικίας, ἀποτελεῖ ὄχι μόνο δικαίωμα κάθε πολίτη, ἀλλά καί τιμητικό χρέος του. Ὅταν ὅμως ἡ ἀντίδραση χρησιμοποιῆ ἀθέμιτους ἐλιγμούς, μέ περίτεχνο συχνά προσωπεῖο νομιμοφροσύνης (ἐπειδή ὁ τρόπος αὐτός εἶναι βολικώτερος ἤ καί δημοκοπικώτερος) τότε ἡ ἀντίσταση κατά τῆς ἀδικίας ἀποτελεῖ μίαν ἐξ ἴσου μεγάλη ἀδικία, ὅσο καί ἡ ἀδικία ἐναντίον τῆς ὁποίας ἀντιδρᾶ. Διότι ὁδηγεῖ στήν κατάλυση τῶν δημοκρατικῶν διαδικασιῶν, δηλαδή τῆς ἴδιας τῆς δημοκρατίας.

»Αὐτές τίς ἐκτροπές ἀπό τίς καθιερωμένες δημοκρατικές διαδικασίες, τίς συμπαθοῦν παντοῦ οἱ ἀκραῖοι ὅλων τῶν ἄκρων. Γι' αὐτό ὁ μεγαλύτερος ἐχθρός τῆς δημοκρατίας εἶναι ἡ ἀκρότητα, πού συνήθως τήν ὑποθάλπουν, εἴτε ὅσοι ἐπιδιώκουν αὐθωρεί ἰδανικές κατ' αὐτούς λύσεις, ἀπό ἀγαθή προαίρεση ἤ ἀπό πολιτική ἀπειρία, εἴτε ὅσοι μέ αὐτή τήν μέθοδο συνειδητά ἀποβλέπουν στήν κατάλυση τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος. Ἡ ἠθική ὄψη τῆς δημοκρατίας εἶναι ἡ μεσότητα, ἡ ἀντίθεση στά ἄκρα, ἡ σταδιακή ἐξέλιξη καί ὄχι ἡ ἐπανάσταση, καί ψυχική της φυσιογνωμία εἶναι ἡ μετριοπάθεια καί ἡ ἠπιότητα.

»Στίς περασμένες δεκαετίες ἡ πατρίδα μας δοκιμάσθηκε ἀπό, εὐτυχῶς προσωρινές, ἐπικρατήσεις τῶν ἄκρων. Τίς πληρώσαμε ὅμως ὅλες πάντοτε ἀκριβά. Τώρα ὅμως, πού θά γίνωμε μέλη τῆς Ἑνωμένης Εὐρώπης, ἄν διαπράτταμε τό λάθος νά περιπέσωμε στίς παλιές μας ἁμαρτωλές ἕξεις, ἄν ἐμφανιζόμαστε κάποια στιγμή μέσα στήν μεγαλύτερη οἰκογένεια τῶν δημοκρατιῶν ἔρμαια ἑνός μονολιθικοῦ καθεστῶτος βίας, τότε ἀφήνω τήν ὀρθοφροσύνη σας νά κρίνη ποῦ θά ὁδηγηθοῦμε, ἀπό ποιόν κόσμο μοιραῖα θά ἀποβληθοῦμε καί σέ ποιόν θά ἀναγκασθοῦμε νά προσκολληθοῦμε ἄν δέν γίνωμε πρίν βορά ὅλων ἐκείνων, ὅσοι ὑπομονετικά περιμένουν τήν ὥρα νά ξεστρατίσωμε ἤ νά μείνωμε μόνοι, γιά νά μᾶς ἐξοντώσουν.

»Τίς ἀλήθειες αὐτές, ἄν καί ξέρω ὅτι τίς κατέχετε, τίς τονίζω ὅμως πάλι ἐδῶ, διότι εἶναι δροι πού καθίστανται πιό ἐπιτακτικοί τώρα πού θά εἰσέλθωμε στήν εὐρωπαϊκή οἰκογένεια, τῆς ὁποίας ἡ δομή εἶναι γνήσια δημοκρατική καί δέν δέχεται στούς κόλπους της παρά δημοκρατικά συγκροτημένες πολιτεῖες. Γι' αὐτό, μέ τήν εἴσοδό μας στή μεγάλη δημοκρατική οἰκογένεια τῆς Εὐρώπης, δημιουργεῖται καί

Μετά τήν ἐπίσημη δοξολογία γιά τό Νέο Ἔτος.

ένας πρόσθετος λόγος σέ κάθε έκφανση τῆς πολιτικῆς ζωῆς νά διαλάμπη τό δημοκρατικό μας ἦθος.

»Καί πρῶτα, ὅλοι ἀνεξαιρέτως, ὄχι μόνο οἱ ἀκραῖοι καί οἱ ἀνώριμοι, ἀλλά ὅλοι οἱ πολίτες, αὐτοί πού σήμερα σιωποῦν, ἀπέχουν ἤ ἀδιαφοροῦν, οἱ φρόνημοι αὐτοί ἄφρονες, πρέπει ἅτρυτα νά ἀσχολοῦνται μέ τά δημόσια, ἀσκώντας μέ θάρρος ὅλα τά πολιτικά τους δικαιώματα, ἀλλά καί ἐκπληρώνοντας μέ προθυμία τίς ἀντίστοιχες ὑποχρεώσεις.

»Δεύτερο, πρέπει νά σέβωνται τήν πολιτεία σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις της, καί ἐκεῖ ἀκόμα ὅπου παρουσιάζει τίς ἀδυναμίες πού ὅλοι γνωρίζομε. Στό γνωστό ἐπιχείρημα: "Ας γίνη τό Κράτος ὅπως θά ἔπρεπε νά εἶναι, καί τότε ἐμεῖς οἱ ἰδιῶτες θά κάνωμε τό καθῆκον μας, ἀπαντῶ: Ναί, καί ἡ πολιτεία ἀγωνίζεται καί πρέπει νά ἀγωνίζεται ὁλοένα πιό σκληρά γιά νά βελτιωθῆ, ἀλλά καί ὅλοι οἱ πολίτες κατά κανένα τρόπο δέν δικαιολογοῦνται νά ἀρνοῦνται τήν ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεών τους, διότι ἡ πολιτεία σέ τοῦτο ἤ ἐκεῖνο τό σημεῖο χωλαίνει. Τό ἔθνος δέν εἶναι μόνο ἡ πολιτική ἐξουσία, ἀλλά τό σύνολο τῶν πολιτῶν. Καί κανένας δέν δικαιοῦται νά περιμένη ὁ ἄλλος νά κάνη τήν καλή ἀρχή. "Ολοι πρέπει νά θέλουν νά εἶναι οἱ πρῶτοι καί ὄχι οὐραγοί. "Αλλωστε, ἄν κάτι χωλαίνη στό Κράτος, δέν φταῖνε μόνο οἱ δημόσιοι λειτουργοί, ἀλλά καί αὐτοί πού συναλλάσσονται μαζί τους καί γίνονται συχνά συνεργοί τους.

»Τρίτο, πρέπει νά ἐργαζώμαστε, εἴτε ὡς δημόσιοι λειτουργοί εἴτε ὡς ἰδιῶτες, ὅπως ξέρουν νά ἐργάζωνται οἱ "Ελληνες στίς μεγάλες τους ὧρες. Καί ἡ ὥρα ἡ σημερινή εἶναι μεγάλη. Νά ἐργάζωνται, ὅπως ἐργάζονται ὅσοι δουλεύουν στό ἐξωτερικό, τιμώντας παντοῦ τό ἑλληνικό ὄνομα. Δέν ἀρκεῖ νά ἐργάζωνται μόνο ὅσο χρειάζεται γιά νά βγάλουν τόν ἐπιούσιο. Πρέπει νά παράγουν περισσότερα ἀπό τίς ἀνάγκες τους, γιατί αὐτό τελικά θά τούς κάνη εὐτυχέστερους σέ λίγα χρόνια.

»Τέταρτο, τούς καρπούς τῆς ἐργασίας τους δέν πρέπει νά τούς διαθέτουν γιά τήν ἄμεση ἱκανοποίηση τῶν ἀνέσεων ἤ τῆς εὐχαρίστησής των, ἀλλά γιά τήν αὔξηση τῆς δημιουργικότητάς των, τῆς παραγωγικῆς τους δύναμης, γιατί ἔτσι ὀφείλουν νά πράττουν οἱ δημοκρατικοί πολίτες, μέ ἀποτέλεσμα τελικό, μαζί μέ τό σύνολο, νά πλουτίζουν ἀσφαλέστερα καί αὐτοί οἱ ἴδιοι. "Εχω ἀπόλυτη πεποίθηση ὅτι αὐτός ὁ δρόμος πού ἀρχίζει τό 1979, θά χαρίση γιά πολλές δεκαετηρίδες, ἴσως γιά αἰῶνες, σέ ὅλους τούς "Ελληνες τήν καλλίτερη ζωή πού τούς ἀξίζει.

»"Οσοι παλαιότεροι (περιβάλλοντας ἀπό τό 1961 τόν ἀταλάντευτο στήν πίστη του πρός τήν ἰδέα τῆς 'Ενωμένης Εὐρώπης ἡγέτη) βλέπουν, μαζί του σήμερα, ὕστερα ἀπό ἀγῶνες σκληρούς, πώς ἡ πορεία τους φθάνει στό αἴσιο τέρμα, μπορεῖ νά ἔχουν τήν ἱκανοποίηση ὅτι προσφέρανε στόν τόπο τους μιάν αὐξημένη θωράκιση τῆς ἐθνικῆς του ἀσφαλείας καί νέους δρόμους γιά τήν οἰκονομική καί κοινωνική του πρόοδο. 'Αλλά καί ἐσεῖς, οἱ σημερινοί, οἱ ὥριμοι πολίτες καί ἀκόμη πιό πολύ οἱ νέοι, οἱ διαφωνοῦντες μέν σέ πολλά, ἀλλά ὁμονοοῦντες καί ὀρθοφρονοῦντες γύρω ἀπό τά δημοκρατικά καί τά ἐθνικά ἰδεώδη, ἐσεῖς ὅλοι πού θά ζήσετε σύντομα τήν μεγάλη ἄνοιξη καί τό πλούσιο θέρος, ἀκράδαντα πιστεύω πώς θά ἀναδειχθῆτε καί στόν εὐρωπαϊκό χῶρο ἀντάξιοι τῶν πρωτοπόρων καί δημιουργικοί συνεχιστές τῆς βαρειᾶς, ἀλλά καί σέ δύναμη ἀρίφνητης παράδοσης τοῦ τρισχιλιόχρονου ἔθνους μας.

»"Ελληνες! Τό 1979 ἡ Εὐρώπη ἐπιστρέφει στήν 'Ελλάδα!».

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Πρώτη ἡμέρα τοῦ Νέου "Ετους, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέπτεται τή Στρατιωτική Λέσχη καί ἀπευθύνεται στούς "Ελληνες ἀξιωματικούς:

«Σᾶς εὐχαριστῶ διότι μοῦ δώσατε καί φέτος τήν εὐκαιρία νά γιορτάσω μαζί σας τήν Πρωτοχρονιά. Καί θέλω νά βεβαιωθῆτε ὅτι ὅταν γιορτάζω μέ τίς ἔνοπλες δυνάμεις, αἰσθάνομαι σάν τό σπίτι μου. Γνωρίζετε τήν ἀγάπη καί τήν ἐκτίμηση πού τρέφω γιά τίς ἔνοπλες δυνάμεις μας, γιατί τήν ἔχω ἀποδείξει ἔμπρακτα. Θά ἀποτελοῦσε κοινοτοπία νά πῶ ὅτι οὐδέποτε εὑρέθησαν σέ τόσο ὑψηλό ἐπίπεδο· γιατί τήν διαπίστωση αὐτή τήν κάνουν ἀνεπιφύλακτα "Ελληνες καί ξένοι. Μέ τήν σύμπνοιά τους, τό ὑψηλό τους ἠθικό, καί τόν ἄρτιον ὁπλισμό τους παρέχουν στόν λαό τό αἴσθημα τῆς ἀσφάλειας καί τοῦ ἐπιτρέπουν νά ἐπιδίδεται ἀπερίσπαστος στά εἰρηνικά του ἔργα καί νά προοδεύη.

»Μπορεῖ νά εἴχαμε καί στό παρελθόν καλούς καί γενναίους ἀξιωματικούς· ἀλλά οἱ ἔνοπλες δυνάμεις στό σύνολό τους ποτέ δέν βρέθηκαν σ' αὐτό τό ὑψηλό ἐπίπεδο. Γιατί τίς ἐδίχαζε ἡ πολιτική, τίς παρέσυρε σέ ἐκτροπές καί πολλές φορές τίς ἀποσυνέθετε.

»Πρέπει νά εἶσθε ὑπερήφανοι γιά τό ἔργο τό ὁποῖο ἐπιτελεῖτε. "Εργο τό ὁποῖο, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἐπέτρεψε καί σέ μένα νά ἀντιμετωπίσω μέ ἀποφασιστικότητα καί ἀξιοπρέπεια τά ἐξωτερικά προβλήματα τῆς χώρας μας.

»'Απευθύνω πρός ὅλους σας καί δι' ὑμῶν πρός ὅλους τούς ἀξιωματικούς καί τούς ἄνδρας τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τίς καλλίτερες εὐχές μου».

Μέ ἀφορμή τήν πρωθυπουργική δήλωση, ἡ «Καθημερινή» θά τονίσει σέ κύριο ἄρθρο, μεταξύ ἄλλων, καί τά ἑξῆς:

Εἶναι ἄξια ἰδιαίτερης ἐπισημάνσεως καί ὑπογραμμίσεως τά ὅσα εἶπε ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆς, κατά τήν τελετή τοῦ κοψίματος τῆς πίττας, στή Λέσχη 'Αξιωματικῶν τήν νύκτα τῆς Πρωτοχρονιᾶς. Διότι καί καίριες ἀλήθειες περιέχουν καί οἰονεί καταστατικό τῶν ἐνόπλων δυνάμεων σέ μιά εὐνομούμενη καί δημοκρατική χώρα ἀποτελοῦν.

'Η πρώτη διαπίστωση, τήν ὁποία διατύπωσε ὁ κ. πρωθυπουργός, εἶναι ὅτι οἱ ἔνοπλες δυνάμεις τῆς χώρας οὐδέποτε βρέθηκαν σέ τόσο ὑψηλό ἐπίπεδο ὅσο σήμερα. Αὐτό εἶναι, πράγματι, αἰσθητό σέ "Ελληνες καί ξένους, μέσα καί ἔξω ἀπό τήν 'Ελλάδα. Σύμπνοια καί προσήλωση στό καθῆκον, ἄρτιος ὁπλισμός, ὑψηλό ἠθικό καί ἐπίσης ὑψηλή στάθμη ἐκπαιδεύσεως καί ἀποδόσεως συνθέτουν τήν εἰκόνα τήν ὁποία παρουσιάζουν σήμερα οἱ ἑλληνικές ἔνοπλες δυνάμεις. Οἱ ὁποῖες, ἱκανές καθώς εἶναι ν' ἀντιμετωπίσουν κάθε τυχόν ἐπιβουλή κατά τῆς χώρας, παρέχουν αἴσθημα

ἀσφαλείας καί αὐτοπεποιθήσεως στόν ἑλληνικό λαό καί ἐπέτρεψαν καί ἐπιτρέπουν στούς ὑπευθύνους καί λαοπρόβλητους φορεῖς τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ν' ἀντιμετωπίσουν καί νά διαχειρισθοῦν μέ ἀποφασιστικότητα καί ἀξιοπρέπεια τά ἐξωτερικά προβλήματα — ὅπως παρατήρησε ὁ κ. πρωθυπουργός — καί νά διαφεντέψουν τά ζωτικά συμφέροντα τοῦ ἔθνους.

Αὐτό τό θαῦμα τῆς τόσο γοργῆς ἀνασυγκροτήσεως τῶν ἐθνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων εἶναι ἔργο τῆς δημοκρατίας, πού ἀποκαταστάθηκε στόν τόπο ἔπειτα ἀπό μιά ἐπτάχρονη τυραννίδα μιᾶς σπείρας ἰδιοτελῶν καί ὀλιγοφρενῶν μαζί σφετεριστῶν τῆς ἐξουσίας, κατά τήν ὁποία διαλύθηκαν καί ἄλλως ὑποβαθμίσθηκαν οἱ ἔνοπλες δυνάμεις, παράλληλα πρός τήν καταβαράθρωση, ἀλλοίμονο, καί ὅλων τῶν ἄλλων τομέων τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Μέ ἀποτέλεσμα νά βρεθοῦμε στήν τραγική κατάσταση ἀποδυναμώσεως τοῦ καλοκαιριοῦ 1974, πού λίγο ἔλειψε νά στοιχίσει τήν ἴδια τήν ὑπόσταση τοῦ γένους.

Δέν παρέλειψε νά τό ἐπισημάνει ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως στή δεύτερη καί ἐξίσου καίρια διαπίστωσή του. *«Μπορεῖ» — εἶπε — «νά εἴχαμε καί στό παρελθόν καλούς καί γενναίους ἀξιωματικούς, ἀλλά οἱ ἔνοπλες δυνάμεις, στό σύνολό τους, ποτέ δέν βρέθηκαν σ' αὐτό τό ὑψηλό ἐπίπεδο. Γιατί τίς ἐδίχαζε ἡ πολιτική, τίς παρέσυρε σέ ἐκτροπές καί πολλές φορές τίς ἀποσυνέθετε»*[1].

3 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ ὑφυπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Α. Ἀβραμίδης, ἐγκαινιάζει τή λειτουργία πτέρυγας τοῦ ἐργοστασίου παραγωγῆς φορητοῦ ὁπλισμοῦ στό Αἴγιο. Ἡ λειτουργία τῆς νέας αὐτῆς βιομηχανικῆς μονάδας ἐντάσσεται στό πλαίσιο τῆς ὀργανώσεως εὐρύτερου τομέα ἐγχώριας πολεμικῆς βιομηχανίας μέ σκοπό τήν παραγωγή ὅπλων, τή συντήρηση ἀεροσκαφῶν, τήν κατασκευή καί ἀνακατασκευή ἀεροπορικοῦ ὑλικοῦ καί ἁρμάτων μάχης.

4 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ἡ διάθεση τῶν 4/5 τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας στό Κράτος, μέ σκοπό τήν ἀξιοποίησή της, μέσω τῆς διαθέσεως τῶν δασικῶν καί ἀγροτικῶν ἐκτάσεων σέ ἀκτήμονες, συζητήθηκε σέ συνάντηση τοῦ πρωθυπουργοῦ μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο Σεραφείμ. Τό σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο ἀναφέρει, εἰδικότερα, τά ἑξῆς:

Κατά τή συνάντηση αὐτή, στήν ὁποία ἐπεκράτησε πνεῦμα συνεργασίας καί ἐγκαρδιότητος, συνεφωνήθη νά δοθοῦν ἀπό τήν Ἐκκλησία ὅλα τά περιουσιακά της στοιχεῖα καί γενικός πίνακας μέ τά ὑπό τήν ἰδιοκτησία της ἀκίνητα. Ὅπως ἐβεβαίωσε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τόν κ. πρωθυπουργό, ἔχει γίνει ὅλη ἡ προετοιμασία καί ἐντός τῶν ἡμερῶν θά παραδοθοῦν στόν ὑπουργό Παιδείας, κ. Βαρβιτσιώτη, πού ἦταν παρών στό μεγαλύτερο διάστημα τῆς χθεσινῆς συναντήσεως, τά στοιχεῖα αὐτά.

Ἐπίσης, ὁ κ. Σεραφείμ ὑπεσχέθη στόν κ. Καραμανλῆ ὅτι θά περάσει τό θέμα πρός ἔγκριση ἀπό τήν Ἱεραρχία πού θά συνέλθει ἐκτάκτως στίς 23 Ἰανουαρίου.

Κατά τή συνάντηση συνεφωνήθη πώς ὅταν ὑπάρχουν σοβαρά προβλήματα πού ἀναφέρονται στίς σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας αὐτά μποροῦν νά ἀντιμετωπίζονται καί νά ἐπιλύονται ἐπί ἀνωτάτου ἐπιπέδου ὅπως ἔγινε χθές.

Τέλος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐζήτησε ὅπως μέ τό τμῆμα τῆς περιουσίας πού θά μείνει στήν Ἐκκλησία, ἐξασφαλίζεται ἡ μισθοδοσία τοῦ ἀνωτάτου κλήρου, τῶν ἱεροκηρύκων, ὑπαλλήλων ἐκκλησιαστικῶν ὀργανισμῶν καί τῶν συνταξιούχων τῶν κατηγοριῶν αὐτῶν[2].

8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ζητεῖ ἀπό τά μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἐπιτάχυνση τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου καί μεγαλύτερη ἔνταση στή δραστηριότητα τῶν ὑπουργῶν, ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ ἡ μέγιστη δυνατή ἀπόδοση στή γενικότερη κυβερνητική προσπάθεια.

Στήν ἀρχή τῆς συνεδριάσεως, ὁ πρωθυπουργός ἔκαμε ἐπισκόπηση τῆς ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς καταστάσεως τῆς χώρας, ἐνημέρωσε τά μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου γιά τά θέματα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ὅπως διαμορφώνονται μετά τή συμφωνία στίς Βρυξέλλες, καί ἐπανέλαβε τή μεγάλη σημασία πού ἔχει γιά τό μέλλον τοῦ ἔθνους.

Τό Ὑπουργικό Συμβούλιο ἐνέκρινε ἀκόμη τήν εἰσήγηση τοῦ ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν, Δ. Νιάνια, γιά τήν ὀργάνωση στό ἐξωτερικό σειρᾶς ἐκθέσεων ἑλληνικῶν ἔργων τέχνης πού ἀναφέρονται στήν ἱστορία καί τόν πολιτισμό τοῦ Αἰγαίου.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ἐπισκέφθηκε τόν Κ. Καραμανλῆ ὁ ὑπουργός Ἀμύνης τοῦ Καναδᾶ, ὁ ὁποῖος κατά τήν ὀλιγοήμερη παραμονή του στήν Ἀθήνα θά συναντήσει ἀκόμη τούς ὑπουργούς Ἐξωτερικῶν καί Ἀμύνης Γ. Ράλλη καί Ε. Ἀβέρωφ καί θά μετάσχει σέ ἐνημερωτική σύσκεψη στό Πεντάγωνο.

10 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ἐξαγγέλλει τήν ἵδρυση τοῦ Κόμματος Δημοκρατικοῦ Σοσιαλισμοῦ, τό ὁποῖο — ὅπως τόνισε — προορίζεται νά προσφέρει στή χώρα τήν «ἄλλη λύση». Προσδιορίζοντας, εἰδικότερα, τόν ἰδεολογικό - πολιτικό χῶρο τοῦ νέου σχηματισμοῦ, ἀναφέρθηκε στήν ἀποτυχία πού σημείωσαν, κατά τήν ἄποψή του, οἱ ἀπόπειρες γιά διεύρυνση τῆς ΝΔ καί τοῦ ΠΑΣΟΚ μέ στελέχη κεντρώας προελεύσεως καί στήν πεποίθησή του ὅτι Κέντρο, στήν ἐποχή μας, εἶναι ὁ Δημοκρατικός Σοσιαλισμός.

12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Μέ ἀφορμή δηλώσεις τοῦ Ἀμερικανοῦ ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, Οὐῶρρεν Κρίστοφερ, στήν Ἄγκυρα, ὅτι ἡ ἀμερικανική Κυβέρνηση εἶναι ἀποφασι-

σμένη νά δώσει πρόσθετη οἰκονομική καί ἀμυντική βοήθεια στήν Τουρκία, κυβερνητικός ἐκπρόσωπος δήλωσε στήν Ἀθήνα:

«Ἡ οἰκονομική βοήθεια πού μελετᾶται νά δοθῆ στήν Τουρκία διά τήν ἀντιμετώπιση τῆς οἰκονομικῆς της κρίσεως εἶναι θέμα πού ἀφορᾶ τήν Τουρκία καί τά Κράτη πού θά τήν βοηθήσουν.

»Ὅσον ἀφορᾶ ὅμως τήν ἀμυντική βοήθεια, ἡ Ἑλλάς δέν δέχεται νά διαμορφωθῆ κατά τρόπον ὥστε νά διαταράξη τήν ὑφισταμένη ἰσορροπία δυνάμεων».

Στή συνέχεια τῶν ἀρχικῶν αὐτῶν δηλώσεων, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἐνέτεινε τίς προσπάθειές της, προκειμένου νά διατηρηθεῖ ὁ συσχετισμός τῆς στρατιωτικῆς ἰσχύος μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας σέ ἀναλογία 7 πρός 10. Ἡ ἐπιβεβαίωση τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς τελευταίας αὐτῆς θά ἀναχθεῖ σέ «παράγοντα προσδιοριστικό τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων», σύμφωνα καί μέ τίς ὑπηρεσιακές ὁδηγίες τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλη. Σύμφωνα μέ τίς τελευταῖες αὐτές, «ἐφ' ὅσον δέν ἱκανοποιηθεῖ ἀπερίφραστα προϋπόθεσις διατηρήσεως ἰσορροπίας δυνάμεως μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας, ἐπανάληψις διαπραγματεύσεων γιά στρατιωτικές διευκολύνσεις πρός Ἡνωμένες Πολιτεῖες θά εἶναι πολύ δύσκολη, ἄν μή ἀδύνατη»· καί ὑπογραμμιζόταν ὅτι «τοῦτο δέν θά πρέπει νά διαφύγει ἀπό τήν προσοχή τῶν Ἀμερικανῶν ἁρμοδίων». Παράλληλα, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση θά ἀρνηθεῖ σταθερά τή σύναψη τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσορροπίας τῶν δυνάμεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας μέ ἄλλα, πρόσθετα κριτήρια, ὅπως οἱ νατοϊκές ὑποχρεώσεις, ἡ σύνθεση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, κ.ἄ.[3]

Οἱ σύντονες ἐνέργειες τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως θά ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἀπόρριψη ἀπό τήν Ἐπιτροπή Διεθνῶν Ὑποθέσεων τῆς Γερουσίας τῆς κυβερνητικῆς προτάσεως γιά χορήγηση 50 ἑκατ. δωρεάν βοηθείας πρός τήν Τουρκία. Συγκεκριμένα, ἡ Ἐπιτροπή ἀποφάσισε τή χορήγηση πρόσθετων FMS πιστώσεων 50 ἑκατ. πρός τήν Τουρκία καί 42 ἑκατ. πρός τήν Ἑλλάδα, προκειμένου νά διατηρηθεῖ ἡ ἰσορροπία δυνάμεων καί νά ἐξισορροπηθοῦν τά κονδύλια βοήθειας πρός τίς δύο χῶρες. Ἡ χορήγηση τῶν συμπληρωματικῶν δανείων πρός τίς δύο χῶρες θά γίνει ὑπό ἰδιαίτερα εὐνοϊκούς ὅρους.

16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώνει τή Βουλή πάνω στά ἐξωτερικά ζητήματα τῆς χώρας:

«Κύριοι βουλευταί, θά προσπαθήσω νά σᾶς δώσω μιά γενική εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῆς χώρας, μέ ἐπίκεντρο τίς ἐξωτερικές μας σχέσεις. Ἐλπίζω ὅτι ἡ ἐνημέρωση αὐτή θά δώση τήν εὐκαιρία νά διατυπωθοῦν χρήσιμες παρατηρήσεις καί ὄχι προκατειλημμένες ἐπικρίσεις, πρᾶγμα πού συνήθως γίνεται στόν τόπο μας. Καί γιά νά σᾶς διευκολύνω σ' αὐτό, θά σᾶς ὑπενθυμίσω ὅτι βρεθήκατε κάποτε καί σεῖς στήν ἐξουσία καί ὄχι μόνο δέν κάνατε αὐτά πού ζητᾶτε νά κάνουμε ἐμεῖς ἀλλά κάνατε πολύ λιγώτερα ἀπό ἐκεῖνα πού ἐμεῖς ἤδη ἔχουμε κάνει σ' ὅλους τούς τομεῖς.

»Πάντως, γιά νά κριθῆ, κύριοι συνάδελφοι, ὀρθά μιά πολιτική, θά πρέπει νά συνεκτιμηθοῦν μέ καλή πίστη, τρεῖς παράγοντες: Ἡ πρόθεση, ὁ χειρισμός καί τό ἀποτέλεσμα. Ἄν ἀπομονώσετε τό ἀποτέλεσμα πού εἶναι πολλές φορές ἡ ἀναγκαία συνισταμένη καί ἄλλων προβλημάτων, κινδυνεύετε νά ὁδηγηθῆτε σέ ἐσφαλμένες κρίσεις. Καί αὐτό ἰσχύει, κατά μείζονα λόγο, προκειμένου περί θεμάτων ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τά ὁποῖα δέν ὑπόκεινται, ὡς γνωστόν, στή βούληση μιᾶς Κυβερνήσεως καί τά ὁποῖα ἐπηρεάζονται ἀπό παράγοντες ἐλεγχομένους.

»Πιστεύω ὅτι, ἄν ἀσκήσετε μέ τό πνεῦμα αὐτό τήν κριτική σας, δέν θά βρῆτε πολλούς λόγους νά ἐπικρίνετε τήν Κυβέρνηση.

»Καί ἔρχομαι, ἤδη, κύριοι συνάδελφοι, στά κύρια θέματα τῆς ὁμιλίας μου, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τά ἐξωτερικά.

»Δέν μπορῶ, ὅμως, νά μιλήσω γιά τίς ἐξωτερικές μας σχέσεις χωρίς νά ἀναφερθῶ στή διεθνῆ κατάσταση, ἡ ὁποία εἶναι φυσικό νά ἐπηρεάζη τήν τύχη τῆς χώρας μας. Ἡ διεθνής κατάσταση εἶναι τόσο ρευστή καί τόσο συγκεχυμένη, ὥστε νά μή μπορῆ κανείς νά κάνη προβλέψεις γιά τό μέλλον καί, κατά συνέπεια, νά μήν μπορῆ κανένας λαός νά αἰσθάνεται ἀσφαλής. Ἡ περιφρόνηση πρός τούς διεθνεῖς κανόνες, σέ συνδυασμό μέ τήν ἀδυναμία τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν νά προστατεύσουν τήν εἰρήνη, ἐνθαρρύνει τήν βία, πού ἤδη ἐκδηλώνεται σέ ὅλες τίς Ἠπείρους καί μέ ὅλες τίς μορφές της.

»Ἐξ ἄλλου ἡ ἔνταση μέ τήν ὕφεση ἐναλλάσσονται μέ τόσο γοργό ρυθμό, ἀλλά καί μέ τόση ἀσυνέπεια, ὥστε νά προκαλοῦν τό αἴσθημα τῆς ἀβεβαιότητας καί τῆς ἀστάθειας καί νά κρατοῦν σέ ἀγωνία τόν κόσμο.

»Τόν τελευταῖο καιρό μάλιστα σημειώνονται, κύριοι συνάδελφοι, στόν διεθνῆ χῶρο ἀνακατατάξεις κοσμοϊστορικῆς σημασίας, πού μεταβάλλουν ριζικά τό παγκόσμιο σκηνικό. Ἡ μεγαλύτερη ἤ σημαντικώτερη ἀπ' αὐτές εἶναι ἡ ἔξοδος τῆς Κίνας ἀπό τήν ἀπομόνωση καί ἡ ἀνάληψη ἀπό μέρους της πρωτοβουλιῶν πού θά ἐπηρεάσουν ἀσφαλῶς τήν ἰσορροπία, πάνω στήν ὁποία στηρίχθηκαν οἱ μεταπολεμικές ἐξελίξεις καί προοπτικές.

»Μέσα σ' αὐτό τό διεθνές κλίμα στά πλαίσια αὐτῆς τῆς διεθνοῦς καταστάσεως καλεῖται ἡ Ἑλλάδα νά διαμορφώση τίς ἐξωτερικές της σχέσεις. Καί ὀφείλει νά τό κάνη κατά τρόπο ὥστε, ἀποφεύγουσα τούς πειραματισμούς, νά ἐνισχύη τήν ἀσφάλεια τῆς χώρας στρατιωτικά καί διπλωματικά. Καί αὐτό ἐπιβάλλεται, κατά μείζονα λόγο, γιατί ἡ χώρα μας βρίσκεται σέ μιά περιοχή πράγματι ἐπικίνδυνη. Στήν Ἀνατολική Μεσόγειο καί, πέρα ἀπό αὐτή, στήν εὐαίσθητη περιοχή τῶν πετρελαίων ἡ εἰρήνη εἶναι σχεδόν ἄγνωστη καί ἡ ἀπειλή μιᾶς γενικώτερης περιπλοκῆς πλανᾶται στόν ἀέρα. Ἐνῶ στήν Βαλκανική ὁ ὑπολανθάνων ἀνταγωνισμός μεταξύ Ρωσίας καί Κίνας μπορεῖ νά δημιουργήση προβλήματα στό μέλλον. Καί γιά τήν ἀποτροπή αὐτῶν τῶν κινδύνων, ἡ Ἑλλάς ὑποστηρίζει τήν ἰδέα τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας καί καλλιεργεῖ σχέσεις φιλικές μέ ὅλους τούς γείτονές της. Ὅπως γνωρίζετε, οἱ σχέσεις μας

μέ τήν Ἀλβανία, μέ τήν Βουλγαρία, μέ τήν Γιουγκοσλαβία, μέ τήν Ρουμανία εἶναι ἰδανικές. Λυπᾶμαι, γιατί δέν μπορῶ νά πῶ τό ἴδιο γιά τήν Τουρκία. Ἀλλά πέρα ἀπ' αὐτό, ὅπως γνωρίζετε, ἡ Κυβέρνηση καλλιεργεῖ σχέσεις φιλικές μέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου. Καί αὐτό προκύπτει, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἀπό τίς προσκλήσεις πού ἐδέχθη ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἀπό ὅλες τίς περιοχές τοῦ κόσμου.

»Καί ἔρχομαι, κύριοι βουλευταί, στά εἰδικώτερα ἐξωτερικά προβλήματα, τά ὁποῖα ἀπασχολοῦν αὐτή τήν στιγμή τήν χώρα μας. Τά προβλήματα αὐτά, κύριοι συνάδελφοι, εἶναι γνωστά, γιατί τά ἔχουμε συζητήσει κατ' ἐπανάληψη σ' αὐτή τήν αἴθουσα. Ὅπως εἶναι γνωστές καί οἱ θέσεις, τίς ὁποῖες ἔχουμε λάβει ἐπ' αὐτῶν, ἐκτός ἐάν σεῖς ἐν τῷ μεταξύ καί ὑπό τό φῶς τῶν διεθνῶν ἐξελίξεως ἀναθεωρήσετε τίς δικές σας θέσεις, πρᾶγμα πού εἰλικρινά θά τό εὐχόμουνα, ὄχι μόνο γιά τό καλό τοῦ τόπου, ἀλλά καί γιά τό καλό τό δικό σας».

Ι. Ἀλευρᾶς: Μᾶς φροντίζετε!

Κ. Καραμανλῆς: *Δεν εἶναι περίεργο νά θέλω νά συμφωνήσετε μέ τήν πολιτική μου. Κάποτε ἕνας πρωθυπουργός, ἀμφιβάλλων γιά τήν πλειοψηφία πού διέθετε στήν Βουλή, εἶπε πρός τούς βουλευτάς του. "Γνωρίζω ὅτι δέν μέ θέλετε. Ἐλᾶτε, ὅμως, πού σᾶς θέλω ἐγώ". Αὐτό συμβαίνει καί μέ σᾶς. Θά ἤθελα νά συμφωνήσετε μέ τήν πολιτική μου. Καί πιστεύω ὅτι αὐτό θά εἶναι χρήσιμο καί γιά τόν τόπο καί γιά σᾶς.*

»Καί θά ἀρχίσω, κύριοι συνάδελφοι, ἀπό τό Κυπριακό, τό ὁποῖο εἶναι τό παλαιότερο, τό δραματικώτερο καί θά ἔλεγα κατά ἕνα τρόπο ἡ πηγή ὅλων τῶν ἄλλων προβλημάτων μας. Δέν ἔχω ἀνάγκη νά ἐπαναλάβω τό ἱστορικό τοῦ προβλήματος αὐτοῦ, γιατί εἶναι γνωστό σέ ὅλους μας.

»Δέν μπορῶ ὅμως νά μήν τονίσω καί πάλι ὅτι ἡ εὐθύνη γιά τό πρόβλημα αὐτό βαρύνει τήν Τουρκία, ὅπως τήν βαρύνει καί ἡ εὐθύνη γιά τήν παράταση τοῦ δράματος αὐτοῦ πού ἔγινε καί δικό της δρᾶμα. Γιατί, ὅπως προέβλεψα, εὐθύς μετά τήν εἰσβολή ἡ Τουρκία ἀπό κατακτητής μετεβλήθη σέ αἰχμάλωτο τῆς Κύπρου.

»Ὕστερα ἀπό ἀλλεπάλληλους γύρους συνομιλιῶν καί ἀποφάσεις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἡ Τουρκία δέν κατέστη ἱκανή ἤ δέν βρῆκε τό θάρρος, οὐδέ κἂν νά προσδιορίση τίς θέσεις της ἐπί τοῦ Κυπριακοῦ, παρά τίς ἐπανειλημμένες ὑποσχέσεις, τίς ὁποῖες ἔδωσε πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις. Γι' αὐτό καί ἐτόνισα προηγουμένως ὅτι ἀποκλειστικά ὑπεύθυνη γιά τήν παράταση αὐτῆς τῆς τραγωδίας, εἶναι ἡ Τουρκία.

»Τόν τελευταῖο καιρό ἀνελήφθησαν ὡρισμένες πρωτοβουλίες γιά τήν ἐπανάληψη τοῦ διακοινοτικοῦ διαλόγου. Ἡ πιό πρόσφατη εἶναι ἡ πρωτοβουλία τήν ὁποία ἀνέλαβε ὁ γενικός γραμματεύς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, κύριος Βαλντχάιμ. Τήν πρότασή του ἀπεδέχθη ἤδη ἡ κυπριακή Κυβέρνηση. Δέν γνωρίζω ἄν κατά τήν νέα αὐτή φάση ἡ τουρκική πλευρά θά ἐπιδείξη κατανόηση καί θά διευκολύνη τήν ἀνεύρεση μιᾶς ἐντίμου καί δικαίας λύσεως, μολονότι ἀπό τίς πρῶτες ἀντιδράσεις τοῦ ἡγέτου τῶν Τουρκοκυπρίων δέν δικαιολογεῖται αἰσιοδοξία.

»Ἡ ἑλληνοκυπριακή πάντως πλευρά ὀφείλει νά προσέλθη στό διάλογο ὁμονοοῦσα καί ἐπιδιώκουσα λύση ἐθνική. Καί ὅταν λέγω ἐθνική, ἐννοῶ λύση ἀπηλλαγμένη ἀπό κομματικές προκαταλήψεις. Καί νά τήν ἐπιδιώξη κατά τρόπο σαφῆ καί συγκεκριμένο, γιά νά μπορῆ νά ἀποδείξη, σέ περίπτωση ἀποτυχίας, τήν κακή πίστη τῆς ἄλλης πλευρᾶς. Καί αὐτό, κύριοι συνάδελφοι, ἔχει βαρύνουσα σημασία, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς δεσμεύσεως πού ἀνέλαβε τό ἀμερικανικό Κογκρέσσο, νά λαμβάνη ὑπ' ὄψιν τίς ἐξελίξεις τοῦ Κυπριακοῦ, προκειμένου νά καθορίση τή βοήθεια πρός τήν Τουρκία.

»Θεωρῶ περιττό, κύριοι συνάδελφοι, νά δηλώσω καί πάλι ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση εἶναι ἀποφασισμένη νά συνεχίση ἀμείωτη τήν συμπαράστασή της πρός τόν κυπριακό λαό, μέχρι πλήρους δικαιώσεως τοῦ ἀγῶνος του.

»Ὅπως εἶπα καί προηγουμένως, κύριοι βουλευταί, μέ ἀφετηρία τό Κυπριακό, ἡ Τουρκία δημιούργησε καί τά θέματα τοῦ Αἰγαίου, καί συγκεκριμένα τά θέματα τῆς ὑφαλοκρηπῖδος καί τοῦ ἐναερίου χώρου.

»Καί γιά τά θέματα αὐτά διεξάγεται, ἀπό τριετίας περίπου, ἕνας διάλογος μετ' ἐμποδίων. Καί λέγω μετ' ἐμποδίων διότι, λόγω συνεχῶν ὑπαναχωρήσεων τῆς τουρκικῆς πλευρᾶς, ὁ διάλογος αὐτός διακόπτεται κατά καιρούς, μέ ἀποτέλεσμα νά μήν ἔχη σημειωθῆ μέχρι σήμερα οὐσιαστική πρόοδος. Πάντως, εἶναι ἀληθές ὅτι ἀπό τήν ἡμέρα πού συναντηθήκαμε μέ τόν κ. Ἔτσεβίτ, μολονότι δέν ἐπετεύχθη προσέγγισις ἀπόψεων, οἱ διαφορές μας συζητοῦνται μέσα σ' ἕνα κλῖμα ὑφέσεως.

»Τήν παρελθοῦσα ἑβδομάδα, ὅπως γνωρίζετε, ἐπανελήφθη ὁ διάλογος στήν Βιέννη, γιά τήν ὁριοθέτηση τῆς ὑφαλοκρηπῖδος. Ἐπειδή ὅμως καί πάλι διεπιστώθη διαφορά ἀπόψεων, ἀνετέθη σέ ἐμπειρογνώμονες νά μελετήσουν τίς ἐκατέρωθεν ἀπόψεις καί νά εἰσηγηθοῦν σχετικῶς σέ νέα συνάντηση, πού θά ὁρισθῆ βραδύτερα μέ τήν διπλωματική ὁδό. Δέν γνωρίζω καί στήν περίπτωση αὐτή ποιά θά εἶναι ἡ ἐξέλιξη καί τά ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ διαλόγου. Θά ἐπαναλάβω ὅμως τάς θέσεις πού ὑποστηρίζει ἐπί τῶν προβλημάτων αὐτῶν ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις.

»Γιά τήν ὑφαλοκρηπῖδα, προτείνουμε διάλογο μέ βάση τό διεθνές δίκαιο καί τήν διεθνῆ πρακτική. Καί ἐν περιπτώσει ἀσυμφωνίας, διατησία διεθνῆ.

»Γιά τόν ἐναέριο χῶρο, προτείνουμε τήν ἄρση τῆς NOTAM 714, τήν ὁποίαν αὐθαίρετα χάραξε ἡ Τουρκία στή μέση τοῦ Αἰγαίου καί παράλληλα τό ἄνοιγμα ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς τῶν ἀεροδιαδρόμων.

»Καί εἰλικρινῶς, κύριοι συνάδελφοι, ἐκπλήσσομαι ὅτι ἡ Τουρκία εἰς βάρος τῶν συμφερόντων της, ἀρνεῖται νά ἀποδεχθῆ αὐτήν τήν διαδικασία. Συνέπεια τῆς αὐθαιρέτου αὐτῆς πράξεως, πού ἀνάγκασε τήν Ἑλλάδα νά κλείση τούς ἀεροδιαδρόμους, οὐσιαστικά ἀπό ἀέρος ἡ Τουρκία βρίσκεται ἀποκλεισμένη. Πάντως, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἐάν ἡ Τουρκία ἄρη τήν NOTAM 714, συγχρόνως ἡ Ἑλλάς θά ἀνοίξη τούς ἀεροδιαδρόμους, εἰς τρόπον, ὥστε νά διευκολύνη καί τήν διεθνῆ ἀεροπορική κίνηση.

»Ὡς πρός τό θέμα τῶν στρατιωτικῶν πτήσεων, ἡ Ἑλλάς δέν ἀρνεῖται νά συζητήση ρυθμίσεις πού νά ἐγγυῶνται τήν ἀσφάλεια ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν. Καί ἐπειδή, κύριοι συνάδελφοι, ἡ Τουρκία ἐξακολουθεῖ νά ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ Ἑλλάς θεωρεῖ τό Αἰγαῖο ὡς κλειστή ἑλληνική θάλασσα, θά ἐπαναλαμβάνω τήν δήλωση τήν ὁποία ἔκανα καί παλαιότερα.

»Ἡ Ἑλλάς δέν ἀρνεῖται ὅτι εἰς τό Αἰγαῖον ὑπάρχουν

ὕδατα διεθνῆ, ὅπως ὑπάρχουν καί τουρκικά χωρικά ὕδατα. Οὔτε ἀρνεῖται ὅτι ἡ Τουρκία, ὡς παράκτια χώρα, ἔχει δικαιώματα στό Αἰγαῖο. Ἀρνεῖται ὅμως νά δεχθῆ οἱανδήποτε ἀξίωσίν της, ἡ ὁποία θά ὑπερέβαινε τά περιωρισμένα αὐτά δικαιώματα καί πρό παντός θά ἀγνοοῦσε τά δικαιώματα τῶν ἑλληνικῶν νήσων στό Αἰγαῖο.

»Πάντως, κύριοι συνάδελφοι, συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν λαῶν εἶναι νά διευθετήσουν εἰρηνικά τίς διαφορές τους μέ βάση τήν λογική καί τό δίκαιον, ὅπως κάνουν ὅλοι οἱ λαοί τοῦ κόσμου. Γιατί δέν εἴμαστε μόνοι πού ἔχομεν αὐτές τίς διαφορές. Ὅλες οἱ χῶρες πού συνορεύουν μέ τήν θάλασσα ἔχουν παρόμοια προβλήματα. Τά συζητοῦν ὅμως μέ καλή πίστη, ἀναζητώντας εἰρηνικές λύσεις. Καί ἄλλοτε μέν, ὅταν ὁ διάλογος εἶναι καλῆς πίστεως καί σοβαρός, καταλήγουν σέ συμφωνίες διμερεῖς. Ἄλλοτε, ὅταν ἀντιμετωπίζουν πολύπλοκα προβλήματα, νομικά καί γεωγραφικά, προσφεύγουν σέ διεθνεῖς διαιτησίες.

»Θά μπορούσαμε καί ἐμεῖς νά κάνουμε τό ἴδιο, ἐάν ἡ Τουρκία υἱοθετοῦσε τό πνεῦμα καί τίς διαδικασίες τῆς διεθνοῦς ζωῆς.

»Λυποῦμαι, διότι εἶμαι ὑποχρεωμένος νά κάνω τήν διαπίστωση ὅτι ἡ Τουρκία, μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς, δέν κατεννόησε τήν βασική αὐτή ἀλήθεια, πρός τήν ὁποία συμμορφώνονται ὅλοι οἱ λαοί τοῦ κόσμου. Καί ἀπό ἐκεῖ ἀκριβῶς προέρχεται ἡ δυσκολία τῆς διευθετήσεως τῶν μεταξύ μας διαφορῶν.

»Εὔχομαι, αὐτό τό ὁποῖο δέν ἔκαμε μέχρι τώρα, νά τό κάνη στό μέλλον, καί, ὅπως εἶπα προηγουμένως, νά τό κάνη γιά τό καλό ἀμφοτέρων τῶν λαῶν μας.

»Καί ἐπειδή διατυπώνονται κατά καιρούς ἐπιφυλάξεις ὡς πρός τή σκοπιμότητα τοῦ διαλόγου μέ τήν Τουρκία εἶμαι ὑποχρεωμένος νά πῶ αὐτό τό ὁποῖο εἶπα καί παλαιότερα, ὅτι γιά τήν ἐπίλυσιν τῶν διεθνῶν διαφορῶν ὑπάρχουν τρεῖς τρόποι: Ὁ διάλογος, ἡ διαιτησία καί ὁ πόλεμος. Οἱ ὥριμοι λαοί, πρίν φθάσουν στόν πόλεμο, χρησιμοποιοῦν ἐξαντλητικά τίς εἰρηνικές διαδικασίες. Αὐτό κάνει καί ἡ Κυβέρνησίς μου, χωρίς ὅμως νά παραλείπη νά λαμβάνη τά μέτρα ἐκεῖνα πού θεωροῦνται ἀπαραίτητα γιά τήν ἀσφάλεια τῆς χώρας.

»Καί μπορῶ νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι τό τελευταῖο αὐτό γίνεται κατά τόν καλύτερον τρόπον.

»Πάντως, γιά νά μήν ὑπάρχουν ἀνησυχίες ἤ ἀνεύθυνες ἀντιδράσεις ὡς πρός τή διαχείριση τῶν κρισίμων αὐτῶν ἐθνικῶν μας προβλημάτων, ἐπιθυμῶ νά διαβεβαιώσω τή Βουλή ὅτι ἡ Κυβέρνηση δέν εἶναι διατεθειμένη, γιά νά ἐπιτύχη λύσεις, νά προβῆ σέ παραχωρήσεις σέ βάρος τῶν συμφερόντων τῆς χώρας.

»Καί δέν ἀντιλαμβάνομαι, κύριοι συνάδελφοι, γιατί μπορεῖ νά ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι νά ὑποπτεύωνται τό ἀντίθετο, ὅταν τό ἱστορικό καί τό κομματικό ἀκόμα συμφέρον τῆς Κυβερνήσεως συμπίπτει μέ τό συμφέρον τῆς χώρας. Γιατί νά βλάψω, κύριοι, τή χώρα, ἤ, ὅπως λέμε στήν Ἑλλάδα, νά τήν προδώσω καί νά προδώσω καί τήν ἱστορία μου, ὅταν θά μποροῦσα, ἀδιαφορώντας γιά τήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων αὐτῶν, νά τά κληροδοτήσω σέ σᾶς, ἄν ἔλθετε ποτέ στήν ἐξουσία; Μέ τόν τρόπο αὐτό ὄχι μόνο θά μποροῦσα νά ἀπαλλαγῶ ἀπό τίς ἐπικρίσεις σας, ἀλλά συγχρόνως καί νά σᾶς τιμωρήσω. Δέν τό κάνω ὅμως, γιατί ἔχω τό αἴσθημα τῆς εὐθύνης καί πρό παντός γιατί γνωρίζω, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ἡ παράταση τῆς ἐκκρεμότητος αὐτῶν τῶν προβλημάτων μπορεῖ κάποτε νά ἀποδειχθῆ ἐπικίνδυνη. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι θά ἐπιδιώξουμε ὅπως-ὅπως λύσεις αὐτῶν τῶν προβλημάτων.

»Ἐάν ὅμως ἀδιαφορήσουμε, ἀρνούμενοι νά ἀναζητήσουμε δίκαιες καί ἔντιμες λύσεις, ἐπωμιζόμαστε εὐθύνες, διότι, ὅπως εἶπα, μπορεῖ μακροπρόθεσμα ἡ ἐκκρεμότης αὐτῶν τῶν διαφορῶν νά βλάψη τή χώρα.

»Ἀλλά κύριοι συνάδελφοι ἄν, γιά νά ἀπαλλαγῶ ἀπό τίς ἐπικρίσεις σας καί τούς καθημερινούς πονοκεφάλους, ἀποφάσιζα νά μήν ἀσχολοῦμαι μέ τά θέματα αὐτά, καί ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλά καί νά πλειοδοτῶ σέ ἀδιαλλαξία — πρᾶγμα πού εἶναι εὔκολο — εἶμαι βέβαιος ὅτι καί τότε θά μέ ἐπικρίνατε καί μάλιστα ἐντονώτατα.

»Κύριοι βουλευταί, θά ἀναφερθῶ δι' ὀλίγων καί στό θέμα τοῦ NATO, ὄχι τόσο γιατί γίνεται ἀντικείμενο συνεχοῦς δημαγωγίας, ὅσο γιατί προσετέθη καί αὐτό, ὡς μή ὤφειλε, στίς διαφορές μας μέ τήν Τουρκία.

»Ὅπως γνωρίζετε, ἡ Κυβέρνηση, γιά νά ἀντιμετωπίση τούς κινδύνους τούς ὁποίους ἐκληρονόμησε, καί λέγω ἐκληρονόμησε, γιατί εἶναι γνωστό εἰς ὅλους μας ποιά ὑπῆρξε ἡ ἀφετηρία καί ἡ συνέχεια αὐτῶν τῶν προβλημάτων, ἔθεσε ὡς πρωταρχικό της σκοπό τήν ἐνίσχυση τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας. Πρός τοῦτο ἀνασυγκρότησε τίς ἔνοπλες δυνάμεις μας, οἱ ὁποῖες αὐτή τή στιγμή, ὅπως πρόσφατα διεκήρυξα, εὑρίσκονται εἰς τό ὑψηλότερο ἐπίπεδο ποῦ βρέθηκαν ποτέ. Αὐτό εἶναι τόσο ἀληθές, ὥστε νά ἀναγνωρίζεται ἀπό Ἕλληνες καί ξένους. Καί εἶπα ὅτι ἐθέσαμε ὡς πρωταρχικό μας σκοπό τήν ἐνίσχυση τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας, γιατί μόνο μέ τό αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας θά ἦτο δυνατόν ψύχραιμα καί ὠφέλιμα γιά τήν χώρα νά διαμορφώσουμε τήν πολιτική μας ἐπί τῶν ἐξωτερικῶν προβλημάτων.

»Παράλληλα, ὅμως, ἡ Κυβέρνηση, γιά νά ἐνισχύση περαιτέρω τήν ἀσφάλεια τῆς χώρας καί ἰδίως γιά τήν περίπτωση μιᾶς γενικωτέρας συρράξεως, ἐπρότεινε στήν Ἀτλαντική Συμμαχία τή δημιουργία μιᾶς εἰδικῆς σχέσεως, τό περιεχόμενο τῆς ὁποίας εἶχα τήν εὐκαιρία νά ἐκθέσω παλαιότερα εἰς τήν Βουλή. Μετά ἀπό μακρές διαπραγματεύσεις ἡ στρατιωτική ἡγεσία τῆς Συμμαχίας υἱοθέτησε τήν ἑλληνική πρόταση. Διατύπωσε, ὅμως, ἀντιρρήσεις ἡ Τουρκία, ἐκμεταλλευόμενη τήν ἀρχή τῆς ὁμοφωνίας, πού ἐπικρατεῖ στό NATO.

»Ἡ Ἑλλάς, κύριοι βουλευταί, ἐπιθυμεῖ βέβαια τήν ὁλοκλήρωση αὐτῆς τῆς διαδικασίας καί τήν πραγματοποίηση τῆς συμφωνίας τῆς εἰδικῆς σχέσεως. Δέν εἶναι, ὅμως, διατεθειμένη νά τήν ἐκλιπαρήση, οὔτε εἶναι διατεθειμένη νά τή διαπραγματευθῆ μέ τήν Τουρκία καί μάλιστα μέ ἀνταλλάγματα. Ἄν ἡ Τουρκία δέν ἀντιλαμβάνεται τό συμφέρον της, ἡ Συμμαχία ὀφείλει νά ἐκτιμήση τά γενικώτερα συμφέροντα τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καί νά δώση στό πρόβλημα αὐτό τή λύση πού χρειάζεται. Καί αὐτό γιά νά προλάβη ἐπιδείνωση τῆς κακῆς ἤδη καταστάσεως πού ἐπικρατεῖ στήν Ἀνατολική Μεσόγειο.

»Θά ἔλθω τώρα σέ ἕνα ἄλλο θέμα, προσφιλές στήν Ἀριστερά, στό θέμα τῶν βάσεων. Καί λέω προσφιλές, γιατί ὡς γνωστόν, τό χρησιμοποιεῖ ὡς σύνθημα στήν ἀντιδυτική της προπαγάνδα. Ὅπως γνωρίζετε, ὅμως, τό θέμα αὐτό δέν τό ἤγειρε ἡ ἀντιπολίτευση. Τό ἤγειρε μέ δική της

πρωτοβουλία ἡ πρώτη μου Κυβέρνηση. Καί δέν τό ἤγειρε ἀπό ἐχθρότητα πρός τήν Ἀμερική, τήν ὁποία θεωρεῖ, παρά τίς ἀναφερόμενες κατά καιρούς διαφωνίες, φίλη καί σύμμαχο χώρα. Γιατί, ἄν τό ἔκανε ἀπό ἐχθρότητα πρός τήν Ἀμερική, δέν εἶχε λόγο νά διαπραγματεύεται νέο καθεστώς τῶν βάσεων. Θά ἠδύνατο, χωρίς νά ἀναγνωρίση σέ κανένα τό δικαίωμα νά τήν ἐμποδίση, νά ἀπομακρύνη τίς βάσεις ἀπό τήν Ἑλλάδα. Ἐάν δέν τό ἔπραξε, εἶναι διότι πιστεύει ὅτι τό καθεστώς τῶν βάσεων, ὅπως διαμορφώνεται, ἐξυπηρετεῖ ὑπό τήν εὐρυτέρα τους ἔννοια τά συμφέροντα τῆς χώρας. Ἡ Κυβέρνηση ἤγειρε τό θέμα γιά νά βάλη σέ τάξη ἕνα ἀσυνάρτητο καθεστώς πού διήρκετο ἀπό 40 συμφωνίες καί γιά νά τό προσαρμόση στίς σημερινές συνθῆκες καί στά ἀμυντικά συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος. Γιατί οἱ βάσεις αὐτές, μέ τό νέο καθεστώς, ὅταν ὁριστικά θά διαμορφωθῆ, δέν θά εἶναι ἀμερικανικές. Θά εἶναι ἑλληνικές πού θά προσφέρουν στρατιωτικές εὐκολίες στούς Ἀμερικανούς, ἀλλά καί συγχρόνως θά ἐξυπηρετοῦν τίς ἑλληνικές ἔνοπλες δυνάμεις.

»Πρό δύο ἐτῶν περίπου, ὅπως γνωρίζετε, ἐμονογραφήθη τό πλαίσιο τῆς συμφωνίας πού καθορίζει τό νέο καθεστώς γιά τίς βάσεις. Κατά τήν διαδρομή ὅμως τοῦ χρόνου, ἐνεπλάκη τό θέμα αὐτό μέ τήν ἀμερικανοτουρκική συμφωνία καί μέ τίς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μέ τό ΝΑΤΟ. Αὐτός εἶναι καί ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο ἡ Κυβέρνηση δέν ἐνόμισε ὅτι μποροῦσε νά ὁλοκληρώση τό καθεστώς διά τῆς ὑπογραφῆς ὁριστικῆς καί πλήρους συμφωνίας. Πάντως, θά παρακολουθήσουμε τήν ἐξέλιξη αὐτῶν τῶν δύο θεμάτων, μέ τά ὁποῖα, ὅπως εἶπα, συνδέεται τό θέμα τῶν βάσεων, γιά νά καθορίσουμε τήν ὁριστική μας θέση καί ἐπ' αὐτοῦ τοῦ προβλήματος.

»Κύριοι βουλευταί, ἡ ἐξωτερική πολιτική τῆς χώρας παίρνει ἤδη πιό συγκεκριμένη μορφή μέ τήν ἐπικείμενη ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Καί τοῦτο γιατί μέ τήν ἔνταξή μας θά ταυτίσουμε κατά ἕναν τρόπο τήν τύχη μας πολιτικά, οἰκονομικά καί ἀμυντικά μέ τήν Κοινότητα.

»Γι' αὐτό, ἄλλωστε, καί τήν καταπολεμῶ μέ πάθος ἡ Ἀριστερά. Ὅταν λέγω Ἀριστερά, ἐννοῶ σ' αὐτήν τήν περίπτωση τό ΚΚΕ Ἐξωτερικοῦ καί τό ΠΑΣΟΚ, διότι συμβαίνει καί στό θέμα αὐτό νά συμπίπτη ἡ πολιτική τῶν δύο κομμάτων, τά ὁποῖα ἔχουν ὡς σκοπό, ὡς ἐπιδίωξη, νά ἀποκόψουν τήν Ἑλλάδα ἀπό τήν δημοκρατική Δύση. Ὅπως βλέπετε, κύριοι συνάδελφοι, καί στήν περίπτωση αὐτή ἀπεδείχθη ἡ Ἀριστερά — καί τώρα ἐντοπίζω τήν κρίση μου στό ΚΚΕ Ἐξωτερικοῦ — ἀπροσάρμοστη. Δέν ἐπαραδειγματίσθη οὔτε ἀπό τήν πεῖρα τοῦ παρελθόντος, οὔτε ἀπό τήν συμπεριφορά τῶν κομμουνιστικῶν καί σοσιαλιστικῶν κομμάτων τῆς Εὐρώπης, τά ὁποῖα ὑποστηρίζουν ἀνεπιφύλακτα ὄχι μόνον τήν Κοινή Ἀγορά, ἀλλά ἀκόμη καί τό ΝΑΤΟ.

»Καί αὐτό τό ἐπεβεβαίωσε πρόσφατα ὁ ἐκπρόσωπος...».

Χ. Ἀτματζίδης: Ὁ Παγιέτα.

Κ. Καραμανλῆς: Ἐσεῖς τόν φέρατε. Πρέπει, συνεπῶς, νά εἶσθε προσεκτικοί στίς προσκλήσεις πού ἀπευθύνετε.

»Τό ἐπεβεβαίωσε, λοιπόν, πρόσφατα ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος Ἰταλίας, δίνοντας στούς δικούς μας ἕνα μάθημα πολιτικοῦ ρεαλισμοῦ καί θάρρους.

»Κύριοι συνάδελφοι, τήν εὐρωπαϊκή μου πολιτική, τήν πολιτική δηλαδή τῆς ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, τήν ἐνεκαινίασα πρίν ἀπό 18 χρόνια, μέ σύμφωνο γνώμη ὅλου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας.

»Μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας ἔκρινα ἐθνικῶς χρήσιμο, ἔκρινα ἐθνικῶς ἀναγκαῖο, νά ἐπιταχύνω τήν διαδικασία γιά τήν ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Ἡ προσπάθεια ὑπῆρξε δύσκολος καί πέρασε ἀπό κρίσιμες φάσεις καί τοῦτο, διότι ἔπρεπε ἀφ' ἑνός μέν νά συμπέσουν οἱ ἀπόψεις καί τά συμφέροντα ἐννέα Κυβερνήσεων, ἀφ' ἑτέρου δέ γιατί ἐγένοντο σκέψεις νά συνδυασθῆ ἡ ἔνταξις τῆς Ἑλλάδος μέ ἄλλες ὑποψηφιότητες ἤ ἀκόμη καί μέ λειτουργικά προβλήματα τῆς Κοινότητος. Σκέψεις, πού ἄν τελικῶς ἐπικρατοῦσαν, θά παρέπεμπαν τήν ἔνταξίν μας ὄχι πλέον στίς ἑλληνικές ἀλλά στίς κοινοτικές καλένδες, πού εἶναι πιό περίπλοκες ἀπό τίς ἑλληνικές. Ἀλλά πέραν αὐτῶν ὑπῆρχε καί ἡ πρόσθετος δυσκολία ὅτι ἡ ἔνταξή μας ἐζητεῖτο νά πραγματοποιηθῆ σέ μιά ἐποχή πού ὅλες οἱ χῶρες τῆς Κοινότητος ἀντιμετωπίζουν σοβαρά κοινωνικά καί οἰκονομικά προβλήματα.

»Παρά ταῦτα, τά ἐμπόδια αὐτά παραγνωρίστηκαν μέ ἐπίμονη δική μας προσπάθεια. Ἀλλά — πρέπει νά πῶ — καί μέ κατανόηση τῶν μελλοντικῶν συνεταίρων. Καί φθάσαμε ἔτσι στήν κρίσιμη μέρα τῆς 21 Δεκεμβρίου, κατά τήν ὁποία ἐτερματίσθησαν — καί ἐτερματίσθησαν κατά τρόπον ἱκανοποιητικό — οἱ οὐσιαστικές διαπραγματεύσεις. Περιμένουμε, βέβαια, ὡρισμένα θέματα δευτερευούσης σημασίας, τά ὁποῖα ὅμως θά ρυθμισθοῦν προσεχῶς εἰς τρόπον, ὥστε νά καταστῆ δυνατή ἡ ὑπογραφή τῆς συμφωνίας τῆς ἐντάξεως κατά τήν διάρκεια τοῦ πρώτου ἑξαμήνου τοῦ τρέχοντος ἔτους. Πρέπει δέ νά πληροφορήσω τήν Βουλή, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ εἶναι ἀνειλημμένη ἡ ὑποχρέωση καί τῆς Κοινότητος καί τῶν ἐννέα Κυβερνήσεων.

»Κύριοι βουλευταί, ἡ ἔνταξις τῆς χώρας μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα θά ἀποτελέση τόν μεγαλύτερο σταθμό στήν ἱστορία τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος, γιατί θά ἐπηρεάση βαθύτατα τό μέλλον τοῦ ἔθνους. Ἀπό τή μοναξιά αἰώνων, καί χωρίς νά χάσουμε τά ἐθνικά μας χαρακτηριστικά, θά μεταφερθοῦμε σέ μιά μεγάλη οἰκογένεια, μέ τήν ὁποία μᾶς συνδέουν κοινά συμφέροντα καί, πέρα τῶν συμφερόντων, μακρά πολιτιστική παράδοση. Καί ἡ πολιτική αὐτή, κύριοι συνάδελφοι, ἔχει γιά τήν χώρα μας βαθύτερη σημασία, λόγω τῆς κρισίμου γεωπολιτικῆς μας θέσεως. Θέσεως, ἡ ὁποία ὑποχρεώνει τήν χώρα μας ὄχι μόνο νά δέχεται, ἀλλά πολλές φορές καί νά ἐπιζητῆ τήν προστασία τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης μεγάλης δυνάμεως. Κύριοι συνάδελφοι, δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι ἐπί ἕνα περίπου αἰῶνα ἐζήσαμε ὑπό τό καθεστώς τῶν προστάτιδων δυνάμεων. Δέν ὑπῆρξε τυχαῖο τό γεγονός — εἶναι γεγονός — τό ὁποῖο ὀφείλεται στήν κρίσιμη γεωπολιτική θέση πού βρίσκεται ἡ Ἑλλάδα. Ἐντασσόμενη ἡ χώρα μας ὀργανικά καί ἰσότιμα στήν πανίσχυρη αὐτή εὐρωπαϊκή οἰκογένεια, ἀπαλλάσσεται ἀπό αὐτό τό ἄγχος διότι καί μόνη ἡ συμμετοχή της στήν Κοινότητα θά ἐπενεργῆ ἀποτρεπτικά κατά τῶν κινδύνων πού θά μποροῦσαν νά τήν ἀπειλήσουν.

»Αὐτή, κατά τή δική μου γνώμη, εἶναι ἡ βαθύτερη, ἡ οὐσιαστικώτερη πλευρά τῆς ἐντάξεώς μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα.

»Αὐτό σημαίνει, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι μέ τήν ἔνταξή μας θά κατοχυρώσουμε πραγματικά καί γιά πρώτη φορά τήν ἐθνική μας ἀνεξαρτησία, γιά τήν ὁποία συνεχῶς ὁμιλοῦμε, χωρίς, ὅμως, νά ἔχουμε συλλάβει τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο θά ἠμπορούσαμε νά τήν ἐξασφαλίσουμε. Ἤδη τήν πραγματοποιοῦμε μέ τήν ἰσότιμη, ὅπως εἶπα, συμμετοχή μας σέ μιά πανίσχυρη οἰκογένεια, μέ τά μέλη τῆς ὁποίας θά ἔχουμε ἰσοδύναμη ψῆφο. Καί θά μετέχουμε ἔτσι στά κέντρα ἀποφάσεων, ἀντί νά βρισκόμαστε στά περιθώρια τῆς διεθνοῦς ζωῆς.

»Δέν θά ὁμιλήσω, κύριοι συνάδεφλοι, γιά τήν ἀδέσμευτο πολιτική πού κατά τρόπον πονηρόν μᾶς προσφέρει ἡ Ἀριστερά, ὡς ἐναλλακτική λύση. Καί λέγω πονηρόν, διότι διά τῆς ἀδεσμεύτου πολιτικῆς, κάπου ἀλλοῦ ἐπιθυμεῖ νά μᾶς ὁδηγήση... καί πρό παντός ἐπιθυμεῖ δι' ὅλων τῶν μέσων νά μᾶς ἀποκόψει ἀπό τήν δημοκρατική Δύση. Καί δέν θά ὁμιλήσω, γιατί, ὅπως ἀπέδειξα παλαιότερα, ἡ πολιτική αὐτή ὁδηγεῖ στήν ἀνασφάλεια καί μπορεῖ νά μᾶς ἐκθέση σέ κινδύνους. Γιά νά πεισθῆτε περί αὐτοῦ, δέν ἔχετε παρά νά δῆτε τί γίνεται στούς κόλπους τῶν ἀδεσμεύτων. Καί παρακαλῶ νά βεβαιωθῆτε ὅτι μέ λύπη μου κάνω τήν διαπίστωση αὐτή. Δέν ἔχετε παρά νά δῆτε τί γίνεται εἰδικώτερα στήν Μέση Ἀνατολή, στήν Ἀφρική καί στήν Ἄπω Ἀνατολή, ὅπου πολλές χῶρες ἀλληλοσπαράσσονται καί καταλήγουν νά ζητοῦν τήν προστασίαν τῶν μεγάλων. Καί δέν νομίζω, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ἔχω ἀνάγκη νά ἐπαναλάβω ὅτι ἡ πολιτική αὐτή, καί γιά τούς λόγους πού ἀντιλαμβάνεσθε, θά ἐνίσχυε τήν Τουρκία εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδή ἔχω τήν ἐντύπωση ὅτι δέν ἔγινα ἀντιληπτός, ἐπαναλαμβάνω, ἡ ἀδέσμευτη πολιτική, ἐφαρμοζόμενη εἰς τήν Ἑλλάδα, θά ἐνισχύση τήν Τουρκία εἰς βάρος τῆς χώρας μας. Αὐτό εἶναι ἕνα πρόσθετο ἐπιχείρημα, γιά τό ὁποῖο ἡ πολιτική αὐτή εἶναι ἀπαράδεκτος καί ἀσύμφορος γιά τήν χώρα μας.

»Κύριοι βουλευταί, πέραν τῶν μεγάλων πολιτικῶν ὠφελημάτων, ἡ ἔνταξη θά μᾶς ὠφελήση καί οἰκονομικά, γιατί θά διευκολύνη καί θά ἐπιταχύνη τήν κοινωνική καί οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας.

»Ὁ ἑλληνικός λαός θά ἔχει τήν εὐκαιρία νά ἀναπτύξη στόν μεγάλο καί εὐρύ εὐρωπαϊκό χῶρο τίς ἀρετές καί τίς ἱκανότητές του, οἱ ὁποῖες συνθλίβονται στά στενά ἑλληνικά πλαίσια.

»Ἐάν πράγματι, ὅπως πιστεύουμε, ἔχουμε ὡς λαός ἀρετές καί ἱκανότητες, θά μᾶς δοθῆ ἕνα εὐρύτερο πεδίο δράσεως γιά νά τίς ἀξιοποιήσουμε. Γιατί ἡ ἔνταξη θά ἐπιτρέψη τήν ἐλευθέρα διακίνηση τῆς βιομηχανικῆς καί τῆς γεωργικῆς μας παραγωγῆς, στή μεγάλη αὐτή ἀγορά τῶν 250 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων.

»Τέλος, θά προωθήση ἀποφασιστικά τήν ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας μας, διότι, πέραν τῆς ἀπορροφήσεως τῶν προϊόντων μας, θά ἔχουμε καί ποικίλες οἰκονομικές ἐνισχύσεις ἀπό τά Κοινοτικά Ταμεῖα. Ἐνισχύσεις, οἱ ὁποῖες θά ἀποβλέπουν ἀκριβῶς στήν ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας.

»Οἱ λεπτομέρειες γιά τήν οἰκονομική πλευρά ἐξετέθησαν κατ' ἐπανάληψη, ἀλλά καί πρόσφατα, καί δέν νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀπασχολήσω τήν Βουλή μέ ἀριθμούς, οἱ ὁποῖοι εἶναι καί πολλοί καί πολύπλοκοι. Πάντως, τό βέβαιο εἶναι, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀπό τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ θά ὠφεληθῆ καί οἰκονομικά. Αὐτός εἶναι ἄλλωστε καί ὁ λόγος, διά τόν ὁποῖον χῶρες πού εὑρίσκονται στό δικό μας ἐπίπεδο, ὅπως ἡ Ἱσπανία καί ἡ Πορτογαλία, ἐπιδιώκουν ἐπιμόνως τήν ἔνταξή τους στήν Κοινή Ἀγορά. Μπορεῖ ἐκεῖνες νά μήν ἔχουν τούς πολιτικούς καί ἐθνικούς θά ἔλεγα λόγους, πού ἔχουμε ἐμεῖς, ἀλλά ἐπιδιώκουν τήν ἔνταξή τους, διότι πιστεύουν ὅτι θά ἀναπτυχθοῦν κοινωνικά καί οἰκονομικά.

»Κύριοι βουλευταί, εἶναι αὐτονόητο ὅτι, γιά νά ἀξιοποιήσουμε αὐτές τίς δυνατότητες, κυρίως στόν οἰκονομικό τομέα, θά πρέπει νά ἐντείνουμε τήν προσπάθειά μας γιά νά προσαρμόσουμε τήν οἰκονομία μας στίς νέες συνθῆκες πού ἀντιμετωπίζουμε καί ἰδίως κατά τή διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου. Καί δέν πρέπει νά ἀποκρύπτουμε τό γεγονός ὅτι, μέχρι νά προσαρμοσθῆ πλήρως ἡ οἰκονομία μας στίς κοινοτικές συνθῆκες, θά ὑπάρξουν δυσχέρειες, γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν ὁποίων θά χρειασθῆ, ὅπως εἶπα, ἐπίμονος προσπάθεια.

»Ἀπό τά ἐπίσημα στοιχεῖα τά ὁποῖα ἐδόθησαν στήν δημοσιότητα, μέ τά ὁποῖα διαφωνεῖ ἡ ἀντιπολίτευση, χρησιμοποιοῦσα δικές της στατιστικές, προκύπτει ὅτι ἡ κατάσταση τῆς οἰκονομίας μας στίς γενικές της γραμμές εἶναι καλή. Καί γιά νά εἶμαι πιό σαφής, ἡ διαφωνία αὐτή ὀφείλεται περισσότερον εἰς τό γεγονός ὅτι χρησιμοποιοῦμε διαφορετικά κριτήρια καί ὅτι πιστεύουμε σέ διαφορετικά οἰκονομικά συστήματα.

»Παρουσιάζει, ὅμως, ἡ οἰκονομική κατάσταση ἀρισμένες ἀδυναμίες, ὅπως ἡ χαμηλή παραγωγικότητα καί ὁ πληθωρισμός, ἀδυναμίες οἱ ὁποῖες θά πρέπει μέ κάθε θυσία νά θεραπευθοῦν. Καί δέν θά θεραπευθοῦν, κύριοι συνάδελφοι, μέ τήν προβολή αἰτημάτων πού εὑρίσκονται πέραν ἀπό τίς δυνατότητες τῆς οἰκονομίας μας. Οὔτε καί μέ ἀπεργίες καί διαδηλώσεις, πού βλάπτουν τά γενικώτερα συμφέροντα τῆς χώρας καί τελικά καί τούς ἴδιους τούς ἐργαζομένους.

»Ἡ Κυβέρνησις, ἄλλωστε, δέν ἔχει ἀνάγκη πιέσεων γιά νά ἱκανοποιήση λογικά αἰτήματα. Ἡ Κυβέρνησις ἀπέδειξε ἔμπρακτα τό ἐνδιαφέρον της γιά τήν ἐργατική καί ἀγροτική τάξη. Ἐδῶ θά ἀναγκασθῶ νά μνημονεύσω ἀρισμένους ἀριθμούς, διότι οἱ ἀριθμοί δέν ἀμφισβητοῦνται. Ἄλλο ἄν ἐπιδέχονται διαφορετική ἑρμηνεία. Κατά τήν τελευταία τετραετία, κύριοι συνάδελφοι, τά ἡμερομίσθια αὐξήθηκαν κατά 97% γιά τούς ἄνδρες καί κατά 127% γιά τίς γυναῖκες, ἐναντι αὐξήσεως τοῦ τιμαρίθμου κατά 62%. Αὐξήθηκαν δηλαδή σέ πραγματικές, σέ σταθερές τιμές, κατά 22% γιά τούς ἄνδρες καί κατά 40% γιά τίς γυναῖκες. Οἱ αὐξήσεις αὐτές ὑπῆρξαν πολύ ὑψηλότερες ἀπό ἐκεῖνες πού δόθηκαν στίς χῶρες τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς πολιτικῆς ἦταν ἡ συμμετοχή τῆς ἐργασίας στό ἐθνικό μας εἰσόδημα, ἀπό 47% πού ἦτο τό 1974, νά ἀνέλθη γιά τό 1977 σέ 55%.

»Πῶς ἀλλοιῶς θά ἐξηγεῖτο ἡ αὔξησις τῆς συμμετοχῆς τῆς ἐργασίας στό ἐθνικό μας εἰσόδημα, ἄν πράγματι δέν εἶχε ἀσκηθῆ μία γενναία εἰσοδηματική πολιτική;

»Στόν γεωργικό ἐξ ἄλλου τομέα, διετέθησαν, εἰς βάρος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καί ὑπό διαφόρους μορφάς, γιά τό 1978 45 δισεκατ. δραχμές, καί γιά τήν τετραετία 1975-78 141 δισεκατ. δραχμές, ποσόν τό ὁποῖον, κύριοι συνάδελφοι, καλύπτει περίπου τό 1/4 τοῦ συνολικοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ γενναία ὅμως αὐτή εἰσοδηματική πολιτική πού ἠσκήθη γιά λόγους κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἦτο

φυσικόν νά τροφοδοτήση τόν πληθωρισμό, σέ σημαντικό βαθμό, πρᾶγμα πού δέν πρέπει νά τό λησμονοῦμεν, ὅταν προβάλλουμε ὑπέρμετρες ἀξιώσεις.

»Ἤδη, καί ἐν ὄψει τῆς ἐντάξεώς μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ὀφείλουμε νά λάβουμε τά μέτρα ἐκεῖνα, πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τήν περιστολή τοῦ πληθωρισμοῦ. Διότι, ὅπως γνωρίζετε καί τό γνωρίζουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἄλλο ἄν καμμιά φορά γιά λόγους σκοπιμότητας προσποιούμεθα ὅτι δέν τό γνωρίζουμε, δέν μπορεῖ νά ὑπάρξη πραγματική ὑγιής οἰκονομική ἀνάπτυξη, χωρίς οἰκονομική σταθερότητα. Ὁ πληθωρισμός ἐπηρεάζει δυσμενῶς ὅλους τούς τομεῖς τῆς οἰκονομίας μιᾶς χώρας καί προκαλεῖ αἴσθημα ἀνασφάλειας. Ἀναστέλλει τίς ἐπενδύσεις. Προκαλεῖ ἀνεργία, ἀποθαρρύνει τίς καταθέσεις καί πρό παντός καθιστᾶ ἀδύνατον τόν οἰκονομικό προγραμματισμό ἰδιώτη καί Κράτους.

»Καί δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι ὁ πληθωρισμός πλήττει κυρίως, γιά νά μήν πῶ ἀποκλειστικά, τά εἰσοδήματα τῶν ἐργατικῶν τάξεων, τῶν λαϊκῶν τάξεων πού εἶναι δραχμοβίωτοι. Ὁ πληθωρισμός δέν πλήττει τούς πλουσίους, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον δέν ἐνοχλοῦνται ἀπ' αὐτόν, ἀλλά πολλές φορές καί ὠφελοῦνται.

»Συνεπῶς, ἐάν πρόκειται νά ἐξυγιάνουμε τήν οἰκονομία μας, καί μάλιστα τήν στιγμή πού πρόκειται νά ἐνταχθοῦμε στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, θά χρειασθῆ ἔνταση τῶν προσπαθειῶν μας καί αὐτοσυγκράτηση. Μέ ἄλλα λόγια θά χρειασθῆ νά παράγουμε περισσότερα καί νά δαπανοῦμε λιγότερα. Ὄχι μόνο γιά νά ἐπενδύσουμε τό περίσσευμά μας παραγωγικά, ἀλλά καί γιά νά περιορίζουμε τήν ὑπερκατανάλωση, πού τροφοδοτεῖ τόν πληθωρισμό. Εἶναι ἀλήθεια, βέβαια, ὅτι κατά τό στάδιο τῆς ἀναπτύξεως μιᾶς χώρας, ὅπως ἡ δική μας, παρατηρεῖται ἕνα περίεργο ψυχολογικό φαινόμενο, νά αὐξάνουν οἱ ἄνθρωποι τίς ἀνάγκες τους ταχύτερα ἀπό ὅ,τι αὐξάνεται τό εἰσόδημά τους.

»Καί εἶναι ἐπικίνδυνο τό φαινόμενο αὐτό γιά τόν λόγον, ὅτι, ἄν δέν ἐπισημανθῆ καί δέν ἀντιμετωπισθῆ ὀρθῶς, εἶναι δυνατόν νά βλάψη τήν πρόοδο τῆς οἰκονομίας. Καί διότι, ὑπάρχει αὐτό τό ψυχολογικό φαινόμενο, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐμφανίζονται ἀνικανοποίητοι, ἐνῶ εἶναι βέβαιον ὅτι τό εἰσόδημά τους, ἐν σχέσει μέ τό παρελθόν, εἶναι σημαντικά βελτιωμένο. Αὐτό, ἄλλωστε, δέν ἔχει ἀνάγκη ἀποδείξεων καί μάλιστα ἀποδείξεων στατιστικῶν, ἡ εἰλικρίνεια τῶν ὁποίων ἀμφισβητεῖται. Αὐτό, κύριοι συνάδελφοι, προκύπτει ἀπό τήν ἐμπειρική παρατήρηση τῆς καθημερινῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ μας. Πρέπει, λοιπόν, νά συνεκτιμήσουμε, μαζί μέ ὅλα τά ἄλλα, καί αὐτό τό ψυχολογικό φαινόμενο, γιά νά καθορίσουμε κατά τόν πρέποντα τρόπον τήν συμπεριφορά μας. Πολιτεία καί πολίτες.

»Κύριοι βουλευταί, οἱ ἀλήθειες αὐτές, εἶναι τόσον γνωστές ὥστε θά μποροῦσαν νά θεωρηθοῦν κοινοτοπίες. Κοινοτοπίες, ὅμως, οἱ ὁποῖες εἶναι πολύ ἰσχυρότερες ἀπό θεωρίες οἰκονομικές καί πού κάνουμε συνήθως τό σφάλμα νά τίς λησμονοῦμε. Καί διότι τίς λησμονοῦμε, παρασυρόμεθα σέ ἐκδηλώσεις πού προκαλοῦν κοινωνικές ἀναταραχές καί βλάπτουν τά γενικώτερα συμφέροντα τῆς χώρας. Γι' αὐτό, καί εἶναι ἀνάγκη, τίς ἀλήθειες αὐτές νά τίς σεβώμεθα καί νά τίς ἐφαρμόζουμε ἔμπρακτα στό βίο μας.

»Ἡ γενική κατάσταση τῆς χώρας, κύριοι βουλευταί, εἶναι καλή. Καί προβάλλει καλύτερη, ἄν συγκριθῆ μέ ἄλλες χῶρες πού δοκιμάζονται ἀπό πολιτική, κοινωνική καί οἰκονομική ἀστάθεια καί πολλές μάλιστα ἀπό αὐτές πνίγονται στό αἷμα.

»Ἡ κατάσταση αὐτή μπορεῖ νά γίνη καλύτερη, μπορεῖ ὅμως νά γίνη καί χειρότερη. Καί αὐτό θά ἐξαρτηθῆ ἀπό τήν συμπεριφορά τήν δική μας.

»Πιστεύω, κύριοι βουλευταί, ὅτι τώρα πού διανοίγονται καινούργιες καί θά ἔλεγα μεγάλες προοπτικές γιά τό μέλλον, θά ἀποδείξουμε λαός καί ἡγεσία ὅτι ἔχουμε συνείδηση τῶν ἱστορικῶν μας εὐθυνῶν».

Ἐπακολούθησε ἀνταλλαγή ἀπόψεων σέ ἐπίπεδο πολιτικῶν ἀρχηγῶν, μέ πρῶτο ὁμιλητή τόν ἀρχηγό τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως:

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, ἀγαπητοί συνάδελφοι, συμφωνοῦμε μέ τήν Κυβέρνηση μόνο σέ ἕνα σημεῖο: Ὅτι ἡ ἀπόφαση, ἡ ἐπιλογή τῆς ἕνταξης τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινή Ἀγορά εἶναι ἡ πιό κρίσιμη ἀπόφαση πού ἔχει παρθεῖ γιά τό ἔθνος. Εἶναι μιά ἀπόφαση πού πάρθηκε στόν βωμό τοῦ «ἀνήκομεν εἰς τήν Δύσιν».

Κ. Καραμανλῆς: *Μέ συγχωρεῖτε, κύριε πρόεδρε. Ἀρχίζετε μέ αὐτό καί τό ἐπαναλαμβάνετε συνέχεια. Ὅταν λέγω ὅτι ἀνήκομεν εἰς τήν Δύσιν, δέν ἐννοῶ ὅτι εἴμεθα αἰχμάλωτοι τῆς Δύσεως. Μποροῦμε ἀνά πᾶσα στιγμή, νά φύγουμε.*

Α. Παπανδρέου: Δέν τό θέλουμε ὅμως. Ἀναλύσατε τούς λόγους.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἀφοῦ μποροῦμε καί δέν τό θέλουμε, τί σημαίνει αὐτό; Δέν τό θέλουμε, διότι δέν τό θεωροῦμε συμφέρον γιά την χώρα. Ἀλλά, ὅπως ἡ Συρία, ἤ ἡ Αἴγυπτος, ἀνήκουν στόν ἀραβικό κόσμο, ὅπως ἡ Οὐγγαρία ἀνήκει στόν ἀνατολικό κόσμο, ἡ Ἑλλάς ἀνήκει στό δυτικό κόσμο. Θέλετε ἀπό παράδοση, θέλετε ἀπό συμφέροντα, ἀνήκει πάντως στό δυτικό κόσμο.*

Α. Παπανδρέου: Προτιμοῦμε νά ἀνήκουμε στούς Ἕλληνες.

Ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀναφέρθηκε στή συνέχεια στό δραμα τῆς Ἑνωμένης Εὐρώπης, στό ὁποῖο προσβλέπει ὁ πρωθυπουργός, τό ὁποῖο καί χαρακτήρισε ὡς «ἀπατηλό». Ἡ Εὐρώπη, καί εἰδικότερα ἡ Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα — ὑποστήριξε — μαστίζεται ἀπό δεινή οἰκονομική κρίση, ἐνῶ, παράλληλα, «εἶναι βαθιά διαβρωμένη ἀπό τούς πολιτικοστρατιωτικούς μηχανισμούς τοῦ ΝΑΤΟ» καί «οἱ στρατηγικοί τομεῖς τῆς οἰκονομίας της ἐλέγχονται ἀπό ἀμερικανικές πολυεθνικές ἐπιχειρήσεις». Ὑπό αὐτές τίς συνθῆκες — συνέχισε — εἶναι πράγματι περίεργη ἡ ἄποψη ὅτι ἡ προσχώρηση στήν ΕΟΚ θά ἀποτελέσει ἐγγύηση καί βῆμα πρός τήν ἀνεξαρτησία τῆς χώρας: ἡ Ἑλλάδα, ὡς μικρή περιφερειακή χώρα, δέν θά μπορέσει νά ἐπηρεάσει ἀποφασιστικά τήν πορεία τῶν ἐξελίξεων· ἀντίθετα, ἡ πορεία της «θά καθορίζεται ἀπό τίς ἀποφάσεις τῶν μητροπολιτικῶν κέντρων τῆς Δύσης»· οὔτε ἀπό προστάτριες Δυνάμεις

θά ἀπαλλαγεῖ, οὔτε ὑπάρχουν κοινοτικοί μηχανισμοί γιά τήν προστασία τῶν δημοκρατικῶν της θεσμῶν. Ἡ ΕΟΚ δέν εἶναι παρά ἡ ἄλλη ὄψη τοῦ NATO, τό ὁποῖο εὐθύνεται γιά τή στήριξη τῆς δικτατορίας καί τήν τραγωδία τῆς Κύπρου, ἐνῶ, παράλληλα, ὑποστηρίζει σκανδαλωδῶς τήν Τουρκία σέ βάρος τῆς Ἑλλάδος. «Τό ΠΑΣΟΚ» — ἐπανέλαβε κατηγορηματικά — «εἶναι ἐνάντια στήν ἔνταξη τῆς χώρας μας στήν Κοινή Ἀγορά»:

«Τή μεγάλη αὐτή ἐπιλογή πού κάνει ἡ Κυβέρνηση νά ἐντάξει τή χώρα στήν ΕΟΚ, ἐμεῖς δέν τή θεωροῦμε δεσμευτική.

»Τυπικά, συνταγματικά, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 28 παρ. 2, μπορεῖ ἡ Βουλή νά ἀποφασίσει τήν ἔνταξη, νά ἐπικυρώσει τήν ἔνταξη. Ὅμως ὑπάρχει καί τό ἄρθρο 44 παρ. ἐπίσης 2, τό ὁποῖο λέγει ὅτι ἐπί κρισίμων θεμάτων διενεργεῖται Δημοψήφισμα. Καί ἄν αὐτό δέν συμβεῖ, εἶναι πρόθεσή μας, ὅταν τό ΠΑΣΟΚ ἔλθει στήν ἐξουσία, νά ζητήσουμε ἀπό τόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας νά διενεργήσει ἀδιάβλητο Δημοψήφισμα».

Στή συνέχεια τῆς ἀγορεύσεώς του, ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀνέλυσε τούς οἰκονομικούς λόγους πού ἀντιφάσκουν μέ τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ. Ἡ Ἑλλάδα — ἐπισήμανε — θά συνεχίσει ν' ἀναπτύσσεται μέ τρόπο ἐξαρτημένο κι ὄχι αὐτοδύναμο. Ἡ ἀνισότητα σέ σχέση μέ τούς ἀναπτυγμένους ἑταίρους τῆς Κοινότητας θά αὐξάνει ἐξακολουθητικά. Τό ΠΑΣΟΚ τάσσεται ὑπέρ μιᾶς εἰδικῆς συμφωνίας, ἀντί τῆς ἐντάξεως, μέ βάση τό ἀξίωμα ὅτι «καί ἐμεῖς ἔχουμε ἀνάγκη τῶν ἀγορῶν τῆς ΕΟΚ ἀλλά καί ἡ ΕΟΚ ἔχει ἀνάγκη τῶν ἀγορῶν τῆς Ἑλλάδος». Ἡ ἔνταξη — τόνισε — θά σημάνει τόν πλήρη δασμολογικό ἀφοπλισμό τῆς χώρας καί οἱ συνέπειες γιά τή βιομηχανία της θά εἶναι σαφῶς ἀρνητικές. Τό ξένο κεφάλαιο, πού θά εἰσρεύσει μέσω τῶν πολυεθνικῶν ἑταιριῶν, δέν πρόκειται νά προωθήσει μία ὁλοκληρωμένη βιομηχανική ἀνάπτυξη, ἀλλά, «ἤ θά παράγει ἤ θά ἐπεξεργάζεται μερικῶς πρῶτες ὕλες καί ὀρυκτό πλοῦτο γιά ἐξαγωγή στήν μητρική ἑταιρεία ἤ θά ἐπεξεργάζεται εἰσαγόμενα προϊόντα γιά τήν ἐσωτερική ἀγορά». Ἀρνητικές θά εἶναι οἱ ἐπιπτώσεις στόν τομέα τῆς ἀπασχολήσεως, ἐφόσον «οἱ ἐπενδύσεις προσανατολίζονται στήν ἔνταση κεφαλαίου».

Ὁ Α. Παπανδρέου ἀναφέρθηκε, ἀκόμη, στούς κινδύνους πού θά ἀπειλήσουν, μετά τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ, καί τόν ἀγροτικό πληθυσμό τῆς χώρας: «πρῶτο πρόβλημα», ἡ προσαρμογή τῆς ἀγροτικῆς της παραγωγῆς στά συμφέροντα τῶν κοινοτικῶν ἑταίρων· πιό σημαντικό ἀκόμη, μέ τήν Κοινή Ἀγορά θά συγκεντρωθοῦν οἱ καλλιέργειες σέ μεγάλες ἀγροτικές ἐπιχειρήσεις, μέ ἀποτέλεσμα τόν ἀφανισμό τῶν μικρομεσαίων. «Πηγαίνουμε» — κατέληξε — «πρός τήν προλεταριοποίηση τῶν ἀγροτῶν μας, οἱ ὁποῖοι ἤ θά μεταβληθοῦν σέ ἀγροτικούς ἐργάτες ἤ θά μεταναστεύσουν στήν Ἀθήνα γιά νά προσφέρουν τίς ὑπηρεσίες τους ἤ θά πᾶνε στά σκλαβοπάζαρα τῆς Δύσης».

Στή συνέχεια, ὁ Α. Παπανδρέου ἀναφέρθηκε στούς ὅρους τῆς ἐντάξεως — σέ σχέση, εἰδικότερα, μέ τά ἀγροτικά προϊόντα:

«Ἡ ΕΟΚ, μέ τά λόγια τοῦ πρωθυπουργοῦ στό γράμμα του τῆς 12 Δεκέμβρη πρός τούς πρωθυπουργούς τῆς ΕΟΚ, ἐνῶ πρότεινε βραχεῖες μεταβατικές περιόδους σέ τομεῖς πού εἶναι εὐνοϊκοί γι' αὐτήν, πρότεινε ἀντίθετα, γιά τά ἀγροτικά προϊόντα, γιά τά ὁποῖα ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρεται ἡ Ἑλλάς, μεταβατικές περιόδους, οἱ ὁποῖες εἶναι οἰκονομικά καί πολιτικά ἀπαράδεκτες».

Ἐπακολούθησε μακρά στιχομυθία μεταξύ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως καί τοῦ πρωθυπουργοῦ:

Κ. Καραμανλῆς: *Ὅπως γνωρίζετε οἱ ὅροι αὐτοί μεταβλήθησαν.*

Α. Παπανδρέου: Σ' αὐτό ἔρχομαι ἀκριβῶς, κύριε πρόεδρε.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐπιτρέψτε μου μία διακοπή.*

»Ὅπως γνωρίζετε, ἡ λογική εἶναι ἰσχυρότερη ἀπό τίς θεωρίες καί ἀπό τίς στατιστικές. Γιατί ὅλες οἱ παραγωγικές τάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑποστηρίζουν τήν ἔνταξη; Ἀγνοοῦν τά συμφέροντά τους;

Α. Παπανδρέου: Δέν τό γνωρίζω. Πάντως θά ἐννοεῖτε τίς ἐκλεγμένες τους ἡγεσίες. Ὁ λαός δέν ἔχει ἐρωτηθεῖ.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ. Ἠμπορεῖ ὁ οἱοσδήποτε πολίτης, ὁ μέσος πολίτης, νά μήν ἔχει ἐνημερωθεῖ, ἀλλά αὐτοί οἱ ὁποῖοι ἡγοῦνται τῶν παραγωγικῶν τάξεων εἶναι καλλίτερα ἐνημερωμένοι ἀπό σᾶς καί ἀπό μένα. Αὐτοί, λοιπόν, ὑποστηρίζουν τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος εἰς βάρος τῶν συμφερόντων τους;*

Α. Παπανδρέου: Εἶναι ἐλεγχόμενοι, κύριε πρόεδρε.

Κ. Καραμανλῆς: *Δεύτερον, ὅπως σᾶς εἶπα, ἔχουμε τό δεδομένο ὅτι ἡ Πορτογαλία καί ἡ Ἱσπανία, πού βρίσκονται στό ἴδιο μέ μᾶς ἐπίπεδο, ἐπιδιώκουν ἐπιμόνως τήν ἔνταξή τους. Τό κάνουν αὐτό εἰς βάρος τοῦ συμφέροντός τους, ἤ μήπως δέν γνωρίζουν τά ἐπιχειρήματα, τά ὁποῖα ἐσεῖς ἐπεκαλέσθητε; Ἐπεκαλέσθητε ὁρισμένα ἐπιχειρήματα, τά ὁποῖα ὅμως ὁδηγοῦν στό ἀντίθετο συμπέρασμα ἀπό ἐκεῖνο στό ὁποῖο καταλήξατε. Γνωρίζετε ὅτι ἡ μείωση τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.*

Α. Παπανδρέου: Ὄχι, τῆς προλεταριοποίησής τους.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Ἀμερική, ἡ ὁποία δέν μετέχει τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ἔχει μόνο 4% πληθυσμοῦ της ἀγρότες. Συνεπῶς, τά ἐπιχειρήματα, τά ὁποῖα ἐπεκαλέσθητε εἶναι ἀντίθετα μέ τό συμπέρασμα στό ὁποῖο καταλήγετε.*

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, γνωρίζουμε ὅτι ὁ ἀγροτικός πληθυσμός μειώνεται. Τό θέμα εἶναι, ἐάν θά

βρεῖ ἀπασχόληση στίς βιομηχανίες τῆς χώρας μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐπιδίωξή μας εἶναι αὐτή.*

Α. Παπανδρέου: Καί τό ἐπιχείρημά μας εἶναι ὅτι δέν θά βρεῖ ἀπασχόληση στίς βιομηχανίες τῆς χώρας μας, διότι ἡ βιομηχανία μας θά πληγεῖ καίρια ἀπό τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐπιδίωξίς μας εἶναι διά τῆς ἐντάξεως νά ἀναπτύξουμε τήν οἰκονομία μας, καί νά φθάσουμε στό ἐπίπεδο, στό ὁποῖο εὑρίσκονται οἱ ἄλλοι. Ἀλλά εἴπαμε ὅτι ἐσεῖς, ἄν ἔρθετε στήν ἐξουσία, θά δημιουργήσετε σύστημα ἀναπτύξεως οἰκονομικῆς, σύνθετο καί ἰδίως στόν τομέα τῆς γεωργίας.*

»Διά νά ἀναπτύξετε ὅμως αὐτή τήν οἰκονομία, θά πρέπει πρῶτα-πρῶτα νά ἔχετε πόρους, νά ἔχετε κεφάλαια, γιά νά τήν ἀναπτύξετε. Καί δεύτερο, θά πρέπει νά εὕρετε ἀγορές. Αὐτά τά ὁποῖα δέν μπορεῖτε νά βρεῖτε ἐσεῖς, τά βρίσκουμε ἐμεῖς διά τῆς ἐντάξεως.

Α. Παπανδρέου: Μόνος σας, κύριε πρόεδρε, ἔχετε ἐπισημάνει τήν μεταχείριση, τήν ὁποία μᾶς ἐπιφύλαξε ἡ ΕΟΚ, σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τά ἀγροτικά προϊόντα μας. Καί ἐπιτρέψτε μου γά σᾶς πῶ, ὅτι ὁ συμβιβασμός τῶν Βρυξελλῶν δέν διαφέρει καί τόσο ἀπό τήν ὀκταετία, τήν ὁποία πρότειναν οἱ ἑταῖροι μας τῆς ΕΟΚ. Εἶναι ἑπταετία γιά τά δύο πιό δυναμικά ἐξαγώγιμα προϊόντα μας, τόν τοματοπολτό καί τά ροδάκινα — καί πενταετία γιά τά ὑπόλοιπα. Αὐτό τό θεωρεῖτε μεγάλη νίκη; Τή δυνατότητα ὅτι κατά τήν πενταετία μπορεῖ νά ἐπιβάλλονται ἀντισταθμιστικές εἰσφορές στά ἀγροτικά μας προϊόντα, τήν θεωρεῖτε νίκη; Εἶναι νίκη αὐτή, κύριε πρόεδρε;

Κ. Καραμανλῆς: *Θά ἔχετε τήν ἀπάντηση ἀμέσως. Πρῶτον, ὅπως γνωρίζετε, καί μεταξύ τῶν σημερινῶν μελῶν τῆς Κοινότητος ὑπάρχει μιά διαφορά ἀπόψεων, ὅσον ἀφορᾶ τήν προστασία τῶν γεωργικῶν προϊόντων καί ἰδίως τῶν μεσογειακῶν. Διότι, ὅμως, ἀναφέρεσθε σέ πενταετία καί ἑπταετία, πρέπει νά σᾶς πῶ ὅτι ἄν γίνουν δεκτές οἱ ἀπόψεις μας — καί νομίζω ὅτι γίνονται δεκτές — τά δύο αὐτά προϊόντα, τά ὁποῖα ἀντί πέντε θά πᾶνε σέ ἑπτά χρόνια, θά δώσουν μία διαφορά ἀπό 23 ἑκατομμύρια δολλάρια, ἐναντι, ὅμως, 220 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, τά ὁποῖα θά ἔχουμε ἀπό τό λάδι, τό ὁποῖο ἀπό τήν ἑπταετία πῆγε στήν πενταετία.*

»Συνεπῶς, ἡ διαφορά μεταξύ πενταετίας καί ἑπταετίας γιά τά δύο αὐτά προϊόντα εἶναι μία διαφορά ἀπό 23 ἑκατομμύρια δολλάρια μέσα σέ ἕνα τεράστιο πλαίσιο συναλλαγῆς μέ τήν Κοινότητα, ἀπό ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια δολλαρίων.

»Τό γεγονός, λοιπόν, ὅτι προσδιορίστηκε μεγαλύτερη περίοδος γιά δύο προϊόντα, δέν σημαίνει ὅτι ἐγένετο μέ πρόθεση νά ἀδικηθεῖ ἡ Ἑλλάς. Διότι, ἄν γίνουν δεκτά τά αἰτήματά μας διά τήν πενταετία γιά τά ἄλλα προϊόντα, θά εἶναι πολλαπλάσια ἡ ὠφέλεια, τήν ὁποία θά ἔχουμε ἔναντι τῆς ἀπωλείας ἐκ τῶν δύο αὐτῶν προϊόντων.

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, ἡ ἀρχική διαπραγματευτική θέση τῆς Ἑλλάδος δέν ἦταν ἡ μηδενική μεταβατική περίοδος; Ἦταν.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἔχουμε πενταετία μέ δύο ἐξαιρέσεις...*

Α. Παπανδρέου: Ἦταν ἡ μηδενική μεταβατική περίοδος, σύμφωνα μέ ἔγκυρες δικές σας πληροφορίες.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἔχουμε γιά ὅλα τά προϊόντα πενταετία, πλήν δύο ἐξαιρέσεων, γιά δύο προϊόντα, γιά τά ὁποῖα ἔχουμε ἑπταετία. Σᾶς εἶπα, ὅμως, ὅτι αὐτή ἡ διαφορά μεταξύ πενταετίας καί ἑπταετίας γιά τά δύο αὐτά προϊόντα, εἶναι μία διαφορά ἀπό 23 ἑκατομμύρια δολλάρια, μέσα σέ μιά συναλλαγή ἀπό ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια δολλαρίων.*

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, ἔχετε πολλές φορές τονίσει ὅτι δέν ὑπάρχει καμιά σύνδεση μεταξύ τῆς ἔνταξής μας στήν ΕΟΚ καί τῶν ἐθνικῶν προβλημάτων καί ἰδιαίτερα τῶν ἑλληνοτουρκικῶν διαφορῶν.

»Θά μοῦ ἐπιτρέψετε, σ' αὐτό τό σημεῖο, νά φέρω τρία στοιχεῖα, πού ἀποδεικνύουν ἀκριβῶς τό ἀντίθετο.

»Γνωμοδότηση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς στό Συμβούλιο τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, πάνω στήν ἑλληνική ἔνταξη τό Φεβρουάριο τοῦ 1976, ἀναφέρει, λέξη πρός λέξη: "Ἡ προοπτική ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος ἐγείρει τό πρόβλημα τῶν διαφορῶν μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας. Ἡ Ἐπιτροπή πιστεύει ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινότης θά ἔπρεπε νά ὑποδείξη εἰς τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία τήν ἀνάγκη νά καταλήξουν σέ δίκαιες καί μόνιμες λύσεις τῶν διαφορῶν πού τίς χωρίζουν"...

Κ. Καραμανλῆς: *Θα παρακαλοῦσα, κύριε πρόεδρε...*

Α. Παπανδρέου: Αὐτό εἶναι ἀπό τό κείμενο. Καί θά προχωρήσω καί πάρα κάτω...

Κ. Καραμανλῆς: *Θά σᾶς παρακαλέσω, κύριε πρόεδρε, νά πιστέψετε ὅτι εἶναι σφάλμα νά ἀναφέρεσθε σ' αὐτά. Οὐδείς στήν Κοινή Ἀγορά συνέδεσε τήν ἔνταξή μας μέ ὁποιοδήποτε ἄλλο θέμα. Καί αὐτό τό δηλώνω κατηγορηματικά. Τό ἄν ὑπάρχουν διάφορα ὄργανα ἤ πρόσωπα, ἤ ἐφημερίδες πού μπορεῖ νά συσχετίζουν αὐτά τά θέματα, δέν σημαίνει ὅτι αὐτή εἶναι καί ἡ ἐπίσημη θέση τῆς Κοινότητος.*

»Καί σᾶς παρακαλῶ, νά μοῦ πῆτε, δέν μποροῦσαν οἱ ἐννέα τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, πρίν νά δεχθοῦν τήν αἴτησή μας καί νά ἀρχίσουν διαπραγματεύσεις, νά ποῦν ὅτι δέν συζητοῦν τήν ἔνταξή μας, διότι συνδέεται καί μέ ἄλλα θέματα; Καί ὅμως ὄχι μόνον δέν τό εἶπαν, ἀλλά προωθήθηκε ἡ διαπραγμάτευση καί φθάνουμε μέχρι τό θέρος στήν ὑπογραφή τῆς συμφωνίας. Συνεπῶς, ἐάν ἤθελαν νά τό συνδέσουν, εἶχαν τόν τρόπο καί τό ἐπιχείρημα νά τό κάνουν. Ἀλλά, ἐφ' ὅσον δέν τό συνέδεσαν αὐτοί, διαπράττετε σφάλμα νά τό συνδέετε ἐσεῖς.

Α. Παπανδρέου: Δέν το συνδέω ἐγώ, τό συνδέουν τά κείμενα. Καί νά μοῦ ἐπιτρέψετε νά προχωρήσω.

»Στίς 12 Νοέμβρη 1975, τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο εἶχε ἐγκρίνει ἔκθεση τοῦ Κορτεριέ, στήν ὁποία διευκρινίζονται ἐπιτέλους ποιές εἶναι οἱ ἑλληνοτουρκικές διαφορές, στίς ὁποῖες ἀναφέρθηκε ἡ ἐπιτροπή στή γνωμοδότησή της προηγουμένως. Αὐτή εἶναι: Ἡ ὀχύρωση τῆς Δωδεκανήσου — τό ἔχω ἀπό τό κείμενο — τό θέμα τῶν χωρικῶν ὑδάτων τοῦ Αἰγαίου, ὁ καθορισμός τῆς ὑφαλοκρηπίδας καί

ἡ ἐκμετάλλευση τοῦ θαλασσίου πλούτου τοῦ Αἰγαίου, τό θέμα τῶν πτήσεων ὑπεράνω τῶν θαλασσίων περιοχῶν τῶν δύο αὐτῶν χωρῶν, τό πρόβλημα τῶν μειονοτήτων τῶν δύο χωρῶν καί τέλος τό Κυπριακό. Καί πολύ ἀργότερα, τώρα, τόν Ἰούλη τοῦ 1978, ὁ Γερμανός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κύριος Γκένσερ, ἀναλαμβάνοντας τήν προεδρία τῶν ὑπουργῶν τῆς ΕΟΚ, δήλωσε ἀπροκάλυπτα: "Ἡ Ἑλλάς βεβαίως θά ἐνταχθεῖ στήν Κοινότητα, ἀλλά χωρίς τίς διεθνεῖς της περιπλοκές, χωρίς ἡ ἔνταξη νά βλάψει τίς σχέσεις τῆς Κοινότητος μέ τήν Τουρκία, πού θα πρέπει ἀντίθετα νά τίς προωθήσει ἰσόρροπα". Ὕστερα ἀπό αὐτή τή δήλωση τοῦ κυρίου Γκένσερ, πῶς θέλετε νά ἀντιδράσω σ' αὐτά πού μᾶς λέτε, κύριε πρόεδρε;

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐγώ ἀπαντῶ μέ πράξεις, ἐσεῖς ἀπαντᾶτε μέ ξένες δηλώσεις. Σᾶς λέγω ὅτι οἱ διαπραγματεύσεις τελείωσαν καί ἐπίκειται ἡ ὑπογραφή τῆς συμφωνίας.*

»Κύριε πρόεδρε, γιατί θέλετε νά ἐπικαλεῖσθε συνεχῶς, εἴτε δηλώσεις προσώπων εὑρισκομένων ἐκτός τῆς Ἑλλάδος, εἴτε ἀκόμη καί τόν ξένο τύπο; Θά σᾶς παρακαλέσω νά ἐμπιστευθῆτε περισσότερο τίς δηλώσεις τῆς ὑπευθύνου ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

»Οὐδείς συνέδεσε τό θέμα τῆς ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινότητα μέ οἱοδήποτε ἄλλο θέμα, αὐτό τό δηλώνω κατηγορηματικῶς καί, ἄν θέλετε, σᾶς ἐμπιστεύομαι νά ἐλέγξετε καί τούς φακέλλους. Οὐδείς ποτέ ἔθεσε τέτοιο θέμα.

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, ὑπάρχουν ἀκόμα δύο χρόνια.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό θέμα αὐτό εἶναι πολύ δυσάρεστο. Εἶναι πολύ εὐαίσθητο.*

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, δέν εἶπα ὅτι εἶναι στίς προθέσεις σας νά συνδέσετε τό θέμα, εἶπα ὅτι εἶναι στίς προθέσεις τῆς ΕΟΚ νά συνδέσει τό θέμα. Ἄλλο εἶναι τό ἕνα καί ἄλλο τό ἄλλο.

Κ. Καραμανλῆς: *Σᾶς λέγω ὅτι δέν τό ἔκαναν.*

Α. Παπανδρέου: Καλῶς, ἐγώ ἔδωσα τά στοιχεῖα. Ἄς κριθοῦν ἀντικειμενικά. Πήρατε καί σεῖς τήν θέση σας. Ἄς κρίνει ὁ λαός. Τί θέλετε νά πῶ παραπάνω;

»Ἀγαπητοί μου συνάδελφοι, τό ἔθνος ἀντιμετωπίζει θανάσιμη ἀπειλή.

»Ἡ Κύπρος βρίσκεται γιά χρόνια τώρα κάτω ἀπό τή βάναυση κατοχή τοῦ Ἀττίλα. Καί στό Αἰγαῖο, ἀπό τό 1973 καί ὕστερα, ἡ Τουρκία ἀμφισβητεῖ τό ὅλο καθεστώς, καθεστώς πού εἶναι κατοχυρωμένο ἀπό διεθνεῖς συνθῆκες καί συμβάσεις. Μέ πολλαπλές ἐπίσημες δηλώσεις ἡ Τουρκία ζητᾶ τόν ἀφοπλισμό τῶν νησιῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου, τή διχοτόμηση τοῦ ἐναερίου χώρου, τή διχοτόμηση τοῦ ὑποθαλάσσιου χώρου, τή μή ἄσκηση ἐκ μέρους μας τοῦ δικαιώματος νά ἐπεκτείνουμε τά χωρικά μας ὕδατα σέ δώδεκα μίλια καί ἀκόμη ἔχει ἔμμεσα θέσει θέμα Δυτικῆς Θράκης. Μέ πολυάριθμες αὐθαίρετες καί παράνομες πράξεις ἔχει παραβιάσει τόν ἐναέριο χῶρο τῆς Ἑλλάδας, τήν ὑφαλοκρηπίδα τοῦ Αἰγαίου καί τά χωρικά μας ὕδατα.

»Καί τό ἐρώτημα εἶναι πῶς ἀντιδρᾶ ἡ Κυβέρνηση. Ἐκεῖ πρόκειται νά διαφωνήσουμε μέ τόν κ. πρωθυπουργό.

»Ἡ Κυβέρνηση προβαίνει σέ διαμαρτυρίες. Ἡ Κυβέρνηση προσφεύγει σέ διεθνεῖς ὀργανισμούς. Ἡ Κυβέρνηση ὁδηγεῖται ἤ σύρεται, μπορεῖ νά πεῖ κανείς, κάτω ἀπό τίς βίαιες, παράνομες καί αὐθαίρετες πράξεις τῆς Τουρκίας σέ διαπραγματεύσεις. Αὐτή ἡ ἀμυντική στάση τῆς Κυβέρνησης, τό ἤπιο κλίμα ἄν θέλετε, πού ἐκφράζει ἡ πολιτική τῆς Κυβέρνησης, ἔχει δημιουργήσει στή διεθνῆ κοινότητα τή σαφῆ ἐντύπωση ὅτι διεκδικεῖ ἡ Τουρκία νόμιμα δικαιώματα στό Αἰγαῖο. Ἄν οἱ διαπραγματεύσεις ἔχουν τό καλό ὅτι τρενάρουν τήν ὑπόθεση, ἔχουν καί τό κακό ὅτι δημιουργοῦν στοιχεῖα διεκδίκησης, πού κατοχυρώνονται στή διεθνῆ κοινή γνώμη.

»Σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τίς προσφυγές μας, ἐμεῖς δέ διεκδικοῦμε τίποτα. Ἐμεῖς ζητᾶμε νά παραμείνει ἀκέραιο τό καθεστώς τοῦ Αἰγαίου. Ἡ Τουρκία προσπαθεῖ νά ἀνατρέψει αὐτό τό καθεστώς. Τότε, λοιπόν, ἄς πάει ἡ Τουρκία νά βρεῖ τό δίκιο της στούς διεθνεῖς ὀργανισμούς καί στό Δικαστήριο τῆς Χάγης.

»Οἱ διαπραγματεύσεις γενικά, καί ὕστερα θά ἔρθω στά ἐπί μέρους θέματα, πότε ἔχουν νόημα; Δύο μέρη διαπραγματεύονται ὅταν ἀναμένουν ὅτι ἀπό τή διαπραγμάτευση θά προκύψει ἀποτέλεσμα πού θά βελτιώσει ἐκατέρωθεν τίς θέσεις. Ἄν ὅμως πρόκειται γιά μία διαπραγμάτευση, πού τό ἐρώτημα εἶναι μόνο τό τί ἐσύ θά δώσεις καί τί κατά συνέπεια θά πάρει ὁ ἄλλος, τότε τί ἔννοια ἔχει αὐτή ἡ διαπραγμάτευση; Ὅταν δέ ἡ διαπραγμάτευση ἀφορᾶ σύνορα, ἐθνική κυριαρχία, εἶναι ἀδιανόητη.

»Τήν ὅλη αὐτή περίοδο, τό ΝΑΤΟ καί οἱ ΗΠΑ στάθηκαν στό πλευρό τῆς Τουρκίας, στήριξαν οὐσιαστικά —κάποτε ἔμμεσα, κάποτε ἀνοικτά — τήν ἐπεκτατική της πολιτική. Ἡ ἀπόφαση καί τοῦ ΝΑΤΟ καί τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ γιά τό ἐμπάργκο εἶναι τόσο γνωστή, ὥστε νά μή χρειάζεται νά τήν ἐπαναλάβω.

Κ. Καραμανλῆς: *Καί ὅταν ἐπέβαλε τό ἐμπάργκο ἡ Ἀμερική, γιά νά βοηθήσει τήν Κύπρο, τήν κατηγορούσατε καί τότε.*

Α. Παπανδρέου: Ὄχι βέβαια τότε γιά τό ἐμπάργκο, ἀλλά γιατί εἶναι χώρα, ἡ ὁποία οὐσιαστικά κηδεμονεύει τήν Ἑλλάδα καί ὑπονομεύει κατά τή γνώμη τοῦ ΠΑΣΟΚ —καί ἡ ἄποψή του εἶναι ἐδραιωμένη στά ἱστορικά γεγονότα — καί τήν ἀνεξαρτησία μας καί τήν ἐδαφική μας ἀκεραιότητα.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό εἶναι ὑπερβολή.*

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, αὐτό πού εἶναι γιά σᾶς ὑπερβολή, γιά μᾶς εἶναι ἡ ἀλήθεια.

Κ. Καραμανλῆς: *Λέτε ὑπερβολές, γιά νά προκαλεῖτε χειροκροτήματα.*

Α. Παπανδρέου: Μά νομίζω ὅτι καί σεῖς προκαλεῖτε χειροκροτήματα.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν εἶπα αὐτό. Λέω ὅτι χρησιμοποιεῖτε ὑπερβολές γιά νά προκαλέσετε χειροκροτήματα, ἐν γνώσει σας ὅτι αὐτά πού λέτε εἶναι ὑπερβολές.*

Α. Παπανδρέου: Ἡ κρίση στό Ἰράν, ἡ ἀπώλεια γιά τήν Ἀμερική αὐτοῦ τοῦ τεράστιου στρατηγικοῦ σημείου γιά τόν ἔλεγχο τῆς περιοχῆς, πού εἶναι τρομερά εὐαίσθητη

Ἀγόρευση στή Βουλή γιά τήν ἐξωτερική πολιτική.

λόγω τῶν πετρελαίων, ἔχει αὐξήσει τή στρατηγική σημασία τῆς Τουρκίας γιά τό ΝΑΤΟ καί τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες.

»Αὐτό ἔχει δύο συνέπειες παρά πολύ σημαντικές γιά μᾶς. Ἔχει πρῶτα ἀπ' ὅλα ἀναληφθεῖ μιά γιγάντια προσπάθεια ἀπό τό ΝΑΤΟ, τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί τήν ΕΟΚ νά διασωθεῖ ἡ τουρκική οἰκονομία καί ταυτόχρονα νά ἐνισχυθεῖ ἡ στρατιωτική της θέση. Πρόθεση εἶναι νά καταστήσουν τήν Τουρκία ἀπόρθητο ὀχυρό στήν Ἀνατολική Μεσόγειο. Καί ὑπάρχει ἐδῶ σαφής κίνδυνος ἀνατροπῆς στρατιωτικῆς ἰσορροπίας στό Αἰγαῖο.

»Αὐτά τά γεγονότα καθιστοῦν ἐπίσης ἄκρως ἐπείγουσα τήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καί ἰδιαίτερα τῶν ἑλληνοτουρκικῶν διαφορῶν, μέ τρόπο δυστυχῶς πού νά ἱκανοποιεῖται ἡ Τουρκία.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἀντιθέτως, πρέπει νά σᾶς πῶ...*

Α. Παπανδρέου: Ἀναφέρομαι στίς προθέσεις καί τή στάση τοῦ ΝΑΤΟ καί τῆς ΕΟΚ, πού δέν ἔχασαν εὐκαιρία νά μιλήσουν θετικά γιά τήν Τουρκία.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὅπως γνωρίζετε, πιέσεις δέν ἀσκοῦνται ἐπί τῆς Ἑλλάδος γιά νά κάνει παραχωρήσεις. Πιέσεις ἀσκοῦνται ἐπί τῆς Τουρκίας. Καί αὐτό εἶναι λογικό, διότι, ἐφόσον ζητεῖ βοήθεια, φυσικό εἶναι ἐκεῖνοι πού θά δώσουν τήν βοήθεια νά θέλουν νά λυθοῦν αὐτές οἱ διαφορές. Αὐτή τή στιγμή συνεπῶς δέν πιέζεται ἡ Ἑλλάς, ἀλλά πιέζεται ἡ Τουρκία γιά νά πάρει τή βοήθεια.*

»Ἀλλά πρέπει νά σᾶς διαβεβαιώσω, ὅτι ἡ Κυβέρνηση θά κάνει ὅ,τι ἐπιβάλλεται γιά νά μήν ἐπιτρέψει τήν ἀνατροπή αὐτῆς τῆς ἰσορροπίας. Ὑπάρχει ἀνειλημμένη ὑποχρέωση ἀπό μέρους τῆς Ἀμερικῆς νά σεβασθεῖ αὐτή τήν ἰσορροπία. Ἀλλά καί ἄν ἡ Ἀμερική ἀποδειχθεῖ ἀσυνεπής, μπορῶ νά σᾶς πληροφορήσω ὅτι ὑπάρχουν τρόποι, ἄλλοι τρόποι, νά ἐξασφαλίσουμε αὐτή τήν ἰσορροπία.

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, ὕστερα ἀπό τή γνωστή συνεχιζόμενη στήριξη τῆς Τουρκίας ἀπό τό ΝΑΤΟ καί τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες — γιατί εἶναι κοινό μυστικό ὅτι ἡ Τουρκία εἶναι τό χαϊδεμένο τους παιδί — διερωτᾶται κανένας ποῦ ἐδράζεται ἡ πολιτική τῆς ἐπανένταξης στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ Τοῦρκοι παραπονοῦνται ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι τό χαϊδεμένο παιδί τῆς Δύσεως. Κάθε μέρα γίνονται καταγγελίες στήν Βουλή τους καί στόν τύπο μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι τό χαϊδεμένο παιδί τῆς Δύσεως.*

Α. Παπανδρέου: Μοῦ ἔχετε συστήσει νά μή στηρίζομαι σέ τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ καί ἔχω συμμορφωθεῖ.

Κ. Καραμανλῆς: *Λέγω γιά τά παράπονα πού διατυπώνονται στήν τουρκική Βουλή ἀπό βουλευτές. Καταγγέλλουν τήν Κυβέρνηση τοῦ Ἐτσεβίτ ὅτι ἀπέτυχε στήν πολιτική του γιά τόν λόγο ὅτι τό ΝΑΤΟ, ἡ Ἀμερική καί ἡ Δύση εὐνοοῦν τήν Ἑλλάδα καί ὄχι τήν Τουρκία.*

Α. Παπανδρέου: Μά ἡ Τουρκία ἀνέκαθεν ἀκολούθησε ἐξυπνότατη διπλωματική πολιτική. Ἔχει τεράστια παράδοση, πού ἐμεῖς δυστυχῶς δέν ἔχουμε. Καί μέσα στά πλαίσια τῆς ἐξάρτησής της ἡ Τουρκία εἶναι σέ θέση νά ἀναπτύξει πρωτοβουλίες πού εἶναι πραγματικά ἐκπληκτικές. Ἀντιμετωπίζουμε δύσκολο ἀνταγωνιστή.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἄν ἀποτελεῖ ἐξυπνάδα τό νά ὑποβάλεις ὁ ἴδιος τόν ἑαυτό σου σέ ταπείνωση, τέτοια ἐξυπνάδα δέν μᾶς χρειάζεται.*

Στή συνέχεια, ὁ Α. Παπανδρέου ἀναφέρθηκε στά θέματα πού ἀφοροῦν τήν ἑλληνική κυριαρχία στό Αἰγαῖο:

«Συνεχίζονται οἱ διαπραγματεύσεις γιά τόν ἐναέριο χῶρο τοῦ Αἰγαίου. Μέ ἀπόφαση τῆς Διεθνοῦς Ὀργανώσεως Πολιτικῆς Ἀεροπορίας, τό FIR Ἀθηνῶν ὅπως λέγεται, εἶχε προσδιορισθεῖ καί ἔχει προσδιορισθεῖ νά καλύπτει τόν ἐναέριο χῶρο τοῦ Αἰγαίου μέχρι καί τά ἀνατολικά μας σύνορα. Ὅπως ἀνέφερε ὁ κύριος πρωθυπουργός, μέ τή NOTAM, μιά ἀναγγελία, 714 ἡ Τουρκία προσέβαλε τό καθεστώς αὐτό τοῦ ἐναερίου χώρου καί ἐπεξέτεινε τά ὅρια τοῦ δικοῦ της FIR στά μέσα περίπου τοῦ Αἰγαίου.

»Εἶναι σαφές ὅτι ὁποιαδήποτε ἐπέκταση τοῦ τουρκικοῦ ἐναερίου χώρου δυτικά τῶν συνόρων μας, περιλαμβάνει ἐθνικό ἑλληνικό χῶρο, ἀκρωτηριάζει τόν ἐναέριο χῶρο τῆς πατρίδας μας καί τόν προσαρτᾶ στήν Τουρκία.

»Καί διερωτῶμαι, ὅπως διερωτώμεθα πολλοί, πιστεύω, σ' αὐτή τήν αἴθουσα: Στήν περίπτωση τοῦ ἐναερίου χώρου, ποιό νόημα ἔχουν οἱ διαπραγματεύσεις; Ἐφ' ὅσον ἡ Τουρκία δέν ἔχει ἀνακαλέσει τήν NOTAM 714, ποιό εἶναι τό ἀντικείμενο τῶν διαπραγματεύσεων;

Κ. Καραμανλῆς: *Στήν πράξη, αὐτή ἡ ἐνέργεια τῶν Τούρκων ἔχει ματαιωθεῖ, διότι ἰσχύει τό FIR τό ἑλληνικό. Καί ἐματαιώθη, διότι ἐκλείσαμε τούς ἀεροδιαδρόμους. Συνεπῶς, σήμερα ὅλα τά ἀεροπλάνα τῆς διεθνοῦς ἀεροπορίας συμμορφοῦνται μέ τό ἑλληνικό FIR, τό ὁποῖο παραμένει ἐκεῖ πού ἦταν.*

»Ὑπάρχει ἡ ἑξῆς διαφορά, κύριε πρόεδρε, ὅταν ὁμιλοῦμε περί FIR. Τό FIR προσδιορίζει τόν ρόλο τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐντολοδόχου τοῦ διεθνοῦς ὀργανισμοῦ, νά ἐλέγχη τήν ἀεροπορική κίνηση στό Αἰγαῖο, δέν προσδιορίζει ὅρια κυριαρχικά. Συμβαίνει ὅμως στήν περίπτωση αὐτή, κατά πλεῖστον, τό FIR τό ἑλληνικό νά συμπίπτει καί μέ τά γεωγραφικά μας ὅρια. Πάντως, τό γεγονός ὅτι ἡ Τουρκία ἔκαμε μία αὐθαιρεσία καί ἐχάραξε — ὅπως εἶπα — τήν γραμμή αὐτή, δέν σημαίνει ὅτι τήν ἀπεδέχθη ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση. Ὅπως εἶπα, στήν πράξη ἀνέτρεψε αὐτή τήν ἐνέργειά της, μέ τό νά κλείσει τούς διαδρόμους.

Α. Παπανδρέου: Τό ἐρώτημα παραμένει, κύριε πρόεδρε, αἰωρούμενο: Ποιό νόημα ἔχουν οἱ διαπραγματεύσεις γιά τόν ἐναέριο χῶρο;

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν διαπραγματευόμεθα τό FIR, διαπραγματευόμεθα τάς στρατιωτικάς πτήσεις. Διά μέν τό FIR εἴπαμε ὅτι, διά νά ἀνοίξομεν τούς διαδρόμους, θά πρέπει αὐτοί νά ἄρουν τή NOTAM 714. Ὅσο δέν τήν ἄρουν, δέν ἀνοίγομεν διαδρόμους. Κι αὐτό ἀποβαίνει εἰς βάρος τῆς Τουρκίας καί ὄχι εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοί εἶναι ἀποκλεισμένοι. Ἐκεῖνο πού τό συζητοῦμε μέ τήν Τουρκία εἶναι οἱ στρατιωτικές πτήσεις μέ κριτήριο τήν ἀσφάλεια ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν.*

Α. Παπανδρέου: "Εχει γίνει γνωστό ὅτι ἡ Τουρκία, σχετικά μέ αὐτά πού λέτε κύριε πρόεδρε, ἔχει ὑποβάλει συγκεκριμένες, ἀπαράδεκτες προτάσεις. Συγκεκριμένα, τήν κατάργηση ἑλληνικῶν ἀεροδιαδρόμων Λῆμνος - Λέσβος - Χίος - Σάμος καί 'Αθήνα - Χίος. 'Επίσης ἔχει ζητήσει τήν ἐγκατάσταση πεδίων βολῆς ναυτικοῦ καί ἀεροπορίας δυτικά τῶν συνόρων μας.

»Οἱ κύριοι Σιακπαρᾶς καί 'Αναγνωστόπουλος κατήγγειλαν ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἔχει ἐνδώσει σ' αὐτές τίς ἀπαράδεκτες ἀξιώσεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι ἀνακριβές. Θά πρέπει νά ἱκανοποιηθεῖτε μέ τήν δήλωση πού σᾶς κάνω. "Οτι ἔθεσε ἡ Τουρκία τά θέματα, δέν σημαίνει ὅτι τά ἀποδεχόμεθα. Αὐτό τό ὁποῖον ἐγράφη εἶναι ἀνακριβές, διά νά μήν σᾶς εἴπω ὅτι ὅλη ἡ διατύπωση τῆς δηλώσεως εἶναι ἀνακριβής. 'Αλλά τό γεγονός ὅτι ἡ Τουρκία θέτει ἤ ἠμπορεῖ νά θέτει θέματα, δέν δημιουργεῖ εὐθύνες δι' ἡμᾶς. Οἱ δικές μας εὐθύνες θά προέλθουν ἀπό τήν θέση τήν ὁποία θά λάβομε ἔναντι τῶν προβλημάτων πού δημιουργεῖ ἡ Τουρκία. Καί ἐπαναλαμβάνω ὅτι αὐτό τό ὁποῖο λέγετε εἶναι ἀνακριβές.*

Α. Παπανδρέου: 'Η ἀπάντηση τοῦ ὑπουργοῦ 'Εθνικῆς 'Αμύνης ἦταν τόσο ἀσαφής, ὥστε νά ἔχει δημιουργήσει τή σαφῆ ἐντύπωση στό ἑλληνικό κοινό ὅτι οἱ καταγγελίες αὐτές ἐδράζονται σέ ἀκριβεῖς πληροφορίες. Αὐτό πιστεύω τό γνωρίζετε καί σεῖς, καί χαίρω γιά τή δήλωση, τήν ὁποία κάνετε σήμερα στήν Βουλή, ὅτι μπορεῖ ἡ Τουρκία νά ἀξιώνει, ἀλλά ὅτι σεῖς δέν πρόκειται νά προσφέρετε οὔτε πεδίο βολῆς δυτικά τῶν συνόρων, οὔτε νά καταργήσετε ἑλληνικούς ἀεροδιαδρόμους. Χαίρω γι' αὐτή τή δήλωση.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶπα ὅτι αὐτά τά ὁποῖα ἐγράφησαν, ὅτι ἐγένοντο ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς παραχωρήσεις εἰς τά θέματα αὐτά, εἶναι ἀνακριβῆ.*

»*"Οταν δημιουργεῖ κάποιος ἕνα θέμα, εἶσαι ὑποχρεωμένος νά τό ἐξετάσεις ἐάν εἶναι βάσιμο ἤ ὄχι. Καί ἄν ἔχει δίκαιο στήν ἔκταση πού ἔχει, νά τό δώσεις, ἐάν δέν ἔχει δίκαιο, νά μή τό δώσεις.*

»*'Η 'Ελλάς λοιπόν δέν εἶναι διατεθειμένη νά προβεῖ, ἤ νά λάβει ἀποφάσεις, οἱ ὁποῖες θά ἦταν δυνατόν νά βλάψουν τά ἑλληνικά συμφέροντα.*

Ι. Ζίγδης: Τί ἔγινε μέ τήν Λῆμνο συγκεκριμένα;

Κ. Καραμανλῆς: *'Επαναλαμβάνω, οὔτε ἀπόφαση ἐλήφθη οὔτε θά ληφθεῖ ἀπόφαση πού νά βλάπτει τά ἐθνικά μας συμφέροντα. Πρέπει νά ἀρκεσθεῖτε σ' αὐτό. 'Εάν δεχθοῦμε ὅμως ὅτι σέ μία περίπτωση ὑπάρχει ἑλληνική ὑπερβολή, δέν θά τό συζητήσετε; Προστατεύοντας βέβαια τά ἐθνικά μας συμφέροντα;*

»*'Επαναλαμβάνω, λοιπόν, καί θά παρακαλέσω νά ἀρκεσθεῖτε σ' αὐτό, ὅτι οὔτε ἀποφάσεις ἐλήφθησαν οὔτε πρόκειται νά ληφθοῦν ἐπ' αὐτῶν ἀποφάσεις πού βλάπτουν τά ἐθνικά μας συμφέροντα.*

Α. Παπανδρέου: Τό πρόβλημα τοῦ ἐναερίου χώρου παρουσιάστηκε πρόσφατα μέ νέα μορφή. Παρά τήν ἀρχική δήλωση τοῦ πρωθυπουργοῦ, τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1974, πώς ἡ ἀποχώρησή μας ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ ἦταν ὁριστική καί ἀμετάκλητη, ἐπιδιώκει ὁ ἴδιος τώρα τήν ἐπάνοδο, τήν ἐπανένταξη στό ΝΑΤΟ μέ εἰδικές σχέσεις. 'Η Τουρκία ἀρνεῖται τήν ἐπανένταξη πρίν προσδιορισθοῦν ἐκ νέου μεταξύ ἄλλων καί οἱ ζῶνες ἐπιχειρησιακῆς εὐθύνης στόν ἐναέριο χῶρο. 'Απαιτεῖ οὐσιαστικά ἡ Τουρκία στό στρατιωτικό πιά ἐπίπεδο, στό στρατηγικό πιά ἐπίπεδο, τήν διχοτόμηση τοῦ ἐναερίου χώρου τοῦ Αἰγαίου. "Εχει δηλώσει — καί σήμερα δήλωσε ὁ πρωθυπουργός — ὅτι δέ συζητᾶμε μέ τήν Τουρκία ὅρους ἐπανόδου στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ. 'Αλλά αὐτό, κύριε πρόεδρε, δέ λύνει τό πρόβλημα, διότι ὑπάρχει πίεση, καί αὐτή τήν φορά συμφωνῶ ὅτι ἡ πίεση εἶναι πρός τήν Τουρκία γιά νά δεχθεῖ τήν ἐπανένταξη τῆς 'Ελλάδος στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ καί νά ρυθμισθεῖ τό θέμα τῶν ζωνῶν ἐπιχειρησιακῆς εὐθύνης ἐκ τῶν ὑστέρων. 'Αλλά αὐτό δημιουργεῖ ἀκόμη μεγαλύτερο κίνδυνο μέσα στούς διαβουλευτικούς μηχανισμούς τοῦ ΝΑΤΟ. Εἶναι διατεθειμένη ἡ Κυβέρνηση νά ἀποδεχθεῖ διχοτόμηση στόν τομέα τῶν ζωνῶν ἐπιχειρησιακῆς εὐθύνης;

Κ. Καραμανλῆς: *Γιατί νά δεχθεῖ;*

Α. Παπανδρέου: 'Ερωτῶ, κύριε πρόεδρε.

Κ. Καραμανλῆς: *Γιατί νά δεχθεῖ διχοτόμηση, προδότες εἴμαστε; Δέν μοῦ λέτε, ἐάν ἡ Κυβέρνηση, οἱαδήποτε Κυβέρνηση, κάνει παραχωρήσεις σέ μία ἄλλη χώρα σέ βάρος τῶν συμφερόντων τῆς χώρας της, γιατί νά τό κάνει;*

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, μία ἐρώτηση. Εἶστε ἕτοιμος νά θυσιάσετε τήν ἐπανένταξη στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ;

Κ. Καραμανλῆς: *"Οχι. Θέλετε νά σᾶς δώσω ἐπ' αὐτοῦ μία διευκρίνηση; Τά θέματα αὐτά προϋπῆρχαν τῆς ἀποχωρήσεως τῆς 'Ελλάδος πού ἔγινε τό 1974. Συζητοῦνται ἀπό 10 χρόνια. 'Εφ' ὅσον ἀποχωρήσαμε, ἡ Τουρκία λέγει τώρα: Πρίν ἐπανέλθετε, αὐτά τά θέματα τά ὁποῖα ἐκκρεμοῦσαν ἐπί πολλά ἔτη, νά τά συζητήσουμε. 'Η 'Ελλάς λέγει: Θά τά συζητήσουμε ὅταν θά ἐπανέλθει, αὐτή εἶναι ἡ διαφορά μας. Αὐτά τά θέματα ὑπῆρχαν, δέν δημιουργήθηκαν τώρα. Καί θά σᾶς παρακαλέσω, ἐάν ἐπ' αὐτῶν τῶν θεμάτων ἔχετε πληροφορίες ἐσφαλμένες καί ἐπιθυμεῖτε νά ἐνημερωθεῖτε, εἶμαι πρόθυμος τούς σχετικούς φακέλλους νά τούς θέσω ὑπ' ὄψιν σας, ἀντί νά συζητοῦμε δημοσίως.*

Α. Παπανδρέου: Θά κάνω χρήση, εὐχαριστῶ πάρα πολύ κύριε πρόεδρε.

»Εἶναι τελείως ἀντίθετη ἡ θέση μας μέ τήν πολιτική, πού ἔχει ἀκολουθήσει ἡ Κυβέρνηση στό θέμα τῆς ὑφαλοκρηπίδας τοῦ Αἰγαίου.

»Τή θεωροῦμε τουλάχιστον λαθεμένη. 'Υπάρχει πρῶτα πρῶτα τό φιάσκο τῆς Χάγης. Εἴχαμε πεῖ ἀπό τήν πρώτη στιγμή ὅτι εἴμαστε ἐναντίον τῆς προσφυγῆς στή Χάγη, διότι ἔτσι ἀναγνωρίζαμε δικάσιμο στό θέμα τοῦ Αἰγαίου καί εἴχαμε προβλέψει ἐπίσης καί τήν πορεία τῆς προσφυγῆς καί μέσα στά πλαίσια αὐτῆς τῆς ἀπόφασης τῆς Κυβέρνησης γιά προσφυγή, ἡ Κυβέρνηση ἐπέλεξε μιά ἀντιφατική πορεία. Τήν ἴδια μέρα, 10 Αὐγούστου 1976, προσέφυγε ταυτόχρονα καί στό Συμβούλιο 'Ασφαλείας καί στή Χάγη. Καί ἀναμφισβήτητα ἡ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας, τόν Αὔγουστο τοῦ 1976, ὑπονόμευσε καί τά

δύο σκέλη τῶν προσφυγῶν μας στήν Χάγη. Στήν ἀπόφασή του τό Συμβούλιο Ἀσφαλείας ζήτησε ἀπό τίς δύο χῶρες νά ἐπαναλάβουν τίς ἀπ' εὐθείαν διαπραγματεύσεις πάνω στίς διαφορές τους καί νά κάνουν "πᾶν τό δυνατόν" ὥστε τοῦτο νά ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ἀμοιβαίως ἀποδεκτές λύσεις. Γιά σκεφθεῖτε τώρα τί σημαίνει "ἀμοιβαίως ἀποδεκτές λύσεις", ὅταν ἡ Τουρκία διεκδικεῖ χῶρο καί ἐμεῖς δέν διεκδικοῦμε τίποτα. Τήν ἀτυχέστατη αὐτή γιά τήν Ἑλλάδα ἀπόφαση, χαιρέτισαν ταυτόχρονα καί ὁ Ἕλληνας καί ὁ Τοῦρκος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν.

»Δέν εἶναι καθόλου παράδοξο, κατά συνέπεια, ὅτι ἡ Χάγη ἀπέρριψε τήν προσφυγή μας γιά τή λήψη προσωρινῶν μέτρων. Ἀναμφισβήτητα, οἱ ἐπίσημες διαπραγματεύσεις, πού ἐγκαινιάσθηκαν μέ τό πρωτόκολλο τῆς Βέρνης, 11 Νοεμβρίου 1976, ἔπαιξαν ρόλο, κατά τήν ἄποψή μας, οὐσιαστικό στήν πρόσφατη ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου τῆς Χάγης νά κηρύξει ἑαυτό ἀναρμόδιο νά κρίνει ἐπί τῆς οὐσίας.

»Ἀλλά ἔρχομαι στό δεύτερο θέμα, πού εἶναι τό συμφωνητικό, τό πρωτόκολλο, ἄν θέλετε, τῆς Βέρνης, γιατί οἱ διαπραγματεύσεις γιά τήν ὑφαλοκρηπίδα στηρίζονται σ' αὐτό τό πρωτόκολλο. Στή Βέρνη συμφωνήθηκε — ἀκούσατε παρακαλῶ — "ἡ μελέτη τῆς πρακτικῆς τῶν Κρατῶν καί διεθνῶν κανόνων ἐπί τοῦ θέματος, πρός τόν σκοπό συναγωγῆς ὡρισμένων ἀρχῶν καί πρακτικῶν κριτηρίων, τά ὁποῖα θά ἠδύναντο νά ἐφαρμοσθοῦν εἰς τήν περίπτωσιν τῆς ὑφαλοκρηπίδος μεταξύ τῶν δύο χωρῶν".

»Μά τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει αὐτό πού πρόσφατα ὀνόμασε ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν "νομικό κενό". Σημαίνει ὅτι δέν ὑπάρχει καμιά δέσμευση σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τίς ἀρχές, σημαίνει ὅτι δέν ὑπάρχει κανένα προσδιορισμένο νομικό πλαίσιο, ὅτι μπορεῖ νά ἀγνοηθοῦν σημαντικοί κανόνες τοῦ διεθνοῦς ἐθιμικοῦ δικαίου καί ἀσφαλῶς ἡ σύμβαση τῆς Γενεύης, ἡ ὁποία καί περιλαμβάνει τά περίφημα τρία πρῶτα ἄρθρα, πού ἐξασφαλίζουν τήν ὑφαλοκρηπίδα τῶν νησιῶν. Καί εἶναι γιά μᾶς — τό τονίζω αὐτό, κύριε πρόεδρε, — ἀκατανόητο, πῶς προσέρχεσθε σέ διαπραγματεύσεις χωρίς πρῶτα νά ἔχετε ἐξασφαλίσει ἀπό τήν Τουρκία τήν ἀποδοχή τῶν διεθνῶν κανόνων καί τῆς σύμβασης τῆς Γενεύης.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό λέμε: "Διεθνεῖς κανόνες καί διεθνής πρακτική".*

Α. Παπανδρέου: Ἐσεῖς τό λέτε, οἱ ἄλλοι δέν τό λένε. Πῶς διαπραγματεύεσθε μέ τούς ἄλλους;

Κ. Καραμανλῆς: *Τό θέμα αὐτό τό συζητήσαμε — μοῦ φαίνεται — καί τήν τελευταία φορά. Καί βρέθηκα τότε στήν ἀνάγκη νά σᾶς πῶ ὅτι μπορεῖ νά εἶσθε καλός οἰκονομολόγος, δέν εἶσθε καλός νομικός, γιά τόν λόγο ὅτι ἡ σύμβαση τῆς Γενεύης δέν ἐφαρμόζεται μονομερῶς ἀπό καμιά χώρα.*

»Χαράσσει ἁπλῶς τίς ἀρχές, ἐπί τῇ βάσει τῶν ὁποίων γίνεται ἡ διαπραγμάτευση. Γι' αὐτό ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ὅλες οἱ χῶρες πού ἔχουν παρόμοιες διαφορές, διαπραγματεύονται γιά νά ἀναζητήσουν λύση. Ἀλλοιῶς θά μποροῦσε κάθε χώρα νά ἐφαρμόσει μονομερῶς τήν σύμβαση τῆς Γενεύης. Γιατί τότε διαπραγματεύονται; Καί δέν γνωρίζουμε μόνο ἐμεῖς τήν Σύμβαση τῆς Γενεύης, τήν γνωρίζουν καί ὅλες οἱ χῶρες, πού ἔχουν θέματα ὑφαλοκρηπίδος. Χαράσσει τίς γενικές γραμμές, ἐπί βάσει τῶν ὁποίων τά μέρη ἐπιδιώκουν με διμερεῖς συμφωνίες τήν ὁριοθέτηση τῆς ὑφαλοκρηπίδος.

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, μπορεῖ νά μήν εἶμαι καλός νομικός, ἀλλά στό ἄρθρο 6 στή Σύμβαση τῆς Γενεύης προβλέπεται, ὅτι "ἄν δέν ὑπάρξει συμφωνία, τότε ὁριοθετεῖται ἡ ὑφαλοκρηπίδα μέ βάση τήν ἀρχή τῆς μέσης γραμμῆς, ὅπου δέν ὑπάρχουν εἰδικές περιστάσεις". Καί ἀσφαλῶς τά νησιά μας δέν εἶναι "εἰδικές περιστάσεις".

»Ἐλπίζω αὐτό νά εἶναι σαφές.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά πεισθεῖτε περί αὐτοῦ, διότι ἐν συνεχείᾳ τό ἄρθρο 6 λέγει "ἐκτός ἐάν ὑπάρχουν εἰδικές περιστάσεις". Θέλετε νά ποῦμε ὅτι δέν ὑπάρχουν εἰδικές περιστάσεις;*

Α. Παπανδρέου: Ὑπάρχει νομολογία γιά τό τί εἶναι "εἰδικές περιστάσεις".

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ σύμβαση τῆς Γενεύης καί τό Δικαστήριο τῆς Χάγης δέν δίδουν λύσεις. Καθορίζουν τίς γενικές ἀρχές, ἐπί τῇ βάσει τῶν ὁποίων τά ἐνδιαφερόμενα Κράτη θά διαπραγματευθοῦν καί, ὅταν δέν μποροῦν νά καταλήξουν σέ διμερεῖς συμφωνίες, πᾶνε στή διαιτησία.*

»Συνεπῶς, ἡ Σύμβαση τῆς Γενεύης, πέραν τῶν ἄλλων, στό ἄρθρο 6 προβλέπεται ὅτι ἰσχύει ἡ μέση γραμμή, σέ περιπτώσεις πού δέν ὑπάρχουν εἰδικές περιστάσεις. Ὅταν ὑπάρχουν εἰδικές περιστάσεις, μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ θέμα ἐπικαλύψεως τῶν ὑφαλοκρηπίδων καί συνεπῶς ὁριοθετήσεως διά συμφωνίας.

»Νομίζω, κύριε πρόεδρε, ὅτι, ἐάν ἦταν τόσο ἁπλό τό θέμα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συμβάσεως τῆς Γενεύης, δέν θά παρίστατο ἀνάγκη ὅλες οἱ χῶρες, οἱ ὁποῖες ἔχουν θέμα ὑφαλοκρηπίδος, νά διαπραγματεύονται καί νά συζητοῦν ἐπί χρόνια γιά νά κάνουν τήν ὁριοθέτηση.

»Μονομερῶς καμμία χώρα δέν ἠδυνήθη καί δέν ἐπεχείρησε νά τό κάνει.

Α. Παπανδρέου: Τό ἔκαμε ἡ Τουρκία μέ τό Διάταγμα τῆς 1ης Νοέμβρη τοῦ 1973, πού δημοσίευσε χάρτη καί παραχώρησε δικαιώματα. Καί θά ἔλθω εἰς αὐτά ἀκριβῶς.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό θέμα εἶναι, ἐάν τό ἐπέβαλε.*

Α. Παπανδρέου: Τό "Σισμίκ" πέρασε ἀπό τά ὕδατα τοῦ Αἰγαίου καί ἀσφαλῶς ἔκανε σεισμικές ἔρευνες τόν Αὔγουστο τοῦ 1976.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Τουρκία εἶναι δυνατόν νά ἔκαμε μιά αὐθαιρεσία. Ἀλλά τό θέμα εἶναι πῶς τό ἀντιμετωπίζουμε ἐμεῖς. Τό δεχόμαστε;*

Α. Παπανδρέου: Τό θέμα εἶναι ἁπλούστερο.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶπα ἤ θά κάνετε διάλογο, ἤ θά κάνετε διαιτησία ἤ θά κάνετε πόλεμο, ὅταν δέν ὑπάρχει ἄλλη λύση. Ἐμεῖς κάνουμε διάλογο καί ἀναζητᾶμε εἰρηνικές λύσεις, χωρίς, ἐπαναλαμβάνω, νά εἴμεθα διατεθειμένοι νά κάνουμε παραχωρήσεις, ὅσο καί ἄν διαρκέσει αὐτός ὁ διάλογος.*

»Καί ἐάν αὐτός ὁ διάλογος δέν δώσει ἀποτέλεσμα καί ἐξακολουθήσει ἡ Τουρκία νά παραλογίζεται, δέν γνωρίζω στό μέλλον ποιές θά εἶναι οἱ ἐξελίξεις. Καί θά πρέπει πολύ νά τό σκεφθεῖτε, ὅταν κάνετε συστάσεις νά ἀποφύγουμε τόν διάλογο μέ τούς Τούρκους».

Ὁ Α. Παπανδρέου ὁλοκλήρωσε τήν ἀγόρευσή του μέ τήν ἀκόλουθη ἀποστροφή:

«Κύριε πρόεδρε, θά κλείσω. Στό βωμό τοῦ "ἀνήκομεν εἰς τήν Δύσιν", ὅπως λέμε ἐμεῖς, προωθεῖ ἡ Κυβέρνηση τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ καί τήν ἐπανένταξη στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ. Προωθεῖ τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐξάρτησης τῆς χώρας μας. Τό ΝΑΤΟ καί ἡ ΕΟΚ ἔχουν ἀποδείξει πολλές φορές μέ τή φιλοτουρκική τους στάση ὅτι ὑπονομεύουν ὄχι μόνο τήν ἐθνική μας ἀνεξαρτησία, ἀλλά καί τήν ἐδαφική μας ἀκεραιότητα. Στά πλαίσια τῶν διαβουλευτικῶν μηχανισμῶν τοῦ ΝΑΤΟ καί τῆς ΕΟΚ, ὁδηγεῖται ἡ Ἑλλάδα σέ διαπραγματεύσεις, πού μπορεῖ νά ὁδηγήσουν ἤ σέ παραχωρήσεις ἐθνικοῦ κυρίαρχου χώρου, ἤ σέ τεράστιο ἐθνικό ἀδιέξοδο. Τήν εὐθύνη γι' αὐτή τήν πολιτική καί τίς συνέπειές της γιά τό λαό μας καί τό ἔθνος μας, τήν καταλογίζουμε ἐξ ὁλοκλήρου στήν Κυβέρνηση τῆς Νέας Δημοκρατίας».

Ὁ Ι. Ζίγδης, ἀρχηγός τῆς ΕΔΗΚ, ἀφοῦ ἀρχικά ἐπεσήμανε τήν ἀνάγκη γιά πληρέστερη πληροφόρηση τοῦ Κοινοβουλίου καί, γενικότερα, τῆς κοινῆς γνώμης πάνω στά θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας, ἐπιρρίπτοντας στήν Κυβέρνηση τήν εὐθύνη καί γιά τόν τρόπο λειτουργίας τοῦ τύπου καί τῶν μέσων ἐνημερώσεως, ἐντόπισε τήν κριτική του στά θέματα τοῦ ΝΑΤΟ καί τῆς ΕΟΚ:

«Ποιά εἶναι τά δύο μεγάλα λάθη τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ; Τό ἕνα εἶναι ἡ δῆθεν ἀποχώρησή μας ἀπό τό ΝΑΤΟ, ἡ ὁποία εἶναι "δῆθεν", γιατί οὐδέποτε ἐφαρμόστηκε καί μᾶς κληροδότησε ὅλα τά μειονεκτήματα πού θά εἴχαμε, ἄν εἴχαμε φύγει πραγματικά ἀπό τό ΝΑΤΟ. Τό δεύτερο λάθος εἶναι ἡ βιαστική αἴτηση ἐντάξεως στήν ΕΟΚ».

Ὁ ἀρχηγός τῆς ΕΔΗΚ ἐπικαλέστηκε τή διάπραξη διαδοχικῶν σφαλμάτων στό Κυπριακό (ἀπώλεια εὐκαιρίας γιά πλήρη ἀποχώρηση τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων μετά τήν εἰσβολή, εἰσήγηση στό Μακάριο γιά «διζωνική καί ἀσθενική κεντρική Κυβέρνηση», μή θωράκιση ἑλληνικοῦ τμήματος Μεγαλονήσου), ἀναφέρθηκε στήν κρισιμότητα τῶν θεμάτων τῆς ὑφαλοκρηπίδας καί τοῦ ἐναέριου χώρου, ζητώντας διευκρινήσεις σχετικά μέ ὁρισμένα ἀνησυχητικά δημοσιεύματα τοῦ τύπου καί ἀμφισβητώντας τή βασιμότητα τοῦ συμμαχικοῦ ἐπιχειρήματος ὅτι ἡ Τουρκία ὑπερέχει στρατηγικά τῆς Ἑλλάδος, καί ἀνέλυσε τούς λόγους πού ἐπέβαλλαν, κατά τή γνώμη του, νά μήν ἔχει σπεύσει ἡ Ἑλλάδα στήν ἐπιδίωξη τῆς ἐνταξεώς της στήν ΕΟΚ — ὥστε νά μήν ἔχει ἀντιμετωπίσει τήν ἀνάγκη νά ὑποκύπτει στίς ρυθμίσεις καί ὁρισμένη «πειθαρχία» πού τείνουν νά τῆς ἐπιβάλλουν οἱ ἐννέα ἑταῖροι· καί προσδιόρισε, πάνω στό θέμα αὐτό, τή θέση τοῦ κόμματός του:

«Δέν εἶναι πανάκεια ἡ Κοινή Ἀγορά, οὔτε κόλαση, οὔτε παράδεισος. Μπαίνουμε σέ ἕνα κλάμπ, σέ μιά λέσχη, πού πρέπει νά πολεμήσουμε. Γιά τό κόμμα μου δέν ὑπάρχει ἄλλη λύση γιά τήν Ἑλλάδα, παρά ἡ ἔνταξή της στήν Κοινή Ἀγορά ὑπό ἕναν ὅρον ὅμως, ὅτι θά μποῦμε καί θά μείνουμε ἰσότιμοι ἑταῖροι».

Ὁ πρώην πρωθυπουργός, Π. Κανελλόπουλος, τόνισε ὅτι ἡ Ἑλλάς, μέσα στόν ἀνάστατο κόσμο τῶν τελευταίων ἐτῶν, διατήρησε — γεγονός πού ὀφείλεται, πρώτιστα, στήν Κυβέρνηση, ἀλλά καί στήν ἀντιπολίτευση — μία σχετική ἐσωτερική γαλήνη, μέσα στά πλαίσια τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος· καί σημειώθηκε ἕνα σημαντικό βῆμα στό πεδίο τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς: ἡ προσπάθεια γιά τήν ἔνταξη στήν Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα, ἡ ὁποία εἶχε ἀρχίσει ἐδῶ καί δεκαεννέα χρόνια μέ πρωτοβουλία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ὁδηγεῖται σέ εὐόδωση:

«Πρέπει νά σᾶς πῶ ὅτι εἶμαι ἀνεπιφύλακτα ὑπέρ τῆς ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες καί εὔχομαι ὁ ἀρχηγός τῆς ΕΔΗΚ νά ἐγκαταλείψει τήν ἰδέα τοῦ δημοψηφίσματος, δεδομένου ὅτι καί ὁ ἴδιος εἶναι σήμερα, ἀλλά καί ἡ παλαιά Ἕνωση Κέντρου ἦταν ὑπέρ τῆς ἐντάξεως.

»Οἱ διαπραγματεύσεις τῶν τελευταίων ἑβδομάδων τοῦ 1978 ἦταν ἀποφασιστικές. Στίς Βρυξέλλες, ἡ Ἑλλάδα κέρδισε μιά μάχη. Βεβαίως, εἴχαμε τίς ἀπώλειες, ἀλλά καμιά μάχη δέν κερδίζεται χωρίς ἀπώλειες. Δέν εἶναι νοητό νά διαπραγματεύεσαι, ὑπό τήν προϋπόθεση ὅτι ὁ ἄλλος θά ἐγκαταλείψει τίς θέσεις του καί θά τίς κερδίσεις ἐσύ.

»Παρακολούθησα, κατά τό διάστημα τῶν τελευταίων ἐτῶν, ὅλες τίς φάσεις τῶν διαπραγματεύσεων καί πιστεύω ὅτι ἡ διαχείριση ἦταν καλή καί μάλιστα νομίζω ὅτι ἦταν τόσο καλή, ὥστε ἀξίζει δημόσιος ἔπαινος πρός ἐκείνους πού διαχειρίστηκαν καί τήν τελευταία φάση καί τίς προηγούμενες. Κατά τήν γνώμη μου οἱ ἐννέα ἔκαναν περισσότερες παραχωρήσεις καί λιγότερες ἐμεῖς.

»Οἱ τελευταῖες διαπραγματεύσεις ἀπέδειξαν ὅτι πλανήθηκαν ὅσοι ὑποστήριξαν στό παρελθόν πώς ἡ Ἑλλάδα ἀποδέχθηκε συμβιβασμούς στό Κυπριακό, τό Αἰγαῖο κ.λ.π. Ἀποδείχθηκε ἐσφαλμένη ἡ προσπάθεια νά ὑποβληθεῖ στόν ἑλληνικό λαό ἡ ἰδέα ὅτι οἱ ἐννέα θά συνεδύαζαν τήν ἔνταξη μέ ὑποχωρήσεις μας σέ ἐθνικά θέματα, πρέπει νά γίνει μάθημα. Λυποῦμαι πού πρέπει νά πῶ ὅτι, κατά τή γνώμη μου, ραγιαδισμός δέν εἶναι μόνο τό νά ἔχεις διάθεση γιά ὑποτέλεια. Σύμπτωμα ραγιαδισμοῦ εἶναι καί ἡ ὑπερβολική φιλυποψία, νά φοβᾶσαι ὅτι πᾶνε νά σέ κοροϊδέψουν, ὅτι πᾶνε νά σέ μπλέξουν, ὅτι πᾶνε νά σέ ὑπονομεύσουν.

»Ἕνας ἐλεύθερος ἄνθρωπος βλέπει πιό ἀνοικτά τόν ὁρίζοντα τόν διεθνῆ καί δέν κατέχεται διαρκῶς ἀπό αὐτόν τόν φόβο. Καί σᾶς βεβαιῶ ὅτι δέν ἔχουμε κανένα λόγο ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες νά ἔχουμε διαρκῆ καχυποψία. Δέν εἶναι ἄλλωστε καί στόν χαρακτήρα μας, ἡ ὑπερηφάνεια μας δέν τό ἐπιτρέπει. Ἐάν ὑπάρχει ἕνα θέμα, τό ὁποῖο μᾶς προβάλλεται ἀπό μία ἄλλη χώρα καί εἶναι καί ἡ λύση, μέ τήν

δποία συνδέει ή ἄλλη αὐτή χώρα τό θέμα, ἀντίθετη πρός τά δικά μας συμφέροντα, νά ἔχουμε τήν ὑπερηφάνεια νά ποῦμε "ὄχι". Καί ἔχουμε πεῖ πολλές φορές στήν ἱστορία "ὄχι". Δέν τό εἴπαμε μόνο στίς 28 Ὀκτωβρίου, τό εἴπαμε πολλές φορές, ἀλλά βεβαίως εἴπαμε καί πολλές φορές "ναί". Δέν εἶναι ἀνάγκη νά εἴμαστε τόσο φιλύποπτοι, ὥστε νά μήν εἶναι δυνατόν νά ποῦμε "ναί" σέ μία θετική ἐξέλιξη πρός τό μέλλον».

Τελευταῖος, ὁ πρόεδρος της ΕΔΑ, Η. Ἠλιοῦ, ἐπιδοκίμασε τή δήλωση τῆς Κυβερνήσεως πρός τίς ΗΠΑ, ὅτι δέν θά ἀνεχθεῖ τήν ἀνατροπή τῆς ἰσορροπίας στό Αἰγαίο, μετά τήν ψήφιση τῆς ἄρσεως τοῦ ἐμπάργκο, ὑπό τόν ὅρο τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς ἰσορροπίας αὐτῆς· ἀλλ' ὑποστήριξε ὅτι ἔκτοτε οἱ ΗΠΑ καί ἄλλες νατοϊκές Κυβερνήσεις ἐνισχύουν μονόπλευρα τήν Τουρκία, μέ σκοπό νά τή βοηθήσουν νά ξεπεράσει τήν κρίση πού ἀντιμετωπίζει καί νά ὑποκαταστήσει τό Ἰράν στό ρόλο τοῦ ἐγγυητῆ τῶν συμφερόντων τους στήν περιοχή· καί κατέληξε:

«Μέ τήν Τουρκία εἴμαστε, θέλουμε δέν θέλουμε, δεμένοι γεωπολιτικά, εἴμαστε γείτονες καί αὐτό τό γεγονός δέν μποροῦμε νά τό μεταβάλουμε οὔτε νά ἀγνοήσουμε τίς συνέπειές του. Μέ ἀξιοπρέπεια καί τιμή, ἀποκρούοντας βέβαια κάθε ταπεινωτικό ὅρο, εἶναι ἀνάγκη νά ἐπεξεργασθοῦμε λύσεις μακροχρόνια ἐφαρμόσιμες καί ἀμοιβαῖα παραδεκτές. Θ' ἀποτελοῦσε πολιτική ἀμβλυωπία ἄν, ἀπό δημαγωγία καί καπηλεία τοῦ πατριωτισμοῦ τοῦ λαοῦ δέν βλέπαμε ὅτι, πρῶτον, τό Αἰγαῖο δέν εἶναι μόνο δικό μας, ἀλλά συνορεύει καί μέ τήν Τουρκία καί ἔχει, ἐξ ἄλλου, εὐρύτατα διεθνῆ ὕδατα. Δεύτερον, ὅτι ἡ Κύπρος δέν εἶναι μόνο ἑλληνική, ἀλλά τῶν Ἑλληνοκυπρίων καί τῶν Τουρκοκυπρίων, κατά τήν ἀριθμητική ἀναλογία τῆς κάθε ἐθνικῆς κοινότητας. Τρίτον, ὅτι μέ τήν πάροδο τῶν ἐτῶν, ὁ πληθυσμός τῆς Τουρκίας, πού ἀποτελεῖται ἀπό νέους καί αὐξάνεται γοργά σέ συμπαραβολή μέ τόν πληθυσμό τῆς χώρας μας, πού λόγω μεταναστεύσεων καί ἔλλειψης κάθε δημογραφικοῦ προγραμματισμοῦ λιγοστεύει, δημιουργεῖ ἀδήριτες δημογραφικές πραγματικότητες καί ἀμβλυωποῦμε ἄν δέν θέλουμε νά σκεφθοῦμε ὅτι στό τέλος τοῦ αἰῶνα, δηλαδή μετά 20 χρόνια, θά εἴμαστε 10 ἑκατομμύρια ἔναντι 70 ἑκατομμυρίων Τούρκων. Καί, τέλος, ὅτι ἄν δέν θέλουμε καί μεῖς νά ἀγνοοῦμε ὅσα τυχόν δικαιώματα ἔχει καί ἡ Τουρκία, ἄν οἱ δυό λαοί κωφεύουν στίς ὑποκινήσεις ἀπό τόν Ἀμερικανό σύμμαχο πού ἐπιδιώκει νά ἐξυπηρετήσει τά δικά του συμφέροντα καί μόνο, ὑπάρχουν γιά ψύχραιμους καί λογικούς ὑπεύθυνους πολιτικούς ἡγέτες λύσεις πού διευθετοῦν ἱκανοποιητικά κάθε διαφορά, ὅπως ἐπί δεκαετίας (γιά νά μήν πᾶμε παλαιότερα) εἶχαν ἐπιτευχθεῖ λύσεις ἀπό τούς Ἐλευθέριο Βενιζέλο καί Κεμάλ Ἀτατούρκ.

»Ἤδη, ὅμως, ἡ ἀνευθυνότητα πού ἐπιδεικνύει ὁ Ρ. Ντενκτάς ἔχει ἐπιβάλει στήν ἑλληνική Κυβέρνηση τήν τήρηση σκληρῆς στάσεως, ἐνῶ ὁ διάλογος πού συνεχίζεται μεταξύ τῶν γενικῶν γραμματέων γιά τήν ὑφαλοκρηπίδα καί τόν ἐναέριο χῶρο, εὔλογα ἀποβλέπει στήν ἐξεύρεση "λογικῶν τρόπων συνύπαρξης", μέ ἐπιβεβλημένη ὅμως πάντοτε τήν ἄρνηση ἔστω καί συζητήσεως "γιά θύλακες ἤ δακτύλιους τουρκικούς στήν ὑφαλοκρηπίδα τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου" — πού θά συνεπαγόταν τήν θέση ὑπό συζήτηση τῶν χερσαίων, θαλάσσιων, ὑποθαλάσσιων καί ἐναέριων συνόρων τῆς χώρας».

Σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τό θέμα τῆς ἐντάξεως, ὁ Η. Ἠλιοῦ ἐπαναβεβαίωσε τήν πεποίθησή του ὅτι καταρχήν «ἡ συμφωνία πού ἔχει ἐπέλθει εἶναι θετική» καί τή διαφωνία του «μέ τίς Κασσάνδρες πού φέρνουν τόν κατακλυσμό» καί διευκρίνισε ὅτι περιμένει νά ἐνημερωθεῖ πάνω στό σύνολο τῶν σχετικῶν στοιχείων γιά νά ὁλοκληρώσει τήν κρίση του. Ἐξετάζοντας, τέλος, τή θέση τῆς Ἑλλάδος «μέσα στόν εὐρύτερο χῶρο πού βρίσκεται», ἐπεσήμανε:

«Ἔχω τή γνώμη, κυρίες καί κύριοι συνάδελφοι, καί πολλές φορές τδχω διακηρύξει, ὅτι ἡ μεγαλύτερη σιγουριά γιά τή χώρα μας εἶναι ἡ ἐγκατάλειψη τοῦ δόγματος "ἀνήκομεν εἰς τήν Δύσιν" καί ἡ πολύπλευρη στήριξη σέ ὅλους, ὥστε νά μποροῦν νά ἀλληλοεξουδετερώνονται οἱ κίνδυνοι. Καί στίς ΗΠΑ, δέν τίς ἀποκλείω, καί στή Σοβιετική Ἕνωση, καί στήν Εὐρώπη τῆς ΕΟΚ καί στήν Κίνα καί στούς Ἀδέσμευτους. Ἰδιαίτερα θεωρῶ πολύτιμη τή φιλία μας μέ τήν Γιουγκοσλαβία καί τή Ρουμανία καί γενικώτερα μέ τά Βαλκάνια. Ἡ ἐξωτερική μας πολιτική πρέπει νά εἶναι ἐνεργός καί ἡ καλλιέργεια πάνω ἀπό τό κεφάλι τῶν Κυβερνήσεων φιλίας μέ τόν τουρκικό λαό καί μέ τίς προοδευτικές καί ἀριστερές δυνάμεις τῆς Τουρκίας μπορεῖ νά ἀποδειχθεῖ σωτήρια»[4].

18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Σέ δηλώσεις του, ὁ Μπ. Ἐτσεβίτ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἐπιδιώκει καλύτερες σχέσεις μέ τήν Τουρκία μόνο καί μόνο γιά νά κατορθώσει νά ἐνταχθεῖ στήν ΕΟΚ· καί παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἔχει πρόσφατα διαψεύσει τίς ἐλπίδες πού εἶχε τό προηγούμενο ἔτος καλλιεργήσει, ἐπισημαίνοντας ἰδιαίτερα τό γεγονός ὅτι προσπαθεῖ μέ κάθε τρόπο νά ἐμποδίσει τή χορήγηση στρατιωτικῆς καί οἰκονομικῆς βοήθειας πρός τήν Τουρκία.

Στίς ἐκτιμήσεις αὐτές τοῦ Τούρκου ὁμολόγου του, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἀπάντησε μέ τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Μέ λύπη μου ἔλαβα γνῶση τῶν δηλώσεων στίς ὁποῖες προέβη ὁ κ. Ἐτσεβίτ. Εἶναι προφανές ὅτι ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός παρερμηνεύει — καί δέν νομίζω ἐσκεμμένως — ὄχι μόνο τήν ὁμιλία μου στή Βουλή, ἀλλά καί τίς προθέσεις τῆς Ἑλλάδος. Ὅπως παρερμηνεύει καί τά πραγματικά γεγονότα τά ὁποῖα ἀποδεικνύουν τό ἀντίθετο ἀπό αὐτό πού ὑποστηρίζει ὁ κ. Ἐτσεβίτ».

18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία συμμετοχῆς του στό ἐτήσιο «πρόγευμα Ἐθνικῆς Προσευχῆς», στήν Οὐάσιγκτων,

ὁ βουλευτής Ε. Κοθρῆς διεβίβασε στόν προέδρο Κάρτερ τίς εὐχές καί τούς χαιρετισμούς τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἀλλά καί τίς ἀνησυχίες τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γιά τήν ἔνταση πού ἐπικρατεῖ στό γειτονικό χῶρο τους. Ὁ Ἀμερικανός πρόεδρος ἔκαμε, σέ ἀπάντηση, τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἔχουμε ἄριστες προσωπικές σχέσεις μέ τόν πρωθυπουργό σας κ. Καραμανλῆ καί εἶμαι βέβαιος ὅτι, ἀπό κοινοῦ καί μέ εἰλικρινεῖς προσπάθειες, θά βροῦμε λύσεις στά προβλήματα τῆς περιοχῆς σας».

18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Σέ δεξίωση πού δόθηκε στό ἐντευκτήριο τῆς Βουλῆς πρός τιμή μαθητικῆς ἀντιπροσωπείας ἀπό ὅλη τήν χώρα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνθηκε στά παιδιά:

«Ἀγαπητά μου παιδιά, χαίρομαι νά σᾶς βλέπω. Καί κάτι περισσότερο. Ἡ θέα σας μέ κάνει νά σᾶς ζηλεύω. Γιατί θά ἤθελα νά εἶμαι στήν ἡλικία σας. Αὐτό θά τό καταλάβετε, ὅταν θά φθάσετε στή δική μου.

»Σᾶς εὔχομαι νά προκόψετε. Καί γιά νά προκόψετε, θά πρέπει να μορφωθῆτε καλά καί προπαντός νά ἀποκτήσετε χαρακτῆρα. Γιατί ἡ μόρφωση χωρίς τό ἦθος εἶναι ἀνάπηρη. Ἄν συνδυάσετε αὐτά τά δύο, ὄχι μόνον θά προκόψετε στή ζωή σας, ἀλλά καί θά γίνετε καλοί πολίτες. Καί ὁ τόπος αὐτός, ἡ πατρίδα μας, ἔχει ἀνάγκη ἀπό καλούς πολίτες.

»Σᾶς παρακαλῶ νά μεταφέρετε στούς συμμαθητάς σας τήν ἀγάπη μου καί τίς εὐχές μου».

18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Στή διάρκεια ὁμιλίας του στό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ὁ Λ. Νατάλι, ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, προσδιορίζει τήν 1η Ἰανουαρίου 1981 ὡς ἡμερομηνία ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος.

Μέ τή δήλωση αὐτή, ἡ ΕΟΚ δεσμεύτηκε γιά πρώτη φορά ἐπίσημα, στό πρόσωπό του, μέ τήν τήρηση χρονοδιαγράμματος γιά τήν πλήρη ἔνταξη της Ἑλλάδος ὡς δεκάτου μέλους, μετά καί τήν ἀπαραίτητη ἐπικύρωση τῆς σχετικῆς συνθήκης ἀπό τά κοινοβούλια τῶν Κρατῶν - μελῶν[5].

23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ καθηγητής Μ. Ἀνδρόνικος, μέ ἐπιστολή του, ἐκφράζει τίς εὐχαριστίες του καί ἐξαίρει τή συμβολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν προώθηση τοῦ ἀνασκαφικοῦ ἔργου στή δυτική Μακεδονία μέ ἐπίκεντρο τή Βεργίνα:

«Κύριε Πρόεδρε,

»Τό πρῶτο εὐχάριστο χρέος μου ἀπέναντί σας εἶναι νά σᾶς ἐκφράσω τίς πιό θερμές καί εἰλικρινεῖς εὐχαριστίες μου γιά τήν πρωτοβουλία πού εἴχατε νά προσφέρετε ὅλα τά οἰκονομικά μέσα γιά τή συνέχιση τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Βεργίνας. Θά μοῦ ἐπιτρέψετε ὡστόσο νά προσθέσω ὅτι πολύ πιό σημαντική ἀπό τήν ὑλική αὐτή βοήθεια στάθηκε γιά μένα ἡ ἠθική σας συμπαράσταση πού ἐκδηλώθηκε τόσο μέ τίς ἐπισκέψεις σας στό χῶρο τῶν ἀνασκαφῶν ὅσο καί μέ τίς δημόσιες δηλώσεις σας. Πιστεύω ὅτι τά ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν δικαίωσαν τήν ἐμπιστοσύνη πού μοῦ δείξατε καί σήμερα τά εὑρήματα τῆς Βεργίνας προκαλοῦν τόν παγκόσμιο θαυμασμό, ὅπως εἶχα τήν εὐκαιρία νά τό διαπιστώσω παρουσιάζοντάς τα σέ ὁμιλίες μου σέ πολλές εὐρωπαϊκές πόλεις.

Στή συνέχεια τῆς ἐπιστολῆς του, ὁ Μ. Ἀνδρόνικος προβάλλει τήν ἀνάγκη γιά τή συνέχιση, μέ ταχύ ρυθμό, τῶν ἀνασκαφῶν, καθώς καί γιά τήν ἐκτέλεση τῶν ἀπαραίτητων ἐργασιῶν συντηρήσεως καί ἀποκαταστάσεως τόσο τῶν εὑρημάτων ὅσο καί τῶν κτισμάτων.

Ἤδη, μετά τήν παρέλευση ἑνός ἔτους, ὁ διαπρεπής Ἕλληνας ἀρχαιολόγος θά ἐκθέσει, σέ νέα ἐπιστολή πού θά ἀπευθύνει στόν πρωθυπουργό, τά γόνιμα ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν του:

«Κύριε πρόεδρε,

»Ἀφοῦ σᾶς εὐχαριστήσω καί πάλι γιά τήν οὐσιαστική καί ἀνεκτίμητη γιά μένα συμπαράστασή σας πού μοῦ ἐπέτρεψε νά προχωρήσω μέ ταχύ ρυθμό στήν συνέχιση τῆς ἔρευνας στή Βεργίνα, θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά σᾶς ἐκθέσω μέ κάθε συντομία τήν ἐργασία τοῦ περασμένου χρόνου.

»1. Χάρη στήν ἐντολή πού δώσατε, κατασκευάσθηκε στήν περιοχή τῆς ἀνασκαφῆς ἄνετο καί συγχρονισμένο ἐργαστήριο. Θεωρῶ σκόπιμο νά σᾶς πληροφορήσω ὅτι οἱ πολυάριθμοι ξένοι ἀρχαιολόγοι πού τό ἐπισκέφθηκαν ἐντυπωσιάσθηκαν, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες εἰδικοί τό θεωροῦν ὡς ἕνα ἀπό τά καλύτερα, ἄν ὄχι τό καλύτερο, σέ ὁλόκληρη τήν Ἑλλάδα.

»2. Μέσα στό ἐργαστήριο συνεχίσθηκε χωρίς καμιά διακοπή καί μέ πολύ ἔντονο ρυθμό ἡ ἐργασία συντηρήσεως καί καθαρισμοῦ τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν. Τά ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας εἶναι πολύ σημαντικά καί μπορῶ νά πῶ ὅτι ἐκεῖ γίνεται μιά δεύτερη ἀνασκαφική ἔρευνα πού ἀποδίδει εὑρήματα ἐντελῶς μοναδικά τόσο γιά τήν καλλιτεχνική τους ἀξία, ὅσο καί γιά τήν ἐπιστημονική τους σημασία.

»3. Ἡ ἀνασκαφή τῆς Μεγάλης Τούμπας προχώρησε καί ἐλπίζω ὅτι τήν ἐπόμενη ἀνασκαφική περίοδο θά κατορθώσω νά ἀφαιρέσω καί τό τελευταῖο τμῆμα τῆς ἐπιχώσεως. Θά ἀπομείνει ὕστερα ἡ προσεκτική ἀρχαιολογική ἔρευνα τοῦ ἀρχικοῦ ἐδάφους.

»4. Τό σημαντικότερο εὕρημα τῆς φετεινῆς ἀνασκαφῆς ἦταν οἱ πολλές καί ἀξιόλογες ἐπιτύμβιες στῆλες πού βρέθηκαν. Ὕστερα ἀπό τό εὕρημα αὐτό ἔχουμε ἕνα σύνολο ἀπό 75 μακεδονικά ὀνόματα ἁπλῶν πολιτῶν πού ἀποδεικνύουν μέ τόν πιό ἀναντίρρητο τρόπο ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες καί πρίν ἀπό τόν Φίλιππο εἶχαν στό σύνολό τους ἑλληνικά καί μόνον ὀνόματα. Τά ἱστορικά συμπεράσματα νομίζω ὅτι εἶναι τόσο σημαντικά ὅσο καί ἡ καλλιτεχνική σημασία τῶν ὑπόλοιπων λαμπρῶν εὑρημάτων.

»5. Παράλληλα, συνεχίσθηκαν οί έργασίες συντηρήσεως, στερεώσεως καί προστασίας τῶν εύρημάτων καί τῶν τάφων. Ἡ φροντίδα αὐτή στάθηκε σωτήρια καί ἔτσι οί πλημμύρες πού ἔπληξαν τήν περιοχή δέν ἔκαναν τήν παραμικρή ζημία στά πολύτιμα αὐτά μνημεῖα»[6].

24 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλῆς, συγκαλεῖ προκαταρκτική σύσκεψη γιά τόν καθορισμό τῆς εἰσοδηματικῆς πολιτικῆς μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐργασίας, Κ. Μητσοτάκη καί Κ. Λάσκαρη.

Ὁ ὑπουργός Ἐργασίας μετέφερε τίς ἀπόψεις τῶν ἐκπροσώπων τῶν παραγωγικῶν τάξεων σχετικά μέ τά αἰτήματα τῶν ἐργαζομένων καί μέ τά αἴτια καί τίς ἐπιπτώσεις τοῦ πληθωρισμοῦ.

Στό ἴδιο πλαίσιο ἐντάσσεται καί ἡ σύνοδος τῆς ὁλομέλειας τοῦ Συμβουλίου Κοινωνικῆς καί Οἰκονομικῆς πολιτικῆς (ΣΚΟΠ) ὑπό τήν προεδρία τοῦ ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου θά ἔχουν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν παραγωγικῶν τάξεων τήν εὐκαιρία νά ἀναπτύξουν τίς ἀπόψεις τους πάνω στίς κυβερνητικές προτάσεις μέ ἀντικείμενο τήν εἰσοδηματική πολιτική καί τά μέτρα κατά τοῦ πληθωρισμοῦ.

24 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Στό πλαίσιο τῆς πολιτικῆς συσφίξεως τῶν δεσμῶν συνεργασίας τῆς Ἑλλάδος μέ τίς χῶρες τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου, ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Κ. Μητσοτάκης, ἐπισκέπτεται τή Λιβύη καί ὑπογράφει πέντε διμερεῖς συμφωνίες: ἀγορά σημαντικῶν ποσοτήτων πετρελαίου κατ' ἔτος· ναυτιλιακή συμφωνία· καθιέρωση τακτικῆς ἀεροπορικῆς ἐπικοινωνίας· ἀπασχόληση καί κοινωνική ἀσφάλιση τῶν Ἑλλήνων ἐργαζομένων στή Λιβύη· σπογγαλιεία. Ἰδιαίτερη σημασία ἀποδίδεται στήν ἐξασφάλιση, ὡς τό 1984, τοῦ 1/3 τῶν ἐτησίων ἀναγκῶν τῆς χώρας σέ ὑγρά καύσιμα ἀπό τή Λιβύη — σέ πέντε χρόνια 15 ἑκατ. τόννους ἀργοῦ πετρελαίου. Ταυτόχρονα, ἐξασφαλίζεται ἡ προώθηση τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν, ἀπό 100 ἑκατ. δολλ. τό 1978 σέ 200 ἑκατ. δολλ. τό 1979. Ὅπως ἐπισημάνθηκε, μέ τόν τρόπο αὐτό μειώνεται ἡ ἐξάρτηση τῆς Ἑλλάδος ἀπό τίς μεγάλες πολυεθνικές ἑταιρεῖες.

26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τῶν ὑφυπουργῶν Συντονισμοῦ καί Δημοσίων Ἔργων, Ι. Παλαιοκρασσᾶ καί Στ. Μάνου, καθώς καί τοῦ τεχνικοῦ συμβούλου του, Λ. Κυριακόπουλου, δίνει ἐντολή καί διατυπώνει ὁδηγίες μέ στόχο τήν ἐπίσπευση τῆς προωθήσεως τοῦ γενικοῦ χωροταξικοῦ σχεδίου καί τοῦ ρυθμιστικοῦ σχεδίου τῶν Ἀθηνῶν.

28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀφοῦ ἐνημερώθηκε γιά τούς σκοπούς τοῦ Ἱδρύματος Μποδοσάκη ἀπό τόν πρόεδρο τοῦ Δ.Σ., Ν. Κογεβίνα, ἀρνήθηκε νά ἀποδεχτεῖ προσφορά γιά τήν μετατροπή τῆς ἐπαύλεως τοῦ μεγάλου Ἕλληνα ἐπιχειρηματία, σύμφωνα μέ τούς ὅρους τῆς διαθήκης, σέ κατοικία τοῦ ἑκάστοτε πρωθυπουργοῦ — ἐφόσον μάλιστα ἔχει ἤδη ὁριστεῖ ὡς κατοικία τοῦ πρωθυπουργοῦ τό Μέγαρο Μαξίμου, τοῦ ὁποίου ὅμως, οὔτε καί αὐτοῦ, ἔχει κάμει ὁ ἴδιος χρήση. Συζήτησε ὅμως μέ τούς παράγοντας τοῦ Ἱδρύματος γύρω ἀπό τίς δυνατότητες γιά τήν καλύτερη δυνατή ἀξιοποίηση τῆς δωρεᾶς ἀπό τό Δημόσιο.

Ἀντίθετα, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἐγκρίνει, λίγους μῆνες ἀργότερα, κοινή πρόταση τοῦ ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν καί τοῦ Ἱδρύματος Μποδοσάκη γιά τήν ἀνέγερση καί τόν ἐξοπλισμό, στά πλαίσια τοῦ κοινωφελοῦς προγράμματος τοῦ τελευταίου, Γενικοῦ Νοσοκομείου δυνάμεως 220 κλινῶν στήν περιοχή Κοζάνης - Πτολεμαΐδας, ἡ ὁποία καί ἔχει ἐπιλεγεῖ ἀπό τήν Κυβέρνηση ὡς μιά ἀπό τίς ἑστίες τοῦ προγράμματος συστηματικῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως[7].

Τελικά, μέ ἀπόφαση τοῦ πρωθυπουργοῦ, πού ἀνακοινώθηκε στίς 7 Μαρτίου, προβλέφθηκε ἡ διάθεση τοῦ συγκροτήματος οἰκιῶν πού ὁ Π. Μποδοσάκης-Ἀθανασιάδης δώρησε στό Δημόσιο γιά τή φιλοξενία ἐπισήμων προσκεκλημένων τῆς Κυβερνήσεως.

29 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Παρουσία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, τοῦ ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ε. Ἀβέρωφ, τοῦ ὑφυπουργοῦ Προεδρίας Κυβερνήσεως, Α. Τσαλδάρη, καί τῆς ἡγεσίας τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ἔγινε ἡ τελετή κοπῆς τῆς πίττας στήν ΥΕΝΕΔ. Στήν προσφώνησή του, ὁ διοικητής τοῦ ραδιοτηλεοπτικοῦ σταθμοῦ ἀνέφερε ὅτι θά κάμει ἕνα δῶρο πού ὁπωσδήποτε θά δεχτεῖ ὁ πρωθυπουργός — τά 87 ἑκατ. δρχ. πού εἶχε περίσσευμα, ὅπως προκύπτει ἀπό τόν ἰσολογισμό τοῦ 1978.

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Σε σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας, Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Δικαιοσύνης καί Δημοσίας Τάξεως, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώθηκε γιά τήν πορεία τῶν ἀνακρίσεων σχετικά μέ τή δράση τῶν βομβιστῶν καί τή δολοφονία τοῦ ἀστυνόμου Π. Μπάμπαλη· καί ἔδωσε ὁδηγίες γιά τόν παραπέρα χειρισμό τοῦ θέματος.

5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ψηφίζεται τό σχέδιο νόμου «περί κυρώσεως, τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως τῆς ἀπό 28.7.78

πράξεως νομοθετικοῦ περιεχομένου τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας "περί ἀποκαταστάσεως ζημιῶν ἐκ τῶν σεισμῶν 1978 εἰς περιοχήν Βορείου Ἑλλάδος" κ.λ.π. καί ρυθμίσεως ἑτέρων συναφῶν θεμάτων».

Ὁ εἰσηγητής τῆς πλειοψηφίας, Α. Ταχυρίδης, παρατήρησε ὅτι μέσα στή χαώδη κατάσταση πού ἐπικράτησε μετά τούς σεισμούς, ἐκδόθηκαν ὁρισμένες πράξεις νομοθετικοῦ περιεχομένου, μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι καί ἡ πράξη περί ἀποκαταστάσεως τῶν ζημιῶν ἀπό τούς σεισμούς τοῦ 1978 στή Βόρεια Ἑλλάδα. Ὁ σκοπός τῆς πράξεως αὐτῆς ἦταν νά ἀποκαταστήσει ὅλο τό δομικό πλοῦτο τῆς περιοχῆς καί ὅλες τίς ἐπιμέρους ζημίες τῶν κτιρίων. Ἡ ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ θά ἐξασφαλιστεῖ μέ τή δανειοδότηση τῶν ἰδίων τῶν ἰδιοκτητῶν, οἱ ὁποῖοι θά ἀναλάβουν μέ δική τους εὐθύνη νά ἀποκαταστήσουν τίς ζημίες κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο καί τήν ἐπίβλεψη τῆς εἰδικῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων στή Θεσσαλονίκη, πού συστάθηκε γιά τό σκοπό αὐτό.

Ὁ εἰσηγητής τῆς μειοψηφίας, Στ. Τσαπάρας, συγκατένευσε στήν καταρχήν κύρωση τοῦ νομοσχεδίου[8].

5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ πρόεδρος τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδιακῆς Βουλῆς, Κ. Κάρστενς, ἀπευθύνει ἐπιστολή στόν Κ. Καραμανλῆ:

«Ἀξιότιμε κύριε πρωθυπουργέ,

»Τήν 17η Νοεμβρίου 1978 μίλησα μέ ἀφορμή τήν ἐπέτειο τῶν 450 χρόνων τοῦ παλαιοῦ γυμνασίου τῆς Βρέμης, τοῦ ὁποίου ἤμουν μαθητής, σχετικά μέ τή "σημασία τῆς ἀνθρωπιστικῆς παιδείας στήν ἐποχή μας". Τελείωσα τήν ὁμιλία μου μέ τήν ἀναφορά σέ μιά πρόταση, τήν ὁποία διατυπώσατε κατά τήν ἀπονομή τοῦ Βραβείου Καρλομάγνου στό Ἄαχεν, τόν Μάιο τοῦ 1978 καί τήν ὁποία θεωρῶ ἰδιαίτερης σπουδαιότητας γιά τή διασαφήνιση τῶν σκέψεών μου. Ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἀποστείλω τό κείμενο τῆς ὁμιλίας μου, τό ὁποῖο καί ἐπισυνάπτω στήν ἐπιστολή αὐτή».

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἀπάντησε στόν πρόεδρο Κάρστενς:

«Ἀγαπητέ κύριε πρόεδρε,

»Θά ἤθελα νά σᾶς εὐχαριστήσω θερμά γιά τό εὐγενικό γράμμα σας καί τό ἀνάτυπο τῆς ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρουσας ὁμιλίας σας. Χάρηκα πολύ πού πῆρα νέα σας, γιατί διατηρῶ τίς καλύτερες ἀναμνήσεις ἀπό τήν τελευταία συνάντησή μας.

»Ἰδιαίτερα θά ἤθελα νά σᾶς εὐχαριστήσω γιά τό ὅτι μέ μνημονεύετε στήν ὁμιλία σας. Χάρηκα διαπιστώνοντας ὅτι συμφωνοῦμε γιά τό πνεῦμα καί τή σημασία τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ζοῦμε σ' ἕνα κόσμο συγχύσεως καί ἀμφιβολίας. Αὐτό πού ἔχει νομίζω θεμελιώδη σημασία εἶναι νά διατηρήσουμε ζωντανή τήν πίστη μας στήν πνευματική μας κληρονομιά καί στό μέλλον της Εὐρώπης. Καί νά μή φεισθοῦμε καμιᾶς προσπαθείας γιά τή διάσωση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ μας. Ἐπιτυγχάνοντας αὐτό τόν σκοπό εἶμαι πεπεισμένος ὅτι θά ὑπηρετήσουμε κατά τόν καλύτερο τρόπο τά συμφέροντα τῶν λαῶν μας καί τῶν μελλοντικῶν γενεῶν.

»Ἐλπίζω νά ἔχω σύντομα τήν εὐκαιρία νά σᾶς συναντήσω καί νά συζητήσω μαζί σας»[9].

6 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Πραγματοποιεῖται, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, σύσκεψη τῶν ὑπουργῶν Προεδρίας, Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Δικαιοσύνης, Δημοσίας Τάξεως, τῶν ἀρχηγῶν τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, μέ ἀντικείμενο τήν πορεία τῶν ἐρευνῶν γύρω ἀπό τίς πρόσφατες τρομοκρατικές καί ἐγκληματικές ἐνέργειες καί τή λήψη γενικότερων μέτρων γιά τήν καταστολή τῆς βίας.

Ἡ ἀμεσότερη ἀφορμή γιά τή σύγκληση τῆς συσκέψεως ὑπῆρξε ἡ σύλληψη τρομοκρατικῆς ὁμάδας πού εἶχε προκαλέσει σειρά βομβιστικῶν ἐκρήξεων στήν πρωτεύουσα στή διάρκεια τῆς τελευταίας διετίας. Τά μέλη τῆς ὁμάδας, ἡ ὁποία καί ἔφερε τήν ἐπωνυμία «Ὀργάνωση Ἐθνικῆς Ἀποκαταστάσεως», διαπνέονταν ἀπό φιλοχουντικές τάσεις καί, εἰδικότερα, πρόσκεινταν, σύμφωνα μέ τίς πρῶτες ἐνδείξεις, στόν Δ. Ἰωαννίδη. Τελικά, θά παραπεμφθοῦν στό πενταμελές Ἐφετεῖο δεκατέσσερα συνολικά ἄτομα μέ τήν κατηγορία γιά διάπραξη κακουργήματος καί οἱ πρωταίτιοι θά καταδικαστοῦν σέ ποινές ἀπό ἰσόβια ὡς τρισήμισυ χρόνια.

Ἀποφασισμένος νά προστατεύσει τή γαλήνη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ Κ. Καραμανλῆς, μετά ἀπό δύο διαδοχικές συσκέψεις, κατέληξε, μέ τή σύμφωνη γνώμη τῶν συνεργατῶν του, στή λήψη σειρᾶς εἰδικῶν μέτρων. Συγκεκριμένα, ἀποφασίστηκε ἡ ἐνίσχυση τῶν ὑπηρεσιῶν Ἀσφαλείας καί Χωροφυλακῆς καί τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων, μέ τή μετακίνηση ἀστυνομικῶν ἀπό ἄλλες ὑπηρεσίες, ἡ βελτίωση τῆς ἀστυνομεύσεως τῆς περιοχῆς Ἀθηνῶν καί τῆς Θεσσαλονίκης μέ τή διάθεση 1200 ἐπί πλέον ἀστυνομικῶν ὀργάνων, ἡ αὔξηση τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων κατά 600 θέσεις, ἡ κατάταξη 600 ἀστρατεύτων στά Σώματα Ἀσφαλείας, 215 στή Χωροφυλακή καί 325 στήν Ἀστυνομία, ἡ κατάταξη γυναικῶν στά Σώματα Ἀσφαλείας, ἡ συμπλήρωση τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, ἡ ἀποστολή ἀξιωματικῶν σέ χῶρες τῆς Εὐρώπης μέ σκοπό τή μελέτη συστημάτων ὀργανώσεως ἀστυνομικῶν ὑπηρεσιῶν, ὁ ἐκσυγχρονισμός καί ἡ ἐπέκταση τοῦ συστήματος αὐτομάτου συναγερμοῦ, τέλος, ἡ βελτίωση καί ἡ ταχεία ὁλοκλήρωση τῆς μηχανογρα-

φήσεως τῶν κάθε μορφῆς τροχοφόρων καί ἡ λήψη ἐπιμέρους νομοθετικῶν καί διοικητικῶν μέτρων.

Μετά τόν τερματισμό καί τῆς νέας συσκέψεως, πού συγκλήθηκε στίς 10 Φεβρουαρίου, καί ἀφοῦ ἔδωσε εἰδικότερες ὁδηγίες καί ζήτησε, ἀκόμη, νά μελετηθεῖ ἡ ἀναδιάρθρωση τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας σύμφωνα μέ τίς σύγχρονες συνθῆκες καί ἀντιλήψεις, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Διά νά ἀξιοποιηθοῦν τά μέτρα καί νά προστατευθῆ ἀποτελεσματικά ἡ ἔννομος τάξις, θά χρειασθῆ ὁ ζῆλος τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν καί ἡ ἀφοσίωσή των εἰς τό καθῆκον. Ἡ συνδρομή τῆς Δικαιοσύνης, ἡ ὁποία πρέπει στίς περιπτώσεις αὐτές νά τιμωρῆ αὐστηρά, διά νά μή εὑρίσκεται εἰς τήν ἀνάγκη νά τιμωρῆ συχνά. Καί θά χρειασθῆ, ἐπίσης, ἡ ἐνεργός συμπαράσταση ὅλων τῶν πολιτῶν.

»Πέραν αὐτῶν θά πρέπει κόμματα καί τύπος νά ἀποφεύγουν νά κλονίζουν τό ἠθικό τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας μέ τάς συνεχεῖς ἐπιθέσεις των καί νά καλλιεργοῦν τό πνεῦμα τῆς ἀπειθείας ἔναντι τῶν ὀργάνων τῆς Πολιτείας.

»Καί πρό παντός δέν πρέπει τά θέματα τῆς ἀσφαλείας νά ἀντιμετωπίζωνται μέ προκαταλήψεις πολιτικάς, γιατί οἱ ἐγκληματίαι ἀπό ὁποιοδήποτε χῶρο καί ἄν προέρχωνται δέν παύουν ἀπό τοῦ νά εἶναι ἐγκληματίες καί ἐχθροί τῆς κοινωνίας».

8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Ι. Μπούτος, ἐξαγγέλλει, μετά ἀπό σχετική ἀπόφαση τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ὑπουργῶν, τίς τιμές τοῦ βαμβακιοῦ, τῶν ζαχαροτεύτλων, τοῦ καλαμποκιοῦ καί τῶν ὁσπρίων ἐσοδείας 1979 (ἀντίστοιχα, βαμβάκι 30-31 δρχ./κιλό· ζαχαρότευτλα, 1500 δρχ./τόννο γιά σακχαρικό τίτλο 16%· καλαμπόκι 7,80 δρχ./κιλό· ὄσπρια 33-48 δρχ./χιλιόγρ.).

Σέ σχετικές δηλώσεις του, ἀφοῦ ἀναφέρθηκε ἀναλυτικά στά νέα μέτρα, κατέληξε ἐπισημαίνοντας:

«Μέ τόν καθορισμό τῶν παραπάνω τιμῶν ἐπιδιώκεται:

»1. Ἡ ἐξασφάλιση τοῦ μεγαλύτερου δυνατοῦ εἰσοδήματος γιά τούς παραγωγούς. Πρός τοῦτο ἐλήφθηκε ὑπ' ὄψη ἡ ἐξέλιξη τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν σέ συνδυασμό μέ τήν τιμή τῶν προϊόντων εἰς τήν ΕΟΚ καί τήν διεθνῆ ἀγορά.

»Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι τό εἰσόδημα τῶν παραγωγῶν μας μέ τίς τιμές πού καθορίσαμε εἶναι περίπου διπλάσιο ἀπό ἐκεῖνο πού ἐξασφαλίζουν οἱ ἀντίστοιχες διεθνεῖς τιμές γιά τά ζαχαρότευτλα καί τό καλαμπόκι, καί κατά 30% ἀνώτερο γιά τό βαμπάκι.

»2. Ἡ διατήρηση σχετικῆς ἰσορροπίας στίς τιμές τῶν ἀνταγωνιστικῶν προϊόντων ὥστε μέ τήν ἐφαρμογή ὀρθολογικοῦ καλλιεργητικοῦ προγράμματος νά μεγιστοποιηθεῖ ἡ ἐκμετάλλευση καί ἡ οἰκονομική ἀπόδοση τῶν συντελεστῶν τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς.

»3. Ἡ προσέγγιση τῶν τιμῶν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων πρός τίς ἀντίστοιχες εὐρωπαϊκές ὥστε νά διευκολυνθεῖ ἡ διαδικασία ἐναρμονίσεως τῆς ἑλληνικῆς πρός τήν κοινοτική γεωργική πολιτική καί νά διευρυνθοῦν οἱ ὠφέλειες τῶν παραγωγῶν μας ἀπό τήν ἔνταξη».

Σέ μεταγενέστερο στάδιο, στίς 3 Μαρτίου, θά ἀνακοινωθοῦν ἀπό τό ὑπουργεῖο Γεωργίας οἱ τιμές γιά τα καπνά ἐσοδείας 1978, οἱ ὁποῖες καί θά κυμαίνονται μεταξύ 98-119 δρχ. κατά κιλό — ἤτοι, σέ ποσοστά 20% περίπου ἀνώτερα τῶν ἀντιστοίχων γιά τό 1977.

8-9 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Πραγματοποιεῖται στήν Ἄγκυρα ἡ τρίτη συνάντηση τῶν γενικῶν γραμματέων τῶν ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος καί Τουρκίας, Β. Θεοδωρόπουλου καί Σ. Ἐλεκτάγκ.

Μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν, ἐκδόθηκε κοινό ἀνακοινωθέν, στίς 10 Φεβρουαρίου 1979:

«Οἱ γενικοί γραμματεῖς τῶν ὑπουργείων τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας, πρέσβεις Β. Θεοδωρόπουλος καί Σ. Ἐλεγκτάγκ πραγματοποίησαν τήν τρίτη συνάντησή τους στήν Ἄγκυρα στίς 8 καί 9 Φεβρουαρίου 1979.

»Ἀνεσκόπησαν τήν παρούσα κατάσταση τῶν προσπαθειῶν πού σκοποῦν νά ἐρευνήσουν τίς δυνατότητες ἐξευρέσεως λύσεων στά διμερῆ θέματα ἐντός τοῦ πλαισίου πού συμφωνήθηκε κατά τήν πρώτη συνάντησή τους στήν Ἄγκυρα καί σύμφωνα μέ τήν ἐντολή πού τούς ἀνετέθη ἀπό τούς δύο πρωθυπουργούς. Οἱ συνομιλίες τους διεξήχθησαν μέ πνεῦμα ἀμοιβαίας κατανόησης καί ἀπετέλεσαν μιά χρήσιμη προσπάθεια γιά τήν ἀναζήτηση καταλλήλων λύσεων τῶν προβλημάτων.

»Προχώρησαν στήν ἐξέταση τοῦ θέματος τῆς ἠπειρωτικῆς ὑφαλοκρηπίδας τοῦ Αἰγαίου ὕστερα ἀπό τίς συναντήσεις τῶν Παρισίων καί τῆς Βιέννης.

»Ἐπανέλαβαν τή γνώμη τους ὅτι ὁ συνεχιζόμενος διάλογος ἀποτελοῦσε μέθοδο κατάλληλη γιά τήν ἀναζήτηση κοινῶν λύσεων.

»Οἱ γενικοί γραμματεῖς ἀπεφάσισαν νά ἐπαναληφθοῦν στό προσεχές μέλλον οἱ συναντήσεις τῶν ἐμπειρογνωμόνων γιά τά θέματα τοῦ ἐναέριου χώρου τοῦ Αἰγαίου.

»Ἀπεφάσισαν ἐπίσης νά πραγματοποιήσουν τήν ἑπομένη συνάντησή τους στήν Ἀθήνα σέ ἡμερομηνία πού θά καθορισθεῖ μέσω τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ».

Κατά τήν ἐκτίμηση ὑπεύθυνων παρατηρητῶν, ἡ νέα συνάντηση τῶν γενικῶν γραμματέων, χωρίς νά σημειώσει οὐσιαστική πρόοδο, δέν κατέληξε στή διακοπή τοῦ διαλόγου, ὅπως ἦταν δυνατό νά διαφανεῖ μετά τά ἀρνητικά ἀποτελέσματα τῶν συναντήσεων μεταξύ τῶν ἐμπειρογνωμόνων γιά τόν ἐναέριο χῶρο καί τήν ὑφαλοκρηπίδα. Εἰδικότερα, δέν συζητήθηκαν τά θέματα πού ἀφοροῦν τήν ὀχύρωση τῶν νήσων, τίς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μέ τό ΝΑΤΟ, τό Κυπριακό, ἐνῶ στό μειονοτικό ἔγινε περιθωριακή ἀνα-

Ἰωάννινα. Παρουσία στόν ἑορτασμό γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς πόλεως.

φορά. Σχετικά μέ τήν ὑφαλοκρηπίδα, μετά τή διαπίστωση τοῦ ἀδιεξόδου πού εἶχε προκύψει στή Βιέννη, συμφωνήθηκε νά γίνει νέα προσπέλαση τοῦ προβλήματος: διαμόρφωση γενικῶν ἀρχῶν σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ὁριοθέτηση καί ἀντιπαραβολή τῶν σχετικῶν ἰδεῶν σέ προσεχῆ συνάντηση τῶν γενικῶν γραμματέων. Σχετικά μέ τόν ἐναέριο χῶρο, τό κύριο πρόβλημα ἐξακολουθεῖ νά παραμένει ἡ περιοχή ἀνταλλαγῆς πληροφοριῶν γιά λόγους ἀμοιβαίας ἀσφάλειας· οἱ ἐμπειρογνώμονες θά συνέλθουν προσεχῶς γιά περαιτέρω τεχνική ἐπεξεργασία νέας ἑλληνικῆς προτάσεως γιά διεύρυνση τῆς περιοχῆς ὥστε νά περιλαμβάνει ἐθνικό καί διεθνῆ ἐναέριο χῶρο ἑκατέρωθεν. Συζητήθηκε, τέλος, τό θέμα τοῦ πολιτικοῦ ἐγγράφου, μέ τήν προοπτική συνεχίσεως τοῦ διαλόγου καί στήν ἑπόμενη συνάντηση.

Συμπερασματικά, ἐπισημαινόταν ἡ προθυμία τῆς Ἄγκυρας νά συνεχίσει τό διάλογο, γεγονός πού ἀνταποκρινόταν καί στήν ἐπιθυμία τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς νά ἐξομαλυνθοῦν οἱ διαφορές πάνω στά θέματα τῆς ὑφαλοκρηπίδας καί τοῦ ἐναέριου χώρου μέ βάση τό διεθνές δίκαιο καί τή διεθνῆ πρακτική[10].

9 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀνταλλάσσει, στό Πολιτικό Γραφεῖο, ἀπόψεις μέ τόν ἀντιπρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, Λ. Νατάλι, πάνω στήν τελευταία φάση τῶν διαπραγματεύσεων γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος.

Παράλληλα, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΕΟΚ εἶχε συνομιλίες καί μέ τούς ὑπουργούς Κ. Μητσοτάκη καί Γ. Κοντογεώργη, καθώς καί μέ ἰθύνοντες ὑπηρεσιακούς παράγοντες.

Ἡ ἐπίσκεψη καί οἱ ἐπαφές τοῦ Λ. Νατάλι στήν Ἀθήνα εἶχαν ἤδη ὡς ἀντικείμενο τή συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος στόν κοινοτικό προϋπολογισμό καί τίς μεταβατικές διορθωτικές ρυθμίσεις στό σκέλος τῶν εἰσφορῶν της πού θά ἔπρεπε νά γίνουν δεκτές προκειμένου νά ὑπάρξει ἱκανοποιητικό ἀποτέλεσμα ἀπό τό πρῶτο ἔτος τῆς ἐντάξεώς της, δεδομένου ὅτι, παρά τή θετική πρόοδο πού εἶχε σημειωθεῖ, οἱ δύο πλευρές ἐξακολουθοῦσαν νά καταβάλλουν σύντονες προσπάθειες σέ ἀναζήτηση ἑνός κοινά ἀποδεκτοῦ τρόπου ἐκτιμήσεως.

12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει στή χήρα τοῦ Ἐντβαρντ Καρντέλλι, ἀντιπρόεδρου τῆς γιουγκοσλαβικῆς Κυβερνήσεως, συλλυπητήριο τηλεγράφημα:

«Σᾶς ὑποβάλλω τά εἰλικρινῆ συλλυπητήριά μου γιά τόν θάνατο τοῦ συζύγου σας, τοῦ ὁποίου εἶχα τήν εὐκαιρία νά ἐκτιμήσω τίς ἀρετές κατά τίς ἐπανειλημμένες συναντήσεις πού εἴχαμε στό παρελθόν».

13 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, Ρόυ Τζένκινς, κατά τόν ἀπολογισμό τῶν δραστηριοτήτων τῆς ΕΟΚ καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ προγράμματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς γιά τό νέο ἔτος 1979, δήλωσε ὅτι ἡ εἴσοδος τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ θά ἀποτελέσει τό μεῖζον γεγονός· καί πρόσθεσε ὅτι ἡ Κοινότητα πρέπει νά δώσει προτεραιότητα, μεταξύ ἄλλων, στή διεύρυνση, μέ τήν ἔνταξη τῶν Δημοκρατιῶν ἐκείνων πού εἶναι σέ θέση καί πληροῦν τίς προϋποθέσεις γιά τό σκοπό αὐτό.

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Εὐθύς μετά τή γνωστοποίηση τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Β. Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν νά ὁρίσει, μέ τήν ἰδιότητα τοῦ προεδρεύοντος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου, τήν ἴδια τήν Ἀθήνα, κατ' ἐξαίρεση τῆς συνήθους πρακτικῆς, ὡς τόπο ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπέστειλε στόν πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας τό ἀκόλουθο εὐχαριστήριο τηλεγράφημα:

«Κύριε πρόεδρε καί ἀγαπητέ φίλε,

»Ἐξετίμησα ἰδιαίτερα τίς σημερινές δηλώσεις σας σχετικά μέ τόν τόπο καί τόν χρόνο τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Καί τίς ἐξετίμησα, διότι ἀντανακλοῦν τήν σημασία πού ἀποδίδετε στήν εἴσοδο τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρώπη, ἀλλά καί τά προσωπικά σας αἰσθήματα πρός τήν χώρα μου»[11].

Σέ σχετικές δηλώσεις του, ὁ Γάλλος πρόεδρος εἶχε ἀποδώσει τήν ἐπιλογή του στήν «ὑψηλή συμβολή τῆς Ἑλλάδος στόν πολιτισμό τῆς Εὐρώπης».

17 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Μέ ἀφετηρία τό αἴτημά του γιά ἀναδίφηση τῶν ἀπορρήτων φακέλων πού ἀφοροῦν τά ἐθνικά θέματα, ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ, Α. Παπανδρέου, ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Μοῦ πρότεινε ὁ κύριος πρωθυπουργός, κατά τήν συζήτηση στή Βουλή γιά τά ἐξωτερικά θέματα, νά μελετήσω τούς φακέλλους πού ἀφοροῦν τά ἐθνικά θέματα, δηλαδή τό θέμα τῆς ὑφαλοκρηπίδας καί τοῦ ἐναερίου χώρου. Τήν πρότασή του τήν ἀποδέχτηκα. Ὅμως οἱ ὅροι πρόσβασης στούς φακέλλους, ὅπως τούς θέτει ἡ Κυβέρνηση, δέν θά μοῦ ἐπιτρέψουν τήν πλήρη, ὑπεύθυνη καί ἀντικειμενική μου ἐνημέρωση. Τά θέματα εἶναι σέ μεγάλο βαθμό τεχνικῆς φύσεως καί ἀπαιτοῦν εἰδικευμένες τεχνικές γνώσεις. Μοῦ εἶναι κατά συνέπεια ἀπαραίτητο νά χρησιμοποιήσω καί εἰδικούς συμβούλους, ὅπως φυσικά χρησιμοποιεῖ καί ὁ

πρωθυπουργός. Αὐτή τήν δυνατότητα τήν ἀρνεῖται ἡ Κυβέρνηση στόν ἀρχηγό τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολίτευσης. Ὀφείλει ἡ Κυβέρνηση νά ἀναθεωρήσει τήν ἀπόφασή της, ὥστε νά καταστεῖ δυνατή ἡ μελέτη τῶν φακέλλων κάτω ἀπό συνθῆκες πού θά ἐξασφαλίζουν τήν πλήρη καί ὑπεύθυνη ἐνημέρωσή μου. Μόνον τότε ἡ πρόταση τοῦ κυρίου πρωθυπουργοῦ θά ἔχει οὐσιαστικό ἀντικείμενο».

Σέ ἀπάντηση τῆς δηλώσεως τοῦ Α. Παπανδρέου, ἐκδόθηκε ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ὁ κ. Παπανδρέου γνωρίζει ἀσφαλῶς ὅτι ἡ ἐξωτερική πολιτική ὅλων τῶν χωρῶν προστατεύεται ἀπό τό ἀπόρρητο, γιά νά μήν ἐκτίθενται σέ κίνδυνο τά ἐθνικά συμφέροντα. Καί αὐτό εἶναι τόσον ἀληθές, ὥστε νά κατοχυρώνεται τό ἀπόρρητο καί νομοθετικά. Ὑπό τόν αὐτονόητο ὅρο τῆς τηρήσεως τοῦ ἀπορρήτου ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δήλωσε στήν Βουλή ὅτι θά θέτει στήν διάθεση τοῦ προέδρου τοῦ ΠΑΣΟΚ τούς φακέλλους, γιά ὡρισμένα θέματα πού ἔθιξε ὁ τελευταῖος στήν πρόσφατη πολιτική συζήτηση τῆς Βουλῆς.

»Ὁ κ. Παπανδρέου μετά ἀπό λίγες ἡμέρες, τηλεφώνησε στόν διευθυντή τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου κ. Μολυβιάτη καί τοῦ εἶπε ὅτι θά ἤθελε νά λάβη γνώση τῶν φακέλλων, πού ἀναφέρονται στήν ὑφαλοκρηπῖδα καί τόν ἐναέριο χῶρο τοῦ Αἰγαίου. Ὁ κ. Μολυβιάτης δήλωσε στόν κ. Παπανδρέου ὅτι οἱ ἐν λόγω φάκελλοι εἶναι στήν διαθεσή του, καθώς καί ὁ ἴδιος, γιά νά τοῦ παράσχη διευκρινήσεις, ἐάν χρειασθῆ.

»Ὁ κ. Παπανδρέου εὐχαρίστησε τόν κ. Μολυβιάτη καί τοῦ εἶπε ὅτι θά τόν εἰδοποιήση, ὅταν θά εἶναι ἕτοιμος γιά τήν ἐνημέρωση.

»Μετά ἀπό 20ήμερο περίπου, καί συγκεκριμένως προχθές, ὁ κ. Παπανδρέου τηλεφώνησε καί πάλι στόν κ. Μολυβιάτη καί τοῦ εἶπε ὅτι θά ἤθελε στήν μελέτη τῶν φακέλλων νά μετάσχουν καί 2-3 συνεργάτες του.

»Ὁ κ. Μολυβιάτης μετά ἀπό συνεννόηση μέ τόν κύριο πρωθυπουργό ἀπήντησε στόν κ. Παπανδρέου ὅτι αὐτό εἶναι ἀδύνατο, δεδομένου ὅτι ἡ προσφορά τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ εἶχε τήν ἔννοια τῆς προσωπικῆς καί ἀπορρήτου ἐνημερώσεώς του, γιά νά μπορῆ ὡς ἀρχηγός τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως νά καθορίζη ὑπεύθυνα τίς θέσεις του ἐπί τῶν ἐν λόγῳ ἐθνικῶν θεμάτων. Ὁ προέδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ δήλωσε ὅτι, ἐφόσον ἡ πρότασή του δέν γίνεται δεκτή, παραιτεῖται τῆς ἐνημερώσεως.

»Ὅσον ἀφορᾶ ἐξ ἄλλου τήν ἄποψη τοῦ κ. Παπανδρέου, ὅτι εἶναι ἀπαραίτητοι εἰδικοί σύμβουλοι γιά τήν μελέτη τῶν φακέλλων, εἶναι προφανές ὅτι ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι ἀβάσιμη, γιατί οἱ διπλωματικοί φάκελλοι δέν περιέχουν, ὡς γνωστόν, περίπλοκα τεχνικά, ἀλλά πολιτικά θέματα, πού εἶναι προσιτά γιά κάθε ἔμπειρο πολιτικό, ὅπως εἶναι ὁ κ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος μάλιστα συχνά ἀσχολεῖται μέ αὐτά».

20-21 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συμμετέχει στόν ἐτήσιο ἑορτασμό τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων.

Εὐθύς μετά τήν ἄφιξή του στήν πόλη, στίς 20 Φεβρουαρίου, ὁ πρωθυπουργός ἀπάντησε σέ προσφώνηση τοῦ δημάρχου, ὡς ἑξῆς:

«Κύριε δήμαρχε,

»Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τά καλά σας λόγια, καθώς καί γιά τήν ὑποδοχή πού μᾶς ἐπιφυλάξατε. Σᾶς παρακαλῶ νά βεβαιωθῆτε ὅτι κατέχομαι ἀπό βαθειά συγκίνηση ἐπισκεπτόμενος τά Γιάννενα τήν ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεώς τους. Μπορῶ νά σᾶς πῶ ὅτι ξαναζῶ τήν συγκίνηση πού ἔνοιωσα σάν παιδί, ὅταν ἔφθασε στό χωριό μας ἡ μεγάλη εἴδηση... "Τά Γιάννενα ἔπεσαν". Τά Γιάννενα, πού ἦταν ἀπό παλιά γνωστά σάν πνευματική ἑστία τοῦ ἔθνους καί πατρίδα εὐεργετῶν καί ἡρώων, ἔγιναν ἔκτοτε θρύλος. Ἦταν ἡ ἐποχή πού τό ἔθνος ἑνωμένο προσέθεσε λαμπρές σελίδες στή μακραίωνα ἱστορία του.

»Ἀπό τότε πέρασαν χρόνια πολλά. Καί ὁ τόπος μας κατά τήν διαδρομή τοῦ χρόνου γνώρισε καλές καί κακές ἡμέρες. Καλές, ὅταν ἦταν μονιασμένος καί κακές, ὅταν ἦταν διχασμένος. Ἀπό τότε ἄλλαξαν ἐπίσης πολλά πράγματα στόν τόπο μας. Ἄλλα πρός τό καλλίτερο καί ἄλλα πρός τό χειρότερο. Πρός τό καλλίτερο, γιατί τό βιοτικό ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ μας ἔχει σημαντικά βελτιωθῆ. Πρός τό χειρότερο, γιατί ὡρισμένες ἀξίες πού ἔδιναν τό βαθύτερο νόημα τῆς ζωῆς, ἔχουν κλονισθῆ. Καί αὐτές ἀκριβῶς τίς ἀξίες ἔχει σάν σκοπό νά μᾶς ὑπενθυμίση ὁ αὐριανός ἑορτασμός.

»Τήν τελευταία δοκιμασία τήν ὑπέστη ὁ τόπος μέ τήν ἑπτάχρονη δικτατορία, τίς συνέπειες τῆς ὁποίας τίς ζοῦμε ἀκόμα καί σήμερα στόν ἐξωτερικό τομέα. Μετά τήν ἀποκατάσταση ὅμως τῆς δημοκρατίας ἡ χώρα μας μπῆκε σέ μιά καινούργια ἐποχή. Μέσα σέ ἕνα κόσμο ἀναρχούμενο ἐξασφάλισε δημοκρατική σταθερότητα, οἰκονομική προόδο καί κοινωνική γαλήνη. Καί αὐτές ἀκριβῶς οἱ κατακτήσεις μᾶς ἐπέτρεψαν νά ἀνοίξουμε τό δρόμο γιά τήν ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Ἔνταξη πού θά ἀλλάξη τή μοῖρα τοῦ λαοῦ μας, γιατί θά ἐπιφέρη ριζικές καί, θά ἔλεγα, ἐπαναστατικές ἀλλαγές στή ζωή τοῦ ἔθνους.

»Γιά τό θέμα αὐτό μίλησα κατ' ἐπανάληψη. Εἶναι τόσο μεγάλο, ὅσο καί ἁπλό. Καί εἶναι τόσο αὐτονόητα τά πλεονεκτήματα πού θά μᾶς προσφέρη ἡ ἔνταξη, ὥστε θά μποροῦσαν νά τά κατανοήσουν καί μικρά παιδιά. Παρά ταῦτα θά τά ἐπαναλάβω ἐν συντομίᾳ, γιατί γίνεται προσπάθεια παραπλανήσεως τοῦ λαοῦ.

»Ἡ ἔνταξη θά ἐνισχύση τήν ἀσφάλεια καί τήν ἀνεξαρτησία τῆς χώρας μας καί θά κατοχυρώση τούς δημοκρατικούς μας θεσμούς. Καί πέραν αὐτῶν θά ἐπιταχύνη τήν οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη τῆς Ἑλλάδος. Γιατί σκοπός τῆς ἐντάξεως εἶναι νά βοηθηθοῦμε, γιά νά φτάσουμε σταδιακά στό ἐπίπεδο τῶν Εὐρωπαίων συνεταίρων μας.

»Είδικώτερα στόν γεωργικό τομέα τά ώφελήματα είναι τόσον αύταπόδεικτα, ώστε μόνον μέ κακή πρόθεση θά μποροῦσαν νά άμφισβητηθοῦν. Καί ίδού ή άλήθεια:

»Πρῶτον, τά άγροτικά μας προϊόντα θά τύχουν προνομιακῆς μεταχειρίσεως ἔναντι τρίτων χωρῶν, γιατί θά κυκλοφοροῦν άπεριόριστα καί άδασμολόγητα σέ μιά μεγάλη καί πλούσια άγορά.

»Δεύτερον, οί τιμές στηρίξεως γιά τά άγροτικά μας προϊόντα θά είναι ύψηλότερες άπό αύτές πού ἔχουμε σήμερα καί ή διαφορά θά καταβάλλεται άπό τό Κοινοτικό Ταμεῖο.

»Τρίτον, τά πλεονάσματα θά συγκεντρώνονται γιά λογαριασμό τῆς Κοινότητος σέ τιμές άσφαλείας καί οί ἐξαγωγές τους πρός ἄλλες χῶρες θά ἐπιδοτοῦνται άπό τό Κοινοτικό Ταμεῖο.

»Τέταρτον, τά Κοινοτικά Ταμεῖα θά χρηματοδοτοῦν προγράμματα άναδιαρθώσεως τῶν καλλιεργειῶν, καθώς καί προγράμματα περιφερειακῆς άναπτύξεως.

»Ὑπολογίζεται ὅτι στό τέλος τῆς μεταβατικῆς περιόδου θά διατίθενται άπό τήν Κοινότητα γιά τήν προστασία τῆς γεωργίας μας περί τά 500 ἑκατομμύρια δολλάρια τό χρόνο. Τό συμπέρασμα είναι ὅτι ὁ τομεύς πού άναμφισβήτητα θά ώφεληθῆ άπό τήν ἔνταξη, είναι ὁ άγροτικός.

»Είναι αὐτονόητον, άγαπητοί μου, ὅτι γιά να διαφυλάξουμε τίς κατακτήσεις πού άνέφερα καί γιά νά άξιοποιήσουμε τίς δυνατότητες πού μᾶς προσφέρονται γιά τό μέλλον, θά χρειασθῆ σωφροσύνη καί αὐτοσυγράτηση. Καί θά χρειασθῆ αὐτοσυγκράτηση, γιατί ὁ χρόνος αὐτός θά είναι κρίσιμος, ἐξ αἰτίας τῆς άναμενομένης ἐπιδεινώσεως τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς καταστάσεως.

»Πιστεύω ὅτι ή μεγάλη πλειοψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ κατανοεῖ τίς άλήθειες αὐτές· καί θά άπομονώση ἐκείνους πού προσπαθοῦν τόν τελευταῖο καιρό νά προκαλέσουν κοινωνικές άναταραχές γιά νά ὑπηρετήσουν στενά συμφέροντα, ἤ καί ὕποπτες πολιτικές ἐπιδιώξεις.

»Κύριε δήμαρχε, ἐπικαλεσθήκατε τό ἐνδιαφέρον μου γιά τά Γιάννενα καί γενικώτερα γιά τήν Ἤπειρο. Σᾶς πληροφορῶ ὅτι παραβιάζετε άνοικτές θύρες, γιατί άγαπῶ τήν Ἤπειρο. Τό ἐνδιαφέρον αὐτό ὑπάρχει καί θά κάνω ὅ,τι χρειάζεται, γιά νά ἔχετε ἔμπρακτη τήν άπόδειξή του.

»Μπορεῖ, κύριε δήμαρχε, τά Γιάννενα νά ἄλλαξαν ὄψη. Δέν ἄλλαξαν ὅμως οἱ θρῦλοι πού τά περιβάλλουν. Ὅπως δέν ἄλλαξαν καί τά δικά μου αἰσθήματα γιά τήν ἱστορική σας πόλη. Καί αὐτό μπορεῖ νά τό ἐπιβεβαιώση καί ὁ συμπολίτης σας καί ἐκλεκτός συνεργάτης μου κ. Ἀβέρωφ».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς παρέστη, τήν ἐπομένη, στήν ἐπίσημη δοξολογία, στό Μητροπολικό Ναό τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου χοροστατοῦντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, καί παρακολούθησε τήν παρέλαση μηχανοκίνητων καί πεζοπόρων στρατιωτικῶν τμημάτων καί ἐκπροσώπων τῆς σπουδάζουσας νεολαίας.

Στή διάρκεια γεύματος πού παρατέθηκε πρός τιμή του, ὁ πρωθυπουργός είχε τήν εὐκαιρία νά τονίσει, άπευθυνόμενος στό δήμαρχο τῆς ἱστορικῆς πόλεως:

«Κύριε δήμαρχε,

»Ἡ ἐπέτειος πού ἑορτάζουμε σήμερα όδηγεῖ τίς σκέψεις μας στούς άγῶνες τοῦ ἔθνους. Μέσα σέ αὐτούς τούς άγῶνες ή άπελευθέρωση τῶν Ἰωαννίνων ὑπῆρξε ἕνας μεγάλος σταθμός. Ἀλλά ὁ άγώνας γιά τήν ἐλευθερία καί τήν άνεξαρτησία δέν μπορεῖ νά ἔχη τελικό σταθμό.

»Οἱ μορφές του μπορεῖ νά ἀλλάζουν, άνάλογα μέ τίς ἐποχές καί τίς συνθῆκες. Ὅμως, γιά νά διατηρήση ἕνας λαός τήν ἐλευθερία καί τήν άνεξαρτησία του, πρέπει νά βρίσκεται διαρκῶς στίς ἐπάλξεις. Μέ τήν ἴδια διάθεση γιά θυσίες, μέ τήν ἴδια άγωνιστικότητα.

»Καί σ' αὐτό ἡ Ἤπειρος ὑπῆρξε πρωτοπόρος. Ὑπῆρξε πάντα πλούσια σέ ἐθνική συνείδηση, σέ πνευματική καί ὑλική προσφορά πρός τόν Ἑλληνισμό. Ἀπό δῶ ξεκίνησαν οἱ παλιές γιαννιώτικες σχολές. Ἀπό δῶ καί οἱ μεγάλοι ἐθνικοί εὐεργέτες, πού διέθεσαν τίς περιουσίες τους, γιά νά βοηθήσουν τό ἔθνος. Ἦτανε ἐποχή πού τό ἔθνος είχε λίγους πλούσιους καί πολλούς εὐεργέτες, σέ άντίθεση μέ τήν ἐποχή μας πού ἔχουμε πολλούς πλούσιους καί λίγους εὐεργέτες.

»Ἀπό τότε πέρασαν χρόνια πολλά. Καί ή πρόοδος πού σημειώθηκε στόν τόπο μας είναι σημαντική. Δέν λύθηκαν βέβαια ὅλα τα προβλήματα, οὔτε καί ἦταν δυνατόν νά λυθοῦν, ἀφοῦ προβλήματα καινούργια δημιουργεῖ ἡ ἴδια ἡ ζωή. Τέθηκαν ὅμως σέ ὅλους τούς τομεῖς οἱ βάσεις γιά ἕνα καλύτερο μέλλον.

»Ἡ πρόοδος αὐτή άποτελεῖ μιά πραγματικότητα, πού ὅλοι ζοῦμε καί ὅλοι εἴμαστε σέ θέση νά διαπιστώσουμε. Καί τήν καθιστᾶ ἐμφανέστερη ἡ σύγκριση μέ ἄλλες χῶρες, πού δοκιμάζονται πολιτικά, οἰκονομικά καί κοινωνικά· πού άντιμετωπίζουν συγκρούσεις αἱματηρές καί ζοῦν μέ τήν άγωνία γιά τό μέλλον.

»Κατά τήν τελευταία ὁμιλία μου στή Βουλή είχα άναφερθῆ στή διεθνῆ κατάσταση, πού είναι ρευστή καί συγκεχυμένη, ὥστε κανένας λαός νά μήν μπορεῖ νά αἰσθάνεται άσφαλής. Πόλεμοι τοπικοί, πού άπειλοῦν τήν εἰρήνη τοῦ κόσμου, ἐμφύλιοι πόλεμοι μέ ἑκατόμβες θυμάτων καί βαρβαρότητες κάθε μορφῆς συνταράσσουν τόν κόσμο. Μέσα σ' αὐτόν τόν άναρχούμενο κόσμο, ὀφείλομε νά πορευώμεθα μέ περίσκεψη καί νά ἐνισχύωμε τήν άσφάλειά μας. Καί γιά

νά τήν ἐνισχύωμε, ὀφείλουμε νά σφυρηλατοῦμε τήν κοινωνική μας συνοχή καί νά προστατεύουμε τήν οἰκονομία μας ἀπό κλυδωνισμούς ἐπικίνδυνους.

»Ἐμπνεόμενοι ἀπό τό παράδειγμα τῶν Μπιζανομάχων, πού θυσίασαν τήν ζωή τους γιά τήν ἐλευθερία μας, ὀφείλουμε νά ἀγωνιζώμαστε ἑνωμένοι καί ἕτοιμοι γιά τίς μικρές θυσίες, πού θά μᾶς ἀποδώσουν μεγάλα ὠφελήματα. Πιστεύω βαθύτατα ὅτι μποροῦμε νά οἰκοδομήσουμε ἕνα μέλλον καλύτερο καί ἀσφαλέστερο γιά μᾶς καί τά παιδιά μας».

20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Ι. Μποῦτος, ἀναγγέλλει τή χορήγηση σέ ἀγρότες τῶν παραμεθόριων περιοχῶν δανείων συνολικοῦ ὕψους 300.000.000 δρχ. μέ σκοπό τήν ἀνέγερση καί ἐπέκταση κατοικιῶν στό πλαίσιο εἰδικοῦ στεγαστικοῦ προγράμματος γιά τίς περιοχές αὐτές.

Σχετικά, ἀποφασίστηκε ἀπό τή Νομισματική Ἐπιτροπή νά χρηματοδοτηθεῖ ἡ Ἀγροτική Τράπεζα ἀπό τήν Τράπεζα Ἑλλάδος, μέ τήν ἐγγύηση τοῦ Δημοσίου.

Τά δάνεια θά ἐξοφληθοῦν σέ 20 χρόνια, χωρίς ἐπιβάρυνση ἀπό τόκους καί ἄλλες προσαυξήσεις, μέχρι ποσοῦ 250.000 δρχ. κατά οἰκογένεια.

22 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς συζήτησε στό Πολιτικό Γραφεῖο θέματα ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος γιά τήν Ἑλλάδα καί τήν Ὁλλανδία, καί ἰδιαίτερα θέματα τῆς ΕΟΚ, μέ τά μέλη ὁλλανδικῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπροσωπείας — ἐπικεφαλῆς ὁ πρόεδρος τοῦ Κοινοβουλίου.

23 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ἐνόψει καί τῆς ἐπικείμενης νέας ἐπισκέψεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό Βουκουρέστι, ὁ πρόεδρος Τσαουσέσκου διαβιβάζει στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, μέσω τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου τῆς Ρουμανίας, θερμό φιλικό χαιρετισμό.

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΕ ΠΕΔΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ

Ἡ προαγωγή σχέσεων φιλίας καί συνεργασίας μέ τά γειτονικά βαλκανικά Κράτη, ἀλλά καί μέ τίς ἀραβικές χῶρες τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου καί τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀποτέλεσε σταθερή ἐπιδίωξη τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἀπό τούς πρώτους μῆνες τῆς ἐπανόδου του στήν ἐξουσία. Ἤδη, μετά τήν οὐσιαστική ὁλοκλήρωση τῶν διαπραγματεύσεων γιά τήν ἔνταξη στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες, παρέχονταν στήν ἑλληνική Κυβέρνηση εὐρύτερα περιθώρια γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς περιφερειακῆς της πολιτικῆς.

Ὁ πρωθυπουργός θά ἐπιθέσει τή σφραγίδα τοῦ ζωτικοῦ ἐνδιαφέροντός του ἀναλαμβάνοντας πρός τήν κατεύθυνση αὐτή σύντονες πρωτοβουλίες. Στή διάρκεια τῶν πρώτων μηνῶν τοῦ ἔτους 1979, ἐνῶ ἀκόμη ἐκκρεμεῖ ἡ ὑπογραφή τῆς Συμφωνίας τῆς Ἐντάξεως, θά ἐπισκεφθεῖ ἐπίσημα τή Συρία καί τή Σαουδική Ἀραβία καί, στή συνέχεια, τή Γιουγκοσλαβία καί τή Ρουμανία, θά ὑποδεχτεῖ στήν Ἑλλάδα τόν πρόεδρο τῆς Βουλγαρίας, ἐνῶ, ταυτόχρονα, συνέχιζε μέ ἀμείωτη ἔνταση τήν προσπάθεια γιά τήν ἀποτελεσματική ἀντιμετώπιση τῶν σοβαρῶν προβλημάτων πού εἶχαν ἀνακύψει ἀπό τήν ἀδιάλλακτη στάση τῆς Τουρκίας. Συγκεκριμένα, ἡ καλλιέργεια κλίματος ἀλληλοκατανοήσεως στό πολιτικό καί ἡ ἀποκατάσταση στενότερων δεσμῶν στό οἰκονομικό πεδίο ἀποτέλεσε τό ἀπτό ἀποτέλεσμα τῆς συναντήσεώς του μέ τούς Ἄραβες ἡγέτες, πού ἐπισκέφθηκε πρώτους. Ἡ νέα, ἐξάλλου, ἐπικοινωνία μέ τούς Βαλκάνιους ὁμόλογούς του συνέβαλε, ἐκτός ἀπό τήν ἐπαναβεβαίωση τῶν ἀδιατάρακτων φιλικῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μέ τούς τρεῖς βόρειους γείτονές της, στήν παραπέρα διεύρυνσή τους· καί, παράλληλα, ἔδωσε στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό τή δυνατότητα νά ἐπανενεργοποιήσει τή διαδικασία γιά τή διεύρυνση τῆς πολυμεροῦς διαβαλκανικῆς συνεργασίας πού εἶχε ἐγκαινιαστεῖ μέ πρωτοβουλία του, τρία χρόνια νωρίτερα. Χωρίς ὁρατό θετικό ἀποτέλεσμα παρέμειναν, τέλος, οἱ προσπάθειες γιά τήν προώθηση ἑνός ἐποικοδομητικοῦ διαλόγου μέ τήν Ἄγκυρα· ὁπωσδήποτε ὅμως, ἡ ἑλληνική πλευρά ἀντιμετώπισε δραστικά τίς ἀπειλές πού θά ἦταν δυνατό, ὡς ἀπόρροια τῆς κρίσεως, νά ἐκδηλωθοῦν στό πεδίο τῆς ἀμυντικῆς ἑτοιμότητας τῆς χώρας ἤ τῆς ἰσορροπίας τῶν δυνάμεων στό Αἰγαῖο.

25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ - 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τούς ὑπουργούς Ἐξωτερικῶν καί Ἐμπορίου, Γ. Ράλλη καί Γ. Παναγιωτόπουλο, ἐγκαινιάζει περιοδεία στίς χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς μέ ἀρχικούς σταθμούς τό Ριάντ καί τή Δαμασκό.

Σέ δηλώσεις, πρίν ἀπό τήν ἀναχώρησή του, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ὑπογράμμισε:

«Οἱ σχέσεις μας μέ τίς ἀραβικές χῶρες εἶναι πολύ καλές καί μπορεῖ νά γίνουν καλύτερες. Καί αὐτός ἀκριβῶς εἶναι ὁ σκοπός τοῦ ταξιδιοῦ μου. Θά ἐπωφεληθῶ, ἐξ ἄλλου, νά ἐνημερωθῶ ἐπί τόπου γιά τίς ἐξελίξεις πού σημειώνονται τόν τελευταῖο καιρό στήν περιοχή αὐτή, ἐξελίξεις πού ἐνδιαφέρουν καί μᾶς».

Σέ παράλληλες, ἐξάλλου, δηλώσεις του, πού δημοσιεύτηκαν στό συριακό τύπο, ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη γιά μόνιμη καί συνολική ρύθμιση τῆς μεσανατολικῆς διενέξεως, βάσει τῶν ψηφισμάτων 338 καί 442 τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας:

«Μιά τέτοια λύση θά πρέπει νά εἶναι ἀποδεκτή ἀπό ὅλα τά ἐνδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν Παλαιστινίων. Ἡ λύση τοῦ μεσανατολικοῦ προβλήματος θά πρέπει νά περιλαμβάνει ἕνα κείμενο, τό ὁποῖο νά ἀφορᾶ τό δικαίωμα τῶν Παλαιστινίων νά ἀποφασίζουν περί τῆς τύχης τους καί νά δημιουργήσουν μίαν ἐθνική ἑστία».

Υποδοχή κατά τήν ἄφιξη στό Ριάντ.

Στήν ἴδια συνέντευξη, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός θά ἐπισημάνει ἀκόμη τήν ἀνάγκη ἀποχωρήσεως τοῦ Ἰσραήλ ἀπό ὅλα τά ἀραβικά ἐδάφη πού καταλήφθηκαν μέ τή βία τό 1967, καθώς καί τήν ἀνάγκη σεβασμοῦ τῆς κυριαρχίας καί τῆς ἀνεξαρτησίας ὅλων τῶν χωρῶν τῆς περιοχῆς.

Πρῶτος σταθμός στήν περιοδεία τοῦ Κ. Καραμανλῆ ὑπῆρξε ἡ Σαουδική Ἀραβία, ὅπου τοῦ ἐπιφυλάχτηκε ὑποδοχή ἀρχηγοῦ Κράτους ἀπό τό διάδοχο πρίγκιπα Φάχντ, ἐπιφορτισμένο καί μέ καθήκοντα τοῦ πρωθυπουργοῦ. Οἱ ἐπίσημες συνομιλίες ἐγκαινιάστηκαν τήν ἑπομένη, 26 Φεβρουαρίου:

Φάχντ: Σᾶς καλωσορίζω στήν χώρα μας. Οἱ σχέσεις μας εἶναι καλές καί παλιές. Ἐλπίζω νά διευρυνθοῦν πρός ὄφελος τῶν δύο χωρῶν μας. Στήν περιοχή μας τό κύριο πρόβλημα εἶναι τό Μεσανατολικό. Δέν γνωρίζουμε ποῦ θά καταλήξει. Δέν ζητᾶμε πολλά, ἁπλῶς νά ἐπικρατήσει τό δίκαιο.

Κ. Καραμανλῆς: *Παρακολουθοῦμε αὐτό τό πρόβλημα ἀπό τήν γέννησή του. Ὑποστηρίζουμε ἀνεπιφύλακτα τίς ἀραβικές θέσεις. Εἴμαστε ἡ μόνη χώρα, πού σέ βάρος τῶν συμφερόντων της δέν ἔχει ἀναγνωρίσει τό Ἰσραήλ. Αὐτό εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπόδειξη τῆς ἀλληλεγγύης μας. Ἀνησυχοῦμε γιά τήν μή ἐπίλυσή του. Αὐτό γίνεται ἐπειδή ὑπάρχουν διάφορες ἀντιθέσεις, δυστυχῶς ὅμως ἀκόμη καί μεταξύ ἀραβικῶν χωρῶν. Οἱ μεγάλοι ἀνακατεύονται γιατί ὑπάρχουν αὐτές οἱ διαφορές. Εἴμαστε φίλοι τῶν ΗΠΑ. Δέν ἔχουμε ὅμως διστάσει νά διαπιστώσουμε τά σφάλματά τους. Πρέπει νά συνεργαζόματε μαζί τους γιά νά προλαβαίνουμε ἀκριβῶς αὐτά τά σφάλματα.*

Φάχντ: Ἐμεῖς οἱ Ἄραβες εἴμαστε ὑπέρ τῆς εἰρήνης. Δυστυχῶς τό Ἰσραήλ εἶναι ἀδιάλλακτο. Αὐτό φαίνεται καί ἀπό τήν προσπάθεια τῆς Αἰγύπτου. Ξεκίνησαν γιά νά κάνουν εἰρήνη, ἀλλά καί πάλι ἔμπλεξαν. Εἴμαστε φίλοι τῶν Ἀμερικανῶν. Εἶναι ὅμως καιρός νά ἐπέμβουν σέ βάρος τοῦ Ἰσραήλ, γιά νά δοθεῖ λύση στό πρόβλημα καί νά ἐφαρμοσθοῦν οἱ ἀποφάσεις τοῦ ΟΗΕ. Ζητᾶμε νά μᾶς ἐπιστρέψουν τά ἐδάφη πού μᾶς πῆραν τό 1967.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό ἴδιο ὑποστηρίζουμε καί ἐμεῖς. Πρέπει ὅμως νά πῶ ὅτι δέν εἶναι μόνο τό Ἰσραήλ ἀδιάλλακτο. Θά ἐπαναλάβω ὅτι εἶναι καί οἱ διαφορές μεταξύ τῶν Ἀράβων πού τούς ἐμποδίζουν νά ἀκολουθήσουν καί μία σταθερή γραμμή.*

Φάχντ: Συμφωνῶ καί ἐγώ.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ ΗΠΑ μποροῦν νά τιθασεύσουν τό Ἰσραήλ, γιατί αὐτό ἐξαρτᾶται 100% ἀπό τήν Ἀμερική. Γιά νά προστατέψουν τό Ἰσραήλ ἔχασαν τίς συμπάθειες τῶν Ἀράβων. Ἐάν ὅμως οἱ Ἄραβες ἦσαν ἑνωμένοι θά ὑπέκυπταν καί οἱ Ἀμερικανοί.*

Φάχντ: Σάν Ἄραβας συμφωνῶ 100%.

Κ. Καραμανλῆς: *Χωρίς νά θέλω νά ἀναμιχθῶ στά ἐσωτερικά τῶν Ἀράβων, πρέπει νά πῶ ὅτι οἱ Ἄραβες δέν ἐκτιμοῦν τό θάρρος τοῦ Σαντάτ. Ἐγώ προσωπικά τό ἐκτιμῶ.*

Φάχντ: Ἀσχέτως τοῦ ἐάν συμφωνῶ μέ τόν Σαντάτ, τό βῆμα πού ἔκανε ἦταν διεθνῶς σπουδαῖο. Ὁ Σαντάτ ἀπέδειξε ὅτι ἡ Αἴγυπτος, πού εἶναι τό 1/2 τοῦ ἀραβικοῦ ἔθνους

— καί μέσω τοῦ Σαντάτ ὅλοι οἱ Ἄραβες — ἀπέδειξε, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι θέλουν τήν εἰρήνη. Καί πάλι ὅμως δέν πέτυχε τίποτα. Τό πρόβλημα εἶναι ὅτι, παρά τό Κάμπ Ντέηβιντ, τό Ἰσραήλ δέν θέλει ἀναφορά σέ αὐτονομία τῶν Παλαιστινίων καί αὐτό εἶναι ἐνδεικτικό τῶν προθέσεών τους.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό πρόβλημα εἶναι διπλό. Πρῶτα ὑπάρχει ἡ ἀπροθυμία τῶν Ἀμερικανῶν νά πειθαρχήσουν τούς Ἰσραηλινούς. Δέν τό κάνουν, ἐνῶ μποροῦν, γιά λόγους ἐσωτερικούς. Ἐκτιμοῦν κακῶς τήν κατάσταση. Ὑστερα μεταξύ Ἰσραηλινῶν εἶναι καί πολλοί ποῦ δέν θέλουν λύση, γιατί ἐλπίζουν νά ψαρέψουν σέ θολά νερά.*

Φάχντ: Δέν θέλουμε ἀπό τίς ΗΠΑ νά ζητήσουν τίποτα τό νέο. Ἁπλῶς ἀπαιτοῦμε ἐφαρμογή τῆς Ἀποφάσεως 242 τοῦ ΟΗΕ καί αὐτό δέν τό κάνουν.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό τό εἶπα στούς Ἀμερικανούς πολλές φορές.*

Φάχντ: Ἐμεῖς αὐτό ζητᾶμε, ἐφαρμογή τῆς Ἀποφάσεως 242. Γι' αὐτό τό πρᾶγμα εἶναι σύμφωνοι καί οἱ Ρῶσοι;

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ Ρῶσοι θέλουν τήν εἰρήνη.*

Φάχντ: Μέσω τῶν φίλων τους Ἀράβων οἱ Ρῶσοι προσπαθοῦν νά φέρουν ἐμπόδια. Ἐάν ὅμως οἱ ΗΠΑ πιέσουν τούς Ἰσραηλινούς, θά ἀφαιροῦσαν αὐτό τό ἐπιχείρημα ἀπό μερικούς Ἄραβες.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ Σοβιετικοί θεωρητικά εἶναι ὑπέρ τοῦ δικαίου παντοῦ. Στήν πράξη, ὄχι μόνο ἀνοίγουν καινούργιες πληγές, ἀλλά προσπαθοῦν νά διατηροῦν ἀνοικτές καί τίς παλιές. Οἱ Σαουδάραβες καί οἱ Ἕλληνες ἀνήκουν στόν ἐλεύθερο κόσμο ὑπό τήν ἡγεσία τῶν ΗΠΑ. Ἀλλά κάνουν λάθη καί μᾶς δημιουργοῦν προβλήματα, γιατί οἱ Ἀμερικανοί δέν ἔχουν πολιτική σέ κανένα μέρος τοῦ κόσμου.*

Φάχντ: Οἱ ἐλλείψεις τῆς πολιτικῆς τῶν ΗΠΑ φάνηκαν μέ τήν ὀλιγωρία πού ἔδειξαν στήν Ἀφρική. Ἐκεῖ τό ἕνα Κράτος μετά τό ἄλλο παραδόθηκαν στούς κομμουνιστές. Καί ἀπό ἐκεῖ μεταπήδησαν στό Ἀφγανιστάν. Ἔτσι ἐμεῖς δέν ξέρουμε ἀπό ποῦ θά μᾶς ἔλθει ὁ κίνδυνος. Στήν Ὑεμένη ἔχουμε τό ἴδιο πρόβλημα. Ἦταν ἐδῶ ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Νότιας Ὑεμένης. Τοῦ προτείναμε πλατειά συνεργασία, γιατί τό συμφέρον τους εἶναι νά συνεργασθοῦν μαζί μας. Θά πάει στό Ἄντεν καί θά ἐπιστρέψει γιά νά μᾶς δώσει τήν ἀπάντησή του. Μποροῦμε νά καταπολεμήσουμε τήν κομμουνιστική ἐπιρροή στήν Σαουδική Ἀραβία, ὄχι ὅμως καί παντοῦ στήν περιοχή μας. Γιατί ἡ Σοβιετική Ἕνωση εἶναι μία ὑπερδύναμη. Ἤδη, τό καταφέραμε στή Σομαλία. Ὕστερα ὅμως ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἔκανε ἐπέμβαση μέσω Αἰθιοπίας λόγω τῶν ἐξελίξεων στό Ὀγκαντέν. Μετέφεραν ἐκεῖ ξένους, Κουβανούς, ἀκόμα καί Νότιους Ὑεμενίτες. Συνεχίζουμε αὐτή τήν πολιτική τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν Σοβιετικῶν στήν περιοχή μας. Προσπαθοῦμε νά ἔλθουμε σέ ἐπαφή μέ τό Ἰράκ. Στό Ἀλγέρι μέ τήν εὐκαιρία τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ ΟΠΕΚ εἴχαμε μιά πρώτη ἐπαφή. Ἤδη, μπορῶ νά σᾶς πῶ πώς συμφωνήσαμε ὅτι ἀνήκουμε σέ ἕνα ἔθνος. Ἴσως κάποτε ἀπομακρυνθοῦν ἀπό τήν Σοβιετική Ἕνωση καί ἐξομαλύνουν τίς σχέσεις τους μέ τίς ΗΠΑ. Εἶναι ἤδη ἀντίθετοι σέ κάθε κομμουνιστική ἐπιρροή στό ἐσωτερικό τους.

Κ. Καραμανλῆς: *Ποιός ὑφίσταται περισσότερο τήν σοβιετική ἐπιρροή;*

Φάχντ: Ἡ Ἀλγερία, ἡ Λιβύη καί ἡ Νότιος Ὑεμένη. Περισσότερο ὅμως ἀπό ὅλους τήν ὑφίσταται ἡ Λιβύη. Ἡ Ἀλγερία ἔχει δυνατότητες νά ἀντισταθεῖ ἀποτελεσματικότερα ἀπό τήν Λιβύη.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό νέο καθεστώς πῶς εἶναι στήν Ἀλγερία;*

Φάχντ: Τό καθεστώς ἐξαρτᾶται ἀπό τήν προσωπικότητα τοῦ προέδρου. Ὁ νέος πρόεδρος εἶναι μουσουλμάνος καί αὐτό μᾶς δημιουργεῖ τήν ἐλπίδα ὅτι θά εἶναι λιγώτερο ἀριστερός. Ἐλπίζουμε νά λυθοῦν τά προβλήματα μεταξύ τῆς Ἀλγερίας καί τοῦ Μαρόκου γιά τήν Σαχάρα (Πολισάριο). Μέ ἐντολή τοῦ βασιλιᾶ πῆγα στήν Ἀλγερία καί τό Μαρόκο γιά νά ἐργασθῶ ὑπέρ τῆς εἰρήνης. Εἴχαμε συμφωνήσει, ἐκπρόσωποι τοῦ Πολισάριο, φιλοαλγερινοί καί φιλομαροκινοί, νά ἔλθουν ἐδῶ, καί ὅ,τι συμφωνήσουν νά τό δεχθοῦν καί τό Μαρόκο καί ἡ Ἀλγερία. Δυστυχῶς, ὁ θάνατος τοῦ Μπουμεντιέν σταμάτησε τήν διαδικασία καί πρέπει νά ξαναρχίσουμε.

Κ. Καραμανλῆς: *Φοβᾶμαι ὅτι ἡ κατάσταση στήν περιοχή εἶναι ἐπικίνδυνη καί μπορεῖ νά χειροτερέψει. Ἐκδηλώνονται ἰδεολογικές συγκρούσεις καί συγκρούσεις συμφερόντων. Ὑπάρχει καί ὁ ἀνταγωνισμός τῶν Μεγάλων Δυνάμεων λόγῳ τῶν πετρελαίων. Φοβᾶμαι ὅτι ἂν δέν ὑπάρξει, μετά τά γεγονότα τοῦ Ἰράν, γενικώτερη ἀντιμετώπιση τῆς καταστάσεως, θά ἔχουμε κακές ἐξελίξεις. Δυστυχῶς ἡ Δύση δέν ἀντιμετωπίζει τά προβλήματα συντονισμένα. Πρέπει νά καθοριστεῖ μιά συγκεκριμένη πολιτική. Σκοπός τῆς ἐπισκέψεώς μου εἶναι ἀκριβῶς αὐτό, δηλαδή νά δημιουργήσω στενώτερη πολιτική συνεργασία, ὥστε ἔχοντας τήν πεῖρα τῶν προβλημάτων τῆς περιοχῆς νά προλάβουμε σφάλματα τῶν συμμάχων μας. Θά ἤθελα τώρα νά σᾶς συγχαρῶ γιά τήν μετριοπαθῆ πολιτική σας στό θέμα τῶν πετρελαίων. Γιατί αὐτό τό θέμα θά ἐπηρεάσει τήν πολιτική τῆς Δύσεως. Ἀποτελεῖ γιά τήν Σαουδική Ἀραβία μεγάλη δύναμη, τήν ὁποία ὅμως πρέπει νά χρησιμοποιεῖ μέ σωφροσύνη. Πρέπει, χωρίς νά θυσιάζετε τά συμφέροντά σας, νά φροντίζετε νά μήν προκαλεῖτε ἀναστατώσεις στήν οἰκονομική πολιτική τῆς Δύσεως καί αὐτή ἡ προσπάθεια τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας νά συνδυάζεται μέ μιά ὁμαλή ἐξέλιξη τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ζωῆς τῆς Δύσεως, καί κατά κάποιο τρόπο νά συγκρατοῦνται οἱ ἔξαλλοι ἀπό τίς πετρελαιοπαραγωγές χῶρες. Στά γενικά τώρα θέματα συμπίπτουν περίπου οἱ ἀπόψεις μας. Ἐκτιμοῦμε μέ τόν ἴδιο τρόπο τά προβλήματα καί μποροῦμε νά συνεργασθοῦμε.*

Φάχντ: Γνωρίζουμε τήν εὐαισθησία τῆς Δύσεως στό πρόβλημα τοῦ πετρελαίου. Αὐτό δέν ἰσχύει μόνο γιά τίς ἀναπτυγμένες χῶρες, ἀλλά καί γιά τίς χῶρες τοῦ τρίτου κόσμου πού θά ὑποφέρουν ἀκόμη περισσότερο ἀπό μιά αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου. Δυστυχῶς, ὑπάρχουν πετρελαιοπαραγωγοί χῶρες πού δέν λογικεύονται. Ἐνῶ εἴχαμε συμφωνήσει στή σύνοδο τοῦ Ἀμπού Ντάμπι γιά μιά αὔξηση τῶν τιμῶν, σήμερα θέλουν νά ἀθετήσουν τίς ὑποσχέσεις τους καί ἐμεῖς προσπαθοῦμε νά τούς συγκρατήσουμε. Ἐπίσης, δέν καταλαβαίνουμε τήν πολιτική τῶν μεγάλων ἑταιριῶν πού εἶναι ἔξω ἀπό κάθε λογική καί πού ἐκμεταλλεύονται τήν κατάσταση πουλώντας σέ πολύ ὑψηλότερες τιμές ἀπ' ὅ,τι πουλᾶμε ἐμεῖς. Θά πρέπει συνεπῶς νά συνετισθοῦν καί αὐτές ἀπό τά μεγάλα Κράτη.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι δύσκολες οἱ διακρατικές συμ-*

φωνίες ὥστε νά ἀποφευχθοῦν τά κέρδη τῶν ἑταιριῶν;

Φάχντ: Αὐτή θά εἶναι ἡ λύση στό τέλος.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἰδανική λύση θά εἶναι οἱ χῶρες παραγωγοί καί οἱ χῶρες πού καταναλώνουν πετρέλαιο νά κάνουν μιά μακροπρόθεσμη συμφωνία ὥστε τό πετρέλαιο νά μή γίνεται ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσως. Μιά τέτοια συμφωνία θά ἐπιτρέψει τόν οἰκονομικό προγραμματισμό τῶν διαφόρων χωρῶν. Οἱ μεγάλες ἑταιρίες ἀνήκουν σέ τρεῖς χῶρες καί ἀπορῶ πῶς οἱ χῶρες αὐτές ρίχνουν τίς εὐθύνες στά Κράτη πού παράγουν πετρέλαιο καί δέν προσπαθοῦν νά ἐλέγξουν τίς ἑταιρίες. Ποιός ἐλέγχει τίς ἑταιρίες αὐτές;*

Φάχντ: Ἐλέγχονται ἀπό τίς Κυβερνήσεις τους. Ἀγοράζουν ἀπό μᾶς γιά 10 δολλάρια (τό βαρέλι) καί τό πουλᾶνε γιά 20 δολλάρια. Ἴσως ὄχι στήν Ἀμερική ἀλλά σίγουρα σέ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου. Πολιτική τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας εἶναι ἡ πολιτική τῆς μέσης ὁδοῦ, τῆς διαλλακτικότητας καί τῆς σωφροσύνης. Εἴμαστε δυστυχῶς μόνοι. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά εἴμαστε καί οἱ μόνοι πού ἐπισημάναμε τήν πολιτική τῶν μεγάλων ἑταιριῶν.

Κ. Καραμανλῆς: *Τί ἐμποδίζει νά ἐλεγχθοῦν οἱ ἑταιρίες;*

Φάχντ: Ὑπάρχει ἔλλειψη βουλήσεως τῶν μεγάλων χωρῶν νά συνεργασθοῦν ἀπ' εὐθείας, δηλαδή διακρατικά: Ὑπάρχουν ἐπίσης συμφωνίες μεταξύ ἑταιριῶν καί πετρελαιοπαραγωγῶν χωρῶν. Αὐτό πού ἐμεῖς θέλουμε εἶναι νά ὑπάρξει μία ἀπευθείας ἐπαφή μεταξύ χωρῶν καί νά παραμερισθοῦν οἱ ἑταιρίες. Αὐτές νά ἔχουν μόνο ἕνα ποσοστό κέρδους καί τήν μεταφορά.

Κ. Καραμανλῆς: *Λύση εἶναι νά γίνει μιά διακρατική συμφωνία ἤ νά γίνει μιά μακροπρόθεσμη συμφωνία μεταξύ παραγωγῶν καί καταναλωτριῶν χωρῶν γιά νά ξέρει ὁ καθένας ποῦ βρίσκεται καί νά μπορεῖ νά προγραμματίζει τήν οἰκονομία του καί τήν ζωή του. Δέν μποροῦμε νά ἐπηρεάσουμε ἀλλά εὐχόμαστε τήν λύση τοῦ προβλήματος.*

Φάχντ: Τό πρόβλημα εἶναι ἀκριβῶς ὅτι, ἐπειδή τά κέρδη τῶν ἑταιριῶν ἐπιστρέφουν στίς χῶρες τους, οἱ Κυβερνήσεις δέν θέλουν νά κάνουν τίποτα.

Κ. Καραμανλῆς: *Σκοπός τῆς ἐπισκέψεώς μου ἦταν τό ἄνοιγμα τῶν ἐπαφῶν μας. Γιατί ἔχω τό αἴσθημα ὅτι ἀνήκουμε στόν ἴδιο κόσμο, καί ὅτι ἔχουμε κοινά συμφέροντα. Θά ἤθελα νά ξέρω ἀπό πρῶτο χέρι τί γίνεται σ' αὐτή τήν περιοχή. Γιατί ἀνησυχῶ γιά τό μέλλον. Ο κύριος σκοπός τῆς ἐπισκέψεώς μου εἶναι πολιτικός. Βρισκόμαστε στίς παρυφές τῆς περιοχῆς καί μᾶς ἐνδιαφέρει τό μέλλον.*

»Νά ἐξετάσουμε τώρα τά θέματα ἀμοιβαίου συμφέροντος: Ἔχουμε τήν γνώμη ὅτι ὑπάρχουν τέτοιοι τομεῖς, ἀλλά πρίν μποῦμε στά θέματα αὐτά ἔχω νά ὑποβάλω μία παράκληση. Ἔχουμε κατανάλωση πετρελαίου 10.000.000 τόννους τόν χρόνο. Φέτος μᾶς λείπουν περίπου 2.500.000 τόννοι. Θά παρακαλοῦσα, ἄν μπορούσατε, νά καλύψετε τό ἔλλειμμα αὐτό μέ διακρατική συμφωνία, καί ἄν μποροῦμε, νά κάνουμε μιά ἄλλη διακρατική συμφωνία πέντε ἐτῶν γιά νά καλύψουμε μέρος τῶν ἀναγκῶν μας. Ἔχουμε προσφορές καί ἀπό ἀλλοῦ. Προτιμοῦμε ὅμως νά ἀγοράσουμε ἀπό ἐδῶ. Πρῶτον, γιατί ἔχετε μιά σταθερή κατάσταση καί δεύτερον γιατί εἶστε ἔντιμοι στίς συναλλαγές σας. Ἔχετε τήν δυνατότητα νά μᾶς βοηθήσετε;

Φάχντ: Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν πρόταση πού μᾶς κάνατε. Δυστυχῶς, ὁ ὑπουργός Πετρελαίων δέν εἶναι ἐδῶ. Θά φροντίσω νά μάθω πῶς εἶναι ἡ κατάσταση καί θά εἶμαι εὐτυχής νά σᾶς ἐξυπηρετήσω ὡς φίλη χώρα.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὑπάρχουν δυνατότητες καί σέ ἄλλους τομεῖς. Ἀπό τόν βωξίτη μποροῦμε νά κάνουμε κοινή ἐπιχείρηση γιά τήν παραγωγή ἀλουμίνας καί ἀλουμινίου. Ἔχουμε ναυπηγεῖα σύγχρονα πού κάνουν πολύ καλή δουλειά, καί μποροῦν νά δεχθοῦν παραγγελίες. Ὑπάρχει ἡ σύνδεση, μέ πορθμεῖο, μέ τήν Συρία* (ὁ πρωθυπουργός ἐξηγεῖ τίς δυνατότητες καί τά πλεονεκτήματα τῆς γραμμῆς αὐτῆς). *Σέ ἕνα χρόνο θά ἔχουμε μπεῖ στήν Κοινή Ἀγορά. Θά μπορούσατε νά ἐκμεταλλευθεῖτε τήν συνεργασία τῆς Ἑλλάδος γιά νά προωθήσετε τίς ἐργασίες σας στήν Κοινή Ἀγορά. Οἱ συναλλαγές σας θά ἐπωφεληθοῦν ἀπό τό καθεστώς τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ὅλα αὐτά τά προτείνω σάν σκέψεις γιά νά μελετηθοῦν. Ἄν δέν ὑπάρχουν δυνατότητες οἰκονομικῆς συνεργασίας, τότε νά καλλιεργήσουμε τίς πολιτικές μας σχέσεις.*

Φάχντ: Θά προτιμοῦσα καί ἐγώ νά συνδεθοῦμε μέ οἰκονομική συνεργασία. Οἱ σκέψεις σας θά μελετηθοῦν δεόντως ἀπό τούς ὑπουργούς μου.

Κ. Καραμανλῆς: *Σᾶς εὐχαριστῶ. Τώρα θά ἤθελα νά σᾶς πῶ ὅτι θά ἤμουν εὐτυχής νά σᾶς δεχθῶ στήν Ἑλλάδα.*

Φάχντ: Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ καί βεβαίως ἀποδέχομαι τήν πρόσκληση.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά ἤθελα νά προσθέσω ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση προσφέρει δωρεάν χῶρο γιά τήν ἀνέγερση τεμένους. Ἔχουμε πολλούς τουρίστες ἀπό τίς ἀραβικές χῶρες καί ἔτσι ἐλπίζουμε ὅτι θά τούς διευκολύνουμε στά θρησκευτικά τους καθήκοντα. Θά ἤθελα ἐπίσης νά σᾶς ρωτήσω ἄν ἐνδιαφερόσαστε γιά ὑποτροφίες. Οἱ στρατιωτικές μας σχολές ἔχουν περίπου 200 ὑποτρόφους ἀπό ξένες χῶρες, καί μάλιστα σέ ὅλα τά ὅπλα. Θά εἶμαι εὐτυχής νά προσφέρω μερικές ὑποτροφίες πού θά μπορέσετε νά τίς ἀξιοποιήσετε.*

Φάχντ: Δέχομαι μέ μεγάλη χαρά.

»Ἡ συζήτηση κλείνει μέ κολακευτικά λόγια τοῦ πρίγκιπα Φάχντ γιά τήν προσφορά τῆς Ἑλλάδος στόν πολιτισμό καί γενικά στήν ἀνθρωπότητα»[12].

Ἡ συνομιλία τοῦ Κ. Καραμανλῆ μέ τό διάδοχο Φάχντ διάρκεσε μιάμιση ὥρα. Μετά τό τέλος τῶν συνομιλιῶν, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός, σέ δηλώσεις του πρός τούς δημοσιογράφους, παρατήρησε ὅτι οἱ ἐπαφές του στή Σαουδική Ἀραβία ἐπιβεβαίωσαν τίς δυνατότητες πού διανοίγονται γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μέ τήν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας τό πενταετές πρόγραμμα ἐπενδύσεων ἔχει ὕψος 140 δισεκατ. δολλαρίων. Εἰδικότερα, οἱ ἑλληνικές τεχνικές ἑταιρίες θά ἔχουν τήν εὐκαιρία νά ἐπωφεληθοῦν, μέ τήν αὐτονόητη προϋπόθεση ὅτι θά ἐπιδείξουν προσοχή καί συνέπεια. Οἱ συνομιλίες στό Ριάντ τοῦ ἐπέτρεψαν — κατέληξε — νά διαπιστώσει μέ πόση σοβαρότητα οἱ ἡγέτες τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας χειρίζονται τίς ὑποθέσεις τους καί παρακολουθοῦν τίς διεθνεῖς ἐξελίξεις.

Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ πρίγκιπας Φάχντ δήλωσε μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν:

«Μετά τίς σημερινές συνομιλίες πού εἶχα μέ τόν κ.

Συνομιλίες μέ τόν πρίγκιπα Φάχντ.

πρωθυπουργό, μπορῶ νά πῶ ὅτι στό πρόσωπό του ἀπέκτησα ἕνα φίλο, ἕνα νέο φίλο, στόν ὁποῖο μπορῶ νά βασίζομαι. Διαπίστωσα ὅτι ἔχουμε τίς ἴδιες ἀπόψεις, ἔτσι, ὅποτε χρειασθεῖ, ξέρω τώρα ὅτι μπορῶ νά βασισθῶ σ' αὐτόν».

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἔσπευσε νά συμπληρώσει:

«Εὐχαριστῶ πολύ, εἶναι ἀμοιβαῖο τό συναίσθημα. Θά εἶμαι στή διάθεση τοῦ διαδόχου ὅποτε τό θελήσει».

Παράλληλα, οἱ Γ. Ράλλης καί Γ. Παναγιωτόπουλος εἶχαν τήν εὐκαιρία νά καλύψουν, στίς συζητήσεις μέ τούς Σαουδάραβες ὁμολόγους τους, εὐρύ φάσμα θεμάτων μέ ἀντικείμενο τήν προώθηση τῆς διμεροῦς συνεργασίας.

Ἡ ἑλληνική πλευρά ὑπέβαλε προτάσεις γιά τή δημιουργία κοινῆς ἐπιχειρήσεως μέ σκοπό τήν παραγωγή ἀλουμινίου ἀπό ἑλληνικά ἀλουμίνια, ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀξιοποίηση τοῦ ἑλληνικοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου καί τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας πού διαθέτει ἡ Σαουδική Ἀραβία — ἔργο ἑνός δισεκατομμυρίου ἑπτακοσίων ἑκατομμυρίων δολλαρίων· τή σύσταση γραμμῆς πορθμείου Τζέντας-Βόλου, μέσω Ἀλεξανδρείας, μέ τήν ὁποία ἡ Σαουδική Ἀραβία, ὅπως ἄλλωστε καί ἡ Συρία, καί ἐνδεχομένως ἀργότερα καί ἡ Λιβύη, θά συνδέονται μέ τήν Εὐρώπη· τή ναυπήγηση σαουδαραβικῶν σκαφῶν στά ἑλληνικά ναυπηγεῖα· τήν ἀγορά, τέλος, πετρελαίου ἀπό τήν Σαουδική Ἀραβία, μέ τριετῆ ἕως πενταετῆ συμφωνία. Ἡ πρόταση αὐτή προβλέφθηκε νά συζητηθεῖ μεταξύ τῶν ὑπουργῶν Ἐμπορίου, Γ. Παναγιωτόπουλου, καί Πετρελαίου τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας, Σεΐχη Γιαμανί, εὐθύς μετά τήν ἐπιστροφή τοῦ τελευταίου στό Ριάντ. Τέλος, ὁρίστηκε ἡ μετάβαση ἀντιπροσωπείας τοῦ Βιομηχανικοῦ καί Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου στό Ριάντ, ἐντός τοῦ Μαρτίου.

Στό κοινό ἀνακοινωθέν, πού ἐκδόθηκε μετά τόν τερματισμό τῶν συνομιλιῶν, ὑπογραμμίστηκε ὅτι οἱ τελευταῖες αὐτές ἔγιναν σέ ἐγκάρδια ἀτμόσφαιρα καί κάλυψαν τίς ἑλληνοσαουδαραβικές σχέσεις, τό Μεσανατολικό, τό Κυπριακό, καί ἄλλα διεθνῆ προβλήματα ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος. Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ὑποστήριξή τους γιά τήν ἀνεξαρτησία, τήν κυριαρχία καί τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα τῆς Κύπρου καί συμφώνησαν ὅτι ἡ λύση τῆς παρούσας κρίσεως θά ἔπρεπε νά ἀναζητηθεῖ μέσω τῶν διακοινοτικῶν συνομιλιῶν, ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ ΟΗΕ. Σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τό Μεσανατολικό, ἐπαναλήφθηκε ὅτι τό Ἰσραήλ ὀφείλει νά ἀποχωρήσει ἀπό τά κατεχόμενα ἐδάφη καί νά ἀναγνωριστεῖ τό νόμιμο δικαίωμα τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ γιά αὐτοδιάθεση. Τέλος, τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ἀπόφασή τους νά ἐδραιώσουν τούς φιλικούς δεσμούς μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας καί νά συνεχίσουν νά ἀναπτύσσουν καί νά ἐνισχύουν τήν ἐπωφελῆ καί καρποφόρα συνεργασία τους σέ ὅλους τούς τομεῖς ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος.

Στό ἀνακοινωθέν ἀναφέρεται ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς προσκάλεσε τόν πρίγκιπα Φάχντ νά ἐπισκεφθεῖ ἐπίσημα τήν Ἑλλάδα. Ἡ πρόσκληση ἔγινε δεκτή μέ ἱκανοποίηση καί προβλέφθηκε νά καθοριστεῖ ἡ ἡμερομηνία μεταγενέστερα, μέσω τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ.

Ὁ ὑπουργός Ἐμπορίου, Γ. Παναγιωτόπουλος, ὁ ὁποῖος καί παρέτεινε τήν παραμονή του στή Σαουδική Ἀραβία, ὑπέγραψε στίς 28 Φεβρουαρίου, στή Τζέντα, συμφωνία γιά τήν προμήθεια μέχρι τό 1982, δύο ἑκατομμυρίων τόννων πετρελαίου ἐτησίως. Ἡ Σαουδική Ἀραβία συγκατένευσε νά παραδώσει ἀμέσως στήν Ἑλλάδα, ἀπό τήν ποσότητα αὐτή, 500.000 τόννους. Κατά τούς ὅρους τῆς συμφωνίας, ἡ Ἑλλάδα δέν θεωρεῖται νέος πελάτης καί τό πετρέλαιό της χορηγεῖται στήν ἐπίσημη κρατική τιμή, πολύ εὐνοϊκότερη ἀπό τίς τιμές πού ὁρίζουν οἱ ἑταιρίες μέ διεθνεῖς διαγωνισμούς. Συγκεκριμένα, ὑπολογίζεται ὅτι σέ ἐτήσια βάση, τό ἑλληνικό Δημόσιο θά ἔχει ὄφελος περίπου 150 ἑκατομμύρια δολλάρια. Μέ τόν τρόπο αὐτό καί σέ συνδυασμό μέ τίς συμφωνίες πού ἔχει συνάψει μέ ἄλλες χῶρες, ἡ Ἑλλάδα καλύπτει τίς ζωτικές ἀνάγκες τῆς οἰκονομίας της.

Μετά τή Σαουδική Ἀραβία, ὁ Κ. Καραμανλῆς πραγματοποίησε ἐπίσημη ἐπίσκεψη στή Συρία. Στό ἀεροδρόμιο τῆς Δαμασκοῦ, τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, συνοδευόμενο ἀπό τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλη, ὑποδέχτηκαν ὁ Σύρος ὁμόλογός του, Ἀλ Χαλάμπι, καί τά κυριότερα μέλη τῆς Κυβερνήσεως.

Τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε συνάντηση καί συνομιλία μέ τό Σύρο πρόεδρο, Χαφέζ Ἀλ Ἄσσαντ:

«Ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε τόν πρόεδρο Ἄσσαντ πῶς βλέπει τήν σύρραξη μεταξύ Κίνας καί Βιετνάμ. Ὁ Σύρος πρόεδρος ἀπήντησε ὅτι θεωροῦσε τήν κατάσταση πολύ ἐπικίνδυνη καί πιθανή τήν παρέμβαση τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως παρά τό πλευρό τοῦ Βιετνάμ, εἰς βραδύτερον ὅμως στάδιον τῆς συρράξεως. Προέβλεψε, ἐν συνεχείᾳ ὅτι τοῦτο θά προεκάλει ἐνδεχομένως μία ἀπαρχή ζυμώσεων γιά διευθέτηση τοῦ ζητήματος.

»Ὁ Σύρος πρόεδρος ρώτησε τόν κ. πρωθυπουργό ἐάν νόμιζε ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες εἶχαν καθ' οἱονδήποτε τρόπον συμμετοχή στήν ἐνέργεια τῆς Κίνας κατά τοῦ Βιετνάμ. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ἀρνητικῶς. Ἐξάλλου, σέ ἐρώτηση τοῦ προέδρου Ἄσσαντ, ἐάν μία σύγκρουση Κίνας-Σοβιετικῆς Ἑνώσεως θά ἐνέπλεκε ἐνδεχομένως καί τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες δέν θά ἔχουν λόγο νά ἐπέμβουν, διότι θά ὠφελοῦντο ἀπό μία ἀναμέτρηση τῶν δύο βασικῶν κομμουνιστικῶν Κρατῶν πού θά εἶχε ὡς συνέπεια τήν ἐξασθένησή τους.

»Έν συνεχεία, ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι ἡ ἐπιδείνωση αὐτή τῶν σχέσεων Κίνας-Σοβιετικῆς Ἕνώσεως θά μποροῦσε νά ἔχει ἐπιπτώσεις καί στήν περιοχή μας. Στήν Βαλκανική περιοχή π.χ., συνέχισε ὁ κ. πρωθυπουργός, ἡ Κίνα ἐπιχειρεῖ νά βραχυκυκλώση τή Σοβιετική Ἕνωση μέ τήν σύσφιγξη τῶν σχέσεών της μέ τήν Ρουμανία καί τήν Γιουγκοσλαβία. Πάντως, εἶπε, ἡ κινέζικη ἡγεσία πιστεύει ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι ἀναπόφευκτος καί αὐτή τήν ἄποψη τοῦ ἀνέπτυξε μέ ἐμμονή ὁ Κινέζος ὑπουργός Ἐξωτερικῶν πού εἶχε ἐπισκεφθεῖ προσφάτως τήν Ἑλλάδα.

»Στό σημεῖο αὐτό ὁ Σύρος πρόεδρος ρώτησε ποιοί εἶναι οἱ προσανατολισμοί τῆς Ἀλβανίας ἐν προκειμένῳ καί ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι ἡ Ἀλβανία ἀκολουθεῖ ἀλλοπρόσαλλη πολιτική καί εὑρίσκεται ἐν ἀπομονώσει. Πάντως, μέ τήν Ἑλλάδα ἡ Ἀλβανία διατηρεῖ καλές σχέσεις.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ὡμίλησε ἐν συνεχείᾳ γιά τήν πρωτοβουλία πού ἀνέλαβε ὅταν ἐπέστρεψε πρό τετραετίας περίπου στήν Ἑλλάδα γιά τήν δημιουργία μιᾶς βαλκανικῆς συνεννοήσεως ἡ ὁποία εἶχε σημειώσει κάποια πρόοδο στόν οἰκονομικό καί τεχνικό τομέα. Ἐν τούτοις, συνέχισε, ἡ ἀρνητική πολιτική τῆς Τουρκίας δέν ἐπέτρεψε τήν ὁλοκλήρωση τῆς προσπαθείας. Στό σημεῖο αὐτό ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνέφερε τίς μεγάλες δυσκολίες πού συναντᾶ γιά νά ἐπιτύχη μία συνεννόηση μέ τήν Τουρκία γιά τή διευθέτηση τῶν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν διαφορῶν, τίς ὁποῖες ἡ Τουρκία δημιούργησε. Ἀνέφερε συγκεκριμένως τίς τουρκικές παλινδρομήσεις τόσο στό κυπριακό πρόβλημα ὅσο καί στό θέμα τοῦ Αἰγαίου.

»Ὁ Σύρος πρόεδρος, ἀναφερόμενος στήν συζήτηση τῆς προηγουμένης ἡμέρας μέ τόν κ. πρωθυπουργό, ἄρχισε μέ ἕνα παραλληλισμό τοῦ κυπριακοῦ μέ τό παλαιστινιακό πρόβλημα, προσπαθήσας νά ἐξηγήση γιατί ἡ παλαιστινιακή ὑπόθεση θεωρεῖται ἀπό τούς Ἄραβες σάν ἐθνική τους ὑπόθεση. Ὅπως ἡ ὑπόθεση τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, εἶπε, παρόλον ὅτι ἀνάγεται ἀπ' εὐθείας στήν ἀρμοδιότητα τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, θεωρεῖται ἀπό τήν Ἑλλάδα σάν δική της ὑπόθεση, ἔτσι καί οἱ Ἄραβες, λόγω τῶν Παλαιστινίων ἀδελφῶν τους, θεωροῦν τό Παλαιστινιακό σάν δικό τους πρόβλημα.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε τόν κ. πρόεδρο πῶς βλέπει τήν κατάσταση στό Ἰράν καί τίς ἐνδεχόμενες ἐπιπτώσεις της στά Κράτη τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

»Ὁ πρόεδρος Ἄσσαντ ἀπήντησε ὅτι οἱ ἐξελίξεις στό Ἰράν εἶναι εὐνοϊκές γιά τούς Ἄραβες, δεδομένου ὅτι τό καθεστώς τοῦ Σάχη πού ἔπεσε εἶχε πολύ φιλικές σχέσεις μέ τό Ἰσραήλ, ἐνῶ τό νέο καθεστῶς στίς πρῶτες ἐκδηλώσεις του ἐμφανίζεται νά θεωρεῖ τήν ἀραβική ὑπόθεση σάν δική του ὑπόθεση. Σ' αὐτό τό σημεῖο ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε ἐάν ὁ κ. Ἄσσαντ δέν ἐνόμιζε ὅτι ἡ ἐξέλιξη τῆς καταστάσεως στό Ἰράν εἶναι ἀσαφής καί ἐνδεχομένως ἐπικίνδυνη στήν περίπτωση πού θά ἐπικρατοῦσε μαρξιστικό κομμουνιστικό καθεστώς. Ὁ πρόεδρος Ἄσσαντ εἶπε ὅτι, ἄν συνέβαινε τοῦτο πράγματι, θά ἀποτελοῦσε δυσάρεστη ἐξέλιξη, ἀλλά πρός τό παρόν ἐνόμιζε ὅτι ὁ Χομεϊνί ἐλέγχει τήν κατάσταση.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε τότε ἐάν κατά τήν γνώμη τοῦ κ. Ἄσσαντ οἱ ἐξελίξεις στό Ἰράν θά μποροῦσαν νά ἐπιφέρουν τήν ἀναζωπύρωση τοῦ κουρδικοῦ ζητήματος. Ὁ Σύρος πρόεδρος ἀπήντησε ὅτι, παρόλον ὅτι ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι οἱ Κοῦρδοι κινοῦνται, ἐν τούτοις ἡ στάση τῶν Κούρδων εἶναι διαφοροποιημένη στό Ἰράν, ἐφόσον πολλοί ἀπό αὐτούς μετέχουν καί ὑποστηρίζουν τήν ἐπανάσταση τοῦ Χομεϊνί. Ὁ πρόεδρος Ἄσσαντ ἀνεβίβασε, ἐν συνεχείᾳ, τόν κουρδικό πληθυσμό τῆς Τουρκίας σέ 10 ἑκατομμύρια. Βεβαίως, εἶπε, δέν ὑπάρχουν ἀκριβῆ στοιχεῖα περί αὐτοῦ, ἀλλά ὁπωσδήποτε οἱ Κοῦρδοι στήν Τουρκία δέν πρέπει νά εἶναι ὀλιγώτεροι ἀπό 7 ἑκατομμύρια, ἐνῶ οἱ Κοῦρδοι στό Ἰράν εἶναι γύρω στά 4 ἑκατομμύρια καί στό Ἰράκ 3-4 ἑκατομμύρια. Πάντως, εἶπε, νόμιζε ὅτι ὑπό τό καθεστώς Χομεϊνί οἱ Κοῦρδοι θά ἀποκτήσουν κάποια αὐτοδιοίκηση στό Ἰράν καί ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ ἐπιδιώξεις τῶν Κούρδων στό παρόν στάδιο περιορίζονται σέ αὐτονομία.

»Ἀκολούθως ἔγινε συζήτηση γιά τή σύγκρουση μεταξύ Βορείου καί Νοτίου Ὑεμένης. Πρόεδρος Ἄσσαντ εἶπε ὅτι πρόκειται περί τοῦ αὐτοῦ λαοῦ, τόν ὁποῖο χωρίζουν ἀντιθέσεις διαφορᾶς καθεστώτων καί ξένων ἐπιρροῶν. Αὐτή τή στιγμή εὑρίσκεται ἐν ἐξελίξει μεσολαβητική προσπάθεια ἐκ μέρους τῆς Συρίας καί τοῦ Ἰράκ πρός διευθέτηση τοῦ θέματος, τήν ὁποία προβλέπει ὅτι θά λάβει χώρα σύντομα.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε τόν πρόεδρο Ἄσσαντ πῶς βλέπει τήν ἐξέλιξη τῶν συμφωνιῶν τοῦ Κάμπ Ντέηβιντ. Ἀπήντησε ὅτι ὁ Αἰγύπτιος πρόεδρος εἴτε θά ἀναγκασθῆ νά ἐπανέλθη εἰς τούς κόλπους τῶν Ἀράβων εἴτε θά ἀνατραπῆ ἀπό τόν ἴδιο τόν λαό του, ἀνέφερε δέ χαρακτηριστικῶς ὅτι ἡ ἐξέγερση πού σημειώθη στό Κάιρο στίς 18 Ἰανουαρίου 1977 ἦταν χαρακτηριστική τῆς ἀντιθέσεως λαοῦ-καθεστῶτος, δεδομένου ὅτι ἡ ὅπλη αὐτή ἐκδήλωση εἶχε παραλύσει κάθε ἴχνος ζωῆς στήν αἰγυπτιακή πρωτεύουσα καί οὐδείς Αἰγύπτιος ἐπίσημος τολμοῦσε νά κυκλοφορήσει στήν πόλη.

»Ἐνδεχομένη ὑπογραφή ἀπό τόν Σαντάτ τῆς συμφωνίας μέ τό Ἰσραήλ δέν πρόκειται νά προωθήσει τήν λύση τοῦ Μεσανατολικοῦ, ἀλλά θά ἐντείνει μᾶλλον τήν ἀντίδραση τῶν Ἀράβων, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ αἰγυπτιακοῦ λαοῦ κατά τοῦ Αἰγυπτίου προέδρου. Οἱ Ἄραβες δέν βιάζονται, διότι ὁ χρόνος ἐργάζεται ὑπέρ αὐτῶν»[13].

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός εἶχε, στή συνέχεια, ἐνδιαφέρουσα συνομιλία μέ τόν Σύρο ὁμόλογό του, Ἀλ Χαλάμπι:

Κ. Καραμανλῆς: *Εὐχαριστῶ γιά τήν πρόσκληση καί γιά τήν εὐκαιρία πού ἔχουμε νά συνομιλήσουμε μέ τόν πρόεδρο Ἄσσαντ καί μέ τόν πρωθυπουργό, γιά τούς ὁποίους τρέφουμε ἐκτίμηση. Εἶναι σημαντικό ὅτι γιά πρώτη φορά Ἕλληνας πρωθυπουργός ἐπισκέπτεται τή Συρία, κι αὐτό θά ἀποτελέσει σταθμό. Ἡ ἱστορία τῶν δύο λαῶν συμπλέκεται μέσα στούς αἰῶνες. Μεταξύ Ἑλλάδος καί Συρίας δέν ὑπῆρξαν ποτέ διαφορές. Ἡ φιλία τοῦ ἑλληνικοῦ καί τοῦ ἀραβικοῦ λαοῦ ὑπῆρξε ἀδιατάρακτη. Αὐτό ἀποτελεῖ μία ἀξιόλογη ὑποδομή γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς συνεργασίας, μιᾶς συνεργασίας πού μπορεῖ νά γίνει μέ τρόπο φιλικό καί ἀνυστερόβουλο. Ἔχουμε τά ἴδια συμφέροντα, μακρά φιλία, καί αὐτή ἡ φιλία καί τά κοινά συμφέροντα εἶναι πρός ὄφελος ὄχι μόνο τῶν λαῶν μας ἀλλά καί ὅλης τῆς περιοχῆς.* (Ὕστερα ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρθηκε

στήν ἀνάγκη προστασίας τῆς εἰρήνης μὲ προσήλωση στίς ἀρχές τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν). *Ἡ προστασία τῆς εἰρήνης θά ἐπιτύχει περισσότερο μέ κοινή συνεργασία παρά μέσω τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Γιατί δυστυχῶς τά Ἡνωμένα Ἔθνη δέν ἔχουν τά μέσα νά ἐπιβάλουν λύσεις γιά τήν προστασία τῆς εἰρήνης. Ὑποστήριξα ὅτι τά Ἡνωμένα Ἔθνη, γιά νά εἶναι ἀποτελεσματικά, πρέπει νά ἔχουν στρατό πού νά ἐπιβάλει τίς ἀποφάσεις τους. Γιά τό Μεσανατολικό ὑπάρχουν οἱ ἀποφάσεις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ἐμεῖς γιά τό Κυπριακό εἴχαμε ὀκτώ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας καί τέσσερις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. Ὅλα αὐτά δέν συνέβαλαν στή λύση τοῦ προβλήματος. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι πρέπει νά ἀγνοήσουμε τίς ἀποφάσεις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Σημαίνει ὅμως ὅτι δέν μποροῦμε νά βασιστοῦμε στά Ἡνωμένα Ἔθνη γιά λύσεις. Αὐτές θά προκύψουν μόνο ἀπό τή συνεργασία. Γι' αὐτό καί ὑποστήριξα τήν ἀνάγκη τῆς συνεργασίας. Τά προβλήματα πρέπει νά ἀντιμετωπίζονται μέ θάρρος καί μετριοπάθεια. Παράταση τῶν ἐκκρεμοτήτων δημιουργεῖ νέους κινδύνους. Ἡ περιοχή μας εἶναι ἡ πιό ἐπικίνδυνη. Ὑπάρχουν ἰδεολογικές συγκρούσεις, συγκρούσεις συμφερόντων, παρεμβάσεις τῶν μεγάλων πού ὀξύνουν περισσότερο τίς διαφορές. Ὑπάρχει ἐπίσης καί τό ἐνεργειακό πρόβλημα πού ὀξύνει ὅλα τά ἄλλα καί προσθέτει κινδύνους. Συμφωνῶ μέ τόν κ. πρωθυπουργό ὅτι πρέπει νά ἐγκαινιάσουμε στενώτερη συνεργασία μεταξύ τῶν λαῶν μας, ὥστε μέ αὐτή τή στενώτερη συνεργασία νά ἐνισχυθεῖ ἡ πατροπαράδοτη φιλία μας. Εἴμαστε ἀνοιχτοί σέ κάθε πρόταση. Νομίζω ὅτι τό κριτήριο πρέπει νά εἶναι ἡ ἀμοιβαιότητα τῶν συμφερόντων. Μεγάλη σημασία ἀποδίδουμε στή συνεχῆ ἐπαφή μεταξύ μας στόν πολιτικά τομέα γιά τήν προστασία τῆς ἀσφάλειας καί τῆς εἰρήνης στήν περιοχή, καί δεύτερον στόν οἰκονομικό τομέα. Κι αὐτό ἰσχύει ἀκόμη περισσότερο, ἀφοῦ πολιτική καί οἰκονομική συνεργασία εἶναι ἀλληλένδετες. Οἱ ὑπουργοί μας θά ἐξετάσουν τί εἶναι συμφέρον. Ἐγώ εἶμαι ἐκ τῶν προτέρων σύμφωνος.*

Στή συνέχεια, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέθεσε τίς ἑλληνικές θέσεις σχετικά μέ τό κυπριακό ζήτημα, καταλήγοντας ὡς ἑξῆς:

«Ἔχουμε καί ἐμεῖς τό δράμα τῆς Κύπρου ὅπως ἐσεῖς τό Μεσανατολικό. Ἐκτιμοῦμε τή συριακή συμπαράσταση στό κυπριακό πρόβλημα, ὅπως καί ἐμεῖς ὑποστηρίζουμε μόνιμα θέσεις σας στό Μεσανατολικό, γιατί καί οἱ δύο ἔχουμε τό αἴσθημα ὅτι ὑποστηρίζουμε τό δίκαιο.

Χαλάμπι: Συμφωνῶ μέ τίς ἐκτιμήσεις σας. Γιά τήν ἀσφάλεια σ' αὐτόν τόν κόσμο πρέπει νά ἐπιστρέψουμε στίς ἀρχές τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Καί ἐγώ ὅμως πιστεύω καί βλέπω τήν ἀδυναμία τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ. Πιστεύω ὅτι οἱ ἀρχές τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν μποροῦν νά εὐδοκιμήσουν μέ τόν ἀγῶνα καί τή συνεργασία τῶν λαῶν. Νομίζουμε ὅτι ἡ στρατιωτική δύναμη τῆς Συρίας καί ὁλοκλήρου τοῦ ἀραβικοῦ λαοῦ μπορεῖ νά ἐπιφέρει λύση. Στό θέμα τῆς συνεργασίας μέ ὅλες τίς χῶρες τῆς περιοχῆς ἔχουμε ὑπόψη μας καί τή φιλία μέ τήν Ἑλλάδα. Εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ εἰρήνη καί ἡ ἀσφάλεια εἶναι μέσα στά προβλήματά μας. Θεωρῶ ὅτι μᾶς συμφέρει νά ὑποστηρίζουμε τίς ἀρχές τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Εἴμαστε ὑπέρ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας καί ἀνεξαρτησίας τῆς Κύπρου καί θεωροῦμε ὅτι πρέπει νά δοθεῖ ἡ εὐκαιρία στόν κυπριακό λαό νά ζήσει ὅπως αὐτός θέλει.

Κ. Καραμανλῆς: *Τίθεται τό θέμα ἀποχωρήσεως τοῦ Ἰσραήλ ἀπό τά ἀραβικά ἐδάφη. Τό ἴδιο πρόβλημα ὑπάρχει στήν Κύπρο. Οἱ Τοῦρκοι ἔχουν 35.000 στρατό, οἱ Κύπριοι ἔχουν 500 χωροφύλακες. Τό πρῶτο θέμα εἶναι νά φύγει ὁ ξένος τουρκικός στρατός, γιά νά καθήσουν ἔπειτα οἱ Κύπριοι, Ἕλληνες καί Τοῦρκοι, νά συζητήσουν. Μέ τούς Τούρκους ἔχουμε διαφορές καί στό Αἰγαῖο, πού δημιούργησε ἡ Τουρκία, γιατί ἐμεῖς δέν ζητᾶμε τίποτα. Ζητᾶμε τή διατήρηση τῆς καταστάσεως πού ὑπῆρχε ἐπί Κεμάλ. Δημιούργησε διάφορα θέματα, ὑφαλοκρηπίδα καί ἐναέριο χῶρο.*

»Ὑπάρχουν τρεῖς τρόποι λύσεως τῶν διαφορῶν: Διαπραγματεύσεις, διαιτησία, πόλεμος. Ἐπί τέσσερα χρόνια ἔχουμε διάλογο. Συμφωνοῦν σέ ἕνα σημεῖο σήμερα, καί μετά δέκα ἡμέρες ὑπαναχωροῦν. Χαρακτηριστική εἶναι ἡ συνάντηση στίς Βρυξέλλες μέ τόν Ντεμιρέλ (ὕστερα ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρεται στό ἱστορικό τῆς συνομιλίας, συμφωνία γιά διαιτησία κ.λ.π.). *Ὁ κύριος Ντεμιρέλ ἀνακάλεσε λέγοντας ὅτι δέν κατάλαβε τί ὑπέγραψε. Γιά νά ἀποφύγουμε κινδύνους καί ὀξύτητες ἀρχίσαμε ἕνα διάλογο πού ὅμως δέν προχωράει. Βέβαια ἔχουμε κάποια ὕφεση. Ἐνῶ λοιπόν στό Αἰγαῖο ὑπάρχουν 2.000 νησιά, οἱ Τοῦρκοι τραβοῦν μιά γραμμή καί μᾶς ζητοῦν νά μοιράσουμε τό Αἰγαῖο ἀγνοώντας τά νησιά. Αὐτοί ζητοῦν, συνεπῶς αὐτοί θά ἔπρεπε νά θέλουν τή διαιτησία».*

Ὁ διάλογος μεταξύ τῶν δύο πρωθυπουργῶν καί τῶν συνεργατῶν τους ὁλοκληρώθηκε μέ τήν ἀναφορά σέ θέματα διμεροῦς συνεργασίας σέ θέματα τηλεπικοινωνιῶν, συγκοινωνιῶν, ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν, τουρισμοῦ καί γεωργικῶν καλλιεργειῶν[14].

Τήν τελευταία ἡμέρα τῆς ἐπισκέψεώς του στή Συρία, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε καί νέα συνάντηση μέ τόν πρόεδρο Ἄσσαντ. Τό πρακτικό τῆς συνομιλίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε ποιές ἦταν οἱ ἐκτιμήσεις τοῦ προέδρου Τίτο, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη προσφάτως τή Συρία, ἐπί τῆς διεθνοῦς καταστάσεως.

»Ὁ πρόεδρος Ἄσσαντ ἀπήντησε ὅτι ὁ πρόεδρος Τίτο ἦταν ἀνήσυχος γιά τίς ἐξελίξεις καί κυρίως γιά τήν εἰσβολή τοῦ Βιετνάμ πού εἶχε γίνει στήν Καμπότζη.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς παρετήρησε ὅτι οἱ Σοβιετικοί ἐπέκριναν ἐντόνως τόν πρόεδρο Τίτο γιατί δέν κατεδίκαζε τήν ἐπίθεση τῆς Κίνας κατά τοῦ Βιετνάμ. Ὁ πρόεδρος Ἄσσαντ ἀνέφερε ὅτι στούς Σοβιετικούς ἡγέτες δέν ἄρεσε ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Χούα στήν Γιουγκοσλαβία ἀλλά, τοῦ εἶπε ὁ Τίτο, εἶχε δικαίωμα νά καλεῖ ὅποιον θέλει στή χώρα του. Ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε πάντως ὅτι ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Χούα στήν Γιουγκοσλαβία καί τήν Ρουμανία ἦταν μία πρόκληση γιά τή Σοβιετική Ἕνωση.

»Ὁ Σύρος πρόεδρος εἶπε ἐν συνεχείᾳ ὅτι μέ τόν πρόεδρο Τίτο δέν εἶχε οὐσιαστική συζήτηση γιά τήν κατάσταση στήν Βαλκανική. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός εἶπε στόν πρόεδρο Ἄσσαντ ὅτι πρόκειται νά ἐπισκεφθεῖ συντόμως τήν Ρουμανία καί τήν Βουλγαρία καί τόν ρώτησε ἐάν

στό πλαίσιο τῶν ἐπισκέψεων αὐτῶν ὁ Σύρος πρόεδρος εἶχε καμμία ἐπιθυμία.

»Ὁ πρόεδρος Ἄσσαντ παρετήρησε, σύμφωνα μέ πληροφορίες του, ἡ κατάσταση στό ἐσωτερικό τῆς Ρουμανίας δέν εἶναι πολύ καλή. Σημειοῦνται ἀντιδράσεις καί σαμποτάζ, τά ὁποῖα ἀποκρύπτονται.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνέφερε ὅτι ἡ Ρουμανία διεθνῶς μέν ἐμφανίζεται ὡς ἀκολουθοῦσα ἀνεξάρτητη πολιτική, ἐσωτερικῶς ὅμως τό καθεστώς τοῦ προέδρου Τσαουσέσκου εἶναι πολύ σκληρό. Πάντως, προσέθεσε ὁ κ. πρωθυπουργός, θά γράψει στόν πρόεδρο περί τῶν ἐπισκέψεών του αὐτῶν στήν Ρουμανία καί Βουλγαρία. *"Μέ τούς ἡγέτες τῶν Κρατῶν αὐτῶν»*, παρετήρησε, *«ἔχω προσωπική φιλία καί βρίσκομαι σέ καλλίτερες σχέσεις μαζί τους ἀπ' ὅ,τι βρίσκονται μεταξύ τους οἱ ἴδιοι παρά τήν ὁμοιότητα τῶν καθεστώτων των»*.

Στή συνέχεια, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀνέλυσε ἐκτενῶς, μετά ἀπό παράκληση τοῦ συνομιλητῆ του, τίς ἑλληνικές θέσεις σέ σχέση μέ τήν Τουρκία, σ' ὅ,τι εἰδικότερα ἀφορᾶ τήν Κύπρο καί τό Αἰγαῖο. Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ Σύρος πρόεδρος, ἀφοῦ παρατήρησε ὅτι καί μεταξύ Ἰράκ καί Τουρκίας «τά πράγματα δέν εἶναι πολύ καλά», παραδέχτηκε ὅτι «πράγματι ἡ συνεννόηση μέ τούς Τούρκους εἶναι δύσκολη».

«Ὁ πρόεδρος Ἄσσαντ ρώτησε ἐν συνεχείᾳ περί τῆς προσεχοῦς εἰσδοχῆς τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι ἡ συμφωνία θά ὑπογραφεῖ ἐντός τοῦ Μαρτίου. Τοῦτο παρετήρησε θά ἐνισχύσει τόν ρόλο τῆς Ἑλλάδος ὡς παράγοντος προσεγγίσεως Ἑλλάδος-Εὐρώπης. Ὁ Σύρος πρόεδρος συνεφώνησε.

»Ὁ κ. Ἄσσαντ ἐρώτησε πῶς ἐμφανίζεται τό θέμα εἰσδοχῆς τῆς Ἱσπανίας στήν ΕΟΚ. Ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι θά περάσουν πολλά χρόνια γιά νά πραγματοποιηθεῖ τοῦτο, λόγω πολλῶν δυσκολιῶν πού ἐμφανίζει τό θέμα, ἀλλά, πρόσθεσε, ὅταν θά μποῦμε στήν ΕΟΚ, θά βοηθήσουμε καί γιά τήν εἰσδοχή τῆς Ἱσπανίας.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι ἡ Ἕνωση τῆς Εὐρώπης εἶναι ὁ μόνος τρόπος γιά νά λυθοῦν τά προβλήματά της.

»Ὁ πρόεδρος Ἄσσαντ ρώτησε ἐάν ὁ στόχος τῆς ἑνωμένης Εὐρώπης εἶναι ἡ δημιουργία ἑνιαίου Κράτους. Ὁ κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε ὅτι τό ἐφικτό θά ἦταν ἡ δημιουργία μιᾶς συνομοσπονδίας μέ κοινή ἐξωτερική πολιτική, κοινή πολιτική ἀμύνης καί ἑνιαῖο νόμισμα. Ὅσον ἀφορᾶ τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο αὐτό δέν νομίζει ὅτι θά ἀποτελέσει εἶδος νομοθετικοῦ ὀργάνου, ἀλλά ἁπλῶς συμβουλευτικό ὄργανο τῆς Κοινότητος. Πάντως, τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τό ὁποῖο τώρα ἀπαρτίζεται ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν κοινοβουλίων τῶν Κρατῶν-μελῶν θά ἀποτελέσει τελικῶς ἑνιαῖο σῶμα μέ ἀπ' εὐθείας ἐκλογή ἐκ τοῦ λαοῦ.

»Στό σημεῖο αὐτό ὁ πρόεδρος Ἄσσαντ εἶπε ὅτι ἐκούρασε τόν κ. πρωθυπουργό μέ τίς πολλές ἐρωτήσεις του, στό ὁποῖο ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι καί ὁ ἴδιος εἶχε ὑποβάλει πολλές ἐρωτήσεις στόν Σύρο πρόεδρο κατά τήν προηγούμενη συνάντησή τους καί ὅτι οἱ συνομιλίες τους ἔθεσαν τίς βάσεις γιά στενώτερη συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ὁ κ. πρωθυπουργός κατέληξε:

»*"Παίζω καί ἐγώ κάποιο ρόλο στήν περιοχή μου ὅπως καί σεῖς στήν δική σας καί μποροῦμε μέ τήν ἐπαφή μεταξύ μας νά βοηθήσουμε τήν λύση τῶν ἀντιστοίχων προβλημάτων ἤ καί νά προλάβομε τή δημιουργία κρίσεων"*.

»Ὁ πρόεδρος Ἄσσαντ εἶπε ὅτι συμφωνεῖ ἀπολύτως καί ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία νά συνεχισθοῦν οἱ ἐπαφές του μέ τόν κ. πρωθυπουργό.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐπεκρότησε καί ἐκάλεσε τόν Σύρο πρόεδρο νά ἐπισκεφθεῖ τήν Ἑλλάδα, πρᾶγμα πού ὁ κ. Ἄσσαντ ἀπεδέχθη εὐχαρίστως»[15].

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπίσημης ἐπισκέψεώς του στή Δαμασκό, ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ δηλώσεις του πρός τό τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό, χαρακτήρισε τίς ἑλληνοσυριακές σχέσεις ἄριστες καί σταθερές, ἱκανές νά γίνουν ἀκόμη καλύτερες· ἐνῶ, σέ συνέντευξή του πρός τήν ἐφημερίδα τῆς Δαμασκοῦ, «Τίρσον», ἐπανεβεβαίωσε τήν πλήρη ὑποστήριξη πρός τούς Ἄραβες καί τήν ἐπίλυση τοῦ Μεσανατολικοῦ προβλήματος μέ βάση τήν ἀναγνώριση τῶν δικαιωμάτων τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση — δήλωσε — ἀρνεῖται νά ἀναγνωρίσει τό Ἰσραήλ, παρά τίς πιέσεις πού δέχεται καί παρά τίς δυσκολίες πού ἀπορρέουν στίς σχέσεις μέ τούς δυτικούς συμμάχους της.

Μετά τίς ἐπίσημες συνομιλίες, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἐπισκέφθηκε τόν Πατριάρχη Ἀντιοχείας.

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπισκέψεως στή Συρία, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλης, ὑπέγραψε δύο συμφωνίες, ἡ πρώτη ὁδικῶν μεταφορῶν καί ἡ δεύτερη πλαισίου γιά μορφωτικές ἀνταλλαγές.

27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Στό πλαίσιο τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς γιά τή δημιουργία ἐκσυγχρονισμένων γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων καί τήν ἐξασφάλιση ἱκανοποιητικοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος, ἐξαγγέλλεται ἡ ὁριστική διανομή του κτήματος Λεσινίου στούς ἀγρότες τῶν γειτονικῶν συνοικισμῶν.

Ὁ κλῆρος ὁρίστηκε σέ 40 στρέμματα ἀρδευόμενα τῆς καλύτερης κατηγορίας ἐδαφῶν τοῦ κτήματος, μή δυνάμενος νά εἶναι ἀνώτερος τῶν 48 στρεμμάτων γιά τίς κατώτερες κατηγορίες ἐδαφῶν πού θά προκύψουν ἀπό τά πορίσματα τοῦ ἐδαφολογικοῦ χάρτη πού ἔχει γίνει εἰδικά γιά τό κτῆμα Λεσινίου. Ὁ καθορισμός αὐτός τοῦ ὕψους τοῦ κλήρου ἔγινε ὕστερα ἀπό συνεκτίμηση ἀφενός μέν τῆς πρός διανομή ἐκτάσεως σέ σχέση μέ τόν προβλεπόμενο ἀριθμό τῶν ὑποψηφίων δικαιούχων, ἀφετέρου δέ τῶν τοπικῶν παραγωγικῶν δυνατοτήτων τοῦ κτήματος Λεσινίου. Οἱ ἐκτάσεις θά παραχωρηθοῦν σέ γεωργούς τῆς γύρω περιοχῆς, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀκτήμονες ἤ ἔχουν ἀνεπαρκῆ γεωργική ἰδιοκτησία, εἶναι ἀρχηγοί οἰκογενειῶν, δέν ἔχουν ὑπερβεῖ τό 55ο ἔτος καί

ἔχουν γεωργική ἐκπαίδευση ἤ ἐμπειρία στή γεωργία.

Οἱ παραπάνω προϋποθέσεις κρίθηκαν ἀπαραίτητες γιά νά ἐκπληρωθεῖ ὁ σκοπός τῆς διανομῆς πού ἀποβλέπει στήν αὐτοκαλλιέργεια καί τή συνεχῆ ἐκσυγχρονισμένη γεωργική ἐκμετάλλευση τῶν ἐκτάσεων αὐτῶν. Παράλληλα, παρέχεται ἡ δυνατότητα γιά τή δημιουργία ὁμαδικῶν ἐκμεταλλεύσεων μεταξύ ἐκείνων πού θά πάρουν γεωργικό κλῆρο, ὥστε οἱ παραχωρούμενες ἐκτάσεις νά ἀξιοποιηθοῦν κατά τό καλύτερο τρόπο καί ἀποδώσουν τό μεγαλύτερο δυνατό εἰσόδημα.

27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1979

Ὁ Δ. Κοσμαδόπουλος, σέ ἐκτέλεση ἐντολῆς τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί στή συνέχεια τῶν δύο προγενέστερων συναντήσεών του, ἔχει καί τρίτη ἐπικοινωνία μέ τόν Μπ. Ἔτσεβίτ, στήν Ἄγκυρα, μεταξύ 24 καί 25 Φεβρουαρίου. Τό περιεχόμενο τῆς ἀπόρρητης συνομιλίας του μέ τόν Τοῦρκο πρωθυπουργό περιέχεται σέ ὑπόμνημά του πρός τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό:

«Κύριε πρόεδρε,

»Σύμφωνα μέ τά κανονισμένα, ἐπισκέφτηκα τόν κ. Ἔτσεβίτ στήν Ἄγκυρα (24 καί 25 τρέχοντος). Τή συζήτηση οὐσίας ἄρχισα λέγοντας ὅτι θά τοῦ διάβαζα πρῶτα στά ἀγγλικά μεταφρασμένο ἕνα κείμενο πού εἶχα πάρει καθ' ὑπαγόρευσή σας, ὅταν μοῦ ἀναθέτατε τί εἴχατε νά τοῦ διαμηνύσω. Διάλεξα τήν μέθοδο αὐτή γιά νά διαχωριστοῦν αὐστηρότατα ὅσα ἦταν ρητά δικές σας ἀπόψεις ἀπ' ὅσα θά χρειαζότανε ἴσως νά πῶ σάν καθαρά δικές μου ὑποκειμενικές σκέψεις, μέ μεγαλύτερη ἐλευθερία.

»Μετά τήν ἀνάγνωση αὐτοῦ τοῦ κειμένου (συνημμένο παράρτημα) στάθηκα. Καί πρόσθεσα τά ἑξῆς: Ὅταν συναντηθήκαμε τόν Δεκέμβριο, ὁ κ. Ἔτσεβίτ μέ εἶχε ἀποκαρδιώσει, γιατί οὔτε μιά οὐσιαστική κουβέντα δέν μοῦ εἶχε κάνει. Ἐνῶ ἐγώ τόσο πολύ εἶχα προσπαθήσει νά τοῦ περιγράψω τά ὅσα, κατά προσωπική μου ἐκτίμηση, θά μποροῦσαν ἤ ἀποκλείονταν νά γίνουν δεκτά ἀπό ἑλληνική πλευρά. Τώρα ἔπρεπε ἀπαραίτητα ἐκεῖνος νά μοῦ μιλήσει γιά νά ἀρχίσουν πιά νά καταξιώνονται αὐτές οἱ ἐπανειλημμένες συναντήσεις μας. Ἀλλιῶς δέν θά κάναμε ποτέ κανένα βῆμα.

»Ἀπό τήν πολύ μακρά ἀνάπτυξη τοῦ κ. Ἔτσεβίτ — πού ἐξελίχτηκε προοδευτικά ἀπό συγκρατημένη σέ πολύ ἀνοικτή καί αὐθόρμητη — κάνω παρακάτω μιά μεθοδικά ταξινομημένη σύνοψη:

»1. Ὅπως λέγει ὁ κ. Καραμανλῆς, ὅσες ἰδέες ἀνταλλάξουμε τώρα δέν δεσμεύουν κανένα μας παρά μόνον ἄν φτάνομε σέ συνολική κατάληξη. Διατυπώνονται μέσα στήν προοπτική ἑνός πλαισίου διαρρυθμίσεως ὅλων τῶν ἐκκρεμοτήτων.

»2. Στίς Βρυξέλλες τόν Δεκέμβριο εἶχα ἐπιμείνει πιεστικά στήν ἀπαράβατη γιά μᾶς ἀρχή ὅτι ἀποκλείεται νά δεχθοῦμε ποτέ τόν ἐγκλωβισμό ἑλληνικοῦ νησιοῦ κατά τήν ὁριοθέτηση τῆς ὑφαλοκρηπίδας. Ἡ ἐπιμονή μου τοῦ εἶχε θυμίσει μέ πόση ἔμφαση δέν εἶχα πάψει νά τοῦ ἐπαναλαμβάνω τά ἴδια ὅταν ἤμουν πρέσβυς στήν Ἄγκυρα. Ἔτσι καί εἶχε δώσει σχετικές ὁδηγίες πρός τό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν γιά τίς συνομιλίες τῶν γενικῶν γραμματέων. Πρός ἐσᾶς θέλει σήμερα νά μεταφέρω τό μήνυμα ὅτι ἀνεπιφύλακτα εἶναι ἕτοιμος νά δεχτεῖ τήν ἀρχή τοῦ μή ἐγκλωβισμοῦ, ὅπως ἐμεῖς τήν ἐννοοῦμε, καί τοῦ συνεπακόλουθου συμψηφισμοῦ.

»3. Στό ζήτημα τῶν "δύο δαμόκλειων σπαθιῶν", πού εἶναι στήν καρδιά ὅλων τῶν προβλημάτων μας, πείστηκε γιά τό πόσο εἶναι ζωτικά σημαντικό γιά τόν ἑλληνικό λαό τό αἴσθημα ἀσφαλείας στά νησιά τοῦ Αἰγαίου, ὅπως τοῦ τό εἶχα θέσει. Μέ τόν κ. Θεοδωρόπουλο σᾶς διαμήνυσε ὅτι, γιά νά φτάναμε σέ ἀμοιβαῖα ἀποδεκτή συνολική διευθέτηση, θά ἔκανε ὅ,τι μπορεῖ γιά νά διευκολύνει τήν θέση σας ἀπέναντι στήν ἑλληνική κοινή γνώμη. Τώρα σᾶς δίνει, αὐστηρά προσωπικά γιά σᾶς, τήν ἐξῆς βαθύτερη ἑρμηνεία αὐτῆς τῆς διαβεβαιώσεως: Θά ἦταν ἕτοιμος νά ἱκανοποιήσει φροντίδες ἀσφαλείας (Security Concerns) τῆς Ἑλλάδας, ἔστω καί ἄν ἡ Τουρκία θά θεωροῦσε ἀντικειμενικά ὑπερβολικές αὐτές τίς φροντίδες. Ἐπειδή μοῦ ἀνάθεσε νά σᾶς μεταδώσω ἐπί λέξει αὐτή τήν διαβεβαίωσή του, θεώρησα πρόσφορη τήν στιγμή γιά νά θέσω τό ἐρώτημα, ἄν, μέσα σ' ἕναν ἀμοιβαῖα ἀποδεκτό γενικό διακανονισμό, ἡ Τουρκία θά δεχόταν νά διατηρήσει ἡ Ἑλλάδα ἀμυντική ὀχύρωση στά νησιά της. Ὁ κ. Ἔτσεβίτ μοῦ διευκρίνησε ὅτι ἀκριβῶς κάτι τέτοιο ἐμπίπτει μέσα στήν διαβεβαίωση πού σᾶς μεταδίδει τώρα, αὐστηρά προσωπικά.

»4. Ἀντίστροφα, ἀναμένεται "αὐτονόητα" ὅτι ἡ Ἑλλάδα θά δεσμευόταν νά μήν ἐπεκτείνει τά χωρικά της ὕδατα πέρα ἀπό τά 6 μίλια. Ἐπίσης, μέσα στόν γενικό διακανονισμό θά ἔπρεπε οἱ δύο χῶρες νά συμφωνοῦσαν ὅτι: (α) δέν θά ζητοῦσαν ἀποκλειστική οἰκονομική ζώνη ἔξω ἀπό τά χωρικά ὕδατα καί τήν ὑφαλοκρηπίδα, (β) δέν θά ὑπάρξει κανένας περιορισμός στήν διέλευση ἀπό τά διεθνῆ ὕδατα, (γ) δέν θά σχηματίζονταν καινούργια στενά καί (δ) γενικά θά ἀποκλεισθεῖ κάθε δημιουργία προβλημάτων σέ τρίτους.

»Τήν φορά αὐτή δέν ζήτησα διευκρίνηση ἄν ἡ δέσμευση τῆς Ἑλλάδας στά 6 μίλια θά ἀφοροῦσε τά ἀνατολικά νησιά τοῦ Αἰγαίου καί μόνο. Αὐτό γιατί συμπερασματικά ἔβγαινε ἀπό τόν ὅρο του "δέν θά σχηματίζονταν καινούργια στενά" ὅτι διανοεῖτο τήν ἐπέκταση πέρα ἀπό τά 6 μίλια σέ ἄλλους χώρους τοῦ Αἰγαίου, ὅπου θά μποροῦσαν θεωρητικά νά σχηματισθοῦν "νέα στενά". Τά περί οἰκονομικῆς ζώνης δέν ἦταν διατυπωμένα μέ νομική ἀκριβολογία. Πάντως, τό ὅλο του πνεῦμα ἦταν νά μή προκαλέσουμε ἐνοχλήσεις σέ τρίτους (ἀναγν.: τίς ὑπερδυνάμεις).

»5. Ἀναφερόμενος στήν ἀνέκαθεν ἐπιμονή μας στήν ὁδό τῆς διαιτησίας πάνω στό πρόβλημα τῆς ὑφαλοκρηπίδας, ἐπαναλαμβάνει ὅτι δέν ἀντιτίθεται δογματικά. Σέ δημόσιες δηλώσεις του δέν ἔκλεισε οὔτε θά κλείσει ποτέ τόν δρόμο αὐτό. Τήν προσφυγή σέ τρίτους δέν θέλει ἅμα ὁρίζεται σάν μόνη ἐξ ὑπαρχῆς λύση. Εἶναι ὅμως παραδεκτή σάν ἐνδεχόμενη κατάληξη μιᾶς σοβαρῆς διμεροῦς ἀναζητήσεως. Μέ ρώτησε ἄν ἐπιμένουμε πάντα σέ Arbitation ἤ θά δεχόμαστε Conciliation. Μέ τή σειρά μου εἶπα τά ἑξῆς: Ἡ προσφυγή σέ διαιτησία δέν εἶναι ρουλέτα, ὅπως μοῦ εἶχε πεῖ στίς Βρυξέλλες. Διότι στήν περιεκτική καί σοβαρή συζήτηση ζητημάτων ὄντως ὑψίστης σπουδαιότητας ἐγγυᾶται πάντως ἡ παρουσία ἐκπροσώπων τοῦ κάθε μέρους καί

ένός άδέκαστου τρίτου. Δέν έχει σημασία ή όνομασία, διότι τό περιεχόμενο τῶν παραπεμπομένων καί τήν ἔκταση τῶν ὅσων προαποδέχονται καθορίζουν προηγούμενα τά μέρη ὅπως τά θέλουν ὅταν συζητοῦν τό συνυποσχετικό. Ὁ κ. Ἐτσεβίτ σημείωσε αὐτές τίς παρατηρήσεις μου. Παρακάλεσε, καί ἐσεῖς νά κρατήσετε ὑπόψη καί τά ὅσα μοῦ εἶχε ἀναπτύξει στίς Βρυξέλλες. Πάντως, πρέπει νά εὐχηθεῖτε καί νά βοηθήσετε οἱ δύο σας ὥστε ἀπό τίς ἐρχόμενες συναντήσεις τῶν γενικῶν γραμματέων νά προκύψει συμφωνία πάνω σέ κατευθυντήριες γραμμές πού νά ἀνοίξουν τό δρόμο σ' ἄλλες φάσεις, ὅπου θά δοῦμε, τί θά χρειαζόταν παραπέρα γιά μιά ὁριστική κατάληξη.

»6. Ὅταν συναντηθήκαμε τόν Δεκέμβριο, εἶχε τήν αἰσιοδοξία ὅτι οἱ ἐμπειρογνώμονες θά ἔκαναν οὐσιαστική πρόοδο στήν ὁριοθέτηση τῆς ὑφαλοκρηπίδας. Στήν Βιέννη ὅμως καταφάνηκε ὅτι δέν ἔπρεπε πιά νά ἀναμένεται χρήσιμη ἐξέλιξη στό τεχνοκρατικό πλαίσιο. Ἔτσι, καί οἱ γενικοί γραμματεῖς συμφώνησαν μιά καινούργια μέθοδο. Ὁ κ. Ἐτσεβίτ τήν βρίσκει πρόσφορη καί ὑγιᾶ, σάν διαδικασία. Ἄς τήν δοκιμάσουν, λοιπόν, μέ τίς κατευθυντήριες παροτρύνσεις τῶν δύο πρωθυπουργῶν, ὅπως τό εὔχεσθε καί σεῖς. Σέ πρῶτο στάδιο οἱ γενικοί γραμματεῖς δέν πρέπει νά μποῦν σέ λεπτομέρειες οὔτε σέ διαγραφή λύσεων. Ἀλλά νά προσπαθήσουν νά συμφωνήσουν πάνω σέ (α) ἀρχές, (β) κανόνες καί (γ) κριτήρια. Κάνοντας τοῦτο θά συντάξουν προσδευτικά ἕναν ἰσολογισμό (balances sheet) μέ τά δικαιώματα καί τά συμφέροντα ἑκατέρου μέρους. Ἐάν, μέ αὐτή τήν μέθοδο, βγοῦν ἀνάγλυφα μερικές γενικές ὄψεις τῶν δεδομένων, ἀπεικονιζόμενες σέ κατευθυντήριες γραμμές, δέν θα εἶναι πιά ἀκατόρθωτο νά σχεδιασθεῖ ἕνα πλαίσιο (framework) γιά τήν ἀναζήτηση λύσεων καί, παραπέρα, μιᾶς συνολικῆς διευθετήσεως. Τό ἔργο τῶν γενικῶν γραμματέων θά σταματοῦσε, βέβαια, στά ὅρια τοῦ domaine reservé τῶν πρωθυπουργῶν, πού αὐτοί θά ὁριστικοποιοῦσαν τά προετοιμασμένα ἤ καί θά ἀποφάσιζαν, μέ τήν πολιτική τους εὐθύνη, ἐκεῖ ὅπου θά παρέμεναν ἀσυμφωνίες. Μοῦ εἶπε ὅτι, ὅπως τοῦ ἀνακοίνωσε ὁ κ. Ἐλεκντάγκ, οἱ γενικοί γραμματεῖς θά πρωτοσυναντηθοῦν, σ' αὐτό τόν καινούργιο ἀφανῆ κύκλο συνομιλιῶν τους, στίς Βρυξέλλες τό β' 15θήμερο Μαρτίου. Θεώρησα χρήσιμο νά ἐξιχνιάσω τότε πιό συγκεκριμένα τί εἴδους "κατευθυντήριες γραμμές" ἔχει ὑπόψη τοῦ ὁ κ. Ἐτσεβίτ. Μοῦ τίς σκιαγράφησε, ὅσον ἀφορᾶ τά σπουδαιότερα θέματα, μέ τήν ἑξῆς σειρά:

»Α. Ἀρχή τῆς equity. Ἀναμένει βέβαια οἱ γενικοί γραμματεῖς νά καθορίσουν ἀπό κοινοῦ τί σημαίνει equity μέσα στό συνολικό πλέγμα τῶν ἑλληνοτουρκικῶν προβλημάτων.

»Κατάλαβα ὅτι μέσα σ' αὐτή τήν διατύπωση ἐννοοῦσε νά ἐξετασθεῖ ἡ ἔννοια τῆς equity καί ἔξω ἀπό τό θέμα τῆς ὑφαλοκρηπίδας, δηλαδή καί στή γενικώτερη ἰδέα τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Β. Ἡ ἰσορροπία πού καθιερώθηκε στήν Λωζάννη πρέπει νά διαφυλαχτεῖ.

»Γ. Στό θέμα τῆς ὑφαλοκρηπίδας νά ληφθοῦν ὑπόψη οἱ φυσικές προεκτάσεις τῶν ἠπειρωτικῶν ὄγκων τῶν δύο Κρατῶν. Παραδοχή τῆς ἀρχῆς τοῦ μή ἐγκλωβισμοῦ. Συμψηφισμός. Τά ἑλληνικά νησιά πάνω στή φυσική προέκταση τῆς Μ. Ἀσίας δέν ἔχουν ὑφαλοκρηπίδα ἔξω ἀπό τά χωρικά τους ὕδατα καί ἀπό τήν σύνδεσή τους μέ τήν ἀδιάκοπη ζώνη ἑλληνικῆς ὑφαλοκρηπίδας. Ἐδῶ θέλει νά σημειώσουμε ὅτι, ἄν καί ξέρει τήν ἀποστροφή μας γιά τήν ἔννοια κοινῆς ἐκμεταλλεύσεως καί δικαιοδοσίας, φαίνεται ὅτι προκειμένου νά ἐξασφαλισθεῖ, ὅπως τό θέλαμε, ὁ μή ἐγκλωβισμός ὁποιουδήποτε ἑλληνικοῦ νησιοῦ, θά χρειασθεῖ, γιά πρακτικούς λόγους γεωμετρικῆς χαράξεως, 2 ἤ 3 περιορισμένες περιοχές νά καταστοῦν ἀναπόφευκτα κοινῆς ἐκμεταλλεύσεως ἤ δικαιοδοσίας.

»7. Ὅπως ἔχουμε πεῖ ἐπανειλημμένα, στήν ἀναζήτηση λύσεων πού νά ἐξυγίαιναν βαθειά, οὐσιαστικά καί μόνιμα τίς σχέσεις μας, θά πάρουμε ὅλα μαζί τά ζητήματα τοῦ Αἰγαίου. Ὅσο πιό συλλογικά ἐξετάζονται τά θέματα, τόσο καί πιό εὔκολα βρίσκονται λύσεις. Ὅταν ἔχουμε ποικίλα κεφάλαια, π.χ. ὑφαλοκρηπίδα, χωρικά ὕδατα, ἐναέριο χῶρο, 6-10 μίλια, κ.τ.λ., τόσο καί περισσότερος χῶρος προσφέρεται γιά δοῦναι στό ἕνα καί λαβεῖν στό ἄλλο κεφάλαιο, μέ μιά συμψηφιστική στό τέλος ἐξισορρόπηση πού δέν θά ἀφήσει κανέναν ἀπόλυτα κερδισμένο οὔτε ἀπόλυτα χαμένο. Μέ αὐτό τό πνεῦμα ἔθεσαν κιόλας σέ μελέτη τήν καινούργια ἰδέα πού ἔφερε ὁ κ. Θεοδωρόπουλος γιά τόν ἐναέριο χῶρο. Θά συζητηθεῖ λοιπόν παράλληλα καί σέ συνάρτηση μέ τά ἄλλα θέματα, τῶν ὁποίων οἱ γενικοί γραμματεῖς θά ἀρχίσουν τήν ταξινόμηση κατά τή συμφωνηθεῖσα νέα μέθοδο. Μοῦ ἐπανέλαβε ὅτι τό πρόβλημα τοῦ ἐναερίου χώρου δέν τό βλέπει σάν δύσκολο, φθάνει νά μήν ἀπομονωθεῖ ἀπό ὅλα τά ἄλλα.

»8. Τό ἴδιο μοῦ εἶπε ἰσχύει γιά τό θέμα τῆς τερματικῆς περιοχῆς τοῦ ἀεροδρομίου Λήμνου. Ἔλαβε λεπτομερῆ σημείωση τῶν ὅσων τοῦ εἶχα πεῖ ἐκ μέρους σας, μέ τούς ἀριθμούς. Δέν θέλησε νά σχολιάσει πρίν συνεννοηθεῖ μέ ἐμπειρογνώμονα.

»9. Πολιτικό κείμενο. Ρώτησα τόν κ. Ἐτσεβίτ ποῦ ἀντιλαμβάνεται ὅτι τοῦτο τοποθετεῖται καί πῶς θά ἐπιδροῦσε στό διάλογο τῶν πρωθυπουργῶν. Μοῦ ἀπάντησε ὅτι, κατά τήν γνώμη του καί ὅπως ἄλλωστε καθρεφτίζεται στό σκεπτικό τοῦ ἀναμορφωμένου τουρκικοῦ σχεδίου, τό πολιτικό κείμενο θά ἐρχόταν λογικά σάν ἐπιστέγασμα τῆς προσπάθειάς σας γιά ἀποκατάσταση τῆς πρότερης φιλίας καί συνεργασίας ἀνάμεσα στίς δύο χῶρες.

»"Αν συμφωνεῖτε, ἡ ἀπό κοινοῦ ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου ἀπό τούς γενικούς γραμματεῖς μπορεῖ νά προχωρήσει παράλληλα μέ τόν δικό σας διάλογο, πού ἀποβλέπει σ' ἕνα συνολικό διακανονισμό. Ἄν τέτοιος ἐπιτευχθεῖ, τό πολιτικό κείμενο θά ἐρχόταν σάν στεφάνωμά του.

»10. Μιά καί μέσα στά ὅσα εἶχα πεῖ ρητά ἐκ μέρους σας γινόταν ἀναφορά στό γνωστό θέμα τοῦ NATO — καί μάλιστα μέ τήν παρατήρηση ὅτι πάνω σ' αὐτό ἡ Τουρκία δέν δείχνει ρεαλισμό — ὁ κ. Ἐτσεβίτ μοῦ ἀνάθεσε νά σᾶς μεταφέρω τά ἑξῆς: Σᾶς διαβεβαιώνει ὅτι ἡ Τουρκία δέν ἀντιτίθεται στήν ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδας. Εἶναι πρόθυμη νά δεχθεῖ λύση. Ἀλλά ὄχι καί τή λεγόμενη "προσωρινή λύση", πού τῆς εἶναι ἀπαράδεκτη. Διότι σημαίνει ἐπιστροφή στό status quo ante, δηλαδή σέ μιά κατάσταση πού εἶχε δημιουργηθεῖ μέ τετελεσμένα γεγονότα καί περιγραφή τῶν κανόνων ἀπό μέρους τῆς Ἑλλάδας. Καί πρίν ἀπό τό 1974, ὅλα λίγο-πολύ τά μέλη τῆς Συμμαχίας, μέ ἐξαίρεση τήν Ἑλλάδα, εἶχαν συνείδηση πώς τά πράγματα χρειάζονταν διόρθωση, ἀπό τότε. Σήμερα μιά "προσωρινή" λύση θά συνέφερε τόσο καλά στήν Ἑλλάδα, ὥστε θά ἔ-

παυε νά ἀναζητεῖ μιά πρέπουσα ὁριστική λύση. Ἀφοῦ τίποτε δέν εἶναι διαρκέστερο ἀπό τό προσωρινό, ἡ ἐκκρεμότητα θά διαιωνιζόταν, σάν ἀδυνηρό ἀπόστημα ἀνάμεσα στίς δύο χῶρες καί μέσα στή Συμμαχία.

»Πρέπει, λοιπόν, καί αὐτή ἡ ἐκκρεμότητα νά τερματισθεῖ γιατί, ὅπως λέτε καί συμφωνεῖ ὁ ἴδιος, ἡ παράταση κάθε ἐκκρεμότητας γίνεται πηγή νέων προβλημάτων καί ἐνοχλήσεων. Ἡ Τουρκία ἀποβλέπει σέ μόνιμη διευθέτηση πού, μεμονωμένη, δέν εἶναι εὔκολη, ἀφοῦ οἱ ρίζες τοῦ προβλήματος φτάνουν στό βαθύτερο πλέγμα δυσπιστίας ἀνάμεσα στίς δύο χῶρες. Καί τοῦτο θά θεραπευόταν ὁριστικά τήν ἡμέρα πού θά διακανονίζαμε τίς θεμελιώδεις διαφορές μας στό Αἰγαῖο. Χωρίς νά κάνω κανένα σχόλιο πάνω σ' ὅλα αὐτά, κράτησα σημείωση, γιά νά σᾶς ἀναφέρω.

»11. Τό θέμα τῶν μειονοτήτων, πέρα ἀπ' ὅσα σᾶς διαμήνυσα μέ τόν κ. Θεοδωρόπουλο, προσθέτει τά ἑξῆς: Εἶναι ἀποφασισμένος ἀπό τή μεριά του νά δώσει προτεραιότητα στήν προστασία τῶν δικαιωμάτων τῆς ἑλληνικῆς μειονότητας στήν Τουρκία. Ἀπό τώρα καί ἔστω μονομερῶς, δηλαδή χωρίς ἀνταπόκριση ἀπό τήν Ἀθήνα. Θά εὐχόταν ὅμως καί ἐμεῖς νά κάνουμε τή διάκριση ἀνάμεσα σέ προβλήματα πολιτικά καί ἀνθρωπιστικά, ὅπου καί τοποθετεῖ τά μειονοτικά. Ἀναλαμβάνοντας νά σᾶς μεταδώσω τά λεγόμενά του, τοῦ παρατήρησα ὅτι ἀκόμα καί εὐεργεσίες πρός τήν ἑλληνική μειονότητα πού ἀπόμεινε στήν Τουρκία δέν θά ἔκαναν πιά τίποτα γιά τήν ἀποκατάσταση μιᾶς ἰσορροπίας πού, ἀπό χρόνια τώρα, ἔχει ριζικά ἀνατραπεῖ. Ἄκουσα, τότε, μέ τονισμένο σκεπτικισμό τόν κ. Ἐτσεβίτ νά λέει ὅτι εἶναι εὐπρόσδεκτοι ὅσοι ὁμογενεῖς θέλουν νά ἐπιστρέψουν.

»12. Εὐχαριστεῖ γιά τούς χαιρετισμούς σας, τούς ὁποίους ἀνταποδίδει φιλικώτατα. Ἐκτιμᾶ καί αὐτός ὅτι ἡ ἀναντίρρητη βελτίωση τοῦ κλίματος στίς ἑλληνοτουρκικές σχέσεις ὀφείλεται στήν προσωπική σας ἐπαφή. Ἀλλά πέραν ἀπ' αὐτό τό ἀτμοσφαιρικό, δέν ἔγιναν πολλά πράγματα. Καί ἐννοεῖ διάφορους συγκεκριμένους τομεῖς, ὅπου θά ἦταν δυνατό καί πρέπει νά ὑποβοηθηθοῦν προσπάθειες γιά μιά καλύτερη ψυχολογική ἐπαφή. Περιμένει τέτοια ἀποτελέσματα ἀπό τόν ἀναμενόμενο ἐρχομό Ἑλλήνων δημοσιογράφων στήν Τουρκία. Διαισθάνεται ὅτι, παρά κάθε δική σας προσωπική προσπάθεια, ὁ ἑλληνικός τύπος ἐξακολουθεῖ νά καλλιεργεῖ στήν κοινή γνώμη ὁρισμένες ψυχώσεις καί φοβίες. Σάν παράδειγμα ἀνέφερε τήν "Καθημερινή". Ἀπό τή δική του πλευρά νομίζει ὅτι, μέ μερικές περιπτωσιακές ἐξαιρέσεις, ὁ τουρκικός τύπος γίνεται λίγο πιό ἐποικοδομητικός στά θέματά μας. Σ' ἄλλους πρακτικούς τομεῖς, ἔχει ἰδέες γιά τήν ἐνδεχόμενη ἀνταλλαγή προγραμμάτων τηλεοράσεως, ὅπου διαβλέπει μεγάλες δυνατότητες ἀπαρχῆς καλυτέρας γνωριμίας τῶν δύο λαῶν. Καί φυσικά εὔχεται τήν ἀνάπτυξη τῶν πολιτιστικῶν, οἰκονομικῶν καί ἐμπορικῶν σχέσεων, ὅπως καί μιᾶς τουριστικῆς συνεργασίας.

»12. Εἶδε πολύ ἐνδιαφέρον νά πληροφορηθεῖ τίς ἐκτιμήσεις σας γιά τίς ραγδαῖες πολιτικές ἐξελίξεις στόν κόσμο, τόν τελευταῖο καιρό. Τοῦ ἔκανα μιάν ἔκθεση μέ βάση τά ὅσα μοῦ εἴχατε πεῖ. Ἰδιαίτερη προσοχή ἔδωσε ὅταν τοῦ ἀνάπτυξα τούς κινδύνους στά Βαλκάνια ἀπό τήν ἐξελισσόμενη ρωσοκινεζική ἀναμέτρηση στήν Ἀσία. Ὁ ἴδιος νομίζει ὅτι ἡ σημερινή ἐποχή θά κριθεῖ μιά μέρα σάν ἡ πιό ἐπικίνδυνη γιά τόν κόσμο ἀπό τό τέλος τοῦ Β' παγκόσμιου πολέμου. Τήν Τουρκία εἰδικά ἀνησυχοῦν τώρα ὅσα συμβαίνουν στό Ἰράν καί περισσότερο οἱ ἄγνωστες ἐξελίξεις τῶν ἐκεῖ αὐτονομιστικῶν κινημάτων. Θέλει νά ξέρετε πάντως ὅτι, ἄν καί πιέζεται ἀπό διάφορες μεριές, δέν ἐννοεῖ νά ἀξιοποιήσει τήν ἀναταραχή στήν Μέση καί Ἐγγύς Ἀνατολή σέ βάρος τῆς ἐπιδιωκόμενης ἐπαναφορᾶς τῶν σχέσεων μέ τήν Ἑλλάδα στήν πρότερη ἐγκαρδιότητα. Ἀκριβῶς ὅπως καί σεῖς, σκέπτεται μήπως καμιά μέρα ἡ Τουρκία καί ἡ Ἑλλάδα θά χρειασθοῦν νά ἀντιμετωπίσουν καταστάσεις χέρι μέ χέρι. Γι' αὐτό καί πιστεύει πώς εἶναι ἐπιτακτική ἡ ἀνάγκη αὐτός ὁ διάλογος πού ἄρχισε μεταξύ τῶν δύο σας νά καταλήξει γρήγορα, γιά τό κοινό καλό τῶν χωρῶν μας πού διατρέχουν ἀπρόβλεπτους κινδύνους.

»Περιμένει, λοιπόν, εὐέλπιστα τά ἀποτελέσματα τῆς νέας ἐργασίας πού ἀρχίζουν οἱ γενικοί γραμματεῖς. Ὅταν μοῦ ἐξέφρασε μεγάλη ἱκανοποίηση γιά τήν δική μας μακρά συνομιλία, εὐχαρίστησα καί ἐγώ παρατηρώντας ὅτι τούτη τήν φορά ἔχω ἐπί τέλους νά σᾶς μεταφέρω στοιχεῖα πού νά καταξιώνουν αὐτό τόν ἔμμεσο διάλογό σας. Ὁ κ. Ἐτσεβίτ νομίζει ὅτι σέ κάποια φάση τοῦ τροποποιημένου διαλόγου τῶν γενικῶν γραμματέων (πού δέν πρέπει νά φτάσει στή δημοσιότητα) θά χρειαστεῖ, ἄν συμφωνεῖτε, μιά νέα ἐπαφή μας γιά ἀξιολόγηση τῶν πραγμάτων, μέσα στήν ὀπτική μιᾶς καλοπροετοιμασμένης ἀποφασιστικῆς συναντήσεως κορυφῆς. Ἐάν μοῦ εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νά ξανάρθω στήν Ἄγκυρα, θά μπορούσαμε νά βροῦμε τήν εὐκαιρία μιᾶς δῆθεν τυχαίας συναντήσεώς μας σέ κάποια εὐρωπαϊκή πρωτεύουσα, ὅπου θά τόν ὁδηγοῦσε τό πρόγραμμα ταξιδίων του».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:
«Κείμενο πού διάβασα μεταφρασμένο ἀγγλικά στόν κ. Ἐτσεβίτ σάν ἀπόψεις καί μήνυμα τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ πού ἔχω ἐντολή νά μεταδώσω.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς σᾶς ἀπευθύνει τούς φιλικούς του χαιρετισμούς. Ἐπαναλαμβάνει τήν εἰλικρινῆ ἐπιθυμία του νά λυθοῦν οἱ διαφορές τῶν δύο χωρῶν καί νά ἀποκατασταθεῖ ἡ παληά φιλία καί συνεργασία τους. Τόν ἀνησυχεῖ ἡ παράταση τῶν ἐκκρεμοτήτων. Γιατί, ὅταν αὐτοῦ τοῦ εἴδους διαφορές μένουν ἐκκρεμεῖς, στό τέλος καταντοῦν ἄλυτες λόγω τῶν ψυχώσεων πού δημιουργοῦν.

»Ὁ ἔγκαιρος τερματισμός αὐτῶν τῶν ἐκκρεμοτήτων εἶναι ἀναγκαῖος σήμερα καί γιά ἕνα πρόσθετο λόγο: Στή Μέση Ἀνατολή καί στά Βαλκάνια, εὐαίσθητες περιοχές, μπορεῖ νά σημειωθοῦν ἐξελίξεις δυσάρεστες καί ἴσως ἐπικίνδυνες, τίς ὁποῖες θά χρειαστεῖ ἴσως νά ἀντιμετωπίσουμε ἀπό κοινοῦ. Καί ἐδῶ πρέπει νά σημειώσω ὅτι ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση πιστεύει πώς ἡ Τουρκία δέν ἀντιμετωπίζει μέ ρεαλισμό τό θέμα τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τό NATO.

»Τούτων δοθέντων, θά πρέπει μέ τρόπο σοβαρό καί μεθοδικό πιά νά ἀναζητηθοῦν λύσεις τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν. Καί γιά νά διευκολυνθοῦν οἱ λύσεις θά πρέπει τά προβλήματα νά ἀντιμετωπισθοῦν μέ ρεαλισμό καί εἰλικρίνεια. Διότι ἡ ὑποστήριξη ἀκραίων θέσεων καί ἡ ἀπόκρυψη τῶν πραγματικῶν διαθέσεων τῆς κάθε πλευρᾶς δέν διευκο-

λύνουν τόν διάλογο οὔτε συνεπῶς τίς λύσεις πού ἐπιδιώκουμε. Αὐτονόητο εἶναι ὅτι γιά νά διευκολυνθεῖ ἕνας διάλογος θά πρέπει ἡ κάθε πλευρά νά ξέρει καλά ὅτι οἱ σκέψεις πού ἀνταλλάσσονται δέν εἶναι δεσμευτικές μέχρι πού νά καταλήξουν σέ συγκεκριμένα συμπεράσματα.

»Εἰδικώτερα, ὅσον ἀφορᾶ ἐξειδικευμένα θέματα, ὁ κ. Καραμανλῆς διαπιστώνει μιά κάποια πρόοδο, ἡ ὁποία ὀφείλεται κυρίως στό κλίμα πού δημιουργήθηκε μέ τή συνάντηση τῶν δύο πρωθυπουργῶν. Σέ μερικά ἀπό τά τέτοια θέματα διαπιστώθηκε ἄν ὄχι σύμπτωση τουλάχιστον προσέγγιση ἀπόψεων:

»α. Ἡ ὁριοθέτηση τοῦ Ἕβρου, πού εἶναι πηγή ἐπεισοδίων. Συμφωνήθηκε νά κυρωθεῖ ἡ συμφωνία τοῦ 1970. Τό κείμενο κατατέθηκε στήν ἑλληνική Βουλή καί θά ἐπικυρωθεῖ προσεχῶς. Ἐλπίζεται νά γίνει τό ἴδιο στήν τουρκική ἐθνοσυνέλευση.

»β. Συμφωνήθηκε νά καταργηθοῦν οἱ μόνιμες περιοχές ἀσκήσεων πού εἶχαν δημιουργηθεῖ κατά τρόπον αὐθαίρετο ἑκατέρωθεν.

»γ. Στήν τερματική περιοχή τῆς Λήμνου, πού ἐνοχλοῦσε τήν Τουρκία, ἀπό ἑλληνική πλευρά δίνεται λύση ἱκανοποιητική: εἴμαστε διατεθειμένοι νά περιορίσουμε αὐτή τήν περιοχή ἀπό 2.485 σέ 1.163 τετραγωνικά ναυτικά μίλια. Δέν χωράει παραπέρα περιορισμό, γιατί τοῦτο θά σήμαινε ἀχρήστευση τοῦ ἀεροδιαδρόμου.

»δ. Στό θέμα τοῦ καθέτου ἀεροδιαδρόμου μπορεῖ νά ὑπάρξουν διευθετήσεις πού νά μήν ἐνοχλοῦν τήν Τουρκία.

»ε. Ὅσον ἀφορᾶ τίς μειονότητες, θά μποροῦσαν τά παράπονα νά ἐκλείψουν σχεδόν αὐτομάτως καί μέ τή βοήθεια τῶν Κυβερνήσεων, ἅμα ρυθμισθοῦν οἱ διαφορές τῶν δύο χωρῶν.

»Δυσχέρειες ἐμφανίζονται στά θέματα τῆς ὑφαλοκρηπίδας καί τοῦ ἐναερίου χώρου, πού εἶναι καί τά σοβαρότερα.

»Ἡ τελευταία συνάντηση τῶν δύο γενικῶν γραμματέων ἐπιτρέπει κάποιαν αἰσιοδοξίαν. Ἔριξαν καινούργιες σκέψεις πού μπορεῖ νά διανοίξουν κάποιο δρόμο διευθετήσεως. Θά χρειαστεῖ ὅμως ἑκατέρωθεν νά δώσουν ὁδηγίες οἱ πρωθυπουργοί, ὥστε οἱ σκέψεις αὐτές νά ἐξετασθοῦν ἀπροκατάληπτα καί μέ καλή πίστη.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς θεωρεῖ ἐπίσης σάν κάποια πρόοδο τό γεγονός ὅτι συζητεῖται τό θέμα ὑπογραφῆς ἑνός πολιτικοῦ κειμένου πού θά ἀποτρέψει τόν κίνδυνο ὀξυτήτων καί θά δημιουργήσει κατάλληλο κλίμα γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς παληᾶς συνεργασίας.

»Ἐάν σ' ὅλα τά ὑφιστάμενα ζητήματα σημειωθεῖ οὐσιαστική πρόοδος, θά μποροῦσε ἀκινδύνως νά ἀντιμετωπίσουμε συνάντηση κορυφῆς[16].

2 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Στή Νεάπολη, πραγματοποιεῖται νέα συνάντηση τοῦ στρατηγοῦ Ντάβου, μέ τόν ἀνώτατο διοικητή τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων τοῦ NATO, στρατηγό Χαίηγκ.

Στήν Ἀθήνα, κυβερνητικός ἐκπρόσωπος ἀνέφερε ὅτι ἡ συνάντηση ἀπέβλεψε στήν παροχή διευκρινήσεων πάνω σέ θέματα πού ἀφοροῦν τήν εἰδική σχέση τῆς Ἑλλάδος μέ τή Συμμαχία, στό περιεχόμενο τῶν ὁποίων δέν θεώρησε σκόπιμο νά ὑπεισέλθει. Κατά τίς ἀμέσως ὅμως ἑπόμενες ἡμέρες διέρρεαν στόν τύπο πληροφορίες γιά τήν ἐκδήλωση νέων ἐκβιαστικῶν ἐλιγμῶν τῆς Τουρκίας.

Συγκεκριμένα, μολονότι εἶχε συμφωνηθεῖ συνάντηση τοῦ στρατηγοῦ Χαίηγκ μέ τόν Τοῦρκο ἐπιτελάρχη, στρατηγό Ἔβρέν, στή Νεάπολη, ἡ τουρκική πλευρά ὑπαναχώρησε καί ζήτησε ἀπό τό διοικητή τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων νά μεταβεῖ στήν Ἄγκυρα. Ταυτόχρονα, ἡ τουρκική Κυβέρνηση πρόβαλε τήν ἀπαίτηση νά διατυπωθοῦν νέες προτάσεις, οἱ ὁποῖες καί νά μήν ὑποβληθοῦν στή Μικτή Πολιτικοστρατιωτική Ἐπιτροπή, ὅπως οἱ προηγούμενες, ἀλλά ἀπευθείας στό γενικό γραμματέα τοῦ NATO.

Ὁ στρατηγός Χαίηγκ ἐπισκέφθηκε, πράγματι, τήν Ἄγκυρα, στίς 12 Μαρτίου, ὁπότε καί εἶχε τήν εὐκαιρία, ὅπως ἀνέφεραν πηγές τοῦ NATO, νά τονίσει στούς Τούρκους ἡγέτες ὅτι ἡ οἰκονομική βοήθεια θά εἶναι μεγαλύτερη καί θά ἐξασφαλιστεῖ συντομότερα ἄν ἐγκαταλείψουν τήν ἀδιαλλαξία καί μετριάσουν τήν ἀντίθεσή τους γιά τήν ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδος στή στρατιωτική δομή τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας.

Πέρα ἀπό τίς πληροφορίες αὐτές πού διέρρευσαν στόν τύπο τῆς ἐποχῆς, σέ ἰδιαίτερο ἐνημερωτικό σημείωμα μέ ἀποδέκτη τόν πρωθυπουργό, καταγράφηκαν τά ἀκόλουθα εἰδικότερα στοιχεῖα:

«Στή 31-1-79, σάν ἐναλλακτική μέθοδο προωθήσεως τοῦ θέματος, ἐπρότεινε ὁ κ. Λοῦνς νά γίνη ἀπό τόν στρατηγό Χαίηγκ μιά προσπάθεια παρακάμψεως τοῦ ἀδιεξόδου. Ὁ στρατηγός δέχθηκε τήν ἐντολή καί εἶχε δύο διαδοχικές συναντήσεις, πρῶτα μέ τό στρατηγό Ντάβο καί μετά μέ τόν ἀρχηγό τοῦ τουρκικοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου στρατηγό Ἔβρέν. Στή συνάντησή του μέ τόν κ. Α΄/ΓΕΕΘΑ, ὁ SACEUR ἔκαμε τίς ἑξῆς προτάσεις:

»(α) Νά γίνη μία δήλωση διαχωρισμοῦ (Disclaimer) τῶν στρατιωτικῶν προβλημάτων τῶν σχετιζομένων μέ τήν ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδος στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ NATO ἀπό τά πολιτικά θέματα πού ὑπάρχουν μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας, ἀπό τήν ὁποία νά προκύπτη ὅτι τυχόν ἐπίλυσις τῶν πρώτων δέν θά ἐπηρεάση τά δεύτερα.

»(β) Νά ἐφαρμόσουμε γιά σκοπούς τοῦ NATO καί μόνο, τόν ὁρισμό τοῦ MC 66/1 πού ἔχει ὑπογράψει ἡ Ἑλλάς τό 1960 καί πού θεωρεῖ σάν ἐναέριο χῶρο ἐκεῖνον πού βρίσκεται ἐπάνω ἀπό τά χωρικά ὕδατα (6 μίλια).

»(γ) Νά συμφωνήσουμε γιά τήν αὐτόματη ἐφαρμογή τοῦ cross-tell (ἀνταλλαγή πληροφοριῶν γιά κινήσεις ἀεροσκαφῶν) μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας μέ ὅλα τά μέσα συλλογῆς πληροφοριῶν καί ὄχι μόνο μεταξύ Λαρίσης καί Σμύρνης.

»Ὁ SACEUR προσέθεσε ὅτι οἱ θετικές μας ἀπαντήσεις στά τρία αὐτά θέματα θά τόν βοηθήσουν γιά νά πείση τούς Τούρκους νά συμφωνήσουν στά ἑξῆς τρία σημεῖα:

»(α) Νά δεχθοῦν σάν διαχωριστική γραμμή γιά τόν

ἐναέριο χῶρο τοῦ NATO τό ὑφιστάμενο FIR.

»(β) Νά συμφωνήσουν γιά τήν ἐφαρμογή, ἀμοιβαίως, τοῦ cross-tell.

»(γ) Νά ἄρουν τήν NOTAM 714, τουλάχιστον γιά σκοπούς NATO.

»Τέλος, ὁ στρατηγός Χαίηγκ ἐδήλωσε ὅτι, ἄν ἡ τουρκική πλευρά δεχθῆ τίς τρεῖς προτάσεις, θά εἶχε καί δεύτερη συνάντηση μέ τό στρατηγό Ντάβο, ὁπότε θά ζητοῦσε ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά:

»(α) Νά ἄρη τήν NOTAM 1157, τουλάχιστον γιά σκοπούς NATO.

»(β) Νά δεχθῆ, ὡς πρός τό task force concept, τήν ἐφαρμογή τῆς ἀποφάσεως MC 57/3 τῆς Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς — πού ἔχει ἤδη ὑπογράψει ἡ Ἑλλάς — καί κατά τήν ὁποία ἡ COMNAVSOUTH "δέν διαθέτει πάντοτε ἀπαραιτήτως τόν ἐπιχειρησιακό ἔλεγχο στό Αἰγαῖο στόν COMEDEAST".

»Μετά, θά εἶχε νέα συνάντηση μέ τούς Τούρκους γιά νά τούς πιέση "νά δεχθοῦν νά παραμείνη τό καθεστώς τοῦ COMEDEAST".

»Στά τρία πρῶτα θέματα, γιά τά ὁποῖα καί μόνο ἐρωτηθήκαμε, οἱ ἑλληνικές ἀπαντήσεις ἦταν οἱ ἑξῆς:

»(α) Εἴμαστε σύμφωνοι γιά τό Disclaimer.

»(β) Σεβόμαστε, τήν ὑπογραφή μας στό MC 66/1, ὑπογραμμίζουμε ὅμως ὅτι 1) ἰσχύει μόνο γιά στρατιωτικούς σκοπούς NATO, καί 2) δέν ἐμποδίζει τήν Ἑλλάδα νά ἀσκήση τό δικαίωμα τῆς ἐπεκτάσεως τῶν χωρικῶν της ὑδάτων, ἐάν, ἐφ' ὅσον καί ὅποτε τό κρίνει σκόπιμο.

»(γ) Δεχόμαστε τήν πρότασή του ὅσον ἀφορᾶ τό cross-tell.

»Μπορεῖ δηλαδή νά λεχθῆ ὅτι ἡ συνάντηση Χαίηγκ-Ντάβου κατέληξε σέ ἀπολύτως θετικά ἀποτελέσματα. Ἀντίθετα, οἱ συζητήσεις τοῦ SACEUR μέ τόν Τοῦρκο Α'/ΓΕΕΘΑ φαίνεται νά προσέκρουσαν σέ ἀρνητική στάση τῶν Τούρκων. Τά ἀποτελέσματα τῆς δεύτερης αὐτῆς συναντήσεως δέν μᾶς ἔχουν ἀνακοινωθῆ οὔτε ἀπό τόν SACEUR οὔτε ἀπό ἄλλη πηγή. Ἀκριβῶς, ὅμως, τό γεγονός αὐτό ὅπως καί τό ὅτι ὁ SACEUR δέν δείχνει καμιά σπουδή γιά νά ξαναεπικοινωνήση μέ τόν στρατηγό Ντάβο εἶναι ἀρκετά ἐνδεικτικό τοῦ τί ἔγινε στήν Ἄγκυρα. Πάντως, ὡρισμένες πληροφορίες φέρουν ὅτι ὁ Χαίηγκ δέν ἐγκατέλειψε τήν προσπάθεια»[17].

Τό θέμα τῶν ὅρων τῆς ἐπανεντάξεως τῆς Ἑλλάδος στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ NATO ἀποτελοῦσε τό ἀντικείμενο σταθερῆς φροντίδας γιά τόν Κ. Καραμανλῆ, ἡ ὁποία καί ἀποτυπώνεται στήν ἐπικοινωνία του μέ τούς κορυφαίους ἐκπροσώπους τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας.

Σέ ἐπιστολή του πρός τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, στίς 28 Φεβρουαρίου, ὁ πρόεδρος Κάρτερ ἐπισημαίνει:

«Ἀγαπητέ κύριε πρωθυπουργέ,

»Ὅπως κατ' ἐπανάληψη διακηρύξαμε, οἱ ΗΠΑ ὑποστηρίζουν ἐνθερμα τήν ταχεῖα ἐπανένταξη τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων στήν στρατιωτική δομή τοῦ NATO. Πιστεύουμε ὅτι ἡ ἐπιστροφή τῆς Ἑλλάδος ἐνδιαφέρει πάρα πολύ ὄχι μόνο τή Συμμαχία ἀλλά καί αὐτή ταύτη τήν Ἑλλάδα.

»Μέ εὐχαρίστηση πληροφοροῦμαι ὅτι ὁ γενικός γραμματεύς κ. Λούνς ζήτησε ἀπό τόν στρατηγό Χαίηγκ, μέ τήν ἰδιότητά του ὡς ἀνωτάτου διοικητοῦ Συμμαχικῶν Δυνάμεων Εὐρώπης, νά συζητήσει μέ τούς ἁρμόδιους στρατιωτικούς ἡθύνοντες τήν ἐξεύρεση λύσεων τῶν προβλημάτων πού μέχρι τώρα παρεμπόδισαν τήν ὁλοκλήρωση τῆς διαδικασίας ἐπανεντάξεως, γιά τήν ὁποία ἔχουν συμφωνήσει τόσο ἡ Κυβέρνησή σας ὅσο καί ἡ Τουρκία.

»Θέλω νά σᾶς ἐκφράσω τή βάσιμη ἐλπίδα ὅτι ἡ προσπάθεια τοῦ στρατηγοῦ Χαίηγκ θά στεφθεῖ μέ ἐπιτυχία»[18].

Στίς 15 Μαρτίου, μέ τήν εὐκαιρία ἐπισκέψεως τοῦ ὑπουργοῦ Ἀμύνης, Ε. Ἀβέρωφ, στή Βόννη, ὁ πρωθυπουργός θά ἀπευθύνει τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή στόν καγκελλάριο Χ. Σμίτ:

«Ἀξιότιμε κύριε καγκελλάριε
καί ἀγαπητέ φίλε,

»Ἐπωφελοῦμαι τῆς ἐπισκέψεως στήν χώρα σας τοῦ ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Ἀβέρωφ γιά νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας ἐπί δύο θεμάτων, τά ὁποῖα θεωρῶ κρίσιμα καί ἐπίκαιρα.

»Καί θά ἀρχίσω ἀπό τό NATO. Θά σᾶς ἀπασχολήσω μ' αὐτό γιατί γνωρίζω τό ἐνδιαφέρον τού ἔχετε γιά τήν ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Συμμαχία. Ὅπως γνωρίζετε, ἡ ἀποχώρηση τῆς χώρας μου ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ NATO ἔγινε ἐξ αἰτίας τῆς εἰσβολῆς τῆς Τουρκίας, μέλους τῆς Συμμαχίας, στήν Κύπρο. Καί προσέφυγα στήν λύση αὐτή γιά νά ἀποτρέψω τόν πόλεμο μέ τήν Τουρκία, πού ἦταν ἡ alternative τοῦ προβλήματος. Τό Κυπριακό παραμένει ἐξ αἰτίας τῆς Τουρκίας ἀνοικτή πληγή στούς κόλπους τῆς Συμμαχίας. Παρά ταῦτα καί παρά τίς ἀντιδράσεις τῆς κοινῆς γνώμης, ἀπεφάσισα τήν ἐπανασύνδεση μέ τό στρατιωτικό σκέλος τῆς Συμμαχίας.

»Ἤδη, ἀντί ἡ ἀπόφασή μου αὐτή νά γίνει ἀνεπιφύλακτα ἀποδεκτή ἀπό μέρους ὅλων τῶν συμμάχων, ἐκκρεμεῖ ἐπί διετία περίπου λόγω ἀντιρρήσεων τῆς Τουρκίας, ἡ ὁποία θά ἔπρεπε γιά λόγους καί ἰδικῆς της ἀσφαλείας πρώτη νά χειροκροτήσει τήν ἀπόφασή μου αὐτή. Καί φτάσαμε στό παράλογο σημεῖο, ἀντί νά καλεῖται ἡ Ἑλλάς νά ἐπανέλθει στήν Συμμαχία καί νά θέτει αὐτή ὅρους γιά τήν ἐπάνοδό της, ὅπως θά ἦταν ἡ λύση τοῦ Κυπριακοῦ, νά τίθενται εἰς αὐτήν ὅροι γιά τήν ἐπάνοδό της.

»Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, κύριε καγκελλάριε, ὡς ἄνδρας πολιτικός, δέν εἶναι δυνατό νά ὑφίσταται ἡ χώρα μου, ἀλλά καί ἐγώ προσωπικῶς, τήν ταπείνωση νά ἐμφανίζομαι ὅτι ἐκλιπαρῶ τήν ἐπανασύνδεση τῆς χώρας μου στό NATO, ὅταν ἡ ἐπανασύνδεση αὐτή γίνεται πρός ὄφελος καί τῆς Συμμαχίας ἀλλά καί τῆς ἴδιας τῆς Τουρκίας.

»Γνωρίζετε, κύριε καγκελλάριε, πόσο συγκεχυμέ-

νη είναι ή διεθνής κατάσταση καί πόσο εὐαίσθητη εἶναι ἡ περιοχή τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καί τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

»Ἡ τελευταία ἐπίσκεψή μου στήν περιοχή αὐτή μέ ἔπεισε ὅτι ἄν ἡ Δύση δέν ἐφαρμόσει μιά συντονισμένη καί ρεαλιστική πολιτική στήν περιοχή αὐτή τοῦ κόσμου, θά ἀντιμετωπίσει πολύ δυσάρεστες καταστάσεις γιά τό μέλλον της.

»Γιά τούς λόγους αὐτούς εἶναι ἀναγκαία καί ἐπείγουσα ἡ διά παντός τρόπου ἐνίσχυση τῆς Συμμαχίας καί ἡ ἀποκατάσταση τῆς συνοχῆς της στήν νοτιοανατολική πτέρυγά της. Ἐγγίζει συνεπῶς τά ὅρια τοῦ παραλόγου νά ἀποκρούονται προτάσεις πού ἀποβλέπουν ἀκριβῶς στήν ἐνδυνάμωση τῆς Συμμαχίας.

»Ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές φοβοῦμαι ὅτι θά μοῦ εἶναι ἀδύνατο νά κρατήσω ἐπί μακρόν ἀκόμη χρόνον ἐκκρεμῆ τήν πρότασή μου καί νά παρατείνω τήν ταπείνωση πού ὑφίσταται ἡ χώρα μου.

»Γνωρίζετε, κύριε καγκελλάριε, πόση κατέβαλα καί καταβάλλω προσπάθεια γιά νά διευθετήσω εἰρηνικά τίς διαφορές μας μέ τήν Τουρκία. Συναντῶ ὅμως τόση ἔλλειψη κατανοήσεως ἀπό μέρους της, ὥστε νά ἀμφιβάλλω γιά τήν εἰλικρίνεια τῶν προθέσεών της. Καί αὐτό ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τήν ἀκατανόητη στάση της στό θέμα τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Συμμαχία. Καί εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον ἀκατανόητη ἡ τουρκική στάση, καθόσον οἱ ἑλληνικές προτάσεις ἔχουν υἱοθετηθεῖ τόσο ἀπό τόν στρατηγό Χαίηγκ, ὅσο καί ἀπό τήν Στρατιωτική Ἐπιτροπή τοῦ ΝΑΤΟ. Ἀλλά, ἄν ἡ Τουρκία δέν δείχνει κατανόηση, θά πρέπει νομίζω οἱ σύμμαχοι, καί ἰδίως ἡ Γερμανία καί ἡ Ἀμερική, νά ἀναζητήσουν τρόπους νά προστατεύσουν τά συμφέροντα τῆς Συμμαχίας.

»Τό δεύτερο θέμα, μέ τό ὁποῖο θά ἤθελα νά σᾶς ἀπασχολήσω εἶναι τό θέμα τῆς ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ. Χάρις καί στήν δική σας ἀποφασιστική συμπαράσταση οἱ σχετικές διαπραγματεύσεις πλησιάζουν ἤδη στό τέρμα τους. Ὑπάρχουν ἀκόμη δύο ἐκκρεμῆ σημαντικά θέματα, γιά τά ὁποῖα θά ἤθελα νά ἐπικαλεσθῶ τό προσωπικό σας ἐνδιαφέρον.

»Τό πρῶτο ἀφορᾶ τήν συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος στόν κοινοτικό προϋπολογισμό. Τό βασικό μας αἴτημα εἶναι νά βρεθοῦν δημοσιονομικές ρυθμίσεις πού νά ἐπιτρέψουν στήν Ἑλλάδα νά ἔχει οὐσιαστικό θετικό ὄφελος ἀπό τόν κοινοτικό προϋπολογισμό στό πρῶτο ἔτος τῆς ἐντάξεως.

»Τό δεύτερο θέμα ἀνάγεται στόν κοινωνικό τομέα καί συγκεκριμένα στά οἰκογενειακά ἐπιδόματα τῶν ἐργαζομένων. Θά ἦταν πολύ δύσκολο γιά τήν Κυβέρνησή μου νά δεχθεῖ στό θέμα αὐτό μεταχείριση τῶν Ἑλλήνων ἐργαζομένων στήν Γερμανία διαφορετική ἀπό ἐκείνη πού ἐπεφυλάχθη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς στά τρία μέλη πού προσεχώρησαν μέ τήν προηγούμενη διεύρυνση. Οἱ ἁρμόδιες γερμανικές ὑπηρεσίες ἔχουν ἐνημερωθεῖ πλήρως γιά τίς ἀπόψεις μας ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ.

»Τόσο τό θέμα τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅσο καί τό κοινωνικό θέμα ἔχουν περιορισμένη, σχεδόν μηδαμινή, οἰκονομική σημασία γιά τήν Κοινότητα. Ἔχουν ὅμως μεγίστη πολιτική καί ψυχολογική σημασία γιά τήν χώρα μου. Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, θά μοῦ εἶναι πολύ δυσάρεστο νά ἐμφανισθῶ στήν ἑλληνική Βουλή ἀπολογούμενος γιά τήν Συμφωνία τῆς Ἐντάξεως, ἀντί νά τήν ἐξάρω σάν γεγονός πού ἀποδεικνύει τήν ἀλληλεγγύη καί τήν συμπάθεια τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητας πρός τόν ἑλληνικό λαό.

»Ὅπως σᾶς ἔγραψα καί παλαιότερα, κύριε καγκελλάριε, θά ἦταν χρήσιμο τόσο γιά τήν Κυβέρνησή μου, ὅσο καί γιά τήν Κοινότητα νά ἐνταχθεῖ ὁ ἑλληνικός λαός στήν εὐρωπαϊκή οἰκογένεια μέ ἐνθουσιασμό καί πίστη.

»Σᾶς ὑπενθυμίζω παλαιά σας ὑπόσχεση νά κάνετε κάποτε τίς διακοπές σας στήν Ἑλλάδα. Θά χαρῶ πολύ ἄν ἀποφασίσετε νά τίς κάνετε αὐτό τό καλοκαίρι».

Σέ ἀπάντηση τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, ὁ Γερμανός καγκελλάριος Χ. Σμίτ γράφει τά ἀκόλουθα:

«Ἀξιότιμε κύριε πρωθυπουργέ,

»ἀγαπητέ φίλε,

»Σᾶς εὐχαριστῶ διά τήν ἐπιστολήν σας ἀπό 15ης Μαρτίου, τήν ὁποίαν μοῦ παρέδωσεν ὁ ὑπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης, κ. Ἀβέρωφ.

»Ὀρθῶς ἐπισημαίνετε ὅτι ἀποδίδω σημασίαν εἰς τήν ἐπανένταξιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Βορειοατλαντικήν Συμμαχίαν. Ἐν προκειμένῳ ἀποβλέπω, ὅπως καί σεῖς, εἰς τήν ἐνίσχυσιν τῆς Συμμαχίας καί τήν ἐδραίωσιν τῆς νοτιοανατολικῆς της πτέρυγος. Διά τόν λόγον αὐτόν χαίρομαι ἰδιαιτέρως διά τήν ἀπόφασίν σας, νά ἐπανοδηγήσητε τήν χώραν σας εἰς τήν στρατιωτικήν ὀργάνωσιν παρ' ὅλας τάς ἀναφυομένας δυσχερείας. Ἐξακολουθῶ δέ νά ἐλπίζω ὅτι ὁ στρατηγός Χαίηγκ θά κατορθώσῃ, ἐπί τῇ βάσει τῆς συμφωνίας του μέ τόν ἀρχηγόν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου, κ. Ντάβον, νά ἐξεύρῃ λύσιν, ἡ ὁποία θά εἶναι ἀποδεκτή ἀπό ὅλους. Ὅπως θά σᾶς ἀνέφερεν ὁ ὑπουργός κ. Ἀβέρωφ, εἶμαι πρόθυμος νά πράξω ὅ,τι μοῦ εἶναι δυνατόν, προκειμένου ὅπως βοηθήσω πρός τοῦτο.

»Γνωρίζετε, πόσον πολύ μέ ἀνησυχοῦν αἱ διαφοραί μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας. Ἡ Ὁμοσπονδιακή Κυβέρνησις θά καταβάλῃ καί εἰς τό μέλλον προσπαθείας, διά νά ἐπιτευχθῇ ἐξομάλυνσις τῶν ἐντάσεων αὐτῶν. Φρονῶ ὅτι, ἐν τῇ συναρτήσει ταύτῃ, τυγχάνει σημαντικόν νά ὑπάρχῃ οἰκονομική σταθεροποίησις εἰς τήν Τουρκίαν.

»Εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἔνταξιν τῆς χώρας σας εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Κοινότητα γνωρίζετε ὅτι ἡ Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας ὑπεστήριξε πάντοτε σθεναρῶς μίαν κατά τό δυνατόν ταχεῖαν ἔνταξιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Κοινότητα καί ἐξακολουθεῖ νά τήν ὑποστηρίζῃ.

»Ἡ ἑλληνική ἐπιθυμία ὅπως ἐξευρεθῆ οἰκονομική λύσις, ἡ ὁποία θά ἐπιτρέπη εἰς τήν χώραν ὅπως ἀντλήση σημαντικόν ὄφελος ἀπό τόν προϋπολογισμόν τῆς Κοινότητος κατά τό πρῶτον ἔτος μετά τήν ἔνταξιν, εὑρίσκει τήν κατανόησιν καί ὑποστήριξίν μας.

»Εἰς τόν κοινωνικόν τομέα ἡ Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας εὑρίσκεται, ὅπως γνωρίζετε, συνεπείᾳ τῆς παγκοσμίου οἰκονομικῆς κρίσεως, πρό μεγάλων προβλημάτων τόσον εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τήν διάθεσιν θέσεων ἐργασίας ὅσον καί εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τήν κοινωνικήν ἐνσωμάτωσιν τῶν ξένων ἐργαζομένων καί τῶν οἰκογενειῶν των. Περί τῶν μακρυπροθέσμων προοπτικῶν καί δυσχερειῶν, αἱ ὁποῖαι προκύπτουν ἐξ αὐτοῦ συνωμίλησα λεπτομερῶς μέ τόν ὑπουργόν Ἐθνικῆς Ἀμύνης, κ. Ἀβέρωφ. Εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τά ἐκκρεμῆ συγκεκριμένα θέματα εἶμαι αἰσιόδοξος ὅτι θά ἐξεύρωμεν λύσεις, αἱ ὁποῖαι θά λαμβάνουν ἐπαρκῶς ὑπ' ὄψιν τά ἑκατέρωθεν συμφέροντά μας. Τοῦτο ἐκατορθώσαμεν κατά τήν ρύθμισιν τοῦ θέματος τῆς μεταβατικῆς περιόδου μέχρι τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐλευθέρας ἐγκαταστάσεως. Θά εἶναι δέ τοῦτο δυνατόν καί διά τό ἐπίδομα τέκνων.

»Δέν ἐπιθυμῶ νά κλείσω τήν ἐπιστολήν μου αὐτήν χωρίς νά σᾶς διαβεβαιώσω μετ' ἐμφάσεως ὅτι ἡ Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας θά συμβάλη καί εἰς τό μέλλον εἰς τήν ἀπρόσκοπτον εἴσοδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Κοινότητα μέ βάσιν μίαν σχέσιν ἑταίρων καί τήν ἀλληλεγγύην.

»Μέ ἰδιαίτερη χαρά θά ἀποδεχόμην τήν φιλικήν σας πρόταση νά περάσω τίς διακοπές μου εἰς τήν Ἑλλάδα. Φοβοῦμαι ἐν τούτοις ὅτι οὔτε καί κατά τό θέρος αὐτό θά καταστῆ τοῦτο δυνατόν»[19].

Ἡ ἐξέλιξη τοῦ θέματος στή διάρκεια τῶν ἀμέσως ἑπομένων ἑβδομάδων θά ἐπιβεβαιώσει τίς πιό ἀπαισιόδοξες προβλέψεις γιά τά κίνητρα καί τίς προθέσεις τῆς Ἄγκυρας. Συγκεκριμένα, θά διευκρινιστεῖ ὅτι ἡ τουρκική Κυβέρνηση ἐπιδιώκει τήν ἄμεση ὁριοθέτηση τοῦ ἐναέριου χώρου τοῦ Αἰγαίου καί τή σχετική δέσμευση τῆς Ἑλλάδος νά τήν ἀποδεχτεῖ, ὡς ὅρο γιά τήν ἄρση τῶν ἀντιρρήσεών της στό θέμα τῆς ἑλληνικῆς ἐπανόδου στό στρατιωτικό σκέλος τῆς Συμμαχίας. Ἡ ἄρνηση τῆς Ἀθήνας νά ὑποκύψει στίς τουρκικές ἀξιώσεις ἔμελλε νά ὁδηγήσει σέ νέα παράταση τῆς ἐκκρεμότητας γύρω ἀπό τό θέμα τῆς ἐπανεντάξεως[20].

6 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώνει τό Ὑπουργικό Συμβούλιο γιά τά ἀποτελέσματα τῆς πρόσφατης ἐπισκέψεώς του στή Σαουδική Ἀραβία καί τή Συρία καί ἐκθέτει τίς ἀπόψεις του γιά τήν πορεία τῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μέ τούς βαλκανικούς γείτονές της καί τήν Τουρκία. Παράλληλα, ἐπισημαίνει τήν ἀνάγκη γιά τή διατήρηση τῆς γαλήνης καί τῆς σταθερότητας στό ἐσωτερικό τῆς χώρας.

Τό ἐπίσημο εἰδησεογραφικό δελτίο ἀναφέρει τά ἀκόλουθα:

Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐνημέρωσε τά μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου κατ' ἀρχήν γιά τό ταξίδι του στή Σαουδική Ἀραβία καί στή Συρία. Ὑπογράμμισε ὅτι ἡ Μέση Ἀνατολή εἶναι αὐτή τή στιγμή ἡ πλέον εὐαίσθητη περιοχή στόν κόσμο (α) λόγω τῆς κρίσεως τοῦ πετρελαίου, (β) λόγω τῶν τελευταίων γεγονότων στήν Περσία καί (γ) λόγω τῶν προβλημάτων πού συνδέονται μέ τήν περιοχή.

Εἰδικώτερα, ὡς πρός τήν ἐπίσκεψή του στή Σαουδική Ἀραβία, ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι εἶχε δύο πλευρές: (α) Τήν πολιτική, ἡ ὁποία ἀποσκοποῦσε στήν ἐνημέρωση τῶν συνομιλητῶν του γιά τήν οὐσία καί τίς πραγματικές διαστάσεις τῶν ἐθνικῶν προβλημάτων· (β) τήν οἰκονομική, ἡ ὁποία εἶχε ὡς στόχο νά ἐξασφαλίσει καί γιά τό παρόν καί γιά τό μέλλον τήν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν μας σέ πετρέλαιο. Ὁ κ. πρωθυπουργός διαπίστωσε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀποσπάσει τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου καί ὅτι ἡ πολιτική τῆς Κυβερνήσεως ἔχει δημιουργήσει κλῖμα φιλίας, κατανοήσεως καί ἐμπιστοσύνης, τό ὁποῖο ἐπιτρέπει τήν ἀνάπτυξη στενωτέρων οἰκονομικῶν καί ἐμπορικῶν δεσμῶν. Συμπερασματικά, ὁ κ. πρωθυπουργός ὑπογράμμισε ὅτι οἱ ἐπισκέψεις του στή Σαουδική Ἀραβία καί στήν Συρία ἀπέδωσαν θετικά ἀποτελέσματα καί ἀπό πολιτικῆς καί ἀπό οἰκονομικῆς πλευρᾶς.

Ἀναφερόμενος στήν ἐπικείμενη ἐπίσκεψή του στή Γιουγκοσλαβία καί Ρουμανία, καθώς καί στό ταξίδι τοῦ προέδρου τῆς Βουλγαρίας κ. Ζίφκωφ στήν Ἀθήνα, παρετήρησε ὅτι ἡ κατάσταση στήν Βαλκανική ἐνδιαφέρει ἰδιαιτέρως τήν χώρα μας. Ὁ κ. πρωθυπουργός τόνισε ὅτι τόν τελευταῖο καιρό παρατηρεῖται ἕνας ἀνταγωνισμός μεταξύ Κίνας καί Ρωσίας στήν περιοχή, στήν ὁποία ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀναπτύξει πρωτοβουλίες γιά τή δημιουργία συνθηκῶν φιλίας, συνεργασίας καί σταθερότητος.

Ὅσον ἀφορᾶ τήν Τουρκία, διαπιστώνεται ὅτι καί αὐτή ἐπιθυμεῖ τήν ὕφεση καί ὅτι ὁ διάλογος εἶναι ἐπιθυμητός, διότι ἀποτρέπει τήν ὀξύτητα στίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν καί διευκολύνει τήν ἀναζήτηση λύσεων.

Τέλος, ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀναφέρθηκε στήν ἐσωτερική κατάσταση καί ὑπογράμμισε ὅτι τόν τελευταῖο καιρό κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως, μέ τή συμπεριφορά τους, ὑποβοηθοῦν ἀπεργιακές καί ἄλλες κινητοποιήσεις. Πρέπει, εἶπε, νά καταστεῖ γενική συνείδηση, ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά γίνονται παραχωρήσεις πέραν ἀπό τά ὅρια πού χαράσσει ἡ εἰσοδηματική πολιτική τοῦ Κράτους. Εἶναι ἀνάγκη, πρόσθεσε, νά πεισθοῦν ὅλοι καί νά κατανοήσουν ὅτι μέ πιέσεις καί ἀπεργίες δέν εἶναι δυνατόν καί δέν ἐπιτρέπεται νά γίνονται παραχωρήσεις εἰς βάρος τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος. Καί, ἀκόμη, νά ἀντιληφθοῦν ὅλοι, ὅτι ἡ ἀντιμετώπιση τῶν ἐξωτερικῶν προβλημάτων τῆς χώρας προϋποθέτει τήν ἐσωτερική γαλήνη καί σταθερότητα.

7 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε τό Ὀλυμπιακό Ἀθλητικό Κέντρο τῆς Καλογρέζας καί ἐνημερώθηκε ἐπί τόπου γιά τά προβλήματα πού ἐπιβάλλεται νά ἐπιλυθοῦν, προκειμένου νά δημιουργηθεῖ ἕνας τέλειος σύγχρονος χῶρος ἀθλητικῶν συναντήσεων.

Μέ τό σκοπό αὐτό, συγκάλεσε, στή συνέχεια,

σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑφυπουργοῦ Προεδρίας Α. Καραμανλῆ, τοῦ γενικοῦ γραμματέα Ἀθλητισμοῦ, Κ. Παπαναστασίου, καθώς καί τοῦ προέδρου τῆς ΕΟΑ, Γ. Ἀθανασιάδη, καί τῶν μελῶν του Προεδρείου τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων.

Κατά τή σύσκεψη ἐξετάστηκε εἰδικότερα, πέρα ἀπό τή γενικότερη ἀξιοποίηση τοῦ χώρου, τό θέμα τῆς κατασκευῆς τοῦ νέου Ὀλυμπιακοῦ Σταδίου, τοῦ ὁποίου τήν ἀνέγερση ἔχει ἐξαγγείλει ὁ Α. Καραμανλῆς. Σχετικά, ἐπιδείχτηκαν στόν πρωθυπουργό τέσσερις ἐναλλακτικές ἀρχιτεκτονικές λύσεις. Ἐνόψει τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἀγώνων τοῦ 1982 (πού ἀνατέθηκαν ἤδη στήν Ἑλλάδα) καί τῆς ἐξυπηρετήσεως πολλῶν διεθνῶν καί ἐσωτερικῶν ἐκδηλώσεων, καθώς καί μέ τήν προοπτική τῆς ὑποβολῆς ὑποψηφιότητας γιά τή διεξαγωγή τῶν Μεσογειακῶν Ἀγώνων, τό 1983 ἤ 1987, ἀλλά καί αὐτῶν τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ἐντολή νά συσταθεῖ ἐπιτροπή ἀπό εἰδικούς πού θά τοῦ ὑποβάλουν τάχιστα τά συμπεράσματά τους, ἀφοῦ ἀξιολογήσουν τίς δυνατές λύσεις. Ταυτόχρονα, ἔδωσε ἐντολή νά συνταχθεῖ μελέτη γιά τήν ἀξιοποίηση καί τοῦ ὑπόλοιπου χώρου τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Ἀθλητικοῦ Κέντρου, περί τό Ὀλυμπιακό Στάδιο.

Ὁ χῶρος τῶν ἐγκατατάσεων τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Ἀθλητικοῦ Κέντρου, ἐκτάσεως 950 στρεμμάτων, εἶχε ἀπαλλοτριωθεῖ μέ πρωτοβουλία τοῦ ἴδιου τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ὡς πρωθυπουργοῦ, τό 1960. Ἤδη, παράλληλα μέ τήν ἀξιοποίησή του ὡς ἑστίας διεξαγωγῆς μεγάλων διεθνῶν ἀθλητικῶν συναντήσεων, προοριζόταν, κατά τήν ἄποψη τοῦ πρωθυπουργοῦ, νά ἐπιτελέσει καί ἄλλες παράλληλες λειτουργίες. Συγκεκριμένα, σύμφωνα μέ τίς γενικές κατευθυντήριες γραμμές πού καθόρισε, θά ὄφειλε νά διατηρηθεῖ τό φυσικό περιβάλλον τοῦ πρασίνου ὅσο τό δυνατόν περισσότερο καί νά καλυφθεῖ μέ πράσινο ὁλόκληρη ἡ ἔκταση, νά γίνει ἡ καλύτερη δυνατή ἐκμετάλλευση τοῦ χώρου καί τά κτίσματα νά ἔχουν τή μεγαλύτερη δυνατή πρακτική ὠφέλεια καί τελειότητα, ὥστε μετά 10 ἤ 20 χρόνια νά μήν ἐπισημαίνονται λάθη ἤ παραλείψεις καί νά δημιουργηθοῦν ἐγκαταστάσεις πού νά χρησιμοποιοῦνται ὅλο τό χρόνο, κάθε Κυριακή, ἀλλά καί κάθε ἡμέρα, ἀπό ὅλο τόν κόσμο.

Ἡ δαπάνη τῆς κατασκευῆς τοῦ ἔργου δέν θά βαρύνει τόν κρατικό προϋπολογισμό, ἀλλά θά ἀντιμετωπιστεῖ βασικά ἀπό τά ἔσοδα τοῦ Ὀργανισμοῦ Προγνωστικῶν Ποδοσφαίρου.

9 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Ἐνόψει τῆς κρίσεως πού ἤδη πλήττει τή διεθνῆ ἁλιεία καί πού συνοδεύεται μέ τή συνεχῆ αὔξηση τῆς καταναλώσεως, ἀποφασίζεται ἡ ἐφαρμογή νέων, περισσότερο ὀρθολογικῶν μέτρων, μέ στόχο τήν ἀξιοποίηση, μέ τήν ἐντατική ἰχθυοκαλλιέργεια, σέ κατάλληλα ἐπιλεγμένες περιοχές.

Σχετικά, ὅπως ἀνακοίνωσε ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Ι. Μπούτος, ἐπιλέχθηκε ὁ Ἀμβρακικός Κόλπος, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει ἰδανικές ὑδρολογικές καί βιολογικές συνθῆκες, ἀλλά καί διαθέτει ἀξιόλογη ὑποδομή, ἐφόσον λειτουργοῦν στίς παράκτιες περιοχές του ἰχθυοτροφεῖα — ἀπό τά παραγωγικότερα τῆς χώρας. Ἤδη, ἐγκρίθηκε πίστωση 7.000.000 δρχ., γιά τή σύνταξη μελέτης καθολικῆς ἁλιευτικῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ Ἀμβρακικοῦ Κόλπου, μέ τελικό στόχο τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς καί τή δημιουργία πρότυπων μονάδων γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ὑδατοκαλλιεργειῶν.

9 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς ἐγκρίνει τήν κατάρτιση εἰδικοῦ πενταετοῦς προγράμματος γιά τή στέγαση 14 ὑπουργείων, καθώς καί τήν ἵδρυση ὑπουργείου Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος.

Ἡ σχετική ἀνακοίνωση ἀναφέρει:

«Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Καραμανλῆς ἐνέκρινε χθές εἰδικό πενταετές πρόγραμμα στεγάσεως δημοσίων ὑπηρεσιῶν καί προέβη στήν ὁριστική ἐπιλογή τῶν καταλλήλων χώρων στήν περιοχή Ἀθηνῶν γιά τήν ἀνέγερση ἰδιοκτήτων κτιρίων 14 ὑπουργείων, τά ὁποῖα στεροῦνται στέγης. Ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς ἐπεσκέφθη αὐτοπροσώπως τούς ἐπιλεγέντας χώρους, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό καί ὑφυπουργό Οἰκονομικῶν καί ἀπό τόν ὑφυπουργό Δημοσίων Ἔργων, μέ τούς ὁποίους εἶχε προηγουμένως σύσκεψη στό γραφεῖο του.

»Ἐπί τῇ βάσει προτάσεων ὁμάδος ἐργασίας καί τροποποιήσεων πού πρότειναν οἱ ἁρμόδιοι ὑπουργοί, ἐκρίθη ὅτι δέν ἐνδείκνυται ἡ δημιουργία ἑνός διοικητικοῦ κέντρου, ἀλλά πρέπει νά προτιμηθεῖ ἡ λύση τῆς μερικῆς διασπορᾶς τῶν ὑπουργικῶν κτιρίων κατά συγκροτήματα. Ἔτσι, ἀποτρέπεται ἡ κυκλοφοριακή συμφόρηση καί ἐξασφαλίζονται οἱ προϋποθέσεις ἐπηρεασμοῦ τῆς ἀναπτύξεως πολλῶν περιοχῶν. Ἡ χωροθέτηση τῶν ὑπουργικῶν κτιρίων θά πραγματοποιηθεῖ σέ πλήρη ἐναρμόνιση πρός τό ρυθμιστικό σχέδιο, πού θά ἀναγγελθεῖ ἐντός τῶν ἡμερῶν κατά τό δυνατό ἐκτός τοῦ κέντρου τῆς πρωτευούσης, σέ βασικούς ὁδικούς ἄξονες, πολύ κοντά στήν ὑφισταμένη καί μελλοντική κυκλοφοριακή ἐξυπηρέτηση καί σέ περιοχές μέ μικρή πυκνότητα οἰκήσεως καί ἀπασχολήσεως.

»Μέ βάση τίς ἀπόψεις αὐτές ἐπελέγη ἡ περιοχή τοῦ Χολαργοῦ, ὅπου τό Δημόσιο διαθέτει 50.000 τ.μ. γιά τά ὑπουργεῖα Δημοσίων Ἔργων, Συγκοινωνιῶν καί ὑπουργεῖο Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος, ἡ περιοχή Καλογρέζας, ὅπου τό Δημόσιο διαθέτει 37.000 τ.μ. γιά τά ὑπουργεῖα Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καί Ἐμπορίου, ἡ περιοχή τοῦ Γουδιοῦ, ὅπου τό Δημόσιο διαθέτει 54.000 τ.μ. γιά τά ὑπουργεῖα Δημοσίας Τάξεως, τά ἀρχηγεῖα Χωροφυλακῆς - Ἀστυνομίας καί Πυροσβεστική Ὑπηρεσία καθώς καί βοηθητικές ὑπηρεσίες. Γιά τά ὑπουργεῖα Παιδείας,

Δημιουργία έκτεταμένου σύγχρονου χώρου αθλητικών εγκαταστάσεων στήν Καλογρέζα.

Πολιτισμοῦ καί 'Εσωτερικῶν ἐπελέγη χῶρος εἰς τήν περιοχή τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Ερυθροῦ Σταυροῦ. Γιά τό ὑπουργεῖο Γεωργίας ἡ περιοχή Τσούμπα-Λασάνι 'Αμαρουσίου, ἐκτάσεως 30.000 τ.μ. Γιά τό ὑπουργεῖο Προεδρίας θά χρησιμοποιηθεῖ καί θά διαμορφωθεῖ τό ἔναντι τῆς Βουλῆς ἀκίνητο τῆς 'Εθνικῆς Τράπεζας, γιά δέ τό ὑπουργεῖο 'Εργασίας ἡ περιοχή Ν. Φαλήρου (Πειραιῶς 52), ὅπου διατίθενται 10.000 τ.μ. Γιά τό ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης, τέλος, προβλέπεται κατ' ἀρχήν νά χρησιμοποιηθεῖ ὁ χῶρος τῶν προσφυγικῶν κατοικιῶν τῆς Λεωφόρου 'Αλεξάνδρας (5.000 τ.μ.).

»Τό ὑπουργεῖο Βιομηχανίας θά ἐγκατασταθεῖ μᾶλλον στό κτίριο τοῦ ὑπουργείου 'Εμπορίου. Γιά τό ὑπουργεῖο 'Εμπορικῆς Ναυτιλίας θά ἐπιλεγεῖ κατάλληλος χῶρος στόν Πειραιά.

»'Επί πλέον ἡ Νομαρχιακή 'Αττικῆς καί τό διαμέρισμα 'Ανατολικῆς 'Αττικῆς θά στεγασθοῦν κατ' ἀρχήν σέ κτίρια ποῦ θά ἀνεγερθοῦν σέ δημόσια κτήματα τῆς περιοχῆς 'Αγίου Θωμᾶ - 'Αμαρουσίου, τό διαμέρισμα 'Αθηνῶν σέ δημόσιο χῶρο στήν ὁδό Λαγουμιτζῆ (Ν. Κόσμος) κοντά στήν Λεωφόρο Συγγροῦ, τό διαμέρισμα Πειραιῶς σέ χῶρο τοῦ Δημοσίου στήν 'Ακτή Ποσειδῶνος, κοντά στό στάδιο Καραϊσκάκη καί τό διαμέρισμα τῆς Δυτικῆς 'Αττικῆς σέ δημόσιο χῶρο στό Αἰγάλεω, Παλαιό Πρωτοδικεῖο.

»Οἱ ὑπηρεσίες διανομαρχιακοῦ ἐπιπέδου θά στεγασθοῦν κατ' ἀρχήν στά αὐτά κτίρια μέ τά ἀντίστοιχα ὑπουργεῖα.

»Τό στεγαστικό πρόγραμμα τῶν πιό πάνω κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ὑπουργείων καί τῶν νομαρχιακῶν στήν περιοχή πρωτευούσης θά εἶναι πενταετές. 'Η δαπάνη γιά τό πιό πάνω ἔργο προβλέπεται μέ τά σημερινά δεδομένα περί τά 6 δισεκατ. δρχ., θά καλυφθεῖ δέ ἀπό ρευστοποίηση ἀκαταλλήλων γιά τήν ἐξυπηρέτηση κρατικῶν σκοπῶν ἀκινήτων τοῦ Δημοσίου, ἀπό τήν ἐξοικονόμηση τῶν καταβαλλομένων ἐνοικίων καί ἀπό μακροπρόθεσμα δάνεια ἐφ' ὅσον ὑπάρξει ἀνάγκη.

»'Η ἐτησία ἐπιβάρυνση τοῦ Δημοσίου γιά τήν στέγαση τῶν πιό πάνω ὑπηρεσιῶν ἀνέρχεται σήμερα σέ 300 ἑκατ. δρχ. περίπου τό χρόνο. Μέ τήν ὁλοκλήρωση τοῦ στεγαστικοῦ προγράμματος ἡ Δημόσια Διοίκηση θά ἀποκτήσει κατάλληλα καί εὐπρεπῆ κτίρια, τῶν ὁποίων στερεῖται ἐπί 150 καί πλέον χρόνια, ἡ παραγωγικότης τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν θά αὐξηθεῖ, οἱ περί τά δημόσια κτίρια χῶροι θά ἀναπτυχθοῦν, ὥστε νά ὑπάρξουν κατά τό δυνατόν πόλοι συμμέτρου ἀναπτύξεως στήν πρωτεύουσα καί τό Δημόσιο θά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν δαπάνη τῶν ἐνοικίων.

»'Η ἐκτέλεση τοῦ προγράμματος θά ἀνατεθεῖ στήν ἱδρυόμενη Κτηματική 'Εταιρία τοῦ Δημοσίου, γιά τήν ὁποία τό σχετικό νομοσχέδιο κατατίθεται ἐντός τῶν ἡμερῶν στήν Βουλή, ὑπό τήν ἐποπτεία τῶν οἰκείων ὑπουργείων. 'Η 'Εταιρία αὐτή θά ἔχει ἐπί πλέον ὡς ἔργο της τήν προστασία καί ἀξιοποίηση τῶν ἀκινήτων τοῦ Δημοσίου. Εἰδικότερα τήν ἀπογραφή, κτηματογράφηση καί διαχείριση τῶν ἀκινήτων τοῦ Δημοσίου, τήν ἐπιλογή τῶν καταλλήλων ἀκινήτων τοῦ Δημοσίου γιά στέγαση, τήν ἐκποίηση ἄλλων ἀκαταλλήλων καί τήν χρησιμοποίηση τοῦ προϊόντος γιά τήν χρηματοδότηση τοῦ προγράμματος, τήν ἀνταλλαγή ἀκινήτων καθώς τήν ἄσκηση πολιτικῆς γῆς καί τῶν σχηματισμῶν ἀποθεμάτων γῆς, εἰς τρόπον ὥστε νά ἐξασφαλίζονται ἐκ τῶν προτέρων ἐδάφη χρήσιμα γιά μελλοντική ἐκτέλεση ἔργων, ἐγκατάσταση οἰκισμῶν, ἐπέκταση ρυμοτομικῶν σχεδίων, προστασία παραδοσιακῶν οἰκισμῶν, μνημείων καί περιβάλλοντος καθώς καί τή διαμόρφωση ζωνῶν καλλιεργείας, κατ' ἐφαρμογή τῶν σχετικῶν προγραμμάτων τῶν ἁρμοδίων φορέων».

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

'Ο Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό νέο προεδρεῖο τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας 'Επαγγελματιῶν καί Βιοτεχνῶν 'Ελλάδος.

'Ο πρωθυπουργός συνεχάρη τά μέλη τοῦ προεδρείου καί ἐπιβεβαίωσε τό ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεως, συνέστησε νά συνεργάζονται ἁρμονικά μέ τίς ἄλλες παραγωγικές τάξεις καί τήν Κυβέρνηση, πιστεύοντας ὅτι μέ αὐτό καί μόνο τόν τρόπο προάγονται τά συμφέροντα τοῦ κλάδου τους στό πλαίσιο τοῦ γενικότερου συμφέροντος τῆς χώρας.

'Ο πρωθυπουργός τόνισε ἀκόμη ὅτι ἡ κατάσταση τοῦ τόπου σέ γενικές γραμμές εἶναι καλή, παρουσιάζει ὅμως ὁρισμένες ἀδυναμίες, ἀνάλογες μέ αὐτές πού ἀντιμετωπίζουν ὅλες οἱ χῶρες, πολλές μάλιστα ὑπό ὀξύτερη μορφή. Θά πρέπει νά μήν προσποιούμαστε ὅτι ἀγνοοῦμε τίς ἀδυναμίες αὐτές, ἀλλά νά τίς ἐπισημαίνουμε μέ θάρρος καί νά τίς ἀντιμετωπίζουμε μέ σωφροσύνη.

16-20 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

'Ο πρωθυπουργός τῆς 'Ελλάδος, Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό τῶν 'Εξωτερικῶν, Γ. Ράλλη, ἐπισκέπτεται, διαδοχικά, τή Γιουγκοσλαβία καί τή Ρουμανία καί διεξάγει σημαντικές συνομιλίες μέ τούς ἡγέτες τῶν δύο γειτονικῶν Κρατῶν.

Στό Σπλίτ τῆς Κροατίας, πρῶτο σταθμό τῆς περιοδείας του, εἶχε μακρά ἀνταλλαγή ἀπόψεων μέ τόν πρόεδρο Τίτο καί τόν ὁμοσπονδιακό πρωθυπουργό Τζουράνοβιτς, μέ ἀντικείμενο τήν προώθηση τῆς πολυμεροῦς διαβαλκανικῆς συνεργασίας, τήν ἐπωφελέστερη ἀνάπτυξη τῶν διμερῶν σχέσεων καί τή γενικότερη συμβολή στό ἔργο τῆς εἰρήνης καί τῆς συνεργασίας στό σύγχρονο κόσμο.

Στό ἐκτενές πρακτικό τῶν δύο συνομιλιῶν καταγράφηκαν τά ἀκόλουθα:

Τζουράνοβιτς: Κύριε πρωθυπουργέ, ἐπιθυμῶ νά σᾶς προσφωνήσω ἐξ ὀνόματος τῆς γιουγκοσλαβικῆς Κυβερνήσεως καί ὅλων τῶν παρόντων καί νά ἐκφράσω τήν ἱκανοποίησή μου γιά τήν ἐπίσκεψή σας. Οἱ τακτικές πολιτικές ἐπαφές μεταξύ τῶν χωρῶν μας καί μεταξύ τῶν κυβερνητικῶν παραγόντων ἐπιβεβαιώνουν τίς καλές μας σχέσεις. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ ἐπίσκεψή σας θά συμβάλει στήν προαγωγή τῆς πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καί πολιτιστικῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Εἴμαστε ἱκανοποιημέ-

νοι ἀπό τήν ἐξέλιξη των σχέσεών μας. Οἱ σχέσεις μας εἶναι καλές γιατί στηρίζονται στίς ἀρχές τῆς κυριαρχίας, ἀνεξαρτησίας καί ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας. Στίς σχέσεις αὐτές συνέβαλαν καί οἱ ἐπαφές σας, κύριε πρωθυπουργέ, μέ τόν πρόεδρο Τίτο. Κύριε πρωθυπουργέ, εἶστε ὁ φιλοξενούμενος, ἐσεῖς λοιπόν ἔχετε τόν λόγο.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά ἤθελα νά ἐκφράσω τήν χαρά μου πού βρίσκομαι στήν Γιουγκοσλαβία. Εὐχαριστῶ γιά τήν πρόσκλησή σας, πού μοῦ δίνει τήν δυνατότητα γι' αὐτή τήν ἐπίσκεψη. Ἡ ἐπίσκεψη γίνεται στόν κατάλληλο χρόνο, ὅπως εἶπε καί ὁ κ. Τζουράνοβιτς. Αὐτή τή φορά εἶναι ἡ ἑβδομη πού θά συναντήσω τόν πρόεδρο Τίτο. Δέν θά εἴχαμε αὐτές τίς συναντήσεις ἄν δέν συνέπιπταν οἱ ἀπόψεις μας. Ἡ ἐπίσκεψη εἶναι ἐπίκαιρη. Τήν καθιστᾶ ἐπίκαιρη ἡ διεθνής κατάσταση καί ἡ κατάσταση στή Μέση Ἀνατολή.*

»Συμφωνῶ μέ τόν κ. Τζουράνοβιτς ὅτι οἱ διμερεῖς σχέσεις εἶναι ἀπολύτως ἱκανοποιητικές, προπαντός στόν τομέα τῆς φιλίας, στόν οἰκονομικό, πολιτικό, καί πολιτιστικό τομέα. Δίνω σημασία στήν καλλιέργεια τῆς φιλίας, γιατί ὅταν ὑπάρχει αὐτή, τότε εἶναι δυνατό νά ἀναπτυχθοῦν οἱ σχέσεις καί στούς ἄλλους τομεῖς. Αὐτό τό κλίμα ἐμπιστοσύνης ὑπάρχει. Κι αὐτό ἐπέτρεψε νά ἀναπτυχθοῦν οἱ σχέσεις καί σ' ἄλλους τομεῖς. Ὑπάρχουν περιθώρια γιά μεγαλύτερη ἀνάπτυξη. Νά ἐξετάσουμε σέ ποιούς τομεῖς θά ἀναπτύξουμε τή συνεργασία μας. Οἱ συνομιλίες μας μέ τήν Κυβέρνηση τῆς Γιουγκοσλαβίας θά δώσουν τήν ὥθηση στήν περαιτέρω συνεργασία. Νά δοῦμε ποῦ παρουσιάζονται δυσκολίες καί καθυστερήσεις γιά νά τίς ξεπεράσουμε.

Τζουράνοβιτς: Ἀφοῦ καταλήξαμε ὅτι ἡ πολιτική συνεργασία βρίσκεται σέ ὑψηλό ἐπίπεδο, θά ἤθελα πρῶτα νά συζητήσουμε γιά τήν οἰκονομική συνεργασία. Τά τελευταῖα πέντε χρόνια, ἀπό τό 1974, ἕως τό 1978, οἱ ἐμπορικές ἀνταλλαγές μας διπλασιάστηκαν. Τό 1978 ἔφθασαν τά 250 ἑκατ. $ ΗΠΑ. Δέν πρόκειται βέβαια γιά ἐντυπωσιακό ὄγκο, πάντως εἶναι γεγονός ὅτι διευρύνονται ἀπό χρόνο σέ χρόνο. Οἱ ἀνταλλαγές μας ὅμως χαρακτηρίζονται ἀπό μιά περιορισμένη δομή καί γιά τίς δύο πλευρές. Πρέπει νά προσπαθήσουμε νά ἀναζητήσουμε τρόπους γιά τήν διεύρυνση τῆς ποικιλίας, ὥστε νά διευρύνουμε καί τίς ἀνταλλαγές. Ὑπάρχουν δυνατότητες γιά νά διευρύνουμε τίς ἀνταλλαγές τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Τά προηγούμενα χρόνια ὑπῆρξαν δυσχέρειες. Σημειώθηκε ἔλλειμμα. Τούς 10 πρώτους μῆνες τοῦ 1978 οἱ εἰσαγωγές τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀπό τήν Ἑλλάδα ἐλαττώθηκαν. Μόλις ὅμως εἴδαμε αὐτή τήν κατάσταση, πήραμε τά μέτρα μας, ὥστε τούς δύο τελευταίους μῆνες σημειώθηκαν ἑλληνικές εἰσαγωγές ὕψους 10 ἑκατ. $ ΗΠΑ κατά μήνα. Πάντως, νομίζω ὅτι τό ἔλλειμμα αὐτό δέν εἶχε δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις γιά τή χώρα σας, γιατί ἡ Ἑλλάδα ἔχει τά κέρδη ἀπό τόν τουρισμό. Ὅταν ἐρχόμασταν στό ξενοδοχεῖο σᾶς ἀνέφερα ὅτι πέρυσι εἴχατε 514.000 Γιουγκοσλάβους τουρίστες στήν Ἑλλάδα.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐγώ πάντως ἀμφισβητῶ τόν ἀριθμό. Καί προτιμῶ νά ἔχουμε ἰσοζύγιο ἰσοσκελισμένο ἀπό τίς ἐμπορικές μας ἀνταλλαγές καί ὄχι ἀπό τούς τουρίστες.*

Τζουράνοβιτς: Τά στοιχεῖα μου εἶναι ἀπό τά στοιχεῖα μας γιά τήν ἐκροή συναλλάγματος στή χώρα σας ἀπό τή Γιουγκοσλαβία. Ἐμεῖς προσπαθοῦμε νά ἰσοσκελίσουμε τίς ἀνταλλαγές μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἔχουμε τό ἴδιο πρόβλημα μέ τήν Εὐρώπη. Ὅταν τούς τό λέω, μοῦ ἀπαντοῦν ὅτι ἐσεῖς ἔχετε τούς τουρίστες. Ὁ τουρισμός ὅμως δέν εἶναι ἀσφαλής καί μόνιμη πρόσοδος. Ὑπάρχει κάποιο μικρό πρόβλημα ἐδῶ. Πρίν δύο χρόνια ὑπῆρξε τό θέμα νά ἀλλάξουμε τόν τρόπο συναλλαγῶν μας καί νά τίς κάνουμε σέ ἐλεύθερο συνάλλαγμα. Εἴχαμε τότε τό clearing. Τέθηκε λοιπόν τό ζήτημα νά ἐγκατελείψουμε τό clearing. Οἱ τεχνικοί μου σύμβουλοι εἶχαν ἐπιφυλάξεις, γιατί φοβόνταν τήν ἐξέλιξη τοῦ ἰσοζυγίου. Ἐγώ, λαμβάνοντας ὑπόψη πολιτικά κριτήρια, ἔδωσα ἐντολή νά ἐγκατελείψουμε τό clearing. Ἤθελα εὐρύ πεδίο στή συνεργασία μας. Τώρα οἱ σύμβουλοί μου, μοῦ λένε ὅτι εἶχαν αὐτοί δίκιο, κι ἐγώ ἄδικο. Βοηθεῖστε με λοιπόν γιά νά μήν μέ ἐλέγχουν οἱ συνεργάτες μου. Καί δέν λέω νά γίνει αὐτό μέτρο μέ τό μέτρο στίς ἀνταλλαγές μας, ἀλλά μέ ἀναλογία καί σιγά-σιγά.*

Τζουράνοβιτς: Πρέπει νά κλίνουμε πρός ἕνα ἰσοσκελισμένο ἰσοζύγιο ἀνταλλαγῶν. Βέβαια θά ὑπάρχουν πάντοτε διακυμάνσεις. Ἕνας περιοριστικός παράγοντας πρός αὐτή τήν κατεύθυνση εἶναι ἡ ἔλλειψη κοινοπραξίας μας, κοινῶν βιομηχανιῶν. Μέ τίς κλασικές ἐμπορικές ἀνταλλαγές δέν θά ἔχουμε βελτίωση, καί θά βρισκόμαστε στήν ἴδια κατάσταση.

Κ. Καραμανλῆς: *Νομίζω ὅτι ὁ κ. Τζουράνοβιτς τά λέει σωστά, γιατί ἔχουμε ὁμοειδῆ προϊόντα. Σ' ἐμᾶς ὑπάρχει ἐλεύθερη οἰκονομία. Μικρός μόνο τομέας ἐλέγχεται ἀπό τό Κράτος. Ὁ μεγαλύτερος τομέας ἐλέγχεται ἀπό τούς ἰδιῶτες. Θά ἐξετάσουμε τίς δυνατότητες συνεργασίας καί θά συζητήσουμε συγκεκριμένες προτάσεις μέ τούς συνεργάτες μου.*

Τζουράνοβιτς: Τέτοια θέματα συζητήθηκαν κατά τήν ἐπίσκεψη τοῦ κ. Ματκαλίεφ στήν Ἑλλάδα. Τό φθινόπωρο θά συνέλθει ἡ σύνοδος τῆς μικτῆς διυπουργικῆς ἐπιτροπῆς συνεργασίας, ὅπου θά συζητηθοῦν θέματα βιομηχανικῆς συνεργασίας. Μέχρι τότε ἄς συζητήσουν καί μελετήσουν τά σχέδια γιά τή βιομηχανική συνεργασία καί τίς κοινές ἐπενδύσεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά παρακαλοῦσα οἱ προτάσεις νά εἶναι συγκεκριμένες καί πραγματοποιήσιμες.*

Τζουράνοβιτς: Βέβαια. Ἔργα, ὄχι λόγια.

»Ἄς ἔρθουμε τώρα σ' ἕνα ἄλλο πρόβλημα οἰκονομικό, στό θέμα τοῦ πετρελαιαγωγοῦ. Ὑπάρχει τό πρόβλημα γιά τή θέση τῆς καταλήξεώς του (τέρμιναλ). Ἡ Ἑλληνική πλευρά λέει ὅτι θά εἶναι στό λιμάνι τῆς Θεσσαλονίκης.

Κ. Καραμανλῆς: *Στόν κόλπο τῆς Θεσσαλονίκης. Εἴχαμε προτείνει ἀρχικά τήν Καβάλα, γιατί ἐλπίζαμε ὅτι θά εἴχαμε πετρέλαιο. Τώρα δέν εἴμαστε αἰσιόδοξοι γιά τό πετρέλαιο τῆς Θάσου. Θά δώσω ἐντολή νά δεχτοῦμε τή λύση Θεσσαλονίκης. Μέ τή διαφορά ὅτι τό λιμάνι τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι πολύ φορτωμένο. Ὑπάρχει σχέδιο, γιά τόν εὐρωλιμένα Θεσσαλονίκης. Ἐλπίζω νά γίνει τό σχέδιο γιά τόν ἀγωγό σ' αὐτό τό λιμάνι. Σύντομα θά καθορισθεῖ ὁ χῶρος.*

Γ. Ράλλης: Μελετᾶται τό θέμα.

Κ. Καραμανλῆς: *Γίνεται δεκτή ἡ πρόταση γιά τόν ἀγωγό μέ τέρμιναλ στήν Θεσσαλονίκη. Πρόβλημα ὑπάρχει γιά τή θέση του. Τό λιμάνι εἶναι στενό. Ἔχουμε τήν πρόθεση νά ἐπισπεύσουμε τή λύση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.*

Ματκαλίεφ: Δέν ἐπιμένουμε γιά τό λιμάνι τῆς Θεσσα-

λονίκης. Ὁ δρος λιμάνι τῆς Θεσσαλονίκης ἔχει γιά μᾶς εὐρεῖα ἔννοια.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό λιμάνι εἶναι στενό. Θέλουμε νά τό μεταφέρουμε ἔξω. Ἡ θέση θά προσδιοριστεῖ ἀργότερα.*

Ματκαλίεφ: Ἄς εἶναι καί 20 χλμ. πιό ἔξω.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά δώσω ἐντολή νά ἐπισπεύσουν τόν προσδιορισμό τῆς θέσεως. Δέν θέλω νά καθυστεροῦμε. Δέν εἶναι πρόσχημα. Ἄν δέν θέλαμε, θά εἶχα τό θάρρος νά σᾶς πῶ ὄχι. Ἀλλά σᾶς λέω ναί, τό ἀποδεχόμαστε καί θά προχωρήσουμε.*

Τζουράνοβιτς: Ἐντάξει.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ συνεργάτες μου συνδέουν αὐτό τό θέμα μέ τίς ἄδειες διελεύσεως. Ὄχι βέβαια πώς λέμε κάνετε ἐκεῖνο γιά νά κάνουμε κι ἐμεῖς αὐτό. Ἀλλά ἔχουμε πρόβλημα πού μᾶς ἀπασχολεῖ. Δέν θά μπῶ σέ λεπτομέρειες. Ἄς τό συζητήσει ὁ κ. Τζουράνοβιτς μέ τούς συνεργάτες του, γιά νά ἱκανοποιήσουν ὕστερα τό αἴτημά μας. Βλέπετε ὅτι ἡ σύνδεση τῆς Ἑλλάδας μέ τήν Εὐρώπη γίνεται μέσω Γιουγκοσλαβίας. Ἔχουμε ἀνάγκη γιά 26.000 ἄδειες καί ἐσεῖς μᾶς δίνετε 22.000. Ἐπιβαρυνόμαστε οἰκονομικά ἀπό αὐτό τό ζήτημα. Ὑπάρχει ἡ συμφωνία τοῦ 1973.*

»Δέν θέλω ἀπάντηση τώρα. Νά τό ἐξετάσετε γιά νά μήν ὑπάρχει αὐτό τό παράπονό μας. Ὅταν οἱ συνεργάτες μου ἔχουν παράπονα, ἐμένα βασανίζουν.

Τζούρανοβιτς: Τό πρόβλημα ὑπάρχει. Θέλω νά σᾶς πῶ ὅτι ἡ κατάσταση τῶν δρόμων τῆς Γιουγκοσλαβίας εἶναι πάρα πολύ σοβαρή. Τό ὁδικό δίκτυο εἶναι παλιό, στενό. Δυσχεραίνονται οἱ μεταφορές, ἀκόμα καί οἱ τακτικές συγκοινωνίες. Ἔχουμε 5.000 θύματα κάθε χρόνο. Λύση στό συγκοινωνιακό πρόβλημα θά δώσει ἡ ἐθνική ὁδός, γιά τήν ὁποία οἱ ἐργασίες συνεχίζονται. Σέ πολλά σημεῖα της ἔχει γίνει ἡ διεύρυνση. Ζητήσαμε ἀπό τήν ΕΟΚ 120 ἑκατ. $ ΗΠΑ. Ἡ γιουγκοσλαβική Κυβέρνηση ἀποφάσισε νά δώσει ὑπερεγγυήσεις γιά τήν κάλυψη αὐτοῦ τοῦ δανείου. Ὑπάρχουν δυσκολίες στήν παροχή τῶν πιστώσεων. Μέ τέτοια κατάσταση, λοιπόν, δύσκολα θά ἀνταποκριθοῦμε στίς ἀξιώσεις τῶν γειτόνων μας. Θά κάνουμε ὅ,τι μποροῦμε. Φέτος θά σᾶς δώσουμε, ὅπως καί πέρυσι, 22.500 ἄδειες.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ δικοί μου θέλουν 26.000 ἄδειες. Ἄν μπορεῖτε, νά τό κάνετε. Δέν σᾶς τό θέτω σάν δρο. Ἀνοίγουμε τώρα δρόμο πρός τήν Ἰταλία. Προσπαθοῦμε ἐπίσης νά δοῦμε ἄν θά ἐξυπηρετηθοῦμε μέσω Βουλγαρίας καί Ρουμανίας, ἀλλά ἡ ἀπόφαση εἶναι μεγαλύτερη. Νά συνεκτιμήσετε καί τά ἑξῆς ἄλλα πράγματα: Κάνουμε, μέ πορθμεῖα, δρομολόγια πρός Συρία καί Σαουδική Ἀραβία, πού, ἀργότερα, θά χρησιμέψουν γιά τίς μεταφορές τῆς Γιουγκοσλαβίας πρός τήν Μ. Ἀνατολή. Νά ἔχουμε μεταξύ μας ἀμοιβαιότητα γι' αὐτό τό θέμα.*

Γ. Ράλλης: Ὑπάρχουν αὐτή τή στιγμή ἕξι (6) πορθμεῖα. Οἱ Γιουγκοσλάβοι χρησιμοποιοῦν τή γραμμή τῆς Θεσσαλονίκης – Συρίας, πού τήν ἔχουν νοικιάσει, καί Βόλου - Συρίας. Διακινοῦνται 2.000 ὀχήματα τήν ἡμέρα.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ διακίνηση μέσω Γιουγκοσλαβίας θά εἶναι προέκταση τῆς πορθμιακῆς γραμμῆς. Νά ὑπάρχει ἀμοιβαιότητα καί νά ἐξεταστεῖ τό πρόβλημα μέ καλή διάθεση.*

Τζουράνοβιτς: Δέν ὑπάρχει μόνιμη λύση ἕως ὅτου κατασκευαστεῖ ἡ ἐθνική ὁδός. Πλησιάζουμε στό τέλος τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Γ. Ράλλης: Νά ἐξυπηρετούμαστε σέ περιόδους αἰχμῆς.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὁ κ. ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τό θέτει καλά. Ἀνεξάρτητα ἀπό τόν συνολικό ἀριθμό ἀδειῶν διελεύσεως, νά μᾶς διευκολύνετε στίς φάσεις αἰχμῆς.*

Τζουράνοβιτς: Θά μελετήσουμε αὐτή τή δυνατότητα. Ἐμεῖς σᾶς παρακαλοῦμε νά ἐξετάσετε καί τό θέμα χρήσεως τοῦ σιδηροδρόμου ἄν καί ὁ σιδηρόδρομος ἔχει τά δικά του προβλήματα. Μέ τά προβλήματα οἰκονομικῆς συνεργασίας σχετίζονται καί δύο ἀνοιχτά ζητήματα:

»α. ἡ κατάργηση τῆς θεωρήσεως στά διαβατήρια (βίζα),

»β. ἡ δυνατότητα προαγωγῆς τῆς συνεργασίας στίς παραμεθόριες περιοχές.

» Οἱ σχέσεις μας ἔχουν φθάσει σέ τέτοιο ὕψος, ὥστε νομίζω ὅτι ἡ προοπτική θετικῶν λύσεων στά προβλήματα θά συνέβαλλε στήν προώθηση τῆς συνεργασίας. Νά μελετήσουν τά προβλήματα αὐτά στή διυπουργική σύνοδο.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά τό ἐξετάσω αὐτό. Τό ζήτημα γιά τίς παραμεθόριες περιοχές συνδέεται μέ τήν ἔνταξή μας στήν ΕΟΚ, πού θά γίνει τόν Μάιο ἤ τόν Ἰούνιο. Θά πρέπει νά προσαρμοστοῦμε στίς γενικές ὑποχρεώσεις πού ἰσχύουν στήν ΕΟΚ.*

Τζουράνοβιτς: Μιᾶς καί ἀναφέρεστε στήν Κοινότητα, θά ἤθελα νά σᾶς ἐνημερώσω γιά τίς σχέσεις ΕΟΚ - Γιουγκοσλαβίας, γιατί αὐτό συνδέεται στενά μέ ὅ,τι συζητοῦμε τώρα. Στά τέλη τοῦ 1978 ἐξέπνευσε ἡ παλιά συμφωνία Γιουγκοσλαβίας - ΕΟΚ. Στίς ἀρχές τοῦ 1978 ἔγιναν οἱ πρῶτες διαπραγματεύσεις γιά τή νέα συμφωνία. Ὅμως ἡ ἐντολή τῆς Κοινότητας στούς διαπραγματευτές της δέν ἱκανοποίησε τή Γιουγκοσλαβία. Τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1978 οἱ διαπραγματεύσεις διακόπηκαν. Ὕστερα ἀπό πολλούς μῆνες τό Συμβούλιο τῆς ΕΟΚ ἔδωσε νέα ἐντολή γιά νέες διαπραγματεύσεις μέ τή Γιουγκοσλαβία. Στίς ἀρχές τοῦ Μαρτίου στελέχη τῆς ΕΟΚ μᾶς ἐπισκέφθηκαν καί μᾶς ἐνημέρωσαν γιά τή νέα ἐντολή πού ἔχει ὁρισμένες προτεραιότητες σέ σχέση μέ τίς προηγούμενες καί διευρύνει τήν κοινοτική πολιτική στίς χρηματοδοτήσεις. Δέν μᾶς ἱκανοποιοῦν ὅμως τά σχετικά μέ τίς ἐμπορικές ἀνταλλαγές. Δέν παραμερίζονται ἔτσι τά ἀρνητικά σημεῖα στήν πορεία τῶν σχέσεων Γιουγκοσλαβίας - ΕΟΚ. Ἡ νέα ἐντολή περιέχει κατάργηση τῶν τελῶν γιά τήν εἰσαγωγή τῶν γιουγκοσλαβικῶν προϊόντων στήν ΕΟΚ, ἀλλά θέτει ἀνώτατα ὅρια γιά τίς ἐμπορικές ἀνταλλαγές, ἔτσι ὥστε τό ὄφελος τελικά νά εἶναι μηδαμινό. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά οἱ νέες προτάσεις ἔχουν ρῆτρες, πού δίνουν στήν ΕΟΚ τή δυνατότητα νά ἀκυρώνει τίς ἄλλες "εὐνοϊκές" ρῆτρες.

Κ. Καραμανλῆς: *Κι ἐμεῖς ἔχουμε τό ἴδιο πρόβλημα.*

Τζουράνοβιτς: Οἱ ρῆτρες πού ἀφοροῦν στήν Γιουγκοσλαβία εἶναι πολύ σταθερές καί μόνιμες, ἐνῶ γιά τήν ΕΟΚ ἀλλάζουν ὅποτε θέλουν. Αὐτό εἶναι ἀρνητικό. Τώρα ἀναλύουμε τίς νέες προτάσεις. Ἡ συμφωνία γιά τό νέο σχέδιο θά εἶναι δύσκολη. Στά τέλη τοῦ 1976, στήν κοινή διακήρυξη ΕΟΚ - ἀναπτυσσομένων χωρῶν ἀναγνωρίστηκε εἰδικό καθεστώς γιά τήν Γιουγκοσλαβία, status ἀδέσμευτης καί μεσογειακῆς χώρας, μέλους τῆς ὁμάδας τῶν 77 ἀδέσμευτων καί ἀναπτυσσομένων χωρῶν. Αὐτό τό καθεστώς μᾶς ἔδινε μιά sui generis θέση. Θεωροῦμε ὅτι οἱ νέες προτάσεις δέν στηρίζονται σ' ἐκείνη τή διακήρυξη, πού εἶναι ἡ βάση γιά μιά νέα συμφωνία. Τά 70% τοῦ ἐλλείμματός μας προέρχεται ἀπό τίς ἀνταλλαγές μας μέ τίς χῶρες τῆς ΕΟΚ.

Κ. Καραμανλῆς: *Κι ἐμεῖς ἔχουμε τό ἴδιο πρόβλημα. Οἱ διαδικασίες στήν Κοινότητα εἶναι ἀργές. Ἔχω πεῖρα 18 ἐτῶν, ἀπό τήν ἐποχή τῆς συμφωνίας γιά τήν σύνδεση. Σ' αὐτά προσθέστε καί τήν ἐπιδείνωση τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως στήν Εὐρώπη. Διαπραγματευόμαστε δύο χρόνια γιά τήν ἔνταξη, ἀπό θέμα σέ θέμα κι ἀπό εἶδος σέ εἶδος. Ἐλπίζω σύντομα νά τελειώσουμε. Ὅταν θά εἴμαστε μέσα στήν ΕΟΚ θά εἴμαστε συνήγοροί σας. Τότε θά ἔχουμε γνώμη. Τώρα κάνουμε ὅ,τι κάνετε κι ἐσεῖς. Αὐτό τό στάδιο θά λήξει σέ τρεῖς μῆνες.*

Τζουράνοβιτς: Πιθανότατα τότε θά τεθεῖ ἕνα εἰδικό πρόβλημα. Γιατί ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος θά περιορίσει τίς οἰκονομικές σχέσεις της μέ τή Γιουγκοσλαβία. Στίς διαπραγματεύσεις της μέ τήν Κοινότητα ἡ Γιουγκοσλαβία ἐπιμένει νά μπεῖ ρήτρα πού θά ἐπιτρέπει στή χώρα μας νά ἀναπτύξει τίς οἰκονομικές σχέσεις μέ τά ἄλλα Κράτη.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἔχω ἀντίρρηση γι' αὐτό πού εἴπατε προηγουμένως. Δέν θέλουμε ἡ ἔνταξη νά περιορίσει τίς σχέσεις μας μέ τίς ἄλλες χῶρες. Ἀντίθετα, ἐπιθυμοῦμε νά μᾶς δώσει τή δυνατότητα νά αὐξήσουμε τίς ἀνταλλαγές μας ἐκτός τῶν (9) ἐννέα.*

Γ. Ράλλης: Ἡ ἔνταξη θά συμβάλει στήν ἀνάπτυξή μας, ἀλλά σίγουρα θά εὐνοήσει καί τή Γιουγκοσλαβία.

Τζουράνοβιτς: Ἐντάξει. Ἐλπίζω ὅτι ἡ συμφωνία γιά τήν ἔνταξή σας θά συμβάλει στή διεύρυνση τῆς συνεργασίας μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Γιουγκοσλαβία μέσω τῆς Ἑλλάδος θά διευρύνει τή συνεργασία της μέ τήν Εὐρώπη. Ἔχουμε ἐνδείξεις ὅτι πολλά Κράτη θέλουν νά κάνουν ἐπενδύσεις ἀκριβῶς μετά τήν ἔνταξή μας. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι οἱ συνεργάτες μου θά μελετήσουν τήν διεύρυνση συνεργασίας, ἀφοῦ τό θέλουν οἱ Κυβερνήσεις μας.*

Τζουράνοβιτς: Νά ἀναπτύξουμε τή συνεργασία καί σέ ἄλλους τομεῖς. Νά προαχθεῖ περισσότερο στόν πολιτιστικό καί μορφωτικό τομέα.

Κ. Καραμανλῆς: *Συμφωνῶ.*

Τζουράνοβιτς: Στόν τομέα τῆς διμεροῦς συνεργασίας ὑπάρχει τό θέμα τῆς μακεδονικῆς ἐθνικῆς μειονότητας.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό εἶναι ἕνα ζήτημα δυσάρεστο στίς σχέσεις μας. Γι' αὐτό καί ὅταν ἡ Γιουγκοσλαβία τό ἀνακινεῖ δημόσια, ἐγώ ἀποφεύγω νά ἀντιδράσω. Δέν κάνω οὔτε συστάσεις, οὔτε παρατηρήσεις. Ἀλλά ὅταν ἀνακινεῖται τό θέμα, τότε δέν διευκολύνεται ἡ συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Τέτοια θέματα, ὅταν ὑπάρχουν, οἱ ἄνθρωποι τά ἀφήνουν νά λυθοῦν ἀπό τόν χρόνο. Ἔχουμε τελείως ἀντίθετες ἀπόψεις. Δέν τίθεται θέμα γιά τήν Ἑλλάδα. Ἔξω ἀπό τίς συγκεκριμένες περιπτώσεις, τό ζήτημα δέν εἶναι ἐθνικό, εἶναι γεωγραφικό. Δέν συζητῶ ποιός ἔχει δίκιο καί ποιός ἄδικο. Νά μήν τό σκαλίζουμε. Ἔχουμε ἀρκετά προβλήματα καί κινδύνους, νά μήν δημιουργοῦμε προβλήματα ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχουν. Γιατί, σέ τέτοια διεθνῆ ἀτμόσφαιρα, νά συζητᾶμε τό Μακεδονικό μετά ἀπό 40 χρόνια;*

Τζουράνοβιτς: Θέλω νά πῶ τό ἑξῆς. Οἱ διαφορές μας στό πρόβλημα αὐτό δέν θά ἔπρεπε νά ἐπηρεάζουν τήν ἀνάπτυξη τῆς συνεργασίας μας. Κι οὔτε θά ἐπιθυμούσαμε τό ἐνδιαφέρον μας γιά τήν μακεδονική ἐθνική μειονότητα νά θεωρηθεῖ σάν ἐνδιαφέρον γιά ἐδαφικές παραχωρήσεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐμεῖς δέν δεχόμαστε τήν ὕπαρξη τῆς μειονότητας. Οἱ ὁμόγλωσσοι ἔχουν ἑλληνική ἐθνική συνείδηση. Εἴχαμε ἐμφύλιο πόλεμο. Ἕνας μεγάλος ἀριθμός ἀπ' αὐτούς πῆγε στά Σκόπια καί δημιουργεῖ κατά καιρούς προβλήματα. Δέν θεωρῶ σκόπιμο νά τίθεται τό θέμα. Προσέχω τόσο πολύ τό θέμα τῆς διαφυλάξεως τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν, ὥστε, ὅταν προκαλοῦμαι ἀπό δηλώσεις τῶν Σκοπίων, δέν ἀντιδρῶ δημόσια, γιατί ἀκριβῶς δέν θέλω νά ἔχουμε ἀρνητικές ἐπιδράσεις στίς σχέσεις μας.*

Τζουράνοβιτς: Συμφωνοῦμε μέ τήν πολιτική σας. Προσπαθοῦμε νά δίνουμε προσοχή στήν πολιτική τῆς καλῆς γειτονίας καί τῆς συνεργασίας καί ἐλπίζω ὅτι στά πλαίσια αὐτῆς τῆς συνεργασίας θά δημιουργήσουμε τήν ἀτμόσφαιρα πού θά ἐπιτρέψει τήν λύση τοῦ προβλήματος αὐτοῦ. Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι Κράτος πολυεθνικό καί ἔχει θέσει σέ ὀρθές βάσεις τό ἐθνικό πρόβλημα. Ὁ πρόεδρος Τίτο εἶπε πέρυσι στά Σκόπια ὅτι παρόμοια προβλήματα πρέπει νά ξεπερνιοῦνται μέ κοινή προσπάθεια, πού θά ἐπιτρέψει ἀποφυγή λανθασμένων χαρακτηρισμῶν γιά τήν μειονότητα. Μέ τήν συνεργασία αὐτή θά ἐπιλύσουμε τά προβλήματα ἐνισχύοντας τίς σχέσεις μας. Εἶναι πραγματικά σημαντικό νά διατηρήσουμε αὐτή τήν στιγμή τίς σχέσεις μας καί νά ἐνισχύσουμε τήν φιλία μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό κάνουμε τόσα χρόνια. Ἀλλά αὐτό τό θέμα μπορεῖ νά βλάψει γιατί δημιουργεῖ ἀντιδράσεις στήν Ἑλλάδα. Οἱ ἄνθρωποι καλλιεργοῦν αὐτά πού τούς ἑνώνουν καί ὑποβαθμίζουν αὐτά πού τούς διαιροῦν. Τό ζήτημα αὐτό διαιρεῖ. Ὑπάρχει τελείως διαφορετική ἐκτίμηση. Εἶναι σφάλμα πού τά Σκόπια ἀνακινοῦν αὐτό τό θέμα καί ἐπαναλαμβάνω ὅτι προκαλοῦν ἀντιδράσεις στήν Ἑλλάδα. Ἐγώ προσπαθῶ νά διαφυλάττω τίς σχέσεις μας, δέν ἀντιδρῶ ὡς Κυβέρνηση, ἀλλά ἀντιδρᾶ ἡ κοινή γνώμη.*

Τζουράνοβιτς: Δέν ὑπάρχουν διαφορές σέ θέματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς μεταξύ Βελιγραδίου καί Σκοπίων.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν προσπαθῶ νά σπείρω διχόνοια μεταξύ Βελιγραδίου καί Σκοπίων.*

Τζουράνοβιτς: Τά θέματα εἶναι κοινά καί στήν Γιουγκοσλαβία, ὡς σύνολο, καί στά Σκόπια, ὡς Δημοκρατία.

Κ. Καραμανλῆς: *Πολλές φορές συμβαίνει οἱ προκλήσεις νά προέρχονται ἀπό ἐκεῖ.*

Τζουράνοβιτς: Πραγματικά σέ ὁρισμένα σχόλια... (τόν διακόπτει ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν καί τοῦ λέει κάτι στ' αὐτί). Ὁ τύπος εἶναι ὅμοιος καί στίς δύο πλευρές. Καί μέ τήν διαπίστωση αὐτή ἄς μή συζητήσουμε ἄλλο τό πρόβλημα αὐτό.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὁ τύπος λαμβάνει ἀφορμή ἀπό ἐπίσημες ἐκδηλώσεις. Ὅσα διαιροῦν νά τά ἀφήνουμε κατά μέρος γιατί δηλητηριάζουν τίς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο Κρατῶν. Εἶναι κρῖμα. Οἱ σχέσεις μας ἦταν ὑποδειγματικές ἀνά τούς αἰῶνες. Εἶναι δύο χῶρες, μοναδικές σ' ὅλο τόν κόσμο, πού δέν εἶχαν ποτέ ἀντίθεση, πού πολέμησαν πάντοτε μαζί, πού εἶχαν κοινή τύχη. Γιατί τότε νά ἀνακινοῦμε θέματα γιά τά ὁποῖα ὑπάρχει διαφορετική ἐκτίμηση; Δέν μιλάω γιά κακή πίστη. Ἁπλῶς ὑπάρχει διαφορετική ἐκτίμηση. Δέν καταλαβαίνω, λοιπόν, γιατί νά ὑποχρεωθεῖτε ἐσεῖς νά ἐγκατελείψετε τήν δική σας θέση ἤ ἐγώ τήν δική μου.*

Τζουράνοβιτς: Σχετικά μέ τόν τύπο, θά ἤθελα νά πῶ ὅτι καί σέ σᾶς καί σέ μᾶς εἶναι ἐλεύθερος. Μπορεῖ νά ἔχει διαφορετικές ἀντιλήψεις ἀπό τήν Κυβέρνηση. Τό θέμα ὅμως τῆς Μακεδονίας καί τῆς μακεδονικῆς μειονότητας εἶ-

ναι γιά μᾶς θέμα οὐσίας: Δέν εἶναι ζήτημα πού ἔχουμε μέ τήν Ἑλλάδα. Ἡ Σοσιαλιστική Δημοκρατία τῆς Μακεδονίας καί τό μακεδονικό ἔθνος εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐπαναστάσεως στήν χώρα μας. Δέν μποροῦμε νά δεχθοῦμε ἀμφισβήτηση γιά τό ἄν ὑπάρχει μακεδονικό ἔθνος. Διαφορές μπορεῖ νά ὑπάρχουν. Δέν δείχνετε κατανόηση καί παρεξηγεῖτε τό ἐνδιαφέρον μας γιά τήν μειονότητα. Αὐτό τό πρόβλημα δέν πρέπει νά ἐπηρεάζει τίς σχέσεις μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἄν τίθεται κάθε τόσο, μοιραίως τίς ἐπηρεάζει. Καμμιά πολιτική δέν μπορεῖ νά πετύχει ὅταν βρίσκεται ἔξω ἀπό τό λαϊκό αἴσθημα. Τό Μακεδονικό ἐπί 60 χρόνια ἔχει ἀναστατώσει τήν περιοχή καί ἀποτέλεσε ἑστία ἀνωμαλίας στά Βαλκάνια. Γιατί νά συζητᾶμε γιά Μακεδονικό ὑπό τίς σημερινές διεθνεῖς συνθῆκες; Λυπᾶμαι πού στό θέμα αὐτό διαφωνοῦμε.*

Τζουράνοβιτς: Νομίζω ὅτι τά διμερῆ θέματα τελείωσαν.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶμαι Μακεδόνας. Ξέρω τό θέμα. Εἶμαι μεγαλύτερός σας καί τό ἔχω ζήσει. Δέν εἶναι ἐπίκαιρο.*

Τζουράνοβιτς: Νά ἔρθουμε στά προβλήματα πού δέν συνδέονται ἀμέσως μέ τήν διμερῆ συνεργασία. Ὑποστηρίζουμε, μέ ὅλη μας τήν καρδιά, τήν πρωτοβουλία τοῦ κ. Καραμανλῆ γιά τεχνική συνεργασία μεταξύ τῶν βαλκανικῶν χωρῶν. Ὑπάρχουν βέβαια περιορισμοί γιά τήν ὑλοποίηση αὐτῆς τῆς πρωτοβουλίας. Ὅμως αὐτές οἱ προσπάθειες ἀνταποκρίνονται στά μακροπρόθεσμα συμφέροντα ὅλων των βαλκανικῶν χωρῶν. Πῶς βλέπετε τίς προοπτικές αὐτῆς τῆς πρωτουβουλίας;

Κ. Καραμανλῆς: *Πιστεύω στήν βαλκανική συνεργασία. Ἄν προαχθεῖ, θά διευκολύνει καί τίς διμερεῖς σχέσεις. Στό γενικό πλαίσιο τῆς πολυμεροῦς συνεργασίας θά διευκολυνόταν καί ἡ ἐπίλυση τῶν διμερῶν ἐπαφῶν. Γι᾽ αὐτό ἐπιμένω πρός τήν κατεύθυνση αὐτή. Δέν προάγεται ὅμως, γιατί, ἄν καί μετά τήν διάσκεψη τῶν Ἀθηνῶν ἔγιναν προτάσεις, ἡ Βουλγαρία δέν ἐκτιμάει σωστά τήν κατάσταση. Ὅταν δῶ τόν κ. Ζίφκωφ στήν Ἑλλάδα, θά κάνω μιά τελευταία προσπάθεια νά τόν πείσω νά προσχωρήσει σ᾽ αὐτή τήν πολιτική. Εἶναι συμφέρον ὅλων μας νά ἀποφεύγουμε τίς διενέξεις καί τίς παρεμβάσεις τρίτων πού μᾶς δημιουργοῦν προβλήματα. Ἡ Ρουμανία συμφωνεῖ μ᾽ αὐτή τήν πολιτική, ὑπάρχει ὅμως διστακτικότητα, ἀπό τήν βουλγαρική πλευρά. Δέν ξέρω γιατί.*

Τζουράνοβιτς: Συμφωνοῦμε μέ τήν διαπίστωση ὅτι, ἄν ἔλειπε ἡ βουλγαρική διστακτικότητα, ἡ πρωτοβουλία αὐτή θά εἶχε καρποφορήσει.

Κ. Καραμανλῆς: *Γιατί διστάζει ἡ Βουλγαρία;*

Τζουράνοβιτς: Πιθανότατα εἶναι παρών ὁ σοβιετικός παράγοντας.

Κ. Καραμανλῆς: *Γιατί ἀντιδρᾶ ὁ σοβιετικός παράγοντας;*

Τζουράνοβιτς: Γιατί, ἄν ἡ βαλκανική συνεργασία ἦταν ὑπόθεση τῶν βαλκανικῶν λαῶν, θά ἦταν εὔκολη. Δυστυχῶς οἱ μεγάλες δυνάμεις δέν ἐπέτρεψαν ποτέ τή βαλκανική συνεργασία. Ὁ γεωπολιτικός μας χῶρος ἐπισύρει πάντοτε τήν προσοχή τῶν μεγάλων δυνάμεων.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ μεγάλοι πάντοτε ἐκμεταλλεύθηκαν τίς διαφορές μεταξύ τῶν βαλκανικῶν χωρῶν γιά νά ἐπεμβαίνουν. Γιά νά ἀπαλλαγοῦμε χρειάζονται δύο πράγματα. Πρῶτον νά μήν καλλιεργοῦμε τίς διαφορές μας καί ὕστερα νά μήν ἐπιτρέπουμε στούς τρίτους νά ἀναμειγνύονται στίς διαφορές αὐτές. Ἔτσι θά ἀλλάξει τό κλῖμα. Τόν Ἀπρίλιο θά δῶ τόν Ζίφκωφ καί θά δῶ ποῦ βρίσκεται. Πῶς ἐμφανίζεται σήμερα ὁ ρόλος τῆς ΕΣΣΔ στήν περιοχή;*

Τζουράνοβιτς: Οἱ σχέσεις τῆς Γιουγκοσλαβίας μέ τήν ΕΣΣΔ εἶναι καλές. Ὑπάρχουν βέβαια διαφορές λόγω τῶν διαφορῶν σέ θέμα διεθνῶν σχέσεων. Στόν διμερῆ τομέα ἀναπτύσσουμε τήν οἰκονομική συνεργασία καί οἱ ἀνταλλαγές μας ἔφτασαν τά 3 δισεκατ. $ ΗΠΑ. Ἔχουμε ἐπαφές καί σέ ἄλλους τομεῖς. Ὁμολογῶ ὅτι τόν τελευταῖο καιρό ὁ τύπος στήν ΕΣΣΔ ὀργίζεται λόγω τῆς θέσεως τῆς Γιουγκοσλαβίας στό θέμα τῆς Καμπότζης. Δέν μπορεῖ νά ἔχουμε ταυτόσημες ἀπόψεις μαζί τους. Ἐλπίζουμε ὅμως ὅτι οἱ παροῦσες διαφορές δέν θά ἀλλάξουν τό κλῖμα στίς διμερεῖς οἰκονομικές μας σχέσεις. Σχετικά μέ τή διαβαλκανική συνεργασία διαπιστώνουμε τήν ὕπαρξη εὐνοϊκῆς ἀτμόσφαιρας μεταξύ Γιουγκοσλαβίας καί Ἀλβανίας καί Ἀλβανίας καί Ἑλλάδος, ἄν καί ἡ Ἀλβανία ἔχει ἀρνητική στάση στό θέμα τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας.

Κ. Καραμανλῆς: *Ναί, τούς εἶχα καλέσει κι αὐτούς. Ἡ πολιτική μας ἀπέναντι στήν Ἀλβανία δείχνει πόσο εἰλικρινής εἶναι ἡ προσπάθειά μας γιά τή δημιουργία νέου κλίματος στά Βαλκάνια. Τυπικά μέ τήν Ἀλβανία βρισκόμαστε σέ ἐμπόλεμη κατάσταση· λόγω τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ δέν ἔχουμε ὑπογράψει συνθήκη εἰρήνης. Ὑπάρχουν ἐκεῖ 200.000 Ἕλληνες. Ἔχουμε σχέσεις de facto. Καλλιεργοῦμε μαζί τους σχέσεις σ᾽ ὅλους τούς τομεῖς καί ἀποφεύγουμε νά θέσουμε τό ἐθνικό θέμα, ἀκριβῶς γιά νά μήν ἀναξέονται παλιές πληγές. Οἱ σχέσεις εἶναι πολύ καλές.*

Τζουράνοβιτς: Εἶναι θετικό τό γεγονός ὅτι ἡ Ἀλβανία προσανατολίζεται γιά συνεργασία μέ τήν Ἑλλάδα καί τή Γιουγκοσλαβία. Σήμερα, ὅπως σᾶς εἶπα, προάγουμε τίς οἰκονομικές μας σχέσεις, ἐξομαλύνουμε τίς διακρατικές, ἀναπτύσσουμε τίς πολιτικές, ἔχουμε ἀνταλλαγές σέ πανεπιστημιακό ἐπίπεδο, ὑπάρχει γραμμή ἀεροπορική πού μᾶς ἑνώνει.

Κ. Καραμανλῆς: *Κι ἐμεῖς ἀνταλλάξαμε πρέσβεις, ἔχουμε σχέσεις στόν πολιτιστικό τομέα, π.χ. πρόσφατα ἦσαν στήν Ἀλβανία καθηγητές τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, καί ἔχουμε βελτιώσει τίς οἰκονομικές μας σχέσεις. Εἴχαμε διαφορές ἐθνικῆς καί ἐδαφικῆς μορφῆς. Ἄφησα τό θέμα, γιατί πιστεύω ὅτι, ἄν δημιουργηθεῖ τό κατάλληλο κλῖμα, τά ζητήματα αὐτά θά βροῦν κάποτε τή λύση τους. Γι᾽ αὐτό καί μετά τήν ἐπιστροφή μου ἀπό τό ἐξωτερικό λησμόνησα τίς διαφορές μας μέ τά ἄλλα βαλκανικά Κράτη. Ὅταν πῆγα στήν Βουλγαρία, ὁ Ζίφκωφ μοῦ εἶπε: "Σέ θαυμάζω γιά τό θάρρος σου. Σέ κάλεσα, ἀλλά δέν πίστευα ὅτι θά ἔρθεις". Γιατί σκοτωνόμαστε ἐπί 100 χρόνια.*

»Μιλάω γιά συνεργασία καί τήν ἐφαρμόζω στήν πράξη.

Τζουράνοβιτς: Ἕνα ἀκόμη θέμα: ἡ διάσκεψη τῆς ΔΑΣΕ στήν Μαδρίτη. Ἀποδίδουμε μεγάλη σημασία στήν ΔΑΣΕ καί στήν προσεχῆ διάσκεψη τῆς Μαδρίτης. Ἀξίζει νά ἀξιοποιήσουμε τήν ἀρνητική πεῖρα ἀπό τή διάσκεψη τοῦ Βελιγραδίου. Ἴσως στήν Μαδρίτη νά ἔπρεπε νά δοθεῖ ψηλότερο ἐπίπεδο. Ἴσως καί ΥΠΕΞ.

Κ. Καραμανλῆς: *Συμφωνῶ. Μέ τό πέρασμα τοῦ χρόνου τό πνεῦμα τοῦ Ἑλσίνκι ἔχει ἀμβλυνθεῖ. Γιά νά ζωντανέψει θά πρέπει νά γίνει κάτι ἐξαιρετικό, ὄχι θέμα ρουτίνας. Νά δώσουμε νέο τόνο.*

Τζουράνοβιτς: Ἴσως ἡ ΔΑΣΕ στήν Μαδρίτη, ἄν προε-

Μάρτιος 1979. Ἡ τελευταία στή μακρά σειρά συναντήσεων τοῦ Κ. Καραμανλῆ μέ τό στρατάρχη Τίτο.

τοιμασθεῖ καλά, νά δώσει τό νέο κλίμα καί νά δώσει μιά νέα πανευρωπαϊκή διάσκεψη.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά τήν ὑποστηρίξω.*

Τζουράνοβιτς: Προτείνω νά τερματίσουμε τίς συνομιλίες μέ τήν διαπίστωση ὅτι ὑπῆρξαν ἐξαιρετικά ὠφέλιμες καί ὅτι θά ἐπιβεβαιώσουν τήν πεποίθησή μας ὅτι ἡ ἐπίσκεψή σας θά συμβάλλει στήν ἐπέκταση τῆς συνεργασίας μας. Αὐτό θά εἶναι πιό σαφές αὔριο, μετά τήν συνάντησή σας μέ τόν πρόεδρο Τίτο.

Κ. Καραμανλῆς: *"Ισως νά ἦταν δυσκολότερες οἱ συνομιλίες μέ τόν κ. πρωθυπουργό ἀπ' ὅ,τι θά εἶναι μέ τόν πρόεδρο Τίτο. Γιατί τόν ξέρω καλά τόν πρόεδρο.*

Τζουράνοβιτς: Κυρίως συμφωνήσαμε, νομίζω.

Κ. Καραμανλῆς: *Κι ἐκεῖ πού συμφωνήσαμε ὅτι διαφωνήσαμε».*

Στίς 17 Μαρτίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε ἐκτεταμένη συνομιλία μέ τόν στρατάρχη Τίτο:

Τίτο: Πολλές ἀλλαγές σημειώθηκαν ἀπό τήν τελευταία συνάντησή μας. Ἡ κατάστασις χειροτέρεψε σ' ὁλόκληρο τόν κόσμο. Τό μέλλον εἶναι τελείως ἀβέβαιο. Ἡ εἰρήνη γίνεται ὅλο καί περισσότερο πιό προβληματική. Θά μποροῦσα δέ νά πῶ ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπό πολλούς ὑποκειμενικούς παράγοντες. Θά ἤθελα πάνω σ' αὐτό νά ἀκούσω τήν γνώμη σας, διότι τόν τελευταῖο καιρό ἐπισκεφθήκατε πολλές χῶρες, κυρίως τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τίς ὁποῖες ἐπισκέφθηκα ἐπίσης κι ἐγώ.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά ἀνταλλάξουμε ἀπόψεις. Ἐν τῷ μεταξύ, συμφωνῶ μαζί σας ὅτι ἡ κατάστασις στόν κόσμο ἔχει χειροτερέψει. Ὁ κόσμος ἔχει καταληφθεῖ ἀπό μία ὁμαδική τρέλλα. Δέν γνωρίζει κανένας ποιός εἶναι φίλος του καί ποιός ἐχθρός του. Ποιός ἐπιτίθεται καί γιατί. Καί ὅλα αὐτά δέν εἶναι προγραμματισμένα γιά νά μπορέσει κανείς νά ἀντιδράσει. Ὑπάρχει μία πλήρης ἀναρχία καί αὐτό ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι δέν ὑπάρχει ἱκανή ἡγεσία στόν κόσμο ἡ ὁποία θά μποροῦσε νά καθοδηγήσει τούς λαούς στό σωστό δρόμο. Στίς διεθνεῖς σχέσεις δέν ὑπάρχει εἰλικρίνεια καί θάρρος. Αὐτή τήν στιγμή ἡ διεθνής κατάστασις παίρνει μιά νέα μορφή μέ τήν ἐμφάνιση τῆς Κίνας στό διεθνές προσκήνιο. Ἀνετράπησαν οἱ προοπτικές οἱ ὁποῖες ὑπῆρχαν μετά τόν πόλεμο γιά τίς διεθνεῖς ἐξελίξεις. Αὐτό δέ εἶναι συνδεδεμένο μέ τήν ἔξοδο τῆς Κίνας στό διεθνές προσκήνιο καί μέ τόν ἀνταγωνισμό ὁ ὁποῖος σημειώνεται μεταξύ Κίνας καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Θυμᾶμαι πρό 18 ἐτῶν, ὅταν συναντηθήκαμε στό Μπριόνι, σᾶς εἶχα ρωτήσει τί θά γίνει ἄν ἡ Κίνα καί ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἀποκαταστήσουν στό μέλλον συνεργασία. Μοῦ εἴχατε ἀπαντήσει ὅτι αὐτό ἀποκλείεται καί τό γεγονός αὐτό τό θυμᾶμαι πάντοτε καί τό ἀναφέρω. Πλήν ὅμως θά ἤθελα νά κάνουμε ἐκ νέου ἐκτίμηση τῆς καταστάσεως. Πῶς βλέπετε τό θέμα αὐτό τώρα;*

Τίτο: Εἶπα πρό ὀλίγου ὅτι ἡ διεθνής κατάστασις ἔχει χειροτερέψει, διότι οἱ μεγάλες δυνάμεις προσπαθοῦν νά ἐξασφαλίσουν μεγαλύτερη ἐπιρροή. Ἐμεῖς βρισκόμαστε τώρα στά πρόθυρα ἑνός ψυχροῦ πολέμου. Τό ἔτος αὐτό θά μᾶς δείξει ἐάν θά συνεχισθεῖ αὐτή ἡ κατάστασις καί συγκεκριμένα ἄν ὁ ψυχρός πόλεμος θά λάβει νέες διαστάσεις. Ἐμεῖς, ὅπως σᾶς εἶναι γνωστό, εἴμαστε ἀδέσμευτη χώρα καί μάλιστα μία ἀπό τούς ἱδρυτάς τοῦ Κινήματος τῶν Ἀδεσμεύτων.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό τό γνωρίζω.*

Τίτο: Ἀπό τούς τρεῖς ἱδρυτάς τῶν Ἀδεσμεύτων, ὁ μόνος ἐπιζῶν εἶμαι ἐγώ. Ὁ Νέχρου καί ὁ Νάσσερ δέν ὑπάρχουν πιά. Περισσότερο ἀπό ὅλα ἐμένα μέ ἐνδιαφέρει τί ἀρκιβῶς συμβαίνει στόν χῶρο τῶν Ἀδεσμεύτων.

Κ. Καραμανλῆς: *Ναί, τά θυμᾶμαι αὐτά ἀπό τήν συνάντησή μας στήν Ρόδο. Σᾶς εἶχα μιλήσει τότε γιά τήν ἀναβίωση τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου καί μοῦ ἀπαντήσατε ὅτι ἔχετε νέα ἀποστολή: τήν ἀποστολή δημιουργίας τοῦ Κινήματος τῶν Ἀδεσμεύτων. Καί πράγματι τό ἐπιτύχατε αὐτό.*

Τίτο: Στήν ἀρχή ἤμασταν 27 Κράτη. Προσπαθήσαμε νά ἀπομακρύνουμε τόν ψυχρό πόλεμο γιά νά ἀποφευχθεῖ ἕνας τρίτος παγκόσμιος πόλεμος, διότι ἕνας τέτοιος πόλεμος θά ἦταν καταστρεπτικός καί κανένας δέν θά ἔμενε ἔξω ἀπό αὐτόν. Γι' αὐτό εἴχαμε καταβάλει μεγάλες προσπάθειες. Ὅλη τήν νύκτα συζητούσαμε γύρω ἀπό τήν ἔκκληση, τήν ὁποία ἐπρόκειτο νά ἀπευθύνουμε στίς μεγάλες δυνάμεις. Καί εἴχαμε ἀποφασίσει, ὡς πρῶτο βῆμα, νά ἀπευθύνουμε ἔκκληση γιά νά συναντηθοῦν οἱ μεγάλες δυνάμεις σέ μιά Διάσκεψη Κορυφῆς.

Κ. Καραμανλῆς: *Πλήν ὅμως, κύριε πρόεδρε, ἤθελα πάλι νά σᾶς ρωτήσω, πῶς βλέπετε τόν ἀνταγωνισμό μεταξύ Κίνας καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως;*

Τίτο: Ξέρετε, ἡ Κίνα εἶναι πολύ καθυστερημένη στόν τεχνολογικό τομέα. Ἔχει μεγάλο ὄχι μόνο ἀνθρώπινο ἀλλά καί ὑλικό δυναμικό. Πλήν ὅμως, παραμένει ἕνα γεγονός ὅτι δέν εἶναι ἀνεπτυγμένη χώρα. Ἡ Κίνα ἔχει τό αἴσθημα τῆς κατωτερότητας. Κυρίως αὐτό πηγάζει ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Στάλιν. Ὁ Στάλιν, ἐκεῖνο τόν καιρό, δέν εἶχε σέ μεγάλη ἐκτίμηση τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Κίνας καί συνεννοεῖτο περισσότερο μέ τόν Τσάγκ Κάι Σέκ. Ἀπό τότε, ἔμειναν ἀνοικτές πληγές μεταξύ Κίνας καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἀκόμη δέ καί στήν περίοδο, ὅταν ὁ κινεζικός Ἐρυθρός Στρατός πολεμοῦσε, ὁ Στάλιν συνεργαζόταν μέ τόν Τσάγκ Κάι Σέκ. Ἡ στάση ἐκείνη τοῦ Στάλιν δημιούργησε μία δυσπιστία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ἀπό τό ἔτος 1948, ἐμεῖς δεχόμασταν πολλές ἐπιθέσεις ἐκ μέρους τῶν Κινέζων. Οἱ ἐπιθέσεις αὐτές συνεχίστηκαν μέχρι 2-3 ἔτη. Ἐσεῖς γνωρίζετε τόν μακαρίτη τόν Μπίγεντιτς (τόν τέως πρωθυπουργό τῆς Γιουγκοσλαβίας). Ὅταν ἐπισκέφθηκε τήν Κίνα, ὁ Μάο τοῦ εἶπε ὅτι θά ἔπρεπε ὁ Τίτο νά ἐπισκεφθεῖ τήν Κίνα. Ἔτσι ἡ πρόσφατη ἐπίσκεψη τοῦ Χούα Κοῦο Φέγκ στήν Γιουγκοσλαβία δέν εἶναι κάποια νέα ἀπόφαση ἤ ἐφαρμογή κάποιας νέας πολιτικῆς. Πρόκειται γιά μιά ἀνταποδοτική ἐπίσκεψη στήν δική μου ἐπίσκεψη, τήν ὁποία εἶχα πραγματοποιήσει παλαιότερα. Σᾶς τονίζω ὅτι ὁ Μάο ἦταν αὐτός ὁ ὁποῖος ἐπέμενε νά πραγματοποιήσω ἐπίσκεψη στήν Κίνα. Ἐγώ ἀποδέχθηκα τήν πρόσκληση. Περί αὐτοῦ ἐνημέρωσα τόν Μπρέζνιεφ στό Κίεβο. Ἦταν κάπου πρό 5 ἐτῶν. Τοῦ εἶχα πεῖ ὅτι δέν μποροῦμε νά ἀγνοήσουμε μιά τόσο μεγάλη χώρα. Ὁ Μπρέζνιεφ τότε δέν εἶχε καμμιά ἀντίρρηση γιά τήν πραγματοποίηση τῆς ἐπισκέψεώς μου. Πρό τῆς ἐπισκέψεώς μου στήν Κίνα, ἐπισκέφθηκα τήν Μόσχα. Καί τότε δέν εἶχαν καμμιά ἀντίρρηση. Κατά τήν διάρκεια τῶν προπόσεών μας στήν Σοβιετική Ἕνωση, εἶχα παρακαλέσει προηγουμένως στίς δηλώσεις τῶν Ρώσων νά μήν ὑπάρξουν αἰχμές κατά τῆς Κίνας. Τό

ἴδιο ζήτησα καί κατά τήν διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς μου στήν Κίνα. Ὅταν ὁ Χούα Κοῦο Φέγκ ἐπισκέφθηκε τήν Γιουγκοσλαβία, τοῦ εἶπα, στίς δηλώσεις του νά μήν ἀφήσει αἰχμές κατά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Πλήν ὅμως συνέβη τό ἑξῆς παράξενο: οἱ λαοί τῆς Γιουγκοσλαβίας τόν δέχθηκαν πολύ θερμά. Τόν χαιρέτισαν παντοῦ πολύ θερμά. Αὐτή ἦταν ἡ κύρια αἰτία ἡ ὁποία ἐρέθισε τήν Σοβιετική Ἕνωση. Πλήν ὅμως, ἐκ νέου, θέλω νά τονίσω ὅτι ἡ Κίνα εἶναι πολύ καθυστερημένη χώρα. Τά τελευταῖα χρόνια ὁ Μάο Τσέ Τούγκ ἔκανε πολλές βλακίες. Βλέπετε εἶχε γεράσει. Καί σύν τοῖς ἄλλοις ἐσέρνετο ἀπό τήν τετράδα, στήν ὁποία ἦταν ἀναμεμειγμένη ἡ σύζυγός του. Ἡ Κίνα εἶχε ἕνα στρατό καί 130 στρατιωτικές Ἀκαδημίες. Ὅταν ὅμως ὁ Λίπ ἄρχισε νά καταργεῖ τούς βαθμούς στόν στρατό, ἐμείωσε σέ ἀπίστευτο βαθμό τίς στρατιωτικές Ἀκαδημίες καί ἄφησε μόνο τρεῖς ἀπό αὐτές. Τούς στρατιῶτες τούς ἔστειλε νά ἐργάζονται στά χωριά. Γι' αὐτό, αὐτοί ὀπισθοδρόμησαν στόν στρατιωτικό τομέα. Κατά τήν ἐπίσκεψή μου στήν Κίνα εἶδα ὅτι ὁ λαός δέν πεινάει. Ἀλλά αὐτό δέν εἶναι ἀρκετό. Διότι δέν ἔχει ἐξελιχθεῖ ἡ χώρα καθόλου στόν τεχνολογικό τομέα. Ὁ Χούα Κοῦο Φέγκ ἦρθε στήν Γκουγκοσλαβία νά γνωρίσει τό ἐσωτερικό μας σύστημα. Ἐνδιαφέρθηκε ἰδιαιτέρως γιά τό σύστημα αὐτοδιαχειρίσεως στήν Γιουγκοσλαβία καί γιά τήν θέση τῆς ἐργατικῆς μας τάξεως. Βάσει ἐκείνων πού εἶδε ἔκαναν ὡρισμένες μεταβολές στήν χώρα τους. Ἀσφαλῶς ἐνδιαφέρθηκε καί γιά τήν τεχνολογική μας ἐξέλιξη. Τώρα ἔχουν ἀνοίξει βέβαια καί τίς πύλες πρός τήν Δύση.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό εἶναι συνδεδεμένο μέ ἕναν ἀνταγωνισμό μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση. Καί ὅπως βλέπετε, γίνεται αἰσθητό καί στήν δική μας περιοχή. Γι' αὐτό ἀκριβῶς σᾶς ρώτησα πῶς βλέπετε ἐσεῖς αὐτή τήν κατάσταση, διότι καί στά Βαλκάνια ἐμφανίζεται αὐτός ὁ ἀνταγωνισμός.*

Τίτο: Αὐτό εἶναι πράγματι ἐπικίνδυνο. Ἡ Κίνα ἔχει συνάψει διάφορες συμφωνίες μέ τήν Ἰαπωνία καί τήν Ἀμερική.

Κ. Καραμανλῆς: *Τί νομίζετε; Φοβᾶται ἡ Κίνα ἀπό τήν Σοβιετική Ἕνωση;*

Τίτο: Φανερά δέν φαίνεται. Πλήν ὅμως φοβᾶται.

Κ. Καραμανλῆς: *Δυσαρεστήθηκε ἡ Σοβιετική Ἕνωση μέ τίς ἐπισκέψεις Κινέζων στά Βαλκάνια;*

Τίτο: Ἐγώ τούς εἶπα ὅτι δέν μποροῦμε νά τίς ἀπορρίψουμε. Αὐτό τό ἄνοιγμα τῆς Κίνας εἶναι καλό. Διότι θά γίνει πιό ἐλαστική στόν Ὀργανισμό Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί στίς ἄλλες διεθνεῖς ὀργανώσεις, διότι μέ τόν τρόπο αὐτό θά ἀναλάβει εὐθύνες. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Χούα Κοῦο Φέγκ στήν Γιουγκοσλαβία δέν θά πρέπει νά ἐκληφθεῖ σάν κάποια πράξη διασπάσεως. Ἐπίσης, ἡ Κίνα διεξήγατε συζητήσεις καί μέ τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ἰταλίας. Παλαιότερα, τέτοιες πρωτοβουλίες δέν ἀνελάμβανε. Νομίζω ὅτι αὐτό εἶναι καλό. Τώρα ἡ Κίνα ἐπετέθη κατά τοῦ Βιετνάμ. Ἐνωρίτερα ὅμως τό Βιετνάμ ἐπετέθη κατά τῆς Καμπότζης μέ 15 μεραρχίες, ἀπό τίς ὁποῖες ἔχει ἀποσύρει μόνο 3. Τώρα στήν Καμπότζη ξέσπασε ἐμφύλιος πόλεμος. Ἡ ἀντίσταση τοῦ παρτιζάνικου κινήματος στήν Καμπότζη εἶναι μεγάλη. Παρόλο πού τό καθεστώς τοῦ Πώλ Πότ δέν ἦταν καλό, ὁ λαός τῆς Καμπότζης εἶναι πολύ ὑπερήφανος καί δέν εἶναι δυνατό νά ἀνεχθεῖ μία βιετναμική κατοχή. Πλήν ὅμως, νομίζω ὅτι ἦταν σφάλμα τῆς Κίνας πού ἐπέτρεψε ἀρχικῶς στό Βιετνάμ νά καταλάβει τήν Καμπότζη. Νομίζω ὅμως ὅτι τά βαθύτερα αἴτια τῆς ἐπιθέσεως αὐτῆς ἦταν ὅτι ἡ Καμπότζη βρισκόταν ὑπό κινεζική ἐπιρροή. Ἐμεῖς φρονοῦμε ὅτι θά πρέπει νά ἀποσυρθοῦν ὅλες οἱ στρατιωτικές δυνάμεις καί ἀπό τό Βιετνάμ καί ἀπό τήν Καμπότζη.

Κ. Καραμανλῆς: *Μά αὐτό ἀκριβῶς ἀποδεικνύει ὅτι ὑπάρχει ἕνας μεγάλος ἀνταγωνισμός μεταξύ Κίνας καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ὁ ὁποῖος φαίνεται καθαρά παντοῦ. Καί πρέπει νά καταβάλουμε προσπάθειες γιά νά μήν ἐμφανισθεῖ αὐτός ὁ ἀνταγωνισμός καί στήν δική μας περιοχή.*

Τίτο: Πολύ καλή ἡ κατάσταση καί στήν Μέση Ἀνατολή. Πρέπει νά διαφυλαχθεῖ ἡ ἑνότητα τῶν Ἀδεσμεύτων χωρῶν. Δυστυχῶς ὅμως ἡ Κούβα ἀκολουθεῖ πολιτική διχασμοῦ. Καί χωρίζει τίς χῶρες στόν χῶρο τῶν Ἀδεσμεύτων σέ προοδευτικές καί ἀντιδραστικές. Ἡ Κούβα λέει ὅτι οἱ Ἀδέσμευτες χῶρες πρέπει πιό στενά νά συνδεθοῦν μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση.

Κ. Καραμανλῆς: *Μά τότε δέν πρόκειται περί ἀδεσμεύτου πολιτικῆς.*

Τίτο: Ἀκριβῶς ἔτσι εἶναι. Ἡ πολιτική μας εἶναι κατά τῆς δημιουργίας στρατοπέδων. Ἐμεῖς ἤρθαμε ἀντίθετοι μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση λόγω τῆς στάσεώς μας στό θέμα τῆς Καμπότζης μέ τό Βιετνάμ. Ὑπερασπίζουμε τίς ἀρχές μας, πάνω στίς ὁποῖες στηρίζεται ἡ πολιτική μας. Ὁ λαός μόνος του πρέπει νά ἀποφασίζει γιά τά ἐσωτερικά του καί ὄχι τρίτοι. Αὐτό εἶναι ἕνα μεῖον στίς σχέσεις μας μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση. Διότι, ἄν διασπασθεῖ ἡ ἑνότητα τῶν Ἀδεσμεύτων, θά εἶναι καταστροφικό γιά ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα. Διότι οἱ Ἀδέσμευτες χῶρες ἔχουν πολλές νίκες στόν ΟΗΕ.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ Ἀδέσμευτοι ὅμως ἔχουν καί μεγάλες ἀντιθέσεις μεταξύ τους.*

Τίτο: Αὐτό εἶναι σωστό. Θά μποροῦσαν ὅμως νά τίς ἐπιλύσουν μόνες τους μέ ἕναν εἰρηνικό τρόπο. Αὐτή τήν στιγμή οἱ ἀντιθέσεις τῶν Ἀδεσμεύτων ἐμφανίζονται σέ τρεῖς περιπτώσεις. Ἐνῶ ὁ ἀριθμός τῶν Ἀδεσμεύτων σήμερα εἶναι 87 καί πάνω ἀπό 100 ἄν λάβουμε ὑπόψη τά διάφορα ἀπελευθερωτικά κινήματα.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι ἀναμφίβολο ὅτι ἀντιπροσωπεύουν μία μεγάλη δύναμη ἡ ὁποία ὅμως ἔχει περισσότερο ἠθικό χαρακτῆρα παρά πολιτικό.*

Τίτο: Ὑπάρχουν συγκρούσεις καί ἀντιθέσεις μεταξύ τῶν Ἀδεσμεύτων, ὅπως π.χ. μεταξύ Τανζανίας καί Οὐγκάντας καί μεταξύ Βορείας καί Νοτίας Ὑεμένης. Ἀλλά γι' αὐτό φταῖνε καί οἱ μεγάλες δυνάμεις, οἱ ὁποῖες εἶναι ἀναμεμειγμένες σ' αὐτές τίς διενέξεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Νομίζω ὅμως ὅτι οἱ μεγάλες δυνάμεις δέν μποροῦν νά ἐπέμβουν ἐάν δέν τούς τό ζητοῦν οἱ ἀντίστοιχες χῶρες γιά τίς ὁποῖες μιλᾶμε. Ὡς παράδειγμα, θά σᾶς ἀναφέρω τήν Ἀλβανία ἡ ὁποία, παρ' ὅλο πού εἶναι μικρή χώρα, ἀπειλεῖ ὅλο τόν κόσμο. Πῶς βλέπετε τήν συνθήκη μεταξύ Αἰγύπτου καί Ἰσραήλ;*

Τίτο (κοφτά): Πρόκειται γιά μιά ξεχωριστή συνθήκη εἰρήνης. Ὅλες οἱ ἀραβικές χῶρες εἶναι ἀντίθετες. Νομίζω ὅτι πρόκειται περί λάθους, διότι δέν περιλαμβάνει τήν ἐπίλυση τοῦ παλαιστινιακοῦ προβλήματος.

Κ. Καραμανλῆς: *Μά θά ἔπρεπε νά ξεκινήσουν ἀπό κά-*

ποιο σημείο. Διότι αὐτή ἡ κατάστασις συνεχίζεται ἤδη ἐπί 30 χρόνια.

Τίτο: Ναί, ἀλλά αὐτό πραγματοποιεῖται χωρίς τήν συμμετοχή τῶν ἄλλων, τῆς Συρίας, τῆς Ἰορδανίας, κ.λ.π.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὁ Σαντάτ τούς κάλεσε καί αὐτοί δέν ἀνταποκρίθηκαν. Κατόπιν αὐτοῦ, ἦταν ἀναγκασμένος νά προχωρήσει στήν ἐπίλυση τοῦ θέματος αὐτοῦ, διότι ἡ Αἴγυπτος ἔχει τό μεγαλύτερο φορτίο αὐτοῦ τοῦ προβλήματος. Καί ἄν οἱ ἄλλοι δέν ἤθελαν, ἦταν ὑποχρεωμένος νά ρυθμίσει τήν κατάσταση τουλάχιστο γιά τήν χώρα του.*

Τίτο: Τήν Συρία ὅμως δέν τήν κάλεσε.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐγώ κύριε πρόεδρε, νομίζω ὅτι αὐτό τό θέμα εἶναι ἡ πιό ἐπικίνδυνη ἑστία στόν κόσμο.*

Τίτο: Συμφωνῶ ἀπόλυτα μαζί σας.

Κ. Καραμανλῆς: *Διότι μπορεῖ νά ὑπάρχουν συγκρούσεις ἰδεῶν καί ἄλλα θέματα, ἀλλά ὑπάρχει καί ἕνα πολύ σπουδαῖο θέμα, θά ἔλεγα τό σπουδαιότερο, τό ἐνεργειακό πρόβλημα.*

Τίτο: Συμφωνῶ μαζί σας ὅτι αὐτό ἀποτελεῖ κίνδυνο γιά τήν παγκόσμια εἰρήνη.

Κ. Καραμανλῆς: *Συζήτησα μέ τόν Ἄσσαντ καί τοῦ τόνισα τίς ἀνησυχίες μου, προσθέτοντας καί τήν κατάσταση στό Ἰράν. Αὐτός μοῦ εἶπε ὅτι εἶναι εὐχαριστημένος ἀπό τίς ἐξελίξεις στό Ἰράν, διότι τό Ἰράν δέν θά ὑποστηρίζει πλέον τό Ἰσραήλ καί δέν θά τό ἐφοδιάζει μέ πετρέλαιο. Τοῦ εἶπα ὅτι αὐτός καί ὁ Σαντάτ εἶναι οἱ δύο κύριοι παράγοντες οἱ ὁποῖοι θά ἔπρεπε νά καθήσουν νά τό συζητήσουν, καί νά δοῦν ποῦ βρίσκονται. Μάλιστα τοῦ τόνισα ὅτι θά εἶναι πολύ κακό καί ἐπικίνδυνο γιά τό μέτωπο τῶν Ἀράβων ἐάν ὁ Σαντάτ μόνος του ὑπογράψει τήν συνθήκη. Μοῦ ἀπάντησε ὅτι, ἐάν ὁ Σαντάτ τό κάνει αὐτό, θά ἀνατραπεῖ ἀμέσως. Ἐγώ ὅμως ἀμφιβάλλω σ' αὐτό. Ἀσφαλῶς ἐδῶ ὑπάρχει καί τό θέμα τῶν Παλαιστινίων, τά δικαιώματα τῶν ὁποίων τά ὑποστηρίζουμε καί ἐμεῖς. Πρέπει ὅμως νά ἔρθουμε καί στήν θέση τοῦ Σαντάτ, ὁ ὁποῖος ἐπί 30 χρόνια φέρει τό κύριο φορτίο τοῦ πολέμου. Στήν Αἴγυπτο εἶναι ὅλα κατεστραμμένα. Ἐπικρατεῖ μεγάλη δυστυχία. Γι' αὐτό σᾶς ρωτῶ, μέ τήν ὑπογραφή τῆς συνθήκης θά καλυτερέψει ἤ θά χειροτερέψει ἡ κατάστασις;*

Τίτο: Θά χειροτερέψει.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό δέν εἶναι καθόλου καλό. Διότι, ἐκτός τῶν ἄλλων, ὑπάρχει καί τό πρόβλημα τοῦ πετρελαίου, ἀπό τό ὁποῖο ἐξαρτᾶται ὁλόκληρος ὁ κόσμος. Αὐτό δέ τό τόνισα καί στούς Ἀμερικανούς, ὅτι τό πρόβλημα θά ὀξύνεται συνεχῶς ἐάν δέν ἐπιτευχθεῖ μία συμφωνία μεταξύ παραγωγῶν καί καταναλωτῶν πετρελαίου.*

Τίτο: Ναί, ἀλλά οἱ Ἀμερικανοί δήλωσαν ὅτι θά ὑπερασπίσουν τά συμφέροντα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στήν Μέση Ἀνατολή, ἀκόμη καί μέ ἔνοπλη ἐπέμβαση.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό δέν εἶναι καί τόσο εὔκολο. Γι' αὐτό χρειάζεται νά ἀγωνιστοῦμε. Διότι, ὄχι μόνον ἡ Ἀμερική, ἀλλά σ' αὐτό τό θέμα θά ἀναμιχθοῦν καί ἡ Εὐρώπη καί ἡ Σοβιετική Ἕνωση. Γι' αὐτό, τό θέμα τοῦ πετρελαίου θά πρέπει νά τεθεῖ ὑπό ἔλεγχο, οὕτως ὥστε μέ μία συμφωνία νά μείνουν ἱκανοποιημένοι καί οἱ παραγωγοί καί οἱ καταναλωτές. Διότι, χωρίς μία ἀσφάλεια στό θέμα τοῦ πετρελαίου, κανένας δέν μπορεῖ νά προγραμματίσει τήν οἰκονομία του. Κανένας δέν θά αἰσθάνεται ἀσφαλής, ἐάν π.χ. τό πετρέλαιο αὐξάνεται γιά 20 ἤ περισσότερο τοῖς ἑκατό ἤ ἐάν αἰφνιδίως οἱ χῶρες αὐτές ἀποφασίσουν νά μειώσουν τήν παραγωγή. Κατόπιν αὐτοῦ, τά δύο αὐτά θέματα, τό ἐνεργειακό καί τό παλαιστινιακό, θά μποροῦσαν νά προκαλέσουν μιά σύγκρουση στήν περιοχή τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καί ἀκριβῶς γιά τόν λόγο αὐτό θά πρέπει νά ληφθοῦν τά κατάλληλα μέτρα. Ἐγώ πιστεύω ὅτι στήν περίπτωση αὐτή οἱ Ἀμερικανοί ἐνήργησαν κακῶς, γιατί θά μποροῦσαν νά πιέσουν περισσότερο τό Ἰσραήλ μιά πού αὐτό ἐξαρτᾶται ἑκατό τοῖς ἑκατό ἀπό αὐτούς. Τονίζω καί πάλι ὅτι θά πρέπει νά βρεθεῖ κάποια λύση στό ἐνεργειακό πρόβλημα στήν Μέση Ἀνατολή. Δηλαδή: νά ἐπιτευχθεῖ κάποια συμφωνία ἡ ὁποία θά προστατεύει τά συμφέροντα παραγωγῶν καί καταναλωτῶν. Πιστεύω ὅτι ἐσεῖς θά μπορούσατε νά ἐξασκήσετε ἐπιρροή, γιά νά μπορέσουν οἱ ἄλλες ἀραβικές χῶρες μέ αὐτό τό πνεῦμα, νά κατανοήσουν τήν πράξη τοῦ Σαντάτ. Διότι, στό σημεῖο αὐτό, θά ἤθελα νά τονίσω ὅτι ἐκτιμῶ τό θάρρος τοῦ Σαντάτ. Γιατί, ὅπως καί νάναι, ἡ πράξη του ἀποτελεῖ ἕνα βῆμα γιά τήν ἐπίλυση τοῦ Μεσανατολικοῦ προβλήματος.*

Τίτο: Ἐγώ τούς εἶπα νά μήν ἐξωθοῦν στά ἄκρα τόν Σαντάτ. Πλήν ὅμως οἱ ἄλλες χῶρες ἀπειλοῦν ὅτι θά κάνουν ἕναν ἀποκλεισμό τοῦ Σαντάτ.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό ἐξαρτᾶται. Διότι ἄν τεθοῦν μπροστά ἀπό ἕνα τετελεσμένο γεγονός, θά ἐγκαταλείψουν τήν προσπάθεια αὐτή.*

Τίτο: Δέν θά τήν ἐγκαταλείψουν.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὑπάρχει περίπτωσις ἀνατροπῆς τοῦ Σαντάτ;*

Τίτο: Δέν ξέρω. Αὐτοί τό λένε αὐτό, ἀλλά κάνουν λογαριασμό χωρίς τόν ξενοδόχο.

Κ. Καραμανλῆς: *Πῶς βλέπετε τήν κατάσταση στά Βαλκάνια;*

Τίτο: Δέν εἶναι ἀπαισιόδοξη. Μόνο ἐμεῖς μέ τήν Βουλγαρία ἔχουμε διαφορές. Οἱ Βούλγαροι ἔγιναν τώρα ἐπιθετικώτεροι.

Κ. Καραμανλῆς: *Τά παρακολουθῶ αὐτά. Γι' αὐτό οἱ προσπάθειές μου προσανατολίζονται πρός μιά διαβαλκανική συνεργασία. Διότι πιστεύω ὅτι πολιτική σημαίνει δημιουργία ἑνός κατάλληλου κλίματος. Μέ τόν τρόπο αὐτό μποροῦν νά ἐπιλυθοῦν καί τά προβλήματα τά ὁποῖα ὑπάρχουν. Γιά ποιό λόγο ἡ Βουλγαρία δέν ἐπιθυμεῖ μία διαβαλκανική συνεργασία;*

Τίτο: Διότι εἶναι στενά συνδεδεμένη μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση.

Κ. Καραμανλῆς: *Καί γιατί ἡ Σοβιετική Ἕνωση δέν ἐπιθυμεῖ μιά τέτοια συνεργασία;*

Τίτο: Διότι θεωρεῖ τά Βαλκάνια ὡς δική της σφαῖρα ἐπιρροῆς.

Κ. Καραμανλῆς: *Ναί, ἀλλά ἐδῶ δέν πρόκειται γιά κάποια πολιτική ἕνωση. Ἐγώ, ὡς γνωστόν, ἀνήκω στήν Δύση καί τώρα μπαίνω στήν Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα, ἐσεῖς εἶστε ἀδέσμευτοι, κ.ο.κ.*

Τίτο: Πρό δύο μηνῶν μίλησα στά Σκόπια ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία δέν ἔχει ἐδαφικές βλέψεις πρός καμμιά χώρα καί ἡ πολιτική αὐτή θά συνεχισθεῖ. Ἀλλά στήν Βουλγαρία γίνεται ἤδη δημοσίως λόγος καί γράφουν ὅτι οἱ δικοί μας Μακεδόνες εἶναι Βούλγαροι.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτά τά παρακολουθῶ. Αὐτός εἶναι ἕνας χαρτοπόλεμος. Νομίζετε ὅτι ἡ Κίνα καί ἡ Σοβιετική*

Ἕνωση μπορεῖ νά ὀξύνουν τήν κατάσταση στά Βαλκάνια;

Τίτο: Μέχρι κάποιο σημεῖο ναί.

Κ. Καραμανλῆς: *Διότι, ἄν ἡ Κίνα θά ἤθελε νά ἀνησυχήσει τήν Σοβιετική Ἕνωση, μπορεῖ νά τό πράξει αὐτό στήν Ἄπω Ἀνατολή καί στά Βαλκάνια. Ἐγώ δέχθηκα τόν Κινέζο ὑπουργό Ἐξωτερικῶν. Μοῦ μίλησε ἐχθρικά γιά τήν Σοβιετική Ἕνωση. Τοῦ εἶπα ὅτι, κατά τήν διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς του στήν Ἑλλάδα, δέν θά ἐπιθυμοῦσα νά δώσει δημοσίως δηλώσεις κατά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Διότι ἐμεῖς δέν ἐπιθυμοῦμε ἀνταγωνισμό στήν περιοχή αὐτή. Στό σημεῖο αὐτό θά πρέπει νά δώσουμε ἰδιαίτερη προσοχή γιά νά μήν γίνουν τά Βαλκάνια ἐκεῖνο πού ἦσαν πρό 40 ἐτῶν. Συμφωνῶ ὅτι ἡ γενική κατάσταση δέν εἶναι καλή. Δέν εἶναι καλή οὔτε ἡ οἰκονομική, οὔτε ἡ πολιτική, οὔτε ἡ κοινωνική. Ἡ Εὐρώπη βρίσκεται σέ μία οἰκονομική κρίση. Τό ἴδιο καί ἡ Ἀμερική. Αὐτό δέ ἔχει ἐπίδραση σέ ὅλους μας. Ἐγώ, ὅπως γνωρίζετε, ὑποστηρίζω μία στενή συνεργασία μεταξύ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.*

Τίτο: Συμφωνῶ μαζί σας.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐμεῖς μέχρι τό Μάιο ἤ τόν Ἰούνιο θά γίνουμε μέλη τῆς ΕΟΚ. Καί αὐτό κατά τήν ἄποψή μου θά ἐνισχύσει τήν συνεργασία μεταξύ Ἑλλάδος καί Γιουγκοσλαβίας. Ἀσφαλῶς, ἡ Γιουγκοσλαβία ἔχει μιά δική της καθορισμένη πολιτική, ἀλλά μπορεῖ μέσω τῆς Ἑλλάδος νά μπαίνει στήν ΕΟΚ. Αὐτό ὅμως πού μέ ἀνησυχεῖ εἶναι ὅτι γενικώτερα ἡ κατάστασις δέν πάει καλά.*

Τίτο: Ἐγώ, πολλές φορές σκέφτομαι καί ἀναλύω τήν πολιτική τοῦ Κάρτερ στήν Μέση Ἀνατολή. Βεβαίως, τώρα ἐμφανίζεται πιό ἐλαστικός. Ἀλλά πολύ προσέχει τήν μία πλευρά. Ἐννοῶ τό Ἰσραήλ, τό ὁποῖο ἔχει μόνο 3,5 ἑκατομμύρια κατοίκους, ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ὑπάρχουν οἱ Ἄραβες μέ 120 ἑκατομμύρια.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό ἤδη τό τόνισα ἐγώ. Καί εἶπα ὅτι εἶναι λάθος τῶν Ἀμερικανῶν. Διότι τό Ἰσραήλ ἐξαρτᾶται ἐξ ὁλοκλήρου ἀπό τούς Ἀμερικανούς.*

Τίτο: Αὐτό εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μεγάλης πιέσεως πού ἐξασκεῖ τό λόμπυ τῶν Ἰσραηλινῶν στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες.

Κ. Καραμανλῆς: *Τώρα ὅμως εἶναι ἡ πρώτη φορά πού οἱ Ἀμερικανοί ἀποφάσισαν νά σφίξουν λίγο τό Ἰσραήλ. Οἱ Ἀμερικανοί πιστεύουν ὅτι μετά τήν συνθήκη μέ τόν Σαντάτ θά λύσουν καί τό παλαιστινιακό πρόβλημα. Οἱ ἀραβικές χῶρες ὅμως δυσπιστοῦν. Γι' αὐτό, πρέπει νά δοθοῦν ὁρισμένες ἐγγυήσεις.*

Τίτο: Ἐγώ τόν Μάιο θά ἐπισκεφθῶ τήν Σοβιετική Ἕνωση.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐγώ τόν Ὀκτώβριο, γιά πρώτη φορά.*

Τίτο: Θέλω νά ἀνταλλάξω ἀπόψεις μέ τόν Μπρέζνιεφ. Διότι εἶναι ἄνθρωπος, μέ τόν ὁποῖο μπορεῖ κανείς νά συζητήσει.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ προσωπικές ἐπαφές εἶναι πάντοτε ὠφέλιμες. Διότι δίδουν τήν εὐκαιρία νά ξεκαθαρίσει κανείς πολλές παρεξηγήσεις. Ἀποδίδετε κάποια πολιτική σημασία στήν τελευταία ἐπίσκεψη τοῦ Μπρέζνιεφ στήν Βουλγαρία;*

Τίτο: Ἔχει κάποια πολιτική σημασία. Αὐτό φαίνεται καί ἀπό τήν ἀντίδραση τῶν Βουλγάρων. Παρ' ὅλο πού εἶναι δύσκολο νά πιστέψει κανείς ὅτι ὁ Μπρέζνιεφ τούς ὠθεῖ πρός τήν κατεύθυνση αὐτή. Ἀλλά οἱ Βούλγαροι εἶναι ἐκ χαρακτῆρος τέτοιοι.

Κ. Καραμανλῆς: *Μέ τό ἄνοιγμα τῆς Κίνας ἀλλάζουν πολλά πράγματα. Διότι ἡ Σοβιετική Ἕνωση περιέρχεται σέ διεθνῆ ἀπομόνωση. Αὐτό δέν γίνεται διότι ἡ Κίνα ἀποκαθιστᾶ ἐπαφές μέ τίς εὐρωπαϊκές χῶρες. Δέν ξέρω πῶς θά ἀντιδράσει ἡ Σοβιετική Ἕνωση σ' αὐτή τήν ἀπομόνωση.*

Τίτο: Ὁ Χούα μοῦ εἶπε ὅτι ἡ Κίνα δέν ἔχει ἐδαφικές βλέψεις ἐπί τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Παλαιότερα ὅμως οἱ Κινέζοι μιλοῦσαν περί διεκδικήσεως ὡρισμένων περιοχῶν τῆς Σιβηρίας. Ἀσφαλῶς ἡ ἐπιθυμία τῆς Κίνας εἶναι νά ἐξελιχθεῖ ὅσο εἶναι δυνατόν περισσότερο.

Κ. Καραμανλῆς: *Σέ τί συνίσταται ἡ σύγκρουση μεταξύ Κίνας καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως;*

Τίτο: Στόν ἀγῶνα διά τήν ἐπικράτηση. Ἡ Κίνα εἶναι 3-4 φορές μεγαλύτερη τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἡ Σοβιετική Ἕνωσις θά ἤθελε νά ἔχει κατά κάποιο τρόπο ὁμαλές σχέσεις μέ τήν Κίνα, ἀλλά ἀντιτίθεται ἀπό τήν ἄλλη πλευρά στήν ἐπέκταση τῆς Κίνας.

Κ. Καραμανλῆς: *Βλέπετε προοπτικές κάποιας συνεργασίας μεταξύ Κίνας καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως;*

Τίτο: Ὄχι. Τό εἶχα τονίσει αὐτό καί παλαιότερα. Στό δεῖπνο τό ὁποῖο εἶχα παραθέσει πρός τιμήν τοῦ Χούα τοῦ εἶπα ὅτι θά ἦταν ὠφέλιμο νά ἀποκαταστήσει ἡ Κίνα ὁμαλές σχέσεις μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση. Ἔφυγα ἀμέσως χωρίς νά περιμένω ἀπάντηση καί τόν ἄφησα νά τό σκεφθεῖ. Αὐτό τό ἴδιο εἶπα καί στούς Ρώσους. Χωρίς ὅμως νά βρῶ ἀνταπόκριση.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἀκριβῶς διότι ὁ ἀνταγωνισμός εἶναι σκληρός.*

Κ. Καραμανλῆς: *Πῶς βλέπετε τήν κατάσταση στό Ἰράν;*

Τίτο: Ὅλες οἱ ἀραβικές χῶρες χαιρέτισαν τήν μεταβολή στό Ἰράν.

Κ. Καραμανλῆς: *Ναί αὐτό μοῦ εἶναι γνωστό. Εἶπα ὅμως σέ ὅλους, ὅταν ἐπισκέφθηκα τίς ἀραβικές χῶρες, ὅτι σπουδαιότερο γεγονός εἶναι ἡ σταθεροποίηση τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως σέ μιά χώρα καί ὄχι ὁ ἐξοπλισμός τῆς ἀντιστοίχου χώρας. Διότι αὐτό ἀποδεικνύεται καί στήν περίπτωση τοῦ Ἰράν, τό ὁποῖο εἶχε δαπανήσει τεράστια ποσά γιά ἐξοπλισμούς καί στό τέλος δέν μπόρεσε νά διατηρηθεῖ ὡς σύστημα λόγω τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως. Ὁ Ἀσσαντ μοῦ εἶπε ὅτι στήν περίπτωση τοῦ Ἰράν εἴμαστε ἱκανοποιημένοι γιατί τώρα τό Ἰράν θά εἶναι κατά τοῦ Ἰσραήλ. Αὐτός βλέπει τά γεγονότα αὐτά μέ αὐτά τά κριτήρια. Τί θά συμβεῖ ὅμως ἐάν ἐπικρατήσουν οἱ ἐξτρεμιστικές δυνάμεις τοῦ Ἰσλάμ ἤ τοῦ Μαρξισμοῦ; Διότι ὁ Χομεϊνί δέν κατόρθωσε ἀκόμη νά σταθεροποιήσει τήν κατάσταση καί εἰσαγάγει κάποιο σύστημα στήν χώρα.*

Τίτο: Ὁ Χομεϊνί καί ὁ Μπαζαργκάν συναντήθηκαν καί συμφώνησαν νά σταματήσουν οἱ ἐκτελέσεις ἀπό τίς ἐπαναστατικές ἐπιτροπές.

Κ. Καραμανλῆς: *Τί γνώμη ἔχετε, τί σημαίνει ὁ ὅρος ἰσλαμική δημοκρατία τοῦ Χομεϊνί;*

Τίτο: Δέν εἶναι κάτι τό καινούργιο. Τό ἴδιο σκέπτεται καί ὁ Καντάφι. Πιστεύει ὅτι τό Ἰσλάμ πρέπει νά εἶναι ὁ κύριος παράγοντας στήν ζωή τῆς χώρας.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό εἶναι ἕνα εἶδος κονφοϋζιο. Διότι ἡ θρησκεία δέν μπορεῖ νά ἐπιλύσει τά προβλήματα στόν*

κόσμο. Γίνονται ὅμως προσπάθειες, ἡ κίνηση αὐτή νά εἰσχωρήσει καί σέ ἄλλες χῶρες. Αὐτό ὑπάρχει στήν Αἴγυπτο, στήν Σαουδική Ἀραβία καί ἡ διόγκωσις αὐτοῦ τοῦ κινήματος θά δημιουργήσει νέα προβλήματα καί νέα ἐπιδείνωση. Καί στήν Τουρκία ὑπάρχουν τέτοια φαινόμενα.

Τίτο: Ναί, εἶναι δυνατόν. Τό Πακιστάν καί τό Ἰράν ἐγκατέλειψαν τό ΣΕΝΤΟ. Ἐξέφρασαν τήν ἐπιθυμία νά μποῦν στούς Ἀδέσμευτους. Στό ΣΕΝΤΟ παρέμεινε ἡ Ἀμερική καί ἡ...

Κ. Καραμανλῆς: *Μά ἡ Ἀμερική συμμετεῖχε στό ΣΕΝΤΟ ὡς παρατηρητής. Τό ἐγκαταλείπει καί ἡ Τουρκία. Πρέπει νά διαπιστώσουμε ὅμως ὅτι εἶναι πολύ ταραγμένη ὅλη ἐκείνη ἡ περιοχή. Καί στό Πακιστάν, πολύ κακή ἡ κατάστασις. Ἀκόμη ἄν ἐκτελέσουν καί τόν Μπούτο τότε θά ἐπέλθει ἕνας ἐμφύλιος πόλεμος στήν χώρα.*

Τίτο: Καί στήν Νότιο Ἀφρική ἡ ὅλη κατάστασις βρίσκεται σέ νεκρό σημεῖο, παρά τίς ἀποφάσεις τοῦ ΟΗΕ.

Κ. Καραμανλῆς: *Γι' αὐτό ἀκριβῶς τονίζω τήν ἀνάγκη ὅτι τουλάχιστο στήν δική μας τήν περιοχή θά πρέπει νά ἐργασθοῦμε γιά νά ἐπιτύχουμε μία σταθερότητα καί νά ἀποφεύγουμε, ὅ,τι μᾶς φέρνει σέ ἀντίθεση. Βλέπετε, λόγω τῆς ἀποσταθεροποιήσεως ἡ ὁποία ὑπάρχει στήν Τουρκία ἀνησυχεῖ καί ἡ Συρία. Ἕνα πρόσθετο πρόβλημα τῶν Τούρκων εἶναι καί τό πρόβλημα τῶν Κούρδων. Οἱ δέ ἐξελίξεις τοῦ Ἰράν εἶναι δυνατό νά ἐπιδράσουν καί στήν Τουρκία. Στήν Τουρκία ὑπάρχει πολύ καλή πολιτική καί οἰκονομική κατάσταση. Ὅπως γνωρίζετε, ἐμεῖς ἔχουμε διαφορές μέ τούς Τούρκους, τίς ὁποῖες τίς προκάλεσε ἡ Τουρκία. Καί οἱ ὁποῖες δέν ἐπιλύονται, διότι δέν ὑπάρχει σταθερή Κυβέρνηση στήν Τουρκία. Τούς καλοῦμε — παρά ταῦτα — νά ἐξετάσουν τό ἕνα ἤ τό ἄλλο πρόβλημα, στήν ἀρχή τό ἀποδέχονται καί ἐν συνεχείᾳ ἀμέσως ἀλλάζουν γνώμη. Αὐτά ὅλα προέρχονται ἀπό τήν κακή ἐσωτερική κατάσταση. Τώρα περιμένουν οἰκονομική βοήθεια ἀπό ὅλο τόν κόσμο. Τό ποσό ὅμως πού ζητοῦν δέν εἶναι δυνατό νά τούς χορηγηθεῖ. Ζητοῦν 10 δισεκατομμύρια δολλάρια γιά μιά σχετική ἐπίλυση τῶν οἰκονομικῶν τους προβλημάτων. Θά τούς δώσουν μόνο ἕνα δισεκατομμύριο. Ὁ πληθωρισμός τους κυμαίνεται κάπου στά 60-70%. Ἡ ἀνεργία τους φθάνει τά 3-3,5 ἑκατομμύρια καί πέραν αὐτοῦ ἐπικρατεῖ καί ἡ τρομοκρατία. Αὐτά τά φαινόμενα ἐμποδίζουν τήν ἀνάπτυξη ἑνός ἐποικοδομητικοῦ διαλόγου. Οἱ Τοῦρκοι θά μποροῦσαν νά δώσουν λύση στό κυπριακό πρόβλημα. Διότι αὐτοί τό δημιούργησαν. Αὐτά εἶναι τεράστια σφάλματα.*

Τίτο: Ὁ Ἐτσεβίτ ἦταν μεγάλος ἰδεαλιστής, ὅταν ἔλεγε ὅτι θά λύσει τό κυπριακό πρόβλημα μόλις ἔλθει στήν ἐξουσία.

Κ. Καραμανλῆς: *Βλέπετε ὅμως τί συμβαίνει στήν πράξη. Ὁ Βαλντχάιμ ἀδυνατεῖ νά ἐπιτύχει μία ἀνανέωση τῶν συνομιλιῶν μεταξύ τῶν δύο κοινοτήτων, λόγω τῆς τουρκικῆς ἀδιαλλαξίας. Διότι, γιά νά ἐπιστρέψουν οἱ Τοῦρκοι τήν Ἀμμόχωστο καί γιά νά ἐπιτρέψουν νά ἐπιστρέψει ἕνας ἀριθμός προσφύγων, ζητοῦν ἀπό τήν Κύπρο νά μήν προσφεύγει στό μέλλον στούς διεθνεῖς ὀργανισμούς. Αὐτό ὅμως, ὅπως γνωρίζετε, εἶναι τό μόνο δικαίωμα καί τό μόνο ὅπλο πού ἔχει μείνει στά χέρια τῶν Ἑλληνοκυπρίων. Ἡ Κύπρος στοίχισε στήν Τουρκία 2,5 δισεκατομμύρια δολλάρια. Οἱ Ἀμερικανοί, γιά νά ἀναγκάσουν τούς Τούρκους νά δώσουν κάποια λύση στό Κυπριακό, τούς ἐπέβαλαν τό ἐμπάργκο. Γιά τόν ἴδιο λόγο ἔγινε καί ἡ ἄρση τοῦ ἐμπάργκο. Τίποτα ὅμως μέχρι σήμερα δέν ἔχει ἐπιτευχθεῖ. Τούς ἔχουν καταδικάσει καί τούς καταδικάζουν ὅλοι οἱ διεθνεῖς ὀργανισμοί.*

»Οἱ δέ Κύπριοι δέχονται καί μία αὐτόνομη μορφή δημοκρατίας. Ἀκόμη δέχονται νά κρατήσουν οἱ Τοῦρκοι τό 25% τοῦ κυπριακοῦ ἐδάφους, ποσοστό τό ὁποῖο εἶναι μεγαλύτερο ἐν σχέσει μέ τόν τουρκοκυπριακό πληθυσμό τῆς νήσου. Οἱ Τοῦρκοι ὅμως δέν συμφωνοῦν μέ τίποτα. Καί αὐτό προέρχεται ἀπό τήν κακή ἐσωτερική κατάσταση.

Τίτο: Ναί αὐτό εἶναι τό κύριο αἴτιο.

Κ. Καραμανλῆς: *Τόν Ἀπρίλιο θά συναντηθῶ μέ τόν Ζίφκωφ καί θά προσπαθήσω νά τόν πείσω νά προωθήσουμε τήν διαβαλκανική συνεργασία.*

Τίτο: Πρέπει νά ἀναπτύξουμε τήν πολυμερῆ συνεργασία. Παρ' ὅλο πού, γιά νά εἶμαι εἰλικρινής, ἐγώ ἀποδίδω μεγάλη προτεραιότητα στήν ἀνάπτυξη καλῶν σχέσεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Γιουγκοσλαβίας.

Κ. Καραμανλῆς: *Ναί, ἐμεῖς ἀποτελοῦμε τόν ἄξονα. Καί πρέπει νά ἀναπτύσσουμε ὅλο καί περισσότερο τίς μεταξύ μας σχέσεις.*

Τίτο: Ἐμεῖς προσπαθοῦμε νά ἀναπτύσσουμε τίς σχέσεις μας καί μέ τήν Ἀλβανία.

Κ. Καραμανλῆς: *Καί μεῖς τό ἴδιο κάνουμε. Τώρα, οἱ σχέσεις μας μέ τήν Ἀλβανία εἶναι καλές. Παρ' ὅλο πού μέ τήν Ἀλβανία ἔχουμε παληές διαφορές. Ἐσεῖς γνωρίζετε ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχουν 150-200.000 Ἕλληνες καί συγκεκριμένα στήν Βόρειο Ἤπειρο. Τυπικά, μέ τήν Ἀλβανία βρισκόμαστε σέ ἐμπόλεμο κατάσταση, διότι δέν ἔχουμε ὑπογράψει συνθήκη εἰρήνης. Ἐγώ ὅμως μετά τήν ἐπιστροφή μου στήν Ἑλλάδα προσπάθησα νά μήν ὑποκινῶ τέτοια θέματα, ἀκριβῶς γιά τήν δημιουργία ἑνός καλοῦ κλίματος. Διότι ἡ ὑποκίνησις τῶν διαφορῶν μας θά ἐσήμαινε ἐπιδείνωση τῆς καταστάσεως.*

Τίτο: Αὐτή εἶναι πάρα πολύ σωστή πολιτική. Οἱ οἰκονομικές μας σχέσεις μέ τήν Ἀλβανία εἶναι καλές. Ἔχουμε ἰδεολογικές διαφορές.

Κ. Καραμανλῆς: *Πρέπει νά καταβάλουμε προσπάθειες γιά νά τούς συμπεριλάβουμε στό περιβάλλον μας, γιά νά μήν περιέλθουν ὑπό τήν ἐπίδραση τρίτων. Διότι, θά θυμᾶστε, ὅτι τό 1940 ἡ Ἰταλία ἐπετέθη κατά τῆς Ἑλλάδος, χρησιμοποιώντας τό ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας. Ἡ Ἀλβανία, μέχρι πρό τινος, βρισκόταν ὑπό τήν ἐπίδραση τῆς Κίνας. Γιά τούς λόγους αὐτούς πρέπει νά τήν ἐνθαρρύνουμε νά συνεργαστεῖ μαζί μας. Κατ' αὐτό τόν τρόπο ἐμεῖς ἔχουμε ἀναπτύξει τίς σχέσεις μας μέ τήν Ἀλβανία. Τώρα ἔχουμε καί ἀεροπορική σύνδεση. Κάνουμε ἀνταλλαγές καθηγητῶν πανεπιστημίου, συγκροτημάτων, κ.λ.π.*

Τίτο: Αὐτό εἶναι πολύ καλό. Καί σέ μᾶς ὑπάρχουν σημεῖα καλλιτερεύσεως τῶν μεταξύ μας σχέσεων. Μποροῦμε νά τούς βοηθήσουμε καί τούς τό εἴπαμε αὐτό, στήν κατασκευή μιᾶς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς.

Κ. Καραμανλῆς: *Ναί, χρειάζονται τήν βοήθεια, διότι, ἄν παραμείνουν ἀπομονωμένοι, δέν μποροῦν νά ἀναπτυχθοῦν*[21].

Στό κοινό ἀνακοινωθέν, μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν, ἐπισημάνθηκαν, συμπερασματικά, τά ἀκόλουθα:

«Τά δύο μέρη άπέδωσαν ίδιαίτερη προσοχή στά οίκονομικά θέματα. Έξετίμησαν θετικά τήν άνάπτυξη τῶν οίκονομικῶν σχέσεων καί ἐβεβαίωσαν τή συνεισφορά καί τό σημαντικό ρόλο τῆς μονίμου διυπουργικῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν οίκονομική συνεργασία. Τά δύο μέρη ὑπεγράμμισαν τό ἐνδιαφέρον τους νά ἰδοῦν εἰσαγόμενες νέες μορφές, ἐξελιγμένες καί σύγχρονες, οίκονομικῆς συνεργασίας, ἰδίως στούς τομεῖς τῆς βιομηχανικῆς, ἐπιστημονικῆς καί τεχνικῆς συνεργασίας.

»2. Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τή θέλησή τους νά συνεχίσουν τίς προσπάθειες γιά τήν άνάπτυξη, κατά ἰσόρροπο καί πολύμορφο τρόπο, τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν, ὅπως, ἐπίσης, καί γιά νά ἐκμεταλλευθοῦν τίς ὑπάρχουσες δυνατότητες γιά τήν άνάπτυξη τῆς συνεργασίας στούς τομεῖς τῶν συγκοινωνιῶν, τῆς ἐνεργείας καί τῆς ὑδροοικονομίας.

»3. Τά δύο μέρη ἐξέτασαν, ἐπίσης, τά ἱκανοποιητικά ἀποτελέσματα στά θέματα τοῦ πετρελαιαγωγοῦ, πού θά συνδέει τήν Ἑλλάδα μέ τήν Γιουγκοσλαβία καί τῶν ὁδικῶν μεταφορῶν τράνζιτ διά τῆς Γιουγκοσλαβίας.

»4. Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τό ἐνδιαφέρον τους γιά τήν κατασκευή διεθνῶν ὁδῶν, συμπεριλαμβανομένης τῆς κατασκευῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς διπλῆς κατευθύνσεως Νίς - γιουσκοσλαβικῶν συνόρων - ἑλληνικῶν συνόρων - Θεσσαλονίκης καί τῆς ἠλεκτροδοτήσεώς της, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σημασίας τῶν μεταφορῶν τράνζιτ καί τῶν ἀπ' εὐθείας γραμμῶν πρός τή Μέση Ἀνατολή διά τῶν δύο αὐτῶν χωρῶν.

»Ἰδιαίτερη προσοχή ἐδόθη στίς σχέσεις τῶν βαλκανικῶν χωρῶν. Οἱ δύο ἡγέτες συμφώνησαν ὅτι οἱ διμερεῖς σχέσεις κατανοήσεως τῆς συνεργασίας, καλῆς γειτονίας, ἀνταποκρίνονται στά συμφέροντα ὅλων τῶν χωρῶν τῆς περιοχῆς καί ἐξυπηρετοῦν τήν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφαλείας μέσα στήν βαλκανική χερσόνησο καί στήν Εὐρώπη.

»Τά μέρη ὑπογράμμισαν τήν ἀπόφασή τους νά ἐνθαρρύνουν τήν πολυμερῆ διαβαλκανική συνεργασία στόν οίκονομικό καί τεχνικό τομέα μέ βάση τίς ἀποφάσεις τῆς συνόδου τῶν ἐμπειρογνωμόνων τῶν βαλκανικῶν χωρῶν στήν Ἀθήνα.

»Τά δύο μέρη ἐξήτασαν τήν κατάσταση στήν Κύπρο, πού ἀποτελεῖ μιά ἀπειλή γιά τήν εἰρήνη καί τήν σταθερότητα στήν περιοχή. Ἐκηρύχθησαν ὑπέρ μιᾶς δικαίας καί διαρκοῦς λύσεως τοῦ προβλήματος πού θά ἐξησφάλιζε τήν ἀνεξαρτησία, τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα, τήν κυριαρχία καί τό ἀδέσμευτο τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, μέσα στά πλαίσια τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τοῦ ΟΗΕ.

»Τά δύο μέρη ἐκηρύχθησαν ὑπέρ τῆς συντόμου ἐπαναλήψεως τῶν διακοινοτικῶν συνομιλιῶν ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ γενικοῦ γραμματέα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

»Ὑπογραμμίζοντας τήν ἀνάγκη ἐπιλύσεως χωρίς καθυστέρηση τῆς κρίσεως τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἡ ὁποία ἀπειλεῖ σοβαρά τήν εἰρήνη στόν κόσμο, τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ὑποστήριξή τους σέ ὅλες τίς προσπάθειες πού ἀποβλέπουν σέ δικαία καί ὁλική λύση, ἡ ὁποία θά διασφαλίζει τά νομικά δικαιώματα τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ, τή διαρκῆ εἰρήνη καί τήν ἀσφάλεια σέ ὅλα τά Κράτη τῆς περιοχῆς.

»Τά δύο μέρη ὑπεγράμμισαν τή σημασία τῆς προσεχοῦς συνόδου τῆς διασκέψεως τοῦ ΟΗΕ, γιά τό δίκαιο τῆς θαλάσσης, καί ἐξέφρασαν τή θέλησή τους νά κατευθύνουν τίς προσπάθειές τους, κατά τή διάσκεψη αὐτή, πρός τήν ἐπεξεργασία γενικῶν κανόνων διεθνοῦς δικαίου στόν τομέα αὐτό, πού θά ἐγγυόνταν τήν ἐλευθερία τῆς ναυσιπλοΐας, θά ἐξασφάλιζαν τή διεθνῆ συνεργασία μέ σκοπό τήν εἰρηνική χρήση τῶν θαλασσίων καί ὑποθαλασσίων χώρων καί τήν προστασία τοῦ θαλασσίου περιβάλλοντος, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων, ἐξέφρασαν δέ τήν εὐχή, ἡ σύμβαση νά διατυπωθεῖ κατά τρόπο ἐνθαρρύνοντας τήν εἰρήνη καί τήν διεθνῆ σταθερότητα.

»Τά δύο μέρη ἐπανεβεβαίωσαν τήν προσήλωση τῶν χωρῶν τους στίς ἀρχές καί τούς ἀντικειμενικούς σκοπούς τοῦ ΟΗΕ, ἐξέφρασαν τήν ὑποστήριξή τους στίς προσπάθειες τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ γιά τή διατήρηση τῆς εἰρήνης, τῆς ἀσφάλειας, καί τῆς διεθνοῦς συνεργασίας καί ὑπεγράμμισαν τή σημασία πού ἀποδίδουν στήν ἐνίσχυση τῆς ἀποτελεσματικότητος τῶν δραστηριοτήτων του, συμπεριλαμβανομένης τῆς αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς τῶν ἀποφάσεων τοῦ ὀργανισμοῦ ἀπ' ὅλα τά Κράτη-μέλη».

Μετά τή Γιουγκοσλαβία, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε, στίς 19 Μαρτίου, τή Ρουμανία ὅπου εἶχε δύο διαδοχικές συνομιλίες μέ τόν Νικολάε Τσαουσέσκου. Ἡ συνάντηση τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ μέ τόν Ρουμάνο πρόεδρο ἔδωσε τήν εὐκαιρία νά ἐπιβεβαιωθεῖ ἡ προσήλωση τῶν δύο Κυβερνήσεων στήν ἐπιδίωξη τῆς σταθερότητας καί τῆς γαλήνης στά Βαλκάνια, ἀλλά καί στή μέγιστη δυνατή ἀπεξάρτηση τῶν χωρῶν τῆς περιοχῆς ἀπό τούς ὀξεῖς ἀνταγωνισμούς μεταξύ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Σέ συνοπτικό μνημόνιο γιά τή συνομιλία μεταξύ τῶν δύο ἡγετῶν, ἀναφέρονται τά ἑξῆς:

«Ὁ κύριος πρωθυπουργός συνηντήθη στό Βουκουρέστι μέ τόν πρόεδρο Τσαουσέσκου τήν 10ην πρωινήν τῆς 19ης Μαρτίου. Μετά ἀπό τίς σχετικές ἐκατέρωθεν φιλοφρονήσεις καί κατόπιν σχετικῆς ἐρωτήσεως τοῦ κ. Τσαουσέσκου, συνεφωνήθη νά διεξαχθεῖ ἡ συζήτηση ὑπό μορφή διαλόγου ἐπί συγκεκριμένων θεμάτων, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τήν διεθνῆ κατάσταση.

»Ὁ κ. Τσαουσέσκου ἐδέχθη τήν ἄποψη τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὅτι ἡ διεθνής κατάστασις εἶναι συγκεχυμένη, ἀλλά δέν νομίζει ὅτι δικαιολογεῖ ἀπαισιοδοξία. Ὁ κ. πρωθυπουργός, ἀντίθετα, ὑποστήριξε ὅτι ἡ διεθνής κατάστασις, ὅπως διαμορφώνεται, δικαιολογεῖ ἀνησυχίες γιά τό μέλλον. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνέπτυξε τούς λόγους στούς ὁποίους στηρίζει τίς ἀνησυχίες του, μετά δέ τήν ἀνάπτυξη αὐτή, ὁ κ. Τσαουσέσκου συμφώνησε μέ τίς ἐκτιμήσεις τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ. Ὁ κ. πρωθυπουργός ὑποστήριξε ὅτι τό σημαντικότερο γεγονός, μετά τόν τελευταῖο πόλεμο, εἶναι ἡ ἔξοδος τῆς Κίνας ἀπό τήν ἀπομόνωση, πρᾶγμα ποῦ μεταβάλλει τόν συσχετισμό δυνάμεων καί ἀνατρέπει τίς προοπτικές πού ὑπῆρχαν γιά τίς διεθνεῖς ἐξελίξεις.

»Ὁ κ. Τσαουσέσκου συμφώνησε μέ τήν ἄποψη αὐτή τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, ὑπεστήριξε ὅμως ὅτι τό γεγονός αὐτό μπορεῖ νά ἀποδειχθεῖ ὠφέλιμο γιά τήν διεθνῆ εἰρήνη, δεδομένου ὅτι, παράλληλα μέ τίς δύο ὑπερδυνάμεις, δημιουργοῦνται καί ἄλλα κέντρα δυνάμεως, ὅπως ἡ Κίνα, ἡ

Ἰαπωνία καί ἡ Κοινή Ἀγορά, εἰς τρόπον ὥστε νά ὑπάρχει μία πολυκεντρική κατανομή ἰσχύος στόν κόσμο. Ὁ κ. πρωθυπουργός συμφώνησε μέ τήν παρατήρηση αὐτή, ὑπό τήν προϋπόθεση ὅμως ὅτι τά νέα αὐτά κέντρα δυνάμεως θά διατηρήσουν τήν αὐτοτέλειά τους καί δέν θά μεταβληθοῦν, κατά τήν διαδρομή τοῦ χρόνου, σέ δύο συνασπισμούς, ὅπως π.χ. Κίνα - Ρωσία ἀφ' ἑνός καί Ἀμερική - Εὐρώπη - Ἰαπωνία ἀφ' ἑτέρου.

»Κατόπιν, ἐθίγη τό θέμα τῆς Βαλκανικῆς. Ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε τόν κ. Τσαουσέσκου πῶς ἐκτιμᾶ τήν κατάσταση στήν περιοχή μας στά πλαίσια αὐτῆς τῆς διεθνοῦς καταστάσεως. Ὁ κ. Τσαουσέσκου εἶπε ὅτι ἡ κατάστασις εἶναι καλή, ἀλλά μπορεῖ νά γίνει ἀσφαλῶς καλύτερη γιά νά προωθηθεῖ ἡ ἰδέα τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας, τήν ὁποία ἐκεῖνος ὑποστηρίζει ἀνεπιφύλακτα. Στό σημεῖο αὐτό, ὁ κ. πρωθυπουργός παρατήρησε ὅτι, γιά νά ἐπιτευχθεῖ αὐτή ἡ προσπάθεια θά πρέπει νά πείσουμε τήν Βουλγαρία νά μετάσχει. Τότε ὁ κ. Τσαουσέσκου εἶπε, ὄχι τήν Βουλγαρία, ἀλλά τήν Ρωσία. Σέ ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ γιατί ἀντιδρᾶ ἡ Ρωσία στήν διαβαλκανική συνεργασία, ὁ κ. Τσαουσέσκου ἀπάντησε ὅτι ἡ Ρωσία φοβᾶται ὅτι ἡ διαβαλκανική συνεργασία σέ τεχνικούς τομεῖς μπορεῖ νά ἐξελιχθεῖ τελικά καί σέ πολιτική συνεργασία. Ἡ ἐξέλιξις αὐτή θά ἐνίσχυε τά αἰσθήματα ἀνεξαρτησίας τῶν Βαλκανίων ἀπέναντι τῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία ἔτσι θά ἔχανε τήν ἐπιρροή της στά Βαλκάνια τά ὁποῖα θεωρεῖ ὡς ζώνη σοβιετικῆς ἐπιρροῆς. Τά ἀνωτέρω, διευκρίνησε ὁ κ. Τσαουσέσκου, εἶπαν στόν ἴδιο εὐθέως οἱ Ρῶσοι στήν Μόσχα.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός ἔθεσε τό θέμα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ Ρωσίας καί Κίνας στά Βαλκάνια. Ὑποστήριξε τήν γνωστή θέση του ὅτι ἡ Κίνα ἀναζητεῖ τρόπους νά προκαλέσει καί νά ἐνοχλήσει τήν Ρωσία, τήν ἐπιδίωξή της δέ αὐτή ἔχει δυνατότητα νά τήν πραγματοποιήσει μόνο στήν Ἄπω Ἀνατολή καί στήν Βαλκανική. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνέφερε σχετικά τίς ἐπισκέψεις τοῦ Κινέζου προέδρου στήν Γιουγκοσλαβία καί Ρουμανία καί τίς ἀντιδράσεις τῆς Μόσχας στίς ἐπισκέψεις αὐτές. Ὁ κ. Τσαουσέσκου ἀπάντησε ὅτι δέν βλέπει δυνατότητες ἀνταγωνισμοῦ Κίνας καί Ρωσίας στά Βαλκάνια καί ὅτι οἱ ἐπισκέψεις αὐτές δέν εἶχαν αἰχμή κατά τῆς Ρωσίας. Σέ ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, γιατί τότε ἀντέδρασε τόσο ἔντονα ἡ Ρωσία, ὁ κ. Τσαουσέσκου ἀπάντησε ὅτι ἡ ἀντίδραση αὐτή ὀφείλεται ἀκριβῶς στό γεγονός ὅτι ἡ Ρωσία θεωρεῖ τήν Βαλκανική ὡς ζώνη ἀποκλειστικῆς της ἐπιρροῆς. Πέραν αὐτοῦ ὅμως ὀφείλεται καί σέ λόγους συναισθηματικούς, γιατί ὁ Κινέζος πρόεδρος ἔγινε δεκτός ἀπό τούς λαούς τῆς Ρουμανίας καί τῆς Γιουγκοσλαβίας μέ πολύ μεγάλο ἐνθουσιασμό, πρᾶγμα πού οἱ Ρῶσοι θεώρησαν σάν ἔνδειξη ἐπιθυμίας τῶν λαῶν αὐτῶν νά ἀνεξαρτητοποιηθοῦν ἀπό τήν ρωσική ἐπιρροή. Ὁ κ. Τσαουσέσκου κατέληξε ὅτι βεβαίως δέν πρέπει νά ἀγνοήσουμε τήν Κίνα, ἐπειδή ἐνοχλεῖται ἡ Ρωσία ἀπό τήν παρουσία της. Ὁ κ. πρωθυπουργός συμφώνησε, πρόσθεσε ὅμως ὅτι ἡ ἀνάπτυξις σχέσεων μέ τήν Κίνα δέν θά πρέπει νά γίνεται ὑπό μορφή αἰχμῆς κατά τῆς Ρωσίας.

»Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε τόν κ. Τσαουσέσκου πῶς ἐξηγεῖ τίς ἀντιθέσεις μεταξύ Ρωσίας καί Κίνας. Ὁ κ. Τσαουσέσκου ἀπάντησε ὅτι, ἐκτός ἀπό τούς ἰδεολογικούς λόγους, κατά βάση οἱ διαφορές τους εἶναι ἐδαφικές, γιατί ἡ Κίνα διεκδικεῖ ὡρισμένες περιοχές τῆς Ρωσίας πού τῆς εἶναι ἀναγκαῖες γιά νά ἐπιλύσει τό ὀξύ δημογραφικό της πρόβλημα. Ἡ Ρωσία, εἶπε ὁ κ. Τσαουσέσκου, ἔχει τό ἕνα τρίτο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κίνας, διαθέτει ὅμως τριπλάσια ἐδαφική ἔκταση ἀπό αὐτήν.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός ἔθεσε τό θέμα τῆς διενέξεως Βουλγαρίας καί Γιουγκοσλαβίας γιά τό Μακεδονικό καί τόν ρώτησε, ποιός, κατά τήν γνώμη του, ἔχει δίκιο. Ὁ κ. Τσαουσέσκου ἀπάντησε ὅτι νομίζει ὅτι ἔχουν δίκιο οἱ Βούλγαροι, οἱ ὁποῖοι μάλιστα πρότειναν στούς Γιουγκοσλάβους τήν ὑπογραφή συμφώνου πού θά ἀνεγνώριζε τό ἀπαραβίαστο τῶν συνόρων τους καί τήν ἀνυπαρξία ἐδαφικῶν διεκδικήσεων.

»Ὁ κ. Τσαουσέσκου προσέθεσε ὅτι τοῦ φαίνεται περίεργη αὐτή ἡ διένεξη, ἀφοῦ μετά τόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ἡ Βουλγαρία καί ἡ Γιουγκοσλαβία μέ ὑποκίνηση τῆς Ρωσίας σχεδίαζαν νά ἑνωθοῦν καί νά συμπεριλάβουν ὁλόκληρη τήν Μακεδονία.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας γιά νά ἀναπτύξει τίς σκέψεις του στό Μακεδονικό. Ὑποστήριξε ὅτι εἶναι θέμα γεωγραφικό, τό ὁποῖο ἐλύθη μέ τούς Βαλκανικούς πολέμους καί πού κακῶς οἱ Γιουγκοσλάβοι μεταβάλλουν σέ θέμα ἐθνικό. Πρόκειται γιά θέμα πού δημιουργήθηκε κατά τρόπο τεχνητό, ἀπόδειξις δέ τούτου εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ περίφημη μακεδονική ἐθνότης ἀνεκαλύφθη μετά τόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ὁ κ. Τσαουσέσκου συμφώνησε μέ τήν θέση αὐτή τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ.

»Κατόπιν, ὁ κ. Τσαουσέσκου ρώτησε τόν κ. πρωθυπουργό πῶς ἐκτιμᾶ τήν κατάσταση στήν Μέση Ἀνατολή, ὕστερα μάλιστα ἀπό τό πρόσφατο ταξίδι του στήν περιοχή. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνέπτυξε τίς ἐντυπώσεις του ἀπό τήν ἐπίσκεψή του στήν Μέση Ἀνατολή, τήν ὁποία θεωρεῖ τήν πιό εὐαίσθητη καί κρίσιμη περιοχή τοῦ κόσμου, ἀφοῦ σ' αὐτήν ἐκδηλώνονται ἀνταγωνισμοί ἰδεολογιῶν καί συγκρούσεις συμφερόντων μέ ὑπόβαθρο τό ὀξύτατο ἐνεργειακό πρόβλημα.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός εἶπε ὅτι ἐκτιμᾶ τήν πρωτοβουλία τοῦ Σαντάτ γιά εἰρήνευση τῆς περιοχῆς, διότι κάποτε ἔπρεπε νά γίνει κάποια ἀρχή ἐπιλύσεως τοῦ προβλήματος. Ὁ κ. Τσαουσέσκου συνεφώνησε μέ τήν ἄποψη αὐτή, εἶπε ὅμως ὅτι ἴσως θά ἦταν καλύτερα νά γινόταν αὐτό στά πλαίσια μιᾶς διασκέψεως (προφανῶς τῆς Γενεύης), γιά νά μήν δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση ὅτι ἀγνοεῖται στό θέμα αὐτό ἡ Ρωσία. Ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι ἡ διάσκεψις ἀσφαλῶς δέν θά προωθοῦσε τήν λύση τοῦ προβλήματος, ἐάν ὅμως ὑπῆρχε θέμα γοήτρου γιά τήν Ρωσία, μπορεῖ νά ἐπακολουθήσει γιά τήν διευθέτηση τοῦ ὅλου προβλήματος. Πάντως, σ' αὐτή τήν φάση δέν νομίζει ὅτι μποροῦμε νά ἀποδοκιμάσουμε τήν πρωτοβουλία τοῦ Σαντάτ πού εἶναι δυνατόν νά ἀνοίξει τόν δρόμο γιά τόν τερματισμό τοῦ ἐπικινδύνου αὐτοῦ προβλήματος. Ὁ κ. Τσαουσέσκου συμφώνησε μέ τήν ἄποψη αὐτή καί ἐν συνεχείᾳ ἐνημέρωσε τόν κ. πρωθυπουργό γιά τήν συνάντηση πού εἶχε πρό ἡμερῶν μέ τόν Αἰγύπτιο ἀντιπρόεδρο.

»Κατόπιν ἐθίγη τό ἐνεργειακό. Ὁ κ. πρωθυπουργός ὑποστήριξε ὅτι τό θέμα αὐτό εἶναι κρίσιμο γιά ὅλη τήν ἀνθρωπότητα καί ὅτι πρέπει νά ἀντιμετωπισθεῖ μέ μακροπρόθεσμη διεθνῆ συμφωνία πού νά προστατεύει τά συμφέροντα τῶν παραγωγῶν, ἀλλά νά δίδει καί τό αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας καί σταθερότητος στούς καταναλωτάς. Ὁ κ.

Συνάντηση καί συνομιλίες μέ τόν πρόεδρο Τσαουσέσκου.

Τσαουσέσκου είπε ὅτι δέν θεωρεῖ τόσο ἐπικίνδυνο τό πρόβλημα αὐτό, γιατί πιστεύει ὅτι θά λειτουργήσει καί σ' αὐτό ὁ νόμος τῆς προσφορᾶς καί ζητήσεως καί ὅτι μέχρι νά ἐξαντληθοῦν τά ὑφιστάμενα ἀποθέματα θά ἔχουν δημιουργηθεῖ ἄλλες πηγές ἐνεργείας.

»Κατά τήν δεύτερη συνάντηση, τό πρωί τῆς 20ῆς Μαρτίου, ἔγινε ἀνασκόπησις τῶν θεμάτων πού συζητήθηκαν τήν προηγουμένη καί ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Τσαουσέσκου παρακάλεσε τόν κ. πρωθυπουργό νά τόν ἐνημερώσει γιά τά ἑλληνοτουρκικά προβλήματα. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐξέθεσε τίς γνωστές ἑλληνικές ἀπόψεις καί θέσεις, διεπίστωσε ὅμως, κατά τήν συζήτηση, ὅτι ὁ κ. Τσαουσέσκου ἦταν προκατειλημμένος ἐπί τοῦ θέματος. Μετά τήν ἀνάπτυξη τῶν ἑλληνικῶν θέσεων ἐπί τοῦ θέματος τῆς Κύπρου καί τοῦ Αἰγαίου, ἀναγνώρισε ὅτι οἱ ἑλληνικές θέσεις εἶναι λογικές καί ἐξέφρασε τήν εὐχή νά διευθετηθοῦν εἰρηνικά οἱ ἑλληνοτουρκικές διαφορές. Κατά τήν συζήτηση τοῦ θέματος τῆς ὑφαλοκρηπῖδος, ὁ κ. Τσαουσέσκου εἶπε ὅτι ἡ Ρουμανία ἔχει ἐπί τοῦ θέματος ἀντίθετες ἀπόψεις ἀπό τίς ἑλληνικές, λόγω τῆς ὑπάρξεως ρωσικῆς νήσου στίς ἐκβολές τοῦ Δουνάβεως. Ἡ ἀναγνώρισις ὑφαλοκρηπῖδος στήν νῆσο αὐτή θά μείωνε σημαντικά τήν ρουμανική ὑφαλοκρηπῖδα, προσέθεσε ὅμως ὅτι, κατά τήν ρουμανική ἄποψη, μόνο τά μικρά νησιά δέν πρέπει νά ἔχουν ὑφαλοκρηπῖδα.

»Κατά τήν διάρκεια τῆς συζητήσεως ὁ κ. Τσαουσέσκου ἄφησε νά ἐννοηθεῖ ὅτι θά μποροῦσε ἐνδεχομένως νά μεσολαβήσει στήν διευθέτηση τῶν ἑλληνοτουρκικῶν διαφορῶν. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπεθάρρυνε εὐσχήμως τήν σκέψη αὐτή, τονίσας ὅτι ἤδη διεξάγεται διάλογος μεταξύ τῶν Κυβερνήσεων Ἑλλάδος καί Τουρκίας μέ συναντήσεις σέ διάφορα ἐπίπεδα»[22].

Πρίν ἀπό τήν ἀναχώρηση τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ ἀπό τό Βουκουρέστι, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Τά δύο μέρη τόνισαν τή σημασία καί τόν ἀποφασιστικό ρόλο τῶν συναντήσεων κορυφῆς γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ἐξέφρασαν τήν πλήρη ἱκανοποίησή τους γιά τήν πολύμορφη ἀνάπτυξη τῶν διμερῶν σχέσεων μέ βάση τήν πανηγυρική κοινή διακήρυξη τῆς 27ης Μαΐου 1975, τίς θεμελιώδεις ἀρχές τοῦ διεθνοῦς δικαίου καί τίς ἀρχές καί τούς σκοπούς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

»Τά δύο μέρη ὑπεγράμμισαν τή θέλησή τους, νά δώσουν τήν ἀναγκαία ὥθηση γιά τήν περαιτέρω διεύρυνση τῆς ἑλληνορουμανικῆς συνεργασίας σέ ὅλους τούς τομεῖς, μέ βάση τίς ἀρχές τῆς ἀπολύτου ἰσότητος δικαιωμάτων, τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀνεξαρτησίας καί τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, τῆς μή ἐπεμβάσεως στίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις, τῆς μή χρήσεως βίας ἤ ἀπειλῆς χρήσεώς της, τῆς διευθετήσεως τῶν διαφορῶν μόνο διά τῆς εἰρηνικῆς ὁδοῦ, τοῦ δικαιώματος κάθε λαοῦ νά εἶναι κύριος τῶν φυσικῶν πόρων του καί τῆς πιστῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀνειλημμένων ὑποχρεώσεων. Τά δύο μέρη παρετήρησαν ὅτι ἡ ἐντατικοποίηση αὐτῆς τῆς συνεργασίας ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα τῶν δύο χωρῶν καί ἀποτελεῖ σημαντική συνεισφορά στήν ὕφεση καί τήν εἰρήνη στά Βαλκάνια καί στήν Εὐρώπη.

»Τά δύο μέρη χαιρέτισαν, ἰδιαιτέρως, τήν πρόοδο πού σημειώθηκε στόν ὄγκο τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν πού διπλασιάσθηκαν κατά τή διάρκεια τῶν τελευταίων 4 ἐτῶν. Πρός τόν σκοπό αὐτό ἐξέφρασαν τήν ἀπόφασή τους νά χρησιμοποιήσουν τίς δυνατότητες πού διαθέτουν οἱ οἰκονομίες τους γιά μιά μεγαλύτερη διαφοροποίηση τῶν ἐξαγωγῶν τῶν δύο χωρῶν.

»Ἐξετάζοντας τή διεθνῆ κατάσταση τά δύο μέρη διεπίστωσαν τήν σύγκληση ἤ τήν προσέγγιση τῶν ἀπόψεών τους ἐπί πολλῶν θεμάτων πού ἀπετέλεσαν τό ἀντικείμενο τῶν συνομιλιῶν τους.

»Τά δύο μέρη ἐπανεβαίωσαν τήν ἄποψή τους, νά ἐντείνουν τίς προσπάθειές τους, ἀπό κοινοῦ μέ τά ἄλλα Κράτη, γιά τήν ἐνίσχυση τῆς διαδικασίας τῆς ὑφέσεως στόν κόσμο, μέ σκοπό νά τῆς προσδώσουν ἕνα χαρακτῆρα παγκόσμιο καί διαρκῆ. Ὑπογράμμισαν ὅτι, ἡ διαρκής καί δίκαιη ρύθμιση τῶν περιπλόκων προβλημάτων τοῦ σύγχρονου κόσμου ἐπιβάλλει τήν ἐνεργό συμμετοχή στή διεθνῆ ζωή, ἐπί βάσεως ἰσότητας, ὅλων τῶν Κρατῶν. Ἐκηρύχθησαν ὑπέρ τῆς ρυθμίσεως ὅλων τῶν διαφορῶν μεταξύ Κρατῶν διά τῆς εἰρηνικῆς ὁδοῦ.

»Τά δύο μέρη ὑπεγράμμισαν ὅτι, γιά νά πραγματοποιηθεῖ μιά ἀληθινή ἀσφάλεια καί μιά διαρκής εἰρήνη ἐπί τῆς εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου, εἶναι ἀπαραίτητο νά υἱοθετηθοῦν ἀποτελεσματικά μέτρα στρατιωτικῆς ἀπαγγιστρώσεως καί ἀφοπλισμοῦ. Κηρύχθηκαν σταθερά ὑπέρ τῆς διακοπῆς τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν καί ὑπέρ ἑνός ἀφοπλισμοῦ γενικοῦ καί πλήρους, τόσο στόν συμβατικό ὅσο καί στόν πυρηνικό τομέα, ὑπό αὐστηρό καί ἀποτελεσματικό διεθνῆ ἔλεγχο. Πρός τόν σκοπό αὐτό ἐξετίμησαν ὅτι ἡ εἰδική σύνοδος ἔδωσε νέα ὥθηση καί δημιούργησε οὐσιαστικές προοπτικές γιά ἕνα ἀποτελεσματικό ἀφοπλισμό.

»Ἰδιαίτερη προσοχή δόθηκε στήν κατάσταση στά Βαλκάνια. Τά δύο μέρη τόνισαν τήν ἀνάγκη νά συνεχίσουν τίς προσπάθειες γιά τήν ἀνάπτυξη ἑνός κλίματος συνεργασίας, κατανοήσεως, συνεννοήσεως καί καλῆς γειτονίας πού ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς περιοχῆς καί ὑπηρετεῖ τήν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης στά Βαλκάνια καί στήν Εὐρώπη. Ἐξέφρασαν ἐπίσης τήν ἀπόφασή τους νά ἐνεργήσουν γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν διμερῶν καί πολυμερῶν σχέσεων καί ἐπαφῶν μεταξύ τῶν βαλκανικῶν χωρῶν. Ὑπεγράμμισαν τήν ἀπόφασή τους νά ἐργασθοῦν γιά νά ἐνθαρρύνουν τήν διαβαλκανική συνεργασία στόν οἰκονομικό καί τεχνικό τομέα.

»Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν κατάσταση στήν Κύπρο, πού ἀποτελεῖ ἀπειλή γιά τήν εἰρήνη καί τή σταθερότητα τῆς περιοχῆς, τά δύο μέρη ἐξεφράσθηκαν ὑπέρ μιᾶς δικαίας καί διαρκοῦς λύσεως τοῦ προβλήματος, ἡ ὁποία θά διασφάλιζε τήν ἀνεξαρτησία, τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα, τήν κυριαρχία καί τό ἀδέσμευτο τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου, σύμφωνα μέ τίς σχετικές ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καί τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν εὐχή νά ἐπαναληφθοῦν γρήγορα οἱ διακοινοτικές συνομιλίες ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ ΟΗΕ.

»Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ἀνησυχία τους γιά τό πρόβλημα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἐπανεβεβαίωσαν τήν πεποίθησή τους ὅτι μιά ὁλική, δικαία καί διαρκής λύση τοῦ προβλήματος δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ παρά μόνον μέ τήν ἐφαρμογή τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων τοῦ ΟΗΕ, μέ βάση τήν ἐκκένωση ὅλων τῶν ἀραβικῶν ἐδαφῶν πού κατε-

λήφθησαν τό 1967, τήν ἀναγνώριση τῶν νομίμων δικαιωμάτων τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ, συμπεριλαμβανομένου τοῦ δικαιώματός του γιά αὐτοδιάθεση, ὅπως ἐπίσης καί τήν ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς περιοχῆς νά ζοῦν σέ εἰρήνη καί ἀσφάλεια.

»Ἀναφερόμενα στήν προσεχῆ σύνοδο τῆς διασκέψεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν γιά τό Δίκαιο τῆς Θαλάσσης, τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν εὐχή, ἡ διεθνής σύμβαση πού θά προκύψει νά προστατεύει τά νομικά δικαιώματα ὅλων τῶν συμμετεχόντων καί νά διατυπωθεῖ κατά τρόπο ἐνθαρρύνοντα τήν διεθνῆ εἰρήνη, σταθερότητα καί συνεργασία.

Εὐθύς μετά τήν ἐπιστροφή στήν Ἀθήνα, ὁ Κ. Καραμανλῆς συνόψισε τίς ἐντυπώσεις, ἀπό τήν ἐπίσκεψή του στίς δύο χῶρες:

«Τό ταξίδι μου στήν Γιουγκοσλαβία καί τήν Ρουμανία ὑπῆρξε καί ἐπίκαιρο καί πολύ χρήσιμο. Διότι, ἔπρεπε μέσα σ' αὐτή τήν διεθνῆ σύγχυση νά ξέρουμε ὅλοι μας ποῦ βρισκόμαστε. Καί μπορῶ νά πῶ ὅτι τό ἀποτέλεσμα τῶν συνομιλιῶν πού εἶχα μέ τόν στρατάρχη Τίτο καί τόν πρόεδρο κ. Τσαουσέσκου ὑπῆρξε ἀπολύτως ἱκανοποιητικό. Γιατί κατά τίς συνομιλίες αὐτές διεπιστώθη ἡ βούλησις ὅλων μας νά ἀναπτύξουμε περαιτέρω τήν φιλία καί συνεργασία τῶν λαῶν μας, ἀλλά καί νά προστατεύσουμε, μαζί μέ τούς ἄλλους γείτονές μας, τή σταθερότητα καί τή γαλήνη στήν Βαλκανική».

Μέ τό ταξίδι τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό Σπλίτ καί τό Βουκουρέστι ὁλοκληρώθηκε ἕνας σημαντικός κύκλος ἐπαφῶν σέ εὐρύ περιφερειακό πλαίσιο, μέ ἀφετηρία τή Μέση Ἀνατολή καί κατάληξη στά Βαλκάνια.

Ἐνδεικτικό τῆς ἀπηχήσεως πού εἶχε στήν κοινή γνώμη ἡ νέα διπλωματική ἐξόρμηση τοῦ πρωθυπουργοῦ ἦταν ἐκτενές σχόλιο τῆς «Καθημερινῆς»:

Ἡ πρόσφατη ἐπίσκεψη τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καρμανλῆ στήν Σαουδική Ἀραβία καί στήν Συρία καί ἡ ἐπικείμενη ἐπίσκεψή του στίς πρωτεύουσες τῆς Γιουγκοσλαβίας καί τῆς Ρουμανίας ἀποτελοῦν πρωτοβουλίες καί κινήσεις, τῶν ὁποίων ἡ σημασία καί ἡ βαρύτης δέν προβλήθηκαν στίς πραγματικές διαστάσεις τους καί δέν ἔχουν συνειδητοποιηθεῖ, νομίζουμε, ἀπό τήν κοινή γνώμη. Διότι — ἂς εἴμαστε εἰλικρινεῖς — στόν τόπο αὐτόν τυρβάζουμε καί μεριμνοῦμε ἐνίοτε περί πολλά ἐκτός ἀπό μερικά καίρια καί οὐσιώδη...

Τό περιεχόμενο καί τά ἀποτελέσματα τῆς ἐπισκέψεως καί τῶν συνομιλιῶν τοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ στίς πρωτεύουσες τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας καί τῆς Συρίας ἦταν καί πολιτικά καί οἰκονομικά. Πρίν ἀπό ὅλα, καλλιεργοῦνται καί ἀναπτύσσονται οἱ γειτονικές σχέσεις καί ἀνταλλαγές, τίς ὁποῖες ἡ Ἑλλάς ἐγκαινίασε μέ τόν ἀραβικό κόσμο κατά τήν μεταδικτατορική περίοδο.

Ἡ ἀξία τῆς ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων αὐτῶν — πού εἶναι μία ἀπό τίς πτυχές τῆς ὄχι πιά μονοδιάστατης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τήν ὁποία ἀκολουθεῖ ἡ χώρα μας ἔπειτα ἀπό τόσες πικρές ἐμπειρίες — προσδιορίζεται τόσο ἀπό τήν θεμελιώδη σημασία τῆς Μέσης Ἀνατολῆς (καί τῶν ὅσων ἐκεῖ διαδραματίζονται) στήν διεθνῆ κονίστρα καί στήν διαμόρφωση τῆς διεθνοῦς καταστάσεως ὅσο καί ἀπό τήν γειτνίαση τῆς Ἑλλάδος πρός τήν περιοχή αὐτή.

Ἡ καλλιέργεια καί ἀνάπτυξη τῶν πολιτικῶν καί ἄλλων σχέσεων καί ἀνταλλαγῶν μέ τόν ἀραβικό κόσμο εἶναι ὄχι μόνο ἀμοιβαίως ἐπωφελής, ἀλλά ἀποτελεῖ, κατά τήν κρίση μας τουλάχιστον, ἀναγκαιότητα γιά τήν χώρα μας, κάτω ἀπό τίς γνωστές συνθῆκες πού ἔχουν διαμορφωθεῖ, τόσο εἰδικότερα, στήν περιοχή ὅπου βρίσκεται ἡ Ἑλλάς, ὅσο καί, γενικότερα, στόν εὐρύτερο διεθνῆ χῶρο. Χωρίς ἡ ἀνάπτυξη αὐτή νά στρέφεται ἐναντίον ὁποιουδήποτε ἤ νά σημαίνει ἀλλαγή σέ ἄλλους, θεμελιώδεις, προσανατολισμούς τῆς χώρας μας.

Στήν ἀνάπτυξη αὐτῶν τῶν σχέσεων ἀποτέλεσε σταθμό καί συντελεστή ἐπιταχύνσεως ἡ αὐτοπρόσωπη ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ καί ἡ ἀπό μέρους του ὑπεύθυνη ἐνημέρωση τῶν συνομιλητῶν του γιά τήν οὐσία, τήν μορφή, καί τίς πραγματικές διαστάσεις τῶν ἐθνικῶν μας προβλημάτων.

Ἀλληλένδετη πρός τήν πολιτική εἶναι ἡ οἰκονομικοεμπορική πλευρά τῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μέ τίς ἀραβικές χῶρες. Ἀποτελεῖ, μάλιστα, συνάρτηση τῆς πρώτης. Τό κλῖμα φιλίας, κατανοήσεως καί ἐμπιστοσύνης πού ἔχει δημιουργηθεῖ ἀνάμεσα στήν Ἑλλάδα καί στόν ἀραβικό κόσμο ἐπιτρέπει τήν πύκνωση καί ἀνάπτυξη τῶν ἐμπορικῶν καί οἰκονομικῶν σχέσεων καί ἀνταλλαγῶν τους. Καί μόνο ἡ ἐξασφάλιση τῆς καλύψεως σημαντικοῦ μέρους τῶν ἀναγκῶν μας σέ πετρέλαιο, γιά τό παρόν καί γιά τό μέλλον, πού εἶναι ἕνα ἀπό τά ἀποτελέσματα τῶν πρωθυπουργικῶν ἐπισκέψεων στό Ριάντ καί στήν Δαμασκό, ἀρκεῖ γιά νά δώσει τό μέτρο τῆς σημασίας καί τῆς ἀξίας τῶν σχέσεων αὐτῶν, πού ἐγγράφονται στό ἐνεργητικό τῆς Κυβερνήσεως καί ἀποτελοῦν ἕνα ἀπό τά πιό ἀξιόλογα ἐπιτεύγματά της.

Ἀλλά πέρα ἀπό τήν Μέση Ἀνατολή καί τόν ἀραβικό κόσμο ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖ μέρος καί τῆς βαλκανικῆς χερσονήσου καί εἶναι φυσικό νά ἐνδιαφέρεται ζωηρά καί ἄμεσα γία τίς ἐξελίξεις στόν χῶρο αὐτόν. Τό «ἄνοιγμα» πρός τίς χῶρες τῆς περιοχῆς αὐτῆς στάθηκε ἕνα ἀπό τά πρῶτα καί βασικά στοιχεῖα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς μεταδικτατορικῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἀνέλαβε συγκεκριμένες — καί ὄχι ἄκαρπες — πρωτοβουλίες γιά τήν ἀποκατάσταση καί ἀνάπτυξη ἀμοιβαίως ἐπωφελῶν σχέσεων φιλίας καί συνεργασίας μέ τίς χῶρες τῆς περιοχῆς, ἀνεξάρτητα ἀπό γενικότερους διεθνεῖς προσανατολισμούς καί ἐσωτερικά πολιτικοκοινωνικά καθεστῶτα.

Ὁ σφοδρός σινοσοβιετικός ἀνταγωνισμός μοιραῖο ἦταν νά ἔχει ἐκδηλώσεις καί ἀντικτύπους καί στόν ἀνατολικοευρωπαϊκό, ἰδιαίτερα δέ βαλκανικό χῶρο, ἔστω καί σέ περιορισμένη κλίμακα καί ἔκταση. Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἀμέτοχη στό φαινόμενο αὐτό, ἀλλ' εἶναι φυσικό νά ἐνδιαφέρεται γιά τίς ὅποιες ἐξελίξεις στόν γεωγραφικό χῶρο πού ἄμεσα τήν περιβάλλει. Καί οἱ ὁποῖες ἐνδέχεται — μολονότι οἱ πιθανότητες εἶναι μικρές — νά δημιουργήσουν, στό μέλλον, προβλήματα μέ ἔμμεσους ἔστω ἀντικτύπους καί πέραν τῶν ἀμεσότερα ἐνδιαφερομένων.

Μέσα στήν προοπτική αὐτή, ἡ ἐπικείμενη πρωθυπουργική ἐπίσκεψη στό Βελιγράδι καί στό Βουκουρέστι ἀποκτᾶ ἰδιαίτερη σημασία καί ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον γιά τήν χώ-

ρα μας, ή ὁποία δέν θά ἀποστεῖ τῆς πολιτικῆς της γιά τήν καλλιέργεια ὁλοένα στενότερων καί καλύτερων σχέσεων μέ ὅλους τους βαλκανικούς μας γείτονες.

Δέν διαφεύγει τήν ἀντίληψη κανενός ἡ βαθύτερη ὀργανική σχέση τῶν πρωθυπουργικῶν ἐπισκέψεων σέ δύο καίριας σημασίας περιοχές, μέ τίς ὁποῖες γειτονεύει ἡ Ἑλλάς. Ἡ ὁποία προσπαθεῖ νά τοποθετηθεῖ ὅσο τό δυνατόν καλύτερα στήν εὐρύτερη περιοχή πού τήν περιβάλλει καί νά προσδώσει τήν θετικότερη — καί ἀμοιβαίως ἐπωφελέστερη καί ἀποδοτικότερη — δυνατή μορφή στίς σχέσεις της μέ τούς λαούς τόσο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ὅσο καί τῆς Βαλκανικῆς, ἀνάμεσα στούς ὁποίους βρίσκεται...[23].

23-24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, προεδρεύει, γιά πρώτη φορά, σέ συνεδρίαση τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος, μέ στόχο τή συστηματική ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού ἔχει δημιουργήσει ἡ ὑπερβολική συγκέντρωση πληθυσμοῦ καί δραστηριοτήτων στήν Ἀθήνα καί στή Θεσσαλονίκη. Συνοπτικά, ὁ πρωθυπουργός δήλωσε:

«Τό πρόβλημα εἶναι μέγα καί γιά τήν ἀντιμετώπισή του θά χρειασθῆ ἡ συμπαράσταση ὅλων τῶν παραγόντων τῆς δημοσίας μας ζωῆς.

»Ἡ Ἑλλάς ἐπῆρε τή σημερινή της μορφή κατά τρόπον ἀπρογραμμάτιστον. Γι' αὐτό καί ἀντιμετωπίζει ὀξύτατα χωροταξικά καί δημογραφικά προβλήματα, πού ἐπηρεάζουν ὄχι μόνο τήν οἰκονομική μας ἀνάπτυξη ἀλλά καί τήν ποιότητα τῆς ζωῆς μας.

»Εἶναι ὡς ἐκ τούτου ἀνάγκη ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξη τῆς χώρας — οἰκονομική, κοινωνική καί πολιτιστική — νά προσδιορίζεται ἀπό ἕνα ὀρθολογικά συντεταγμένο πρόγραμμα. Καί σ' αὐτό ἀκριβῶς ἀποβλέπει ἡ προσπάθεια πού ἀναλαμβάνεται σήμερα».

Ἡ κυβερνητική ἀνακοίνωση πού ἐκδόθηκε μετά ἀπό δύο διαδοχικές συσκέψεις ἀνέφερε τά ἀκόλουθα:

«Στά πλαίσια τῆς κυβερνητικῆς ἀποφάσεως, πού εἶχε ληφθεῖ τόν περασμένο Νοέμβριο γιά τήν ἀνάσχεση τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πρωτεύουσας σέ συνδυασμό μέ τήν πολιτική περιφερειακῆς ἀναπτύξεως καί τήν πολιτική προστασίας περιβάλλοντος πού ἀσκεῖται ἐντατικά ἀπό διετίας καί πλέον, ἐκπονήθηκε σειρά εἰδικῶν καί γενικῶν μελετῶν, προκειμένου νά βρεθοῦν οἱ προσφορότερες γιά τό σύνολο τῆς χώρας λύσεις.

»Μέ σκοπό τή λήψη ὁριστικῶν ἀποφάσεων καί χάραξη κατευθύνσεων πάνω στά προγράμματα πού θά ἐφαρμοστοῦν μέ γενικό στόχο τόν περιορισμό τοῦ ὑδροκεφαλισμοῦ τῆς πρωτεύουσας καί τῆς Θεσσαλονίκης καί τή δημιουργία πόλων ἕλξεως στήν ὑπόλοιπη χώρα, συνῆλθε χθές, γιά πρώτη φορά ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ σέ πολύωρη συνεδρίαση τό Ἐθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος. Ἡ συνεδρίαση ἐπαναλήφθηκε σήμερα.

»Τό Ἐθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος δημιουργήθηκε μέ τό Ν. 360/76 "περί Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος", σάν ἀνώτατο ὄργανο γιά τήν διαμόρφωση ἐνιαίας Χωροταξικῆς Πολιτικῆς καί Πολιτικῆς Προστασίας Περιβάλλοντος, μετεῖχαν δέ σ' αὐτό, κατά τήν χθεσινή σύνοδο, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Ἐσωτερικῶν, Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων, Οἰκονομικῶν, Γεωργίας, Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν, Βιομηχανίας, Ἐμπορίου, Ἐργασίας, Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, Δημοσίων Ἔργων, καθώς καί οἱ ὑφυπουργοί Συντονισμοῦ καί Δημοσίων Ἔργων, ὁ διοικητής τῆς Τραπέζης Ἑλλάδος καί ὁ τεχνικός σύμβουλος τοῦ πρωθυπουργοῦ.

»Βασικό συμπέρασμα τῶν εἰσηγήσεων καί τῆς συσκέψεως εἶναι ὅτι ἡ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πρέπει νά γίνει μόνο μέσα στό εὐρύτερο πλαίσιο τῆς πολιτικῆς ἀποκεντρώσεως τῶν οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν καί πολιτιστικῶν λειτουργιῶν τῆς χώρας καί τῆς ἀναπτύξεως τῶν περιφερειῶν.

»Μέχρι τώρα, ἡ κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ καί τῶν οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν καί πολιτιστικῶν δραστηριοτήτων, στόν ἐθνικό χῶρο, ἔχει διαμορφωθεῖ κατά τρόπο πού παρουσιάζει πολλά σημαντικά προβλήματα.

»Οἱ συνθῆκες καί οἱ ἐξελίξεις πού δημιούργησαν τά προβλήματα αὐτά, εἶναι:

»Ἡ συγκέντρωση τῶν πιό εὐνοϊκῶν ἐξελίξεων καί προϋποθέσεων γιά ἀνάπτυξη στήν πρωτεύουσα καί δευτερευόντως στή Θεσσαλονίκη καί στόν ἄξονα πού τίς συνδέει. Ἡ πρωτεύουσα συγκεντρώνει σήμερα τό 40% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, τό 60% τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, τό 50% τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, τό 47% τοῦ βιομηχανικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Συγκεντρώνει ἐπίσης τό σύνολο σχεδόν τῆς διοικήσεως, τῆς κοινωνικῆς ὑποδομῆς καί τῆς πολιτιστικῆς δραστηριότητας. Ἀντίθετα, ἡ περιφέρεια φθίνει διαρκῶς, ἐνῶ ἡ Ἀθήνα ἐπικρατεῖ στό ἐθνικό σύνολο καί ἀπομυζᾶ τή ζωτικότητά του. Ἡ μονομερής διόγκωσή της ἔχει ἐπιζήμιες συνέπειες, τόσο γιά ὅλη τήν χώρα, ὅσο καί γιά τήν ἴδια. Οἱ συνέπειες γιά τήν Ἀθήνα εἶναι:

»α. ἡ ὑποβάθμιση τοῦ ἀστικοῦ καί περιφερειακοῦ περιβάλλοντος, τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῶν κατοίκων,

»β. ἡ αὔξηση τοῦ κόστους τῆς ἀναγκαίας ὑποδομῆς καί τοῦ κόστους λειτουργίας τῆς πόλεως, μέ ἀποτέλεσμα τήν αὔξηση τοῦ κόστους παραγωγῆς καί τοῦ κοινωνικοῦ κόστους ἀναπτύξεως,

»γ. ἡ ὑπερβολική ἀνάπτυξη τοῦ τομέως τῶν ὑπηρεσιῶν, συχνά πρός ἀντιπαραγωγικές καί παρασιτικές κατευθύνσεις, πού δημιουργοῦν πρόσθετες πληθωριστικές πιέσεις,

»δ. ἡ σχετικά ταχύρρυθμη αὔξηση τῶν τιμῶν γῆς στήν περιοχή Ἀθηνῶν, μέ ἀποτέλεσμα τήν αὔξηση τῶν πληθωριστικῶν πιέσεων καί τή στροφή τῶν ἐπενδύσεων σέ κατευθύνσεις μέ περιορισμένη συμβολή στήν ἀνάπτυξη,

»ε. ἡ ἀπειλή ὑποβαθμίσεως πολλῶν θαλασσίων περιοχῶν καί ἰδιαίτερα τοῦ Σαρωνικοῦ, ἀπό τή συγκέντρωση βιομηχανικῆς, τουριστικῆς, ἀλλά καί οἰκιστικῆς ἀναπτύξεως.

»Ἀπό ὅλα αὐτά, ἡ λειτουργία τῆς πρωτεύουσας γίνεται ὅλο καί περισσότερο προβληματική, ὅπως χαρακτηριστικά ἀναδεικνύεται ἀπό τά κυκλοφοριακά προβλήματα πού καθημερινά ἀντιμετωπίζουν οἱ κάτοικοί της.

»Γιά τή χώρα οἱ συνέπειες εἶναι:

»α. ή ὑπερβολική ἀραίωση τοῦ πληθυσμοῦ, ἰδίως τῶν νέων, καί ἡ ὑποβάθμιση τῆς οἰκονομικῆς βάσεως καί τῆς κοινωνικῆς καί πολιτιστικῆς δομῆς σέ πολλές περιοχές κυρίως ὀρεινές, νησιωτικές, καί παραμεθόριες,

»β. ἡ περιορισμένη ἀξιοποίηση τῶν ἀνθρώπινων καί φυσικῶν πόρων καί τῆς κοινωνικῆς ὑποδομῆς πού ὑπάρχει,

»γ. τό αὐξημένο κόστος παραγωγῆς σέ πολλούς κλάδους, ἰδίως τοῦ μεταποιητικοῦ τομέως στίς ἐκτός Ἀθηνῶν περιφέρειες, καί

»δ. ἡ ἄνιση κατανομή τῶν εἰσοδημάτων, τῶν κοινωνικῶν ἐξυπηρετήσεων, τῶν εὐκαιριῶν ἀναπτύξεως καί τῶν δυνατοτήτων γιά ἐπιλογή τρόπου ζωῆς μεταξύ τῶν κατοίκων τῶν Ἀθηνῶν, τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων καί τῆς ὑπόλοιπης χώρας.

»Ἔχοντες ὑπόψη τίς παραπάνω διαπιστώσεις καί τίς προτάσεις τοῦ ΚΕΠΕ κατά τήν κατάρτιση τοῦ πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς καί Κοινωνικῆς Ἀναπτύξεως, τό Ἐθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος κατέληξε σέ μιά ἀπόφαση χωροταξικῆς καί οἰκιστικῆς πολιτικῆς, ἡ ἐφαρμογή τῆς ὁποίας ἀρχίζει ἀμέσως τώρα.

»Συγκεκριμένα, προβλέπεται ὁ δραστικός περιορισμός τῆς ὑπερβολικῆς ἀναπτύξεως τῆς πρωτεύουσας καί τῆς Θεσσαλονίκης καί ἀντίθετα ἡ γρήγορη ἀνάπτυξη τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς χώρας. Ἡ προσπάθεια τοῦ Κράτους, γιά νά ἔχει ἄμεσα ἀποτελέσματα, θά στραφεῖ μέ περισσότερη ἔμφαση, σέ πρώτη φάση, σέ ὁρισμένα κέντρα. Τά κέντρα αὐτά, στά ὁποῖα θά ἐφαρμοστοῦν Ἐντατικά Προγράμματα Ἀναπτύξεως (ΕΠΑ) εἶναι: Βόλος - Λάρισα, Πάτρα - Αἴγιο, Ἡράκλειο, Καβάλα, Ἰωάννινα, Κοζάνη - Πτολεμαΐδα.

»Στά πλαίσια τῆς πολιτικῆς αὐτῆς προγραμματίζεται ἡ μετακίνηση οἰκονομικῶν, διοικητικῶν καί πολιτιστικῶν λειτουργιῶν, ἀπό τήν πρωτεύουσα καί τή Θεσσαλονίκη πρός τά Κέντρα Ἐντατικῶν Προγραμμάτων Ἀναπτύξεως (ΚΕΠΑ).

»Στήν πρωτεύουσα καί τή Θεσσαλονίκη, πρέπει νά ἐκτελεστοῦν τά ἀναγκαῖα ἔργα γιά καλύτερες συνθῆκες ζωῆς, τά ὁποῖα θά χρηματοδοτηθοῦν ἀποκλειστικά ἀπό τούς κατοίκους πού ζοῦν σ' αὐτές. Στά ΚΕΠΑ θά γίνουν μεγάλα ἔργα ὑποδομῆς καί κοινῆς ὠφελείας (συγκοινωνία, ὕδρευση, ἀποχέτευση, ἐκπαίδευση, ὑγεία, κοινωνική πρόνοια, πολιτιστικές λειτουργίες, ἀναψυχή). Τά ἔργα αὐτά θά χρηματοδοτηθοῦν πιό ἐντατικά κυρίως ἀπό τό Πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων καί τούς κρατικούς ὀργανισμούς, πού θά ἔχουν ἀπαλλαγεῖ ἀπό τίς ὑποχρεώσεις τους γιά ἔργα στήν πρωτεύουσα.

»Παρόμοια προγράμματα, ἀλλά σέ μικρότερη κλίμακα, θά ἐφαρμοστοῦν στίς πρωτεύουσες τῶν νομῶν καί ἄλλες σημαντικές πόλεις πού θά παίξουν καί αὐτές οὐσιαστικό ρόλο στήν ἀνάπτυξη τῆς περιφέρειας. Στήν ὕπαιθρο, πού σήμερα ὑπάρχουν περίπου 11.500 οἰκισμοί, πολλοί ἀπό τούς ὁποίους φθίνουν, προβλέπεται ἡ ὀργάνωση δυναμικῶν ἀγροτικῶν καί ἀγροτοβιομηχανικῶν κέντρων σέ ὑπάρχοντες οἰκισμούς, μέ δυνατότητες ἐξελίξεως.

»Εἰδικά κίνητρα θά δοθοῦν γιά τήν ἐγκατάσταση πληθυσμοῦ καί δραστηριοτήτων στά περιφερειακά κέντρα, ἐνῶ θά ὑπάρξουν αὐστηρά ἀντικίνητρα γιά τήν ἐγκατάσταση στήν πρωτεύουσα καί τή Θεσσαλονίκη. Μέ τόν τρόπο αὐτό θά δημιουργηθοῦν περιφερειακά κέντρα ἔλξεως μέ τά ἴδια ἐνδιαφέροντα καί καλύτερες συνθῆκες ἀπό τήν πρωτεύουσα καί τή Θεσσαλονίκη.

»Γιά τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς αὐτῆς καί λόγω τῆς οὐσιαστικῆς της σημασίας, τήν εὐθύνη τοῦ προγράμματος πρέπει νά ἔχει ἀνεξάρτητος φορέας. Ἀποφασίστηκε ἡ ἵδρυση νέου ὑπουργείου πού θά ὀνομαστεῖ ὑπουργεῖο Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος.

»Τό γενικό χωροταξικό σχεδιασμό σέ ἐθνική κλίμακα θά διατηρήσει τό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, δεδομένου ὅτι συνδέεται μέ τόν γενικό οἰκονομικό καί κοινωνικό προγραμματισμό τῆς χώρας.

»Μέ τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς αὐτῆς θά δοθεῖ στόν ἑλληνικό λαό μία νέα ἐλευθερία. Ἡ ἐλευθερία νά ἐπιλέγει ποῦ θά ζήσει.

»Σταδιακά θά ἐπιτευχθεῖ σωστότερη κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ, ἰσόρροπη οἰκονομική ἀνάπτυξη καί καλύτερες συνθῆκες ζωῆς σέ ὅλη τήν χώρα».

Ἀναλυτικά, τά θέματα πού συζητήθηκαν ἀπό τό Ἐθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος καί οἱ προοπτικές πού διαγράφονταν γιά τήν ἀντιμετώπισή τους, καταγράφηκαν μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο:

«Ἔχοντας ὑπόψη:

»α. Τά προβλήματα πού ἔχει δημιουργήσει ἡ ὑπερβολική συγκέντρωση πληθυσμοῦ καί δραστηριοτήτων στήν πρωτεύουσα καί Θεσσαλονίκη καί πού ἐπιτείνονται βαθμιαῖα μέ τήν ἐπιζήμια γιά τήν περιφερειακή ἀνάπτυξη κυριαρχία τῶν πόλεων αὐτῶν στό χῶρο καί τήν οἰκονομία, τήν ἐγκατάλειψη καί φθορά τῆς ὑπαίθρου καί τήν ὑποτονική λειτουργία τῆς οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καί πολιτιστικῆς ζωῆς στίς ἄλλες πόλεις, τό ἀσφυκτικό ἀδιέξοδο καί τήν ὑποβάθμιση τῆς ποιότητας ζωῆς στήν πρωτεύουσα καί Θεσσαλονίκη,

»β. Τήν παράγραφο 2 τοῦ ἄρθρου 24 τοῦ Συντάγματος,

»γ. Τήν παράγραφο 3 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Ν. 360/76 "περί χωροταξίας καί περιβάλλοντος",

»δ. Τούς στόχους τῶν προκαταρτικῶν τοῦ Προγράμματος Οἰκονομικῆς καί Κοινωνικῆς Ἀναπτύξεως τῆς χώρας 1978-1982,

»ε. Τήν ἀνάγκη ὀργανώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἐν ὄψει τῆς ἐντάξεώς μας στήν ΕΟΚ.

»Ἄρθρο Πρῶτο: Ἀρχές καί κατευθύνσεις

»Καθορίζουμε ὡς κατευθύνσεις τῆς χωροταξικῆς πολιτικῆς τίς ἀκόλουθες βασικές ἀρχές:

»α. τήν ἐπίτευξη ἑνός ἐπιθυμητοῦ βαθμοῦ ἀποκεντρώσεως τῶν οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν καί πολιτιστικῶν λειτουργιῶν τῆς χώρας,

»β. τήν ὀρθολογικότερη κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ καί

»γ. τήν ἀντιμετώπιση τῶν σοβαρῶν προβλημάτων πού ἔχει δημιουργήσει ἡ ὑπερσυγκέντρωση τοῦ πληθυσμοῦ στήν Ἀθήνα καί δευτερευόντως στή Θεσσαλονίκη.

»Εἰδικότερα ἡ πολιτική αὐτή ἀποσκοπεῖ:

»1.1. Στήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς περιφέρειας, μέ τήν ἐντατικότερη χρήση τῶν κινήτρων τῶν ἀναπτυξιακῶν νόμων καί μέ τήν κατάλληλη προσαρμογή τῶν προγραμμάτων δημοσίων ἐπενδύσεων ὡς καί τῶν προγραμμάτων τῶν παραλλήλων ἐπενδύσεων.

»1.2. Στήν σταδιακή ἐξύψωση τοῦ οἰκιστικοῦ περιβάλ-

λοντος σέ όλόκληρη τήν χώρα μέ τήν έκτέλεση τῶν ἀναγκαίων ἔργων καί τήν παροχή κατάλληλης διοικητικῆς, κοινωνικῆς καί πολιτιστικῆς ὑποδομῆς, μέ ἰδιαίτερη ἔμφαση σέ πρώτη φάση σέ ὁρισμένα περιφερειακά κέντρα πού λόγῳ μεγέθους, γεωγραφικῆς θέσεως καί τάσεων μποροῦν νά ἐξελιχθοῦν σέ περιφερειακούς πόλους ἕλξεως πληθυσμοῦ καί δραστηριοτήτων.

»1.3. Στήν ἀνάσχεση τῆς πληθυσμιακῆς μεγεθύνσεως τῶν Ἀθηνῶν καί τῆς Θεσσαλονίκης.

»1.4. Στήν ἐξασφάλιση ἀνεκτῶν συνθηκῶν διαβιώσεως γιά τόν πληθυσμό πού θά παραμείνει στά μεγάλα ἀστικά κέντρα τῆς Ἀθήνας καί τῆς Θεσσαλονίκης μέ τή λήψη θεσμικῶν καί ὀργανωτικῶν μέτρων, ὡς καί τήν ἐκτέλεση ἀναγκαίων ἔργων ὑποδομῆς καί ἔργων πολεοδομικῆς ἐξυγιάνσεως καί βελτιώσεως τοῦ περιβάλλοντος.

»1.5. Στήν ἀποκέντρωση σέ περιφερειακό καί τοπικό ἐπίπεδο τῶν διαδικασιῶν λήψεως ἀποφάσεων καί ἐφαρμογῆς τῆς περιφερειακῆς καί οἰκιστικῆς πολιτικῆς μέ τήν μεταφορά δραστηριοτήτων τοῦ δημόσιου τομέα ἀπό τήν Ἀθήνα στήν περιφέρεια καί μέ τήν ἀνάθεση ἁρμοδιοτήτων πού σήμερα ἀσκοῦνται ἀπό τό κέντρο σέ περιφερειακό καί νομαρχιακό ἐπίπεδο.

»Ἄρθρο Δεύτερο: Στόχοι

»Οἱ ὡς ἄνω βασικές ἀρχές καί κατευθύνσεις ἐξειδικεύονται περαιτέρω στούς ἀκόλουθους στόχους κατά ὁμάδα οἰκιστικῶν κέντρων:

»2.1. Ἀθήνα καί Θεσσαλονίκη

»Μακροχρόνιος στόχος τῆς πολιτικῆς ἀποκεντρώσεως εἶναι ἡ δραστική ἀνακοπή τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εὐρύτερης περιοχῆς τῆς πρωτεύουσας, ὥστε ὁ πληθυσμός σ' αὐτήν νά μήν ὑπερβαίνει τό ἔτος 2000 τούς 4.300.000 κατοίκους. Ὁ ἀντίστοιχος πληθυσμιακός στόχος γιά τήν Θεσσαλονίκη εἶναι 1.100.000 κάτοικοι. Μικρότεροι πληθυσμιακοί στόχοι δέν θεωροῦνται ἐφικτοί. Ὁ πληθυσμός τῆς χώρας προβλέπεται γιά τό ἔτος 2000 νά φτάσει τά 11.500.000. Εἰδικά γιά τήν πρωτεύουσα, ἄν δέν ληφθοῦν μέτρα, ὁ πληθυσμός θά ξεπεράσει τά 6.500.000.

»2.2. Κέντρα Ἐντατικῶν Προγραμμάτων Ἀναπτύξεως (ΚΕΠΑ)

»Σύμφωνα μέ τίς βασικές χωροταξικές ἐπιδιώξεις πού ἀναφέρθηκαν, ἡ πολιτική τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως καί οἰκιστικῆς ἀποκεντρώσεως πρέπει νά βασίζεται στήν ἐνίσχυση πολλῶν περιφερειακῶν κέντρων. Σέ πρώτη φάση ὅμως ἀπαιτεῖται νά δοθεῖ ἔμφαση στήν ἀνάπτυξη τεχνικῆς καί κοινωνικῆς ὑποδομῆς σέ μικρό ἀριθμό κέντρων πού φυσικά ἐντάσσονται στό εὐρύτερο οἰκιστικό σύστημα τῆς χώρας. Ἔτσι, ἡ προσπάθεια θά κατευθυνθεῖ ἰδιαίτερα, σέ πρῶτο στάδιο, σέ περιφερειακά οἰκιστικά κέντρα τά ὁποῖα λόγῳ μεγέθους, γεωγραφικῆς θέσεως καί δυναμισμοῦ παρουσιάζουν δυνατότητες σημαντικῆς ἀναπτύξεως καί μποροῦν ἑπομένως, μέ τήν ἐφαρμογή Ἐντατικῶν Προγραμμάτων Ἀναπτύξεως, νά ἐξελιχθοῦν γρήγορα σέ ἰσχυρούς πόλους ἕλξεως τόσο τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ ἀπό τήν ὑπαιθρο, πού τώρα κατευθύνεται πρός τά δύο μεγάλα ἀστικά κέντρα, ὅσο καί πληθυσμοῦ ἀπό τήν Ἀθήνα καί τή Θεσσαλονίκη.

»Τά κέντρα, στά ὁποῖα θά ἐφαρμοστοῦν Ἐντατικά Προγράμματα Ἀναπτύξεως εἶναι τά ἀκόλουθα, μέ τά ἀντίστοιχα πληθυσμιακά προγραμματικά μεγέθη γιά τό ἔτος 2000:

Λάρισα - Βόλος	550.000
Πάτρα - Αἴγιο	450.000
Ἡράκλειο	250.000
Καβάλα	200.000
Ἰωάννινα	150.000
Κοζάνη - Πτολεμαΐς	150.000

»2.3. Ἀστικά Οἰκιστικά Κέντρα (ΑΣΤΟΚ)

»Γιά ἕνα εὐρύτερο ἀριθμό κέντρων ἤ πόλεων πού θά χαρακτηρισθοῦν Ἀστικά Οἰκιστικά Κέντρα θά ἐφαρμοστεῖ εἰδικό πρόγραμμα κρατικῆς δράσεως πού, βασισμένο στά περιφερειακά προγράμματα ἀναπτύξεως καί σέ ρυθμιστικές καί πολεοδομικές μελέτες, θά ἀποσκοπεῖ στή δημιουργία τῶν ἀναγκαίων εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως καί στή βελτίωση τῆς ὑποδομῆς καί τῶν ὑπηρεσιῶν πόλεως.

»Στό πρόγραμμα αὐτό ἐντάσσονται οἱ πρωτεύουσες τῶν νομῶν, ἄλλες πόλεις πού εἶναι σημαντικά κέντρα πληθυσμοῦ καθώς καί μικρότερες σήμερα πόλεις πού σ' αὐτές ἤ τήν ἐνδοχώρα τους, προβλέπεται ἔντονη οἰκονομική ἀνάπτυξη. Τά προγραμματικά πληθυσμιακά μεγέθη γιά τά κέντρα αὐτά θά καθοριστοῦν κατά περίπτωση.

»2.4. Ἀγροτικά Οἰκιστικά Κέντρα (ΑΓΡΟΚ)

»Οἱ ὑπόλοιποι οἰκισμοί τῆς χώρας θά ὀργανωθοῦν σέ συστήματα Ἀγροτικῶν ἤ Ἀγροτοβιομηχανικῶν Οἰκιστικῶν Κέντρων, μέ σύμμετρη ἀνάπτυξη ἀγροτικῶν, βιομηχανικῶν καί βιοτεχνικῶν δραστηριοτήτων. Στόχος τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς εἶναι ἡ ἐπιλογή ὁρισμένων ἀγροτικῶν οἰκισμῶν πού παρουσιάζουν δυνατότητες δυναμικῆς ἐξελίξεως, ὥστε, μέ τή δημιουργία τῆς κατάλληλης ὑποδομῆς καί τήν παροχή τῶν βασικῶν οἰκιστικῶν ὑπηρεσιῶν, νά ἐξελιχθοῦν βαθμιαῖα σέ σημαντικούς οἰκισμούς πού θά ἐξυπηρετοῦν καί τούς δευτερεύοντες γειτονικούς οἰκισμούς.

»Ἐκτιμᾶται ὅτι θά διαμορφωθοῦν Ἀγροτικά Οἰκιστικά Κέντρα σέ ὅλη τή χώρα, γιά τά ὁποῖα προβλέπεται πληθυσμός τουλάχιστον 1.000 κατοίκων τό καθένα, ἔτσι ὥστε νά μποροῦν νά εἶναι οἰκονομικά καί πολιτιστικά βιώσιμα μέ τήν ἐξασφάλιση βασικῶν ὑπηρεσιῶν (στοιχειώδης ἐκπαίδευση, ἰατρική περίθαλψη, ταχυδρομεῖο καί ταμιευτήριο, συγκοινωνιακή ἐξυπηρέτηση κ.λ.π.).

»Ἄρθρο Τρίτο: Μέτρα χωροταξικῆς πολιτικῆς

»Γιά τήν ἐπίτευξη τῶν ὡς ἄνω κατευθύνσεων καί στόχων καθορίζονται τά ἑξῆς μέτρα:

»3.1. Γιά τά Κέντρα Ἐντατικῶν Προγραμμάτων Ἀναπτύξεως

»3.1.1. Δημιουργία ἀνεπτυγμένου οἰκιστικοῦ περιβάλλοντος τόσο μέ τήν ἐκτέλεση σημαντικῶν ἔργων ὑποδομῆς (ὁδικό δίκτυο, ὕδρευση, ἀποχέτευση, λοιπά ἔργα), ὅσο καί μέ τήν συγκέντρωση κοινωνικῶν καί πολιτιστικῶν λειτουργιῶν ἀνωτέρας στάθμης (ἀνώτατες καί ἀνώτερες σχολές, νοσοκομεῖα, θέατρα, λοιπά πολιτιστικά κέντρα). Ἰδιαίτερη ἔμφαση θά δοθεῖ στόν τομέα ὑγείας, μέ στόχο νά ἀποκτήσουν οἱ πόλεις αὐτές σύγχρονα νοσοκομειακά συγκροτήματα καί ὑψηλό ἐπίπεδο περιθάλψεως, ὅπως ἐπίσης καί στήν δημιουργία ἑστιῶν παραδοσιακοῦ πολιτισμοῦ.

»3.1.2. Δημιουργία νέων, ὀργανωμένων οἰκιστικῶν περιοχῶν, ὅπου θά ἐνθαρρυνθεῖ ἡ ἀπόκτηση ἄνετης στέγης

μέ τήν παροχή στεγαστικῶν δανείων ἐπαρκοῦς ὕψους καί μέ πλεονεκτικούς ὅρους, σέ συνεργασία μέ τήν τοπική αὐτοδιοίκηση.

»3.1.3. Συγκέντρωση στίς πόλεις αὐτές λειτουργιῶν πού θά ἀποκεντρωθοῦν ἀπό τήν Ἀθήνα καί τή Θεσσαλονίκη. Θά ἐπιδιωχθεῖ ἡ μεγαλύτερη δυνατή συγκέντρωση ὁμοειδῶν λειτουργιῶν σέ κάθε πόλη.

»3.1.4. Θέσπιση κινήτρων γιά τήν ἐγκατάσταση στίς πόλεις αὐτές πάσης φύσεως ἐπιχειρήσεων καί ἐλευθέρων ἐπαγγελματιῶν ἰδιαίτερα σέ τομεῖς κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν καί πολιτιστικῶν δραστηριοτήτων.

»3.1.5. Πέρα ἀπό τήν ἀποκέντρωση τῶν φορέων τοῦ κέντρου στίς περιφέρειες, θά ἀνατεθοῦν πρόσθετες ἁρμοδιότητες σέ περιφερειακούς καί νομαρχιακούς φορεῖς μέ βασικό κύτταρο τῆς νέας διοικητικῆς διαρθρώσεως τήν νομαρχία.

»Ἐπίσης, προβλέπεται ἡ δημιουργία τοπικῶν φορέων πολεοδομικῆς ὀργανώσεως καί ἐκτελέσεως ἔργων.

»3.1.6. Ἡ Τοπική Αὐτοδιοίκηση θά κληθεῖ νά παίξει σημαντικό ρόλο στό πρόγραμμα ἀποκεντρώσεως.

»3.1.7. Ἀναδιάρθρωση τοῦ Προγράμματος Δημοσίων Ἐπενδύσεων, ὥστε νά αὐξηθεῖ τό μερίδιο τῶν κέντρων αὐτῶν κατά τό μερίδιο πού ἀναλογοῦσε μέχρι τώρα στήν Ἀθήνα καί τήν Θεσσαλονίκη.

»3.2. Γιά τά Ἀστικά καί Ἀγροτικά Οἰκιστικά Κέντρα

»Προβλέπεται ἡ λήψη σειρᾶς μέτρων παρομοίων πρός τά μέτρα γιά τά Κέντρα Ἐντατικῶν Προγραμμάτων Ἀναπτύξεως, ἀλλά στήν ἀνάλογη μέ τήν σημασία τοῦ κάθε κέντρου κλίμακα καί ἔκταση. Τά μέτρα αὐτά ἐξειδικεύονται στά Εἰδικά Περιφερειακά Προγράμματα καί στά Προγράμματα Ἀγροτικῶν Οἰκισμῶν πού ἤδη ἐκπονοῦνται γιά κάθε νομό τῆς χώρας.

»3.3. Γιά τήν Ἀθήνα καί Θεσσαλονίκη

»3.3.1. Μεταφορά δημοσίων ὑπηρεσιῶν

»Βασικός στόχος εἶναι νά περιοριστεῖ ἡ Ἀθήνα σέ κέντρο ἐπιτελικῶν ὑπηρεσιῶν γιά τή χάραξη πολιτικῆς, οἱ ἐφαρμογές τῆς ὁποίας ὅμως θά ἀναλαμβάνονται σέ ὅλο καί μεγαλύτερη ἔκταση ἀπό ἀποκεντρωμένους φορεῖς τῶν περιφερειῶν. Γιά τό σκοπό αὐτό, προβλέπεται μεταφορά δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ὀργανισμῶν καί ἐπιχειρήσεων ἀπό τήν Ἀθήνα πρός τήν περιφέρεια καί κατά προτεραιότητα πρός τά Κέντρα Ἐντατικῶν Προγραμμάτων Ἀναπτύξεως.

»Προβλέπεται ἐπίσης ἡ μεταφορά πρός τά ΚΕΠΑ ἐκπαιδευτικῶν μονάδων καί ἐρευνητικῶν ἱνστιτούτων, παράλληλα πρός τήν συστηματική ἐφαρμογή τῶν κινήτρων μετεγκαταστάσεως βιομηχανιῶν καί τήν παροχή τῶν ἀναγκαίων προϋποθέσεων γιά τήν μετακίνηση τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

»3.3.2. Ἐκτέλεση ἔργων ὑποδομῆς

»Ἐκτέλεση τῶν ἀναγκαίων ἔργων ἀστικῆς καί συγκοινωνικακῆς ὑποδομῆς. Μέ τά ἔργα αὐτά πού θά ἐναρμονίζονται μέ τά ἀντίστοιχα ρυθμιστικά σχέδια θά ἐξασφαλίζονται ἀνεκτοί ὅροι διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ προτεραιότητα στήν ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος θά δοθεῖ σέ ἔργα ὑδρεύσεως καί ἀποχετεύσεως στά ὁποῖα θά κληθεῖ νά συμμετάσχει ἐνεργά ἡ τοπική αὐτοδιοίκηση.

»Εἰδικά στόν τομέα τῶν συγκοινωνιῶν θά δοθεῖ ἔμφαση στήν βελτίωση τῶν μαζικῶν μέσων, ἐνῶ παράλληλα θά ληφθοῦν μέτρα περιορισμοῦ τῆς χρήσεως ἰδιωτικῶν μέσων μεταφορᾶς μέσα στίς πόλεις. Εἰδικότερα στήν πρωτεύουσα, σύμφωνα μέ τό ρυθμιστικό σχέδιο, μέ τήν ὀρθολογικότερη κατανομή τῶν δραστηριοτήτων θά ἐπιδιωχθεῖ καί μείωση τῶν ἀναγκῶν μετακινήσεως.

»Τέλος, ἔργα πολεοδομικῆς ἀναπλάσεως καί βελτιώσεως τῶν πολεοδομικῶν συνθηκῶν στήν κλίμακα γειτονιᾶς θά ἐκτελεσθοῦν μετά τήν ἐκπόνηση εἰδικῶν μελετῶν.

»3.3.3. Ἀντικίνητρα ἐγκαταστάσεως καί χρηματοδότηση ἔργων

»Τά παραπάνω ἔργα θά χρηματοδοτηθοῦν ἀπό ρευστοποίηση κρατικῆς περιουσίας καί κυρίως ἀπό τούς ἴδιους τούς κατοίκους τῶν πόλεων αὐτῶν πού θά ὠφεληθοῦν ἀπό τά ἔργα αὐτά, μέ εἰδικά τέλη πού θά ἐπιβληθοῦν γιά τό σκοπό αὐτό καί πού θά λειτουργήσουν παράλληλα σάν ἀντικίνητρα ἐγκαταστάσεως στήν περιοχή.

»Οἱ πρόσοδοι ἀπό τά τέλη θά συγκεντρώνονται σέ εἰδικό ταμεῖο καί θά χρησιμοποιηθοῦν ἀποκλειστικά γιά τήν χρηματοδότηση τῶν ἀναγκαίων ἔργων.

»Γιά τήν ἀποτελεσματική ἐφαρμογή τῆς χωροταξικῆς πολιτικῆς θά θεσπισθοῦν καί πρόσθετα ἀντικίνητρα, οἰκονομικά, συγκοινωνιακά καί ἐκπαιδευτικά.

»Ἄρθρο Τέταρτο: Πρόγραμμα δράσεως καί μέτρα ἐφαρμογῆς

»Γιά νά ἐπιτευχθοῦν οἱ ὡς ἄνω γενικές κατευθύνσεις καί οἱ στόχοι, τό Ἐθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος (ΕΣΧΠ), ἀποφασίζει:

»4.1. Τήν ἵδρυση ὑπουργείου Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος (ΥΧΟΠ). Τόν γενικό χωροταξικό σχεδιασμό σέ ἐθνική κλίμακα θά διατηρήσει τό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ, δεδομένου ὅτι συνδέεται μέ τόν γενικό οἰκονομικό καί κοινωνικό προγραμματισμό τῆς χώρας.

»4.2. Τήν τροποποίηση τοῦ Νόμου 360/1976 πού θά προβλέπει μεταξύ ἄλλων τά ἑξῆς:

»4.2.1. Τήν ἀναμόρφωση τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος, τό ὁποῖο θά προεδρεύεται ἀπό τόν πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως.

»4.2.2. Τήν καθιέρωση τοῦ θεσμοῦ τῆς εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως γιά τίς ἐπιπτώσεις πάνω στήν χωροταξία καί τό περιβάλλον.

»Ἡ ἔκθεση αὐτή θά συνοδεύει:

»i. τά σχέδια νόμων,

»ii. τίς ἄδειες σκοπιμότητας σημαντικῶν ἐπενδύσεων,

»iii. τίς ἐκθέσεις ἐντάξεως νέων σημαντικῶν ἔργων στό ΠΔΕ, καί τῶν σημαντικῶν ἔργων τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν.

»iv. ἀνάλογη ἔκθεση θά ἀποτελεῖ εἰδικό κεφάλαιο στούς ἐτήσιους ἀπολογισμούς ὅλων τῶν ὀργανισμῶν, τραπεζῶν, δημοσίων ἐπιχειρήσεων κ.λ.π.

»Ἡ ἔκθεση αὐτή θά ἀναλύει ἀφ' ἑνός τίς γενικές ἐπιπτώσεις στήν χωροταξική διάρθρωση τῆς χώρας καί ἀφ' ἑτέρου τίς εἰδικές ἐπιπτώσεις στό περιβάλλον.

»4.2.3. Τήν καθιέρωση ἐτήσιας ἐκθέσεως - ἀπολογισμοῦ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς χωροταξικῆς πολιτικῆς πού θά ὑποβάλλεται στή Βουλή.

»4.3. Τήν κατάρτιση σχεδίου Νόμου πού θά προβλέπει τήν προσαρμογή τῆς περιφερειακῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως τῶν ὑπουργείων μέ ἕνα ἐνιαῖο ἐθνικό πρότυπο διοικη-

τικῆς ὑποδιαιρέσεως.

»4.4. Τήν σύνταξη οἰκονομικῆς καί δημοσιονομικῆς μελέτης καί τήν βάσει αὐτῆς ὑπόδειξη τῶν συγκεκριμένων πόρων χρηματοδοτήσεως τῶν προγραμμάτων.

»4.5. Τήν ἐνημέρωση καί ἀναθεώρηση κατά προτεραιότητα τῶν παλαιοτέρων χωροταξικῶν καί ρυθμιστικῶν μελετῶν, τήν ἐκπόνηση, κατά περίπτωση, νέων γιά τήν Θεσσαλονίκη καί τά ΚΕΠΑ, καθώς καί τήν ἀναθεώρηση ἤ ἐκπόνηση ρυθμιστικῶν μελετῶν γιά τά οἰκιστικά κέντρα.

»4.6. Τήν παρουσίαση τοῦ Ρυθμιστικοῦ Σχεδίου τῆς πρωτεύουσας καί τήν ὁριστικοποίηση τῶν εἰδικῶν προγραμμάτων ἔργων, καθώς καί τοῦ προϋπολογισμοῦ καί προγραμματισμοῦ ἐφαρμογῆς τους.

»4.7. Τήν ὁλοκλήρωση τοῦ προγράμματος δικτύου Ἀγροτικῶν καί Ἀγροτοβιομηχανικῶν Οἰκιστικῶν Κέντρων, ὅπως καί τῶν εἰδικῶν προγραμμάτων ἔργων γιά τό καθένα μέ εἰδική ἔμφαση στήν ἀναμόρφωση καί ἐπέκταση τῶν σχεδίων πόλεως τῶν οἰκισμῶν.

»4.8. Τήν μελέτη καί τό πρόγραμμα μετακινήσεως ἀπό τήν Ἀθήνα δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ὀργανισμῶν κ.λ.π.

»4.9. Τήν ὑποβολή προτάσεων στεγαστικῆς πολιτικῆς, οἰκιστικῶν προγραμμάτων, στεγαστικῶν δανείων, σέ ἐναρμόνιση μέ τήν χωροταξική πολιτική.

»4.10. Τήν ὑποβολή προτάσεων γιά τήν παροχή κινήτρων ἐγκαταστάσεως στά ΚΕΠΑ τῆς ἕδρας ἤδη ἐγκατεστημένων εἰς αὐτά βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐλευθέρων ἐπαγγελματιῶν καθώς καί ἐπιχειρήσεων τοῦ τριτογενοῦς τομέα.

»4.11. Τήν μελέτη καί ὑποβολή σχεδίων Νόμων καί Ἀποφάσεων γιά τή δημιουργία φορέων πού θά ὑλοποιήσουν τά ἔργα»[34].

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει μήνυμα στόν ἑλληνικό λαό:

«Τό μεγάλο δίδαγμα τῆς σημερινῆς ἡμέρας εἶναι ὅτι ὁ Ἑλληνισμός μπορεῖ νά πραγματοποιήσει ἄθλους πού ὑπερακοντίζουν τά συνήθη ἀνθρώπινα μέτρα, ὅταν ἀντλεῖ ἔμπνευση καί δύναμη ἀπό τήν ἱστορία του. Ὅταν ὁμονοεῖ. Κι ὅταν πιστεύει στό δίκαιο τῆς ὑποθέσεως γιά τήν ὁποίαν ἀγωνίζεται.

»Ὑπῆρχαν καί οἱ τρεῖς αὐτές προϋποθέσεις τόν Μάρτιο τοῦ 1821. Οἱ Ἕλληνες εἶχαν συνείδηση τῆς ἱστορικῆς συνέχειας τοῦ ἔθνους. Ἦσαν ὑπερήφανοι γιά τόν ἀρχαῖο πολιτισμό τους. Εἶχαν λαμπρά πολιτιστικά πρότυπα νά μιμηθοῦν. Καί ὁραματίζονταν τήν ἀναβίωση τοῦ μεγάλου παρελθόντος τους καί τήν προβολή του στό μέλλον. Καί, τέλος, κατείχοντο ἀπό τό πάθος τῆς ἐλευθερίας πού εἶναι προϋπόθεση γιά τήν πρόοδο καί τήν εὐημερία κάθε λαοῦ.

»Στόν ἐνάμισι αἰῶνα πού διανύσαμε ἀπό τότε πού ἀνακτήσαμε τήν ἀνεξαρτησία μας, ἡ ἐλευθερία μας πολλές φορές διακυβεύθηκε. Καί ὑπῆρξαν περίοδοι πού τή στερηθήκαμε ἐντελῶς. Διδαχθήκαμε ἔτσι ὅτι τό ὕψιστο αὐτό ἀγαθό δέν πρέπει ποτέ νά τό θεωροῦμε σάν δεδομένο καί ὁριστικό.

»Ὀφείλουμε νά εἴμαστε πάντοτε ἕτοιμοι στίς ἐπάλξεις γιά νά τό διασφαλίσουμε. Στίς ἡμέρες μας μάλιστα οἱ κίνδυνοι πού ἀπειλοῦν τήν ἀσφάλεια καί τήν ἐλευθερία μας δέν εἶναι πάντοτε τόσον ὁρατοί καί ἄμεσοι ὅπως ἦταν σέ παλαιότερες ἐποχές. Παίρνουν μορφές διάφορες καί πολλές φορές ἀπατηλές γιά νά διαβρώσουν τήν κοινωνική μας συνοχή καί νά ἀνακόψουν τήν πρόοδο τοῦ τόπου.

»Γι' αὐτό καί ὁ ἀγώνας θά πρέπει νά εἶναι συνειδητός καί ἀνιδιοτελής καί νά δίδεται σέ ὅλα τά μέτωπα: Τό ἐθνικό, τό πολιτικό καί τό οἰκονομικό.

»Ἔχουμε χρέος νά προστατεύσουμε, παράλληλα μέ τήν κληρονομιά τοῦ 1821, τίς κατακτήσεις τῶν τελευταίων ἐτῶν. Γιατί μόνον ἐπάνω σέ αὐτές θά μπορέσουμε νά θεμελιώσουμε ἕνα καλλίτερο μέλλον».

27 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς λαμβάνει ἐπιστολή ἀπό τόν γερουσιαστή Κάρλ Λέβιν, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς ἀμερικανικῆς Γερουσίας, ὁ ὁποῖος ζητεῖ νά πληροφορηθεῖ τίς ἀπόψεις του πάνω στό ἐπίμαχο θέμα τῆς Συνθήκης SALT II:

«Ἀγαπητέ κύριε πρωθυπουργέ,

»Καθώς ἡ Γερουσία συνεχίζει τίς προετοιμασίες της γιά τή συζήτηση ἐπί τῆς ἀναμενομένης Συνθήκης SALT II, θά ἤθελα νά ζητήσω τή συνδρομή σας νά μέ βοηθήσετε νά ἀξιολογήσω τίς πολλές λεπτές, εὐαίσθητες καί περίπλοκες πτυχές τῶν προσπαθειῶν μας, νά ἀποτρέψουμε ἕναν πυρηνικό πόλεμο, νά ἐμποδίσουμε τή σοβιετική ἐπιθετικότητα γύρω ἀπό τόν κόσμο καί νά ἐλέγξουμε τήν ἀνάπτυξη καί τήν καταστρεπτικότητα τῶν στρατηγικῶν πυρηνικῶν ὅπλων. Θά ἐκτιμοῦσα ἐπίσης νά πληροφορηθῶ τίς ἀντιλήψεις σας ὡς πρός τούς τρόπους προσεγγίσεως ἐκ μέρους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν γιά τόν ἐκσυγχρονισμό τοῦ στρατηγικοῦ πυρηνικοῦ της ὁπλοστασίου.

»Ἕνα σοβαρό θέμα τό ὁποῖο ἡ Γερουσία θά συζητήσει εἶναι ἐάν καί κατά πόσο ἡ προτεινόμενη Συνθήκη SALT II ἀντιμετωπίζει ἐπαρκῶς τίς στρατιωτικές καί πολιτικές ἀνησυχίες τῶν εὐρωπαϊκῶν μελῶν τοῦ Βορειατλαντικοῦ Συμφώνου (NATO). Ἔγινε συχνά ἡ δήλωση ὅτι ὁποιαδήποτε Συνθήκη SALT II πρέπει νά διατηρήσει τά συναισθήματα πού ἔχουν οἱ χῶρες καί οἱ λαοί τοῦ κόσμου ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες εἶναι τουλάχιστον ἴσες μέ τή Σοβιετική Ἕνωση ὅσον ἀφορᾶ τίς ἱκανότητες στρατηγικῆς πυρηνικῆς. Ὑποστηρίχτηκε ὅτι, καί ἄν ἀκόμα μιά ἀντικειμενική στρατιωτικοτεχνική ἐκτίμηση ἤθελεν ἀποδείξει ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες διατηροῦν στρατηγική πυρηνική ἰσότητα ἤ καί ὑπεροχή δυνάμει τῆς Συνθήκης SALT II καί ὅτι καί ἄν ἀκόμα ἡ ἱκανότης μας γιά ἀντίποινα εἶναι τόσον ἰσχυρή ὥστε νά διατηρηθεῖ ἡ ἀμοιβαία ἐπιθυμία ἀποτροπῆς τοιούτου πολέμου, πάλι ἡ ἐν λόγῳ Συνθήκη θά στερεῖται κατά κάποιο τρόπο κύρους, ἄν δημιουργήσει τήν ἐντύπωση, σέ ἄλλα ἔθνη, τοῦ μειονεκτήματος σέ ἀριθμό καί σέ βάρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ὑποστηρίζεται ὅτι, ἄν δέν διατηρηθοῦν τά συναισθήματα, καθώς καί ἡ

Ἑορτασμός τῆς ἐθνικῆς ἐπετείου.

πραγματικότης περί στρατηγικῆς πυρηνικῆς ἰσότητας, τότε οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες, καθὼς καί οἱ σύμμαχοί της, θά εἶναι περισσότερο εὐάλωτοι σέ πολιτική/διπλωματική πίεση ἐκ μέρους τῆς ΕΣΣΔ. Τό ἐπιχείρημα αὐτό τῶν "συναισθημάτων" χρησιμοποιεῖται ἐπίσης ἀπό μερικούς γιά νά ὑποστηρίξουν τήν ἐκ μέρους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀπόκτηση ὁρισμένων στρατηγικῶν συστημάτων πυρηνικῶν ὅπλων, ἀσχέτως ἐάν τά συστήματα αὐτά ἀποτελοῦν τίς πιό ἁρμόζουσες ἤ ἀναγκαῖες ἐπιλογές ἀπό μιά καθαρά στρατιωτική ἄποψη. Τά ὅπλα αὐτά, λόγω τοῦ ὅτι τά στατικά τους χαρακτηριστικά, ὅπως τό βάρος καί τό μέγεθος, φαίνονται νά ταιριάζουν καί νά παραβγαίνουν μέ τά σοβιετικά συστήματα, θεωροῦνται ἀπό μερικούς σάν ἐπιθυμητά γιά σκοπούς "συναισθημάτων", ἀκόμα καί ἄν περισσότερο δυναμικές στρατιωτικές μετρήσεις καί οἱ ἀμοιβαῖες μας ἀνάγκες σέ προληπτικά μέσα δείχνουν ὅτι δέν εἶναι ἀναγκαῖα.

»Θά σᾶς παρακαλέσω νά μοῦ γνωρίσετε τίς ἀπόψεις σας ὡς πρός τή σημασία τῶν ἀντιλήψεων καί "συναισθημάτων" αὐτῶν ἀναφορικά μέ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἀντιμετωπίζουμε τή συνθήκη SALT II καί τά ὅπλα πού θά προμηθευθοῦμε στό μέλλον. Μέχρι ποιό σημεῖο φρονεῖτε ὅτι οἱ "ἀντιλήψεις καί τά συναισθήματα" περί τῶν στατικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν στρατηγικῶν ὅπλων κυβερνοῦν ἤ ἐπηρεάζουν τά γεγονότα; Ποιά στατικά καί δυναμικά μέτρα στρατηγικῶν πυρηνικῶν δυνάμεων θεωρεῖτε ὡς τά πιό σημαντικά γιά τή σύγκριση μεταξύ τῶν ἀμερικανικῶν καί τῶν σοβιετικῶν δυνάμεων καί ποιά εἶναι ἐκεῖνα γιά τά ὁποῖα θεωρεῖτε μιά διαισθανόμενη ἤ μιά πραγματική ἀμερικανική κατωτερότητα σάν ἕνα πολύ σοβαρό καί λίαν ἀνησυχητικό γεγονός; Ποιά εἶναι τά χαρακτηριστικά ἐκεῖνα τῆς ἀναδυομένης Συνθήκης SALT II πού θεωρεῖτε σάν ἀποδεκτά ἤ σάν μή ἀποδεκτά ἀπό τήν ἄποψη τῶν "συναισθημάτων" αὐτῶν; Ποιά εἶναι τά συστήματα ἐκεῖνα τῶν στρατηγικῶν ὅπλων πού ἀναπτύσσονται ἀπό τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες πού θεωρεῖτε, ἐσεῖς καί ἡ Κυβέρνησίς σας, σάν ἀναγκαῖα γιά νά ἀντιμετωπισθοῦν ὁποιεσδήποτε πραγματικές καί / ἤ διαβλεπόμενες ἀνισορροπίες δυνάμεων μεταξύ τῆς χώρας μας καί τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης;

»Οἱ σκέψεις σας πάνω στά παραπάνω ἀναφερόμενα θέματα θά ἦταν πολύ ἐνδιαφέρουσες καί ἐπωφελεῖς σέ μένα, σάν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὑπηρεσιῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, καθώς καί, εἶμαι βέβαιος, σέ πολλά ἄλλα μέλη τῆς Γερουσίας. Δεδομένου ὅτι ἀρχίσαμε ἤδη νά μελετοῦμε τόν Οἰκονομικό Προϋπολογισμό τοῦ ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης γιά τό ἔτος 1980, στόν ὁποῖο περιέχονται πολλές πρωτοβουλίες τοῦ στρατηγικοῦ πυρηνικοῦ προγράμματος καί ἀναμένουμε νά λάβουμε ὁπωσδήποτε τήν προτεινόμενη Συνθήκη SALT II στό ἐγγύς μέλλον, θά ἐκτιμοῦσα πολύ μιά σύντομη ἀπάντησή σας στά παραπάνω.

»Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ γιά τήν προσοχή πού θά δώσετε στά σοβαρά αὐτά ζητήματα».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε στόν Ἀμερικανό γερουσιαστή, μέ ἐπιστολή του, στίς 18 Ἀπριλίου:

«Ἀγαπητέ, κ. γερουσιαστά,

»Κατ' ἀρχήν θά ἤθελα νά σᾶς γνωρίσω πόσο πολύ ἐκτιμῶ τήν ἰδέαν πού εἴχατε νά λάβετε ὑπ' ὄψη τίς ἀπόψεις τῶν εὐρωπαϊκῶν μελῶν τοῦ NATO ἐπί τῆς ἀναμενομένης Συνθήκης SALT II. Εἶναι ἐκτός πάσης ἀμφιβολίας ὅτι ὁποιαδήποτε συνθήκη αὐτοῦ τοῦ εἴδους, πού σχεδιάστηκε καί ἔχει σκοπό νά ἀποτρέψει ἕναν πυρηνικό πόλεμο καί νά αὐξήσει τίς ἐλπίδες γιά ἐπιβίωση τῆς ἀνθρωπότητας, ἀξίζει εἰδικῆς προσοχῆς ὄχι μόνον ἀπό τούς ὑπογράφοντες αὐτήν, ἀλλά καί ἀπό ὅλα τά ἄλλα ἐνδιαφερόμενα μέρη. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ ἀντίδραση τῶν συμμάχων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν δέν πρέπει νά ἀγνοηθεῖ. Ἐπί τοῦ σημείου αὐτοῦ εἴμεθα εὐγνώμονες πρός τήν Κυβέρνηση τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν γιά τήν ἐνημέρωση πού ἔκανε τοῦ Συμβουλίου τοῦ NATO ἐπί τοῦ τόσο σοβαροῦ αὐτοῦ θέματος.

»Συμφωνῶ μαζί σας ὅτι μιά κοινή ἀντίληψη περί τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς Συνθήκης εἶναι τελείως ἐξ ἴσου σοβαρή ὅσο καί αὐτή ταύτη ἡ ἀποτελεσματικότης. Τά δύο αὐτά πρέπει νά βαδίσουν χέρι μέ χέρι ἄν ἕνα αἴσθημα ἀσφάλειας πρόκειται νά ἐπικρατήσει καί ἄν ἡ συνοχή τῆς Συμμαχίας πρόκειται νά διατηρηθεῖ.

»Ὅμως, ἐν ὄψει τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ διατάξεις τῆς Συνθήκης δέν εἶναι ἀκόμα τελείως γνωστές — καί, πράγματι, μερικές ἀπό αὐτές δέν ἔχουν ἀκόμα ὁριστικοποιηθεῖ — ἡ ἔκφραση μιᾶς γνώμης ἐπί τοῦ θέματος τούτου πρέπει νά ἀναβληθεῖ μέχρις ὅτου οἱ διατάξεις αὐτές ἀποκαλυφθοῦν.

»Στήν παροῦσα φάση μποροῦμε νά ἐλπίζουμε ὅτι τό τελικό κείμενο δέν θά περιέχει περιορισμούς πού θά μποροῦσαν νά ἔχουν δυσμενῆ ἐπίδραση στήν ἄμυνα τῆς περιοχῆς τοῦ NATO σάν ἕνα σύνολο ἤ στήν ἱκανότητα τῆς Δύσεως νά ἀντιδράσει σέ ὁποιαδήποτε ἀπειλή κατά τό πλέον ἐνδεδειγμένο τρόπο καί μέ τά πλέον ἐνδεδειγμένα μέσα.

»Θά ἤθελα ἐπίσης νά ὑπογραμμίσω ὅτι ἀκόμα πιό σημαντική ἀπό ὅ,τι εἶναι γιά τούς Εὐρωπαίους συμμάχους ἡ Συνθήκη SALT II θά εἶναι ἡ προσεχής φάση τῶν συνομιλιῶν, κατά τήν ὁποία ἀναμένεται ὅτι θά παρουσιαστοῦν συστήματα πού ἔχουν εἰδικά σχεδιασθεῖ γιά τήν ἄμυνα τῆς Εὐρώπης. Σ' αὐτή τήν φάση, μιά περισσότερο ἐνεργός συμμετοχή τῶν εὐρωπαϊκῶν μελῶν τῆς Συμμαχίας θά καταστεῖ ἀναγκαία»[25].

28 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Ὁ πρωθυπουργός, μέ ἐγκύκλιό του πρός ὅλα τά ὑπουργεῖα, δίνει αὐστηρές ἐντολές νά μήν πραγματοποιεῖται πλέον καμία ἀπολύτως δαπάνη καθ' ὑπέρβαση τῶν ὁρίων διαθέσεως τῶν πιστώσεων πού ἔχουν ἐγγραφεῖ στόν προϋπολογισμό. Μέ τήν πρωθυπουργική ἐγκύκλιο καυτηριάζεται ἡ τακτική πολλῶν ὑπουργείων πού πραγματοποιοῦν δαπάνες πέραν τῶν ὁρίων πού ἐτέθησαν στόν προϋπολογισμό καί

προειδοποιοῦνται ὅτι δέν θά ἀναγνωρίζονται ἐφεξῆς οἱ σχετικές παρεκκλίσεις.

30 ΜΑΡΤΙΟΥ 1979

Σέ ὁμιλία πρός τά μέλη τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῆς Νέας Δημοκρατίας, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναγγέλλει ἐπίσημα ὅτι τό πρῶτο Συνέδριο, τό ὁποῖο καί θά ἐπιστέψει τή διαδικασία γιά τή δημοκρατική ὀργάνωση καί λειτουργία τοῦ κόμματος, θά πραγματοποιηθεῖ μεταξύ 5 καί 7 Μαΐου στή Χαλκιδική:

«Ἀγαπητοί φίλοι,

»Πρῶτα ἀπ' ὅλα θά ἤθελα νά σᾶς συγχαρῶ ὅλους γιά τό ἔργο τό ὁποῖο ἐξετελέσατε κατά τούς τελευταίους μῆνας.

»Μετά τό προσυνέδριο τῆς Χαλκιδικῆς, πού ἐσημείωσε πράγματι μεγάλη ἐπιτυχία καί ἄνοιξε τόν δρόμο γιά τό ὁριστικό συνέδριο, ἐπηκολούθησαν, ὅπως ξέρετε, οἱ ἐκλογές γιά τήν ἀνάδειξη τῶν περιφερειακῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος. Ἀπό τίς ἐκλογές αὐτές ἀνεδείχθησαν, ὅπως ἐπληροφορήθην, 380 τοπικές ἐπιτροπές καί συνολικά ἔλαβαν μέρος περίπου 97.000 ἐνεργά μέλη τοῦ κόμματος. Ἤδη, μετά τήν ὁλοκλήρωση αὐτῆς τῆς διαδικασίας, εἴμεθα ἕτοιμοι γιά τήν ὁλοκλήρωση τῆς ὀργανώσεως τοῦ κόμματος. Καί πρός τόν σκοπόν αὐτόν, ὅπως ξέρετε, συγκαλεῖται τό συνέδριο τοῦ κόμματος στήν Χαλκιδική γιά τίς 5 ἕως 7 Μαΐου. Μέ τήν διαδικασία αὐτή καθιστάμεθα καί ἀπό τῆς πλευρᾶς αὐτῆς τό προοδευτικώτερο ἑλληνικό κόμμα. Εὔχομαι νά μήν παραμείνωμε καί τό μόνο. Γιατί ἡ χώρα, γιά νά ἐξασφαλίση ὁμαλές δημοκρατικές ἐξελίξεις, ἔχει ἀνάγκη ἀπό συνεπεῖς, σταθερές πολιτικές δυνάμεις. Θά εὐχόμουνα — ἐπαναλαμβάνω — νά μᾶς μιμηθοῦν καί τά ἄλλα κόμματα, εἰς τρόπον ὥστε νά ἀποκτήση μίαν ὑγιεστέραν διάρθρωσιν ἡ πολιτική μας ζωή.

»Ὅπως γνωρίζετε, ἀπό τόν καιρό πού ἱδρυσα τήν Νέα Δημοκρατία εἶχα προγραμματίσει τήν δημοκρατική της ὀργάνωση. Καί ἐπίστευα καί πιστεύω ὅτι τό κόμμα αὐτό, μέ τήν θέση πού κατέχει στήν ἐθνική μας ζωή, θά κυριαρχῆ ἐπί μακρόν χρόνον τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς καί θά διασφαλίζη ὁμαλές δημοκρατικές ἐξελίξεις.

»Ἀνέπτυξα πολλές φορές τούς λόγους, γιά τούς ὁποίους ἐπιβάλλεται ἡ δημοκρατική ὀργάνωση τῆς Νέας Δημοκρατίας καί γενικώτερα ὅλων τῶν ἑλληνικῶν κομμάτων. Ὅπως ἐτόνισα καί τίς δυσκολίες τίς ὁποῖες παρουσιάζει εἰς τόν τόπο μας ἡ προσπάθεια αὐτή. Καί εἶπα, ἂν ἐνθυμεῖσθε, ὅτι καθίσταται τοῦτο δυσχερές, ἀφ' ἑνός μέν γιατί στερούμεθα παραδόσεως δημοκρατικῆς ὀργανώσεως τῶν κομμάτων, ἀλλά καί γιατί προπαντός ἡ φύση μας δέν προσφέρεται, ὁ χαρακτήρας μας δέν προσφέρεται γιά συλλογική προσπάθεια· ἐνῶ ἡ πολιτική εἶναι κατ' ἐξοχήν συλλογική προσπάθεια. Ἀλλά ἔπρεπε, καί νομίζω ὅτι τό ἐπιτύχαμε, νά κατανικήσουμε αὐτές τίς ἀδυναμίες καί νά κάνουμε τό πρῶτο βῆμα δημοκρατικῆς ὀργανώσεως. Ταυτόχρονα, ἐπιβάλλεται τοῦτο καί ἐκ τοῦ ὅτι μέ τήν ἔνταξή μας εἰς τάς δημοκρατικάς κοινότητας εἴμεθα ὑποχρεωμένοι καί ἐκ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς νά προσαρμοσθῶμεν εἰς τό καθεστώς πού ἰσχύει εἰς τάς χώρας ἐκείνας· γιατί εἰς ὅλας τάς χώρας τῆς Κοινότητος τά κόμματα εἶναι δημοκρατικά ὀργανωμένα.

»Γιά ν' ἀνταποκριθῆ ἡ Νέα Δημοκρατία στήν ἀνάγκη αὐτῆς τῆς ἀποστολῆς, τήν ὁποίαν τῆς ἔταξα τόν καιρό πού τήν ἱδρυσα, εἶναι ἀνάγκη νά καταστῆ μακρόβιος καί νά περαμείνη ἰσχυρά. Γιά νά καταστῆ μακρόβιος εἶναι ἀπαραίτητο νά ὀργανωθῆ δημοκρατικά. Γνωρίζετε, γιατί ἔχετε πεῖραν τῆς διαρθρώσεως τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς, τά πλεονεκτήματα τά ὁποῖα προσφέρει σέ μία χώρα ἡ δημοκρατική ὀργάνωση τῶν κομμάτων. Ἐξασφαλίζει σταθερότητα διά τῆς δημιουργίας σταθερῶν πολιτικῶν δυνάμεων καί ἐξασφαλίζει ὁμαλές πολιτικές ἐξελίξεις. Νομίζω ὅτι ἔχομε τό δικαίωμα νά πιστεύωμε ὅτι ἡ Νέα Δημοκρατία, μέ τό ἔργον τό ὁποῖον ἐπετέλεσε ἀπό τόν καιρό τῆς ἱδρύσεώς της, ἐδικαίωσε καί τούς σκοπούς τῆς ἱδρύσεώς της, ἀλλά ἔπεισε καί τόν ἑλληνικό λαό ὅτι ἀποτελεῖ ἐγγύησιν ἀσφαλῆ γιά τό μέλλον.

»Γιά νά ἐκτιμηθῆ ἡ σημασία τῆς παρουσίας τῆς Νέας Δημοκρατίας στόν πολιτικό μας χῶρο, θά πρέπει νά σκεφθῆ κανείς τί θά συνέβαινε εἰς τόν τόπον αὐτόν, ἂν δεν εἴχαμε ἱδρύσει τό κόμμα αὐτό τήν ἐποχή τῆς καταρρεύσεως τῆς δικτατορίας. Ἀφ' ἑνός μέν ἀπέτρεψε τούς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ἦταν φυσικόν ν' ἀπειλοῦν τήν χώρα τήν ἐποχή τῆς καταρρεύσεως τῆς δικτατορίας. Καί ἐπειδή πολλοί δέν εἶναι ἐπαρκῶς εἰς θέσιν νά τό ἐκτιμήσουν αὐτό, θά ὑποχρεωθῶ νά δώσω τήν εἰκόνα τῶν κινδύνων πού μποροῦσαν ν' ἀπειλήσουν τόν τόπο. Ἂν τήν δικτατορία τήν εἶχε ἀνατρέψη μία ἄλλη δύναμις, οἱαδήποτε, αὐτή ἡ δύναμις θά μποροῦσε νά ἔχη τόν ἔλεγχον τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς, τόν ἔλεγχο τῆς καταστάσεως. Ἀλλά ἡ δικτατορία στήν Ἑλλάδα κατέρρευσε, εἰς τρόπον ὥστε νά δημιουργῆται ἕνα ἀπέραντο κενόν, τό ὁποῖον, ἐάν διετηρεῖτο, ἀμέσως θά ὁδηγοῦσε ἢ σέ ἀναρχία ἢ σέ πόλεμο. Πρώτη λοιπόν ὑπηρεσία πού προσέφερε ἡ Νέα Δημοκρατία ἦταν ὅτι ἀπέτρεψε τόν κίνδυνο πού ἀπειλοῦσε τήν κρίσιμη ἐκείνη στιγμή τό ἔθνος. Ἐν συνεχείᾳ ἐπεδόθη σέ μιά κρίσιμη μεγάλη προσπάθεια, ὥστε νά μπορῆ αὐτήν τήν στιγμή νά παρουσιάζη ἕνα σημαντικό δημιουργικό ἔργο. Δεδομένου ὅτι πολλά ἀπό αὐτά θά ἀναπτυχθοῦν στό Συνέδριο τό ὁποῖον θά γίνη τόν Μάιο — γιατί παράλληλα μέ τόν καθορισμό τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος, θά πρέπει νά γίνη καί ἕνας βραχύς ἀπολογισμός τοῦ τί ἔκανε τό κόμμα ἀπό τήν ἐποχή τῆς ἱδρύσεώς του —

θεωρῶ περιττόν νά ἀναφερθῶ αὐτήν τήν στιγμή λεπτομερῶς στό ἔργο πού ἐπετέλεσε αὐτό τό κόμμα. Θά μποροῦσα ὅμως, γιατί γενικά στόν τόπο μας εὐκολώτερα καταλήγομε σέ συμπεράσματα, ὅταν κάνωμε συγκρίσεις, παρά ὅταν ἐχωμε ἀπόλυτες εἰκόνες, θά μποροῦσα, γιά νά ἐκτιμηθῆ ἡ παροῦσα κατάστασις τῆς Ἑλλάδος, νά κάμω μιά σύγκριση μέ τό παρελθόν, τοῦ ὁποίου ὅσοι εἴσθε πρεσβύτεροι ἔχετε πεῖραν· ἀλλά θά μποροῦσα νά κάνω καί μίαν σύγκριση μέ τό τί συμβαίνει σ' ὅλον τόν ἄλλο κόσμο. Καί γιά νά μήν ἀναφερθῶ σέ χῶρες ὑπανάπτυκτες, οἱ ὁποῖες αὐτήν τήν στιγμήν σπαράσσονται, θά ἀναφερθῶ στόν εὐρωπαϊκό χῶρο. Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἀπό τίς χῶρες, ἀπό τίς λίγες χῶρες, πού διαθέτουν σταθερότητα πολιτική, γαλήνη κοινωνική καί σημαντική οἰκονομική πρόοδο. Στόν οἰκονομικό τομέα τελευταίως παρουσιάζονται ὡρισμένα προβλήματα, ἰδίως μέ τήν ἔξαρση τοῦ πληθωρισμοῦ. Αὐτό τό ἐτόνισα ἀπό τό καλοκαίρι ἤδη, ὅταν μιλοῦσα στό Συμβούλιο Οἰκονομικῆς καί Κοινωνικῆς Πολιτικῆς, ὅπως καί στήν Ἔκθεση Θεσσαλονίκης. Εἶπα ὅτι ἡ μεγαλύτερη ἀδυναμία τῆς οἰκονομίας μας εἶναι ὁ πληθωρισμός καί πρέπει μέ θάρρος νά τό ἀντιμετωπίσωμε αὐτό. Καί κάνουν σφάλμα ἐκεῖνοι πού ἐνθαρρύνουν παράλογες ἀξιώσεις — εἴτε κόμματα, εἴτε ἐφημερίδες — ἡ ἱκανοποίησις τῶν ὁποίων θά μποροῦσε νά ὁδηγήση σέ χρεωκοπία τήν οἰκονομίαν.

»Ἄς ξεκινήσωμεν ἀπό τήν Ἀγγλία, ἡ ὁποία ἀντιμετωπίζει μιά ἔντονη πολιτική, κοινωνική καί οἰκονομική κρίση καί νά πᾶμε στήν Πορτογαλία, πού ἔχει μιά Κυβέρνηση τεχνοκρατῶν μειοψηφίας, ἡ ὁποία, μολονότι ἀνετράπη, θά ἐπιζήση, γιατί ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας της εἶπε "δέν μοῦ χρειάζεται νά ἔχετε τήν ἐμπιστοσύνη τῆς Βουλῆς. Μοῦ φτάνει νά ἔχετε τήν ἐμπιστοσύνη τήν δική μου". Αὐτή εἶναι δημοκρατία. Νά πᾶμε στήν Ἱσπανία. Εἶναι ἕνας μήνας πού ἔκαναν ἐκλογές καί δέν ἔχουν ἀκόμα Κυβέρνηση, γιατί ἀπό τό πρῶτο κόμμα λείπουν 9 ἕδρες, τίς ὁποῖες εἶναι ὑποχρεωμένο νά ἀναζητήση· καί ἄν ἐπιτύχη νά τίς εὕρη, θά τό ἐπιτύχη μέ συμβιβασμούς καί παραχωρήσεις. Νά πᾶμε στήν Ἰταλία, ἡ ὁποία εὑρίσκεται σέ μόνιμη κρίση πολιτική, κοινωνική καί οἰκονομική, κρίση ἡ ὁποία αὐτήν τήν στιγμή ἔχει φθάσει σ' ἕνα σημεῖο πολύ ἐπικίνδυνο, δεδομένου ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένοι νά προσφύγουν σέ πρόωρες ἐκλογές, τό ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων δέν μπορεῖ κανείς νά προδικάση. Γιατί, ἄν ἀπό τίς ἐκλογές αὐτές προκύψη ἀποτέλεσμα πού νά μή μπορῆ νά δώση μιά ὑγιᾶ Κυβέρνηση στόν τόπο, ὑπάρχει κίνδυνος νά μπῆ ὁ τόπος σέ μεγαλύτερες καί ὀδυνηρές περιπέτειες. Νά πᾶμε στή Σουηδία. Ἔχει Κυβέρνηση μειοψηφίας ἑνός κόμματος, πού ἔχει 40 ἕδρες καί ὅλα τά ἄλλα κόμματα τό ἀνέχονται, γιατί δέν θέλουν νά πᾶνε σ' ἐκλογές. Πάντως, βεβαίως δέν εἶναι ὑγιής διακυβέρνησις, ὅταν μιά χώρα κυβερνᾶται ἀπό Κυβέρνηση μειοψηφίας, γιατί αὐτή εἶναι ὑποχρεωμένη νά κάνη συμβιβασμούς εἰς βάρος τῶν συμφερόντων τῆς χώρας. Καί κατεβαίνω στό Βέλγιο. Τόν Δεκέμβριον ἔκαναν ἐκλογές, καί δέν μποροῦν νά κάνουν Κυβέρνηση. Ἄς μήν ἀναφερθῶ σέ ἄλλα παραδείγματα, γιατί θά πρέπει νά μακρηγορήσω. Πάντως, τονίζω ὅτι ἡ Ἑλλάς διαθέτει πολιτική σταθερότητα, γαλήνη κοινωνική καί οἰκονομική πρόοδο ἔναντι ὅλων τῶν ἄλλων χωρῶν. Τό θέμα ὅτι ἡ οἰκονομία μας παρουσιάζει τό πρόβλημα, τήν ἀδυναμία τοῦ πληθωρισμοῦ, ὀφείλεται ἀφ' ἑνός μέν στήν διεθνῆ οἰκονομική κρίση — γιατί δέν εἶναι ὑπερβολή, οὔτε ψέμα ὅτι κατά 30-35% ὁ πληθωρισμός εἶναι εἰσαγόμενος· τροφοδοτεῖται ἀπό τό ἐξωτερικό, γιατί οἱ πρῶτες ὕλες, τό πετρέλαιο, τό κρέας Ἀργεντινῆς ἔχουν αὐξηθῆ κατά 30 καί 40%. Ἀφ' ἑτέρου ὀφείλεται εἰς τό ὅτι ἐκάναμε ὡς κόμμα μιά πολύ γενναία, ἀνοικτή εἰσοδηματική πολιτική, γιατί ἐδώσαμε στόν ἐργαζόμενο διπλά ἀπό τήν αὔξηση τοῦ τιμαρίθμου. Εἶπα καί ἄλλοτε ὅτι ὑπάρχουν ξένοι οἱ ὁποῖοι μᾶς τό καταλογίζουν ὡς σφάλμα αὐτό. Ἐμεῖς τό ἐκάναμε διά λόγους κοινωνικῆς πολιτικῆς. Ἀποτέλεσμα αὐτοῦ ἦταν νά κυκλοφορῆ πολύ χρῆμα, τό ὁποῖον συναντᾶτε στήν καθημερινή σας ζωή. Ἐφ' ὅσον λοιπόν γιά τήν πολιτική αὐτή εἴμεθα ὑπεύθυνοι, θά πρέπει ἀπό κοινοῦ ὅλοι νά τό ἀντιμετωπίσουμε, γιατί αὐτονόητον εἶναι ὅτι, ἄν διατυπώνωνται ὑπέρμετρες οἰκονομικές ἀξιώσεις καί ἡ Κυβέρνησις ὑπό πίεσιν τίς ἱκανοποιῆ, ὄχι μόνον δέν θά δαμάσωμεν τόν πληθωρισμόν, ἀλλ' ἀντιθέτως θά ἐνταθῆ, μέ ἀποτέλεσμα νά μπῆ σέ χρόνια κρίση ἡ οἰκονομία μας.

»Ἔναντι αὐτῆς τῆς δημιουργικῆς πολιτικῆς, ἔναντι αὐτοῦ τοῦ δημιουργικοῦ ἔργου τῆς Νέας Δημοκρατίας, οἱ ἀντίπαλοί μας, καί εἰδικώτερα τό ΠΑΣΟΚ, ἀντιπαρατάσσουν τήν γνωστή συνθηματολογία. Καί χρησιμοποιοῦν τήν συνθηματολογία, γιατί ἔχει τό πλεονέκτημα νά τούς ἀπαλλάσση ἀπό τήν ἀνάγκη νά ἔχουν ἰδέες καί ἔργα. Καί τήν χρησιμοποιοῦν σκοπίμως κατά τρόπον τόσο θολό καί συγκεχυμένο, γιατί πιστεύουν, ὅπως ἔλεγε ὁ Γκαίμπελς, ὅτι ὁ λαός θαυμάζει περισσότερο ἐκεῖνα πού δέν καταλαβαίνει. Ἀμφιβάλλω ἄν ἀκόμα καί τά στελέχη τοῦ ΠΑΣΟΚ ἔχουν σαφῆ, πλήρη ἀντίληψη τῆς πολιτικῆς πού ἔχει χαράξει τό κόμμα τους. Καί χρησιμοποιοῦν κατά κόρον τό σύνθημα τῆς ἀλλαγῆς ὅλοι, γιατί δέν ἀντελήφθησαν ὅτι ἀλλαγή δέν σημαίνει ἀλλαγή Κυβερνήσεως, ἤ ἀλλαγή προγράμματος. Σημαίνει ἀλλαγή τοῦ πολιτικοῦ κλίματος τῆς χώρας καί ἀλλαγή πολιτικῆς νοοτροπίας. Ἐνῶ κατέχονται ἀπό τήν ἴδια νοοτροπία, ὑπόσχονται μέ τήν νοοτροπία αὐτή νά δώσουν ἀλλαγή. Ἀλλά ἄν συνέβαινε νά εἴμαστε ὅλοι ἄγνωστοι στόν τόπον αὐτόν καί νά μή εἴχαμε παρελθόν, θά ἦταν δυνατόν νά ὑποσχόμεθα

τήν ἀλλαγήν. Ἀλλά λίγο πολύ εἶναι γνωστοί ὅλοι, καί ἐμεῖς καί αὐτοί. Ἄν συνεπῶς προσφέρουν τήν ἀλλαγή καί χρησιμοποιήσωμε σάν κριτήριο τό παρελθόν, ἀσφαλῶς προσφέρουν ἀλλαγή πρός τό χειρότερο.

»Ἀλλά θά ἤθελα ἐπίσης νά κάνω τήν παρατήρησιν ὅτι, ἄν ἕνας ἐξ αὐτῶν ἔτυχε νά βρῆ τό μυστικό τῆς οὐσιαστικῆς ἀλλαγῆς, αὐτό θά ἐσήμαινε ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι ὑπόσχονται ψευδῆ ἀλλαγήν, γιατί ὅλοι ὑπόσχονται ἀλλαγή. Θά πρέπει λοιπόν νά καταλήξη κανείς στό συμπέρασμα ὅτι ὅλοι τους δέν ἔχουν πραγματικά σαφῆ ἀντίληψιν τοῦ τί σημαίνει ἀλλαγή, ἤ πιστεύουν ὅτι μέ τόν τρόπον αὐτόν εἶναι δυνατόν νά ἐντυπωσιάσουν τόν λαόν.

»Ἡ δημοκρατική ὀργάνωση τῆς Νέας Δημοκρατίας εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον ἀναγκαία σήμερον, δεδομένου ὅτι ἡ διάρθρωσις τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς καί τό πολιτικό κλίμα τῆς χώρας δικαιολογοῦν ἀνησυχίες γιά τό μέλλον τοῦ τόπου. Γιατί ἡ διάρθρωσις τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς, ὅπως προέκυψε ἀπό τίς τελευταῖες ἐκλογές, δέν μπορεῖ νά πῆ κανείς ὅτι ἐγγυᾶται ὁμαλές πολιτικές ἐξελίξεις. Καθίσταται, λοιπόν, βαρύτερο καί ἐπιτακτικώτερο τό χρέος τῆς Νέας Δημοκρατίας νά ὀργανωθῆ, εἰς τρόπον ὥστε, διατηροῦσα καί ἐπαυξάνουσα τήν δύναμή της, νά ἐγγυᾶται αὐτή τίς δημοκρατικές ἐξελίξεις.

»Λυπᾶμαι, γιατί στό σημεῖο αὐτό εἶμαι ὑποχρεωμένος νά κάνω ὡρισμένες διαπιστώσεις πού θά μέ κάνουν δυσάρεστο στήν ἀντιπολίτευση. Ἀλλά ὀφείλω νά τό κάνω ἐκ καθήκοντος καί μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά ἀποδειχθοῦν αὐτές χρήσιμες καί γιά τήν ἀντιπολίτευση. Ἡ διάρθρωσις τῆς πολιτικῆς ζωῆς δέν εἶναι ὁμαλή. Καί δέν εἶναι ὁμαλή γιά τόν λόγον ὅτι ὑπάρχει ἕνας κονιορτός κομμάτων μέ ἔλλειψιν σταθεροῦ πολιτικοῦ προσανατολισμοῦ, πού δέν ἐπιτρέπει στά κόμματα αὐτά νά προσφέρουν θετικές ὑπηρεσίες στόν τόπο. Ὅπως ξέρετε, ἔχομε τρία κομμουνιστικά κόμματα. Τρία σοσιαλιστικά κόμματα. Ἕνα μαρξιστικό σοσιαλιστικό, ἕνα δημοκρατικό σοσιαλιστικό καί ἕνα οὐμανιστικό σοσιαλιστικό. Καί ἐνῶ ὅλα αὐτά συναγωνίζονται σέ ἀριστερισμόν, παραπονοῦνται γιατί ἡ Νέα Δημοκρατία ἐκάλυψε τόν χῶρο τοῦ κέντρου. Παραπονοῦνται, καθ' ἣν στιγμήν οἱ ἴδιοι ἐγκατέλειψαν τόν χῶρον αὐτόν. Ἡ Νέα Δημοκρατία ὅμως δέν ἐκάλυψε τόν χῶρον τοῦ κέντρου μέ διακηρύξεις. Τόν ἐκάλυψε μέ τίς πράξεις της. Καί τόν ἐκάλυψε, γιατί ἐγκατελείφθη ἀπό ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι κατά τό παρελθόν τόν ἄφησαν ἀκάλυπτο. Γιατί ὑπάρχει ἕνας νόμος φυσικός, πού δέν ἐπιτρέπει τήν ὕπαρξιν κενοῦ. Πάντως, ἐφ' ὅσον οἱ ἴδιοι τόν ἐγκατέλειψαν — γιατί ὅπως εἶπα καί προηγουμένως συναγωνίζονται σέ ἀριστερισμόν — δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά παραπονοῦνται γιατί τόν ἐκάλυψε κατά τρόπον φυσικόν τό κόμμα τό δικό μας. Ἤδη ἡ παραδοσιακή φιλελευθέρα παράταξις ἔχει ἐνταχθῆ στήν Νέα Δημοκρατία. Παράταξις ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τήν βάσιν τοῦ λεγομένου κέντρου. Οἱ μισοί βουλευταί καί οἱ μισοί ὑπουργοί τῆς Νέας Δημοκρατίας προέρχονται ἀπό τήν παράταξη ἐκείνη. Συνεπῶς, αὐτό δέν ἔγινε μέ ἁπλᾶς διακηρύξεις ἤ μέ προσπάθεια παραπλανήσεως, ἀλλά, λόγω τῆς πολιτικῆς τήν ὁποία ἠκολούθησε, ἡ Νέα Δημοκρατία ἀπέκτησε τήν σύστασιν ἐκείνην, ἡ ὁποία τῆς ἐπέτρεψε νά καλύψη αὐτόν τόν χῶρο.

»Παράλληλα ὅμως μέ τήν κακήν διάρθρωσιν τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς, διαπιστώνομε καί τήν ὕπαρξιν ἑνός νοσηροῦ πολιτικοῦ κλίματος. Καί τοῦτο γιατί κατακλύστηκε ἡ πολιτική μας ζωή ἀπό δημαγωγίαν καί ὑποκρισίαν. Εἶναι τόσον ἔντονη ἡ τάσις αὐτή, ὥστε νά προσβάλη τήν νοημοσύνη ὅλων ἡμῶν. Λέγονται κάθε μέρα καί γράφονται τά πιό ἀπίθανα πράγματα, μέ ἀποτέλεσμα νά δημιουργῆται μία ἐκτεταμένη σύγχυση, πού εἶναι ἐπικίνδυνη γιά τό μέλλον τοῦ τόπου. Ἐξωθοῦνται ὅλοι οἱ πολῖτες σέ πράξεις ἀντιδημοκρατικές. Ὑποστηρίζονται τάσεις ἀναρχικές καί γίνεται προσπάθεια νά πεισθῆ ὁ λαός ὅτι ἀποτελοῦν στηρίγματα τῆς δημοκρατίας ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἀκριβῶς τήν ἀπειλοῦν. Καί ἀποτελοῦν ἀπειλήν τῆς δημοκρατίας ἐκεῖνα πού τήν στηρίζουν, ὅπως εἶναι ὁ νόμος, τό Σύνταγμα, ἡ τάξις. Ἐνθαρρύνονται οἱ πιό παράλογες ἀξιώσεις, οἱ ὁποῖες ἄν ἱκανοποιηθοῦν, μοιραῖα θά ὁδηγήσουν τήν οἰκονομία μας σέ χρεωκοπία. Καί αὐτοί πού τίς ἐνθαρρύνουν, ἀσφαλῶς γνωρίζουν ποιά εἶναι ἡ κατάστασις στόν τόπο καί ποιό θά εἶναι τό ἀποτέλεσμα, ἄν οἱ ἀξιώσεις αὐτές κατά ἕνα τρόπον ἱκανοποιηθοῦν. Δέν ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἡ κινητοποίησις καί ἡ προβολή αὐτῶν τῶν ἀξιώσεων δέν βλάπτει τήν Νέα Δημοκρατία. Βλάπτει τόν τόπο. Βλάπτει τήν δημοκρατία. Βλάπτει καί τούς ἰδίους.

»Ἐπικρίνουν καί ὑβρίζουν συνεχῶς τήν Νέα Δημοκρατία καί ὅταν ἡ Νέα Δημοκρατία μέ τό στοιχειῶδες δικαίωμα τῆς ἀμύνης ἀντιδρᾶ, τήν κατηγοροῦν ὅτι ἐπιδιώκει τήν ὄξυνσιν. Ἐμφανίζονται ὅλα τά ἀντιπολιτευόμενα κόμματα, περιλαμβανομένου καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, ὡς δημοκρατική παράταξις, κατ' ἀντιδιαστολήν πρός τήν Νέα Δημοκρατία, ἡ ὁποία ἐν τούτοις ἀποκατέστησε τήν δημοκρατία καί τήν ἐλειτούργησε πέντε χρόνια, ὅπως δέν ἐλειτούργησε ποτέ στόν τόπο μας. Ἄν δέν ἀποτελοῦν αὐτά ὑποκρισίαν, ποιά ἄλλη ἔννοια θά μποροῦσε νά δοθῆ στήν λέξη ὑποκρισία; Ὑπόσχονται τά πάντα στούς πάντας. Καί ἀποδοκιμάζουν κάθε πράξη τῆς Κυβερνήσεως, ἀκόμα καί ἐκεῖνες πού οἱ ἴδιοι τίς εἰσηγοῦντο πρό ἡμῶν. Αὐτό θυμίζει τόν Δεληγιάννη, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἠρωτήθη ἀπό ξένο δημοσιογράφο τί σκέπτεται νά κάνη, ἀπήντησε: "Νά λέω καί νά κάνω τό ἀντίθετο ἀπό ἐκεῖνα πού λέει καί κάνει ὁ Τρικούπης".

πης". Δέν ὑπάρχει πρᾶξις τῆς Κυβερνήσεως ἡ ὁποία νά μή ἀποδοκιμάζεται καί νά μή κατακρίνεται. Ἄν ὅμως ὅλα αὐτά τά ὁποῖα καταλογίζονται στήν Νέα Δημοκρατία εἶχαν πράγματι συμβῆ, ὁ τόπος αὐτός θά εἶχε καταστραφῆ. Παρά ταῦτα ὄχι μόνον δέν κατεστράφη, ὄχι μόνον εἶναι ὀρθός, ἀλλά καί βαδίζει ἐπιτυχῶς σέ μιά καλύτερη πορεία. Λυπᾶμαι γιατί εἶμαι ὑποχρεωμένος νά καταγγείλω αὐτές τίς ἐκδηλώσεις δημαγωγίας καί ὑποκρισίας· ἀλλά τό πράττω, γιατί ἄν δέν τεθῆ τέρμα σ' αὐτές τίς ἐκδηλώσεις, ἤ ἄν ὑπάρξη ἔξαρσις αὐτῶν, μπορεῖ νά ἀπειληθοῦν οἱ δημοκρατικοί μας θεσμοί.

»Ὅλοι οἱ πολιτικοί φιλόσοφοι ἔκαναν τήν διαπίστωση ὅτι ἡ δημαγωγία διαφθείρει τούς πολίτας καί τελικῶς ὁδηγεῖ στήν πτώση τῆς δημοκρατίας. Καί δέν ὑπάρχει προηγούμενον πτώσεως τῆς δημοκρατίας, χωρίς παράλληλα νά ἔχη ἐκδηλωθῆ αὐτό τό κῦμα τῆς ἀδιστάκτου δημαγωγίας. Συνεπῶς, ἄν θέλωμε νά ἔχωμε ὑγιᾶ πολιτική ζωή, ἄν θέλωμε νά ἔχωμε ὁμαλές πολιτικές ἐξελίξεις, εἶναι ἀνάγκη νά περιορίσωμε αὐτό τό κῦμα τοῦ ψεύδους καί τῆς ὑποκρισίας, πού ἐκδηλώνονται στόν τόπο μας τόν τελευταῖο καιρό. Ἄν εὑρεθῆ ἕνας ξένος στόν τόπο μας, ὁ ὁποῖος δέν γνωρίζει τήν πολιτική μας νοοτροπία, δέν διαβάζει ἐφημερίδες, δέν λαμβάνει γνώση τῶν δηλώσεων τῶν κομμάτων καί τῶν ἀρχηγῶν, ὅταν βγῆ ἀπό τό ξενοδοχεῖο του στόν δρόμο, θά πῆ: "Τί εὐλογημένος τόπος". Ἄν διαβάση αὐτά πού γράφονται, θά πῆ: "Τί καταραμένος τόπος εἶναι αὐτός". Τό κακό αὐτό θυμίζει θλιβερές ἐποχές. Εἶναι ἀνάγκη λοιπόν νά γίνη προσπάθεια ἀπό ὅλες τίς πλευρές νά περισταλῆ· γιατί εἶναι ὁ μόνος τρόπος αὐτός νά διατηρήσωμε τήν γαλήνη τοῦ τόπου καί νά διασφαλίσωμε ὁμαλές σταθερές πολιτικές ἐξελίξεις γιά τό μέλλον.

»Θά ἤθελα μέ τήν εὐκαιρία αὐτή νά παρακαλέσω ὅλους τούς συναδέλφους, τούς βουλευτάς, νά ἐντείνουν τήν προσπάθειά των διαφωτίσεως τῶν πολιτῶν, ἰδίως τῆς ὑπαίθρου, γιατί συμβαίνει, ἐνῶ ἔχομε νά παρουσιάσουμε ἕνα σημαντικό ἔργο, ἐνῶ εἴμαστε ἡ μεγάλη παράταξις, ἡ ὁποία ἐγγυᾶται τήν ἀσφάλεια καί τήν γαλήνη τοῦ τόπου αὐτοῦ, ἐνῶ οἱ ἀντίπαλοί μας ὄχι μόνον δέν ἔχουν νά παρουσιάσουν τίποτα, ἀλλά ἄν — πράγμα πού ἀποφεύγω νά τό κάνω —ἀναφερθοῦμε στό παρελθόν, τί δηλαδή κάναμε ἐμεῖς καί τί σεῖς, θά εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἀπολογοῦνται, παρά ταῦτα ἀναπτύσσουν μία δραστηριότητα παραπλανήσεως τῶν πολιτῶν, τήν ὁποία, ἄν δέν ἀντιμετωπίσωμε ἐγκαίρως, μπορεῖ νά ἔχει κακάς συνεπείας γιά τίς πολιτικές ἐξελίξεις.

»Γνωρίζω βεβαίως τήν δυσκολία πού ἔχετε ἔναντι τῶν ἀντιπάλων σας. Γνωρίζω ὅτι σεῖς, σέ ὁποιο χωριό καί ἄν πᾶτε, θά συναντήσετε ἤ αἰτήματα ἤ παράπονα. Ἀλλά ὀφείλετε νά ἔχετε τό θάρρος νά τά ἀντιμετωπίσετε. Καί ἔχετε πρός τοῦτο ἐπιχειρήματα, εἰδικῶς μάλιστα προκειμένου περί τῆς ἀγροτικῆς τάξεως, εἰς βάρος τῆς ὁποίας ἀσκεῖται μιά πολιτική καταδημαγωγήσεως, τήν ὁποίαν θεωρῶ ἐπικίνδυνη γιά τό μέλλον. Ὅπως γνωρίζετε, οἱ ἀγρότες ἀπηλλάγησαν παντός φόρου. Εἶναι ἡ μόνη τάξις πού ἀπηλλάγη παντός φόρου. Μεταφέρομε εἰς βάρος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἕνα ποσόν 45 δισεκατομμυρίων ὑπέρ τῶν ἀγροτῶν. Ὅσα μέτρα προστασίας τῶν ἀγροτῶν ἐλήφθησαν — ἡ κοινωνική ἀσφάλιση, ἡ στήριξη τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων, ἡ ἀσφάλισις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ἡ συγκέντρωσις τῶν πλεονασμάτων — ὅλα αὐτά ὑπῆρξαν πολιτική τῶν δικῶν μας Κυβερνήσεων. Μπορεῖ οἱ ἄλλοι νά ὑπόσχωνται πράγματα ἀνέφικτα, γιατί ἡ ἀντιπολίτευση ἔχει τό πλεονέκτημα, ὅπως εἶπα καί ἄλλοτε, ὅτι κινεῖται μέσα στόν ἀπέραντο χῶρο τοῦ ἐπιθυμητοῦ, ἡ Κυβέρνησις ὅμως κινεῖται μέσα στόν στενό χῶρο τοῦ ἐφικτοῦ. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι θά ἦτο δυνατόν νά πείσουν τόν λαόν, ἄν δέν εἴχαμε κάποιο παρελθόν· ἀλλά ὅλα τά μέτρα τά ὁποῖα ἐλήφθησαν τήν τελευταίαν 20ετίαν γιά τήν προστασία τῶν ἀγροτῶν εἶναι μέτρα τῶν Κυβερνήσεών μας. Οἱ ἀντίπαλοί μας πέραν τῶν ὑποσχέσεων δέν ἔχουν νά παρουσιάσουν ἕνα μέτρο προστατευτικό τῆς ἀγροτικῆς τάξεως. Γνωρίζω λοιπόν ὅτι εἶναι δύσκολον νά ἀντιμετωπίσετε τά παράπονα καί τά αἰτήματα, ἀλλά πρέπει νά ἔχετε τό θάρρος νά πῆτε τίς ἀλήθειες. Καί αὐτό εἶναι ἕνα ἄλλο θέμα, τό νά ἔχωμε τό θάρρος νά ποῦμε τίς ἀλήθειες. Γιατί ἄν δέν ἔχωμε ἐμεῖς τό θάρρος νά λέμε τίς ἀλήθειες καί ἄν ὁ λαός δέν ἀποκτήση τό θάρρος νά ἀκούη τίς ἀλήθειες, δέν θά εἶναι δυνατόν νά ἀπαλλαγῆ ὁ τόπος ἀπό τήν δημαγωγία καί τό ψεῦδος. Καμμιά φορά φοβούμεθα νά ποῦμε τήν ἀλήθεια, γιατί θά προκαλέσωμε δυσαρέσκεια. Αὐτό εἶναι πλάνη. Εἶναι δυνατόν νά γίνετε δυσάρεστοι τήν στιγμή πού λέτε τήν ἀλήθεια· ὅταν ὅμως πᾶνε στό σπίτι τους καί σκεφθοῦν αὐτά πού τούς εἴπατε, θά ἀναγνωρίσουν ὅτι ἔχετε δίκαιο καί τότε θά σᾶς ψηφίζουν μέ μεγαλύτερη προθυμία.

»Ὁ λαός ἐκτιμᾶ τό θάρρος. Κατεπονήθη ἐπί δεκαετίες, ἐπί αἰῶνες ἀπό τήν δημαγωγία καί τό ψεῦδος. Διψάει γιά τήν ἀλήθεια. Φτάνει νά βρεθοῦν οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι θά τοῦ ποῦν τήν ἀλήθεια. Ἄν λοιπόν τοῦ πῆτε τήν ἀλήθεια, εἶναι βέβαιον ὅτι θά ἐξασφαλίσετε τήν ψῆφο του. Ἀκοῦστε με ἐμένα πού ἐπί 44 χρόνια ἀκολουθῶ αὐτή τήν τακτική. Ὅταν οἱ ἀντίπαλοί μας περιέρχονται τά χωριά καί καταδημαγωγοῦν τούς ἀγρότας καί ὅταν ἐμεῖς ἔχομε στοιχεῖα, ἔχομε ἀριθμούς, εἶναι χρέος μας νά περιερχώμεθα τά χωριά διαφωτίζοντες τόν κόσμο καί προστατεύοντάς τον ἀπό τήν καταδημαγώγηση, προστατεύοντες τίς ὁμαλές ἐξελίξεις τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Αὐτό ἔχετε καθῆκον νά τό κάνετε, καί ἀπέναντι τοῦ κόμματος, καί ἀπέναντι τοῦ τόπου. Γιατί, ἄν τό κόμμα, στό ὁποῖον ἀνήκετε, διατηρήση τήν δύναμή του ἤ καί τήν ἐπαυ-

ξήση — καί ἐγώ πιστεύω ὅτι αὐτήν τήν στιγμήν εἶναι ἐπηυξημένη γιά λόγους τούς ὁποίους δέν θέλω τώρα ν' ἀναπτύξω — πρῶτα-πρῶτα ἔχετε συμφέρον οἱ ἴδιοι, γιατί κατά ἕνα τρόπον ἐπωφελεῖσθε αὐτῆς τῆς δυνάμεως καί δεύτερον γιατί ὑπηρετεῖτε σ' ἕνα κόμμα πού ἔχει μεγάλο κῦρος καί αἴγλη. Ἀλλά ἐπιθυμῶ νά τονίσω περισσότερο τήν πλευρά τοῦ καθήκοντος. Σᾶς εἶπα καί ἄλλοτε ὅτι ἡ πολιτική δέν εἶναι ἐπάγγελμα. Εἶναι ἀποστολή. Πολλές φορές ἀφήνουμε τά ἐπαγγέλματά μας καί ἐπιδιδόμεθα στήν πολιτική, γιατί θέλομε νά τάξωμε στόν ἑαυτό μας μιά ἀποστολή. Θά σᾶς παρακαλέσω, λοιπόν, ὅσο καί ἄν ὁ κυβερνητικός βουλευτής εἶναι δυσκολώτερο νά κυκλοφορήση στήν ὕπαιθρο ἀπό ὅ,τι ὁ ἀντιπολιτευόμενος, νά τό κάνετε. Καί ἄν τό κάνετε κατά τόν τρόπο πού σᾶς λέγω, θά ἀναγκάσετε τούς ἀντιπάλους μας νά φύγουν ἀπό τά χωριά, γιατί ἔχετε στοιχεῖα πού στηρίζονται σέ ἀδιάψευστους ἀριθμούς.

»Ἡ Νέα Δημοκρατία ἀπέδειξε μέ πράξεις ὅτι εἶναι κόμμα βαθύτατα δημοκρατικό, ὅτι εἶναι κόμμα ἔντονα προοδευτικό, ὅτι εἶναι κόμμα τό ὁποῖον προπαντός εἶναι συνεπές καί ὑπεύθυνο. Εἶναι κόμμα πού θά μποροῦσε ὁ κάθε πολίτης νά τοῦ ἐμπιστευθῆ τό κλειδί τοῦ σπιτιοῦ του.

»Αὐτή εἶναι ἡ θέση τῆς Νέας Δημοκρατίας στήν ἐθνική μας ζωή.

»Τό Συνέδριο, τό ὁποῖον ἐπρογραμματίσαμε γιά τόν Μάιο, θά θεμελιώση, θά σταθεροποιήση τήν κυρίαρχη θέση πού ἔχει τό κόμμα μας στήν πολιτική μας ζωή καί θά ἀνοίξη καινούργιους ὁρίζοντες, καινούργιες προοπτικές, καί γιά τό κόμμα, ἀλλά καί γιά τόν τόπο.

»Σᾶς εὐχαριστῶ».

Ἡ ὁμιλία τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἔγινε μετά ἀκριβῶς τήν ὁλοκλήρωση τῶν προκαταρκτικῶν διαδικασιῶν γιά τήν ὀργάνωση τῆς Νέας Δημοκρατίας πάνω στά σύγχρονα πρότυπα πού καθορίζουν τήν λειτουργία τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν δημοκρατικῶν κομμάτων. Εἰδικότερα, στίς 19 Μαρτίου εἶχαν λήξει οἱ ἐσωκομματικές ἐκλογές σέ 334 τοπικές ἐπιτροπές γιά τήν ἀνάδειξη τῶν αἱρετῶν ὀργάνων διοικήσεως τοῦ κόμματος σέ ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τοῦ προσυνεδρίου τῆς Χαλκιδικῆς. Ἡ ἐξέλιξη ὅλης τῆς προεργασίας ἔγινε ὑπό τήν ἄμεση ἐποπτεία καί ἐπισπεύθηκε μέ τή ζωηρή παρώθηση τοῦ ἱδρυτῆ τοῦ κόμματος, Κ. Καραμανλῆ.

Κατά τήν ἔξοδό του ἀπό τή συγκέντρωση τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας, ὁ πρωθυπουργός, σέ ἀπάντηση δημοσιογραφικῶν ἐρωτήσεων τῶν ἐκπροσώπων τοῦ τύπου, διευκρίνησε:

«Ἡ παροῦσα Βουλή θά πρέπει νά ἐξαντλήση τήν τετραετία, γιά τήν ὁποία ἐξελέγη.

»Ἐνδεχομένη παρεμβολή τῶν ἐκλογῶν γιά τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο δέν μπορεῖ νά ἐπηρεάση τήν ἐξέλιξη αὐτή.

»Δέν νομίζω ὅτι μπορεῖ νά γίνεται σκέψη γιά κυβερνητικές μεταβολές πρό τοῦ τέλους τοῦ ἔτους, ὁπότε συμπληρώνεται διετία ἀπό τίς ἐκλογές».

4 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Στίς Βρυξέλλες, στό πλαίσιο τῆς διυπουργικῆς Συνόδου Ἑλλάδος - ΕΟΚ ὁλοκληρώνονται οἱ διαπραγματεύσεις γιά τήν ἑλληνική ἔνταξη. Στή διάρκεια τῶν τελευταίων συνεδριάσεων ἐπιτεύχθηκε ἡ ρύθμιση τῶν ἐκκρεμῶν θεμάτων τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος στό κοινοτικό προϋπολογισμό καί τῶν οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων γιά τούς Ἕλληνες ἐργαζομένους στίς χῶρες τῆς Κοινότητας.

«Ἡ 4η Ἀπριλίου θά μείνει ὡς μία μεγάλη μέρα γιά τήν Κοινότητα καί τήν Ἑλλάδα», ὑπογράμμισε μετά τή λήξη τῆς Συνόδου, ὁ πρόεδρος τοῦ ἐξ ὑπουργῶν Συμβουλίου τῆς ΕΟΚ, Φρανσουά Πονσέ, ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας. Παράλληλα, ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά, οἱ δύο κύριοι διαπραγματευτές, Γ. Ράλλης καί Γ. Κοντογεώργης, δήλωσαν ὅτι μέ τήν ὁλοκλήρωση τῶν διαπραγματεύσεων «ἐπισφραγίζεται ἐπιτυχῶς μία μακρά περίοδος εὐρωπαϊκοῦ προσανατολισμοῦ τῆς Ἑλλάδος πού ἄρχισε τό 1960 μέ ἔμπνευση τοῦ πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ». Ἀκόμη, ὁ Γ. Ράλλης παρατήρησε: «Ἡ ἔνταξη, ὅμως, δέν εἶναι πανάκεια. Τώρα ἀρχίζει ἡ δύσκολη πορεία γιά τόν πλήρη ἐξευρωπαϊσμό τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας»· καί ὁ Γ. Κοντογεώργης πρόσθεσε: «Πρέπει τώρα νά ἐπιλύσουμε τά προβλήματα ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς δομῆς τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητας, αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, μέ ρυθμούς ταχυτέρους, οὕτως ὥστε νά κλείσουμε τήν διαφορά μας μέ τήν Κοινότητα».

Ὁ Λ. Νατάλι, ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς, σέ δηλώσεις του, ἀφοῦ χαρακτήρισε τήν ἑλληνική ἔνταξη ὡς «πράξη πίστεως στήν Δημοκρατία», καθόρισε τό τελικό χρονοδιάγραμμα γιά τήν πλήρη ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος: Ὑπογραφή τῆς συμφωνίας ἐντός ἑβδομάδων, ἴσως στίς 28 Μαΐου, ἀκολουθοῦν οἱ ἐπικυρώσεις, καί, τέλος, ἡ ἔνταξη τήν 1η Ἰανουαρίου 1981.

Οἱ συγκεκριμένες ἀποφάσεις τῆς Συνόδου συνοψίστηκαν ἀπό τόν Γ. Κοντογεώργη στά ἑξῆς σημεῖα:

«— Ἐπιβεβαίωσε τίς συμφωνίες στίς ὁποῖες κατέληξαν οἱ ἀναπληρωταί στό διάστημα ἀπό τήν προηγούμενη ὑπουργική σύνοδο μέχρι σήμερα, γιά ὅλα τά θέματα ὅλων τῶν τομέων πού παρέμεναν ἀκόμη ἐκκρεμῆ. Γιά τά λίγα θέματα, στά ὁποῖα δέν ὑπῆρχε ἀκόμη συμφωνία, οἱ ἀναπληρωταί θά ἔπρεπε νά συνεδριάσουν καί πάλι, γιά τή ρύθμισή τους, στίς 6 Ἀπριλίου.

»— Γιά τά θέματα προϋπολογισμοῦ ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόσει ἀπό τήν ἡμέρα τῆς προσχωρήσεως τό σύστημα τῶν ἰδίων πόρων τῆς Κοινότητος ὅπως ἴσχυε.

»— Γιά τόν περιορισμό τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος στό κοινοτικό ἔσοδο ἀπό τό φόρο Προστιθεμένης Ἀξίας, ἡ Συνδιάσκεψη ἐνέκρινε τή συμφωνία στήν ὁποία εἴχαμε καταλήξει πρίν ἀπό τήν ἔναρξη τῆς συνεδριάσεως μέ τήν προεδρία καί τήν Εὐρωπαϊκή Ἐπιτροπή.

»— Ἐπιβεβαίωσε τήν προηγουμένη ἀπόφαση ὅτι ἡ Κοινότης θά ἔχει προετοιμάσει, γιά τήν ἐφαρμογή ἀπό τήν προσχώρηση, τά ἀναγκαῖα μέτρα πολιτικῆς προστασίας καί χορηγήσεως κοινοτικῶν ἐνισχύσεων γιά τό βαμβάκι, τά σύκα καί τίς σταφίδες, προϊόντα γιά τά ὁποῖα δέν ὑπῆρχε κοινοτική πολιτική.

»— Γιά τό ἐλαιόλαδο συμφωνήθηκε ὅτι ἡ κοινοτική ἐνίσχυση θά καλύψει οὐσιαστικά κατ' ἐξαίρεση καί τήν ἐσοδεία 1980 καί γι' αὐτό θά ἀρχίσει νά καταβάλλεται στούς παραγωγούς ἀπό τήν 1η Ἰανουαρίου 1981, ἀντί γιά τήν ἔναρξη καταβολῆς ἀπό τό Νοέμβριο 1981, πού θ' ἄρχιζε ἡ πρώτη συγκομιδή μετά τήν προσχώρηση.

»— Γιά τή χορήγηση τῶν οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων στούς Ἕλληνες ἐργαζομένους στά Κράτη-μέλη, συμφωνήθηκε τριετής μεταβατική περίοδος, δηλαδή ἐφαρμογή τοῦ συστήματος ἀπό τήν ἀρχή τοῦ 1984.

»— Ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόσει τή νέα Συνθήκη LOME, πού προβλέπει βοήθειες, σέ βάρος τῶν ἐθνικῶν προϋπολογισμῶν τῶν Κρατῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος, πρός τίς ὑπό ἀνάπτυξη χῶρες τῆς Ἀφρικῆς καί Καραϊβικῆς πού μετέχουν σ' αὐτήν, ἀπό τό δεύτερο ἔτος τῆς προσχωρήσεως, δηλαδή ἀπό τόν ἑλληνικό προϋπολογισμό τοῦ ἔτους 1982.

»— Γιά τό Ἅγιο Ὄρος, μέ κοινή δήλωση πού θά ἐπισυναφθῆ στήν Πράξη Προσχωρήσεως, ἀναγνωρίζεται τό εἰδικό καθεστώς τοῦ ὄρους Ἄθως, ὅπως τό ἐγγυᾶται τό ἄρθρο 105 τοῦ ἑλληνικοῦ Συντάγματος καί ἡ Κοινότης θά τό λάβει ὑπόψη κατά τήν ἐφαρμογή καί τήν μελλοντική διαμόρφωση τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, κυρίως ὡς πρός τίς τελειωνειακές καί φορολογικές ἀπαλλαγές καί τό δικαίωμα ἐγκαταστάσεως»[20].

Ἡ θετική ἀπόληξη τῶν διαπραγματεύσεων εἶχε ἀπαιτήσει, καί πάλι, τήν ἐνεργή παρέμβαση τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Τό θέμα τῶν οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων καί, κυρίως, τῆς προβλέψεως τῶν δημοσιονομικῶν ρυθμίσεων πού θά ἐπέτρεπαν στήν Ἑλλάδα νά ἀντλήσει οὐσιαστικά ὀφέλη ἀπό τόν κοινοτικό προϋπολογισμό στό πρῶτο ἔτος τῆς ἐντάξεως, ἀποτέλεσε τό ἀντικείμενο σύντονης φροντίδας τοῦ πρωθυπουργοῦ. Σέ ἐπιστολή του, στίς 15 Μαρτίου 1979, πρός τόν πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, εἶχε ἀναλύσει τό πρόβλημα ὡς ἑξῆς:

«Πέρασε ἀρκετός καιρός πού δέν εἴχαμε τήν εὐκαιρία μιᾶς προσωπικῆς ἐπικοινωνίας πού γιά μένα εἶναι πάντα ἰδιαίτερα εὐχάριστη καί ἐποικοδομητική.

»Ὅπως γνωρίζετε, οἱ διαπραγματεύσεις γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος πλησιάζουν πλέον στό τελευταῖο τους στάδιο. Γι' αὐτό καί θά ἤθελα νά ἐπικαλεσθῶ γιά μιάν ἀκόμη φορά τήν κατανόηση καί τή συμπαράστασή σας στό τελευταῖο μεγάλο θέμα πού θά ἀπασχολήσει τούς διαπραγματευτές μας, τό θέμα τῆς ἑλληνικῆς συμμετοχῆς στόν κοινοτικό προϋπολογισμό.

»Κατά τήν διάρκεια τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐπαφῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας μέ τήν Commission οἱ ἐκτιμήσεις τῶν δύο πλευρῶν ὡς πρός τά δημοσιονομικά ἀποτελέσματα τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἐντάξεως ἔχουν πλησιάσει ἀρκετά, χωρίς ὅμως καί νά συμπέσουν. Ἔτσι, κατά μέν τίς ἑλληνικές ἐκτιμήσεις ἡ Ἑλλάς θά ἔχει στό πρῶτο ἔτος τῆς ἐντάξεως ἕνα παθητικό 76 ἑκατ. λ.μ., κατά δέ τήν Commission παθητικό 26 ἑκατ.

»Ἡ εὔλογη ἐπιδίωξη τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς εἶναι νά ληφθοῦν ὅλα ἐκεῖνα τά διορθωτικά μέτρα πού θά ἐπιτρέψουν στήν Ἑλλάδα στό πρῶτο ἔτος τῆς ἐντάξεως νά παρουσιάσει ἕνα ἐνεργητικό ὑπόλοιπο. Ὅπως θά γνωρίζετε, ἡ Κοινότης ὑπολογίζει ὅτι στό τελευταῖο ἔτος τῆς πενταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου ἡ Ἑλλάς θά ἔχει ἐνεργητικό ὑπόλοιπο στόν κοινοτικό προϋπολογισμό τῆς τάξεως τῶν 400 ἑκατ. λ.μ. Θά ἦταν, λοιπόν, λογικό νά ἐλπίζουμε ὅτι ἤδη ἀπό τό πρῶτο ἔτος θά ἔχει ἕνα σχετικά μεγαλύτερο θετικό ὄφελος ἀπό τόν κοινοτικό προϋπολογισμό.

»Γιά νά μεταβληθεῖ σέ ἐνεργητικό τό παθητικό πού τώρα παρουσιάζεται εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος, ὑπάρχουν διάφορες δυνατότητες πού ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἔχει ἤδη παρουσιάσει στήν Κοινότητα. Ὁ περιορισμός τοῦ ποσοστοῦ τοῦ Φόρου Προστιθεμένης Ἀξίας πού θά ἐκχωρεῖ ἡ Ἑλλάς στόν κοινοτικό προϋπολογισμό, ἡ ἐπιστροφή στήν Ἑλλάδα τῆς ἀντισταθμιστικῆς εἰσφορᾶς πού θά καταβάλει γιά τήν εἰσαγωγή καλαμποκιοῦ ἀπό τρίτες χῶρες, ἡ καταβολή στήν Ἑλλάδα ἀπό τόν κοινοτικό προϋπολογισμό τοῦ ποσοῦ μέ τό ὁποῖον θά βαρύνεται ὁ ἑλληνικός προϋπολογισμός γιά τήν εἰσοδηματική ἐνίσχυση τῶν καπνοπαραγωγῶν εἶναι τρία αἰτήματα πού θά μποροῦσαν ἱκανοποιούμενα νά ὁδηγήσουν στήν ἀποκατάσταση ἐνεργητικοῦ ὑπολοίπου ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος.

»Θά ἤθελα νά τονίσω ὅτι στή διατύπωση τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ ὁδηγοῦμαι κυρίως ἀπό τήν σκέψη ὅτι πρέπει νά δοθεῖ ἀμέσως μέ τήν εἴσοδο τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινότητα ἡ σαφής ἔνδειξη στόν ἑλληνικό λαό ὅτι ἡ ἔνταξή μας στήν Κοινότητα ἔρχεται νά ἐνισχύσει θετικά τήν Ἑλλάδα καί τήν οἰκονομία της. Γνωρίζω φυσικά καί παραδέχομαι ὅτι κανένα Κράτος-μέλος τῆς Κοινότητος δέν μπορεῖ νά θέτει ὡς ἀρχή ὅτι θά ἔχει πάντοτε ἐνεργητικό ὑπόλοιπο ἀπό τόν κοινοτικό προϋπολογισμό. Εἰδικά ὅμως γιά τό πρῶτο ἔτος εἶναι ἀπαραίτητο ἡ ἔνταξη νά ξεκινήσει ἀπό αὐτή τήν βάση. Γιατί γιά τήν Κυβέρνησή μου θά εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολο νά παρουσιάσει στή Βουλή μιά συμφωνία πού δέν θά δείχνει ἔκδηλα τά ἄμεσα ὠφελήματα τῆς Ἑλλάδος ἀπό τήν ἔνταξη. Ἀντίθετα, θά ἤθελα νά παρουσιάσω στόν ἑλληνικό λαό μία

συμφωνία πού νά ἀντανακλᾶ τήν ἀλληλεγγύη καί τήν συμπάθεια τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν πρός τόν ἑλληνικό, ὥστε νά ἐνταχθεῖ ὁ τελευταῖος στήν εὐρωπαϊκή οἰκογένεια μέ ἐνθουσιασμό καί πίστη.

»Μέσω τῶν διπλωματικῶν μας ὑπηρεσιῶν ἔχομε ἐνημερώσει τήν γαλλική πλευρά γιά τίς εἰδικώτερες τεχνικές πτυχές τῶν προβλημάτων αὐτῶν. Ἤθελα ὅμως νά ἐπισύρω καί τήν δική σας προσοχή στό σοβαρό αὐτό ζήτημα, μέ τή βεβαιότητα ὅτι ἀντιλαμβάνεσθε πλήρως τήν πολιτική διάστασή του. Εἶμαι δέ βέβαιος ὅτι στά ἐπιδέξια χέρια τῆς γαλλικῆς προεδρίας καί μέ δεδομένη τήν προσωπική πολιτική σας βούληση, θά φθάσομε σέ εὐτυχές ἀποτέλεσμα κατά τήν προσεχῆ ὑπουργική σύνοδο πού θά σημάνει, ἐλπίζουμε ὅλοι, καί τό τέλος τῶν διαπραγματεύσεων»[27].

Ἀνάλογο περιεχόμενο εἶχε ἡ ἐπιστολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί πρός τό Γερμανό ὁμόλογό του, Χέλμουτ Σμίτ, ὅπου ὅμως ἔθετε ἐπιτακτικά καί τό θέμα τῶν οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων:

«Θά ἦταν πολύ δύσκολο γιά τήν Κυβέρνησή μου νά δεχτεῖ στό θέμα αὐτό μεταχείριση τῶν Ἑλλήνων ἐργαζομένων στήν Γερμανία διαφορετική ἀπό ἐκείνη πού ἐπεφυλάχθη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς γιά τρία μέλη πού προσεχώρησαν μέ τήν προηγούμενη διεύρυνση»[28].

Ἡ ἀπάντηση τῶν δύο Εὐρωπαίων ἡγετῶν ἦταν θετική: Τά ἑλληνικά αἰτήματα θά εὕρισκαν τήν κατανόηση καί τήν ὑποστήριξη τῶν δύο Κυβερνήσεων. Εἰδικά, ὁ Γάλλος πρόεδρος ὑπογράμμιζε: «Ἐξετίμησα ἰδιαίτερα τό γεγονός ὅτι μοῦ ἀπευθύνατε προσωπική ἐπιστολή σχετικά μέ τό τελευταῖο ζήτημα πού φαίνεται νά δημιουργεῖ προβλήματα στίς διαπραγματεύσεις ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ» καί κατέληγε: «Τό Συμβούλιο τῶν ὑπουργῶν τῆς ΕΟΚ μελέτησε μία μείωση τῆς καταβολῆς τοῦ φόρου ἐπί τῆς προστιθέμενης ἀξίας πού ὀφείλεται ἀπό τήν Ἑλλάδα κατά τήν μεταβατική περίοδο, πρᾶγμα πού ἀπολήγει σ' ἕνα οὐσιαστικά θετικό ἀποτέλεσμα ἤδη ἀπό τό πρῶτο ἔτος καί αὐξάνει τά ἀποτελέσματα τῶν ἑπομένων ἐτῶν, χωρίς νά ὑπάρχει ἀνάγκη καταφυγῆς σέ ἄλλους μηχανισμούς, εἴτε αὐτοί εἶναι σχετικοί μέ τίς εἰσαγωγές καλαμποκιοῦ εἴτε ἀναφέρονται στήν κοινοτική ἐνίσχυση τοῦ καπνοῦ». Ἐνδεικτική, ἐξάλλου, τῶν θερμῶν φιλικῶν αἰσθημάτων τοῦ Γάλλου προέδρου ἦταν καί τό ἰδιόχειρο ὑστερόγραφο τῆς ἐπιστολῆς του: «Ἐάν, ὅπως ἐλπίζω, φθάσουμε τήν προσεχῆ ἑβδομάδα σέ θετικό ἀποτέλεσμα, σᾶς πληροφορῶ ἐμπιστευτικά ὅτι προτίθεμαι νά ἔρθω προσωπικά στήν Ἀθήνα γιά νά παραστῶ στήν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως, ὑπογραμμίζοντας ἔτσι τήν ἱστορική σημασία τῆς εἰσόδου τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινότητα»[29].

5-6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, Β. Θεοδωρόπουλος, ἔχει στή Γενεύη νέα συνάντηση καί συνομιλία μέ τόν Τοῦρκο ὁμόλογό του, Σ. Ἐλεκτάγκ.

Οἱ εἰσηγήσεις τοῦ Ἕλληνα ἐκπροσώπου βασίστηκαν στά πορίσματα εἰδικῆς συσκέψεως πού εἶχε συγκληθεῖ ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ στίς 12 Μαρτίου, τά ὁποῖα καί συνοψίζονται, σύμφωνα μέ τό σχετικό σημείωμα, ὡς ἑξῆς:

«1. Διαπιστώνουμε ὅτι, ἐάν θέλωμε νά διατηρήσωμε τή δυνατότητα ἐπεκτάσεως τῶν χωρικῶν ὑδάτων στά 12 ν.μ., μᾶς δημιουργεῖται ἕνας διαπραγματευτικός περιορισμός. Καί τοῦτο, γιατί κάθε ρύθμιση διαφορετική ἀπό τήν αὐστηρή μέση γραμμή στήν περιοχή, ὅπου κυρίως μπορεῖ νά ἀντιμετωπισθῆ (δηλ. στά διάκενα μεταξύ τῶν νήσων τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου), προϋποθέτει καί κάποια παραχώρηση τμήματος ἀπό τά "δυνάμει" χωρικά ὕδατα 12 ν.μ. τῶν νησιῶν αὐτῶν.

»Ἐξ ἄλλου καί ὁποιαδήποτε ἐγγύηση γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐλευθεροπλοΐας προϋποθέτει περιορισμό ὡς πρός τήν ἐπέκταση τῶν χωρικῶν ὑδάτων σέ ὡρισμένα τοὐλάχιστον στενά.

»Παράλληλα, ὅμως, ἡ διατήρηση τῆς δυνατότητος καί τοῦ δικαιώματος ἐπεκτάσεως στά 12 ν.μ., ἀποτελεῖ καί τό ἰσχυρότερο διαπραγματευτικό ὅπλο πού διαθέτομε καί πού θά πρέπει νά διατηρηθῆ κατά τό δυνατόν ἀνέπαφο γιά μιά ἐνδεχόμενη τελευταία ἀποφασιστική φάση τῶν διαπραγματεύσεων.

»Κατά συνέπεια, στήν προσεχῆ ἐπαφή μέ τόν Τοῦρκο γενικό γραμματέα πρέπει ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς νά καταστῆ σαφές ὅτι ὁποιαδήποτε χάραξη ὁριοθετικῆς γραμμῆς ἀφ' ἑνός μέν δέν μπορεῖ νά περιορίση τό δικαίωμα τῆς Ἑλλάδος νά ἐπεκτείνη τά χωρικά της ὕδατα σέ 12 ν.μ., ἀφ' ἑτέρου ὅμως νά δημιουργηθῆ κατάλληλα στήν τουρκική πλευρά ἡ ἐλπίς ὅτι σέ κάποια δεδομένη στιγμή μπορεῖ καί νά τό συζητήσωμε. Γι' αὐτό μπορεῖ κάθε πλευρά νά παρουσιάση λύσεις καί ἰδέες στηριζόμενες στίς δύο διαφορετικές ὑποθέσεις, ἡ μέν ἑλληνική στήν ὑπόθεση τῶν 12 ν.μ., ἡ δέ τουρκική τῶν 6 ν.μ.

»1. Βασική κατευθυντήριος γραμμή τοῦ Ἕλληνος διαπραγματευτοῦ εἶναι φυσικά ἡ διατήρηση τῶν δικαιωμάτων καί ἡ προάσπιση τῶν συμφερόντων μας. Δέν παραγνωρίζομε ὅτι καί ἡ Τουρκία ἔχει ὡρισμένα δικαιώματα στό Αἰγαῖο, τά ὁποῖα θά πρέπει νά τῆς ἀναγνωρίσωμε, κατά τρόπο ὅμως πού νά μή βλάπτωνται τά δικά μας συμφέροντα.

»2. Ἀπό δικῆς μας πλευρᾶς σκόπιμο εἶναι νά προβληθοῦν οἱ ἑξῆς βασικές ἀρχές:

»α. Ἡ ὁριοθέτηση θά πρέπει νά γίνη βάσει τῶν κανόνων τοῦ διεθνοῦς δικαίου καί τῆς διεθνοῦς πρακτικῆς.

»β. Νά διατηρηθῆ ἡ ἀρχή ὅτι ὅλα τά νησιά δικαιοῦνται νά ἔχουν ὑφαλοκρηπῖδα.

»γ. Νά διατηρηθῆ ἡ πολιτική ἑνότης τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας, ἀποκλειομένου τοῦ ἐγκλωβισμοῦ ἑλληνικῶν νησιῶν σέ τουρκική ὑφαλοκρηπῖδα.

»3. Ἐπιπροσθέτως μποροῦν νά προβληθοῦν ἐκ μέρους μας οἱ ἑξῆς ἐπικουρικές ἀρχές:

»α. Ἐξασφάλιση τῆς ἐλευθεροπλοΐας στά διεθνῆ ὕδατα τοῦ Αἰγαίου δσα θά εἶναι μετά τήν ἀφαίρεση τῶν χωρικῶν ὑδάτων.

»β. Αὐτοπεριορισμός ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν νά μήν προκηρύξουν οἰκονομική ζώνη στό Αἰγαῖο.

»γ. Διατήρηση τῆς ἑνότητος τῶν κοιτασμάτων πού τυχόν θά ἐντοπισθοῦν ἐπί τῆς ὁριοθετικῆς γραμμῆς.

»ΙΙ. Ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς, μέ βάση τά ὅσα μᾶς ἔχουν πῆ μέχρι τοὐδε οἱ Τοῦρκοι, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν λεχθέντων κατά τήν τελευταία συνάντηση τῶν γενικῶν γραμματέων, πρέπει νά περιμένουμε ὅτι θά προβληθοῦν οἱ ἀκόλουθες ἀρχές:

»α. Equity.

»Τήν ἀρχήν αὐτή δέν μποροῦμε νά τήν ἀποδεχθοῦμε μεμονωμένη, ἀλλά μόνο σέ συνδυασμό μέ τούς κανόνες τοῦ διεθνοῦς δικαίου καί τῆς διεθνοῦς πρακτικῆς ὑπό τήν ἔννοιαν ὅτι οἱ κανόνες αὐτοί θά ἐφαρμόζωνται κατά τέτοιο τρόπο πού νά ἀποδίδουν κατά τό δυνατόν δικαιοσύνη, θά πρέπει δέ νά ληφθοῦν ὑπόψη οἱ "εἰδικές περιστάσεις" πού δημιουργοῦνται ἀπό τόν ἀριθμό καί τή γεωγραφική συνοχή τῶν ἑλληνικῶν νησιῶν.

»β. Ὅτι τά νησιά πού "ἐπικάθηνται" ἐπί τῆς τουρκικῆς ὑφαλοκρηπῖδος (δηλαδή τά νησιά τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου καί τά Δωδεκάννησα) δέν θά δικαιοῦνται ὑφαλοκρηπῖδος καί ὅτι τά ἄλλα νησιά δέν ἔχουν μειωμένη ἐπήρεια.

»Ἀντί τῶν ἀπαραδέκτων αὐτῶν ἀρχῶν περί μηδενικῆς ἤ μειωμένης ὑφαλοκρηπῖδος τῶν ἑλληνικῶν νησιῶν θά ἐμείνωμε στήν ἀρχή ὅτι ὅλα τά νησιά δικαιοῦνται ὑφαλοκρηπῖδος, μποροῦμε δέ νά δεχθοῦμε μόνο ὅτι ἡ ἀρχή αὐτή γιά ὡρισμένα νησιά τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου θά ἐφαρμοσθῆ κατά τρόπο πού νά ἀποδίδη δικαιοσύνη.

»γ. Ὅτι τά ἑλληνικά νησιά δέν θά ἐγκλωβισθοῦν, πρᾶγμα πού πιθανόν νά συνδυασθῆ καί μέ ἀντίστοιχο αἴτημα περί μή ἐγκλωβισμοῦ τῶν μικρασιατικῶν ἀκτῶν.

»Ὁ μή ἐγκλωβισμός τῶν ἑλληνικῶν νησιῶν κατά τή δική μας ἄποψη περιλαμβάνεται στήν ἀρχή τῆς διατηρήσεως τῆς πολιτικῆς ἑνότητος τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας καί δέν μπορεῖ νά θεωρηθῆ ὡς τουρκική παραχώρηση ἀλλά ὡς προϋπόθεση αὐτονόητη καί ἐπιβεβλημένη ἀπό τήν γεωπολιτική εἰκόνα τοῦ Αἰγαίου.

»Σέ τυχόν ἀντίστοιχο τουρκικό αἴτημα περί μή ἐγκλωβισμοῦ τῶν μικρασιατικῶν ἀκτῶν, θά πρέπει νά ἀντιτείνουμε ὅτι:

»— Οὐσιαστικῶς δέν μπορεῖ νά ὑπάρξη ἐγκλωβισμός ἠπειρωτικῶν ἀκτῶν, ὑπό τήν ἔννοια πού μπορεῖ νά ὑπάρξη γιά τά νησιά.

»— Ἐν πάσῃ περιπτώσει, αὐτές οἱ δύο ἀντικρουόμενες ἀρχές δέν εἶναι πρακτικῶς δυνατό νά ἐφαρμοσθοῦν συγχρόνως στό Αἰγαῖο καί συνεπῶς θά ὁδηγήσουν τίς διαπραγματεύσεις ἀμέσως σέ ἀδιέξοδο.

»— Τό πρόβλημα ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς ἀνάγεται κυρίως στήν διατήρηση καί ἐξασφάλιση τῆς ἐλευθεροπλοΐας μέσω τοῦ Αἰγαίου καί ἐπ' αὐτοῦ εἴμαστε διατεθειμένοι νά δώσωμε ὅλες τίς ἀναγκαῖες ἐγγυήσεις περιλαμβανομένου καί τοῦ αὐτοπεριορισμοῦ γιά τή μή προκήρυξη οἰκονομικῆς ζώνης.

»δ. Ὅτι θά προβλεφθοῦν ὡρισμένες περιοχές κοινῆς δικαιοδοσίας.

»Πρέπει νά ἀποφύγωμε νά προβλεφθοῦν τέτοιες περιοχές πού κατά τήν τουρκική ἑρμηνεία ὁδηγοῦν σέ λύσεις συγκυριαρχίας. Θά μπορούσαμε νά ἀποδεχθοῦμε τήν ἀρχή αὐτή ὑπό τήν προϋπόθεση ὅτι θά προηγηθῆ σαφής διαμοιρασμός τῶν ἑκατέρωθεν περιοχῶν δικαιοδοσίας, δηλαδή ὁριοθέτηση.

»ε. Ὅτι θά ὑπάρχη δυνατότης ἐφαρμογῆς τῆς μεθόδου τοῦ συμψηφισμοῦ.

»Πρέπει νά ἀποσαφηνίσωμε πῶς ἐννοοῦν οἱ Τοῦρκοι τήν μέθοδο τοῦ συμψηφισμοῦ. Ἐάν ἐννοοῦν ὅτι θά μποροῦσαν νά ἐξετασθοῦν περιπτώσεις συμψηφισμοῦ περιοχῶν ἐντός τοῦ Αἰγαίου μέ ἄλλες (ἀντιστοίχου ἐμβαδοῦ;) ἐκτός Αἰγαίου (δηλαδή ΝΑ Ρόδου, Καρπάθου κ.λ.π.), τότε μποροῦμε νά τό δεχθοῦμε.

»ΙΙΙ. Ἡ ἀμέσως προσεχής συνάντηση τῶν γενικῶν γραμματέων δέν θά ἔχη διαπραγματευτικό ἀλλά διερευνητικό χαρακτήρα. Οἱ γενικοί γραμματεῖς, ἀφοῦ δέν θά συνοδεύωνται μάλιστα ἀπό ἐμπειρογνώμονες, εἶναι φυσικό ὅτι δέν θά εἶναι σέ θέση νά προχωρήσουν σέ διαπραγμάτευση ἀλλά θά πρέπει νά προβλέψουν ὅτι θά συναντηθοῦν ἐκ νέου, ἀφοῦ μελετήσουν τίς ἐκατέρωθεν ἀπόψεις.

»ΙV. Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς θά πρέπει νά γίνη καί πάλι σαφές ὅτι ἡ φύση τῆς διαφορᾶς ἐπιβάλλει νά ἀντιμετωπίσωμε σοβαρά τήν προσφυγή σέ διεθνές δικαστήριο ἤ διαιτησία γιά τούς λόγους πού σέ ὅλες τίς προηγούμενες ἑλληνοτουρκικές συναντήσεις ἔχουμε ἐκθέσει»[30].

Κατά τή διήμερη συνάντηση, ὁ Β. Θεοδωρόπουλος ἐξέθεσε τίς ἑλληνικές θέσεις καί συζήτησε μέ τόν Τοῦρκο ὁμόλογό του τά θέματα, εἰδικότερα, τοῦ ἐναερίου χώρου καί, κυρίως, τῆς ὁριοθετήσεως τῆς ὑφαλοκρηπίδας. Τό βασικό σημεῖο διαφωνίας πάνω στό θέμα ἐντοπίστηκε στήν ἀποδοχή τῆς ἀπόψεως περί «ἐπήρειας» τῶν νησιῶν ἤ τῆς θεωρίας περί φυσικῆς προεκτάσεως —κατά τήν τουρκική ἄποψη. Παράλληλα, συζητήθηκε τό ἐνδεχόμενο νά συμφωνηθεῖ εἶδος moratorium μακρᾶς χρονικῆς διάρκειας, ἐπί τοῦ θέματος τῆς ὑφαλοκρηπίδας.

Ὅπως ἀνακοινώθηκε, τά δύο μέρη προέβλεψαν νέα συνάντηση, σέ ἐπίπεδο γενικῶν γραμματέων γιά τό τέλος Ἰουνίου.

Σέ ἐνδιάμεση ἐντούτοις συνάντηση, ἡ ὁποία θά πραγματοποιηθεῖ στό Στρασβοῦργο, στίς 11 Μαΐου, ὁ Σ. Ἐλεγκτάγκ θά πληροφορήσει τόν Β. Θεοδωρόπουλο ὅτι ἡ σκέψη του περί moratorium στό θέμα τῆς ὑφαλοκρηπίδας δέν εἶχε βρεῖ ἀπήχηση στήν Ἄγκυρα. Ὁ Ἕλληνας διπλωμάτης θά προτείνει, τότε, τήν ἰδική του προσωπική ἰδέα πού ἀπορρέει ἀπό τή διαπίστωση ὅτι ἡ προσπάθεια ἐπιλύσεως τοῦ θέματος μέ «πολιτικές» διαπραγματεύσεις δέν ἔφερε ἀποτέλεσμα: συγκεκριμένα τόν προσανατολισμό σέ διαπραγματεύσεις γιά τήν παραπομπή στό Διεθνές Δικαστήριο ἤ στή δικαστική διαιτησία. Ἡ ἀντίδραση τοῦ Τούρκου συνομιλητῆ του στήν πρόταση αὐτή θά εἶναι ἀρνητική, ἐνῶ δέν θά διαγραφεῖ ἄμεση προοπτική συμπτώσεως οὔτε καί στά ἄλλα θέματα πού θά θιγοῦν κατά τή συζήτηση-πρόβλεψη μέτρων

γιά τήν οἰκοδόμηση ἐμπιστοσύνης, σχέδιο διμεροῦς συμφωνίας κ.λ.π.[31].

6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Ὁ ὑπαρχηγός τῆς Κ.Ο. τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, Χόρστ Ἔμκε, γίνεται δεκτός στό Πολιτικό Γραφεῖο ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ.

Στήν ἐπίσκεψη αὐτή ἀποδόθηκε διερευνητικός χαρακτήρας ἐνόψει νέας δυτικῆς πρωτοβουλίας μέ στόχο τό Κυπριακό, τίς ἑλληνοτουρκικές σχέσεις καί τό ΝΑΤΟ.

9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Ὁ πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, Σπ. Κυπριανοῦ, ἐπισκέπτεται καί ἔχει ἰδιαίτερη συνομιλία μέ τόν πρωθυπουργό, Κ. Καραμανλῆ.

Ἐπακολούθησε εὐρεία σύσκεψη μέ τή συμμετοχή καί τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κύπρου, Γ. Ράλλη καί Ν. Ρολλάνδη, τοῦ ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν τῆς Κύπρου, Ι. Πατσαλίδη, τοῦ γενικοῦ διευθυντῆ τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Ι. Τζούνη, τοῦ διευθυντῆ τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου, Π. Μολυβιάτη, καί τῶν πρεσβευτῶν τῆς Ἑλλάδος στή Λευκωσία καί τῆς Κύπρου στήν Ἀθήνα.

Μετά τό τέλος τῆς συσκέψεως, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Εἴχαμε μιά πολύ καλή καί χρήσιμη συζήτηση μέ τόν κύριο πρόεδρο καί τούς συνεργάτες του. Ἐκάναμε, ὅπως συνήθως, μιά ἀνασκόπηση τῶν τελευταίων ἐξελίξεων τοῦ Κυπριακοῦ καί διαπιστώσαμε ὅτι πράγματι τό θέμα μπαίνει σέ μία καινούργια, κρίσιμη φάση. Συμφωνήσαμε γιά τόν περαιτέρω χειρισμό, ἀλλά συμφωνήσαμε ἐπίσης ὅτι, γιά νά εἶναι ἐπιτυχής ὁ περαιτέρω χειρισμός, χρειάζονται δύο πράγματα: Πρῶτον, ἀρραγής ἑνότης τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ καί δεύτερον, στενή συνεργασία Λευκωσίας - Ἀθηνῶν».

Παράλληλα, ὁ πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας δήλωσε:

«Προσυπογράφω τά ὅσα δήλωσε ὁ κύριος πρωθυπουργός. Ἡ συνομιλία μας καί ἡ σύσκεψη ἡ ὁποία ἀκολούθησε ὑπῆρξαν πολύ χρήσιμες. Ἀνταλλάξαμε ἀπόψεις γιά τίς τελευταῖες ἐξελίξεις καί γιά τούς μελλοντικούς χειρισμούς τοῦ ἐθνικοῦ θέματος. Μπαίνουμε σέ μιά νέα φάση. Ἡ συνεργασία μας, ἡ ὁποία εἶναι στενή καί ἁρμονική, θά συνεχισθῆ, καί θά τήν διαφυλάξουμε σάν κόρη ὀφθαλμοῦ, γιατί ἀποτελεῖ πραγματικά, ὅπως εἶπε καί ὁ κύριος πρόεδρος, μιά ἀπό τίς βασικές καί ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιά τόν ἐπιτυχῆ χειρισμό τοῦ ἐθνικοῦ θέματος καί τήν εὐτυχῆ ἔκβαση τοῦ ἀγῶνα τοῦ κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ γιά φυσική καί ἐθνική ἐπιβίωση. Ὅπως ἀσφαλέστατα ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι καί ἡ ἐνίσχυση τῆς ἑνότητος τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ στήν Κύπρο.

«Θέλω νά εὐχαριστήσω τόν κύριο πρωθυπουργό γιά τήν καλωσύνη του — στό σημεῖο αὐτό ὁ κύριος Καραμανλῆς παρενέβη γιά νά δηλώση ὅτι δέν εἶναι καλωσύνη, ἀλλά χρέος — γιά τήν συμπαράστασή του, γιά τά φιλικά του αἰσθήματα, γιά τήν ἀγάπη πού δείχνει γιά τήν Κύπρο, γιά τό ἀδιάπτωτο ἐνδιαφέρον του, καί ἐλπίζω ὅτι θά μᾶς δοθῆ ἡ εὐκαιρία νά τόν ὑποδεχθοῦμε ὅπως πρέπει στήν Κύπρον, ὅπου τόν ἀναμένει ὁ κυπριακός Ἑλληνισμός νά τόν ὑποδεχθῆ ἀπό πολύ καιρό».

Σέ δημοσιογραφικό ἐρώτημα γιά τό χρόνο ἐπισκέψεώς του στήν Κύπρο, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Δέν μπορῶ νά προσδιορίσω χρόνο. Θά πρέπει, ἄλλωστε, νά τό συνδυάσω μέ ὡρισμένες ἐξελίξεις τοῦ θέματος πού νά καταστήσουν τήν παρουσία μου στήν Κύπρο ὄχι ἁπλῶς εὐχάριστη, ἀλλά καί χρήσιμη».

Μέ ἀφορμή, τέλος, τήν ἐρώτηση, ἄν ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ θά ἐπηρεάσει τίς ἐξελίξεις τοῦ Κυπριακοῦ, ὁ πρωθυπουργός παρατήρησε:

«Βεβαίως. Ὅταν ἡ Ἑλλάς θά εἶναι ἰσχυρότερη, καί ἡ Κύπρος θά ἔχει ἰσχυρότερη συμπαράσταση ἀπό τήν Ἑλλάδα. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία γι' αὐτό.

»Πάντως, εἶναι ζωηρά ἡ ἐπιθυμία μου νά ἐπισκεφθῶ τήν Κύπρο. Ὅπως ξέρετε, μέ τό Κυπριακό ἔχω συνδέσει ὅλη μου τήν ἱστορία. Ἀσχολοῦμαι μέ αὐτό 24 χρόνια. Καί, ὅπως ἔλεγα προηγουμένως στούς συνομιλητές μου, κάποτε οἱ "Τάιμς τῆς Ν. Ὑόρκης" εἶχαν δημοσιεύσει μία φωτογραφία μου καί ἔγραφαν στή λεζάντα: Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος Κ. Καραμανλῆς, τοῦ ὁποίου ἀσπρίσαν τά μαλλιά ἐξ αἰτίας τοῦ Κυπριακοῦ».

Σχετικά μέ τό οἰκονομικό θέμα, ὁ Κ. Καραμανλῆς διευκρίνισε:

«Ὅπως ξέρετε, ὑπέγραψα προχθές μιά βοήθεια 1.000 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Πρόκειται γιά τήν ἐτήσια βοήθεια. Τώρα θά δοῦμε ἄν μποροῦμε νά κάνουμε τίποτε περισσότερο».

10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Στή διάρκεια συνεδριάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, σέ πλήρη σύνθεση, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισημαίνει ὅτι θά ἀντιμετωπιστοῦν ἀποφασιστικά καί ἔγκαιρα οἱ ἐπιπτώσεις τῆς ἐνεργειακῆς κρίσεως πού τείνει, σέ παγκόσμια κλίμακα, νά προσλάβει ἐπικίνδυνες διαστάσεις. Χαρακτηριστικά, μεταξύ ἄλλων, ἐπεσήμανε:

«Ἄν ἡ κρίση αὐτή δέν τεθῆ ὑπό ἔλεγχο μέ μακροπρόθεσμες διεθνεῖς συμφωνίες, μπορεῖ νά ἐξαρθρώση τήν παγκόσμια οἰκονομία καί νά ὁδηγήση σέ πολιτικές καί κοινωνικές ἀναστατώσεις, ἐπικίνδυνες ἀκόμη καί γιά τήν διεθνῆ εἰρήνη. Ἡ κρίση αὐτή

Σύσκεψη στό Πεντάγωνο.

είναι φυσικό νά ἔχη ἐπιπτώσεις καί στήν δική μας οἰκονομία καί ὀφείλουμε, ὡς ἐκ τούτου, νά τήν ἀντιμετωπίσουμε ἀποφασιστικά καί ἔγκαιρα, γιά νά μήν ἀποδειχθοῦμε μωραί παρθένοι».

Πράγματι, ἀπό τούς πρώτους ἤδη μῆνες τοῦ ἔτους, ἡ Κυβέρνηση, σέ ἐφαρμογή σχετικῆς Πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, εἶχε λάβει σειρά μέτρων γιά τόν περιορισμό τῆς ὑπέρμετρης καί ἀδικαιολόγητης καταναλώσεως ὑγρῶν καυσίμων. Εἰδικότερα, εἶχε προβλέψει τόν καθορισμό ὁρίου θερμάνσεως στίς πολυκατοικίες, τόν καθορισμό ἀνώτατου ὁρίου ταχύτητος τῶν αὐτοκινήτων, τήν αὐστηρή ἐφαρμογή τοῦ Κώδικα Ὁδικῆς Κυκλοφορίας, τή λήψη μέτρων γιά τόν περιορισμό τῆς κυκλοφορίας τῶν αὐτοκινήτων ἰδιωτικῆς χρήσεως, τόν περιορισμό τῶν ὡρῶν λειτουργίας τῶν φωτεινῶν ἐπιγραφῶν κ.ο.κ. Παράλληλα, ἡ Κυβέρνηση προσανατολιζόταν σταθερά στήν ἐξασφάλιση τῆς ἐπάρκειας σέ ὑγρά καύσιμα γιά τά ἀμέσως ἑπόμενα χρόνια. Στά πλαίσια τῆς προσπάθειας αὐτῆς ἐντασσόταν καί ἡ ἐξαγγελία τῆς ἱδρύσεως Δημόσιας Ἑταιρείας Ἀποθηκεύσεως Πετρελαιοειδῶν μέ ἱδρυτικό μετοχικό κεφάλαιο 1.200 ἑκατ. δρχ.[32].

11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ πραγματοποιεῖται εὐρεία σύσκεψη γιά τό μέλλον τῆς πρωτεύουσας. Παρόντες, οἱ ὑφυπουργοί Συντονισμοῦ καί Δημοσίων Ἔργων, Ι. Παλαιοκρασσᾶς καί Στ. Μάνος, οἱ δήμαρχοι Καισαριανῆς καί Γαλατσίου, ὡς ἐκπρόσωποι τῆς Τοπικῆς Ἑνώσεως Δήμων καί Κοινοτήτων Ἀττικῆς, οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Ἐμπορικοῦ καί Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἑλλάδος, τοῦ Βιοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, τῆς Ἑνώσεως Ἰδιοκτητῶν Ἡμερησίων Ἐφημερίδων Ἀθηνῶν, τῆς Ἑνώσεως Συντακτῶν Ἡμερησίων Ἐφημερίδων Ἀθηνῶν, τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Κέντρου Προγραμματισμοῦ καί Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν, τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν, τῆς Δημόσιας Ἐπιχειρήσεως Πολεοδομήσεως, Οἰκισμοῦ καί Στεγάσεως, τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἀστικῶν Συγκοινωνιῶν, οἱ ἀρμόδιοι καθηγητές τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου καί τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς καί ὁ τεχνικός σύμβουλος τοῦ πρωθυπουργοῦ, Λ. Κυριακόπουλος.

Ἡ νέα σύσκεψη, μετά τήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος, πού εἶχε πραγματοποιηθεῖ στίς 23 Μαρτίου, ἐντασσόταν στό πλαίσιο τῆς κυβερνητικῆς προσπαθείας γιά τήν κατάρτιση καί τήν ἐφαρμογή ἑνός γενικοῦ χωροταξικοῦ προγράμματος.

Κατά τήν ἔναρξη τῆς συσκέψεως ὁ Κ. Καραμανλῆς τόνισε:

«Πρό μηνός περίπου ἀνεκοινώθη τό γενικό χωροταξικό σχέδιο τῆς Ἑλλάδος. Ἀπό τούς ἀριθμούς πού ἐδόθησαν τότε προκύπτει ὅτι μέ τά σημερινά δεδομένα, μετά ἀπό 20 χρόνια ἡ Ἀθήνα θά ἔχη 6.500.000 κατοίκους, ἡ Θεσσαλονίκη 2.000.000 καί ὁλόκληρη ἡ ὑπόλοιπη Ἑλλάς 3.000.000 κατοίκους. Τά στοιχεῖα αὐτά δίδουν τίς ἐθνικά ἐπικίνδυνες διαστάσεις τοῦ προβλήματος πού ἐπιβάλλουν τήν ἀνάγκη τῆς ἀμέσου ἀντιμετωπίσεώς του. Γιά τήν ἀντιμετώπισή του ἐδημιουργήθη ἤδη εἰδικός φορέας καί τίθεται εἰς ἐφαρμογήν τό ἐξαγγελθέν σχέδιο χωροταξίας.

»Στά πλαίσια τοῦ χωροταξικοῦ αὐτοῦ προγράμματος κατηρτίσθη ἤδη τό Ρυθμιστικό Σχέδιο τῶν Ἀθηνῶν, τό ὁποῖο θά σᾶς ἀναπτύξη ὁ ἁρμόδιος ὑπουργός. Εἶναι γνωστό, πάντως, ὅτι ἀπό 30 καί πλέον ἐτῶν συζητεῖται χωρίς ἀποτέλεσμα τό Ρυθμιστικό Σχέδιο τῆς Ἀθήνας. Τό 1962 ἡ τότε Κυβέρνησή μου, παράλληλα μέ τά ἔργα πού ἐπετέλεσε στήν Ἀθήνα, συνέταξε ἐπί τέλους ἕνα σχέδιο, τό ὁποῖο ὅμως παρέμεινε ἔκτοτε στά ἀρχεῖα. Καί ὅλα αὐτά γιατί στόν τόπο μας ἔχουμε τήν συνήθεια νά συζητοῦμε πολύ, καί νά μήν παίρνουμε ἀποφάσεις, πού συνεπάγονται εὐθύνες. Πάντως, συνέπεια αὐτοῦ τοῦ ἀβδηριτισμοῦ εἶναι τό σημερινό χάος τῆς Ἀθήνας, πού ἂν δέν δαμάσωμε ἐγκαίρως, σέ λίγα χρόνια ἡ ὡραία αὐτή πόλις θά γίνη ἀκατοίκητη. Καί εἶναι ἡ ἐσχάτη ὥρα γιά νά ληφθοῦν σωστικές γι' αὐτήν ἀποφάσεις.

»Τό σημερινό πρόβλημα τῆς Ἀθήνας ἔχει δύο πλευρές. Θά πρέπει ἀφ' ἑνός μέν μέ κίνητρα καί ἀντικίνητρα νά ἀποτραπῆ ἡ περαιτέρω ἀλόγιστη διόγκωση τοῦ πληθυσμοῦ της καί ἀφ' ἑτέρου μέ τήν ἐκτέλεση μεγάλων ἔργων νά γίνη ἡ πόλις κατοικήσιμη γιά ἐκείνους πού τελικά θά ζήσουν στήν Ἀθήνα καί πού ὑπολογίζονται σέ 4 καί πλέον ἑκατ. γιά τό ἔτος 2000. Τά μέτρα ὅμως αὐτά πού θά κλιμακωθοῦν σέ μιά 20ετία, γιά νά εἶναι ἀποτελεσματικά, θά πρέπει νά τύχουν εὐρείας ἀποδοχῆς. Γι' αὐτό ἡ Κυβέρνηση προτίθεται νά συζητήση τό θέμα δημοσία καί μέ ὅλους τούς παράγοντες πού ἔχουν ἁρμοδιότητα, ἀλλά καί εὐθύνη γιά τό μέλλον τῆς Ἀθήνας».

Στή συνέχεια τῆς συσκέψεως, ὁ ὑφυπουργός Δημοσίων Ἔργων, Στ. Μάνος, ἀνέπτυξε τίς ἀρχές καί τούς στόχους τοῦ προγράμματος γιά τήν ποιοτική ἀναβάθμιση τῆς πρωτεύουσας, ἀναφέρθηκε στήν προετοιμασία, ἀπό ἐννέα μηνῶν, τοῦ σχετικοῦ γενικοῦ σχεδίου, ὑπογράμμισε τή σημασία τῆς ἔγκαιρης ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων τοῦ λεκανοπεδίου γιά τήν ἰσόρροπη ἐξέλιξη καί τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῆς χώρας καί τή βελτίωση τῶν συνθη-

κῶν ζωῆς τῶν κατοίκων του, καί, τέλος, ἀνέλυσε τά μέτρα γιά τήν ἐπίτευξη τῶν γενικῶν καί τῶν ἐπιμέρους στόχων.

Προτοῦ τερματιστεῖ ἡ σύσκεψη, ὁ πρωθυπουργός ἀνέθεσε στόν ὑφυπουργό Δημοσίων Ἔργων, τόν πρόεδρο τοῦ ΤΕΕ καί στό δήμαρχο Ἀθηναίων τή μεθόδευση τῆς παραπέρα ἀναπτύξεως τοῦ διαλόγου καί τήν ἐνημέρωση ὅσων θά ἦταν ἱκανοί νά συμβάλουν στήν πληρέστερη διερεύνηση τοῦ θέματος.

Ἀκολούθησε μακρά συζήτηση, κατά τήν ὁποία διατυπώθηκαν γενικές καί εἰδικές ἀπόψεις ἐπί ὅλων τῶν σημείων· εἰδικότερα διαπιστώθηκε:

«1. Εἶναι πολύ θετική ἐνέργεια ἡ σύγκληση τῆς συσκέψεως αὐτῆς καί ἡ παρουσία τόσων πολλῶν παραγόντων.

»2. Ἔχει καθυστερήσει πολύ ἡ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τῆς πρωτεύουσας καί σύντομα τά προβλήματα αὐτά θά γίνουν ἄλυτα. Γι' αὐτό θά πρέπει νά ληφθοῦν χωρίς καμμιά καθυστέρηση ἀποφάσεις καί νά δραστηριοποιηθοῦν οἱ ἁρμόδιοι φορεῖς.

»3. Τά μέτρα τῆς χωροταξικῆς πολιτικῆς εἶναι πολύ θετικά. Εἶναι ὅμως ἀνάγκη νά ἀρχίσει ἀμέσως ἡ ἐφαρμογή τῶν προγραμμάτων ἀναπτύξεως τῆς περιφερείας. Τά προγράμματα πρέπει νά στηρίζονται κυρίως σέ εἰδικά κίνητρα καί ἀντικίνητρα καί στήν μετακίνηση πρός τήν ἐπαρχία ὑπηρεσιῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων κ.λ.π.

»4. Θά πρέπει μέ κάθε τρόπο νά προστατευθεῖ ἡ γεωργική γῆ, ὁ δασικός πλοῦτος καί ἡ μοναδική πολιτιστική μας κληρονομιά.

»5. Οἱ ρυθμίσεις θά πρέπει νά ἀποβλέπουν στήν μείωση τοῦ ἀριθμοῦ καί τοῦ χρόνου μετακινήσεων, μέ σκοπό τήν μείωση τῆς καταναλώσεως ἐνεργείας καί τήν αὔξηση τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐργαζομένων.

»6. Δέν πρέπει νά ἐπιτραπεῖ ἡ ἵδρυση νέων βιομηχανιῶν στήν πρωτεύουσα. Οἱ ὑφιστάμενες βιομηχανίες θά μποροῦν νά ἐκσυγχρονίζονται καί οἱ μικρές νά συγχωνεύονται.

»7. Ἀπαιτεῖται προσοχή στήν μεθόδευση τῆς διαθέσεως πιστώσεων σέ ἔργα πρωτευούσης, ἐπειδή ὑπάρχει κίνδυνος δημιουργίας νέων εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως.

»8. Θά πρέπει ἀπό τώρα νά γίνουν ρυθμιστικές ἐπεμβάσεις μέ θεσμικά μέσα, ὅπως ὁ καθορισμός χρήσεως γῆς, ὁ περιορισμός τῶν συντελεστῶν δομήσεως στίς κορεσμένες περιοχές κ.λ.π.

»9. Θά πρέπει μέ πολλή προσοχή νά καθοριστοῦν οἱ θέσεις, ἡ μορφή, καί ὁ ἐξοπλισμός τῶν νέων κέντρων καί ἡ συσχέτισή τους μέ τό Μετρό, ὥστε νά ἀναπτυχθοῦν ἁρμονικά σέ σχέση μέ τό πολύ ἰσχυρό ἱστορικό κέντρο τῆς Ἀθήνας»[33].

12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Σέ εὐρεία σύσκεψη πού πραγματοποιεῖται στό ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἀποφασίζονται νέα μέτρα ἀναδιαρθρώσεως τῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

Στή σύσκεψη πῆραν μέρος ὁ ὑπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ε. Ἀβέρωφ, οἱ ὑφυπουργοί Κατσαδήμας καί Ἀβραμίδης, ὁ ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, οἱ ἀρχηγοί καί ὑπαρχηγοί ΓΕΣ, ΓΕΝ καί ΓΕΑ, ὁ γενικός ἐπιθεωρητής Στρατοῦ, οἱ Α΄ καί Β΄ ὑπαρχηγοί ΓΕΕΘΑ, ὁ διευθυντής Πολεμικῆς Βιομηχανίας καί ὁ σύμβουλος τοῦ πρωθυπουργοῦ ὑποστράτηγος Λαζαρίδης.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώθηκε σχετικά μέ τήν πειθαρχία, τό φρόνημα, τήν ἐκπαίδευση, τίς συνθῆκες διαβιώσεως τῶν ἀνδρῶν, τήν κατάσταση καί ἐπάρκεια τοῦ πάσης φύσεως ὑλικοῦ, τό βαθμό ἑτοιμότητας τῶν τριῶν ὅπλων καί τίς προσπάθειες γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας. Ἀφοῦ διατύπωσε ὁρισμένες παρατηρήσεις, ἐξέφρασε τήν εὐαρέσκειά του γιά τό ἔργο πού ἐπιτελέστηκε καί ἐπιτελεῖται.

Στή συνέχεια, οἱ ἀρχηγοί τῶν γενικῶν ἐπιτελείων ἐξέθεσαν στόν πρωθυπουργό τά συμπεράσματα τῆς μελέτης, ἡ ὁποία, μέ ἐντολή του, διεξάγεται ἀπό μακροῦ μέ σκοπό τή μείωση τῆς θητείας σέ συνδυασμό μέ τήν ἀναδιοργάνωση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, χωρίς νά ὑποβαθμιστεῖ τό ἐπίπεδο ἀσφαλείας τῆς χώρας. Μέ τόν τρόπο αὐτό διαγράφηκε ἡ προοπτική γιά τή σταδιακή μείωση τῆς στρατιωτικῆς θητείας, ἀπό τό ἔτος 1980 — γιά τό Στράτο ἀπό 28 σέ 24 μῆνες, τό Ναυτικό ἀπό 32 σέ 28 μῆνες καί τήν Ἀεροπορία ἀπό 30 σέ 26 μῆνες. Ἀπό τό ἔτος 1981, προβλέφθηκε θητεία 22 μηνῶν γιά τό Στρατό, 26 γιά τό Ναυτικό καί 24 γιά τήν Ἀεροπορία.

12-13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Ὁ πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, Σπ. Κυπριανοῦ, στή διάρκεια νέας ἐπισκέψεώς του στήν Ἑλλάδα, γίνεται δεκτός ἀπό τόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, Κ. Τσάτσο, συναντᾶται μέ τούς ἐκπροσώπους τῶν πολιτικῶν κομμάτων καί ἔχει δύο διαδοχικές συνομιλίες μέ τόν πρωθυπουργό, Κ. Καραμανλῆ.

Κατά τήν ἀναχώρησή του ἀπό τό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὁ Κύπριος πρόεδρος ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Θέλω νά ἐπαναλάβω ὅτι διεπίστωσα γιά ἄλλη μιά φορά τό πραγματικό καί εἰλικρινές ἐνδιαφέρον τῆς Κυβερνήσεως καί ἰδιαιτέρως τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ γιά τήν Κύπρο καί γιά τόν κυπριακό ἀγῶνα. Εἶναι ἀποφασισμένος νά προσφέρει πλήρη καί ὁλόπλευρη ὑποστήριξη καί νά συνεχίσει τή συμπαράσταση καί βοήθεια πού ἤδη προσφέρει. Σήμερα εἶχα καί μία ἄλλη συνάντηση μέ τόν κ. Καραμανλῆ, κατά τήν ὁποία ὁλοκληρώσαμε τήν ἀνταλλαγή ἀπόψεων. Εἴμαστε ἀπόλυτα σύμφωνοι πάνω στό θέμα τῶν μελλοντικῶν χειρισμῶν τοῦ Κυπριακοῦ καί ἔχουμε γιά μιά ἀκόμη φορά τονίσει καί οἱ δύο τήν ἀνάγκη στενῆς καί ἁρμονικῆς συνεργασίας, πρᾶγμα πού ὑπάρχει καί πρᾶγμα πού θά περιφρουρήσουμε, γιατί εἶναι μιά ἀπό τίς πιό ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιά τόν ἐπιτυχῆ χειρισμό τοῦ ἐθνικοῦ μας θέματος.

»Θά ἤθελα, ἐπίσης, νά ἐκφράσω τίς εὐχαριστίες μου καί

πρός τούς ἀρχηγούς τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, πού ἐπίσης διαδήλωσαν τήν συμπαράσταση τους πρός τόν ἀγῶνα τῆς Κύπρου. 'Η διαπίστωσή μου εἶναι ὅτι ὑπάρχει μιά πανελλήνια συμπαράσταση τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καί τοῦ λαοῦ».

16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

'Ο Κ. Καραμανλῆς, εὐθύς μετά τήν ἀναγγελία τῶν καταστρεπτικῶν σεισμῶν πού ἔπληξαν τήν περιοχή τοῦ Μαυροβουνίου, ἀπηύθυνε μήνυμα στόν πρόεδρο Τίτο:

«Σᾶς ἀπευθύνω τά εἰλικρινῆ μου συλλυπητήρια γιά τή σκληρή δοκιμασία πού ἔπληξε τό φίλο γιουγκοσλαβικό λαό.

»Σᾶς παρακαλῶ, κύριε πρόεδρε, νά διαβιβάσετε ἰδιαίτερα στόν πληθυσμό τῶν περιοχῶν πού καταστράφηκαν, τοῦ ὁποίου συμμεριζόμαστε τό πένθος, τά αἰσθήματα τῆς βαθείας συμπαθείας καί ἀλληλεγγύης μας».

'Ανάλογο τηλεγράφημα ἀπηύθυνε ὁ 'Ελληνας πρωθυπουργός καί πρός τόν 'Εμβέρ Χότζα, πρόεδρο τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς 'Αλβανίας, τό ἔδαφος τῆς ὁποίας εἶχε ἐπίσης πληγεῖ ἀπό τόν καταστρεπτικό σεισμό.

19-23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

'Ο Κ. Καραμανλῆς διέρχεται τίς ἡμέρες τοῦ Πάσχα στήν Κέρκυρα.

23-28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

'Ο πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, Κ. Τσάτσος, πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στό Παρίσι, ὕστερα ἀπό πρόσκληση τοῦ προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, Β. Ζισκάρ ντ' 'Εσταίν.

Στή διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς του, ὁ "Ελληνας πρόεδρος, πέρα ἀπό τίς ἐπαφές καί τίς ἀπόψεις πού ἀντάλλαξε μέ τό Γάλλο ὁμόλογό του, εἶχε συνάντηση καί συνομιλία μέ τόν πρωθυπουργό, Ραιημόν Μπάρ, καί κορυφαῖα στελέχη τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως, καθώς καί μέ τό δήμαρχο Παρισίων, Ζάκ Σιράκ, ἀνακηρύχθηκε ἐταῖρος τῆς 'Ακαδημίας 'Ηθικῶν καί Πολιτικῶν 'Επιστημῶν καί διδάκτωρ honoris causa τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων Ι (Πάνθεον -Σορβόννη) καί ἐπισκέφθηκε, τέλος, τό 'Ινστιτοῦτο Παστέρ. Παράλληλα, ἔγινε ἐπίσημα δεκτός στήν ἕδρα τῆς Οὐνέσκο, ἀπό τόν πρόεδρο καί τό γενικό διευθυντή τοῦ διεθνοῦς ὀργανισμοῦ.

'Η ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Τσάτσου στή γαλλική πρωτεύουσα, πέρα ἀπό τόν ἐθιμοτυπικό της χαρακτήρα, ἔδωσε τήν ἀφορμή νά ἀκουστοῦν ἀπό τόν ἴδιο, ἀλλά καί ἀπό τα χείλη κορυφαίων ἐκπροσώπων τῆς πολιτικῆς καί τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Γαλλίας, ἀπόψεις καί λόγοι σημαντικοί γιά τή θέση καί τήν ἀποστολή τοῦ ἑλληνισμοῦ στό σύγχρονο κόσμο. 'Η θετική εἰκόνα πού ἀνέδιναν οἱ λόγοι αὐτοί γιά τήν 'Ελλάδα, ἀρχαία καί σημερινή, σφραγίζουν τήν κρίσιμη καμπή πού ἡ χώρα διήνυε, τήν παραμονή τῆς ἐπίσημης ὑποδοχῆς της ὡς δεκάτου μέλους τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων.

'Η προσφώνηση τοῦ προέδρου Ζισκάρ ντ' 'Εσταίν καί ἡ ἀντιφώνηση τοῦ Κ. Τσάτσου περιέχουν ὁρισμένες ἀπό τίς πιό ἀξιοσημείωτες θέσεις πού διατυπώθηκαν στή διάρκεια τῆς ἐπισκέψεως, ἐπί τοῦ πολιτικοῦ πεδίου:

«Κύριε πρόεδρε,

»'Η ἐπίσκεψή σας εἶναι ἀπό ἐκεῖνες πού χαροποιοῦν τήν καρδιά καί τό πνεῦμα. Στή δεξίωση αὐτή, ἡ Γαλλία ὑποδέχεται τόν ἀρχηγό ἑνός Κράτους, πού σ' αὐτό ἀναγνωρίζει ἕνα παντοτινό φίλο, Κράτους πού γίνεται ἀπό δῶ καί μπρός ἕνας ἀπό τούς στενούς συναθλητές της.

»'Η φιλία τῆς 'Ελλάδας καί τῆς Γαλλίας τράφηκε στίς πηγές τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς ἐλευθερίας.

»Γράψατε, κύριε πρόεδρε, ὅτι "ὁ ἑλληνισμός θεμελίωσε δυό παγκόσμιες αὐτοκρατορίες· ἡ μιά θεμελιώθηκε ἀπό τόν 'Αλέξανδρο, ἡ ἄλλη θεμελιώθηκε ἀπό τόν Πλάτωνα καί τόν 'Αριστοτέλη, ἡ ὁποία καί σήμερα ἀκόμη παραμένει ἀκέραιη". 'Η Γαλλία ἔχει τήν τιμή νά ἔχει ἀποτελέσει τμῆμα αὐτῆς τῆς αὐτοκρατορίας. Πρίν γίνει ἀποικία τῆς Ρώμης, ὑπῆρξε, μέ τίς παλιές της πολιτεῖες τῆς Μασσαλίας, τῆς Νίκαιας τῆς "Ανδης, ἐπαρχία τοῦ ἑλληνισμοῦ. 'Η σφραγίδα πού αὐτός ἄφησε πάνω τους δέν ἔσβησε ποτέ. Στό μάκρος τῆς ἱστορίας μας, μποροῦμε ν' ἀκολουθήσουμε τό φωτεινό αὐλάκι πού ἄφησε στά Γράμματά μας καί τίς Τέχνες μας. 'Από τίς τραγωδίες τοῦ Ρακίνα στόν ἐνθουσιασμό τῶν Ρομαντικῶν καί στήν προσευχή πάνω στήν 'Ακρόπολη, ἡ σκέψη καί ἡ τέχνη τῆς 'Ελλάδας δέν ἔπαψαν νά ἐμπνέουν ὅ,τι καλύτερο ὑπάρχει στίς δημιουργίες τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος.

»'Ο 'Ισοκράτης ἔλεγε "ἀποκαλοῦμε "Ελληνες περισσότερο αὐτούς πού συμμετέχουν στήν πνευματική μας καλλιέργεια παρά ἐκείνους πού ἔχουν τήν ἴδια καταγωγή μέ μᾶς". Γι' αὐτό τολμῶ νά πῶ ὅτι εἴμαστε, πνευματικά, συμπατριῶτες σας. Κι ἀφοῦ πρόκειται νά γίνετε μέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητας, θά εἴμαστε ἐξίσου ἀδέλφια.

»'Ο μακρύς δρόμος τῆς ἱστορίας ἐνώνει ἔτσι ἀπό τήν καταγωγή του στήν ἔκβασή του, τόν ἑλληνικό μέ τό γαλλικό λαό. Δρόμος πού εἶναι ἐπίσης ὁ δρόμος τῆς ἐλευθερίας. Οἱ δύο χῶρες μας βρέθηκαν πλάι κάθε φορά πού χρειάστηκε νά ὑπερασπιστοῦν τήν ἐλευθερία. Πρόκειται γιά τήν περίπτωση τοῦ ξεσηκωμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γιά τήν ἐπαναπόκτηση τῆς ἐλευθερίας του· πρόκειται γιά τήν περίπτωση τῶν δοκιμασιῶν στή διάρκεια τῶν δύο παγκόσμιων πολέμων, πρόκειται ἀκόμη γιά τήν περίπτωση, ἐδῶ καί πέντε χρόνια, ὅταν ἡ ἐλευθερία καί ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς ἐπέστρεψαν μαζί στήν πατρίδα τῆς καταγωγῆς τους.

»Γιά ὅ,τι μᾶς κάνει νά θαυμάζουμε καί ν' ἀγαποῦμε τήν 'Ελλάδα εἶστε, κύριε πρόεδρε, ἡ ζωντανή του ἐνσάρκωση.

'Υποδοχή τοῦ Κ. Τσάτσου ἀπό τόν πρόεδρο ντ' 'Εσταίν στό ἀεροδρόμιο τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας.

Ἀντιστασιακός ἀπό τήν πρώτη στιγμή κάτω ἀπό τήν ξένη κατοχή· δημοκράτης, ἀκόμη κι ὅταν ἦταν ἐπικίνδυνο νά εἶναι κανείς κάτι ἀνάλογο, καί ἐγγυητής σήμερα τῶν θεσμῶν τῆς ἑλληνικῆς δημοκρατίας· φιλόσοφος, τέλος, καί ἀνθρωπιστής συγγραφέας, ἡ ζωή σας, οἱ ἀγῶνες σας, τό ἔργο σας δέν ἔπαψαν νά μαρτυροῦν γιά τό πολιτισμό καί τήν ἐλευθερία.

»Ἡ ἐπίσκεψή σας, κύριε πρόεδρε, εἶναι μιά εὐκαιρία γιά μένα νά ἐγκωμιάσω μιά φιλία. Ἀλλά οἱ περιστάσεις τῆς δίνουν μιάν ἄλλη σημασία. Ὑποδεχόμενοί σας, συλλογιζόμαστε τό μέλλον τῶν δύο λαῶν μας καί τούς δεσμούς τῶν πολύ κοντινῶν συναθλητῶν πού θά γίνονται ὅλο καί περισσότερο δικοί τους.

»Σέ λίγα χρόνια, ἡ Ἑλλάδα ξανάγινε μιά ὑποδειγματική δημοκρατία: ὁ διεθνής της ρόλος κυρώθηκε ἰδιαίτερα στά Βαλκάνια καί τή Μεσόγειο· ὁ ρυθμός τῆς οἰκονομικῆς καί τῆς κοινωνικῆς της προόδου εἶναι, παρά τίς δυσκολίες πού μᾶς ταλαιπωροῦν ὅλους, ἕνας ἀπό τούς πιό γρήγορους καί τούς πιό ὑψηλούς.

»Τή στιγμή πού μνημονεύω αὐτή τή δημοκρατική καί ἐθνική ἀναγέννηση τῆς Ἑλλάδας, θέλω νά τιμήσω τόν πολιτικό ἄνδρα πού, στήν πρώτη γραμμή, ὑπῆρξε ὁ δημιουργός της. Εἶναι ἡ ἐπίμονη δράση τοῦ πρωθυπουργοῦ, τό προσωπικό του κύρος, τό ὕψος τῶν ἀπόψεών του πού ἔκαναν δυνατή τήν πράξη, σύμφωνα μέ τήν ὁποία, σέ μερικές ἑβδομάδες, θά ἐπισφραγιστεῖ ἡ προσχώρηση τῆς Ἑλλάδας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα.

»Ἔχοντας ζητήσει, κατ' ἐξαίρεση, ἡ ὑπογραφή τῆς Συμφωνίας νά γίνει στήν Ἀθήνα καί νά παρευρεθῶ προσωπικά μάρτυράς της, ἐπιθυμῶ νά ὑπογραμμίσω τή σημασία πού ἀποδίδω σ' αὐτό τό γεγονός γιά τήν Ἑλλάδα, γιά τή Γαλλία καί γιά τήν Εὐρώπη.

»Αὐτό τό γεγονός ἐκφράζει πρῶτα τήν ἐμπιστοσύνη πού ἡ Ἑλλάδα ἐμπνέει στούς εὐρωπαίους συναθλητές της καί κείνη πού ἡ Εὐρώπη ἀποδίδει στό ἴδιο της το πεπρωμένο. Φανερώνει τήν εὐρωπαϊκή ἀποστολή τῆς Ἑλλάδας καί τήν ἀνθρωπιστική ἀποστολή τῆς Εὐρώπης.

»Γιά τή Γαλλία, αὐτό τό γεγονός ὑπογραμμίζει ὅλα αὐτά πού μᾶς συμπλησιάζουν: τό σύστημα ἀξιῶν πού σ' αὐτό ἀναφερόμαστε, τήν ἐπιθυμία πού ἔχουμε νά ἐργαστοῦμε ἀπό κοινοῦ. Ἀνοίγει, στήν συνεργασία τῶν δύο χωρῶν μας, προοπτικές πού εἶναι στό μέτρο τῶν φιλοδοξιῶν τους γιά τήν πρόοδο τῶν λαῶν τους, γιά τήν ὀργάνωση μιᾶς ἀνεξάρτητης Εὐρώπης, γιά τή διεθνῆ ὕφεση καί τή διεθνῆ εἰρήνη.

»Τοποθέτησα πίσω σας, κύριε πρόεδρε, χάρη στήν ἐγκαρδιότητα τοῦ δημάρχου τοῦ Μπορντώ, πού τό μουσεῖο του εἶναι ὁ κάτοχός του, αὐτό τό ἐξαίρετο ἔργο τοῦ Ντελακρουά, πού ἐκφράζει ὅλο τό θαυμασμό κι ὅλο τό ἐνδιαφέρον πού ἡ Γαλλία τρέφει γιά τήν Ἑλλάδα. Ἦταν ἡ πληγωμένη Ἑλλάδα, πού πέθαινε στό Μεσολόγγι. Χάρη στή διαίσθηση τοῦ ζωγράφου, ἔχουμε τό αἴσθημα πώς ἡ νεαρή ἑλληνίδα κοπέλλα κοιτάζει πιό μακριά· πώς διακρίνει ἤδη, πέρα ἀπό τό αἷμα καί τά ἐρείπια, τήν ἐλευθερία, τήν ἀνεξαρτησία πού ἔχουν ἀποδοθεῖ στή χώρα της, κι ἀπό δῶ καί μπρός τή φιλική ὑποδοχή πού τῆς κάνουν οἱ φίλοι της.

»Νά γιατί, ὑποδεχόμενοί σας στό Παρίσι, ἡ Γαλλία θέλησε νά εἶναι ἡ πρώτη πού θ' ἀπευθύνει στόν ἑλληνικό λαό τίς εὐχές πού τρέφει γι' αὐτόν καί γιά τό μέλλον του

στό κατώφλι αὐτῆς τῆς καινούργιας ἐποχῆς τῆς τόσο μακρᾶς ἱστορίας του».

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας ἀπάντησε:

«Κύριε πρόεδρε,

»Πραγματικά, δέν περίμενα ὅτι θά εἴχατε τήν ἔκτακτη εὐγένεια νά μοῦ ἀπευθύνετε στά ἑλληνικά ἕνα μεγάλο μέρος τῆς προσφώνησής σας. Τί μπορῶ νά κάνω ἀνταποδίδοντας μία τέτοια ἀβρότητα; Ἐάν ἤμουν μιά "femme savante", θά μποροῦσα νά φωνάξω:

"Ἀχ! παρακαλῶ, ἐπιτρέψτε μου,
Γιά τήν ἀγάπη τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας,
κύριε νά σᾶς φιλήσω!"

»Ἐπειδή, ὅμως, εἶμαι ἄνδρας, καί μάλιστα ὄχι τόσο σοφός, δέν μοῦ ἐπιτρέπεται παρά νά σᾶς εὐχαριστήσω μέ τά πτωχά μου γαλλικά καί νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι αὔριο οἱ Ἕλληνες ἀκροατές, ἐνθουσιασμένοι μ' αὐτήν τήν προσφώνηση, θά σᾶς χειροκροτήσουν.

»Εἴχατε τήν καλωσύνη νά ὑπογραμμίσετε στό Ὀρλύ τούς τόσο παλιούς καί βαθεῖς δεσμούς, πού ἑνώνουν τούς δύο λαούς μας. Θά ἦταν πραγματικά περιττό νά ἐπαναλάβω, μέ μερικές ἀδέξιες φράσεις, ἐκεῖνο πού ἐκθέσατε τόσο λαμπρά.

»Πῶς νά εἰπῶ καλλίτερα ἀπ' ὅ,τι ἐσεῖς εἴπατε, γιά τόν ἀγώνα μας, πλάι-πλάι, στούς δύο μεγάλους πολέμους, πώς οἱ πολιτιστικές μας σχέσεις μέ τήν Γαλλία πού ἐμβάθυνε τή σπουδή τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ὅσο λίγοι, καί πού ὑπῆρξε πρωτοπόρος στήν μελέτη τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, καί πώς, ὡς τίς μέρες μας, διατηρεῖ μέ τήν Ἑλλάδα δεσμούς πνευματικούς πού δέν μποροῦν νά συγκριθοῦν παρά μέ ἐκείνους πού διατηρεῖτε μέ τίς χῶρες πού μιλᾶνε, τουλάχιστον ἕνα μέρος τους, τήν ἴδια γλώσσα μ' ἐσᾶς;

»Νά ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἡ φιλία μας εἶναι πολύ παλιά, διότι μᾶς ἑνώνει τό αἷμα πού χύθηκε σέ κοινούς ἀγῶνες ἀπό τούς δύο λαούς — κατά τήν ἑλληνική Ἐπανάσταση τοῦ 1821 καί ἀργότερα στόν Α' καί Β' παγκόσμιο πόλεμο — τό θεωρῶ περιττό.

»Ἀληθινά, δέν ἔχω τίποτα νά προσθέσω σ' ὅ,τι ὀρθά θελήσατε νά πεῖτε.

»Ἀλλά ὅλα αὐτά, κύριε πρόεδρε, ἀνήκουν σ' ἕνα ὁμορφο παρελθόν, γιά τό ὁποῖο εἴμαστε ὑπερήφανοι. Καί σᾶς εἶμαι ὑπόχρεως πού ἀναφερθήκατε σ' αὐτό. Ἀφοῦ, ὅμως, αὐτά εἶναι γνωστά σέ ὅλους μας, ἐπιτρέψτε μου νά τά παρακάμψω καί νά ἀτενίσω πρός τό μέλλον.

»Ἡ μεγάλη μου χαρά γιά τήν σημερινή μας συνάντηση μεγαλώνει ἀκόμη περισσότερο ἀπό τό γεγονός ὅτι σέ μερικές ἡμέρες θά ἔχει συντελεσθῆ ἡ ἐπίσημη ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα καί ἀπό τό γεγονός ὅτι θά ἔλθετε ὁ ἴδιος στήν Ἀθήνα γιά νά παραστῆτε στή μεγάλη αὐτή στιγμή.

»Κύριε πρόεδρε,

»Στήν μεγάλη αὐτή συσπείρωση Δημοκρατιῶν οἱ δεσμοί, οἱ εἰδικοί δεσμοί τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἑλλάδος, θά μπορέσουν νά προσλάβουν καινούργιες διαστάσεις, τῶν ὁποίων τό μέγεθος δέν μποροῦμε νά προκαθορίσουμε σήμερα.

»Κατά τήν ἐπίσκεψή σας στήν Ἑλλάδα, τό 1975, ἡ ἔνταξη στήν Κοινότητα ἀποτελοῦσε γιά τήν Ἑλλάδα μιάν εὐχή καί, ἐκ μέρους σας, μιάν ὑπόσχεση. Κύριε πρόεδρε, ἐκπληρώσατε τήν ὑπόσχεσή σας καί ἡ εὐχή μας βρίσκεται στό κατώφλι τῆς πραγματοποιήσεώς της. Τά προβλήματα πού ἔπρεπε νά ἐπιλυθοῦν, γιά νά προστατευθοῦν ταυτόχρονα τά συμφέροντα τῶν δύο χωρῶν μας, ἐπιλύθηκαν κατά τρόπο πού ὑπό τίς περιστάσεις πού ζοῦμε πρέπει νά θεωρηθῆ ἱκανοποιητικός τόσο γιά τίς δύο χῶρες μας ὅσο καί γιά τό σύνολο τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος. Τό ἄμεσο μέλλον θά ἀποδείξει ὅτι οἱ διαφορές — κατανοητές ἄλλωστε — οἱ ὁποῖες ἐνδεχομένως θά ἀνακύψουν μελλοντικά ὅσον ἀφορᾶ τίς λεπτομέρειες, θά ἐξαλειφθοῦν μέ εὐκολία. Καί εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ σκεπτικοί καί οἱ διστακτικοί πολύ σύντομα θά συμμερισθοῦν τίς προσπάθειές μας καί θά ἐπικροτήσουν τό ἐπιτελεσθέν ἔργο.

»Ὅσο γιά σᾶς, κύριε πρόεδρε, συλλάβατε τήν οὐσία, παραμερίζοντας τίς περιστασιακές λεπτομέρειες. Πράξατε γιά τήν Γαλλία καί γιά τήν Κοινότητα ἐκεῖνο πού ὑπηρετοῦσε πραγματικά τά νόμιμα συμφέροντά τους. Καί, ταυτόχρονα, ὑπηρετήσαμε τόν σκοπό τῆς ἐντάξεώς μας, ἡ ὁποία θά ὠφελήσει τίς δύο χῶρες μας.

»Ἡ πατρίδα μου δέν μπορεῖ νά λησμονήσει ὅτι ἡ Γαλλία διαδραμάτισε πρωτοποριακό ρόλο στήν συγκρότηση τῆς Εὐρώπης, ὅπως δέν μπορεῖ ἐπίσης νά λησμονήσει, ὅτι ἀπό τετραετίας ἀφιέρωσε συνεχεῖς καί ἐπίμονες προσπάθειες, μέ σκοπό τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινότητα.

»Ἀπό μέρους της, ἡ Ἑλλάδα θά ἤθελε νά ὑπογραμμίσει τήν καλή θέληση τήν ὁποία ἐκδήλωσαν τόσο τό Συμβούλιο ὑπουργῶν ὅσο καί ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς ΕΟΚ καί ἡ ὁποία πάντοτε ὑπερίσχυσε μέσα στούς δαίδαλους τῶν μακροχρόνιων διαπραγματεύσεων. Μποροῦμε ὅλοι νά ἔχουμε τήν συνείδησή μας ἥσυχη, διαπιστώνοντας ὅτι τό ἀποτέλεσμα ἀπέβη πρός ὄφελος ὄχι μόνο τοῦ καθενός μας, ἀλλά καί ὁλόκληρης τῆς Κοινότητας.

»Ἔτσι, προστίθεται ἕνας νέος δεσμός σ' ἐκείνους πού ἀπό αἰῶνες ἑνώνουν τόν Ἑλληνισμό μέ τόν δυτικό κόσμο καί ἰδιαίτερα μέ τήν Γαλλία· ἕνας δεσμός σταθερός καί δυνατός, ὁ ὁποῖος προδιαγράφει, γιά πολλά χρόνια, τήν ἀπό κοινοῦ μέ τούς ἄλλους δυτικοευρωπαϊκούς λαούς πορεία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

»Ἡ ἀλληλεγγύη μεταξύ τῶν χωρῶν μας ἐπιβάλλεται, γενικά, ἐκ τῶν πραγμάτων. Ὀφείλεται ὅμως ταυτόχρονα καί σ' ἕναν ἄλλο λόγο, πιό εἰδικό. Ἡ Γαλλία παρουσιάζει, γιά γεωπολιτικούς ἀλλά καί ψυχολογικούς λόγους, μιά διφυῆ προσωπικότητα. Ὁμιλεῖ δύο γλῶσσες, τήν γλῶσσα τοῦ "oil" καί τήν γλῶσσα τοῦ "oc". Ἐμεῖς πού γειτονεύουμε περισσότερο μ' ἐκείνους πού ὁμιλοῦν τήν τελευταία θεωροῦμε ὡς ἰδιαίτερο πλεονέκτημα τήν συνεργασία μας μέ τήν χώρα πού ὑλοποιεῖ τήν σύνθεση τῶν δύο αὐτῶν γλωσσῶν. Τό πολυσυζητούμενο πρόβλημα τῆς ἀντιθέσως Βορρᾶ-Νότου ἡ Γαλλία τό ἐπέλυσε, στό ἐσωτερικό τῶν συνόρων της, κατά τρόπο ἀξιοθαύμαστο. Ἡ Ἑλλάδα, πού ἀποδίδει μεγάλη σημασία στήν σύνθεση αὐτή Βορρᾶ καί Νότου καί στήν ἄρση τῶν ἐνδεχομένων διαφωνιῶν, πού ἀνακύπτουν ἀνάμεσα στούς δύο αὐτούς χώρους, θεωρεῖ τήν Γαλλία σάν τήν χώρα πού θά συμβάλει ἀποτελεσματικά στήν ἐξουδετέρωσή τους, ὥστε κάθε περιοχή νά συνεισφέρει κατά τόν πληρέστερο τρόπο στό σύνολο τῆς Κοινότητος, ἡ ὁποία ἔτσι θά ὁδηγηθῆ σέ μία γόνιμη διεύρυνση,

ὅπως ἐπιβάλλει ἡ λογικὴ τῶν πραγμάτων.

»Δὲν νομίζω ὅτι οἱ παλιὲς ἀντιρρήσεις σχετικὰ μὲ τὴν ἑνσωμάτωση τοῦ μεσογειακοῦ χώρου στὴν Κοινότητα ἔχουν σήμερα πλέον πολλοὺς ὀπαδούς. Ἡ Εὐρώπη δὲν νοεῖται, οὔτε ἀπὸ πολιτικὴς οὔτε ἀπὸ πολιτιστικὴς σκοπιᾶς, χωρὶς τὶς βόρειες ἀκτὲς τῆς Μεσογείου — ἑλληνικές, ἰταλικές, γαλλικὲς καὶ ἰβηρικές. Καὶ πιστεύω ὅτι ἡ διαπίστωση αὐτὴ ἰσχύει καὶ ἀπὸ οἰκονομικὴ σκοπιά, ἐφ' ὅσον ληφθῆ ὑπόψη τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Μεσόγειος ἐξακολουθεῖ νὰ ἀποτελεῖ ἀκόμη καὶ σήμερα τὸν ὀμφαλὸ τῶν σημαντικωτέρων ἱστορικῶν μετασχηματισμῶν, ὅτι δένει καὶ προεκτείνει τὴν ἀκτινοβολία τῆς Εὐρώπης πρὸς ἀπειράριθμες περιοχές, ποὺ βρίσκονται ἀνατολικώτερα ἢ νοτιώτερα. Θέλω νὰ πιστεύω ὅτι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο θέτω τὸ πρόβλημα, — ὄχι ἀποκλειστικὰ κάτω ἀπὸ τὸ πρίσμα τῆς Ἑλλάδος ἢ τῆς Γαλλίας, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ γωνία τῆς Κοινότητος — θὰ δικαιωθῆ στὸ μέλλον. Ἔτσι, οἱ ἐννέα μέλλοντικοί μας ἑταῖροι θὰ ἔχουν τὴν ἱκανοποίηση νὰ διαπιστώσουν ὅτι, καὶ ἀπὸ τὴν σκοπιὰ αὐτή, ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀποβῆ πρὸς ὄφελος τοῦ συνόλου τῆς Κοινότητος. Καὶ τὸ σύνολο ἐνδιαφέρει πρωταρχικὰ τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς ἑταίρους καὶ φυσικὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα.

»Ἡ Ἑλλάδα, ἄλλωστε, ἦταν ψυχολογικὰ προετοιμασμένη γιὰ τὴν ἔνταξη, πρὶν ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴν μακρὰ περίοδο τῆς συνδέσεώς της. Ἀνέκαθεν πίστευε στοὺς ἴδιους ὑψηλοὺς σκοποὺς — ἐκείνους ποὺ ἀκριβῶς ἐπιδιώκει ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα — καὶ δὲν ἔπαυσε νὰ τοὺς διακηρύσσει: τὴν πίστη της στὸν ἄνθρωπο καὶ στὴν ἐλεύθερη ἐνάσκηση τῶν δικαιωμάτων του, στὴν δημοκρατικὴ διακυβέρνηση τῶν λαῶν ἐν πνεύματι δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος, στὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη τῶν λαῶν καὶ στὴν ἀλληλεξάρτησή τους σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς. Ἡ Ἑλλάδα ἐπίστευε καὶ πιστεύει ὄχι μόνο στοὺς σκοποὺς ποὺ στοχεύει ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα στὸ ἄμεσο μέλλον — ὅπως τὸ Εὐρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο καὶ τὸ εὐρωπαϊκὸ νομισματικὸ σύστημα —ἀλλὰ καὶ στοὺς πιὸ μακρινοὺς στόχους, ὅπως τοὺς ἐμπνεύσθηκαν οἱ μεγάλοι Γάλλοι ποὺ ἵδρυσαν τὴν Κοινότητα καὶ ὅπως διαμορφώνονται προοδευτικά, σύμφωνα μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τῶν πραγμάτων. Πιστεύει στοὺς στόχους αὐτοὺς καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ τοὺς ἀκολουθήσει, συμμορφούμενη στὸν σώφρονα ρυθμὸ ποὺ θὰ καθορισθῆ, ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἑταίρων. Δὲν συντρέχει κανένας λόγος νὰ τὸν ἐπισπεύσουμε ὑπέρμετρα. Ἂς ἀφήσουμε τὶς μεγάλες ἐξελίξεις νὰ προσλάβουν τὶς εὐρεῖες διαστάσεις τῆς Ἱστορίας καὶ ὄχι τῶν ἐσπευσμένων καθημερινῶν δραστηριοτήτων.

»Ἡ Ἑλλάδα δρᾶ μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα, ἐπειδὴ κατανοεῖ ὅτι ἡ πορεία ποὺ ἀκολουθεῖ ἡ Κοινότητα πρὸς τοὺς στόχους αὐτοὺς συμπίπτει μὲ τὴν καλλίτερη δυνατὴ ὑλοποίηση τῶν δικῶν της συμφερόντων καὶ τῶν ἰδεωδῶν της. Τὸ συμφέρον τῆς Κοινότητος εἶναι καὶ τὸ δικό της συμφέρον, καὶ ἡ εὐημερία τοῦ συνόλου τῶν ἑταίρων ἀποτελεῖ γι' αὐτὴν τὸν καλλίτερο τρόπο γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν δική της εὐημερία.

»Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα δὲν εἶναι — τόσο γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅσο καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα μέλη — ἕνα μέσο γιὰ τὴν ἐπίτευξη εἰδικῶν σκοπῶν, ἀλλὰ ἕνας αὐτοσκοπός. Κάθε διαφορετικὴ τοποθέτηση θὰ ἦταν ἀντίθετη στὶς θεμελιώδεις ἀρχές, τὶς ὁποῖες καλεῖται νὰ ὑπηρετήσει ἡ Κοινότητα. Καὶ θὰ ἐζημίωνε τελικὰ τόσο κάθε μέλος χωριστά, ὅσο καὶ τὸ σύνολό τους.

»Οἱ μόνιμες αὐτὲς κατευθυντήριες γραμμὲς δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀλλοιώνονται ἀπὸ διαφορές, ποὺ μποροῦν νὰ ἀνακύπτουν στὴν μιὰ ἢ στὴν ἄλλη εἰδικὴ περίπτωση. Διαφορὲς οἱ ὁποῖες θὰ ἐπιλύονται χάρη σ' ἕναν ἔντιμο διάλογο καὶ χάρη στὴν συμμόρφωση ὅλων στοὺς γενικοὺς κανόνες τοῦ κοινοτικοῦ κεκτημένου μὲ πνεῦμα δικαιοσύνης.

»Οἱ διαφορὲς κατανικῶνται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἐπειδὴ ἀποτελοῦμε μία ἑνότητα ποὺ πιστεύει στὴν δικαιοσύνη καὶ στὴν δημοκρατία, ὄχι μόνο στὸ ἐπίπεδο τῶν σχέσεων τῶν ἀτόμων στὸ ἐσωτερικὸ τῶν συνόρων μας, ἀλλὰ καὶ στὸ πεδίο τῶν διεθνῶν σχέσεων — τόσο μὲ τὰ Κράτη-μέλη τῆς Κοινότητος, ὅσο καὶ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα Κράτη τοῦ κόσμου.

»Κύριε πρόεδρε,

»Ὅλες αὐτὲς οἱ σκέψεις ποὺ ἐκθέτω δὲν εἶναι οἱ σκέψεις ἑνὸς μόνον ἀτόμου, ἀλλὰ οἱ σκέψεις ἑνὸς λαοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν τὶς διατύπωσε τώρα, τὴν στιγμὴ ποὺ εἰσέρχεται στὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα, ἀλλὰ τὶς ἔχει διατυπώσει ἀπὸ τότε ποὺ ἐμφανίσθηκε στὴν Ἱστορία. Ὅπως οἱ κάτοικοι τῶν διαφόρων κωμῶν τῆς κεντρικῆς Ἑλλάδας θεμελίωσαν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, βῆμα πρὸς βῆμα, τὶς ἀμφικτιονίες, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο — mutatis mutandis — ἐρχόμαστε ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες νὰ συνεργαστοῦμε στὴν οἰκοδόμηση τῆς Κοινότητας.

»Τὸ "πιστεύω" αὐτό, ἐπιθυμοῦσα νὰ τὸ διακηρύξω ἐνώπιόν σας, κύριε πρόεδρε, ὄχι μόνον ἐπειδὴ ἡ Γαλλία προεδρεύει, τὴν περίοδο αὐτή, στὸ ἀνώτατο ὄργανο τῆς Κοινότητας, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ ἡ χώρα σας, ἐσεῖς προσωπικὰ καὶ οἱ Γάλλοι, ποὺ ἀπασχολοῦνται σὲ ὅλα τὰ ὄργανα καὶ ὅλες τὶς ἐπιτροπὲς τῆς Κοινότητας, ἔθεσαν ὑπεράνω τῶν δαιδάλων τῶν ἀναρίθμητων καὶ περίπλοκων συμφερόντων τὴν ἰδέα ὅτι ἡ δημοκρατία τῆς Εὐρώπης δὲν εἶναι ὁλοκληρωμένη χωρὶς τὴν δημοκρατικὴ Ἑλλάδα.

»Ὅλα δσα εἴπατε σὲ σχέση μὲ τὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα ὡς λίκνο τοῦ πολιτισμοῦ τῆς σύγχρονης Εὐρώπης καὶ τῆς δημοκρατίας δὲν εἴμαστε ἐμεῖς, οἱ Ἕλληνες, ποὺ μποροῦμε νὰ τὰ ἀρνηθοῦμε. Ὡστόσο, τὴν ὕπαρξή μας στὸν σύγχρονο κόσμο δὲν τὴν θεμελιώνουμε ἐπάνω στὸ ἔνδοξο αὐτὸ παρελθόν.

»Στὸ διάλογό του "Μενέξενος" ποὺ περιέχει τὸν θαυμάσιο καὶ περίφημο πανηγυρικὸ τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Πλάτωνας ἐκφράζεται ἔτσι, μὲ τὸ στόμα τῆς Ἀσπασίας:

»"Γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἀποδίδει στὸν ἑαυτό του κάποια ἀξία, τίποτε δὲν εἶναι αἰσχρότερο ἀπὸ τὸ νὰ περιβάλλεται μὲ ἕναν τίτλο ποὺ προέρχεται ὄχι ἀπὸ τὴν δικιά του ἀξία, ἀλλ' ἀπὸ τὴν φήμη τῶν προγόνων του".

»Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ἡ Ἑλλάδα, ἡ σύγχρονη Ἑλλάδα, εἰσέρχεται στὴν Κοινότητα μὲ μία μικρότερη προίκα, ἀλλὰ μὲ μιὰ προίκα ποὺ ὑπερεπαρκεῖ γιὰ νὰ διεκδικήσει τὴν θέση της μέσα στὴν Κοινότητα τῶν δημοκρατικῶν λαῶν. Οὔτε ἡ ἔκταση οὔτε ὁ πλοῦτος οὔτε γενικὰ ἡ ποσότητα οὔτε τὸ ἄμεσο παρὸν ἀποτελοῦν ἀποκλειστικὰ κριτήρια γιὰ νὰ ἐκτιμηθῆ ἡ ἀξία μιᾶς πολιτικῆς πράξεως καὶ τοῦ ἔθνους ποὺ τὴν ἐπιτελεῖ. Ὑπάρχουν ἀναρίθμητα ἄλλα ποιοτικὰ κριτήρια, ποὺ διαθέτουν πολὺ σημαντικὴ βαρύτητα. Ἡ Ἑλλάδα ἔχει πλήρη συναίσθηση τῶν ὁρίων της, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδιότυπων πλεονεκτημάτων καὶ τῶν διαρκῶς αὐξανομένων δυνατοτήτων της.

»Έάν, συνεπῶς, ἀρνοῦμαι νά ἀναφερθῶ στό παρελθόν, πού ἀποτελεῖ κοινό κτῆμα ὁλοκλήρου τοῦ δυτικοῦ κόσμου, ἐπιμένω ἀντίθετα νά ἀναφερθῶ στό μέλλον, ἕνα μέλλον πού ἀνήκει στήν σύγχρονη Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλάδα, πού ἐντάσσεται στήν Κοινότητα δέν εἶναι μόνο αὐτό πού εἶναι τήν στιγμή αὐτή. Εἶναι ἐκεῖνο πού θά μπορέσει νά γίνει πολύ σύντομα. Δέν ἀποτελεῖ μία κατάσταση πραγμάτων, ἀλλά μιά δέσμη δυνατοτήτων πολύ σημαντικώτερων ἀπό τήν σημερινή της κατάσταση. Πρέπει, ἀκόμη καί στήν ἐποχή αὐτή, πού θεοποιεῖται ἡ ὕλη, νά ἀναγνωρίσουμε τήν σημασία τῆς ἀνθρώπινης ἀξίας, τῆς προσαρμοστικῆς ἱκανότητας τῆς θελήσεως καί τῆς δημιουργικῆς φαντασίας, πού βρίσκει συχνά γιά νά προχωρήσει λόγους πού ὁ λόγος, ἡ λογική ἀγνοεῖ.

»Αὐτό εἶναι τό πνεῦμα μέ τό ὁποῖο ἐντασσόμαστε στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα: καί εἶμαι βέβαιος ὅτι μέ τό πνεῦμα αὐτό θά μᾶς ὑποδεχθῆ, διότι πρόκειται γιά τό πνεῦμα χάρη στό ὁποῖο, παρά τίς μοιραῖες ἀναβολές, ἀποκρυσταλλώνεται, βῆμα πρός βῆμα, τό κοινοτικό κεκτημένο, τό σπουδαῖο αὐτό ἔργο τοῦ παρόντος αἰώνα.

»Ἡ Ἑλλάδα εἶναι εὐτυχής, ποῦ συνεργάζεται ὑπό τό πνεῦμα αὐτό μέ τούς ἐννέα διαφορετικούς λαούς τῆς Εὐρώπης καί, ἰδιαίτερα, μέ τόν πρωταγωνιστή τῆς δημοκρατίας στήν Εὐρώπη: τήν Γαλλία».

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας στό Παρίσι ἔδωσε στόν Ἕλληνα ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλη, τήν εὐκαιρία νά συνομιλήσει μέ τό Γάλλο ὁμόλογό του καί ἄλλα μέλη τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως πάνω σέ θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Εἰδικότερα, συζητήθηκε ἡ ἀνάληψη, ἀπό τή γαλλική πλευρά, τῆς ἐκτελέσεως μεγάλων ἔργων στήν Ἑλλάδα — ὅπως, κυρίως, ἡ κατασκευή τοῦ μετρό καί τοῦ νέου ἀεροδρομίου στά Σπάτα, ἡ εἰσαγωγή συστήματος ἔγχρωμης τηλεοράσεως καί ἡ δημιουργία δύο θερμικῶν μονάδων.

Ἡ παρουσία τοῦ Κ. Τσάτσου στή γαλλική πρωτεύουσα συνδυάστηκε καί μέ δύο σημαντικά καλλιτεχνικά γεγονότα. Τήν 26η Ἀπριλίου, τό πρωί, ἐγκαινιάστηκε, παρουσία του, στό Λοῦβρο ἔκθεση ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης, μέ τίτλο «Αἰγαῖο: Ἑλλάς τῶν Νήσων». Τό προηγούμενο βράδυ δόθηκε πρός τιμή του παράσταση, πού προσέλαβε ἔκτακτο πανηγυρικό χαρακτήρα, στήν ὄπερα τῶν Παρισίων. Τό ἔργο πού ἐκτελέστηκε, μετά ἀπό ἐπιθυμία τοῦ ἑλληνικοῦ προεδρικοῦ ζεύγους, ἦταν ἡ «Μποέμ» τοῦ Πουτσίνι, ἐνῶ πρίν ἀπό τήν ἔναρξη τῆς παραστάσεως, σέ ἐκτέλεση ἐπιθυμίας τοῦ Γάλλου προέδρου, ἀπαγγέλθηκαν ποιήματα τοῦ Γιώργου Σεφέρη[34].

25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Σύμφωνα μέ δημοσιογραφικές πληροφορίες, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση, μέσω τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ, ἐξέφρασε στόν Ἀμερικανό ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν, Σάυρους Βάνς, τή δυσφορία της γιά ὁρισμένες πρωτοβουλίες τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως πού προσφέρονται γιά νά θεωρηθοῦν ὡς φιλοτουρκικές, χωρίς ὅμως νά προσδώσει στήν ἐνέργειά της διάσταση διαβήματος διαμαρτυρίας. Ὁ Ἕλληνας πρεσβευτής στήν Οὐάσιγκτων μνημόνευσε εἰδικότερα τήν πρόσφατη ἔκθεση γιά τά ἀνθρώπινα δικαιώματα τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, τίς καταθέσεις τῶν κυβερνητικῶν ἐκπροσώπων στό Κογκρέσσο γιά τή στάση τῆς Τουρκίας στό Κυπριακό, τήν ὑπέρμετρη αὔξηση τῆς οἰκονομικῆς βοήθειας πρός τήν Τουρκία, ἱκανή νά ἀνατρέψει τήν ἰσορροπία δυνάμεων στήν περιοχή. Ἐπισημαίνοντας τήν ἀντίθεση τῆς Τουρκίας στήν ἐπανένταξη τῆς Ἑλλάδος στό ΝΑΤΟ μέ εἰδικούς ὅρους, ὑπογράμμισε τήν ἀπογοήτευση τῆς Ἀθήνας γιά τήν οὐσιαστική ἄρνηση τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καί τοῦ ΝΑΤΟ νά ἀσκήσουν πίεση πρός τήν κατεύθυνση τῆς Ἄγκυρας, ὥστε νά μεταβάλει τή στάση της, καί τόνισε ὅτι τό γεγονός αὐτό «δυσχεραίνει τήν αἰτιολόγηση» τῆς παρουσίας τῶν βάσεων τοῦ ΝΑΤΟ στό ἑλληνικό ἔδαφος[35].

Οἱ ἐνέργειες τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως συνέπεσαν μέ τήν ἐκδήλωση στήν ἀμερικανική Γερουσία σοβαρῶν ἀντιδράσεων, μέ ἀφορμή τήν ἐπιδίωξη τῆς ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως νά χορηγήσει στήν Τουρκία συμπληρωματική βοήθεια. Ἰδιαίτερα ἔντονη ὑπῆρξε ἡ παρέμβαση τοῦ γερουσιαστῆ Πώλ Σαρμπάνη, ὁ ὁποῖος καί παρατήρησε ὅτι μεγάλα δεινά περιμένουν στό δυτικό κόσμο, ἂν διαταραχθεῖ ἡ ἰσορροπία στήν Ἀνατολική Μεσόγειο — ὅπως θά ἦταν δυνατό νά συμβεῖ μέ τήν ἐξασφάλιση ἀπό τήν Τουρκία στρατιωτικῆς βοήθειας δυσανάλογης σέ σχέση μέ τήν ἀντίστοιχη πρός τήν Ἑλλάδα.

Ἡ τελική ἀπόφαση τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων γιά τήν παροχή πρόσθετων πιστώσεων, ὕψους 50 ἑκατ. δολλ. γιά τήν Τουρκία καί 42 γιά τήν Ἑλλάδα, θεωρήθηκε ἀπό ἔγκυρους διπλωματικούς κύκλους ὡς θετική, ἐφόσον γιά πρώτη φορά ἐφαρμόστηκε στήν πράξη ἡ ἀρχή τῆς διατηρήσεως τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν — ὅπως ἀκριβῶς προβλεπόταν καί ἀπό τίς διατάξεις τοῦ νόμου γιά τήν ἄρση τοῦ ἐμπάργκο.

29-30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑποδέχεται στήν Κέρκυρα καί ἔχει μακρές συνομιλίες μέ τόν πρόεδρο τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας Τοντόρ Ζίφκωφ.

Ἡ νέα συνάντηση ἔδωσε τήν εὐκαιρία στούς δύο ἡγέτες νά ἀντιμετωπίσουν τά θέματα πού συνέχονται ὄχι μόνο μέ τή διεύρυνση τῆς διμεροῦς ἑλληνοβουλγαρικῆς συνεργασίας, ἀλλά καί μέ τήν ἀναθέρμανση τῆς διαδικασίας γιά τήν προώθηση τῆς πολυμεροῦς διαβαλκανικῆς συνεργασίας πού εἶχε ἐγκαινιαστεῖ μέ πρωτοβουλία τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, στίς ἀρχές τοῦ 1976.

Ἤδη, προσφωνώντας τό Βούλγαρο πρόεδρο, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε τήν εὐκαιρία, μεταξύ ἄλλων, νά ἀναφερθεῖ στά ἐπιτεύγματα καί τίς προοπτικές πού ἄνοιξε ἡ προσέγγιση μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, ἀλλά καί στή γενικότερη ἀνάγκη γιά τήν ἀποκατάσταση στενότερων δεσμῶν σέ πολυμερές περιφερειακό ἐπίπεδο:

«Κύριε πρόεδρε,

» Αἰσθάνομαι ἰδιαίτερη χαρά, γιά τήν εὐκαιρία πού μοῦ δίνεται νά σᾶς ὑποδεχθῶ στήν Ἑλλάδα καί νά σᾶς ἀνταποδώσω τήν θερμή φιλοξενία, τήν ὁποία μοῦ παρέσχετε κατά τήν περυσινή ἐπίσκεψή μου στήν χώρα σας. Ἐπιστρέφων ἀπό τήν Βουλγαρία ἔφερα μαζί μου τίς καλλίτερες ἐντυπώσεις τόσο ἀπό τήν λαμπρή ὑποδοχή πού μοῦ ἐπιφύλαξε ὁ βουλγαρικός λαός, ὅσο καί ἀπό τήν εἰλικρίνεια τῶν αἰσθημάτων σας ἀπέναντι στή σημερινή Ἑλλάδα.

» Οἱ τακτικές συναντήσεις μας τῶν τελευταίων ἐτῶν, πού διεξάγονται πάντα μέσα σέ κλίμα ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καί ἐκτιμήσεως, ἐπιβεβαιώνουν τήν ἐπιθυμία τῶν δύο χωρῶν μας νά συσφίξουν τούς μεταξύ τους φιλικούς δεσμούς καί νά διευρύνουν τήν συνεργασία τους. Ἡ διαφορά στά πολιτικά μας συστήματα, οὔτε στάθηκε οὔτε θά σταθεῖ μελλοντικά ἐμπόδιο στήν συνεργασία τῶν δύο λαῶν μας καί τοῦτο ἐπειδή κανείς δέν ἐπιζητεῖ νά ὑπαγορεύσει στόν ἄλλο τόν δικό του τρόπο σκέψεως, ἀλλά σέβεται τό αὐτονόητο δικαίωμα τοῦ κάθε λαοῦ νά καθορίζει μόνος τήν τύχη του.

»Κύριε πρόεδρε,

»Μέ μεγάλη ἱκανοποίηση διαπιστώνω τήν σημαντική ἀνάπτυξη τῶν διμερῶν ἀνταλλαγῶν μεταξύ τῶν χωρῶν μας κατά τήν τελευταία τετραετία. Ἐπιστέγασμα τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς, ἀλλά συγχρόνως καί σημεῖον ἐκκινήσεως γιά νέες προσπάθειες, ἀποτελεῖ ἡ περυσινή συμφωνία μας γιά τήν διατύπωση συντονισμένων ὁδηγιῶν πού θά διέπουν τίς ἐν γένει οἰκονομικές σχέσεις Ἑλλάδος-Βουλγαρίας. Ἡ ὑπογραφή τῶν συντονισμένων ὁδηγιῶν πιστεύω ὅτι ἀποτελεῖ εὔγλωττη ἀπόδειξη γιά τίς δυνατότητες περαιτέρω δυναμικῆς ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνοβουλγαρικῆς συνεργασίας σ' ὅλους τους τομεῖς τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Αὐτή ἡ εἰλικρινής καί γόνιμη συνεργασία τῶν δύο χωρῶν μας συμβάλλει ἀσφαλῶς στήν δημιουργία κλίματος εὐνοϊκοῦ γιά εὐρύτερη συνεργασία στήν περιοχή μας.

»Εἶναι ἐνθαρρυντικό τό γεγονός ὅτι οἱ λαοί τῆς Βαλκανικῆς εἶχαν τό θάρρος νά δοκιμάσουν πρῶτα τήν ἐφαρμογή τοῦ πνεύματος τοῦ Ἑλσίνκι σέ περιφερειακό πλαίσιο, σέ μιά προσπάθεια νά συντελέσουν στήν γενικότερη ὕφεση καί σταθεροποίηση τόσο στήν Βαλκανική, ὅσο καί στόν εὐρύτερο εὐρωπαϊκό χῶρο. Μετά ἀπό κοινές προσπάθειες ὅλων μας πραγματοποιήθηκε στήν Ἀθήνα ἡ πρώτη συνάντηση ἐμπειρογνωμόνων, ἡ ὁποία καί κατέδειξε τίς πολυάριθμες δυνατότητες συνεργασίας πού ὑπάρχουν σέ συγκεκριμένους τεχνικοοικονομικούς τομεῖς. Γι' αὐτό πιστεύω ὅτι θά μπορούσαμε νά ἀναγάγουμε τίς σχέσεις μας σ' ἕνα πιό σύνθετο ἐπίπεδο πού θά διευκόλυνε καί τήν ἐπίλυση ὁρισμένων ἐπί μέρους προβλημάτων μέσα στά πλαίσια τῆς εὐρύτερης συνεργασίας μας».

Στήν ἀντιφώνησή του, ὁ Τοντόρ Ζίφκωφ, ἀφοῦ ἐξέφρασε τίς εὐχαριστίες γιά τήν ὑποδοχή πού τοῦ ἐπιφυλάχτηκε, ἀναφέρθηκε, μέ τή σειρά του, στήν ἰδιαίτερα θετική πορεία τῶν ἑλληνοβουλγαρικῶν σχέσεων:

«Οἱ φιλικές συναντήσεις μας ἔγιναν μιά καλή παράδοση καί δέν θά μποροῦσα παρά νά εὐχηθῶ νά εἶναι ἔτσι πάντοτε γόνιμες. Μέ τήν ἔννοια αὐτή θυμᾶμαι τήν σοφή παροιμία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ: "Δέν εἶναι τά πλούτη φίλοι, ἀλλά οἱ φίλοι πλοῦτος".

»Ἀρκετά πολύς χρόνος θά χρειασθεῖ ἄν πρέπει νά ἀπαριθμήσουμε ὅλα τά θετικά ἀποτελέσματα πού πετύχαμε μέχρι τώρα. Τό κυριότερο εἶναι ὅτι οἱ σχέσεις μας εἰσῆλθαν στήν πορεία μιᾶς σταθερῆς καί μέ προοπτικές ἐξελίξεως πού ἀποκαλύπτει τήν ἐποικοδομητική δύναμη τῆς ἀμοιβαίας συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο γειτονικῶν χωρῶν, ἀνεξαρτήτως τῶν διαφορῶν στό κοινωνικό καθεστώς τους. Νά ἐπιτύχουμε δέ ἀκόμη περισσότερα ἐξαρτᾶται ἀπό τήν κοινή ἐπιθυμία μας, ἀπό τήν καλή θέλησή μας καί ἀπό τίς ἀμοιβαῖες προσπάθειές μας. Ἡ ἀποδοχή τῶν συμφωνημένων κατευθύνσεων γιά τήν περαιτέρω ἀνοδική πορεία τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας μεταξύ Βουλγαρίας καί Ἑλλάδος ἀποτελεῖ μία ἀκόμη κατηγορηματική ἀπόδειξη τῆς ὑπάρξεως συνειδητοποιημένης ἐπιδιώξεως καί κοινῆς θελήσεως γιά πληρέστερη ἀξιοποίηση τῶν δυνατοτήτων τοῦ αὐξανομένου οἰκονομικοῦ δυναμικοῦ καί τῆς ἄμεσης γειτνιάσεως τῶν δύο χωρῶν γιά τό καλό τῶν δύο λαῶν. Σέ πλήρη ἀντιστοιχία πού ἐκδηλώνουν οἱ λαοί μας — ὁ ἕνας γιά τόν ἄλλον — βρίσκεται καί ἡ συνεχής αὔξηση τῶν τουριστικῶν καί πολιτιστικῶν ἀνταλλαγῶν.

»Κύριε πρωθυπουργέ, ἡ εὐνοϊκή ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνοβουλγαρικῆς συνεργασίας ἀποτελεῖ σπουδαία συμβολή στήν βελτίωση τῆς γενικῆς ἀτμόσφαιρας τῆς περιοχῆς τῶν Βαλκανίων καί τελεῖ σέ πλήρη ἁρμονία μέ τό ἐποικοδομητικό πνεῦμα τοῦ Ἑλσίνκι. Καταβάλλουμε γόνιμες προσπάθειες γιά τήν ἐδραίωση τῆς εἰρήνης, τῆς ἀσφάλειας, τῆς συνεννοήσεως καί τῆς συνεργασίας στήν Χερσόνησό μας γιά τήν δημιουργία σταθερῶν φιλικῶν σχέσεων μέ τούς γείτονες μας. Βαθειά πεπεισμένοι στήν ὀρθότητα αὐτῆς τῆς πολιτικῆς θά τήν ἀκολουθοῦμε ἀκλόνητα καί στό μέλλον μέ τήν ἴδια καλή θέληση, ὅπως μέχρι σήμερα».

Οἱ συνομιλίες Καραμανλῆ - Ζίφκωφ εἶχαν ἰδιαίτερα οὐσιαστικό περιεχόμενο:

«Μετά τήν ἀνταλλαγή τῶν συνήθων φιλοφρονήσεων ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ διαβίβασε πρός τόν πρωθυπουργό χαιρετισμούς τῆς βουλγαρικῆς κρατικῆς ἡγεσίας, ἀνεφέρθη

στήν ἀπό βουλγαρικῆς πλευρᾶς δοθεῖσα μεγάλη δημοσιότητα στό ταξίδι του στήν Ἑλλάδα καί ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα καί βεβαιότητά του ὅτι καί ἡ πέμπτη αὐτή συνάντηση θά εἶναι καρποφόρα. Ἄλλωστε, ἐτόνισε, δέν ὑπάρχουν εἰδικά θέματα οὔτε διαφορές μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς ἐνημέρωσε τόν συνομιλητή του γιά τά πρόσφατα ταξίδια του στήν Γιουγκοσλαβία καί Ρουμανία, ὅπου συζήτησε διμερῆ θέματα, τήν πρότασή του γιά τήν Διαβαλκανική, γιά τήν ὁποία λέγει ὅτι Γιουγκοσλάβοι καί Ρουμάνοι συμφωνοῦν γιά συνεργασία στό τεχνολογικό, συγκοινωνιακό, ἐνεργειακό καί λοιπούς τομεῖς, καί τό Μεσανατολικό. Ἔναντι τῶν τελευταίων γεγονότων στήν περιοχή αὐτή, ἡ Γιουγκοσλάβοι καί Ρουμάνοι, εἶπε, δείχνουν οὐδετερότητα.

»Ἀναφερόμενος στόν ἀνταγωνισμό Κίνας - ΕΣΣΔ στά Βαλκάνια, ὁ κ. πρωθυπουργός εἶπε ὅτι ἡ παρουσία τῆς Κίνας στήν περιοχή αὐτή, ὅπου ἡ Σοβιετική Ἕνωση βρίσκεται πιό κοντά, μπορεῖ νά θεωρηθεῖ σάν πρόκληση ἀπό τήν τελευταία. Οἱ δύο συνομιλητές συμφώνησαν ὅμως ὅτι Γιουγκοσλάβοι καί Ρουμάνοι δέν εἶχαν πρόθεση νά προκαλέσουν τήν Σοβιετική Ἕνωση.

»Γιά τήν διαδοχή τοῦ Τίτο, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνεφέρθη στήν ὑφισταμένη ἀνησυχία καί προσέθεσε ὅτι, κατά τήν γνώμη του, τίς περισσότερες πιθανότητες διαδοχῆς συγκεντρώνουν ὁ σημερινός ὑπουργός Ἀμύνης καί ὁ ἀρχηγός ΓΕΣ.

»Ἀναφερόμενος, εἰδικώτερα, στό Μακεδονικό, ὁ κ. πρωθυπουργός προσέθεσε ὅτι διέκοψε τόν Γιουγκοσλάβο συνομιλητή του, ὅταν πῆγε νά προκαλέσει τέτοια συζήτηση, τονίζοντας ὅτι, κατά τήν ἑλληνική ἄποψη, τέτοιο θέμα δέν ὑφίσταται.

»Εἰς τούς Ρουμάνους συνομιλητάς του, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν μιά εὐρύτερη τεχνολογική καί πρακτική συνεργασία στά Βαλκάνια, ὁ κ. πρωθυπουργός, ἀφοῦ ἀνέπτυξε τά προτερήματα πού θά εἶχαν οἱ βόρειες καί ἀνατολικές χῶρες ἀπό μιά συνεργασία μέ τήν Ἑλλάδα, ἐτόνισε ὅτι δέν θά πάρει καμιά πρωτοβουλία, ἄν δέν συζητήσει τό θέμα μέ τόν κ. Ζίφκωφ.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ, ἀφοῦ εὐχαρίστησε γιά τήν ἐνημέρωση, ἀνεφέρθη στήν πρόσφατη ὁμιλία του ἐνώπιον τῆς βουλγαρικῆς ἐθνοσυνελεύσεως ἐπί ἐσωτερικῶν καί διεθνῶν θεμάτων. Παρετήρησε ὅτι ἀναγκάσθηκε νά δώσει κατηγορηματική ἀπάντηση στόν Τίτο πού προσφάτως εἶχε κατηγορήσει τήν Βουλγαρία ὅτι "ἀπειλεῖ τήν εἰρήνη στά Βαλκάνια καί τόν κόσμο" γιατί δέν ἀναγνωρίζει τήν ὕπαρξη μακεδονικῆς ἐθνότητος, καί πού ἐξετόξευσε ἐναντίον του σοβαρές κατηγορίες. Ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ ἐτόνισε ὅτι ἡ ἐκστρατεία τοῦ Τίτο γιά τήν ὕπαρξη μακεδονικοῦ μειονοτικοῦ προβλήματος στήν Βουλγαρία, τήν Ἑλλάδα καί, ἴσως, καί τήν Ἀλβανία εἶναι χωρίς ἔρεισμα. Γιά τήν Βουλγαρία δέν ὑπάρχει Μακεδονικό. Τό ζήτημα τήν ἀπασχολεῖ μόνο σάν θέμα ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καί δέν συζητεῖται. Εἶναι ἀπορίας ἄξιο πῶς ὁ Τίτο καταπιάστηκε μέ ἕνα τέτοιο θέμα. Ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ προσέθεσε ὅτι, κατά τήν γνώμη του, πάντως, δέν πρέπει νά δραματοποιεῖται τό πρόβλημα, ἀλλ' ὅτι ἐπιβάλλεται νά δίδεται ἀπάντησις στίς σχετικές προκλήσεις.

»Ἀπαντώντας σέ σχετική ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ διευκρίνησε ὅτι τό βιβλίο γιά τό ὁποῖο ἔγινε τόσος θόρυβος στήν Γιουγκοσλαβία περιέχει ἀπομνημονεύματα μιᾶς παλαιμάχου τοῦ ΚΚΒ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατήρησε ὅτι ἐκεῖνος, ἀντιθέτως, δέν ἀπαντᾶ σέ προκλήσεις. Μιά φορά μόνο ἀπάντησε, ὅταν ὁ Τίτο εἶπε στά Σκόπια ὅτι εἶχε συζητήσει μαζί του τό θέμα αὐτό. Γιά τήν Ἑλλάδα, τό Μακεδονικό ἐλύθη μέ τούς βαλκανικούς πολέμους καί τήν ἀπομάκρυνση τῆς Τουρκίας καί δέν ἀποτελεῖ πιά παρά γεωγραφικό θέμα.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ συμφώνησε καί τόνισε ὅτι ἡ ἀνακίνηση τοῦ θέματος ἀποτελεῖ ἀναχρονισμό, κυρίως μετά τήν Διάσκεψη τοῦ Ἑλσίνκι.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατήρησε ὅτι καί ἡ βουλγαρική πλευρά φέρει κάποια εὐθύνη γιά τήν δημιουργία τοῦ θέματος, γιατί στό παρελθόν συνεργάσθηκε μέ τούς Γιουγκοσλάβους.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπήντησε ὅτι δυνατόν νά φταῖνε οἱ Βούλγαροι ἀλλά ὄχι ὁ ἴδιος προσωπικά. Μετά τήν ἐπικράτηση τοῦ λαϊκοῦ καθεστῶτος στήν Βουλγαρία, ὁ Βασίλ Κολάρωφ εἶχε πράγματι κάμει κάποια δήλωση, περί βουλγαρικῶν δικαιωμάτων στήν Μακεδονία τοῦ Αἰγαίου. Ἀλλά ἀπό τό 1956 πού ἀνέλαβε τήν ἐξουσία ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ δήλωσε κατηγορηματικά ὅτι ἡ Βουλγαρία δέν ἔχει καμμία ἀπολύτως ἀξίωση ἐκεῖ. Ἀπό τότε ἀκολουθεῖται ἡ ἴδια γραμμή ἀρχῆς. Ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ προσέθεσε χαρακτηριστικά ὅτι ἡ Δοβρουτσά ἀποτελεῖ ἀρχαία ρουμανική γῆ. Ποιά ὅμως Δοβρουτσά; Ἡ βουλγαρική ἤ ἡ ρουμανική; Αὐτά εἶναι θέματα γιά τούς ἱστορικούς, εἶπε ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ. Εἶναι σάν νά θέτει ἡ Ἑλλάς ζήτημα Κωνσταντινουπόλεως.

»Ἡ Μικρᾶς Ἀσίας, παρετήρησε ὁ κ. πρωθυπουργός, ὁ ὁποῖος προσέθεσε ὅτι τό Μακεδονικό δημιουργεῖ στούς τρίτους τήν ἐντύπωση ὅτι οἱ βαλκανικοί λαοί δέν ἔβαλαν μυαλό.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ συνεφώνησε ὅτι πρέπει νά πεισθοῦν οἱ Γιουγκοσλάβοι νά ἀφήσουν τό Μακεδονικό. Οἱ Βούλγαροι δέν εἶχαν ποτέ ἀξιώσεις γιά τήν Μακεδονία τῆς Γιουγκοσλαβίας, εἰς τήν ὁποίαν, ὅπως λένε πάντοτε στούς Γιουγκοσλάβους, κατοικοῦν Μακεδόνες μέ μακεδονική ἐθνική συνείδηση. Ἀντίστοιχα ὅμως καί οἱ Γιουγκοσλάβοι θά πρέπει νά παραδεχθοῦν ὅτι στήν Βουλγαρία δέν ὑπάρχουν Μακεδόνες. Ἀντιθέτως, ὅμως, οἱ Γιουγκοσλάβοι ἐπαναλαμβάνουν συνέχεια ὅτι στίς ἀρχές τοῦ Μεσαίωνος δημιουργήθηκε τό μακεδονικό ἔθνος. Αὐτό εἶναι ἀναληθές, προσέθεσε ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ. Ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών εἶναι Ἕλλην. Στήν περιοχή τοῦ Πιρίν διαβιοῦν 120.000 ἄτομα. Σέ ὅλη τήν Βουλγαρία ὑπάρχουν μερικές ἑκατοντάδες χιλιάδες μεταναστεύσαντες Μακεδόνες, πού εἶναι διασκορπισμένοι σέ ὅλη τήν χώρα. Οἱ Γιουγκοσλάβοι ὅμως ἐνδιαφέρονται γιά τά ἐδάφη τοῦ Πιρίν. Καί τρέφουν ἐδαφικές ἀξιώσεις ἔναντι καί τῆς Βουλγαρίας καί τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἀξιώσεις βέβαια αὐτές εἶναι ἀνεδαφικές καί δηλητηριάζουν τήν ἀτμόσφαιρα στά Βαλκάνια. Οἱ Γιουγκοσλάβοι θέλουν νά ἀναγνωρίσει ἡ Βουλγαρία πληθυσμό μέ μακεδονική ἐθνική συνείδηση στήν περιοχή τοῦ Πιρίν, τήν ὁποία καί νά τούς παραχωρήσει στό μέλλον, ἐνῶ ἐκεῖνοι θά δώσουν στήν Βουλγαρία τίς περιοχές Τσαριμπρέντ καί Μποσιλεγκράντ. Ἔτσι πιστεύουν ὅτι θά προχωρήσουν σέ μιά λύση τοῦ θέματος τῆς Μακεδονίας τοῦ Αἰγαίου πού εἶναι καί ὁ κύριος σκοπός τους.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς παρετήρησε ὅτι στήν ἑλληνική Μακεδονία κατοικεῖ ὁμοιογενής πληθυσμός 1.800.000 Ἑλλήνων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλάχιστοι εἶναι δίγλωσσοι.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ συνεφώνησε καί ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι οἱ Γιουγκοσλάβοι θά καταλάβουν καί θά παύσουν νά ἀπασχολοῦν τίς δύο χῶρες καί τόν κόσμο ὁλόκληρο μέ τό θέμα αὐτό, διότι εἶναι πρός τό συμφέρον τους νά μή τό θίγουν.

»Συνεχίζοντας ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ εἶπε ὅτι ὁ δυτικός τύπος γράφει ὅτι ἡ Βουλγαρία δημιουργεῖ ἐμπόδια στήν βαλκανική συνεργασία, πρᾶγμα πού σχολιάζεται καί ἀπό μερικές βαλκανικές χῶρες. Ἐπ' αὐτοῦ διευκρίνιζε ὅτι, ἀπό τό 1956 πού ἀνέλαβε τήν ἐξουσία, ἡ Βουλγαρία ἐφαρμόζει μία πολιτική ἀρχῶν πού ἀποβλέπει στήν ἀνάπτυξη σχέσεων καλῆς γειτονίας. Ἡ πολιτική αὐτή δέν ἄλλαξε ἀπό τότε. Οἱ Βούλγαροι εἶναι φίλοι τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί ἀκολουθοῦν πολιτική καλῆς γειτονίας μέ ὅλες τίς βαλκανικές χῶρες. Δέν εἶναι ἀλήθεια, ὅπως διατείνονται ὁρισμένοι, πώς ὅ,τι κάνουν οἱ Βούλγαροι γίνεται κατόπιν ὑποβολῆς τῶν Σοβιετικῶν. Ἡ Βουλγαρία ὑποστηρίζει τίς διαβαλκανικές πρωτοβουλίες. Στά πολιτιστικά, στίς μεταφορές, στίς συγκοινωνίες, στόν ἀθλητισμό. Μερικές ἀπό αὐτές προῆλθαν ἀπό τήν Βουλγαρία, ἡ ὁποία θά ὑποστηρίξει κάθε πρωτοβουλία γιά τήν ὁποία θά ὑπάρχει συμφωνία ὅλων τῶν βαλκανικῶν Κρατῶν. Κατά τό παρόν ὅμως στάδιο δέν ὑπάρχει πολιτική συνεργασία καί οὔτε ὑπάρχουν προϋποθέσεις γιά ἕνα πολιτικό σύμφωνο. Ἡ Ἑλλάς, προσέθεσε ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ, ἀνήκει στήν ΕΟΚ, ἐνῶ ἡ Βουλγαρία στήν ΚΟΜΕΚΟΝ. Καί ἐπειδή ἡ ΕΟΚ ἀκολουθεῖ ἔναντι τῆς Βουλγαρίας πολιτική διακρίσεων, ἐξέφρασε τόν φόβο ὅτι καί ἡ Ἑλλάς, ὅταν ἐνταχθεῖ στήν ΕΟΚ, θά πρέπει νά ἀκολουθήσει ἀνάλογη πολιτική ἔναντι τῆς Βουλγαρίας.

»Παρεμβαίνων ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι, ἀντιθέτως, θά πέσουν οἱ δασμοί καί θά καταργηθεῖ τό κλῆριγκ μετά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ.

»Ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ ἀπήντησε ὅτι, ὅταν εἶχε μιλήσει σχετικά μέ τόν Γερμανό καγκελλάριο, ὁ κ. Σμίτ τοῦ εἶχε πεῖ ὅτι δέν μποροῦσε νά κάνει τίποτα, λόγω τῶν ὑφισταμένων κοινοτικῶν περιορισμῶν. Ὁπότε τίθεται τό ἐρώτημα, ὅταν μία μεγάλη καί ἰσχυρή χώρα, σάν τήν Δυτική Γερμανία, δέν μπορεῖ νά ἀντιμετωπίσει τίς δεσμεύσεις της λόγω ΕΟΚ, πῶς θά τά καταφέρει ἡ Ἑλλάς; Ποῖα θά εἶναι τά ἐλεύθερα παράθυρα γιά διμερῆ συνεργασία; Ἂν ἡ Βουλγαρία ἀγοράζει ἀπό τήν Ἑλλάδα τά ἀγροτικά της προϊόντα, ἡ Ἑλλάς θά μπορεῖ μέσω τῆς Βουλγαρίας νά φθάνει στίς σοσιαλιστικές ἀγορές ἤ τίς τρίτες χῶρες. Ἐπίσης, ἡ Βουλγαρία θά μποροῦσε σέ ὁρισμένους βιομηχανικούς τομεῖς νά κάνει συναρμολογήσεις μέ κέρδος 50% καί ἡ Ἑλλάς νά ἐξάγει τά σχετικά προϊόντα σάν δικά της. Στά ἄλλα ὅμως θέματα ἡ Ἑλλάς θά εἶναι ἐξαρτημένη. Βεβαίως, ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ ἀποτελεῖ κυρίαρχο δικαίωμά της. Πῶς θά εἶναι ὅμως δυνατή ἡ συνεργασία στίς διεθνεῖς μεταφορές καί τίς ἐπικοινωνίες ὅταν ἡ Ἑλλάς θά ἔχει ἀναλάβει δεσμεύσεις ἔναντι τῆς ΕΟΚ;

»Ἡ μόνη περίπτωση συνεργασίας στίς διεθνεῖς μεταφορές θά ἦταν ἀπό Βορρᾶ, μέσω Βουλγαρίας καί Ἑλλάδος, πρός τήν Ἀνατολή.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς παρετήρησε ὅτι πρωταρχική σημασία ἔχουν τά διμερῆ θέματα, γιά τά ὁποῖα θά πρέπει νά διευρυνθοῦν οἱ δυνατότητες συνεργασίας.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπήντησε ὅτι εἶναι πρόθυμος νά συμμετάσχει σέ συνάντηση κορυφῆς, π.χ. γιά τήν κατάργηση τῶν τελωνειακῶν περιορισμῶν μεταξύ Ἑλλάδος καί τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν. Ἂν ὅμως ἡ Ἑλλάς δεχόταν κάτι τέτοιο, δέν θά γινόταν δεκτή στήν ΕΟΚ, πρᾶγμα τό ὁποῖον ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ δέν θά εὐχόταν γιά τήν Ἑλλάδα. Ἡ Βουλγαρία θά ἦταν πάντως σύμφωνη νά συμμετάσχει ἐνεργῶς στήν ἐπίλυση θεμάτων γιά τά ὁποῖα ἐνδιαφέρονται καί συμφωνοῦν οἱ βαλκανικές χῶρες. Ἡ συνεργασία μας αὐτή δέν θά ἔπρεπε νά πάρει τήν μορφή μιᾶς κλειστῆς περιφερειακῆς ὀργανώσεως, ἐφόσον οἱ βαλκανικές χῶρες ἐξαρτῶνται ἀπό ἄλλες. Διότι δέν θά πρέπει νά κλειστοῦν μόνες τους στά Βαλκάνια.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς ἀπήντησε ὅτι δέν τίθεται τέτοιο θέμα καί ὅτι ἐκεῖνος ἐπιμένει μόνο γιά τά ζητήματα γιά τά ὁποῖα ὅλοι ἐνδιαφέρονται καί τά ὁποῖα συμβάλλουν καί στήν συμφιλίωση τῶν λαῶν καί στήν δημιουργία καλυτέρων ἀνθρωπίνων σχέσεων.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπήντησε ὅτι θά ἦταν δυνατό νά ἐνισχυθεῖ ὁ συντονισμός τῶν βαλκανικῶν χωρῶν στούς βασικούς τομεῖς στούς ὁποίους συνεργάζονται, ὅπως π.χ. εἶναι οἱ μεταφορές. Ἡ Βουλγαρία ὅμως μπορεῖ νά συνεργασθεῖ μέ τήν Ἑλλάδα, ἀλλά θά μπορέσουν καί οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι δέν εἶναι ἀκόμη ἕτοιμοι καί οἱ ὁποῖοι θά διαφωνήσουν;

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς παρετήρησε — καί ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ συμφώνησε — ὅτι ἐκεῖνο πού θά ἔπρεπε νά γίνει εἶναι νά ἐπιλεγοῦν 4 ἤ 5 θέματα, εἰς τά ὁποῖα θά ἦταν δυνατή ἡ συνεργασία, καί νά μελετηθοῦν οἱ δυνατότητες πραγματοποιήσεώς της.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπήντησε ὅτι χαιρετίζει τήν ἰδέα καί τήν ὑποστηρίζει, ἀλλά ἐξέφρασε ὁρισμένες ἐπιφυλάξεις γιά τήν στάση μερικῶν Κρατῶν, ὅπως ἡ Γιουγκοσλαβία. Εἰδικώτερα, ἀναφέρθηκε στήν τάση τῆς Γιουγκοσλαβίας στό Μακεδονικό, στήν κινεζική ἐπίσκεψη στά Σκόπια καί στήν ἀντιβουλγαρική ἐκστρατεία.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς, ἀναφερόμενος στήν στάση τῆς Κίνας, παρετήρησε ὅτι, ὅπως εἶπε, κατά τήν ἐπίσκεψή του στήν Γιουγκοσλαβία καί Ρουμανία, ἀλλά καί στούς ἴδιους τούς Κινέζους, δέν ὑπάρχει λόγος νά προκαλεῖται ἡ Σοβιετική Ἕνωση. Στό σημεῖο αὐτό ὁ κ. πρωθυπουγός προσέθεσε ὅτι προτίθεται νά ἐπισκεφθεῖ τήν Σοβιετική Ἕνωση προσεχῶς.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ, ἀναφερόμενος στήν Ρουμανία, εἶπε ὅτι, κατ' ἀντίθεση μέ τόν πρόεδρο Τσαουσέσκου, ὁ ὁποῖος δημαγωγεῖ μέ ὅλους, ὁ ἴδιος δέν δημαγωγεῖ ποτέ καί ἀποβλέπει πάντα σέ μιά τίμια συνεργασία. Ὁ κ. Τσαουσέσκου, προσέθεσε, μπορεῖ νά λέγει ὅ,τι θέλει στούς τρίτους, ἀλλά δέν πρόκειται νά διακόψει ποτέ τίς σχέσεις του μέ τά σοσιαλιστικά Κράτη. Ἀναφερόμενος, ἐξ ἄλλου, στήν Τουρκία, ὁ κ. Ζίφκωφ εἶπε ὅτι καί ἐκεῖ εἶναι δύσκολο νά βρεθεῖ συνομιλητής, διότι ὁ Ἔτσεβιτ ἴσως δέν θά διατηρηθεῖ στήν ἐξουσία.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς ἀπήντησε ὅτι ἡ Τουρκία εἶναι τό μεγάλο πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος. Στήν Κύπρο οἱ Τοῦρκοι, καταλαμβάνοντας τό 40% τοῦ νησιοῦ,

ἔδωσαν παράδειγμα χρήσεως τῆς βίας. Στό Αἰγαῖο, ὅπου ζητοῦν ἑλληνικά νησιά, ἀρνοῦνται τήν συζήτηση καί τήν διαιτησία. Καί ἐπειδή δέν ἔχουν Κυβέρνηση, δέν ὑπάρχει κανείς μέ τόν ὁποῖον νά μποροῦν νά γίνουν συνομιλίες.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ συνεφώνησε ὅτι εἶναι ἀνησυχητικό τό ὅτι δέν ὑπάρχει σταθερότης στήν Τουρκία γιά νά μπορέσει νά διεξαχθεῖ συζήτηση.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς ἀναφέρθηκε στήν στάση τῶν κυρίων Ντεμιρέλ καί Ἐτσεβίτ καί στίς ὑπαναχωρήσεις τους καί ἐξέφρασε τήν εὐχή νά σταθεροποιηθεῖ ἡ κατάσταση στήν Τουρκία.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ συνεφώνησε γιά τήν ἀστάθεια πού ὑπάρχει στήν Τουρκία καί τόνισε ὅτι ἡ Βουλγαρία, χωρίς νά τό διατυμπανίζει, ὑποστηρίζει τίς ἑλληνικές ἀπόψεις στό Κυπριακό.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς ὑπογράμμισε ὅτι χάρις στήν μετριοπάθεια τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀποφεύχθηκε ὁ πόλεμος καί πρόσθεσε ὅτι ὁ ἴδιος κάλεσε τούς Τούρκους νά δώσουν λύση ἀποχωρώντας ἀπό τήν Κύπρο.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ εἶπε ὅτι ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι οἱ Ντεμιρέλ καί Ἐτσεβίτ ἐπιθυμοῦν λύση τοῦ θέματος, ἀλλά νομίζει ὅτι θέλουν νά ἀποφύγουν νά ἀναλάβουν δέσμευση ἐπ' αὐτοῦ γιά ἐσωτερικούς πολιτικούς λόγους.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς ἀπήντησε ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐπιδιώκουν, προσποιούμενοι τούς μετριοπαθεῖς, νά δημιουργήσουν ἐντυπώσεις, στήν πραγματικότητα ὅμως δέν ἐπιθυμοῦν συζήτηση. Στό Αἰγαῖο ὑπάρχουν 2.000 ἑλληνικά νησιά. Οἱ Τοῦρκοι ζητοῦν διαίρεση τοῦ Αἰγαίου πού θά ἔχει συνέπεια νά ἀποκοποῦν πολλά ἀπό τά νησιά αὐτά.

» Σέ σχετική ἐρώτηση τοῦ προέδρου Ζίφκωφ, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι δέν γνωρίζει γιατί οἱ Τοῦρκοι ἀρνοῦνται τήν διαιτησία.

»Σέ παρατήρηση τοῦ προέδρου Ζίφκωφ ὅτι θά πρέπει νά ἀποφευχθεῖ μιά συνάντηση, στήν ὁποία οἱ Βούλγαροι μπορεῖ νά συγκρουσθοῦν μέ τούς Γιουγκοσλάβους καί οἱ Ἕλληνες μέ τούς Τούρκους, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι, ὅ,τι προτείνει, τό κάνει γιά νά δημιουργηθεῖ κλίμα καλῆς συνεργασίας μεταξύ γειτόνων. Ὁ κ. πρωθυπουργός προσέθεσε ὅτι δέν ἐπιδιώκει ἐντυπωσιακά πράγματα ἀλλά συνεργασία μόνο στά τεχνικά θέματα.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπήντησε ὅτι χρειάζεται χρόνος. Οἱ δύο χῶρες μποροῦν νά παίξουν πολύ μεγάλο ρόλο στά Βαλκάνια. Συνεφώνησε μέ τήν ἰδέα τῆς σταδιακῆς ἐξετάσεως ὁρισμένων συγκεκριμένων θεμάτων, ὅπως π.χ. εἶναι τό θέμα τῶν μεταφορῶν, στά ὁποῖα εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθοῦν καί ἀποτελέσματα στήν πράξη.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς προσέθεσε ἐνδεικτικά καί τά θέματα τῆς ἐνεργείας καί τοῦ περιβάλλοντος.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός ἐνημέρωσε τόν συνομιλητή του ἐπί τοῦ Μεσανατολικοῦ καί τῶν ταξιδίων του στίς ἀραβικές χῶρες.

»Γιά τό ἐνεργειακό, ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι εἶναι βασικώτερο τοῦ Παλαιστινιακοῦ. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρθηκε στήν σημασία καί τίς καταστρεπτικές ἐπιπτώσεις τοῦ ἐνεργειακοῦ προβλήματος, ἄν αὐτό δέν τεθεῖ ὑπό διεθνῆ ἔλεγχο μέ πλήρη προστασία τῶν συμφερόντων τῶν παραγωγῶν καί ἐνίσχυση τοῦ αἰσθήματος ἀσφαλείας τῶν καταναλωτῶν. Τό ἐνεργειακό πρόβλημα, εἶπε, ἀποτελεῖ τό σπουδαιότερο καί ὀξύτερο ζήτημα, γιατί χρησιμοποιεῖται σάν ὅπλο πρός ἄσκηση πιέσεως.

»Ὡς πρός τό Παλαιστινιακό, ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι οἱ Ἀμερικανοί ἔσφαλαν μέ τόν νά μήν φροντίσουν νά πειθαρχήσουν τό ἐξαρχόμενο ἀπό αὐτούς Ἰσραήλ. Οἱ Ἄραβες θά πρέπει βέβαια νά ἀναγνωρίσουν τό δικαίωμα ὑπάρξεως τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ κ. πρωθυπουργός εἶπε ὅτι δέν γνωρίζει ἄν ἡ συμφωνία τοῦ Κάμπ Νταίηβιντ θά βοηθήσει στήν ἐπίτευξη εἰρήνης, ἀλλά πάντως κανείς δέν μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ στόν Σαντάτ τό δικαίωμα νά σκεφθεῖ τόν λαό του πού ὑποφέρει οἰκονομικά καί πού ἔκανε τούς πολέμους, ἐνῶ οἱ ἄλλοι Ἄραβες παρέμειναν ἐκτός. Ὁ κ. πρωθυπουργός προσέθεσε ὅτι συζήτησε τά ἀνωτέρω καί μέ τόν πρόεδρο Ἄσσαντ.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπήντησε ὅτι τόν ἀνησυχεῖ τό θέμα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καί λόγω γειτνιάσεως τῆς περιοχῆς μέ τά Βαλκάνια καί λόγω τοῦ ὅτι εἶναι μία ἑστία παγκοσμίου ἐντάσεως. Ἴσως ἡ ἐπίλυσή του νά ἦταν εὐκολώτερη ἄν δέν ὑπῆρχαν τά πετρέλαια. Στήν Αἴγυπτο καί τήν Συρία, παρετήρησε, δέν οἰκοδομεῖται οὔτε σοσιαλισμός, οὔτε κομμουνισμός. Στό Ἰράκ τό ἴδιο. Οἱ χῶρες αὐτές, ὅπως καί ἡ Ἀλγερία, ἀκολουθοῦν δικούς τους δρόμους. Ἑπομένως δέν πρόκειται γιά ἕνα ἀγῶνα μεταξύ σοσιαλιστικῶν καί μή σοσιαλιστικῶν χωρῶν. Ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ ἐξέφρασε τόν φόβο ὅτι ἡ περιοχή αὐτή θά μποροῦσε νά γίνει αἰτία ἑνός τρίτου παγκοσμίου πολέμου καί νά μετατραπεῖ σέ προγεφύρωμα ἐναντίον ἑνός τῶν δύο κόσμων πού ἡ ὕπαρξίς τους εἶναι ἀναμφισβήτητο γεγονός. Πιθανότης κομμουνιστικοποιήσεως τῶν ἀραβικῶν χωρῶν δέν ὑπάρχει. Συμφώνησε ὅτι τό πρόβλημα δέν πρέπει νά περιπλέκεται περισσότερο καί ὅτι θά πρέπει νά ἀναγνωρισθεῖ τό δικαίωμα ὑπάρξεως ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς περιοχῆς καί ἑπομένως νά δοθεῖ ἡ δυνατότης καί στήν Παλαιστίνη νά δημιουργήσει δικό της Κράτος. Τό Ἰσραήλ πρέπει ἐπίσης νά ὑπάρχει ἐκεῖ, γιατί εἶναι Κράτος-μέλος τοῦ ΟΗΕ, ἀναγνωρισμένο ἀπό ὅλους. Ἡ συμφωνία ὅμως ΗΠΑ - Αἰγύπτου - Ἰσραήλ, προσέθεσε ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ, περιέπλεξε τήν κατάσταση, γιατί πρόκειται γιά χωριστή συμφωνία καί συναλλαγή, τήν ὁποία οὔτε οἱ Σαουδάραβες ὑποστηρίζουν, διότι δέν τούς συμφέρει, παρόλον ὅτι ἐνδόμυχα τήν βλέπουν μέ καλό μάτι.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς παρετήρησε ὅτι πάντως ἡ συμφωνία ἀποτελεῖ μιά ἀρχή καί ὅτι τώρα ἐπίκειται ἡ δεύτερη φάση ἐνεργειῶν πρός ἐπίτευξη τῆς εἰρήνης. Μεταξύ ὅμως τῶν ἀραβικῶν χωρῶν δέν ὑπάρχει συνεργασία.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ συνεφώνησε, ἀλλά παρατήρησε ὅτι κανένα καθεστώς ἀραβικῆς χώρας δέν μπορεῖ νά διατηρηθεῖ στήν ἐξουσία, ἄν δέν δοθεῖ λύση στό Παλαιστινιακό. Χρειάζεται μιά εἰρηνική λύση, ἀλλά αὐτή δέν ἐπιτυγχάνεται χωρίς συμβιβασμούς. Συνεφώνησε ὅτι ἐπιβάλλεται μεγάλη προσοχή στήν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος καί εἶπε ὅτι θά χαιρόταν, ἄν ἐπετυγχάνετο συνεννόησις ἐπί τοῦ θέματος μεταξύ Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν καί Μπρέζνιεφ. Συνεφώνησε ἐπίσης μέ τήν παρατήρηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὅτι ἡ ὄξυνση τοῦ ἐνεργειακοῦ συντείνει στήν ἐπιδείνωση τοῦ Μεσανατολικοῦ καί ὅτι τό ἐνεργειακό ἔχει μεγάλη σημασία σάν σύγχρονο παγκόσμιο πρόβλημα. Πρόσθεσε ὅτι ἔγιναν νέες αὐξήσεις τῶν τιμῶν πε-

Συνάντηση μέ τό Βούλγαρο πρόεδρο στήν Κέρκυρα.

τρελαίου οί όποῖες εἶναι ἀνεξέλεγκτες καί θά προκαλέσουν ἀλυσσιδωτές ἀντιδράσεις καί ἐπιπτώσεις πού κανείς δέν θά εἶναι σέ θέση νά σταματήσει. Οἱ ἀναρριχόμενες αὐτές τιμές, πρόσθεσε, ἔχουν ἐπιπτώσεις καί στήν ΚΟΜΕΚΟΝ. Στήν Βουλγαρία λαμβάνονται συναλλαγματικά μέτρα πρός ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος. Πέρσυ, εἶχαν κλείσει τίς συναλλαγές τους μέ τίς δυτικές χῶρες μέ 180 ἑκατ. δολλάρια ἐνεργητικό. Μόνη ἡ Βουλγαρία ἀπό ὅλες τίς σοσιαλιστικές χῶρες, πλήν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, εἶχε ἐνεργητικό ἰσοζύγιο. Χρειάζονται ὅμως καί νέα μέτρα. Οἱ ἀνάγκες τῆς Βουλγαρίας σέ πετρέλαιο ἀνέρχονται σέ 13 ἑκατ. τόννους. Στό τομέα τοῦ ἑλληνικοῦ λιγνίτου οἱ δύο χῶρες μποροῦν νά συνεργαστοῦν. Ὁ βουλγαρικός ἄνθρακας ἔχει μεγάλο ποσοστό νεροῦ. Οἱ Βούλγαροι πιστεύουν ὅτι γιά τά ἑπόμενα 15 χρόνια τά στερεά καύσιμα θά εἶναι τό βασικό τους καύσιμο. Οἱ ἄνθρακές τους εἶναι τῶν 1.000-1.200 θερμίδων. Μετά 15-20 χρόνια θά διαθέτουν θερμοπυρηνική ἐνέργεια. Τήν Βουλγαρία τήν συμφέρει νά σταματήσει ἡ οἰκονομική κρίση στήν Δύση γιά νά παύσουν καί οἱ πετρελαιοπαραγωγές χῶρες νά ἀνεβάζουν τίς τιμές τοῦ πετρελαίου. Ὁ πρόεδρος Ζίφκωφ προσέθεσε ὅτι μόνο τό Ἰράν δέν ἄλλαξε τιμές πού εἶχαν συμφωνήσει. Ἡ Λιβύη ὅμως τίς ἄλλαξε. Ἡ Βουλγαρία προμηθεύεται πετρέλαιο κυρίως ἀπό τήν Σοβιετική Ἕνωση (10-11 ἑκατ. τόννους) καί 3 ἑκατ. τόννους ἀπό ἄλλες χῶρες. Ἀλλά καί στήν Σοβιετική Ἕνωση θά ὑπάρξει θέμα ἀποθεμάτων πετρελαίου.

»Κλείνοντας τό θέμα, ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς ἐξήγησε στόν συνομιλητή του τίς δαπάνες, στίς ὁποῖες ὑποβάλλεται ἡ Ἑλλάς γιά τήν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν της σέ καύσιμα καί γιά τόν τρόπο διαθέσεως τοῦ πετρελαίου πού προμηθεύεται.

»Στήν συνέχεια, ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀναφέρθηκε στό θέμα τῶν 700 χιλιάδων περίπου Τούρκων πού ζοῦν στήν Βουλγαρία. Ἡ βουλγαρική Κυβέρνηση, εἶπε, δέν ἔχει ἰδιαίτερα προβλήματα μέ αὐτούς, πέραν ἐκείνων πού δημιουργοῦν μερικοί διανοούμενοι πού ἐπηρεάζονται ἀπό ξένη προπαγάνδα καί πού ἀπό καιροῦ εἰς καιρόν ζητοῦν αὐτονομία. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι δυνατόν νά γίνει, γιατί οἱ Τοῦρκοι εἶναι διασκορπισμένοι σέ ὅλη τήν χώρα. Ὁ Ἐτσεβίτ εἶναι ἐντάξει σ' αὐτό τό θέμα καί ὄχι ὅπως οἱ Γιουγκοσλάβοι στό Μακεδονικό. Προβλήματα δημιουργοῦν ἐκεῖνοι πού ἔφυγαν στήν Τουρκία καί τώρα θέλουν νά ἐπιστρέψουν, διότι στήν Βουλγαρία εἶχαν καλύτερες συνθῆκες διαβιώσεως, ἐργασίας καί διότι δέν γίνονται διακρίσεις σέ βάρος τους.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς ἀπήντησε ὅτι τό ἴδιο συμβαίνει καί στήν Ἑλλάδα, ὅπου οἱ Μουσουλμᾶνοι στήν Δυτική Θράκη ἔχουν τρεῖς βουλευτές, σχολεῖα καί ἐφημερίδες. Στήν Ἑλλάδα διαβιοῦν 120.000 Μουσουλμᾶνοι, ἐνῶ μόνο 7.000 Ἕλληνες ἔχουν μείνει στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ὑπῆρχαν 111.000. Παρά ταῦτα, οἱ Τοῦρκοι διαμαρτύρονται.

»Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ εἶπε ὅτι, ὅταν ἀνέλαβε τήν ἐξουσία, ἔκανε ἕναν ἐλιγμό. Ἐπέτρεψε σέ ὅποιο Τοῦρκο ἤθελε νά φύγει, νά φύγει. Τότε μετανάστευσαν νομίμως ἀπό τήν Βουλγαρία στήν Τουρκία 200.000 Τοῦρκοι καί τελικά ἡ Ἄγκυρα ἔπαυσε νά δέχεται ἄλλους. Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς εἶπε ὅτι τό ἴδιο λέγει καί ἐκεῖνος: Ἀφοῦ διαμαρτύρονται, ὅποιος θέλει νά φύγει, ἄς φύγει, καί θά πάρει καί ἀποζημίωση. Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ παρετήρησε ὅτι τώρα πιά δέν θά θέλουν νά φύγουν οὔτε ἀπό τήν Βουλγαρία, οὔτε ἀπό τήν Ἑλλάδα. Σέ ἐρώτηση τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Καραμανλῆ, πῶς βλέπει τό μέλλον τῆς Γιουγκοσλαβίας μετά τόν Τίτο, ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπάντησε ὅτι, πρίν μερικά χρόνια εἶχε τονίσει σέ Δυτικογερμανό πολιτικό παράγοντα ὅτι, ἄν χρειαστεῖ, ὁ γιουγκοσλαβικός στρατός θά ἐπέμβει καί ἡ Γιουγκοσλαβία δέν θά διαλυθεῖ. Κανείς δέν ἔχει συμφέρον ἀπό τήν διάλυση τῆς Γιουγκοσλαβίας. Οἱ Γιουγκοσλάβοι μιλοῦν γιά στρατιωτική ἀπειλή τῆς Βουλγαρίας. Στήν Βουλγαρία ὅμως δέν ἦλθαν ποτέ σοβιετικές μεραρχίες, οὔτε ὑπάρχουν σοβιετικές βάσεις. Στήν Βουλγαρία ὑπάρχουν μόνο τρεῖς Σοβιετικοί στρατιωτικοί. Δέν καταλαβαίνει λοιπόν γιατί τά διαδίδουν αὐτά οἱ Γιουγκοσλάβοι. Ἴσως γιά νά διατηρήσουν τήν ἑνότητά τους, ἴσως γιά τήν διεθνῆ τράπεζα πού χορηγεῖ τίς πιστώσεις. Πάντως, στήν Βουλγαρία, ὅπως βλέπουν οἱ πάντες, ὅλα εἶναι ἥσυχα. Αὐτοί οἱ ἰσχυρισμοί γιά τήν Βουλγαρία εἶναι γελοῖοι.

»Ἐπί ἐρωτήσεως τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Καραμανλῆ, γιατί οἱ Γιουγκοσλάβοι φοβοῦνται τούς Ρώσους, ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπάντησε ὅτι ὁ φόβος αὐτός εἶναι ἀκατανόητος. Ποιός μπορεῖ νά σκέπτεται πόλεμο σήμερα; Κανείς δέν ἀπειλεῖ τήν Γιουγκοσλαβία. Οὔτε οἱ Ρουμάνοι, οὔτε οἱ Ἕλληνες, οὔτε οἱ Βούλγαροι, οὔτε οἱ Τοῦρκοι. Ἄλλωστε γιατί νά τήν ἀπειλοῦν, ἀφοῦ τίποτα δέν πρόκειται νά ἀλλαξει ἄν πεθάνει ὁ Τίτο.

»Σέ παρατήρηση τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Καραμανλῆ ὅτι οἱ Γιουγκοσλάβοι φοβοῦνται ὅτι οἱ Ρῶσοι θέλουν νά τούς ἐπαναφέρουν στήν σφαῖρα ἐπιρροῆς τους, ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπάντησε ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἀληθές. Στήν Γιουγκοσλαβία, ὅσοι συζητοῦν γιά ἕνα μελλοντικό πόλεμο, φαίνεται ὅτι ἔχουν πολύ πρωτόγονη ἀντίληψη περί πολέμου.

»Ἄν γίνει πόλεμος, δέν θά εἶναι περιφερειακός, ἀλλά παγκόσμιος. Πῶς μποροῦμε νά ἐπιτεθοῦμε κατά τῆς Γιουγκοσλαβίας; Ἤ πῶς μποροῦν αὐτοί νά μᾶς ἐπιτεθοῦν; Ποιός θά μᾶς ὑποστηρίξει ἄν ἐπιτεθοῦμε ἐμεῖς;

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς παρετήρησε ὅτι καί ὁ ἴδιος αὐτό εἶπε στόν Ἐτσεβίτ: δηλαδή νά γίνουν διαπραγματεύσεις καί ὄχι πόλεμος.

»Ἀναφερόμενος στά γεγονότα τοῦ Ἰράν, ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ εἶπε ὅτι μέ τόν Σάχη τῆς Περσίας ὁ ἴδιος διατηροῦσε, παρά τίς πολιτικές διαφορές, ἄριστες προσωπικές σχέσεις. Ὁ Σάχης διέθετε τόν πιό καλά ἐξοπλισμένο στρατό, μετά τήν Σοβιετική Ἕνωση καί τήν ἰσχυρότερη ἀστυνομία τοῦ κόσμου. Καί ὅμως τά πάντα κατέρρευσαν, γιατί δέν εἶχε τόν λαό μαζί του. Τώρα, στό Ἰράν ὑπάρχουν δύο ἐξουσίες: Κυβέρνηση καί Χομεϊνί. Ὑπάρχει ἀναρχία, μιά κατεστραμμένη οἰκονομία καί κανείς δέν ξέρει ποῦ θά καταλήξει αὐτή ἡ κατάσταση. Πάντως, οἱ σχέσεις τῆς Βουλγαρίας μέ τό Ἰράν εἶναι ὁμαλές, ἀλλά παγωμένες.

» Σέ ἐρώτηση τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Καραμανλῆ, γιά τό πῶς βλέπει τήν Κίνα καί τήν ἔξοδό της ἀπό τήν ἀπομόνωση ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπάντησε ὅτι, ἡ θέση τῆς χώρας του ἔναντι τῆς Κίνας εἶναι γνωστή. Ἡ σημερινή κινεζική ἡγεσία ἀκολουθεῖ τήν γνωστή ἀντισοσιαλιστική γραμμή. Στήν Κίνα χορηγοῦνται ὅπλα καί βοήθεια γιά νά δημιουργήσει πολεμική βιομηχανία. Τώρα ἡ Κίνα εἶναι στό πλευ-

ρό τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τοῦ ΝΑΤΟ. Ἀλλά ἡ Κίνα εἶναι ἕνα μεγάλο καζάνι πού βράζει καί κανείς δέν ξέρει πότε θά ἐκραγεῖ. Τόν Χίτλερ τόν ἑτοιμάζανε γιά ἐπίθεση κατά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἕνας τέτοιος πόλεμος ὅμως θά συμπαρασύρει ὅλο τόν κόσμο. Ἡ Κίνα ἀκολουθεῖ ἀπροκάλυπτα σάν κρατική πολιτική της τήν προετοιμασία γιά πόλεμο κατά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως σέ συνεργασία μέ τό ΝΑΤΟ. Τό ΝΑΤΟ καί ἡ Δύση δίνουν ὅπλα στούς Κινέζους. Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς παρατήρησε ὅτι δέν τούς δίνουν ὅπλα, ἀλλά ὅτι κάνουν ἐμπόριο. Ὅπως ὅμως ὁ ἴδιος εἶχε πεῖ, αὐτό εἶναι σφάλμα. Γιατί ἔτσι προκαλεῖται ἡ Ρωσία. Καί ὑπάρχει ἡ πιθανότης μιά μέρα ἡ Κίνα νά στραφεῖ κατά τῆς Δύσεως. Ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ συνεφώνησε ὅτι αὐτό εἶναι πολύ πιθανό. Στήν Κίνα δέν πρέπει νά χορηγοῦνται ὅπλα, γιατί οἱοσδήποτε πόλεμος δέν συμφέρει.

»Σέ ἐρώτηση τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Καραμανλῆ, σέ τί ὀφείλεται ἡ ἔχθρα Κίνας - Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ ἀπάντησε ὅτι ἡ Κίνα ἔχει τάσεις γιά παγκόσμιο ἡγεμονισμό. Μόνο αὐτό εἶναι. Τώρα, ἡ Κίνα θέλει βοήθεια ἀπό τήν Δύση γιά νά φτιάξει τήν οἰκονομία της καί τήν στρατιωτική της δύναμη. Μετά ὅμως, ἐναντίον ποίου θά στραφεῖ; Τῆς Δύσεως ἤ τῆς Ἀνατολῆς; Πάντως, οἱ Κινέζοι κάνουν παράφρονες σκέψεις γιά ἡγεμονισμό. Δέν ξέρει κανείς ποῦ θά καταλήξουν καί ἐναντίον ποίου θά ἐκστρατεύσουν. Καί δέν κάνουν πιά μόνο προπαγάνδα, ἀλλά καί πολέμους. Σήμερα μέ τό Βιετνάμ, αὔριο ἴσως ἔλθει ἡ σειρά τοῦ Λάος».

Στίς 30 Ἀπριλίου πραγματοποιήθηκε ἡ δεύτερη συνομιλία Καραμανλῆ-Ζίφκωφ, ἡ ὁποία καί περιστράφηκε γύρω ἀπό θέματα εὐρύτερου διεθνοῦς ἐνδιαφέροντος. Τήν ἴδια ἡμέρα, κατά τή διαδρομή ἀπό τήν πόλη πρός τό ἀεροδρόμιο τῆς Κέρκυρας, ἔγινε μιά τελευταία ἀνταλλαγή ἀπόψεων:

«Σχετικά μέ τό Μακεδονικό, ὁ πρόεδρος κ. Ζίφκωφ, ἀφοῦ ἐπανέλαβε τά κυριώτερα σημεῖα τῆς πρωινῆς καί χθεσινῆς συνομιλίας τους μέ τόν πρωθυπουργό κ. Καραμανλῆ, χαρακτήρισε τήν ἀντιβουλγαρική ἐκστρατεία τῆς Γιουγκοσλαβίας ὡς political hooliganism καί "αἶσχος".

»Εἶπε ἐπίσης ὅτι ἡ γιουγκοσλαβική προπαγάνδα γιά τό Μακεδονικό ἔχει ἐπηρεάσει πολλές χῶρες καί ἀκόμη καί σοσιαλιστικές, συμμάχους τῆς Βουλγαρίας.

»Σάν παράδειγμα ἀνέφερε τήν Ἀνατολική Γερμανία, ὅπου ἐπιτρέπεται ἡ ὀργάνωσις διαφόρων συμποσίων καί ἐκδηλώσεων, οἱ ὁποῖες μετατρέπονται σέ ἀνοικτά βήματα ἀντιβουλγαρικῆς προπαγάνδας τῶν Γιουγκοσλάβων, διαστρεβλώσεως τῆς βουλγαρικῆς ἱστορίας κ.λ.π. "Ἀναγκάσθηκα νά προειδοποιήσω τούς Ἀνατολικογερμανούς συντρόφους", εἶπε ὁ κ. Ζίφκωφ, "ὅτι, ἐάν ἐξακολουθήσουν νά φέρονται κατ' αὐτό τόν τρόπο, δέν πρόκειται νά ὑποστηρίξω τίς θέσεις τους ἐπί τοῦ θέματος τοῦ Δυτικοῦ Βερολίνου". Ἐπίσης, ὁ κ. Ζίφκωφ εἶπε ὅτι καί στήν Σοβιετική Ἕνωση οἱ Γιουγκοσλάβοι πέτυχαν πολλά γιά τό Μακεδονικό, ἰδίως ἐπί πανεπιστημιακοῦ καί ἐπιστημονικοῦ ἐπιπέδου. Μετά ἀπό μία εἰδική γι' αὐτό συνομιλία πού εἶχε ὁ ἴδιος πρό πενταετίας μέ τόν Μπρέζνιεφ, ἴσως οἱ πανεπιστημιακές ἕδρες γιά τήν μακεδονική γλῶσσα καί κουλτούρα πού ἦσαν πολυάριθμες στήν Σοβιετική Ἕνωση νά περιορίστηκαν, ἀλλά δέν καταργήθηκαν.

»Ὁ κ. Ζίφκωφ εἶπε, ἀπαντώντας σέ σχετική ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, ὅτι κατά τήν γνώμη του, οἱ Σοβιετικοί οὔτε ἀποθαρρύνουν, οὔτε ἐνθαρρύνουν τούς Γιουγκοσλάβους στό Μακεδονικό. Ὅταν ὅμως παραπονέθηκε στόν Μπρέζνιεφ γιά ὅλ' αὐτά, προσέθεσε ὁ κ. Ζίφκωφ, ἡ ἀπάντησή του ἦταν: "νά μήν ἀνησυχῶ καί νά ἀντιμετωπίζω τό θέμα μέ ἠρεμία καί ὑπομονή"»[36].

Τά κυριότερα σημεῖα τοῦ κοινοῦ ἀνακοινωθέντος, πού ἐκδόθηκε μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν, συνοψίστηκαν, στόν ἡμερήσιο τύπο, ὡς ἑξῆς:

«Τά δύο μέρη ἐξήτασαν τίς ἐμπορικές καί οἰκονομικές σχέσεις μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Βουλγαρίας καί ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους γιά τήν ἐργασία πού ἔχει πραγματοποιηθεῖ στούς τομεῖς αὐτούς ἀπό τή μικτή διυπουργική ἐπιτροπή, ὅπως ἐπίσης καί γιά τήν εὐνοϊκή ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων αὐτῶν.

» Μέ σκοπό τήν περαιτέρω ἀνάπτυξη καί διεύρυνση τῶν σχέσεων αὐτῶν, ὑπεγράφησαν οἱ "Συντονισμένες Ὁδηγίες γιά τήν μεταγενέστερη ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας μέχρι τό 1985".

»Τό κείμενο αὐτό προβλέπει τήν ἀπό κοινοῦ δραστηριότητα στούς τομεῖς τῆς βιομηχανικῆς συνεργασίας, τῶν μεταφορῶν καί τῶν ἐπικοινωνιῶν, τῆς ὑδροοικονομίας, καί τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, ὅπως ἐπίσης καί τοῦ τουρισμοῦ.

»Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν χρησιμοποίηση τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ Νέστου/Μέστα πρός ἀμοιβαῖο ὄφελος τῶν δύο χωρῶν, τά δύο μέρη συμφώνησαν νά συνεχίσουν τήν ἐξέταση τοῦ προβλήματος, ὑπό τό φῶς τῶν κοινῶν μακροπροθέσμων συμφερόντων τους. Ἡ βουλγαρική πλευρά ἀνέλαβε τήν ὑποχρέωση νά ἀπαντήσει στό συντομότερο δυνατό χρόνο στίς ἑλληνικές προτάσεις, μέ σκοπό τήν σύναψη συμφωνίας μέχρι τό τέλος τοῦ ἔτους 1979, σύμφωνα μέ τίς Συντονισμένες Ὁδηγίες. Τά δύο μέρη συμφώνησαν γιά τίς διαδικασίες πού θά ἀκολουθηθοῦν ὥστε νά ἀχθοῦν σέ πέρας οἱ σχετικές διαπραγματεύσεις.

»Συμφωνήθηκε νά ἀνοιχθεῖ τό συντομότερο δυνατό ἕνα νέο σημεῖο ὁδικῆς διελεύσεως μεταξύ τῶν δύο χωρῶν στήν περιοχή Ὀρμενίου-Σβίλεγκραντ, καί νά ἀρχίσουν μελέτες γιά τίς οἰκονομικές καί τεχνικές πλευρές τῆς μεταγενέστερης διανοίξεως ἄλλων δυνατῶν διόδων.

»Τά δύο μέρη σημείωσαν μέ ἱκανοποίηση τήν πρόοδο πού πραγματοποιήθηκε στήν διαπραγμάτευση μιᾶς μακροπροθέσμου συμφωνίας γιά τήν προμήθεια ἀλουμίνας καί ἐπιβεβαίωσαν τό ἐνδιαφέρον τους νά ἀπολήξει ἡ διαπραγμάτευση αὐτή σέ θετικό ἀποτέλεσμα μέσα σέ μιά εὔλογη προθεσμία.

»Οἱ δύο ἡγέτες ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους γιά τήν συνεργασία στόν πολιτιστικό τομέα καί ὑπογράμμισαν τήν ἀνάγκη νά καταβληθοῦν νέες προσπάθειες μέ σκοπό τήν περαιτέρω προώθησή της.

»Ἀφοῦ ἀνεσκόπησαν τά σύγχρονα διεθνῆ προβλήματα, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλῆς καί ὁ πρόεδρος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου κ. Τ. Ζίφκωφ διεπίστωσαν ὅτι οἱ ἀπόψεις τῶν δύο μερῶν στά περισσότερα

άπό αὐτά τά προβλήματα εἶναι ταυτόσημες ἤ παρόμοιες. Ἐκφράζοντας τήν πεποίθηση ὅτι ἡ διαδικασία τῆς ὑφέσεως θά ἔπρεπε νά ἐπικρατήσει σέ ὁλόκληρο τόν κόσμο, τά δύο μέρη ὑπογράμμισαν τήν ἀπόφασή τους νά ἐντείνουν τίς προσπάθειές τους, ἀπό κοινοῦ μέ τά ἄλλα Κράτη, μέ σκοπό νά δώσουν στήν ὕφεση ἕναν παγκόσμιο καί διαρκῆ χαρακτήρα.

»Τά δύο μέρη ὑπογράμμισαν τό σημαντικό ρόλο τῆς διασκέψεως γιά τήν ἀσφάλεια καί τή συνεργασία στήν Εὐρώπη, γιά τήν ἐνίσχυση τῆς ἐμπιστοσύνης καί τῆς συνεργασίας στήν εὐρωπαϊκή ἤπειρο καί ἐπανεβεβαίωσαν τήν ἀπόφασή τους νά ἐργαστοῦν γιά τήν πλήρη ἐφαρμογή τῆς τελικῆς πράξεως τοῦ Ἑλσίνκι ἐκ μέρους ὅλων τῶν Κρατῶν πού τήν ὑπέγραψαν. Ὑπογράμμισαν ἐπίσης τήν ἀνάγκη νά προετοιμαστεῖ μέ ἐπιμέλεια ἡ σύνοδος τῆς Μαδρίτης τοῦ 1980, μέ σκοπό νά συνεχιστεῖ ἡ διαδικασία πού καθορίστηκε ἀπό τήν ΔΑΣΕ.

»Τά δύο μέρη ἐξεδήλωσαν τήν ὑποστήριξή τους στίς πρωτοβουλίες γιά τήν κατάπαυση τοῦ συναγωνισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν καί ἐκηρύχθησαν ὑπέρ ἑνός γενικοῦ καί πλήρους ἀφοπλισμοῦ, τόσο στό συμβατικό ὅσο καί στόν πυρηνικό τομέα ὑπό αὐστηρό καί ἀποτελεσματικό διεθνῆ ἔλεγχο. Πρός τόν σκοπό αὐτό ἐξετίμησαν τά πρακτικά μέτρα πού προτάθηκαν ἀπό τούς συμμετέχοντες στήν εἰδική σύνοδο τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ ΟΗΕ καί πού ἀποβλέπουν στήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος αὐτοῦ. Ὑποστήριξαν τή σύγκληση, τό συντομότερο δυνατό, μιᾶς παγκοσμίου διασκέψεως ἐπί τοῦ ἀφοπλισμοῦ.

»Τά δύο μέρη ὑπογράμμισαν τή μεγάλη σημασία τῶν συνομιλιῶν τῆς Βιέννης γιά τήν ἀμοιβαία μείωση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καί τῶν ἐξοπλισμῶν καί τά σχετικά μέτρα στήν Κεντρική Εὐρώπη καί ἐκηρύχθησαν ὑπέρ μιᾶς ἀμοιβαίας ἀποδεκτῆς συμφωνίας μέ βάση τήν ἀρχή τῆς διαφυλάξεως τῆς ἀσφαλείας ὅλων τῶν Κρατῶν, συμπεριλαμβανομένων τῶν Κρατῶν εἰδικοῦ καθεστῶτος.

»Ἰδιαίτερη προσοχή δόθηκε στήν κατάσταση στά Βαλκάνια. Οἱ δύο ἡγέτες τόνισαν τήν ἀνάγκη νά συνεχιστοῦν οἱ προσπάθειες γιά τήν ἀνάπτυξη κλίματος κατανοήσεως, συνεννοήσεως καί καλῆς γειτονίας πού ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς χερσονήσου καί ἐξυπηρετεῖ τήν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης στά Βαλκάνια καί στήν Εὐρώπη. Στό πλαίσιο αὐτό συμφώνησαν νά ἐνθαρρύνουν τή διμερῆ καί πολυμερῆ συνεργασία μεταξύ τῶν βαλκανικῶν Κρατῶν σέ θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος σέ συγκεκριμένους τομεῖς, ὅπως οἱ μεταφορές, οἱ ἐπικοινωνίες, οἱ τηλεπικοινωνίες, ἡ ἐνέργεια, τό περιβάλλον καί ἡ κτηνιατρική προστασία. Πρός τό σκοπό αὐτό ἡ ἑλληνική πλευρά θά λάβει τήν πρωτοβουλία νά συγκαλέσει πρό τοῦ τέλους τοῦ 1979 ἐμπειρογνώμονες τῶν ἐνδιαφερομένων βαλκανικῶν χωρῶν γιά τήν ἐξέταση συγκεκριμένων προτάσεων στόν τομέα τῶν ἐπικοινωνιῶν καί τηλεπικοινωνιῶν.

»Τά δύο μέρη ἐξέτασαν τήν κατάσταση στήν Κύπρο, κατάσταση πού ἀποτελεῖ ἀπειλή γιά τήν εἰρήνη καί τή σταθερότητα τῆς περιοχῆς.

»Κηρύχθηκαν ὑπέρ μιᾶς δίκαιης, εἰρηνικῆς καί διαρκοῦς λύσεως, πού θά διασφάλιζε τήν ἀνεξαρτησία, τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα, τήν κυριαρχία καί τό ἀδέσμευτο τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου.

»Ἐπανεβεβαίωσαν τήν προσήλωσή τους στίς ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν τίς σχετικές μέ τό πρόβλημα τῆς Κύπρου καί ὑπογράμμισαν τή σημασία τοῦ ρόλου τοῦ ΟΗΕ γιά τήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος αὐτοῦ.

»Οἱ δύο ἡγέτες ἐξέφρασαν τήν ἀνησυχία τους γιά τό πρόβλημα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἐπανέλαβαν τήν πεποίθησή τους ὅτι συνολική, δίκαιη καί διαρκής λύση δέν εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει παρά μόνο μέ τήν ἐφαρμογή τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων τοῦ ΟΗΕ καί μέ βάση τήν ἀποχώρηση τῶν ἰσραηλινῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἀπό ὅλα τά ἀραβικά ἐδάφη πού κατελήφθησαν τό 1967, τήν ἀναγνώριση τῶν νομίμων δικαιωμάτων τοῦ ἀραβικοῦ λαοῦ τῆς Παλαιστίνης, συμπεριλαμβανομένου τοῦ δικαιώματός του γιά αὐτοδιάθεση, καθώς ἐπίσης καί τήν ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς περιοχῆς νά ζοῦν ἐν εἰρήνῃ καί ἀσφαλείᾳ.

»Τά δύο μέρη ἐπανεβεβαίωσαν τήν προσήλωσή τους στίς ἀρχές καί τούς σκοπούς τοῦ ΟΗΕ καί ἐξέφρασαν τήν ὑποστήριξή τους στίς προσπάθειες τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ γιά τήν διατήρηση τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καί ἀσφαλείας καθώς ἐπίσης καί γιά τήν ἐνίσχυση τῆς ἀποτελεσματικότητάς του.

»Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ διεθνής σύμβαση πού θά προετοιμασθεῖ κατά τήν συνδιάσκεψη τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν γιά τό δίκαιο τῆς θαλάσσης θά περιλάβει γενικούς κανόνες διεθνοῦς δικαίου, πού νά ἐγγυῶνται τήν ἐλευθερία τῆς ναυσιπλοΐας, τή δυνατότητα ἀναπτύξεως τῆς διεθνοῦς συνεργασίας ὑπό συνθῆκες εἰρηνικῆς χρησιμοποιήσεως καί τῆς προστασίας τοῦ θαλασσίου περιβάλλοντος, λαμβάνοντας ὑπόψη τά νόμιμα δικαιώματα ὅλων τῶν συμμετεχόντων σέ πνεῦμα πού νά ἐνθαρρύνει τήν εἰρήνη καί τή διεθνῆ σταθερότητα».

Σέ κύριο ἄρθρο της, μέ ἀναφορά στήν ἐπίσκεψη τοῦ Βούλγαρου προέδρου, ἡ «Καθημερινή» ἐπεσήμανε, καταληκτικά:

...Ἡ διήμερη ἑλληνοβουλγαρική συνάντηση ὑπῆρξε θετική καί ἐποικοδομητική σέ ὅλα τά ἐπίπεδα. Καί προδιαγράφει ἐξελίξεις εὐχάριστες καί ἐπωφελεῖς ὄχι μόνο γιά τίς δύο χῶρες ἀλλά γιά ὁλόκληρη τήν περιοχή τῶν Βαλκανίων. Ἡ ὁποία μπορεῖ καί πρέπει νά γίνει ὑπόδειγμα εἰρηνικῆς καί ἐποικοδομητικῆς γιά ὅλους συμβιώσεως χωρῶν μέ διαφορετικά ἐσωτερικά πολιτικοκοινωνικά συστήματα καί ἀποκλίνοντες γενικότερους διεθνεῖς προσανατολισμούς. Πράγμα πού θά ἀποτελέσει καί συμβολή στήν καλλιέργεια τῆς ὑφέσεως στόν εὐρύτερο παγκόσμιο χῶρο...[37].

3 ΜΑΪΟΥ 1979

Σέ ἐφαρμογή τῶν παλαιότερων ἐπίσημων διαβεβαιώσεων τῆς Οὐάσιγκτων, ἀλλά καί τῶν πιό πρόσφατων σχετικῶς δηλώσεων τοῦ ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Χάρολντ Μπράουν, στίς 5 Φεβρουαρίου, καί τοῦ βοηθοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, Τζώρτζ Βέστ, τήν 1η Μαρτίου 1979, ἡ Ἐπιτροπή Διεθνῶν Ὑποθέσεων τῆς Γερουσίας ἀποφασίζει νά χορηγήσει πρόσθετες πιστώσεις FMS γιά τό 1980 στήν Τουρκία καί τήν Ἑλλάδα μέ στόχο τή «διατήρηση

τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων καί τήν ἐξισορρόπηση τῶν κονδυλίων βοηθείας πρός τίς δύο χῶρες». Μέ τήν ἀπόφαση αὐτή τοῦ Κογκρέσσου δημιουργεῖται, γιά πρώτη φορά, προηγούμενο ἔμπρακτης ἐφαρμογῆς τῆς διατάξεως τοῦ νόμου γιά τή διατήρηση τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας.

Συγκεκριμένα, ἡ Ἐπιτροπή Διεθνῶν Ὑποθέσεων τῆς ἀμερικανικῆς Γερουσίας, κατά τή συζήτηση τοῦ νομοσχεδίου βοηθείας γιά τό οἰκονομικό ἔτος 1980, ἀπορρίπτει, σύμφωνα καί μέ τήν πρόταση τοῦ προέδρου Κ. Τσέρτς, τήν κυβερνητική εἰσήγηση γιά χορήγηση συμπληρωματικῆς στρατιωτικῆς βοήθειας στήν Τουρκία ὕψους 50 ἑκατομμυρίων δολλαρίων. Ἡ ἐπιτροπή ἀποφάσισε τή χορήγηση προσθέτων πιστώσεων (FMS) στήν Τουρκία καί τήν Ἑλλάδα, ἀντίστοιχα 50 καί 42 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, μέ σκοπό τή διατήρηση τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων καί τήν ἐξισορρόπηση τῶν κονδυλίων βοηθείας πρός τίς δύο χῶρες[38].

4 ΜΑΪΟΥ 1979

Προσωπικό μήνυμα τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας τοῦ Ζαΐρ ἐπέδωσε στόν Κ. Καραμανλῆ ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Νιγκούζα Κάρλ-Μπόντ, ἀφοῦ, προηγουμένως ὑπέγραψε διμερῆ συμφωνία-πλαίσιο γιά οἰκονομική, ἐμπορική, τεχνική καί μορφωτική συνεργασία καί συζήτησε μέ τόν ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλη, ζητήματα κατά κύριο λόγο, ἀποκαταστάσεως καί ἀποζημιώσεως, τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων πού εἶναι ἐγκατεστημένοι στή χώρα του.

5 ΜΑΪΟΥ 1979

Ὁ στρατηγός Χαίηγκ, σέ νέα συνάντησή του μέ τό στρατηγό Ντάβο, ὑποβάλλει νέες προτάσεις, τελείως διαφορετικές ἀπό τίς ἀντίστοιχες τῆς Νεαπόλεως, μέ κύριο χαρακτηριστικό τήν κατάργηση τῶν ὑφισταμένων ρυθμίσεων διοικήσεως καί ἐλέγχου στό Αἰγαῖο.

Τά κύρια σημεῖα τῶν συμμαχικῶν προτάσεων εἶδαν τό φῶς τῆς δημοσιότητας ἀπό τίς στῆλες τοῦ ἡμερήσιου τύπου:

1. Ἡ Ἑλλάδα θά συμμορφωθεῖ μέ τό ἔγγραφο MC 66/1 (τῆς Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ NATO).

2. Ἡ Ἑλλάδα θά ἄρει τή NOTAM 1157 ταυτόχρονα μέ τήν ἄρση τῆς NOTAM 714 ἀπό τήν Τουρκία.

3. Ὅσο ἐκκρεμεῖ ὁ διαμοιρασμός ὅλων τῶν ὑποχρεώσεων σχετικά μέ τίς ἀεροπορικές ἐπιχειρήσεις σέ ὁλόκληρο τό Αἰγαῖο, τά ἀεροπορικά ζητήματα (δηλαδή ὁ προγραμματισμός, οἱ ἀσκήσεις, ἡ διοίκηση καί ὁ ἔλεγχος καί ὁ τρόπος ἐπιχειρήσεων) ἐκτός ἀπό τό θέμα τῆς ἔγκαιρης προειδοποιήσεως καί τῆς ἀεράμυνας, πού ἀναλύονται παρακάτω, γιά ὅλους τούς κλάδους τῶν ἑνόπλων δυνάμεων, θά καθορίζονται σέ κάθε περίπτωση ἀπό τόν (διοικητή τοῦ στρατηγείου στή Νεάπολη) CINCSOUTH, ὁ ὁποῖος θά παίρνει ὑπόψη του κριτήρια ἐπιχειρησιακοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἀναφερομένων χωρῶν.

4. Θά δημιουργηθοῦν δύο προσωρινές ζῶνες γιά τήν ἀεράμυνα.

α. Στήν ἠπειρωτική ζώνη βόρεια τοῦ Αἰγαίου, τά ὅρια γιά τήν ἀεράμυνα καί τήν ἔγκαιρη προειδοποίηση θά χαραχθοῦν στήν γραμμή ἀπό 40ο44′ Ν βόρεια ἐπί τῶν ἐθνικῶν συνόρων Ἑλλάδος - Τουρκίας ὡς τό 41ο43′ Ν -26ο20′ Ε, καί στή συνέχεια βόρεια τοῦ 26ο20′ Ε μεσημβρινοῦ.

β. Στόν ἐναέριο χῶρο ὑπεράνω τοῦ Αἰγαίου Πελάγους θά δημιουργηθεῖ μιά ζώνη ἀνταλλαγῆς πληροφοριῶν (Cross-tell Zone) γιά τήν πλήρη καί χωρίς περιορισμούς ἀνταλλαγή πληροφοριῶν, χρησιμοποιώντας ὅλες τίς διαθέσιμες ἐνιαῖες πηγές τοῦ NADGE (ἠλεκτρονικοῦ συστήματος ραντάρ), ὡς ἐπί τό πλεῖστον διά μέσου τῶν αὐτομάτων καί ἡμιαυτομάτων μέσων. Ὅταν καί ὅπου ὅμως τά αὐτόματα καί ἡμιαυτόματα συστήματα δέν εἶναι διαθέσιμα, θά χρησιμοποιοῦνται χειροκίνητα μέσα. Γενικά, ἡ ζώνη αὐτή θά ἐξαπλώνεται ἀπό τίς ἀνατολικές καί βόρειες ἀκτές τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδας καί ἀπό τίς βόρειες καί δυτικές ἀκτές τῆς ἠπειρωτικῆς Τουρκίας στό Αἰγαῖο καί ὡς τά ὅρια στά ὁποῖα φθάνουν τά ραντάρ πρός τό νότο. Οἱ συναφεῖς ἐπιχειρήσεις γιά τήν ἀεροπορική ἄμυνα σ' αὐτή τή ζώνη θά συντονίζονται ἀπό τό Προκεχωρημένο Περιφερειακό Κέντρο Ἀεροπορικῶν Ἐπιχειρήσεων τοῦ Ἀεροπορικοῦ Ἀρχηγείου γιά τή Νότια πτέρυγα τοῦ NATO (ARAOC-Advanced Regional Air Operations Center). Τό ARAOC θά ἐπανδρωθεῖ ἀπό προσωπικό τρίτων χωρῶν, ὥσπου νά συμφωνηθεῖ κάτι διαφορετικό ἀπό τίς ἐνδιαφερόμενες χῶρες. Ἀντιπρόσωποι τοῦ ARAOC θά τοποθετηθοῦν στά Κέντρα Ἐπιχειρήσεων Ἀεροπορικῆς Ἄμυνας (ADOC - Air Defense Operations Center) στή Λάρισα καί στή Σμύρνη, μέ τελική ἐξουσιοδότηση γιά ἀεροπορικά θέματα τῆς περιοχῆς τῆς νότιας πτέρυγας στό ARAOC στήν Λάρισα.

Ἡ ἄποψη τῶν δυνάμεων ἐπιχειρήσεων (Task Force Concept) γίνεται ἀποδεκτή κατ' ἀρχήν σάν ἡ βάση γιά τίς ναυτικές ἐπιχειρήσεις τῆς Συμμαχικῆς Διοίκησης Εὐρώπης στήν περιοχή ὑπευθυνότητας τοῦ διοικητῆ τοῦ Στρατηγείου τῆς Νεαπόλεως. Ὅσο ἐκκρεμεῖ ἡ τελική διευθέτηση αὐτῆς τῆς ἀντιλήψεως, τά ναυτικά ζητήματα τῆς Συμμαχικῆς Διοίκησης Εὐρώπης (δηλαδή ὁ προγραμματισμός, οἱ ἀσκήσεις, ἡ διοίκηση καί ὁ ἔλεγχος, καί ὁ τρόπος ἐπιχειρήσεων) θά καθορίζονται σέ κάθε περίπτωση ἀπό τόν CINCSOUTH (διοικητή τοῦ στρατηγείου στή Νεάπολη), ὁ ὁποῖος θά παίρνει ὑπόψη του κριτήρια ἐπιχειρησιακοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἀναφερομένων χωρῶν[39].

Οἱ νέες προτάσεις Χαίηγκ κρίθηκαν, ὅπως καί οἱ προηγούμενες, ἀπαράδεκτες ἀπό τήν ἑλληνική Κυβέρνηση, σέ ἀπάντηση πού δόθηκε, ἤδη στίς 10 Μαΐου. Προκειμένου ἐντούτοις νά συνεχιστοῦν οἱ διαπραγματεύσεις, ἡ ἑλληνική πλευρά κατέθεσε καί συγκεκριμένες ἀντιπροτάσεις:

«1. Βασικαί σκέψεις

»α. Ἡ προτεινομένη λύσις ὀφείλει νά εἶναι συνεπής πρός τήν σταθεράν δήλωσίν μας, μετά τήν ἀποχώρησιν,

ὅτι, ἐπιστροφή μας εἰς τήν Σμύρνην ἀποκλείεται καί ὅτι, ἐπιχειρησιακῶς θά συνδεώμεθα ἐφεξῆς μέ τό ΝΑΤΟ, μέσῳ Στρατηγείων Νεαπόλεως.

»β. Ἡ προτεινομένη λύσις πρέπει νά ἀποκλείη τόν κατακερματισμόν τοῦ Αἰγαίου καί τήν ἀποκόλλησίν του ἀπό τόν ἐθνικόν κορμόν.

»γ. Ἡ λύσις δέον νά βασίζεται εἰς παραδεδεγμένα σχήματα, ἀρχάς καί ἔγγραφα τοῦ ΝΑΤΟ, γενικῆς παραδοχῆς καί ἐφαρμογῆς.

»δ. Ἡ λύσις πρέπει νά ἀντιμετωπίζη τήν ἐνεστῶσαν πραγματικότητα, ἐν συνδυασμῷ μέ τήν πρό τῆς ἀποχωρήσεως τοιαύτην.

»ε. Ἡ λύσις πρέπει νά εἶναι σύμφωνος μέ τόν διερευνητικόν χαρακτῆρα τῆς φάσεως αὐτῆς τῶν συνομιλιῶν καί νά μή καταργῆ τά συνομολογηθέντα μεταξύ Χαίηγκ-Ντάβου.

»2. Κύρια ἀντιμετωπιζόμενα προβλήματα

»α. Ἡ ἀεράμυνα ἄνωθεν τοῦ Αἰγαίου.

»β. Cross-tell.

»γ. Αἱ ναυτικαί ἐπιχειρήσεις εἰς τόν Αἰγαῖον.

»δ. Λοιπά σημεῖα.

»3. Ἀεράμυνα ἄνωθεν Αἰγαίου

»α. Ἡ ἀντιπρότασίς μας ἐστηρίχθη εἰς τούς ἑξῆς συλλογισμούς:

»Ι. Ἐφ' ὅσον τήν στιγμήν αὐτήν φαίνεται ἀδύνατος ἡ χάραξις ὁρίων περιοχῶν εὐθύνης διά τήν ἀεράμυναν μεταξύ Ἑλλάδος - Τουρκίας, λόγῳ τῆς τουρκικῆς ἀδιαλλαξίας καί, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι, ἀνέκαθεν ὁ χῶρος Ἑλλάδος-Τουρκίας ἦταν ἑνιαῖος διά τήν ἀεράμυναν, καίτοι μέ τήν μετατροπή τοῦ Συμμαχικοῦ Ἀεροπορικοῦ Στρατηγείου Σμύρνης (6ΑΤΑF) ἐπέρχεται διαφοροποίησις εἰς τήν δομήν διοικήσεως εἰς τήν Ν.Α. πτέρυγα, ἡ ὁποία ἐπιβάλλει τήν ἵδρυσιν ἰσοτίμου Συμμαχικοῦ Ἀεροπορικοῦ Στρατηγείου εἰς Λάρισαν (7ΑΤΑF), ἐκτιμᾶται ὅτι, ὁ χῶρος Ἑλλάδος-Τουρκίας δύναται νά ἐξακολουθήση νά παραμείνη προσωρινῶς ἑνιαῖος διά τήν ἀεράμυναν, ὡς ἦτο καί πρό τῆς ἀποχωρήσεως.

»ΙΙ. Ὁ συντονισμός τῶν ἐπιχειρήσεων ἀεραμύνης ἐντός τῆς ἑνιαίας αὐτῆς περιοχῆς θά γίνεται ἀπό τόν COMAIRSOUTH (Νεάπολιν), ἀπ' ὅπου, μέ τά σύγχρονα τεχνικά μέσα, εἶναι τοῦτο δυνατόν.

»ΙΙΙ. Αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ COMSEVENATAF, παραμένουν ἰσότιμοι μέ τάς τοιαύτας τοῦ VOMSIXATAF, ἀμφότερα δέ τά Στρατηγεῖα ὑπάγονται, κατά τά παραδεδεγμένα καί ἰσχύοντα εἰς τό ΝΑΤΟ, κανονικῶς καί ἰσοτίμως εἰς COMAIRSOUTH.

»ΙV. Εἰς τήν οὐσίαν, καίτοι μετεβλήθη ἡ δομή ἀεροπορικῶν διοικήσεων εἰς τήν Ν.Α. πτέρυγα, μέ τήν ἵδρυσιν τῶν 6 καί 7 ΑΤΑF, ὑπό τήν νέαν των μορφήν, τό καθεστώς ἀεραμύνης εἰς τήν περιοχήν παραμένει ὡς εἶχεν πρό τοῦ 1974.

»V. Εἶναι ἀληθές ὅτι διατηρεῖται μία ἀσάφεια ὡς πρός τά συγκεκριμένα ὅρια εὐθύνης μεταξύ 6 καί 7 ΑΤΑF. Αὐτή εἶναι πράγματι μία ἐκκρεμότης, ἡ ὁποία κάποτε θά πρέπει νά διευθετηθῆ. Ἴσως καί ποτέ, ὡς μέχρι τοῦδε. Εἶναι ὅμως προτιμώτερον νά γίνη τοῦτο μέ τήν Ἑλλάδα ἐντός τοῦ στρατιωτικοῦ σκέλους, παρά τώρα.

»VI. Μέχρι τοῦδε, καίτοι ἔπρεπε, ἀκριβῶς λόγῳ τῶν παρομοίων ἀντιδράσεων ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς, δέν εἶχον καθορισθῆ συγκεκριμένα ὅρια μεταξύ 28 ΤΑΔ (Λαρίσης) καί 1 ΤΑΔ (τουρκικῆς) διά σκοπούς ἀεραμύνης.

» Ὅμως, ἐλαμβάνοντο μέτρα ἀπό τόν Ἀμερικανόν διευθυντήν τοῦ 6ΑΤΑF πρό τοῦ 1974, νά ἀποφεύγεται ἡ εἴσοδος τουρκικῶν ἀεροσκαφῶν εἰς τό Αἰγαῖον. Καί, ὅταν τό 1964 ἄρχισαν οἱ τουρκικές παραβιάσεις, ἡ Ἑλλάς τόν Φεβρουάριον τοῦ 1964 προέβη εἰς τήν γνωστήν δήλωσιν ὅτι, ἀναλαμβάνει τήν εὐθύνην ἀεραμύνης ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς ἐντός τοῦ FIR Ἀθηνῶν, χωρίς ἐπ' αὐτοῦ νά σημειωθοῦν συμμαχικαί διαμαρτυρίαι.

»VII. Σήμερον, πέραν αὐτῆς τῆς πραγματικότητας, ἡ ὁποία ἴσχυεν σιωπηρῶς καί πρό τοῦ 1964 καί ἐπισημοποιήθη ἀπό τοῦ 1964, ἔχομεν ὑπέρ ἡμῶν καί τάς ἐπισήμους δηλώσεις καί τάς γραπτάς ὁδηγίας τοῦ SACEUR τῆς 5-1-78 καί CINCSOUTH τῆς 18-1-78, ὡς πρός τήν περιοχήν εὐθύνης τοῦ νέου SIXATAF. Ἔχομεν ἀκόμα τό γραπτόν συμπεφωνημένου κείμενον μεταξύ Χαίηγκ-Ντάβου, εἰς τό ὑπ' ἀριθμ. 6 θέμα, ὅπου καθορίζεται ὅτι "αἱ εὐθῦναι καί αἱ ἁρμοδιότητες τοῦ SEVENATAF θά ἐπεκτείνωνται εἰς τάς περιοχάς διά τάς ὁποίας ἡ 28 ΤΑΔ ἦτο ὑπεύθυνος πρό τοῦ Αὐγούστου 1974".

»Καί ἔχομεν ἀκόμα τήν γνωσθεῖσα προφορικῶς πρόθεσιν Χαίηγκ νά ἐπιτύχη κατά τό στάδιον τῶν διερευνητικῶν συνομιλιῶν, ἀναγνώρισιν καί παραδοχήν ὑπό τῶν Τούρκων, ὡς ἀνατολικῶν ὁρίων τοῦ 7ΑΤΑF, τό ἀνατολικόν ὅριον τοῦ FIR Ἀθηνῶν.

»VIII. Μέ τά δεδομένα αὐτά εἶναι λογικόν ὅτι τό ΝΑΤΟ δέν θά θελήση νά διαταράξη τό καθεστώς ἀεραμύνης εἰς τό Αἰγαῖον, τό ὁποῖον ἐκ τῶν πραγμάτων διεμορφώθη καί ἰσχύει ἀπό τῆς εἰσόδου Ἑλλάδος καί Τουρκίας εἰς τό ΝΑΤΟ καί ὅτι ὁ COMAIRSOUTH θά λάβη ὅλα τά ἀναγκαῖα μέτρα ὥστε νά ἀποφύγη προστριβάς ἐκ τυχόν τουρκικῶν αὐθαιρεσιῶν, ὅπως ἔπραττε μέχρι τοῦ 1974 ὁ COMSIXATAF.

»IX. Ἀπεδείχθη, ἄλλωστε, καί παραδέχθησαν τοῦτο καί οἱ τεχνοκράται τοῦ SHAPE ὅτι τό ἐπινοηθέν σχέδιον "ΒΕΡΟΝΑΣ" εἶναι πολύπλοκον, ἀνεφάρμοστον, δέν καλύπτει πλήρως τούς ἐπιχειρησιακούς σκοπούς καί δέν ἀποκλείει τάς παραβιάσεις ἄνωθεν ἐθνικοῦ χώρου.

»X. Μέ τό σχέδιόν μας αὐτό δέν θίγονται αἱ ἱκανοποιητικαί διευθετήσεις τάς ὁποίας ἔχομεν ἐπιτύχει διά τά ὅρια περιοχῶν εὐθύνης τοῦ 7ΑΤΑF, μέ τάς συνομιλίας Χαίηγκ - Ντάβου.

»XI. Μέ τήν ἀντιπρότασίν μας δέν ἀποφεύγομεν τάς ὑπερπτήσεις τουρκικῶν ἀεροσκαφῶν ἄνωθεν ἑλληνικοῦ χώρου, ἀλλ' αὐταί εἶναι ἠθελημέναι καί συμπεφωνημέναι ἐπί βάσεως ἀμοιβαιότητος.

»XII. Κατόπιν τούτων ἐκτιμῶμεν ὅτι, ἡ παροῦσα πρότασίς μας, ἡ ὁποία εἰς τήν οὐσίαν σημαίνει ἐπιστροφήν εἰς τό προηγούμενον καθεστώς, θά πρέπει νά ἐπικροτηθῆ ἀπό τούς συμμάχους, διότι βασίζεται εἰς παραδεδεγμένας ἀρχάς, ἔγγραφα καί διαδικασίας καί εἰς τήν μέχρι τοῦδε χρήσιμον πρακτικήν ἐφαρμογήν.

»XIII. Βεβαίως δέν ἀναμένομεν νά γίνη ἀποδεκτή καί μάλιστα ἀδιαμαρτυρήτως ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς.

»Πάντως, ἐάν ἡ τουρκική πλευρά τήν ἀπορρίψη, θά ἔλθη εἰς δυσχερῆ θέσιν, διότι θά δώσουν ἐπιχειρήματα νά καταδειχθῆ φανερά ἡ προσπάθεια χρησιμοποιήσεως ἀπό

μέρους των τοῦ NATO, διά τήν ἐξασφάλισιν ἄλλων θέσεων καί σκοπῶν εἰς βάρος μας.

»Ἐάν πάλιν γίνη ἀποδεκτή ἡ λύσις αὕτη, θά συνεχίση ἡ προϋπάρχουσα κατάστασις, μέ τάς γνωστάς δυσκολίας, χωρίς νά παραβλάπτωνται τά ἐθνικά μας συμφέροντα.

»XIV. Ἡ λύσις αὕτη διευκολύνει καί τάς ἐπί πολιτικοῦ πεδίου διεξαγομένας συζητήσεις διά τόν ἔλεγχο τοῦ ἐναερίου χώρου τοῦ Αἰγαίου.

»β. Μειονεκτήματα

»Ἡ λύσις ἔχει ἀσφαλῶς καί τά μειονεκτήματά της, τινά τῶν ὁποίων εἶναι:

»I. Ἀφήνει ἐκκρεμές τό θέμα τῶν ὁρίων ἀεραμύνης τῶν 6 καί 7 ATAF καί δυνατόν νά δημιουργηθοῦν δυσχέρειαι εἰς τόν καθορισμόν περιοχῶν εὐθύνης εἰς ὅλα τά κλιμάκια τακτικῶν ἀεροπορίων.

»II. Ὁ συντονισμός ἀπό τό Ἀνώτατον Κλιμάκιον (COMAIRSOUTH), καίτοι τεχνολογικῶς δυνατός, θά παρουσιασθῆ ὡς ἰδιάζων εἰς τήν Ν. περιοχήν, καί δυνατόν νά ἀπαιτήση συμπληρωματικάς διευθετήσεις, αἱ ἀνάγκαι τῶν ὁποίων θά ἐκτιμηθοῦν κατά τήν ἐφαρμογήν.

»III. Ἀφήνει περιθώρια διά τουρκικάς ἐπιδιώξεις δράσεως εἰς τόν διεθνῆ καί ἐθνικόν ἐναέριον χῶρον τοῦ Αἰγαίου, ἀλλά τοῦτο δύναται νά γίνεται ἐπί βάσεως ἀμοιβαιότητος, ἐφ' ὅσον ὁ COMAIRSOUTH εἶναι προσεκτικός, δίκαιος καί λογικός.

»IV. Κατά τήν ἄποψιν κ. Α/ΓΕΝ, ὁ καθορισμός ἐνιαίας περιοχῆς ἀεραμύνης ἱκανοποιεῖ τήν θέσιν τῆς Τουρκίας περί μή ὑπάρξεως γεωγραφικῶν ὁρίων διοικήσεως (null and void), δυνατόν δέ νά ἀποτελέση προοίμιον διά τήν κατάργησιν τῶν ὁρίων ναυτικῶν περιοχῶν (MEDEAST), μέ τό αἰτιολογικόν ὅτι ἡ διεξαγωγή ἀεροναυτικῶν ἐπιχειρήσεων ἀπαιτεῖ ἐνιαῖον χῶρον.

»Βεβαίως, δυνατόν νά χρειασθοῦν ὡρισμέναι διευθετήσεις διά τόν ἀποτελεσματικώτερον συντονισμόν ἀεροναυτικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τόν Αἰγαῖον, ἀλλ' αὗται δύνανται νά ἐξασφαλισθοῦν, χωρίς νά καταργηθοῦν τά ὅρια (MEDEAST), τά ὁποῖα οὔτε τό σχέδιον "Βερόνας" καταργεῖ. Προφορική ἀλλωστε παρατήρησις καί τῶν τεχνοκρατῶν τοῦ SHAPE ὑπῆρξεν, ὅτι τό "Task force concept" ξεχᾶστε τό. Εἶναι μᾶλλον νεκρόν.

»4. Cross-tell

»Ἡ ἀντιπρότασίς μας εἶναι σαφής καί τεχνικῶς ἰσχυρή, διότι:

»α. Ἐμμένομεν εἰς τήν θέσιν μας ὅτι τό cross-tell θά γίνεται σύμφωνα μέ τίς διαδικασίες καί τά ἐπίσημα κείμενα τοῦ NATO, εἰς τάς γειτονικάς περιοχάς ἐγκαίρου προειδοποιήσεως (E.W.) 41 καί 45.

»β. Ὑπερακοντίζομε τήν δημιουργία "εἰδικοῦ καθεστῶτος" cross-tell, ἀποκλειστικῶς εἰς τό Αἰγαῖον, τό ὁποῖον, ὅπως παρεδέχθησαν καί οἱ τεχνοκράτες SHAPE, οὐδένα στρατιωτικόν σκοπόν ἐξυπηρετεῖ.

»γ. Ἀποδυναμώνομε τήν πρότασιν Χαίηγκ "Βερόνας", διά τῆς ἐντάξεως καί τῶν ἐθνικῶν ραντάρ εἰς τό σύστημα cross-tell. Τοῦτο, καίτοι εἶναι πρός τό συμφέρον τῶν ἀμυντικῶν συμφερόντων τῆς Συμμαχίας, δέν ὑποστηρίζεται ἀπό τουρκικῆς πλευρᾶς, διά νά προβάλλεται ὅτι τό Ἀνατολικόν Αἰγαῖον καλύπτεται μόνον ἀπό τά τουρκικά ραντάρ καί, κατά συνέπειαν, ὁ ἔλεγχος τοῦ χώρου αὐτοῦ διά σκοπούς ἀεραμύνης, δέον νά ἀνατεθῆ εἰς 6ATAF.

»δ. Μειονέκτημα κατά τόν κ. Α/ΓΕΑ εἶναι ὅτι ἀφήνει ἀνοικτόν τό θέμα περιοχῶν E.W. (ἐγκαίρου προειδοποιήσεως) καί τῶν τακτικῶν ἀεροπορικῶν ἐπιχειρήσεων.

»ε. Τό πρόβλημα ὅμως τοῦτο καλύπτεται ἀπό τήν § 1 καί 5 τῶν ἀντιπροτάσεών μας, καθ' ἥν, "ἡ Ἑλλάς δέχεται ὅλα τά MC καί τά ἄλλα σχετικά κείμενα τῆς Συμμαχίας μέ ἡμερομηνίαν προγενέστερην τῆς 14ης Αὐγούστου 1974" εἰς τά ὁποῖα περιλαμβάνεται καί ρυθμίζουσα τάς περιοχάς E.W. (41) καί τακτικάς ἀεροπορικάς ἐπιχειρήσεις. Ὡς ἐπίσης καί μέ τήν τελευταίαν δέσμευσιν τῆς § 3 "Κατά τάς καθιερωμένας διαδικασίας καί ἔγγραφα τοῦ NATO" καί, μέ τήν τελευταίαν κυρίαν παράγραφον "λοιπά θέματα", τῆς ἀντιπροτάσεως ὅπου καθορίζεται ὅτι θά "Ἰσχύουν τά συμφωνηθέντα κατά τάς συνομιλίας Χαίηγκ - Ντάβου", εἰς τά ὁποῖα περιλαμβάνονται λεπτομερῶς καί τά ἀνωτέρω.

»5. Ναυτικαί ἐπιχειρήσεις εἰς τό Αἰγαῖον

»α. Τό θέμα τοῦτο ἐπεχείρησε νά διαφοροποιήση τεχνιέντως ὁ Χαίηγκ, διά τῆς ἀπομονώσεως κατά τήν ἐφαρμογήν τοῦ ἑνός μόνον MC, τοῦ 57/3, ποὺ προβλέπει ὅτι ὁ COMNAVSOUTH, δύναται νά διατηρῆ ἤ μεταβιβάζη τόν ἐπιχειρησιακόν ἔλεγχον, ἐφ' ὅσον θεωρηθῆ ἀναγκαῖον. Ἐνῶ τοῦτο διά τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν πρέπει νά συνδυάζεται καί μέ τά MC 36/2, 38/3 καί 38/4.

»β. Διά τῆς διατυπώσεως τῆς ἀντιπροτάσεώς μας ἐξαλείφομε τήν σύγχυσιν ταύτην καί δεχόμεθα "αἱ ναυτικαί ἐπιχειρήσεις νά διεξάγωνται ἐντός τῆς περιοχῆς CINCSOUTH, σύμφωνα μέ τά MC καί ἄλλα κείμενα τῆς Συμμαχίας, μέ τά ὁποῖα ἡ Ἑλλάς ἔχει συμφωνήσει".

»γ. Ἀποφεύγομεν νά μνημονεύσωμεν, ἐν πρός ἕν τά σχετικά MC, διά νά ἀποφύγωμε τόν ἐρεθισμόν καί τήν ἀδυναμίαν τοῦ SACEUR νά μνημονεύση ταῦτα, ὅπως ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐπιμόνου ἀποφυγῆς τούτου νά μνημονεύση ταῦτα καί τῆς προσπαθείας μιᾶς ἀορίστου δικαιολογίας τῶν τεχνοκρατῶν, ὅτι "τοῦτο νοεῖται".

»δ. Εἰς τήν οὐσίαν οὐδεμία διαφοροποίησις ἐπέρχεται εἰς τάς μέχρι τοῦδε ἐφαρμοζομένας διαδικασίας καί τά ἰσχύοντα, ὡς ἐπίσης εἰς τά συμπεφωνημένα μεταξύ Χαίηγκ-Ντάβου.

»ε. Ἔχει τό μειονέκτημα ὅτι κατά τυχόν διευκρινίσεις, θά πρέπει νά συγκεκριμενοποιήσωμεν τόν ὅλον μηχανισμόν ἐπί τῇ βάσει τῶν MC, ὁπότε δέν θά εἶναι ἄκαμπτος καί αὐτόματος ὁ ἔλεγχος πάντοτε, ὡς μέχρι τοῦδε, ὑπό τοῦ COMEDEAST, ἀλλά θά πρέπει νά τοῦ ἀνατίθεται. Τοῦτο ὅμως δέν μεταβάλλει τήν οὐσίαν τοῦ ἐλέγχου.

»6. Λοιπά σημεῖα

»α. Προοίμιον

»Ἀπό τό προοίμιον τῆς προτάσεως Χαίηγκ, ἀφαιροῦμεν, διά τῆς ἀντιπροτάσεώς μας, τόν ὅρον "προσωρινές", καίτοι τόν ἔχουμε δεχθῆ. Τοῦτον μεταφέρομεν εἰς τήν παράγραφον 3 τῶν διευκρινίσεων, ὅπου εἶναι ἡ ὀρθή του θέσις.

»β. Παράγραφος 1 διευκρινίσεων

»Δεχόμεθα, διά ταύτης, ὅλα τά MC, μέ τά ὁποῖα εἴχαμε συμφωνήσει εἰς τό παρελθόν καί ὄχι μόνον τά MC 57/3 καί 66/1, τά ὁποῖα ἀπεμονώθησαν ἀπό ὅλα τά ἄλλα καί πιεστικῶς, διά τῆς προτάσεως Χαίηγκ, μᾶς ζητεῖται νά συμφωνήσωμεν εἰδικῶς μέ αὐτά.

»Έτσι, ἐξουδετερώνουμε τήν πίεσιν καί ταυτοχρόνως ὑπερακοντίζομε τήν ἀντίστοιχον διατύπωσιν τοῦ Σχεδίου Χαίηγκ καί ἀσφαλίζομε τάς περιοχάς ἐγκαίρου προειδοποιήσεως E.W., τάς περιοχάς τακτικῶν ἀεροπορικῶν ἐπιχειρήσεων, τάς διαδικασίας ναυτικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τό Αἰγαῖον, καθώς καί τάς διαδικασίας σχεδιάσεως, ὀργανώσεως καί λειτουργίας ἐντός τῆς Συμμαχίας. Τά ἀπό μακροῦ ἐκκρεμοῦντα θέματα ὀφείλουν νά ἀκολουθήσουν τάς διαδικασίας ταύτας.

»γ. Ἄρσις NOTAM

»Ἡ ἀντιπρότασις, ὅπως καί τό σχέδιον Χαίηγκ "Βερόνας", προβλέπει τήν ταυτόχρονον ἄρσιν τῶν NOTAM 1157 (Ἑλλάδος) καί 714 (Τουρκίας). Διά τῆς ἄρσεως ταύτης ἀπελευθερώνεται τό Αἰγαῖον διά σκοπούς ἐμπορικούς καί διευκολύνεται ἡ ἀπό πολιτικῆς πλευρᾶς ἐπίλυσις τοῦ προβλήματος ἐλέγχου τοῦ ἐναερίου χώρου τοῦ Αἰγαίου, πού, μετά ταῦτα, δέν ἔχει λόγον ὑπάρξεως.

»δ. Μέ τήν τελευταίαν κυρίαν παράγραφον "λοιπά θέματα" τῆς ἀντιπροτάσεώς μας, ἐπιδιώκομεν νά δώσωμεν ἔμφασιν ὅτι αἱ διευκρινίσεις ἀναφέρονται μόνον εἰς τήν Συμφωνίαν Χαίηγκ-Ντάβου καί δέν εἶναι αὐτοτελεῖς καί ἀνεξάρτητοι. Κατά συνέπειαν τά συνομολογηθέντα κατά τάς συνομιλίας Χαίηγκ-Ντάβου ἰσχύουν.

»Ἔτσι, ἀσφαλίζομε τάς συνομιλίας καί δέν κινδυνεύομεν νά εὑρεθῶμεν πρό γενικῆς ἀμφισβητήσεως καί ἀνατροπῆς.

»7. Γενικόν συμπέρασμα

»Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι, ἡ συνημμένη ἀντιπρόταση ἐπί τοῦ Σχεδίου Χαίηγκ "Βερόνας", χωρίς νά εἶναι ἰδανική λύσις, εἶναι ἡ περισσότερον προσαρμοζομένη πρός τά πράγματα. Εἶναι ἐφαρμόσιμος, ρεαλιστική, προστατεύει τά ἐθνικά μας συμφέροντα, δέν ἀφίσταται τῶν πρό τοῦ 1974 ἐφαρμοζομένων καί εἶναι χρήσιμος διά τήν Συμμαχίαν καί βασίζεται εἰς τάς καθιερωμένας καί ἰσχυούσας διαδικασίας εἰς τό NATO.

»Δέν ἐπιλύει πλήρως τάς διαφοράς μας μέ τήν Τουρκίαν. Βασίζεται ὅμως ἐπί τῆς ἀρχῆς τῆς ἀμοιβαιότητος, δίδει διέξοδον εἰς θέματα ἐκπαιδεύσεως καί συνεργασίας εἰς τό Αἰγαῖον καί παρέχει, ἀμυδράν ἔστω, δικαιολογίαν εἰς τήν Τουρκίαν νά ἄρη τάς ἐπιφυλάξεις της διά τήν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ἐνοποιημένη δομήν τοῦ NATO, ὑπό τό πρόσχημα ὅτι ἔγινε κάποια διευθέτησις εἰς τό Αἰγαῖον.

»Βεβαίως, τά πλέον εὐαίσθητα θέματα περαμένουν ἐκκρεμῆ, ὡς εἶναι τό θέμα ὁρίων τῶν 6 καί 7 ATAF, καί τά ὁποῖα θά πρέπει νά ἐπιλυθοῦν κάποτε ὁριστικῶς.

»Ἡ Ἑλλάς ὅμως κατά τάς συζητήσεις αὐτάς θά εἶναι πλήρως ἐντός τῆς Συμμαχίας.

»8. Ἡ ἀντιπρότασις ἔχει ἐπεξεργασθῆ ἀπό τήν Εἰδικήν Ὁμάδα καί ἔχει συζητηθῆ μέ κ.κ. Α/Γ.Ε.

»9. Κατόπιν τούτων προτείνεται ἡ υἱοθέτησις τῆς ἀντιπροτάσεως ταύτης»[40].

Στίς 30 Μαΐου, ὁ στρατηγός Χαίηγκ θά ὑποβάλει νέο σχέδιο προτάσεων, ἐλαφρά τροποποιημένο σέ σχέση μέ τό προγενέστερο «σχέδιο Βερόνας». Συγκεκριμένα, δέν γινόταν πλέον λόγος γιά ἀκυρότητα τῶν προηγούμενων ρυθμίσεων, προβλεπόταν ὁ περιορισμός τῶν ἁρμοδιοτήτων συντονισμοῦ τῆς ἀεράμυνας τοῦ ARAOC στό διεθνῆ χῶρο τοῦ Αἰγαίου, διευκρινιζόταν ὅτι οἱ ἑλληνικές καί τουρκικές ἀρχές εἶναι ἁρμόδιες γιά κάθε δραστηριότητα στούς ἀντίστοιχους ἐθνικούς χώρους, ἐνῶ οἱ ἁρμοδιότητες τοῦ CINCSOUTH παρέμεναν ὅπως εἶχαν διατυπωθεῖ στήν προηγούμενη πρόταση Χαίηγκ μέ τήν προσθήκη καί νέου ἀσαφοῦς κριτηρίου: τῶν «ἀπαιτήσεων ἀποστολῆς», πέραν τοῦ προηγουμένου περί «ἐπιχειρησιακοῦ ἐλέγχου»[41].

Ὁ ἴδιος ὁ SACEUR θά ἐπιχειρήσει νά ἀναλύσει τίς νέες προτάσεις του, μέ ἐπιστολή πού θά διαβιβάσει στόν Κ. Καραμανλῆ ὁ Ἀμερικανός πρέσβης στήν Ἀθήνα, στίς 16 Ἰουνίου:

«Ἀγαπητέ κύριε πρωθυπουργέ,

»Πιστεύω ὅτι βρισκόμαστε σέ ἕνα σημαντικό καί ἱστορικό σημεῖο καμπῆς, στήν κοινή μας προσπάθεια νά ἐπιστρέψουν οἱ ἑλληνικές δυνάμεις στήν συμμαχική στρατιωτική δομή. Ὅπως γνωρίζετε, στόν διοικητή τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων Εὐρώπης ἀνατέθηκε, ἀπό τό γενικό γραμματέα τοῦ NATO, ἡ ὀργάνωση μιᾶς ἀποστολῆς συλλογῆς στοιχείων, μέ σκοπό τή σύντομη ἐπιστροφή τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων στή συμμαχική στρατιωτική δομή. Ἡ προσπάθεια αὐτή κλιμακώθηκε μέ τήν πρόταση πού διαβιβάστηκε στό στρατηγό Ντάβο καί τό στρατηγό Ἐβρέν στίς 30 Μαΐου 1979.

»Θεωρῶ ὅτι ἡ τελική αὐτή διατύπωση ἱκανοποιεῖ κάθε ἀνησυχία πού περιεχόταν στήν ἐπιστολή πού μοῦ ἀπηύθυνε ὁ στρατηγός Ντάβος στίς 10 Μαΐου, μέ τήν ἐξαίρεση τοῦ συντονισμοῦ ἀεράμυνας, στό μέτρο πού:

»— Δέν ἀκυρώνεται κανένα NATOικό ἔγγραφο.

»— Ἡ ἐθνική κυριαρχία δέν παραβιάζεται μέ ὁποιοδήποτε τρόπο. Ἀντίθετα, ἐπιβεβαιώνεται, εἰδικά γιά τόν ἐναέριο χῶρο πάνω ἀπό τά νησιά τοῦ Αἰγαίου.

»— COMEDEAST παραμένει καί τά ὁριά της δέν ἀμφισβητοῦνται ἄμεσα.

»Ὁπωσδήποτε, ὅσον ἀφορᾶ τίς καθημερινές ἐπιχειρήσεις ἀεράμυνας, πρέπει νά ἐπέλθουν ἀλλαγές ὥστε νά ἐξυπηρετηθοῦν ἡ ἤδη ὑπάρχουσα διοίκηση τῆς Σμύρνης καί ἡ προγραμματιζόμενη νέα διοίκηση στήν Λάρισα. Ἡ πρότασή μου προβλέπει ὅτι ὁ συντονισμός πού γινόταν προηγουμένως ἀπό τό COMSIXATAF στή Σμύρνη θά πραγματοποιεῖται τώρα ἀπό τό Κέντρο Προωθημένων Περιφερειακῶν Ἀεροπορικῶν Ἐπιχειρήσεων τοῦ COMAIRSOUTH στήν Λάρισα. Ἀκόμη πιό σημαντικό εἶναι ὅτι μπορεῖτε νά εἶστε βέβαιος πώς, στήν πράξη, οἱ συντονιστικές λειτουργίες τοῦ CINCSOUTH δέν θά εἶναι τεχνικά ἀνεφάρμοστες καί δέν θά δημιουργοῦν ἀπαράδεκτες καταστάσεις γιά τήν Ἑλλάδα.

»Δέν γνωρίζω ποιά θά εἶναι ἡ ἀντίδραση τῆς τουρκικῆς πλευρᾶς στήν τελευταία αὐτή πρόταση, πού τούς παραχωρεῖ πολύ λιγότερα ἀπό αὐτά στά ὁποῖα εἶχαν ἐπιμείνει. Σέ κάθε περίπτωση, θεωρῶ τήν πρόταση λογικό συμβιβασμό δύο θέσεων πού ὡς τώρα δέν ἐναρμονίζονταν. Δυστυχῶς δέν διαθέτω χρόνο γιά περαιτέρω ἀλλαγές. Ἔτσι, μετά τή λήψη τῆς ἀπαντήσεώς σας, θά ἐπιζητήσω νά μάθω τίς τουρκικές ἀντιδράσεις, πρίν συντάξω τήν τελική μου ἀναφορά.

Συνάντηση Ντάβου - Χαίηγκ.

»Αντιλαμβανόμαστε καί οί δύο τόν περίπλοκο χαρακτῆρα τοῦ προβλήματος. Ὡστόσο, ἐλπίζω ὅτι θά εἴστε σέ θέση νά ἀπαντήσετε θετικά καί εἶμαι βέβαιος ὅτι αὐτό θά ἀπολήξει στήν ταχεία ἐπιστροφή τῆς Ἑλλάδος, ὑπό ἐφαρμόσιμες συνθῆκες, στήν στρατιωτική δομή της Συμμαχίας».

Ἐπιδίδοντας τήν ἐπιστολή, ὁ Ρ. Μάκ Κλόσκυ εἶχε ἐπισημάνει προφορικά στον Κ. Καραμανλῆ καί τά ἀκόλουθα:

«Μετά τή δική σας συνετή πρόσκληση γιά τήν ταχεία ἐπιστροφή τῆς Ἑλλάδος στό NATO, ξεκίνησε διάλογος στό στρατιωτικό-τεχνικό ἐπίπεδο, μεταξύ τῶν στρατηγῶν Χαίηγκ καί Ντάβου, πού ἀποσκοποῦσε νά διαμορφώσει μιά βάση γιά τήν ἐπιστροφή, κατά τρόπο ἀποδεκτό καί στήν Ἑλλάδα καί στούς συμμάχους, ἀναγνωρίζοντας τήν ἀνάγκη γιά ὁμόφωνη ἔγκριση.

»Ὅταν ἔγινε σαφές ὅτι θά ἦταν ἀπαραίτητο νά βρεθοῦν "ἐνισχύσεις καί διασαφηνίσεις" τῆς συμφωνίας Ντάβου-Χαίηγκ, ἔγινε προσπάθεια νά κρατηθεῖ τό θέμα σέ ἐπίπεδο κατώτερο ἀπό αὐτό στό ὁποῖο ἡ δημοσιότητα θά ἔκαμε δυσκολότερη τήν ἐπίτευξη λύσεως.

»Ἔτσι, ὁ γενικός γραμματέας Λοῦνς ζήτησε ἀπό τό στρατηγό Χαίηγκ νά κατευθύνει τίς προσπάθειές του στήν ἀνεύρεση γεγονότων (στοιχείων) ἀποδεκτῶν καί ἀπό τά δύο μέρη. Ἔχοντας πάντα ὑπόψη του τίς δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζετε σχετικά μέ τήν ἀποδοχή τῆς προτάσεως αὐτῆς ἀπό τήν Ἑλλάδα, ὁ Χαίηγκ δούλεψε σκληρά τούς προηγούμενους 3½ μῆνες σέ συζητήσεις μέ Ἕλληνες καί Τούρκους ἐπισήμους, ὥστε νά βρεθοῦν διατυπώσεις πού νά γεφυρώνουν τίς διαφορές.

»Γνωρίζετε ὅτι ἡ Κυβέρνηση τῶν ΗΠΑ ἐπιζητεῖ τήν ἐπανένταξη τῆς Ἑλλάδος στό NATO καί τήν ἀποκατάσταση τῆς νότιας πτέρυγας τῆς Συμμαχίας. Ὁ πρόεδρος Κάρτερ ἐξέφρασε τή σχετική του δέσμευση στήν ἐπιστολή του τῆς 1ης Μαρτίου, μέ τήν ὁποία ὑποστήριζε τή νέα προσπάθεια τοῦ στρατηγοῦ Χαίηγκ.

»Ὅπως γνωρίζετε, μίλησα μέ τόν ὑπουργό Ράλλη, καί ὁ Χ. Μίλλς μέ τόν ὑπουργό Ἀβέρωφ, τήν περασμένη Πέμπτη, σχετικά μέ τό κρίσιμο στάδιο στό ὁποῖο φθάσαμε, στήν πορεία ἐπιστροφῆς σέ μιά ὑγιή, συμπαγῆ συμμαχία. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, θά ἤθελα νά ἐπαναλάβω σέ σᾶς ὁρισμένα σημεῖα πού θίξαμε.

»Στίς 13 Ἰουνίου, γιά πρώτη φορά, ὁ στρατηγός Χαίηγκ μᾶς ἐπέδωσε τό κείμενο τῆς τελευταίας του προτάσεως γιά τήν ἐπιστροφή τῆς Ἑλλάδος. Νομίζουμε ὅτι ἡ πρόταση εἶναι ὅ,τι τό καλύτερο μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ, ἰσορροπημένη καί δίκαιη, καθώς καί ὅτι λαμβάνει ὑπόψη τά ἐνδιαφέροντα τῆς Ἑλλάδος, τῆς Τουρκίας καί τῶν ὑπολοίπων μελῶν τῆς Συμμαχίας. Μιά ρύθμιση βασισμένη ἐπί τῆς προτάσεως αὐτῆς θά ἦταν ἐφαρμόσιμη ἀπό στρατιωτικῆς ἀπόψεως καί ἐπιθυμητή ἀπό τό σύνολο τῆς Συμμαχίας.

»Σημειώνουμε ἰδιαίτερα ὅτι ἡ πρόταση προβλέπει εἰδικά πῶς οἱ διαρρυθμίσεις σχετικά μέ τό συντονισμό τῆς ἀεροπορικῆς ἄμυνας δέν πρόκειται σέ καμμιά περίπτωση νά παρεμποδίσουν τίς κυριαρχικές εὐθύνες τῆς Ἑλλάδος νά ὑπερασπίζει τόν ἐναέριο χῶρο πάνω ἀπό τό σύνολο τοῦ ἐδάφους της, συμπεριλαμβανομένων τῶν Ἑλληνικῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου.

»Ἐπιπρόσθετα τῆς ρητῆς ἐπιβεβαιώσεως τῆς ἑλληνικῆς κυριαρχίας, ὑπάρχουν καί ἄλλες θετικές πτυχές:

»— ἐπιτρέπεται ἡ ἄμεση ἐπιστροφή στή Συμμαχία,

»— ἡ Ἑλλάδα θά μπορεῖ νά προβάλει τά ἐπιχειρήματά της γιά υἱοθέτηση ρυθμίσεως γιά μόνιμη διοίκηση καί ἔλεγχο μέσα στά συμβούλια τοῦ NATO, ὡς πλήρες μέλος καί μέ ἴσα δικαιώματα μέ τούς ἄλλους συμμάχους,

»— τά πρό τοῦ 1974 σύνορα θά παραμείνουν "στά βιβλία", ἀφοῦ δέν ἀναιροῦνται ρητά,

»— διατηρεῖται ἡ ἑλληνική περιοχή ναυτικῆς διοικήσεως, χωρίς ἄμεση ἀμφισβήτηση τῶν συνόρων της,

»— ἡ ἀπόσυρση τῆς τουρκικῆς NOTAM 714 θά ἐπιτρέψει τήν ἀνάκληση τῆς ἑλληνικῆς NOTAM 1157, ξανανοίγοντας τούς ἀεροδιαδρόμους τοῦ Αἰγαίου.

»Ἀναγνωρίζουμε ὅτι ἡ πρόταση θά ἀπαιτήσει εὐελιξία ἀπό τήν πλευρά τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας. Ἐλπίζουμε ὅτι καί οἱ δύο πλευρές θά μελετήσουν προσεκτικά τήν πρόταση καί θά ἀποφασίσουν σύντομα ὅτι εἶναι δυνατό νά ἀνταποκριθοῦν θετικά.

»Τό ζήτημα βρίσκεται κοντά στή λύση του. Ἂν δέν εὑρεθεῖ λύση τώρα, πιθανότατα θά παρέλθει πολύς χρόνος γιά νά ξεκινήσουν τά μέρη μιά νέα προσπάθεια»[42].

Ἡ ἀντίδραση τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι στίς νέες συμμαχικές προτάσεις ἦταν, καί τή φορά αὐτή, ἀρνητική. Ἤδη, ὁ στρατηγός Ντάβος, σέ ἐπιστολή πού εἶχε, τρεῖς μέρες νωρίτερα, ἀπευθύνει στόν Ἀλεξάντερ Χαίηγκ, εἶχε ἐπαναλάβει ὅτι ἡ ἑλληνική πλευρά ἐξακολουθεῖ νά πιστεύει ὅτι τήν καλύτερη βάση γιά τήν ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ NATO ἀποτελοῦν πάντοτε οἱ θέσεις πού διατυπώθηκαν στό πλαίσιο τῆς συμφωνίας Χαίηγκ-Ντάβου, τήν ὁποία εἶχαν υἱοθετήσει ὅλα τά μέλη τῆς Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ NATO πλήν τῆς Τουρκίας[43].

Σέ μεταγενέστερο, ἐξάλλου, συγκεφαλαιωτικό μνημόνιο, μέ ἡμερομηνία 19ης Ἰουλίου, συνοψίζονται οἱ λόγοι πού δέν ἐπέτρεπαν στήν Ἑλλάδα νά ἀποδεχτεῖ τούς ὅρους πού εἶχαν προταθεῖ ἀπό τή Συμμαχία γιά τήν πλήρη ἐπανασύνδεση:

«Στίς 5.5.79 ὁ SACEUR ὑπέβαλε τήν δεύτερη πρότασή του πού ἀνέτρεπε στήν οὐσία τήν συμφωνία Χαίηγκ-Ντάβου καί πού περιελάμβανε κυρίως τά ἑξῆς νέα στοιχεῖα: α) νά δεχθοῦμε ὅτι προηγούμενες ρυθμίσεις πού δέν θά συμφωνοῦσαν μέ ὅσα ἀκολουθοῦν θά ἐθεωροῦντο ἄκυρες, β) νά δεχθοῦμε τή δημιουργία δύο ζωνῶν, μία γιά ἀεράμυνα καί ἔγκαιρο προειδοποίηση ἄνω τοῦ ἠπειρωτικοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους, καί μία ἄλλη ζώνη cross-tell καί ἀεραμύνης πού θά περιελάμβανε τό Αἰγαῖο καί μόνον, ἀπό ἠπειρωτική ἀκτή σέ ἠπειρωτική ἀκτή, γ) νά δεχθοῦμε τή δημιουργία στήν Λάρισα, ἑνός προκεχωρημένου κλιμακίου τοῦ COMAIR-SOUTH (ARAOC), πού θά εἶχε ἀντιπροσώπους του στό Κέντρο Ἀεραμύνης τοῦ COMSEVENATAF στή Λάρισα, καί στό ἀντίστοιχο Κέντρο COMSIXATAF στήν Σμύρνη, μέ ἀποφασιστική ἀρμοδιότητα στό ARAOC στήν Λάρισα. Τό προκεχωρημένο αὐτό κλιμάκιο θά ἦταν ἐπανδρωμένο

μόνον άπό ξένους άξιωματικούς καί θά είχε τήν εύθύνη συντονισμοῦ τῶν καθημερινῶν ἐπιχειρήσεων ἀεραμύνης. Εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τήν σχεδίαση, τίς ἀσκήσεις, τήν διοίκηση καί τόν ἔλεγχο καί τήν διοίκηση ἐπιχειρήσεων ἁρμόδιος θά ἦταν ὁ CINCSOUTH, ὁ ὁποῖος θά ἐνεργοῦσε βάσει ἑνός νεοεισαγομένου ἀσαφοῦς κριτηρίου τοῦ "ἐπιχειρησιακοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἐνδιαφερομένων ἐθνῶν".

»Ἡ πρόταση αὐτή πού ἔθετε κατ' οὐσίαν ὑπό τόν ἔλεγχο τοῦ ARAOC ὁλόκληρο τόν ἑλληνικό νησιωτικό χῶρο τοῦ Αἰγαίου δέν μποροῦσε, βέβαια, νά γίνει ἀποδεκτή ἀπό τήν Ἑλλάδα καί ἀπερρίφθη.

»Στίς 30.5.79 ὁ SACEUR ὑπέβαλε τήν τρίτη πρότασή του, ὅπου α) δέν γίνεται πλέον λόγος γιά ἀκυρότητα τῶν προηγουμένων ρυθμίσεων, β) οἱ ἁρμοδιότητες συντονισμοῦ ἀεραμύνης τοῦ ARAOC περιορίζονται στόν διεθνῆ χῶρο τοῦ Αἰγαίου, γ) διευκρινίζεται ὅτι ἁρμόδιοι γιά κάθε δραστηριότητα στούς ἀντιστοίχους ἐθνικούς ἐναερίους χώρους εἶναι οἱ ἑλληνικές καί τουρκικές ἀρχές καί δ) οἱ ἁρμοδιότητες τοῦ CINCSOUTH παραμένουν ὅπως εἶχαν διατυπωθεῖ στήν δεύτερη πρόταση Χαίηγκ, προστιθεμένου καί νέου ἀσαφοῦς κριτηρίου: τῶν "ἀπαιτήσεων ἀποστολῆς", πέραν τοῦ προηγουμένου περί "ἐπιχειρησιακοῦ ἐνδιαφέροντος".

»Ὁ διακανονισμός αὐτός μᾶς φαίνεται, ἀπό καθαρά στρατιωτικῆς ἀπόψεως, τελείως ἀνεφάρμοστος καί ἐπιζήμιος γιά τήν ἄμυνα τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας ἀλλά καί ὁλόκληρης τῆς περιοχῆς καί τοῦτο διότι 1) δέν ὑπάρχουν σαφῶς καθωρισμένα ὅρια διοικήσεως, πρᾶγμα πού θά ὁδηγήσει μοιραῖα σέ συνεχεῖς προστριβές, ἀσυνεννοησίες καί οὐσιαστική ἀδυναμία ἐκτελέσεως τῶν ἀποστολῶν ἀεραμύνης, 2) τά προβλεπόμενα εἶναι ἀνεφάρμοστα λόγω τῆς γεωγραφικῆς ἰδιομορφίας τοῦ Αἰγαίου καί τῶν ἐπιδόσεων τῶν συγχρόνων ἀεροσκαφῶν. Πράγματι, στό χῶρο τοῦ Αἰγαίου ὑπάρχουν ἐγκατεσπαρμένα 2.316 ἑλληνικά νησιά, νησῖδες, βραχονήσια κ.λπ., πού τό καθ' ἕνα ἀπό αὐτά ἔχει καί τήν αἰγιαλίτιδά του ζώνη καί πού ὅλα μαζί δημιουργοῦν ἰσάριθμες στῆλες ἐθνικοῦ ἐναερίου χώρου. Θά μείνουν ἔτσι ὑπό τήν δικαιοδοσία τοῦ ARAOC ὡρισμένες μόνον ἀκανόνιστες καί διακεκομμένες περιοχές καί στενές διαβάσεις. Ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές εἶναι ἀδιανόητη ἡ συνύπαρξη δύο διοικήσεων καί δύο εὐθυνῶν στό Αἰγαῖο. Ἡ συνύπαρξη ἄλλωστε αὐτή θά εἶναι τελείως ἀδύνατη σέ περίπτωση πού ἡ Ἑλλάς θά ἀποφάσιζε τήν ἐπέκταση τῶν χωρικῶν της ὑδάτων ἀπό 6 σέ 12 ν.μ.

»Ὅπως εἶναι φανερό, οἱ προτάσεις αὐτές, ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι τεχνικά δυσεφάρμοστες, διότι υἱοθετοῦν ἕνα σαφές καί πολύπλοκο σύστημα ἀντικαθιστῶντας ἐκεῖνο πού λειτούργησε ἐπιτυχῶς ἐπί 20ετίαν, εἶναι καί πολιτικά ἀπαράδεκτες γιά τήν Ἑλλάδα, γιατί ἔστω καί ὑπό τόν τύπο τῆς προσωρινότητος ἀνατρέπουν τό καθεστώς πού ἴσχυε πρίν ἀπό τό 1974 καί ἐπιβάλλουν στήν Ἑλλάδα ὅρους δυσμενέστερους ἀπό ἐκείνους πού ἴσχυαν τότε»[44].

5-7 ΜΑΪΟΥ 1979

Διεξάγεται, στήν Κασσάνδρα τῆς Χαλκιδικῆς, τό πρῶτο Συνέδριο τῆς Νέας Δημοκρατίας μέ κύριο ἀντικείμενο τήν προετοιμασία τῆς ὀργανωτικῆς δομῆς καί τήν ἐφαρμογή τῶν νέων ὀργανωτικῶν κανόνων τοῦ κόμματος.

Κατά τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, μετά ἀπό σύντομο χαιρετισμό τοῦ Κ. Παπακωνσταντίνου, ὁ ἀρχηγός τοῦ κόμματος, Κ. Καραμανλῆς, ἐξεφώνησε βαρυσήμαντο λόγο:

«Ἀγαπητοί φίλοι,

»Μέ ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση καί θά ἔλεγα μέ συγκίνηση προσέρχομαι σήμερα στό Α΄ Συνέδριο τῆς Νέας Δημοκρατίας. Γιατί μέ τό Συνέδριο αὐτό πραγματοποιεῖται παλιά καί μόνιμη ἐπιθυμία μου: Νά ὀργανωθῆ δημοκρατικά τό κόμμα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ ὀργάνωση αὐτή θά ἀποτελέση ἐγγύηση γιά τήν μακροβιότητα καί τήν συνοχή τοῦ κόμματός μας, ἀφοῦ ὁ σεβασμός τῆς ἀρχῆς τῆς πλειοψηφίας καί τῆς πολιτικῆς του φιλοσοφίας θά προσδιορίζουν τήν πορεία του στό μέλλον.

»Ἡ πρωτοβουλία πού ἀναλαμβάνει σήμερα ἡ Νέα Δημοκρατία εἶναι πράγματι ἱστορική ὄχι μόνον γιά τό κόμμα μας, ἀλλά γενικώτερα γιά τόν τόπο. Γιατί κάνει πράξη αὐτό πού ἐπί 150 χρόνια ἀποτελοῦσε στήν Ἑλλάδα προσδοκία ἀπραγματοποίητη. Καί γιατί δίνει τό παράδειγμα γιά τήν δημιουργία πολιτικῶν ὀργανισμῶν δημοκρατικά συντεταγμένων, στήν θέση τῶν βραχύβιων προσωπικῶν κομμάτων.

»Ἀγαπητοί φίλοι,

»Ἡ πολιτική φιλοσοφία τῆς Νέας Δημοκρατίας ἔχει σάν βασικό σκοπό τήν συσπείρωση ὅλων τῶν Ἑλλήνων στήν οἰκοδόμηση μιᾶς δημοκρατίας, θεμελιωμένης στό σεβασμό τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καί τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας καί ἱκανῆς νά προστατεύση τήν ἠθική καί ὑλική ἐλευθερία τῶν πολιτῶν της.

»Καί αὐτή ἡ φιλοσοφία της, προσηλωμένη στά πάγια συμφέροντα τοῦ ἔθνους, προσλαμβάνει ἕνα διαυγές δσο καί θετικό περιεχόμενο πού ἀποτυπώνεται στίς ἀκόλουθες κατευθυντήριες γραμμές:

»1. Ἡ Νέα Δημοκρατία πιστεύει στήν ἰδέα τοῦ ἔθνους. Ἀναγνωρίζει καί δέχεται ὅτι: Τό ἔθνος παραμένει τό φυσιολογικό πλαίσιο τῆς ζωῆς τοῦ ἀτόμου. Κανένα πρόσωπο καί κανένας σχηματισμός δέν καταξιώνεται ἠθικά, πολιτικά καί πολιτιστικά ἔξω ἀπό τά ἐθνικά πλαίσια.

»Ἡ ἐθνική συνείδηση εἶναι συνείδηση μιᾶς ἀποστολῆς. Ἐμπνέει τά ἄτομα καί τά παρακινεῖ νά μοχθήσουν γιά τήν πρόοδο καί τήν ἀνεξαρτησία τῆς πατρίδος τους καί νά τήν ὑπερασπιστοῦν ἀκόμα καί μέ θυσία τῆς ζωῆς τους.

»Ἡ Νέα Δημοκρατία ἐμπνέεται καί παραδειγματίζεται ἀπό τά λαμπρά πολιτιστικά πρότυπα πού ἐδημιούργησε ὁ ἑλληνικός πολιτισμός κατά τήν διαδρομή τῶν αἰώνων. Ἡ οὐσία τῆς πολιτικῆς της φιλοσοφίας εἶναι ἑλληνική καί συνδυάζει τήν ὑγειᾶ παράδοση μέ ὅ,τι καλύτερο ἔχει νά μᾶς προσφέρη ἡ

σύγχρονη σκέψη.

»Η Νέα Δημοκρατία θεωρεῖ πρωταρχικό χρέος της τήν διασφάλιση τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καί τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας. Πιστεύει ὅτι τό ἑλληνικό ἔθνος μόνον ἐλεύθερο, ἀνεξάρτητο καί κυρίαρχο μπορεῖ νά συνεχίση τήν ἱστορική του πορεία καί νά καλλιεργῆ τόν ἐθνικό του πολιτισμό. Η ἐθνική ἀνεξαρτησία ἄλλωστε ἀποτελεῖ προϋπόθεση τῆς δημοκρατίας. Ὑπῆρξαν ἀσφαλῶς καί ὑπάρχουν χῶρες ἀνεξάρτητες χωρίς δημοκρατία, ἀλλά δέν ὑπῆρξαν ποτέ καί δέν θά ὑπάρξουν χῶρες δημοκρατικές χωρίς ἐθνική ἀνεξαρτησία.

»2. Η Νέα Δημοκρατία πιστεύει στήν εἰρηνική συμβίωση τῶν λαῶν. Καταδικάζει κάθε πράξη βίας καί αὐθαιρεσίας. Κάθε μορφή ἐπεμβάσεως στίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις ἄλλων χωρῶν. Καί εἶναι ἀνεπιφύλακτα ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος στούς διεθνεῖς ὀργανισμούς, πού ἔχουν ὡς ἀποστολή τήν κατοχύρωση τῆς εἰρήνης. Ὑποστηρίζει ὅμως παράλληλα τήν ἀνάγκη νά ὁπλιστοῦν οἱ ὀργανισμοί αὐτοί μέ τήν ἐξουσία τῆς ἐπιβολῆς κυρώσεων, γιά νά μπορέσουν νά προστατεύσουν ἀποτελεσματικά τόν διεθνῆ νόμο.

»Η Νέα Δημοκρατία πιστεύει ὅτι κανένας λαός δέν θέλει τόν πόλεμο. Γι' αὐτό καί θεωρεῖ τήν ἐλευθερία, ἐθνική καί πολιτική, βασικό παράγοντα γιά τήν ἐδραίωση τῆς παγκόσμιας εἰρήνης. Γιατί μόνον ὑπό συνθῆκες ἐλευθερίας μποροῦν οἱ λαοί νά ἐκδηλώσουν τήν εἰρηνόφιλη θέλησή τους καί νά ἐπηρεάσουν τήν πολιτική τῶν Κυβερνήσεών τους.

»Η Νέα Δημοκρατία πιστεύει ὅτι ἡ θέση τῆς Ἑλλάδος εἶναι στόν δυτικό κόσμο, μέ τόν ὁποῖο ἀπό μακροῦ ἔχει συνδεθῆ πολιτικά, οἰκονομικά καί ἀμυντικά. Ὑπερασπίζεται τά ἴδια μέ αὐτόν ἰδεώδη. Καί ἔχει τήν ἴδια πολιτική φιλοσοφία μέ ὅλες τίς δημοκρατικές χῶρες πού τόν ἀπαρτίζουν. Η θέση ὅμως αὐτή δέν ἐμπόδισε τήν Ἑλλάδα νά ἀναπτύξη σχέσεις φιλικές μέ ὅλους τούς λαούς καί ἰδιαίτερα μέ τόν ἀραβικό κόσμο καί τούς γείτονές της. Η Ἑλλάς προωθεῖ στήν Βαλκανική τήν ἰδέα τῆς πολυμεροῦς συνεργασίας, πού θά προαγάγη τά συμφέροντα τῶν λαῶν της καί θά προστατεύση τήν εἰρήνη τῆς περιοχῆς.

»Η Νέα Δημοκρατία ἐπεδίωξε καί ἐπέτυχε τήν ὀργανική ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Γιατί πιστεύει στήν ἰδέα τῆς Ἡνωμένης Εὐρώπης καί θέλει νά συμβάλη στήν πραγματοποίησή της. Ἀλλά καί γιατί πιστεύει ὅτι στό χῶρο τῆς Κοινότητος ἡ χώρα μας, διατηρώντας τά ἐθνικά της χαρακτηριστικά, θά ἐπιταχύνη τήν οἰκονομική καί πολιτιστική της ἀνάπτυξη. Θά κατοχυρώση τούς δημοκρατικούς της θεσμούς, θά ἐνισχύση τήν ἐθνική της ἀνεξαρτησία. Καί θά ἔχη λόγον ὄχι μόνον γιά τή δική της τύχη, ἀλλά καί γιά τήν πορεία τῆς Εὐρώπης, ἀφοῦ θά ἐπηρεάζη μέ τήν ψῆφο της τίς ἀποφάσεις τῆς Κοινότητος.

»3. Η Νέα Δημοκρατία πιστεύει στήν κοινοβουλευτική δημοκρατία. Σέ μιά δημοκρατία ὅμως μαχόμενη καί ὄχι παράλυτη. Σέ μιά δημοκρατία ἱκανή νά προστατεύη ἀποτελεσματικά τήν ἐλευθερία καί τήν πρόοδο τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Σέ μιά δημοκρατία, πού νά συνδυάζη τήν ἐλευθερία μέ τήν τάξη καί τήν τάξη μέ τήν κοινωνική δικαιοσύνη. Γιατί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξη ἐλευθερία χωρίς τάξη, ὅπως δέν μπορεῖ νά ὑπάρξη καί τάξη χωρίς κοινωνική δικαιοσύνη.

»Η Νέα Δημοκρατία δέν δέχεται ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχουν οἰκονομικοί καί κοινωνικοί στόχοι, γιά τήν ἐπίτευξη τῶν ὁποίων ἀξίζει νά θυσιαστοῦν οἱ δημοκρατικές ἐλευθερίες. Καμιά σκοπιμότητα δέν εἶναι ἱερότερη ἀπό τό δικαίωμα τοῦ πολίτη νά ἀποφασίζη ὁ ἴδιος γιά τήν μοῖρα του. Δέν δέχεται ὅμως ἐξ ἴσου ἡ Νέα Δημοκρατία τήν κατάχρηση τῆς ἐλευθερίας, πού ὑπονομεύει τήν δημοκρατία καί τελικά τήν ἀποσυνθέτει. Η δημοκρατία προϋποθέτει ἐλεύθερο καί αὐτοπειθαρχούμενο πολίτη. Γιατί ἡ δημοκρατία δέν ἐπιβάλλεται. Η δημοκρατία βιώνεται. Καί πρέπει νά γίνεται πράξη στήν καθημερινή ζωή τοῦ πολίτη. Προϋποθέτει τόν σεβασμό τῆς ἀρχῆς τῆς πλειοψηφίας καί τοῦ νόμου. Καί ἄν σήμερα ἡ δημοκρατία δοκιμάζεται, αὐτό κυρίως ὀφείλεται στήν κατάχρηση τῆς ἐλευθερίας, πού μέ τόση γενναιοφροσύνη προσφέρει ἡ δημοκρατία σέ ὅλους τούς πολίτες.

»Η Νέα Δημοκρατία ἀντιτίθεται σέ ὅλες τίς μορφές τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ. Ἀντιτίθεται στόν κομμουνισμό, γιατί θεωρεῖ προϋπόθεση τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματός του τήν κατάργηση τῆς δημοκρατίας. Γιατί ἀρνεῖται τήν ἱερότητα τῆς προσωπικότητας τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ τοῦ ἀφαιρεῖ μαζί μέ τίς ἐλευθερίες του τήν χαρά καί τήν ἐλπίδα τῆς προσωπικῆς δημιουργίας.

»Η Νέα Δημοκρατία ἀντιτίθεται ἐξ ἴσου σέ κάθε εἶδος δικτατορίας. Γιατί οἱ τυραννίες, ἐκτός ἀπό τήν κατάλυση τῆς ἐλευθερίας, ὁδηγοῦν μέ τόν τυχοδιωκτισμό τους κατά κανόνα σέ συμφορές.

»Η Νέα Δημοκρατία ἀπορρίπτει τήν θεωρία τοῦ ταξικοῦ κόμματος, πού ὁδηγεῖ στήν ἐθνική ἀποσύνθεση. Η Νέα Δημοκρατία δέν ἐκπροσωπεῖ τά συμφέροντα ὁρισμένης κοινωνικῆς τάξεως. Ἐκπροσωπεῖ ἐκείνους πού τήν ἀκολουθοῦν καί πού προέρχονται ἀπό ὅλες τίς τάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, γιά τό σύνολον τοῦ ὁποίου καί ἀγωνίζεται.

»Ἀδέσμευτη ἀπό δογματισμούς καί μεσσιανισμούς, ἡ Νέα Δημοκρατία διατηρεῖ τήν δυνατότητα νά προσφεύγη στίς προσφορότερες κάθε φορά λύσεις, ἀκόμα καί τίς πιό ριζοσπαστικές, πού ὑπαγορεύονται ἀπό τά συμφέροντα τοῦ ἔθνους. Γι' αὐτό καί δέν ἐντάσσεται στό ἀνεδαφικό καί παραπλανητικό σχῆμα Δεξιά-Κέντρο-Ἀριστερά. Μέσα στό αὐθαι-

Βαρυσήμαντη ὁμιλία στό πρῶτο Συνέδριο τῆς ΝΔ στή Χαλκιδική.

ρετο αὐτό σχῆμα δέν ὑπάρχει παρά μιά οὐσιαστική διάκριση. Ὁ διαχωρισμός τῶν κομμάτων σέ δημοκρατικά καί ὁλοκληρωτικά. Οἱ διαφορές μεταξύ τῶν περισσοτέρων δημοκρατικῶν κομμάτων εἶναι ἤ ἀσήμαντες, ἤ καί τεχνητές, πού ὑπαγορεύονται ἀπό τήν ἀνάγκη νά δικαιολογήσουν τήν παρουσία τους στόν πολιτικό στίβο. Ἀλλά καί οἱ διαφορές τους, ὅπου ὑπάρχουν, περιορίζονται κυρίως στήν ἔκταση τοῦ κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ, τόν ὁποῖον ὅμως κατ' ἀρχήν ὅλοι ἀποδέχονται.

» 4. Ἡ Νέα Δημοκρατία ἀποβλέπει στήν κοινωνική δικαιοσύνη. Πιστεύει ὅτι ἡ δημοκρατία δέν μπορεῖ νά ἐδραιωθῆ καί νά λειτουργήση ὁμαλά καί ἀποδοτικά, χωρίς κοινωνική δικαιοσύνη.

»Ἡ Νέα Δημοκρατία θεωρεῖ ὅλους τούς Ἕλληνες ἴσους ὄχι μόνον ἔναντι τοῦ νόμου, ἀλλά καί ἔναντι τῶν εὐκαιριῶν πού διανοίγει ὁ πολιτικός, οἰκονομικός καί κοινωνικός βίος. Ὁ κάθε πολίτης πρέπει νά συμμετέχει στήν κατανομή τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος κατά τό μέτρον τῆς συμβολῆς του στήν δημιουργία του. Γιά νά ἔχη οὐσιαστικό περιεχόμενο ἡ δημοκρατία, πρέπει κάθε πολίτης νά εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπό τήν ἀβεβαιότητα γιά τό μέλλον, ἐξασφαλίζοντας μόνιμη ἀπασχόληση, δίκαιη ἀμοιβή τοῦ μόχθου του καί πλήρη ἀσφάλιση γιά τό μέλλον αὐτοῦ καί τῶν παιδιῶν του.

»Ὅταν ἕνας λαός δέν μπορεῖ νά ἐπιτύχη τήν κοινωνική δικαιοσύνη στά πλαίσια τῆς δημοκρατίας, κλονίζεται ἡ ἐμπιστοσύνη του στήν ἰδέα τῆς δημοκρατίας. Καί τότε κερδίζει ἔδαφος ἡ προπαγάνδα τῶν ὁλοκληρωτικῶν κινημάτων, πού προσπαθοῦν νά πείσουν τόν λαόν ὅτι, ἄν ἀποδεχθῆ νά θυσιάση τίς ἐλευθερίες του, θά τόν ὁδηγήσουν σέ κάποια γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Ἀλλά ἡ κατάργηση τῆς ἐλευθερίας του δέν πρόκειται νά τόν ὁδηγήση στήν βελτίωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου. Ἀντίθετα. Στήν δουλειά του θα προσθέση καί τήν στέρηση, γιατί, ὅπως ἀπέδειξε ἡ πράξη, τά ὁλοκληρωτικά καθεστῶτα ὑστεροῦν σέ ἀνάπτυξη ἔναντι τῶν δημοκρατικῶν. Ἐξ ἄλλου, ὅταν ἕνας λαός εὑρίσκεται στό ἔλεος μιᾶς αὐθαίρετης ἐξουσίας, χάνει τήν δυνατότητα νά καταστήση σεβαστά τά δικαιώματά του μέ τήν ἐλεύθερη κριτική καί τήν συνδικαλιστική του δράση.

»5. Ἡ Νέα Δημοκρατία πιστεύει στήν ἐλεύθερη δημοκρατική οἰκονομία. Γιατί ἡ πεῖρα ἔχει ἀποδείξει τήν ἱκανότητά της νά βελτιώνη σταθερά τό βιοτικό ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ. Προϋπόθεση ἀναπτύξεως μιᾶς ἐλεύθερης οἰκονομίας εἶναι ἡ συνεχής αὔξηση τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν μεγάλων λαϊκῶν στρωμάτων, δεδομένου ὅτι ἡ μαζική παραγωγή προϋποθέτει τήν μαζική κατανάλωση. Συμβαίνει μάλιστα στίς δυτικές οἰκονομίες ἡ ἀγοραστική δύναμη τοῦ πληθυσμοῦ νά αὐξάνει ταχύτερα ἀπό τήν παραγωγή του. Καί αὐτή εἶναι ἡ βασική αἰτία τοῦ πληθωρισμοῦ. Ὁ πληθωρισμός εἶναι κυρίως προϊόν τῆς ὑπερκαταναλώσεως καί γι' αὐτό δέν μπορεῖ νά καταπολεμηθῆ χωρίς τήν κατανόηση καί τήν σύμπραξη ὅλων τῶν πολιτῶν.

»Πιστεύει ὅμως παράλληλα ἡ Νέα Δημοκρατία ὅτι ἡ οἰκονομική ἐλευθερία δέν μπορεῖ νά εἶναι ἀπεριόριστη. Πρέπει νά συνδυάζη τό ἀτομικό μέ τό κοινωνικό συμφέρον. Καί αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἐξισορρόπηση ἐκφράζει ἡ οἰκονομική της φιλοσοφία.

»Ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη δέν ἀποτελεῖ αὐτοσκοπό, ἀλλά προϋπόθεση καί μέσον τῆς κοινωνικῆς προόδου. Ἀσφαλῶς ὁ ἄνθρωπος δέν γίνεται εὐτυχέστερος μέ τήν συνεχῆ συσσώρευση ὑλικῶν ἀγαθῶν. Ἀντίθετα, ὁ ὑλικός εὐδαιμονισμός, ἀπό τήν φύση του ἀκόρεστος, εἶναι ἕνα ἀπό τά νοσηρά συμπτώματα τῆς ἐποχῆς μας καί αἰτία τῆς πολύμορφης κρίσεως πού ἐπικρατεῖ κυρίως στίς ἀνεπτυγμένες χῶρες. Καί ἄν δέν ἀντισταθμισθῆ ἀπό ἄλλες ὑψηλότερες πνευματικές ἐπιδιώξεις, οἱ σύγχρονες κοινωνίες θά καταστήσουν ἀγχώδη τήν ζωή τους. Γιατί ἡ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται περισσότερο ἀπό τήν ποιότητα τῆς ζωῆς του, παρά ἀπό τόν πλοῦτο πού διαθέτει. Αὐτό βέβαια δέν σημαίνει ὅτι πρέπει νά χαλαρωθῆ ἡ προσπάθεια γιά τήν ἀνύψωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ μας καί ἰδίως τῶν ἀσθενεστέρων τάξεων. Θά πρέπει ὅμως ἡ προσπάθεια αὐτή νά μήν παραμελῆ καί τό ποιοτικό στοιχεῖο.

»Ἡ οἰκονομική φιλοσοφία τῆς Νέας Δημοκρατίας εἶναι προσανατολισμένη στά οἰκονομικά συστήματα πού ἐπικρατοῦν στίς δημοκρατικές χῶρες τῆς Εὐρώπης, μέ τίς ὁποῖες συνδέεται ἤδη στενά ἡ οἰκονομία μας. Ἡ Νέα Δημοκρατία πιστεύει στό δημιουργικό ζῆλο τοῦ ἀτόμου, πού ἐντείνει τίς ἱκανότητές του καί πολλαπλασιάζει τήν παραγωγικότητά του. Πιστεύει ὅμως παράλληλα ὅτι, ὅπως ἡ ἀναρχία καταργεῖ τήν ἐλευθερία, ἔτσι καί ἡ ἀσυδοσία στόν ἐλεύθερο συναγωνισμό κλονίζει τίς βάσεις ὄχι μόνον τῆς οἰκονομικῆς, ἀλλά καί τῆς κοινωνικῆς ζωῆς μιᾶς χώρας. Γι' αὐτό ἡ Νέα Δημοκρατία πρεσβεύει ὅτι τό Κράτος ὀφείλει παρεμβαῖνον νά ἐξισορροπῆ τίς οἰκονομικές καί κοινωνικές ἀντιθέσεις. Νά περιορίζη τίς ἀνισότητες καί νά ἀναπληρώνη τήν ἰδιωτική πρωτοβουλία, ἐκεῖ ὅπου λόγοι οἰκονομικοί καί κοινωνικοί τό ἐπιβάλλουν.

»6. Ἡ Νέα Δημοκρατία πιστεύει στίς πολιτιστικές δυνατότητες τῆς χώρας. Ἡ πολιτική πράξη ὀφείλει νά μήν ἐξαντλῆται στήν ἀντιμετώπιση μόνον τῶν τρεχόντων προβλημάτων. Πρέπει νά δημιουργῆ καί τήν ἀναγκαία ὑποδομή γιά τήν διαρκῆ πνευματική ἀνέλιξη καί τήν πολιτιστική ἀκτινοβολία τοῦ ἔθνους. Ὄργανο τῆς μακρόπνοης αὐτῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ παιδεία καί γενικώτερα ἡ φροντίδα γιά τή νεότητα. Ἡ παιδεία εἶναι αὐτή πού διαπλάθει ἐλεύθερους ἀνθρώπους καί δημοκρατικούς πολίτες, ἱκα-

νούς νά συμβάλουν στήν προαγωγή τῆς χώρας. Ἡ Νέα Δημοκρατία πιστεύει ὅτι οἱ πνευματικές καί πολιτιστικές ἀξίες εἶναι ἐκεῖνες πού θά τοποθετήσουν μονιμότερα καί ψηλότερα τήν θέση τῆς Ἑλλάδος στήν διεθνῆ κοινωνία. Οἱ αἰῶνες ἔχουν ἀποδείξει τόν δυναμισμό τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Στή σωστή παιδεία καί τόν ἐνθουσιασμό τῆς νέας γενεᾶς ἐναπόκειται νά δημιουργήσουν μιά Ἑλλάδα πού θά εὐημερῆ στό ἐσωτερικό καί θά ἀκτινοβολῆ πνευματικά στό ἐξωτερικό.

»Ἡ ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα μᾶς ἀνοίγει καί στόν τομέα αὐτό καινούργιες προοπτικές. Εἰδικώτερα στούς νέους μᾶς προσφέρει μεγάλες δυνατότητες γιά τήν προσωπική τους προκοπή. Ἀλλά τούς προσφέρει προπαντός ἕνα ἰδανικό. Νά μετάσχουν στήν σταυροφορία γιά τήν Ἑνωμένη Εὐρώπη καί δι' αὐτῆς στήν ἀναμόρφωση τῆς σύγχρονης ζωῆς. Οἱ μαρξιστικές, ἤ οἱ φασιστικές θεωρίες, εἶναι ξεπερασμένες καί δέν ἀποτελοῦν πλέον ἰδανικά. Δοκιμάστηκαν στήν πράξη καί ὡδήγησαν σέ ἀποτελέσματα ἀντίθετα ἀπό ἐκεῖνα πού διεκήρυξαν. Καί αὐτοί πού ἐπιμένουν νά τίς ἀκολουθοῦν, δέν εἶναι — ὅπως νομίζουν — προοδευτικοί, ἀλλά καθυστερημένοι.

»Ἀγαπητοί φίλοι,

»Ἡ Νέα Δημοκρατία, μέ ὅση σαφήνεια διεκήρυξε τίς ἀρχές πού σᾶς ἀνέπτυξα, μέ τόση συνέπεια τίς ἐφήρμοσε στήν πράξη. Ἄλλοι ὁμιλητές θά σᾶς δώσουν τήν πλήρη εἰκόνα τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου. Ἐγώ θά περιορισθῶ νά σᾶς δώσω μερικά βασικά χαρακτηριστικά του.

»Ἡ Νέα Δημοκρατία ἀπέδειξε μέ τό ἔργο της ὅτι εἶναι κόμμα βαθύτατα δημοκρατικό. Γιατί ὄχι μόνον ἀποκατέστησε τή δημοκρατία, ἀλλά καί τήν λειτούργησε κατά τρόπον ὑποδειγματικό. Κατά τρόπο πού δέν λειτούργησε ποτέ στόν τόπο μας. Γιά νά βεβαιωθῆτε περί αὐτοῦ δέν ἔχετε παρά νά ἀνατρέξετε στήν ἱστορία μας. Θά διαπιστώσετε τότε ὅτι στόν τόπο μας οἱ περίοδοι δημοκρατικῆς ὁμαλότητος ὑπῆρξαν φωτεινά διαλείμματα μέσα σέ μιά σκοτεινή ἀλληλουχία ἀπό πολιτικές καί ἐθνικές κρίσεις. Ἐκεῖνοι πού ἀμφισβητοῦν τήν ἀλήθεια αὐτή, ἤ ἀπώλεσαν τήν μνήμη τους, ἤ διαστρέφουν τήν ἔννοια τῆς δημοκρατίας.

»Ἡ Νέα Δημοκρατία ἀπέδειξε σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς ὅτι εἶναι κόμμα προοδευτικό.

»Καί πρῶτα στόν πολιτικό τομέα. Ἀφοῦ ἀποκατέστησε ἀνώδυνα τήν δημοκρατία, ἔδωσε λύση στό πολιτειακό, πού δίχαζε καί ταλαιπωροῦσε τό ἔθνος ἐπί 60 χρόνια. Νομιμοποίησε τό ΚΚΕ, γιά νά ὁμαλοποιήση τήν πολιτική μας ζωή καί νά εὐθυγραμμισθῆ μέ τίς δημοκρατίες τῆς Δύσεως. Ἀγνόησε τά πάθη καί τίς προκαταλήψεις τοῦ παρελθόντος, γιά νά δημιουργήση ἕνα καινούργιο καί ὑγιές πολιτικό κλῖμα στόν τόπο μας. Καθιέρωσε τήν δημοτική γλῶσσα· καί αὐτό τό θέμα ἐπί 10ετίες ταλαιπωροῦσε τήν παιδεία μας καί δυσχέραινε τήν πνευματική ἀνάπτυξη τοῦ λαοῦ μας. Τέλος, μέ τήν εὐρωπαϊκή της πολιτική ἀπέδειξε ὅτι ἐκφράζει τό μέλλον καί γίνεται φορεύς καινούργιων ἐθνικῶν δραματισμῶν. Οἱ ἀντίπαλοί μας, πού θέλουν νά ἐμφανίζωνται προοδευτικώτεροι ἀπό ἐμᾶς, ἐπί μισό αἰῶνα δέν ἔκαναν γύρω ἀπό τά θέματα αὐτά παρά θορυβώδη φιλολογία, χωρίς νά τολμήσουν νά τά ἀντιμετωπίσουν πολιτικά. Ἐξ ἄλλου, μέ τήν ἀντιευρωπαϊκή τους πολιτική ἀποδεικνύουν ὅτι εἶναι ὀπαδοί τοῦ μικροελλαδισμοῦ καί ἀρνηταί τῆς ἀλλαγῆς, τήν ὁποίαν ἐν τούτοις ἐπαγγέλλονται.

»Δεύτερο, στόν οἰκονομικό τομέα. Παράλληλα μέ τήν ἔντονη καί ἐπιτυχῆ προσπάθεια γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας μας, ἡ Νέα Δημοκρατία ἔλαβε ὁρισμένα μέτρα, πού δίνουν τόν χαρακτῆρα τῆς οἰκονομικῆς της φιλοσοφίας. Ἔκανε καί στόν τομέα αὐτόν παρεμβάσεις τολμηρές, στά πλαίσια πάντοτε τῆς ἐλεύθερης οἰκονομίας πού πιστεύει καί πού ἰσχύει σέ ὅλες τίς δημοκρατικές χῶρες. Καί τίς ἔκανε ὄχι γιά λόγους δογματικούς, ἀλλά γιατί τίς ἐπέβαλε οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάγκη. Ἔτσι, κρατικοποίησε τήν Ὀλυμπιακή Ἀεροπορία, τά διυλιστήρια τοῦ Ἀσπροπύργου, τό συγκρότημα τῆς Ἐμπορικῆς Τραπέζης καί τίς ἀστικές συγκοινωνίες. Καί ἵδρυσε σωρεία κρατικῶν βιομηχανιῶν, ὅπως οἱ βιομηχανίες ζαχάρεως, λιπασμάτων, πετροχημικῶν, πολεμικοῦ ὑλικοῦ καί ἄλλες. Ἀνέλαβε δέ εὐρεῖα προσπάθεια στόν τομέα ἐρευνῶν γιά τόν φυσικό πλοῦτο τῆς χώρας.

»Τρίτο, στόν κοινωνικό τομέα. Ἡ Κυβέρνηση ἤσκησε τολμηρή εἰσοδηματική πολιτική, γιά νά βελτιώση τό βιοτικό ἐπίπεδο τῶν λαϊκῶν τάξεων. Ἡ μέση ἀμοιβή ἐργασίας γιά ἀμφότερα τά φῦλα αὐξήθηκε κατά τήν τελευταία τετραετία σέ τρέχουσες τιμές κατά 125%. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψη ὅτι ὁ τιμάριθμος κατά τήν αὐτή περίοδο ηὐξήθη κατά 62%, ἡ αὔξηση σέ σταθερές τιμές ἀνῆλθε σέ 39%. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς πολιτικῆς ὑπῆρξε ὅτι ἡ συμμετοχή τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος στό ἐθνικό εἰσόδημα, ἀπό 47% πού ἦταν τό 1974 ἀνῆλθε τό 1978 σέ 55,5%. Ἐδῶ θά πρέπει νά σημειωθῆ ὅτι στήν Κοινή Ἀγορά γιά τό ἴδιο διάστημα, ἡ ἀντίστοιχη αὔξηση ἀνῆλθε σέ τρέχουσες τιμές σέ 60% καί σέ σταθερές τιμές σέ 12,5%. Οἱ αὐξήσεις δηλαδή πού ἐδόθησαν στήν Ἑλλάδα ὑπῆρξαν ὑπερδιπλάσιες ἀπό ἐκεῖνες πού ἐδόθησαν στήν Κοινή Ἀγορά.

»Τό εἰσόδημα ἐξ ἄλλου τῆς ἀγροτικῆς τάξεως αὐξήθηκε κατά τήν τετρατετία αὐτή κατά 72%, μολονότι, λόγῳ κακῶν καιρικῶν συνθηκῶν ἡ αὔξηση τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς περιορίστηκε στό 3%. Καί τό

εἰσόδημα αὐτό ἐνισχύεται κάθε χρόνο μέ 45 περίπου δισεκατομμύρια δραχμές, τά ὁποῖα ἐπιβαρύνουν τό κοινωνικό σύνολο. Ἀλλά καί πέραν αὐτῶν, μέ τήν ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα ἐξασφαλίσαμε γιά τούς ἀγρότες μας εὐρύτερη καί μονιμότερη προστασία.

»Ἀπό ὅλα αὐτά γίνεται φανερό ὅτι τά τελευταῖα αὐτά χρόνια, βελτιώθηκε σημαντικά τό εἰσόδημα ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Καί αὐτό δέν προκύπτει μόνο ἀπό τούς ἀριθμούς. Τό διαπιστώνομε στήν καθημερινή ζωή τοῦ λαοῦ μας. Ἄν διατυπώνωνται παράπονα, αὐτό ὀφείλεται κυρίως στό γεγονός ὅτι στήν καταναλωτική ἐποχή μας αὐξάνομε τίς ἀνάγκες μας ταχύτερα ἀπό ὅ,τι αὐξάνει τό εἰσόδημά μας.

»Τέταρτο, στόν ἐκπαιδευτικό τομέα. Ἐκτός ἀπό τήν καθιέρωση τῆς δημοτικῆς, ἡ Νέα Δημοκρατία ἐπραγματοποίησε τήν ἐκπαιδευτική μεταρρύθμιση, μέ τήν ὁποία διαρθρώνεται ὀρθολογικότερα ἡ παιδεία μας. Διέθεσε γιά τήν παιδεία γιά τό τρέχον ἔτος 51 δισεκατομμύρια δραχμές, ἔναντι 13 δισεκατομμυρίων τοῦ 1974. Ἀνήγειρε στήν πενταετία 1975-1979 11.000 καινούργιες αἴθουσες ἔναντι 4.300 γιά τήν δεκαετία 1965 - 1974. Καί διώρισε στήν ἴδια περίοδο 25.200 ἐκπαιδευτικούς, ἔναντι 25.400 στήν δεκαετία 1965 - 1974. Τέλος, ἐνίσχυσε τήν Ἀνώτατη Παιδεία μέ τήν δημιουργία πολλῶν νέων πανεπιστημιακῶν σχολῶν.

»Ἀγαπητοί φίλοι,

»Ἡ Νέα Δημοκρατία δέν ἰσχυρίζεται βέβαια ὅτι ἔλυσε ὅλα τά προβλήματα, πού ἀπασχολοῦν τόν λαό μας. Προβλήματα ὑπάρχουν καί θά ὑπάρχουν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ζωή, πού εἶναι δημιουργός προβλημάτων. Ἀπόδειξις, ὅτι ἀκόμα καί οἱ πιό προηγμένες χῶρες ἔχουν προβλήματα καί μάλιστα πιό περίπλοκα ἀπό τά δικά μας. Οὔτε ἰσχυρίζεται ὅτι δέν ἔκανε σφάλματα, πού εἶναι ἀναπόφευκτα στήν λειτουργία κάθε Πολιτείας. Γιατί Πολιτεῖες ἰδανικές δέν ὑπάρχουν, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει ἰδανική πολιτική. Καί αὐτό θά μποροῦσε νά τό καταλάβη κάθε καλόπιστος πολίτης, ἄν ἀναλογισθῆ τά σφάλματα πού γίνονται στό μικρό οἰκογενειακό καί ἐπαγγελματικό του κύκλο.

»Ἀλλά θά μποροῦσε νά ρωτήση κανείς καί αὐτούς πού συνεχῶς καί γιά ὅλα ἐπικρίνουν τήν Νέα Δημοκρατία: Σέ ποιά περίπτωση ἔδωσαν οἱ ἴδιοι τό μέτρο τῆς ἱκανότητός τους: Καί πότε καί πῶς συνέβαλαν στήν προκοπή αὐτοῦ τοῦ τόπου, γιά νά γίνουν ἐπιτέλους οἱ σχετικές συγκρίσεις; Γιατί ἡ ἀντιγραφή καί προβολή προγραμμάτων σαγηνευτικῶν εἶναι εὔκολη. Δύσκολη εἶναι ἡ πράξη.

»Πάντως, τό συμπέρασμα ἀπό ὅσα ἐξέθεσα εἶναι ὅτι ἡ Νέα Δημοκρατία εἶναι κόμμα δημιουργικό καί συνεπῶς προοδευτικό. Γεγονός πού ἐπιβεβαιώνεται καί ἀπό τό Συνέδριο αὐτό πού καθιστᾶ τό κόμμα μας πρωτοπόρο καί στόν ὀργανωτικό τομέα. Ἐμεῖς εἴμαστε προοδευτικοί σέ ἔργα, οἱ ἀντίπαλοί μας σέ λόγια. Καί προπαντός σέ συνθήματα δημαγωγικά, γιατί τούς ἀπαλλάσσουν ἀπό τήν ἀνάγκη νά ἔχουν ἔργα καί ἰδέες.

»Ἡ προσπάθεια συνεπῶς τῶν ἀντιπάλων μας νά ἐμφανίζουν τήν Νέα Δημοκρατία σάν ἀντιδραστική Δεξιά, ὀφείλεται στήν βαθειά ὑποκρισία πού ἐπικρατεῖ στήν πολιτική ζωή. Καί πού ἐμφανίζει τούς κομμουνιστάς σάν δημοκράτες, τό Λαϊκό Μέτωπο σάν παράταξη δημοκρατική, τούς νομιμόφρονες πολίτες σάν φασίστες, τούς ἀναρχικούς σάν δημοκρατικούς πολίτες, τούς χουντικούς σάν ἐθνικόφρονες καί οὕτω καθ' ἑξῆς.

»Ἀλλά τήν θέση τῶν κομμάτων στήν πολιτική ζωή μιᾶς χώρας δέν τήν καθορίζουν οἱ ἀντίπαλοί τους. Τήν προσδιορίζουν οἱ ἀρχές τους, οἱ πράξεις τους καί ἡ σύνθεσή τους. Καί μέ τά κριτήρια αὐτά ἡ Νέα Δημοκρατία θά μποροῦσε νά χαρακτηρισθῆ σάν ριζοσπαστικός φιλελευθερισμός, πού εὑρίσκεται μεταξύ τοῦ παραδοσιακοῦ φιλελευθερισμοῦ καί τοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ. Οἱ ἀντίπαλοί μας συνεπῶς καί ὄχι ἡ Νέα Δημοκρατία εὑρίσκονται σέ ἰδεολογική σύγχυση, συνωθούμενοι στό χῶρο τῆς Ἀριστερᾶς, χωρίς νά μποροῦν νά προσδιορίσουν τήν μορφή καί τήν ἔκταση τοῦ ἀριστερισμοῦ τους.

»Ἀγαπητοί φίλοι,

»Ἡ γενική κατάσταση τῆς χώρας εἶναι καλή τόσο σέ σύγκριση μέ τό παρελθόν ὅσο καί σέ σύγκριση μέ ἄλλες χῶρες. Ἔχομε πολιτική σταθερότητα, κοινωνική γαλήνη καί πρόοδο οἰκονομική. Καί χάρις στίς ἔνοπλες δυνάμεις μας ἀσφάλεια ἐθνική. Μέ ἐξαίρεση τόν πληθωρισμό, γιά τόν ὁποῖο ὅλοι εὐθυνόμαστε, οἱ ἄλλοι δεῖκτες τῆς οἰκονομίας μας εἶναι καλύτεροι ἀπό τίς περισσότερες χῶρες τῆς Εὐρώπης. Ἐξ ἄλλου τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα στήν Ἑλλάδα ἔφθασε τά 3.400 δολλάρια, ἔναντι 2.160 τό 1974. Καί εἶναι τό ὑψηλότερο τῆς Βαλκανικῆς καί μάλιστα μέ σημαντική ἀπόσταση ἀπό τίς ἄλλες χῶρες.

»Ἡ κατάσταση αὐτή μπορεῖ νά γίνη καλύτερη, ὅπως μπορεῖ νά γίνη καί χειρότερη. Καί αὐτό θά ἐξαρτηθῆ ἀπό τήν συμπεριφορά τοῦ λαοῦ μας. Γιατί στήν δημοκρατία ὁ ἴδιος ὁ λαός προσδιορίζει τήν τύχη του, μέ τίς καλές ἤ κακές ἐπιλογές του. Θά ἐξαρτηθῆ ὅμως καί ἀπό ἐμᾶς τούς ἴδιους, πού ἔχομε χρέος νά τόν καθοδηγοῦμε μέ θάρρος καί εἰλικρίνεια. Καί τό χρέος αὐτό θά τό ἐκπληρώσουμε ἄν, ἀποφεύγοντες οἱ ἴδιοι τήν δημαγωγία, τόν προστατεύσουμε ἀπό τήν παραπλάνηση.

»Ὅλοι οἱ πολιτικοί φιλόσοφοι διεκήρυξαν ὅτι ὁ χειρότερος ἐχθρός τῆς δημοκρατίας εἶναι ἡ δημαγωγία. Καί αὐτό τό ἐπιβεβαιώνει ὄχι μόνον ἡ ἱστορία τοῦ τόπου μας, ἀλλά καί ἡ διεθνής πρακτική.

»Εἶναι συνεπῶς ἀνάγκη, γιά νά σταθεροποιηθῆ ἡ δημοκρατία καί νά προοδεύση ὁ τόπος μας, νά

Στή Χαλκιδική, διαμορφώθηκε όριστικά ή ἰδεολογική φυσιογνωμία καί ή ὀργανωτική δομή τῆς ΝΔ.

ἀπαλλαγοῦμε ὅλοι ἀπό τόν πειρασμό τοῦ ψεύδους καί τῆς ὑποκρισίας, πού νοθεύουν καί δηλητηριάζουν τήν πολιτική μας ζωή. Εἶναι καιρός νά πραγματοποιήσουμε τήν ἀληθινή ἀλλαγή, γιά τήν ὁποία ὅλοι ὁμιλοῦν, χωρίς ὡστόσο νά τήν ἔχουν συνειδητοποιήσει. Γιατί ἀλλαγή δέν σημαίνει ἁπλή ἀλλαγή Κυβερνήσεων. Σημαίνει ἀλλαγή τοῦ πολιτικοῦ κλίματος τοῦ τόπου μας καί προπαντός τῆς πολιτικῆς μας νοστροπίας. Καί σ' αὐτό θά ἤθελα πρῶτοι ἐμεῖς νά δώσωμε τό παράδειγμα, ἀδιαφοροῦντες γιά κέρδη καί ζημίες. Οἱ ἀντίπαλοί μας θά ἀναγκαστοῦν ἀπό τόν λαό νά μᾶς παρακολουθήσουν.

»Ἀγαπητοί φίλοι,

»Ἡ σαφής διατύπωση τῶν ἰδεολογικῶν μας ἀρχῶν, πού ἀνταποκρίνονται στήν ἐθνική μας πραγματικότητα καί ἡ δημοκρατική ὀργάνωση τῆς παρατάξεώς μας, πού θεμελιώνεται σήμερα, καθιστοῦν τή Νέα Δημοκρατία τό ἰσχυρότερο καί τό προοδευτικότερο κόμμα τῆς χώρας. Ἐγγυῶνται τήν μακροβιότητα καί τήν συνοχή του καί τήν κυρίαρχη θέση πού κατέχει στή δημοσία μας ζωή. Καί τοῦ ἐπιτρέπουν νά ἐκπληρώσῃ τήν ἐθνική του ἀποστολή προστατεύοντας τόν τόπο ἀπό μελλοντικούς κινδύνους.

»Στό Συνέδριο αὐτό, ἀγαπητοί, δέν προσήλθαμε γιά νά σκορπίσουμε ὑποσχέσεις δημαγωγικές. Ἀλλά γιά νά δώσουμε στόν ἑλληνικό λαό ἕνα σταθερό ἰδεολογικό προσανατολισμό καί νά τόν διαβεβαιώσουμε ὅτι πιστοί στίς ἀρχές μας θά συνεχίσουμε καί θά ἐντείνουμε τόν ἀγῶνα γιά τήν προαγωγή τῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους εἰς ὅλους τούς τομεῖς.

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ ἀποφάσεις πού θά λάβουμε σ' αὐτό τό Συνέδριο, θά δικαιώσουν τήν ἐμπιστοσύνη μέ τήν ὁποία ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ περιβάλλει καί θά περιβάλλῃ γιά μακρό χρόνο τήν Νέα Δημοκρατία».

Στή διάρκεια τῶν τριήμερων ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου προσδιορίστηκε ἡ ἰδεολογική φυσιογνωμία καί ἡ ὀργανωτική δομή τῆς Νέας Δημοκρατίας. Σέ ἐφαρμογή τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων, ὁ Κ. Καραμανλῆς, πρῶτος πρόεδρος ἤδη τοῦ κόμματος, σύμφωνα μέ μεταβατική διάταξη (ὁ ἑπόμενος πρόεδρος θά ἐκλεγεῖ ἀπό τήν Κ.Ο.), συγκάλεσε τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς Νέας Δημοκρατίας μέ σκοπό τήν ἐκλογή τῶν μελῶν τῆς Διοικούσας Ἐπιτροπῆς. Μετά ἀπό ψηφοφορία ἐκλέχτηκαν τακτικά μέλη, μεταξύ τῶν 47 ὑποψηφίων, κατά σειρά ἐπιτυχίας οἱ Κ. Παπακωνσταντίνου, Α. Καλαντζάκος, Α. Γκελεστάθης, Γ. Ροδίου, Σ. Μπίρης, Γ. Ἀνδρεάδης, Θ. Βούζας, Ε. Σουσουρογιάννης, Θ. Κονίτσας, Δ. Βουδούρης, Α. Κράτσας, Π. Κλῆς, Μ. Γαλενιανός, Δ. Καραϊσκάκης, Σ. Χατζηγάκης καί Γ. Τζιτζικώστας.

Παράλληλα, διαμορφώθηκε τό νέο ὀργανόγραμμα τῆς Νέας Δημοκρατίας. Ὡς κυρίαρχο ὄργανο ὁρίστηκε τό Συνέδριο πού συγκαλεῖται κάθε δύο χρόνια. Ἀνώτατο ὄργανο θά εἶναι ὁ πρόεδρός του, ἀνώτατο συλλογικό διοικητικό ὄργανο τοῦ κόμματος ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπή πού ἐκλέγεται ἀπό τό Συνέδριο καί ἀνώτατο συλλογικό ἐκτελεστικό ὄργανο ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, ἡ ὁποία ἐκλέγεται ἀπό τή Διοικοῦσα Ἐπιτροπή. Ἐκτελεστικό ὄργανο τῆς Διοικούσας Ἐπιτροπῆς θά εἶναι ὁ γενικός διευθυντής τοῦ κόμματος, ὁ ὁποῖος καί προΐσταται τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν του. Τέλος, ἀπό τίς διοικητικές ὑπηρεσίες ὡς σημαντικότερες θά ἦταν δυνατό νά θεωρηθοῦν ἡ Γραμματεία Τμημάτων τῆς Διοικούσας Ἐπιτροπῆς, ἡ Διεύθυνση Περιφερειακῆς Ὀργανώσεως, ἡ Διεύθυνση Λεκανοπεδίου Ἀττικῆς, τό Γραφεῖο Κλαδικῶν Ὀργανώσεων, τό Γραφεῖο Τύπου, τό Γραφεῖο Δημοσίων Σχέσεων, τό Γραφεῖο Ἐπιμορφώσεως, τό Γραφεῖο Προγραμματισμοῦ, τό Γραφεῖο Μελέτης Τοπικῶν Θεμάτων, τό Γραφεῖο Ἐθελοντικῆς Ἐργασίας. Ἡ ὀργάνωση, ἐξάλλου, στήν περιφέρεια ἀποκεντρώθηκε μέ τή δημιουργία μεγάλων ὀργανωτικῶν μονάδων σέ 7 μείζονες περιφέρειες. Ἡ Κεντρική Διοίκηση ἔχει τήν ἕδρα της στή Γενική Διεύθυνση τοῦ κόμματος καί ἔχει στελεχωθεῖ μέ μόνιμα στελέχη, ἐνῶ οἱ μείζονες ὀργανωτικές περιφέρειες ἐντοπίζονται στήν Ἀττική, στή Μακεδονία - Θράκη, στή Στερεά καί Θεσσαλία, στήν Ἤπειρο, τή Λευκάδα καί τήν Κέρκυρα, τήν Πελοπόννησο, τή Ζάκυνθο καί τήν Κεφαλληνία, τήν Κρήτη καί τά Νησιά τοῦ Αἰγαίου.

Τέλος, ὁρίστηκε τό νέο ἔμβλημα τῆς ΝΔ, τό ὁποῖο, ἀντί τῆς φωτογραφίας τοῦ Κ. Καραμανλῆ, φέρει τά δύο γράμματα, ΝΔ, καί στή μέση — πάνω ἀπό αὐτά — ἕναν πυρσό.

Ἀναζητώντας τό βαθύτερο μήνυμα τῆς δημοκρατικῆς ὀργανώσεως τοῦ κόμματος τῆς Νέας Δημοκρατίας, ἡ «Καθημερινή» ὑπογράμμισε χαρακτηριστικά:

...Ἀπ' αὐτές τίς ἀναγκαιότητες τῆς ἐποχῆς μας πηγάζει ἡ ὑποχρέωση ἀντικατάστασης τῶν προσωποπαγῶν κομμάτων μέ κόμματα πού θά ἔχουν ἄμεση καί ὀργανική ἐπαφή μέ τό κοινωνικό σύνολο. Γιά νά βροῦν, σέ συνεργασία μαζί του, τίς καλύτερες δυνατές λύσεις στά κρίσιμα προβλήματα πού θέτει ἡ ἐθνική ἐπιβίωση σάν ποιοτικό, καί ὄχι μόνο ποσοτικό, μέγεθος. Πῶς θάταν δυνατό, τό μεγαλύτερο ἑλληνικό κόμμα — ἡ παράταξη πού φιλοδοξεῖ νά ὁδηγήσει τή χώρα πρός αὐτήν τήν ποιοτική ἀνέλιξη — νά ἀντιπαρέλθει τίς ὀφειλόμενες προσαρμογές, ὄχι πρός τό «κομματικό κεκτημένο» τῆς ΕΟΚ, ἀλλά πρός τίς ὀργανωτικές μορφές πού θά ἐπιτρέψουν ἐκπλήρωση τῶν φιλοδοξιῶν της;

Ἀπομένει, τά δημοκρατικά ὀργανωτικά σχήματα νά ἀποκτήσουν καί τό δημοκρατικό, λειτουργικό τους περιεχόμενο. Εἶναι ἡ σύσιωδέστερη πλευρά τοῦ προβλήματος. Ἀλλά δέν θά μπορούσαμε νά τήν ἀξιώνουμε — ὄχι μόνο

ἀπό τήν Νέα Δημοκρατία, ἀλλά ἀπό κάθε κόμμα πού θέλει νά λέγεται δημοκρατικό — ἄν δέν ἐνταφιάζονταν, μέ τό Συνέδριο τῆς Χαλκιδικῆς, ἡ παράδοση τῶν ἀρχηγικῶν κομμάτων — ἐπιτέλους — καί στόν τόπο μας. Αὐτό εἶναι τό μέγα κέρδος ἀπό τήν πρωτοβουλία τοῦ κ. Καραμανλῆ![45]

Τέλος, ὁ ἴδιος ὁ ἱδρυτής τοῦ κόμματος, κλείνοντας τό Συνέδριο, εἶπε τά ἑξῆς:

«Ἀγαπητοί φίλοι,

»Τό Α΄ Συνέδριο τῆς Νέας Δημοκρατίας τερματίζεται μέ πλήρη ἐπιτυχία, ἐπιτυχία ἡ ὁποία ὑπερέβη τίς πιό αἰσιόδοξες προβλέψεις. Καί θά μποροῦσα νά σᾶς ὁμολογήσω ὅτι ὑπερέβη καί τίς δικές μου προσδοκίες.

»Καί γι' αὐτό θά ἤθελα νά εὐχαριστήσω ἀφ' ἑνός μέν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν τήν εὐθύνη τῆς ὀργανώσεώς του καί ἀφ' ἑτέρου ὅλους ἐσᾶς, οἱ ὁποῖοι μέ τήν προσέλευσή σας, μέ τίς ἐποικοδομητικές συζητήσεις σας, ἀλλά προπαντός μέ τόν ἐνθουσιασμό σας συνεβάλατε σ' αὐτή τήν ἐπιτυχία.

»Καί θά ἤθελα, μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, νά ἐκφράσω τήν εὐχή, νά μᾶς μιμηθοῦν καί οἱ ἀντίπαλοί μας γιά τό καλό τό δικό τους καί γιά τό καλό τοῦ τόπου, ἀντί νά προσπαθοῦν μέ πικρόχολα σχόλια, νά μειώσουν τήν σημασία αὐτοῦ τοῦ Συνεδρίου.

»Στό Συνέδριο αὐτό, ἀγαπητοί μου, προσδιορίστηκαν οἱ ἰδεολογικές ἀρχές τοῦ κόμματός μας. Ἐδημιουργήθηκαν οἱ διαδικασίες γιά τήν δημοκρατική ὀργάνωση καί λειτουργία του καί, προπαντός, διατρανώθηκε καί σφυρηλατήθηκε ἡ ἑνότητά του. Ὅλα αὐτά ἐπιτρέπουν στήν Νέα Δημοκρατία νά συνεχίσει ἀδιατάρακτη καί μέ ηὐξημένες δυνάμεις τήν ἱστορική της πορεία. Τῆς ἐπιτρέπουν νά διατηρήσει τήν κυρίαρχη θέση πού κατέχει στήν πολιτική μας ζωή. Καί τῆς ἐπιτρέπουν, προπαντός, νά ἐξακολουθήσει νά προσφέρει δημιουργικά, ἀλλά καί γιά μακρό χρόνο τήν ὑπηρεσία της στό ἔθνος.

»Θά παρακαλέσω, ἐπανερχόμενοι στίς περιφέρειές σας, νά μεταφέρετε στούς συμπολίτες σας, μαζί μέ τόν χαιρετισμόν μου, τά συμπεράσματα καί, προπαντός, τό ἐξαίρετο πνεῦμα αὐτοῦ τοῦ Συνεδρίου. Καί νά τούς καλέσετε ἀπό μέρους μου νά στρατευθοῦν μέ ἐνθουσιασμό στόν ἀγῶνα γιά τήν διάδοση καί τήν ἐπικράτηση τῶν ἀρχῶν τοῦ κόμματός μας. Εὐχαριστῶ».

11 ΜΑΪΟΥ 1979

Μέ σκοπό τήν ὑλοποίηση τῆς πρωτοβουλίας του γιά τή διεύρυνση τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀποστέλλει στούς Ν. Τσαουσέσκου, πρόεδρο τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας, Τίτο, πρόεδρο τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας, καί Ἐτσεβίτ, πρωθυπουργό τῆς Τουρκίας, ἐπιστολή μέ ταυτόσημο περιεχόμενο:

«Θά ἤθελα νά σᾶς ἐνημερώσω προσωπικῶς γιά μιά πρόσφατη ἐξέλιξη στό θέμα τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας.

»Συζητήσαμε τό θέμα αὐτό μέ τόν πρόεδρο Ζίφκωφ κατά τήν συνάντησή μας στίς 29 καί 30 παρελθόντος Ἀπριλίου καί καταλήξαμε στό συμπέρασμα ὅτι θά μπορούσαμε νά ἀναπτύξουμε τήν συνεργασία αὐτή στούς τομεῖς τῶν μεταφορῶν, τῶν συγκοινωνιῶν, τῶν τηλεπικοινωνιῶν, τῆς ἐνεργείας, τοῦ περιβάλλοντος καί τῆς κτηνιατρικῆς προστασίας. Θά μπορούσαμε δέ νά ἀρχίσουμε ἀπό τόν τομέα τῶν συγκοινωνιῶν καί τηλεπικοινωνιῶν, γιά τίς ὁποῖες θά ἦταν δυνατόν νά γίνει μιά συνάντηση ἐμπειρογνωμόνων ἐντός τοῦ ἔτους.

»Κατόπιν αὐτοῦ, ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις θά ἤθελε νά σᾶς προτείνει νά γίνει ἡ συνάντηση τῶν ἐμπειρογνωμόνων γιά τά ἀνωτέρω δύο θέματα σέ ἐπίπεδο γενικῶν διευθυντῶν. Ἐνδεικτικές ἡμερομηνίες τῆς συναντήσεως θά μποροῦσαν νά ὁρισθοῦν μεταξύ 12 καί 15 Νοεμβρίου ἤ μεταξύ 26 καί 29 Νοεμβρίου. Καί ἡ Ἑλλάς θά δεχόταν εὐχαρίστως νά φιλοξενήσει τήν διάσκεψη, ἐάν οἱ ἐνδιαφερόμενες Κυβερνήσεις δέν ἐξέφραζαν προτίμηση γιά ἄλλο τόπο.

»Ἐλπίζω, κύριε πρόεδρε, ὅτι μέσα στό πνεῦμα τῶν ὅσων ἔχουμε ἤδη συζητήσει καί μέ τήν κοινή ἐπιθυμία νά προωθήσουμε τήν πολυμερῆ συνεργασία μεταξύ μας γιά τό κοινό ὄφελος τῶν λαῶν μας θά θελήσετε νά δώσετε τίς ἀναγκαῖες ὁδηγίες, ὥστε νά πραγματοποιηθεῖ ἐπιτυχῶς ἡ συνάντηση αὐτή».

Τό κείμενο τῆς ἐπιστολῆς πρός τούς τρεῖς Βαλκάνιους ἡγέτες κοινοποίησε ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός καί στόν πρόεδρο Ζίφκωφ, τοῦ ὁποίου εἶχε ἤδη ἐξασφαλίσει τή σύμφωνη γνώμη γιά τήν ἀναθέρμανση τῆς διαδικασίας, μέ σκοπό τήν προώθηση τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας.

Στίς 26 Μαΐου, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε τήν πρώτη ἀπαντητική ἐπιστολή ἀπό τόν Τοντόρ Ζίφκωφ:

«Ἐν συνεχείᾳ πρός τήν ἀπό 11 Μαΐου 1979 ἐπιστολή σας θά ἤθελα νά ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας γιά νά ἐκφράσω, γιά μιά ἀκόμα φορά, τήν μεγάλη μου ἱκανοποίηση γιά τήν θερμή ὑποδοχή πού μοῦ ἐπιφυλάχτηκε καί γιά τίς εἰλικρινεῖς καί ἐποικοδομητικές συζητήσεις μας στήν Κέρκυρα.

»Σᾶς πληροφορῶ ὅτι ἡ Λαϊκή Δημοκρατία τῆς Βουλγαρίας εἶναι ἕτοιμη νά λάβει μέρος στίς συνομιλίες πού προτείνατε σέ ἐπίπεδο ἐμπειρογνωμόνων στήν Ἑλλάδα στούς τομεῖς τῶν μεταφορῶν καί τῶν τηλεπικοινωνιῶν.

»Παρακαλῶ νά δεχθεῖτε, γιά μιά ἀκόμα φορά, τούς εἰλικρινεῖς καί θερμούς χαιρετισμούς μου, μαζί μέ τίς εὐχές μου καλῆς γειτονίας καί συνεργασίας».

Ἀκολούθησαν, στίς 7 Ἰουνίου, οἱ ἀπαντήσεις Τσαουσέσκου καί Ἐτσεβίτ καί, στίς 18 Ἰουνίου, ἡ ἀπαντητική ἐπιστολή τοῦ Τίτο:

«Ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω θερμές εὐχαριστίες γιά τό μήνυμα πού μοῦ ἀπευθύνατε καί μέ τό ὁποῖο μέ ἐνημερώνετε σχετικά μέ τίς συνεννοήσεις, στίς ὁποῖες καταλήξατε μέ τόν πρόεδρο τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας, Τοντόρ Ζίφκωφ, ὅσον ἀφορᾶ τήν προώθηση τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας.

»Ἔτσι, ὅπως ὑπεγράμμισα καί μέ τήν εὐκαιρία τῶν συναντήσεών μας τοῦ Βουκουρεστίου καί τῶν Ἀθηνῶν, ἡ Ρουμανία τάσσεται καί ἀγωνίζεται μέ συνέπεια γιά τήν συνεχῆ ἀνάπτυξη τῆς διμεροῦς καί πολυμεροῦς συνεργασίας μεταξύ τῶν βαλκανικῶν Κρατῶν, πρᾶγμα πού ἀνταποκρίνεται πλήρως στίς ἀπασχολήσεις καί στούς κοινούς πόθους τῶν λαῶν μας, γιά τήν μετατροπή τῆς περιοχῆς αὐτῆς σέ μιά ζώνη τῆς εἰρήνης, τῆς καλῆς γειτονίας, τῆς ἐμπιστοσύνης καί τῆς ἀμοιβαῖα ἐπωφελοῦς συνεργασίας καί πού ταυτόχρονα ἀναγράφεται σάν μιά σημαντική συμβολή στήν ὑλοποίηση τῆς τελικῆς Πράξης τοῦ Ἑλσίνκι.

»Στό πνεῦμα αὐτό, ἔχω τήν ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση νά σᾶς ἀνακοινώσω τήν πλήρη ὑποστήριξη γιά τήν πρόταση πού περιέχει τό μήνυμά σας, ὅσον ἀφορᾶ τή σύγκληση μιᾶς διάσκεψης ἐμπειρογνωμόνων, σέ ἐπίπεδο γενικῶν διευθυντῶν, στόν τομέα τῶν συγκοινωνιῶν καί τηλεπικοινωνιῶν.

»Ἐπιθυμῶ νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ἡ Ρουμανία — ἔτσι ὅπως ἔπραξε καί στήν διάσκεψη πού διεξήχθη τό 1976 στήν Ἀθήνα — θά προσφέρει ὁλόκληρη τήν συμβολή της, οὕτως ὥστε καί αὐτή ἡ συνάντηση καταλήξει σέ θετικά ἀποτελέσματα.

»Ἡ ἡμερομηνία, οἱ συγκεκριμένοι τρόποι ὀργάνωσης καί ὁ τόπος διεξαγωγῆς τῆς συνάντησης θά καθοριστοῦν, φυσικά, μέ τήν συμφωνία ὅλων τῶν μετεχόντων.

»Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι οἱ καλές ρουμανοελληνικές σχέσεις θά ἀναπτυχθοῦν στό μέλλον, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δύο λαῶν, τῆς ἐνίσχυσης τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφαλείας στά Βαλκάνια, στήν Εὐρώπη καί σ' ὅλον τόν κόσμο».

(Νικολάε Τσαουσέσκου)

«Μέ μεγάλο ἐνδιαφέρον καί μέ μεγάλη εὐχαρίστηση ἔλαβα τήν ἀπό 11 Μαΐου 1979 ἐπιστολή σας, μέ τήν ὁποία εἴχατε τήν καλωσύνη νά μέ πληροφορήσετε γιά τίς συνομιλίες πού εἴχατε μέ τόν πρόεδρο Ζίφκωφ, ἀναφορικά μέ τήν διαβαλκανική συνεργασία.

»Συμμερίζομαι τήν γνώμη σας ὅτι μιά δεύτερη συνάντηση πρέπει νά κανονιστεῖ γιά τό ἐγγύς μέλλον, πρός τόν σκοπόν τῆς περαιτέρω προωθήσεως τῆς πρώτης συναντήσεως τῶν Ἀθηνῶν.

»Ὅπως θά ἐνθυμεῖσθε, κατά τήν διάρκεια τῆς ἐν λόγω συναντήσεως ἀνεφάνη μιά ἰσχυρή διάθεση ὥστε ἡ προσεχής συνάντηση νά λάβει χώρα στήν Τουρκία. Ἐνθαρρυνθείς ἀπό αὐτό καί ἐμπνεόμενος ἀπό τό πνεῦμα συνεργασίας πού ἀναπτύχθηκε κατά τή διάρκεια τῶν συναντήσεων εἰς Ἀθήνας, παίρνω τό θάρρος νά ὑποδείξω ὅπως ἡ δεύτερη συνάντηση φιλοξενηθεῖ ἀπό τήν Τουρκία. Αὐτό θά μποροῦσε σύγχρονως νά καθιερώσει καί τό σύστημα τῆς ἐκ περιτροπῆς τηρήσεως ἐνδεχομένων μελλοντικῶν συναντήσεων.

»Σέ περίπτωση, κατά τήν ὁποία ἡ ἐξοχότης σας συμφωνεῖ μέ τά παραπάνω, τότε εὐχαρίστως θά ἔλθω σέ ἐπαφή μέ τίς ἄλλες βαλκανικές Κυβερνήσεις πρός τόν σκοπό νά τίς πληροφορήσω περί τῆς προτάσεώς σας καί τῆς προσκλήσεώς μας.

»Καίτοι σημειώνω μέ ἰδιαίτερη προσοχή τήν πρότασή σας ἀναφορικά μέ τά ἐνδεχόμενα πεδία συνεργασίας, νομίζω ὅτι θά ἦταν ἐπίσης σκόπιμο νά ἐρευνηθεῖ καί μέ τίς ἄλλες βαλκανικές χῶρες μήπως ἔχουν ὁρισμένες προτιμήσεις ἀναφορικά μέ τά θέματα συνεργασίας πού θά μελετηθοῦν κατά τήν προσεχῆ συνάντηση ὑπό τό πρίσμα τῶν ἀποτελεσμάτων στά ὁποῖα καταλήξαμε στήν Ἀθήνα.

»Συμφωνοῦμε μέ τίς ἡμερομηνίες πού προτείνατε γιά τήν ἑπομένη συνάντηση. Θά χαρῶ νά ἐπικοινωνήσω πάλι μαζί σας εὐθύς ὡς λάβω τίς ἀπόψεις τῶν ἄλλων βαλκανικῶν χωρῶν ἐπί τῆς ἡμερησίας διατάξεως, καθώς καί ἐπί τοῦ ἐπιπέδου καί τῶν ἡμερομηνιῶν γιά τήν συνάντηση. Φυσικά, θά περιμένω προηγουμένως νά μοῦ γνωρίσετε ἄν συμφωνεῖτε μέ τό νά γίνει ἡ συνάντηση στήν Ἄγκυρα ἐν ὄψει τῆς προηγουμένως ἐκφρασθείσης πρός τοῦτο διαθέσεως καί μέ τήν καθιέρωση τοῦ συστήματος τῆς ἐκ περιτροπῆς τηρήσεως τῶν συναντήσεων.

»Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν πρωτοβουλία τήν ὁποία πήρατε κατά τρόπο τόσο ἁρμόζοντα καί θά ἤθελα νά σᾶς ἐπανεβεβαιώσω τήν σταθερή προσκόλληση τῆς Κυβερνήσεώς μου στήν ἰδέα τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας, ἡ ὁποία, τό πιστεύουμε, θά ἐξυπηρετήσει τά κοινά συμφέροντα τῶν λαῶν τῆς περιοχῆς μας.

»Ἐπιτρέψατέ μου, κύριε πρωθυπουργέ, νά ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας γιά νά σᾶς εὐχαριστήσω γιά τά καλά λόγια καί τίς φιλικές σκέψεις πού ἐκφράσατε στόν φίλο μου, τόν Ἀλέφ Κοσκούν, ὑπουργό Τουρισμοῦ καί Πληροφοριῶν κατά τήν πρόσφατη ἐπίσκεψή του στήν Ἀθήνα. Ἐντυπωσιάστηκε πάρα πολύ μέ τήν φιλοξενία πού τοῦ παρεσχέθη στήν Ἑλλάδα».

(Μπουλέντ Ἐτσεβίτ)

«Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν ἐπιστολή σας, μέ τήν ὁποία μέ πληροφορεῖτε γιά τήν σέ γενικές γραμμές ἀποδοχή τῶν διαφόρων μορφῶν διαβαλκανικῆς συνεργασίας.

»Μέ τήν εὐκαιρία τῆς πρόσφατης ἐπισκέψεώς σας στήν Γιουγκοσλαβία καί τῶν συνομιλιῶν πού εἴχατε θά ἐπείσθητε ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία ἐνδιαφέρεται καί εἶναι διατεθειμένη νά λάβει μέρος σέ πρωτοβουλίες καί μέτρα πού ἀποβλέπουν στήν προαγωγή καί προώθηση μιᾶς πολύπλευρης διαβαλκανικῆς συνεργασίας. Ἐπιθυμῶ νά ἐπωφεληθῶ καί αὐτῆς τῆς εὐκαιρίας γιά νά τονίσω, μέ εὐχαρίστηση, ὅτι ἡ φιλική συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας παρουσιάζει, αὐτή καθ' ἑαυτή, μιά σημαντική συνεισφορά, καθώς ἐπίσης καί, εἶμαι βέβαιος, ἕνα θετικό παράδειγμα καί κίνητρο ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος.

»Καλωσορίζουμε τήν τελευταία σας πρόταση γιά τήν σύγκληση μιᾶς συναντήσεως ἐμπειρογνωμόνων στόν τομέα τῶν μεταφορῶν καί τῶν τηλεπικοινωνιῶν σάν ἕνα βῆμα γιά τήν διεύρυνση τῆς βαλκανικῆς συνεργασίας καί τήν ἐξυπηρέτηση τῶν συμφερόντων τῶν λαῶν μας καθώς καί ἐκείνων ὅλων τῶν βαλκανικῶν χωρῶν.

»Οἱ ἄμεσες ἐπαφές τῆς γιουγκοσλαβικῆς Κυβερνήσεως μέ τήν Κυβέρνηση τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί τίς

Κυβερνήσεις ἄλλων βαλκανικῶν χωρῶν θά ἐξυπηρετήσουν τό σκοπό μιᾶς πληρέστερης ἐδραίωσης τῶν περιστάσεων καί τῶν συνθηκῶν πού σχετίζονται μέ τήν πραγματοποίηση τῆς συναντήσεως ἐμπειρογνωμόνων πού προτείνετε στήν ἐπιστολή σας.

»Ἐπιτρέψατέ μου νά σᾶς διαβιβάσω, κύριε πρωθυπουργέ, τήν ἔκφραση τῆς μεγάλης μου ἐκτιμήσεως καί τίς καλλίτερες εὐχές μου γιά τήν πρόοδο τοῦ φίλου ἑλληνικοῦ λαοῦ»[46].

(Ι. Τίτο)

Ἡ θετική ἀνταπόκριση τῶν γειτονικῶν Κυβερνήσεων ἔτεινε νά δώσει νέα ὤθηση στήν πρωτοβουλία τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τήν προαγωγή τῆς πολυμεροῦς διαβαλκανικῆς συνεργασίας, μέ τή σύγκληση νέας, μετά τήν πρώτη σύνοδο στήν Ἀθήνα, διαβαλκανικῆς διασκέψεως σέ ἐπίπεδο, τή φορά αὐτή, ἐμπειρογνωμόνων. Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός εἶχε διατυπώσει τήν ἔκκλησή του μέ τήν εὐκαιρία τῶν πρόσφατων συναντήσεών του μέ τούς προέδρους Τίτο, Τσαουσέσκου καί Ζίφκωφ. Ὅπως ἤδη διαφαινόταν, ἡ νέα διάσκεψη θά ἦταν δυνατόν νά πραγματοποιηθεῖ τό φθινόπωρο, σέ μιά ἀπό τίς πρωτεύουσες τῶν πέντε γειτονικῶν Κρατῶν, μέ ἀντικείμενο θέματα συγκοινωνιῶν καί τηλεπικοινωνιῶν[47].

28 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1979

«Ἡ Εὐρώπη χωρίς τήν Ἑλλάδα δέν θά ἦταν Εὐρώπη... Ἡ Εὐρώπη ξαναβρίσκει τήν Εὐρώπη...». Οἱ θερμοί λόγοι τοῦ Βαλερύ Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν ἀποπνέουν τόν τόνο πού ἐπικράτησε κατά τήν ἐπίσημη τελετή τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες. Ἐκτός ἀπό τόν πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, ἕξι ἀκόμη πρωθυπουργοί, οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν τῶν Κρατῶν-μελῶν, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς καί οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματοῦχοι τῶν Κοινοτήτων, εἶχαν μέ τήν παρουσία τους προσδώσει πανηγυρική ἀτμόσφαιρα στίς αἴθουσες τοῦ Ζαππείου Μεγάρου. Καί τά ἀντιπροσωπευτικότερα ὄργανα τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινῆς γνώμης ἔστρεφαν ἐλπιδοφόρα τό βλέμμα πρός τή χώρα πού βίωσε στό ἀπώτερο παρελθόν πρώτη τίς ἀξίες τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καί ἐπέδειξε πρόσφατα τόσο τή βούληση ὅσο καί τήν ἱκανότητα γιά ἐποικοδομητική συμμετοχή στό νέο εὐρωπαϊκό «γίγνεσθαι».

«Ἡ πιό μεγάλη μέρα τῆς Ἑλλάδος», παρατηρήθηκε ἀπό τίς στῆλες τοῦ ἡμερησίου ἀθηναϊκοῦ τύπου. «Ἡ σημερινή ἡμέρα εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ», εἶπε ὁ Κ. Τσάτσος. «Σταθμός ἱστορικός», θά γράψει ὁ Παῦλος Παλαιολόγος, καταλήγοντας: «Καί ἀρχιτέκτονας τοῦ σταθμοῦ ὁ Καραμανλῆς. Δική του ἡ οἰκοδομή, τό μαστόρεμα. Ἐπί μία σχεδόν γενεά τή δούλεψε μέ πάθος γιά νά ἐκφωνήσει σήμερα τό νενικήκαμεν»!

14-16 ΜΑ·Ι·ΟΥ 1979

Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ὁλλανδίας, Ἀντρέας Βάν Ἄγκτ, μέ τή συνοδεία τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Κ. Βάν ντέρ Κλάου, πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα σέ ἀνταπόδοση τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ, τό προηγούμενο ἔτος.

Κατά τήν ἄφιξή του στό Ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὁ Ὁλλανδός ἐπίσημος ἔγινε δεκτός ἀπό τόν πρωθυπουργό καί μέλη τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Τήν ἴδια ἡμέρα, στή διάρκεια τοῦ ἐπίσημου δείπνου πού παρέθεσε ὁ Ἕλληνας ὁμόλογός του, ὁ Ὁλλανδός πρωθυπουργός παρατήρησε ὅτι μιά Εὐρώπη χωρίς τήν Ἑλλάδα, κοιτίδα ἀξιῶν καί ἐπιτεύξεων, δέν θά ἦταν πλήρης· καί ἐξέφρασε τήν πεποίθηση ὅτι ἡ τελευταία αὐτή «θά ἀποδειχθεῖ ἐποικοδομητικό, πιστό καί ἐφευρετικό μέλος τῆς Κοινότητας».

Στήν ἀντιφώνησή του, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρθηκε, πέρα ἀπό τίς διμερεῖς σχέσεις, στό ρόλο πού καλούνταν ἤδη ἡ Ἑλλάδα νά διαδραματίσει στό πλαίσιο τῆς Εὐρώπης ἀλλά καί στά γενικότερα προβλήματα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνοποιήσεως:

«Εἶμαι ἰδιαίτερα εὐτυχής πού σᾶς ὑποδέχομαι σήμερα στήν Ἑλλάδα, ὡς διακεκριμένο ἐκπρόσωπο ἑνός λαοῦ, ὁ ὁποῖος μέ τίς εἰρηνικές του ἐπιδόσεις κατέχει ἐξέχουσα θέση στήν διεθνῆ ζωή. Καί σᾶς παρακαλῶ νά βεβαιωθεῖτε ὅτι τήν χαρά μου αὐτή τήν συμμερίζονται ὅλοι οἱ Ἕλληνες. Γιατί τρέφουν αἰσθήματα εἰλικρινοῦς φιλίας καί ἐκτιμήσεως γιά τόν ὁλλανδικό λαό. Κι αὐτό εἶναι φυσικό, δεδομένου ὅτι οἱ σχέσεις τῶν δύο λαῶν μας πού στηρίζονται σέ κοινή πολιτική καί πολιτιστική ὑποδομή ὑπῆρξαν πάντοτε φιλικές. Καί οἱ σχέσεις αὐτές θά καταστοῦν ἤδη στενότερες μέ τήν ἐπικειμένη ἔνταξη τῆς χώρας μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, δεδομένου ὅτι θά ἀνήκουμε στήν ἴδια οἰκογένεια καί θά ἀκολουθοῦμε τήν ἴδια τύχη.

»Οἱ μεταπολεμικές πολιτικές ἐπαναστατικές ἐξελίξεις, κύριε πρωθυπουργέ, καί ἡ τεχνολογική ἐπανάσταση κατέστησαν ἀναγκαία τήν στενότερη καί μεθοδικότερη συνεργασία λαῶν μέ κοινή παράδοση καί συμφέροντα κοινά. Καί στήν ἀνάγκη ἀκριβῶς αὐτή ἀνταποκρίνεται ἡ προσπάθεια τῆς ἑνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης πού ἄρχισε πρίν ἀπό 30 χρόνια.

»Ἡ Ἑλλάς πιστεύει στήν ἰδέα τῆς Ἑνωμένης

Εὐρώπης καί ἐπιθυμεῖ νά συμβάλει στήν πραγματοποίησή της. Αἰσθάνεται τήν πρόκληση τῶν καιρῶν καί ἐπιθυμεῖ νά διαδραματίσει στήν Εὐρώπη τόν ρόλο πού τῆς ἐπιτρέπουν οἱ δυνάμεις της καί τῆς ἐπιβάλλει ἡ ἱστορική της κληρονομιά. Ἤδη, οἱ διαπραγματεύσεις ἔχουν ὁλοκληρωθεῖ καί βρισκόμαστε στίς παραμονές τῆς ὑπογραφῆς τῆς συμφωνίας ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες. Δέν λησμονοῦμε ὅτι οἱ διαπραγματεύσεις αὐτές ἄρχισαν ἐπί τῆς δικῆς σας προεδρίας καί ὅτι τερματίστηκαν ἱκανοποιητικά, χάρις καί στήν δική σας συμπαράσταση.

»Παρά τίς ἀξιόλογες προσπάθειες πού κατεβλήθησαν μέχρι σήμερα, ἡ ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης καθυστερεῖ. Πέρασε μιά ὁλόκληρη γενεά ἀπό τό τέλος τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου καί βρισκόμαστε ἀκόμα μακριά ἀπό τήν πραγματοποίηση μιᾶς ἰδέας πού θά διασφαλίσει τήν εἰρήνη, τήν δημοκρατία καί τήν πρόοδο ὄχι μόνο στήν ἠπειρό μας ἀλλά καί πέρα ἀπό αὐτή.

»Βεβαίως, γιά νά προωθηθεῖ ἡ ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης, θά χρειασθεῖ νά παραμερισθοῦν ἐλάσσονος σημασίας συμφέροντα καί προπαντός νά συνειδητοποιηθεῖ τό γεγονός ὅτι δέν γίνονται μεγάλα ἔργα — ὅπως ἡ ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης — χωρίς τόλμη καί θυσίες.

»Ἄλλωστε, τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης τήν ἐπιβάλλει καί τό γενικώτερο συμφέρον τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Μιά Ἑνωμένη Εὐρώπη θά διαδραματίζει ἀποφασιστικό ρόλο σ' ὅλα τά μεγάλα διεθνῆ προβλήματα καί θά ἐπηρεάζει συνεπῶς τήν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος».

Αὐθημερόν ἄρχισαν καί οἱ συνομιλίες τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν μέ ἐπικεφαλῆς τούς πρωθυπουργούς Κ. Καραμανλῆ καί Βάν Ἄγκτ:

«Ἀρχίζοντας τήν συζήτηση ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε τήν χαρά του γιά τήν παρουσία τοῦ κ. Ἄγκτ στήν Ἑλλάδα καί λόγω τῶν αἰσθημάτων προσωπικῆς φιλίας καί ἐκτιμήσεως πού τρέφει γιά τόν Ὁλλανδό πρωθυπουργό, ἀλλά καί διότι ἡ παρουσία του εἶναι πολύ χρήσιμη γιά τίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν. Ὁ κ. πρωθυπουργός πρόσθεσε ὅτι κατά τίς συνομιλίες πού θά ἔχει μέ τόν Ὁλλανδό συνάδελφό του θά μπορέσει νά ἀνταλλάξει μαζί του σκέψεις, θά χαρεῖ νά ἀκούσει τίς ἀπόψεις του καί θά ἔχει τήν εὐκαιρία νά τόν ἐνημερώσει γιά τά προβλήματα πού βρίσκονται πλησιέστερα στήν περιοχή μας.

»Στίς διμερεῖς σχέσεις μας, συνέχισε ὁ κ. πρωθυπουργός, δέν ὑπάρχουν προβλήματα ἀλλά μόνο δυνατότητες περαιτέρω βελτιώσεως. Τά σχετικά θέματα μποροῦν νά τά συζητήσουν οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν καί οἱ ὑπηρεσιακοί παράγοντες, ὥστε ἡ σημερινή συζήτηση νά περιστραφεῖ σέ θέματα γενικώτερου ἐνδιαφέροντος, ὅπως π.χ. ἡ διεθνής κατάσταση καί τό μέλλον τῆς Εὐρώπης.

»Ὁ κ. Βάν Ἄγκτ, ἀφοῦ εὐχαρίστησε γιά τήν ὑποδοχή πού τοῦ ἐπεφυλάχθη στήν Ἑλλάδα, εἶπε ὅτι θεωρεῖ ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς του εἶναι πολύτιμη καί ἔχει συμβολική ἀξία, γιατί πραγματοποιεῖται πρίν ἀπό τήν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ. Ὁ κ. Βάν Ἄγκτ ἐπιβεβαίωσε στό σημεῖο αὐτό ὅτι θά παραστεῖ προσωπικά στήν τελετή τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως.

»Ὡς πρός τά θέματα τά ὁποῖα θά ἤθελε νά συζητήσει μέ τόν κ. πρωθυπουργό, ὁ κ. Βάν Ἄγκτ εἶπε ὅτι θά ἦταν σκόπιμο νά ἀνταλλαγοῦν σκέψεις σχετικά μέ τίς προοπτικές ἐξελίξεως τῆς ΕΟΚ καί ἐν συνεχείᾳ νά ἐνημερωθεῖ ἐπί τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων, γιά τίς ὁποῖες ἡ Ὁλλανδική Κυβέρνηση ἐνδιαφέρεται τόσο ὡς μέλος τῆς ΕΟΚ ὅσο καί ὡς μέλος τοῦ ΝΑΤΟ. Τέλος, ὁ κ. Βάν Ἄγκτ ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία νά ἐνημερωθεῖ καί ἐπί τῆς ἐξελίξεως τοῦ θέματος τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας.

»Ὡς πρός τήν ΕΟΚ ὁ κ. Βάν Ἄγκτ ἐτόνισε ὅτι ἡ Ὁλλανδία ὑπεστήριξε πάντα τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινότητα. Ἡ Ὁλλανδική Κυβέρνηση εἶναι πολύ εὐτυχής — καί αὐτό δέν ἀποτελεῖ φιλοφρόνηση — γιατί πέτυχαν οἱ διαπραγματεύσεις καί γιατί σέ λίγες μέρες θά ἑορτασθεῖ ἐπισήμως ἡ ὑπογραφή τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως. Ἕνας ἀπό τούς λόγους τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς Ὁλλανδικῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ πεποίθησή της ὅτι ἡ Ἑλλάς συμμερίζεται τίς Ὁλλανδικές ἀπόψεις σχετικά μέ τίς προοπτικές ἐξελίξεως τῆς Κοινότητος καί ἰδιαίτερα τῶν κοινοτικῶν θεσμῶν. Ἡ ΕΟΚ, συνέχισε ὁ κ. Βάν Ἄγκτ, δέν εἶναι ἁπλῶς συνομοσπονδία ἤ ἕστω ὁμοσπονδία Κρατῶν. Εἶναι sui generis ὀργάνωσις μέ ὑπερεθνικό χαρακτῆρα. Ἡ Ὁλλανδική Κυβέρνηση πιστεύει ὅτι εἶναι σημαντικό νά τονίζεται αὐτός ὁ ὑπερεθνικός χαρακτήρας τῶν ὀργάνων τῆς Κοινότητος. Γιατί, ὅπως εἶναι γνωστό, ὑπάρχει τάσις ἀποδυναμώσεώς του. Ἡ Ὁλλανδική Κυβέρνηση εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ἡ ὑπερεθνικότης αὐτή τῆς Κοινότητος ἀποτελεῖ ἐγγύηση καθ' ἑαυτήν ἰδίως γιά τά μικρά μέλη. Γι' αὐτό ὄχι μόνο ἡ Ὁλλανδία ἀλλά καί οἱ ἄλλες μικρές χῶρες συμμερίζονται αὐτή τήν γνώμη καί θέλουν νά ἐνισχύσουν τήν θέση τῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Δικαστηρίου καί τίς ἐξουσίες τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου. Ἡ Ὁλλανδική Κυβέρνηση ἐλπίζει λοιπόν καί ἀναμένει ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ὑποστηρίξει αὐτή τήν ἐξέλιξη τῆς Κοινότητος. Τό πρόβλημα ἄλλωστε εἶναι καί ἐπίκαιρο λόγω τῆς συστάσεως τῆς ἐπιτροπῆς τῶν τριῶν σοφῶν πού ἀπασχολεῖται μέ τόν καταρτισμό σχεδίων γιά τό μέλλον τῆς ΕΟΚ.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς ἀπήντησε ὅτι οἱ ἀπόψεις του ὡς πρός τήν ἐξέλιξη τῆς ΕΟΚ συμπίπτουν μέ ὅσα ἐξέθεσε ὁ συνομιλητής του. Ὁ κ. πρωθυπουργός προσέθεσε ὅτι θά μποροῦσε μάλιστα νά πεῖ ὅτι οἱ ἑλληνικές θέσεις εἶναι λίγο τολμηρότερες. Ἡ Ἑλλάς πιστεύει βαθύτατα ὅτι ὄχι μόνο θά πρέπει νά καταστεῖ πιό ἔντονη ἡ πορεία τῆς ἑνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης ἀλλά καί νά ἐπιταχυνθεῖ. Βεβαίως, συνέχισε ὁ κ. πρωθυπουργός, ὑπάρχουν διάφορες ἀπόψεις ὡς πρός τό εἶδος, τήν ἔκταση καί τήν μορφή τῆς ἑνοποιήσεως αὐτῆς. Ἀλλά, πάντως, πρέπει νά γίνουν, πρός τήν κατεύθυνση αὐτή, τολμηρότερα βήματα. Γιατί τελευταίως, διαπιστώνεται μία ἀμβλυνση τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν γιά τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης πού ἀποτελεῖ τήν βασική ἀρχή τῶν Συνθηκῶν τῆς Ρώμης. Αὐτό ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι, ἀφ' ἑνός ὡρισμένες Κυβερνήσεις καί πολιτικά κόμματα ἀποθαρρύνουν μέ τήν στάση

τους τήν πορεία πρός τήν ἐνοποίηση καί ὅτι ἀφ' ἑτέρου οἱ ἁπλοῖ πολῖτες ἀποδίδουν στήν ΕΟΚ τά δύσκολα οἰκονομικά καί κοινωνικο-πολιτικά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ Εὐρώπη. Οἱ εὐρωπαϊκοί λαοί δέν καταλαβαίνουν ὅτι, ἄν δέν ὑπῆρχαν ἔστω καί αὐτοί οἱ στοιχειώδεις θεσμοί στήν Εὐρώπη, ἡ κατάσταση θά ἦταν πολύ χειρότερη. Καί δέν καταλαβαίνουν ἐπίσης ὅτι, γιά νά ξεπερασθοῦν τά σημερινά προβλήματα, πρέπει νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ εὐρωπαϊκή ἐνοποίηση. Γιατί οἱ διαστάσεις τῶν προβλημάτων εἶναι τέτοιες ὥστε νά μήν μποροῦν νά ἀντιμετωπισθοῦν σέ κρατικά ἀλλά μόνο σέ εὐρύτερα εὐρωπαϊκά πλαίσια. Ἄλλωστε, σέ ὅλο τόν κόσμο παρατηρεῖται ἡ τάση δημιουργίας εὐρυτέρων ὁμάδων πρός ἀντιμετώπιση τῶν σημερινῶν προβλημάτων. Αὐτό συμβαίνει στήν Ἀφρική, στίς ἀραβικές χῶρες, στόν μουσουλμανικό κόσμο κ.λ.π. Ἐνῶ δέ ἡ Εὐρώπη εἶχε πρώτη ἀρχίσει, πρίν ἀπό 30 χρόνια, τή διαδικασία τῆς ἐνοποιήσεως, τώρα ἔχει μείνει πίσω. Γιά νά προχωρήσει ἀπαιτεῖται θάρρος καί προπαντός νά τονισθεῖ ἡ πολιτική βούληση ὅλων τῶν Κυβερνήσεων γιά τήν προώθηση τῆς ἐνοποιήσεως. Ἡ ἐπιτάχυνση τῆς ἐνοποιήσεως, ἀσχέτως τῆς μορφῆς πού θά πάρει, ἐπιβάλλεται ἄλλωστε καί γιά λόγους ἀσφαλείας, ἀνεξαρτησίας καί εὐημερίας τῆς Εὐρώπης. Γι' αὐτούς τούς λόγους ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση συμφωνεῖ πλήρως στό θέμα αὐτό μέ τήν Ὁλλανδία καί τίς Κυβερνήσεις τῶν ἄλλων μικρῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος.

»Ὁ κ. Βάν Ἄγκτ ἀπήντησε ὅτι συμφωνεῖ ἀπόλυτα μέ ὅσα ἐξέθεσε ὁ κ. πρωθυπουργός σχετικά μέ τήν ἀνάγκη τολμηροτέρων βημάτων πρός ἐπιτάχυνση τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνοποιήσεως. Συνεφώνησε ἐπίσης μέ τήν διαπίστωση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὅτι παρατηρεῖται ἀμβλυνσις τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν σχετικά μέ τήν ΕΟΚ. Διεκρίνησε ὅτι ὡς πρός τήν Ὁλλανδία ἡ ἀρνητική αὐτή ἐξέλιξη ὀφείλεται καί στόν φόβο, κυρίως μεταξύ τῶν νέων, ὅτι μία οἰκονομικά ἑνωμένη Εὐρώπη, θά λειτουργοῦσε σάν μία κλειστή λέσχη ἤ σάν ἕνας προστατευτικός συνασπισμός πού δέν θά ἦταν ἀρκετά ἀνοικτός πρός τίς ἀνάγκες τοῦ τρίτου κόσμου. Πάντως, παρετήρησε ὁ κ. Βάν Ἄγκτ, ἡ ἐπιτάχυνση τῆς πορείας τῆς ἐνοποιήσεως δέν ἐξαρτᾶται τόσο πολύ ἀπό τίς μικρές χῶρες ὅσο κυρίως ἀπό τίς μεγάλες. Γι' αὐτό παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ἡ στάση πού θά τηρήσει ἐν προκειμένῳ ἡ νέα βρετανική Κυβέρνηση.

»Παρεμβαίνων ὁ Ὁλλανδός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Βάν ντέρ Κλάου εἶπε ὅτι συνήντησε πρό ἡμερῶν τόν νέον Ἄγγλο ὑπουργό Ἐξωτερικῶν Λόρδο Κάρριγκτον στά πλαίσια ἀνεπισήμου συναντήσεως τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἐννέα. Κατά τήν συνάντηση αὐτή ὁ Λόρδος Κάρριγκτον εἶπε ὅτι ἡ Εὐρώπη ἀποτελεῖ τήν ὑπ' ἀριθ. 1 προτεραιότητα τῆς νέας βρετανικῆς Κυβερνήσεως καί ὅτι ἡ Ἀγγλία δέν ἐπιθυμεῖ νά εἶναι "ὁ ἄνθρωπος ἔξω ἀπό τήν Εὐρώπη". Κατά τήν ἐκτίμηση τοῦ Ὁλλανδοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν ἡ στάση τῆς νέας ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως εἶναι διαφορετική τῆς προκατόχου της, τουσούτῳ μᾶλλον καθόσον φαίνεται ὅτι μελετᾶ — χωρίς νά ἔχει πάρει ἀκόμη καμιά ἀπόφαση — τήν ἔνταξη τῆς Ἀγγλίας στό νέο Εὐρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς ἀπήντησε ὅτι ἡ διαφοροποίηση μεταξύ τῆς νέας καί τῆς παλαιᾶς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως εἶναι εὐχάριστο γεγονός καί ἀπομένει πλέον νά διαπιστωθεῖ τί θά πράξουν ὅσοι ἀπέδιδαν τήν μέχρι τώρα καθυστέρηση τῆς ἐνοποιήσεως στήν Ἀγγλία. Ἐξ ἄλλου ὁ κ. πρωθυπουργός συνεφώνησε μέ τίς παρατηρήσεις τοῦ συνομιλητοῦ του σχετικά μέ τήν στάση τῆς νέας γενιᾶς, ἡ ὁποία διαπιστώνεται καί στήν Ἑλλάδα. Ἡ στάση αὐτή ὀφείλεται σέ ἐκστρατεία τῶν ἀριστερῶν ἐναντίον τῆς Εὐρώπης. Διότι οἱ κομμουνιστές καί οἱ Σοβιετικοί εἰδικώτερα, μή ἔχοντας συμφέρον νά ἐνοποιηθεῖ ἡ Εὐρώπη, ἔχουν ἐξαπολύσει μία ἀβάσιμη βέβαια προπαγάνδα, ἡ ὁποία ὅμως δέν παύει νά δημιουργεῖ προβλήματα, ἐφ' ὅσον ὁ ἀριστερισμός εἶναι τῆς μόδας. Τό περίεργο εἶναι ὅτι, ἀντίθετα μέ ἐκεῖνο πού συμβαίνει, αὐτοί οἱ ὁποῖοι θά ἔπρεπε νά ἀγωνίζονται γιά τήν Εὐρώπη εἶναι οἱ νέοι. Διότι ἡ ἰδέα τῆς Εὐρώπης τούς παρέχει ἕνα ἰδανικό, τή δημιουργία δηλαδή ἑνός μέλλοντος διαφορετικοῦ ἀπό τό σήμερα. Ἑνός μέλλοντος πού θα κατοχυρώνει τούς δημοκρατικούς θεσμούς, τήν ἀσφάλεια, τήν κοινωνική, οἰκονομική καί πολιτιστική πρόοδο καί τήν δυνατότητα νά παίξει ἡ Εὐρώπη σοβαρό ρόλο στίς διεθνεῖς ἐξελίξεις. Πρᾶγμα πού οὔτε οἱ ΗΠΑ οὔτε ἡ Ρωσία μποροῦν νά προσφέρουν στούς νέους. Πάντως οἱ Εὐρωπαῖοι πολῖτες θά πεισθοῦν γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἐνοποιήσεως, ἀφ' ἧς στιγμῆς οἱ ὑπεύθυνες Κυβερνήσεις δηλώνουν ἐπίσημα καί σταθερά τήν βούλησή τους νά προχωρήσουν στήν ἐνοποίηση.

»Ὁ κ. Βάν Ἄγκτ ἐδήλωσε ὅτι συμφωνεῖ ἀπόλυτα μέ τίς ἀπόψεις αὐτές. Προσέθεσε ὅτι ἐξ ὅσων ἔχει ἀντιληφθεῖ, ἡ νεώτερη γενεά περισσότερο ἀπό τήν εὐημερία τῆς Εὐρώπης ἐνδιαφέρεται γιά τήν εἰρήνη στόν κόσμο καί γιά τήν προστασία τοῦ περιβάλλοντος καί δέν ἱκανοποιεῖται μέ ὅσα ἡ ΕΟΚ μπορεῖ νά προσφέρει στούς τομεῖς αὐτούς.

»Ὁ Ὁλλανδός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν προσέθεσε ἐν προκειμένῳ ὅτι τό σύνθημα πού ἔχει ἐπικρατήσει σχετικά δέν εἶναι "ἡ Εὐρώπη τῶν Κυβερνήσεων" ἀλλά "ἡ Εὐρώπη τῶν ἀτόμων".

»Ὁ κ. Καραμανλῆς ἀπήντησε ὅτι ἀκριβῶς ἡ ἐνοποίηση τῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖ ἐγγύηση γιά τήν εἰρήνη στόν κόσμο. Γιατί ὅλοι οἱ πόλεμοι ξεκίνησαν ἀπό τήν Εὐρώπη καί γιατί ἡ ἑνωμένη Εὐρώπη θά ἀποτελέσει σταθεροποιητικό παράγοντα στή διατήρηση τῆς παγκόσμιας εἰρήνης. Τό μόνο ἴσως σημεῖο, προσέθεσε ὁ κ. πρωθυπουργός, στό ὁποῖο οἱ νέοι ἔχουν δίκιο, εἶναι ὅτι δημιουργήθηκε ἡ ἐντύπωση ὅτι ἡ ΕΟΚ εἶναι ἐμπορική ἐπιχείρηση. Καί ἀπό τήν ἐντύπωση αὐτή ἡ Εὐρώπη θά πρέπει νά ἀπαλλαγεῖ. Στήν συνέχεια ὁ κ. πρωθυπουργός ἐρώτησε τόν συνομιλητή του ποιές Κυβερνήσεις εἶναι περισσότερο διστακτικές γιά τήν ἐξέλιξη τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνοποιήσεως.

»Ὁ κ. Βάν Ἄγκτ ἀπήντησε ὅτι οἱ μικρές χῶρες ἦταν πάντα πιό πρόθυμες ἀπό τίς μεγάλες. Χωρίς νά θέλει νά κατηγορήσει τήν Γαλλία καί χωρίς νά εἶναι ἡ Γαλλία τό μόνο παράδειγμα, εἶναι γνωστό ὅτι ἐνίοτε ἡ γαλλική Κυβέρνηση διστάζει νά δεχθεῖ τίς συνέπειες τοῦ ὑπερεθνικοῦ χαρακτῆρος τῆς Κοινότητος καί δέν ἀφήνει νά ἐπεκταθεῖ ὁ ρόλος τῆς Ἐπιτροπῆς. Σέ ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ἐάν οἱ Γερμανοί εἶναι πιό πρόθυμοι ἐν προκειμένῳ, ὁ κ. Βάν Ἄγκτ ἀπήντησε θετικά.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς εἶπε ὅτι κατά τή γνώμη του ἡ γαλλική στάση ὀφείλεται περισσότερο σέ ἐσωτερικούς πολιτικούς λόγους. Διότι τόσο τό Κομμουνιστικό κόμμα ὅσο καί τό Γκωλικό εἶναι ἐναντίον τῆς ἐνοποιήσεως, πρᾶγμα πού δημιουργεῖ προβλήματα στόν Γάλλο πρόεδρο, ὁ ὁποῖ-

ος, ἐξ ὅσων γνωρίζει ὁ κ. πρωθυπουργός, θά ἦταν πιό ἀνοικτός στό θέμα αὐτό, ἄν δέν εἶχε τίς ἀνωτέρω δυσκολίες. Ἀνάλογη ἄλλωστε ἀρνητική στάση κράτησε ἀρχικά τό Γκωλικό κόμμα καί στό θέμα τῆς ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος, γιά τήν ὁποία μετέβαλε γνώμη ὅταν ὁ κ. πρωθυπουργός ὑπογράμμισε μέ ἐπιστολή του στόν Σιράκ τό γεγονός ὅτι ἡ στάση του ἦταν ἀσυνεπής, ἐφ' ὅσον ὅταν ἦταν πρωθυπουργός εἶχε ταχθεῖ ὑπέρ τῆς ἑλληνικῆς ἐντάξεως.

»Ὁ κ. Βάν Ἄγκτ, ἀφοῦ συνεφώνησε ὅτι ὁ Γάλλος πρόεδρος ἔχει ἐντός τῆς ΕΟΚ προβλήματα, προσέθεσε ὅτι ἡ πρακτική τῆς λήψεως ἀποφάσεων κατά παμψηφία κατ' ἀντίθεση πρός τίς Συνθῆκες τῆς Ρώμης πού προβλέπουν περιπτώσεις ἀποφάσεων κατά πλειοψηφία ὀφείλεται, κυρίως, στήν Γαλλία.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς ἀπήντησε ὅτι τά ἀνωτέρω εἶναι δυσάρεστες διαπιστώσεις ἀλλά ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι ὑπό τήν πίεση τῶν πραγμάτων ὅλες οἱ εὐρωπαϊκές Κυβερνήσεις θά προωθήσουν τελικά τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης. Γιατί, ὅσο στόν τομέα αὐτό ἡ Εὐρώπη παραμένει καθυστερημένη, τόσο νέα σοβαρά οἰκονομικά καί κοινωνικά προβλήματα, ὅπως π.χ. τό ἐνεργειακό, δημιουργοῦνται ἐν ἀπουσίᾳ της καί τόσο ἡ ἀνεξαρτησία της εἶναι μόνο θεωρητική, ἀφοῦ ἀπό ἀπόψεως ἀσφαλείας ἐξαρτᾶται ἀπό τίς ΗΠΑ καί ἀπό ἀπόψεως οἰκονομικῆς ἐξαρτᾶται ἀπό λίγες ἀραβικές χῶρες.

»Κλείνοντας τό θέμα ὁ κ. Βάν Ἄγκτ παρετήρησε ὅτι, σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῆς Κοινότητος, θά ἦταν χρήσιμο νά ἐξετασθοῦν οἱ δυνατότητες ἀναπτύξεως κοινῶν ἑλληνοολλανδικῶν ἐπιχειρήσεων. Τό θέμα θά μποροῦσε νά συζητηθεῖ μεταξύ τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐνδιαφέρεται γιά τό ζήτημα αὐτό καί ὅτι θεωρεῖ ὅτι οἱ Ὁλλανδοί ἐπιχειρηματίες θά βροῦν στήν Ἑλλάδα πρόσφορο ἔδαφος συνεργασίας, δεδομένου ὅτι ὁ ἴδιος ἔχει συστήσει στούς Ἕλληνες βιομηχάνους νά συνεργάζονται μέ τούς Εὐρωπαίους συναδέλφους τους, προκειμένου νά ἀναπτύξουν τίς μονάδες τους, ἀποκτῶντας νέα κεφάλαια, νέες γνώσεις, καί νέα πελατεία».

Στή συνέχεια, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἀνέπτυξε, μετά ἀπό σχετική παράκληση τοῦ Ὁλλανδοῦ ὁμολόγου του, τίς ἑλληνικές θέσεις σχετικά μέ τίς ἑλληνοτουρκικές σχέσεις.

Οἱ συνομιλίες συνεχίστηκαν, καί ὁλοκληρώθηκαν τήν ἑπομένη, 15 Μαΐου:

«Ἀρχίζοντας τήν συζήτηση ὁ κ. πρωθυπουργός εἶπε ὅτι θά ἐνημερώσει δι' ὀλίγων τόν συνομιλητή του γιά τό θέμα τοῦ ΝΑΤΟ, τό ὁποῖο τόν ἐνδιαφέρει ἀμέσως.

»Μετά τήν ἀδικαιολόγητη εἰσβολή τῆς Τουρκίας, Κράτους-μέλους τοῦ ΝΑΤΟ, στήν Κύπρο τό 1974, ἡ Ἑλλάς ζήτησε τήν σύγκληση τοῦ Συμβουλίου τῆς Συμμαχίας πρός ἀντιμετώπιση τῆς καταστάσεως. Ἡ ἀπάντησις τῶν Βρυξελλῶν ἦταν ὅτι τό Συμβούλιο δέν μποροῦσε νά συνέλθει, γιατί τά μέλη του ἦταν σέ διακοπές. Κατόπιν αὐτοῦ ὁ κ. πρωθυπουργός εἶχε νά ἐπιλέξει μεταξύ πολέμου, δηλαδή ἀποστολῆς καί ἑλληνικῶν δυνάμεων στήν Κύπρο, ἤ ἀποχωρήσεως ἀπό τό ΝΑΤΟ. Διότι, μετά τήν ἐπιστροφή του στήν Ἑλλάδα, ὅπου ὑπῆρχε γενική ἐπιστράτευσις, τόσο ὁ λαός ὅσο καί ὁ στρατός ζητοῦσαν ἀντίδραση ἐναντίον τῆς Τουρκίας. Μέ τήν ἀποχώρηση ἀπό τό ΝΑΤΟ ἐπιτεύχθηκε ἡ ἐκτόνωση τῆς κοινῆς γνώμης. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἐδήλωσε τότε ὅτι ἀποχωρεῖ ἀπό τήν Συμμαχία, διότι ἕνα μέλος τοῦ ΝΑΤΟ προσέβαλε τήν Κύπρο καί ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ἐπανέλθει, ἀφοῦ τό ΝΑΤΟ βοηθήσει νά λυθεῖ τό Κυπριακό. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ὁ κ. πρωθυπουργός προσπάθησε νά προσανατολίσει σιγά-σιγά τήν κοινή γνώμη πρός τήν κατεύθυνση τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς χώρας μέ τό ΝΑΤΟ μέ εἰδική σχέση. Εἶναι, εἶπεν ὁ κ. πρωθυπουργός, ἡ μεγαλύτερη καί ἴσως ἡ μόνη ἀσυνέπεια στήν πολιτική του καρριέρα. Γιατί εἶχε πεῖ ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ἐπανέλθει στό ΝΑΤΟ ὅταν λυθεῖ τό Κυπριακό, καί παρά ταῦτα χωρίς νά ἔχει λυθεῖ τό θέμα ἡ Ἑλλάς δήλωσε ὅτι ἐπιθυμεῖ νά ἐπανέλθει στήν Συμμαχία. Θά πρέπει νά ληφθεῖ ὑπόψη ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀπεχώρησε ἀπό τό ΝΑΤΟ λόγῳ τῆς Τουρκίας. Καί ὅτι σήμερα, πού ἡ Ἑλλάς ἐπιθυμεῖ νά ἐπανέλθει, ἡ Τουρκία δέν τό ἐπιτρέπει. Αὐτό εἶναι ἀπόδειξη παραλογισμοῦ ὄχι μόνο τῆς Τουρκίας ἀλλά καί ὁλοκλήρου τῆς Συμμαχίας. Ἡ Ἑλλάς ἐδήλωσε ὅτι ἐπιθυμεῖ νά ἐπανέλθει καί ὅτι μετά τήν ἐπιστροφή της εἶναι ἕτοιμη νά συζητήσει γιά τυχόν θέματα πού ὑπῆρχαν πρίν ἀποχωρήσει. Ἐζήτησε δηλαδή ἡ Ἑλλάς νά ἐπιστρέψει στήν Συμμαχία μέ τό ἴδιο καθεστώς ὑπό τό ὁποῖο ἀπεχώρησε. Ἡ Τουρκία ὅμως ἀντιτίθεται ἰσχυριζόμενη ὅτι πρέπει πρῶτα νά λυθοῦν τά θέματα πού προβάλλει καί μετά νά γίνει δεκτή ἡ Ἑλλάς στήν Συμμαχία. Εἶναι φανερό ὅτι καί σ' αὐτή τήν περίπτωση οἱ Τοῦρκοι ἐκβιάζουν γιά νά πετύχουν λύση σέ διάφορα θέματα πού εἴτε προϋπῆρχαν τῆς ἀποχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό ΝΑΤΟ εἴτε δέν ἔχουν σχέση μέ τήν ἐπάνοδό της σ' αὐτό. Ὁ στρατηγός Χαίηγκ συναντήθηκε μέ τόν στρατηγό Ντάβο καί συνεφώνησαν ἐπί τοῦ τρόπου ρυθμίσεως τοῦ ζητήματος. Ἡ Στρατιωτική Ἐπιτροπή τῆς Συμμαχίας συνεφώνησε ἐπίσης μέ τίς σχετικές προτάσεις Χαίηγκ. Ἡ Τουρκία ὅμως καί πάλι ἀντετάχθη. Αὐτό ὅμως εἶναι καί πολιτικῶς καί ἠθικῶς ἀπαράδεκτο. Τό νά θέλει δηλαδή ἡ Ἑλλάς νά ἐπανέλθει στήν Συμμαχία καί νά τῆς θέτουν ὅρους, ἐνῶ θά ἔπρεπε ἐκείνη νά θέτει τούς δικούς της. Ἡ στάσις τῶν Τούρκων στήν περίπτωση αὐτή εἶναι ἡ λυδία λίθος τῆς γενικῆς συμπεριφορᾶς τους.

»Ὁ Ὁλλανδός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ἐζήτησε διευκρινήσεις σχετικά μέ τήν ρύθμιση πού ἀφορᾶ στό Στρατηγεῖο τῆς Σμύρνης.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι στήν Σμύρνη ὑπῆρχε Στρατηγεῖο τοῦ ΝΑΤΟ ὑπό Ἀμερικανό διοικητή. Ἡ τουρκική Κυβέρνηση μετά ἀπό σχετικές πιέσεις πρός τίς ΗΠΑ μετέτρεψε τό Στρατηγεῖο αὐτό σέ ἐθνικό καί διόρισε Τοῦρκο διοικητή. Κατόπιν τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς ἡ Ἑλλάς θά ἔπρεπε νά συστήσει ἀντίστοιχο Στρατηγεῖο στήν Λάρισα, τό ὁποῖο μαζί μέ τό Στρατηγεῖο τῆς Σμύρνης νά ὑπάγεται στό Στρατηγεῖο Νεαπόλεως πού θα εἶχε ἔτσι τόν ἔλεγχο ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς. Ἄλλωστε ἡ Ἑλλάς δέχθηκε νά συζητήσει τυχόν θέμα ἐπιχειρησιακοῦ ἐλέγχου μετά τήν ἐπάνοδό της στήν Συμμαχία, ἀλλά δέν μπορεῖ νά δεχθεῖ τήν τουρκική ἀπαίτηση ὅπως τό θέμα συζητηθεῖ πρίν τήν ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδή οἱ Τοῦρκοι συνδέουν τήν ρύθμισή του μέ τήν λύση ἄλλων ἀσχέτων προβλημάτων, πρᾶγμα πού εἶναι ἀπαράδεκτο. Τό συμπέρασμα πάντως εἶναι ὅτι ἡ Τουρκία εἶναι ὑπεύθυνη τόσο γιά τήν

ἀποχώρηση τῆς Ἑλλάδος ὅσο καί γιά τήν ἀδυναμία ἐπιστροφῆς της.

»Παρεμβαίνων ὁ Ὁλλανδός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ἐρώτησε τόν κ. πρωθυπουργό ἐάν ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση προτίθεται νά ἐγείρει τό θέμα κατά τήν προσεχῆ ὑπουργική σύνοδο τοῦ NATO.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι αὐτό δέν ἔχει ἀκόμη ἀποφασισθεῖ. Ἐμπιστευτικά ὅμως δήλωσε στούς συνομιλητές του ὅτι δέν γνωρίζει κατά πόσον μπορεῖ νά κρατήσει γιά πολύ καιρό ἀκόμη τήν ἑλληνική πρόταση ἐπανόδου τῆς χώρας στήν Συμμαχία, τήν ὁποίαν θά ἀναγκασθεῖ κάποια στιγμή νά ἀποσύρει, ἐφ' ὅσον συνεχίζεται ἡ τουρκική ἀρνητικότης. Ὁ κ. πρωθυπουργός παρεκάλεσε τόν συνομιλητή του νά κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιά νά πεισθεῖ ἡ Τουρκία νά συμμορφωθεῖ πρός τό συμφέρον ὁλοκλήρου τῆς Συμμαχίας.

»Ὁ Ὁλλανδός πρωθυπουργός ἐζήτησε νά ἐνημερωθεῖ ἐπί τῆς συμφωνίας Ντάβου-Χαίηγκ, ἐφ' ὅσον οἱ σχετικές λεπτομέρειες δέν θά ἦταν πολύ τεχνικῆς φύσεως.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι πράγματι τό θέμα εἶναι πολύ τεχνικό, ἀλλ' ὅτι ὁ συνομιλητής του θά μποροῦσε νά ἐνημερωθεῖ ἀπό σχετικό σημείωμα πού θά τοῦ ἔδινε ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Ράλλης. Ὁ κ. πρωθυπουργός προσέθεσε ὅτι, ἐάν πάντως δέν ἐφαρμοσθεῖ ἡ ἀρχική συμφωνία Ντάβου-Χαίηγκ, τήν ὁποίαν οἱ Τοῦρκοι ἀπέρριψαν καί τήν ὁποίαν ὁ στρατηγός Χαίηγκ προσπάθησε νά τροποποιήσει, μέ συμβιβαστικές προτάσεις, πρός ἱκανοποίηση τῶν Τούρκων, δέν θά ὑπάρξουν δυνατότητες προόδου στίς σχετικές διαπραγματεύσεις.

»Συνεχίζοντας ὁ κ. πρωθυπουργός ἐνημέρωσε τόν Ὁλλανδό συνάδελφό του ἐπί τῆς καταστάσεως στά Βαλκάνια καί τοῦ θέματος τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας. Ἡ Βαλκανική, εἶπε ὁ κ. πρωθυπουργός, ἐθεωρεῖτο ἐπί 100 χρόνια ὡς ἡ πυριτιδαποθήκη τῆς Εὐρώπης. Λόγοι ἱστορικοί καί κυρίως ἡ ἀνάμειξη τῶν διαφόρων βαλκανικῶν λαῶν κατά τήν διάρκεια τῶν 400 ἐτῶν τῆς τουρκικῆς κατοχῆς, εἶχαν προκαλέσει ἐχθρότητες καί ἀντιθέσεις. Μετά τούς Βαλκανικούς πολέμους καί τήν ἀποχώρηση τῆς Τουρκίας ἀπό τά Βαλκάνια, δημιουργήθηκαν τά ἀνεξάρτητα βαλκανικά Κράτη, τά ὁποῖα ὅμως χρησιμοποιήθηκαν κατά διαφόρους τρόπους ἀπό τίς μεγάλες δυνάμεις πού ἤθελαν νά ἔχουν ἕνα πιόνι στήν περιοχή, μέ ἀποτέλεσμα νά συνεχισθοῦν καί νά ἐνταχθοῦν οἱ παλιές ἐχθρότητες καί ἀντιθέσεις. Μετά τό 1974 ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνέλαβε μία πρωτοβουλία, μέσα στό πνεῦμα καί τῆς Διασκέψεως τοῦ Ἑλσίνκι, γιά να δημιουργηθεῖ στήν Βαλκανική ἕνα κλῖμα εἰρήνης καί συνεργασίας. Συναντήθηκε μέ ὅλους τούς ἡγέτες τῶν βαλκανικῶν χωρῶν, οἱ ὁποῖοι συνεφώνησαν κατ' ἀρχήν μέ τήν πρωτοβουλία αὐτή. Πρίν ἀπό δύο χρόνια πραγματοποιήθηκε στήν Ἀθήνα μία διαβαλκανική συνάντηση καί ἔγινε προσπάθεια νά καθορισθοῦν οἱ τομεῖς τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας. Ἡ πολιτική τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ εἶχε ἐν προκειμένῳ δύο σκοπούς:

»1. νά δημιουργηθεῖ ἕνα καινούργιο κλῖμα συνεργασίας στήν περιοχή καί

»2. νά ἐνθαρρυνθοῦν ἡ Γιουγκοσλαβία καί ἡ Ρουμανία στό νά αἰσθάνονται πιό ἀνεξάρτητες ἔναντι τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως.

»Ἡ ὑπόθεση αὐτή τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας ἔχει πάει μᾶλλον καλά. Μετά τήν πρώτη συνάντηση τῶν Ἀθηνῶν, οἱ βαλκανικές Κυβερνήσεις εἶχαν ἀναλάβει νά προτείνουν τούς πιθανούς τομεῖς συνεργασίας. Τό ἔκαναν ὅλες πλήν τῆς Βουλγαρίας, τήν ὁποίαν δέν ἄφησε ἡ Σοβιετική Ἕνωσις, ἡ ὁποία εἶχε καταλάβει ὅτι ἕνας ἀπό τούς σκοπούς στούς ὁποίους ἀπέβλεπε ἡ πρωτοβουλία τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ἦταν ἀκριβῶς ἡ ἀνεξαρτοποίηση τῶν βαλκανικῶν χωρῶν ἔναντί της.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός συνηντήθη πρό ὀλίγων ἑβδομάδων μέ τόν πρόεδρο Ζίφκωφ. Τοῦ ἐτόνισε ὅτι ἡ στάση του δέν εἶναι σωστή, διότι ἐμφανίζεται στόν βουλγαρικό λαό ἀλλά καί στούς ἄλλους λαούς τῆς Βαλκανικῆς ὡς τό ἐμπόδιο γιά τήν πραγματοποίηση τῆς βαλκανικῆς συνεργασίας καί διότι δημιουργεῖ εἰς βάρος του τήν ἐντύπωση ὅτι τή στάση του καθορίζει ἡ Σοβιετική Ἕνωσις. Τό ἐπιχείρημα αὐτό ἔπεισε τόν Βούλγαρο πρόεδρο ὁ ὁποῖος ὑπεχώρησε καί συνεφώνησε γιά τήν πραγματοποίηση ἐντός τοῦ ἔτους μιᾶς νέας συναντήσεως ἐμπειρογνωμόνων, ἡ ὁποία θά ἐξετάσει τίς δυνατότητες συνεργασίας στόν τομέα τῶν συγκοινωνιῶν καί ἐπικοινωνιῶν. Αὐτό θά ἀποτελέσει τήν ἀρχή τῆς προσπαθείας ἡ ὁποία βεβαίως εἶναι ἄγνωστο πῶς θά ἐξελιχθεῖ.

»Πάντως, μέ τίς συνομιλίες καί τίς ἐπαφές μέ τούς βαλκανικούς ἡγέτες, ἔχει δημιουργηθεῖ στήν περιοχή ἕνα κλῖμα ὑφέσεως καί καλῆς γειτονίας. Οἱ προσπάθειες θά συνεχισθοῦν γιά νά διευκολυνθεῖ κυρίως ἡ Γιουγκοσλαβία ἡ ὁποία, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀντιμετωπίζει τό πρόβλημα τοῦ μέλλοντός της μετά τόν Τίτο. Ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι δέν θά ἦταν χρήσιμο γιά τήν Δύση νά βρεθεῖ ἡ Γιουγκοσλαβία ἀπομονωμένη μετά τόν θάνατο τοῦ Τίτο. Μέ τήν διαβαλκανική δέ συνεργασία θά καταστεῖ δυνατή ἐνδεχομένως ἡ διατήρηση τῆς ἐπαφῆς τῆς Δύσεως μέ τήν Γιουγκοσλαβία μέσω τῆς Ἑλλάδος.

»Σέ ἐρώτηση τοῦ κ. Βάν Ἄγκτ, γιατί δέν ἀνεφέρθη ἡ Ἀλβανία στά πλαίσια τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι ἡ Ἀλβανία ἀποτελεῖ πρωτοφανές διεθνές φαινόμενο. Ἐκμεταλλευόμενη τήν δύναμη τῶν ἀδυνάτων καί γνωρίζουσα ὅτι κανείς δέν πρόκειται νά τῆς ἐπιτεθεῖ, ἐνοχλεῖ τούς πάντας στήν Ἀνατολή καί Δύση.

»Πάντως, ἡ Ἑλλάς διατηρεῖ καλές διμερεῖς σχέσεις μαζί της. Στήν πρόσκληση δέ τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ νά μετάσχει ἡ Ἀλβανία τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας, ὁ Ἐμβέρ Χότζα εἶχε ἀπαντήσει ὅτι με τήν Ἑλλάδα μέν θέλουν νά εἶναι φίλοι, ἀλλά μέ τούς ὑπολοίπους βαλκανικούς λαούς δέν θέλουν νά ἔχουν σχέσεις. Σέ ἐρώτηση τοῦ κ. Βάν Ἄγκτ γιά τήν σημερινή κατάσταση στήν Ἀλβανία, ἡ ὁποία γιά πολύ καιρό ἦταν ἀποκλεισμένη σάν φρούριο, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀποκαταστήσει διπλωματικές σχέσεις μέ τήν χώρα αὐτή, καθώς καί ἀεροπορική ἐπικοινωνία καί ἐμπορικές ἀνταλλαγές. Αὐτό δέ παρά τό γεγονός ὅτι δέν ἔχει ὑπογράψει ἀκόμα μαζί της Συνθήκη Εἰρήνης καί μολονότι διαβιοῦν στήν Ἀλβανία 80.000 Ἕλληνες, στούς ὁποίους οὐδένα δικαίωμα ἀναγνωρίζεται. Πάντως, ὁ κ. πρωθυπουργός θά συνεχίσει τίς προσπάθειές του γιά νά μετάσχει ἡ Ἀλβανία τῆς πολυμεροῦς διαβαλκανικῆς συνεργασίας καί νά ἔλθει σέ κάποια ἐπαφή μέ τήν Δύση καί τήν διεθνῆ κοινωνία, θεωρώντας ὅτι, ἄν συνεχίσει ἡ χώρα αὐτή νά παραμένει στήν ἀπομόνωση, θά

ἀποτελεῖ πάντα ἕναν κίνδυνο.

»Ὁ Ὁλλανδός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν συνεφώνησε μέ τήν ἀνάλυση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ περί Ἀλβανίας καί παρετήρησε ὅτι οἱ Ἀλβανοί τούς ἔχουν πλησιάσει, καθώς καί ὡρισμένα σκανδιναβικά Κράτη, γιά τήν ἀποκατάσταση κάποιας ἐπαφῆς. Ἐζήτησε δέ τήν βοήθεια τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως γιά πληροφορίες σχετικά μέ τήν Ἀλβανία, τήν ὁποία δέν γνωρίζουν καθόλου.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός εἶπε ὅτι εἶναι πρόθυμος γιά τήν βοήθεια αὐτή καί ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Ράλλης ἀνέλαβε νά διαβιβάσει στόν ἐδῶ Ὁλλανδό πρέσβυ μία πρόσφατη ὑπηρεσιακή ἔκθεση περί Ἀλβανίας.

»Ὁ Ὁλλανδός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν εἶπε ὅτι πρίν ἀπό τήν συνάντηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ μέ τόν πρόεδρο Ζίφκωφ εἶχε ἐπισκεφθεῖ τή Σόφια καί τό Βελιγράδι. Στή Σόφια ὁ κ. Ζίφκωφ εἶχε μιλήσει γιά τίς καλές διμερεῖς σχέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί Βουλγαρίας καί εἶχε θίξει τό Μακεδονικό, γιά τό ὁποῖο εἶχε πεῖ ὅτι δέν ὑφίσταται γιά τήν βουλγαρική Κυβέρνηση καί ὅτι γιά τό θέμα αὐτό θά ἐξευρίσκετο μία "σοσιαλιστική λύσις". Στό Βελιγράδι οἱ συνομιλητές του ἦταν πολύ ἀνήσυχοι σχετικά μέ τό θέμα. Τοῦ εἶπανε ὅτι πιστεύουν πώς πίσω ἀπό τήν Βουλγαρία ὑπάρχει ἡ Σοβιετική Ἕνωσις καί ὅτι δέν καταλαβαίνουν τί σημαίνει ἡ "σοσιαλιστική λύσις".

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι δέν γνωρίζει τίποτα περί "σοσιαλιστικῆς λύσεως". Ἐκτός ἐάν ἡ ἔννοιά της εἶναι ὅτι ὁ Ζίφκωφ πιστεύει πώς μετά τόν θάνατο τοῦ Τίτο θά καταστεῖ δυνατή ἡ ἑνοποίηση Γιουγκοσλαβίας-Βουλγαρίας, ὥστε νά τεθεῖ ἡ Γιουγσκολαβία ὑπό ρωσικό ἔλεγχο. Πάντως, διευκρίνησε ὁ κ. πρωθυπουργός, ὁ Ζίφκωφ δέν τοῦ εἶχε κάνει λόγο γιά μιά τέτοια λύση.

»Τό Μακεδονικό, τόνισε ὁ κ. πρωθυπουργός, εἶναι τεχνητό θέμα. Καί εἶναι σφάλμα τῆς Γιουγκοσλαβίας νά τό ἐγείρει, διότι προκαλεῖ ἀνωμαλία στά Βαλκάνια. Μακεδονική ἐθνότης δέν ὑπάρχει, σημείωσε ὁ κ. πρωθυπουργός. Οἱ Σλάβοι ἦρθαν στήν Βαλκανική τόν 6ο μ.Χ. αἰώνα, ἐνῶ οἱ γηγενεῖς Μακεδόνες πού ἦσαν Ἕλληνες, ὑπάρχουν στήν Μακεδονία ἀπό τόν 4ο αἰώνα π.Χ. Ἐάν δεχόταν κανείς ὅτι ὑπάρχει μακεδονικό ἔθνος, τότε αὐτό ἀποτελεῖται ἀπό τούς Ἕλληνες τῆς Βορείου Ἑλλάδος πού ἀπό τήν ἀρχαιότητα (Ἀριστοτέλης, Φίλιππος, Ἀλέξανδρος) ζοῦν στήν περιοχή αὐτή. Τό Μακεδονικό εἶναι γεωγραφικό θέμα. Ἡ περιοχή τῆς Μακεδονίας διαμοιράσθηκε στά τρία βαλκανικά Κράτη μετά τήν λήξη τῆς τουρκικῆς κατοχῆς. 53% τῆς περιοχῆς πῆρε ἡ Ἑλλάς καί τό ὑπόλοιπο ἡ Γιουγκοσλαβία καί ἡ Βουλγαρία. Αὐτοί πού κατοικοῦν στήν ἑλληνική Μακεδονία εἶναι δύο ἑκατομμύρια Ἕλληνες. Αὐτοί πού κατοικοῦν στήν γιουγκοσλαβική Μακεδονία πρέπει νά εἶναι Γιουγκοσλάβοι καί στήν βουλγαρική Βούλγαροι. Μποροῦν ἐάν θέλουν νά βαπτισθοῦν μέ ἄλλα ὀνόματα ἀλλά δέν μποροῦν νά λένε ὅτι εἶναι Μακεδόνες, γιατί Μακεδόνες εἶναι μόνο οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Ἡ Ἑλλάς ὑποστηρίζει ὅτι δέν ὑπάρχει μακεδονική ἐθνότης καί ὅτι τό θέμα εἶναι γεωγραφικό. Οἱ Γιουγκοσλάβοι ἀντιθέτως προσπαθοῦν νά βροῦν Μακεδόνες στόν πληθυσμό τῆς βουλγαρικῆς Μακεδονίας καθώς καί μερικούς στήν Ἑλλάδα. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἔχει κατ' ἐπανάληψη τονίσει στήν γιουγκοσλαβική ὅτι αὐτό εἶναι παραλογισμός, ἀλλ' ἐπειδή τά Σκόπια, γιά ἐσωτερικούς λόγους, πιέζουν τό Βελιγράδι, ὁ Τίτο ἀναγκάζεται ἀπό καιροῦ εἰς καιρό νά ἐγείρει τό θέμα. Ὁ Ζίφκωφ, συνέχισε ὁ κ. πρωθυπουργός, τόν παρεκάλεσε νά γίνει κοινή ἑλληνοβουλγαρική δημόσια δήλωση ὅτι δέν ὑφίσταται μακεδονικό ζήτημα. Ὁ κ. πρωθυπουργός τοῦ ἀπήντησε ὅτι δέν μποροῦσε νά λεχθεῖ κάτι τέτοιο γιά νά μην δοθεῖ ἡ ἐντύπωση δημιουργίας μετώπου ἐναντίον τῆς Γιουγκοσλαβίας.

»Στή συνέχεια, ὁ κ. πρωθυπουργός, ἀπαντώντας στήν σχετική ἐρώτηση τοῦ κ. Βάν Ἄγκτ γιά τίς ἀβάσιμες, ὅπως ὁ ἴδιος τίς χαρακτήρισε, τουρκικές αἰτιάσεις, σχετικά μέ τίς συνθῆκες διαβιώσεως τῆς μουσουλμανικῆς μειονότητος στήν Ἑλλάδα, ἐνημέρωσε τόν συνομιλητή του ἐπί τοῦ θέματος τῶν μειονοτήτων. Ὁ κ. πρωθυπουργός εἶπε ὅτι ἀπό τήν ἀνταλλαγή πληθυσμῶν πού προέβλεπε ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάνης τοῦ 1923, ἐξηρέθησαν 111.000 Ἕλληνες τῆς Τουρκίας καί 106.000 Μουσουλμᾶνοι τῆς Δυτικῆς Θράκης. Σήμερα στήν Τουρκία ἔχουν μείνει 8.000 Ἕλληνες, ἐνῶ στή Δυτική Θράκη βρίσκονται 126.000 Μουσουλμάνοι. Συνεπῶς, θέμα συνθηκῶν διαβιώσεως θά ἔπρεπε νά ἐγείρει ἡ Ἑλλάς. Διότι ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάνης προέβλεπε ἰσορροπία, τήν ἀποκατάσταση τῆς ὁποίας θά ἔπρεπε νά ζητήσει ἡ Ἑλλάς εἴτε μέ τήν ἐπιστροφή 100.000 Ἑλλήνων στήν Τουρκία εἴτε μέ τήν ἐκδίωξη 100.000 Μουσουλμάνων ἀπό τήν Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλάς ὅμως δέν ἔθεσε τέτοιο θέμα, ἐνῶ ἀντιθέτως τό θέτει ἡ Τουρκία. Εἶναι καί αὐτό χαρακτηριστικό παράδειγμα τῆς τουρκικῆς νοοτροπίας. Ἡ μουσουλμανική μειονότης στήν Ἑλλάδα ἀντιπροσωπεύεται στήν ἑλληνική Βουλή μέ δύο βουλευτάς καί μάλιστα ἀντιπολιτευομένους, ἔχει 300 δημοτικά σχολεῖα, 2 Γυμνάσια, 7 ἐφημερίδες καί διπλάσιο εἰσόδημα τῶν Τούρκων τῆς Τουρκίας.

»Ὁ Ὁλλανδός πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι κατανοεῖ τό θέμα καί διαπιστώνει ὅτι δέν ὑπάρχει πρόβλημα γιά τήν Τουρκία. Σέ ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ἐάν οἱ συνομιλητές του βρίσκουν τρόπο νά συννενοηθοῦν μέ τούς Τούρκους, ὁ κ. Βάν Ἄγκτ ἀπήντησε ὅτι, λόγω ἱστορικῶν καί πολιτιστικῶν δεσμῶν καί λόγω κοινότητος ἱστορίας καί ἰδεωδῶν, οἱ Ὁλλανδοί εἶναι σέ θέση νά κατανοήσουν εὐχερέστερα τόν ἑλληνικό τρόπο τοῦ σκέπτεσθαι ἀπό τόν τουρκικό.

»Ἀναφερόμενος στό θέμα τοῦ Αἰγαίου, ὁ κ. πρωθυπουργός εἶπε ὅτι δέν θά ἀπασχολήσει τούς συνομιλητές του μέ λεπτομέρειες, ἐφ' ὅσον μάλιστα αὐτές ἐθίγησαν σέ διεξοδική συζήτηση τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐτόνισε ὅμως ὅτι τό σοβαρότερο πρόβλημα εἶναι τῆς ὑφαλοκρηπίδος. Καί πρόσθεσε ὅτι ἔχει προτείνει στούς Τούρκους νά βρεθεῖ λύσις μέ τήν διαδικασία τῆς διαιτησίας, ἐφ' ὅσον οἱ ἀπόψεις τῶν δύο χωρῶν διίστανται τόσο ὥστε νά μήν εἶναι δυνατή ἡ ἐπίτευξη συμφωνίας μέ διαπραγματεύσεις. Οἱ ἀπόψεις αὐτές, διευκρίνησε ὁ κ. πρωθυπουργός, διαφέρουν ριζικά, διότι ἡ Ἑλλάς μέν, βάσει τῆς Συμβάσεως τῆς Γενεύης, ἡ ὁποία προβλέπει ὅτι καί τά νησιά ἔχουν ὑφαλοκρηπίδα, ἀναγνωρίζει στήν Τουρκία μία περιοχή ἐκτάσεως 5% τοῦ Αἰγαίου, ἐνῶ ἡ Τουρκία, ἀγνοώντας τήν ὕπαρξη τῶν 2.000 μικρῶν καί μεγάλων νησιῶν τοῦ Αἰγαίου, ἀπαιτεῖ τό 50%. Καί στήν περίπτωση αὐτή ἡ Ἑλλάς, προτείνοντας τήν διαιτησία, πού εἶναι μιά διαδικασία τήν ὁποία ἀκολούθησαν καί ἄλλες χῶρες σέ ἀνάλογες περιπτώσεις, ἀκολουθεῖ πολιτική μετριοπαθῆ καί ἔντιμη. Ἡ

Ὑποδοχή τοῦ Α. Βάν Ἄγκτ στό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Τουρκία δμως δέν δέχθηκε τήν διαιτησία άποδεικνύοντας ἔτσι δτι καί στό πρόβλημα αὐτό, δπως καί στά ἄλλα, ἔχει τήν εὐθύνη γιά τήν δημιουργηθεῖσα κατάσταση. Ὁ κ. πρωθυπουργός πρόσθεσε δτι εἶχε συζητήσει τό θέμα μέ τόν κ. Ντεμιρέλ τό 1975 στίς Βρυξέλλες καί εἶχαν συμφωνήσει νά ἀρχίσουν διαπραγματεύσεις καί παράλληλα νά παραπέμψουν τό ζήτημα στό Διεθνές Δικαστήριο τῆς Χάγης, πρᾶγμα τό ὁποῖο καί περιελήφθη στό ἐπίσημο ἀνακοινωθέν τῆς συναντήσεως. Ὅταν μετά δεκαήμερο ἡ Ἑλλάς ἔστειλε ἐμπειρογνώμονες στήν Τουρκία γιά τήν προετοιμασία τῆς προσφυγῆς στό Διεθνές Δικαστήριο, ὁ Ντεμιρέλ ἀρνήθηκε νά δώσει συνέχεια στήν ὑπόθεση καί σέ δημόσια ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ γιά τήν στάση του ἀπήντησε δτι ὁ κ. πρωθυπουργός τόν εἶχε κοροϊδέψει καί δτι δέν εἶχε διαβάσει τό ἀνακοινωθέν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι δτι, δταν συνεφώνησε ὁ Ντεμιρέλ, ὁ ἀρχηγός τῆς τότε ἀντιπολιτεύσεως Ἐτσεβίτ, τόν εἶχε ἀποκαλέσει προδότη. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν δτι, δταν ὁ κ. πρωθυπουργός ἐρώτησε τόν πρωθυπουργό Ἐτσεβίτ γιατί δέν δέχεται τήν διαιτησία, αὐτός τοῦ ἀπάντησε δτι θά τόν ἀποκαλοῦσε προδότη ὁ Ντεμιρέλ.

»Ὁ κ. Βάν Ἄγκτ εὐχαρίστησε γιά τήν ἐνημέρωση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ καί ἀνέπτυξε δι' ὀλίγων τίς ἀπόψεις του ἐπί τοῦ Μεσανατολικοῦ. Ὁ Ὁλλανδός πρωθυπουργός εἶπε δτι θεωρεῖ σωστή τήν ἄποψη τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ δτι τό μεσανατολικό πρόβλημα εἶναι ἡ πιό σοβαρή ἀπειλή γιά τήν παγκόσμια εἰρήνη. Γνωρίζοντας δτι ὁ κ. πρωθυπουργός ἐπισκέφθηκε πρόσφατα ὡρισμένες ἀραβικές χῶρες, μέ τίς ὁποῖες ξέρει δτι ἡ Ἑλλάς διατηρεῖ καλές σχέσεις, καί λόγω τοῦ δτι καί ὁ Ὁλλανδός ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ἐπισκέφθηκε ἐπίσης χῶρες τῆς περιοχῆς, ὁ κ. Βάν Ἄγκτ εἶπε δτι θεωροῦσε χρήσιμο νά ἀνταλλαγοῦν ἀπόψεις γιά τό θέμα αὐτό. Ὁ Ὁλλανδός πρωθυπουργός ἀνέφερε ἐπίσης παρεπιπτόντως δτι, ἄν καί κατανοεῖ τούς λόγους γιά τούς ὁποίους ἡ Ἑλλάς δέν ἔχει ἀκόμα ἀναγνωρίσει τό Ἰσραήλ, ἐν τούτοις τό θέμα θά μποροῦσε νά δημιουργήσει πρόβλημα στά πλαίσια τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς συνεργασίας. Ἀναφερόμενος στήν Συμφωνία τοῦ Κάμπ Νταίηβιντ ὁ Ὁλλανδός πρωθυπουργός εἶπε, δτι κατά τήν πρόσφατη ἐπίσκεψή του στήν Ὁλλανδία, ὁ Ἀμερικανός ἀντιπροέδρος Μόνταιηλ, ἐζήτησε πιεστικά τήν βοήθειά τους γιά τήν ὑποστήριξη τῶν εἰρηνευτικῶν προσπαθειῶν τῶν ΗΠΑ. Ἡ Ὁλλανδία, πρόσθεσε ὁ κ. Βάν Ἄγκτ, ἔχει τήν πρόθεση καί θεωρεῖ καθῆκον της νά κάνει ὅ,τι μπορεῖ μέσα στίς δυνατότητές της, πού εἶναι μικρές, γιά τήν προώθηση τῆς προσπαθείας πού ἄρχισε στό Κάμπ Νταίηβιντ καί ἐζήτησε τίς ἐν προκειμένῳ ἀπόψεις τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ.

»Ὁ πρωθυπουργός ἀπήντησε δτι εἶχε καί ἐκεῖνος λάβει ἀνάλογη ἐπιστολή τοῦ προέδρου Κάρτερ καί ὑποστήριξε δημοσία τίς ἀμερικανικές προσπάθειες, χαρακτηρίζοντας τήν Συμφωνία τοῦ Κάμπ Νταίηβιντ σάν ἐνθαρρυντικό βῆμα. Τό ἴδιο εἶπε στούς συνομιλητές του στήν Σαουδική Ἀραβία καί τήν Συρία, τούς ὁποίους δμως βρῆκε ἀδιάλλακτους. Ἡ Σαουδική Ἀραβία εἰδικώτερα φοβᾶται δτι, ἄν συνταχθεῖ μέ τόν Σαντάτ, θά διεισδύσουν στήν χώρα οἱ ἀδιάλλακτοι καί θά δημιουργήσουν ἐσωτερικό πρόβλημα. Ὕστερα μάλιστα ἀπό τήν περίπτωση τοῦ Ἰράν, ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν Σαουδαράβων πρός τίς ΗΠΑ ἔχει κλονισθεῖ, μέ ἀποτέλεσμα ἡ ὑπόθεση νά παίρνει κακή τροπή. Διότι, ἄν μέν κατορθώσει ὁ Σαντάτ νά ἐπιβιώσει, θά ἦταν δυνατόν καθ' ὁδόν νά πείσει μερικές ἀραβικές χῶρες νά ἐγκαταλείψουν τούς ἀδιαλλάκτους. Ἐάν δμως ἀνατραπεῖ ὁ Σαντάτ, τότε ἡ κατάσταση θά ἐπιδεινωθεῖ σοβαρότατα. Μέ τήν στάση δέ πού παίρνουν ὅλες οἱ ἰσλαμικές χῶρες ἐναντίον τοῦ Σαντάτ, μεταξύ τῶν ὁποίων καί συντηρητικές ἀραβικές, δπως τό Μαρόκο καί ἡ Σαουδική Ἀραβία, εἶναι ἀμφίβολο ἐάν ὁ Σαντάτ θά πετύχει στίς προσπάθειές του. Γι' αὐτό πρέπει οἱ ΗΠΑ νά φροντίσουν νά ἐπιταχύνουν τήν δεύτερη φάση τῆς Συμφωνίας καί νά πείσουν τό Ἰσραήλ νά δεχθεῖ ὡρισμένες θυσίες γιά μιά δικαίωση τῶν Παλαιστινίων.

»Ἐκτός δέ τοῦ παλαιστινιακοῦ προβλήματος, συνέχισε ὁ πρωθυπουργός, πού ὑφίσταται ἐδῶ καί 30 χρόνια, ὁ κόσμος ἀντιμετωπίζει τώρα καί τό ἐνεργειακό πού εἶναι πιό ἐπικίνδυνο. Γιατί σύντομα οἱ Ἄραβες θά ἐκβιάζουν καί θά ἐπιβάλλουν τήν πολιτική τους ὄχι μόνο στό Μεσανατολικό ἀλλά καί γενικότερα καί οὔτε τό ΝΑΤΟ οὔτε ἡ ΕΟΚ θά μποροῦν νά ἀντιδράσουν. Ἡ Δύση καί κυρίως ἡ ΕΟΚ θά πρέπει νά προσέξει ἔγκαιρα τό πρόβλημα αὐτό γιά νά μήν ἔχει περιπέτειες στό μέλλον, δεδομένου δτι ὅλη ἡ οἰκονομία καί ὁ πολιτισμός τῆς Εὐρώπης στηρίζεται στό πετρέλαιο.

»Ὁ κ. Βάν Ἄγκτ συνεφώνησε μέ τήν ἄποψη αὐτή τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ καί πρόσθεσε δτι ἡ προσεχής συνεδρίαση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου κατά τά τέλη Ἰουνίου θά ἀφιερωθεῖ κατά μεγάλο μέρος στήν ἐξέταση τοῦ ἐνεργειακοῦ προβλήματος[49].

Σέ συνέντευξη Τύπου, εὐθύς μετά τήν λήξη τῶν συνομιλιῶν, ὁ Ὁλλανδός πρωθυπουργός ἀνακοίνωσε δτι θά ἐπιστρέψει στήν Ἀθήνα, μετά ἀπό δύο ἑβδομάδες, γιά νά παραστεῖ στήν ὑπογραφή τῆς συνθήκης ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ. Χαρακτήρισε τίς διμερεῖς ἑλληνοολλανδικές σχέσεις ὡς ἐξαίρετες, προσδιορίζοντας δτι μέ τόν Ἕλληνα ὁμόλογό του συζήτησε κυρίως θέματα πού ἀφοροῦν τήν ἀνάπτυξη τῆς συνεργασίας στά πλαίσια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας. Δήλωσε, ἀκόμη, δτι θά ὑποστηρίξει τήν ἐπιστροφή τῆς Ἑλλάδος στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ καί τόνισε δτι τά ἐμπόδια ὀφείλουν νά ὑπερνικηθοῦν. Τάχθηκε, τέλος, ὑπέρ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ψηφισμάτων τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τοῦ ΟΗΕ γιά τήν Κύπρο, καθώς καί ὑπέρ τῆς ἑλληνικῆς πρωτοβουλίας γιά τήν ἐπανάληψη τῶν διαβαλκανικῶν Διασκέψεων.

Ὁ Ἀντρέας Βάν Ἄγκτ ἔγινε δεκτός ἀπό τόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, Κ. Τσάτσο, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐπέδωσε τόν Μεγαλόσταυρο τῆς Τιμῆς. Τό τελευταῖο βράδυ, πρίν ἀπό τήν ἀναχώρησή του, ὁ Ὁλλανδός πρωθυπουργός παρέθεσε ἐπίσημο δεῖπνο πρός τιμή τοῦ πρωθυπουργοῦ, Κ. Καραμανλῆ.

17 ΜΑΪΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑποδέχεται τή νέα ἡγεσία τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, συνιστώντας ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος μέ εὐσυνειδησία καί ἔλλειψη προκατα-

λήψεως, ὥστε νά ἐμπνέεται σεβασμός στούς πολίτες, ἀλλά καί φόβος στούς ἐγκληματίες· καί κατέληξε:

«Ἡ ἀποστολή τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας ἔχει μεγαλύτερη σημασία στήν ἐποχή μας, δεδομένου ὅτι ὑπάρχει τώρα ἔξαρσις τοῦ ἐγκλήματος καί τῆς πολύμορφης βίας καί γενικώτερα τῆς ἀπειθείας πρός τούς νόμους.

»Ἡ Κυβέρνηση περιβάλλει τά Σώματα Ἀσφαλείας μέ εἰλικρινῆ στοργή καί ἐκτιμῶσα τήν ἀποστολή τους, θά τά βοηθήσει νά τήν ἐκπληρώσουν.

»Ἑφέτος ἡ Κυβέρνηση ἔκρινε ὅτι ἔπρεπε οἱ μεταβολές εἰς τά Σώματα Ἀσφαλείας νά εἶναι εὐρύτερες καί τολμηρότερες. Καί τοῦτο, ἀφ' ἑνός μέν γιά νά δοθεῖ ἡ δυνατότης ἀποσυμφορήσεως εἰς ὁρισμένους βαθμούς, ἀφ' ἑτέρου δέ γιά νά ὑπάρξει ἡγεσία νέα, πού νά εὑρίσκεται μακριά ἀπό τό ἀνώμαλο παρελθόν, ἱκανή νά ἐμφυσήσει εἰς τά Σώματα Ἀσφαλείας καινούργιο πνεῦμα».

19 ΜΑΪΟΥ 1979

Σέ νέα συνάντηση Κυπριανοῦ-Ντενκτάς παρουσία τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ ΟΗΕ, Κ. Βαλντχάιμ, ἀποφασίζεται ἡ ἔναρξη τῶν διακοινοτικῶν συνομιλιῶν μέ στόχο τήν ἐξεύρεση λύσεως τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος, στίς 15 Ἰουλίου. Σχετικά διατυπώθηκε γραπτή συμφωνία ἀπό δέκα σημεῖα πού ἀναφέρονται τόσο σέ ἐπιμέρους θέματα ὅσο καί στό γενικό πλαίσιο τοῦ ὅλου ζητήματος.

Σέ δήλωσή του, ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ τόνισε, μεταξύ ἄλλων, ὅτι ἡ συμφωνία αὐτή «ἀποτελεῖ μία βάση γιά νά ὁδηγήσει στή σωστή καί ὁριστική λύση τοῦ προβλήματος, σύμφωνα μέ τίς κατευθυντήριες γραμμές τῆς συμφωνίας Μακαρίου - Ντενκτάς καί τά ψηφίσματα τοῦ ΟΗΕ».

28 ΜΑΪΟΥ 1979

Στό Μέγαρο Ζαππείου γίνεται ἡ ἐπίσημη τελετή τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα, παρουσία ἀρχηγῶν Κρατῶν καί ξένων ἀντιπροσωπειῶν, τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τῆς Κυβερνήσεως καί τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκπροσώπων τῶν ἀρχῶν καί πλήθους ἐκπροσώπων τοῦ ἑλληνικοῦ καί τοῦ ξένου τύπου καί τῶν μέσων ἐνημερώσεως. Ἐκ μέρους τῶν ἐννέα Κρατῶν-μελῶν τῆς Κοινότητας ἦταν παρόντες ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, οἱ πρωθυπουργοί τῆς Ἰταλίας, Ἀντρεόττι, τοῦ Βελγίου, Μαρτένς, τῆς Ὁλλανδίας, Βάν Ἄγκτ, τῆς Ἰρλανδίας, Λύντς καί τοῦ Λουξεμβούργου, Τόρν, ὁ ἀντικαγκελλάριος τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας, Γκένσερ, καί οἱ ὑπουργοί τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν περισσότερων ἀπό τίς ἐννέα χῶρες. Παρών ἦταν, ἀκόμη, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ρ. Τζένκινς, ὁ ἀντιπρόεδρος Λ. Νατάλι, καί ἀνώτεροι ἀξιωματοῦχοι τῆς Κοινότητας. Ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά δέν παρέστησαν στήν τελετή ἐκπρόσωποι τοῦ ΠΑΣΟΚ καί τοῦ ΚΚΕ, καθώς καί τοῦ ΚΚΕ (ἐσωτ.), ἐκφράζοντας διαφωνία «ὡς πρός τό περιεχόμενο πού δίνει ἡ Κυβέρνηση στήν ἔνταξη».

Στό πλαίσιο τῆς τελετῆς προβλέφθηκε ἡ ὑπογραφή τῶν τεσσάρων κειμένων πού ἐπικύρωναν τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες: Πράξη ἐντάξεως· Συνθήκη προσχωρήσεως· Πρωτόκολλα καί Παραρτήματα τῆς Συνθήκης — ὅπου περιλαμβάνονται οἱ διατάξεις γιά τή μεταβατική περίοδο· κοινοτικό κείμενο πού περιλαμβάνει τό παράγωγο δίκαιο — μεταφρασμένο στά ἑλληνικά [βλ. ἐκτενῆ ἀνάλυση ἀπό τόν Γ. Κοντογεώργη τοῦ περιεχομένου τῆς Συνθήκης καί τῆς Πράξεως περί τῶν ὅρων προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος, καθώς καί τῶν μεταβατικῶν ρυθμίσεων, Παράρτημα Π].

Πρῶτος ὁμιλητής, ὁ Γάλλος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Φρανσουά Πονσέ, πρόεδρος τῆς ἐξ ὑπουργῶν ἐπιτροπῆς τῆς ΕΟΚ, ὁ ὁποῖος καί προήδρευσε στήν τελετή, ἐξῆρε, σέ σύντομη εἰσήγησή του, τή σημασία τῆς ἡμέρας. Στή συνέχεια, προσφώνησε τίς εὐρωπαϊκές ἀντιπροσωπεῖες ὁ Κ. Καραμανλῆς:

«Κύριε πρόεδρε,

»Κύριοι πρωθυπουργοί,

»Κύριε πρόεδρε τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων,

»Κύριοι ὑπουργοί,

»Κυρίες καί κύριοι,

»Ἀπό μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, σᾶς ἀπευθύνω θερμό χαιρετισμό. Καί σᾶς μεταφέρω τήν χαρά καί τήν τιμή πού αἰσθάνεται γιά τήν παρουσία σας σ' αὐτή τήν ἱστορική γιά τήν χώρα μου τελετή. Ἀλλά σᾶς μεταφέρω καί τίς εὐχαριστίες του, γιά τήν συμβολή σας στήν πραγματοποίηση μιᾶς βασικῆς ἐθνικῆς του ἐπιδιώξεως. Νά ἐνταχθεῖ ὀργανικά στήν εὐρωπαϊκή οἰκογένεια.

»Μέ τήν σημερινή Συμφωνία ἡ Ἑλλάς ἀποδέχεται τήν συμμετοχή της στήν διαδικασία τῆς ἑνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης, πού συντελεῖται μέ τήν ἀκατανίκητη δύναμη φυσικοῦ φαινομένου. Μπορεῖ νά ὑπάρχουν διαφορές ἀπόψεων, ὡς πρός τήν ἔκταση, τήν μορφή, τίς διαδικασίες καί τόν ρυθμό πραγματοποιήσεώς της. Κανένας ὅμως δέν μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ τήν ἱστορική της ἀναγκαιότητα. Ἂν τά Κράτη τῆς Ἠπείρου μας δέν συνενώσουν τίς ὑλικές καί πνευματικές τους δυνάμεις σέ μιά ὀργανική ἑνότητα, θά παραμερισθοῦν μοιραῖα στό περιθώριο τῆς ἱστορίας. Καί ἡ Εὐρώπη, πού κυριαρχοῦσε στόν κόσμο, μέχρι καί τίς ἀρχές τοῦ αἰῶνος, θά μεταβληθεῖ σέ οὐραγό καί θά ἐκτεθεῖ σέ κινδύνους.

»Ἀπό πεῖρα, ἀλλά καί ἀπό χαρακτῆρα, δέν χρησιμοποιῶ ἀφορισμούς. Καί δυσπιστῶ πρός τίς θεωρητικές κατασκευές, πού ἑρμηνεύουν τούς νόμους τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως καί δίνουν στούς ἀνθρώπους ἕτοιμες συνταγές γιά τή λύση τῶν προβλημάτων τους. Βασίζομαι πάντοτε στήν μελέτη πραγματικῶν δεδομένων καί στά διδάγματα τῆς ἱστορικῆς πείρας. Αὐτά μέ ἔπεισαν ὅτι τό μέλλον τῆς Εὐρώπης βρίσκεται στήν ἑνοποίησή της. Καί ὅτι τό μέλλον τῆς Ἑλλάδος βρίσκεται στήν Ἑνωμένη Εὐρώπη. Καί μέ τήν πεποίθηση αὐτή ἀγωνίστηκα, ἐπί μία εἰκοσαετία περίπου, νά ἐντάξω τήν χώρα μου στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα.

»Ἀπευθυνόμενος πρός κορυφαίους Εὐρωπαίους, δέν νομίζω ὅτι ἔχω ἀνάγκη νά ἐξάρω τήν σημασία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνότητας. Ἐκεῖνο ὅμως πού θά ἤθελα ἰδαίτερα νά τονίσω εἶναι, ὅτι γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία θά δημιουργηθεῖ μιά τόσο μεγάλη Κοινότητα Ἐθνῶν, πού βασίζεται στήν ἐλεύθερη συγκατάθεση. Στήν ἰσότιμη συνεργασία καί στόν ἀμοιβαῖο σεβασμό. Καμιά χώρα δέν ὑποχρεώθηκε νά προσχωρήσει στήν Κοινότητα παρά τήν θέλησή της. Καμιά δέν παραμένει μέ τήν βία. Ὅλες ἀντίθετα ἔχουν λόγο στήν διαχείριση τῶν ὑποθέσεών της. Γι' αὐτό καί ἡ δημιουργία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας, σέ σχέση μέ προηγούμενες ἱστορικές ἐμπειρίες, εἶναι πρωτότυπη καί θά ἔλεγα ἐπαναστατική· κι ἔχει τεράστια σημασία σάν παράδειγμα γιά ὅλη τήν ἀνθρωπότητα.

»Ἡ Ἑλλάς δέν μποροῦσε νά ἀπουσιάσει ἀπό αὐτή τήν ἱστορική γιά τό μέλλον τῆς Εὐρώπης συλλογική προσπάθεια. Γιατί ἡ τύχη της εἶναι στενά, ἀναπόσπαστα θά ἔλεγα, συνυφασμένη μέ τήν τύχη τῶν ἄλλων Δημοκρατιῶν τῆς Ἠπείρου. Ἂν ἡ Εὐρώπη κινδυνεύσει, σάν μορφή διακυβερνήσεως καί σάν τρόπος ζωῆς, θά εἶναι ἐντελῶς παράλογο νά πιστεύσουμε ὅτι ἡ Ἑλλάς θά μπορέσει νά διατηρηθεῖ σάν μοναδική βάση ἀνεξαρτησίας καί ἐλευθερίας στήν Ἤπειρό μας.

»Μέ τήν συμμετοχή της στήν διαμορφούμενη Εὐρώπη, ἡ Ἑλλάς χαράσσει κατά τρόπο σταθερό τόν ἐθνικό της προσανατολισμό καί τήν μελλοντική της πορεία. Ἐνῶ παράλληλα συστρατεύεται μαζί σας στόν ἀγῶνα γιά τήν δημιουργία τῆς Νέας Εὐρώπης, πού θά ἀλλάξει τήν μοῖρα τῆς Ἠπείρου μας καί ἴσως καί τοῦ κόσμου.

»Μέ τήν πολύτιμη συνδρομή ὅλων σας οἱ ἐθνικές αὐτές ἐπιδιώξεις τῆς χώρας μου δικαιώνονται σήμερα. Καί γι' αὐτό σᾶς εὐχαριστῶ».

Μετά τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, τό λόγο πῆρε καί πάλι ὁ Γάλλος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν:

«Ὅταν οἱ ἄνθρωποι συμμετέχουν σέ ἕνα σημαντικό ἔργο, ὅταν αἰσθάνονται ὅτι ἡ δράση τους καί οἱ ἐνέργειές

Εἴσοδος τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό Ζάππειο Μέγαρο. Στό πλευρό του, ὁ πρόεδρος ντ' Ἐσταίν.

τους θά ἀποτελέσουν τμῆμα τῆς ἱστορίας, ὅταν πιστεύουν βαθειά στήν μοίρα τους, τότε γράφουν Ἱστορία. Καί σήμερα, σ' αὐτό τό χῶρο, ἔχουμε ὅλοι τήν ἐντύπωση ὅτι ζοῦμε μιά πραγματικά ἱστορική στιγμή. Αὐτή τή στιγμή θά ὑπογραφεῖ μιά συνθήκη ἰδιαίτερης σημασίας γιά ὅλες τίς χῶρες μας. Πέρα ἀπό τίς διαδικασίες καί τά διπλωματικά κείμενα, τίς ἐμπορικές καί οἰκονομικές ἀνταλλαγές, αὐτή ἡ σύνδεση τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἑλλάδος ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιά ὅλους. Καί γιά τό λόγο αὐτό ὅλοι μαζί, ἑνωμένοι καί ἀπό κοινοῦ, θά προσπαθήσουμε νά κτίσουμε τό εὐρωπαϊκό οἰκοδόμημα.

»Αὐτή τή στιγμή μέ τήν Ἑλλάδα πού γίνεται μέλος της, ἡ ΕΟΚ δέν θά διευρυνθεῖ ἁπλῶς, θά γίνει πιό αὐθεντικά εὐρωπαϊκή. Ἡ διεύρυνση αὐτή εἶναι ἕνα σημαντικό ἐπίτευγμα. Μέ τήν συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος ἡ Εὐρώπη θά ἀποκτήσει μεγαλύτερη σημασία, θά γίνει κάτι τό καλύτερο, θά ἀποκτήσει τήν πραγματική της ταυτότητα. Στήν προσπάθεια, τήν ὁποία ἔχουμε ἀναλάβει ὅλοι ἀπό κοινοῦ, ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ ἕνα σημαντικό σταθμό.

»Μιά συμφωνία συνδέσεως πού εἶχε ὑπογραφεῖ στήν Ἀθήνα ὀργάνωσε τίς οἰκονομικές μας σχέσεις καί προέβλεπε τή δυνατότητα γιά τήν Ἑλλάδα νά ζητήσει τήν προσχώρησή της στήν ΕΟΚ, μόλις θά αἰσθανόταν ἕτοιμη νά ἀναλάβει ὅλες τίς ὑποχρεώσεις καί τίς εὐθύνες ἑνός Κράτους-μέλους. Ἂν ἡ προοπτική πού διανοίχτηκε τότε, σήμερα ἔχει γίνει μιά πραγματικότητα, ἂν οἱ διαπραγματεύσεις πού ἄρχισαν τό 1976, ἔφθασαν σέ αἴσιο πέρας στίς 3 Ἀπριλίου στό Λουξεμβοῦργο, αὐτό τό ὀφείλουμε σέ ἕναν ἄνδρα, ὁ ὁποῖος ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο σέ ὅλη αὐτή τή διαδικασία. Τόν Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ.

»Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος αἰσθάνθηκε ὅτι, παρά τίς δοκιμασίες τοῦ χρόνου καί τίς δυσκολίες, ὁ ἑλληνικός λαός ἔμεινε πιστός στήν ἔννοια τῆς δημοκρατίας πού κληρονόμησε ἀπό τούς προγόνους του καί ὅτι ἔπρεπε νά βρεῖ τή θέση του στό πλευρό τῆς κοινοτικῆς Εὐρώπης. Καί ἀντελήφθη, ἐπίσης, ὅτι ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Ἑλλάδος καί ἡ προσπάθεια ἐκσυγχρονισμοῦ της, ἡ ὁποία ἔχει ἀρχίσει κάτω ἀπό τήν καθοδήγησή του, ἐπέτρεπε στήν χώρα νά ζητήσει τήν ἔνταξή της στήν ΕΟΚ.

»Τό θάρρος τοῦ κ. Καραμανλῆ καί ἡ ἀποφασιστικότητά του πρέπει νά ἀναγνωρισθοῦν ἀπό ὅλους μας σήμερα ἐδῶ. Ἐκτός ἀπό τήν εὐγνωμοσύνη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ κ. Καραμανλῆς ἔχει ἐξασφαλίσει καί τήν εὐγνωμοσύνη τῆς Εὐρώπης. Χάρις σ' αὐτόν καί σέ ὅλους τούς Ἕλληνες ἰθύνοντες, οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβαν τήν διαδικασία τῶν διαπραγματεύσεων, ἡ Ἑλλάδα μπορεῖ νά γίνει ἰσότιμο μέλος τῆς ΕΟΚ.

»Ἡ Εὐρώπη πού θέλουμε νά κτίσουμε ὅλοι εἶναι ἡ Εὐρώπη, πάνω ἀπό ὅλα τῆς κοινωνικῆς καί οἰκονομικῆς ἀλληλεγγύης, πού θά ἐξασφαλίσει τήν πρόοδο τῆς οἰκονομίας καί τήν εὐημερία τῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι συμμετέχουν σ' αὐτή. Εἶναι ἐπίσης μιά Εὐρώπης, ἡ ὁποία πρέπει νά συνεχίσει τόν δρόμο της πρός τά φυσικά σύνορα τοῦ πολιτισμοῦ της.

»Γιά τό σκοπό αὐτό προβλέπεται μιά νέα διεύρυνση γιά τήν ὁποία ἔχουν ἤδη ἀρχίσει διαπραγματεύσεις μέ δύο ἄλλες μεσογειακές χῶρες, οἱ ὁποῖες μετά τήν Ἑλλάδα ζήτησαν τήν εἰσδοχή τους στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες. Ἡ Εὐρώπη αὐτή εἶναι ἐπίσης ἕνα σύνολο, τό ὁποῖο εἶναι ἀνοικτό πρός τόν κόσμο. Πρός αὐτήν τήν Εὐρώπη τῆς ἐλπίδας στρέφεται σήμερα ἡ Ἑλλάδα. Γνωρίζει, ὅπως εἶπε καί ὁ μεγάλος ποιητής της Καβάφης, ὅτι φθάνει ἡ ἡμέρα πού πρέπει νά πεῖ τό μεγάλο ναί ἤ τό μεγάλο ὄχι. Στίς δύσκολες στιγμές τῆς ἱστορίας του, ὁ ἑλληνικός λαός εἶπε τό μεγάλο ὄχι σέ ἐκείνους, πού ἤθελαν νά τόν ὑποτάξουν. Σήμερα, γεμάτος αὐτοπεποίθηση, ὁ ἑλληνικός λαός, μαζί μέ τούς λαούς τῆς Εὐρώπης, εἶναι ἕτοιμος νά πεῖ τό μεγάλο ναί, γιά μιά Κοινότητα εὐημερίας καί ἐλευθερίας».

Στή συνέχεια, ἀνέβηκε στό βῆμα ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Κοινοτήτων, Ρόυ Τζένκινς:

«Βρισκόμαστε ἐδῶ γιά νά ἐπισφραγίσουμε ἕνα μεγάλο γεγονός γιά τήν Ἑλλάδα καί τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Ἡ προσχώρηση τῆς Ἑλλάδας στήν Κοινότητά μας ἀποτελεῖ μέρος τοῦ "κεκτημένου" τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, τό ὁποῖο ἀντιπροσωπεύει ἡ Εὐρωπαϊκή Ἰδέα. Ἡ ἰδέα αὐτή πηγάζει ἀπό τό μακρινό παρελθόν τῆς χώρας σας, καθώς πολλά ἀπό ὅσα θεωροῦμε σήμερα ὡς χαρακτηριστικῶς εὐρωπαϊκά εἶχαν ἐκεῖ τίς ρίζες τους. Εἴσθε συγχρόνως τό παλαιότερο καί νεώτερο μέλος τῆς Κοινοτικῆς Εὐρώπης.

»Ἡ Ἑλλάδα ξεκίνησε τήν σύνδεσή της τό 1962 μέ τήν ὑπάρχουσα τότε Κοινότητα καί ἡ πρᾶξη αὐτή ἔγινε μέ τήν προοπτική τῆς τελικῆς ἐντάξεως. Δυστυχῶς ἀκολούθησε μιά περίοδος, ὅπου ἡ δημοκρατία ἐδῶ ἐπισκιάσθηκε, μιά περίοδος πού ὑπῆρξε σκληρή γιά σᾶς καί δύσκολη γιά τίς σχέσεις σας μέ τήν Κοινότητα. Ὡστόσο, ἔπειτα ἀπό ἑπτά χρόνια, ἐπανακτήσατε τούς ἐλεύθερους θεσμούς σας καί τό 1975 ζητήσατε θαρραλέα νά γίνετε πλῆρες μέλος τῆς Κοινότητας. Οἱ διαπραγματεύσεις ἄρχισαν τό 1976 καί σήμερα ἡ Συνθήκη Προσχωρήσεως βρίσκεται μπροστά μας γιά ὑπογραφή.

»Ἴσως ἡ διαδικασία νά ὑπῆρξε μακρά, τό ἔργο ὅμως ἔχει ὁλοκληρωθεῖ. Εἶμαι περήφανος πού ἡ Ἐπιτροπή, τῆς ὁποίας εἶμαι πρόεδρος, μπόρεσε νά παίξει τόν ρόλο πού τῆς ἀνήκει στίς διαπραγματεύσεις. Ἀποτίω ἐδῶ φόρο τιμῆς στό ἔργο τοῦ ἀντιπροέδρου Λορέντζο Νατάλι, καί τούς ἑκάστοτε προέδρους τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν, καθώς καί στόν ἐν ἐνεργείᾳ πρόεδρο.

»Τίποτε ἀπό ὅσα ἔχουν πραγματοποιηθεῖ δέν θά μποροῦσε νά ἐπιτευχθεῖ χωρίς μιά πλήρη δέσμευση καί ἀπό τίς δύο πλευρές. Γνωρίζουμε ὅτι ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά ὑπῆρχε ἕνα καθοδηγητικό πνεῦμα, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιρροή ἦταν ἀποφασιστική. Ἐσεῖς, κύριε πρωθυπουργέ, συνδεθήκατε ἀπό τήν ἀρχή μέχρι τό τέλος μ' αὐτό τό ἱστορικό ἐγχείρημα καί, μέ τήν ἄδειά σας, θά ἐπαναλάβω τά ἴδια σας τά λόγια, ὅταν πρίν ἀπό δεκαοχτώ χρόνια, κατά τήν ὑπογραφή τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως στήν Ἀθήνα, εἴχατε πεῖ: "Στήν συνείδηση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινότητα δέν ἀντιπροσωπεύει μόνο μιά οἰκονομική ἕνωση. Ἀντιπροσωπεύει μιά ὀντότητα μέ εὐρύτερη σημασία καί πολιτική ἀποστολή. Ἂν ἡ Ἑλλάδα ἐπεδίωξε πρώτη νά συνδεθεῖ μέ τήν Κοινότητα, εἶναι γιατί διαπνεόμεθα ἀπό τήν βαθειά πεποίθηση ὅτι ἡ οἰκονομική ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης θά μᾶς ὁδηγήσει στήν πραγματική εὐρωπαϊκή ἑνότητα καί τοιουτοτρόπως στήν ἐνίσχυση τῆς δημοκρατίας καί τῆς εἰρήνης σ' ὁλόκηρο τόν κόσμο».

»Αὐτά τά λόγια μαρτυροῦν τότε, καί μαρτυροῦν σήμερα, μιά πραγματική κατανόηση γιά τό τί εἶναι ἡ Κοινότητα. Οἱ ἀρχές τῆς πλουραλιστικῆς δημοκρατίας καί ὁ σεβασμός τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἀποτελοῦν τήν κληρονομιά τῶν λαῶν πού ἀνήκουν στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα καί εἶναι στοιχεῖα ἀναπόσπαστα γιά τήν ἔνταξη σ' αὐτήν.

»Ἡ ὑπογραφή τῆς Συνθήκης αὐτῆς σημαίνει τό τέλος ἑνός κεφαλαίου τῆς ἱστορίας καί τήν ἀπαρχή ἑνός ἄλλου. Στήν περίοδο πού θά μεσολαβήσει ἀπό τώρα μέχρι τήν ἔνταξη καί ὕστερα θά ἐμφανιστοῦν νέες προκλήσεις. Κοινό καθῆκον μας θά εἶναι νά ἐξασφαλίσουμε ὥστε ἡ συμμετοχή τῆς Ἑλλάδας στήν Κοινότητα νά εἶναι ἐπωφελής καί γιά τήν Ἑλλάδα καί γιά τήν νέα Κοινότητα τῶν Δέκα, πού σύντομα, ὅπως ἐλπίζουμε, θά διευρυνθεῖ σέ Δώδεκα.

»Ἡ πρώτη διεύρυνση τοῦ 1973 μᾶς ἐπέτρεψε νά ἀποκτήσουμε μιά σχετική ἐμπειρία σ' αὐτό τό θέμα. Ἀναπόφευκτα, θά προκύψουν προβλήματα ἀπό τήν διαδικασία προσαρμογῆς. Τά προβλήματα αὐτά μποροῦν καί θά ὑπερπηδηθοῦν. Ὅσο περισσότερα προσφέρει τό κάθε μέλος στήν κοινή προσπάθεια τόσο περισσότερα θά ἀποκομίσει. Πιστεύω ὅτι ἡ Ἑλλάδα μέ τήν πλήρη πολιτική δέσμευσή της ἔναντι τῆς Εὐρώπης θά συνεισφέρει στήν Κοινότητα σέ μεγάλο βαθμό ἀπό τήν ἀρχή καί ταυτόχρονα θά ὠφεληθεῖ ἀπό αὐτήν.

»Ἡ Κοινότητα στήν ὁποία ἐντάσσεσθε εἶναι ἕνας ὀργανισμός σέ διαρκῆ ἐξέλιξη. Ὁ ρυθμός ἀναπτύξεώς της ἄλλοτε ὑπῆρξε ταχύς καί ἄλλοτε βραδύς. Μερικά τμήματα εἶναι πιό ἀνεπτυγμένα ἀπό ἄλλα. Ὅμως προσέρχεσθε καί ἀποδέχεσθε βέβαια τά ὅσα ἔχουν ἤδη ἐπιτευχθεῖ σέ μιά φάση ταχύρρυθμης ἀναπτύξεως.

»Εἶναι οἱ ἐκλογές τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου μέ καθολική ψηφοφορία πού πρόκειται νά λάβουν χώρα ἐντός τῶν δύο προσεχῶν ἑβδομάδων στά Κράτη-μέλη, ἀπό τήν Γροιλανδία μέχρι τήν Σικελία. Προχωρώντας στίς ἐκλογές αὐτές, ἐκπληρώνουμε τίς ὑποχρεώσεις πού ἔχουμε ἀναλάβει μέ τήν Συνθήκη τῆς Ρώμης καί παράλληλα προσδίδουμε πιό δημοκρατική μορφή στούς δεσμούς μας. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος θά διαδραματίσουν ἐνδεχομένως ἐξ ὁλοκλήρου τόν ρόλο τους στό νέο Κοινοβούλιο καί διαπιστώνουμε μέ εὐχαρίστηση τήν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεώς σας νά διεξάγει ἄμεσες ἐκλογές στήν Ἑλλάδα κατά τό 1981.

»Δεύτερον, εἶναι ἡ διεύρυνση αὐτή καθ' ἑαυτή. Ἡ συμμετοχή τῆς Ἑλλάδας ἔχει πλέον ἀποφασισθεῖ. Ἡ Πορτογαλία καί ἡ Ἱσπανία ἔχουν ἐπίσης ὑποβάλει ὑποψηφιότητα καί ἡ Κοινότητα ἔχει ἀρχίσει μαζί τους διαπραγματεύσεις. Ἐλπίζουμε καί πιστεύουμε ὅτι οἱ διαπραγματεύσεις αὐτές θά ὁλοκληρωθοῦν μέ τήν ἴδια ἐπιτυχία ὅπως καί μέ τήν Ἑλλάδα. Ἡ διεύρυνση σέ Δώδεκα δέν θά πρέπει νά δώσει ἀφορμή γιά ἐξασθένιση ἤ διάλυση τῆς Κοινότητας. Θά χρειασθεῖ νά ληφθοῦν ἀποφάσεις γιά νά ἐνισχύσουν τά θεσμικά ὄργανα τῆς Κοινότητας καί νά ἐπεκτείνουν καί ἐμβαθύνουν τήν κοινή πολιτική στούς διάφορους τομεῖς, πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν ἐπιτυχία. Βασιζόμαστε στήν Ἑλλάδα γιά νά μᾶς βοηθήσει στήν ἐπόμενη φάση αὐτοῦ τοῦ ἐγχειρήματος.

»Τρίτον, προχωροῦμε ἤδη σέ μιά ἀπό τίς ζωτικότερες φάσεις τῆς Ἑνώσεως. Ἡ Κοινότητα εἰσήγαγε φέτος τό Εὐρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, γιά νά βάλει τάξη στό χάος τοῦ νομισματικοῦ τομέα καί γιά νά βοηθήσει στήν προσέγγιση τῶν οἰκονομιῶν τῶν Κρατῶν-μελῶν. Ἐσεῖς στήν Ἑλλάδα ἔχετε ἐπιδείξει μεγάλο ἐνδιαφέρον γι' αὐτή τήν προσπάθεια καί δέν ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ χώρα σας, σάν μέλος τῆς Κοινότητας θά παράσχει τήν πλήρη ὑποστήριξή της.

»Τό μέλλον θά ἀπαιτήσει ἀκόμη περισσότερα καί τολμηρότερα βήματα ἀπό θεσμικά ὄργανα τῆς Κοινότητας, ἀπό τίς Κυβερνήσεις τῶν Κρατῶν - μελῶν, καί ἀπό τούς λαούς μας. Τίποτε δέν ἐπιτυγχάνεται χωρίς προσπάθεια καί θυσία· ἀντίθετα, μ' αὐτές τά πάντα εἶναι ἐφικτά. Γιατί, ὅπως εἶπε καί ὁ συνετός Περίανδρος, ἕνας ἀπό τούς Ἑπτά Σοφούς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας — πού ἀποπειρῶμαι νά ἀναφέρω στήν μητρική του γλῶσσα: "Μελέτη τό πᾶν".

»Ἐπισφραγίζουμε σήμερα ἕνα μεγάλο ἔργο. Ἀτενίζουμε μέ πνεῦμα αἰσιοδοξίας τά ἄλλα μεγάλα ἔργα πού, μαζί, ἔχουμε νά ἐκπληρώσουμε, γιά τά ἑπόμενα ἔτη».

Ἀκολούθησε ἡ ὑπογραφή τῶν τεσσάρων κειμένων γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῶν ἐννέα Κρατῶν-μελῶν τῆς Κοινότητας. Ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά ὑπέγραψαν τά κείμενα ὁ πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλῆς καί οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλης, καί γιά θέματα τῆς ΕΟΚ, Γ. Κοντογεώργης.

Ἐπακολούθησε ὁ ἱστορικός λόγος τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ:

«Ἐπιθυμῶ νά ἐκφράσω τήν εἰλικρινῆ χαρά μου, πού εἶναι καί χαρά τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, γιά τήν παρουσία σας στήν χώρα μου, πού γίνεται ἀπό σήμερα καί δική σας χώρα. Παρουσία, πού τιμᾶ τήν Ἑλλάδα καί μαρτυρεῖ τήν ἰδιαίτερη σημασία πού ἀποδίδετε στήν ἔνταξή της στήν Κοινότητα.

»Τήν ἱστορική αὐτή ὥρα πού ὁριοθετεῖται τό τέρμα μιᾶς πορείας καί περιβάλλεται πανηγυρικό τύπο ἡ ταύτιση τῶν πεπρωμένων μας μέ τήν Εὐρώπη, ἐπιθυμῶ νά εὐχαριστήσω πρῶτα τήν πολιτική ἡγεσία τῶν ἐννέα χωρῶν τῆς Κοινότητος. Χάρις στήν κατανόησή της καί τίς ἔγκαιρες παρεμβάσεις της ὑπερπηδήθηκαν πολύμορφες δυσχέρειες καί ἐπιτεύχθηκε ἡ ὑπογραφεῖσα Συμφωνία.

»Ἐπιβεβαιώθηκε ἔτσι, γιά ἄλλη μιά φορά, ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινότητα δέν εἶναι, οὔτε ἐπιθυμεῖ νά γίνει κλειστή λέσχη καί μάλιστα λέσχη πλουσίων.

»Θεωρῶ ἐπίσης ὑποχρέωσή μου, νά ἐξάρω τήν συμβολή τῆς Ἐπιτροπῆς. Τόσο ἡ Ἐπιτροπή ὅσο καί τά τεχνικά καί διοικητικά στελέχη ἐργάστηκαν γιά τόν σκοπό αὐτό μέ ἐπιστημονική εὐσυνειδησία, ἀντικειμενικότητα καί εἰλικρινῆ ἀφοσίωση στήν κοινοτική ἰδέα.

»Τέλος, αἰσθάνομαι τό χρέος νά ἀποτίσω φόρο τιμῆς πρός τούς ἀνωτέρους καί ἐγγυτέρους σκαπανεῖς τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰδέας.

»Προσωπικῶς αἰσθάνομαι τήν στιγμή αὐτή βαθύτατη συγκίνηση. Ἕνας σταθερός ὁραματισμός καί

μιά ἀταλάντευτη πίστη στήν ἀναγκαιότητα τῆς Ἑνωμένης Εὐρώπης καί στήν εὐρωπαϊκή μοῖρα τῆς χώρας μου βρίσκουν σήμερα, ὕστερα ἀπό 15 χρόνια, τήν δικαίωσή τους.

»Ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, μολονότι ἀποτελεῖ πολυσήμαντο ἱστορικό γεγονός δέν συνεπάγεται ὡστόσο ἀλλαγή κλίματος γιά τήν χώρα μου. Ἡ Εὐρώπη μέ τό ἑλληνικό της ὄνομα, τῆς εἶναι οἰκεῖος χῶρος, ἀφοῦ ὁ πολιτισμός της εἶναι σύνθεση τοῦ ἑλληνικοῦ, τοῦ ρωμαϊκοῦ καί τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος. Μιά σύνθεση, στήν ὁποία, ὅπως εἶπα καί ἄλλοτε, τό ἑλληνικό πνεῦμα εἰσέφερε τήν ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀλήθειας καί τῆς ὁμορφιᾶς. Τό ρωμαϊκό πνεῦμα τήν ἰδέα τοῦ κράτους καί τοῦ δικαίου. Καί ὁ Χριστιανισμός τήν πίστη καί τήν ἀγάπη.

»Ἐπάνω σ' αὐτό τόν κοινό πολιτισμό καλούμεθα νά οἰκοδομήσουμε τήν Νέα Εὐρώπη.

»Ἡ ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης πιστεύω ὅτι θά εἶναι τό μεγαλύτερο πολιτικό γεγονός στήν ἱστορία τῆς Ἠπείρου μας. Ἕνα γεγονός, πού θά ἐπηρεάσει ὄχι μόνο τήν μοῖρα τῆς Εὐρώπης, ἀλλά καί τήν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος. Γιατί θά ἐξισορροπήσει τόν συσχετισμό δυνάμεων στόν κόσμο, θά κατοχυρώσει τήν ἀνεξαρτησία τῆς Εὐρώπης καί θά συμβάλει στήν ἐμπέδωση τῆς παγκόσμιας τάξεως καί εἰρήνης.

»Ἡ Ἑλλάς προσέρχεται στήν Εὐρώπη μέ τήν βεβαιότητα, ὅτι στά πλαίσια τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀλληλεγγύης ἐμπεδώνεται γιά ὅλα τά μέρη ἡ ἐθνική ἀνεξαρτησία, κατοχυρώνονται οἱ δημοκρατικές ἐλευθερίες, ἐπιταχύνεται ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη καί γίνεται μέ τήν συνεργασία ὅλων κοινός καρπός ἡ κοινωνική καί οἰκονομική πρόοδος.

»Καί γιά νά μετάσχουμε σ' αὐτή τήν προσπάθεια, ἔχομε τήν ἀπόφαση νά ἐπιχειρήσουμε τίς διαρθρωτικές μεταβολές καί τούς θεσμικούς ἐκσυγχρονισμούς, πού θά διευκολύνουν τήν πορεία μας. Ἔχομε συνείδηση τῶν δυσχερειῶν. Αἰσιοδοξοῦμε, ὅμως, ὅτι μέ τήν πάνδημη κινητοποίηση, τήν διαρκῆ ἐγρήγορση, ἀλλά καί τήν κατανόηση τῶν ἑταίρων μας, θά ξεπεράσουμε τίς δυσκολίες. Διδαχθήκαμε ἀπό τόν κλασικό Ἑλληνισμό, ὅτι "χαλεπά τά καλά".

»Παράλληλα ὅμως, ἡ χώρα μας φιλοδοξεῖ νά συμβάλει, στό μέτρο τῶν δυνατοτήτων της, στήν πραγματοποίηση της ἰδέας τῆς Ἑνωμένης Εὐρώπης, στήν ὁποία βαθύτατα πιστεύει. Ἡ Ἑλλάς πιστεύει ὅτι μπορεῖ νά προσφέρει τήν δυνατότητα ἑνός εὐρυτέρου καταμερισμοῦ τοῦ ἔργου, μέ βάση τά συγκριτικά πλεονεκτήματα. Ἡ γεωγραφική της θέση, τό πολιτικό της παρελθόν καί τό πολιτιστικό της ἐπίπεδο προσφέρουν τίς προϋποθέσεις τῆς ἀναπτύξεως εὐρυτέρων οἰκονομικῶν καί πολιτιστικῶν σχέσεων μέ τόν βαλκανικό καί τόν μεσογειακό χῶρο.

»Ἡ Ἑλλάς εἶναι ὁ ἀκρίτας τῶν εὐρωπαϊκῶν συνόρων καί ὁ μεσογειακός ἐξώστης τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Μέ τό ἐγκατεστημένο σέ ὅλες τίς Ἠπείρους ἀνθρώπινο δυναμικό της καί μέ τήν ναυτιλιακή της δύναμη, μπορεῖ νά συμβάλει καί στήν προβολή τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰδέας.

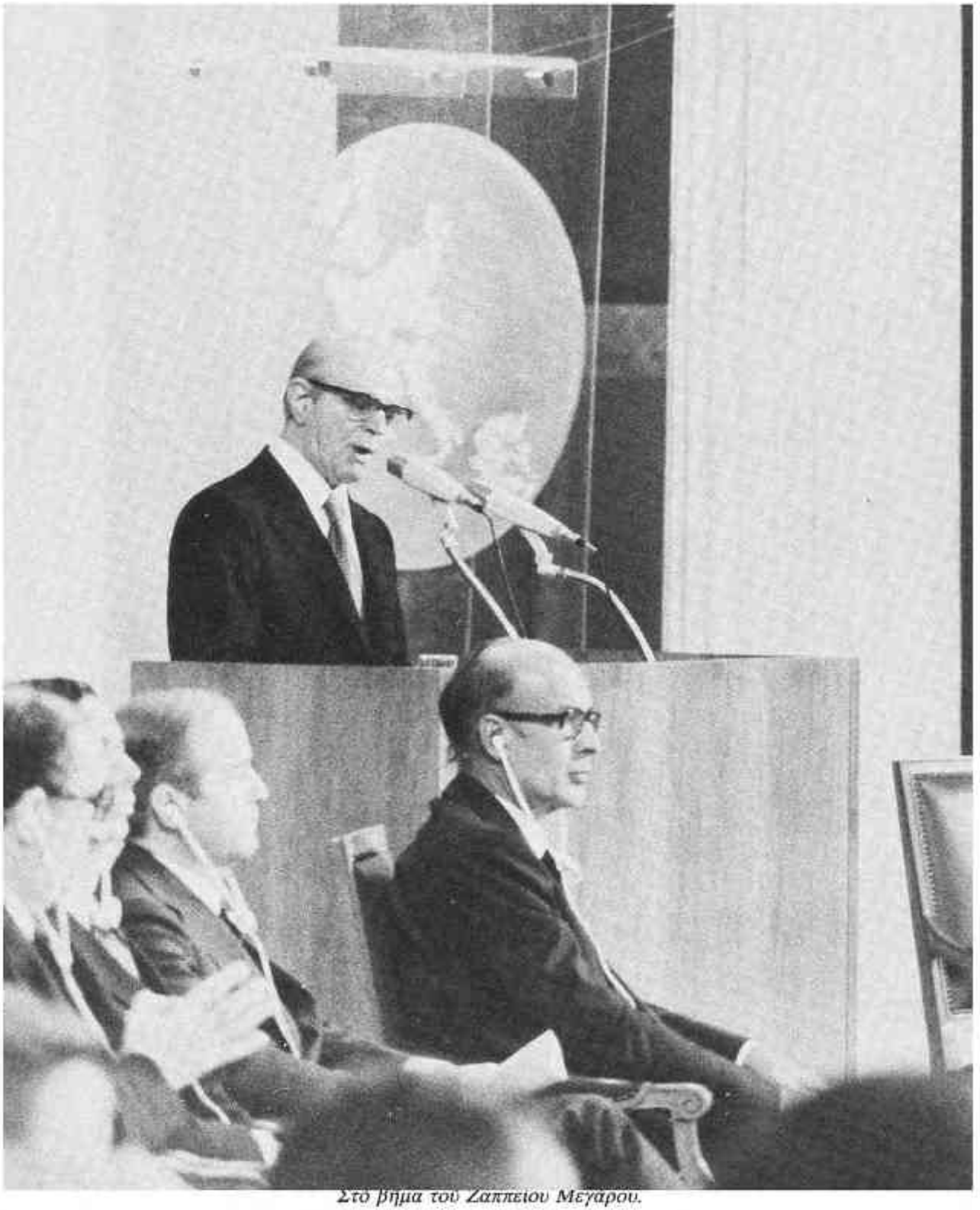
»Κυρίες καί κύριοι,

»Ἡ ἑνωτική διαδικασία τῆς Εὐρώπης προχωρεῖ ἀμετάκλητη. Βρισκόμαστε στά σημεῖα πού δέν ἔχει ἐπιστροφή. Χρειάστηκε πολύ αἷμα καί πολύς χρόνος γιά νά συνειδητοποιήσουν οἱ Εὐρωπαῖοι τήν ταυτότητά τους, τίς κοινές ρίζες τους καί τήν κοινή τους ἀποστολή. Ἡ ἑνοποίηση, ἔστω καί ἂν βραδύνει, κινεῖται μέ χαρακτῆρα νομοτελειακό. Παρά τήν διαφορά ἀπόψεων, ὅσον ἀφορᾶ τόν ρυθμό, τήν μορφή καί τήν ἔκταση τῆς ἑνοποιήσεως, ἡ λογική τῆς ἱστορίας κατέστησε τήν ἕνωση κατηγορηματική προσταγή.

»Ἡ Ἑνωμένη Εὐρώπη θά ἀποτελέσει, ὅπως εἶπα, μέγα σταθμό στήν παγκόσμια ἱστορία τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας καί τοῦ πνεύματος. Τό ἀνθρώπινό της δυναμικό καί ἡ πολιτιστική της κληρονομιά ἐγγυῶνται γι' αὐτό.

»Πρίν ἀπ' ὅλα, ἡ Εὐρωπαϊκή Ἕνωση θά σταθεῖ ἀποφασιστικός παράγοντας τῆς εἰρήνης στόν κόσμο. Γιατί μέ τό κύρος καί τήν δύναμή της θά ἐπηρεάζει ἀποφασιστικά τίς διεθνεῖς ἐξελίξεις, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τόν χῶρο τόν δικό της. Ὁ εὐρωπαϊκός χῶρος ὑπῆρξε ἀνέκαθεν τό θέατρο καί ἡ πηγή τῶν μεγάλων συγκρούσεων. Ἂν τά Βαλκάνια ἐθεωροῦντο κάποτε ἡ πυριτιδαποθήκη τῆς Εὐρώπης, ἡ Εὐρώπη ἦταν ἡ πυριτιδαποθήκη τοῦ κόσμου. Καί μόνο τό γεγονός, ὅτι μέ τήν σημερινή φάση συνεργασίας ἐγκαταλείπονται ἐθνικές προκαταλήψεις, ἐξαλείφονται μίση ἱστορικά καί γεφυρώνονται μακροχρόνιες ἀντιθέσεις, θά ἦταν ἀρκετό νά δικαιώσει τήν ἰδέα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνότητας.

»Θά σταθεροποιήσει καί, θά ἔλεγα, θά διασώσει τούς δημοκρατικούς μας θεσμούς πού διέρχονται σήμερα ἀναμφισβήτητη κρίση. Γιατί μόνο στόν χῶρο τῆς μείζονος Εὐρώπης θά καταστεῖ δυνατή ἡ δημιουργία μιᾶς εὐρύτερης βάσεως γιά τήν ἀναμόρφωση τῆς δημοκρατίας καί τήν προσαρμογή της στίς συνθῆκες τῆς ἐποχῆς μας. Εἶναι προφανές ὅτι, ἀντίθετα μέ τήν ἐκρηκτική πρόοδο πού σημειώθηκε στόν τεχνικό καί ἐπιστημονικό τομέα, ἡ πολιτική σκέψη τοῦ ἀνθρώπου παραμένει στάσιμη. Ἂν μελετήσει κανείς τόν Πλάτωνα καί τόν Θουκυδίδη θά διαπιστώσει ὅτι τά πολιτειακά καί τά πολιτικά προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι τά ἴδια μέ τά προβλήματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Μέ τόν ἐκσυγχρονισμό τῆς δημοκρατίας μπορεῖ νά ἀναχθεῖ καί πάλι σέ πρωταρχική ἀξία ἡ ἀρετή τοῦ πολίτη πού θά "ἐπίσταται καί ἄρχειν καί ἄρχεσθαι" κατά τόν Ἀριστοτέλη. Καί θά θεμελιωθοῦν οἱ βασικές ἀρχές τῆς ἐλευθερίας καί

Στο βήμα του Ζαππείου Μεγάρου.

τῆς δικαιοσύνης πάνω στήν ὑπευθυνότητα τοῦ πολίτη, πού περιορίζει τήν κατάχρηση τῆς ἐλευθερίας καί ἐγγυᾶται τήν ὁμαλή λειτουργία τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν.

»Μέ τήν ἑνοποίηση ἐξ ἄλλου, θά διασωθεῖ καί ἐν συνεχείᾳ θά προαχθεῖ ὁ εὐρωπαϊκός πολιτισμός. Εἶναι ἔκδηλο ὅτι ὁ πολιτισμός αὐτός ἀντιμετωπίζει τόν κίνδυνο τῆς παρακμῆς. Ἡ ἀνθρωπότητα περνᾶ σήμερα μιά κρίσιμη μεταβατική περίοδο πού τήν χαρακτηρίζει καθολική καί ἔντονη ἀνησυχία. Ἀνησυχία πού ἐκδηλώνεται ὑπό διάφορες μορφές, ἀπό τό ἄγχος μέχρι καί τήν βία. Γιατί ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας θέλει νά ἀπομακρυνθεῖ ἀπό ἕνα τρόπο ζωῆς καί ἀναζητεῖ καινούργιο. Καί τήν ἀλλαγή αὐτή μόνο ἡ Εὐρώπη μπορεῖ νά τήν δώσει.

»Ἡ σύγχυση ἰδεῶν, ὁ εὐδαιμονισμός, μαζί μέ τόν στυγνό ὀρθολογισμό πού τείνει νά ἀγνοήσει τόν ἄνθρωπο σάν σκοπό τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως, ἔχουν παραμορφώσει τό πολιτιστικό πρότυπο τῆς Εὐρώπης. Ἡ πρόκληση τῆς ἐπιβιώσεως τοῦ πολιτισμοῦ μας μπορεῖ νά ἀντιμετωπισθεῖ μόνο μέ τήν ἀναμόρφωση τῶν θεσμῶν καί τήν ἐπανασύνδεση τοῦ ὀρθολογισμοῦ μέ τόν συναισθηματισμό, τοῦ Ἀπόλλωνα μέ τόν Διόνυσο. Εἶναι καιρός, ὁ Εὐρωπαῖος Φάουστ νά ἐπιχειρήσει νέο ταξίδι στήν χώρα τοῦ μέτρου καί τῆς ἰσορροπίας, γιά νά γεννήσει ξανά τόν Εὐφορίονα. Ἡ Εὐρώπη πού γέννησε ὅλες τίς ἰδέες εἶναι καί ἡ μόνη πού μπορεῖ νά τίς ἀνανεώσει καί νά τίς ἐξανθρωπίσει καί πάλι. Φθάνει νά μή θέτουμε σάν πρωταρχικό σκοπό τῆς ἑνώσεως τῆς Εὐρώπης τήν ὑλική εὐημερία.

»Ἀλλά ἐξ ἴσου θεμελιώδης γιά τήν ἐπιβίωση τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ σταδιακή οἰκονομική της ἑνοποίηση, πού θά ἐξασφαλίσει τήν ἀξιοποίηση ἑνός τεράστιου δυναμικοῦ φυσικῶν καί ἀνθρώπινων πόρων. Θά ὀργανώσει τήν οἰκονομία γύρω ἀπό τόν ἄνθρωπο, ἀντί τόν ἄνθρωπο γύρω ἀπό τήν οἰκονομία. Θά πραγματοποιήσει τήν ἰδέα τῆς πολυδιάστατης ἀναπτύξεως καί θά προαγάγει τήν ποιότητα τῆς ζωῆς· ἐνῶ παράλληλα θά ὑπηρετήσει σέ διεθνῆ κλίμακα τήν ἰδέα τῆς οἰκονομικῆς δικαιοσύνης καί τῆς προαγωγῆς τῶν λιγότερο ἀνεπτυγμένων χωρῶν.

»Ὁ ἀπομονωτισμός, τά δασμολογικά τείχη καί ἡ ἀνέφικτη αὐτάρκεια εἶναι ἱστορικά ξεπερασμένα στάδια οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς δράσεως καί ἀποτελοῦν παθητική ἀντιμετώπιση τῶν γεγονότων. Τά σύγχρονα προβλήματα τῆς Εὐρώπης, καί συνεπῶς καί τῆς ἀνθρωπότητος, προϋποθέτουν τήν λογική μεγαλυτέρου χώρου καί μεγαλυτέρων ἀριθμῶν, γιά νά βροῦν τήν ὀρθή λύση τους. Ἡ ἀντιμετώπιση τῶν δυσχερειῶν δέν θά ἐπιτευχθεῖ μέ τόν ἀνταγωνιστικό ἀπομονωτισμό, ἀλλά ἀντίθετα μέ τήν ἐπιτάχυνση τῶν διαδικασιῶν τῆς ἑνοποιήσεως.

»Κυρίες καί κύριοι,

»Μέ ὅσα σᾶς εἶπα προσπάθησα νά δώσω τήν εἰκόνα πού ἔχω γιά τήν Εὐρώπη τοῦ μέλλοντος. Εἰκόνα πού θά μποροῦσε νά ἀποτελέσει, κατά τήν γνώμη μου, τό ἰδανικό τῆς νέας γενιᾶς.

»Γνωρίζω τίς δυσχέρειες, οὐσιαστικές καί διαδικαστικές. Ὅπως γνωρίζω καί τά πολιτικά, οἰκονομικά καί κοινωνικά προβλήματα, πού ἀντιμετωπίζει σήμερα ἡ Εὐρώπη. Πιστεύω ὅμως, ὅτι τά προβλήματα αὐτά, ὄχι μόνο δέν δικαιολογοῦν τήν καθυστέρηση τῆς ἑνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης, ἀλλά ἐπιβάλλουν τήν ἐπιτάχυνσή της. Γιατί ἡ λύση τους δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ παρά μονάχα στό εὐρύτερο πλαίσιο μιᾶς Ἑνωμένης Εὐρώπης.

»Γνωρίζω, ἐπίσης, ὅτι τόν τελευταῖο καιρό παρατηρεῖται μιά ἄμβλυνση τοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τήν ἕνωση τῆς Εὐρώπης. Καί αὐτό, γιατί μερικοί ἄνθρωποι ἀποδίδουν τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν σήμερα στούς ἰσχύοντας ἤδη εὐρωπαϊκούς θεσμούς. Δέν ἀντιλαμβάνονται, ὅμως, ὅτι χωρίς τούς στοιχειώδεις αὐτούς θεσμούς ἡ κατάσταση τῆς Εὐρώπης θά ἦταν πολύ χειρότερη. Ὅπως δέν ἀντιλαμβάνονται ὅτι μόνο ἡ ὁλοκλήρωση τῶν θεσμῶν αὐτῶν θά δώσει λύση στά προβλήματά τους, ὑλικά καί ἠθικά. Ἀλλά καί γιατί αὐτή ἡ ψυχολογία τροφοδοτεῖται κατά τρόπο ἔντεχνο καί ἀπό δυνάμεις πού προτιμοῦν τήν Εὐρώπη κατακερματισμένη καί εὐάλωτη.

»Πάντως, παρά τήν βραδύτητα μέ τήν ὁποία συντελεῖται ἡ ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης, ἐσημειώθηκαν τελευταῖα ὡρισμένα ἐνθαρρυντικά βήματα, ὅπως οἱ ἐπικείμενες ἐκλογές γιά τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο καί τό ἐνιαῖο εὐρωπαϊκό νομισματικό σύστημα. Βήματα πού ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ βούληση γιά ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης παραμένει σταθερά. Ἡ βούληση ὅμως αὐτή θά πρέπει νά προσλάβει συγκεκριμένη καί ὁριστική μορφή, γιά νά κερδηθεῖ ὁ χρόνος πού ἀπωλέσθη. Ἂν δεχθοῦμε ὅτι ἐπάνοδος στήν προτέρα κατάσταση εἶναι ἀδιανόητη, δέν ἔχομε παρά νά προχωρήσουμε μέ ἀποφασιστικότητα καί θάρρος.

»Ἡ στασιμότης εἶναι ἡ χειρότερη λύση. Ἂν λύσουμε τό βασικό πρόβλημα τῆς μορφῆς πού θά δώσουμε στήν Εὐρώπη τοῦ μέλλοντος, οἱ διαδικασίες γιά τήν πραγματοποίησή της θά ἁπλουστευθοῦν αὐτόματα. Καί σ᾽ αὐτή τήν προσπάθεια ὁ ἑλληνικός λαός διεκδικεῖ τήν τιμή καί τήν εὐθύνη νά μετάσχει.

»Ἡ Ἑλλάς ἀπό σήμερα ἀποδέχεται ὁριστικά τήν ἱστορική πρόκληση καί τήν εὐρωπαϊκή της μοῖρα. Διατηρώντας τήν ἐθνική της ταυτότητα. Ἔχομε ἐμπιστοσύνη καί στήν Εὐρώπη καί στήν Ἑλλάδα. Ἔχομε τήν ἀπόφαση νά εἴμαστε ὅλοι Εὐρωπαῖοι, ὅπως θά ἔλεγε ὁ Τσῶρτσιλ, καί ὅλοι Ἕλληνες, ὅπως θά ἔλεγε ὁ Σέλλεϋ. Γιατί, ὅπως ἔγραψε ὁ Ἰσοκράτης, Ἕλληνες δέν εἶναι ἐκεῖνοι πού γεννήθηκαν στήν Ἑλλάδα, ἀλλά ἐκεῖνοι πού υἱοθέτησαν τό πνεῦμα τό κλασικό».

Μετά τή λήξη τῆς τελετῆς, οἱ ξένοι ἐπίσημοι ἐπισκέφθηκαν καί συγχάρηκαν τόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, Κ. Τσάτσο. Πρός τιμή τους, ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας παρέθεσε, τό ἴδιο βράδυ, ἐπίσημο δεῖπνο, στή διάρκεια τοῦ ὁποίου ἔλαβε πρῶτος τό λόγο γιά νά τονίσει:

«Πρίν ὑψώσουμε τά ποτήρια μας, γιά νά εὐχηθοῦμε ἀμοιβαῖα ὅλοι οἱ παρόντες, ἀλλά γιά νά εὐχηθοῦμε καί στούς λαούς, πού ἀντιπροσωπεύουμε, κάθε εὐτυχία καί προκοπή, εἶναι σωστό καί κατά τήν βραδινή αὐτή συγκέντρωση νά ἀκουσθοῦν δύο λόγια γιά τήν ἱστορική σημασία, πού ἔχει ἡ ὑπογραφή τῆς Συνθήκης Προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα.

»Ἀλλά τά λόγια αὐτά δέν θά τά εἰπῶ ἐγώ. Ἡ τιμή αὐτή δέν ἀνήκει σ' ἐμέ. Ἀνήκει σ' ἐκεῖνον πού ἀπό τό 1961 ὑπῆρξε ὁ πρωταγωνιστής τοῦ ἔργου, τό ὁποῖο συντελέσθηκε σήμερα. Ἡ σημερινή ἡμέρα εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ. Τόν παρακαλῶ νά μιλήση αὐτός, ἐν ὀνόματι ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶπε, τότε, τά ἑξῆς:

«Κυρίες καί κύριοι,

»Ἀκούσαμε σήμερα ἀρκετούς καί σπουδαίους λόγους. Καί θά ἦταν περιττό νά μιλήσω ἀπόψε, ἄν δέν ἐνόμιζα ὅτι ὀφείλω νά συμμορφωθῶ μέ ἕνα ἀρχαῖο ρητό, πού λέγει ὅτι "τραπέζι χωρίς λόγους δέν διαφέρει ἀπό φάτνη ἀλόγων".

»Θά προσπαθήσω πάντως νά εἶμαι σύντομος, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον γιά τό κύριο θέμα τῆς σημερινῆς ἡμέρας, τήν ἔνταξη δηλαδή τῆς χώρας μου στήν Κοινότητα, ὡμίλησα διά μακρῶν πρό ὀλίγου.

»Θά ἤθελα μόνο νά προσθέσω, μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ὅτι οἱ Ἕλληνες σάν μέλη τῆς Κοινότητας θά εἶναι καλοί καί δημιουργικοί συνεταῖροι. Γιατί ἔχουν, ὅπως κάθε λαός, τά ἐλαττώματά τους, ἀλλά ἔχουν καί τίς ἀρετές τους.

»Ὅταν ὑπέβαλα τήν πρόταση γιά τήν ἔνταξή μας στήν Κοινότητα, ὡρισμένοι οἰκονομικοί κύκλοι διετύπωσαν ἀμφιβολίες γιά τήν ἱκανότητα τῆς χώρας μας νά ἀνταποκριθεῖ στίς ὑποχρεώσεις πού θά ἀναλάμβανε. Τούς εἶπα τότε, ὅτι θά τούς ρίξω στήν θάλασσα, μέ τήν βεβαιότητα, ὅτι γιά νά μήν πνιγοῦν, θά μάθουν νά κολυμποῦν. Καί ὑπάρχουν ἐνδείξεις, ἀπό τήν μέχρι τοῦδε συνεργασία τους μέ τήν Κοινότητα, ὅτι ἔμαθαν. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι θά ἀποδειχθοῦν στό μέλλον καλοί κολυμβηταί. Γιατί ἔχουν πρό παντός τήν ἱκανότητα τῆς μαθήσεως καί τῆς προσαρμογῆς. Αὐτό δέν σημαίνει, βέβαια, ὅτι κατά τήν φάση τῆς προσαρμογῆς, πού εἶναι ἀπό τήν φύση της δύσκολη, δέν θα ἔχουν ἀνάγκη τῆς ἀλληλεγγύης καί τῆς κατανοήσεώς σας. Καί θά τήν ἔχουν τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον καλοῦνται νά φτάσουν σέ 10, ἤ σέ 20 χρόνια, αὐτό πού οἱ δικοί σας λαοί ἐδημιούργησαν σέ 100 ἤ 200 χρόνια.

»Πάντως, μπορῶ νά σᾶς βεβαιώσω ὅτι, γιά νά ἔχουμε τήν κατανόησή σας, δεν θά ἐπικαλούμεθα τόν ἀρχαῖο πολιτισμό μας. Γιατί δέν θέλουμε νά σᾶς φέρομε στήν ἀνάγκη νά μᾶς πεῖτε αὐτό πού εἶπε ὁ Καίσαρας, πρίν 2000 χρόνια στούς Ἀθηναίους: "Ὡς πότε ἡ δόξα τῶν προγόνων σας θά καλύπτει τά σφάλματα τά δικά σας;".

»Οἱ Ἕλληνες ἀπέκτησαν ἤδη ἐμπιστοσύνη στόν ἑαυτό τους. Καί ἡ αὐτοπεποίθηση αὐτή δικαιολογεῖται ἀπό τήν πρόοδο πού σημειώνεται τά τελευταῖα χρόνια στόν τόπο μας. Ἤδη ἡ Ἑλλάς, στά πλαίσια μιᾶς ὑγιοῦς δημοκρατίας, διαθέτει πολιτική σταθερότητα, κοινωνική γαλήνη καί ἀξιόλογη οἰκονομική πρόοδο. Καί πιστεύω ὅτι, μέ τήν ἔνταξή της στήν Κοινότητα, τά ἀγαθά αὐτά θά σταθεροποιηθοῦν.

»Εἶμαι αἰσιόδοξος γιά τό μέλλον τῆς πατρίδος μου. Ὅμως αἰσιοδοξῶ καί γιά τό μέλλον τῆς Εὐρώπης. Ἀντιμετωπίζομε βέβαια ὅλοι αὐτή τήν ἐποχή δύσκολα προβλήματα. Πιστεύω ὅμως ὅτι ὅλοι μαζί θά μπορέσουμε νά τά ἐπιλύσουμε εὐκολώτερα, παρά ἕνας-ἕνας χωριστά. Ἡ ἕνωση αὐτή καθ' ἑαυτή ἀποτελεῖ δύναμη. Καί ἡ ἕνωση τῆς Εὐρώπης θά ἀποτελέσει μία δύναμη ἀκαταμάχητη, πού θά μᾶς ἐπιτρέψει νά πραγματοποιήσουμε τίς καλλίτερες προσδοκίες μας, γιά ἕνα κόσμο ἀνθρωπινότερο, δικαιότερο καί εἰρηνικότερο.

»Καί τώρα θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά εὐχηθῶ ἕνα λαμπρό μέλλον γιά τήν Εὐρώπη. Καί νά πιῶ γιά τήν ὑγεία ὅλων σας καί γιά τήν εὐημερία τῶν φίλων λαῶν πού ἐκπροσωπεῖτε».

Τό λόγο ἔλαβε, τέλος, ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, Βαλερύ Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, ὁ ὁποῖος καί εἶπε, στά ἑλληνικά:

«Ἡ Εὐρώπη χωρίς τήν Ἑλλάδα δέν θά ἦταν Εὐρώπη. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός θά βρεῖ μέσα στήν Κοινότητα τίς προϋποθέσεις γιά τήν πρόοδο καί τήν εὐημερία του. Θά μπορεῖ νά βασίζεται στήν ἐνεργό ἀλληλεγγύη τῶν κατοίκων του. Εἴμαστε ὅλοι, στή γλώσσα μας καί στούς μηχανισμούς τῆς σκέψεώς μας, παιδιά τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ».

Καί κατέληξε:

«Ἡ Εὐρώπη ξαναβρίσκει τήν Εὐρώπη».

Ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ ἀποτέλεσε βαρυσήμαντο πολιτικό γεγονός μέ εὐρύτερη διεθνῆ ἀπήχηση. Τή σημασία του ὑπογράμμισαν, μέ δηλώσεις καί τηλεγραφήματα πρός τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, κορυφαῖες διεθνεῖς προσωπικότητες ἀπό τήν Εὐρώπη καί τόν ὑπόλοιπο κόσμο.

Κατά τήν ἄφιξή του στήν Ἀθήνα, τήν παραμονή τῆς ὑπογραφῆς, ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, ἀπευθυνόμενος στόν Κ. Καραμανλῆ πού τόν ὑποδέχτηκε, εἶχε πεῖ τά ἑξῆς:

«Ἦρθα γιά νά φέρω στόν ἑλληνικό λαό τόν ἀδελφικό χαιρετισμό τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης. Ἦρθα ἀκόμη γιά νά συγχαρῶ τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό καί φίλο μου, τόν Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ, πού κατάφερε νά ὁλοκληρώση τό μεγάλο του σχέδιο, νά κάνη τήν Ἑλλάδα ἰσότιμο μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος. Προσθέτω, κύριε πρωθυπουργέ, ὅτι στό γαλλικό λαό εἶναι μεγάλη χαρά πού ὑποδέχεται στήν Κοινότητα τῶν Ἐθνῶν, τῆς ὁποίας ἔχουμε τήν προεδρία, τόν ἑλληνικό λαό. Ξέρουμε πόσα χρωστᾶμε στόν ἑλληνικό λαό, στόν τομέα τοῦ πολιτισμοῦ μας, τῆς γλώσσας μας, τῆς σκέψεώς μας καί εἶναι πολύ σημαντικό γιά τήν Γαλλία, πού εἶναι θυγατέρα τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος, νά εἶναι στό ἑξῆς ἀδελφή τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος, δεδομένου ὅτι τώρα θά μποροῦμε, ἐπί τέλους, νά βροῦμε μαζί λύση τῶν οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν καί διεθνῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας».

Ἀνάλογες δηλώσεις ἔκαμαν οἱ ἡγέτες καί τῶν ἄλλων Κρατῶν-μελῶν τῆς Κοινότητας πού παρέστησαν στήν τελετή τῆς ὑπογραφῆς.

Τόρν: «Εἶναι ἴσως μιά μεγάλη ἡμέρα γιά τήν Ἑλλάδα καί εἶναι μιά μεγάλη ἡμέρα καί γιά ὅλες τίς χῶρες πού ἀπαρτίζουν αὐτή τή στιγμή τήν ΕΟΚ. Εἴχαμε ἀποφασίσει ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινότητα θά ἦταν ἀνοιχτή γιά ὅλες τίς δημοκρατίες. Γνωρίζαμε παλαιά, ὅταν εἴμαστε ἓξι χῶρες, ὅτι τό ἔργο μας δέν ἦταν ὁλοκληρωμένο. Προσωπικά, σάν πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Εὐρώπης, εἶχα κληθῆ νά παίξω ἕνα σημαντικό ρόλο τήν ἡμέρα, κατά τήν ὁποία, δυστυχῶς, ἡ Ἑλλάς τοποθέτησε τήν δημοκρατία μεταξύ παρενθέσεων. Γιά τόν λόγο αὐτό χάρηκα πολύ προσωπικά ὅταν ἐπανήλθατε στό χῶρο τῶν δυτικῶν δημοκρατιῶν. Ἀπό ἐκείνη τήν ἡμέρα συνεργασθήκαμε μέ τόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ, οὕτως ὥστε ἡ σημερινή ὑπογραφή νά μπορῆ νά πραγματοποιηθῆ κάτω ἀπό τίς καλλίτερες προϋποθέσεις γιά τήν χώρα σας καί γιά τίς χῶρες μας. Γιατί πιστεύω ὅτι εἶναι μεγάλη ὑπόθεση γιά τήν Εὐρώπη νά μᾶς συναντήση ἡ Ἑλλάδα καί νά τήν συναντήσουμε ἐμεῖς. Εὔχομαι ἐπιτυχία στήν κοινή μας προσπάθεια».

Ἀντρεόττι: «Ἐκφράζω τήν πιό ζωηρή ἱκανοποίησή μου γιά τό ὅτι βρίσκομαι ἐδῶ σέ μιά τόσο σημαντική ἡμέρα ὄχι μόνο γιά τήν Ἑλλάδα, ἀλλά καί γιά ὁλόκληρη τήν Εὐρώπη. Πιστεύαμε πάντοτε ὅτι ἡ εἴσοδος τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ θά ἀποτελοῦσε μιά πολιτιστική, πρίν ἀπ' ὅλα, καί μετά, πολιτική διεύρυνση καί ὅτι θά ἔδινε σέ ὅλους μας μιά νέα εὐκαιρία γιά νά καταστοῦν πιό ἀποτελεσματικές οἱ ἐνέργειες γιά τήν δημιουργία μιᾶς πραγματικῆς Κοινότητος. Στούς κόλπους τῆς Κοινότητος, ἡ Ἑλλάδα καί ἡ Ἰταλία θά ἐργασθοῦν στενά γιά τήν ἐπίλυση προβλημάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος καί τοῦτο πιστεύουμε ὅτι θά ἀποβῆ ἐπωφελές γιά τήν γενική ἰσορροπία καί τήν πρόοδο ὁλόκληρης τῆς περιοχῆς τῆς Μεσογείου».

Μαρτένς: «Εἴμαστε πεπεισμένοι ὅτι ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ θά σημειώσει ἕνα νέο βῆμα γιά μιά μεγαλύτερη δημοκρατικοποίηση τῆς Εὐρώπης καί τῆς ΕΟΚ. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό σᾶς εὐχαριστῶ γιά μιά ἀκόμη φορά γιά τήν ὑποδοχή καί γιά τήν πρόσκληση νά εἶμαι ἐδῶ, σ' αὐτή τήν ἱστορική στιγμή γιά τή χώρα σας καί γιά ὁλό-

Ἡ ἱστορικὴ στιγμὴ τῆς ὑπογραφῆς τῶν συμφωνιῶν. Ὁ πρωθυπουργὸς πλαισιώνεται ἀπὸ τὸν Γ. Ράλλη καὶ τὸν Γ. Κοντογεώργη.

κληρη τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα».

Γκένσερ: «Ἡ δυτικογερμανική Κυβέρνηση θεωρεῖ τήν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ σάν ἕνα ἱστορικό εὐρωπαϊκό γεγονός. Ἐξ ἀρχῆς ἐργασθήκαμε γιά τήν ταχεῖα προώθηση τῶν διαπραγματεύσεων γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινή Ἀγορά, γιατί μέ τήν ἔνταξη καί τήν διεύρυνση τῆς ΕΟΚ ἐξασφαλίζεται μιά πρόοδος στήν οἰκοδόμηση ἑνός κοινοῦ μέλλοντος γιά ὅλες τίς συνεργαζόμενες εὐρωπαϊκές δημοκρατίες, μέσα στά πλαίσια τῆς ΕΟΚ. Ἡ προσχώρηση τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα ἀποτελεῖ πειστικήν ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως ἕλξεως τῆς Κοινότητος ἐπί τῶν εὐρωπαϊκῶν Δημοκρατιῶν».

Λόρδος Κάρριγκτον: «Σήμερα εἶναι μια μεγάλη ἡμέρα γιά τήν Εὐρώπη καί γιά τήν Ἑλλάδα. Δέν χρειάζεται νά πῶ πόσο εὐπρόσδεκτη εἶναι ἡ Ἑλλάδα στήν ΕΟΚ καί πόσο ἐμεῖς προσωπικά ἀναμένουμε νά συνεργασθοῦμε μέ τήν χώρα σας».

Γιόργκενσεν (δηλώσεις πρός ἐκπρόσωπο τῆς ἑλληνικῆς τηλεοράσεως): «Εἶμαι εὐτυχής γιά την εὐκαιρία αὐτή πού μοῦ δίνεται νά χαιρετήσω τήν εἴσοδο τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Ἡ Δανία εἶναι ἡ βορειότερη χώρα τῆς Κοινότητος καί ἡ Ἑλλάς θά εἶναι ἡ νοτιώτερη. Ἀντιπροσωπεύουμε ἔτσι τό πλάτος τῆς Εὐρώπης ἀπό γεωγραφικῆς πλευρᾶς. Ἐπίσης καί ἀπό πολλές ἄλλες πλευρές. Μολονότι ὅμως, ἡ ἀπόσταση μπορεῖ νά φαίνεται μεγάλη, ἀποτελοῦμε μέρος ἑνός κοινοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ σημερινή Εὐρώπη σχηματίσθηκε ἀπό μεγάλο ἀριθμό διαφορετικῶν παρορμήσεων. Κατά κάποιο τρόπο θά μποροῦσε νά λεχθῆ ὅτι ἐκεῖνο πού χαρακτηρίζει τήν Εὐρώπη περισσότερο ἀπό ὅλα ἐκεῖνα εἶναι ἡ πολιτική ἰδέα τῆς δημοκρατίας.

»Γεννήθηκε στήν Ἑλλάδα, στή Νότια Εὐρώπη, ἀλλ' ἐπίσης καί στή Βόρεια Εὐρώπη ἔχουμε παράδοση δημοκρατικῆς τάξεως χρονολογούμενη ἀπό χιλίων καί πλέον ἐτῶν, τήν παλαιά μορφή τοῦ δανικοῦ Κοινοβουλίου "Αλτινγκ".

»Πιστεύω ὅτι ὅλες οἱ χῶρες τῆς Κοινότητος βλέπουν τήν στενή συνεργασία πού ἀναπτύξαμε, πρῶτο καί κύριο, σάν ἐνίσχυση τοῦ δημοκρατικοῦ συστήματός μας σέ ὅλη τήν Εὐρώπη, συνεπῶς καί ἡ Δανία ὑποστήριξε θερμά τήν αἴτηση ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος. Ὅταν ἡ Δανία εἶχε τήν προεδρία τοῦ Συμβουλίου, τό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1978, καταβάλαμε σημαντική προσπάθεια γιά τήν προώθηση τῶν διαπραγματεύσεων. Εἶμαι, συνεπῶς, εὐτυχής πού βλέπω σήμερα τό ἀποτέλεσμα».

Λύντς (μετά ἀπό συνάντησή του μέ τόν Κ. Καραμανλῆ, στίς 29 Μαΐου): «Οἱ συνομιλίες μας ἦσαν πολύ ἐγκάρδιες. Βρήκαμε πολλά κοινά σημεῖα καί νομίζω ὅτι θά ἔχουμε πολλά ἀμοιβαῖα ὠφέλη σάν μέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος. Ἐμεῖς στήν Ἰρλανδία εἴμαστε πολύ εὐτυχεῖς πού ἡ Ἑλλάς εἰσῆλθε στήν ΕΟΚ, ἐπειδή οἱ ἀπόψεις μας σχεδόν συμπίπτουν καί ἐπομένως θά ἔχουμε ἕνα ἀκόμη ἰσχυρό σύμμαχο στήν Κοινότητα».

Θερμά συγχαρητήρια τηλεγραφήματα ἀπέστειλαν στόν Κ. Καραμανλῆ καί οἱ πρωθυπουργοί τῆς Μ. Βρετανίας καί τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, Μάργκαρετ Θάτσερ καί Χέλμουτ Σμίτ. Εἰδικότερα, ὁ τελευταῖος ὑπογράμμιζε:

«Γιά τήν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς χώρας σας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα στέλνω σέ σᾶς καί στόν ἑλληνικό λαό τίς καλύτερες εὐχές μου.

»Λυποῦμαι, γιατί ὑποχρεώσεις μου πού εἶχαν ὁρισθεῖ ἀπό καιρό καί δέν μποροῦσαν νά ἀναβληθοῦν μέ ἐμποδίζουν νά ζήσω αὐτή τή μεγάλη μέρα μαζί σας καί τόν ἑλληνικό λαό.

»Ἡ ἔνταξη τῆς χώρας σας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα εἶναι γεγονός ἱστορικῆς σημασίας γιά τήν Ἑλλάδα, γιά τήν Κοινότητα καί γιά τά Κράτη πού ἀνήκουν σ' αὐτήν. Ἡ Ἑλλάς, χώρα πού εἶχε ἀνέκαθεν εὐρωπαϊκό πολιτισμό, συνδέει ξανά τήν τύχη της μέ τό μέλλον τῆς Ἠπείρου μας, μέ τήν ἐλευθερία, τήν δημοκρατική ἀντίληψη, τήν εὐημερία τῶν πολιτῶν τῆς Εὐρώπης, καθώς καί μέ τήν ἐπιθυμία τῶν λαῶν της γιά ἑνότητα.

»Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ συμμετοχή τῆς χώρας σας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα θά ἐνισχύσει τήν ἑνότητα τῆς Εὐρώπης καί θά ὑπηρετήσει τήν κοινή εὐημερία τῶν λαῶν μας.

Ὁ πρόεδρος, τέλος, τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, Ἐμίλιο Κολόμπο, ἔστειλε τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Ἐκφράζοντας τήν βαθειά μου λύπη γιά τήν ἀδυναμία μου νά συμμετάσχω στήν τελετή τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ἐπιθυμῶ νά ἐκδηλώσω τά αἰσθήματα ἱκανοποιήσεως τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου καί τά δικά μου προσωπικά γι' αὐτό τό σημαντικό γεγονός.

»Ἔχοντας συναίσθηση τῆς ἱστορικῆς σημασίας τῆς στιγμῆς σημειώνουμε ὅτι αὐτή εἶναι ἡ ἐπιστέγαση τῆς πρωτοβουλίας καί τῶν προσπαθειῶν, μέ τίς ὁποῖες γιά χρόνια ἀγωνισθήκατε γιά νά ξαναδώσετε στόν ἑλληνικό λαό ἕνα καθεστώς δημοκρατίας καί ἐλευθερίας, τό ὁποῖο θά τοῦ ἐπιτρέψει νά διαδραματίσει τόν ρόλο τόν ὁποῖο ἡ παράδοση καί ὁ πολιτισμός ἐπιφυλάσσουν στόν λαό μας μέσα στό πλαίσιο τῆς Κοινότητας καί τῆς Εὐρώπης. Τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο πιστεύει ὅτι ἡ ἔνταξη τῆς χώρας σας στήν Κοινότητα ἀποτελεῖ ἕνα σταθμό ἀναγκαῖο γιά τήν ἐνίσχυση μιᾶς ἐλεύθερης καί δημοκρατικῆς Εὐρώπης καί μέσω αὐτοῦ θά προσφέρει νέα δύναμη καί θά δώσει μεγαλύτερες ἐλπίδες γιά τήν ἐπιτάχυνση τῆς οἰκοδομήσεως τῆς Εὐρώπης».

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἑλληνικῆς ἐντάξεως, ὁ πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, Τζίμμυ Κάρτερ, ἀπέστειλε στόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Μέ τήν ἱστορική εὐκαιρία τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες, ἐπιθυμῶ νά σᾶς συγχαρῶ, ἐσᾶς καί τόν λαό τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι, πράγματι, φυσικό ἡ Ἑλλάδα, ἡ κοιτίδα τῆς δημοκρατίας, νά ἐντάσσεται σέ μιά οἰκογένεια ἐθνῶν ἀφο-

σιωμένων στά δημοκρατικά ἰδεώδη.

«Χαιρετίζουμε θερμά τήν ἔνταξη αὐτή πού ἐπιβεβαιώνει τήν οἰκονομική ζωτικότητα καί τήν δημοκρατική δύναμη τῆς Ἑλλάδος. Τό γεγονός αὐτό ἀποτελεῖ πηγή ἱκανοποιήσεως γιά ὅλους τούς φίλους τῆς Ἑλλάδος καί παγκόσμια ἀναγνώριση τῆς σοφίας καί τῶν ἡγετικῶν σας ἱκανοτήτων».

Ἡ ἔνταξη τῆς χώρας στήν ΕΟΚ χαιρετίστηκε μέ ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση καί ἀπό τά ἀντιπροσωπευτικά συλλογικά ὄργανα τῶν παραγωγικῶν τάξεων:

ΓΣΕΕ: «Οἱ ἐργαζόμενοι Ἕλληνες αἰσθάνονται ὅτι τούς δίνεται μιά ἱστορική εὐκαιρία γιά νά ἀνεβάσουν τό βιοτικό, κοινωνικό καί πολιτιστικό τους ἐπίπεδο σ' ἐκεῖνο τῶν Εὐρωπαίων συναδέλφων τους. Αἰσθάνονται, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ ἔνταξη τῆς χώρας μας σέ μιά κοινότητα δημοκρατική, ἀνθρωπιστική καί εἰρηνική διασφαλίζει καί τή χώρα μας ἀπό τίς γνωστές προθέσεις τῶν κύκλων τῆς ἀνωμαλίας νά τήν ἐκτρέψουν ἀπό τήν ὁμαλότητα καί τή δημοκρατική διαδικασία».

ΣΕΒ: «Ἀπό τίς 28 Μαΐου 1979 ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖ ἀναγνωρισμένη εὐρωπαϊκή ἐθνότητα... Τό ἐγχείρημα θά εἶναι δύσκολο, ἡ κούραση πολλή, ἀλλά ἡ βραδυπορία ἀδύνατη καί ἡ ὀπισθοδρόμηση ἀδιανόητη. Ἔτσι, ἀπό τίς 28 Μαΐου 1979 ὅλοι μας εἴμαστε δεσμευμένοι στόν εὐρωπαϊκό ρυθμό τῆς Εὐρώπης. Εἶναι μιά ὑπόσχεση πρός τόν τόπο, ὑπόσχεση πρός τόν Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ, τοῦ ὁποίου ἀναγνωρίζει καί τιμᾶ τό ἱστορικό ἐπίτευγμα».

ΕΒΕ: «Σάν πρόεδρος τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Βιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίων ὅλης τῆς Ἑλλάδος, χαιρετίζω τήν ἔνταξη τῆς χώρας μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα.

»Πολλές εἶναι οἱ εὐνοϊκές ἐπιπτώσεις. Ἡ διατήρηση τῆς ἐλευθερίας μας καί τῆς δημοκρατίας πού γιά ὅλους τούς Ἕλληνες ἦταν πάντα τό πρῶτο μέλημα, κατοχυρώνεται μέ μονιμότερες συνδέσεις. Παράλληλα, οἱ δυνατότητες οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως γιά μεγαλύτερη βελτίωση τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, πολλαπλασιάζονται καθώς ὁ κύκλος τῆς ἐργασίας μας διευρύνεται σέ μεγαλύτερο χῶρο... Οἱ νέοι μας θά ἀναπνέουν σέ πλατύτερους οὐρανούς καί τά μάτια μας θά ἀτενίζουν μακρύτερους ὁρίζοντες. Ἡ ἐπαφή τῶν Ἑλλήνων μέ ἄλλες ἐθνότητες πάντα μᾶς κέντριζε γιά καλύτερη ἀξιοποίηση τοῦ δυναμικοῦ μας. Ἔχουμε τή θέληση καί τίς ἱκανότητες γιά νά ἐκμεταλλευθοῦμε τίς δυνατότητες τοῦ Ἑνωμένου Εὐρωπαϊκοῦ χώρου καί νά ὁλοκληρώσουμε τίς ἐπιδιώξεις μας. Καί θά τό ἀποδείξουμε».

ΒΕΑ (Βιοτεχνικό Ἐπιμελητήριο Ἀθηνῶν): «Ἀπό σήμερα ἡ Ἑλλάδα χαράζει μιά νέα πορεία στήν οἰκονομική, κοινωνική καί πολιτιστική της ἐξέλιξη: Τήν ἔνταξή μας στήν οἰκογένεια τῶν Κρατῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος. Ἡ σημερινή ἡμέρα μέ τήν ὑπογραφή τῆς εἰσοδοχῆς τῆς χώρας μας στίς Εὐρωπαϊκές Οἰκονομικές Κοινότητες θεμελιώνει αὐτή τήν νέα ἀφετηρία».

Ἐμπορικός Σύλλογος Ἀθηνῶν: «Ἡ ἡμέρα αὐτή ἀποτελεῖ ἕνα ἱστορικό ὀρόσημο γιά τήν πορεία τῆς χώρας μας στόν οἰκονομικό, τόν κοινωνικό, τόν πολιτιστικό, ἀλλά καί γενικώτερα τόν πολιτικό τομέα, ὑπό τήν ἔννοια τῆς κατοχυρώσεως τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν τῆς χώρας μας, μέσα σέ μιά διευρυμένη δημοκρατική Εὐρώπη. Διάπυρη εἶναι ἡ εὐχή μας καί ἡ προσδοκία γιά εὐρύτερες σημαντικές ἐξελίξεις μέσα σέ μιά ἑνοποιημένη ἰσχυρή Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Αὐτή τή στιγμή αἰσθανόμαστε τό καθῆκον νά συγχαροῦμε ὅλους ὅσοι συνέβαλαν στήν ἐπίτευξη τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς συμφωνίας καί ἰδιαίτερα στόν ἐμπνευστή της καί πρωτεργάτη πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ».

Ἡ ΠΑΣΕΓΕΣ χαιρέτισε τήν ἔνταξη τῆς χώρας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, «σάν τήν μεγάλη ἐλπίδα γιά τήν ἀλλαγή τῆς μοίρας τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου καί τή βελτίωση τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς θέσης του». Καί ἀπηύθυνε ἐγκάρδιο χαιρετισμό πρός τά 10 ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν τῶν ἐννέα χωρῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ καί πρός τίς ὀργανώσεις τους «πού πρωτοστάτησαν ἀδελφωμένοι στήν ἵδρυση καί στήν καρποφόρα πορεία τῆς Κοινότητος καί διαμόρφωσαν μετά ἀπό μακρούς ἀγῶνες τήν κοινή ἀγροτική πολιτική, πού θεωρεῖται τό πιό εὐεργετικό γιά τούς ἀγρότες, ἀλλά καί τό πιό ὁλοκληρωμένο ἀπό ὅλα τά ἐπιτεύγματα τῆς Κοινότητας, στήν ὁποία τώρα ἐντάσσονται καί οἱ Ἕλληνες ἀγρότες».

Τέλος, ἡ ΑΔΕΔΥ χαιρέτισε τό μεγάλο καί ἱστορικό γεγονός τῆς ὑπογραφῆς τῆς ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες:

«Διάχυτη εἶναι ἡ πεποίθηση πώς ἡ μοῖρα τοῦ τόπου θ' ἀλλάξη ἀποφασιστικά καί κανείς δέν ἀμφιβάλλει πώς ὁ ἑλληνικός λαός θά ἐντείνη καί θά πολλαπλασιάση τίς παραγωγικές καί ἄλλες δραστηριότητές του καί μέ τό δαιμόνιο τῆς φυλῆς, πού τόν διακρίνει, θά συμβάλη μ' ὅλες του τίς δυνάμεις ὥστε νά καταστῆ ὅσο γίνεται πιό ὠφέλιμη καί ἀποδοτική γιά τήν χώρα ἡ στενότερη τώρα σύνδεσή της μέ τήν Εὐρώπη».

Τό γεγονός τῆς ἐντάξεως ἀποτέλεσε — ὅπως διαφαίνεται ἀπό τίς στῆλες τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν πρωινῶν δημοσιογραφικῶν φύλλων — τό ἀντικείμενο ἰδιαίτερα θετικῶν, κατά βάση, σχολίων:

Ἡ χθεσινή ἡμέρα σημείωσε καμπή στήν ἱστορία τοῦ σύγχρονου ἑλληνισμοῦ. Ἄς μᾶς συγχωρηθεῖ ἡ ἐπανάληψη μιᾶς διαπιστώσεως, πού ἔχει διατυπωθεῖ ἐπανειλημμένως, στίς στῆλες αὐτές καί ἀλλοῦ, κατά τόν τελευταῖο καιρό. Τήν ἐπιβάλλει, ὅμως, τό χθεσινό γεγονός. Ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, πού ἔγινε πραγματικότης μέ τή χθεσινή πανηγυρική τελετή, ἀνοίγει νέο κεφάλαιο στήν ἱστορία τοῦ ἔθνους καί ἀλλάζει τή μοίρα του καί τίς προοπτικές του.

...Πρίν ἀπ' ὅλα, ἄς ποῦμε ὅτι ἡ ἔνταξη τῆς χώρας μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ἀποτελεῖ ἀπό χθές ἐθνική πραγματικότητα καί εἶναι κτῆμα ὁλόκληρου τοῦ ἔθνους, πέρα ἀπό κόμματα, παρατάξεις, τοποθετήσεις καί ἀπόψεις πού ἀναπτύχθηκαν ἕως τώρα. Ἡ ἔνταξη ὑπῆρξε βασικό —τό βασικότερο ἴσως — στοιχεῖο τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος τῆς πλειοψηφίας, πού, σέ δύο ἐκλογές, ἔλαβε τήν

ἐντολή τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλά καί ἄλλων πολιτικῶν σχηματισμῶν, πού ἐκτείνονται σέ ὁλόκληρο τό πολιτικό φάσμα τῆς χώρας ἀπό τοῦ κέντρου μέχρι καί μιᾶς μερίδας τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς.

Ἡ ἐπιλογή ἦταν ἡ καλύτερη — ἤ μᾶλλον κατά τήν κρίση μας, ἡ μόνη — δυνατή, μέσα στήν δεδομένη διεθνῆ ἱστορικοπολιτική συγκυρία. Ἀπό κάθε ἄποψη καί σέ κάθε τομέα. Ἡ συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα ὡς ἰσότιμου μέλους ἀποτελεῖ πρόσθετη ἐγγύηση καί τῶν δημοκρατικῶν μας θεσμῶν καί τῆς ἐθνικῆς μας ἀσφάλειας καί ἀνεξαρτησίας καί μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπό τίς γνωστές (καί σχεδόν ἀποκλειστικές) ἐξωευρωπαϊκές ἐξαρτήσεις τοῦ παρελθόντος, πού τόσο ἀκριβά μᾶς στοίχισαν. Σέ ἄλλο ἐπίπεδο, ἀνοίγονται γιά τήν Ἑλλάδα εὐκαιρίες καί δυνατότητες μοναδικές γιά ποιοτική καί ποσοτική ἀνάπτυξη μέσα στόν ἐνιαῖο χῶρο πού κατοικεῖται ἀπό 260 ἑκατομμύρια ἀνεπτυγμένους Εὐρωπαίους.

Σέ μιά ἐποχή μεγάλων συγκεντρώσεων καί μεγάλων συνόλων καί μονάδων, σέ μιά ἐποχή γιγαντισμοῦ τῶν μεγεθῶν, ἡ Ἑλλάς, μένοντας μόνη, ἔξω ἀπό τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, θά ἦταν ἀδύνατο νά ἀντεπεξέλθει στήν πρόκληση τῆς σημερινῆς ἱστορικῆς συγκυρίας καί τῶν συντελεστῶν της. Καί ἄν ἀκόμη ἡ ἔνταξη στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα ἦταν «κακό» (πού δέν εἶναι), θά ἦταν τό «μή χεῖρον». Τό παραδέχονται, σιωπηρά καί «ἐξ ἀντιδιαστολῆς», καί ἐκεῖνοι, χαρακτηριστικά ἑτερόκλητοι, πού ἀντιτάχθηκαν στήν ἔνταξη μέ τήν ἀδυναμία τους νά προτείνουν ὁποιαδήποτε ἐναλλακτική λύση (πλήν ἐκείνων πού, φανερά ἄλλωστε, προκρίνουν τήν μετάσταση καί ἔνταξή μας σέ ἕναν ὁρισμένο «συνασπισμό»).

Διότι τήν ὁποια ἀρνητική «παρενέργεια» τήν ὑπέστημεν καί θά τήν ὑφιστάμεθα, σέ μεγαλύτερη ἔκταση καί χειρότερη μορφή, μένοντας ἔξω ἀπό τήν Κοινότητα καί ἀμέτοχοι στά κέντρα ἀποφάσεων καί στίς ὀργανικές δομικές ἐξελίξεις τοῦ ἐνιαίου εὐρωπαϊκοῦ χώρου. Τότε ἀκριβῶς θά ἦταν ἀναπόφευκτη ἡ «περιφερειοποίηση» καί «περιθωριοποίηση» τῆς χώρας μας, ἀπό τήν ἴδια τήν δυναμική τῶν πραγμάτων καί τόν συσχετισμό δυνάμεων καί μεγεθῶν. Μέ τόν παράλληλο κίνδυνο — ἤ μᾶλλον βεβαιότητα — νά ξαναπέσουμε σέ ἐξωευρωπαϊκές καί δεινές ἐξαρτήσεις...

Ἀλλά καί γιά τήν Εὐρώπη εἶναι ἀναγκαία καί ἐπωφελής ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινότητα. Διά μέσου τῆς νοτιοανατολικῆς αὐτῆς ἐσχατιᾶς της, ἡ Εὐρώπη, πού πρέπει νά ἐνωθεῖ ὀργανικά γιά νά ἐπιβιώσει ὡς αὐτόνομη μονάς μέσα στόν σημερινό κόσμο, ἀποκτᾶ πρόσβαση σέ μιά ἀπό τίς πιό καίριες περιοχές τοῦ κόσμου, στό σταυροδρόμι τριῶν ἠπείρων ὅπου διασταυρώνονται οἱ κύριοι γεωπολιτικοί, στρατηγικοί καί οἰκονομικοί ἄξονες τῆς ὑδρογείου. Πέρα δέ ἀπό αὐτό, ἡ Ἑλλάς φέρνει ὡς «προίκα» στήν Κοινότητα τήν ἐμπορική ναυτιλία της καί τόν ἑλληνισμό τῆς διασπορᾶς.

Τώρα, θά ἦταν λάθος νά νομιστεῖ ὅτι ἡ ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα ἀποτελεῖ ἕνα εἶδος «πανάκειας» πού θεραπεύει ἀμέσως καί αὐτόματα ὅλα τά δεινά μας. Ἡ ἔνταξη δέν εἶναι φτάσιμο ἀλλά ἀφετηρία γιά ἕνα καλύτερο καί ἀσφαλέστερο μέλλον. Ὅπως σημειώσαμε ἤδη, δημιουργεῖ εὐκαιρίες καί δυνατότητες, τίς ὁποῖες σέ μᾶς ὅλους — Κράτος καί ἰδιῶτες, δημόσιο καί ἰδιωτικό τομέα — ἀπόκειται, νά ἀξιοποιήσουμε. Μέ τό εἶδος καί τήν ποιότητα τῶν στάσεων, τῆς συμπεριφορᾶς μας καί τῶν ἔργων μας. Τό 18μηνο περίπου διάστημα πού μᾶς μένει μέχρι τῆς πλήρους ἐνεργοποιήσεως τῆς ἐντάξεως πρέπει νά τό χρησιμοποιήσουμε ἐντατικά γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ποσοτικῶν, ποιοτικῶν καί διαρθρωτικῶν μεταβολῶν καί προσαρμογῶν πού ἀπαιτοῦνται τόσο στόν δημόσιο ὅσο καί στόν ἰδιωτικό τομέα: στίς μεθόδους, τρόπους λειτουργίας (ἤ, μᾶλλον, μή λειτουργίας) καί ἐπάνδρωση τῆς δημόσιας διοικήσεως· καί στήν ὅλη δομή, λειτουργία καί συστήματα ἑνός μεγάλου τμήματος τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως — καί ἰδίως τῆς βιομηχανίας.

Ἄς μή λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἐπιβίωση καί προκοπή τῶν λαῶν, ἰδίως τῶν ὀλιγάριθμων καί μικρῶν, εἶναι ὑπόθεση ποιοτικῶν κατηγοριῶν μᾶλλον παρά ποσοτικῶν μεγεθῶν.

Χαιρετίζουμε τήν νέα περίοδο πού ἀνοίγεται στήν ἱστορία τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ, μέ τήν εὐχή καί τήν ἐλπίδα, ἤ, μᾶλλον τήν πεποίθηση, ὅτι τό ἔθνος μας θά φανεῖ ἄξιο τῆς ἱστορίας του καί τῶν ἀρετῶν ἐκείνων πού τό διατήρησαν, ἐπί 20 αἰῶνες, στό προσκήνιο τοῦ παγκόσμιου γίγνεσθαι...

(«Ἡ Καθημερινή», 29 Μαΐου 1979)

Αὔριο, Δευτέρα 28 Μαΐου τοῦ 1979, ἡ πιό μεγάλη μέρα τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἐννέα προηγμένες χῶρες τῆς Εὐρώπης ὑποδέχονται ὡς ἰσότιμο μέλος τῆς κοινότητάς τους τή χώρα μας καί θέτουν ἔτσι ὑπό τήν αἰγίδα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀλληλεγγύης, τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία, τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα, τήν δημοκρατική ὁμαλότητα καί τήν οἰκονομική πρόοδο τῆς χώρας. Τό ἱστορικό αὐτό γεγονός, πού εὔλογα χαρακτηρίστηκε σταθμός στήν πορεία τοῦ ἔθνους, ἀποτελεῖ πανηγυρική ἀναγνώριση τοῦ πολιτικοῦ δυναμισμοῦ καί τῆς οἰκονομικῆς προόδου τῆς χώρας καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή γεμίζει τόν Ἕλληνα μέ ὑπερηφάνεια καί αὐτοπεποίθηση.

Ὑπάρχει ὅμως κάτι ἀκόμη πού δίνει εὐρύτερες διαστάσεις στό γεγονός. Τήν τελετή ὑπογραφῆς τῆς συμφωνίας αὐτῆς τιμοῦν μέ τήν παρουσία τους διακεκριμένοι πολιτικοί ἄνδρες τῆς Εὐρώπης. Ἀρχηγοί Κρατῶν, πρωθυπουργοί, ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν, ἀξιωματοῦχοι τῶν Κοινοτήτων, βουλευταί καί δημοσιογράφοι, προσῆλθαν στήν Ἑλλάδα γιά νά παρευρεθοῦν στήν τελετή. Οὐδέποτε στά 150 χρόνια τοῦ ἐλεύθερου βίου τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους συγκεντρώθηκε τόσο μεγάλος ἀριθμός, τόσο μεγάλων πολιτικῶν προσωπικοτήτων καί οὐδέποτε ἔγινε στή χώρα αὐτή μεγαλύτερη τιμή. Δεκάδες χρόνια ἡ Ἑλλάς περιήρχετο τήν Εὐρώπη. Γιά πρώτη φορά ἡ Ἑλλάς, ὑπερήφανη καί ἀπαλλαγμένη ἀπό συμπλέγματα, δέχεται τήν Εὐρώπη στή χώρα μας. Καί ὁ πιό κακόπιστος παρατηρητής τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ὀφείλει νά ὁμολογήσει ὅτι κάτι νέο ἔχει συμβεῖ στήν ἱστορία αὐτοῦ τοῦ τόπου.

Ἡ πανηγυρική συγκέντρωση τῶν Εὐρωπαίων πολιτικῶν στήν αἴθουσα τοῦ Ζαππείου εἶναι ἀναγνώριση τῆς εὐρύτερης σημασίας πού παίρνει γιά τό μέλλον τοῦ τόπου ἡ ἑλληνική πρωτοβουλία γιά τήν ἔνταξη. Ἀλλά εἶναι παράλληλα καί ἐμπρακτη ἀπόδειξη τοῦ διεθνοῦς κύρους τῆς χώρας καί τῆς μεγάλης πολιτικῆς ἐπιρροῆς τοῦ πρωθυπουργοῦ. Σέ σύντομο χρονικό διάστημα, μετά τή διεθνῆ ἀπομόνωση, στήν ὁποία ἡ ἑπταετία εἶχε καταδικάσει τήν Ἑλλάδα, ἡ χώρα μας κατέλαβε μιά ἀπό τίς ἐξόχους θέσεις

Αναμνηστική φωτογραφία μετά τήν τελετή στό Ζάππειο.

στή διεθνῆ κι εὐρωπαϊκή σκηνή καί ἀπέβη ρυθμιστικός παράγοντας στήν πορεία τῶν εὐρωπαϊκῶν ὑποθέσεων καί ἀποφασιστικός συντελεστής στίς εὐρωπαϊκές, βαλκανικές καί μεσογειακές ἐξελίξεις.

Ἀπό τή θέση αὐτή καί μέ τό κῦρος αὐτό, ἡ Ἑλλάς τώρα ἀποκτᾶ ἀσφαλέστερα βάθρα γιά τή ρύθμιση τῶν ἐξωτερικῶν της θεμάτων καί εὐρύτερες δυνατότητες γιά τήν ἀνάπτυξη διεθνῶν πρωτοβουλιῶν.

(«Ἀκρόπολις», 27 Μαΐου 1979)

Ἡ ὑπογραφή τῆς συμφωνίας γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στήν ΕΟΚ, ἀποτελεῖ, ἀπό ὁποιαδήποτε σκοπιά καί ἄν ἀντικρύζεται, ἕναν ἐξαιρετικά σημαντικό σταθμό στήν πορεία τοῦ ἔθνους. Ἀπό δῶ καί πέρα, ὅλα τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουμε ἀποκτοῦν μιά ἄλλη διάσταση, καθώς συνδέονται ὀργανικά μέ τά γενικότερα προβλήματα στόν εὐρωπαϊκό χῶρο. Τά προβλήματα ὅμως αὐτά δέν θά τά λύσει καί στό μέλλον κανείς γιά λογαριασμό μας. Εἶναι ἄλλωστε καιρός ν' ἀπαλλαγοῦμε ὅλοι οἱ Ἕλληνες, σέ ὁποιαδήποτε παράταξη κι ἄν ἀνήκουμε, ἀπό τήν αὐταπάτη κάποιων «προστάτιδων δυνάμεων» καί ἀπό τή μάταιη ἀναζήτησή τους. Εἶναι καιρός σ' αὐτή τή σοβαρή στιγμή στήν ἐθνική μας πορεία νά δοῦμε μ' ἐμπιστοσύνη τίς δυνάμεις μας.

Ὁ λαός μας διεξάγει σήμερα ἕνα σκληρό ἀγῶνα γιά τήν στερέωση καί ἀνάπτυξη τῆς δημοκρατίας, γιά τήν ὑπεράσπιση καί ἐπέκταση τῶν κατακτήσεων καί δικαιωμάτων του σ' ὅλους τούς τομεῖς, γιά τή βελτίωση τῆς ποιότητας τῆς ζωῆς του, γιά τήν ἀπόκρουση τῶν ἀπειλῶν κατά τῶν ἐθνικῶν κυριαρχικῶν του δικαιωμάτων καί γιά τήν ἐθνική του ἀνεξαρτησία. Ὁ ἀγώνας αὐτός πού εἶναι ἐνταγμένος στή γενικότερη ἐπαναστατική διαδικασία πρός μιά βαθύτερη κοινωνική ἀλλαγή, πρός τό σοσιαλισμό, θά διεξαχθεῖ κάτω ἀπό πολύ καλύτερους ὅρους μέσα στήν ΕΟΚ. Αὐτή εἶναι μιά ἀκλόνητη ἀλήθεια πού δέν μπορεῖ ν' ἀμφισβητηθεῖ ἀπό καμιά σοβαρή διερεύνηση τῶν πραγματικῶν δεδομένων. Νά γιατί τό ΚΚΕ ἐσωτ. ἀπό τή σκοπιά τῶν συμφερόντων τοῦ ἐργατικοῦ καί δημοκρατικοῦ μας κινήματος τάχθηκε ἀποφασιστικά ὑπέρ τῆς ἔνταξης τῆς χώρας μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Δέν ἀντιμετώπισε καί δέν ἀντιμετωπίζει αὐτή τήν ἔνταξη σάν κάποιο «ἀναγκαῖο κακό», ἀλλά σάν τήν ἐνεργητική ἀποδοχή μιᾶς ἱστορικῆς πρόκλησης πού γεννήθηκε ἀπό τούς ἴδιους τούς νόμους τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης καί στήν ὁποία μιά πραγματικά ἐπαναστατική δύναμη ὀφείλει ν' ἀπαντήσει ἔχοντας τά μάτια στραμμένα ὄχι στό παρελθόν μά στό μέλλον.

(«Ἡ Αὐγή», 29 Μαΐου 1979)

... Στήν πραγματικότητα, ἡ ἔνταξη στήν ΕΟΚ, ὅπως ἐπανειλημμένα τόνισε τό ΚΚΕ, ἀντιστρατεύεται τά σημερινά καί μελλοντικά συμφέροντα τῆς Ἑλλάδας. Γι' αὐτό, ὁ ἑλληνικός λαός δέν πρόκειται ν' ἀποδεχτεῖ σάν τετελεσμένο γεγονός τά δεσμά τῆς ΕΟΚ, πού χαλκεύτηκαν ἐρήμην του. Ἡ πάλη γιά τήν ἀποδέσμευση ἀπό τήν κοινα-γορίτικη κηδεμονία, ἄν τελικά ἐγκριθεῖ ἡ ἔνταξη, ἡ πάλη γιά ἐθνική ἀνεξαρτησία καί λαϊκή κυριαρχία, γιά τή δημοκρατία τοῦ λαοῦ καί τό σοσιαλισμό, δέν πρόκειται ν' ἀναχαιτιστεῖ ἀπό τό συνασπισμό τῶν ντόπιων καί κοινα-γορίτικων μονοπωλίων, πού θά ἐπισημοποιηθεῖ μέ τή φιέστα τοῦ Ζαππείου. Ἡ ἱστορία ἀπέδειξε ὅτι παρόμοιοι συνασπισμοί δέν μποροῦν νά φράξουν τό δρόμο στή νικηφόρα προέλαση τῶν λαῶν».

(«Ριζοσπάστης», 23 Μαΐου 1979)

Ἀντί ἄλλου σχολίου, στίς 29 Μαΐου, δημοσιεύτηκε στό «Βῆμα» τό πρωτοσέλιδο χρονογράφημα τοῦ Παύλου Παλαιολόγου μέ τόν τίτλο «Καλή Ἀρχή»:

Χωρίς ἐπιφυλάξεις, μέ ἔξαρση, μέ ὑπερηφάνεια καί συγκίνηση, βλέπουμε τήν κυανόλευκη ἀνάμεσα στίς σημαῖες τῶν ἐννέα χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας, νά κολπώνεται ἀπό ἐαρινές θωπεῖες.

Σταθμός ἱστορικός. Καί ἀρχιτέκτονας τοῦ σταθμοῦ ὁ Καραμανλῆς. Δική του ἡ οἰκοδομή, τό μαστόρεμα. Ἐπί μία σχεδόν γενεά τή δούλεψε μέ πάθος γιά νά ἐκφωνήσει τό νενικήκαμεν.

Ἡ ἐκτίμηση στόν ἡγέτη δέν μᾶς ἐμποδίζει κάθε τόσο νά μιλοῦμε τή γλῶσσα τῆς ἀλήθειας — αὐτό πού θεωροῦμε ἀλήθεια — καί νά δρέπουμε πικρία καί δυσαρέσκεια. Καθώς ὅμως δέν χτυπήσαμε ποτέ τήν πόρτα του, κι οὔτε — πρῶτα ὁ Θεός — πρόκειται νά τήν χτυπήσουμε, τίποτα δέν μᾶς κωλύει στά «κατηγορῶ» καί στά «ὡσανά» μας...

Ἡ ὥρα τῶν νικητηρίων σήμερα. Τά ἐκδηλοῦμε χωρίς ἐπιφυλάξεις.

Εἴκοσι ἐτῶν ζύμωμα. Ἔργο τῶν χεριῶν του. Ἀρχιμάστορας, μέ τήν πίστη καί τό πεῖσμα τοῦ Μακεδόνα, ἔπιασε δουλειά ἀπό τά θεμέλια.

Δούλεμα μέ ἀξιοπρέπεια. Οὔτε στιγμή ἄφησε ὁ Καραμανλῆς νά λησμονηθεῖ ὅτι ἑλληνογενής εἶναι ἡ «Εὐρώπη». Ἀπόδοση τροφείων ἡ ἔνταξή μας. Προηγήθηκε ἐξελληνισμός τῆς Δύσεως ἀπό τό ἑλληνικό πνεῦμα γιά ν' ἀκολουθήσει ὁ σημερινός «Εὐρωπαϊσμός» τῆς Ἑλλάδος.

Γεγονός στό ὁποῖο, ἄσχετα πρός κομματικές τοποθετήσεις, ὀφείλει ἡ χώρα τήν ἀναγνώριση. Ἡ ἀντιπολίτευση πού τοῦ ἀρνιέται, δίνει δικαίωμα στόν ἱστορικό, ὅταν ἀναφερθεῖ στό χρονικό τῆς 28ης Μαΐου, νά σημειώσει ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες «πλήν Λακεδαιμονίων» ἔζησαν μέ ἀγαλλίαση τή γιορτή.

Τυπική λύση ἡ σημερινή. Ἀπέχουμε ἀπό τήν οὐσιαστική πού εἶναι ὁ συντονισμός μέ τούς νέους συγγενεῖς, νοοτροπίας, ὀργανώσεως, παιδείας, συστημάτων διοικήσεως, τρόπου ζωῆς, ἀγωγῆς. Ἀπέχουμε ὅσο ἡ μέρα ἀπό τή νύχτα. Σέ κάθε βῆμα θά ὀρθώνεται κι ἕνα πρόβλημα. Θά ψήνουν τό ψάρι στά χείλη σέ ὅλους τούς ἡγέτες πού θά περνοῦν ἀπό τίς Κυβερνήσεις τῆς χώρας, θριαμβολογία ἀπό τήν ἀντιπολίτευση σέ κάθε ἐναντιότητα: «Δέν σᾶς τό λέγαμε;».

Ἀλλά τό κολύμπι δέν μαθαίνεται μακριά ἀπό τή θάλασσα. Ἔπρεπε ν' ἀρχίσει κάποτε αὐτό πού ἄρχισε τή Δευτέρα.

Εὔκολη ἡ ἄρνηση ὅταν μάλιστα δέν τή συνοδεύεις μέ κάποιο ἀντίβαρο σοβαρό καί φωτεινό. Χωρίς θέση οἱ «Λακεδαιμόνιοι» τοῦ 1979. Ἡ ἄλλη ὅμως Ἑλλάδα ἀγάλλεται. Ἀκόμα καί τά παγόβουνα θερμάνθηκαν, ὅταν εἶδαν τή σημαία μας ἰσότιμη ἀνάμεσα στίς σημαῖες τῶν ἑταίρων.

Μέρα τοῦ Καραμανλῆ, ἀλλά καί μέρα τοῦ ἔθνους. Κεφάλαιο στήν ἱστορία. Περαστικοί οἱ Καραμανλῆδες. Τό γεγονός ὅμως μένει. Μέ τά πολλά ἀδύνατα σημεῖα ἡ ἔνταξη. Ἀλλά καί μέ τίς δυνατότητες νά τά ξεπεράσουμε. Κανένας

δέν μᾶς ἀφαιρεῖ τίς παραδόσεις, τά ἤθη, τά ἔθιμα, τή γλῶσσα. "Ενα μόνο καλούμαστε ν' ἀποτινάξουμε: τήν ἀσυναρτησία, τήν τσαπατσουλιά, τήν προχειρότητα, τήν κακή ὀργάνωση, τήν ἐλαττωματική ἀγωγή.

Τέτοιες ἀλλαγές εἶναι ζήτημα χρόνου. Πολλοί Καραμανλῆδες θ' ἀκολουθοῦν ὥσπου νά ἐνταχθοῦμε στήν πολιτική τροχιά τῶν συνοδοιπόρων. Ἡ ἀρχή σήμερα. Καλή μας ἀρχή.

Ἡ ὑπογραφή τῆς ἐντάξεως ἀποτέλεσε τό ἀντικείμενο εὐρύτατων σχολίων τοῦ διεθνοῦς τύπου. Στή Γαλλία, ἡ «Figaro» παρατηρεῖ ὅτι ἡ τελευταία αὐτή σηματοδοτεῖ τό ἀποτέλεσμα 20 ἐτῶν προσπαθειῶν τῆς Ἑλλάδος γιά νά ἐνταχθεῖ στήν Κοινότητα· καί ὑπογραμμίζεται ἡ φράση τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, Φ. Πονσέ, «τό θάρρος τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἡ ἀποφασιστικότητά του, δίνουν τό δικαίωμα νά τοῦ ἀποτανθεῖ ἐδῶ ἐπισήμως φόρος τιμῆς». Παρατίθεται ἐπίσης ἡ φράση τοῦ Κ. Καραμανλῆ ὅτι, ἄν ἡ γηραιά ἤπειρος δέν μπορεῖ νά ἑνωθεῖ, «θά μείνει πίσω στήν ἱστορία καί ἡ Εὐρώπη, πού μέχρι τώρα κυριαρχοῦσε στόν κόσμο, θά βρεθεῖ στίς ὀπισθοφυλακές καί θά ἐκτεθεῖ σέ πλείστους κινδύνους» (29.5). Ἐκτενής ἀνταπόκριση, ἐξάλλου, τοῦ Ζάν Ντελαμότ ἀπό τήν Ἀθήνα καταλήγει μέ τή χαρακτηριστική παρατήρηση:

« Οἱ Ἕλληνες, ἀπό ἀταβισμό, αἰσθάνονται παρόντες παντοῦ, ὅπου οἱ μεγάλες ἀρχές τῆς κυριαρχίας, τῆς ἐλευθερίας καί τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων εἶναι παροῦσες. Ἡ Εὐρώπη γιά τόν Ἕλληνα εἶναι ἡ ἐπέκταση τῆς δημοκρατίας καί τό λίκνο τῶν ὑπερτάτων ἀξιῶν τῆς ἀνθρωπότητας» (28.5).

Ἡ «Monde», σέ δημοσίευμα μέ τίτλο «Ἑλλάς: Ἕνας ἐπιδέξιος συνέταιρος», προχωρεῖ σέ μιά κριτική ἐκτίμηση τῶν διαπραγματεύσεων πού ὁδήγησαν στή Συμφωνία Ἐντάξεως καί τῶν κυριότερων σημείων τῆς συμφωνίας. Ἀπό τίς αἰτήσεις τῶν τριῶν μεσογειακῶν Κρατῶν ἡ ἑλληνική ἦταν ἐκείνη ἡ ὁποία ἔγινε θερμότερα δεκτή ἀπό τούς ἐννέα καί ἰδιαίτερα ἀπό τή Γαλλία. Στή διάρκεια τῶν διαπραγματεύσεων, τονίζει, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐκμεταλλεύτηκε θαυμάσια τό κεφάλαιο τῆς συμπάθειας πού ἀπολαμβάνει ἡ χώρα του στίς Κυβερνήσεις τῶν Κρατῶν-μελῶν. Αὐτή ἡ τακτική πειστικῆς γοητείας, μέ τήν ὁποία προτιμοῦσε νά μή χρονοτριβεῖ πάνω στά προβλήματα, ἀλλά νά ὑπερνικᾶ μᾶλλον τά ἐμπόδια ἀντί νά προκαλεῖ παρακινδυνευμένες συγκρούσεις, ἀποδείχτηκε ἀποτελεσματική. Τά ἀποτελέσματα τῶν διαπραγματεύσεων ὑπῆρξαν ἱκανοποιητικά, καταλήγει, ὑπογραμμίζοντας ἰδιαίτερα ὅτι ἡ μεταβατική περίοδος θά εἶναι γιά τήν Ἑλλάδα ἴση μέ ἐκείνη πού συμφωνήθηκε γιά τήν Ἀγγλία, τή Δανία καί τήν Ἰρλανδία. Ἡ Ἑλλάδα ἐξασφάλισε «προνομιακή οἰκονομική μεταχείριση» καί τά καθαρά ὀφέλη της ἀπό τόν κοινοτικό προϋπολογισμό θά φτάσουν σέ 80 ἑκατομμύρια λογιστικές μονάδες τό 1981 καί σταδιακά τά 500 ἑκατομμύρια, τό 1986 (30.5).

Ὁ ἀρθρογράφος τῆς «Monde» δέν παραλείπει, ἀκόμη, ἀναζητώντας τίς ἐπιπτώσεις ἀπό τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στίς σχέσεις τῆς Κοινότητας μέ τίς ὑπόλοιπες μεσογειακές χῶρες, νά ἐπισημάνει τήν περίπτωση τῆς Τουρκίας: ἀπό εἴκοσι χρόνια ἡ Κοινότητα προσπαθεῖ νά διατηρήσει τήν ἰσορροπία στίς σχέσεις της μέ τήν Ἀθήνα καί τήν Ἄγκυρα, ἡ ὁποία εἶναι φανερό ὅτι ἔχει πλέον διαρραγεῖ. Προβάλλοντας, σέ προηγούμενο ἄρθρο, τήν ἐνίσχυση τῆς ἑλληνικῆς θέσεως ἔναντι τῶν Τούρκων, μέσω τῆς ἐντάξεως στήν ΕΟΚ, εἶχε τονίσει, καί γενικότερα, ὅτι «οἱ πολιτικές συνέπειες ὑπερβαίνουν κατά πολύ τίς οἰκονομικές» (28.5).

Στίς μακρές προσπάθειες πού κατέβαλε ἡ Ἑλλάδα γιά τήν ἔνταξη ἀναφέρθηκε ἡ «Aurore», ἐνῶ ὁ ἀνταποκριτής τῆς «France-Soir» σημειώνει ἀπό τήν Ἀθήνα: «Ὑπάρχουν στιγμές πού ἀκόμη καί οἱ θεατές οἱ πιό "blazé" τοῦ μεγάλου διπλωματικοῦ παιχνιδιοῦ συγκινοῦνται ἀπό τή σημασία ἑνός γεγονότος. Αὐτό συνέβη τήν Δευτέρα· ὅσοι παρέστησαν στήν τελετή τῆς ὑπογραφῆς εἶχαν τήν ἐντύπωση ὅτι ζοῦσαν μιά πραγματικά ἱστορική ἡμέρα, ὅτι εἶδαν τήν Εὐρώπη νά πραγματοποιεῖ ἕνα βῆμα πρός τά φυσικά σύνορα τοῦ πολιτισμοῦ της» (29.5).

Μέ ἀφορμή τήν ὑπογραφή τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως, ἡ ἔγκυρη καθολική ἐφημερίδα «La Croix» δημοσιεύει ἄρθρο γιά τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, τόν ὁποῖο χαρακτηρίζει ὡς «ἄνδρα μέ μεγάλη εὐαισθησία, ὁλοκληρωτικά ἀφιερωμένο στή χώρα του, κυρίαρχο μέ τό ἀναμφισβήτητο ἀνάστημά του, σ' ἕνα μέτριο πολιτικό περιβάλλον». Στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό ἀναφέρεται ἡ σοσιαλιστική «Matin», σέ ἀνταπόκριση τοῦ Τζ. Φραλόν, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τόν Κ. Καραμανλῆ ὡς τόν «Μεγάλο κερδισμένο τῆς ἱστορικῆς ἡμέρας»: Δέν ὑπῆρξε ἕνας ἀρχηγός Κράτους πού νά μήν ἀπέδωσε μέ ἐπισημότητα φόρο τιμῆς, δέν ὑπῆρχε ἕνας λόγος πού νά μήν ἔκαμε μνεία στήν ἱκανότητα καί τό θάρρος του» (30.5).

Ἀρνητική ἦταν, ἐξακολουθητικά, μόνη ἡ «Humanité», ἐπαναλαμβάνοντας τό ἐπιχείρημα τοῦ ΚΚΓ, ὅτι ἡ διεύρυνση ἐξυπηρετεῖ ἀποκλειστικά τά συμφέροντα τῶν πολυεθνικῶν ἑταιρειῶν καί θέτει σέ κίνδυνο τήν ἐθνική κυριαρχία τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ. Ἡ ἔνταξη, καταλήγει, εἶναι καί πολιτική ἐπιχείρηση πού θά ἐνισχύσει τήν «πειθαρχημένη» δημοκρατία τοῦ Κ. Καραμανλῆ (29.5).

Σέ ἐκτενῆ δημοσιεύματα τά εἰδικά φύλλα τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας διερεύνησαν καί τίς οἰκονομικές παραμέτρους τῆς ἑλληνικῆς ἐντάξεως.

Εἰδικότερα, ἡ ἐφημερίδα «Les Echos» ὑπογραμμί-

Μετά τήν τελετή, ὁ Κ. Τσάτσος δεξιώθηκε τούς ξένους ἡγέτες στό Προεδρικό Μέγαρο.

ζει ὅτι ὁ Βαλερύ Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν θά προεδρεύσει μιᾶς τελετῆς πού συμβολίζει τήν ἐμπιστοσύνη τῆς Εὐρώπης στό μέλλον της· καί καταλήγει:

«Ἀνοίγοντας τίς πόρτες της στίς μεσογειακές χῶρες — ἀργότερα θά ἀκολουθήσουν ἡ Πορτογαλία καί ἡ Ἱσπανία — ἡ ΕΟΚ θά ἀντιμετωπίσει μιά σειρά νέα προβλήματα: τήν συγχώνευση οἰκονομιῶν λιγότερο ἀνεπτυγμένων, τόν σοβαρό συναγωνισμό τῶν ἀγροτῶν τῆς Μεσογείου, χαμηλότερα ἡμερομίσθια. Καί τόν πολλαπλασιασμό τῶν ἐπισήμων γλωσσῶν στίς Βρυξέλλες. Στήν περίπτωση τῆς Ἑλλάδος, ὑφίσταται καί τό εἰδικό πρόβλημα ἑνός ἐμπορικοῦ στόλου πού εἶναι ὁ τρίτος τοῦ κόσμου» (29.5).

Στήν ἴδια ἐφημερίδα, δημοσιεύεται μακρά ἀνταπόκριση τοῦ Ζάκ Κοκιέρ, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ παρατηρεῖ ὅτι «πέρα ἀπό τήν πολιτική ἐπιλογή πού ὑποδηλώνει ἡ διεύρυνση αὐτή συντελεῖ ἐπίσης στήν ἐξισορρόπηση τοῦ ἄξονα Βορρᾶ-Νότου ὑπέρ τῶν μεσογειακῶν χωρῶν», παρουσιάζει τό φάκελλο τῆς ἑλληνικῆς ἐντάξεως. Παράπλευρα, παρουσιάζονται τά χαρακτηριστικά τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ στόλου: ἡ εἴσοδος τῶν ὑπό ἑλληνική σημαία πλοίων στήν Κοινότητα ἀνεβάζει τό κοινοτικό ποσοστό, στό σύνολο τοῦ διεθνοῦς ἐμπορικοῦ στόλου, ἀπό 22% σέ 30%, γεγονός πού προσφέρεται γιά νά δώσει στήν ΕΟΚ «μία ἀσφαλῆ δύναμη στίς διεθνεῖς ναυτικές συναλλαγές» (28.5).

Εἶχε προηγηθεῖ ἄρθρο τοῦ Κριστιάν Μεναντώ στήν ἐπιθεώρηση «Nouvel Economist» (22.5), ὅπου σημειώνεται ὅτι οἱ λόγοι πού ὦθησαν τήν Ἑλλάδα νά ζητήσει τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ εἶναι οἰκονομικῆς φύσεως· γενική εἶναι ἡ αἴσιοδοξία τῶν Ἑλλήνων ὑπευθύνων γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας στά πλαίσια τῆς Κοινότητας, ὅπως τοῦ Κ. Μητσοτάκη πού ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἔνταξη θά ἐπιδράσει ἀποφασιστικά στόν ἐκσυγχρονισμό τῶν δομῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Κατά τόν ἀρθρογράφο, ἡ ἐμπορική ναυτιλία, ὁ ὀρυκτός πλοῦτος καί οἱ σχέσεις μέ τή Μέση Ἀνατολή, εἶναι τά «ἀτοῦ» τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, μέ τά ὁποῖα θά ξεπεράσει τίς σημερινές της ἀδυναμίες. Παράλληλα — γράφει — τά στοιχεῖα αὐτά συνιστοῦν θετική οἰκονομική συμβολή τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινότητα.

Στήν περισσότερο ὁλοκληρωμένη ἀπόδοση τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτιστικῆς ταυτότητας μετά τήν ἐνσωμάτωση τῆς Ἑλλάδος στόν κοινοτικό κορμό, ἀναφέρεται ὁ διακεκριμένος ἱστορικός Ἐμμανουέλ Λέ Ρουά Λαντυρί, σέ ἄρθρο του στήν ἐπιθεώρηση «Express» μέ τόν τίτλο «Εὐρώπη πρωταρχικά ἕνας πολιτισμός»· ἡ οὐσία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνότητας δέν εἶναι ἡ ταυτότητα τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων, ἀλλά ἡ κοινή πολιτιστική κληρονομιά, οἱ ρίζες τῆς ὁποίας ἐντοπίζονται στήν ἑλληνική ἀρχαιότητα:

«Οἱ πρῶτες ρίζες τῆς δικῆς μας σημερινῆς Εὐρώπης χρονολογοῦνται μέ βεβαιότητα στήν ἐποχή τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου καί φυσικά τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Οἱ Ἕλληνες εἶναι πνευματικά οἱ πρόγονοί μας στό μέτρο πού, πρῶτοι αὐτοί, ἐφεῦραν μιάν ἀφηρημένη καί ἐπιστημονική ἀντίληψη τῆς φύσεως καί τοῦ κόσμου. Στό μέτρο ἐπίσης πού ἡ πρακτική τους τῆς δημοκρατίας ἔβαλε τίς βάσεις αὐτοῦ, πού μέ καθυστέρηση ἔγινεν ἕνας ἀπό τούς ἀκρογωνιαίους λίθους τῆς σημερινῆς μας πολιτικῆς ζωῆς, στήν σύγχρονη Δύση.

»Μέ αὐτή τήν ἔννοια ἡ σημερινή εἴσοδος τῆς Ἑλλάδος στήν Κοινή Ἀγορά ἀποτελεῖ κάτι περισσότερο ἀπό μιά ἁπλή ὑπόθεση εἰσαγωγῆς ἐλαιολάδου καί κορινθιακῆς σταφίδας. "Προσαρτώντας" μιά χερσόνησο τοῦ Αἰγαίου πού γλύτωσε τό 1945-47 ἀπό τό ζυγό τοῦ Στάλιν, πού βάρυνε στά ὑπόλοιπα Βαλκάνια, ἐνσωματώνοντας τά ἑλληνικά νησιά καί τούς βράχους τοῦ Αἰγαίου, ἡ Εὐρώπη ἐπικαλεῖται τά δικαιώματά της πάνω στήν πιό οἰκουμενική ἀπό τίς σκέψεις, πάνω στίς τραγωδίες τοῦ Αἰσχύλου καί τούς διαλόγους τοῦ Πλάτωνα πού εἶναι τό ἴδιο ἐπίκαιροι στήν ἐποχή μας ὅσο καί πρίν 2500 χρόνια».

Κατά τό διακεκριμένο Γάλλο ἱστορικό, ἡ Μεσόγειος ἀποτελεῖ τό ὅριο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου πού τόν χωρίζει ἀπό τούς πολιτισμούς τῆς Ἀσίας καί τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ ἀνατροπή τῶν δικτατοριῶν στήν Ἑλλάδα, στήν Ἱσπανία καί τήν Πορτογαλία, δέν βρῆκε μιμητές στή νότια ὄχθη τῆς θάλασσάς μας, ὅπου ἐπικρατοῦν διαφόρων ἀποχρώσεων αὐταρχικά καθεστῶτα, ἐνῶ τά λίγα ἔθνη πού διακηρύσσουν τήν προσήλωσή τους στά ἐλεύθερα καί λαϊκά ἰδεώδη, ὅπως ἡ Τουρκία καί ἡ Τυνησία, δυσκολεύονται νά τά διατηρήσουν μπροστά στό κύμα τῆς ἀπολυταρχίας καί τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ. Ἀπέναντι σέ αὐτό τό κύμα, ἡ Εὐρώπη ἔχει νά παίξει ἕνα σημαντικό ρόλο, ὄχι μόνο ἀποτρέποντας τήν ἐπιστροφή τοῦ φασισμοῦ στούς κόλπους της, ἀλλά καί χρησιμεύοντας σάν πόλος ἕλξεως γιά τίς ἐλπίδες τῶν λαῶν πού χειμάζονται ἐξακολουθητικά ἀπό τυραννικά καθεστῶτα (26.5).

Ἀπό τίς στῆλες τοῦ βρετανικοῦ τύπου, ἡ «Guardian», σέ κύριο ἄρθρο μέ τίτλο «Τώρα, εἴμαστε Δέκα», γράφει ὅτι «χθές στήν Ἀθήνα, γενέτειρα τῆς δημοκρατίας, ἡ Ἑλλάδα ἔγινε δεκτή στήν ΕΟΚ μέ τά χειροκροτήματα τῶν σημερινῶν μελῶν καί μέ τίς ὑποτονικές ζητωκραυγές τῶν διηρημένων ἀκόμη Ἑλλήνων»:

«Ὁ πρόεδρος Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, κατά τήν γαλλική συνήθεια, προσπάθησε νά διεκδικήσει τήν ἀποκλειστική τιμή γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ ἑλληνική ἀντιπολίτευση συνεχίζει τίς προειδοποιήσεις της. Ἀλλά τό συμβόλαιο ὑπεγράφη καί ἡ Ἑλλάς ἀμέσως θά ἀνασυνδεθεῖ μέ τήν πολιτιστική κληρονομιά πού εἶναι ἡ δημοκρατική Εὐρώπη.

»Ὑπῆρχαν δισταγμοί στό Βορρᾶ, κυρίως ἀπό τό φόβο μήπως ἡ Ἑλλάδα ἐπανέλθει στή δικτατορία, ἀλλά ὅλα τά τεκμήρια τά προερχόμενα ἀπό τήν Ἑλλάδα πείθουν ὅτι τέτοιοι δισταγμοί εἶναι σήμερα ἀστήρικτοι, οὔτε μποροῦν οἱ Εὐρω-γκρινιάρηδες νά ἰσχυρίζονται εὔλογα ὅτι ἡ Ἑλ-

λάς θά γίνει βάρος τῶν βορείων γειτόνων της καί θά τούς τροχοπεδήσει ἀπό τό ἐλκυστικά εὐτυχισμένο μέλλον πού ὅλοι ἐπιθυμοῦν. Τά στοιχεῖα οἰκονομικῆς δραστηριότητας τῆς δημοκρατικῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐντυπωσιακά γιά νά μήν ποῦμε ἐπίζηλα. Ὁ ρυθμός οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι 6% καί ἤδη ἀνέρχεται. Ὁ ρυθμός πληθωρισμοῦ εἶναι 11,5% καί δείχνει νά κατέρχεται. Τό ποσοστό ἀνεργίας (ἄν καί μερικά στοιχεῖα εἶναι ἀμφίβολα) εἶναι 2%, ἤτοι 1% ἀκριβῶς καλλίτερο ἀπό τό περίφημο στόχο πού εἶχε θέσει ὁ Μπέβεριτζ γιά τήν Βρετανία κατά τό 1943.

»Θά ἦταν ἐπίσης πρέπον ἐκεῖνοι πού βρίσκονται ἤδη στούς κόλπους τῆς Εὐρώπης νά σταματήσουν νά ὑπαινίσσονται ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι ὄχι μόνο πτωχοί, ἀλλά καί δημιουργοί πολιτικῆς ἀστάθειας. Ἡ ἑλληνική δημοκρατία στήν τελευταία της μορφή (πού δέν εἶναι βέβαια καί ἡ πρώτη) ἐπέζησε ἀδιατάρακτη ἀπό τίς 19 Ἰουλίου 1974. Ἔκτοτε δέ, κανένας ὑπότροπος συνταγματάρχης δέν ὕψωσε τό φασιστικό του κεφάλι. Ἐπιπλέον, ἡ Ἑλλάδα, συγκρινόμενη μέ τήν Ἱσπανία καί δυστυχῶς μέ τή Βόρεια Ἰρλανδία, συνιστᾶ ἀσφαλῆ τόπο γιά διαβίωση.

»Ἡ ἐπιστροφή τῆς Ἑλλάδος στό ἀρχαῖο ἀθηναϊκό πολίτευμα συνεπάγεται βεβαίως τήν ἐκδήλωση καί τήν πλατειά προβολή δύο ἀπόψεων περί Εὐρώπης. Τό ΠΑΣΟΚ τοῦ κ. Παπανδρέου (μέ κραυγαλέους, ἄν καί μικρούς, συμμάχους) ὑποστήριξε ἀπό τήν ἀρχή ὅτι, ἄν ἡ Ἑλλάδα ἐνταχθεῖ στήν Κοινή Ἀγορά, οἱ Ἕλληνες θά γίνουν νοτιοευρωπαϊκές ἀποικιακές ἀποφύσεις τῶν πλούσιων κυρίαρχων βορειοευρωπαίων, ρυθμιστῶν τῆς τύχης τῆς ΕΟΚ. Οἱ φόβοι αὐτοί δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά εἶναι τόσο μεγάλοι, ὅσο ἠχοῦν ἐκ πρώτης ὄψεως. Χάρις στό δικαίωμα τοῦ βέτο πού ἐγκαινίασε ὁ προέδρος Ντέ Γκώλ, ἡ Ἑλλάδα μπορεῖ νά ὑπερασπιστεῖ τά συμφέροντά της, κατέχοντας ἀκαταμάχητη θέση. Μέσω τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς, οἱ Ἕλληνες ἀγρότες θά μποροῦν νά ἐξάγουν τά γεωργικά τους πλεονάσματα στήν ὑπόλοιπη Εὐρώπη, χωρίς τίς δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζουν σήμερα οἱ Γιουγκοσλάβοι» (29.5).

Ἡ «Dailly Telegraph», σέ ἀνταπόκριση τοῦ Ἄλαν Ὄσμπορν ἀπό τήν Ἀθήνα μέ τίτλο: «Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός θριαμβεύει στό ζήτημα τῆς Κοινότητας», ἀφοῦ παρατηρεῖ ὅτι τό χαρούμενο πρόσωπο τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ κυριαρχοῦσε στίς ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν, στήν τηλεόραση, στίς ἀφίσες καί στήν τελετή ὑπογραφῆς τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ, ὑπογραμμίζει ὅτι ὁ πρωθυπουργός πέτυχε τόν σκοπό του, τήν προτεραιότητα πού ἀπέδωσε, μετά τήν ἐπιστροφή του, στήν ἔνταξη τῆς χώρας του στήν ΕΟΚ· καί ἐπισημαίνει ὅτι ὁ σκοπός του ἐξασφαλίστηκε μετά τήν ἐπανεκλογή του κατά τό 1977. Ὁ ἀνταποκριτής τῆς βρετανικῆς ἐφημερίδας σημειώνει, ἀκόμη, ὅτι οἱ φόβοι καί οἱ ἀνησυχίες πού δημιουργήθηκαν σέ Γάλλους κυρίως γεωργούς διαλύθηκαν χάρις στόν Κ. Καραμανλῆ, τοῦ ὁποίου οἱ ρωμαλέες πρωτοβουλίες στίς πρωτεύουσες τῆς ΕΟΚ διαμόρφωσαν τήν πεποίθηση ὅτι ἡ Ἑλλάδα θά μποροῦσε νά καταστεῖ δημηρος ἑνός ἄλλου δεξιοῦ πραξικοπήματος, ἄν δέν πραγματοποιόταν ἡ ἔνταξη, μέ ἀποτέλεσμα νά πετύχει ὅρους ἐντάξεως πού κατέπληξαν πολλούς στίς Βρυξέλλες γιά τή γενναιοδωρία τους (29.5).

Τέλος, ἡ ἐπιθεώρηση «Economist», σέ ἀνταπόκριση ἀπό τήν Ἀθήνα, γράφει ὅτι «μετά τήν ἐπίσημη ὑπογραφή τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ, ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς προσποιήθηκε ὅτι σκούπισε τό φρύδι του, ἀλλά στήν πραγματικότητα ὁ 72 ἐτῶν ἡγέτης σκούπισε ἕνα δάκρυ, ἔκδηλα συγκινημένος τή στιγμή θριάμβου τοῦ εὐρωπαϊκοῦ του δράματος»· καί συνεχίζει:

«Μεγαλοπρέπεια στήν τελετή ὑπογραφῆς ἔδωσε ἡ συμμετοχή τοῦ Γάλλου προέδρου καί τεσσάρων πρωθυπουργῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ, ἐνῶ ἀπό τό γεγονός ἀπεῖχαν τά δύο μεγαλύτερα κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἤτοι οἱ ἀντιδυτικοί σοσιαλιστές τοῦ κ. Παπανδρέου καί οἱ φιλοσοβιετικοί Ἕλληνες κομμουνιστές, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ἔνταξη θά αὐξήσει τήν ἐξάρτηση τῆς Ἑλλάδος ἀπό τόν δυτικό καπιταλισμό. Ἀλλά ὁ Κ. Καραμανλῆς διαθέτει ἱκανοποιητική ὑποστήριξη στήν Βουλή γιά τήν ἐπικύρωση τῆς συμφωνίας.

»Γιά τόν Κ. Καραμανλῆ ἡ ἔνταξη στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα σημαίνει τρία πράγματα, ἤτοι εὐκαιρία γιά ταχεία οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη, σταθεροποίηση τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν στό ἐσωτερικό καί, πάνω ἀπ' ὅλα, αὐξημένη ἀσφάλεια ἀπό ἐξωτερική ἀπειλή. Σέ δήλωσή του σέ ἀνταποκριτή περιοδικοῦ εἶπε ὅτι *"ἡ ἔνταξή μας τερματίζει μιά μοναχική πορεία πού διήρκεσε 3000 χρόνια· ἄν ἡ Ἑλλάδα κατακτήθηκε κατά καιρούς ἀπό Ρωμαίους, Γότθους ἤ Τούρκους, τοῦτο ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι εἶμασταν μόνοι"*» (1.6).

Ἀπό τίς γερμανικές ἐφημερίδες, ἡ «Welt» σέ ἀνταπόκριση μέ τόν τίτλο «Ὁ σκοπός τῆς ζωῆς του ἐκπληρώθηκε», σκιαγραφεῖ τήν εὐρωπαϊκή πολιτική τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ καί ὑπογραμμίζει τή συνέπεια μέ τήν ὁποία ἐργάστηκε γιά τήν ὑλοποίησή της:

Δέν ἀγαπᾶ τά μεγάλα λόγια. Μπορεῖ νά σιωπᾶ ἐπί ὧρες. Ξέρει νά ἐλέγχει τά συναισθήματά του. Ἀλλά ἀκόμα καί ὁ Κ. Καραμανλῆς, ὁ φειδωλός σέ λόγια πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος, δέν μπόρεσε νά κρύψει τόν ἐνθουσιασμό του κατά τήν ὑποδοχή τοῦ Γάλλου προέδρου Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν: *«Ἀγαπητέ μου φίλε,* εἶπε μέ τρεμάμενη φωνή, *αὐτή εἶναι μιά ἱστορική στιγμή γιά τήν Ἑλλάδα»*. Ἐδῶ καί 20 χρόνια ἡ προσχώρηση τῆς Ἑλλάδος στήν «πολιτισμένη Εὐρώπη» εἶχε τήν ἀπόλυτη προτεραιότητα γιά τόν φιλελεύθερο - συντηρητικό κορυφαῖο πολιτικό. Τώρα ὁ σκοπός ἐκπληρώθηκε: ἡ Ἑλλάς θά εἶναι ἀπό τό 1981 μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος.

Αὐτό τόν στόχο ὁ βορειοελλαδίτης πολιτικός ἐπεδίωξε νά τόν πετύχει μέ ἀνένδοτη ἐπιμονή. Πολιτικός ὑπολογισμός καί μακροπρόθεσμος σχεδιασμός ὑπαγόρευσαν τήν ἀπόφασή του γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος. "Οταν ἡ Ἑλλάδα θά εἶναι μέλος τῆς Κοινότητας — πιστεύει ὁ ἐκπληκτικά εὔρωστος γιά τά 72 του χρόνια πρωθυπουργός— ἡ

δημοκρατία θά σταθεροποιηθεῖ, ἡ ἐξωτερική ἀσφάλεια θά εἶναι ἐγγυημένη, ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη θά συνεχιστεῖ. *«Ἡ Ἑλλάδα ἀνήκει στή Δύση»*, δέν ἔπαψε νά ἐπαναλαμβάνει στά 9 ἑκατομμύρια συμπατριῶτες του, ἄν καί συχνά θά ἔπρεπε νά φοβᾶται ὅτι μέ τήν ἀνεπιφύλακτη αὐτή ὁμολογία πίστεως πολλοί Ἕλληνες δέν συμφωνοῦσαν. Ἀλλά βέβαια ὁ Καραμανλῆς δέν εἶναι ἄνθρωπος τῶν συμβιβασμῶν. Μιλάει σταράτα μέ τή δυσκατανόητη γιά πολλούς Ἕλληνες βορειοελλαδίτικη προσφορά του: *«Ἔτσι εἶμαι, εἴτε ἀρέσω εἴτε δέν ἀρέσω»*. Στούς Ἕλληνες ἀρέσει. Κανένας Ἕλληνας πολιτικός δέν κυβέρνησε τήν Ἑλλάδα ἐπί τόσο διάστημα, συνολικά 13 χρόνια.

Ἀκολουθεῖ μακρά ἀναδρομή στή σταδιοδρομία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ τήν ἀκόλουθη ἀπόληξη:

Ἔντεκα χρόνια μετά ἀπό τόν αὐτοεξορισμό του κλήθηκε νά ἐπιστρέψει σάν σωτήρας ἐπικεφαλῆς τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Μετά τήν κυπριακή κρίση, τό 1974, ἡ στρατιωτική ἐξουσία εἶχε καταρρεύσει. Ἡ Ἑλλάς εἶχε ἀνάγκη μιᾶς ἰσχυρᾶς προσωπικότητας μέ ἱκανότητες ἐπιβολῆς καί κυβερνητική πεῖρα. Ὁ Καραμανλῆς κέρδισε δύο φορές τίς ἐκλογές καί σταθεροποίησε τήν δημοκρατία πού ἐπανακτήθηκε μέ κόπο. Μέ τήν ἔνταξη τῆς χώρας του στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα θεωρεῖ ὅτι συνετελέστηκε τό ἔργο τῆς ζωῆς του (30.5).

Στήν «ἐπιτυχία τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς τοῦ Καραμανλῆ» ἐπικεντρώνεται καί ἡ ἀναφορά τῆς «Stuttgarder Zeitung»:

Στήν Ἀθήνα ἐκπληρώθηκε μιά παλιά ἐπιθυμία: μέ τήν ἔνταξη στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες ξεπερνιέται ὁριστικά τό δικτατορικό παρελθόν (30.5).

Σέ χαμηλότερο τόνο εἶναι συντεταγμένο σχόλιο τῆς «Zeit» μέ τόν τίτλο «Ἡ Εὐρώπη τῶν Δέκα»:

Δέν θά πρέπει νά καταληφθεῖ κανείς ἀπό ὑπέρμετρη εὐφορία παρά τούς μεγάλους λόγους πού ἐκφωνήθηκαν στήν Ἀθήνα (...«ἡ Εὐρώπη ἐπιστρέφει στήν Ἑλλάδα...» κ.λ.π.). Ἡ πεῖρα ἀπό τήν τελευταία διεύρυνση (Ἀγγλία, Δανία, Ἰρλανδία) δέν ἐπιτρέπει ἐνθουσιασμούς. Ἡ Ἑλλάδα ἀντιμετωπίζει σειρά ἀπό σοβαρά προβλήματα: τεχνολογική καθυστέρηση, χαμηλό ποσοστό παραγωγικότητας, ὑψηλός πληθωρισμός, τεταμένες σχέσεις μέ τήν Τουρκία, κ.λ.π. Μολοντοῦτο, ἡ ἔνταξη τοῦ νέου μέλους δείχνει τήν καλή θέληση τῶν ἑταίρων τῆς ΕΟΚ. Οἱ διαπραγματεύσεις ὑπῆρξαν σκληρές, διεξήχθησαν ὅμως καί ἀπό τίς δύο πλευρές μέ κατανόηση. Θά ἦταν ἐντροπή νά δείξουν μικροψυχία τά ἐθνικά Κοινοβούλια τῶν Ἐννέα στή διαδικασία γιά τήν ἐπικύρωση τῆς συνθήκης.

Ὁ στόχος τῆς ΕΟΚ νά δώσει ἀσφαλῆ στέγη σέ μιά νεαρή δημοκρατία καί νά «ὑποβαστάξει» μιά παλιά χώρα, ἀπό τήν ὁποία ἐμεῖς πολλά κερδίσαμε, δέν ἐπιτρέπεται νά τεθεῖ σέ κίνδυνο (3.6).

Ἡ «Frankfurter Allgemeine Zeitung», τήν 1η Ἰουνίου 1979, ἀναφέρθηκε καί αὐτή, μέ ζωηρούς τόνους, στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, τόν ὁποῖο χαρακτήρισε ὡς «ἀστραφτερό ἥρωα ἐμπρός στίς κάμερες καί ἐμπρός στό λαό του, ταραγμένο, μέ δάκρυα συγκινήσεως στά μάτια μετά τήν ὑπογραφή τῆς προσχωρήσεως στήν ΕΟΚ πού ἀποτέλεσε ἀναμφίβολα στόχο τοῦ πολιτικοῦ του βίου», γιά νά σκιαγραφήσει, στή συνέχεια, μέ ἔντονα κριτικό βλέμμα, μιά πολυδιάστατη εἰκόνα τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητας.

Ἡ ἐκτενής, ἐξάλλου, περιγραφή τῆς τελετῆς τοῦ Ζαππείου καί ἡ ἀναφορά στούς ὅρους τῆς συμφωνίας γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος, διανθίστηκε ἀπό τήν «Süddeutsche Zeitung», στίς 29 Μαΐου 1979, μέ τήν ὑπογράμμιση τῶν θέσεων πού διατύπωσαν μέ ἀφορμή τό γεγονός αὐτό, ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ Χ. Σμίτ. Συγκεκριμένα, ἐπισημάνθηκε ἡ ἄποψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ ὅτι «Οἱ Εὐρωπαϊκές Κοινότητες δέν εἶναι, οὔτε θέλουν νά εἶναι μιά λέσχη τῶν πλουσίων» καί ἡ τοποθέτησή του «ὑπέρ μιᾶς ἐπιταχύνσεως τῆς διαδικασίας τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνοποιήσεως, στήν ὁποία προτίθεται νά συνεργαστεῖ δραστήρια ἡ Ἑλλάδα». Παράλληλα, παρατέθηκε ἡ ἀναφορά τοῦ Γερμανοῦ καγκελλάριου στήν ἑλληνική ἔνταξη ὡς «γεγονότος ἱστορικῆς ἐμβελείας» καί στήν Ἑλλάδα ὡς «κοιτίδας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ», ἡ ὁποία ἐπανασυνδέει «τό πεπρωμένο της μέ τό μέλλον τῆς ἠπείρου μας, τήν ἐλευθερία, τή δημοκρατική ἀντίληψη, τήν εὐημερία τῶν πολιτῶν της καθώς ἐπίσης μέ τήν ἐπιθυμία τῶν λαῶν της γιά ἑνότητα».

Ὁ ἰταλικός τύπος ἐξεδήλωσε, καί μέ τήν εὐκαιρία τῆς ὑπογραφῆς τῆς συμφωνίας, θετικό ἐνδιαφέρον γιά τήν ἑλληνική ἔνταξη.

Ἡ ἐφημερίδα «Republica», παρατηρεῖ:

Ἡ Κοινοτική Εὐρώπη διευρύνεται καί γίνεται περισσότερο μεσογειακή. Διευρύνονται οἱ οἰκονομικοί της ὁρίζοντες, πυκνώνουν καί περιπλέκονται οἱ κανόνες συμβιώσεως μεταξύ των λαῶν της. Τό ἀπόκτημα ὅμως εἶναι σημαντικό. Μιά χώρα καί ἕνας λαός ὑλοποιοῦν, μέ πολύ κόπο, τήν παλαιά δημοκρατική τους τάση. Πράγματι, ἡ δημοκρατία γεννήθηκε σ' αὐτό τό χῶρο. Τά διδάγματα προῆλθαν ἀπό ἐδῶ. Ἀπό αὔριο, ἡ Ἑλλάδα θά γίνει τό δέκατο μέλος τῆς Κοινότητας καί ἡ ἔνταξή της στό πλευρό τῶν Ἐννέα θά ἐπικυρωθεῖ μέ ἐπίσημη τελετή ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως, στήν ὁποία θά λάβουν μέρος ὅλοι οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν τῶν παλαιῶν Εὐρωπαίων ἑταίρων. Ἀλλά θά εἶναι κυρίως ἡ παρουσία τοῦ κ. Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, προέδρου ἐκ περιτροπῆς τῶν Ἐννέα, καί ἐκείνη τῶν πρωθυπουργῶν τῶν ἄλλων χωρῶν πού θά ὑπογραμμίσει τή σημασία τοῦ γεγονότος.

Χρειάστηκαν τέσσερα χρόνια διαπραγματεύσεων γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἔνταξη αὐτή τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρώπη, γιά τό πέρασμα αὐτό ἀπό ἕνα «μεσανατολίζοντα» προσανατολισμό σέ μιά πιό συγκεκριμένη καί ἀποφασιστική πορεία πρός τή Δύση (μέ τίς πολιτικές καί οἰκονομικές ἐπιπτώσεις πού συνεπάγεται), χωρίς ἐντούτοις αὐτό νά ἀφαιρέσει τίποτα ἀπό τό ρόλο τῆς Ἑλλάδος σάν πύλης ἀνοικτῆς

πρός τήν Ἀνατολή, καί, ἰδιαίτερα, σάν «γέφυρας» μέ τόν ἀραβικό κόσμο (27.5).

Ἡ ἐφημερίδα «Avanti» τονίζει μεταξύ ἄλλων ὅτι «ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν πραγματικότητα σημαίνει εἴσοδο τῆς χώρας αὐτῆς στήν Εὐρώπη τῶν ἐργαζομένων, ὅπως εὔχονταν ἐπίμονα οἱ Ἰταλοί σοσιαλιστές καί τά σοσιαλιστικά κόμματα τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς ΕΟΚ: Μέ τόν τρόπο αὐτό πραγματοποιεῖται, μεταξύ ἄλλων, ἡ πολιτική ἐξισορρόπηση πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά τό ἀντιστάθμισμα τῆς μεγαλύτερης βαρύτητας, πού μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ἀπέκτησαν, στό ἐσωτερικό τῆς Κοινότητας, οἱ βιομηχανικές χῶρες τοῦ Βορρᾶ, ἰδιαίτερα μετά τήν ἔνταξη τῆς Μ. Βρετανίας» (29.5).

Ἡ ἐφημερίδα «Corriere della Sera», μέ τίτλο «Σήμερα ἡ Ἑλλάδα ἐντάσσεται στήν ΕΟΚ» καί ὑπότιτλο «Ὁ Ζισκάρ γιορτάζει στήν Ἀθήνα τήν ἐπιτυχία τοῦ Καραμανλῆ», δημοσιεύει ἀνταπόκριση, στήν ὁποία, μεταξύ ἄλλων, ἀναφέρει:

Ἡ 28η Μαΐου 1979 θεωρεῖται ἀπό τήν πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων μιά «ἱστορική ἡμερομηνία». Πέρα ἀπό τή συχνά ρητορική χρήση τοῦ ἐπιθέτου «ἱστορική», πρόκειται, πραγματι, γιά ἕνα σημαντικό σταθμό στήν πορεία τοῦ λαοῦ αὐτοῦ: Ἡ Ἑλλάδα, μπαίνοντας στήν ΕΟΚ, δένει τό μέλλον της μέ ἐκεῖνο τῆς Εὐρώπης καί δείχνει ὅτι θέλει νά βγεῖ ἀπό τό ρόλο της ὡς μουσείου τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἔνταξη ἀποτελεῖ ἐπίσης τό ἐπιστέγασμα τῆς ἐργασίας πολλῶν ἐτῶν γιά τόν Καραμανλῆ, τόν πρωθυπουργό πού πιστεύει σταθερά στό μέλλον τῆς Κοινότητας καί στή σημασία τῆς ἐντάξεως γιά τή χώρα του. «*Ἡ συνθήκη*» — δήλωσε — «*θά μεταβάλει τίς τύχες τοῦ λαοῦ μας. Παρά τίς δυσκολίες καί τή βραδύτητα τῶν διαδικασιῶν λειτουργίας της, ἡ ΕΟΚ μπορεῖ νά καταστεῖ ὄχι μόνο ἕνας οἰκονομικός κολοσσός ἀλλά καί μιά πολιτική δύναμη πού θά ἐπηρεάσει τίς τύχες τοῦ κόσμου. Ἡ μελλοντική Ἑλλάδα θά εἶναι καλύτερη ἐκείνης τοῦ παρελθόντος. Ἡ ἔνταξη στήν ΕΟΚ θά μᾶς προσφέρει τήν εὐκαιρία νά μήν εἴμαστε πλέον ἐξαρτημένοι ἀπό τίς Μεγάλες Δυνάμεις· καί, ἐπιπλέον, κάθε ἀπολυταρχική ἀπόπειρα θά ἀποδυναμωθεῖ, ἀφοῦ θά ἀνήκουμε σέ ὁμάδα χωρῶν μέ κοινοβουλευτική δημοκρατία*» (27.5).

Σέ σχόλιο, ἐξάλλου, τῆς «Giornale d'Italia» παρατηρεῖται, ὅτι «ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση κατώρθωσε νά ὑπερπηδήσει τά ἐμπόδια, ἰδιαίτερα χάρις στήν ἄμεση διπλωματία τοῦ προέδρου της»· καί ἐπισημαίνεται:

Τά δύο τελευταῖα χρόνια, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τόν γύρο τῶν πρωτευουσῶν τῆς ΕΟΚ, ἀποσπώντας παντοῦ ὑποσχέσεις λιγότερο ἀόριστες ἀπό ἐκεῖνες πού παρέχονταν ἀπό τίς Βρυξέλλες (27.5).

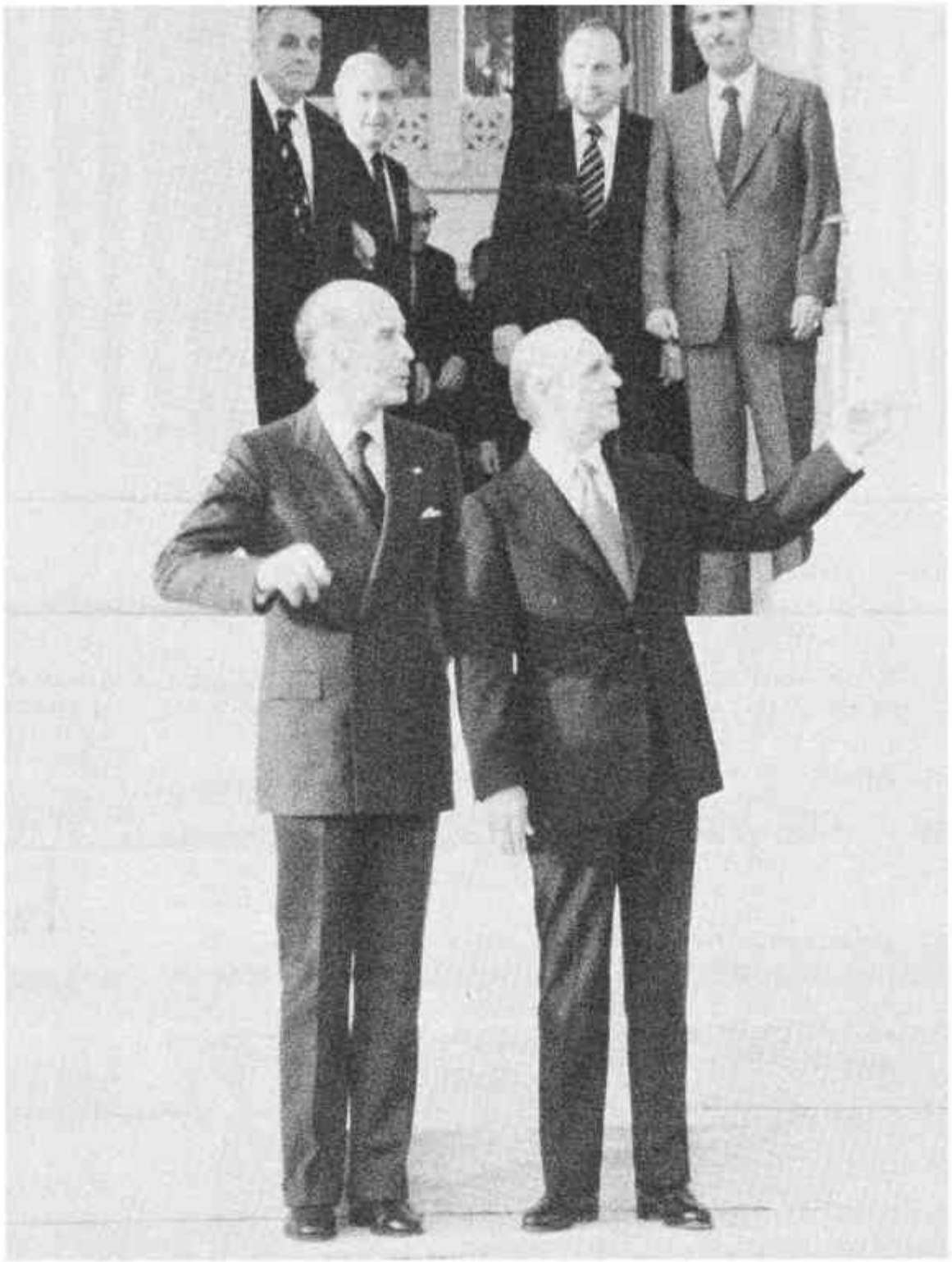
Τέλος, σέ ἐκτενῆ ἀνταπόκριση τοῦ Α. Πελεγκρίνι στήν ἐφημερίδα «Popolo», ἀναφέρονται τά ἀκόλουθα:

«Πανηγυρική ἡ τελετή ἐπικυρώσεως τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, πού θά πραγματοποιηθεῖ αὔριο ἀπόγευμα στήν Ἀθήνα, ἀνοίγει μιά νέα σελίδα στήν ἱστορία τῆς ἐλεύθερης Εὐρώπης. Διευρυνόμενη πρός τήν Ἑλλάδα — χάρις σέ μιά χαρακτηριστική σύμπτωση — λίγες ἡμέρες πρίν ἀπό τήν ἐκλογή τοῦ πρώτου ὑπερεθνικοῦ κοινοβουλίου ἀπ' εὐθείας μέ πρσφυγή στό λαό, ἡ Κοινότητα ὄχι μόνο ἐπιβεβαιώνει τήν ἀκαταμάχητη καί αὐξανόμενη μάλιστα δύναμη ἕλξεώς της, τήν πνευματική, ἄν ὄχι ἀκόμη πολιτική, ζωτικότητά της, τήν σταδιακά, ὁλοένα καί περισσότερο, ἔντονη παρουσία της στό διεθνές προσκήνιο, ἀλλά καί μετατοπίζει, ἐπιτέλους, πρός τίς μεσημβρινές περιοχές καί κυρίως πρός τήν Μεσόγειο, τό γεωπολιτικό κέντρο βάρους της, που, γιά πολλά χρόνια καί κατά τόν ἔντεχνο τρόπο, ἦταν προσανατολισμένο πρός τόν Βορρᾶ.

»Ἀπό τήν πλευρά της ἡ Ἑλλάδα, μέ τήν εἴσοδο στήν Κοινότητα, τερματίζει ὁριστικά μιά μακρά καί πολυτάραχη περίοδο τῆς ἐθνικῆς της ζωῆς — δύο πολέμους, μιά στρατιωτική κατοχή, ἕναν ἐμφύλιο πόλεμο καί πέντε στρατιωτικές δικτατορίες σέ διάστημα μόλις μισοῦ αἰῶνα — γιά νά προσδεθεῖ, μέ πλήρη σεβασμό τῆς λαϊκῆς βουλήσεως, στήν μορφή ἐκείνη τῆς πλουραλιστικῆς δημοκρατίας πού ἀποτελεῖ τήν πεμπτουσία τῆς ἐθνικῆς κληρονομίας της.

»Τό γεγονός αὐτό εἶναι ἀπό ἐκεῖνα πού προορίζονται νά ἐπηρεάσουν ριζικά τήν πορεία τῆς ἱστορίας καί νά προσδιορίσουν, σέ μεγάλο βαθμό τίς μελλοντικές ἐπιλογές μας. Κυρίως, γιατί, στήν πικρή ἐποχή στήν ὁποία μᾶς ἔλαχε νά ζήσουμε, ἀποτελεῖ τήν ἔνδειξη μιᾶς παρήγορης καί εὐοίωνης νίκης τῆς ζωτικότητας τῶν ἐλευθέρων καί δημοκρατικῶν ἀρχῶν. Καί δέν εἶναι τυχαῖο τό γεγονός ὅτι οἱ Γάλλοι κομμουνιστές, πιστά φερέφωνα τῆς Μόσχας στήν Δυτική Εὐρώπη, διεξήγαγαν ἐναντίον ἀκριβῶς τῆς εἰσόδου τῆς Ἑλλάδος μιά μελανή καί παράφορη μάχη ὀπισθοφυλάκων πού ἀποκαλύφθηκε ἐπίσημα μέ τό αἴτημα γιά τήν προβολή "βέτο" ἐκ μέρους τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως. Κατά τό δεύτερο λόγο, γιατί ἀποτελεῖ ἕνα νέο καί χαρακτηριστικό σταθμό στή διαδικασία, στήν ἀρχική της ἀκόμη φάση, ἀλλά φανερά πλέον ἀμετάκλητη, γιά τήν πολιτική ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης: Μιᾶς Εὐρώπης πού, ἐπί τέλους, δέν θά περιορίζεται στίς ἠπειρωτικές της μόνο περιοχές, ἀλλά θά ἐπεκτείνεται καί πρός τήν ἀναντικατάστατη καί ζωτική περιοχή τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καί τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Τέλος, γιατί μέ τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος — τήν ὁποία ἐλπίζουμε νά ἀκολουθήσουν σέ σύντομο διάστημα, οἱ ἐντάξεις τῆς Ἱσπανίας καί τῆς Πορτογαλίας — μεταβάλλεται ἡ ἴδια ἡ φιλοσοφία τῆς Κοινότητας πού τείνει νά ἀποτελέσει μιά περισσότερο ἐξισορροπημένη καί ὁμοιογενῆ κοινωνική πραγματικότητα, ὅπου, ὅπως ἔχει σωστά λεχθεῖ, "οἱ περισσότερο εὐημεροῦσες θά πρέπει νά μάθουν νά συνυπάρχουν μέ τίς λιγότερο εὐνοημένες χῶρες" καί μιά προγραμματισμένη μεταφορά (οἰκονομικῶν) πόρων θά ἐπιβληθεῖ ὄχι μόνο στό ὄνομα ἀορίστων ἀρχῶν κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἀλλά σάν πρωταρχικός ὅρος γιά τήν κοινή ἀνάπτυξη.

»Ἰδού, λοιπόν, μιά ἐπιλογή πού μᾶς ἐμπλουτίζει ὅλους καί διανοίγει εὐρύτερες προοπτικές σέ μιά διαδικασία ὁλοκληρώσεως ποῦ πάρα πολλές φορές προσέκρουσε σέ

Ὁ Κ. Καραμανλῆς μέ τόν Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν κατά τήν ἔξοδο ἀπό τό Ζάππειο Μέγαρο.

πείσμονες ἐθνικούς ἐγωισμούς! Στραμμένη πρός τόν ἀραβικό κόσμο, τήν Ἀφρική καί τή Μέση Ἀνατολή, καί τοποθετημένη στήν καρδιά μιᾶς ἀπό τίς ζωτικότερες γιά τήν ἀσφάλεια καί τήν ὕφεση —ὄχι μόνο στήν Εὐρώπη— περιοχές, δηλαδή στήν Βαλκανική, ἡ Ἑλλάδα, μέ τήν εἴσοδο στήν ΕΟΚ, ἀναλαμβάνει καί πάλι τήν ἱστορική ἀποστολή της, ὡς "γέφυρα" ἀνάμεσα σέ διαφορετικές, ἀλλά ἀλληλοσυμπληρούμενες, πολιτικές, οἰκονομικές καί κοινωνικές πραγματικότητες.

»Ἡ αὐριανή ὑπογραφή θά σημάνει ἐπίσης καί τοῦτο: ἕνα ἀποφασιστικό βῆμα πρός τά ἐμπρόσθια στό διάλογο Βορρᾶ-Νότου γιά στενότερη συνεργασία μεταξύ τῆς Εὐρώπης καί τῶν ἀραβικῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου, τήν ἀναζήτηση νέων μορφῶν ἀλληλεγγύης μέ χῶρες πού διέπονται ἀπό διαφορετικά πολιτικά συστήματα, τήν πιθανή διαμόρφωση — κάτι παραπάνω ἀπό μιά ἁπλή εὐχή — μιᾶς εὐρωμεσογειακῆς πραγματικότητας, σάν ὑπόδειγμα γιά τήν οἰκοδόμηση μιᾶς περισσότερο προωθημένης διεθνοῦς τάξεως πραγμάτων, θεμελιωμένης στήν πλήρη ἀναγνώριση τῶν δικαιωμάτων τῶν λαῶν στήν ἀνεξαρτησία, τήν ὁμόνοια καί τήν ἀμοιβαία συνεργασία τους.

»Θά ἤθελα, τέλος, νά προσθέσω — καί δέν νομίζω ὅτι ἀποτελεῖ δευτερεύουσα παρατήρηση — ὅτι ἡ Εὐρώπη ἐξοφλεῖ αὔριο στήν Ἑλλάδα ἕνα χρέος πού ὀφείλει ἀπό πολλά χρόνια, ἀπό τότε πού ἐδῶ (στήν Ἑλλάδα) ἄνθρωποι φυλακίζονταν, βασανίζονταν καί δολοφονούνταν ἐπειδή πίστευαν στήν ἐλευθερία καί τήν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, διάβαζαν Σωκράτη, ἦταν καί αἰσθάνονταν Εὐρωπαῖοι, δηλαδή πολίτες καί ὄχι ὑπήκοοι, αὐτόνομες προσωπικότητες καί ὄχι ἀγέλη... Ἐάν ἤδη, ὅλα αὐτά ἀνήκουν στό παρελθόν — τά φρικτά κελλιά ἀπομονώσεως τῶν φυλακῶν τοῦ καθεστῶτος, τά κελλιά τῶν βασανιστηρίων, τά παιδιά πού σφαγιάστηκαν ἀπό τά ἅρματα μάχης μπροστά στό Πολυτεχνεῖο — εἶναι πρός τιμή τοῦ ψυχικοῦ σθένους, τοῦ θάρρους καί τῆς ἀδάμαστης λεβεντιᾶς τοῦ ὑπέροχου αὐτοῦ λαοῦ. Ὁ συντάκτης αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου θυμᾶται τίς τραγικές καί ἔνδοξες σελίδες ἀντιστάσεως, τόν ἀσυγκράτητο ἐνθουσιασμό τοῦ θερμοῦ ἐκείνου καλοκαιριοῦ τοῦ 1974, ὅταν κατέρρεε τό στρατιωτικό καθεστώς, τή χαρά τῶν πρώτων ἐλεύθερων ἐκλογῶν, τή σωφροσύνη καί τή διορατικότητα πού χαρακτήριζε τήν Ἑλλάδα στήν πορεία ἀπό τήν ἄβυσσο, ὅπου ἦταν βυθισμένη, στήν εἰρήνη καί τή δημοκρατία, στήν προσέγγιση μέ τήν Εὐρώπη.

»Θά εἶναι ἀδύνατο νά μήν αἰσθανθεῖ κανείς, στήν αὐριανή τελετή, τό βαθύ νόημα τοῦ αὐστηροῦ αὐτοῦ ἠθικοῦ μαθήματος πού ἰσχύει γιά κάθε λαό καί κάθε ἐποχή.

»Ἐπιστρέφουν στή μνήμη μας, στό γλυκό ἀθηναϊκό ἀπόβραδο, τά λόγια πού πρόφερε πρίν δύο χρόνια ὁ κ. Ἀντρεόττι: "Γεννημένη στό Καπιτώλιο, ἡ Κοινότητα θά πρέπει νά βρεῖ στήν Ἀκρόπολη τήν ἀξία της".

»Ἀπό αὔριο, μᾶς ἔρχεται νά γράψουμε, ὅτι θά εἴμαστε —ἀκριβῶς ἐπειδή θά εἴμαστε περισσότερο ἑνωμένοι — ἀκόμη περισσότερο ἐλεύθεροι· ἀκόμη, θέλουμε νά ποῦμε, γνησιότεροι Εὐρωπαῖοι» (27.5).

Ἡ εἴσοδος τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ σχολιάστηκε πολύ θετικά καί ἔξω ἀπό τήν Κοινοτική Εὐρώπη.

Στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, οἱ «New York Times», σέ ἀνταπόκριση ἀπό τήν Ἀθήνα, ἐπισημαίνουν:

Ἡ Ἑλλάδα ἔγινε σήμερα (χθές) τό δέκατο μέλος τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅταν ὑπεγράφη ἡ ἐπίσημη συμφωνία ἀπό τόν πρωθυπουργό κ. Καραμανλῆ καί ἐκπροσώπους τῶν Κρατῶν-μελῶν κατά τή διάρκεια τελετῆς κοντά στήν Ἀκρόπολη. Οἱ σημαῖες τῶν Κρατῶν-μελῶν κυμάτιζαν καθώς οἱ συμμετέχοντες συγκεντρώθηκαν στήν ροτόντα του Ζαππείου, γιά «μιά ἱστορική στιγμή πού σημειώνει τό τέλος μιᾶς μεγάλης πορείας καί σφραγίζει ἐπισήμως τήν ἕνωση τῶν πεπρωμένων μας μέ τήν Εὐρώπη», ὅπως εἶπε ὁ Κ. Καραμανλῆς.

Ὁ κ. Καραμανλῆς χρησιμοποίησε αὐτή τήν εὐκαιρία γιά νά ζητήσει τήν ἀναζωογόνηση τῶν προσπαθειῶν γιά τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία, ὅπως δήλωσε, «θά ἐξισώσει τήν ἰσορροπία δυνάμεων στόν κόσμο» καί θά εἶναι τό πιό σημαντικό γεγονός στήν ἱστορία τῆς γηραιᾶς ἠπείρου. «Ἀπό σήμερα ἡ Ἑλλάδα δέχεται ἀνεπιφύλακτα αὐτή τήν ἱστορική πρόκληση καί τήν μοίρα της στήν Εὐρώπη, ἐνῶ ταυτόχρονα διατηρεῖ τήν ἐθνική της ταυτότητα. Ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στήν Εὐρώπη καί στήν Ἑλλάδα», δήλωσε ὁ κ. Καραμανλῆς.

Ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλίας Βαλερύ Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, ἀρχηγός τῆς ἀποστολῆς τῶν Κρατῶν-μελῶν, δέν μίλησε κατά τήν διάρκεια τῆς τελετῆς, ἀλλά ὑπογράμμισε τό πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς κληρονομιᾶς τῆς Εὐρώπης, ὅταν εἶπε κατά τήν ἄφιξή του: «Ἡ Γαλλία ἦταν κόρη τῆς Ἑλλάδας, σήμερα γίνεται ἀδελφή της». Τόσο ὁ κ. Τζένκινς ὅσο καί ὁ κ. Πονσέ, πού ἦταν πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου ὑπουργῶν τῆς ΕΟΚ, ὑπογράμμισαν τό θέμα στίς ὁμιλίες τους κατά τή διάρκεια τῆς τελετῆς. Ὁ κ. Τζένκινς εἶπε στούς Ἕλληνες «εἶστε συγχρόνως τό παλαιότερο καί τό νεώτερο μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας» καί ὁ κ. Πονσέ δήλωσε ὅτι ἡ εἴσοδος τῆς (Ἑλλάδος) «δέν θά διευρύνει ἁπλῶς τήν Κοινότητα, ἀλλά θά τήν κάνει πιό εὐρωπαϊκή».

Ἡ σημερινή τελετή ἀποτελεῖ προσωπικό θρίαμβο τοῦ κ. Καραμανλῆ, πού εἶχε καταστήσει τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ ἀκρογωνιαῖο λίθο τῆς ἐξωτερικῆς του πολιτικῆς. *«Προσωπικά εἶμαι πλημμυρισμένος ἀπό βαθιά συγκίνηση»*, δήλωσε. *«Τό σταθερό ὅραμα καί ἡ ἀδιάσειστη πεποίθηση στήν ἀνάγκη μιᾶς ἑνωμένης Εὐρώπης καί στό εὐρωπαϊκό πεπρωμένο τῆς χώρας μας ἔχουν, ἐπιτέλους, μετά ἀπό 18 χρόνια, βρεῖ τήν δικαίωσή τους»*.

Ὁ πρωθυπουργός ἄρχισε τήν προσπάθειά του τό 1961, ὅταν ὑπέβαλε αἴτηση τῆς Ἑλλάδος γιά σύνδεση μέ τήν ΕΟΚ, ἡ ὁποία ἐγκρίθηκε, τό ἑπόμενο ἔτος, μέ τήν πρόβλεψη ὅτι ἡ πλήρης ἔνταξη θά γινόταν τό 1984. Ἡ ἐφαρμογή τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως ἀνεστάλη ἀπό τό 1967 ἕως τό 1974. Ἀναλαμβάνοντας τήν ἐξουσία, μετά τήν πτώση τῆς χούντας, ὁ κ. Καραμανλῆς ἄρχισε προσπάθειες γιά νά ἐπιτύχει τήν πλήρη ἔνταξη πρίν ἀπό τό 1984. Οἱ διαπραγματεύσεις ἄρχισαν τό 1976 καί ἐπιταχύνθηκαν στίς ἀρχές τοῦ 1978, ὅταν ἐπισκέφθηκε τίς πρωτεύουσες τῶν χωρῶν-μελῶν καί πίεσε νά γίνει ἡ ἔνταξη νωρίτερα.

Μέ τήν ἐπιτυχία τῆς ἐπισπεύσεως τῆς ἡμερομηνίας ἐντάξεως στήν ΕΟΚ, οἱ Ἕλληνες ἀναμένουν νά ἐπιτύχουν καθαρό κέρδος ὕψους 1,8 δισεκατ. δολλ., σέ ἐπιχορηγήσεις πού θά δεχθοῦν ἀπό τήν Κοινότητα στή διάρκεια τῆς πενταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου. Στό ἀπώτερο μέλλον ἀναμένεται ὅτι ἡ ἑλληνική γεωργία θά ἐπωφεληθεῖ, ἀλλά ἡ βιομηχανία θά ὑποφέρει ἀπό τόν συναγωνισμό τῶν ἄλλων

Κρατῶν-μελῶν, λόγω χαμηλῆς παραγωγικότητας καί ἐλλείψεως σύγχρονης τεχνολογίας καί μεθόδων διοικήσεως. Ἡ Κυβέρνηση, ἀπό τήν πλευρά της, ἐπιμένει ὅτι ἡ Ἑλλάς θά κερδίσει τελικά τό μερίδιο πού τῆς ἀξίζει ἀπό τήν ΕΟΚ.

Αὐτή ἡ ἄποψη ἀμφισβητεῖται ἀπό τόν Α. Παπανδρέου, οἰκονομολόγο μέ ἀμερικανική ἐκπαίδευση πού ἡγεῖται τοῦ ΠΑΣΟΚ, κυριότερου κόμματος τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ὁ κ. Παπανδρέου εἶχε δηλώσει ὅτι ἡ Ἑλλάδα θά ἔπρεπε νά παραμείνει ἀνεξάρτητη ἀπό οἰκονομικούς καί πολιτικούς δεσμούς μέ τήν ΕΟΚ καί τό NATO, μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι ἡ ἔνταξη καθιστᾶ τήν Ἑλλάδα «περιφερειακό οὐραγό» μιᾶς μεγάλης οἰκονομικῆς περιοχῆς, τῆς ὁποίας ἡ οἰκονομική πολιτική θά ὑπαγορεύεται ἀπό τίς Βρυξέλλες — ἡ βελγική πρωτεύουσα ἀποτελεῖ τήν ἕδρα τόσο τῆς ΕΟΚ ὅσο καί τοῦ NATO.

Χωρίς νά ἀναφερθεῖ εὐρέως στόν κ. Παπανδρέου καί τίς ἐπικρίσεις του, ὁ κ. Καραμανλῆς ἀπέρριψε σήμερα ὡς ἀναχρονιστική τήν θέση ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ἔπρεπε νά παραμείνει ἀνεξάρτητη ἀπό τήν Δύση. *«Οἱ δυσκολίες μποροῦν νά λυθοῦν ὄχι μέ συναγωνιστικό ἀπομονωτισμό, ἀλλά μόνο μέ τήν ἐπιτάχυνση τῶν διαδικασιῶν τῆς ἑνοποιήσεως»*, δήλωσε (29.5).

Ἡ «International Herald Tribune», ἐξάλλου, σέ ἄρθρο μέ θέμα τήν ἑλληνική ἔνταξη, ἐπισημαίνει ὅτι «ἡ συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος σέ μιά Εὐρώπη, στήν πορεία πρός τήν ἑνοποίησή της, δέν φέρει μόνο πλῆθος μνῆμες ἀπό τό παρελθόν ἀλλά καί πλῆθος ὑποσχέσεων γιά τό μέλλον»· καί, σέ ἀνταπόκριση ἀπό τήν Ἀθήνα, προβάλλει περικοπές ἀπό τούς λόγους τοῦ Κ. Καραμανλῆ πού ἀναφέρονται στή συγχώνευση τῆς Εὐρώπης — ὅπως, λ.χ. ὅτι ἡ τελετή ὑπογραφῆς τῆς ἐντάξεως εἶναι ἱστορική στιγμή πού «σημειώνει τό τέλος μιᾶς μακρᾶς πορείας καί ἐπισφραγίζει τήν ταύτιση τῶν πεπρωμένων μας μέ ἐκεῖνο τῆς Εὐρώπης». Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε ἔκκληση γιά τήν ἔνταση τῶν προσπαθειῶν μέ σκοπό τήν ἕνωση τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία καί «θά ἀποκαταστήσει τήν ἰσορροπία τῶν δυνάμεων στόν κόσμο» καί θά ἀποτελέσει τό σημαντικότερο πολιτικό γεγονός στήν ἱστορία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου.

Ἡ φράση τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ ὅτι *«ἀπό σήμερα ἡ Ἑλλάδα δέχεται ὁριστικά τήν πρόκληση αὐτή τῆς ἱστορίας καί τήν εὐρωπαϊκή της μοίρα»*, προβάλλεται ἐπίσης σέ συνδυασμό μέ τήν παρατήρηση ὅτι «ἡ ὑπογραφή τῆς συμφωνίας ἀντιπροσωπεύει ἕναν προσωπικό θρίαμβο γιά τόν Κ. Καραμανλῆ πού εἶχε ἀναγάγει τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ σέ ἀκρογωνιαῖο λίθο τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς του» (29.5).

30 ΜΑΪΟΥ 1979

Ὁ ὁμοσπονδιακός καγκελλάριος, Χ. Σμίτ, μέ ἐπιστολή του, ἐνημερώνει τόν Κ. Καραμανλῆ γιά τήν πρωτοβουλία νά προτείνει τή διεξαγωγή ἔρευνας ἐπί τῶν θεμάτων πού συνδέονται μέ τήν ἀσφάλεια τῶν ἐργοστασίων πυρηνικῆς ἐνέργειας:

«Ἀξιότιμε κύριε πρωθυπουργέ,

»Ἡ ἀσφάλεια τῶν ἐργοστασίων πυρηνικῆς ἐνεργείας ἔγινε κεντρικόν θέμα τῆς ἐπί ἐθνικοῦ καί διεθνοῦς ἐπιπέδου συζητήσεως περί τῆς εἰρηνικῆς χρησιμοποιήσεως τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας. Τά θέματα πού εἶναι συνδεδεμένα μέ τήν ἀσφάλειαν τῶν ἀντιδραστήρων ἐπηρεάζουν τήν δημοσίαν ἀξιολόγησιν τῆς εἰρηνικῆς χρησιμοποιήσεως τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας εἰς ὅλας τάς χώρας τῆς γῆς.

»Ἡ Ὁμοσπονδιακή Κυβέρνησις ἀπετάθη διά τόν λόγον αὐτόν πρός τόν γενικόν διευθυντήν τῆς Διεθνοῦς Ὀργανώσεως Ἀτομικῆς Ἐνεργείας (ΙΑΕΟ), προκειμένου ὅπως, ὑπό τήν αἰγίδα τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία εἶναι παγκοσμίως ἐντεταλμένη εἰς τόν τομέα τῆς εἰρηνικῆς χρησιμοποιήσεως τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας, διεξαγάγει ἐν συνεργασίᾳ μέ ὅλα τά Κράτη πού ἐνδιαφέρονται διά τήν εἰρηνικήν χρησιμοποίησιν τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας ἔρευναν τῶν θεμάτων πού εἶναι συνδεδεμένα μέ τήν ἀσφάλειαν τῶν ἐργοστασίων πυρηνικῆς ἐνεργείας.

»Θά σᾶς ἤμουν εὐγνώμων, ἐάν ἡ Κυβέρνησίς σας ὑπεστήριζε τήν πρωτοβουλίαν αὐτήν.

»Ἐνημέρωσα ἐπίσης καί τούς ἀρχηγούς Κρατῶν καί Κυβερνήσεων τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τό Διοικητικόν Συμβούλιον τῆς ΙΑΕΟ, ἐπί τῆς ἐνεργείας τῆς Κυβερνήσεώς μου».

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε στόν Χ. Σμίτ, μέ ἐπιστολή του, στίς 14 Ἰουνίου:

«Κύριε καγκελλάριε καί ἀγαπητέ φίλε,

»Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν ἐπιστολή σας, ἀπό 30ῆς Μαΐου 1979, μέ τήν ὁποία εἴχατε τήν καλωσύνη νά μέ πληροφορήσετε γιά τήν πρόταση τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως ὅπως διεξαχθεῖ ἔρευνα τῶν θεμάτων πού εἶναι συνδεδεμένα μέ τήν ἀσφάλεια τῶν ἐργοστασίων πυρηνικῆς ἐνεργείας, ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Διεθνοῦς Ὀργανώσεως Ἀτομικῆς Ἐνεργείας καί σέ συνεργασία μέ ὅλα τά Κράτη πού ἐνδιαφέρονται γιά τήν εἰρηνική χρησιμοποίηση τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας.

»Ἡ πρωτοβουλία αὐτή τῆς Κυβερνήσεώς σας εἶναι καί σκόπιμη καί ἐπίκαιρη. Ὅπως εἶχα τήν εὐκαιρία νά τονίσω ἀπό τό βῆμα τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ ΟΗΕ κατά τήν Εἰδική Σύνοδο γιά τόν Ἀφοπλισμό, ἡ Ἑλλάς ἐνδιαφέρεται ὅλως ἰδιαιτέρως γιά τήν εἰρηνική χρησιμοποίηση τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας καί βεβαίως γιά τό θέμα τῆς ἀσφαλείας τῶν ἐργοστασίων πυρηνικῆς ἐνεργείας, τό ὁποῖο ἀποτελεῖ βασική προϋπόθεση γιά τήν περαιτέρω προώθηση τῆς εἰρηνικῆς χρήσεως τῆς ἐνεργείας αὐτῆς.

»Θά ἤθελα κατά συνέπεια νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι οἱ ἁρμόδιες ἑλληνικές ὑπηρεσίες θά ἐξετάσουν μέ μεγάλο ἐνδιαφέρον τήν πρωτοβουλία σας καί θά ὑποστηρίξουν τήν προώθησή της.

»Πέραν ὅμως τοῦ συγκεκριμένου αὐτοῦ θέματος, ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας γιά νά σᾶς πῶ ὅτι συμμερίζομαι ἀπόλυτα τίς ἀνησυχίες σας πού καί δημόσια ἐκφράσατε τελευταίως σχετικά μέ τό ἐνεργειακό πρό-

βλημα. Πιστεύω καί ἐγώ — καί τό λέγω καί δημόσια, ἀπό ἔτους καί πλέον — ὅτι τό πρόβλημα αὐτό μπορεῖ πράγματι νά προκαλέσει οἰκονομικές καί κοινωνικές ἀναστατώσεις, τόσο σοβαρές, ὥστε νά ἀπειληθεῖ ἡ παγκόσμια εἰρήνη. Κατά τήν γνώμη μου, οἱ κίνδυνοι αὐτοί μπορεῖ νά ἐξουδετερωθοῦν μόνο ἐάν οἱ βιομηχανικές χῶρες τῆς Δύσεως συνεργασθοῦν καί καταλήξουν σέ μιά κοινή πολιτική πάνω στό ἐνεργειακό πρόβλημα. Τό trust τῶν παραγωγῶν πετρελαίου δέν μπορεῖ, νομίζω, νά ἀντιμετωπισθεῖ ἐπιτυχῶς παρά μόνο ἀπό ἕνα trust τῶν καταναλωτῶν πετρελαίου. Μόνο ὕστερα ἀπό ἕνα τέτοιο συνασπισμό τους οἱ καταναλωτές θά μπορέσουν νά καλέσουν ἀπό κοινοῦ τούς παραγωγούς τους γιά νά βροῦν μιά λύση στό πρόβλημα αὐτό. Καί ἡ λύση αὐτή πιστεύω ὅτι εἶναι ἡ ὑπογραφή μακροπροθέσμων συμφωνιῶν μεταξύ παραγωγῶν καί καταναλωτῶν πού θά ἐξασφαλίζουν στούς μέν πρώτους δίκαιες καί λογικές τιμές τῶν προϊόντων τους, στούς δέ δεύτερους ἀσφάλεια γιά τήν προμήθεια πετρελαίου καί δυνατότητα προγραμματισμοῦ τῶν οἰκονομιῶν τους.

»Αὐτά ὅλα προϋποθέτουν βέβαια στενή συνεργασία μεταξύ τῶν χωρῶν τοῦ δυτικοῦ κόσμου. Ὀφείλω ὅμως νά σᾶς ὁμολογήσω ὅτι ἔχω πολλές ἀμφιβολίες ἄν ὁ δυτικός κόσμος καί ἰδιαίτερα ἡ Ἀτλαντική Συμμαχία μπορεῖ νά συνεργαστεῖ ἀποτελεσματικά, εἴτε σ' αὐτό τό πρόβλημα, εἴτε καί σέ ἄλλα. Πέραν τῶν ἄλλων ἐνδείξεων πού δικαιολογοῦν τίς ἀμφιβολίες μας, ἔχω ὑπόψη μου καί τό θέμα τῆς ἐπανεντάξεως τῆς Ἑλλάδος στό NATO. Ἀποτελεῖ, κατά τήν γνώμη μου, παραλογισμό νά ζητᾶ ἡ Ἑλλάς νά ἐπανέλθει στό NATO καί ἡ Συμμαχία νά ἀρνεῖται τήν ἐπανένταξή της, λόγῳ ἀντιρρήσεων τῆς Τουρκίας. Καί ἀποτελεῖ παραλογισμό, διότι κατ' αὐτό τόν τρόπο ἡ Τουρκία ἐξασθενίζει τήν ἰσχύ τῆς Συμμαχίας, τήν στιγμή πού ἡ Συμμαχία χορηγεῖ μαζική βοήθεια στήν Τουρκία, ἀκριβῶς γιά νά τήν ἐνισχύσει, χάριν τοῦ NATO. Τό παράδειγμα αὐτό ὑπογραμμίζει, κατά τήν γνώμη μου, τίς ἀδυναμίες πού ἐπηρεάζουν δυσμενῶς τήν ἀποτελεσματικότητα καί τήν συνοχή τῆς Συμμαχίας καί πού ἔχουν σάν ἀποτέλεσμα τήν οἰκονομική καί κοινωνική κρίση πού πλήττει τόν ἐλεύθερο κόσμο.

»Ἐλπίζω ὅτι, οἱ κίνδυνοι πού διαγράφονται ἀπό τήν ὄξυνση τοῦ ἐνεργειακοῦ προβλήματος, θά ὁδηγήσουν τήν Συμμαχίαν καί κατ' ἐπέκτασιν τόν ἐλεύθερο κόσμο στήν ἀξιοποίηση τῶν μεγάλων δυνατοτήτων πού διαθέτει καί στήν ἐξασφάλιση τῆς παγκοσμίου τάξεως καί εἰρήνης»[40].

31 ΜΑΪΟΥ 1979

Ὁ πρεσβευτής τῆς Πολωνίας στήν Ἀθήνα ἐπιδίδει στόν Κ. Καραμανλῆ θερμό προσωπικό μήνυμα τοῦ Πολωνοῦ πρωθυπουργοῦ, Πιότρ Γιαράσεβιτς, πού συνοδεύεται ἀπό τήν ἔκφραση τῆς ἐπιθυμίας του νά ἐπισκεφθεῖ τή Βαρσοβία τό ταχύτερο δυνατό.

4 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός δέχεται στό Πολιτικό Γραφεῖο τήν ἐπίσκεψη τοῦ Τούρκου ὑπουργοῦ Τουρισμοῦ, ὁ ὁποῖος καί τοῦ μεταδίδει προφορικό μήνυμα τοῦ Μπ. Ἔτσεβίτ:

»Ὁ κ. Ἔτσεβίτ διαβιβάζει στόν κ. πρωθυπουργό θερμούς χαιρετισμούς, εὐχές καί συγχαρητήρια γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ.

»Ὁ κ. Ἔτσεβίτ ἀποδίδει μεγάλη σημασία στήν ὕπαρξη καί συνέχιση διαλόγου σέ ὅλους τούς τομεῖς πού ἐνδιαφέρουν τίς δύο χῶρες.

»Ἰδιαίτερα γιά τόν τουρισμό ἐλπίζει ὅτι ὁ διάλογος θά συμβάλει στήν καλύτερη κατανόηση μεταξύ τῶν δύο λαῶν καί στήν ἀνάπτυξη στενοτέρων ἀνθρωπίνων σχέσεων. Ἡ συνεργασία στόν τουρισμό ἀποτελεῖ σημαντικό ἐπίτευγμα καί πρῶτο βῆμα γιά τήν ἐπέκταση τοῦ διαλόγου σέ ἄλλους τομεῖς ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος.

»Ὁ κ. Ἔτσεβίτ πιστεύει ὅτι ὁ τύπος παίζει ζωτικό ρόλο στήν διαμόρφωση τῆς κοινῆς γνώμης. Ἐκτιμᾶ ἰδιαίτερα τά ἀποτελέσματα τῶν τελευταίων ἐπαφῶν μεταξύ Ἑλλήνων καί Τούρκων δημοσιογράφων καί θεωρεῖ πολύ χρήσιμη τήν συνέχισή τους.

»Ὁ κ. Ἔτσεβίτ πιστεύει ὅτι ἦλθε ἡ στιγμή γιά τήν ἀνάληψη πρωτοβουλιῶν, ὥστε νά ἐπιτευχθοῦν συγκεκριμένα ἀποτελέσματα σέ ἄλλους τομεῖς τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν. Εἶναι ἕτοιμος νά δεχθεῖ ὁποιαδήποτε πρόταση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ πού θά μποροῦσε νά ἐπιταχύνει τόν διάλογο μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, μέ σκοπό τήν ἐπίτευξη συγκεκριμένων ἀποτελεσμάτων. (Ὁ Τοῦρκος ὑπουργός ἐπανέλαβε στήν συνέχεια τοῦ διαλόγου τό σημεῖο αὐτό τοῦ μηνύματος, τό ὁποῖο χαρακτήρισε ὡς σημαντικό).

»Ὁ κ. Ἔτσεβίτ πιστεύει ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς, μέ τίς ἡγετικές του ἱκανότητες, μέ τόν ἔντιμο χαρακτῆρα του καί μέ τό διεθνές του κῦρος, μπορεῖ νά βοηθήσει ἀποφασιστικά στήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων μεταξύ τῶν δύο ἐθνῶν.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρεκάλεσε τόν Τοῦρκο ὑπουργό νά διαβιβάσει στόν κ. Ἔτσεβίτ τούς χαιρετισμούς του καί τίς εὐχαριστίες του γιά τό μήνυμα πού τοῦ ἔστειλε. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐξέφρασε καί τήν δική του εἰλικρινῆ ἐπιθυμία, πού ἔχει ἀποδείξει καί ἐμπράκτως στό παρελθόν, γιά τήν ἐξεύρεση λύσεων στά προβλήματα μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Καί τοῦτο, γιατί θεωρεῖ ὅτι τό συμφέρον τῶν δύο λαῶν ἐπιβάλλει τήν ἀποκατάσταση τῆς συνεργασίας καί φιλίας τους.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός πιστεύει, τέλος, ὅτι ἔφθασε πράγματι ἡ στιγμή γιά νά σκεφθοῦμε νέους τρόπους προσεγγίσεως τῶν προβλημάτων μας, δεδομένου ὅτι οἱ προσπάθειές μας μέχρι τώρα δέν ἀπέδωσαν ἀποτελέσματα»[50].

5 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μόλις πληροφορήθηκε τό θάνατο τοῦ ὁμότιμου καθηγητῆ τῆς Νομικῆς Σχολῆς

τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί ἀκαδημαϊκοῦ Γεωργίου Μαριδάκη, δήλωσε:

«Εἶχα τήν τύχη νά ἔχω τόν Γεώργιο Μαριδάκη δάσκαλό μου. Καί εἶχα καί τήν τιμή νά τόν ἔχω φίλο. Ὁ Μαριδάκης συνεδύαζε τρία πράγματα, πού τόν ἔκαναν ἐξαίρετο καί σάν ἄνθρωπο καί σάν ἐπιστήμονα. Εἶχε ἦθος, νοῦ καί μόρφωση».

Μέ ἐντολή τοῦ πρωθυπουργοῦ ἡ κηδεία τοῦ Γεωργίου Μαριδάκη ἔγινε δημοσία δαπάνη καί ἡ σορός του μεταφέρθηκε στή γενέτειρά του, Σίφνο.

6 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος, συνῆλθε ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς Νέας Δημοκρατίας.

Ὁ πρωθυπουργός ἔκαμε σύντομη ἀνασκόπηση τῆς καταστάσεως καί ἐξῆρε τή σημασία τῆς ἐντάξεως στήν Κοινή Ἀγορά. Τόνισε ὅτι, μέ τήν ἔνταξη, ἡ χώρα διανύει νέα ἐποχή καί ὑπογράμμισε ὅτι ἡ εἴσοδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα ὑπαγορευόταν ὄχι μόνο ἀπό οἰκονομικούς, ἀλλά κυρίως ἀπό ἐθνικούς καί πολιτικούς λόγους. Ἰδιαίτερη ἔμφαση ἔδωσε στήν ἀνάγκη νά συνειδητοποιηθεῖ ἡ σημασία τοῦ γεγονότος καί νά καταβληθεῖ ἀπό ὅλους κάθε προσπάθεια γιά τήν ταχύτερη καί πληρέστερη ἀξιοποίησή του. Χαρακτηριστικά, εἶπε ὅτι, τουλάχιστον μέχρι τό 1981, οἱ εὐθύνες τῆς Νέας Δημοκρατίας θά εἶναι ἐπαυξημένες, ὥστε ἡ ἔνταξη νά καταστεῖ πράξη. Χρειάζεται ἑπομένως πολιτική σταθερότητα, κοινωνική γαλήνη καί πρόοδος σέ ὅλους τούς τομεῖς· καί, παράλληλα, δραστηριοποίηση τῶν βουλευτῶν γιά τήν πλήρη ἐνημέρωση τοῦ λαοῦ.

Τέλος, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρθηκε στή λειτουργία τῆς Νέας Δημοκρατίας καί ὑπογράμμισε ὅτι εἶναι τό πρῶτο κόμμα, στήν πολιτική ἱστορία τοῦ τόπου, πού ὀργανώθηκε πάνω σέ δημοκρατική βάση. Σήμερα, πρόσθεσε, ὁλοκληρώθηκε τό πλαίσιο τῆς δημοκρατικῆς ὀργανώσεως, μέ τόν κανονισμό τῆς λειτουργίας τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας, ὁ ρόλος τῆς ὁποίας στήν ὀργάνωση τοῦ κόμματος εἶναι ἀποφασιστικός.

7 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου Χρυσόστομο, ὁ ὁποῖος τόν ἐνημέρωσε γιά τίς ἐπαφές πού εἶχε κατά τό πρόσφατο ταξίδι του στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί τοῦ μετέφερε τά αἰσθήματα καί τίς προσδοκίες πού τρέφει, ἀπέναντι στήν Ἑλλάδα, ὁ κυπριακός ἑλληνισμός.

Ὁ πρωθυπουργός διαβεβαίωσε τόν Ἀρχιεπίσκοπο ὅτι δέν θά παύσει νά ἀγωνίζεται μέχρις ὅτου ἐπιτευχθεῖ μία δίκαιη λύση τοῦ Κυπριακοῦ.

12 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Στή διάρκεια συνεδριάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑπογραμμίζει τήν ἀνάγκη γιά τή βελτίωση τῆς ἀποδόσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καί ἔκαμε συστάσεις πρός τά μέλη τῆς Κυβερνήσεως:

«Κατά μέγα μέρος, ἡ ἀπόδοση τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἐξαρτᾶται ἀπό τό παράδειγμα πού δίδει καί τάς μεθόδους πού ἐφαρμόζει κάθε ὑπουργός. Τό θέμα τῆς δημοσίας διοικήσεως εἶναι πολύ σημαντικό καί ὑπάρχει ἄμεση ἀνάγκη βελτιώσεως τῆς καταστάσεως εἰς τόν τομέα αὐτόν. Τό ὅλο πρόβλημα, βεβαίως, εἶναι δυσχερές, διότι δέν ὑπάρχουν ριζικά μέτρα ἀμέσου ἀποδόσεως. Ἡ γραφειοκρατία ὑπάρχει σέ ὅλα τά Κράτη καί ταλαιπωρεῖ παντοῦ τούς πολίτες, διότι, ὅταν ὑπάρχη ἀνάγκη συνεργασίας περισσοτέρων γιά τήν ἐπίλυση θέματος, ἐμφανίζονται πάντοτε γραφειοκρατικαί καθυστερήσεις.

»Εἰς τήν χώραν μας ὅμως, γιά τούς γνωστούς λόγους, τό πρόβλημα ἐμφανίζεται ὀξύτερον, ἀπό ὅ,τι σέ ἄλλες χῶρες. Γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς γραφειοκρατίας ἀπαιτεῖται τόσον ἡ ἐφαρμογή νέων μεθόδων στήν ὀργάνωση τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ὅσον καί ἡ ἀλλαγή νοοτροπίας. Καί γιά μέν τήν ἐφαρμογή νέων μεθόδων, ἡ Κυβέρνηση καταβάλλει συνεχῆ προσπάθεια γιά τήν ἁπλοποίηση τῶν διαδικασιῶν καί γιά τήν ἐφαρμογή τῶν συγχρόνων μεθόδων μηχανογραφήσεως καί μηχανοργανώσεως· γιά τήν ἀλλαγή ὅμως τῆς νοοτροπίας ἀπαιτεῖται ἡ συνδρομή ὅλων, ὑπαλλήλων καί πολιτῶν, περισσότερο τῶν ὑπαλλήλων, ἀλλά καί τοῦ συναλλασσομένου μέ τίς δημόσιες ὑπηρεσίες κοινοῦ.

»Πάντως, θά πρέπει νά σημειωθῆ ὅτι ἡ καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας καί γενικώτερα ἡ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τῆς δημοσίας διοικήσεως, δέν μπορεῖ νά ἐκφύγη τῶν πλαισίων τοῦ Συντάγματος, τό ὁποῖο προστατεύει τήν μονιμότητα καί τήν ἐν γένει κατάσταση τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων».

Τέλος, ὁ Κ. Καραμανλῆς συνέστησε, ὡς ἄμεσα μέσα, γιά τή βελτίωση τῆς ἀποδοτικότητας τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, πρῶτο, τήν ὅσο τό δυνατόν μεγαλύτερη ἁπλούστευση τῶν διαδικασιῶν, δεύτερο, τήν πλήρη ἐπάνδρωση τῶν περιφερειακῶν ὑπηρεσιῶν μέ τό ἀναγκαῖο καί κατάλληλο προσωπικό καί, τρίτο, τή μεταβίβαση ἁρμοδιοτήτων ἀπό τό κέντρο στήν περιφέρεια.

12 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Σέ μήνυμά του πρός τά μέλη τοῦ Γ΄ Πανελληνίου Βιοτεχνικοῦ Συνεδρίου ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξαίρει τίς μεγάλες δυνατότητες πού διανοίγει γιά τή βιοτεχνία ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ.

Ὁ Ἕλληνας βιοτέχνης — τονίζει εἰδικότερα —καλεῖται νά ἀσκήσει τίς ἱκανότητές του, τήν ἰδιοφυία, τή δημιουργική του φαντασία, τήν καλαισθησία καί τό ἐπιχειρηματικό του δαιμόνιο, γιά νά κατακτήσει τήν τεράστια, ἐλεύθερη πλέον γι' αὐτόν, ἀγορά τῆς Εὐρώπης. Στήν ἀναγκαία προσπάθεια γιά ἐκσυγχρονισμό καί ἀνάπτυξη τῶν ἐπιχειρήσεών τους, οἱ Ἕλληνες βιοτέχνες θά ἔχουν, αἰσθητά αὐξημένη, σέ σχέση μέ τό παρελθόν, τήν κρατική συμπαράσταση καί βοήθεια. Ἤδη, καταρτίζονται εἰδικά προγράμματα πού θά βοηθήσουν στήν ἀνάπτυξη τῶν βιοτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων, τή βελτίωση τῶν προϊόντων, τήν αὔξηση τῆς ποικιλίας τους καί τῆς διεθνοῦς ἀνταγωνιστικότητάς τους.

14-15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ δύο διαδοχικές συνεδριάσεις τῆς Ὑπουργικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐρεύνης καί Τεχνολογίας μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Προεδρίας, Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν, Βιομηχανίας καί Ἐνεργείας, Γεωργίας καί Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν. Ἐγκρίθηκαν οἱ προϋπολογισμοί τοῦ Ἐθνικοῦ Προγράμματος Ἐρευνῶν καί Τεχνολογίας (ΕΠΕΤ) γιά τή διετία 1979-1980 καί καθορίστηκαν ἐννέα περιοχές ἐθνικῶν ἀναγκῶν πρωταρχικῆς σημασίας:

«1. Ἀξιοποίηση ἐγχωρίων πόρων καί ἐπεξεργασία πρώτων ὑλῶν. 2. Προγραμματισμός τοῦ χώρου καί προστασία τοῦ περιβάλλοντος. 3. Προστασία καί βελτίωση τῆς ὑγείας. 4. Ἐνέργεια. 5. Γεωργική παραγωγή καί ἁλιεία. 6. Ἀνάπτυξη βιομηχανικῆς τεχνολογίας. 7. Κοινωνική καί πολιτιστική ἀνάπτυξη. 8. Τεχνολογίες αἰχμῆς. 9. Ἐθνική ἄμυνα καί ἐθνικά δίκαια.

»Ὁ πρωθυπουργός ἐντόπισε τίς ἄμεσες προτεραιότητες στήν ἐκμετάλλευση τῶν ἐγχώριων πόρων, τήν ἐνέργεια, τήν ἐθνική ἄμυνα καί τήν γεωργική παραγωγή, ὑπογράμμισε τή σημασία πού ἔχει ἡ ἔρευνα γιά τήν οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη καί τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία καί ἔδωσε ἐντολή νά διατεθοῦν ὅλα τά ἀναγκαῖα κονδύλια, σέ ἀπόλυτη προτεραιότητα ἔναντι ὅλων τῶν ἄλλων κονδυλίων τοῦ Προγράμματος Δημοσίων Ἐπενδύσεων.

»Ἡ ἐπιστημονική καί τεχνολογική πολιτική ἀντιμετωπίζεται ἀπό τήν Κυβέρνηση ὡς οὐσιώδης συντελεστής γιά ἀναγκαῖες διαρθρωτικές προσαρμογές στόν παραγωγικό τομέα καί γιά τήν οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη. Τό Ἐθνικό Πρόγραμμα Ἐρευνῶν καί Τεχνολογίας ἐκφράζει τόν προγραμματισμό καί τίς συγκεκριμένες ἐπιδιώξεις, γιά ν' ἀναπτυχθῆ καί ἡ ἐφαρμοσμένη ἔρευνα, ὄχι μόνο ἡ βασική, καί νά διασυνδεθῆ ἡ ἔρευνα καί ἡ τεχνολογία μέ τίς ἀναπτυξιακές ἀνάγκες. Καταρτίστηκε μέ συμμετοχή πολλῶν φορέων, δημοσίων καί ἰδιωτικῶν, καί μετά μελέτη τῶν δυνατοτήτων γιά ἐρευνητική προσπάθεια, πού μπορεῖ νά γίνη σήμερα στήν χώρα μας μέ τά ὑπάρχοντα μέσα καί τό ἀνθρώπινο δυναμικό.

»Ἡ σοβαρή κυβερνητική προσπάθεια καί κινητοποίηση σ' αὐτόν τόν τομέα βασίζεται στίς ἐξουσιοδοτήσεις πού ἔδωσε ὁ Νόμος 706 — τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1977 — γιά τήν χάραξη τῆς ἐπιστημονικῆς καί τεχνολογικῆς πολιτικῆς ἀπό εἰδικά ἐπιφορτισμένη ὑπουργική ἐπιτροπή καί γιά τήν ἐφαρμογή της ἀπό τήν Ὑπηρεσία Ἐπιστημονικῆς Ἐρεύνης καί Τεχνολογίας (ΥΕΕΤ) τοῦ ὑπουργείου Συντονισμοῦ. Ὁ ἴδιος νόμος θέσπισε τό Ἐθνικό Πρόγραμμα Ἐρευνῶν καί Τεχνολογίας, πού χρηματοδοτεῖται ἀπό τό Πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων καί ἀπό εἰσφορές τρίτων ἤ δάνεια πού συνάπτει τό Κράτος γιά τό σκοπό αὐτό. Ἡ χρηματοδότηση αὐτή δέν ὑποκαθιστᾶ, ἀλλά προστίθεται καί συμπληρώνει τή χρηματοδότηση ἐρευνητικῶν ἱδρυμάτων ἀπό τόν τακτικό προϋπολογισμό.

»Στό πλαίσιο τῆς προσπάθειας γιά τή δημιουργία ἐρευνητικῆς ὑποδομῆς, ἰδιαίτερη ἔμφαση δίνεται στό ἐρευνητικό δυναμικό τῆς χώρας, τό ὁποῖο εἶναι περιορισμένο καί κατεσπαρμένο σέ διάφορους φορεῖς, μέ ἀποτέλεσμα ἀφ' ἑνός ἡ ἔρευνα νά γίνεται περισσότερο ἀπό ἄτομα παρά ἀπό ὁμάδες καί, ἀφετέρου νά μήν ὑπάρχη ἱκανοποιητική συνεργασία φορέων»[51].

14 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς διαδικασίας γιά τήν ψήφιση ἀπό τή Βουλή καί τήν ἐπίσημη δημοσίευση τοῦ νόμου «περί Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν», ὁ ὑπουργός Γεωργίας Ι. Μποῦτος ἐπισημαίνει, μέ δηλώσεις του, τή σημασία τοῦ νέου θεσμοῦ γιά τήν ἀνύψωση τοῦ βιοτικοῦ καί ἐκπολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῶν Ἑλλήνων ἀγροτῶν:

«Ἀπό τήν 1η Σεπτεμβρίου 1979 θά ἀρχίσει νά ἰσχύει ὁ νέος νόμος γιά τούς Γεωργικούς Συνεταιρισμούς, πού ψηφίσθηκε πρόφατα ἀπό τήν Βουλή. Ἔτσι, ὕστερα ἀπό ἑξήντα πέντε χρόνια ἡ χώρα μας ἀποκτᾶ ἕνα νέο νόμο γιά τό ἑλληνικό συνεργατικό κίνημα, γιατί ὁ παλιός, ὁ νόμος 602 τοῦ 1914 πού συνέβαλε στήν ἀνάπτυξη τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, καί ἔδωσε, κατά τόν χρόνο τῆς ἰσχύος του, ἀξιόλογα ἀποτελέσματα, δέν μποροῦσε σήμερα νά ἀνταποκριθεῖ πλήρως στίς ραγδαῖες ἐξελίξεις τῆς ζωῆς καί τῆς οἰκονομίας. Ἄλλωστε, μιά παρόμοια ἀλλαγή ἦταν τό πάγιο, τό ἐπίμονο αἴτημα τῶν συνεταιρισμένων δυνάμεων τῆς χώρας μας στόν ἀγροτικό χῶρο.

»Ὁ νέος νόμος, προσαρμοσμένος στίς σύγχρονες ἀντιλήψεις καί στά νέα οἰκονομικά καί παραγωγικά δεδομένα τῆς χώρας μας καί τῶν ἄλλων προηγμένων χωρῶν καί κυρίως τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ, εἶναι διαποτισμένος ἀπό τίς πλέον φιλελεύθερες καί δημοκρατικές ἀρχές καί φιλοδοξεῖ νά ἐξασφαλίσει ρόλο πρωταρχικῆς σημασίας στίς συνεταιριστικές μας ὀργανώσεις καί νά συμβάλει ἀποφασιστικά στήν ἀνύψωση τοῦ βιοτικοῦ καί ἐκπολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀγροτικοῦ μας πληθυσμοῦ.

»Οἱ Γεωργικοί Συνεταιρισμοί σήμερα δέν εἶναι, ὅπως εἶναι γνωστό σέ πολλούς, μόνον ἀλληλοβοηθητικοί ὀργανισμοί τῶν ἀποροτέρων τάξεων τῶν ἀγροτῶν, ὅπως τούς ἤθελαν οἱ πρῶτοι θεωρητικοί ἐμπνευστές καί δημιουργοί τους, ἀλλά πρώτιστα καί κύρια, οἰκονομικοί ὀργανισμοί, πού συμμετέχουν καί ἐπηρεάζουν, κατά τό μέτρο τῶν δυνα-

τοτήτων τους καί μέ τή γενναία ἐνίσχυση τοῦ Κράτους, τήν οἰκονομική φυσιογνωμία τῆς χώρας. Καί αὐτή τή νέα ἀντίληψη γιά τούς Γεωργικούς Συνεταιρισμούς τήν ἀποκρυσταλλώνει ὁ νέος νόμος, πού τά κύρια χαρακτηριστικά του εἶναι:

»Πρῶτο, ἡ θεσμοθέτηση καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς δραστηριότητος τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν σ' ὅλους τούς τομεῖς τῆς παραγωγικῆς, μεταποιητικῆς καί ἐμπορικῆς διαδικασίας. Ἄλλοτε, ἡ δραστηριότητα αὐτή ἀμφισβητοῦνταν καί ἀποτελοῦσε αἰτία προστριβῶν καί καταγγελιῶν ἀπό ἄλλες κοινωνικές μερίδες. Οἱ δραστηριότητες πού καθορίζονται λεπτομερῶς ἀπό τό νέο νόμο, ἀρχίζουν ἀπό τήν παραγωγή, τή συγκέντρωση, τήν τυποποίηση, τή συσκευασία, τή διακίνηση καί τήν ἐμπορία τῶν γεωργικῶν προϊόντων καί φθάνει μέχρι τή δημιουργία βιοτεχνιῶν καί βιομηχανιῶν ἐπεξεργασίας ἀγροτικῶν προϊόντων καί τή σύσταση κοινοπραξιῶν γιά τήν διάθεση τῶν προϊόντων τῶν μελῶν τους στήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική ἀγορά. Πέρα ἀπ' αὐτές τίς δραστηριότητες, οἱ Γεωργικοί Συνεταιρισμοί, μέ τό νέο νόμο μποροῦν νά συστήνουν ἤ νά συμμετέχουν σέ ἀνώνυμες ἑταιρίες ἤ ἑταιρίες περιορισμένης εὐθύνης, νά ἱδρύουν ἀσφαλιστικές ἑταιρίες, βιομηχανικά συγκροτήματα κατασκευῆς ἤ ἐπισκευῆς ἀγροτικῶν μηχανῶν κ.λ.π.

»Δεύτερο, ὁ νέος νόμος προτρέπει καί ἐνισχύει τήν δημιουργία "ὁμαδικῶν ἐκμεταλλεύσεων" γεωργικῆς, κτηνοτροφικῆς, ἁλιευτικῆς καί δασικῆς δραστηριότητος καί τή δημιουργία πρότυπων γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων ἀπό τούς Γεωργικούς Συνεταιρισμούς. Δηλαδή, ὁ νέος νόμος, ἀντιμετωπίζοντας τήν σημερινή πραγματικότητα, υἱοθετεῖ νέες μορφές καί νέα σχήματα, ἐπιχειρησιακῆς μορφῆς στόν ἀγροτικό χῶρο γιά νά ὑπερπηδηθοῦν τά ἐμπόδια καί οἱ δυσκολίες πού ἐμφανίζει στήν Ἑλλάδα ὁ μικρός γεωργικός κλῆρος καί οἱ μικρές ἀγροτικές ἐκμεταλλεύσεις κάθε μορφῆς. Λόγῳ τῆς στενότητος τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως ὁ ἀγροτικός κλῆρος στήν Ἑλλάδα δέν ἔχει δυνατότητες νά αὐξηθεῖ κατά τό πρότυπο τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καί κυρίως τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ, στήν ὁποία θά εἴμαστε μόνιμο μέλος ἀπό τόν Ἰανουάριο 1981. Ὁ θεσμός ὅμως τῶν "ὁμαδικῶν ἐκμεταλλεύσεων", παρ' ὅτι ὁ ἀριθμός τους πρός τό παρόν εἶναι μικρός, βάσει τῶν μέχρι τώρα ἀποτελεσμάτων, πού εἶναι ἱκανοποιητικά, ἀποτελεῖ ἐφικτή λύση στό σοβαρό αὐτό πρόβλημα. Γιατί, οἱ "ὁμαδικές ἐκμεταλλεύσεις" γεωργικοῦ χαρακτῆρα δέν θά ἀρκεσθοῦν στή συνένωση τῶν ἐκτάσεων τῶν μελῶν τους, ἀλλά θά ἔχουν τήν δυνατότητα καί νά ἀγοράζουν καί νά ἐκμισθώνουν ἄλλες γαῖες, πού δέν καλλιεργοῦνται ἀπό τούς ἰδιοκτῆτες τους.

»Τρίτο, ὁ νέος νόμος προσφέρει τίς δυνατότητες γιά τή δημιουργία βαθμιαίας ὑποδομῆς συγκεντρώσεως ἴδιων κεφαλαίων γιά τήν αὐτοχρηματοδότηση τῶν συνεταιριστικῶν δραστηριοτήτων. Καί ἡ ὑποδομή αὐτή βασίζεται στό δικαίωμα νά ἀποκτοῦν τά μέλη τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν, πέρα ἀπό τίς ὑποχρεωτικές μερίδες, καί προαιρετικές μερίδες, ὡς ἐπένδυση-κατάθεση τῶν χρημάτων τους, πού σήμερα ὑπάρχουν στόν ἀγροτικό χῶρο καί ἀναζητοῦν εὐκαιρία καλῆς τοποθετήσεως.

»Τέταρτο, καθιερώνεται μέ τό νέο νόμο ὁ αὐτοέλεγχος, πάγιο καί ἐπίμονο αἴτημα τοῦ συνεργατισμοῦ τῆς χώρας μας. Ὁ οἰκονομικός καί διαχειριστικός ἔλεγχος θά πραγματοποιηθεῖ ἀπό ἕνα σῶμα ἐλεγκτῶν συνεταιριστικῆς μορφῆς, πού βαθμιαῖα θά ἀναλάβει τό ἔργο τοῦ ἐλέγχου πού ἀσκεῖ σήμερα ἡ Ἀγροτική Τράπεζα.

»Πέμπτο, ἡ διανομή κερδῶν, ἀνάλογα μέ τό ὕψος τῶν συναλλαγῶν τοῦ κάθε μέλους, εἶναι ἕνα ἄλλο μέτρο τοῦ νέου νόμου, μέτρο πού θά ἀποτελέσει κίνητρο γιά τήν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῶν συναλλαγῶν τῶν μελῶν μέ τό Συνεταιρισμό τους.

»Ἕκτο, μέ τό νέο νόμο ἀποτρέπεται ὁ κατακερματισμός τῶν συνεταιριστικῶν δυνάμεων ἑνός χωριοῦ ἤ μιᾶς περιοχῆς. Σύμφωνα μ' αὐτόν, ἐπιτρέπεται σύσταση Γεωργικοῦ Συνεταιρισμοῦ μέ τήν ὑπογραφή τοῦ καταστατικοῦ του τουλάχιστον ἀπό δέκα (10) μέλη, ἐνῶ γιά τή σύσταση δεύτερου Συνεταιρισμοῦ στόν ἴδιο χῶρο ἀπαιτεῖται ἡ ὑπογραφή τοῦ καταστατικοῦ τουλάχιστο ἀπό ἑκατό (100) μέλη, πού δέν ἀνήκουν στόν πρῶτο. Ὅσο γιά τή δημιουργία δεύτερης ἑνώσεως στήν ἴδια περιοχή, ἀπαιτεῖται ἀπόφαση γενικῶν συνελεύσεων 20 Συνεταιρισμῶν. Ἔτσι, θά ἐξαλειφθεῖ τό φαινόμενο νά ὑπάρχουν δύο καί τρεῖς Συνεταιρισμοί στό ἴδιο χωριό ἤ τήν κωμόπολη γιά τό ἴδιο ἀντικείμενο.

»Ἕβδομο, δημιουργοῦνται μέ τό νέο νόμο ἑνώσεις ἐπαγγελματικοῦ χαρακτῆρα στόν ἀγροτικό χῶρο, μέ σκοπό τήν ἐπαγγελματική ἐκπροσώπηση τῶν συμφερόντων τῶν ἀγροτῶν, ἐνῶ οἱ κατά τόπους ἑνώσεις μποροῦν νά συστήσουν γιά κάθε παραγωγικό κλάδο, ἤ γιά ὁρισμένο, ἤ ὁρισμένα ὁμοειδῆ προϊόντα, ἐπαγγελματική ἕνωση, πού νά ἐκπροσωπεῖ τά ἐπαγγελματικά συμφέροντα τῶν παραγωγῶν. Οἱ ὀργανώσεις αὐτές κατάλληλα διαρθρωμένες θά μποροῦν νά ἐκπροσωπηθοῦν στίς ἀντίστοιχες ὀργανώσεις τῆς ΕΟΚ.

»Ὄγδοο, μέ τό νέο νόμο θεσπίζονται ἀναγκαῖες φορολογικές ἀπαλλαγές γιά τήν ἀνεμπόδιστη ἀνάπτυξη τῶν δραστηριοτήτων τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καί δίνεται ἐπαρκής οἰκονομική βοήθεια γιά τή συνεταιριστική ἐκπαίδευση καί τή λειτουργία τοῦ μηχανισμοῦ τῆς Πανελλήνιας Συνομοσπονδίας Ἑνώσεων Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν (ΠΑΣΕΓΕΣ), πού ἀποτελεῖ τήν κεντρική ἀνώτατη ἰδεολογική καί ἐπαγγελματική ὀργάνωση τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως τῆς χώρας μας.

»Πέρα ἀπό αὐτά, ὁ νέος νόμος εἶναι γραμμένος στή νεοελληνική καί εἶναι ἴσως τό πρῶτο πλῆρες νομοθέτημα, πού γράφεται μέ τόση σαφήνεια στή δημοτική, χωρίς ἀκρότητες. Εἶναι καί αὐτό ἀπό τά σημαντικά προσόντα τοῦ νέου νόμου πού πρωτοπορεῖ καί στό θέμα αὐτό.

»Μέ τό νέο νόμο, τό ἔργο πού ἀναμένει τούς Γεωργικούς Συνεταιρισμούς εἶναι μεγάλο καί δύσκολο. Ἀπαιτεῖ προσπάθεια, ἐργασία, προσήλωση στή συνεταιριστή ἰδέα, μελέτη καί ἐντιμότητα. Χωρίς αὐτές τίς προϋποθέσεις, ἡ ἀπόδοση τοῦ νόμου δέν θά εἶναι ἱκανοποιητική καί ἡ λύση τῶν προβλημάτων πού συσσωρεύονται κάθε μέρα στόν ἀγροτικό χῶρο, τώρα μάλιστα μέ τήν εἴσοδό μας στήν ΕΟΚ, θά εἶναι δύσκολη.

»Ἀλλά, ἐκτός ἀπό τή γενική δραστηριότητα πού πρέπει νά ἀναπτύξουν οἱ συνεταιριστικές ὀργανώσεις, πρέπει νά τονισθεῖ ἰδιαίτερα ἡ ἀνάγκη νά ἐξαλειφθεῖ ἡ τάση τῶν τοπικῶν καί ἀτομικῶν φιλοδοξιῶν, ἐκεῖ φυσικά πού ὑπάρχουν, τῶν ἡγετῶν τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν γιά νά ἀποδοθεῖ

Υπογραφή τῆς συμφωνίας γιά τόν περιορισμό τῶν στρατηγικῶν ὅπλων.

ἔργο χρήσιμο καί γιά τήν ἀγροτική τάξη καί γιά τήν ἐθνική οἰκονομία. Τά προβλήματα εἶναι ἐνιαῖα καί μέ ἐνιαῖο τρόπο θά ἀντιμετωπισθοῦν[52].

18 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ὀργανώσεως στήν Ἀθήνα τοῦ Συνεδρίου τοῦ Διεθνοῦς Ἰνστιτούτου Τύπου, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε τόν πρόεδρο καί τά μέλη τοῦ προεδρείου τῆς ὀργανώσεως, τά ὁποῖα καί συνοδεύονταν ἀπό τήν πρόεδρο τοῦ ἑλληνικοῦ τμήματος, Ἑλένη Βλάχου, καί τόν πρῶην πρόεδρο, Χρῆστο Λαμπράκη.

Ἀφοῦ ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τήν ἐπιλογή τῆς Ἑλλάδος ὡς τόπου συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς διατύπωσε τήν ἀκόλουθη παρατήρηση:

«Δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει δημοκρατία χωρίς ἐλεύθερο τύπο. Ἀλλά οὔτε καί ἐλεύθερος τύπος χωρίς δημοκρατία. Τό ἕνα ἀποτελεῖ συμπλήρωμα καί ἀναγκαία προϋπόθεση τοῦ ἄλλου. Γι' αὐτό τό λόγο εἶναι ἀνάγκη νά βρεθεῖ ἡ χρυσή τομή στίς σχέσεις μεταξύ δημοκρατίας καί ἐλεύθερου τύπου, ὥστε νά ἐξασφαλίζεται ἡ ὑγιής λειτουργία καί τῶν δύο».

20 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Εὐθύς μετά τή γνωστοποίηση τῆς συμφωνίας Κάρτερ-Μπρέζνιεφ γιά τό περιορισμό τῶν στρατηγικῶν ὅπλων, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἐπληροφορήθη μέ ἱκανοποίηση τήν ὑπογραφή τῆς Συμφωνίας γιά τόν περιορισμό τῶν στρατηγικῶν ὅπλων πού ὑπέγραψαν χθές στήν Βιέννη οἱ κ.κ. Κάρτερ καί Μπρέζνιεφ. Ἀποτελεῖ ἕνα ἀποφασιστικό βῆμα πρός τήν ὀρθή κατεύθυνση, τῆς ὁποίας τελικός στόχος θά πρέπει νά εἶναι ὁ περιορισμός καί ὁ ἔλεγχος ὅλων τῶν ἐξοπλισμῶν. Ἡ ἐμπέδωση τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καί ἀσφαλείας εἶναι βεβαίως πολύπλοκο θέμα, γιατί προϋποθέτει παράλληλα τήν ἐνίσχυση τῶν διεθνῶν εἰρηνικῶν διαδικασιῶν. Ἡ ὑπογραφή τῆς συμφωνίας αὐτῆς θά ἀποτελέσει ἀσφαλῶς μεγάλο σταθμό στήν προσπάθεια γιά τήν κατοχύρωση τῆς διεθνοῦς εἰρήνης».

25-28 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Ἡ Βουλή τῶν Ἑλλήνων, μετά ἀπό τετραήμερη συζήτηση, ἐπικυρώνει τή Συνθήκη Προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες.

Ἡ ὁμαλή ἐξέλιξη τῆς συζητήσεως διαταράχτηκε ὅταν, πρίν ἀπό τήν ἔναρξη τῆς πρώτης συνεδριάσεως, τό ΠΑΣΟΚ καί τό ΚΚΕ ἐξεδήλωσαν αἰφνιδιαστικά τήν ἀπόφαση νά ἀποχωρήσουν ἀπό τήν αἴθουσα τοῦ κοινοβουλίου, ἀπέχοντας ἀπό τήν ὅλη διαδικασία γιά τήν ἐπικύρωση τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως.

Ἡ σχετική δήλωση πού ἀνέγνωσε ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ, Α. Παπανδρέου, ἀναφέρει:

«Ἡ Κυβέρνηση, ὕστερα ἀπό τήν ἀπαγορευτική δήλωση τοῦ ἀντιπροέδρου τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων κ. Νατάλι, ἀρνεῖται νά παραδώσει στήν ἐθνική Ἀντιπροσωπεία τούς φακέλλους τῶν διαπραγματεύσεων μέ τήν ΕΟΚ. Ἡ κυβερνητική ἄρνηση ὑπογραμμίζει τό καθεστώς τῆς ἐθνικῆς ὑποτελείας, ἀφοῦ οἱ ξένοι ὁρίζουν τί πρέπει νά ξέρει ἤ νά ἀγνοεῖ ὁ ἑλληνικός λαός. Χωρίς τή γνώση τῶν στοιχείων πού περιλαμβάνονται στούς φακέλλους, ἡ ἐθνική Ἀντιπροσωπεία δέν μπορεῖ νά κρίνει σέ ποιά κρίσιμα θέματα ὑπῆρξαν ὑποχωρήσεις καί παραχωρήσεις σέ βάρος τῆς χώρας καί τῶν συμφερόντων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Βάσιμα πλανᾶται ἡ ὑποψία ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἐπιδιώκει νά ἀποκρύψει σημαντικά στοιχεῖα ἀπό τόν ἑλληνικό λαό.

»Πρέπει νά τονισθεῖ ἰδιαίτερα ὅτι, μέ τό κείμενο τῆς προσχώρησης, ἀποδέχεται ἡ χώρα μας μιά ὑπερεθνική, δηλαδή κοινοτική ἔννομη τάξη, πού ἀνατρέπει τούς ἑλληνικούς κανόνες δικαίου καί ὑπερισχύει ἀκόμα καί τῶν συνταγματικῶν μας διατάξεων. Αὐτή ἡ ὑπερεθνική ἔννομη τάξη καταλύει τήν ἑλληνική πού προκύπτει ἀπό τή λαϊκή κυριαρχία σάν θεμέλιο τοῦ πολιτεύματος. Αὐτός εἶναι ἕνας ἀπό τούς βασικούς λόγους, πού ἀπό τήν ἀρχή τό ΠΑΣΟΚ τάχθηκε σαφῶς καί ἀνεπιφύλακτα ἐνάντια στήν ἔνταξη.

»Μέ τήν ἐπιλογή τῆς Κυβέρνησης γίνεται προσπάθεια νά ὑποθηκευθεῖ τό μέλλον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γιά δεκάδες χρόνια. Καί ἐνῶ σέ ἄλλες χῶρες τῆς Κοινότητας οἱ λαοί κλήθηκαν νά ἀποφασίσουν οἱ ἴδιοι γιά τό μέλλον τους, ἡ Κυβέρνηση ἀρνεῖται τό ἀναφαίρετο δικαίωμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νά ἀποφασίσει ὁ ἴδιος πάνω σέ ἕνα τόσο κρίσιμο ἐθνικό θέμα.

»Τό ΠΑΣΟΚ διαχωρίζει τίς ἱστορικές του εὐθύνες καί θεωρεῖ ὅτι, μόνος ἁρμόδιος νά κρίνει τή μεγάλη ἐπιλογή τῆς ἔνταξης τῆς χώρας στήν ΕΟΚ εἶναι ὁ κυρίαρχος λαός.

»Γι' αὐτό κι ἔχει ἀναλάβει τήν ὑποχρέωση, ὅταν ἔρθει στήν ἐξουσία, νά προχωρήσει σέ δημοψήφισμα, ὕστερα ἀπό πλήρη καί ἀντικειμενική ἐνημέρωση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

»Τό ΠΑΣΟΚ ἀρνεῖται νά νομιμοποιήσει μέ τήν παρουσία του στή Βουλή τήν ἀντιλαϊκή διαδικασία πού ἐπέλεξε ἡ Κυβέρνηση γιά νά δεσμεύσει τό λαό καί τή χώρα στήν ἐπιλογή τῆς ἔνταξης.

»Τό ΠΑΣΟΚ ἀποχωρεῖ ἀπό τήν Βουλή».

Ἐνῶ τά μέλη τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τοῦ ΠΑΣΟΚ εἶχαν ἤδη ἀποχωρήσει, ὁ βουλευτής Ν. Καλούδης, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ ΚΚΕ, ἐξέφρασε τήν ἀντίθεσή του στήν ἐπίσπευση — ὅπως ἰσχυρίστηκε — τῆς συζητήσεως· καί κατέληξε:

«Ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά, ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ ΚΚΕ δηλώνει ὅτι, μέ τόν τρόπο πού διεξάγεται ἡ συζήτηση, ἐντάσσεται στή γενικότερη κυβερνητική πολιτική συσκότισης καί παραπλάνησης τοῦ λαοῦ γιά τό θέμα τῆς ἔνταξης στήν ΕΟΚ καί τῆς συγκάλυψης τῶν βαρειῶν συνεπειῶν πού θά ἔχει γιά τό λαό καί τή χώρα.

»Η κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ κόμματός μας δέν δέχεται νά συμμετάσχει καί νά νομιμοποίησει μέ τήν παρουσία της μιά τέτοια συζήτηση. Μέ τήν ἀποχώρησή μας, κύριε πρόεδρε, δέν ἐκφράζουμε μόνο τήν ἀποδοκιμασία μας γιά τίς ἀπαράδεκτες συνθῆκες, κάτω ἀπό τίς ὁποῖες καλεῖται ἡ Βουλή ν' ἀποφασίσει γιά ἕνα τόσο σοβαρό θέμα, ἀλλά καί τήν κατηγορηματική ἀντίθεση τοῦ ΚΚΕ στήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στήν ΕΟΚ πού πλήττει καίρια τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία, τή λαϊκή κυριαρχία καί τά ζωτικά συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων τῆς χώρας μας».

Μετά τήν ἀποχώρηση καί τῶν βουλευτῶν τοῦ ΚΚΕ καί ἀφοῦ εἶχαν ἤδη μέ παρεμβάσεις τους ἐκφράσει τή διαφωνία τους γιά τήν ἐνέργεια τοῦ ΠΑΣΟΚ ἐκπρόσωποι τῶν ἄλλων κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ζήτησε τό λόγο ὁ Κ. Καραμανλῆς:

«Εἰς τήν δήλωσιν, τήν ὁποία ἔκανε ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ καί ἡ ὁποία ἀφορᾶ τήν οὐσία τοῦ θέματος, θά δοθῆ ἀπάντησις αὔριο. Ἐκεῖνο, ὅμως, τό ὁποῖο θά ἤθελα αὐτή τή στιγμή νά ἐπισημάνω εἶναι, ὅτι ἡ τακτική τήν ὁποία ἐφήρμοσε τό ΠΑΣΟΚ, μέ τήν ἀποχώρησιν ἀπό τή Βουλή, δέν εἶναι ἁπλῶς ἀντικοινοβουλευτική, εἶναι ἀντιδημοκρατική. Καί ἐνθυμίζει ἄλλες ἐποχές, ὑπενθυμίζει παλαιές συνήθειες, οἱ ὁποῖες ὅμως εἶναι γνωστό ποῦ ὁδήγησαν τό Κοινουβούλιο.

»Ἡ ἀποχώρησις αὐτή εἶναι πρᾶξις πολιτικῆς ἀνωμαλίας. Εὔχομαι νά μήν εἶναι προμελετημένη. Εὔχομαι νά μήν σημαίνει, ὅτι τόν διάλογον, ποῦ πρέπει νά διεξάγεται εἰς τήν αἴθουσαν αὐτή, θά τόν μεταφέρουν εἰς τό πεζοδρόμιον. Διότι μόνο κατ' αὐτόν τόν τρόπο εἶναι δυνατόν νά δικαιολογηθῆ ἡ ἀποχώρησίς τους πρό πάσης συζητήσεως. Ὑπάρχει βέβαια καί μία ἄλλη ἐξήγησις ἡ ὁποία θά ἠμποροῦσε νά θεωρηθῆ καί πιθανώτερη, ὅτι δέν ἤθέλησαν νά λάβουν μέρος εἰς τήν συζήτησιν, διότι εὑρίσκονται εἰς ἀδιέξοδον. Γνωρίζουν, ὅτι αἱ θέσεις τάς ὁποίας ὑποστηρίζουν εὑρίσκονται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν μέ τό αἴσθημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εὑρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν ἀκόμη καί μέ τό αἴσθημα μεγάλου μέρους τῶν ὀπαδῶν τους. Καί ὑπό τήν ἔννοια αὐτή θά ἠμποροῦσε νά θεωρηθῆ φυγομαχία. Ἀλλά θά ἠμποροῦσε ἡ φυγομαχία νά γίνη καί μετά τήν ἔκθεσιν τῶν ἀπόψεών του. Διότι καί συμφέρον εἶχαν, ἂν πιστεύουν εἰς τίς θέσεις τους, καί καθῆκον ἀπέναντι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, αὐτά τά ὁποῖα καθημερινῶς κυκλοφοροῦν δημοσίως νά τά ὑποστηρίξουν καί ἐδῶ.

»Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ ἀποχώρησις, πρό πάσης συζητήσεως, ἐπαναλαμβάνω, ἀποτελεῖ πρᾶξιν πολιτικῆς ἀνωμαλίας, ἀλλά συγχρόνως καί φυγομαχίαν».

Ἡ συζήτηση πάνω στήν ἀρχή τοῦ νομοσχεδίου ἄρχισε μέ τήν ἀγόρευση τοῦ πρώτου εἰσηγητῆ τῆς πλειοψηφίας, Κ. Καλλία, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἐξῆρε τό ρόλο τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ὡς πρωτεργάτη τῆς προσχωρήσεως τῆς χώρας στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες, ἀνέλυσε τίς συνέπειες ἀπό τήν ἔνταξη καί ὑπογράμμισε τά θετικά στοιχεῖα γιά τήν ἐνίσχυση τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν, τῆς ἐθνικῆς ἀσφάλειας καί τῆς διπλωματικῆς ἰσχύος τῆς Ἑλλάδας. Ἀνάλογες ἀπόψεις ὑποστήριξε καί ὁ δεύτερος εἰσηγητής, Α. Καλαντζάκος, ἐνῶ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ΕΔΗΚ καί τοῦ ΚΟΔΗΣΟ, Κ. Μπαντουβᾶς καί Β. Τσουδεροῦ, τάχθηκαν ὑπέρ τῆς ἀρχῆς τοῦ νομοσχεδίου, ἀλλά διατύπωσαν ἐπιμέρους ἀντιρρήσεις πάνω στούς εἰδικότερους ὅρους τῆς ἐντάξεως· ὁ πρῶτος ἀναφέρθηκε καί στό θέμα τῶν φακέλων τῶν διαπραγματεύσεων, γιά νά καταλήξει ὅτι «εἶναι ἀδιανόητο παράγοντες τῆς ΕΟΚ νά ἀρνοῦνται τήν κατάθεσή τους στή Βουλή, ἐμποδίζοντας ἔτσι τήν ἐνημέρωση τῶν Ἑλλήνων βουλευτῶν».

Κατά τή δεύτερη ἡμέρα τῆς συζητήσεως, πρῶτος ὁμιλητής ἦταν ὁ Κ. Καραμανλῆς:

«Κύριοι βουλευταί,

»Λυποῦμαι, διότι εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἀντιδικήσω σήμερα μέ ἀπόντες. Γι' αὐτό ὅμως δέν εὐθύνομαι ἐγώ, ἀλλά ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι, γιά νά ἀποφύγουν ἀκριβῶς τό διάλογο, ἔγιναν ἀπόντες.

»Κατά τήν χθεσινή συνεδρίαση, ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἀφοῦ ἀνέγνωσε μία ὑβριστική καί ἀσυνάρτητη δήλωση, ἀπεχώρησε ἀπό τήν αἴθουσα αὐτή, ἀκολουθούμενος ἀπό τούς βουλευτές του, χωρίς κἂν νά ἀναμείνει, ὡς ὤφειλε, τήν κυβερνητική ἀπάντηση. Δημιούργησαν δέ τήν ἐντύπωση, ἀποχωροῦντες ἀπό τήν αἴθουσα αὐτή, ὅτι κατείχοντο ἀπό πανικό. Διότι ὤφειλαν τουλάχιστον νά ἀναμείνουν ἐπί τῆς δηλώσεως αὐτῆς τίς παρατηρήσεις τῆς Κυβερνήσεως καί ἐν συνεχείᾳ νά ἀποχωρήσουν.

»Ὁ προέδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ, γιά νά δικαιολογήση τή φυγομαχία του, ἐπεκαλέσθη τήν μή κατάθεση τῶν Πρακτικῶν τῶν διαπραγματεύσεων, τίς ὁποῖες διεξήγαγε ἡ Κυβέρνηση μέ τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Ἀλλά ἡ δικαιολογία αὐτή δέν εἶναι δικαιολογία. Ὑπῆρξε ἁπλῶς πρόσχημα. Καί ἰδού γιατί:

»Πρῶτον, γιά τίς διαπραγματεύσεις, οἱ ὁποῖες διεξάγονται στήν Κοινότητα, δέν τηροῦνται Πρακτικά. Ἁπλῶς, τά συμπεράσματα αὐτῶν τῶν συζητήσεων διατυπώνονται κατά τρόπον, ὥστε νά δίνουν μία περίληψη τῶν διαπραγματεύσεων πού διεξήχθησαν.

»Δεύτερον, τά κείμενα αὐτά, τά ὁποῖα, ἐπαναλαμβάνω, συντάσσονται ὑπό μορφή συμπερασμάτων ἐπί τῶν συνομιλιῶν, κατά τούς κανόνες τῆς Κοινότητος θεωροῦνται ὡς ἐσωτερικά ἔγγραφα, μή δημοσιεύσιμα.

»Τρίτον, τά κείμενα αὐτά δέν εἶναι κἂν ἀπαραίτητα διά τήν ἐνημέρωση τοῦ ἐνδιαφερομένου νά λάβη μέρος στή συζήτηση, γιά τόν λόγο ὅτι τά συμπεράσματα αὐτά ἔχουν ἐνσωματωθῆ στή Συμφωνία ἡ ὁποία ὑπεγράφη καί ἡ ὁποία τελεῖ ὑπό κύρωση.

»Καί τέταρτον καί σπουδαιότερον, τό κώλυμα αὐτό τό ἐγνώριζε ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀπό μηνός καί πλέον. Παρά ταῦτα, διεπραγματεύετο μέ τήν Κυβέρνηση μέχρι τῆς μεσημβρίας χθές γιά τήν μεθόδευση τῆς παρούσης συζητήσεως.

»Ἰδού λοιπόν γιατί ἡ δικαιολογία, τήν ὁποίαν ἐπεκαλέσθη ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ γιά τήν ἀποχώρησή του ἀπό τήν Βουλή, ὑπῆρξε ἐντελῶς ἀβάσιμος. Δέν ὑπῆρξε δικαιολογία, ἡ ὁποία στοιχειωδῶς νά ἐξηγῆ μία πρᾶξη ἀποχωρήσεως, ὅπως αὐτή στήν ὁποία προέβη τό ΠΑΣΟΚ.

»Ἀλλά ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ δέν ἠρκέσθη σ' αὐτό.

Προχώρησε καί περαιτέρω. Κατηγόρησε τήν Κοινότητα ὅτι καταργεῖ τήν ἐθνική μας ἀνεξαρτησία, γιατί δέν μᾶς ἐπέτρεψε δῆθεν νά καταθέσουμε τά ἐν λόγω κείμενα. Αὐτό ὅμως εἶναι ἀναληθές. Τό ἀληθές εἶναι ὅτι σέ ἐρώτημα τῆς Κυβερνήσεως, ἡ Κοινότητα μᾶς ἐνημέρωσε γιά τους κανόνες, οἱ ὁποῖοι ἰσχύουν στήν Κοινότητα σέ παρόμοιες περιπτώσεις καί ἄφησε τά περαιτέρω στήν κρίση τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Κυβέρνηση ὤφειλε νά σεβασθῆ τούς κανόνες αὐτούς τῆς Κοινότητας, ὅπως τούς σέβονται ὅλες οἱ χῶρες πού μετέχουν σ' αὐτή.

»Καί μέ τήν εὐκαίρια αὐτή ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ ἐπανέλαβε τά γνωστά συνθήματά του κατά τῆς Κοινότητας, κατά τῆς Εὐρώπης τῶν μονοπωλίων καί τῶν κατεστημένων. Καί προχωρώντας περαιτέρω, διέπραξε τό σφάλμα νά ὁμιλήση περί ἐθνικῆς ὑποτελείας. Καί λέγω σφάλμα, διότι φαίνεται ὅτι ὁ ἀρχηγός τοῦ ΠΑΣΟΚ δέν ἔχει συνειδητοποιήσει τό γεγονός ὅτι δέν νομιμοποιεῖται νά κατηγορῆ τήν ἑλληνική Κυβέρνηση γιά ἔλλειψη ἐθνικῆς εὐαισθησίας. Διότι ἐάν, κύριοι συνάδελφοι, ἡ συμμετοχή στήν Κοινότητα καί ὁ σεβασμός τῶν κανόνων της ὁδηγῆ σέ ἐθνική ὑποτέλεια, θά πρέπει νά δεχθοῦμε ὅτι ὑπεβλήθησαν οἰκειοθελῶς σ' αὐτή τήν ἐθνική ὑποτέλεια ὅλες οἱ μεγάλες εὐρωπαϊκές χῶρες, οἱ ὁποῖες μετέχουν στήν Κοινότητα.

»Ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ, γιά νά παρηγορήση τούς ὀπαδούς του, ὑπεσχέθη δημοψήφισμα, ὅταν θά ἔλθη στήν ἐξουσία. Αὐτό ὅμως ὑπῆρξε πυροτέχνημα, πού ἐχρησιμοποίησε γιά νά βγῆ ἀπό τό ἀδιέξοδο στό ὁποῖο περιῆλθε.

»Εἰς μέν τήν ἐξουσία δέν φαίνεται ὅτι μπορεῖ νά φθάση μέ τήν ἀνεδαφική πολιτική τήν ὁποία ἀκολουθεῖ. Ὅσον ἀφορᾶ δέ τό δημοψήφισμα, γνωρίζει ἀσφαλῶς ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ ὅτι δέν θά ἐξαρτηθῆ ἀπό αὐτόν τόν ἴδιο. Τό δημοψήφισμα εἶναι προνόμιο τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους. Ἐκτός ἐάν ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ πιστεύει ὅτι μπορεῖ νά ἐκβιάση τό δημοψήφισμα προκαλώντας συνταγματική κρίση. Ἰδού γιατί τά περί δημοψηφίσματος — ὅπως εἶπα καί προηγουμένως — ἀποτελοῦν πυροτέχνημα. Γιά νά δικαιολογηθῆ ἡ ὅλη πορεία τοῦ ΠΑΣΟΚ ἐπί τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θέματος τῆς ἐντάξεως τῆς χώρας μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα.

»Τό συμπέρασμα, κύριοι συνάδελφοι, εἶναι ὅτι, γιά νά βγῆ τό ΠΑΣΟΚ ἀπό τήν ἀμηχανία του, εἶπε χθές καί ἔκανε πράγματα πού δέν συμβάλλουν στήν ὁμαλή ἐξέλιξη τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς.

»Κύριοι βουλευταί, εἶναι μέγα τό θέμα τό ὁποῖο ἀπασχολεῖ σήμερα τήν ἐθνική Ἀντιπροσωπεία. Εἶναι μέγα, διότι μέ τήν ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα θά ἐπηρεασθῆ βαθύτατα τό μέλλον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Θά πραγματοποιηθῆ μιά ριζική καί — θά ἔλεγα — ἐπαναστατική ἀλλαγή στή ζωή τοῦ ἔθνους. Γιά νά ἐκτιμηθῆ ὅμως σωστά ἡ ἔκταση αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς, θά πρέπει νά κριθῆ στά πλαίσια τῆς μακραίωνης ἐθνικῆς μας ἱστορίας. Καί θά πρέπει νά κριθῆ μέ κριτήρια ἐθνικά καί ὄχι ἀριθμητικά.

»Μετά τό 1922 καί τό δραματικό τέλος τῆς Μεγάλης Ἰδέας, ὁ λαός μας βρέθηκε χωρίς μακροπρόθεσμες ἐπιδιώξεις καί χωρίς φιλοδοξίες ἐθνικές. Μοναδική του φροντίδα ἦταν ἡ προστασία τῆς μόνιμα ἀπειλουμένης ἀσφάλειάς του. Καί κατεχόμενος ἀπό τό αἴσθημα τῆς ἀπομονώσεως, ἐθνικῆς καί γεωγραφικῆς, στήν ὁποία εὑρίσκετο, ἦταν ὑποχρεωμένος νά ζητᾶ τήν βοήθεια τῶν ἰσχυρῶν, οἱ ὁποῖοι κατ' ἀνάγκη μετεβάλλοντο σέ προστάτες του.

»Μέ τήν ὑπό συζήτηση συμφωνία ἡ Ἑλλάδα βγαίνει ἀπό τήν αἰώνια μοναξιά της, πού ὑπῆρξε ἡ βασική αἰτία γιά τίς δοκιμασίες πού ὑπέστη διά μέσου τῶν αἰώνων. Ἐντάσσεται σάν ἰσότιμο μέλος στήν μεγαλύτερη δημοκρατική οἰκογένεια καί ἀποκτᾶ μέ τόν τρόπο αὐτό τό αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας καί τῆς ἀνεξαρτησίας. Γίνεται θεσμικά ἰσοδύναμη μέ τίς μεγάλες εὐρωπαϊκές χῶρες καί ἀποκτᾶ τό δικαίωμα νά ἔχη γνώμη ὄχι μόνο γιά τήν τύχη τήν δική της, ἀλλά καί γιά τήν πορεία τῆς Εὐρώπης γενικώτερα. Τέλος, μέ τήν ἔνταξή της θέτει εἰς ἑαυτή γιά πρώτη φορά μακροπροθέσμους σκοπούς, πού θά προσδιορίζουν κατά τρόπο σταθερό τήν μελλοντική της πορεία. Καί ὅλα αὐτά, κύριοι συνάδελφοι, σέ μία ἐποχή πού τό μέλλον τοῦ κόσμου εἶναι ἀβέβαιο καί οἱ μικροί καί ἀπομονωμένοι λαοί βρίσκονται ἐκτεθειμένοι σέ μύριους κινδύνους.

»Θά ἤθελα, κύριοι βουλευταί, τήν βαθύτερη αὐτή σημασία, τήν ἐθνική σημασία πού δίνω στήν ἔνταξή μας στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες, νά τήν συνειδητοποιήσουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες.

»Καί θά ἀναφερθῶ τώρα κατά τρόπο πιό συγκεκριμένο στίς συνέπειες πού θά ἔχη γιά τήν χώρα μας ἡ ἔνταξη στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα.

»Ὅπως κατ' ἐπανάληψη ἐτόνισα, ἡ προσχώρησή μας στήν Κοινότητα ἀποτελεῖ ταυτόχρονα οἰκονομική καί πολυσήμαντη πολιτική ἐπιλογή. Καί γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο ἔχει εὐρύτερη σημασία ἡ ἔνταξή μας ἀπό τήν ἔνταξη ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, οἱ ὁποῖες μετέχουν ἤ ἐπιδιώκουν νά μετάσχουν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος.

»Τήν ἐποχή αὐτή στήν δημοκρατική Δύση σημειώνονται ἐξελίξεις, πού προετοιμάζουν σταθερά τήν μεταμόρφωση τῶν σημερινῶν οἰκονομικῶν Κοινοτήτων σέ πολιτικούς ὀργανισμούς. Ἡ πολιτική ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης βρίσκεται στό δρόμο τῆς πραγματοποιήσεως, παρά τήν βραδύτητα μέ τήν ὁποία συντελεῖται καί τίς ἀναπόφευκτες δυσχέρειες πού παρατηροῦνται σέ κάθε δημοκρατική διαδικασία. Ἀλλά ἡ πολιτική ἕνωση τῆς Εὐρώπης εἶναι ἀναπόφευκτη. Καί θά πραγματοποιηθῆ ὑπό τήν πίεση τῶν πραγμάτων. Ἡ Ἑλλάς δέν θά μποροῦσε ἀκινδύνως γιά τό μέλλον της νά παρεμείνη ἀπομονωμένη καί νά μή μετάσχη τῆς ἑνωμένης Εὐρώπης. Μέ τήν ἰσότιμη συμμετοχή της σέ μιά ἰσχυρή οἰκογένεια ἐλευθέρων, ἀνεξαρτήτων καί δημοκρατικῶν λαῶν, ἡ Ἑλλάς θά κατοχυρώση τήν ἐθνική της ἀνεξαρτησία. Γιατί ἡ ἔνταξή της θά τήν ἀπαλλάξη ἀπό ὁποιεσδήποτε ἐξαρτήσεις, ἀφοῦ θά τήν καταστήση ἰσότιμο μέλος μέ τίς μεγάλες εὐρωπαϊκές χῶρες καί ἀφοῦ θά ἔχη μέ τά ἄλλα μέλη τῆς Κοινότητος ψῆφο ἰσοδύναμη.

»Θά ἐξηγήσω ἐν συνεχείᾳ τόν μηχανισμό τῆς Κοινότητος, γιά νά βεβαιωθῆ καί ὁ πιό δύσπιστος ἀκροατής ὅτι μέ τήν ἔνταξη ὄχι μόνο δέν φαλκιδεύεται ἡ ἐθνική μας ἀνεξαρτησία ἀλλά ἐνισχύεται καί κατοχυρώνεται.

»Παράλληλα μέ τήν κατοχύρωση τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας θά σταθεροποιηθοῦν διά τῆς ἐντάξεως καί οἱ δημοκρατικοί μας θεσμοί. Καί αὐτό γιατί ὅλη ἡ θεσμική δομή τῆς Κοινότητος προϋποθέτει τήν ὕπαρξη δημοκρατικῶν καθεστώτων σ' ὅλες τίς χῶρες - μέλη. Ἡ δημοκρατία ἀποτελεῖ προϋπόθεση ὄχι μόνο γιά τήν ἔνταξη μιᾶς χώρας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ἀλλά καί γιά τήν παραμονή της σ' αὐτή.

»Ὁ καθένας ἀντιλαμβάνεται τούς λόγους, γιά τούς ὁποίους πράγματι ἡ ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, πέραν τῶν ἄλλων, θά σταθεροποιήση καί τούς δημοκρατικούς μας θεσμούς.

»Ἀλλά, πέραν τῆς κατοχυρώσεως τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας καί τῆς σταθεροποιήσεως τῶν δημοκρατικῶν μας θεσμῶν, ἡ Ἑλλάς διά τῆς ἐντάξεώς της θά στρατευθῆ μέ τούς Εὐρωπαίους γιά τήν πραγματοποίηση ἑνός μεγάλου ἰδανικοῦ: Τήν ἑνοποίηση τῆς δημοκρατικῆς Εὐρώπης. Ἑνοποίηση πού θά ὁδηγήση στήν δημιουργία μιᾶς μεγάλης δυνάμεως, ἱκανῆς νά ἀντιμετωπίση τά τεράστια προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας. Νά προστατεύση τήν εἰρήνη καί τήν ἐλευθερία τοῦ κόσμου καί νά ἀναλάβη τήν σταυροφορία γιά τήν ἀναμόρφωση τῆς σύγχρονης ζωῆς.

»Κύριοι βουλευταί,

»Εἶναι τόσο σοβαρά τά πολιτικά πλεονεκτήματα πού ἀνέφερα, ὥστε θά πρέπει νά ἐπιδιώξουμε τήν ἔνταξή μας καί ἄν ἀκόμη δέν ἐπρόκειτο νά ἔχουμε οἰκονομικά ὀφέλη. Γιατί τά ἀγαθά τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἀνεξαρτησίας ὄχι μόνο δέν ἀποτιμῶνται σέ χρῆμα, ἀλλά θά μποροῦσαν νά ἀντισταθμίσουν ἀκόμα καί θυσίες οἰκονομικές. Συμβαίνει ὅμως στήν περίπτωση αὐτή, παράλληλα μέ τά πολιτικά ὀφέλη, νά ἔχουμε ἀπό τήν ἔνταξή μας καί σημαντικά οἰκονομικά ὀφέλη. Γιά τά ὀφέλη αὐτά θά σᾶς μιλήσουν ἐκτενέστερα οἱ ἁρμόδιοι ὑπουργοί. Ἐγώ θά περιορισθῶ νά τά ἐκθέσω στίς γενικές τους γραμμές.

»Ἡ ἔνταξή μας, κύριοι συνάδελφοι, στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα θά ὑποβοηθήση καί θά ἐπιταχύνη, τήν κοινωνική καί οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας. Γιατί θά ἐπιτρέψη στό λαό μας νά ἀναπτύξη ἐλεύθερα τήν δραστηριότητά του μέσα σέ μία ἀγορά ἀπό 260.000.000 ἀνθρώπους. Θά βελτιώση τό ἐπίπεδο τῆς ζωῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί ἰδίως τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργαζομένων, πού θά τούς φέρη σταδιακά στό ἐπίπεδο τῶν Εὐρωπαίων συναδέλφων τους. Γιατί τά βιομηχανικά καί ἀγροτικά μας προϊόντα θά μποροῦν νά κυκλοφοροῦν ἄνετα καί ἐλεύθερα χωρίς ἄδειες, χωρίς δασμούς καί εἰδικές εἰσφορές.

»Ἡ βιομηχανία μας θά ἔχη τήν δυνατότητα νά ἀναπτυχθῆ ἐπωφελούμενη ἀπό τίς χρηματοδοτικές, ὀργανωτικές καί τεχνολογικές δυνατότητες τῆς Κοινότητος.

»Αὐτονόητο εἶναι ὅτι, γιά νά ἀξιοποιηθοῦν αὐτές οἱ δυνατότητες, ἡ βιομηχανία μας θά πρέπει νά ἐκσυγχρονισθῆ· θά χρειασθῆ ἡ σύμπτυξη μικρῶν μονάδων σέ μεγάλες καί ἡ συνεργασία, ὅπου εἶναι δυνατή, μέ ξένες ἐπιχειρήσεις, οἱ ὁποῖες διαθέτουν ἐκτός ἀπό τά κεφάλαια καί τεχνολογική πεῖρα, ἀλλά καί ἀσφαλεῖς διεθνεῖς ἀγορές. Οἱ μεγάλες ἐπίσης εὐκαιρίες προσφέρονται καί γιά τίς μικρομεσαῖες ἐπιχειρήσεις, οἱ ὁποῖες ἀσφαλῶς θά ἐπωφεληθοῦν καί θά διεισδύσουν ἐπιτυχῶς στήν μεγάλη αὐτή ἀγορά, φτάνει νά ἀξιοποιήσουν τήν εὐελιξία καί τήν ἱκανότητα προσαρμογῆς, πού πράγματι διαθέτουν.

»Ἀλλά ἐκεῖνοι, κύριοι συνάδελφοι, οἱ ὁποῖοι ἀναμφισβήτητα καί κατά τρόπο συγκεκριμένο θά ὠφεληθοῦν ἀπό τήν ἔνταξή μας στήν Κοινή Ἀγορά, εἶναι οἱ Ἕλληνες ἀγρότες. Στόν γεωργικό τομέα εἶναι τόσο αὐταπόδεικτα τά ὀφέλη, τά ὁποῖα θά ἀποκομίσουν οἱ ἀγρότες μας, ὥστε μόνο μέ κακή πρόθεση θά μποροῦσαν νά ἀμφισβητηθοῦν. Γιατί εἶναι γνωστό ὅτι ἡ Κοινότης δέν λαμβάνει εἰδική πρόνοια γιά καμιά τάξη. Εἰδική πρόνοια λαμβάνει μόνο γιά τήν τάξη τῶν ἀγροτῶν. Ἀπόδειξη ὅτι περίπου τά 60% τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Κοινότητος διατίθενται γιά τήν προστασία τῶν ἀγροτῶν τῆς Κοινότητος.

»Καί θά ὠφεληθῆ ἡ γεωργία μας, διότι πρῶτον, τά ἀγροτικά μας προϊόντα θά τύχουν προνομιακῆς μεταχειρίσεως ἔναντι τρίτων χωρῶν, γιατί θά εἶναι ἀπηλλαγμένα, ὅπως εἶπα, ἀπό δασμούς καί ἀπό εἰδικές εἰσφορές.

»Δεύτερον, οἱ τιμές στηρίξεως τίς ὁποῖες παρέχει ἡ Κοινότης στά γεωργικά προϊόντα τῶν μελῶν της εἶναι ἀνώτερες ἀπό τίς δικές μας καί σχεδόν διπλάσιες ἀπό τίς διεθνεῖς τιμές.

»Τρίτον, τά πλεονάσματα θά συγκεντρώνονται γιά λογαριασμό τῆς Κοινότητος σέ ὑψηλές τιμές ἀσφαλείας. Καί ὅσα ἐξ αὐτῶν ἐξάγονται σέ τρίτες χῶρες, θά ἐπιδοτοῦνται καί αὐτά ἀπό τά Ταμεῖα τῆς Κοινότητος.

»Τέλος, τά Ταμεῖα τῆς Κοινότητος χρηματοδοτοῦν προγράμματα ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν, καθώς καί προγράμματα περιφερειακῆς ἀναπτύξεως, πού θά συμβάλλουν στήν βελτίωση τοῦ βιστικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀγροτῶν μας.

»Καί δέν γνωρίζω γιατί οἱ ἀντιτιθέμενοι στήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες διαπράττουν τό σφάλμα νά ἐπιλέγουν τόν τομέα ἀκριβῶς τῆς γεωργίας, γιά νά πείσουν τόν ἑλληνικό λαό ὅτι, ἄν εἰσέλθη στήν Κοινότητα, θά καταστραφῆ. Γιατί εἶναι ὁ μόνος, ἐπαναλαμβάνω, τομέας, στόν ὁποῖο τά ὠφελήματα τά ὁποῖα θά ἀποκομίζη ἡ χώρα μας εἶναι ἀναμφισβήτητα.

»Καί αὐτές μέν, κύριοι συνάδελφοι, εἶναι οἱ θέσεις τῆς Κυβερνήσεως ἐπί τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐθνικοῦ θέματος. Θά προσπαθήσω τώρα νά ἀποδείξω τήν ὀρθότητα τῶν κυβερνητικῶν θέσεων καί διά τῆς ἀνασκευῆς τῶν θέσεων τῆς Ἀριστερᾶς καί ἰδίως τοῦ ΠΑΣΟΚ. Διότι οἱ θέσεις αὐτές εἶναι γνωστές, ἀπό τήν διακήρυξη τήν ὁποία ἐξέδωσε τό ΠΑΣΟΚ τήν παραμονή ἀκριβῶς τῆς ὑπογραφῆς τῆς ὑπό συζήτηση Συμφωνίας. Ἀσφαλῶς θά ἦταν προτιμώτερο ὁ διάλογος αὐτός νά διεξαχθῆ μέ τήν παρουσία τοῦ ΠΑΣΟΚ. Δέν μπορῶ νά γνωρίζω γιατί τό ΠΑΣΟΚ ἀπεφάσισε νά φυγομαχήση. Ἀλλά δέν μπορῶ νά μήν ἀσκήσω τήν κριτική ἐκείνη, τήν ὁποία ἐπιβάλλει τό καθῆκον μου, γιά νά προστατεύσω τόν ἑλληνικό λαό ἀπό τήν παραπλάνηση.

»Ὑποστηρίζει τό ΠΑΣΟΚ ὅτι μέ τήν ἔνταξή μας θά ἀπολέσουμε τήν ἐθνική μας ἀνεξαρτησία καί τόν ἔλεγχο τῶν ἀποφάσεών μας. Ἀλλά, ὅπως ἀπέδειξα προηγουμένως, θά συμβῆ τό ἀντίθετο. Γιατί τήν ἀνεξαρτησία του δέν τήν χάνει κανείς, ὅταν ἀνήκη ἰσότιμα σέ μία μεγάλη καί ἰσχυρή οἰκογένεια. Τήν χάνει, ὅταν εἶναι μόνος καί ἀδύνατος. Καί παραπλανᾶ τό ΠΑΣΟΚ τούς ὀπαδούς του, ὅταν ὑποστηρίζη ὅτι οἱ τέσσερις Μεγάλοι θά ἀποφασίζουν γιά τούς μικρούς. Γιατί εἶναι γνωστό ὅτι τό Συμβούλιο τῶν ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος λειτουργεῖ κατά τέτοιο τρόπο, ὥστε προσφέρει σέ κάθε χώρα τόν τρόπο καί τά μέσα νά προστατεύση τά συμφέροντά της.

»Γιά τά μεγάλα θέματα οἱ ἀποφάσεις πρέπει νά λαμβάνωνται ὁμοφώνως, δηλαδή κάθε χώρα ἔχει τό δικαίωμα τοῦ νείο, τῆς ἀρνησικυρίας. Ἔχει τή δυνατότητα νά ματαιώση ὁποιαδήποτε ἀπόφαση, προκειμένου περί μεγάλου καί ζωτικοῦ θέματος. Ἀλλά καί γιά τά λοιπά θέματα χρειάζεται ἡ σύμφωνος γνώμη 6 τουλάχιστον μελῶν τῆς Κοινότητος, πρᾶγμα τό ὁποῖο σημαίνει ὅτι κατ' ἀνάγκη τά δύο ἐξ αὐτῶν

Ἀνάπτυξη ἀπό τό βῆμα τῆς Βουλῆς τῆς σημασίας τῆς ἑλληνικῆς ἐντάξεως στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες.

θά εἶναι μικρά. Ἰδοὺ γιατί, ἐπαναλαμβάνω, τό ΠΑΣΟΚ παραπλανᾶ τούς ὀπαδούς του, ὅταν ὑποστηρίζη ὅτι θά εἴμαστε θύματα τῶν τεσσάρων Μεγάλων.

»Θά πρέπει ὅμως ἐδῶ νά προσθέσω ὅτι καί μεταξύ τῶν μεγάλων ὑπάρχουν ἀντιθέσεις καί πολλές φορές οἱ Μεγάλοι συμμαχοῦν μέ τούς μικρούς. Πάντως οὐδείς κίνδυνος ὑπάρχει νά ληφθοῦν ἀποφάσεις, οἱ ὁποῖες θά βλάπτουν τά ἐθνικά μας συμφέροντα, χωρίς νά δύναται ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση νά τά προστατεύση.

»Ἀλλά, κύριοι συνάδελφοι, σᾶς εἶπα καί προηγουμένως ὅτι, ἐάν ἡ ἔνταξη στήν Κοινότητα συνεπάγεται περιορισμό τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, θά πρέπει νά δεχθοῦμε ὅτι ὅλες οἱ εὐρωπαϊκές χῶρες, μικρές καί μεγάλες πού μετέχουν στήν Κοινότητα, ἀπώλεσαν τήν ἐθνική τους ἀνεξαρτησία. Ἀλλά αὐτό, κύριοι βουλευταί, εἶναι τόσο ἀναληθές, ὥστε νά ἰσοδυναμῆ μέ παραλογισμό. Διότι κανένας δέν μπορεῖ σοβαρῶς νά ὑποστηρίζη ὅτι ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία ἤ ἡ Γερμανία ἐνετάχθησαν στήν Κοινότητα ἐν γνώσει τους ὅτι περιορίζεται ἡ ἐθνική τους ἀνεξαρτησία καί τό δικαίωμα νά λαμβάνουν τίς ἀποφάσεις ἐκεῖνες, πού ὑπαγορεύει τό ἐθνικό τους συμφέρον. Ἰδοὺ γιατί τό ἐπιχείρημα τοῦ ΠΑΣΟΚ, ὅτι διά τῆς ἐντάξεως φαλκιδεύεται ἡ ἐθνική μας ἀνεξαρτησία, εἶναι ἐντελῶς ἀβάσιμο. Διότι, μέ ὅσα ἐξέθεσα, ἀποδεικνύεται τό ἀντίστροφο. Ὄχι μόνον δέν φαλκιδεύεται, ἀλλά ἐνισχύεται ἡ ἐθνική μας ἀνεξαρτησία.

»Ὑποστηρίζει ἐπίσης τό ΠΑΣΟΚ ὅτι ἡ θέση τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, λόγω τοῦ ἀνίσου ἀνταγωνισμοῦ, θά καταστῆ χειρότερη, ὅτι θά συντριβῆ ἡ ἑλληνική βιομηχανία. Ἀλλά καί αὐτό εἶναι ἀνακριβές. Διότι, ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ ἑλληνική βιομηχανία ὑπέστη ἐπιτυχῶς τήν δοκιμασία αὐτή κατά τήν διάρκεια τῆς συνδέσεως πού συνετελεῖτο σταδιακά ὁ δασμολογικός ἀφοπλισμός. Καί ἀπόδειξη τό ἀποτέλεσμα. Ἐνῶ οἱ ἐξαγωγές βιομηχανικῶν ἑλληνικῶν προϊόντων πρός τήν Κοινότητα τό 1961 ἔφθαναν μόλις τά 5.000.000 δολλάρια, τόν περασμένο χρόνο ἔφθασαν 874.000.000 δολλάρια. Δηλαδή, κατά τήν διαδρομή τῆς συνδέσεως ἑκατονταπλασιάσθηκαν οἱ ἐξαγωγές ἑλληνικῶν βιομηχανικῶν προϊόντων πρός τήν Κοινή Ἀγορά. Αὐτό βέβαια δέν σημαίνει ὅτι ἡ ἑλληνική βιομηχανία δέν θά ἀντιμετωπίση δυσχέρειες. Ἀλλά ἡ μέχρι τώρα πορεία της ἀπέδειξε ὅτι εἶναι ἱκανή νά ἀντιμετωπίση ἐπιτυχῶς αὐτές τίς δυσχέρειες. Ἐξ ἄλλου τό κατά κεφαλήν ἐθνικό εἰσόδημα τῆς Ἑλλάδος καλύπτει σήμερα τό 52% τοῦ ἀντιστοίχου εἰσοδήματος τῆς Κοινότητος, ἐνῶ τό 1962 ἐκάλυπτε μόλις τό 36%.

»Καί ὅλα αὐτά, κύριοι συνάδελφοι, συνέβησαν παρά τό γεγονός ὅτι λόγω τῆς δικτατορίας δέν κατέστη δυνατόν νά ἀξιοποιηθῆ πλήρως ἡ Συμφωνία Συνδέσεως μέ τήν Κοινότητα. Οἱ ἀριθμοί, τούς ὁποίους σᾶς ἔδωσα, ἀποδεικνύουν ὅτι κατά τήν διάρκεια τῶν ἐτῶν τῆς συνδέσεως μέ τήν Κοινότητα ὄχι μόνο δέν ἐβλάβησαν τά ἑλληνικά συμφέροντα ἀλλά ἀντιθέτως ἡ χώρα μας ἐπραγματοποίησε, στά πλαίσια αὐτῆς τῆς συνδέσεως, σημαντικές προόδους.

»Ὑποστηρίζει τό ΠΑΣΟΚ ὅτι μέ τήν ἔνταξη ἡ ἀγροτική μας οἰκονομία θά προσλάβη χαρακτῆρα κεφαλαιοκρατικό καί ὅτι οἱ ἀγρότες θά ἀναγκασθοῦν νά μετακινηθοῦν σέ ἄλλες ἀπασχολήσεις καί θά γίνουν προλετάριοι.

»Ἀλλά, κύριοι συνάδελφοι, ἡ μετακίνηση αὐτή εἶναι φυσική συνέπεια τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Εἶναι γνωστό ὅτι ὅσο περισσότερο ἀνεπτυγμένη εἶναι μία χώρα, τόσο μικρότερο εἶναι τό ποσοστό τοῦ ἀγροτικοῦ της πληθυσμοῦ. Καί αὐτό ὄχι μόνο δέν προκαλεῖ ἀντιδράσεις, ἀλλά καί εἶναι παντοῦ ἐπιθυμητό. Ἀπόδειξη ὅτι στήν Εὐρώπη τό ποσοστό τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ μόλις φθάνει τό 6% καί στήν Ἀμερική τό 4%, ἐνῶ στίς ὑποανάπτυκτες χῶρες ὑπερβαίνει τό 50%.

»Καί δέν καταλαβαίνω γιατί τό ΠΑΣΟΚ ἐμφανίζει αὐτό ὡς κίνδυνο γιά τήν ἑλληνική οἰκονομία, ὅτι εἶναι δυνατόν δηλαδή διά τῆς ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας μας νά μειωθῆ τό ποσοστό τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

»Ὅσον ἀφορᾶ τίς ἐπαγγελίες τοῦ ΠΑΣΟΚ, ὅτι θά λύση τό πρόβλημα τῆς γεωργίας μας μέ τήν δημιουργία μεγάλων ἀγροτοβιομηχανικῶν μονάδων, θά μποροῦσε νά πῆ κανείς ὅτι οἱ ἐπαγγελίες αὐτές ἐνθυμίζουν τά κολχόζ τῶν ὁλοκληρωτικῶν Κρατῶν, πού μεταβάλλουν τούς ἀγρότες σέ κρατικούς ἐργάτες. Στήν Ἑλλάδα ἡ ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας θά ἐπιδιωχθῆ μέσω τῶν ἐλευθέρων γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, στούς ὁποίους ἡ Κυβέρνηση εἶναι ἀποφασισμένη νά δώση ὅλα τά μέσα, γιά νά πραγματοποιήσουν τήν ἀποστολή τους, ὅπως τήν πραγματοποιοῦν οἱ ὀργανωμένοι γεωργικοί συνεταιρισμοί τῆς Εὐρώπης. Ἀλλά ἐκεῖνο πού δέν ἐξηγεῖ τό ΠΑΣΟΚ στήν περίπτωση αὐτή εἶναι τό ποῦ καί σέ τί τιμές θά διαθέση τήν γεωργική μας παραγωγή. Κατ' ἀρχήν εἶναι ἀμφίβολο, εἶναι δύσκολο νά εὕρη ἀγορές. Δεύτερον, ὁπουδήποτε καί νά τήν διαθέση, θά ὑπόκειται σέ δασμούς καί ἐπί πλέον στό διεθνῆ ἀνταγωνισμό. Καί συνεπῶς θά διαθέτη κατ' ἀνάγκην σέ διεθνεῖς τιμές, πού εἶναι κατά πολύ κατώτερες ἀπό ἐκεῖνες πού θά ἐξασφαλίση ἡ Κοινότης στούς ἀγρότες μας. Ἡ διαφορά μεταξύ τῶν τιμῶν αὐτῶν εἶναι ἐντυπωσιακή. Θά ἀναφέρω μερικούς ἀριθμούς, γιά νά ἀντιληφθῆτε σέ τί περιπέτεια εἶναι δυνατό νά ὁδηγηθῆ ἡ τάξη ἡ ἀγροτική, ἐάν ἐφαρμοσθῆ ἡ περίφημη ἀγροτική πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ. Τό λάδι στή διεθνῆ ἀγορά ἔχει 51 δραχμές τό κιλό. Στήν Κοινή Ἀγορά 110. Τό σκληρό σιτάρι στή διεθνῆ ἀγορά ἔχει 5,60 δραχμές. Στήν Κοινή Ἀγορά ἔχει 14 δραχμές. Τό κρέας στή διεθνῆ ἀγορά ἔχει 70 δραχμές. Στήν Κοινότητα 140 δραχμές. Τό καλαμπόκι στή διεθνῆ ἀγορά ἔχει 4,35. Στήν Κοινή Ἀγορά 8,50 δραχμές. Τέλος, τά πορτοκάλια στή διεθνῆ ἀγορά ἔχουν 5,40, ἐνῶ στήν Κοινότητα 13,80 δραχμές.

»Ὅπως βλέπετε ἀπό τούς ἀριθμούς αὐτούς, οἱ τιμές τίς ὁποῖες ἐξασφαλίζει ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινότης στά ἀγροτικά προϊόντα τῶν μελῶν της εἶναι περίπου διπλάσιες ἀπό ἐκεῖνες τίς ὁποῖες μποροῦμε νά πραγματοποιήσουμε στή διεθνῆ ἀγορά.

»Ἰδού, λοιπόν, γιατί ὅλα αὐτά πού λέγονται περί ἐφαρμογῆς ἑνός καινούργιου, περίεργου οἰκονομικοῦ συστήματος στόν τομέα τόν γεωργικό δέν εἶναι ἁπλῶς ἀνεδαφικά. Εἶναι, ὅπως προκύπτει ἀπό σαφεῖς ἀριθμούς, ἐπικίνδυνα γιά τό μέλλον τῶν γεωργῶν μας.

»Ἐπισείει ἐπίσης τό ΠΑΣΟΚ τόν κίνδυνο τῶν μονοπωλίων καί τῶν ξένων ἐπενδύσεων, πού δῆθεν θά κατακλύσουν τήν χώρα μας.

»Ἀλλά, κύριοι συνάδελφοι, εἶναι γνωστό ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινότης, μέ τά ἄρθρα 85 ἕως 90 τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, εἶναι ἡ μόνη πού θεσπίζει ρητά καί αὐστηρά μέτρα κατά τῶν μονοπωλίων καί εἶναι ἡ μόνη πού μέ τίς διατάξεις αὐτές προστατεύει τόν ἐλεύθερο ἀνταγωνισμό. Ὅπως ἄλ-

λωστε τό κάνει καί ὁ δικός μας Νόμος 703/77, πού ψηφίσθηκε ἀκριβῶς γιά νά εὐθυγραμμιστῆ καί ἡ Ἑλλάς μέ τό καθεστώς τῆς Κοινότητος.

»Πῶς εἶναι δυνατόν νά ἐπισείη τό ΠΑΣΟΚ τόν μπαμπούλα τῶν μονοπωλίων, πού ὑπῆρχαν καί πρίν γίνη ἡ Κοινή Ἀγορά, ὅπως ὑπάρχουν καί σήμερα σέ μεγαλύτερο μάλιστα ἀριθμό ἐκτός τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ὅταν ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινότητα εἶναι ἡ μόνη πού μέχρι σήμερα ἔχει λάβει μέτρα συγκεκριμένα γιά τόν ἔλεγχό τους;

»Εἰλικρινά διερωτῶμαι πῶς εἶναι δυνατόν, ἐπιχειρήματα πού βρίσκονται σέ τόση ἀντίθεση μέ τήν πραγματικότητα καί τή λογική, νά χρησιμοποιοῦνται γιά νά παραπλανήσουν τό λαό. Θά πρέπει ἐκεῖνοι πού τά χρησιμοποιοῦν ἤ νά πιστεύουν στήν ἀφέλεια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἤ νά πιστεύουν ὅτι εἶναι τόσο μεγάλη ἡ πολιτική τους γοητεία, ὥστε νά μποροῦν νά παρασύρουν τόν λαό σέ θέσεις σαφῶς ἀντίθετες πρός τά συμφέροντά του.

»Ὅσον ἀφορᾶ τίς ξένες ἐπενδύσεις πού τό ΠΑΣΟΚ ἐπισημαίνει ὡς κίνδυνο γιά τήν οἰκονομία μας, εἶναι γνωστό ὅτι οἱ ἐπενδύσεις αὐτές εἶναι χρήσιμες γιά τήν ἀνάπτυξη κάθε οἰκονομίας καί ἰδίως ἀναπτυσσόμενης. Συνεπῶς, ὄχι μόνο δέν ἀποτελοῦν κίνδυνο, ἀλλά εἶναι ἐπιθυμητές. Γι' αὐτό ἄλλωστε καί ὁ κύριος Παπανδρέου ὡς ὑπουργός Συντονισμοῦ περιήρχετο τίς Εὐρωπαϊκές χῶρες ἐπιζητώντας ξένες ἐπενδύσεις, καί γι' αὐτό ἐπίσης ἀκόμα καί ἡ ἀνατολικές χῶρες ἐπιζητοῦν, καί δέχονται μεγάλες ἐπενδύσεις δυτικές. Εἶναι γνωστόν ὅτι στή Ρωσία, στήν Πολωνία καί τήν Ἀνατολική Γερμανία, ἔχουν ἐπενδυθῆ μεγάλα κεφάλαια ὄχι ἁπλῶς ἀπό ἰδιωτικές, ἀλλά καί ἐπιχειρήσεις πολυεθνικές. Συνεπῶς, τό ἐπιχείρημα ὅτι, ἄν ἐνταχθοῦμε στήν Κοινή Ἀγορά, θά κινδυνεύσουμε ἀπό τίς ξένες ἐπενδύσεις, εἶναι ὄχι μόνο ἀβάσιμο, ἀλλά, ὅπως εἶπα προηγουμένως, καί ἀντίθετο πρός τήν λογική.

»Τά περί μονοπωλίων ξένων ἐπενδύσεων, τά ὁποῖα κατά τρόπο συνθηματολογικό προβάλλουν στόν ἑλληνικό λαό, γιά νά τόν ἐκφοβίσουν, εἶναι ἐπιχειρήματα τά ὁποῖα στρέφονται εὐθέως ἐναντίον ἐκείνων πού τά χρησιμοποιοῦν, καί ἐξήγησα γιατί.

»Λυποῦμαι, κύριοι συνάδελφοι, γιατί εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἀσκήσω αὐτή τήν κριτική ἐπί τῶν θέσεων τοῦ ΠΑΣΟΚ ἐν ἀπουσία του. Ἀλλά τό γεγονός ὅτι ἀπεφάσισε, ἄνευ λόγου, νά ἀποχωρήση ἀπό αὐτή τήν αἴθουσα δέν σημαίνει ὅτι θά παραμελήσω τό καθῆκον μου νά ἐνημερώσω τόν ἑλληνικό λαό καί νά τόν προστατεύσω ἀπό τήν παραπλάνηση. Ἔχω ἄλλωστε τήν ὑπόνοια ὅτι ἡ ἀποχώρηση τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀπό τήν αἴθουσα αὐτή ὀφείλεται ἀκριβῶς στήν ἐπιθυμία του νά ἀποφύγη τήν κριτική. Γιατί νομίζω ὅτι οἱ ἀριθμοί καί τά ἐπιχειρήματα τά ὁποῖα ἐπικαλοῦμαι, ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ εἶναι ἀνεδαφική, εἶναι ἐξωπραγματική.

»Κύριοι βουλευταί, τό ΠΑΣΟΚ, γιά νά ἀμβλύνη τίς ἀντιδράσεις τίς ὁποῖες προκαλεῖ στόν ἑλληνικό λαό, ἀλλά καί σέ μέρος τῶν ὀπαδῶν του ἡ ἀντιευρωπαϊκή του πολιτική, ὑπόσχεται τή δημιουργία εἰδικῆς σχέσεως μέ τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα ἀντί τῆς ἐντάξεως. Εἶναι γνωστόν ὅμως ὅτι καμμιά ἀπό τίς εἰδικές σχέσεις ἤ ἐμπορικές συμφωνίες πού ἔχει συνάψει ἡ Κοινή Ἀγορά μέ τρίτες χῶρες, δέν ἐξασφαλίζουν οὔτε τήν ἐλεύθερη εἰσαγωγή, ἀλλά οὔτε καί τήν στήριξη τῶν τιμῶν τῶν ἀγροτικῶν τους προϊόντων. Καί ἀκριβῶς αὐτά εἶναι τά μεγάλα πλεονεκτήματα, τά ὁποῖα προσφέρει ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινότητα στήν ἑλληνική γεωργία μέ τήν ἔνταξη.

»Ἐπεκαλέσθη ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ τήν περίπτωση τῆς Νορβηγίας, τῆς Ἑλβετίας καί τῆς Αὐστρίας. Δέν σκέφθηκεν ὅμως ὅτι οἱ χῶρες αὐτές δέν ἔχουν ἀξιόλογη γεωργική παραγωγή. Ἀλλά, ὅπως ἐτόνισα, εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ Κοινή Ἀγορά προστατεύει τούς κοινοτικούς ἀγρότες. Συνεπῶς, τό σύνθημα περί εἰδικῆς σχέσεως μέ τήν Κοινή Ἀγορά ἐρρίφθη ἁπλῶς γιά νά ἀμβλυνθοῦν ἡ ἐντύπωση καί οἱ ἀντιδράσεις πού προκαλεῖ ἡ ἀντιευρωπαϊκή πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ. Καί δέν καταλαβαίνω γιατί, κύριοι συνάδελφοι, ὅταν ἔχουμε τό μεῖζον — ὅπως εἶναι ἡ ἔνταξη — πρέπει νά ἐπιδιώξουμε τό ἔλασσον, ὅπως εἶναι ἡ εἰδική σχέση.

»Γιά τόν ἴδιο σκοπό τό ΠΑΣΟΚ διακηρύσσει ὅτι δέν εἶναι ἐναντίον τῆς Εὐρώπης. Ὅτι εἶναι ὑπέρ τῆς Εὐρώπης τῶν λαῶν καί ὄχι τῶν κατεστημένων. Ἀλλά, κύριοι βουλευταί, ἐάν ὑπάρχη μία περιοχή στόν κόσμο πού κυριαρχεῖται ἀπό τούς λαούς, αὐτή εἶναι μόνον ἡ Εὐρώπη. Γιατί μόνο σ' αὐτή ὑπάρχει δημοκρατία καί πλειοψηφία τῶν τάξεων τῶν λαϊκῶν.

»Ἄν πράγματι τό ΠΑΣΟΚ εἶναι ὑπέρ τῆς Εὐρώπης τῶν λαῶν, δέν ἔχει παρά νά ὑποστηρίζη τήν πολιτική τῆς Κυβερνήσεως. Ἐμεῖς ὑποστηρίζουμε τήν ἔνταξη, γιατί πιστεύουμε στή δημοκρατία. Καί ὅτι στή δημοκρατία οἱ λαοί καί προπαντός οἱ λαϊκές τάξεις, οἱ ἀγρότες καί οἱ ἐργάτες, εἶναι ἐκεῖνοι πού ἐλέγχουν καί κυριαρχοῦν.

»Ἴδού ὅτι καί στήν περίπτωση αὐτή τό ἐπιχείρημα τοῦ ΠΑΣΟΚ, ὅτι θεωρεῖ τήν Εὐρώπη σάν Εὐρώπη τῶν μονοπωλίων καί τῶν κατεστημένων, ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν πραγμάτων ἀντίθετο μέ τήν πραγματικότητα. Καί αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο βρέθηκα στήν ἀνάγκη νά ἀναλύσω τίς θέσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ, ὅπως κατ' ἐπανάληψη τίς ἐξέθεσε, ἀλλά καί ὅπως τίς ἔκανε συγκεκριμένες μέ τή διακήρυξη πού ἔδωσε πρό μηνός, καί μάλιστα τήν παραμονή τῆς ὑπογραφῆς τῆς συζητουμένης συμβάσεως.

»Γιά νά ἐνισχύση τό ΠΑΣΟΚ τίς ἀντιδυτικές του θέσεις, προσπαθεῖ νά πείση τόν λαό ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι μέ τήν ἔνταξη ἐπιδιώκουν νά καταβροχθίσουν τήν Ἑλλάδα.

»Ἀλλά, κύριοι συνάδελφοι, οἱ Εὐρωπαῖοι δέν εἶναι ἐκεῖνοι πού ἐπεδίωξαν τήν ἔνταξή μας στήν Κοινότητα. Πολλοῦ γε καί δεῖ καί θά παρεκάλουν νά μή μέ ἀναγκάσετε νά ἐξηγήσω αὐτό τό "πολλοῦ γε καί δεῖ". Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τό ἐπιδιώξαμε καί μάλιστα ἐπιμόνως. Οἱ Εὐρωπαῖοι μᾶς δέχθηκαν στήν οἰκογένειά τους ὄχι γιά νά μᾶς ἐκμεταλλευθοῦν, ἀλλά γιατί ἐπιθυμοῦν εἰλικρινά νά μᾶς βοηθήσουν. Ἄλλωστε καί τά μεγέθη τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἔναντι τῶν κοινοτικῶν εἶναι τόσο μικρά, ὥστε νά μήν ἐμπνέουν τόν πειρασμόν τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Τό ἐθνικό εἰσόδημα τῆς Ἑλλάδος, ἔναντι τοῦ κοινοτικοῦ, εἶναι περίπου 1,5% καί οἱ ἐξαγωγές τῆς Κοινότητος πρός τήν Ἑλλάδα ἀντιπροσωπεύουν τό 0,73% τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν της.

»Εἶναι, κύριοι συνάδελφοι, θέσεις πολιτικές, πού ἔχουν πάρει τή μορφή συνθημάτων ἐντυπωσιακῶν, καί μάλιστα κατά τρόπο μελετημένο. Γιατί ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν στά ἐπιχειρήματα αὐτά τήν μορφή αὐτή γνωρίζουν φαίνεται καλύτερα ἀπό μᾶς τήν ψυχολογία τῶν μαζῶν, οἱ ὁποῖες μᾶζες, ὅπως λένε τουλάχιστον ἐκεῖνοι πού ἀσχολοῦνται μέ

τήν ψυχολογία τους, ἐντυπωσιάζονται περισσότερο ἀπό τά συνθήματα καί πείθονται λιγότερο ἀπό τήν λογική. Ἀλλοιῶς δέν μπορῶ νά ἐξηγήσω πῶς εἶναι δυνατόν ἐπιχειρήματα τόσο ἀνεδαφικά, ἐπιχειρήματα που ἔρχονται σέ σαφῆ ἀντίθεση, ὅπως εἶπα, μέ τήν λογική, νά χρησιμοποιοῦνται σάν πρόγραμμα πολιτικό ἑνός κόμματος.

»Ἀλλά ἄς ἀφήσουμε, κύριοι συνάδελφοι, τούς ἀριθμούς καί τίς θεωρίες καί ἄς ἀναζητήσουμε τήν ἀλήθεια μέ τήν λογική. Καί γιά νά τή βροῦμε, θά μποροῦσα νά ρωτήσω αὐτούς πού ἀντιτίθενται στήν ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα: Γιατί ὅλες οἱ παραγωγικές τάξεις τῆς χώρας ὑποστηρίζουν τήν ἔνταξη: Δέν ξέρουν μήπως τό συμφέρον τους;

»Γιατί ἡ Ἱσπανία καί ἡ Πορτογαλία ἐπιδιώκουν ἐπίμονα τήν ἔνταξή τους καί μάλιστα μέ σύμφωνη γνώμη ὅλων τῶν κομμάτων, δεξιῶν καί ἀριστερῶν; Γιά νά καταστραφοῦν; Γιατί καμιά ἀπό τίς χῶρες πού ἐντάχθηκαν στήν Κοινότητα δέν σκέφθηκε νά τήν ἐγκαταλείψη ἐάν πράγματι ἡ ἔνταξη στήν Κοινότητα εἶναι ἐπιβλαβής γιά τά συμφέροντά της; Καί, τέλος, γιατί ἡ ἔνταξή μας χαιρετίσθηκε ἀπό ὅλο τόν κόσμο σάν μεγάλη ἑλληνική ἐπιτυχία; Ἐξαίρεση βέβαια ἀπετέλεσε τό ΚΚ Γαλλίας πού ἐπιβεβαίωσε ὅμως καί αὐτό τήν ἑλληνική ἐπιτυχία, μέ τόν ἰσχυρισμό ὅτι ἡ ἔνταξή μας θά βλάψη τά συμφέροντα τῶν Γάλλων παραγωγῶν.

»Ἰδού γιατί, κύριοι συνάδελφοι, πέραν τῶν ἀριθμῶν καί τῶν θεωριῶν μέ τήν ἁπλῆ λογική ἄγεται κανείς στό συμπέρασμα ὅτι ἡ συμφωνία τῆς ἐντάξεώς μας στήν Κοινή Ἀγορά δέν εἶναι ἁπλῶς ὠφέλιμη. Εἶναι μία συμφωνία πού ἐξασφαλίζει ἕνα καλύτερο μέλλον γιά τόν λαό μας.

»Δέν θά ἀναφερθῶ στίς παλαιότερες θέσεις τοῦ κ. Παπανδρέου καί στήν ἀσυνέπεια πού ὑπάρχει στήν πολιτική του. Ὅπως γνωρίζετε, οἱ παλαιότερες θέσεις τοῦ κ. Παπανδρέου εἶναι ταυτόσημες καί θά ἔλεγα περισσότερο εὐρωπαϊκές καί ἀπό τίς δικές μου. Δι' αὐτό ὄχι μόνο ὑπεστήριξε τήν ἔνταξη, ἀλλά τήν ὑπεστήριξε μέ περισσότερο ἐνθουσιασμό ἀπό τόν δικό μας. Κατ' ἐπανάληψη ὁ κ. Παπανδρέου διεκήρυξε ὅτι ἡ ἔνταξή μας στήν ΕΟΚ εἶναι ἡ μόνη σωτηρία γιά τήν χώρα.

»Κύριοι βουλευταί,

»Αὐτονόητο εἶναι ὅτι τά ὠφελήματα, πολιτικά καί οἰκονομικά, ἀπό τήν ἔνταξή μας δέν θά τά ἀποκτήσουμε αὐτόματα καί χωρίς κόπους καί θυσίες. Ἀντίθετα, θά χρειασθῆ συνεχής καί ἐπίπονη προσπάθεια, γιά νά προσαρμόσουμε ὄχι μόνον τήν δομή τῆς οἰκονομίας μας, ἀλλά καί τήν νοοτροπία μας στίς νέες συνθῆκες, πού θά δημιουργηθοῦν. Καί αὐτό ἐπιβάλλεται ὄχι μόνο γιά νά ἀξιοποιήσουμε τίς δυνατότητες πού μᾶς προσφέρονται, ἀλλά καί γιά νά ξεπεράσουμε ἀνώδυνα τίς δυσκολίες, πού εἶναι φυσικά νά ἀνακύψουν κατά τήν φάση τῆς μεταβατικῆς περιόδου.

»Ἠμπορεῖ — γιά νά μήν πῶ ἀσφαλῶς — κατά τήν φάση αὐτή νά δοκιμάσουμε δυσκολίες καί ἀπογοητεύσεις, ὅπως δοκίμασε ἡ Ἀγγλία, ἡ Ἰρλανδία. Γιατί κάθε ἀλλαγή, ἔστω καί πρός τό καλύτερο, δημιουργεῖ πρόβλημα προσαρμογῆς. Ἀκόμη καί κατοικία ἄν ἀλλάξετε, μέχρις ὅτου προσαρμοσθῆτε, θά ἔχετε νά ἀντιμετωπίσετε τά φυσικά προβλήματα τῆς προσαρμογῆς. Κατά μείζονα λόγο ὅταν ἀκολουθῆται μία πορεία, πού θά σημάνη ἀλλαγή σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Ἀλλά, κύριοι βουλευταί, στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα δέν ἐντασσόμεθα μονάχα γιά τήν μεταβατική περίοδο, ἐντασσόμεθα γιά χρόνο ἀπεριόριστο καί σέ μακρά προοπτική.

»Ἡ Κυβέρνηση θά κάνη ὅ,τι ἐπιβάλλεται καί θά βοηθήση μέ ὅλα τά μέσα πού θά διαθέτη τήν προσπάθεια αὐτῆς τῆς προσαρμογῆς. Ἀλλά χωρίς τήν πίστη ὅλων τῶν Ἑλλήνων στόν ἐξευρωπαϊσμό τῆς χώρας μας, χωρίς τήν συμμετοχή ὅλων τῶν τάξεων στήν μεγάλη αὐτή προσπάθεια, ἡ ἐπιτυχία θά εἶναι δυσχερής. Γιατί ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς ἐλεύθερης οἰκονομίας σέ πλαίσια δημοκρατικά ἀποτελεῖ διαδικασία ἐκούσια καί ὄχι καταναγκαστική καί ἐξαρτᾶται ὡς ἐκ τούτου περισσότερο ἀπό τήν συμπεριφορά τῶν πολιτῶν, παρά ἀπό τίς κυβερνητικές πρωτοβουλίες.

»Θά ὑπάρξουν ἀσφαλῶς, τόσο στόν κρατικό, ὅσο καί στόν ἰδιωτικό τομέα προβλήματα ἐκσυγχρονισμοῦ, προγραμματισμοῦ καί ὀργανώσεως. Ἀλλά τά προβλήματα αὐτά δέν μέ ἀνησυχοῦν, γιατί ἔχουμε τήν ἱκανότητα τῆς μαθήσεως καί τῆς προσαρμογῆς. Ἐκεῖνο ὅμως πού θά πρέπει ἰδιαίτερα νά προσέξουμε ὅλοι μας, λαός, κόμματα, καί τύπος, εἶναι ἡ ἐξέλιξη τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς. Γιατί, ἄν, κύριοι συνάδελφοι, ἡ χώρα ὁδηγηθῆ σέ πολιτικές περιπέτειες καί σέ κοινωνικές ἀναταραχές, πού θά κλονίσουν τήν οἰκονομία μας, ἡ ἀξιοποίηση τῆς μεγάλης εὐκαιρίας πού μᾶς προσφέρεται, θά καταστῆ προβληματική.

»Ἔχω, κύριοι βουλευταί, ἐμπιστοσύνη στίς ἱκανότητες τοῦ λαοῦ μας. Καί, ἄν Κράτος καί λαός ἀντικαταστήσουν τήν προχειρότητα μέ τήν μεθοδικότητα καί τήν μεμψιμοιρία μέ τήν αἰσιοδοξία, θά ἐπιτύχουμε ἀσφαλῶς. Καί θά ἀνοίξουμε καινούργιους ὁρίζοντες γιά τό ἔθνος μας καί μιά ζωή καλύτερη καί ἀσφαλέστερη γιά τίς ἐρχόμενες γενεές».

Μετά τόν πρωθυπουργό ἀγόρευσε ὁ πρόεδρος τῆς ΕΔΗΚ Ι. Ζίγδης. Τό «μεγάλο ναί στήν ἰδέα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνότητας» — τόνισε ἐγκαινιάζοντας τήν ὁμιλία του — εἶπε ἡ Ἑλλάδα, ἤδη τόν Φεβρουάριο τοῦ 1962, ὅταν ἐπικύρωνε τήν Συμφωνία Συνδέσεως, καί τό ἐπισημοποίησε «ὅταν διά τῆς ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς, τό 1975, ἐψήφισε τήν παράγραφο 2 τοῦ ἄρθρου 28 τοῦ Συντάγματος, διά τῆς ὁποίας διεκηρύσσετο ἐπισήμως ἡ πρόθεση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διά τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας νά τερματισθεῖ ἡ μονήρης φάση τοῦ ἐθνικοῦ βίου, καί νά συνταχθοῦμε πλέον μέ τήν ἑνότητα τήν ὁποία διεμόρφωσαν καί ἐφήρμοσαν ἀπό τό 1957 οἱ λαοί τῆς Εὐρώπης». Ἐνσυνείδητα πρέπει νά ποῦμε, συνέχισε, πηγαίνουμε στόν περιορισμό τῆς κυριαρχίας, πηγαίνουμε σέ μιά Ἀμφικτυονία, γιά νά σωθοῦμε, διότι αὐτό ἐπιβάλλει ἡ τεχνολογική πρόοδος· καί πρέπει νά ἀντιληφθοῦμε ὅτι συνθήματα ὅπως «Ἡ Ἑλλάς στούς Ἕλληνες», «Ἡ Κίνα στούς Κινέζους» κ.λ.π., θυμίζουν τήν παρωχημένη ἐποχή ἑνός ἔξαλλου ἐθνικισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὁδήγησε στήν τραγωδία τῶν δύο τελευταίων παγκοσμίων πολέμων:

«Κύριοι, σήμερα δέν ὑπάρχει ἀνεξάρτητο Κράτος. Εἴμαστε σέ μιά κατάσταση ἀλληλοεξάρτησης. Τό θέμα εἶναι νά διαλέξουμε ἀπό ποιούς καί μέ ποιούς θά ἐξαρτώμαστε. Ἄν μείνουμε ἔτσι, μόνοι, θά ἐξαρτώμαστε ἀπό τόν ἰσχυρό

τῆς ἡμέρας, ἀπό ἀνάγκη ἤ ἀπό κάποια σκοπιμότητα. "Αν τά Κράτη συνασπισθοῦν, ἐκλέξουν τίς ἐξαρτήσεις τους, τότε καί μόνο εἶναι "ἀνεξάρτητα" στήν ἐποχή μας».

Ὁ Ι. Ζίγδης ἐντόπισε, σέ τρία σημεῖα, τούς λόγους πού ἐπιβάλλουν τήν ἐπιλογή τῆς Ἑνωμένης Εὐρώπης:

«Ὁ πρῶτος εἶναι, γιατί μόνοι μας δέν μποροῦμε νά φυλάξουμε τό δημοκρατικό πολίτευμα. Οἱ ἑλληνικές δημοκρατικές δυνάμεις δέν μπόρεσαν νά διατηρήσουν τό δημοκρατικό πολίτευμα, γιατί ἡ ἐσωτερική ἀντίδραση, σέ συμμαχία μέ τίς ἀντιδραστικές δυνάμεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, πάντοτε ὅταν ὑπῆρχε ἀναμέτρηση ἐπιβλήθηκε. Νομίζουμε, λοιπόν, ὅτι πηγαίνοντας στήν ἑνότητα αὐτή τήν εὐρωπαϊκή θά διασφαλίσουμε τό δημοκρατικό μας πολίτευμα.

»Δεύτερον, οἱ δημοκρατικές δυνάμεις στήν χώρα μας, λόγω γεωγραφίας, λόγω ἱστορίας — δέν ξέρω καί γιά ποιούς ἄλλους λόγους — ἀπεδείχθησαν ὅτι δέν μποροῦν νά ἐξασφαλίσουν σύγχρονη κοινωνική ἀναδιοργάνωση. Μόνοι μας θά κάναμε ἐλάχιστα βήματα. Μόνο ἄν συνενωθοῦμε μέ τίς δημοκρατικές καί σοσιαλιστικές δυνάμεις τῆς Εὐρώπης θά μπορέσουμε νά φτιάξουμε μιά κοινωνία πού θά εἶναι ἀνεχτή, μιά κοινωνία πού θά ἀξίζει γιά τόν μέσο Ἕλληνα νά εἶναι μέλος της.

»Ἀλλά ὑπάρχει καί τρίτος λόγος, νομίζω, γιά τούς προοδευτικούς ἀνθρώπους, γιά τούς ὁποίους ἡ εἴσοδός μας στήν Ἑνωμένη Εὐρώπη εἶναι ἐπιταγή, δέν εἶναι σκέψη, δέν εἶναι ἁπλῆ ἐπιθυμία. Σήμερα εἶναι συνείδηση ὅλων τῶν ἀνθρώπων ὅτι ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἄν ἡ Εὐρώπη θά μπορέσει ἤ ὄχι νά ἀποτελέσει μία μονάδα καί νά σταθεῖ μεταξύ τῶν δύο γιγάντων, οἱ ὁποῖοι διά τοῦ πυρηνικοῦ ὁλέθρου ἀπειλοῦν νά καταστρέψουν τό σύμπαν».

Στή συνέχεια, ὁ πρόεδρος τῆς ΕΔΗΚ ἔκαμε ἐκτενῆ ἀναδρομή στίς προσπάθειες πού καταβλήθηκαν μεταπολεμικά μέ στόχο τήν εὐρωπαϊκή ἑνοποίηση, στίς ὁποῖες μετέσχε πρώιμα καί ἐνεργά καί ὁ ἴδιος, καί ἔψεξε τήν Κυβέρνηση τῆς ΕΡΕ γιά τό γεγονός ὅτι δέν ἐπέλεξε, ἀπό τό 1957, τήν πλήρη ἔνταξη — μέ μακρά μεταβατική περίοδο — ἀντί τῆς συνδέσεως. Ἀντίθετα, ἐπανέλαβε τή διαφωνία του γιά τήν ἐπιλογή τοῦ Κ. Καραμανλῆ, τό 1957, ὑπέρ τῆς ἐντάξεως, ὅταν — κατά τή γνώμη του — θά ἔπρεπε νά προταχθεῖ ἡ ἐφαρμογή τοῦ ὅρου τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως σχετικά μέ τήν ἐναρμόνιση τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς. Παράλληλα, καταδίκασε, σέ ὀξύ τόνο, τήν ἐσπευσμένη κατάθεση τῆς συμφωνίας γιά τήν ἔνταξη πρός ἐπικύρωση ἀπό τήν Βουλή:

«Κύριοι, νομίζω ὅτι ἡ παροῦσα Βουλή δέν ἔχει τό ἠθικό κῦρος νά ψηφίσει τή Συμφωνία. Εἶσθε τό 42% τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Πλειοψηφεῖτε στή Βουλή λόγω ἑνός παραμορφωτικοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. Ἀλλά, ἄν περάσετε τούς 180, τοῦτο θά ὀφείλεται βασικά στό γεγονός τῆς ἐξαγορᾶς τῶν βουλευτῶν. Δέν ἔχει ἐπομένως ἠθικό κῦρος ἡ ψήφιση ἀπό αὐτή τήν Βουλή τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως. Γι' αὐτό θά σᾶς παρακαλέσω καί πάλι νά κάνετε αὐτό πού ἐπιβάλλει τό ἐθνικό συμφέρον: Νά διασώσουμε τό κῦρος τοῦ Κοινοβουλίου, ἀναβάλλοντας τή συζήτηση ἐπί τρίμηνο, ὁπότε θά ὑποχρεωθεῖτε νά πᾶτε στό λαό, νά ἑρμηνεύσετε τίς πράξεις σας, νά δώσετε ὅλες τίς ἐξηγήσεις γιά τίς διαπραγματεύσεις καί γιατί φθάσαμε σ' αὐτήν τήν Συμφωνία. Νά ἐξηγήσετε βεβαίως τίς λεπτομέρειες τῆς Συμφωνίας αὐτῆς. Καί ὅταν ξέρουμε, ὅταν μάθουμε ὅλοι μας τί σημαίνει ἡ Συμφωνία, νά τήν ψηφίσουμε».

Στό τελευταῖο μέρος τῆς ἀγορεύσεώς του καί ἀφοῦ, προηγουμένως, εἶχε ἀναλύσει τίς ἀδυναμίες πού μαστίζουν τή δημόσια διοίκηση καί ὅλους τούς παραγωγικούς κλάδους τῆς χώρας — κατά σειρά τή γεωργία, τή βιοτεχνία, τή βιομηχανία, τέλος, τήν παιδεία — ὁ Ι. Ζίγδης ἐντόπισε τό κύριο ἀντικείμενο τῆς συζητήσεως στό ἐρώτημα ἄν ἡ σύμβαση τῆς 28ης Μαΐου διασφαλίζει στήν Ἑλλάδα ἰσοτιμία, μετά τή μεταβατική περίοδο, πού ἀποδείχτηκε ἀναγκαία. Καί, ἐπικαλούμενος πάντοτε τίς δυσχέρειες πού ἀντιμετώπισε στήν προσπάθειά του νά ἐνημερωθεῖ πάνω στό περιεχόμενο τῆς Συμβάσεως, κατέληξε στήν ἄποψη ὅτι ἡ μεταχείριση τῶν Ἑλλήνων «ἔναντι τῶν ἄλλων ἑταίρων εἶναι διαφορετική καί δυσμενέστερη». Ἀπό μιά «πρόχειρη διερεύνηση» τῶν κειμένων, ἐντόπισε διατάξεις «οἱ ὁποῖες ἀνατρέπουν τό θεώρημα τῆς ἰσότιμης ἐντάξεώς μας»:

«Μή γελιώσαστε ἀπό τό γεγονός ὅτι θά εἴμεθα ἰσότιμα μέλη στό Συμβούλιο, θά παρακαθόμαστε στό Κοινοβούλιο, θά ἔχουμε ἕνα Ἐπίτροπο στήν Κοινότητα κ.ο.κ., πού μερικοί θεωροῦν ὅτι μᾶς ἐξασφαλίζουν δικαίωμα «βέτο»... Εἶναι ἄλλη ἡ δυναμική τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν. Καί ἄν δέν προσέξουμε, θά βρεθοῦμε δεμένοι μέ τά ἴδια μας τά χέρια».

Καί κατέληξε:

«Κύριοι συνάδελφοι, δέν μπορῶ νά συστήσω σέ κανένα νά ψηφίσει αὐτή τή Σύμβαση. Εἶμαι, ἐπαναλαμβάνω, ὑπέρ τῆς ἐντάξεώς μας καί ἐπολέμησα γι' αὐτό ἀπό τό 1945 πού βρίσκομαι στήν Ἑλλάδα. Σήμερα πού βρίσκομαι πρό τοῦ ὀργάνου τῆς ἐντάξεώς μας δέν μπορῶ νά πῶ ἐν συνειδήσει νά τό ὑπογράψουμε.

»Τό ἴδιο αἰσθάνονται καί πολλά μέλη τοῦ κόμματος. Προσωπικά ἐγώ, δέν θά ψηφίσω, θά πῶ παρών καί θά ἀφήσω τούς συναδέλφους νά ψηφίσουν κατά συνείδηση...

»Ἐμεῖς πάντως, τῆς ΕΔΗΚ, ἄν ψηφισθεῖ ἡ συμφωνία αὐτή, ἔστω καί χωρίς τήν ψῆφο μας, θά κάνουμε ὅ,τι εἶναι δυνατόν γιά νά ἀποβεῖ ὑπέρ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί ὑπέρ τῆς ἑλληνικῆς δημοκρατίας. Θά καταβάλουμε κάθε προσπάθεια καί στό ἄμεσο μέλλον καί στό ἀπώτερο. Καί νά ξέρετε ὅτι, ἡ θέση μας αὐτή σημαίνει γιά τούς ἄλλους ἑταίρους, ὅτι ἐπιφυλάσσουμε γιά τόν ἑλληνικό λαό τό δικαίωμα τῆς ἐπαναδιαπραγματεύσεως τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως γιά ὅσα θέματα ἐκ τῆς πείρας ἀποδειχθοῦν στό μέλλον ὅτι εἶναι ἀντίθετα πρός τό ἐθνικό συμφέρον».

Ὁ πρώην πρωθυπουργός, Π. Κανελλόπουλος, καταδίκασε τήν ἀποχή τῶν δύο κομμάτων ἀπό τή συζήτηση, καταλήγοντας ὡς ἑξῆς:

«Είναι ή μοίρα τῆς Ἑλλάδος δυστυχῶς νά προκαλοῦν τά μεγάλα θέματα ὄχι ἁπλῶς ἀπροκάληπτες διαφορές γνωμῶν, πού ἡ ἀνταλλαγή τους μπορεῖ νά ὁδηγήσει σέ κάποια θετικά ἀποτελέσματα, ἀλλά νά προκαλοῦν διχασμούς πού βασίζονται σέ προκαταλήψεις καί διχάζουν τόν ἑλληνικό λαό σέ δύο λαούς. Ἐλπίζω καί εὔχομαι νά μή συμβεῖ αὐτό στήν προκειμένη περίπτωση.

»Εὐτυχῶς δέν εἶχε συμβεῖ τό 1961-62. Τότε ἀκριβῶς ξεκινήσαμε γιά νά πᾶμε στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα... Καί ξεκινήσαμε ὄχι γιά νά μείνουμε συνδεδεμένοι ἁπλῶς μέ τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ἀλλά γιά νά φθάσουμε στήν πλήρη ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος. Καί δέν εἶχε σημειωθεῖ καμιά διαφωνία».

Καί ἀφοῦ διέγραψε τά στάδια πού χρειάστηκε ἔκτοτε ἡ Ἑλλάδα νά διανύσει καί τίς δυσχέρειες πού βρέθηκε στήν ἀνάγκη νά ἀντιμετωπίσει καθ' ὁδόν πρός τήν Εὐρώπη, κατέληξε:

«Δέν φανταζόμουν, ἀγαπητοί συνάδελφοι, ὅτι μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας, θά εἴχαμε νέα ἐμπόδια, ὅτι τά ἐμπόδια αὐτά δέν θά ἔρχονταν ἀπό μιά δικτατορία, ἀλλά ἀπό ἕνα κόμμα δημοκρατικό, καί ὅτι τά ἐμπόδια θά ἦταν τόσο ἔντονα ὥστε τό κόμμα αὐτό νά θεωρήσει ἀναγκαῖο νά στρέψει τήν πλάτη του πρός ὅλους μας καί νά ἀποχωρήσει ἀπό τήν αἴθουσα αὐτή. Καί δέν τό φανταζόμουν καί γιά ἕνα πρόσθετο λόγο: Ὅτι μέ τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα μειώνεται, σέ πάρα πολύ μεγάλο βαθμό, ὁ κίνδυνος μιᾶς νέας ἀπόπειρας γιά τήν ἀνατροπή τῆς δημοκρατίας».

Ἀποτίοντας φόρο τιμῆς στούς πρωταγωνιστές, ἀλλά καί στούς ἀφανεῖς ἐργάτες τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως, ὁ Π. Κανελλόπουλος τόνισε:

«Ἀνέμενα φυσικά νά ἀσκηθεῖ κριτική σχετικά μέ τίς διαπραγματεύσεις πού ἔγιναν. Νά ἀσκηθεῖ κριτική σχετικά μέ τούς ὅρους τῆς μεταβατικῆς περιόδου.

»Φυσικό θά ἦταν νά νομίζει ὁ καθένας ἀπό ἐμᾶς, ὅτι θά τά κατάφερνε καλύτερα, ἀπ' ὅ,τι τά κατάφεραν ἐκεῖνοι πού διαχειρίσθηκαν τό δύσκολο καί μεγάλο αὐτό θέμα. Εἶναι ἀνθρώπινο, νά τό πιστεύουμε, ὅσοι τό πιστεύουμε. Ἐγώ προσωπικά, ἐπιτρέψατέ μου νά πῶ ὅτι δέν διεκδικῶ τήν τιμή καί τόν τίτλο, ὅτι θά μποροῦσα νά τά καταφέρω καλύτερα.

»Παρακολούθησα ἐπί δύο χρόνια καί παραπάνω τίς διαπραγματεύσεις, καθ' ὅ μέτρο ἦταν δυνατό νά τίς παρακολουθήσω. Καί πρέπει νά πῶ ὅτι ἀπορῶ γι' αὐτή τήν ἐντύπωση πού ἔχει δημιουργηθεῖ, ὅτι ὅλα ἔγιναν ἐν τῷ κρυπτῷ. Καί οἱ ἐφημερίδες ἔγραφαν ποιές ἦταν οἱ προτάσεις τῆς Κυβερνήσεως, ποιές ἦταν οἱ ἀντιπροτάσεις τῶν μελῶν εἴτε τοῦ Συμβουλίου τῶν ὑπουργῶν, εἴτε τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

»Ὅλα αὐτά βρίσκονται πράγματι στίς ἀποφάσεις πού ἐλήφθηκαν καί βρίσκονται ἐπομένως μέσα στό σῶμα τῆς συνθήκης πού ὑπογράφηκε στίς 28 Μαΐου τοῦ 1979».

Σχετικά, τέλος, μέ τήν κρίσιμη ἐπιλογή, ὑπέρ ἤ κατά τῆς ἐντάξεως στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, εἶπε χαρακτηριστικά:

«Τί ἐπιλογή ἔπρεπε νά γίνει; Ἤ ἔπρεπε νά μποῦμε στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ὅπως εἴχαμε ἀποφασίσει ὅλοι τό 1961, ἤ ἔπρεπε νά μποῦμε σέ κάποια ἄλλη ὁμάδα χωρῶν ἤ ἔπρεπε νά μείνουμε ὁλομόναχοι.

»Ἀγαπητοί φίλοι, θά ἐπαναλάβω μία φράση, πού εἶπε ὁ πρωθυπουργός γιά τήν αἰώνια μοναξιά τῆς Ἑλλάδος πού πρέπει κάποτε νά σταματήσει. Ἦταν βέβαια ἔνδοξη καί ἡ αἰώνια μοναξιά — αἰώνια μέσα στό χρόνο βεβαίως — ἀλλά ἦταν ὀδυνηρή καί δέν ἔχω παρά νά σᾶς παραπέμψω στό τραγικό ἔτος 1453. Ἐκτός τούτου ὁλομόναχοι δέν ἔπρεπε νά μείνουμε, διότι κανένα κόμμα, ἕως τώρα, δέν τό εἶχε ἰσχυρισθεῖ. Βρῆκα τί εἶχε πεῖ ὁ Γεώργιος Παπανδρέου στίς 19.6.1961, πρίν ὑπογραφεῖ ἡ Συνθήκη τῆς Συνδέσεως καί τί εἶχε πεῖ ὁ κ. Ἡλιοῦ στίς 24.7.1962, ὅταν ἄρχισε ἡ συζήτηση γιά τήν κύρωση τῆς συμβάσεως. Ὁ ἀείμνηστος Γεώργιος Παπανδρέου εἶχε ὑπερβάλει καί εἶχε πεῖ, ὅτι ἔπρεπε νά γίνει μία κινητοποίηση ἀνάλογη μέ αὐτή πού ἔγινε αὐτόματα στίς 28 Ὀκτωβρίου. Τόσο σημαντικό θεώρησε τό γεγονός τῆς συνδέσεως, ὄχι κἄν τῆς ἐντάξεως, ὥστε νά ἔπρεπε νά γίνει μία τέτοια κινητοποίηση τῶν πνευμάτων καί τῶν ψυχῶν. Ἀλλά, παρά ταῦτα, εἶπε στό λόγο του: "Ἀποδέχθημεν τήν σύνδεσιν μέ τήν Κοινή Ἀγοράν, διότι φοβούμεθα ὅτι αἱ δυσμενεῖς συνέπειαι τῆς ἀπομονώσεως θά εἶναι σκληρότεραι ἀπό τάς δυσμενεῖς συνεπείας τῆς συνδέσεως". Τάς συνεπείας τῆς συνδέσεως ὄχι ὑπό τήν ἔννοιαν ὅτι εἶναι κακή ἡ σύνδεση, ἀλλά ὑπό τήν ἔννοια ὅτι δέν εἴμεθα προπαρασκευασμένοι ἀκόμα γιά νά συνδεθοῦμε. Ἀποδείχθηκε ὅτι εἴμαστε προπαρασκευασμένοι. Καί ἀποδείχθηκε ὅτι σέ ὅλους σχεδόν τούς τομεῖς, παρά τήν διακοπή τῆς οὐσιαστικῆς ἰσχύος τῆς συνδέσεως κατά τό διάστημα τῆς δικτατορίας, ἔγιναν σημαντικά βήματα καί στόν τομέα τῆς βιομηχανίας καί στόν τομέα τῆς γεωργίας. Στίς 24.1.1962 ὁ κ. Ἡλιοῦ εἶπε: "Θά ἦταν ἐπικίνδυνος ρομαντισμός ἄν μέναμε μόνοι εἴτε στόν κόσμο εἴτε καί στήν Εὐρώπη".

»Δέν χρειάζονται, λοιπόν, περισσότερα, γιά νά ἀποκρουσθεῖ ἡ λύση τῆς παρατάσεως τῆς αἰώνιας μοναξιᾶς».

Ἀκολούθησε, στό βῆμα ὁ πρόεδρος τῆς ΕΔΑ, Η. Ἡλιοῦ:

«Ἡ φυσική θέση, ὅπου κατά τό Σύνταγμα πρέπει νά γίνει ἡ συζήτηση τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν, εἶναι τό Κοινοβούλιο. Ἐδῶ, ἐνώπιος ἐνωπίῳ, θά ὑποβάλουμε τό ζήτημα μπροστά στό λαό, κάτω ἀπό τή βάσανο τοῦ ἐκατέρωθεν ἐλέγχου τῶν ἐπιχειρημάτων καί τῶν ἀντεπιχειρημάτων. Γιατί πραγματικά ἡ μονόπλευρη καί μάλιστα θορυβωδέστατα διεξαγόμενη ἐκστρατεία γιά νά διαφωτισθεῖ τάχα ὁ λαός, χωρίς νά ἀκούγεται συγχρόνως καί ἡ ἀντίθετη πλευρά καί χωρίς νά ἐπιδιώκεται ἀπό τή σύγκρουση τῶν ἰδεῶν νά προκύψει ἡ ἀλήθεια, μοιάζει σάν προσπάθεια συσκότισης καί παραπλάνησης τοῦ λαοῦ. Ἰδίως γιατί, ἐκεῖνοι πού εἶναι ἀντίθετοι πρός τήν ἔνταξη χρησιμοποιοῦν τίς πιό ἀδίστακτες παραποιήσεις καί διαστρεβλώσεις τῆς ἀλήθειας, τίς πιό χοντροειδεῖς ἀνακρίβειες, γιά νά θεμελιώσουν τούς ἰσχυρισμούς τους. Λ.χ. τό ὅτι ἡ χώρα μας ἀποτελεῖ ἁπλῆ ἐπαρχία μιᾶς μεγάλης περιοχῆς, γιά τήν τύχη τῆς ὁποίας θά ἀποφασίζει κυριαρχικά τό οἰκονομικό διευθυντήριο τῶν Βρυξελλῶν (δήλωση κ. Ἀνδρέα Παπανδρέου 27.5.1979). Ἀπό τήν ἁπλῆ ἀνάγνωση τῶν κειμένων τῶν

συμφωνιῶν προκύπτει ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀνακριβές. Ἔτσι, ἂν σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 44 παράγραφος 2 τοῦ Συντάγματος ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, εἴτε γιατί ὑφίσταται ἰσχυρές πιέσεις, προκηρύξει δημοψήφισμα, ἀφοῦ κατάδηλα πρόκειται γιά κρίσιμο ἐθνικό θέμα, θά λείπει ἡ ἀντικειμενική πληροφόρηση τοῦ λαοῦ. Καί ὑπάρχει κίνδυνος νά ψηφίσει ὄχι σωστά ἀλλά σύμφωνα μέ ὅσα θά εἶχε τυχόν ἀφομοιώσει ἀπό τήν ἔντονη ὅσο καί ἀδίστακτη πλύση ἐγκεφάλου πού τοῦ γίνεται. Λ.χ., ὅταν ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ ἰσχυρίζεται πώς οἱ μεγάλοι, τό διευθυντήριο τῶν Βρυξελλῶν, θά ἀποφασίζουν γιά τούς μικρούς, δέν μπορεῖ νά ἀγνοεῖ ὅτι γιά τά μεγάλα θέματα ἀπαιτεῖται ὁμοφωνία ὅλων τῶν ἑταίρων καί κατά συνέπεια μέ τήν ἄρνηση τῆς Ἑλλάδας ματαιώνονται οἱ βλαπτικές γιά μᾶς ἀποφάσεις. Ὡς πρός τό ἐνδεχόμενο δημοψηφίσματος, τό νά λένε ὁρισμένα κόμματα ὅτι, ὅταν γίνουν Κυβέρνηση, θά διενεργήσουν δημοψήφισμα, ἀποτελεῖ γνήσια νομική αἵρεση, γιατί οὔτε τό ἄν, οὔτε τό πότε θά γίνουν Κυβέρνηση εἶναι δῆλον. Παραπέμπουν ἁπλῶς στίς ἑλληνικές καλένδες».

Στήν συνέχεια, ὁ Η. Ἡλιοῦ ἐπέκρινε τό ΠΑΣΟΚ καί τό ΚΚΕ γιά τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἀντιμάχονται τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ, ὄχι μέ ἐπιχειρήματα ἀλλά μέ συνθήματα. Θά ἐξηγοῦσε κανείς — εἶπε — τά συνθήματα τοῦ ΚΚΕ, γιατί ἐπηρεάζεται ἀπό τό ΚΚΣΕ, πού εἶναι ἐπικεφαλῆς τῆς ΚΟΜΕΚΟΝ, μολονότι ὁ Λεονίντ Μπρέζνιεφ ἀναγνώρισε τήν ΕΟΚ ὡς πραγματικότητα, μέ τήν ὁποία σκόπιμο εἶναι νά συναλλάσσεται κανείς ὠφέλιμα κι ὄχι νά τήν καταπολεμεῖ· καί συνέχισε:

«Νομίζω, ἀκόμα, ὅτι ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ θά ἀποκτήσει τό βάρος πού πρέπει, στό βαθμό πού θά ὑπάρξει ἀνανέωση καί κοινωνική πρόοδος στήν Ἑλλάδα. Καί αὐτό ἐπιβάλλει κυβερνητικό προγραμματισμό γιά τήν σωστή καί σταθερή διεκδίκηση τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων μέσα στήν ΕΟΚ, γιά τήν ἀναμόρφωση τῶν θεσμῶν καί τήν κινητοποίηση τοῦ λαοῦ, ὥστε νά ἀξιοποιηθοῦν οἱ ὠφέλειες ἀπό τήν ἔνταξη.

»Τά μονοπώλια δέν κυριαρχοῦν μονάχα στήν ΕΟΚ, εἶναι κιόλας κυρίαρχα στή χώρα μας. Ὁ ἀγώνας μας ὅμως κατά τῶν μονοπωλίων δέν μπορεῖ νά γίνει στά πλαίσια μιᾶς πολιτικῆς ἀπομονωτισμοῦ, ἐπικίνδυνης καί ἀδιανόητης ἄλλωστε σήμερα, ἀλλά μέσα ἀπό τήν ἱστορική πορεία τῆς συμπαράταξής μας μέ τό σύνολο τῶν ἐργαζομένων τάξεων καί στρωμάτων τῶν κοινοτικῶν χωρῶν, σέ ἕναν κοινό ἀγώνα γιά τή μεταβολή τοῦ χαρακτῆρα τῆς ΕΟΚ, τῆς δομῆς, τῶν θεσμῶν καί τῆς πολιτικῆς της».

Στή συνέχεια τῆς ὁμιλίας του, ὁ Η. Ἡλιοῦ ἀναφέρθηκε στήν ἀνάγκη τῶν ρωμαλέων διαρθρωτικῶν ἀλλαγῶν πού ἀπαιτοῦνται, προκειμένου νά κατορθώσει ἡ Ἑλλάδα νά ἀξιοποιήσει ὀρθά τήν ἔνταξή της στήν ΕΟΚ, ἡ ὁποία, ἐξάλλου, δέν εἶναι μόνον ἡ Εὐρώπη τοῦ μεγάλου κεφαλαίου καί τῶν μονοπωλίων, ἀλλά καί ἡ Εὐρώπη τῶν ἐργαζομένων, τοῦ ἰσχυροῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος καί τῶν προοδευτικῶν πολιτικῶν κινημάτων· καί διερωτήθηκε:

«Ἐκεῖνο πού δέν μπόρεσα νά κατανοήσω εἶναι τό ποιά στρατηγική ὑπηρετεῖ τό ΠΑΣΟΚ. Ἐπιδιώκει τάχα τήν Splendid Isolation, τήν λαμπρή ἀπομόνωση; Γιατί τά περί μεσογειακῶν ἑνώσεων μέ τή Μάλτα, τό Ἀλγέρι, τήν Ἀλβανία καί ἄλλες περιοχές τοῦ τρίτου κόσμου εἶναι καταδήλως τελείως ἀνεδαφικά. Καί μέχρι στιγμῆς δέν ἐφωτιστήκαμε ἀρκετά διά τίς στρατηγικές ἐπιδιώξεις τοῦ ΠΑΣΟΚ. Ἐξ ἄλλου εἶναι ὀξύμωρη καί ἀνέφικτη ἡ οἰκονομική ἑνοποίηση στό χῶρο τῆς Μεσογείου μέ Κράτη πού ἤδη συμμετέχουν σέ ἄλλους οἰκονομικούς καί ἀμυντικούς συνασπισμούς (παράδειγμα: Ἰταλία στήν ΕΟΚ καί Βουλγαρία στήν ΚΟΜΕΚΟΝ καί στό σύμφωνο τῆς Βαρσοβίας). Τέτοιος στόχος θά προϋπέθετε ἀνατροπή παγκοσμίου συσχετισμοῦ δυνάμεων κάτω ἀπό ἕνα ἐλάχιστα ρεαλιστικό καί τελεσφόρο νέο σχῆμα, ἢ τουλάχιστον ἀμοιβαία ἀλληλοεξουδετέρωση».

Παράλληλα, ὁ Η. Ἡλιοῦ ἐξέφρασε τή διαφωνία του μέ τήν εὐφορία πού καλλιεργεῖ ἡ Κυβέρνηση, καθώς καί μέ τήν ἀντίληψή της ὅτι τά θέματα πού συνδέονται μέ τήν ἔνταξη ὀφείλουν νά ἐπιλύονται ἀποκλειστικά ἀπό τούς εἰδικούς καί τούς τεχνοκράτες, χωρίς τήν ἀπαραίτητη συμμετοχή καί συνειδητή συναίνεση τοῦ λαοῦ, ἀλλά καί ἀποτίμησε θετικά τίς ρυθμίσεις τῆς συμφωνίας πού ἀφοροῦν τήν πρόνοια γιά τούς ἐργαζομένους, τό Εὐρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμεῖο, τήν ἀγροτική πολιτική καί τό ἀγροτικό εἰσόδημα, καταδικάζοντας μέ τήν «παραπλάνηση καί διαβουκόληση τοῦ λαοῦ», πάνω στά θέματα αὐτά.

Συμπερασματικά, ἐπεσήμανε:

«Τό νά μείνουμε ἔξω ἀπό τήν ΕΟΚ θά εἶχε ὅλα τά μειονεκτήματα τῆς "περιφερικότητας" καί τῆς ἐξάρτησης χωρίς νά μπορεῖ νά τά ἀνασχέσει καί χωρίς κανένα ἀπό τά πλεονεκτήματα τῆς ἔνταξης, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ συμμετοχή στά κέντρα λήψεως ἀποφάσεων καί διάπλασης τῆς κοινοτικῆς πολιτικῆς. Ἀλλά καί στόν καθαρά καί στενά οἰκονομικό τομέα ἡ Ἑλλάς μόνον ὄφελος ἔχει νά ἀποκομίσει ἀπό τήν ἔνταξη — καί μάλιστα ἀπό τήν πρώτη στιγμή. Ἐλέχθη ὅτι οἱ ὅροι τῆς συμφωνίας θά μποροῦσαν νά εἶναι καλύτεροι. Τό ζήτημα στασιάζεται. Ἀλλά ἡ διαφορά στά ποσοτικά μεγέθη δέν ἦταν τέτοια, ὥστε νά θέτει ζήτημα ὡς πρός τήν ἴδια τήν θεμελιώδη ἐπιλογή, τήν ὁποία ἀντιπροσωπεύει ἡ ἔνταξη στήν Κοινότητα. Οὔτε σκέψη περί αὐτοῦ δέν μποροῦσε νά γίνει. Ἄλλωστε, οἱ ὅροι βελτιώθηκαν αἰσθητά ὑπέρ τῆς χώρας μας κατά τήν τελική συμφωνία. Μέχρι βαθμοῦ ὥστε σέ μερικά σημεῖα νά ἐμφανίζεται καί προνομιακή γιά τήν Ἑλλάδα. Τουλάχιστον σέ σύγκριση μέ τίς τρεῖς χῶρες (Μ. Βρετανία, Δανία, Ἰρλανδία) πού προηγήθηκαν. Ἔτσι π.χ., ἀντί νά εἰσφέρει ἡ Ἑλλάδα στόν προϋπολογισμό τῆς Κοινότητας, θά εἰσπράξει τό πρῶτο ἔτος τῆς ἔνταξης ποσό 80 ἑκατομμυρίων λογιστικῶν μονάδων, δηλ. 110 ἑκατομμύρια δολλαρίων. Διότι ἔγινε δεκτό νά εἰσφέρει μόνο 30% τοῦ φόρου προστιθεμένης ἀξίας κ.λ.π. Ἄλλο παράδειγμα: ἐνῶ προβλέπεται ἡ ἔνταξη νά λειτουργεῖ ἀπό 1 Ἰανουαρίου 1981, ἡ προστασία καί ἐπιδότηση τῆς ἑλληνικῆς ἐλαιοπαραγωγῆς θά ἰσχύσει ἀναδρομικά καί κατ' ἐξαίρεση, ἀπό τοῦ Νοεμβρίου 1980

Ὁ Ι. Ζίγδης (ἄνω) καί ὁ Η. Ἡλιοῦ (κάτω), στό βῆμα τοῦ Κοινοβουλίου.

άντί τοῦ Νοεμβρίου 1981 (διότι τό σχετικό μέτρο ἐφαρμόζεται ἀπό φθινόπωρο σέ φθινόπωρο).

»Οἱ ἀγροτικοί μας πληθυσμοί θά εἶναι οἱ μεγάλοι ὠφελημένοι ἀπό τήν ἔνταξη. Ἀλλά καί οἱ ἄλλοι κλάδοι τῆς οἰκονομίας θά ἐξυγιανθοῦν, ἔπειτα ἀπό μερικές ὀδυνηρές ἐνίοτε προσαρμογές — πρᾶγμα ἀναπόφευκτο καί ἀναγκαῖο σέ κάθε ἐξυγίανση καί μακροπρόθεσμη ἀνάπτυξη. Ἡ καμπύλη ἐξέλιξης τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας θά εἶναι "γοργά ἀνοδική".

»Ἐπιθυμῶ νά τονίσω ὅτι ὀρθά μπαίνει μπρός στό λαό τό δίλημμα, ἄν ἡ ΕΟΚ εἶναι εὐλογία ἤ κατάρα. Ἡ ἀπομόνωσή μας θά εἶναι κατάρα. Ἀπό τούς ἀγῶνες τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ θά ἐξαρτηθεῖ τό νά γίνει — καί θά γίνει — εὐλογία ἡ ἔνταξή μας. Ἡ χώρα μας ἀποκομίζει ἀπό τήν ἔνταξη ὠφέλη στόν πολιτικό, στόν κοινωνικό, στόν πολιτιστικό καί στόν οἰκονομικό τομέα. Ἐπιτυγχάνει δημοκρατικό ἔλεγχο στούς βασικούς τομεῖς, συμμετέχει στό εὐρωπαϊκό κίνημα ἐκδημοκρατισμοῦ, ἀναπτύσσει σχέσεις μέ τά εὐρωπαϊκά σοσιαλιστικά καί κομμουνιστικά κόμματα πού κινοῦνται στήν ἴδια κατεύθυνση. Κατοχυρώνει τίς δημοκρατικές διαδικασίες, τούς δημοκρατικούς θεσμούς, τήν ἐθνική ἀξιοπρέπεια καί τά ἀνθρώπινα δικαιώματα στή χώρα μας. Παρ' ὅλες τίς ἐπιφυλάξεις πού στή διαδρομή τῆς ὁμιλίας μου διατύπωσα, ἡ ΕΔΑ θά ψηφίσει ὑπέρ τῆς κύρωσης τῆς συμφωνίας τῶν Ἀθηνῶν τῆς 28ης Μαΐου».

Ὁ Γ. Μαῦρος, ἀφοῦ καταδίκασε τή στάση τῶν κομμάτων πού ἀποχώρησαν ἀπό τή Βουλή καί ἐξῆρε τή σκοπιμότητα τῆς ἄμεσης κυρώσεως τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως ἀπό τό ἑλληνικό κοινοβούλιο, ἐπεσήμανε τήν ἔλλειψη σωστῆς ἐνημερώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γύρω ἀπό τό μεῖζον θέμα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνοποιήσεως, ἀντέκρουσε τά ἐπιχειρήματα τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐντάξεως — χαρακτηρίζοντας τά συνθήματα πού ἔχουν διαδώσει καί ὡς «ἀπαράδεκτα τερατολογήματα», ἀνασκόπησε τήν ἱστορική πορεία τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν πρός τήν ἑνοποίησή τους καί, εἰδικότερα, τήν ἐξέλιξη καί τίς προοπτικές πού διανοίγει ἡ εὐρωπαϊκή διεύρυνσή της, ὄχι μόνο πρός τήν Ἑλλάδα, ἀλλά καί τήν Ἱσπανία καί Πορτογαλία, μελλοντικά, τή συγκρότηση Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου — μέ μέλη ἐκλεγμένα ἀπό τούς λαούς τῆς Κοινότητας — καί, τέλος, μέ τήν κοινή ἀμυντική προσπάθεια πού τείνει πρόσφατα νά διαμορφωθεῖ. «Ὁδηγούμαστε, ἐπεσήμανε, στή συγκρότηση τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης, γεγονός τεράστιας ἱστορικῆς σημασίας» καί κατέληξε:

«Ἔγινε πολύς λόγος περί μειώσεως τῆς ἀνεξαρτησίας καί τῆς ἐθνικῆς μας κυριαρχίας. Θά ἐκτομίσω βαρεία φράση, βαρύ χαρακτηρισμό. Πρόκειται γιά πελώρια ἀνοησία. Ὅ,τι ὑπάρχει στόν κόσμο σήμερα καί ὅ,τι θά ὑπάρξει δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά σταδιακές μειώσεις τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῶν διαφόρων χωρῶν. Ὅσες συνθῆκες κάνομε, μέ ὁποιαδήποτε χώρα, πολιτιστικές, ἐμπορικές, οἰκονομικές καί συμμαχικές, σημαίνουν κάποιο περιορισμό τῆς κυριαρχίας μας. Τό ἐπιχείρημα, περί περιορισμοῦ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀπευθύνεται σέ πολύ ἀφελεῖς.

.....

»Ὅσοι μάχονται ἐναντίον τῆς Κοινότητος, θέλουν μία μικρή καί ἀσήμαντη Ἑλλάδα, σάν αὐτή πού μᾶς ὁδήγησε στήν ἐθνική καταισχύνη τό 1897. Μέσα στίς κοσμογονίες πού γίνονται σήμερα στόν εὐρωπαϊκό χῶρο, ἡ Ἑλλάς καλεῖται νά παίξει σημαντικό ρόλο. Διαθέτει τεράστιες δυνάμεις γιά νά τό ἐπιτύχει. Ἡ στιγμή εἶναι ἱστορική, ἀσφαλῶς, ἡ πιό σημαντική τῆς νεώτερης ἱστορίας μας».

Ἀρχίζοντας τήν ὁμιλία του, ὁ Ι. Πεσμαζόγλου, καθόρισε τή βασική θέση τοῦ ΚΟΔΗΣΟ:

«Τό κόμμα τοῦ Δημοκρατικοῦ Σοσιαλισμοῦ θά ψηφίσει τήν Πράξη προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες, παρ' ὅλο ὅτι ὑπάρχουν σοβαρές ἀδυναμίες στή Συμφωνία αὐτή, πού ἀναφέρονται στή μεταβατική περίοδο, στήν ἐγκατάλειψη ὁρισμένων βασικῶν δικαιωμάτων καί ἐξασφαλίσεων πού εἶχαν ἀναγνωρισθεῖ στήν Ἑλλάδα στήν πρώτη συμφωνία γιά τή σύνδεση τῆς χώρας, πού εἶναι γνωστή ὡς Συμφωνία τῶν Ἀθηνῶν.

»Τό ΚΟΔΗΣΟ θεωρεῖ ὅτι ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα ἀποτελεῖ δικαίωμα, ὄχι παραχώρηση. Εἶναι δικαίωμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καί αὐτή ἡ βασική θέση μᾶς διαφοροποιεῖ ἀπό τήν Κυβέρνηση, ὅπως ἐπίσης μᾶς διαφοροποιεῖ ἡ πεποίθηση ὅτι ἡ ἔνταξή μας, ἡ συμμετοχή μας σ' ὅλες τίς διαδικασίες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας, ἀποτελεῖ παράγοντα προοδευτικῆς ἀλλαγῆς γιά τήν Ἑλλάδα, ὄχι συντήρηση. Ἔχουμε, λοιπόν, τήν πεποίθηση ὅτι ἡ Συνθήκη πρέπει νά κυρωθεῖ καί ὁποιαδήποτε καθυστέρηση ἤ ματαίωση τῆς κύρωσης θά ἀποτελέσει ζημιά γιά τόν ἑλληνικό λαό».

Καί διευκρίνησε:

«Πρῶτον, θά ὁδηγοῦσε σέ μιά γενικότερη ἐμπλοκή, μέ ἀποτέλεσμα τόν ἐπαναπροσδιορισμό πλέον τῶν σχέσεών μας μέ τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα σέ μιά νέα διαδικασία διαπραγματεύσεων, πού ἀναγκαστικά θά συνδυασθεῖ μέ τίς διαπραγματεύσεις γιά τήν προσχώρηση στήν Κοινότητα τῆς Ἱσπανίας καί Πορτογαλίας. Αὐτό θ' ἀποτελοῦσε ἀνάσχεση γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τοῦ τόπου, ἀνάσχεση γιά τήν προστασία καί τήν προαγωγή τῶν συμφερόντων τῶν Ἑλλήνων ἐργαζομένων. Δεύτερον, εἶναι ἀνεπίτρεπτη καί ὁποιαδήποτε ἀμφιβολία ἤ ἀβεβαιότητα, ὅπως πρός τό ἄν θά ἰσχύσει καί θά ἐφαρμοσθεῖ ἡ Συνθήκη. Καί μιά τέτοια ἀμφιβολία καλλιεργεῖται ἤ τουλάχιστον ἐπιδιώκεται, ἀπό τήν δήλωση τοῦ ΠΑΣΟΚ, ὅτι δέν δεσμεύεται ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς Βουλῆς καί ἀπό τήν ἀνακοίνωση ὅτι τό κόμμα αὐτό ἐπιφυλάσσεται νά διεξαγάγει δημοψήφισμα πάνω στό θέμα, ὅταν ποτέ ἔλθει στήν ἐξουσία. Μιά τέτοιου εἴδους ἀβεβαιότητα — ἄν ἐπρόκειτο νά εἶναι πιστευτή καί νά ἐπικρατήσει — θά ἀποτελοῦσε πλῆγμα γιά τόν τόπο, πλῆγμα γιά τούς ἐργαζόμενους, γιατί θά ἀποδυνάμωνε τά δικαιώματά μας μέσα στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα καί συγχρόνως θά δημιουργοῦσε ἀνάσχεση στήν κινητοποίηση τῶν δημιουργικῶν μας δυνάμεων, γιά νά ἀξιοποιήσουμε ἀκριβῶς τίς ὠφέλειές μας ἀπό τήν συμμετοχή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα».

Ὁ πρόεδρος τοῦ ΚΟΔΗΣΟ προσδιόρισε τίς εἰδι-

κότερες κατευθύνσεις πού διαμορφώνονται νομοτελειακά στούς κόλπους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας καί προορίζονται νά ἀποδεχτοῦν ἰδιαίτερα σημαντικές καί γιά τόν ἑλληνικό, ὅπως καί γιά τούς ἄλλους λαούς πού συναπαρτίζουν τήν Κοινότητα: αὐτονομία τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν ἀπέναντι στίς ὑπερδυνάμεις καί αὔξηση τῆς ἐπιρροῆς τῆς Εὐρώπης στή διαμόρφωση τῶν διεθνῶν ἐξελίξεων· προστασία τοῦ ἀγροτικοῦ τομέα· κοινή ἀντιμετώπιση τῶν μεγάλων καί κρίσιμων προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας — ὅπως ἰδίως ἡ προστασία τῆς εἰρήνης καί τῆς δημοκρατίας, τό ἐνεργειακό πρόβλημα, ἐνίσχυση τοῦ διαλόγου Βορρᾶ-Νότου, ἀναδιοργάνωση τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Συστήματος· ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μέ τίς ἀναπτυσσόμενες χῶρες καί ἰδίως τίς ἀραβοαφρικανικές· ἀποκέντρωση καί περιφερειακή ἀνάπτυξη σέ εὐρωπαϊκή κλίμακα. Οἱ ἐξελίξεις αὐτές, τόνισε, «ἀνταποκρίνονται στά μόνιμα συμφέροντα καί στήν γεωπολιτική θέση τῆς χώρας μας στόν Εὐρωπαϊκό Νότο».

Στή συνέχεια τῆς ὁμιλίας του, ὁ Ι. Πεσμαζόγλου ἀντέκρουσε, ἕνα πρός ἕνα, τά συνθήματα καί τούς ἰσχυρισμούς πού προβάλλονται ἀπό πολιτικούς σχηματισμούς ἀντίθετους στήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος.

Ὁλοκληρώνοντας τήν ἀγόρευσή του, ὁ πρόεδρος τοῦ ΚΟΔΗΣΟ στράφηκε πρός τήν Κυβέρνηση:

«Ἄν ἡ Κυβέρνηση εἶχε ἀκολουθήσει ἀμέσως ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1975 τή γραμμή πού εἴχαμε χαράξει ἀπό τόν Σεπτέμβριο ὡς Κυβέρνηση Ἐθνικῆς Ἑνότητας, τότε πού εἴχαμε προβάλει τό σύνολο τῶν προτάσεων καί αἰτημάτων μας πρός τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ἄν εἶχε ἐπιμείνει στήν ἐφαρμογή στό ἀκέραιο τῆς Συμφωνίας τῶν Ἀθηνῶν καί προπαντός τῆς ἀγροτικῆς ἐναρμόνισης καί παράλληλα στήν ἔναρξη τῶν διαπραγματεύσεων γιά τήν πλήρη ἔνταξή μας, τότε ἐμεῖς ἔχουμε τήν πεποίθηση, ὅτι τό ἀποτέλεσμα θά εἶχε τελειώσει καί ταχύτερα καί θά ἦταν κατηγορηματικά πιό ἱκανοποιητικό, πιό ἐξασφαλιστικό γιά τόν ἑλληνικό λαό».

Ἐπεξηγώντας τή θέση του, ἀπέδωσε στήν τακτική τῆς Κυβερνήσεως τίς σοβαρές, κατά τήν ἄποψή του, ἀδυναμίες πού ἐντοπίζονται σέ εἰδικές διατάξεις τῆς Πράξεως προσχωρήσεως: δυνατότητα ἐπιβολῆς περιορισμῶν σέ βάρος τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν (ἄρθρο 135), διάφορη διατύπωση τοῦ ἄρθρου 9 (γιά τήν ἔννοια τῆς μεταβατικῆς περιόδου) ἀπό τό ἀντίστοιχο τῆς Πράξεως προσχωρήσεως τῶν τριῶν χωρῶν πού ἐντάχθηκαν τό 1972, σχετικά δυσανάλογη μεταχείριση σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν ἐργαζομένων (ἄρθρο 45). Παράλληλα, ἐπέρριψε εὐθύνες στήν Κυβέρνηση γιά τήν ἐλλιπῆ προπαρασκευή τῆς χώρας ἐνόψει τῆς ἐντάξεως, ὅπως διαφαίνεται στά θέματα πού ἀφοροῦν τόν καθορισμό τῶν θεσμῶν καί τῶν κανονισμῶν γιά τήν ἄσκηση ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητας στήν Ἑλλάδα, τήν κατάρτιση περιφερειακῶν προγραμμάτων καί τήν ὀργάνωση τῆς γεωργίας, ἀλλά καί τῶν μικρῶν βιοτεχνικῶν καί ἐπαγγελματικῶν δραστηριοτήτων. Ἐπεσήμανε, τέλος, τήν ἄμεση ἀνάγκη γιά ριζική ἀνασύνταξη τῆς δημόσιας διοικήσεως καί κατάλληλη προσαρμογή τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας στή νέα πραγματικότητα πού διανοίγεται μέ τήν ἔνταξη.

Ὁ Σπ. Θεοτόκης, ἐκπρόσωπος τῆς Ἐθνικῆς Παρατάξεως, τάχθηκε ἀνεπιφύλακτα ὑπέρ τῆς εἰσόδου τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ. Ἀφοῦ ἀναφέρθηκε τόσο στίς μελλοντικές προοπτικές ὅσο καί στά τρέχοντα προβλήματα τῆς Εὐρώπης, καθώς καί σέ ὁρισμένα καίρια σημεῖα τῆς Συμφωνίας γιά τήν ἔνταξη, προσδιόρισε τή βασική τοποθέτησή του, μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο:

«Ἐδοκιμάσατε ἐπιμόνως νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν Κοινή Ἀγοράν. Ὀρθῶς. Διότι ἡ Ἑλλάς δέν ἔχει ἄλλην ἐναλλακτικήν λύσιν, παρά νά εἶναι στενά δεμένη μέ τήν Εὐρώπην. Τί τῆς ἀπομένει, ἐάν δέν ἦτο; Μήπως ἡ οὐδετερότης; Ὁ ἴδιος ὁ κύριος πρωθυπουργός, εἰς τήν ἀγόρευσίν του τόν Ἀπρίλιον τοῦ 1976, ἀνέπτυξε ἐνώπιον ἡμῶν τάς ὀδυνηράς συνεπείας, τάς ὁποίας ἔχει ἡ οὐδετέρα πολιτική. Καί ἔχετε καί πρόσθετα παραδείγματα, ὅτι καί Κράτη, τά ὁποῖα ἀνῆκον εἰς τήν γραμμήν τῆς οὐδετερότητος, ἀντελήφθησαν ὅτι ἡ οὐδετερότης ἀποτελεῖ ἐπικίνδυνον πολιτικήν διά τήν ὑπόστασίν των. Καί ὑπαινίσσομαι τήν Γιουγκοσλαβίαν καί τήν Αἴγυπτον. Ἑπομένως, διά τήν Ἑλλάδα δέν ὑπάρχει ἐναλλακτική λύσις ἀπό τήν Ἕνωσιν μετά τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ὑπό τόν ὅρον ὅτι θά συνειδητοποιήση ὁ ἑλληνικός λαός καί ἡμεῖς ὅλοι, ὅτι αὐτή ἡ Ἕνωσις εἰς τήν Κοινήν Ἀγοράν προϋποθέτει νά εἴμεθα ἕτοιμοι διά θυσίας ἀπό τό ἕνα μέρος καί νά μήν ὑποτιμήσωμεν ὅτι, διά νά ἠμπορέση εἰς τό ἀπώτερον μέλλον νά πραγματοποιηθῆ, χρειάζεται, κύριοι βουλευταί, νά ὑπάρξη σύμπραξις καί συνεννόησις ὅλων τῶν δημοκρατικῶν χωρῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καί κυρίως μετά τῆς Ἀμερικῆς.

»Καί ἀφοῦ, κύριοι βουλευταί, ἐξακαθάρισα τήν θέσιν της Ἐθνικῆς Παρατάξεως, καθόσον ἀφορᾶ τήν ἀποδοχή ὑπερψηφίσεως τῆς Συμβάσεως τῆς Ἑνώσεως, θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά κάνω μίαν τελευταίαν παρατήρησιν.

»Κατά τήν ἰδικήν μου γνώμην, τό λάθος τῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξεν ὅτι διαπραγματευομένη τήν εἴσοδόν μας εἰς τήν Κοινή Ἀγορά, ἐπί πολλά ἔτη, δέν ἐφρόντισε ἔστω καί σταδιακά νά ἐνημερώσει τήν κοινήν γνώμην καί νά ἐξηγεῖ διά τάς δυσχερείας της. Δέν ἀποτελεῖ καθόλου μομφήν, ὅτι σέ τοιούτου εἴδους θέματα τοιαύτας συναντᾶ δυσχερείας. Καί ἐάν αὐτάς ἤθελε τάς καταστήσει γνωστάς, δέν λέγω εἰς ἀνευθύνους ἀνθρώπους, ἀλλά εἰς ὑπευθύνους πολιτικούς, θά ἠμποροῦσε, ὄχι μόνον νά ἀποφύγει προσθέτους δυσχερείας, τάς ὁποίας ἐνδεχομένως καί θά συναντήσει, μέ τήν δημαγωγίαν ἡ ὁποία περί τήν ἔνταξή μας γίνεται παντοῦ, ἀλλά θά ἠμποροῦσε νά ἔχει καί τήν συμπαράστασιν πολλῶν ἐξ ἡμῶν οἱ ὁποῖοι, ὡς γνωστόν, εὑρισκόμεθα εἰς πάρα πολλά θέματα εἰς ἀπόλυτον ἀντίθεσιν μέ τήν ἑλληνικήν Κυβέρνησιν».

Ὁ Λ. Κύρκος κυρίως ἀνέλυσε, ἀπό τή σκοπιά τοῦ ΚΚΕ (ἐσ.), τή θέση πού διαγράφεται γιά τήν

Ἑλλάδα στούς κόλπους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας καί προσδιόρισε τίς δυνατότητες πού προσφέρονται, μέσα ἀπό ἕνα «πρόγραμμα πάλης», γιά τήν προάσπιση τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἑλλάδος, τόν ἐκδημοκρατισμό τῶν θεσμῶν καί τῶν δομῶν τῆς Κοινότητας, τή διεύρυνση τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργαζομένων στά κέντρα λήψεως τῶν ἀποφάσεων, τήν ἐπιβολή ἐλέγχου ἀπό τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο πάνω στήν Ἐπιτροπή καί τό Συμβούλιο τῶν Ὑπουργῶν· καί ἐπεσήμανε:

«Ἡ πεῖρα τῆς σύνδεσης, πού δεν μπορεῖ νά ἀγνοεῖται, ἡ διάψευση τῶν προβλέψεων τῆς Ἀριστερᾶς γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἔνταξης, ὁδηγοῦν στό συμπέρασμα ὅτι ὁ τόπος καί ἡ Ἀριστερά χρειάζονται μιά ἀντικειμενική ἐκτίμηση τῶν συνεπειῶν τῆς ἔνταξης καί ὄχι μιά ἐπιβολή σ' αὐτήν ἰδεολογικοῦ χαρακτῆρα ἐκτιμήσεων. Καί πρέπει νά ποῦμε καθαρά, ὅτι ἡ καταστροφολογία δέν ἔχει ἐπιστημονική βάση, ἐνῶ ἔχει ἐξαιρετικά ἀρνητικές συνέπειες: σκορπᾶ τόν πανικό σέ πλατιές μάζες ἐργαζομένων, χωρίς νά τίς προσανατολίζει κάπου ἀγωνιστικά, καί τίς καταδικάζει στήν ἀκινησία πού ἀπ' αὐτή ἐπωφελοῦνται οἱ δυνάμεις τῆς ὀλιγαρχίας».

Συνοψίζοντας τίς θέσεις του, ὁ Λ. Κύρκος ὑπογράμμισε:

«Κύριε πρόεδρε, τό Κομμουνιστικό κόμμα Ἑλλάδας Ἐσωτερικοῦ θά ψηφίσει ΝΑΙ στήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες. Ἀπό μιά λογική ὅμως —ταξική καί πολιτική — διαμετρικά ἀντίθετη πρός ἐκείνη τῆς ΝΔ. Ἀπό τήν ἴδια σκοπιά, ἐπικρίνουμε σφόδρα τήν Κυβέρνηση, γιατί, κατά τήν ἐκτίμησή μας, δέχτηκε ἀνισότιμους ὅρους κι ἄφησε τήν χώρα ἀπαράσκευη καί τό λαό ἀπληροφόρητο. Πρόσθεσε, δηλαδή, στίς δυσκολίες καί τά προβλήματα πού ὑπῆρχαν κι ἄλλα. Καί θέλησε ν' ἀποξενώσει τίς μόνες δυνάμεις πού μποροῦν, τήν ἱστορική πρόκληση τῆς ἔνταξης, νά τήν μετατρέψουν σέ δυνατότητα γιά τόν τόπο μας καί τό μέλλον του, τούς ἐργαζόμενους, τό λαό μας. Σ' αὐτούς τούς ἐργάτες, τούς ἀγρότες, τούς ἁπλούς ἀνθρώπους, ἀπευθύνεται μ' ἐμπιστοσύνη τό κόμμα μας ἀπό τό βῆμα τῆς Βουλῆς. Γιά νά τούς καλέσει, ἀπορρίπτοντας τό δίλημμα "κόλαση ἤ παράδεισος" , νά ὀργανώσουν παντοῦ, γύρω ἀπό συγκεκριμένα προγράμματα πάλης, τόν ἀγώνα, ὥστε ἡ ἔνταξη νά μήν ἀποτελέσει μιάν ἐπιχείρηση γιά τήν ἐδραίωση τῆς κυριαρχίας τῶν μονοπωλίων στήν χώρα μας, ἀλλά γιά τήν διεύρυνση τῶν δημοκρατικῶν κατακτήσεων τῶν ἐργαζομένων στό ἐπίπεδο τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητας καί πέρα ἀπό αὐτά, στήν κατεύθυνση τοῦ Σοσιαλισμοῦ. Γιά τήν αὔξηση τοῦ μεριδίου τῆς ἐργασίας στό ἐθνικό εἰσόδημα, τούλάχιστο στά ἐπίπεδα τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ καί γιά μιά ταχύρρυθμη ἀνάπτυξη δημοκρατικοῦ χαρακτήρα. Γιά τήν ἄσκηση μιᾶς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας, εἰρήνης καί συνεργασίας καί μέ τίς χῶρες τῆς σοσιαλιστικῆς Εὐρώπης πάνω ἀπό τεχνητές διαιρέσεις, ὅπως καί με ὅλες τίς ἄλλες. Γιά νά συμβάλει καί ἡ Ἑλλάδα στήν ἱστορική διαδικασία τῆς μετατροπῆς τῆς ΕΟΚ σέ Εὐρώπη τῶν ἐργαζομένων, πού ἀποτελεῖ τή μοναδική ἐναλλακτική λύση ἀπό τά σημερινά ἀδιέξοδα.

»Ἀπορρίπτουμε τή συλλογιστική πού βασίζεται στήν ὑποτίμηση τῆς πάλης τῶν λαῶν κι ἀρνιέται κάθε προοπτική γιά τό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό τῆς Κοινοτικῆς Εὐρώπης. Καί ἐπιμένουμε, ἀντίστροφα, μαζί μέ τά μεγαλύτερα ΚΚ τῆς Εὐρώπης, τό Ἰταλικό, τό γαλλικό, τό ἱσπανικό, πῶς ἄν ὑπάρχει μιά σοσιαλιστική προοπτική γιά τήν ΕΟΚ καί γιά μιά-μιά τίς εὐρωπαϊκές χῶρες, αὐτή εἶναι μέσα ἀπό τόν βαθύ ἐκδημοκρατισμό τῶν θεσμῶν καί τῶν δομῶν τῆς Κοινότητας καί τῶν χωρῶν της, μέσα ἀπό τήν προώθηση τῶν ἐργαζομένων πρός τά κέντρα, ὅπου παίρνονται οἱ ἀποφάσεις καί τόν συντονισμό τῆς πάλης τῶν προοδευτικῶν καί δημοκρατικῶν δυνάμεων κατά τῆς διεθνοῦς τοῦ μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου».

Ἀπό τήν κυβερνητική πλευρά, ἀγόρευσαν οἱ ὑπουργοί Κ. Μητσοτάκης, Ἰ. Μπούτος, Α. Κανελλόπουλος, καθώς καί οἱ περισσότερο ἁρμόδιοι ὑπουργοί, Γ. Ράλλης καί Γ. Κοντογεώργης. Ὁ τελευταῖος, ἀπαντώντας καί στούς ἀγορητές τῆς ἀντιπολιτεύσεως, διευκρίνησε, στήν ἀρχή τῆς ὁμιλίας του, ὅτι θά ἀναφερθεῖ στήν Πράξη πού περιέχει τίς μεταβατικές ρυθμίσεις γιά τό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου:

«Κατά τήν διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου πού θά συντελεῖται ἡ προοδευτική προσέγγιση τῶν τιμῶν τῶν ἑλληνικῶν ἀγροτικῶν προϊόντων πρός τίς κοινοτικές θά λειτουργεῖ καί στήν περίπτωσή μας ὁ μηχανισμός τῶν ἐξισωτικῶν ποσῶν ἐντάξεως. Ὑπεστηρίχθη ὅτι εἶναι οἱ ἴδιες οἱ ἀντισταθμιστικές εἰσφορές, ὑπό ἄλλη μορφή, πού πληρώναμε ὡς τρίτη συνδεδεμένη χώρα. Πρόκειται περί ἀδικαιολογήτου ἤ ἠθελημένης ἀγνοίας βασικῶν στοιχείων τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς.

»Παρετήρησε ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγός τῆς ΕΔΗΚ ὅτι καί μετά τήν πάροδο τῆς ἐπταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου πού προβλέπεται γιά τήν ἐλευθέρα κίνηση τῶν ἐργαζομένων ἡ Κοινότης θά μπορεῖ μονομερῶς νά ἐφαρμόση περιορισμούς στήν ἐλευθέρα κίνηση τῶν Ἑλλήνων ἐργαζομένων.

»Δέν εἶναι ὅμως ἔτσι. Ἡ "κοινή δήλωση" τήν ὁποία ἔχει ὑπ' ὄψιν του, ἀναφέρει ὅτι ὑπό ὡρισμένας προϋποθέσεις τά Κράτη-μέλη θά μποροῦν νά προσφύγουν στά ὄργανα τῆς Κοινότητος πρός ἐξεύρεση λύσεως, στήν περίπτωση πού θά ἐδημιουργοῦντο δυσχέρειες στήν κοινοτική κατάσταση.

»Ἀλλά Κράτος-μέλος θά εἶναι καί ἡ Ἑλλάς, ὅταν θά ἰσχύη ἡ Συνθήκη, ἄρα ἡ διάταξη δέν εἶναι μονομερής ὑπέρ τῆς Κοινότητος, ἀλλ' ἀμφοτεροβαρής. Ὅπου στά κοινοτικά κείμενα γίνεται ἡ διάκριση μεταξύ τῶν παλαιῶν μελῶν τῆς Κοινότητος καί τοῦ προσχωροῦντος μέλους, τά παλαιά ἀναφέρονται εἴτε ὡς ἀρχικά μέλη ἤ ἡ Κοινότης ὑπό τήν παροῦσα της σύνθεση, γιά νά γίνη ἡ διάκριση ἀπό τό νέο μέλος.

»Ἤθελα νά προσθέσω ὅτι ἡ ἴδια ἀκριβῶς κοινή δήλωση ὑπῆρχε καί στήν προηγούμενη διεύρυνση καί ἐπομένως δέν εἶναι κάτι τό νέο πού ἐφαρμόζεται μόνο στήν περίπτωση προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος.

»Ἀλλά διερωτῶμαι, μήπως ἡ δήλωση εἶναι καί ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος, ἰδίως μετά τήν ἀναμενομένη νέα διεύρυνση τῆς Κοινότητος, στήν ὁποία ἀσφαλῶς θά ἐπαναληφθῆ.

»Έγινε ή σκέψη ότι προστατεύει καί τήν Ἑλλάδα;

» Καθ' ἡμᾶς ἀναμφισβήτητα εἶναι καί ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος καί ἡ διατύπωσή της προστατεύει ἀπό αὐθαίρετη χρήση τῆς δυνατότητος πού παρέχεται.

»Θά ἤθελα νά βεβαιώσω τήν ἐθνική Ἀντιπροσωπεία ότι κατεβλήθη ἀπό τήν Κυβέρνηση κάθε προσπάθεια καί ἀπό ὅλους πού ἀσχολήθηκαν μέ αὐτή τήν διαπραγμάτευση, γιά νά ἐξασφαλισθοῦν σέ μεγαλύτερο βαθμό τά ἐθνικά συμφέροντα, ἀκόμη καί γιά τή μεταβατική περίοδο, γιά νά ἐξασφαλισθῆ ἡ ὁμαλή προσαρμογή τῆς οἰκονομίας μας μέ τό κοινοτικό καθεστώς.

»Πρέπει νά ξέρετε ότι μέ τίς μεταβατικές ρυθμίσεις πού πετύχαμε, ὄχι μόνον ἐξασφαλίζεται ἡ ὁμαλή προσαρμογή τῆς οἰκονομίας μας, ἀλλά ἐπετύχαμε καί κάτι πού δέν ὑπῆρξε στήν προηγούμενη διεύρυνση.

»Ἐδεσμεύθη ἡ Κοινότης νά τροποποιήση τούς κοινοτικούς κανονισμούς καί νά ἐξασφαλισθῆ γιά ὡρισμένα βασικά προϊόντα πού ἐνδιαφέρουν τούς Ἕλληνες ἀγρότες, ὅπως εἶναι τό βαμβάκι, ἡ σταφίδα καί οἱ ποικιλίες τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν, νά ἀναγνωρισθοῦν ὡς κοινοτικά προϊόντα καί νά τύχουν τῶν εἰσοδηματικῶν ἐνισχύσεων διά τῆς προστασίας πού παρέχει ἡ κοινή ἀγροτική πολιτική. Αὐτό εἶναι μεγάλο ἐπίτευγμα, γιατί ἡ Ἰρλανδία εἶχε προσπαθήσει νά ἐπιτύχη ἀνάλογες δεσμεύσεις τῆς Κοινότητος γιά ὡρισμένα προϊόντα της, καί δέν τό ἐπέτυχε. Στήν περίπτωση τή δική μας, ἡ Κοινότης, μέ τήν κατανόηση πού ἔδειξε, δέχθηκε τό βάσιμο τοῦ αἰτήματός μας, γιατί ὅλα αὐτά τά προϊόντα ἀντιπροσωπεύουν περισσότερο ἀπό τό 10% τῆς ἀξίας τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς καί προεβλέφθησαν αὐτές οἱ ρυθμίσεις πού εἶναι πολύ εὐνοϊκές γιά τούς ἀγρότες μας. Ἀλλά ἐκεῖ πού οἱ μεταβατικές ρυθμίσεις εἶναι ἀναμφισβήτητα εὐνοϊκές, εἶναι στόν δημοσιονομικό τομέα, γιατί ἐξασφαλίζεται ἕνα θετικό δημοσιονομικό ἀποτέλεσμα, ἀπό τόν πρῶτο χρόνο, τό ὁποῖο προοδευτικά αὐξάνεται, καί μέ τό τέλος τῆς μεταβατικῆς περιόδου, μέ τά σημερινά δεδομένα, μέ τίς σημερινές ἐκτιμήσεις παραγωγῆς καί ἐμπορίας τῶν ἀγροτικῶν μας προϊόντων φθάνει σέ ἕνα ποσό πού ξεπερνάει τά 500 ἑκατ. λογιστικές μονάδες τόν χρόνο. Καί κάτι ἄλλο, πού πολλές φορές παραγνωρίζεται.

»Οἱ διαπραγματεύσεις μας μέ τήν ΕΟΚ ἔγιναν σέ μιά ἐποχή πού ἡ ἴδια ἡ Κοινότης ἀντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα. Ἡ Κοινότης ἀντιμετωπίζει ἕνα πρόβλημα στασιμότητος, ἀνεργείας, πληθωρισμοῦ. Ἀντιμετωπίζει κρίσεις σέ ὡρισμένους κλάδους τῆς βιομηχανίας. Ἀντιμετωπίζει τήν πολιτική πρόκληση τοῦ νά δεχθεῖ τρεῖς χῶρες μέ χαμηλότερη ἀνάπτυξη εἰς τούς κόλπους της. Εἶναι ὅλα αὐτά προβλήματα τά ὁποῖα δέν μποροῦν νά παραγνωρισθοῦν. Ἡ Κοινότης εἶναι ἕνα ζωντανός ὀργανισμός, δέν εἶναι μία "μουμιοποιημένη" ὀργάνωση. Εἶναι ζωντανός ὀργανισμός πού ζῆ μέσα στήν πραγματικότητα, ἐξελίσσεται καί πρέπει σέ κάθε της βῆμα να λαμβάνη ὑπ' ὄψιν τήν πραγματικότητα αὐτή. Καί μέσα εἰς αὐτό τό πλαίσιο ἐπιτύχαμε μέ μεγάλη προσπάθεια ὅλες αὐτές τίς μεταβατικές ρυθμίσεις καί πιστεύουμε ὅτι δέν θά ἔπρεπε νά ἀποτελῆ ἀντικείμενο κριτικῆς εἰς τήν αἴθουσαν αὐτήν τοῦ ἄν μία ρύθμιση εἶναι ὀλιγότερο ἤ περισσότερο εὐνοϊκή ἀπ' ὅ,τι θά μποροῦσε νά εἶναι. Καί μάλιστα, ὅταν αὐτό ὑποστηρίζεται, ὅπως εἶπε ὁ κ. πρωθυπουργός, ἐν ἀγνοίᾳ πολλές φορές τῶν δυσκολιῶν πού ὑπῆρχαν, τίς ὁποῖες πρέπει νά σᾶς πῶ οὔτε ἐμεῖς δέν ξέρουμε πολλές φορές, διότι πολλά θέματα τά ἐχειρίζετο ὁ ἴδιος προσωπικά κατ' εὐθεῖαν μέ τούς ἡγέτας τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Κοινότητος. Ἐκεῖνο πού πρέπει ἡ ἐθνική Ἀντιπροσωπεία νά κρίνη εἶναι αὐτό τό γεγονός τῆς προσχωρήσεώς μας στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες, πού ἀποτελεῖ τήν ἀφετηρία μιᾶς καινούργιας ἐποχῆς γιά τόν τόπο. Μιᾶς ἐποχῆς πού θά δώση τίς δυνατότητες εἰς τήν ἑλληνική οἰκονομία νά ἀναπτυχθῆ καί στόν ἑλληνικό λαό νά εὐημερήση».

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς τετραήμερης συζητήσεως, ἀκολούθησε ψηφοφορία ἐπί τῆς «ἀρχῆς», ἡ ὁποία κατέληξε στήν ἔγκριση τῆς Συμφωνίας μέ 193 ψήφους — 13 περισσότερες ἀπό τίς ἀναγκαῖες γιά τήν κύρωσή της, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 28 τοῦ Συντάγματος.

Ὑπέρ τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως ψήφισαν 175 βουλευτές τῆς Νέας Δημοκρατίας, 4 τοῦ ΚΟΔΗΣΟ, 4 τῆς Ἐθνικῆς Παρατάξεως, 2 τῆς ΕΔΗΚ (Σ. Χούτας, Μ. Ξυλούρης), 1 τοῦ ΚΚΕ Εσ. (Λ. Κύρκος), 1 τῆς ΕΔΑ, 6 ἀνεξάρτητοι (Π. Κανελλόπουλος, Γ. Μαῦρος, Ι. Σεργάκης, Α. Πνευματικός, Στ. Παπαθεμελῆς καί Γ. Παπαευθυμίου). Τά τρία μέλη τῆς ΕΔΗΚ (Ι. Ζίγδης, Ν. Βενιζέλος, Ν. Μπαντουβᾶς) δήλωσαν «παρών».

Κατά τή δεύτερη ψηφοφορία καταμετρήθηκαν 199 ψῆφοι ὑπέρ τοῦ νομοσχεδίου «κατ' ἄρθρον» καί 2 ἐναντίον (Λ. Κύρκος, Στ. Παπαθεμελῆς) — μέ αἰτιολογικό τή διαφωνία γιά τή διατύπωση ὁρισμένων ἄρθρων τῆς Συμφωνίας[53].

Μετά τή λήξη τῆς ψηφοφορίας, ὁ Κ. Καραμανλῆς δήλωσε:

«Ἡ ἑλληνική Βουλή ἔθεσε σήμερα μέ τήν ψῆφο της τά θεμέλια ἑνός λαμπροῦ οἰκοδομήματος: Τήν ἔνταξή μας στήν Ἡνωμένη Εὐρώπη. Καί δημιούργησε τίς προϋποθέσεις γιά ἕνα καλύτερο καί πρό παντός ἀσφαλέστερο μέλλον γιά τό λαό μας.

»Ἡ ἀξιοποίηση, βέβαια, αὐτῆς τῆς μεγάλης εὐκαιρίας πού μᾶς προσφέρεται, θά ἀπαιτήσει ἐπίπονη καί μεθοδική προσπάθεια. Καί ἡ προσπάθεια αὐτή θά πρέπει νά γίνη πιό ἔντονη σήμερα, δεδομένου ὅτι ἡ ἔνταξή μας στήν Κοινότητα πραγματοποιεῖται σέ μιά ἐποχή πού ὁ κόσμος ὁλόκληρος, καί ἰδιαίτερα ἡ Εὐρώπη, ἀντιμετωπίζουν κρίσιμα προβλήματα.

»Ἡ σύμπτωση, ὅμως, αὐτή πού μπορεῖ νά εἶναι μειονέκτημα θά μᾶς ἐπιτρέψει νά ἀντιμετωπίσουμε ἀπό κοινοῦ μέ τούς ἑταίρους μας, καί συνεπῶς μέ μεγαλύτερη ἀσφάλεια, τό μέλλον πού διαγράφεται ἀβέβαιον.

»Αὐτονόητο εἶναι ὅτι στήν προσπάθεια αὐτή θά πρέπει νά συστρατευθοῦμε ὅλοι οἱ Ἕλληνες καί συνεπῶς καί ἐκεῖνοι πού μέχρι σήμερα ἦσαν ἀντίθετοι πρός τήν ἔνταξη. Γιατί πιστεύω ὅτι καί αὐτοί θέλουν τό καλό τοῦ τόπου».

Μετά τήν ψήφισή του ἀπό τή Βουλή, τό νομοσχέδιο δημοσιεύτηκε στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως ὡς Νόμος ὑπ' ἀριθ. 945 «περί κυρώσεως τῆς

Συνθήκης Προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Κοινότητα καί τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα Ἀτομικῆς Ἐνεργείας, ὡς καί τῆς Συμφωνίας περί προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τήν Εὐρωπαϊκήν Κοινότητα Ἀνθρακος καί Χάλυβος».

Ὁ πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς Ρόυ Τζένκινς, μόλις πληροφορήθηκε τό ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας, δήλωσε:

«Χαιρετίζω τήν ἐπικύρωση ἀπό τό ἑλληνικό Κοινοβούλιο τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι καί τά Κοινοβούλια τῶν παρόντων μελῶν τῆς Κοινότητος θά ἐπικυρώσουν μέ τή σειρά τους τή Συνθήκη, τούς προσεχεῖς μῆνες. Ἡ διαδικασία μπορεῖ νά φαίνεται μακρά. Εἶναι ὅμως φυσικό ὅτι σέ μιά Κοινότητα πού ἔχει τίς ρίζες στίς ἀρχές τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς δημοκρατίας, ἡ τελευταία λέξη νά πρέπει νά ἀνήκει στά Κοινοβούλια τῶν χωρῶν πού ζητοῦν τήν ἔνταξη καί ἐκείνων πού εἶναι ἤδη μέλη. Αὐτό ἐνδυναμώνει τόν δεσμό πού ἑνώνει ὄχι μονάχα τίς Κυβερνήσεις ἀλλά καί τούς λαούς τῆς Κοινότητος καί τούς ἀντιπροσώπους τους.

»Γνωρίζω, ἀπό τήν ἐμπειρία τῆς Ἀγγλίας, τῆς χώρας ἀπό τήν ὁποία προέρχομαι, πού καί αὐτή ἔγινε νέο μέλος, πρίν ἀπό 6 ½ χρόνια, ὅτι ἡ περίοδος μεταξύ τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης καί τῆς λειτουργίας τῆς ἐντάξεως, παρουσιάζει τίς δυσκολίες τῆς διατηρήσεως τῆς ἰσορροπίας γιά ἕνα διάστημα, πού εἶναι τό μεταίχμιο ἑνός μεγάλου καί πολύπλοκου ἐγχειρήματος. Ἡ Κοινότητα, ἕνας ὀργανισμός σέ ἐξέλιξη, συνεχίζει νά ἀναπτύσσεται. Ὀφείλει ὅμως νά τό κάνει μέ πλήρη συνείδηση ὅτι ἐξελίσσεται σέ μιά Κοινότητα μέ περισσότερα ἀπό 9 μέλη. Ἔτσι, οἱ ἐνέργειές μας πρέπει νά καθοδηγοῦνται ἀπό τήν ἐπίγνωση τῶν ἐπιπτώσεών τους στήν Ἑλλάδα.

»Αὐτό ἰσχύει γιά τίς δύο κατευθύνσεις. Καί ὁ ἑλληνικός λαός πρέπει, ἐπίσης, νά ὁδηγεῖται ἀπό μιά ἀνάλογη ἐπίγνωση. Γνωρίζω, πάλι ἀπό τήν ἐμπειρία τῆς τελευταίας διευρύνσεως, πόσο πλεονεκτικό εἶναι γιά τά νέα μέλη νά συνδεθοῦν σ' ἕνα τρένο πού βρίσκεται ἤδη σέ κίνηση.

»Εἰδικώτερα γιά τήν Ἑλλάδα, τό νά συνδεθεῖ μέ μιά Κοινότητα, ἡ ὁποία μόλις πρόσθεσε μιά δημοκρατική διάσταση μέ τή μορφή ἑνός ἄμεσα ἐκλεγμένου Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου. Τά προερχόμενα ἀπό τήν Ἑλλάδα μέλη θά συναντήσουν ἀμέσως ἐκεῖνα πού προέρχονται ἀπό τίς 9 χῶρες σ' αὐτό τό Κοινοβούλιο.

»Ἡ ἑλληνική ἐπικύρωση ἐπιβεβαιώνει οὐσιαστικά τή σύντομη καί πλήρη συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος στήν πρός τά ἐμπρός πορεία τῆς εὐρωπαϊκῆς δημοκρατίας».

ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ

Όταν, στίς ἀρχές Σεπτεμβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς, στόν ἐτήσιο λόγο του ἀπό τό βῆμα τῆς ΔΕΘ, ἀναφερθεῖ στήν ἐξέλιξη τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, οἱ γενικές διαπιστώσεις του θά εἶναι θετικές: συνέχιση, ἔστω καί μέ μειωμένο ρυθμό, λόγω τῆς διεθνοῦς συγκυρίας, τῆς ἀναπτυξιακῆς πορείας· ἱκανότητα προσαρμογῆς στίς διεθνεῖς οἰκονομικές συνθῆκες· ὑψηλά ἐπίπεδα ἀπασχολήσεως· σημαντικές ἀναδιαρθρώσεις στήν κατανομή τοῦ εἰσοδήματος, ὑπέρ τῶν ἐργαζομένων. Μέ συγκεκριμένους ἀριθμούς, ὁ πρωθυπουργός ἐπεσήμανε, εἰδικότερα, τήν ἄνοδο τοῦ πραγματικοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τή διεύρυνση —ὄχι ὅμως στόν ἐπιθυμητό βαθμό— τῶν ἐπενδύσεων, τή θετική ἐξέλιξη στήν ἐκτέλεση τοῦ προϋπολογισμοῦ καί τή σχετικά ἱκανοποιητική, παρά τή μεγάλη ἀνατίμηση τῶν ὑγρῶν καυσίμων, διαμόρφωση τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, τήν ἐξακολουθητική ἀνακατανομή καί αὔξηση τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐργαζομένων —39,1% σέ πραγματικές τιμές κατά τήν τελευταία τετραετία.

Στά θετικά ἐντούτοις στοιχεῖα, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἀντιπαραθέσει τίς σοβαρές ἐπιπτώσεις πού δέν θά ἦταν δυνατό παρά νά ἔχει καί στήν Ἑλλάδα ἡ ἐνεργειακή κρίση, *«ἡ μεγαλύτερη»* —ἐπεσήμανε— *«οἰκονομική κρίση πού ἀντιμετωπίζει ὁ κόσμος μετά τό 1930»*. Δεύτερο ἀνησυχητικό σύμπτωμα, ἡ ἐπιβάρυνση τοῦ πληθωρισμοῦ, ἀπόρροια καί αὐτή τῆς ἐνεργειακῆς κρίσεως, ὡς πρός τά ἐξωτερικά του αἴτια, ἀλλά καί παραγόντων ἐσωτερικῶν, ὅπως ἡ ὑπέρμετρη αὔξηση ἰδιαίτερα τῶν κρατικῶν πιστώσεων. Ἐπιδεικνύοντας ἔγκαιρα τήν ἀνησυχία του, ὁ πρωθυπουργός, χωρίς νά ἀποφύγει τίς ἀναγκαστικές ἀνατιμήσεις, εἶχε προβλέψει καί σειρά εἰδικῶν μέτρων, περιοριστικῶν τῆς καταναλώσεως ὑγρῶν καυσίμων, ἀλλά καί προορισμένων νά συμβάλουν ψυχολογικά στήν περιστολή τοῦ πνεύματος σπατάλης καί ἄλογου εὐδαιμονισμοῦ. Παράλληλα, σέ μεσοπρόθεσμη βάση, ἡ Κυβέρνηση βρισκόταν ἤδη στήν ἀνάγκη νά χαράξει καί νά ἐφαρμόσει, γενικότερα, περιοριστική οἰκονομική πολιτική, «πολιτική ἰσορροπίας μεταξύ πληθωρισμοῦ καί ἀναπτύξεως».

27 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Σέ νέα συνάντησή τους, ὁ Κ. Καραμανλῆς καί ὁ Σ. Κυπριανοῦ ἀνεσκόπησαν τίς τελευταῖες ἐξελίξεις καί ἀντάλλαξαν ἀπόψεις γιά τούς ἐπιβεβλημένους χειρισμούς τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος. Σέ δήλωσή του, μετά τή συνάντηση, ὁ Κύπριος πρόεδρος, ἀφοῦ ἐπανέλαβε ὅτι «ὑπῆρξε καί ὑπάρχει ἀπόλυτη ὁμοφωνία», δήλωσε:

«Συζητήσαμε διάφορα θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος καί γιά ἄλλη μιά φορά διαπιστώσαμε πόσο ἁρμονικές εἶναι οἱ σχέσεις μεταξύ τῶν Κυβερνήσεων Ἑλλάδος καί Κύπρου».

27 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Ψηφίζεται ἀπό τή Βουλή τό σχέδιο Νόμου «περί οἰκιστικῶν περιοχῶν».

Στή διάρκεια τῆς σχετικῆς συζητήσεως, ὁ εἰσηγητής τῆς πλειοψηφίας, Χρ. Κατσιγιάννης, ὑπογράμμισε ὅτι τό νομοσχέδιο ἀποβλέπει στήν ἀναθεώρηση τῶν ἐν ἰσχύι διατάξεων ὥστε προοδευτικά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀναμόρφωση, ἡ ἀνάπλαση τῶν οἰκιστικῶν περιοχῶν, ὑπό διαμόρφωση ἤ μέ ὑποβαθμισμένο πολεοδομικό περιβάλλον, καθώς καί ἡ ἐπέκτασή τους, ἀλλά καί κυρίως ἡ δημιουργία νέων οἰκιστικῶν περιοχῶν μέ σκοπό τήν ἐξασφάλιση καλύτερων συνθηκῶν διαβιώσεως καί προαγωγῆς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Οἱ στόχοι τοῦ νομοσχεδίου ἐντοπίζονται, εἰδικότερα, σέ τρία σημεῖα: πρῶτον, στήν ἐξασφάλιση τῶν κοινοχρήστων χώρων καί στήν κατασκευή τῶν βασικῶν κοινοχρήστων πολεοδομικῶν ἔργων, μέ συμμετοχή τῶν ἰδιοκτητῶν τῆς γῆς στίς σχετικές ἐπιβαρύνσεις σέ γῆ καί σέ χρῆμα· δεύτερον, στόν ἐκσυγχρονισμό τῆς πολεοδομικῆς νομο-

θεσίας, ὥστε οἱ διαδικασίες νά γίνουν πιό ἁπλές, πιό εὐκίνητες καί κυρίως πιό συμμετοχικές καί εὐρύτερες· τρίτον, στήν παροχή δυνατοτήτων στούς ὀργανισμούς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως νά ἐκτελοῦν ἤ νά συμμετέχουν στήν ἐκτέλεση προγραμμάτων ἐνεργοῦ πολεοδομίας.

Ὁ εἰσηγητής τῆς πλειοψηφίας ὑπογράμμισε ὅτι ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς οἰκιστικῆς περιοχῆς, σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ νομοσχεδίου, γίνεται μέ ἕνα ἤ μέ συνδυασμό τῶν ἑξῆς τρόπων: τήν ἐνεργό πολεοδομία, τόν ἀστικό ἀναδασμό, τούς κανονιστικούς ὅρους δομήσεως. Οἱ δύο πρῶτοι ἐνεργοποιοῦνται μέ τήν ἐπέμβαση τοῦ Κράτους ἤ τῶν ὀργανισμῶν Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, σέ συνδυασμό μέ τήν ἰδιωτική πρωτοβουλία. Ὁ τρίτος τρόπος στηρίζεται στήν ἰδιωτική πρωτοβουλία, ἐνῶ τό Κράτος καθορίζει τά πλαίσια καί τούς ὅρους, μέσα στούς ὁποίους μπορεῖ νά κινηθεῖ ἡ ἰδιωτική πρωτοβουλία. Καί κατέληξε μέ τήν παρατήρηση ὅτι, ἀπό τό σύνολο τῶν διατάξεων τοῦ ὑπό συζήτηση νομοσχεδίου, φαίνεται καί καθορίζεται μία καινούργια θεώρηση τῆς οἰκιστικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία διαφυλάσσει τό φυσικό περιβάλλον καί ὁδηγεῖ σ' ἕνα σωστό καί σύμφωνο μέ τίς σύγχρονες ἀνθρώπινες ἀπαιτήσεις πολεοδομικό περιβάλλον, μέ τήν ὑπεύθυνη οὐσιαστική καί σύμμετρη συμμετοχή καί συνεργασία τοῦ πολίτη, ἰδιοκτήτη τῆς γῆς.

Ὁ εἰσηγητής τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως ὑπογράμμισε ὅτι τό ΠΑΣΟΚ δέν εἶναι ἀντίθετο στήν ὀργανωμένη δόμηση, πού θέτει σάν στόχο τό νομοσχέδιο, διαφωνεῖ ὅμως μέ τόν τρόπο πού θεσμοθετεῖται ἀπό τό συγκεκριμένο νομοσχέδιο[54].

28 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ ἀπάντηση ἐρωτήσεως σχετικῆς μέ τήν ἀπόφαση τοῦ ΟΠΕΚ γιά νέα αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου κατά 50%, δήλωσε:

«Νομίζω ὅτι οἱ παραγωγοί διαπράττουν μεγάλο σφάλμα χρησιμοποιοῦντες κατά τρόπον αὐθαίρετον ἕνα πολύτιμο ἀγαθό, ἀπό τό ὁποῖον ἐξαρτᾶται ὄχι μόνον ἡ πρόοδος, ἀλλά καί ἡ γαλήνη τοῦ κόσμου.

»Ἡ νέα αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου ἐπιτείνει τό ἐνεργειακό πρόβλημα, πού, ὅπως εἶναι ἐπόμενο, ἀπασχολεῖ ἰδιαίτερα τήν Κυβέρνηση, πού σέ πρώτη φάση θά πρέπει νά ἀναπροσαρμόσει ἀνάλογα τίς τιμές τῶν ὑγρῶν καυσίμων καθώς δέν εἶναι ἐφικτό νά σηκώσει τό βάρος ἀπό αὐτήν ὁ κρατικός προϋπολογισμός».

Τήν ἑπομένη, ὁ Κ. Καραμανλῆς συγκάλεσε τήν Κυβερνητική Ἐπιτροπή, ἡ ὁποία, παράλληλα μέ τά τρέχοντα θέματα ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἐξέτασε τίς συνέπειες ἀπό τήν πρόσφατη ἀπόφαση τοῦ ΟΠΕΚ.

Ἐπακολούθησε, στίς 2 καί 3 Ἰουλίου, ἡ σύγκληση δύο διαδοχικῶν συσκέψεων ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν ἁρμοδίων μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ ἀντιπροέδρου, Κ. Παπακωνσταντίνου. Εἰδικότερα, ἀποφασίστηκε ἡ λήψη σειρᾶς νέων μέτρων γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν ἐπιπτώσεων τῆς ἐπιδεινούμενης ἐνεργειακῆς κρίσεως.

1. Αὔξηση τῆς τιμῆς τῆς βενζίνης καί τοῦ πετρελαίου (σοῦπερ 30, ἁπλή 27, πετρέλαιο 11 δρχ. τό λίτρο).

2. Μείωση κατά 15% τῆς κατανωλώσεως ἐνέργειας στόν κρατικό τομέα, κατά 5% στή βιομηχανία καί κατά 10% στά ξενοδοχεῖα καί τά ἐμπορικά καταστήματα. Ἀπαγόρευση τῆς λειτουργίας τῶν νυκτερινῶν κέντρων μετά τίς 2 π.μ.

3. Καθορισμός τῆς περιόδου ἀπαγορεύσεως τῆς ἐκ περιτροπῆς κυκλοφορίας τῶν Ι.Χ. τό Σαββατοκύριακο. Στήν ἀπαγόρευση συμπεριλαμβάνονται τά ἀγροτικά καί ἐπαγγελματικά φορτηγά τοῦ 1 τόννου, εἰδικά γιά τίς Κυριακές.

4. Αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος.

5. Διπλασιασμός τῆς ἐφ' ἅπαξ εἰσφορᾶς εἰσαγωγῆς ἐπιβατικῶν αὐτοκινήτων Ι.Χ. καί διπλασιασμός ἐπίσης τῶν ἐφ' ἅπαξ εἰδικῶν φόρων καταναλώσεως.

Σέ νέα δήλωσή του, μετά τή λήξη τῶν δύο συσκέψεων, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπεσήμανε:

«Τό πρόβλημα εἶναι πολύ μεγάλο καί δύσκολο καί πρέπει νά φροντίσουμε νά τό κατανοήσῃ ὅλος ὁ κόσμος. Γιατί τέτοια θέματα στή δημοκρατία δέν τά λύνει κανείς χωρίς κατανόηση καί συμπαράσταση ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ».

Σέ δημοσιογραφική ἐρώτηση, ἄν ἡ κυρία γραμμή τῶν μέτρων εἶναι ἡ μείωση τῆς καταναλώσεως, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Ἡ μείωση τῆς καταναλώσεως ἐπιβάλλεται καί γιά λόγους οὐσιαστικούς καί γιά λόγους ψυχολογικούς. Ἀλλά τό πρόβλημα δέν εἶναι τόσον ὁ περιορισμός τῆς καταναλώσεως. Τό πρόβλημα εἶναι πολύ μεγαλύτερο. Ἄν δέν βρεθῇ τρόπος γιά μακροπρόθεσμες διεθνεῖς ρυθμίσεις, οἱ περιορισμοί πού μελετοῦμε καί ἐμεῖς καί οἱ Εὐρωπαῖοι δέν σώζουν τήν κατάσταση. Ἀλλά εἶναι ἐπιβαλλόμενοι, διότι κατά ἕνα τρόπο βοηθοῦν στήν λύση καί δεύτερον δημιουργοῦν μιά ψυχολογία, ἡ ὁποία θά ἐπιτρέψῃ στούς λαούς νά ἀντιμετωπίσουν ἀποτελεσματικώτερα τό κρίσιμο αὐτό θέμα.

»Αὐτό θά πρέπει νά τό ρωτήσετε σέ ἐκείνους, ἀπό τούς ὁποίους ἐξαρτᾶται ἡ λύση. Ἐμεῖς μπορεῖ νά ἔχουμε ἰδέες, μπορεῖ νά συμβάλουμε στή λύση, ἄλλοι πρέπει νά πάρουν τίς πρωτοβουλίες. Ἡ ἐνεργειακή κρίση εἶναι πρόβλημα πολύ μεγαλύτερο μέ πολύ

σοβαρώτερες ἐπιπτώσεις γιά τό μέλλον τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καί εἰρήνης καί χρειάζονται τολμηρά διεθνῆ μέτρα».

Σέ ἀπάντηση, τέλος, ἄλλης ἐρωτήσεως, ἄν χρειαζόταν διακομματική συγκατάθεση γιά τή λήψη τῶν νέων μέτρων, ὁ πρωθυπουργός ἀντέτεινε:

«Ἐάν εἶναι τά μέτρα σωστά, θά πρέπει ἀνεπιφύλακτα νά τά ἐπικροτήσουν ὅλοι. Δέν εἶναι κομματικά μέτρα. Διότι, ἄν πάη καλά ἡ οἰκονομία, θά πάη γιά ὅλους καλά· ἐάν δέν πάη καλά, θά τήν πληρώσουμε ὅλοι, ἀνεξαρτήτως τῶν κομμάτων, στά ὁποῖα ἀνήκουμε».

Πράγματι, ὁ ἀρχηγός τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως, Α. Παπανδρέου, ἀναγνώρισε ὅτι δέν πρέπει νά ὑπάρξει ἀντιδικία γιά τό ἐνεργειακό, ἀλλά, παράλληλα, παρατήρησε ὅτι ἡ Κυβέρνηση δέν ἀξιοποίησε τίς ἐγχώριες πηγές ἐνέργειας.

Ἀπό τήν πλευρά της, ἡ Κυβέρνηση εἶχε ἐξαγγείλει τή λήψη σειρᾶς μέτρων γιά τήν ἀξιοποίηση ἀκριβῶς τῶν ἐγχώριων πηγῶν, ὡς μέσου γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐπάρκειας τῆς χώρας σέ ἐνέργεια καί τήν ἐξοικονόμηση σημαντικῶν οἰκονομικῶν πόρων σέ συνάλλαγμα. Συγκεκριμένα, ἡ ἐντατικοποίηση τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἐγχώριων ἐνεργειακῶν πηγῶν, ἡ ἐκτεταμένη ἔρευνα γιά τόν ἐντοπισμό νέων κοιτασμάτων ὑδρογονανθράκων καί ἡ προσφυγή σέ νέες μορφές ἐνέργειας συνέθεσαν τίς κατευθυντήριες γραμμές τῆς ἐνεργειακῆς πολιτικῆς της. Μετά τήν ἐκκαθάριση τῶν ἐκκρεμοτήτων καί τήν ἀναθεώρηση τῶν συμβάσεων τῆς περιόδου τῆς δικτατορίας, εἶχε γίνει, τό 1977, ἡ ἐξαγορά τοῦ συνόλου τῶν μετοχῶν τῆς Α.Ε. Ἑλληνικά Διυλιστήρια Ἀσπροπύργου, σημαντικοῦ παράγοντα γιά τήν ἐξασφάλιση τοῦ ὁμαλοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς χώρας σέ προϊόντα πετρελαίου. Κυρίως ὅμως, καί πέρα ἀπό τή γενναία ἐπιχορήγηση τῶν ἐρευνῶν τῆς ΔΕΠ γιά τόν ἐντοπισμό νέων κοιτασμάτων ὑδρογονανθράκων (μῆκος γεωτρήσεων: 64.000 μ. τό 1980 ἔναντι 7.280 μ. τό 1974), εἶχε καταβληθεῖ σημαντική προσπάθεια γιά τήν αὔξηση τῆς ἐτήσιας παραγωγῆς λιγνίτη, μέ σκοπό τήν εὐρύτερη ἀξιοποίηση τῆς πρώτης αὐτῆς ὕλης στόν ἐνεργειακό τομέα (παραγωγή: 20 ἑκατ. τόννων τό 1980 ἔναντι 7 τό 1970· λιγνιτικές μονάδες: 42% τῆς ἐγκαταστημένης ἰσχύος τῆς ΔΕΗ ἔναντι 28% τό 1974· συμβολή στήν παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας: 46% τό 1980 ἔναντι 38% τό 1974), ἐνῶ παράλληλα ἐξασφαλιζόταν ἡ λειτουργία ἕξι νέων ὑδροηλεκτρικῶν σταθμῶν συνολικῆς ἰσχύος 660 MW, διεξάγονταν ἔρευνες γιά τόν ἐντοπισμό γεωθερμικῶν πεδίων καί προβλεπόταν ἡ προώθηση ἱδρύσεως πυρηνικῶν σταθμῶν.

Ὁπωσδήποτε, ἡ αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου (144% στά δύο χρόνια 1979-1980) εἶχε σοβαρό ἀντίκτυπο στήν οἰκονομική ζωή καί τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Ἑλλάδος. Στό κυρίως διάστημα τῆς κρίσεως προκλήθηκε διαρροή 2.200 ἑκατ. δολλ., ὅπως φαίνεται καί ἀπό τήν ἐξέλιξη τῆς συναλλαγματικῆς δαπάνης γιά τήν προμήθεια ἀργοῦ πετρελαίου καί προϊόντων πετρελαίου ἀπό τό Κράτος. Ἤδη, τό 1979, ἡ τελευταία αὐτή αὐξανόταν ἀπό 1.100 ἑκατ. δολλ. σέ 1.800 καί ἀπορροφοῦσε ποσοστό 4,5% τοῦ ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ προϊόντος ἔναντι 5,4% τοῦ προηγούμενου ἔτους. Ἡ αὔξηση τῆς διαρροῆς εἰσοδήματος πρός τό ἐξωτερικό, πέρα ἀπό τή μείωση τῆς δυνατότητας γιά αὔξηση τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐργαζομένων, περιόριζε σημαντικά καί τή δυνατότητα γιά αὔξηση τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος. Ἡ τροπή τῆς Κυβερνήσεως πρός τή χάραξη καί ἐφαρμογή περιοριστικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καί ἡ αὔξηση τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἀποτέλεσαν ἀναπόφευκτη συνέπεια τῆς ἐνεργειακῆς κρίσεως. Μολοντοῦτο, ἡ εἰσοδηματική πολιτική τῆς Κυβερνήσεως δέν ἀνατράπηκε ὁλοκληρωτικά καί τό ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου συγκρατήθηκε σέ ἀνεκτά ὅρια. Συμπερασματικά, θά ἦταν δυνατό νά ὑποστηριχθεῖ ὅτι, ἄν ἐξαιρεθεῖ ἡ τιμαριθμική ἄνοδος, ἡ ἐνεργειακή κρίση δέν παρουσίασε στήν Ἑλλάδα, στή διάρκεια τοῦ 1979, τά δυσμενῆ συμπτώματα πού εἶχαν ἐκδηλωθεῖ ἀλλοῦ — ἰδίως στόν τομέα τῶν τιμῶν τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος καί τῆς ἀνεργίας.

4 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται, παρουσία καί τοῦ ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης, Κ. Σταμάτη, τή νέα ἡγεσία τοῦ Ἀρείου Πάγου — τόν πρόεδρο Δ. Σκούμπη, τόν εἰσαγγελέα Κ. Φαφούτη καί τούς ἀντιπροέδρους Ι. Γουρνᾶ καί Κ. Ἀναστασόπουλο, στούς ὁποίους καί συνιστᾶ τήν ἐφαρμογή τοῦ νόμου μέ αὐστηρότητα καί πρός κάθε κατεύθυνση. *«Στήν ἀνήσυχη ἐποχή μας ἡ βία καί γενικώτερα ἡ ἐγκληματικότητα, ἔχουν κατακλύσει τόν κόσμο καί ἀπειλοῦν ὄχι μόνο τή γαλήνη κάθε κοινωνίας, ἀλλά καί τούς δημοκρατικούς της θεσμούς.*

»Ἡ Ἑλλάδα εὑρίσκεται ἀσφαλῶς σέ καλύτερη κατάσταση ἀπό πολλές ἄλλες χῶρες πού ἀναρχοῦνται καί πνίγονται στό αἷμα. Αὐτό ὅμως δέν σημαίνει ὅτι δέν κινδυνεύει νά διαβρωθεῖ ἀπό τό κῦμα τῆς ἀναρχίας, ἄν ἡ Πολιτεία, καί εἰδικότερα ἡ Δικαιοσύνη, δέν τήν προστατεύσουν ἔγκαιρα καί ἀποφασιστικά».

Στή συνέχεια, ὁ πρωθυπουργός δέχτηκε τή νέα ἡγεσία τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, πρόεδρος τοῦ ὁποίου ἀνέλαβε ὁ Ν. Θέμελης.

5 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ συνέντευξη πρός τήν ἰτα-

λική ἐφημερίδα «Il Popolo», ἀναφέρεται στή γενικότερη κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στά Βαλκάνια:

«Ἔχω συναίσθηση τῆς παρουσίας στήν Χερσόνησο τῶν διαφορετικῶν πολιτικῶν συστημάτων καί τίς συνδέσεις μέ ἀντιτιθέμενους οἰκονομικούς καί στρατιωτικούς συνασπισμούς. Ἀλλά, ἄν καί μέ ἐπιφύλαξη, εἶμαι αἰσιόδοξος ὅτι πρόκειται γιά μιά ἐξέλιξη, πού ἡ λογική τῆς ἱστορίας κάνει τώρα πιό ἀπαραίτητη καί ἀμετάθετη».

Γιά τήν πολιτική ἕνωση τῆς Εὐρώπης, ὁ πρωθυπουργός εἶπε ὅτι ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς μεγαλύτερες ἀλλαγές τῆς ἱστορίας:

«Εἶναι ἕνα γεγονός πού θά μεταβάλει ριζικά ὄχι μόνο τήν τύχη τῆς ἠπείρου μας, ἀλλά τό μέλλον ὅλου τοῦ κόσμου, δεδομένου ὅτι μιά Εὐρώπη ἑνωμένη θά μπορεῖ νά ἐξισορροπήσει τό διεθνῆ συσχετισμό δυνάμεων, νά ἐνισχύσει τήν εἰρήνη καί νά συμβάλει στόν καθορισμό μιᾶς νέας καί πιό σωστῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς τάξεως τῶν λαῶν.

»Στήν ἐποχή πού ζοῦμε καί ἀπέναντι στίς μεγάλες προκλήσεις — ἐνεργειακό, οἰκονομική ὕφεση, αὔξηση τῆς ἀνεργίας, ἀναγκαιότητα νά προωθηθεῖ ὁ διάλογος Βορρᾶ-Νότου — πού καλούμαστε νά ἀναμετρηθοῦμε, καμμιά εὐρωπαϊκή χώρα δέν μπορεῖ πιά νά αὐταπατᾶται ὅτι μπορεῖ νά τά καταφέρει μόνη της».

Τέλος, σχετικά μέ τίς πρόσφατες ἐκλογές τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε τήν ἀνησυχία του γιά τήν ἀποχή τῶν ψηφοφόρων ἀπό τίς κάλπες[55].

9 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συναντᾶ τόν Γάλλο πρωθυπουργό, Ραιημόν Μπάρ, κατά τή διέλευσή του ἀπό τήν Ἀθήνα, μέ τόν ὁποῖο καί ἔχει ἐνδιαφέρουσα συνομιλία:

«Κατά τήν συνομιλία τῶν δύο πρωθυπουργῶν, ἡ ὁποία διήρκεσε δύο περίπου ὧρες, ἐθίγησαν, μεταξύ ἄλλων, τό ἐνεργειακό πρόβλημα καί οἱ ἐπιπτώσεις του ἐπί τῆς οἰκονομίας τῶν δυτικῶν χωρῶν, τό Μεσανατολικό καί τά ἄλλα προβλήματα τῆς περιοχῆς καθώς καί θέματα διμεροῦς ἐνδιαφέροντος τῶν δύο χωρῶν.

»Οἱ δύο πρωθυπουργοί συνεφώνησαν ὅτι, ἐφόσον δέν ληφθοῦν ἐγκαίρως τά κατάλληλα μέτρα, τό ἐνεργειακό πρόβλημα θά ὁδηγήσει τίς χῶρες τοῦ ἐλευθέρου κόσμου σέ σοβαρότατες περιπέτειες καί θά προκαλέσει ὀξύτατες κρίσεις, οἱ ὁποῖες δέν θά εἶναι δυνατόν νά τεθοῦν ὑπό ἔλεγχο.

»Ὁ Γάλλος πρωθυπουργός ἐνημέρωσε τόν κ. πρωθυπουργό ἐπί τῶν ἀπόψεων τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως σχετικά μέ τήν ἀντιμετώπιση τῆς καταστάσεως, ἡ ὁποία δημιουργεῖται ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου ἀπό τίς παραγωγούς ἀραβικές χῶρες. Ὁ κ. Μπάρ εἶπε ὅτι, κατά τήν γνώμη τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως, οἱ προσπάθειες τῶν δυτικῶν καταναλωτριῶν χωρῶν πρέπει νά τείνουν στήν σταθεροποίηση, κατ' ἀρχάς, τῶν εἰσαγωγῶν πετρελαίου, καί, ἐν συνεχείᾳ, στήν μείωση τῆς καταναλώσεώς τους εἰς ἐπίπεδο κατά τι χαμηλότερο τῆς προσφορᾶς τοῦ πετρελαίου στήν διεθνῆ ἀγορά.

»Κατά τήν συνάντηση Κορυφῆς τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ στό Στρασβοῦργο ἡ Γαλλία ἔπεισε τούς ἑταίρους ἐπί τῆς ἀνάγκης ὑλοποιήσεως τῶν ἀνωτέρω στόχων καί μέ τό πνεῦμα αὐτό, ἐξητάσθη ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος μέ τούς Ἀμερικανούς καί τούς Ἰάπωνες κατά τήν πρόσφατη Διάσκεψη τοῦ Τόκυο. Ἡ γαλλική Κυβέρνηση πιστεύει, συνέχισε ὁ κ. Μπάρ, ὅτι κατ' αὐτό τόν τρόπο οἱ καταναλώτριες χῶρες θά πείσουν τούς Ἄραβες ὅτι ἐγκαταλείπουν τήν πολιτική τῆς σπατάλης τῆς ἐνεργείας, γιά τήν ὁποία κατηγοροῦνται ἀπό τίς παραγωγούς χῶρες καί ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τό πρόσχημα καί τήν δικαιολογία γιά τίς συνεχεῖς αὐξήσεις τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου. Κατά τήν γαλλική ἄποψη, ὁ κυριώτερος ὑπεύθυνος ἐν προκειμένῳ εἶναι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες, οἱ ὁποῖες, ἐνῶ δέν θέλουν νά θίξουν τά ἀποθέματά τους εἰς πετρέλαιο, εἰσάγουν ποσότητες μεγαλύτερες ἀπό ἐκεῖνες πού εἰσάγονται εἰς ὁλόκληρο τήν δυτική Εὐρώπη. Ἕνα ἄλλο μέτρο, τό ὁποῖο θά πρέπει, κατά τή γαλλική Κυβέρνηση, νά λάβουν οἱ δυτικές χῶρες, εἶναι ἡ ἀποφυγή τῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, δεδομένου ὅτι ἡ αὔξηση αὐτή παρέχει ἐπιχειρήματα στούς Ἄραβες γιά ἀντίστοιχη αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐτόνισε στόν συνομιλητή του τήν ἀνάγκη συντονισμένης καί καλά μελετημένης ἐγκαίρου συλλογικῆς δράσεως τῶν δυτικῶν χωρῶν, ἡ ὁποία θά πρέπει νά ἀποβλέπει σέ συγκεκριμένα ἀποτελέσματα καί δή στήν σύναψη μακροχρονίων συμφωνιῶν μεταξύ τῶν καταναλωτριῶν καί τῶν παραγωγῶν χωρῶν. Μόνον ἔτσι, συνέχισε ὁ κ. πρωθυπουργός, θά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀποφυγή τῶν αἰφνιδιαστικῶν αὐξήσεων τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου οἱ ὁποῖες καθιστοῦν ἀδύνατον οἱονδήποτε προγραμματισμό καί προκαλοῦν σοβαρότατες ἀναστατώσεις στήν οἰκονομία τῶν καταναλωτριῶν χωρῶν. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐξέφρασε τήν ἀνησυχία ὅτι, ἄν τά μέτρα αὐτά δέν ληφθοῦν ἐγκαίρως, ἡ Δύσις θά εὑρεθεῖ πρό τοιαύτης κρισίμου καταστάσεως, ὥστε, γιά νά ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τούς Ἄραβες, τῶν ὁποίων τώρα εἶναι οὐσιαστικά αἰχμάλωτος, θά ἀναγκασθεῖ, μή ἔχουσα ἄλλη ἐναλλακτική λύση, νά ἀντιμετωπίσει καί τήν χρήση βίας.

»Ὁ κ. Μπάρ συνεφώνησε, παρατηρήσας ὅτι ἀκριβῶς οἱ προσπάθειες τῆς Γαλλίας ἀποβλέπουν στήν συντονισμένη καί ὑπεύθυνη συλλογική ἀντιμετώπιση τῆς καταστάσεως πρός ἀποφυγή ἐμπλοκῆς εἰς περιπετείας καί ἀναγκαστικῆς προσφυγῆς στήν βία, ἡ ὁποία πάντως, κατά τήν γνώμη του, δέν θά λύσει τό πρόβλημα, δεδομένου ὅτι, ὑπό τίς σημερινές περιστάσεις, δέν θά εἶναι δυνατή ἡ ἐπί μακρό χρόνο διατήρηση τῶν ἀποτελεσμάτων μιᾶς βίαιας λύσεως. Γιά τόν λόγο αὐτό ἡ Γαλλία θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητη ἡ διατήρηση τοῦ διαλόγου μέ τίς ἀραβικές χῶρες πρός ἀναζήτηση λύσεων τοῦ προβλήματος. Κατά τήν γνώμη τοῦ κ. Μπάρ, ὁ εὐρωαραβικός αὐτός διάλογος, ὑπέρ τοῦ ὁποίου ἐτάχθησαν καί οἱ συνομιλητές του στό Ἰράκ, θά βοηθήσει ὥστε νά ἀντιμετωπισθεῖ ἡ κατάσταση

καί άπό τίς δύο πλευρές μέ ύπευθυνότητα καί θά δώσει τήν δυνατότητα στήν Εύρώπη νά άσκήσει έν συνεχεία πίεση πρός τίς 'Ηνωμένες Πολιτεΐες, ώστε νά συντονίσουν καί αύτές τήν στάση τους καί νά συμβάλουν στήν διευθέτηση τοῦ όλου προβλήματος. 'Ο κ. πρωθυπουργός παρετήρησε — καί ό κ. Μπάρ συνεφώνησε — ότι καί άν οί 'Αμερικανοί δέν μετάσχουν άμέσως στόν εύρωαραβικό αύτό διάλογο, πάντως θά πρέπει νά είναι έγκαίρως ένήμεροι τοῦ περιεχομένου του, ώστε νά μποροῦν εύχερέστερα νά άποδεχθοῦν τά άποτελέσματά του. Σέ σχετική έρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, ό κ. Μπάρ άπήντησε ότι, κατά τήν γνώμη του, τά 'Ηνωμένα "Εθνη θά πρέπει άσφαλῶς νά κρατηθοῦν έξω άπό τίς σχετικές προσπάθειες πρός διακανονισμό τοῦ ένεργειακοῦ προβλήματος. Είς άλλην έξ άλλου έρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ περί τοῦ κινδύνου δημιουργίας δυσχερειῶν έκ μέρους τῶν 'Αράβων στήν παροχή πετρελαίου, πέραν τῶν αύξήσεων τῆς τιμῆς του, ό κ. Μπάρ άπήντησε ότι δέν συμμερίζεται τίς άνησυχίες αύτές καί ότι, κατά τήν γνώμη του, οί παραγωγοί χῶρες ή τουλάχιστον οί σπουδαιότερες άπό αύτές, δέν θά διακόψουν τήν παροχή πετρελαίου.

»'Εν συνεχεία ό κ. Μπάρ έδωσε ώρισμένα στοιχεία γιά τίς έπιπτώσεις τοῦ ένεργειακοῦ προβλήματος έπί τῆς γαλλικῆς οίκονομίας, διευκρινήσας ότι οί πρόσφατες αύξήσεις τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου έπεβάρυναν τόν τιμάριθμο στήν Γαλλία κατά 3,5 μονάδες καί ότι κατά τό τρέχον έτος ό πληθωρισμός θά είναι τῆς τάξεως τοῦ 11%.

»'Ο κ. Μπάρ προσέθεσε ότι ή Γαλλία προμηθεύεται πετρέλαιο κυρίως άπό τήν Σαουδική 'Αραβία καί τό 'Ιράκ καί ότι οί είσαγωγές της άπό τίς χῶρες αύτές καθώς καί άπό ώρισμένα άφρικανικά Κράτη καί άπό τήν συμμετοχή της στήν έκμετάλλευση τῶν κοιτασμάτων τοῦ πετρελαίου τῆς Βορείου Θαλάσσης τῆς έπιτρέπουν τήν άντιμετώπιση τοῦ 80 - 90% τῶν άναγκῶν της. Σχετικά μέ τήν γενικώτερη κατάσταση τῆς γαλλικῆς οίκονομίας ό κ. Μπάρ άνέφερε ότι ή Κυβέρνησή του άντιμετωπίζει άρκετά σοβαρό πρόβλημα άνεργίας καθώς καί πρόβλημα ίκανοποιήσεως τῶν συνεχῶς αύξανομένων αίτημάτων κοινωνικῶν παροχῶν, καί ότι όλες οί προσπάθειές της άποβλέπουν στήν κατά δυνατόν άποφυγή τῶν συνεπειῶν τῆς διεθνοῦς οίκονομικῆς κρίσεως, ή όποία, κατά τήν γνώμη του, θά έκδηλωθεῖ όξύτατα κατά τό προσεχές έτος 1980.

»'Ο κ. πρωθυπουργός ένημέρωσε μέ τήν σειρά του τόν συνομιλητή του έπί τῆς γενικῆς καταστάσεως τῆς έλληνικῆς οίκονομίας, τονίσας ότι τό άδύνατο σημεῖο της είναι ό πληθωρισμός, ό όποῖος κατά τό τρέχον έτος είχε ύπολογισθεῖ νά άνέλθει σέ 11 έως 12%, άλλά, τελικῶς, θά φθάσει τό 18%, άφ' ένός λόγω τῶν έπιπτώσεων τῆς αύξήσεως τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου, ή όποία έπεβάρυνε τόν τιμάριθμο κατά 5 μονάδες καί άφ' έτέρου λόγω τῆς λήψεως έξυγιαντικῶν μέτρων είς διαφόρους τομεῖς τῆς οίκονομίας. Τά λοιπά πάντως μεγέθη τῆς έλληνικῆς οίκονομίας, συνέχισε ό κ. πρωθυπουργός, ὅπως π.χ. τό έθνικό είσόδημα καί ή άνεργία, δέν παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα. Γιά τήν άντιμετώπιση πάντως τῆς καταστάσεως έκ τῆς κρίσεως τοῦ ένεργειακοῦ ή Κυβέρνησις άπεφάσισε τήν έπιβολή διαφόρων περιοριστικῶν μέτρων. Τά μέτρα αύτά έλήφθησαν γιά ψυχολογικούς κυρίως λόγους διότι έκεῖνο πού πρέπει νά καταστεῖ κοινή συνείδησις, όχι μόνον στήν 'Ελλάδα άλλά σ' όλο τόν δυτικό κόσμο, είναι ή άνάγκη περιστολῆς τοῦ πνεύματος σπατάλης καί τῆς εύδαιμονιστικῆς νοοτροπίας πού χαρακτηρίζει τίς καταναλωτικές δυτικές κοινωνίες, διότι άλλως θά προκληθοῦν τέτοιες οίκονομικές, κοινωνικές άλλά καί πολιτικές άναστατώσεις, ώστε θά είναι άδύνατος ό έλεγχος τῆς καταστάσεως. 'Ο κ. Μπάρ συνεφώνησε άπόλυτα καί έπεσήμανε τά προβλήματα πού άντιμετωπίζουν έν προκειμένω οί Κυβερνήσεις τῶν μεγάλων εύρωπαϊκῶν χωρῶν όπως ή Δυτική Γερμανία, ή Μεγάλη Βρεταννία καί ή 'Ιταλία.

»Μιλώντας σχετικά μέ τήν χρήση τῆς πυρηνικῆς ένεργείας πρός άντιμετώπιση τοῦ ένεργειακοῦ προβλήματος, ό κ. Μπάρ συνεφώνησε μέ παρατήρηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ότι ή Γαλλία έχει καταρτίσει ένα πολύ ίκανοποιητικό πρόγραμμα γιά τήν κατασκευή σταθμῶν πυρηνικῆς ένεργείας. 'Ο κ. Μπάρ άνέφερεν ότι 40 τέτοιοι σταθμοί είναι ύπό κατασκευήν καί ότι ή Κυβέρνησή του έχει άντιμετωπίσει μέ άποφασιστικότητα τίς σχετικές άντιδράσεις μερίδος τῆς κοινῆς γνώμης, έν άντιθέσει πρός τήν Δυτική Γερμανία, ή όποία, δυστυχῶς, λόγω τῶν άντιδράσεων αύτῶν, δέν έχει προωθήσει, τά τελευταῖα τρία χρόνια, τό πρόγραμμα κατασκευῆς σταθμῶν πυρηνικῆς ένεργείας. Στήν Γαλλία, κατέληξε ό κ. Μπάρ, ύπολογίζεται ότι κατά τό 1985 τό 25% τῶν άναγκῶν τῆς χώρας είς ένέργεια θά καλύπτεται άπό τούς πυρηνικούς σταθμούς.

»'Ο κ. πρωθυπουργός είπε στόν συνομιλητή του ότι προσεχῶς θά έχει τήν εύκαιρία νά συζητήσει μαζί του καί μέ τόν προέδρο Ζισκάρ ντ' 'Εσταίν τό θέμα τῆς άναπτύξεως άναλόγου προγράμματος στήν 'Ελλάδα.

»'Ο κ. Μπάρ άπήντησε ότι κατά τήν γνώμη του έκεῖνο πού θά ήταν συμφέρον γιά τήν 'Ελλάδα λόγω τοῦ μεγέθους της καί τοῦ πληθυσμοῦ της θά ήταν ή χρησιμοποίηση τῶν νέων συστημάτων κατασκευῆς πυρηνικῶν σταθμῶν 600 MW άντί τῶν μεγαλυτέρων μονάδων 900 ή 1200 MW πού προορίζονται γιά μεγαλύτερες χῶρες.

»'Ακολούθως ό κ. Μπάρ ένημέρωσε τόν κ. πρωθυπουργό έπί τῶν συνομιλιῶν πού είχε στό 'Ιράκ μέ τόν άντιπρόεδρο Σαντάμ Χουσεΐν, τόν όποῖο θεωρεῖ ὡς ένα άπό τούς σημαντικώτερους μελλοντικούς ήγέτες τοῦ άραβικοῦ κόσμου. Οί 'Ιρακινοί άνησυχοῦν κατά πρῶτο λόγο μέ τήν κατάσταση πού έχει διαμορφωθεῖ στίς γειτονικές τους χῶρες καί δή στό 'Ιράν, στό όποῖο φοβοῦνται καί προσπαθοῦν νά άποτρέψουν κομμουνιστική έπικράτηση, τό 'Αφγανιστάν καί τήν Τουρκία. Οί 'Ιρακινοί άνησυχοῦν έπίσης γιά τόν Λίβανο καί πιστεύουν ότι τυχόν ίσραηλινή έπίθεσις έναντίον του θά προκαλέσει γενική σύρραξη. Τό θέμα τῆς ένώσεως τοῦ 'Ιράκ μέ τήν Συρία, οί 'Ιρακινοί τό άντιμετωπίζουν ὡς "θέμα βιτρίνας" ένῶ γιά τόν πρόεδρο Σαντάτ πιστεύουν ότι έχει μπεῖ στό δρόμο τῆς μή έπιστροφῆς καί ότι άποκλείεται νά άποφύγει τήν κατάρρευση. 'Αντιθέτως, οί 'Ιρακινοί είναι ίκανοποιημένοι άπό τήν πρόσφατη έξέλιξη τῆς πολιτικῆς πού άκολουθεῖ ή Σαουδική 'Αραβία.

»'Ο κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ότι, έάν καταρρεύσει ό Σαντάτ καί έπικρατήσουν οί άδιάλλακτοι, οί δυνατότητες λύσεως τοῦ Μεσανατολικοῦ θά χαθοῦν όριστικά. Τό κλειδί γιά τήν λύση τοῦ προβλήματος τό έχουν οί 'Αμερικανοί, οί όποῖοι πρέπει νά πειθαρχήσουν τό 'Ισραήλ πού έξαρτᾶται άπό αύτούς 100%. 'Ο κ. πρωθυπουργός έχει έκ-

φράσει τίς ἀπόψεις του αὐτές τόσο στούς Ἀμερικανούς ὅσο καί στούς Ἄραβες συνομιλητές του κατά τίς πρόσφατες ἐπισκέψεις του στήν Σαουδική Ἀραβία καί τήν Συρία. Ἐκεῖνο πού πρέπει ὁπωσδήποτε νά ἀποφευχθεῖ εἶναι ἡ πτῶσις τοῦ Σαντάτ καί ἡ ἐπικράτηση τῶν ἀδιαλλάκτων. Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ ἐξ ἄλλου τή στάση τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας, ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι αὐτή ὀφείλεται στήν ἀνησυχία τῶν Σαουδαράβων γιά διάβρωση τοῦ καθεστῶτος των ἀπό τούς ἀδιαλλάκτους καί στήν ἀπώλεια τῆς ἐμπιστοσύνης τους πρός τούς Ἀμερικανούς μετά τά γεγονότα τοῦ Ἰράν.

»Ὁ κ. Μπάρ συνεφώνησε μέ τά ἀνωτέρω, λέγοντας ὅτι ἐάν καταρρεύσει ὁ Σαντάτ, θά ἐπικρατήσει στήν Αἴγυπτο διά τῶν ἀδιαλλάκτων ἡ Σοβιετική Ἕνωση. Γιά τόν λόγο αὐτό ἡ Εὐρώπη μέσα στό πλαίσιο τοῦ εὐρωαραβικοῦ διαλόγου θά πρέπει ἀφ' ἑνός νά διατηρήσει ἐπαφές μέ τούς Ἄραβες καί ἀφ' ἑτέρου νά ἀσκήσει πίεση ἐπί τῶν ΗΠΑ διά νά πειθαρχήσουν τό Ἰσραήλ καί νά ἐξασφαλίσουν ἔτσι τή διευθέτηση τοῦ προβλήματος.

»Σέ ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ γιά τό πῶς βλέπει τά πράγματα στήν Τουρκία, ὁ κ. Μπάρ ἀπήντησε ὅτι δέν γνωρίζει καλά τήν κατάσταση, ἀλλ' ὅτι κατά τήν γνώμην του τά πράγματα δέν πᾶνε καλά. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐπεβεβαίωσε τήν ἄποψη αὐτή καί εἶπε ὅτι αὐτό στενοχωρεῖ τήν ἑλληνική Κυβέρνηση, διότι ἔτσι δέν μπορεῖ νά διευθετήσει τίς διαφορές της μέ τήν Τουρκία. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση, συνέχισε ὁ κ. πρωθυπουργός, ἔχει ἐκφράσει ἀντιρρήσεις γιά τήν χορήγηση στρατιωτικῆς βοηθείας στήν Τουρκία, πού θά μποροῦσε νά ἀνατρέψει τήν ὑφισταμένη μεταξύ τῶν δύο χωρῶν ἰσορροπία, ἀλλά δέν ἀντιτίθεται γιά τήν παροχή οἰκονομικῆς βοηθείας πού θά ἐπέτρεπε στήν τουρκική Κυβέρνηση νά ἀντιμετωπίσει τά οἰκονομικά της προβλήματα. Πάντως, ἐάν ἡ γενικώτερη κατάστασις δέν βελτιωθεῖ στήν Τουρκία, ἡ οἰκονομική αὐτή βοήθεια θά ἀπωλεσθεῖ χωρίς κανένα ὄφελος.

»Στήν συνέχεια, ὁ κ. Μπάρ ἔθιξε τό θέμα τῆς τοποθετήσεως τοῦ πρέσβεως κ. Ρούσσου στήν ΕΟΚ, τονίζοντας ὅτι κατά τήν ἄποψη τῆς Κυβερνήσεώς του, καί τῶν ἄλλων Κυβερνήσεως τῆς Κοινότητος, ἡ Ἑλλάς θά πρέπει νά ἐμμείνει στό διορισμό τοῦ κ. Ρούσσου, ἀγνοώντας τυχόν ἀντιδράσεις ὡρισμένων κύκλων τῆς Ἐπιτροπῆς.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι τό θέμα ἔχει κλείσει, διότι ὁ ἴδιος ὁ ἐνδιαφερόμενος θεώρησε ὅτι κατόπιν τοῦ δημιουργηθέντος θορύβου, δέν θά μποροῦσε νά ἐκπληρώσει τά καθήκοντά του ἀλλά καί διότι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἔκρινε ὅτι ἡ δημαγωγική ἐκμετάλλευση τοῦ θέματος θά μποροῦσε νά τῆς δημιουργήσει δυσχέρειες κατά τήν ἐπικύρωση τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος ἀπό τά εὐρωπαϊκά Κοινοβούλια.

»Τέλος, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνεφέρθη στίς ἐξαίρετες σχέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί Γαλλίας, οἱ ὁποῖες ὀφείλονται ἀφ' ἑνός στήν κοινότητα παραδόσεων καί συμφερόντων καί ἀφ' ἑτέρου στήν ἀνεπιφύλακτη ὑποστήριξη τῶν ἑλληνικῶν θέσεων ἀπό τόν πρόεδρο ντ' Ἐσταίν»[56].

10 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς νέας συναντήσεως τῶν γενικῶν γραμματέων τῶν ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος καί Τουρκίας στήν Ἀθήνα, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται στό Πολιτικό Γραφεῖο καί ἔχει συνομιλία μέ τό νέο Τοῦρκο ἐκπρόσωπο, Γιγίτ, παρουσία καί τοῦ Ἕλληνα ὁμολόγου του, Β. Θεοδωρόπουλου:

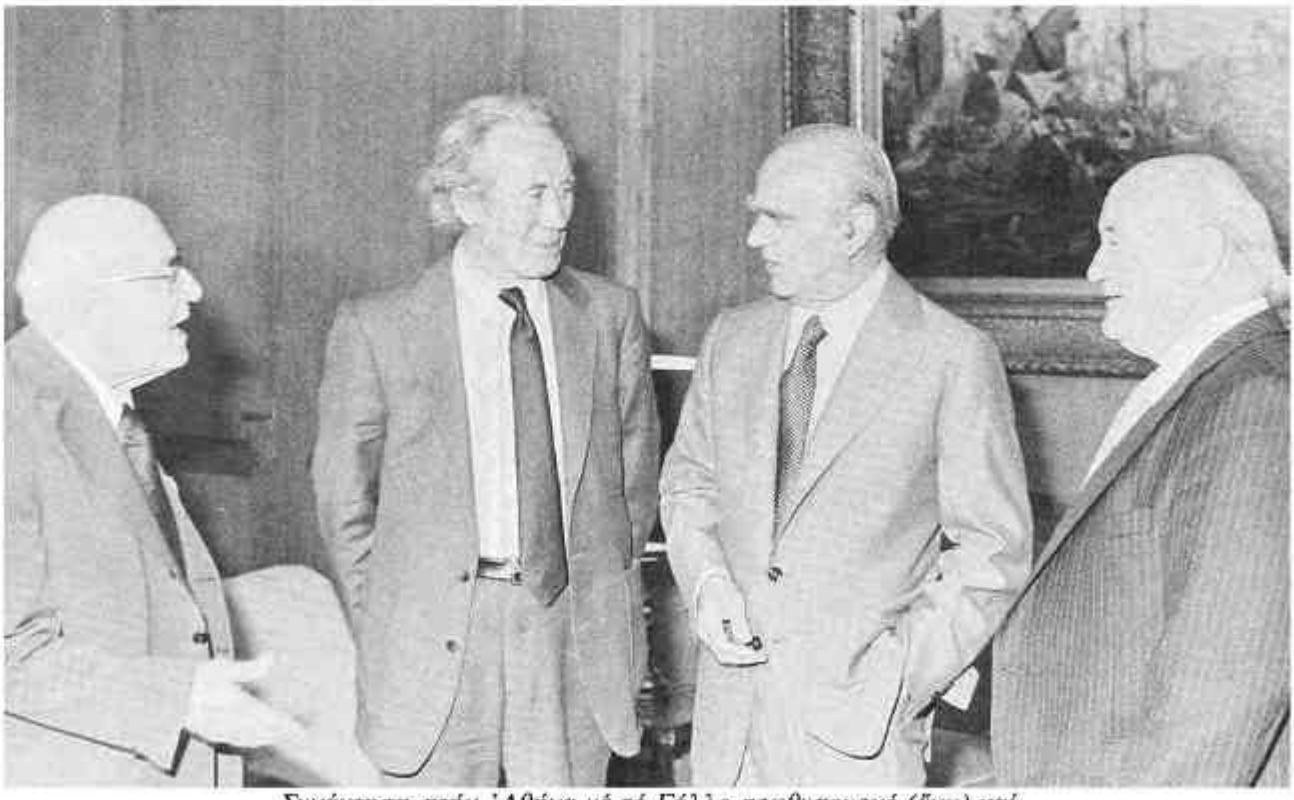
«Μετά τίς τυπικές φιλοφρονήσεις, ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι διερωτᾶται γιατί ὁ κ. Ἐτσεβίτ δέν φροντίζει νά ἀπαλλαγῆ ἀπό τίς ἑλληνοτουρκικές ἐκκρεμότητες. Τό αὐτό, εἶπε, ἰσχύει καί γιά μᾶς. Οἱ δύο χῶρες μας βρίσκονται σέ ἀνάπτυξη, ἐνῶ ἡ διεθνής κατάσταση καί εἰδικώτερα ἡ κατάσταση στήν περιοχή μας χειροτερεύει. Πρέπει συνεπῶς νά φροντίσουμε νά τελειώνωμε μέ τίς ἑλληνοτουρκικές ἐκκρεμότητες.

»Μέ λογική καί καλή πίστη μποροῦν νά βρεθοῦν εὔκολα λύσεις στά ἐκκρεμῆ προβλήματα. Ἔχομε εὐτυχῶς βγῆ ἀπό τό κλῖμα πάθους πού ἐπικρατοῦσε πρό ὀλίγων ἐτῶν καί ἔχει δημιουργηθῆ ἕνα κλῖμα πιό ἤπιο, μέσα στό ὁποῖο συνεχίζεται ὁ διάλογος, πρᾶγμα πού αὐτό καθ' ἑαυτό ἀποτελεῖ πρόοδο. Πρέπει νά ἐπωφεληθοῦμε τοῦ κλίματος αὐτοῦ, γιατί μπορεῖ ἀπό ἀπρόοπτα γεγονότα νά χαλάση. Δέν ἀρκεῖ συνεπῶς ἡ συνέχιση τοῦ διαλόγου, πρέπει νά μποῦμε στήν οὐσία καί νά βροῦμε λύσεις.

»Ὁ κ. Γιγίτ ἀπαντᾶ ὅτι, ἂν ἦταν παρών ὁ πρωθυπουργός του, θά συμφωνοῦσε ἀπολύτως. Ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι ἔχουμε διανύσει ἀρκετό δρόμο πρός τήν ἐξεύρεση λύσεων, γιατί τοὐλάχιστον ἔχουν ἐντοπισθῆ τά σημεῖα πού συμφωνοῦμε καί πού διαφωνοῦμε. Χρειαζόμαστε τώρα πολιτικές ὁδηγίες γιά τή συνέχιση τῆς ἐργασίας. Ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργός ἀνέθεσε στόν κ. Γιγίτ νά διαβιβάση προφορικό μήνυμα στόν κ. πρωθυπουργό ὡς ἀκολούθως: "Ὅταν βρεθήκαμε στό Μοντραί βρισκόμαστε εἰς τό σκότος. Τώρα εἴμαστε σέ θέση νά διακρίνωμε τά σημεῖα τῆς διαφωνίας μας. Ἔχω τήν ἐντύπωση ὅτι ἦρθε ἡ στιγμή γιά μιά δεύτερη συνάντησή μας, γιατί θά πρέπει νά γίνουν ὡρισμένα βήματα ἐπί πολιτικοῦ ἐπιπέδου. Τά βήματα αὐτά θά δημιουργοῦσαν τήν βάση γιά τήν ἐξεύρεση τῆς λύσεως. Θά εἶμαι πολύ εὐτυχής ἂν λάβω θετική ἀπάντηση στήν πρόταση περί συναντήσεως. Δέν κάνω καμιά ὑπόδειξη ὡς πρός τίς ἡμερομηνίες τῆς ἐνδεχομένης συναντήσεως, πρᾶγμα πού ἀφήνω στή διάκριση τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι, ἀντιθέτως, ὅσο ὑπῆρχε μιά σχετική ἀοριστία, ὑπῆρχε μία ἐλπίς ὅτι θά καταστῆ δυνατή ἡ ἐξεύρεση λύσεων. Τώρα βλέπομε ὅτι οἱ διαφορές εἶναι πιό πολλές. Τό γεγονός ὅτι καθωρίσθηκαν θέσεις πού ἀπέχουν μεταξύ τους χωρίς νά ἔχει γίνει προσπάθεια προσεγγίσεως δυσχεραίνει τό ἔργο τῶν πρωθυπουργῶν. Στήν πολιτική δέν πρέπει νά καθορίζονται ἀκραῖες θέσεις. Ὅσον ἀφορᾶ τή συνάντηση, ὁ κ. πρωθυπουργός δέν τήν ἀποκλείει, μπορεῖ μάλιστα νά πῆ ὅτι τήν ἐπιθυμεῖ. Δέν τρέφει ὅμως ἐλπίδα ὅτι οἱ πρωθυπουργοί θά μπορέσουν νά δώσουν λύσεις. Ὑπῆρξαν θέματα στά ὁποῖα ἡ ἑλληνική πλευρά ἔκανε ἀνοίγματα πού θά μποροῦσαν νά βοηθήσουν στήν ἐξεύρεση λύσεων. Αὐτό ὅμως δέν συνέβη, καί τό μόνο θέμα πού προχώρησε εἶναι ἡ ἐπικύρωση τῶν συμφωνιῶν γιά τήν ὁριοθέτηση τοῦ Ἔβρου. Πρέπει νά προηγηθῆ μιά νέα συνάντηση τῶν γενικῶν γραμματέων, ἀφοῦ οἱ τελευταῖοι λάβουν τίς ὁδηγίες τῶν πρωθυπουργῶν τους. Ἐν συνεχείᾳ οἱ πρωθυπουργοί θά ἐξετάσουν τά ἀποτελέσματα καί θά ἀποφασίσουν. Εἰλικρινής ἐπιθυμία τοῦ

Συνάντηση στήν 'Αθήνα μέ τό Γάλλο πρωθυπουργό (ἄνω) καί τόν πρόεδρο τῆς 'Ιρλανδικῆς Βουλῆς (κάτω).

κ. πρωθυπουργοῦ εἶναι νά ἐπιλυθοῦν τά προβλήματά μας, γιατί αὐτό εἶναι πρός τό συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν λαῶν, οἱ δέ κίνδυνοι πού μᾶς περιβάλλουν εἶναι μεγαλύτεροι ἀπό τά προβλήματά μας.

»Ὁ κ. Γιγίτ παρατηρεῖ ὅτι ἡ τουρκική πλευρά δέν ἀναμένει ὅτι ἡ συνάντηση τῶν πρωθυπουργῶν θά ἀνοίξει τό δρόμο γιά γενική λύση, ἀλλά πιστεύει ὅτι θά βρῆ κοινό ἔδαφος σέ ὡρισμένα θέματα γιά τήν προώθηση τῶν λύσεων.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός λέει ὅτι θά ἦταν καλύτερα ἄν οἱ γενικοί γραμματεῖς θά μποροῦσαν νά σμικρύνουν τίς διαφορές βάσει τῶν ὁδηγιῶν τῶν πρωθυπουργῶν τους, ὁπότε οἱ πρωθυπουργοί θά μποροῦσαν μέ τήν πολιτική τους εὐθύνη νά ἐπιλύσουν τά ὑπόλοιπα θέματα. Ἡ πρόοδος ὅμως ἐξαρτᾶται ἀπό τήν τουρκική πλευρά.

»Ὁ κ. Γιγίτ λέει ὅτι χρειάζεται συντονισμένη ἐνέργεια ἀπό τίς δύο πλευρές.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός συμφωνεῖ ἀλλά ἐπισημαίνει ὅτι ἡ σημασία κάθε διαφορᾶς δέν εἶναι ἡ ἴδια γιά κάθε πλευρά. Ἀλλά θέματα εἶναι σοβαρώτερα γιά τή μία καί ἄλλα γιά τήν ἄλλη. Μέ τήν παρέλκυση τῆς διενέξεώς μας δημιουργοῦμε τήν ἐντύπωση καθυστερημένων χωρῶν, ἐνῶ θά μποροῦσαμε νά συνεργασθοῦμε. Παρακαλεῖ τόν κ. Γιγίτ νά διαβιβάση στόν κ. Ἐτσεβίτ τούς φιλικούς του χαιρετισμούς, τίς εὐχές του καί τήν εἰλικρινῆ ἐπιθυμία του νά βγῆ ἡ Τουρκία ἀπό τίς σημερινές της δυσκολίες, γιατί αὐτό εἶναι καί πρός τό δικό μας συμφέρον. Ὅσον ἀφορᾶ τή συνάντηση δέν τήν ἀποκλείει, τοὐναντίον θά τήν ἤθελε, ἀλλά θά ἤθελε νά ἔχη κάποια ἔνδειξη ὅτι θά προκύψη κάποιο ἀποτέλεσμα. Καί σ' αὐτό ἡ τουρκική πλευρά θά μποροῦσε νά διευκολύνη τά πράγματα, ἄν ἐλάμβανε ὑπόψη τίς ἐναλλακτικές προτάσεις πού ἔχομε κατά καιρούς κάνει καί ἔδειχνε κάποια ἐλαστικότητα.

»Στό σημεῖο αὐτό τερματίζεται ἡ συνομιλία»[57].

Τήν προηγούμενη, 9 Ἰουλίου, ὁ Β. Θεοδωρόπουλος εἶχε, στό ἰδιαίτερο γραφεῖο του, τήν πρώτη συνάντησή του μέ τό νέο γενικό γραμματέα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας. Παρά τήν ὑπογράμμιση τῆς κοινῆς ἐπιθυμίας γιά τή συνέχιση τοῦ διαλόγου, τά δύο μέρη δέν παρέλειψαν νά διαπιστώσουν τήν ἐπίτευξη, πρός τό παρόν, περιορισμένης ἐκτάσεως ἀποτελεσμάτων. Ὁ Τοῦρκος διπλωμάτης ἐξέφρασε μερική ἱκανοποίηση γιά τό γεγονός ὅτι ὁ διάλογος ἔχει ἐπιτρέψει στίς δύο πλευρές νά κατανοήσουν καλύτερα ἡ μία τή θέση τῆς ἄλλης καί νά ἐντοπίσουν σαφέστερα τά προβλήματα. Ὁ Ἕλληνας ἐκπρόσωπος ἐπέμεινε, ἀπό τήν πλευρά του, στήν ἀναζήτηση νέων στοιχείων πού θά ἦταν δυνατό νά προκύψουν ἀπό τυχόν ἀνανεωμένες, ἐποικοδομητικές προτάσεις τῆς Ἄγκυρας πάνω στά τρία κύρια θέματα — τοῦ ἐναερίου χώρου, τῆς ὑφαλοκρηπίδας καί τοῦ πολιτικοῦ ἐγγράφου. Τελικά ὅμως ἔμελλε νά ἐπιβεβαιωθεῖ ὅτι ἡ τουρκική πλευρά ἐμμένει στίς παλαιότερες θέσεις της.

Συγκεκριμένα, σέ σχετικό συγκεφαλαιωτικό σημείωμα, καταγράφηκαν οἱ τουρκικές θέσεις ὡς ἑξῆς:

«Α. Ἡ τουρκική πλευρά παρουσίασε νέο σχέδιο πολιτικοῦ ἐγγράφου σέ ἀπάντηση τοῦ σχεδίου πού τούς εἴχαμε ὑποβάλει τόν Ἀπρίλιο 1979.

»Τό νέο σχέδιο σέ μερικά ἐπουσιώδη σημεῖα πλησιάζει στό δικό μας, στά οὐσιαστικά σημεῖα ὅμως ἐμμένει στήν ἴδια παλαιά γραμμή μέ ἐπίκεντρο τήν παραίτησή μας ἀπό τό δικαίωμα ἐπεκτάσεως τῶν χωρικῶν ὑδάτων στά 12 ν.μ., ἐνῶ παράλληλα χαρακτηρίζει ὡς ἀπαραβίαστα καί μόνιμα τά χερσαῖα σύνορα, χωρίς νά μνημονεύει τά θαλάσσια.

»Περιέχει σέ πολύ ἀσθενέστερη διατύπωση τίς διατάξεις περί μέτρων ἐμπιστοσύνης πού εἴχαμε προτείνει (προειδοποίηση γιά πολεμικές παραγγελίες, γυμνάσια κ.λ.π.).

»Παραλείπει τήν πρότασή μας ὅτι ὅλες οἱ διαφορές θά λύνωνται μέ εἰρηνικά μέσα καί ὅτι μέχρις ἐπιλύσεώς τους θά ἀποφεύγωνται ἐνέργειες πού θά ἐπιδεινώνουν τήν κατάσταση.

»Ἐπανέρχεται ἀναλλοίωτα στήν προηγούμενή τους διατύπωση περί μειονοτήτων.

»Β. Στά θέματα τῆς ὑφαλοκρηπίδος ἡ τουρκική πλευρά ἐπιμένει ὅτι ἡ βασική ἀρχή τῆς ὁριοθετήσεως τῆς ὑφαλοκρηπίδος εἶναι ἡ equity, χωρίς μνεία τοῦ διεθνοῦς δικαίου καί τῆς διεθνοῦς πρακτικῆς,

»νά ληφθῆ ὡς βάση μόνον τό γεωμορφολογικό κριτήριο τῆς "φυσικῆς προεκτάσεως" καί ὑπαινίσσεται ὅτι ἡ ἀποδοχή τοῦ κριτηρίου αὐτοῦ συνδέεται ἐκ μέρους των μέ τήν ἀποδοχή τῆς ἀρχῆς τοῦ μή ἐγκλωβισμοῦ τῶν νησιῶν,

»δέν δέχεται συμψηφιστικές ρυθμίσεις στό θαλάσσιο χῶρο ἐκτός Αἰγαίου, πρᾶγμα πού καθιστᾶ τήν πραγματοποίηση τῶν ρυθμίσεων αὐτῶν πρακτικῶς σχεδόν ἀδύνατη,

»ἐξακολουθεῖ νά ὑποστηρίζη τήν ἀνάγκη νά προβλεφθοῦν ζῶνες κοινῆς δικαιοδοσίας, ἐνῶ ἐμεῖς εἴχαμε προτείνει τήν κοινή ἐκμετάλλευση μόνον γιά κοιτάσματα πού τυχόν θά εὑρίσκοντο ἐπάνω στήν ὁριοθετική γραμμή,

»ἐπανέρχεται στήν ἀρχή τήν ὁποίαν εἶχε παρουσιάσει στή Βιέννη καί τήν ὁποίαν δέν εἶχε ἐπαναλάβει ὁ κ. Ἐλεκντάγκ στίς κατ' ἰδίαν συνομιλίες μας περί "μή ἐγκλωβισμοῦ τῆς τουρκικῆς ἠπειρωτικῆς ἀκτῆς", πρᾶγμα πού στήν πράξη σημαίνει ἐξουδετέρωση τῆς ἀρχῆς περί μή ἐγκλωβισμοῦ τῶν νησιῶν καί

»δέν δέχεται ὅτι ἡ μέθοδος τῆς "θαλασσίας προσόψεως" μπορεῖ νά δώση λύση.

»Γ. Ὅσον ἀφορᾶ τόν ἐναέριο χῶρο, ἐξέφρασε τήν ἄποψη ὅτι ἡ νέα ἑλληνική πρόταση τοῦ Ἀπριλίου δέν ἀνταποκρίνεται στίς τουρκικές ἀνάγκες ἀσφαλείας, γιατί δέν ἐξισορροποῦνται τά τουρκικά αἰτήματα ἀσφαλείας τῶν τουρκικῶν ἀεροδρομίων πρός τό ἑλληνικό αἴτημα ἀσφαλείας τῶν νησιῶν. Δέν ἦταν ἕτοιμη ἡ τουρκική πλευρά νά ἀναλύση λεπτομερέστατα τήν ἀρνητική της στάση.

»Δέν περιλαμβάνω στό συνοπτικό αὐτό σημείωμα τίς ἀπαντήσεις πού ἔδωσα καί τήν παρουσίαση τῶν ἑλληνικῶν θέσεων πού ἔκανα. Περιορίζομαι νά διαπιστώσω ὅτι, ὅπως ἄλλωστε περιμέναμε, δέν ὑπῆρξε σέ κανένα ἀπό τά τρία κύρια θέματα τῆς συνομιλίας μετακίνηση τῶν Τούρκων ἀπό τίς γνωστές τους θέσεις. Βεβαίως, οὔτε ἡ δική μας πλευρά εἶχε τή δυνατότητα νά προβῆ σέ νέες προτάσεις»[58].

Τό κοινό ἀνακοινωθέν πού ἐκδόθηκε μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν ἀνέφερε ὅτι οἱ δύο γενικοί γραμματεῖς «προχώρησαν σέ μιά περαιτέρω ἐξέταση τῶν

διμερῶν θεμάτων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί ἀντάλλαξαν ἀπόψεις στήν ἀναζήτηση γιά συμφωνημένες λύσεις στά θέματα αὐτά» καί ὅτι «ἐνισχύθηκε ἡ πεποίθησή τους ὅτι οἱ συνομιλίες, πού διεξήχθησαν μέ πνεῦμα καλῆς πίστεως καί ἀμοιβαίας κατανοήσεως, θά συμβάλουν εἰς τήν πρόοδο τοῦ συνεχιζομένου διαλόγου μεταξύ τῶν δύο χωρῶν». Ἀναφέρθηκε, ἀκόμη, ὅτι ἀποφασίστηκε νά πραγματοποιηθεῖ νέα συνάντηση στήν Ἄγκυρα σέ ἡμερομηνία πού θά καθοριστεῖ διά τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ, πιθανῶς περί τά τέλη τοῦ ἔτους[59].

15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Σέ κοινό ἀνακοινωθέν ἀναγγέλλεται ἡ κοινή ἀπόφαση γιά τή σύναψη διπλωματικῶν σχέσεων μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί τῆς Ἁγίας Ἕδρας, σέ ἐπίπεδο πρεσβείας, ἀπό τήν πλευρά τῆς Ἑλλάδος, καί ἀποστολικῆς νουντσιατούρας, ἀπό τήν ἀντίστοιχη τοῦ Βατικανοῦ.

19 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, Δ. Παπασπύρου, σέ ἐπίσκεψη στήν Κύπρο, ἐπικεφαλῆς διακομματικῆς ἀντιπροσωπείας, ἀνέγνωσε, στή διάρκεια τοῦ ἐτήσιου συλλαλητηρίου, κατά τήν ἐπέτειο τοῦ πραξικοπήματος τῆς 15ης Ἰουλίου καί τῆς τουρκικῆς εἰσβολῆς, μήνυμα τοῦ Κ. Καραμανλῆ:

«Πέντε χρόνια ἔχουν ἤδη περάσει ἀπό τότε πού ἡ Τουρκία μέ πρόσχημα τό ἄφρον πραξικόπημα κατά τῆς κυπριακῆς Κυβερνήσεως, εἰσέβαλε στή Μεγαλόνησο. Καί ἡ τουρκική στρατιωτική κατοχή συνεχίζεται μέχρι σήμερα, παραβιάζοντας κάθε κανόνα Δικαίου καί Ἠθικῆς. Ἐπιθυμῶ νά διαβεβαιώσω, γιά ἄλλη μιά φορά, ὅτι συμμερίζομαι τήν μεγάλη αὐτή δοκιμασία τοῦ κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ, πρός τόν ὁποῖο ἡ σκέψη μου εἶναι ἀδιάκοπα στραμμένη.

»Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ Ἕλληνες Κύπριοι, μέ τό θάρρος καί τήν καρτερία πού ἐπέδειξαν μέχρι σήμερα καί πού ἀσφαλῶς θά ἐξακολουθήσουν νά ἐπιδεικνύουν καί στό μέλλον θά ξεπεράσουν τήν δοκιμασία αὐτή. Καί θά πετύχουν, παρά τίς δυσχέρειες, τή δικαίωση τοῦ τιμίου ἀγώνα τους μέ τήν ἐξασφάλιση μιᾶς δίκαιης καί βιώσιμης λύσεως τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος.

»Καί μέ τή σημερινή εὐκαιρία θέλω νά ἐπαναλάβω τή διαβεβαίωση, ὅτι στόν δίκαιο αὐτό ἀγώνα του, ὁ κυπριακός Ἑλληνισμός μπορεῖ νά ὑπολογίζει πάντοτε στήν σταθερή καί πλήρη συμπαράσταση τῆς Ἑλλάδος».

19 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Ὁ ὑπουργός Προγραμματισμοῦ τῆς Συρίας, Ζ. Χαρανία, ἔγινε δεκτός στό Πολιτικό Γραφεῖο ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ καί τοῦ ἐπέδωσε προσωπικό μήνυμα τοῦ προέδρου Ἄσσαντ.

Κατά τή συνάντηση ἐξετάστηκαν, ἀκόμη, θέματα διμεροῦς οἰκονομικῆς, ἐμπορικῆς καί ναυτιλιακῆς συνεργασίας, τά ὁποῖα εἶχαν συζητηθεῖ κατά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στή Συρία.

24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε στό Πολιτικό Γραφεῖο καί εἶχε φιλική συνομιλία μέ τούς προέδρους τῆς Βουλῆς καί τῆς Γερουσίας τῆς Ἰρλανδίας, συνοδευόμενους ἀπό τόν πρόεδρο τῆς ἑλληνικῆς Βουλῆς, Δ. Παπασπύρου.

24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς στή διάρκεια τῆς δεξιώσεως πού ἔδωσε ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας γιά τήν ἐπέτειο τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς δημοκρατίας, ἀπάντησε σέ ἐρωτήσεις ἐκπροσώπων τῶν μέσων ἐνημερώσεως ὡς ἑξῆς:

— Κύριε πρόεδρε, πῶς αἰσθάνεσθε πέντε χρόνια μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας;

«Αἰσθάνομαι πάντοτε τήν ἱκανοποίηση τοῦ ἀνθρώπου πού βοήθησε ἀποτελεσματικά τόν τόπο του σέ κρίσιμες στιγμές».

— Εἶσθε ἱκανοποιημένος ἀπό τό ἔργο πού ἔγινε τά πέντε αὐτά χρόνια;

«Οἱ ξένοι τό ἔργο αὐτό τό ἀποκαλοῦν θαῦμα. Ἐγώ θά περιορισθῶ νά σᾶς πῶ ὅτι ἔγινε τό καλύτερο πού θά μποροῦσε νά γίνη, κάτω ἀπό τίς γνωστές ἐσωτερικές καί διεθνεῖς συνθῆκες. Καί γιά νά τό ἐκτιμήσετε αὐτό, δέν ἔχετε παρά νά δῆτε, τί γίνεται σέ ἄλλες χῶρες».

— Καί ὅμως οἱ ἀντίπαλοί σας τό ἀμφισβητοῦν.

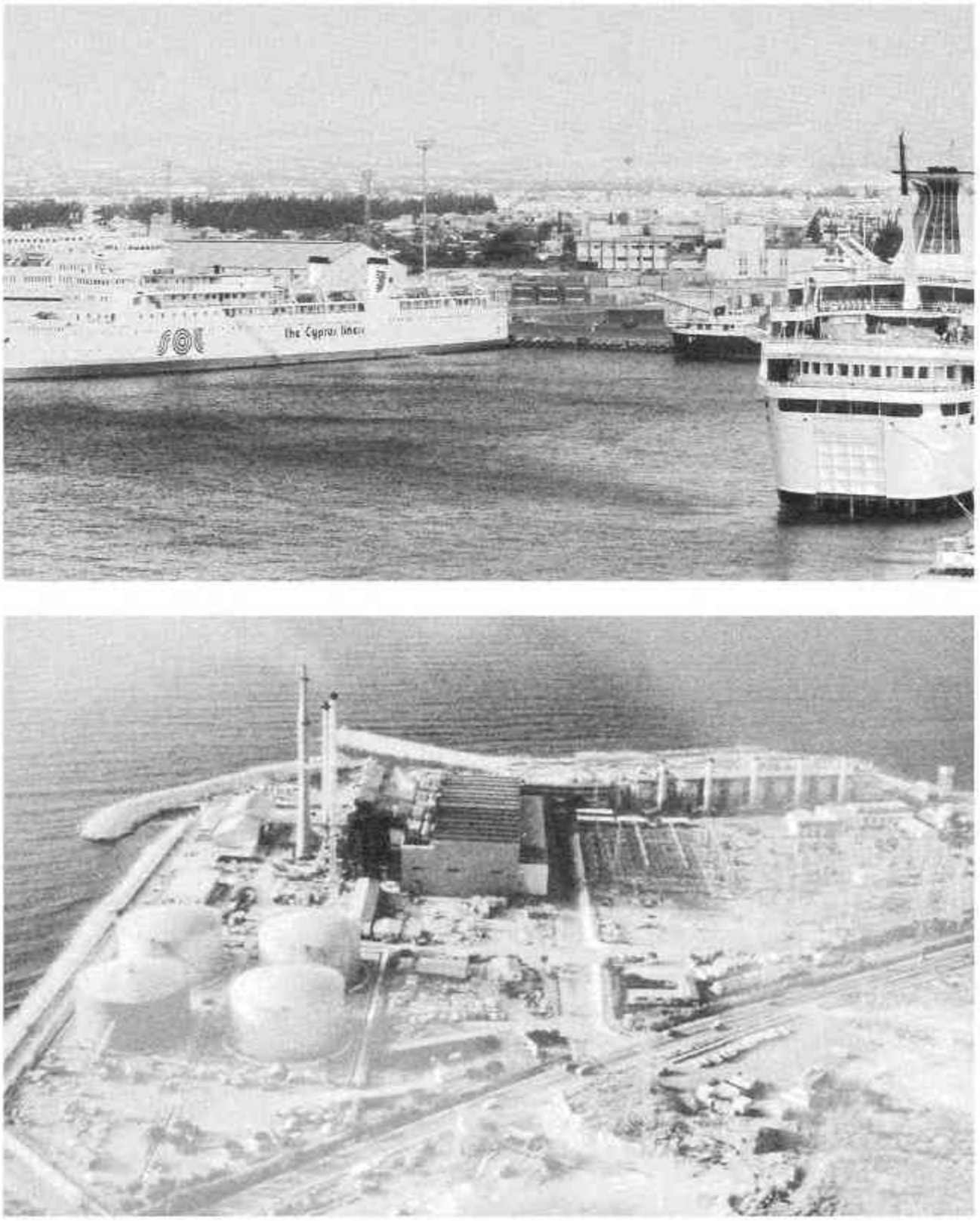
«Δέν θά ἤθελα αὐτή τή μέρα νά πῶ δυσάρεστα πράγματα. Νομίζω ὅμως ὅτι τό ἀδικοῦν ἐν ἐπιγνώσει. Καί ὅτι κατ' ἰδίαν οἱ περισσότεροι τό ἀναγνωρίζουν».

— Πῶς βλέπετε τό μέλλον κύριε πρόεδρε;

«Μέ ηὐξημένες δυσκολίες, λόγω τῆς συνεχοῦς ἐπιδεινουμένης διεθνοῦς καταστάσεως. Πάντως, τό μέλλον θά ἐξαρτηθῆ ἀπό τή συμπεριφορά τοῦ λαοῦ μας. Γιατί, ὅπως λέει ἕνας φιλόσοφος, ὁ Μπέρξον, τό μέλλον κάθε λαοῦ εἶναι ἀβέβαιον. Καί εἶναι ἀβέβαιον, γιατί ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτόν τόν ἴδιο».

30 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώνει τό Ὑπουργικό Συμβούλιο γιά τή γενική κατάσταση τῆς χώρας καί ἐπανέρχεται, εἰδικότερα, στά προβλήματα πού δημιουργεῖ ἡ ἐνεργειακή κρίση:

Πέντε χρόνια μετά τήν εἰσβολή, ἡ Κύπρος, διεξάγοντας σκληρό πάντοτε ἀγῶνα γιά ἐθνική ἀποκατάσταση, εἶχε σημειώσει ἐντυπωσιακούς ρυθμούς στόν τομέα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

«Οἱ ἐξελίξεις αὐτές, πού θά ἔχουν τίς ἐπιπτώσεις τους καί στή δική μας οἰκονομία, ἐπιβάλλουν φρόνηση καί αὐτοσυγκράτηση. Καί ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, θά πρέπει νά διαφωτίζεται ὁ λαός, γιά νά προστατεύεται ἀπό τήν παραπλάνηση.

»Καί αὐτό ἐπιβάλλεται, τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον τόν τελευταῖο καιρό παρατηρεῖται μία ἔξαρση τῆς δημαγωγίας, ἀντί νά ἐπιδεικνύεται ἐν ὄψει αὐτῶν ἀκριβῶς τῶν δυσχερειῶν, σοβαρότης καί ὑπευθυνότης ἀπό ὅλες τίς πλευρές.

»Γίνεται, ὅπως γνωρίζετε, προσπάθεια δημιουργίας τεχνητῆς κρίσεως, μέ τήν διάδοση ἀνησυχαστικῶν ἤ καί ἀνακριβῶν εἰδήσεων καί τήν μεγαλοποίηση συνήθων περιστατικῶν. Γίνεται προσπάθεια προκλήσεως κοινωνικῶν ἀναταραχῶν μέ τήν ἐνθάρρυνση ἀκαίρων αἰτημάτων, ἀπεργιῶν καί ἄλλων ἐκδηλώσεων. Χωρίς ν' ἀντιλαμβάνωνται οἱ ὑποκινοῦντες αὐτές τίς ἐκδηλώσεις ὅτι δέν βλάπτουν τήν Κυβέρνηση, ἀλλά τόν τόπο, ὑπονομεύοντας τήν γαλήνη του, τήν οἰκονομία του καί τό πολίτευμά του.

»Καί ὅλα αὐτά σέ μιά στιγμή, πού ἡ κατάσταση στή χώρα μας, τόσο καθ' ἑαυτή ὅσο καί πρό παντός σέ σύγκριση μέ ὅ,τι γίνεται σέ ὅλο τόν κόσμο, πρέπει νά θεωρῆται ἱκανοποιητική. Καί τή διαφορά αὐτή μποροῦν νά τήν διαπιστώσουν οἱ πολίτες κάθε μέρα στά μέσα ἐνημερώσεως».

Ὁ πρωθυπουργός, τέλος, συνέστησε καί πάλι στούς ὑπουργούς νά ἐντείνουν τίς προσπάθειές τους, νά ἐπιδεικνύουν φειδώ στίς δημόσιες δαπάνες καί νά διατηροῦν συνεχῆ ἐπικοινωνία μέ τό λαό.

30 ΙΟΥΛΙΟΥ 1979

Μετά ἀπό προσωπική παρέμβαση τοῦ πρωθυπουργοῦ ἀποφασίζεται ἡ ἐφαρμογή τοῦ διαφορικοῦ ὡραρίου, σύμφωνα μέ τή βασική ἀρχή πού υἱοθέτησαν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ΓΣΕΕ, τῆς ΑΔΕΔΥ καί τῆς ΟΤΟΕ. Μολονότι ὅμως ὁ καθορισμός τῶν ὡρῶν προσελεύσεως καί ἀναχωρήσεως — 8.30 ἀντί 9.00 π.μ. καί, ἀντίστοιχα, ἀποχώρηση μισή ὥρα νωρίτερα — ἱκανοποίησε ἀπόλυτα τούς ἐκπροσώπους τῶν δύο πρώτων ὀργανώσεων, προσέκρουσε στή ριζική ἀντίθεση τῆς Ὁμοσπονδίας Τραπεζοϋπαλληλικῶν Ὀργανώσεων, ἡ ὁποία ἐμμένει στό ὡράριο 7.45 π.μ. - 3.30 μ.μ. Τό νέο ὡράριο θά τεθεῖ σέ ἰσχύ, ἀπό τήν 1η Αὐγούστου, καί θά γίνει, πράγματι, δεκτό μέ ἱκανοποίηση ἀπό τούς ἐργαζομένους, μέ ἐξαίρεση τούς τραπεζοϋπαλλήλους, οἱ ὁποῖοι θά κηρύξουν ἀπεργιακό ἀγῶνα μακρᾶς διάρκειας.

2 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1979

Μέ στόχο τήν ἐπισκόπηση τῆς καταστάσεως τῆς οἰκονομίας ὁ Κ. Καραμανλῆς συγκαλεῖ εὐρεία σύσκεψη μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Γεωργίας, Ἐμπορίου, Βιομηχανίας καί σχέσεων μέ τίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες, καθώς καί τοῦ διοικητῆ καί ὑποδιοικητῆ τῆς Τράπεζας τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ οἰκονομικοῦ του συμβούλου, Γ. Οἰκονόμου.

Τά θέματα πού συζητήθηκαν καί οἱ ἀποφάσεις πού διαμορφώθηκαν στή διάρκεια τῆς συσκέψεως καταγράφηκαν σέ συνοπτικό σημείωμα:

« 1. Τακτικός προϋπολογισμός

»Ἐξετάστηκε ἡ πορεία ἐκτελέσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ὁ κ. ὑπουργός Οἰκονομικῶν διαβεβαίωσε τόν κ. πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ὁ τακτικός προϋπολογισμός, τελικά, θά εἶναι ἰσοσκελισμένος, ὅπως προκύπτει ἀπό τήν ἀκόλουθη εἰκόνα πού ἔδωσε:

»Πρόβλεψη γιά τελική διαμόρφωση τοῦ προϋπολογισμοῦ 1979. [βλ. πίνακα Ι, σελ. 198].

»Τό ἀδιάθετο ποσό τῶν 4 δισεκατ. δρχ. ἐκ τοῦ ἀποθεματικοῦ θά χρησιμοποιηθεῖ γιά τήν κάλυψη ἀνοίγματος τῶν ἐσόδων καί δαπανῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ (1-1,5 δισεκατ. δρχ.) καί γιά τήν κάλυψη τῆς εἰσφορᾶς τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ στόν προϋπολογισμό Δημοσίων Ἐπενδύσεων (2 δισεκατ. δρχ.).

»Τέλος, ἀποφασίστηκε νά διερευνηθεῖ ἡ δυνατότητα μειώσεως τῶν δαπανῶν τοῦ κοινωνικοῦ τομέα καί τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν γιά τό 1979 καί 1980.

»Διαχειριστικό ἔλλειμμα λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν

α. Προβλεπόμενο στό προϋπολογισμό	-14	δισεκατ.	δρχ.
β. Ἐξοικονόμηση ἀπό τά μέτρα γιά τό κρέας	+1	»	»
γ. Ἐπιβάρυνση ἀπό τά μέτρα γιά τόν ἀραβόσιτο καί ἄλλα	-1,4	»	»
Συνολικό πραγματικό ἔλλειμμα	-14,4	δισεκατ.	δρχ.

»Γιά τήν κάλυψη τοῦ ἐλλείμματος αὐτοῦ ἔχουν γραφεῖ στόν προϋπολογισμό 9,4 δισεκατ. δρχ.

»2. Προϋπολογισμός Δημοσίων Ἐπενδύσεων [βλ. πίνακα ΙΙ, σελ. 198].

»Κατά τή σύσκεψη ἀποφασίστηκε ἡ περαιτέρω περικοπή τοῦ προϋπολογισμοῦ Δημοσίων Ἐπενδύσεων διά τῆς μεταθέσεως τοῦ χρόνου περατώσεως κατά 2-3 χρόνια τῶν ἔργων πού δέν συμβάλλουν ἄμεσα στήν αὔξηση τοῦ προϊόντος ἤ δέν εἶναι πιεστικά, χωρίς ὅμως νά καθορισθεῖ τό ποσό κατά τό ὁποῖο θά περιορισθεῖ τό πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων.

»3. Καταθέσεις

»Διαπιστώθηκε ἡ δυσμενής πορεία τῶν καταθέσεων, γι' αὐτό ἀποφασίστηκε ἡ αὔξηση τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων καί χορηγήσεων. Προτάθηκε αὔξηση τῶν ἐπιτοκίων κατά τρεῖς (3) ποσοστιαῖες μονάδες χωρίς νά ληφθεῖ τελική ἀπόφαση.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

Έσοδα-Δαπάνες		Αποθεματικό	12,6 δισεκατ. δρχ.
α. Υστέρηση έσόδων ἔναντι προϋπολογισθέντων	4-4,5 δισεκατ. δρχ.	Διετέθησαν περίπου	4-5 » »
β. Περικοπή δαπανῶν τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ	3-4 » »	Πρόβλεψη γιά διάθεση μέχρι τέλους τοῦ ἔτους	4 » »
Πρός κάλυψη	1-1,5 » »	Υπόλοιπο πρός διάθεση	4 » »

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ

Πρόβλεψη προϋπολογισμοῦ 1979		Μετά τήν ἀπόφαση περικοπῆς (Μάρτιος 1979)
α. Συνολικές δαπάνες	59,8 δισεκατ. δρχ.	52,5 δισεκατ. δρχ.
β. Ἔργα πρωτευούσης	4,0 » »	4,0 » »
γ. Ἀποθεματικό	4,0 » »	3,5 » »
Σύνολο	67,8 δισεκατ. δρχ.	60,0 δισεκατ. δρχ.

»4. Ἰσοζύγιο πληρωμῶν

»Ἐξετάστηκε ἡ πορεία τοῦ ἰσοζύγιου πληρωμῶν καί ἀναφέρθηκε πώς προβλέπεται ὅτι οἱ εἰσαγωγές θά κυμανθοῦν γύρω στά 8.900 ἑκατ. δολλ., ἐνῶ οἱ ἐξαγωγές θά προσεγγίσουν τά 3.450 ἑκατ. δολ. Τό ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἐκτιμᾶται ὅτι θά φθάσει τά 5.450 ἑκατ. δολλ., ἐνῶ τό πλεόνασμα τῶν ἀδήλιων πόρων θά κυμανθεῖ γύρω στά 3.650 ἑκατ. δολ. Ἔτσι, τό ἔλλειμμα τρεχουσῶν συναλλαγῶν ὑπολογίζεται νά φθάσει τά 1.800 ἑκατ. δολλ. Τό ἔλλειμμα αὐτό θά καλυφθεῖ ἀπό τήν καθαρή εἰσροή ἰδιωτικῶν κεφαλαίων ὕψους 1.100 ἑκατ. δολλ. (ἀκαθάριστη εἰσροή 1.650 ἑκατ. χρεωλύσια 550 ἑκατ. δολλ.) καί ἀπό δανεισμό τοῦ Δημοσίου, ὑπό εὐρεῖα ἔννοια, κατά 700 ἑκατ. δολλ. Ἀπό αὐτά ἔχουν ἤδη ἐξασφαλισθεῖ δάνεια τῆς τάξεως τῶν 280 ἑκατ. δολλ.

»Γιά τήν ἐγκαιρη ἐξασφάλιση τοῦ ἀναγκαίου ποσοῦ ἀπό δανεισμό ἐδόθη ἐντολή στήν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος νά προχωρήσει εἰς τήν σύναψη τῶν δανείων.

»5. Ἐπενδύσεις

»Γιά τήν ἐνίσχυση τῶν ἐπενδύσεων στόν ἰδιωτικό τομέα ἀποφασίστηκε ἡ διερεύνηση τῆς δυνατότητος ἀναλήψεως προγραμμάτων ἐπενδύσεων ἀπό τίς Τράπεζες.

»6. Τιμάριθμος

»Γιά τή συγκράτηση τοῦ τιμαρίθμου ἀποφασίστηκε νά μελετηθοῦν τά ἑξῆς θέματα:

— Ἡ δυνατότητα υἱοθετήσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν συνεχῶν ἐκπτώσεων,

— ἡ τροποποίηση τοῦ ὡραρίου λειτουργίας τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων,

— ἡ δυνατότητα τῶν συνεταιρισμῶν νά διαθέτουν τά προϊόντα τους στό λιανικό ἐμπόριο καί

— τό θέμα τῶν τοπικῶν ἀγορῶν.

»7. Τέλος, ἀποφασίστηκε ἡ σύσκεψη νά ἐπαναληφθεῖ ἐντός μιᾶς ἑβδομάδος γιά τή λήψη ὁριστικῶν ἀποφάσεων»[60].

Πρίν ἀκριβῶς ἀπό τήν σύγκληση τῆς συσκέψεως, ὁ οἰκονομικός σύμβουλος, Γ. Οἰκονόμου, εἶχε ἐγχειρίσει στόν πρωθυπουργό σημείωμα μέ εἰδική ἀναφορά στίς οἰκονομικές ἐξελίξεις καί προοπτικές μετά τίς αὐξήσεις τῆς τιμῆς τῶν ὑγρῶν καυσίμων:

«1. Οἱ τρέχουσες οἰκονομικές ἐξελίξεις καί προοπτικές γιά τό ἄμεσο μέλλον συνοψίζονται στά ἀκόλουθα: πρῶτο, οἱ ἐπιβραδυντικές τάσεις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος πού εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς προγραμματισμένης ὑφέσεως εἶναι ἤδη αἰσθητές, ἀναμένεται δέ ἔντασή τους κατά τούς προσεχεῖς μῆνες, λόγω τῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν καυσίμων, δεύτερο, γενικά ἡ αὔξηση τῶν τιμῶν τῶν καυσίμων μειώνει τίς προοπτικές γιά οἰκονομική ἐπέκταση καί ἔλεγχο τοῦ πληθωρισμοῦ, τρίτο, τό ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν αὐξάνεται καί τέταρτο, ἡ ἐπιτάχυνση τοῦ πληθωρισμοῦ μειώνει τά πραγματικά εἰσοδήματα τῶν ἐργαζομένων, μέ ἀποτέλεσμα τήν ἐνίσχυση τῶν πιέσεων ἀπό τά ἐργατικά συνδικάτα μέ αἴτημα τήν ἀποκατάσταση τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν μισθωτῶν.

»Σημειοῦται ὅτι σέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ ΟΟΣΑ διαπιστώνονται ἐκδηλώσεις στασιμότητος καί πληθωρισμοῦ παρόμοιες τῆς περιόδου 1973-1974.

»2. Μέ βάση αὐτές τίς ἐξελίξεις καί προοπτικές, ἡ ἄνοδος τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος ἐκτιμᾶται ὅτι θά εἶναι κατώτερη τῶν ἀρχικῶν προβλέψεων. Εἰδικώτερα, ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ὑπολογίζει ὅτι ὁ ρυθμός ἀνόδου τῆς οἰκονομίας δέν θά ὑπερβεῖ τό 3,2%, ἐνῶ οἱ προβλέψεις τοῦ ΚΕΠΕ ἀναβιβάζουν τό ρυθμό ἀνόδου σέ 3,5%.

»Ἡ ἀρχική πρόβλεψη γιά χῶρες τοῦ ΟΟΣΑ ἦταν ρυθμός ἀνόδου τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος 3,2%, ἀλλά μετά τήν αὔξηση τῶν τιμῶν τῶν καυσίμων οἱ ἐκτιμήσεις αὐτές ἀναθεωροῦνται πρός τά κάτω. Ὁ ἴδιος ὀργανισμός προβλέπει 2% ρυθμό ἀνόδου τοῦ προϊόντος γιά τό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1979 καί τό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1980.

»3. Ἡ ἐπιβράδυνση τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῆς οἰκονομίας προέρχεται κυρίως ἀπό τήν χαλάρωση τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, λόγω τῆς στασιμότητος τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος τῶν μισθωτῶν, καί τήν περιορισμένη ἄνοδο τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων. Ἐπίσης, τό ἀγροτικό εἰσόδημα σέ

σταθερὲς τιμές ὑπολογίζεται ὅτι θά μειωθεῖ κατά 1% λόγω τῶν δυσμενῶν ἐπιδράσεων τῶν καιρικῶν συνθηκῶν πάνω στή γεωργική παραγωγή.

»4. Μετά τόν ὑπολογισμό τῶν ἐπιπτώσεων ἀπό τήν αὔξηση τῶν τιμῶν τῶν καυσίμων προβλέπεται ὅτι ἡ αὔξηση τοῦ δείκτη τιμῶν καταναλωτῆ τό 1979 θά εἶναι 21-22%. Σέ μέσα ἐπίπεδα ἡ ἄνοδος τοῦ ἴδιου δείκτη ὑπολογίζεται ὅτι θά εἶναι 18,5-19%. Δεδομένου ὅτι ἡ αὔξηση τῶν χρηματικῶν ἀμοιβῶν τῶν μισθωτῶν ὑπολογίζεται ὅτι θά κυμανθεῖ στά ἴδια ἐπίπεδα μέ τήν ἄνοδο τοῦ δείκτη τιμῶν καταναλωτῆ δέν ἀναμένεται αὔξηση τῶν πραγματικῶν εἰσοδημάτων τῶν μισθωτῶν κατά τό 1979. Μάλιστα, γιά ὁρισμένες κατηγορίες μισθωτῶν τό πραγματικό τους εἰσόδημα θά μειωθεῖ. Λαμβανομένης δέ ὑπόψη τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἀμέσου φορολογίας, τό πραγματικό διαθέσιμο εἰσόδημα τῶν μισθωτῶν θά μειωθεῖ, πρᾶγμα τό ὁποῖο θά ἀσκήσει ἀρνητικές ἐπιδράσεις πάνω στήν ἀποταμίευση.

»5. Τό ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου προβλέπεται νά προσεγγίσει τά 5.300 ἑκατ. δολλ. (1978: 4.340 ἑκατ. δολλ.), ἐνῶ τό πλεόνασμα τοῦ ἰσοζυγίου ἀδήλων πόρων ὑπολογίζεται ὅτι θά ἀνέλθει στά 3.650 ἑκατ. δολλ. (1978: 3.089 ἑκατ. δολ.). Ἔτσι, τό ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν ὑπολογίζεται ὅτι θά διαμορφωθεῖ γύρω στό 1.650 ἑκατ. δολλ. (1978: 1.250 ἑκατ. δολλ.). Ἡ καθαρή εἰσροή ἰδιωτικῶν κεφαλαίων ὑπολογίζεται ὅτι θά εἶναι 1.100 ἑκατ. δολλ. Ἐπομένως, ὁ δανεισμός τοῦ δημόσιου τομέα γιά τήν κάλυψη τοῦ ἐλλείμματος θά κυμανθεῖ γύρω στά 550 ἑκατ. δολλ., ἀπό τά ὁποῖα 200 ἑκατ. δολλ. περίπου ἀφοροῦν ἤδη συναφθέντα δάνεια ἀπό τίς δημόσιες ἐπιχειρήσεις.

»6. Οἱ πιστώσεις πρός τήν οἰκονομία καί ἡ νομισματική κυκλοφορία ἐξελίσσονται μέ ρυθμούς ὑψηλότερους ἀπό ὅσο προβλέπεται στό νομισματικό πρόγραμμα. Κατά τούς προσεχεῖς μῆνες ὅμως προβλέπεται ἐπιβράδυνση τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεων τῶν πιστώσεων, ὥστε τελικά τά νομισματικά μεγέθη νά αὐξηθοῦν μέ ρυθμούς κατά 2 ποσοστιαῖες μονάδες ὑψηλότερα ἀπό τούς στόχους τοῦ νομισματικοῦ προγράμματος.

»7. Ἐφόσον ἡ πολιτική τῆς Κυβερνήσεως ἀποβλέπει στήν ἀποκατάσταση τῆς νομισματικῆς σταθερότητος, ἡ ἐπιβράδυνση τοῦ ρυθμοῦ οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἀποτελεῖ ἐπιθυμητή ἐξέλιξη καί ἀπόδειξη τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς πολιτικῆς πού ἐφαρμόζεται. Παρατηρεῖται ὅμως ὅτι, παρά τό γεγονός ὅτι ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς συσταλτικῆς νομισματικῆς πολιτικῆς πάνω στό ρυθμό τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἶναι ἔκδηλη, ἡ δυνατότητά της νά ἐλέγξει τό πληθωρισμό εἶναι περιορισμένη λόγω τῆς ἀνόδου τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου. Ἀπό τοῦ τέλους ὅμως τοῦ ἔτους ἀναμένεται νά γίνουν αἰσθητά τά ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς πού ἀκολουθεῖται πάνω στόν πληθωρισμό. Γιά τό λόγο αὐτό, ἡ συνέχιση τῆς ἐφαρμογῆς τῆς πολιτικῆς πού σήμερα ἀκολουθεῖται εἶναι ἐνδεδειγμένη. Ἀπαιτεῖται, συνεπῶς, ἡ συνέχιση τῆς ἐφαρμογῆς τῆς περιοριστικῆς πολιτικῆς τοὐλάχιστο μέχρι τέλους τοῦ χρόνου καί σέ συνδυασμό μέ τή συνέχιση τῆς χρηματοδοτήσεως γιά τήν αὔξηση τῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων.

»Ἐπιβάλλεται, ὅμως, ἐπανεξέταση τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς ἔναντι τοῦ γεωργικοῦ τομέα τῆς οἰκονομίας, γιατί οἱ μεσοχρόνιες προοπτικές στόν τομέα αὐτό διεθνῶς εἶναι δυσμενεῖς. Οἱ τιμές τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἀναμένεται νά αὐξηθοῦν σημαντικά στά προσεχῆ 2-3 χρόνια λόγω ἀνεπαρκείας τῆς προσφορᾶς»[61].

9-19 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς διέρχεται ἕνα δεκαήμερο διακοπῶν στήν Κέρκυρα.

20 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ συνεδρίαση της Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς, μετά τή λήξη τῆς ὁποίας ἐκδόθηκε ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ συνῆλθε σήμερα ἡ Κυβερνητική Ἐπιτροπή καί ἠσχολήθη μέ τρέχοντα θέματα ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

»Ἐξετάσθηκαν οἱ ἐνέργειες πού πρέπει νά γίνουν ἐνόψει τῆς κυρώσεως τῆς Συνθήκης Ἐντάξεως τῆς χώρας μας στήν ΕΟΚ ἀπό τά Εὐρωπαϊκά Κοινοβούλια.

»Εἰδικότερα συνεζητήθη ἡ ὀργάνωση καί οἱ ἁρμοδιότητές της, ἀπό τόν ὑπουργό ἄνευ χαρτοφυλακίου κ. Κοντογεώργη, ὑπηρεσίας ἡ ὁποία θά εἶναι ὑπεύθυνη γιά τήν προσαρμογή τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καί τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως στό κοινοτικό καθεστώς.

»Γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού θά προκύψουν ἀπό τήν ἐφαρμογή τῆς Συνθήκης σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς διοικήσεως θά κατατεθεῖ σχετικό Νομοσχέδιο στήν Βουλή.

»Παράλληλα, στή διάρκεια τῆς συνεδριάσεως ἐπισημάνθηκε ἀπό τόν πρωθυπουργό ἡ ἀνάγκη ἐπισπεύσεως τῆς διαδικασίας ἐπικυρώσεως τῆς Συνθήκης προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες καί προβλέφθηκε ἡ ἀνάληψη ἀπό τήν Κυβέρνηση ἐνεργειῶν πού θα συντείνουν πρός τήν κατεύθυνση αὐτή».

21 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1979

Συνέρχεται, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἡ Οἰκονομική Ἐπιτροπή, μέ σκοπό τή λήψη μέτρων γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν πληθωριστικῶν πιέσεων. Τά νέα μέτρα ἐντάσσονται σέ γενικότερο πρόγραμμα οἰκονομικῆς σταθεροποιήσεως, τό ὁποῖο ἐκτείνεται καί στό προσεχές ἔτος.

Ἡ ἀντιπληθωριστική πολιτική τῆς Κυβερνήσεως εἶχε εἰσέλθει σέ νέα φάση ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1979, στά πλαίσια τῆς προσπάθειας γιά μιά κατευθυνόμενη συγκράτηση τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας. Ἡ Οἰκονομική Ἐπιτροπή εἶχε ἔκτοτε ἀρχίσει νά ἐπεξεργάζεται τή λήψη σειρᾶς μέτρων πού κατέτειναν στήν ἐπιβράδυνση τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας στούς μή ἀμέσως παραγωγικούς τομεῖς, προκειμένου νά ἀποτραποῦν οἱ πληθωριστικές ἐκρήξεις.

Στήν ἔνταση τῶν προβλημάτων τῆς οἰκονομίας εἶχε συντελέσει ἀποφασιστικά ἡ ἐκδήλωση, ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1979, τῆς ἐνεργειακῆς κρίσεως. Ἡ μεγάλη

αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ ἀργοῦ πετρελαίου συνέβαλε στήν αὔξηση τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καί στήν ἄμεση ἐνίσχυση τῶν πληθωριστικῶν πιέσεων, μέ ἀποτέλεσμα νά ὁδηγηθεῖ ἡ Κυβέρνηση στήν ἀνάγκη νά ἐφαρμόσει περιοριστική οἰκονομική πολιτική. Ὁ ρυθμός αὐξήσεως τῆς χρηματοδοτήσεως ἔτεινε ἤδη νά περιοριστεῖ σέ χαμηλά ἐπίπεδα ἀπέναντι στούς ρυθμούς τῆς προηγούμενης περιόδου, ἐνῶ οἱ καταναλωτικές δαπάνες τοῦ δημόσιου τομέα αὐξάνονταν μέ μέσο ρυθμό 22%, ἀπέναντι σέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό ἀνόδου 25,4% στήν προηγούμενη περίοδο. Στόν εἰσοδηματικό τομέα, ἡ Κυβέρνηση ἀπέβλεψε στήν ἐφαρμογή οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἱκανῆς νά διαφυλάξει τήν ἀγοραστική δύναμη τῶν μισθωτῶν καί τῶν συνταξιούχων. Ὁ ρυθμός αὐξήσεως ὅμως τοῦ ἀκαθάριστου ἐγχώριου προϊόντος ἔδειχνε ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1979 τήν τάση γιά συρρίκνωση γύρω ἤ καί κάτω ἀπό τό 4%, ἐνῶ ἀρχικά προϋπολογιζόταν νά κυμανθεῖ στό 6%. Ὁπωσδήποτε ὅμως ἡ συγκράτηση αὐτή τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας δέν ἀκολουθούνταν ἀπό τήν αὔξηση τῆς ἀνεργίας — ὅπως συνέβη στίς περισσότερες χῶρες τῆς ΕΟΚ.

Στό τέλος τοῦ πρώτου ἑξαμήνου καί μετά τήν ἐφαρμογή τῶν πρώτων ἀντιπληθωριστικῶν μέτρων πού συνεπάγονταν τήν ἐπιβολή πολλαπλῶν ἐλέγχων καί αὐστηροῦ νομισματοπιστωτικοῦ προγράμματος, ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Κ. Μητσοτάκης, διέκρινε τά πρῶτα φαινόμενα μιᾶς δειλῆς βελτιώσεως καί προέβλεπε μιά ἀκόμη ἀμεσότερα θετική ἐξέλιξη τῆς καταστάσεως σέ διεθνεῖς τιμές πού θά ἀκολουθοῦσαν ὁμαλή πορεία. Ἡ ἐνίσχυση τῆς κυβερνητικῆς προσπάθειας στό ζωτικό αὐτό τομέα ὁδηγοῦσε καί στή λήψη καί νέων μέτρων, τά ὁποῖα καί ἐντάσσονταν σέ ἕνα γενικότερο πρόγραμμα οἰκονομικῆς σταθεροποιήσεως εὐρύτερης χρονικῆς ἐμβέλειας. Τά κυριότερα ἀπό τά ἄμεσα μέτρα καθορίζονταν στή σύσκεψη τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί ἀνακοινώνονταν, στίς 21 Αὐγούστου:

«Πρῶτο: Αὐξάνονται τά τραπεζικά ἐπιτόκια τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων κατά τέσσερις ποσοστιαῖες μονάδες. Στήν αὔξηση αὐτή περιλαμβάνονται καί τά διαθέσιμα τῶν ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμῶν. Παραλλήλως αὐξάνονται ἰσόποσα καί τά ἐπιτόκια τῶν στεγαστικῶν δανείων, καθώς καί τά ἐπιτόκια τῶν χορηγήσεων γιά ἐπενδύσεις παγίων κεφαλαίων, στά ὁποῖα ἡ αὔξηση εἶναι τρεῖς ποσοστιαῖες μονάδες καί τά ἐξαγωγικά πού αὐξάνονται μόνο κατά 2%.

»Τό μέτρο αὐτό ἀποβλέπει στήν προστασία τῆς ἀποταμιεύσεως καί παράλληλα στόν περιορισμό ὑπέρμετρης ἤ καί ἀδικαιολόγητης ζητήσεως πιστώσεων. Στά πλαίσια τοῦ καταρτισθέντος προγράμματος σταθεροποιήσεως προβλέπεται ἡ βαθμιαία ἐλευθέρωση τῶν ἐπιτοκίων καί ἡ ἀντικατάσταση τοῦ σημερινοῦ συστήματος προνομιακῶν ἐπιτοκίων μέ ἀπ' εὐθείας ἐπιδότηση εἰδικῶν χορηγήσεων.

»Εἶναι γνωστό ὅτι σέ πολλές χῶρες αὐξήθηκαν κατά τήν τελευταία περίοδο τά ἐπιτόκια καταθέσεων καί χορηγήσεων καί μάλιστα σέ ἐπίπεδο ὑψηλότερο κατά κανόνα τοῦ ρυθμοῦ τοῦ πληθωρισμοῦ. Ἂς σημειωθεῖ ὅτι ἡ ἀποφασισθεῖσα αὔξηση τῶν ἐπιτοκίων θά διατηρηθεῖ μέχρις ὅτου, ὅπως ἐλπίζεται, δημιουργηθοῦν εὐνοϊκότερες συνθῆκες.

»Δεύτερο: Μειώνονται δραστικά οἱ δαπάνες τῶν προϋπολογισμῶν τοῦ δημοσίου τομέα. Εἰδικότερα, γιά τό τρέχον ἔτος περικόπτονται ἢ ἀναστέλλονται δαπάνες 16 δισεκατ. δρχ. καί ἐλπίζεται ὅτι θά καταστεῖ δυνατόν ἡ περικοπή αὐτή ν' αὐξηθεῖ περαιτέρω. Εἰδικότερα περικόπτονται δαπάνες 4 δισεκατ. δρχ. ἀπό τόν τακτικό προϋπολογισμό, 9 δισεκατ., συνολικά, ἀπό τόν προϋπολογισμό ἐπενδύσεων καί 3 δισεκατ. ἀπό τούς προϋπολογισμούς τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν. Ὁ αὐτοπεριορισμός δαπανῶν, στόν ὁποῖο τό Δημόσιο δίνει τό παράδειγμα, θά συνεχισθεῖ μέ μεγαλύτερη ἔνταση κατά τήν κατάρτιση τῶν προϋπολογισμῶν τοῦ προσεχοῦς ἔτους. Πέραν τῆς περικοπῆς οἱασδήποτε μή ἀπόλυτα ἀναγκαίας δαπάνης, θ' ἀνασταλεῖ ἡ ἐκτέλεση μή ἀρξαμένων προγραμμάτων καί θά ἐπιβραδυνθεῖ ὁ ρυθμός τῶν ἀρξαμένων, μέ ἐπιδίωξη τήν ἐλαχιστοποίηση τῶν πληθωριστικῶν πιέσεων ἀπό τῆς πλευρᾶς τοῦ δημοσίου τομέα.

»Τρίτο: Μειώνεται κατά 4 ἀκόμη δισεκατ. δρχ. ἡ πιστωτική ἐπέκταση τῶν Ἐμπορικῶν Τραπεζῶν καί ἐπιβάλλεται αὐστηρότερος ἀκόμη ἔλεγχος στήν ρευστότητα τῶν Τραπεζῶν, ὥστε ὁ ρυθμός αὐξήσεως τῶν χορηγήσεων νά μήν ὑπερβεῖ τό 16% ἔναντι τοῦ 1978.

»Γιά τούς ἴδιους λόγους ἐπεβλήθησαν αὐστηροί περιορισμοί στίς χορηγήσεις σέ ὅλες τίς χῶρες. Ἐνδεικτικά ἀναφέρεται ὅτι στήν Γαλλία ἡ πιστωτική ἐπέκταση μειώνεται σέ 2-4% μέ πληθωρισμό πού περνᾶ τό 10%.

»Τέταρτο: Περιορίζονται ἐπίσης οἱ χορηγήσεις τῶν εἰδικῶν πιστωτικῶν ὀργανισμῶν, σέ τρόπο ὥστε νά τηρηθεῖ μέ ἀπόλυτη αὐστηρότητα τό ἀρχικά καταρτισθέν πρόγραμμα καί νά μή σημειωθεῖ ὑπέρβαση τοῦ ὁρισθέντος ὕψους τῶν χορηγήσεων αὐτῶν.

»Πέμπτο: Θά συνεχισθεῖ συστηματικά καί μέ ἀπόλυτη αὐστηρότητα ὁ ἔλεγχος τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν καί τῶν ὑπηρεσιῶν, ἰδιαίτερα στούς κρίσιμους γιά τόν τιμάριθμο τομεῖς.

»Ἡ διάταξη περί μή ἀναπροσαρμογῆς τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν καί τῶν ὑπηρεσιῶν ἄνευ ἀποφάσεως τοῦ ἁρμοδίου γιά τόν σκοπό αὐτό ὀργάνου ἐλέγχου τιμῶν καί εἰσοδημάτων, ἐξακολουθεῖ ἰσχύουσα. Τό ὑπουργεῖο Ἐμπορίου θ' ἀνακοινώσει ἐντός τῶν ἡμερῶν σύνολο μέτρων (ἁπλοποιήσεως διαδικασιῶν, δασμολογικῶν καί ἄλλων διευκολύνσεων) μέ στόχο τήν προσφορά βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς σέ χαμηλότερες τιμές.

»Ἕκτο: Ἐντείνεται καί συστηματοποιεῖται μέ τή χρησιμοποίηση δημιουργηθέντων ὀργάνων κοστολογήσεως, ὁ ἔλεγχος τῶν κερδῶν. Ἐπί πλέον συστηματοποιεῖται ὁ ἔλεγχος τῶν ὑπερτιμολογήσεων ἢ ὑποτιμολογήσεων, λαμβάνεται δέ σύνολο μέτρων ἀντιμετωπίσεως μονοπωλιακῶν καταστάσεων καί διασφαλίσεως καί τονώσεως τοῦ ἐλεύθερου ἀνταγωνισμοῦ, τά ὁποῖα θά ἀνακοινωθοῦν ἐντός τῶν προσεχῶν ἡμερῶν ἀπό τό ὑπουργεῖο Ἐμπορίου.

»Ἕβδομο: Δέν θά ἐξετάζονται μέχρι τέλους τοῦ 1979

αἰτήματα γιά ἀναπροσαρμογές μισθῶν καί ἡμερομισθίων, ἀμοιβῶν ὑπηρεσιῶν ἤ ἄλλων οἰκονομικῶν παροχῶν. Ἡ εἰσοδηματική πολιτική τῆς Κυβερνήσεως γιά τό προσεχές ἔτος θά ἀνακοινωθεῖ εὐθύς ὡς ὁλοκληρωθεῖ ἡ σχετική προεργασία καί πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐπ' αὐτῆς συζήτηση μέ τίς παραγωγικές τάξεις.

»Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ἔξαρση τοῦ πληθωρισμοῦ στή χώρα μας ὀφείλεται στήν ἀνατίμηση ἀπό τήν ἐνεργειακή κρίση, στήν ἄνοδο τῶν τιμῶν τῶν εἰσαγομένων ἀγαθῶν, ἀλλά καί στή μεγαλύτερη τοῦ ἀναγκαίου αὔξηση τῶν κοινωνικῶν δαπανῶν τοῦ δημοσίου τομέα, καθώς καί στήν κατά πολύ ὑψηλότερη τοῦ τιμαρίθμου ἀναπροσαρμογή τῶν ἀμοιβῶν τῶν συντελεστῶν παραγωγῆς.

»Ἡ Κυβέρνηση πιστεύει ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀντιπληθωριστικῆς πολιτικῆς, πού ἐπιχειρεῖται σήμερα μέ μεγαλύτερη ἔνταση, λόγῳ τῆς δημιουργηθείσης διεθνῶς ἐκτάκτου καταστάσεως, ἐξαρτᾶται ἀπό τήν κατανόηση, τή συνεργασία καί τήν πειθαρχία τῶν παραγόντων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων. Μέχρι σήμερα ἡ Κυβέρνηση προστάτευσε μέ ἀποτελεσματικότητα τό εἰσόδημα τῶν ἀσθενεστέρων τάξεων ἀπό τόν πληθωρισμό· μέ τήν ἴδια ἀποτελεσματικότητα θά τό προστατεύσει καί στό μέλλον.

»Προστατεύοντας τό συμφέρον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ Κυβέρνηση ἔχει πάρει τήν ἀπόφαση νά ἐφαρμόσει στό ἀκέραιο τήν ἀντιπληθωριστική πολιτική της, ἡ ἐπιτυχία τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιά τήν κατοχύρωση τῶν μέχρι σήμερα ἐπιτευγμάτων μας καί γιά τήν ἐξασφάλιση περαιτέρω προόδου στό μέλλον. Ἂν δέν βοηθήσουμε ὅλοι γιά τήν ἐπιτυχία τῶν μέτρων πού ἀναγγέλλονται σήμερα, θ' ἀντιμετωπίσουμε στό μέλλον ἐπιδείνωση τῆς καταστάσεως, πού θ' ἀπαιτήσει ἀκόμη μεγαλύτερες θυσίες»[62].

22 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1979

Ὁ πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλῆς, δέχεται τήν ἐπίσκεψη τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ Κουβέιτ, Ἀλ Σαμπάχ, ὁ ὁποῖος καί τοῦ διαβιβάζει ἐπίσημη πρόσκληση νά ἐπισκεφθεῖ τή χώρα του.

23 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1979

Σέ ἐφαρμογή τοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος γιά τή στέγαση τῶν ὑπουργείων σέ νέα κτίρια ἔξω ἀπό τό κέντρο τῆς Ἀθήνας, ὁ ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν καλεῖ τούς Ἕλληνες ἀρχιτέκτονες νά προτείνουν γενικές λύσεις πάνω σέ ἀρχιτεκτονικά, πολεοδομικά καί κυκλοφοριακά θέματα, στή σύνταξη κτιριολογικῶν προγραμμάτων καί στόν καθορισμό τῶν προδιαγραφῶν γιά τή διακήρυξη πανελληνίου ἀρχιτεκτονικοῦ διαγωνισμοῦ.

Τό ἔργο τῆς ἀνεγέρσεως, τό ὁποῖο προβλέπει νά ἀναλάβει ἡ Κτηματική Ἑταιρεία τοῦ Δημοσίου, θά χρηματοδοτηθεῖ ἐξολοκλήρου ἀπό ἐκποιήσεις δημόσιων κτημάτων πού δέν κρίνονται κατάλληλα γιά τήν κάλυψη κρατικῶν ἀναγκῶν. Ἡ στέγαση θά γίνει σέ κτίρια πού θά ἀνεγερθοῦν σέ οἰκοπεδικές ἐκτάσεις τοῦ Δημοσίου στήν εὐρύτερη περιφέρεια τῆς πρωτεύουσας. Συγκεκριμένα: τό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ στήν Καλογρέζα· τό ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν στήν Καλογρέζα· τό ὑπουργεῖο Ἐμπορίου στήν Καλογρέζα· τό ὑπουργεῖο Γεωργίας στή Λυκόβρυση· τό ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων στό Χολαργό· τό ὑπουργεῖο Συγκοινωνιῶν στό Χολαργό· τό ὑπουργεῖο Χωροταξίας στό Χολαργό· τό ὑπουργεῖο Ἐργασίας στό Νέο Φάληρο· τό ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης στή Λεωφόρο Ἀλεξάνδρας. Ἡ προθεσμία γιά τήν παράδοση τῶν μελετῶν εἶναι τρίμηνη καί οἱ ἀποζημιώσεις γιά τίς μελέτες μέ ἱκανοποιητικές λύσεις ἀνέρχονται σέ 7.200.000 δραχμές.

28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται σέ ἀκρόαση καί ἔχει μακρά συνομιλία μέ τόν πρέσβη τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στήν Ἀθήνα, Ρ. Μάκ Κλόσκυ.

Ὅπως ἐπεσήμαναν διπλωματικοί παρατηρητές, ἡ συνομιλία περιστράφηκε γύρω ἀπό τά προβλήματα τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων, γενικῶς, μέ ἰδιαίτερη ἔμφαση στό θέμα τῆς ἐπανεντάξεως τῆς Ἑλλάδος στό στρατιωτικο σκέλος τοῦ NATO, ἐνόψει τῆς ἐπικείμενης μεταβάσεως τοῦ Ἀμερικανοῦ διπλωμάτη στήν Οὐάσιγκτων.

Ἡ συνομιλία καταγράφηκε συνοπτικά στό ἀκόλουθο σημείωμα:

«Ὁ κύριος πρωθυπουργός ἐδέχθη σήμερα τόν Ἀμερικανό πρέσβυ κ. Μάκ Κλόσκυ, συνοδευόμενο ἀπό τόν σύμβουλο πρεσβείας κ. Μίλς. Στή συνάντηση παρίστατο καί ὁ κ. Μολυβιάτης.

»Ὁ κ. Μάκ Κλόσκυ εὐχαρίστησε τόν κ. πρωθυπουργό γιά τήν συνάντηση αὐτή, πρίν ἀπό τό ὑπηρεσιακό ταξίδι του στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί τόν παρεκάλεσε νά συζητήσουν τήν παροῦσα κατάσταση τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων καί τήν μελλοντική ἐξέλιξή τους. Κατά τήν δική του γνώμη, οἱ σχέσεις αὐτές δέν εἶναι τόσο καλές ὅσο θά ἔπρεπε νά εἶναι καί ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι ἔχουν καταστεῖ ὑποχείριες τῆς ἀμερικανικῆς συμπεριφορᾶς ἐναντι τῆς Τουρκίας. Τό τελευταῖο τοῦτο θεωρεῖ ἐπικίνδυνο. Παρεκάλεσε, ἐν συνεχείᾳ, τόν κ. πρωθυπουργό νά τοῦ πεῖ πῶς ἐκεῖνος ἐκτιμᾶ τήν κατάσταση.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι δέν νομίζει ὅτι οἱ ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις εἶναι κακές, ὑπάρχουν ὅμως προβλήματα, τά ὁποῖα κατά καιρούς, ἐπισκιάζουν τίς σχέσεις αὐτές καί δημιουργοῦν διενέξεις. Στίς καθαρῶς διμερεῖς σχέσεις μας δέν ὑπάρχουν προβλήματα, οὔτε ἐχθρότης. Ἀντιθέτως, ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν στό βάθος τῆς ψυχῆς τῶν λαῶν μας αἰσθήματα φιλίας καί ἀγάπης. Πέραν ὅμως τῶν διμερῶν σχέσεων ὑφίστανται προβλήματα στά ὁποῖα ἐμπλέκονται τρίτοι καί αὐτά ἀκριβῶς τά προβλήματα εἶναι ἐκεῖνα πού ἐπισκιάζουν τίς σχέσεις μας.

»Ὕστερα ἀπό δύο αἰῶνες ἀδιαταράκτου φιλίας, συνέχισε ὁ κ. πρωθυπουργός, ἐδημιουργήθη ἡ ἐντύπωσις, καλῶς ἤ κακῶς ὅτι ἡ Ἀμερική ὑπεστήριξε τήν χούντα. Στό Κυπριακό ἐδημιουργήθη ἐπίσης ἡ ἐντύπωσις, καλῶς ἤ κα-

κῶς, ὅτι ἡ Ἀμερική δέν ἀπεθάρρυνε τό πραξικόπημα κατά τοῦ Μακαρίου. Δόθηκε ἔτσι ἡ εὐκαιρία σέ ὁρισμένους κύκλους νά ἐκμεταλλευθοῦν τίς ἐντυπώσεις αὐτές καί γιά νά προκαλέσουν αἰσθήματα πικρίας καί ἐχθρότητος στήν κοινή γνώμη ἔναντι τῆς Ἀμερικῆς. Ἀπό τῆς ἐπιστροφῆς του στήν Ἑλλάδα, ὁ κ. πρωθυπουργός ἔκανε ὅ,τι μποροῦσε γιά νά διαλύσει αὐτό τό ἀντιαμερικανικό πνεῦμα καί δήλωσε ἐπανειλημμένα ὅτι ἡ Ἀμερική εἶναι φίλη καί σύμμαχος τῆς Ἑλλάδος καί ὅτι οἱ δύο χῶρες πρέπει νά διατηροῦν καλές σχέσεις. Ἡ προσπάθειά του αὐτή μείωσε, ἄν δέν διέλυσε τελείως, αὐτό τό ἀντιαμερικανικό πνεῦμα καί ἔτσι δέν γίνονται πιά, ὅπως πρίν ἀπό τρία χρόνια, διαδηλώσεις μπροστά στήν ἀμερικανική πρεσβεία καί ὁ ἔκτος στόλος ἐπισκέπτεται ἑλληνικά λιμάνια χωρίς πλέον ἐχθρικές ἐκδηλώσεις.

»Ἀλλά, εἴτε τό θέλουμε, εἴτε ὄχι, εἶναι ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι τά προβλήματα πού ἐδημιούργησε ἡ Τουρκία ἐπηρεάζουν τίς σχέσεις μας, ἀφοῦ ἐμπλέκεται σ' αὐτά καί ἡ Ἀμερική. Καί ἐμπλέκεται ὄχι γιατί τό ἐπιθυμεῖ ἡ Ἑλλάς ἀλλά ἐκ τῶν πραγμάτων.

»Εἶναι φυσικό ἡ Ἀμερική νά ἐπιθυμεῖ νά διατηρήσει τήν φιλία καί τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας. Ὅταν ὅμως ἡ Ἀμερική ἦρε τό ἐμπάργκο, χωρίς ἡ Τουρκία νά κάνει καμμιά παραχώρηση γιά νά λυθεῖ τό Κυπριακό, ἀναπόφευκτα δημιουργήθηκαν δυσμενεῖς ἐντυπώσεις γιά τήν Ἀμερική καί στήν Ἑλλάδα καί στήν Κύπρο. Ἰδού γιατί στό θέμα αὐτό, τό Κυπριακό, ἡ στάση τῆς Ἀμερικῆς ἔναντι τῆς Τουρκίας ἐπηρεάζει τίς διμερεῖς μας σχέσεις.

»Στό θέμα τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων στήν Ἑλλάδα, ἐξ ἄλλου, ἡ Ἑλλάς ποτέ δέν εἶχε ζητήσει κανένα ἀντάλλαγμα γιά τήν διατήρηση τῶν βάσεων, γιατί πιστεύει ὅτι αὐτές ἐξυπηρετοῦν τά ἀμυντικά συμφέροντα ὄχι μόνο τῆς Ἀμερικῆς ἀλλά καί τῆς Ἑλλάδος. Ἐζήτησε μόνο τήν σύναψη μιᾶς νέας συμφωνίας γιά τόν ἐκσυγχρονισμό τοῦ καθεστῶτος τῶν βάσεων. Ὅταν ὅμως ἡ Τουρκία ἐζήτησε καί ἐπέτυχε ἕνα δισεκατομμύριο δολλάρια, σέ στρατιωτική βοήθεια, ὡς ἀντάλλαγμα γιά τίς ἀμερικανικές βάσεις στό ἔδαφός της, ἡ Ἑλλάς ὑποχρεώθηκε νά ζητήσει καί ἐκείνη ἀνάλογο ποσό γιά νά ἀποφύγει τήν διατάραξη τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας σέ μιά ἐποχή πού ἡ Τουρκία ἀπειλεῖ τήν ἀσφάλεια τῆς Ἑλλάδος. Ἤδη πληροφορούμεθα ὅτι μέχρι τόν Ὀκτώβριο θά ἔχει ὑπογραφεῖ νέα ἀμερικανοτουρκική συμφωνία, ἡ ὁποία θά προβλέπει ηὐξημένη στρατιωτική βοήθεια πρός τήν Τουρκία. Ἡ ἀμερικανική Κυβέρνηση θά πρέπει νά γνωρίζει ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ζητήσει ἀναπροσαρμογή τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς συμφωνίας χάριν τῆς διατηρήσεως τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων στό Αἰγαῖο. Ἰδού γιατί ἡ ἐκκρεμότης καί αὐτοῦ τοῦ θέματος πού ἐπηρεάζει τίς σχέσεις μας ἔχει προκληθεῖ ἀπό τήν Τουρκία. Ἀκόμη καί τώρα ἡ Ἑλλάς δέν θά ζητοῦσε τίποτα ἀπό τήν Ἀμερική σέ ἀντάλλαγμα γιά τίς βάσεις, ἐάν δέν δοθεῖ τίποτα καί στήν Τουρκία.

»Στό θέμα τοῦ NATO, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνέπτυξε τό ἱστορικό τῆς ἀποχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό σκέλος τῆς Συμμαχίας καί ἐξήγησε τούς λόγους γιά τούς ὁποίους ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἔλαβε τήν ἀπόφαση τῆς ἀποχωρήσεως. Καίτοι οὐδεμία πρόοδος ἔχει σημειωθεῖ στό Κυπριακό, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἔκρινε χρήσιμο, χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, νά ζητήσει τήν ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τό NATO. Καί ἐνῶ ἐδικαιοῦτο νά ἀναμένει ὅτι θά ἐγένετο ἀμέσως ἀνεπιφύλακτα δεκτή ἡ αἴτησή της, τῆς τίθενται ὅροι καί μάλιστα ἀπό τήν Τουρκία. Εἶναι ἀδιανόητο γιά κάθε λογικό ἄνθρωπο νά ζητᾶ μιά χώρα νά ἐπανέλθει σέ μιά Συμμαχία γιά νά τήν ἐνισχύσει καί νά προβάλλονται ἀπό τήν Συμμαχία ὅροι. Ἡ Ἑλλάς ζητᾶ νά ἐπανέλθει ἁπλῶς μέ τό ἴδιο καθεστώς πού ἴσχυε ὅταν ἀπεχώρησε. Οὔτε ὅρους θέτει, οὔτε πιέζει, οὔτε ἐκβιάζει. Ὅταν ὅμως τίθενται ὅροι στήν Ἑλλάδα, δημιουργοῦνται πέραν τῶν ἄλλων, καί σοβαρά ἐσωτερικά προβλήματα πού ὑποχρεώνουν τήν Κυβέρνηση νά ἀπολογεῖται καθημερινά στήν κοινή γνώμη, ἡ ὁποία αἰσθάνεται ὅτι ταπεινώνεται ἡ Ἑλλάς. Ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση δέν μπορεῖ νά κρατήσει ἐκκρεμῆ ἐπί μακρόν τήν αἴτησή της γιά ἐπανασύνδεση. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ Τουρκία προσπαθεῖ νά χρησιμοποιήσει τήν ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τό NATO γιά νά ἐπηρεάσει τήν ἔκβαση τῶν ἑλληνοτουρκικῶν προβλημάτων στό Αἰγαῖο. Καί δυστυχῶς τίς τουρκικές αὐτές ἀπόψεις φαίνεται νά συμμερίζονται καί ὁρισμένοι Δυτικοί, ἀκόμη δέ καί Ἀμερικανοί ἐπίσημοι, ἀφοῦ ὑπεστήριξαν τίς τελευταῖες προτάσεις τοῦ στρατηγοῦ Χαίηγκ πού ἀντανακλοῦν αὐτή τήν τουρκική προσπάθεια. Ἔτσι, καταλήγει καί τό θέμα αὐτό τοῦ NATO νά τό δημιουργεῖ ἡ Τουρκία καί νά ἐπηρεάζει ἀναπόφευκτα τίς διμερεῖς μας σχέσεις. Στό σημεῖο αὐτό, ὁ κ. πρωθυπουργός ἐξήγησε γιατί εἶναι στρατιωτικά ἀνεφάρμοστες οἱ τελευταῖες προτάσεις Χαίηγκ καί γιατί θά ἔδιναν στρατηγικό πλεονέκτημα στόν ἐνδεχόμενο ἀντίπαλο, ὁ ὁποῖος βέβαια θά θεωροῦσε τό Αἰγαῖο ὡς ἐνιαῖο χῶρο καί ὄχι διεσπαρμένο ὅπως θά τόν εἶχε ἡ Συμμαχία. Εἶναι ἀκατανόητο, κατέληξε ὁ κ. πρωθυπουργός, νά καταβάλλει ἡ Δύσις, μέ ἐπικεφαλῆς τήν Ἀμερική, τεράστιες προσπάθειες γιά νά σώσει τήν Τουρκία χάριν τῆς ἐνισχύσεως τοῦ NATO καί ταυτοχρόνως νά τῆς ἐπιτρέπει νά ἐξασθενεῖ τήν Συμμαχία παρεμποδίζοντας τήν ἐπανένταξη τῆς Ἑλλάδος.

»Ὅλα αὐτά τά προβλήματα, συνέχισε ὁ κ. πρωθυπουργός, τά ὁποῖα ἐπισκιάζουν τίς ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις, τά ἐδημιούργησε καί τά διατηρεῖ ἐκκρεμῆ ἡ Τουρκία. Ἐάν ὑπάρξει θάρρος καί ρεαλισμός γιά νά πραγματοποιηθεῖ πρόοδος γιά τήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων αὐτῶν, οἱ ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις θά βελτιωθοῦν. Ἐάν ὄχι, ἡ ἐπίλυση τῶν προβλημάτων αὐτῶν θά γίνει δυσκολώτερη μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου καί πιθανῶς θά χειροτερέψουν οἱ ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις.

»Πρέπει ἐπομένως νά ἐκτιμήσουμε σωστά τήν κατάσταση καί νά βροῦμε λύσεις. Λύσεις ὑπάρχουν καί εἶναι μάλιστα εὔκολες, ἀρκεῖ νά λογικευθεῖ ἡ Τουρκία. Δέν θά ὑποδείξουμε ἐμεῖς στήν Ἀμερική τήν πολιτική της, ἀλλά, ἀφοῦ ἡ Ἀμερική καταβάλλει τεράστια προσπάθεια γιά νά ἐνισχύσει τήν Τουρκία, ἔχει ἀσφαλῶς τό δικαίωμα νά τήν πείσει νά λογικευθεῖ. Δυστυχῶς, ἡ ἑλληνική κοινή γνώμη ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι μᾶλλον τό ἀντίθετο συμβαίνει.

»Ὁ κ. Μάκ Κλόσκυ εἶπε ὅτι οἱ Ἀμερικανοί ἀναγνωρίζουν ὅτι τό Κυπριακό καί τό NATO ἀποτελοῦν τήν αἰτία τῆς ἐπιδεινώσεως τῶν σχέσεών μας. Ἡ Ἀμερική ὅμως δέν εἶναι ὑπεύθυνη οὔτε γιά τίς ἐξελίξεις τοῦ Κυπριακοῦ, οὔτε γιά τήν ἀποχώρηση τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό NATO. Παρά ταῦτα, ἡ Ἀμερική ἐργάσθηκε σκληρά τά τελευταῖα τρία χρόνια γιά νά βοηθήσει στήν ἐξεύρεση λύσεων αὐτῶν τῶν

προβλημάτων. Είναι συνεπῶς ἀπογοητευτικό νά ἐπισκιάζονται οἱ διμερεῖς μας σχέσεις ἀπό τήν μή ρύθμιση τῶν προβλημάτων αὐτῶν.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση καθυστερεῖ τήν πρόοδο ὁρισμένων θεμάτων, ἀσχέτων πρός τά θέματα ἀσφαλείας, τά ὁποῖα οἱ Ἀμερικανοί πιστεύουν ὅτι θά βοηθοῦσαν στήν δημιουργία καλυτέρου κλίματος (συμφωνία οἰκονομικῆς καί ἐπιστημονικῆς συνεργασίας, Φωνή τῆς Ἀμερικῆς, ἡλιακή ἐνέργεια). Ἐκεῖνο ὅμως πού ἀνησυχεῖ ἰδιαιτέρως τούς Ἀμερικανούς εἶναι οἱ δυσμενεῖς ἐντυπώσεις γιά τήν ἀμερικανική Κυβέρνηση πού δημιουργοῦνται συνεχῶς στήν ἑλληνική κοινή γνώμη, λόγω τῆς μή ἐπιλύσεως προβλημάτων πού ἐνδιαφέρουν τήν Ἑλλάδα. Τελευταίως, παρατηροῦνται καθημερινά σχεδόν δηλώσεις καί ἄρθρα στόν τύπο, ὅτι ἡ Ἀμερική θά ὑποστεῖ συνέπειες ἄν δέν λυθεῖ ταχέως τό θέμα τοῦ NATO.

»Ὁ κ. Μάκ Κλόσκυ συνέχισε λέγων ὅτι ὁ ἴδιος δέν συμμερίζεται ἀναγκαστικά ὅλες τίς λεπτομέρειες τῶν τελευταίων προτάσεων Χαίηγκ. Παρατήρησε ὅμως ὅτι οἱ ρυθμίσεις πού ζητάει ἡ Ἑλλάς δέν εἶχαν γίνει ἀποδεκτές νομικά ἤ τεχνικά ἀπό τήν Τουρκία, ἀκόμη καί πρό τῆς ἀποχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό NATO. Καί ἡ Τουρκία ἔχει θεμιτά στρατηγικά ἐνδιαφέροντα στήν περιοχή καί θέλει νά τά ἐξασφαλίσει πρίν ἀπό τήν ἐπιστροφή τῆς Ἑλλάδος, γιατί δέν ἔχει ἐμπιστοσύνη ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ἀποδεχθεῖ λύσεις μετά τήν ἐπανένταξή της.

»Ὅσον ἀφορᾶ τήν ἀποχώρηση τῆς Ἑλλάδος ἀπό τίς τελευταῖες ἀσκήσεις τοῦ NATO, ἡ Ἀμερική δέν προσεπάθησε μέν νά πιέσει τήν Ἑλλάδα γιά νά συμμετάσχει, πιστεύει ὅμως ὅτι ἡ ἀποχώρησή της ἦταν ἰδιαιτέρως ἀτυχής. Καί τοῦτο διότι ἡ ἀσφάλεια ἀποτελεῖ, ὅπως κατέστησε σαφές ὁ κ. πρωθυπουργός, τό κυριώτερο πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος, ἡ δέ ἄσκησις "Athlete Express" εἶχε ἀκριβῶς ὡς σκοπό νά δείξει ὅτι τό NATO θά παράσχει ἀποτελεσματική στρατιωτική καί πολιτική βοήθεια ἄν ἀπειληθεῖ ἡ Ἑλλάς.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι ἡ Ἑλλάς αὐτή τήν στιγμή ἀπειλεῖται ἀπό τήν Τουρκία. Ὡς πρός τήν συμμετοχή στίς ἀσκήσεις τοῦ NATO, μέχρι τώρα ἡ Ἑλλάς συμμετεῖχε σ' αὐτές, καίτοι ἦταν ἔξω ἀπό τό NATO, γιατί ἤλπιζε ὅτι σύντομα θά ἐπανεντάσσετο. Ἡ προοπτική αὐτή ὅμως δέν φαίνεται νά διαγράφεται πλέον καί εἶναι τοὐλάχιστον ἀντιφατικό νά συμμετέχει ἡ Ἑλλάς σέ στρατιωτικές ἀσκήσεις, ἐνῶ παραμένει ἔξω ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ NATO. Τήν ἀντίφαση αὐτή ἄλλωστε ἐπισημαίνουν καθημερινά ἡ Βουλή, ὁ τύπος καί γενικώτερα ἡ κοινή γνώμη.

»Ὁ κ. Μάκ Κλόσκυ ἐρώτησε τόν κ. πρωθυπουργό τί θά συμβεῖ ἐάν ἡ Ἑλλάς ἀπορρίψει τήν τελευταία πρόταση τοῦ NATO.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι τότε ἡ Ἑλλάς θά πρέπει νά ἀποσύρει τήν πρότασή της γιά ἐπανασύνδεση μέ τό NATO.

»Σέ ἐρώτηση τοῦ κ. Μάκ Κλόσκυ ποιές θά εἶναι οἱ συνέπειες τότε ἐπί τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι οἱ ἀμερικανικές βάσεις στήν Ἑλλάδα νομιμοποιοῦνται μόνο ἐφόσον ἡ Ἑλλάς συμμετέχει στό NATO.

»Ὁ κ. Μακλόσκυ ἐρώτησε ἐάν θά ἐζητεῖτο ἀπό τήν Ἀμερική νά ἀπομακρύνει τίς βάσεις της ἀπό τήν Ἑλλάδα.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι δέν θά ἤθελε αὐτή τή στιγμή νά ἀναλύσει λεπτομερῶς τά συγκεκριμένα μέτρα πού θά πάρει ἡ Ἑλλάς, ἀλλά ὑπάρχει ἐκ τῶν πραγμάτων σύνδεσις τῶν βάσεων μέ τήν συμμετοχή στό NATO.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός εἶπε ὅτι ἡ πολιτική τῆς Κυβερνήσεώς του, τήν ὁποία συμμερίζεται ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων, εἶναι νά διατηρήσει καλές καί φιλικές σχέσεις μέ τήν Ἀμερική. Δυστυχῶς, οἱ σχέσεις αὐτές ἀπειλοῦνται τώρα ἀπό προβλήματα πού ἐδημιούργησε ἡ Τουρκία. Ἡ Ἱστορία καί ἡ πεῖρα δείχνουν ὅτι τέτοια προβλήματα ἄν δέν λυθοῦν γρήγορα δημιουργοῦν συνεχῶς νέες προεκτάσεις, καθίστανται ἀνεπίλυτα, ξεφεύγουν ἀπό τόν ἔλεγχο καί ὁδηγοῦν σέ ἐπικίνδυνες περιπέτειες. Ἀπό τῆς ἐπιστροφῆς του στήν Ἑλλάδα προσεπάθησε νά λύσει αὐτά τά προβλήματα, ἀλλά καθημερινῶς δημιουργοῦνται καινούργια. Καί ὁ κύριος λόγος πού παραμένει στήν πολιτική εἶναι ἡ ζωηρή ἐπιθυμία του νά λύσει τά προβλήματα αὐτά.

»Ὁ κ. Μάκ Κλόσκυ ἐρώτησε ἐάν ὑπάρχει δυνατότης νέας συναντήσεως τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ μέ τόν πρωθυπουργό τῆς Τουρκίας. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι μέ τήν σημερινή κατάσταση στήν Τουρκία δέν βλέπει τήν χρησιμότητα συναντήσεώς του μέ τόν κ. Ἐτσεβίτ, τοὐλάχιστον μέχρι τῶν τουρκικῶν ἐκλογῶν τοῦ Ὀκτωβρίου. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνέφερε στό σημεῖο αὐτό συγκεκριμένα περιστατικά τουρκικῶν ὑπαναχωρήσεων πού δείχνουν πόσο δύσκολος εἶναι ὁ διάλογος μέ τούς Τούρκους (παραπομπή ὑφαλοκρηπῖδος στό Δικαστήριο τῆς Χάγης, Σύμφωνο μή Ἐπιθέσεως κ.λ.π.).

»Ὁ κ. Μάκ Κλόσκυ ἐρώτησε ἄν ἡ Ἑλλάς θά παρητεῖτο τῆς ἐπεκτάσεως τῶν χωρικῶν της ὑδάτων σέ 12 μίλια, ἐάν ἡ Τουρκία ἀπεδέχετο τήν ὑπογραφή Συμφώνου μή Ἐπιθέσεως. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ἀρνητικῶς καί ἐξήγησε ὅτι τό θέμα τῶν χωρικῶν ὑδάτων θά μποροῦσε νά ἐξετασθεῖ μέσα στά πλαίσια συνολικῆς ρυθμίσεως τῶν προβλημάτων τοῦ Αἰγαίου, ἀλλ' ἀσφαλῶς ἡ Ἑλλάς δέν εἶναι διατεθειμένη νά παραιτηθεῖ τοῦ νομίμου αὐτοῦ δικαιώματός της, καί μάλιστα μέ ἀντάλλαγμα ἕνα Σύμφωνο μή Ἐπιθέσεως. Ἐάν οἱ Τοῦρκοι θεωροῦν τό θέμα αὐτό ὡς "causus belli", τότε ἄς κάνουν πόλεμο. Τό γεγονός πάντως ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν ἄσκησε τό δικαίωμά της αὐτό μέχρι τώρα δέν σημαίνει βεβαίως ὅτι τό ἐγκατέλειψε. Δείχνει ἀντιθέτως τήν μετριοπάθεια τῆς πολιτικῆς πού ἀκολούθησε καί τήν ἐπιθυμία της νά μήν προκαλέσει ἔνταση.

»Τελειώνοντας ὁ κ. πρωθυπουργός, ἐξέφρασε τήν ἀπορία του γιατί οἱ Ἀμερικανοί καί οἱ Τοῦρκοι δέν φαίνονται νά ἐκτιμοῦν τήν μετριοπάθειά του χάρις στήν ὁποία δύο φορές μέχρι τώρα ἀπεφεύχθη πόλεμος μέ τήν Τουρκία. Παρεκάλεσε, τέλος, τόν κ. Μάκ Κλόσκυ νά μεταφέρει στόν κ. Βάνς τούς θερμούς χαιρετισμούς του, καθώς καί τήν εἰλικρινῆ ἐπιθυμία του νά καταβληθοῦν σοβαρές προσπάθειες ἀπό ὅλους τούς ἐνδιαφερομένους γιά τήν λύση τῶν προβλημάτων αὐτῶν, τό κλειδί τῆς ὁποίας βρίσκεται στήν "Ἄγκυρα"[63].

29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Ἡμέρας τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς παρίσταται στήν ἐπίσημη δοξολογία πού τελέ-

στηκε στή Μητρόπολη καί, στή συνέχεια, κατέθεσε στέφανο στό Μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτη.

31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1979

Ὁλοκληρώνεται ἡ συζήτηση καί ψηφίζεται ἀπό τή Βουλή τό σχέδιο Νόμου «περί συστάσεως Κτηματικῆς Ἑταιρείας τοῦ Δημοσίου».

Ὁ εἰσηγητής τῆς πλειοψηφίας, Α. Εὐστρατιάδης, ἀφοῦ παρατήρησε ὅτι ἡ ἰδιωτική περιουσία τοῦ Δημοσίου πρέπει καί μπορεῖ νά γίνει βασικός παράγοντας τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν καί ὅτι ἡ διαχείριση αὐτῆς τῆς περιουσίας εἶναι ἔργο τόσο σημαντικό, ὥστε νά ἀπαιτεῖ ἀποκλειστική ἀπασχόληση, μέ ταυτόχρονη πολιτική ἐνότητα στό σύνολο τοῦ ἐθνικοῦ χώρου. Μέ αὐτή τήν προοπτική κρίνεται σκόπιμη ἡ σύσταση ἑνός ἰδιωτικοῦ φορέα, πού θά ἀποβλέπει στήν προστασία, τήν ἐνιαία διαχείριση καί τήν ἀξιοποίηση τῆς περιουσίας αὐτῆς καί θά μπορέσει νά κινεῖται ἐλεύθερα, ὥστε νά ἀποσπᾶ τά μεγαλύτερα δυνατά πλεονεκτήματα ἀπό τήν ἀκίνητη περιουσία τοῦ Δημοσίου.

Ἔργο τῆς Ἑταιρείας εἶναι: πρῶτο, ἡ ἀναζήτηση, ἡ καταγραφή, ἡ χαρτογράφηση καί ἡ κτηματογράφηση τῆς ἀκίνητης περιουσίας τοῦ Δημοσίου, ὥστε ὅλα τά κτήματα τοῦ Δημοσίου νά ἐνταχθοῦν σ' ἕνα ἐνιαῖο κτηματολογικό βιβλίο· δεύτερο, ἡ διοίκηση καί ἡ ἀξιοποίηση τῶν κτημάτων αὐτῶν· τρίτο, ἡ ἐπιλογή τῶν κατάλληλων ἀκινήτων γιά τήν κάλυψη τῶν στεγαστικῶν ἀναγκῶν τῶν διαφόρων δημοσίων ὑπηρεσιῶν (ἐφόσον τά ἀκίνητα δέν κρίνονται κατάλληλα, τότε ἡ Ἑταιρεία θά μπορεῖ νά τά ἀνταλλάσσει μέ ἄλλα κατάλληλα, ἤ ἀκόμη καί νά τά ἐκποιεῖ καί νά διαθέτει τό προϊόν τῆς ἐκποιήσεως γιά τήν ἐκτέλεση στεγαστικῶν προγραμμάτων τῶν δημοσίων ὑπηρεσίων)· τέταρτο, ἡ ἐκπόνηση μελετῶν καί ἡ ἐφαρμογή στεγαστικῶν προγραμμάτων τῶν διαφόρων δημοσίων ὑπηρεσιῶν σέ συνεργασία μέ τούς ἁρμοδίους φορεῖς· πέμπτο, ἡ δημιουργία ἀποθεμάτων γῆς καί ἡ διάθεση γιά τήν ἐκτέλεση τῶν κυβερνητικῶν προγραμμάτων καί τήν ἄσκηση τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς στούς ἐπιμέρους τομεῖς· ἕκτο, ἡ δυνατότητα νά παρεμβαίνει στήν ἀγορά καί τήν πώληση τῶν ἀκινήτων καί μέ τόν τρόπο αὐτό νά ἐπηρεάζει τήν κτηματαγορά.

Ὁ εἰσηγητής τῆς μειοψηφίας, Α. Πεπονῆς, ἐξέφρασε τή ριζική ἀντίθεση τοῦ ΠΑΣΟΚ, τό ὁποῖο πιστεύει ὅτι τό νομοσχέδιο δέν συμβάλλει στήν προστασία καί τήν ἀξιοποίηση τῆς ἐθνικῆς περιουσίας, ἀλλ' ἀντίθετα ἀνοίγει τίς πιό ἐπικίνδυνες διαδικασίες πού ἀπολήγουν στήν κατασπατάληση καί στήν κερδοσκοπία σέ βάρος τῆς λαϊκῆς περιουσίας. Καί διατύπωσε τό αἴτημα γιά τή συγκρότηση ἑνός δυναμικοῦ συστήματος πληροφοριῶν γύρω ἀπό τή γῆ καί τίς ἰδιοκτησίες, βασισμένο σέ ἕνα συγχρονισμένο τοπογραφικό ὑπόβαθρο, δηλαδή κτηματολόγιο[64].

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ἡ Κυβερνητική Ἐπιτροπή, ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἐγκρίνει τή λήψη σειρᾶς μέτρων πλήρους ἀναδιοργανώσεως τοῦ τηλεοπτικοῦ συστήματος τῆς χώρας. Συγκεκριμένα, ὑπογράφηκε ἑλληνογαλλική συμφωνία γιά τήν ἐγκατάσταση στήν Ἑλλάδα — σέ διάστημα κατ' ἀνώτατο ὅριο 18 μηνῶν — τοῦ ἔγχρωμου τηλεοπτικοῦ συστήματος ΣΕΚΑΜ· καί παράλληλα ἀποφασίστηκε ἡ τηλεοπτική καί ραδιοφωνική κάλυψη ὁλόκληρου τοῦ ἐθνικοῦ χώρου, ἡ σύσταση συντονιστικοῦ ὀργάνου λειτουργίας τῶν δύο σταθμῶν, μέ στόχο τό συντονισμό τοῦ προγραμματισμοῦ, τή στενότερη συνεργασία ὁρισμένων ὑπηρεσιῶν καί τήν πραγματοποίηση οἰκονομιῶν, ἡ πλήρης λογιστική καί διοικητική ἀναδιοργάνωση τῆς ΕΡΤ, μέ τήν ἐφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διοικήσεως καί τή χρησιμοποίηση μηχανογραφικοῦ κέντρου, καί ἀκόμη ἡ ἐφαρμογή προγράμματος οἰκονομικῆς ἐξυγιάνσεως τοῦ κρατικοῦ ραδιοτηλεοπτικοῦ φορέα.

3 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Μέ θέμα τό Ρυθμιστικό Σχέδιο τῆς Πρωτεύουσας πραγματοποιεῖται εὐρεία σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ἁρμόδιων ὑπουργῶν, τῶν δημάρχων τῆς Ἀθήνας καί τοῦ Πειραιᾶ, ἐκπροσώπων τῆς Τοπικῆς Ἑνώσεως Δήμων καί Κοινοτήτων τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς, ἐκπροσώπων τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἑλλάδος, τοῦ Συλλόγου Ἀρχιτεκτόνων, τοῦ Ἐμπορικοῦ καί Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν, τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν, καθώς καί ἁρμόδιων καθηγητῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσόβιου Πολυτεχνείου καί τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ὁ πρωθυπουργός ὑπενθύμισε ὅτι στήν πρώτη σύσκεψη γιά τό Ρυθμιστικό Σχέδιο τῆς Ἀθήνας, στίς 11 Ἀπριλίου, εἶχε ἀποφασιστεῖ νά ἐνημερωθεῖ ἡ κοινή γνώμη, ὥστε οἱ ἀποφάσεις πού τελικά θά ληφθοῦν καί ἀφοροῦν τήν ἐπομένη 20ετία νά τύχουν εὐρείας ἀποδοχῆς. Ὁ ὑφυπουργός Δημοσίων Ἔργων, Στ. Μάνος, παρουσίασε μέ συντομία ὅσα ἔγιναν ἀπό τόν Ἀπρίλιο γιά τήν ἐνημέρωση τῆς κοινῆς γνώμης καί διένειμε τεῦχος μέ τίς παρατηρήσεις καί ἀπόψεις τῶν δήμων καί κοινοτήτων, τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἑλλάδος, τοῦ τύπου, δημόσιων καί ἰδιωτικῶν φορέων.

Μετά τή λήξη τῆς συσκέψεως, ὁ πρωθυπουργός συνόψισε τό βασικό συμπέρασμα:

Ἡμέρα τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, πλαισιωμένος ἀπό τήν Ἰωάννα Τσάτσου καί τόν Ε. Ἀβέρωφ.

«Τά τελευταῖα 30 χρόνια συζητεῖται συνεχῶς ἕνα σχέδιο γιά τήν Ἀθήνα καί ἐπειδή ποτέ δέν ἐλήφθη μία ἀπόφαση, ἡ Ἀθήνα ἔφθασε στήν σημερινή κρίσιμη κατάσταση. Καί ἐνῶ ὅλοι γνωρίζομε ὅτι ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος δέν ἐπιδέχεται ἄλλη ἀναβολή, προβάλλονται συχνά ἀόριστες ἀντιρρήσεις καί ἐλάχιστες ρεαλιστικές προτάσεις. Καί τοῦτο διότι στόν τόπο μας, ὅπως σᾶς εἶπα καί στήν προηγούμενη σύσκεψη, ἔχομε τήν συνήθεια νά συζητοῦμε πολύ, γιά νά μήν καταλήγουμε σέ ἀποφάσεις, πού συνεπάγονται εὐθύνες. Εἶναι αἰσιόδοξο ὅτι αὐτή τήν φορά ἐπιτύχαμε νά συμφωνήσουμε κατά βάση σέ ὡρισμένα σημαντικά σημεῖα, πού μᾶς ἐπιτρέπουν νά συνεχίσουμε τήν προσπάθεια γιά καλύτερες συνθῆκες ζωῆς στήν πρωτεύουσα».

Εἰδικότερα, στή διάρκεια τῆς συσκέψεως, σύμφωνα μά τό σχετικό πρακτικό, ἀποφασίστηκαν τά ἑξῆς:

«1. Νά ληφθοῦν τά ἀπαραίτητα μέτρα γιά τόν περιορισμό τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πρωτεύουσας. Ὁ στόχος τῶν 4.300.000, ἐνῶ εἶναι ἐπιθυμητός, φαίνεται αἰσιόδοξος.

»2. Νά ληφθοῦν τά ἀπαραίτητα μέτρα γιά τόν δραστικό περιορισμό στό ἐλάχιστο τῆς αὐξήσεως δραστηριοτήτων πού ἔλκουν πληθυσμό στήν πρωτεύουσα.

»3. Νά μήν ἐπιτρέπεται στήν πρωτεύουσα ἡ ἐγκατάσταση λειτουργιῶν ἐλεγχομένων ἀπό τόν δημόσιο τομέα, ἐάν αὐτές δέν εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖες γι' αὐτήν καί νά ἐπιδιωχθεῖ ἡ ἀπομάκρυνση λειτουργιῶν πού ἔχουν ἤδη ἐγκατασταθεῖ χωρίς νά εἶναι ἀπαραίτητες.

»4. Νά ἀπαγορευθεῖ ἡ ἵδρυση νέων βιομηχανιῶν στήν πρωτεύουσα. Ὑφιστάμενες βιομηχανίες πού βρίσκονται ἤδη στήν περιοχή μπορεῖ νά συγχωνεύονται ἤ νά ἐκσυγχρονίζονται, ὑπό τήν προϋπόθεση ὅτι ἔτσι δέν θά προκαλοῦν αὔξηση στίς ἀπασχολήσεις καί δέν θά ἐπιβαρύνουν πρόσθετα τό περιβάλλον.

»5. Νά ληφθοῦν ὅλα τά ἀπαραίτητα μέτρα γιά τήν προστασία τῶν βουνῶν καί τῶν δασῶν τῆς Ἀττικῆς.

»6. Νά ληφθοῦν τά ἀπαραίτητα μέτρα γιά τήν προστασία τῆς ἐναπομένουσας γεωργικῆς γῆς καί παράλληλα νά ἐπιδιωχθεῖ ἡ αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων τῆς περιοχῆς.

»7. Νά ληφθοῦν μέτρα γιά τήν ἐξασφάλιση καί προστασία ἐλευθέρων χώρων καί τήν ἀνάπτυξη ἀστικοῦ πρασίνου.

»8. Νά περιορισθεῖ ἡ ἐπέκταση τῶν σχεδίων πόλεως τῆς περιοχῆς. Οἱ ἐπεκτάσεις θά πρέπει κατ' ἀρχήν νά περιορισθοῦν σέ περιοχές ἐκτός σχεδίου μέ πυκνή δόμηση, προκειμένου νά ὀργανωθοῦν, νά ἀναπλασθοῦν, καί νά ἀποκτήσουν τήν ἀπαραίτητη ὑποδομή.

»9. Νά ἐπιδιωχθεῖ ἡ ἀλλαγή τῆς δομῆς τῆς πόλεως σέ πολυκεντρική καί ἡ δημιουργία διαμερισμάτων.

»10. Νά ἐξασφαλισθοῦν οἱ διάδρομοι τοῦ βασικοῦ συγκοινωνιακοῦ δικτύου.

»11. Νά ἐνισχυθοῦν τά μέσα μαζικῆς μεταφορᾶς.

»12. Νά ὀργανωθοῦν καί ἐξυγιανθοῦν οἱ περιοχές, ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένες πολλές βιομηχανίες καί νά ληφθοῦν τά ἀπαραίτητα μέτρα προστασίας τοῦ περιβάλλοντος.

»13. Νά ληφθοῦν μέτρα γιά τήν προστασία τῶν ἀκτῶν σέ ἱκανό βάθος. Ἡ ἀνάπτυξη τῶν περιοχῶν παραθεριστικῆς κατοικίας νά μή παρεμποδίζει τίς δυνατότητες ἀναψυχῆς τοῦ κοινοῦ καί νά ἔχει τέτοια μορφή πού νά ἐξασφαλίζει καί βελτιώνει τήν ποιότητα τοῦ περιβάλλοντος.

»14. Νά παραμείνει τό λιμάνι τοῦ Πειραιᾶ ὡς τό κύριο λιμάνι καί νά μήν ἀναπτυχθοῦν ἄλλα νέα λιμάνια γενικώτερης σημασίας στήν Ἀττική.

»15. Νά προσαρμοσθοῦν τά προγράμματα τῶν φορέων δημοσίου συμφέροντος στό γενικό σχέδιο τῆς περιοχῆς.

»16. Δεδομένου ὅτι τό Ρυθμιστικό Σχέδιο Ἀθηνῶν εἶναι μία συνεχής διαδικασία, ὅλοι οἱ ἁρμόδιοι φορεῖς εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἐνημερώνουν τό κοινό γιά τήν πορεία τῆς προόδου τοῦ Ρυθμιστικοῦ Σχεδίου τῆς πρωτεύουσας.

»17. Νά δοθοῦν οὐσιαστικές ἁρμοδιότητες στήν Τοπική Αὐτοδιοίκηση. Εἰδικώτερα, νά ἐξασφαλισθεῖ ἡ συμμετοχή τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, στίς ἑπόμενες φάσεις τοῦ Ρυθμιστικοῦ Σχεδίου Ἀθηνῶν.

»18. Θεωροῦνται πρωταρχικῆς σημασίας τά ἔργα ἀποχετεύσεως, ἀντιπλημμυρικά, συγκοινωνιακά καί ἐλέγχου ἤ ἀπομακρύνσεως τῶν πηγῶν ὀχλήσεως»[65].

Τρεῖς μέρες ἀργότερα, τό Ἐθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος, ἔχοντας ὑπόψη, πέρα ἀπό τά πορίσματα αὐτά, τίς διατάξεις τοῦ Ν. 360/76 «περί Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος», τούς προκαταρκτικούς ὅρους τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας 1978-82, τήν ἀπόφαση τοῦ ΕΣΧΠ γιά τή «Χωροταξική Πολιτική», τά κατά καιρούς προταθέντα ρυθμιστικά σχέδια τῆς περιοχῆς καί τίς εἰδικές καί τομεακές μελέτες καί προγράμματα, τή μελέτη «Χωροταξικό Σχέδιο καί Πρόγραμμα Περιοχῆς Πρωτεύουσας», τήν πράταση τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Οἰκισμοῦ τοῦ ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων «Πρωτεύουσα 2000», τίς παρατηρήσεις καί ἀπόψεις πού ἔχουν διατυπωθεῖ στά πλαίσια τῶν δημοσίων συζητήσεων ἐπί τῆς προτάσεως, καθώς καί τήν ἀνάγκη ἄμεσης ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων τῆς περιοχῆς Ἀθηνῶν, υἱοθέτησε τά σημεῖα τῆς προτάσεως τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Οἰκισμοῦ, «τά ὁποῖα ἔτυχαν τῆς καθολικῆς ἤ πάντως εὐρύτατης ἀποδοχῆς στήν σύσκεψη τῆς 3.9.1979» καί καθόρισε ὅτι τά τελευταῖα αὐτά ἀποτελοῦν σχέδιο-πλαίσιο ρυθμίσεων γιά τήν ὀργάνωση τῆς εὐρύτερης περιοχῆς τῆς πρωτεύουσας.

Συγκεκριμένα, τό θεωρημένο ἀπό τόν ὑφυπουργό Δημόσιων Ἔργων Σχέδιο πού συνόδευσε τήν ἀπόφαση, ὅπως τροποποιήθηκε κατά τή συζήτηση τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου, ὁρισε τά ἑξῆς:

«Οἱ ζῶνες πλαίσιο πού θά μελετηθοῦν, ὥστε νά προσδιορισθεῖ ποιό τμῆμα τους θά ἐγκριθεῖ τελικά γιά οἰκιστικές ἀναπτύξεις καί ρυθμίσεις, σύμφωνα μέ τούς παραπάνω στόχους.

»Οἱ ζῶνες πλαίσιο πού θά μελετηθοῦν, ὥστε νά προσδιορισθεῖ σέ ποιό τμῆμα τους θά ρυθμισθεῖ ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀναψυχῆς καί τῆς παραθεριστικῆς κατοικίας.

»Τά κατ' ἀρχήν ὅρια τῶν πρός μελέτη πολεοδομικῶν διαμερισμάτων καί τά ἀντίστοιχα πληθυσμιακά μεγέθη».

4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται ὁμάδα Κινέζων δημοσιογράφων πού πραγματοποιοῦν ὀλιγοήμερη ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα. Ὁ Γιάν Γιτσέν, διευθυντής τοῦ πρακτορείου εἰδήσεων «Νέα Κίνα», εἶχε τήν εὐκαιρία νά τονίσει ὅτι «ἡ Κυβέρνηση τοῦ Πεκίνου ἀποδίδει ἰδιαίτερη σημασία στό ἐπικείμενο ταξίδι τοῦ πρωθυπουργοῦ, τόν ὁποῖο οἱ Κινέζοι ἰθύνοντες γνωρίζουν καί ἐκτιμοῦν βαθύτατα».

7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται στό Πολιτικό Γραφεῖο τήν ἐπίσκεψη τοῦ ὑπουργοῦ Προγραμματισμοῦ τῆς Λιβύης, Μουσά Ἀμπού Φρέυουα, ὁ ὁποῖος τοῦ μετέφερε ἐπίσημη πρόσκληση τοῦ συνταγματάρχη Καντάφι νά ἐπισκεφθεῖ τήν Τρίπολη, ἡ ὁποία καί ἔγινε κατ' ἀρχήν δεκτή.

Κατά τή συνάντηση τοῦ Λίβυου ἐκπροσώπου μέ τόν πρωθυπουργό καί μέ μέλη τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπιβεβαιώθηκε ἡ κοινή ἐπιθυμία γιά τήν προαγωγή τῆς διμεροῦς συνεργασίας στούς τομεῖς τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν, τῶν ναυπηγοεπισκευαστικῶν μονάδων, καθώς καί τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν. Παράλληλα, συζητήθηκε τό θέμα τῆς προμήθειας ἀργοῦ πετρελαίου καί ἡ σύμπραξη τῶν δύο χωρῶν γιά τή δημιουργία μονάδας ἀλουμινίου ἀπό ἀλουμίνα πού θά προέρχεται ἀπό ἑλληνικούς βωξίτες.

Μετά τριήμερες συνομιλίες θά ὑπογραφεῖ διμερές πρωτόκολλο γιά οἰκονομική καί τεχνική συνεργασία μεταξύ Ἑλλάδος καί Λιβύης, τό ὁποῖο προέβλεπε: ἐτήσια ἀγορά πετρελαίου, ἀπό τό 1980, 3 ἑκατ. τόννων, καθώς καί τή χορήγηση ἀπό τή Λιβύη 120 χιλ. τόννων ἀμμωνίας, μελέτη γιά ἵδρυση ἑταιρείας ἐμπορίας ἀγροτικῶν προϊόντων, ἐνίσχυση τῆς συνεργασίας στούς τομεῖς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τῶν ἐπικοινωνιῶν καί τῆς ἐκτελέσεως — ἀπό ἑλληνικές ἑταιρεῖες — ἀναπτυξιακῶν ἔργων, ναυτιλιακή σύνδεση μέσω Κρήτης, αὔξηση ἐμπορίας καταναλωτικῶν ἀγαθῶν καί ἀνταλλαγή ἐμπειρογνωμόνων στόν τομέα τῆς σπογγαλιείας. Ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Κ. Μητσοτάκης, ὁ ὁποῖος ὑπέγραψε τή συμφωνία ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά, χαρακτήρισε τόν τρόπο ἀναπτύξεως τῶν διμερῶν σχέσεων «ἀξιοθαύμαστο» καί ἐνδεικτικό μιᾶς ἰδιαίτερα ἀποδοτικῆς «ἀλληλοσυμπληρώσεως στόν οἰκονομικό τομέα».

8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς κηρύσσει τήν ἔναρξη τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης καί, τήν ἴδια ἡμέρα, στή διάρκεια τοῦ καθιερωμένου ἐπίσημου δείπνου, ἐκφωνεῖ βαρυσήμαντο λόγο μέ εἰδικότερη ἀναφορά στήν οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας:

«Κύριε πρόεδρε, κυρίες καί κύριοι,

»Ἡ Ἔκθεση τῆς Θεσσαλονίκης μοῦ δίνει κάθε χρόνο τήν εὐκαιρία νά ἐνημερώνω τόν ἑλληνικό λαό γιά τήν πορεία τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, νά ἐπισημαίνω τίς ἐπιδόσεις καί τίς ἀδυναμίες της καί νά ἀξιολογῶ τή θέση της στό διεθνῆ στίβο.

»Αὐτό θά προσπαθήσω νά κάνω καί φέτος, ἀλλά κάτω ἀπό συνθῆκες κάπως διαφορετικές ἀπό τά περασμένα χρόνια. Καί αὐτό, γιατί ἡ φετεινή Ἔκθεση συμπίπτει μέ δύο ἰδιαζούσης σημασίας γεγονότα. Τό ἕνα εἶναι ἡ Συμφωνία τῆς Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, πού, ὅπως κατ' ἐπανάληψη ἐτόνισα, θά ἀλλάξη ριζικά τήν μοῖρα τοῦ λαοῦ μας. Καί τό δεύτερο ἀποφασιστικῆς σημασίας γεγονός εἶναι ἡ ἐντεινόμενη διεθνής ἐνεργειακή κρίση, πού μαζί μέ τόν πληθωρισμό ἀπειλοῦν μέ ἀποσταθεροποίηση τήν παγκόσμια οἰκονομία καί πλήττουν, ὅπως εἶναι φυσικό, καί τήν δική μας χώρα.

»Γιά τό ἐνεργειακό καί τόν πληθωρισμό θά σᾶς μιλήσω ἐν συνεχείᾳ καί ἀφοῦ σᾶς δώσω τήν εἰκόνα πού παρουσιάζει σήμερα ἡ οἰκονομία μας. Θά ἀναφερθῶ ὅμως δι' ὀλίγων στήν σημασία τῆς ἐντάξεώς μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, πού ἀναγνωρίσθηκε ἀπό τήν παγκόσμια κοινή γνώμη σάν ἑλληνικό ἐπίτευγμα ἱστορικῆς σημασίας. Ἐπίτευγμα, πού κατέστη δυνατό, χάρις στήν πρόοδο πού ἐσημείωσε ἡ ἑλληνική οἰκονομία καί πρό παντός χάρις στήν ἐμπιστοσύνη πού ἐμπνέει διεθνῶς ἡ σημερινή Ἑλλάς. Δέν πρόκειται νά ἀσχοληθῶ σήμερα μέ τά πολιτικά καί οἰκονομικά πλεονεκτήματα, πού μᾶς προσφέρει ἡ ἔνταξη, γιατί πιστεύω ὅτι ἔχουν γίνει ἤδη συνείδηση τοῦ λαοῦ μας. Θά ἐπαναλάβω ὅμως αὐτά πού εἶπα καί πέρυσι ἀπό τήν ἴδια αὐτή θέση. Ὅτι δηλαδή τά ὠφελήματα πού περιμένουμε ἀπό τήν ἔνταξή μας, δέν θά τά ἀποκτήσουμε αὐτόματα καί χωρίς κόπους καί θυσίες. Θά χρειασθῆ συνεχής καί ἐπίμονη προσπάθεια, γιά νά προσαρμόσουμε ὄχι μόνο τήν δομή τῆς οἰκονομίας μας στή νέα αὐτή κατάσταση, ἀλλά καί τήν νοοτροπία μας.

»Κατά τήν ἀποφασιστική αὐτή στιγμή, πού ἡ ἔνταξή μας ἔγινε πραγματικότης καί ξεκινοῦμε γιά μιά καινούργια οἰκονομική πορεία, θεωρῶ χρήσιμο νά τονίσω καί πάλι τήν ἀνάγκη αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς. Ἰδιαίτερα ἡ ἀναπροσαρμογή τῆς νοοτροπίας μας καί συνεπῶς καί τῶν συνηθειῶν μας θά πρέπει νά εἶναι ριζική καί νά καλύπτη τόσο τήν ἰδιωτική ὅσο

καί τήν δημόσια ζωή μας. Γιά νά ἀξιοποιήσουμε τήν ἔνταξή μας στήν Κοινότητα, θά χρειασθῆ ὑπεύθυνη στάση ἀπέναντι στά γεγονότα, πολιτική συμπεριφορά ἀπαλλαγμένη ἀπό τήν δημαγωγία καί πρό παντός πνεῦμα ὁμαδικῆς δράσεως καί ἀλληλεγγύης. Ἐκεῖνοι πού ἀντιδροῦν ἀπό ἰδιοτέλεια στήν προσπάθεια αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς, θά πρέπει νά καταλάβουν ὅτι δέν μπορεῖ νά προκόψη ἡ χώρα μας, ἄν δέν θίξουμε τά κακῶς κείμενα, πού εἶναι δυστυχῶς πολλά στόν τόπο μας. Καί αὐτά τά κακῶς κείμενα, πού πολλές φορές εἶναι κατοχυρωμένα, ὄχι μόνο τά ξέρουμε ὅλοι μας, ἀλλά καί συνεχῶς τά καταγγέλλουμε. Ἐπαναστατοῦμε ὅμως, ὅταν θίγωνται ἐκεῖνα πού ἀφοροῦν ἐμᾶς τούς ἴδιους.

»Καί ἔρχομαι τώρα στήν ἐπισκόπηση τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας.

»Εἶναι γεγονός, κύριοι, ὅτι ἡ ἑλληνική οἰκονομία ἐπραγματοποίησε σημαντική πρόοδο· κατά τήν τελευταία τετραετία, πού σέ ἕνα βαθμό συνεχίζεται καί φέτος. Ἔδειξε ἱκανότητα προσαρμογῆς στίς διεθνεῖς οἰκονομικές συνθῆκες· ἐπέτυχε νά συνδυάση ἱκανοποιητικούς ρυθμούς ἀναπτύξεως, μέ ὑψηλά ἐπίπεδα ἀπασχολήσεως· καί πέραν αὐτῶν, ἐπέτυχε σημαντικές ἀναδιαρθρώσεις στήν κατανομή τοῦ εἰσοδήματος ὑπέρ τῶν ἐργαζομένων. Τούς ἀριθμούς πού δίνουν τήν εἰκόνα αὐτῆς τῆς προόδου, καθώς καί τά νέα προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ οἰκονομία μας, θά σᾶς τούς δώσω ἐν συνεχείᾳ.

Ἐθνικό εἰσόδημα

»Κατά τήν τελευταία τετραετία τό πραγματικό ἐθνικό εἰσόδημα αὐξήθηκε μέ ἐτήσιο ρυθμό 5,4% ἔναντι 2% στίς χῶρες τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Γιά τό 1979 προβλέπεται αὔξηση τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατά 4% περίπου, ἔναντι 5,9% τοῦ 1978 καί 3,8% τοῦ 1977. Ἡ ἐπιβράδυνση τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἔναντι τοῦ προηγούμενου ἔτους εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν προβλημάτων πού ἐδημιούργησε ἡ πρόσφατη ἐνεργειακή κρίση καί τῶν δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν, πού συνετέλεσαν στήν μείωση τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς κατά 2% περίπου. Παρά ταῦτα ὁ ρυθμός αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καί κατά τό τρέχον ἔτος θά εἶναι σημαντικά ὑψηλότερος τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ, πού προβλέπεται νά εἶναι 2,5%.

Ἐπενδύσεις

»Οἱ ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά τήν τελευταία τετραετία αὐξήθηκαν μέ ἐτήσιο ρυθμό 5,2%, ἔναντι 0,4% στίς χῶρες τῆς ΕΟΚ. Κατά τό τρέχον ἔτος προβλέπεται αὔξηση κατά 4,1%, ἔναντι 3% περίπου στίς χῶρες τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ἡ αὔξηση αὐτή, μολονότι σημαντική σέ σύγκριση μέ ἄλλες χῶρες, δέν θεωρεῖται ἱκανοποιητική, ἄν ληφθῆ ὑπ' ὄψη ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς μας ἀναπτύξεως, ἐν ὄψει τῆς ἐντάξεως τῆς χώρας μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ἀλλά καί γιατί οἱ ἐπενδύσεις οἱ ἰδιωτικές εἶναι χαμηλότερες ἀπό τίς δημόσιες. Γι' αὐτό καί ἡ Κυβέρνηση ἐθέσπισε πρόσθετα κίνητρα, προκειμένου νά ἐνθαρρύνη γενικά τίς ἐπενδύσεις καί εἰδικώτερα στίς προβληματικές περιοχές. Καί ἡ πολιτική αὐτή ἀπεδείχθη γόνιμη.

»Χαρακτηριστικό εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ αὔξηση εἰσαγωγῆς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν προβλέπεται νά ὑπερβῆ φέτος τό 24%, ἔναντι 11,5% τόν περασμένο χρόνο. Ἐνῶ ὁ δείκτης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ καί ὀρυχείων αὐξάνεται κατά 7%, ἔναντι 7,5% τοῦ περασμένου χρόνου. Πάντως, ἡ ἐπιτάχυνση τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἐπενδύσεων σέ βάρος τῆς πολυτελοῦς καταναλώσεως ἀποτελεῖ κρίσιμη ἐπιλογή γιά τήν οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη τῆς χώρας· γι' αὐτό καί ἡ Κυβέρνηση ἔλαβε τά γνωστά ἤδη σέ ὅλους μέτρα.

Δημόσια οἰκονομικά

»Κατά τρόπο ἱκανοποιητικό ἐξελίσσεται ἡ ἐκτέλεση τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ τρέχοντος ἔτους. Παρά τήν ἐπιδιωχθεῖσα μείωση τῶν συναλλαγῶν ὡρισμένων κατηγοριῶν ἀγαθῶν καί ὑπηρεσιῶν καί τήν διαγραφομένη μικρότερη κατά τό ἔτος αὐτό ἄνοδο τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, προβλέπεται ὅτι ὁ προϋπολογισμός θά κλείση ἰσοσκελισμένος καί θά πραγματοποιηθῆ ἡ προβλεφθεῖσα κάλυψη μέρους τοῦ λογαριασμοῦ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, πού γίνεται γιά πρώτη φορά φέτος.

»Ἰδιαίτερης σημασίας γεγονός πρέπει νά θεωρηθῆ ἡ σημειωθεῖσα ἐπιτυχία στήν ἐφαρμογή τῆς ἐγκαινιασθείσης πολιτικῆς κατά τῆς φοροδιαφυγῆς. Τό βεβαιωθέν ποσόν φόρου φυσικῶν προσώπων ὑπερέβη τό ποσόν τῶν 26 δισεκατομμυρίων δραχμῶν, ἔναντι 12 δισεκατομμύρια δραχμές τοῦ 1978. Ἐβεβαιώθηκαν ἐπίσης ἔσοδα παρελθόντων ἐτῶν τῆς τάξεως τῶν 15 δισεκατομμυρίων. Τό ἀποτέλεσμα αὐτό ἐπιβεβαιώνει τήν ὀρθότητα τῶν κυβερνητικῶν πρωτοβουλιῶν, γιά τήν καταπολέμηση τῆς φοροδιαφυγῆς, πού δέν προκαλεῖ μόνο τήν ἀπώλεια ἀναγκαίων γιά τό Δημόσιο πόρων, ἀλλά δημιουργεῖ καί θέμα ἠθικῆς τάξεως, ἀφοῦ ἀποβαίνει ἐν τελευταία ἀναλύσει σέ βάρος τῶν συνεπῶν φορολογουμένων.

»Ἡ Κυβέρνηση προτίθεται νά ἐξετάση μέ τόν νέο προϋπολογισμό τυχόν ἐπιπτώσεις τοῦ πληθωρισμοῦ στήν φορολογική ἐπιβάρυνση τῶν πολιτῶν. Τό ὅλο θέμα ἀποτελεῖ ἀντικείμενο μελέτης, στό πλαίσιο τῆς ἐπιδιωκόμενης ἀναμορφώσεως καί περιστολῆς τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Ἰσοζύγιο πληρωμῶν

»Παρά τίς μεγάλες δαπάνες γιά τήν εἰσαγωγή

Παρουσία στά ἐγκαίνια τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης.

ὑγρῶν καυσίμων, πού θά φθάσουν φέτος τά 1.800 ἑκατομμύρια δολλάρια, ἔναντι 1.100 τοῦ περασμένου χρόνου, καί τίς μεγάλες δαπάνες γιά ἀμυντικούς σκοπούς, ἡ συναλλαγματική θέση τῆς χώρας μας μπορεῖ νά θεωρηθῆ ἱκανοποιητική. Ἡ κατάσταση ὅμως αὐτή μπορεῖ νά κλονισθῆ ἄν σημειωθῆ ὑπέρμετρη αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου καί ἄν συνεχίσουμε καί ἐμεῖς νά σπαταλοῦμε συνάλλαγμα γιά εἰσαγωγές, πού δέν εἶναι ἀναγκαῖες καί πού ὑπερβαίνουν κάθε χρόνο τά 800 ἑκατομμύρια δολλάρια.

»Τό ἔλλειμμα τρεχουσῶν συναλλαγῶν προβλέπεται ὅτι φέτος θά κυμανθῆ γύρω στά 1.750 ἑκατομμύρια δολλάρια, ἔναντι 1.250 τοῦ 1978, παρά τήν σημαντική αὔξηση τῶν ἐξαγωγῶν μας καί τῶν ἀδήλων πόρων. Τό ἔλλειμμα αὐτό, πού προέρχεται ἀπό τήν αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου κατά 700 ἑκατομμύρια δολλάρια, θά καλυφθῆ ἀπό εἰσροή κεφαλαίων, ἀπό καταθέσεις σέ συνάλλαγμα καί ἀπό δανεισμό. Ἡ πίστη τήν ὁποία ἀπολαμβάνει ἡ χώρα μας στό ἐξωτερικό εἶναι ὑψηλή. Καί ἀποτελεῖ τήν καλύτερη ἀπάντηση στούς ὑπονομευτάς τῆς οἰκονομίας μας. Μᾶς προσφέρεται ἤδη δάνειο 500 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, μέ εὐνοϊκούς ὅρους, τό ὁποῖο ὅμως ἡ Κυβέρνηση δέν προτίθεται νά χρησιμοποιήση γιά ἄμεσες ἀνάγκες, ἀλλά γιά νά ἐνισχύση περαιτέρω τά συναλλαγματικά μας ἀποθέματα, γιά τήν περίπτωση πού ἡ διεθνής κατάσταση θά ἐπιδεινωθῆ.

Τιμές

»Κατά τό τρέχον ἔτος προβλέπεται ὅτι θά σημειωθῆ ἐπιτάχυνση τοῦ τιμαρίθμου. Ὑπολογίζεται ὅτι τό μέσο ἐπίπεδο τιμῶν καταναλωτῆ θά κυμανθῆ γύρω στά 18,5%, ἐνῶ ἀπό ἔτος σέ ἔτος γύρω στά 20 μέ 21%.

»Ἡ ἀνοδος αὐτή τοῦ τιμαρίθμου ὀφείλεται ἀφ' ἑνός μέν στήν αὔξηση τῆς τιμῆς τῶν καυσίμων, πού τόν ἐπιβαρύνουν μέ 5 περίπου μονάδες καί ἀφ' ἑτέρου στήν ἐξυγίανση ὡρισμένων κυκλωμάτων τῆς οἰκονομίας μας καί ἰδίως τοῦ κτηνοτροφικοῦ, πού προσθέτουν στόν τιμάριθμο ἄλλες 3 μονάδες περίπου. Ὁ τιμάριθμος δηλαδή θά ἐκυμαίνετο στά περυσινά ἐπίπεδα, ἄν δέν εἶχε τίς ἔκτακτες αὐτές ἐπιβαρύνσεις.

»Ὅπως ἐτόνισα κατ' ἐπανάληψη, ὁ πληθωρισμός παραμένει τό σοβαρότερο πρόβλημα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Καί γι' αὐτό θά ἀσχοληθῶ εἰδικώτερα μέ αὐτόν παρακάτω. Εἶναι ὅμως χρήσιμο νά λεχθῆ ἀπό τώρα ὅτι ὁ πληθωρισμός εἶναι ἕνα φαινόμενο παγκόσμιο καί παρουσιάζει μεγάλη ἔξαρση σέ ὅλες τίς χῶρες τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ἤδη προβλέπεται ὅτι μέχρι τέλους τοῦ ἔτους, ὁ τιμάριθμος θά κυμανθῆ στήν Ἰταλία γύρω στά 16%, στήν Ἀγγλία στά 17% στήν Ἀμερική στά 13%, στήν Ἱσπανία στά 18%, στήν Γαλλία στά 12% καί στήν Πορτογαλία γύρω στά 30%.

Εἰσοδηματική πολιτική

»Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἡ μόνη ἴσως χώρα, στήν ὁποία ὁ πληθωρισμός δέν ἔπληξε τίς ἀσθενέστερες τάξεις, δεδομένου ὅτι ἡ αὔξηση τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐργαζομένων ὑπῆρξε σχεδόν διπλάσια ἀπό τήν αὔξηση τοῦ τιμαρίθμου. Καί αὐτό, γιατί βασική κατεύθυνση τῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως κατά τήν τελευταία τετραετία ὑπῆρξε ἡ ἀνακατανομή τοῦ εἰσοδήματος ὑπέρ τῶν ἐργαζομένων. Οὕτω: ἡ μέση ἀμοιβή ἐργασίας καί γιά τά δύο φύλα αὐξήθηκε κατά τήν τελευταία τετραετία σέ τρέχουσες τιμές κατά 125%.

»Λαμβανομένου ὑπ' ὄψη ὅτι ἡ αὔξηση τοῦ τιμαρίθμου ἀνῆλθε σέ 62%, ἡ αὔξηση τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος ἀνῆλθε σέ 39,1%. Γιά τό ἴδιο διάστημα ἡ ἀντίστοιχη αὔξηση τῆς ἀμοιβῆς στήν Κοινή Ἀγορά ἀνῆλθε σέ τρέχουσες τιμές κατά 60% καί σέ σταθερές κατά 12,5% μόνο. Καί αὐτό γιατί οἱ χῶρες αὐτές, προκειμένου νά περιορίσουν τόν πληθωρισμό, ἔδωσαν πολλές φορές αὐξήσεις χαμηλότερες ἀπό τόν τιμάριθμο.

»Ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ὑπῆρξε ἡ συμμετοχή τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος στό ἀστικό ἐθνικό εἰσόδημα, ἀπό 47% πού ἦταν τό 1974, νά ἀνέλθη σέ 55,5% τό 1978. Καί τούς ἀριθμούς αὐτούς, πού ἔδωσα παραπάνω, θά πρέπει νά μή τούς λησμονοῦμε, ὅταν διατυπώνουμε αἰτήματα ἤ παράπονα.

»Γιά τό 1979, κατά τό ὁποῖο σημειώνεται τιμαριθμική ἐπιδείνωση, ἡ πραγματική ἀμοιβή τῆς ἐργασίας θά παραμείνη σχεδόν ἄθικτη. Γιατί ἡ αὔξηση τῆς μέσης ἀμοιβῆς ἐργασίας στόν ἀστικό τομέα, ὑπολογίζεται σέ 18,5%, ἔναντι ἰσόποσης περίπου αὐξήσεως τοῦ μέσου ἐπιπέδου τῶν τιμῶν γιά ὁλόκληρο τόν χρόνο.

»Ἐξ ἄλλου, κατά τήν ἴδια τετραετία, τό εἰσόδημα τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ αὐξήθηκε κατά 71%, παρά τήν περιωρισμένη αὔξηση τῆς παραγωγῆς, λόγω δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν. Ἐν τούτοις, πρέπει νά ὑπογραμμισθῆ ὅτι τό εἰσόδημα τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἐνισχύεται μέ ποικίλες ἐπιδοτήσεις, οἱ ὁποῖες τό 1978 ἀνῆλθαν σέ 45 δισεκατομμύρια δραχμές, ἐνῶ γιά ὁλόκληρη τήν τετραετία σέ 142 δισεκατομμύρια περίπου. Μέ τίς ἐπιδοτήσεις αὐτές ἡ αὔξηση τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος φθάνει τά 83%. Καί ἄν ὑπολογίσουμε τήν μείωση τοῦ ἀγροτικοῦ δυναμικοῦ, πού εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τότε τό μέσο χρηματικό εἰσόδημα στόν ἀγροτικό τομέα αὐξήθηκε κατά τήν τελευταία 4ετία κατά 109% καί τό πραγματικό εἰσόδημα κατά 29% περίπου.

»Αὐτονόητο εἶναι ὅτι κάτω ἀπό τίς σημερινές συνθῆκες δέν μπορεῖ νά συνεχισθῆ μέ τόν ἴδιο ρυθμό ἡ αὔξηση τῶν εἰσοδημάτων, χωρίς νά τεθῆ σέ κίνδυνο ἡ οἰκονομία τῆς χώρας. Γιατί ἡ αὔξηση τῶν χρηματικῶν εἰσοδημάτων, πού δέν συνοδεύεται ἀπό ἀνά-

λογη αΰξηση τῆς παραγωγικότητος, αὐξάνει τό κόστος παραγωγῆς, ἐνισχύει τόν πληθωρισμό καί ὁδηγεῖ στήν ἀνεργία. Ἤδη στήν Ἑλλάδα ὑπάρχει πλήρης ἀπασχόληση, ἐν ἀντιθέσει μέ τίς χῶρες τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ὅπου οἱ ἄνεργοι ὑπερέβησαν ἤδη τά 6 ἑκατομμύρια καί στήν Ἀμερική πλησιάζουν τά 8 ἑκατομμύρια.

»Πάντως, ἡ Κυβέρνηση θά συζητήση μέ τούς ἐκπροσώπους τῶν παραγωγικῶν τάξεων τήν χάραξη μιᾶς δίκαιης καί λογικῆς εἰσοδηματικῆς πολιτικῆς γιά τόν ἐπόμενο χρόνο. Πολιτικῆς πού θά προστατεύη κατά τό δυνατόν τό εἰσόδημα τῶν ἐργαζομένων, ἀλλά καί θά ἐντάσσεται μέσα στήν γενικώτερη προσπάθεια συμπιέσεως τοῦ πληθωρισμοῦ.

»Κυρίες καί κύριοι,

»Ἀπό ὅσα σᾶς ἐξέθεσα μέχρι τώρα, προκύπτει ἀναμφισβήτητα ἡ πρόοδος πού ἐσημείωσε ἡ οἰκονομία μας κατά τά τελευταῖα χρόνια.

»Θά σᾶς δώσω ὅμως καί μέ ἄλλους ἀριθμούς τήν ἔκταση τῆς βελτιώσεως πού ἐσημείωσε τό βιοτικό ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ μας. Βελτιώσεως πού ἀποδεικνύει τήν φιλολαϊκή πολιτική τῆς Κυβερνήσεως καί ἀναιρεῖ τά ἐπιχειρήματα τῶν δημαγωγῶν περί μονομεροῦς λιτότητος.

»1. Τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα στόν τόπον μας ἀπό 2.165 δολλάρια πού ἦταν τό 1974, ἔφθασε τά 3.430 δολλάρια τό 1978 καί εἶναι τό ὑψηλότερο τῆς Βαλκανικῆς καί μάλιστα μέ μεγάλη διαφορά.

»2. Τά βιβλιάρια καταθέσεων ἀπό 5.566.000 τό 1974, ἀνῆλθαν σέ 7.790.000 τό 1978, οἱ δέ καταθέσεις Ταμιευτηρίου καί Προθεσμίας πού ἀνήκουν στίς λαϊκές τάξεις, ἀπό 180 δισεκατομμύρια τό 1975, ἔφθασαν τά 493 δισεκατομμύρια τό 1978. Αὐξήθηκαν δηλαδή κατά 170%.

»3. Τά ἰδιωτικά αὐτοκίνητα ἀπό 335.520 πού ἦταν τό 1974, ἔφθασαν αὐτή τήν στιγμή τίς 815.000. Εἰσήχθησαν, δηλαδή, κατά τήν διάρκεια τῆς τετραετίας 460.000 αὐτοκίνητα καί διετέθησαν γι' αὐτά 1.400.000.000 δολλάρια περίπου.

»4. Τηλεοράσεις. Ἀπό 940.000 πού ἦταν τό 1974, ἔφθασαν τό 1.403.000 τό 1978.

»Τέλος, ἡ ἐγχώρια ἰδιωτική κατανάλωση, ἀπό 396 δισεκατομμύρια τό 1974, ἔφθασε τά 799 δισεκατομμύρια τό 1978, αὐξήθηκε δηλαδή κατά 102%.

»Μέ δεδομένους τούς παρά πάνω ἀριθμούς, θά μποροῦσε νά ρωτήση κανένας τούς δημαγωγούς, πού προσπαθοῦν νά παραπλανήσουν τόν λαό, διεκτραγωδώντας τήν δυστυχία του: Ποιός καρπώθηκε τήν θεαματική αὐτή πρόοδο; Οἱ 500 ἤ 1.000 κεφαλαιοκράτες, ἤ τά 9 ἑκατομμύρια τῶν Ἑλλήνων; Ἀλλά αὐτό, πέραν τῶν ἀριθμῶν, τό ἐπιβεβαιώνει καί ἡ ἐμπειρική παρατήρηση στήν καθημερινή ζωή τοῦ λαοῦ μας. Ὅλα αὐτά δέν σημαίνουν βέβαια ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες εὐημεροῦν. Ἀποδεικνύουν ὅμως ὅτι ὅλοι ζοῦν καλύτερα ἀπ' ὅ,τι ζοῦσαν πρίν πέντε ἤ δέκα χρόνια.

»Κυρίες καί κύριοι,

»Ὅπως σᾶς ὑποσχέθηκα, θά ἀσχοληθῶ τώρα μέ τά προβλήματα πού μᾶς δημιουργεῖ ἡ ἐνεργειακή κρίση καί ὁ πληθωρισμός. Καί θά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας ἐπ' αὐτῶν, γιατί μόνο ἡ συνειδητοποίηση τῶν κινδύνων πού προκαλοῦν, θά μᾶς ἐπιτρέψη νά τά ἀντιμετωπίσουμε μέ ἐπιτυχία.

»Ἡ ἐνεργειακή κρίση εἶναι ἡ μεγαλύτερη οἰκονομική κρίση πού ἀντιμετωπίζει ὁ κόσμος μετά τό 1930. Καί αὐτό, γιατί ἡ οἰκονομία τοῦ κόσμου καί γενικώτερα ἡ σύγχρονη ζωή ἐξαρτῶνται ἀπόλυτα ἀπό τό πετρέλαιο. Ὁ ἀνεξέλεγκτος τρόπος στήν παραγωγή, στή διάθεση καί στήν τιμολόγηση τοῦ πετρελαίου καθιστᾶ ἀδύνατο οἱονδήποτε προγραμματισμό, κρατᾶ σέ ἀγχώδη ἀβεβαιότητα ὅλο τόν κόσμο καί προκαλεῖ κινδύνους, ἡ μορφή καί ἡ ἔκταση τῶν ὁποίων δέν δύναται νά προσδιορισθοῦν. Ἄν δέν ὑπάρξουν μακροπρόθεσμες διεθνεῖς ρυθμίσεις, πού νά ἐξισορροποῦν τά συμφέροντα παραγωγῶν καί καταναλωτῶν, μπορεῖ ἡ κρίση αὐτή νά ὁδηγήση σέ κλονισμό τῆς παγκόσμιας οἰκονομίας, ἤ καί στήν χρήση βίας ἀκόμα.

»Ἡ ἐνεργειακή κρίση, πού συνταράσσει σήμερα ὁλόκληρο τόν κόσμο, ἦταν φυσικό νά ἔχη ἐπιπτώσεις καί στήν ἑλληνική οἰκονομία. Ὅπως ἤδη σᾶς εἶπα, ἡ αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου προσθέτει στόν ἑλληνικό τιμάριθμο 5 μονάδες, ἀφαιρεῖ ἀπό τό ἐθνικό μας εἰσόδημα 1.100 ἑκατομμύρια δολλάρια καί κλονίζει τό εὐπαθές ἰσοζύγιο τῆς χώρας μας, ἀφοῦ ἀντί γιά 1.100 ἑκατομμύρια δολλάρια πού ἐδαπανήσαμε τό 1973 γιά προμήθεια πετρελαίου, θά πρέπει νά διαθέσουμε φέτος 1.800 καί τόν ἐρχόμενο χρόνο 2.200, ἄν βέβαια δέν γίνουν, πού ἀσφαλῶς θά γίνουν, καινούργιες αὐξήσεις στίς τιμές τοῦ πετρελαίου. Ὅλες οἱ χῶρες, γιά νά ἀπομακρύνουν τόν κίνδυνο τῆς καταρρεύσεως τῆς οἰκονομίας τους, ἔλαβαν μέτρα περιοριστικά στήν κατανάλωση τῶν καυσίμων. Τό ἴδιο ἔπραξε καί ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση. Ἔλαβε μέτρα, τά ὁποῖα, σέ σχέση μέ τό μέγεθος τοῦ προβλήματος, θά μποροῦσαν νά θεωρηθοῦν ἀσήμαντα. Παρά ταῦτα ἐξεδηλώθησαν ἀντιδράσεις, πού ἀποδεικνύουν ὅτι δέν ἔχομε συνειδητοποιήσει τό μέγεθος τῆς κρίσεως αὐτῆς καί τούς κινδύνους πού συνεπάγονται. Καί ἀσχολούμεθα περισσότερο μέ τά μονά-ζυγά, παρά μέ τήν πρόληψη αὐτῶν τῶν κινδύνων.

»Καί ἔρχομαι τώρα στόν πληθωρισμό πού σέ μεγάλο βαθμό εἶναι προέκταση τοῦ ἐνεργειακοῦ.

»Τούς κινδύνους πού συνεπάγεται ὁ πληθωρισμός τούς ἐπεσήμανα ἀπό 2ετίας περίπου καί κατ' ἐπανά-

λη̃ψη ἐτόνισα τήν ἀνάγκη τη̃ς περιστολη̃ς του, στήν ἔκταση τοὐλάχιστον πού προκαλεῖται ἀπό ἐμα̃ς τούς ἴδιους. Γιατί ὁ πληθωρισμός ὀφείλεται τόσο σέ ἐξωτερικούς, ὅσο καί σέ ἐσωτερικούς παράγοντες. Καί οἱ ἐξωτερικοί μέν εἶναι ἡ αὔξηση τω̃ν πρώτων ὑλω̃ν καί ἰδίως τοῦ πετρελαίου, ἐνω̃ ἐσωτερικοί εἶναι ἡ ὑπέρμετρη αὔξηση τω̃ν πιστώσεων πού ἀπό 286 δισεκατομμύρια τό 1974, ἔφθασαν τά 664 ἑκατομμύρια τό 1978, τω̃ν δημοσίων δαπανω̃ν ἐκτός ἐπενδύσεων, πού ἀπό 104 δισεκατομμύρια τό 1974 ἔφθασαν 248 δισεκατομμύρια τό 1978, καί πρό παντός τω̃ν εἰσοδημάτων ὅλων τω̃ν Ἑλλήνων πού, ὅπως ἀπέδειξα, αὐξήθηκαν διπλά ἀπό τόν τιμάριθμο. Καί ὅλα αὐτά ἦταν φυσικό νά ὁδηγήσουν στήν ὑπερθέρμανση τη̃ς οἰκονομίας μας καί δι' αὐτη̃ς στήν διόγκωση τοῦ πληθωρισμοῦ.

»Εἴμεθα συνεπω̃ς ὅλοι, Κυβέρνηση καί λαός, ὑπεύθυνοι γιά τήν διόγκωση τοῦ πληθωρισμοῦ· ἡ μέν Κυβέρνηση, γιατί ἔδωσε πολλά, οἱ δέ πολῖτες γιατί ξόδεψαν πολλά. Ἂν ἡ ἀντιπολίτευση δέν ὑπέκυπτε στόν πειρασμό τη̃ς δημαγωγίας, θά ἔπρεπε νά κατηγορῆ τήν Κυβέρνησή μου ὅτι ἔδωσε πολλά σέ ὅλους καί ὄχι γιά τό ἀντίθετο. Ἀλλά, ὅπως γνωρίζετε, ἡ ἀντιπολίτευση, ὅταν δίνωμε πολλά, μα̃ς κατηγορεῖ ὅτι τροφοδοτοῦμε τόν πληθωρισμό καί ὅταν δέν δίνωμε μα̃ς κατηγορεῖ ὅτι προκαλοῦμε ὕφεση οἰκονομική καί ἀδικοῦμε τούς ἐργαζομένους. Μα̃ς κατηγορεῖ ὅτι δέν περιορίζομε τίς δημόσιες δαπάνες, μα̃ς κατηγορεῖ ὅμως καί γιατί δέν αὐξάνομε τίς πιστώσεις γιά τήν ὑγεία, τήν παιδεία καί τήν ἄμυνα τη̃ς χώρας. Μα̃ς κατηγορεῖ ὅτι δέν συμπιέζομε τόν πληθωρισμό, μα̃ς κατηγορεῖ ὅμως καί γιατί δέν διπλασιάζομε τίς τιμές τω̃ν ἀγροτικω̃ν προϊόντων, τούς μισθούς καί τίς συντάξεις.

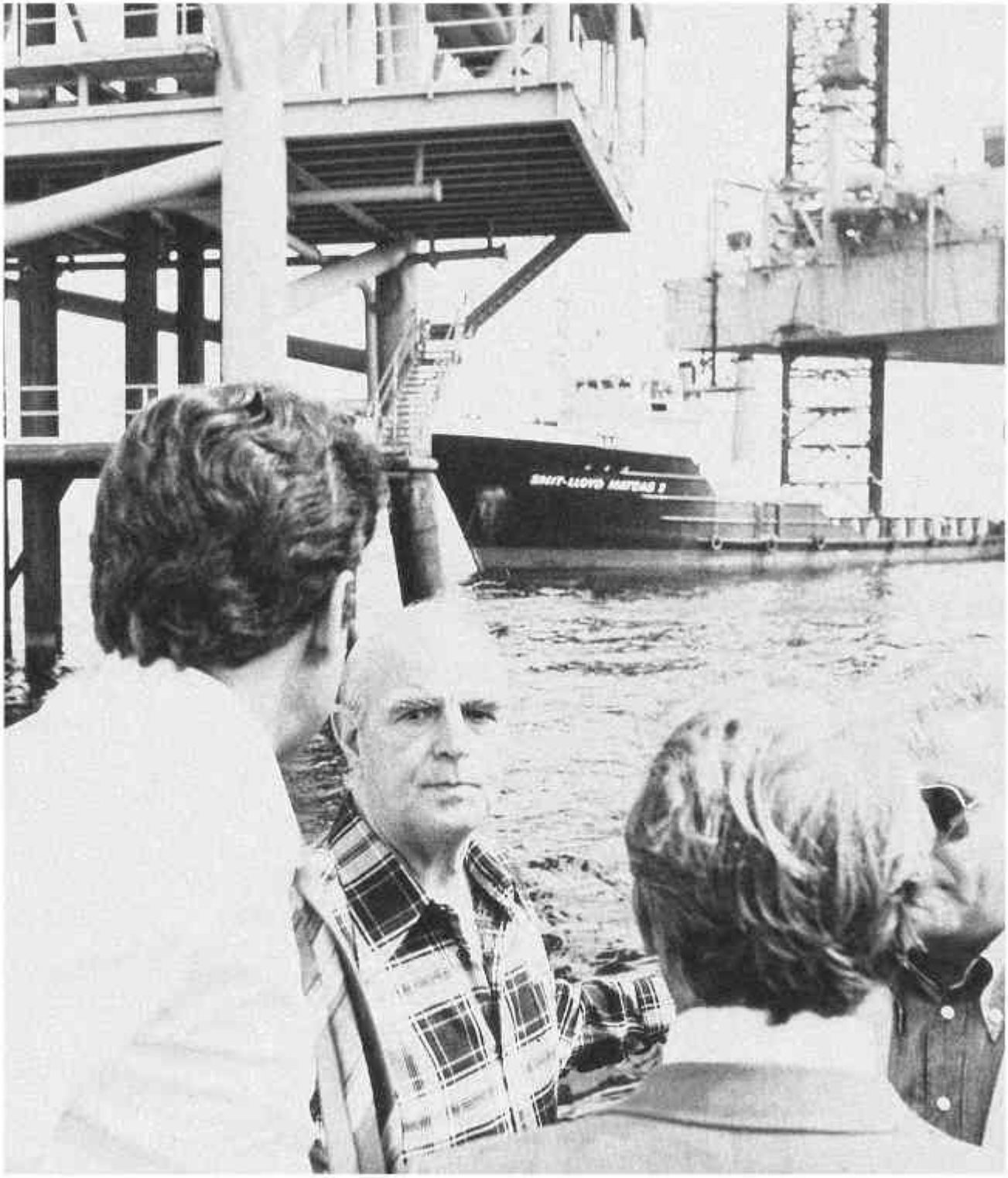
»Πάντως, τήν πολιτική αὐτη̃ς τη̃ς σημαντικη̃ς αὐξήσεως τω̃ν εἰσοδημάτων τω̃ν ἐργαζομένων τήν ἀκολούθησε ἡ Κυβέρνηση τόσο γιά λόγους κοινωνικη̃ς δικαιοσύνης, ὅσο καί πρό παντός γιά νά ἀναζωογονήση τήν οἰκονομία μας, πού τήν παρέλαβε ἀπό τήν δικτατορία σέ ὕφεση ἐπικίνδυνη. Καί μπορῶ νά πῶ ὅτι τό ἐπέτυχε. Ἤδη ὅμως ἡ ραγδαία ἐπιδείνωση τη̃ς διεθνοῦς καταστάσεως μα̃ς ὑποχρεώνει νά ἀκολουθήσωμε τήν δύσκολη πολιτική τη̃ς ἰσορροπίας μεταξύ πληθωρισμοῦ καί ἀναπτύξεως.

»Τό ἐνεργειακό καί ὁ πληθωρισμός, πού δημιουργοῦν σωρεία ἄλλων προβλημάτων καί μποροῦν νά ὁδηγήσουν σέ οἰκονομικό καί πολιτικό χάος τήν ἀνθρωπότητα, ἀπαιτοῦν ἀποφασιστική ἀντιμετώπιση καί γι' αὐτό ὅλες οἱ Κυβερνήσεις ἀναγκάζονται νά λάβουν μέτρα, δυσάρεστα ἴσως, ἀλλά ἀναγκαῖα, ὅπως τό φάρμακο. Τά μέτρα αὐτά δέν σώζουν βέβαια τήν κατάσταση, ἀφοῦ μποροῦν νά ἐξουδετερωθοῦν μέ αὐθαίρετες ἀποφάσεις τω̃ν παραγωγω̃ν πετρελαίου. Ἔχουν ὅμως, πέραν τη̃ς οὐσιαστικη̃ς, καί ψυχολογική σημασία. Ἡ ἀντιμετώπιση τη̃ς κρίσεως αὐτη̃ς μα̃ς ὑποχρεώνει νά συνηθίσουμε σέ ἕνα πιό συγκρατημένο τρόπο ζωη̃ς. Γιατί εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ καταναλωτική κοινωνία προκαλεῖ συνήθειες πού ἐπηρεάζουν δυσμενω̃ς ὄχι μόνο τήν οἰκονομική, ἀλλά καί τήν κοινωνική μας ζωή. Καί θά ἔλεγα ἀκόμη καί τά ἤθη καί τόν πολιτισμό μας. Δέν εἶναι τυχαῖο τό γεγονός ὅτι τά ὀξύτερα κοινωνικά καί ἠθικά προβλήματα ἐμφανίζονται στίς πλουσιότερες χῶρες. Εἶναι ἀνάγκη, συνεπω̃ς, νά περιορίσουμε τήν ὑπερκατανάλωση καί πρό παντός τήν σπατάλη. Ἐξ αἰτίας τη̃ς ἀνόδου τοῦ βιοτικοῦ μας ἐπιπέδου, τη̃ς μιμήσεως ξένων καταναλωτικω̃ν συνηθειω̃ν καί μια̃ς τάσεως ἐπιδείξεως, ἔχουμε εἰσέλθει σέ ἕνα κλῖμα εὐδαιμονισμοῦ, πού θυμίζει τόν ἄφρονα τοῦ Εὐαγγελίου. Ξοδεύουμε περισσότερα ἀπό ὅσα χρειάζεται καί περισσότερα ἀπό ὅσο ἀντέχουμε. Καί μολονότι ἔχει αὐξηθῆ τό εἰσόδημα ὅλων μας, δέν τό ἀντιλαμβανόμεθα, γιατί αὐξάνομε τίς ἀνάγκες μας ταχύτερα ἀπό ὅ,τι αὐξάνομε τό εἰσόδημά μας. Τήν εἰκόνα αὐτη̃ς τη̃ς ὑπερκαταναλώσεως σα̃ς τήν ἔδωσα προηγουμένως μέ συγκεκριμένους ἀριθμούς. Χαρακτηριστικό πάντως εἶναι ὅτι δαπανοῦμε 400 ἑκατομμύρια δολλάρια τόν χρόνο γιά αὐτοκίνητα καί ἄλλα 300 ἑκατομμύρια δολλάρια γιά εἴδη πολυτελείας, τήν στιγμή πού ἡ ἐνεργειακή κρίση μα̃ς ὑποχρεώνει νά ἐξοικονομοῦμε καί τό τελευταῖο ἀκόμα δολλάριο.

»Ἡ συμπεριφορά μας κατά τίς κρίσιμες αὐτές στιγμές θά ἀποτελέση τήν λυδία λίθο γιά τήν σωφροσύνη τοῦ ἔθνους. Εἶναι καιρός νά ἀντιληφθοῦμε ὅτι μέ τίς παράλογες ἀξιώσεις, μέ τίς ἀπεργίες καί τίς διαδηλώσεις, δέν θά λύσουμε τά προβλήματά μας. Ἀντίθετα, θά τά καταστήσουμε ὀξύτερα, ὅπως τά κατέστησαν ὅλες οἱ χῶρες ἐκεῖνες πού δοκιμάζονται ἀπό πολιτικές καί κοινωνικές ἀναστατώσεις. Παρακολουθεῖτε καθημερινά στά μέσα ἐνημερώσεως τά γεγονότα σέ ὁλόκληρο τόν κόσμο καί μπορεῖτε νά κάνετε χρήσιμες συγκρίσεις. Συγκρίσεις πού θά σα̃ς ἐπιτρέψουν νά αἰσθάνεστε ἱκανοποίηση γιά τήν κατάσταση πού ἐπικρατεῖ σήμερα στήν Ἑλλάδα.

»Θά περίμενε κανένας ὅτι μπροστά σέ αὐτά τά κρίσιμα προβλήματα θά ἐπεδεικνύετο ἀπό ὅλες τίς μεριές σωφροσύνη καί ὑπευθυνότητα. Ἀντ' αὐτω̃ν, παρατηρεῖται μιά ἔξαρση τη̃ς δημαγωγίας, πού μπορεῖ νά θέση σέ κίνδυνο ὄχι μόνο τήν οἰκονομία καί τήν γαλήνη τοῦ τόπου μας, ἀλλά καί τούς δημοκρατικούς μας θεσμούς ἀκόμα. Καί εἶναι τόσο τό πάθος τω̃ν ἐπικριτω̃ν τη̃ς Κυβερνήσεως, ὥστε νά προσποιοῦνται ὅτι ἀγνοοῦν τήν παγκόσμια κρίση καί τό γεγονός ὅτι χῶρες ἰσχυρότερες ἀπό τήν Ἑλλάδα δοκιμάζονται περισσότερο ἀπό μα̃ς καί λαμβάνουν μέτρα σκληρότερα ἀπό τά δικά μας.

»Οἱ κατακτήσεις τω̃ν τελευταίων ἐτω̃ν, ἀναγνώριση τω̃ν ὁποίων ὑπη̃ρξε ἡ ἔνταξή μας στήν Εὐρω-

Ἐπίσκεψη στίς ἐγκαταστάσεις τοῦ Πρίνου.

παϊκή Κοινότητα, είναι σημαντικές. Καί είναι άποτέλεσμα τοῦ κοινοῦ μας μόχθου. Ἔχομε χρέος νά τίς προστατεύουμε. Θά πρέπει χάριν αὐτῶν νά δεχθοῦμε μικρές καί προσωρινές, ἐλπίζω, θυσίες, γιά νά ἀποφύγουμε στό μέλλον στερήσεις ὀδυνηρές.

»Πιστεύω ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός, διδαχθείς ἀπό τά σφάλματα τοῦ παρελθόντος, θά ἐπιδείξη τήν ὡριμότητα ἐκείνη πού ἐπιβάλλουν οἱ περιστάσεις. Θά ἀγνοήση τήν δημαγωγία. Καί θά συνεργασθῆ μέ τήν Πολιτεία στήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού μᾶς ἀπασχολοῦν. Θά κατοχυρώση τίς κατακτήσεις του, ἀπομακρύνοντας τούς κινδύνους πού μᾶς δημιουργεῖ ἡ διεθνής συγκυρία. Καί θά βαδίση ἑνωμένος πρός ἕνα ἀσφαλέστερο μέλλον».

Ἐγκαινιάζοντας, ἐξάλλου, λίγες ὧρες νωρίτερα, τή Διεθνῆ Ἔκθεση, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε ὑπογραμμίσει:

«Ἕνα χρόνο μετά τούς σεισμούς ἡ Θεσσαλονίκη ξαναβρῆκε ὄχι μόνο τόν ὁμαλό ρυθμό τῆς ζωῆς της, ἀλλά καί τόν γνωστό δυναμισμό της. Καί τό μέτρον αὐτοῦ τοῦ δυναμισμοῦ μᾶς τό δίνει ἡ ἐφετινή Ἔκθεση, μέ τήν ἄρτια ὀργάνωσή της καί τόν πλοῦτο τῶν ἐκθεμάτων της, ἑλληνικῶν καί ξένων. Δίνει ὅμως καί τήν εἰκόνα τῆς προόδου, πού ἐσημείωσε ἡ οἰκονομία μας τά τελευταῖα χρόνια. Προόδου, πού ἀσφαλῶς θά συνεχισθῆ, ἂν ἀντιμετωπίσουμε μέ φρόνηση καί ἀποφασιστικότητα τά προβλήματα πού μᾶς δημιουργεῖ τόν τελευταῖο καιρό ἡ διεθνής συγκυρία.

»Ἡ συμμετοχή ἐξ ἄλλου στήν Ἔκθεση αὐτή τόσων χωρῶν, ἀπό ὅλες τίς περιοχές τοῦ κόσμου, ἐπιβεβαιώνει τήν θέληση τῆς Ἑλλάδος νά ἔχη σχέσεις φιλικές καί νά συνεργάζεται εἰρηνικά μέ ὅλους τούς λαούς τῆς γῆς. Καί τήν θέληση αὐτή ἀκριβῶς ἐκφράζει ἡ πολυδιάστατη ἐξωτερική πολιτική τῆς Κυβερνήσεώς μου. Πολιτική, ἡ ὁποία, χωρίς νά ἀπομακρύνεται ἀπό τόν βασικό προσανατολισμό της — πού ἐπιβεβαιώθηκε καί πρόσφατα μέ τήν ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα — ἀλλά καί χωρίς νά χάνη τήν ἀνεξαρτησία της, συμβάλλει στήν διεθνῆ ὕφεση καί στήν εἰρήνη τῆς περιοχῆς μας».

9-12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς πραγματοποιεῖ περιοδεία στήν ἀνατολική Μακεδονία καί τή Θράκη. Στή διάρκεια σύντομων ὁμιλιῶν εἴτε πρός τούς ἀξιωματικούς καί τούς ὁπλίτες τῆς περιοχῆς εἴτε ἐνώπιον λαϊκῶν συναθροίσεων στήν Ἀλεξανδρούπολη, τήν Κομοτηνή καί τήν Ξάνθη, ἐπιβεβαίωσε τό κυβερνητικό ἐνδιαφέρον γιά τίς παραμεθόριες ἐπαρχίες τῆς χώρας, ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη γιά ἐθνική ἐπαγρύπνηση, ὄχι μόνο στόν ἀμυντικό ἀλλά καί στόν πολιτικό καί τόν οἰκονομικό τομέα, καί ἐξῆρε τήν ὑψηλή στάθμη τῶν ἐνόπλων δυνάμεων:

«Γνωρίζω ὅτι τά προβλήματα πού σᾶς ἀπασχολοῦν εἶναι ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη καί ἡ ἀσφάλεια τῆς περιοχῆς σας. Καί ὅσον μέν ἀφορᾶ τό πρῶτο, μπορῶ νά πῶ ὅτι τό ἔργο πού συντελεῖται σήμερα στήν Θράκη εἶναι πολλαπλάσιο ἀπό ἐκεῖνο πού ἔγινε ἀπό τήν ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεώς της. Ἡ Θράκη ὁλόκληρη ἔχει μεταβληθῆ σ' ἕνα ἀπέραντο ἐργοτάξιο.

»Ὅσον ἀφορᾶ δέ τήν ἀσφάλειά σας, μπορῶ νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι εἶναι πλήρως κατοχυρωμένη. Καί δέν νομίζω ὅτι μπορεῖ νά διανοηθῆ κανείς νά τήν ἀπειλήση. Καί δέν μπορεῖ, γιατί γνωρίζει ὅτι θά συναντήση ἐδῶ σύσσωμο τό ἔθνος.

»Εἶναι γνωστές σέ ὅλους σας οἱ διαφορές πού ὑπάρχουν μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας καί πού δημιουργήθηκαν χωρίς εὐθύνη δική μας. Ἐπιδίωξή μας εἶναι νά λύσουμε αὐτές τίς διαφορές εἰρηνικά καί δίκαια, ὅπως ἐπιβάλλει ἡ λογική καί τό συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν λαῶν μας. Λυποῦμαι νά πῶ ὅτι ἡ συμπεριφορά τῆς Τουρκίας δέν διευκολύνει τήν προσπάθειά μας αὐτή. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι θά ἔλθη ἡ στιγμή, πού οἱ γείτονές μας θά ἀντιληφθοῦν ὅτι οἱ διαφορές πού μᾶς χωρίζουν εἶναι μικρότερες ἀπό τά συμφέροντα πού μᾶς ἑνώνουν. Καί θά ἔλεγα ἀσήμαντες μπροστά στό μέγα ἀγαθό τῆς εἰρήνης.

»Πάντως, τό γεγονός ὅτι τά προβλήματα αὐτά παραμένουν ἐκκρεμῆ, μᾶς ὑποχρεώνει νά ἐπαγρυπνοῦμε. Καί αὐτό θά πρέπει νά μή τό λησμονοῦν ἐκεῖνοι, πού μέ τήν δημαγωγική τους συμπεριφορά ἀπειλοῦν τήν ἑνότητα, τήν γαλήνη, ἀλλά καί τήν οἰκονομία τῆς χώρας, ἡ διαφύλαξη τῆς ὁποίας εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν πρόοδο, ὅσο καί γιά τήν ἄμυνα τῆς πατρίδας μας.

»Σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους σας γιά τήν ἐμπιστοσύνη μέ τήν ὁποία μέ ὑποδεχθήκατε. Καί ἔχω ἀνάγκη τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς. Γιατί μόνο μέ τήν συμπαράσταση ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ θά μπορέσω νά φέρω σέ πέρας τίς βαρειές εὐθύνες πού ἐπωμίσθηκα».

Στή διάρκεια σύντομης ὁμιλίας του στήν Κομοτηνή, ἐπεσήμανε:

«Ἐκεῖνο ὅμως πού θά ἤθελα νά τονίσω ἰδιαίτερα στήν πόλη σας εἶναι τό ἐκτεταμένο πρόγραμμα ἀναπτύξεως πού ἐκτελεῖται στήν περιοχή σας σέ ὅλους τούς τομεῖς. Τόν ἀμυντικό, τόν οἰκονομικό καί τόν πολιτιστικό.

»Μέ βάση τό νόμο 289, πού καθιερώνει ἀναπτυξιακά κίνητρα, χρηματοδοτήθηκαν στήν Θράκη 210 ἐπιχειρήσεις μέ 6.800.000.000 δρχ. καί προεκλήθη τό ἐνδιαφέρον ἑκατοντάδων ἄλλων ἐπιχειρήσεων, οἱ ὁποῖες ζήτησαν ἤδη νά κάνουν ἐπενδύσεις στήν περιοχή σας.

»Διετέθησαν ἐξ ἄλλου τά δύο τελευταῖα χρόνια ἀπό τό πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων 6.300.000.000 δρχ. γιά τήν ἐκτέλεση ἔργων ὑποδομῆς. Σ' αὐτά θά πρέπει νά προστεθοῦν καί τά 4.000.000.000 δρχ. γιά τό εἰδικό πρόγραμμα ἀναπτύξεως τοῦ Ἔβρου, στό ὁποῖο μετέχει ὡς γνωστό καί ἡ Διεθνής Τράπεζα.

»Δημιουργήθηκαν βιομηχανικές ζῶνες στήν Κομοτηνή, στήν Ἀλεξανδρούπολη καί στήν Ξάνθη, γιά τίς ὁποῖες ἀπαλλοτριώθηκαν μεγάλες ἐκτάσεις καί διετέθησαν σημαντικές πιστώσεις. Ἔγινε πρόγραμμα γιά τήν κατασκευή προτύπων οἰκισμῶν, πού θά λύση τό στεγαστικό πρόβλημα τῆς περιοχῆς καί τό ὁποῖον θά περιλάβη καί τήν στέγαση τῶν ἀξιωματικῶν. Τέλος, ἱδρύθη τό Πανεπιστήμιο Κομοτηνῆς, ἡ Πολυτεχνική Σχολή τῆς Ξάνθης καί ἡ Πανεπιστημιακή Κλινική τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως.

»Γιά νά ἐκτιμηθῆ ἡ προσπάθεια αὐτή τῆς Πολιτείας, θά πρέπει νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ δυσχέρειες πού παρουσιάζει τό πρόγραμμα τῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Δυσχέρειες πού θά εἶναι χρήσιμο νά γνωρίζουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες.

»Κατά τήν ἐπιστροφή μου στήν Ἑλλάδα, τό 1974, ἐκληρονόμησα ἀπό τήν δικτατορία ἕνα πολυετές πρόγραμμα 200 δισεκατομμυρίων δρχ. περίπου, πού περιελάμβανε ἔργα ἀνορθόδοξα ἱεραρχημένα καί πολλά ἀντιοικονομικά. Διέγραψα μερικά ἀπό αὐτά, ἀλλά τά ὑπόλοιπα ὤφειλα νά τά συνεχίσω, ἐφ' ὅσον εἶχε ἀρχίσει ἡ ἐκτέλεσή τους. Ἦταν, συνεπῶς, καί εἶναι, περιωρισμένα τά περιθώρια γιά τήν ἔνταξη στό πρόγραμμα νέων ἔργων, πού νά καλύπτουν οὐσιαστικές ἀνάγκες τῆς χώρας καί νά ἀνταποκρίνονται στίς οἰκονομικές μας ἐπιδιώξεις.

»Στίς δυσχέρειες αὐτές θά πρέπει νά προστεθῆ καί τό γεγονός ὅτι ἡ γεωγραφική καί ἐδαφολογική διαμόρφωση τῆς χώρας μας καθιστᾶ δύσκολο, ἀλλά καί δαπανηρό τό ἔργο. Ἕνα νησί μέ 2.000 κατοίκους χρειάζεται τόσα ἔργα, ὅσα θέλει καί ἕνας νομός μέ 200.000 κατοίκους. Ὑπάρχουν ἐξ ἄλλου στήν Ἑλλάδα 11.000 χωριά μικρά καί μεγάλα καί ὅλα ἔχουν ἀνάγκες, πού τίς ἔφερε στήν ἐπιφάνεια καί τίς κατέστησε περισσότερο αἰσθητές ἡ πρόοδος ἀκριβῶς πού σημειώθηκε στόν τόπο μας. Καί τό πλῆθος αὐτό τῶν ἀναγκῶν ἡ Πολιτεία ὤφειλε νά τό ἱεραρχήση λογικά καί νά τό ἐκτελέση σταδιακά, γιά νά μπορῆ νά τό ἐλέγχη ὄχι μόνο οἰκονομικά, ἀλλά καί τεχνικά καί διοικητικά.

»Θά πρέπει, ἐπίσης, μέ τήν εὐκαιρία αὐτή νά τονίσω ὅτι τά δισεκατομμύρια πού διατίθενται γιά τό πρόγραμμα ἐπενδύσεων, καλύπτονται μέ δανεισμό τοῦ Δημοσίου.

»Τίς ἀλήθειες αὐτές θά πρέπει νά τίς γνωρίζουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, γιά νά ἔχουν ὑπομονή καί νά μή ζητοῦν ἀπό τήν Κυβέρνηση νά κάνη σέ 5 χρόνια ὅ,τι ἔγινε στόν τόπο μας σέ 160 χρόνια».

Στήν Ξάνθη, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρθηκε στά εἰδικότερα προβλήματα τοῦ νομοῦ:

«Ἡ Ξάνθη πρό τοῦ πολέμου ἦταν ἡ Μέκκα τοῦ καπνοῦ. Μετά τήν κρίση ὅμως τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν, ἡ Ξάνθη εἰσῆλθε σέ περίοδο παρακμῆς. Ἤδη μέ τήν πρωτοβουλία τῆς Πολιτείας, ἀλλά καί μέ τήν δραστηριότητα τῶν κατοίκων της, ἀναπτύσσεται θεαματικά. Ἔργα παραγωγικά ἀλλά καί πολιτιστικά ἔχουν μεταβάλει τήν ὄψη τῆς πόλεώς σας καί ἔχουν ἀνεβάσει τό ἐπίπεδο τῆς ζωῆς σας. Ἡ πρόοδος αὐτή μᾶς ἐνθυμίζει τόν Δημόκριτο — τόν Ἀριστοτέλη, ὅπως ἐλέχθη τοῦ 5ου αἰῶνος — πού ὑπῆρξε τό προοδευτικώτερο πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του, διαψεύδει ὅμως καί τήν ἐπικρατοῦσα παράδοση γιά τά Ἄβδηρα τῆς Θράκης. Πέραν τῶν ἄλλων, ἡ πολιτική τῆς Κυβερνήσεώς μου παρέχει, ὅπως γνωρίζετε, καινούργιες διαρθρώσεις καί προοπτικές καί γιά τόν καπνό ἀκόμη, μετά τήν ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Ἀλλά ἀκόμα καί γιά τά καπνά διανοίγεται ἤδη μία καλύτερη τύχη μετά τήν ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Γιατί, ὅπως γνωρίζετε, ὁ καπνός, ὅπως καί τά ἄλλα γεωργικά μας προϊόντα, θά προστατεύωνται ἀπό τό κοινοτικό ταμεῖο, πού θά τούς παρέχη ὄχι μόνον ἀσφάλεια, ἀλλά καί τιμές ὑψηλότερες ἀπ' αὐτές πού πραγματοποιοῦν σήμερα οἱ παραγωγοί μας».

Στήν Καβάλα, ἐπεξέτεινε τήν ἀναφορά του καί στό γενικότερο ἐνεργειακό πρόβλημα:

«Ἡ ἐξέλιξη τῆς Καβάλας, πού ἀπό καπνικό κέντρο μεταβλήθηκε σέ βιομηχανικό, εἶναι πράγματι ἐντυπωσιακή. Θά μποροῦσε νά πῆ κανείς ὅτι ἡ Καβάλα δίδει τό μέτρο, ἀλλά καί τόν τόνο στήν πρόοδο τοῦ τόπου μας. Χάρις στήν φροντίδα τῆς Πολιτείας, ἀλλά καί στόν μόχθο τῶν κατοίκων της, ξεπέρασε τόν μεταπολεμικό μαρασμό καί μπῆκε σέ μιά σταθερή ἀνοδική πορεία.

»Τά ἔργα πού γίνονται στήν περιοχή σας εἶναι πολλά καί μεγάλα. Οἱ ἐγκαταστάσεις γιά τήν ἐκμετάλλευση τοῦ πετρελαίου τῆς Θάσου, ἡ ἐπέκταση τῆς βιομηχανίας λιπασμάτων (τήν ὁποία πρίν 20 χρόνια ἐγώ ὁ ἴδιος ἐθεμελίωσα στήν Νέα Καρβάλη), ἡ προγραμματισθεῖσα ἵδρυση τῆς βιομηχανίας ἀμμωνίας, ἡ βιομηχανική ζώνη καί ἄλλα ἔργα ὑποδομῆς, ὅπως τά συγκοινωνιακά καί ἐγγειοβελτιωτικά, δίδουν τήν ἔκταση τοῦ ἔργου πού συντελεῖται στήν περιοχή σας.

»Ἐξ ἄλλου, μέ τήν κατάρτιση τοῦ χωροταξικοῦ σχεδίου ἡ Καβάλα συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν 7 ἐπαρχικῶν πόλεων πού προορίζονται γιά πόλοι ἕλξεως τῶν μετακινουμένων πληθυσμῶν. Πιστεύω ὅτι ἡ προσπάθεια αὐτή θά ἐπιτύχη, ἄν οἱ ἄνθρωποι ἐνδια-

Επίσκεψη στήν Καβάλα. Αριστερά, ὁ ὑπουργός Β. Ἑλλάδος, Ν. Μάρτης.

φερθοῦν γιά τήν ὑγεία τους καί γιά τά παιδιά τους. Καί θά ἀρχίση τό ἀντίστροφο ρεῦμα πρός τήν ἐπαρχίαν.

»Γιά τήν ἐνεργειακή κρίση καί τά δύσκολα προβλήματα πού μᾶς δημιουργεῖ, μίλησα προχθές στήν Θεσσαλονίκη. Ἐκεῖνο πού θά ἤθελα νά προσθέσω ἐδῶ εἶναι ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἐξασφάλισε τόν ἐφοδιασμό τῆς χώρας μέ διακρατικές συμφωνίες καί συνεπῶς σέ τιμές χαμηλότερες ἀπό ἐκεῖνες τῆς ἐλεύθερης ἀγορᾶς.

»Στήν Καβάλα, πού θά μᾶς δώση τό πρῶτο πετρέλαιο, μέτριο μέν σέ ποσότητα, πολύτιμο ὅμως γι' αὐτήν τήν ἐποχή, θά ἀναφερθῶ στό ἐκτεταμένο πρόγραμμα τῶν ἐρευνῶν πού ἐφαρμόζει ἡ Κυβέρνηση γιά τήν ἀξιοποίηση τοῦ ὑπογείου καί ὑποθαλασσίου πλούτου τῆς χώρας. Ἐφέτος διετέθησαν γιά ἔρευνες 1.700 ἑκατομμύρια δρχ., ἔναντι μόνο 90 ἑκατομμυρίων τοῦ 1974. Ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν ἐρευνῶν, πού ἐκτείνονται σ' ὅλες τίς περιοχές τῆς χώρας, ὑπῆρξε ἡ ἀποκάλυψη σημαντικῶν κοιτασμάτων διαφόρων μεταλλευμάτων. Στόν τομέα τοῦ πετρελαίου εἰδικώτερα γίνονται ἐντατικές ἔρευνες. Μόνο γιά ἐφέτος διετέθησαν 800.000.000 δρχ., ἔγιναν 3 γεωτρήσεις στήν θάλασσα καί 2 στήν ξηρά καί προγραμματίζονται καί ἄλλες γιά τόν ἐπόμενο χρόνο.

»Στήν Πτολεμαΐδα ἐνετοπίσθησαν καινούργια κοιτάσματα λιγνίτη 750.000.000 τόννων. Στήν Κοζάνη πλούσια κοιτάσματα ἀμιάντου καί χρωμίτη. Στήν περιοχή Σερρῶν οὐράνιο, ἱκανό νά τροφοδοτήση μία πυρηνική μονάδα. Στήν Ἤπειρο ἀποθέματα φωσφορίτων καί στήν Θάσο καί Σέριφο σιδηρομεταλλεύματα σέ μεγάλες ποσότητες. Καί σέ ἄλλες περιοχές προέκυψαν ἐνθαρρυντικές ἐνδείξεις γιά τήν ὕπαρξη διαφόρων μεταλλευμάτων.

»Ἡ Κυβέρνηση, πέραν τῶν ἐρευνῶν, προγραμματίζει καί τήν ἵδρυση βιομηχανιῶν γιά τόν μετασχηματισμό τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ πλούτου σέ τελικά προϊόντα. Γιατί μέ τόν τρόπο αὐτό θά βελτιωθῆ ἡ διάρθρωση τῆς οἰκονομίας μας καί θά ἐπιταχυνθῆ ἡ ἀνάπτυξή της.

»Ὁμιλῶν στήν Θεσσαλονική ἔδωσα τήν εἰκόνα τῆς προόδου πού σημειώθηκε στή χώρα μας κατά τά τελευταῖα χρόνια. Ἡ πρόοδος ὅμως αὐτή κινδυνεύει νά ἀνακοπῆ συνεπεία τῆς παγκόσμιας οἰκονομικῆς κρίσεως, πού μοιραῖα ἐπηρεάζει καί τήν δική μας οἰκονομία. Γιά νά ἀποτρέψουμε τόν κίνδυνο αὐτό, θά πρέπει νά λάβουμε τά μέτρα ἐκεῖνα πού παίρνει κάθε συνετός ἄνθρωπος, ὅταν ἀντιμετωπίζη δυσκολίες στήν ἐπιχείρησή του. Θά πρέπει δηλαδή νά ἐφαρμόσουμε τήν πιό παλιά, ἀλλά καί τήν πιό ἀλάθητη οἰκονομική θεωρία: Νά δουλεύουμε περισσότερο καί νά ξοδεύουμε λιγότερα. Γιά νά μπορέσουμε ἀργότερα νά δουλεύουμε λιγότερο καί νά ξοδεύουμε περισσότερα. Αὐτά πού σᾶς λέω, δέν σημαίνουν ὅτι ἀπαι-

σιοδοξῶ γιά τό μέλλον. Ἀντίθετα, ἄν ξεπεράσουμε τίς δυσκολίες πού μᾶς δημιουργεῖ ἡ παροῦσα διεθνής συγκυρία καί ἄν ἀξιοποιήσουμε τίς δυνατότητες πού μᾶς προσφέρει ἡ ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, μποροῦμε νά εἴμαστε αἰσιόδοξοι γιά τό μέλλον τοῦ τόπου μας. Καί αὐτό νομίζω ὅτι δέν εἶναι δύσκολο, ἀφοῦ ἐξαρτᾶται ἀπό μᾶς τούς ἴδιους».

Τέλος, σέ ὁμιλία του στούς ἀξιωματικούς πού ὑπηρετοῦν στόν Ἔβρο, στή διάρκεια γεύματος πρός τιμή του στή Λέσχη Ἀξιωματικῶν Θεσσαλονίκης, ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀφοῦ ἀναφέρθηκε στή διεθνῆ κατάσταση, τήν ὁποία ἐχαρακτήρισε ρευστή καί συγκεχυμένη, τόνισε τήν ἀνάγκη τῆς συνεχοῦς ἐπαγρυπνήσεως ὄχι μόνο στόν ἀμυντικό, ἀλλά καί στόν πολιτικό καί τόν οἰκονομικό τομέα, ἀπό τούς ὁποίους ἐξαρτᾶται καί ἡ ἀμυντική ἱκανότητα τῆς χώρας· καί ἐξέφρασε μέ τήν εὐκαιρία αὐτή τή δυσφορία του γιά ἕνα κύμα εὐδαιμονισμοῦ καί ἀνευθυνότητος πού τόν τελευταῖο καιρό *«μᾶς κάνει νά ξεχνοῦμε αὐτές τίς ἀλήθειες»*. Ὁ πρωθυπουργός ἐπεσήμανε ἀκόμη τή σημασία τῆς ἐντάξεως στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα γιά τήν ἄμυνα τῆς χώρας, ἐφόσον ἡ Ἑλλάδα συνδέεται πλέον ὀργανικά καί πολύπλευρα μέ τή Δυτική Εὐρώπη. Ἐξῆρε, τέλος, τό ὑψηλό ἐπίπεδο στό ὁποῖο εὑρίσκονται οἱ ἔνοπλες δυνάμεις τῆς χώρας. Πειθαρχημένες στήν Πολιτεία, ὅπως εἶπε, ἄρτια ἐξοπλισμένες, μέ φρόνημα ὑψηλό καί προπαντός ψυχικά ἑνωμένες μέ τό λαό, ἀποτελοῦν ἐγγύηση ὄχι μόνο γιά τήν ἀσφάλεια, ἀλλά καί τήν προόδο τοῦ τόπου.

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς περιοδείας καί μέ τήν εὐκαιρία συσκέψεως τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς, ὑπό τήν προεδρία του, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέθεσε τίς ἐντυπώσεις του καί ἐξέφρασε ἱκανοποίηση γιά τήν πρόοδο πού συντελεῖται στή Βόρεια Ἑλλάδα, τό ὑψηλό φρόνημα τῶν κατοίκων καί τήν ἀναγνώριση τοῦ γενικοῦ ἔργου πού ἐπιτελεῖ ἡ Κυβέρνηση.

Σέ κύριο ἄρθρο, μέ ἀναφορά στίς ὁμιλίες πού ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐκφώνησε στή Θεσσαλονίκη καί, στή συνέχεια, στήν ἀνατολική Μακεδονία καί τή Θράκη, ἡ «Καθημερινή» ὑπογράμμισε:

Ἀπό τούς λόγους τούς ὁποίους ἐξεφώνησε ὁ πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλῆς στή Θεσσαλονίκη καί στίς πόλεις τῆς ἀκριτικῆς Θράκης, θά συγκρατήσουμε δύο, κυρίως, σημεῖα: τό ἕνα εἶναι ἐκεῖνο πού ἀνάγεται στίς ἑλληνοτουρκικές σχέσεις καί στήν ἀμυντική ὀργάνωση τῆς χώρας μας· τό δεύτερο εἶναι ἐκεῖνο πού ἀναφέρεται στήν ἀνάγκη εὐσταθείας τοῦ ἐσωτερικοῦ μετώπου. Τά δύο αὐτά, ἄλλωστε, εἶναι ὀργανικά καί οὐσιαστικά ἀλληλένδετα.

Ἄς ὑπογραμμίσουμε, πρίν ἀπ' ὅλα, τή διαπίστωση καί διαβεβαίωση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὅτι ἡ ἀσφάλεια τῆς χώρας — καί εἰδικότερα τῶν πρός ἀνατολάς ἀκριτικῶν μας περιοχῶν — εἶναι πλήρως κατοχυρωμένη. Διότι βρίσκεται στά χέρια ἐνόπλων δυνάμεων πού εἶναι ὀργανωμένες, ἐξοπλισμένες καί πειθαρχημένες ὅσο ποτέ ἄλλοτε ὡς τώρα, ἐμφοροῦνται ἀπό ὑψηλό ἐθνικό φρόνημα καί ἔχουν ἀμέριστη τή συμπαράσταση σύσσωμου τοῦ ἔθνους, ἀπό τούς κόλπους τοῦ ὁποίου προέρχονται καί τοῦ ὁποίου ἀποτελοῦν τό δόρυ καί τήν ἀσπίδα.

Ἡ ἀξιοζήλευτης στάθμης ἀμυντική ὀργάνωση καί θωράκιση τῆς χώρας εἶναι τό πρῶτο καί μέγιστο ἐπίτευγμα τῆς δημοκρατίας. Ἀληθινό θαῦμα γιά τόν βραχύ χρόνο, μέσα στόν ὁποῖο συντελέστηκε, καί ἄν ληφθεῖ ὑπόψη ἡ κατάσταση ἀποδυναμώσεως καί ἀποσυνθέσεως, ἀλλά καί διαστάσεως πρός τό ἐθνικό σύνολο, στήν ὁποία εἶχε περιαγάγει τίς ἔνοπλες δυνάμεις τῆς χώρας ἡ ἐπτάχρονη τυραννίδα, ἀφήνοντας τή χώρα «ἐπί ξηροῦ ἀκμῆς» κατά τή στιγμή τῆς καταρρεύσεώς της.

Ὁ πρῶτος ἔπαινος ἀνήκει στήν Κυβέρνηση ἀλλά συνέτεινε, στό θαῦμα αὐτό, μέ τή στάση του, καί ὁλόκληρος ὁ πολιτικός κόσμος τῆς χώρας. Ὁ δέ ἑλληνικός λαός ἔστερξε πρόθυμα στίς οἰκονομικές θυσίες πού ἀπαιτήθηκαν —καί ἀπαιτοῦνται — γιά τήν ἀμυντική θωράκιση τῆς χώρας. Καί ἡ δημοκρατία εἶναι ἐκείνη πού κατέστησε δυνατή αὐτή τήν ὁμόθυμη συναίνεση.

Σέ ἑτοιμότητα καί ἐγρήγορση — πολυδάπανη ἀσφαλῶς — μᾶς ὑποχρεώνει μιά κρίση, τήν ὁποία ἐμεῖς δέν δημιουργήσαμε. Ἡ Ἑλλάς δέν ἤγειρε — οὔτε ἐγείρει — καμιά ἀξίωση εἰς βάρος τῆς Τουρκίας, οὔτε ἀμφισβήτησε τό νομικό καί ἄλλο καθεστώς τῆς περιοχῆς. Μόνο ἡ Τουρκία, ξαφνικά καί «ἐκ τοῦ μή ὄντος», ἤγειρε ἀξιώσεις σέ βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καί ἀμφισβήτησε ἕνα καθεστώς πού ἡ ἴδια δέν εἶχε ποτέ διανοηθεῖ νά ἀμφισβητήσει ἐπί μισόν αἰῶνα καί πλέον. Πρόκειται γιά τυχοδιωκτισμό, ὁ ὁποῖος ἀντιβαίνει στά οὐσιαστικά καί πάγια συμφέροντα τοῦ τουρκικοῦ λαοῦ, τά ὁποῖα ἐπιβάλλουν (καί εἶναι ἐξόφθαλμο) τήν ὁμαλή καί δημιουργική συμβίωση μέ τόν ἑλληνισμό στόν γεωγραφικό χῶρο τόν ὁποῖο μοιράζονται.

Κάποτε, θά συνειδητοποιηθεῖ ἡ ἀλήθεια αὐτή. Ἀλλ' ὡς ὅτου συνειδητοποιηθεῖ καί μετουσιωθεῖ σέ πράξη, ὁ Ἑλληνισμός εἶναι ὑποχρεωμένος νά ἐπαγρυπνεῖ καί νά εἶναι ἕτοιμος γιά κάθε ἐνδεχόμενο — ἀκόμη καί γιά τήν ἀπίθανη, ἔστω, περίπτωση κάποιου τυχοδιωκτικοῦ ἐγχειρήματος πού εἶναι ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένο.

Ἡ κρίση ἐπιτείνεται καί βαθαίνει ἀπό τή στάση ὁρισμένων ἰσχυρῶν τοῦ κόσμου τούτου, συντηρεῖ, ἄν δέν ἐνθαρρύνει, τίς ἁρπακτικές καί ἐπεκτατικές βλέψεις τῆς γείτονος, ἔχει περιέλθει καί σέ κατάσταση πλήρους σχεδόν ἐσωτερικῆς ἀποδιοργανώσεως, οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς.

Ἀλλ' ἡ ἀντιμετώπιση τῶν κρισίμων περιστάσεων — ἡ συμβίωση μέ τήν μακροχρόνια κρίση, θά λέγαμε ἐμεῖς — ἀπαιτεῖ ἀσφάλεια καί εὐστάθεια τοῦ ἐσωτερικοῦ μετώπου, πολιτική καί κοινωνική ὁμαλότητα καί γαλήνη.

Τό τόνισε — σωστά — ὁ κ. πρωθυπουργός. Καί δέν παύουμε καί ἐμεῖς νά τό ὑπογραμμίζουμε κατά διαστήματα — καί τό κάναμε πρόσφατα ἀκόμη. Δέν χρειάζεται ἰδιαίτερη ὀξυδέρκεια γιά νά διαπιστώσει κανείς ὅτι ἐσωτερικές ὀξύτητες καί διαμάχες ἤ ἀποσταθεροποίηση τῆς οἰκονομίας μέ ἀστοχίες τῶν κυβερνώντων ἤ μέ «ἐμπόριο ἀγωνίας καί κρίσεως» ἀπό μέρους τῶν ἄλλων, ἀποτελεῖ ἀσυνείδητο νεροκουβάλημα στόν μύλο ἐκείνων πού ἐπιβουλεύονται τόν ἐθνικό μας χῶρο καί τήν ἐθνική μας ὑπόσταση.

Βεβαίως σύμπνοια καί ὁμαλότης δέν σημαίνουν μονο-

λιθικότητα καί ἀπουσία κριτικῆς ἤ διαλόγου. Κάθε ἄλλο μάλιστα. Σημαίνουν, ὅμως, εἰλικρίνεια καί αἴσθημα εὐθύνης. Ἀπό πλευρᾶς καί Κυβερνήσεως καί ἀντιπολιτεύσεως, κυβερνώντων καί κυβερνωμένων. Ἀπαιτοῦν συσπείρωση καί συνεννόηση ὅλων τῶν παραγόντων τῆς δημόσιας καί κοινωνικῆς ζωῆς μας.

Ὅπως καί πρίν ἀπό μερικές ἡμέρες ἀκόμη τονίζαμε, ἀνευθυνότητες, «ἐμπόριο ἀγωνίας», καπηλεία τῆς κρίσεως καί καλλιέργεια ψυχώσεων καί ρήξεων, ἐπικίνδυνων καί ὑπονομευτικῶν τῆς οἰκονομίας καί τῆς κοινωνικῆς εὐστάθειας, γιά ψηφοθηρικούς ἤ δεκαρολογικούς σκοπούς, δέν ἔχουν θέση καί δέν ἐπιτρέπονται, ἰδίως σέ στιγμές καί περιστάσεις κρίσιμες, ὅπως οἱ σημερινές.

Ἀπό τήν πλευρά δέ τῶν κυβερνώντων εἶναι ἀνάγκη ν' ἀποφεύγονται χειρισμοί ὄχι εὔστοχοι καί ἀμελέτητοι ἤ διεπόμενοι ἀπό ἀμφίβολα κριτήρια, πού δίνουν, εὔλογα, λαβή σέ ἔντονες ἀντιδράσεις καί δυσαρέσκειες.

Οἱ στιγμές εἶναι ὁριακές ἀπό πολλές πλευρές. Καί πρέπει ν' ἀναλάβουμε ὅλοι τίς εὐθύνες μας[66].

12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ἀναδημοσιεύεται στόν ἀθηναϊκό τύπο τό κείμενο τῆς ἐκθέσεως τοῦ ΟΟΣΑ γιά τήν ἑλληνική οἰκονομία κατά τό ἔτος 1978 καί τίς προοπτικές της γιά τό 1979:

«Χαρακτηριστικό τῆς εὐνοϊκῆς ἐξελίξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, πού ἀναφέρεται στήν ἔκθεση, εἶναι ἡ συνεχής αὔξηση τῆς ἀπασχολήσεως, μέ ἀποτέλεσμα νά μήν ὑπάρχει πρόβλημα ἀνεργίας στήν Ἑλλάδα σέ μιά περίοδο πού στίς περισσότερες χῶρες τῆς ΕΟΚ καί τοῦ ΟΟΣΑ τείνει νά ἐξελιχθεῖ σέ μόνιμη κατάσταση.

»Καθώς ἀναφέρεται στήν ἔκθεση, κατά τό 1978 ὑπῆρξε ἐπιτάχυνση τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἔτσι, τό Ἀκαθάριστο Ἐθνικό Προϊόν σέ σταθερές τιμές αὐξήθηκε κατά 5,9% τό 1978, ἐναντι 3,8% τό 1977, πού σημαίνει ὅτι αὐξήθηκε μέ ρυθμό διπλάσιο περίπου ἀπό τόν ἀντίστοιχο ρυθμό τῶν χωρῶν - μελῶν τοῦ ὀργανισμοῦ.

»Ὅσον ἀφορᾶ στήν ἐξέλιξη τῶν τιμῶν κατά τό 1978, ἡ ἔκθεση ἀναφέρει ὅτι, παρά τήν αὐξητική τάση τους στό πρῶτο ἑξάμηνο καί παρά τήν αὔξηση τῶν τιμῶν τῶν εἰσαγομένων ἀγαθῶν κατά τό 1978, ἐν τούτοις, χάρη στά ληφθέντα μέτρα τοῦ Ἰουνίου, ἡ αὔξησή τους περιορίστηκε στό ἐπίπεδο τοῦ προηγούμενου ἔτους.

»Στήν ἔκθεση τονίζεται ἡ σημαντική αὔξηση τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος κατά 22% καί τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐργατῶν κατά 22,7% τό 1978. Οἱ αὐξήσεις αὐτές ὑπερβαίνουν κατά πολύ τήν αὔξηση τῶν τιμῶν καί τῆς παραγωγικότητος, γεγονός πού δείχνει κατά τόν πιό σαφῆ τρόπο ὅτι ἡ Κυβέρνηση, μέ τήν εἰσοδηματική πολιτική της τό 1978, βελτίωσε σημαντικά τό εἰσόδημα τῶν ἀσθενεστέρων τάξεων τοῦ πληθυσμοῦ.

»Τέλος, ἐκτός τῶν ἀνωτέρω εὐνοϊκῶν ἐξελίξεων, τονίζεται καί ἡ σαφής βελτίωση πού παρουσίασε τό ἰσοζύγιο πληρωμῶν κατά τό 1978. Συγκεκριμένα, τό ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τό ὁποῖο τό 1977 ἀνῆλθε στό 5% τοῦ Ἀκαθαρίστου Ἐγχωρίου Προϊόντος, περιορίσθηκε τό 1978 στό 4%, καλύφθηκε δέ σχεδόν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπό αὐτόνομη εἰσροή ἰδιωτικῶν κεφαλαίων καί ἀπό καταθέσεις Ἑλλήνων σέ συνάλλαγμα.

»Στή συνέχεια, ἡ ἔκθεση ὑπογραμμίζει ἰδιαίτερα τήν εὐέλικτη οἰκονομική πολιτική πού ἐγκαινίασε ἡ Κυβέρνηση ἀπό τά μέσα τοῦ 1978. Συγκεκριμένα, ἀναφέρεται στά μέτρα τῆς δημοσιονομικῆς πιστωτικῆς καί εἰσοδηματικῆς πολιτικῆς, τά ὁποῖα πέτυχαν μεταξύ ἄλλων καί τά ἑξῆς:

»α. Τόν περιορισμό τῶν πληθωριστικῶν πιέσεων καί τήν βελτίωση τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν.

»β. Τήν διατήρηση ὑψηλοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως καί ἀπασχολήσεως μέ παράλληλο βελτίωση τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀσθενεστέρων εἰσοδηματικῶν τάξεων τοῦ πληθυσμοῦ.

»Γιά τό 1979 προβλέπεται ἀπό τόν ΟΟΣΑ ὅτι τό εἰσόδημα σέ σταθερές τιμές θά αὐξηθεῖ κατά 3,5%, τά μέσα ἐπίπεδα τιμῶν καταναλωτοῦ κατά 17,5% καί τό ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν θά ἀνέλθει σέ 1.750 ἑκατ. δολλάρια.

»Στήν ἔκθεση τονίζονται οἱ σοβαρές ἐπιπτώσεις τῆς ἐνεργειακῆς κρίσεως τόσο στόν ρυθμό αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος ὅσο καί στήν διαμόρφωση τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν καί τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καί ἐπικροτεῖται ἡ ἀκολουθούμενη ἀπό τήν Κυβέρνηση οἰκονομική πολιτική».

Ἡ ἔκθεση δέν παραλείπει, τέλος, νά ἐπισημάνει τήν εὐεργετική ἐπίδραση καί τά μεγάλα πλεονεκτήματα πού θά ἀποφέρει στήν Ἑλλάδα ἡ ἐπικείμενη εἴσοδό της στήν ΕΟΚ, καθώς καί τήν ἀνάγκη γιά ἀνάλογη προσαρμογή τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας στό καθεστώς τῆς ἐντάξεως.

12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Μέ ἀφορμή τή διατύπωση δημοσιογραφικῶν σχολίων γύρω ἀπό τήν ἐπικείμενη ἐπίσκεψή του στή Μόσχα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ὁμολογῶ ὅτι δέν καταλαβαίνω τό θόρυβο πού δημιουργεῖται γύρω ἀπό τό ταξίδι μου στή Σοβιετική Ἕνωση. Δίδονται διάφορες καί μερικές φορές δόλιες ἑρμηνεῖες, σέ ἕνα γεγονός πού εἶναι τόσο ἁπλό, ὅσο καί φυσικό. Οἱ διμερεῖς σχέσεις μας μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση εἶναι καλές καί δέν παρουσιάζουν προβλήματα. Καί εἶναι φυσικόν νά ὑπάρχη ἑκατέρωθεν ἐπιθυμία νά γίνουν καλύτερες, πρός τό συμφέρον ὄχι μόνον τῶν δύο χωρῶν μας, ἀλλά καί τῆς εἰρήνης γενικώτερον.

»Τούτου δοθέντος, εἶναι, ἐπίσης, φυσικόν νά ἐπισκέπτεται ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός τήν Μόσχα, ὅπως τό ἔπραξαν ὅλοι σχεδόν οἱ ἡγέται τῆς Δύσεως, χωρίς αὐτό νά σημαίνη παρέκκλιση στήν ἐξωτερική πολιτική τους».

Ἡ ἀντίδραση, πράγματι, τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἐκδηλώθηκε μετά τή διατύπωση ἀπό τίς στῆλες ἔγκυρων ὀργάνων τοῦ ἀμερικανικοῦ τύπου ἐρωτημάτων

Ἐπικοινωνία μέ τούς κατοίκους τῆς Κομοτηνῆς (ἄνω) καί τῆς Ξάνθης (κάτω).

σχετικά μέ τό μελλοντικό προσανατολισμό τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἐνδεικτικό ὑπῆρξε ἄρθρο τῆς «International Herald Tribune», στίς 4 Σεπτεμβρίου, τό ὁποῖο καί ἄρχιζε μέ τή φράση: «Ὁ πρωθυπουργός καθιερώνει τήν ἑλληνική Ὀστπολιτίκ»:

Σέ μιά στιγμή πού οἱ ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις παρουσιάζουν κάμψη, ὁ πρωθυπουργός Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς ξεκινᾶ μιά πολυσιζητημένη περιοδεία σέ τέσσερις κομμουνιστικές χῶρες, συμπεριλαμβανομένης καί μιᾶς ἐπίσημης ἐπισκέψεως στή Σοβιετική Ἕνωση — τήν πρώτη πού πραγματοποιεῖ Ἕλληνας ἡγέτης. Ἕλληνες ἀξιωματοῦχοι ἤδη περιγράφουν τήν ἐπικείμενη περιοδεία ὡς τό ἀποκορύφωμα τοῦ «ἀνοίγματος καλῆς θελήσεως τῆς Ἑλλάδος πρός τούς ἀνατολικούς γείτονές της».

Αὐτές οἱ ἐπίσημες ἐπισκέψεις σέ χῶρες τοῦ σοβιετικοῦ συνασπισμοῦ, ἀδιανόητες ἐδῶ καί μερικά χρόνια, ἔχουν δημιουργήσει ὑποψίες καί φόβους στούς δυτικούς διπλωμάτες πού ἀνησυχοῦν μήπως ἡ Ἑλλάδα ἀπομακρύνεται ἀπό τή Δύση. Ὡστόσο, ἀξιωματοῦχοι τῆς Κυβερνήσεως ἐπιμένουν πώς οἱ ἐπισκέψεις δέν ἀπειλοῦν τίς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μέ τή Δύση ἤ τό NATO, πολλά ἀπό τά μέλη τοῦ ὁποίου πραγματοποιοῦν παρόμοιες ἀνταλλαγές μέ τή Σοβιετική Ἕνωση καί ἄλλες κομμουνιστικές χῶρες.

Οἱ διαβεβαιώσεις δέν ἔχουν διασκεδάσει τίς ἀνησυχίες τοῦ Ἀμερικανοῦ πρέσβυ στήν Ἑλλάδα, Ρόμπερτ Μάκ Κλόσκυ, πού εἶπε πρόσφατα πώς ὑπάρχουν ἀνησυχητικά «πολιτικά ρεύματα» ἀνάμεσα στούς δύο παραδοσιακούς συμμάχους. Καί Ἀμερικανοί ἀναλυτές, σέ ἰδιωτικές συζητήσεις, συμφωνοῦν πώς οἱ ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις περνᾶνε μιά δύσκολη περίοδο.

Μετά τήν ἀντίδραση, ἐντούτοις, τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, ἡ ἴδια ἡ ἀμερικανική Κυβέρνηση θά σπεύσει νά διασκεδάσει τίς ἐντυπώσεις πού εἶχαν δημιουργηθεῖ ἀπό τά δημοσιεύματα τοῦ τύπου. Εἰδικότερα, ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Λευκοῦ Οἴκου, Χάντινγκ Κάρτερ, θά ἐντάξει τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Σοβιετική Ἕνωση, τήν ἀνατολική Εὐρώπη καί τήν Κίνα στό γενικότερο πλαίσιο τῶν προσπαθειῶν γιά τήν ὕφεση καί τήν προσέγγιση Ἀνατολῆς καί Δύσεως· καί θά καταλήξει:

«Πρόκειται γιά μιά ἐνέργεια κυρίαρχης χώρας. Οἱ φίλοι καί οἱ σύμμαχοί μας πηγαίνουν συνεχῶς στή Μόσχα. Συνεχῶς πηγαίνουμε καί μεῖς. Νομίζω ὅτι πρόκειται γιά κάτι χρήσιμο σέ ὅλους μας, δέν πρόκειται νά τό σχολιάσω»[67].

14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Μονογραφεῖται στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ ἡ συμφωνία οἰκονομικῆς συνεργασίας Ἑλλάδος - ΕΣΣΔ, ἡ ὁποία θά ὑπογραφεῖ κατά τήν ἐπικείμενη ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή Μόσχα, ἀπό τούς πρωθυπουργούς τῶν δύο Κρατῶν.

Ἐνόψει, ἐξάλλου, τῆς ἐπισκέψεώς του στή Σοβιετική Ἕνωση, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός δέχεται, στίς 23 Σεπτεμβρίου, τόν πρέσβη Λ. Καμπόσκυν, μέ τόν ὁποῖο καί ἔχει μακρά συνομιλία.

14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ συνέρχεται ἡ Κυβερνητική Ἐπιτροπή καί ἀσχολεῖται μέ τρέχοντα θέματα ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ὁ πρωθυπουργός ἐξέθεσε στά μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τίς ἐντυπώσεις του ἀπό τήν περιοδεία του στή Βόρειο Ἑλλάδα καί ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τή μεγάλη πρόοδο πού συντελεῖται στήν περιοχή αὐτή, τό ὑψηλό φρόνημα τῶν κατοίκων καί τήν καθολική ἀναγνώριση τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου.

17 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Μέ ἀφορμή τήν ἐπίσκεψη στήν Ἀθήνα τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἀμύνης τῶν ΗΠΑ, Τζ. Σιένα, ἁρμόδιου γιά θέματα ἐθνικῆς ἀσφάλειας, καί τίς συνομιλίες του μέ τόν ὑπουργό Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ε. Ἀβέρωφ, καί τόν πρέσβη Ν. Τσαμαδό, διευθυντή τῶν ὑποθέσεων τοῦ NATO στό ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐπαναβεβαιώθηκαν οἱ βασικές ἑλληνικές θέσεις πάνω στά ἐκκρεμῆ θέματα κοινοῦ ἑλληνοαμερικανικοῦ ἐνδιαφέροντος. Σύμφωνα μέ τό σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο, οἱ θέσεις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως συνοψίζονται στά ἑξῆς σημεῖα:

Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις δέν εἶναι διατεθειμένη νά ἐπικυρώση τήν παλαιά ἑλληνοαμερικανική ἀμυντική συμφωνία (Μπίτσιου-Κίσινγκερ), πρίν ἐπιλυθῆ δίκαια καί ἀποδεκτά καί ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά τό θέμα τῆς ἐπανόδου τῆς χώρας μας στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ NATO.

Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις πρό τῶν παραλόγων τουρκικῶν διεκδικήσεων στό Αἰγαῖο — διεκδικήσεων πού ἐσπευσε νά υἱοθετήση τό σχέδιο Χαίηγκ-2 καί ἐμφανίζεται καί δημόσια ὅτι ὑποστηρίζει ἡ Οὐάσιγκτων — δέν εἶναι δυνατό νά στέρξη σέ ἐπικύρωση τῆς ἐκκρεμοῦς ἀπό τριετίας ἑλληνοαμερικανικῆς συμφωνίας, ἀπό τήν ὁποία μάλιστα ἐξαρτᾶται καί ἡ λειτουργία τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων στήν χώρα μας.

Ἡ ἑλληνική πλευρά εἶναι ἐν γνώσει τῆς σπουδῆς τῆς Κυβερνήσεως Κάρτερ νά προωθήση τήν ἀμερικανοτουρκική ἀμυντική συμφωνία ἀπό τό Κογκρέσσο. Γνωρίζει ὅμως καλά — διότι ὑπάρχουν ἐνδείξεις ἀπό κύκλους τοῦ Κογκρέσσου — ὅτι ἡ συμφωνία αὐτή μόνη της εἶναι δύσκολο νά περάση χωρίς καί τήν ἑλληνοαμερικανική. Καί τοῦτο διότι ἄλλως θά ἐνεφανίζετο τό ἀμερικανικό Κογκρέσσο νά ἐπιβραβεύη τήν Τουρκία μέ ὅπλα καί χρήματα, ἐνῶ δέν ἔχει κάνει κανένα οὐσιαστικό βῆμα γιά ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ. Παράλληλα, διότι ἡ ψήφιση μόνο τῆς ἀμερικανοτουρκικῆς ἀμυντικῆς συμφωνίας θά σημείωνε σοβαρή διασάλευτη τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων στήν περιοχή αὐτή τοῦ Αἰγαίου, μέ ἀπρόβλεπτες συνέπειες γιά τήν εἰρήνη τῆς περιοχῆς καί τῆς Εὐρώπης.

Οἱ ἀπόψεις αὐτὲς ἔχουν διαβιβασθῆ ἤδη στήν ἀμερικανική Κυβέρνηση ἀπό τόν πρέσβη κ. Ρόμπερτ Μάκ Κλόσκυ, ὁ ὁποῖος, πρίν ἀναχωρήση στήν Οὐάσιγκτων, συναντήθηκε μέ τόν πρωθυπουργό ὁ Κ. Καραμανλῆ καί τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν κ. Γ. Ράλλη[68].

17 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τό Γάλλο ὑπουργό Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ἰβόν Μπούρζ. Ἡ ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα καί οἱ συνομιλίες τοῦ Γάλλου ὑπουργοῦ μέ τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό εἶχαν ὡς ἀντικείμενο τήν προώθηση τῆς διμεροῦς ἑλληνογαλλικῆς συνεργασίας καί στόν τομέα τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔβρισκε, ἐξάλλου, ἄλλη μία εὐκαιρία γιά νά ὑπογραμμίσει τό ἀδιάπτωτα μέγιστο ἐνδιαφέρον του γιά τήν ἀμυντική θωράκιση τῆς χώρας, τόσο μέ τήν προμήθεια στρατιωτικοῦ ὑλικοῦ ἀπό τό ἐξωτερικό ὅσο καί μέ τήν ἀνάπτυξη ἐγχώριας πολεμικῆς βιομηχανίας.

20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Πραγματοποιεῖται σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, γιά τά θέματα τῆς ὑγείας μέ συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καί Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, τῶν ὑφυπουργῶν Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων.

Μετά τόν τερματισμό τῆς συσκέψεως, ὁ πρωθυπουργός δήλωσε τά ἑξῆς:

«Μολονότι μέ τόν καινούργιο προϋπολογισμό, πρόθεση τῆς Κυβερνήσεως εἶναι νά περιστείλη τίς δαπάνες σέ ὅλους τούς τομεῖς, στόν τομέα τῆς ὑγείας θά δώσουμε μιά προτεραιότητα. Καί αὐτό θά τό διαπιστώσετε διαβάζοντας τίς σχετικές ἀνακοινώσεις».

Σύμφωνα, πράγματι, μέ τήν ἀνακοίνωση πού ἐκδόθηκε μετά τή σύσκεψη, προσδιορίζονταν οἱ κύριοι στόχοι τοῦ νέου προγράμματος ὑγείας. Τό νέο πρόγραμμα ἐμπνέεται ἀπό τήν ἀνάγκη γιά προσαρμογή στίς δημογραφικές ἐξελίξεις στήν Ἑλλάδα καί στίς σύγχρονες ἀντιλήψεις γιά τήν ὑγειονομική πολιτική, στό διεθνῆ χῶρο. Εἰδικότερα, ἀποβλέπει στήν ἀποκέντρωση τῶν ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν καί στή βελτίωση τοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργατῶν ὑγείας. Γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος δημιουργοῦνται 150 Κέντρα Ὑγείας πού ἐξοπλίζονται κατάλληλα καί πλαισιώνονται μέ ἱκανό προσωπικό. Ἀναπτύσσονται ὡς τό 1985, 2500 νοσοκομειακά κρεβάτια, τά περισσότερα στήν ἐπαρχία, καί γίνεται προγραμματισμός γιά ἄλλα 2500· δημιουργοῦνται 7 ὑγειονομικές περιφέρειες, πού ἡ θέση τους συμπίπτει μέ τά κέντρα περιφερειακῆς ἀναπτύξεως καί συνδέονται μέ τίς νέες ἰατρικές σχολές· συνιστᾶται Ἐθνικό Συμβούλιο Ὑγείας καί Συμβούλιο Ἀναπτύξεως Στελεχῶν· προβλέπεται ἡ σταδιακή ἐφαρμογή τοῦ θεσμοῦ τοῦ νοσοκομειακοῦ γιατροῦ καί ἡ κατάργηση τῆς ὑποχρεωτικῆς ὑπηρεσίας ὑπαίθρου· δίνεται, τέλος, ἰδιαίτερη σημασία στήν ὑγειονομική διαφώτιση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ λήψη τῶν νέων μέτρων ἐντασσόταν στά πλαίσια τῆς γενικότερης κυβερνητικῆς πολιτικῆς πού εἶχε δώσει προτεραιότητα στή βελτίωση τοῦ τομέα τῆς ὑγείας, ὅπως ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τή διάθεση σημαντικῶν πόρων γιά τό σκοπό αὐτό, παρά τήν παράλληλη ὕπαρξη σημαντικῶν ἀναγκῶν καί σέ ἄλλα ἐπίπεδα τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Συγκεκριμένα, οἱ δημόσιες δαπάνες γιά τήν ὑγεία εἶχαν αὐξηθεῖ, ἀπό τό 1974 καί ἑξῆς, μέ πολύ ταχύτερους ρυθμούς ἀπό τό ἐθνικό προϊόν καί τίς συνολικές κρατικές δαπάνες. Ἡ ἀποκέντρωση τῶν ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν ἀποτέλεσε κατευθυντήριο ἄξονα κυβερνητικῆς πολιτικῆς: λήψη θεσμικῶν μέτρων γιά τούς ἀγροτικούς γιατρούς· ἐνίσχυση τῶν ἀγροτικῶν ἰατρείων μέ κύριο καί βοηθητικό προσωπικό, φάρμακα καί ἐξοπλισμό· διασπορά τῶν νοσηλευτικῶν ἱδρυμάτων σ' ὁλόκληρη τή χώρα καί δημιουργία πανεπιστημιακῶν σχολῶν ἰατρικῆς σέ ἀπομακρυσμένες ἀπό τό κέντρο περιοχές τῆς χώρας· ἀνέγερση 7 νέων νοσοκομείων καί ἐπέκταση καί ἐκσυγχρονισμός τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν περισσοτέρων ἀπό τά ἤδη ὑπάρχοντα· ἐπέκταση, τέλος, τῆς φαρμακευτικῆς περιθάλψεως στόν ἀγροτικό πληθυσμό.

20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ συνέρχεται τό Ὑπουργικό Συμβούλιο σέ πλήρη σύνθεση.

Ὁ πρωθυπουργός ἀναφέρθηκε στήν οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας, ἐπέστησε τήν προσοχή τῶν ὑπουργῶν στά προβλήματα πού δημιουργοῦν ἡ ἐνεργειακή κρίση καί ὁ πληθωρισμός καί τόνισε τήν ἀνάγκη τῆς συμβολῆς τόσο τοῦ Κράτους ὅσο καί τῶν πολιτῶν στήν ἀντιμετώπιση αὐτῶν τῶν προβλημάτων. Χαρακτηριστικά εἶπε ὅτι *«τά προσεχῆ δύο χρόνια θά εἶναι κρίσιμα γιά τήν παγκόσμια οἰκονομία, συνεπῶς καί γιά τή δική μας· καί θά πρέπει νά πολιτευθοῦμε μέ σωφροσύνη, γιά νά ἀποδειχθοῦμε προμηθεῖς καί ὄχι ἐπιμηθεῖς».* Καί κατέληξε ὑπογραμμίζοντας ὅτι *«ἐνόψει τῆς καταρτίσεως τοῦ νέου προϋπολογισμοῦ, πρέπει ὅλα τά ὑπουργεῖα νά καταρτίσουν τούς προϋπολογισμούς τους μέ πνεῦμα αὐστηρότητας, διαγράφοντας τίς μή ἀναγκαῖες καί ἀναβάλλοντας τίς μή ἐπείγουσες δαπάνες».*

24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται στό Πολιτικό Γραφεῖο καί ἔχει συνομιλία διαρκείας μιᾶς ὥρας περίπου μέ τόν πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, Σπ.

Κυπριανοῦ. Οἱ δύο ἡγέτες ἐπισκόπησαν τίς τελευταῖες ἐξελίξεις τοῦ Κυπριακοῦ καί συζήτησαν γιά τόν περαιτέρω χειρισμό του.

Μετά τή συνομιλία, ὁ πρωθυπουργός δήλωσε στούς δημοσιογράφους:

«Εἶχα μιά πολύ καλή συνομιλία μέ τόν φίλο μου πρόεδρο κ. Κυπριανοῦ. Ἀνταλλάξαμε σκέψεις, κάναμε διαπιστώσεις καί προσδιορίσαμε τήν περαιτέρω πορεία μας. Συμφωνοῦμε ὅτι ὑπάρχουν δυσκολίες. Ἀλλά συμφωνοῦμε, ἐπίσης, ὅτι, ἄν ὑπάρξη θάρρος καί προπαντός ἑνότης ἐθνική, θά ξεπεράσουμε κάποτε αὐτές τίς δυσκολίες καί θά φθάσουμε σέ λύσεις».

Τήν ὁμοφωνία μεταξύ τῶν δύο Κυβερνήσεων ἐπαναβεβαίωσε, πρίν ἀπό τήν ἀναχώρησή του, ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ, διατυπώνοντας γιά μιά ἀκόμη φορά τήν ἐκτίμηση καί τίς εὐχαριστίες τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ «γιά τό προσωπικό, ἔντονο καί ἀδιάπτωτο ἐνδιαφέρον τοῦ κ. Καραμανλῆ γιά τό κυπριακό πρόβλημα».

26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλης, ἀναπτύσσει, ἀπό τό βῆμα τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ ΟΗΕ, τίς ἑλληνικές θέσεις πάνω στά μεγάλα διεθνῆ προβλήματα καί στά εἰδικότερα θέματα ἐθνικοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τήν Ἑλλάδα.

Συγκεκριμένα, ὁ Γ. Ράλλης ἀναφέρθηκε στή σχετικά περιορισμένη συμβολή τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν γιά τήν ἐπίλυση τῶν διεθνῶν διαφορῶν στό Μεσανατολικό, ὑποστηρίζοντας τήν ἐφαρμογή στό ἀκέραιο τῆς ἀποφάσεως 272 τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας καί τῶν ἄλλων ἀποφάσεων πού προβλέπουν τήν ἀποχώρηση τῶν Ἰσραηλινῶν στρατευμάτων ἀπό τά κατεχόμενα ἐδάφη καί τήν κατοχύρωση τῆς εὐθύνης καί τῆς ἀσφαλειας γιά ὅλους τούς λαούς τῆς περιοχῆς, στό θέμα τοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἐκφράζοντας ἱκανοποίηση γιά τή συμφωνία Salt II, στήν ἀνάγκη γιά τήν παγίωση μιᾶς νέας διεθνοῦς οἰκονομικῆς τάξεως, στήν προστασία τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων. Ἀναφερόμενος, τέλος, στό Κυπριακό, ὁ Γ. Ράλλης εἶπε τά ἑξῆς:

«Πρίν τελειώσω, θά ἤθελα νά ἀναφερθῶ στήν κατάσταση στήν Κύπρο, ἡ ὁποία συνεχίζει νά εἶναι σοβαρά ἀνησυχητική. Πέντε χρόνια μετά τήν εἰσβολή στήν νῆσο, ἀποκληθεῖσα κατ' εὐφημισμό "ἐπιχείρησις εἰρήνης" οἱ ξένες δυνάμεις κατοχῆς εὑρίσκονται πάντοτε ἐκεῖ. Οἱ πολυάριθμες ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καί τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, παραμένουν νεκρό γράμμα. Ἡ Κυπριακή Δημοκρατία, Κράτος ἀνεξάρτητο καί κυρίαρχο, μέλος τοῦ ὀργανισμοῦ μας, συνεχίζει νά στερῆται τῆς κυριαρχίας ἐπί τοῦ 40% τοῦ ἐδάφους της. Οἱ 200.000 περίπου πρόσφυγες συνεχίζουν νά ζοῦν μακριά ἀπό τίς ἑστίες τους, ἐνῶ ἡ ἐγκατάσταση ἀποίκων ἀπό τήν Τουρκία οὐδέποτε ἐσταμάτησε, φαίνεται δέ ὅτι προσφάτως ἔχει πάρει μεγαλύτερες διαστάσεις.

»Ὑπ' αὐτές τίς συνθῆκες οἱ ἐλπίδες γιά διαρκῆ καί δικαία λύση ἐλαττώνονται καί ἐξαρτῶνται ἀπό τήν μόνη διαδικασία τῶν διακοινωτικῶν συνομιλιῶν ὑπό τήν αἰγίδα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ἡ πρωτοβουλία πού ἀνέλαβε ἀκόμη μία φορά ὁ γενικός μας γραμματεύς κ. Βαλντχάιμ ἐσημείωσε στίς 19 Μαΐου μία ἐπιτυχία, διότι ἡ συνάντηση μέ τόν ἀρχηγό τῆς τουρκοκυπριακῆς Κοινότητος κ. Ντενκτάς κατέληξε σέ μία συμφωνία ἀπό δέκα σημεῖα, συμφωνία πού θά ἔπρεπε νά ἀποτελέση τήν βάση γιά τήν ἐπανάληψη τῶν διακοινοτικῶν συνομιλιῶν. Δυστυχῶς ὅμως, ἡ τουρκοκυπριακή πλευρά ἐθεώρησε ὅτι ἡ συμφωνία τῆς 19ης Μαΐου, πού ἔδωσε προτεραιότητα στό θέμα τῶν Βαρωσίων, δέν τήν συνέφερε καί προετίμησε νά τήν τορπιλλίση. Ἔτσι, διετύπωσε προκαταρκτικούς ὅρους καί εἰσήγαγε νέα θέματα διαμορφωμένα κατά τέτοιο τρόπο πού ἡ ἔναρξη τοῦ διαλόγου ἐγένετο ἀβέβαιη, ἄν ὄχι ἀδύνατη. Διότι οἱ προκαταρκτικοί αὐτοί ὅροι ἀποβλέπουν οὔτε λίγο οὔτε πολύ νά ἐπιτύχουν ὑποχωρήσεις, ὡς πρός τήν οὐσία, πρίν ἀκόμη ἀρχίσει ἡ διαπραγμάτευση. Σκοπεύουν νά ἐπιβάλουν στήν ζημιωμένη πλευρά, στό θύμα τῆς ἐπιθέσεως, μία ἀντίληψη, ἡ ὁποία θά ἐπέτρεπε τήν ἐγκαθίδρυση τῆς ὑποδομῆς γιά τή διχοτόμηση τῆς νήσου στήν κατάλληλη στιγμή. Δέν πρέπει, λοιπόν, νά μᾶς ἐκπλήσσει ὅτι ἡ κυπριακή Κυβέρνηση ἀρνεῖται νά δεχθῆ νά θέση σέ κίνδυνο τήν ἐπιβίωση τῆς Κύπρου ὡς Κράτους ἑνιαίου, κυριάρχου καί ἀνεξαρτήτου πρίν ἀκόμη ἀρχίσουν οἱ διαπραγματεύσεις.

»Πῶς, λοιπόν, ὑπ' αὐτές τίς συνθῆκες νά μήν ἐκφράσουμε τήν ἀνησυχία μας, ὅταν οἱ πολυπληθεῖς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας καί τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἀγνοοῦνται μονομερῶς. Πῶς νά μήν ἐκφράσουμε τήν μεγάλη μας ἀνησυχία γιά τά προσχήματα καί τεχνάσματα πού θέτουν ἐμπόδια στήν ἐπανάληψη τοῦ διαλόγου. Ἐλπίζουμε ἀκράδαντα ὅτι ἐνώπιον αὐτῆς τῆς καταστάσεως ἡ Γενική Συνέλευση θά ἀπαιτήση νά ἀκουσθῆ ἐπί τέλους ἡ φωνή της.

»Κύριε πρόεδρε, μπορῶ νά σᾶς βεβαιώσω ὅτι ἡ Κυβέρνησή μου θά συνεχίση νά ὑποστηρίζη τήν κυπριακή Κυβέρνηση καί τίς ἄοκνες προσπάθειες τοῦ γενικοῦ γραμματέα, ὥστε νά ἐξευρεθῆ μία δίκαιη καί διαρκής λύσις τοῦ προβλήματος στό πλαίσιο τῶν ἀποφάσεων τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καί τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας».

25 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ τήν εὐκαιρία τοῦ διορισμοῦ τοῦ νέου πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος στήν Οὐάσιγκτων, Ι. Τζούνη, ἀπευθύνει στόν πρόεδρο τῶν ΗΠΑ, Τζίμμυ Κάρτερ, ἐπιστολή μέ βαρυσήμαντο περιεχόμενο:

»Ἀγαπητέ κύριε πρόεδρε,

»Ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας τοῦ διορισμοῦ τοῦ νέου πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος στήν Οὐάσιγκτων γιά νά σᾶς διαβιβάσω, μαζί μέ τήν εἰλικρινῆ καί βαθειά ἐκτίμησή μου, καί ὡρισμένες σκέψεις μου πού ἀναφέρονται στίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν μας.

»Πιστεύω είλικρινά ότι στίς καθαρά διμερεῖς ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις δέν ὑπάρχουν προβλήματα. Καί οἱ σχέσεις αὐτές θά μποροῦσαν νά ἦσαν ἄριστες, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς παραδοσιακῆς φιλίας πού συνδέει τούς δύο λαούς μας. Ἐπηρεάζονται ὅμως ἀμέσως ἀπό προβλήματα πού ἀφοροῦν ζωτικά συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος καί πού δημιουργοῦνται εἰς βάρος της ἀπό μέρους τῆς Τουρκίας. Καί εἶναι ἡ στάση τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ἐπάνω σ' αὐτά ἀκριβῶς τά προβλήματα πού σκιάζει κατά καιρούς τίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν μας. Ἡ ἀμερικανική Κυβέρνηση ἔχει ἀναμφισβήτητα τό δικαίωμα νά ἐκτιμᾶ ἡ ἴδια τά συμφέροντά της καί νά καθορίζει σύμφωνα μ' αὐτά τήν πολιτική της. Καί κανείς δέν δικαιοῦται νά τῆς ζητήσει νά ἐνεργήσει ἐναντίον τῶν συμφερόντων της. Θά μποροῦσε σέ μιά συγκεκριμένη περίπτωση νά συζητηθεῖ ἡ ὀρθότης αὐτῶν τῶν ἐκτιμήσεων. Δέν μπορεῖ ὅμως νά ἀμφισβητηθεῖ ἡ ἀνωτέρω βασική ἀρχή. Σύμφωνα μέ τήν ἴδια αὐτή ἀρχή, ἔχει ἀσφαλῶς καί ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση τό δικαίωμα νά κάνει τίς ἐκτιμήσεις της καί νά ἐπισημάνει τίς ἐπιπτώσεις πού ἡ πολιτική αὐτή μπορεῖ νά ἔχει στά ἐθνικά της συμφέροντα.

»Ὅπως εἶπα καί προηγουμένως, κύριε πρόεδρε, ὑπάρχουν ὅλες οἱ βασικές προϋποθέσεις γιά νά εἶναι οἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν μας ἄριστες. Ἂν δέν εἶναι, αὐτό ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι παρεμβάλλεται στίς σχέσεις αὐτές ἡ Τουρκία. Ἀναγνωρίζω ὅτι συμφέρον, ἀλλά καί ἐπιθυμία, τῆς Ἀμερικῆς εἶναι νά διατηρεῖ τή φιλία τόσο τῆς Ἑλλάδος ὅσο καί τῆς Τουρκίας. Αὐτό ὅμως ἐξασφαλίζεται ὅταν δέν ἐνισχύεται ἡ μία εἰς βάρος τῆς ἄλλης καί ἰδίως ὅταν ἡ ἐνισχυομένη εἶναι ἡ ἀδικοῦσα.

»Γνωρίζετε ὅτι ἡ Τουρκία ἀπειλεῖ τήν ἀσφάλεια τῆς Ἑλλάδος. Κατέλαβε τήν μισή Κύπρο. Διεκδικεῖ τό μισό Αἰγαῖο πού εἶναι κατάσπαρτο ἀπό ἑλληνικά νησιά. Ἐξολόθρευσε τόν ἑλληνισμό τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καί παρεμποδίζει ἤδη τήν ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τό NATO.

»Δεν νομίζω, κύριε πρόεδρε, ὅτι χρειάζεται νά σᾶς ἀναπτύξω λεπτομερῶς τά προβλήματα αὐτά, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον εἶχα τήν τιμή καί τήν εὐχαρίστηση νά τά συζητήσω μαζί σας ὅταν τόν περασμένο χρόνο συναντηθήκαμε στήν Οὐάσιγκτων (ἐπίδοση ὑπομνήματος σέ Κρίστοφερ). Ὀφείλω ὅμως νά κάνω ἐπ' αὐτῶν ὡρισμένες παρατηρήσεις σχετικά μέ τίς ἐξελίξεις πού ἐσημειώθησαν ἔκτοτε.

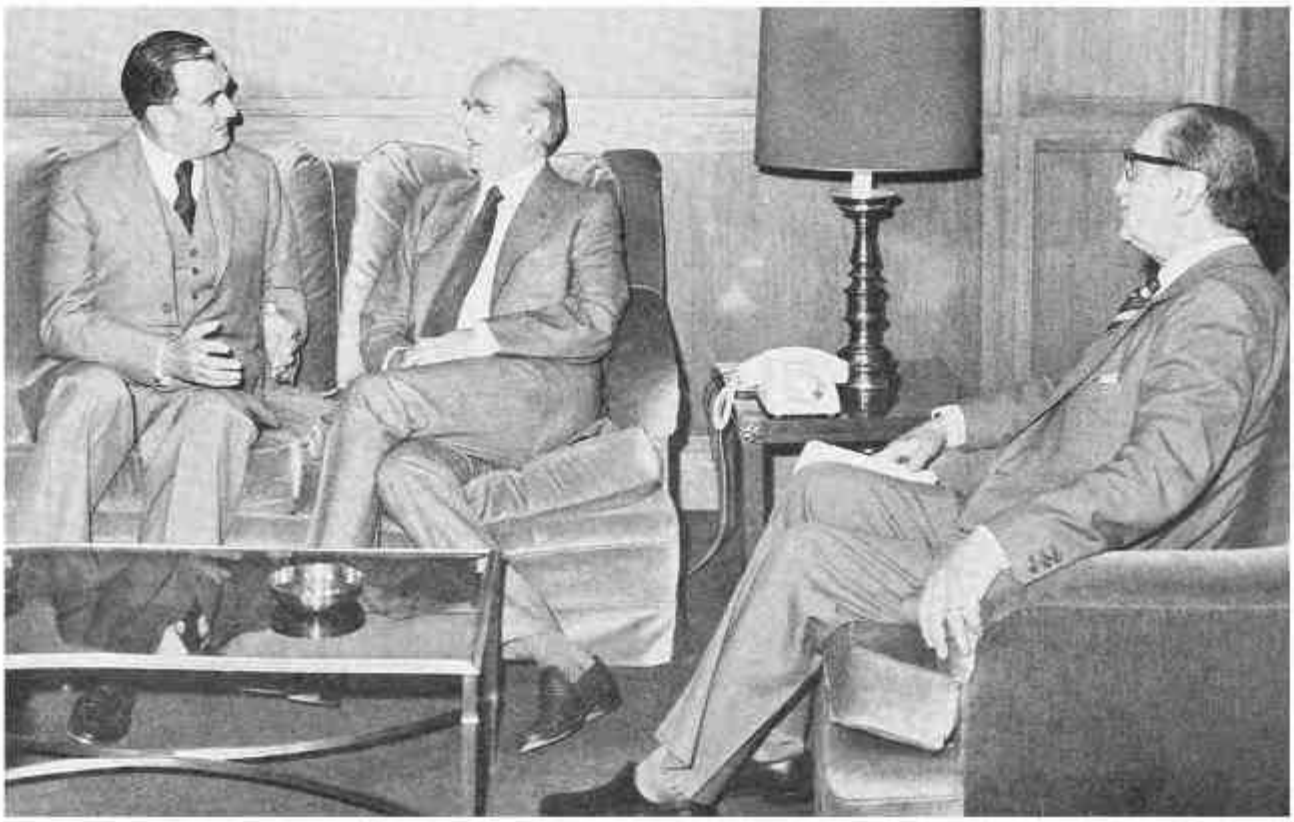
»Εἶναι γνωστό ὅτι τό ἐμπάργκο κατά τῆς Τουρκίας ἤρθη μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι ἡ ἄρση του θά διευκόλυνε τήν λύση τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος. Καί ὄχι μόνο δέν ἐδικαιώθη ἡ πρόβλεψη αὐτή, ἀλλά ἡ Τουρκία ἔγινε περισσότερο ἀδιάλλακτη, ὅπως εἶχα προβλέψει ἔκτοτε. Καί νομίζω ὅτι μέ τήν συμπεριφορά της αὐτή ἀφήνει ἔκθετη τόσο τήν ἀμερικανική Κυβέρνηση ὅσο καί τό Κογκρέσσο.

»Ἐξ ἄλλου, τά θέματα τοῦ Αἰγαίου, τά ὁποῖα δημιούργησε ἡ Τουρκία εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος, παραμένουν ἄλυτα. Παρά τήν μετριοπάθεια, τήν ὁποία ἐπέδειξε ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση γιά νά διευκολύνει τήν διευθέτησή τους, ἡ Τουρκία μένει σέ θέσεις πού εἶναι, ὄχι μόνο πολιτικά καί νομικά, ἀλλά καί λογικά, ἀπαράδεκτες. Γιατί οἱ θέσεις αὐτές, ἄν ἐπικρατοῦσαν, θά ὁδηγοῦσαν στήν διάσπαση τῆς ἑνότητος τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας. Ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές ὁ κίνδυνος διαταράξεως τῆς εἰρήνης στήν περιοχή αὐτή τοῦ κόσμου εἶναι προφανής. Καί ἐνισχύεται ὁ κίνδυνος αὐτός ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐνθαρρύνεται, ἀθέλητα ἔστω, ἡ ἐπιθετικότης τῆς Τουρκίας μέ τήν παρεχομένη σ' αὐτήν ὑλική καί πολιτική βοήθεια, παρά τήν δεδηλωμένη πρόθεση τῆς Κυβερνήσεώς σας νά διατηρήσει τήν ὑφισταμένη μεταξύ τῶν δύο χωρῶν ἰσορροπία δυνάμεων. Ἡ διατήρηση, ἄλλωστε, αὐτῆς τῆς ἰσορροπίας ἀποτελεῖ καί τόν λόγο, γιά τόν ὁποῖον ἔχει συνδεθεῖ ἡ ἑλληνοαμερικανική συμφωνία γιά τίς ἀμερικανικές βάσεις στήν Ἑλλάδα μέ τήν ἀμερικανοτουρκική συμφωνία γιά τίς βάσεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στήν Τουρκία.

»Ἐκεῖνο, ὅμως, τό ὁποῖον εἶναι ἀκατανόητο γιά κάθε λογικό ἄνθρωπο, εἶναι ἡ ἐξέλιξη τοῦ θέματος τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τό στρατιωτικό σκέλος τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Τά μέλη τῆς Συμμαχίας, μέ ἐπικεφαλῆς τήν Κυβέρνησή σας, ἀγωνίζονται δι' ὅλων τῶν μέσων νά σώσουν τήν Τουρκία χάριν τοῦ NATO. Τῆς ἐπιτρέπουν ὅμως ταυτοχρόνως νά ἀποδυναμώνει τό NATO μέ τήν ἐπιθετικότητά της κατά τῆς Ἑλλάδος καί προπαντός μέ τήν παρεμπόδιση τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς χώρας μου μέ τό NATO, πού ἐξυπηρετεῖ ὄχι μόνο τά συμφέροντα τῆς Συμμαχίας ἀλλά καί τῆς ἴδιας τῆς Τουρκίας.

»Γνωρίζετε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀπεχώρησε ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ NATO, ἐπειδή ἕνα μέλος του εἰσέβαλε στήν Κύπρο. Εἰσβολή, γιά τήν ὁποία ἡ Τουρκία καταδικάστηκε ἀπό τούς διεθνεῖς ὀργανισμούς ἀλλά καί ἀπό τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, οἱ ὁποῖες καί τῆς ἐπέβαλαν τό ἐμπάργκο.

»Εἶναι γνωστό, ἐπίσης, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐδήλωσε ἔκτοτε ὅτι θά ἐπανερχόταν στήν Συμμαχία ἐφ' ὅσον θά ἀπεδίδετο δικαιοσύνη στόν κυπριακό λαό. Παρά ταῦτα καί μολονότι οὐδεμία ἐσημειώθη πρόοδος στό Κυπριακό, ἡ Κυβέρνησή μου πρότεινε τήν ἐπανασύνδεση μέ τήν Συμμαχία παρά τίς ἀντιδράσεις τῆς κοινῆς γνώμης. Καί ἐνῶ εὐλόγως ἀνέμενε ὅτι ἡ πρότασή της θά ἐγίνετο ἀνεπιφύλακτα δεκτή, τῆς τίθενται ὅροι γιά τήν ἐπανένταξη καί μάλιστα ἀπό τήν Τουρκία πού πιστεύει ὅτι τῆς δίνεται ἡ εὐκαιρία νά ἐπηρεάσει διά τῶν ὅρων αὐτῶν τίς ἄλλες διαφορές της μέ τήν Ἑλλάδα. Καί δυστυχῶς ἡ Συμμαχία, ἀντί νά ἀποδοκιμάσει τήν συμπεριφορά αὐτή τῆς Τουρκί-

Συζήτηση θεμάτων ἀμύνης, μέ τόν Ἀμερικανό ὑφυπουργό Τζ. Σιένα (ἄνω)· καί ὑγείας, μέ τήν ἡγεσία τοῦ ἁρμόδιου ὑπουργείου (κάτω).

ας, τήν ἐνθαρρύνει διά τῆς ἀνοχῆς της καί συνιστᾶ διαπραγματεύσεις ἐπί θεμάτων τά ὁποῖα εἶναι πολιτικά ἀπαράδεκτα καί στρατιωτικά ἀνεφάρμοστα.

»Κύριε πρόεδρε, ἡ ἐκκρεμότης αὐτοῦ τοῦ θέματος δημιουργεῖ πράγματι δύσκολα προβλήματα γιά ὅλους μας καί μπορεῖ νά ἔχει δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις καί σέ εἰδικώτερους τομεῖς τῆς ἀμυντικῆς μας συνεργασίας πού προϋποθέτουν τήν συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος στό ΝΑΤΟ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι ἡ δημιουργία τῆς ἐντυπώσεως, ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἀντί νά θέτει ἡ ἰδία, δέχεται νά τῆς τίθενται ὅροι γιά τήν ἐπανένταξή της, προσβάλλει τήν ἀξιοπρέπεια τῆς χώρας μας ἀλλά καί τῆς Κυβερνήσεώς μου, ἡ ὁποία εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἀπολογεῖται γι' αὐτό στήν κοινή γνώμη. Οἱ ἀντιδράσεις πού συναντᾶ ἡ Κυβέρνησή μου ἀπό τήν ἑλληνική κοινή γνώμη περιορίζουν τά περιθώρια, μέσα στά ὁποῖα ὀφείλει νά ἀποφασίσει ἄν θά ἀποσύρει ἤ θά διατηρήσει τήν πρότασή της γιά τήν ἐπανασύνδεση μέ τό ΝΑΤΟ. Καί θά εὐχόμουν νά εὕρει ἡ Συμμαχία τρόπους — καί πιστεύω ὅτι τούς ἔχει — νά τήν ἀπαλλάξει σύντομα ἀπό τό δίλημμα αὐτό.

»Κύριε πρόεδρε, ὁ τερματισμός τῆς τραγωδίας τῆς Κύπρου, ἡ διευθέτηση τῶν ἐπικινδύνων προβλημάτων τοῦ Αἰγαίου καί ἡ ἐνίσχυση τῆς Συμμαχίας διά τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς χώρας μου μέ αὐτήν, ἐξαρτῶνται ἀπό τήν Τουρκία. Καί ἐξαρτῶνται ἀπό αὐτήν, γιατί αὐτή ἐδημιούργησε τά θέματα αὐτά καί αὐτή τά συντηρεῖ. Ἡ Ἑλλάς δέν ἔχει ἀντίρρηση νά βοηθηθεῖ ἡ Τουρκία γιά νά ὀρθοποδήσει. Πιστεύει ὅμως ὅτι, παράλληλα μέ τήν βοήθεια πού τῆς δίνεται, θά πρέπει νά γίνει προσπάθεια νά λογικευθεῖ. Γιατί ἀλλιῶς, ὄχι μόνο ἡ βοήθεια αὐτή θά ἀποδειχθεῖ ἀτελεσφόρητη, ἀλλά μπορεῖ ἡ κατάσταση στήν περιοχή μας ἐπικίνδυνα νά ἐπιδεινωθεῖ.

»Κύριε πρόεδρε, μέ τήν ἐπιστολή μου αὐτή θέλησα νά κάνω μία ἀνασκόπηση τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν μας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι στό βάθος τῆς ψυχῆς τῶν δύο λαῶν μας διατηρεῖται ζωηρό τό αἴσθημα τῆς φιλίας πού ἀδιατάρακτα ἐπί δύο περίπου αἰῶνες τούς συνέδεσε.

»Καί πού ἐξεδηλώθη ἔμπρακτα σέ ὅλες τίς κρίσιμες στιγμές τῆς ἱστορίας τῶν δύο ἐθνῶν μας. Πιστεύω ὅτι εἶναι δυνατόν, μέ κοινή προσπάθεια, νά διαλυθοῦν τά σύννεφα πού, κατά καιρούς, σκιάζουν τίς σχέσεις μας. Καί αὐτό εἶναι εὔκολο, νομίζω, δεδομένου ὅτι οἱ δυσχέρειες αὐτές δέν προέρχονται ἀπό σύγκρουση τῶν ἀμοιβαίων συμφερόντων μας ἀλλά ἀπό τήν ἀτυχῆ παρεμβολή τρίτου παράγοντος.

»Μέ βαθειά ἐκτίμηση καί τίς καλύτερες εὐχές μου»[70].

Ἡ ἐπιστολή τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ πρός τόν πρόεδρο τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν συνέπεσε χρονικά μέ τήν ὁριστική διατύπωση τῆς ἀπαντήσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ΓΕΕΘΑ, στρατηγοῦ Ντάβου, πρός τό στρατηγό Ρότζερς, νέο SACEUR, στή θέση τοῦ Α. Χαίηγκ. Εἶχε προηγηθεῖ ἡ συνάντηση, στήν Ἀθήνα, ἀντιπροσώπων τοῦ τελευταίου μέ τούς Ἕλληνες στρατιωτικούς ἰθύνοντες μέ σκοπό νά ἐξεταστοῦν οἱ προτάσεις πού εἶχε ὑποβάλει ὁ στρατηγός Χαίηγκ γιά τήν ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδος στή στρατιωτική δομή τοῦ ΝΑΤΟ, στίς 30 Μαΐου. Ἡ ἐπίσκεψη τῶν ἐπιτελῶν τοῦ ΝΑΤΟ πραγματοποιήθηκε μετά ἀπό ὑπόδειξη τοῦ στρατηγοῦ Ντάβου, μεταξύ 10 καί 14 Σεπτεμβρίου, καί ἔδωσε τήν εὐκαιρία στήν ἑλληνική πλευρά νά ἀποσαφηνίσει τούς λόγους πού ἐπέβαλλαν τήν ἀπόρριψη καί τοῦ νέου σχεδίου, τό ὁποῖο δέ διέφερε στήν οὐσία μέ τό προηγούμενο «τῆς Βερόνας». Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ SACEUR δέχτηκαν ὅτι, πράγματι, οἱ προτάσεις τῆς 30ῆς Μαΐου χωλαίνουν σέ ὁρισμένα σημεῖα.

27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ διευθυντής τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τοῦ πρωθυπουργοῦ, πρέσβης Π. Μολυβιάτης, δέχεται σέ συνομιλία τόν ἐκπρόσωπο τῆς Ὀργανώσεως γιά τήν Ἀπελευθέρωση τῆς Παλαιστίνης:

«Κατόπιν αἰτήσεώς του καί ἐγκρίσεως τοῦ κυρίου πρωθυπουργοῦ δέχθηκα σήμερα τόν κ. Μελχέμ, ἐκπρόσωπο τοῦ PLO.

»Ὁ κ. Μελχέμ ἐξέφρασε τήν χαρά του γιά τήν συνάντηση αὐτή, τήν ὁποία ἐπεδίωκαν ἀπό καιρό καί, ἐν συνεχεία, ἀφοῦ ἀνεφέρθη στά αἰσθήματα φιλίας Ἑλλήνων καί Ἀράβων, ἀνέπτυξε τήν ἐπιθυμία τῶν Παλαιστινίων νά τούς ἐπιτραπεῖ κάποια μορφή παρουσίας τους στήν Ἑλλάδα. Ὁ κ. Μελχέμ μέ διαβεβαίωσε ὅτι γνωρίζει καί ἐκτιμᾶ τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ Ἑλλάς καί δέν ὑπῆρξε καθόλου πιεστικός ὡς πρός τόν χρόνο πραγματοποιήσεως τῆς ἐπιθυμίας του αὐτῆς. Ἀνεφέρθη ὅμως ἐπανειλημμένως στήν ἵδρυση Γραφείου τοῦ PLO στήν Ἄγκυρα καί στίς δυνατότητες πού παρέχει τό γεγονός αὐτό στήν Τουρκία νά ἐλίσσεται μεταξύ τῶν Ἀράβων, ἀκόμη δέ καί νά ἐκβιάζει σχετικά μέ τό κυπριακό καί τά ἑλληνοτουρκικά προβλήματα. Εἶπε ὅμως ταυτοχρόνως ὅτι, ἀπό πλευρᾶς PLO, οὔτε τά αἰσθήματά τους ἀπέναντι Ἑλλάδος καί Κύπρου μεταβάλλονται ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἀρχές τους ἐγκαταλείπονται. Προσέθεσε ἐμπιστευτικά ὅτι, ἐντός τῶν ἡμερῶν, θά ὑπάρξει καί νέα ἐξέλιξις στίς σχέσεις Τουρκίας - PLO.

»Ἀπό πλευρᾶς μου, ἐξέφρασα καί ἐγώ τήν χαρά μου γιά τήν συνάντηση αὐτή καί παρατήρησα ὅτι, ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς, δέν ὑπῆρξε ὁποιαδήποτε καθυστέρηση γιά τήν πραγματοποίησή της, ἀφοῦ μόλις χθές τό βράδυ ἐζητήθη.

»Ἀναφέρθηκα καί ἐγώ στά παραδοσιακά αἰσθήματα φιλίας Ἑλλήνων καί Ἀράβων καί στά κοινά συμφέροντα πού τούς συνδέουν. Ἐτόνισα ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι ἡ μόνη εὐρωπαϊκή χώρα πού δέν ἀναγνωρίζει τό Ἰσραήλ, πρᾶγμα

τό ὁποῖο μᾶς στοιχίζει, ἀφοῦ εἶναι γνωστή ἡ δύναμη καί ἡ ἐπιρροή τοῦ Ἰσραήλ, ἰδίως στήν Ἀμερική.

»Ἐν συνεχείᾳ, τοῦ κατέστησα σαφές ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν χαράσσει τήν ἐξωτερική πολιτική της ὡς ἀντίδραση πρός τό τί κάνει ἡ Τουρκία, ἀλλά βάσει τῶν ἀρχῶν της. Ἂν ἡ Τουρκία θελήσει νά ἐκβιάσει τούς Ἄραβες, αὐτό εἶναι θέμα πού ἀφορᾶ τίς ἀρχές τῆς Τουρκίας καί τήν συνείδηση τῶν Ἀράβων.

»Κατέληξα ὅτι δέν εἶμαι βέβαια σέ θέση νά τοῦ δώσω ἀπάντηση στό συγκεκριμένο αἴτημά του, προσωπικά ὅμως ἐλπίζω ὅτι οἱ ἐξελίξεις θά ἐπιτρέψουν τήν ἐνδυνάμωση τῶν σχέσεών μας.

»Καταλήξαμε μέ τήν διαπίστωση ὅτι ἡ συνάντηση αὐτή ἀποτελεῖ μιά χρήσιμη πρώτη ἐπαφή, ἡ ὁποία θά μποροῦσε νά συνεχιστεῖ καί στό μέλλον. Συμφωνήσαμε νά μή δοθεῖ στήν δημοσιότητα»[71].

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς καθιερωμένης ἐτήσιας γιορτῆς τῆς ΟΝΝΕΔ, στό Ἄλσος τῆς Νέας Σμύρνης, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε πρός τούς νέους τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Νέοι τῆς Νέας Δημοκρατίας,

»Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐφετινῆς γιορτῆς σας, εὔχομαι εἰς τήν ΟΝΝΕΔ ὅπως ἐκπληρώνη πάντοτε τήν ἀποστολή της, πού συντελεῖ στή θεμελίωση ἑνός καλυτέρου μέλλοντος γιά τή χώρα μας. Ἀπό σᾶς θά ἐξαρτηθῆ νά ἀξιοποιήσετε αὔριο ὅλες τίς δυνατότητες πού δημιουργοῦνται σήμερα καί νά ἐξασφαλίσετε μέσα σέ πλαίσια δημοκρατίας, τήν περαιτέρω πρόοδο τοῦ τόπου μας.

»Ἡ Νέα Δημοκρατία ἔχει πλήρη συνείδηση τοῦ πόθου τῆς νέας γενιᾶς, γιά νέους πλατυτέρους ὁρίζοντες. Καί μεταβάλλει σταθερά τά αἰτήματα τῆς ἐποχῆς σέ πράξη, ἡ ὁποία συνδυάζει, τό ἰδανικό γιά νέους ὁρίζοντες, μέ τά διδάγματα τοῦ παρελθόντος.

»Καταστρεπτικά ἦσαν τά ἀποτελέσματα, ὁσάκις ἀγνοήθηκε ἡ συγκεντρωμένη πεῖρα. Καί, ἀντίθετα, ὅπου συνδυάστηκε μέ τίς νέες ἐπιδιώξεις καί προοπτικές, τό ἀποτέλεσμα ἦταν δημιουργικό.

»Ἡ πορεία, ὅμως, πρός τούς νέους ὁρίζοντες, δέν γίνεται μέ τήν ἄρνηση πού διακατέχει ἕνα τμῆμα τῆς νεολαίας μας. Γιατί ἡ ἄρνηση δέν ἀποτελεῖ δύναμη. Ἀποτελεῖ ἀδυναμία, ἐνῶ οἱ διαλυτικές τάσεις καί ἡ ἀνευθυνότητα ὁδηγοῦν μέ βεβαιότητα στήν καταστροφή. Δέν εἶναι δύσκολο νά συνειδητοποιήσετε ὅλοι τίς ἀλήθειες αὐτές καί νά τίς κάνετε μόνιμη πράξη, ὥστε νά δικαιώσετε τίς προσδοκίες πού σᾶς συνοδεύουν καί νά κρατῆτε, ὅταν θά ἔρθη ἡ ὥρα, ὡς νέα ὑπεύθυνη ἡγεσία τοῦ τόπου μας.

»Νέοι τῆς Νέας Δημοκρατίας,

»Διατηρεῖστε τήν ὑπερηφάνεια καί τόν ἐνθουσιασμό πού συνοδεύουν τήν δύσκολη προσπάθειά σας. Ὁ ἀγώνας γιά τίς κατακτήσεις εἶναι ἐπίμοχθος καί χωρίς διακοπή. Καί ὁ ἰδικός σας ἀγών ἔχει σάν ἐπιδίωξη ἀμετάθετη, νά κατοχυρώση γιά πάντα τή δημοκρατία καί νά συνταιριάση τήν ἐλευθερία μέ τήν ἀνάπτυξη καί τήν κοινωνική πρόοδο.

»Εἶμαι αἰσιόδοξος γιά τό μέλλον καί τῆς πατρίδος μας καί τό δικό σας. Κάτω ἀπό τίς σημαῖες τῆς Νέας Δημοκρατίας συμμετέχετε στήν μεγάλη προσπάθεια γιά τήν καλύτερη Ἑλλάδα.

»Σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι ἡ ἐπιδίωξή μας αὐτή ἔχει ὅλες τίς προϋποθέσεις πού χρειάζονται γιά νά δικαιωθῆ».

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΚΙΝΟ

Μέ τό ταξίδι πού πραγματοποίησε καί τίς συνομιλίες πού διεξήγαγε στή Σοβιετική Ἕνωση καί τήν Κίνα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπαναπροσδιόρισε δυναμικά τή διεθνῆ θέση τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ κάλυψη ἑνός σημαντικού «κενοῦ» στό διπλωματικό πεδίο, ἡ θεμελίωση εὐρύτερης γόνιμης συνεργασίας στόν οἰκονομικό, εἰδικότερα, καί στόν ἐνεργειακό τομέα, ἡ ἀποκατάσταση, ἀκόμη, στενῆς γνωριμίας καί ἄμεσης ἐπαφῆς καί διαλόγου μέ τήν ἡγεσία τῶν δύο Κρατῶν, ἀποτέλεσαν πρωταρχικό θετικό κεκτημένο. Παράλληλα ὅμως, ἡ ἐπίσκεψη αὐτή, πρώτη Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στίς πρωτεύουσες τῶν δύο ἡγέτιδων δυνάμεων τοῦ κομμουνιστικοῦ στρατοπέδου, ἔδωσε νέα ὑπόσταση στήν προοπτική γιά τή χάραξη — πρώτη φορά μετά τή λήξη τοῦ Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου — πολυδιάστατης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Πρός τήν ἴδια κατεύθυνση, εἶχαν ἀκόμη ἐκδηλωθεῖ οἱ δραστικές πρωτοβουλίες τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τή σύσφιγξη τῶν διμερῶν σχέσεων φιλίας καί ἐμπιστοσύνης μέ τίς γειτονικές χῶρες, ἀνεξάρτητα ἀπό τό πολιτικοκοινωνικό τους καθεστώς, τήν ἀνάπτυξη πολυμεροῦς διαβαλκανικῆς συνεργασίας καί τή διεύρυνση καί ἐνίσχυση τῶν δεσμῶν μέ ὅλες τίς ἀραβικές χῶρες. Οἱ προσπάθειες αὐτές εἶχαν μάλιστα ἐνταθεῖ, ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1979, ὅταν εἶχε πλέον ἐκπληρωθεῖ ἡ μείζων ἐπιδίωξη τῆς ἐντάξεως στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες· καί ἤδη θά συνεχίζονταν, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ ἐπίσκεψή του, μετά τό Πεκίνο, στή Βαγδάτη.

Ἡ ἄσκηση πολυδύναμης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, χωρίς νά ἀποστεῖ ἀπό τίς θεμελιακές στρατηγικές της ἐπιλογές, ἀναβάθμισε οὐσιαστικά τό κύρος τῆς Ἑλλάδος στό διεθνῆ χῶρο· καί, παράλληλα, ἔγινε εὐνοϊκά δεκτή ἀπό εὐρύ φάσμα τῆς ἐσωτερικῆς κοινῆς γνώμης. Οἱ ἀντιδράσεις διεθνῶν παραγόντων πού δυσανασχετοῦσαν γιά τήν ἀπεξάρτηση τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπό τήν ἐφαρμογή μονοδιάστατων ἀντιλήψεων στήν ἄσκηση τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς, ἀντιμετωπίστηκαν ἀπό τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό μέ ἀκλόνητη ἀποφασιστικότητα: *«ἡ Ἑλλάς δέν δέχεται ἀπό ὁποιονδήποτε κηδεμόνευση στήν ἄσκηση τῶν κυριαρχικῶν της δικαιωμάτων»*. Ἀλλά καί στό ἐσωτερικό πεδίο, ἐνῶ ἐντείνονταν οἱ φῆμες γιά ἐπικείμενη μετάβασή του στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας, παγιωνόταν εὐρύτερα ἡ ἀντίληψη ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς, ὁλοκληρώνοντας τή θητεία του στό πεδίο τῆς μαχόμενης πολιτικῆς, εἶχε διαγράψει ἕνα σταθερό πλαίσιο γιά τήν ἄσκηση καί τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας, εὐρύτερα ἀποδεκτό καί πολλαπλά ἀποδοτικό.

1-4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλη, πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη — τήν πρώτη Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ μετά τό 1917 — στή Σοβιετική Ἕνωση.

Πρίν ἀπό τήν ἀναχώρησή του, ὁ πρωθυπουργός, σέ συνέντευξη πρός τούς ἀνταποκριτές τοῦ σοβιετικοῦ τύπου, εἶχε ἀναφερθεῖ στούς σκοπούς καί τή σημασία τῆς ἐπισκέψεως:

«Θεωρῶ τήν ἐπίσκεψή μου ὡς φυσικό καί ἀπαραίτητο βῆμα, στήν ἀνάπτυξη τῆς διεργασίας πού ἄρχισε πρίν ἀπό μερικά χρόνια, μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στήν Ἑλλάδα.

»Ἡ Κυβέρνηση κατέβαλε ἰδιαίτερες προσπάθειες, γιά νά προσδώσῃ στήν ἐξωτερική πολιτική τῆς χώρας συνεπῆ καί ἐποικοδομητικό χαρακτῆρα. Ἐπιδιώξαμε νά ἀναπτύξουμε σχέσεις μέ τίς σοσιαλιστικές χῶρες τῆς Εὐρώπης, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ὅταν διεγράφη πρόοδος στίς πρῶτες ἐπαφές μας μέ τίς γειτονικές σοσιαλιστικές χῶρες, τό 1978, ἔγινε ἡ ἐπίσκεψη τοῦ ὑπουρ-

γοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν στήν Μόσχα. Καί τώρα, αὐτές τίς ἡμέρες κάνουμε τό ἑπόμενο βῆμα, πού εἶναι τό τό ταξίδι μου στή Σοβιετική Ἕνωση.

»Εἶμαι ἱκανοποιημένος μέ τή διαγραφεῖσα ἀνάπτυξη τῶν σοβιετικῶν - ἑλληνικῶν σχέσεων καί τήν ἀπήχηση, πού βρίσκουμε στή σοβιετική πλευρά. Προχωροῦμε πρός τά ἐμπρός, μέ στέρεη καί ρεαλιστική βάση. 'Ανήκουμε σέ διαφορετικά πολιτικά, οἰκονομικά καί κοινωνικά συστήματα, ἀλλ' αὐτό δέν παρεμποδίζει τήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεών μας, μέ βάση τόν ἀμοιβαῖο σεβασμό καί τή μή ἐπέμβαση στίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις, βάσει κοινῶν συμφερόντων.

»Οἱ συμφωνίες, πού ἔχουμε ὑπογράψει, δημιουργοῦν τίς δυνατότητες γιά ἐποικοδομητική συνεργασία. 'Ελπίζω ὅτι κατά τή διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ μου στήν Μόσχα θά διατυπώσουμε κατά θετικό τρόπο τίς βασικές ἀρχές γιά συνεργασία. 'Η συνεργασία αὐτή ἀνταποκρίνεται στό πνεῦμα τῆς τελικῆς Πράξεως τῆς Πανευρωπαϊκῆς Διασκέψεως τοῦ 'Ελσίνκι καί ἀποτελεῖ κοινή συμβολή τῶν δύο Κυβερνήσεων, γιά νά ἐπιτευχθοῦν οἱ διαγραφέντες, κατά τήν διάσκεψη αὐτή, σκοποί.

»Στίς παραμονές τῆς ἐπισκέψεώς μου, θά ἐπιθυμοῦσα νά διαβιβάσω στό σοβιετικό λαό μήνυμα φιλίας καί εἰρήνης, ἐκ μέρους ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. 'Ο ἑλληνικός καί σοβιετικός λαός ἐδοκίμασαν τά δεινά τοῦ πολέμου. Εἶναι φυσικό ὅτι οἱ λαοί τῶν χωρῶν μας θεωροῦν τήν εἰρήνη ὡς μέγα ἀγαθό καί ἐπιδιώκουν νά οἰκοδομήσουν τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις των ἐπί εἰρηνικῆς βάσεως».

Κατά τήν ἀναχώρησή του, ἐξάλλου, ἀπό τό ἀεροδρόμιο τοῦ 'Ελληνικοῦ, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπεσήμανε:

«Νά βάλετε λίγο φρένο στήν φαντασία σας, γιατί, τόσο σεῖς, ὅσο καί οἱ ξένοι, κοντεύετε νά μεταβάλετε αὐτό τό ταξίδι σέ μυθιστόρημα».

Τό ἀντίστοιχα ἔντονο ἐνδιαφέρον τῆς σοβιετικῆς πλευρᾶς γιά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ ἀντανακλᾶται στά δημοσιεύματα τοῦ τύπου καί στά δελτία τοῦ πρακτορείου «Τάς», τά ὁποῖα ἀναφέρονται στήν πολιτική καί οἰκονομική συνεργασία ἀνάμεσα στίς δύο χῶρες μέ ἔμφαση καί στήν ὑπογράμμιση τῆς ἐπικείμενης ὑπογραφῆς συμφωνίας οἰκονομικῆς συνεργασίας καί τῆς ἀναπτύξεως — πενταπλασιασμοῦ — τῶν διμερῶν ἐμπορικῶν σχέσεων πού ἔφθασαν τό ὕψος τῶν 400 ἑκατ. δολλαρίων[72]. 'Οπωσδήποτε, παράλληλα, διατυπωνόταν καί ἡ ἄποψη ὅτι ὁ βαθμός ἀναπτύξεως τῶν ἑλληνοσοβιετικῶν σχέσεων ἐπηρεάζεται καθοριστικά ἀπό τούς δεσμούς πού διατηρεῖ ἡ 'Ελλάδα μέ τή Δύση, σύμφωνα καί μέ τή θέση πού εἶχε διατυπώσει ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ΚΚΕ, Χ. Φλωράκης[73].

Τήν ἡμέρα τῆς ἀφίξεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἡ «Πράβδα» θά χαιρετίσει τήν «πρώτη ἐπίσημη ἐπίσκεψη Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ», τονίζοντας ὅτι ἡ πραγματοποίησή της «θά συμβάλει στήν ἀνάπτυξη καί ἐνίσχυση τῶν ἐκ παραδόσεως φιλικῶν σχέσεων, μεταξύ 'Ελλάδος καί ΕΣΣΔ, πρός τό συμφέρον τῶν δύο χωρῶν καί τῶν λαῶν τους, καθώς ἐπίσης καί χάριν τῆς ἐδραιώσεως τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καί συνεργασίας».

Κατά τήν ἄφιξή του στό ἀεροδρόμιο τῆς Μόσχας, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔγινε δεκτός ἀπό τό Σοβιετικό πρωθυπουργό, Α. Κοσύγκιν, τόν ὑπουργό τῶν 'Εξωτερικῶν, Α. Γκρομύκο, καί τόν ἀντιπρόεδρο Κιρίλιν, ἐπικεφαλῆς μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καί ἡγετικῶν ἐκπροσώπων τῆς δημόσιας ζωῆς.

Στό πρῶτο ἐπίσημο δεῖπνο πού παρατέθηκε στό Κρεμλίνο ἀπό τό Σοβιετικό ὁμόλογό του, ἀνταλλάχτηκαν θερμές προσφωνήσεις ἀπό τούς δύο πρωθυπουργούς. Πρῶτος ἔλαβε τό λόγο ὁ Α. Κοσύγκιν:

«Κύριε πρωθυπουργέ, ἀγαπητοί προσκεκλημένοι, σύντροφοι, ζοῦμε σήμερα μιά ἀξιοσημείωτη ἡμέρα στήν ἱστορία τῶν σοβιετικοελληνικῶν σχέσεων. Γιά πρώτη φορά ἀρχηγός ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως βρίσκεται σέ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στή Σοβιετική Ἕνωση. Ἔτσι ἔγινε ἕνα σημαντικό βῆμα, ὥστε νά φέρουμε τίς σχέσεις μας σέ ἕνα ὑψηλότερο ἐπίπεδο. Συμμεριζόμαστε τήν γνώμη σας, κ. πρωθυπουργέ, ὅτι αὐτό δέν πρέπει νά τό ἐμποδίσει τό γεγονός ὅτι ἀνήκουμε σέ διαφορετικά πολιτικά, οἰκονομικά καί κοινωνικά συστήματα, ἐφ' ὅσον βασίζουμε τίς σχέσεις μας στόν ἀμοιβαῖο σεβασμό, στή μή ἀνάμιξη στίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις καί στά κοινά συμφέροντα. 'Η κοινή γνώμη τῶν δύο χωρῶν ἐκτιμᾶ δεόντως τίς θετικές ἀλλαγές στήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μεταξύ τῆς Σοβιετικῆς 'Ενώσεως καί τῆς 'Ελλάδος.

»Γι' αὐτό, ὑπάρχουν πολλοί λόγοι. Οἱ λαοί τῶν δύο χωρῶν μας τρέφουν παραδοσιακά αἰσθήματα σεβασμοῦ καί φιλίας ὁ ἕνας γιά τόν ἄλλο. Στό ἑλληνικό ἔδαφος γεννήθηκε ἕνας ἀπό τούς ὡραιότερους πολιτισμούς τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἕνας πολιτισμός, ὁ ὁποῖος ἐπηρέασε ἰσχυρά τήν ἐξέλιξη ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ. Οὐδέποτε ξεχάσαμε τά χρόνια, πού ὁ ρωσικός καί ὁ ἑλληνικός λαός διεξήγαγαν κοινό ἀγῶνα γιά τήν ἐλευθερία καί τήν ἀνεξαρτησία τῆς 'Ελλάδος, καί ὅταν κατά τήν διάρκεια τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου σχηματίσαμε κοινό μέτωπο κατά τῆς φασιστικῆς βαρβαρότητος, ὑπερασπίζοντας τόν πολιτισμό, τό εἰρηνικό μέλλον τῶν δύο χωρῶν μας στήν Εὐρώπη καί σ' ὁλόκληρο τόν κόσμο.

»'Η ἐπίσκεψη στήν Σοβιετική Ἕνωση τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς 'Ελλάδος, οἱ συνομιλίες πού ἄρχισαν σήμερα στό Κρεμλίνο, συνεχίζουν κατά κάποιο τρόπο ὅ,τι τό θετικό ὑπῆρξε στήν ἱστορία, χάρις στίς προσπάθειες τῶν δύο λαῶν, καί αὐτό εἶναι σύμφωνο μέ τά ἀμοιβαῖα συμφέροντά τους.

»'Από τήν ἄλλη πλευρά, ἡ πρόοδος πού ἔχει σημειωθεῖ στίς ἑλληνοσοβιετικές σχέσεις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς γενικῆς βελτιώσεως τοῦ πολιτικοῦ κλίματος στήν Εὐρώπη καί

τῆς πολιτικῆς τῆς διεθνοῦς ὑφέσεως. Ἔτσι, ὅπως τό ὑπογράμμισε ὁ Λεονίτ Μπρέζνιεφ, οἱ ἀλλαγές στήν Εὐρώπη φαίνονται σέ πολλά πράγματα. Οἱ πολιτικές σχέσεις τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς καί Δυτικῆς Εὐρώπης ἔχουν ἀποκτήσει ἕνα καινούργιο πρόσωπο. Οἱ ἐπαφές καί οἱ διαβουλεύσεις μεταξύ Κυβερνήσεων, οἱ ἀνταλλαγές ἐπισκέψεων ἀρχηγῶν ἔχουν γίνει τρέχουσα πρακτική. Ἡ εἰρηνική συνεργασία κέρδισε ἔδαφος. Πρέπει νά προσθέσουμε ὅτι οἱ σχέσεις μας μέ τήν Ἑλλάδα κατέχουν σ' αὐτό τό πλαίσιο τήν θέση πού τούς ἁρμόζει. Καί γι' αὐτόν τόν λόγο χαιρόμαστε εἰλικρινά.

»Στή διάρκεια τῶν πέντε τελευταίων χρόνων ἡ Σοβιετική Ἕνωση καί ἡ Ἑλλάδα ὑπέγραψαν πολλές διακρατικές συμφωνίες. Διακοινοβουλευτικοί δεσμοί καθιερώθηκαν. Μιά χρήσιμη πρακτική περιοδικῶν πολιτικῶν διαβουλεύσεων σχηματίσθηκε καί οἱ ἐπαφές μεταξύ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῶν δύο χωρῶν βρίσκονται στό δρόμο τῆς ἐπεκτάσεως.

»Οἱ δύο χῶρες μας κατέληξαν σέ νέα συμφωνία, ὥστε νά ὑπογράψουν αὐτές τίς ἡμέρες μιά σοβιετοελληνική διακήρυξη. Θεωροῦμε αὐτή τή διακήρυξη ἕνα σημαντικό πολιτικό κείμενο, τό ὁποῖο ὁρίζει τούς μεγάλους προσανατολισμούς καί σκοπούς τῆς συνεργασίας μας. Καί εἴμαστε σίγουροι ὅτι αὐτή ἡ διακήρυξη μπορεῖ νά ὑπηρετήσει πολύ τήν ἐνεργό ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας, τήν αὔξηση τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, τήν ὕφεση καί τήν ἐνδυνάμωση τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας. Δέν ἀμφιβάλλουμε ὅτι εἶναι κοινό συμφέρον μας νά ἀκολουθήσουμε μιά πολιτική φιλίας, καλῆς γειτονίας, εἰρηνικῆς συνυπάρξεως, καθώς καί ἰσότιμης συνεργασίας, καί νά ἐφαρμόσουμε κατά συνεπῆ τρόπο τίς διεθνεῖς σχέσεις, τόν Χάρτη τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί τήν διακήρυξη ἀρχῶν, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται στήν τελική Πράξη Διασκέψεως τοῦ Ἑλσίνκι γιά τήν ἀσφάλεια καί τήν συνεργασία στήν Εὐρώπη.

»Ἔχουμε, ἐπίσης, τήν πρόθεση νά ὑπογράψουμε μιά συμφωνία γιά οἰκονομική καί τεχνική συνεργασία, ἡ ὁποία θά παίξει μεγάλο ρόλο στήν διεύρυνση καί ἐμβάθυνση τῶν οἰκονομικῶν δεσμῶν μεταξύ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τῆς Ἑλλάδος μέ σταθερή καί μακροπρόθεση θέση.

»Εἴμαστε ἱκανοποιημένοι ἀπό τήν ἐξέλιξη τῶν σχέσεών μας καί εἴμαστε ἕτοιμοι νά συνεχίσουμε σ' αὐτήν τήν κατεύθυνση. Δέν μποροῦμε νά παραλείψουμε νά προβάλουμε ἀνάγλυφα αὐτόν τόν σημαντικό τομέα τῆς συνεργασίας, πού εἶναι συνεργασία γιά τήν ἐνδυνάμωση τῆς εἰρήνης.

»Δέν ὑπάρχει αὐτήν τήν στιγμή πιό μεγάλη καί πιό εὐγενική προσπάθεια γιά ὅλες τίς χῶρες καί τούς λαούς πού ἀγαποῦν τήν εἰρήνη, ἀπό τόν ἀγῶνα γιά τήν εἰρήνη, τήν διεθνῆ ἀσφαλεία καί τόν ἀφοπλισμό. Ἐκεῖ βρίσκεται τό πρόβλημα τῶν προβλημάτων τῆς διεθνοῦς ζωῆς στίς ἡμέρες μας. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση θά κάνει ὅ,τι εἶναι δυνατό γιά νά συμβάλει στή μεγαλύτερη ἐμβάθυνση τῆς διεθνοῦς ὑφέσεως καί θά τήν συμπληρώσει μέ τήν στρατιωτική ὕφεση.

»Βέβαιη πρόοδος στό θέμα τῆς στρατιωτικῆς ὑφέσεως δέν μπορεῖ νά εἶναι σίγουρη παρά μόνον ὅταν ἡ πρόοδος πρός αὐτόν τόν σκοπό θά γίνει παγκόσμια. Μέ ἄλλα λόγια, σ' αὐτόν τόν τομέα πρέπει νά προχωρήσουν τόσο ἡ Δύση, ὅσο καί ἡ Ἀνατολή.

»Ἂν πάρει κανείς ὡς σημεῖον ἐκκινήσεως τίς ὑπάρχουσες πραγματικότητες, τή στρατιωτική ἰσορροπία πού ἔχει καθιερωθεῖ στήν Εὐρώπη, τότε βέβαια ἡ στρατιωτική ὕφεση προϋποθέτει φυσικά τήν ἐλάττωση τοῦ ἐπιπέδου τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καί τῶν ἐξοπλισμῶν τῶν ἀντιπάλων συγκροτημάτων. Ὅσον ἀφορᾶ τά σχέδια τά πολύ γνωστά γιά τήν ἐγκατάσταση στό ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πυρηνικῶν ὅπλων νέου τύπου καί βλημάτων, εἶναι δύσκολο νά τά χαρακτηρίσει κανείς διαφορετικά ἀπό μιά προσπάθεια ἀποκτήσεως στρατιωτικῆς ὑπεροχῆς. Μιά τέτοια στάση εἶναι ἀπαράδεκτη καί εἶναι βασικά ἀντίθετη πρός τήν ὕφεση. Ἡ πραγματοποίηση αὐτῶν τῶν ἐπικίνδυνων σχεδίων θά ὁδηγοῦσε τήν Εὐρώπη πολύ μακρυά ἀπό τούς σκοπούς πού ἔχουν ἤδη ἐπιτευχθεῖ στό δρόμο γιά μιά διαρκῆ εἰρήνη.

»Ἡ Σοβιετική Ἕνωση καί οἱ χῶρες τῆς σοσιαλιστικῆς κοινότητος προβάλλουν ἕνα ἄλλο πρόγραμμα. Ἕνα πρόγραμμα εἰρήνης, βασιζόμενης στήν ἐπιθυμία νά εὑρεθεῖ μιά κοινή γλῶσσα στό ἔργο τῆς ἐνδυναμώσεως τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφαλείας στήν Εὐρώπη.

»Προτείνουμε τήν σύγκληση μιᾶς διασκέψεως σέ πολιτικό ἐπίπεδο, μέ τή συμμετοχή ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, τῶν ΗΠΑ καί τοῦ Καναδᾶ, μέ τόν σκοπό νά ἐξετάσει πρακτικά μέτρα γιά τήν ἐνδυνάμωση τῆς ἐμπιστοσύνης μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καί νά ἐξετάσει συγκεκριμένα βήματα στό θέμα τῆς στρατιωτικῆς ὑφέσεως. Ἀπό τώρα εἴμεθα ἕτοιμοι ὄχι μόνο γιά συζήτηση, ἀλλά ἐπίσης καί γιά πράξη.

»Ἡ πρόσφατη ὑπογραφή στή Βιέννη τῆς σοβιετοαμερικανικῆς συνθήκης γιά τόν περιορισμό τῶν ἐπιθετικῶν ὅπλων ἀπέδειξε ὅτι ἡ κοινή λύση, ἀκόμη καί προβλημάτων τόσο περιπλόκων, εἶναι δυνατή. Ἡ θέση σέ ἰσχύ αὐτῆς τῆς συνθήκης θά μποροῦσε νά ἀνοίξει τό δρόμο γιά νέα πρόοδο στόν τομέα τῆς μειώσεως τῶν ἐξοπλισμῶν, τῆς ἐξυγιάνσεως τοῦ διεθνοῦς κλίματος καί στήν ἀνάπτυξη μιᾶς συνεργασίας ἀμοιβαίως ἐπωφελοῦς μεταξύ Κρατῶν.

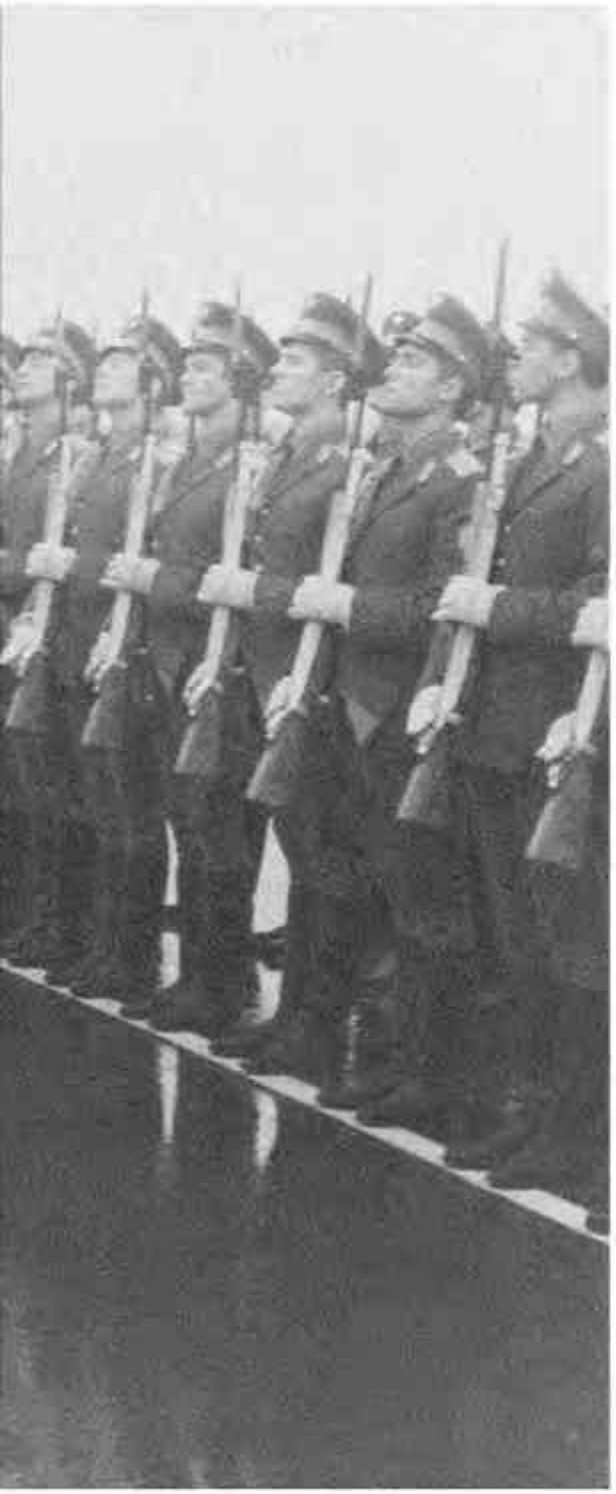
»Ἡ διευθέτηση αὐτοῦ τοῦ διεθνοῦς προβλήματος, τοῦ τόσο ἐπείγοντος, ὅπως εἶναι ἡ κατάσταση στήν Κύπρο, πρέπει παρομοίως νά ἀνταποκρίνεται στούς στόχους τῆς ὑφέσεως. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἐκφράζεται ἀμετάβλητα, γιά μιά λύση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος πού θά βασίζεται στίς ἀρχές τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς κυριαρχίας καί τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας καί στόν σεβασμό τῆς ἀμετάβλητης πολιτικῆς της. Ὑποστηρίζουμε τήν ἀποστρατικοποίηση τῆς Κύπρου, ἡ ὁποία δέν θά ἔχει στό ἔδαφός της οὔτε ξένα στρατεύματα οὔτε ξένες στρατιωτικές βάσεις. Θέλουμε οἱ διακοινοτικές συνομιλίες, πού συνεχίζονται στό νησί, νά στεφθοῦν μέ ἐπιτυχία, θέλουμε οἱ πολύ γνωστές ἀποφάσεις τοῦ ΟΗΕ γιά τήν Κύπρο νά ἐφαρμοσθοῦν.

»Ἡ Σοβιετική Ἕνωση καί ἡ Ἑλλάς, ἄν καί ἔχουν τίς διαφορές καί τίς ἰδιαιτερότητές τους, στή στάση τους ἀπέναντι σέ ἐκεῖνο ἤ στό ἄλλο πρόβλημα, μποροῦν νά ἑνώσουν τίς προσπάθειές τους γιά νά πραγματοποιήσουν πολυάριθμες σημαντικές προσπάθειες μέ στόχο νά διασφαλιστεῖ εἰρήνη καί ἀσφάλεια τῶν λαῶν. Αὐτές οἱ δυνατότητες ἐκφράζονται, ἐπίσης, στό σχέδιο τῆς σοβιετοελληνικῆς διακηρύξεως, ἡ ὁποία ἔχει ἑτοιμαστεῖ.

»Κύριε πρωθυπουργέ,

Υποδοχή στό ἀεροδρόμιο τῆς Μόσχας, ἀπό τόν Α. Κοσύγκιν.

»Γιά νά τελειώσω τόν λόγο μου, θά ἤθελα νά ἐκφράσω τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἐπίσκεψή σας στή Σοβιετική Ἕνωση καί οἱ σοβιετοελληνικές συνομιλίες θά ἀποτελέσουν μία αἰσθητή συμβολή στή σύσφιγξη σχέσεων καλῆς γειτονίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας καί θά ἐπιτρέψουν νά βρεθοῦν λύσεις στά προβλήματα τῆς σοβιετοελληνικῆς συνεργασίας ἀμοιβαῖα ἀποδεκτές. Γιά τό συμφέρον τῶν λαῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τῆς Ἑλλάδος, τῆς εἰρήνης καί τῆς προόδου, ἐπιτρέψατέ μου νά σᾶς βεβαιώσω ὅτι αὐτό τό θέλουμε εἰλικρινά καί σοβαρά».

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἀπάντησε στήν προσφώνηση τοῦ Σοβιετικοῦ πρωθυπουργοῦ, ὡς ἑξῆς:

«Κύριε πρωθυπουργέ,

»Αἰσθάνομαι εἰλικρινῆ χαρά ἀλλά καί τιμή πού βρίσκομαι σήμερα στήν ἱστορική πρωτεύουσα τῆς μεγάλης σας χώρας. Χαρά πού ἐπαυξάνεται ἀπό τό γεγονός ὅτι εἶμαι ὁ πρῶτος Ἕλλην πρωθυπουργός πού ἐπισκέπτεται τή Σοβιετική Ἕνωση. Γι' αὐτό καί θεωρῶ χρέος μου νά σᾶς εὐχαριστήσω γιά τήν πρόσκληση πού μοῦ ἀπευθύνατε καί τήν ἐγκάρδια ὑποδοχή πού μοῦ ἐπιφυλάξατε καί πρό παντός γιά τά θερμά λόγια πού εἴπατε γιά τήν πατρίδα μου τήν Ἑλλάδα.

»Εἶναι φυσικό, νομίζω, ἀλλά καί πρέπον, σέ τέτοιες συναντήσεις νά ἀνατρέχουμε στό παρελθόν, νά διευρύνουμε τό παρόν καί νά στρέφουμε ἐν συνεχείᾳ τίς σκέψεις μας πρός τό μέλλον. Ἀλλεπάλληλες ὑπῆρξαν οἱ περίοδοι τῆς ἱστορίας, ὅπου οἱ λαοί μας συναντήθηκαν δημιουργικά. Τά ἀριστουργήματα τῆς σκυθικῆς χρυσοτεχνίας μαρτυροῦν πόσο ζωντανή ὑπῆρξε αὐτή ἡ ἀλληλεπίδραση ἀπό παλαιοτάτους χρόνους. Ἀργότερα, τό Βυζάντιο δημιούργησε καινούργιους καί ἰσχυρούς πνευματικούς δεσμούς ἀνάμεσα στούς λαούς μας. Στούς μεταβυζαντινούς αἰῶνες δημιουργήθηκαν κατόπιν καί ἄλλοι δεσμοί μέ τούς πολυπληθεῖς Ἕλληνες πού βρῆκαν φιλόξενο ἔδαφος γιά νά ζήσουν καί νά προκόψουν στή χώρα σας. Καί δέν λησμονοῦμε ὅτι ὁ μεγάλος ἀγώνας τοῦ ἔθνους μας γιά τήν ἐλευθερία του ξεκίνησε ἀπό τήν Ὀδησσό, ὅπου καί σήμερα ἀκόμα διατηρεῖται τό σπίτι τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας.

»Ἤδη καί μετά ἀπό μιά μακρά περίοδο ἀδρανείας οἱ σχέσεις μας μπῆκαν σέ μιά καινούργια φάση γόνιμης συνεργασίας. Μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στήν χώρα μου καί κατά τήν διάρκεια τῶν τελευταίων πέντε ἐτῶν, μιά σειρά ἐπισκέψεων, συμφωνιῶν καί ἀνταλλαγῶν μᾶς ἐπέτρεψαν νά ὁδηγήσουμε τίς σχέσεις μας σέ μιά ἱκανοποιητική πορεία, πού βρίσκει τήν ἔκφρασή της στή σημερινή μου ἐπίσκεψη στή χώρα σας.

»Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἔχουμε διαφορετικά κοινωνικά καί οἰκονομικά συστήματα καί ἀνήκουμε σέ διαφορετικές συμμαχίες. Ὅπως εἶναι ἀλήθεια ὅτι δέν

ἐκτιμοῦμε πάντοτε κατά τόν ἴδιο τρόπο ὁρισμένες ἐξελίξεις στή διεθνῆ ζωή. Αὐτά ὅμως δέν μᾶς ἐμπόδισαν, οὔτε θά μᾶς ἐμποδίσουν, νά ἀναπτύξουμε καλές καί ἐποικοδομητικές σχέσεις.

»Ἡ συνεργασία χωρῶν μέ διαφορετικά καθεστῶτα ἀπεδείχθη χρήσιμη γιά τήν εἰρήνη. Ἔχει ἀμβλύνει τίς μεταξύ τῶν δύο κόσμων ἀντιθέσεις, ὡδήγησε στήν ὕφεση καί δι' αὐτῆς στήν τελική Πράξη τοῦ Ἑλσίνκι. Καί ὅτι μέ τόν καιρό θά τίς ἀμβλύνει περισσότερο. Φτάνει νά ἔχουμε ὑπομονή καί νά μήν προσπαθοῦμε νά ἐπιβάλλει ὁ ἕνας τίς ἰδέες του στόν ἄλλο.

»Ὁ ἡγέτης τῆς χώρας σας, πρόεδρος κ. Λεονίντ Μπρέζνιεφ, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐκδόσεως στά ἑλληνικά τοῦ βιβλίου "Εἰρήνη", ἔγραψε ὅτι μεταξύ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τῆς Ἑλλάδος δέν ὑπάρχουν προβλήματα πού θά μποροῦσαν νά ἀποτελέσουν ἐμπόδιο στήν ἀνάπτυξη καλῶν σχέσεων μεταξύ τους. Καί οἱ σχέσεις αὐτές δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι καλές, ἐφ' ὅσον ἐμπνέονται ἀπό ἀμοιβαῖο σεβασμό καί θεμελιώνονται στίς ἀρχές τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί στήν Πράξη τοῦ Ἑλσίνκι.

»Ἡ Ἑλλάς, κ. πρωθυπουργέ, πέρασε τά τελευταῖα χρόνια ἀπό μιά σκληρή δοκιμασία. Μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας ἐπεδόθη στήν πολιτική, οἰκονομική καί κοινωνική ἀνόρθωσή της. Καί σημείωσε πρόοδο σ' ὅλους αὐτούς τούς τομεῖς. Καί ἡ πρόοδος ἀκριβῶς αὐτή τῆς ἐπέτρεψε νά καταλάβει τή θέση της στήν Εὐρώπαϊκή Κοινότητα, μέ τούς λαούς τῆς ὁποίας συνδέεται μέ παραδοσιακούς δεσμούς. Καί πιστεύω ὅτι ἀπό τή θέση αὐτή θά μπορεῖ νά συμβάλλει θετικότερα καί στό μέτρο τῶν δυνάμεών της στήν ἐδραίωση τῆς εἰρήνης στόν χῶρο τόν εὐρωπαϊκό καί εἰδικότερα στήν περιοχή της.

»Στά τελευταῖα πέντε χρόνια ἡ ἐξέλιξη τῶν σχέσεών μας μέ τούς λαούς τῆς Βαλκανικῆς ἦταν τόσο θετική, ὥστε νά μποροῦμε νά ποῦμε μέ ἱκανοποίηση ὅτι στήν πολυτάραχη αὐτή περιοχή τοῦ κόσμου δημιουργήθηκε ἕνα καινούργιο κλίμα συμβιώσεως εἰρηνικῆς. Λυποῦμαι νά πῶ ὅτι οἱ σχέσεις μας μέ τήν Τουρκία δέν ἔχουν ἐναρμονισθεῖ ἀκόμη μέ τό κλίμα αὐτό, παρά τίς προσπάθειες πού κατέβαλα γιά τήν εἰρηνική διευθέτηση τῶν διαφορῶν μας. Πάντως, ἐλπίζω ὅτι ὁ χρόνος καί ἡ ἀνάγκη, πού εἶναι οἱ σοφότεροι σύμβουλοι, θά μᾶς ὁδηγήσουν τελικά σέ μιά ἔντιμη διευθέτηση τῶν διαφορῶν μας.

»Ἡ Ἑλλάς, κ. πρωθυπουργέ, δέν θέλει νά ἀδικεῖ κανένα καί κατά μεῖζονα λόγο τήν Τουρκία, πού εἶναι καί θά παραμείνει γείτονάς της. Εἶναι ὅμως ὑποχρεωμένη νά προστατεύσει τά δικαιώματα πού τῆς δίνουν τόσο τό διεθνές δίκαιο, ὅσο καί ἡ γεωγραφική πραγματικότης στό Αἰγαῖο.

»Ἡ Ἑλλάς, σάν χώρα πού ἔχει γνωρίσει τά δεινά τοῦ πολέμου, εἶναι εἰλικρινά προσηλωμένη στήν ἰδέα τῆς εἰρηνικῆς ἐπιλύσεως τῶν διεθνῶν διαφορῶν. Καί πιστεύει ὅτι ἡ χρήση βίας εἶναι πολιτικά καί ἠθικά ἀπαράδεκτη. Πιστεύει ἐπίσης ὅτι ὁ συναγωνισμός τῶν ἐξοπλισμῶν δημιουργεῖ κινδύνους γιά τήν διεθνῆ εἰρήνη καί γι' αὐτό ὑποστηρίζει ὅτι οἱ προσπάθειες γιά τόν περιορισμό τῶν ἐξοπλισμῶν, καί τελικά τόν ἀφοπλισμό, πρέπει νά συνεχισθοῦν μέ μεγαλύτερη ἔνταση ἀπό μέρους ὅλων τῶν Κυβερνήσεων. Πιστεύει ὅμως συγχρόνως ὅτι, γιά νά ὑπάρξει πρόοδος στό θέμα αὐτό, εἶναι ἀνάγκη νά δημιουργηθεῖ ἕνα σταθερό κλίμα ἐμπιστοσύνης μεταξύ ὅλων τῶν λαῶν. Καί τό κλίμα αὐτό θά δημιουργηθεῖ μόνον ἄν ἐνισχύσομε τίς διεθνεῖς διαδικασίες πού θά καταστήσουν σεβαστές τίς ἀποφάσεις τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν καί θά διευκολύνουν τήν εἰρηνική ἐπίλυση τῶν διεθνῶν διαφορῶν. Ἤδη παριστάμεθα μάρτυρες προκλητικῆς περιφρονήσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν καί ὅταν ἀκόμα τίς ὑπογράφουμε ὅλοι μας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι ἡ δραματική περίπτωση τῆς Κύπρου.

»Ἡ Κυβέρνησίς μου ὑποστηρίζει ἀνεπιφύλακτα κάθε προσπάθεια σέ τοπική καί σέ παγκόσμια κλίμακα, πού ἔχει ὡς στόχους τήν ἐνίσχυση τῶν διεθνῶν διαδικασιῶν, τήν ἐλάττωση τῆς ἐντάσεως καί τόν περιορισμό τῶν ἐξοπλισμῶν πού θά ἐπιτρέψουν στούς λαούς ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου νά ἐπιδοθοῦν σέ ἔργα εἰρηνικά.

»Κύριε πρωθυπουργέ, τό ἔργο πού ἔχει ἐπιτελεσθεῖ στίς διμερεῖς μας σχέσεις μέχρι σήμερα εἶναι ἀξιόλογο. Καί μποροῦμε ἤδη νά προχωρήσουμε στήν ὁλοκλήρωσή του μέ τήν βεβαιότητα ὅτι ὑπηρετοῦμε τό συμφέρον ὄχι μόνο τῶν δύο λαῶν μας ἀλλά καί τίς εἰρήνης γενικώτερα. Στίς συνομιλίες πού θά ἔχουμε αὐτές τίς μέρες νά διατυπώσουμε τίς γενικές ἐκεῖνες ἀρχές, στό πλαίσιο τῶν ὁποίων θά ἐργασθοῦμε καί στό μέλλον. Γιατί ἡ διεθνής ζωή εἶναι μιά συνεχής ἐξέλιξη καί πρέπει νά προδιαγράφουμε τό μέλλον κάθε φορά πού διαμορφώνουμε τό παρόν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι μποροῦμε τό μέλλον αὐτό νά τό ἀντιμετωπίζομε μέ ἐμπιστοσύνη ὅσον ἀφορᾶ τίς διμερεῖς σχέσεις μας, ἀφοῦ τίς στηρίζομε στό ἀσφαλές θεμέλιο τῆς εἰλικρίνειας, τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καί τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Μπορεῖτε νά εἶσθε βέβαιος, κύριε πρωθυπουργέ, ὅτι ἡ Κυβέρνησίς μου θά συνεχίσει νά ἐργάζεται μέ τό πνεῦμα αὐτό. Καί εἶναι εὐτυχής ὅτι τή στιγμή αὐτή ἠμπορῶ νά σᾶς μεταφέρω τά αἰσθήματα φιλίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρός τόν λαό τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί νά ὑψώσω τό ποτήρι μου ὑπέρ τῆς ὑγείας τοῦ προέδρου κ. Μπρέζνιεφ, ὑπέρ τῆς προσωπικῆς σας εὐτυχίας, κύριε πρωθυπουργέ, καί ὑπέρ τῆς εὐημερίας τοῦ φίλου σοβιετικοῦ λαοῦ».

Οἱ ἐπίσημες ἑλληνοσοβιετικές συνομιλίες ἐγκαι-

νιάστηκαν τήν πρώτη ήμέρα τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ καί ἔληξαν τήν ἑπόμενη, 2 Ὀκτωβρίου, μέ τή μακρά συνομιλία τοῦ Κ. Καραμανλῆ μέ τόν πρόεδρο Μπρέζνιεφ, γεγονός στό ὁποῖο ἀποδόθηκε ἀπό τούς διπλωματικούς παρατηρητές ἰδιαίτερη πολιτική σημασία.

Τά πρακτικά τῶν διμερῶν ἑλληνοσοβιετικῶν συνομιλιῶν καταγράφουν τά ἀκόλουθα:

«Συνομιλίες κ. πρωθυπουργοῦ μέ Σοβιετικό πρωθυπουργό κ. Κοσύγκιν (Πρώτη συνάντηση, Δευτέρα, 1 Ὀκτωβρίου)

Κοσύγκιν: Σᾶς καλωσορίζω στήν Σοβιετική Ἕνωση καί θεωρῶ χρήσιμο ὅτι μέ τήν ἐπίσκεψή σας αὐτή θά μᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά ἀνταλλάξουμε ἀπόψεις γιά τίς διμερεῖς μας σχέσεις καί γιά ὁρισμένα διεθνῆ θέματα.

Καραμανλῆς: *Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν πρόσκληση πού μοῦ ἀπευθύνατε νά ἐπισκεφθῶ τή Σοβιετική Ἕνωση καί νά ἀνταλλάξουμε ἀπόψεις γιά τίς διμερεῖς σχέσεις μας καί ὁρισμένα διεθνῆ θέματα. Στό παρελθόν ὑπῆρξαν ὁρισμένα γεγονότα, τά ὁποῖα κράτησαν σέ κατάσταση ψυχρότητας τίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν μας, ὄχι ὅμως καί τῶν δύο λαῶν μας, τῶν ὁποίων τά αἰσθήματα ἦταν πάντοτε φιλικά.*

Κοσύγκιν: Μήπως εὐθυνόμαστε ἐμεῖς;

Καραμανλῆς: *Αὐτά ἀνήκουν στό παρελθόν. Τά τελευταῖα χρόνια οἱ σχέσεις μας ἐξελίσσονται ἱκανοποιητικά σέ ὅλους τούς τομεῖς, οἰκονομικό, πολιτιστικό, κ.λ.π. καί ὑπάρχουν δυνατότητες νά διευρυνθοῦν περισσότερο. Ὅπως εἶπε ὁ κ. πρωθυπουργός, τό ἀντικείμενο τῶν συνομιλιῶν μας εἶναι οἱ διμερεῖς μας σχέσεις καί τά ἐπίκαιρα διεθνῆ προβλήματα. Ἀφήνω τή σειρά συζητήσεως τῶν θεμάτων αὐτῶν στήν πρωτοβουλία σας.*

Κοσύγκιν: Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τά διμερῆ.

Καραμανλῆς: *Μεταξύ τῶν χωρῶν μας δέν ὑπάρχουν προβλήματα, διότι δέν ὑπάρχουν θέματα πού νά δημιουργοῦν ἀντιθέσεις. Ἀντιθέτως, ὑπάρχουν δυνατότητες. Θά πρέπει νά ἐξετάσουμε τίς δυνατότητες πού συνδυάζουν τά συμφέροντα ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν μας. Οὔτε ἐγώ μπορῶ νά ζητήσω πράγματα ἀντίθετα πρός τά συμφέροντα τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, οὔτε μπορῶ νά προσφέρω πράγματα ἀντίθετα πρός τά συμφέροντα τῆς χώρας μου. Θά σᾶς πῶ, κύριε πρόεδρε, τί χρειάζεται σέ μᾶς. Ἐάν μπορεῖτε ἤ ὄχι νά ἀνταποκριθεῖτε, εἶναι φυσικά θέμα δικό σας.*

»Μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στή χώρα μου, ἔχει ἀναληφθεῖ μιά προσπάθεια ἀνορθώσεως πολιτικῆς, οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς πού ἐξελίσσεται ὁμαλά. Τά τελευταῖα πέντε χρόνια ἔχουμε ἀναπτύξει σημαντικά τήν παραγωγή μας καί τό ἐθνικό εἰσόδημα. Ἐπειδή ὅμως βρισκόμαστε στό στάδιο τῆς ἀναπτύξεως, ὑπάρχουν ὁρισμένα κενά.

Κοσύγκιν: Μήπως θά μπορούσατε νά μᾶς δώσετε ἕνα παράδειγμα;

Καραμανλῆς: *Τό 1974 τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα ἦταν 2.100$. Ἐνῶ τό 1978 ἔφθασε στίς 3.550$ σέ τρέχουσες τιμές. Ὑπῆρξε μιά σημαντική πρόοδος πού σέ σταθερές τιμές ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι 5,5%. Ἀνεργία δέν ἔχουμε. Ἐκεῖνο πού ὑπάρχει εἶναι μόνο ὁ πληθωρισμός καί τοῦτο λόγω τῶν παραχωρήσεων πού ἔχουν γίνει στούς ἀγρότες καί στούς ἐργάτες.*

Κοσύγκιν: Πόσο πληθωρισμό ἔχετε;

Καραμανλῆς: *Τῆς τάξεως τοῦ 11 περίπου τοῖς ἑκατό, ἀλλά φέτος θά φθάσει τό 20% λόγω τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου πού πρόσθεσε στόν τιμάριθμο μία αὔξηση 5%.*

Κοσύγκιν: Πετρέλαια δέν ἔχετε;

Καραμανλῆς: *Βρήκαμε μιά μικρή φλέβα, ἀπό τήν ὁποία θά παράγονται 25.000 βαρέλια περίπου τήν ἡμέρα.*

Κοσύγκιν: Ποιά εἶναι ἡ κατανάλωση πετρελαίου στή χώρα σας;

Καραμανλῆς: *10.000.000 τόννοι. Ἡ παραγωγή πού ἔχουμε, καί πού θά ἀρχίσει σέ ἕνα χρόνο, θά καλύπτει τό 10-12% τῆς καταναλώσεως.*

Κοσύγκιν: Μέ τί λειτουργοῦν οἱ σταθμοί ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας;

Καραμανλῆς: *Μέ λιγνίτη, πετρέλαιο καί ὑδατοπτώσεις.*

Κοσύγκιν: Δέν ἀναπτύσσετε τήν ἀτομική ἐνέργεια;

Καραμανλῆς: *Τό προγραμματίσαμε ἀλλά δέν ἀρχίσαμε ἀκόμη. Ἡ δαπάνη εἶναι ὑψηλή καί ὅλος ὁ κόσμος ἀντιδρᾶ. Πάντως, μέσα στό 5ετές οἰκονομικό σχέδιο προβλέπουμε τήν κατασκευή ἑνός σταθμοῦ ἀτομικῆς ἐνεργείας.*

»Ἕνα ἀπό τά αἰτήματα πού θά ἤθελα νά σᾶς ὑποβάλω εἶναι ἄν ἡ Σοβιετική Ἕνωση μπορεῖ νά μᾶς βοηθήσει στήν ἀντιμετώπιση τοῦ ἐνεργειακοῦ προβλήματος. Τά τελευταῖα χρόνια παίρνουμε ἀπό σᾶς περίπου 1-1,5 ἑκατ. τόννους πετρέλαιο. Φέτος μᾶς δώσατε 1,2 ἑκατ. τόννους. Θά μᾶς διευκόλυνε ἄν θά μπορούσατε νά αὐξήσετε τήν ποσότητα αὐτή στά 2 ἑκατ. τόννους γιά 2-3 χρόνια. Προσπαθοῦμε νά καλύψουμε μέ διακρατικές συμφωνίες τίς ἀνάγκες μας.

»Δεύτερο θέμα, σχετικά μέ τό ἐνεργειακό, εἶναι ἄν θά μπορούσαμε νά προγραμματίσουμε τήν παροχή φυσικοῦ ἀερίου μέσω τῆς Βουλγαρίας. Ὑπάρχει βέβαια θέμα διευρύνσεως τοῦ ἀγωγοῦ, τό ὁποῖο ἔχει συζητηθεῖ σέ ὑπηρεσιακό ἐπίπεδο.

Κοσύγκιν: Σέ ποιά ποσότητα θέλετε;

Καραμανλῆς: *2.000.000 κυβικά μέτρα κατ' ἔτος τουλάχιστον.*

»Τρίτο θέμα εἶναι ἡ ἀνταλλαγή ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Καί τά τρία θέματα σχετίζονται μέ τό ἐνεργειακό. Δέν γνωρίζουμε τίς δυνατότητες πού ἔχετε, ἐάν ὅμως μπορούσατε νά βοηθήσετε, ἡ βοήθεια θά ἦταν εὐπρόσδεκτη.

»Ἕνα ἄλλο θέμα πού ἔχει ἐμπορικό χαρακτήρα εἶναι ἡ κατασκευή ἐργοστασίου ἀλουμίνας. Ἔχουμε βωξίτες. Καί, ὅπως γνωρίζετε, ἡ Ἑλλάς ἐξάγει ποσότητες βωξίτη στήν ΕΣΣΔ. Ἀπό χρόνια τώρα συζητοῦνται μεταξύ Ἑλλήνων ἰδιωτῶν καί Σοβιετικῶν ὀργανισμῶν οἱ δυνατότητες κατασκευῆς ἑνός ἐργοστασίου ἀλουμίνας στήν Ἑλλάδα.

Κοσύγκιν: Ποιᾶς ἰσχύος θά εἶναι τό ἐργοστάσιο;

Καραμανλῆς: *600.000 τόννων. Γιά νά γίνει αὐτό, θά πρέπει νά γίνει ἐπένδυση ἀπό τή σοβιετική Κυβέρνηση σέ συνεργασία μέ μιά ἑλληνική τράπεζα καί ἕνα ἑλληνικό οἶκο. Καί βέβαια, πρέπει νά ἐξετασθεῖ ἐάν ἡ Σοβιετική Ἕνωση θά μποροῦσε νά ἀπορροφᾶ γιά ὁρισμένα χρόνια ἕνα μέρος τῆς παραγωγῆς. Διότι ἔτσι θά βοηθοῦσε στήν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου. Ἡ Βουλγαρία προσφέρεται νά ἀπορροφήσει ἐπίσης ἕνα μέρος.*

Κοσύγκιν: Πόση ἀλουμίνα παράγετε σήμερα;

Καραμανλῆς: *Στήν Ἑλλάδα ὑπάρχει μία ἑταιρία τῆς "Πεσινέ" πού παράγει ἀλουμίνιο. Ἀλουμίνα κάνουν μόνο γιά δική τους παραγωγή καί δέν ἐξάγουν.*

Κοσύγκιν: (Διαβάζει ἀπό σημείωμα πού τοῦ ἐπεδόθη ἐκείνη τή στιγμή. Εἶναι ὅμως προφανές ὅτι ὁ ἴδιος δέν ἦτο ἐνημερωμένος).

»Ἡ "Πεσινέ" παράγει 500.000 τόννους ἀλουμίνα καί 150.000 τόννους ἀλουμίνιο. Ἀπό τίς 500.000 τόννους ἀλουμίνας χρησιμοποιεῖ 300.000 τόννους γιά δική της παραγωγή καί ἐξάγει 200.000 τόννους ἀλουμίνας.

»Ἀπό τά στοιχεῖα πού μοῦ ἔδωσαν, γιά τήν κατασκευή ἑνός ἐργοστασίου 600.000 τόννων χρειάζονται 500-550 ἑκατομμύρια ρούβλια. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση μπορεῖ νά ἀναλάβει ἕνα μέρος 250 ἑκατ. ρουβλίων καί νά προμηθεύσει τό μηχανικό ἐξοπλισμό.

»Θά ἤθελα νά γνωρίζω ὅσον ἀφορᾶ τόν βωξίτη ἄν ἡ ἑλληνική πλευρά θά κάνει μόνη της τήν ἐξόρυξη καί θά τόν παραδίδει στό ἐργοστάσιο γιά ἐπεξεργασία ἤ ἡ σοβιετική πλευρά θά πρέπει νά βοηθήσει ἐπίσης καί στό ἔργο αὐτό.

Καραμανλῆς: *Νομίζω ὅτι ἡ ἑλληνική πλευρά μπορεῖ μόνη της νά κάνει τήν ἐξόρυξη. Τό κόστος τῆς ἐξεταζόμενης μονάδας ἀνέρχεται σέ 600 ἑκατ. δολλάρια περίπου.*

Κοσύγκιν: Τά ἀποθέματα βωξίτη στήν Ἑλλάδα ὑπολογίζονται σέ 750 ἑκατ. τόννους. Ἀπό αὐτά εἶναι βεβαιωμένα 250 ἑκατ. τόννους. Ἡ ἐτήσια ἐξόρυξη εἶναι 300.000.000 τόννοι. Ἡ δαπάνη κατασκευῆς τοῦ ἐργοστασίου θά εἶναι 700.000.000 δολλάρια.

»Γιά νά ἀρχίσουμε ὅμως ἕνα τέτοιο ἔργο πρέπει νά ἔχουμε τίς τεχνικές καί οἰκονομικές βάσεις. Πρέπει νά ἔχουμε μία πρώτη οἰκονομική μελέτη.

Καραμανλῆς: *Μά νομίζω ὅτι αὐτά συζητήθηκαν σέ ὑπηρεσιακό ἐπίπεδο.*

Κοσύγκιν: Θά μπορούσαμε νά συνεννοηθοῦμε νά ἀρχίσει ἡ σοβιετική πλευρά τήν τεχνικοοικονομική μελέτη. Ἡ ἑλληνική πλευρά νά διαπιστώσει τίς δυνατότητες ἐξορύξεως καί νά κάνουμε καί τήν σχετική μελέτη δαπάνης. Ὅλη αὐτή ἡ ἐργασία θά διαρκέσει 6 μῆνες περίπου. Μετά τήν μελέτη αὐτοῦ τοῦ σχεδίου θά μπορούσαμε νά ἀρχίσουμε διαπραγματεύσεις γιά τήν ἀνέγερση τοῦ ἐργοστασίου καί ταυτόχρονα θά μπορούσαμε νά ὑπογράψουμε μία συμφωνία γιά τήν ἀπορρόφηση ἑνός μέρους ἀλουμίνας ἀπό τήν Ἑλλάδα.

Καραμανλῆς: *Αὐτά βέβαια μποροῦμε νά τά συζητήσουμε, ἐάν ὑπάρχει ἐνδιαφέρον.*

Κοσύγκιν: Ἐσεῖς ἔχετε ἐνδιαφέρον;

Καραμανλῆς: *Ναί.*

Κοσύγκιν: Θά μπορούσαμε νά συμφωνήσουμε κατ' ἀρχήν νά γίνει μία ὁμάδα μελέτης ἀπό Σοβιετικούς καί Ἕλληνες καί αὐτοί νά ἑτοιμάσουν τόν προϋπολογισμό.

Καραμανλῆς: *Ἔχουμε τήν μελέτη ἑτοιμη. Θά μποροῦμε νά τήν συμπληρώσουμε ἄν δέν εἶναι πλήρης.*

Κοσύγκιν: Μπορεῖτε νά μᾶς δώσετε τό σχέδιο αὐτῆς τῆς μελέτης;

Καραμανλῆς: *Τό συζητῶ μαζί σας, διότι νόμιζα ὅτι οἱ συνομιλίες ἐπί ὑπηρεσιακοῦ ἐπιπέδου γιά τό θέμα αὐτό εἶχαν τελειώσει.*

Κοσύγκιν: Οἱ ὑπηρεσίες μας θά παραλάβουν τή μελέτη αὐτή. Ἀντιλαμβανόμαστε ὅτι μᾶς θέσατε τό θέμα τῆς κατασκευῆς ἑνός ἐργοστασίου ἀλουμίνας 600.000 τόννων καί ὅτι ἐμεῖς θά παίρνουμε ὁλόκληρη τήν παραγωγή γιά τήν ἐξόφληση τῶν δαπανῶν.

Καραμανλῆς: *Δέν νομίζω ὅτι αὐτή εἶναι ἡ πρότασή μου, διότι ἐάν ἡ Σοβιετική Ἕνωση μέ τίς ποσότητες πού θά πάρει ἀποσβέσει τίς ἐπενδύσεις της μέσα σέ λίγα χρόνια τί θά γίνει στήν συνέχεια μέ τήν παραγωγή ἀλουμίνας; Σ' αὐτή τήν περίπτωση θά πρέπει ἡ Σοβιετική Ἕνωση νά ἀπορροφᾶ μιά ποσότητα ἀλουμίνας γιά ἕνα μεγάλο χρονικό διάστημα.*

Κοσύγκιν: Δέν ἀποκλείω νά ἔχουμε μιά τέτοια μακρά περίοδο. Ἀλλά στό πρῶτο στάδιο θά πρέπει νά γίνει ἡ ἐξόφληση τῶν πιστώσεων.

Καραμανλῆς: *Δέν ἔχουμε ἀντίρρηση. Τό πρόβλημα εἶναι ἡ ἐπένδυση καί στή συνέχεια ἡ διάθεση τῆς παραγωγῆς.*

Κοσύγκιν: Ἐμεῖς σέ πρώτη φάση θά παίρνουμε τήν ἀλουμίνα σέ ἐξόφληση τῆς δαπάνης πού θά κάνουμε καί στή συνέχεια τό δικό μας ὑπουργεῖο Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου θά κάνει μία συμφωνία γιά τήν εἰσαγωγή ἀλουμίνας. Νομίζω ὅτι ἡ πρότασή σας μᾶς συμφέρει καί εἶναι κατάλληλη.

»Νά γίνει τότε ἡ τεχνικοοικονομική μελέτη καί στή συνέχεια θά τό συζητήσουμε.

Καραμανλῆς: *Συμφωνῶ καί θά δώσω ἐντολή στίς ἑλληνικές ὑπηρεσίες γιά νά γίνει ἡ μελέτη.*

Κοσύγκιν: Καί στή συνέχεια θά γίνουν οἱ διαπραγματεύσεις μέ συγκεκριμένο θέμα τήν κατασκευή τοῦ ἐργοστασίου.

»Γιά τό θέμα τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, τοῦ πετρελαίου καί τοῦ φυσικοῦ ἀερίου, ὅπως ἴσως γνωρίζετε, οἱ σοσιαλιστικές χῶρες ἔχουν ἕνα κλειστό ἐνεργειακό κύκλωμα. Οἱ ὧρες αἰχμῆς εἶναι διαφορετικές στίς χῶρες αὐτές καί στή Σοβιετική Ἕνωση. Ὅταν ἐκεῖνες, σέ ὧρες αἰχμῆς, ἔχουν ἀνάγκη ἀπό ἠλεκτρική ἐνέργεια, τούς δίνουμε ἐμεῖς, καί τό ἀντίθετο γίνεται στήν ἀντίστροφη περίπτωση. Πῶς ἀντιλαμβάνεσθε ἐσεῖς τό θέμα γιά τήν Ἑλλάδα. Θέλετε νά ἑνωθεῖ μέ τό κλειστό αὐτό κύκλωμα ἤ ἐπιθυμεῖτε χωριστή γραμμή;

Καραμανλῆς: *Θά θέλαμε ἡ παροχή ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας νά γίνεται μέσω Βουλγαρίας.*

Κοσύγκιν: Ναί, ἀλλά ἡ Βουλγαρία συμπεριλαμβάνεται στό κύκλωμα.

Καραμανλῆς: *Θά μπορούσαμε νά συνδεθοῦμε καί μεῖς μέ τό σύστημα αὐτό.*

Κοσύγκιν: Σέ ὧρες αἰχμῆς θά μᾶς δίδετε ρεῦμα;

Καραμανλῆς: *Ναί, ἤδη γίνεται αὐτό μέ τή Γιουγκοσλαβία καί τή Βουλγαρία. Ὅταν χρειάζονται ρεῦμα τούς δίνουμε καί ὅταν χρειαζόμαστε μᾶς δίνουν.*

Κοσύγκιν: Θά θέλατε τό ἴδιο σύστημα μαζί μας;

Καραμανλῆς: *Ναί.*

Κοσύγκιν: Δίνετε μεγάλες ποσότητες;

Καραμανλῆς: *Δέν μπορῶ νά σᾶς ἀπαντήσω γιατί δέν ἔχω διαθέσιμα στοιχεῖα.*

Κοσύγκιν: Ἐν πάση περιπτώσει θά μελετήσομε τό θέμα καί θά σᾶς ἀπαντήσομε.

Καραμανλῆς: *Νόμιζα ὅτι τά θέματα εἶχαν συζητηθεῖ σέ ὑπηρεσιακό ἐπίπεδο. Ἐκεῖνο πού νομίζω ὅτι πρέπει νά ποῦμε εἶναι ἄν ὑπάρχει κατ' ἀρχήν ἐνδιαφέρον.*

Κοσύγκιν: Πρέπει, ὅμως, νά γνωρίζουμε ποιά ποσότητα ἐπιθυμεῖτε. Γιά νά μπορέσουμε νά κάνουμε ἀνταλλαγή ἐνεργείας μέσω Βουλγαρίας πρέπει νά συνδεθοῦμε μέ τή

Συνάντηση μέ τόν Σοβιετικό πρωθυπουργό, Α. Κοσύγκιν.

γραμμή ηλεκτρικῆς ἐνεργείας μέ τή Ρουμανία. Ἀλλά ἐδῶ πρέπει νά ὑπάρχουν προβλήματα.

»Τό αἴτημά σας γιά 300.000.000 κιλοβατῶρες τόν χρόνο δέν εἶναι δύσκολο νά ἱκανοποιηθεῖ. Πρέπει νά γίνει ἕνας σταθμός μέ μιά τουρμπίνα ἰσχύος 50.000 κιλοβάτ. Θά ἦταν χρήσιμο νά μελετήσουμε προσεκτικά τό θέμα, διότι μπορεῖ νά χρειασθεῖ ἡ κατασκευή μιᾶς ξεχωριστῆς γραμμῆς πού ἴσως νά μήν ἀξίζει τόν κόπο. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση παράγει 1 τρίς 300 δισεκατ. κιλοβατῶρες. Γιά σᾶς χρειάζονται μόνο 300 ἑκατ. κιλοβατῶρες τό χρόνο, τά ὁποῖα μποροῦμε νά σᾶς δώσουμε. Δέν εἶναι θέμα περίπλοκο. Πρέπει ὅμως νά μελετήσουμε τό θέμα τῆς γραμμῆς.

Ράλλης: Τό αἴτημα τῆς ΔΕΗ δέν εἶναι μόνο τά 300.000.000 κιλοβατῶρες. Θά θέλαμε τή χορήγηση ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἀπό τό 1982 πού νά ἀνέρχεται σέ κατώτατο ὅριο ἕνα δισεκατομμύριο κιλοβατῶρες καί σέ ἀνώτατο δύο δισεκατομμύρια.

Κοσύγκιν: Γιά τά 300.000.000 κιλοβατῶρες θά μποροῦμε νά σᾶς τά δώσουμε μέσω Βουλγαρίας. Γιά τήν περαιτέρω ὅμως αὔξηση τό θέμα πρέπει νά μελετηθεῖ γιά τήν περίοδο μετά τό 1982 καί κυρίως ἐάν θά χρειασθεῖ ἡ κατασκευή νέας γραμμῆς.

Καραμανλῆς: *Ἐγώ θέτω τά θέματα. Δέν ἔχω ἀντίρρηση νά μελετηθοῦν. Ἐφ' ὅσον χρειάζεται μελέτη, θά ποῦμε στούς συνεργάτες μας νά τά μελετήσουν.*

Κοσύγκιν: Θά δώσω ἐντολή στούς συνεργάτες μου νά σᾶς δώσουν τά 300.000.000 κιλοβατῶρες.

Καραμανλῆς: *Ἐπειδή διαπιστώνω ὅτι ὑπάρχει μία ἔλλειψη ἐνημερώσεως, θά ἔλεγα οἱ συνεργάτες μας νά συνεννοηθοῦν αὔριο καί νά συζητήσουν λεπτομερέστερα τό θέμα.*

Κοσύγκιν: Σύμφωνοι.

»Ὅσον ἀφορᾶ τό θέμα τοῦ πετρελαίου καί τοῦ φυσικοῦ ἀερίου ἐπεξεργαζόμαστε πρός τό παρόν τό οἰκονομικό σχέδιο τοῦ 1980 καί παράλληλα ἑτοιμαζόμαστε γιά τό νέο πενταετές. Στά πλαίσια αὐτά θά μελετήσουμε τά αἰτήματά σας.

Καραμανλῆς: *Ἐπαναλαμβάνω ὅτι εἶχα τήν ἐντύπωση ὅτι τά θέματα αὐτά ἦταν ὥριμα.*

Κοσύγκιν: Θά τά μελετήσουμε τά θέματα καί θά προσπαθήσουμε νά τά φέρουμε σέ πέρας. Νομίζω ὅτι τό θέμα τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας μπορεῖ νά τακτοποιηθεῖ καθώς ἐπίσης καί τό θέμα τῆς κατασκευῆς ἐργοστασίου ἀλουμίνας.

Καραμανλῆς: *Ὅσον ἀφορᾶ τό πετρέλαιο, ἡ παράκλησή μου εἶναι νά αὐξήσουμε τήν ποσότητα πού εἰσάγουμε ἀπό τή Σοβιετική Ἕνωση στά 2.000.000 τόννους γιά 2-3 χρόνια.*

»Ὑπάρχει ἐπίσης τό θέμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου μεταξύ τῶν δύο χωρῶν πού εἶναι πολύ παθητικό εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος καί θά παρακαλοῦσα καί στόν τομέα αὐτόν νά γίνει μία προσπάθεια γιά τή βελτίωση τῆς καταστάσεως.

Κοσύγκιν: Τά θέματα τοῦ πετρελαίου καί τοῦ φυσικοῦ ἀερίου δέν ἀπασχολοῦν τήν Κυβέρνησή μου, διότι παραχωρεῖ μία ποσότητα στό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου, τό ὁποῖο καί τήν κατανέμει στούς ὑποψηφίους ἀγοραστές. Ὅταν καταρτίζονται τά οἰκονομικά σχέδια καί κάνουμε τούς ὑπολογισμούς πόσο συνάλλαγμα θά εἰσπράξουμε ἀπό τίς ἐξαγωγές μας πετρελαίου, τά ἀναθέτουμε στό ὑπουργεῖο Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου, τό ὁποῖο ἀποφασίζει σέ ποιά χώρα θά πουλήσει πετρέλαιο καί σέ ποιά ποσότητα.

»(Ὁ κ. Κοσύγκιν συνεννοεῖται μέ τόν κ. Πατόλιτσεφ, ὑπουργό Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου).

»Θά σᾶς δίνουμε 2.000.000 τόννους πετρέλαιο τό χρόνο.

Καραμανλῆς: *Μποροῦμε νά ὑπολογίζουμε γιά 2-3 χρόνια;*

Κοσύγκιν: Νομίζω ναί. Δέν ἔχουμε βέβαια καταρτίσει ἀκόμα τά σχετικά σχέδια γιά τό νέο πενταετές, συμφωνῶ ὅμως γιά τήν πώληση 2.000.000 τόννων γιά τρία χρόνια.

»Τό θέμα τοῦ ἀερίου εἶναι πολύ δύσκολο νά τό συζητήσουμε τώρα, διότι χρειάζεται μελέτη ἀγωγῶν καί διότι χρειάζονται συμπιεστές. Πρέπει νά τό μελετήσουμε ἀπό τή δική μας πλευρά. Σᾶς προτείνω νά μή τό συζητήσουμε τώρα διότι, ἀφ' ἑνός μέν πρέπει νά μελετηθεῖ τό θέμα τοῦ ἀγωγοῦ, ἀφ' ἑτέρου ἐσεῖς πρέπει νά ζητήσετε ἀγωγό ἀπό τή Βουλγαρία.

Καραμανλῆς: *Ὑπάρχουν δύο προβλήματα. Τό ἕνα εἶναι τῆς διευρύνσεως τοῦ ἀγωγοῦ καί τό ἄλλο τῆς κατασκευῆς ἀγωγοῦ ἀπό τή Βουλγαρία.*

Κοσύγκιν: Ὑπάρχουν τεχνικά προβλήματα. Ποιά εἶναι ὅμως ἡ ποσότητα φυσικοῦ ἀερίου πού ἐπιθυμεῖτε;

Καραμανλῆς: *2.000.000 κυβικά μέτρα.*

Κοσύγκιν: Τώρα δέν μπορῶ νά σᾶς ἀπαντήσω, διότι δέν ὑπάρχει δυνατότητα μέ τίς σημερινές τεχνικές δυνατότητες τοῦ ἀγωγοῦ.

Καραμανλῆς: *Μᾶς εἴπατε ὅτι τό θέμα αὐτό ἀποτελεῖ θέμα μελέτης στό νέο πενταετές οἰκονομικό σχέδιο τῆς ΕΣΣΔ.*

Κοσύγκιν: Θά λάβουμε ὑπόψη μας τό δικό σας αἴτημα.

Καραμανλῆς: *Θά ἤθελα νά προτείνω οἱ συνεργάτες μας πού εἶναι ἐδῶ νά συναντηθοῦν αὔριο, νά ἐξετάσουν τά διάφορα θέματα καί νά δοῦμε ποῦ βρισκόμαστε.*

Κοσύγκιν: Συμφωνῶ μαζί σας.

»Μέ τίς διάφορες ἄλλες δυτικές χῶρες, ὅπως μέ τή Γαλλία, ἀλλά καί μέ ἄλλες, ἔχουμε μακροχρόνιες ἐμπορικές συμφωνίες. Ὁ ὑπουργός Ἐμπορίου κ. Πατόλιτσεφ μοῦ λέει ὅτι ἐνδιαφερόμαστε νά συνάψουμε μέ τήν Ἑλλάδα μιά ἀνάλογη συμφωνία.

Καραμανλῆς: *Δέν ἔχω ἀντίρρηση νά τό συζητήσουμε.*

Κοσύγκιν: Προτείνω τότε νά τό μελετήσουν τά ὑπουργεῖα Ἐμπορίου.

Καραμανλῆς: *Σύμφωνοι. Ἐνδεχομένως θά μποροῦσα νά στείλω καί εἰδικό ὑπουργό.*

Κοσύγκιν: Πρέπει νά βροῦμε νέα προϊόντα γιά τίς ἀνταλλαγές μας καί νέες μορφές συνεργασίας.

Καραμανλῆς: *Σύμφωνοι. Καί αὔριο πού θά συναντηθοῦν οἱ συνεργάτες μας θά τό ἐξετάσουν.*

Σκατσκώφ: Ἀποδεχόμεθα τήν πρότασή σας νά συμπληρωθεῖ τό ἄρθρο 6 τῆς μονογραφηθείσης συμφωνίας Οἰκονομικῆς καί Τεχνικῆς Συνεργασίας μέ τήν προσθήκη τῆς φράσεως "χωρίς νά θίγονται, ὡς ἐκ τούτου, οἱ διεθνεῖς ὑποχρεώσεις ἑκατέρου Μέρους" (without prejudice to their international obligations).

Κοσύγκιν: Σᾶς προτείνω νά συνεχίσουμε μέ τήν ἐξέταση ὁρισμένων διεθνῶν θεμάτων, ὅπως π.χ. τίς σχέσεις μας μέ τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες πού ἐπηρεάζουν τίς διεθνεῖς σχέσεις.

Καραμανλῆς: *Συμφωνῶ. Καί εἶμαι εὐτυχής πού θά*

ἀκούσω τίς ἀπόψεις σας, γιά ἕνα τόσο σοβαρό θέμα.

Κοσύγκιν: Γιά τήν προετοιμασία τῆς συναντήσεως Κάρτερ - Μπρέζνιεφ καί γιά τήν ὑπογραφή τῆς συμφωνίας SALT II ἔγινε πολλή δουλειά. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ἡ συμφωνία αὐτή θά ἔχει ἀπήχηση στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ἀφοῦ τήν ὑπέγραψαν οἱ δύο πρόεδροι. Ὕστερα ὅμως ἄρχισαν οἱ δυσκολίες γιά τήν ἐπικύρωση.

»Ἕνα μέρος τῶν γερουσιαστῶν πού ἔχουν διασυνδέσεις μέ τήν πολεμική βιομηχανία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν δούλεψε ἐναντίον αὐτῶν τῶν συμφωνιῶν, διότι θέλουν νέες παραγγελίες. Νά ἐπικυρωθεῖ ἤ ὄχι ἡ συμφωνία πού ὑπέγραψαν οἱ δύο πρόεδροι; Ὅλα αὐτά περίεπλεξαν τή διαδικασία ἐπικυρώσεως τῆς συμφωνίας.

»Γιατί δώσαμε τόσο μεγάλη προσοχή στή συμφωνία SALT II; Διότι νομίζαμε ὅτι ἀπό τήν ὑπογραφή τῆς συμφωνίας αὐτῆς ἐπηρεάζεται ἡ πολιτική κατάσταση στίς σχέσεις μας μέ τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί διότι νομίζαμε ὅτι θά ἐπηρεασθεῖ καί τό θέμα τοῦ ἀφοπλισμοῦ.

Καραμανλῆς: *Γι' αὐτό ἡ συμφωνία αὐτή χειροκροτήθηκε ἀπό τόν κόσμο. Καί ἐγώ δήλωσα ὅτι συμβάλλει στήν εἰρήνη καί τόν ἀφοπλισμό. Τό δράμα εἶναι ὅτι ἡ ἐξουσία στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες εἶναι πολυεδρική καί πολλοί εἶναι οἱ παράγοντες πού ἔχουν γνώμη.*

Κοσύγκιν: Ὅταν πήγαμε νά ὑπογράψουμε τήν συμφωνία, πιστεύαμε ὅτι θά ἐπικυρωθεῖ.

Καραμανλῆς: *Δέν μποροῦμε νά ἀλλάξουμε τό σύστημα τῆς Ἀμερικῆς.*

Κοσύγκιν: Πιστεύαμε ὅτι ἡ ὑπογραφή αὐτῆς τῆς συμφωνίας ἦταν πράξη εἰρήνης πού θά ἐπικροτεῖτο καί πού θά ὁδηγοῦσε στή συμφωνία SALT III.

Καραμανλῆς: *Τό ἀμερικανικό σύστημα δέν εἶναι ταχείας ἀποδόσεως. Πιστεύω, ὅμως, ὅτι ἡ συμφωνία τελικά θά ἐπικυρωθεῖ. Ἡ μεγάλη διάκριση ἐξουσιῶν πού ὑπάρχει στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες δέν ἐπιτρέπει νά λαμβάνονται γρήγορα καί ὁμόφωνα ἀποφάσεις. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ συμφωνία αὐτή θά ἐπικυρωθεῖ κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς κοινῆς γνώμης.*

Κοσύγκιν: Τελευταῖα ἔχουμε ἄλλη μία περιπλοκή. Ἐντελῶς αἰφνιδιαστικά περιεπλάκη ἡ κατάσταση μέ τό θέμα παραμονῆς στήν Κούβα μιᾶς σοβιετικῆς ταξιαρχίας. Ἡ ταξιαρχία αὐτή βρίσκεται ἀπό 17 χρόνια στήν Κούβα, ἀποτελεῖται ἀπό 2.000 ἄνδρες ποῦ ἐκπαιδεύουν τόν κουβανικό στρατό στά σύγχρονα ὅπλα πού δίνουμε στήν Κούβα. Συγχρόνως ὁμιλοῦν γιά τόν ὑψηλό κίνδυνο γιά τήν ἀσφάλεια τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Καραμανλῆς: *Οἱ Ἀμερικανοί ἐγνώριζαν τήν ὕπαρξη τῆς ταξιαρχίας ἔκτοτε;*

Κοσύγκιν: Ἀσφαλῶς, ὅπως ἐγνώριζαν ὅτι δέν ὑπάρχουν πυρηνικά ὅπλα. Τώρα δίδουν τήν ἐντύπωση ὅτι φοβοῦνται ὅτι οἱ 2.000 ἄνδρες θά καταλάβουν τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Οἱ 2.000 ἄνδρες πῆγαν ἐκεῖ γιά λόγους ἐκπαιδευτικούς, ὅπως εἶπα καί προηγουμένως. Ὁ κ. Κάρτερ δήλωσε τελευταῖα ὅτι δέν παρατηρεῖται αὔξηση προσωπικοῦ, οὔτε ὅπλων, οὔτε ἀεροπλάνων. Οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ὅμως ἔχουν μία βάση στό Γκουαντανάμο (Κούβα) μέ σύγχρονο ὁπλισμό. Δημιουργήθηκε πολιτικός θόρυβος καί μέ τό πρόσχημα αὐτό ζητοῦν αὔξηση τοῦ πολεμικοῦ προϋπολογισμοῦ πού ἀνέβηκε ἤδη στά 3,5 δίς δολλάρια. Ἐμεῖς ὅμως δέν θά κάνουμε καμμιά αὔξηση.

Καραμανλῆς: *Δέν ἔχετε ἐσεῖς ἀνάγκη νά κάνετε αὐξήσεις, γιατί ἔχετε ἤδη ὑπεροχή.*

Κοσύγκιν: Γιατί τό νομίζετε; Δέν εἶναι σκόπιμο νά συζητηθεῖ τό θέμα, ἀλλά βλάπτει ὁ θόρυβος καί ἡ δημαγωγία πού γίνεται γι' αὐτό τό θέμα. Αὔριο τό πρωί θά μιλήσει ὁ Κάρτερ γι' αὐτό τό θέμα σέ λόγο του πού ἔχει προγραμματίσει. Ἀπό τήν πλευρά μας θά συνεχίζουμε τήν πολιτική εἰρήνης καί ὅλα τά πράγματα πού σχεδιάζουμε θά γίνουν χωρίς νά αὐξήσουμε τόν προϋπολογισμό τῶν πολεμικῶν δαπανῶν. Θά κάνουμε τό πᾶν γιά νά τήν μειώσουμε σέ ἀναλογία μέ τίς μειώσεις τῶν ἄλλων χωρῶν. Νομίζουμε ὅτι ὁ πυρηνικός ὁπλισμός πρέπει νά εἶναι ἴσος. Οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες θέλουν ὑπεροχή, ἐπειδή ὅμως ἐλέγχουμε ὁ ἕνας τόν ἄλλο, εἴμαστε σέ θέση νά γνωρίζουμε τήν κατάσταση.

Καραμανλῆς: *Τότε γιατί δημιουργήθηκε τό θέμα; Ἡ θεωρία μου εἶναι ὅτι, ἄν οἱ Κυβερνήσεις ἐρμήνευαν τά αἰσθήματα τῶν λαῶν, δέν θά ὑπῆρχαν προβλήματα. Ἐάν ὅμως ὑπάρχουν, εἶναι διότι ὑπάρχει δυσπιστία μεταξύ τῶν Κυβερνήσεων, σέ συνδυασμό μέ τίς προσπάθειες δημιουργίας ἐντυπώσεων. Ἔτσι δημιουργεῖται τό κλίμα αὐτό.*

Κοσύγκιν: Σ' ἕνα σεβαστό βαθμό γίνονται οἱ προσπάθειες αὐτές ἐνόψει ἐκλογῶν στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Ὁ Κάρτερ ἔχει μειωμένη τή θέση του καί κάνει προσπάθειες γιά νά τήν ἐνισχύσει. Γιά τό λόγο αὐτό δημιούργησε καί τό θέμα τῆς Κούβας.

Καραμανλῆς: *Ἀνεξάρτητα ἀπό τό ποῖο μέρος φέρει τήν εὐθύνη, ἡ ἔνταση μεταξύ τῶν δύο ὑπερδυνάμεων εἶναι δυσάρεστη.*

Κοσύγκιν: Ὄχι μόνο δυσάρεστη. Χρειάζεται νά χρησιμοποιηθεῖ πιό βαρειά ἔκφραση.

Καραμανλῆς: *Ἐπικίνδυνη. Τό κακό εἶναι ὅτι τόν ἀνταγωνισμό αὐτόν τόν πληρώνουν οἱ μικροί.*

Κοσύγκιν: Δέν ὑπάρχει ἀνταγωνισμός μεταξύ τῶν λαῶν τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν ΗΠΑ. Ἐπί Ροῦσβελτ εἴμαστε σύμμαχοι γιά νά κατανικήσουμε τόν ἐχθρό. Σήμερα οἱ ἐσωτερικές ὑποθέσεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν μεταφέρονται στόν διεθνῆ στίβο, ἀλλά παρά ταῦτα δέν τρέφουμε μῖσος πρός τίς ΗΠΑ.

Καραμανλῆς: *Ἀπ' ὅ,τι γνωρίζω οὔτε καί ὁ λαός τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τρέφει μῖσος γιά τήν ΕΣΣΔ.*

Κοσύγκιν: Τό εἶπα πρίν λίγες ἡμέρες σέ Ἀμερικανούς γερουσιαστές. Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι ὁ θόρυβος πού δημιουργήθηκε φόβισε τόν ἀμερικανικό λαό.

»Πρό ἡμερῶν, ἐπίσης, δημιούργησαν ἕνα ἄλλο θέμα μέ τήν προσπάθεια νά κρατήσουν μία χορεύτρια πού ἤθελε νά γυρίσει στήν πατρίδα της, ἐνῶ ὁ Κάρτερ μᾶς ἔλεγε ἀκριβῶς τό ἀντίθετο.

Καραμανλῆς: *Τό γεγονός ὅτι γιά μιά χορεύτρια δημιουργήθηκε τόσος θόρυβος εἶναι ἐνδεικτικό τοῦ κλίματος πού ὑπάρχει. Νομίζω ὅτι τό ὅλο θέμα εἶναι μᾶλλον παρεξήγηση, διότι λογικά δέν μπορεῖς νά χρησιμοποιεῖς μιά χορεύτρια γιά νά προκαλέσεις τόν ἀντίπαλό σου.*

»Ὁ κ. Γκρομύκο γνωρίζει καλλίτερα ἀπό ἐμᾶς πῶς λειτουργεῖ τό πολίτευμα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Γκρομύκο: Ἀνέπνευσα πρό ἡμερῶν τόν ἀμερικανικό ἀέρα καί μπορῶ νά πῶ ὅτι γιά μένα ἦταν πολύ δύσκολο νά βρῶ τήν ἄκρη γιά τή συμπεριφορά τῶν Ἀμερικανῶν μαζί μας. Οἱ ἐνέργειές τους δέν γίνονται μέ ψυχραιμία, ἀλλά ἐκπορεύονται ἀπό τά αἰσθήματα. Τό νά ὁδηγοῦνται μόνο

άπό τά αἰσθήματα, δέν προσφέρει βάση συνεννοήσεως, ὅπως δέν ὑπάρχει βάση γιά τήν αὔξηση τῶν πολεμικῶν δαπανῶν. Γίνονται πολλές φορές ὁμιλίες πού ἡ μιά εἶναι ἀντίθετη ἀπό τήν ἄλλη καί φέρνουν στήν ἐπιφάνεια γεγονότα πού ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά καταλάβει. Ὅλα αὐτά ἐν σχέσει μέ τίς διμερεῖς μας σχέσεις μέ τούς Ἀμερικανούς.

Καραμανλῆς: *Ἡ κατάσταση αὐτή δέν ὀφείλεται στόν ἀμερικανικό λαό ἀλλά στό σύστημα πού ἐφαρμόζεται, πού, ὅπως εἶπα προηγουμένως, εἶναι πολυεδρικό καί μέ πολλές ὁμάδες ἐπιρροῆς.*

Κοσύγκιν: Εἶναι τό στρατιωτικό - βιομηχανικό συγκρότημα.

Καραμανλῆς: *Γιά νά κρίνεις τόν ἀντίπαλό σου ἤ τόν συνομιλητή σου πρέπει νά ξέρεις τά προβλήματά του. Συμβαίνουν πολλά πράγματα στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες πού διαφορετικά τά ἀντιλαμβάνονται ἐκεῖνοι καί διαφορετικά ἐσεῖς.*

Κοσύγκιν: Ὁ κ. Κάρτερ παίρνει ὅμως μέρος σ' αὐτές τίς καταστάσεις. Ἐμεῖς δέν δραματοποιοῦμε τά γεγονότα. Ἁπλῶς ἀναφέρουμε τά θέματα. Βλέπουμε τήν ἀστάθεια τῆς πολιτικῆς τοῦ προέδρου καί τοῦ περιβάλλοντός του.

Καραμανλῆς: *Θά πρέπει νά παίρνουμε ὡς δεδομένη τήν κατάσταση αὐτή, γιά νά ξέρουμε πῶς διαμορφώνονται οἱ θέσεις τους, π.χ. λαμβάνεται μιά ἀπόφαση ἀπό τήν Κυβέρνηση τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τήν ἑπομένη τίθεται σέ ἐφαρμογή. Ἀντίθετα, στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, πρίν μπεῖ σέ ἐφαρμογή, περνᾶ ἀπό ἄπειρα κανάλια. Τό ξέρω αὐτό, διότι τόσα χρόνια πού ἔχουμε συνεργασία μαζί τους διαπιστώνω ὅτι πολλές φορές ὑπάρχουν πράγματα πού δέν ὀφείλονται σέ κακή θέληση, ἀλλά στό σύστημα. Γι' αὐτό, ὅπως εἴπατε, κύριε πρόεδρε, χρειάζεται ὑπομονή καί ψυχραιμία.*

Γκρομύκο: Ὅλα αὐτά ὅμως τά κάνουν οἱ ἄνθρωποι.

Κοσύγκιν: Ξέρετε ὅτι ὕστερα ἀπό τήν σύναψη τῆς συμφωνίας SALT II ὅλοι ἀνέπνευσαν πιό ἐλεύθερα, διότι ἄνοιξε ὁ δρόμος γιά ἄλλες συμφωνίες. Ὅταν ὅμως βλέπουμε τί ἔκταση παίρνει αὐτή ἡ συζήτηση καί τί κακία ὑπάρχει στό θέμα, οἱ ἄνθρωποι ἀρχίζουν νά φοβοῦνται.

Καραμανλῆς: *Οἱ συζητήσεις αὐτές εἶναι ἀναπόφευκτες λόγω τοῦ συστήματος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἔχουν ἕνα σύνταγμα 200 ἐτῶν, μέ αὐστηρή διάκριση τῶν ἐξουσιῶν. Οὔτε ὁ πρόεδρος μπορεῖ νά διαλύσει τό Κογκρέσσο, οὔτε τό Κογκρέσσο μπορεῖ νά ἀνατρέψει πρόεδρο. Ὅταν δέν μποροῦν νά συμφωνήσουν, δέν μποροῦν νά ἔχουν συγκεκριμένη πολιτική. Προσπαθῶ νά δώσω μιά ἐξήγηση αὐτῶν τῶν φαινομένων. Δέν νομίζω ὅτι ὑπάρχει κακή πρόθεση. Ὑπάρχουν βέβαια κύκλοι πού ἔχουν κακή πρόθεση, δέν μπορεῖ ὅμως κανείς νά καταλογίσει εὐθύνες γιά τό σύνολο.*

Κοσύγκιν: Οὔτε καί μεῖς καταλογίζουμε εὐθῦνες γιά τό σύνολο.

Καραμανλῆς: *Θά ἤθελα νά σᾶς ρωτήσω πῶς βλέπετε τό μέλλον τῆς διεθνοῦς καταστάσεως;*

Κοσύγκιν: Γίνονται προσπάθειες γιά τήν δημιουργία μιᾶς συμμαχίας Ἰαπωνίας - Κίνας - ΗΠΑ.

Καραμανλῆς: *Δέν νομίζω ὅτι ἔχετε δίκιο.*

Κοσύγκιν: Γίνονται ὅμως προσπάθειες. Ὅταν πρόκειται γιά ἐσωτερική ὑπόθεση, ἄς γίνει ὅ,τι θέλουν. Ὅταν ὅμως γίνεται λόγος εἰς βάρος τρίτων χωρῶν καί θίγονται τρίτες χῶρες, ἡ κατάσταση δυσκολεύει καί γίνεται ἐπικίνδυνη. Π.χ. ὑπογράψαμε τήν συμφωνία SALT II καί στή συνέχεια λένε ὅτι θά φέρουν στήν Εὐρώπη ὅπλα, μή στρατηγικά, πυρηνικά ὅμως. Γιατί; Μιά μόνο ἐξήγηση ὑπάρχει. Ἄς σκοτώνονται οἱ Εὐρωπαῖοι καί μεῖς θά καθόμαστε νά τούς μετρᾶμε. Ἡ Εὐρώπη εἶναι πυκνοκατοικημένη καί σέ περίπτωση ἐκρήξεως τά θύματα θά εἶναι πολλά.

Καραμανλῆς: *Οἱ Εὐρωπαῖοι δέν εἶναι κουτοί γιά νά γίνονται ὄργανα τῶν Ἀμερικανῶν. Στήν Εὐρώπη ὅμως ὑπάρχει τό αἴσθημα ἀνασφάλειας.*

Κοσύγκιν: Μήπως μπορεῖτε νά μᾶς πεῖτε τί θά μπορούσαμε νά κάνουμε γιά νά περιορισθεῖ ἡ ἀνασφάλεια καί νά αὐξηθεῖ ἡ ἐμπιστοσύνη.

Καραμανλῆς: *Νά πάψουν οἱ δύο μεγάλοι νά ἀνταγωνίζονται. Ἐμεῖς ὑποστηρίζουμε τόν ἀφοπλισμό. Ὅπως εἶπα ὅμως καί στήν Εἰδική Σύνοδο τοῦ ΟΗΕ, πρέπει νά αὐξηθεῖ τό αἴσθημα ἀσφαλείας. Βέβαια, τίθεται τό ἐρώτημα: ὁ ἀφοπλισμός θά ὁδηγήσει στήν ἀσφάλεια ἤ ἡ ἀσφάλεια στόν ἀφοπλισμό; Τράντα χρόνια συζητοῦμε γιά τόν ἀφοπλισμό καί δέν γίνεται τίποτε. Κανένας, ὅταν αἰσθάνεται ὅτι ἀπειλεῖται, δέν ἀφοπλίζεται. Ὅταν ὁ φόβος τῆς ἀπειλῆς ἐκλείψει τότε μόνο μποροῦν νά ἀφοπλισθοῦν.*

Γκρομύκο: Δέν εἶναι καλό τό γεγονός ὅτι ὑπάρχει αὐτό τό αἴσθημα.

Καραμανλῆς: *Πρέπει νά τό διαλύσουμε.*

Κοσύγκιν: Γιά ὅλα τά θέματα πού ἀναφέρατε ἔχουν γίνει σοβιετικές προτάσεις στόν ΟΗΕ. Ὁ κ. Γκρομύκο μπορεῖ νά σᾶς δώσει ἕνα κατάλογο. Ὅλες ὅμως οἱ προτάσεις αὐτές ἔχουν μπλοκαριστεῖ ἀπό τούς Ἀμερικανούς. Ἐκεῖνο πού θέλουν εἶναι νά ἔχουν ὑπεροχή. Τί θά γίνει ὅμως μέ μιά τέτοια κατάσταση.

Καραμανλῆς: *Πρέπει νά ὑπάρχει ἰσορροπία.*

Κοσύγκιν: Ὅταν δέν ὑπάρχει ἰσορροπία ὁδηγούμεθα στόν πόλεμο.

Καραμανλῆς: *Αὐτή τή στιγμή οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί ἡ Εὐρώπη πιστεύουν ὅτι ἔχετε μεγάλη ὑπεροχή στά συμβατικά ὅπλα.*

Κοσύγκιν: Αὐτούς τούς ἰσχυρισμούς τούς ἔχουμε ἀκούσει πολλές φορές. Ἐσεῖς αἰσθάνεσθε ὅτι ἀπειλεῖσθε;

Καραμανλῆς: *Ἄν εἶχα αὐτό τό αἴσθημα, δέν θά ἤμουν ἐδῶ.*

Κοσύγκιν: Πολύ καλά μιλήσατε καί εἴπατε πῶς δημιουργεῖται δυσπιστία καί τελευταῖα ἡ Δυτική Εὐρώπη αἰσθάνεται φόβο ἔναντι τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἐσεῖς πιστεύετε τό παραμύθι ὅτι τό τάγμα πού ὑπάρχει στήν Κούβα ἀπειλεῖ τήν Ἀμερική; Εἶναι 2.000. Ἐσεῖς φοβηθήκατε ἀπό τό γεγονός;

Καραμανλῆς: *Ἀπ' αὐτούς δέν φοβᾶμαι. Ὑπάρχει ὅμως ἡ ἀμοιβαία δυσπιστία. Ἐάν ὑπάρχει, ἔστω καί ἀόριστα, ὁ κίνδυνος πολέμου, εἶναι φυσικό ὁ καθένας νά θέλει νά ἐνισχύσει τήν ἀμυνά του. Καί ἐπειδή ὑπάρχει αὐτή ἡ δυσπιστία, δημιουργεῖται ὅλη αὐτή ἡ κατάσταση. Στήν Ἀμερική λένε ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἀπειλεῖ ὅλο τόν κόσμο καί ἀντίστροφα. Δέν μπορεῖ ὅμως κανείς νά ἔχει ὅλο τόν κόσμο. Ὅποιος τό δοκίμασε ἀπέτυχε. Ὁ φαῦλος αὐτός κύκλος φτάνει στόν παραλογισμό.*

Κοσύγκιν: Ἡ χώρα σας εἶναι σύμμαχος στό ΝΑΤΟ μέ ψῆφο. Οἱ ΗΠΑ θά φέρουν στήν Εὐρώπη πυρηνικά ὅπλα. Ἐναντίον ποίου στρέφονται;

Καραμανλῆς: *Κατ' ἀρχήν δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι τό ἐδέχθησαν οἱ χῶρες τοῦ NATO. Γιά τήν Ἑλλάδα ἡ θέση μας εἶναι ἰδιότυπος καί δέν ἔχουμε ψῆφο στό στρατιωτικό σκέλος. Ἀλλά νομίζω ὅτι καί οἱ ἄλλες χῶρες δέν ἔχουν συμφωνήσει. Ἡ συζήτηση, ὅμως, γίνεται γιατί ὑπάρχει ἡ γνώμη ὅτι στήν Εὐρώπη ὑπάρχει μεγάλη δυσαναλογία δυνάμεων.*

Κοσύγκιν: Τί συμπέρασμα μποροῦμε νά βγάλουμε; Ὅτι ὅ,τι λένε γιά τήν Σοβιετική Ἕνωση εἶναι σωστό;

Καραμανλῆς: *Ἡ Δυτική Εὐρώπη εἶναι σύμμαχος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καί εἶναι φυσικό νά συζητοῦν τό θέμα τῆς ἀμυνάς τους.*

Κοσύγκιν: Ἐναντίον ποίου θά ἀμυνθεῖτε;

Καραμανλῆς: *Ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ὅπως καί ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἐναντίον τῆς Δύσεως. Γιατί ὁπλίζεσθε ἐσεῖς;*

Κοσύγκιν: Ὄχι γιά ἐπιθετικούς, ἀλλά γιά ἀμυντικούς σκοπούς. Προτείναμε γι' αὐτό τή σύναψη συμφώνου μή ἐπιθέσεως. Δέν θέλουμε τόν πόλεμο. Θέλουμε τήν εἰρήνη μέ ὅλους τούς λαούς. Ὅταν πάρετε τίς ὁμιλίες μας καί τίς μελετήσετε δέν θα βρεῖτε τίποτε ἀπό τό ὁποῖο θά συμπεράνετε ὅτι θά κάνουμε ἐπίθεση. Ἐάν ὅμως διαβάσετε τόν Κάρτερ, ἐκεῖ ὑπάρχουν ἀπειλές ἐπιθέσεως.

Καραμανλῆς: *Ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι τό πιό ἐπικίνδυνο εἶναι ἡ σύγχυση πού ἐπικρατεῖ σήμερα.*

Κοσύγκιν: Ποιός τήν ὑποδαυλίζει;

Καραμανλῆς: *Ἀπό ὅλες τίς μεριές.*

Κοσύγκιν: Ὄχι ἀπό ἐμᾶς.

Καραμανλῆς: *Τό ἐκτιμῶ, δέν μπορῶ ὅμως νά τό ἐλέγξω.*

Κοσύγκιν: Μέ ὅλη τήν εἰλικρίνεια σᾶς ἐρωτῶ. Πιστεύετε ὅτι θέλω τόν πόλεμο; Πῶς θά κάνουμε τό ἐργοστάσιο ἀλουμίνας;

Καραμανλῆς: *Δέν πιστεύω ὅτι καί οἱ ἄλλοι ἔχουν αὐτή τήν πρόθεση.*

Κοσύγκιν: Θά ἤθελα τή δική σας γνώμη. Διότι στό Πολιτικό Γραφεῖο τοῦ ΚΚΣΕ δέν ὑπάρχει τέτοια πρόθεση. Θά τόν πετούσαμε στόν ποταμό ἐκεῖνο πού θά εἶχε τέτοια ἀντίληψη. Ἐμεῖς ἔχουμε διάφορα σχέδια γιά νά αὐξήσουμε καί νά καλλιτερεύσουμε τή ζωή τοῦ λαού μας. Θέλουμε νά μπορέσουμε νά τά πραγματοποιήσουμε καί γιά τό λόγο αὐτό δέν θέλουμε τόν πόλεμο. Ἄλλοι εἶναι ἐκεῖνοι πού θέλουν τόν πόλεμο γιατί ἔχουν προβλήματα.

Καραμανλῆς: *Ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἔχει τό αἴσθημα ὅτι ἀπειλεῖται ἀπό τήν Δύση.*

Κοσύγκιν: Ρωτεῖστε τούς Ἀμερικανούς. Διαβάστε τούς λόγους τῶν Ἀμερικανῶν καί τούς λόγους τῶν προέδρων τῶν ἀμερικανικῶν ἑταιριῶν πού παράγουν ὅπλα.

Καραμανλῆς: *Πιστεύω ὅτι οἱ φόβοι σας εἶναι ἀβάσιμοι.*

Κοσύγκιν: Προτείνω νά πᾶμε τώρα στό γεῦμα πού μᾶς περιμένει καί νά συνεχίσουμε τίς συνομιλίες μας αὔριο».

(Δεύτερη συνάντηση, Τρίτη, 2 Ὀκτωβρίου 1979).

Κοσύγκιν: Διαβάσατε μήπως τό λόγο τοῦ Κάρτερ;

Καραμανλῆς: *Δέν τόν διάβασα, ἀλλά μέ ἐνημέρωσαν δι' ὀλίγων τηλεφωνικῶς. Ἡ ἐντύπωσή μου πάντως εἶναι ὅτι τό θέμα ξεφουσκώνει.*

Κοσύγκιν: Θά σᾶς δώσω ἕνα ἀντίγραφο καί ὅταν ἔχετε χρόνο διαβάστε το.

Καραμανλῆς: *Θά τό διαβάσω καί θά διατυπώσω ἐλεύθερα τή γνώμη μου.*

Κοσύγκιν: Δέν θά εἶναι ὅμως τίποτα εὐχάριστο.

Καραμανλῆς: *Ἐκεῖνο πού εἶναι σοβαρό εἶναι ἡ συνέχεια. Καί κατά τήν γνώμη μου δέν νομίζω ὅτι θά πρέπει νά δοθεῖ συνέχεια.*

Κοσύγκιν: Ὅσον ἀφορᾶ τήν Κούβα, δέν ἔχει τίποτα νά πεῖ καί ἔπεσε ἔξω. Τό μόνο πού εἶπε εἶναι ὅτι θά κάνει ἀπόβαση 1.500 ἀνδρῶν στή βάση Γουαντανάμο. Θά αὐξήσει ἐπίσης τόν ἀριθμό τῶν στρατευμάτων στήν Καραϊβική, θά αὐξήσει τήν ἐπαγρύπνηση, κ.τ.λ. Στήν κατάσταση τοῦ σοβιετικοῦ τάγματος στήν Κούβα δέν θά ἀλλάξει τίποτα. Ὅπως ἦταν, ἔτσι θά μείνει. Ἦταν ἕνα θεατρικό ἔργο γιά τό τίποτα.

Καραμανλῆς: *Εἶναι δύσκολο νά κάνω κρίσεις ἤ νά δώσω συμβουλές. Ἡ γνώμη μου εἶναι νά μή δοθεῖ συνέχεια.*

Κοσύγκιν: Πάντοτε εἶναι δυνατό νά ἀκούσει κανείς τίς συμβουλές. Ἀλλά διαφορετικά εἶναι πῶς θά ἐνεργήσει.

Καραμανλῆς: *Πάρτε το ὡς εὐχή.*

Κοσύγκιν: Καί γιά τήν εὐχή ἰσχύει ἡ ἴδια παρατήρηση.

Καραμανλῆς: *Θά ἤθελα νά ρωτήσω τόν κ. πρωθυπουργό ἐάν ἔχει ἐνδιαφέρον νά ἀνταλλάξουμε ἀπόψεις γιά ὁρισμένα εἰδικά θέματα. Π.χ. τῆς Κύπρου, τά ἑλληνοτουρκικά. Ἐπαναλαμβάνω, ἐάν ἐνδιαφέρεται ὁ κ. Κοσύγκιν.*

Κοσύγκιν: Βεβαίως.

Καραμανλῆς: *Ἡ ἱστορία τῆς Κύπρου καί τά πρόσφατα γεγονότα εἶναι γνωστά καί δέν νομίζω ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀναφερθῶ σ' αὐτά. Ἡ εἰσβολή στήν Κύπρου, ἔγινε προγραμματισμένα. Καί τό λέω αὐτό γιά νά μπορέσουμε νά ἐκτιμήσουμε τήν περίπτωση. Οὔτε ὁ κ. Κοσύγκιν, οὔτε ἐγώ, εἴμαστε στρατηγοί. Εἶναι ὅμως γνωστό ὅτι, γιά νά γίνει μιά τέτοια στρατιωτική ἐπιχείρηση, ἀπαιτεῖται ἕνα στρατηγικό σχέδιο. Ἡ εἰσβολή αὐτή ἔγινε μέ βάση τό στρατηγικό σχέδιο ΑΤΤΙΛΑΣ. Δέν ἔγινε μέσα σέ μιά ἑβδομάδα τό σχέδιο αὐτό. Ἦταν μέσα στό συρτάρι. Εἶχαν συνεπῶς τήν πρόθεση νά βάλουν χέρι στό νησί. Τό πρόσχημα τούς τό ἔδωσαν οἱ συνταγματάρχες καί ἐπωφελήθηκαν τῆς εὐκαιρίας. Ἐάν ὅμως μπορεῖ νά λεχθεῖ ὅτι ὑπῆρχε κάποια δικαιολογία γιά τήν πρώτη εἰσβολή, δέν ἔχουν καμμιά δικαιολογία γιά τήν δεύτερη.*

»Θά ἤθελα νά διευκρινήσω ὅτι δέν ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας γιά νά κατηγορήσω τούς ἀντιπάλους μου. Θέλω ἁπλῶς νά γνωρίζει ἡ Σοβιετική Κυβέρνηση πῶς ἐκτιμοῦμε τήν κατάσταση ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς.

»Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπό τό ἱστορικό, ἡ Τουρκία ἐξακολουθεῖ σήμερα νά κατέχει τό ἥμισυ τῆς Κύπρου καί νά ἀπειλεῖ νά καταλάβει καί τό ὑπόλοιπο. Οἱ Τουρκοκύπριοι ἀποτελοῦν τό 18% τοῦ πληθυσμοῦ καί κατέχουν τό 40% τοῦ ἐδάφους. Συνέπεια αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι ἡ δημιουργία 200.000 προσφύγων. Τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, αὐτό σημαίνει ὅτι θά ὑπῆρχαν στή Σοβιετική Ἕνωση 80.000.000 πρόσφυγες, ἀφοῦ οἱ 200.000 πρέπει νά ὑπολογισθοῦν ἐπί συνόλου πληθυσμοῦ 500.000.

Κοσύγκιν: Οἱ πρόσφυγες εἶναι ἀκόμη στίς σκηνές;

Καραμανλῆς: *Μερικοί εἶναι ἀκόμη στίς σκηνές. Μερικοί ἔχουν τακτοποιηθεῖ πρόχειρα.*

Κοσύγκιν: Οἱ Τοῦρκοι κατέχουν τά σπίτια τους;

Καραμανλῆς: *Ναί καί ἀκόμη κάτι χειρότερο. Ἔφεραν ἀπό τήν Τουρκία ἐποίκους γιά νά δημιουργήσουν μιά μό-*

νιμη κατάσταση. Τό θέμα αὐτό παραμένει ἀνοικτό. Καί πέραν τῆς ἀνθρωπιστικῆς πλευρᾶς, εἶναι ἐστία ἐντάσεως πού μπορεῖ νά δημιουργήσει δυσάρεστες καταστάσεις. Οἱ Τοῦρκοι δέν δείχνουν προθυμία, μολονότι ἡ ἑλληνοκυπριακή πλευρά εἶναι μετριοπαθής καί προτείνει πράγματα πού μποροῦν νά δεχθοῦν.

»1. Οἱ Κύπριοι δέχονται τήν ὁμοσπονδιακή μορφή πού ζητοῦσαν οἱ Τουρκοκύπριοι,

»2. δέχονται νά κρατήσουν οἱ Τουρκοκύπριοι 25% τοῦ ἐδάφους ἀντί 18%,

»3. δέχονται νά ὑπάρχει κεντρική Κυβέρνηση μέ σχετικῶς χαλαρές ἐξουσίες.

»Τούς προσφέρουν συνεπῶς ὅ,τι θά μποροῦσαν νά ζητήσουν. Παρά ταῦτα οἱ Τουρκοκύπριοι δέν συμφωνοῦν. Ὑπάρχουν ἐπίσης ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας γιά νά ἀποχωρήσουν τά στρατεύματα. Παρά ταῦτα παραμένουν ἐκεῖ 30.000 ἄνδρες, 300-400 τάνκς γιά νά ἀντιμετωπίσουν ἕναν ἄοπλο πληθυσμό. Δημιουργοῦν τήν ἐντύπωση ὅτι θά ὑπάρξει σέ δεύτερη φάση νέα ἐπιχείρηση.

Γκρομύκο: Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ὑποβάλαμε πρόταση γιά νά ἀποχωρήσουν τά τουρκικά στρατεύματα.

Καραμανλῆς: *Τό γνωρίζουμε καί τό ἐκτιμοῦμε. Τό θέμα εἶναι πῶς οἱ Τοῦρκοι θά ὑποχρεωθοῦν νά ἀποχωρήσουν;*

Κοσύγκιν: Νά τό θέσουμε στόν ΟΗΕ.

Καραμανλῆς: *Θά τεθεῖ. Ἔχουμε ὅμως ἀρκετές ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καί τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, ἐκ τῶν ὁποίων τήν μία τήν ψήφισε καί ἡ Τουρκία. Τό νά προσθέσουμε μία ἀκόμα ἀπόφαση δέν σημαίνει τίποτα. Θά βοηθήσει, ἀλλά δέν θά δώσει λύση.*

Κοσύγκιν: Βλέπετε, ἴσως, ὅτι τά κυπριακά γεγονότα ἐξυπηρετοῦν πολλούς. Τούς Ἄγγλους πού ἔχουν βάσεις στήν Κύπρο καί τό τουρκοκυπριακό μέρος τῆς Κύπρου εἶναι ὑποκατάστημα τῆς Τουρκίας, ἀφοῦ εἶναι ἐκεῖ τά τουρκικά στρατεύματα, διοικοῦν τό τμῆμα αὐτό, μεταφέρουν ἐποίκους, κ.λ.π. Ὅταν δημιουργήθηκε τό θέμα τῶν προσφύγων τοῦ Βιετνάμ ἔγινε τόσος θόρυβος. Τό ἴδιο ὅμως θέμα γιά τούς πρόσφυγες στήν Κύπρο δέν ἐνοχλεῖ.

Καραμανλῆς: *Κατεδικάσθη ἡ Τουρκία ἀπό τούς διεθνεῖς ὀργανισμούς. Ἡ λύση ἐξαρτᾶται ἀπό τήν Τουρκία.*

Κοσύγκιν: Καί οἱ ἀποφάσεις τῆς Τουρκίας ἐξαρτῶνται ἀπό τήν Ἀγγλία καί τίς ΗΠΑ. Ψηφίζουν ἀπό τή μιά πλευρά καί κάνουν ἄλλα ἀπό τήν ἄλλη.

Καραμανλῆς: *Δέν νομίζω ὅτι ἔχετε δίκιο. Ἡ Δύση ἔχει συμφέρον νά διευθετηθεῖ τό Κυπριακό. Ἡ ἐκκρεμότης φέρει σέ ἀντίθεση τήν Ἑλλάδα μέ τήν Τουρκία καί ἐξασθενίζει τό ΝΑΤΟ. Ὅταν ἔγινε ἡ εἰσβολή, οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ἐπέβαλαν ἐμπάργκο. Ἡ Τουρκία ἀπείλησε ὅτι θά ἐκδιώξει τίς βάσεις τους καί οἱ ΗΠΑ ἦραν τό ἐμπάργκο. Πιστεύω ὅτι μόνο ἡ Τουρκία μπορεῖ νά λύσει τό πρόβλημα διότι ἐκείνη ἄνοιξε τήν πληγή καί μπορεῖ καί νά τήν κλείσει. Ἐκτιμοῦμε θετικά τή σοβιετική θέση στό Κυπριακό, καί θά παρακαλοῦσα νά συνεχίσετε νά τήν τηρεῖτε, διότι ἡ χώρα σας ἔχει βάρος καί μπορεῖ νά βοηθήσει.*

Κοσύγκιν: Γιά τό Κυπριακό ἔχουμε τήν ἴδια θέση. Καί στόν ΟΗΕ ἔχουμε ὑποστηρίξει τίς θέσεις σας γιατί εἶναι δίκαιες. Καί στό μέλλον θά κάνουμε τό ἴδιο πρᾶγμα. Δέν πιστεύω ὅμως ὅτι ἡ λύση τοῦ προβλήματος ἐξαρτᾶται 100% ἀπό τήν Τουρκία. Τό Συμβούλιο Ἀσφαλείας παίρνει ἀποφάσεις. Ἡ Γενική Συνέλευση ἐπίσης. Συγχρόνως ὅμως οἱ Ἀμερικανοί συνεχίζουν νά δίδουν ὅπλα στούς Τούρκους. Αὐτή ἡ κατάσταση ἐξυπηρετεῖ καί τούς Ἄγγλους καί τούς Ἀμερικανούς. Καί ἐγώ δέν εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ὅλα τά εὐρωπαϊκά Κράτη θέλουν νά λυθεῖ τό Κυπριακό καί νά φύγουν ἀπό τήν Κύπρο οἱ βάσεις. Ἡ σημερινή κατάσταση τούς ἐξυπηρετεῖ, διότι ἡ Ἑλλάς δέν θά πολεμήσει μέ τήν Τουρκία καί ἐπομένως κανείς δέν ἀνησυχεῖ. Οἱ δυνάμεις πού ἔχουν βάσεις στήν Κύπρο δέν ἐνδιαφέρονται νά τίς παραδώσουν στό κυπριακό λαό.

Καραμανλῆς: *Αὐτά πού λέτε ἐπιβεβαιώνουν ὅ,τι εἶπα καί χθές. Ὅτι ὑπάρχει δηλαδή ἀμοιβαία δυσπιστία. Γνωρίζω τό θέμα καλλίτερα ἀπό τόν καθένα, διότι ἀσχολοῦμαι μέ αὐτό ἐδῶ καί 25 χρόνια. Ὅταν ἤμουν πρωθυπουργός, συμφώνησα καί δόθηκε ἀνεξαρτησία στήν Κύπρο, ἐγκαταλείποντας τήν ἰδέα τῆς Ἑνώσεως. Ὅταν ἔφυγα, ἔγιναν ἄλλα πράγματα. Λίγο οἱ συνταγματάρχες, λίγο ὁ Μακάριος, λίγο οἱ Τοῦρκοι καί ἡ κατάσταση ἄλλαξε. Τώρα πού γύρισα καί πάλι στήν Ἑλλάδα, μοῦ ξαναφόρτωσαν τό Κυπριακό. Πρέπει νά ξέρει ὁ κ. πρωθυπουργός ὅτι τό Κυπριακό, ὅπως ἐξελίσσεται, εἶναι εἰς βάρος τῆς Δύσεως. Καί συνεπῶς κακῶς ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Δύση παρεμποδίζει τή λύση του.*

Κοσύγκιν: Ὅσον ἀφορᾶ τήν ἐμπιστοσύνη πού εἴπατε, θά ἤθελα νά πῶ ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες θά δείξουν συμπάθεια καί θά σφίξουν τό χέρι. Τό ἴδιο θά κάνουν καί οἱ Ἄγγλοι. Ἀλλά ὅλα τά προβλήματα θά παραμείνουν.

Καραμανλῆς: *Μά αὐτό εἶναι εἰς βάρος τους.*

Κοσύγκιν: Εἶναι εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος.

Καραμανλῆς: *Εἶναι ὅμως εἰς βάρος καί τῆς Συμμαχίας τοῦ ΝΑΤΟ.*

Κοσύγκιν: Οἱ Τοῦρκοι παίρνουν μέρος σέ ὅλες τίς δουλειές τοῦ ΝΑΤΟ καί θέλουν νά δώσουν βάση στό κατεχόμενο κυπριακό τμῆμα τῆς Κύπρου.

Καραμανλῆς: *Ὅλα αὐτά εἶναι εἰς βάρος τοῦ ΝΑΤΟ. Ἐν πάση περιπτώσει, ἔχουμε διαφορετική ἐκτίμηση τοῦ θέματος. Χρειάζεται νά ἀσκηθεῖ ἠθική πίεση στούς Τούρκους, καί ὑπολογίζουμε καί σέ σᾶς γι' αὐτό τό θέμα.*

Κοσύγκιν: Ἐμεῖς δέν θά ἀλλάξουμε στάση, ἀλλά νομίζω ὅτι, ἐάν πιστεύετε ὅτι ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπό τήν Τουρκία, τότε κάνετε λάθος. Διότι, ἐάν οἱ ΗΠΑ, ἡ Ἀγγλία καί ἐμεῖς ἐνδιαφερθοῦμε, νομίζετε ὅτι μποροῦν νά ἀντισταθοῦν; Θά πάρουν διαταγή καί θά φύγουν.

Καραμανλῆς: *Νομίζω ὅτι ἀσκήθηκε πίεση ὄχι ὅμως στήν ἔκταση πού ἔπρεπε. Ἐάν δέν μποροῦν νά τήν ἀναγκάσουν νά φύγει, δέν μποροῦν νά τήν ὑποχρεώσουν νά μείνει. Αὐτό ἐννοῶ ὅταν λέγω ὅτι ἡ λύση ἐξαρτᾶται ἀπό τήν Τουρκία. Εἶναι πάντως εὐνόητο ὅτι ἡ διατήρηση αὐτῆς τῆς πληγῆς δημιουργεῖ ἔνταση.*

Κοσύγκιν: Μπορεῖτε νά μᾶς θεωρήσετε ὡς συμμάχους σας σ' αὐτό τό θέμα. Καί στόν πολιτικό τομέα θά κάνουμε ὅ,τι εἶναι δυνατόν γιά νά ἀποκαταστήσουμε τήν κατάσταση, ὅπως ἦταν πρίν ἀπό τά γεγονότα. Ἡ λύση πάντως δέν ἐξαρτᾶται μόνο ἀπό τήν Τουρκία.

Καραμανλῆς: *Ὑπάρχει περίπτωση λήψεως μέτρων ἀπό τό Συμβούλιο Ἀσφαλείας;*

Κοσύγκιν: Πιστεύετε ὅτι μπορεῖτε νά ληφθεῖ μιά τέτοια ἀπόφαση;

Καραμανλῆς: *Μπορεῖ νά μπλοκαρισθεῖ, ἀλλά ἐσεῖς τί νομίζετε;*

Κοσύγκιν: Ζυγίσετε ὅλες τίς πλευρές. Συμβουλευθεῖτε τόν γενικό γραμματέα τοῦ ΟΗΕ. Βγάλτε τό συμπέρασμά σας πῶς μποροῦμε νά ἐνεργήσουμε γιά τήν λύση τοῦ Κυπριακοῦ.

Γκρομύκο: Ἐκτός ἀπό αὐτά πού εἴπατε, ἰσχύει ἡ πρότασή μας γιά τήν σύγκληση διεθνοῦς διασκέψεως γιά τό Κυπριακό. Ἡ Ἑλλάς καί ἡ Κύπρος μποροῦν νά ἀναζωογονήσουν τό θέμα.

Καραμανλῆς: *Ἐμεῖς δέν ἔχουμε ἀντίρρηση γιά καμμιά πρόταση, ἀρκεῖ νά εἶναι στά πλαίσια τοῦ ΟΗΕ. Θά δῶ τώρα τόν κ. Κυπριανοῦ καί θά τόν ἐνημερώσω σχετικά.*

Γκρομύκο: Τό Κυπριακό βρίσκεται αὐτή τή στιγμή σέ κατάψυξη. Ὅταν ἤμουν στή Νέα Ὑόρκη πρίν λίγες μέρες, μίλησα μέ τόν κ. Κυπριανοῦ καί διαπιστώσαμε ὅτι τό θέμα βρίσκεται σέ στασιμότητα. Ὁ κ. Κυπριανοῦ ἀνησυχεῖ.

Κοσύγκιν: Ὅταν τό Κυπριακό ἀναζωογονηθεῖ ἀπό ὅλες τίς πλευρές, τότε θά δοῦν ὅτι γίνονται οὐσιαστικές προσπάθειες (Κοινοπολιτεία, Ἀδέσμευτοι κ.λ.π.).

Καραμανλῆς: *Σέ κάθε διεθνῆ ὀργανισμό φέρουμε τό Κυπριακό, τό ὁποῖον ὡς θέμα εἶναι πλέον γνωστό. Τό πρόβλημα εἶναι ὅτι οἱ ἀποφάσεις δέν γίνονται σεβαστές. Τό ἀποτέλεσμα εἶναι νά δημιουργεῖται μιά δυσπιστία τῶν λαῶν πρός τούς διεθνεῖς ὀργανισμούς, ἀφοῦ κανείς δέν σέβεται τίς ἀποφάσεις πού λαμβάνονται.*

Γκρομύκο: Ὅσον ἀφορᾶ τό Κίνημα τῶν Ἀδεσμεύτων, δέν μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἀσχολήθηκε μέ τήν οὐσία τοῦ προβλήματος, ἀφοῦ ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία δέν ἀνήκουν στό Κίνημα.

Καραμανλῆς: *Οἱ διεθνεῖς ὀργανισμοί δέν δίνουν λύσεις. Βγάζουν ἀποφάσεις.*

Κοσύγκιν: Ἡ Κύπρος εἶναι ἀνεξάρτητο Κράτος καί μπορεῖ νά ἐνεργήσει μέσα στά πλαίσια τοῦ Κινήματος τῶν Ἀδεσμεύτων γιά νά καταδικασθεῖ ἡ Τουρκία. Στήν Ἀβάνα ὅμως οἱ Ἀδέσμευτοι δέν καταδίκασαν τήν Τουρκία.

Γκρομύκο: Οἱ Ἀδέσμευτοι δέν μποροῦν νά κάνουν τίποτα. (Ἦταν φανερή ἡ περιφρόνησή του γιά τούς Ἀδεσμεύτους).

Καραμανλῆς: *Οἱ διεθνεῖς ὀργανισμοί εὐχολογοῦν. Δέν ἔχουν δύναμη.*

Κοσύγκιν: Τότε νά πᾶμε στό Συμβούλιο Ἀσφαλείας. Συνεννοηθεῖτε μέ τό γενικό γραμματέα τοῦ ΟΗΕ. Μπορεῖτε νά ἀξιοποιήσετε καί τίς δικές μας θέσεις γιά τό Κυπριακό.

Καραμανλῆς: *Ἔχει ἄλλο θέμα ὁ κ. πρόεδρος;*

Κοσύγκιν: Μποροῦμε νά σᾶς ποῦμε γιά τίς σχέσεις μας μέ τήν Τουρκία.

Καραμανλῆς: *Ναί μᾶς ἐνδιαφέρουν.*

Κοσύγκιν: Μποροῦμε ἐπίσης νά σᾶς μιλήσουμε γιά τίς σχέσεις μέ τήν Κίνα.

Καραμανλῆς: *Πῶς ἀντιμετωπίζετε τήν ἑλληνοτουρκική διένεξη πού δημιουργεῖ ἡ Τουρκία.*

Κοσύγκιν: Τό κυριότερο θέμα εἶναι ἡ Κύπρος. Οἱ ἀπόψεις μας συμπίπτουν. Ἐάν τό θέσετε τό θέμα αὐτό, θά σᾶς ὑποστηρίξουμε.

Καραμανλῆς: *Ἐκτός ἀπό τήν Κύπρο ὑπάρχει καί ἡ ἑλληνοτουρκική διένεξη πού προκαλεῖ ἡ Τουρκία. Δέν θέλω νά τό συζητήσουμε παρά μόνο ἐφόσον ὁ κ. πρόεδρος ἐνδιαφέρεται.*

Κοσύγκιν: Ἐδῶ βέβαια ἔχετε προβλήματα στό Αἰγαῖο πού δέν ἐμφανίστηκαν τώρα, ἀλλά τά ὁποῖα ὑπῆρχαν ἀπό καιρό.

Καραμανλῆς: *Ὄχι. Δημιουργήθηκαν τώρα.*

Κοσύγκιν: Ἐσεῖς δέν θέλετε νά λύσετε τά προβλήματά σας μέ πόλεμο, διότι δέν νομίζω ὅτι κανένας μπορεῖ νά τόν θέλει. Πρέπει νά διεξάγονται διαπραγματεύσεις καί ἄν δέν ἐπιτύχουν θά μπορούσατε νά πᾶτε στόν ΟΗΕ. Ἴσως ὅμως θά μπορούσατε νά πᾶτε στήν Τουρκία νά συζητήσετε οὐσιαστικά, διότι δέν μπορεῖ νά ὑπάρχουν τέτοια προβλήματα αἰώνια. Ἄλλως εἶναι σέ βάρος καί τῶν δύο.

Καραμανλῆς: *Προσπαθῶ ἀλλά δέν βρίσκω κατανόηση. Συνάντησα τόν Ἔτσεβίτ, ἀλλά ἀπό τόν διάλογο μέχρι σήμερα δέν βγῆκε τίποτα. Τούς λέγω ὅτι ὑπάρχουν τρεῖς λύσεις. Ὁ διάλογος, ἡ διαιτησία καί ὁ πόλεμος. Τέσσερα χρόνια τώρα, παρά τίς προσπάθειές μου νά προσφύγουμε στή διαιτησία, δέν τό δέχονται. Δέν νομίζω ὅτι ὑπάρχει τίποτε ἄλλο. Ἀντί νά προτείνουν ἐκεῖνοι νά προσφύγουμε στή διαιτησία, τό προτείνουμε ἐμεῖς. Ὅπως βλέπετε, κάνω αὐτό πού λέτε, ἀλλά δέν προκύπτει κανένα ἀποτέλεσμα. Ἴσως αὐτό νά ὀφείλεται στήν ἀστάθεια πού ὑπάρχει στήν Τουρκία.*

»Τό 1976 συναντήθηκα μέ τόν τότε πρωθυπουργό κ. Ντεμιρέλ. Ἔκανα τήν πρόταση νά προσφύγουμε σέ διαιτησία καί βγάλαμε καί ἀνακοινωθέν γιά τήν προσφυγή στό Διεθνές Δικαστήριο τῆς Χάγης. Μετά μία ἑβδομάδα ἔστειλα τούς εἰδικούς στήν Ἄγκυρα γιά τήν ὑλοποίηση τῆς συμφωνίας αὐτῆς. Ὁ Ντεμιρέλ τούς ἔδιωξε μέ τό αἰτιολογικό ὅτι δέν διάβασε τό ἀνακοινωθέν καί ὅτι τόν γέλασα. Ποιά εἶναι ἡ ἀλήθεια; Ὅταν ὑπογράψαμε τό ἀνακοινωθέν, ὁ Ἔτσεβίτ τόν κατηγόρησε γιά προδότη καί ὁ Ντεμιρέλ ὑποχώρησε.

»Ὅταν συνάντησα τόν κ. Ἔτσεβίτ, ὡς πρωθυπουργό, τοῦ εἶπα ὅτι δέν ὑπάρχει ἄλλη λύση καί ὅτι ἡ πρότασή μου μᾶς καλύπτει καί πολιτικά. Διαφορετικά θά μᾶς κατηγορήσουν καί τούς δύο, ὅποια λύση καί ἄν βροῦμε. Ἡ διαιτησία εἶπα εἶναι κρίση ἀντικειμενική καί μᾶς παρέχει συγχρόνως πολιτική κάλυψη. Ὁ Ἔτσεβίτ ἀπάντησε: "Ἔχετε δίκιο". Καί ρώτησα γιατί δέν τό δέχεσθε; Ἡ ἀπάντησή του ἦταν "διότι, ὅταν τό δέχθηκε, ὁ Ντεμιρέλ τόν κατηγόρησε γιά προδοσία».

Κοσύγκιν: Ἴσως μπορεῖ νά βρεθεῖ μιά μέση λύση. Νά συζητήσετε λεπτομερῶς τό θέμα καί σέ ἤπιο κλίμα.

Καραμανλῆς: *Ἐκτός τοῦ ὅτι συναντήθηκα μέ τόν Ἔτσεβίτ βάλαμε τούς γενικούς γραμματεῖς τῶν ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν νά συναντηθοῦν γιά νά προπαρασκευάσουν τά διάφορα ζητήματα. Τέσσερα χρόνια τώρα ὁ διάλογος δέν προχωρεῖ, διότι οἱ θέσεις εἶναι ἀπαράδεκτες. Δέν θέλουν νά καταλάβουν μιά γεωγραφική πραγματικότητα.*

Κοσύγκιν: Ἀντίθετα, διότι τό γνωρίζουν.

Καραμανλῆς: *Τό Αἰγαῖο ἔχει ἑκατοντάδες ἑλληνικά νησιά καί οἱ Τοῦρκοι θέλουν νά τά ἀγνοοῦν. Δέν λέμε ὅτι ἡ Τουρκία δέν ἔχει δικαιώματα στό Αἰγαῖο, ἀλλά δέν μπορεῖ νά ἔχει τά ἴδια δικαιώματα μέ μᾶς. Ἐκεῖνο πού θέλουν εἶναι νά χωρίσουν τό Αἰγαῖο στή μέση. Ἔτσι, δημιούργησαν τό θέμα τῆς ὑφαλοκρηπίδος, τό θέμα τοῦ ἐναερίου χώρου καί μέ αὐθαίρετη γραμμή θέλουν νά μεταφέρουν τό FIR.*

Κοσύγκιν: Ἐμεῖς εἴχαμε πρόβλημα μέ τούς Τούρκους γιά τό FIR στή Μαύρη Θάλασσα.

Καραμανλῆς: *Ναί, ἀλλά ἡ Μαύρη Θάλασσα δέν ἔχει νησιά.*

Κοσύγκιν: Πάντως θά τό εἴχαμε λύσει.

Καραμανλῆς: *Δημιούργησαν τό θέμα τῶν χωρικῶν ὑδάτων μέ τό νά μᾶς ἀρνοῦνται τό δικαίωμα νά τά ἐπεκτείνουμε. Τούς εἴπαμε ὅτι εἶναι δικαίωμά μας ἀναφαίρετο. Δημιούργησαν ἐπίσης τό πρόβλημα τῶν μειονοτήτων.*

Κοσύγκιν: Σᾶς καταλάβαμε πολύ καλά. Ἐγώ νομίζω ὅτι, ὅπως σᾶς εἶπα, τά θέματα αὐτά πρέπει νά τεθοῦν στούς διεθνεῖς ὀργανισμούς. Θά ὑποστηρίξουμε τήν ἄποψή σας. Κάποιος ὅμως πρέπει νά τό ὑποβάλει. Καί αὐτό ἐξαρτᾶται ἀπό ἐσᾶς. Γιά νά προετοιμαστεῖ δεόντως ἡ ὑποβολή τοῦ θέματος πρέπει νά συναντηθεῖτε μέ τόν Ἔτσεβίτ, νά συζητήσετε τά θέματα μέ χάρτες καί μέ ὅλα τά ἄλλα ἀπαραίτητα καί νά προτείνετε τί τρόπους μπορεῖτε νά βρεῖτε. Νά τοῦ πεῖτε συγχρόνως ὅτι γιά ὁρισμένα θέματα ἡ Ἑλλάς θά προσφύγει στούς διεθνεῖς ὀργανισμούς. Ἔτσι, θά μπορέσετε νά ἔχετε ἕνα διπλωματικό ἀγώνα μέ τήν Τουρκία.

Καραμανλῆς: *Ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά φέρουμε τά θέματα αὐτά στούς διεθνεῖς ὀργανισμούς, ἀφοῦ δέν ζητᾶμε τίποτε ἀπό τήν Τουρκία. Αὐτή ζητᾶ.*

Κοσύγκιν: Βέβαια ἔχετε 2.000 νησιά στό Αἰγαῖο. Ἴσως κάπου μποροῦν νά γίνουν παραχωρήσεις ἤ ὑποχωρήσεις, χωρίς νά θίγονται τά κυριαρχικά δικαιώματα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἑλληνοτουρκική κρίση εἶναι γιά μᾶς ἀπαράδεκτη. Διότι θά φέρει καταστροφές καί γιά τίς δύο χῶρες. Πρέπει νά ἀποτρέψετε τόν πόλεμο.

Καραμανλῆς: *Δύο φορές ἀπέτρεψα τόν πόλεμο.*

Κοσύγκιν: Νομίζω ὅτι καί σήμερα πρέπει νά γίνει τό ἴδιο. Πρέπει νά ἀποκλείσουμε τόν πόλεμο καί τήν κρίση. Παραμένουν μόνο οἱ συνομιλίες. Καί αὐτό ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἐπιδεξιότητά σας. Εἶναι βέβαια γιά σᾶς δυσκολώτερο, διότι ἔχουν ἤδη μιά κατοχή καί μιλοῦν ἀπό θέσεως ἰσχύος.

Καραμανλῆς: *Αὐτό ἰσχύει στήν Κύπρο. Ὄχι ὅμως στό Αἰγαῖο. Ἐάν θέλήσουν νά κάνουν τό ἴδιο καί στό Αἰγαῖο τότε θά ἔχουμε πόλεμο.*

Κοσύγκιν: Τότε ἴσως εἶναι σκόπιμο νά διατηρήσετε τό Αἰγαῖο ὅπως εἶναι σήμερα.

Καραμανλῆς: *Ἡ ἐπιθυμία μου εἶναι νά λύσω τά προβλήματα τοῦ Αἰγαίου. Ἡ Ἑλλάς δέν ζητᾶ τίποτα ἀπό τήν Τουρκία. Ἡ Τουρκία εἶναι ἐκείνη πού ζητᾶ.*

Κοσύγκιν: Νά μήν τό δώσετε. Καί γιά τό Κυπριακό νά ἔχετε διαπραγματεύσεις.

Καραμανλῆς: *Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ὅ,τι λέει ὁ πρόεδρος ἀκριβῶς αὐτό κάνω. Δύο φορές ἀπέτρεψα τόν πόλεμο. Ἡ ἀναζήτηση ὅμως εἰρηνικῶν λύσεων προϋποθέτει ὅτι θά ὑπάρχουν δύο καί ὄχι ἕνας.*

Κοσύγκιν: Ὑπάρχουν παραδείγματα στήν ἱστορία τῶν χωρῶν πού οἱ διαπραγματεύσεις διεξάγονται ἐπί χρόνια καί στό τέλος βρίσκεται κάποια λύση. Ἴσως θά ἦταν καλύτερη ἡ ἐξῆς πρόταση: ἀντί νά ἀσχολοῦνται οἱ εἰδικοί μέ τά διάφορα θέματα, νά τηλεφωνήσετε στόν Ἔτσεβίτ, νά συναντηθεῖτε καί νά τά συζητήσετε.

»Καί ἐγώ πῆγα στήν Τουρκία καί συναντήθηκα μέ τόν Ἔτσεβίτ. Δέν νομίζω ὅτι μπορεῖ νά σᾶς συμβουλέψει κανείς τίποτα ἄλλο παρά τίς συνομιλίες.

Καραμανλῆς: *Αὐτό κάνουμε ἐπί τέσσερα χρόνια.*

Κοσύγκιν: Συζητεῖστε το καί θά σᾶς ὑποστηρίξουμε πολιτικά.

Καραμανλῆς: *Νά δώσετε συμβουλές στήν Τουρκία.*

Κοσύγκιν: Καί ἐμεῖς σᾶς δίνουμε μιά συμβουλή. Συνομιλεῖστε μέ τόν Ἔτσεβίτ. Πηγαίνετε στόν ΟΗΕ. Εἶναι πιό ρεαλιστική λύση νά συζητήσετε ἐσεῖς παρά οἱ γενικοί γραμματεῖς. Ἄς γίνει ἀκόμη μιά φορά.

Καραμανλῆς: *Δυό φορές ἔχουμε ἤδη συναντηθεῖ. Πρέπει ὅμως ὁ Ἔτσεβίτ νά ἔχει Κυβέρνηση, διότι σήμερα στήν Τουρκία ὑπάρχει μεγάλη ὀξύτης καί ἀναγκαστικά τά κόμματα καταφεύγουν σέ δημαγωγία.*

Κοσύγκιν: Ἔτσι δέν θά μπορέσετε νά προχωρήσετε.

Καραμανλῆς: *Ὑπάρχει βέβαια ἀνταγωνισμός μεταξύ τῶν δύο τουρκικῶν κομμάτων. Ἐάν ὑπῆρχε ὅμως σταθερή καί ὑπεύθυνη Κυβέρνηση, τότε κάτι θά μποροῦσε νά γίνει. Ἐπειδή ὑπάρχει αὐτό τό κλίμα κάνουν ἀνοησίες. Πρίν δύο χρόνια ἔστειλαν ἕνα καράβι γιά ἔρευνες σέ χῶρο πού δέν ἦταν δικός τους. Ἔπρεπε νά τούς κτυπήσουμε. Ἀντί ὅμως νά κάνω αὐτό τό πρᾶγμα προσέφυγα στή Χάγη. Παραβιάζουν συνεχῶς τά χωρικά μας ὕδατα. Καί ἀπειλοῦν μέ πόλεμο ἐάν ἡ Ἑλλάς τά ἐπεκτείνει. Εἶναι ὅμως ἀπαράδεκτο γιά τήν Ἑλλάδα νά παραιτηθεῖ ἑνός δικαιώματός της.*

Κοσύγκιν: Ὑπάρχει μιά γραμμή πού χωρίζει τίς δύο χῶρες, μιά συμφωνία;

Καραμανλῆς: *Ὑπάρχει ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάννης πού καθορίζει τά σύνορα τῶν δύο χωρῶν. Τά χωρικά ὅμως ὕδατα καί ἡ ὑφαλοκρηπίδα δέν καθορίζονται ἀπό τήν ἐν λόγω Συνθήκη, ἀλλά ἀπό τό Διεθνές Δίκαιο.*

Κοσύγκιν: Ἔχετε οἰκονομική ζώνη 200 μιλίων;

»(Προφανῶς ἔκανε σύγχυση μεταξύ χωρικῶν ὑδάτων καί οἰκονομικῆς ζώνης).

Καραμανλῆς: *Τό θέμα μας δέν εἶναι αὐτό. Ἔχουμε χωρικά ὕδατα ἐκτάσεως 6 μιλίων καί βάσει τοῦ Διενοῦς Δικαίου μποροῦμε νά τά ἐπεκτείνουμε στά 12. Δέν τό κάναμε γιά νά μήν ὀξύνουμε τήν κατάσταση. Δέν παραιτούμεθα ὅμως τοῦ δικαιώματός μας νά τά ἐπεκτείνουμε σέ 12 μίλια, ὅπως τό ἔκαμε ἡ Σοβιετική Ἕνωση καί ἡ Τουρκία. Ἐξηγήσαμε στούς Τούρκους καί σέ σᾶς ἀκόμα ὅτι, ὅταν κάνουμε χρήση τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ, δέν πρόκειται νά δημιουργήσουμε ἐμπόδια στή διεθνῆ ναυσιπλοΐα, ἀλλά θά λάβουμε τά δέοντα μέτρα. Μᾶς ἀπάντησαν ὅτι θά κάνουν πόλεμο γιά κάτι πού εἶναι δικαίωμά μας.*

Κοσύγκιν: Εἶναι σύνθετο πρόβλημα, δέν εἶναι ἁπλό.

Καραμανλῆς: *Βέβαια, γιατί ἔτσι τό δημιούργησαν. Κάνω ὅ,τι μπορῶ γιά νά διευθετήσω τίς διαφορές μας. Στήν ἑλληνική Βουλή εἶπα ὅτι ἔχουν καί οἱ Τοῦρκοι δικαιώματα. Δέν ἀρκοῦνται ὅμως στά δικαιώματά τους, ἀλλά ζητοῦν συνέχεια. Ἐάν σταθεροποιηθεῖ ἡ κατάσταση στήν Τουρκία θά σκεφθῶ τήν περίπτωση νέας συναντήσεως.*

Κοσύγκιν: Μοῦ φαίνεται ὅτι ἐάν τώρα ἀρχίσετε, αὐτό μπορεῖ νά περιπλέξει τά πράγματα, γιατί αὐτή τή στιγμή πρέπει νά εἶναι σκληρός, λόγω ἐκλογῶν.

Καραμανλῆς: *Δέν λέω τώρα. Ἀλλά μετά τήν διενέργεια τῶν ἐκλογῶν στήν Τουρκία θά δοῦμε τί θά γίνει.*

Κοσύγκιν: Τί νομίζετε, θά παραμείνει στήν ἐξουσία;

Καραμανλῆς: *Εἶναι ἐρωτηματικό μεγάλο. Δέν νομίζω ὅτι οὔτε ὁ Ντεμιρέλ οὔτε ὁ Ἔτσεβίτ θά ἔχουν τή δυνατότητα σχηματισμοῦ σταθερῆς Κυβερνήσεως. Θά ἔχουμε ἀδιέξοδο.*

Γκρομύκο: Πρέπει νά ἔλθει μιά ἀπό τίς δύο αὐτές δυνάμεις.

Καραμανλῆς: *Οἱ λύσεις εἶναι δύο. Τά δύο κόμματα νά κάμουν ἐθνική Κυβέρνηση. Ἐάν δέν γίνει αὐτό, τότε θά ἔχουμε στρατιωτική παρέμβαση. Μπορεῖ νά μήν ἀσκεῖ τήν ἐξουσία ὁ στρατός, ἀλλά θά ἀσκεῖ πίεση. Ἄλλη λύση εἶναι ἡ διάλυση τῆς Βουλῆς καί ἡ διενέργεια ἐκλογῶν. Ἔχουν ὅμως τέτοιο σύστημα πού δέν μποροῦν νά διαλύσουν τή Βουλή. Ἐάν δέν ρίξουν τρεῖς Κυβερνήσεις σέ ἕνα χρόνο. Ἐγώ τούς εἶπα: ρίξτε τρεῖς φορές τήν Κυβέρνηση καί κάνετε ἐκλογές.*

Γκρομύκο: Δέχθηκαν τή συμβουλή σας;

Καραμανλῆς: *Ὄχι, γιατί φοβοῦνται τίς ἐκλογές.*

Κοσύγκιν: Καί τώρα νά μᾶς ἀναφέρουν οἱ συνεργάτες μας τά ἀποτελέσματα τῶν συναντήσεών τους.

Πατόλιτσεφ: Χθές συζήτησα τά διάφορα θέματα μέ τούς συνεργάτες μου καί σήμερα συναντηθήκαμε μέ τόν κ. Ράλλη. Ἰδού ποιά εἶναι τά συμπεράσματά μας.

Ἠλεκτρική Ἐνέργεια

»Ἐξετάσαμε τό θέμα τῆς γραμμῆς γιά νά παραχωρήσουμε στήν Ἑλλάδα 300.000.000 κιλοβατῶρες. Ἡ γραμμή μπορεῖ νά περάσει μέσω Οὐγγαρίας καί Γιουγκλοσλαβίας ἀποφεύγοντας τήν Ρουμανία. Δέν εἶναι δύσκολο. Χρειάζονται ὅμως συνομιλίες μέ τούς Γιουγκοσλάβους καί τούς Οὐγγρους. Τά 300.000.000 κιλοβατῶρες ἀπαιτοῦν μία τουρμπίνα 70.000 κιλοβατωρῶν.

»Ὅσον ἀφορᾶ τήν παροχή ἑνός δισεκατομμυρίου κιλοβατωρῶν, ἀρχίζοντας ἀπό τό 1982, ὑπάρχουν δύο λύσεις. Ἡ πρώτη, εἶναι ἡ παροχή νά γίνεται μέσω Οὐγγαρίας καί Γιουγκοσλαβίας καί ἡ δεύτερη μέσω Ρουμανίας καί Γιουγκοσλαβίας (ἡ γραμμή θά περνᾶ ἀπό τή Σιδηρᾶ Πύλη). Γιά τό θέμα αὐτό ἔχουμε δύο χρόνια μπροστά μας γιά νά τό μελετήσουμε.

»Ὅσον ἀφορᾶ τά δύο δισεκατομμύρια κιλοβατῶρες ἀπό τό 1986, τό θέμα ἀπαιτεῖ τεχνική λεπτομερῆ ἐξέταση.

Πετρέλαια

»Ἔδωσα ἐντολή γιά τήν πώληση 2.000.000 τόννων τό 1980.

Καραμανλῆς: *Παραβίασε τήν ἐντολή σας, πού ἦταν 2.000.000 γιά τρία χρόνια.*

Κοσύγκιν: Εἴμαστε σύμφωνοι· θά παίρνετε 2.000.000 γιά τρία χρόνια, ἀλλά τά συμβόλαια εἶναι ἐτήσια. Ἔτσι ὁ κ. Πατόλιτσεφ δέν παραβίασε τήν ἐντολή μου.

Φυσικό ἀέριο

»Χρειάζεται τεχνική καί οἰκονομική μελέτη. Γιά τό θέμα αὐτό συμφωνήσαμε στό κείμενο πού θά συμπεριληφθεῖ τό κοινό ἀνακοινωθέν.

Ἐμπορική καί οἰκονομική συμφωνία

»Συμφωνήσαμε νά μή συζητήσουμε τό θέμα αὐτή τή στιγμή, ἀφοῦ ὑπογράφεται ἡ συμφωνία οἰκονομικῆς καί τεχνικῆς συνεργασίας.

Κ. Ράλλης: Συμφωνῶ μέ τόν κ. Πατόλιτσεφ. Στό ἀνακοινωθέν θά συμπεριληφθοῦν ἀντίστοιχες διατυπώσεις.

Καραμανλῆς: *Πότε θά δημοσιευθεῖ τό ἀνακοινωθέν;*

Κοσύγκιν: Ὅταν φύγετε ἀπό τή Σοβιετική Ἕνωση. Αὐτή εἶναι ἡ πρακτική μας.

Καραμανλῆς: *Δέν ὑπάρχει θέμα. Τό ἴδιο περίπου γίνεται καί σέ μᾶς.*

(Τελικῶς τό κοινό ἑλληνοσοβιετικό ἀνακοινωθέν κατόπιν συνεννοήσεως ἐδημοσιεύθη τήν Πέμπτη, 4 Ὀκτωβρίου 1979).

Σκατσώφ: Σύμφωνα μέ τήν ἐντολή σας, συναντηθήκαμε σήμερα μέ τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν κ. Ράλλη. Γιά τό ἐργοστάσιο τῆς ἀλουμίνας θά ὑπάρχει σχετική παράγραφος στό κοινό ἀνακοινωθέν. Ὅσον ἀφορᾶ τήν ὀργάνωση τῆς ἐργασίας, ὁ ὑπουργός κ. Ράλλης μᾶς εἶπε ὅτι ἡ ἑλληνική πλευρά θά κάνει ἐπενδύσεις καί ὅτι στό θέμα τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ἐργοστασίου ἀλουμίνας θά συνεργασθεῖ μία ἑλληνική τράπεζα καί μία ἑλληνική ἑταιρία. Ἡ τεχνική μελέτη ἀπό τήν σοβιετική πλευρά, ἡ ὁποία θά παραδώσει τόν τεχνικό ἐξοπλισμό καί θά θέσει σέ λειτουργία τό ἐργοστάσιο.

Κοσύγκιν: Ἡ σοβιετική πλευρά θά ἀναλάβει τήν τεχνικοοικονομική μελέτη, θά χορηγήσει τόν ἐξοπλισμό κάνοντας τίς σχετικές ἐπενδύσεις καί θά ἀναλάβει τήν τεχνική ἐπίβλεψη μέχρι τήν πλήρη λειτουργία τοῦ ἐργοστασίου. Οἱ πληρωμές γιά τό συνολικό ὕψος τῆς σοβιετικῆς ἐπενδύσεως καί ὅλα τά ὑπόλοιπα ἔξοδα θά ἐξοφληθοῦν μέ εἰσαγωγές ἀλουμίνας.

Σκατσκώφ: Ἡ ἑλληνική πλευρά θά ἔχει ὑπόψη της ὅτι ἡ σοβιετική πλευρά ἐγγυᾶται τήν διάθεση τῆς παραγωγῆς ἀλουμίνας μετά τήν ἀποπληρωμή τῆς ἐπενδύσεως. Ὁ κ. Ράλλης μᾶς ζήτησε νά ἀπορροφοῦμε τά 2/3 τῆς παραγωγῆς καί τό ἄλλο τρίτο θά τό ἀγοράζει ἡ Βουλγαρία. Συμφωνοῦμε μέ τήν πρόταση τοῦ κ. Ράλλη καί δώσαμε τήν συγκατάθεσή μας γιά τήν ἐκπόνηση τῆς τεχνικοοικονομικῆς μελέτης.

»Ἀνταλλάξαμε ἐπίσης ἀπόψεις γιά τούς οἰκονομικούς ὅρους τῆς ἐπενδύσεως. Προτείναμε ἡ ἀπόσβεση τῆς ἐπενδύσεως νά γίνει σέ ἕξι χρόνια μέ ἐπιτόκιο 5-6%. Ὁ κ. Ράλλης συμφώνησε.

Καραμανλῆς: *Νομίζω ὅτι εἶναι ἡ σωστή διαδικασία. Τό σημαντικό εἶναι ὅτι ἐκδηλώθηκε ἐνδιαφέρον καί ἀπό τίς δύο πλευρές γιά νά γίνει ἡ ἐπένδυση. Τή στιγμή αὐτή ἔχουμε τίς γενικές γραμμές πού θά ὁριστικοποιηθοῦν ὅταν ἔχουμε τή μελέτη.*

Κοσύγκιν: Ἔχουμε κατασκευάσει ἐργοστάσιο ἀλουμίνας καί στήν Τσεχοσλοβακία. Ἔχουμε πεῖρα στό θέμα αὐτό καί δέν νομίζω ὅτι θά ὑπάρχουν παρεξηγήσεις στή συνεργασία μας.

Καραμανλῆς: *Ἐσεῖς ἔχετε πεῖρα καί τοῦ ἑλληνικοῦ βωξίτη.*

Κοσύγκιν: Κύριε πρόεδρε, νομίζω ὅτι συζητήσαμε ὅλα τά θέματα ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρουν καί σᾶς εὐχαριστῶ. Προτείνω τώρα νά προχωρήσουμε καί στήν ὑπογραφή τῶν κειμένων.

Καραμανλῆς: *Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε πρόεδρε, γιά τήν ἀνταλλαγή ἀπόψεων πού εἴχαμε καί τήν κατανόηση πού δείξατε γιά τά διάφορα θέματα πού ἔθεσε ἡ ἑλληνική πλευρά. Πιστεύω ὅτι τά βάλαμε στό σωστό δρόμο. Καί ἀπό τούς συνεργάτες μας θά ἐξαρτηθεῖ ἡ γρήγορη ὑλοποίησή τους. Ἐλπίζω ὅτι τά θέματα αὐτά θά ἔχουν ὁλοκληρωθεῖ μέχρις ὅτου βρεῖτε τόν χρόνο νά ἐπισκεφθεῖτε τήν Ἑλλάδα καί νά μή χρειασθεῖ νά τά ξανασυζητήσουμε.*

Κοσύγκιν: Σᾶς εὐχαριστῶ ἐγώ, κύριε πρόεδρε, καί σᾶς λέγω ὅτι τά θέματα πού συζητήσαμε ἐδῶ δέν θά τά ξανασυζητήσουμε στήν Ἀθήνα».

«Πρακτικά συνομιλίας κ. πρωθυπουργοῦ
μέ Σοβιετικό πρόεδρο κ. Μπρέζνιεφ (2 Ὀκτωβρίου 1979)

»Ἐκ σοβιετικῆς πλευρᾶς παρέστη ὁ κ. Μπλάτωφ, εἰδικός βοηθός τοῦ κ. Μπρέζνιεφ. Ἐξ ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ὁ πρέσβης τῆς Ἑλλάδος στή Μόσχα κ. Π. Καλογερᾶς.

»(Ὁ κ. Μπρέζνιεφ ὁμιλοῦσε πρός τόν πρωθυπουργό ἀπό χειρογράφου, τό ὁποῖο ἐδιάβαζε ἀργά καί μετά δυσκολίας. Κατά καιρούς συνεβουλεύετο τόν κ. Μπλάτωφ).

»Ἐν ἀρχῇ τῆς συνομιλίας ὁ κ. Μπρέζνιεφ εἶπε ὅτι εἶναι εὐτυχής νά χαιρετήσει τόν κ. Καραμανλῆ. Ἡ πρώτη στήν ἱστορία ἐπίσκεψη Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ εἶναι μεγάλης σημασίας. Εὐθύς ἀμέσως ἐπιθυμεῖ νά πεῖ ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση θέλει νά ἔχει μέ τήν Ἑλλάδα στερεές σχέσεις καλῆς γειτονίας. Πολλοί οἱ δεσμοί στό παρελθόν. Κοινοί οἱ ἀγῶνες ἐναντίον ξένων κατακτητῶν. Δέν ὑπάρχει λόγος νά μήν ἀναπτυχθοῦν περαιτέρω οἱ σχέσεις μας καί ἡ φιλία μας. Πιστεύει ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν θά ἐπιτρέψει ποτέ τό ἔδαφός της νά χρησιμοποιεῖται γιά ἐχθρικούς σκοπούς ἐναντι τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Στίς σχέσεις μας ἐσημειώθη ἤδη στροφή πρός βελτίωση. Γνωρίζουμε ὅτι ἡ Κυβέρνησή μας ἐπιθυμεῖ τήν στροφή πρός τό καλλίτερο. Τό ἴδιο ἐπιθυμοῦμε καί μεῖς καί θά ἐργασθοῦμε μέ συνέπεια γιά τό σκοπό αὐτό.

»Ὅσον ἀφορᾶ τίς διεθνεῖς σχέσεις, ἐσημειώθησαν στό πρόσφατο παρελθόν καλές ἐξελίξεις. Ἀναφέρομαι στήν ὕφεση, στήν ὑπογραφή τῆς Τελικῆς Πράξεως τοῦ Ἑλσίνκι, στήν ὑπογραφή τῆς συμφωνίας SALT II καί στή συνεργασία χωρῶν μέ διάφορα κοινωνικά συστήματα.

»(Ἀπευθυνόμενος πρός τόν κ. Μπλάτωφ ὁ κ. Μπρέζνιεφ ἐρωτᾶ: Ἀκούγομαι καλά; Ἀνησυχῶ πάντοτε ἐάν μέ ἀντιλαμβάνονται).

»Δυστυχῶς τελευταίως, συγκεκριμένα τίς τελευταῖες ἑβδομάδες, ἐσημειώθη μιά δυσάρεστη τροπή. Ἐδημιουργήθη ἀνησυχία γιά τό μέλλον. Πυρηνικά ὅπλα ἀποστέλλονται στή Δυτική Εὐρώπη. Τόν Δεκέμβριο τό NATO θά ἀποφασίσει σχετικά. Σκοπός φαίνεται εἶναι νά ἀλλάξει στήν Εὐρώπη ἡ στρατηγική κατάσταση. Ἐάν δέν θά κάνουμε ὅ,τι πρέπει γιά νά ἀνακόψουμε αὐτή τήν ἐξέλιξη, θά δημιουργηθεῖ νέος ἀνταγωνισμός τῶν ἐξοπλισμῶν. Γνωρίζουμε ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν συμμετέχει στήν στρατιωτική δομή τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Ὅλοι μας ὅμως δέν πρέπει νά παραμείνουμε παθητικοί θεατές καί νά εἴμαστε ἀδρανεῖς ὅταν ὑπάρχει κίνδυνος νά ἐπικυρωθεῖ ἡ συμφωνία SALT II. Εἶναι πασίγνωστο ὅτι ἡ μή ἐπικύρωσή της θά δημιουργήσει μία ἀνησυχητική κατάσταση. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι, ὅταν ὑπογράφαμε τό SALT II, εἴχαμε κατά νοῦ ὅτι ἀποτελεῖ ἕνα βῆμα πρός τήν ὑπογραφή τοῦ SALT III. Ὅσοι θέλουν νά ὑποσκάψουν τό SALT II ἀπειλοῦν τήν ἀσφάλεια τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου. Δικαιολογοῦν τή στάση τους μέ τή "σοβιετική ἀπειλη". Πρόκειται περί ψεύδους. Μέ κάθε πραγματικότητα σᾶς δηλώνω: κατά τά τελευταῖα χρόνια δέν προσθέσαμε μία μονάδα πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς στήν Εὐρώπη. Ἀπεναντίας, ἐμειώσαμε τόν ἀριθμό τῶν φορέων. Στούς συμμάχους μας δέ δέν ὑπάρχουν αὐτά τά ὅπλα. Ἐπίσης, κατά τά τελευταῖα χρόνια τά σοβιετικά στρατεύματα στήν Εὐρώπη δέν αὐξήθηκαν οὔτε κατά ἕνα ἅρμα, οὔτε κατά ἕνα στρατιώτη. Ἑπομένως, δέν ὑπάρχει καμμιά δικαιολογία γιά τό NATO γιά νά αὐξήσει τή στρατιωτική του ἰσχύ.

»Καί τώρα θά ἀναφέρω μερικά θέματα πού νομίζω ὅτι ἐνδιαφέρουν ζωηρά τήν Ἑλλάδα. Τό πῶς ἀναπτύσσεται ἡ κατάστασις στήν Μεσόγειο εἶναι μεγάλης σημασίας γιά τήν ΕΣΣΔ. Ἡ θάλασσα αὐτή βρίσκεται στίς νότιες καί τίς νοτιοδυτικές προσβάσεις τῆς χώρας μου καί βρίσκεται στό δρόμο μας πρός τούς ὠκεανούς. Οὔτε ἐμᾶς, οὔτε ἐσᾶς μπορεῖ νά ἱκανοποιεῖ ἡ κατάσταση στήν περιοχή. Εἰλικρινά προκαλεῖ ἀνησυχία. Πολύ μεγάλη εἶναι ἡ ἔνταση, τόσο πολιτική, ὅσο καί στρατηγική. Πρέπει νά ἐπιζητήσουμε τή δημιουργία καλλιτέρας καταστάσεως. Ἄς σκεφθοῦν σχετικά τά ἐνδιαφερόμενα Κράτη. Ἐμεῖς εἴμαστε ἕτοιμοι νά ὑποστηρίξουμε κάθε ἐποικοδομητική πρόταση.

»Ἕνα ἄλλο θέμα, τό ὁποῖο γνωρίζω ὅτι σᾶς ἀπασχολεῖ, εἶναι ἡ Κύπρος. Ἀντιλαμβανόμεθα τή σημασία τοῦ θέματος γιά τήν Ἑλλάδα. Πρεσβεύουμε ἐν προκειμένῳ τίς γνωστές ἀρχές. Ὑπάρχει πλήρης ἀδράνεια.

(Ἀπευθυνόμενος πρός τόν κ. Μπλάτωφ ὁ κ. Μπρέζνιεφ ἐρωτᾶ: Τά διάβασα ὅλα;).

»Μᾶς ἐνδιαφέρει πῶς θά ἐξελιχθοῦν οἱ σχέσεις τῶν δύο Κοινοτήτων στήν Κύπρο. Οἱ δυσχέρειες εἶναι ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως ἐκ μέρους ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νά μετατρέψουν τήν Κύπρο σέ ὁρμητήριο ἐναντίον ἄλλων Κρατῶν, γειτονικῶν καί ὄχι μόνο γειτονικῶν. Πρέπει νά βγάλομε τό θέμα αὐτό ἀπό τό νεκρό σημεῖο στό ὁποῖο βρίσκεται. Ἔχουμε προτείνει νά ὑπάρξει μιά περισσότερο οὐσιαστική συμμετοχή τοῦ ΟΗΕ.

»Καί ἄλλο ἀκόμη σοβαρό θέμα· ἡ προετοιμασία τῆς Διασκέψεως τῆς Μαδρίτης εἶναι μιά σημαντική ὑπόθεση. Δέν πρέπει νά γίνει ὅ,τι ἔγινε στό Βελιγράδι.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός, ὁ ὁποῖος καλεῖται νά ἀπαντήσει, ἐρωτᾶ ἐάν τό κείμενο πού ἀνέγνωσε ὁ κ. Μπρέζνιεφ καί ὅσα θά εἶπει ὁ ἴδιος θά δοθοῦν στή δημοσιότητα. Ὁ Σοβιετικός ἡγέτης, παρεξηγῶν προφανῶς τήν ἐρώτηση, ἀπαντᾶ καταφατικά. Παρεμβαίνων ὁ κ. Μπλάτωφ, διευκρινίζει ὅτι στή δημοσιότητα θά δοθεῖ τό κείμενο τό ὁποῖο θά ὑποβληθεῖ στόν κ. πρωθυπουργό, μετά τό πέρας τῆς συνομιλίας, ἐάν βεβαίως τό ἐγκρίνει.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός εὐχαριστεῖ τόν κ. Μπρέζνιεφ γιά τήν ὑποδοχή. Λέγει ὅτι ἀποδίδει πολύ μεγάλη σημασία στή συνάντησή τους. Χαίρει ὅτι εἶχε τήν εὐκαιρία νά πληροφορηθεῖ ἀπό πρῶτο χέρι γιά τά ἐπίκαιρα διεθνῆ θέματα. Ἐκτιμᾶ πολύ τό γεγονός ὅτι ἄκουσε τίς ἀπόψεις ἑνός ἡγέτη τοῦ κύρους τοῦ κ. Μπρέζνιεφ.

»Ὅσον ἀφορᾶ τίς διμερεῖς σχέσεις, διαπιστώνει ὅτι εἶναι καλές καί σωστά τίς χαρακτήρισε ὁ κ. Μπρέζνιεφ. Προβλήματα δέν ὑπάρχουν καί μπορεῖ νά διευρυνθεῖ ἡ συνεργασία μας. Ἡ Ἑλλάς δέν αἰσθάνεται ὅτι ἀπειλεῖται εὐθέως ἀπό τή Σοβιετική Ἕνωση. Ἐδιάβασε στόν πρόλογο ἑνός βιβλίου του ὅτι "μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως δέν ὑπάρχουν πολλά προβλήματα πού θά μποροῦσαν νά ἀποτελέσουν ἐμπόδιο στήν ἀνάπτυξη τῶν καλῶν σχέσεων μεταξύ τους". Ἐπαναλαμβάνει ὅτι οἱ σχέσεις εἶναι καλές καί μποροῦν νά γίνουν καλλίτερες. Πρέπει νά ὑπάρχει κλῖμα κατανοήσεως καί συνεργασίας.

»Ἡ διεθνής κατάσταση εἶναι συγκεχυμένη. Συμφωνεῖ πάντως ὅτι ὑπάρχει σημαντική πρόοδος στήν ὕφεση. Ἡ ἱστορία θά σημειώσει τό θετικό ρόλο πού ἔπαιξε ἐν προκειμένῳ ὁ κ. Μπρέζνιεφ. Ἡ Ἑλλάς ὑποστηρίζει καί τά δύο. Ἕνα ἀπό τά προσεχῆ βήματα θά εἶναι ἡ Μαδρίτη. Θά

Συνάντηση μέ τόν Λ. Μπρέζνιεφ.

ὑποστηρίξουμε τίς θετικές ἐξελίξεις. Συμφωνεῖ ὅτι τό Βελιγράδι ὑπῆρξε ἀπογοητευτικό. Διαπιστώνει ὅτι ἐκατέρωθεν ἐπιζητεῖται ἡ δημιουργία ἐντυπώσεων μέ ἀδιάκοπη προπαγάνδα.

»Παρεμβαίνων ὁ κ. Μπρέζνιεφ, συγκρίνει τά ἀποτελέσματα τοῦ Βελιγραδίου καί τῆς Διασκέψεως τῶν Ἀδεσμεύτων τῆς Ἀβάνας. Στήν Ἀβάνα ὑπῆρχε οὐσία. Ὁ κ. πρωθυπουργός δέν συμφωνεῖ λέγων ὅτι ἐπρόκειτο περί φιλολογίας. Ὁ Σοβιετικός ἡγέτης ἐπιμένει καί λέγει ὅτι ὁ Κάστρο ἔδωσε ἕνα γερό μάθημα στούς ἰμπεριαλιστές. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀμφισβητεῖ τά ἀποτελέσματα τῆς Ἀβάνας, παρατηρῶν ὅτι ὁ Τίτο ἔδωκε τό δικό του μάθημα. Ὁ κ. Μπρέζνιεφ στό ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Τίτο, ἔκαμε ἕνα μορφασμό ἀποδοκιμασίας.

»Σχολιάζων τή συμφωνία SALTI II, ὁ κ. πρωθυπουργός ἐκφράζει τήν πεποίθησή του ὅτι, παρά τίς δυσχέρειες, ἡ συμφωνία θά ἐγκριθεῖ ἀπό τό Κογκρέσσο. Ἐξηγεῖ ὅτι ὁ ἰδιότυπος τρόπος τῆς λειτουργίας τοῦ ἀμερικανικοῦ πολιτεύματος δυσχεραίνει τή διαδικασία. Ἡ ἐξουσία στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες εἶναι πολυεδρική. Πρέπει ἡ Σοβιετική Ἕνωση νά τό ἔχει αὐτό ὑπόψη καί νά συναγάγει στίς σχέσεις της μέ τή Δύση τά ὀρθά συμπεράσματα.

»Ὅσον ἀφορᾶ τά ὅπλα τοῦ NATO, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση δέν μετέχει τῆς στρατιωτικῆς δομῆς τῆς Συμμαχίας καί δέν ἔχει ἐνημερωθεῖ σχετικά. Πάντως, στή Δύση ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἔχει στήν Κεντρική Εὐρώπη περιοχή ὁπλισμοῦ καί, ὡς ἐκ τούτου, ἡ Δύση εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἐνισχύσει τήν ἄμυνά της.

»Ὁ κ. Μπρέζνιεφ λέγει ὅτι φεύγει μεθαύριο γιά τό Βερολίνο. Θά μιλήσει καί θά ἀναφέρει ἀριθμούς. Θά κάνει νέες, πολλές καί ἐποικοδομητικές προτάσεις. Παρακαλεῖ τόν κ. πρωθυπουργό νά προσέξει τό λόγο του. Θά διαπιστώσει πληρέστερα ποιά εἶναι ἡ σοβιετική πολιτική.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός λέγει ὅτι ἡ Ἑλλάς ὑποστηρίζει τήν ἀνάγκη σταδιακοῦ ἀφοπλισμοῦ. Μίλησε σχετικά καί στήν Εἰδική Σύνοδο τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Διαπιστώνει ὅτι ὅλοι οἱ λαοί θέλουν τήν εἰρήνη καί ὅμως ἐξοπλίζονται. Ὑπάρχει ἀμοιβαία δυσπιστία. Ὁ κ. πρωθυπουργός συνεχίζει λέγων ὅτι συμφωνεῖ πλήρως μέ τόν κ. Μπρέζνιεφ ὅτι ἡ κατάσταση στή Μεσόγειο εἶναι εὐαίσθητη. Κυρίως δέ ἡ Ἀνατολική Μεσόγειος εἶναι ἡ περισσότερο εὐαίσθητη περιοχή τοῦ κόσμου. Παρατηρεῖ ὅτι οἱ Ἀμερικανοί δέν ἔχουν συμφέρον νά ὑπάρχει κρίση στήν περιοχή. Ὅσον ἀφορᾶ τό Κυπριακό, ὁ κ. πρωθυπουργός δηλώνει ὅτι ἐκτιμᾶ ἰδιαιτέρως τή στάση τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Λέγει ὅτι δέν θέλει νά ἀπασχολήσει τόν κ. Μπρέζνιεφ μέ λεπτομέρειες τῆς καταστάσεως στό Αἰγαῖο. Ὑπογραμμίζει πάντως ὅτι εὐθύνεται ἡ Τουρκία, ἡ ὁποία δέν δέχεται τήν διαιτησία. Ὁ ἑλληνοτουρκικός διάλογος συνεχίζεται ἀπό τετραετίας ἄνευ ἀποτελέσματος. Προσθέτει ὅτι ἡ κατάσταση στή Μέση Ἀνατολή περιπλέκεται λόγω τοῦ ἐνεργειακοῦ προβλήματος.

»Ἡ Ἑλλάς εἶναι μικρή χώρα καί ὑποστηρίζει κάθε προσπάθεια γιά τήν ἐκτόνωση. Δέν ὑπάρχουν οὐσιαστικοί λόγοι γιά τήν σύγκρουση τῶν δύο κόσμων. Οὔτε ἡ Δύση, οὔτε ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἐπιθυμοῦν τόν πόλεμο. Ἐάν οἱ Κυβερνήσεις ἐξέφραζαν τή θέληση τῶν λαῶν τους δέν θά ὑπῆρχε κίνδυνος συγκρούσεων. Πρέπει νά διαλυθεῖ ἡ ἑκατέρωθεν δυσπιστία.

»Ὁ κ. Μπρέζνιεφ ἐρωτᾶ ἐάν ὁ κ. πρωθυπουργός ἔχει ὑπόψη του τόν τελευταῖο λόγο τοῦ προέδρου Κάρτερ. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι τόν ἐνημέρωσε ὁ κ. Κοσύγκιν. Πρέπει, λέγει, νά ὑπάρχει ψυχραιμία καί ἀντικειμενική ἀντιμετώπιση τῶν δυσκολιῶν. Ἐπαναλαμβάνει ὅτι εὐθύνονται ἐν πολλοῖς γιά τήν ἔνταση. Πρόκειται περί ὁμαδικοῦ παραλογισμοῦ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός συνεχίζει λέγων ὅτι δέν γνωρίζει τίς λεπτομέρειες τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς, ἀλλά μπορεῖ νά διαβεβαιώσει τόν κ. Μπρέζνιεφ ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι δέν ἔχουν ἐχθρότητα κατά τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ἀλλά αἰσθάνονται φόβο. Πρόκειται περί ψυχολογίας πού δέν πρέπει νά ἀγνοεῖται.

»Ὁ κ. Μπρέζνιεφ λέγει ὅτι ἐπαναλαμβάνει εἰς ὅλους τούς συνομιλητάς του καί εἰς ὅλα τά διεθνῆ βήματα ὅτι ἡ σοβιετική πολιτική εἶναι ἀπόλυτα φιλειρηνική. Δέν γνωρίζει τί μπορεῖ νά προσθέσει.

»Ὁ πρωθυπουργός διαβεβαιοῖ τόν κ. Μπρέζνιεφ ὅτι ἔχει ἀναγνώσει τίς δηλώσεις του. Εἶναι ἀδιανόητο ὅμως νά θέλουμε ὅλοι τήν εἰρήνη καί παρά ταῦτα νά ὑπάρχει ἔνταση. Εἶναι ἕνας φαῦλος κύκλος. Ἡγέτες τοῦ κύρους τοῦ κ. Μπρέζνιεφ πρέπει νά λάβουν πρακτικά μέτρα γιά τή διάλυση αὐτῆς τῆς δυσπιστίας. Ἡ Δυτική Εὐρώπη, ἡ ὁποία αἰσθάνεται καλῶς ἢ κακῶς φόβο, εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἐπιδιώξει τήν συνεργασία τῆς Ἀμερικῆς.

»(Ὁ κ. Μπλάτωφ, ἐρωτώμενος καί πάλι ἀπό τόν κ. Μπρέζνιεφ, τόν διαβεβαιώνει ὅτι ἐξέθεσε καλῶς τή σοβιετική θέση).

»Ὁ κ. Μπρέζνιεφ ἐπαναλαμβάνει ὅτι ἐκθέτει τή φιλειρηνική πολιτική ἀρχῶν τῆς χώρας του σέ ὅλους τούς ἐπισκέπτες καί δέν μάλωσε μέ κανένα.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός περαίνων τή συνομιλία εὐχαριστεῖ τόν κ. Μπρέζνιεφ γιά τήν εὐκαιρία τήν ὁποία τοῦ ἔδωσε νά τόν γνωρίσει καί νά ἐνημερωθεῖ γιά τή σοβιετική ἐξωτερική πολιτική. Ὁ κ. Μπρέζνιεφ λέγει ὅτι εὐχαριστεῖ καί αὐτός. Τοῦ ἄρεσε ἡ συνομιλία μέ τόν κ. πρωθυπουργό, λόγω τῆς εὐθύτητος μέ τήν ὁποία ἐξέθεσε τίς ἀπόψεις του. Πρέπει νά συνεχίσουμε τίς προσπάθειές μας γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν διμερῶν μας σχέσεων σέ ὅλους τούς τομεῖς. Ἡ διεξαχθεῖσα συνομιλία πρέπει νά ἀποτελέσει ἄθηση γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεών μας σέ βάθος. Ὅλοι ὀφείλουμε νά σκεπτόμαστε γιά τόν καλλίτερο τρόπο ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν.

»Ὁ κ. Μπρέζνιεφ περατώνει τήν συνομιλία μέ τή διατύπωση τῶν καλλιτέρων εὐχῶν γιά τόν κ. πρωθυπουργό, γιά δέ τόν ἑλληνικό λαό εὔχεται εἰρήνη καί ἀδιατάρακτη ζωή».

«Κατ' ἰδίαν συνομιλία κ. πρωθυπουργοῦ μέ κ. Κοσύγκιν στήν ἑλληνική πρεσβεία Μόσχας (3 Ὀκτωβρίου 1979).

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρεκάλεσε τόν κ. Κοσύγκιν νά τόν πληροφορήσει γιά δύο θέματα: Τίς σχέσεις τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως μέ τήν Κίνα καί τήν ἐκτίμηση τῆς καταστάσεως στά Βαλκάνια ἀπό τή σοβιετική πλευρά.

»Σχέσεις Σοβιετικῆς Ἑνώσεως - Κίνας.

»Ὁ κ. Κοσύγκιν ἀνεφέρθη στήν ἀρχή στή βοήθεια πού προσφέρει στήν Κίνα ἡ Σοβιετική Ἕνωση. Ἀκόμα καί σήμερα, εἶπε, ἡ βιομηχανία της στηρίζεται στή βοήθεια

ἐκείνη (ἔδειχνε νά καταλογίζει στήν Κίνα ἀγνωμοσύνη).

»Ἐν συνεχεία, ὁ κ. Κοσύγκιν εἶπεν ὅτι γίνεται αὐτή τή στιγμή μιά προσπάθεια ἐξομαλύνσεως τῶν διαφορῶν. Ὑπάρχει μία σοβιετικοκινεζική ἐπιτροπή πού ἀσχολεῖται μέ μεθοριακά θέματα. Ἡ ἐπιτροπή αὐτή πρός τό παρόν δέν σημειώνει πρόοδο στίς ἐργασίες της. Πρίν λίγες μέρες συνῆλθε στή Μόσχα μιά ἄλλη σοβιετοκινεζική ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς ὑφυπουργούς. Ὁ σκοπός τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς εἶναι ἡ ἐξομάλυνση τῶν διακρατικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν στόν πολιτικό καί οἰκονομικό τομέα. Μέχρι στιγμῆς οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν δύο χωρῶν συνεδρίασαν δύο φορές καί συζήτησαν θέματα ἡμερήσιας διατάξεως.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε ἄν οἱ διαφορές μέ τήν Κίνα εἶναι ἰδεολογικές ἤ ἐδαφικές. Ὁ κ. Κοσύγκιν ἀπάντησε ὅτι πρόκειται κυρίως γιά ἰδεολογική διαφορά, τοῦτο δέ διότι οἱ Κινέζοι ἐξακολουθοῦν νά πρεσβεύουν τή θεωρία ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι ἀναπόφευκτος. Ἀνέφερε ὅτι ἤδη, ὅταν τό 1950 εἶχε συναντηθεῖ ὁ Μάο Τσέ Τούγκ μέ τόν Στάλιν, ὁ Κινέζος ἡγέτης εἶχε ἐκφράσει τήν βεβαιότητα ὅτι ὁ πόλεμος μεταξύ τοῦ κομμουνιστικοῦ στρατοπέδου καί τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν δέν μπορεῖ νά ἀποφευχθεῖ. Εἶχε προσθέσει ὅτι καί ἐάν 300.000.000 Κινέζοι σκοτωθοῦν, τά ὑπόλοιπα 500.000.000 θά ἀνοικοδομήσουν τόν κομμουνισμό. Μάλιστα ὁ Στάλιν, πού δέν συμπαθοῦσε τόν Μάο καί τίς ἰδέες του, ἀπέφυγε ἐπί πέντε ἡμέρες νά τόν δεχθεῖ.

»Ἀκόμη καί σήμερα, ἡ κινεζική ἡγεσία ἐξακολουθεῖ νά ὁμιλεῖ περί τοῦ ἀναποφεύκτου τῆς συγκρούσεως. Εἴμαστε μάρτυρες τῆς προσπάθειας τοῦ Πεκίνου νά δημιουργήσει ἕνα κοινό μέτωπο μέ τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί τήν Ἰαπωνία ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε ἐάν ἡ ἀνωτέρω κινεζική θέση εἶναι προπαγάνδα ἤ πεποίθηση. Ὁ κ. Κοσύγκιν ἀπάντησε ὅτι δέν μπορεῖ νά εἶναι βέβαιος γιά τίς προσπάθειες τοῦ Πεκίνου, ἀλλά καί τά λόγια ἀκόμη μπορεῖ νά εἶναι ἄκρως ἐπικίνδυνα.

»Στή συνέχεια, ὁ Σοβιετικός πρωθυπουργός κατηγόρησε τούς Δυτικούς οἱ ὁποῖοι πωλοῦν ὅπλα στήν Κίνα. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐξέφρασε τήν πεποίθησή του ὅτι οἱ λόγοι πωλήσεως τῶν ὅπλων εἶναι ἀποκλειστικά ἐμπορικοί, ἀλλά πρόσθεσε ὅτι, κατά τήν γνώμη του, κακῶς γίνονται οἱ πωλήσεις αὐτές καί ὅτι τήν ἄποψη αὐτή τήν ἔχει πεῖ καθαρά στούς δυτικούς συνομιλητές του.

»Ὁ κ. Κοσύγκιν ἐδήλωσε ὅτι ἡ σοβιετική πλευρά θά προσπαθήσει νά σημειωθεῖ στίς διακρατικές σοβιετοκινεζικές σχέσεις. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἐπανέλαβε τίς γνωστές σοβιετικές θέσεις γιά τήν φιλειρηνική πολιτική τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Σημείωσε ἐπίσης ὅτι ὁ σοβιετικός λαός δέν τρέφει ἀντιπάθεια γιά τήν Κίνα, μέ τήν ὁποία καί στό παρελθόν δέν ὑπῆρχαν συγκρούσεις.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε ἐάν τό Πεκῖνο τρέφει ἐδαφικές βλέψεις. Ὁ κ. Κοσύγκιν ἀπάντησε ὅτι ἀπό καιρό οἱ Κινέζοι διεκδικοῦν ἐδάφη, τά ὁποῖα ἰσχυρίζονται ὅτι ἀνῆκαν ἄλλοτε στήν Κίνα. Πάντως, πρόσθεσε, στό παρόν στάδιο οἱ ἀνωτέρω διεκδικήσεις δέν προβάλλονται.

»Ὁ κ. Κοσύγκιν παρεκάλεσε τόν κ. πρωθυπουργό, ὅπως κατά τήν διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς του στήν Κίνα νά μή ἀναφέρει τό περιεχόμενο τῆς σημερινῆς τους συνομιλίας. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐκθύμως παρέσχε τήν διαβεβαίωσή του ὅτι δέν θά ἀναφερθεῖ σχετικά.

»(Ἀπό τά λόγια τοῦ κ. Κοσύγκιν ἦταν ἐμφανής ἡ ἐχθρότης καί ἡ δυσπιστία του ἐναντι τῆς Κίνας).

»Σοβιετική ἐκτίμηση γιά τήν κατάσταση στά Βαλκάνια.

»Στή συνέχεια ὁ κ. Κοσύγκιν ἀπάντησε στό ἐρώτημα τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ γιά τή σοβιετική ἐκτίμηση τῆς καταστάσεως στά Βαλκάνια.

»Εὐθύς ἀμέσως ὁ Κοσύγκιν ἐδήλωσε ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση δέν ἐπιθυμεῖ τό σχηματισμό μπλόκ στήν περιοχή. Ὁ κ. πρωθυπουργός διαβεβαίωσε τόν συνομιλητή του ὅτι ἡ ἑλληνική πλευρά δέν ἐπιδιώκει τήν δημιουργία μπλόκ. Ἄλλωστε, εἶπε, τοῦτο εἶναι καί ἐξ ἀντικειμένου ἀδύνατο, ἀφοῦ τά βαλκανικά Κράτη ἀκολουθοῦν διαφορετική πολιτική πορεία. Ὁ κ. πρωθυπουργός συνέχισε λέγων ὅτι ἡ πρωτοβουλία πού ἔχει ἀναλάβει γιά τήν διαβαλκανική συνεργασία ἀφορᾶ τήν προσέγγιση στούς τεχνικούς καί οἰκονομικούς τομεῖς. Νομίζει, εἶπε, ὅτι ἡ συνεργασία στούς μή πολιτικούς τομεῖς εἶναι πολύ χρήσιμη καί δημιουργεῖ καλλίτερο πολιτικό κλῖμα. Ἀνέφερε, ἐπίσης, ὅτι μέ τήν εὐκαιρία τῶν συνομιλιῶν πού γίνονται γιά τά θέματα αὐτά αὐξάνονται οἱ ἐπαφές μεταξύ τῶν ἁρμοδίων ἐπισήμων. Ὁ ἴδιος εἶχε πολλές συναντήσεις μέ τούς βαλκανικούς ἡγέτες καί οἱ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μέ τούς γείτονές της ἔχουν βελτιωθεῖ σημαντικά. Ἐνδεικτικῶς ἀνέφερε ὅτι ἡ Ἑλλάς συνεργάζεται ἁρμονικά μέ τήν Βουλγαρία, ἐνῶ στό πρόσφατο παρελθόν οἱ δύο χῶρες ἀντιμετώπιζαν ἡ μία τήν ἄλλη μέ τά ὅπλα.

»Στή συνέχεια, ὁ κ. Κοσύγκιν ἐπαίνεσε σαφῶς τήν πρωθυπουργική πρωτοβουλία νά συναντᾶται μέ τούς ἡγέτες τῶν γειτονικῶν χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, λέγων ὅτι μόνο ὄφελος θά προκύψει ἀπό τίς συναντήσεις αὐτές καί τήν συνεργασία στόν οἰκονομικό καί τεχνικό τομέα.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ρώτησε ἀμέσως μετά τόν κ. Κοσύγκιν γιά τό "Μακεδονικό". Ὁ κ. Κοσύγκιν ἀπάντησε ἀόριστα ὅτι ἐπιθυμεῖ τήν ὕπαρξη ὁμαλῶν καί φιλειρηνικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Κρατῶν τῆς περιοχῆς καί ὅτι συνεπῶς δέν πρέπει νά ἀνακινεῖται τό θέμα. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνέπτυξε δι' ὀλίγων τήν ἱστορία τοῦ ζητήματος, τήν ὁποίαν ὁ συνομιλητής του ἄκουσε μέ προσοχή. Πάντως, ὁ κ. πρωθυπουργός τόνισε ὅτι γιά τήν Ἑλλάδα "Μακεδονικό" δέν ὑπάρχει.

»Εἰς ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ γιά τό μέλλον τῆς Γιουγκοσλαβίας, μετά τήν ἀποχώρηση τοῦ στρατάρχου Τίτο, ὁ κ. Κοσύγκιν ἀπέφυγε νά ἀπαντήσει, ἀρκεσθείς στήν εὐχή νά ζήσει ὁ Τίτο ἄλλα 100 χρόνια.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἔκλεισε τή συζήτηση, λέγων ὅτι καί ὁ ἴδιος εὔχεται μακροζωία στόν Γιουγκοσλάβο ἡγέτη»[74].

Τό κείμενο τῆς κοινῆς πολιτικῆς δηλώσεως, ἡ ὁποία ὑπογράφηκε ἀπό τούς δύο πρωθυπουργούς μετά τή λήξη τῶν ἑλληνοσοβιετικῶν συνομιλιῶν, στίς 2 Ὀκτωβρίου, θεμελιώνει τή συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν πάνω σέ 12 σημεία:

«Ἡ Ἑλληνική Δημοκρατία καί ἡ Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

»Βαθειά πεπεισμένες ὅτι μία σταθερή πρόοδος στήν ἐνίσχυση τῶν φιλικῶν σχέσεων καί ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς ἁμοι-

Ὑπογραφή κοινῆς δηλώσεως ἀπό τούς πρωθυπουργούς τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως.

βαίως ἐπωφελοῦς ἁρμονικῆς συνεργασίας μεταξύ τους ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα τοῦ ἑλληνικοῦ καί τοῦ σοβιετικοῦ λαοῦ καί ἀποτελεῖ μία σημαντική συμβολή στήν ὑπόθεση τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης καί τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας.

»Ἀποφασισμένες νά συνεχίσουν καί νά τονώσουν αὐτήν τήν πρόοδο πού ἀνταποκρίνεται στούς σκοπούς καί τίς ἀρχές τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, στήν τελική Πράξη τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφαλεία καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη, καθώς καί τούς παραδεδεγμένους κανόνες τοῦ διεθνοῦς δικαίου,

»Ἐπιθυμώντας νά ἐνισχύσουν τή μεταξύ τους συνεργασία στόν πολιτικό, οἰκονομικό, μορφωτικό καί ἐπιστημονικό τομέα καί νά ἐμβάλουν ἀκόμη περισσότερο ἀμοιβαῖα τή φιλία, τό σεβασμό, τήν ἐμπιστοσύνη καί τήν κατανόηση. Δηλώνουν ὅτι:

»Ἡ Ἑλληνική Δημοκρατία καί ἡ Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν θά ἀκολουθήσουν πολιτική φιλίας, καλῆς γειτονίας, εἰρηνικῆς συνυπάρξεως, ἀμοιβαίας ἐπωφελοῦς συνεργασίας καί θά ἐφαρμόζουν πιστά τίς μεταξύ τους σχέσεις, τό Χάρτη τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί τήν κήρυξη Ἀρχῶν τῆς Τελικῆς Πράξης τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη.

»Τά μέρη θά ἀναπτύσσουν καί θά διευρύνουν τίς σχέσεις στή μεταξύ τους συνεργασία στούς τομεῖς πολιτικό, οἰκονομικό, τεχνικό, μορφωτικό, ἐπιστημονικό, μέ βάση τό σεβασμό τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς κυριαρχίας, τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος, τοῦ ἀπαραβιάστου τῶν συνόρων, τῆς ἰσότητος δικαιωμάτων, τῆς μή ἐπεμβάσεως στίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου καί τῶν ἀμοιβαίων συμφερόντων.

» Στίς μεταξύ τους σχέσεις θά σέβονται αὐστηρά τίς ἀρχές τῆς μή προσφυγῆς στήν ἀπειλή ἤ χρησιμοποίηση βίας σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις καί τῆς εἰρηνικῆς ἐπιλύσως τῶν διαφορῶν.

»Λαμβάνοντας ὑπόψη ὅτι ἡ οἰκονομική, ἡ βιομηχανική καί ἡ τεχνική συνεργασία ἀποτελοῦν μία ἀπό τίς οὐσιαστικές βάσεις τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, τά μέρη θά καταβάλουν τίς ἀναγκαῖες προσπάθειες ὥστε νά ἀναπτυχθεῖ ὑπό ποικίλες μορφές, σέ μακροπρόθεσμη καί ἀμοιβαία ἐπωφελῆ βάση καί θά διευρύνουν τήν οἰκονομική, ἐμπορική, βιομηχανική καί τεχνική συνεργασία πού ἔχουν ἤδη δημιουργήσει.

»Τά μέρη, στηριζόμενα στήν ἀποκτηθεῖσα ἐμπειρία καί προσδίδοντας τή δέουσα προσοχή στίς πιό πρόσφατες κατευθύνσεις καί σχέδια, προτίθενται νά ἀναπτύξουν τήν ἐπιστημονική καί τεχνική συνεργασία τους σέ διαφόρους τομεῖς ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων τῶν τομέων τῆς γεωργίας, τῆς προστασίας τοῦ περιβάλλοντος, τῆς ἐνεργείας καί τῆς γεωλογίας.

»Θά ἐνθαρρύνουν τήν ἀνύψωση τοῦ ποιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀνταλλαγῶν σέ θέματα μορφωτικά, τέχνης, παιδείας, ἐπιστημῶν, ἀθλητισμοῦ καί τουρισμοῦ, πρᾶγμα πού ἀνταποκρίνεται στά παραδοσιακά αἰσθήματα σεβασμοῦ καί φιλίας μεταξύ τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως.

»Λαμβάνοντας ὑπόψη τήν ἰδιαίτερη σπουδαιότητα πού ἔχουν οἱ συναντήσεις καί οἱ συνομιλίες μεταξύ τῶν ἐκπρο-

σώπων τῶν Κυβερνήσεων τῶν δύο χωρῶν, τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων καί τοῦ Ἀνωτάτου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν ὑπουργείων τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί τῶν ἀντιστοίχων ὑπουργείων καί κρατικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, προκειμένου νά καθορίσουν τίς μορφές τῆς συνεργασίας τους, τά μέρη θά συνεχίσουν τήν πρακτική ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων γιά θέματα διμερῶν σχέσεων σέ διαφόρους τομεῖς.

»Θεωρώντας ἀπαραίτητο νά ἐργασθοῦν ὥστε ἡ ὕφεση νά καταστεῖ σφαιρική καί παγκόσμια στήν ἐπιρροή της, ἡ Ἑλλάς καί ἡ Σοβιετική Ἕνωση τάσσονται ὑπέρ τῆς πλήρους ἐφαρμογῆς ὅλων τῶν διατάξεων τῆς Τελικῆς Πράξεως τῆς Διασκέψεως γιά τήν ἀσφάλεια καί τή συνεργασία στήν Εὐρώπη ἀπό ὅλα τά Κράτη πού τήν ὑπέγραψαν καί θά συμβάλουν στήν ἐνίσχυση τῆς διαδικασίας τῆς ὑφέσεως ὥστε τό περιεχόμενό της νά γίνει συγκεκριμένο, σταθερό καί διαρκές.

»Ἡ Ἑλλάς καί ἡ Σοβιετική Ἕνωση, ἔχοντας συνείδηση τῆς ἀπειλῆς πού ἀποτελεῖ ὁ ἀνταγωνισμός τῶν ἐξοπλισμῶν γιά τήν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης, θά κάνουν ὅ,τιδήποτε δυνατό γιά τόν τερματισμό του. Θά συμβάλουν στή λήψη ἀποφασιστικῶν μέτρων, πού ἔχουν σκοπό τήν ἐπίτευξη γενικοῦ καί πλήρους ἀφοπλισμοῦ, τόσο στόν συμβατικό ὅσο καί στόν πυρηνικό τομέα, ὑπό αὐστηρό καί ἀποτελεσματικό διεθνῆ ἔλεγχο. Γιά τόν σκοπό αὐτό τά δύο μέρη θά κάνουν ὅ,τι εἶναι δυνατό γιά τήν ἐπιτυχία τῶν διαπραγματεύσεων ὅσον ἀφορᾶ τόν περιορισμό τῶν ἐξοπλισμῶν καί τόν ἀφοπλισμό.

»Γιά νά συμβάλουν στή διατήρηση τῆς εἰρήνης, τήν ἐνίσχυση τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας καί τήν ἀνάπτυξη τῶν διμερῶν σχέσεων, τά μέρη θά συνεργάζονται μεταξύ τους στά πλαίσια τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν καί διασκέψεων γιά τά προβλήματα ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος καί θά διευρύνουν τήν ἤδη ὑπάρχουσα πρακτική τῶν τακτικῶν πολιτικῶν διαβουλεύσεων μεταξύ τῶν ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν τῶν δύο χωρῶν καί τῆς ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων σέ διάφορα ἐπίπεδα. Οἱ διαβουλεύσεις θά καλύπτουν ὅλα τά προβλήματα, γιά τά ὁποῖα τά μέρη θεωροῦν χρήσιμη τήν ἀνταλλαγή ἀπόψεων, συμπεριλαμβανομένων ἐκείνων πού ἀναφέρονται στή διεθνῆ ὕφεση, τόν ἀφοπλισμό, τήν ἐφαρμογή τῆς Τελικῆς Πράξεως τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη καί τίς πολυμερεῖς διαπραγματεύσεις πού γίνονται στά πλαίσια τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

»Σέ περίπτωση πού θά προέκυπταν καταστάσεις, οἱ ὁποῖες κατά τήν ἄποψη τῶν δύο μερῶν ἀποτελοῦν ἀπειλή γιά τήν εἰρήνη, τή διατάραξη τῆς εἰρήνης ἤ προκαλοῦν διεθνῆ ἔνταση, οἱ δύο Κυβερνήσεις θά ἔρχονται σέ ἐπαφή γιά νά ἀνταλλάξουν ἀπόψεις ὡς πρός τό τί μπορεῖ νά ἀναφερθεῖ γιά τή βελτίωση τῆς καταστάσεως.

»Ἡ παροῦσα δήλωση δέν ἐπηρεάζει κατ' οὐδένα τρόπο τίς ὑποχρεώσεις τῶν δύο μερῶν πού ἀπορρέουν ἀπό διεθνεῖς συμφωνίες πού ἔχουν προσυνομολογήσει».

Οἱ ἑλληνοσοβιετικές συνομιλίες κορυφῆς ἔληξαν τό πρωί τῆς 3ης Ὀκτωβρίου, τελευταίας ἡμέρας τῆς παραμονῆς τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στή Μόσχα, μετά τή νέα ἔκτακτη συνάντηση πού εἶχε ὁ Κ. Καραμανλῆς μέ τό Σοβιετικό ὁμόλογό του, Α. Κοσύγκιν. Κατά τή διάρκεια τῆς συνομιλίας — πού διήρκεσε 40 λεπτά καί δέν προβλεπόταν ἀπό τό ἐπίσημο πρόγραμμα — οἱ δύο πρωθυπουργοί διατύπωσαν τά συμπεράσματά τους ἀπό τόν κύκλο τῶν ἑλληνοσοβιετικῶν ἐπαφῶν.

Στή συνέχεια, ὁ Κ. Καραμανλῆς παρέθεσε γεῦμα στήν ἑλληνική πρεσβεία πρός τιμή τοῦ Α. Κοσύγκιν. Στή σύντομη πρόποσή του, ἐξέφρασε τήν εὐχή νά ἐνισχυθεῖ ἡ φιλία καί ἡ συνεργασία τῶν δύο λαῶν, ἐνῶ ἀνάλογες εὐχές, γιά τή δημιουργία κλίματος ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, διατύπωσε κατά τήν ἀντιφώνησή του καί ὁ Σοβιετικός ὁμόλογός του.

Ἀργά τό ἀπόγευμα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀνεχώρησε ἀπό τή Μόσχα γιά τό Λένινγκραντ. Ἀμέσως μετά τήν ἄφιξή του, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός κατέθεσε στέφανο στό μνημεῖο τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ Λένινγκραντ, κατά τό Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, καί ἔγραψε στό βιβλίο ἐπισκεπτῶν: *«Μέ σεβασμό, θαυμασμό καί εὐγνωμοσύνη»*. Στή συνέχεια, ἐπισκέφθηκε τήν ἔκθεση φωτογραφιῶν ἀπό τήν τριετῆ πολιορκία, συνοψίζοντας τίς ἐντυπώσεις του μέ τή φράση: *«Ἡ ἁπλότητα προβάλλει περισσότερο τό μεγαλεῖο τῆς θυσίας»*.

Κατά τήν παραμονή του στό Λένινγκραντ, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε τό Μουσεῖο Ἑρμιτάζ καί παρακολούθησε παράσταση στή διάσημη Ὄπερα τῆς πόλεως.

Τό ἴδιο βράδυ, τό πρακτορεῖο «Ἀσσοσιέιτεντ Πρές» μετέδωσε ἀπό τή Μόσχα δήλωση τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ πρός τό ἐπίσημο σοβιετικό πρακτορεῖο «Τάς», στήν ὁποία χαρακτήρισε τίς συνομιλίες του *«πολύ χρήσιμες καί εἰλικρινεῖς καί γιά τίς δύο πλευρές»* καί πρόσθεσε: *«Εἶμαι πεπεισμένος γιά τίς καλές προθέσεις τῆς σοβιετικῆς ἡγεσίας ἔναντι τῆς ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων μέ τήν Ἑλλάδα σέ ὅλους τούς τομεῖς. Νομίζω ὅτι μετά τίς συνομιλίες μας ἀνοίγονται νέοι δρόμοι στήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεών μας»*.

Τέλος, κατά τή λήξη τῆς ἐπίσημης ἐπισκέψεως τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, στίς 4 Ὀκτωβρίου, ἐκδόθηκε ταυτόχρονα στήν Ἀθήνα καί στό Λένινγκραντ τό ἀκόλουθο κοινό ἀνακοινωθέν:

«Ὕστερα ἀπό πρόσκληση τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως, ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς πραγματοποίησε ἐπίσημη ἐπίσκεψη στή Σοβιετική Ἕνωση ἀπό 1 ἕως 5 Ὀκτωβρίου 1979.

»Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος, ἐκτός ἀπό τή Μόσχα, ἐπισκέφθηκε ἐπίσης τό Λένινγκραντ. Εἶχε τήν εὐκαιρία νά γνωρίσει διάφορες πλευρές τῆς ζωῆς τοῦ σοβιετικοῦ λαοῦ καί τά ἐπιτεύγματά του στόν οἰκονομικό, ἐπιστημονικό καί μορφωτικό τομέα. Ὁ ἐπίσημος Ἕλληνας φιλοξενούμενος καί ἡ συνοδεία του ἔτυχαν παντοῦ θερμῆς καί

ἐγκάρδιας ὑποδοχῆς, ἡ ὁποία ἀντικατόπτριζε τά αἰσθήματα φιλίας καί ἀμοιβαίου σεβασμοῦ, πού ὑπάρχουν μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ καί τοῦ σοβιετικοῦ λαοῦ.

»Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος κατέθεσε στέφανο στό μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου στή Μόσχα καί στό Νεκροταφεῖο τοῦ Πισκαριόβ στό Λένινγκραντ.

»Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας ἔγινε δεκτός ἀπό τόν γενικό γραμματέα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΣΕ καί πρόεδρο τοῦ προεδρείου τοῦ Ἀνωτάτου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ, κ. Λεονίντ Ι. Μπρέζνιεφ.

»Διεξήχθησαν συνομιλίες μεταξύ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Κ. Καραμανλῆ, τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλαδος κ. Γ. Ράλλη ἀφ' ἑνός καί τοῦ κ. Α. Ν. Κοσύγκιν, μέλους τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΣΕ καί προέδρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΣΣΔ καί τοῦ κ. Α.Α. Γκρομύκο, μέλους τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΣΕ καί ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς ΕΣΣΔ ἀφ' ἑτέρου...

»Κατά τίς συνομιλίες, οἱ ὁποῖες διεξήχθησαν σέ φιλική ἀτμόσφαιρα καί μέ πνεῦμα ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί σεβασμοῦ συζητήθηκαν κατά τρόπο λεπτομερῆ καί ἐποικοδομητικό, οἱ ἑλληνοσοβιετικές σχέσεις καί ἡ προοπτική διευρύνσεώς τους στόν πολιτικό, οἰκονομικό, ἐμπορικό, μορφωτικό καί ἐπιστημονικό τομέα. Ἀντηλλάγησαν ἐπίσης ἀπόψεις γιά τρέχοντα διεθνῆ θέματα ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος.

»Σημειώθηκε μέ βαθιά ἱκανοποίηση ὅτι τά τελευταῖα χρόνια ἐπιτεύχθηκε σημαντική ἀνάπτυξη στίς διμερεῖς τους σχέσεις. Συνομολογήθηκε ἕνας σημαντικός ἀριθμός μακροπροθέσμων διακρατικῶν συμφωνιῶν γιά τό ἐμπόριο, τή ναυτιλία, τήν ἐπιστημονική καί τεχνολογική συνεργασία, καθώς καί μιά προξενική σύμβαση πού διηύρυναν καί ἐνίσχυσαν τή βάση τῶν ἑλληνοσοβιετικῶν συμβατικῶν σχέσεων. Σημειώθηκε πρόοδος στόν τομέα τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας. Αὐξήθηκαν οἱ ἐπαφές ὑπουργῶν, ὑψηλῶν προσωπικοτήτων καί ἐκπροσώπων τῶν ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν καί ἄλλων κυβερνητικῶν ὀργάνων τῶν δύο χωρῶν.

»Τά δύο μέρη ἐδήλωσαν τή σταθερή ἀποφασιστικότητά τους νά ἐπεκτείνουν περισσότερο τίς σχέσεις μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς ΕΣΣΔ, πρᾶγμα πού ἀντικατοπτρίζει τούς παραδοσιακούς δεσμούς καί ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα τῶν λαῶν τῶν δύο χωρῶν καί θά συμβάλει στή βαθύτερη κατανόηση μεταξύ τους. Συμφώνησαν νά λάβουν πρακτικά μέτρα γι' αὐτό τό σκοπό.

»Τά δύο μέρη τόνισαν τή μεγάλη σημασία πού ἀποδίδουν στίς τακτικές ἐπαφές μεταξύ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων καί τοῦ Ἀνώτατου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ.

»Κατά τήν διάρκεια τῆς ἐπισκέψεως ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος κ. Κ. Καραμανλῆς καί ὁ κ. Ν. Κοσύγκιν, μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΣΕ καί πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΣΣΔ, ὑπέγραψαν ἕνα κείμενο γιά τίς ἀρχές καί τήν περαιτέρω ἀνάπτυξη φιλικῶν σχέσεων καί καλῆς γειτονίας καί τῆς συνεργασίας στόν πολιτικό, οἰκονομικό καί μορφωτικό τομέα μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί τῆς Ἑνώσεως τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν. Τά μέρη ἐτόνισαν ὅτι τό περιεχόμενο καί οἱ σκοποί τοῦ κειμένου αὐτοῦ ἐναρμονίζονται ἀπόλυτα μέ τήν τελική Πράξη τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί τήν Συνεργασία στήν Εὐρώπη.

»Ὑπεγράφη συμφωνία οἰκονομικῆς καί τεχνικῆς συνεργασίας ἡ ὁποία θά διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στήν διεύρυνση καί ἐμβάθυνση τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μέ σταθερή καί μακροχρόνια βάση.

»Ὅπως προβλέπεται ἀπό τήν συμφωνία αὐτή, τά δύο μέρη συμφώνησαν νά συσταθεῖ κοινή ἑλληνοσοβιετική ἐπιτροπή γιά τήν οἰκονομική καί τεχνική συνεργασία. Τά ἁρμόδια κρατικά ὄργανα θά προβοῦν στίς ἀναγκαῖες ἐνέργειες ἐν σχέσει μέ τήν σύσταση τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς.

»Σημειώθηκε τό ἐνδιαφέρον καί τῶν δύο μερῶν γιά τήν κατασκευή ἐργοστασίου ἀλουμίνας στήν Ἑλλάδα. Συμφωνήθηκε ὅτι Ἕλληνες καί Σοβιετικοί ἐμπειρογνώμονες θά προετοιμάσουν τήν ἀπαραίτητη τεχνικοοικονομική μελέτη γιά τό ἐργοστάσιο, βάσει τῆς ὁποίας τά δύο μέρη θά λάβουν τήν ὁριστική τους ἀπόφαση.

»Ἐξετάσθηκε ἡ κατάσταση τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους γιά τήν ἑκατέρωθεν αὔξηση τοῦ ὄγκου τῶν συναλλαγῶν καί συμφώνησαν ὅτι ὑπάρχει δυνατότης περαιτέρω ἁρμονικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορίου τους καί διαφοροποιήσεως τῆς διαρθρώσεώς του, ὅπως προβλέπεται ἀπό τήν ἰσχύουσα ἐμπορική συμφωνία. Συζητήθηκαν ἐπί πλέον θέματα σχετικά μέ τό ἐνδιαφέρον πού ἐξέφρασε ἡ ἑλληνική πλευρά γιά τήν μελλοντική εἰσαγωγή ἀπό τήν ΕΣΣΔ ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, φυσικοῦ ἀερίου, καθώς καί γιά τήν περαιτέρω προμήθεια πετρελαίου. Οἱ διαπραγματεύσεις γιά τά θέματα αὐτά θά συνεχισθοῦν.

»Τά δύο μέρη ὑπογράμμισαν τήν ἐπιθυμία τους νά συνάψουν μιά συμφωνία ὁδικῶν μεταφορῶν καί μιά συμφωνία δικαστικῆς ἀρωγῆς καί συμφώνησαν νά διεξαγάγουν διαπραγματεύσεις γιά τό θέμα αὐτό στό προσεχές μέλλον.

»Τά δύο μέρη τόνισαν τή σημασία πού ἀποδίδουν στήν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῆς μορφωτικῆς καί ἐπιστημονικῆς συνεργασίας μεταξύ Ἑλλάδος καί ΕΣΣΔ. Ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους γιά τήν πρόσφατη ὑπογραφή τοῦ προγράμματος μορφωτικῆς συνεργασίας καί τοῦ προγράμματος ἐπιστημονικῆς καί τεχνολογικῆς συνεργασίας, τά ὁποῖα θά συμβάλουν στήν πληρεστέρα ἀμοιβαία γνώση τῶν ἐπιτευγμάτων στούς ἀντίστοιχους μορφωτικούς καί ἐπιστημονικούς τομεῖς ἀπό τούς λαούς τῶν δύο χωρῶν.

»Ἐξετάζοντας τήν διεθνῆ κατάσταση, τά δύο μέρη τόνισαν τή σημασία πού ἀποδίδουν στήν ἐνίσχυση τῆς εἰρήνης καί ἀσφαλείας στήν Εὐρωπαϊκή Ἤπειρο καί τήν ἀνάγκη νά ἐμβαθύνουν καί νά διευρύνουν τίς διαδικασίες τῆς ὑφέσεως καί ἐπαναβεβαίωσαν τήν πλήρη ὑποστήριξή τους γιά τήν καθολική ἐφαρμογή τῆς τελικῆς Πράξεως τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφαλεία καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη ἀπό ὅλα τά ὑπογράψαντα μέρη. Σ' αὐτά τά πλαίσια θεωροῦν ἀπαραίτητο νά καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, ὥστε ἡ προσεχής συνάντηση τῶν ἐκπροσώπων τῶν Κρατῶν - μελῶν τῆς τελικῆς Πράξεως τῆς ΔΑΣΕ στή Μαδρίτη νά γίνει σέ ἐποικοδομητική ἀτμόσφαιρα καί νά συμβάλει στήν ἐφαρμογή ὅλων τῶν διατάξεων τῆς τελικῆς Πράξεως, στήν ἐνίσχυση τῆς ὑφέσεως, ἀσφαλείας καί διευρύνσεως τῆς συνεργασίας σέ διαφόρους τομεῖς μεταξύ τῶν Κρατῶν πού ὑπέγραψαν.

»Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους γιά τήν πρόσφατη ὑπογραφή σοβιετοαμερικανικῆς συνθήκης γιά τόν περιορισμό τῶν στρατηγικῶν ἐπιθετικῶν ὅπλων. Ἐδήλωσαν ὅτι ἡ σύναψη τῆς συμφωνίας ἀποτελεῖ σημαντικό βῆμα γιά τήν ἐπιβράδυνση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν καί ἐθεώρησαν ὅτι ἡ ἐφαρμογή τῶν σοβιετοαμερικανικῶν συμφωνιῶν θά διαδραματίσει ἐποικοδομητικό ρόλο στήν προώθηση τοῦ ἀφοπλισμοῦ καί θά δώσει θετική ὤθηση σέ ἄλλες διαπραγματεύσεις πού διεξάγονται γιά τό θέμα αὐτό.

»Ἀποδίδοντας μεγάλη σημασία στήν ἐνίσχυση τῆς ἀσφαλείας στήν Εὐρώπη, τά δύο μέρη τάχθηκαν εὐνοϊκά ὑπέρ τῆς συμπληρώσεως τῆς διαδικασίας τῆς ὑφέσεως στόν στρατιωτικό τομέα.

»Κατά τήν ἐξέταση τῶν συνομιλιῶν τῆς Βιέννης τά δύο μέρη τόνισαν τήν ἀνάγκη νά ληφθοῦν πρακτικά μέτρα γιά τόν περιορισμό τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καί τῶν ὁπλισμῶν στήν Κεντρική Εὐρώπη, ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ ἀμοιβαῖα ἀποδεκτή συμφωνία μέ βάση τήν τήρηση τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀμειώτου τῆς ἀσφαλείας ὅλων τῶν χωρῶν, συμπεριλαμβανομένων τῶν χωρῶν εἰδικοῦ καθεστῶτος στίς διαπραγματεύσεις.

»Ἡ Ἑλλάς καί ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἐπανέλαβαν τήν ἀποφασιστικότητά τους νά καταβάλουν προσπάθειες γιά τήν σύναψη παγκόσμιας συνθήκης γιά τή μή χρήση βίας στίς διεθνεῖς σχέσεις.

»Ἡ Ἑλλάς καί ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἐπανεβεβαίωσαν τήν προσήλωσή τους στούς σκοπούς καί τίς ἀρχές τοῦ Χάρτη τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Τόνισαν τό σημαντικό ρόλο τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν στήν ἑδραίωση τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καί ἀσφαλείας καί τάχθηκαν ὑπέρ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀποτελεσματικότητας τοῦ Ὀργανισμοῦ μέ βάση τήν αὐστηρή τήρηση τοῦ Χάρτη.

»Τά δύο μέρη ἀντάλλαξαν ἀπόψεις γιά ὁρισμένα ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τή σημερινή κατάσταση στή Μεσόγειο καί τάχθηκαν ὑπέρ τῆς ἀπαλείψεως τῶν ἑστιῶν συγκρούσεως καί ἐντάσεως στήν περιοχή. Ἐδήλωσαν ὅτι εἶναι ἕτοιμα νά καταβάλουν ἐποικοδομητικές προσπάθειες πού θά μποροῦσαν νά συμβάλουν στήν ἑδραίωση τῆς εἰρήνης, ἀσφαλείας καί συνεργασίας στήν περιοχή τῆς Μεσογείου.

»Τά δύο μέρη ἀφιέρωσαν ἰδιαίτερη προσοχή στήν κατάσταση στήν Κύπρο, ἡ ὁποία θέτει σέ κίνδυνο τήν εἰρήνη καί τήν ἀσφάλεια στήν περιοχή. Ἡ Ἑλλάς καί ἡ ΕΣΣΔ ὑπογράμμισαν τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη μιᾶς ταχείας λύσεως τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος, μέ βάση τόν σεβασμό τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς κυριαρχίας, τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας, τοῦ ἀδεσμεύτου τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου καί τήν ἐφαρμογή τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καί τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

»Τά δύο μέρη ἀντάλλαξαν ἀπόψεις γιά τήν κατάσταση στή Μέση Ἀνατολή. Συμφώνησαν ὅτι μιά σφαιρική διευθέτηση καί διαρκής εἰρήνη στήν περιοχή μέ βάση τίς ἀποφάσεις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ μόνο μέ τήν ἀποχώρηση τῶν ἰσραηλινῶν στρατευμάτων ἀπό ὅλα τά ἀραβικά ἐδάφη, πού κατελήφθησαν τό 1967, τήν πραγματοποίηση τῶν νομίμων ἐθνικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀραβικοῦ λαοῦ τῆς Παλαιστίνης καί τήν ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς περιοχῆς νά ζοῦν σέ εἰρήνη καί ἀσφάλεια.

»Οἱ συμμετέχοντες στίς συνομιλίες ἐπαναβεβαίωσαν τήν πρόθεσή τους νά συνεχίσουν τίς προσπάθειες νά ἐπιτευχθοῦν συμπεφωνημένες λύσεις σχετικά μέ τή σύμβαση γιά τό Δίκαιο τῆς Θάλασσας, οἱ ὁποῖες θά ρύθμιζαν τά ἐκκρεμῆ ζητήματα πού ἀφοροῦν τή χρησιμοποίηση τοῦ παγκόσμιου ὠκεανοῦ καί τῶν πόρων του. Θεωροῦν σημαντικό ὅπως στήν προσεχῆ Σύνοδο τῆς Διασκέψεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν γιά τό Δίκαιο τῆς Θάλασσας, πραγματοποιηθεῖ οὐσιαστική πρόοδος γιά τήν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ. Συμφωνοῦν ὅτι διαφορές γιά τά θέματα τοῦ Δικαίου τῆς Θάλασσας πρέπει νά διευθετοῦνται μέ εἰρηνικά μέσα καί μέ βάση τίς γενικῶς ἀποδεκτές ἀρχές τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου καί τῆς Διεθνοῦς Πρακτικῆς, λαμβανομένων ὑπ' ὄψη τῶν νομίμων δικαιωμάτων ὅλων τῶν Κρατῶν.

»Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἐπίσημης ἐπισκέψεως στή Σοβιετική Ἕνωση τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος καί ὑπογράμμισαν τήν χρησιμότητα τῶν προσωπικῶν ἐπαφῶν μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῶν δύο χωρῶν. Ἐξέφρασαν τήν πεποίθησή τους ὅτι οἱ καρποφόρες συνομιλίες καί τά συμφωνηθέντα κατά τήν διάρκεια αὐτῶν τῶν συνομιλιῶν, ἀποτελοῦν σημαντική συμβολή στήν ἀνάπτυξη καί ἐνίσχυση τῆς φιλίας καί συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν πρός τό συμφέρον τῆς ἑδραιώσεως τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καί ἀσφαλείας.

»Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς προσκάλεσε τόν κ. Α. Ν. Κοσύγκιν, μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γαφείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΣΕ καί πρόεδρο τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΣΣΔ, νά πραγματοποιήσει ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα. Ἡ πρόσκληση ἔγινε ἀποδεκτή μέ ἱκανοποίηση. Ἡ ἡμερομηνία τῆς ἐπισκέψεως θά καθορισθεῖ διά τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ».

5-8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μετά τή Σοβιετική Ἕνωση, ἐπισκέπτεται ἐπίσημα τήν Οὐγγαρία.

Στό ἀεροδρόμιο τῆς Βουδαπέστης, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἔγινε δεκτός ἀπό τόν Οὐγγρο ὁμόλογό του Γκιόργκι Λαζάρ.

Τό ἴδιο βράδυ, παρατέθηκε πρός τιμή του ἐπίσημο δεῖπνο, στή διάρκεια τοῦ ὁποίου ὁ Οὐγγρος πρωθυπουργός, κατά τήν προσφώνησή του, ἐκφράστηκε θερμά ὑπέρ τῆς φιλίας καί τῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Χαρακτήρισε τήν ἐπίσκεψη τοῦ Κ. Καραμανλῆ ὡς σταθμό στήν ἀνάπτυξη τῶν διμερῶν σχέσεων καί ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία τῆς Κυβερνήσεώς του γιά τήν εὐρύτερη δυνατή ἀνάπτυξή τους.

Στήν ἀντιφώνησή του ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶπε τά ἑξῆς:

«Κύριε πρωθυπουργέ,

»Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν ἐγκάρδια ὑποδοχή πού ἐπιφυλάξατε σέ μένα καί στούς συνεργάτες μου, καθώς καί γιά τά φιλικά λόγια, μέ τά ὁποῖα ἐκφρασθήκατε ἀπόψε γιά τή χώρα μου.

»Η ἐπίσκεψή μου αὐτή εἶναι ἕνα ἀκόμη βῆμα στήν προσπάθεια πού οἱ Κυβερνήσεις μας ἔκαναν συστηματικά καί μεθοδικά τά πέντε τελευταῖα χρόνια, ἀπό τότε δηλαδή πού ἡ χώρα μου ἀποκατέστησε τούς δημοκρατικούς της θεσμούς. Μετά τή λήξη μιᾶς ἑπταετοῦς περιόδου ἐξαιρετικά δύσκολης γιά τόν ἑλληνικό λαό, ἡ χώρα μου ξαναβρῆκε τό δρόμο τῆς ἀληθινῆς δημοκρατίας. Ἕνα δρόμο πού σάν στόχους του ἔχει τήν ἐπίτευξη τῆς οἰκονομικῆς προόδου καί τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, τόν σεβασμό τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας, τή διατήρηση τῆς εἰρήνης καί τήν ἀνάπτυξη τῆς συνεργασίας μέ ὅλους τούς λαούς, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς διαφορές τῶν κοινωνικῶν, πολιτικῶν καί οἰκονομικῶν τους συστημάτων.

»Σήμερα μποροῦμε μέ ἱκανοποίηση νά διαπιστώσουμε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐξασφαλίσει τούς στόχους αὐτούς. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι μέσα σ' αὐτή τή γενικώτερη προσπάθεια συνεργασίας καί κατανοήσεως μέ ὅλους τούς λαούς, καί ἰδιαίτερα μέ τούς εὐρωπαϊκούς, μιά ἀπό τίς χῶρες στίς ὁποῖες στράφηκε ἰδιαίτερα ἡ προσοχή μας ἦταν ἡ Οὐγγαρία, μιά χώρα πού βρέθηκε πάντα στό ἐπίκεντρο τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν ἐξελίξεων καί πού συμβάλλει σήμερα στήν οἰκονομική καί πνευματική ζωή τῆς Εὐρώπης.

»Μιά σειρά ἐπαφῶν σέ ὑπηρεσιακό ἐπίπεδο, ἀργότερα σέ κυβερνητικό καί κοινοβουλευτικό, ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία τῶν δύο λαῶν μας νά γνωρισθοῦν καλύτερα καί νά συνδεθοῦν μεταξύ τους στενώτερα· καί ἔτσι μποροῦμε σήμερα, ἐπισκοπώντας τίς ἐξελίξεις τῶν τελευταίων ἐτῶν, νά ποῦμε μέ ἱκανοποίηση ὅτι κάναμε μέσα σέ λίγα χρόνια βήματα προόδου, πού δέν εἶχαν πραγματοποιηθῆ ἐπί δεκαετίες. Καί φυσικά πρόκειται γιά μιά ἐξέλιξη πού θά ἔχη καί συνέχεια, γιατί μέσα στά πλαίσια τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καί τοῦ κοινοῦ συμφέροντος τῶν δύο λαῶν μας, θά συνεχίσωμε νά ἐξετάζωμε καί νά ὑλοποιοῦμε κάθε δυνατότητα περαιτέρω συνεργασίας πού θά μᾶς φαίνεται χρήσιμη.

»Ἐνεργώντας ἔτσι στίς διμερεῖς μας σχέσεις προσφέρομε καί οἱ δύο μιά συμβολή στήν πραγμάτωση τῶν σκοπῶν τῆς Τελικῆς Πράξεως τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί τήν Συνεργασία στήν Εὐρώπη, τήν ὁποία ἔχουμε καί οἱ δύο ὑπογράψει.

»Τόσο ἡ δική σας χώρα ὅσο καί ἡ δική μου ἔχουν γνωρίσει τά δεινά τοῦ πολέμου. Εἶναι φυσικό οἱ λαοί μας νά διαπνέωνται ἀπό πνεῦμα εἰρήνης καί τήν ἐπιθυμία νά δημιουργήσουν στόν κόσμο ὁλόκληρο καί μέσα στήν Εὐρώπη εἰδικώτερα, συνθῆκες τέτοιες πού νά ἐπιτρέπουν στίς μέλλουσες γενεές νά ζήσουν ἐν εἰρήνῃ. Ἡ Ἑλλάς εἶναι προσηλωμένη στήν ἰδέα τῆς εἰρηνικῆς ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν, γιατί πιστεύει ὅτι ὄχι μόνον ἡ βία, ἀλλά καί ἡ ἀπειλή χρήσεως βίας ἀποτελεῖ μέθοδο ἀπαράδεκτη στή διεθνῆ ζωή. Καί γιά τόν λόγο αὐτό ὑποστηρίζω τήν ἀνάγκη τῆς ἐνισχύσεως τῶν θεσμῶν, ἀλλά καί τῶν σκοπῶν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, πού ἐκφράζουν τή βούληση τῆς διεθνοῦς κοινωνίας. Γιατί πολύ συχνά οἱ ἀποφάσεις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἀγνοοῦνται, μέ ἀποτέλεσμα νά δημιουργοῦνται καί νά διατηροῦνται ἑστίες ἐντάσεως μεταξύ τῶν ἐθνῶν, ὅπως συμβαίνει στήν περίπτωση τῆς Κύπρου.

»Ἄν ἐπιτύχωμε, μέ τήν ἐνίσχυση τῶν διεθνῶν εἰρηνικῶν διαδικασιῶν, νά δημιουργήσουμε ἕνα κλῖμα ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης μεταξύ τῶν Κρατῶν, θά ἔχωμε πολύ περισσότερες δυνατότητες νά προωθήσουμε ἀποτελεσματικά τή μεγάλη προσπάθεια πού χρειάζεται, γιά νά περιορίσωμε τόν συναγωνισμό τῶν ἐξοπλισμῶν καί νά προχωρήσωμε στό δρόμο τοῦ γενικοῦ καί πλήρους ἀφοπλισμοῦ. Στήν προσπάθεια αὐτή ἡ χώρα μου ἐπιθυμεῖ νά συμβάλη στό μέτρο τῶν δυνάμεών της, μέ σκοπό νά ἐλαττωθοῦν τά μέσα ἀλληλοκαταστροφῆς καί νά στραφοῦν οἱ δημιουργικές δυνάμεις τῶν λαῶν μας πρός ἔργα εἰρηνικά.

»Κύριε πρωθυπουργέ,

»Νομίζω ὅτι μποροῦμε μέ ἱκανοποίηση νά διαπιστώσουμε ὅτι σέ σχετικά μικρό διάστημα ἔχει ἐπιτελεσθῆ ἕνα σημαντικό ἔργο στήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεών μας. Μποροῦμε ἐπίσης μέ ἐμπιστοσύνη νά κοιτάξωμε πρός τό μέλλον, ἀφοῦ κοινή πρόθεσή μας εἶναι νά συνεχίσωμε τήν πορεία αὐτή. Μποροῦμε, τέλος, νά διαβεβαιώσωμε τούς λαούς μας ὅτι, παρά τήν διαφορά τῶν πολιτικῶν καί κοινωνικῶν μας συστημάτων καί τῶν διεθνῶν μας προσανατολισμῶν, κοινή μας ἀπόφαση εἶναι νά συμβάλωμε στήν παγίωση τῆς εἰρήνης. Καί μέ τίς σκέψεις αὐτές ὑψώνω τό ποτήρι μου ὑπέρ τῆς ὑγείας τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ὑπέρ τῆς προσωπικῆς σας ὑγείας, κύριε πρωθυπουργέ, καί ὑπέρ τῆς εὐημερίας τοῦ φίλου οὐγγρικοῦ λαοῦ».

Στίς 8 Ὀκτωβρίου ὁ Κ. Καραμανλῆς συνάντησε τό γενικό γραμματέα τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Οὐγγαρίας, Γιάνος Καντάρ, μέ τόν ὁποῖο καί συνομίλησε σχετικά μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς συνεργασίας τῶν δύο χωρῶν, καθώς καί πάνω σέ γενικότερα διεθνῆ προβλήματα.

Οἱ κύριες συνομιλίες διεξήχθησαν μεταξύ τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ καί τοῦ Οὐγγρου ὁμολόγου του, Γκιόργκι Λαζάρ καί κάλυψαν τά διμερῆ θέματα, μέ ἀναφορά στίς μορφές ἀναπτύξεως τῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο Κρατῶν, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς διαφορές τῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν καί οἰκονομικῶν τους συστημάτων. Ἰδιαίτερη βαρύτητα ἀποδόθηκε καί στά διεθνῆ θέματα, καί εἰδικά στήν προώθηση τῆς ὑφέσεως καί τοῦ ἀφοπλισμοῦ, μέ σκοπό τήν προάσπιση τῆς εἰρήνης.

Μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν, ἐκδόθηκε κοινό ἀνακοινωθέν:

»Ύστερα άπό πρόσκληση τοῦ κ. Γκιόργκι Λαζάρ, προέδρου τοῦ Ύπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Ούγγαρίας, ὁ κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, πρωθυπουργός τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, πραγματοποίησε ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Ούγγαρία ἀπό τίς 5 ἕως τίς 8 Ὀκτωβρίου.

»Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος ἔγινε δεκτός ἀπό τόν πρῶτο γραμματέα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ούγγρικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος Ἐργατῶν, κ. Γιάνος Καντάρ, καί τόν ἀντιπρόεδρο τοῦ Προεδρικοῦ Συμβουλίου, κ. Ρέσο Τράουτμαν.

»Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος κατέθεσε στέφανο στό Μνημεῖο τῶν Ούγγρων ἡρώων στήν Βουδαπέστη.

»Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς καί ὁ κ. Γκιόργκι Λαζάρ εἶχαν μιά ἐκτεταμένη καί ἐγκάρδια ἀνταλλαγή ἀπόψεων ἐπί τῶν ἑλληνοουγγρικῶν σχέσεων καί τῶν κυριοτέρων διεθνῶν προβλημάτων.

»Οἱ δύο πρωθυπουργοί σημείωσαν μέ ἱκανοποίηση τήν εὐνοϊκή ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Τά μέχρι σήμερα ἐπιτεύγματα ἀποτελοῦν μία ἰσχυρή βάση γιά τήν συνεχῆ διεύρυνση τῆς συνεργασίας μεταξύ Ἑλλάδος καί Ούγγαρίας καί γιά τήν καλύτερη χρησιμοποίηση τῶν δυνατοτήτων πού ὑπάρχουν.

»Οἱ δύο πρωθυπουργοί ἔδωσαν ἰδιαίτερη προσοχή στίς οἰκονομικές σχέσεις μεταξύ τῶν χωρῶν τους, σημείωσαν μέ ἱκανοποίηση τή σημαντική αὔξηση στήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων καί τήν εὐπρόσδεκτη ἄνοδο τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν τελευταίων ἐτῶν καί διακήρυξαν τήν πρόθεσή τους νά ἐνθαρρύνουν τήν περαιτέρω αὔξηση τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν καί νά ἐγκαθιδρύσουν οἰκονομικές σχέσεις μέ βάση τά ἀμοιβαῖα ὀφέλη. Συμφώνησαν γιά τήν ἀνάγκη νά συνάψουν μιά μακροχρόνια συμφωνία στόν τομέα τῆς οἰκονομικῆς, βιομηχανικῆς καί τεχνικῆς συνεργασίας, καθώς καί μιά κτηνιατρική συμφωνία.

»Τά μέρη σημείωσαν μέ ἱκανοποίηση τά βήματα πού ἔγιναν πρός τήν κατεύθυνση τῆς ἐγκαθιδρύσεως βιομηχανικῆς συνεργασίας καί δημιουργίας κοινῶν ἐπιχειρήσεων, σύμφωνα μέ τίς διατάξεις πού ἰσχύουν σέ κάθε χώρα. Συμφώνησαν γιά τήν ἀνάγκη νά συνεχίσουν τήν ἐνθάρρυνση τῶν ἐπαφῶν μεταξύ ἑλληνικῶν καί οὐγγρικῶν ἐπιχειρήσεων, μέ σκοπό τή δημιουργία μονιμοτέρων καί πιό ἐξελιγμένων μορφῶν οἰκονομικῆς συνεργασίας.

»Τά μέρη σημείωσαν μέ ἱκανοποίηση ὅτι ἡ συνεργασία πού συνεχίζεται στά πλαίσια τῆς μορφωτικῆς καί τῆς τουριστικῆς συμφωνίας προώθησε ἱκανοποιητικά τήν ἀνταλλαγή τῶν μορφωτικῶν ἀξιῶν μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί τήν καλύτερη γνωριμία τους. Ἐπιβεβαίωσαν τήν πρόθεσή τους νά παρακολουθοῦν τήν ἐφαρμογή τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν καί νά προωθήσουν τήν περαιτέρω συνεργασία καί σ' αὐτούς τούς τομεῖς.

»Σημείωσαν μέ ἱκανοποίηση τήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων πού ρυθμίζονται ἀπό συμφωνίες καί χαιρέτησαν τήν ὑπογραφή, κατά τήν διάρκεια τῆς ἐπισκέψεως, μιᾶς συμφωνίας ἐπιστημονικῆς καί τεχνολογικῆς συνεργασίας καί μιᾶς συμφωνίας δικαστικῆς ἀρωγῆς σέ ἀστικές καί ποινικές ὑποθέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί Ούγγαρίας.

»Ἡ ἀνταλλαγή ἀπόψεων γιά τή διεθνῆ κατάσταση συγκεντρώθηκε στά θέματα πού σχετίζονται μέ τήν ὕφεση, τόν ἀφοπλισμό καί τήν ἀσφάλεια καί συνεργασία στήν Εὐρώπη. Οἱ δύο πρωθυπουργοί τόνισαν τήν ἰδιαίτερη σημασία τῆς ἐπεκτάσεως τῆς διαδικασίας τῆς ὑφέσεως στό στρατιωτικό τομέα. Διακήρυξαν τήν πρόθεσή τους νά συνεχίσουν νά κάνουν τά μέγιστα γιά νά διασφαλίσουν τήν ἐπικράτηση τῆς ὑφέσεως καί τήν ἀνάπτυξη καρποφόρας συνεργασίας μεταξύ Κρατῶν.

»Τά μέρη ὑπογράμμισαν τήν ἱστορική σημασία τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί Συνεργασία στήν Εὐρώπη καί ἐπαναβεβαίωσαν τήν πρόθεση τῶν Κυβερνήσεών τους καί νά ἐφαρμόσουν πλήρως τήν τελική Πράξη τοῦ Ἑλσίνκι καί νά λάβουν ἐνεργό μέρος στήν προσπάθεια γιά νά διασφαλισθεῖ ὅτι ἡ συνάντηση τῆς Μαδρίτης, πού ἔχει προγραμματισθεῖ γιά τό 1980, θά πραγματοποιηθεῖ σέ ἐποικοδομητική ἀτμόσφαιρα, θά ἀποφέρει συγκεκριμένα ἀποτελέσματα καί θά ἐξυψώσει τήν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης, ἀσφαλείας καί συνεργασίας στήν Εὐρώπη.

»Οἱ κ.κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς καί Γκιόργκι Λαζάρ ὑπογράμμισαν τήν σημασία τοῦ τερματισμοῦ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν καί τάχθηκαν ὑπέρ τῆς λήψεως συγκεκριμένων μέτρων ἀφοπλισμοῦ.

»Τά δύο μέρη χαιρέτησαν τήν ἐπιτυχῆ κατάληξη τῶν ἀμερικανοσοβιετικῶν διαπραγματεύσεων SALT II καί ἐξέφρασαν τήν πεποίθησή τους ὅτι ἡ συνθήκη θά δώσει ὤθηση στίς προσπάθειες γιά τόν ἀφοπλισμό.

»Ἀμφότερα τά μέρη εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ἰδιαίτερη προσοχή πρέπει νά δοθεῖ στήν προαγωγή τῆς στρατιωτικῆς ὑφέσεως καί τῆς ἀσφαλείας στήν Εὐρώπη. Ὑπογράμμισαν τήν ἀνάγκη γιά τήν λήψη πρακτικῶν μέτρων γιά τόν περιορισμό τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καί τῶν ἐξοπλισμῶν στήν Κεντρική Εὐρώπη, τόνισαν τήν σπουδαιότητα τῶν συνεχιζομένων συνομιλιῶν τῆς Βιέννης γιά τήν ἐνίσχυση τῆς εἰρήνης καί ἀσφαλείας καί ἐξέφρασαν τήν ἐλπίδα γιά μιά ταχεία ἐπιτυχῆ ἔκβαση τῶν συνομιλιῶν αὐτῶν μέ βάση τό σεβασμό τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀμειώτου τῆς ἀσφαλείας ὅλων τῶν Κρατῶν, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν χωρῶν εἰδικοῦ καθεστῶτος στίς διαπραγματεύσεις.

»Τά μέρη ἀντάλλαξαν ἀπόψεις γιά τήν κατάσταση στήν Κύπρο καί διαπίστωσαν ὅτι ἡ ἔλλειψη δικανονισμοῦ ἀπειλεῖ τήν εἰρήνη καί σταθερότητα στήν περιοχή. Ὑπογράμμισαν τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη ἐξευρέσεως διακανονισμοῦ τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος μέ βάση τό σεβασμό τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς κυριαρχίας, τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος, τοῦ ἀδεσμεύτου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας καί τήν ἐφαρμογή τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

»Σχετικά μέ τήν κατάσταση στή Μέση Ἀνατολή, οἱ δύο πρωθυπουργοί ἐξέφρασαν τήν πεποίθησή τους ὅτι μιά διαρκής εἰρήνη στήν περιοχή, σύμφωνα μέ τίς ἀποφάσεις τοῦ ΟΗΕ, μπορεῖ νά ἐγκαθιδρυθεῖ μόνο μέ τήν ἀποχώρηση τῶν ἰσραηλινῶν στρατευμάτων ἀπό ὅλα τά ἀραβικά ἐδάφη πού κατελήφθησαν τό 1967, τήν ἀναγνώριση τῶν νομικῶν δικαιωμάτων τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ καί τόν σεβασμό τῶν δικαιωμάτων ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς περιοχῆς νά ζοῦν σέ εἰρήνη καί ἀσφάλεια μέσα στά ἐθνικά τους σύνορα.

»Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς καί ὁ κ. Γκιόργκι Λαζάρ ἐξέφρασαν πλήρη ἱκανοποίηση γιά τήν ἐγκάρδια ἀτμόσφαιρα καί τά ἀποτελέσματα τῶν συνομιλιῶν τους γιά τήν ταυτότητα ἤ προσέγγιση τῶν θέσεων τῶν δύο χωρῶν σέ ὁρισμένα σημαντικά θέματα.

Υποδοχή στή Βουδαπέστη, ἀπό τόν πρωθυπουργό, Γκ. Λαζάρ.

»Τονίστηκε ὅτι ἡ συνάντηση τῶν πρωθυπουργῶν Ἑλλάδος καί Οὐγγαρίας ὑπῆρξε ἕνα σημαντικό γεγονός στήν καρποφόρο συνεργασία τῶν δύο χωρῶν, ἡ ὁποία συνέβαλε ἐπίσης στήν ὑπόθεση τῆς ἀσφαλείας καί συνεργασίας στήν Εὐρώπη.

»Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλῆς προσκάλεσε τόν κ. Γκ. Λαζάρ, πρόεδρο τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Οὐγγαρίας, νά πραγματοποιήση ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα. Ἡ πρόσκληση ἔγινε ἀποδεκτή μέ ἱκανοποίηση».

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, ὁ ραδιοφωνικός σταθμός τῆς Βουδαπέστης, ἀντανακλώντας τό πνεῦμα πού γενικά ἐπικράτησε μεταξύ τῶν ὀργάνων τοῦ οὐγγρικοῦ τύπου, μετέδωσε τό ἀκόλουθο σχόλιο:

Στό πρόσωπο τοῦ Κων. Καραμανλῆ ἔφθασε γιά πρώτη φορά στήν χώρα μας Ἕλληνας πρωθυπουργός. Τό γεγονός ὅτι ὁ ὑψηλός Ἕλληνας ἐπισκέπτης ἔφθασε στήν Οὐγγαρία ἀπό τήν Σοβιετική Ἕνωση καί ἀπό ἐδῶ θά ἀναχωρήσει γιά τήν Τσεχοσλοβακία, ὑποδηλώνει σαφῶς ὅτι στήν ἐξωτερική πολιτική τῆς ἑλληνικῆς ἡγεσίας μετά τήν δικτατορία τῶν «μαύρων» συνταγματαρχῶν, ἀποκτᾶ μεγαλύτερη βαρύτητα ἡ πολύπλευρη οἰκοδόμηση τῶν διεθνῶν σχέσεων. Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός πάτησε στό ἔδαφος τῆς πατρίδας μας μέ τή συναίσθηση ὅτι οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στήν Ἑλληνική Δημοκρατία καί τήν Οὐγγαρία εἶναι ἀπολύτως ὁμαλές καί ἀπαλλαγμένες ἀπό προστριβές.

»Οἱ λαοί μας μέ ἀμοιβαία συμπάθεια προσβλέπουν ὁ ἕνας πρός τόν ἄλλο, πρᾶγμα πού ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τήν ἐνθαρρυντική ἀνάπτυξη τοῦ τουρισμοῦ μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Οἱ οἰκονομικές, πολιτικές καί πολιτιστικές σχέσεις ἀναπτύχθηκαν σημαντικά τά τελευταῖα χρόνια, βασιζόμενες στό πνεῦμα τῆς τελικῆς Πράξεως τοῦ Ἑλσίνκι[75].

8-10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στήν Τσεχοσλοβακία.

Κατά τήν ἄφιξή του στήν Πράγα, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔγινε δεκτός ἀπό τόν πρωθυπουργό, Λ. Στρούγκαλ, ἐπικεφαλῆς μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὁ ὁποῖος καί παρέθεσε πρός τιμή του, τό ἴδιο βράδυ, δεῖπνο στό μέγαρο Τσερνίνσκι. Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀπαντώντας στή θερμή προσφώνηση τοῦ Τσεχοσλοβάκου ὁμολόγου του, ἀφοῦ ἐξέφρασε εὐχαριστίες γιά τήν ὑποδοχή πού τοῦ ἐπιφυλάχθηκε, εἶπε τά ἑξῆς:

«Οἱ σχέσεις μεταξύ τῶν λαῶν, κύριε πρωθυπουργέ, δέν ρυθμίζονται κατά τρόπον αὐθαίρετον. Γιά νά εἶναι βιώσιμες, πρέπει νά στηρίζωνται σ' ἕνα ψυχικό ὑπόβαθρο. Γιά τούς λαούς τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τσεχοσλοβακίας τό ὑπόβαθρο αὐτό εἶναι ἡ πικρή ἐμπειρία τοῦ πολέμου καί ἡ ἐπιθυμία γιά τή διασφάλιση τῆς εἰρήνης. Μπορεῖ νά ἔχουμε διαφορετικά πολιτικά, οἰκονομικά καί κοινωνικά συστήματα καί νά ἀνήκουμε σέ διάφορες συμμαχίες. Συμμεριζόμαστε ὅμως τήν ἴδια ἀποφασιστικότητα νά συμβάλουμε, καθ' ἕνας στό μέτρο τῶν δυνάμεών του, στήν κατοχύρωση τῆς εἰρήνης. Μιᾶς εἰρήνης θεμελιωμένης πάνω στίς ἀρχές τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καί τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ. Κοινή μας ἐπιθυμία εἶναι νά δημιουργήσουμε στόν κόσμο ὁλόκληρο, καί εἰδικώτερα στήν Εὐρώπη, τίς συνθῆκες ἐκεῖνες, πού θά ἐπιτρέψουν στίς μέλλουσες γενεές νά ζήσουν εἰρηνικά καί νά ἀφιερώσουν τίς δυνάμεις τους σέ ἔργα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

»Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό ἡ χώρα μου ὑποστηρίζει κάθε προσπάθεια πού ἀποβλέπει στόν περιορισμό τῶν ἐξοπλισμῶν. Περιορισμό πού θά πρέπει νά εἶναι ἰσόρροπος καί ἐλεγχόμενος, γιά νά εἶναι ἀποτελεσματικός. Πιστεύουμε, ἐπίσης, ὅτι, γιά νά σημειωθῆ πρόοδος πρός τήν κατεύθυνση αὐτή, πρέπει πρῶτα νά δημιουργηθῆ κλίμα σταθερῆς ἐμπιστοσύνης μεταξύ τῶν λαῶν. Γιατί κανένας δέν ἀποφασίζει νά ἀφοπλισθῆ, ὅταν δέν αἰσθάνεται ἀσφαλής. Καί πρός τοῦτο θά πρέπει νά ἐνισχυθοῦν οἱ διεθνεῖς ἐκεῖνες διαδικασίες, πού θά καταστήσουν σεβαστές τίς ἀποφάσεις τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν. Σήμερα εἴμαστε ἀκόμη μακρυά ἀπό τό σημεῖο αὐτό, μέ ἀποτέλεσμα νά δημιουργοῦνται ἐπικίνδυνες ἑστίες ἐντάσεως στόν κόσμο. Καί σάν μιά τέτοια χαρακτηριστική περίπτωση ἀναφέρω τό δράμα τῆς Κύπρου, πού παρατείνεται, παρά τίς ἀλλεπάλληλες ἀποφάσεις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

»Κύριε πρωθυπουργέ,

»Οἱ ἀρχές τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί ἡ Τελική Πράξη τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη ἀποτελοῦν γιά τήν Κυβέρνησή μου ὁδηγό στίς διεθνεῖς της σχέσεις. Μέσα στό πλαίσιο αὐτό, ἡ Κυβέρνησή μου προσπάθησε ἀπό τότε πού ἀποκαταστάθηκε στή χώρα μου ἡ Δημοκρατία, νά ἀναπτύξη σχέσεις φιλικές μέ ὅλους τούς λαούς. Καί εἶναι πολύ φυσικό ὅτι στήν προσπάθεια αὐτή ἡ ἀνάπτυξη τῶν σχέσεών μας μέ τήν χώρα σας προσλαμβάνει ἰδιαίτερη σημασία. Τρέφομε στήν χώρα μας βαθειά ἐκτίμηση γιά τόν λαό τῆς Τσεχοσλοβακίας, ἕνα λαό πού ἀγωνίστηκε, γιά νά διατηρήση διά μέσου τῶν αἰώνων καί κάτω ἀπό συνθῆκες δυσχερεῖς τήν ἐθνική του ἰδιομορφία.

»Ξεκινώντας ἀπό τήν ἀμοιβαία ἐκτίμηση πού συνδέει τούς λαούς μας, ἐκάναμε κατά τά τελευταῖα χρόνια σημαντικά βήματα στήν συνεργασία μας. Μιά σειρά διμερῶν συμφωνιῶν πού ὑπεγράφησαν ἤ πού βρίσκονται ὑπό διαπραγμάτευση, μιά σειρά ἐπαφῶν στό ὑπηρεσιακό, κυβερνητικό καί κοινοβουλευτικό ἐπίπεδο, ὁλοκληρώνονται μέ τήν σημερινή μου ἐπίσκεψη — πού εἶναι πρώτη Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ — στήν ὡραία πρωτεύουσά σας.

»Πιστεύω ὅτι οἱ συνομιλίες πού θά ἔχουμε, θά

ἀνοίξουν καινούργιους ὁρίζοντες γιά τήν συνεργασία τῶν δύο λαῶν μας, πού μέ γνώμονα τό κοινό συμφέρον καί τόν ἀμοιβαῖο σεβασμό, θά ἀξιοποιήσουν ὅλες τίς δυνατότητες πού τούς προσφέρει τό μέλλον.

»Ἡ ἀνασκόπηση αὐτή τῆς πορείας τῶν σχέσεών μας ἀποδεικνύει ὅτι σέ λίγο χρόνο ἡ συνεργασία τῶν δύο χωρῶν μας σημείωσε μεγάλη πρόοδο. Μποροῦμε συνεπῶς νά διαβεβαιώσουμε τούς λαούς μας ὅτι οἱ σχέσεις μας βρίσκονται σέ καλό δρόμο καί ὅτι πρόθεσή μας εἶναι νά διευρύνουμε περαιτέρω τήν συνεργασία μας σέ ὅλους τούς τομεῖς».

Ὁ κ. Καραμανλῆς συνάντησε τόν πρόεδρο τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Τσεχοσλοβακίας, Γκούσταβ Χούζακ, τό πρωί τῆς ἐπομένης ἡμέρας, ἐνῶ οἱ συνομιλίες σέ ἐπίπεδο πρωθυπουργῶν εἶχαν ἀρχίσει ἀπό τήν ἡμέρα τῆς ἀφίξεώς του καί ὁλοκληρώθηκαν στίς 10 Ὀκτωβρίου. Κατά τή συνάντηση αὐτή δόθηκε καί ἡ εὐκαιρία νά συναχθοῦν τά τελικά συμπεράσματα.

Στροῦγκαλ: Ἀξιότιμε κ. πρωθυπουργέ,

»ἀξιότιμε κ. ὑπουργέ,

»Εἴμεθα ἰδιαίτερα ἱκανοποιημένοι ἀπό τήν ἐπίσκεψη πού πραγματοποιήσατε στή χώρα μας καί λυπούμεθα διότι ἡ ἐπίσκεψη αὐτή τελειώνει σέ λίγες ὧρες.

»Ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω τίς εὐχαριστίες μας γιά τήν ἐπίσκεψη αὐτή καί τήν ἱκανοποίηση τόσο τοῦ προέδρου Χούζακ ὅσο καί τῆς Κυβερνήσεώς μου γιά τίς συνομιλίες πού εἴχαμε κατά τή διάρκεια τῆς ἐδῶ παραμονῆς σας. Ἐργασθήκαμε ἐντατικά καί ἀποδοτικά. Συγχρόνως ἀναθέσαμε στούς δύο ὑπουργούς Ἐξωτερικῶν νά ἐργασθοῦν ἐπίσης καί, ἐάν συμφωνεῖτε, θά ἔλεγα νά μᾶς ἀναφέρουν τά ἀποτελέσματα τῶν συνομιλιῶν τους.

Κ. Καραμανλῆς: *Κύριε Χνιοῦπεκ ἀρχίστε πρῶτος.*

Μπ. Χνιοῦπεκ: Θεωρῶ τιμή μου πού μοῦ δίδεται ὁ λόγος νά ἐκθέσω πρῶτος τά ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν μας. Σύμφωνα μέ τήν ἐντολή σας, ὁ κ. Γ. Ράλλης καί ἐγώ, μαζί μέ τούς συνεργάτες μας, ἐργασθήκαμε ἐντατικά καί οἱ συνομιλίες μας περιεστράφησαν στίς διμερεῖς σχέσεις καί ὁρισμένα διεθνῆ θέματα.

»Στό διμερῆ τομέα ἐκφράζουμε τήν πεποίθησή μας ὅτι ἡ συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν διευρύνθηκε σέ πνεῦμα φιλίας καί σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τοῦ Χάρτη τοῦ ΟΗΕ.

»Διαπιστώσαμε ὅτι μετά τή μεταπολίτευση στήν Ἑλλάδα, τό 1974, οἱ σχέσεις μας διευρύνθηκαν μέ βάση τήν εἰρηνική συνεργασία καί συνύπαρξη.

»Στόν τομέα τῶν πολιτικῶν σχέσεων ἔγιναν διάφορα ζωντανά ἀποτελέσματα μέ τίς ἐπισκέψεις σέ διάφορα ἐπίπεδα καί μέ κορύφωση τήν ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ στήν Πράγα. Διαπιστώσαμε τό ἐνδιαφέρον τῶν δύο πλευρῶν γιά περαιτέρω διεύρυνση, τονίσαμε τά ὀφέλη ἀπό τίς συνεχεῖς ἐπαφές καί ἐπανέλαβα ὅτι ἰσχύει ἡ πρόσκλησή μας πρός τόν Ἕλληνα ὑπουργό Ἐξωτερικῶν νά ἐπισκεφθεῖ ἐπίσημα τήν Τσεχοσλοβακία.

»Μέ εὐχαρίστηση διαπιστώσαμε τήν ἄνοδο στόν ἐμπορικό τομέα, ἐκφράσαμε τό ἐνδιαφέρον μας γιά τήν περαιτέρω ἐνίσχυση τῆς ἐμπορικῆς συνεργασίας μέ πιό ἐξελιγμένες μορφές καί συμφωνήσαμε νά ὑπογράψουμε προσεχῶς μιά συμφωνία οἰκονομικῆς καί τεχνικῆς συνεργασίας.

»Ἡ ἑλληνική πλευρά διατύπωσε τή σημασία τοῦ λιμένος Βόλος-Ταρτούς γιά τίς ὁδικές μεταφορές καί μέ εὐχαρίστηση τό διαπίστωσε καί ἡ τσεχοσλοβακική πλευρά. Διαπιστώσαμε ὅτι στόν τομέα αὐτό ὑπάρχουν ἀκόμα πολλά περιθώρια συνεργασίας.

»Στό συμβατικό τομέα, προκειμένου νά τόν διευρύνουμε, θά προσπαθήσουμε νά ἐπεκτείνουμε τή βάση του μέ τήν ὑπογραφή προξενικῆς συμβάσεως, τουριστικῆς συμφωνίας, συμφωνίας ἐπιστημονικῆς καί τεχνολογικῆς συνεργασίας, ὑγειονομικῆς συμφωνίας καί συμφωνίας ἀποφυγῆς διπλῆς φορολογίας. Ὅλα αὐτά περιλαμβάνονται στά κείμενα.

»Στόν τομέα τῶν διεθνῶν σχέσεων ἀσχοληθήκαμε μέ τή διεθνῆ κατάσταση, τή σταθεροποίηση τῆς εἰρήνης, τήν ἐμβάθυνση τῆς ὑφέσεως, τήν προσεχῆ Συνάντηση τῆς Μαδρίτης, τή σημείωση προόδου στόν τομέα τῶν ἐξοπλισμῶν καί τήν ὑποστήριξη γιά τήν ἐπικύρωση τῆς συμφωνίας SALT II καί τίς προετοιμασίες γιά τίς συνομιλίες SALT III. Οἱ δύο πλευρές ἔχουν κοινές ἤ παραπλήσιες ἀπόψεις.

»Ἀπό τσεχοσλοβακικῆς πλευρᾶς ὑπεγραμμίσθη ἡ σημασία τῆς ὁμιλίας τοῦ Μπρέζνιεφ στό Βερολίνο καί τά θετικά βήματα τῆς ΕΣΣΔ νά ἀποσύρει 20.000 στρατιῶτες ἀπό τήν Κεντρική Εὐρώπη.

»Ἰδιαίτερη προσοχή δόθηκε στίς ἐστίες ἐντάσεως στήν Κύπρο καί τή Μέση Ἀνατολή.

»Γιά τή μέθοδο ἐπιλύσεως τοῦ Κυπριακοῦ νομίζουμε ὅτι ἔχουμε τήν ἴδια γνώμη καί ἔντονα ὑποστηρίζουμε τήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος στά πλαίσια τοῦ ΟΗΕ.

»Γιά τή Μέση Ἀνατολή διαπιστώσαμε ὅτι ἡ κατάσταση εἶναι ἐκρηκτική καί ὅτι εἶναι ἀναγκαῖο τά θέματα νά ἐπιλυθοῦν σύντομα στά πλαίσια τοῦ ΟΗΕ. Σέ ὁρισμένα συγκεκριμένα ἐπί μέρους ζητήματα ἐκφράσαμε διαφορετικές ἀπόψεις.

»Διαπιστώσαμε ὅτι εἶναι ἀναγκαῖο νά αὐξήσουμε τή συνεργασία μας στά πλαίσια τῆς Τελικῆς Πράξεως τοῦ Ἑλσίνκι. Καί οἱ δύο Κυβερνήσεις ἔχουν εἰλικρινῆ θέληση καί διάθεση γιά τήν προετοιμασία τῆς προσεχοῦς Συναντήσεως τῆς Μαδρίτης. Συμφωνήσαμε νά ἀνταλλάξουμε ἀπόψεις γιά τή Συνάντηση αὐτή.

»Οἱ ἀπόψεις μας εἶναι διαφορετικές γιά ὅ,τι ἀφορᾶ τίς συνομιλίες τῆς Βιέννης ὅσον ἀφορᾶ τούς ἐξοπλισμούς.

»Κύριε πρόεδρε Στροῦγκαλ,

»Βασικά ἔχουμε κοινές ἀπόψεις σέ πολλά θέματα πρᾶγμα πού μᾶς ἀνοίγει τό δρόμο γιά περισσότερη συνεργασία, ἀνεξάρτητα ἀπό τό πολιτικό σύστημα, τίς ἰδεολογικές κατευθύνσεις καί τό γεγονός ὅτι ἀνήκουμε σέ διαφορετικό οἰκονομικό καί στρατιωτικό συνασπισμό.

»Παράλληλα, οἱ συνεργάτες μας ἐργάσθηκαν γιά τήν προετοιμασία τῶν κειμένων: Τήν κοινή δήλωση καί τό κοινό ἀνακοινωθέν. Καί τά δύο κείμενα ἐκφράζουν τή θέληση τῶν δύο Κυβερνήσεων νά ἀναπτύξουν τήν εἰρηνική συνεργασία τους στό πνεῦμα τοῦ Χάρτη τοῦ ΟΗΕ καί τῆς Τελικῆς Πράξεως τῆς ΔΑΣΕ. Μποροῦμε νά πιστεύουμε ὅτι ἡ ὑπογραφή αὐτή θά εἶναι σταθμός στίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν μας.

»Θά ἤθελα νά συμπληρώσω ὅτι οἱ διήμερες συνομιλίες

μας διεξήχθησαν σέ ἀτμόσφαιρα φιλικῆς καί ἐποικοδομητικῆς συνεργασίας. Τέλος, θά ἤθελα νά εὐχαριστήσω τήν Κυβέρνηση τῆς χώρας μου πού μᾶς ἐνεπιστεύθη νά διεξαγάγω τίς συνομιλίες αὐτές μέ τόν Ἕλληνα συνάδελφό μου. Εὐχαριστῶ.

Γ. Ράλλης: Σέ ὅσα εἶπε ὁ κ. ὑπουργός Ἐξωτερικῶν θά ἤθελα νά προσθέσω ὅτι πράγματι ἐξετάσαμε τά ζητήματα ἐκεῖνα πού ἐνδιαφέρουν τίς δύο χῶρες μας, διαπιστώσαμε ὅτι σέ πολλά σημεῖα οἱ θέσεις εἶναι κοινές καί ὅτι ἀκόμη καί σέ ἐκεῖνα πού ὑπάρχουν διαφορές δέν ὑπάρχουν σοβαρές ἀποκλίσεις. Οἱ διαφορές αὐτές δέν ἐμποδίζουν τήν ἀνάπτυξη τῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, ὅπως ἀπέδειξε τό παρελθόν τῶν τελευταίων πέντε ἐτῶν.

»Θά ἤθελα νά ἐπισημάνω ὅτι γιά τό μέλλον ἐξετάσαμε τή δυνατότητα νά ὑπογράψουμε μιά συμφωνία οἰκονομικῆς καί τεχνικῆς συνεργασίας πού θά ἀντικαταστήσει τήν ἐμπορική συμφωνία ἡ ὁποία λήγει τό 1981, σύμφωνα μέ τήν ὑποχρέωση πού ἔχουμε ἀναλάβει ἔναντι τῆς ΕΟΚ. Ἡ συμφωνία αὐτή θά μᾶς ἐπιτρέψει νά πολλαπλασιάσουμε τίς οἰκονομικές μας σχέσεις, διότι, καθώς διαπιστώσαμε καί οἱ δύο πλευρές, ἄν καί οἱ σχέσεις μας ἐξελίχθηκαν θεαματικά, δέν ἔχουμε ἐξαντλήσει ὅλες οἱ δυνατότητες.

»Συμφωνήσαμε ἐπίσης νά ὑπογράψουμε ὁρισμένες ἄλλες συμφωνίες, τίς ὁποῖες ἀνέφερε ὁ κ. ὑπουργός.

»Στά ἄλλα θέματα, ὅπως οἱ μορφωτικές ἀνταλλαγές, διαπιστώσαμε ὅτι τό μορφωτικό πρόγραμμα δέν εἶναι πολύ φιλόδοξο. Συμφωνήσαμε ὅμως στήν ἐκτίμηση ὅτι εἶναι καλύτερα νά ἔχουμε μικρά προγράμματα, τά ὁποῖα νά ἐφαρμόζουμε, παρά μεγάλα τά ὁποῖα μένουν μόνο στά χαρτιά.

»Θά ἤθελα, τέλος, νά εὐχαριστήσω γιά τήν ἁρμονική συνεργασία τῶν συνομιλιῶν καί τό ἰδιαίτερο πνεῦμα συνεργασίας τοῦ κ. ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν πού προσπάθησε νά ἱκανοποιήσει ὅλες τίς ἐπιθυμίες μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Πρέπει νά εὐχαριστήσουμε τούς δύο ὑπουργούς Ἐξωτερικῶν διότι ἔκαναν καλή ἐργασία.*

Λ. Στροῦγκαλ: Θά ἤθελα ἐπίσης νά εὐχαριστήσω τούς δύο ὑπουργούς τῶν Ἐξωτερικῶν, καθώς καί ἐσᾶς, κ. πρωθυπουργέ, γιά τήν πρόσκλησή σας νά ἐπισκεφθῶ τήν Ἑλλάδα. Τή χώρα σας τή γνωρίζω μόνο θεωρητικά, ἰδιαίτερα τήν ἱστορία τήν ὁποία διδάχθηκα πότε μέ εὐχαρίστηση πότε μέ δυσαρέσκεια. Τώρα μοῦ δίδεται καί πρακτικά ἡ εὐκαιρία νά τήν γνωρίσω ἀπό κοντά.

»Τελειώνοντας, θά ἤθελα νά τονίσω τήν ὑψηλή ἐκτίμησή μας γιά τίς ἀνοικτές συνομιλίες μας, οἱ ὁποῖες θά συμβάλουν στήν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῶν σχέσεών μας καί νά ὑπογραμμίσω τήν ἐκτίμησή μου στή φιλοσοφία σας, ὅτι οἱ προσωπικές σχέσεις καί ἡ γνωριμία μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῶν διαφόρων χωρῶν συμβάλλουν στήν ἐδραίωση τῆς εἰρήνης»[76].

Μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν, οἱ δύο πρωθυπουργοί ὑπέγραψαν κοινή δήλωση:

«Ἡ Ἑλληνική Δημοκρατία καί ἡ Σοσιαλιστική Δημοκρατία τῆς Τσεχοσλοβακίας,

»Θεωρώντας ὅτι ἡ ἐδραίωση τῶν φιλικῶν τους σχέσεως ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τσεχοσλοβακίας καί συμβάλλει στήν ἐνίσχυση τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφαλείας στήν Εὐρώπη καί τόν κόσμο,

»Ἐμπνεόμενες ἀπό τήν κοινή ἐπιθυμία νά τονώσουν ἐνεργά τίς σχέσεις συνεργασίας τους, νά τούς δώσουν συγκεκριμένες προοπτικές καί νά τίς ἀναπτύξουν μέ βάση τίς ἀρχές καί τούς γενικά παραδεδεγμένους κανόνες τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου,

»Ἐπιθυμῶντας νά ἐντείνουν καί νά ἐμβαθύνουν περισσότερο τήν μεταξύ τους συνεργασία στόν πολιτικό, οἰκονομικό, μορφωτικό καί ἐπιστημονικό τομέα,

»Ἐπιβεβαιώνοντας τήν προσήλωσή τους στούς σκοπούς καί τίς ἀρχές τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καθώς καί τήν ἀποφασιστικότητά τους νά συμβάλουν στήν ἐνίσχυση τοῦ ρόλου τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν,

»Ἔχοντας συνείδηση τῆς εὐθύνης ὅλων τῶν Κρατῶν, ἀνεξάρτητα ἀπό τό πολιτικό, οἰκονομικό καί κοινωνικό τους σύστημα, νά ἐργασθοῦν γιά τήν ἐγκαθίδρυση κλίματος εἰρήνης καί ἀσφαλείας στόν κόσμο καί τήν ἐμβάθυνση τῆς διαδικασίας τῆς ὑφέσεως στίς διεθνεῖς σχέσεις,

»Ἀποφασισμένες νά συμβάλουν στή διατήρηση τῆς εἰρήνης καί ἀσφαλείας στήν Εὐρώπη, σεβόμενες τίς ὑποχρεώσεις, πού ἀπορρέουν ἀπό τήν Τελική Πράξη τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί Συνεργασία στήν Εὐρώπη, γιά ὅλα τά Κράτη πού τήν ὑπέγραψαν,

»Πεπεισμένες ὅτι ἡ διεθνής εἰρήνη βασίζεται στό σεβασμό τοῦ δικαιώματος κάθε Κράτους γιά τήν πλήρη κυριαρχία του, τήν ἀνεξαρτησία του, τήν ἐδαφική του ἀκεραιότητα καί τήν ἀσφάλεια του,

»Ὑπογραμμίζοντας τή σημασία τοῦ περιορισμοῦ καί τοῦ τερματισμοῦ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν καί τήν πραγματοποίηση ἑνός γενικοῦ καί πλήρους ἀφοπλισμοῦ γιά νά διασφαλισθῆ ἡ διεθνής εἰρήνη,

»Δηλώνουν τά κάτωθι:

»1. Ἡ Ἑλληνική Δημοκρατία καί ἡ Σοσιαλιστική Δημοκρατία τῆς Τσεχοσλοβακίας θά συνεχίσουν νά θεμελιώνουν τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τους στή βάση τῶν γενικά παραδεδεγμένων ἀρχῶν τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου, ὅπως περιέχονται στό Χάρτη τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί συγκεκριμένα τῶν ἀρχῶν τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς κυριαρχίας, τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας, τῆς μή προσφυγῆς στήν ἀπειλή ἤ χρήση βίας, τῆς εἰρηνικῆς ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν, τῆς ἰσότητας, τῆς μή ἐπεμβάσεως στίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις καί τοῦ ἀμοιβαίου συμφέροντος.

»2. Πρός τό συμφέρον τῶν λαῶν τῶν δύο χωρῶν καί γιά καλύτερη γνωριμία τῶν ὑλικῶν καί πνευματικῶν ἀξιῶν τους, τά δύο μέρη ἐκφράζουν τήν ἀποφασιστικότητά τους νά ἀναπτύξουν καί νά διευρύνουν τήν συνεργασία τους στόν πολιτικό, οἰκονομικό, τεχνικό, μορφωτικό καί ἐπιστημονικό τομέα.

»3. Τά δύο μέρη θεωροῦν ὅτι, γιά νά τονώσουν τήν ἀνάπτυξη τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν λαῶν τῶν δύο χωρῶν, καί τήν ἀμοιβαία συνεργασία σέ συγκεκριμένους τομεῖς, εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικό νά πραγματοποιοῦν μεταξύ τους ἐπαφές στό πιό ὑψηλό ἐπίπεδο.

»4. Τά δύο μέρη συμφώνησαν νά ἔχουν τακτικές ἀνταλαγές ἀπόψεων γιά θέματα ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος μεταξύ τῶν δύο ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν. Συμφώνησαν ἐπίσης

Πρώτη επικοινωνία μέ τήν ήγεσία καί τούς πολίτες τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

νά προωθοῦν τίς ἐπαφές μεταξύ τῶν Κοινοβουλίων καί τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων τῶν δύο χωρῶν.

»5. Τά δύο μέρη ἐκφράζουν τήν θέλησή τους νά ἀναπτύξουν σέ ἀμοιβαία ἐπωφελῆ καί μακροχρόνια βάση, τήν οἰκονομική, βιομηχανική καί τεχνική τους συνεργασία, ὥστε νά τῆς προσδώσουν διαρκῆ χαρακτήρα.

»6. Τά δύο μέρη θά ἀναπτύξουν ἀκόμη περισσότερο τίς μορφωτικές σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, μέ σκοπό τήν ἐμβάθυνση τῆς ἀμοιβαίας γνωριμίας τους καί τόν ἐμπλουτισμό τῶν ἀντιστοίχων πολιτιστικῶν κληρονομιῶν τους.

»7. Τά δύο μέρη συμφώνησαν νά διευρύνουν τό συμβατικό πλαίσιο μεταξύ τῶν δύο χωρῶν, μέ σύναψη διμερῶν συμφωνιῶν εἰς διαφόρους τομεῖς κοινοῦ ἐνδιαφέροντος.

»8. Τά δύο μέρη ἐκφράζουν τήν πεποίθησή τους ὅτι ἡ διεθνής ὕφεση εὐνοεῖ τή διατήρηση καί τήν ἐδραίωση τῆς εἰρήνης, τίς σχέσεις καλῆς γειτονίας καί τή συνεργασία Κρατῶν μέ διαφορετικό πολιτικό καί κοινωνικό σύστημα.

»9. Διακηρύσσοντας τήν προσήλωσή τους στίς διατάξεις τοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί τῆς Τελικῆς Πράξεως τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη, τά δύο μέρη ἐπαναβεβαιώνουν τή θέλησή τους νά προσαρμόσουν τή συμπεριφορά τους, τόσο στίς σχέσεις τους μέ τ' ἄλλα Κράτη, μέ βάση τίς ἀρχές τῆς μή προσφυγῆς στήν ἀπειλή ἤ χρήση βίας, τῆς εἰρηνικῆς ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν, τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς κυριαρχίας, τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος, τῆς μή ἐπεμβάσεως στίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις, τῆς ἰσότητος καί τοῦ ἀμοιβαίου συμφέροντος.

»10. Τά δύο μέρη ἐκφράζουν τήν ἀποφασιστικότητά τους νά συμβάλουν στήν πρόοδο τῶν ἐξελίξεων πού ἐγκαινιάστηκαν μέ τήν Διάσκεψη γιά τήν Ἀσφάλεια καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη καί τάσσονται ὑπέρ τῆς πλήρους ἐφαρμογῆς τῆς Τελικῆς Πράξεως τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη, ἀπό ὅλα τά Κράτη πού τήν ὑπέγραψαν.

»11. Τά δύο μέρη, ἔχοντας συνείδηση ὅτι ὁ ἀνταγωνισμός τῶν ἐξοπλισμῶν ἀπειλεῖ τήν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης στόν κόσμο καί ἐμποδίζει τήν ἀνάπτυξη τῆς διεθνοῦς συνεργασίας, θά καταβάλουν προσπάθειες γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἕνας γενικός καί πλήρης ἀφοπλισμός, τόσο στό συμβατικό, ὅσο καί στόν πυρηνικό τομέα, ὑπό αὐστηρό καί ἀποτελεσματικό διεθνῆ ἔλεγχο.

»12. Τά δύο μέρη δηλώνουν ὅτι εἶναι ἕτοιμα νά παράσχουν τήν ὑποστήριξή τους σέ κάθε ἐποικοδομητική πρόταση σέ θέματα ἀφοπλισμοῦ καί ὑπογραμμίζουν ὅτι ὅλα τά μέτρα πού τείνουν πρός τόν ἀφοπλισμό θά ἔπρεπε νά λαμβάνουν ὑπ' ὄψη τους τό νόμιμο δικαίωμα ἀσφαλείας ὅλων τῶν Κρατῶν.

»13. Τά δύο μέρη εἶναι πεπεισμένα ὅτι οἱ προσπάθειες πού τείνουν στόν περιορισμό τῶν ἐξοπλισμῶν καί σέ ἕνα γενικό καί πλήρη ἀφοπλισμό, θά εὐνοηθοῦν πολύ ἀπό τή δημιουργία ἑνός κλίματος ἐμπιστοσύνης καί ἀσφαλείας μεταξύ τῶν ἐθνῶν. Μ' αὐτό τό πνεῦμα τά δύο μέρη θά καταβάλουν ἰδιαίτερες προσπάθειες, ὥστε νά διασφαλισθεῖ ὁ σεβασμός τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου καί νά ἐνισχυθεῖ ὁ ρόλος τοῦ ΟΗΕ στήν πρόληψη τῶν συγκρούσεων καί τή διατήρηση τῆς εἰρήνης καί τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας.

»14. Ἡ Ἑλληνική Δημοκρατία καί ἡ Σοσιαλιστική Δημοκρατία τῆς Τσεχοσλοβακίας δηλώνουν ὅτι οἱ διατάξεις τῆς παρούσης δηλώσεως δέν ἔχουν ἄλλο σκοπό, παρά νά συμβάλουν στήν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης, τῆς ἀσφαλείας καί τῆς ἀμοιβαίας ἐπωφελοῦς συνεργασίας μεταξύ τους, ὅτι δέν στρέφονται ἐναντίον οὐδενός τρίτου Κράτους καί δέν ἐπηρεάζουν σέ τίποτε τά δικαιώματα καί τίς ὑποχρεώσεις τους, πού ἀπορρέουν ἀπό διεθνεῖς συμφωνίες, πού ἔχουν προσυνομολογηθεῖ».

Ἐξάλλου, κατά τή λήξη τῆς ἐπισκέψεως, ἐκδόθηκε κοινό ἀνακοινωθέν:

«Ὕστερα ἀπό πρόσκληση τοῦ κ. Λουμπομίρ Στρουγκαλ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Τσεχοσλοβακίας, ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς, πρωθυπουργός τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, πραγματοποίησε ἐπίσημη ἐπίσκεψη στή Σοσιαλιστική Δημοκρατία τῆς Τσεχοσλοβακίας, ἀπό 8-10 Ὀκτωβρίου 1979.

»Κατά τήν διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς του ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς εἶχε συνάντηση μέ τόν πρόεδρο τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Τσεχοσλοβακίας κ. Γουστάβ Χοῦζακ. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, οἱ δύο πολιτικοί ἄνδρες ἀντάλλαξαν ἀπόψεις γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων Ἑλλάδος-Τσεχοσλοβακίας καί γιά τά κυριώτερα θέματα διεθνοῦς ἐπικαιρότητος. Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κατέθεσε στέφανο στό μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Πολεμιστοῦ στό Λόφο Ζιζνώφ.

»Διεξήχθησαν συνομιλίες μεταξύ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κων. Καραμανλῆ καί τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Τσεχοσλοβακίας κ. Λουμπομίρ Στρουγκαλ καί μεταξύ τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν κ. κ. Γεωργίου Ράλλη καί Μποχουσλάβ Χνιουπεκ.

»Κατά τήν διάρκεια τῶν συνομιλιῶν ἔγινε ἐκτίμηση γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων καί συμφώνησαν ὅτι ἡ περαιτέρω διεύρυνση καί ἐνίσχυση τῆς ἀμοιβαίας συνεργασίας ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα τῶν λαῶν τῶν δύο χωρῶν, στίς ἀρχές τοῦ Χάρτη τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί στίς διατάξεις τῆς τελικῆς Πράξεως τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη. Ἡ συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν ἀναπτύχθηκε ἱκανοποιητικά καί τά ἀποτελέσματα πού ἐπιτεύχθηκαν μέχρι σήμερα ἀποτελοῦν μιά στέρεη βάση γιά τήν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων σέ ὅλους τούς τομεῖς.

»Κατά τή διάρκεια τῆς ἐπισκέψεως, ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κων. Καραμανλῆς καί ὁ πρωθυπουργός τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Τσεχοσλοβακίας κ. Λουμπομίρ Στρουγκαλ, ὑπέγραψαν μία κοινή δήλωση γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων καί τή συνεργασία μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Τσεχοσλοβακίας.

»Τά δύο μέρη συζήτησαν τήν παρούσα κατάσταση τῶν ἀμοιβαίων οἰκονομικῶν σχέσεων καί τίς δυνατότητες περαιτέρω ἀναπτύξεώς τους, σημείωσαν μέ ἱκανοποίηση ὅτι τό μεταξύ τους ἐμπόριο εἶχε ἀνοδική πορεία καί ἐξέφρασαν ἐνδιαφέρον γιά τήν περαιτέρω διεύρυνσή του μέ βάση τήν ἰσότητα καί τά ἀμοιβαῖα συμφέροντα.

»Ἰδιαίτερη προσοχή δόθηκε σέ θέματα τῶν διευρυνομένων μορφῶν οἰκονομικῆς συνεργασίας, ἰδιαίτερα στήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομικῆς καί βιομηχανικῆς συνεργασίας

γιά τό σκοπό αὐτό συμφώνησαν νά συνάψουν προσεχῶς μία συμφωνία οἰκονομικῆς, βιομηχανικῆς καί τεχνικῆς συνεργασίας.

»Ἐξέφρασαν ἱκανοποίηση γιά τήν κατάσταση τῆς συμβατικῆς βάσεως τῶν μεταξύ τους σχέσεων καί τάχθηκαν ὑπέρ τῆς ἐξετάσεως τῶν δυνατοτήτων γιά τήν περαιτέρω διεύρυνσή της στόν τομέα τῶν προξενικῶν ὑποθέσεων, καθώς καί στούς τομεῖς τῆς ἐπιστήμης καί τεχνολογίας, θεμάτων κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, τῆς δημοσίας ὑγείας, τοῦ τουρισμοῦ καί τῆς διπλῆς φορολογίας.

»Τά δύο μέρη ἐξετίμησαν τήν παρούσα διεθνῆ κατάσταση καί σημείωσαν ὅτι οἱ ἀπόψεις τους γιά τά κυριότερα σημερινά διεθνῆ προβλήματα ἦταν ταυτόσημες ἤ πολύ παραπλήσιες.

»Τά δύο μέρη ἀφιέρωσαν ἰδιαίτερη προσοχή στήν ἐξέλιξη τῆς καταστάσεως στήν εὐρωπαϊκή ἤπειρο καί σ' αὐτά τά πλαίσια ἐξέφρασαν τήν ἀποφασιστικότητά τους νά συνεχίσουν τήν ἐγκαινισθεῖσα τάση ἀπό τήν Διάσκεψη γιά τήν Ἀσφάλεια καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη καί νά συμβάλουν στήν διατήρηση τῆς εἰρήνης καί ἀσφαλείας στήν Εὐρώπη, μέ βάση τίς ὑποχρεώσεις πού ἀπορρέουν ἀπό τήν τελική Πράξη τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφάλεια καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη γιά ὅλα τά Κράτη πού τήν ὑπέγραψαν.

»Τόνισαν τή μεγάλη σημασία γιά τήν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῆς διαδικασίας τῆς ὑφέσεως στήν Εὐρώπη, τῆς συναντήσεως τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Κρατῶν πού ὑπέγραψαν τήν τελική Πράξη τῆς Διασκέψεως γιά τήν Ἀσφαλεία καί τή Συνεργασία στήν Εὐρώπη πού θά πραγματοποιηθεῖ στήν Μαδρίτη τό 1980. Ἡ Ἑλληνική Δημοκρατία καί ἡ Σοσιαλιστική Δημοκρατία τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι ἀποφασισμένες νά συμβάλουν κατά τρόπο ἐνεργό καί ἐποικοδομητικό γιά τήν προετοιμασία καί πραγματοποίηση τῆς συναντήσεως καί νά ἐπιδιώξουν τήν ἐπίτευξη καρποφόρων ἀποτελεσμάτων.

»Ὑπογράμμισαν τή σημασία τῶν διαπραγματεύσεων τῆς Βιέννης γιά τή μείωση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καί τῶν ἐξοπλισμῶν στήν Κεντρική Εὐρώπη καί δήλωσαν ὅτι θά ἦταν ἐπιθυμητή ἡ λήψη πρακτικῶν μέτρων γιά νά ἐπιτευχθεῖ μία ἀμοιβαία ἀποδεκτή συμφωνία, τηρουμένης τῆς ἀρχῆς ὅτι δέν θά παραβιασθεῖ ἡ ἀσφάλεια κανενός Κράτους, συμπεριλαμβανομένης τῆς ἀσφαλείας τῶν χωρῶν εἰδικοῦ καθεστῶτος στίς διαπραγματεύσεις.

»Τόνισαν τήν ἀνάγκη νά ληφθοῦν ἀποτελεσματικά μέτρα γιά τόν τερματισμό καί τή σταδιακή μείωση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν, ὑπογράμμισαν τή μεγάλη σπουδαιότητα τῆς Συνθήκης SALT II, γιά τίς περαιτέρω διεθνεῖς ἐξελίξεις καί ἐξέφρασαν τήν πεποίθησή τους ὅτι ἡ σύναψή της ἀποτελεῖ σημαντικό παράγοντα στή συνέχιση τῆς διαδικασίας τοῦ ἀφοπλισμοῦ, καθώς ἐπίσης καί στήν ἐπιτάχυνση τῶν περαιτέρω διαπραγματεύσεων γιά τόν περιορισμό τῶν ἐξοπλισμῶν.

»Κατά τήν ἀνταλλαγή ἀπόψεων γιά τά κυριότερα διεθνῆ προβλήματα τά δύο μέρη ἐξέφρασαν καί πάλι τήν ἀνησυχία τους γιά τήν συνέχιση τῆς σοβαρῆς καταστάσεως στήν Κύπρο πού ἀπειλεῖ τήν εἰρήνη καί τήν ἀσφάλεια στήν περιοχή, ἐξέφρασαν τήν ἐλπίδα ὅτι μία εἰρηνική, δίκαιη καί διαρκής λύση τοῦ κυπριακοῦ θέματος, πού νά προβλέπει τήν ἀνεξαρτησία, κυριαρχία, ἐδαφική ἀκεραιότητα καί τό ἀδέσμευτο τῆς δημοκρατίας τῆς Κύπρου, θά ἐπιτευχθεῖ χωρίς καθυστέρηση, σύμφωνα μέ τίς σχετικές ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καί τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, συμφώνησαν ὅτι οἱ διαπραγματεύσεις μεταξύ τῶν δύο Κοινοτήτων ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ γενικοῦ γραμματέως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν θά συνέβαλλαν στήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος.

»Κατά τήν ἀνταλλαγή ἀπόψεων γιά τήν παρούσα κατάσταση στή Μέση Ἀνατολή κατέληξαν στό συμπέρασμα ὅτι τά βασικά προβλήματα σ' αὐτή τήν περιοχή παραμένουν ἄλυτα καί συνεχίζουν νά ἀπειλοῦν τήν παγκόσμια εἰρήνη. Συμφώνησαν ὅτι μία ὁλική διευθέτηση καί διαρκής εἰρήνη στήν περιοχή, βασισμένη στίς ἀποφάσεις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ μόνο μέ τήν ἀποχώρηση τῶν ἰσραηλινῶν στρατευμάτων ἀπό ὅλα τά ἀραβικά ἐδάφη πού κατελήφθησαν τά 1967, τήν πραγματοποίηση τῶν νομίμων ἐθνικῶν δικαιωμάτων ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς περιοχῆς νά ζοῦν σέ εἰρήνη καί ἀσφάλεια.

»Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους γιά τά ἀποτελέσματα τῶν συνομιλιῶν τους πού ἔγιναν σέ ἀνοικτή καί φιλική ἀτμόσφαιρα καί ὑπογράμμισαν τήν πεποίθησή τους ὅτι ἡ συνάντησή τους καί οἱ συνομιλίες τους θά συμβάλουν στήν περαιτέρω ἐνίσχυση τῆς συνεργασίας μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Τσεχοσλοβακίας.

»Ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος κ. Κ. Καραμανλῆς προσκάλεσε τόν πρωθυπουργό τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Τσεχοσλοβακίας κ. Λουμπομίρ Στροῦγκαλ νά ἐπισκεφθεῖ ἐπίσημα τήν Ἑλλάδα. Ἡ πρόσκληση ἔγινε ἀποδεκτή μέ εὐχαρίστηση· ἡ ἡμερομηνία τῆς ἐπισκέψεως θά καθορισθεῖ διά τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ».

Εὐθύς μετά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τή Σοβιετική Ἕνωση, τήν Οὐγγαρία καί τήν Τσεχοσλοβακία, σέ ἀπάντηση δημοσιογραφικοῦ ἐρωτήματος, ἄν εἶναι ἱκανοποιημένος, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε:

«Ἀσφαλῶς ναί. Καί αὐτό, διότι πραγματοποιήθηκαν οἱ σκοποί τούς ὁποίους ἐπεδίωξα μέ τό ταξίδι αὐτό. Πρῶτον, ἐκαλύφθη ἕνα σημαντικό κενό στήν ἐξωτερική πολιτική τῆς χώρας, κενό τό ὁποῖο ὅλες οἱ ἄλλες χῶρες τῆς Δύσεως τό ἐκάλυψαν πολύ πρίν ἀπό μᾶς. Δεύτερον, γιατί ἐτέθησαν οἱ βάσεις γιά μιά εὐρύτερη οἰκονομική συνεργασία καί ἰδίως στόν τομέα τόν ἐνεργειακό, γιά τόν ὁποῖο ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρεται ἡ Ἑλλάς. Καί τρίτον, γιατί ἐδόθη ἡ εὐκαιρία χρήσιμης ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων ἐπάνω σέ κρίσιμα θέματα τῆς ἐποχῆς μας, καθώς καί σ' ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἀφοροῦν τήν περιοχή μας. Καί ὅλα αὐτά ἔγιναν μέσα σέ ἕνα κλίμα ἐγκαρδιότητος καί ἀμοιβαίας κατανοήσεως.

»Στή Μόσχα, οὔτε μᾶς ἐζήτησαν πράγματα τά ὁποῖα νά εἶναι ἀντίθετα μέ τίς ἰδέες μας καί τά συμφέροντά μας, οὔτε καί ἐμεῖς τούς ζητήσαμε πράγματα πού νά εἶναι ἀντίθετα μέ τά δικά τους. Κριτήριο στίς συζητήσεις μας ἦταν ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμός καί τό κοινό συμφέρον».

Σέ ἀπάντηση, ἀκόμη, ἐρωτήματος σχετικά μέ τά ὅσα γράφηκαν περί ἀντιδράσεων στό ἐξωτερικό γιά τό ταξίδι του στή Μόσχα, ὁ πρωθυπουργός ἀπάντησε:

«Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐγράφησαν πολλά καί ἀνεύθυνα καί, θά ἔλεγα ἀκόμη, ἀστεῖα πράγματα. Μπορῶ πάντως νά σᾶς βεβαιώσω ὅτι ἡ Ἑλλάς στήν διαμόρφωση τῆς πολιτικῆς της οὔτε πιέσεις δέχεται, οὔτε ἐκβιασμούς ἀσκεῖ. Φροντίζει νά εἶναι πάντοτε συνεπής καί ἔντιμη στίς ἐξωτερικές της σχέσεις. Τιμᾶ καί σέβεται τίς διεθνεῖς ὑποχρεώσεις της, χωρίς ὅμως νά δέχεται ἀπό ὁποιονδήποτε κηδεμόνευση στήν ἄσκηση τῶν κυριαρχικῶν της δικαιωμάτων. Κι αὐτός εἶναι ὁ μόνος τρόπος, γιά νά ἔχη ἡ Ἑλλάς, σάν μικρή χώρα πού εἶναι, τόν σεβασμό καί τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ κόσμου. Καί αὐτό ἔκανα στό ταξίδι μου».

11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς μεταβάσεως τοῦ ὑφυπουργοῦ Παιδείας, Β. Κοντογιαννόπουλου, στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ὁ Κ. Καραμανλῆς διαβιβάζει στόν Ἀρχιεπίσκοπο Βορείου καί Νοτίου Ἀμερικῆς τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Ἀγαπητέ καί σεβαστέ μου φίλε,

»Ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας τῆς ἐλεύσεως στή Νέα Ὑόρκη τοῦ κ. Κοντογιαννόπουλου γιά νά σᾶς διαβιβάσω καί πάλι, μαζί μέ τούς φιλικούς χαιρετισμούς μου, τά θερμά μου συγχαρητήρια γιά τήν εἰκοσαετία σας.

»Οἱ ὑπηρεσίες πού ἔχετε προσφέρει, μέσα στά εἴκοσι αὐτά χρόνια, στήν Ἐκκλησία καί στήν Ὁμογένεια εἶναι πραγματικά πολύτιμες. Ὅπως χρησιμότατες εἶναι καί οἱ προσπάθειες πού καταβάλλετε καί στόν τομέα τῶν ἑλληνοαμερικανικῶν σχέσεων. Γιά τό ἔργο σας αὐτό γνωρίζετε ὅτι ἔχετε τήν βαθειά μου ἐκτίμηση.

»Μέ αἰσθήματα φιλίας καί σεβασμοῦ»[77].

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώνει τόν ἀρχηγό τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως, Α. Παπανδρέου, γιά τά ἀποτελέσματα τοῦ πρόσφατου ταξιδιοῦ του στή Σοβιετική Ἕνωση καί τήν ἀνατολική Εὐρώπη. Ἐπακολούθησε ἀνταλλαγή ἀπόψεων μέ κύριο σημεῖο ἀναφορᾶς τά ἐξωτερικά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα.

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μετά τή γνωστοποίηση τῆς παραιτήσεως, στήν Τουρκία, τῆς Κυβερνήσεως Ἐτσεβίτ, δήλωσε:

«Ἡ Ἑλλάς δέν ἐπιθυμεῖ, οὔτε δικαιοῦται, νά διατυπώνη κρίσεις γιά τίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις τῆς Τουρκίας. Ἐκεῖνο πού εὔχεται εἶναι νά ὑπάρξη στήν γείτονα χώρα ὁμαλή καί σταθερά πολιτική ζωή. Γιατί αὐτό, πέρα τῶν ἄλλων, θά ἐπιτρέψη καί τήν ψύχραιμη καί λογική ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού ὑφίστανται μεταξύ τῶν δύο χωρῶν».

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ τή συνοδεία τῶν ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καί Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν, τῶν ὑφυπουργῶν Δημοσίων Ἔργων καί ἁρμοδίων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, ἐπισκέπτεται τό χῶρο πού προορίζεται γιά τήν ἀνέγερση τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου τῆς Ἀθήνας καί ἐξετάζει ἐπί τόπου τήν ἐπικείμενη εἰδική διαμόρφωσή του. Τά ἀρχιτεκτονικά σχέδια καί ἡ πρόβλεψη τοῦ τρόπου λειτουργίας τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου καθορίστηκαν, ὑπό τήν ἐπίβλεψη τοῦ πρωθυπουργοῦ, σέ συνάρτηση μέ τίς γενικότερες ἀνάγκες τῆς χώρας στό πολιτιστικό πεδίο.

Μετά τήν ἐπίσκεψη, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Αἰσθάνομαι ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση, γιατί ὑλοποιεῖται σήμερα καί προωθεῖται στήν ἐφαρμογή της ἡ ἀπόφαση γιά τή σύσταση Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, πού ἀποτελοῦσε ἀπό 20ετίας ἐπίμονο ὅραμα καί ἐπιδίωξή μου. Εἶχα ἔκτοτε ἐπισημάνει τήν ἀναγκαιότητα ἑνός παρόμοιου θεσμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐστερεῖτο ἡ Ἀθήνα, παρά τήν μακραίωνα πολιτιστική καί καλλιτεχνική της παράδοση καί τίς μεγάλες δυνατότητες τοῦ λαοῦ μας. Ἐχρειάσθηκε νά ὑπερπηδηθοῦν πολλά ἐμπόδια, νά ἐξευρεθοῦν οἱ ἀπαραίτητοι χῶροι, νά ἐξασφαλισθοῦν οἱ ἀναγκαῖοι πόροι καί νά ἐκπονηθῆ ἕνα πλῆρες οἰκοδομικό καί λειτουργικό πρόγραμμα, πού νά ἀνταποκρίνεται στίς σύγχρονες ἀνάγκες τῆς καλλιτεχνικῆς καί πολιτιστικῆς μας ζωῆς, γιά νά μποροῦμε ἤδη νά ἀναγγείλουμε τήν ἔναρξη πραγματοποιήσεως τοῦ σχεδίου.

»Τό Πολιτιστικό Κέντρο Ἀθηνῶν, τοῦ ὁποίου σήμερα ἐνέκρινα ὁριστικά τό πλῆρες πρόγραμμα ἐγκαταστάσεων, λειτουργιῶν, ὀργανώσεως καί χρηματοδοτήσεως, θά ἀποτελῆ ἀποκεντρωμένη καί αὐτοδιοικούμενη δημόσια ὑπηρεσία· θά ἀπαρτισθῆ ἀπό τρία μερικότερα Κέντρα, ἤτοι Κέντρο Εἰκαστικῶν Τεχνῶν, Κέντρο Θεάτρου καί Καλλιτεχνικῶν Ἐκδηλώσεων καί Κέντρο Μουσικῆς καί Χοροῦ, συμπληρούμενα ἀπό ἀνάλογες ὑπηρεσίες πληροφορήσεως καί ἐκπαιδεύσεως καί θά στεγασθῆ σ' ἕνα σύνολο κτιριακῶν συγκροτημάτων σέ ἑνοποιούμενο χῶρο 110.000 τ.μ. περίπου.

»Σκοπός τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν εἶναι ἡ προαγωγή, συγκέντρωση, ἀξιοποίηση καί προβολή τῆς ἑλληνικῆς δημιουργίας σ' ὅλους τούς

Σημαντικά ἔργα στήν πρωτεύουσα. Σύσκεψη γιά τήν ἀνέγερση τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου (ἄνω)· τό Δικαστικό Μέγαρο, μετά τήν ἀποπεράτωσή του (κάτω).

τομεῖς, ἡ ἐνημέρωση καί ἐκπαίδευση τῶν Ἑλλήνων, καθώς καί ἡ ἐπαφή μέ τά καλλιτεχνικά ἐπιτεύγματα ἄλλων χωρῶν καί ἡ συνεργασία μέ ὁμίλους τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀποβλέπουμε ἔτσι στό νά ἀνοίξωμε τό δρόμο γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ἱκανοτήτων καί τήν προβολή τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἔθνους. Ἀποτελεῖ δεδομένο ἡ διεθνής ἀναγνώριση σήμερα Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν στή ζωγραφική, στή λογοτεχνία, στό θέατρο καί στή μουσική. Αὐτή τήν παράδοση ἐπιδιώκομε νά τήν προαγάγωμε καί νά τήν μετατρέψωμε σέ "ἑλληνική ἐποχή".

»Ξεχωριστός στόχος τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν θά εἶναι ἡ προστασία, ἐνθάρρυνση καί προαγωγή τοῦ παραδοσιακοῦ μας πολιτισμοῦ σ' ὅλες τις ἐκδηλώσεις, ἔτσι ὥστε νά ἐξασφαλίσωμε στό λαό τή δυνατότητα νά ἀντικειμενοποιῆ τά πολύμορφα προσόντα του σέ καλλιτεχνικά δημιουργήματα καί νά διαμορφώση, σέ συνδυασμό πρός τήν ἐθνική του κληρονομιά καί τίς διεθνεῖς πολιτιστικές κατακτήσεις, τή νεώτερη αὐθεντική ἔκφραση τοῦ πολιτισμοῦ μας.

»Στά πλαίσια ἰδιαίτερα τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, τό Πολιτιστικό Κέντρο Ἀθηνῶν θά κληθῆ νά παίξη σημαίνοντα ρόλο, κατοχυρώνοντας τήν γνησιότητα τῆς πολιτιστικῆς μας φυσιογνωμίας καί παράλληλα διευρύνοντας τά σύνορα τῆς ἀπηχήσεως τῶν καλλιτεχνικῶν καί πνευματικῶν δημιουργημάτων τοῦ λαοῦ μας καί μεταφέροντας στήν Ἑλλάδα ὅ,τι καταξιώνεται ὡς ἐπίτευγμα τῶν ἄλλων λαῶν στούς τομεῖς αὐτούς.

»"Ἐχω ἀνέκαθεν ὑποστηρίξει ὅτι ἡ πρόοδος τῆς χώρας μας δέν ἐξαρτᾶται τόσο ἀπό τήν ἀξιοποίηση τῶν ὑλικῶν, ὅσο ἀπό τήν ἀξιοποίηση τῶν ἀνθρωπίνων πόρων. Καί ἔχω ἐπίσης διακηρύξει ὅτι ἡ εὐημερία τῶν ἀνθρώπων δέν εἶναι, ἤ δέν εἶναι μόνο, συνάρτηση τῶν ὑλικῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τους, ἀλλά καί τῶν πνευματικῶν καί τῶν πολιτιστικῶν. Παράλληλα πρός τίς πραγματοποιήσεις μας πρός τήν κατεύθυνση τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς κοινωνικῆς γαλήνης καί τῆς οἰκονομικῆς προόδου, ἔχομε χρέος νά ἀξιοποιήσωμε τό πολιτιστικό μας δυναμικό, πού μπορεῖ νά ἀποβῆ ὄχι μόνο παράγοντας ὑλικῆς προόδου καί ἠθικῆς ἱκανοποιήσεως, ἀλλά καί συντελεστής ἐπαναστατικῶν μεταβολῶν στή νοοτροπία μας, στό δημόσιο βίο καί στήν ἐπιβολή τῶν πολιτιστικῶν μας ἀξιῶν. Τό Πολιτιστικό Κέντρο Ἀθηνῶν θέλω νά πιστεύω ὅτι θά ἀνταποκριθῆ μέ ἐπιτυχία στήν μεγάλη αὐτή ἀποστολή».

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Μετά τόν τερματισμό τῶν διμερῶν ἑλληνοαιγυπτιακῶν συνομιλιῶν σέ ἐπίπεδο ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε τόν Αἰγύπτιο ἀναπληρωτή ὑπουργό, Μποῦτρος Γκάλι, καί ἀντάλλαξε ἀπόψεις γιά τίς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

Οἱ ἑλληνοαιγυπτιακές συνομιλίες περιέλαβαν θέματα, ὅπως τῆς παραμονῆς στήν Ἑλλάδα Αἰγυπτίων καί Ἑλλήνων ὁμογενῶν ἀπό τήν Αἴγυπτο, καθώς καί τό Μεσανατολικό, τοῦ ὁποίου οἱ δύο πλευρές ἐπισήμαναν τήν ἀνάγκη ἐπιλύσεως μέ εἰρηνικό τρόπο.

18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μόλις πληροφορήθηκε τό γεγονός τῆς ἀπονομῆς τοῦ βραβείου Νόμπελ γιά τή λογοτεχνία στόν Ὀδυσσέα Ἐλύτη, ἀπέστειλε στό μεγάλο Ἕλληνα ποιητή τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Σάν φίλος σας, εἶμαι ὑπερήφανος γιά τήν ὑψηλή διάκριση πού σᾶς ἐγένετο. Ἡ ἐπιτροπή δικαίως σᾶς ἐτίμησε, ὅπως σεῖς τιμᾶτε μέ τό ἔργο σας τήν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία στό ὄνομά σας προβάλλεται σήμερα διεθνῶς».

20-22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Διεξάγεται στήν Πάτρα τό πρῶτο Περιφερειακό Συνέδριο τῆς Νέας Δημοκρατίας. Κατά τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου καί πρίν ἀπό τήν παρέμβαση τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Κ. Παπακωνσταντίνου, πρώτου ὁμιλητῆ, ἀναγνώστηκε μήνυμα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος, Κ. Καραμανλῆ:

«Καθήκοντα καί ὑποχρεώσεις, πού ἡ ἐκπλήρωσή τους δέν μπορεῖ νά ἀναβληθῆ, μοῦ στεροῦν τή χαρά νά βρεθῶ μεταξύ σας στό Α' Περιφερειακό Συνέδριο τῆς Νέας Δημοκρατίας, ἡ σύγκληση τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ οὐσιαστική συμβολή στήν ὀργανωτική προσπάθεια τῆς παρατάξεώς μας.

»Ἤδη μετά τό Πρῶτο Συνέδριο τοῦ κόμματος, τό ὁποῖον συνεκροτήθη ἀπό ἐκλεγμένους ἀντιπροσώπους, ἡ Νέα Δημοκρατία ἔδωσε πρώτη τό παράδειγμα πολιτικοῦ σχηματισμοῦ δημοκρατικά ὀργανωμένου.

»Ἡ σύγκληση ἐν συνεχείᾳ περιφερειακῶν συνεδρίων μέ τήν συμμετοχή τῶν μελῶν τῶν νομαρχιακῶν καί τοπικῶν ἐπιτροπῶν, εἰς τά ὁποῖα θά συζητοῦνται θέματα ὀργανωτικά, ἰδεολογικά καί κυβερνητικοῦ προγραμματισμοῦ, θά ὁδηγήση στήν περαιτέρω προβολή καί διάδοση τῶν ἰδεολογικῶν μας ἀρχῶν καί στήν ἀποδοτικωτέρα λειτουργία τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ.

»Δέν πρέπει νά λησμονῆτε ὅτι ἡ ὀργάνωσις τοῦ κόμματός μας, κατά τρόπον ὁ ὁποῖος θά ἐπιτρέπη τήν ἐνεργό συμμετοχή τῶν ὀπαδῶν μας εἰς αὐτήν καί τήν ἔκφραση τῶν ἰδεολογικῶν των πεποιθήσεων, δέν θά ἱκανοποιήση μόνον τό αἴσθημα τοῦ λαοῦ, ἀλλά καί μίαν βασικήν ἀνάγκην: τήν σταθεροποίησιν τῶν δημοκρατικῶν μας θεσμῶν.

»Κατά τήν παροῦσα περίοδο τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς ὀφείλουμε νά κατοχυρώσουμε τήν ἐθνική μας ἀσφάλεια, νά διασφαλίσουμε τίς δημοκρατικές μας ἐλευθερίες καί, ἀποφεύγοντας τυχοδιωκτικούς πειραματισμούς, νά ἀντιμετωπίσουμε τό μέλλον τοῦ τόπου μας μέ σύνεση, ρεαλισμό καί ἀποφασιστικότητα.

»Ὑπό τάς σημερινάς συνθήκας μόνον ἡ Νέα Δημοκρατία μπορεῖ νά ἐγγυηθῆ τήν πολιτική σταθερότητα, τήν κοινωνική γαλήνη καί τήν πρόοδο τῆς χώρας.

»Κι αὐτό, γιατί ἔχει εὑρεῖαν λαϊκήν βάσιν καί σαφεῖς πολιτικές καί ἰδεολογικές ἀρχές.

»Ἀπευθύνω πρός ὅλους σας θερμόν χαιρετισμόν καί εὔχομαι πλήρη ἐπιτυχία τῶν ἐργασιῶν σας».

20-26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς πραγματοποιεῖ ἑπταήμερη περιοδεία, ἀμοιβαίας ἐνημερώσεως, διαδοχικά στή Γερμανία, τή Γαλλία, τή Μ. Βρετανία καί τήν Ἰταλία.

Στό Ἀμβοῦργο, πρῶτο σταθμό τῆς περιοδείας του, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός συνάντησε τόν καγκελλάριο Σμίτ. Τό πρακτικό τῆς σχετικῆς συνομιλίας ἀναφέρει:

«Σέ ἐρώτηση τοῦ καγκελλαρίου στήν ἀρχή γιά τό πῶς εἶναι ἡ κατάσταση στήν Ἑλλάδα, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι χαρακτηριστικό τήν στιγμή αὐτή τῆς καταστάσεως εἶναι ἀπό τή μιά μεριά ἡ ἔξαρση τοῦ πληθωρισμοῦ, ἀπό τήν ἄλλη ὅμως ἡ πολιτική σταθερότητα καί ἡ γαλήνη. Ὁ κ. πρωθυπουργός παραθέτει τά χαρακτηριστικά στοιχεῖα τῆς οἰκονομίας, λέγοντας ὅτι ἡ αὔξηση τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, κατά μέσο ὅρο, στά τελευταῖα πέντε χρόνια ἦταν 5,5%, πρᾶγμα πού ὁ καγκελλάριος, διακόπτοντας, τονίζει ὡς θαυμάσιο. Ὁ κ. πρωθυπουργός συνεχίζει λέγοντας ὅτι γιά φέτος περιμένουμε 3-4%, ἀλλά τοῦ χρόνου τό ποσοστό θά εἶναι χαμηλότερο. Δέν ὑπάρχει ἀνεργία καί δέν ὑπάρχουν ἀπεργίες, ἀλλά μᾶς ἐπιβαρύνει ἕνας ηὐξημένος πληθωρισμός σέ ποσοστό 20%. Ὁ πληθωρισμός ὀφείλεται σέ δύο λόγους: Ἡ αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου προσέθεσε 5 μονάδες καί ὡρισμένα μέτρα τά ὁποῖα ἐλήφθησαν γιά τήν ἐξυγίανση τῶν τιμῶν τῶν κτηνοτρόφων, ἐν ὄψει τῆς ἐντάξεώς μας, προσέθεσαν ἄλλες 3 μονάδες. Μέχρι τώρα τήν ἐπιβάρυνση αὐτή τήν ἐκάλυπτε ὁ προϋπολογισμός. Τώρα μπαίνουμε σέ δύσκολη περίοδο γιά τό λόγο ὅτι τό ἐνεργειακό μᾶς δημιουργεῖ προβλήματα, ὄχι μόνο στό θέμα τοῦ τιμαρίθμου ἀλλά καί στό θέμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Τό συνάλλαγμα γιά τό πετρέλαιο ἔχει ἀπό πέρυσι διπλασιασθεῖ καί γι' αὐτό λέω ὅτι μπαίνουμε σέ φάση δυσκολίας. Πάντως, ὅπως εἶπα, γενικά πᾶμε καλά γιατί ἔχουμε πολιτική σταθερότητα, δέν ἔχουμε τρομοκρατία, ἔχουμε γαλήνη κ.λπ.

Καγκελλάριος Σμίτ: Πρέπει νά εἶσαστε πολύ ἱκανοποιημένος μέ τήν κατάσταση στή χώρα σας. Ἐμεῖς ἔχουμε ἀνεργία σέ ποσοστό 4%, ἐλπίζουμε ὅμως ὅτι τοῦ χρόνου θά τό κατεβάσουμε σέ λιγότερο ἀπό 3%. Γιά πρώτη φορά ἡ οἰκονομία μας παρουσιάζει ἀρνητικό ἰσοζύγιο πληρωμῶν, πρᾶγμα ὅμως πού δέν μᾶς ἀνησυχεῖ, γιατί τά συναλλαγματικά μας ἀποθέματα εἶναι ὑπέρ ἀρκετά. Αὐτό εἶναι ἀπόδειξη ὅτι τόσο ἡ γερμανική οἰκονομία, ὅσο καί ἡ ἑλληνική ἀλλά καί ἡ παγκόσμια δέν μπόρεσε ἀκόμη νά ἀπορροφήσει τήν αὔξηση τῆς τιμῆς τῶν καυσίμων.

»Στό σημεῖο αὐτό, ὁ κ. πρωθυπουργός, παρεμβαίνοντας παρατηρεῖ ὅτι δέν μπορεῖ νά γίνουν συγκρίσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί Δυτικῆς Γερμανίας καί ὁ καγκελλάριος συμφωνεῖ καί προσθέτει γελώντας "ναί, γιατί δέν ἔχουμε σταφίδες. Ἀπ' ὅσα μᾶς λέτε πάντως, σέ σύγκριση μέ ἄλλες χῶρες, ἡ κατάσταση στήν Ἑλλάδα εἶναι πολύ ἱκανοποιητική".

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν ξέρω ἄν ἐμεῖς πᾶμε καλά, ἀλλά φοβᾶμαι ὅτι οὔτε ἡ Εὐρώπη, οὔτε ἡ Δύση πάει καλά, ὄχι μόνο λόγω τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων πού ἀντιμετωπίζουμε, ἀλλά γιατί ὑπάρχει κρίση δημοκρατικῶν θεσμῶν.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Καί κρίση τοῦ συστήματος τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας.

Κ. Καραμανλῆς: *Πρίν ἀπό δεκαπέντε χρόνια μέ εἶχε καλέσει, στό γραφεῖο του, ὁ Ντέ Γκώλ. Κάθησε σάν πατριάρχης στήν πολυθρόνα του καί μοῦ εἶπε: "Σᾶς ἀκούω, πέστε μου τί θέλετε". Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ἐγώ δέν θέλω τίποτα, ἐσεῖς μέ καλέσατε. Ὁ Ντέ Γκώλ βρέθησε σέ ἀμηχανία καί δέν ἤξερε πῶς νά ἀρχίσει τήν κουβέντα. Ἐδῶ δέν μέ καλέσατε ἐσεῖς, κύριε καγκελλάριε, ἐγώ ζήτησα νά σᾶς δῶ καί γι' αὐτό θά ἤθελα νά κανονίσουμε τά θέματα πού θά συζητήσουμε.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Ἔχω νά κάνω τήν παρατήρηση ὅτι σήμερα ἐσεῖς κάθεστε στόν πατριαρχικό θρόνο (καί δείχνει τήν πολυθρόνα) καί ἀπό πλευρᾶς ἡλικίας ἐσεῖς εἶστε ὁ πατριάρχης καί ἐγώ ὁ δεύτερος. Χαίρομαι ἰδιαίτερα γιά τήν ἐπίσκεψή σας, γιατί σᾶς συμπαθοῦσα πάντοτε καί γιατί πάντα ἐνδιαφερόμουν γιά τήν κατάσταση στήν Ἑλλάδα. Εἶναι περιττό νά προσθέσω ὅτι θά χαροῦμε νά ὑποδεχθοῦμε τήν χώρα σας, περίπου σέ ἕνα χρόνο, στήν Κοινότητα, πρᾶγμα πού θά σημαίνει ὄχι μόνον ὅτι θά ὑπάρξουν γι' αὐτήν οἰκονομικά ὀφέλη, ἀλλά καί μεταξύ μας καί μέ τίς ἄλλες εὐρωπαϊκές χῶρες μία στενή πολιτική συνεργασία.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι χαρά μου πού μοῦ δώσατε τήν εὐκαιρία νά συναντηθοῦμε καί μάλιστα σέ μία περίοδο πού ἡ διεθνής κατάσταση περνάει μία φάση συγχύσεως καί ἀστάθειας. Ἔχω μεγάλη ἐκτίμηση στήν πεῖρα σας καί θά μοῦ εἶναι χρήσιμο νά ἀκούσω τίς ἀπόψεις σας. Μέ τήν εὐκαιρία θέλω ἀκόμη νά σᾶς εὐχαριστήσω γιατί ἡ Κυβέρνησή σας προωθεῖ τό θέμα τῆς ἐπικυρώσεως τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Ὅλα πᾶνε σύμφωνα μέ τό χρονοδιάγραμμα πού χαράξαμε.

Κ. Καραμανλῆς: *Ξέρετε ὅτι ἀποδίδω μεγάλη σημασία στό θέμα τῆς ἐντάξεως, πρῶτα γιατί θά διασφαλίσει τούς πολιτικούς θεσμούς τῆς χώρας μου, δεύτερο γιατί θά συνδέσει ὀργανικά τήν Ἑλλάδα στή Δύση καί τρίτα μόνον ἔρχονται τά οἰκονομικά ὠφελήματα. Γι' αὐτό εἶμαι ἱκανοποιημένος πού ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐπικύρωση, γιατί ἔτσι ἐξασφαλίζω τόν λαό μας.*

»Τό δεύτερο θέμα πού μέ ἀπασχολεῖ εἶναι τό ΝΑΤΟ. Ἐσεῖς κάποτε μοῦ εἴχατε, σέ μιά παλιά μας συνομιλία,

θίξει τό θέμα. Σᾶς εἶχα τότε πεῖ ὅτι δέν εἶμαι ἐναντίον τῆς Συμμαχίας, ἀλλά ἀναγκάσθηκα νά ἀποχωρήσω, γιατί στήν περίπτωση τῆς εἰσβολῆς τῆς Κύπρου ἡ Συμμαχία σέ καμμιά ἐνέργεια δέν εἶχε προβεῖ. Σᾶς εἶχα ἐξηγήσει τότε γιατί δέν πρέπει νά συνδέσετε τό θέμα τῆς ἐπανόδου μας στό ΝΑΤΟ μέ τό ζήτημα τῆς ἐντάξεώς μας στήν ΕΟΚ. Εἶχα ἐπίσης δηλώσει ὅτι θά ἐπιδιώξω τήν ἐπανασύνδεση τῆς χώρας μου μέ τήν Συμμαχία, πρᾶγμα τό ὁποῖο καί ἔκανα. Ὁ τρόπος πού ἡ Συμμαχία ὑποδέχθηκε τήν πρότασή μου εἶναι ἐνδεικτικός τῆς ἀσυναρτησίας πού ἐπικρατεῖ σ' αὐτήν. Ζητᾶς νά μπεῖς καί σοῦ θέτουν ὅρους. Ὅλοι ἀγωνίζονται νά σώσουν τήν Τουρκία. Ἀγωνίστηκαν νά ἄρουν τό ἐμπάργκο, μαζεύουν χρήματα — καί ὀρθῶς — γιά νά βοηθήσουν τήν τουρκική οἰκονομία καί ὅλα αὐτά χάριν τῆς Συμμαχίας. Ταυτοχρόνως ὅμως ἐπιτρέπουν στήν Τουρκία νά ἀποδυναμώνει τήν Συμμαχία, μέ τό νά ἀρνεῖται τήν ἐπανένταξη τῆς Ἑλλάδος. Δέν σᾶς κάνω παράπονα αὐτή στή στιγμή, σᾶς δίνω μόνο τήν εἰκόνα τῆς Συμμαχίας, ὅπως ἐγώ τήν βλέπω. Μιλᾶμε γιά πυραύλους, γιά ἐξοπλισμούς, κ.λ.π. καί ἀφήνουμε μιά ἀνοιχτή πληγή στό σῶμα τῆς Συμμαχίας. Ἄν πέσει ἡ Νοτιοανατολική Πτέρυγα τοῦ ΝΑΤΟ, ὅλα τά ἄλλα — καί οἱ ἐξοπλισμοί καί οἱ πύραυλοι — θά πέσουν ἐπίσης κι ὅλα αὐτά γιά τό τίποτα. Εἶναι φανερό ὅτι ἡ ἐπανένταξη θά ἦταν καί πρός τό συμφέρον τῆς Τουρκίας. Αὐτά εἶναι τά χάλια τῆς Συμμαχίας. Δέν κατόρθωσαν νά πείσουν τήν Τουρκία νά πάψει νά βάζει ἐμπόδια ὥστε νά ὑπάρξει ἐπί τέλους στήν εὐπαθῆ αὐτή περιοχή ἁρμονία καί σταθερότης. Ξέρετε πῶς ἐξελίχθηκε ἡ περίπτωση τῆς ἐπανεντάξεώς μας; Ὅπως σᾶς ἔλεγα πρίν, ἀποφάσισα νά ζητήσω τήν ἐπανένταξη καί νά κάνω τήν πρώτη ἀσυνέπεια τῆς πολιτικῆς μου καριέρας. Διότι, ὅπως ξέρετε, ἀποχωρῶντας εἶχα πεῖ πῶς δέν πρόκειται ἡ Ἑλλάς νά ἐπιστρέψει στό ΝΑΤΟ ἐάν ἡ Συμμαχία δέν ἐνεργήσει γιά νά λυθεῖ τό Κυπριακό. Καί σήμερα μέ κρατοῦν ἔξω ἀπό τήν πόρτα καί οἱ Ἕλληνες μέ ρωτοῦν: "Δέν ντρέπεσαι;"».

(Σύντομη διακοπή γιά τό πρόγευμα).

Καγκελλάριος Σμίτ: Προτείνω νά ἀρχίσουμε μέ μία γενική ἐπισκόπηση τῆς παγκοσμίου καταστάσεως, νά συνεχίσουμε μέ στρατηγικά θέματα καί μετά νά περάσουμε στά ἑλληνοτουρκικά, Αἰγαῖο, Κυπριακό καί τέλος στήν ΕΟΚ καί τήν ἔνταξη. Ἔτσι νομίζω ὅτι τά θέματα θά ἀκολουθήσουν τήν σειρά πού ἔχουν οἱ πέτρες σέ ἕνα περιδέραιο. Ἄς μιλήσουμε πρῶτα γιά τήν παγκόσμια κατάσταση. Ὅπως καταλαβαίνετε, μέ ἐνδιαφέρει πολύ το ταξίδι σας στήν Μόσχα καί στήν Ἀνατολική Εὐρώπη καί οἱ ἐντυπώσεις πού συναποκομίσατε. Θά σᾶς πῶ πρῶτα πῶς ἐγώ βλέπω πρῶτα τά πράγματα κι ἐσεῖς, μέ βάση τίς ἐμπειρίες σας, θά συμπληρώσετε τήν εἰκόνα. Εἶπα ἤδη ὅτι μπαίνουμε σέ μιά κρίση τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας, κρίση πού ὀφείλεται σέ περισσότερους παράγοντες. Ἕνας εἶναι ὁ συνεχῶς αὐξανόμενος παραλογισμός τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς. Ἕνας δεύτερος παράγοντας εἶναι ἡ ἔλλειψη βεβαιότητας γιά τό πῶς θά ἐξελιχθεῖ ἡ σοβιετική πολιτική στά πλαίσια μιᾶς πιθανῆς διαδοχῆς τοῦ Μπρέζνιεφ καί ἕνας τρίτος παράγοντας εἶναι ἡ ἐξασθένιση τοῦ οἰκονομικοῦ δυναμικοῦ τῶν μεγάλων χωρῶν τοῦ κόσμου ὑπό τήν πίεση τῆς ἐνεργειακῆς κρίσεως πού ὁδηγεῖ σέ ἀποσταθεροποίηση. Αὐτό τό βλέπει κανένας καί σέ χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ὅπως ἡ Πολωνία, ἡ Ἀνατολική Γερμανία, ἡ Ρουμανία, ἰσχύει γιά τήν Σοβιετική Ἕνωση, ἀλλά ὄχι τόσο για τήν Μεγάλη Βρετανία πού ἀντιμετωπίζει μιά παλιά οἰκογενειακή κρίση. Ἰσχύει ἀκόμη ὅμως γιά τήν Ἰταλία, τήν Γαλλία, τήν Γερμανία, τόν Καναδᾶ καί τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί ὅπως εἴπατε καί στήν Ἑλλάδα παρουσιάζεται μία μείωση τῆς αὐξήσεως.

»Μέσα σ' αὐτή τήν κατάσταση τῆς ἀποσταθεροποιήσεως ἀντιμετωπίζουμε τώρα καί θέματα στρατηγικῶν ἐξοπλισμῶν. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση νόμισε, κατά τρόπο ἀφελῆ, ὅτι μέ τήν αὔξηση τῶν ναυτικῶν ἐξοπλισμῶν της καί τοῦ πυραυλικοῦ της ὁπλοστασίου, θά μποροῦσε νά ἐκμεταλλευθεῖ τίς ἀμερικανικές ἀδυναμίες. Οἱ 60 πύραυλοι — SS 20 — πού προστίθενται στό ὁπλοστάσιό της κάθε χρόνο — ὁ καθένας μέ τρεῖς πυρηνικές κεφαλές — δέν βρίσκουν ἀκόμη ἀνταπόκριση στή Δύση καί σέ τρία χρόνια θά βρεθοῦμε στήν πολιτική διάθεση τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ἐκτός ἐάν οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ἀποφάσιζαν νά παραμερίσουν τήν ἀδιαφορία τους καί νά κινηθοῦν γιά νά μή διακινδυνεύσουν πιά τίς δικές τους πόλεις. Εἶναι προφανές πόσο ἡ ἀπροθυμία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν νά θυσιάσουν τίς πόλεις τους αὐξάνει. Ἡ Ἀμερική δέν εἶναι πιά σέ θέση νά καταστείλει μικρές κρίσεις. Στό σημεῖο αὐτό θέλω νά σᾶς τονίσω ὅτι ὅσα λέω τά λέω σέ ἕνα προσωπικό μου φίλο καί προορίζονται μόνο γιά δική σας χρήση.

» Οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ἀποφάσισαν, περισσότερο γιά ἐσωτερικούς πολιτικούς λόγους, νά ἀρχίσουν νά ἐπανεξοπλίζουν τήν Εὐρώπη. Λέω ἐσωτερικό πολιτικό λόγο καί ἐννοῶ τήν ἐπικύρωση τῆς συμφωνίας SALT II. Ἡ ἀμερικανική ἀπόφαση νά ἐγκαταστήσουν στήν Εὐρώπη πυραύλους Pershing καί Cruise εἶναι στρατηγικῶς ὀρθή καί σ' αὐτό συμφωνοῦμε Γερμανοί, Ἀμερικανοί, Καναδοί, Γάλλοι, Βρετανοί, Ἰταλοί καί βλέπω εὐχαρίστως ὅτι συμφωνεῖ καί ἡ χώρα σας. Ὅλες οἱ χῶρες δείχνουν καθαρά τήν ἀπόφασή τους νά συμβάλουν στήν αὔξηση τῆς ἀμυντικῆς ἑτοιμότητας τῆς Εὐρώπης δίνοντας τήν συγκατάθεσή τους γιά τήν ἐγκατάσταση τῶν πυραύλων αὐτῶν. Ἡ σοβιετική ἡγεσία δέν φαίνεται νά εἶχε ὑπολογίσει μέχρι τώρα μέ τόσο σαφεῖς δυτικές ἀντιδράσεις, ἴσως ἐπειδή δέν ὑπολόγισε σωστά τόν κίνδυνο πού ἐξαπέλυε μέ τούς πυραύλους SS 20 καί τό βομβαρδιστικό Backfire.

»Πιστεύω ὅτι ὁ Μπρέζνιεφ ἐξαγόρασε στό παρελθόν τήν ἔγκριση τοῦ Πολίτμπυρώ γιά τήν δυτική πολιτική του, παραχωρώντας στήν στρατιωτική ἡγεσία τῆς χώρας του τήν ἄδεια γιά τήν αὔξηση τῶν ἐξοπλισμῶν. Ὡρισμένα μέλη του Πολιτικοῦ Γραφείου καί δή ὁ Κοσύγκιν, φαίνεται ὅτι δέν κατάλαβαν τί γινόταν, γιατί τό παιχνίδι τό ἔπαιζε περισσότερο ὁ στρατάρχης Οὐστίνωφ καί ὁ Γκρομύκο. Στίς ἀρχές Ἰουλίου εἶχα δεῖ τόν Κοσύγκιν καί τόν Γκρομύκο καί μιλήσαμε τρεῖς ὧρες γιά τό θέμα αὐτό, ἀλλά καί οἱ δύο δέν ἦταν σέ θέση νά μοῦ δώσουν συγκεκριμένες ἀπαντήσεις, πιθανώτατα γιατί ὡς τότε δέν εἶχε χαραχθεῖ στό Πολίτμπυρώ ἡ γραμμή. Μόλις τόν Σεπτέμβριο ἄρχισε τό Πολίτμπυρώ νά ἀσχολεῖται σέ βάθος μέ τό θέμα αὐτό.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ Σοβιετικοί ἰσχυρίζονται ὅτι στά τελευταῖα δέκα χρόνια δέν αὔξησαν τίς δυνάμεις τους.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Ὁ ἰσχυρισμός εἶναι σαφῶς ἀληθής. Ὁ στόλος αὐξήθηκε περισσότερο ἀπό σημαντικά στά τελευταῖα δέκα πέντε χρόνια καί ἡ ἀνάπτυξη τῶν εὐρωστρατηγικῶν τους πυραύλων στά τελευταῖα τρία χρόνια

τούς ἔδωσε τό προβάδισμα στόν τομέα αὐτόν. Μόνο στά συμβατικά ὅπλα εἶναι ὁ ἰσχυρισμός τους ἀληθής.

»Ὁ λόγος τοῦ Μπρέζνιεφ τῆς 6ης Ὀκτωβρίου στό Ἀνατολικό Βερολῖνο εἶναι ἡ ἀπόρροια τῆς ἀποφάσεως τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί ἐφαρμόζει τό λεγόμενο τοῦ Θεοδώρου Ρούζβελτ carrot and dig stick (καρότο καί μαγκούρα). Πιστεύω ὅτι ἡ τακτική αὐτή τοῦ καρότου καί τῆς μαγκούρας θά δημιουργήσει μεγάλη ἀντίδραση στά σκανδιναβικά Κράτη, στήν Δυτική καί Νότια Εὐρώπη καί στήν Γερμανία ἰδιαίτερα.

»Ἔτσι, βρισκόμαστε σέ μιά κρίση ἐπιβιώσεως τῆς Συμμαχίας, ἡ ὁποία, ἄν δέν ὑπερπηδηθεῖ, θά ὁδηγήσει στό μέλλον σέ κατάρρευση. Ἡ κατάρρευση αὐτή θά χτυποῦσε καί ἀνατολικές χῶρες, ὅπως τήν Πολωνία, τήν Ρουμανία, τήν Οὐγγαρία καί τήν Βουλγαρία πού θά τίς ὑποχρέωνε νά γυρίσουν κάτω ἀπό τά φτερά τῆς μητέρας Ρωσίας. Αὐτό πάλι θά δημιουργήσει ἔντονες συνέπειες στήν Ἀνατολική Μεσόγειο καί στή Μέση Ἀνατολή, πρᾶγμα πού, μέ τή σειρά, θά ἀπελευθερώσει φυγόκεντρες ἀντιδυτικές δυνάμεις. Γι' αὐτό πιστεύω ὅτι θά ἦταν σκόπιμο νά ἐνώσουμε τίς δυνάμεις μας γιά νά ἐξαναγκάσουμε ἀπό κοινοῦ τήν Σοβιετική Ἕνωση νά κάνει μειώσεις καί περιορισμούς στό πυρηνικό δυναμικό της. Νομίζω ὅτι εἶναι θετικό στοιχεῖο πού τόσο ἡ Γαλλία, ὅσο καί ἡ Ἑλλάς υἱοθετοῦν τήν διπλή ἀπάντηση πού θέλουμε νά δώσουμε.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν δώσαμε ἀκόμη καμμία ἀπάντηση.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Θά καθυστερήσουμε καί ἐμεῖς νά δώσουμε τήν ἀπάντησή μας, μέχρις ὅτου συμφωνήσουμε ὅλοι πάνω σέ μιά κοινή γραμμή.

»Θά πρέπει ὅμως νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας καί στόν στρατηγικό κίνδυνο πού διατρέχει ἡ χώρα μας. Ἡ Κυβέρνησή μου, ἐφ' ὅσον οἱ ἄλλες χῶρες δέν συμφωνήσουν σέ μιά κοινή γραμμή, δέν θά εἶναι διατεθειμένη νά γίνει ἡ Δυτική Γερμανία ἡ μύτη τοῦ δόρατος τῆς ἀμερικανικῆς πυρηνικῆς στρατηγικῆς, καί προέκτασή της. Ἄν προχωρούσαμε σ' αὐτό τό βῆμα μόνοι μας, θά ὑπῆρχε δυσπιστία ἐναντίον μας καί ἀπό τήν Ἀνατολή, ἀλλά καί ἀπό τήν Δύση καί τότε θά ἐνισχύαμε τίς προοπτικές διαλύσεως τοῦ NATO. Οἱ Ἀμερικανοί δέν διακρίνουν μέχρι τώρα τόν κίνδυνο γιατί δέν ξέρουν οὔτε πῶς σκέπτεται ἡ Εὐρώπη, οὔτε πῶς σκέπτεται ἡ εὐρωπαϊκή κοινή γνώμη. Καί πρό διετίας μιλούσαμε μέ τήν ἀμερικανική Κυβέρνηση γιά τό θέμα τῆς βόμβας νεϋτρονίου, ἀλλά καί σ' αὐτό οἱ Ἀμερικανοί δέν ἀντέδρασαν λογικά.

»Ὑποθέτω ὅτι τό Συμβούλιο τοῦ NATO θά πάρει τήν ἀπόφαση τόν Δεκέμβριο καί μετά θά πρέπει νά προχωρήσουμε στήν ἐφαρμογή της. Μένει νά δοῦμε ἄν ἡ Σοβιετική Ἕνωση θά τήν δεχθεῖ, χωρίς ἀντίδραση ἤ θά ἀπαντήσει σέ μία φοβερή ἀλλαγή τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς. Κατά πόσον ἡ Σοβιετική Ἕνωση ὅμως θά δεχθεῖ σοβαρές συνομιλίες γιά τήν μείωση τῶν πυρηνικῶν ἐξοπλισμῶν θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τήν ἐπικύρωση τοῦ SALT II. Ἔτσι, τήν στιγμή αὐτή τό σπουδαιότερο κλειδί γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς διεθνοῦς κρίσεως βρίσκεται στά χέρια τῆς ἀμερικανικῆς Γερουσίας. Ἄν ἡ τελευταία θελήσει νά τραβήξει τό θέμα τῆς ἐπικυρώσεως γιά μετά τίς ἀμερικανικές προεδρικές ἐκλογές, τότε ὁ κόσμος θά γίνει παράλογος, λόγω ἀνατροπῆς τῆς διεθνοῦς ἰσορροπίας.

»Γιά τόν λόγο αὐτόν ἀπευθυνθήκαμε ὅπου μπορούσαμε καί πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις στίς ΗΠΑ, εἰσηγούμενοι τήν ἐπικύρωση τοῦ SALT II. Κάναμε ὅ,τι μπορούσαμε καί δέν νομίζω ὅτι μποροῦμε νά κάνουμε κάτι περισσότερο, γιατί φοβᾶμαι ὅτι κάθε πρόσθετη ἐνέργεια θά φέρει τά ἀντίθετα ἀποτελέσματα. Προσθέτω ὅτι μιά ἄρνηση ἐπικυρώσεως τοῦ SALT II θά ἔχει σάν συνέπεια ἡ Ὁλλανδία, τό Βέλγιο, ἡ Νορβηγία καί ἴσως ἡ Δανία νά ἀρνηθοῦν νά συγκατατεθοῦν στήν λήψη τῆς ἀποφάσεως τόν Δεκέμβριο. Καί φυσικά αὐτό θά ἦταν μία μεγάλη νίκη γιά τήν Σοβιετική Ἕνωση.

»Συμπληρωματικά, θέλω νά πῶ ὅτι θεωρῶ πώς ὁ κίνδυνος ἀνισορροπίας τῶν δυνάμεων θά εἶναι ἀπό τό 1980 καί ἔπειτα μεγάλος, ἀλλά δέν νομίζω ὅτι τήν στιγμή αὐτή ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἔχει ἐπιθετικές βλέψεις. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση δέν θέλει νά διακινδυνεύσει στρατηγικά, ἀλλά ἐπιδιώκει νά ἐκμεταλλευτεῖ κάθε πολιτικό στοιχεῖο καί κάθε πολιτική ἀδυναμία. Αὐτό τό διαπίστωσα μιλώντας μέ τόν Ζίφκωφ. Καί πάλι γιά δική σας χρήση μόνο, πιστεύω ὅτι ὁ Ζίφκωφ, ὁ Κάνταρ καί ὁ Γκιέρεκ ὑποτιμοῦν τόν κίνδυνο καί δέν βλέπουν τήν κρίση σωστά. Ὁ Ζίφκωφ ἦταν θετικός γιά τήν ἐξέλιξη τῆς βαλκανικῆς συνεργασίας καί δέν ἀνησυχοῦσε γιά τό ἐνδεχόμενο τοῦ θανάτου τοῦ Τίτο. Ἐγώ ὅμως εἶμαι περίφροντις. Οἱ Ζίφκωφ, Κάνταρ καί Γκιέρεκ πιστεύουν ὅτι καί μετά τόν θάνατο τοῦ Μπρέζνιεφ θά συνεχισθεῖ ἡ φιλειρηνική σοβιετική πολιτική. Ἐγώ ὅμως διαισθάνθηκα ὅτι στίς χῶρες αὐτές, καί ἀκόμη περισσότερο στήν Ἀνατολική Γερμανία, ὑπάρχουν ἡγέτες πού εἶναι ἕτοιμοι νά ἐφαρμόσουν μιάν ἄλλη ἐξωτερική πολιτική. Πάντως, μέ ἐξαίρεση τήν Ἀνατολική Γερμανία, ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐνδιαφέρονται γιά μιά πολιτική ὑφέσεως τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί αὐτό ἰσχύει καί γιά τήν ἡγεσία τῶν χωρῶν αὐτῶν, ἀσχέτως τῶν σχεδίων πού ἔχουν γιά μελλοντική διαφοροποίηση τῆς πολιτικῆς. Πρέπει ἀκόμη νά παρατηρήσω ὅτι μόνο δύο ἀπό τίς ἀνατολικές χῶρες ἔχουν αὐτή τή στιγμή ἡγέτες πού διοικοῦν κρατώντας τά πράγματα σταθερά στά χέρια τους, ὁ Ζίφκωφ καί ὁ Κάνταρ. Ὁ Χούσακ, ὁ Μπρέζνιεφ, ὁ Γκιέρεκ καί οἱ ἄλλοι ἔχουν ἐσωτερική ἀντιπολίτευση. Στήν Γιουγκοσλαβία ἡ κατάσταση εἶναι ἰδιαίτερα εὐαίσθητη καί γιά τήν Ρουμανία δέν ξέρω. Θά μέ ἐνδιέφερε νά ἔχω τίς ἐντυπώσεις σας καί νά μέ διορθώνατε ἐκεῖ πού σφάλλω.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν ἔχω νά κάνω διορθώσεις, ἀλλά θά σᾶς πῶ πῶς ἐκτιμῶ ἐγώ τήν κατάσταση. Ἡ ἀνθρωπότης πορεύεται ἀκαθοδήγητη καί αὐτός εἶναι ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος. Ἀρχίσατε, κύριε καγκελλάριε, μέ τίς ἀδυναμίες τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Συμφωνῶ ἀπολύτως μαζί σας. Συνεργαζόμαστε μέ τίς ΗΠΑ ἐπί τριάντα χρόνια καί ἐγώ ὁ ἴδιος ἔχω συνεργαστεῖ μέ ὅλους τούς Ἀμερικανούς προέδρους, ἀπό τόν Τροῦμαν μέχρι τόν τελευταῖο.*

»Δέν εἶναι κακή αὐτή ἤ ἐκείνη ἡ πολιτική τους, κακό εἶναι ὅτι δέν ἔχουν πολιτική κι αὐτό ὀφείλεται στό πολιτικό τους σύστημα. Αὐτό προσπάθησα νά τό ἀναπτύξω καί στούς Ἀνατολικούς. Τό σύστημα δέν ἐπιτρέπει οὔτε ταχεῖα, οὔτε ὁμόφωνη λήψη ἀποφάσεων. Ἡ ἐξουσία εἶναι πολυκεντρική καί γι' αὐτό δέν ὑπάρχει ἐνιαία πολιτική.

»Εἶναι ὅμως ἐξίσου ἀληθές ὅτι, χωρίς τήν Ἀμερική, δέν μποροῦμε νά κάνουμε. Μέ δυσκολία Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί Εὐρώπη μαζί ἀντισταθμίζουν τήν Σοβιετική Ἕνωση, πρᾶγμα δυσάρεστο ἀλλά ἀληθινό. Ἡ Εὐρώπη

πρέπει νά προωθήσει τήν ἐνοποίηση γιά νά ἐξαρτᾶται ὅσο μπορεῖ λιγότερο ἀπό τήν Ἀμερική. Ἀλλοιῶς, ὅσες ἀνοησίες καί ἄν κάνει ἡ Ἀμερική, θά εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά δεχόμαστε τήν προστασία τους.

Καγκελλάριος Σμίτ: Σᾶς ἐμπιστεύομαι ὅτι γι' αὐτό ἀκριβῶς προσπαθοῦμε νά ἐπιτύχουμε ἕνα ἀνεξάρτητο οἰκονομικό σύστημα καί νά προωθήσουμε τήν ἐνοποίηση τῆς Εὐρώπης.

Κ. Καραμανλῆς: Δύο πράγματα μποροῦμε νά κάνουμε: Πρῶτον, μέ ὀρθές συμβουλές νά καταστήσουμε τήν ἀμερικανική πολιτική χρήσιμη καί νά κάνουμε τούς Ἀμερικανούς νά ἀντιληφθοῦν ὀρθῶς τό παγκόσμιο καί εὐρωπαϊκό πρόβλημα. Αὐτό ὅμως πρέπει νά τό κάνουμε ἑνωμένοι οἱ Εὐρωπαῖοι. Δεύτερον, νά προωθήσουμε τήν συνεργασία τῆς Εὐρώπης γιά νά μήν ἀπογοητευθοῦμε ἀπό τό ἐνδεχόμενο τοῦ νά μᾶς παρατηρήσει ἡ Ἀμερική, ἄν αὐτό συμβεῖ μέ τήν ἀδυναμία πού ἔχει νά καθορίζει συγκεκριμένη πολιτική. Αὐτά ὡς πρός τίς σχέσεις Εὐρώπης - Ἀμερικῆς.

»Στίς σχέσεις τῶν δύο κόσμων βλέπω φυσικό καί μόνιμο τόν ἀνταγωνισμό. Οἱ συνασπισμοί εἶναι ἀπαραίτητοι καί χρήσιμοι γιά τήν εἰρήνη γιατί ἐλέγχουν τήν πορεία τοῦ κόσμου. Πρέπει ὅμως νά ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἰσορροπία δυνάμεων μεταξύ τους. Οἱ δύο συνασπισμοί ἔχουν ἀμοιβαία δυσπιστία, φοβᾶται ὁ ἕνας τόν ἄλλο καί γι' αὐτό ἐνισχύουν τήν ἀμυνά τους. Πρέπει ἡ δυσπιστία καί οἱ φόβοι νά διαλυθοῦν, γιατί μποροῦν νά ὁδηγήσουν σέ κακές ἐκτιμήσεις.

«Γιά τόν σκοπό αὐτό θά πρέπει νά ὑπάρξει μία κατά 100% ἐξισορροπημένη καί ἐλεγχομένη κατάσταση καί μετά μία μείωση τῶν δυνάμεων.

»Ἕνα πλεονέκτημα τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ εἶναι ὅτι δέν ἔχει δημοκρατικό πολίτευμα καί τήν πίεση τῆς κοινῆς γνώμης καί μπορεῖ νά λαμβάνει ταχεῖες ἀποφάσεις καί νά ἀλλάξει πολιτική ὁποτε θέλει. Ἄλλο πλεονέκτημά του εἶναι ἡ 5η φάλαγγα, μέ τήν ὁποία μπορεῖ νά διαβρώσει τά δημοκρατικά πολιτεύματα, νά δημιουργήσει κοινωνική καί οἰκονομική ἀποσύνθεση, νά ματαιώσει ἐξοπλισμούς, πυρηνικούς σταθμούς ἐνεργείας καί αὐτό θά πρέπει νά βροῦμε τρόπο νά τό ἀντιμετωπίσουμε.

»Ἔρχομαι τώρα στό εἰδικό θέμα τῆς ἐπιστολῆς Μπρέζνιεφ. Οἱ ἐντυπώσεις μου ἀπό τό ταξίδι μου στήν Σοβιετική Ἕνωση, ὅπου εἶδα Μπρέζνιεφ, Κοσύγκιν, Γκρομύκο καί τό ἐπιτελεῖο τους, θά ἀρχίσουν μέ κρίσεις γιά τά πρόσωπα. Ὁ Μπρέζνιεφ εἶναι περίπου ἀνύπαρκτος. Δέν ἀσκεῖ ἐξουσία πιά. Μίλησα μαζί του περίπου 75΄ καί δέν κάναμε καμμιά συζήτηση, γιατί ὅ,τι ἔλεγε τά εἶχε γραμμένα. Καί ἐγώ πρέπει στό σημεῖο αὐτό νά σᾶς πῶ ὅτι σᾶς κάνω μία ἐντελῶς προσωπική ἐνημέρωση. Ἄρχισε νά διαβάζει τό χαρτί πού εἶχε μπροστά του καί κάθε τόσο ρωτοῦσε τόν σύμβουλό του γιά τό ποῦ βρίσκεται καί ἄν τά εἶπε σωστά. Δέν παρακολουθοῦσε τόν "διάλογο". Εἶπε τά γνωστά. Ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα νά κάνω παρατηρήσεις, ρωτοῦσε συνεχῶς τόν σύμβουλό του, τί εἶπα.

»Ἔτσι συμπερασματικά μπορῶ νά πῶ ἀπό τήν συνομιλία μου μέ τόν Μπρέζνιεφ ὅτι, πρῶτον δέν εἶναι καλά στήν ὑγεία του καί δέν μιλᾶς μαζί του καί δεύτερον κατέβαλε ἐπίμονη προσπάθεια νά μέ πείσει ὅτι εἶναι φιλειρηνικοί καί ὅτι δέν ἔχουν κακές προθέσεις ἐναντίον τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ὁ Μπρέζνιεφ, ἀλλά καί οἱ ἄλλοι Σοβιετικοί ἡγέτες, τόνισαν τήν ἀνησυχία τους, ἀφ' ἑνός μέν γιά τήν ἐπικύρωση τοῦ SALT II, πρᾶγμα πού ἀνησυχεῖ καί μᾶς, καί γιά τήν ἐγκατάσταση πυρηνικῶν ὅπλων στήν Εὐρώπη.

»Τούς εἶπα ὅτι τό SALT II θά ἐπικυρωθεῖ κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς κοινῆς γνώμης καί προσπάθησα νά τούς ἐξηγήσω τήν λειτουργία τοῦ ἀμερικανικοῦ πολιτεύματος, τονίζοντάς τους ὅτι δέν πρόκειται γιά δόλο ἀπό ἀμερικανικῆς πλευρᾶς, ἀλλά γιά θέμα ἐσωτερικῆς πολιτικῆς.

»Ὁ Μπρέζνιεφ μοῦ προανήγγειλε τόν λόγο τοῦ Βερολίνου σάν ἐνδεικτικό τῶν σημερινῶν τους προθέσεων. Τοῦ εἶπα, ὅπως εἶπα καί στούς ἄλλους, ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἀρκετό, γιατί δέν μπορεῖ νά διαλύσει τούς φόβους καί τήν δυσπιστία τῆς Εὐρώπης ἀπό τήν σοβιετική ὑπεροχή. Σέ ἐρώτησή μου γιατί ἐξοπλίζονται καί ποιόν φοβοῦνται ὅτι θά τούς βλάψει, ἀπήντησαν, τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, πού ἔχουν ἐχθρικές διαθέσεις ἔναντι τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, πρᾶγμα πού προκύπτει ἀπό τήν Συμμαχία πού θέλουν νά κάνουν μέ τήν Εὐρώπη, τήν Κίνα, καί τήν Ἰαπωνία γιά νά κυκλώσουν τήν Σοβιετική Ἕνωση. Ἡ Εὐρώπη καί οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ἐξοπλίζουν τήν Κίνα.

Καγκελλάριος Σμίτ: Ἀπό μᾶς δέν παίρνουν οὔτε ἕνα τουφέκι.

Κ. Καραμανλῆς: Εἶπα ὅτι ἡ Εὐρώπη καί ἡ Ἀμερική δέν εἶναι τόσο ἀνόητες νά ἐξοπλίσουν τήν Κίνα, γιατί σέ δέκα χρόνια θά ἦταν δυνατόν αὐτή νά συνεργασθεῖ μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση καί τότε θά ἀνατρεπόταν ὁ κόσμος. Θά πρέπει νά προσέξουμε τό σημεῖο αὐτό, δηλαδή νά βοηθήσουμε τήν Κίνα νά ἀντιστέκεται στήν Σοβιετική Ἕνωση, ἀλλά ὄχι τόσο ὥστε νά μᾶς γίνει ἐπικίνδυνη. Οἱ δύο χῶρες ἔχουν τό ἴδιο καθεστώς καί μέ μία νέα ἡγεσία θά μποροῦσαν καί νά συνεργασθοῦν.

Καγκελλάριος Σμίτ: Αὐτός εἶναι ὁ μόνιμός μου φόβος.

Κ. Καραμανλῆς: Οἱ Σοβιετικοί ἐπέμειναν ὅτι ἡ Ἀμερική ὑπονομεύει τήν ὕφεση καί τήν εἰρήνη καί προσπάθησαν νά κάνουν διάκριση μεταξύ τῆς Εὐρώπης καί ΗΠΑ. Μοῦ ἀνέφεραν πρός τοῦτο τό ἐπεισόδιο τῆς Κούβας καί παρετήρησαν ὅτι οἱ Ἀμερικανοί ἐγνώριζαν τό θέμα τῆς Ταξιαρχίας ἐδῶ καί 17 χρόνια. Γιά ποιό λόγο τό δημιουργοῦν τώρα;

Καγκελλάριος Σμίτ: Ὀρθή ἡ παρατήρηση τῶν Σοβιετικῶν.

Κ. Καραμανλῆς: Εἶπα στόν Κοσύγκιν νά μήν ξεχνᾶ τίς ἐπικείμενες προεδρικές ἐκλογές. Μοῦ εἶπε γιά τήν χορεύτρια, θέμα πού δημιούργησε ὀξύτητα καί γελοιοποίησε τήν Σοβιετική Ἕνωση. Δέν δέχθηκε ὅτι εἶναι σφάλμα τῶν ὑπηρεσιῶν, ἀλλά ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Κάρτερ ἦταν σ' αὐτό ἀναμεμειγμένος καί θεωρεῖ αὐτά καί ἄλλα παρόμοια σάν ἀποδείξεις ὅτι ἡ Ἀμερική δέν θέλει εἰρήνη καί ὕφεση, ἀλλά ἔνταση. Ὁ Κοσύγκιν εἶπε ἀκόμα κάτι χαρακτηριστικό: Ἡ Σοβιετική Ἕνωση καλύπτει τό 1/6 τῆς γῆς καί ἀπειλεῖται ἀπό πολλές πλευρές. Ἐσεῖς ἔχετε τό αἴσθημα ὅτι ἀπειλεῖσθε ἀπό τήν Σοβιετική Ἕνωση, πού ποτέ δέν εἰσέβαλε στήν Εὐρώπη, ἐνῶ ἡ Εὐρώπη πολλές φορές στήν Ρωσία. Τόν διεβεβαίωσα ὅτι ἀπό τήν Εὐρώπη δέν ἀπειλεῖται καί θά μποροῦσαν νά πάρουν τίς δυνάμεις τους καί νά τίς πᾶνε ἀλλοῦ. Θά πρέπει νά συνεχίσουμε τίς συνομιλίες γιά τήν μείωση τῶν ἐξοπλισμῶν, πρᾶγμα στό ὁποῖο συμφώνησε, γιατί, ὅπως εἶπε, ὁ σοβιετικός λαός θέλει τήν εἰρήνη, ἔχουν 20.000.000 νεκρούς ἀπό τόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο καί ἔχουν μιά ἀπέραντη χώρα πού πρέπει νά ἀναπτύξουν.

»Δέν ξέρω ἄν εἶμαι πολύ ἀφελής ἤ ἄν αὐτοί εἶναι πολύ καλοί ἠθοποιοί, ἀλλά φθάνω στό συμπέρασμα ὅτι εἶναι εἰλικρινεῖς.

Καγκελλάριος Σμίτ: Καί μέ τούς ἄλλους ἀνατολικούς ἡγέτες;

Κ. Καραμανλῆς: *Μίλησα μαζί τους μετά τόν λόγο τοῦ Μπρέζνιεφ στό Βερολῖνο καί συνεπέρανα ὅτι καί οἱ Οὐγγροι καί οἱ Τσεχοσλοβάκοι εἶναι εἰλικρινεῖς. Μπορεῖ ἡ Σοβιετική Ἕνωση νά ἔχει σωβινιστικές καί ἐπεκτατικές ἐπιδιώξεις, οἱ δορυφόροι της ὅμως ὄχι. Χρησιμοποιοῦν μέν τά ἴδια ἐπιχειρήματα, ἀλλά αὐτό ὀφείλεται στό ὅτι ἐμαθήτευσαν μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση. Ἕνα ἀπό τά ἐπιχειρήματα πού μοῦ παρουσίασαν ἦτο τό ὅτι ἡ πολεμική βιομηχανία τῶν ΗΠΑ προκαλεῖ τόν ἀνταγωνισμό. Τούς εἶπα πῶς δέν εἶναι δυνατόν 10 ἤ 15 βιομήχανοι νά ἀποφασίζουν τί θά κάνουν 15 Κυβερνήσεις στό NATO. Σᾶς τό λέω αὐτό ὡς χαρακτηριστικό τῆς προπαγανδιστικῆς τους ἐπιχειρηματολογίας.*

»Μέ τήν εὐκαιρία, κύριε καγκελλάριε, σᾶς ἀναφέρω ὅτι στήν συνομιλία μου μέ τόν Κάνταρ καί σέ ἐρώτημά μου τί συζητήθηκε στό Ἀνατολικό Βερολῖνο, ὁ Κάνταρ εἶπε ὅτι συζητήθηκε, ἀλλά ὄχι σέ βάθος, ὁ τρόπος βελτιώσεως τῶν σχέσεων τῶν δύο Γερμανιῶν. Σᾶς τό ἀναφέρω μόνο σάν τήν μοναδική περίπτωση πού ἀνεφέρθη στό ταξίδι μου ἡ Γερμανία.

»Αὐτά εἶναι τό γενικό μου συμπέρασμα. Τό προσωπικό μου συμπέρασμα γιά τήν κατάσταση εἶναι τό ἑξῆς:

»Οἱ ἀνωμαλίες καί οἱ τραγωδίες ὀφείλονται κατά 20% σέ παρεξήγηση καί κατά 80% σέ λάθη. Πρέπει νά ἐκτιμοῦμε ρεαλιστικά καί νά ἀποφεύγουμε τά λάθη. Πρόσφατα καταφέραμε νά μποῦμε σέ μιά φάση ἐντάσεως καί πρέπει νά προσπαθήσουμε νά τήν ἀντιμετωπίσουμε μέ ψυχραιμία. Τό θέμα τῶν SALT καί TNF δημιουργοῦν ὀξύτητα. Γιά τά SALT πρέπει νά κάνουμε ὅ,τι μποροῦμε γιά νά πείσουμε τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες νά τά ἐπικυρώσουν. Γιά τά TNF —καί δέν ξέρω ἄν συμφωνεῖτε — τό θέμα εἶναι πιό περίπλοκο. Ἡ Δυτική Εὐρώπη νομίζει — πρᾶγμα πού ἐγώ δέν τό ξέρω, γιατί οἱ Ὑπηρεσίες Πληροφοριῶν μου δέν εἶναι τόσο ἀνεπτυγμένες — ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἔχει ὑπεροχή. Τόν κίνδυνο αὐτό δέν μποροῦμε νά τόν ἀγνοήσουμε καί πρέπει νά ἐξετάσουμε πῶς θά τόν ἀντιμετωπίσουμε, δεδομένου ὅτι οἱ Ρῶσοι κάνουν ἐπίθεση εἰρήνης. Τό θέμα ἔχει δύο πλευρές, τήν ψυχολογική καί τήν πραγματική του. Δέν μποροῦμε νά πείσουμε τούς λαούς μας γιά τήν ἀνάγκη τῆς αὐξήσεως τῶν ἐξοπλισμῶν ἄν δέν τούς ἀποδείξουμε μέ ἀριθμούς τήν σοβιετική ὑπεροχή γιά νά καταλάβουν ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση προσποιεῖται. Ἡ πρόταση τοῦ Μπρέζνιεφ δέν μπορεῖ νά μείνει ἀναπάντητη. Δέν μποροῦμε ἐπίσης, τήν στιγμή πού ἐκεῖνος προτείνει εἰρήνη, ἐμεῖς νά ἐξοπλιζόμαστε. Αὐτά γιά τό ψυχολογικό μέρος. Στήν οὐσία τώρα, ἐάν πράγματι ἔχουν ὑπεροχή, θά πρέπει νά λάβουμε τήν ἀπόφαση ἐνισχύσεως τῆς ἀμύνης, μέ τήν προϋπόθεση ὅμως ὅτι αὐτή θά ἐφαρμοστεῖ μόνον ὅταν ἀποτύχουν οἱ προσπάθειες γιά τήν μείωση ἐκ μέρους τῶν Σοβιετικῶν τῶν ἐξοπλισμῶν τους. Ἔτσι ἐξουδετερώνεται ἡ προπαγάνδα καί τούς ἀναγκάζει ἴσως κανείς νά ἔρθουν στήν διαπραγμάτευση.

»Στήν Σοβιετική Ἕνωση εἶχα τήν ἐντύπωση ὅτι ὁ Κοσύγκιν ἔχει καθαρή σκέψη καί ἔβλεπα ὅτι οἱ ἄλλοι πειθαρχοῦσαν στά ὅσα ἔλεγε. Τοῦ εἶχα πεῖ ἀπό τήν ἀρχή ὅτι τόν ἐπισκέπτομαι σάν πρωθυπουργός χώρας τοῦ NATO, ὅτι θά εἶμαι εἰλικρινής καί ὅτι θά ἔπρεπε νά μοῦμε ὅ,τι θέλουμε. Ἔδειξε ὅτι τό ἐξετίμησε καί εἶπε ὅτι δέν μᾶς ζητοῦν νά ἀλλάξουμε πολιτική.

Καγκελλάριος Σμίτ: Εὐχαριστῶ θερμῶς γιά τήν ἐκτεταμένη καί πολύ ἐνδιαφέρουσα κατατόπιση. Ἔχω μιά ἀπορία καί μιά παρατήρηση σχετικά μέ τό συμπέρασμά σας. Ἡ ἐρώτηση ἀφορᾶ τήν χώρα μου. Ἀναφερθήκατε στήν συζήτηση μέ τόν Κάνταρ, ὅπου ἔπεσε καί τό ὄνομα Γερμανία καί θά ἤθελα νά ξέρω ἄν ἡ Γερμανία ἔπαιξε ρόλο στίς συζητήσεις σας στήν Μόσχα.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Γερμανία ἀναφέρθηκε μόνο τήν φορά ἐκείνη μέ τόν Κάνταρ.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Μήπως ἀναφέρθηκε ὅτι ἡ Γερμανία εἶναι ὄργανο τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς κυκλώσεως τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως;

Κ. Καραμανλῆς: *Ὄχι καθόλου. Μόνο μέ τούς Ἀμερικάνους τά εἶχανε. Τούς εἶπα μάλιστα ὅτι αὐτοί καί οἱ Ἀμερικάνοι ἔχουν τήν ἴδια ψύχωση: Ἐδῶ λένε συνεχῶς "Ἀμερικάνσκι", στήν Ἀμερική λένε μονίμως "the Russians".*

Καγκελλάριος Σμίτ: Ἔρχομαι τώρα στήν παρατήρηση. Ἀναφέρατε τούς ψυχολογικούς παράγοντες καί τήν ἀνάγκη νά πείσουμε τήν κοινή γνώμη γιά τήν ὑπεροπλία τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἄν θέλουμε νά βροῦμε τήν ἀπάντηση στό ἐρώτημά σας, θά πρέπει νά διακρίνουμε καί νά ἐκτιμήσουμε σωστά τήν πραγματικότητα, πρωτοῦ τήν παρουσιάσουμε στήν κοινή γνώμη. Δέν μέ ἀνησυχεῖ ἡ αὔξηση τοῦ ναυτικοῦ δυναμικοῦ, ὅσο μέ ἀνησυχεῖ ὁ ἐξοπλισμός στά τακτικά πυρηνικά ὅπλα. Θέλω νά μιλήσω μέ ἀριθμούς πού ἔχω ἀπό ἀμερικανικές πηγές καί τούς ὁποίους περιλάβαμε σέ μία λευκή βίβλο πού ἐκδώσαμε πρίν ἀπό ἕξι ἑβδομάδες καί πού εὐχαρίστως θά σᾶς στείλουμε μέσω τῆς πρεσβείας μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Μοῦ χρειάζεται.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Σ' αὐτήν ὑπάρχουν πίνακες, ἀπό τούς ὁποίους προκύπτει ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἔχει ἑξακοσίους πυραύλους τύπου SS 4, SS 5 καί SS 20. Αὐτοί εἶναι πύραυλοι ἐπιφανείας. Ἀπέναντί τους ὑπάρχει μία χούφτα γαλλικῶν μόνο πυραύλων, σταθμευμένων στήν Γαλλία, πού ὁ ἀριθμός τους δέν ξεπερνᾶ τούς 18. Πουθενά ἀλλοῦ στήν Εὐρώπη δέν ὑπάρχουν, μετά το 1963, μετά τήν κρίση τῆς Κούβας, πύραυλοι. Μπορεῖ στά χρόνια τοῦ '60 ἡ Ἀμερική νά μποροῦσε νά ἀνεχθεῖ τήν ἀνισορροπία αὐτή, γιατί εἶχε ὑπεροπλία στούς διηπειρωτικούς πυραύλους. Μετά ὅμως τό SALT II δέν θά μπορέσουν πιά ποτέ νά ἀποκτήσουν τήν ὑπεροπλία αὐτή καί πρακτικά καί ἀπό ἀπόψεως διεθνοῦς δικαίου. Οἱ Ἀμερικάνοι δέν φοβοῦνται τούς πυραύλους μέσου βεληνεκοῦς, γιατί αὐτοί ἀπειλοῦν τήν Ἀθήνα καί τήν Βόννη καί ὄχι τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Οἱ Ρῶσοι ἐκμεταλλεύτηκαν τό σφάλμα αὐτό τῆς ὑποτιμήσεως τῆς καταστάσεως ἀπό τούς Ἀμερικανούς καί ἔχουν ἐκσυγχρονίσει τό 1/5 τῶν πυραύλων τους με SS 20.

»Οἱ SS 20 διαφέρουν ἀπό τούς SS 4 καί SS 5 σέ τέσσερα σημεῖα:

»1. Κάθε ἐκτοξευτής μπορεῖ νά ἐκτοξεύσει τρεῖς πυραύλους.

»2. Κάθε πύραυλος ἔχει τρεῖς πυρηνικές κεφαλές, ἀνε-

ξάρτητα κατευθυνόμενες. Έτσι, λοιπόν, κάθε άντικατάσταση SS 4 καί SS 5 άπό SS 20 τριπλιασιάζει τό δυναμικό καί έπειδή σέ κάθε έκτοξευτή μπαίνουν τρεῖς πύραυλοι τό έννεαπλασιάζει.

»3. Οί SS έχουν πολύ μεγαλύτερο βεληνεκές. Λέγεται ὅτι καί άπό τήν Alma Ata μπορεῖ νά προσβληθοῦν ἡ Άθήνα, τό Κάιρο, ἡ Χάγη, ἡ Νορβηγία καί νά άσκηθεῖ ἔτσι πολιτική πίεση.

»Οί SS 4 καί 5 ἦταν σταθερά τοποθετημένοι καί μποροῦσαν νά καταστραφοῦν άπό άμερικανικούς ἤ διηπειρωτικούς πυραύλους. Οί SS 20 εἶναι πάνω σέ πλατφόρμα φορτηγῶν καί μποροῦν νά μετακινηθοῦν σέ ἕνα 24ωρο κατά 800 χλμ.

»Ἡ ὑπεροχή τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως εἶναι σημαντικωτάτη καί αὐξάνει κάθε χρόνο, γιατί άντικαθίστανται 60-100 SS 4 καί 5 άπό SS 20. Τό εἶπα αὐτό πρό ἐνάμισι ἔτους στόν Μπρέζνιεφ, άλλά δέν εἶχε διάθεση, οὔτε δυνάμεις, νά συζητήσει καί νά συγκρίνει τούς πίνακές μου μέ τούς δικούς του, ἄν καί ἦταν προετοιμασμένος. Εἶπε, πάντως, ὅτι ἦταν πρόθυμος νά συζητήσει θέμα άφοπλισμοῦ καί αὐτό τό συγκρατήσαμε στήν κοινή δήλωση πού κάναμε καί τό έπανέλαβε τώρα στόν λόγο του τῆς 6ης Ὀκτωβρίου. Εἶχε έκφράσει τότε τήν έπιθυμία νά μετακινήσει πίσω άπό τά Οὐράλια τούς SS 20, άλλά αὐτό θά εἶχε μόνο ψυχολογική σημασία, μιά καί οἱ Άμερικανοί μᾶς λένε ὅτι τό βεληνεκές τῶν SS 20 εἶναι πάνω άπό 4.000 χλμ. Στήν έκτίμηση τοῦ βεληνεκοῦς έξαρτώμαστε μόνο άπό άμερικανικές πληροφορίες. Τό Πεντάγωνο ὅμως στά τελευταῖα 15 χρόνια μᾶς έχει ξεγελάσει άρκετά συχνά, εἴτε μεγαλοποιώντας τά στοιχεῖα, εἴτε συμπιέζοντάς τα πρός τά κάτω, άνάλογα μέ τίς έπιδιώξεις καί τά συμφέροντά του. Μπορεῖ οἱ Άμερικανοί τήν στιγμή αὐτή νά ὑπερβάλουν γιά τήν δυναμικότητα τῶν SS 20, έπειδή προσπαθοῦν νά τρομοκρατήσουν τήν Γερμανία γιά νά έπικυρώσει τό SALT II. Δέν θά άπορήσω πάντως καθόλου ἄν σέ ένδεχόμενες διαπραγματεύσεις οἱ Άμερικανοί ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ SS 20 πηγαίνουν 4.000 χλμ. καί οἱ Ρῶσοι άπαντοῦν ὅτι πηγαίνουν μόνο 2.500. Τό βεληνεκές εἶναι τό μόνο στοιχεῖο πού δέν παραδέχεται ἡ Σοβιετική Ἕνωση. Ὅλα τά ἄλλα πού σᾶς άπαρίθμησα τά δέχεται, γιατί δέν άντιδρᾶ σ' αὐτά. Ἄν ἤμουν Σοβιετικός έπιτελής θά χρησιμοποιοῦσα ἕνα τμῆμα τῶν SS 20 γιά τήν ἀμυνα άπό τήν Κίνα. Κανείς ὅμως δέν μπορεῖ νά ξέρει πόσοι προορίζονται γιά ποῦ, μιά καί εἶναι κινητοί.

»Σχετικά μέ τήν άπόφαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ NATO καί τίς παρατηρήσεις σας, νομίζω ὅτι τό Συμβούλιο πρέπει νά πάρει μέ μιᾶς δύο άποφάσεις:

»1. Νά άποφασίσει τήν στάθμευση πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς στήν Μεγάλη Βρετανία, τό Βέλγιο, τήν Ὁλλανδία, τήν Ἰταλία καί τήν Γερμανία.

»Θά χαιρόμουν ἄν καί ἡ Ἑλλάς συμφωνοῦσε μέ αὐτό, άλλά δέν θέλω νά άσκήσω πίεση.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν τό θεωρῶ σάν πίεση, άλλά ἐγώ βρίσκομαι σέ ἰδιότυπη θέση. Ὁ λαός θά μοῦ πεῖ "τί κάνεις; Σέ κρατοῦν ἀπ' ἔξω καί σύ δίνεις βάσεις;". Ἀλλοιῶς δέν φοβᾶμαι νά πάρω τήν εὐθύνη.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Τό δεύτερο σημεῖο τῆς άποφάσεως πού θά ἐκδοθεῖ ταυτόχρονα μέ τό πρῶτο θά πρέπει νά άποτελεῖ κατηγορηματική άπάντηση στήν πρόταση Μπρέζνιεφ, προτείνοντας διαπραγματεύσεις γιά τήν έξισορρόπηση τῶν SS 4, 5 καί 20 πού εἶναι ἤδη έγκατεστημένοι μέ τούς άποφασισθέντες καί μή έγκατεστημένους πυραύλους Pershing καί Cruise. Δεδομένου ὅτι θά χρειασθοῦμε μέχρι τό 1984 νά τούς έγκαταστήσουμε, ἔχουμε 4 χρόνια μπροστά μας νά διαπραγματευθοῦμε. Αὐτό τό εἶπα ξεκάθαρα στούς Σοβιετικούς συνομιλητές μου. Ἄν τό NATO άποφάσιζε μόνο γιά τό δεύτερο σκέλος, ἡ Σοβιετική Ἕνωση ποτέ δέν θά διαπραγματευόταν σοβαρά, γιατί δέν θά διέβλεπε πρόθεση άπαντήσεως ἐκ μέρους τοῦ NATO στούς ἐξοπλισμούς της.

Κ. Καραμανλῆς: *Συμφωνῶ άπολύτως.*

»(Ἐν συνεχείᾳ ὁ καγκελλάριος Σμίτ ἐξιστορεῖ τήν στάση τῶν ΗΠΑ καί τῆς Μεγάλης Βρετανίας στήν συνάντηση τῆς Γουαδελούπης).

Καγκελλάριος Σμίτ: Μία ἑβδομάδα πρίν άπό τό Συμβούλιο τοῦ NATO ἔχω τό συνέδριο τοῦ κόμματός μου. Ὑπολογίζω σέ δυνατή άντίδραση άλλά εἶμαι άποφασισμένος νά διακινδυνεύσω αὐτήν ταύτην τήν ὑπόσταση τῆς Κυβερνήσεώς μου γιά νά έπιτύχω τήν ἔγκρισή του σχετικά μέ τήν στάση πού θά κρατήσουμε στό Συμβούλιο. Πάντως, φοβᾶμαι τό ένδεχόμενο τῆς μή έπικυρώσεως τοῦ SALT, γιατί θά ἐξασθενήσει τό δεύτερο σκέλος τῆς άποφάσεώς μας, άφοῦ θά δίνει τήν έντύπωση ὅτι οἱ ΗΠΑ δέν εἶναι άποφασισμένες νά συζητήσουν σοβαρά.

Κ. Καραμανλῆς: *Οὔτε οἱ Σοβιετικοί, οὔτε ἡ Δύση θά πιστέψουν καί θά ἔχει άποδειχθεῖ ὅτι οἱ ΗΠΑ δέν θέλουν τήν ὕφεση. Πρέπει νά άσκήσουμε πίεση.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Καλό θά ἦταν νομίζω νά ένημερώνατε σχετικά καί κατ' αὐτή τήν ἔννοια τούς κύκλους τῆς Άμερικανικῆς Γερουσίας πού άκοῦν τίς ἑλληνικές άπόψεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν πιστεύω ὅτι ἔχω πολλές δυνατότητες, άλλά θά τό κάνω καί θά σᾶς ένημερώσω. Πρέπει πάντως νά άποφασισθεῖ τόν Δεκέμβριο, μέ τήν προϋπόθεση ὅτι στό μεταξύ θά γίνουν διαπραγματεύσεις. Προηγουμένως, θά πρέπει νά ἔχουμε πείσει ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος καί νά δημιουργήσουμε τήν ψυχολογία τοῦ φόβου πρό πάσης άλλης ένεργείας. Μέ τέτοια ψυχολογία οἱ λαοί θά ζητήσουν τόν ἐξοπλισμό. Αὐτό εἶναι σημαντικώτερο καί άπό τήν οὐσία.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Τήν φάση αὐτή θά τήν άντιμετωπίσουμε στό δεύτερο ἥμισυ τοῦ Νοεμβρίου.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὅσο τό δυνατόν ταχύτερα.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Νά περάσουμε τώρα στά ἐσωτερικά τῆς Συμμαχίας καί τά προβλήματα πού ἐμποδίζουν τήν έπιστροφή τῆς Ἑλλάδος.

Κ. Καραμανλῆς: *Μιλᾶμε γιά ἐνίσχυση τῆς ἀμύνης τῆς Δύσεως καί άφήνουμε ἀνοιχτή πληγή πού ἐξασθενίζει τό NATO. Θά άπαντοῦσα εὐχαρίστως σέ ἐρωτήματά σας, κύριε καγκελλάριε, γιατί τίς άπόψεις μου τίς ξέρετε. Ἔκανα ἐπίμονες προσπάθειες νά βρῶ λύση άλλά δέν βρίσκω άπό τήν Τουρκία άνταπόκριση. Ἡ Κύπρος ἐξακολουθεῖ νά κατέχεται άπό τούς Τούρκους, πρᾶγμα πού καί γι' αὐτούς εἶναι μπελᾶς, γιατί καί δαπανοῦν χρήματα καί ἐπικρίνονται διεθνῶς. Συμφέρον ἔχουν νά τερματίσουν τήν κατοχή. Στό θέμα τοῦ Αἰγαίου προτείνω λύσεις. Προτείνω διαιτησία καί άντί νά τήν ζητοῦν ἐκεῖνοι τήν διαιτησία, δέν τήν δέχονται. Τό θέμα τοῦ NATO ἔχει σχέση μέ τό Αἰγαῖο. Ἡ Ἑλλάς θέλει νά ἐπιστρέψει καί ἡ Τουρκία τῆς κάνει*

δυσκολίες γιατί συνδυάζει τό ζήτημα μέ τίς διμερεῖς της διεκδικήσεις στό Αἰγαῖο. Τούς λέμε νά χωρίσουμε τά θέματα καί νά συνεχίσουμε τίς διμερεῖς προσπάθειες μετά τήν ἐπανένταξη. Οἱ Τοῦρκοι ὅμως ἔχουν ἀντιρρήσεις. Τί ἄλλο μπορῶ νά κάνω;

Καγκελλάριος Σμίτ: Κι ἐγώ ἔχω ἀβεβαιότητα γιά τό τί πρέπει νά γίνει. Θά ἤθελα νά σᾶς ρωτήσω ποιόν θά θεωρούσατε σάν κατάλληλο μεσολαβητή γιά τήν ἐξεύρεση προσωρινῆς λύσεως. Ἡ Τουρκία βρίσκεται σέ διάλυση, δέν ὑπάρχει ἐξουσία καί στό μόνο πού φαίνεται νά συμφωνοῦν ὅλοι εἶναι στήν ἀνένδοτη στάση ἔναντι τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κύπρου. Ποιός θά μποροῦσε νά ἀναλάβει μία μεσολαβητική προσπάθεια τώρα πού καί ὁ Χαίηγκ καί ὁ Βαλντχάιμ ἀπέτυχαν;

Κ. Καραμανλῆς: *Ὁ Χαίηγκ εἶχε συναντηθεῖ μέ τόν Ντάβο καί εἶχαν συμφωνήσει γιά τούς ὅρους τῆς ἐπανεντάξεως πού τούς δέχθηκε καί ἡ Στρατιωτική Ἐπιτροπή ὡς λογικούς, πλήν τῆς Τουρκίας, γιατί ἤθελε νά μοιράσουμε τόν ἐναέριο ἔλεγχο τοῦ Αἰγαίου. Αὐτό δέν γίνεται ὄχι μόνο γιατί ἐμεῖς δέν τό θέλουμε, ἀλλά γιατί καί πρακτικά εἶναι ἀνεφάρμοστο* (ἐξηγεῖ βάσει σχεδιαγράμματος). *Γι' αὐτό λέμε νά ἰσχύσει τό παλιό καθεστώς πού ἴσχυσε ἐπί 30 χρόνια χωρίς ἀνωμαλία.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Ποιός ἐλέγχει τό Αἰγαῖο τώρα;

Κ. Καραμανλῆς: *Κανένας, ἐμεῖς τό ἐλέγχουμε, ἀλλά ἐθνικά καί ὄχι γιά λογαριασμό τῆς Συμμαχίας. Σᾶς εἶπα τό ἱστορικό, τώρα μπαίνω στήν οὐσία τῆς ἐρωτήσεώς σας γιά τό πῶς θά λυθεῖ τό θέμα: Σήμερα δέν ὑπάρχει Κυβέρνηση στήν Τουρκία. Θά πρέπει νά περιμένουμε λίγο καιρό καί μετά θά σᾶς παρακαλέσω νά δεχθῆτε μία μέρα τόν κ. Μολυβιάτη, πού θά σᾶς πεῖ πῶς θά μπορέσετε νά βοηθήσετε. Εἶναι ἀδύνατο νά προβλέψει κανείς πόσο θά διαρκέσει ἡ ἀνωμαλία. Γιά μένα ἡ λύση θά ἦταν ἄμεσες ἐκλογές, γιατί θά γίνει ἐκτόνωση τῆς καταστάσεως, θά ὑπάρξει βιώσιμη Κυβέρνηση καί γιατί ἡ Κυβέρνηση θά γίνει ὑπό τήν πίεση τοῦ στρατοῦ. Στό μεταξύ πάντως θά σᾶς παρακαλοῦσα νά ἀσκήσετε τήν πίεσή σας γιά νά γίνουν ἀποδεκτές ἀπό τούς Τούρκους οἱ συμφωνίες Χαίηγκ-Ντάβου. Γιά ἀργότερα θά σᾶς παρακαλοῦσα, ἐπειδή ἔχω ἐμπιστοσύνη στήν κρίση καί τό κύρος σας καί γιατί οἱ Τοῦρκοι κυρίως ἐσᾶς ἀκοῦν...*

Καγκελλάριος Σμίτ: Τό νομίζετε; Ὁ Ἔτσεβίτ μέ ἐξηπάτησε στό θέμα τῶν Βαρωσίων.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν μιλάω γιά τόν Ἔτσεβίτ, πού δέν λογάριαζε κανένα καί ἔκανε τόν τρελλό. Ὅταν τό ΝΑΤΟ ἀποφάσισε νά τούς δώσει βοήθεια, εἶπε ὅτι δέν ἔχει κανένα νά εὐχαριστήσει παρά μόνο τήν Τουρκία. Ἡ ἡγεσία στήν Τουρκία λογαριάζει τήν Γερμανία καί γι' αὐτό ἐπαναλαμβάνω τήν παράκλησή μου, ὅταν δημιουργηθεῖ ἡ κατάσταση, νά δεχθεῖτε τόν κ. Μολυβιάτη — γιατί θά γίνει θόρυβος ἄν ἔρθω ἐγώ — γιά νά σᾶς ποῦμε ποῦ βρίσκεται ἡ κατάσταση καί πῶς μπορεῖτε νά βοηθήσετε.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Θά χαρῶ νά δῶ τόν κ. Μολυβιάτη. Θά προσπαθήσω νά βοηθήσω, ἀλλά φοβᾶμαι ὅτι δέν ἔχουμε μεγάλες πιθανότητες. Ὁ Ἔτσεβίτ μέ ἐξηπάτησε καί τό ἴδιο μπορεῖ νά κάνει καί ὁ Ντεμιρέλ. Ἴσως τό καλύτερο θά ἦταν στρατιωτική Κυβέρνηση. Στό μεταξύ, θά συνεργασθῶ μέ τούς ὑπουργούς Ἀμύνης καί Ἐξωτερικῶν γιά τήν πρόταση Χαίηγκ-Ντάβου.

Κ. Καραμανλῆς: *Θέλω νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας σέ ἕνα πρᾶγμα: Οἱ ἑλληνοτουρκικές διαφορές μποροῦν νά κρατήσουν χρόνια. Ἤδη κρατᾶνε πέντε χρόνια χωρίς νά διαγράφεται λύση. Πιέζομαι ἀπό τήν κοινή γνώμη νά πάρω πίσω τήν πρόταση ἐπανεντάξεώς μας. Ἀκόμη καί στρατηγοί καί φίλοι μέ πιέζουν. Δέν θέλω νά τό κάνω, ἀλλά δέν μπορῶ νά τήν κρατήσω καί γιά πολύ καιρό ἐκκρεμῆ.*

Καγκελλάριος Σμίτ: Γνωρίζω τήν συνέπεια τῆς πολιτικῆς σας τά περασμένα πέντε χρόνια καί τήν θεωρῶ ὡς σταθεροποιητικό παράγοντα γιά τήν κατάσταση στήν Ἀνατολική Μεσόγειο. Γι' αὐτό συμφωνῶ ὅτι δέν θά ἔπρεπε νά ἀλλάξετε πολιτική.

Κ. Καραμανλῆς: *Μπορεῖ νά ὑπάρξει ἐσωτερική πολιτική ἐξέλιξη στήν Ἑλλάδα, τόν Ἀπρίλιο ἤ τόν Μάιο. Τότε θά ἔχουμε τήν ἐκλογή τοῦ νέου προέδρου καί ὅλοι θέλουν νά πάω στήν προεδρία. Ἐγώ ὅμως ἔχω δισταγμούς. Ὅπως προβλέπει τό Σύνταγμα, ἄν ὕστερα ἀπό δύο ἐκλογές δέν βγεῖ πρόεδρος, τότε προκηρύσσονται βουλευτικές ἐκλογές. Φοβᾶμαι πώς, ἄν δέν πάω ἐγώ γιά πρόεδρος, δέν θά βγεῖ κανείς καί μετά κανένας μας δέν θά ξέρει τί μπορεῖ νά προκύψει ἀπό τίς ἐκλογές. Οἱ ἐκλογές εἶναι σάν τήν ἔγκυο γυναίκα, δέν ξέρεις, ἄν θά βγάλει ἀγόρι ἤ κορίτσι.*

Καγκελλάριος Σμίτ (γελώντας): Μέ τήν διαφορά ὅτι στίς ἐκλογές δέν ὑπάρχει καισαρική τομή.

Ἀντελήφθην ἀπόλυτα τίς ἀπόψεις σας καί σᾶς ὑπόσχομαι νά κάνω ὅ,τι εἶναι στό χέρι μου[28].

Στή συνέχεια τοῦ ταξιδιοῦ του, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε τό Παρίσι, ὅπου, κατά τή διάρκεια εἰδικοῦ προγεύματος ἐργασίας στό Μέγαρο τῶν Ἠλυσίων, εἶχε τήν εὐκαιρία νά ἀνταλλάξει μέ τόν Γάλλο πρόεδρο, Βαλερύ Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, ἀπόψεις πάνω σέ διμερῆ καί εὐρύτερης κλίμακας διεθνῆ θέματα. Σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες τῶν εἰδησεογραφικῶν πρακτορείων, ἔγινε ἀμοιβαία ἐνημέρωση γιά τήν κατάσταση στήν Εὐρώπη, ὑπό τό φῶς τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Χούα Κοῦο Φέγκ στή Γαλλία καί τίς χῶρες τῆς ΕΟΚ καί τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στή Μόσχα, τή Βουδαπέστη καί τήν Πράγα. Σύμφωνα μέ τή γνώμη διπλωματικῶν παρατηρητῶν, οἱ Εὐρωπαῖοι ἡγέτες ἐνδιαφέρονται νά πληροφορηθοῦν ἄμεσα τίς ἐντυπώσεις τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἀπό τίς πρόσφατες συνομιλίες πού εἶχε μέ τόν πρόεδρο Μπρέζνιεφ, οἱ ὁποῖες πραγματοποιήθηκαν ἀκριβῶς πρίν ἀπό τή διατύπωση τῆς προτάσεως τοῦ τελευταίου γιά τή μείωση τῶν ρωσικῶν δυνάμεων στήν Ἀνατολική Γερμανία.

Μετά τή συνάντηση Καραμανλῆ-Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν ἐκδόθηκε ἡ ἀκόλουθη κοινή ἀνακοίνωση:

«Ἡ συνάντηση διεξήχθη στήν ἀτμόσφαιρα τῆς ἰδιαίτερης ἐγκαρδιότητος πού χαρακτηρίζει τίς σχέσεις τῶν δύο ἡγετῶν. Ἐπιβεβαιώθησαν, γιά μιά ἀκόμη φορά, οἱ στενές καί ἄριστες σχέσεις, πού ὑφίστανται μεταξύ τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἑλλάδος. Ἔγινε ἀνασκόπηση τῆς διεθνοῦς καταστάσεως καί ἀμοιβαία ἐνημέρωση, ὑπό τό φῶς καί τῆς ἐπισκέψεως τοῦ προέδρου τῆς Κίνας Χούα Κοῦο Φέγκ στή Γαλλία καί τοῦ προσφάτου ταξιδίου τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ στή Σοβιετική Ἕνωση, τήν Οὐγγαρία

καί τήν Τσεχοσλοβακία. Ἐξετάσθηκε ἡ πορεία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, καθώς καί τά δύσκολα προβλήματα πού ἡ Κοινότητα ἀντιμετωπίζει αὐτή τή στιγμή, ὅπως ὁ πληθωρισμός καί τό ἐνεργειακό. Σχετικά μέ τό τελευταῖο αὐτό πρόβλημα, διαπιστώθηκε ἡ ἀνάγκη νά ἐπιδιωχθοῦν ρυθμίσεις μακροπρόθεσμες μεταξύ τῶν παραγωγῶν καί τῶν Εὐρωπαίων καταναλωτῶν πετρελαίου, γιά νά ἀποτραποῦν ἐπικίνδυνες ἐξελίξεις, γιά τήν παγκόσμια καί, εἰδικώτερα, τήν εὐρωπαϊκή οἰκονομία. Διαπιστώθηκε, ἐπίσης, ἡ ἀνάγκη στενῆς συνεργασίας τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, γιά τήν ἀντιμετώπιση ὅλων αὐτῶν τῶν προβλημάτων.

»Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εὐχαρίστησε τόν πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, γιά τήν ἀπόφαση τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως νά ἐπιταχύνει τήν κύρωση τῆς συμφωνίας ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Τέλος, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε τήν ἐκτίμησή του γιά τόν ἐποικοδομητικό ρόλο πού διαδραματίζει ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας στά κρίσιμα προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας».

Μετά τό Παρίσι, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε τό Λονδίνο, ὅπου καί εἶχε συνομιλία, στήν πρωθυπουργική κατοικία, μέ τήν Μάργκαρετ Θάτσερ. Ἡ κατάθεση στή Βουλή τῶν Κοινοτήτων, τήν παραμονή τῆς ἀφίξεώς του, τοῦ νομοσχεδίου γιά τήν ἔγκριση τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ ὑπῆρξε ἐνδεικτική τῶν καλῶν διαθέσεων τῆς βρετανικῆς Κυβερνήσεως.

Μετά τήν ἐπάνοδό του, ἐξάλλου, στήν Ἀθήνα, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἀπηύθυνε στό Γάλλο πρόεδρο εὐχαριστήρια ἐπιστολή:

«Ἀγαπητέ κύριε πρόεδρε,

»Σᾶς εὐχαριστῶ, διότι μοῦ δώσατε καί πάλι τήν εὐκαιρία νά σᾶς συναντήσω στό Παρίσι καί νά ἔχω μαζί σας χρήσιμες συνομιλίες.

»Γνωρίζετε πόσο ἐκτιμῶ τήν πολιτική σας κρίση καί πείρα καί πόση σημασία ἀποδίδω στήν φιλία μέ τήν ὁποία μέ τιμᾶτε.

»Ἀπό τίς ἐπαφές πού εἶχα στίς ἄλλες χῶρες τῆς Εὐρώπης σχημάτισα τήν γνώμη ὅτι ὑπάρχουν βασικές διαφορές στήν ἐκτίμηση ἐπί κρισίμων θεμάτων τῆς ἐποχῆς μας, ὅπως οἱ σχέσεις Ἀνατολῆς-Δύσεως, τό ἐνεργειακό, καί ἡ περαιτέρω πορεία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος. Πιστεύω ὅτι, ἄν δέν ὑπάρξει ἐνιαία ἀντιμετώπιση τῶν θεμάτων αὐτῶν, μπορεῖ νά ἐπιδεινωθεῖ ἡ σημερινή δύσκολη κατάσταση. Θά ἦταν ἴσως χρήσιμη μιά πρωτοβουλία δική σας γιά τήν ἐναρμόνιση τῶν ἀπόψεων τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς εὐρωπαϊκῆς ζωῆς»[79].

Στή συνάντηση τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ μέ τή Βρετανίδα ὁμόλογό του, ἀναφέρεται τό ἀκόλουθο σημείωμα:

«Ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καί ἡ πρωθυπουργός τῆς Μ. Βρετανίας κυρία Θάτσερ συναντήθηκαν σήμερα καί ὥρα 11.45 στήν ἐπίσημη κατοικία τῆς τελευταίας (10 Dowing Street). Ἡ συνομιλία, στήν ὁποία ἀπό βρετανικῆς πλευρᾶς παρίσταντο ὁ διευθυντής τοῦ Γραφείου τῆς κυρίας Θάτσερ καί ὁ κ. Μπούλαρντ τοῦ Foreign Office, ἀπό δέ ἑλληνικῆς πλευρᾶς οἱ κ.κ. Π. Μολυβιάτης καί Ε. Λαγάκος, διεξήχθη σέ ἐγκάρδιο τόνο καί διήρκεσε μέχρι τῆς 13.00. Ἐν συνεχείᾳ, στή συνομιλία μετέσχον, μεταξύ ἄλλων, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Λόρδος Κάρινγκτον, ὁ κ. Σόουμς, Λόρδος πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου, ὁ κ. Νότ, ὑπουργός Ἐμπορίου, ὁ μόνιμος ὑφυπουργός Σέρ Μάικλ Πάλλισερ, κατά τήν διάρκεια παρατεθέντος πρός τιμήν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ προγεύματος.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός εὐχαρίστησε τήν κυρία Θάτσερ γιά τήν συμβολή τῆς Κυβερνήσεώς της στήν προώθηση τῶν διαπραγματεύσεων γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα καί γιά τήν κατάθεση στή Βουλή τῶν Κοινοτήτων τοῦ νομοσχεδίου ἐπικυρώσεως τῆς Συνθήκης τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ κυρία Θάτσερ ἀπήντησε ὅτι θά ἐπιθυμοῦσε ὅπως ἡ χώρα της ἐπικυρώσει μεταξύ τῶν πρώτων τή Συνθήκη τῶν Ἀθηνῶν καί ἐξέφρασε τή λύπη της πού δέν κατέστη δυνατό νά παραστεῖ ἡ ἴδια κατά τήν ὑπογραφή τῆς Συμφωνίας αὐτῆς στήν Ἀθήνα. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία ὅπως ἡ κυρία Θάτσερ ἐπισκεφθεῖ τήν Ἑλλάδα στό προσεχές μέλλον καί ὑπενθύμισε ὅτι ὁ ἴδιος ἔχει ἐπισκεφθεῖ ἤδη τή Μ. Βρετανία τρεῖς φορές.

»Σχετικά μέ τήν προμήθεια ὅπλων καί εἰδικώτερα ἁρμάτων μάχης, ἡ οἰκονομική κατάσταση τή στιγμή αὐτή δέν ἐπιτρέπει τήν πραγματοποίηση ἀγορῶν στό προσεχές μέλλον. Ὅταν, ὅμως, αὐτό γίνει δυνατό, ἀσφαλῶς θά προτιμηθοῦν τά ἀγγλικά ἅρματα μάχης, τά ὁποῖα θεωροῦνται τά καλλίτερα στό εἶδος τους. Ἐν συνέχειᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός ἔδωσε ὁρισμένα στοιχεῖα σχετικά μέ τή σημερινή οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας καί εἰδικώτερα σχετικά μέ τόν πληθωρισμό, ὁ ὁποῖος προβλέπεται ὅτι θά φθάσει τά 20%. Ἐξάλλου, προσέθεσε, τό ἐμπορικό ἰσοζύγιο παρουσιάζει μεγάλο παθητικό, κυρίως λόγῳ τῶν αὐξημένων τιμῶν πετρελαίου. Εὐτυχῶς, ὅμως, ὑπάρχει στήν Ἑλλάδα πολιτική σταθερότης καί δέν ἀντιμετωπίζουμε στόν κοινωνικό τομέα προβλήματα ὅπως οἱ ἄλλες χῶρες.

»Σχετικά μέ τό ΝΑΤΟ, ὁ κ. πρωθυπουργός παρατήρησε ὅτι προκαλεῖ ἀπογοήτευση γιά τό μέλλον τῆς Συμμαχίας ἡ ὅλη στάση τῆς τελευταίας στό θέμα τῆς εἰδικῆς σχέσεως τῆς χώρας μας. Εἶναι ἀκατανόητο, εἶπε, νά προβάλλονται προσκόμματα στήν ἐπιστροφή τῆς χώρας μας, ἡ ὁποία ἀναγκάσθηκε νά ἀποχωρήσει ἀπό τό ΝΑΤΟ γιά τούς ἑξῆς δύο βασικούς λόγους: (α) γιατί ἡ Συμμαχία δέν ἔδειξε τό ἐνδιαφέρον πού ὤφειλε νά δείξει ὅταν Κράτος-μέλος της εἰσέβαλε στήν Κύπρο καί (β) γιατί, ὅταν ζητήσαμε τήν ἔκτακτη σύγκληση τοῦ Συμβουλίου, μᾶς εἶπαν ὅτι οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν ἔλειπαν σέ θερινές διακοπές. Γιά νά ἀποφύγουμε τόν πόλεμο, ἀποσυρθήκαμε ἀπό τή στρατιωτική πτέρυγα τοῦ ΝΑΤΟ. Παρά τό γεγονός ὅτι ἡ Συμμαχία ἐτήρησε τήν παθητική αὐτή στάση, ἐντούτοις ἀποφασίσαμε νά ἐπιστρέψουμε στή στρατιωτική δομή τοῦ ΝΑΤΟ, ἄν καί εἴχαμε, ὡς γνωστό, δηλώσει ὅτι θά ἔπρεπε νά ἐπιλυθεῖ πρῶτα τό Κυπριακό. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός περιέγραψε τήν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων καί ὑπογράμμισε ὅτι, ἀντί νά γίνουμε δεκτοί μέ ἐνθουσιασμό,

Συνάντηση καί συνομιλία μέ τούς όμολόγους του τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας καί τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

μᾶς βάζουν ὅρους γιά τήν ἐπιστροφή μας, πρᾶγμα ἀπολύτως ἀπαράδεκτο καί γελοῖο. Πρέπει νά τονισθεῖ, εἶπε, ὅτι ἡ βάση τήν ὁποία θέσαμε γιά τήν ἐπιστροφή μας εἶναι ἀπόλυτα λογική, δηλαδή τό καθεστώς πού ἴσχυε πρίν τήν ἀποχώρησή μας, τό ὁποῖο καθεστώς εἶχε λειτουργήσει ἐπί 30 χρόνια καλά. Εἶναι φυσικό νά ἀναμένει κανείς ἀπό τή Συμμαχία νά ἀσκήσει ὅλη της τήν ἐπιρροή στήν Τουρκία πρός τήν κατεύθυνση αὐτή. Εἰς ἐρώτηση τῆς κυρίας Θάτσερ, ἄν ὁ στρατηγός Ρότζερς θά συναντηθεῖ μέ τό στρατηγό Ντάβο, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι δέν ἔχει ἀκόμη ἀποφασίσει σχετικά μέ τή συνάντηση αὐτή καί προσέθεσε ὅτι ἡ μακροχρόνια παρέλκυση τῶν γεγονότων δημιουργεῖ στήν ἑλληνική Κυβέρνηση προβλήματα καί ἀντιδράσεις.

»Σχετικά μέ τόν ἐναέριο χῶρο, ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως παρετήρησε ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐπιδιώκουν νά συνδυάσουν τήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος αὐτοῦ μέ διμερῆ προβλήματά μας, πρᾶγμα τό ὁποῖο δέν εἶναι βέβαια δυνατό νά δεχθοῦμε. "Αν ληφθεῖ ὑπόψη ὅτι στό Αἰγαῖο ὑπάρχουν περίπου 2.000 μεγάλα καί μικρά νησιά καί νησίδες, εἶναι φανερό γιατί εἶναι πρακτικῶς ἀνεφάρμοστη ἡ διάκριση μεταξύ ἐθνικοῦ καί διεθνοῦς ἐναερίου χώρου. "Εχουμε δηλώσει στή Συμμαχία ὅτι μόλις εἶναι ἕτοιμη νά παρουσιάσει λογικές προτάσεις, θά ἐπαναλάβουμε τίς διαπραγματεύσεις, ἀλλά ὅτι δέν μποροῦμε νά κάνουμε συναντήσεις καί ἐπαφές μέ μόνο ἀποτέλεσμα διαρροές στόν Τύπο, πού κάθε ἄλλο παρά βοηθοῦν στήν θετική προώθηση τοῦ ζητήματος. 'Η κατάσταση αὐτή μέ ἀπογοητεύει, εἶπε ὁ κ. πρωθυπουργός, παρ' ὅλο πού ἔχω ταχθεῖ ὑπέρ τοῦ NATO. 'Εξάλλου, ὑπάρχουν καί χρονικά ὅρια, εἶπε, πέραν τῶν ὁποίων ἐνδεχόμενες πολιτικές ἀλλαγές εἶναι δυνατό νά προκαλέσουν εὐνόητες ἀρνητικές ἐπιπτώσεις πάνω στό ὅλο θέμα. Καί ὑπάρχει καί τό ἑξῆς παράδοξο: 'Ενῶ οἱ σύμμαχοι ἔκαναν ὅ,τι ἦταν δυνατό γιά νά σώσουν καί νά βοηθήσουν τήν Τουρκία πρός χάριν τοῦ NATO (οἰκονομική βοήθεια, ἄρση ἐμπάργκο), ἐπιτρέπουν στή χώρα αὐτή νά μπλοκάρει τήν ἐπιστροφή τῆς 'Ελλάδος στό NATO. 'Η στάση αὐτή εἶναι καθαρός παραλογισμός. Φυσικά, αὐτό δέν σημαίνει, προσέθεσε ὁ κ. πρωθυπουργός, ὅτι δέν ἐπιθυμοῦμε πολιτική καί οἰκονομική σταθερότητα στήν Τουρκία, γιατί διαφορετικά δέν θά εἴχαμε μέ ποιούς νά συνομιλοῦμε. 'Η κυρία Θάτσερ εἶπε ὅτι αἰσθάνεται μεγάλη ἀνησυχία πού τῆς προκαλεῖ τό κενό καί ἡ ἀδυναμία στήν ἄμυνα τοῦ νοτιοανατολικοῦ τομέως, ἀλλά ἀντιλαμβάνεται ὅτι τήν ἀνησυχία αὐτή συμμερίζεται καί ὁ κ. πρωθυπουργός.

»Σχετικά μέ τό Κυπριακό, ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως περιέγραψε τήν πορεία τοῦ προβλήματος καί ὑπεγράμμισε ὅτι τό 1959 ἐγκαταλείποντας τήν ἕνωση ἀποφεύχθηκε ὁ πόλεμος, καθώς καί ὁ κλονισμός τῆς Συμμαχίας. "Εγιναν, ὅμως, μετά λάθη ἀπ' ὅλους τούς ἐνδιαφερομένους, ἀπό τά ὁποῖα λάθη ἐπωφελήθηκαν οἱ Τοῦρκοι γιά νά διαπράξουν τό ἔγκλημα τῆς εἰσβολῆς στήν Κύπρο. Τό ἐμπάργκο ἔχει ἀρθεῖ καί παρά τά τότε λεγόμενα ἀπό τούς Τούρκους, ἡ στάση τους ἔγινε ἀκόμη πιό ἀδιάλλακτη. Τή λύση μποροῦν νά δώσουν μόνον οἱ Τοῦρκοι, γιατί αὐτοί κατέχουν τήν Κύπρο καί ἐλέγχουν τούς Τουρκοκυπρίους, στούς ὁποίους παρέχουν συνεχῆ καί μεγάλη οἰκονομική βοήθεια. 'Αλλά οἱ Τοῦρκοι ὄχι μόνο δέν βοηθοῦν στή λύση τοῦ προβλήματος, ἀλλά συνεχῶς ὑπαναχωροῦν καί μεταβάλλουν θέσεις. Τέτοια μεγάλα προβλήματα, ὅπως τό Κυπριακό, γιά νά λυθοῦν, εἶπε ὁ κ. πρωθυπουργός, χρειάζονται γενναῖες ἀποφάσεις. Τρεῖς εἶναι οἱ βασικές πτυχές τοῦ προβλήματος: (α) Τό ἐδαφικό: οἱ 'Ελληνοκύπριοι ἀποτελοῦν τά 80% τοῦ πληθυσμοῦ. "Ας περιορισθοῦν οἱ Τουρκοκύπριοι στά 22-25% τοῦ ἐδάφους. (β) 'Η μορφή τοῦ πολιτεύματος: ὁμοσπονδιακό Κράτος, ἀλλά μέ κεντρική Κυβέρνηση πού νά ἐγγυᾶται τήν ἑνότητα τῆς πολιτείας. Αὐτόνομη διοίκηση, ἀλλά συντονισμένη ἐξωτερική πολιτική, ἄμυνα καί προϋπολογισμός. (γ) Θά πρέπει νά λυθεῖ τό πρόβλημα τῶν προσφύγων. Δέν εἶναι δυνατό νά μιλᾶμε γιά ἀνθρώπινα δικαιώματα στό Βιετνάμ, στήν Οὐγγαρία, στήν Τσεχοσλοβακία καί σέ ἄλλες χῶρες τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ καί νά σιωποῦμε γιά τούς 200.000 πρόσφυγες καί τά βασικά τους ἀνθρώπινα δικαιώματα, σέ χώρα μάλιστα πού ἀνήκει στήν Εὐρώπη. Δέν ὑπάρχει ἐπομένως συνέπεια στήν πολιτική τῆς Δύσεως στό θέμα αὐτό. 'Η Τουρκία εἶναι ἐκείνη πού δημιούργησε ὅλα τά προβλήματα, NATO, Αἰγαῖο, Κυπριακό, καί γι' αὐτό πρέπει ἡ Συμμαχία νά νουθετήσει τήν "Αγκυρα καί νά τῆς ὑποδείξει νά γίνει λογική.

»'Η κυρία Θάτσερ παρατήρησε ὅτι συμφωνεῖ ὅτι πρέπει νά βρεθοῦν λύσεις γιά νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ἑνότης τοῦ NATO, ἐνόψει μάλιστα τῶν ἀνησυχιῶν πού προκαλεῖ ἡ γνωστή πολιτική τῆς Σοβιετικῆς 'Ενώσεως. Βοηθοῦμε, εἶπε, τήν Τουρκία γιά νά μή καταρρεύσει ὅλη ἡ νοτιοανατολική πτέρυγα τοῦ NATO. Πρέπει, ὅμως, κι αὐτή νά βοηθήσει καί δέν τό κάμει. 'Ο κ. πρωθυπουργός παρατήρησε ὅτι οἱ Τοῦρκοι δέν συνεργάζονται μέ κανένα καί δέν βοηθοῦν κανένα. Καί ὄχι μόνον αὐτό ἀλλά, ὅπως δήλωσε ὁ 'Οκτσούν, "ἡ Τουρκία δέν ἔχει κανένα λόγο νά εὐχαριστήσει τή Δύση γιά τήν οἰκονομική βοήθεια πού τῆς ἔδωσε". Τά διμερῆ προβλήματα στό Αἰγαῖο μποροῦν νά λυθοῦν ἤ μέ τό διάλογο, ἤ μέ διαιτησία, ἤ μέ πόλεμο. Προσπαθοῦμε νά πετύχουμε μιά λογική συνεννόηση μέ τούς Τούρκους, ἀλλά αὐτοί φέρονται σάν νά μήν ὑπάρχουν καθόλου νησιά στό Αἰγαῖο καί ὑπαναχωροῦν συνεχῶς, ὅπως στό θέμα τῆς προσφυγῆς στή Χάγη, στή σύναψη συμφώνου μή ἐπιθέσεως καί σέ πολλά ἄλλα, μέ ἀποτέλεσμα νά μήν προχωροῦμε στή λύση τῶν προβλημάτων. 'Η κυρία Θάτσερ ἐπανέλαβε ὅτι αἰσθάνεται μεγάλη ἀνησυχία γιά τήν κατάσταση αὐτή στό Αἰγαῖο, στήν Κύπρο καί γενικώτερα στή Μέση 'Ανατολή, ὅπου ἡ Μόσχα ἐπωφελεῖται τῶν σφαλμάτων καί τῆς ἀστάθειας. 'Ο κ. πρωθυπουργός παρατήρησε ὅτι εἶναι φυσικό νά ἐπωφελεῖται ἡ Ρωσία καί ἀκριβῶς γιά τό λόγο αὐτό δέν πρέπει νά κάνουμε σφάλματα καί νά τῆς δίνουμε προσχήματα καί εὐκαιρίες.

»'Η κυρία Θάτσερ παρεκάλεσε τόν κ. πρωθυπουργό νά τῆς πεῖ τίς ἐντυπώσεις του ἀπό τήν πρόσφατη ἐπίσκεψή του στή Ρωσία. 'Ο κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὑπογράμμισε ὅτι ἐξ ἀρχῆς εἶπε στούς Ρώσους ὅτι ἀνήκομε στήν Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα καί τό NATO. 'Η δήλωση αὐτή δέν προκάλεσε καμμιά ἀντίδραση, ἀλλά ἀντίθετα μπήκανε ἀπό τήν ἀρχή τά πράγματα στήν ὀρθή τους θέση. 'Εκεῖνο τό ὁποῖο οἱ Ρῶσοι συνεχῶς καί μέ ἔμφαση ὑπογράμμισαν εἶναι ἡ προσήλωσή τους στήν ὕφεση καί τήν εἰρηνική συνεργασία καί τόν ἀφοπλισμό. Αἰσθάνονται ὅμως ὅτι ἀπειλοῦνται ἀπό τήν Εὐρώπη καί τήν 'Αμερική. 'Ο κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι ἡ Εὐρώπη οὔτε θέλει οὔτε μπορεῖ νά ἀπειλήσει τήν Σοβιετική "Ενωση. Δέν θέ-

λει, γιατί οἱ δημοκρατίες δέν κάνουν πόλεμο, καί δέν μπορεῖ, γιατί ἡ Ρωσία ἔχει μεγάλη στρατιωτική ὑπεροχή καί σέ πυρηνικά καί σέ συμβατικά ὅπλα. Σχετικά μέ τήν 'Αμερική καί τό ρωσικό ἰσχυρισμό ὅτι οἱ γνωστές περιπλοκές καί παρελκύσεις τῆς ἐπικυρώσεως ἀπό τό Κογκρέσσο τῆς Συμφωνίας SALT II ἀποδεικνύουν τίς πραγματικές ἀμερικανικές προθέσεις. 'Ο κ. πρωθυπουργός παρατήρησε ὅτι ἡ ἐξήγηση στό θέμα αὐτό πρέπει νά ἀναζητηθεῖ στήν ἰδιότυπη διάρθρωση τῶν πολιτικῶν θεσμῶν τῆς 'Αμερικῆς καί ὄχι σέ ἀνομολόγητες καί ὕποπτες προθέσεις καί ἐπιδιώξεις τῶν 'Αμερικανῶν ἔναντι τῆς Σοβιετικῆς 'Ενώσεως.

»Στό σημεῖο αὐτό ἡ συνομιλία τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ μέ τήν κυρία Θάτσερ διεκόπη γιά νά παρακαθήσουν στό πρόγευμα, κατά τή διάρκεια τοῦ ὁποίου ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπήντησε σέ ἐρωτήσεις καί ἐξέφρασε ἀπόψεις καί ἐκτιμήσεις σχετικά μέ τίς ἡγετικές προσωπικότητες, μέ τίς ὁποῖες εἶχε συναντηθεῖ κατά τίς ἐπίσημες ἐπισκέψεις του στή Σοβιετική 'Ενωση, τήν Οὐγγαρία τήν Τσεχοσλοβακία. 'Αναφέρθηκε στήν ἐπικειμένη ἐπίσκεψή του στήν Κίνα καί ζήτησε νά τηρηθεῖ ἐνήμερος σχετικά μέ τίς συνομιλίες πού θά ἔχει ἐδῶ ὁ Κινέζος ἡγέτης. 'Ο μόνιμος ὑφυπουργός 'Εξωτερικῶν ὑποσχέθηκε νά μᾶς ἐνημερώσει.

»'Η ἀτμόσφαιρα πού ἐπικράτησε κατά τό πρόγευμα, ὅπως καί κατά τήν προηγηθεῖσα συνομιλία τῶν δύο πρωθυπουργῶν, ἦταν πολύ ἐγκάρδια καί ἔκδηλο ἦταν τό ζωηρό ἐνδιαφέρον τῶν Βρετανῶν ὑπουργῶν καί τῆς κυρίας Θάτσερ νά ἀκούσουν τίς ἐντυπώσεις καί τίς ἐκτιμήσεις τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως»[80].

'Η Ρώμη ἀποτέλεσε τόν τελευταῖο σταθμό στήν περιοδεία τοῦ "Ελληνα πρωθυπουργοῦ. Στή διάρκεια τῶν συναντήσεών του μέ τόν 'Ιταλό πρόεδρο Σάντρο Περτίνι καί μέ τόν πρωθυπουργό, Φραντσέσκο Κοσίγκα, διαπιστώθηκε γιά μιά ἀκόμη φορά ὅτι οἱ δύο χῶρες ἔχουν κοινά προβλήματα καί συμφέροντα, ἀλλά καί πολλές κοινές ἐπιδιώξεις στούς κόλπους τόσο τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων ὅσο καί στό περιφερειακό τους πλαίσιο τῆς 'Ανατολικῆς Μεσογείου καί τῶν Βαλκανίων.

'Ιδιαίτερα τονίστηκε ἡ ἀνάγκη τῆς στενότερης συνεργασίας τους, ὡς μελῶν τῆς ΕΟΚ, γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν δύσκολων προβλημάτων πού ἔχουν ἀνακύψει πρόσφατα, ὅπως ἡ ἀνεργία, ὁ πληθωρισμός καί τό ἐνεργειακό. 'Η συνεργασία αὐτή εἶναι περισσότερο ἐπιβεβλημένη στό μεσογειακό χῶρο, λόγω καί τῆς ἰδιομορφίας τῶν προβλημάτων τῆς περιοχῆς. Εἰδικότερη ἀναφορά ἔγινε, μέ ἐπιθυμία τῆς ἰταλικῆς πλευρᾶς, στήν ἐξέλιξη τῆς θετικῆς ἑλληνικῆς πρωτοβουλίας γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς διαβαλκανικῆς συνεργασίας. Τέλος, ἡ ἰταλική Κυβέρνηση ἔδειξε νά κατανοεῖ τή θέση τῆς 'Ελλάδος, ἡ ὁποία ἐπιθυμεῖ τήν ἐπανασύνδεση μέ τό στρατιωτικό σκέλος τῆς Συμμαχίας, ὄχι ὅμως ὑπό ὅρους.

'Αναλυτικά, στό πρακτικό τῆς συνομιλίας καταγράφηκαν τά ἀκόλουθα:

«Μετά τίς συνήθεις φιλοφρονήσεις, ὁ κ. Κοσίγκα βεβαιεῖ τόν κ. πρωθυπουργό ὅτι σύντομα θά ὁλοκληρωθεῖ ἡ διαδικασία τῆς κυρώσεως τῆς Συνθήκης 'Εντάξεως τῆς 'Ελλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα. Μέ τό θέμα αὐτό θά ἀσχοληθεῖ ὁ ἴδιος προσωπικά.

»'Εν συνεχεία, ὁ κ. Κοσίγκα ἀναφέρεται στήν διεύρυνση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος καί τονίζει τήν σημασία τῆς συνεργασίας τῶν μεσογειακῶν μελῶν της καί τήν ἀνάγκη υἱοθετήσεως κοινῆς γραμμῆς γιά τά μεσογειακά προϊόντα. 'Η εἴσοδος τῆς 'Ελλάδος, καί ἀργότερα τῆς 'Ισπανίας καί τῆς Πορτογαλίας, ἀποτελεῖ εὐκαιρία γιά τήν ἀναθεώρηση τῆς πολιτικῆς τῆς ΕΟΚ ἐπί τῶν μεσογειακῶν προϊόντων.

»'Ο κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι τό θέμα αὐτό εἶχε τεθεῖ καί πρό τῆς ἐντάξεως τῆς 'Ελλάδος καί μάλιστα ὡς ὅρος γιά τόν τερματισμό τῶν διαπραγματεύσεων. Τήν τοποθέτηση αὐτή εἶχε ἀποκρούσει ἡ 'Ελλάς καί εἶχε ἔκτοτε ἐπισημάνει ὅτι ἦταν συμφέρον τῆς Γαλλίας καί τῆς 'Ιταλίας νά ἐπιδιώξουν τήν ρύθμιση τοῦ θέματος μετά τήν ἔνταξη τῆς 'Ελλάδος. 'Η 'Ελλάς εἶναι πάντως σύμφωνη γιά τήν ἀνάγκη στενωτέρας συνεργασίας τῶν μεσογειακῶν χωρῶν. 'Εν συνεχεία, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρεται στήν κατάσταση τῆς Εὐρώπης καί τονίζει τήν ἀνάγκη τῆς ἐπιταχύνσεως τῆς διαδικασίας τῆς ἑνοποιήσεώς της. Τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητο, τόσο γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν δύσκολων προβλημάτων πού ἔχουν ἀνακύψει, ὅπως ὁ πληθωρισμός, ἡ ἀνεργία καί τό ἐνεργειακό, ὅσο καί γιά τήν κατοχύρωση τῆς ἀσφαλείας καί τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Εὐρώπης. Χρειάζεται ἐνιαία πολιτική βούληση γιά τόν ἔλεγχο ὅλων αὐτῶν τῶν προβλημάτων. 'Η σημερινή κατάσταση ὅμως δέν δικαιολογεῖ αἰσιοδοξία, γιατί κάθε χώρα ἀντιμετωπίζει διαφορετικά τά θέματα αὐτά καί ὑπάρχει στασιμότης στήν πορεία τῆς Εὐρώπης.

»'Ο κ. Κοσίγκα συμφωνεῖ ὅτι ἡ Εὐρώπη βραδυπορεῖ καί ὅτι χρειάζεται στενοτέρα συνεργασία, γιατί κανένα Κράτος δέν μπορεῖ νά λύσει μόνο του τά προβλήματα αὐτά. 'Η 'Ιταλία, πού θά ἀναλάβει τήν προεδρία τῆς ΕΟΚ ἀπό 1ης 'Ιανουαρίου 1980, προετοιμάζεται ἐντατικά γιά τήν ἀντιμετώπιση αὐτῶν τῶν θεμάτων. Καί εἶναι ἀποφασισμένη νά ἀναλάβει σχετικές πρωτοβουλίες.

»'Ο κ. πρωθυπουργός τονίζει τήν οἰκονομική πολιτική καί κοινωνική σημασία τοῦ ἐνεργειακοῦ, τό ὁποῖο θεωρεῖ ὡς τό σοβαρότερο ἀπό τά σημερινά προβλήματα.

»'Ο κ. Κοσίγκα συμφωνεῖ, λέγων ὅτι ὅλη ἡ οἰκονομία μας στηρίζεται στό πετρέλαιο καί ὅτι θά χρειασθεῖ ἀλλαγή στόν τρόπο τῆς ζωῆς μας καί ἀναζήτηση ἐναλλακτικῶν πηγῶν ἐνεργείας. 'Εν συνεχεία, ἀναφέρεται στό θέμα τῆς ἀσφαλείας τῆς Εὐρώπης καί τονίζει τήν ἀνάγκη συνοχῆς στή Νότια Πλευρά τοῦ NATO, ἰδίως μετά τά γεγονότα τοῦ 'Ιράν. 'Εκφράζει τήν εὐχή νά δημιουργηθοῦν οἱ προϋποθέσεις γιά τήν ἐπάνοδο τῆς 'Ελλάδος στό NATO, παρά τίς ἐσωτερικές καί ἐξωτερικές δυσκολίες πού γνωρίζει ὅτι ὑπάρχουν.

»'Ο κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι οἱ δυσκολίες αὐτές εἶναι τεχνητές καί ἀντικατοπτρίζουν τό κατάντημα τῆς Συμμαχίας, ἡ ὁποία θέτει ὅρους γιά τήν ἐπάνοδο τῆς 'Ελλάδος. 'Ο κ. πρωθυπουργός ἀναπτύσσει, ἐν συνεχεία, τό ἱστορικό τῆς ἀποχωρήσεως τῆς 'Ελλάδος ἀπό τό NATO καί τονίζει ὅτι ἡ 'Ελλάς ζήτησε νά ἐπανέλθει στό NATO, καίτοι τό Κυπριακό, λόγω τοῦ ὁποίου ἀπεχώρησε, δέν ἔχει

λυθεῖ, διότι πιστεύει ὅτι ἡ ἐπάνοδός της ἐξυπηρετεῖ καί τήν δική της ἀσφάλεια, ἀλλά καί τήν ἀσφάλεια τῆς Συμμαχίας. Ἀντί ὅμως νά γίνει ἐνθουσιωδῶς δεκτή ἀπό τήν Συμμαχία, τῆς τίθενται ὅροι γιά νά παρακαμφθοῦν οἱ ἀντιρρήσεις τῆς Τουρκίας, ἡ ὁποία θεωρεῖ τό θέμα αὐτό ὡς εὐκαιρία γιά νά λύσει τίς διμερεῖς διαφορές της μέ τήν Ἑλλάδα στό Αἰγαῖο. Καί τήν στάση αὐτή τῆς Τουρκίας, πού ὑπονομεύει τήν δύναμη τῆς Συμμαχίας, ἀνέχεται τό ΝΑΤΟ. Ἐπιτρέπει ἔτσι ἡ Συμμαχία στήν Τουρκία νά ἐξασθενίζει τήν ἀσφάλεια τῆς Εὐρώπης, ἐνῶ ταυτοχρόνως παρέχει ἀφειδῆ βοήθεια πρός τήν Τουρκία, χάριν ἀκριβῶς τῆς ἀσφαλείας τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ἀποτελεῖ παραλογισμό. Ἡ πολιτική βούληση τῆς Ἑλλάδος γιά τήν ἐπάνοδό της στήν Συμμαχία εἶναι δεδομένη. Ἀλλά ἡ Ἑλλάς δέν εἶναι δυνατόν νά περιμένει ἐπ' ἄπειρον ἔξω ἀπό τήν πόρτα τῆς Συμμαχίας. Ἄν δέν λυθεῖ τό θέμα σέ εὔλογο χρόνο, ἡ Ἑλλάς θά ἀναγκασθεῖ νά ἀποσύρει τήν πρόταση της.

»Σέ ἐρώτηση τοῦ κ. Κοσίγκα γιά τίς διμερεῖς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Τουρκία, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι δέν εἶναι καλές, παρά τίς προσπάθειές του γιά τήν ἐξεύρεση λύσεων. Ἡ κατάσταση στήν Τουρκία τόν ἀνησυχεῖ, γιατί ἡ ἔλλειψη σταθερότητος ἐμποδίζει τόν σοβαρό καί ὑπεύθυνο διάλογο μέ τήν Ἑλλάδα. Εὔχεται νά βγεῖ ἡ Τουρκία ἀπό τό ἀδιέξοδο, ἀλλά δέν τό θεωρεῖ πιθανό.

»Ὁ κ. Κοσίγκα παρατηρεῖ ὅτι στήν οἰκογένεια τῶν ἐλευθέρων ἐθνῶν τά προβλήματα δέν λύνονται μέσω τῆς ἡγεμονίας μιᾶς καί μόνο δυνάμεως, ἀλλά μέ τήν συγκατάθεση ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων καί γι' αὐτό χρειάζεται σύνεση καί ὑπομονή. Ἐκφράζεται μέ ἀπαισιοδοξία γιά τό μέλλον καί ἀναλύει ἐκτενῶς τήν κατάσταση πού δημιουργεῖ ἡ πρόταση Μπρέζνιεφ. Τό Ἰταλικό Κομμουνιστικό κόμμα ἔχει πάρει ἐποικοδομητική θέση στό θέμα αὐτό καί ἐδέχθη τίς σφοδρές ἐπικρίσεις τῆς Μόσχας. Ἡ Ἰταλία, ἡ Γερμανία καί ἡ Ἀγγλία ἀναζήτησαν τά θετικά σημεῖα τῆς προτάσεως Μπρέζνιεφ, ὁ ὁποῖος γνωρίζει βέβαια ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἔχει ὑπεροπλία τόσο στά συμβατικά ὅπλα, ὅσο καί στά τακτικά πυρηνικά ὅπλα στήν Εὐρώπη μετά τήν ἐγκατάσταση τῶν πυραύλων SS 20. Μετά τό πάγωμα τῶν στρατηγικῶν πυρηνικῶν ὅπλων μέ τήν SALT II, ἡ κατάσταση αὐτή δημιουργεῖ σοβαρή ἀνισορροπία εἰς βάρος τῆς Δύσεως. Καί τήν ἀνισορροπία αὐτή δέν ἐξουδετερώνει ἡ πρόταση Μπρέζνιεφ. Σήμερα ἡ Σοβιετική Ἕνωση εἶναι σέ θέση νά πλήξει μέ τούς πυραύλους αὐτούς ὁλόκληρη τήν Εὐρώπη, τήν Μεσόγειο καί τήν Μέση Ἀνατολή καί μπορεῖ ἔτσι νά ἀσκήσει πολιτική πίεση σέ ὅλες αὐτές τίς περιοχές. Ἡ Ἰταλία ἀνησυχεῖ τόσο γιά τήν αὔξηση αὐτή τῶν σοβιετικῶν ἐξοπλισμῶν, ὅσο καί γιά τήν ὑγεία τοῦ Μπρέζνιεφ, ἀφοῦ μετά ἀπό αὐτόν εἶναι πιθανό νά ἐπικρατήσουν οἱ σκληροί στό Κρεμλῖνο. Γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους, καί παρά τίς ἐσωτερικές δυσκολίες, ἡ Ἰταλία θά ἀποδεχθεῖ τήν πρόταση γιά τόν ἐκσυγχρονισμό τῶν τακτικῶν πυρηνικῶν ὅπλων τοῦ ΝΑΤΟ στήν Εὐρώπη, ὅπως ἡ Ἀγγλία καί ἡ Γερμανία. Ταυτοχρόνως θά πρέπει νά γίνει πρόταση γιά διαπραγματεύσεις μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση, πρᾶγμα πού καί χρονικά εἶναι ἐφικτό, ἀφοῦ χρειάζονται τέσσερα χρόνια γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ὅπλων αὐτῶν στήν Εὐρώπη. Ἄν δέν ληφθεῖ ἡ ἀπόφαση αὐτή, τότε οἱ Ρῶσοι θά ἔχουν ἐπιτύχει τήν ἀναγνώριση ἐκ μέρους τοῦ ΝΑΤΟ τῆς παρούσης ἀνισορροπίας, πρᾶγμα πού θά ἀποτελέσει μιά νέα μορφή τοῦ Δόγματος Μπρέζνιεφ, περί περιορισμένης κυριαρχίας. Ἄν δέν ληφθεῖ, ἐξ ἄλλου, ἡ ἀπόφαση αὐτή, θά εἶναι δύσκολο νά κυρωθεῖ ἀπό τήν ἀμερικανική Γερουσία ἡ SALT II.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός λέγει ὅτι συζήτησε τό θέμα αὐτό μέ τούς Ρώσους καί τούς Εὐρωπαίους ἡγέτες καί συμφωνεῖ κατ' ἀρχήν μέ τήν ἀνάλυση καί τά συμπεράσματα τοῦ κ. Κοσίγκα. Πρέπει ὅμως νά διευκρινήσουμε τί ἐπιδιώκουμε. Γιά νά προστατεύσουμε τήν ὕφεση καί τήν εἰρήνη, θά πρέπει νά διαλυθεῖ ἡ ἀμοιβαία δυσπιστία μεταξύ τῶν δύο συνασπισμῶν. Καί αὐτό μπορεῖ νά γίνει μόνο ἄν δημιουργηθεῖ πραγματική καί ἐλεγχόμενη ἰσορροπία δυνάμεων. Ἤ θά πρέπει νά μειωθοῦν οἱ σοβιετικοί ἐξοπλισμοί ἤ νά ἐνισχυθοῦν οἱ δικοί μας. Οἱ Ρῶσοι, στίς συνομιλίες πού εἶχε μαζί τους, κατέβαλαν ἐπίμονες προσπάθειες νά μέ πείσουν ὅτι εἶναι ὑπέρ τῆς εἰρήνης καί τῆς ὑφέσεως καί ὅτι ἐξοπλίζονται γιατί φοβοῦνται τήν Δύση. Ὅταν τούς διαβεβαίωσα ὅτι ἡ Εὐρώπη οὔτε θέλει, οὔτε μπορεῖ νά τούς ἀπειλήσει, ἀπάντησαν ὅτι φοβοῦνται τήν περικύκλωσή τους λόγω τῆς προθέσεως τῶν Δυτικῶν νά σχηματίσουν Συμμαχία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Εὐρώπης, τῆς Κίνας καί τῆς Ἰαπωνίας ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ὁ κ. πρωθυπουργός προσπάθησε νά πείσει τούς Ρώσους γιά τίς φιλειρηνικές διαθέσεις τῆς Δύσεως καί τούς ἐξήγησε ὅτι δέν πρέπει νά ἀποδίδουν τά πάντα σέ δόλο καί ὅτι θά πρέπει νά γνωρίζουν καλά πῶς λειτουργεῖ τό ἀμερικανικό σύστημα, ὅπου ἡ ἐξουσία εἶναι πολυεδρική, γιά να μποροῦν νά καταλήγουν σέ σωστές ἐκτιμήσεις. Τούς ἐξήγησε ἐπίσης ὅτι ἡ Δύση δέν εἶναι τόσο ἀνόητη ὥστε νά ἐνισχύσει τήν Κίνα μέχρι τοῦ σημείου πού νά γίνει ἐπικίνδυνη καί γιά τήν Ἰδια, ἀφοῦ μάλιστα δέν μπορεῖ νά ἀποκλεισθεῖ τό ἐνδεχόμενο μελλοντικῆς συνεργασίας τῆς Κίνας μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση. Τό ἐνδεχόμενο αὐτό οἱ Σοβιετικοί τό ἀπέκλεισαν.

»Ὅσον ἀφορᾶ τήν πρόταση Μπρέζνιεφ, ἀσφαλῶς δέν λύνει τό πρόβλημα τῆς ἰσορροπίας, ἀλλά δέν εἶναι δυνατό νά ἀγνοηθεῖ, ἀφοῦ μάλιστα ὑποδηλοῖ πρόθεση συζητήσεως γιά τό θέμα αὐτό. Θά πρέπει νά ἀντιμετωπίσουμε τό θέμα αὐτό σέ τρία στάδια: (1) Νά κάνουμε ἀντεπίθεση εἰρήνης, νά δώσουμε στοιχεῖα γιά τήν ὑπεροχή τῶν Ρώσων, ὥστε νά πείσουμε τούς λαούς μας γιά τόν κίνδυνο πού ἀντιμετωπίζουμε καί νά ἀποδεχθοῦν ἔτσι τήν ἐνίσχυση τῶν δυνάμεών μας· (2) θά πρέπει νά ληφθεῖ ἀπόφαση γιά τόν ἐκσυγχρονισμό τῶν πυρηνικῶν ὅπλων· (3) θά πρέπει νά γίνει πρόταση ἐνάρξεως διαλόγου μέ τούς Σοβιετικούς. Χρειάζεται ὅμως νά κυρωθεῖ ἡ SALT II πού γιά τούς Ρώσους ἀποτελεῖ τή λυδία λίθο τοῦ ὅλου θέματος.

»Ἄν δέν ἔχει κυρωθεῖ μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου, θά ὑπάρξει πρόβλημα γιά τήν ἀπόφαση ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν ὅπλων.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός καταλήγει ὅτι μπήκαμε σέ φάση συγχύσεως καί ἐντάσεως καί χρειάζονται κατάλληλοι καί ψύχραιμοι χειρισμοί γιά νά τήν ξεπεράσουμε.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός ἐνημερώνει τόν κ. Κοσίγκα γιά τούς σκοπούς καί τά ἀποτελέσματα τοῦ ταξιδιοῦ του στήν Σοβιετική Ἕνωση, Οὐγγαρία καί Τσεχοσλοβακία.

»Ὁ Κοσίγκα εὐχαριστεῖ γιά τήν ἐνημέρωση, χαρακτηρίζει ὡς πολύ φυσικό τό ταξίδι αὐτό καί ἐν συνεχείᾳ ἐξαίρει τήν ἀποφαση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ γιά τήν δημιουργία

διπλωματικῶν σχέσεων μέ τό Βατικανό.

»Ἐπανερχόμενος στό θέμα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀσφαλείας, λέγει ὅτι ἡ ἰταλική κοινή γνώμη εἶναι πεπεισμένη γιά τήν ὑπεροπλία τῶν Σοβιετικῶν καί ἀκόμα ὅτι τό Κομμουνιστικό κόμμα Ἰταλίας ἀναγνωρίζει τόν κίνδυνο πού συνεπάγεται ἡ ἀνισορροπία αὐτή.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐκφράζει τήν γνώμη ὅτι οἱ Σοβιετικοί θά ἀνεχθοῦν τήν ἀπόφαση τοῦ Δεκεμβρίου γιά τόν ἐκσυγχρονισμό τῶν ὅπλων, ἀλλά θά ἀντιδράσουν βιαίως ἄν δέν κυρωθεῖ ἡ Συμφωνία SALT II.

»Στό σημεῖο αὐτό διεκόπησαν οἱ συνομιλίες γιά νά συνεχισθοῦν στό πρόγευμα ἐργασίας πού ἐπακολούθησε»[81].

Κατά τήν παραμονή του στή Ρώμη, στίς 26 Ὀκτωβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔγινε δεκτός ἀπό τόν Πάπα Ἰωάννη - Παῦλο Β΄. Ἡ συνομιλία διάρκεσε 35 λεπτά τῆς ὥρας. Ὁ Ποντίφηκας δήλωσε ὅτι ἡ ἡμέρα εἶναι ἱστορική, ὄχι μόνο γιά τίς σχέσεις Ἑλλάδος - Βατικανοῦ, ἀλλά καί γιά τίς ἀντίστοιχες μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός δέχτηκε ἀπό τόν ἡγέτη τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας χρυσό ἀναμνηστικό μετάλλιο μέ τήν προσωπογραφία του:

«Κατ' ἀρχήν ὁ κύριος πρωθυπουργός ἐξέφρασε στόν Πάπα τή χαρά πού αἰσθανόταν γιά τή συνάντηση. Στή συνέχεια τοῦ εἶπε ὅτι ἡ Ἀγγλίς πρωθυπουργός κυρία Θάτσερ τόν εἶχε παρακαλέσει κατά τήν πρόσφατη ἐπίσκεψή του στό Λονδῖνο νά διαβιβάση στόν Ποντίφηκα τίς προσρήσεις της, δεδομένου ὅτι κατά τήν ἐπίσκεψή της στή Ρώμη, κατά τά μέσα τοῦ τρέχοντος μηνός, δέν μπόρεσε νά τόν συναντήση, διότι οὗτος εὑρίσκετο στήν Ἀμερική.

»Ὁ Πάπας εὐχαρίστησε θερμά καί ἐξέφρασε καί τή δική του χαρά γιά τή συνάντηση μέ τόν κύριο πρωθυπουργό. Εἶναι — εἶπε — σήμερα, μία ἱστορική μέρα.

»Ὁ κύριος πρωθυπουργός ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τήν προσεχῆ σύναψη διπλωματικῶν σχέσεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Ἁγίας Ἕδρας. Δέν ὑπάρχουν — εἶπε ὁ κ. Καραμανλῆς — δύο τρόποι νά πιστεύη κανείς στόν Θεό. Πρόσθεσε δέ ὅτι ἡ σύναψη διπλωματικῶν σχέσεων θά εὐνοήση καί τό διάλογο μεταξύ τῆς Ὀρθοδόξου καί τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

»Ὁ Πάπας συνεφώνησε ἀπολύτως καί μίλησε γιά τή σημασία τῆς χριστιανικῆς ἰδέας στή σύγχρονη κοινωνία, ὅπου ὁ ἀθεϊσμός ἔχει προσλάβει μεγάλες διαστάσεις.

»Στή συνέχεια, ὁ κύριος πρωθυπουργός μίλησε γιά τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, τονίζοντας τό γεγονός ὅτι τοῦτο ὑφίσταται δίωξη ἀπό τήν Κυβέρνηση τῆς Τουρκίας. Εἶπε ὅτι ὁ Πατριάρχης ἐκλέγεται ἀπό τήν τουρκική Κυβέρνηση ἀπό ἕνα κατάλογο περιέχοντα πέντε (5) ὀνόματα, τά ὁποῖα ἡ ἰδία ἔχει ἐγκρίνει ἐκ τῶν προτέρων. Ὑπεγράμμισε τό γεγονός ὅτι τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο βρίσκεται ἐπί τοῦ ἐδάφους μιᾶς μουσουλμανικῆς χώρας.

»Ὁ κύριος πρωθυπουργός εἶπε ὅτι ἀπευχόμεθα φυσικά τήν δίωξη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη. Παρεκάλεσε ὅμως τόν Ποντίφηκα ὅπως, σέ περίπτωση κατά τήν ὁποία τοῦτο ἤθελε συμβεῖ, ἀσκήσει τήν ἐπιρροή του γιά τήν διατήρηση τοῦ οἰκουμενικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πατριαρχείου.

»Ὁ Ἰωάννης-Παῦλος Β΄ διαβεβαίωσε τόν κύριο πρωθυπουργό ὅτι θά πράξη τοῦτο καί προσέθεσε ὅτι κατά τή γνώμη του τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο θά ἔπρεπε νά μεταφερθῆ στήν Ἑλλάδα πού εἶναι ἡ μόνη Ὀρθόδοξη ἐλεύθερη χώρα.

»Ὁμιλῶντας περί τῆς σημασίας τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὁ κύριος πρωθυπουργός ἐνημέρωσε τόν Πάπα γιά τήν κατάσταση στήν Κύπρο, ὅπου ὑπάρχουν 200.000 Ἑλληνοκύπριοι πρόσφυγες μετά τήν τουρκική εἰσβολή τοῦ 1974 καί ἀνέπτυξε τήν ἀνθρωπιστική πλευρά τοῦ θέματος.

»Ὁ Ἰωάννης-Παῦλος Β΄ ἔδειξε κατανόηση καί εἶπε ὅτι κατά τήν πρόσφατη μετάβασή τους στίς ΗΠΑ εἶχε μιλήσει ἐπί τοῦ θέματος μέ τόν πρόεδρο καί ἀντιπρόεδρο τῆς Κύπρου (ἐννοοῦσε προφανῶς τόν πρόεδρο καί ἀντιπρόεδρο τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν).

»Τό Κυπριακό — εἶπε ὁ Πάπας — δέν εἶναι μόνο πολιτικό καί ἀνθρωπιστικό θέμα, ἀλλά παρουσιάζει ἕνα θρησκευτικό χαρακτῆρα λόγω τῆς καταπιέσεως Χριστιανῶν ἀπ' τούς Μουσουλμάνους.

»Ἡ συνομιλία ἔληξε μέ ἀμοιβαῖες φιλοφρονήσεις γιά τή χαρά πού τόσο ὁ κύριος πρωθυπουργός ὅσο καί ὁ Πάπας αἰσθάνονταν γιά τή συνάντηση.

»Σέ συνέχεια, ὁ κύριος πρωθυπουργός ἐξέφρασε στόν Ποντίφηκα τήν ἐπιθυμία του νά παρουσιάση τά μέλη τῆς συνοδείας του, μεταξύ τῶν ὁποίων εὑρίσκετο καί ὁ μέλλων νά διαπιστευθῆ πρέσβυς στό Βατικανό κ. Σταθᾶτος. Εἰσῆλθαν στήν αἴθουσα ὁ πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος στή Ρώμη κ. Πεσμαζόγλου, ὁ πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος στό Παρίσι κ. Σταθᾶτος καί ὁ διευθυντής τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ πρέσβυς κ. Μολυβιάτης.

»Ὁ Ἰωάννης - Παῦλος Β΄ ἔδωσε σέ ὅλους ἕνα ἀναμνηστικό μετάλλιο καί κάλεσε τόν κύριο πρωθυπουργό καί τά μέλη τῆς συνοδείας του νά φωτογραφηθοῦν μαζί του»[82].

Εὐθύς μετά τήν ἄφιξή του στήν Ἀθήνα, στίς 26 Ὀκτωβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Πρίν φύγω εἶχα καθορίσει τούς σκοπούς τοῦ ταξιδιοῦ αὐτοῦ. Καί αὐτή ἦταν ἡ ἀνταλλαγή ἀπόψεων μέ τούς ἡγέτες τῆς Δύσεως, ἐπί τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας, ἀλλά καί ἡ προώθηση θεμάτων, πού ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουν τήν Ἑλλάδα. Μέ τούς ἡγέτες τῶν χωρῶν πού ἐπισκέφθηκα εἶχα εἰλικρινεῖς, ἐγκάρδιες καί πολύ χρήσιμες συνομιλίες. Ἀνταλλάξαμε ἀπόψεις γιά τήν διεθνῆ κατάσταση, ἡ ὁποία τόν τελευταῖο καιρό εἰσῆλθε σέ μιά φάση συγχύσεως καί θά ἔλεγα ἐντάσεως. Συμφωνήσαμε ὅτι ἐπιβάλλεται ψύχραιμη ἀντιμετώπιση αὐτῆς τῆς καταστάσεως. Ἐξετάσαμε τά δύσκολα προβλήματα, πού ἀπασχολοῦν αὐτή τήν στιγμή τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα καί συμφωνήσαμε ὅτι ἐπιβάλλεται στενώτερη συνεργασία τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος γιά τήν ἀντιμετώπισή τους.

»Εἰδικώτερα, μᾶς ἀπησχόλησε τό ἐνεργειακό, πού ἀπειλεῖ νά ἀποδιοργανώση τήν εὐρωπαϊκή οἰκονομία. Συμφωνήσαμε ὅτι πρέπει νά ἐπιταχυνθῆ ὁ διά-

λογος μεταξύ παραγωγῶν καί καταναλωτῶν πετρελαίου, εἰς τρόπον ὥστε νά ἐπιτευχθοῦν μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις, πού θά ἐξισορροπήσουν τά συμφέροντα ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν».

Σέ ἐρώτηση, ἄν ἐθίγη καί τό θέμα τοῦ ΝΑΤΟ, ἀπάντησε:

«Ἦτο φυσικόν νά θιγῆ. Ἀλλά ἐθίγη παρεπιπτόντως καί ὑπό τήν ἔννοια τῆς ἐνημερώσεως ἀπό μέρους μου τῶν συνομιλητῶν μου».

Τέλος, ὁ πρωθυπουργός ἀναφέρθηκε, μετά ἀπό σχετική παράκληση τῶν δημοσιογράφων, στίς ἐπιθετικές δηλώσεις Τούρκων ἐπισήμων κατά τῆς Ἑλλάδος:

«Δέν μπορῶ νά δώσω σ' αὐτές λογική ἐξήγηση. Ὁμολογῶ ὅτι οἱ ἐπιθέσεις αὐτές μέ ἐξέπληξαν, μέ λύπησαν, ἀλλά καί μέ προβλημάτισαν. Ἐλπίζω νά μήν εἶναι σχεδιασμένες. Καί νά ὀφείλωνται στήν πολιτική σύγχυση πού ἐπικρατεῖ αὐτή τήν ἐποχή στήν γειτονική χώρα. Γιατί οἱ βίαιες αὐτές ἐπιθέσεις δέν δικαιολογοῦνται ἀπό τά φαιδρά καί ἀνεύθυνα περιστατικά, τά ὁποῖα ἐπικαλέσθηκαν οἱ Τοῦρκοι, ὅταν μάλιστα ἔχουν δεδομένη τήν θέση τῆς Κυβερνήσεώς μου, τήν ὁποία προσδιόρισα ἐγώ ὁ ἴδιος τήν ἐπομένη τῶν τουρκικῶν ἐκλογῶν. Ὅσον ἀφορᾶ τίς ἀπειλές καί τίς συμβουλές τίς ὁποῖες μᾶς ἀπηύθυναν, θά εἶχα νά παρατηρήσω ὅτι ἀφαιροῦν ἀπό τόν πολιτικό διάλογο τό στοιχεῖο τῆς σοβαρότητος».

24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς 34ης ἐπετείου ἀπό τή σύσταση τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει στό γενικό γραμματέα τοῦ διεθνοῦς ὀργανισμοῦ συγχαρητήριο μήνυμα:

«Μέ τήν εὐκαιρία τῆς 34ης ἐπετείου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἀπευθύνω τά εἰλικρινῆ μου συγχαρητήρια καί τίς καλύτερές μου εὐχές, γιά συνεχῆ ἐπιτυχία στίς προσπάθειες τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

»Σήμερα, τήν ἐποχή πού ὁ Ὀργανισμός ἀντιμετωπίζει ἕναν αὐξάνοντα ἀριθμό σπουδαίων διεθνῶν προβλημάτων, τά Ἡνωμένα Ἔθνη θά ἔπρεπε νά δραστηριοποιηθοῦν ἀποφασιστικά, γιά νά βοηθήσουν στήν ἐξεύρεση λύσεων, συμφώνων πρός τίς ἀρχές τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου. Πρός τοῦτο, εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας, γιά τό μέλλον τοῦ Ὀργανισμοῦ, οἱ ἀποφάσεις πού λαμβάνονται ἀπό τά ὄργανά του, νά ἐφαρμόζωνται αὐστηρά ἀπό τά Κράτη-μέλη.

»Ἐπιθυμῶ νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ἡ Ἑλλάς, βαθύτατα πεπεισμένη γιά τήν σημασία τῆς ἀποστολῆς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν θά ἐξακολουθήση νά παίζη ἐνεργό ρόλο στίς δραστηριότητές του».

29 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἐγκαινίων τῆς ἐκθέσεως ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων στό Metropolitan Museum τῆς Νέας Ὑόρκης, ὁ Κάρλ Κάτζ, διευθυντής τοῦ Μουσείου, ἀπευθύνει πρός τόν Κ. Καραμανλῆ τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Τήν Τετάρτη ἐγκαινιάσαμε ἕνα θαῦμα, μία ὑπέροχη ἔκθεση ἀρχαιοτήτων ἀπό τήν Ἑλλάδα, πού συμπληρώνεται ἀπό ἐκθέματα ἀπό τό Λοῦβρο καί τή συλλογή τοῦ ἴδιου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μουσείου. Τό θάρρος καί ἡ ἀποφασιστικότητά σας ἔκαμαν δυνατή τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ θαύματος. Παρακαλῶ νά δεχθεῖτε τήν ἔκφραση τῆς προσωπικῆς μου εὐγνωμοσύνης καί τίς θερμές εὐχαριστίες τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μουσείου. Ἐπιτρέψτε μου, ἀκόμη, νά ἐκφράσω τά αἰσθήματα τῶν πολλῶν, πολλῶν χιλιάδων ἀτόμων πού θά ἐπισκεφθοῦν τήν ἔκθεση καί θά σᾶς εὐχαριστήσουν καί αὐτά»[83].

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ψηφίζεται ἀπό τή Βουλή τό σχέδιο Νόμου «περί κυρώσεως τοῦ ἀπό 17 Μαρτίου 1979 Γ' Πρωτοκόλλου χρηματοδοτήσεως μεταξύ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί τῆς Κυβερνήσεως τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας». Τό ὕψος τῆς χρηματοδότησης ὑπολογίζεται σέ 195 ἑκατομμύρια φράγκα, τά ὁποῖα θά καλυφθοῦν ἀφενός ἀπό τό γαλλικό Δημόσιο καί ἀφετέρου ἀπό τίς γαλλικές τράπεζες, ὑπό τήν ἐγγύηση τοῦ FACE.

1-6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ πρόεδρος τῆς Σενεγάλης, Λ. Σενγκόρ, ἐπισκέπτεται ἐπίσημα τήν Ἑλλάδα μετά ἀπό πρόσκληση τοῦ προέδρου Κ. Τσάτσου.

Παράλληλα μέ τίς τιμητικές ἐκδηλώσεις πού ὀργανώθηκαν πρός τιμή του, ὁ Λ. Σενγκόρ εἶχε συνομιλίες μέ τόν πρωθυπουργό, Κ. Καραμανλῆ, οἱ ὁποῖες καί ἀπέληξαν στήν ὑπογραφή συμφωνίας - πλαισίου, οἰκονομικῆς καί τεχνικῆς συνεργασίας, καθώς καί μορφωτικῆς συμφωνίας μεταξύ τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῶν δύο Κρατῶν.

Συνοψίζοντας τήν ἀναφορά του στίς προοπτικές πού προσφέρεται, ἤδη, στό πλαίσιο τοῦ σύγχρονου κόσμου, νά διανοίξει ἡ συνεργασία μεταξύ Σενεγάλης καί Ἑλλάδος, ὁ Λ. Σενγκόρ τόνισε:

«Τό ἑλληνικό θαῦμα εἶναι ἐκεῖνο πού θέλουμε, σήμερα, ν' ἀναστήσουμε. Τό πράττετε σήμερα διευρύνοντας τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ἐντάσσοντας σ' αὐτήν τήν Ἑλλάδα, τήν ἱδρύτρια τῆς Εὐρώπης. Τό πράττουμε μαζί, δημιουργώντας τήν Εὐρώ-Ἀφρική μέ μία σειρά συμφωνιῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ τελευταία εἶναι ἡ συνθήκη τοῦ Λομέ. Ἄς πετύχουμε, μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τό θαῦμα αὐτό, ἀνοίγοντας τήν Εὐρώ-Ἀφρική στήν κοντινή Ἀσία, ὅπως τό ἔπραξαν ἄλλοτε οἱ πρόγονοί σας.

«Θ' ἀπολήξουμε, κατ' αὐτόν τόν τρόπο, σέ δυναμικές συνθέσεις. Εἴτε πρόκειται γιά οἰκονομική ἀνάπτυξη εἴτε γιά ἀνταλλαγές μεταξύ τῶν πολιτισμῶν μας, θά διανοίξουμε γόνιμους δρόμους, δρόμους ὑποδειγματικούς, ἀνάμεσα στήν φωτεινή Ἑλλάδα καί τήν θαυματουργό Ἀφρική».

Μετά τήν Ἀθήνα, ὁ πρόεδρος τῆς Σενεγάλης ἐπισκέφθηκε τή Θεσσαλονίκη, ὅπου καί κατέθεσε στεφάνι στούς τάφους τῶν συμπατριωτῶν του, στό νεκροταφεῖο Ζέιντελικ. Μέ τήν εὐκαιρία, ἀκόμη, τῆς ἐπισκέψεώς του στή Βόρεια Ἑλλάδα, ὁ διακεκριμένος Ἀφρικανός πολιτικός ἀπέτισε φόρο τιμῆς στόν Κ. Καραμανλῆ:

«Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ, στό στάδιο αὐτό τῆς ἐπισκέψεώς μας, νά ἀποτίσω φόρο τιμῆς σ' ἕνα τέκνο πού γέννησε ἡ περιοχή αὐτή, στόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ, πού ὁ δυναμισμός του, ὁ ὁποῖος διαρκῶς ἀνανεώνεται καί τόν ὁποῖο ἔχει θέσει στήν ὑπηρεσία τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος, μᾶς εἶναι γνωστός».

2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τούς ὑπουργούς Δικαιοσύνης, Κ. Σταμάτη, καί Δημοσίων Ἔργων, Ν. Ζαρντινίδη, καί τόν τεχνικό του σύμβουλο, Λ. Κυριακόπουλο, ἐπισκέπτεται τό νέο Δικαστικό Μέγαρο, στή Λεωφόρο Ἀλεξάνδρας, καί ἐνημερώνεται γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν ἀνεγέρσεως. Προηγουμένως, εἶχε ἐπισκεφθεῖ τό Μέγαρο τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅπου ἐνημερώθηκε γιά τίς ἀνάγκες τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου, ἐνόψει τῆς μεταφορᾶς του στό νέο κτίριο. Ἐπίσης, μετά τό Δικαστικό Μέγαρο, ὁ πρωθυπουργός ἐπισκέφθηκε τό ἡμιτελές κτίριο πού βρίσκεται ἀπέναντι ἀπό τή Σχολή Εὐελπίδων, γιά νά σχηματίσει γνώμη καί νά ἀποφασίσει σχετικά.

Μετά τίς ἐπισκέψεις, σέ ἀπάντηση σχετικοῦ δημοσιογραφικοῦ ἐρωτήματος, δήλωσε:

«Τήν ἀπόφαση νά γίνη τό Δικαστικό Μέγαρο τήν πῆρα τό 1961. Τώρα, μετά ἀπό 18 χρόνια, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἀσχολοῦμαι καί πάλι μέ τό ἴδιο θέμα. Ἀλλά νομίζω ὅτι ἐπιτέλους θά τό βάλουμε σέ κάποια γραμμή».

2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Ι. Μποῦτος, ἐξαγγέλλει πρόγραμμα γεωργικοῦ προσανατολισμοῦ πλήρως ἐναρμονισμένο μέ τούς ἰσχύοντες κανόνες της ΕΟΚ. Ὅπως διευκρινίστηκε, τό νέο πρόγραμμα θά ἐφαρμοστεῖ πάνω σέ περιφερειακή βάση κατά τό καλλιεργητικό ἔτος 1979-1980 μέ βασικό στόχο τήν ἀναδιάρθρωση καί ἀνάπτυξη τῶν καλλιεργειῶν ἐκείνων πού εὐνοοῦνται ἀπό τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ καί ἐξασφαλίζουν ὑψηλό εἰσόδημα στούς ἀγρότες.

Εἰδικότερα, σέ σχετική ἀνακοίνωση ἀναφέρθηκαν τά ἀκόλουθα:

«Γιά τήν ἐκπόνηση καί περιφερειακοποίηση τοῦ προγράμματος, εἶπε ὁ κ. ὑπουργός, ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψη οἱ οἰκονομικές δυνατότητες πού ὑπάρχουν γιά τόν γεωργικό τομέα στά πλαίσια τῆς γενικότερης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, οἱ τεχνολογίες καί οἰκονομικές ἐξελίξεις, οἱ ὑπάρχουσες δυνατότητες ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας καί κτηνοτροφίας, οἱ διαρθρωτικές προσαρμογές τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς στίς ἀνάγκες τῆς ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς ἀγορᾶς καθώς καί ἡ ἔνταξη τῆς χώρας στήν ΕΟΚ καί συνεπῶς ἡ σταδιακή προσαρμογή τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς στήν Κοινή Ἀγροτική Πολιτική τῆς Κοινότητας.

»Μέ τό πρόγραμμα ἐπιδιώκεται:

»1. Ἡ προετοιμασία τοῦ γεωργικοῦ τομέα ὥστε νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ μεγαλύτερη δυνατή ὠφέλεια ἀπό τήν ἔνταξη τῆς χώρας στήν ΕΟΚ.

»2. Ἡ ἐπίτευξη συγκριτικά ὑψηλοῦ ρυθμοῦ γεωργικῆς ἀναπτύξεως.

»3. Ἡ αὔξηση τῆς παραγωγικότητας καί ὁ ἐκσυγχρονισμός τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων.

»4. Ἡ διεύρυνση τῶν ἐξαγωγῶν καί ἡ ὑποκατάσταση τῶν εἰσαγωγῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

»5. Ἡ ἀποδοτικότερη ἀξιοποίηση τοῦ δυναμικοῦ τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας.

»6. Ἡ ἐνίσχυση, κατεύθυνση καί καθοδήγηση τῶν ἀγροτῶν γιά τήν δημιουργία ὁμαδικῶν δραστηριοτήτων κάθετης ὀργανώσεως.

»7. Ἡ ἀξιοποίηση καί διάθεση τῆς παραγωγῆς μέ τήν ὀργάνωση τῆς ἐμπορίας των.

»Ὁ κ. ὑπουργός ἀνακοίνωσε στή συνέχεια ὅτι οἱ ἐπιδιώξεις τοῦ προγράμματος ατόν τομέα τῆς φυτικῆς παραγωγῆς συνίστανται βασικά στήν ταχύτερη ἀναδιάρθρωση τῶν εἰδῶν καί ποικιλιῶν προϊόντων φυτικῆς προελεύσεως. Τοῦτο θά ἐπιτευχθεῖ:

»α. Μέ τήν προώθηση εἰδῶν καί ποικιλιῶν προϊόντων πού ἔχουν εὐνοϊκές προοπτικές ἐξαγωγῶν καί δυνατότητες εὐχεροῦς τοποθετήσεως στήν ἐσωτερική ἀγορά.

»β. Μέ τήν ἀναστολή τῆς περαιτέρω ἐπεκτάσεως ἢ μέ τήν μείωση τῆς παραγωγῆς εἰδῶν καί ποικιλιῶν πού ἀντιμετωπίζουν προβλήματα διαθέσεως λόγω ὑπερπαραγωγῆς καί περιορισμένης ζητήσεως.

»γ. Βασικῆς σημασίας μέτρο πού εἰσάγεται ἐφέτος μέ τό πρόγραμμα γιά τήν ἐπίτευξη τῶν στόχων του εἶναι ἡ ὀρθολογικότερη διαχρονική καί διαπεριφερειακή κατανομή καί προσαρμογή τῆς παραγωγῆς στίς ἰδιόμορφες τοπικές συνθῆκες κάθε περιοχῆς. Ἔτσι, οἱ καλλιέργειες τῶν σπουδαιοτέρων γεωργικῶν προϊόντων διακρίνονται σέ καλλιέργειες, τῶν ὁποίων ἐνθαρρύνεται ἡ ἐπέκταση ὥστε νά αὐξηθεῖ ἡ παραγωγή, σέ καλλιέργειες πού πρέπει νά διατηρηθοῦν ὥστε νά μή μειωθεῖ ἡ παραγωγή κάτω ἀπό τά ἐπίπεδα τῆς αὐτάρκειας, σέ καλλιέργειες, τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ὁ περιορισμός ἢ ἡ μείωση τῆς ἐκτάσεως των μέ ἀντίστοιχη μείωση καί τῆς παραγωγῆς.

»Μέ τό πνεῦμα αὐτό, τά γεωργικά προϊόντα κατατάσσονται ὡς ἀκολούθως στίς παρακάτω κατηγορίες:

»1. Στίς ἐνθαρρυνόμενες καλλιέργειες τά προϊόντα: Σίτος σκληρός, κριθή, ἀραβόσιτος, βαμβάκι, μηδική, ποικιλίες καπνοῦ πού ἔχουν ζήτηση, φακή, ρεβύθια, ἀρωματικά καί φαρμακευτικά φυτά, ὑπερπρώιμες καί ὄψιμες ποικιλίες πορτοκαλιᾶς, λεμονιᾶς, μανταρίνια, κάστανα, καρύδια, κεράσια, οἰνάμπελος οἴνων ποιότητος VQPRD, ὄψιμες ποικιλίες ἀχλαδιῶν καί γιά κονσερβοποίηση κηπευτικά ὑπό κάλυψη (τομάτα, μελιτζάνα, ἀγγούρι), ἄνθη.

»2. Στίς διατηρούμενες καλλιέργειες τά προϊόντα: Ὄρυζα, φασόλια, ζαχαρότευτλα, βερύκοκα, καπνός, ἐξαγώγιμων ποικιλιῶν, πορτοκάλια, ροδάκινα, μῆλα, ἀχλάδια, ἐλαιοποιήσιμη ἐλιά (ἐλαιόλαδο), ἐπιτραπέζια ἐλιά, φθινοπωρινή πατάτα, σουλτανίνα κορινθιακή, σταφύλια ἐπιτραπέζια, τομάτα.

»3. Στίς μή ἐνθαρρυνόμενες καλλιέργειες τά προϊόντα: Σίτος μαλακός, καπνός ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, ἀνοιξιάτικη πατάτα, θερινή πατάτα, βιομηχανική τομάτα.

»Διευκρινίζεται ὅτι τό βαμβάκι εἶναι γενικά ἐνθαρρυνόμενη καλλιέργεια.

»Ἐπειδή ὅμως ἡ ἔνταση καί ἡ παραγωγή τοῦ 1979 προβλέπεται μειωμένη, οἱ δέ ταυτότητες ἐπεκτάσεως τῆς καλλιεργείας εἶναι περιορισμένες, τέθηκε ὁ στόχος τοῦ 1980, α) ἡ ἐπίτευξη τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους 1978, πού ἦταν ἱκανοποιητική καί β) ἡ προσπάθεια διατηρήσεως τῆς καλλιεργείας στά ἐπίπεδα περίπου τοῦ 1978, μέ τάση περαιτέρω ἐπεκτάσεως καί παράλληλη αὔξηση τῆς παραγωγικότητας, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὁμαδικῶν καλλιεργειῶν τῆς μηχανοσυλλογῆς.

»Βασική ἐπιδίωξη στόν τομέα τῆς ζωικῆς παραγωγῆς, γιά τά κτηνοτροφικά προϊόντα, εἶναι ἡ αὔξηση τῆς παραγωγῆς αὐτῶν, μέσα στίς δυνατότητες πού παρέχουν οἱ διάφοροι κλάδοι, ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ ἡ κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας σέ κτηνοτροφικά προϊόντα ἀπό τήν ἐγχώρια παραγωγή σέ μεγαλύτερο ποσοστό καί νά μειωθοῦν οἱ εἰσαγωγές αὐτῶν.

»Ἀναδασμός-Ὁμαδικές καλλιέργειες:

»Βασική ἐπιδίωξη στό χῶρο αὐτό τῆς ἐγγείου διαρθρώσεως εἶναι νά ἐφαρμοσθεῖ ὁ ἀναδασμός σταδιακά στό σύνολο τῶν ἐκτάσεων πού ἐπιδέχονται καί ἐπιβάλλεται ὁ ἀναδασμός. Οἱ ὁμαδικές καλλιέργειες, σάν καινούργια δραστηριότητα, ἀποκτᾶ ἰδιαίτερη σημασία καί προγραμματίζεται νά καλύψουν τό 1980 ἔκταση 100 χιλ. στρεμμάτων, ἔναντι 19 χιλ. τό 1976 καί 21 χιλ. στρεμμάτων τό 1979.

»Γιά τήν ἐπίτευξη τῶν στόχων τοῦ προγράμματος θά χρησιμοποιηθοῦν καί θά ἐφαρμοσθοῦν τά κατωτέρω μέσα καί μέτρα:

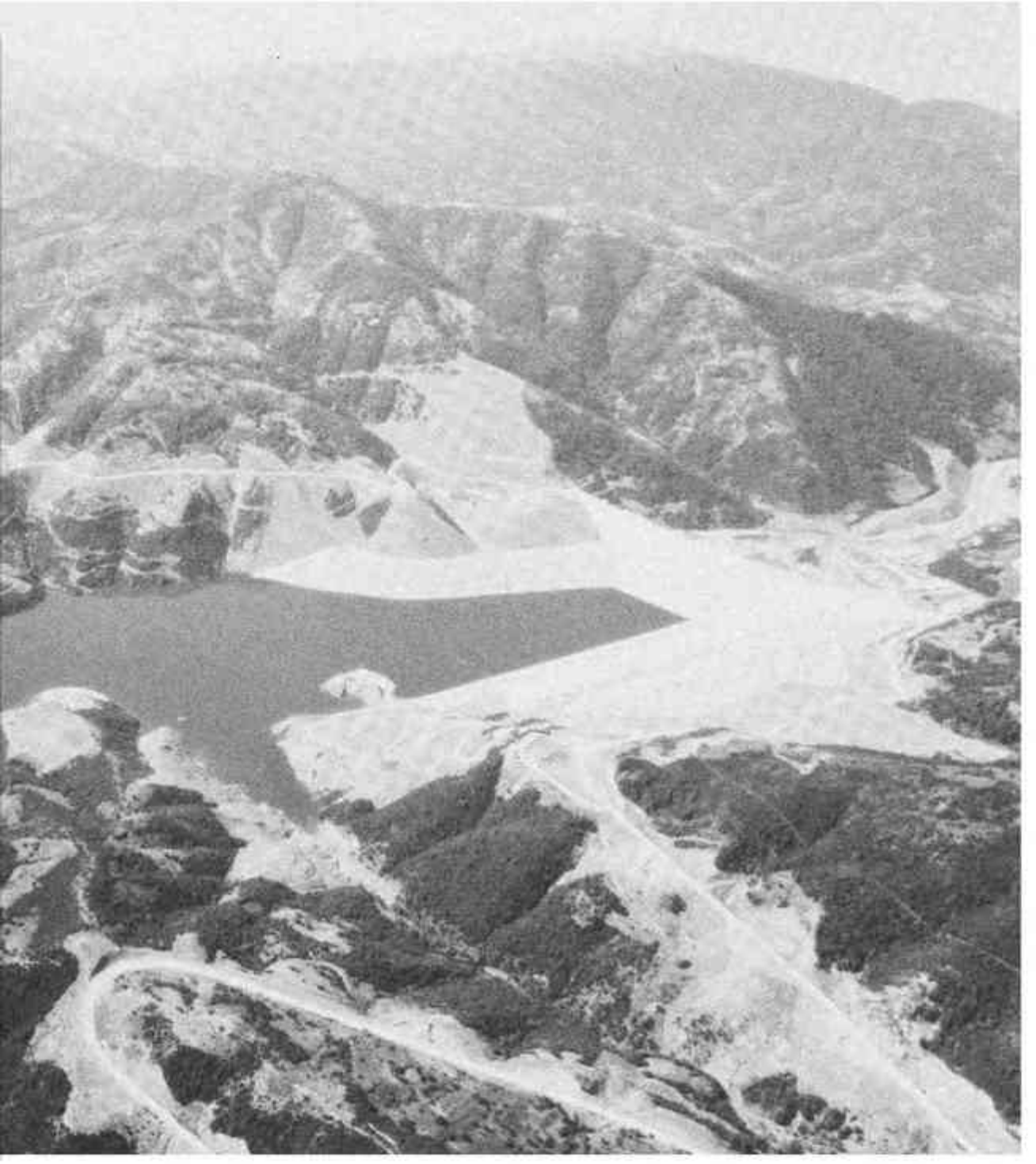
»Μέσα

»α. Ἐπιλογή καί ἐξασφάλιση τῶν κατάλληλων ἐκτάσεων γιά κάθε καλλιέργεια σέ συνεργασία τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ὑπουργείου μέ τίς συνεταιριστικές ὀργανώσεις, τούς ἀγρότες καί λοιπούς ἁρμόδιους φορεῖς.

»β. Ἐξασφάλιση καί διάθεση πιστοποιημένων καί λοιπῶν βελτιωμένων σπόρων καί πολλαπλασιαστικοῦ ὑλικοῦ, ὑψηλῆς παραγωγικότητας.

»γ. Ἐφαρμογή βελτιωμένης τεχνολογίας καί τεχνικῆς τῆς καλλιέργειας, ἐξασφάλιση τῶν ἀναγκαίων ἐφοδίων καί μέσων (ἐκμηχάνιση, λιπάσματα καί γεωργικά φάρμακα κ.λ.π.).

Τό μεγάλο ὑδρευτικό ἔργο τοῦ Μόρνου.

»δ. Ἐπέκταση τοῦ θεσμοῦ τῶν ὁμαδικῶν καλλιεργειῶν καί τοῦ ἀναδασμοῦ τῆς γῆς.

»ε. Πληρέστερη ἀξιοποίηση τῶν ἐκτελεσθέντων ἐγγειοβελτιωτικῶν καί λοιπῶν ἔργων ὑποδομῆς, μέ παράλληλη ἐπιτάχυνση τοῦ ρυθμοῦ ἐκτελέσεως τῶν ἔργων πού βρίσκονται ὑπό κατασκευή (ἐγγειοβελτιωτικά, συσκευαστήρια, ἐλαιοδεξαμενές, ἀποθῆκες, σφαγεῖα κ.λ.π.).

»στ. Ἐξασφάλιση ἰδιοπαραγομένων ζωοτροφῶν, ὀρθολογικότερη χρήση καί βελτίωση τῶν βοσκοτόπων καί ἐπέκταση τῶν οἰκογενειακῆς μορφῆς συστηματικῶν κτηνοτροφικῶν ἐκμεταλλεύσεων.

»ζ. Ἐξασφάλιση τοῦ ἀναγκαίου ἐξειδικευμένου προσωπικοῦ καί τῶν ἀπαιτουμένων πιστώσεων, μέσα στά πλαίσια τῶν δυνατοτήτων τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας μέ παράλληλη ἐπαγγελματική ἐκπαίδευση καί ἐνημέρωση τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

»Μέτρα

»α. Ἔγκαιρη ἐξαγγελία τῶν τιμῶν παρεμβάσεως γιά τά βασικότερα γεωργικά προϊόντα, διενέργεια ἀγοραστικῆς παρεμβάσεως αὐτῶν καί καθορισμός τιμῶν ἐξαγορᾶς ὁρισμένων ἀπό τίς γεωργικές βιομηχανίες.

»β. Καθορισμός κινήτρων ἐπεκτάσεως ὁρισμένων καλλιεργειῶν καί αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς γεωργικῶν καί κτηνοτροφικῶν προϊόντων μέ τή χορήγηση οἰκονομικῶν ἐν γένει ἐνισχύσεων καί ἐπιδοτήσεων, στήριξη τῶν ἐξαγωγῶν καί γενικότερα τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτῶν.

»γ. Κατάργηση ὁρισμένων οἰκονομικῶν ἐνισχύσεων στά μή προωθούμενα εἴδη καί ποικιλίες γιά τήν ἀποθάρρυνση ἐπεκτάσεως τῆς καλλιέργειας προϊόντων πού ἡ παραγωγή τους δημιουργεῖ προβλήματα στούς παραγωγούς.

»δ. Ὁμαλοποίηση τῶν ἐπιδοτήσεων προϊόντων πού διατίθενται στήν κτηνοτροφία.

»ε. Προσαρμογή τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς γεωργίας καί κτηνοτροφίας ἐν γένει μέσω τῆς ΑΤΕ πρός τούς ἐπί μέρους σκοπούς καί ἐπιδιώξεις καθώς καί τῆς χρηματοδοτήσεως τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, τοῦ ἐμπορίου καί τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν, γιά τήν ὁμαλή ἀπορρόφηση τῆς παραγωγῆς καί τόνωση τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων στή γεωργία.

»στ. Τυποποίηση καί ποιοτικός ἔλεγχος στούς τόπους παραγωγῆς γιά ὁρισμένα προϊόντα καί σύσταση φορέων παρεμβάσεως, ὅπου εἶναι ἀνάγκη.

»ζ. Ὀργάνωση τῆς ἐμπορίας καί διακινήσεως τῶν προϊόντων στό ἐσωτερικό καί ἐξωτερικό καί δραστηριοποίηση τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων στόν τομέα αὐτό.

»η. Διακίνηση ἐργατικοῦ δυναμικοῦ γιά τήν διευκόλυνση τῆς συλλογῆς ὁρισμένων προϊόντων.

»θ. Δασμολογικές ἀτέλειες ἐπί τῶν εἰσαγομένων ἀπό τό ἐξωτερικό ὁρισμένων μέσων (θερμοκηπίων κ.λ.π.)

»ι. Αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ παχυνομένων ζώων καθώς καί τοῦ μέσου βάρους σφαγίου τους, μέ παράλληλη βελτίωση τῆς ποιότητας».

5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, Κ. Καραμανλῆ, συνεδρίασε ἡ Κυβερνητική Ἐπιτροπή καί συζήτησε θέματα πού ἀφοροῦν στήν προώθηση νομοσχεδίων γιά τήν ἀποκέντρωση τοῦ Προγράμματος Ἐπενδύσεων καί τή διεύρυνση τῶν ἁρμοδιοτήτων τῶν νομαρχῶν στήν ἐπιλογή καί ἐκτέλεση τῶν ἔργων, τή ρύθμιση τῶν συνταξιοδοτικῶν καί ἀσφαλιστικῶν θεμάτων τοῦ ΤΕΒΕ, τήν ὀργάνωση τῆς ὑπηρεσίας τῆς ΕΟΚ, τή διαρρύθμιση ἐσόδων τῶν Δήμων καί τῶν Κοινοτήτων καί, τέλος, τήν ὀργάνωση τῆς ὑγείας.

8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐγκαινιάζει τό μεγάλο ὑδρευτικό ἔργο τοῦ Μόρνου.

Στή διάρκεια τῆς τελετῆς τῶν ἐγκαινίων πού ἔγινε στή Μεριστή Κιθαιρῶνος, ὁ ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, Ν. Ζαρντινίδης, ἀναφέρθηκε στό ὀξύ πρόβλημα τῆς ὑδρεύσεως πού ἀντιμετωπίζει ἡ Ἀθήνα καί στήν ἔγκαιρη πρόβλεψη πού εἶχε κάμει ὁ Κ. Καραμανλῆς, πρίν ἀπό 18 χρόνια, γιά τή λύση τοῦ προβλήματος, μέ τήν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου τοῦ Μόρνου. Εὐχαριστίες πρός τήν Κυβέρνηση ἐξέφρασε ὁ δήμαρχος Ἀθηναίων, Δ. Μπέης, γιά τόν «ἔγκαιρο προγραμματισμό καί ἐκτέλεση τοῦ μεγάλου ἔργου τοῦ Μόρνου, πού εἶναι ἔργο τῶν Ἑλλήνων τεχνικῶν, τούς ὁποίους σωστά ἀξιοποίησε ἡ Κυβέρνηση». Συγχαρητήρια ἐξέφρασε καί ὁ δήμαρχος Πειραιῶς, Γ. Κυριακάκος, γιά τήν ὀρθή καί ἔγκαιρη ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος τῆς ὑδρεύσεως. «Ὁ λαός τῆς περιοχῆς θά σᾶς εὐγνωμονεῖ», τόνισε χαρακτηριστικά.

Στήν ὁμιλία του, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶπε:

«Γιά τήν σημασία τοῦ ἔργου πού ἐγκαινιάζουμε σήμερα, σᾶς μίλησαν ὁ ὑπουργός καί ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων καί μίλησαν κατά τρόπο, ὥστε νά ἔχουν ἐξαντλήσει τό θέμα. Θά ἀρκεσθῶ, ὡς ἐκ τούτου, νά ἐκφράσω τήν ἱκανοποίησή μου, διότι μέ τό ἔργο αὐτό, λύεται ἕνα μεγάλο καί χρόνιο πρόβλημα τῆς Ἀθήνας. Τό πρόβλημα τῆς ὑδρεύσεως, τό ὁποῖο μέ ἀπησχόλησε προσωπικά ἐπί 25 χρόνια. Ὅπως ἀνέφερε στήν ὁμιλία του ὁ ὑπουργός, τό πρόβλημα τῆς ὑδρεύσεως τῆς Ἀθήνας ὑπῆρξε σχεδόν αἰώνιο, ἀφοῦ τήν ἀπασχολεῖ ἀπό τήν ἀρχαιότητα, Ἐδόθησαν κατά καιρούς διάφορες λύσεις, οἱ ὁποῖες ὅμως δέν ἐθεράπευσαν ὁριστικά τό χρόνιο αὐτό πρόβλημα.

»Ἀνέφερε, ἐπίσης, ὁ ὑπουργός ὅτι ἐγώ ὁ ἴδιος, σέ συνέχεια μέ τήν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου τῆς Ὑλίκης, ἀπεφάσισα, πρίν 18 χρόνια, τήν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου, πού ἐγκαινιάζουμε σήμερα. Τήν ἴδια ἐκείνη ἐποχή εἶχα προγραμματίσει πολλά μεγάλα ἔργα γιά τήν Ἀθήνα, στά πλαίσια ἑνός ρεαλιστικοῦ προγράμματος, ἡ ἐκτέλεση τοῦ ὁποίου θά εἶχε ἀποτρέψει τό σημερινό χάος τῆς Ἀθήνας καί θά ἀπαιτοῦσε λιγότερο χρόνο καί χαμηλότερες δαπάνες. Παρά ταῦτα

τό πρόγραμμα ἐκεῖνο, ὅπως καί ἄλλα προγράμματα, παρέμειναν στά ἀρχεῖα, κατά τρόπο, ὥστε νά δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση ὅτι κατά τήν διάρκεια τῶν 15 αὐτῶν ἐτῶν ἐσταμάτησε καί ἡ ζωή τοῦ ἔθνους. Ἔπρεπε μετά 15 χρόνια, ἐπανερχόμενος, νά ἀσχοληθῶ μέ τά ἴδια προβλήματα, πού ἔμειναν ἔκτοτε ἐκκρεμῆ. Ἤδη, ὅμως, ἡ ἐκτέλεση ἑνός τοιούτου προγράμματος, μέ τήν ἔκταση πού πῆρε ἡ Ἀθηνά καί τά πρόσθετα προβλήματα, πού ἐν τῷ μεταξύ ἐδημιουργήθηκαν, θά ἀπαιτήση πολύ χρόνο καί πολύ ὑψηλότερες δαπάνες. Ὅπως γνωρίζετε, ἡ Κυβέρνηση πρό ἑνός ἔτους περίπου, κατήρτισε καί ἀνήγγειλε τό χωροταξικό σχέδιο τῆς Ἑλλάδος. Καί στά πλαίσια αὐτοῦ κατήρτισε τό Ρυθμιστικό Σχέδιο τῶν Ἀθηνῶν.

»Ἡ πραγματοποίηση, ὅπως εἶπα καί προηγουμένως, αὐτοῦ τοῦ σχεδίου θά ἀπαιτήση χρόνο καί χρῆμα. Καί γιά νά πραγματοποιηθῆ, θά ἀπαιτήση τήν κατανόηση καί συμπαράσταση ὅλων τῶν ὑπευθύνων παραγόντων, ἀλλά ἀκόμη καί ὅλων τῶν πολιτῶν, διότι, ἐν τελευταία ἀναλύσει, αὐτῶν τή ζωή θά βελτιώση καί ὀφείλουμε καί μποροῦμε ὅλοι νά βοηθήσουμε, πείθοντες καί πειθόμενοι, ὅτι πρέπει νά ἀποφεύγουμε τήν Ἀθήνα καί νά ἀναζητοῦμε μιά ἀνθρωπινώτερη ζωή στήν ἐπαρχία».

8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Πραγματοποιεῖται στή βελγική πόλη Μόνς συνάντηση τοῦ στρατηγοῦ Ντάβου μέ τό στρατηγό Ρότζερς, ὁ ὁποῖος παρουσίασε τροποποιημένο τό τελευταῖο σχέδιο Χαίηγκ, χωρίς ὅμως καί πάλι νά ἱκανοποιήσει τίς ἀπαιτήσεις τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς.

Ἡ ἀπόρριψη καί τῶν νέων συμμαχικῶν προτάσεων ἀνταποκρινόταν στή σταθερή γραμμή πού εἶχε υἱοθετήσει πάνω στό θέμα, ἡ Κυβέρνηση, ὅπως εἶχε ἐπιβεβαιωθεῖ καί μέ δηλώσεις τοῦ ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ε. Ἀβέρωφ, ἀκριβῶς πρίν ἀπό τή συνάντηση τῆς Μόνς:

«Ἡ ἑλληνική Κυβέρνησις παραμένει στήν γραμμή πού χάραξε: Ἐκείνης τῆς ἐπανασυνδέσεως μέ τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ NATO, ὑπό ὅρους πού ἡ Κυβέρνησις θά κρίνη συμφέροντες γιά τήν χώρα».

Οἱ σταθερές θέσεις τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς εἶχαν ἐπαναβεβαιωθεῖ σέ σύσκεψη πού συγκλήθηκε ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, Κ. Καραμανλῆ, τήν παραμονή τῆς συναντήσεως Ντάβου-Ρότζερς, στή Μόνς.

8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Στό πλαίσιο τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐξαγγελιῶν τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τήν ἀναδάσωση τῶν ὀρεινῶν ἐκτάσεων τοῦ Λεκανοπεδίου Ἀττικῆς, ἐκδίδεται ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«1. Στά πλαίσια τοῦ προγράμματος πού ἔχει ἐξαγγείλει ὁ κ. πρωθυπουργός γιά τήν ἀναδάσωση τῶν ὀρεινῶν ἐκτάσεων τοῦ Λεκανοπεδίου Ἀττικῆς, ἡ πρός τοῦτο συσταθεῖσα τεχνική ὑπηρεσία τῆς Διευθύνσεως Ἀναδασώσεως Νομαρχίας Ἀττικῆς, ἄρχισε ἀναδασωτικές ἐργασίες καί στήν περιοχή Πεντέλης ἀπό τό ἔτος 1977, μέ τήν κάλυψη κατ' ἀρχήν τῶν γυμνῶν ἐκτάσεων πού δημιουργήθηκαν ἀπό παλαιότερες πυρκαϊές.

»Ἤδη μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου 1979 ἔχουν γιά τό σκοπό αὐτό ἐκτελεσθεῖ οἱ ἑξῆς ἐργασίες:

»α. Φυτεύσεις καί σπορές 263.748 φυταρίων.

»β. Περιποιήσεις ὅλων τῶν φυταρίων αὐτῶν, δηλαδή σκαλίσματα, ποτίσματα κ.λ.π.

»γ. Διάνοιξη δασικῶν δρόμων μήκους 18.870 μέτρων.

»δ. Τοποθέτηση περιφράξεων μήκους 8.500 μέτρων γιά τήν προστασία τῶν ἀναδασώσεων καί τῆς δασικῆς βλαστήσεως γενικά.

»ε. Ἐγκατάσταση ἑνός λυομένου οἰκήματος πού χρησιμοποιεῖται γιά τήν στέγαση φυλάκων τῆς δασικῆς βλαστήσεως τῆς περιοχῆς.

»2. Ταυτόχρονα, δόθηκε ἐντολή στήν πιό πάνω ὑπηρεσία καί συντάχθηκε ἡ ἀπαραίτητη τεχνική μελέτη, ἡ ὁποία τελεῖ ὑπό ἔγκριση ἁρμοδίως, μέ τήν ὁποία, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἀντιμετωπίζεται καί τό θέμα τῆς καλύψεως τῶν πληγώσεων τῆς Πεντέλης πού δημιουργήθηκαν ἀπό τή λειτουργία τῶν λατομείων μαρμάρου καί ἀδρανῶν οἰκοδομικῶν ὑλικῶν καί τήν στή συνέχεια ἀναδάσωση τῶν θέσεων αὐτῶν γιά τήν ἐπαναφορά τοῦ καταστραφέντος δάσους, μέ ὅλα τά εὐεργετικά ἀποτελέσματα ἐξωραϊσμοῦ τοῦ τοπίου καί ἱκανοποιήσεως τῶν αἰσθητικῶν, ὑγιεινῶν κ.λ.π. ἀναγκῶν τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς.

»Οἱ ἐργασίες γιά τήν κάλυψη τῶν παλαιῶν λατομείων κ.λ.π. θά ἀρχίσουν μετά τήν ἔγκριση τῆς οἰκείας τεχνικῆς μελέτης, τήν ὁλοκλήρωση τῶν συνεχιζομένων ἀκόμη ἐργασιῶν στίς ἄλλες θέσεις τῆς ὀρεινῆς ἐξάρσεως Πεντέλης καί ἀνάλογα μέ τό ὕψος τῶν χορηγηθησομένων κατά τό προσεχές ἔτος 1980 πιστώσεων.

»3. Οἱ δασικές ἐκτάσεις πού κάηκαν τά τελευταῖα ἔτη βρίσκονται κάτω ἀπό τό καθεστώς τῆς πλήρους προστασίας, διότι κηρύχθηκαν ἀναδασωτέες καί ἀρχίζουν νά ἀναδασώνονται φυσικῶς. Συνεπῶς ἡ ἄμεση ἐπέμβαση τεχνητῶς γιά τήν ἐπαναδάσωσή τους θά ἦταν ἄσκοπη δαπάνη.

»Ὅσες ὅμως ἀπ' αὐτές τίς ἐκτάσεις δέν ἀναδασώνονται ἀπό τή φύση γρήγορα, συνήθως μέσα σέ μιά τριετία μετά τήν πυρκαϊά, τότε μόνο ἐπεμβαίνουμε τεχνητῶς καί περιλαμβάνονται στά ἐτήσια προγράμματα τῆς ἁρμοδίας Διευθύνσεως Ἀναδασώσεως.

»Τό ποσοστό τῶν καιομένων ἐκτάσεων πού πρέπει νά ἀναδασωθεῖ τεχνητῶς εἶναι πολύ μικρό καί καλύπτεται πλήρως ἀπό τό πρόγραμμα τῆς ἀνωτέρω ὑπηρεσίας».

9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, συνέρχεται ἡ Κυβερνητική Ἐπιτροπή καί συζητεῖ τήν πορεία τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, τίς ἐξελίξεις στό ἰσοζύγιο πληρωμῶν, καθώς καί τήν πορεία τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Βουλῆς, σέ συνδυασμό μέ τήν κατάθεση νέων κυβερνητικῶν νομοσχεδίων. Στή συνε-

δρίαση συμμετέσχε καί ὁ διοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, Ξ. Ζολώτας.

Μετά τή λήξη τῆς συνεδριάσεως, ἐκδόθηκε ἡ ἀκόλουθη κυβερνητική ἀνακοίνωση:

«Ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ συνεδρίασε σήμερα ἡ Κυβερνητική Ἐπιτροπή καί ἀσχολήθηκε μέ διάφορα τρεχούσης φύσεως διοικητικά καί οἰκονομικά θέματα.

»Ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν προώθηση ὁρισμένων νομοσχεδίων, πού πρέπει νά ψηφιστοῦν πρίν ἀπό τίς διακοπές τῶν Χριστουγέννων.

»Στή συνεδρίαση τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς παρέστη καί ὁ διοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, καθηγητής κ. Ξ. Ζολώτας, ὁ ὁποῖος ἐνημέρωσε τόν πρωθυπουργό γιά τίς συμφωνίες τοῦ δανείου τῶν 500 ἑκατομμυρίων δολλαρίων πού ὑπεγράφη προχθές στό Παρίσι.

»Ὁ κ. Ζολώτας ἐβεβαίωσε τόν κ. πρωθυπουργό ὅτι ἡ πίστη τῆς χώρας μας στό ἐξωτερικό, ὅπως διεπίστωσε ἀπό τούς τραπεζικούς κύκλους, εἶναι ὑψηλή. Τόν πληροφόρησε ἐπίσης ὅτι κατά τάς ὑφισταμένας ἐνδείξεις παρουσιάζεται ἐπιδείνωση τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία μπορεῖ νά φτάσει σέ σημεῖο ἐπικίνδυνο, ἄν ὑπάρξει ὑπέρμετρη αὔξηση τῶν τιμῶν τοῦ πετρελαίου.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός, ἐνόψει τῆς αὐριανῆς ἀναχωρήσεώς του γιά τό Πεκίνο, ἔδωσε ὁδηγίες στά μέλη τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν προετοιμασία ὁρισμένων θεμάτων πού ἔχουν σχέση μέ τήν οἰκονομική πολιτική τῆς Κυβερνήσεως.

»Στή συνέχεια, ὁ πρωθυπουργός συνεργάστηκε μέ τόν ὑπουργό Συντονισμοῦ κ. Μητσοτάκη καί τοῦ ἔδωσε ὁδηγίες γιά τά θέματα πού θά συζητήσει στό Λονδίνο τήν προσεχῆ ἑβδομάδα καί γιά τά ὁποῖα ὁ κ. Καραμανλῆς εἶχε ἀνταλλάξει σκέψεις μέ τήν πρωθυπουργό κ. Θάτσερ κατά τήν πρόσφατη συνάντησή τους».

12-16 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, συνοδευόμενος ἀπό τόν ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλη, πραγματοποιεῖ τήν πρώτη ἐπίσημη ἐπίσκεψη Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στήν Κίνα.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔγινε δεκτός στό ἀεροδρόμιο τοῦ Πεκίνου ἀπό τήν κινεζική ἡγεσία, μέ ἐπικεφαλῆς τόν πρόεδρο Χούα Κοῦο Φένγκ. Τήν ἴδια ἡμέρα, κατά τό ἐπίσημο γεῦμα πού παρέθεσε πρός τιμή του, ὁ ἀντιπρόεδρος Ντένγκ Χσιάο Πίνγκ προσφώνησε τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό μέ τά ἀκόλουθα λόγια:

«Ἡ ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν Κίνα, κατόπιν προσκλήσεως τῆς κινεζικῆς Κυβερνήσεως, εἶναι σημαντικό γεγονός στίς κινεζοελληνικές σχέσεις πού μᾶς προξενεῖ μεγάλη χαρά. Ἐκ μέρους τῆς κινεζικῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ κινεζικοῦ λαοῦ, ἐπιθυμῶ νά καλωσορίσω θερμά τόν κύριο πρωθυπουργό καί τούς ἄλλους διακεκριμένους Ἕλληνες φιλοξενουμένους μας.

»Ἡ Ἑλλάς εἶναι μία ἀπό τίς χῶρες τοῦ κόσμου, πού ἔχει ἀρχαῖο πολιτισμό. Εἶναι ὁ τόπος ὅπου ἐγεννήθησαν τά περίφημα Ὁμηρικά Ἔπη "Ἰλιάς" καί "Ὀδύσσεια". Εἶναι ἡ πατρίς τῶν μεγάλων φιλοσόφων Πλάτωνος καί Ἀριστοτέλη. Ὁ φιλόπονος καί ταλαντοῦχος ἑλληνικός λαός ἐδημιούργησε στή χώρα του ὑψηλό ἀρχαῖο πολιτισμό, συμβάλλοντας ἔτσι στήν κληρονομία τῆς ἀνθρωπότητας καί προσθέτοντας ἕνα λαμπρό κεφάλαιο στήν ἱστορία τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ.

»Οἱ Ἕλληνες εἶναι ἕνας ἡρωικός λαός, πού ἀγαπᾶ φλογερά τήν ἀνεξαρτησία καί τήν ἐλευθερία καί πού πολέμησε γενναῖα ἐναντίον τῆς ξένης τυραννίας καί τῆς φασιστικῆς ἐπιθέσεως.

»Σήμερα κάνει ἀδιάκοπες προσπάθειες γιά νά ἐξασφαλίσει τήν ἐθνική του ἀνεξαρτησία καί ἀσφάλεια. Τοῦτο ἔχει κερδίσει τόν μεγάλο θαυμασμό τοῦ κινεζικοῦ λαοῦ. Μεταξύ τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Κίνας ὑφίσταται μακρά φιλία. Οἱ δύο λαοί μας ἐγνωρίσθησαν μεταξύ των ἀπό παλιά μέσω τῆς μετάξης. Κατά τούς νεώτερους χρόνους παρεμφερεῖς ἐμπειρίες δοκιμασιῶν ἀπό ξένες ἐπιθέσεις καί ἡ ἀμοιβαία ἐπιθυμία ἀνοικοδομήσεως τῶν χωρῶν μας ἐν εἰρήνῃ μᾶς ἔφεραν πλησιέστερα πρός μία ἀμοιβαία συμπάθεια καί ὑποστήριξη.

»Μέ πολλή χαρά βλέπουμε ὅτι, ἀπό τῆς καθιερώσεως διπλωματικῶν σχέσεων τό 1972, οἱ φιλικές σχέσεις καί ἡ συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας καί οἱ φιλικές ἐπαφές τῶν δύο λαῶν μας ἐσημείωσαν ταχεῖα πρόοδο.

»Εἰδικώτερα κατά τά δύο τελευταῖα χρόνια οἱ διμερεῖς ἀνταλλαγές μας ἐπί τοῦ πολιτικοῦ, οἰκονομικοῦ καί πολιτιστικοῦ τομέως βαίνουν αὐξανόμενες. Μορφωτική συμφωνία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας ὑπέγράφη κατά τό παρελθόν ἔτος, καί τώρα θά ὑπογράψουμε συμφωνία γιά ἐπιστημονική καί τεχνολογική συνεργασία. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ θά προαγάγει ἔτι περαιτέρω τίς διμερεῖς μας σχέσεις καί θά συνεισφέρει ἕνα σημαντικό κεφάλαιο στό χρονικό τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας.

»Κύριε πρωθυπουργέ,

»Οἱ τελευταῖες διεθνεῖς ἐξελίξεις προξένησαν αὐξανόμενη ἀνησυχία. Ἡ ἡγεμονιστική ἐπίθεση καί ἐπέκταση θέτουν σοβαρή ἀπειλή γιά τήν ἀσφάλεια ὅλων τῶν Κρατῶν. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ κυριώτερη στρατηγική περιοχή καί ὑπῆρξε τό κυρίως θέατρο δύο παγκοσμίων πολέμων. Κατανοοῦμε πλήρως τήν ἐπιθυμία τῶν λαῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πρός ἐνίσχυση τῆς ἑνότητας χάριν τῆς ἀσφαλείας των. Ὅπως ὀρθῶς ἐπεσήμανε ὁ κ. πρωθυπουργός, μία Ἑνωμένη Εὐρώπη θά ἐξισορροπήσει τήν ἀνεξαρτησία τῆς Εὐρώπης καί θά συντελέσει στή σταθεροποίηση τῆς παγκοσμίου τάξεως καί εἰρήνης.

»Πιστεύουμε πάντοτε ὅτι μία Ἑνωμένη καί ἰσχυρά Εὐρώπη εἶναι πρός τό συμφέρον τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης καί συντελεῖ στή διασφάλιση τῆς εἰρήνης καί τῆς σταθερότητας τοῦ κόσμου. Εἴμεθα εἰλικρινά εὐτυχεῖς πού ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση ὑπέγραψε ἐπισήμως τή Συνθήκη Ἐντάξεως στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες τόν περασμένο Μάιο καί θεωροῦμε τοῦτο ἕνα σημαντικό ἐπίτευγμα γιά τήν ἕνωση τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Εὐχόμεθα στή Δυτική Εὐρώπη νέα καί συνεχῆ πρόοδο στήν ὁδό γιά μεγαλύτερη ἰσχύ μέσω τῆς ἑνότητας. Ὁ κ. πρωθυπουργός εἶναι διακεκριμένος πολιτικός στήν Εὐρώπη, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον ἐνδιαφέρεται ζωηρά γιά τήν προώθηση τῆς ἑνότητας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἀλλά ἐργάζεται ἐπίσης γιά τή βελτίωση καί τήν ἀνάπτυξη

φιλικῶν σχέσεων καί συνεργασίας μέ τίς βαλκανικές καί μεσογειακές χῶρες καί γιά τήν ἐπέκταση συμφωνιῶν μεταξύ Ἑλλάδος καί ἀραβικῶν καί ἄλλων χωρῶν τοῦ τρίτου κόσμου, συμβάλλοντας ἔτσι στήν εἰρήνη καί σταθερότητα σ' αὐτή τήν περιοχή. Ἡ κινεζική Κυβέρνηση καί ὁ λαός βλέπουν αὐτές τίς προσπάθειες τοῦ πρωθυπουργοῦ καί τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μέ συμπάθεια καί ἐκτίμηση.

»Κύριε πρωθυπουργέ,

»Ἡ ἐξωτερική μας πολιτική χρησιμοποιεῖ κυρίως ὡς σημεῖο ἐκκινήσεως τήν ἀντίθεσή της πρός τήν ἡγεμονιστική ἐπίθεση καί ἐπέκταση καί τήν ἐξασφάλιση μιᾶς ἀρκετά μακρᾶς περιόδου εἰρήνης. Θά ἐπιμείνουμε στήν ἀνάπτυξη σχέσεων μέ ἄλλες χῶρες ἐπί τῆς βάσεως τῶν ἀρχῶν εἰρηνικῆς συνυπάρξεως καί ἑδραιώσεως συνεργασίας μέ αὐτές σέ ὅλους τούς τομεῖς. Πιστεύω ὅτι ὑπάρχουν εὐρεῖες προοπτικές γιά τήν ἀνάπτυξη φιλικῶν σχέσεων καί συνεργασίας μεταξύ Κίνας καί Ἑλλάδος.

»Κατά τή διάρκεια τῆς ἐπισκέψεως τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ θά ἔχουμε τήν εὐκαιρία νά ἀνταλλάξουμε ἀπόψεις ἐπί τῶν διμερῶν σχέσεων καί ἐπί θεμάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Μέ εὐχαρίστηση σᾶς εὐχόμεθα πλήρη ἐπιτυχία κατά τήν ἐπίσκεψή σας».

Σέ ἀπάντηση τῆς θερμῆς προσφωνήσεως τοῦ Ντένγκ Χσιάο Πίνγκ, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός τόνισε:

«Κύριε ἀντιπρόεδρε,

»Θά ἤθελα πρῶτα ἀπ' ὅλα νά ἐκφράσω τήν εἰλικρινῆ χαρά μου γιά τήν εὐκαιρία πού μοῦ δώσατε νά ἐπισκεφθῶ τήν μεγάλη, ὡραία καί πανάρχαια χώρα σας. Καί θά ἤθελα ἐπίσης νά σᾶς εὐχαριστήσω γιά τήν θερμή ὑποδοχή πού ἐπιφυλάξατε σέ μένα καί τούς συνεργάτες μου, καθώς καί γιά τά καλά σας λόγια γιά τήν πατρίδα μου, τήν Ἑλλάδα.

»Ἡ χώρα σας εἶναι μεγάλη καί σέ ἔκταση καί σέ ἱστορία. Εἶναι ἀρχαία ὅσο καί ἡ δική μας, καί ἴσως καί ἀρχαιότερη. Καί γέννησε ἕναν πολιτισμό, τοῦ ὁποίου ἡ συμβολή στήν παγκόσμια πνευματική κληρονομία ἔχει ἀναγνωρισθῆ καθολικά. Ἀπό τόν πολιτισμό τῆς Κίνας φωτίστηκε ἡ Ἄπω Ἀνατολή καί γενικώτερα ἡ Ἀσία, ὅπως ἀπό τήν σκέψη τήν ἑλληνική, πού ἀπετέλεσε τό θεμέλιο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, φωτίστηκε ὁ δυτικός χῶρος.

»Οἱ δύο πολιτισμοί, πού γεννήθηκαν σέ διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές, ἀναπτύχθηκαν παράλληλα καί χωρίς ἀλληλεπίδραση. Οἱ σκέψεις ἐν τούτοις τοῦ Κομφούκιου καί τοῦ Σωκράτη, μολονότι δέν συναντήθηκαν ἱστορικά, συμπίπτουν στό περιεχόμενό τους. Γιατί καί οἱ δύο τους ἀσχολήθηκαν περισσότερο μέ τόν ἄνθρωπο παρά μέ τόν κόσμο. Καί κατέβασαν, ὅπως εἶπε ὁ Κικέρων, τήν φιλοσοφία ἀπό τόν οὐρανό στή γῆ. Ἔχοντας τήν παράλληλη αὐτή πολιτιστική κληρονομία, εἶναι φυσικό ἡ Ἑλλάς καί ἡ Κίνα νά αἰσθάνωνται τήν ἀνάγκη νά καλλιεργήσουν καί νά προαγάγουν τήν φιλία καί τήν συνεργασία τους.

»Στήν Ἑλλάδα, κύριε ἀντιπρόεδρε, παρακολοθοῦμε μέ ἐνδιαφέρον τήν προσπάθεια τοῦ λαοῦ σας νά καταστήση τήν Κίνα μιά δύναμη σύγχρονη καί μεγάλη. Θεωροῦμε τήν ὕπαρξη μιᾶς Κίνας ἰσχυρῆς καί εὐημερούσης βασικό παράγοντα γιά τήν ἰσορροπία καί τήν εἰρήνη στόν κόσμο. Ἡ Κίνα, μέ τήν ἀπεραντοσύνη της σέ πληθυσμό καί ἔκταση, μέ τίς ὑλικές καί πνευματικές της δυνάμεις, προορίζεται νά διαδραματίση ἕναν ἀποφασιστικό ρόλο στήν διεθνῆ ζωή.

»Ὁμιλῶν πρό ἔτους περίπου στήν Βουλή, τόνισα ὅτι τό σημαντικώτερο μεταπολεμικό γεγονός εἶναι ἡ ἔξοδος τῆς Κίνας ἀπό τήν ἀπομόνωση καί ἡ προβολή της στήν διεθνῆ σκηνή. Καί προσέθεσα ὅτι τό γεγονός αὐτό ἀνατρέπει τίς προβλέψεις πού ἐγένοντο ἕως τώρα γιά τό μέλλον καί μᾶς ὑποχρεώνει νά τό ἀντιμετωπίσουμε μέ καινούργια πλέον προοπτική.

»Γνωρίζετε ἀσφαλῶς, κύριε ἀντιπρόεδρε, τήν τοποθέτηση τῆς Ἑλλάδος στά διεθνῆ προβλήματα καί τίς ἀρχές πού διέπουν τήν πολιτική της. Ἡ Ἑλλάς εἶναι βέβαια μιά χώρα σχετικά μικρή καί συνεπῶς ἡ ἐπιρροή της στήν διαμόρφωση τῶν διεθνῶν πραγμάτων εἶναι περιορισμένη. Ἔχει ὅμως σταθερή τήν βούληση νά συμβάλη, στό μέτρο τῶν δυνάμεών της, σέ κάθε προσπάθεια πού θά ἀποβλέπη στήν δημιουργία ἑνός καλυτέρου κόσμου.

»Ἡ χώρα μου, ὅπως καί ἡ δική σας, πιστεύει βαθύτατα στήν εἰρήνη. Καί πιστεύει ἐπίσης ὅτι κανένας λαός δέν θέλει τόν πόλεμο. Παρά ταῦτα, ὑπάρχει σήμερα μιά ἐπικίνδυνη σύγχυση στήν διεθνῆ ζωή, πού προκαλεῖ συγκρούσεις τοπικές καί δημιουργεῖ κινδύνους γιά τήν εἰρήνη.

»Ἡ Ἑλλάς, ἐπειδή ἀκριβῶς πιστεύει στήν εἰρήνη, ὑποστηρίζει κάθε προσπάθεια πού ἀποβλέπει στήν κατοχύρωσή της. Ὑποστηρίζει τήν ἀνάγκη τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν, πού ὁδηγοῦν σέ ἐπικίνδυνες ψυχώσεις καί ἀπορροφοῦν πόρους, πού θά μποροῦσαν νά θεραπεύσουν τήν ἀθλιότητα, πού μαστίζει μεγάλο μέρος τῆς ἀνθρωπότητος. Προσωπικά πιστεύω ὅτι ὁ ἀνταγωνισμός τῶν ἐξοπλισμῶν ὀφείλεται κυρίως στήν ἀμοιβαία δυσπιστία καί τόν φόβο, πού χαρακτηρίζουν τίς σχέσεις Ἀνατολῆς - Δύσεως.

»Ἀλλά ἡ δυσπιστία αὐτή δέν μπορεῖ νά διαλυθῆ, ἄν ὁ περιορισμός τῶν ἐξοπλισμῶν δέν εἶναι ἰσορροπημένος καί ἐλεγχόμενος. Αὐτό σημαίνει ὅτι θά πρέπει ἤ αὐτοί πού ὑπερτεροῦν νά μειώσουν τόν ὁπλισμό τους ἤ αὐτοί πού ὑστεροῦν νά ἐνισχύσουν τόν δικό τους. Κι αὐτό δέν εἶναι δύσκολο νά γίνη, ἄν ὑπάρξη καλή πίστη καί εἰλικρίνεια ἀπ' ὅλες τίς πλευρές.

»Ἡ Ἑλλάς ὑποστηρίζει ἐπίσης ὅτι ὁ ἀφοπλισμός, γιά τόν ὁποῖο μάταια ἐπί 30 χρόνια συζητοῦμε, δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθῆ, χωρίς νά ἑδραιωθῆ

στόν κόσμο τό αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας. Γιατί κανένας δέν προσφέρεται νά ἀφοπλισθῆ, ὅταν δέν αἰσθάνεται ἀσφαλής. Γιά νά δημιουργηθῆ ὅμως τό αἴσθημα αὐτό, θά πρέπει παράλληλα μέ τόν περιορισμό τῶν ἐξοπλισμῶν νά ὁπλισθῆ ὁ Ὀργανισμός τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν μέ τήν δύναμη νά προστατεύη ἀποτελεσματικά τήν εἰρήνη.

»Τήν ἀδυναμία, ἄλλωστε, τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν νά ἐπιβάλη τό δίκαιο, τήν ἐπιβεβαιώνουν μεταξύ πολλῶν ἄλλων καί οἱ δραματικές περιπέτειες τῆς Κύπρου καί τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Εἶναι γνωστό ὅτι, παρά τίς ἀλλεπάλληλες ἀποφάσεις τοῦ Ὀργανισμοῦ, εἰς μέν τήν Κύπρο συνεχίζεται ἡ τουρκική κατοχή, ἐνῶ οἱ Παλαιστίνιοι, πού περιπλανῶνται ἀνά τόν κόσμο, δέν κατώρθωσαν ἀκόμη νά ἀποκτήσουν πατρίδα.

»Στήν κατοχύρωση τῆς εἰρήνης, κύριε ἀντιπρόεδρε, συμβάλλει ἀσφαλῶς καί ἡ συνεργασία μεταξύ χωρῶν πού ἔχουν διαφορετικά κοινωνικά καί οἰκονομικά συστήματα καί πολιτικούς προσανατολισμούς. Γιατί ἡ συνεργασία αὐτή ἀμβλύνει τίς ἀντιθέσεις καί ἐνθαρρύνει τήν εἰρηνική συμβίωση. Ἡ πίστη μου στήν πολιτική αὐτή ὑπαγόρευσε καί τήν πρωτοβουλία μου γιά τήν διαβαλκανική συνεργασία στόν οἰκονομικό καί τεχνικό τομέα. Καί μπορῶ νά πῶ ὅτι ἡ προσπάθεια αὐτή ἐξελίσσεται ἱκανοποιητικά. Γιά νά ἀποδώση ὅμως τούς ἀναμενόμενους καρπούς, θά πρέπει νά μή διαταραχθῆ ἀπό ἐξωβαλκανικούς ἀνταγωνισμούς.

»Γνωρίζετε, κύριε ἀντιπροέδρε, τήν προσπάθεια πού γίνεται τά τελευταῖα χρόνια γιά τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης, στήν ὁποία ἐντάσσεται ἤδη καί ἡ χώρα μου. Ἡ ὁλοκλήρωση αὐτῆς τῆς προσπαθείας, πού γίνεται δυστυχῶς μέ βραδύ ρυθμό, θά ἀποτελέση μέγα ἱστορικό γεγονός καί θά ἐπηρεάση τήν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος. Γιατί θά ἐπιτρέψη στήν Εὐρώπη νά ἀξιοποιήση τίς μεγάλες δυνατότητες πού διαθέτει καί νά καταστῆ σταθεροποιητικός παράγων στήν διεθνῆ ζωή. Πιστεύω ὅτι ὑπό τήν πίεση τῶν πραγμάτων ἡ διαδικασία τῆς ἑνοποιήσεως θά ἐπιταχυνθῆ πρός τό συμφέρον ὄχι μόνο τῆς Εὐρώπης, ἀλλά καί τοῦ κόσμου γενικώτερα.

»Κύριε ἀντιπρόεδρε,

»Πιστεύω ὅτι στά μεγάλα προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει σήμερα ἡ ἀνθρωπότης, οἱ ἀπόψεις μας, καί ὅπου δέν συμπίπτουν, συγκλίνουν σημαντικά, παρ' ὅλον ὅτι ἀνήκουμε σέ διαφορετικά κοινωνικά συστήματα. Ἐκεῖ ὅμως πού συμπίπτουν ἀπόλυτα εἶναι στήν θέληση τῶν χωρῶν μας νά ἀγωνισθοῦν γιά ἕνα κόσμο ἀπαλλαγμένο ἀπό τό πνεῦμα τῆς ἀναμετρήσεως. Ἕνα κόσμο, ὅπου θά εἶναι σεβαστή ἡ ἐθνική ἀνεξαρτησία καί ἀπαραβίαστη ἡ κυριαρχία κάθε λαοῦ. Ἕνα κόσμο, τέλος, στόν ὁποῖο τά μέσα καί οἱ δυνάμεις οἱ δημιουργικές θά διατίθενται ἀποκλειστικά γιά τήν οἰκονομική καί κοινωνική πρόοδο τῆς ἀνθρωπότητος.

»Συμπίπτουν ἐπίσης νομίζω στήν θέληση τῶν δύο Κυβερνήσεών μας νά καλλιεργήσουν τήν φιλία καί νά ἀναπτύξουν τήν συνεργασία τῶν δύο λαῶν μας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ συνομιλίες πού θά ἔχουμε, θά ἐπιβεβαιώσουν τήν θέληση αὐτή καί θά ἀνοίξουν καινούργιους δρόμους στήν συνεργασία μας.

»Καί μέ τήν βεβαιότητα αὐτή, προπίνω ὑπέρ τῆς ὑγείας τοῦ προέδρου Χούα Κοῦο Φένγκ, ὑπέρ τῆς προόδου καί εὐημερίας τοῦ φίλου κινεζικοῦ λαοῦ καί ὑπέρ τῆς προσωπικῆς σας εὐτυχίας, κύριε ἀντιπρόεδρε».

Οἱ τετραήμερες ἑλληνοκινεζικές συνομιλίες κορυφώθηκαν μέ τή συνάντηση τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ μέ τόν Κινέζο πρόεδρο Χούα Κοῦο Φένγκ. Προτοῦ ἀναχωρήσει ἀπό τήν κινεζική πρωτεύουσα, ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία συνυπέγραψε μέ τήν κινεζική Κυβέρνηση συμφωνία ἐπιστημονικῆς καί τεχνολογικῆς συνεργασίας. Παράλληλα, οἱ συνομιλίες ἔδωσαν τήν εὐκαιρία στά δύο μέρη νά διαπιστώσουν μιά εὐρεία ταυτότητα ἢ πανομοιότητα ἀπόψεων. Σύμφωνα μέ ἐπίσημη διατύπωση τῆς κινεζικῆς πλευρᾶς, οἱ ἐπαφές μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῶν δύο χωρῶν ἀποτέλεσαν μιά πρώτη καί πολύ χρήσιμη «συνάντηση ἀλληλογνωριμίας», μέ ἀποτελέσματα προορισμένα νά ἀποδειχθοῦν ἰδιαίτερα θετικά στό παρόν, ἀλλά καί στό μέλλον.

Τό εἰδικότερο περιεχόμενο τῶν ἑλληνοκινεζικῶν συνομιλιῶν καταγράφηκε, σύμφωνα μέ τό ἐπίσημο πρακτικό τῶν συζητήσεων, ὡς ἑξῆς:

Κ. Καραμανλῆς: *Χαίρω εἰλικρινά πού βρίσκομαι στήν Κίνα καί εὐχαριστῶ τήν Κυβέρνησή σας. Ἀποδίδω μεγάλη σημασία στήν ἐπίσκεψή μου. Στήν Ἑλλάδα πιστεύομε ὅτι ἡ Κίνα πού εἶναι μεγάλη χώρα θά καταστεῖ καί μεγάλη δύναμη γιά τό καλό τοῦ κόσμου καί τῆς εἰρήνης. Πιστεύω ὅτι οἱ συνομιλίες θά εἶναι ὠφέλιμες τόσο γιά τίς δύο χῶρες μας, ὅσο καί γιά τήν εἰρήνη. Ἰδίως τώρα πού ἡ Ἑλλάδα ἐντάσσεται στήν Κοινή Ἀγορά, θά ἔχομε περισσότερες σχέσεις, τόσο στόν πολιτικό ὅσο καί στόν οἰκονομικό τομέα. Σάν μέλος τῆς ΕΟΚ, ἡ Ἑλλάς θά ἔχει περισσότερες δυνατότητες συνεργασίας.*

Ντέγκ Χσιάο Πίνγκ: Στήν Κίνα πιστεύουμε ὅτι τά Κράτη, μεγάλα ἢ μικρά, εἶναι ἰσότιμα. Ἡ Κίνα ἔχει μεγαλύτερη ἔκταση καί πληθυσμό, ἀπό ἀπόψεως ὅμως ἀναπτύξεως σεῖς εἶστε μεγαλύτεροι.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὑπερβάλλετε, κύριε πρόεδρε. Ἡ σημασία ἔγκειται ὄχι στό τί ἔχεις, ἀλλά τί μπορεῖς νά κάνεις. Καί ἡ Κίνα ἔχει ἀπεριόριστες δυνατότητες. Ἀλλά καί μέ τά σημερινά μεγέθη μποροῦμε νά ἀναζητήσωμε εὐρύτερη συνεργασία. Ἂν θέλετε, κύριε πρόεδρε, παρακαλῶ νά μεθοδεύσετε τήν συζήτηση.*

Ντένγκ: Ἐσεῖς, ὅπως θέλετε. Ἄλλωστε, αὐτά γιά τά ὁποῖα ἐνδιαφερόμεθα δέν ἀφοροῦν μόνο τίς δύο χῶρες μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν ὑπάρχουν προβλήματα διμερῆ.*

Ὑπάρχουν δυνατότητες — περιορισμένες ἐπί τοῦ παρόντος — ἀναπτύξεως τῆς συνεργασίας μας στόν τεχνικό καί οἰκονομικό τομέα. Ἕνας ἀπό τούς τομεῖς αὐτούς εἶναι καί ὁ ναυτιλιακός. Ἡ Ἑλλάς ἔχει τό μεγαλύτερο ἐμπορικό στόλο καί μποροῦμε νά συνεργασθοῦμε στίς μεταφορές καί στίς ναυπηγήσεις. Ἐπίσης, δυνάμεθα νά χρησιμοποιήσουμε κινεζικά πληρώματα στά ἐμπορικά μας σκάφη. Ἐκπρόσωπος τῶν ἐφοπλιστῶν θά ἔλθει σέ ἐπαφή μέ τήν ἁρμόδια ὀργάνωσή σας.

»Ἐπίσης καί οἱ τεχνικές μας ἑταιρίες προσφέρονται σέ συνεργασία. Ἡ Κίνα ἔχει ἕνα φιλόδοξο πρόγραμμα ἀναπτύξεως. Οἱ ἑλληνικές τεχνικές ἑταιρίες ἐργάζονται στό ἐξωτερικό — Μέση Ἀνατολή, Ἀφρική — μέ ἐπιτυχία. Διερωτῶμαι ἄν στό πρόγραμμα τῆς Κίνας οἱ τεχνικές μας ἑταιρίες δέν θά μποροῦσαν νά βοηθήσουν. Σκόπιμο ἑπομένως θά ἦταν, ὁ ἐκπρόσωπος τῶν τεχνικῶν ἑταιριῶν νά συζητήσει μέ τίς κινεζικές ὑπηρεσίες. Ὅλα αὐτά βεβαίως μέ κριτήριο τό ἀμοιβαῖο συμφέρον.

Ντέγκ: Ἡ ἐνίσχυση τῆς συνεργασίας τῶν δύο χωρῶν ἀποτελεῖ κοινή ἐπιθυμία. Ἄς ἀφήσουμε τά θέματα αὐτά στούς εἰδικούς.

Κ. Καραμανλῆς: *Στόν ἐμπορικό ἐπίσης τομέα ὑπάρχει τό θέμα τῶν καπνῶν. Ἄν θά μποροῦσε ἡ Κίνα νά ἀπορροφήσει κάποια ποσότητα γιά μείγματα. Γνωρίζω ὅτι ἡ Κίνα παράγει καπνά. Ἁπλῶς θέτω τά θέματα πού οἱ ἁρμόδιοι μποροῦν νά ἐξετάσουν μέ τήν κινεζική πλευρά. Ὑπάρχει καί τό θέμα τοῦ πετρελαίου καί ρωτῶ ἄν στό πλαίσιο τῆς συνεργασίας μας εἶναι δυνατόν νά ἐξάγεται πετρέλαιο στήν Ἑλλάδα. Ἔχει ὁ κ. πρόεδρος τίποτε ἄλλο νά προτείνει;*

Ντέγκ: Γιά ὅλα αὐτά τά διμερῆ, ἄς ἀφήσουμε τίς ἁρμόδιες ὑπηρεσίες. Ἀπ' ὅ,τι ἀντιλαμβάνομαι, ὑπάρχει εὐρεία προοπτική ἀναπτύξεως τῶν οἰκονομικῶν μας σχέσεων. Προσωρινά ὅμως καί γιά ἐσωτερικά μας αἴτια τοῦτο δέν μπορεῖ νά γίνει παρά μόνο σέ περιορισμένη κλίμακα.

Κ. Καραμανλῆς: *Σήμερα, μέ τήν πολιτική τῆς ἀνοικτῆς πόρτας, ἀκολουθεῖτε τήν καλλίτερη πολιτική.*

Ντέγκ: Ἐπί δέκα χρόνια ἐπικράτησε χάος στήν οἰκονομία τῆς Κίνας. Ὑπάρχει δυσαναλογία μεταξύ βιομηχανίας καί γεωργίας. Παραμελήσαμε τήν ἀγροτική οἰκονομία, ἄν καί 80% τοῦ κινεζικοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἀγρότες. Τώρα μᾶς χρειάζεται περίοδος προσαρμογῆς 3-4 χρόνων. Χωρίς νά μειώσουμε τήν ταχύτητα τῶν τεσσάρων ἐκσυγχρονισμῶν, θά ἐπιδιώξουμε ἐπίσης τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, ἐνεργείας καί τῶν συγκοινωνιῶν. Γιά τοῦτο ὅμως χρειάζεται διεθνής συνεργασία καί πολιτική μας εἶναι ἡ ἐνίσχυσις τῆς συνεργασίας μέ τό ἐξωτερικό. Μέ αὐτό τό πνεῦμα παραπέμπουμε τά διμερῆ στούς ἁρμοδίους. Ὅπως εἶπα καί προηγουμένως, ἡ προοπτική τοῦ μέλλοντος εἶναι εὐρεῖα, ἀλλά πρός τό παρόν οἱ δυνατότητες εἶναι περιορισμένες.

Κ. Καραμανλῆς: *Γνωρίζω τήν τεράστια προσπάθεια ἀναπτύξεως πού ἔχει ἀναλάβει ἡ κινεζική Κυβέρνηση. Ἐμεῖς ἐπιθυμοῦμε νά βοηθήσουμε σέ ὁρισμένους τομεῖς.*

Ντέγκ: Εἶναι προφανές ὅτι μιά χώρα πού ἀναπτύσσεται συναντᾶ δυσκολίες.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι καί ζήτημα προγραμματισμοῦ.*

Ντέγκ: Μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας μας θά διευρυνθοῦν καί οἱ σχέσεις μας μέ τό ἐξωτερικό. Ἀποδίδομε σημασία στήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεών μας μέ τό ἐξωτερικό.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐγώ δέν ἦλθα γιά ἐμπορικές συναλλαγές. Ἦλθα νά κάνω ἐπαφή γνωριμίας μέ τήν ἡγεσία. Ἦρθα γιά νά ἀνταλλάξομε σκέψεις γιά τήν διεθνῆ κατάσταση. Ἐμεῖς δέν ἀναπτυχθήκαμε τόσο πολύ γιά νά εἴμαστε ἔμποροι σάν τούς Μεγάλους. Ἀποβλέπουμε πρώτιστα στήν συνεργασία τήν πολιτική, τήν μορφωτική, τήν οἰκονομική.*

Ντέγκ: Γιά τό πετρέλαιο, ἡ χώρα μας ἔχει τεράστια ἀποθέματα. Τά τεχνικά μέσα ἐξαγωγῆς του εἶναι ἀκόμη περιορισμένα. Γι' αὐτό καί ἡ παραγωγή καλύπτει τίς ἀνάγκες καί ἀφήνει μικρό ὑπόλοιπο γιά ἐξαγωγές. Εἴμαστε σέ ἐπαφή μέ τήν Ἰαπωνία καί τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες γιά γεωτρήσεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Χωρίς νά ἔχω διάθεση νά σᾶς δώσω συμβουλές, λέγω ὅτι σκόπιμο εἶναι νά δοθεῖ προτεραιότης στό ἐνεργειακό. Ἡ ἀνάπτυξη κάθε χώρας θά στηριχθεῖ στίς πηγές ἐνεργείας. Τί ἀποθέματα ὑπάρχουν;*

Ντέγκ: Χαίρω πού ἀκούω τήν γνώμη σας. Οἱ ἀμερικανικές ἐκτιμήσεις ὑπολογίζουν τά ἀποθέματα σέ 65 δισεκατομμύρια τόννους.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά σωθεῖτε κι ἐσεῖς καί θά σωθεῖ κι ὁ κόσμος, ἄν τά ἀξιοποιήσετε. Τί θά ἤθελε ὁ κ. πρόεδρος νά συζητήσουμε; Τά παγκόσμια προβλήματα. Ποιά εἰδικώτερα προβλήματα; Τί θά ἤθελε νά ἀκούσει ἀπό τά προβλήματα τῆς περιοχῆς;*

Ντέγκ: Εἶμαι στήν διάθεσή σας.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά ἀρχίσω ἀπό τήν Εὐρώπη. Ἡ Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότης εἶναι κατά βάση ἕνας οἰκονομικός ὀργανισμός πού ἀποβλέπει στήν ἕνωση τῆς Εὐρώπης. Ἀποδίδω μεγάλη σημασία εἰς τήν εὐρωπαϊκή ἑνοποίηση, τήν ὁποίαν ὑποστηρίζω ἀπό χρόνια. Ἡ Εὐρώπη ἔχει μεγάλες δυνατότητες. Ἀπό ἀπόψεως πληθυσμοῦ εἶναι ἴση μέ τήν Ρωσία. Ἡ οἰκονομία ὅμως καί οἱ τεχνολογικές δυνατότητές της εἶναι διπλάσιες, ἀπό τίς ρωσικές. Ἄν ἑνοποιηθεῖ καί ἀξιοποιήσει τίς δυνατότητές της ἡ Εὐρώπη, θά ἀποκτήσει αὐτοδύναμη ἀνεξαρτησία. Τά προβλήματα εἶναι τόσο μεγάλα πού δέν μποροῦν νά λυθοῦν σέ στενά ἐθνικά πλαίσια, ἀλλά σέ εὐρύτερα εὐρωπαϊκά. Ἄν ἑνωθεῖ ἡ Εὐρώπη θά εἶναι σέ θέση νά παίξει ρόλο στήν παγκόσμια ἰσορροπία. Σήμερα ἔχουμε δύο Ὑπερδυνάμεις. Ἄν ἑνωθεῖ ἡ Εὐρώπη καί ἀναπτυχθεῖ ἡ Κίνα, τότε θά ἔχουμε μιά ἄλλη ἰσορροπία, ἕναν ἄλλο συσχετισμό δυνάμεων. Γι' αὐτό ὑποστηρίζω τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης πού προχωρεῖ μέ βραδύ ρυθμό λόγω δυσκόλων προβλημάτων. Ἀλλά ἀκριβῶς ἡ ὕπαρξη τῶν προβλημάτων αὐτῶν ἐπιβάλλει τήν ἑνοποίηση πού μόνη μπορεῖ νά δώσει τήν λύση της.*

Ντέγκ: Τώρα πού μπήκατε στήν Κοινή Ἀγορά εἴσθε καί μέλος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου.

Κ. Καραμανλῆς: *Θά πρέπει νά διακρίνουμε τό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης, τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο καί τό Εὐρωπαϊκό Συμβούλιο. Στά δύο τελευταῖα θά μετέχουμε ἀπό τήν 1η Ἰανουαρίου 1981, ὅταν ἡ Ἑλλάς θά καταστεῖ πλήρες μέλος τῆς ΕΟΚ. Τό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης εἶναι μᾶλλον ἕνας θεωρητικός ὀργανισμός.*

Ντέγκ: Καί τό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης παίζει ρόλο;

Κ. Καραμανλῆς: *Τό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης μοιάζει λίγο μέ τά Ἡνωμένα Ἔθνη στόν χῶρο τῆς Εὐρώπης. Ἡ*

Υποδοχή στό ἀεροδρόμιο τοῦ Πεκίνου.

ΕΟΚ εἶναι οἰκονομικός καί πολιτικός ὀργανισμός.

Ντένγκ: Τό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης ἔχει συμβολική σημασία.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Κοινή Ἀγορά θά ἐξελιχθεῖ σέ Ἑνωμένη Εὐρώπη. Ἔτσι θά συμβάλει ἰδιαίτερα στήν διάρθρωση τῆς διεθνοῦς ζωῆς. Ἀπό τό 1981 θά εἴμαστε πλήρες μέλος. Θά δώσουμε ἔτσι νέα ὤθηση καί στίς διμερεῖς μας σχέσεις.*

»Θά ἤθελα νά ἀναφερθῶ στήν κατάσταση στά Βαλκάνια, τά ὁποῖα ἐπί μακρόν ἀποτελοῦσαν τήν πυριτιδαποθήκη τῆς Εὐρώπης. Μετά τήν ἐπιστροφή μου στήν Ἑλλάδα τό 1974, προσπάθησα νά δημιουργήσω καλλίτερο κλῖμα στήν Βαλκανική, παρά τίς διαφορές τῶν καθεστώτων. Πιστεύω, ἄλλωστε, ὅτι ἡ συνεργασία ἀμβλύνει τίς διαφορές καί συμβάλλει στήν εἰρήνη. Ἐπῆρα διάφορες πρωτοβουλίες μέ ἀνταλλαγές ἐπισκέψεων καί συνεργασίες στόν οἰκονομικό καί τεχνικό τομέα. Πιστεύω ὅτι αὐτή ἡ προσπάθεια μᾶλλον πηγαίνει καλά. Ἀνταλλάσσουμε ἐπισκέψεις σέ ὑψηλό καί ὑπηρεσιακό ἐπίπεδο. Θά πήγαινε καλλίτερα, ἄν ἡ Βουλγαρία δέν ἦταν λίγο ἐπιφυλακτική.

Ντένγκ: Πῶς πᾶνε οἱ σχέσεις σας μέ τήν Βουλγαρία;

Κ. Καραμανλῆς: *Καλά. Στήν βαλκανική ὅμως συνεργασία εἶναι ἐπιφυλακτική, γιατί ἡ Ρωσία τήν συγκρατεῖ. Τοῦτο γιατί ὑπάρχει ἡ ἐντύπωση ὅτι ἡ βαλκανική συνεργασία θά τήν ἀποδεσμεύσει ἀπό τήν σοβιετική κηδεμονία. Παρ' ὅλ' αὐτά, ἡ Βουλγαρία παρακολουθεῖ ἀλλά μέ κάποιο δισταγμό. Θά συνεχίσω τήν προσπάθειά μου, γιατί ἔτσι ἐξυπηρετοῦνται καί οἱ βαλκανικοί λαοί καί οἱ λαοί τῆς Εὐρώπης. Γιά νά ἐπιτύχει ὅμως ἡ προσπάθεια αὐτή δέν πρέπει οἱ Μεγάλοι νά ἀνταγωνίζονται μεταξύ τους καί νά φέρουν τόν ἕνα λαό ἐναντίον τοῦ ἄλλου, ὅπως ἐγίνετο στό παρελθόν.*

»Στά θέματα τῆς περιοχῆς μας συγκαταλέγεται καί τό Κυπριακό. Μεταξύ τῶν διεθνῶν προβλημάτων ξεχωρίζει τό Κυπριακό, ὡς περίπτωσις κατάφορης παραβιάσεως διεθνῶν κανόνων καί διεθνοῦς ἠθικῆς. Μιά χώρα ἀνήκουσα στόν ΟΗΕ εἰσέβαλε καί κατέλαβε τήν μισή Κύπρο καί δημιούργησε 200.000 πρόσφυγες. Τό Κυπριακό εἶναι ἕνα ἀπό τά προβλήματα πού ἀπασχολοῦν μόνιμα τήν διεθνῆ κοινή γνώμη καί τόν ΟΗΕ. Ὑπάρχουν ὀκτώ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας καί πέντε τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως πού προνοοῦν, μεταξύ ἄλλων, γιά τήν ἀποχώρηση τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ καί πού δέν ἐφαρμόζονται. Τό Κυπριακό εἶναι μιά ἀπό τίς ἐστίες πού δηλητηριάζουν τήν διεθνῆ ζωή. Τό ἕνα τρίτο (1/3) τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου εἶναι πρόσφυγες στήν ἴδια τους τήν πατρίδα. Μέ τήν ἴδια πληθυσμιακή ἀναλογία εἶναι σάν νά ὑπῆρχαν στήν Κίνα 300 ἑκατομμύρια πρόσφυγες. Δέν δηλητηριάζει μόνο τήν διεθνῆ ζωή τό Κυπριακό, ἀλλά εἶναι καί ἑστία κινδύνων γιά τό μέλλον. Ἡ ἔννοια τοῦ δικαίου καί τῆς ἠθικῆς πρέπει νά ἔχουν ἐνιαία ἐφαρμογή. Ἡ ἐφαρμογή τους στήν Κύπρο θά πρέπει νά ὁδηγήσει στήν ἀποχώρηση τῶν Τούρκων καί στήν διαμόρφωση καθεστῶτος μέ τό ὁποῖο οἱ δύο κοινότητες θά ζοῦν εἰρηνικά. Δυό λόγια γιά τό ἱστορικό, ἄν δέν τό γνωρίζετε.

Ντένγκ: Ἔχω ὁρισμένα πράγματα ὑπ' ὄψη μου καί ἀπό παλαιότερη ἐπίσκεψη τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὅλοι πρέπει νά βοηθήσουν στήν ἐξεύρεση λύσεως. Καί ὑπάρχει λύση. Οἱ Ἑλληνοκύπριοι δέ-*

χονται ρυθμίσεις πού ἱκανοποιοῦν βασικές θέσεις καί αἰτήματα τῶν Τουρκοκυπρίων.

Ντένγκ: Μέ τήν Τουρκία ἔχετε ἐπαφές καί συνομιλίες γιά τό Κυπριακό;

Κ. Καραμανλῆς: *Μέ τήν Τουρκία ἔχουμε διμερεῖς διαφορές. Τό Κυπριακό χειρίζεται ἡ κυπριακή Κυβέρνηση πού εἶναι ἀνεξάρτητη. Ἐμεῖς ἁπλῶς βοηθοῦμε, γιατί οἱ Κύπριοι εἶναι Ἕλληνες.*

Ντένγκ: Ἔτσι ἴσως ἡ λύση τῶν διμερῶν προβλημάτων νά βοηθήσει καί τό Κυπριακό.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὅλες οἱ διαφορές μέ τήν Τουρκία ἐδημιουργήθηκαν ἀπό τήν Τουρκία. Ἔκανα κατ' ἐπανάληψη λογικές προτάσεις ἀλλά δέν προχώρησαν. Ἴσως νά ὀφείλεται στήν πολιτική ἀστάθεια τῆς Τουρκίας. Ἐπί πλέον ὅμως καί στίς σωβινιστικές της τάσεις. Ὑπάρχει ἕνα εἶδος τουρκικοῦ ἡγεμονισμοῦ. Ἐμεῖς δέν ζητοῦμε τίποτα ἀπό τούς Τούρκους. Αὐτοί ζητοῦν. Ἄν καί κακῶς ζητοῦν, ἐμεῖς προτείνουμε διαδικασίες.*

»Ἀναφέρω τά ἑξῆς χαρακτηριστικά στοιχεῖα: Στήν Κύπρο τά 18% τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι Τοῦρκοι καί τά 80% Ἕλληνες. Ὑπῆρχε αἴτημα τῶν Κυπρίων νά ἑνωθοῦν μέ τήν Ἑλλάδα. Ἡ Κύπρος ἦταν ἀγγλική ἀποικία ἀλλά ἐθνολογικά ἑλληνικό νησί καί ἐπομένως τό αἴτημα ἦταν λογικό. Ἀντέδρασαν ὅμως οἱ Τοῦρκοι καί ἐκάναμε τήν Κύπρο ἀνεξάρτητη. Τό 1974 ἡ στρατιωτική δικτατορία στήν Ἑλλάδα ὠργάνωσε κίνημα κατά τοῦ Μακαρίου. Δέν ἐστρέφετο ἐναντίον τῶν Τούρκων ἀλλά ἀποτελοῦσε ἐνδοελληνική διένεξη. Οἱ Τοῦρκοι τό πῆραν σάν πρόσχημα καί ἔκαναν ἀπόβαση στήν Κύπρο. Ἡ Τουρκία μαζί μέ τήν Ἑλλάδα καί τήν Ἀγγλία ἦσαν ἐγγυήτριες δυνάμεις. Ὡς ἐγγυήτρια ἡ Τουρκία ἔκανε τήν ἀπόβαση, χωρίς ὅμως νά συνεννοηθεῖ καί νά διαβουλευθεῖ μέ τίς ἄλλες ἐγγυήτριες χῶρες, ὅπως πρόβλεπε ἡ συμφωνία. Σάν πρόσχημα ἤ σάν ἐπιχείρημα τῆς εἰσβολῆς ἡ Τουρκία ἐπικαλέσθηκε τήν νομιμότητα. Τέσσερις μέρες μετά τήν ἀπόβαση ἀποκαταστάθηκε ἡ ὁμαλότης καί στήν Ἑλλάδα καί στήν Κύπρο. Στήν Κύπρο διαδέχθηκε τόν Σαμψών ὁ συνταγματικός ἀντικαταστάτης τοῦ Μακαρίου κ. Κληρίδης. Ἔπρεπε ἑπομένως μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς νομιμότητος νά ἀποσυρθοῦν τά τουρκικά στρατεύματα. Ἀντιθέτως, 15 μέρες ἀργότερα, ἔγινε νέα ἐπιχείρηση καί κατελήφθη τό μισό σχεδόν νησί.

»Πέντε χρόνια ἔκτοτε, παρά τίς ἀποφάσεις τοῦ ΟΗΕ καί τίς διαπραγματεύσεις μεταξύ τῶν δύο μερῶν, ἡ Τουρκία κατέχει πάντοτε τό 40% τῆς νήσου.

»Τό Κυπριακό ἔχει πολλές ἀναλογίες μέ τό ζήτημα τῆς Καμπότζης. Μιά ξένη δύναμη κατέχει στρατιωτικά τήν Κύπρο, ἔχει μεταβάλει τό 1/3 τοῦ πληθυσμοῦ σέ πρόσφυγες καί ἐποικίζει τό νησί, ὅπως συμβαίνει καί στήν Καμπότζη.

»Αὐτή εἶναι σέ συντομία ἡ ἱστορία τοῦ Κυπριακοῦ. Καί ὑπάρχει λύση γι' αὐτό. Ὅπως εἶπα, οἱ Κύπριοι δέχονται ὁρισμένα τουρκικά αἰτήματα. Δέχονται νά παραχωρηθεῖ 25% τοῦ ἐδάφους στό 18% τοῦ πληθυσμοῦ. Δέχονται τό πολίτευμα νά ἔχει ὁμοσπονδιακή μορφή καί οἱ τοπικές ἀρχές νά ἔχουν αὐτονομία. Οἱ Ἑλληνοκύπριοι δέχονται ὅλα τά βασικά αἰτήματα τῶν Τούρκων, ἐνῶ θά εἶχαν τό δικαίωμα νά ζητήσουν τήν ἐπάνοδο στό status quo πού προϋπῆρχε, ἐφ' ὅσον ἡ ἀνωμαλία ἐπανορθώθηκε. Παρ' ὅλα αὐτά, δέχονται νέο καθεστώς, ἐνῶ οἱ Τοῦρκοι ἀποκρούουν κάθε λύση. Αὐτή εἶναι ἡ ὑπόθεση τῆς Κύπρου καί γιά τήν ὁποία θά παρακαλοῦσα, κύριε πρόεδρε, νά βοηθήσετε. Τό θέμα ἐκκρεμεῖ καί φέτος στόν ΟΗΕ.

»Ἔχομε καί διμερεῖς διαφορές μέ τήν Τουρκία πού ἡ ἴδια ἔχει ἐγείρει. Στό Αἰγαῖο ὑπάρχουν περί τίς 2.000 νησιά, μεγάλα, μικρά, ὅλα ἑλληνικά. Οἱ Τοῦρκοι θέλουν νά μοιράσουν τό Αἰγαῖο, ἀγνοώντας τήν ὕπαρξη τῶν νησιῶν αὐτῶν. Ἀλλά καί τά νησιά ἔχουν δικαιώματα ἀπό τό Διεθνές Δίκαιο. Τουρκική ἐπιδίωξη εἶναι ἡ διάσπαση τῆς ἑνότητος τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας.

»Στό θέμα τῆς ὑφαλοκρηπῖδος, ἐφ' ὅσον δέν μποροῦμε νά συμφωνήσουμε, πρότεινα νά πᾶμε στό Διεθνές Δικαστήριο ἤ σέ διαιτησία. Ὑπάρχουν τρεῖς τρόποι λύσεως τῶν διαφορῶν α) ὁ διάλογος, β) ἡ διαιτησία καί γ) ὁ πόλεμος. Ἀφοῦ μέ τόν διάλογο δέν μποροῦμε νά βροῦμε λύση, θά πρέπει νά πᾶμε σέ διαιτησία. Τό ἐδέχθησαν δυό φορές, ἀλλά μιά ἑβδομάδα ἔπειτα ὑπαναχώρησαν. Μέ τόν Ντεμιρέλ εἴχαμε ὑπογράψει συμφωνία, σέ περίπτωση ἀποτυχίας τοῦ διαλόγου, νά πᾶμε στό Διεθνές Δικαστήριο. Ὁ κ. Ντεμιρέλ ὅμως ὑπαναχώρησε, λέγοντας ὅτι εἶχε ὑπογράψει μέν τό χαρτί, ἀλλά χωρίς νά τό διαβάσει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι, ὅταν ὑπέγραψε, ὁ ἀντίπαλός του ὁ Ἐτσεβίτ τόν κατηγόρησε γιά προδοσία καί ὁ κ. Ντεμιρέλ ἐφοβήθη.

»Ὕστερα ἀπό ἕνα χρόνο συναντήθηκα μέ τόν Ἐτσεβίτ. Τοῦ μίλησα γιά διαιτησία. Τοῦ εἶπα ὅτι ἔτσι θά ἔχουμε ἀντικειμενική κρίση καί θά καλυφθοῦμε πολιτικῶς. Κανείς ἀπό μᾶς δέν θά κατηγορηθεῖ ὅτι πρόδωσε ἐθνικά συμφέροντα. Ὁ Ἐτσεβίτ μοῦ ἀπάντησε: Ἔχεις δίκιο, ἀλλά ὅταν ὁ Ντεμιρέλ τό ἐδέχθη, τόν ἀπεκάλεσα προδότη. Πῶς νά τό κάνω τώρα ἐγώ; Καί ἔτσι δέν προχωροῦμε. Ἐλπίζω ὅτι, ἄν ἡ Τουρκία ἀποκτήσει σταθερή Κυβέρνηση, θά ἀκολουθήσει καί μιά ἐποικοδομητική στάση, γιατί ἐγώ θέλω εἰρηνική λύση στό πρόβλημα.

»Εἶμαι στήν διάθεσή τοῦ κ. προέδρου, γιά νά ἀπαντήσω σέ συγκεκριμένα ἐρωτήματα.

Ντένγκ: Τά ὅσα ἐκθέσατε εἶναι ἀπολύτως σαφῆ.

Κ. Καραμανλῆς: *Καί οἱ Τοῦρκοι βεβαίως ἔχουν τά ἐπιχειρήματά τους. Ἐγώ ἐξέθεσα τά γεγονότα κατά τρόπο ἀντικειμενικό.*

Ντένγκ: Παρόμοια προβλήματα ὑπάρχουν σέ ὅλο τόν κόσμο. Καί μεῖς ἔχουμε διένεξη γιά ἕνα νησί μέ τήν Ἰαπωνία. Μέ τήν Κορέα, τό Βιετνάμ καί τίς Φιλιππίνες ἔχουμε προβλήματα ὑφαλοκρηπῖδος. Εἶναι προβλήματα περίπλοκα.

Κ. Καραμανλῆς: *Πολλές χῶρες ἔχουν τέτοια προβλήματα, γι' αὐτό ἄλλωστε διαμορφώνεται καί τό Δίκαιο τῆς Θαλάσσης. Καί τά προβλήματα λύνονται μέ τόν διάλογο ἤ τήν διαιτησία. Ἐμεῖς μέ τούς Τούρκους δέν ἔχουμε οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο.*

Ντένγκ: Ἀντιλαμβάνομαι τίς δυσκολίες σας. Στό θέμα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνοποιήσεως γνωρίζετε τήν στάση μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι ὀρθή ἡ πολιτική σας.*

Ντένγκ: Ἀπό χρόνια ἐνδιαφερόμεθα γιά τά προβλήματα τῆς Εὐρώπης. Βασική πολιτική μας εἶναι ἡ ἀντίσταση στόν ἡγεμονισμό. Σκοπός μας εἶναι ἡ ὑπεράσπιση τῆς παγκόσμιας εἰρήνης πού ἀπειλεῖται ἀπό τόν ἡγεμονισμό. Γνωρίζετε, ἐπίσης, ὅτι εἴμαι πάντοτε τῆς γνώμης ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος πολέμου σέ παγκόσμια κλίμακα. Ἄν συγκρίνουμε τό πέρυσι μέ τό πρόπερυσι οἱ ἐξελίξεις δέν εἶναι πρός τήν ὕφεση, ἀλλά πρός τήν ἀνασφάλεια. Ὅταν λέγαμε

ὅτι οἱ κίνδυνοι πολέμου αὐξάνονται, πολλοί νόμισαν ὅτι ἐμεῖς οἱ Κινέζοι εἴμαστε πολεμόχαροι. Ἀργότερα, ἀντελήφθηκαν, ἐπισημαίνοντας τούς κινδύνους. Ἀπομακρύνουμε χρονικά τήν πραγματοποίησή τους πρᾶγμα πού δέν σημαίνει ὅτι τελικά τούς ἀποτρέπουμε. Ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου προέρχεται ἀπό τόν ἡγεμονισμό. Ἀπό τίς δύο Ὑπερδυνάμεις, οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες δέν τολμοῦν νά κάνουν πόλεμο. Λένε ὅτι καί ἡ Ρωσία δέν θέλει πόλεμο. Δέν ἐξαρτᾶται ὅμως αὐτό ἀπό τήν θέληση τοῦ ἡγέτου της, τοῦ Μπρέζνιεφ σήμερα, τοῦ διαδόχου του, ὅταν ἐκλείψει. Ἀπό τό 1954 πού ἀνέβηκε στήν ἐξουσία ὁ Κρουστσώφ ἄλλαξε ἡ πολιτική τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί ἔγινε παρόμοια μέ τήν πολιτική τῶν Τσάρων. Σήμερα ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἔχει τακτικό στρατό 4-5 ἑκατομμυρίων καί στρατηγικά ὅπλα τουλάχιστον ἴσα μέ τήν Ἀμερική. Ἔχει τεράστιες ποσότητες συμβατικῶν ὅπλων καί ὑπερτερεῖ τοῦ συνόλου Εὐρώπης καί Ἀμερικῆς. Οἱ στρατιωτικές της δαπάνες ἀντιπροσωπεύουν τό 20% τοῦ προϋπολογισμοῦ. Μιλοῦν κάθε μέρα γιά ἀφοπλισμό, ἀλλά καί καθημερινά προσθέτουν νέα ὅπλα στό ὁπλοστάσιό τους. Τί σκοπό ἔχουν τά ὅπλα αὐτά; Ἕνα καί μόνο: τόν πόλεμο. Ἀπό χρόνια συζητοῦμε τό θέμα αὐτό μέ πολλούς πολιτικούς ἡγέτες. Ἐξηγοῦμε τούς φόβους μας λόγω παρουσίας 1.000.000 στρατοῦ στά σύνορα τῆς Κίνας. Ὅταν ὁ Μάο καί ὁ Τσού εν Λάι ἦταν στήν ζωή, ἐξηγούσαμε ὅτι τά προβλήματα πρέπει νά τά βλέπει κανείς ὄχι ἀπό τήν διμερῆ σκοπιά, ἀλλά ἀπό τό πρῖσμα τῆς γενικῆς καταστάσεως τοῦ κόσμου. Καί κάθε τόσο οἱ Ἀμερικανοί μᾶς ἔλεγαν ὅτι οἱ Ρῶσοι πρόκειται νά μᾶς ἐπιτεθοῦν. Ἐμεῖς τούς ἀπαντούσαμε ὅτι δέν τό πιστεύουμε.

»Ὁ Μάο ἐξηγοῦσε ὅτι σκοπός τῆς Ρωσίας εἶναι νά κάμει θόρυβο στήν Ἀνατολή, ἀλλά νά κτυπήσει στήν Εὐρώπη. Ἀπό τήν διάταξη τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ μποροῦμε νά καταλάβουμε τίς προθέσεις τῆς Μόσχας. Τό 1/4 τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ σταθμεύει στά σύνορα μέ τήν Κίνα, ἐνῶ τά 3/4 βρίσκονται στήν Εὐρώπη. Στρατηγικός σκοπός τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως εἶναι νά κατακτήσει ὁλόκληρο τόν κόσμο. Ὁ σκοπός αὐτός θά ὑλοποιηθεῖ ἀρχίζοντας μέ τήν κατάκτηση τῆς Εὐρώπης.

»Ὅπως εἴπατε, κύριε πρόεδρε, ἡ Δυτική Εὐρώπη, μαζί μέ τήν Ἑλλάδα ἔχουν πολλές δυνατότητες οἰκονομοτεχνολογικές καί στρατιωτικές. Ἐμεῖς μιλώντας γιά τήν Εὐρώπη περιλαμβάνουμε καί τήν Μεσόγειο καί τήν Μέση Ἀνατολή καί μερικές χῶρες τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Ἂν χωριζόταν ἡ Εὐρώπη ἀπό τήν Μεσόγειο, τήν Μέση Ἀνατολή καί τήν Βόρειο Ἀφρική, θά ἀντιμετώπιζε δυσκολίες ἐπιβιώσεως. Οἱ Ρῶσοι, γιά νά πραγματοποιήσουν τίς ἐπιδιώξεις τους, κινοῦνται καί σ' αὐτές τίς περιοχές.

»Ἐδῶ καί 7-8 χρόνια ἐφιστοῦμε τήν προσοχή τῶν Εὐρωπαίων φίλων μας. Ἐκτιμοῦμε πολύ τήν προσπάθεια γιά τήν εὐρωπαϊκή ἑνοποίηση. Μιά δυνατή καί ἑνωμένη Εὐρώπη θά παίξει ἰσχυρό ρόλο. Ἐκτιμοῦμε πολύ τίς προσπάθειές σας γιά τήν προώθηση τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς.

»Στό μεταξύ, ἡ Ρωσία ἔχει ἐνισχύσει τίς δυνάμεις της στήν Ἀνατολή καί τόν Εἰρηνικό Ὠκεανό καί ἐκμεταλλεύεται τήν κατάσταση στήν Ἰνδοκίνα γιά νά δημιουργήσει στρατιωτικές βάσεις ἐκεῖ. Παρ' ὅλ' αὐτά, τό κύριο βάρος τῆς ρωσικῆς προσπαθείας ρίχνεται στήν Εὐρώπη. Ὄχι εὐθέως καί κατά μέτωπο, ἀλλά μέ κυκλωτικές κινήσεις. Σπέρνουν διχόνοιες καί ἀποβλέπουν στήν φιλλανδοποίηση τῆς Εὐρώπης. Ἐμεῖς ἐδῶ χαίρομε καί ἐκτιμοῦμε κάθε βῆμα πρός ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης.

»Ἐκτιμοῦμε ἐπίσης τήν βαλκανική σας πολιτική καί εἰδικώτερα τίς προσπάθειές σας νά καλλιεργήσετε σχέσεις μέ τήν Βουλγαρία, πού εἶναι χρήσιμες καί λόγω γειτνιάσεως. Οἱ χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης δέν παρουσιάζουν πλέον ἕνα μονολιθικό φαινόμενο. Γνωρίζετε τήν τοποθέτηση τῆς Γιουγκοσλαβίας καί τῆς Ρουμανίας. Ἡ Βουλγαρία ἔχει βεβαίως στενές σχέσεις μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση. Μερικοί λένε ὅτι ἡ Βουλγαρία εἶναι μία ἀπό τίς Δημοκρατίες τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Παρ' ὅλα αὐτά εἶναι σκόπιμο νά συνεργαζόμεθα μέ τήν Βουλγαρία. Εἶναι πρός τό γενικό καλό. Τά Βαλκάνια ἔχουν πολύ μεγάλη σημασία καί ἡ Ρωσία δέν τό ξεχνᾶ. Γι' αὐτό καί ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία ἔχουν σημαντική γεωγραφική θέση. Ἐκτιμοῦμε τήν πολιτική σας καλλιεργείας σχέσεων μέ τίς Βαλκανικές καί Μεσογειακές χῶρες.

»Ὅσο γιά τό Κυπριακό, αὐτό ἀφορᾶ καί τίς σχέσεις σας μέ τήν Τουρκία. Ἐνδιαφερόμαστε γιά τήν περιοχή αὐτή. Ἀλλά, εἴμαστε τόσο μακρυά καί δέν βρισκόμαστε σέ θέση νά προσφέρομε κάτι τό οὐσιαστικό. Γνωρίζετε τήν στάση μας στόν Ὀργανισμό Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὅπου ψηφίζουμε ὑπέρ τῆς Κύπρου. Στό θέμα αὐτό δέν μποροῦμε νά λέμε περισσότερα, γιατί ἔχουμε τίς ἴδιες σχεδόν φιλικές σχέσεις μέ ἐσᾶς καί τήν Τουρκία. Συμβουλεύομε τούς δύο φίλους μας νά διαπραγματευθοῦν, ἐνῶ οἱ Ρῶσοι θέλουν νά ἐκμεταλλευθοῦν τήν διαφορά σας.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Ρωσία κάνει τήν οὐδέτερη.*

Ντένγκ: Ἡ Ρωσία φαινομενικά μόνο προσφέρεται νά βοηθήσει. Κατά βάθος ὅμως χαίρεται γιά τήν κατάσταση. Καί οἱ δύο χῶρες σας ἔχουν σημαντική στρατηγική ἀξία. Ὅπως εἴπατε, χρειάζεται διάλογος καί ἐμεῖς τό πιστεύομε, ἔστω καί ἂν χρειασθεῖ χρόνος. Ἀναφέρατε τίς τρεῖς λύσεις καί θά πρέπει νά καταβληθοῦν μεγάλες προσπάθειες γιά τίς δύο πρῶτες.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἀπέτρεψα δύο φορές τόν πόλεμο. Ὅταν οἱ Τοῦρκοι πῆγαν στήν Κύπρο, εἶχα καί ἐγώ δικαίωμα νά πάω. Μποροῦσα νά στείλω δύο μεραρχίες, ἐπειδή καί ἡ Ἑλλάς ἦταν ἐγγυήτρια καί τό νησί εἶναι ἑλληνικό. Δέν τό ἔκαμα ὅμως γιά νά ἀποφύγω τόν πόλεμο. Παρ' ὅλ' αὐτά δέν ἄρχισε ὁ πραγματικος διάλογος.*

»Πρίν τρία χρόνια ὁ κ. Ντεμιρέλ εἶχε στείλει στό Αἰγαῖο τό "Χόρα" νά κάμει ἔρευνες σέ ἑλληνικό χῶρο. Ἡ πίεση τοῦ λαοῦ καί τοῦ στρατοῦ ἦταν νά τό κτυπήσω. Ἀντ' αὐτοῦ ὅμως ἐπῆγα στό Διεθνές Δικαστήριο καί στό Συμβούλιο Ἀσφαλείας. Δέν εἶναι ἀρκετό νά ὑπάρχει διάλογος. Πρέπει ἐπίσης καί τό ἄλλο μέρος νά μήν προκαλεῖ.

»Εἶχα προτείνει στήν Τουρκία νά ὑπογράψει συμφωνία μή ἐπιθέσεως καί ἐλέγχου τῶν ἐξοπλισμῶν. Ἀκριβῶς γιά νά διεξαχθεῖ ὁ διάλογος κατά τρόπο ψύχραιμο καί ὄχι σέ κλίμα ἀπειλῶν. Τήν πρόταση αὐτή εἶχα κάνει μέ ἐπίσημη δήλωση στήν Βουλή. Ὁ κ. Ντεμιρέλ εἶχε ἀρχικά δεχθεῖ, ὅταν ὅμως δέκα μέρες ἀργότερα ἔστειλα ἀντιπροσωπεία γιά τήν κατάρτιση τῆς συμφωνίας, ἀπήντησε ὅτι τήν συμφωνία νά τήν κάνουμε ἀφοῦ λύσουμε τίς διαφορές μας. Παρατήρησα τότε ὅτι, ὅταν λύσουμε τίς διαφορές μας, δέν θά χρειαζόμεθα πιά τέτοια συμφωνία. Ἀπό αὐτά προκύπτει ὅτι δυστυχῶς δέν ἔχω συνομιλητή γιά διάλογο.

»Ἄλλο στοιχεῖο πού δείχνει πόσο δύσκολος εἶναι ὁ

διάλογος είναι καί τό ἐξῆς: Εἶπε ὁ κ. πρόεδρος ὅτι ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία ἀπειλοῦνται ἀπό τήν Ρωσία. Ἡ Ἑλλάς, μετά τήν εἰσβολή τῆς Κύπρου, ἔφυγε ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ, γιά τόν λόγο ὅτι ἕνα μέλος τῆς Συμμαχίας εἰσέβαλε στήν Κύπρο. Εἶχα πεῖ τότε ὅτι, ἄν μέ βοηθήσετε νά λύσω τό Κυπριακό, θά ἐπιστρέψω.

»Παρά ταῦτα, χωρίς νά λυθεῖ τό Κυπριακό, ἔκαμα πρόταση ἐπιστροφῆς στήν στρατιωτική δομή τοῦ ΝΑΤΟ. Ἀκριβῶς γιά νά ἐνισχυθεῖ ἡ Συμμαχία. Ὅλοι οἱ σύμμαχοι τό ἐδέχθηκαν καί μόνη ἡ Τουρκία πρόβαλε βέτο. Συμφέρει καί τήν Τουρκία νά ἐπανέλθει ἡ Ἑλλάς. Ἡ Τουρκία χωρίς τήν Ἑλλάδα εἶναι ἄχρηση γιά τήν ἄμυνα τῆς Εὐρώπης. Ἄν κοπεῖ ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία ἀποκόπτεται ἀπό τό ΝΑΤΟ. Εἶναι ἐπομένως συμφέρον τῆς Τουρκίας καί τῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλάς νά ξαναβρεῖ τήν θέση της στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ. Οἱ Τοῦρκοι ἀποδυναμώνουν τήν Συμμαχία μέ τό βέτο τους. Ἡ νοτιοανατολική πτέρυξ εἶναι ὑπό διάλυση ἐξ αἰτίας τῆς Τουρκίας. Λόγω τοῦ Κυπριακοῦ καί ἐμποδίζοντας τήν Ἑλλάδα νά ἐπανέλθει στήν Συμμαχία, ἡ Τουρκία ὑποσκάπτει τήν ἄμυνα τῆς Εὐρώπης.

Ντένγκ: Εἶναι θέματα περίπλοκα. Εἴμαστε σύμφωνοι μέ τήν πολιτική σας.

Κ. Καραμανλῆς: *Τά ἀνέφερα ὅλ' αὐτά, γιατί ὁ κ. πρόεδρος εἶπεν ὅτι ἡ Εὐρώπη πρέπει νά ἐνισχυθεῖ καί ἡ ἄμυνά της νά σταθεροποιηθεῖ. Δέν ἐπιδίδομαι σέ κατηγορίες ἐναντίον τῆς Τουρκίας, ἀλλά ἀπαντῶ στίς σωστές παρατηρήσεις τοῦ κ. προέδρου.*

Ντένγκ: Παρόμοια προβλήματα ὑπάρχουν στόν κόσμο. Ὅπως ὀρθά εἴπατε, ὅταν στήν Τουρκία ὑπάρξει σταθερή Κυβέρνηση, ἴσως βοηθήσει στήν ἐξεύρεση ρυθμίσεων.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό ἐλπίζω καί τό εὔχομαι. Ἀπό πέντε χρόνια προσπαθῶ.*

Ντένγκ: Γιά τό Αἰγαῖο δέν ξεύρομε πολύ καλά τήν κατάσταση. Κάποτε ἕνας φίλος Τοῦρκος εἶπε ὅτι ἔχετε νησιά πολύ κοντά στήν Ἀνατολή. Ἐμεῖς πιστεύουμε στό ἀπαραβίαστο τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους. Γιά τό ἔδαφος δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Γιά τήν οἰκονομική ὅμως ἐκμετάλλευση μπορεῖ νά βρεθεῖ διακανονισμός.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό λέμε καί ἐμεῖς. Ἡ ἑλληνική κυριαρχία στά νησιά δέν ἔχει μόνο ἱστορικές ρίζες, ἀλλά βασίζεται καί σέ διεθνεῖς συμφωνίες. Πρίν 60 χρόνια λύσαμε τίς διαφορές μας στήν Λωζάννη. Οἱ Τοῦρκοι ἐδέχθηκαν τήν ἑλληνικότητα τῶν νησιῶν. Δέν τίθεται ἐπομένως θέμα κυριαρχίας. Τά νησιά ὅμως ἔχουν καί τά οἰκονομικά τους δικαιώματα.*

Ντένγκ: Ἔχουμε καί μεῖς ἀνάλογα προβλήματα μέ τήν Ἰαπωνία. Ἄν καί μποροῦμε νά ἐπικαλεσθοῦμε τήν θεωρία ὅτι τό ἐπίμαχο νησί ἀποτελεῖ προέκταση τῆς Κίνας καί ἐπομένως ἀνήκει στήν Κίνα, οἱ Ἰάπωνες ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι δικό τους. Κατά τήν ἐπίσκεψή μου στήν Ἰαπωνία κάποιος δημοσιογράφος μοῦ εἶχε βάλει σχετικό ἐρώτημα. Ἀπήντησα, ἄς ἀφήσουμε κατά μέρος τό θέμα κυριότητος, μποροῦμε νά συζητήσουμε ὅμως γιά κοινή ἐκμετάλλευση.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὑπάρχει βασική διαφορά μεταξύ τῶν δύο περιπτώσεων. Στήν δική μας περίπτωση δέν ὑπάρχει ἀμφισβήτησις κυριότητος. Τά νησιά τοῦ Αἰγαίου εἶναι ἑλληνικά.*

Ντένγκ: Ἤθελα νά πῶ ὅτι σέ ὁρισμένα σημεῖα μπορεῖ νά ὑπάρξει ὁρισμένη ἐλαστικότης.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό κάνω, ἀλλά οἱ Τοῦρκοι εἶναι παράλογοι.*

»Δέν ἦλθα ἐδῶ γιά νά λύσω τίς διαφορές μου μέ τήν Τουρκία. Ἄν ἔθιξα αὐτά τά προβλήματα εἶναι ἐπειδή ὁ κ. πρόεδρος ἀναφέρθηκε στήν ἄμυνα τῆς Εὐρώπης. Δέν εἶναι σωστό σέ ξένη χώρα νά κατηγορεῖς τόν ἀντίπαλό σου. Οὔτε θέλω νά σᾶς μετακυλήσω τά βάσανά μου καί τά προβλήματά μου.

Ντένγκ: Τό καταλαβαίνω ἀπολύτως.

Καραμανλῆς: *Ἀνέφερε ὁ κ. πρόεδρος ὅτι πόλεμο θά μποροῦσαν νά προκαλέσουν οἱ δύο Ὑπερδυνάμεις. Οἱ Ἀμερικανοί βέβαια δέν ἔχουν τέτοια πρόθεση. Ἄν εἶχαν τέτοια πρόθεση θά τό ἔκαναν τήν ἐπομένη τοῦ πολέμου ποῦ ἦσαν πανίσχυροι.*

»Δέν ξέρω ἄν οἱ Ρῶσοι ἔχουν τέτοια πρόθεση. Ἤμουν πρίν ἕνα μῆνα γιά πρώτη φορά στήν Μόσχα. Προσπάθησαν νά μέ πείσουν ὅτι εἶναι προσηλωμένοι στήν εἰρήνη καί ὅτι δέν ἔχουν ἐπεκτακτικές ἐπιδιώξεις. Μπορεῖ κατά 50% νά εἶναι εἰλικρινεῖς καί κατά 50% νά ὑποκρίνονται. Κάνουν πάντως ἐπίμονη προσπάθεια νά πείσουν ὅτι θέλουν εἰρήνη. Ἐρώτησα, ἀφοῦ δέν ἔχετε ἐχθρικές διαθέσεις, γιατί ἐξοπλίζεσθε; γιατί θέλετε ὑπεροχή ὁπλισμῶν; Ἀπήντησαν, γιά λόγους ἀσφαλείας καί ἀμυντικούς. Ἐρώτησα, ποιός σᾶς ἀπειλεῖ; Ἡ Δυτική Εὐρώπη δέν σᾶς ἀπειλεῖ, δέν θέλει καί δέν μπορεῖ. Εἴμαστε 15 χῶρες δημοκρατικές, χωρίς κεντρική ἐξουσία ποῦ μπορεῖ νά πάρει ἀποφάσεις, ἐπί πλέον λείπουν τά πολεμικά μέσα. Ἀπαντοῦν: Ὅτι μᾶς ἀπειλεῖ ἡ Ἀμερική. Παρατήρησα ὅτι, ἄν ἡ Ἀμερική ἤθελε πόλεμο, θά τόν ἔκαμε ὅταν ἦταν πολύ ἰσχυρότερη καί δέν θά ἄφηνε νά ἀναπτυχθεῖτε καί σεῖς.

Ντένγκ: Δέν εἶπαν ὅτι τούς ἀπειλεῖ ἡ Κίνα;

Κ. Καραμανλῆς: *Ρώτησα ποιός τούς ἀπειλεῖ καί ἀπήντησαν, οἱ προσπάθειες τῶν Ἀμερικανῶν νά συμπήξουν Συνασπισμό Ἡνωμένων Πολιτειῶν, Εὐρώπης, Ἰαπωνίας καί Κίνας. Εἶπα ὅτι εἶναι πλάνη καί ὅτι κανείς δέν ἐπιδιώκει κάτι τέτοιο.*

»Σέ κάθε περίπτωση προσπαθοῦσαν νά μέ πείσουν ὅτι εἶναι φιλειρηνικοί καί ὅτι ὁπλίζονται διότι αἰσθάνονται ὅτι ἀπειλοῦνται. Ἀπαντοῦσα ὅτι, ἄν πράγματι σεῖς φοβᾶσθε ἐμᾶς καί μεῖς ἐσᾶς, τότε ὑπάρχει ἀμοιβαία δυσπιστία. Γιά νά διαλυθεῖ χρειάζεται ἰσορροπία δυνάμεων. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι συμφωνοῦν. Πρόσθεσα τότε πῶς συμφωνεῖτε, ὅταν ἔχετε τόσο μεγάλη ὑπεροχή; Πρότειναν νά μειώσομε τίς δυνάμεις μας ἀναλογικά κατά τό ἴδιο ποσοστό. Παρατήρησα ὅτι χρειάζεται νά τεθεῖ καί στίς δύο πλευρές ἀνώτατο ὅριο δυνάμεων σέ ἀπόλυτους ἀριθμούς. Λένε, βέβαια, ὅτι ἐκεῖνοι ἔχουν περισσότερες ἀνάγκες γιατί ἔχουν νά ἀντιμετωπίσουν τήν Εὐρώπη, τήν Ἀμερική καί τήν Κίνα. Στήν Εὐρώπη ὅμως, ὅπως εἶπα, ἔχουν τέτοια ὑπεροχή δυνάμεων πού μποροῦν νά μεταφέρουν τμῆμα τους στήν Ἀνατολή. Αὐτός εἶναι ἄλλος λογαριασμός, εἶπαν. Ἡ Δύση προσπαθεῖ νά ἐνισχύσει τίς δυνάμεις της, γιατί ἡ Ρωσία ἔχει ὑπεροχή. Μ' αὐτό τόν σκοπό τό ΝΑΤΟ θά συσκεφθεῖ γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ πυρηνικοῦ ὁπλισμοῦ τοῦ μέσου βεληνεκοῦς. Καί θά προχωρήσει στήν πραγματοποίηση, ἐκτός ἄν ἡ Ρωσία δεχθεῖ τήν ἀποκατάσταση ἰσορροπίας δυνάμεων καί ἐλεγχόμενο ἀφοπλισμό.

»Ὅσον ἀφορᾶ τό γενικότερο θέμα τοῦ πολέμου, δέν προβλέπω ὅτι ἡ Ρωσία θά ἐπιδιώξει νά κυριαρχήσει στόν

κόσμο μέ πόλεμο. Ὁ πόλεμος μέ τό ἐνδεχόμενο χρησιμοποιήσεως πυρηνικῶν ὅπλων ἐμπερικλείει τρομερούς κινδύνους καί γι' αὐτή τήν ἴδια. Ἡ Ρωσία ἐπιδιώκει νά ἐπιβληθεῖ μέ τήν ἐσωτερική διάβρωση καί ὑπονόμευση τῶν καθεστώτων τῶν ξένων χωρῶν. Προκαλεῖ πολιτικές ἀνατροπές χωρίς κίνδυνο πολέμου. Αὐτό εἶναι ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνο καί πρέπει νά τό προσέξουμε. Χρειάζεται ὀργανωμένη προσπάθεια γιά νά ἀντισταθοῦμε στήν ὑπονομευτική πολιτική τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Αὐτό βέβαια δέν σημαίνει ὅτι δέν θά πρέπει νά ἐξοπλιζόμεθα. Γιατί, ὅταν ἕνας ἔχει μεγάλη ὑπεροπλία, μπορεῖ νά ὑποκύψει σέ πειρασμό καί νά παρασυρθεῖ στήν πρόκληση πολέμου.

»Πρέπει λοιπόν νά ἐξοπλιζόμεθα ἀλλά καί νά ἀποτρέπουμε τήν πολιτική ὑπονομεύσεως τῶν Ρώσων σέ πολλά μέρη τοῦ κόσμου. Ἀφ' ἑνός νά ἐξοπλιζόμαστε ἐπιδιώκοντας μιά ἰσορροπία δυνάμεων καί ἀφ' ἑτέρου νά προσπαθοῦμε νά προλαμβάνουμε τήν διείσδυση τῆς Ρωσίας πολιτικῶς. Εἶναι οἱ δύο τρόποι γιά νά ἀποφύγουμε ἐπικίνδυνες περιπέτειες στόν κόσμο».

«14 Νοεμβρίου 1979

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶχα πεῖ χθές ὅτι θά ἤθελα νά ἀκούσω γιά τά προβλήματα τῆς περιοχῆς σας.*

Ντένγκ: Εὐχαρίστως, νά ἐκθέσω ὁρισμένες γενικές ἀπόψεις γιά τήν εἰρήνη καί τήν ἀσφάλεια. Μιλήσατε χθές γιά τήν ἰσορροπία δυνάμεων στόν κόσμο καί γιά τούς κινδύνους πολέμου. Τονίσατε ἐπίσης τούς κινδύνους πού γεννᾶ ἡ σοβιετική πολιτική διεισδύσεως καί ὑπονομεύσεως. Ἐμεῖς μελετοῦμε συχνά τά προβλήματα αὐτά. Ἀπό γενικῆς ἀπόψεως νομίζουμε ὅτι ἡ παγκόσμια κοινή γνώμη φοβᾶται περισσότερο τούς κινδύνους πολέμου. Πρίν λίγα χρόνια ὁ κόσμος μιλοῦσε λιγότερο γιά πόλεμο. Σήμερα ὅμως πολλές χῶρες, ὅπως οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες, τό Ἰνστιτοῦτο Στρατηγικῶν Μελετῶν τοῦ Λονδίνου, ἀναφέρονται συχνά στό ἐνδεχόμενο πολέμου. Ἔχουν γραφεῖ βιβλία πού τονίζουν ὅτι ἡ δεκαετία 1980 θά εἶναι ἐπικίνδυνη.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό λένε αὐτό, γιατί ἡ ἀνατροπή τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων στά χρόνια 1980 θά εἶναι σοβαρότερη.*

Ντένγκ: Ὅσο καί νά μιλᾶ ἡ Σοβιετική Ἕνωση γιά ἀφοπλισμό, ἡ ταχύτης ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας τῶν ἀτομικῶν καί συμβατικῶν ὅπλων εἶναι καταπληκτική. Ἐπίσης καί ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ναυτικοῦ της. Παρατηρεῖται ἔτσι ὅλο καί μεγαλύτερη ἀνισορροπία.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό γνωρίζω καί θά σᾶς δώσω καί συγκεκριμένους ἀριθμούς.*

Ντένγκ: Ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἔχει ἐντείνει τούς ἐξοπλισμούς της σέ ὅλες τίς περιοχές. Στήν Μέση Ἀνατολή λόγω καί τῶν ἀντιθέσεων τῶν Ἀράβων ἔχουν μεγαλώσει τά περιθώρια τῆς σοβιετικῆς δράσεως. Ἐπίσης, τό Ἀφγανιστάν εἶναι ἕνα ἄλλο καίριο πρόβλημα. Στό Ἰράν ὁ Χομεϊνί δέν ἔχει βέβαια φιλικές σχέσεις μέ τήν Μόσχα, ἀλλά ἡ Μόσχα ἀποβλέπει νά ἐκμεταλλευθεῖ τήν κατάσταση. Καί στήν Ἰνδοκίνα, τό Βιετνάμ ἔχει τίς πλάτες τῆς Ρωσίας. Στόν Εἰρηνικό, μέ βάση τό Βλαδιβοστόκ, ἡ Ρωσία διατηρεῖ ἰσχυρό στόλο. Καί ἡ Νότια Ὑεμένη βρίσκεται κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῆς Ρωσίας. Μέ τίς δυνάμεις τῆς Κούβας, ἡ Ρωσία διεισδύει στήν Ἀφρική. Ὅλα αὐτά δείχνουν ὅτι ἡ Ρωσία ἔχει ἐπιταχύνει τίς δραστηριότητές της σέ ὅλο τόν κόσμο. Ἔχει ἐπεκταθεῖ ἀκόμη καί στό προαύλιο τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ὅπως γνωρίζετε, στήν Κούβα ὑπάρχουν στρατιωτικά τμήματα πού ἐστάλησαν πέρυσι ἤ προπέρυσι.

Κ. Καραμανλῆς: *Τά ἔχει 17 χρόνια ἐκεῖ.*

Ντένγκ: Πρίν 10 χρόνια εἶχε λίγο στρατό. Τώρα τόν ἔχει ἐνισχύσει σέ ἀντάλλαγμα τῆς ἀποστολῆς Κουβανέζων στήν Ἀφρική.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν εἶναι τόσο οἱ δυνάμεις τῶν Ρώσων, ὅσο τά σφάλματα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.*

Ντένγκ: Σημασία δεν ἔχει τόσο ἡ δύναμη πού διατηρεῖ ἡ Ρωσία στήν Κούβα καί πού ἀνέρχεται σέ μιά ταξιαρχία. Ἡ Ρωσία δοκιμάζει τήν ἀντίδραση τῆς Ἀμερικῆς πού φαίνεται ἀδύναμη. Καί αὐτό ἀντιστρόφως ἐνθαρρύνει τούς Ρώσους. Τό ἴδιο καί γιά τήν Εὐρώπη. Ἐάν δείχνει ἀδυναμία, ἐνθαρρύνει τίς ἐπεκτατικές ὀρέξεις τῶν Ρώσων. Γενικά, ὑπολογίζεται ὅτι τό 1984-85 ἡ Ρωσία θά ἔχει φθάσει στό ἀνώτατο ὅριο τῆς ἰσχύος της καί ἡ ἀνισορροπία μέ τήν Δύση θά ἔχει διευρυνθεῖ περισσότερο. Τότε, στά χρόνια αὐτά καί ἡ Ρωσία θά ἔχει ἀνεπάρκεια πετρελαίου. Καί ἔτσι θά ὑπάρξει ἀνταγωνισμός γιά τήν κατάκτηση τοῦ πετρελαίου. Ἐπίσης ὑπάρχει ἀνησυχία γιά τό τί θά συμβεῖ στήν Γιουγκοσλαβία μετά τόν θάνατο τοῦ Τίτο, ὁπόταν ἡ Ρωσία θά προσπαθήσει νά ἐκμεταλλευθεῖ τήν κατάσταση. Γι' αὐτούς ὅλους τούς λόγους, πολλοί λένε ὅτι ἡ περίοδος 1984-85 θά εἶναι ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνη γιά τήν ἀνθρωπότητα. Τήν πρόβλεψη αὐτή θεωροῦμε βάσιμη. Δέν πιστεύουμε ὅτι πρίν τό 1984 ἡ Ρωσία θά ἔχει τήν δύναμη νά ἐξαπολύσει πόλεμο. Ἔχει ἀκόμη ἀρκετά τρωτά καί ἀδυναμίες καί δέν ἔχει παγιώσει τίς θέσεις της σέ ὅλη τή γῆ. Οἱ ἐξελίξεις ἐξαρτῶνται ἀπό τό πῶς ἀντιμετωπίζομε τό Σοβιέτ. Ἐάν ἡ ἀντίδρασίς μας εἶναι ἰσχυρή θά παρατείνουμε τόν χρόνο πού προηγεῖται τῆς ἐκρήξεως πολέμου. Ἕνα εἶναι βέβαιο, ὅτι ὅλοι μιλᾶνε γιά ὕφεση καί ἀφοπλισμό. Δέν πιστεύουμε ὅτι θά γίνουν. Γιά ἀφοπλισμό μιλᾶνε τώρα καί 30 χρόνια.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό εἶπα καί ἐγώ.*

Ντένγκ: Ἐμεῖς ἀνέκαθεν δέν πιστέψαμε.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὁ ἀφοπλισμός προϋποθέτει ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καί ἰσορροπία δυνάμεων. Στόν ΟΗΕ εἶχα πεῖ ὅτι τό θέμα ὑφέσεως καί ἀφοπλισμοῦ μοιάζουν μέ τό αὐγό καί τήν κότα. Τί δηλαδή προηγήθηκε. Πρέπει νά δημιουργηθοῦν συνθῆκες ἀσφαλείας γιά νά ὑπάρξει ἀφοπλισμός.*

Ντένγκ: Ὁ ἀφοπλισμός ἀφορᾶ ἰδίως τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί τήν Ρωσία, πού ἔχουν στρατηγικά πυρηνικά ὅπλα. Οὔτε ἡ Εὐρώπη δέν ἔχει τέτοια στρατιωτικά μέσα.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Εὐρώπη προστατεύεται ἀπό τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες.*

Ντένγκ: Οἱ Εὐρωπαῖοι ἀνησυχοῦν ἄν ἡ κάλυψη αὐτή εἶναι ἀρκετή καί ἀσφαλής.

Κ. Καραμανλῆς: *Γι' αὐτό ὑποστηρίζω τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης, γιά νά καταστεῖ αὐτοδύναμη καί νά συνεργάζεται μέ τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, χωρίς νά ἐξαρτᾶται ἀπό αὐτές. Αὐτοδύναμη ἡ Εὐρώπη, συνεργαζόμενη ἰσότιμα μέ τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ἀποτελεῖ ἀντίβαρο τῆς Ρωσίας. Πολλοί Εὐρωπαῖοι δέν τό καταλαβαίνουν.*

Ντένγκ: Τό καταλαβαίνουν ὅλο καί περισσότερο.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό καταλαβαίνουν ἀλλά δέν θέλουν νά κάνουν θυσίες.*

Ντένγκ: Ἀπό πρόσφατό του ταξίδι στήν Εὐρώπη, ὁ

πρόεδρος Χούα άπεκόμισε τήν έντύπωση ότι οί ήγέτες μιλᾶνε περισσότερο μέ αὐτό τό πνεῦμα.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν συμπίπτουν ὅλων οἱ σκέψεις. Ἄλλοι ἀνησυχοῦν περισσότερο καί ἄλλοι λιγότερο. Ἡ Εὐρώπη πρέπει νά ἀποκτήσει ἐνιαία πολιτική βούληση. Ἡ ἔλλειψη τέτοιας βουλήσεως ἀποτελεῖ τήν ἀδυναμία τῆς Εὐρώπης.*

Ντένγκ: Ἐμεῖς μέ τήν Ἀμερική ἐγκαινιάσαμε τίς σχέσεις μας τό 1972. Ἀπό τότε λέγαμε στούς Ἀμερικανούς, μή νομίζετε ότι μόνο οἱ ἄλλες χῶρες ἐξαρτῶνται ἀπό τήν προστατευτική σας ὀμπρέλλα. Καί σεῖς χρειάζεστε τήν προστατευτική ὀμπρέλλα τῆς Εὐρώπης. Καί τίθεται θέμα ἐμπιστοσύνης τῆς Εὐρώπης πρός τήν Ἀμερική. Καί τονίσαμε ότι μέ συμπεριφορά ἰσοτιμίας πρός τήν Εὐρώπη, μέ σχέσεις ἑταίρων μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ κλῖμα ἐμπιστοσύνης. Διαφορετικά χάνετε τήν ἐμπιστοσύνη τῆς Εὐρώπης πρός τήν Ἀμερική. Τό θέμα τῆς βόμβας οὐδετερονίου κάνει τούς Εὐρωπαίους νά μήν πιστεύουν στήν Ἀμερική.

»Ὅταν εἶχα ἐπισκεφθεῖ τήν Οὐάσιγκτων, πολλοί Ἀμερικανοί διερωτήθηκαν ἄν ἡ Κίνα ἦταν ἀντίθετη στήν συμφωνία περιορισμοῦ τῶν στρατηγικῶν ὅπλων (SALT). Εἶπα στόν πρόεδρο Κάρτερ καί σέ μέλη τοῦ Κογκρέσσου ότι ἡ Κίνα δέν εἶναι ἀντίθετη στίς διαπραγματεύσεις καί στήν ὑπογραφή τῆς συμφωνίας. Ἀλλά προειδοποίησα ταυτοχρόνως λέγοντας, μή τρέφετε αὐταπάτες ότι μέ τέτοιες συμφωνίες μπορεῖτε νά δεσμεύσετε τήν Ρωσία. Ὑπογράψετε ἄν θέλετε, ἀρκεῖ νά καταλαβαίνετε ότι τέτοιες συμφωνίες παίζουν περιορισμένο ρόλο. Εἴχατε ἤδη ὑπογράψει τρεῖς τέτοιες συμφωνίες. Σκόπιμο εἶναι νά κάνετε τόν ἀπολογισμό ἀπό τήν πεῖρα τῆς ἐφαρμογῆς τους. Ἡ μία συμφωνία εἶχε ὑπογραφεῖ τό 1963, μέ τήν συμμετοχή καί τῆς Ἀγγλίας. Τότε ὑπῆρχε μεγάλη διαφορά δυνάμεων μεταξύ Ἀμερικῆς καί Ρωσίας. Καί γιά νά χρησιμοποιήσω τήν γλώσσα τῆς εἰλικρίνειας, θά προσθέσω ότι ἡ συμφωνία αὐτή εἶχε καί σκοπό νά δεσμεύσει τήν Κίνα. Ἡ Ρωσία τό ἔδειξε σαφῶς, ἐνῶ ἡ Ἀμερική ἐθεώρησε ότι μέ τήν συμφωνία αὐτή θά μποροῦσε νά περιορίσει τούς ρωσικούς ἐξοπλισμούς. Ἀντιθέτως ἡ Ρωσία παρήγαγε περισσότερα ὅπλα.

»Τό 1972 Ἀμερικανοί καί Ρῶσοι ὑπέγραψαν ἄλλη συμφωνία. Τότε, ὁ συσχετισμός τῶν δυνάμεων εἶχε μεταβληθεῖ ὑπέρ τῆς Ρωσίας. Τέλος, ἡ συμφωνία τοῦ 1974 πού ἔγινε στό Βλαδιβοστόκ. Τότε παραδέχθηκαν καί οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ἰσότητα μέ τήν Ρωσία. Καί πρίν ὑπογραφεῖ ἡ συμφωνία αὐτή, ἦλθε ὁ Κίσινγκερ στό Πεκῖνο γιά νά μᾶς ἐνημερώσει καί νά πεῖ ότι ἡ Κυβέρνησή του παραδέχθηκε τήν ἰσότητα δυνάμεων μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση. Παραδέχθηκε ἐπίσης ότι ἡ συμφωνία αὐτή δέν μπορεῖ οὐσιαστικά νά περιορίσει οὔτε τήν Ρωσία, οὔτε τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Πράγματι, στήν συμφωνία αὐτή δέν γίνεται ἀναφορά στήν ποιότητα τῶν ὅπλων πού εἶναι τό κλειδί τοῦ προβλήματος. Τότε, εἶπα στόν κ. Κίσινγκερ ότι στήν συνέχεια τοῦ ἀγῶνος δρόμου θά ἀποδειχθεῖ ότι ἡ Ρωσία τρέχει πιό γρήγορα. Γι' αὐτό, μιλώντας μέ μέλη τοῦ Κογκρέσσου, ἐτόνιζα ότι, ἀφοῦ τήν πάθατε τρεῖς φορές, καιρός εἶναι νά βάλετε μυαλό.

»Ὅπως εἶπα ἤδη, δέν εἴμαστε ἐναντίον διαπραγματεύσεων καί συμφωνιῶν. Θεωροῦμε μόνο ότι τέτοιες συμφωνίες δέν περιορίζουν τούς Ρώσους.

»Γιά νά ἀντιμετωπίσουμε τόν ἡγεμονισμό, χρειάζεται νά κάνουμε κάτι τό πιό συγκεκριμένο καί οὐσιαστικό. Εἶναι δυνατόν νά παραταθεῖ ἡ περίοδος μέχρι τοῦ πολέμου. Γιά τόν σκοπό ὅμως αὐτό χρειάζονται σταθερές προσπάθειες. Ἡ ἐξέλιξη τῶν σχέσεων Κίνας καί Ἰαπωνίας. Ἡ ὁμαλοποίηση τῶν σχέσεων Κίνας καί Ἰαπωνίας ἀποτελοῦν βήματα πρός τόν σκοπό αὐτό. Συμβουλέψαμε τήν Ἀμερική νά ἐνισχύσει τήν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη μέ τήν Εὐρώπη καί νά ἐνθαρρύνει τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης. Ἐπίσης, προτρέπομε τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί τήν Ἰαπωνία σέ συνεργασία. Γι' αὐτό οἱ Ρῶσοι σᾶς εἶπαν ότι ἔχουν ἀνησυχίες γιά συνεργασία Ἡνωμένων Πολιτειῶν, Εὐρώπης, Ἰαπωνίας καί Κίνας. Ἔχουν δίκιο, αὐτό προσπαθοῦμε νά κάνουμε. Καί ἐφ' ὅσον ἐνισχύσουμε τίς ἀμυντικές μας δυνάμεις, θά μπορέσουμε νά ματαιώσουμε τά στρατηγικά σχέδια τῶν Ρώσων. Καί ἐφ' ὅσον μέ τήν προετοιμασία αὐτή θά εἴμαστε ἰσχυροί, οἱ Ρῶσοι δέν θά τολμήσουν νά κάνουν πόλεμο. Πρέπει νά διαταράξουμε τά στρατηγικά σχέδια τῶν Ρώσων νά κατακτήσουν τόν κόσμο. Μήν τρέφομε αὐταπάτες. Μήν ἐφησυχάζουμε. Ἄν τό ἐπιτύχομε, εἶναι δυνατόν νά κερδίσουμε περισσότερο χρόνο.

Κ. Καραμανλῆς: *Σέ αὐτό τό συμπέρασμα κατέληξα καί ἐγώ χθές.*

Ντένγκ: Ἐπιθυμία τῆς Κίνας εἶναι γιά 20 τουλάχιστον χρόνια νά μή ξεσπάσει πόλεμος.

Κ. Καραμανλῆς: *Γιά νά ἀποτραπεῖ ὁ πόλεμος χρειάζονται δύο πράγματα: (1) Νά ἐξαλειφθεῖ ἡ ὑπεροχή τῆς Ρωσίας σέ ὁπλισμό. Τήν μεγαλύτερη ἐγγύηση ἀποτελεῖ ἡ ἰσορροπία τῶν δυνάμεων. Αὐτή τήν στιγμή ἡ Ρωσία ἔχει ὑπεροχή. Ἑπομένως, εἴτε πρέπει ἡ Ρωσία νά μειώσει τίς δυνάμεις της, εἴτε ἡ Δύση νά αὐξήσει τίς δικές της. (2) Πρέπει νά ἀποτρέψουμε τήν ρωσική πολιτική διεισδύσεως σέ διάφορες περιοχές. Διαφορετικά, ἐπεκτείνεται χωρίς πόλεμο. Οἱ λαοί πού εἶναι ἐκτεθειμένοι σέ τέτοια διείσδυση πρέπει νά ἐνισχύονται.*

»Συμφωνοῦμε, πρῶτον, γιά τήν ἰσορροπία ἐξοπλισμῶν καί δεύτερο γιά τήν λήψη μέτρων γιά τήν ἀποτροπή διεισδύσεως. Αὐτό προϋποθέτει ἐνιαία πολιτική Εὐρώπης - Ἀμερικῆς, ἡ ὁποία δέν ὑπάρχει τώρα. Ὁ καθείς ἐκτιμᾶ τήν κατάσταση κατά τρόπο διάφορο. Ὑποστηρίζω τήν τοποθέτηση στήν Εὐρώπη πυρηνικῶν ὅπλων μέσου βεληνεκοῦς καί τό θέμα συζητεῖται καί πρόκειται νά ληφθοῦν ἀποφάσεις τοῦ ΝΑΤΟ τόν Δεκέμβριο. Στήν Μόσχα, ὁ Μπρέζνιεφ μοῦ εἶπε ότι, ἄν ἐγκατασταθοῦν αὐτά τά ὅπλα, θά πᾶμε σέ κλιμάκωση, Ἀπήντησα ότι, ἄν θέλετε νά ἀποφύγουμε αὐτό, θά πρέπει νά μειώσετε τίς δυνάμεις σας.

Ντένγκ: Ἡ Ρωσία ὑποκρίθηκε ότι ἀποσύρει 20.000 ἄνδρες.

Κ. Καραμανλῆς: *Μοῦ τό εἶχε πεῖ ὁ Μπρέζνιεφ πρίν τό ἐξαγγείλει δημόσια. Τοῦ ἀπήντησα ότι οἱ δυνάμεις πού προτίθεται νά ἀποσύρει εἶναι ἀσήμαντες, ἄν ἐπρόκειτο νά μειωθεῖ ἡ ὑπεροχή. Οἱ Ρῶσοι ἔχουν στήν Εὐρώπη 115 μεραρχίες, ἐνῶ ἡ Δύση ἔχει μόνο 85. Οἱ ἀνατολικοί ἔχουν 30.000 τάνκς καί οἱ Δυτικοί 17.000. Εἶπα στόν Μπρέζνιεφ ότι μέ τό νά ἀποσύρει 1.000 τάνκς καί 20.000 στρατιῶτες δέν ἀποκαθιστᾶ τήν ἰσορροπία. Ἀπήντησε ότι ἦταν χειρονομία καλῆς θελήσεως.*

»Ὑπάρχει ἐρώτημα, ἄν οἱ Εὐρωπαῖοι θά δεχθοῦν τελικά τήν ἐγκατάσταση στό ἔδαφός τους πυρηνικῶν ὅπλων μέσου

βελγνεκοῦς. Ἐγώ λέγω στούς Εὐρωπαίους ὅτι ὁ Μπρέζνιεφ κάνει ἐπίθεση εἰρήνης γιά νά δημιουργήσει ἐντυπώσεις. Ἑπομένως, σέ πρώτη φάση ἐνδείκνυται νά κάνουμε ἀντεπίθεση εἰρήνης. Νά δώσουμε δηλαδή στήν δημοσιότητα τούς ἀριθμούς πού δείχνουν τήν ὑπεροχή τῶν Ρώσων. Γιά νά δεχθοῦν οἱ εὐρωπαϊκοί λαοί τήν ἐγκατάσταση τῶν ὅπλων αὐτῶν χρειάζεται διαφώτιση μέ βάση συγκεκριμένα στοιχεῖα. Τό ἑπόμενο στάδιο εἶναι νά ληφθεῖ ἡ ἀπόφαση ὅτι ἡ Εὐρώπη θά δεχθεῖ αὐτά τά ὅπλα. Ἀπό τή στιγμή ὅμως πού θά ληφθεῖ μέχρι τῆς ἐκτελέσεώς της θά περάσουν τρία χρόνια. Πρίν ἐγκατασταθοῦν λοιπόν τά ὅπλα, νά κληθεῖ ἡ Ρωσία νά δεχθεῖ τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐλεγχόμενης ἰσορροπίας. Ἄν ἡ Ρωσία δεχθεῖ τήν ἰσορροπία, τότε ἡ κατάσταση ἐξομαλύνεται, διαφορετικά τά ὅπλα θά ἐγκατασταθοῦν. Αὐτά ἐπρότεινα στούς Εὐρωπαίους.

Ντένγκ: Καί συμφώνησαν;

Κ. Καραμανλῆς: *Ναί, ἀλλά δέν ἔκαμαν τό πρῶτο, προκειμένου νά ἐξασφαλισθεῖ ὁ ψυχολογικός παράγων.*

Ντένγκ: Ἔχετε δίκιο.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν ξέρω ἄν ὁ πόλεμος εἶναι ἀναπόφευκτος. Πάντως πρέπει νά ἐπιδιωχθεῖ ἡ ἰσορροπία. Εἴτε μέ αὔξηση τῆς δυνάμεως τῶν Δυτικῶν εἴτε μέ μείωση τῆς δυνάμεως τῶν Ρώσων. Προϋπόθεση τῆς εἰρήνης εἶναι ἡ ἰσορροπία δυνάμεων.*

Ντένγκ: Δέν ξέρω ἄν ἔχετε προσέξει τήν ἔκθεση τοῦ Πέμπτου Συνεδρίου γιά τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς Κίνας ἐναντίον τοῦ ἡγεμονισμοῦ καί τήν ὑπεράσπιση τῆς εἰρήνης.

Κ. Καραμανλῆς: *Σ' αὐτές τίς ἐπιδιώξεις συμφωνοῦμε, ἀλλά τό ἐρώτημα εἶναι πῶς ἐπιτυγχάνονται.*

Ντένγκ: Κατά τήν γνώμη μας, ἡ ἰσορροπία μοιάζει μέ τήν κατάσταση τῆς βάρκας πού ἀνεβαίνει μέ τήν ὕψωση τῆς στάθμης τοῦ νεροῦ. Ἐκεῖνο πού προέχει εἶναι ὁ πραγματικός ἀφοπλισμός τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καί τῆς Ρωσίας. Κατά τήν γνώμη μας, ἡ Ρωσία δέν πρόκειται νά δεχθεῖ. Ἀντιθέτως, σταθερά ἐνισχύει τούς ἐξοπλισμούς της. Ἡ ἰσορροπία δυνάμεων εἶναι μιά ὄψη ἀποτροπῆς τοῦ πολέμου. Ἡ ἄλλη ὄψη εἶναι ὅτι ὅλες οἱ δυνάμεις πού ἀντιτίθενται στόν ἡγεμονισμό νά ἑνωθοῦν. Τότε ἡ Ρωσία δέν θά τολμήσει νά κινηθεῖ.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό ἴδιο λέμε.*

Ντένγκ: Παρά τήν εἰλικρινῆ θέλησή μας, πρέπει νά εἴμαστε ἕτοιμοι. Ἔτσι μποροῦμε νά ἔχουμε 20 χρόνια εἰρήνης.

Κ. Καραμανλῆς: *Γιατί ὄχι αἰωνία εἰρήνη, ὅπως καί τό ὄνομα τῆς λεωφόρου;*

Ντένγκ: Γιατί τά πράγματα δέν ἐξελίσσονται σύμφωνα μέ τήν θέληση τῶν ἀνθρώπων. Πολλές φορές ἐσωτερικοί παράγοντες μποροῦν νά προκαλέσουν περιπέτειες.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὅπως λέγει μιά παροιμία, στόν τόπο μου, καλός ὁ ἁγιασμός (γιά τά ποντίκια) ἀλλά χρειάζεται καί ἡ γάτα. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι πρέπει νά εἴμεθα ἕτοιμοι γιά κάθε ἐνδεχόμενο. Πολλές φορές ὁ πόλεμος ξεσπᾶ ἀπό κακές ἐκτιμήσεις τῆς καταστάσεως. Ὁ ἀνταγωνισμός τῶν ἐξοπλισμῶν μπορεῖ νά ὁδηγήσει σέ πόλεμο. Γι' αὐτό ἡ ἰσορροπία εἶναι ἡ καλύτερη λύση, διαφορετικά μπαίνουμε σέ ἀνταγωνισμό καί κλιμάκωση ἐξοπλισμῶν.*

Ντένγκ: Ὅπως ἡ βάρκα πού ἀνεβαίνει μέ τό ἀνέβασμα τοῦ νεροῦ.

Κ. Καραμανλῆς: *Στούς σκοπούς συμφωνοῦμε, ὑπάρχουν ἀποχρώσεις στήν προσπέλαση καί στίς ἐκτιμήσεις. Γιά νά προστατευθεῖ ἡ εἰρήνη πρέπει νά ἀποφευχθεῖ ὁ ἡγεμονισμός. Νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ἰσορροπία δυνάμεων, νά ἀποτραπεῖ ὁ κίνδυνος τῆς πολιτικῆς διεισδύσεως τῆς Ρωσίας.*

Ντένγκ: Βεβαίως, ὁ εὐχερέστερος τρόπος ἐπικρατήσεως εἶναι ἡ διείσδυσις.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό ἐπιτυγχάνει ἡ Ρωσία γιατί ἀφήνουμε τούς λαούς ἀβοήθητους.*

Ντένγκ: Στίς συνομιλίες μου στήν Ἀμερική εἶχα ὑπενθυμίσει ὅτι, ὅταν οἱ Κουβανέζοι εἶχαν εἰσβάλει στό Ζαΐρ, μόνο ἡ Γαλλία καί ἡ Κίνα ἐκινήθηκαν. Αὐτό προκάλεσε τήν κατακραυγή σέ ὁρισμένους κύκλους. Ὅσο ὅμως στενάτερα εἴμεθα ἑνωμένοι, τόσο περισσότερο μποροῦμε νά ἀδιαφοροῦμε γιά τήν κατακραυγή αὐτή.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ Ἀμερικανοί κάνουν σφάλματα γιατί δέν ἔχουν πολιτική στά μεγάλα θέματα. Εἶναι ὅμως εἰλικρινεῖς καί καλῆς θελήσεως. Στήν Ἀμερική ὑπάρχουν πολλοί παράγοντες μέ βαρύνουσα γνώμη.*

»Ἀναφερθήκατε στήν Μέση Ἀνατολή, ὡς περιοχή μεγάλης σημασίας. Ἐπίσης, καί στήν Νοτιοανατολική Ἀσία πού εἶναι ἀπό τά πιό εὐαίσθητα σημεῖα τοῦ κόσμου. Τό ζήτημα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ὀξύνεται γιατί τό Παλαιστινιακό συνδυάζεται μέ τό ἐνεργειακό.

Ντένγκ: Ὅ,τι καί νά συμβεῖ στήν Ἀνατολή, ἐπίκεντρο τοῦ κόσμου παραμένει ἡ Εὐρώπη μέ τήν εὐρύτερη ἔννοια πού περιλαμβάνει καί τήν περιοχή τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καί τήν Βόρειο Ἀφρική. Τό ζήτημα τῆς Εὐρώπης τό ἔχουμε ἐξαντλήσει ἤδη καί ἄς στραφοῦμε σέ ἄλλα θέματα. Ὅπως εἴπατε, ἡ Ἰνδοκίνα εἶναι ἕνα ἰδιαίτερα εὐαίσθητο σημεῖο. Οἱ Ρῶσοι ἐπιδιώκουν νά ἱδρυθεῖ ἕνα σύστημα ἀσφαλείας τῆς Ἀσίας, ὅπως τό ἀποκαλοῦν, ἔχοντας ὡς ἄξονα τό Βιετνάμ. Στρατηγική τῆς Μόσχας εἶναι ἐπίσης ἡ ἐνίσχυση τῶν ρωσικῶν δυνάμεων στόν Εἰρηνικό. Ἐγκαθιστώντας στήν Ἰνδοκίνα σταθερές στρατιωτικές βάσεις ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἀποβλέπει νά περικυκλώσει τήν περιοχή.

Κ. Καραμανλῆς: *Σέ ποιές χῶρες ἀναφέρεσθε;*

Ντένγκ: Οἱ ἐπιδιώξεις τοῦ συστήματος ἀσφαλείας καλύπτουν ὁλόκληρη τήν Νοτιοανατολική Ἀσία καί ἀκόμη τήν Ἰνδία. Αὐτό δσον ἀφορᾶ τήν μία πλευρά. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἐνισχύεται στόν Ἰνδικό Ὠκεανό. Εἶναι ἡ παληά πολιτική τῶν Τσάρων. Ἡ Ρωσία ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Μεγάλου Πέτρου εἶχε φιλοδοξία νά ἀνοίξει δρόμο καί πρός τόν Εἰρηνικό. Προσπαθεῖ ἐξ ἄλλου νά βάλει ὑπό τόν ἔλεγχό της τό Ἀφγανιστάν παρά τήν δημιουργία ἀντιστάσεως. Στήν Ἰνδία, μετά τήν πτώση τῆς κυρίας Γκάντι, ἡ κατάσταση βελτιώθηκε λίγο, ἀφοῦ ἡ ἰνδική πολιτική πῆρε κάποια ἀπόσταση ἀπό τήν ρωσική.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι κακή ἡ ἐσωτερική κατάσταση στήν Ἰνδία.*

Ντένγκ: Ἡ Ρωσία δέν θά ἀφήσει ποτέ τήν Ἰνδία νά πέσει.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Ἰνδία ἔχει ἀνάγκη ἐσωτερικῆς σταθερότητος. Τώρα δέν τήν ἔχει. Εἶναι σέ κακή κατάσταση, τόσο ἀπό ἐσωτερικῆς, ὅσο καί ἀπό οἰκονομικῆς ἀπόψεως. Πῶς ὑλοποιεῖται ἡ πολιτική τῆς Ρωσίας γιά τό Βιετνάμ;*

Ντένγκ: Κάνει βήματα ἀπό δύο πλευρές. Ἀπό τόν Εἰρηνικό καί τόν Ἰνδικό. Στήν μέση εἶναι ἡ Ἰνδία καί οἱ πέντε μετριοπαθεῖς χῶρες τοῦ ASEAN, τίς ὁποῖες προσπαθεῖ νά προσελκύσει γιά νά ἐλέγξει τά Στενά πρός Σιγκαπούρη. Ἡ κατάσταση εἶναι ἀσταθής καί στό Ἰράν, ὅπου ἡ Ρωσία προσπαθεῖ νά ἀντλήσει ὀφέλη. Ἐπίσης, καί στό Νεπάλ ὑπάρχουν ἐνδείξεις ἀναστατώσεως. Τέλος, ἀπειλεῖται καί τό Πακιστάν, οἱ δέ Ἡνωμένες Πολιτεῖες δέν βοηθοῦν ἀποτελεσματικά.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ Ταϋλανδοί ἀνησυχοῦν μήπως τούς ἐπιτεθεῖ τό Βιετνάμ καί παραπονοῦνται ὅτι κανείς δέν τούς δίδει ὁπλισμό.*

Ντένγκ: Οἱ Σοβιετικοί ἐπιτυγχάνουν τά βήματα τοῦ ἐπεκτατισμοῦ καί πρός τήν Ἰνδία.

Κ. Καραμανλῆς: *Καί πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις καί δυστυχῶς δέν γίνονται ἀπό δικῆς μας πλευρᾶς προσπάθειες γιά νά ἐνισχυθοῦν τά Κράτη αὐτά.*

Ντένγκ: Τό Βιετνάμ εἶναι ἡ Κούβα τῆς Ἀνατολῆς.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι τό Βιετνάμ τόσο ἰσχυρό;*

Ντένγκ: Ὕστερα ἀπό 20 χρόνια πολέμου, ὁ λαός καί ὁ στρατός ἔχουν ἐξοικειωθεῖ στόν πόλεμο. Γιά 50 ἑκατ. πληθυσμοῦ ὑπάρχει ἕνα ἑκατ. στρατός.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ ἀριθμοί αὐτοί εἶναι ἀσήμαντοι ἐμπρός στά μεγέθη τῆς Κίνας.*

Ντένγκ: Τό Βιετνάμ μᾶς ὑποτιμᾶ καί ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἐπιθετικό. Πρό καιροῦ ὁ στρατός εἶχε 600.000 ἄνδρες. Τώρα ἔχει 1.000.000. Τό γεγονός αὐτό μᾶς χαροποιεῖ γιατί ἔτσι δέν θά ὑπάρχουν ἀρκετά ἐργατικά χέρια γιά τήν ἀνοικοδόμηση τῆς χώρας. Ἔχουν στρατολογήσει ὅλους τούς νέους. Σήμερα τό Βιετνάμ συντηρεῖται ἀπό τούς Ρώσους πού καταβάλλουν 2.000.000 περίπου δολλάρια τήν ἡμέρα, ἀλλά κυρίως γιά στρατιωτικές ἀνάγκες.

Κ. Καραμανλῆς: *Γιά τό Λάος καί τήν Καμπότζη τί ἔχετε νά μᾶς πεῖτε;*

Ντένγκ: Θά μιλήσω γι' αὐτά ἀργότερα. Στήν Ἰνδοκίνα σημειώνεται συνδυασμός γενικοῦ ἡγεμονισμοῦ τῶν Ρώσων καί τοπικοῦ ἡγεμονισμοῦ τοῦ Βιετνάμ. Τό Βιετνάμ προσπαθεῖ νά κυριαρχήσει στήν Ὁμοσπονδία τῆς Ἰνδοκίνας, μέ ἀπώτερο σκοπό νά τήν ἐπεκτείνει στήν Ταϋλάνδη καί σέ ἄλλες χῶρες. Καί τοῦτο συμπίπτει μέ τόν στρατηγικό στόχο τῶν Ρώσων, στόν ὁποῖον ἀποβλέπει τό σύστημα ἀσφαλείας.

Κ. Καραμανλῆς: *Γιατί δέν βοηθεῖται ἡ Ταϋλάνδη νά ἀντισταθεῖ;*

Ντένγκ: Ἡ Ἀμερική δίδει βοήθεια, ἀλλά μικρή. Ἄλλωστε ἡ Ταϋλάνδη δέν εἶναι πράγματι ἰσχυρή στρατιωτική δύναμις.

»Ἄς κάνουμε μιά νηφάλια ἐκτίμηση τῆς καταστάσεως. Θά λέγαμε ὅτι τό Βιετνάμ ἀποτελεῖ τοπική ἀπειλή γιά τήν περιοχή τῆς Ταϋλάνδης, ἀλλά ὅτι δέν εἶναι σέ θέση νά ἀναλάβει εὐρύτερης ἐκτάσεως στρατιωτικές ἐπιχειρήσεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι ἀνάγκη νά ἐνισχυθεῖ τώρα ἡ Ταϋλάνδη, γιατί σέ λίγο καιρό θά εἶναι ἀργά.*

Ντένγκ: Μέ αὐτή τήν χώρα ἔχουμε καλές σχέσεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Μοῦ τό εἶπαν καί στήν Ταϋλάνδη.*

Ντένγκ: Τούς ἔχουμε δηλώσει σταθερά ὅτι ἄν τούς ἐπιτεθεῖ τό Βιετνάμ θά εἴμαστε στό πλευρό τους.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἀλλά χρειάζονται καί ὅπλα.*

Ντένγκ: Σωστό. Πρέπει ὅμως καί οἱ χῶρες αὐτές νά συνεργασθοῦν στενώτερα μεταξύ τους στόν στρατιωτικό τομέα. Ἀλλά καί οὔτε γιά τό Βιετνάμ εἶναι εὔκολο νά ἐξαπολύσει πόλεμο ἐναντίον τους. Ἐμεῖς βλέπουμε τά πράγματα ἀπό στρατηγικῆς σκοπιᾶς. Γι' αὐτό τό λόγο μᾶς ἀνησυχεῖ ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς προσπαθείας τῶν Ρώσων νά ἱδρύσουν τό σύστημα ἀσφαλείας. Καί στό Βιετνάμ καί στήν Καμπόζη οἱ Ρῶσοι διαθέτουν στρατιωτικές βάσεις. Πολλοί λένε νά μήν ἀφήσουμε τούς Ρώσους νά ἱδρύσουν βάσεις. Στήν πραγματικότητα ὅμως τίς ἔχουν ἀποκτήσει ἀπό καιρό. Οἱ βάσεις αὐτές εἶναι ἕτοιμες ἀπό τήν ἐποχή τῶν Ἀμερικανῶν.

»Οἱ Ἀμερικανοί εἶχαν στό Βιετνάμ μισό ἑκατομμύριο στρατό, ἕτοιμα λιμάνια καί δεκάδες σύγχρονα ἀεροδρόμια. Ὅλα αὐτά ἐνισχύουν τήν παρουσία τοῦ ρωσικοῦ στόλου στήν Ἄπω Ἀνατολή.

Κ. Καραμανλῆς: *Καί ἡ Ἰαπωνία δέν παίζει κανένα ρόλο;*

Ντένγκ: Ἡ Ἰαπωνία εἶναι μεγάλη οἰκονομική δύναμη ἀλλά στρατιωτικά δέν εἶναι πολύ ἰσχυρή.

Κ. Καραμανλῆς: *Μπορεῖ ὅμως νά γίνει. Ἔχει 120 ἑκατομμύρια κατοίκους καί ἀνεπτυγμένη βιομηχανία.*

Ντένγκ: Δέν διαφωνοῦμε. Μπορεῖ νά γίνει, ἀλλά πρέπει καί νά τό θέλει. Προσπαθοῦμε νά συνεργασθοῦμε μέ τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί τήν Ἰαπωνία στήν περιοχή αὐτή.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Κίνα καί ἡ Ἰαπωνία βρίσκονται στήν περιοχή. Ἡ Ρωσία εἶναι μακρυά.*

Ντένγκ: Ἡ Ρωσία δέν εἶναι τόσο μακρυά. Ἔχει καί ἰσχυρό στόλο.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὑπάρχει καί ὁ ἀμερικανικός στόλος.*

Ντένγκ: Τόν ἔχει ξεπεράσει σέ δύναμη ὁ σοβιετικός.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Κίνα, ἡ Ἰαπωνία καί οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ἄν συνεργασθοῦν, μποροῦν νά προστατέψουν τήν περιοχή.*

Ντένγκ: Δέν εἴμαστε ἀπαισιόδοξοι, ἀλλά πρέπει νά ἐπαγρυπνοῦμε.

Κ. Καραμανλῆς: *Κάτι ἀνάλογο καί μέ αὐτό πού πρέπει νά γίνει καί στήν Εὐρώπη, διά τῆς ἑνοποιήσεως.*

Ντένγκ: Προσπαθοῦμε ἀλλά ἔχουμε καί οἰκονομικές δυσκολίες.

Κ. Καραμανλῆς: *Μίλησα περί συνδυασμοῦ τῶν δυνάμεων τῶν τριῶν χωρῶν.*

Ντένγκ: Ὅλοι ἀνησυχοῦν γιά τήν Καμπότζη. Τό Λάος εἶναι ἤδη ὑπό τόν ἔλεγχο τοῦ Βιετνάμ καί σημειώνεται μικρή μόνο ἀντίσταση. Στήν Καμπότζη, τό Βιετνάμ ἔχει καταλάβει μεγάλα τμήματα τῆς χώρας καί σημαντικές πόλεις, ἀλλά ὁ Πόλ Πότ συνεχίζει τό ἀντάρτικο.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὁ Πόλ Πότ παραμένει ἐκεῖ;*

Ντένγκ: Ἐκπροσωπεῖ πάντως τήν Καμπότζη.

Κ. Καραμανλῆς: *Μοῦ ἔλεγαν στήν Ταϋλάνδη ὅτι στήν Καμπότζη ὑπάρχουν τέσσερις ὁμάδες ἀντιστάσεως πού δέν συνεργάζονται ὅμως.*

Ντένγκ: Οἱ ἄλλες ὁμάδες εἶναι μικρές. Λαμβάνονται μερικά μέτρα συντονισμοῦ. Γιά τό ἀντάρτικο ἔχει ἀρχίσει ἡ δύσκολη ἐποχή μέ τό τέλος τῶν βροχῶν καί οἱ δυνατότητες ἐπιθέσεως τοῦ Βιετνάμ ἔχουν αὐξηθεῖ. Κατά τήν πεῖρα μας καί τήν κρίση μας, δέν θά εἶναι εὔκολο νά ἐξουθενωθεῖ τό ἀντάρτικο. Θά πάθει βέβαια ἀρκετές ζημιές.

Κ. Καραμανλῆς: *Πέθαναν 3.000.000 ἄνθρωποι;*

Θετική ἔκβαση τῶν συνομιλιῶν μέ τήν κινεζική ἡγεσία.

Ντένγκ: Ὁ ὑπολογισμός αὐτός δέν εἶναι ἀκριβής.

Κ. Καραμανλῆς: *Πάντως, ὁ πληθυσμός τῆς Καμπότζης ὑπέστη μεγάλες ἀπώλειες. Νομίζετε ὅτι ὁ Σιχανούκ μπορεῖ νά βοηθήσει;*

Ντένγκ: Δέν εἶναι σταθερός πολιτικός. Ἔχει εὐμετάβλητες ἀπόψεις καί δέν ἔχει λαϊκό ἔρεισμα.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ περιπέτειες τῆς Καμπότζης εἶναι καί ἀποτέλεσμα τῶν σφαλμάτων τοῦ Σιχανούκ.*

Ντένγκ: Καί αὐτός ὁ ἴδιος ἔχει ἀναγνωρίσει τά λάθη του καί ὁμολογεῖ ὅτι ἔχασε τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ.

»Τό ἀντάρτικο, πού εἶναι ἡ μόνη δύναμη, ἔχει ἀνάγκη τῆς βοηθείας τοῦ λαοῦ. Ὁ Σιχανούκ τρέφει αὐταπάτες. Ἀρνήθηκε κατηγορηματικά νά συναντηθεῖ μέ τόν Πόλ Πότ. Δέν βοηθεῖ τήν ἀντίσταση.

»Τό ζήτημα τοῦ Βιετνάμ ἔχει δύο ὄψεις. Ἀπό τήν μιά πλευρά ἀποτελεῖ ἐπιτυχία γιά τούς Ρώσους, ἀλλά ἀπό τήν ἄλλη ὄημιουργεῖ βάρος γι' αὐτούς. Γιατί ἡ Ρωσία δέν μπορεῖ νά πάρει τίποτα, ἀλλά σταθερά δίδει. Ἐφέτος, κατά ἀμερικανικές ἐκτιμήσεις, ἔδωκε 750.000.000 δολάρια. Καί τό ποσό αὐτό θά αὐξάνεται συνεχῶς.

»Τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα ἀναλογεῖ μέ 9 κιλά ρύζι τόν μῆνα καί ὁ μισθός τοῦ ἐργάτη ἀντιστοιχεῖ στήν ἀξία 2-3 πακέτων σπίρτων. Ἡ οἰκονομική κατάσταση εἶναι τραγική.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἀναφέρατε προηγουμένως τήν Γιουγκοσλαβία. Τί προβλέπετε γιά τήν περίοδο ἔπειτα ἀπό τόν Τίτο; Ἐνδιαφερόμεθα, διότι εἶναι γειτονική μας χώρα.*

Ντένγκ: Μέ τήν Γιουγκοσλαβία ἔχουμε πολύ καλές σχέσεις. Ὁ Τίτο ἔλαβε σειρά μέτρων γιά τήν σταθεροποίηση τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως. Ἡ προσπάθεια θά συνεχισθεῖ καί ἔπειτα ἀπό τό θάνατό του.

Κ. Καραμανλῆς: *Τί προβλέπετε ὅτι θά συμβεῖ τότε;*

Ντένγκ: Πιστεύουμε ὅτι τά μέτρα πού ἐλήφθησαν θά ἐξασφαλίσουν τήν σταθερότητα καί ἔπειτα ἀπό τόν Τίτο. Ἄν καί ἡ Γιουγκοσλαβία ἀπαρτίζεται ἀπό πολλά ἔθνη, ὁ λαός εἶναι μαχητικός καί δέν ὑποτάσσεται.

Κ. Καραμανλῆς: *Πάντως, θά γίνει προσπάθεια ἀποσταθεροποιήσεως μετά τόν θάνατο τοῦ Τίτο.*

Ντένγκ: Τό πρόβλημα ἐλκύει τήν προσοχή μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶδα τόν Τίτο τρεῖς φορές καί μοῦ εἶπε ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία θά διατηρήσει τήν συνοχή της, γιατί ἔχει ἐνισχυθεῖ ἡ διοίκηση τοῦ κόμματος.*

Ντένγκ: Ἐπίσης ἔχει χειρισθεῖ καλά τό θέμα τῶν μειονοτήτων.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὑπάρχουν κεντρόφυγες δυνάμεις πού ἐνθαρρύνονται ἀπό τούς Ρώσους. Τούς ρώτησα τί θά γίνει μετά τόν θάνατο τοῦ Τίτο καί μοῦ ἀπήντησαν, εὐχόμεθα νά ζήσει 100 χρόνια.*

»Ὑπάρχει πρόβλημα ἐξι ἐθνοτήτων μέ ἀντιθέσεις καί θά γίνει προσπάθεια ὑπονομεύσεως. Ἐμεῖς ἔχουμε στενή συνεργασία μέ τούς Γιουγκοσλάβους καί ἡ τύχη τῆς χώρας μᾶς ἐνδιαφέρει ἀμέσως, γιατί ἄν ἡ Γιουγκοσλαβία πέσει ὑπό τόν ἔλεγχο τῶν Ρώσων, τότε ἀνατρέπεται ἡ κατάσταση ἰσορροπίας.

Ντένγκ: Ἔχετε δίκιο, γι' αὐτό καί συμβουλεύομε Εὐρώπη καί Ἀμερική νά προσέξουν καί νά βοηθήσουν τήν Γιουγκοσλαβία.

Κ. Καραμανλῆς: *Ναί, συνεργαζόμεθα καί ἐμεῖς. Πρόσφατα τήν ἐπισκέφθηκε ὁ ἀρχηγός τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Συνεργαζόμεθα καί μέ τήν Ἰταλία πού ἐπίσης βοηθεῖ. Ἀλλά κάμει σφάλμα ἡ Γιουγκοσλαβία, δημιουργώντας τό Μακεδονικό, πού δέν ὑφίσταται, καί προκαλώντας ἔτσι ζητήματα μέ τήν Βουλγαρία καί τήν Ἑλλάδα.*

Ντένγκ: Μόνο ὁ Τύπος.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὄχι μόνο αὐτός. Καμμιά φορά καί οἱ ἐπίσημοι ὁμιλοῦν ὑπό τήν πίεση τῶν Σκοπίων. Ἀλλά αὐτό εἶναι σφάλμα.*

Ντένγκ: Στήν Ἑλλάδα πόσοι Μακεδόνες ὑπάρχουν;

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν ὑπάρχουν. Ἐγώ εἶμαι ἀπό τήν Μακεδονία. Ἀλλά ἡ Μακεδονία εἶναι μιά γεωγραφική ἔκφραση. Ἔπειτα ἀπό τούς Βαλκανικούς πολέμους τοῦ 1912-1913 οἱ Τοῦρκοι ἀποσύρθηκαν ἀπό τήν Μακεδονία, ἡ ὁποία μοιράσθηκε μεταξύ τῶν τριῶν συμμάχων, δηλαδή τῆς Ἑλλάδος, τῆς Γιουγκοσλαβίας καί τῆς Βουλγαρίας. Δέν ὑπάρχει ἑθνότης Μακεδονική. Μπορεῖ νά ὑπάρχουν Γιουγκοσλάβοι ἤ Βούλγαροι πού ζοῦν ἀπό τήν ἄλλη πλευρά τῶν ἐθνικῶν τους συνόρων, δέν ὑπάρχει ὅμως μακεδονική ἑθνότης. Στήν ἑλληνική Μακεδονία ζοῦν 2 ἑκατομμύρια Ἕλληνες. Στήν Μακεδονία τῶν Σκοπίων 800-900 χιλιάδες καί στήν Μακεδονία τοῦ Πιρίν 200 χιλιάδες. Τό μεγαλύτερο μέρος τῆς Μακεδονίας ἀνήκει στήν Ἑλλάδα. Εἶναι σφάλμα τῆς Γιουγκοσλαβίας νά δημιουργεῖ ζήτημα ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχει. Προκαλεῖ ἔτσι μιά ἀνωμαλία, ἐνῶ ἔχει ἀνάγκη τῆς συνεργασίας ὅλων μας.*

Ντένγκ: Δέν ἤξερα πρίν τό θέμα. Εἶναι νέο γιά μένα. Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν ἐνημέρωση. Ἀφοῦ ἔχετε τόσο καλές σχέσεις, νά τά λέτε στόν Τίτο.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό κάμαμε ἀλλά ὑφίσταται πιέσεις τῶν Σκοπίων. Ἡ Γιουγκοσλαβία θά ἦταν σέ καλύτερη θέση χωρίς τό Μακεδονικό. Θά ὑπῆρχε δυνατότης καί ἡ Βουλγαρία νά χαλαρώσει τόν δεσμό της μέ τήν Ρωσία.*

Ντένγκ: Αὐτά πού εἴπατε εἶναι ἕνα χρήσιμο μάθημα γιά μένα.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἄλλο θεμελιῶδες πρόβλημα γιά τήν Εὐρώπη εἶναι τό ἐνεργειακό, γιατί ἡ Εὐρώπη ἐξαρτᾶται ἀπό τό πετρέλαιο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἰδίως μέ τήν αὔξηση τῶν τιμῶν. Μπορεῖ νά καταρρεύσει ἡ οἰκονομία της ἤ καί νά εὑρεθεῖ στήν ἀνάγκη νά χρησιμοποιήσει τήν βία. Μεγαλύτερη ἀδυναμία τῆς Εὐρώπης μετά τήν ἄμυνα εἶναι τό πετρέλαιο. Δέν μπορεῖ νά προγραμματίσει τήν οἰκονομία της. Βρίσκεται στήν διάθεση τῶν παραγωγῶν. Γι' αὐτό τόν λόγο χρειάζονται μακροχρόνιες συμφωνίες μεταξύ καταναλωτῶν καί παραγωγῶν πού νά ἐξασφαλίζουν τά συμφέροντα καί τῶν δύο μερῶν. Ἡ Εὐρώπη μπαίνει σέ ἐπικίνδυνη οἰκονομική κρίση ἐξ αἰτίας τοῦ πετρελαίου. Ἄν δέν γίνουν μακροχρόνιες συμφωνίες, θά ἔχουμε περιπέτειες στήν Μέση Ἀνατολή καί στήν Εὐρώπη ἐξ αἰτίας τοῦ πετρελαίου.*

Ντένγκ: Εἶναι δυνατόν νά γίνουν μακροχρόνιες συμφωνίες;

Κ. Καραμανλῆς: *Τό ὑποστηρίζω. Ἀπό ἐδῶ θά πάω στό Ἰράκ. Προηγουμένως εἶχα πάει στήν Σαουδική Ἀραβία. Ἀλλά καί αὐτές οἱ χῶρες δέν μποροῦν νά συμφωνήσουν μεταξύ τους. Ὀξύτερο πρόβλημα τῆς Εὐρώπης μετά τό ἀμυντικό εἶναι πετρέλαιο. Θά ἐξασθενίσει ἀκόμη καί ἡ ἄμυνά της ἄν μποῦμε σέ οἰκονομική κρίση. Ἡ χώρα μου ἔχει καλές σχέσεις μέ τούς Ἄραβες. Ἴσως καί ἡ Κίνα θά*

μποροῦσε νά κάνει συστάσεις στούς Ἄραβες.

Ντένγκ: Θά κάνουμε ὅ,τι μποροῦμε. Στήν Μέση Ἀνατολή ὑπάρχουν πολλά περίπλοκα προβλήματα. Ἐκτιμοῦμε τήν πολιτική σας καί τίς προσπάθειές σας. Εἴπαμε πολλές φορές στούς Ἀμερικανούς ὅτι δέν πρέπει χάριν τριῶν ἑκατομμυρίων Ἰσραηλινῶν νά χάσουν ἑκατόν πενήντα ἑκατομμύρια Ἄραβες.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό Μεσανατολικό κατά τήν γνώμη μου ἔχει ἀνάγκη ἀπό τρία πράγματα:*

»1. Οἱ Ἀμερικανοί νά πειθαρχήσουν τό Ἰσραήλ πού ἐξαρτᾶται ἀπό τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί νά ἐγγυηθοῦν τήν ἀνεξαρτησία του, ἀφοῦ ὑποχωρήσει ἀπό τά κατεχόμενα ἐδάφη.

»2. Οἱ Ἄραβες πρέπει νά συμφωνήσουν μεταξύ τους καί νά κάνουν κοινή πολιτική.

»3. Οἱ Παλαιστίνιοι νά ἀφήσουν τήν ἀδιαλλαξία καί νά ἀναγνωρίσουν τό Ἰσραήλ.

»Ἄν γίνουν αὐτά τά τρία πράγματα, μπορεῖ νά ὑπάρξει λύση.

Ντένγκ: Ὅλα αὐτά εἶναι βεβαίως πράγματι περίπλοκα. Ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει τό Κράτος τοῦ Ἰσραήλ, δέν μπορεῖ νά ἐξουθενωθεῖ. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά τό Ἰσραήλ πρέπει νά παραιτηθεῖ ἀπό τήν πολιτική κατακτήσεως καί ἐπεκτατισμοῦ καί νά ἐπιτρέψει τήν ἵδρυση παλαιστινιακοῦ Κράτους.

»Θά ἤθελα τώρα νά σᾶς μιλήσω γιά τίς σχέσεις μας μέ τήν Ρωσία.

Κ. Καραμανλῆς: *Σέ τί ὀφείλονται οἱ διαφορές σας; Σέ ἰδεολογικούς, ἐδαφικούς ἤ ἄλλους λόγους;*

Ντένγκ: Στήν ἰδεολογία δέν μποροῦμε ποτέ νά συμφωνήσουμε. Σέ ἐδαφικό κάνουμε διαπραγματεύσεις μέ σκοπό νά παραμερισθοῦν τά ἐμπόδια στίς διακρατικές σχέσεις Κίνας-Ρωσίας. Ὑπάρχει στόν κόσμο παρερμηνεία ὡς πρός τίς προθέσεις τῆς Κίνας. Ἔτσι πολλοί πιστεύουν ὅτι πρόθεσίς μας εἶναι νά ἐπανακτήσουμε ἐδάφη 1,5 ἑκατ. τετραγ. χιλιομ. πού χάσαμε. Καί ἡ Λαϊκή Δημοκρατία τῆς Μογγολίας ἦταν ἄλλοτε μέρος τῆς Κίνας, ἀλλά τώρα δέν τήν διεκδικοῦμε. Ἐπί Κυβερνήσεως Τσάγκ Κάι Σέκ εἶχε ἀναγνωρισθεῖ ἡ Μογγολία ὡς ἀνεξάρτητο Κράτος. Τό λεγόμενο ἐδαφικό πρόβλημα εἶναι συνοριακό καί σέ πολλά σημεῖα ὑπάρχουν διαφωνίες.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἄρα, οἱ διαφορές ὀφείλονται στίς ἐπιθετικές προθέσεις τῆς Ρωσίας;*

Ντένγκ: Οἱ λόγοι γιά τούς ὁποίους χάλασαν οἱ σχέσεις μας εἶναι ὅτι ἡ Ρωσία προσπαθεῖ νά βάλει τήν Κίνα ὑπό τόν ἔλεγχό της. Ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1950 ἡ Ρωσία ἤθελε κοινό στόλο — τήν ἐποχή ἐκείνη ἡ Κίνα δέν διέθετε πολεμικά σκάφη — γιά νά ἐλέγχει τά παράλια τῆς χώρας μας. Ὁ Κρουστσώφ ἀκολούθησε πολιτική τῶν Τσάρων. Τό 1969 ὁ Κοσύγκιν, ἐπιστρέφοντας ἀπό τό Βιετνάμ, πέρασε καί ἀπό τό Πεκῖνο. Ὁ Τσού ἐν Λάι τόν συνάντησε στό ἀεροδρόμιο καί κατέληξαν σέ συμφωνία τριῶν σημείων πού ἀφοροῦσε τά σύνορα:

»α. Διατήρησις status quo.

»β. Στά ἀμφισβητούμενα σημεῖα νά ἀποσύρουν καί οἱ δύο πλευρές στά στρατεύματά τους.

»γ. Νά γίνουν διαπραγματεύσεις γιά τήν ἐπίλυση τοῦ μεθοριακοῦ.

»Καί τά τρία σημεῖα εἶναι λογικά. Ἐνῶ λοιπόν εἶχαν καταλήξει σέ συμφωνία, ὅταν ὁ Κοσύγκιν ἐπέστρεψε στήν Μόσχα, ἀκύρωσαν τήν συμφωνία μέ πρόφαση ὅτι δέν ὑπάρχουν συνοριακές ἐκκρεμότητες.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὅ,τι ἔχομε καί μεῖς μέ τήν Τουρκία. Συμφωνοῦμε καί ἔπειτα τά ἀνατρέπουν.*

Ντένγκ: Ἡ Ρωσία θεωρεῖ τά ἀμφισβητούμενα ὡς δικά της καί ἐπομένως δέν τά συζητεῖ. Τελικά δέχθηκαν διαπραγματεύσεις πού παρατάθηκαν ἐπί 10 χρόνια χωρίς ἀποτέλεσμα, ἀφοῦ θεωροῦν ὅτι δέν ὑπάρχει ἀντικείμενο ἀμφισβητήσεως. Ἔχομε πεῖρα μέ τούς Ρώσους. Ὁ πρῶτος κύκλος τῶν διαπραγματεύσεων δέν κατέληξε σέ κανένα ἀποτέλεσμα. Ἔχομε τώρα ἀρχίσει νέο κύκλο πού καί αὐτός ἔπειτα ἀπό ἄλλα 10 χρόνια θά μείνει χωρίς ἀποτέλεσμα.

»Λήγει καί ἡ συμφωνία φιλίας καί συνεργασίας Κίνας-Ρωσίας. Τούς προτείνουμε νέα βάση. Ἡ πρόθεσις ὅμως τῆς Ρωσίας εἶναι μέ τό πρόσχημα πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς συνεργασίας νά ξεγελοῦν τήν κοινή γνώμη. Μιλοῦν ἀκόμη καί γιά ἀντίσταση στόν ἡγεμονισμό. Πραγματικός τους σκοπός εἶναι νά ἀποσπάσουν ἕνα χαρτί καλῆς συμπεριφορᾶς.

Κ. Καραμανλῆς: *Πολλοί Εὐρωπαῖοι ἀνησυχοῦν μέ τό ἐνδεχόμενο συνεργασίας Κίνας - Ρωσίας.*

Ντένγκ: Δέν ὑπάρχει τέτοια δυνατότης. Εἴπαμε στούς Ρώσους ὅτι σκοπός μας εἶναι νά παραμερίσουμε τά ἐμπόδια. Ὑπάρχει ἀνησυχία στούς Εὐρωπαίους ὅτι ἡ Κίνα μπορεῖ νά συνταχθεῖ μέ τήν Ρωσία. Ἀλλά αὐτό δέν εἶναι δυνατόν. Ἡ Ρωσία ἀποτελεῖ ἀπειλή γιά μᾶς.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό ἀναφέρω γιά νά ἀκούσω τίς ἀπόψεις σας, κύριε πρόεδρε. Ἐγώ δέν τό πιστεύω. Χρειάζεται ἡ συνεργασία Εὐρώπης - Κίνας γιά νά διαλυθοῦν τέτοιες ὑποψίες.*

Ντένγκ: Ἡ Κίνα εἶχε ἄλλοτε νά ἀντιμετωπίσει ἀπειλές ἀπό πολλές πλευρές. Ἀπό τήν Εὐρώπη, ἀπό τήν Ἰαπωνία, ἀπό τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, πού δέν ὑφίστανται πλέον. Σήμερα ἡ μόνη ἀπειλή προέρχεται ἀπό τήν Ρωσία. Ὑπάρχει ἕνα ἑκατομμύριο στρατός στά σύνορά μας. Πῶς μποροῦμε νά αἰσθανόμεθα ἀσφάλεια; Γι' αὐτό καί κοιτάζουμε τά πρακτικά ἀποτελέσματα.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτή τήν στιγμή ἡ Κίνα φοβᾶται τήν Ρωσία ἀλλά καί ἡ Ρωσία φοβᾶται τήν Κίνα γιά τό μέλλον.*

Ντένγκ: Τό μέλλον τό ἀφήνουμε στό μέλλον.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ Ρῶσοι λένε στήν Εὐρώπη, μή βοηθᾶτε τήν Κίνα, γιατί τελικά ὅλοι θά βροῦμε τόν μπελά μας.*

Ντένγκ: Ἡ Ρωσία ἀπό τά παληά χρόνια, πρίν καί ἀπό τόν Κρουστσώφ εἶχε ὑποκινήσει ὑποψίες. Στόν Ἀντενάουερ μιλοῦσε γιά τόν κίτρινο κίνδυνο.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὁ Κρουστσώφ ἔλεγε πολλά περισσότερα ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε.*

Ντένγκ: Ἀλλά, γιά νά βελτιωθοῦν οἱ σχέσεις, πρέπει πρῶτ' ἀπ' ὅλα οἱ Ρῶσοι νά ἀποσύρουν τά στρατεύματα ἰδίως ἀπό τήν Μογγολία. Νά παύσουν ἐπίσης νά ὑποστηρίζουν τόν ἡγεμονισμό τοῦ Βιετνάμ. Ὅλα αὐτά εἶναι πρακτικά ζητήματα πού ἀφοροῦν τό παρόν.

Κ. Καραμανλῆς: *Σωστό.*

Ντένγκ: Ἐλπίζουμε ὅτι οἱ διαπραγματεύσεις πού ἄρχισαν τώρα, νά ἔχουν κάποιο ἀποτέλεσμα. Ὄχι ὅμως συμφωνίες μέ κενά λόγια. Εἶναι δύσκολο νά προβλέψουμε τό μέλλον.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ Ἰαπωνία μπορεῖ νά παίξει κάποιο*

ρόλο; Η Κίνα ἐχει ἀντίρρηση νά ἐξοπλισθεῖ ἡ Ἰαπωνία;

Ντένγκ: Ἐμεῖς τουναντίον τό θέλουμε.

Κ. Καραμανλῆς: *Τότε γιατί δέν ἐξοπλίζονται; Ἔχουν καί χρήματα καί ὀργάνωση. Ἐκτός ἄν τούς χάλασε ὁ πλοῦτος.*

Ντένγκ: Εἶναι δικό τους θέμα, φοβοῦνται μήπως προκαλέσουν τούς Ρώσους, ἔχουν καί ἐσωτερικά προβλήματα. Μέ τήν Ἰαπωνία ἔχουμε καλές σχέσεις. Ἄν καί πάθαμε μεγάλες συμφορές ἀπό ἐπίθεσή της, δέν ζητήσαμε ἐπανορθώσεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Διαπιστώνομε τήν ἄποψή σας, κύριε πρόεδρε, ὅτι ἡ Ρωσία ἐχει ἐπεκτατικές προθέσεις καί δέν βρίσκει ἀντίσταση γιά τόν λόγο ὅτι ὅλοι αὐτοί πού ἀπειλοῦνται δέν ἔχουν συνεργασία.*

Ντένγκ: Τότε πού δώσαμε τό μάθημα στό Βιετνάμ, οὔτε ἡ Εὐρώπη, οὔτε οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες εἶχαν συμφωνήσει γιατί φοβόντουσαν μήπως προκαλέσουν τήν ἀντίδραση τῶν Ρώσων.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἴσως καί ἀπό ὑποκρισία, γιατί ὅλοι μιλοῦν γιά τήν εἰρήνη, ἀλλά κανείς δέν εἶναι πρόθυμος γιά θυσίες.*

Ντένγκ: Εἴχαμε πεῖ στήν Ἰαπωνία καί τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες ὅτι μόνοι μας ἀναλαμβάνουμε τόν κίνδυνο αὐτό. Ἡ ἀδύναμη ἀντίδραση σέ ρωσικές ἐνέργειες θά προκαλέσει μεγαλύτερες φασαρίες.

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι σωστό αὐτό.*

Ντένγκ: Βλέπω ὅτι στα περισσότερα σημεῖα συμπίπτουν οἱ ἀπόψεις μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Μόνο ἄν ἐξαλειφθεῖ ἡ ὑπεροχή τῆς Ρωσίας θά ὑπάρξει ἰσορροπία. Ἐάν ἡ Ρωσία δέν μειώσει τίς δυνάμεις της, πρᾶγμα πού προτιμοῦμε, ἤ ἄν ἡ Δύση δέν αὐξήσει τίς δικές της, τότε ὁδηγούμεθα σέ ἕνα ἀξύ ἀνταγωνισμό. Χρειάζεται ἐπίσης συνεργασία μεταξύ ὅλων ἐκείνων πού ἀπειλοῦνται. Τρίτον, ἐπιβάλλεται ἡ ἐνίσχυση τῶν μικρῶν χωρῶν πού εἶναι ἐκτεθειμένες στήν σοβιετική διείσδυση.*

Ντένγκ: Συμφωνῶ ἀπολύτως.

Κ. Καραμανλῆς: *Συμφωνοῦμε ἀλλά δυστυχῶς δέν γίνονται στήν πράξη. Ἐγώ ἐκπροσωπῶ μικρή χώρα μέ περιορισμένο διεθνῆ ρόλο ἀλλά ὑποστηρίζω αὐτή τήν πολιτική.*

Ντένγκ: Ἦταν πολύ χρήσιμη ἡ ἀνταλλαγή ἀπόψεων μεταξύ μας. Δέν εἶστε μικρή χώρα, γιατί ἡ χώρα σας κατέχει πολύ σημαντική θέση.

Κ. Καραμανλῆς: *Σωστό. Οἱ Ρῶσοι γιά νά πᾶνε στήν Ἰνδία πρέπει νά περάσουν ἀπό τά Στενά καί ἀπό τό Αἰγαῖο. Ἄν ἡ Ρωσία ἐχει ἐχθρικές τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία δέν μπορεῖ νά βγεῖ στήν Μεσόγειο. Ἑπομένως, δέν μποροῦν νά φθάσουν στήν Ἰνδία, οὔτε στήν Ἀφρική. Τό πρόβλημα εἶναι νά μήν καυγαδίζουμε ἐμεῖς καί οἱ Τοῦρκοι. Ἀλλά γι' αὐτό δέν φταῖμε ἐμεῖς ἀλλά ἡ Τουρκία.*

»Δέν θέλομε νά ἐπέμβει ὁ πρόεδρος στά ἑλληνοτουρκικά. Ἀντιλαμβανόμεθα τήν ἔννοια τῆς ἴσης φιλίας. Θά τοῦ δώσουμε ἱστορικό σημείωμα γιά τό ἀρχεῖο του. Αὐτό δέν σημαίνει πώς δέν ἔχουν καί οἱ Τοῦρκοι τά ἐπιχειρήματά τους. Τό σημείωμα δίδει τήν δική μας ἐκτίμηση. Δέν κάνω προσπάθεια νά βάλω τόν πρόεδρο ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀλλά, ὅταν ἀκούει τίς τουρκικές ἀπόψεις, νά γνωρίζει καί τίς ἑλληνικές.

Ντένγκ: Ἐλπίζω στήν βελτίωση τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό ἀποτελεῖ ἀνάγκη καί κάνω ὅ,τι μπορῶ γιά τό συμφέρον τῶν δύο λαῶν».*

Στίς 15 Νοεμβρίου ὁ Κ. Καραμανλῆς συναντήθηκε μέ τόν πρόεδρο Χούα Κοῦο Φένγκ, παρουσία καί τῶν Γ. Ράλλη καί Π. Μολυβιάτη, καθώς καί τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Κίνας:

»Ἀνοίγων τήν συζήτηση ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ λέγει ὅτι οἱ σχέσεις τῆς Κίνας μέ τήν ΕΣΣΔ ἀποτελοῦν τό μεγαλύτερο πρόβλημα τῆς περιοχῆς, γιατί ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἀκολουθεῖ πολιτική ἐπεκτατισμοῦ καί ἐπιθετικότητος.

»Οἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν ἦταν κάποτε καλές, ἀλλά ἄρχισαν νά γίνονται κακές ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Κρουστσώφ, ὁ ὁποῖος θέλησε νά θέσει τήν Κίνα ὑπό τόν ἔλεγχό του καί προέβη σέ ἐνέργειες εἰς βάρος τῆς κυριαρχίας τῆς Κίνας.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι καί ἐκεῖνος εἶχε ἕνα ἐπεισόδιο μέ τόν Κρουστσώφ, ὁ ὁποῖος μετέβη στήν Ἀλβανία καί ἐξεφώνησε λόγο κατά τῆς Ἑλλάδος κοντά στά σύνορα τῆς χώρας μας. Πρᾶγμα πού ἀνάγκασε τόν κ. πρωθυπουργό νά ματαιώσει τό ταξίδι του στήν Σοβιετική Ἕνωση. Συνεχίζων ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ, λέγει ὅτι τήν ἐποχή τοῦ Κρουστσώφ ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἐπεδίωξε νά δημιουργήσει κοινό στόχο μέ τήν Κίνα καί νά ἀποκτήσει διάφορες βάσεις στό κινεζικό ἔδαφος. Μετά τή ρήξη στίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν, ἡ Σοβιετική Ἕνωση προκάλεσε συνοριακά ἐπεισόδια, ὑποκίνησε τόν κινεζικό πληθυσμό κοντά στά σύνορα σέ ἐξέγερση καί μετέτρεψε τήν πρεσβεία της στό Πεκῖνο σέ κέντρο ἀνατρεπτικῶν ἐνεργειῶν καί κατασκοπείας. Ἤδη ἡ Σοβιετική Ἕνωση διατηρεῖ 1.000.000 στρατό κατά μῆκος τῶν κινεζικῶν συνόρων καί στήν Μογγολία. Ὅλα αὐτά συνιστοῦν σοβαρή ἀπειλή γιά τήν Κίνα καί ἀποτελοῦν μέρος τῆς πολιτικῆς τοῦ ἡγεμονισμοῦ. Οἱ Σοβιετικοί ἔχουν καταστρώσει στρατηγικό σχέδιο κατακτήσεως ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου. Ὑπέγραψαν προσφάτως συνθήκη φιλίας μέ τό Βιετνάμ καί ἕνα μῆνα ἀργότερα τό Βιετνάμ ἐπιτέθηκε κατά τῆς Καμπότζης καί ἄρχισε νά προκαλεῖ τήν Κίνα μέ σοβιετική ὑποστήριξη, χωρίς τήν ὁποία δέν θά τολμοῦσε ποτέ νά προβεῖ σέ τέτοιες ἐνέργειες. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἐκμεταλλεύεται τήν κατάσταση, γιά νά ἀναπτύξει τόν στόλο της πρός Νότο. Μέ βάση τό Βιετνάμ ἐνεργεῖ κατά τῆς Ταϋλάνδης καί Μαλαισίας, γιά νά θέσει ὑπό τόν ἔλεγχό της τά Στενά τῆς Μαλάκα καί νά ἀνοίξει καί δρόμο γιά τόν Εἰρηνικό Ὠκεανό. Λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη τήν γενική κατάσταση, εἶναι σαφές ὅτι τά γεγονότα αὐτά συνδέονται μέ τά προβλήματα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καί τοῦ Περσικοῦ Κόλπου. Ἤδη τά γεγονότα αὐτά ἀπασχολοῦν τήν διεθνῆ κοινή γνώμη καί διεξάγεται ἐπ' αὐτῶν συζήτηση τοῦ ΟΗΕ, ὅπου ἡ πλειοψηφία καταδίκασε τό Βιετνάμ. Οἱ γειτονικές χῶρες τῆς περιοχῆς ἀντιλαμβάνονται τήν κατάσταση καί ἀντιτάσσονται στήν ἐπιθετικότητα τοῦ Βιετνάμ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι ὁ ΟΗΕ δέν δίδει λύσεις. Θά πρέπει κάποτε νά ὁπλισθεῖ μέ ἐξουσία ἐπιβολῆς κυρώσεων, διότι ἄλλως, πέραν τοῦ ἠθικοῦ βάρους τῶν ἀποφάσεών του, θά ἐξακολουθεῖ νά μήν μπορεῖ νά δίδει λύσεις σέ κανένα πρόβλημα.

»Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ συμφωνεῖ ἀπολύτως μέ τήν παρατήρηση αὐτή καί στή συνέχεια ἀναφέρεται στό πρόσφατο ταξίδι του στήν Δυτική Εὐρώπη, τό ὁποῖο λέγει, συνέπεσε περίπου μέ τήν παρουσία τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ στίς ἴδιες χῶρες. Ὁ Ἰταλός πρωθυπουργός τόν ἐνημέρωσε γιά τίς συνομιλίες του μέ τόν κ. πρωθυπουργό καί γιά τίς ἀπόψεις τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ καί τοῦ εἶπε ὅτι ὁ ἴδιος ἐκτιμᾶ τόν κ. Καραμανλῆ καί ὅτι ἡ Ἰταλία διατηρεῖ πολύ καλές σχέσεις μέ τήν Ἑλλάδα. Τοῦτο θεωρεῖ ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ θετικό γεγονός, διότι καί οἱ δύο χῶρες κατέχουν σημαντική θέση.

»Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ λέγει ὅτι ἔμεινε πάρα πολύ ἱκανοποιημένος ἀπό τίς συνομιλίες του καί ἀπαντώντας σέ ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ πῶς βλέπει τήν Εὐρώπη, μετά τό ταξίδι του, λέγει ὅτι εἶχε χρήσιμες συνομιλίες μέ τόν πρόεδρο Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν καί ἐνημερώθηκε γιά πολλά θέματα. Οἱ ἀπόψεις τους συνέπεσαν στά περισσότερα σημεῖα. Μέ τό κ. Σμίτ ἦταν ἡ πρώτη τους ἐπαφή, ἀλλά μίλησαν συνολικά ἐπί 10 ὧρες καί οἱ ἀπόψεις τους συνέπεσαν ἐπίσης στά περισσότερα θέματα. Ὁ κ. Σμίτ, μέ μεγάλη εἰλικρίνεια ἐξέφρασε τήν ἀνησυχία του σχετικά μέ τήν Κίνα ἐπί δύο σημείων:

»1. Γιά τήν πιθανότητα ἐπαναλήψεως τῆς παλαιᾶς συνεργασίας μεταξύ Κίνας καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως.

»2. Πρός τήν ἀντίθετη κατεύθυνση, τῆς ἐπιδεινώσεως δηλαδή τῶν κινεζοσοβιετικῶν σχέσεων μέχρι σημείου ρήξεως καί ἐκρήξεως πολέμου.

»Ἐξήγησε στόν Γερμανό καγκελλάριο τήν πολιτική τους πού εἶναι πολιτική συνεχίσεως τοῦ διαλόγου μέ τήν Σοβιετική Ἕνωση. Ἡ Κίνα εἶναι ἐκείνη πού πρότεινε στήν Σοβιετική Ἕνωση διαπραγματεύσεις γιά τήν Συμφωνία Φιλίας, ἡ ὁποία λήγει τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1980. Ἡ Συμφωνία αὐτή στήν ἐποχή τῆς ὀξύτητος ἀποτελοῦσε αἰχμή κατά τοῦ μιλιταρισμοῦ τῆς Ἰαπωνίας. Σήμερα, ὅμως, πού ἡ Κίνα ἔχει ὑπογράψει Συμφωνία Φιλίας μέ τήν Ἰαπωνία καί πού ἡ Ρωσία διατηρεῖ σχέσεις μέ τήν Ἰαπωνία, δέν ὑφίσταται λόγος συνεχίσεως τῆς συμφωνίας αὐτῆς, τήν ὁποία ἄλλωστε ἔχει ξεσχίσει οὐσιαστικά ἡ Ρωσία μέ τήν ἀνάπτυξη 1.000.000 στρατοῦ στά σύνορά μας. Ἡ κινεζοσοβιετική συμφωνία προβλέπει αὐτόματη ἀνανέωση γιά μία δετία, ἐάν δέν καταγγελθεῖ ἕνα χρόνο πρίν ἀπό τήν λήξη της. Ἀνακοινώσαμε στήν Σοβιετική Ἕνωση ὅτι ἡ συμφωνία δέν θά ἀνανεωθεῖ καί προτείναμε νά στηριχθοῦν οἱ διακρατικές μας σχέσεις ἐπί τῶν γνωστῶν πέντε ἀρχῶν τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως. Οἱ σχετικές διαπραγματεύσεις δέν πᾶνε καλά καί δέν κατορθώσαμε ἀκόμη νά συμφωνήσουμε οὔτε γιά τήν ἡμερήσια διάταξη. Οἱ Σοβιετικοί ἐπιδιώκουν μιά συμφωνία πού νά ἀποτελεῖται ἀπό κούφια λόγια. Ἐμεῖς ἐπιδιώκουμε νά παραμερίσουμε τά ἐμπόδια πού παρεμβάλλονται στήν ὁμαλοποίηση τῶν σχέσεών μας καί νά λύσουμε τά ἐκκρεμῆ μας προβλήματα, ἀλλά οἱ Ρῶσοι δέν δέχονται τίς ἀπόψεις μας.

»Σέ ἐρώτηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, ἂν ὑπάρχουν ἐδαφικά προβλήματα μεταξύ Κίνας καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ ἀπαντᾶ ὅτι τά ἐδάφη πού τούς πῆραν οἱ Ρῶσοι εἶναι πολλά καί θά ἦταν δίκαιο νά τούς τά ἐπιστρέψουν. Ἡ Κίνα ὅμως δέν τά διεκδικεῖ καί θεωρεῖ ὅτι ὅλα αὐτά ἀνήκουν στό παρελθόν. Ὑπάρχει ὅμως θέμα συνοριακῶν ρυθμίσεων. Ὁ Κοσύγκιν, ὅταν πέρασε ἀπό τήν Κίνα, εἶχε δεχθεῖ διαπραγματεύσεις ἐπ' αὐτῶν, ἀλλά ἀργότερα τό Κρεμλῖνο ἄλλαξε γνώμη. Οἱ Κινέζοι ζήτησαν ἀπό τούς Ρώσους νά ἀποσύρουν τόν στρατό τους ἀπό τά σύνορα καί τήν Μογγολία, γιατί, ὅσο συνεχίζεται ἡ ἀπειλή κατά τῆς Κίνας, δέν μπορεῖ νά ὑπάρξουν ὁμαλές σχέσεις. Ζήτησαν ἀπό τούς Ρώσους νά πάψουν νά ὑποστηρίζουν τίς γειτονικές χῶρες καί νά τίς στρέφουν κατά τῆς Κίνας. Οἱ διαπραγματεύσεις θά εἶναι σκληρές καί μακροχρόνιες. Ἂν δέν ἀλλάξει ἡ πολιτική τοῦ ἡγεμονισμοῦ, οὔτε καί ἡ Κίνα θά ἀλλάξει τήν στάση της.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐρωτᾶ πῶς ἀντιλαμβάνεται ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ τόν ἡγεμονισμό. Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ ἀπαντᾶ ὅτι ὁ ἡγεμονισμός ἔχει πολλές μορφές. Μέ τό πρόσχημα τῆς οἰκογενείας τοῦ σοσιαλισμοῦ, οἱ Ρῶσοι ἐλέγχουν τίς ἄλλες σοσιαλιστικές χῶρες, βάσει τῆς θεωρίας τῆς περιορισμένης κυριαρχίας, ἡ ὁποία ὅμως ἰσχύει μόνο γιά τίς ἄλλες χῶρες καί ὄχι γιά τήν Ρωσία. Μέ τήν θεωρία αὐτή ἡ Σοβιετική Ἕνωση ἐπιτέθηκε κατά τῆς Τσεχοσλοβακίας. Οἱ Ρῶσοι, ὅμως, ἐνεργοῦν καί σέ ἄλλες μή σοσιαλιστικές χῶρες. Ὁ πρώην πρωθυπουργός τοῦ Ἀφγανιστάν Νταούτ ἦταν ρωσόφιλος, ἀλλά μόλις ἔδειξε τάσεις κάποιας ἀνεξαρτησίας, οἱ Ρῶσοι τόν δολοφόνησαν, ὅπως δολοφόνησαν καί τόν πρώην πρόεδρο τῆς Νοτίας Ὑεμένης, ὁ ὁποῖος εἶχε δεχθεῖ ρωσικό καί κουβανικό στρατό στήν χώρα του, μόλις θέλησε νά ξεφύγει κάπως ἀπό τόν ρωσικό ἔλεγχο. Στήν Διάσκεψη τῶν Ἀδεσμεύτων στήν Ἀβάνα, οἱ Ρῶσοι προσπάθησαν νά σπείρουν διχόνοια καί νά διασπάσουν τό Κίνημα τῶν Ἀδεσμεύτων, χωρίζοντάς τους σέ προοδευτικούς καί ἀντιδραστικούς, μέ τήν ἔννοια ὅτι προοδευτικοί εἶναι μόνον ὅσοι ὑπακούουν στίς διαταγές τῆς Μόσχας. Καί ἡ Αἴγυπτος, ὅταν εἶχε κάποτε καλές σχέσεις μέ τήν Ρωσία, χαρακτηριζόταν σάν προοδευτική. Μετά τήν ρήξη ὅμως μεταβλήθηκε σέ ἀντιδραστική. Τό ἴδιο καί ἡ Σομαλία.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι τόν μεγαλύτερο κίνδυνο ἀποτελεῖ ἀκριβῶς ἡ σοβιετική πολιτική τῆς διεισδύσεως καί διαβρώσεως καί ἐπιβολῆς φιλικῶν καθεστώτων. Καί ἡ πολιτική αὐτή ἐπιτυγχάνει, γιατί κανείς δέν βοηθᾶ τίς ἀπειλούμενες χῶρες νά ἀντισταθοῦν.

»Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ ἀπαντᾶ ὅτι ἡ Ρωσία μπορεῖ βραχυχρόνια νά σημειώνει ἐπιτυχίες σέ μερικές χῶρες ἀλλά μακροχρόνια θά προκληθοῦν τελικῶς ἀντιδράσεις. Αὐτό συνέβη στήν Κίνα, τήν Αἴγυπτο καί τήν Σομαλία πού κατάλαβαν ποιά εἶναι ἡ Ρωσία. Ὁ ἴδιος εἶναι ἱκανοποιημένος ἀπό τήν ἐπίσκεψή του στήν Εὐρώπη. Ἡ Δυτική Εὐρώπη καί ἡ Κίνα δέν ἔχουν σύγκρουση συμφερόντων. Ἀντιθέτως ἔχουν κοινά συμφέροντα. Ἐλπίζουμε καί θέλουμε νά ὑπάρξει εἰρήνη γιά νά ἐπιτύχουμε τήν οἰκονομική πρόοδο τῶν χωρῶν μας.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι τό ἴδιο ἀκριβῶς λένε καί οἱ Ρῶσοι.

»Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ ἀπαντᾶ ὅτι αὐτά εἶναι μόνο λόγια. Διότι οἱ Ρῶσοι ἐξοπλίζονται ὑπερβολικά, ἡ δέ κυρία Θάτσερ τοῦ εἶπε ὅτι ἡ Ρωσία ἐπιδιώκει νά θέσει ὑπό τόν ἔλεγχό της τήν Μέση Ἀνατολή καί νά νικήσει ἔτσι τήν Εὐρώπη χωρίς πόλεμο.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός λέγει ὅτι ἡ Μέση Ἀνατολή ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς κρίσιμη περιοχή, ἀφοῦ ἡ Εὐρώπη ἐξαρτᾶται ἀπό τά πετρέλαιά της.

»Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ λέγει ὅτι γι' αὐτό ἡ Εὐρώπη ἐνισχύει τήν ἄμυνά της, καίτοι δέν ἔχει πρόθεση νά ἐπιτεθεῖ κατά τῆς Ρωσίας.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός λέγει ὅτι αὐτό εἶναι πράγματι ἀπαραίτητο, ἀφοῦ οἱ Σοβιετικοί ἔχουν μεγάλη ὑπεροχή στήν Εὐρώπη.

»Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ λέγει ὅτι διαπίστωσε ὅτι, ὄχι μόνο οἱ Κινέζοι, ἀλλά καί ὅλοι οἱ Δυτικοευρωπαῖοι θέλουν εἰρήνη. Ὅλοι προσπαθοῦμε νά ὑπερασπίσουμε τήν ἀνεξαρτησία καί τήν κυριαρχία μας καί νά μήν ὑποκύψουμε σέ ξένες πιέσεις. Ἐλπίζουμε ἡ Δυτική Εὐρώπη νά γίνει ἰσχυρότερη καί νά ἑνοποιηθεῖ. Εὐχόμαστε εἰλικρινά ὅλες οἱ χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί ἡ Ἑλλάς νά εὐημερήσουν καί χαιρόμαστε γιατί οἱ φίλοι μας Εὐρωπαῖοι θέλουν νά προοδεύσει ἡ Κίνα καί νά γίνει ἰσχυρή δύναμη στόν κόσμο, ὄχι μόνο χάριν τῆς ἰδίας καί τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀλλά καί χάριν τῆς παγκόσμιας εἰρήνης.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός λέγει ὅτι αὐτά ὑποστηρίζει καί ὁ ἴδιος.

»Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ λέγει ὅτι αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖον ἔχουμε ταυτότητα ἀπόψεων. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι πιθανόν νά ἐκτιμοῦμε διαφορετικά ὡρισμένα περιστατικά ἀλλά καταλήγουμε στά ἴδια συμπεράσματα. Μιά ἰσχυρή Κίνα ἀσφαλῶς θά μεταβάλει τόν συσχετισμό δυνάμεων στόν κόσμο. Ὅσον ἀφορᾶ τήν Εὐρώπη, ὁ ἴδιος ἀγωνίζεται ἐπί 18 χρόνια γιά τήν ἑνοποίησή της.

»Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ λέγει ὅτι γνωρίζει καλά καί ἐκτιμᾶ τίς τεράστιες προσπάθειες τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός λέγει ὅτι ἡ ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης προχωρεῖ μέ βραδύ ρυθμό καί πρέπει νά γίνει ἔγκαιρα γιατί ἀλλιῶς μπορεῖ νά ματαιωθεῖ.

»Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ παρατηρεῖ ὅτι καί αὐτή ἀκόμη ἡ προσπάθεια ἑνοποιήσεως εἶναι ἱκανοποιητική.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός ἐρωτᾶ τόν κ. Χούα Κοῦο Φένγκ πῶς ἀντιλαμβάνεται τό θέμα τῆς ἑνοποιήσεως τῶν δύο Γερμανιῶν, γιά τό ὁποῖο μίλησε δημόσια στήν Γερμανία, καί ἐπισημαίνει ὅτι αὐτό ἀποτελεῖ ἐπιδίωξη τῶν Ρώσων, ἡ ὁποία ἀποβλέπει σέ οὐδετεροποίηση τῆς Γερμανίας καί ἐξασθένηση τῆς ἄμυνας τῆς Δύσεως.

»Ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ ἐκφράζει τήν γνώμη ὅτι τοῦτο δέν ἀποτελεῖ ἀληθινή ἐπιδίωξη τῆς Ρωσίας, γιατί μία ἑνωμένη Γερμανία δέν θά ὑπακούει στήν Μόσχα. Οἱ Ρῶσοι φοβοῦνται τήν ἑνοποίηση ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἔντονη ἐπιθυμία τῶν Γερμανῶν.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐπαναλαμβάνει ὅτι οἱ Ρῶσοι ἐπιδιώκουν τήν ἑνοποίηση τῆς Γερμανίας, ὑπό τόν ὅρο τῆς οὐδετερότητος καί τελικῶς ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ λέγει ὅτι, ὅταν εἶπε ὅτι οἱ Γερμανοί ἀνήκουν σέ ἕνα ἔθνος, ἀντιτάχθηκαν καί οἱ Ρῶσοι καί οἱ Ἀνατολικοί Γερμανοί. Ἐν συνεχείᾳ, λέγει ὅτι ἡ περιοδεία του στήν Εὐρώπη ἦταν πολύ χρήσιμη, γιατί δημιούργησε φιλικούς δεσμούς μέ τούς Δυτικοευρωπαίους ἡγέτες καί ἔθεσε τίς βάσεις γιά τήν διεύρυνση τῆς συνεργασίας τῆς Κίνας μέ τίς Δυτικοευρωπαϊκές χῶρες, πρᾶγμα πού προεκάλεσε ἔντονες ἀντιδράσεις τοῦ σοβιετικοῦ Τύπου.

»Σέ παρατήρηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὅτι οἱ Ρῶσοι φοβοῦνται τόν σχηματισμό συνασπισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, τῆς Κίνας καί τῆς Ἰαπωνίας πού θά στρέφεται ἐναντίον τους, ὁ κ. Χούα Κοῦο Φένγκ ἀπαντᾶ ὅτι αὐτή ἡ προπαγάνδα τῶν Ρώσων δέν εἶναι πειστική, γιατί οἱ ἐξοπλισμοί τῶν χωρῶν αὐτῶν δέν συγκρίνονται μέ τούς σοβιετικούς.

»Πρίν λήξει ἡ συζήτηση, ὁ κ. πρωθυπουργός προσεκάλεσε τόν κ. Χούα Κοῦο Φένγκ νά ἐπισκεφθεῖ τήν Ἑλλάδα»[84].

Κατά τήν ἀναχώρησή του ἀπό τό Πεκίνο, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε ἱκανοποίηση γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἐπισκέψεώς του, καθώς καί τήν πεποίθηση ὅτι θά ἀποβεῖ χρήσιμη, ὄχι μόνο γιά τίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν, ἀλλά καί γιά τή διεθνῆ εἰρήνη, γενικότερα. Ἐνῶ, ἐξάλλου, κατευθυνόταν πρός τήν Ἰνδία ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε χαιρετιστήριο μήνυμα πρός τόν Κινέζο πρόεδρο Χούα, τά μέλη τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Κίνας καί τόν κινεζικό λαό, πρός τούς ὁποίους ἐξέφρασε τίς θερμότερες εὐχαριστίες γιά τή λαμπρή φιλοξενία τους. *«Ἐπιστρέφω στή χώρα μου»* — κατέληγε — *«ἀποκομίζοντας τίς καλύτερες ἐντυπώσεις ἀπό τήν Κίνα καί τόν κινεζικό λαό»*.

Μετά τό Πεκίνο, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός παρέμεινε μία ἡμέρα στό Νέο Δελχί, ἐνόψει τῆς ἀναχωρήσεώς του γιά ἐπίσημη ἐπίσκεψη στό Ἰράκ.

Καθ' ὁδόν, ἐξάλλου, πρός τήν Κίνα ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε σταθμεύσει στήν Μπανγκόγκ, ὅπου ἔγινε δεκτός ἀπό τόν πρωθυπουργό, στήν κατοικία του. Στή διάρκεια τῆς συνομιλίας τους, ὁ Ταϋλανδός ἡγέτης ἐξέθεσε τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα του καί, τέλος, ἀναφέρθηκε στίς σχέσεις μέ τήν Ἑλλάδα:

«Ἐξέφρασε εὐχαριστίες διότι ἡ Ἑλλάς ψήφισε ὑπέρ τῆς Ταϋλάνδης στά Ἡνωμένα Ἔθνη ἐπί τοῦ Καμποτζιανοῦ καί ζήτησε τήν ψῆφο τῆς Ἑλλάδος καί γιά τό Νέο Σχέδιο τῆς Ἀποφάσεως ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ, πού ἄρχισε νά συζητεῖται σήμερα στήν Νέα Ὑόρκη.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός εὐχαρίστησε γιά τήν ἐνημέρωση καί τόνισε ὅτι καί ἡ Ἑλλάς στήν περιοχή της ἀντιμετωπίζει παρόμοιο πρόβλημα, λόγω τῆς ἐπεκτατικότητας τῆς Τουρκίας, ἡ ὁποία ἤδη κατέχει τήν μισή Κύπρο καί ὅπου δημιούργησε σοβαρό προσφυγικό πρόβλημα καί ἤδη ἔχει βλέψεις καί ἐπί τοῦ Αἰγαίου.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός προέβη σέ ἀνάλυση τῆς διεθνοῦς καταστάσεως ὑπό τό φῶς τῶν προσφάτων ἐπαφῶν του μέ τούς ἡγέτες τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἐξέφρασε τήν ἀνησυχία του γιά τήν μελλοντική πορεία τοῦ κόσμου καί τόνισε τήν ἀνάγκη τῆς στενοτέρας συνεργασίας, τοὐλάχιστο μεταξύ τῶν μικρῶν χωρῶν.

»Τέλος, ὁ κ. πρωθυπουργός ὑποσχέθηκε ὅτι ἡ Ἑλλάς θά συνεχίσει τήν ὑποστήριξή της στά Ἡνωμένα Ἔθνη πρός τήν Ταϋλάνδη καί συνεφωνήθη νά τελοῦν σέ ἐπαφή οἱ ἀντιπροσωπεῖες τῶν δύο χωρῶν στά Ἡνωμένα Ἔθνη»[85].

Ἐπίσκεψη ἱστορικῶν μνημείων τοῦ Πεκίνου.

Η διαδοχική επίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στή Σοβιετική Ἕνωση καί, στή συνέχεια, στήν Κίνα σχολιάστηκε ἐκτενῶς ἀπό τό διεθνῆ τύπο.

Ἀπό τίς στῆλες τῆς «International Herald Tribune», διατυπώθηκαν, στίς 31 Ὀκτωβρίου, οἱ ἀκόλουθες ἀπόψεις:

Ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Καραμανλῆ εἶναι ὅτι «ἡ Ἑλλάδα ἀνήκει στή Δύση». Μετά τήν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης Προσχωρήσεως στήν ΕΟΚ, ὁ πρωθυπουργός συμπληρώνει ὅτι *«ἡ Ἑλλάδα ἀνήκει στή Δύση ὄχι μόνο ἰδεολογικά καί ἱστορικά, ἀλλά καί στό θεσμικό ἐπίπεδο»*. Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τῆς πολιτικῆς τοῦ κυβερνῶντος κόμματος τῆς ΝΔ, τό ὁποῖο διαθέτει ἄνετη κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Καί, ἀφοῦ καταγράψει τήν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων γιά τήν ἐπάνοδο στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ, ἡ ἐφημερίδα καταλήγει:

Τά στοιχεῖα αὐτά δέν ἀποτρέπουν τήν ἑλληνική Κυβέρνηση ἀπό τό νά ἀκολουθήσει μιά «πολυδιάστατη» πολιτική, ὡς φυσική συνέπεια τῶν ἤδη καλῶν σχέσεων μέ τούς ἐνεργούς ἐμπορικούς της ἑταίρους στήν Ἀφρική καί τή Μέση Ἀνατολή, τούς βαλκανικούς της γείτονες καί, ἰδιαίτερα, τή Σοβιετική Ἕνωση. Τόν Ὀκτώβριο, ὁ Καραμανλῆς ἔγινε ὁ πρῶτος Ἕλληνας ἡγέτης πού ἐπισκέφθηκε τή Σοβιετική Ἕνωση, ἐνῶ ἀκολούθησαν ἐπισκέψεις στήν Τσεχοσλοβακία καί τήν Οὐγγαρία. Θά ἐπισκεφθεῖ καί τό Πεκίνο στά μέσα Νοεμβρίου.

Τό ταξίδι στή Σοβιετική Ἕνωση θεωρήθηκε εὐρέως ὡς μιά κίνηση πού καθυστέρησε λόγῳ παλαιῶν ἀνησυχιῶν, ἀλλά ὁρισμένοι πολιτικοί ἀναλυτές ἐπιμένουν ὅτι δέν ἦταν ἀπαλλαγμένο ἀπό πολιτικούς ὑπολογισμούς. Περισσότερο ἀπό τήν ἴδια τήν ἐπίσκεψη, ὑπογραμμίζουν τήν ὑπογραφή, στίς ἀρχές Σεπτεμβρίου, συμφωνίας μεταξύ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τῶν ναυπηγείων Νεωρίου, στή νῆσο Σύρο, ἡ ὁποία προβλέπει τή δυνατότητα διενέργειας ἐπισκευῶν σέ σοβιετικά βοηθητικά σκάφη.

Λίγες μέρες ἀργότερα, στίς 4 Νοεμβρίου, στή συνέχεια προγενέστερων ἐκτενῶν ἀναφορῶν της στήν ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στή Σοβιετική Ἕνωση, ἡ ἐφημερίδα «New York Times», ἐπεσήμανε:

Σέ λίγο διάστημα ἀφοῦ ἕνα ἑλληνικό ναυπηγεῖο ἄρχισε νά ἐξυπηρετεῖ σοβιετικά πλοῖα ἐφοδιασμοῦ τοῦ σοβιετικοῦ στόλου Μεσογείου, ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς περιόδευσε τή δυτική Εὐρώπη, ἐξηγώντας πῶς συμβιβάζεται αὐτή ἡ φιλοξενία μέ τίς ὑποχρεώσεις τῆς Ἑλλάδος ὡς μέλους τοῦ ΝΑΤΟ. Τήν ἑπομένη ἑβδομάδα, στό Πεκίνο, ὁ κ. Καραμανλῆς θά ἐκθέσει τίς ἀπόψεις του στούς Κινέζους ἡγέτες, οἱ ὁποῖοι προτρέπουν τούς Εὐρωπαίους νά εἶναι προσεκτικοί ἀπέναντι στό σοβιετικό «ἡγεμονισμό».

Ἀγνοώντας διαμαρτυρίες ἀπό τίς ΗΠΑ καί ἄλλες χῶρες τοῦ ΝΑΤΟ, ἡ Ἑλλάδα διέθεσε τά ναυπηγεῖα τῆς Σύρου γιά τήν ἐπισκευή τοῦ σοβιετικοῦ σκάφους «Κόιντα», 7.500 τόννων, στίς 6 Ὀκτωβρίου· ὁ ναύαρχος Χ. Σήαρ, διοικητής τῶν νατοϊκῶν δυνάμεων νοτιανατολικῆς Εὐρώπης χαρακτήρισε τή συμφωνία «ὄχι εὐπρόσδεκτη».

Ἀφοῦ συνομολόγησε τή συμφωνία αὐτή πού δέν ἔχει προηγούμενο, ὁ κ. Καραμανλῆς γιά 10 ἡμέρες ἐπισκέφθηκε τή Σοβιετική Ἕνωση, τήν Οὐγγαρία καί τήν Τσεχοσλοβακία. Ἀργότερα, ἐπιβεβαίωσε τόν προσανατολισμό του πρός τή Δύση σέ συναντήσεις μέ τούς ἡγέτες τῆς Γαλλίας, Βρετανίας, Δυτικῆς Γερμανίας καί Ἰταλίας. Ζήτησε ἀκόμη τή σύντομη ἐπικύρωση τῆς Συμφωνίας Προσχωρήσεως στήν ΕΟΚ. *«Στή Μόσχα δέν μᾶς ζητήθηκε τίποτε πού νά ἀντιβαίνει στίς ἰδέες καί τά συμφέροντά μας»*, σημείωσε ὁ κ. Καραμανλῆς μετά τήν περιοδεία του στήν ἀνατολική Εὐρώπη, τήν πρώτη ἑνός Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ.

Οἱ ἑλληνικές πρωτοβουλίες πρός τή Ρωσία ἀντικατοπτρίζουν τήν αὐξανόμενη δυσαρέσκεια γιά τήν ἀμερικανική πολιτική ὡς πρός τήν Ἑλλάδα, ἐπικεντρωμένη στίς διαμάχες γιά τήν Κύπρο καί τό Αἰγαῖο μέ τήν Τουρκία, ἄλλο νατοϊκό σύμμαχο. Μέ σκοπό νά ἐξασφαλίσει τά βόρεια σύνορα τῆς χώρας του καί νά συγκεντρώσει τήν προσοχή του στά προβλήματα μέ τήν Τουρκία, ὁ κ. Καραμανλῆς ἔχει ἀναθερμάνει τίς σχέσεις μέ τήν φανατικά ἀπομονωτική Ἀλβανία καί τούς ἄλλους κομμουνιστές γείτονες.

Τέλος, ὁ ἀρθρογράφος, ἐπιχειρώντας νά διερευνήσει τήν ἀπήχηση τῶν πρωτοβουλιῶν τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό ἐπίπεδο τῆς ἐσωτερικῆς κοινῆς γνώμης, ἐπισημαίνει:

Ἔρευνες τῆς κοινῆς γνώμης ἔδειξαν ὅτι 65% τῶν πολιτῶν τάσσονταν ὑπέρ τῆς ἐπισκέψεώς του στή Μόσχα, ἐνῶ τά κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως τοῦ προσέφεραν ἀσυνήθιστη ὑποστήριξη τόσο γιά τήν ἐπίσκεψή του, ὅσο καί γιά τήν ἀπόρριψη τῶν νατοϊκῶν διαμαρτυριῶν σχετικά μέ τή συμφωνία τῆς Σύρου. Οἱ πρωτοβουλίες τοῦ Κ. Καραμανλῆ πρός τό σοβιετικό συνασπισμό ἔχουν ἀφήσει τήν ἀντιπολίτευση μέ λίγα πιθανά πεδία γιά ἄσκηση κριτικῆς, σέ μιά ἐποχή πού ἡ δυσαρέσκεια τοῦ κοινοῦ γιά τά σκληρά οἰκονομικά μέτρα ἔδειχναν νά ὑπονομεύουν τή δημοτικότητά του.

Στή Γαλλία, ἡ ἐφημερίδα «Figaro», ἐκφράζοντας καί τίς γενικότερες ἐκτιμήσεις τοῦ παρισινοῦ τύπου γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στή Σοβιετική Ἕνωση, ἐξήγγειλε, σέ κύριο τίτλο, ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς πέτυχε «σημαντική οἰκονομική συμφωνία», γιά νά ἐπισημάνει στή συνέχεια ὅτι ἡ ἐπίσκεψη «κρίνεται στήν Ἀθήνα σάν ἐπιτυχία» καί νά περιγράψει τά κύρια χαρακτηριστικά τῆς συμφωνίας, μέσω τῆς ὁποίας ἡ Ἑλλάδα ἐξασφαλίζει σοβιετικές πιστώσεις, ἀνταλλαγές τεχνικῶν πληροφοριῶν, συνεργασία στό βιομηχανικό καί οἰκονομικό τομέα, προμήθεια πετρελαίου καί ὑγραερίου καί τήν κατασκευή ἐργοστασίου ἀλουμινίου.

Ἡ «La Croix», σέ ἀντίστοιχο δημοσίευμά της, τονίζει ὅτι πρόκειται γιά τήν πρώτη ἑλληνοσοβιετική συμφωνία συνεργασίας, ἀναφέρεται στή συνάντηση Καραμανλῆ - Μπρέζνιεφ καί σημειώνει ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἐπιθυμεῖ τήν ἐνίσχυση τῶν σχέσεών της μέ

τή Μόσχα γιά νά εἰσαγάγει περισσότερη ἰσορροπία στή διπλωματία της καί νά προαγάγει τή διαβαλκανική συνεργασία.

Ἐκτενέστερα, ἡ «Le Monde» δημοσίευσε στίς 3 Ὀκτωβρίου κύριο ἄρθρο μέ τόν τίτλο «Ὀστπολιτίκ στήν Ἀθήνα;»:

Ἡ ἀλληλουχία τῶν ἐπίσημων ταξιδίων στίς Ἀνατολικές χῶρες πού ἐγκαινίασε ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς μέ τήν ἄφιξή του τήν 1η Ὀκτωβρίου στήν Μόσχα καί πού θά τόν ὁδηγήσει, στή συνέχεια, στήν Οὐγγαρία καί τήν Τσεχοσλοβακία σηματοδοτεῖ, ἄραγε, μιά στροφή τῆς ἑλληνικῆς διπλωματίας; Τό γεγονός ὅτι αὐτό τό ταξίδι πραγματοποιήθηκε σέ μιά περίοδο σχετικῆς ἐντάσεως μεταξύ Ἀθήνας καί Οὐάσιγκτων ἐκτρέφει πολλές ὑποθέσεις στήν ἑλληνική πρωτεύουσα, σέ σημεῖο ὥστε ὁ πρωθυπουργός νά αἰσθανθεῖ τήν ὑποχρέωση νά διαψεύσει «τίς παραπλανητικές ἑρμηνεῖες πού δόθηκαν σ' ἕνα γεγονός τόσο φυσιολογικό».

Σέ κάθε περίπτωση, ἡ ἐπίσκεψη τοῦ κ. Καραμανλῆ θεωρεῖται στή Μόσχα ἐξαιρετικά σημαντική. Γιά πρώτη φορά Ἕλληνας πρωθυπουργός ἐπισκέπτεται τή Σοβιετική Ἕνωση, ἀκόμη καί τή Ρωσία, μετά τή δημιουργία τῆς νεώτερης Ἑλλάδος, πρίν ἀπό ἑνάμιση αἰώνα. Ἐξάλλου, ὁ κ. Ἐτσεβίτ, πρωθυπουργός τῆς Τουρκίας, εἶχε γίνει δεκτός μέ ἐγκαρδιότητα τό προηγούμενο ἔτος καί τό Κρεμλίνο ἐπιθυμεῖ νά διατηρήσει τήν ἰσορροπία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ἡ Μόσχα ἐνδιαφέρεται κατά μείζονα λόγο νά ὑποδεχτεῖ τόν κ. Καραμανλῆ μέ ἐντυπωσιακό τρόπο, ἐφόσον ἡ σοβιετική στάση ἀπέναντι στό πρόβλημα τῆς Κύπρου προσεγγίζει πολύ τήν ἀντίστοιχη τῆς Ἀθήνας: ἡ ΕΣΣΔ, ὅπως ὑπενθύμισε ὁ κ. Κοσύγκιν στόν φιλοξενούμενό του, ἔχει ἐκφραστεῖ θετικά ὑπέρ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος, τῆς ἀνεξαρτησίας καί τοῦ ἀδέσμευτου τῆς νήσου.

Ἡ περιοδεία ὅμως τοῦ κ. Καραμανλῆ στήν ἀνατολική Εὐρώπη ἐλκύει περισσότερο τήν προσοχή λόγῳ κυρίως τῆς ἑλληνικῆς στάσεως ἀπέναντι στήν Ἀτλαντική Συμμαχία. Μετά τήν εἰσβολή στή βόρεια Κύπρο ἀπό τά τουρκικά στρατεύματα, τό 1974, ἡ Ἑλλάδα ἀποσύρθηκε ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ. Ἀποβλέπει σήμερα στήν ἐπανένταξή της ἀλλά τό σχέδιο αὐτό προσκόπτει σέ σοβαρές δυσχέρειες ποῦ θά ἦταν δυνατό νά φέρουν σέ ἀμηχανία τήν Κυβέρνηση τοῦ κ. Καραμανλῆ ἐνώπιον τοῦ Κοινοβουλίου τῆς Ἀθήνας. Ἡ ἐπανένταξη αὐτή θά προϋπέθετε πράγματι ὅτι ἡ διοίκηση κατά θάλασσα θά ἀνατεθεῖ ὄχι πλέον στήν Ἑλλάδα, ὅπως συνέβαινε πρίν ἀπό τήν ἀποχώρησή της τό 1974, ἀλλά στή χώρα πού διαθέτει τήν ἰσχυρότερη στρατιωτική δύναμη, μέ ἄλλα λόγια στήν Τουρκία· γεγονός πού εἶναι, προφανῶς, δύσκολο νά γίνει ἀποδεκτό ἀπό τήν Ἀθήνα. Ἂν ληφθεῖ ὑπόψη τό ἐνδιαφέρον πού ἡ Σοβιετική Ἕνωση τρέφει γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ναυτικῶν δυνάμεων στή Μεσόγειο, ἡ ἑλληνική θέση ἀποτελεῖ τό ἀντικείμενο ἰδιαίτερης προσοχῆς γιά τή Μόσχα.

Ἀπό τήν πλευρά της, ἡ Ἀθήνα δέν θεωρεῖ πιθανότατα δυσάρεστο, προκειμένου νά ἀσκήσει διακριτικά πίεση πρός τήν κατεύθυνση τῆς Οὐάσιγκτων, νά προβάλει τίς καλές σχέσεις της μέ τόν Ἀνατολικό κόσμο. Χωρίς ἀμφιβολία, ὁ κ. Καραμανλῆς δέν ἔχει τή δυνατότητα, γιά λόγους ἰδιαίτερα ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, νά βαδίσει πολύ μακριά πρός αὐτή τήν ὁδό, τῆς ὁποίας ἡ ἀντιπολίτευση τῆς Δεξιᾶς δέν παρέλειψε νά καταγγείλει τούς κινδύνους. Ἐλπίζει ὅμως νά ἐξισορροπήσει μέ τόν τρόπο αὐτό τίς ἐπιδράσεις τοῦ τουρκικοῦ «lobby», πού ἔχει τόσο συχνά καταγγελθεῖ στήν Ἀθήνα ἢ τή Λευκωσία, στό ἀμερικανικό Κογκρέσσο.

Τό ταξίδι τοῦ κ. Καραμανλῆ στή Μόσχα ὀφείλει, ἄμεσα, νά ἔχει καί ἄλλα ἀποτελέσματα πολύ περισσότερο συγκεκριμένα, ὅπως ἡ ἀγορά ἀπό τήν Ἑλλάδα ἠλεκτρικοῦ ρεύματος καί πετρελαίου, καθώς καί ἡ ἐνίσχυση τῆς ἑλληνοσοβιετικῆς συνεργασίας στόν τομέα τῶν θαλάσσιων μεταφορῶν καί ἡ κατασκευή ἑνός ἐργοστασίου ἀλουμινίου, ἡ παραγωγή τοῦ ὁποίου θά ἀπορροφᾶται ἐξ ὁλοκλήρου ἀπό τή Σοβιετική Ἕνωση. Πέρα ὅμως ἀπό τίς ἐμπορικές συμφωνίες, ὁ κ. Καραμανλῆς ἀναζητεῖ πιθανότατα ἐπίσης στήν ἀνατολική Εὐρώπη ἕνα νέο διπλωματικό ἔρεισμα, ἔστω καί ἂν εἶναι ἀκόμη πολύ νωρίς γιά νά μιλήσουμε, πράγματι, περί ἑλληνικῆς «Ὀστπολιτίκ».

Μετά, ἐξάλλου, τήν ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στό Πεκίνο, ἡ ἔγκυρη γαλλική ἐφημερίδα δημοσίευσε, στίς 14 Νοεμβρίου, ἄρθρο μέ τόν τίτλο «Ὁ Ντένγκ Χσιάο Πίνγκ ἰδιαίτερα ἱκανοποιημένος γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ»:

Τό θέμα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνότητας ἐπέτρεψε στόν κ. Ντένγκ Χσιάο Πίνγκ καί στόν κ. Καραμανλῆ νά τηρήσουν κοινή γλῶσσα στή διάρκεια τῶν προσφωνήσεων πού ἀντάλλαξαν μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἐπίσημου γεύματος πρός τιμή τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ. Ἐκφράζοντας τήν ἱκανοποίηση γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ, ὁ Κινέζος ἀντιπρόεδρος ὑπενθύμισε ὅτι ἡ Λαϊκή Δημοκρατία εἶχε πάντοτε θεωρήσει ὅτι «μία ἑνωμένη καί ἰσχυρή Εὐρώπη ἀνταποκρινόταν στά συμφέροντα τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν καί συνέβαλλε στή διαφύλαξη τῆς εἰρήνης καί τῆς σταθερότητας σέ παγκόσμια κλίμακα». Ὁ κ. Καραμανλῆς δήλωσε ὅτι εἶναι πεπεισμένος, ἀπό τή πλευρά του, ὅτι ἡ ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης προσφέρεται γιά νά τῆς ἐπιτρέψει *«νά ἀξιοποιήσει πλήρως τίς μεγάλες δυνατότητές της καί νά ἀποτελέσει παράγοντα σταθερότητας στό ἐπίπεδο τῆς διεθνοῦς ζωῆς»*.

Ἡ ἀπόσταση ἦταν περισσότερο αἰσθητή σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν πολιτική τῆς ὑφέσεως, ὅπως διαγράφεται μέ τό πρόσφατο ταξίδι τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στήν ΕΣΣΔ. Τό Πεκίνο παρακολουθεῖ μέ δυσπιστία αὐτό τό εἶδος τῆς προσεγγίσεως καί, στό τέλος Σεπτεμβρίου, ἡ νέα Κίνα εἶχε ἐπισημάνει μέ κριτική διάθεση τή συμφωνία πού προβλέπει τήν ἐπίσκευή σοβιετικῶν πλοίων σέ ἑλληνικά ναυπηγεῖα. Μόλοντοῦτο, οἱ δύο πλευρές βρῆκαν τρόπους γιά νά ἐκδηλώσουν ἀμοιβαία κατανόηση. Ἔτσι, ὁ Ντένγκ Χσιάο Πίνγκ, τονίζοντας ὅτι «ἡ ἀντίθεση στήν ἐπίθεση καί τήν ἐπέκταση τοῦ ἡγεμονισμοῦ» ἀποτελεῖ τήν «ἀφετηρία» τῆς κινεζικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, πρόσθεσε ὅτι ἀποτελεῖ ἐπίσης στόχο της ἡ ἐξασφάλιση «μιᾶς περιόδου εἰρήνης σχετικά μακρᾶς διάρκειας».

Ὁ κ. Καραμανλῆς, ἀπό τή πλευρά του, ἀφοῦ ἐξῆρε τά εὐεργετικά ἀποτελέσματα τῆς συνεργασίας μεταξύ χωρῶν μέ κοινωνικοοικονομικά συστήματα καί πολιτικούς προσανατολισμούς διαφορετικούς, ἱκανοποίησε τούς οἰκοδε-

σπότες του μέ τή δήλωση ὅτι, στό βαλκανικό χῶρο, ἡ συνεργασία αὐτή δέ θά ὄφειλε «νά διαταραχτεῖ ἀπό ἀντιθέσεις ἐξωβαλκανικές».

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ ἀπόψεις τοῦ γαλλόφωνου τύπου τῆς Ἑλβετίας, χώρας ἐκτός τῶν δύο μεγάλων συμμαχικῶν συνασπισμῶν. Ἡ ἐφημερίδα «La Suisse» ἐπεσήμανε χαρακτηριστικά:

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μετά τό ταξίδι του στήν ΕΣΣΔ καί στά ἀνατολικά Κράτη, θά ἐπισκεφθεῖ τήν Κίνα, ἀφοῦ προηγουμένως πραγματοποιήσει μιά εὐρωπαϊκή περιοδεία γιά νά διαλύσει τίς παρεξηγήσεις πού θά ἦταν πιθανό τό ταξίδι του νά δημιουργήσει στή Δύση.

Ἡ νευραλγική θέση της ὑποβάλλει τήν Ἑλλάδα σέ γεωπολιτικές πιέσεις. Τό Κράτος αὐτό πρέπει νά ἀκολουθεῖ μιά πιό διαφοροποιημένη ἐξωτερική πολιτική ἀπό τό παρελθόν, χωρίς νά ἐγκαταλείψει τίς βασικές εὐρωπαϊκές καί δυτικές ἐπιλογές.

Τό ταξίδι τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἀποδεικνύει ὅτι τό ἀνατολικό ἄνοιγμα δέν κινδυνεύει νά ρίξει τήν Ἑλλάδα ἀπό τή Σκύλα στήν Χάρυβδη καί συμβάλλει στήν ἀναζήτηση μιᾶς ἰσορροπημένης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Ἡ εὐρωπαϊκή ἐνοποίηση παραμένει ὁ θεμέλιος λίθος τῆς πολιτικῆς τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Μόλις ἐπιστρέψει ἀπό τό Πεκίνο θά ἀσχοληθεῖ μέ τήν ἐπίσπευση τῆς διαδικασίας ἐπικυρώσεως τῆς Συμφωνίας Προσχωρήσεως ἀπό τά ξένα κοινοβούλια. Ὁ Κ. Καραμανλῆς πιστεύει ὅτι ἡ προτεραιότητα πού ἔχει δώσει στήν Κοινότητα θά τοῦ ἐπιτρέψει νά ἀντιμετωπίσει καλύτερα μιά σειρά ἀπό ἐξωτερικά θέματα» (3.10).

Τήν προηγουμένη, ἡ ἐφημερίδα «Le Matin», στή Λωζάνη, εἶχε ὑπογραμμίσει:

Στό κλίμα τῆς ἐνεργοῦς διπλωματίας καί τῶν πολλαπλῶν μετακινήσεων τό ταξίδι τοῦ Κ. Καραμανλῆ δέν φαίνεται νά κινητοποιεῖ τίς δυτικές πρωτεύουσες, ἐκτός ἀπό τήν Οὐάσιγκτων καί τίς Βρυξέλλες, ἕδρα τοῦ ΝΑΤΟ, ὅπου φοβοῦνται, δικαιολογημένα ἤ ἀδικαιολόγητα, ὄχι τόσο μιά ἀνατροπή τῶν συμμαχιῶν ὅσο μιά ἐξισορρόπηση τῆς ἑλληνικῆς διπλωματίας, ἀναθερμασμένη ἀπό τίς περιπέτειές της στά πλαίσια τῆς Συμμαχίας.

Μετά ἀπό 5 χρόνια ἀναμονῆς ὁ Κ. Καραμανλῆς θεώρησε ὅτι δέν μποροῦσε πλέον νά ἀγνοεῖ τήν ΕΣΣΔ. Δέν δημιουργεῖ λοιπόν κανένα πάγωμα ἐπισκεπτόμενος ἕνα Κράτος πού ἀπό μόνο του ἐπηρεάζει τό μέλλον τῶν γειτόνων τῆς Ἑλλάδος καί τῶν Βαλκανίων. Ἐπουλώνει ἁπλῶς μιά ἀδυναμία τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καί λαμβάνει ὑπόψη του τά νέα γεωπολιτικά δεδομένα.

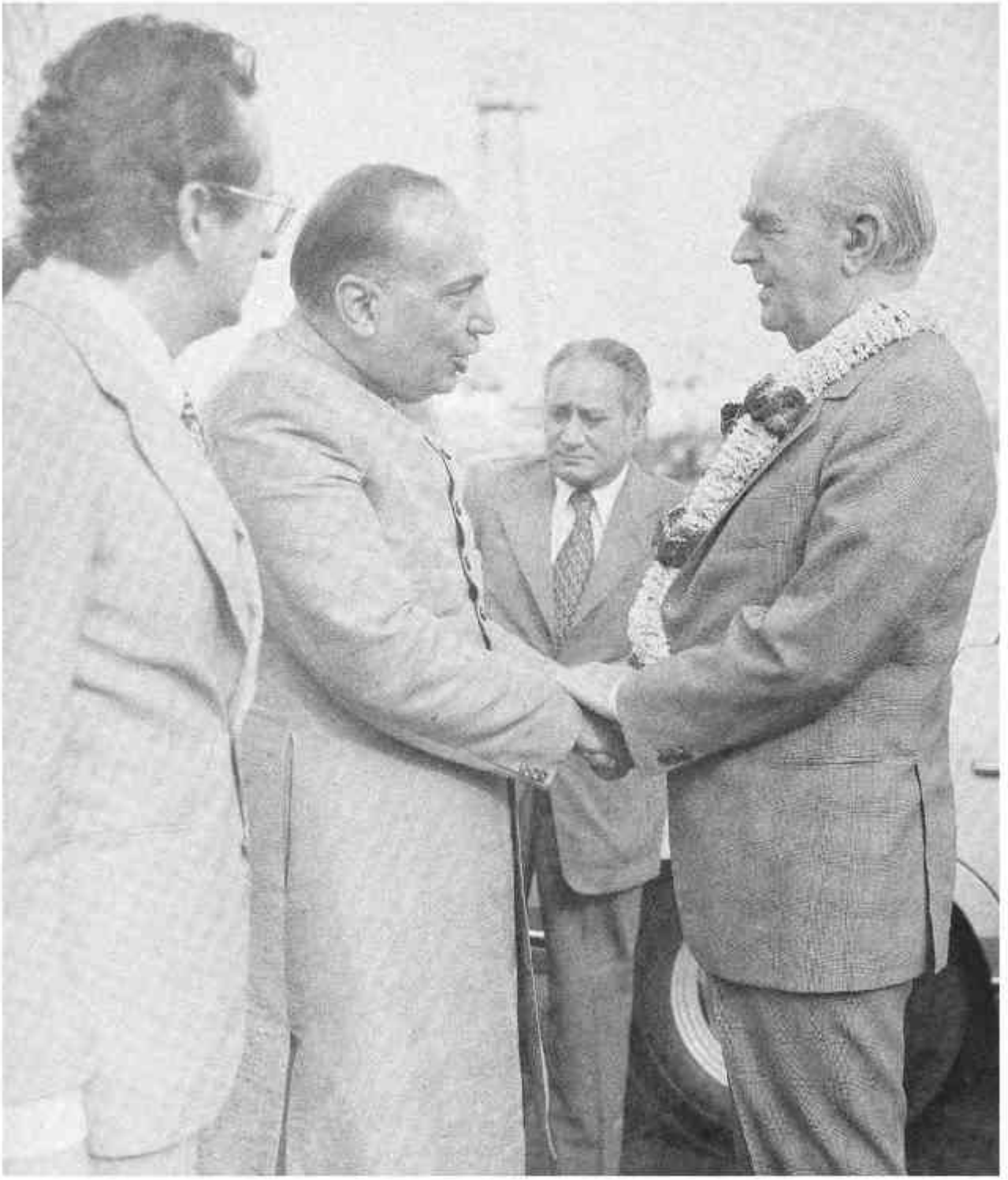
Οἱ Εὐρωπαῖοι, καί εἰδικότερα οἱ Ἐννέα πού δέχτηκαν τήν Ἑλλάδα στούς κόλπους τους, ἔχουν δοκιμάσει τή σταθερότητα τῶν δεσμῶν της μέ αὐτούς. Δέν συμβαίνει ὅμως τό ἴδιο καί μέ τό ΝΑΤΟ. Τόσο ἡ Ἀθήνα, ὅσο καί τό Παρίσι, δέν πρόκειται νά ἐπανέλθουν στό στρατιωτικό τομέα τῆς Συμμαχίας παρά μόνο μετά ἀπό ἀμερικανικές παραχωρήσεις πού ἀφοροῦν τό καταστατικό της καί τό δύσκολο πρόβλημα τῶν διαφορῶν της μέ τήν Τουρκία. Ἐπιδέξιος διπλωμάτης ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀποφάσισε, προφανῶς, νά ἐκμεταλλευτεῖ τό χαρτί πού τοῦ προσφέρει ἡ ΕΣΣΔ. Ἡ Οὐάσιγκτων θά ἦταν λοιπόν φρόνιμο νά μήν τραβήξει τό σχοινί· διαφορετικά, θά δυσαρεστήσει τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό πού θά μποροῦσε νά ταχθεῖ ὑπέρ τῆς οὐδετερότητος, γεγονός πού, μετά τήν ἀνεπίσημη ἀπιστία τῆς Τουρκίας, θά σήμαινε τή θανατική καταδίκη τῆς νότιας πτέρυγας τοῦ ΝΑΤΟ (2.10).

Ἀπό τίς στῆλες τοῦ γερμανόφωνου τύπου, ἡ «Neue Zürcher Zeitung», ἀφοῦ, ἐπαναλαμβάνοντας τό χαρακτηρισμό «ἀπό τούς ἀνταποκριτές καί τούς σχολιαστές» τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ ὡς «ἱστορικοῦ γεγονότος», ἐκφράζει, παράλληλα, τό σκεπτικισμό της γιά τά πρακτικά ἀποτελέσματα τοῦ ταξιδίου, ἐντοπίζοντας τά θετικά σημεῖα του στήν κοινή Διακήρυξη Φιλίας καί στήν ἐφαρμογή «τῆς πολιτικῆς γιά τήν ὑπερνίκηση τοῦ Ψυχροῦ Πολέμου» (9.10). Περισσότερο κατηγορηματική ἦταν στήν ἀποτίμηση τῶν θετικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στήν Κίνα:

Διαβλέποντας κανείς τόν «ἀτμοσφαιρικό» χαρακτήρα στήν ἀπό τή Δευτέρα ἀρχομένη ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Καραμανλῆ στήν Κίνα, σέ συνδυασμό μέ τή συνειδητά ἐπεξεργασμένη «πολυδιάστατη» διπλωματία του, διαπιστώνει ὅτι ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἔχει μέ τό ταξίδι του συγκεκριμένους στόχους. Σέ αὐτούς ἀνήκει ὄχι τελευταία βέβαια ἡ ἐνίσχυση τῶν ἑλληνοκινεζικῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, στίς ὁποῖες οἱ Ἕλληνες ἐφοπλιστές προπαντός ἀποδίδουν μεγάλο βάρος. Περαιτέρω ἡ Ἀθήνα θέλει νά πληροφορηθεῖ γιά τίς προθέσεις τοῦ Πεκίνου στήν Βαλκανική. Μία ἐπιθυμία, ἡ σημασία τῆς ὁποίας εἶναι προφανής, ἐάν σκεφθεῖ κανείς ὅτι ἡ ἑλληνική διπλωματία περισυλλογᾶται, παρά τή γενική εὐφορία σχετικά μέ «τό ἄριστο ἐπίπεδο τῶν σχέσεων πρός τίς κομμουνιστικές βαλκανικές χῶρες», πῶς θά μποροῦσαν νά ἐξελιχθοῦν τά πράγματα ἀμέσως μετά τό θάνατο τοῦ Τίτο. Γι' αὐτό στήν Ἀθήνα καταγράφηκε μέ ἱκανοποίηση, ὅτι τό κεντρικό ὄργανο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Κίνας, ἤδη μέ τό ξεκίνημα τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Καραμανλῆ ὑπογράμμισε θετικά τίς φιλικές σχέσεις τῆς Ἑλλάδος πρός τίς βαλκανικές χῶρες. Κανείς ἀκούει ἐδῶ τήν ἄποψη, ὅτι ἡ σημερινή ἡγεσία τοῦ Πεκίνου ἐκτιμᾶ ἰδιαίτερα ὑψηλά τό «διαμεσολαβητικό ρόλο» τῆς Ἑλλάδας στά Βαλκάνια (14.11).

Στή Γερμανία, ἡ «Frankfurter Allgemeine Zeitung» κατέγραψε τό γεγονός:

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλῆς, ἀναμένεται τή Δευτέρα αὐτή γιά μιά πενθήμερη ἐπίσημη ἐπίσκεψη στή Σοβιετική Ἕνωση. Τό ταξίδι αὐτό ἔχει συμβολική ἀξία: εἶναι ἡ πρώτη ἐπίσκεψη ἑνός Ἕλληνα προέδρου τῆς Κυβερνήσεως στή Μόσχα. Ἀντιθέτως, δέν ἔχει ὑπάρξει στόν αἰώνα αὐτό οὔτε ἕνα ταξίδι ἑνός Σοβιετικοῦ προέδρου στήν Ἀθήνα. Ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλης, ὁ ὁποῖος συνοδεύει τόν Καραμανλῆ, προετοίμασε τόν τελευταῖο χρόνο στή Μόσχα τή σοβιετοελληνική αὐτή προσέγγιση καί ἔλαβε τήν πρόσκληση ἀπό τόν πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως Κοσύγκιν. Ὅτι ἡ τελευταία αὐτή ἔγινε ἀποδεκτή ἀπό τόν Καραμανλῆ, ἰσχύει στό Κρεμλίνο λιγό-

Διέλευση ἀπό τό Νέο Δελχί.

τερο σάν ἄνοιγμα ἑλληνικῆς Ὀστπολιτίκ καί περισσότερο σάν βῆμα γιά τήν πλήρωση μίας ἐπανορθώσεως.

Ὁ Καραμανλῆς στράφηκε, στή διάρκεια τοῦ τρέχοντος ἔτους, πρός τρεῖς γειτονικές κομμουνιστικές χῶρες: Γιουγκοσλαβία, Ρουμανία καί Βουλγαρία. Πρίν ἀπό τήν ἀναχώρησή του γιά τή Σοβιετική Ἕνωση δήλωσε στό Πρακτορεῖο Τύπου Τάς: *«Βλέπω τήν ἐπίσκεψή μου σάν ἕνα φυσικό καί ἀπαραίτητο βῆμα στήν ἐξέλιξη μίας διαδικασίας, ἡ ὁποία ἄρχισε πρίν ἀπό λίγα χρόνια. Μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στήν Ἑλλάδα, ἡ Κυβέρνηση κατέβαλε ἰδιαίτερες προσπάθειες γιά νά δώσει στήν ἐξωτερική πολιτική τῆς χώρας ἕνα δομημένο καί συνεπῆ χαρακτῆρα. Ἐμεῖς ἐπιδιώκουμε νά ἀναπτύξουμε τίς σχέσεις μέ τίς σοσιαλιστικές χῶρες συμπεριλαμβανομένης τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Εἶμαι εὐχαριστημένος ἀπό τήν ἀνάπτυξη τῶν σοβιετοελληνικῶν σχέσεων καί τήν ἀπήχηση πού βρίσκουμε ἀπό τή σοβιετική πλευρά»*. Τό Τάς παρουσίασε ἐπίσης τήν Κυριακή τό γενικό γραμματέα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος νά κάμει δηλώσεις, χαρακτηρίζοντας τήν ἐπίσκεψη Καραμανλῆ ὡς «ἐξ ἀντικειμένου οὐσιαστική».

Ἐκτενέστερα, οἱ ἀπόψεις τῆς κινεζικῆς πλευρᾶς καταγράφηκαν σέ ἄρθρο τῆς «Λαϊκῆς Ἡμερησίας» τοῦ Πεκίνου, στίς 12 Νοεμβρίου:

Ὑπό τήν ἡγεσία τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ ἡ Κυβέρνηση τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας συνεχίζει μία πολιτική φιλίας καί συνεργασίας μέ ἄλλες χῶρες, ἐνισχύει τήν ἐθνική ἄμυνά της γιά τή διαφύλαξη τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καί κυριαρχίας καί ἀντιτίθεται σέ ἔξωθεν ἐπεμβάσεις καί ἐπιθέσεις. Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση διαδραματίζει ἐνεργό ρόλο στήν προώθηση τῆς ἑνότητας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἐφέτος, μέ τήν ἔνταξη στήν Εὐρωπαϊκή Οἰκονομική Κοινότητα, ἡ Ἑλλάδα ἐνίσχυσε περαιτέρω τούς δεσμούς της μέ τίς χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἀποδίδει μεγάλη σημασία σέ φιλικές σχέσεις καί συνεργασία μέ τίς χῶρες τοῦ Τρίτου κόσμου καί ἐργάζεται γιά τήν ἐνίσχυση καί ἀνάπτυξη τῆς φιλίας καί συνεργασίας μεταξύ τῶν χωρῶν στά Βαλκάνια καί στήν περιοχή τῆς Μεσογείου. Αὐτό εἶναι πρός τό συμφέρον τῆς εἰρήνης καί τῆς σταθερότητας στή βαλκανική περιοχή καί σέ ἄλλες περιοχές τοῦ κόσμου. Ὁ κινεζικός λαός ἐκτιμᾶ τίς ἐνέργειες αὐτές τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί εὔχεται σ' αὐτή κάθε ἐπιτυχία.

Ἰδιαίτερα, τέλος, χαρακτηριστικό γιά τήν ἀποτίμηση τῆς σημασίας τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στή Μόσχα, εἶναι μακροσκελές σχόλιο τῆς ἔγκυρης τουρκικῆς ἐφημερίδας «Μιλλιέτ», στίς 3 Ὀκτωβρίου:

Ἐνῶ ἡ Τουρκία ἔχει παρασυρθεῖ ἀπό τήν συγκίνηση τῶν ἐκλογῶν, ἡ γείτων Ἑλλάς ἀνέλαβε ὁρισμένες σημαντικές πρωτοβουλίες ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, οἱ ὁποῖες μποροῦν νά ἐπηρεάσουν τήν περιοχή μας.

Ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς, μετά τίς ἐπισκέψεις στήν Μόσχα, Οὐγγαρία καί τήν Τσεχοσλοβακία, θά περιοδεύσει τίς δυτικοευρωπαϊκές χῶρες τῆς ΕΟΚ καί τόν προσεχῆ μήνα θά μεταβεῖ στό Πεκίνο. Ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψη καί τίς προηγηθεῖσες προσπάθειες τῆς Ἑλλάδος γιά ἀνοίγματα πρός τούς Ἄραβες καί τόν Τρίτο κόσμο, συνάγεται ὅτι ἡ Ἑλλάς προσπαθεῖ νά καταστήσει πολυδιάστατες τίς ἐξωτερικές της σχέσεις. Ἡ πολιτική αὐτή τῆς Ἑλλάδος ἀποβλέπει σέ ἐξασφάλιση πολιτικῶν καί οἰκονομικῶν πλεονεκτημάτων.

Ἡ Ἑλλάς εἰσῆλθε στήν Κοινότητα τῆς Δύσεως μέ τήν συμφωνία ἐντάξεως στήν ΕΟΚ. Παράλληλα, εἶναι μέλος τοῦ NATO, ἔστω κι ἂν ἀποσύρθηκε ἀπό τήν στρατιωτική πτέρυγα καί ἐξασφαλίζει στρατιωτική βοήθεια ἀπό τήν Ἀμερική.

Ὁ κ. Καραμανλῆς προκάλεσε μέ τίς τελευταῖες ἐνέργειές του τήν ἐντύπωση ὅτι κινεῖται μέ περισσότερη ἐλευθερία καί ἀνεξαρτησία μέσα στό δυτικό συνασπισμό. Τό κύρος του ἐνισχύθηκε, ἰδίως στόν ἀνατολικό συνασπισμό καί στίς φιλικές πρός αὐτόν χῶρες τοῦ Τρίτου κόσμου, μετά τήν συγκατάθεσή του γιά παροχή διευκολύνσεων στά σοβιετικά πλοῖα στήν νῆσο Σύρο. Μέσα σέ αὐτή τήν ἀτμόσφαιρα — τήν τόσο εὐνοϊκή — ἄρχισε τό ταξίδι τοῦ κ. Καραμανλῆ στήν Μόσχα καί τίς Ἀνατολικές χῶρες.

Ἡ παροχή διευκολύνσεων στά σοβιετικά πλοῖα εἶναι μιά καλά ὑπολογισμένη πολιτική ἐνέργεια. Εἶναι δύσκολο νά πιστευθεῖ ὅτι ἡ συμφωνία αὐτή ἔγινε μόνο γιά ἐμπορικούς λόγους. Ἀσφαλῶς, ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς γνωρίζει καλύτερα ἀπό κάθε ἄλλον τήν πολιτική σημασία τῶν διευκολύνσεων.

Ἡ Ἀθήνα προσπαθεῖ μέ τή στάση της αὐτή ἀφ' ἑνός μέν νά δείξει στούς Ἀνατολικούς ὅτι μπορεῖ καί ἐνεργεῖ ἀνεξάρτητα μέσα στό NATO, στούς δέ Δυτικούς ὅτι θά ψυχρανθοῦν τελείως οἱ σχέσεις της μέ τό NATO, ἂν δέν γίνουν δεκτά τά αἰτήματά της.

Ἡ ἐλπίδα τοῦ κ. Καραμανλῆ εἶναι νά κερδίσει τήν ἐμπιστοσύνη τῶν Σοβιετικῶν ἡγετῶν καί νά ἐξασφαλίσει τήν ὑποστήριξή τους στά ζητήματα τῆς Κύπρου καί τοῦ Αἰγαίου. Ἂν τό ἐπιτύχει, ἀφ' ἑνός μέν θά βγεῖ κερδισμένος ἔναντι τῆς Τουρκίας καί ἀφ' ἑτέρου θά ἐξασφαλίσει εὐμενέστερη στάση ἐκ μέρους τῆς Δύσεως, πού θά ἔχει ἀνησυχήσει. Ὁ βαθμός στόν ὁποῖο θά τό ἐπιτύχει αὐτό, θά φανεῖ μετά τίς συνομιλίες τοῦ κ. Καραμανλῆ στή Σοβιετική Ἕνωση, πού τερματίζονται αὔριο.

Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός εἶναι δυνατό νά ὑπογράψει μέ τούς Σοβιετικούς ἡγέτες συμφωνία, πού θά ἀποφέρει οἰκονομικά ὀφέλη. Εἶναι, ἐπίσης, δυνατό νά ἐπιτευχθεῖ σύμπτωση ἀπόψεων ἐπί ὁρισμένων σημείων σχετικῶν μέ τό Κυπριακό. Ἀσφαλῶς θά ἱκανοποιηθεῖ ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς, ἂν οἱ Ρῶσοι ζητήσουν τήν ἀποχώρηση ὅλων τῶν ξένων στρατιωτικῶν δυνάμεων ἀπό τήν Κύπρο. Ποιά πρακτική ἀξία ὅμως θά ἔχει μιά τέτοια σύμπτωση ἀπόψεων, ὅταν ληφθεῖ ὑπ' ὄψη ὅτι οἱ Σοβιετικοί εἶναι πολύ προσεκτικοί στό θέμα αὐτό καί ἀποφεύγουν νά δείξουν ὅτι μεροληπτοῦν;

Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τό πρόβλημα τοῦ Αἰγαίου. Δέν ἀναμένεται ἀπροκάλυπτη ὑποστήριξη ἐκ μέρους τῆς Μόσχας τοῦ αἰτήματος περί ἐπεκτάσεως τῶν χωρικῶν ὑδάτων στά 12 μίλια, οὔτε τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων ἐπί τοῦ θέματος τῆς ὑφαλοκρηπίδας.

Τίποτε δέν εἶναι φυσικότερο ἀπό τά ἀνοίγματα τῆς Ἑλλάδος πρός τήν Ἀνατολή, ὅπως κάνουν καί ἄλλες χῶρες τῆς Δύσεως, καθώς καί ἀπό τήν ἐφαρμογή ἐκ μέρους

τῆς Ἑλλάδος πολύπλευρης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Νομίζουμε ὅτι κανένας στή Δύση δέν ἀμφισβητεῖ τό δικαίωμα αὐτό.

Ἡ Ἀθήνα, ὅμως, φαίνεται, ὅτι παίζει ἤ ἐπιθυμεῖ νά παίξει διπλό παιχνίδι. Συνδέει τό θέμα τῆς ἐπανόδου της στήν στρατιωτική πτέρυγα τοῦ ΝΑΤΟ μέ τό πρόβλημα τοῦ ἐπιχειρησιακοῦ ἐλέγχου τοῦ Αἰγαίου καί ἐπιμένει γιά ἀποδοχή τῶν δικῶν της ὅρων. Δέν συγκατατίθεται οὔτε στή συμβατική λύση πού βρῆκε ὁ στρατηγός Χαίηγκ. Ἡ Ἑλλάς προκαλεῖ σχεδόν τή Δύση, ἐμφανιζόμενη ἀφ' ἑνός μέν ἀπρόθυμη ἔναντι τοῦ ΝΑΤΟ καί ἀφ' ἑτέρου πρόθυμη νά παραχωρήσει διευκολύνσεις στούς Ρώσους. Μέ τόν τρόπο αὐτό προσπαθεῖ νά ἀσκήσει πιέσεις, τόσο στή Δύση, ὅσο καί στήν Τουρκία.

Μέ τόν ἴδιο τρόπο συνδέεται μέ τήν ΕΟΚ καί λέγει ὅτι εἶναι τμῆμα τῆς Δύσεως. Συνάπτει στρατιωτική συμφωνία μέ τήν Ἀμερική, τήν ὁποία, ὅμως, ἁπλῶς μονογραφεῖ καί δέν ὑπογράφει ἐπίσημα. Ἡ Ἑλλάς ἐφαρμόζει αὐτή τήν τακτική γιά νά ἀσκήσει πιέσεις ἐπί τῆς Δύσεως καί ἐπί τῆς Τουρκίας.

Δέν ἔχουμε νά ποῦμε τίποτε γιά τά ἀνοίγματα τῶν Ἀθηνῶν πρός τήν Ἀνατολή καί γιά τήν ἐκ μέρους των ἐφαρμογή πολυδιάστατης πολιτικῆς. Ἀρκεῖ νά μή θέτει ἡ Ἀθήνα σέ ἐφαρμογή σκέψεις καί τακτική, πού ἔχουν σάν στόχο τήν Τουρκία (πρβλ. «Τό Βῆμα», 5.10).

18-20 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέπτεται τή Βαγδάτη, ὅπου καί ἔχει συνομιλίες μέ τόν πρόεδρο Σαντάμ Χουσεΐν καί τόν ἀντιπρόεδρο τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Συμβουλίου Ἰζζάτ Ἰμπραήμ.

Σύμφωνα μέ δημοσιογραφικές πληροφορίες, στή διάρκεια τῶν συνομιλιῶν διαπιστώθηκε ἡ ἐπιθυμία τῶν δύο μερῶν γιά πολύπλευρη συνεργασία καί, εἰδικότερα, ἀποφασίστηκε ἡ ἐτήσια χορήγηση 250.000 τόννων ἑλληνικοῦ τσιμέντου στό Ἰράκ καί 2.500.000 τόννων πετρελαίου στήν Ἑλλάδα, καθώς καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς διμεροῦς συνεργασίας στόν τεχνικό τομέα. Ἡ συνάντηση τῶν ἡγετῶν τῶν δύο χωρῶν ἔδωσε τήν εὐκαιρία στήν ἰρακινή πλευρά νά ὑπογραμμίσει τή σημασία τῆς Ἑλλάδος ὡς γέφυρας μεταξύ τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου καί τῆς Εὐρώπης. Τέλος, πραγματοποιήθηκε ἡ ὑπογραφή διμεροῦς μορφωτικῆς συμβάσεως.

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῶν συνομιλιῶν, ἐκδόθηκε ἐπίσημη ἀνακοίνωση:

«Ὕστερα ἀπό πρόσκληση τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας τοῦ Ἰράκ κ. Ἰζζάτ Ἰμπραήμ, ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος Κ. Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε ἐπίσημα τήν Δημοκρατία τοῦ Ἰράκ ἀπό τίς 18 ὡς τίς 20 Νοεμβρίου 1979.

»Ἡ θερμή ὑποδοχή πού ἔγινε στόν πρωθυπουργό τῆς Ἑλλάδος καί στά μέλη τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας ἀντανακλᾶ τίς φιλικές σχέσεις μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ Ἰράκ καί τούς παραδοσιακούς δεσμούς μεταξύ τῶν δύο λαῶν.

»Συνομιλίες σέ φιλική ἀτμόσφαιρα, διεξήγαγον ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος κ. Κ. Καραμανλῆς καί ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Συμβουλίου καί πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τοῦ Ἰράκ κ. Σαντάμ Χουσεΐν. Οἱ συνομιλίες ἀφοροῦσαν διμερῆ θέματα καί τίς προοπτικές ἐξελίξεώς τους, καθώς καί διεθνῆ θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος.

»Ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Συμβουλίου κ. Ἰζζάτ Ἰμπραήμ καί ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος εἶχαν, ἐπίσης, συνομιλίες, κατά τίς ὁποῖες διεπίστωσαν μέ ἱκανοποίηση τήν ἐξέλιξη τῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν καί ἐξέφρασαν τήν πρόθεσή τους νά τήν διευρύνουν σέ διαφόρους τομεῖς, ἐν ὄψει τῶν εὐνοϊκῶν συνθηκῶν πού ὑπάρχουν.

»Κατά τή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στήν Βαγδάτη, ὁ κ. Γ. Ράλλης, ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, συναντήθηκε μέ τούς κ. Χασάν Ἀλή, μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Συμβουλίου καί ὑπουργό Ἐμπορίου, καί Σαανταούκ Γκαϊντάν, μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Συμβουλίου, ἀντιπροέδρο Κυβερνήσεως καί ὑπουργό Μεταφορῶν καί Ἐπικοινωνιῶν.

»Κατά τήν ἐπίσκεψη αὐτή, οἱ κ.κ. Ράλλης, ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, καί Σιασσίμ Μοχαμέντ Χαλάφ, ὑπουργός Ἀνωτάτης Παιδείας καί Ἐπιστημονικῆς Ἐρεύνης, ὑπέγραψαν μορφωτική συμφωνία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Τά δύο μέρη ἐξέφρασαν τήν ἱκανοποίησή τους γιά τήν ἐπιτυχῆ κατάληξη τῶν συνομιλιῶν τους καί τήν πεποίθηση ὅτι οἱ ἀνταλλαγές ἀπόψεων μεταξύ τῶν δύο ἡγετῶν θά δώσουν νέα ὤθηση στίς σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε ἐπίσημη πρόσκληση ἐκ μέρους τοῦ προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας στόν κ. Σαντάμ Χουσεΐν νά ἐπισκεφθεῖ τήν Ἑλλάδα. Προσεκάλεσε ἐπίσης γιά ἐπίσημη ἐπίσκεψη τόν κ. Ἰζζάτ Ἰμπραήμ. Οἱ προσκλήσεις ἔγιναν εὐχαρίστως ἀποδεκτές».

Οἱ ἡγέτες τῶν δύο χωρῶν συζήτησαν, κατά τίς συναντήσεις τους, διμερῆ θέματα ἄμεσου ἐνδιαφέροντος, ἀλλά καί διεθνῆ προβλήματα γενικότερης σημασίας. Τό πρακτικό τῶν συνομιλιῶν τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ μέ τόν Σαντάμ Χουσεΐν, στίς 18 Νοεμβρίου, καί μέ τόν Ἰζζάτ Ἰμπραήμ, τήν ἑπομένη, ἀναφέρει [ὅπως καταγράφηκε ἐμφανῶς πρόχειρα] τά ἀκόλουθα:

«Ὁ κ. Σαντάμ Χουσεΐν καλωσορίζει τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό καί λέγει ὅτι ἀπό καιρό ἐπιθυμοῦσε νά τόν συναντήσει, διότι γνωρίζει τόν ρόλο πού ἔπαιξε στήν Ἑλλάδα καί στήν Εὐρώπη.

»Οἱ προσωπικές ἐπαφές στήν ἐποχή μας εἶναι χρήσιμες, διότι τά προβλήματα πληθαίνουν, οἱ ἀποστάσεις σμικρύνονται καί συνεπῶς οἱ δυσκολίες ἀλληλοεμπλέκονται.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς εἶπε ὅτι ἤθελε ἀπό καιρό νά ἐπισκεφθεῖ τό Ἰράκ, διότι ἔχει πληροφορηθεῖ ὅτι σάν χώρα εἶναι ἡ πλέον ἀξιόπιστος στήν περιοχή καί οἱ ἡγέτες της σώφρονες. Γι' αὐτό θά ἤθελε νά ἀκούσει ἀπό τόν ἴδιο τόν πρόεδρο πῶς ἐκτιμᾶ τήν κατάσταση στήν περιοχή. Διότι οἱ ἀποστάσεις κατελύθησαν καί ἡ εὐρύτερη περιοχή, ὅπου ἀνήκουν Ἑλλάς καί Ἰράκ, ἔχει πολλά προβλήματα, γιά τά ὁποῖα ὑπάρχουν κοινά ἐνδιαφέροντα. Θά ἦταν πολύ ἐνδια-

φέρον νά ἰδοῦν οἱ δύο πλευρές πῶς, καθεμία, ἀπό τήν πλευρά της, ἐκτιμᾶ τά γεγονότα καί τίς καταστάσεις.

»Ὁ Χουσεΐν εἶπε ὅτι οἱ Μεγάλες Δυνάμεις δέν εἶναι δίκαιες στήν συμπεριφορά τους ἔναντι τῶν μικρῶν χωρῶν. Ἰδίως δέ ἄν δεῖ κανείς τήν στάση τους ἔναντι τοῦ ἀραβικοῦ ἔθνους. Ὑπάρχουν διάφορες περιπλοκές στίς σχέσεις τῶν Κρατῶν τῆς περιοχῆς πού πηγάζουν ἀπό δύο λόγους:

»α. Διαφορές μεταξύ προοδευτικῶν καί ἀντιδραστικῶν δυνάμεων.

»β. Ἐμπλοκή τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

»Καί στήν Ἑλλάδα, εἶπε, θά πρέπει νά ἔχετε αἰσθανθεῖ ἐπανειλημμένα τήν ἐπίδραση τῶν δύο αὐτῶν παραγόντων, ὅπως καί οἱ Ἄραβες, πρίν καί μετά τούς δύο παγκοσμίους πολέμους.

»Ὁ πρῶτος παράγων (διαφορές προοδευτικῶν ἀντιδραστικῶν δυνάμεων) δέν εἶναι τόσο σπουδαῖος, μέ τήν ἔννοια πού σήμερα ἐξετάζουμε. Τό βασικό πρόβλημα εἶναι πῶς θά ἀποφύγουμε τίς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἀπό τήν πολιτική τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Τοῦτο δέν ἐξαρτᾶται μόνο ἀπό τίς προσωπικές ἱκανότητες τῶν κυβερνώντων ἀλλά καί ἀπό τήν βούλησή τους νά ἀντισταθοῦν. Πολιτική τοῦ Ἰράκ εἶναι ὁ ἐξοβελισμός τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἀπό τήν διαδικασία ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν Κρατῶν τῆς περιοχῆς. Ἡ προσπάθεια ἀποφυγῆς νά καταστοῦν τά Κράτη τῆς περιοχῆς ὄργανα τῶν Μεγάλων δέν σημαίνει ὅτι ἀφαιρεῖται ἡ δυνατότης ὑπάρξεως καλῶν σχέσεων μέ τίς Μεγάλες Δυνάμεις.

»Ὑπάρχουν προβλήματα στά Βαλκάνια, ὅπως ὑπάρχουν προβλήματα στήν περιοχή, ὅπου ἀνήκει τό Ἰράκ. Μοιραῖα πρέπει νά ἐξεταστοῦν οἱ ἐπιδράσεις τῶν προβλημάτων τῆς μιᾶς περιοχῆς ἐπί τῆς ἄλλης. Μέ εἰλικρινῆ ἀνταλλαγή ἀπόψεων θά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἐνίσχυση τῶν διμερῶν σχέσεων, ἡ δέ συνεργασία τῶν μικρῶν μπορεῖ νά γίνει σπουδαῖος φραγμός κατά τῆς πολιτικῆς τῶν Μεγάλων. Ὑπάρχει ὅμως στούς Ἰρακινούς κάποια ἰδιομορφία μή ὑπαρκτή στήν Ἑλλάδα: ὅτι ἐκτός ἀπό Ἰρακινοί εἶναι καί Ἄραβες.

»Ὁ κ. Χουσεΐν εἶπε κατηγορηματικά ὅτι δέν ἀντιμετωπίζεται, πρός τό παράν, κανένα πρόβλημα στίς σχέσεις μέ τήν Ἑλλάδα. Σάν Ἰράκ δέν ἔχει πρόβλημα. Σάν ἀραβική χώρα, ἔχει ἀραβικῆς ὑποστάσεως προβλήματα καί ἀπόψεις, πού θά ἤθελε νά ἐκθέσει καί νά συζητήσει.

»Οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες, μετά τόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, προσπάθησαν καί ἐπέτυχαν νά ὑποκαταστήσουν τήν Γαλλία καί Ἀγγλία σάν ἀποικιοκρατική δύναμη. Ἐφάρμοσαν πολιτική ὁμοια, ἀκριβῶς ὅμοια, μέ τήν ἀποικιακή πολιτική τῆς Γαλλίας καί Ἀγγλίας. Ἐνεπλάκη ὅμως καί νέος παράγων: ἡ ΕΣΣΔ. Ὁ ἀνταγωνισμός ΗΠΑ-ΕΣΣΔ προκάλεσε ὄξυνση τῆς καταστάσεως στήν περιοχή, πολύ ἐντονώτερη ἀπό αὐτή, πού προκαλοῦσε παλαιά ὁ ἀνταγωνισμός Ἀγγλίας-Γαλλίας. Ἡ σύγκρουση τῶν δύο Μεγάλων στήν περιοχή γίνεται ἀκόμη περισσότερο αἰσθητή, διότι οἱ χῶρες τῆς περιοχῆς εἶναι ὅλες μικρές καί οἰκονομικῶς ὑπανάπτυκτες. Τό ἄνοιγμα (διαφορά) ἀναπτύξεως μεταξύ αὐτῶν τῶν μικρῶν χωρῶν καί τῶν Μεγάλων Δυνάμεων εἶναι τεράστιο.

»Τό Ἰράκ θεωρεῖ ὅτι τό νέο πρόσωπο τῆς ἀποικιοκρατίας ἐκφράζεται στήν διατήρηση αὐτοῦ τοῦ ἀνοίγματος μεταξύ ἀνεπτυγμένων καί ὑπαναπτύκτων.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς εἶπε ὅτι δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ Μεγάλες Δυνάμεις ἀνταγωνίζονται γιά νά ἐπιβάλουν τίς ἀπόψεις τους. Ὁ ἀνταγωνισμός ἐκδηλοῦται καί στήν περιοχή μας. Εἶναι πραγματικότης. Τό θέμα εἶναι νά μήν τούς ἀφήσουμε νά ἐπηρεάζουν τήν ζωή μας. Διότι, ὅσο ἰσχυροί καί ἄν εἶναι, δέν μποροῦν νά κάνουν τίποτα ἄν δέν βροῦν λαούς διατεθειμένους νά παίζουν τό παιχνίδι τους. Ἄν οἱ μικροί ἔλυναν τίς διαφορές τους χωρίς ἐπίκληση τῶν Μεγάλων, δέν θά τούς εἴχαμε ἀνάγκη. Σφάλμα τῶν μικρῶν εἶναι ὅτι ἀποδέχονται προέκταση τῶν διαφορῶν τῶν Μεγάλων στήν περιοχή τους.

»Εἶναι, συνεπῶς, θέμα συνεργασίας μικρῶν μεταξύ των καί ἀντιστάσεως στούς Μεγάλους.

»Κ. Καραμανλῆς: *Στήν Βαλκανική ἔκανα προσπάθεια νά δημιουργήσω συνθῆκες φιλίας καί συνεργασίας. Οἱ βαλκανικοί λαοί ἀλληλοσκοτώνονταν ἐπί αἰῶνες. Τά Βαλκάνια ἀπεκλήθησαν κάποτε πυριτιδαποθήκη, διότι ἀπ' ἐκεῖ ξεκινοῦσαν οἱ γενικώτερες συγκρούσεις. Εἶπα ὅτι πρέπει νά ἀποκατασταθεῖ κλῖμα συνεργασίας, παρά τήν διαφορά τῶν κοινωνικῶν συστημάτων. Μπορῶ νά πῶ ὅτι ἐξελίσσεται ἡ προσπάθεια αὐτή ἱκανοποιητικά καί δημιουργήθηκε καλό κλῖμα. Οἱ Κινέζοι πραγματοποίησαν ὁρισμένες ἐπισκέψεις στήν περιοχή.*

»Ἐντύπωση πολλῶν εἶναι ὅτι ἡ Κίνα ἔρχεται ἐκεῖ γιά νά προκαλέσει τήν Ρωσία. Εἶπα καί στίς δύο χῶρες νά μήν ἀνακατεύονται στά βαλκανικά. Συνεπῶς, ἀποτροπή ἀνταγωνισμοῦ Μεγάλων ἐξαρτᾶται ἀπό τούς μικρούς. Πρῶτον, δέν πρέπει νά μαλώνουν. Ἐάν μαλώνουν, πρέπει νά βρίσκουν λύσεις μόνοι τους. Ὅταν ὅμως ὁ καθένας ἐπικαλεῖται τήν παρέμβαση ἑνός Μεγάλου, τότε δέν ἔχουν δικαίωμα νά παραπονοῦνται οἱ μικροί.

»Καθολική, ἐκτεταμένη σύγχυση ἐπικρατεῖ στόν κόσμο, ὥστε νά μήν εἶναι γνωστό ποῦ βαδίζει ἡ ἀνθρωπότητα. Τίς συνέπειες τῆς συγχύσεως ὑφίστανται οἱ μικροί. Ἄρα ἡ συνεργασία τους πρός ἀποφυγήν συγκρούσεων εἶναι ἀναγκαία. Αὐτή τήν στιγμή πιό εὐαίσθητες περιοχές εἶναι ἡ Μέση Ἀνατολή καί ἡ Ἀνατολική Μεσόγειος, καθώς καί ἡ Νοτιοδυτική Ἀσία.

»Γιά τήν δεύτερη δέν μποροῦμε νά κάνουμε τίποτα. Γιά τήν περιοχή μας ὅμως, ἄν ἔχουμε συνεργασία, ὁμόνοια, κ.λ.π., μποροῦμε νά δαμάσουμε τήν κρίση. Ἡ προσπάθειά μου ἀποβλέπει σ' αὐτό: μέ προσωπικές ἐπαφές καί προσωπικές σχέσεις ν' ἀποτρέπουμε τίς ὀξύτητες καί συγκρούσεις. Μέ αὐτό τό πνεῦμα γίνεται ἡ ἐπίσκεψή μου στό Ἰράκ. Γιά νά δοῦμε ποιά εἶναι τά αἴτια, πῶς μποροῦμε νά ἀντιμετωπίσουμε τά προβλήματα.

»Κατόπιν ὁ κ. Καραμανλῆς ζήτησε νά τοῦ πεῖ ὁ κ. Χουσεΐν πῶς βλέπει τό Παλαιστινιακό. Προσέθεσε δέ ὅτι κατά τήν γνώμη του, τό Μεσανατολικό γίνεται ὀξύτερο, διότι συνδυάζεται καί μέ τό ἐνεργειακό, ἀλλά καί διότι καί νέα προβλήματα προστίθενται. Π.χ. τό Ἰράν, Ἀφγανιστάν καθιστοῦν τό πρόβλημα πιό ὀξύ. Εἶπε ὅτι θά ἤθελε νά ἀκούσει πῶς βλέπει ὁ Ἰρακινός πρόεδρος ὅτι θά ἦταν δυνατό νά ἀντιμετωπίσουμε τήν κρίση.

»Ὁ κ. Χουσεΐν εἶπε ὅτι τό παλαιστινιακό πρόβλημα παρουσιάστηκε πρίν ἀπό τό ἐνεργειακό. Δημιουργήθηκε σάν πρόβλημα στά πλαίσια τῆς στρατηγικῆς τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Στήν ἀρχή σάν ἀντίδραση τῆς Εὐρώπης γιά τήν γενοκτονία τῶν Ἰσραηλινῶν — γιά ὅσα ὑπέστησαν αὐτοί

Συνάντηση μέ τήν ἰρακινή ἡγεσία. Ἄνω, ὁ ἀντιπρόεδρος, Ἰζζάτ Ἰμπραήμ, κάτω ὁ πρόεδρος Σαντάμ Χουσεΐν.

από τούς Ναζί — καί σάν γέφυρα τῆς Εὐρώπης πρός τήν περιοχή. Στή συνέχεια, τό 1947, ὁ ΟΗΕ διαχώρισε τήν Παλαιστίνη σέ ἀραβικό καί ἰσραηλινό Κράτος. Μετά τόν πόλεμο τοῦ 1948 τό Κράτος τοῦ Ἰσραήλ ἐπεξετάθη καί ἐπί τῶν δύο τμημάτων αὐτῶν. Τό πρόβλημα σιωνιστικῆς ὀντότητος ἡ Ἰσραήλ δέν εἶναι πρόβλημα μειονότητος, πού ἔγινε Κράτος, ἀλλά ὀντότητος κρατικῆς πού προσπαθεῖ συνεχῶς νά ἐπεκταθεῖ εἰς βάρος τῶν γειτόνων του. Βεβαίως, δύσκολο εἶναι νά φανταστεῖ κανείς σέ βάρος ἄλλων τήν δημιουργία καταλύματος γιά τό λαό τοῦ Ἰσραήλ. Ἐάν ἦτο πρόβλημα λαοῦ, πού θέλει νά ζήσει σέ νόμιμα πλαίσια, τό ἀραβικό ἔθνος θά εὕρισκε λύση. Ἄς ἀφήσουμε ὅμως τήν ἱστορία, τό 1947. Τό Ἰσραήλ τό 1956 προέβη σέ ἐπεκτατική πολιτική σέ βάρος τῆς Αἰγύπτου. Πρόσθεσε νέα ἐδάφη τό 1967. Στό Ἰσραήλ βλέπουν ὅτι τά σύνορά τους ἐπεκτείνονται ὅπου φτάνει ἡ δύναμή τους. Γιά νά ὑπάρξει πολιτική λύση μεταξύ τῶν δύο μερῶν, βασικές προϋποθέσεις εἶναι: Νά γίνει βίωμα καί στά δύο μέρη ὅτι μόνο ἡ πολιτική λύση εἶναι δυνατή καί ὄχι ἡ χρήση βίας. Οἱ Ἰσραηλινοί πρέπει νά ἔχουν γιά βίωμα: ἡ ἴδια ἡ ὕπαρξή τους ἐξαρτᾶται ἀπό τή χρήση μόνο πολιτικῶν μέσων καί ὄχι στρατιωτικῶν.

»Βασικό ἀκόμη πρόβλημα ἀποτελεῖ ὅτι οἱ ἀποφάσεις τοῦ ΟΗΕ δέν ἐφαρμόζονται ἀπό τό Ἰσραήλ. Ὁ κ. Καραμανλῆς εἶπε ὅτι ὁ ΟΗΕ ἀδυνατεῖ νά ἐφαρμόσει τίς ἀποφάσεις του.

»Ὁ κ. Χουσεῖν εἶπε ὅτι συμφωνεῖ μέ τόν κ. Καραμανλῆ ὅτι δέν μποροῦν νά ἐπιβάλουν στούς ἰσχυρούς τόν σεβασμό τοῦ δικαίου.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς εἶπε ὅτι ἀπό χρόνια ὑποστηρίζει ὅτι τά Ἡνωμένα Ἔθνη πρέπει νά ἀποκτήσουν δύναμη ἐπιβολῆς. Ὁ ΟΗΕ μετεβλήθη σέ ὄργανο θεωρητικῶν ἀποφάσεων.

Χουσεῖν: Ἡ παράδοση στό Ἰσραήλ δέν εἶναι ἡ λύση. Θά ἔπρεπε μήπως οἱ Ἄραβες νά δυναμιτίσουν τήν εἰρήνη γιά νά κάνουν πόλεμο κατά τοῦ Ἰσραήλ;

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν τό συμβουλεύω.*

Χουσεῖν: Ἐάν ἐμεῖς ἐρωτηθοῦμε, τί πρέπει νά ποῦμε; Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δέν θέλουμε τόν πόλεμο. Θά ἀπαντήσω: Δέν θάταν σωστό νά ποῦμε ὅτι ἐμεῖς οἱ Ἄραβες θά προστατεύσουμε τά δίκαια τοῦ κόσμου καί ὄχι τά δικά μας, δηλ. τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ.

»Οἱ Ἄραβες δέν μποροῦν νά παραβλέψουν τίς ὑποχρεώσεις τους, διαφυλάξεως τῆς εἰρήνης στήν περιοχή. Ἴσως γι' αὐτό δέν πρέπει νά ἀποποιηθοῦν τά δικαιώματά τους καί νά ἀποφύγουν μιά στάση πού μπορεῖ νά βάλει τόν κόσμο σέ κίνδυνο πολέμου. Ξέρετε ὅτι μεταξύ μαύρου καί ἄσπρου ὑπάρχουν πολλά χρώματα. Δέν εἶναι ἀνάγκη ἤ πόλεμος ἤ παραδινόμαστε. Μεταξύ τῶν δύο, ὑπάρχουν πολλές ἄλλες λύσεις. Εἴμαστε αἰσιόδοξοι γιά τό μέλλον, ὥστε τό Ἰσραήλ νά ἀντιληφθεῖ ὅτι δέν μπορεῖ νά συνεχίσει τόν ρόλο πού παίζει σήμερα. Τό πρόβλημα δέν εἶναι μόνο ἡ τεχνολογική ὑπεροχή. Βασικό: Οἱ Ἑβραῖοι ἐπηρεάζουν τίς ἀποφάσεις τῶν ΗΠΑ καί ὁρισμένων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ἡ ἐπιρροή τους μειώνεται. Τό πρόβλημα εἶναι ἄλλο: Ὁρισμένοι κύκλοι τῶν ΗΠΑ καί τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης θεωροῦν ὅτι ἰσχυρό στρατιωτικά τό Ἰσραήλ διαφυλάττει τά συμφέροντά τους. Πιστεύουμε στήν ἀνεξαρτητοποίηση τῆς ἀραβικῆς πολιτικῆς· ἐξασθενίζει τήν ἀνταγωνιστική πολιτική τοῦ Ἰσραήλ. Σιγά-σιγά θά πιστέψουν οἱ Εὐρωπαῖοι καί οἱ Ἀμερικανοί ὅτι οἱ Ἄραβες δέν εἶναι ἐχθροί τους καί ὅτι πρέπει νά συνεργαστοῦν μαζί μας.

»Ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι πολιτική παραδόσεως δέν συμβάλλει στήν ἐπανάκτηση τῶν ἀραβικῶν δικαιωμάτων. Ἡ ἀπόπειρα τοῦ Κάμπ Ντέηβιντ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἐνίσχυση τοῦ Ἰσραήλ καί ὄχι τήν λύση τοῦ προβλήματος.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὁ χρόνος εἶναι εἰς βάρος τοῦ Ἰσραήλ. Διότι οἱ Ἄραβες εἶναι πολλαπλάσιοι καί ὀργανώνονται καί ἀναπτύσσονται. Τό θέμα εἶναι νά εὑρεθεῖ δικαία, εἰρηνική λύση τώρα, ὥστε νά μήν περιμένουμε τήν λύση διά τοῦ χρόνου.*

Χουσεῖν: Ὁ χρόνος μόνος δέν λύνει τό πρόβλημα. Ἀλλά ἡ συνεχής ἐνέργεια σέ βάθος χρόνου.

Κ. Καραμανλῆς: *Προσπάθεια πρέπει νά γίνει γιά νά βρεθεῖ δικαία καί εἰρηνική λύση. Πιστεύουμε στήν Ἑνωμένη Εὐρώπη, ἡ πολιτική τῆς ὁποίας θά διαφέρει ἀπό τήν πολιτική τῶν ΗΠΑ καί θά ὁδηγήσει σέ στενές σχέσεις μέ τίς ἀραβικές χῶρες, ἀλλά καί μέ τόν ὅρο νά ξεχάσει τήν προγενέστερη της ἀποικιακή πολιτική.*

Χουσεῖν: Θέλουμε ἰσομερεῖς τίς σχέσεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Χαίρω πολύ πού ἀκούω, διότι 18 χρόνια ἀγωνίζομαι γιά τήν ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης, ὥστε νά ἀποφύγουμε τό δίλημμα ΗΠΑ ἤ ΕΣΣΔ. Ἡ Εὐρώπη θά ἰσορροπήσει τίς σχέσεις τοῦ κόσμου. Θά ἀλλάξει ἡ ἰσορροπία τοῦ κόσμου μέ τήν Εὐρώπη. Ἡ συνεργασία θά εἶναι πληρέστερη μέ τούς Ἄραβες. Πιστεύω ὅτι ἡ Ἑνωμένη Εὐρώπη θά ἐπηρεάση τήν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος.*

Χουσεῖν: Τό 1974 συνάντησα τόν Ζάκ Σιράκ καί γιά πρώτη φορά ἄκουσα τόσο θερμά λόγια ὑπέρ τῆς ἑνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης. Ἀπ' ὅ,τι ἀντιλαμβάνομαι, ὁ κ. Σιράκ εἶναι ὑπέρ τῆς Εὐρώπης καί ἐναντίον τοῦ Κοινοβουλίου τῆς Εὐρώπης. Θέλει τήν ἑνοποίηση, ἀλλά ἐπιθυμεῖ ἡ Γαλλία νά παίξει τόν πρῶτο ρόλο.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὑπό τήν πίεση τῶν πραγμάτων ἡ Εὐρώπη θά ἑνοποιηθεῖ. Ἐάν ὄχι, θά μπεῖ σέ φάση παρακμῆς. Θά πρέπει ἐπίσης νά συνεργαστεῖ ἡ Εὐρώπη μέ τούς Ἄραβες.*

Χουσεῖν: Πράγματι αὐτό πού θά ὠφελήσει θά εἶναι: ἑνωμένο ἀραβικό ἔθνος, Ἑνωμένη Εὐρώπη, στενή συνεργασία τῶν δύο ὁμάδων.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἀπό πλευρᾶς μας, καθένας, νά κάνουμε ὅ,τι δυνατό γιά νά προωθήσουμε αὐτό τό πνεῦμα. Θά ἤθελα νά ἔχουμε στενώτερη ἐπαφή, ὥστε νά δοῦμε πῶς θά ἐπηρεάζουμε αὐτές τίς ἐξελίξεις. Στήν ἱστορία, τυχαῖα γεγονότα ἤ συναντήσεις ἐπηρεάζουν τίς ἐξελίξεις.*

Χουσεῖν: Ἡ ἱστορία δέν ἔχει δικά της πόδια. Θέλει γενναιότητα, γιά νά προωθηθεῖ ἡ εὐτυχία τοῦ κόσμου.

Κ. Καραμανλῆς: *Πῶς βλέπετε τίς ἐξελίξεις στό Ἰράν; Τί θά γίνει μετά ἀπό τόν Χομεϊνί;*

Χουσεῖν: Εἶναι φυσικό νά θέλουμε τό Ἰράν ἰσχυρό, ἑνοποιημένο καί ἀδέσμευτο. Ποῦ νά συνεργάζεται καλά μέ τούς γείτονές του. Ἐλπίζουμε πώς κάποτε θά γίνει αὐτό. Πρός αὐτό τείνει ἡ πολιτική μας. Τό καθεστώς τοῦ Σάχη δέν κατέρρευσε μέ ἐπανάσταση κλασική ἀλλά ἀπό ἐσωτερική ἔκρηξη. Οἱ δυνάμεις πού ἐμφανίστηκαν δέν ἦταν σέ θέση νά κυβερνήσουν. Ἄνθρωποι τοῦ κλήρου, ὅλοι ὅσοι εἶναι τριγύρω στόν Χομεϊνί, δέν ὑστεροῦν σέ ὀπισθοδρο-

μική σκέψη. Πολλές έθνότητες. Τό Ἰράν βρίσκεται στά σύνορα ΕΣΣΔ, εἶναι πετρελαιοπαραγωγός καί στόν Κόλπο. Γι' αὐτό μᾶς εἶναι πολύ δύσκολο προβλέψουμε πῶς θά ἐξελιχθεῖ. Πιστεύουμε ὅτι Σοβιετικοί καί Ἀμερικανοί βρίσκονται στό Ἰράν καί δή στόν κλῆρο, πού περιπλέκει ἀκόμη τά πράγματα. Ἀνταγωνισμός τῶν δύο ὑπερδυνάμεων περιπλέκει τήν κατάσταση, διότι καθεμιά θέλει ὅλο τό Ἰράν. Τελικά, νομίζω ὅτι καμμιά δέν θά ὑπερισχύσει πλήρως, ἀλλά θά ἐπικρατήσει σέ μέρος τοῦ Ἰράν.

Κ. Καραμανλῆς: *Προβλέπετε διχοτόμηση;*

Χουσεΐν: Δέν τό ἀποκλείουμε.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐξελίξεις πολύ ἐνδιαφέρουσες, γιά λόγους πού ἀναφέρατε. Οἱ Ἀμερικανοί ἔχουν μικρότερες δυνατότητες στό σημερινό Ἰράν.*

Χουσεΐν: Δέν κάνουμε τούς ὑπολογισμούς μας μέ φαινομενικές δυνάμεις. Πιστεύουμε ὅτι ὑπάρχουν ἐκεῖ οἱ Ἀμερικανοί. Ἀπό τήν πλευρά τοῦ λαοῦ δέν ἔχουν προσβάσεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτό λέω. Εἶχαν χαρτί καί τό χάσανε. Περισσότερες δυνατότητες ἔχουν οἱ Ρῶσοι. Καί διότι ἔχουν κοινά σύνορα καί διότι διαθέτουν κομμουνιστικό κόμμα, μικρό ἀλλά χρήσιμο.*

Χουσεΐν: Ἀμερικανοί βρίσκονται μεταξύ διανοουμένων καί στρατοῦ. Σοβιετικοί στό λαό καί δή φτωχό λαό. Στούς μικρούς βαθμούς στρατοῦ, ἐπίσης.

Κ. Καραμανλῆς: *Ποιά δύναμη θά χρησιμοποιηθεῖ γιά διακυβέρνηση τῆς χώρας; Μπορεῖς νά ἐξαρθρώσεις ἕνα καθεστώς καί νά τό ἀνατρέψεις. Ἀλλά τήν ἐπομένη τί κάνεις; Πρέπει νά κυβερνήσεις. Πιθανότερο εἶναι νά περάσουν περίοδο ἐμφυλίου πολέμου, χωρίς δυνατότητες προβλέψεως ποιός θά ἐπικρατήσει.*

Χουσεΐν: Στήν οὐσία ὑπάρχει ἐμφύλιος πόλεμος στό Κουρδιστάν, πού συνορεύει μέ τό Ἰράκ. 3.000.000 Ἄραβες ζοῦν ἐκεῖ. Καί στήν ἴδια τήν Τεχεράνη καθημερινῶς γίνονται συγκρούσεις. Νομίζω ὅτι δύο λύσεις εἶναι σήμερα δυνατές στό Ἰράν: εἴτε κάποιος Βοναπάρτης θά ἐμφανιστεῖ ἀπό τόν στρατό, εἴτε τό κομμουνιστικό κόμμα θά κυβερνήσει.

»Τώρα ἀκόμη δέν ὑπάρχει λύση, ἀλλά σέ λίγο χρόνο θά ὑπάρξουν συνθῆκες γιά τήν μιά ἀπό τίς δύο λύσεις.

Κ. Καραμανλῆς: *Αὐτή εἶναι ὀρθή ἐκτίμηση. Διότι ἡ ἀναρχία δέν μπορεῖ νά διαιωνίζεται. Κάποια δύναμη θά ἐπωφεληθεῖ αὐτῆς. Αὐτό τό πρόβλημα ἐπιδεινώνει τήν κατάσταση. Ἀπό τήν ἐξέλιξη τῆς καταστάσεως στό Ἰράν θά ἐπηρεαστεῖ ὅλη ἡ περιοχή.*

Χουσεΐν: Μεγάλο πρόβλημα οἱ ὅμηροι (Ἀμερικανοί). Φοβούμεθα ὅτι οἱ Ἀμερικανοί θά προβοῦν σέ κάποια πράξη πού μᾶς ἔχουν συνηθίσει, πού εἶναι στή σκέψη τους. Δέν πιστεύω ὅτι μποροῦν νά κάνουν ἐπέμβαση στήν Τεχεράνη. Ποιός μπορεῖ ὅμως ν' ἀποκλείσει ὅτι θά κινηθοῦν ἐναντίον νησιῶν τοῦ Κόλπου: π.χ. στά τρία νησιά πού τό 1971 κατέλαβε τό Ἰράν.

Κ. Καραμανλῆς: *Δέν τό ἀποκλείω, ἀλλά δέν νομίζω ὅτι θά πράξουν κάτι τέτοιο. Πρέπει νά ἀσκηθεῖ πίεση στόν Χομεϊνί νά ἀφήσει ἐλεύθερους τούς ὁμήρους. Διότι κατακρατοῦνται κατά παράβαση τῶν κανόνων τοῦ διεθνοῦς δικαίου.*

Χουσεΐν: Ποιός ἔχει δύναμη νά δώσει τέτοια ἐντολή; Ποιός καταλαβαίνει διεθνές δίκαιο, στό σημερινό Ἰράν;

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶναι καί θέμα prestige γιά μιά χώρα.*

Χουσεΐν: Πρίν μιά ἑβδομάδα ἐπιτέθηκαν σέ προξενεῖο μας. Συνέλαβαν μέλη. Πιάσαμε ἐδῶ δικούς τους. Πυροβόλησαν ἐναντίον ἑνός, ἀλλά ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά κάνουμε τό ἴδιο. Τούς στείλαμε διακοίνωση.... Τό κύριο πρόβλημα στό Ἰράν εἶναι σήμερα ὅτι δέν ὑπάρχει ὑπεύθυνη ἐξουσία.

Κ. Καραμανλῆς: *Μέ ποιά χώρα περιοχῆς τό Ἰράν διατηρεῖ καλές σχέσεις;*

Χουσεΐν: Μέ Συρία. Δέν θά βοηθήσει αὐτή ἡ σχέση στήν σταθερότητα τῆς περιοχῆς. Καιροσκοπική ἡ πολιτική τῆς Συρίας πού προσπαθεῖ νά δυναμώσει τήν θέση της στήν περιοχή. Περισσότερο ἐκδήλωση ἀδυνάτων, παρά προσπάθεια δημιουργίας σταθερῆς σχέσεως. Μέχρι στιγμῆς στά ἀραβικά θέματα συνεργαζόμαστε μέ τούς Σύρους. Σέ ἄλλα θέματα ὅμως ὄχι.

Κ. Καραμανλῆς: *Πῶς βλέπετε τό ἐνεργειακό, διότι εἶναι τελικῶς πολιτικό θέμα.*

Χουσεΐν: Ὑπάρχουν πολλά θέματα πού ἔπρεπε νά ἐξηγήσουμε. Τό πετρέλαιο θἄπρεπε νά ἀνήκει σ' ὅποιον τόχει. Τό εἶδος τῆς ὕλης αὐτῆς εἶναι ἰδιαίτερο. Ἐξαντλεῖται ἐπίσης. Χῶρες ὑπό ἀνάπτυξη ἔχουν κάθε δικαίωμα νά ἀναπτυχθοῦν ὥστε κάποτε νά κλείσουν τό ἄνοιγμα μέ τίς προηγμένες χῶρες. Ἀλλά καί καταναλώτριες χῶρες πρέπει νά ἐπιδείξουν ὑπευθυνότητα. Πιστεύουμε στήν ἀνάγκη συντονισμοῦ παραγωγῶν - καταναλωτῶν, ὥστε νά βοηθηθοῦν οἱ τριτοκοσμικές χῶρες. Τιμές θά πρέπει νά καθορίζονται μέ δύο προϋποθέσεις: α) Νά ἀναπτυχθεῖ ἡ πετρελαιοπαραγωγός χώρα, β) νά συμβαδίζει μέ τιμαριθμικές αὐξήσεις πληθωρισμοῦ πού εἰσάγεται ἀπό βιομηχανικά Κράτη. Μ' αὐτά ὑπόψη μποροῦμε νά ἀσκήσουμε ὑπεύθυνη πολιτική, ὥστε μαζί καί οἱ δύο πλευρές νά βροῦν λύση στήν κρίση καί νά βροῦν νέες πηγές ἐνεργείας.

Κ. Καραμανλῆς: *Χαίρω πολύ, διότι ἀπό καιρό ὑποστηρίζω αὐτή τήν ἄποψη. Σημερινή ἀναρχία στό ἐνεργειακό προσθέτει στήν διεθνῆ ἀβεβαιότητα καί σύγχυση. Ἡ οἰκονομία τῆς Εὐρώπης ἐξαρτᾶται ἀπό τό πετρέλαιο. Οἱ εὐρωπαϊκές χῶρες ἀδυνατοῦν νά προγραμματίσουν τήν οἰκονομία τους, ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς ἀναρχίας. Ἔχει δημιουργηθεῖ κρίση κοινωνική καί οἰκονομική, πού θά ἐπιδεινωθεῖ ἄν δέν βρεθεῖ λύση. Ἀλλ' ὄχι μόνοι οἱ τιμές πρέπει νά ρυθμιστοῦν, ἀλλά καί τό θέμα τοῦ ἀφοπλισμοῦ. Πρέπει μιά Κυβέρνηση νά γνωρίζει ὅτι θἄχει ἀσφαλῆ τήν προμήθεια. Στήν Εὐρώπη ἡ ψυχολογία εἶναι σήμερα δυσάρεστη καί ἐπικίνδυνη. Ἐάν ἐπιδεινωθεῖ, τοῦτο θά ἀποβεῖ σέ βάρος ὅλων μας.*

Χουσεΐν: Τό βαρέλι πετρελαίου ὅταν πωλεῖται ἀπό μᾶς σέ τιμή ΟΠΕΚ μπορεῖ νά πουληθεῖ ἀπό τίς ἑταιρίες σέ διπλάσια τιμή στήν ἐλεύθερη ἀγορά. Τί συμβαίνει ὅμως ὅταν δ,τι πουλᾶμε στήν κανονική τιμή φτάνει τό πετρέλαιο σέ διπλάσια στόν καταναλωτή ἀπό τίς ἑταιρίες; Ὑπεύθυνες εἶναι οἱ ἑταιρίες. Ἀγοράζουν ἀπό μᾶς 23 δολλάρια καί πωλοῦν στούς Εὐρωπαίους 40 ἤ 38 δολλάρια.

Κ. Καραμανλῆς: *Καί γιατί δέν τίθενται ἐκτός τοῦ κυκλώματος οἱ ἑταιρίες;*

Χουσεΐν: Κάθε Κράτος νά κάνει κρατική ἑταιρία καί νά συνεργαζόμαστε. Αὐτή εἶναι ἡ λύση. Πρέπει νά ληφθεῖ ὑπόψη καί ἡ δημιουργία νέας παγκοσμίου οἰκονομικῆς τάξεως;

Θερμή ὑποδοχή στή Βαγδάτη.

Κ. Καραμανλῆς: *Πρέπει νά ὑπάρξουν σταθερά κριτήρια. Χῶρες, ὅπου ὁ Θεός ἔδωσε τό θεῖο δῶρο τοῦ πετρελαίου, πρέπει νά ἐπωφεληθοῦν χωρίς νά καταστρέψουν τίς ἄλλες. Διότι, ἐάν καταστραφεῖ ἡ Εὐρώπη, θά ὑποφέρουν καί οἱ Ἄραβες. Εἶναι οἱ Ἄραβες ἕτοιμοι γιά σοβαρό διάλογο;*

Χουσεΐν: Ἐμεῖς συνεχῶς ζητᾶμε διάλογο Ἀράβων - Εὐρωπαίων. Ζητᾶμε ὅμως νά συμπεριληφθεῖ τό θέμα Νότου-Βορρᾶ. Ὅπως καί ὁ πρόεδρος κ. ντ' Ἐσταίν, ὅταν εἶχε συγκληθεῖ ἡ διάσκεψη πρό τριετίας. Νά ἐξετάσουμε καί ἄλλα θέματα πρώτων ὑλῶν καί τεχνολογίας. Καί μπορῶ νά πῶ ὅτι ὁ κ. Κίσινγκερ θέλησε νά τά ἐπιλύσει. Διάλογος σήμερα, στήν πράξη δέν ὑπάρχει. Αὐτός (διάλογος Εὐρώπης-Ἀράβων) εἶναι ὁ σκοπός μας.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐάν συνδιαστεῖ τό ἐνεργειακό μέ ἄλλα θέματα θά καθυστερήσει. Τό ἐνεργειακό ἔχει χαρακτῆρα ἐπείγοντα. Δύνανται νά τεθοῦν προϋποθέσεις ἐπιλύσεως καί ἄλλων θεμάτων, ἀλλά πρέπει νά λυθεῖ ἀμέσως τό ἐνεργειακό.*

Χουσεΐν: Πετρέλαιο δέν βρίσκεται στά χέρια μόνο τῶν Ἀράβων ἤ μόνο σέ ἀνεπτυγμένες χῶρες. Δύσκολο νά βροῦμε λύση χωρίς νά ἀναμείξουμε καί ἄλλα προβλήματα. Πρέπει νά συνυπολογίσουμε καί ΗΠΑ καί ΕΣΣΔ καί Κίνα. Ὑπάρχει ἀλληλεξάρτηση μεταξύ προβλημάτων. Ἐάν ὑπάρξει διάλογος γιά οἰκονομικά θέματα, θά ἔχει εὐνοϊκές ἐπιπτώσεις καί γιά τό πετρέλαιο. Θά πρέπει νά τεθεῖ σέ βάσεις εὐρύτερης συνεργασίας καί ὄχι μόνο νά μιλᾶμε γιά πετρέλαιο.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐάν οἱ Σοβιετικοί ἤ οἱ ΗΠΑ εἶναι ἀπρόθυμοι γιά συζητήσεις, γιατί οἱ Ἄραβες, οἱ Εὐρωπαῖοι, νά μήν συνεννοηθοῦν;*

Χουσεΐν: Συμφωνοῦμε. Ἕνα ἀπό τά θέματα νά εἶναι τό πετρελαϊκό.

Κ. Καραμανλῆς: *Διάλογος πρέπει νά ἀρχίσει σύντομα, διότι μπορεῖ νά ὑπάρξουν ἐξελίξεις πού δέν θά ἐλέγχουμε.*

Χουσεΐν: Αὐτό δέν τό καταλαβαίνω. Θέλουν διάλογο καί μερικοί Εὐρωπαῖοι κάνουν πράξεις παράξενες. Π.χ. ὁ κ. Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν πρότεινε διάλογο Εὐρώπης - χωρῶν Κόλπου. Γιατί αὐτό;

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶδα Γάλλους, Γερμανούς, Ἄγγλους, Ἰταλούς. Μοῦ εἶπαν ὅτι θά ἦταν πρόθυμοι νά συζητήσουν.*

Χουσεΐν: Προτάσεις παρόμοιες πρό τετραμήνου ἔφερε ὁ κ. Μπάρ.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐάν ἐγώ μεταξύ τῶν Εὐρωπαίων κάνω προσπάθεια, σέ ποιόν Ἄραβα μπορῶ νά μεταφέρω τίς εὐρωπαϊκές ἀπόψεις; Μέ ποιόν Ἄραβα θά γίνει ἡ συνεννόηση;*

Χουσεΐν: Ἐμεῖς βλέπουμε συνδιάσκεψη ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν καί ὅλων τῶν ἀραβικῶν Κρατῶν. Μετά, συγκρότηση ἐπιτροπῶν γιά συγκεκριμένα θέματα. Μετά, διάσκεψη κορυφῆς.

Κ. Καραμανλῆς: *Ἐννοεῖτε μόνο τῆς ΕΟΚ ἤ ὅλων τῶν Εὐρωπαίων;*

Χουσεΐν: Θά εἴμαστε εὐχαριστημένοι νά μετάσχουν ὅλες οἱ χῶρες τῆς Εὐρώπης. Ἐάν ἡ ΕΟΚ νομίζει ὅτι μπορεῖ νά μιλήσει γιά ὅλη τήν Εὐρώπη, ἐπίσης δεχόμεθα. Δέν θά θέλαμε νά ποῦμε, ὅσες χῶρες δέν εἶναι στήν ΕΟΚ νά μή λάβουν μέρος».

(Συνάντηση 19ης Νοεμβρίου)

«Τίς συζητήσεις ἄρχισε ὁ κ. Ἰζζάτ Ἰμπραήμ, ὁ ὁποῖος εἶπε ὅτι δέν ἔμειναν πολλά θέματα διεθνοῦς πολιτικῆς πρός συζήτηση. Διότι οἱ συζητήσεις τῆς προηγούμενης ἡμέρας ὑπῆρξαν πολύ καλές, ἔγιναν μέ πνεῦμα εἰλικρινείας καί στά περισσότερα θέματα ὑπῆρξε συμφωνία. Πρώτη φορά ὑπῆρξε εὐκαιρία ἀνταλλαγῆς σκέψεων σέ τόσο ὑψηλό ἐπίπεδο, μεταξύ τῶν δύο Κρατῶν. Ἀπομένει ὁ δεύτερος σπουδαῖος τομεύς: τῶν διμερῶν σχέσεων.

»Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τό πετρέλαιο καί τό αἴτημα τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, τό Ἰράκ, ἐπειδή ἔχει ἐκτιμήσει τήν στάση καί τήν πολιτική τῆς Ἑλλάδος στό Μεσανατολικό καί στά ἀραβικά προβλήματα καί ἐπειδή ὑπῆρξε ἡ πρώτη συνάντηση τῶν δύο ἀρχηγῶν, θά ἱκανοποιήσει τήν ἑλληνική πλευρά, ὡς ἐξῆς:

»Θά δοθοῦν οἱ 500.000 τόννοι, πού ὑπεσχέθη ὁ πρόεδρος Σαντάμ Χουσεΐν ἀμέσως, χωρίς κἄν νά ρωτήσει τούς εἰδικούς, διότι ἤθελε νά εὐχαριστήσει τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό.

»Θά δοθοῦν ἐπίσης 250.000 τόννοι, πού ἐξευρέθησαν μέ διάφορους συνδυασμούς.

»Στό τέλος τοῦ 1980 θά δοθοῦν ἀκόμη 250.000 τόννοι, ἐφόσον πραγματοποιηθοῦν ὁρισμένες προβλέψεις τῶν Ἰρακινῶν. Δέν δίνεται τελειωτική ὑπόσχεση ὅπως γιά τίς πρῶτες 750.000 τόννων, ἐπειδή ἴσως δέν μπορέσουν νά τηρήσουν τόν λόγο τους, ἀλλά διαβεβαιοῦν ὅτι θά καταβάλουν κάθε προσπάθεια.

»Ὁ κ. Ἰμπράημ τόνισε ὅτι γιά μετά τό 1980, εἶναι ἕτοιμοι οἱ Ἰρακινοί νά χορηγήσουν ὅποια ποσότητα θέλει ἡ Ἑλλάς, ἀρκεῖ νά ὑπάρξει ἔγκαιρος προειδοποίηση. Διότι καταρτίζουν τά προγράμματα τοῦ ἑπόμενου ἔτους κατά Σεπτέμβριο. Παρακαλοῦν, λοιπόν, μέχρι τό τέλος τοῦ Ἰουνίου 1980 νά τούς γνωστοποιηθοῦν οἱ ἀνάγκες τῆς Ἑλλάδος γιά τό 1981. Τά ἑλληνικά αἰτήματα θά πρέπει νά δοθοῦν στόν κ. Ραμαντάν, ὁ ὁποῖος ἐκ μέρους τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Συμβουλίου παρακολουθεῖ τίς ὑποθέσεις πετρελαίου.

»Ὁ κ. Ἰζζάτ Ἰμπραήμ ἀνέφερε ἐν συνεχείᾳ ὅτι τό Ἰράκ βρίσκεται πρό μεγάλης ἀνάγκης νά ἐξασφαλίσει 250.000 τόννους τσιμέντου γιά τούς πρώτους ἐννέα μῆνες τοῦ 1980 καί δή σέ ἐννέα ἰσόποσες δόσεις (περίπου 28.000 τόννους τό μῆνα). Ἐρώτησε ἐάν ἡ Ἑλλάς εἶναι σέ θέση νά ἐξασφαλίσει τήν ποσότητα αὐτή τοῦ τσιμέντου.

»Τέλος, ἀνεφέρθη στίς τεχνικές ἑταιρίες καί εἶπε ὅτι ἀπό ἰρακινῆς πλευρᾶς δέν ὑπάρχουν μεγάλα παράπονα. Παρεκάλεσε μόνο, ἐάν θά ἦταν δυνατόν, νά γίνει σύσταση, ὥστε νά τελειώνουν ἐγκαίρως τά ἔργα πού ἀναλαμβάνουν καί νά ἐνεργοῦν μέ ταχύ ρυθμό. Καί τοῦτο πρός τό συμφέρον τους, διότι ἔτσι θά μπορέσουν νά μετάσχουν ἀκόμη περισσότερο στά ἰρακινά προγράμματα, τά ὁποῖα προβλέπουν τήν ἐκτέλεση πολλῶν καί μεγάλων ἔργων.

»Ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς εἶπε ὅτι θά κάνει συστάσεις στίς τεχνικές ἑταιρίες σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῶν ὅσων τοῦ ἀνέπτυξε ὁ κ. Ἰμπραήμ. Καί ὄχι μόνο συστάσεις ἀλλά καί στενότερη παρακολούθηση μέσω τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἡ ὁποία χορηγεῖ πιστώσεις καί συνεπῶς ἀσκεῖ ἐπιρροή.

»Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ στό πετρέλαιο, ἐκτιμᾶ τήν χειρονομία τους καί τήν προσπάθεια πού κατέβαλαν νά ἱκανοποιήσουν

τό αἴτημά του, ἔστω καί μερικῶς. Δέν ἔχει, εἶπε, δικαίωμα νά καθορίσει ἐκεῖνος τό πῶς θά διαθέσουν τό πετρέλαιό τους οἱ Ἰρακινοί, οὔτε αὐτοί ἔχουν καμμιά ὑποχρέωση ἔναντι τῆς Ἑλλάδος. Ἐάν μποροῦν ἤ ὄχι νά καλύψουν τήν ἀνάγκη τῆς Ἑλλάδος γιά τό 1980, δικό τους θέμα. Ὁ ἴδιος πάντως ἐπαναλαμβάνει αὐτό πού εἶπε καί χθές, ὅτι προτιμᾶ νά ἔχει νά κάνει μέ τό Ἰράκ, διότι εἶναι συνεπές.

»Θά εἶχε μιά πρόσθετη παράκληση νά διατυπώσει. Ἔχει πληροφορηθεῖ ὅτι ἀπό τούς ἀρχικούς 1.500.000 τόννους τό Ἰράκ ἔχει συμφωνήσει νά παραδώσει τό πρῶτο τρίμηνο τούς 350.000 τόννους. Τώρα, πού αὐξήθηκε ἡ ποσότης, ἐρωτᾶ ἐάν θά ἦταν δυνατόν νά παραδοθοῦν τό πρῶτο τρίμηνο 700.000 τόννοι.

»Οἱ κ.κ. Ἰζάτ Ἰμπραήμ καί Ραμαντάν εἶπαν ὅτι, ἐάν αὐτό εἶναι τεχνικῶς δυνατόν, δέν ἔχουν ἀντίρρηση καί ὅτι οἱ ἐμπειρογνώμονές τους θά τό ἐξετάσουν. Θά μπορέσει δέ νά ἐξετασθεῖ τό θέμα αὐτό στήν συνάντηση τῶν ἐμπειρογνωμόνων, πού θά πρέπει νά συζητήσουν καί νά ὑπογράψουν τό νέο συμβόλαιο γιά τούς 2.250.000 τόννους.

»Συνεφωνήθη ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς θά ἀποστείλει τήν ἑπομένη ἑβδομάδα ἐμπειρογνώμονες, ἐξουσιοδοτημένους νά συζητήσουν τίς τεχνικές λεπτομέρειες τοῦ νέου συμβολαίου καί νά ὑπογράψουν.

»Ἐπί πλέον, τόν Ἰούνιο τοῦ 1980 θά εἰδοποιήσει γιά τίς ἀκριβεῖς ἀνάγκες τῆς Ἑλλάδος γιά τό 1981. Ἄν καί ἀπό τώρα μπορεῖ νά τούς εἰπεῖ ὅτι θά εἶναι 4.000.000 τόννοι, ποσότητα πού θά ἤθελε κάθε χρόνο ἀπό τό 1981 καί ἐπέκεινα, ὥστε νά μπορεῖ νά προγραμματίζει τήν οἰκονομία τῆς Ἑλλάδος.

»Στή συνέχεια, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνακεφαλαίωσε ὅσα συζητήθηκαν στό θέμα πετρελαίου:

»Γιά τό 1980 οἱ Ἰρακινοί δίνουν 2.250.000 τόννους. Ὑπόσχονται νά προσπαθήσουν στό τέλος τοῦ 1980 νά προσθέσουν ἀκόμη 250.000 τόννους. Ὑπόσχονται ἐπίσης νά παραδώσουν τό πρῶτο τρίμηνο 350.000 τόννους καί, εἰ δυνατόν, μέχρι 700.000 τόννους. Τέλος, ἡ Ἑλλάς ἐνέγραψε οἱονεί ὑποθήκη ἀπό τό 1981 γιά 4.000.000 τόννους ἐτησίως.

»Κατόπιν, ὁ Ἕλλην πρωθυπουργός ὑπεσχέθη ὅτι θά στείλει τούς 250.000 τόννους τσιμέντου, πού ἔχει ἀνάγκη ἡ Ἰρακινή οἰκονομία, σέ ἐννέα ἰσόποσες δόσεις τούς πρώτους ἐννέα μῆνες τοῦ 1980. Ζήτησε μόνο νά ὑποβάλουν ἐγγράφως οἱ Ἰρακινοί τό αἴτημα, ὥστε νά ἔχει συγκεκριμένα στοιχεῖα.

»Πέρα ἀπό αὐτά τά δύο θέματα, εἶπε, ἡ Ἑλλάς εἶναι πρόθυμη νά βοηθήσει σέ ὁποιοδήποτε τομέα ἐνδιαφέρεται τό Ἰράκ. Π.χ. πρόχειρα θά μποροῦσε νά σκεφθεῖ καί νά ἀναφέρει ἐκπαίδευση σέ ναυτικές, τεχνικές, τουριστικές, ἐπαγγελματικές, κ.λ.π. σχολές, ὥστε νά γίνουν οἱ δεσμοί μεταξύ τῶν δύο χωρῶν στενότεροι.

»Ἀνεφέρθη, τέλος, καί στό θέμα τοῦ καπνοῦ καί ἐζήτησε νά δοθοῦν ὁδηγίες στίς Ἰρακινές ἁρμόδιες ὑπηρεσίες νά ἐξετάσουν τό θέμα αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν καπνοῦ ἀπό τήν Ἑλλάδα.

» Οἱ κ.κ. Ἰμπραήμ καί Ραμαντάν εὐχαρίστησαν γιά τήν προσφορά τοῦ κ. Καραμανλῆ καί εἶπαν ὅτι θά δώσουν ἐντολή στίς ἁρμόδιες ὑπηρεσίες νά μελετήσουν σέ ποιούς τομεῖς θά μποροῦσε νά ὑπάρξει συνεργασία. Ἐπίσης, ὅτι θά δώσουν ἐντολή νά μελετηθεῖ τό θέμα αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν καπνοῦ.

»Γι' αὐτά καί γιά ἄλλα θέματα θεωροῦν κατάλληλο βῆμα συζητήσεων τήν μικτή ἑλληνοϊρακινή ἐπιτροπή, πού πρόκειται νά συνέλθει στίς ἀρχές 1980 (Ἰανουάριο).

»Γιά τό τσιμέντο, ὅμως, καί τίς τεχνικές λεπτομέρειες ἀγορᾶς του καί διακινήσεώς του θά παρακαλοῦσαν νά ἐρχόταν σύντομα κάποια ἐπιτροπή, μέ τήν ὁποία νά συζητοῦσαν ὥστε νά ἀρχίσει παράδοση ἀπό τόν Ἰανουάριο τοῦ 1980. Γιά ὁδούς κινήσεως τῶν ποσοτήτων ὑπέδειξαν τό λιμάνι Ἄκαμπα (Ἰορδανία, στήν Ἐρυθρά Θάλασσα) ἤ διά τῆς Τουρκίας.

»Ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑποσχέθηκε ὅτι τήν ἑπομένη ἑβδομάδα θά ἀποστείλει εἰδικούς γιά συνομιλίες καί ἀνέφερε ὅτι ἄλλος πιθανός δρόμος μετακινήσεως ἴσως εἶναι τό πορθμεῖο αὐτοκινήτων Βόλου - Ταρτούς καί τό πορθμεῖο γιά σιδηροδρομικά βαγόνια, πού πρόκειται σύντομα νά λειτουργήσει στήν ἴδια γραμμή. Οἱ Ἰρακινοί ἀνέλαβαν νά ἐξετάσουν καί αὐτή τήν ὁδό, ὑπέδειξαν δέ ὅτι ἡ ἐπιτροπή πού θά ἔλθει θά πρέπει νά συνεννοηθεῖ γιά τό τσιμέντο μέ τόν ὑφυπουργό κ. Ναντέμ Ἀμπτούλ Ραζίντ.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς εἶπε ὅτι ἐκτιμᾶ ἰδιαιτέρως τό πνεῦμα συνεργασίας, πού βρῆκε στό Ἰράκ, πνεῦμα πού ἐξυπηρετεῖ καί τίς δύο χῶρες. Ἴσως ἡ ἐπίσκεψή του αὐτή νά ἀποβεῖ σταθμός γιά τήν ἐξέλιξη τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν. Διότι ἡ ἄριστη προσωπική του ἐπαφή μέ τούς ἡγέτες τοῦ Ἰράκ τόν ἐνθαρρύνει νά πεῖ ὅτι δημιουργήθηκαν συνθῆκες συνεργασίας μεταξύ τῶν δύο Κρατῶν.

»Ὁ κ. Ἰμπραήμ εἶπε ὅτι οἱ Ἰρακινοί εἶναι πεπεισμένοι ὅτι νέα ἐποχή ἀρχίζει στίς σχέσεις τῶν δύο Κρατῶν. Ἰδίως δέν ἐάν τά δύο μέλη ἐκτελέσουν κανονικά τίς ὑποχρεώσεις πού ἔχουν ἀναλάβει, τότε θά πᾶνε μπροστά. Οἱ Ἰρακινοί δίνουν μεγάλη σημασία στήν κανονική καί ἀκριβῆ ἐκτέλεση τῶν συμφωνουμένων.

»Τήν Ἑλλάδα, ἐξ ἄλλου, ἔχουν σέ ὑψηλή θέση, ἐξ αἰτίας τῆς συνεποῦς πολιτικῆς της στό παλαιστινιακό καί τά ἄλλα ἀραβικά θέματα. Ὅσο δέ αὐξάνεται ἡ θετική προσφορά τῆς Ἑλλάδος, τόσο ἀνεβαίνει καί ἡ θέση της στίς καρδιές τῶν Ἀραβῶν.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός εἶπε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀποδείξει ἐμπράκτως, καί τώρα ἀκόμη περισσότερο, τήν ἀγάπη της πρός τούς Ἄραβες, μέ τούς ὁποίους ἱστορικά συνδέεται. Συνεπῶς εἶναι δυνατόν νά συνεργάζεται στενά μέ τούς Ἄραβες, πάντοτε βέβαια στά πλαίσια τῶν πραγματικῶν ἐκατέρωθεν δυνατοτήτων. Εἴμεθα γείτονες καί ἔχουμε περίπου τά ἴδια προβλήματα. Ἔχουμε δέ ἐπί πλέον καί κοινά προβλήματα ἀναπτύξεως. Ἡ Ἑλλάς, δέκατο μέλος τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, θά μποροῦσε νά ἀποβεῖ ἡ γέφυρα στενότερης συνεργασίας Εὐρωπαίων - Ἀράβων.

»Τέλος, ἐδήλωσε ὅτι θά φύγει ἀπό τό Ἰράκ πλήρως ἱκανοποιημένος, διότι εἶχε εἰλικρινεῖς καί χρήσιμες καί γιά τίς δύο πλευρές συνομιλίες.

»Στό τέλος ἔγινε βραχεῖα συζήτηση γιά τό θέμα τοῦ ἀλουμινίου, στό ὁποῖο οἱ Ἰρακινοί ἐδήλωσαν ὅτι κωλύονται, συνταγματικῶς, νά προσέλθουν σέ κοινή ἐπιχείρηση (joint venture). Μποροῦν ὅμως νά συνάψουν συμφωνία ἀγορᾶς προϊόντος (βωξίτη ἤ ἀλουμίνας) ἀπό τήν Ἑλλάδα. Ἀλλά τοῦτο θά εἶναι συζητήσιμο ἀργότερα, διότι τό ἐργοστάσιό τους θά τελειώσει σέ δύο περίπου χρόνια»[88].

Στό περιθώριο τῶν ἐπίσημων συνομιλιῶν, ὁ Κ.

Καραμανλῆς εἶχε τήν εὐκαιρία νά συναντήσει τούς ἐκπροσώπους τῶν ἑλληνικῶν ἑταιριῶν πού ἐκτελοῦν ἔργα στό Ἰράκ καί τῶν Ἑλλήνων ἐργαζομένων στά ἐργοτάξια αὐτά. Ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός μετέφερε στούς συνομιλητές του τίς διαπιστώσεις τῶν Ἰρακινῶν ἰθυνόντων γιά τή θετική συμβολή τῶν ἑλληνικῶν ἑταιριῶν στήν ταχύρρυθμη ἀνάπτυξη τῆς χώρας. Ἡ Κυβέρνηση τῆς Βαγδάτης θά θεωροῦσε εὐπρόσδεκτη καί τή μεγαλύτερη ἀκόμη συμμετοχή τους στά ἔργα ἀναπτύξεως, ἀξιώνει ὅμως, παράλληλα, τήν ἐπιτάχυνση τοῦ ρυθμοῦ ἀποπερατώσεώς τους.

Κατά τήν ἐπιστροφή του, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε, στό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Μέ τίς τελευταῖες αὐτές ἐπισκέψεις, ὁλοκλήρωσα τίς ἐπαφές μου μέ τούς ἡγέτες ὅλων σχεδόν τῶν χωρῶν ἐκείνων, πού διαμορφώνουν σήμερα τήν διεθνῆ ζωή. Οἱ ἐπαφές αὐτές ὑπῆρξαν ἀσφαλῶς χρήσιμες.

»Πρῶτον, γιατί πληροφορηθήκαμε, ἀπό πρῶτο χέρι καί κατά τρόπο ὑπεύθυνο, τίς τάσεις πού ἐπικρατοῦν σήμερα στόν κόσμο. Καί αὐτό εἶναι χρήσιμο, γιατί μᾶς ἐπιτρέπει νά διαμορφώσουμε καί ἐμεῖς τήν πολιτική μας, κατά τρόπο ἀσφαλέστερο.

»Δεύτερον, γιατί μᾶς ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νά ἀναπτύξουμε τίς ἀπόψεις μας γιά κρίσιμα προβλήματα τῆς ἐποχῆς καί εἰδικώτερα γιά ἐκεῖνα πού ἀφοροῦν στήν περιοχή μας.

»Τρίτον, γιατί ἀνοίξαμε καινούργιες καί θά ἔλεγα σημαντικές δυνατότητες συνεργασίας σέ διάφορους τομεῖς.

»Κατά τή διάρκεια τῶν ἐπισκέψεών μου αὐτῶν μέ ἱκανοποίηση διεπίστωσα ὅτι ἡ σημερινή Ἑλλάς ἐκτιμᾶται διεθνῶς. Καί ἐκτιμᾶται, χάρις στίς προόδους πού ἐπραγματοποίησε τά τελευταῖα χρόνια. Ἡ πολιτική σταθερότης καί ἡ κοινωνική γαλήνη, πού ἐπικρατοῦν στόν τόπο μας, ἐνίσχυσαν ὄχι μόνον τήν ἀσφάλεια καί τήν πρόοδο τοῦ λαοῦ μας, ἀλλά καί τήν διεθνῆ θέση τῆς χώρας μας. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς, γι' αὐτόν τόν πρόσθετο λόγο, θά πρέπει τά ἀγαθά αὐτά νά τά προστατεύουμε, ἀποφεύγοντες τά πάθη καί τίς κοινωνικές καί πολιτικές ὀξύτητες».

Σέ εἰδικότερη ἐρώτηση γιά τή συνεργασία μέ τό Ἰράκ, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε: *«Τήν προσεχῆ ἑβδομάδα, θά ἐπισκεφθεῖ τή Βαγδάτη ὑπουργός, ὁ ὁποῖος θά διαπραγματευθεῖ σέ λεπτομέρειες τά εἰδικά οἰκονομικά θέματα, τά ὁποῖα σέ γενικές γραμμές συμφωνήσαμε μέ τήν Κυβέρνηση τοῦ Ἰράκ».*

Μέ τήν ἐπίσκεψη στή Βαγδάτη ὁλοκληρώθηκε, στή φάση αὐτή, ὁ κύκλος τῆς πολυσήμαντης περιοδείας τοῦ Κ. Καραμανλῆ σέ χῶρες τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀσίας. Ἡ ἀποτίμηση τῶν ἀποτελεσμάτων της κρίθηκε θετικά σέ εὐρύτατο κύκλο τῆς ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης. Ἐνδεικτικό τῆς σημασίας πού ἀποδόθηκε στά τελευταῖα αὐτά εἶναι τό περιεχόμενο κύριου ἄρθρου τῆς ἐφημερίδας «Καθημερινή» μέ τό γενικό τίτλο «Ἡ ἐξωτερική μας πολιτική»:

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ στή Βαγδάτη ἀμέσως μετά τό Πεκῖνο ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς πολιτικῆς τοῦ ἀνοίγματός μας πρός τίς χῶρες τοῦ τρίτου κόσμου. Μιᾶς πολιτικῆς ἰσορρόπου ἀναπτύξεως πρός ὅλες τίς πλευρές, ἡ ὁποία καί μᾶς εἶναι γνωστή ὡς πολυδιάστατη ἐξωτερική πολιτική.

Τά ταξίδια ὅμως αὐτά καί ἡ ὅλη σημασία πού ἀποδίδεται στήν πραγματοποίησή τους ἀποδεικνύουν τό γεγονός ὅτι ἀπέκτησε ἡ χώρα μας μία ἄλλη ὀπτική γωνία στήν ἄσκηση τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς. Ἔπαψε πλέον ἡ στενή θεώρηση τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς σκηνῆς καί ἀποκτήσαμε μία εὐρυγώνια ἀντίληψη τοῦ ρόλου μας στίς διεθνεῖς ἐξελίξεις. Εὐτυχῶς χειραφετηθήκαμε ἀπό τήν πίστη ὅτι ἀποτελοῦμε τό κέντρου τοῦ κόσμου, ἑρμηνεύοντας ἔτσι κάθε ἐνέργεια τρίτης χώρας σύμφωνα μέ τή δική μας ἀντίληψη. Καί ἀποκτήσαμε γιά πρώτη φορά στήν νεοελληνική μας ἱστορία πολυδιάστατα κριτήρια ἑρμηνείας τῶν πολιτικῶν γεγονότων.

Κατανοήσαμε ὅτι ἡ κάθε χώρα ἀσκεῖ τήν ἐξωτερική της πολιτική σύμφωνα μέ τήν ἐξυπηρέτηση τῶν δικῶν της συμφερόντων καί ὄχι πρός χάριν συναισθηματικῶν προτιμήσεων. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή σέ μιά χώρα θά βρεθοῦμε καί ἀντιμέτωποι σέ πολλά ζητήματα καί σύμφωνοι σέ ἄλλα. Ἡ ὑπεύθυνη ἐξωτερική πολιτική ἀποβλέπει στό νά ἐπιτύχει τήν ἐξισορρόπηση τῶν ἀντιτιθεμένων αὐτῶν προβλημάτων. Ἔτσι, καί ἡ διεθνής εἰρήνη θά ἐξυπηρετηθεῖ καί ὁ διεθνής ρόλος τῆς χώρας θά εἶναι μεγαλύτερος.

Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή τά τελευταῖα ταξίδια τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ στήν Σοβιετική Ἕνωση, τή Δυτική Εὐρώπη καί τώρα στήν Κίνα καί τό Ἰράκ ἐπιβεβαιώνουν τόν διεθνῆ ρόλο πού ἀπέκτησε ἡ χώρα μας. Ἀπό τή στιγμή πού ἀντιληφθήκαμε ὅτι δέν ἀποτελοῦμε τό κέντρο τοῦ κόσμου, μπορέσαμε πολύ καλύτερα νά προασπίσουμε τά συμφέροντά μας. Γιατί ἀποκτήσαμε κοινή γλῶσσα μέ τίς ἄλλες χῶρες. Καί ἡ μεγάλη αὐτή ἐπιτυχία τῆς χώρας μας, πού σέ μεγάλο βαθμό εἶναι προσωπικό ἔργο τοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ, πρέπει νά διαφυλαχθεῖ ἀπό ὅλους μας. Ἀπό τήν Κυβέρνηση καί ἀπό τήν ἀντιπολίτευση.

Γιατί τότε μόνο θά ἔχει θεμελιώσει ἡ χώρα μας τή νέα της ἐξωτερική πολιτική μακριά ἀπό συναισθηματισμούς καί προκαταλήψεις. Ἡ ἔνταξή μας στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες μᾶς ἐνισχύει τό ρόλο αὐτό, παρέχοντάς μας εὐρύτατες δυνατότητες στήν περιοχή τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καί ὄχι μόνο σέ αὐτή. Ἡ ὑποδοχή στό Πεκῖνο φανερώνει τό πόση σημασία ἀποδίδουν οἱ τρίτες χῶρες στήν Κοινή Ἀγορά.

Στό Ἰράκ ἡ ἐπίσκεψη ἔχει σημασία καί διμερῆ, κατά πρῶτο λόγο, καί εὐρωπαϊκή. Ἀποτελεῖ συνέχεια τοῦ ἀνοίγματός μας πρός τίς ἀραβικές χῶρες. Καί τό Ἰράκ σήμερα εἶναι ἡ δεύτερη σέ παραγωγή πετρελαίου ἀραβική χώρα, ἀλλά καί ἡ μεγαλύτερη σέ πληθυσμό μετά τήν Αἴγυπτο, ἡ

ὁποία, μετά τή συμφωνία της μέ τό Ἰσραήλ βρίσκεται ἀπομονωμένη ἀπό τίς ὑπόλοιπες ἀραβικές χῶρες. Ἔτσι καί οἱ συνομιλίες ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία, γιατί καί τά περιθώρια ἐπεκτάσεως τῆς συνεργασίας ἀνάμεσα στίς δύο χῶρες εἶναι εὐρύτατα.

Οἱ δεσμοί φιλίας τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ Ἰράκ εἶναι παραδοσιακοί καί ἀρκετά στενοί. Οἱ πρῶτες ἐπαφές τῶν δύο λαῶν ἔχουν γίνει στή χαραυγή τοῦ πολιτισμοῦ. Πολλά ὀφείλουν καί οἱ δύο λαοί στήν ἀμοιβαία ἐπίδραση καί τήν ἐπικοινωνία τους στή ροή τῆς ἱστορίας.

Σήμερα οἱ προοπτικές γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων δέν περιορίζονται μόνο στό πετρέλαιο. Στόν ἐμπορικό, τόν τεχνικό καί τόν ἐπιστημονικό τομέα ὑπάρχουν ἀπεριόριστες δυνατότητες. Οἱ ἑλληνικές τεχνικές ἑταιρίες ἔχουν ἀπό καιρό ἀναλάβει πολλά ἔργα στό Ἰράκ. Καί ὁπωσδήποτε στίς συνομιλίες τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ μέ τήν ἡγεσία τοῦ Ἰράκ θά τεθοῦν νέες βάσεις γιά τή διεύρυνση τῆς συνεργασίας αὐτῆς.

Ἐκτός ἀπό ὅλα αὐτά, τό Ἰράκ ἐνδιαφέρεται καί γιά τήν ἐπέκταση τοῦ πορθμείου Βόλου-Συρίας ὡς τή Βαγδάτη γιά τήν ταχύτερη μεταφορά ἐμπορευμάτων καί πρός τίς δύο κατευθύνσεις. Ὅλα αὐτά τά ἀναφέρουμε ὡς ἐνδεικτικά τῶν δυνατοτήτων πού ἔχει ἡ συνεργασία μας μέ τίς ἀραβικές χῶρες. Μιᾶς συνεργασίας ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καί σεβασμοῦ τῶν συμφερόντων καί τῶν δύο πλευρῶν. Γιατί οἱ Ἄραβες γνωρίζουν ὅτι ἡ χώρα μας τούς παραστάθηκε πάντοτε στή νεώτερη ἱστορία τους.

Τώρα, μέ τήν ἔνταξή μας στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες ἡ συμπαράσταση αὐτή θά γίνει καί οὐσιαστικότερη καί ἀποδοτικότερη. Γιατί καί ὁ διεθνής ρόλος τῆς χώρας μας καί ἡ ἐπιρροή της γίνονται μεγαλύτεροι. Ἀπό τήν ἄποψη τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς μας καί τῆς ἱστορίας μας εἴμαστε ἡ πύλη τῆς Εὐρώπης στούς Ἄραβες καί τῶν Ἀράβων στήν Εὐρώπη. Καί τό ρόλο αὐτό τόν ἀναγνωρίζουν οἱ Ἄραβες. Ἀλλωστε, τῆς ἐπισκέψεως τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Καραμανλῆ στό Ἰράκ ἔχουν προηγηθεῖ τά ταξίδια του στή Σαουδική Ἀραβία καί τή Συρία καί πρόκειται νά ἀκολουθήσουν παρόμοια στή Λιβύη καί τίς ἄλλες ἀραβικές χῶρες τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Ἡ ἑλληνική πολιτική πρός τούς Ἄραβες ἀποκτᾶ καί συνέχεια καί συνέπεια.

Σταδιακά καί μέ ἀρκετή προσοχή μποροῦμε πολλά νά προσφέρουμε στόν εὐρωαραβικό διάλογο· νά συμβάλουμε οὐσιαστικά στή διεύρυνση τῶν ἀνταλλαγῶν γιά τήν ἀμοιβαία ἐξυπηρέτηση τῶν συμφερόντων. Γιατί τό γνωρίζουν καί οἱ Ἄραβες καί οἱ Εὐρωπαῖοι ὅτι τά συμφέροντά τους εἶναι κοινά καί τά πολιτικά καί τά οἰκονομικά. Ἡ ἀμοιβαία θέληση καί ἡ δύναμη ἀπομένουν γιά τήν πραγματοποίηση τῆς συνεργασίας αὐτῆς. Τά ταξίδια τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ συμβάλλουν, κατά γενική ὁμολογία, πολύ πρός τήν κατεύθυνση αὐτή[87].

ΚΟΡΥΦΩΣΗ ΜΑΚΡΑΣ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΙΚΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ

Η ὕστατη φάση τῆς δεκατετράχρονης θητείας τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν πρωθυπουργία θά συμπέσει, μετά τήν ἀποτύπωση τῶν νέων στρατηγικῶν κατευθύνσεων τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, μέ τήν ἔνταση τῶν προσπαθειῶν γιά τήν ἐνεργοποίηση τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων στούς ἐπιμέρους τομεῖς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τοῦ κοινωνικοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ καί τῆς πολιτισμικῆς δημιουργίας. Η ἐπικείμενη ἐνσωμάτωση στόν κορμό τῆς ἑνωμένης Εὐρώπης προσφερόταν γιά νά ὑπογραμμίσει τή σημασία τῆς συναρμογῆς τῶν διαχρονικῶν ἀναζητήσεων τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στό πεδίο ἀφενός τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς ζωῆς καί ἀφετέρου τῆς κατοχυρώσεως τῶν ζωτικῶν συμφερόντων τοῦ ἔθνους στό διεθνῆ χῶρο.

Στόν τομέα τῆς οἰκονομίας, ὁ ἀντίκτυπος ἀπό τήν παγκόσμια ἐνεργειακή κρίση ἦταν ἰσχυρός. Ἤδη, ἡ φροντίδα γιά τήν ἀνάπτυξη καί ἡ μέριμνα γιά τήν προστασία τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐργαζομένων θά συνδυαστεῖ μέ τήν προσπάθεια γιά τήν ἀνάσχεση τοῦ πληθωρισμοῦ καί τή συγκράτηση τοῦ συναλλαγματικοῦ ἰσοζυγίου σέ ἀνεκτά ἐπίπεδα. Ο περιορισμός τῶν δαπανῶν στό δημόσιο τομέα ἀλλά καί ἡ αὐτοσυγκράτηση τῶν πολιτῶν θά προβληθοῦν ὡς ἀναγκαία προϋπόθεση γιά τήν περιστολή τῶν ἐπιπτώσεων τῆς διεθνοῦς κρίσεως καί τή διαφύλαξη τῶν σημαντικῶν οἰκονομικῶν ἐπιτευγμάτων τῆς τετραετίας 1974-1978.

Ο κοινωνικός ἐκσυγχρονισμός καί ἡ πολιτισμική ἀνέλιξη θά ἀποτελέσουν ἐθνική ἐπιταγή πού συνδεόταν ἤδη ἄρρηκτα μέ τήν ἀνάγκη τῆς γόνιμης συμμετοχῆς στό νέο εὐρωπαϊκό γίγνεσθαι. Ἔκδηλη ὑπῆρξε ἡ ἔνταση τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τήν ἀποδοτικότερη λειτουργία τῶν δημόσιων ὑπηρεσιῶν, τήν ἀξιοποίηση τῶν δυνατοτήτων πού διανοίγονταν στόν τομέα τῆς παραγωγῆς — ἰδιαίτερα τῆς γεωργίας, τήν ἐνίσχυση τῶν ὀργάνων ἀσκήσεως κοινωνικῆς πολιτικῆς, τήν προστασία τῆς δημόσιας ὑγείας καί τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, τή ριζική ἀντιμετώπιση τῶν ἀσφυκτικῶν πλέον προβλημάτων τῆς πρωτεύουσας. Στό χῶρο τοῦ ἀθλητισμοῦ, ἡ ἀνέγερση τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Σταδίου καί τοῦ κλειστοῦ ἀθλητικοῦ κέντρου τοῦ Φαλήρου ἐπέστεφε τό πλούσιο κατασκευαστικό ἔργο πού συγκροτοῦσαν χιλιάδες ἀθλητικῶν ἐγκαταστάσεων σ' ὁλόκληρη τή χώρα. Ἀποφασιστική, ἀκόμη, ἐκδηλωνόταν ἡ φροντίδα τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά τόν ἐμπλουτισμό καί τήν ἀνάδειξη τῆς πολιτισμικῆς φυσιογνωμίας τῆς χώρας: προστασία καί προβολή τῆς μακραίωνης πνευματικῆς παρακαταθήκης τοῦ ἔθνους, οἰκονομική ἐνίσχυση καί θεσμική ἀναμόρφωση τῶν φορέων προαγωγῆς δημιουργικοῦ ἔργου στό πεδίο τῶν γραμμάτων καί τῶν τεχνῶν, ἵδρυση τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου τῶν Ἀθηνῶν. *«Πιστεύω ὅτι μποροῦμε στόν τομέα τόν πολιτιστικό νά φθάσουμε σέ ὑψηλά ἐπίπεδα»*, θά τονίσει, *«φθάνει νά ἀπαλλάξουμε τόν τομέα αὐτόν ἀπό τίς ἔριδες καί τούς κομματισμούς, νά συνεργασθοῦμε στενά καί νά μεθοδεύσουμε τίς προσπάθειές μας»*.

Τέλος, ἡ ὕστατη φάση τῆς πρωθυπουργικῆς θητείας τοῦ Κ. Καραμανλῆ σφραγίστηκε ἀπό τήν πρότασή του γιά τή μόνιμη τέλεση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα. Σέ μία κρίσιμη καμπή γι' αὐτή τήν ἐπιβίωση τοῦ αἰωνόβιου θεσμοῦ, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός ἀνέλαβε τή δραστική πρωτοβουλία νά ἀποκαθάρει τό ὀλυμπιακό ἰδεῶδες ἀπό κάθε στοιχεῖο ξένο πρός τήν ἀφετηρία καί τή φύση του καί νά διασφαλίσει τήν ἀπρόσκοπτη διεξαγωγή τῶν ἀγώνων ἐφεξῆς στήν Ὀλυμπία, ἀρχαία κοιτίδα τους. Ο μεγαλόπνοος αὐτός σχεδιασμός, προτοῦ νά προσκρούσει σέ δυσυπέρβλητα ἰδιοτελῆ συμφέροντα, υἱοθετήθηκε ἀπό πολύ σημαντική μερίδα τῆς παγκόσμιας κοινῆς γνώμης καί ἀποτέλεσε τό ἀντικείμενο συστηματικῆς μελέτης μέ τήν προοπτική ἐφαρμογῆς του.

22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐκφράζει ἄμεσο ἐνδιαφέρον καί ἀναλαμβάνει, προσωπικά, τό συντονισμό τῶν ἐνεργειῶν γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν πρόσφατων ζημιῶν στήν πλημμυρισμένη περιοχή τοῦ νομοῦ Πέλλης καί γιά τήν παροχή βοήθειας στούς πλημμυροπαθεῖς.

Ὁ ὑπουργός Βορείου Ἑλλάδος, Ν. Μάρτης, διαβεβαίωσε τόν πρωθυπουργό ὅτι, ἀπό τήν πρώτη στιγμή, ὑπῆρξε πλήρης κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῶν πλημμυροπαθῶν σέ τρόφιμα, κλινοσκεπάσματα καί εἴδη ἐνδύσεως καί ὅτι ἄρχισε ἡ ἐκτίμηση τῶν ζημιῶν ἀπό εἰδικά συνεργεῖα τῆς Νομαρχίας Πέλλης. Ὁ ἴδιος, μετά ἀπό ἐντολή τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἐνημερώθηκε ἐπί τόπου γιά τά ἀναχώματα πού κατασκευάζονται καί γιά τίς ἐργασίες πού ἐκτελοῦνται μέ ταχύ ρυθμό, στόν Ἀξιό ποταμό, μέ τή συμβολή συνεργείων τοῦ στρατοῦ, καί μερίμνησε γιά τήν ἐξασφάλιση πλήρους ἐπάρκειας στήν παροχή τῶν ἀναγκαίων προμηθειῶν σέ τρόφιμα, κλινοσκεπάσματα, εἴδη ἐνδύσεως καί φαρμακευτικῆς περιθάλψεως στούς πλημμυροπαθεῖς.

26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως πενταετίας ἀπό τήν ἵδρυση τῆς Νέας Δημοκρατίας, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε χαιρετισμό σέ στελέχη καί φίλους τοῦ κόμματος πού συγκεντρώθηκαν στό γήπεδο τοῦ «Σπόρτιγκ».

«Ἀγαπητοί φίλοι,

»Συνεπληρώθησαν πέντε χρόνια ἀπό τήν ἵδρυση τῆς Νέας Δημοκρατίας. Ἡ μεγάλη ἐθνική καί πολιτική προσφορά της πιστεύω ὅτι ἐδικαίωσε τήν πρωτοβουλία μου. Ἡ Νέα Δημοκρατίας ἀπετέλεσε καί ἐξακολουθεῖ νά ἀποτελῆ τήν βέβαιη πολιτική πραγματικότητα τῆς χώρας, πού δέν ἐδάμασε μόνο τό χάος πού προκάλεσε ἡ δικτατορία ἀλλά καί ἄνοιξε καινούργιους δρόμους στήν ἐθνική μας ζωή. Ἐπέλυσε τό πολιτειακό, ἀποκατέστησε τή νομιμότητα, ἔδωσε στή χώρα Χάρτη Καταστατικό καί στό λαό τή γλῶσσα του. Προστάτευσε ἀποφασιστικά τά ἐθνικά μας δίκαια καί ἀνύψωσε τό διεθνές κῦρος τῆς Ἑλλάδος. Τέλος, τήν κατέστησε τό δέκατο μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος καί ἐξασφάλισε τήν κοινωνική γαλήνη καί τήν οἰκονομική πρόοδο τῆς χώρας.

»Προπαντός, ὅμως, ἡ Νέα Δημοκρατία, μέ τήν ἰδεολογική της καθαρότητα καί συνέπεια, τή δημοκρατική της ὀργάνωση καί λειτουργία, πού τῆς ἐξασφαλίζει μακροβιότητα καί συνοχή, ἀποτελεῖ τήν ἐγγύηση τῆς πολιτικῆς ὁμαλότητος, πού ἀπειλεῖται ἀπό τήν ἰδεολογική σύγχυση καί τόν κατακερματισμό τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας.

»Πιστεύω ὅτι ἡ δύναμη τῆς Νέας Δημοκρατίας εἶναι ηὐξημένη, ἔναντι τῶν τελευταίων ἐκλογῶν. Καί διότι ἐπετέλεσε ἕνα ἔργο σημαντικό, ἀλλά καί γιατί, ἐν ὄψει ἑνός ἀβεβαίου μέλλοντος, ἡ κυρίαρχη παρουσία της στήν πολιτική μας ζωή γίνεται ὅσο ποτέ ἀναγκαία.

»Οἱ δύσκολες περιστάσεις πού ἀναμένει ὅλος ὁ κόσμος καί συνεπῶς καί ἡ χώρα μας, δέν συγχωροῦν τήν πολυτέλεια πειραματισμῶν, πού ὁδηγοῦν, κατά κανόνα, σέ περιπέτειες.

»Ἡ συνθηματολογία τοῦ τελευταίου καιροῦ, περί τοῦ συσχετισμοῦ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, ἐπῆρε ἤδη χαρακτήρα κωμικό. Οἱ ἀντίπαλοι τῆς Νέας Δημοκρατίας δέν ἀντιλαμβάνονται ὅτι στήν ἐξουσία δέν ὁδηγοῦν τά συνθήματα ἀλλά τά ἔργα. Καί προπαντός ἡ ἐδραίωση τῆς ἐμπιστοσύνης πού ἐμπνέει στόν λαό ἡ σοβαρότης καί ἡ ὑπευθυνότης.

»Ἡ δεύτερη πενταετία βρίσκει τήν Νέα Δημοκρατία σέ νέα φάση ἐθνικῶν προσπαθειῶν. Ὑπεύθυνη καί δημιουργική, ἀντιμετωπίζει μέ σύνεση τίς δυσκολίες πού γεννᾶ ἡ διεθνής κρίση καί, παράλληλα, ἀνοίγει νέα σύνορα δραστηριότητος καί δημιουργίας γιά τό λαό. Διατηρώντας ἀρραγῆ τήν ἑνότητά της, ἡ παράταξή μας συνεχίζει τήν ἱστορική της ἀποστολή. Γιά τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία, τήν δημοκρατική ὁμαλότητα, τήν ἀσφάλεια καί τήν πρόοδο τοῦ λαοῦ μας».

26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἐνόψει τῆς συγκλήσεως στό Δουβλίνο τῆς Συνόδου Κορυφῆς τῶν Κρατῶν - μελῶν τῆς ΕΟΚ, στίς 17 Δεκεμβρίου, ἀπευθύνει στόν Ἰρλανδό πρωθυπουργό, Τζών Λύντς, τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Γνωρίζω ὅτι ἡ ἐνεργειακή κρίση ἀπασχολεῖ τήν Κοινότητα. Πιστεύω ὅμως ὅτι οἱ ἀντιδράσεις μας στό κρίσιμο αὐτό πρόβλημα εἶναι καί ἀσυντόνιστες καί χαλαρές. Φοβοῦμαι ὅτι, ἂν δέν ἀναληφθεῖ σύντονος προσπάθεια γιά τήν ἔναρξη ἑνός διαλόγου μεταξύ παραγωγῶν καί καταναλωτῶν πού θά ὁδηγήσει σέ μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις τοῦ προβλήματος, θά ἀντιμετωπίσουμε καταστάσεις δυσάρεστες καί θά ἔλεγα ἐπικίνδυνες στό μέλλον. Κι αὐτό, γιατί ἡ ἀποδιοργάνωσις τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας μοιραίως θά προκαλέσει κοινωνικές καί πολιτικές ἀναταραχές στίς χῶρες μας.

»Νομίζω ὅτι, μέ τήν εὐκαιρία τῆς συναντήσεως τοῦ Δουβλίνου, θά ἦταν χρήσιμο νά ἐπιστηθεῖ τουλάχιστον ἡ προσοχή τῶν παραγωγῶν ἐπί τῶν κινδύνων πού θά προκαλέσει μιά νέα καί ὑπέρμετρη αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου. Πιστεύω ὅτι αὐτό θά μποροῦσε νά ἐπηρεάσει τίς ἀποφάσεις πού πρόκειται νά λάβουν στίς 17 Δεκεμβρίου, γιατί θά ἐνισχύσει τίς θέσεις τῶν μετριοπαθῶν ἐναντίον τῶν ἀδιαλλάκτων.

Συμμετοχή στόν ἑορτασμό γιά τή συμπλήρωση πενταετίας ἀπό τήν ἵδρυση τῆς ΝΔ.

»Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, κύριε πρωθυπουργέ, σᾶς εὐχαριστῶ καί πάλι γιά τήν ἀπόφασή σας νά ἐπιταχύνετε τήν κύρωση ἀπό τό Κοινοβούλιό σας τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως τῆς χώρας μου στήν Κοινότητα».

Ὁ Ἰρλανδός πρωθυπουργός ἀπάντησε:

«Ἀγαπητέ πρωθυπουργέ,

»Θέλω νά σᾶς εὐχαριστήσω γιά τό μήνυμα πού μοῦ διαβιβάστηκε ἀπό τόν πρεσβευτή σας πρίν ἀπό τή συνεδρίαση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου τῆς περασμένης ἑβδομάδος στό Δουβλίνο. Χαίρομαι νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι οἱ σκέψεις πού ἐκφράζονται στό μήνυμά σας ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου, τό ὁποῖο ἀφιέρωσε ἕνα σημαντικό μέρος τῆς συνεδριάσεώς του στήν ἐνεργειακή κατάσταση καί στίς προοπτικές πού ὑπάρχουν. Θά δεῖτε τά ἀποτελέσματα στά Συμπεράσματα τῆς Προεδρίας, τά ὁποῖα, ὅπως πληροφοροῦμαι, ἀποστέλλονται στήν Κυβέρνηση τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, σύμφωνα μέ τίς καθιερωμένες διαδικασίες. Ἡ ἔκθεση ἐπί τῶν εὐρωπαϊκῶν θεσμῶν πού παρουσιάστηκε ἀπό τήν Ἐπιτροπή Τριῶν Σοφῶν ἀπεστάλη καί αὐτή στήν Κυβέρνησή σας διά τῆς κανονικῆς ὁδοῦ.

»Χάρηκα πού ἐξασφάλισα μιά γρήγορη ἐπικύρωση τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος. Ἡ νομοθετική ρύθμιση πέρασε ἀπό τή Βουλή τῶν Κοινοτήτων μας, Dail Eireann, καί προβλέπω ὅτι θά περάσει ἀπό τή Γερουσία μας ὡς τό τέλος αὐτῆς τῆς ἑβδομάδας»[88].

26-29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Πραγματοποιεῖται στήν Ἄγκυρα ἡ δεύτερη διαβαλκανική συνάντηση, μετά τήν πρώτη τῶν Ἀθηνῶν, πού εἶχε συγκληθεῖ τόν Ἰανουάριο τοῦ 1976 μέ πρωτοβουλία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί στόχο τήν προαγωγή τῆς πολυμεροῦς περιφερειακῆς συνεργασίας. Ἤδη ὅμως, τή φορά αὐτή, ἡ σύνοδος γινόταν σέ ἐπίπεδο, ὄχι ὑπουργῶν, ἀλλά γενικῶν διευθυντῶν-ἐμπειρογνωμόνων στούς τομεῖς τῶν συγκοινωνιῶν καί τῶν τηλεπικοινωνιῶν.

27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐγκρίνει τήν εἰσοδηματική πολιτική καί τά μέτρα γιά τήν ἄμβλυνση τῶν συνεπειῶν τοῦ πληθωρισμοῦ.

Στό περιεχόμενο τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων, ὁ πρωθυπουργός θά ἀναφερθεῖ σέ ἀναλυτικές δηλώσεις του:

«1. Οἱ ἁρμόδιοι ὑπουργοί θά ἀνακοινώσουν σήμερα σειρά μέτρων, πού ἀναφέρονται στήν διαμόρφωση τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐργαζομένων καί στήν ἄμβλυνση τῶν συνεπειῶν τοῦ πληθωρισμοῦ.

»Ἐπιθυμῶ, μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, νά ὑπενθυμίσω σέ ὅλους τή σοβαρότητα τῆς καταστάσεως. Ἡ παγκόσμια οἰκονομία ἔχει εἰσέλθει σέ περίοδο ἐπικίνδυνης ἀναταραχῆς καί ἀβεβαιότητας ἐξ αἰτίας τῆς διεθνοῦς συγκυρίας, τῆς ἐνεργειακῆς κρίσεως καί τοῦ συνηρτημένου μέ αὐτήν πληθωρισμοῦ. Ἡ Ἑλλάς ὑφίσταται ἄμεσο τόν ἀντίκτυπο τῶν ἐξελίξεων αὐτῶν. Εἶναι φυσικό, ὡς μικρή χώρα, νά ὑπόκειται σέ μεγαλύτερους κινδύνους. Καί γιά τόν λόγο αὐτό εἶναι ἀναγκαῖο νά ἐπιδείξει μεγαλύτερη σύνεση καί προνοητικότητα.

»2. Εἶναι ἀρκετό νά σᾶς πληροφορήσω ὅτι μόνο γιά εἰσαγωγές ὑγρῶν καυσίμων κατά τό ἐρχόμενο ἔτος θά χρειασθοῦμε συνάλλαγμα πού προσεγγίζει τό ὕψος τῶν συνολικῶν ἐξαγωγῶν μας, καί παράλληλα ὅτι οἱ ἀνατιμήσεις τοῦ πετρελαίου ἀφαιροῦν σοβαρό ποσοστό ἀπό τό εἰσόδημά μας. Στό μεταξύ, ἡ ὑπέρμετρη ζήτηση ἀγαθῶν ἀπό τό ἐξωτερικό ἐπιτείνει τόν εἰσαγόμενο πληθωρισμό καί ἐπιδεινώνει τή συναλλαγματική στενότητα. Εἶναι, συνεπῶς, αὐτονόητη ἡ ἀνάγκη νά ὑποβληθοῦμε ὡς ἔθνος σέ αὐστηρές οἰκονομίες, περιορίζοντας τήν κατανάλωσή μας, ἀλλά καί νά συγκρατήσουμε ταυτόχρονα τίς ἀξιώσεις μας γιά μεγάλες εἰσοδηματικές ἀναπροσαρμογές, πού δέν μπορεῖ νά ἱκανοποιήσει οὔτε ἡ οἰκονομία, οὔτε ὁ προϋπολογισμός, τοῦ ὁποίου τά ἔσοδα κατ' ἀνάγκην θά συσταλοῦν. Ἀποτελεῖ, κατά συνέπεια, θέμα ἐθνικῆς συνέσεως ὁ ἔλλογος περιορισμός τῶν δαπανῶν καί ἡ σύμμετρη αὐτοσυγκράτηση τῶν ἀξιώσεων.

»3. Κατά τή διάρκεια τῆς τετραετίας 1974-1978, χάρις στά ληφθέντα κυβερνητικά μέτρα, οἱ συνέπειες τοῦ πληθωρισμοῦ δέν ἔπληξαν τίς ἐργαζόμενες τάξεις. Ἡ ἑλληνική οἰκονομία διετήρησε καί διατηρεῖ ἐπίπεδο πλήρους ἀπασχολήσεως, τό ἐθνικό εἰσόδημα αὐξανόταν καί αὐξάνεται μέ ρυθμό ταχύτερο ἀπό εὐρωπαϊκές χῶρες. Τέλος, τά εἰσοδήματα τῶν ἐργατῶν, ὑπαλλήλων καί ἀγροτῶν αὐξήθηκαν μέ ρυθμό διπλάσιο σχεδόν τοῦ τιμαρίθμου, σ' ἀντίθεση μέ τίς περισσότερες εὐρωπαϊκές χῶρες πού ἔδωσαν λιγότερο ἀπό τόν τιμάριθμο γιά νά συγκρατήσουν ἀκριβῶς τόν πληθωρισμό. Τό τελευταῖο αὐτό, ἄλλωστε, μᾶς καταλογίσθηκε ἀπό τούς διεθνεῖς ὀργανισμούς ὡς μιά ἀπό τίς ἐνδογενεῖς αἰτίες τῆς ἐνισχύσεως τοῦ πληθωρισμοῦ. Καί ἐδώσαμε πολλά καί ξοδεύσαμε πολλά, ὅπως εἶχα τήν εὐκαιρία νά τονίσω στή Θεσσαλονίκη.

»Ἡ αὐτή περίπου ἀρχή διέπει καί τά νέα εἰσοδηματικά μέτρα. Οἱ παρεχόμενες ἀναπροσαρμογές, γιά μέν τό λῆγον ἔτος δέν ἀπέχουν οὐσιωδῶς ἀπό τά μέσα ἐπίπεδα τοῦ τιμαρίθμου καί θά εἶναι ἀνάλογες γιά ὅλες τίς κατηγορίες χρηματικῶν εἰσοδημάτων, γιά δέ τό προσεχές ἔτος θά ὑπερκαλύψουν τό ποσοστό τοῦ πληθωρισμοῦ, τό ὁποῖο, σύμφωνα μέ τίς ἐπιδιώξεις καί προβλέψεις τῆς Κυβερνήσεως, θά κυμανθεῖ γύρω στό 15%. Καί αὐτά, παρά τίς σοβαρές δυσχέρειες τῆς οἰκονομίας καί τό γεγονός ὅτι ἕνα ποσοστό τοῦ εἰσοδήματός μας, ὅπως εἶπα, μᾶς ἀφαιρεῖται ὑπέρ

ἄλλων χωρῶν μέ τίς ἀνατιμήσεις τοῦ πετρελαίου καί ἄλλων ἀγαθῶν.

»4. Ἡ οἰκονομία τῆς χώρας ἐλέγχεται πλήρως καί δέν δικαιολογεῖ ἀνησυχίες. Δέν ἀποκλείεται ὅμως ἡ ἐπιδείνωση τῆς διεθνοῦς καταστάσεως νά δημιουργήσει δυσχερέστερα προβλήματα στό μέλλον. Ἐπιβάλλεται κατά συνέπεια νά ἐπιδείξουμε τήν ἐπιβαλλομένη κατανόηση, νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τό πνεῦμα τοῦ εὐδαιμονισμοῦ καί νά ἀποδεχθοῦμε ὁμόφωνα σύμμετρους καί δίκαιους περιορισμούς. Μόνον ἔτσι θά διατηρήσουμε τά κεκτημένα, καί θά ἐξασφαλίσουμε καί πάλι τίς προϋποθέσεις γιά τήν περαιτέρω οἰκονομική καί κοινωνική μας πρόοδο.

»Οἱ ἀρετές τῶν ζωντανῶν λαῶν φαίνονται στίς δύσκολες καί ὄχι στίς ἄνετες περιστάσεις. Καί πρέπει μέ τήν εὐκαιρία αὐτή νά ἀποδείξουμε σάν λαός ὅτι κατέχομε αὐτές τίς ἀρετές. Τό ἄν συνεπῶς θά πᾶμε καλύτερα ἤ χειρότερα θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τήν συμπεριφορά ὅλων μας. Ἡ εὐθύνη γιά τό μέλλον δέν εἶναι μόνο τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλά καί ὅλων τῶν πολιτῶν.

»Ἡ Κυβέρνηση θεωρεῖ ὅτι μέ τά ἀποφασισθέντα μέτρα ἐξάντλησε τίς δυνατότητες τῆς οἰκονομίας καί παρέσχε τό μέτρο τοῦ ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντός της ὑπέρ τῶν ἐργαζομένων. Ἀναμένει ἤδη καί ἀπό αὐτούς ἀνάλογη κατανόηση».

Εἰδικότερα, τά νέα μέτρα ἀνέλυσε, μέ συμπληρωματικές ἀνακοινώσεις, ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Κ. Μητσοτάκης:

«Α. Μέτρα ὑπέρ ἐργατῶν καί ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων

»1. Στά πλαίσια τῆς Ἐθνικῆς Συλλογικῆς Συμβάσεως Ἐργασίας, ἀπό 1 Ἰανουαρίου 1980 αὐξάνεται συνολικῶς κατά 15% τό ἡμερομίσθιο ἀσφαλείας τῶν ἐργατῶν. Κατά τό ἰσόποσο τῆς αὐξήσεως αὐτῆς ἀναπροσαρμόζεται — ἐπί μηνιαίας βάσεως — ὁ μισθός τῶν ὑπαλλήλων 19 ἐτῶν, γιά νά ἀποτραπῆ ἀκόμη μεγαλύτερη διεύρυνση τῆς δραχμικῆς διαφορᾶς πού ὑφίσταται σήμερα. Μέ τή ρύθμιση αὐτή, τό μέν ἡμερομίσθιο τοῦ ἐργάτη σέ μηνιαία βάση δίδει εἰσόδημα 12.378 δρχ., ὁ δέ μισθός τοῦ ὑπαλλήλου 10.239 δρχ.

»Στά πλαίσια τῆς ἴδιας συλλογικῆς συμβάσεως, χορηγεῖται στούς ἀνειδίκευτους ἐργάτες ἡ δεύτερη τριετία ἀπό 5%, καθώς καί ἡ προσαρμογή τοῦ ἐπιδόματος γάμου σέ 10%.

»Μέ κοινή ἀπόφαση τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐργασίας ἡ ἴδια αὔξηση τοῦ 15% χορηγεῖται καί στούς μισθωτούς μέ σχέση ἐργασίας ἰδιωτικοῦ δικαίου τοῦ Δημοσίου, τῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου καί τῶν Ὀργανισμῶν Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως πού δέν ὑπάγονται στίς κλαδικές συμβάσεις.

»Κατά τό ἴδιο ποσοστό ἀναπροσαρμόζονται αὐτομάτως μέ βάση τήν ἰσχύουσα νομοθεσία τά κατώτατα ὅρια τῶν συντάξεων τοῦ ΙΚΑ.

»2. Συστήθηκε εἰδική Ἐπιτροπή ἀνωτάτου ἐπιπέδου, στήν ὁποία παραπέμπονται γιά διερεύνηση καί ὑποβολή προτάσεων στήν Κυβέρνηση:

»α. Ἐνδεχόμενες τροποποιήσεις τοῦ Νόμου 3239/55 "περί Συλλογικῶν Διαπραγματεύσεων καί Συμβάσεων".

»β. Θέματα συνδεόμενα μέ συμμετοχή τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἐργαζομένων στή λήψη μέτρων ἀσφαλείας στούς χώρους ἐργασίας.

»3. Θέματα πού ἀναφέρονται στή νοσοκομειακή καί ἰατροφαρμακευτική περίθαλψη τῶν ἐργαζομένων, στήν προστασία τῆς βρεφονηπιακῆς ἡλικίας καί τῆς μητρότητας, στίς ἐπιδοτήσεις ἀνεργίας καί στά ἐπιδόματα οἰκογενειακῶν βαρῶν, παρεπέμφθησαν στά ἁρμόδια ὑπουργεῖα γιά μελέτη σέ συνεννόηση μέ τίς ἁρμόδιες ἐπαγγελματικές ὀργανώσεις.

»4. Παρέχονται φορολογικές ἐλαφρύνσεις, γιά τίς ὁποῖες γίνεται λόγος κατωτέρω.

Β. Μέτρα ὑπέρ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καί συνταξιούχων

»1. Αὐξάνονται ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1980 οἱ βασικοί μισθοί καί τά τακτικά ἐπιδόματα χρόνου ὑπηρεσίας, σπουδῶν, εἰδικῶν συνθηκῶν τῶν στρατιωτικῶν καί τό οἰκογενειακό. Ἀντίστοιχη αὔξηση δίδεται στούς συνταξιούχους.

»2. Μέ τή μείωση τῆς φορολογίας ἀπό τήν αὔξηση τοῦ ἀφορολογήτου ὁρίου τοῦ εἰσοδήματος ἐκ μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν ἀπό 60.000 δρχ. σέ 90.000 καί τήν ἀφαίρεση ἀπό τό φορολογητέο εἰσόδημα τμήματος τοῦ τεκμαρτοῦ καί καταβαλλομένου ἐνοικίου ἐπέρχεται περαιτέρω οὐσιαστική αὔξηση τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν.

»Οἱ αὐξήσεις πού προκύπτουν ἀπό τίς δύο ὡς ἄνω περιπτώσεις ἀνέρχονται στό 15% τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν τους.

»3. Χορηγοῦνται οἰκογενειακά ἐπιδόματα ἀνάλογα μέ τά ἰσχύοντα στόν ἰδιωτικό τομέα, ἤτοι:

»α. Ἐπίδομα γάμου 5% πού αὐξάνεται σέ 10% ἀπό 1.7.80.

»β. Ἐπίδομα τέκνων 5% γιά κάθε τέκνο.

»4. Ἐξομοιοῦται ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1980 τό ἐπίδομα χρόνου ὑπηρεσίας τῶν ὑπαλλήλων τῶν κατηγοριῶν ΜΕ καί ΣΕ, πρός τό χορηγούμενο στούς ὑπαλλήλους τῆς ΑΤ κατηγορίας. Ἡ αὔξηση αὐτή ἰσοδυναμεῖ πρός 10% τοῦ βασικοῦ τους μισθοῦ.

»5. Ἀναστέλλεται γιά τό 1980 ἡ μείωση τοῦ προσωρινοῦ ἐπιδόματος τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων, ἡ προβλεπομένη ἀπό τό Νόμο 754/1978.

»6. Διατηρεῖται καί γιά τό ἔτος 1980 τό προσωρινό ἐπίδομα τῶν χιλίων δραχμῶν (1000).

Γ. Εἰδικές ἐνισχύσεις καί δικαιότερες διαρρυθμίσεις

»Ἐξ ἄλλου, μέ σειρά ἀποφάσεων πού ἐνέκρινε ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀποκαθίσταται ἡ δικαιοσύνη στίς ἀμοιβές.

»1. Χορηγοῦνται οἰκογενειακά ἐπιδόματα καί ἐπιδόματα σπουδῶν στούς ἐφημερίους καί ἀναλαμβάνει τό Κράτος ἐξ ὁλοκλήρου τή μισθοδοσία τῶν μητροπολιτῶν.

»2. Ἐπεκτείνεται ἡ παρεχόμενη στούς δημοσίους ὑπαλλήλους ὑγειονομική περίθαλψη καί στά ὄργανα τοῦ Σώματος τῆς Ἀγροφυλακῆς.

»3. Ρυθμίζεται γιά πρώτη φορά τό θέμα τῆς ἀποζημιώσεως τῶν ὀργάνων τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας γιά τήν ὑπε-

ρωριακή ἐργασία καί τήν ἐργασία κατά τίς νυκτερινές ὧρες καί τίς Κυριακές καί ἐξαιρέσιμες ἡμέρες.

»4. Γίνεται εἰδική πρόβλεψη στόν προϋπολογισμό γιά τή βαθμολογική διαβάθμιση τῶν γραμματέων τῶν μικρῶν Κοινοτήτων (Ν. 272/1976) καί τή χορήγηση σ' αὐτούς συμπληρωματικῆς αὐξήσεως ἐκ 2.000 δρχ. μηνιαίως γιά τήν ἐξίσωσή τους πρός τούς γραμματεῖς τῶν λοιπῶν Κοινοτήτων, ὡς καί τόν κανονισμό τῆς συντάξεως ἐξελθόντων τῆς ὑπηρεσίας ἀδιαβαθμίστων γραμματέων.

»5. Διπλασιάζεται σχεδόν τό ποσό τῶν οἰκογενειακῶν ἐπιδομάτων πού παρέχονται στό τέταρτο καί τό πέραν τῶν τεσσάρων τέκνο πολυμερῶν οἰκογενειῶν.

»Δ. Φορολογικές ἐλαφρύνσεις

»Πρῶτο: Στήν φορολογία εἰσοδήματος:

»1. Αὐξάνεται κατά 50%, δηλαδή ἀπό 60.000 σέ 90.000 δρχ. τό ἀνώτατο ποσοστό μειώσεως τοῦ εἰσοδήματος ἀπό μισθωτές ὑπηρεσίες.

»2. Τά μερίσματα καί βοηθήματα πού καταβάλλονται στούς συνταξιούχους ἀπό ἀσφαλιστικούς ὀργανισμούς ἀπαλλάσσονται τοῦ φόρου, ὅταν πρό τῆς συναθροίσεως αὐτῶν στά λοιπά εἰσοδήματα τῶν δικαιούχων, ἀπαλλάσσονται τοῦ φόρου γιά τά λοιπά εἰσοδήματα.

»3. Αὐξάνεται σέ ποσοστό ἄνω τοῦ 100% τό ἀφορολόγητο ποσό ἀπό ἰδιοκατοίκηση. Γιά πρώτη φορά τό ἀφορολόγητο ἀπό ἰδιοκατοίκηση ποσό διαφοροποιεῖται ἀνάλογα μέ τόν ἀριθμό τῶν προστατευομένων μελῶν τοῦ φορολογουμένου πού καθορίζεται σέ 48.000 δρχ. γιά ὅσους δέν ἔχουν προστατευόμενα μέλη, αὐξανόμενο κατά 6.000 δρχ. γιά κάθε προστατευόμενο μέλος, μέ ἀνώτατο ποσό μειώσεως τίς 78.000 δρχ.

»4. Γιά πρώτη φορά ἐκπίπτεται ἀπό τό συνολικό (καθαρό) εἰσόδημα τοῦ φορολογουμένου μέρος τοῦ καταβαλλομένου ἐνοικίου ἀπό τόν μισθωτό ἤ συνταξιοῦχο γιά τήν κυρία κατοικία αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον δέν διαθέτουν κατοικία, πού νά πληροῖ τίς στεγαστικές ἀνάγκες τους. Τό ἐκπιπτόμενο ποσοστό εἶναι 15% γιά τό μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 120.000 δρχ. συνολικοῦ ἐτησίου μισθώματος καί 5% γιά τό ἐπί πλέον τῶν 12.000 δρχ. ποσό.

»5. Γίνονται ὁρισμένες δικαιότερες ρυθμίσεις σέ εἰδικές περιπτώσεις εἰσοδημάτων.

»Δεύτερο: Στή φορολογία κληρονομιῶν, δωρεῶν, προικῶν:

»Ἀναπροσαρμόζονται οἱ συντελεστές στή φορολογία κληρονομιῶν, δωρεῶν καί προικῶν, πού ἴσχυαν ἀπό τό 1972, λόγω τῆς νομισματικῆς ὑποτιμήσεως πού συντελέσθηκε ἀπό τότε, μέ ἀποτέλεσμα τή σημαντική μείωση τῆς ἐπιβαρύνσεως ἀπό τή φορολογία αὐτή.

»Εἰδικότερα, συγχωνεύονται οἱ φορολογικές κλίμακες, στίς ὁποῖες κατατάσσονται οἱ φορολογούμενοι, ἀπό ἕξι σέ τέσσερις, αὐξάνονται τά ἀφορολόγητα ὅρια τῆς κληρονομικῆς μερίδος στήν Α΄ κατηγορία ἀπό 200.000 σέ 500.000 δρχ. καί ἀνάλογα στίς ἄλλες κατηγορίες καί ἀναμορφώνονται οἱ φορολογικοί συντελεστές.

»Τρίτο: Στούς λοιπούς φόρους καταναλώσεως:

»Καταργοῦνται διάφοροι μικρῆς ἀποδόσεως φόροι καταναλώσεως, τέλη καί εἰσφορές ὑπέρ τοῦ Δημοσίου, πού ἐπιβάλλονται εἴτε στό ἐσωτερικό τῆς χώρας, εἴτε κατά τήν εἰσαγωγή διαφόρων εἰδῶν ἀπό τό ἐξωτερικό.

»Ἡ κατάργηση τῶν φόρων αὐτῶν καί τῶν εἰσφορῶν ἀποσκοποῦν στήν ἐξυγίανση τοῦ φορολογικοῦ μας συστήματος ἀπό φόρους καί εἰσφορές πού δημιουργοῦν δυσχέρειες στούς φορολογουμένους καί ἐπιδροῦν αὐξητικά στή διαμόρφωση τῶν τιμῶν τῶν διαφόρων προϊόντων».

27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Μέ τήν προγραμματισμένη ὀργάνωση καί ὑποδομή, καθώς καί τό σωστό προσανατολισμό τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας στά πλαίσια τῆς ΕΟΚ, δημιουργοῦνται οἱ βάσεις, πάνω στίς ὁποῖες θά ἀναπτυχθεῖ καί θά ἐκσυγχρονιστεῖ ὁ τομέας καί θά ἐξασφαλιστεῖ γιά τούς ἀγρότες εἰσόδημα καί, γενικότερα, διαβίωση παραπλήσια πρός τούς ἀπασχολημένους σ' ἄλλα πεδία οἰκονομικῆς δραστηριότητας.

Εἰδικότερα, ὁ ὑπουργός Γεωργίας, Ι. Μπούτος, ἀνέλυσε τό ὅλο ἔργο πού ἔχει ἐπιτελεστεῖ στό ὑπουργεῖο Γεωργίας, ὥστε ἡ χώρα νά ἔχει στό γεωργικό τομέα ἔγκαιρα ἐξασφαλίσει ὑψηλό ἐπίπεδο ἑτοιμότητας γιά τήν ἐφαρμογή τῆς Κοινῆς Γεωργικῆς Πολιτικῆς, ἡ ὁποία καί ἀποτελεῖ ἕνα πολύπλευρο καί σύνθετο σύνολο μηχανισμῶν. Ἤδη, ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1977 ἐπισημάνθηκε ἡ ἀνάγκη αὐτή καί ἄρχισε νά μελετᾶται καί νά προετοιμάζεται ἡ θεσμική καί ὀργανωτική ὑποδομή πού χρειάζεται γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν νέων συνθηκῶν πού δημιουργήθηκαν. Ἡ προετοιμασία αὐτή πέρασε, τόνισε ὁ ὑπουργός, ἀπό διάφορες φάσεις εἰδικῶν διαδικασιῶν καί ἐνεργειῶν πού συντελέστηκαν μέ ἀκρίβεια, ταχύτητα καί συνείδηση εὐθύνης, μέ στόχο τήν ἐκμετάλλευση καί ἀξιοποίηση ὅλων τῶν δυνατοτήτων πού προσφέρονται γιά τή γεωργία καί τούς "Ἕλληνες ἀγρότες" καί, εἰδικότερα, προσδιόρισε:

« Ἡ προετοιμασία γιά τήν θεσμική καί ὀργανωτική προσαρμογή τοῦ γεωργικοῦ τομέα καλύπτει τίς ἑξῆς φάσεις:

»1. Τήν μελέτη τοῦ παραγώγου δικαίου τῆς Κοινότητας καί τήν προώθηση τῶν ἀπαραιτήτων νομοθετικῶν ρυθμίσεων γιά τήν θεσμική κάλυψη τοῦ γεωργικοῦ τομέα, ὥστε νά εἶναι δυνατή ἡ ἐφαρμογή τῆς Κοινῆς Γεωργικῆς Πολιτικῆς.

»2. Τήν ἀναδιοργάνωση τῶν ὑπηρεσιακῶν μονάδων τοῦ ὑπουργείου καί τῶν φορέων πού ἐποπτεύονται ἀπ' αὐτό, τήν σύσταση νέων μονάδων καθώς καί τήν πρόβλεψη γιά τήν πρόσληψη ἐπιστημονικοῦ ἤ ἄλλου προσωπικοῦ.

»Ἔτσι, προχωρεῖ ἡ ὀργάνωση τῶν νέων ὑπηρεσιακῶν μονάδων τοῦ ὑπουργείου πού θά ἀναλάβουν νά ἐφαρμόσουν τήν Κοινή Γεωργική Πολιτική μετά τήν ἔνταξη καί ἰδιαίτερα τῶν μονάδων γιά τήν παρεμβατική πολιτική καί τά συστήματα ἐνισχύσεων - ἐπιδοτήσεων, τόν ποιοτικό ἔλεγχο καί τήν τυποποίηση τῶν γεωργικῶν προϊόντων καθώς καί τήν πληροφόρηση, μέ στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τόν γεωργικό τομέα, τόσο πρός τήν Κοινότητα ὅσο καί πρός τούς διαφόρους φορεῖς μέσα στή χώρα. Ἡ λειτουργία ὁρισμένων τομέων τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν προβλέπεται νά

ἀρχίσει δοκιμαστικά λίγους μῆνες πρίν ἀπό τήν 1.1.1981.

»3. Τήν ἐφαρμογή τῶν κοινοτικῶν πράξεων πού ἀφοροῦν τόν προσανατολισμό τῆς γεωργίας καί τά σχετικά προγράμματα. Ὅπως εἶναι γνωστό, γιά τόν σκοπό αὐτόν ἐπιλέγηκε ὁ νομός Πιερίας, ὅπου στά πλαίσια προτύπου σχεδίου δοκιμάζονται ὅλες αὐτές οἱ κοινοτικές πράξεις. Στόν νομό Πιερίας γίνεται ἀνάλυση καί ἐπισήμανση ὅλων τῶν λεπτομερειῶν τῆς διοικητικῆς, ὀργανωτικῆς καί τεχνικῆς μας προετοιμασίας καί μελετῶνται οἱ λύσεις γιά τήν πλήρη ἐφαρμογή τοῦ προσανατολισμοῦ στό σύνολο τῆς χώρας ἀπό 1.1.81.

»Παράλληλα, προετοιμάζονται τά θεσμικά μέτρα γιά τήν ἐγαρμογή τοῦ προσανατολισμοῦ καί εἰδικώτερα αὐτά πού ἀφοροῦν:

»Στόν ἐκσυγχρονισμό τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων.

»Στήν μεθόδευση γιά ὁμαλή ἔξοδο αὐτῶν πού ἐγκαταλείπουν τό γεωργικό ἐπάγγελμα.

»Τήν κοινωνικοοικονομική ἐνημέρωση τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ.

»Τά προγράμματα γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν ὀρεινῶν καί προβληματικῶν περιοχῶν τῆς χώρας.

»Τήν ὀργάνωση καί λειτουργία τοῦ δικτύου γεωργικῆς λογιστικῆς πληροφορήσεως.

»Τήν στατιστική πληροφόρηση καί τίς ἔρευνες στό γεωργικό τομέα.

»Τήν προετοιμασία εἰδικῶν προγραμμάτων γιά ἐκτέλεση ἔργων (ἐγγειοβελτιωτικῶν, δασικῶν κ.λ.π.) πού μποροῦν νά ἐπιδοτηθοῦν ἀπό τήν Κοινότητα μέ τήν θέσπιση εἰδικῶν κανονισμῶν, μετά τήν πλήρη ἔνταξή μας κ.λ.π.

»Εἰδικότερα, γιά τόν καθορισμό τῶν ὀρεινῶν καί προβληματικῶν μας περιοχῶν συντάσσονται χάρτες κλίμακος 1:50.000 ἐπί τῇ βάσει στοιχείων ὑψομέτρων καί κλίσεων καθώς καί στοιχείων πού ἔχουν σχέση μέ τήν γονιμότητα τῶν ἐδαφῶν, τίς ἀποδόσεις τῶν καλλιεργειῶν κ.λ.π.

»Γιά τήν ἐνίσχυση τῶν περιοχῶν αὐτῶν θά ἐφαρμοσθοῦν εἰδικά προγράμματα, μέ σκοπό τή διατήρηση τοῦ ἀναγκαιοῦντος ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ, στόν ὁποῖο θά ἐξασφαλίζονται ἱκανοποιητικό εἰσόδημα καί εὐνοϊκοί ὅροι διαμονῆς καί διαβιώσεώς του.

Παράλληλα, στό ὑπουργεῖο Γεωργίας γίνονται οἱ ἀπαραίτητες διαδικασίες προετοιμασίας γιά τήν κατάρτιση καί ἐπιλογή τομεακῶν προγραμμάτων ἔργων γιά τήν βελτίωση τῶν δομῶν ἐμπορίας καί μεταποιήσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων στά πλαίσια τοῦ Κανονισμοῦ 355/77. Σύμφωνα μέ τόν Κανονισμό αὐτό, ἡ χώρα μας θά δικαιοῦται ἀπό τήν 1.1.1981, ἐπιδοτήσεων ἀπό κεφάλαια τοῦ FEOGA, γιά ἔργα μεταποιήσεως καί ἐμπορίας γεωργικῶν προϊόντων, ἐφ' ὅσον αὐτά θά εἶναι ἐνταγμένα μέσα σέ τομεακά προγράμματα. Μέχρι στιγμῆς ἔχουν ἐπισημανθεῖ οἱ ἑξῆς ἑνότητες τομεακῶν προγραμμάτων:

»1. Ὀπωροκηπευτικῶν, πού περιλαμβάνουν συσκευαστήριο, ψυγεῖα, κεντρικές καί τοπικές ἀγορές, βιομηχανίες μεταποιημένων ὀπωροκηπευτικῶν, ἐργαστήρια ποιοτικοῦ ἐλέγχου, μεταφορικά μέσα κ.λ.π.

»2. Βρώσιμων ἐλαιῶν, ἐλαιολάδου καί ἐλαιούχων σπόρων, πού περιλαμβάνουν κονσερβοποιεῖα βρωσίμων ἐλαιῶν, ἐλαιουργεῖα, ἐλαιοδεξαμενές, ἐργοστάσια τυποποιήσεως ἐλαιολάδου, σπορελαιουργεῖα κ.λ.π.

»3. Προϊόντων ζωικῆς παραγωγῆς, πού περιλαμβάνουν σφαγεῖα, βιομηχανίες ἐπεξεργασίας γάλακτος, βιομηχανίες κρέατος κ.λ.π.

»4. Ἰχθυηρῶν, πού περιλαμβάνουν βιομηχανίες κονσερβῶν ἁλιευμάτων, ἰχθυόσκαλες, ἁλιευτικούς σταθμούς κ.λ.π.

»5. Σιτηρῶν, πού περιλαμβάνουν ἀποθῆκες, silos, ἀλευρομύλους, ὀρυζομύλους.

»6. Οἴνου, πού περιλαμβάνουν οἰνοποιεῖα, οἰνοδεξαμενές κ.λ.π.

»7. Ἀρωματικῶν φυτῶν, πού περιλαμβάνουν μονάδες ἐπεξεργασίας ἀρωματικῶν φυτῶν.

»8. Βάμβακος, πού περιλαμβάνουν ἐκκοκκιστήρια, ἀποθῆκες κ.λ.π.

»Στά πλαίσια, τέλος, τῶν προσπαθειῶν γιά τήν βελτίωση τῶν συνθηκῶν ἐμπορίας τῶν γεωργικῶν προϊόντων, προχωρεῖ ἡ προετοιμασία τοῦ θεσμικοῦ πλαισίου γιά τήν σύσταση καί λειτουργία τῶν ὁμάδων παραγωγῶν ἤ τῶν ἑνώσεων αὐτῶν. Οἱ ὁμάδες τῶν παραγωγῶν, μαζί μέ τούς γεωργικούς συνεταιρισμούς, θά συντελέσουν στήν βελτίωση τῶν διαρθρωτικῶν ἐκείνων ἀδυναμιῶν πού ἐπιδροῦν δυσμενῶς στήν προσφορά καί ἐμπορία τῶν γεωργικῶν μας προϊόντων. Σημειώνεται ὅτι γιά τήν κάλυψη τῶν δαπανῶν συστάσεως καί λειτουργίας τέτοιων ὁμάδων γιά τά πρῶτα ἔτη λειτουργίας τους παρέχονται σημαντικές οἰκονομικές ἐνισχύσεις ἀπό τόν FEOGA.

»Ἐκτός ἀπό τά παραπάνω ἔργα, ἔχουν ἐνταχθεῖ στό Πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων καί κατασκευάζονται ἤ προβλέπονται νά κατασκευασθοῦν ἄλλα ἔργα ὑποδομῆς στόν γεωργικό τομέα, μέ τά ὁποῖα ἐπιτυγχάνεται ἡ καλύτερη ἀξιοποίηση τῶν φυσικῶν γεωργικῶν μας πόρων καί ἡ αὔξηση τῆς ἀνταγωνιστικότητας τῶν προϊόντων μας. Ἡ αὔξηση αὐτή τῆς ἀνταγωνιστικότητας τῶν προϊόντων μας εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας, λόγω κυρίως τῆς ἀνάγκης γιά ἔγκαιρη, σωστή καί ἀσφαλῆ τοποθέτηση τῶν προϊόντων μας στίς ἀγορές τῆς Κοινότητας. Ἐξ ἄλλου, ἡ ὕπαρξη ἑνός ἀριθμοῦ ἔργων ὑποδομῆς εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν ἐφαρμογή τῶν μηχανισμῶν τῆς κοινῆς Γεωργικῆς Πολιτικῆς (ἀποθηκευτικοί χῶροι, σφαγεῖα, ψυκτικές ἐγκαταστάσεις, silos κ.λ.π.). Μέ τό πνεῦμα αὐτό ἄρχισε στό ὑπουργεῖο Γεωργίας, ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1977, μιά προσπάθεια ἐπισημάνσεως, ἱεραρχήσεως, ἐπιλογῆς καί κατασκευῆς μιᾶς σειρᾶς ἔργων γιά τήν ἐπιτυχία τῶν παραπάνω στόχων.

»Τά ἔργα αὐτά εἶναι ἐλαιοδεξαμενές, οἰνοποιεῖα - οἰνοδεξαμενές, συσκευαστήρια, λαχαναγορές, ἀποθῆκες σιτηρῶν, silos, σφαγεῖα, ἀποθῆκες σπόρων, ψυκτικές ἀποθῆκες βρωσίμων γεωμήλων, ἐργοστάσια γάλακτος κ.λ.π.

»Συγκεκριμένα, ὁλοκληρώθηκε τό ἀρχικό πρόγραμμα κατασκευῆς ἐλαιοδεξαμενῶν χωρητικότητας 33.200 τόννων μέ ἐνίσχυση 150 ἑκατ. δρχ. καί προωθεῖται πρόγραμμα γιά τήν κατασκευή ἄλλων ἐλαιοδεξαμενῶν χωρητικότητας 62.000 τόννων μέ οἰκονομική ἐνίσχυση 154 ἑκατ. δρχ. Ἐξ ἄλλου προωθεῖται πρόγραμμα κατασκευῆς οἰνοδεξαμενῶν χωρητικότητας 58.500 τόννων μέ ἐνίσχυση 80,2 ἑκατ. δρχ. ὡς καί νέων οἰνοποιείων μέ οἰνοδεξαμενές 46.000 τόννων μέ ἐπιδότηση 122,9 ἑκατ. δρχ. Ἐπίσης προωθεῖται συμπληρωματικό πρόγραμμα 45.000 τόννων μέ ἐνίσχυση 160,0 ἑκατ. δρχ. πού μέ τήν ὁλοκλήρωσή του θά ἐξασφαλισθοῦν οἰνοδεξαμενές χωρητικότητας συνολικά 800.000 τόννων. Τό πρόγραμμα συσκευαστηρίων περιλαμβάνει κατασκευή

ή ἐκσυγχρονισμό 45 μονάδων μέ συνολική ἐπιδότηση 214,23 ἑκατ. δρχ., ἀποτελεῖται δέ ἀπό συσκευαστήρια ροδακίνων, ἐσπεριδοειδῶν, μήλων-ἀχλαδιῶν, βερυκόκκων, σταφυλιῶν, ἀνθέων, τοματοπιπεριᾶς καί αὐγῶν. Ἐπίσης, προωθεῖται ἡ ἀνέγερση δύο (2) λαχαναγορῶν προϋπολογισμοῦ δαπάνης 186,0 ἑκατ. δρχ. μέ ἐπιδότηση 50%, σιταποθηκῶν χωρητικότητας 196.000 τόννων συνολικῆς δαπάνης 1,16 δισεκατ. δρχ. μέ ἐπιδότηση 100%, κατασκευῆς 2 σφαγείων - κρεαταγορῶν, 12 μεγάλων βιομηχανικῶν σφαγείων, 5 μεσαίων καί 50 μικρῶν σφαγείων ὡς καί βιομηχανικό συγκρότημα σφαγῆς καί ἐπεξεργασίας κρέατος. Ἐξ ἄλλου ὑπάρχει συνεχιζόμενο πρόγραμμα κατασκευῆς σποραποθηκῶν σιτηρῶν καί γεωμήλων ψυκτικῶν ἀποθηκῶν βρωσίμων γεωμήλων χωρητικότητας 20.000 τόννων, συνολικῆς δαπάνης 235,0 ἑκατ. δρχ. μέ ἐπιδότηση 100%, ἐνῶ προωθεῖται ἡ ἀνέγερση, ἐπέκταση καί ἐκσυγχρονισμός 4 μονάδων μέ ἐπιδότηση ἀνερχόμενη σέ 168,5 ἑκατ. δρχ.

»Ἐπίσης, ἔχουν ἐνταχθεῖ στό πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων ἡ προμήθεια ἐξοπλισμοῦ γιά τίς ἀνάγκες τῶν διαφόρων ἱδρυμάτων ἐρεύνης καί συμπλήρωση κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων, ἡ ἐπέκταση τοῦ Φυτοπαθολογικοῦ Ἰνστιτούτου μέ προϋπολογισμό 26,0 ἑκατ. δρχ., ἡ προμήθεια ἐξοπλισμοῦ ἀξίας 8,0 ἑκατ. δρχ., γιά ἀπεντομωτήρια -απολυμαντήρια, ἐξοπλισμοῦ ἀξίας 7,5 ἑκατ. δρχ. γιά τόν Σταθμό Ἐλέγχου καί Τυποποιήσεως δημητριακῶν, συμπλήρωση κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων, ἀγροτικῶν κτηνιατρείων, ἰνστιτούτου καί σταθμῶν, καί προμήθεια κτηνιατρικῶν ὀργάνων, σκευῶν καί φαρμάκων, ἐγκεκριμένης πιστώσεως γιά τό 1979 47,0 ἑκατ. δρχ. Ἐξ ἄλλου, προωθεῖται ἡ κατασκευή 11 ΚΕΓΕ καί 4 σχολῶν, συνολικοῦ προϋπολογισμοῦ 481 ἑκατ. δρχ. μέ δανειοδότηση ἀπό τήν Διεθνῆ Τράπεζα καί ἡ ἵδρυση ἐργαστηρίου ἐλέγχου γεωργικῶν φαρμάκων προϋπολογισμοῦ 50,0 ἑκατ. δρχ. Τέλος, προωθεῖται τό ἀμπελουργικό κτηματολόγιο, τό ὁποῖο ἐντάσσεται μέσα στό πρόγραμμα ὀργανώσεως τῆς ἀμπελουργικῆς παραγωγῆς μέ συνολικό προϋπολογισμό 279,4 ἑκατ. δρχ.».

Λίγες ἡμέρες ἀργότερα, ὁ ὑπουργός Γεωργίας θά ἀνακοινώσει τήν ἐντατικοποίηση τῆς προετοιμασίας γιά τή συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος, ἀπό τό ἔτος 1981, στά ὁλοκληρωμένα προγράμματα ἀναπτύξεως — νέο κοινοτικό θεσμό ὑψηλῆς χρηματοδοτήσεως μέ προεξάρχοντα γεωργικό χαρακτήρα. Βασική ἐπιδίωξη τοῦ θεσμοῦ εἶναι ἡ ἀπόκτηση ἐμπειρίας στήν κατάρτιση καί ἐφαρμογή προγραμμάτων περιφερειακῆς καί γεωργικῆς ἀναπτύξεως σέ ἐπίπεδο νομοῦ, σύμφωνα μέ τά πρότυπα τῆς ΕΟΚ. Σέ ἀρχικό στάδιο τά προγράμματα θεωροῦνται «πρότυπα» (pilot programs) καί ἡ ἐφαρμογή τους ἀφορᾶ ἐπιλεγμένες γεωργικές περιοχές. Ἤδη, ἔχουν καθοριστεῖ οἱ νομοί Δράμας καί Μεσσηνίας ὡς χῶροι ἐφαρμογῆς πρότυπων σχεδίων περιφερειακῆς γεωργικῆς ἀναπτύξεως καί ἔχουν συσταθεῖ, ἀπό τίς ἁρμόδιες ὑπηρεσίες τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, εἰδικές ὁμάδες ἐργασίας. Οἱ σημαντικότερες ὠφέλειες πού ἀναμένεται νά προκύψουν ἀπό τήν ἐφαρμογή τῶν προγραμμάτων αὐτῶν, προσαρμοσμένων στίς ἑλληνικές προδιαγραφές, εἶναι ἡ βελτίωση τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος γεωργικῶν ἐφαρμογῶν, ἡ δραστηριοποίηση τῶν περιφερειακῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας μέσω τῆς ἐφαρμογῆς ἀποκεντρωμένων προγραμμάτων καί ἡ προετοιμασία τῆς χώρας γιά τήν ὑποβολή παρόμοιων προγραμμάτων στήν Κοινότητα, προκειμένου νά ἐπιχορηγηθοῦν ἀπό τά Κοινοτικά Ταμεῖα.

27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία συναντήσεώς του μέ τό νέο προεδρεῖο τῆς ΑΧΕΠΑ, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρεται στήν ἀνάγκη γιά τή δημιουργία ἑνός Συντονιστικοῦ Γραφείου ἤ Γραμματείας, στήν ὁποία θά ἐκπροσωποῦνται ἰσότιμα οἱ μεγαλύτερες ἑλληνοαμερικανικές ὀργανώσεις, διατηρώντας ταυτόχρονα καί τήν αὐτονομία τους. Σκοπός τῆς Γραμματείας αὐτῆς θά ἦταν ἡ ἐξασφάλιση τῆς ἑπαφῆς μεταξύ τῶν ὀργανώσεων καί τοῦ συντονισμοῦ τῶν ἐνεργειῶν τους ἐπί τῶν ἐθνικῶν θεμάτων, καθώς καί ἡ διοχέτευση κοινῆς γραμμῆς καί κοινῆς ἐπιχειρηματολογίας ἐπί τῶν ἐθνικῶν θεμάτων.

Ὁ προέδρος τῆς ΑΧΕΠΑ καί ὅλοι οἱ παριστάμενοι ἐπικρότησαν τήν ἰδέα τοῦ πρωθυπουργοῦ καί ὑποσχέθηκαν ὅτι θά προσπαθήσουν νά τήν πραγματοποιήσουν[89].

27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς εὐχαριστεῖ τόν ἡγέτη τῆς Κούβας, Φιντέλ Κάστρο, γιά ἐπιστολή πού τοῦ εἶχε ἀπευθύνει, στίς 6 Νοεμβρίου, ἀπό κοινοῦ μέ τήν ἀποστολή ὁμιλίας του, τήν ὁποία καί χαρακτηρίζει ὡς «πολύ ἐνδιαφέρουσα» καί συμπληρώνει:

«Εἶμαι ἀπόλυτα σύμφωνος μαζί σας ὅτι ἡ εἰρήνη καί ἡ συνεργασία μεταξύ ὅλων τῶν λαῶν τῆς ὑφηλίου ἀποτελοῦν τό μοναδικό μέσο γιά τή διασφάλιση τῆς εὐτυχίας τῆς ἀνθρωπότητας»[90].

27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει στόν πρόεδρο τοῦ Προεδρείου τοῦ Ἀνωτάτου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ, Λ. Μπρέζνιεφ, ἀπαντητική ἐπιστολή μέ κύριο σημεῖο ἀναφορᾶς στά μείζονα προβλήματα τῆς διεθνοῦς ὑφέσεως καί, γενικότερα, τῆς εἰρήνης:

«Κύριε πρόεδρε,

»Εὐχαριστῶ γιά τήν ἐπιστολή σας τῆς 11ης Ὀκτωβρίου, μέ τήν ὁποία θελήσατε νά καταστήσετε τήν Κυβέρνησή μου κοινωνό τῶν σκέψεών σας ἐπί τῶν ζωτικῶν θεμάτων τῆς ὑφέσεως, τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν καί τῆς εἰρήνης γενικώτερα. Καί ὅπως ἦταν φυσικό, οἱ ἀπόψεις σας ἀποτέλεσαν ἀντικείμενο ἰδιαζούσης προσοχῆς καί μελέτης ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεώς μου καί ἐμοῦ προσωπικῶς.

»Θά ἤθελα, ἐν πρώτοις, κύριε πρόεδρε, νά ἐπαναλάβω ὅσα εἶχα τήν εὐκαιρία νά σᾶς ἐκθέσω πρόσφατα αὐτοπροσώπως. Ὅτι δηλαδή ἡ χώρα μου, πού γνωρίζει τί σημαίνουν τά δεινά τοῦ πολέμου, εἶναι προσηλωμένη στήν ἰδέα τῆς εἰρήνης καί τῆς ὑφέσεως καί ὑποστηρίζει κάθε προσπάθεια πού τείνει στήν κατοχύρωσή τους. Αὐτό εἶναι τό πνεῦμα μέ τό ὁποῖο μελετήσαμε τό θέμα πού θίγει ἡ ἐπιστολή σας.

»Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ ρίζα τῆς ἐντάσεως στίς σχέσεις μεταξύ τῶν Κρατῶν εἶναι ἡ ἀμοιβαία δυσπιστία. Καί ὅτι, συνεπῶς, ὁ καλύτερος τρόπος διαφυλάξεως τῆς εἰρήνης εἶναι νά καταβάλωμε κάθε προσπάθεια γιά νά διαλύσωμε τήν δυσπιστία αὐτή. Αὐτό ὅμως γιά νά ἐπιτευχθῆ προϋποθέτει τήν ἐξασφάλιση μιᾶς πραγματικῆς ἰσορροπίας δυνάμεων καί μάλιστα στό κατώτερο δυνατό ἐπίπεδο, ἔτσι πού νά ἀνακουφίζεται καί ἡ οἰκονομία μας καί νά ὑπάρχη περιθώριο νά ἀσκήσωμε μιά εὐεργετική κοινωνική πολιτική, τόσο στό ἐθνικό, ὅσο καί στό διεθνές πεδίο.

»Στήν ὁμιλία μου στήν Εἰδική Σύνοδο τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, εἶχα ἀναφέρει ὅτι, ἄν ἐπιθυμοῦμε νά φθάσωμε κάποια μέρα στήν λύση τοῦ προβλήματος τοῦ ἀφοπλισμοῦ, θά πρέπει πρῶτα νά ἐπιτύχωμε μιά πιό προηγμένη μορφή ὀργανώσεως τῆς διεθνοῦς κοινωνίας, μιά μορφή ὀργανώσεως πού μόνη θά μποροῦσε νά μᾶς ἀπαλλάξη ἀπό τόν φόβο, τήν δυσπιστία καί τήν προκατάληψη, πού ἀποτελοῦν τά κύρια ἐμπόδια γιά γενικό ἀφοπλισμό. Τοῦ ἀφοπλισμοῦ, ὅπως ἐτόνιζα, προηγεῖται χρονικά ἡ ἀσφάλεια, γιατί κανείς δέν ἀποφασίζει νά ἀφοπλισθῆ ἄν δέν ἔχη προηγουμένως τό αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας. Καί τό αἴσθημα αὐτό μπορεῖ νά ἐδραιώση μόνο ἡ ἰσορροπία τῶν δυνάμεων, ἡ ἐπίτευξη τῆς ὁποίας προϋποθέτει τήν εἰλικρινῆ καί ἀντικειμενική ἐκτίμηση, ἀπό ποσοτική ὅσο καί ἀπό ποιοτική ἄποψη, τῶν ἐξοπλισμῶν τῶν δύο παρατάξεων. Ὅσο γιά τήν διατήρηση πραγματικῆς ἰσορροπίας σέ κλῖμα ἐμπιστοσύνης, αὐτή ἀπαιτεῖ αὐστηρό καί ἀποτελεσματικό διεθνῆ ἔλεγχο. Μόνον ἔτσι, πιστεύω, εἶναι δυνατό νά ἐξευρευθοῦν οἱ λύσεις ἐκεῖνες πού ἀναμένει ὁλόκληρη ἡ ἀνθρωπότης.

»Μέ αὐτές τίς κατευθυντήριες σκέψεις, ἀντιμετωπίζει ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση τό θέμα τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν τακτικῶν πυρηνικῶν ὅπλων στήν Εὐρώπη, ἕνα θέμα στό ὁποῖο δέν ἐμπλέκεται ἀπ' εὐθείας ἡ χώρα μου, ἐφ' ὅσον δέν τίθεται ζήτημα ἐγκαταστάσεως τέτοιων πυρηνικῶν ὅπλων στό ἔδαφός μας. Πάντως, ἄν οἱ χῶρες τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας εὑρίσκονται πράγματι σέ μειονεκτική θέση, ἀπό ἀπόψεως ἐξοπλισμῶν, εἶναι φυσικό νά ἀνησυχοῦν καί νά θέλουν νά ἐνισχύσουν τήν ἄμυνά τους. Ἡ Κυβέρνησή μου ἀντιμετωπίζει τό θέμα αὐτό σέ ἄμεσο συνδυασμό μέ τίς προτάσεις καί πρωτοβουλίες τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας γιά μιά ἐμβάθυνση καί διεύρυνση τοῦ διαλόγου γιά τόν περιορισμό τῶν πυρηνικῶν καί τῶν συμβατικῶν ἐξοπλισμῶν. Μέ ἱκανοποίηση διαπιστώνω ὅτι ἡ διεξαγωγή τοῦ διαλόγου αὐτοῦ διευκολύνεται μέ τίς προτάσεις πού περιέχονται στήν ἐπιστολή σας καί πού, ἄν δέν λύνουν τό πρόβλημα, βοηθοῦν ἐν τούτοις στήν κοινή ἀναζήτηση λύσεως.

»Θά ἐνθυμεῖσθε ἀσφαλῶς, κύριε πρόεδρε, ὅτι, ὅταν μοῦ κάνατε τήν τιμή νά μέ δεχθῆτε καί μάλιστα νά μοῦ ἐμπιστευθῆτε ὅτι ἐπρόκειτο νά μιλήσετε γιά τό θέμα αὐτό στό Βερολῖνο, σᾶς εἶχα διατυπώσει τίς ἴδιες περίπου ἀπόψεις.

»Ἐλπίζω ὅτι, συνενώνοντας τίς προσπάθειές μας σέ μιά κοινή ἐπιδίωξη, θά μπορέσουμε νά καταλήξουμε σέ ἐποικοδομητικό ἀποτέλεσμα.

»Ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας γιά νά σᾶς εὐχαριστήσω καί πάλι γιά τήν θερμή ὑποδοχή πού μοῦ ἐπιφυλάξατε, ὅταν ἐπισκέφθηκα τήν χώρα σας, καί νά σᾶς βεβαιώσω ὅτι διατηρῶ τίς καλύτερες ἀναμνήσεις ἀπό τήν συνάντησή μας».

Ὁ Λ. Μπρέζνιεφ, στήν ἐπιστολή πού εἶχε ἀπευθύνει στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό, στίς 11 Ὀκτωβρίου, ἀνέφερε τά ἀκόλουθα:

«Σᾶς στέλνω αὐτή τήν ἐπιστολή, μέ σκοπό νά ἐπιστήσω τήν προσοχή Σας στά θέματα τῆς στρατιωτικῆς ὑφέσεως καί τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν στήν Εὐρώπη.

»Θά ἤθελα νά κάνω μία σύντομη περίληψη τῆς οὐσίας τῶν σκέψεων καί τῶν προτάσεών μας γι' αὐτά τά θέματα πού ἐκφράσθηκαν στόν λόγο μου στό Βερολῖνο στίς 6 τοῦ λήγοντος Ὀκτωβρίου.

»Πρῶτο: Οἱ ἰσχυρισμοί πού διαδίδονται στή Δύση ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση δῆθεν ἐνισχύει τήν στρατιωτική της ἰσχύ ἐπί τῆς εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου σέ μία κλίμακα πού δέν δικαιολογεῖται ἀπό ἀμυντικές ἀνάγκες, οὐδόλως ἀνταποκρίνονται στήν πραγματικότητα. Δέν μποροῦν νά ἐκτιμηθοῦν ἀλλοιῶς παρά μόνο ὅτι ἔχουν τόν σκοπό νά χρησιμεύσουν σάν κάλυμμα γιά τήν ἐπεξεργασία νέων τύπων ἀμερικανικῶν πυρηνικῶν πυραύλων στήν Δυτική Εὐρώπη. Μέ ἄλλα λόγια, σάν κάλυμμα γιά ἀνατροπή τῆς ὑπαρχούσης ἰσορροπίας δυνάμεως στήν Εὐρώπη, γιά προσπάθειες παροχῆς στρατιωτικῆς ὑπεροχῆς στό συνασπισμό τοῦ ΝΑΤΟ.

»Μπορεῖ κανείς νά πῆ προκαταβολικά ὅτι σχεδόν τίποτα δέν θά βγῆ ἀπό αὐτές τίς προσπάθειες. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση καί οἱ σύμμαχοί της θά ὑποχρεώνονταν νά λάβουν τά ἀναγκαῖα πρόσθετα μέτρα μέ σκοπό τήν ἐνίσχυση τῆς ἀσφαλείας τους. Δέν θά ἔχουμε ἄλλη ἐκλογή.

»Εἶναι, πάντως, ἀπολύτως σαφές ὅτι ἡ πραγματοποίηση τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων σχεδίων ἀπό τίς χῶρες τοῦ ΝΑΤΟ θά ὁδηγοῦσε ἀναπόφευκτα σέ ἐπιδείνωση τῆς καταστάσεως στήν Εὐρώπη καί ἀπό ἄλλες ἀπόψεις θά δηλητηρίαζε τήν ἐν γένει διεθνῆ ἀτμόσφαιρα.

»Θά ἤθελα νά ἐκφράσω τήν ἐλπίδα, κύριε πρωθυπουργέ, ὅτι ἡ Κυβέρνησή σας καί Ἐσεῖς προσωπικά θά σκεφθῆτε καί πάλι ἄλλη μιά φορά ὅλες τίς πλευρές τοῦ ἀνωτέρω προβλήματος, θά ζυγίσετε σχολαστικά τί συνέπειες ἐγκυμονεῖ ἡ ἐγκατάσταση στό ἔδαφος τῆς χώρας σας τῶν νέων

τύπων ἀμερικανικῶν πυρηνικῶν πυραύλων πού θά ἔχουν ὡς στόχο τήν ΕΣΣΔ καί τούς συμμάχους της.

»Ὅσον ἀφορᾶ τήν Σοβιετική Ἕνωση, ἔχω ἤδη πεῖ ἐπανειλημμένα καί θά ἤθελα νά ἐπαναλάβω πάλι σέ Σᾶς προσωπικά: δέν ἀποβλέπουμε στή στρατιωτική ὑπεροχή· δέν ἀπειλοῦμε καί δέν σχεδιάζουμε νά ἀπειλήσουμε ὁποιονδήποτε. Τό στρατηγικό μας δόγμα ἔχει μιά καθαρά ἀμυντική κατεύθυνση.

»Ἐπιβεβαιώνων ἄλλη μιά φορά ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση δέν θά χρησιμοποιήση ποτέ πυρηνικά ὅπλα κατά ἐκείνων τῶν Κρατῶν πού ἀρνοῦνται νά παραγάγουν καί νά ἀποκτήσουν τέτοια ὅπλα καί δέν τά διατηροῦν στό ἔδαφός τους.

»Δεύτερο: Καθώς διεκήρυξα σαφέστατα στό Βερολῖνο, στή διάρκεια τῶν 10 τελευταίων ἐτῶν ὁ ἀριθμός τῶν μέσου βεληνεκοῦς φορέων πυρηνικῶν ὅπλων στό εὐρωπαϊκό τμῆμα τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως δέν αὐξήθηκε κατά ἕνα πύραυλο ἤ κατά ἕνα ἀεροπλάνο. Ἀντιθέτως, ὁ ἀριθμός τῶν ἐξεδρῶν ἐκτοξεύσεως πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς καθώς καί ἡ ἰσχύς τῶν πυρηνικῶν γομώσεων αὐτῶν τῶν πυραύλων ἔχουν ἀκόμα καί μειωθῆ κατά τι. Ὁ ἀριθμός τῶν μέσης ἀκτῖνος δράσεως βομβαρδιστικῶν ἔχει ἐπίσης μειωθῆ ἐδῶ. Στό ἔδαφος ἄλλων Κρατῶν ἡ Σοβιετική Ἕνωση δέν ἐγκαθιστᾶ καθόλου τέτοια μέσα. Ἐπίσης, ἐδῶ καί μερικά χρόνια ἤδη δέν ἔχουμε προβῆ σέ αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στρατευμάτων μας πού σταθμεύουν στήν Κεντρική Εὐρώπη. Τέτοιας φύσεως εἶναι, κύριε πρωθυπουργέ, τά ἀδιαμφισβήτητα γεγονότα καί εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶναι σαφῶς γνωστά στίς ἁρμόδιες ὑπηρεσίες τῆς χώρας Σας.

»Καί ἀκόμη, ἐκφράζουμε τήν ἑτοιμότητα νά μειώσουμε, σέ σύγκριση μέ τό τωρινό ἐπίπεδο, τόν ἀριθμό τῶν μέσου βεληνεκοῦς πυρηνικῶν μέσων πού εἶναι ἐγκατεστημένα στίς δυτικές περιοχές τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ἄν καί βέβαια, μόνο στήν περίπτωση πού δέν θά ὑπάρξη πρόσθετη ἐγκατάσταση μέσου βεληνεκοῦς πυρηνικῶν μέσων στήν Δυτική Εὐρώπη.

»Εἶναι πολύ γνωστό ὅτι σημαντικές διαπραγματεύσεις ἐπί τοῦ Συμφώνου SALT III πρόκειται νά ἀκολουθήσουν. Εἴμαστε ὑπέρ τοῦ νά ἀρχίσουν ἀμέσως μετά τήν θέση σέ ἰσχύ τοῦ Συμφώνου SALT II. Μέσα στό πλαίσιο αὐτῶν τῶν διαπραγματεύσεων συμφωνοῦμε νά συζητήσουμε δυνατότητες περιορισμοῦ ὄχι μόνο τῶν διηπειρωτικῶν, ἀλλά ἐπίσης καί ἄλλων τύπων ὅπλων, λαμβάνοντας φυσικά ὑπ' ὄψη ὅλους τούς σχετικούς παράγοντες καί μέ τήν προϋπόθεση ὅτι θά τηρηθοῦν αὐστηρά οἱ ἀρχές τῆς ἴσης ἀσφαλείας τῶν μερῶν.

»Τρίτο: Ἡ Σοβιετική Ἕνωση, ὁδηγούμενη ἀπό τήν εἰλικρινῆ ἐπιθυμία νά βγάλη ἀπό τό ἀδιέξοδο τίς πολυετεῖς προσπάθειες γιά ἐπίτευξη στρατιωτικῆς ὑφέσεως στήν Εὐρώπη καί γιά νά δώση τό παράδειγμα ὅτι προχωρεῖ ἀπό τά λόγια σέ συγκεκριμένες ἐνέργειες, ἐνεργώντας ἀπό συμφώνου μέ τήν ΓΛΔ καί κατόπιν διαβουλεύσεων μέ τίς ἄλλες χῶρες-μέλη τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας, ἀποφάσισε νά μειώση μονομερῶς τόν ἀριθμό τῶν σοβιετικῶν στρατευμάτων στήν Κεντρική Εὐρώπη. Στή διάρκεια τῶν προσεχῶν 12 μηνῶν, μέχρι 20.000 Σοβιετικοί στρατιῶτες, 1000 ἅρματα μάχης καί μιά ὡρισμένη ποσότης ἄλλου στρατιωτικοῦ ὑλικοῦ θά ἀποσυρθοῦν ἀπό τό ἔδαφος τῆς ΓΛΔ.

»Ἐλπίζουμε ὅτι αὐτή ἡ νέα σαφής ἔκφραση φιλειρηνικῆς διαθέσεως καί καλῆς θελήσεως ἀπό τήν Σοβιετική Ἕνωση καί τούς συμμάχους της θά ἐκτιμηθῆ δεόντως ἀπό τίς Κυβερνήσεις τῶν χωρῶν-μελῶν τοῦ NATO καί θά ἀκολουθήσουν τό παράδειγμά μας.

»Τέταρτο: Ἐπειδή ὑποστηρίζουμε τήν περαιτέρω ἐνίσχυση τῆς ἐμπιστοσύνης μεταξύ τῶν Κρατῶν, εἴμαστε ἕτοιμοι νά συμφωνήσουμε εἰδικώτερα, οἱ προειδοποιήσεις οἱ σχετικές μέ μείζονα στρατιωτικά γυμνάσια χερσαίων δυνάμεων, πού προβλέπονται ἀπό τήν Τελική Πράξη τῆς Διασκέψεως Ἀσφαλείας καί Συνεργασίας στήν Εὐρώπη, νά γίνωνται ὄχι τρεῖς ἑβδομάδες, ἀλλά ἕνα μῆνα πρίν ἀπό τά γυμνάσια καί τό ἐλάχιστο ἐπίπεδο τῶν ἐμπλεκομένων στρατευμάτων νά εἶναι ὄχι 25.000, ἀλλά, ἄς ποῦμε 20.000. Εἴμαστε ἐπίσης ἕτοιμοι ἐπί τῇ βάσει ἀμοιβαιότητος, νά μήν ἐκτελοῦμε στρατιωτικά γυμνάσια πού θά ἐμπλέκουν περισσότερους ἀπό 40.000-50.000 ἄνδρες. Ἐκτός αὐτοῦ, προτείνουμε νά γίνωνται προειδοποιήσεις ὄχι μόνο σχετικά μέ στρατιωτικά γυμνάσια, ἀλλά ἐπίσης σχετικά μέ μετακινήσεις χερσαίων δυνάμεων πού θά ἀριθμοῦν περισσότερους ἀπό 20.000 ἄνδρες μέσα στήν περιοχή πού καθορίζονται ἀπό τήν Τελική Πράξη.

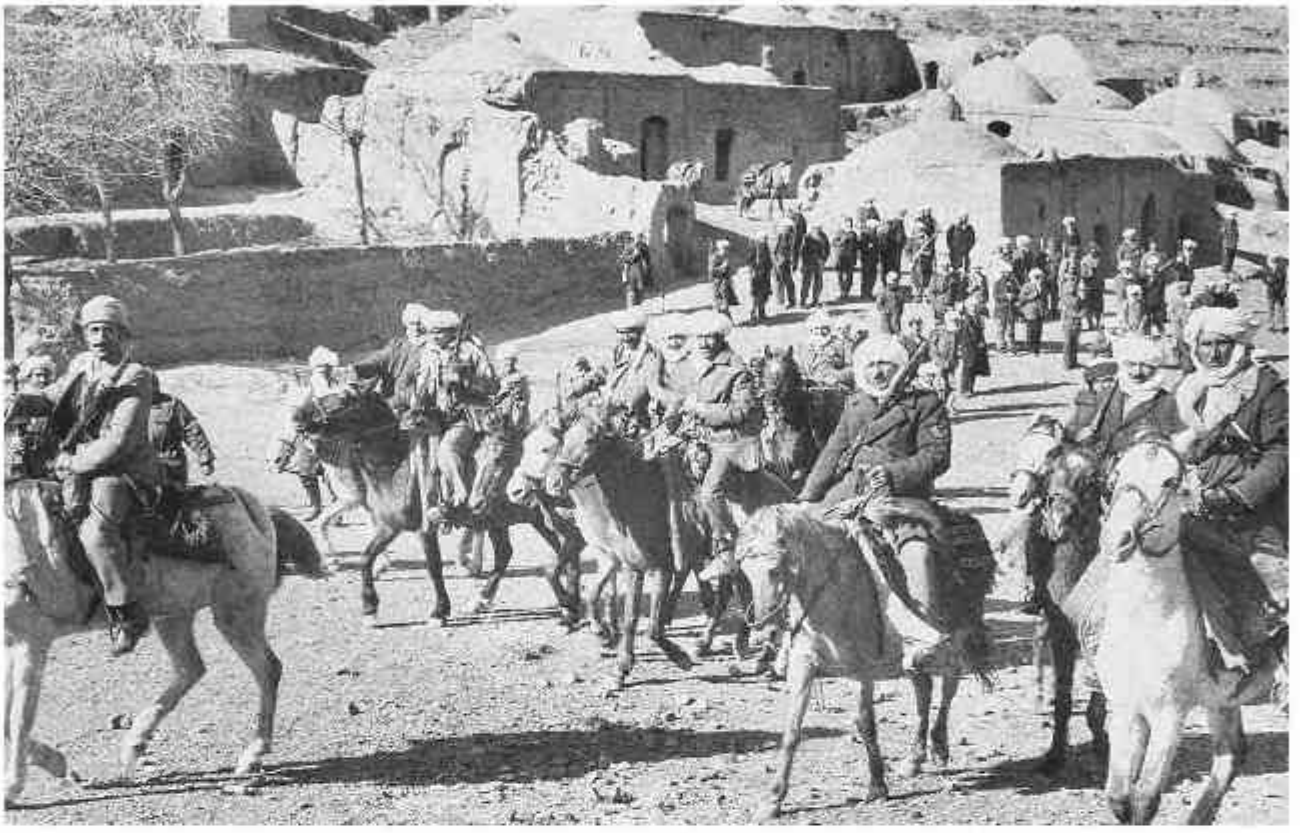
»Νομίζω, κύριε πρωθυπουργέ, ὅτι τό συγκεκριμένο περιεχόμενο τῶν νέων πρωτοβουλιῶν πού ἀναλαμβάνονται ἀπό τή Σοβιετική Ἕνωση κατόπιν συμφωνίας μέ τά ἄλλα Κράτη πού συμμετέχουν στό Σύμφωνο τῆς Βαρσοβίας, ὁμιλεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ. Θά τονίσω μόνο ἕνα σημεῖο: ὅλες αὐτές οἱ πρωτοβουλίες ὑπαγορεύονται ἀπό τήν μέριμνα γιά ἐνίσχυση τῆς εἰρήνης καί ἀσφαλείας στήν Εὐρώπη, μέ τρόπο πού νά συμπληρώνη τήν πολιτική ὕφεση μέ μέτρα στρατιωτικῆς ὑφέσεως, περιλαμβανομένων μέτρων πού ἀποβλέπουν σέ ἀπτή μείωση τῶν στρατευμάτων καί τῶν ὅπλων στήν Κεντρική Εὐρώπη.

»Ἀσφαλῶς, ὅλες οἱ προτάσεις πού ἔχουν γίνει ἀπό τά Κράτη-μέλη τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας προηγουμένως, παραμένουν ἐν ἰσχύι, περιλαμβανομένων αὐτῶν πού ἀφοροῦν τήν σύναψη ἀπό ὅλους τούς συμμετασχόντες στήν Πανευρωπαϊκή Διάσκεψη ἑνός συμφώνου πού νά διακηρύσση ὅτι δέν θά εἶναι οἱ πρῶτοι πού θά χρησιμοποιήσουν τόσο τά πυρηνικά ὅσο καί τά συμβατικά ὅπλα ἐναντίον ἀλλήλων· αὐτῶν πού ἀφοροῦν τήν μή διεύρυνση τῶν στρατιωτικοπολιτικῶν συνασπισμῶν στήν Εὐρώπη· αὐτῶν πού ἀφοροῦν τήν ἔγκαιρη προειδοποίηση σχετικά μέ μείζονα ἀεροπορικά γυμνάσια καί ναυτικά γυμνάσια πού διεξάγονται κοντά στά χωρικά ὕδατα τῶν ὑπολοίπων Κρατῶν πού συμμετέσχον στήν Πανευρωπαϊκή Διάσκεψη· αὐτῶν πού ἀφοροῦν τήν ἐπέκταση τῶν μέτρων ἐμπιστοσύνης στήν περιοχή τῆς Μεσογείου.

»Ἀπό τήν πλευρά μας, θά εἴμαστε ἐπίσης ἕτοιμοι νά ἐξετάσουμε καί ἄλλες προτάσεις πού ἀποβλέπουν στήν ἐνίσχυση τῆς ἐμπιστοσύνης ἀνάμεσα στά Κράτη καί στήν μείωση τοῦ κινδύνου πολέμου στήν Εὐρώπη.

»Αὐτές εἶναι, κύριε πρωθυπουργέ, οἱ προτάσεις σέ θέματα στρατιωτικῆς ὑφέσεως καί περιορισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν στήν Εὐρώπη, πού ἐγώ καί οἱ συνάδελφοί μου θέλαμε νά σᾶς γνωρίσουμε. Θά εἶμαι εὐτυχής νά λάβω ἀπάντησή σας, τό συντομώτερο δυνατό, στά θέματα πού ἔθιξα»[91].

Τό περιεχόμενο τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ πρός τό Σοβιετικό ἡγέτη σχετικά μέ τήν ἐνδε-

Η ἀντίσταση τῶν Ἀφγανῶν ἀνταρτῶν στά σοβιετικά στρατεύματα (ἄνω) καί ἡ ἐπικράτηση τοῦ Ἀγιατολλάχ Χομεϊνί στήν Περσία (κάτω) ἀναρρίπισαν τήν ἔνταση στή Μέση Ἀνατολή.

χόμενη τοποθέτηση τῶν νέων πυραύλων στό ἑλληνικό ἔδαφος εἶδε, στίς γενικές γραμμές του, τό φῶς τῆς δημοσιότητας, ἀπό τίς στῆλες τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου, στίς 8 Δεκεμβρίου, ἐνῶ τέσσερις ἡμέρες ἀργότερα, ὁ Γ. Ράλλης συζήτησε τό θέμα, κατά τήν κοινή Σύνοδο τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν καί Ἀμύνης τῶν Κρατῶν-μελῶν τοῦ NATO, στίς Βρυξέλλες. Στήν ἑλληνική στάση ἀπέναντι στό κύριο θέμα τῆς Συνόδου — τήν ἐγκατάσταση τῶν ἀμερικανικῶν πυραύλων «Πέρσιγκ» καί «Κρούζ» στίς χῶρες-μέλη τῆς Συμμαχίας στήν Κεντρική καί τή Δυτική Εὐρώπη, καθώς καί στίς διαβουλεύσεις τοῦ Ἕλληνα ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν μέ ἀντικείμενο τήν ἐπάνοδό της στό στρατιωτικό σκέλος της, ἀναφέρεται ἀνταπόκριση τοῦ Κωνσταντίνου Καλλιγᾶ:

«Ἡ στάση τῆς Ἑλλάδος, σύμφωνα μέ ὅσα ἐγνώσθησαν, ὑπῆρξε ἐξαιρετικά προσεκτική. Γιά τήν ἴδια δέν τίθεται ζήτημα. Διότι δέν τῆς προτάθηκε κάν ἡ ἐγκατάσταση τῶν ἐπίμαχων πυραύλων, ἀλλά καί διότι δέν μετέχει στό στρατιωτικό σκέλος τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Ἀπέφυγε ἡ Ἑλλάς ἀκόμη καί νά πάρει θέση συγκεκριμένη ἐπί τοῦ συζητουμένου θέματος. Ἀπέφυγε νά κάνει καί συστάσεις πρός τούς ἐνδιαφερομένους ἑταίρους τῆς Συμμαχίας πρός τή μιά ἤ τήν ἄλλη κατεύθυνση. Καί ἀφοῦ διατύπωσε τή γνωστή γενική θέση της γιά τήν ἀνάγκη διαλύσεως τῆς δυσπιστίας καί τή διασφάλιση ἰσορροπίας δυνάμεων στό κατώτερο δυνατό ἐπίπεδο γιά χάρη ἐμπεδώσεως τῆς εἰρήνης καί τῆς ὑφέσεως, ἡ ἑλληνική ἀντιπροσωπεία ἐξέφρασε κατανόηση γιά τίς ἀντιρρήσεις ὁρισμένων χωρῶν-μελῶν τῆς Συμμαχίας καί συνέστησε μάλιστα νά μήν ἀγνοηθοῦν οἱ ἀντιρρήσεις αὐτές. Ἡ πολιτική ἔννοια καί ἡ ἰδιάζουσα σημασία τῆς ἑλληνικῆς στάσεως δέν εἶναι δυνατό νά παραγνωρισθοῦν.

»Ὡς πρός τό εἰδικότερο θέμα τῆς ἐπαναντάξεως τῆς Ἑλλάδος στό στρατιωτικό σκέλος τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας, τό ἀδιέξοδο παραμένει. Σέ συνομιλία πού ὁ Ἕλλην ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Γεώργιος Ράλλης εἶχε χθές τό πρωί μέ τόν γενικό γραμματέα τῆς Συμμαχίας κ. Λούνς, τόν ρώτησε ἄν ὑπάρχει καμιά πρόοδος πρός τήν κατεύθυνση αὐτή καί ἄν ἡ Συμμαχία ἔχει νά προτείνει κάτι νεώτερο πέρα τῶν ὅσων ἐπρότεινε μέχρι τώρα στήν Ἑλλάδα καί τά ὁποῖα ἀπερρίφθησαν ὡς ἀπαράδεκτα ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς. Ἡ ἀπάντηση τοῦ κ. Λούνς ἦταν ὅτι ὁ στρατηγός Ρότζερς — ἀνώτατος διοικητής τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων στήν Εὐρώπη — συνεχίζει τίς συνομιλίες του ἐπί τεχνικοῦ ἐπιπέδου μέ τούς Τούρκους ἐπισήμους καί δέν ὑπάρχει τίποτε τό νεώτερο. Ὁ Ἕλλην ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπάντησε ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν ἔχει νά προσθέσει καμιά νέα πρόταση πέραν ἀπό τίς θέσεις τίς ὁποῖες ἔχει ἤδη διατυπώσει ἐπί τοῦ θέματος καί θά περιμένει ἁπλῶς ἀπό τήν πλευρά τῆς Συμμαχίας μιά ὁποιαδήποτε νέα πρόταση. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ Ἑλλάς δέν πρόκειται νά δεχθεῖ νά καταστεῖ τό ζήτημα αὐτό διμερής ἑλληνοτουρκική διαφορά, διότι τό θέμα τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν πυραύλων «Πέρσινγκ» καί «Κρούζ», λόγω τῆς μεγάλης σημασίας του καί τῶν ἐνδεχομένων εὐρυτέρων ἐπιπτώσεών του, ἐπισκίασε, ὅπως ἦταν φυσικό, κάθε ἄλλο θέμα.

»Ἡ ἐκκρεμότης σχετικά μέ τήν ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδος στό στρατιωτικό σκέλος τῆς Συμμαχίας δέν ἀπασχόλησε τή φετινή σύνοδο οὔτε κάν τά παρασκήνια. Ἐθίγη κατά τίς συνομιλίες πού εἶχε ὁ Ἕλληνας ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Γ. Ράλλης προχθές μέ τόν Λούνς καί χθές μέ τούς ὑπουργούς Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγ. Βρετανίας, λόρδο Κάρριγκτον, καί ΗΠΑ κ. Βάνς.

»Ὅπως ἐγνώσθη, ἐξέφρασαν καί οἱ δύο τήν εὐχή νά λυθεῖ τό πρόβλημα τό ταχύτερο καί νά ἐπανέλθει ἡ Ἑλλάς στό στρατιωτικό σκέλος τῆς Συμμαχίας. Ἀλλά πέραν τῆς εὐχῆς αὐτῆς δέν φαίνεται νά προέκυψε ἀπό τίς συνομιλίες αὐτές τίποτε πού νά προωθεῖ τό θέμα ἤ νά εἰσφέρει κάποιο νέο στοιχεῖο.

»Ὁ κ. Βάνς εἶπε στόν κ. Ράλλη ὅτι ἔδωσε ὁδηγίες στόν στρατηγό Ρότζερς, ἀνώτατο διοικητή τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων τοῦ NATO στήν Εὐρώπη, νά ἐπισπεύσει τίς ἐπί τεχνικοῦ ἐπιπέδου συνεννοήσεις πού διεξάγει μέ τούς Τούρκους, ὥστε νά ὑπάρξει ἀποτέλεσμα. Ἀλλά, βέβαια, ἡ εὐχή αὐτή δέν σημαίνει ὅτι βρισκόμαστε καί στά πρόθυρα κάποιας οὐσιαστικῆς προόδου.

»Πέρα ἀπό τίς πλατωνικές αὐτές εὐχές, καμιά οὐσιαστική μεταβολή στούς συντελεστές τοῦ προβλήματος δέν διαγράφεται στόν ὁρίζοντα. Ἡ ἑλληνική πλευρά, πάντως, ἔχει δηλώσει ὅτι οἱ ἑλληνικές θέσεις εἶναι γνωστές καί δηλωμένες, καί σέ ἄλλους ἀπόκειται ἡ πρωτοβουλία γιά τήν προώθηση τοῦ ζητήματος μέ βάση τίς θέσεις αὐτές»[92].

Σέ σχετικό σημείωμα, πού συντάχθηκε στό Πολιτικό Γραφεῖο τοῦ πρωθυπουργοῦ, διασαφηνιζόταν:

«Ἡ θέση τήν ὁποίαν ἔλαβε ὁ κ. Ράλλης στίς Βρυξέλλες εἶναι σύμφωνη μέ τήν γραμμή τήν ὁποίαν ἐχάραξε ὁ κ. πρωθυπουργός καί τήν ὁποία διεκήρυξε πρός πᾶσαν κατεύθυνσιν. Ὅτι δηλαδή, γιά νά προστατευθεῖ ἡ εἰρήνη, ἐπιβάλλεται ἡ ἰσορροπία ἐξοπλισμῶν. Καί ἐφ' ὅσον ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Δυτική Συμμαχία μειονεκτεῖ σέ ὁπλισμό ἔναντι τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας, εἶναι ὄχι μόνο θεμιτό, ἀλλά καί χρήσιμο γιά τήν εἰρήνη νά ἐνισχυθεῖ ἡ ἄμυνά της»[93].

30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Κατατίθεται στή Βουλή ὁ τακτικός προϋπολογισμός τοῦ ἔτους 1980.

Ὁ νέος προϋπολογισμός ἐμφανίζει ἔσοδα 365.500 καί ἔξοδα 359.500 ἑκατ. δρχ., δηλαδή περίσσευμα 6 δισεκατ. δρχ. Ἀντίθετα, ὁ λογαριασμός καταναλωτικῶν ἀγαθῶν παρουσιάζει ἔλλειμμα 11.100 ἑκατ. δρχ. πού, ὕστερα ἀπό τήν κάλυψή του μερικά, ἀπό τό περίσσευμα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ, περιορίζεται σέ 5.100 ἑκατ. δρχ. Γενικά, ἡ δημοσιονομική διαχείριση χαρακτηρίζεται ἀπό μιά ἔντονη προσπάθεια λιτότητας, πού ἐκφράζεται μέ τή δραστική περικοπή τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν δημοσίων δαπανῶν. Εἰδικότερα, οἱ δαπάνες τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ συγκρατοῦνται στό ἐλάχιστο δυνατό ἐπίπεδο — ἰδιαίτερα οἱ δαπάνες πού δέν ἀναφέρονται στίς ἀποδοχές τοῦ προσωπικοῦ παραμένουν στό ἴδιο

ἐπίπεδο μέ ἐκεῖνο τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1979. Τό ἥμισυ, ἐξάλλου, ἀπό τό σύνολο τῶν αὐξήσεων τῶν δαπανῶν ἀναφέρεται στίς ἀποδοχές τῶν ὑπαλλήλων καί τό ὑπόλοιπο σέ ὅλες τίς ἄλλες δαπάνες. Οἱ περισσότερο, τέλος, παραγωγικές δαπάνες τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ καί τοῦ προϋπολογισμοῦ Δημοσίων Ἐπενδύσεων τοῦ 1980 γιά τήν παιδεία, τήν ὑγεία, τήν πρόνοια, τήν ἀσφάλιση καί τή γεωργία, συμμετέχουν σέ μεγαλύτερο ποσοστό στό σύνολο τῶν δαπανῶν αὐτῶν, ἀπό τίς ἀντίστοιχες τοῦ ἔτους 1979 (ποσοστό 26,2%, ἔναντι 27,7%). Σημαντική εἶναι ἡ αὔξηση τῶν δαπανῶν γιά τή γεωργία καί εἰδικότερα γιά τήν ὀργάνωση τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, προκειμένου νά ἀνταποκριθεῖ στίς ὑποχρεώσεις πού δημιουργοῦνται μέ τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ, ἐνῶ σημαντική εἶναι καί ἡ αὔξηση τῶν δαπανῶν γιά ἔρευνες καί γιά τήν Τοπική Αὐτοδιοίκηση.

Ἀναλύοντας ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τά χαρακτηριστικά στοιχεῖα τοῦ νέου προϋπολογισμοῦ, ὁ ὑπουργός Οἰκονομικῶν, Α. Κανελλόπουλος, ἀναφέρθηκε, μεταξύ ἄλλων, στούς περιορισμούς, ὑπό τούς ὁποίους καταρτίστηκε, καί στούς βασικούς ἀντικειμενικούς στόχους:

«Ὁ κρατικός προϋπολογισμός 1980 (τακτικός, ἐμπορευματικός καί ἐπενδύσεων) καθώς καί οἱ προϋπολογισμοί τῶν δημοσίων ὀργανισμῶν καί ἐπιχειρήσεων ἔχουν καταρτισθεῖ ὑπό τίς πλέον δυσμενεῖς οἰκονομικές, συναλλαγματικές καί δημοσιονομικές συνθῆκες, τίς ὁποῖες διαμορφώνει ἡ ὁλοένα ἐντεινόμενη οἰκονομική κρίση. Καί ἐνῶ οἱ συνθῆκες αὐτές καθιστοῦν περισσότερο ἀνελαστικά τά ὄρια τῶν δαπανῶν καί ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ καί ἀποτελοῦν περιοριστικές παραμέτρους τῶν δυνατοτήτων του, ἡ δημοσιονομική διαχείριση τοῦ 1980 καλεῖται νά συμβάλει στήν ἀποτελεσματική ἀντιμετώπιση δυσχερῶν προβλημάτων, κατά κανόνα ἐξωγενῶν, σέ ὁρισμένες δέ περιπτώσεις καί ἐνδογενῶν ἢ περιπλεκομένων ἀπό ἐσωτερικές διαρθρωτικές ἀδυναμίες.

»Πρώτη περιοριστική παράμετρος στήν ἐλεύθερη διαμόρφωση τοῦ προϋπολογισμοῦ, σύμφωνα μέ τίς διαρθρωτικές καί λειτουργικές ἀνάγκες τῆς οἰκονομίας μας καί τίς ἀπαιτήσεις τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς, εἶναι ἡ ἔνταση τοῦ πληθωρισμοῦ πού συνδέεται μέ τήν ἐνεργειακή κρίση καί τή συνεχῆ ἀνατίμηση τῶν πρώτων ὑλῶν.

»Δεύτερος περιοριστικός παράγοντας ὑπῆρξε ἡ ἐντεινόμενη ἐνεργειακή κρίση, πού, πέρα ἀπό τίς αὐξητικές ἐπιδράσεις στό κόστος, συνεπάγεται σοβαρή συναλλαγματική ἐκταμίευση. Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τήν ἐντεινόμενη ἄνοδο τῶν τιμῶν τῶν λοιπῶν εἰσαγομένων πρώτων ὑλῶν.

»Γιά τό οἰκονομικό ἔτος 1980, ἐφ' ὅσον δέν ἐπισυμβοῦν δυσμενέστερες ἐξελίξεις, προβλέπεται εἰδικά γιά τήν εἰσαγωγή ὑγρῶν καυσίμων δαπάνη 2.380 ἑκατ. δολλαρίων, πρᾶγμα πού ὁδηγεῖ σέ διεύρυνση τοῦ ἐλλείμματος τρεχουσῶν συναλλαγῶν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν.

»Τρίτος περιοριστικός παράγοντας εἶναι ἡ βραχυχρόνια τουλάχιστον ἀνελαστικότητα πολύ μεγάλου μέρους τῶν δαπανῶν τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ σημερινή διάρθρωση τῶν δαπανῶν τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ ὅσο καί τοῦ προϋπολογισμοῦ δημοσίων ἐπενδύσεων ἀφήνει ἐλάχιστα περιθώρια περικοπῶν.

»Οἱ κυριότεροι σκοποί, τούς ὁποίους ἐπιδιώκει ἡ οἰκονομική καί δημοσιονομική πολιτική, ὑπό τούς πιό πάνω περιορισμούς, καί τούς ὁποίους ἐκφράζει καί ὑλοποιεῖ ὁ κρατικός προϋπολογισμός τοῦ 1980, μπορεῖ νά συνοψισθοῦν ὡς ἑξῆς:

»α. Ἡ ἐλαχιστοποίηση τῆς συνδρομῆς τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ καί γενικότερα τῆς δημοσίας διαχειρίσεως στήν πληθωριστική διαδικασία καί ἡ ἐπιδίωξη τῆς προγραμματικῆς ἀνασχέσεως τοῦ ρυθμοῦ της.

»β. Ἡ ἄμβλυνση τῶν συνεπειῶν τοῦ πληθωρισμοῦ στήν ἀγοραστική δύναμη καί τά εἰσοδήματα τῶν πολιτῶν, ἰδιαίτερα τῶν ἀσθενεστέρων τάξεων καί τῶν μισθωτῶν καί ἡ προσπάθεια διατηρήσεως ηὐξημένων πραγματικῶν εἰσοδημάτων. Παράλληλα, ἡ γενικότερη προσπάθεια δικαιότερης διανομῆς καί ἀναδιανομῆς τοῦ εἰσοδήματος κατά εἰσοδηματικές ὁμάδες καί περιφέρειες.

»γ. Ἡ ἀντιμετώπιση τῆς συναλλαγματικῆς στενότητας, τήν ὁποίαν προκαλεῖ, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἡ συναλλαγματοβόρος ἐνεργειακή κρίση παράλληλα πρός τήν ἀποτελεσματική βραχυχρόνια καί μακροχρόνια κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας σέ καύσιμα καί πηγές ἐνεργείας. Κατά τόν ἴδιο τρόπο ἐπιδιώκεται ἡ ἀντιμετώπιση τῆς συναλλαγματικῆς στενότητας πού προκαλεῖ ὁ πληθωρισμός μέ τήν ἀνατίμηση τῶν εἰσαγομένων πρώτων ὑλῶν καί λοιπῶν ἀγαθῶν καί μέ τήν ἐπιτάχυνση τῶν εἰσαγωγῶν.

»δ. Ἡ ὀρθολογικότερη καί παραγωγικότερη διάρθρωση τῶν δαπανῶν τοῦ δημοσίου τομέα καθώς καί ἡ ἐξυγίανση τῆς διαχειρίσεως τῶν κρατικῶν ἐφοδίων καί τῶν γεωργικῶν προϊόντων μέ μείωση τοῦ δημοσιονομικοῦ κόστους, καί τῶν δαπανῶν διαχειρίσεως, ἀναπροσαρμογή ὁρισμένων τιμῶν καί προγραμματική προσέγγιση πρός τίς διεθνεῖς συνθῆκες.

»ε. Ἡ συνέχιση καί συμπλήρωση τῶν μέτρων κατά τῆς δασμοφοροδιαφυγῆς, πού παρά τόν σημαντικό περιορισμό της, ἐξακολουθεῖ νά ἀποτελεῖ παράγοντα οἰκονομικῆς καί δημοσιονομικῆς διαταραχῆς.

»στ. Ἡ ἀποτελεσματικότερη προστασία καί ἡ συστηματική ἀξιοποίηση τῆς περιουσίας τοῦ Δημοσίου καί ὁ ἐκσυγχρονισμός τῆς ἐν γένει ἐπιχειρηματικῆς του δράσεως.

»ζ. Ἡ περαιτέρω ἐναρμόνιση, τυπικά καί οὐσιαστικά, τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ πρός τίς ἀνάγκες πού ἀπορρέουν ἀπό τήν ἔνταξη τῆς χώρας στήν ΕΟΚ καί ἡ οὐσιαστική προπαρασκευή γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων καί ἄντληση τῶν ὠφελημάτων ἀπό τήν ἐπικείμενη τελική ἔνταξη.

»η. Ἡ ἀναδιοργάνωση καί ὁ ἐκσυγχρονισμός τῶν ὑπηρεσιῶν καί θεσμῶν τοῦ ὑπουργείου Οἰκονομικῶν καί ἡ πλήρης μηχανοργάνωσή του, πού ὁλοκληρώνεται σέ μιά διετία καί θά ἀποτελέσει ἀναμφισβήτητα βαθύτατη τομή στήν δομή καί λειτουργία τοῦ ὑπουργείου.

»θ. Ἡ ἐνίσχυση τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητας μέ τά κίνητρα ἀναπτύξεως».

«Ὁ νέος προϋπολογισμός», θά ἐπισημάνει ἐπιγραμματικά ὁ ὑπουργός Οἰκονομικῶν, «χαράσσει αὐ-

τή τήν πολιτική πού ἀναπτύχθηκε καί ἀποβλέπει στή διαφύλαξη τῶν κεκτημένων, στήν ἔλλογη προώθηση τῆς ἀναπτύξεως καί στή θεσμική μας προπαρασκευή γιά τό μέλλον».

Ἡ συζήτηση γιά τόν προϋπολογισμό ὁλοκληρώθηκε καί ψηφίστηκε στό σύνολό του ἀπό τή Βουλή, στίς 2 Δεκεμβρίου. Εἰδικότερα, οἱ δαπάνες γιά τήν ἐθνική ἄμυνα ἐξασφάλισαν εὐρεία ἀποδοχή — 266 ψήφων[94].

3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τήν ἐπίσκεψη τῶν βουλευτῶν τῆς φιλελεύθερης πτέρυγας τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, οἱ ὁποῖοι ἐπισκέφτηκαν τήν Ἀθήνα μέ τήν εὐκαιρία τῆς συγκλήσεως συνεδρίου γιά τό μέλλον τῆς Εὐρώπης καί τή λειτουργία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου. Κατά τή συνάντηση, ὁ πρωθυπουργός τόνισε εἰδικότερα ὅτι *«ἄν ἡ ἐνεργειακή κρίση δέν τεθεῖ ὑπό ἔλεγχο μέ μακροπρόθεσμες διεθνεῖς συμφωνίες, μπορεῖ νά ἐξαρθρώσει τήν παγκόσμια οἰκονομία καί νά ὁδηγήσει σέ πολιτικές καί κοινωνικές ἀναστατώσεις, ἐπικίνδυνες ἀκόμη καί γιά τή διεθνῆ εἰρήνη»*.

3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε σέ συνεργασία τόν ἁρμόδιο ὑπουργό γιά τίς σχέσεις μέ τίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες, Γ. Κοντογεώργη, ὁ ὁποῖος τόν ἐνημέρωσε πάνω σέ θέματα πού ἀφοροῦν τήν προετοιμασία τῆς χώρας ἐνόψει τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης Προσχωρήσεως.

Τά συμπεράσματα πού προέκυψαν ἀπό τήν ἐνημέρωση συνοψίζονται στά ἀκόλουθα σημεῖα:

«Κατά τήν ἐνδιάμεση περίοδο πού διανύομε μέχρι τῆς ἡμέρας πού θά τεθῆ σέ ἐφαρμογή ἡ Συνθήκη τῆς Προσχωρήσεως, ἡ συνεργασία τῶν κοινοτικῶν καί τῶν ἑλληνικῶν ὑπηρεσιῶν γίνεται διαρκῶς στενώτερη. Ὁ κοινοτικός μηχανισμός ἄρχισε ἀπό τώρα νά προσαρμόζεται στίς νέες συνθῆκες πού δημιουργεῖ ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος, ὡς δεκάτου μέλους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος.

»Ἔχει ἀποκατασταθῆ στενή συνεργασία καί σύστημα διαβουλεύσεων, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ἡ Ἑλλάς διατυπώνει τίς ἀπόψεις της σέ κάθε μεταβολή τοῦ κοινοτικοῦ καθεστῶτος, γιά τήν προστασία τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων.

»Ἀντικείμενο ἰδιαίτερης σημασίας εἶναι ἡ συνεργασία μας στήν διαπραγμάτευση τῶν πρωτοκόλλων καί τῶν ὅρων, ὑπό τούς ὁποίους θά ἐπεκταθοῦν καί στήν Ἑλλάδα οἱ Συμφωνίες πού ἡ Κοινότης ἔχει ὑπογράψει μέ τρίτες χῶρες.

»Ἔχει συμφωνηθῆ, καί ἡ Κοινότης θά δεχθῆ, ἀπό τοῦ προσεχοῦς ἔτους, σχέδια ἔργων περιφερειακῆς ἀναπτύξεως, γεωργικοῦ προσανατολισμοῦ καί προγραμμάτων ἐκπαιδεύσεως ἐργατῶν γιά ἐνίσχυση ἀπό τά Κοινοτικά Ταμεῖα.

»Οἱ ἁρμόδιοι φορεῖς στήν Ἑλλάδα ἐργάζονται ἐντατικά μέ τίς κοινοτικές ὑπηρεσίες, ὥστε νά ἐξασφαλισθῆ ἡ ἄντληση πόρων ἀπό τά Κοινοτικά Ταμεῖα ἀμέσως μέ τήν ἔνταξή μας.

»Ἡ διαδικασία γιά τήν πρόσληψη ἀπό τίς κοινοτικές ὑπηρεσίες τοῦ προσωπικοῦ ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος θά τεθῆ σέ ἐφαρμογή ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1980.

»Ὁ διορισμός τοῦ Ἕλληνος μέλους τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου, τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου κ.λ.π., καθώς καί τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων, θά γίνη ἀπό τοῦ τελευταίου περίπου τριμήνου τοῦ 1980, ὕστερα ἀπό πρόταση τῆς Κυβερνήσεως, σύμφωνα μέ τήν καθιερωμένη κοινοτική διαδικασία.

»Παράλληλα, συνεχίζεται ἐντατικά ἡ ὁλοκλήρωση τῆς μεταφράσεως καί ἡ προετοιμασία γιά τήν δημοσίευση στήν ἑλληνική τοῦ παραγωγικοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, πού, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀποτελεῖται ἀπό 40.000 περίπου δακτυλογραφημένες σελίδες. Ἡ ἐκτύπωση θ' ἀρχίση ἀπό τοῦ προσεχοῦς Μαΐου καί θά ἔχη ὁλοκληρωθῆ πρό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1981.

»Μέχρι τότε θά ἔχει συντελεσθῆ καί ἡ προσαρμογή τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας στό κοινοτικό Δίκαιο. Ἡ ἐντόπιση τῶν σημείων προσαρμογῆς ἔχει ὁλοκληρωθῆ καί σύντομα ὁλοκληρώνεται ἡ ἐπεξεργασία τῶν Προεδρικῶν Διαταγμάτων πού θά δημοσιευθοῦν βάσει τῆς ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ κυρωτικοῦ νόμου τῆς Συνθήκης Προσχωρήσεως, πρό τῆς ἡμέρας τῆς ἐντάξεως.

»Ἀλλά καί ἡ οὐσιαστική προετοιμασία ἀπό τούς ἁρμοδίους φορεῖς γιά τήν προσαρμογή τῆς οἰκονομίας στό νέο καθεστώς προχωρεῖ μέ γρήγορο ρυθμό. Ἰδιαίτερα πρέπει ν' ἀναφερθῆ ἡ δημιουργία πρό τῆς ἐντάξεως ἀγορᾶς συναλλάγματος, ἡ ἀντικατάσταση τοῦ σημερινοῦ συστήματος ἐλέγχου τῶν τιμολογίων εἰσαγωγῆς μέ ἄλλο προσαρμοζόμενο στίς κοινοτικές συνθῆκες, ἡ ὀργάνωση τῆς ὑποδομῆς καί τῶν μηχανισμῶν γιά τήν ἐφαρμογή τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς καί τῆς προετοιμασίας τῶν ἀγροτῶν, ἡ εἰσαγωγή τοῦ φόρου προστιθεμένης ἀξίας καί οἱ ἄλλες ἀναγκαῖες μεταβολές στό φορολογικό καί δασμολογικό μας σύστημα.

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλῆς ἔδωσε τίς ἀναγκαῖες ὁδηγίες γιά τήν σωστή καί ἔγκαιρη προετοιμασία σέ ὅλους τούς τομεῖς, ὥστε καί ἡ εἴσοδός μας στήν Κοινή Ἀγορά νά συντελεσθῆ ὁμαλά καί νά μπορέσουμε ν' ἀντλήσουμε ἀπό τήν ἀρχή ὅλα τά πλεονεκτήματα καί τά ὀφέλη πού προσφέρει γιά τόν ἑλληνικό λαό ἡ ἔνταξή μας στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες»[95].

4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Μετά ἀπό μακρές συζητήσεις, ψηφίζεται ἀπό τή Βουλή, στό σύνολό του, τό σχέδιο Νόμου «περί προστασίας τῶν δασῶν καί τῶν δασικῶν ἐν γένει ἐκτάσεων τῆς χώρας», τό ὁποῖο εἶχε κατατεθεῖ ἀπό τόν ὑπουργό Γεωργίας, Ι. Μποῦτο, στίς 9 Αὐγούστου.

Τό κύριο περιεχόμενο καί οἱ βασικοί στόχοι τοῦ νέου νομοθετήματος εἶχαν, κατά τήν κατάθεσή του, συγκεφαλαιωθεῖ ἀπό τόν Ι. Μποῦτο:

«Τό νομοσχέδιο "περί προστασίας τῶν δασῶν καί τῶν δασικῶν ἐν γένει ἐκτάσεων τῆς χώρας", πού κατατέθηκε

στή Βουλή, ἔρχεται νά ὑλοποιήση καί συγκεκριμενοποιήση τίς συνταγματικές ἐπιταγές, πού ἀφοροῦν στήν προστασία τῶν δασῶν ὡς στοιχείων τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καί ὡς βασικόν παράγοντα τῆς κοινωνικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Τό νομοσχέδιο αὐτό, στηριζόμενο σέ ἤδη ἰσχύουσες ρυθμίσεις, πού ἐκσυγχρονίζονται καί συστηματοποιοῦνται, καθώς καί σέ νέους θεσμούς ἤ ἐπί μέρους καινοτομίες, πού εἰσάγονται γιά πρώτη φορά στήν δασική μας νομοθεσία, ἀποβλέπει ταυτόχρονα σέ πολλούς στόχους. Συγκεκριμένα: α) στήν πιό ὀρθολογιστική καί ὠφέλιμη γιά τό κοινωνικό σύνολο ὀργάνωση τοῦ χώρου, πού καταλαμβάνεται ἀπό δάση καί δασικές ἐκτάσεις, β) στήν ἐντατικοποίηση τῆς προστασίας τους μέ σύγχρονα μέσα καί τρόπους, γ) στήν ποιοτική βελτίωση τῆς δασικῆς βλαστήσως καί τήν ἐνίσχυση τῆς δασοπονίας ὡς τομέας τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας καί δ) στήν ἀνάπτυξη τοῦ φιλοδασικοῦ πνεύματος καί τῆς ἀγάπης καί τῆς φροντίδας γιά τά δάση μας ἀπό ὅλους, τόσο δηλαδή τούς πολίτες ὅσο καί τά κρατικά ὄργανα. Μέσα ἀπό ὅλη αὐτή τήν σύνθετη ρύθμιση τῶν βασικῶν θεμάτων τῆς δασοπροστατευτικῆς πολιτικῆς, πού γίνεται μέ τίς διατάξεις τοῦ νομοσχεδίου, θά πρέπει νά ἐπισημάνουμε τίς ἑξῆς:

»α. Μέ τό νομοσχέδιο καθορίζονται μέ σαφήνεια οἱ ἔννοιες τοῦ δάσους καί τῆς δασικῆς ἐκτάσεως καί προβλέπεται ἡ ἐπίλυση τῶν σχετικῶν ἀμφισβητήσεων ἀπό ἀμερόληπτο σύνθετο ὄργανο, πού θά κρίνει μέ ἀντικειμενικά κριτήρια καί τίς πραγματικές συνθῆκες κάθε περιοχῆς.

»β. Γιά τά χορτολιβαδικά ἐδάφη, δηλαδή τά ἐδάφη πού δέν ἔχουν δένδρα ἤ θάμνους καί πού βρίσκονται σέ πεδινές ἤ λοφώδεις περιοχές, προβλέπονται εἰδικές ρυθμίσεις. Κι αὐτό γιατί ἡ ἐξομοίωσή τους μέ δάση χωρίς νά ὑπάρχουν τά φυσικά χαρακτηριστικά τῆς δασικῆς βλαστήσεως δημιουργεῖ ἀτελεύτητες ἔριδες μέ τόν ἀγροτικό καί κτηνοτροφικό πληθυσμό. Ἐξ ἄλλου δημιουργοῦν καταστάσεις πού ἐμποδίζουν τήν ἀνάπτυξη τῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων ἤ ἄλλων κλάδων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ἀπ' αὐτά, ὅσα κριθοῦν ὡς ἀναδασωτέα, θά ἀναδασωθοῦν πραγματικά καί δέν θά παραμένουν ἄγονα γιά νά γίνονται μόνιμος αἰτία προστριβῶν μεταξύ τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας καί τῶν πολιτῶν. Γιά τά ὑπόλοιπα ἀπ' αὐτά τό Νομοσχέδιο προβλέπει καί ἀποβλέπει στόν καλύτερο τρόπο ἀξιοποιήσεώς τους εἴτε γιά αὔξηση τῆς ἀγροτικῆς καί κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς εἴτε γιά κάλυψη ἀναγκῶν τῆς βιομηχανικῆς ἤ οἰκιστικῆς ἀναπτύξεως, ὅπου αὐτό κρίνεται μέ ἀντικειμενικά κριτήρια ὡς ἀναγκαῖο ἤ σκόπιμο. Ἡ ρύθμιση αὐτή δέν εἶναι μόνο σύμφωνη μέ τό ρητό γράμμα τοῦ Συντάγματος ἀλλά καλύπτει πρακτικές ἀνάγκες τοῦ συνόλου τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας καί τῆς διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ μας.

»γ. Δημιουργεῖται Συμβούλιο Δασικῆς Πολιτικῆς μέ εὐρύ ἀντιπροσωπευτικό χαρακτῆρα ὡς συμβουλευτικό ὄργανο γιά τήν ἄσκηση τῆς δασοπροστατευτικῆς πολιτικῆς. Παράλληλα, δημιουργοῦνται τέσσερα Συμβούλια Ἰδιοκτησίας Δασῶν, ἀντί τοῦ ἑνός πού ὑπάρχει σήμερα, γιά τήν ταχύτερη ἐκδίκαση τῶν ὑποθέσεων ἀναγνωρίσεως ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων κυριότητος ἐπί δασῶν ἤ δασικῶν ἐκτάσεων.

»δ. Δημιουργοῦνται εἰδικές ὑπηρεσίες γιά τήν ἐκτέλεση τῶν δασοτεχνικῶν ἔργων, πού ἀποβλέπουν στήν προστασία καί ἀνάπτυξη τῶν δασῶν καί δασικῶν ἐκτάσεων καί πού θά γίνωνται μέ βάση εἰδικό πενταετές πρόγραμμα σέ κάθε περιοχή.

»ε. Προβλέπεται ἡ σύσταση ἀναγκαστικῶν συνεταιρισμῶν προστασίας τῶν δασῶν καί δασικῶν ἐκτάσεων.

»ζ. Προβλέπεται ὁ χαρακτηρισμός ὡρισμένων περιοχῶν ὡς ἐπικινδύνων ἀπό ἀπόψεως ἐκδηλώσεως δασοπυρκαϊῶν, ὥστε νά καταστῆ ἀποτελεσματική ἡ προστασία μέ τήν εἰδική μέριμνα τοῦ Κράτους.

»η. Ἐπίσης, συνιστῶνται νέες μονάδες κατασβέσεως δασοπυρκαϊῶν πού ὀργανώνονται ἀπό τήν δασική ὑπηρεσία καί θεσμοθετοῦνται οἱ μονάδες κατασβέσεως δασοπυρκαϊῶν ἀπό ἀέρος.

»θ. Καθορίζονται οἱ ὑποχρεωτικές περιπτώσεις ἀναδασώσεων καί ἡ ἐκτέλεσή τους μέ βάση ἕνα εὐρύτερο πρόγραμμα ἀνανεώσεως καί ἐπεκτάσεως τῆς δασικῆς βλαστήσεως.

»ι. Συστηματοποιοῦνται καί γίνονται αὐστηρότερες οἱ προβλεπόμενες ποινικές κυρώσεις γιά καταστροφές ἤ παράνομες χρήσεις δασῶν καί δασικῶν ἐκτάσεων.

»ια. Καθιερώνεται τό δικαίωμα προτιμήσεως ὑπέρ τοῦ Δημοσίου κατά τίς πωλήσεις ἰδιωτικῶν δασῶν καί δασικῶν ἐκτάσεων καί ρυθμίζεται ὁ τρόπος τῆς ἀσκήσεώς του.

»ιβ. Προβλέπονται ρητά οἱ ἐπιτρεπόμενες ἐπεμβάσεις στά δάση καί τίς δασικές ἐκτάσεις, συνδυαζόμενες ὅμως μέ ὑποχρεώσεις γιά τήν βελτίωση ἤ ἀνανέωση τῆς δασικῆς βλαστήσεως στίς μή θιγόμενες διά τῆς ἐπεμβάσεως ἐκτάσεις.

»Σχετικά λαμβάνεται μέριμνα, ὥστε οἱ κάθε εἴδους παρεμβάσεις νά περιορίζωνται στίς ἀπόλυτα ἀπαραίτητες διαστάσεις καί, ὅταν πραγματοποιοῦνται, νά καταλήγουν τελικά στήν ἀνάπτυξη τῶν δασῶν καί δασικῶν μας ἐκτάσεων στό σύνολο τῆς χώρας καί ὄχι στόν περιορισμό τους.

»Ἡ Κυβέρνησις Κ. Καραμανλῆ, ὅπως μέχρι τώρα μέ τά πολλά καί γνωστά μέτρα, καί μέ τό κατατεθέν νομοσχέδιον ἀποβλέπει στήν προστασία καί ἀνάπτυξη τῶν δασῶν μας. Εἶναι ὅμως προφανές ὅτι ἡ ἐπιτυχής ἐφαρμογή τῆς δασικῆς μας πολιτικῆς δέν ἐξαρτᾶται μόνο ἀπό τήν Κυβέρνηση. Ἡ Κυβέρνηση μέ τό νομοσχέδιο καθορίζει τό πλαίσιο τῶν θεσμικῶν ρυθμίσεων καί ὑποχρεώσεων σύμφωνα μέ τήν ἐπιταγή τοῦ Συντάγματος καί τήν ἰδική της ἐπιλογή, πού τελικά ἡ Βουλή θά διαμορφώση. Ὅμως, γιά τά θέματα τῶν δασῶν καί κυρίως τῆς προστασίας αὐτῶν εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητη ἡ συνεργασία καί συμπαράσταση τοῦ εὐρύτερου κοινοῦ, ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ὥστε αἱ διατάξεις τοῦ Συντάγματος καί τοῦ ὑπό ψήφιση Νόμου νά γίνουν ὠφέλιμος γιά τά δάση πραγματικότης».

6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Τριάντα δύο νέα σκάφη καί τρία ἀνθυποβρυχιακά ἑλικόπτερα ἐντάχθηκαν στόν ἑλληνικό στόλο, «ἕνα σπάνιο στόλο, ποιοτικῶς ἰσάξιο μέ τούς καλύτερους τοῦ κόσμου, πού ἀποτελεῖ ἀποφασιστικό ὅπλο γιά τήν προάσπιση τῆς τιμῆς καί τῆς ἀξιοπρέπειας τῆς χώρας», ὅπως τόνισε ὁ ὑπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης Ε. Ἀβέρωφ κατά τόν ἑορτασμό τῆς ἡμέρας τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ, παρουσία τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, Κ. Τσάτσου, στό Ναύσταθμο Σαλαμίνας.

Ἀπό τήν πλευρά του ὁ ἀρχηγός τοῦ ΓΕΝ, ἀντιναύαρχος Κονοφάος, κατέγραψε τίς νέες μονάδες:

«Ἕνα ἀντιτορπιλικό στόλου, ἕνα ἀντιτορπιλικό συνοδείας, δύο ταχέα ἀρματαγωγά, δύο ὑποβρύχια τύπου "Ποσειδών", τέσσερις πυραυλάκατοι τύπου "Λάσκος", ἑπτά τορπιλάκατοι τύπου "Τζάγκουαρ", τέσσερα παράκτια περιπολικά καί τρία ἀνθυποβρυχιακά ἑλικόπτερα ἐντάσσονται στή δύναμη τοῦ Στόλου, ἐνῶ δύο πετρελαιοφόρα, ἕνα πλοῖο μεταφορᾶς πυρομαχικῶν, μία ὑδροφόρος, τέσσερα ρυμουλκά ἀνοικτῆς θαλάσσης καί τρία ρυμουλκά λιμένος ἐντάσσονται στή δύναμη τῶν πλοίων τῆς Διοικήσεως Διοικητικῆς Μερίμνης. Δύο ἀκόμη ὑποβρύχια τύπου "Ποσειδών" πρόκειται νά καταπλεύσουν διαδοχικά μέχρι τά μέσα Ἰουνίου 1980, ἐνῶ τήν ἴδια ἐποχή προβλέπεται νά παραδοθεῖ στό Ναυτικό ἡ πρώτη ἀπό τίς ἕξι νέες πυραυλακάτους, πού ναυπηγοῦνται στά "Ἑλληνικά Ναυπηγεῖα". Οἱ ὑπόλοιπες θά ἀκολουθήσουν ἀνά τρίμηνο, μέ παράδοση τῆς τελευταίας τό Σεπτέμβριο τοῦ 1981. Στό ἴδιο περίπου διάστημα, δηλαδή μέχρι τά μέσα τοῦ 1981, θά ἔχουν παραδοθεῖ καί τά δέκα νέα ἑλικόπτερα τύπου AB 212, δηλαδή ὀκτώ ἀνθυποβρυχιακά ἑλικόπτερα καί δύο ἑλικόπτερα ἠλεκτρονικοῦ πολέμου.

»Τήν τελευταία τετραετία καί γιά πρώτη, ἴσως, φορά ἀπό τό 1909, ἡ Κυβέρνηση τῆς χώρας ἐνέκρινε τήν ἐφαρμογή ἑνός ναυτικοῦ προγράμματος πού ἀποσκοποῦσε στήν ἐνίσχυση τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ μέ νέες μονάδες καί στόν ἐκσυγχρονισμό τῶν παλαιῶν. Ὅταν τό πρόγραμμα αὐτό ὁλοκληρωθεῖ, περί τά μέσα τοῦ 1981, ὁ στόλος θά διαθέτει μιά ἰσχυρή δύναμη κρούσεως, ἡ ὁποία, σέ συνδυασμό μέ τούς δύο ἄλλους κλάδους τῶν ἑνόπλων δυνάμεων, ἀποτελεῖ μιά δύναμη ἀποτροπῆς, ἱκανή ὄχι μόνο νά ἐξασφαλίσει τήν διατήρηση τῆς εἰρήνης στήν περιοχή μας, ἀλλά καί νά προασπίσει τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα ἔναντι ὁποιασδήποτε ἀπειλῆς».

8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία ἐπισκέψεως τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, Α. Κανελλόπουλου, στή Λιβύη, ὁ Κ. Καραμανλῆς διαβιβάζει, μέ ἐπιστολή του, θερμούς χαιρετισμούς στόν Μοαμάρ Ἀλ Καντάφι καί εἰδικότερα ἐπισημαίνει:

«Μέ ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση διαπιστώνω ὅτι κάτω ἀπό τήν ἡγεσία σας οἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν μας ἀναπτύσσονται σέ ὅλους τούς τομεῖς κατά τρόπο ἐντυπωσιακό πού ἀνταποκρίνεται στήν παραδοσιακή φιλία πού ὑφίσταται μεταξύ τῶν Ἑλλήνων καί Ἀράβων.

»Προσβλέπω μέ πολύ ἐνδιαφέρον στήν συνάντησή μας, ἡ ὁποία ἐλπίζω ὅτι δέν θά ἀργήσει νά πραγματοποιηθεῖ»[6].

10-11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, πραγματοποιεῖται στό Πολιτικό Γραφεῖο σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, καθώς καί τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος καί Κύπρου, Γ. Ράλλη καί Ν. Ρολάνδη, καθώς καί ἁρμοδίων ὑπηρεσιακῶν παραγόντων:

«Ὁ κ. πρωθυπουργός καλωσόρισε τόν πρόεδρο Κυπριανοῦ καί ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του, γιατί μέ τή σημερινή συνάντηση δίδεται ἡ εὐκαιρία ἀλληλοενημερώσεως καί ἐκτιμήσεως τῶν προοπτικῶν πού διαγράφονται γιά τό Κυπριακό, μετά τίς τελευταῖες ἐξελίξεις τοῦ θέματος.

»Ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ εὐχαρίστησε καί διευκρίνησε ὅτι ἐζήτησε τήν συνάντηση αὐτή, γιατί ἔκρινε ὅτι τό Κυπριακό ἔχει φθάσει, πλέον, σ' ἕνα στάδιο, κατά τό ὁποῖο πρέπει νά ἀνταλλαγοῦν ἀπόψεις μεταξύ τῆς ἑλληνικῆς καί τῆς κυπριακῆς Κυβερνήσεως περί τοῦ ἑπομένου βήματος τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ἐν ὄψει τοῦ ἀδιεξόδου πού προκαλεῖ ἡ τουρκική ἀδιαλλαξία. Ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ παρέσχε τήν διαβεβαίωση ὅτι ἡ κυπριακή Κυβέρνηση εἶναι ἕτοιμη νά ἐπιδείξει καλή θέληση, νά ἀκούσει καί νά συζητήσει προτάσεις καί νά βοηθήσει ὁποιαδήποτε προσπάθεια πού θά ἐξασφάλιζε μία ἀνεκτή λύση. Ἐδήλωσε, ἐπίσης, ὅτι θά ἀνταποκριθεῖ θετικά σέ τυχόν πρόσκληση τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ ΟΗΕ γιά ἐπανέναρξη τῶν διπλωματικῶν συνομιλιῶν, ἀρκεῖ νά μήν ὑπάρχουν ὅροι πού θά προδίκαζαν τήν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων εἰς βάρος τῆς ἑλληνοκυπριακῆς πλευρᾶς. Καί ἐπεσήμανε τήν ἀνάγκη καταβολῆς προσπαθειῶν ὥστε νά πεισθοῦν διάφορες χῶρες, πού ἐνδιαφέρονται γιά τήν λύση τοῦ προβλήματος, νά ἀσκήσουν πιέσεις ἐπί τῆς Τουρκίας γιά νά στέρξει σέ παραχωρήσεις πού θά διευκόλυναν τήν ἐπίτευξη συμβιβασμοῦ.

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ καί ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Ρολάνδης ἀνέπτυξαν τό θέμα τῆς διαμηνυθείσης, μέσω τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰακώβου, ἐπιθυμίας καί προθέσεως τοῦ προέδρου Κάρτερ νά ἀναλάβει κάποια οὐσιαστική πρωτοβουλία, πρός προώθηση τοῦ Κυπριακοῦ ἐντός τοῦ 1980. Καί παρεκάλεσαν τόν κ. πρωθυπουργό νά τούς ἐκθέσει τίς ἀπόψεις του ἐπί τῆς δοτέας ἀπαντήσεως στόν Ἀμερικανό πρόεδρο, ὁ ὁποῖος ἐζήτησε σχετικές ἑλληνοκυπριακές σκέψεις καί εἰσηγήσεις.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι δέν γνωρίζει κατά πόσο πρόκειται περί σοβαρᾶς πρωτοβουλίας. Ἀλλά ἐξέφρασε τήν ἄποψη ὅτι ἡ ἑλληνοκυπριακή πλευρά οὐδέν ἔχει νά χάσει ἐάν διαβιβάσει στόν κ. Κάρτερ προτάσεις πού θά πρέπει, ὅμως, νά εἶναι συγκεκριμένες, μετριοπαθεῖς καί ρεαλιστικές, νά περιορίζονται σέ δύο ἤ τρία βασικά θέματα καί νά περιέχουν τό ἐλάχιστο τῶν ἐπιδιωκομένων στόχων. Καί αὐτό γιά νά μήν προκληθεῖ σύγχυση ὡς πρός τίς ἑλληνοκυπριακές ἐπιδιώξεις καί γιά νά ἀποφευχθοῦν "παζάρια" πού δέν ὁδηγοῦν πουθενά. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐτόνισε περαιτέρω ὅτι, κατά τήν γνώμη του, εἶναι προτιμότερο νά ἐξασφαλισθεῖ πρῶτα ἡ διευθέτηση τῶν βασικῶν προβλημάτων καί νά ἀκολουθήσει, ἐν συνεχείᾳ, ἡ ἐξέταση τῶν διαφόρων λεπτομερειακῶν ζητημάτων. Γιατί ἡ ἀντίθετη τακτική ἐνέχει τόν κίνδυνο διαιωνίσεως τοῦ Κυπριακοῦ, γιά τό ὁποῖο δέν ὑπάρχουν πλέον πολλά περιθώρια διατηρήσεως τῆς ἐπικαιρότητός του, λόγω τῆς συνεχοῦς ἐμφανίσεως νέων διεθνῶν προβλημάτων καί τῆς συναφοῦς ἀμβλύνσεως τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης.

»Παρεμβαίνων ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Ράλλης, ὑπεγράμμισε τήν ἀνάγκη ὅπως ἡ κυπριακή Κυβέρνηση ἐπιδείξει ἀποφασιστικότητα ἔναντι τῶν διαφόρων κομμάτων, ἐπί τῆς πολιτικῆς πού θά χαράξει ὡς πρός τήν ἀμερικανική πρωτοβουλία, ὥστε νά μήν ἀναγκασθεῖ νά ὑπαναχωρήσει, καθ' ὁδόν, λόγω ἐσωτερικῶν πολιτικῶν πιέσεων.

»Ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ ἀπήντησε ὅτι δέν θά διστάσει νά ἀγνοήσει ὁποιαδήποτε πίεση, ἐάν αὐτό ἐπιβάλλει τό ἐθνικό συμφέρον.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐτόνισε ὅτι θά πρέπει νά τηρηθεῖ ἀπολύτως τό ἀπόρρητο τῆς πρωτοβουλίας Κάρτερ καί ὅτι, κατά τήν γνώμη του, ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ θά ἔπρεπε νά ἀναλάβει προσωπικά τήν εὐθύνη καί νά ἐνημερώσει τά κόμματα, ἀφοῦ πρῶτα διερευνηθοῦν οἱ πραγματικές προθέσεις τοῦ Ἀμερικανοῦ προέδρου καί συγκεκριμενοποιηθοῦν οἱ σχετικές ἐνέργειές του. Ὁ κ. πρωθυπουργός πρόσθεσε ὅτι θά ἦταν σκόπιμο νά ὑποβληθεῖ στόν πρόεδρο Κάρτερ ἡ σκέψη ἀναβιώσεως τῆς περσινῆς ἀμερικανικῆς προτάσεως, μέ τήν ὁποία οἱ ΗΠΑ εἶχαν, ἀφελῶς, δεσμευθεῖ νά προωθήσουν λύση τοῦ Κυπριακοῦ. Ὁ κ. πρωθυπουργός θεωρεῖ ὅτι κατ' αὐτόν τόν τρόπο παρέχεται ἡ δυνατότης νά ξανακερδηθεῖ μία χαμένη εὐκαιρία, γιά νά ἐξασφαλισθεῖ ἡ δέσμευση τῶν ΗΠΑ, στό Κυπριακό. Ἀποτέλεσε μέγα σφάλμα, ἐτόνισε ὁ κ. πρωθυπουργός, ἡ ἀπόρριψη, παρά τίς συμβουλές μας, τῆς περσινῆς ἀμερικανικῆς προτάσεως. Γιατί ἡ Ἀμερική, μέ τήν πρόταση αὐτή, ἐδεσμεύετο ὄχι μόνον νά ἀγωνισθεῖ γιά τήν λύση τοῦ Κυπριακοῦ, ἀλλά καί νά ἐξαρτᾶ τήν πολιτική της ἔναντι τῆς Τουρκίας ἀπό τήν πρόοδο τοῦ Κυπριακοῦ. Καί ἐμεῖς, κατά τρόπον ἐπιπόλαιο, τήν ἀποδεσμεύσαμε, ὅπως εἶναι γνωστό. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐτόνισε ὅτι, μόνον οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες εἶναι ἱκανές νά βοηθήσουν στήν ἐπίτευξη λύσεως γιατί, παρ' ὅλα τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν, εἶναι ἡ μόνη χώρα πού μπορεῖ νά ἀσκήσει ἀποτελεσματική πίεση στήν Τουρκία. Ἡ ἄποψη αὐτή δέν ὀφείλεται σέ φιλοαμερικανική διάθεση, ἀφοῦ ἄλλωστε εἶναι γνωστό ὅτι οἱ ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις διέρχονται περίοδο κάποιας ψυχρότητος, λόγω καί πάλι τῶν ἑλληνοτουρκικῶν διαφορῶν. Ἀλλά στηρίζεται στήν διαπίστωση ὅτι μόνον οἱ Ἀμερικανοί ἔχουν συμφέρον γιά τήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος καί συγχρόνως δυνατότητες γιά πίεση ἐπί τῆς Τουρκίας. Οἱ ἄλλες δυνάμεις, καί συγκεκριμένα ἡ Σοβιετική Ἕνωση καί ἡ Κίνα, ἐκφράζουν βέβαια θεωρητικό ἐνδιαφέρον γιά τήν διευθέτηση τοῦ Κυπριακοῦ — ὅπως ἔγινε καί κατά τά πρόσφατα ταξίδια τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ στήν Μόσχα καί στό Πεκῖνο — ἀλλά κατά βάθος δέν ἐπιθυμοῦν λύση, ἐφ' ὅσον ἡ διαιώνιση τῆς ἑλληνοτουρκικῆς διενέξεως ἀποδυναμώνει τήν Βορειοατλαντική Συμμαχία. Αὐτό βέβαια δέν σημαίνει ὅτι πρέπει νά ἀγνοηθεῖ ἡ ἠθική συμπαράσταση τῶν χωρῶν αὐτῶν. Ἀλλά καί δέν πρέπει νά ἀναμένεται ἐκ μέρους των λύση τοῦ προβλήματος. Ἐάν λοιπόν ἀποδειχθεῖ ὅτι ἀληθεύει ἡ προσφορά τῶν ΗΠΑ γιά ἀνάληψη πρωτοβουλίας πρός ἐπίλυση τοῦ θέματος, θά πρέπει ἡ κυπριακή Κυβέρνηση νά ἀνταποκριθεῖ, τό ταχύτερο δυνατό, κατά τρόπο μεθοδικό, ρεαλιστικό καί μετριοπαθῆ γιά νά ἐπανορθώσουμε τό σφάλμα τῆς ἀπορρίψεως τῆς ἀμερικανικῆς προτάσεως καί νά προσπαθήσομε νά ἐπανασυνδέσομε τήν Ἀμερική μέ τό Κυπριακό. Καί χωρίς ἐσωτερικές δημαγωγίες καί ἀνάμειξη τῶν κομμάτων, τά ὁποῖα, λόγω ἀπαραδέκτων στό ἐθνικό θέμα κομματικῶν καί πολιτικῶν ἀνταγωνισμῶν, θά ὑπονομεύσουν τήν ἀμερικανική πρωτοβουλία ἤ θά ἀναγκάσουν τήν κυπριακή Κυβέρνηση νά ὑποβάλει στόν πρόεδρο Κάρτερ σκέψεις καί εἰσηγήσεις, πού δέν θά εἶναι δυνατόν νά γίνουν δεκτές. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐπανέλαβε τήν ἄποψη ὅτι οἱ εἰσηγήσεις πού θά ὑποβληθοῦν στούς Ἀμερικανούς θά πρέπει νά ἀναφέρονται σέ δύο-τρία βασικά θέματα. Τό κυριώτερο ἀπό αὐτά εἶναι τό ἐδαφικό, γιά τήν ἱκανοποιητική διευθέτηση τοῦ ὁποίου θά ἄξιζε, ἴσως, νά γίνουν παραχωρήσεις σέ ἄλλα ζητήματα. Ἡ ἐξασφάλιση δέ ἱκανοποιητικῆς λύσεως τοῦ ἐδαφικοῦ ἔχει τεράστια σημασία. Διότι, πέραν τῆς ἐπιλύσεως σημαντικοῦ μέρους τοῦ προσφυγικοῦ προβλήματος, ὁ ἐδαφικός περιορισμός τῆς τουρκοκυπριακῆς περιοχῆς μειώνει, γενικώτερα, τόν ρόλο τοῦ τουρκοκυπριακοῦ παράγοντος καί παρέχει περισσότερες δυνατότητες στήν ἑλληνοκυπριακή πλευρά γιά τήν ἀποτελεσματική ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού θά ἀνακύψουν ἐνδεχομένως στό μέλλον. Ὡς πρός τήν συνταγματική πτυχή τοῦ θέματος, ὁ κ. πρωθυπουργός ἐξέφρασε τήν ἄποψη ὅτι θά πρέπει νά ἐπιδιωχθῆ ἡ ἐξασφάλιση τῆς ἑνότητος τοῦ Κράτους, ἀλλ' ὅτι ὑπερβολικά ἐνισχυμένες ἐξουσίες τῆς κεντρικῆς Κυβερνήσεως θά ἀπέβαιναν εἰς βάρος τῶν Ἑλληνοκυπρίων, ἀφοῦ θά συμμετεῖχαν σ' αὐτές καί οἱ Τουρκοκύπριοι.

»Ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ ἀπήντησε ὅτι συμφωνεῖ νά κινηθεῖ ἐπ' αὐτῆς τῆς βάσεως. Ἀνέπτυξε ἀκολούθως τήν σκέψη ὑποβολῆς στόν γενικό γραμματέα ἑνός ὁλοκληρωμένου σχεδίου Συντάγματος πρίν ἐπαναληφθοῦν οἱ δικοινοτικές διαπραγματεύσεις καί ἀνεξάρτητα τῶν εἰσηγήσεων πού θά διαβιβασθοῦν στόν πρόεδρο Κάρτερ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρετήρησε ὅτι, κατά τήν γνώμη του, ἡ ὑπόθεση Κάρτερ εἶναι τελείως διάφορος τῆς πρωτοβουλίας Βαλντχάιμ καί ὅτι δέν θά ἦταν σκόπιμο νά ὑποβληθοῦν συγχρόνως οἱ σχετικές ἑλληνοκυπριακές προτάσεις γιά νά μήν προκληθεῖ σύγχυση, ἐφ' ὅσον εἶναι βέβαιο ὅτι ὁ γενικός γραμματεύς θά ἐνημερώσει τούς Ἀμερικανούς ἐπί τοῦ σχεδίου Συντάγματος πού θά λάβει ἀπό τήν κυπριακή Κυβέρνηση.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός θεωρεῖ ὅτι ἡ Κυπριακή Κυβέρνηση θά πρέπει νά σπεύσει νά ὑποβάλει τίς σκέψεις της στον πρόεδρο Κάρτερ, ἀφοῦ βεβαιωθεῖ ὅτι πρόκειται περί σοβαρᾶς ὑποθέσεως καί, παραλλήλως, νά ἀνταποκριθεῖ θετικά στήν ἀναμενόμενη πρωτοβουλία τοῦ γενικοῦ γραμματέως, ἐπιδεικνύουσα μετριοπαθῆ καί ἐποικοδομητική συμπεριφορά, γιά νά μή κατηγορηθεῖ, στήν σχετική ἔκθεση τοῦ κ. Βαλντχάιμ, ὡς ὑπεύθυνη γιά τυχόν ἀποτυχία τοῦ διαλόγου. Ἐάν δέ ἡ ἀμερικανική πρωτοβουλία ἀποδειχθεῖ τελικά ἀτελέσφορος, ἡ κυπριακή Κυβέρνηση θά ἔχει τότε τήν δυνατότητα ὑποβολῆς ὁλοκληρωμένου συνταγματικοῦ σχεδίου στόν γενικό γραμματέα, πρός διευκόλυνσή του στήν διεξαγωγή τῶν διακοινοτικῶν διαπραγματεύσεων.

»Ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ συμφώνησε μέ τά ἀνωτέρω καί ἀνέλαβε νά ἑτοιμάσει τίς ἑλληνοκυπριακές εἰσηγήσεις πρός τόν πρόεδρο Κάρτερ καί νά ἐνημερώσει σχετικά τόν κ. πρωθυπουργό, ὁ ὁποῖος προσεφέρθη νά συνηγορήσει καί ἀπό πλευρᾶς του, ἐφ' ὅσον βέβαια θά ἦταν αὐτό ἐπιθυμητό ἀπό τήν κυπριακή Κυβέρνηση. Ὁ κ. Κυπριανοῦ ἐτόνισε τήν ἀνάγκη νά τηρηθεῖ ἀπόρρητο τό θέμα αὐτό καί νά

μήν ἐνημερωθοῦν οἱ πρεσβεῖες ἀκόμα ἐπ' αὐτοῦ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐπανέλαβε ὅτι, ἄν καί οἱ ΗΠΑ ἀποδίδουν ἰδιαίτερη σημασία στόν τουρκικό παράγοντα καί διστάζουν, κατά συνέπεια, νά ἀσκήσουν ἔντονη πίεση ἐπί τῆς Τουρκίας, παραμένουν ἐν τούτοις ἡ μόνη χώρα πού μπορεῖ νά ἐπηρεάσει ἀποτελεσματικά τήν Ἄγκυρα, ἀλλά καί νά ὠθήσει πρός αὐτή τήν κατεύθυνση τίς δυτικοευρωπαϊκές χῶρες, οἱ ὁποῖες, μολονότι διάκεινται συμπαθῶς πρός τήν ἑλληνική πλευρά, ἀποφεύγουν νά ἀναλάβουν ἐξ ἰδίων ὁποιαδήποτε σχετική πρωτοβουλία.

»Ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ παρετήρησε ὅτι στό ἐθνικό θέμα ὑπάρχουν ὅρια, πέραν τῶν ὁποίων οὐδείς μπορεῖ νά προχωρήσει. Ἀλλά διαβεβαίωσε τόν κ. πρωθυπουργό ὅτι, μέσα στά ὅρια τῆς λογικῆς, εἶναι διατεθειμένος νά ἀναλάβει ὁποιαδήποτε εὐθύνη.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπήντησε ὅτι οἱ ἡγέτες βρίσκονται στήν θέση τους γιά νά ἀναλαμβάνουν ἀκριβῶς τίς εὐθύνες. Καί ὅτι, κατά τήν γνώμη του, ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ θά πρέπει νά καθορίσει τήν ἀκολουθητέα γραμμή καί νά καταστήσει σαφές στά διάφορα κόμματα ὅτι δέν εἶναι διατεθειμένος νά ἀνεχθεῖ συνέχιση τῆς πολιτικῆς διαμάχης καί δημαγωγίας ἐπί τοῦ ἐθνικοῦ θέματος. Καί νά δηλώσει συγχρόνως ὅτι θά ἀναγκασθεῖ νά ἀποχωρήσει, ἐάν τά κόμματα δέν περιορίσουν τίς διενέξεις τους σέ ἄλλους τομεῖς, ὅπως εἶναι ὁ οἰκονομικός, ὁ ἐκπαιδευτικός κ.λ.π.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐξέφρασε περαιτέρω τόν θαυμασμό του γιά τήν ὑπομονή, τήν ἀντοχή καί τήν καρτερία τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, πού θά ἔπρεπε κανονικά νά εἶχε ἀντιδράσει ἔντονα ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας του, ἡ ὁποία πολιτικοποιεῖ τό ἐθνικό θέμα. Ὑπονομεύοντας, ἔτσι, ἀναλόγως τῶν πολιτικῶν συμφερόντων της, τίς δυνατότητες πού ἐκάστοτε προσφέρονται καί πού θά ἔπρεπε ὅλες νά δοκιμασθοῦν, προκειμένου νά ἐπιτευχθεῖ σύντομα μία ἀνεκτή λύση, δεδομένου μάλιστα ὅτι εἶναι ἄγνωστο τί μᾶς ἐπιφυλάσσει τό μέλλον.

»Ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ ἀπήντησε ὅτι ἀπό διάφορες ἐπαφές πού εἶχε τελευταῖα διεφάνησαν ὁρισμένες ἐνδείξεις ὅτι οἱ πολιτικές διαμάχες ἐπί τοῦ ἐθνικοῦ θέματος θά σταματήσουν.

. . . . . .

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. πρωθυπουργός λέει ὅτι κάναμε στό παρελθόν πολλά σφάλματα καί δέν ὑπάρχουν περιθώρια γιά νέα. Τό δράμα πού ζεῖ σήμερα ὁ κυπριακός λαός εἶναι ἀποτέλεσμα σφαλμάτων δικῶν μας, τά ὁποῖα ἀκριβῶς ἐκμεταλλεύτηκαν οἱ Τοῦρκοι, γιά νά κάνουν ὅ,τι ἔκαναν. Ὅταν ὑπογράψαμε τίς συμφωνίες τῆς ἀνεξαρτησίας, συνέχισε ὁ κ. πρωθυπουργός, συμβούλευε τόν Μακάριο νά ἀκολουθήσει παράλληλη πολιτική μέ τήν ἑλληνική καί νά ἐνταχθεῖ σέ ὅλους τούς ὀργανισμούς, στούς ὁποίους συμμετεῖχε καί ἡ Ἑλλάς, ὅπως ὁ ΟΗΕ, τό ΝΑΤΟ καί ἡ ΕΟΚ, εἰς τρόπον ὥστε νά ἔχουμε παντοῦ διπλῆ ψῆφο, πρᾶγμα πού θά ἀποτελοῦσε ἐθνική δύναμη καί πού κατά τήν διαδρομή τοῦ χρόνου θά ὁδηγοῦσε στήν ἕνωση. Ὁ Μακάριος, δυστυχῶς, ἐνῶ κατ' ἀρχήν συμφωνοῦσε, ἀκολούθησε τήν πολιτική τῶν Ἀδεσμεύτων, πρᾶγμα πού ἐδυσχέραινε, πέραν τῶν ἄλλων, καί μιά κοινή πολιτική στά διεθνῆ προβλήματα. Σέ μιά ἀπό τίς τελευταῖες συναντήσεις τους, εἶπεν ὁ κ. πρωθυπουργός, ὁ Μακάριος ἀνεγνώρισε τό σφάλμα του καί εἶπε στόν κ. πρωθυπουργό ὅτι θά πρέπει νά ἐπιστρέψει ἡ Ἑλλάς στό ΝΑΤΟ καί ὅτι ἄν μποροῦσε θά ἔβαζε καί ὁ ἴδιος καί τήν Κύπρο στό ΝΑΤΟ. Τά σφάλματα αὐτά τοῦ παρελθόντος, λέει ὁ κ. πρωθυπουργός, θά πρέπει νά μᾶς γίνουν μαθήματα γιά τό μέλλον.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός συνέστησε, ἀκολούθως, στούς συνομιλητές του, ὅπως μακροχρονίως κατευθύνουν τήν Κύπρο πρός τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ, ἡ ὁποία θά προσφέρει ἀσφάλεια στόν κυπριακό λαό, ἐν ἀντιθέσει μέ τό Κίνημα τῶν Ἀδεσμεύτων πού ἔχει ἤδη ἀρχίσει νά διαλύεται καί πού μετά τόν θάνατο τοῦ Τίτο προβλέπεται ὅτι θά ἀποδυναμωθεῖ ἀκόμη περισσότερο. Τό θέμα δέν εἶναι βέβαια τοῦ παρόντος, ἀλλά ἡ κυπριακή Κυβέρνηση θά πρέπει νά τό ἔχει ἀπώτερο στόχο της, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον μέ τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ οἱ δύο χῶρες θά διαθέτουν δύο ψήφους καί ἐπομένως ὑπολογίσιμη δύναμη στό πλαίσιο τῆς Ἡνωμένης Εὐρώπης. Καί θά μποροῦν συγχρόνως νά ἔχουν κοινή πολιτική στά διεθνῆ θέματα, ἡ ὁποία μόνο μέ τή συμμετοχή ἀμφοτέρων στήν ΕΟΚ εἶναι δυνατό νά ἐφαρμοσθεῖ. Διότι, ἄν ἡ Ἑλλάς μετέχει στήν ΕΟΚ καί ἡ Κύπρος ἐξακολουθεῖ νά ἀνήκει στούς Ἀδεσμεύτους, ἡ ὕπαρξη κοινῆς πολιτικῆς — ὄχι βέβαια στό Κυπριακό πού εἶναι ἐθνικό θέμα ἀλλά στά ἄλλα διεθνῆ ζητήματα — εἶναι ἀδύνατη.

»Ὁ πρόεδρος Κυπριανοῦ συμφώνησε καί διαβεβαίωσε τόν κ. πρωθυπουργό ὅτι ὁ προσανατολισμός τῆς Κύπρου πρός τήν ΕΟΚ εἶναι ἐπισήμως εἰλημμένη καί διακηρυχθεῖσα ἀπόφαση τῆς Κυπριακῆς Κυβερνήσεως»[97].

Τήν ἑπομένη, 11 Δεκεμβρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε νέα συνάντηση μέ τόν πρόεδρο Κυπριανοῦ στό Πολιτικό Γραφεῖο. Μετά τόν ὁριστικό τερματισμό τῶν συνομιλιῶν, ὁ πρωθυπουργός δήλωσε στούς δημοσιογράφους:

«Ὅπως γνωρίζετε, ἡ τελευταία ἀπόφαση τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἄνοιξε τόν δρόμο γιά τήν ἐπανάληψη τοῦ διαλόγου. Τό τί θά βγῆ ἀπ' αὐτόν τόν διάλογο, θά ἐξαρτηθῆ περισσότερο ἀπό τήν τουρκική πλευρά, ἡ ὁποία δυστυχῶς δέν φαίνεται νά ἐπιδιώκη εἰλικρινῶς τή λύση τοῦ προβλήματος. Βέβαια, θά ἐξαρτηθῆ καί ἀπό τήν ἀποφασιστικότητα μέ τήν ὁποία θά χειρισθῆ τό θέμα ὁ κ. Βαλντχάιμ, ὁ ὁποῖος ἀναμένεται νά ἀναλάβη σχετική πρωτοβουλία. Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἐκεῖνο τό ὁποῖο ἔχουμε νά κάνουμε, εἶναι νά προσδιορίσουμε κατά τρόπο σταθερό, ἀλλά καί μετριοπαθῆ, τίς ἐπιδιώξεις μας· καί γύρω ἀπό αὐτές τίς ἐπιδιώξεις νά εἶναι ὅλοι οἱ Κύπριοι καί ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἑνωμένοι. Αὐτό τό εἶπα καί θά τό ἐπαναλαμβάνω συνεχῶς, ὅπως τό ἔκανε ὁ Κάτων, ὅταν μιλοῦσε γιά τήν Καρχηδόνα. Βασική προϋπόθεση γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνος εἶναι ἡ ἑνότης ὅλων τῶν Κυπρίων.

»Καί εἶναι ἀνάγκη τό θέμα αὐτό καί ἐδῶ καί ἐκεῖ νά τεθῆ ἔξω ἀπό κομματικούς ἀνταγωνισμούς. Αὐτό θά δημιουργήση ἀσφαλεῖς προϋποθέσεις γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἀγῶνος.

»Μέ τόν κ. πρόεδρο, ὅπως ξέρετε, ἔχουμε καλούς

καί φιλικούς δεσμούς· εἶναι πάντοτε εὔκολη καί ἄνετη ἡ συνεργασία μας καί συμφωνήσαμε γιά τούς χειρισμούς τούς ὁποίους θά κάνουμε ἐν ὄψει τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ διαλόγου».

Ὁ Κύπριος πρόεδρος, ἐξάλλου, ἀφοῦ ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του ἀπό τίς συνομιλίες καί ἐπιβεβαίωσε τήν ταυτότητα ἀπόψεων μεταξύ τῶν δύο πλευρῶν, πρόσθεσε:

«Θά ἤθελα νά προσυπογράψω ἀπόλυτα τά ὅσα εἶπε ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως γιά τήν ἀνάγκη ἑνότητος στά ἐθνικά θέματα καί ἐντός τῆς Κύπρου καί τῆς Ἑλλάδος καί μεταξύ Κύπρου καί Ἑλλάδος καί — ὅπερ καί τό κυριώτερο — νά προσυπογράψω τήν δήλωσή του, ὅτι δέν πρέπει οἱ κομματικές διαφορές νά φθάνουν στό ἐπίπεδο τῶν ἐθνικῶν θεμάτων. Μπορεῖ νά ὑπάρχουν κομματικές διαφορές, εἶναι φυσικό. Ἀλλά τό ἐθνικό θέμα δέν πρέπει νά ἐπηρεάζεται ἀπό τίς διαφορές αὐτές».

11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε μήνυμα πρός τήν 25η Γενική Συνέλευση τῆς ΠΑΣΕΓΕΣ:

«Κύριοι σύνεδροι,

»Λυποῦμαι, γιατί λόγω ἐκτάκτου ἀπασχολήσεως δέν μπορῶ νά ἀνταποκριθῶ στήν πρόσκλησή σας νά παραστῶ στό Συνέδριό σας καί νά κηρύξω τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν του.

»Σᾶς ἀπευθύνω ὅμως, διά τοῦ ὑπουργοῦ Γεωργίας, τούς θερμούς χαιρετισμούς μου καί τίς εὐχές μου γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ Συνεδρίου σας.

»Εἶναι περιττό νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ἡ Κυβέρνηση θά παρακολουθήσῃ μέ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον τίς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου σας καί θά μελετήσῃ μέ τήν ἐπιβαλλόμενη προσοχή τά πορίσματά του.

»Ὅπως γνωρίζετε, ἀποδίδω μεγάλη σημασία στόν θεσμό τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν. Καί ἀναμένω ἀπό τήν ὀρθολογική ὀργάνωση καί λειτουργία τους, τήν ἀξιοποίηση τῶν δυνατοτήτων πού προσφέρει στήν γεωργία μας ἡ ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα.

»Οἱ συνεταιρισμοί πρέπει νά γίνουν φορεῖς τῆς ὑπεύθυνης ἐνημερώσεως τῶν ἀγροτῶν, τῆς ὀργανωμένης προστασίας τῶν συμφερόντων τους, ἀλλά καί τοῦ προοδευτικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί ζωῆς.

»Τό ἐνδιαφέρον μου γιά τούς Ἕλληνες ἀγρότες εἶναι πλέον γνωστό καί ἀποδεδειγμένο. Τό σύνολο σχεδόν τῶν μέτρων, πάνω στά ὁποῖα θεμελιώθηκε ἡ προσπάθεια γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη καί κοινωνική πρόοδο τῶν ἀγροτῶν μας, ἀποφασίστηκαν μέ πρωτοβουλία τῶν Κυβερνήσεών μου καί πάντοτε σέ συνεργασία μέ τίς συνεταιριστικές ὀργανώσεις.

»Νά εἶσθε βέβαιοι ὅτι τό ἐνδιαφέρον μου αὐτό θά συνεχισθῇ ἀμείωτο καί εἰς τό μέλλον.

»Τό ἐφετεινό σας Συνέδριο, κύριοι σύνεδροι, γίνεται σέ μιά στιγμή πού ἡ ἑλληνική οἰκονομία εἰσέρχεται σέ καινούργια φάση. Ἀπό τοῦ προσεχοῦς ἔτους ἡ ἑλληνική γεωργία θά ἀποτελῇ ὀργανικό καί ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς εὐρύτερης εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς. Δέν χρειάζεται νομίζω νά σᾶς ἐπαναλάβω τά μεγάλα πλεονεκτήματα, τά ὁποῖα κατ' ἐξοχήν ὁ ἀγροτικός κόσμος πρόκειται νά ἀντλήσῃ ἀπό τήν συμμετοχή τῆς χώρας μας στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες. Ὀφείλω ὅμως νά τονίσω καί πάλι ὅτι, γιά νά ἐκμεταλλευθοῦμε πλήρως τά πλεονεκτήματα αὐτά, θά ἀπαιτηθῇ συστηματοποίηση καί ἔνταση τῶν προσπαθειῶν ὅλων μας καί πρό παντός ἀμοιβαία κατανόηση καί εἰλικρινής συνεργασία μεταξύ Κυβερνήσεως καί ἀγροτῶν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ συνεταιριστικές ὀργανώσεις ἀποδέχονται τήν ἱστορική αὐτή πρόκληση καί θά ἀνταποκριθοῦν στίς προσδοκίες ὅλων μας.

»Ἐξ ἄλλου, ὅπως καί πρόσφατα τόνισα, ἡ διεθνής οἰκονομία διέρχεται μιά κρίση ἐπικίνδυνη, πού εἶναι φυσικό νά ἐπηρεάζῃ καί τήν δική μας οἰκονομία. Ὁ συνεχιζόμενος παγκόσμιος πληθωρισμός καί ἡ ἐντεινόμενη ἐνεργειακή κρίση ἔχουν προκαλέσει ἀστάθεια καί ἀβεβαιότητα στήν διεθνῆ ἀγορά. Τό διεθνές οἰκονομικό σύστημα διέρχεται τήν ὀξύτερη κρίση πού σημειώθηκε κατά τήν τελευταία 50ετία. Κάτω ἀπό τίς συνθῆκες αὐτές μιά μικρή οἰκονομία, ὅπως ἡ ἑλληνική, εἶναι φυσικό νά εἶναι ἐκτεθειμένη σέ μεγαλύτερους κινδύνους. Καί ὀφείλουμε μέ ἔγκαιρα μέτρα τούς κινδύνους αὐτούς νά τούς περιορίσουμε.

»Ἡ στοιχειώδης λογική λέει ὅτι, γιά νά ἀποφύγουμε ὀδυνηρές στερήσεις στό μέλλον, θά πρέπει νά ἀποδεχθοῦμε σήμερα προσωρινούς καί λογικούς περιορισμούς. Ἡ ἠθελημένη ἀγνόηση ἀπό μέρους τῶν δημαγωγῶν καί τῶν κερδοσκόπων αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν ἀποτελεῖ ὑποκρισία ἀνεπίτρεπτη.

»Ἡ Κυβέρνηση ἀναμένει ἀπό ὅλες τίς τάξεις νά δείξουν τήν κατανόηση πού ἐπιβάλλεται ἀπό τήν κρισιμότητα τῶν περιστάσεων. Δικαιοῦται ὅμως νά ἀναμένῃ τοῦτο εἰδικώτερα ἀπό τούς ἀγρότες, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀπέδειξαν πάντοτε, κατέχονται ἀπό ὑψηλό αἴσθημα ἐθνικῆς εὐθύνης καί ἐκτιμοῦν τίς θυσίες, στίς ὁποῖες χάριν αὐτῶν ὑποβάλλεται τό κοινωνικό σύνολο.

»Ἡ Κυβέρνησή μου ἀντιμετωπίζει τά προβλήματα πού ἀπασχολοῦν τούς ἀγρότες μέ πνεῦμα κατανοήσεως. Ἤδη γιά τήν κοινωνική καί πολιτιστική ἀνάπτυξη τῆς ἐπαρχίας κατήρτισε τό χωροταξικό της σχέδιο, τό νέο πρόγραμμα κέντρων ὑγείας τῆς ὑπαίθρου καί μελετᾶ τρόπους ἀναπροσαρμογῆς τοῦ καθεστῶτος τῶν ἀγροτικῶν συντάξεων.

»Ἐλπίζω ὅτι τά πορίσματα τοῦ Συνεδρίου σας θά ἀποδειχθοῦν ὠφέλιμα ὄχι μόνο γιά τούς ἀγρότες μας,

ἀλλά καί γιά τήν χώρα γενικώτερα. Καί θά δώσουν τό παράδειγμα καί στίς ἄλλες κοινωνικές ὁμάδες».

11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται, παρουσία τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καί Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, Κ. Μητσοτάκη καί Ε. Κεφαλογιάννη, τό προεδρεῖο τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Ἐφοπλιστῶν. Κατά τή συνάντηση συζητήθηκαν τά προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας, οἱ δυνατότητές της γιά μεγαλύτερη ἀνάπτυξη καί, εἰδικότερα, τῆς αὐξήσεως τοῦ ναυτιλιακοῦ συναλλάγματος.

Τά μέλη τοῦ Προεδρείου τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Ἐφοπλιστῶν ὑποσχέθηκαν νά καταβάλουν κάθε προσπάθεια γιά νά αὐξήσουν τό εἰσαγόμενο ναυτιλιακό συνάλλαγμα μέ στόχο, ἀπό 1,5 δισεκατ. δολλάρια τό 1979, νά φτάσει, τό 1980, σέ 2,5 δισεκατ. δολλάρια. Ὁ πρωθυπουργός εὐχαρίστησε τό Προεδρεῖο καί ἔδωσε τή διαβεβαίωση ὅτι ἡ Κυβέρνηση θά ἐντείνει ἀκόμη περισσότερο τίς προσπάθειές της, προκειμένου νά βοηθήσει τή μεγαλύτερη ἀκόμη ἀνάπτυξη τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας, ἡ ὁποία, κάτω ἀπό τίς τρέχουσες διεθνεῖς συνθῆκες, ἀποτελεῖ ὄχι μόνον οἰκονομική ἀλλά καί ἠθική δύναμη γιά τό ἔθνος.

Πράγματι, μετά ἀπό πέντε ἔτη διακυβερνήσεως, ἡ Κυβέρνηση Καραμανλῆ εἶχε κατορθώσει νά ἐνισχύσει τίς προϋποθέσεις πού προσφέρονται γιά νά διευκολύνουν τήν προσαρμογή τῆς ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας στίς νέες συνθῆκες τῶν θαλάσσιων μεταφορῶν. Εἰδικότερα, ἐφαρμόστηκε πολιτική ἄνετης χρηματοδοτήσεώς της ὥστε νά βελτιωθεῖ ἡ τηλεπικοινωνιακή ὑποδομή καί νά ἐνισχυθοῦν, μέσω καί τῆς προμήθειας ἐφοδίων στήν Ἑλλάδα, οἱ δεσμοί της μέ τήν ἑλληνική οἰκονομία. Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς αὐτῆς καταγραφόταν ἡ ἄντληση ὠφελημάτων στό ἐπίπεδο τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς χώρας. Παράλληλα, ὁ ἀριθμός τῶν πλοίων μέ ἑλληνική σημαία ἀνερχόταν ἀπό 3.145, τό 1974, σέ 3.951 τό 1979 (αὔξηση 25,6%). Ἀκόμη μεγαλύτερος ἦταν ὁ ρυθμός αὐξήσεως τῆς χωρητικότητας τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν, ἀπό 24.080 σέ 38.842 χιλ. (αὔξηση 61,3%), ἐνῶ οἱ εἰσπράξεις σέ συνάλλαγμα, ἀπό 874 ἔφτασαν σέ 1.518 ἑκατ. δολλάρια — ποσοστό περίπου 74%[98].

12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ἐξαγγέλλεται τό νέο, ἀναθεωρημένο, ἀναπτυξιακό πρόγραμμα τῆς ΔΕΗ γιά τή δεκαετία 1979 - 1988, μέ στόχο τή δημιουργία σέ μακροχρόνια βάση μιᾶς αὐτοδύναμης, καί ἀνεξάρτητης ἀπό τίς ἐπιδράσεις τῆς διεθνοῦς πετρελαϊκῆς κρίσεως, ἀναπτυξιακῆς ἐνεργειακῆς οἰκονομίας, πού θά στηρίζεται στήν ἀξιοποίηση τῶν ἐγχώριων πηγῶν ἐνεργείας.

Ἀναλυτικά, τό σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο ἀναφέρει:

«Τό πρόγραμμα αὐτό πού προωθεῖται ἤδη ἐντατικά ἀπό τό ἐπιστημονικό, μελετητικό, παραγωγικό καί τεχνικό δυναμικό τοῦ δημοσίου ἐνεργειακοῦ φορέα τῆς χώρας, θά στηριχθεῖ βασικά στήν ἀξιοποίηση τῶν δύο κύριων ἐγχωρίων πηγῶν ἐνεργείας: τοῦ λιγνίτη καί τοῦ ὑδροδυναμικοῦ τῶν ποταμῶν μας. Τό ἐπιστημονικό προσωπικό τῆς ΔΕΗ, μέ τήν συμβολή καί τῶν ἁρμοδίων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν πού ἀσχολοῦνται μέ τήν ἐνεργειακή κρατική πολιτική, ἔπειτα ἀπό τήν μελέτη τῶν δυνατοτήτων τῶν βασικῶν ἐγχωρίων πηγῶν, — λιγνίτη καί ὑδροδυναμικοῦ —, καί τίς ἐκτιμήσεις τῶν διεθνῶν τεχνολογικῶν δεδομένων καί τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς ἐμπειρίας, προγραμμάτισε τήν ἐπέκταση τῆς ἐγκατεστημένης ἰσχύος τοῦ Ἐθνικοῦ Διασυνδεδεμένου Συστήματος. Ὁ προγραμματισμός αὐτός προβλέπει τήν ἐγκατάσταση νέων ἠλεκτροπαραγωγικῶν μονάδων στούς σταθμούς πού ἤδη λειτουργοῦν καί παράλληλα τήν δημιουργία νέων σταθμῶν παραγωγῆς ρεύματος, πού καί στίς δύο περιπτώσεις βασικά θά λειτουργοῦν μέ τήν ἀξιοποίηση τῶν λιγνιτῶν καί τῶν ὑδάτων τῶν ποταμῶν μας.

»Ἔτσι, βάσει τῶν προοπτικῶν ὅτι ὁ μέσος ρυθμός ζητήσεως ἐνεργείας θά αὐξάνει προοδευτικά γιά μέν τήν περίοδο μέχρι τό 1983 κατά ποσοστό 9,2% τό χρόνο, γιά δέ τήν περίοδο ἀπό τό 1983 μέχρι τό 1988 κατά 7,8%, ἡ ΔΕΗ προγραμματίζει τήν παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας πού θά φτάσει τό 1983 σέ 29.200 ἑκατομμύρια κιλοβατῶρες, καί τό 1988 σέ 42.500 ἑκατομμύρια κιλοβατῶρες, ἤτοι αὔξηση τῆς παραγωγῆς, σέ σύγκριση μέ τήν παραγωγή τοῦ 1978 κατά 118%.

»Μέ τήν προϋπόθεση ὅτι ἡ ἐκτέλεση τῶν προβλεπομένων στό πρόγραμμα τῆς ΔΕΗ τοῦ 1979-1988 ἔργων, ἡ παραγωγή ἐνεργείας τῆς ΔΕΗ θά παρουσιάσει, βάσει τοῦ νέου προσανατολισμοῦ πρός τήν ἀξιοποίηση τῶν ἐγχωρίων πηγῶν ἐνεργείας, ἀπό πλευρᾶς συνθέσεως μιά νέα διάρθρωση. Δηλαδή, προβλέπεται κάμψη τῆς παραγωγῆς ἀπό τήν καύση πετρελαίου μέ ἀντίστοιχη αὔξηση τῆς παραγωγῆς ἀπό λιγνίτη καί τό ὑδροδυναμικό τῶν ποταμῶν.

»Εἰδικώτερα, ἀπό τήν παραγωγή τό 1988 τῶν 42.500 ἑκατομμύρια κιλοβατωρῶν τοῦ Συστήματος τῆς ΔΕΗ, προβλέπεται ὅτι 5.555 ἑκατομμύρια κιλοβατῶρες — ποσοστό 13,07% — θά προέρχονται ἀπό τήν καύση πετρελαίου, 31.733 ἑκατομμύρια κιλοβατῶρες — ποσοστό 74.67% — θά προέρχονται ἀπό τόν λιγνίτη, 4.890 ἑκατομμύρια κιλοβατῶρες — ποσοστό 11.15% — θά καλύπτεται ἀπό τό ὑδροδυναμικό τῶν ποταμῶν, 322 ἑκατομμύρια κιλοβατῶρες — ποσοστό 0,75% — θά ἀντιστοιχεῖ στήν παραγωγή ἀπό τήν προβλεπόμενη στό πρόγραμμα τῆς ΔΕΗ πυρηνική μονάδα.

»Ἔτσι, ἡ παραγωγή ρεύματος ἀπό τήν ἀξιοποίηση τῶν ἐγχωρίων πηγῶν, τό 1988, θά αὐξηθεῖ ἀπό 62,94% τό 1978, σέ ποσοστό 86,11%, πού εἶναι ἡ παραγωγή τῶν 36.600 ἑκατομμυρίων κιλοβατωρῶν, ἐνῶ ἡ παραγωγή ρεύματος ἀπό τό πετρέλαιο θά ὑποβαθμισθεῖ σέ ποσοστό 13% ἀπό 37% πού ἦταν τό 1978, πάνω στή συνολική παραγωγή. Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ παραγωγή τῶν 36.600 ἑκατομμυρίων κιλοβατωρῶν πού θά παράγονται τό 1988 ἀπό τίς ἐγχώριες

πηγές ἐνεργείας, ἀντιστοιχεῖ στό ἰσοδύναμο τῶν 9.150.000 τόννων μαζούτ, τοῦ ὁποίου ἡ προμήθεια ἀπό τό ἐξωτερικό μέ τίς σημερινές τιμές θά ξεπερνοῦσε τά 32,9 δισεκατομμύρια δρχ.

Οἱ λιγνιτικές μονάδες

»Τό ἐνεργειακό πρόγραμμα τῆς ΔΕΗ, ὅπως ἔχει πρόσφατα διαμορφωθεῖ, προβλέπει βασικά μιά ταχύρρυθμη ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας μέ λιγνίτη. Μέχρι τό 1988, ἔτσι προβλέπεται ἡ ἔνταξη στό Ἐθνικό Σύστημα δώδεκα νέων λιγνιτικῶν μονάδων συνολικῆς ἰσχύος 3.600 MW, μέ ἱκανότητα παραγωγῆς πού θά φθάσει καί θά ξεπερνάει τά 24 δισεκατομμύρια κιλοβατῶρες τό χρόνο. Ἡ πρώτη ἀπό τίς μονάδες αὐτές πού ἡ κάθε μιά θά διαθέτει ἰσχύ 300 MW, πρόκειται νά λειτουργήσει τό 1980 καί ἡ τελευταία τό 1988.

»Εἰδικότερα, ἡ τρίτη καί τέταρτη λιγνιτοθερμικές μονάδες πού θά λειτουργήσουν κοντά στίς ἄλλες δύο πού λειτουργοῦν στόν λιγνιτοθερμικό σταθμό Καρδιᾶς Πτολεμαΐδος. Ἡ τρίτη θά λειτουργήσει τό 1980 καί ἡ τετάρτη τό 1981. Στόν λιγνιτοθερμικό Ἁγίου Δημητρίου τό 1982 θά λειτουργήσει ἡ πρώτη μονάδα, ἐνῶ τόν ἑπόμενο χρόνο θά λειτουργήσουν ἡ δεύτερη καί τρίτη μονάδα. Τό 1984 θά λειτουργήσει ἡ τετάρτη μονάδα καί τό 1987 ἡ πέμπτη μονάδα τοῦ σταθμοῦ. Στόν λιγνιτοθερμικό σταθμό Ἀμυνταίου θά λειτουργήσουν δύο μονάδες ἀντίστοιχα τό 1984 καί 1985. Στόν λιγνιτοθερμικό σταθμό Μεγαλοπόλεως τό 1985 προβλέπεται νά ἐγκατασταθεῖ μιά τετάρτη μονάδα. Στόν λιγνιτοθερμικό σταθμό Κομνηνῶν θά ἐγκατασταθοῦν τό 1987 καί 1988 δυό λιγνιτοθερμικές μονάδες τῆς ἴδιας ἰσχύος τῶν 300 MW, ὅπως καί οἱ πιό πάνω.

Νέοι ὑδροηλεκτρικοί σταθμοί

»Ἡ ΔΕΗ, στά πλαίσια τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ ὑδροδυναμικοῦ τῆς χώρας, ἀνεξάρτητα ἀπό τά ὑδροηλεκτρικά ἔργα πού ἤδη κατασκευάζονται — Πουρναρίου, Σφηκιᾶς - Ἀσωμάτων — ἔχει προγραμματίσει στήν προσεχῆ δεκαετία τήν κατασκευή καί ἄλλων νέων — 11 συνολικά μέ τούς προηγούμενους — ὑδροηλεκτρικῶν σταθμῶν.

»Ἀπό τούς σταθμούς αὐτούς, οἱ πέντε θά ἀξιοποιήσουν τό ὑδροδυναμικό τοῦ ποταμοῦ Ἀχελώου πού ἤδη ἀξιοποιεῖται στά Κρεμαστά καί στό Καστράκι. Δυό νέοι σταθμοί θά ἀξιοποιοῦν τά νερά τοῦ Ἀλιάκμονα πού καί σήμερα ἀξιοποιοῦνται μέ τό ἔργο τοῦ Πολυφύτου, καί ἄλλοι τέσσερις σταθμοί θά ἀξιοποιοῦν γιά πρώτη φορά τό ὑδατικό δυναμικό τεσσάρων ἄλλων ποταμῶν τῆς χώρας.

»Οἱ ὑπό κατασκευή καί προγραμματισμένοι 11 ὑδροηλεκτρικοί σταθμοί τῆς ΔΕΗ πού θά λειτουργήσουν μέχρι τό 1988 εἶναι:

(α) Ὁ ὑδροηλεκτρικός σταθμός Πουρναρίου στόν Ἄραχθο, τοῦ ὁποίου οἱ τρεῖς μονάδες συνολικῆς ἰσχύος 300 MW θά λειτουργήσουν στήν περίοδο 1980-1981.

(β) Δύο ὑδροηλεκτρικοί σταθμοί στίς θέσεις Σφηκιᾶς-Ἀσωμάτων στόν ποταμό Ἀλιάκμονα, συνολικῆς ἰσχύος 423 MW πού θά λειτουργήσουν τό 1983.

(γ) Ὁ ὑδροηλεκτρικός σταθμός Γκιώνας στόν ποταμό Μόρνο μέ δύο μονάδες συνολικῆς ἰσχύος 210 MW πού θά λειτουργήσει τό 1983. Ὁ ὑδροηλεκτρικός σταθμός Πηγῶν μέ δύο μονάδες συνολικῆς ἰσχύος 210 MW πού θά ἀξιοποιεῖ τά νερά τοῦ Ἀώου καί θά λειτουργήσει τό 1985.

(δ) Ὁ ὑδροηλεκτρικός σταθμός Θησαυροῦ στόν ποταμό Νέστο, μέ δύο μονάδες συνολικῆς ἰσχύος 345 MW πού θά λειτουργήσει τό 1987.

(ε) Οἱ ὑδροηλεκτρικοί σταθμοί Στράτου μέ δύο μονάδες συνολικῆς ἰσχύος 150 MW, ὁ σταθμός Συκιᾶς μέ δύο μονάδες ἰσχύος 170 MW, ὁ σταθμός Αὐλακίου μέ δύο μονάδες ἰσχύος 180 MW, ὁ σταθμός Μεσοχώρας μέ δύο μονάδες ἰσχύος 240 MW καί ὁ σταθμός Γλύστρας ἐπίσης μέ δύο μονάδες ἰσχύος 240 MW, πού θά ἀξιοποιοῦν τά νερά τοῦ ποταμοῦ Ἀχελώου. Οἱ σταθμοί αὐτοί θά λειτουργήσουν ἀντίστοιχα τό 1983, 1986, 1987 καί 1988.

»Ἔτσι, ἀπό τό 1983 ἕως τό 1988 προβλέπεται νά ἐνταχθοῦν στό δίκτυο τῆς ΔΕΗ 24 νέες ὑδροηλεκτρικές μονάδες συνολικῆς ἰσχύος 2.270 MW.

Ἡ πυρηνική μονάδα

»Στόν ἐνεργειακό προγραμματισμό τῆς ΔΕΗ ἔχει περιληφθεῖ καί ἡ λειτουργία στήν Ἑλλάδα τῆς πρώτης πυρηνικῆς μονάδας παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας πού χρονικά τοποθετεῖται στό 1988. Πρόκειται γιά μιά μονάδα ἰσχύος 600 MW, πού γιά τήν ἐγκατάστασή της ἡ ΔΕΗ ἔχει ἤδη ἀρχίσει τίς ἀναγκαῖες προκαταρκτικές ἐργασίες.

»Βασικός στόχος τῆς ἐνεργειακῆς πολιτικῆς τῆς ΔΕΗ εἶναι ἡ αἰσθητή μείωση ἀπό τό 1983 τῆς συμβολῆς στήν ἠλεκτροπαραγωγή τῶν μονάδων πετρελαίου. Βασικά οἱ πετρελαϊκές μονάδες πού προβλέπεται — 6 μονάδες ἀεροστροβίλων συνολικῆς ἰσχύος 228 MW — γιά νά λειτουργήσουν τό 1979 - 1980, ὅπως ἡ πετρελαϊκή μονάδα 300 MW, πού θά ἐγκατασταθεῖ στόν ἀτμοηλεκτρικό σταθμό Λαυρίου τό 1981, θά ἀποσκοποῦν στό νά ἀντικαταστήσουν παλαιότερες μονάδες πετρελαίου στό σύστημα τῆς ΔΕΗ»[99].

18 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐγκαινιάζει τή λειτουργία τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορικῆς Βιομηχανίας στήν Τανάγρα.

Στό ἱστορικό τῆς ἱδρύσεώς της, ἀναφέρθηκε ὁ πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορικῆς Βιομηχανίας, Ι. Στράτος· καί, στή συνέχεια, εἶπε:

«Ἡ συνολική ἐπένδυση στή σημερινή της φάση ἔφτασε τά 290 ἑκατομμύρια. Ἀπό αὐτά, τά 47 ἑκατομμύρια εἶναι τό μετοχικό της κεφάλαιο καί τά ὑπόλοιπα 240 ἑκατομμύρια ἐξασφαλίστηκαν ἀπό δάνεια στή διεθνῆ ἀγορά.

»Μέ τήν ἀποπεράτωση τοῦ ἐργοστασίου μέσα στό 1979, ἡ ΕΑΒ εἶναι ἕτοιμη νά καλύψει τό 1980 ὅλες τίς βασικές ἀπαιτήσεις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἐπιτυγχάνει ἔτσι ἀπόλυτα τόν πρῶτο της στόχο πού εἶναι ἡ αὐτάρκεια τῆς ἐθνικῆς μας ἄμυνας στό χῶρο τῆς ἀεροπορίας. Μπροστά μας βρίσκεται ὁ δεύτερος στόχος. Ἡ ἐπιτυχία στό διεθνῆ χῶρο. Ὁ φόρτος τῶν 2.500.000 ἐργατωρῶν τό χρόνο πού μποροῦν νά μᾶς ἐξασφαλίσουν οἱ ἔνοπλες δυνάμεις καί ἡ Ὀλυμπιακή Ἀεροπορία δέν καλύπτει τήν ηὐξημένη παραγωγική μας δυνατότητα. Δυνατότητα πού εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μεγάλης ποικιλίας τύπων ἀεροσκαφῶν καί κινητήρων πού μπορεῖ νά ἐπισκεύασει τό ἐργοστάσιο.

»Ἡ Ἑλλάδα χτυπάει θαρραλέα τήν πόρτα τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς. Ἂν μάλιστα ἐπισημανθεῖ στό σημεῖο αὐτό

ὅτι τό συγκρότημα εἶναι σχεδιασμένο ἔτσι ὥστε νά μπορεῖ νά διπλασιάσει τίς βιομηχανικές του ἐγκαταστάσεις, γεγονός πού σημαίνει ὑπερτριπλασιασμό τῆς δυναμικότητάς του, συμπεραίνεται ὅτι ἡ ΕΑΒ θά παίξει καίριο ρόλο στήν παγκόσμια ἀεροπορική ἀγορά. Τό μέλλον αὐτό ἀσφαλῶς δέν περιορίζεται στό χῶρο τῶν ἀεροεπισκευῶν.

»Τό μέλλον βρίσκεται στό χῶρο τῶν ἀεροπορικῶν κατασκευῶν. Τό ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἔχει ἤδη ἀνακοινώσει τά σχέδιά του γιά τήν κατασκευή τοῦ πρώτου ἐκπαιδευτικοῦ ἀεροσκάφους καί ἀναμένουμε ἐξελίξεις στό θέμα αὐτό. Ταυτόχρονα, ἐξετάζει κάθε διεθνῆ προοπτική, ὅπως παραδείγματος χάριν τήν δυνατότητα κατασκευῆς τμήματος τοῦ ἀεροσκάφους F-27 πού παράγει ἡ ὁλλανδική ἑταιρία FOKKER».

Ὁ ὑπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης Ε. Ἀβέρωφ, ἀφοῦ ἀναφέρθηκε στόν προηγούμενο ἐξοπλισμό τῆς ἑλληνικῆς ἀεροπορίας καί τή συνακόλουθη ἀνάγκη νά ἱδρυθεῖ τό νέο ἐργοστάσιο γιά τή συντήρηση καί ἐπισκευή τῶν πολεμικῶν ἀεροσκαφῶν, ὑπογράμμισε:

«Ὅπως ξεκινάει καί ὅπως εἶναι φτιαγμένη ἡ βιομηχανία αὐτή θά γίνει προσοδοφόρος, ἀπό ἀπόψεως συναλλαγματικῆς, γιά τήν ἐθνική οἰκονομία.

»Ἀλλά θά μοῦ ἐπιτρέψετε, κύριε πρόεδρε, νά ἐπωφεληθῶ αὐτῆς τῆς συγκεντρώσεως γιά νά κάνω ἕνα πολύ σύντομο ἀπολογισμό τοῦ τί ἔγινε στήν πολεμική βιομηχανία, ὄχι γιά σᾶς πού γνωρίζετε καί παρακολουθεῖτε, τί ἔχει γίνει, ἀλλά γιά ὁλόκληρο τόν ἑλληνικό λαό, μέ τά χρῆμα τοῦ ὁποίου, ὑπό τίς ὁδηγίες σας, ἔγινε ἡ πολεμική βιομηχανία. Ἐργαστήκαμε πρός δύο κατευθύνσεις. Πρός τήν κατεύθυνση τῆς δημιουργίας τῶν κρατικῶν ἐπιχειρήσεων καί πρός τήν κατεύθυνση τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Στόν τομέα τῶν κρατικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐκτός ἀπό τοῦτο τό ἔργο πού ἔχει τά πρωτεῖα ἀπό ἀπόψεως ὄγκου, ἔχουμε μία ἁλματική ἀνάπτυξη τῶν Ἐργοστασίων Ἀνακατασκευῆς Ἁρμάτων Μάχης. Θά ἐκπλαγοῦν πολλοί ἄν ἀκούσουν ὅτι στόν τομέα αὐτό, στά πέντε χρόνια, εἰκοσαπλασιάσαμε περίπου τήν παραγωγή. Ἀπό ἀπόψεως δέ ποιοτικῆς ἀποδόσεως, ξένοι εἰδικοί βεβαιώνουν ὅτι βρισκόμαστε μεταξύ τῶν δύο-τριῶν καλυτέρων ἐργοστασίων τῆς Εὐρώπης. Ἐκτός τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῆς παραγωγῆς ἐπεκτείναμε τήν παραγωγή. Τήν ἐπεκτείναμε, πρῶτον κατά τό ὅτι κάναμε πράγματα τά ὁποῖα οὐδέποτε ἄλλοτε γίνονταν στήν Ἑλλάδα. Ἀναφέρομαι στήν ἀνακατασκευή ἀπό τήν πλευρά τῆς μετατροπῆς ἀπό βενζινοκίνητα σέ πετρελαιοκίνητα. Ἔτσι αὐξήσαμε τήν ἀκτίνα δράσεώς τους ἀπό 60 σέ 500 χιλιόμετρα καί τοποθετήσαμε νέο σύστημα βολῆς καί μεγαλύτερο πυροβόλο. Ἔργο δυσκολώτατο, τό ὁποῖο σήμερα γίνεται στό ἐργοστάσιό μας, χωρίς δαπάνη συναλλάγματος, χωρίς ἀπώλεια χρόνου καί χωρίς ἐξάρτηση.

»Ἄλλος τομέας εἶναι ἡ δημιουργία ἐργοστασίου ἐρπυστριῶν, τό ὁποῖο καί αὐτό εἶναι μεγίστης σημασίας. Διότι οἱ ἐρπύστριες, ὅπως εἶναι γνωστό, φθείρονται εὔκολα.

»Σέ διαφορετικό τομέα, δημιουργήσαμε ἔπειτα ἀπό πολλές μελέτες Ἐργοστάσιο Ἐλαφροῦ Ὁπλισμοῦ. Τό ἐργοστάσιο, τό ὁποῖο ἄρχισε νά λειτουργεῖ τό 1978 μέ προστιθέμενη ἀξία 35%, ἔχει φθάσει σήμερα μέ προστιθέμενη ἀξία σχεδόν 90%. Προστιθέμενη ἀξία, τήν ὁποία κανείς δέν μπορεῖ νά ξεπεράσει, γιατί ὑπάρχουν ὡρισμένα κράματα μετάλλων, τά ὁποῖα εἶναι ὑποχρεωμένος νά φέρνει ἀπό τό ἐξωτερικό. Προσφάτως ὑπογράψαμε συμβόλαιο ἐξαγωγῆς ἐλαφροῦ ὁπλισμοῦ πρός τήν μητρική ἑταιρία, ὕψους 3.000.000 περίπου δολλαρίων. Μικρή ἴσως ἐξαγωγή, ἡ ὁποία ὅμως δείχνει ὅτι καί ἐκεῖ θά ἔχουμε συναλλαγματική ἀπόδοση καί ὅτι ποιοτικῶς φθάσαμε στό τέλειο, γιατί ἡ μητρική ἑταιρία τά παίρνει γιά νά τά πουλήσει ἐκείνη μέ τήν ἔνδειξη ὅτι εἶναι κατασκευασμένα στήν Ἑλλάδα.

»Πέραν αὐτοῦ, ἡ ἐξέλιξη τοῦ Ἐργοστασίου Ἐλαφροῦ Ὁπλισμοῦ δέν περιορίζεται στήν παραγωγή φορητοῦ ὁπλισμοῦ. Πρόκειται νά κατασκευάζει ὁπλοπολυβόλα καί πολυβόλα, πρόκειται νά κατασκευάζει κάννες τῶν ἀντιαεροπορικῶν πυροβόλων τῶν 20 καί 35 χιλιοστῶν. Τοῦτο ὑπολογίζεται ὅτι θά γίνει ἐντός τοῦ 1981.

»Στό Λαύριο ἄρχισαν νά λειτουργοῦν ἤ πρόκειται νά λειτουργήσουν ἐργοστάσια γιά πυρίτιδες διαφόρων τύπων, ἐργοστάσιον νιτροκυτταρίνης, ἐργοστάσιον τροτίλης, ἐργοστάσιον προωθητικῶν καυσίμων πυραύλων.

»Σ' αὐτή τή δραστηριότητα, πρέπει ἀναμφισβητήτως νά ἀναφέρω τά ἐπισκευαστικά συνεργεῖα τῶν τριῶν ὅπλων, τά ὁποῖα εἶναι πολύ προηγμένα, τά ὁποῖα ἐπισκευάζουν ἀπό πλοῖα μέχρι ἀεροπλάνα καί προπαντός ὀχήματα τά ὁποῖα εἶναι πολλά. Τέλος, γιά νά κλείσω τό κεφάλαιο τῶν κρατικῶν παραγωγῶν, πρέπει νά ἀναφέρω ὅτι δημιουργήσαμε ἐρευνητικά κέντρα ὑψηλῆς στάθμης μέ ἐπιστήμονας, ὅλους μετεκπαιδευθέντας πάρα πολύ καλά στό ἐξωτερικό, καί οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τό ἐπιστημονικό προσωπικό τῶν κέντρων ἐρευνῶν καί τῶν ἐπιτροπῶν τῶν τριῶν κλάδων».

Ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἀναφέρθηκε, τέλος, στόν τομέα τῆς ἰδιωτικῆς βιομηχανίας πού ἐργάζεται γιά τόν ἐξοπλισμό τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ὅπως ἡ Στάγιερ, τά Ἑλληνικά Ναυπηγεῖα πού ναυπηγοῦν πολεμικά πλοῖα, τά πυριτιδοποιεῖα κ.ἄ. Καί κατέληξε:

«Στόν τομέα τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας μπορῶ νά ἰσχυριστῶ ἄφοβα ὅτι ἔγινε τά τελευταῖα πέντε χρόνια, ὅ,τι δέν ἔγινε στά τελευταῖα πενήντα. Θεμέλιο τοῦ ἔθνους γιά τήν ἄμυνά του, θεμέλιο τοῦ ἔθνους γιά τήν οἰκονομία του!».

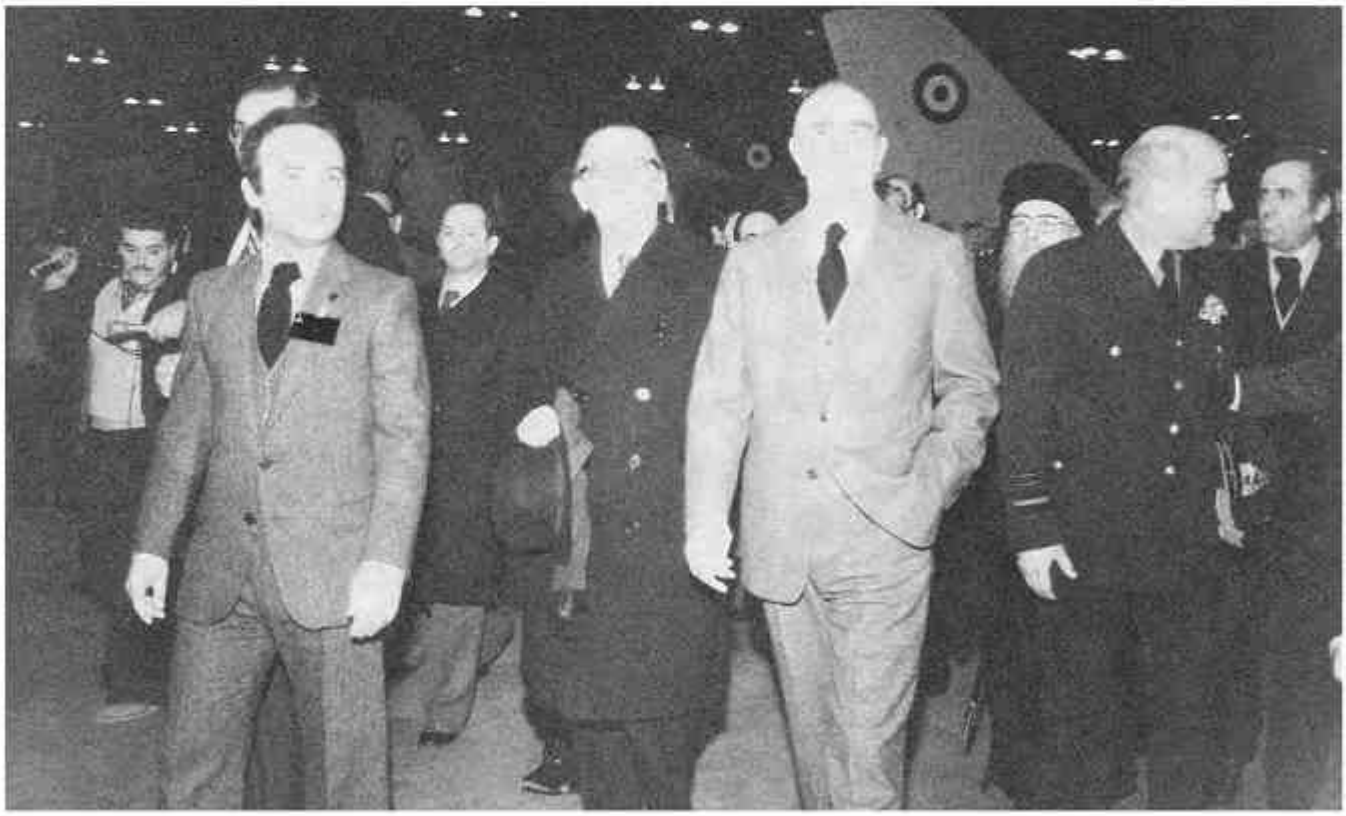
Ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς, μετά τήν τελετή τῶν ἐγκαινίων, ἀναφέρθηκε στή σημασία τοῦ ἔργου:

«Γιά νά ἐκτιμηθεῖ ἡ πρόοδος, ἡ ὁποία συνετελέσθη τά τελευταῖα χρόνια σ' αὐτόν τόν τομέα, θά πρέπει νά σκεφθεῖ κανείς ὅτι μόλις πρό πέντε ἐτῶν, ἀκόμη καί τό τουφέκι τοῦ ὁπλίτη εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά τό προμηθευόμαστε ἀπό τό ἐξωτερικό.

»Ἤδη, ἐπαναλαμβάνω, τό πλέγμα αὐτό τῶν βιομηχανιῶν ὑπηρετεῖ πολλούς σκοπούς. Ὁ κύριος, ὁ βασικός, εἶναι ἀμυντικός. Ὁ δεύτερος εἶναι οἰκονομικός καί ὁ τρίτος εἶναι ἐπιστημονικός, διότι εἶναι τόσο ὑψηλῆς τεχνολογίας αὐτές οἱ βιομηχανίες πού δημιουργοῦνται στόν τόπο μας, ὥστε νά γίνονται σχολεῖα ἐκπαιδεύσεως γιά τεχνικούς.

»Πιστεύω ὅτι θά πρέπει νά αἰσθάνεται σήμερα, ἐκτός τῆς Κυβερνήσεως, ἱκανοποίηση ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικός λαός, ἀλλά καί ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι κυρίως

Έναρξη λειτουργίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορικῆς Βιομηχανίας στήν Τανάγρα.

συνέβαλαν στήν ἐκτέλεση αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Καί θά ἤθελα νά συγχαρῶ ὅλους αὐτούς, ἀπό τόν προέδρο τῆς Ἑταιρίας καί τούς τεχνικούς Ἕλληνες καί ξένους, μέχρι τοῦ τελευταίου ἐργάτη, γιά τήν κατασκευή αὐτοῦ τοῦ περίφημου ἔργου. Ἐπίσης, θά ἤθελα μέ τήν εὐκαιρία αὐτή νά εὐχαριστήσω τούς ξένους οἴκους, οἱ ὁποῖοι μᾶς προσέφεραν, ἐκτός τῶν πιστώσεων, καί τήν τεχνολογική τους πεῖρα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ ἔνοπλες δυνάμεις τῆς χώρας, οἱ ὁποῖες, ὅπως εἶπα πολλές φορές, εὑρίσκονται στό ὑψηλότερο ἐπίπεδο πού εὑρέθησαν ποτέ στήν ἱστορία τους, θά μποροῦν νά προσφέρουν τό αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας στόν ἑλληνικό λαό, κατά τρόπο σταθερό καί μόνιμο.

»Τό πλέγμα αὐτό τῶν πολεμικῶν βιομηχανιῶν ἀνέπτυξε λεπτομερῶς ὁ κ. Ἀβέρωφ. Ἤδη κατασκευάζουμε πολεμικά καράβια, ἀνακατασκευάζουμε ἅρματα μάχης, ἐπισκευάζουμε ἀεροπλάνα, μέ προοπτική καί νά κατασκευάζουμε. Κατασκευάζουμε ἐπίσης στή Βιομηχανία Αἰγίου ὅλων τῶν εἰδῶν φορητά ὅπλα. Ὅλα αὐτά μέχρι πρό πέντε ἐτῶν ἦταν ἀδύνατο νά διανοηθεῖ κανείς ὅτι μποροῦσαν νά γίνουν στήν Ἑλλάδα. Τό μέτρο τῆς προόδου πού συνετελέσθη τά τελευταῖα χρόνια στόν τόπο μας τό δίδουν, ἐκτός τῶν ἄλλων, καί οἱ διαστάσεις πού ἔλαβε ἡ πολεμική μας βιομηχανία».

22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Κατά τήν τελευταία, γιά τό ἔτος 1979, συνεδρίαση τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρθηκε στή γενική κατάσταση τῆς χώρας καί ἐξέθεσε τίς ἐντυπώσεις του ἀπό τά πρόσφατα ταξίδια στό ἐξωτερικό. Ἰδιαίτερη ἔμφαση ἔδωσε ὁ πρωθυπουργός στίς ἐπιπτώσεις τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς κρίσεως.

Σέ σχετική ἀνακοίνωση ἀναφέρεται:

«Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐτόνισε ὅτι τά ταξίδια αὐτά ἦταν πολύ χρήσιμα γιά τήν χώρα, διότι διηύρυναν τά περιθώρια τῆς συνεργασίας μας μέ ὅλες τίς περιοχές τοῦ κόσμου καί σέ ὅλους τούς τομεῖς. Ἐτόνισε ἐπίσης ὅτι διεπίστωσε μέ ἱκανοποίηση ὅτι τό κῦρος τῆς Ἑλλάδος στήν διεθνῆ ζωή εἶναι πολύ μεγαλύτερο ἀπό τίς πραγματικές της διαστάσεις. Καί αὐτό εἶναι ἰδιαιτέρως σημαντικό, σέ μιά ἐποχή πού στήν διεθνῆ ζωή ἐπικρατεῖ ἐπικίνδυνη ἀστάθεια καί ἀβεβαιότης.

»Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ὑπενθύμισε στούς ὑπουργούς ὅτι ἀπό ἔτους καί πλέον εἶχε ἐπισημάνει τούς κινδύνους πού συνεπάγεται ἡ ἐνεργειακή κρίσις, ἡ ὁποία ἤδη μέ τίς διαστάσεις πού λαμβάνει ἀπειλεῖ νά ἐξαρθρώση τήν παγκόσμια οἰκονομία καί νά ὁδηγήση σέ πολιτικές καί κοινωνικές ἀναστατώσεις, ἐπικίνδυνες ἀκόμη καί γιά τήν εἰρήνη τοῦ κόσμου.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς κατά τή διάρκεια τῶν ταξιδιῶν του ἐπέστησε τήν προσοχή ὅλων τῶν ἡγετῶν, μέ τούς ὁποίους εἶχε συνομιλίες, ἐπί τῆς ἀνάγκης νά ἀναληφθοῦν ἐκατέρωθεν πρωτοβουλίες γιά μιά λογική καί σταθερά ρύθμιση μεταξύ παραγωγῶν καί καταναλωτῶν πετρελαίου, πού νά ἐξασφαλίζη μακροχρονίως τά συμφέροντα ἀμφοτέρων. Διότι, διαφορετικά, δέν εἶναι δυνατός οἱοσδήποτε προγραμματισμός, πού εἶναι ἀπαραίτητος γιά νά ἀποτραπῆ τό χάος πού ἀπειλεῖ τήν παγκόσμια οἰκονομία.

»Καί ὁ κ. πρωθυπουργός συνέχισε:

»"Τίς ἀλήθειες αὐτές θά πρέπει νά τίς συνειδητοποιήσουμε ὅλοι μας. Διότι, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει σήμερα μαζί μέ ὅλον τόν κόσμο καί ἡ οἰκονομία μας — ὅπως ὁ πληθωρισμός καί τό ἰσοζύγιο πληρωμῶν — δέν θά θεραπευθοῦν παρά μόνο μέ τόν περιορισμό τῶν δαπανῶν μας. Καί αὐτό ἐξαρτᾶται κατά μέγα μέρος ἀπό μᾶς. Ἡ ἠθελημένη ἀγνόησις τῆς ἀλήθειας αὐτῆς ἀποτελεῖ ἀνεπίτρεπτη ὑποκρισία. Λίγη λογική καί στοιχειώδης καλή πίστη χρειάζεται γιά νά ἀντιληφθῆ ὁ καθένας τίς βασικές αὐτές ἀλήθειες καί τό συμφέρον του. Βέβαια, γιά τήν κατάσταση αὐτή, ἔστω καί σέ περιορισμένο βαθμό, φέρουμε καί ἐμεῖς τήν εὐθύνη μας, Κυβέρνηση καί λαός. Γιατί δώσαμε πολλά καί δαπανήσαμε πολλά, ὅπως εἶπα καί στό λόγο μου στήν Θεσσαλονίκη".

»Ἐν συνεχείᾳ, ὁ προέδρος τῆς Κυβερνήσεως συνέστησε ὅπως, τόσον τό Κράτος, ὅσο καί οἱ ὀργανισμοί περιορίσουν ἤ ἀναβάλουν τά προγράμματά τους, τά ὁποῖα δέν ἔχουν ἐπείγοντα χαρακτῆρα. Συνέστησε ἐπίσης ὅπως οἱ προμήθειες τοῦ Κράτους καί τῶν ὀργανισμῶν ἐξαντλοῦν τά περιθώρια πού προσφέρει ἡ ἐθνική μας παραγωγή, δίδοντας ἔτσι τό παράδειγμα καί στούς ἰδιώτας, οἱ ὁποῖοι θά πρέπει νά προτιμοῦν τά ἐγχώρια ἀπό τά ξένα προϊόντα.

»Μέ τό πνεῦμα αὐτό θά πρέπει νά γίνη συστηματική καί ἐπίμονος προσπάθεια ἐνημερώσεως τοῦ λαοῦ, γιά νά προστατευθῆ ἀπό τήν καταδημαγώγηση, πολιτική καί συνδικαλιστική, πού ἐνθαρρύνει ἐκδηλώσεις ἐπιζήμιες γιά ὅλες τίς τάξεις καί ἐπικίνδυνες γιά τό μέλλον τοῦ τόπου, ἐν ὄψει μάλιστα τῆς ἀναμενομένης ἐπιδεινώσεως τῆς διεθνοῦς καταστάσεως.

»Τέλος, ὁ προέδρος τῆς Κυβερνήσεως συνέστησε στούς ὑπουργούς νά ἐντείνουν καί νά μεθοδεύσουν τήν δραστηριότητά τους κατά τά προσεχῆ δύο χρόνια, γιά νά ἔχουν μέ λιγότερα μέσα τήν μεγαλύτερη δυνατή ἀπόδοση. Καί αὐτό ἐπιβάλλεται, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον εἶναι γνωστόν σέ ὅλους μας ὅτι ἡ διοίκησις καί ἡ κρατική μηχανή δέν ἀνταποκρίνονται στήν ἀνάγκη τῆς ἀρτίας καί ταχείας ἐκτελέσεως τοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος».

24-27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία ὀλιγοήμερης παραμονῆς του στή Ρόδο γιά τίς ἑορτές τῶν Χριστουγέννων, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε ἐκπροσώπους τῶν τοπικῶν ἀρχῶν καί ἐξέτασε τοπικά ζητήματα τῆς Δωδεκανήσου.

31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Σέ ἀναλυτική κατάσταση πού ὑποβάλλει στόν πρωθυπουργό, κατά τήν ἐκπνοή τοῦ ἔτους, ὁ ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, Ν. Ζαρντινίδης, ἀναφέρεται στά δημόσια ἔργα πού ἐκτελέστηκαν στή διάρκεια τοῦ 1979 σ' ὁλόκληρη τή χώρα[109]:

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

1-1-1975 ἕως 31-12-79

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

Κατηγορία ἔργων	Περίοδος		
	1-1-75 ἕως 31-12-77	1-1-78 ἕως 31-12-79	1-1-75 ἕως 31-12-79
ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ	2.403.719	5.248.776	7.652.495
ΟΔΟΠΟΙΙΑ	11.303.752	10.005.653	21.309.405
ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΕΤΜΟΑ	763.532	1.926.848	2.690.380
ΔΑΠΑΝΑΙ ΥΑΣΒΕ	—	12.239.237	12.239.237
ΛΙΜΑΝΙΑ	767.132	603.033	1.370.165
ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ	7.807.850	4.045.304	11.853.154
ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΙΣ	1.502.809	1.719.269	3.222.078
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ	824.494	303.206	1.127.700
ΥΔΡΕΥΣΕΙΣ	7.921.400	7.539.359	15.460.759
ΓΕΦΥΡΕΣ	106.335	39.448	145.783
Σύνολο	33.401.023	43.670.133	77.121.156

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

α/α	Ὀνομασία ἔργου	Περίοδος		
		1-1-75 ἕως 31-12-77	1-1-78 ἕως 31-12-79	1-1-75 ἕως 31-12-79
1	Ἀεροδρόμιο Χίου	6.728	13.170	19.898
2	» Χανίων	138.000	24.000	162.000
3	» Μίκρας	162.747	143.620	306.367
4	» Κερκύρας	44.916	43.372	88.288
5	» Ἡρακλείου	81.739	2.180	83.919
6	» Μυτιλήνης	10.399	126.544	136.943
7	» Λήμνου	64.783	28.950	93.733
8	» Κῶ	25.177	92.845	118.022
9	» Σάμου	25.466	23.118	48.584
10	» Ἀλεξανδρουπόλεως	199.195	52.139	251.334
11	» Ρόδου	515.940	78.567	594.507
12	» Θήρας	105.000	24.000	129.000
13	» Ἑλληνικοῦ	560.388	230.017	790.405
14	» Ἰωαννίνων	185.375	15.167	200.542
15	» Καλαμάτας	72.288	42.966	115.254
16	» Χρυσουπόλεως	15.000	43.000	58.000
17	» Σκύρου	100.000	18.000	118.000
18	» Λαρίσης	—	10.000	10.000
19	Νέος Ἀερολιμ. Ἀθηνῶν (Ἀπαλλοτριώσεις)	—	4.061.795	4.061.795
20	Ἀεροδρόμιο Ζακύνθου	—	58.973	58.973
21	» Κεφαλληνίας	—	34.300	34.300
22	» Μυκόνου	—	43.918	43.918
23	» Σκιάθου	—	23.135	23.135
24	» Πρεβέζης	7.000	15.000	22.000
25	» Μαραθῶνος	1.000	—	1.000
26	» Ἑλληνικοῦ	14.192	—	14.192
27	» Ρόδου	1.818	—	1.818
28	Μικρά Ἀεροδρόμια (Ζακύνθου-Κεφαλληνίας-Μυκόνου-Σκιάθου-Καστοριᾶς)	56.568	—	56.568
29	Ἀερολιμήν Ἀνδραβίδας	10.000	—	10.000
	Σύνολο	2.403.719	5.248.776	7.652.495

ΟΔΟΠΟΙΙΑ

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

α/α	Όνομασία ἔργου	Περίοδος		
		1-1-75 ἕως 31-12-77	1-1-78 ἕως 31-12-79	1-1-75 ἕως 31-12-79
1	Πατρῶν - Τριπόλεως	88.398	42.079	130.477
2	Ἀγρινίου-Καρπενησίου	79.870	9.312	89.182
3	Καστελλίου - Χανίων - Ἡρακλείου Σητείας (Τμῆμα Χανίων - Ἡρακλείου)	76.366	147.404	223.770
4	Ξάνθης-Παρανεστίου-Δράμας	69.905	34.243	104.148
5	Κυβερίου-Ἄστρους Λεωνιδίου	10.579	—	10.579
6	Ἰσθμίας - Ἐπιδαύρου	99.457	19.571	119.028
7	Παραλιακή Ἡγουμενίτσης-Πρεβέζης	311.251	125.482	436.733
8	Βονίτσης-Παλαίρου-Μύτικα-Ἀστακοῦ Αἰτωλικοῦ-Μεσολογγίου	207.385	37.270	244.655
9	Μεταλλικαί γέφυραι (τύπου Μπέλεϋ-Πασσαλοσανίδες καί ἐξοπλισμός ἀσφαλείας ὁδῶν)	4.911	—	4.911
10	Σ. Σ. Νεμέας-Σκοτεινῆς-Κανδήλας-Λεβιδίου	30.379	—	30.379
11	Θεσσαλονίκης - Ἡγουμενίτσης	702.471	69.991	772.462
12	Κύκλωμα Πηλίου	9.659	—	9.659
13	Λεβαδείας-Δελφῶν	191.200	48.032	239.232
14	Θεσ/κης-Κιλκίς-Πετριτσίου	119.808	55.756	175.564
15	Τοπογραφικά ὄργανα	634	—	634
16	Θερμοπυλῶν-Ἰτέας-Ναυπάκτου-Ἀντιρρίου μετά διακλαδώσεως πρός Δελφούς	527.426	92.810	620.236
17	Κύκλωμα Χαλκιδικῆς	492.813	141.255	634.068
18	Ἀρτηρία Κρήτης (πλήν τμ. Χανίων-Ἡρακλείου)	362.961	33.003	395.964
19	Σητείας-Λιθινῶν-Ἱεράπετρας-Βιάννου-Ρεθύμνου	213.919	5.395	219.314
20	Λαρίσης-Θεσ/κης (τμ. Κατερίνης-Αἰγινίου-Θεσ/κης καί Χαλάστρας-Βαθυλάκκου)	1.391.352	286.898	1.678.250
21	Θεσ/κης-Εὐζώνων	132.318	57.500	189.818
22	Θεσ/κης-Τουρκικῶν Συνόρων	73.028	11.600	84.628
23	Ἰωαννίνων-Λαρίσης (τμ. Ἰωαννίνων Τρικάλων)	100.889	30.717	131.606
24	Κορίνθου-Πατρῶν	357.638	60.392	418.030
25	Ἐγνατία ὁδός	225.695	178.000	403.695
26	Βελτίωσις ὁδοῦ Σχηματαρίου-Χαλκίδος	76.485	9.877	86.362
27	Ἰωαννίνων-Καλπακίου-Κακαβιᾶς	4.023	—	4.023
28	Ἀπαλλοτριώσεις καί κατασκευή Λεωφ. Ἀθηνῶν	302.744	330.308	633.052
29	Ἐπείγουσαι ἀνάγκαι, βελτιώσεις ὁδῶν ἐν γένει	762.843	47.143	809.986
30	Εἴσοδος-διάβασις πόλεως Βόλου ἐκ Βελεστίνου	84.147	37.439	121.586
31	Συντήρησις ὁδικοῦ δικτύου	1.265.000	833.000	2.098.000
32	Σήμανσις-Σηματοδότησις ὁδικοῦ δικτύου	226.342	187.225	413.567
33	Συντήρησις ὁδικοῦ δικτύου Ἠπείρου βάσει μελέτης SAUTI	381.719	150.300	532.019
34	Βελτίωσις τμήματος Προβατᾶ Σέρρες	10.900	—	10.900
35	Βαρκίζης-Ἀναβύσσου	168.153	197.626	365.779
36	Ἀπαλλοτριώσεις δι' ἀποθήκας ΥΠ.Δ.Ε. ἐντός Ἀσπροπύργου	23.947	—	23.947
37	Βελτίωσις ὁδικοῦ δικτύου	153.338	—	153.338
38	Ἐπείγοντα ἔργα βελτιώσεως καί ἀποκαταστάσεως ὁδικοῦ δικτύου	152.098	—	152.098
39	Βελτίωσις τμήματος Λαγυνᾶ-Λαχανᾶ	57.250	—	57.250
40	Ὁλοκλήρωσις παραλ. Λεωφ. ὄρμου Φαλήρου	1.000	—	1.000
41	Ὁλοκλήρωσις τμήμ. Μαντουδίου-Βασιλικῶν	4.000	—	4.000
42	Βελτίωσις Παλαιᾶς ὁδοῦ Κορίνθου-Πατρῶν	15.190	—	15.190
43	Βελτίωσις τμήμ. Σερρῶν-Δράμας	37.703	9.078	46.781
44	Βελτίωσις τμήμ. Δράμας-Καβάλας	12.944	3.613	16.557
45	Βελτίωσις ὁδοῦ Θεσ/κης-Τουρκικῶν Συνόρων	13.175	—	13.175

46	Ἐσωτερική περιφερειακή ὁδός Θεσ/κης (τμ. ἀπό διασταύρωση Κατερίνης-Θεσ/κης μέχρι Λεωφ. Λαγκαδᾶ)	118.056	187.000	305.056
47	Πατρῶν-Πύργου-Ὀλυμπίας	141.895	696.725	838.620
48	Λεωνιδίου-Σκάλας	77.242	15.365	92.607
49	Μαρκοπούλου-Θορικοῦ	21.676	—	21.676
50	Κουλούρα-Βέρροια	13.470	63.589	77.059
51	Θεσ/κης-Σιδηροκάστρου-Προμαχῶνος	61.600	268.940	330.540
52	Φερρῶν-Καστανέων	15.671	128.157	143.828
53	Λεωφόρος Συγγροῦ	321.687	821.163	1.142.850
54	Διαπλάτυνση καί βελτίωση ὁδοῦ Ἀσπροχώματος-Μεσσήνης-Πύλου-Μεθώνης	24.794	33.227	58.021
55	Ὁδός Λουτρῶν-Σμοκόβου-Ρεντίνας-Μακρακώμης	32.000	18.000	50.000
56	Ὁδός Ἀλεξανδρουπόλεως-Ἄβαντος Αἴσυμης	27.347	56.871	84.218
57	Ὁδός ἀπό τρεῖς γέφυρες-Ζοφριά-Φυλή-Ἀνατολική πρόσβαση νέων λατομείων Πάρνηθος	5.382	—	5.382
58	Ὁδός Ζοφριᾶς-Λατομείων Αἰγάλεω-Λίμνης Κουμουνδούρου	6.924	—	6.924
59	Κατασκευή Λεωφ. Βουλιαγμένης	97.134	146.028	243.162
60	Ὁλοκλήρωση τμ. Μαντουδίου-Βασιλικῶν-Ἑλληνικοῦ	40.000	37.980	77.980
61	Παράκαμψη Αἰδηψοῦ	10.692	2.744	13.436
62	Παράκαμψη Λαμψάκου	16.562	10.315	26.877
63	Βελτίωση-διαπλάτυνση ὁδοῦ ἀπό παράκαμψη Λαμψάκου μέχρι τήν εἴσοδο Ἐρετρίας	29.939	561	30.500
64	Βελτίωση-διαπλάτυνση τμ. ἀπό ἔξοδ. Ἀμαρύνθου μέχρι τήν εἴσοδο Ἀλιβερίου	16.500	—	16.500
65	Βελτίωση ὁδοῦ Λεβαδείας-Θηβῶν μέχρι διασταύρωση μέ ἐθν. ὁδό Ἀθηνῶν-Λαμίας	11.615	4.025	15.640
66	Ὁδός Τριγωνικοῦ-Γεφ. Ρυμνίου	21.000	38.100	59.100
67	Νέα ὁδός Κορίνθου-Τριπόλεως-Καλαμάτας	94.849	132.820	227.669
68	Ἀρναία-Ἅγ. Πρόδρομος	24.500	47.109	71.609
69	Ὁδός ἀπό ἀεροδ. Θεσ/κης μέχρι Κόμβο Ν. Καρδίας	—	99.788	99.788
70	Συντήρηση ὁδικοῦ δικτύου (Διεθ. Τράπεζα)	185.064	768.895	953.959
71	Ἀποπεράτωση ὀρεινῆς παρακαμ. Ἀχλαδοκάμπου	59.304	110.504	169.808
72	Βελτίωση καί ἀνακαίνιση τοῦ τμήματος Τσακώνας-Θουρίας-Ἀσπροχώματος Καλαμάτας, τῆς ἐθν. ὁδοῦ Κορίνθου-Τριπόλεως-Καλαμάτας	32.408	75.138	107.546
73	Κατάργηση ἰσοπέδων διαβάσεων σιδηρ. γραμμῆς Κορίνθου-Ἄργους	37.822	16.260	54.082
74	Κατασκευή ἔργων ὑποδομῆς Ἀττικοῦ Ἄλσους	31.350	35.781	67.131
75	Βελτίωση Παραβεγοριτίδος ὁδοῦ	22.000	46.920	68.920
76	Ἀποπεράτωση ὁδοῦ Ρόδου-Λίνδου	33.100	212.516	245.616
77	Ὁδός Ἀνδριτσαίνης-Ναοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος	8.856	14.020	22.876
78	Ἀποπεράτωση ὁδοῦ Ἄρτης-Τρικάλων	30.000	88.327	118.327
79	Ἀποπεράτωση ὁδοῦ Γεφ. Στρυμῶνος-Ν. Περάμου καί βελτίωσις ὁδοῦ μέ ἐθν. Θεσ/κης-Καβάλας	—	6.182	6.182
80	Ὁδός Ναούσης πρός Τρία Πηγάδια	—	7.090	7.090
81	Ὁδός Σ.Σ. Νεμέας-Νεμέα	—	17.281	17.281
82	Ἐπείγοντα ἔργα ὁδοποιίας Κρήτης	—	73.955	73.955
83	Βελτίωση καί συντήρηση ὑπ' ἀριθ. 1 ἐπαρ. ὁδοῦ Ν. Καβάλας, Ἀερ. Ἀμυγδαλεῶνος Παλαιᾶς Καβάλας	—	31.000	31.000
84	Γέφυρα Στρυμῶνος-Καβάλας ἐπί χειμάρρου Ὀφρυνίου καί παραλλαγή ὁδοῦ	—	1.340	1.340
85	Σιδηρές γέφυρες ἀνισοπέδων διαβάσεων	—	55.100	55.100
86	Κατασκευή ὁδοῦ Ἰλίων-Ροβιῶν καί ἀπαλλοτριώσεις ὁδοῦ Λ. Αἰδηψοῦ-Ἰλίων	—	46.999	46.999
87	Ἐπείγοντα ἔργα ὁδοποιίας Κρήτης	—	73.955	73.955
88	Λεωφόρος Κηφισίας	—	12.000	12.000
89	Λεωφόρος Κύμης	—	118.321	118.321
90	Ἐσωτερικός Δακτύλιος Ἀθηνῶν	—	320.000	320.000

91	Διαπλάτυνση Ἱερᾶς ὁδοῦ	—	590.382	
92	Ὁδός Σερρῶν-Δράμας	—	7.170	7.170
93	Ὁδός Κιάτου-Στυμφαλίας-Γκούρας	—	8.000	8.000
94	Βελτίωση ἐθν. ὁδοῦ Σάμου-Καρλόβασι	—	16.000	16.000
95	Βελτίωση ὁδοῦ Ρεθύμνου-Ἁγίων Ἀποστόλων	—	8.396	8.396
96	Ὁδός Τριπόλεως-Σπάρτης-Γυθείου	—	2.200	2.200
97	Ἐπείγοντα ἔργα βελτιώσεως ὁδικοῦ δικτύου Ν. Βοιωτίας	—	7.800	7.800
98	Κυκλοφοριακές μετρήσεις σέ ὁδούς Ν. Ἀττικῆς	—	5.364	5.364
99	Ἐνίσχυση-ἀσφαλτόστρωση διαπλάτυνση κατά τμήματα, σήμανση τῆς ὁδοῦ Δικαία-Πλατύ-Κόμαρα-Κυπρίνος-Κέραμος-Καστανιές	—	2.000	2.000
100	Κατασκευή ὁδοῦ Ἡγουμενίτσης-Πρεβέζης μέχρι εἰσόδου Πρεβέζης (τμ. Μόρφης-μέχρι εἰσόδου Πρεβέζης)	—	494.014	494.014
101	Κατασκευή ὁδοῦ Θεσ/κης-Ἡγουμενίτσης (προστατευτικά ἔργα ἐπί τῆς ὁδοῦ Κονίτσης-Πενταλόφου, Κόμβος Τσοτιλίου καί ὀφειλές ἐξ ἀπαλ./σεων καί ἀσφάλτου)	—	9.200	9.200
102	Κατασκευή ὁδοῦ Θηβῶν-Λεβαδείας-Δελφῶν (ἐξυγιαντικά ὁδοῦ Λεβαδείας Δελφῶν καί ἀσφαλτοτάπητος, παραλλαγές στά χμ. 91 καί 115 Δυτ. εἴσοδος Ἀραχώβης-Κόμβος Διστόμου)	—	27.800	27.800
103	Κατασκευή ὁδοῦ Θεσ/κης-Κιλκίς-Πετριτσίου (τμ. Ροδόπολις-Πετρίτσι)	—	16.300	16.300
104	Κατασκευή ὁδοῦ Θερμοπυλῶν-Ἰτέας-Ναυπάκτου-Ἀντιρρίου μετά διακλαδώσεως πρός Δελφούς (τμ. Γραβιά-Θερμοπύλες-Ἐλευθεροχῶρι-Ἀμφισσα-Ἰτέα, Ἀντίρριο-Ναύπακτος, Κατολίσθηση Σεργούλας)	—	83.050	83.050
105	Κατασκευή τῆς Ἀρτηρίας Κρήτης (τμ. Χανιά-Σούδα, Ἡράκλειο-Ἀεροδρόμιο, Ἀσφαλτόστρωση ὁδῶν Ἡρακλείου καί Χανίων, Ἡλεκτροφωτισμός Κόμβων εἰσόδου καί ἐξόδου Ἁγ. Νικολάου, Ἐπικάλυψη ρέματος Νεαπόλεως)	—	39.679	39.679
106	Κατασκευή ὁδοῦ Λαρίσης-Θεσ/κης (τμ. Κατερίνης-Αἰγινίου Θεσ/κης καί Χαλάστρας-Βαθυλάκκου) (ἐνίσχυση ὁδοστρώματος Θεσ/κης-Ἀλιάκμονος. Κατασκευή σταθμῶν διοδίων)	—	1.700	1.700
107	Κατασκευή ὁδοῦ Θεσ/κης - Εὐζώνων (τμ. Βαθυλάκκου-Εὐζώνων) (Συμπλ/κές ἐργασίες Κόμβου Εὐζώνων καί παλιᾶς ὁδοῦ Βαθυλάκκου-Εὐζώνων)	—	29.500	29.500
108	Κατασκευή ὁδοῦ Ἰωαννίνων-Λαρίσης (τμ. Ἰωαννίνων-Τρικάλων) (τμ. Δρίσκος Γεφ. Μπαλτούμα)	—	116.500	116.500
109	Κατασκευή ὁδοῦ Κορίνθου-Πατρῶν (τμ. Ἰσθμός-Κόρινθος), Ἀποκατάσταση ἀνωμαλιῶν ὁδοῦ Κορίνθου-Πατρῶν, Ἡλεκτροφωτισμός Κόμβου Λόγγου, Ἡλεκτροφωτισμός Κόμβου Αἰγίου	—	9.770	9.770
110	Ὁλοκλήρωση ὁδοῦ Ἀγρινίου-Καρπενησίου	—	1.000	1.000
111	Βελτίωση-συντήρηση τῆς ἀρ. 97 ἐθν. ὁδοῦ Ἡρακλείου-Τυμπακίου (τμ. τ.Ἑ. 7971000)	—	4.709	4.709
112	Ὁδικό κύκλωμα Ὀροπεδίου Λασιθίου καί κατασκευή γεφύρας παρά τήν Κοιν. Κάτω Μετόχι (τμ. τ.Ἑ. 7971000)	—	260	260
113	Ἀνακαίνιση τοῦ ἐντός πόλεως Γρεβενῶν τμήματος τῆς ἐθν. ὁδοῦ Κοζάνης-Γρεβενῶν-Τρικάλων (τμ. τ.Ἑ. 7971000)	—	1.000	1.000
114	Βελτίωση καί ἀσφαλτόστρωση τοῦ τμήματος ἀπό Δρακότρυπα μέχρι Ξυλινόσταυρο μήκους 7 χλμ. μετά τῶν ἀπαραιτήτων τεχνικῶν ἔργων τῆς ἐπαρχ. ὁδοῦ Μουζακίου-Δρακότρυπας-Ἀργιθέας (τμ. τ.Ἑ. 7971000)	—	1.000	1.000
115	Βελτίωση τῶν ἐντός Χαλκίδος-Αἰδηψοῦ καί Χαλκίδος-Ἐρετρίας (τμ. τ.Ἑ. 7971000)	—	2.800	2.800
116	Ἀσφαλτόστρωση καί διαμόρφωση ὁδῶν καί χώριων προσπελάσεως λιμένος Κορίνθου (τμ. τ.Ἑ. 7971000)	—	2.250	2.250

117	Κύκλωμα Χαλκιδικῆς α) Ἀποπεράτωση τμ. Σταυρός-Στρατώνι β) Ἀποπεράτωση ἐν ἐνεργεία ἐργολαβιῶν Κυκλώματος Χαλκιδικῆς γ) Ἐκτέλεση ἐργασιῶν ἀποκαταστάσεως φθορῶν καί κατολισθήσεων	—	181.118	181.118
118	Μαρκοπούλου-Θορικοῦ (ἀπαλλοτριώσεις)	—	97.851	97.851
119	Κατασκευή γεφύρας Γουρλογιάννη στήν ὁδό Κάστρου	—	4.430	4.430
120	Ὁδός Κομάρων-Πενταλόφου-Πετρωτῶν Ὀρμενίου-Δικαίων	—	2.000	2.000
	Σύνολο	11.303.752	10.005.653	21.309.405

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΕΤΜΟΑ

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

α/α	Ὀνομασία ἔργου	Περίοδος		
		1-1-75 ἕως 31-12-77	1-1-78 ἕως 31-12-79	1-1-75 ἕως 31-12-79
1	Ἐξοπλισμός ἐργαστηρίων			
	α) Ἐπέκτασις ἐργαστηρίων Κεντρικῶν - Περιφερειακῶν	16.548	46.061	62.609
2	Ἐξοπλισμός ὑπηρεσιῶν			
	Ὄργανα λειτουργίας	18.125	145.605	163.730
	Δαπάναι λειτουργίας καί ἐρευνῶν	52.665	483.341	536.006
	Αὐτοκίνητα Ἐξωτερικῶν Ὑπηρεσιῶν	434	15.389	15.823
3	ΕΤΜΟΑ			
	Ἐνίσχυσις ΕΤΜΟΑ	150.000	471.760	621.760
	Ὀδικά ἔργα περιοχῆς μείζονος πρωτευούσης ἀρμοδιότητος ΕΤΜΟΑ	181.500	764.692	946.192
	Ἀναπλήρωσις καταργηθέντος ἐσόδου ὑπέρ ΕΤΜΟΑ Ν4129/1961	344.260	—	344.360
	Σύνολο	763.532	1.926.848	2.690.380

ΔΑΠΑΝΑΙ ΥΑΣΒΕ

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

α/α	Ὀνομασία ἔργου	Προϋπολογισμός	Ἀπορρόφηση	Συμμετοχή Δημοσίου
1	2	3	4	5
1	Ἐπισκευή-ἀνακατασκευή δημ. κτιρίων	1.033.445	577.966	577.966
2	Διανοίξεις ὁδῶν, διαμορφώσεις χώρων	586.617	182.342	182.342
3	Ἀπαλλοτριώσεις	837.426	452.144	452.144
4	Ἐπισκευή ἰδιωτικῶν κτιρίων - ὑποστηλώσεις	30.891	30.891	30.891
5	Κατεδαφίσεις	40.958	40.958	40.958
6	Δαπάνη ἐνοικίων	44.463	44.463	44.463
7	Προμήθεια τροχόσπιτων	4.586	4.586	4.586
8	Σχολικά κτίρια - Λυόμενα	465.000	465.000	465.000
9	Ἐκπόνηση μελετῶν	15.459	15.459	15.459
10	Δανειοδότηση γιά ἀποκατάσταση ἰδιωτ. κτιρίων	5.459.762	4.864.754	867.448
11	Δάνεια σέ βιομηχανίες - βιοτεχνίες καί ἐργατοτεχνικό προσωπικό	548.923	548.923	—
12	Τόκοι 15 ἐτῶν	3.104.500	68.075	68.075
13	Δαπάνες λειτουργίας καί ἐξοπλισμοῦ ΥΑΣΒΕ καί ΙΤΣΑΚ	67.207	24.363	24.363
	Σύνολο	12.239.237	7.319.924	2.773.695

ΛΙΜΑΝΙΑ

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

α/α	Όνομασία ἔργου	Περίοδος		
		1-1-75 ἕως 31-12-77	1-1-78 ἕως 31-12-79	1-1-75 ἕως 31-12-79
1	Λιμήν Ραφήνας	8.009	10.741	18.750
2	» Καβουνησίου Κισσάμου Κρήτης	1.400	—	1.400
3	» Στυλίδος	350	—	350
4	» Εὐδήλου Ἰκαρίας	9.149	1.000	10.149
5	» Μυτιλήνης	13.463	2.348	15.811
6	» Ἱεράπετρας Κρήτης	4.211	—	4.211
7	Ἐπείγοντα λιμενικά ἔργα	215.071	77.287	292.358
8	Ἔργα προστασίας Λιμένος Σύρου	8.133	11.777	19.910
9	Λιμήν Βόλου	23.078	6.173	29.251
10	» Μυκόνου	8.422	658	9.080
11	» Πατρῶν	21.200	—	21.200
12	» Σούδας	2.510	—	2.510
13	» Μυρίνης	2.240	4.950	7.190
14	» Πόρτο Χελίου	7.550	1.558	9.108
15	» Σκιάθου	9.183	6.950	16.133
16	» Κατακώλου	19.393	—	19.393
17	» Πευκακίων Βόλου	6.350	—	6.350
18	» Λακίου Λέρου	11.450	—	11.450
19	» Ἡγουμενίτσης	24.000	2.507	26.507
20	» Ναυπλίου	48.970	—	48.970
21	» Βόλου	24.160	47.610	71.770
22	» Ἀλεξανδρουπόλεως	11.880	22.530	34.410
23	» Ἰτέας	15.740	—	15.740
24	» Ἐρέτριας	—	3.597	3.597
25	» Ζακύνθου	7.507	—	7.507
26	» Ψαρρῶν	5.831	331	6.162
27	» Πατρῶν	32.640	31.400	64.040
28	» Γυθείου	19.264	1.544	20.808
29	» Καλαμάτας	10.763	441	11.204
30	» Καστελίου Κισσάμου Κρήτης	16.400	3.810	20.210
31	» Κορίνθου	21.549	11.813	33.362
32	» Κιάτου	33.899	8.649	42.548
33	» Ἀλεξανδρουπόλεως	565	12.965	13.530
34	» Σύρου	6.200	28.270	34.470
35	» Ἴου	3.380	11.407	14.787
36	» Πύλου	—	4.640	4.640
37	» Ἀστυπαλαίας	11.000	4.680	15.680
38	» Ἡρακλείου	44.800	41.050	85.850
39	» Ἁγνῶντος Σκοπέλου	3.480	—	3.480
40	» Χαλκίδος	5.600	3.274	8.874
41	» Κυπαρισσίας	3.338	—	3.338
42	» Νεαπόλεως Βοιῶν	850	—	850
43	» Πόρου	4.484	—	4.484
44	» Χίου	12.000	5.458	17.458
45	» Ἀθηνιοῦ Θήρας	6.410	10.000	16.410
46	» Σάμου	11.970	8.500	20.470
47	» Ἁγ. Κήρυκου Ἰκαρίας	9.290	6.900	16.190
48	» Ἁγ. Κων/νου	—	4.774	4.774
49	» Καβάλας	—	25.531	25.531
50	» Ἀρκίτσης	—	6.778	6.778
51	» Σούδας	—	44.270	44.270
52	Ἀποκατάσταση ζημιῶν παλ. προσην. Λιμ. Ἡρακλείου	—	10.495	10.495
53	Κατασκευή καί ἐξοπλισμός κρηπιδωμάτων Λιμ. Θεσ/κης	—	21.140	21.140

54	Κατασκευή έξωτ. λιμ. έργων όρμου Ν. Μηχανιώνας	—	9.287	9.287
55	Λιμήν Βόλου	—	25.000	25.000
56	» Ψαρρῶν	—	2.440	2.440
57	» Γαυρίου	—	7.000	7.000
58	» Σάμου	—	4.000	4.000
59	» Ν. Σκιώνης Χαλκιδικῆς	—	7.500	7.500
60	» Κῶ	—	30.000	30.000
61	» Πατρῶν	—	5.000	5.000
62	» Βόλου	—	5.000	5.000
	Σύνολο	767.132	603.033	1.370.165

ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

α/α	Ὀνομασία ἔργου	Περίοδος		
		1-1-75 ἕως 31-12-77	1-1-78 ἕως 31-12-79	1-1-75 ἕως 31-12-79
1	Ἀρδευτικά Ἰωαννίνων	79.847	5.612	85.4
2	Ἀρδευτικόν Ταυρωποῦ-Καρδίτσης	30.944	—	30.9
3	Ἀρδευτικόν Κάτω Καλαμᾶ	27	—	
4	Ἀρδευτικά Πάμαρης Πρεβέζης	5.206	—	5.2
5	Ἀξιοποίησις Πεδιάδος Ἀχελώου	631.052	25.162	656.2
6	Ἀντιπλημμυρικά Ἔβρου	119.273	137.264	256.5
7	Ἀρδευτικόν Πεδιάδος Θεσ/νίκης	258.295	95.700	353.9
8	Ἀρδευτικά Πεδιάδος Ἀλφειοῦ	513.532	29.968	543.5
9	Ἀρδευτικόν Πεδιάδος Νέστου	1.610	—	1.6
10	Ἀρδευτικόν Πηνειοῦ Ἠλείας	1.413.998	311.152	1.725.1
11	Ἀντιπλημμυρικά Στρυμῶνος	153.600	294.268	447.8
12	Χείμαρροι Πατρῶν	14.601	—	14.6
13	Ἀντιπλημμυρικόν Βοιωτικοῦ Κηφισσοῦ	95.027	27.938	122.9
14	Ἀντιπλημμυρικόν Πεδιάδος Ἀλμωπίας	11.733	—	11.7
15	Ἀντιπλημμυρικόν Καλαμᾶ - Ἀλίφηκα	16.651	25.998	42.6
16	Ἀρδευτικά πεδιάδος Κάτω Μεσσηνίας	188.809	31.858	220.6
17	Ἀξιοποίησις περιοχῆς Ἄρδα Ἔβρου	1.220.477	343.010	1.563.4
18	Ἀντιπλημμυρικά Κομοτινῆς-Φιλιουρῆ	49.024	—	49.0
19	Ἀρδευτικά πεδιάδος Λαρίσης	129.335	24.338	153.6
20	Ἐπείγοντα ἀντιπλημμυρικά ἔργα	92.703	—	92.7
21	Σύλληψις πηγῶν Ἀναβάλου-Ἀργολίδος καί ἔργα προσαγωγῆς	320.519	79.386	399.9
22	Ἀποστραγγιστικά ἔλους Κανδήλας	70.068	37.979	108.047
23	Προσαγωγός διῶρυξ ἀρδ. ἔργ. Ἱεράπετρας	43.010	—	43.010
24	Ἀρδευτικόν περιοχῆς Γιαννιτσῶν	68.964	625.910	694.874
25	Ἀρδευτικά Σερρῶν	1.173.291	668.817	1.842.108
26	Μεσαῖα ἀντιπλημμυρικά ἔργα	175.060	43.705	218.765
27	Ἀρδευτικόν Νέστου Τμῆμα Εὐλάλου-Δεκάρχου	3.137	—	3.137
28	Χείμαρροι Ἀγρινίου	19.800	—	19.800
29	Ἐνωτική διώρυξ Ἀλιάκμονος-Ἀξιοῦ	47.130	114.783	161.913
30	Ρουφράκτης Κερκίνης μετά δυτικοῦ ἀναχώματος καί συναφῶν ἔργων	201.265	321.801	523.066
31	Ἀρδευτικά Στρυμονικοῦ Δημητριτσίου Σερρῶν	187.649	404.917	592.566
32	Ἐξόφληση ἐντόκων πιστοποιήσεων ἔργων Ἀλφειοῦ, Ἀχελώου, Ἰωαννίνων	329.355	170.067	499.422
33	Κατασκευή φράγματος Μπραμιανοῦ	89.260	167.110	256.370
34	Διευθέτησις ποταμοῦ Νεοχωρίτου Τρικάλων	9.553	—	9.553
35	Διευθέτησις ἐκβολῶν Στρυμῶνος	44.045	58.561	102.606
	Σύνολο	7.807.850	4.045.304	11.853.154

ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΙΣ

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

α/α	Όνομασία ἔργου	Περίοδος		
		1-1-75 ἕως 31-12-77	1-1-78 ἕως 31-12-79	1-1-75 ἕως 31-12-79
1	Ἀποχετευτικά Ἡλιουπόλεως Θεσ/κης	9.299	—	9.299
2	Ἐξυγιαντικά κεντρικῆς παραλίας περιοχῆς Θεσ/κης	70.933	28.722	99.655
3	Ἀντιπλημμυρικά Λεκανοπεδίου Ἀττικῆς	7.000	—	7.000
4	Ἀντιμετώπισις ἐκτάκτων ἀναγκῶν ἐκ πλημμυρῶν Λεκανοπ. Ἀττικῆς	96.151	308.840	404.991
5	Ἀποχετευτικά ἔργα Φαληρικοῦ ὅρμου	548.946	449.750	998.696
6	Ἀποχετευτικά ἔργα Δενδροποτάμου Θεσ/κης	108.133	158.313	266.446
7	Ἀποπεράτωσις ἀποχετευτικῶν Μεσολογγίου	314.868	40.729	355.597
8	Ἀποχετευτικά Δήμου Ταύρου (Ἐσταυρ.)	4.500	—	4.500
9	Διαμόρφωσις κοίτης Κηφισσοῦ καί συμβαλλόντων ρευμάτων	110.002	362.088	472.090
10	Ἀποχετευτικά μείζονος περιοχῆς Πρωτευούσης	232.977	370.827	603.804
	Σύνολο	1.502.809	1.719.269	3.222.078

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

α/α	Όνομασία ἔργου	Περίοδος		
		1-1-75 ἕως 31-12-77	1-1-78 ἕως 31-12-79	1-1-75 ἕως 31-12-79
	Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν			
1	Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν (νέα πτέρυξ)	150.362	123.805	274.167
2	Γενικόν προξενεῖον Σκοπίων	16.400	8.481	24.881
3	Ἀνακαίνισις - διαρρύθμισις-ἐπέκτασ. Μεγάρου Μαξίμου	17635	—	17.635
4	Ἀνακαίνισις - διαρρύθμισις κ.λ.π. Ἀνακτόρου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ	121.904	—	121.904
	Ὑπουργεῖον Δημοσίας Τάξεως			
1	Κτίριον ὑπηρεσιῶν Χωροφυλακῆς Καβάλας	10.635	2.980	13.615
2	Κτίριον Ζ΄ Α.Τ. Θεσ/κης	6.415	3.685	10.100
3	» ὑπηρεσιῶν Χωροφ. Γιαννιτσῶν	5.032	927	5.959
4	» ἀνδρῶν τμήμ. ἐλέγχου διαβατηρίων Εὐζώνων	3.425	1.630	5.055
5	» ὑπηρεσιῶν Χωροφ. Ἰωαννίνων	11.858	—	11.858
6	» Σταθμοῦ Χωροφ. Παλαιοκαστρίτσης	870	228	1.098
7	Κτιριακό συγκρότημα ὑπηρεσιῶν Χωροφυλακῆς Ἀμυγδαλέζα	106.769	71.869	178.638
8	Κτίριον Ἀστυνομ. Τμήμ. Μελιγαλᾶ	1.296	—	1.296
9	Κτίριον ὑπηρεσιῶν Χωροφ. Καρπενησίου	6.885	6.563	13.448
10	Ὑπηρεσία Χωροφ. Ἡγουμενίτσης	3.081	—	3.081
11	Ἀποπεράτωσις Ἀστυν. Τμήμ. Ἡρακλείας Σερρῶν	221	—	221
12	Κτίριον κοιτώνων ἀνδρῶν τμήμ. ἐλέγχου διαβατηρίων Προμαχῶνος	5.212	890	6.102
13	Κτίριον κοιτώνων ἀνδρῶν τμήματος ἐλέγχου διαβατηρίων Κήπων	4.300	7.130	11.430
14	Κτίριον ἐλέγχου διαβατηρίων Πυθίου	1.350	1.345	2.695
15	Σχολή ὁπλιτῶν Χωρ/κῆς Κατασκ. Σκιαδῶν Γραφείων Ἱερέως κ.λ.π.	938	—	938
16	Κτίριον Ἀστυν. Τμήμ. Πορολῶν Σερρῶν	—	2.949	2.949

	Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν			
1	Διοικητήριον Ξάνθης	9.700	—	9.700
2	» Δράμας (οἰκοπ. + ἀνεγ.)	61.944	25.460	87.404
3	» Καβάλας	40.866	3.456	44.322
4	» Ἐδέσσης (οἰκοπ. + ἀνεγ.)	59.283	9.836	69.119
5	» Καλαμάτας	45.443	8.232	53.675
6	» Καστοριᾶς	44.048	9.000	53.048
7	» Ἁγ. Νικολάου	26.622	—	26.622
8	» Φλωρίνης	—	2.640	2.640
	Ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων			
1	Κτίριον Ὠδείου Ἀθηνῶν (Συμμετοχή)	62.000	—	62.000
2	Μέγαρο Προεδρίας τῆς Δημοκρατίας α) Ἐργασίες ἀνακαινίσεως, διαρρυθμ. ὑπογείου καί Β΄ ὀρόφου			
	β) Ἐσωτερική διακόσμηση καί ἐπίπλωση Β΄ ὀρόφου	—	12.100	12.100
	Σύνολο	824.494	303.206	1.127.700

ΥΔΡΕΥΣΕΙΣ

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

α/α	Ὀνομασία ἔργου	Περίοδος		
		1-1-75 ἕως 31-12-77	1-1-78 ἕως 31-12-79	1-1-75 ἕως 31-12-79
1	Ὕδρευσις Πατρῶν	13.000	5.000	18.000
2	Ὁριστικά ἔργα ὑδρεύσεως πρωτ. ἐκ Μόρνου	6.834.549	6.988.940	13.823.489
3	Ὕδρευσις πόλεως Ἡρακλείου	45.213	—	45.213
4	Ὕδρευσις μείζονος πόλεως Θεσ/κης	721.229	300.340	1.021.569
5	Ὕδρευσις πόλεως Λαρίσης	6.960	8.900	15.860
6	Σύλληψις-ὑδρομάστευσις-συγκέντρ. μεταφ. πηγῶν Καλιακούδας Βόλου καί πρόσκτησις πηγῶν Κουκουράβα	19.440	2.500	21.940
7	Ἐξωτερικόν ὑδραγωγεῖον Καβάλας	27.753	18.499	46.252
8	Ἐξωτερικόν δίκτυον οἰκισμοῦ Παλίου, Τσιφλικίου, Ἄσπρης Ἄμμου Δ. Καβάλας	3.340	10.353	13.693
9	Κατασκευή νέου ἀντλιοστασίου Δήμου Ἰωαννίνων	2.685	1.630	4.315
10	Ὑδροδότηση πόλεως Θεσ/κης ἐξ ὑπογείων ὑδάτων περιοχῆς Ἀξιοῦ	171.646	61.687	233.333
11	Ἀντλιοστάσιο-ὠθητικός ἀγωγός εἰς περιοχήν Καρυωτίσσης Ν. Πέλλης	75.585	141.510	217.095
	Σύνολο	7.921.400	7.539.359	15.460.759

ΓΕΦΥΡΕΣ

Τά ποσά σέ χιλ. δρχ.

α/α	Ὀνομασία ἔργου	Περίοδος		
		1-1-75 ἕως 31-12-77	1-1-78 ἕως 31-12-79	1-1-75 ἕως 31-12-79
1	Γέφυρα Ριμνίου περιοχῆς Πολυφύτου	95.799	—	95.799
2	» Σερβίων	10.536	—	10.536
3	» Ὀρχομενοῦ	—	12.012	12.012
4	» Κουτσοχείρου	—	27.436	27.436
	Σύνολον	106.335	39.448	145.783

31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1979

Ὁ πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλῆς, ἀπευθύνει, κατά τήν παραμονή τοῦ Νέου Ἔτους, μήνυμα πρός τόν ἑλληνικό λαό:

«Ἑλληνίδες, Ἕλληνες,

»Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ καινούργιου χρόνου, πού διαδέχεται σέ λίγο τόν παληό, ἀπευθύνω πρός ὅλους σας ἐγκάρδιες εὐχές γιά τήν ἀτομική καί οἰκογενειακή σας εὐτυχία καί γιά τήν ἐπαγγελματική σας προκοπή. Ἡ ἀλλαγή τοῦ χρόνου εἶναι πάντα ἕνα τέρμα καί μιά ἀφετηρία. Προσδοκίες πού ἔκαναν τόν κύκλο τους καί ὁραματισμοί πού περιμένουν τήν σειρά τους. Ἀπολογισμοί τῶν πεπραγμένων τοῦ παρελθόντος καί σχεδιασμοί τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ μέλλοντος.

»Εἶναι ἀτομικά καί ἐθνικά χρήσιμο νά ἐπιχειροῦμε τίς ὧρες αὐτές αὐτοκριτική. Ἥρεμη καί εἰλικρινῆ. Διαπιστώνοντας τά ἐπιτεύγματα τοῦ παρελθόντος, ἀντλοῦμε αἰσιοδοξία καί αὐτοπεποίθηση.

»Ἐπισημαίνοντας τά σφάλματά μας, φρονιματιζόμαστε καί γινόμαστε ἐμπειρότεροι. Γιατί πεῖρα εἶναι κυρίως τό ὄνομα πού δίνουν οἱ ἄνθρωποι στά λάθη τους.

»Ὁ χρόνος πού φεύγει εἶναι ἕνας ἀπό τούς πιό σημαντικούς στήν νεώτερη ἱστορία μας. Μέσα σ' αὐτόν ἡ χώρα μας ἔγινε ὁριστικά τό δέκατο μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος. Ἀπέκτησε ἔτσι τό αἴσθημα τῆς ἀσφάλειας πού ἀναζητοῦσε στή μακρά ἱστορία της. Καί ἄνοιξε καινούργιους ὁρίζοντες γιά τήν δραστηριότητα τῶν παιδιῶν της.

»Θά πρέπει ἐπίσης νά σημειωθῆ μέ ἱκανοποίηση ὅτι κατά τόν χρόνο αὐτόν ἡ Ἑλλάς στάθηκε πραγματική ὅαση κοινωνικῆς γαλήνης καί πολιτικῆς σταθερότητος, μέσα σ' ἕνα κόσμο ἀσταθῆ καί ἀναρχούμενο. Ἀλλά καί πέραν αὐτῶν, κατά τό ἴδιο αὐτό χρόνο ἐνισχύθηκε ἡ διεθνής θέση καί τό κῦρος τῆς χώρας μας· ἐνῶ ἡ οἰκονομία μας, παρά τίς γνωστές ἀδυναμίες της, ἐπέδειξε ἀξιόλογη ἀντοχή στήν πίεση τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς κρίσεως.

»Καί νομίζω ὅτι ἔχω καθῆκον νά σᾶς ὑπενθυμίσω καί πάλι ὅτι, γιά νά ἐκτιμήσετε τήν παροῦσα κατάσταση τῆς χώρας, εἶναι ἀνάγκη νά τήν συγκρίνετε τόσο μέ τό παρελθόν, ὅσο καί μέ τήν θλιβερή καί ἐπικίνδυνη κατάσταση πού ἐπικρατεῖ σήμερα σέ ὁλόκληρο τόν κόσμο.

»Ἤδη, ὅμως, μαζί μέ ὅλο τόν κόσμο μπαίνομε καί ἐμεῖς σέ μιά περίοδο δυσχερειῶν. Μιά περίοδο πού θά ἀποτελέση πρόκληση γιά τήν ἐθνική μας φιλοτιμία καί γιά τίς ἀτομικές μας ἀρετές.

»Ὅπως γνωρίζετε, ἡ παγκόσμια οἰκονομική κρίση παίρνει ἤδη ἐπικίνδυνες προεκτάσεις πολιτικές. Καί ἀπειλεῖ μέ ἀποδιοργάνωση οἰκονομική καί πολιτική τόν κόσμο.

»Ἡ κρίση αὐτή εἶναι φυσικό νά ἐπηρεάζη καί τήν δική μας οἰκονομία καί νά ἐπιβάλλη τήν ἀνάγκη ὁρισμένων θυσιῶν. Ἡ ἀγνόηση τῆς πραγματικότητος αὐτῆς ἀποτελεῖ ἐπικίνδυνη ἀφέλεια ἤ καί ὑποκρισία.

»Ἐξ ἄλλου, μέσα σ' αὐτό τό διεθνές κλῖμα, ἡ Ἑλλάς ὀφείλει στόν χρόνο πού μᾶς ἔρχεται, νά ἐντείνη τίς προσπάθειές της, γιά νά προσαρμοσθῆ στήν ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα καί νά τήν ἀξιοποιήση. Ἐνῶ συγχρόνως θά πρέπει νά ἐπαγρυπνῆ καί νά ἐνισχύη τήν ἀσφάλειά της, ἐφ' ὅσον τά ἐθνικά μας θέματα χωρίς εὐθύνη δική μας παραμένουν ἐκκρεμῆ.

»Τά θέματα πού σᾶς ἀνέφερα δέν εἶναι βέβαια κομματικά ἤ ταξικά, γιά νά τά κάνουμε ἀντικείμενα ἀνταγωνισμῶν. Εἶναι θέματα ἐθνικά. Κοινός παρανομαστής τους εἶναι κατά βάσιν ὁ ἐξωτερικός παράγων. Γι' αὐτό καί ἡ ἀντιμετώπισή τους ἀπαιτεῖ ἐθνική ἑνότητα, κοινωνική συνοχή καί πρό παντός πειθάρχηση στό γενικόν συμφέρον. Μόνο σέ ἕνα κλῖμα ἐθνικῆς ἐγρηγόρσεως μποροῦν τά θέματα αὐτά νά ἀντιμετωπισθοῦν. Ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει ὅτι ὅσες φορές ἀγνοήσαμε τίς ἀλήθειες αὐτές, τιμωρηθήκαμε σκληρά.

»Δέν νομίζω ὅτι χρειάζεται νά ἐπιμείνω στίς γνωστές παραινέσεις μου γιά τήν συμπεριφορά μας ὡς πολιτῶν. Τό σωστό τό ξέρομε ὅλοι. Ξέρομε ὅλοι τά αἴτια, πού προκαλοῦν τίς δυσχέρειες πού ἀντιμετωπίζομε. Ὅπως ξέρομε ὅτι ἡ θεραπεία τους ἐξαρτᾶται κατά μέγα μέρος ἀπό μᾶς τούς ἴδιους.

»Ἐκεῖνο πού μᾶς χρειάζεται εἶναι ἡ βούληση νά πράξωμε τό σωστό καί τό θάρρος νά ἀναδεχθοῦμε ὅλοι τίς εὐθύνες μας.

»Γιά νά ἀποφύγουμε ὀδυνηρές στερήσεις στό μέλλον, θά πρέπει νά περιορίσουμε σήμερα λογικά καί ἀνώδυνα τίς ἀνάγκες μας, ὅπως τό κάνουν ὅλες οἱ χῶρες, ἀκόμη καί οἱ ἰσχυρότερες.

»Πιστεύω ὅτι ὁ καινούργιος χρόνος, παρά τίς δυσμενεῖς προβλέψεις πού τόν συνοδεύουν, μπορεῖ νά εἶναι σχετικά καλός. Ἂν βέβαια ἐπιστρατεύσουμε τίς ἀρετές μας, πού τίς ἔχομε σάν λαός καί τίς ἀδρανοποιοῦμε συνήθως στούς εὔκολους καιρούς. Στή ζωή πολλές φορές οἱ δυσκολίες γίνονται κίνητρο γιά περισυλλογή, ξυπνοῦν καί ἐντείνουν τήν ἀγωνιστικότητά μας καί τελικά ὁδηγοῦν σέ καινούργιες καί μεγαλύτερες κατακτήσεις. Ἐλπίζω ὅτι τήν διαπίστωση αὐτή θά τήν ἐπιβεβαιώση ὁ καινούργιος χρόνος.

»Καί μέ τήν ἐλπίδα αὐτή, ἀπευθύνω πρός ὅλους σας καί στόν καθ' ἕνα χωριστά τίς καλύτερες εὐχές μου».

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, κατά τήν καθιερωμένη ἐπί-

Ἐπισκόπηση, σέ συνεργασία μέ τόν ὑπουργό Ν. Ζαρντινίδη, τῆς προόδου στόν τομέα τῶν Δημοσίων Ἔργων (ἄνω). Ἡ Λεωφόρος Συγγροῦ (κάτω).

σκεψη καί κοπή τῆς πρωτοχρονιάτικης πίττας στή Στρατιωτική Λέσχη ἐκφωνεῖ σύντομη ὁμιλία:

«Σᾶς εὐχαριστῶ, γιατί μοῦ δώσατε τήν εὐκαιρία νά γιορτάσω καί φέτος μαζί σας τήν Πρωτοχρονιά.

»Ὅπως σᾶς εἶπα καί πέρυσι, ὅταν βρίσκομαι ἀνάμεσά σας, αἰσθάνομαι τόσο ἄνετα, ὅσο ἄνετα αἰσθάνομαι στό σπίτι μου.

»Τόν χρόνο πού ἔκλεισε σήμερα, τόν ζήσαμε μέ ἀσφάλεια, μέ εἰρήνη καί μέ ἐλευθερία. Καί αὐτό ἔχει σημασία πρωταρχική σέ μιά ἐποχή πού οἱ περισσότεροι λαοί τοῦ κόσμου στεροῦνται αὐτῶν τῶν ἀγαθῶν. Καί θά ἔλεγα σέ μιά ἐποχή πού εἶναι ἐχθρική πρός τά ἀγαθά τῆς ἀσφάλειας, τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐλευθερίας. Στήν ὁμαλή αὐτή ἐξέλιξη τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς, ἡ συμβολή τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς χώρας ὑπῆρξε ἀσφαλῶς ἀποφασιστική. Καί ἀξίζουν γι' αὐτό τήν εὐγνωμοσύνη ὅλων μας.

»Γνωρίζω πόσο σκληρή εἶναι ἡ στρατιωτική ζωή. Γνωρίζω ὅμως ἐπίσης ὅτι ἡ ζωή αὐτή εἶναι συνδεδεμένη μέ μιά ἀποστολή. Καί ὅταν οἱ ἄνθρωποι θέτουν στόν ἑαυτό τους κάποια ἀποστολή, δίνουν ἀξία καί περιεχόμενο στή ζωή τους. Ὁ Καβάφης τό λέει αὐτό πολύ χαρακτηριστικά, ζωντανά: "Τιμή σ' ἐκείνους ὅπου στήν ζωή των ὥρισαν καί φυλάγουν Θερμοπύλες".

»Εἶναι βέβαια λυπηρό πού στήν καταναλωτική ἐποχή μας τά ἰδανικά παρεχώρησαν τή θέση τους στόν εὐδαιμονισμό. Τό φαινόμενο αὐτό εἶναι ἀνησυχητικό. Καί θά πρέπει νά τό προσέξη ἡ ποικιλώνυμη ἡγεσία τοῦ τόπου μας καί νά διδάξει στόν λαό ὅτι ἡ εὐδαιμονία δέν συμπίπτει μέ τόν εὐδαιμονισμό. Καί αὐτό χρειάζεται περισσότερο στήν ἐποχή αὐτή πού ζοῦμε, δεδομένου ὅτι, ὅπως εἶπα πολλές φορές, ὁ τόπος μας μαζί μέ ὅλο τόν κόσμο μπαίνει σέ μιά περίοδο οἰκονομικῶν δυσχερειῶν».

ΑΡΧΕΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Μέ τήν ἔλευση τοῦ νέου ἔτους ἐντείνεται ὁ δημοσιογραφικός θόρυβος καί πληθαίνουν τά σχόλια μέ ἀντικείμενο τήν ἐνδεχόμενη μετάβαση τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας, μετά τήν ἐπικείμενη ἐκπνοή τῆς θητείας τοῦ Κ. Τσάτσου, σέ τέσσερις μῆνες.

Μεταξύ τῶν πολλῶν σχετικῶν δημοσιευμάτων, ἐνδεικτική τοῦ γενικοῦ κλίματος εἶναι δυνατό νά θεωρηθεῖ ἀνταπόκριση τοῦ Γαλλικοῦ Πρακτορείου Εἰδήσεων (AFP) ἀπό τήν Ἀθήνα:

Ὁ ἑπόμενος πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας θά εἶναι ὁ κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, φρονοῦν σχεδόν ὁμόφωνα οἱ πολιτικοί, διπλωματικοί καί δημοσιογραφικοί κύκλοι τῆς Ἀθήνας.

Ὁ ἴδιος ὁ κ. Καραμανλῆς, πιστός στήν ἀρχή τῆς «μυστικότητος» πού διακρίνει τήν πολιτική, ἀκόμη καί τήν ἰδιωτική ζωή του, ἐξακολουθεῖ νά μήν ἔχει ἀποκαλύψει τίς προθέσεις του. Ὅμως, οἱ πολιτικοί σχολιαστές διακρίνουν διαρκῶς περισσότερα γκωλλικά χαρακτηριστικά στήν συμπεριφορά του. Ὁλόκληρος ὁ πολιτικός κόσμος περιμένει μέ αὐξανόμενη ἀδημονία «τάς εἰδούς τοῦ Μαρτίου». Πράγματι, κατά τήν ἡμερομηνία αὐτή θά πρέπει νά ἀναγγείλει τήν ἀπόφασή του νά ἐπιδιώξει τό ὕψιστο ἄξίωμα τῆς χώρας.

Ὁ κ. Καραμανλῆς, πού ἐπανῆλθε τό 1974 γιά νά ἀποκαταστήσει τήν δημοκρατία στήν Ἑλλάδα, δέν θέλει μέ τήν πρόωρη ἀποκάλυψη τῶν σχεδίων του νά διακινδυνεύσει τήν σταθερότητα μιᾶς χώρας, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νά εἶναι τραυματισμένη ἀπό τά ἑπτά χρόνια δικτατορίας τῶν συνταγματαρχῶν. Προτιμᾶ νά κρατήσει ὅσο γίνεται περισσότερο κλειστό τό κουτί τῆς Πανδώρας, πού ὁ ἀρχηγός τοῦ κυριότερου ἀντιπολιτευτικοῦ κόμματος, κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου, προσπαθεῖ νά ἀνοίξει.

Ὁ πρωθυπουργός δέν σταματᾶ νά ἐργάζεται γιά νά δώσει στήν Ἑλλάδα εὐρωπαϊκή διάσταση καί νά τήν ἀπελευθερώσει ἀπό αὐτό πού ὁρισμένοι σχολιαστές χαρακτηρίζουν ἔμμονο τοπικισμό, ἀναφερόμενος, μεταξύ ἄλλων, στίς δύσκολες σχέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας. Σύμφωνα μέ διπλωματικούς παρατηρητές, ὁ κ. Καραμανλῆς θά αἰσθανόταν περισσότερο ἐλεύθερος νά ἐγκαταλείψει τό τωρινό ἀξίωμά του, ἄν θά μποροῦσε νά ρυθμίσει προηγουμένως τό θέμα τῆς ἐπανόδου τῆς Ἑλλάδος στήν ἐνιαία διοίκηση τοῦ ΝΑΤΟ, ἀπό τήν ὁποία ἀποχώρησε τό 1974 διαμαρτυρόμενη κατά τῆς ἀδιαφορίας τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας γιά τήν τουρκική εἰσβολή στήν Κύπρο. Θά ἐπιθυμοῦσε, πρό παντός, νά εἶναι βέβαιος ὅτι τό κόμμα του, ἡ Νέα Δημοκρατία, βρίσκεται σέ καλά χέρια.

Πρός τό σκοπό αὐτό δύο ἄνδρες εἶναι, κατά τήν γενική γνώμη, οἱ ἐνδεδειγμένοι. Οἱ ὑπουργοί Ἀμύνης, κ. Εὐάγγελος Ἀβέρωφ, καί Ἐξωτερικῶν, κ. Γεώργιος Ράλλης. Τά λαγωνικά τῶν πολιτικῶν ἐφημερίδων σημείωσαν ὅτι, κατά τίς τελευταῖες ἡμέρες, ὁ κ. Ἀβέρωφ, πού εἶναι γνωστός γιά τά ἀτλαντικά του αἰσθήματα, εἶχε δεχθεῖ στό γραφεῖο του τούς περισσότερους ὑπουργούς τῆς κυβερνητικῆς ὁμάδος.

Ἡ προσωπική θέση τοῦ κ. Καραμανλῆ στή χώρα εἶναι τέτοια, ὥστε, ὅπως βεβαιώνουν οἱ πολιτικοί σχολιαστές, εἶναι βέβαιοι ὅτι θά ἐξασφάλιζε περισσότερο ἀπό τό 80% τῶν ψήφων, ἄν ἡ ἐκλογή τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους γινόταν μέ καθολική ψηφοφορία.

Ἀντίθετα, ἡ ὁμάδα του πάσχει ἀπό κάποια φθορά τῆς ἐξουσίας, πού προσπαθεῖ νά ἐκμεταλλευθεῖ σέ βάθος ἡ σοσιαλιστική ἀντιπολίτευση στό πρόσωπο τοῦ κ. Ἀνδρέα Παπανδρέου. Ὁ τελευταῖος, ὅπως ἔδειξε κατά τήν συζήτηση ἐπί τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς στήν Βουλή τήν περασμένη Παρασκευή, γνωρίζοντας τά ἀντιαμερικανικά αἰσθήματα πού προκάλεσε ἡ ὑπόθεση τῆς Κύπρου, ἀπηύθυνε προειδοποιήσεις κατά τῆς πολιτικῆς προσεγγίσεως μέ τό ΝΑΤΟ τοῦ κ. Καραμανλῆ καί τοῦ ὑπουργοῦ του Ἀμύνης κ. Ἀβέρωφ, καθώς καί κατά τῆς πολιτικῆς ὑπέρ τῆς ΕΟΚ. Ἐν τούτοις, ὁ οἰκονομικός τομέας εἶναι ἐκεῖνος στόν ὁποῖο βασίζεται γιά νά ἐπιτύχει νίκη σέ περίπτωση ἐνδεχομένων γενικῶν ἐκλογῶν, τῶν ὁποίων ἡ τωρινή Κυβέρνηση θά μποροῦσε νά ἐπισπεύσει τήν ἡμερομηνία γιά τό τέλος τοῦ ἔτους, πρίν χειροτερέψει ἡ κατάσταση στή χώρα, ἐξαιτίας τοῦ αὐξανόμενου πληθωρισμοῦ.

Ἐν πάση περιπτώσει, ὁ κ. Καραμανλῆς, ἂν ἀναλάβει τήν προεδρία, σκοπεύει χωρίς νά ἐφαρμόσει ἕνα προεδρικό καθεστώς, πρᾶγμα πού δέν ἐπιτρέπει τό Σύνταγμα, νά χρησιμοποιήσει ὅλες τίς ἐξουσίες πού τοῦ παρέχει, ἀντίθετα πρός τό σημερινό ἀρχηγό τοῦ Κράτους κ. Κ. Τσάτσο, πού ἔχει περιορισθεῖ σέ ἕνα ρόλο σχετικά ἀφανῆ[101].

3 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, μέ τή συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Κ. Παπακωνσταντίνου, τοῦ ὑπουργοῦ καί τοῦ ὑφυπουργοῦ Παιδείας, Ι. Βαρβιτσιώτη καί Χ. Καρατζᾶ, καθώς καί τῶν πρυτάνεων τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἱδρυμάτων. Ὁ πρωθυπουργός ἐξέθεσε στούς συνομιλητές του τά βασικά προβλήματα τῆς ὀργανώσεως καί λειτουργίας τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως καί ζήτησε τήν κατάθεση, στά ὅρια συγκεκριμένης προθεσμίας, τῆς ὑπεύθυνης γνώμης τους πάνω στά θέματα πού συνδέονται μέ τή διδασκαλία καί τίς ἐξετάσεις.

Στήν ἀρχή τῆς συσκέψεως, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρθηκε γενικά στήν ἐκπαιδευτική πολιτική, ἰδιαίτερα στόν τομέα τῶν ἀνώτατης παιδείας, καί τόνισε ὅτι τρεῖς εἶναι οἱ βασικές της πλευρές: ἡ ἐξασφάλιση, στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ, τῶν ἀναγκαίων πιστώσεων γιά τή χρηματοδότηση τῶν ἐκπαιδευτικῶν δαπανῶν, ἡ ἐπάνδρωση τῶν ἱδρυμάτων μέ κατάλληλο καί ἐπαρκές ἐκπαιδευτικό προσωπικό καί ἡ ἐφαρμογή σύγχρονων ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων, προσαρμοσμένων στίς ἀναπτυξιακές ἀνάγκες τῆς χώρας· καί παρατήρησε:

«Κατά κανόνα στήν Ἑλλάδα ἀπασχολούμεθα μέ τό πρῶτο θέμα, ἐνῶ εἶναι βέβαιο ὅτι, χωρίς κατάλληλα ἐκπαιδευτικά στελέχη καί χωρίς πρόσφορα ἐκπαιδευτικά προγράμματα, ἡ χρηματοδότηση, ὁσοδήποτε μεγάλη καί ἂν εἶναι, παραμένει ἀλυσιτελής, καμμιά φορά δέ καί βλαπτική, γιατί διαιωνίζει τήν ἀτελῆ, κατεστημένη καί ἀναπροσάρμοστη παιδεία. Πάντως, μέ τήν εὐκαιρία αὐτή πρέπει νά σᾶς ὑπενθυμίσω ὅτι οἱ πιστώσεις πού διετέθησαν τό 1979 γιά τήν ἀνωτάτη παιδεία ἔφθασαν τά 8.160 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 2.470 ἑκατ. δρχ. τό 1974· δηλαδή ὑπερετριπλασιάσθηκαν».

Στή συνέχεια, ὁ πρωθυπουργός ἀνέλυσε τίς προϋποθέσεις ἀποτελεσματικότητας τῆς ἐκπαιδευτικῆς πολιτικῆς, πρός τήν ὁποία ἡ Κυβέρνηση ἔχει στρέψει ἀμέριστη τήν προσοχή της, ὑπογραμμίζοντας:

«Ὅπως γνωρίζετε, ἡ παιδεία δέν εἶναι κατ' ἀρχήν ζήτημα νόμων καί κανονισμῶν. Εἶναι κατ' ἐξοχήν θέμα βαθμοῦ ἐκτιμήσεως τῆς σημασίας της ἀπό μέρους τῶν φορέων της καί συνειδήσεως ἀποστολῆς διδασκόντων καί διδασκομένων. Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκπαιδευτικῆς προσπαθείας, πού εἶναι αὐτόχρημα ἐθνικό καί ὄχι πολιτικό πρόβλημα, ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἔκταση τῆς συναισθήσεως εὐθύνης, μέ τήν ὁποία θά ἐπιδοθοῦν στό καθῆκον τους ἡ Πολιτεία, οἱ ἐκπαιδευταί καί οἱ ἐκπαιδευόμενοι.

»Θά ἔχωμε εἰσέλθει στόν ὀρθό δρόμο, ὅταν οἱ μέν καθηγηταί ἀναγνωρίσουν ὡς ἀποκλειστικό χρέος τους τήν παραγωγή χρησίμων ἐπιστημόνων καί πολιτῶν, οἱ δέ σπουδασταί ὡς βασικό τους καθῆκον τήν ἄρτια ἐπιστημονική μόρφωσή τους. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι οἱ φροντίδες τῆς Πολιτείας δέν θά εἶναι ἀρκετές γιά τόν σκοπό αὐτό, γιά τόν ὁποῖο ὅλοι μοχθοῦμε, ἂν δέν τό θελήσετε καί σεῖς, καί οἱ ἴδιοι οἱ σπουδαστές. Ἔχουμε ὑποχρέωση νά ὑπενθυμίσουμε πρός ὅσους ἔχουν τό προνόμιο νά σπουδάζουν, ὅτι χιλιάδες ἄλλοι νέοι μοχθοῦν στά ἐργοστάσια καί στά χωράφια, καθιστώντας μέ τόν ἱδρώτα τους δυνατή τή λειτουργία τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων. Δυστυχῶς, ἡ κατανόηση αὐτή δέν ἔχει πάντοτε ἐπιδειχθῆ ἀπό τῆς πλευρᾶς τῶν σπουδαζόντων καί ἡ βαρύτητα τοῦ γεγονότος δέν ἔχει ἐξαρθῆ ἀπό τῆς πλευρᾶς τῶν διδασκόντων.

»Εἶναι περιττό νά τονίσω ὅτι παρά τίς ἔντονες καί συνεχεῖς προσπάθειες πού καταβάλλει τό Κράτος, ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν λειτουργικές ἀδυναμίες στήν παιδεία, τίς ὁποῖες ὀφείλουμε νά ἀντιμετωπίσουμε σέ στενή συνεργασία.

»Κατά τήν τελευταία περίοδο σημειώθηκαν στό χῶρο τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων ἀπαράδεκτες ἐνέργειες ἀπό μέρους περιορισμένης μερίδας φοιτητῶν, πού προκάλεσαν ἀνωμαλίες στήν λειτουργία τους. Γιά τίς ἐνέργειες αὐτές προβλήθηκαν ὡς ἀφορμή οἱ ἐξεταστικές διατάξεις τοῦ Ν. 815, πού, ὡστόσο, καθώς γνωρίζετε, θεσπίσθηκαν μέ τή ρητή ἤ σιωπηρή συναίνεση ὅλων τῶν ἐκπαιδευτικῶν παραγόντων, γιά νά τεθῆ τέρμα στήν ἀσυδοσία πού ἐπικρατοῦσε στά ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα. Ἡ κοινή γνώμη γνωρίζει ὅτι οἱ ἐξεταστικές διατάξεις τοῦ Ν. 815 στηρίζονται στά πορίσματα δύο μεγάλων ἐπιτροπῶν, πού εἶχαν συσταθῆ ἀμέσως μετά τήν μεταπολίτευση γιά θέματα ἀνωτάτης παιδείας. Γιά τή θέσπιση τῶν διατάξεων αὐτῶν δέν διατύπωσαν ἀντιρρήσεις τά ΑΕΙ, στά ὁποῖα ἐστάλησαν τά πορίσματα τῶν παραπάνω ἐπιτροπῶν. Μέ τίς διατάξεις αὐτές, τέλος, συμφώνησαν κατά τό πλεῖστον ὅλοι οἱ πρυτάνεις καί ἀντιπρυτάνεις σέ σύσκεψη τόν Αὔγουστο τοῦ 1978, ὑπό τήν προεδρία τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

»Παρ' ὅλα αὐτά, ἡ Κυβέρνηση, λόγω τῆς ἀναταραχῆς πού δημιουργήθηκε τόν τελευταῖο καιρό στό χῶρο αὐτό καί τῶν δισταγμῶν πού ἐκδηλώθηκαν ἀπό μέρους ἐκείνων πού ὤφειλαν νά ἐφαρμόσουν τόν νόμο, ἔκρινε χρήσιμο νά ζητήση τήν ὑπεύθυνη γνώμη σας τόσο γιά τίς ἐξεταστικές διατάξεις τοῦ Ν. 815,

δσο καί τό γενικώτερο θέμα τών διδακτικών συνθηκών στά ΑΕΙ καί τής προσφορώτερης όργανώσεως τής διδασκαλίας, τών προγραμμάτων, τών μεθόδων καί τών συγγραμμάτων»[107].

Μετά τόν πρωθυπουργό, οί πρυτάνεις ύποστήριξαν ότι άποκλείεται ή έπάνοδος στό έξεταστικό καθεστώς πού ίσχυε πρίν άπό τό Ν. 815, άλλά, έπειδή ή νομοθετική αύτή ρύθμιση παρουσίασε προβλήματα στήν έφαρμογή της, θά ήταν χρήσιμο νά έπανεξεταστεί σ' ό,τι άφορᾶ τίς έξεταστικές διατάξεις της. Παράλληλα, οί πρυτάνεις έθιξαν καί άλλα είδικότερα θέματα μέ άναφορά στήν άνώτατη παιδεία. Μετά τήν όλοκλήρωση τής σχετικής συζητήσεως, κατόπιν προτάσεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ, μέ τήν όποία συμφώνησαν όλοι οί παρόντες, άνακοινώθηκαν οί άκόλουθες άποφάσεις:

«1. Συγκροτεῖται έπιτροπή άπό τούς πρυτάνεις όλων τών ΑΕΙ ύπό τήν προεδρίαν τοῦ πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Άθηνῶν, μέ συμμετοχή τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ καί τοῦ άναπληρωτοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ Άνωτάτης Έκπαιδεύσεως τοῦ ύπουργείου Παιδείας. Ή έπιτροπή αύτή μέχρι τής 15ης Μαρτίου θά ύποβάλη προτάσεις έπί τών κάτωθι ύπό τοῦ πρωθυπουργοῦ τεθέντων θεμάτων: (α). Έπί τών θεωρουμένων άναγκαίων τροποποιήσεων τών έξεταστικών διατάξεων τοῦ Ν. 815, ή έφαρμογή τών όποίων ώς έκ τούτου άναστέλλεται γιά τό τρέχον άκαδημαϊκό έτος, (β) έπί τών προγραμμάτων σπουδῶν καί διδασκαλίας καί (γ) έπί τής προσφορωτέρας διαμορφώσεως τοῦ θεσμοῦ τών διδακτικῶν συγγραμμάτων.

»2. Στήν ίδια έπιτροπή άνετέθη ή ύποβολή μέχρι τέλους Ίουνίου όλοκληρωμένης προτάσεως γιά τόν νόμο-πλαίσιο τής άνωτάτης παιδείας. Ό κ. πρωθυπουργός συνέστησε όπως άκουσθοῦν έπί τοῦ θέματος αύτοῦ οί άπόψεις όλων τών φορέων τής άνωτάτης παιδείας. Έπίσης, ύπεγράμμισε τήν άνάγκη όπως οί πρυτάνεις υίοθετήσουν τήν πιό πρόσφορη καί πρακτική διαδικασία στήν διεξαγωγή τοῦ έργου τους».

Ήδη, λίγες ήμέρες νωρίτερα, ό Κ. Τσάτσος, έμπειρος γνώστης τῶν άκαδημαϊκῶν θεμάτων, είχε διατυπώσει φιλικά όρισμένες σκέψεις σχετικά μέ τή ρύθμιση τῶν προβλημάτων πού συνέχονται μέ τήν έφαρμογή τοῦ Νόμου 815 γιά τά Άνώτατα Έκπαιδευτικά Ίδρύματα, μέ άποδέκτη τόν Κ. Καραμανλῆ. Συγκεκριμένα, ύποστήριζε ότι, ἄν ό πρωθυπουργός ζητήσει άπό τούς πρυτάνεις «νά κάμουν προτάσεις διά τήν όμαλήν λειτουργίαν τῶν Άνωτάτων Έκπαιδευτικῶν Ίδρυμάτων, θά ήταν σκόπιμο νά τεθοῦν τά ζητήματα κατά τόν άκόλουθον τρόπον»:

«Άφοῦ τά ΑΕΙ δέν έγκρίνουν τάς πλείστας καί κρισίμους διατάξεις τοῦ Ν. 815, νά συνεννοηθοῦν μεταξύ τους καί αὐτά νά είσηγηθοῦν τάς κατ' αὐτά όρθάς λύσεις, καί δή:

»1. Τήν διά τό άκαδημαϊκόν έτος 1979-1980, προσωρινήν λύσιν.

»2. Τήν διά τό άκαδημαϊκόν έτος 1980-1981 όμοίως προσωρινήν λύσιν.

»3. Τήν όριστικήν λύσιν.

»Άφήνομε στά ΑΕΙ τόν τρόπον συνεννοήσεως, ὥστε ή Κυβέρνησις νά έχη μίαν έν τοῖς πλείστοις έπικρατοῦσαν γνώμην διά τά κρίσιμα θέματα όλων τῶν Ίδρυμάτων. Ή γνώμη αὐτη πρέπει νά έκφράζη άπόψεις καθηγητῶν, πάσης κατηγορίας, έπιμελητῶν-βοηθῶν καί φοιτητῶν.

»Τά ΑΕΙ, πρίν καταλήξουν είς ένιαίαν γνώμην διά τά κύρια θέματα, διά νά διευκολυνθοῦν είς τό έργον των θά ήδύναντο νά συγκροτήσουν ύποεπιτροπάς:

»α. Μίαν άποκλειστικῶς τῶν καθηγητῶν όλων τῶν Άνωτάτων Ίδρυμάτων.

»β. Μίαν άποκλειστικῶς τῶν έπιμελητῶν καί βοηθῶν, έπίσης διαπανεπιστημιακήν.

»γ. Μίαν διαπανεπιστημιακήν τῶν φοιτητῶν.

»Έπίσης, δέν άποκλείεται, πρίν έκφράση έκάστη Άνωτάτη Σχολή τήν γνώμην της, νά έπιχειρήση μίαν συνεννόησιν τῶν τριῶν παραγόντων ένός έκάστου Ίδρύματος.

»Τάς έπί έκάστου κεφαλαιώδους θέματος προτάσεις όλων τῶν Ίδρυμάτων καί όλων τῶν παραγόντων θά συναρμολογήση μία διαπανεπιστημιακή έπιτροπή, ή όποία καί θά άνακοινώση είς τήν Κυβέρνησιν ποῦ ύπάρχει όμοφωνία ή σχεδόν, καί ποῦ οὐσιώδης διαφωνία.

»Προθεσμίαι δι' όλην αὐτήν τήν διαδικασίαν:

»α. 4 μηνῶν διά τάς όριστικάς λύσεις καί

»β. 2 μηνῶν διά τάς λύσεις τάς άφορώσας τά Έτη 1979-1981.

»Τό ύπουργεῖον Παιδείας, όπου διαπιστωθοῦν κατά τά άνωτέρω οὐσιώδεις διαφωνίες μεταξύ τῶν κυριωτέρων Ίδρυμάτων, θά διεξαγάγη έπί 2 έβδομάδες τό πολύ συνεννοήσεις πρός έξεύρεσιν λύσεως. Τούτου μή έπιτυγχανομένου θά άποφασίση ή Κυβέρνησις κατ' οίκείαν κρίσιν».

Στή συνέχεια, ό Κ. Τσάτσος άναφερόταν καί σέ είδικότερα θέματα τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ καί τῶν φοιτητῶν· χαρακτηριστικά:

«Κατά τήν διατύπωσιν τῶν τελικῶν προτάσεων νά χωρισθοῦν άφ' ένός αί ύποχρεώσεις τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ (διδακτικαί, έξεταστικαί διοικητικαί) καί άφ' έτέρου αί ύποχρεώσεις τῶν διδασκομένων.

»Κατά τήν προσωπικήν γνώμην μου δέν ὠφελεῖ νά έπιβληθῆ ή ύποχρεωτική παρακολούθησις τῶν μαθημάτων είς τούς φοιτητάς, διότι αὐτό θά ήτο μάταιον. Άλλά πρέπει νά έπιβληθῆ ή ύποχρεωτική συμμετοχή είς ὡρισμένα γραπτά φροντιστήρια (δύο κατά έξάμηνον).

»Ὡς πρός τάς τμηματικάς έξετάσεις ό Νόμος 815 έχει καλῶς. Μόνον άναστολή δι' ἕν έτος, μετ' άπόφασιν τῶν σχολῶν είναι άνεκτή, καί αὐτό διά νά άποφύγωμε άναταραχάς. Άλλως, άφ' ένός τό διδακτικόν προσωπικόν, άντί ὡς κύριον έργον νά έχη τήν διδασκαλίαν, θά έχη τήν έξέτασιν, οί δέ διδασκόμενοι θά παπαγαλίζουν ένα-ένα τά μαθήματα καί θά πηγαίνουν νά τά λένε είς τόν έξεταστήν, γιά νά τά ξεχάσουν άμέσως ύστερα. Καί πάντως δέν θά έχουν ποτέ έποπτείαν τῆς ένότητας τῆς έπιστήμης πού σπουδάζουν.

»Στό θέμα αὐτό είναι άπαραίτητο νά ύποχρεωθοῦν έκεῖνοι πού θά κάνουν τάς προτάσεις, νά παραθέσουν τά ίσχύοντα είς άλλας χώρας (άνατολικάς καί δυτικάς). Δέν είναι

Θεμελίωση τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Σταδίου στήν Καλογρέζα.

νοητόν ἡ Ἑλλάς νά παρέχη διευκολύνσεις πού καταστρέφουν τούς φοιτητάς καί ἀρνοῦνται ὅλαι αἱ ἄλλαι χῶραι.

»Νά ὑπάρξουν κυρώσεις γιά τίς σχολές πού δέν ὀργανώνουν τούς τομεῖς των. Ἄν ἐντός τακτῆς προθεσμίας δέν τό κάνουν, τότε νά ὁρισθοῦν δύο ἐπιτροπαί ἐκ 5 καθηγητῶν, πού θά καθορίσουν τούς τομεῖς γιά ὅλες τίς ἀνώτατες σχολές. Ἡ μία ἐπιτροπή θά ἔχη ἁρμοδιότητα διά τάς σχολάς θετικῶν ἐπιστημῶν καί ἡ ἄλλη διά τάς τῶν θεωρητικῶν»[103].

Στίς βασικές ρυθμίσεις τοῦ Ν. 815/1978 εἶχε προγενέστερα ἀναφερθεῖ συγκεφαλαιωτικά ὁ ὑπουργός Παιδείας, Ι. Βαρβιτσιώτης, ἀφοῦ εἶχε ἤδη ἀποκομίσει τήν ἐμπειρία τῆς πρώτης ἐφαρμογῆς του:

«Μέ τόν νόμο αὐτό μιά σειρά ἀπό μέτρα ἐλήφθησαν καί σημαντικές καινοτομίες εἰσήχθησαν. Ἔτσι, καθιερώνεται γιά πρώτη φορά στήν Ἑλλάδα ὁ θεσμός τοῦ τομέως. Καί εἰσάγεται ἡ καινοτομία αὐτή κατά τρόπο τέτοιο ὥστε ἐξελικτικά καί προοδευτικά νά καταστεῖ ἕνας θεσμός γόνιμος, μέ τόν ὁποῖο ἐπιδιώκεται ἡ καλύτερη συνεργασία μεταξύ καθηγητῶν καί φοιτητῶν. Μέ ἄλλα λόγια ὁ τομεύς, μέ τήν παράλληλη κατάργηση τῆς ἕδρας, εἰσάγεται σάν βασική πανεπιστημιακή μονάδα στό Πανεπιστήμιο καί Πολυτεχνεῖο Κρήτης καθώς καί στά Πανεπιστήμια πού θά ἱδρυθοῦν στό μέλλον. Ἀντίθετα, στά ἤδη ὑφιστάμενα ἀνώτατα ἱδρύματα ὁ τομεύς εἰσάγεται σάν ἐνδιάμεση μονάδα μεταξύ ἕδρας καί σχολῆς.

»Ἐκτός ὅμως ἀπό τό πρωτοποριακό αὐτό μέτρο μιά σειρά ὁλόκληρη ἀπό ρυθμίσεις εὐεργετικές γιά τούς φοιτητάς μας ἐλήφθησαν, οἱ ὁποῖες θά τούς ἐπιτρέψουν νά διαθέσουν περισσότερο χρόνο γιά μελέτη, ἔρευνα καί ἐπιστημονικό προβληματισμό. Τά μέτρα αὐτά εἶναι τά ἀκόλουθα:

»1. Ἐκσυγχρονίζονται τά προγράμματα σπουδῶν, πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι μποροῦν νά καταργηθοῦν ἄχρηστα μαθήματα καί στήν θέση τους νά μποῦν νέες διδακτικές ἑνότητες.

»2. Διευρύνονται τά κατ' ἐπιλογήν μαθήματα.

»3. Καθορίζεται ἀνώτατος ἀριθμός διδασκομένων καί ἐξεταζομένων κατ' ἔτος μαθημάτων.

»4. Καθορίζεται ἀνώτατος ἀριθμός τῶν μαθημάτων πού ἐξετάζονται στό πτυχίο.

»5. Καθορίζεται ἀνώτατο ὅριο ὡρῶν διδασκαλίας, ἀσκήσεως καί φροντιστηρίων ἀνά ἑβδομάδα, ἐνῶ παράλληλα προβλέπεται ἡ διεξαγωγή τῶν μαθημάτων χωρίς κενά.

»6. Λύνονται βασικά προβλήματα ἐπιμελητῶν, βοηθῶν καί παρασκευαστῶν.

»Παράλληλα, ἡ Κυβέρνηση δέν ἦταν δυνατόν νά μείνει ἀδιάφορη στήν πράγματι ἀπαράδεκτη κατάσταση ἡ ὁποία εἶχε δημιουργηθεῖ μέ τίς διάφορες δῆθεν διευκολύνσεις πού εἶχαν παραχωρηθεῖ κατά καιρούς στούς φοιτητάς. Ἀποτελοῦσε καθῆκον καί ὑποχρέωση τῆς Κυβερνήσεως νά λάβει τά ἀναγκαῖα μέτρα ὥστε τό γενικό κλίμα χαλαρώσεως τῆς φοιτητικῆς προσπαθείας, τό ὁποῖο ὑπάρχει δυστυχῶς σέ σημαντική μερίδα τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου, νά μειωθεῖ. Καί αὐτό ἀκριβῶς ἐπιδιώκεται μέ ρυθμίσεις τίς ὁποῖες προβλέπει ὁ νόμος 815. Θά μοῦ ἐπιτρέψετε δέ νά σᾶς ἀναφέρω τίς σημαντικότερες καί χαρακτηριστικότερες ἀπ' αὐτές.

»Πρῶτον. Καθορίστηκε ὅτι ἡ διάρκεια τοῦ πανεπιστημιακοῦ ἔτους δέν μπορεῖ νά εἶναι μικρότερη ἀπό 26 ἑβδομάδες, ὅπως συμβαίνει σ' ὅλες τίς προηγμένες χῶρες.

»Δεύτερον. Καθορίστηκε ἡ συνολική διάρκεια τοῦ χρόνου ἐντός τοῦ ὁποίου ὁ φοιτητής εἶναι ὑποχρεωμένος νά περατώσει τίς σπουδές του. Τίθεται ἔτσι τέρμα στήν ἀδιανόητη κατάσταση τῶν αἰώνιων ἢ καί κατ' ἐπάγγελμα φοιτητῶν.

»Τρίτον. Καθορίζεται ὁ ἀριθμός τῶν περιόδων μέσα στίς ὁποῖες ὁ φοιτητής θά πρέπει νά ἔχει περατώσει τά μαθήματα τοῦ ἔτους, ἐνῶ παράλληλα καταργήθηκε ἡ δυνατότης μεταφορᾶς τῶν μαθημάτων ἀπό ἔτος σέ ἔτος καθώς καί ἡ ἐκ νέου μεταφορά τῶν μεταφερομένων μαθημάτων.

»Εἰδικότερες ρυθμίσεις ἐλήφθησαν γιά τούς ἐργαζομένους φοιτητάς, γιά τούς ὁποίους ἀναγνωρίζεται ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά παρακολουθοῦν μέ τόν ἴδιο ρυθμό τίς σπουδές τους ὅπως οἱ μή ἐργαζόμενοι»[104].]

7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς θεμελιώνει, στήν περιοχή τῆς Καλογρέζας, τό Ὀλυμπιακό Στάδιο, χωρητικότητας 80.000 θέσεων καί ἱκανό νά ἀνταποκριθεῖ στίς πιό ἐξελιγμένες σύγχρονες ἀρχιτεκτονικές καί κατασκευαστικές ἀντιλήψεις, ὅπου καί θά τελεστοῦν οἱ Πανευρωπαϊκοί Ἀγῶνες στίβου 1982.

Πρίν ἀπό τήν κατάθεση τοῦ θεμέλιου λίθου, ὁ πρωθυπουργός, κατά τήν ἀπάντησή του στήν προσφώνηση τοῦ προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, Γ. Ἀθανασιάδη, ἐπανέλαβε καί τήν πρότασή του, διατυπωμένη ἤδη ἀπό τό 1976, γιά τή μόνιμη τέλεση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα:

«Αἰσθάνομαι εἰλικρινῆ χαρά πού θεμελιώνω ἐπιτέλους τό μεγάλο αὐτό γιά τόν ἀθλητισμό μας ἔργο.

»Συμπληρώνονται 20 ἀκριβῶς χρόνια ἀπό τότε πού εἶχα ἀπαλλοτριώσει τήν ἔκταση αὐτή, γιά τήν δημιουργία τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Κέντρου τῆς Ἀθήνας. Ἡ καθυστέρηση ὀφείλεται καί στήν περίπτωση αὐτή, ὅπως καί σέ ἄλλες, πού ἀνέφερα πρόσφατα, στόν ἀβδηριτισμό πού ἐπικρατεῖ στόν τόπο μας. Νά λέμε πολλά καί νά πράττωμε λίγα.

»Ἄς ἀφήσουμε ὅμως τήν κριτική καί ἄς χαροῦμε τό γεγονός ὅτι ἔστω καί τώρα ἕνα ὄνειρο γιά τόν φίλαθλο λαό μας ἀρχίζει νά γίνεται πραγματικότης. Γιατί ἡ ἔλλειψη ἑνός σύγχρονου σταδίου εἶναι αἰσθητή, ἄν μάλιστα λάβουμε ὑπ' ὄψη ὅτι ὁ πληθυσμός τοῦ λεκανοπεδίου διπλασιάστηκε στό μεταξύ. Ἀλλά καί γιατί οἱ σημερινές ἐκδηλώσεις, σέ ὅλο τό φάσμα τοῦ ἀθλητισμοῦ, ἀπαιτοῦν μέσα καί ἐξοπλισμούς ἄγνωστους μέχρι καί πρό ὀλίγου.

»Ἡ Κυβέρνηση, πράγματι, ἀποδίδει ἰδιαίτερη σημασία στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀθλητισμοῦ. Καί αὐτό ἀποδεικνύεται ἀπό τό τεράστιο ἔργο πού πραγματοποίησε σέ αὐτόν τόν τομέα.

»Ἡ φυσική ἀγωγή δέν εἶναι ἀπαραίτητη μόνον γιά τό σῶμα· προωθεῖ καί τήν καλλιέργεια τῆς ψυχῆς καί τοῦ πνεύματος. "Νοῦς ὑγιής", ἔλεγαν οἱ πρόγονοί μας, "ἐν σώματι ὑγιεῖ". Πρόκειται γιά δόγμα, πού, μολονότι πέρασαν χιλιάδες χρόνια, οὔτε ἀναθεωρήθηκε, οὔτε ἀποδυναμώθηκε. Καί πρέπει νά εἴμαστε ἐθνικά ὑπερήφανοι. Ὄχι μόνον γιατί στόν τόπο μας γεννήθηκε καί ἀναπτύχθηκε τό φίλαθλο πνεῦμα. Ἀλλά καί γιατί ὅλοι οἱ σημερινοί λαοί μᾶς παραδέχονται σάν συνεχιστές μιᾶς παραδόσεως, πού οἱ βασικές της ἀρχές ἐμπνέουν πάντοτε ὅλους ἐκείνους, πού ἀγωνίζονται γιά τήν βελτίωση τοῦ ἀνθρώπου καί γιά τήν εἰρήνη τοῦ κόσμου.

»Γι' αὐτό καί σάν πρωθυπουργός τῆς χώρας πού καθιέρωσε καί ἀνεβίωσε τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες, ἔκανα πρό καιροῦ τήν γνωστή πρόταση γιά τήν μόνιμη τέλεσή τους στήν Ἑλλάδα.

»Μέσα στόν στρόβιλο τῶν γεγονότων πού ταλαιπωροῦν σήμερα τόν κόσμο, οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες, σάν φωτεινό σύμβολο εἰρηνικοῦ συναγωνισμοῦ καί συνυπάρξεως, πρέπει νά μή ἐκφυλισθοῦν. Καί ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχουμε ἐθνικό, ἀλλά καί ἀνθρώπινο χρέος, νά ἀγωνισθοῦμε γιά τήν ἐπιβίωσή τους.

»Τήν πρότασή μου αὐτήν, τήν ἐπαναλαμβάνω ἀπό τή θέση αὐτή καί σήμερα, γιατί γίνεται ὅσον ποτέ ἐπίκαιρη.

»Ἤδη, μέ τίς πρόσφατες διεθνεῖς ἐξελίξεις γίνεται καί πάλι σκέψη πολιτικοποιήσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων. Τίς σκέψεις αὐτές τίς ἀποδοκιμάζουμε, ὅπως ἀποδοκιμάζουμε καί τήν εἰσβολή στό Ἀφγανιστάν. Ἡ πρώτη ἀπειλεῖ ἕνα αἰωνόβιο πολιτιστικό καί εἰρηνοποιό θεσμό, ἐνῶ ἡ δεύτερη τήν εἰρήνη.

»Εἶναι ἀνάγκη, γιά νά σώσουμε τήν Ὀλυμπιακή Ἰδέα, νά τήν ἀπαλλάξουμε ἀπό τήν πολιτική καί τήν ἐμπορία.

»Καί γιά τόν λόγο ἀκριβῶς αὐτόν, ἡ Ἑλλάς θά φέρει καί πάλι τήν πρότασή της στίς Διεθνεῖς Ὀλυμπιακές Ἀρχές.

»Παράλληλα ὅμως μέ τήν προσπάθεια αὐτήν, θά πρέπει νά ἑτοιμαζόμαστε μέ ὅσα μέσα διαθέτουμε καί μέ τόν ταχύτερο δυνατό ρυθμό, γιά νά εἴμαστε σέ θέση νά ἀνταποκριθοῦμε σέ μιά τέτοια ἐντολή, πού πιστεύω ὅτι κάποτε θά μᾶς ἀνατεθεῖ.

»Ἡ κατασκευή τοῦ μεγάλου αὐτοῦ σταδίου, καθώς καί τῶν ἄλλων ἐγκαταστάσεων τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Κέντρου, ἐκτός ἀπό τίς πολλαπλές ἑλληνικές ἀνάγκες πού θά καλύψουν, μπορεῖ νά ἐνταχθεῖ σέ αὐτήν τήν εὐρύτερη προετοιμασία.

»Κατ' ἐπανάληψη ἐτόνισα ὅτι ὀφείλουμε νά ἐντείνουμε τίς προσπάθειές μας γιά τήν πολιτιστική ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας, ἕνας τομεύς τῆς ὁποίας εἶναι καί ὁ ἀθλητισμός. Καί μποροῦμε ἀσφαλῶς νά φθάσουμε σέ ὑψηλά ἐπίπεδα, ἀφοῦ διαθέτουμε καί τά μέσα καί τό ἔμψυχο ὑλικό. Φθάνει νά συντονίσουμε τίς προσπάθειές μας καί ἀντί νά ἐρίζουμε, νά συνεργαζόμαστε στενά.

»Κανένας ποτέ λαός δέν ἐπιβλήθηκε στήν παγκόσμια συνείδηση μέ ἐπιτεύγματα ὑλικά. Ἐπιβλήθηκαν οἱ λαοί ἐκεῖνοι, ὅπως ὁ δικός μας, πού ἐδημιούργησαν πολιτισμό καί μέ τόν πολιτισμό τους ἔγραψαν ἱστορία.

»Μποροῦμε καί ἐμεῖς σήμερα, μέ τίς πολιτιστικές μας ἐπιδόσεις καί μόνον μέ αὐτές, νά διεκδικήσουμε θέση τιμητική μεταξύ τῶν προηγμένων λαῶν τοῦ κόσμου.

»Καί μέ τήν εὐκαιρία τῆς ὡραίας αὐτῆς ἑορτῆς, θά ἤθελα νά ἐκφράσω τίς εὐχαριστίες μου πρός ὅλους ἐκείνους πού συμβάλλουν στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀθλητισμοῦ τῆς πατρίδας μας καί νά τούς εὐχηθῶ λαμπρές ἐπιτυχίες γιά τόν καινούργιο χρόνο».

Ἡ ἀνέγερση τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Σταδίου ἐρχόταν νά ἐπιστέψει τή συστηματική προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως γιά τήν κατασκευή καί τή λειτουργία τῶν ἀπαραίτητων ἀθλητικῶν ἐγκαταστάσεων σ' ὁλόκληρη τήν ἔκταση τῆς χώρας. Στή διάρκεια τῆς περιόδου 1974-1980 διατέθηκαν συνολικά 11,5 δισεκατ. δρχ. — συγκεκριμένα 5 δισεκατ. γιά ἐνίσχυση τῆς ΕΟΑ, τῶν ὁμοσπονδιῶν καί τῶν σωματείων, καθώς καί γιά τή λειτουργία τῶν ἀθλητικῶν ἐγκαταστάσεων, καί 6,5 δισεκατ. γιά τήν κατασκευή νέων ἀθλητικῶν ἔργων. Κατασκευάστηκαν 400 γήπεδα ποδοσφαίρου, 440 στίβοι, 1620 γήπεδα ἀθλοπαιδιῶν καί πάνω ἀπό 200 κλειστές αἴθουσες. Μέ τήν ἐκτέλεση τῶν ἔργων αὐτῶν δημιουργήθηκαν ἀθλητικά κέντρα στίς πόλεις καί στίς κοινότητες - ἕδρες Γυμνασίου-Λυκείου καί περιλαμβάνουν γήπεδα ποδοσφαίρου, στίβους, γήπεδα ἀθλοπαιδιῶν, ἐνῶ στίς μεγαλύτερες πόλεις κατασκευάστηκαν γυμναστήρια καί κολυμβητήρια.

Παράλληλα, ἐντείνονταν οἱ ἐργασίες γιά τήν κατασκευή τοῦ Ἀθλητικοῦ Κέντρου Νέου Φαλήρου, πού φιλοδοξεῖ νά γίνει τό μεγαλύτερο ἀθλητικό οἰκοδόμημα τῆς χώρας. Τό συγκρότημα ἀνεγείρεται στίς ἐπιχώσεις πού καταλαμβάνουν χῶρο 320 στρεμμάτων καί μέ τίς προβλεπόμενες δενδροφυτεύσεις θ' ἀποτελέσει πνεύμονα καί τόν πρῶτο μεγάλο ἐλεύθερο χῶρο τῆς δυτικῆς Ἀθήνας καί τοῦ Πειραιᾶ. Τό κλειστό γυμναστήριο, χωρητικότητας 15.000 θέσεων, μαζί μέ τό συγκρότημα αἰθουσῶν προπονήσεων καί τό κέντρο συνεδρίων, θ' ἀποτελέσει χῶρο γιά δραστηριότητες ἀθλητισμοῦ καί ἀναψυχῆς, τοπικῆς καί διεθνοῦς σημασίας.

Σέ σχόλιό του, ὁ Β. Βασιλείου θά ἐπιχειρήσει νά συνοψίσει τήν προσφορά τοῦ Κ. Καραμανλῆ στόν τομέα τῆς κατασκευῆς κατάλληλων ἀθλητικῶν χώρων στήν Ἑλλάδα:

Σύγκαιρα ἕνα ὄνειρο γιά τό φίλαθλο λαό μας, ἡ κατασκευή ἑνός σύγχρονου σταδίου, τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Κέντρου τῆς Ἀθήνας, μπῆκε στό στάδιο τῆς πραγματοποιήσεως. Καί ὅπως δήλωσε ὁ ὑφυπουργός Προεδρίας, ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάδα σήμερα εἶναι ἕνα ἀπέραντο ἀθλητικό ἐργοτάξιο, ὅπου κατασκευάζονται 197 γυμναστήρια, μέ στίβο καί ποδόσφαιρο, 40 κολυμβητήρια, 44 κλειστά γυμναστήρια καί 1.100 ἀνοιχτά γήπεδα γιά τίς ἀθλοπαιδιές, 70 κλειστές αἴθουσες γιά τήν πάλη, τήν ἅρση βαρῶν, τήν πυγμαχία καί τήν ἐνόργανη γυμναστική, 30 γήπεδα τέννις, 17 ναυταθλητικές ἐγκαταστάσεις γιά τήν ναυσιπλοΐα καί τήν κωπηλασία, 11 χιονοδρομικά κέντρα γιά 100.000 θεατές καί ἄλλες δευτερότερες ἐγκαταστάσεις γιά τήν καλλιέργεια καί τῶν ὑπολοίπων ἀθλημάτων. Δέν ἔχει ξεχαστεῖ ὅτι καί τό γήπεδο Καραϊσκάκη καί οἱ ἀθλητικές ἐγκαταστάσεις τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ εἶναι ἔργα τοῦ Καραμανλῆ[105].

11 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλῆς, ἐνημερώνει τήν Ἐθνική Ἀντιπροσωπεία γιά τήν πορεία τῶν σοβαρῶν ἐθνικῶν θεμάτων τῆς χώρας:

«Κύριοι βουλευταί, ἡ παροῦσα συζήτησις γίνεται σέ μιά στιγμή πού ἡ διεθνής κατάστασις δέν εἶναι ἁπλῶς συγκεχυμένη, ἀλλά εἶναι καί ἐπικίνδυνη καί θά πρέπει γιά τόν λόγο ἀκριβῶς αὐτόν νά διεξαχθεῖ μέ ψυχραιμία καί, θά ἔλεγα, μέ ὑπευθυνότητα. Πιστεύω ὅτι ὅλοι ὅσοι βρισκόμεθα στήν αἴθουσα αὐτή, θέλουμε τό καλό αὐτοῦ τοῦ τόπου καί ὅταν ἀκόμη καί τά καλά αὐτό τό ἐκτιμοῦμε κατά τρόπο διαφορετικό. Πολλές φορές ὅμως δέν διστάζουμε νά τόν βλάψουμε, στήν προσπάθειά μας νά βλάψουμε τήν Κυβέρνηση, τήν ὁποιαδήποτε Κυβέρνηση. Ἐλπίζω ὅτι κατά τήν συζήτηση αὐτή θά ἀποφύγουμε ὑπερβολές πού θά μποροῦσαν νά δυσχεράνουν τόν χειρισμό τῶν ἐξωτερικῶν μας ὑποθέσεων.

»Θά προσπαθήσω, κύριοι βουλευταί, νά σᾶς δώσω μία γενική εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῆς χώρας. Τόν τελευταῖο καιρό στό διεθνῆ χῶρο σημειώνονται ἐξελίξεις πού πρέπει ὄχι μόνο νά μᾶς ἀπασχολήσουν, ἀλλά καί νά μᾶς προβληματίσουν. Ἀπό τήν ἴδια αὐτή θέση κατ' ἐπανάληψη ἐπεσήμανα τήν ἐπικίνδυνη σύγχυση πού ἐπικρατεῖ σήμερα στόν κόσμο. Ἡ σύγχυση αὐτή τόν τελευταῖο καιρό παίρνει τέτοια μορφή καί τέτοιες διαστάσεις, ὥστε νά δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση ὅτι ὁλόκληρη ἡ ἀνθρωπότης μπῆκε σέ μία περίοδο ὁμαδικῆς παραφροσύνης.

»Στή διεθνῆ ζωή γίνονται σήμερα πράγματα, πού δέν ἐξηγοῦνται λογικά. Καί τήν ἀλήθεια αὐτή τήν ἐπιβεβαιώνει τό γεγονός ὅτι συγκρούονται σήμερα λαοί, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον ἔχουν κοινά συμφέροντα, ἀλλά εὑρίσκονται καί στόν ἴδιο ἰδεολογικό χῶρο.

»Κομμουνισταί χτυποῦν κομμουνιστάς. Ἀδέσμευτοι ἀδεσμεύτους. Λευκοί λευκούς. Μαῦροι μαύρους καί οὕτω καθ' ἑξῆς. Στήν ἐποχή μας, κύριοι συνάδελφοι, ἐχρεωκόπησαν ὄχι μόνο οἱ καθιερωμένοι διεθνεῖς θεσμοί, ἀλλά ἐχρεωκόπησαν καί οἱ γνωστές ἰδεολογίες, πού ὑποτάσσονται σήμερα σέ ξεπερασμένους ἐθνικισμούς καί ἀνομολόγητα συμφέροντα.

Μέσα σ' αὐτό τό ἐπικίνδυνο χάος, πού ἐπικρατεῖ σήμερα στόν κόσμο, ὀφείλει ἡ Ἑλλάς νά προσδιορίζει τίς ἐξωτερικές της σχέσεις. Καί ὀφείλει νά τό πράττει κατά τρόπο συνετό, διά νά ἀποφύγει κινδύνους, οἱ ὁποῖοι μποροῦν ἀνά πᾶσαν στιγμήν νά τήν ἀπειλήσουν.

»Ἡ ἐξωτερική μας πολιτική, κύριοι βουλευταί, μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας ἔλαβε διαστάσεις ἄγνωστες στήν Ἑλλάδα κατά τό παρελθόν. Ἀναπτύξαμε καί διατηροῦμε σχέσεις φιλικές μέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου. Ἐνισχύσαμε τούς δεσμούς μας μέ τίς χῶρες τῆς Δύσεως καί εἰδικώτερα μέ τίς χῶρες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος. Μέ δική μας πρωτοβουλία γιά πρώτη φορά δημιουργήθηκε στή Βαλκανική ἕνα πλέγμα σχέσεων, τό ὁποῖον μετέβαλε τό κλίμα τῆς περιοχῆς μας.

»Μέ τόν ἀραβικό κόσμο ἡ συνεργασία μας ἔχει ἀναπτυχθεῖ τά τελευταῖα χρόνια κατά τρόπο θεαματικό. Ἀρκεῖ νά λεχθεῖ ὅτι πέραν ἀπό τή σύσφιγξη τῶν φιλικῶν μας σχέσεων, ἀναπτύξαμε ἐμπορικές σχέσεις, οἱ ὁποῖες εἶναι πράγματι ἀξιόλογες.

»Οἱ ἐξαγωγές μας πρός τίς ἀραβικές χῶρες ἀπό 277 ἑκατομμύρια δολλάρια πού ἦταν τό 1974, ἔφθασαν ἐφέτος τά 750 ἑκατομμύρια δολλάρια. Ἐξ ἄλλου, εἶναι ἡ πρώτη φορά πού πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος ἐπισκέφθηκε ἐπίσημα τίς ἀνατολικές χῶρες.

»Ἰδιαίτερη σημασία εἶχαν οἱ ἐπισκέψεις μου στή Σοβιετική Ἕνωση καί στήν Κίνα, ὅπου εἶχα συνομιλίες κορυφῆς, χρήσιμες καί εἰλικρινεῖς. Καί ὅταν λέγω εἰλικρινεῖς, ἐννοῶ ὅτι οἱ συνομιλίες αὐτές διεξήχθησαν μέ δεδομένη τήν ἰδεολογική καί διεθνῆ θέση ἑκάστης πλευρᾶς.

»Ὁ φόβος, κύριοι βουλευταί, νά ὑποστηρίξουμε τό σωστό, γιά νά μή γίνουμε δυσάρεστοι, εἶναι ἡ χειρότερη πολιτική. Πιστεύω ὅτι οἱ μικροί λαοί, γιά νά ἔχουν διεθνῆ ὑπόληψη, ὀφείλουν, χωρίς νά προκαλοῦν, νά εἶναι εἰλικρινεῖς καί ἔντιμοι. Ὁ φόβος τόσο στίς προσωπικές, ὅσο καί στίς διεθνεῖς σχέσεις, ἀποτελεῖ τή χειρότερη μορφή δουλείας, διότι μᾶς ἀφαιρεῖ τήν ἐλευθερία νά ὑποστηρίξουμε αὐτό τό ὁποῖο πιστεύουμε.

»Ἡ χώρα μας, κύριοι συνάδελφοι, βρίσκεται στήν πιό εὐαίσθητη περιοχή τοῦ κόσμου. Καί αὐτό δέν πρέπει ποτέ νά τό ξεχνοῦμε, ὅταν συζητοῦμε τήν ἐξωτερική μας πολιτική. Κατά τρόπο διάφορο εἶναι δυνατόν νά προσδιορίζουν τήν πολιτική τους χῶρες οἱ ὁποῖες, λόγω τῆς γεωγραφικῆς τους θέσεως, βρίσκονται ἐν ἀσφαλείᾳ.

»Ἀλλά οἱ χῶρες πού βρίσκονται σέ σημεῖα εὐαίσθητα τῆς ὑδρογείου, ὅπως καί ἡ δική μας χώρα, πρέπει τήν ἐξωτερική τους πολιτική νά τήν προσδιορίζουν κατά τρόπον σώφρονα καί ἀποφασιστικό. Στήν ἀνατολική Μεσόγειο, στή Μέση Ἀνατολή, καί τώρα στήν κεντρική Ἀσία, ἡ εἰρήνη εἶναι περίπου ἄγνωστη καί ἡ ἀπειλή μιᾶς γενικώτερης συρράξεως διαγράφεται ἤδη στόν ὁρίζοντα.

»Τό Παλαιστινιακό, γιά τό ὁποῖο ἡ Ἑλλάς ζωηρότατα ἐνδιαφέρεται — καί ἐνδιαφέρεται λόγω τῶν ἰδιαιτέρων δεσμῶν πού ἔχει μέ τόν ἀραβικόν κόσμο — ὄχι μόνον παραμένει ἐκκρεμές, ἀλλά καί κατέστη ὀξύτερο, γιά τόν λόγο ὅτι συνδέεται ἄμεσα ἢ ἔμμεσα μέ τό ἐνεργειακό.

»Στό Ἰράν, ἀπό μία ἐπαναστατική μεταβολή ἡ κατάσταση εἶναι τόσο συγκεχυμένη, ὥστε νά εἶναι ἀδύνατο νά προβλέψει κανένας ποιά θά εἶναι ἡ τελική ἔκβαση. Ὑπάρχει φόβος ἐμφυλίου πολέμου, πού μοιραῖα — ὅπως διδάσκει ἡ ἱστορία — θά ὁδηγήσει σέ κάποια μορφή ὁλοκλη-

ρωτισμοῦ. Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ γεγονότα τοῦ Ἰράν, πέραν τῶν ἐσωτερικῶν, ἐδημιούργησαν ἐπικίνδυνα προβλήματα καὶ στὸ διεθνῆ χῶρο. Ἡ σύλληψη καὶ φυλάκιση τῶν Ἀμερικανῶν διπλωματῶν προκάλεσε, ὡς γνωστόν, παγκόσμιο σάλο. Καὶ προκάλεσε δικαιολογημένα σάλο, γιά τόν λόγο ὅτι μέ τήν πράξη αὐτή καταργεῖται ἕνας αἰωνόβιος θεσμός — ὅπως εἶναι ὁ θεσμός τῆς διπλωματικῆς ἀσυλίας — καὶ καταλύεται ἡ διεθνής τάξη.

»Πρέπει νά ἐλπίζουμε ὅτι γιά τό καλό ὅλων καὶ ἰδιαίτερα τοῦ ἰρανικοῦ λαοῦ, θά ἐπικρατήσει ἡ λογική, γιά νά ἀποφευχθοῦν κίνδυνοι πού θά πλήξουν ἴσως καὶ τό ἴδιο τό Ἰράν.

»Στό Ἀφγανιστάν, ἐξ ἄλλου, συνέβησαν γεγονότα πού θέτουν σέ κίνδυνο τήν εἰρήνη τῆς περιοχῆς αὐτῆς.

»Ἡ Σοβιετική Ἕνωση εἰσέβαλε στή χώρα αὐτή χωρίς κἂν νά τηρήσει τά προσχήματα. Οἱ ἐξηγήσεις πού ἔδωσε ἀσφαλῶς δέν πείθουν ὅτι προέβη στήν ἐνέργεια αὐτή γιά νά ἀποτρέψει οἱουσδήποτε κινδύνους. Πάντως, μέ τήν εἰσβολή αὐτή τραυματίστηκε σοβαρά ἡ διεθνής ὕφεση. Καὶ θά πρέπει νά εὐχόμεθα καὶ στήν περίπτωση αὐτή νά ἐξευρεθοῦν διευθετήσεις, γιά νά ἀποτραποῦν μεγαλύτεροι κίνδυνοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι δυνατόν νά πάρουν διαστάσεις ἀπροσδιόριστες.

»Εἶναι προφανές, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ἡ ἀναταραχή πού παρατηρεῖται στίς περιοχές αὐτές συνδέεται ἔμμεσα ἢ ἄμεσα καὶ μέ τό ἐνεργειακό. Ὅπως γνωρίζετε — καὶ τό γνωρίζουμε καὶ ἐμεῖς, διότι ὑφιστάμεθα τίς συνέπειές της — ἡ ἐνεργειακή κρίση εἶναι ἡ μεγαλύτερη οἰκονομική κρίση πού ἀντιμετωπίζει ὁ κόσμος μετά τό 1930. Καὶ αὐτό, γιατί ἡ οἰκονομία τοῦ κόσμου καὶ γενικώτερα ἡ σύγχρονη ζωή τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτῶνται ἀπολύτως ἀπό τό πετρέλαιο. Ὁ ἀνεξέλεγκτος τρόπος στήν παραγωγή, στή διάθεση καὶ στήν τιμολόγηση τοῦ πετρελαίου καθιστᾶ ἀδύνατο ὁποιονδήποτε προγραμματισμό καὶ κρατᾶ σέ ἀγχώδη ἀβεβαιότητα τόν κόσμο. Εἶναι τέτοιες οἱ ἐπιπτώσεις τοῦ προβλήματος σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς διεθνοῦς ζωῆς, ὥστε νά ὑπάρχει φόβος ἀνωμαλιῶν, οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν, πού θά ἀναστατώσουν τόν κόσμο.

»Ὅπως γνωρίζετε, ἀπό μακροῦ χρόνου ἐπεσήμανα τούς κινδύνους πού προκαλεῖ ἡ ἐνεργειακή κρίση καὶ ὑπεστήριξα τήν ἄποψη ὅτι, γιά νά ἀποτραποῦν, θά πρέπει νά ἐξισορροπηθοῦν τά συμφέροντα παραγωγῶν καὶ καταναλωτῶν μέ μακροπρόθεσμες διεθνεῖς ρυθμίσεις. Οἱ παραγωγοί νά ἔχουν τά πλεονεκτήματα τά ὁποῖα τούς δίνει τό γεγονός ὅτι τό πολύτιμο αὐτό ἀγαθό εὑρίσκεται στήν χώρα τους. Οἱ δέ καταναλωταί νά ἔχουν τουλάχιστον τό αἴσθημα ὅτι σέ ἀσφαλεῖς κάπως τιμές θά προμηθεύονται τό πετρέλαιο. Αὐτῆ τῆ στιγμή δέν ἀπειλούμεθα μόνο ἀπό τή συνεχῆ καὶ ὑπέρμετρη αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου, ἀλλά καὶ ἀπό τήν ἀπροθυμία οἱουδήποτε παραγωγοῦ νά μᾶς παραδώσει τό πετρέλαιο.

»Κατά τά πρόσφατα ταξίδια μου στό ἐξωτερικό, τήν ἄποψή μου αὐτή τή συνεζήτησα μέ Ἄραβες καὶ Εὐρωπαίους ἡγέτες.

»Προσπάθησα νά τούς πείσω ὅτι θά ἔπρεπε ἀπό κάποια πλευρά νά ἀναληφθεῖ ἡ πρωτοβουλία γιά διάλογο.

»Διεπίστωσα ὅτι ὅλοι ἀνησυχοῦν καὶ ὅλοι δέχονται τήν ἀνάγκη αὐτοῦ τοῦ διαλόγου, ἀκόμη καὶ οἱ παραγωγοί. Παρά ταῦτα, δέν ἀντιμετωπίζεται τό θέμα κατά τρόπο συλλογικό, μέ βούληση ἐνιαία, οὔτε ἀπό τήν μία οὔτε ἀπό τήν ἄλλη πλευρά. Ἤδη στόν τομέα τόν ἐνεργειακό ἐπικρατεῖ ἀναρχία.

»Καὶ ἐάν δέν τήν δαμάσουμε, θά γίνει περισσότερο ἐπικίνδυνη, διότι ἡμέρα μέ τήν ἡμέρα τό κρίσιμο αὐτό θέμα τίθεται ἐκτός συλλογικοῦ ἐλέγχου. Ὅπως εἶναι γνωστό, οὔτε οἱ παραγωγοί συμφωνοῦν μεταξύ τους, ἀλλά οὔτε καὶ οἱ καταναλωτές, πού ἔχουν αὐτοί πρό παντός ἀνάγκη ν' ἀναλάβουν πρωτοβουλία, γιά τόν λόγο ὅτι ὁ κάθε ἕνας φροντίζει νά καλύψει τίς δικές του ἀνάγκες, ἀγνοώντας τούς κινδύνους πού ἀπειλοῦν τό σύνολο τῆς ἀνθρωπότητος.

»Κύριοι βουλευταί, ὅπως γνωρίζετε, τόν τελευταῖο καιρό ἐπισκέφθηκα διάφορες περιοχές τοῦ κόσμου καὶ εἶχα συνομιλίες μέ τούς ἡγέτες ὅλων σχεδόν τῶν χωρῶν ἐκείνων πού διαμορφώνουν τή διεθνῆ ζωή. Οἱ ἐπαφές πού εἶχα ὑπῆρξαν ἀσφαλῶς χρήσιμες. Πρῶτον, γιατί ἐνημερώθηκα κατά τρόπο ὑπεύθυνο γιά τίς τάσεις πού ἐπικρατοῦν σήμερα στόν κόσμο, πρᾶγμα πού μᾶς ἐπιτρέπει νά διαμορφώνουμε τήν πολιτική μας κατά τρόπο ἀσφαλέστερο. Δεύτερον, γιατί εἶχα τήν εὐκαιρία νά ἀναπτύξω τίς ἑλληνικές ἀπόψεις πάνω στά κρίσιμα προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας καὶ εἰδικώτερα στά προβλήματα ἐκεῖνα πού ἀφοροῦν τήν Ἑλλάδα. Καὶ τρίτον, γιατί ἀνοίξαμε καινούργιες καὶ σημαντικές, θά ἔλεγα, δυνατότητες συνεργασίας σέ διαφόρους τομεῖς.

»Δέν σᾶς ἀποκρύπτω ὅτι μέ λύπη μου διεπίστωσα κατά τίς ἐπαφές μου αὐτές ὅτι οἱ ἐκτιμήσεις τῶν ἰσχυρῶν γιά τά μεγάλα, τά κρίσιμα προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι τόσο διαφορετικές, ὥστε νά μή δικαιολογεῖται αἰσιοδοξία γιά τό μέλλον τοῦ κόσμου. Ἡ ἀνθρωπότης πορεύεται σήμερα ἀκαθοδήγητη καὶ κανείς δέν μπορεῖ νά κάνει προβλέψεις γιά τό μέλλον της.

»Εἶναι προφανές ὅτι οἱ ἀντιθέσεις αὐτές, πέραν τῶν συμφερόντων, τροφοδοτοῦνται καὶ ἀπό τήν ἀμοιβαία δυσπιστία πού ἐπικρατεῖ σήμερα γενικά στή διεθνῆ ζωή καὶ εἰδικώτερα μεταξύ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως.

»Ἡ θέση τῆς Ἑλλάδος στά προβλήματα αὐτά εἶναι γνωστή καὶ συνεπής. Ὑποστηρίζομε κάθε προσπάθεια, πού ἀποβλέπει στήν κατοχύρωση τῆς διεθνοῦς εἰρήνης.

»Καὶ πιστεύουμε ὅτι, γιά νά διαλυθεῖ ἡ ἀμοιβαία δυσπιστία καὶ ὁ φόβος πού τροφοδοτοῦν τούς ἀνταγωνισμούς, θά πρέπει νά ὑπάρξει ἰσορροπία δυνάμεων στό κατώτερο δυνατό ἐπίπεδο, καὶ διεθνῶς ἐλεγχομένη.

»Πιστεύω, κύριοι βουλευταί, ὅτι, ἐφ' ὅσον ἀπεδείχθη ἀνέφικτος ὁ πλήρης ἀφοπλισμός, μοναδική ἐγγύηση γιά τή διεθνῆ εἰρήνη εἶναι ἡ ἰσορροπία δυνάμεων. Γιατί ἡ ὑπεροχή καὶ ἡ ὑπεροπλία στά χέρια ὁποιουδήποτε, τοῦ προκαλεῖ μοιραῖα τόν πειρασμό νά ἐπεκτείνει τήν ἐπιρροή του.

»Θά μποροῦσα μάλιστα νά ἀναφερθῶ καὶ στή θέση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος Ἰταλίας, τό ὁποῖο ὑπεστήριξε ὅτι ἡ παραμονή τῆς Ἰταλίας στό ΝΑΤΟ εἶναι ἀναγκαία, διότι πρέπει νά ὑπάρχει ἰσορροπία δυνάμεων στόν κόσμο.

»Τήν πολιτική μας αὐτή τήν διακηρύξαμε πρός πᾶσα κατεύθυνση μέ θάρρος καὶ συνέπεια. Καὶ αὐτός ἀκριβῶς εἶναι ὁ λόγος, γιά τόν ὁποῖο ἡ Ἑλλάς ἔλαβε τήν γνωστή θέση στό θέμα τῶν πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς. Γιατί εἰ-

ναι γνωστό ὅτι στήν Κεντρική Εὐρώπη ὁ ἀνατολικός συνασπισμός ἔχει σημαντική ὑπεροχή δυνάμεων ἔναντι τῆς Δύσεως. Ἡ θέση ἐπομένως πού λάβαμε εἶναι συνεπής πρός τή θεωρία πού πιστεύουμε, τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων.

»Κύριοι βουλευταί, θά ἔλθω τώρα καί εἰς τά εἰδικώτερα ἐξωτερικά προβλήματα πού ἀπασχολοῦν τήν Ἑλλάδα. Γιά τά θέματα αὐτά συζητήσαμε κατ' ἐπανάληψη στήν αἴθουσα αὐτή. Καί νομίζω ὅτι τά συζητήσαμε ἐν ἐκτάσει κατά τήν τελευταία πολιτική συζήτηση τῆς Βουλῆς. Μπορῶ νά πῶ ὅτι ἔκτοτε δέν σημειώθηκε οὐσιώδης πρόοδος εἰς τά θέματα αὐτά. Θά ἀναφερθῶ ὅμως δι' ὀλίγων στίς τελευταῖες ἐξελίξεις τους, γιά νά εἶναι πληρέστερη ἡ ἐνημέρωση τῆς Βουλῆς.

»Καί θ' ἀρχίσω ἀπό τό δρᾶμα τῆς Κύπρου, πού ντροπιάζει τήν ἐποχή μας. Ἡ εὐθύνη γιά τήν δημιουργία τοῦ προβλήματος αὐτοῦ βαρύνει τήν Τουρκία, ὅπως τήν βαρύνει καί ἡ εὐθύνη γιά τήν παράταση τοῦ δράματος αὐτοῦ.

»Οἱ συνομιλίες πού κατ' ἐπανάληψιν ἐγένοντο, δέν ἀπέδωσαν ἀποτελέσματα, γιά τόν λόγο ὅτι ἡ τουρκική πλευρά, παρά τίς ὑποσχέσεις της, δέν θέλησε ἤ δέν κατέστη ἱκανή νά προσδιορίσει κατά τρόπο σαφῆ τίς θέσεις της. Καί ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλά τόν τελευταῖο καιρό ἀπειλεῖ νά ἐποικίσει τά Βαρώσια, πρᾶγμα πού, ἄν συμβεῖ, θά τορπιλλίσει κάθε ἐλπίδα ἐπιλύσεως τοῦ προβλήματος καί θά ἀποτελέσει πρόκληση ὄχι μόνο γιά μᾶς, ἀλλά καί πιστεύω γιά ὅλους ἐκείνους πού ἐνδιαφέρονται γιά τή λύση τοῦ προβλήματος καί γενικά γιά τήν εἰρήνευση τῆς περιοχῆς.

»Πρό δύο περίπου μηνῶν τά Ἡνωμένα Ἔθνη μέ ἀπόφασή τους συνέστησαν τήν ἐπανάληψη τοῦ διαλόγου, μέ πρόβλεψη, ἄν ὁ διάλογος δέν ἀποδώσει καί πάλι ἀποτέλεσμα, νά συσταθεῖ εἰδική ἐπιτροπή ἀπό τά Ἡνωμένα Ἔθνη, γιά νά βοηθήσει τόν γενικό γραμματέα στήν ἐξεύρεση λύσεως. Ἤδη, ἀναμένεται πρωτοβουλία τοῦ γενικοῦ γραμματέως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν κ. Βαλντχάιμ, γιά τήν ἐπανάληψη τοῦ διαλόγου. Δέν γνωρίζω ἐάν ἡ Τουρκία θά ἐπωφεληθεῖ τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς, γιά νά θέσει τέρμα στό δρᾶμα αὐτό πού ἔγινε καί δικό της δρᾶμα.

»Πάντως, ἡ ἑλληνοκυπριακή πλευρά ὀφείλει νά προσέλθει στόν διάλογο ὁμονοοῦσα καί ἐπιδιώκουσα λύση ἐθνική. Καί ὅταν λέγω ἐθνική, ἐννοῶ λύση ἀπαλλαγμένη ἀπό κομματικές προκαταλήψεις. Καί νά τήν ἐπιδιώξει κατά τρόπο σαφῆ καί συγκεκριμένο, γιά νά ἔχει τή συμπαράσταση ὅλων ἐκείνων πού θέλουν νά ὑποστηρίζουν τό δίκαιο. Καί πέραν αὐτοῦ, θά πρέπει, ἄν ὑπάρξουν εὐκαιρίες προωθήσεως τοῦ θέματος, νά μήν ἀπολεσθοῦν λόγω ἐσωτερικῶν διενέξεων, ὅπως συνέβη στό παρελθόν.

»Ἡ Ἑλλάς, κύριοι βουλευταί, παρακολουθεῖ μέ ζωηρό ἐνδιαφέρον, μέ πόνο, τίς ἐξελίξεις αὐτῆς τῆς τραγωδίας. Καί νομίζω ὅτι εἶναι περιττό νά διακηρύξω καί πάλι τήν ἀλληλεγγύη τῆς Ἑλλάδος πρός τόν κυπριακό λαό.

»Ἡ συνεργασία μεταξύ Ἀθηνῶν καί Λευκωσίας εἶναι σταθερή. Καί θά συνεχισθεῖ ἀταλάντευτα μέχρι πλήρους δικαιώσεως τοῦ ἀγῶνος τοῦ κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ.

»Καί οἱ ἄλλες διαφορές πού ἔχουμε μέ τήν Τουρκία, παρουσιάζουν μία στασιμότητα, γιά τόν λόγο ὅτι δέν κατέστη δυνατή, παρά τάς συνεχεῖς προσπαθείας μας, μία λογική συνεννόηση μέ τήν Τουρκία.

»Δυστυχῶς καί στήν περίπτωση αὐτή εἶμαι ὑποχρεωμένος νά καταλογίσω εὐθύνες στήν Τουρκία, τόσο γιά τήν δημιουργία, ὅσο καί γιά τήν παράταση τῆς ἐκκρεμότητος τῶν προβλημάτων αὐτῶν.

»Οἱ θέσεις τῆς Ἑλλάδος ἐπί τῶν θεμάτων αὐτῶν εἶναι γνωστές καί σαφεῖς. Καί εἶναι τόσο λογικές, ὥστε, ἄν ἡ Τουρκία ἔδειχνε στοιχειώδη κατανόηση, ἡ ἐπίλυση τῶν διαφορῶν μας θά ἦταν εὐχερής. Ἐπειδή ὅμως ἡ Τουρκία, γιά νά δικαιολογήσει τόν θόρυβο πού κατά καιρούς δημιουργεῖ, ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Ἑλλάς μετέτρεψε ἤ ὅτι ἔχει τήν πρόθεση νά μετατρέψει τό Αἰγαῖο σέ λίμνη ἑλληνική, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἐπαναλάβω τήν δήλωση πού ἔκαμα καί παλαιότερα, γιά νά διαλύσω ἀκριβῶς τίς ἐντυπώσεις, τίς ὁποῖες προσπαθεῖ νά δημιουργήσει.

»Ἡ Ἑλλάς δέν θεωρεῖ τό Αἰγαῖο ἑλληνική λίμνη. Ἡ Ἑλλάς δέχεται ὅτι ὑπάρχουν σ' αὐτό ὕδατα διεθνῆ, ὅπως ὑπάρχουν καί τουρκικά χωρικά ὕδατα. Οὔτε ἀρνεῖται ὅτι ἡ Τουρκία ὡς παράκτια χώρα ἔχει ὡρισμένα δικαιώματα στό Αἰγαῖο. Ἐκεῖνο πού ζητοῦμε ἀπό τήν Τουρκία εἶναι νά ἀντιληφθεῖ ἐπιτέλους ὅτι τό Αἰγαῖο εἶναι κατάσπαρτο ἀπό νησιά καί ὅτι τά νησιά αὐτά εἶναι ἑλληνικά. Καί ὅτι ἔχουν, σύμφωνα μέ τούς διεθνεῖς κανόνες, τά δικαιώματά τους. Ἀπό τήν στιγμή πού ἡ Τουρκία θά ἀντιληφθεῖ τήν ἀλήθεια αὐτή, θά εἶναι ἀσφαλῶς εὐχερέστερη ἡ διευθέτηση τῶν διαφορῶν μας.

»Δέν θέλω βέβαια νά ἀναμειχθῶ στά ἐσωτερικά τῆς Τουρκίας. Θά μποροῦσε ὅμως ἐνδεχομένως νά θεωρήσει κανείς ὡς ἐλαφρυντικό γιά τήν συμπεριφορά της τό γεγονός ὅτι ὑπάρχει στήν Τουρκία πολιτική ἀστάθεια. Πάντως, ὅπως εἶπα καί προηγουμένως, οἱ θέσεις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι γνωστές, σταθερές καί λογικές. Ἀλλά δέ μποροῦμε νά τίς ἐπιβάλουμε. Διότι ἡ λύση τῶν προβλημάτων αὐτῶν δέν ἐξαρτᾶται μόνο ἀπό μᾶς. Ἐξαρτᾶται καί ἀπό ἐκείνους ποὺ τά ἐδημιούργησαν.

»Ἐκτός αὐτοῦ, δέν εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἐπισπεύδοντες, ὥστε νά ἀσκοῦμε πίεση ἐπί τῆς Τουρκίας, γιά νά συμφωνήσει σέ λύσεις. Διότι ἐμεῖς δέν ζητοῦμε τίποτα ἀπό τήν Τουρκία· ἐκείνη εἶναι πού ζητεῖ.

»Τό λέγω αὐτό διότι ὑποστηρίζεται πολλές φορές ὅτι πρέπει νά καταλογιστοῦν εὐθύνες στήν ἑλληνική Κυβέρνηση, γιατί δέν προωθεῖ τήν λύση αὐτῶν τῶν προβλημάτων. Ἐκεῖνο ὅμως γιά τό ὁποῖο θά πρέπει νά κριθεῖ ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση, εἶναι ἄν ὑποστηρίζει λύσεις λογικές, καί ἄν, ὅπως καί τό ἔπραξε, προστατεύει τά συμφέροντα καί τήν ἀσφάλεια τῆς χώρας, χωρίς νά κάνει παραχωρήσεις ἐπιζήμιες γι' αὐτήν.

»Πάντως, συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν λαῶν μας εἶναι νά διευθετήσουν εἰρηνικά τίς διαφορές τους μέ βάση τή λογική καί τό δίκαιο, ὅπως κάνουν ὅλοι οἱ λαοί, πού ἔχουν παρόμοιες διαφορές. Γιατί εἴμαστε — θά ἔλεγα δυστυχῶς — οἱ μόνοι στόν κόσμο αὐτό, πού ἔχουμε τέτοιου εἴδους διαφορές. Πολλοί λαοί τίς ἔχουν, ἀλλά τίς ἀντιμετωπίζουν μέ καλή πίστη καί καλή θέληση καί ἀναζητοῦν διαδικασίες πού τούς ὁδηγοῦν κάποτε σέ λύσεις.

»Ἤδη ἀναμένεται συνάντηση τῶν γενικῶν γραμματέων τῶν ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Τουρκίας. Ἐλπίζω ὅτι ἡ συνάντηση αὐτή θά ἀνοίξει τουλάχιστον τόν δρόμο γιά τόν προσδιορισμό τῆς διαδικασίας πού θά ἀκολουθήσουμε. Δέν μπορῶ πάντως νά προεξοφλήσω τό ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συναντήσεως.

»Κύριοι βουλευταί, θά ἀναφερθῶ δι' ὀλίγων καί στό

θέμα τοῦ NATO, γιατί εἶναι ἐπίκαιρο καί γιατί γίνεται ἀντικείμενο συνεχοῦς δημαγωγίας ἀπό τήν Ἀριστερά. Καί ὅταν λέω "Ἀριστερά", ἐννοῶ τό ΠΑΣΟΚ καί τό Κομμουνιστικό κόμμα τοῦ ἐξωτερικοῦ.

»Ἀναφέρω ποιά κόμματα ἔχουν τήν θέση αὐτή. Δέν τά ἐπικρίνω.

»Λέω ποιά κόμματα ἔχουν τήν θέση αὐτή καί ἀντιτίθενται στήν πολιτική μας, παρά τίς ἐξηγήσεις, τίς ὁποῖες κατ' ἐπανάληψη δώσαμε, γιά τούς λόγους πού συνηγοροῦν ὑπέρ τῆς δημιουργίας τῆς εἰδικῆς σχέσεως μέ τό NATO.

»Ὅπως γνωρίζετε, τό θέμα αὐτό συνεζητήθη πολλές φορές στήν αἴθουσα αὐτή, ἀλλά καί ἐκτός τῆς αἰθούσης αὐτῆς. Καί ἐξηγήθηκαν ἀπό κυβερνητικῆς πλευρᾶς οἱ λόγοι, γιά τούς ὁποίους θεωροῦμε χρήσιμη γιά τήν ἀσφάλεια τῆς χώρας τή δημιουργία αὐτῆς τῆς σχέσεως.

»Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση, γιά ν' ἀντιμετωπίσει κινδύνους πού κληρονόμησε, ἔθεσε σάν πρωταρχικό σκοπό τήν ἐνίσχυση τῆς ἀσφάλειας τῆς χώρας, μέ τή δημιουργία ἐνόπλων δυνάμεων πού — ὅπως εἶπα καί πρόσφατα — βρίσκονται αὐτή τή στιγμή στό ὑψηλότερο ἐπίπεδο πού βρέθηκαν ποτέ.

»Θά τό ἐκτιμοῦσατε αὐτό, ἄν κάνατε σύγκριση τῆς καταστάσεως στήν ὁποία βρίσκονται σήμερα οἱ ἔνοπλες δυνάμεις, μέ τήν κατάσταση στήν ὁποία βρίσκονταν τό 1974.

»Ἀλλά πέραν αὐτῆς τῆς προσπαθείας τήν ὁποίαν κατέβαλε, διά νά δημιουργήσει στρατό ἱκανό νά προστατεύει τήν ἀσφάλεια τῆς χώρας, ἡ Κυβέρνηση ἐπεδίωξε νά ἐνισχύσει περαιτέρω τήν ἀσφάλεια αὐτή καί μέ διπλωματικά ἐρείσματα. Καί γιά τόν λόγο αὐτό ἐπρότεινε στήν Ἀτλαντική Συμμαχία τή δημιουργία μιᾶς εἰδικῆς σχέσεως, πού κατά τήν γνώμη της θά παρεῖχε αὐτή τή μείζονα ἀσφάλεια στήν Ἑλλάδα, ἰδίως στήν περίπτωση μιᾶς γενικώτερης συρράξεως.

»Μετά ἀπό μακρές διαπραγματεύσεις, ἡ στρατιωτική ἡγεσία τοῦ NATO υἱοθέτησε τήν ἑλληνική πρόταση. Στήν πρόταση ὅμως αὐτή διετύπωσε ἀντιρρήσεις ἡ Τουρκία, ἐκμεταλλευομένη τήν ἀρχήν τῆς ὁμοφωνίας πού ἐπικρατεῖ στό NATO.

»Ἡ Ἑλλάς ἐπιθυμεῖ βέβαια, ἰδίως αὐτή τή στιγμή πού ἡ διεθνής κατάσταση εἶναι πράγματι ἀνησυχητική, τήν πραγματοποίηση τῆς εἰδικῆς σχέσεως· δέν εἶναι ὅμως διατεθειμένη νά τήν διαπραγματευθεῖ μέ τήν Τουρκία. Καί προπαντός δέν εἶναι διατεθειμένη νά τήν ἀποδεχθεῖ κατά τρόπο ἀσύμφορο γιά τήν Ἑλλάδα.

»Ἀλλωστε, κύριοι συνάδελφοι, αὐτός εἶναι καί ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο ἡ διαπραγμάτευση δέν κατέληξε σέ συμφωνία. Δέν εἶναι ἀρκετό νά μᾶς καταλογίζετε εὐθύνες γιά τήν ἐκκρεμότητα αὐτῶν τῶν προβλημάτων. Θά ἔπρεπε νά ἀναγνωρίζετε τό γεγονός ὅτι ἐκκρεμοῦν αὐτά τά θέματα, διότι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση δέν εἶναι διατεθειμένη νά ἐνδώσει. Ἐάν παραμένουν ἐκκρεμῆ, εἶναι ἀκριβῶς διότι ἡ Κυβέρνηση εἶναι ἀποφασισμένη νά μή δεχθεῖ λύσεις, πού νά βλάπτουν τά ἐθνικά μας συμφέροντα.

»Θά ἀναφερθῶ καί στό θέμα τῶν βάσεων, διότι γνωρίζω ὅτι, καί ἄν ἐγώ δέν τό μνημονεύσω, θά τό μνημονεύσει ἡ ἀντιπολίτευση. Καί προτιμῶ, γιά νά σᾶς ἀπαλλάξω — ἄν μπορῶ νά σᾶς ἀπαλλάξω — ἀπό τήν ἀνάγκη νά ἀσχοληθεῖτε διά μακρῶν μέ τό θέμα αὐτό, νά σᾶς ἐξηγήσω σέ ποιό σημεῖο βρίσκεται τό πρόβλημα καί ποιά εἶναι ἡ θέση τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Περίπου πρίν ἀπό τρία χρόνια τό θέμα ἐτέθη μέ πρωτοβουλία τῆς Κυβερνήσεως. Καί δέν ἐτέθη ἀπό ἐχθρότητα πρός τήν Ἀμερική, διότι, ἄν ὑπῆρχε ἐχθρότης, δέν θά τό συζητούσαμε.

»Ἐτέθη διότι ἔπρεπε νά βάλουμε τάξη σέ ἕνα ἀσυνάρτητο καθεστώς καί νά τό προσαρμόσουμε στίς συνθῆκες τῆς ἐποχῆς μας καί στά ἀμυντικά συμφέροντα τῆς χώρας μας.

»Τό 1977, ὅπως γνωρίζετε, μονογραφήθηκε ἕνα πλαίσιο συμφωνίας, πού καθορίζει τό νέο καθεστώς τῶν βάσεων. Κατά τήν διαδρομή ὅμως τοῦ χρόνου ἐνεπλάκη τό θέμα αὐτό μέ τήν ἀμερικανοτουρκική ἀμυντική συμφωνία, τήν ἔκβαση τῆς ὁποίας ἔπρεπε νά ἀναμείνουμε, γιά λόγους πού ἀφοροῦν τόν συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση θά ἀναμείνει τήν ἐξέλιξη αὐτῶν τῶν διαπραγματεύσεων, γιά νά προσδιορίσει ὁριστικά τή θέση της στό θέμα τῶν βάσεων.

»Θά εἴχαμε ἀσφαλῶς ἀπό διετίας πραγματοποιήσει αὐτή τή συμφωνία ἄν, ἐπαναλαμβάνω, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση δέν εἶχε τήν πρόνοια, ἀλλά καί τήν θέληση, νά ἐξαρτήσει τό θέμα τῆς ὁριστικῆς συμφωνίας ἀπό τήν ἔκβαση διαπραγματεύσεων πού διεξάγονται στήν Τουρκία.

»Ὅταν θά ἔχουμε πλήρη τά δεδομένα γιά τήν συμφωνία στήν ὁποία θά καταλήξουν ἡ Τουρκία καί ἡ Ἀμερική, θά καθορίσουμε κατά τρόπον ὁριστικό καί ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ τή θέση μας.

»Κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἐξωτερική πολιτική τῆς χώρας μας παίρνει ἤδη πιό συγκεκριμένη καί πιό σταθερή μορφή μέ τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Καί αὐτό, γιατί εἶναι φυσικό μέ τήν ἔνταξή μας νά ταυτίσουμε κατά ἕνα τρόπο τήν πορεία μας πολιτικά, οἰκονομικά καί ἀμυντικά μέ τήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Αὐτός δέ ἀκριβῶς εἶναι καί ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο ἡ Ἀριστερά καταπολεμᾶ μέ πάθος τήν ἔνταξή μας. Δέν τήν καταπολεμᾶ, διότι τήν θεωρεῖ ἀσύμφορη γιά τήν Ἑλλάδα, ἀλλά γιατί ἐπιθυμεῖ νά ἀποκοπεῖ ἡ Ἑλλάς ἀπό τήν δημοκρατική Δύση.

»Ἄφησα τελευταῖο τό θέμα τῆς ἐντάξεώς μας στήν Κοινή Ἀγορά, γιατί εἶναι τό σημαντικώτερο γιά τό μέλλον τῆς χώρας μας. Γιά τήν μεγάλη σημασία πού ἔχει ἡ ἔνταξή μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα μίλησα διά μακρῶν κατά τήν ὑπογραφή τῆς συμφωνίας ἐντάξεως καί κατά τήν συζήτηση πού διεξήχθη στή Βουλή γιά τήν ἐπικύρωσή της. Παρά ταῦτα θά ἀναφερθῶ καί πάλι δι' ὀλίγων στά πλεονεκτήματα πού μᾶς προσφέρει ἡ ἔνταξη αὐτή, καί αὐτό, γιατί συνεχίζονται οἱ βολές κατά τῆς ἐντάξεως, μολονότι θά μποροῦσα νά τίς χαρακτηρίσω πλέον βολές ἄσφαιρες.

»Ὅπως γνωρίζετε, τήν ἔνταξή μας δέν τήν ἐζήτησε ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Ἀντιθέτως, ὑπῆρχαν ἀπό μέρους της ἐπιφυλάξεις καί θά μποροῦσα νά πῶ δικαιολογημένες ἐπιφυλάξεις. Τό τονίζω αὐτό, γιατί πολλές φορές ὑπεστηρίχθη ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκή Κοινότητα δέχθηκε τήν Ἑλλάδα στούς κόλπους της γιά νά τήν ἐκμεταλλεύεται.

»Τήν ἔνταξη τήν ἐπιδιώξαμε ἐμεῖς. Καί τήν ἐπιδιώξαμε ἐπίμονα. Κι αὐτό, γιατί ἀποτελοῦσε μιά σταθερή ἐθνική ἐπιδίωξη, πού υἱοθετήθηκε πρίν ἀπό 18 χρόνια ἀπό ὅλα τά κόμματα.

»Εἶναι βέβαια ἀτυχής ἡ σύμπτωση ὅτι ἡ ἔνταξή μας

Ἐνημέρωση τῆς Βουλῆς γιά τήν πορεία τῶν ἐθνικῶν θεμάτων.

στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα πραγματοποιεῖται σέ μία στιγμή πού ὁλόκληρος ὁ κόσμος, καί εἰδικώτερα ἡ Εὐρώπη, διέρχεται βαρειά καί πολύμορφη κρίση.

»Ἀλλά εἶναι βέβαιο ὅτι θά εἴμασταν πολύ χειρότερα ἄν μέναμε μόνοι μέσα σ' αὐτή τήν παγκόσμια κρίση, πού δημιουργεῖ ἀνησυχίες καί δέν ἐπιτρέπει σέ κανένα λαό νά αἰσθάνεται ἀσφαλής.

»Τά πλεονεκτήματα πού μᾶς προσφέρει ἡ ἔνταξη εἶναι πολιτικά καί οἰκονομικά. Γι' αὐτά κατ' ἐπανάληψη ἔγινε συζήτηση στή Βουλή καί δέ νομίζω ὅτι παρίσταται ἀνάγκη νά τά ἀναπτύξω περισσότερο ἀπό ὅ,τι ἡ στιγμή αὐτή ἐπιβάλλει.

»Τά μέν πολιτικά πλεονεκτήματα συνίστανται στήν ἐνίσχυση τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας καί τῶν δημοκρατικῶν μας θεσμῶν. Τά δέ οἰκονομικά, στήν ὑποβοήθηση καί ἐπιτάχυνση τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

»Μέ τήν ἔνταξή μας στήν εὐρωπαϊκή οἰκογένεια γινόμαστε ἰσότιμοι μέ τίς μεγαλύτερες εὐρωπαϊκές χῶρες, δεδομένου ὅτι θά ἔχουμε ἰσοδύναμη μέ αὐτές ψῆφο καί θά μετέχουμε μέ τόν τρόπο αὐτό στά κέντρα ἀποφάσεων, ἀντί νά βρισκόμαστε, ὡς χώρα μικρή καί μεμονωμένη, στό περιθώριο τῆς διεθνοῦς ζωῆς.

»Μέ ἄλλα λόγια, μέ τήν ἔνταξή μας θά βγοῦμε ἀπό τήν αἰώνια μοναξιά μας, πού μᾶς ἐξέθετε σέ παντοειδεῖς κινδύνους καί μᾶς ὑποχρέωνε νά ἀναζητοῦμε κηδεμόνες.

»Αὐτή εἶναι ἡ μεγάλη, ἡ βασική σημασία τῆς ἐντάξεως τῆς χώρας μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα.

»Θά εἶχα τόν πειρασμό, διότι ἀκριβῶς ἡ διεθνής κατάσταση εἶναι τόσο ἐπικίνδυνη, νά ζητήσω καί ἀπό τήν ἀντιπολίτευση νά ὑποστηρίξει τήν πολιτική μας αὐτή.

»Δέν θά μιλήσω γιά τήν ἀδέσμευτη πολιτική, τήν ὁποία ἡ Ἀριστερά μᾶς προσφέρει ὡς ἐναλλακτική λύση. Εἶναι, ἄλλωστε, γνωστοί οἱ λόγοι γιά τούς ὁποίους τήν ἐπιδιώκει.

»Σκοπός ἐπίμονος τῆς Ἀριστερᾶς εἶναι, ὅπως εἶπα προηγουμένως, νά ἀποκοπεῖ ἡ Ἑλλάς ἀπό τήν δημοκρατική Δύση.

»Ἀλλά ἄν ποτέ, κύριοι συνάδελφοι, ἀποκοπεῖ ἡ Ἑλλάς ἀπό τήν Δύση, θά ὁδηγηθεῖ σέ ὀδυνηρές περιπέτειες. Γιατί θά βρεθεῖ μοναχή στόν κόσμο, χωρίς τήν ἀλληλεγγύη κανενός καί μάλιστα σέ μία ἐποχή πού ἡ διεθνής κατάσταση ἐπιβάλλει σέ κάθε χώρα νά ἐπιδιώκει τό μάξιμουμ τῶν ἐγγυήσεων γιά τήν ἀσφάλειά της. Καί δέν νομίζω ἐπίσης ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά σᾶς ὑπενθυμίσω ποιός θά ἐπωφελεῖτο ἀπό τήν ἐνδεχόμενη ἀποκοπή μας ἀπό τήν Δύση.

»Οἱ ἀδέσμευτοι, κύριοι συνάδελφοι, δέν ἀποτελοῦν πολιτική καί στρατιωτική δύναμη, ἱκανή νά ἐγγυηθεῖ τήν ἀσφάλεια τῶν μελῶν της. Οἱ ἀντιθέσεις τους ἐξ ἄλλου — καί τό λέω αὐτό μέ λύπη μου — εἶναι τόσο συχνές καί ἔντονες, ὥστε νά καθιστοῦν προβληματική τή συνοχή τους. Εἶναι δυνατόν ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς καί μέ δεδομένη τήν κρίσιμη διεθνῆ κατάσταση, σοβαρῶς νά ὑποστηριχθεῖ ὅτι ἡ Ἑλλάς μπορεῖ νά ἀκολουθήσει πολιτική ἀδέσμευτη;

»Ὅπως εἶπα, κύριοι συνάδελφοι, στήν ἀρχή τῆς ὁμιλίας μου, ἡ διεθνής κατάσταση εἶναι σκοτεινή καί δέν εἶναι δυνατό νά κάνει κανείς προβλέψεις γιά τό μέλλον. Στό πλαίσιο τῆς διεθνοῦς αὐτῆς καταστάσεως, ἡ Ἑλλάς ἔχει νά ἐπιλύσει διάφορα ἐσωτερικά καί ἐξωτερικά προβλήμα-

τα. Ὁ χειρισμός αὐτῶν τῶν προβλημάτων, γιά νά εἶναι ἀσφαλής καί ἀκίνδυνος, ἀπαιτεῖ σύνεση συνδυασμένη μέ ἀποφασιστικότητα καί προπαντός ἀπαιτεῖ ἐθνική ἑνότητα καί κοινωνική συνοχή.

»Εἶναι ἀνάγκη κάποτε ἐπιτέλους νά ἀντιληφθοῦμε ὅτι δέν εἶναι δυνατό νά λύσουμε τά προβλήματά μας μέ διαδηλώσεις καί δημαγωγικούς ἀνταγωνισμούς. Ἀντίθετα, θά τά καταστήσουμε ὀξύτερα, ὅπως τά κατέστησαν ὀξύτερα ὅλες ἐκεῖνες οἱ χῶρες, οἱ ὁποῖες δοκιμάζονται σήμερα ἀπό πολιτικές καί κοινωνικές ἀναταραχές.

»Παρακολουθοῦμε καθημερινά στά μέσα ἐνημερώσεως τά γεγονότα πού συμβαίνουν σ' ὅλο τόν κόσμο καί μποροῦμε νά κάνουμε συγκρίσεις διδακτικές. Ἡ χώρα μας, ὅπως εἶπα πολλές φορές, μέσα σ' ἕνα κόσμο ἀναρχούμενο, ἔχει αὐτή τή στιγμή σταθερότητα πολιτική, γαλήνη κοινωνική καί, σέ σύγκριση μέ ἄλλες χῶρες, πρόοδο οἰκονομική. Τό γεγονός ὅτι τόν τελευταῖο καιρό συνεπεία τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς κρίσεως ἀντιμετωπίζουμε καί ἐμεῖς δύσκολα προβλήματα στόν οἰκονομικό τομέα, δέν ἀναιρεῖ αὐτή τήν διαπίστωση· ὅτι δηλαδή τά τελευταῖα χρόνια σημειώθηκε στόν τόπο μας πέραν τῶν ἄλλων καί ἀξιάλογη οἰκονομική πρόοδος.

»Κύριοι βουλευταί, τίς κατακτήσεις αὐτές τῶν τελευταίων ἐτῶν, πολιτικές καί οἰκονομικές, θά πρέπει νά τίς προστατεύσουμε, γιατί εἶναι σημαντικές. Καί εἶναι τόσο σημαντικές, ὥστε νά μᾶς ἐπιτρέπουν νά ἐνταχθοῦμε στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Γιατί δέν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι, ἄν ἡ κατάσταση στήν Ἑλλάδα, πολιτική καί οἰκονομική, δέν ἐνέπνεε ἐμπιστοσύνη, δέν θά ἦτο δυνατόν ποτέ τά μέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος νά δεχθοῦν τήν ἔνταξη τῆς χώρας μας.

»Τήν δέχθηκαν, γιατί στά τελευταῖα πέντε χρόνια σέ ὅλους τούς τομεῖς σημειώθηκε σημαντική πρόοδος. Μπορεῖ τήν πρόοδο αὐτή νά μήν τήν ἐκτιμοῦμε κατά τόν ἴδιο τρόπο. Καί αὐτό εἶναι φυσικό, ὄχι μόνο γιατί ἐμεῖς εἴμαστε Κυβέρνηση καί σεῖς ἀντιπολίτευση, ἀλλά γιατί συμβαίνει νά ἔχουμε καί διαφορετική πολιτική καί οἰκονομική φιλοσοφία.

»Τίς κατακτήσεις αὐτές ἔχουμε χρέος νά τίς προστατεύσουμε σήμερα, πού διάφοροι κίνδυνοι, ἀστάθμητοι κίνδυνοι, τίς ἀπειλοῦν. Εἶμαι βέβαιος, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι, ἄν ὅλοι προσαρμόσουμε τήν συμπεριφορά μας στίς ἀπαιτήσεις τῶν περιστάσεων, θά ξεπεράσουμε τίς σημερινές δυσκολίες, πολιτικές καί οἰκονομικές, καί θά ξαναβροῦμε σύντομα τήν ἀνοδική μας πορεία».

Μετά τόν πρωθυπουργό, ἔλαβε τό λόγο ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ.

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, ἀγαπητοί συνάδελφοι, πρίν παρουσιάσω τίς ἐκτιμήσεις καί τίς θέσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ πάνω στήν κρίσιμη αὐτή περίοδο πού περνάει ἡ ἀνθρωπότητα καί ἡ χώρα μας, θά ἤθελα νά ἐκφράσω τήν ἔκπληξή μου γιά τίς παρατηρήσεις πού ἔκανε ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως σχετικά μέ τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στήν Δυτική Εὐρώπη, στήν "οἰκογένεια τῆς Δύσης" καί μέ τήν ἑρμηνεία πού ἔδωσε σχετικά μέ τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Δυτική Εὐρώπη.

»Ἄγνοεῖ, ναί ἤ ὄχι, ὁ πρωθυπουργός ὅτι οἱ χῶρες τῆς ΕΟΚ πῆραν θέση ἀπαράδεκτη πάνω στό τεράστιο ἐθνικό θέμα τῆς Κύπρου; Ἄγνοεῖ, ναί ἤ ὄχι, ὁ πρωθυπουργός ὅτι ἡ ΕΟΚ, μέ ὁρισμένες ἐξαιρέσεις, ταυτίζεται μέ τό NATO, τουλάχιστον σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους; Ποιά ἦταν ἡ στάση τοῦ NATO στήν ἑπτάχρονη δικτατορία τῆς πατρίδας μας; Εἶναι, ἤ δέν εἶναι σαφές, ὅτι τό NATO ὑπονόμευσε τούς δημοκρατικούς θεσμούς αὐτῆς τῆς χώρας;

Κ. Καραμανλῆς: *"Ὄχι, ὄχι. "Οταν ἐφύγατε ἀπό τήν Ἑλλάδα, κύριε πρόεδρε, πού ἐπήγατε; Ποιές χῶρες μᾶς βοήθησαν κατά τήν διάρκεια τῆς δικτατορίας; Μόνο ἡ Εὐρώπη. Οὔτε οἱ ἀδέσμευτοι, οὔτε ἡ Ἀνατολή.*

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, στά χρόνια τῆς ἐξορίας μου εἶχα τή δυνατότητα προσωπικῶν ἐπαφῶν μέ τίς πολιτικές ἡγεσίες ὁλόκληρης τῆς Δύσεως καί γνωρίζω ἄριστα ὅτι τά λόγια τους ἦταν πράγματι εὐνοϊκά γιά τή δημοκρατία στήν Ἑλλάδα. Μέ τήν ἴδια φωνή ὅμως ὑποστήριζαν ὅτι, ἄσχετα ἀπό τό καθεστώς τῆς Ἑλλάδος, ἡ προάσπιση τῶν συμφερόντων τῆς Δύσης προέχει καί ἐπομένως ἡ στρατιωτική ἰσχύς, ἡ ἐνίσχυση τῆς δικτατορίας προέχει.

»Στό ἀγγλικό Κοινοβούλιο τήν ἐπαύριο τῆς ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου Εὐρώπης, τό ὁποῖον ἀπέπεμψε τήν Ἑλλάδα ἀπό τίς τάξεις του, μίλησε ὁ ὑφυπουργός Ἐθνικῆς Ἄμυνας καί ἀπάντησε σέ ἐρωτήματα Ἄγγλου βουλευτῆ, ὁ ὁποῖος εἶχε πεῖ: "Μιά πού ἔχει ἐκδιωχθεῖ ἡ Ἑλλάδα ἀπό τό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης, δέν πρέπει ἄραγε νά ἐκδιωχθεῖ καί ἀπό τό NATO;" Καί ἡ ἀπάντηση εἶναι ὅτι τό NATO ἐνδιαφέρεται μόνο γιά τήν στρατιωτική του ἰσχύ. Δέν ἐνδιαφέρεται ποσῶς γιά τόν τύπο τοῦ πολιτεύματος, τό ὁποῖο ὑπάρχει.

»Γνωρίζει, ναί ἤ ὄχι, ὁ κ. πρωθυπουργός ποιό ρόλο ἔπαιξε ὁ κύριος Κίσινγκερ, ὁ κύριος Σίσκο καί οἱ ἀμερικανικές ὑπηρεσίες, στή μεγάλη προδοσία τῆς Κύπρου;

»Οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες καί ἡ Δ. Εὐρώπη προχώρησαν ἀμέσως στό Συμβούλιο Ἀσφαλείας, γιά νά καταδικάσουν τήν εἰσβολή, τήν ἐπέμβαση τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης στό Ἀφγανιστάν. Κάνανε ὅμως τό ἴδιο, ὅταν ἡ Τουρκία κατέλαβε τό 40% τῆς Κύπρου;

»Δέν γνωρίζει ὁ κ. πρωθυπουργός ὅτι ἡ Ἑλλάδα σήμερα ἀπειλεῖται ἀπό σύμμαχο, ἀπό τήν Τουρκία; Πῶς θά βρεῖ τή θαλπωρή ἡ Ἑλλάδα στήν "ἀγκαλιά" τοῦ NATO, ὅταν ἡ ἐδαφική της ἀκεραιότητα ἀπειλεῖται καίρια ἀπό σύμμαχο, ἀπό τήν Τουρκία;

»Θά παρακαλέσω ἐπίσης τόν κύριο πρωθυπουργό νά μήν ἐπιδίδεται σέ ἁπλουστεύσεις καί νά μή βάζει λόγια στό στόμα τῆς ἀντιπολίτευσης. Ποτέ δέν εἴπαμε ἐμεῖς ὅτι θέλουμε νά ἀποκοποῦμε ἀπό τή Δυτική Εὐρώπη. Εἴπαμε ὅτι ἡ ἔνταξη στήν ΕΟΚ δέν ἐξυπηρετεῖ τήν οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας. Εἴπαμε ὅτι ἡ Ἑλλάδα θά πρέπει νά ἀναπτύξει ἰσότιμες σχέσεις μέ τή Δύση, τήν Ἀνατολή, τό Βορρᾶ καί τό Νότο».

Στή συνέχεια τῆς ἀγορεύσεώς του, ὁ Α. Παπανδρέου ἔκαμε ἐκτενῆ ἀνάλυση τῆς διεθνοῦς καταστάσεως, γιά νά καταλήξει:

«Αὐτή τήν ὥρα πραγματικά εἶναι κρίσιμο θέμα ἡ διαμόρφωση τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς καί ἀμυντικῆς πολιτικῆς. Εἶναι πραγματικά κρίσιμη ἡ περίοδος αὐτή καί εἶναι

ἀλήθεια ὅτι ἔχουμε ὅλοι τήν εὐθύνη νά διαμορφώσουμε μία τέτοια ἐξωτερική καί ἀμυντική πολιτική, πού νά ἐλαχιστοποιεῖ τούς κινδύνους γιά τήν πατρίδα μας. Αὐτή τήν περίοδο τό 40% τῆς Κύπρου κατέχεται ἀκόμη ἀπό τόν Ἀττίλα.

»Ἡ Ἑλλάδα ἀντιμετωπίζει στό Αἰγαῖο τήν ἐπεκτατική σωβινιστική ἐπίθεση τῆς Τουρκίας, πού κορυφώνεται μέ λόγια, μέ ἀποφάσεις καί μέ πράξεις.

»Σ' αὐτή της τήν ἐπίθεση ἡ Τουρκία ἔχει τήν συμπαράσταση τοῦ ΝΑΤΟ καί τῶν ΗΠΑ, πού ἐπείγονται νά προμηθεύουν τήν Τουρκία — ἄσχετα ἀπό τόν ρόλο της στό Αἰγαῖο καί τήν Κύπρο — μέ τόν καλύτερο δυνατό ὁπλισμό. Αὐτή εἶναι ἡ προσφορά τους στό Κυπριακό, ἡ προσφορά τους στό Αἰγαῖο. Μέ τήν ἄρση τοῦ ἐμπάργκο, ἡ Τουρκία ἐξοπλίζεται πραγματικά μέ τέτοιους ρυθμούς, πού γρήγορα θά ἔχει ἀνατρέψει τήν ἰσορροπία στό Αἰγαῖο.

Κ. Καραμανλῆς: *Νά μήν ἀνησυχεῖτε, κύριε πρόεδρε. Σᾶς εἶπα καί ἄλλοτε νά μήν ἀνησυχεῖτε.*

Α. Παπανδρέου: Μοῦ ἔχετε πεῖ καί ἔχετε πεῖ στήν αἴθουσα αὐτή ὅτι, ἄν δέν ἀποκατασταθεῖ ἡ ἰσορροπία στό Αἰγαῖο, σεῖς εἶσθε ἕτοιμος νά προχωρήσετε πρός ἄλλες πηγές καί ἄλλες λύσεις. Θά ἐπιθυμούσαμε κάποτε ὅμως νά ἀκούσουμε σέ τί συνίστανται αὐτές οἱ διαζευτικές δυνατότητες.

Κ. Καραμανλῆς: *Πάντως, μέχρι τῆς στιγμῆς δέν ἀνετράπη, οὔτε θά ἀφήσομε νά ἀνατραπεῖ. Πρέπει νά σᾶς πῶ, κύριε πρόεδρε, ὅτι κατά τήν πενταετία αὐτή, δηλαδή ἀπό τό 1974 ἕως καί τό 1979, ἡ μέν Ἑλλάς ἐπῆρε ἀπό τήν Ἀμερική 900.000.000 δολλάρια ἡ δέ Τουρκία 870.000.000. Τό τί θά γίνει παραπέρα, θά τό δοῦμε».*

Συνεχίζοντας, ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀναφέρθηκε, ἀπό γενικότερη ἄποψη, στήν ἐξωτερική πολιτική τῆς Κυβερνήσεως:

Α. Παπανδρέου: Ἐπίσης, σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τή Γερμανία, λαμβάνετε ὑπ' ὄψη τή στρατιωτική βοήθεια τήν ὁποία ἔχει προσφέρει ἡ χώρα αὐτή πρός τήν Τουρκία;

Κ. Καραμανλῆς: *Ἡ βοήθεια πού δίδεται ἀπό τήν Γερμανία εἶναι πολύ χαμηλή καί παίρνουμε καί ἐμεῖς τήν ἀναλογία μας. Δέν εἶναι ὅμως δυνατόν αὐτή ἡ βοήθεια νά ἀνατρέψει τήν ἰσορροπία πού ὑπάρχει.*

Α. Παπανδρέου: Ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβέρνησης τόν περασμένο Σεπτέμβρη ὀνόμασε τήν ἐξωτερική πολιτική πού ἀκολουθεῖ, πολυδιάστατη. Καί ἀναφέρθηκε καί σήμερα, ὅπως καί τότε, στά ἀνοίγματα πού ἔχει ὁ ἴδιος προωθήσει. Ἄνοιγμα πρός τά Βαλκάνια, ἄνοιγμα πρός τίς ἀραβικές χῶρες, ἄνοιγμα πρός τό Ἀνατολικό μπλόκ καί τή Μόσχα. Τό ΠΑΣΟΚ ἐπικρότησε ἀνεπιφύλακτα αὐτές τίς κινήσεις, αὐτές τίς πρωτοβουλίες, διότι ἐπιτέλους δικαιώνουν, ἐφ' ὅσον ἔχουν οὐσιαστικό ἀντίκρυσμα, τίς θέσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ.

»Αὐτές ὅμως οἱ πρωτοβουλίες, ὅπως δείχνουν τά γεγονότα ἔκτοτε, πάρθηκαν μέσα στά αὐστηρά πλαίσια τοῦ "Ἀνήκομεν εἰς τήν Δύσιν".

. . . . . .

»Διερωτῶμαι — καί θά ἤθελα μία ἀπάντηση σ' αὐτό — ἐάν ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση προσέφυγε στό Συμβούλιο Ἀσφαλείας ποτέ, γιά νά καταδικασθεῖ ἡ Τουρκία γιά τήν εἰσβολή στήν Κύπρο, θά ἐνδιέφερε πάρα πολύ ἐάν ἀνεφέρετο ἡ Πράξη καί ἡ ἡμερομηνία, κατά τήν ὁποία ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση προσέφυγε στό Συμβούλιο Ἀσφαλείας, ζητώντας τήν καταδίκη τῆς Τουρκίας γιά τό Κυπριακό.

Κ. Καραμανλῆς: *Προσέφυγε πάντοτε».*

Στή συνέχεια, ὁ Α. Παπανδρέου ἀναφέρθηκε ἀναλυτικά στό θέμα τῶν πυραύλων καί στίς σχέσεις Ἑλλάδος καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Εἰδικότερα, ἐπεσήμανε τόν κίνδυνο καταστρατηγήσεως τῆς συμφωνίας SALT II, μέσω τῆς ἐγκαταστάσεως ὑπό τήν πίεση τῶν ΗΠΑ πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς στήν Εὐρώπη, μέ ἀποτέλεσμα τό πεδίο συγκρούσεως νά κινδυνεύει νά μεταφερθεῖ στή γηραιά ἤπειρο, τῆς ὁποίας, ἐπιπλέον, ἡ ἀνεξαρτησία ἔναντι τῆς Οὐάσιγκτων οὐσιαστικά καταλύεται. Στό ἐρώτημα, γιατί ἡ Ἑλλάδα «ἀποφάσισε νά ψηφίσει "ναί" γιά τούς πυραύλους», ὁ πρωθυπουργός ἀπάντησε:

Κ. Καραμανλῆς: *"Οταν λέμε ὅτι μοναδική ἐγγύηση γιά τήν εἰρήνη εἶναι ἡ ἰσορροπία δυνάμεων, ἔχουμε ὑποχρέωση καί στήν πράξη τήν πολιτική αὐτή νά τήν ἐφαρμόζουμε. Καί ἀπό τήν στιγμή πού διαπιστώθηκε ὅτι διαθέτει ὁ ἀνατολικός συνασπισμός ὑπεροπλία ἔναντι τῆς Δύσεως, εἴπαμε νά ὑποστηρίξουμε ἐμπράκτως τήν πολιτική τῆς ἰσορροπίας.*

Α. Παπανδρέου: Κύριε πρόεδρε, εἶσθε σωστός κατά τό ἥμισυ καί λαθεμένος κατά τό ἄλλο ἥμισυ. Γιατί ἡ θέση τήν ὁποία ἐσεῖς ἔχετε ὑποστηρίξει, εἶναι βέβαια ὅτι πρέπει νά ὑπάρξει ἰσορροπία, ἀλλά στό κατώτατο δυνατό ἐπίπεδο. Ἀσφαλῶς ὅμως τό νά φέρνουμε τόσους πυραύλους Πέρσιγκ 2 καί Κρούζ στήν Εὐρώπη, εἶναι πορεία πρός ἄνω καί ὄχι πρός τά κάτω. Πῶς νά τό κάνουμε;

Κ. Καραμανλῆς: *Εἶπα τό ἑξῆς, μιλώντας στήν Κίνα: Γιά νά ὑπάρξει ἰσορροπία, θά πρέπει νά γίνει ἕνα ἀπό τά δύο. Ἤ αὐτοί πού ἔχουν ὑπεροχή, νά μειώνουν τόν ὁπλισμό τους, ἤ αὐτοί πού ὑστεροῦν, νά τόν αὐξήσουν.*

Α. Παπανδρέου: Δέν τό εἴχατε πεῖ αὐτό, κύριε πρόεδρε, τό λέτε τώρα.

Κ. Καραμανλῆς: *Τό εἶπα δημοσία καί τό εἶπα καί στή Μόσχα, καί στό Πεκίνο. Γι' αὐτό καί σᾶς εἶπα ὅτι οἱ συζητήσεις πού εἶχα ἦσαν εἰλικρινεῖς. Μοῦ λέτε τώρα γιατί μετά τίς ἐπισκέψεις μου αὐτές ἐξακολουθοῦμε νά λέμε ὅτι εἴμαστε στή Δύση. Αὐτό τό εἶπα στούς συνομιλητάς μου ἀπό τήν πρώτη στιγμή. Σᾶς εἶπα ὅτι μέ τό δεδομένο αὐτό, ὅτι ἀνήκουμε σέ διαφορετικό διεθνῶς χῶρο καί ἔχουμε διαφορετική ἰδεολογία, ἀρχίσαμε τίς συζητήσεις. Καί πρέπει νά σᾶς πῶ ὅτι αὐτό ἐξετιμήθη καί ἐτονίσθη ἀπό τούς συνομιλητάς μου».*

Ὁ Α. Παπανδρέου, ἀφοῦ ἀναφέρθηκε στίς ἐπιπτώσεις ἀπό τή σοβιετική ἐπέμβαση στό Ἀφγανιστάν, ἐξέτασε τό θέμα τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ. Εἰδικότερα, διερωτήθηκε:

Α. Παπανδρέου: Θά ἤθελα κάποτε νά μάθω — πιστεύω

καί σεῖς — τί ἀκριβῶς συνέβη ἀπό τότε μέχρι σήμερα πού νά ἐπιτρέπει στόν πρωθυπουργό νά προωθεῖ τήν ὑπόθεση τῆς ἐπανένταξης, ὅταν σαφέστατα οἱ λόγοι γιά τούς ὁποίους ἔφυγε ἀπό τό ΝΑΤΟ ὑφίστανται καί σήμερα καί μάλιστα δριμύτεροι ἴσως ἀπό τότε.

Κ. Καραμανλῆς: *Οἱ ἐξελίξεις.*

Α. Παπανδρέου: Ναί, κ. πρόεδρε, ἀλλά ποιές ἐξελίξεις;

Κ. Καραμανλῆς: *Κάποτε θά συμφωνήσετε μέ τήν πολιτική μας.*

Α. Παπανδρέου: Σᾶς εἶπα, εἶμαι ἕτοιμος νά προσυπογράψω αὐτό τό κείμενο.

Κ. Καραμανλῆς: *Ὄχι αὐτό, μέ τήν σημερινή λέγω.*

Α. Παπανδρέου: Γιά τό 1974 μιλᾶμε.

Κ. Καραμανλῆς: *Γιά τήν παροῦσα πολιτική μας λέγω.*

Ἀναλύοντας καί ἑρμηνεύοντας τά γεγονότα πού συνέχονται μέ τή διαπραγμάτευση τῆς ἐπανεντάξεως, ἀλλά καί μέ τήν κύρωση τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς συμφωνίας γιά τίς βάσεις, ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ τόνισε ὅτι «δέν ἔχει νόημα νά φύγουμε μονάχα ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος, ὅταν καί τό πολιτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ στηρίζει τήν ἐπιθετική σωβινιστική πολιτική τῆς Τουρκίας»· καί, ἀκόμη, ὅτι «εἴμαστε τοποθετημένοι κάθετα ἐνάντια στό ΝΑΤΟ καί ἐνάντια στίς βάσεις». Σχετικά μέ τό Κυπριακό, ὑποστήριξε ὅτι ἡ Κυβέρνηση δέν τήρησε μέ συνέπεια τήν πολιτική τῆς διεθνοποιήσεως, ἀνάγοντας τό ζήτημα, σέ διάφορες περιπτώσεις, σέ θέμα ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων. «Ἡ Κυβέρνηση» — ἐπεσήμανε — «μοιάζει πάρα πολύ σάν ἕνα παθητικό θεατή τῆς ἐξελίξεως τοῦ Κυπριακοῦ, μέ δηλώσεις πού πάντοτε βεβαίως εἶναι θετικές, ἀλλά μέ πολύ λίγες πράξεις». Ἀφοῦ, τέλος, ἐξέφρασε καί πάλι τίς ἀνησυχίες του μέ ἀφορμή τίς πιέσεις πού ἀσκεῖ ἡ Τουρκία στό Αἰγαῖο, κατέληξε συμπερασματικά:

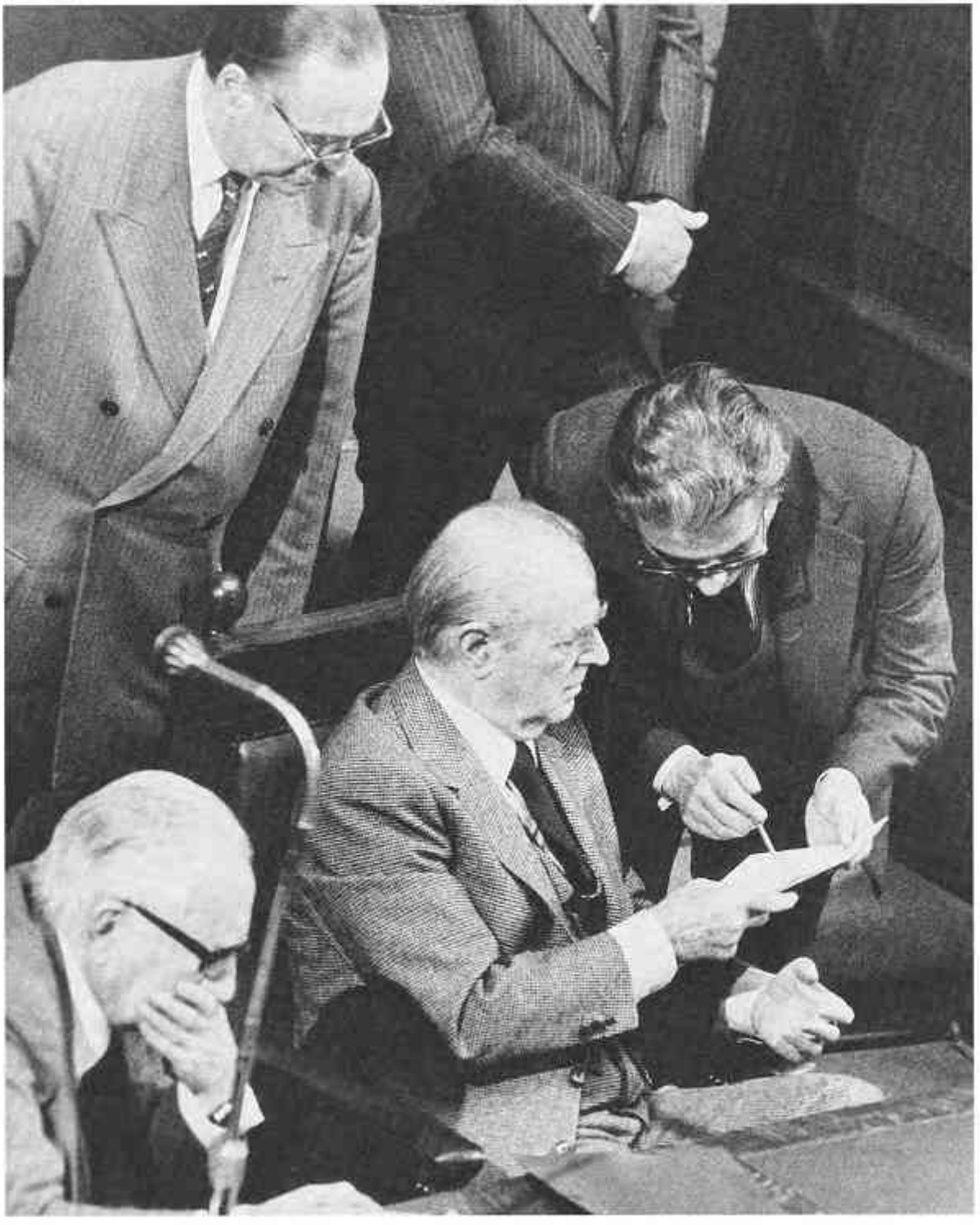
«Γιά μᾶς, ἡ πολιτική πού ἀκολουθεῖ ἡ Κυβέρνηση ὁδηγεῖ στήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐξάρτησης, τῆς δορυφοροποίησης τῆς χώρας μας. Ταυτόχρονα, ὁδηγεῖ καί σέ ἀδιέξοδο τά ἐθνικά μας θέματα. Κατόρθωσε ἡ Κυβέρνηση τῆς Νέας Δημοκρατίας μέσα σέ λίγα χρόνια — στά πέντε χρόνια πού πέρασαν — νά ἐδραιώσει τήν ἐντύπωση διεθνῶς ὅτι ὑπάρχει πράγματι τεράστιο θέμα διένεξης Ἑλλάδας - Τουρκίας. Ἀνύπαρκτο γιά μᾶς, ὑπαρκτό τώρα ὄχι μόνο γιά τούς Τούρκους, ἀλλά καί γιά τή διεθνῆ Κοινότητα.

»Ἡ χώρα μας — αὐτές εἶναι οἱ θέσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ — θά πρέπει νά ἀκολουθήσει μιά ἀνεξάρτητη, ἀδέσμευτη, ἐξωτερική πολιτική καί μία ἀνεξάρτητη, ἐθνική, ἀμυντική πολιτική. Μέλος τοῦ ΝΑΤΟ δέ μπορεῖ νά σχεδιάσει τήν ἄμυνα μέ κριτήριο τό ἔθνος. Σχεδιάζει τήν ἄμυνα μέ κριτήριο τήν Συμμαχία. Ἐμεῖς, ἄν κινδυνεύουμε ἢ ὄχι ἀπό παγκόσμιο πόλεμο, δέν τό γνωρίζουμε, ἀλλά δέ μποροῦμε καί νά κάνουμε τίποτα. Διότι, πραγματικά, ἄν λάβει χώρα παγκόσμιος πόλεμος, ἴσως δέν εἴμαστε ἐδῶ γιά νά ἀντιμετωπίσουμε τή βιβλική ἐκείνη καταστροφή. Γιά μᾶς, τό μέγα θέμα εἶναι ἡ προάσπιση τῶν συνόρων μας, στά πλαίσια τοπικῶν πολέμων. Πρέπει νά ἔχουμε ἐθνική ἄμυνα καί αὐτό σημαίνει καί κατάλληλους ἐξοπλισμούς. Πρέπει βέβαια νά μειωθεῖ τάχιστα ἡ ἐξάρτηση τῶν ἀμυντικῶν μας δυνάμεων ἀπό συγκεκριμένες πηγές ἐξοπλισμοῦ, γιατί πραγματικά τά ἀνταλλακτικά σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τά ἀεροπλάνα, τά τάνκς, ἤ ἄλλες μονάδες, εἶναι σαφές ὅτι εἶναι κρίσιμα γιά τήν πολεμική ἑτοιμότητα μιᾶς χώρας. Θά πρέπει ὄχι μόνο νά προωθήσουμε τό ταχύτερο δυνατό τήν ἀνάπτυξη μιᾶς πολεμικῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας, ἀλλά θά πρέπει ταυτόχρονα νά βροῦμε καί ἄλλες πηγές ἐξοπλισμοῦ, πού θά ἐπιτρέψουν στή χώρα μας νά παίρνει μιά θέση, πού νά ἐξυπηρετεῖ τά συμφέροντα καί μόνο τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Ὁ ἀρχηγός τῆς ΕΔΗΚ, Ι. Ζίγδης, ἀφοῦ ἐξέφρασε τή ζωηρή ἀνησυχία του γιά τήν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας στή νέα φάση τῆς προωθημένης τεχνολογίας, εἰσηγήθηκε τήν ὑποβολή ἑλληνικῆς προτάσεως γιά τή μεταβολή τῶν ἀποφάσεων τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ ΟΗΕ σέ ἐκτελεστές καί ὑποχρεωτικές γιά ὅλα τά μέλη του, ὡς ἕνα πρῶτο βῆμα πρός μία παγκόσμια Κυβέρνηση. Ἐπί τοῦ κυρίως θέματος τῆς συνεδριάσεως, ἐξέφρασε τήν ἄποψη ὅτι ὁ πρωθυπουργός δέν προσέθεσε ὁ,τιδήποτε νέο σ' ὅσα εἶναι γνωστά ἀπό τήν πολιτική πού ἔχει ἀσκήσει μετά τό 1974. Ἡ πολιτική τῆς Ἑλλάδος — ὑποστήριξε — παραμένει μονοδιάστατη καί οἱ σχέσεις μέ τούς συμμάχους της «εἶναι αὐτές πού πάσχουν»· καί, ἀπευθυνόμενος στόν πρωθυπουργό, ὑπογράμμισε:

«Κύριε πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ποιά ἦταν ἡ δουλειά τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως; Ἄν ἤθελε νά μιλήσει μέ ἀποφασιστικότητα, θά ἔλεγε ἀμέσως στούς συμμάχους μας — ἀντί νά συζητᾶμε νά φύγουμε ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ, πού ποτέ δέν ἔγινε, καί ὅ,τι ἔγινε ἦταν πρός ὄφελος τῆς Τουρκίας, γιατί ἀφήσαμε τούς Τούρκους στό ΝΑΤΟ χωρίς ἀντίλογο — τό ἑξῆς ἁπλούστατο πράγμα: "Ἤλθαμε στό ΝΑΤΟ γιά νά προστατεύσουμε τήν ἐδαφική μας ἀκεραιότητα, τήν ἐθνική μας ἀνεξαρτησία καί νά προστατεύσουμε τέλος πάντων αὐτόν τόν δυτικό κόσμο στόν ὁποῖον ἀνήκουμε. Δέν μποροῦμε νά ἔλθουμε σέ σᾶς γιά νά χάσουμε αὐτά τά δύο πολύτιμα ἀγαθά, γιά νά προστατευθοῦμε ἔναντι ἀνυπάρκτου κινδύνου. Ἤ θά ὑποχρεώσετε τούς Τούρκους νά φύγουν γρήγορα-γρήγορα ἀπό τήν Κύπρο καί νά ἀνακαλέσουν τά αἰτήματά τους κατά τῆς Ἑλλάδος πού ἀφοροῦν τόν ἐναέριο χῶρο καί τήν θάλασσα — νά ἀνακαλέσουν δηλαδή τήν ἰταμή τους ἀξίωση περί ἀναθεωρήσεως τῶν συνθηκῶν — ἤ θά φύγετε ἀπό τήν Κρήτη, ἀπό τή Νέα Μάκρη, ἀπό τίς 50 βάσεις, τίς ὁποῖες ἔχουν ἐδῶ οἱ φίλοι μας, οἱ Ἀμερικανοί. Ἄν υἱοθετούσατε αὐτή τήν καθαρή γραμμή τήν ἀντρίκια, τήν παλληκαρίσια, τήν Βενιζελική, ποῦ θά ἦταν ἡ χώρα σήμερα; Θά ἦταν πραγματικά σέ περίλαμπρη θέση. Θά ἦταν ἕνας παράγων δυνάμεως, ἀλλά καί ἰσορροπίας, θά ἦταν ἕνας παράγων ἀποφασιστικός γιά τήν διασφάλιση τῆς εἰρήνης στή Μεσόγειο, ἀλλά καί τῆς Εὐρώπης.

»Ἐπιμένετε, κύριε πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, στήν μονοδιάστατη πολιτική. Δέν ἐπιχειρήσατε αὐτή τή φορά νά πεῖτε τίποτε περί πολυδιάστατης καί ἔχετε δίκιο. Διότι

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, στό μέσο συνεργατῶν του, κατά τή συζήτηση στή Βουλή: Κ. Παπακωνσταντίνου, Α. Τσαλδάρης, Π. Μολυβιάτης.

τό νά ἔχει κανείς φιλικές σχέσεις μέ ἄλλες χῶρες δέν σημαίνει πολυδιάστατη ἐξωτερική πολιτική. Πολυδιάστατη ἐξωτερική πολιτική σημαίνει νά μήν ἐξαρτᾶσαι ἀπό ἕνα καί μόνο παράγοντα τῆς διεθνοῦς κοινωνίας, ἀλλά νά ἔχεις ἐξάρτηση καί ἀπό ἄλλους, οἱ ὁποῖοι ἐπίσης νά αἰσθάνονται ἀπό σένα ἐξαρτημένοι».

Στή συνέχεια, ὁ ἀρχηγός τῆς ΕΔΗΚ, ἀφοῦ ἐπέκρινε τήν Κυβέρνηση γιά τή συγκατάνευσή της στήν ἐγκατάσταση πυραύλων Κρούζ καί Πέρσιγκ στήν Εὐρώπη καί τήν προσυπογραφή τῆς αἰτήσεως γιά ἔκτακτη σύγκληση τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας μετά τή ρωσική εἰσβολή στό Ἀφγανιστάν, χαρακτήρισε καί πάλι τή Συμφωνία γιά τήν ἔνταξη στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες ὡς ἀτελέστατη καί τή σχετική προετοιμασία τῆς χώρας ἀνεπαρκέστατη. Ὁλοκληρώνοντας, τέλος, τήν ἀγόρευσή του, ἐξαπέλυσε σφοδρή ἐπίθεση κατά τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά τή διατήρηση στήν ἐξουσία, ὅπως ὑποστήριξε, μιᾶς Κυβερνήσεως «μειοψηφίας, ἡ ὁποία ἀπέτυχε σέ ὅλους τούς τομεῖς» καί ζήτησε τήν ψήφιση νέου ἐκλογικοῦ νόμου — στήν ἀνάγκη, μέσω τῆς διαδικασίας δημοψηφίσματος πού θά ὀφειλε νά προκηρύξει ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας.

Τέλος, μεταξύ τῶν ἐκπροσώπων τῶν κομμάτων, ὁ πρόεδρος τῆς ΕΔΑ, Η. Ἠλιοῦ, ἐπικρότησε, στήν ἀρχή τῆς ὁμιλίας του, «τό ἄνοιγμα πρός Ἀνατολάς — τό ἄνοιγμα πρός Μόσχα ὅσο καί τό ἄνοιγμα πρός Πεκίνο»:

«Τό ταξίδι τοῦ κ. Καραμανλῆ στή Μόσχα καί τίς ἄλλες ἀνατολικές χῶρες ἔχει ἐγκαινιάσει νέες σχέσεις ἀνάμεσα στήν Ἑλλάδα καί στή Σοβιετική Ἕνωση. Αὐτό μπορεῖ νά ὁδηγήσει στήν ἀπαγκίστρωσή μας ἀπό τήν ἀποκλειστική καί μονόπλευρη προσήλωσή μας πρός τή Δύση καί — χωρίς ν' ἀπαρνηθοῦμε καί τούς δεσμούς μας μέ τίς δυτικές χῶρες ὅσο αὐτές θεμελιώνονται πάνω στή βάση τῆς ἰσοτιμίας καί τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀνεξαρτησίας μας — καί νά ὁδηγήσει σέ μιά πιό εὐέλικτη πολυδιάστατη πολιτική φιλίας καί συνεργασίας μέ ὅλες τίς χῶρες καί μέ ὅλους τούς λαούς.

»Στά ἀνοίγματα τῆς χώρας θά πρέπει νά καταριθμήσουμε καί τά ἀνοίγματα πρός τή Βαλκανική, καί τήν οἰκοδόμηση τῆς βαλκανικῆς συνεννόησης καί φιλίας. Ἂς σημειωθεῖ ἡ πλήρης ὁμαλοποίηση τῶν σχέσεών μας μέ τήν Ἀλβανία, πού ἔχει ἐξαγγελθεῖ. Φυσικά, οἱ σχέσεις μέ τήν γείτονα Τουρκία πολύ ἀπέχουν ἀπό τοῦ νά βρίσκονται σέ καλό σημεῖο. Καί ἐπειδή οἱ ὑποκινήσεις καί οἱ πιέσεις τῶν ΗΠΑ καί τοῦ ΝΑΤΟ βρίσκονται κατά γενική ἀναγνώριση στή βάση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς ἐπίσημης Τουρκίας οὔτε μέ τίς ΗΠΑ καί τό ΝΑΤΟ οἱ σχέσεις μας εἶναι καλές, παρά τό δόγμα "ἀνήκομεν εἰς τήν Δύσιν" πού σέ κάθε εὐκαιρία τονίζει ὁ κ. πρωθυπουργός. Ἔτσι, φουντώνει ἀκόμα πιό πολύ τό ἀντιαμερικανικό πνεῦμα πού μιά ἀπό τίς ἐκδηλώσεις του εἶναι οἱ διαμαρτυρίες γιά τήν παρουσία τοῦ 6ου στόλου στόν Πειραιᾶ. Πάντως, χωρίς νά μπορεῖ νά λεχθεῖ ὅτι ἔχει ὁριστικά ἐγκαταληφθεῖ τό δόγμα ἐκεῖνο, τώρα ἔχουμε ἀνοίγματα καί πρός τήν Ἀνατολή καί πρός τήν Κίνα. Αὐτό μᾶς παρέχει πολλαπλά στηρίγματα στό διεθνῆ στίβο, ὅπου ἡ ἐκτίμηση πρός τή χώρα μας βρίσκεται σέ ὑψηλό σημεῖο καί ὅλοι μᾶς ὑπολογίζουν καί μᾶς σέβονται, σέ βαθμό μάλιστα δυσανάλογο πρός τήν ὑλική, τή πολεμική μας δύναμη.

»Θεωρῶ ὅτι ἡ Κυβέρνηση πρέπει μέ εἰλικρίνεια καί τόλμη νά διευκρινίσει πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις ποιές εἶναι οἱ ἀνυποχώρητες θέσεις τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς καί νά πάρει ὅλα τά μέτρα πού εἶναι στή διάθεσή της — κι ἀνάμεσα σ' αὐτά τήν πολεμική παρασκευή, καθώς καί μιά σωστή πολιτική συμμαχιῶν, γιά νά διασφαλίσει τήν ἐπιτυχία. Τελικά, πρέπει νά καταστήσουμε σαφές ὅτι δέν διεκδικοῦμε τίποτε ἀπό κανένα, μά οὔτε εἴμαστε διατεθειμένοι νά παραχωρήσουμε τίποτε σέ κανέναν, ἀποκρούοντας κάθε πίεση, εἴτε ἀπό τό ΝΑΤΟ μᾶς γίνεται εἴτε ἀπό τίς ΗΠΑ γιά κάποια διευθέτηση πού δέν θά εἶναι παρά παραίτηση ἀπό ἐθνικά δικαιώματα».

Στή συνέχεια, ὁ Η. Ἠλιοῦ ἐξέθεσε τίς γενικότερες ἀπόψεις του πάνω στά μείζονα διεθνῆ καί τά εἰδικότερα περιφερειακά προβλήματα τῆς Ἑλλάδος, γιά νά καταλήξει στό συμπέρασμα:

«Τό συμπέρασμά μου εἶναι ὅτι κύριο καθῆκον μας, ἀλλά καί καθῆκον τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων σέ ὁλόκληρο τόν πλανήτη, εἶναι ἡ προάσπιση τῆς εἰρήνης, τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως καί τῆς ἐπιλύσεως τῶν διεθνῶν διαφορῶν μέ εἰρηνικά μέσα.

»Βρισκόμαστε στήν εὐαίσθητη περιοχή τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, στό σταυροδρόμι τῆς συναντήσεως καί τῆς συγκρούσεως τῶν διεθνῶν ἀντιθέσεων. Μπορεῖ νά κινδυνεύουμε ἀπό τίς συνέπειες τοῦ διεθνοῦς ἱμπεριαλισμοῦ, ὑπάρχουν ὅμως οἱ δυνατότητες, μέ τήν ἄσκηση μιᾶς ἀνεξάρτητης καί ἀδέσμευτης πολιτικῆς, νά ἀντιρροποῦνται οἱ ποικίλοι κίνδυνοι καί νά οἰκοδομηθεῖ γιά τήν Ἑλλάδα μας ἕνα μέλλον ἐλπιδοφόρο».

Ὁ πρόεδρος τῆς ΕΔΑ ὑποστήριξε ἀκόμη τήν ἀπεξάρτηση ἀπό τούς μηχανισμούς τοῦ ΝΑΤΟ πού ἐπενεργοῦν, ἐξάλλου, ὑπέρ τῶν τουρκικῶν θέσεων καί προκλήσεων στό Αἰγαῖο, προβάλλοντας τό γαλλικό πρότυπο ὡς περισσότερο πρόσφορο σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν τελική διαμόρφωση τῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μέ τή Συμμαχία.

Ὁ πρώην πρωθυπουργός, Π. Κανελλόπουλος, ἔκαμε εὐρεία ἀνασκόπηση τῆς διεθνοῦς καταστάσεως μέ ἀναφορά στά τρέχοντα γεγονότα καί, ἀκόμη, τίς προοπτικές πού διανοίγονται γιά τούς λαούς στό ἄμεσο καί τό ἀπώτερο μέλλον. Σχετικά μέ τήν πολιτική τῆς Κυβερνήσεως, ἐπικρότησε τήν προώθηση τοῦ διαλόγου καί τῆς συνεργασίας μέ τά γειτονικά βαλκανικά Κράτη, συμφώνησε μέ τή στάση πού υἱοθέτησε στήν κρίση τοῦ Ἀφγανιστάν καί, σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἑλληνοτουρκική κρίση, ὑποστήριξε ὅτι, κατά τήν ἄποψή του, δέν ἦταν δυνατό νά ἀκολουθηθεῖ «οὐσιώδης διαφορετική πολιτική ἀπό ἀπόψεως μεθόδων (στόν στόχο νομίζω εἴμαστε ὅλοι σύμφωνοι)» καί, εἰδικότερα, ἐπεσήμανε:

«(Ὑπάρχουν) λεπτομέρειες, ἐπάνω στίς ὁποῖες, καί ἄν ἀκόμη κανείς ἔχει κάποια διαφορετική γνώμη, δέν νομίζω ὅτι μπορεῖ νά ἐπιμείνει λέγοντας ὅτι φταίει ἡ Κυβέρνηση, γιατί, ἐπειδή ἀκολούθησε τήν α΄ ἤ β΄ μέθοδο, δέν ἔφτασε ὡς ἐκ τούτου στό ἀποτέλεσμα, πού θά ἔπρεπε νά φτάσει. Δέν μποροῦμε ὅλοι μας νά φθάσουμε στό ἀποτέλεσμα αὐτό καί οὔτε θά φθάσουμε, ἐφ' ὅσον ἡ Τουρκία ἐπιμένει στίς θέσεις, τίς ὁποῖες ἔχει. Καί δέν μπορεῖ νά κάνουμε κανένα βῆμα, ἐφ' ὅσον δέν κάνει ἐκείνη τά ἀναγκαῖα βήματα. Γιατί, ὅπως πολύ ὀρθά εἶπε ὁ κύριος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἐμεῖς τίποτα δέν ζητᾶμε. Ἐκεῖνοι, ὄχι μόνο ζητᾶνε — θά συμπληρώσω τήν φράση, τήν ὁποίαν εἶπε — ἀλλά καί κατέλαβαν αὐθαίρετα κάτι, τό ὁποῖο δέν τούς ἀνῆκε, ἕνα μεγάλο τμῆμα τῆς Κύπρου.

»Ἔχουμε, λοιπόν, καί αὐτή τή μεγάλη κρίση πού συνεχίζεται, για τή συνέχιση τῆς ὁποίας δέν μποροῦμε ν' ἀποδώσουμε καμμιά εὐθύνη στήν Κυβέρνηση. Ἀπεναντίας μάλιστα πρέπει νά ποῦμε ὅτι θά ἦταν ὑπεύθυνη ἀπέναντι τοῦ ἔθνους ἄν εἶχε κάνει βήματα πρός λύση, τά ὁποῖα, κατ' ἀνάγκην, θά ἦσαν συνυφασμένα μέ παραχωρήσεις καί μέ συμβιβασμούς».

Τέλος, ὁ Γ. Μαῦρος, ἀφοῦ ἀνασκόπησε, καί αὐτός, τή διεθνῆ κατάσταση, γιά νά καταλήξει στό συμπέρασμα ὅτι, ἀνεξάρτητα ἀπό τόν ἀριθμό τῶν πυρηνικῶν ὅπλων πού διαθέτει ἡ κάθε πλευρά, θά ἦταν δυνατό, σέ περίπτωση παγκόσμιας συρράξεως, νά προκληθοῦν κατακλυσμικές καταστροφές, διατύπωσε τήν ἀκόλουθη παρατήρηση:

«Ἐλέχθη ἀπό τό βῆμα αὐτό, ἀπό τόν κ. Παπανδρέου, ὅτι πρέπει νά βγοῦμε ἀπ' ὅλους τούς σχηματισμούς οἰκονομικούς, πολιτικούς καί ἀμυντικούς τῆς Δύσεως, καί νά φτιάξουμε δική μας βιομηχανία καί μόνοι ν' ἀμυνθοῦμε ἐναντίον τῶν κινδύνων πού περιβάλλουν τήν χώραν.

»Κύριοι συνάδελφοι, θεωρῶ τοῦτο τελείως μή ρεαλιστικό. Ἐδῶ, ἀπό αἰώνων, ποτέ ἡ ἄμυνα τοῦ χώρου αὐτοῦ δέν ἦτο θέμα ἐξοπλισμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἰδίως τώρα, μέ τέτοια σύνορα, μέ τέτοια γεωγραφική θέση σέ τόσο στρατηγικό σημεῖο τῆς παγκοσμίου ἀναμετρήσεως, ἕνας τέτοιος ἀφοπλισμός τῆς Ἑλλάδος θά ἐσήμαινε — περί αὐτοῦ πρόκειται — ἄνευ ὅρων παράδοση. Θά ἦτο ἰσοδύναμη μέ αὐτοκτονία. Γι' αὐτό δέν τό συζητῶ κἄν τό θέμα αὐτό».

Στή συνέχεια, ἀφοῦ διερεύνησε τίς ἰσορροπίες πού καταγράφονται στίς σχέσεις μεταξύ ΕΟΚ καί ΚΟΜΕΚΟΝ καί Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας καί ΝΑΤΟ, κατέληξε:

«Κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἀπάντηση στήν κρίση τῆς πολώσεως τῶν δύο πυρηνικῶν δυνάμεων εἶναι μία καί μόνη: Εἶναι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἵδρυσή των δημιουργεῖ μία γιγαντιαία δύναμη ἡ ὁποία μπορεῖ νά σταματήσει αὐτή τήν πόλωση. Δέν μπορῶ νά πῶ ὅτι τήν εὐνόησε ἡ Οὐάσιγκτων ὡς τώρα, οὔτε καί ἡ Μόσχα. Ἴσως βολεύονται οἱ δύο ὑπερδυνάμεις μέ τήν διμερῆ ἰσορροπία τοῦ τρόμου. Ἀλλά τό θέμα εἶναι ἐμεῖς τί πρέπει νά κάνουμε; Ὅταν βάλουμε ἐναντίον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης, οὐσιαστικά συντηροῦμε τό κλῖμα τῆς ἰσορροπίας τοῦ τρόμου καί τῆς πολώσεως, τό ὁποῖο στρέφεται ἀπόλυτα ἐναντίον μας».

Ἀναφορικά μέ τά εἰδικότερα θέματα τῆς ἑλληνικῆς διπλωματίας ἐπικρότησε τήν ἰδέα τῆς ἀσκήσεως «πολυδιάστατης» ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἀλλά ταυτόχρονα προσδιόρισε ὅτι ἐπιβάλλονται, στήν ἄσκησή της, στόχοι, συνέπεια καί συνέχεια· καί, παράλληλα, θεώρησε ἤδη καθυστερημένη τή μετάβαση τοῦ πρωθυπουργοῦ στή Μόσχα. Στό πεδίο τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων διέκρινε «πλήρη ἀποτελμάτωση» καί τάχθηκε κατά τῆς συμμετοχῆς τῆς κυπριακῆς Κυβερνήσεως σέ διαδικασία διαπραγματεύσεων.

Τόσο ὁ Γ. Μαῦρος, ὅσο καί οἱ ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐπεσήμαναν τήν ἀνάγκη νά ἐπεκταθεῖ ὁ διάλογος καί πάνω σέ θέματα τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, ἐπιζητώντας καί τή διευκρίνηση τῆς θέσεως τοῦ πρωθυπουργοῦ ἀπέναντι στό ἀνοιχτό πολιτικό θέμα τῆς ἐπικείμενης ἐκλογῆς προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

Στή συζήτηση δέν μετέσχε ἐκπρόσωπος τοῦ ΚΚΕ, σέ ἐφαρμογή διατάξεως τοῦ κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, μέ τήν ὁποία ἀποκλείονται ἀπό τίς συζητήσεις ἐπιπέδου πολιτικῶν ἀρχηγῶν κόμματα ἤ ὁμάδες πού δέν ἔχουν ἐξασφαλίσει ἐκλογικό ποσοστό ἀνώτερο τοῦ 10% καί δέν διαθέτουν περισσότερους ἀπό 15 βουλευτές[106].

[Στόν τρόπο διεξαγωγῆς τῆς συζητήσεως ἀναφέρθηκε σέ ἐπιστολή του πρός τόν Κ. Καραμανλῆ ὁ Γ. Μαῦρος. Συγκεκριμένα, ἐντοπίζοντας τίς ἀντιρρήσεις του στόν ἄνισο χρόνο πού διατέθηκε στούς κύριους ὁμιλητές, ἔκαμε, παράλληλα, καί ὁρισμένες παρατηρήσεις γενικότερης πολιτικῆς σημασίας:

«Κύριε πρόεδρε,

»Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο διεξήχθη σέ ἐπίπεδο ἀρχηγῶν κομμάτων ἡ τελευταία συζήτηση στή Βουλή, καθώς καί ὁ τρόπος τῆς μεταδόσεώς της ἀπό τήν τηλεόραση, μέ ἐνέβαλαν σέ μεγάλες ἀνησυχίες, τίς ὁποῖες θεωρῶ χρέος μου νά σᾶς μεταδώσω.

»Ἐπί 65΄ λεπτά τῆς ὥρας ὁ κ. Παπανδρέου σφυροκοποῦσε ἀπό τά τηλεοπτικά δίκτυα, μιλώντας σέ ἐννέα ἑκατομμύρια Ἑλλήνων, τίς κυβερνητικές θέσεις πάνω στήν ἔνταξή μας στήν ΕΟΚ καί στήν ἄμυνα τῆς χώρας, χρησιμοποιώντας πρωτοφανῆ δημαγωγικά συνθήματα, μέ τά ὁποῖα παρουσίασε οὐσιαστικά τίς σοβιετικές θέσεις μετά τήν κρίση τοῦ Ἀφγανιστάν.

»Ἡ ἐντύπωση πού δημιουργήθηκε σέ μεγάλο μέρος τῆς φιλικῆς πρός τό ΠΑΣΟΚ κοινῆς γνώμης, ὅπως θά ἔχετε καί ὁ ἴδιος πληροφορηθεῖ, εἶναι ὅτι μέ τήν ἀγόρευσή του ἀνέτρεψε πλήρως τίς κυβερνητικές θέσεις καί κυριάρχησε ἀπόλυτα στή συζήτηση στή Βουλή. Γνωρίζει καλά ὁ κ. Παπανδρέου πόσο ἀστήριχτα, γιά νά μήν πῶ καί ἀστεῖα, εἶναι ὅσα εἶπε περί Ἑλβετίας, Σουηδίας, Φινλανδίας καί Αὐστρίας, πού, ἐνῶ βρίσκονται ἔξω ἀπό τήν ΕΟΚ, εἶναι σέ καλύτερη θέση ἀπό τίς χῶρες πού εἶναι μέσα στήν ΕΟΚ

καί κατά συνέπεια πρέπει νά τίς μιμηθοῦμε. Οὔτε ἀγνοεῖ ἐπίσης ὁ κ. Παπανδρέου ὅτι εἶναι τελείως ἀστήριχτα ὅσα εἶπε γιά τήν ἄμυνα τῆς Εὐρώπης, προσπαθώντας νά ὑποβιβάσει τή σημασία τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας, λέγοντας ὅτι ἡ Ρωσία διαθέτει στήν Εὐρώπη μόνο 180 πυραύλους SS20 καί 80 μόνο βομβαρδιστικά Backfire. Γνωρίζει ὁ κ. Παπανδρέου ὅτι κάθε ἕνας ἀπό τούς 180 πυραύλους περιέχει ὀκτώ πυρηνικές κεφαλές. Ὅτι μέ τή χρήση τῶν ὀκτώ αὐτῶν κεφαλῶν μπορεῖ μέσα σέ 5' λεπτά τῆς ὥρας νά καταστρέψει τίς ὀκτώ μεγαλύτερες πόλεις τῆς Εὐρώπης, μεταβάλλοντάς τις σέ ἀπέραντα νεκροταφεῖα μέ 20 καί πλέον ἑκατομμύρια νεκρούς καί ὅτι, μετά τή βιβλική αὐτή καταστροφή τῆς εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου, θά μείνουν στή διάθεση τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ἄθικτοι οἱ 179 ἀπό τούς 180 πυραύλους SS20 καί τά 80 βομβαρδιστικά Backfire. Γνωρίζει ἐπίσης ὁ κ. Παπανδρέου ὅτι οἱ πύραυλοι SS20 αὐτοί εἶναι δύσκολο νά ἐντοπισθοῦν καί νά καταστραφοῦν σέ μιά σύγκρουση, γιατί ἐκτοξεύονται ἀπό κινητά σιλό. Σ' αὐτή τήν ἀκατανόητη δημαγωγία δέν δόθηκε ἀπάντηση ἀπό τήν Κυβέρνηση.

»Σάν τελευταῖος τῶν ὁμιλητῶν, προσπάθησα νά ἀνατρέψω ὅσα εἶπε ὁ κ. Παπανδρέου, ἀλλά ἡ ὁμιλία μου δέν μεταδόθηκε ἀπό τήν τηλεόραση. Ἔτσι, ἐπεκράτησε στό λαό μεγάλη σύγχυση καί πολλοί πού δέν ἀνήκουν στούς ὀπαδούς του, διερωτῶνται μήπως αὐτός ἔχει δίκαιο καί ὄχι ἡ Κυβέρνηση.

»Γνωρίζετε ὅτι οἱ θέσεις μου στούς κεντρικούς στόχους τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς εἶναι παράλληλοι μέ τίς κυβερνητικές. Ὅταν ζήτησα νά πληροφορηθῶ ἀπό τό ΕΡΤ, ἄν ἡ τηλεοπτική κάλυψη τῆς ὁμιλίας μου θά εἶναι ἴση μέ τήν περσινή, ὥστε νά περιλάβει καί τήν ἀπάντησή μου στούς ἰσχυρισμούς τοῦ προέδρου τοῦ ΠΑΣΟΚ, μέ πληροφόρησαν ὅτι διαταγή κυβερνητική εἶναι νά μοῦ δοθοῦν δέκα μόνο λεπτά ἀντί τῶν περσινῶν εἴκοσι ὀκτώ καί ὅτι ἀνάλογη μείωση, καί μάλιστα πιό μεγάλη, θά γινόταν στή μετάδοση τῶν ὁμιλιῶν τοῦ κ. Κανελλοπούλου καί τοῦ κ. Ἡλιοῦ.

. . . . . .

»Ἔτσι, ἡ συνεδρίαση τῆς Βουλῆς ἔληξε μέ ἕξι μονολόγους, ἀπό τούς ὁποίους οἱ δύο μεταδόθηκαν πλήρως ἀπό τά δίκτυα, οἱ δέ ἄλλοι κατά τρόπο πού νά μή μπορεῖ νά καταλάβει κανείς ποιές ἦταν οἱ ἀπόψεις πού ἐξέθεσαν στή Βουλή οἱ μή καλυφθέντες ἀπό τήν τηλεόραση, κατά τόν Κανονισμό τῆς Βουλῆς, ἀναγνωριζόμενοι ἀρχηγοί κομμάτων.

»Οἱ ἀνησυχίες μου ἐνισχύονται ἀκόμη περισσότερο ἀπό τίς ἐξελίξεις πού ἀναμένονται μετά τήν ἀσθένεια τοῦ προέδρου Τίτο καί τίς ἐκλογές στήν Ἰνδία. Πρίν ἀκόμη ἡ κ. Γκάντι σχηματίσει Κυβέρνηση, ἐζήτησε ἀπό τή μόνιμη ἀντιπροσωπεία τῆς Ἰνδίας στά Ἡνωμένα Ἔθνη νά μεταβάλει τήν γραμμή πού ἀκολουθοῦσε μέχρι καί τίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν καί νά εὐθυγραμμισθεῖ ἀπόλυτα μέ τίς σοβιετικές θέσεις στό θέμα τοῦ Ἀφγανιστάν. Δέν ἀποκλείεται ἡ μεγάλη πλειοψηφία πού πῆρε στίς ἐκλογές, νά ὀφείλεται καί σέ ὑποστήριξη τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ἰνδίας. Ὅπως δέν ἀποκλείεται σέ μιά προσεχῆ ἐκλογική ἀναμέτρηση νά προσελκύσει ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ὀπαδῶν τοῦ ΚΚΕ, ἀφοῦ μετά τήν προχθεσινή του ἀγόρευση, ἀπέδειξε πώς καταφέρνει νά ὑποστηρίζει καλύτερα τίς σοβιετικές θέσεις ἀπό ὅτι θά μποροῦσε νά κάνει τό ἴδιο τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ἑλλάδος.

»Μέ τίς προοπτικές αὐτές γιά τό προσεχές μέλλον, διαγράφονται πολύ σκοτεινές καί ἐπικίνδυνες οἱ ἐξελίξεις στήν πολιτική μας ζωή. Καί ἀφοροῦν ἄμεσα τήν ἀσφάλεια τῆς χώρας μας. Δέν γνωρίζω ἄν προτίθεσθε νά ἀντιμετωπίσετε καί μέ ποιά μέτρα, τήν ἀποκατάσταση τῆς ἀλήθειας μέ ἐξασφάλιση πλήρους καί σωστῆς ἐνημερώσεως τοῦ λαοῦ. Ἡ σύγχυση πού ἐπικρατεῖ στήν κοινή γνώμη μπορεῖ νά προκαλέσει ἀνεπανόρθωτες συμφορές στή χώρα μας»[107].

12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ στρατηγός Ἀγαμέμνων Γκράτσιος ἀναλαμβάνει τά καθήκοντα τοῦ ἀρχηγοῦ ΓΕΕΘΑ, στή θέση τοῦ Ἰωάννη Ντάβου, ὁ ὁποῖος ὑπέβαλε τήν παραίτησή του, ἀφοῦ εἶχε ἤδη συμπληρώσει πενταετῆ θητεία στήν ἡγεσία τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς χώρας. Ἀρχηγός ΓΕΣ ἀναλαμβάνει ὁ ἀντιστράτηγος Ε. Καραγιάννης.

Σέ σύντομη ἀντιφώνησή του, κατά τή σχετική ἐπίσημη τελετή, ὁ Ι. Ντάβος ἐπεσήμανε τήν ἀνάγκη διατηρήσεως τοῦ ἐνιαίου πνεύματος, τῆς συνοχῆς, τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καί τῆς ἀθόρυβης, ἐντατικῆς, μεθοδικῆς ἐργασίας ὅλων τῶν στελεχῶν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. «Μόνον ἔτσι», κατέληξε, «θά καταστεῖ δυνατό νά ἀνταπεξέλθουμε στίς ἀπαιτήσεις πού ἐπιβάλλουν οἱ σύγχρονοι κρίσιμοι καιροί».

Στίς 9 Ἰανουαρίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε ἀπευθύνει στό στρατηγό Ντάβο, τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Ἀγαπητέ στρατηγέ,

»Ἀποδεχόμενος τελικά τήν παραίτησή σας, τήν ὁποία ὑποβάλατε μέ αἰτιολογία πού σᾶς τιμᾶ, ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω τήν ἱκανοποίησή μου γιά τήν καρποφόρο συνεργασία πού εἴχαμε, ἐπί πέντε καί πλέον ἔτη.

»Ὑπηρετήσατε τήν πατρίδα ἀπό θέσεις καίριες, σέ ὧρες δύσκολες. Συμβάλατε σοβαρά, μέ ἄλλους συναδέλφους σας, στή δημιουργία ἐξαιρέτων ἐνόπλων δυνάμεων.

»Ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, καί ἐκ μέρους μου προσωπικῶς, σᾶς εὐχαριστῶ γιά τίς ὑπηρεσίες πού προσφέρατε».

Λίγες ἡμέρες ἀργότερα, 16 Ἰανουαρίου, ὁ Ι. Ντάβος θά τιμηθεῖ ἀπό τόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας μέ τήν ἀπονομή τοῦ Μεγαλόσταυρου τοῦ Φοίνικος. Τήν προηγούμενη, εἶχε ὁρκιστεῖ ὡς νέος ὑφυπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης, στή θέση τοῦ Ι. Κατσαδήμα.

16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Σέ ἔκτακτη ὑπουργική σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἐξετάστηκαν οἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις σέ συνδυασμό μέ τήν κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στή Βαλκανική καί τίς ἐνδεχόμενες ἐπιπτώ-

σεις πού μπορεῖ νά ἔχουν οἱ ἐξελίξεις αὐτές στήν εὐρύτερη περιοχή καί εἰδικότερα στήν Ἑλλάδα. Στή σύσκεψη, πού πραγματοποιήθηκε στό Πολιτικό Γραφεῖο, πῆραν μέρος οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλης, Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ε. Ἀβέρωφ, καί ὁ ὑφυπουργός Ἀμύνης, Ι. Ντάβος.

17 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ συνεργασία του μέ τούς ὑπουργούς Δικαιοσύνης καί Δημοσίας Τάξεως, Γ. Σταμάτη καί Α. Μπάλκο, ἐνημερώνεται γιά τήν πορεία τῶν ἐρευνῶν πού ἀφοροῦν τή δολοφονία, τήν προηγούμενη, τοῦ ἀστυνόμου Π. Πέτρου, ὑποδιοικητῆ τῶν ΜΑΤ, καί τοῦ ἀστυφύλακα Σ. Σταμούλη.

Ὁ πρωθυπουργός ἐπέστησε τήν προσοχή τῶν ὑπουργῶν γιά τή λήψη ὅλων τῶν ἀναγκαίων μέτρων, προκειμένου νά μή μεταφερθεῖ καί στήν Ἑλλάδα τό κύμα τῆς βίας καί τῆς ἀναρχίας πού συνταράσσει πολλές χῶρες τοῦ κόσμου.

18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ συμμετοχή τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Κ. Παπακωνσταντίνου, καί τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Προεδρίας, Ἐξωτερικῶν, Ἐσωτερικῶν, Οἰκονομικῶν, Γεωργίας καί Βιομηχανίας, πραγματοποιεῖται σύσκεψη μέ ἀντικείμενο τό θέμα τῆς δημόσιας διοικήσεως καί εἰδικότερα τῆς αὐτοδιοικήσεως. Μετά τό τέλος τῆς συσκέψεως ἐκδόθηκε ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ἡ Κυβέρνηση, ἀπό τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ὁμαλότητος, ἐπεδίωξε μέ σειρά μέτρων νά βελτιώση τήν παραγωγικότητα τῆς διοικήσεως. Ὁ ἐκσυγχρονισμός τῆς ὀργανώσεως καί λειτουργίας τῆς διοικήσεως, ἀποτελεῖ θεμελιώδη προϋπόθεση γιά τήν οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη τῆς χώρας, γιά τήν ἀποκατάσταση καλῶν σχέσεων μεταξύ πολιτῶν καί Κράτους καί γιά τήν ἀξιοποίηση τῶν προσφερομένων μέ τήν ΕΟΚ δυνατοτήτων. Στό πλαίσιο τῆς προσπαθείας αὐτῆς ἀπεφασίσθη ἡ λήψη σειρᾶς νέων ριζικῶν μέτρων.

»Βασική κατεύθυνση τῶν νέων μέτρων εἶναι ἡ περαιτέρω ἀποκέντρωση, ἡ ἐνίσχυση τῶν ἀποφασιστικῶν ἁρμοδιοτήτων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καί ἡ ἀνάθεση στούς δήμους καί τίς κοινότητες ἀκόμη μεγαλυτέρας διοικητικῆς καί οἰκονομικῆς αὐτοτέλειας.

»Μέ σχέδια νόμου, πού ἐνέκρινα σήμερα, οἱ κεντρικές ὑπηρεσίες περιορίζονται αὐστηρά στά καθαρῶς ἐπιτελικά τους καθήκοντα, στό συντονισμό καί τήν ἐποπτεία τῶν περιφερειακῶν ὀργάνων. Ἀρχή τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς εἶναι ὅτι κάθε τοπική ὑπόθεση θά ἐπιλύεται στήν περιφέρεια καί, ἐπί πλέον, ὅτι οἱ πολίτες θά συμμετέχουν μέ τούς ἐκπροσώπους τους στή λήψη τῶν ἀποφάσεων πού τούς ἀφοροῦν. Ἐπί πλέον, ἡ ἀποκέντρωση αὐτή οὐσιαστικοποιεῖται καί μέ τήν ἐξασφάλιση στούς δήμους καί τίς κοινότητες τῆς δυνατότητος αὐξήσεως ἐνίων πόρων πέρα τῶν χορηγουμένων ἀπό τό Κράτος. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῶν θεσμικῶν μέτρων πού ἀνακοινοῦνται σήμερα, εἶναι συνάρτηση τῆς συνεργασίας καί εὐθύνης κρατικῶν ὀργάνων, δημοτικῶν καί κοινοτικῶν ἀρχόντων καί πολιτῶν καθώς καί τῆς ἀποφυγῆς τῶν καταχρήσεων στήν ἄσκηση τῶν δικαιωμάτων διοικούντων καί διοικουμένων. Γιά τό λόγο αὐτό, θεωρῶ τή συμπαράσταση ὅλων ἀπαραίτητη. Ἡ ἀναγκαία διοικητική μεταρρύθμιση στή χώρα μας δέν ἐξαντλεῖται μέ τά μέτρα αὐτά. Ἡ Κυβέρνηση ἐπεξεργάζεται σειρά ἄλλων μέτρων, τά ὁποῖα θά τεθοῦν σέ ἐφαρμογή εὐθύς ὡς ὁλοκληρωθῆ ἡ μελέτη τους».

18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ δημόσιες δηλώσεις, ἐπαναδιατυπώνει τήν πρότασή του γιά τή μόνιμη διεξαγωγή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα:

«Τό θέμα τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων μοῦ προκαλεῖ ὁρισμένες γενικώτερες σκέψεις.

»Θά πρέπει, νομίζω, νά ἐπανέλθωμε τουλάχιστον σέ μερικές πηγές τοῦ κλασικοῦ πνεύματος γιά νά περιορίσωμε τα δεινά πού προκαλεῖ ἡ ὑλιστική ἐποχή μας, πού περήφανα τήν ἀποκαλοῦμε καταναλωτική.

»Μιά ἀπ' αὐτές τίς πηγές εἶναι καί ἡ Ὀλυμπιακή Ἰδέα, ἡ ὁποία ἀποβλέπει, πρῶτον, νά βελτιώσει τόν ἄνθρωπο μέ τήν καλλιέργεια τοῦ σώματος καί δι' αὐτοῦ τῆς ψυχῆς καί τοῦ πνεύματος (νοῦς ὑγιής ἐν σώματι ὑγιεῖ, ὅπως ἔλεγαν οἱ Ἀρχαῖοι). Καί δεύτερον, ἀποβλέπει στήν συναδέλφωση καί τήν εἰρηνική συμβίωση τῶν λαῶν. Στήν ἀρχαιότητα, ὡς γνωστόν, καί ὅταν ἀκόμα διεξήγετο πόλεμος, ἐκηρύσσετο ἐκεχειρία κατά τήν διάρκεια τῶν ἀγώνων.

»Ἡ Ἰδέα ὅμως ἡ Ὀλυμπιακή κινδυνεύει νά ἐκφυλισθεῖ στήν ἐποχή μας, γιατί ἔγινε ἀντικείμενο πολιτικῆς καί ἐμπορικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Καί πέραν αὐτοῦ ἔγινε μονοπώλιο τῶν μεγάλων χωρῶν, δεδομένου ὅτι οἱ μικρές χῶρες, λόγω τῶν ὑψηλῶν δαπανῶν πού ἀπαιτεῖ ἡ τέλεση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, δέν μποροῦν νά διεκδικήσουν αὐτή τήν τιμή καί τήν εὐθύνη.

»Πιστεύω ὅτι, γιά νά σωθεῖ ἡ Ὀλυμπιακή Ἰδέα, θά πρέπει οἱ ἀγῶνες νά τελοῦνται μόνιμα σέ μιά χώρα. Καί αὐτή εἶναι ἀσφαλῶς ἡ Ἑλλάς, στήν ὁποία ἐγεννήθη ὁ θεσμός καί στήν ὁποίαν ἀνεβίωσε τό 1896.

»Ἡ Ἑλλάς, ὡς ἐκ τούτου, ἔχει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τήν ἐπιβίωση τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἰδέας καί γι' αὐτό θά φέρει καί πάλι τήν πρότασή της πρός συζήτηση στά ἁρμόδια ὄργανα τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων».

Δέκα μέρες ἀργότερα, στίς 28 Ἰανουαρίου, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός θά ὑποβάλει ἐπίσημα τήν πρότασή του στόν πρόεδρο τῆς Διεθνοῦς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς, λόρδο Κιλλάνιν:

«Κύριε πρόεδρε,

»Οἱ πρόσφατες ἐξελίξεις γύρω ἀπό τό θέμα τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων προσλαμβάνουν πλέον διαστάσεις ἐπικίνδυνες γιά τήν τύχη τοῦ μοναδικοῦ καί αἰωνόβιου αὐτοῦ θεσμοῦ. Καί πέραν αὐτοῦ οἱ ἔριδες πού προκαλοῦν αὐτές οἱ ἐξελίξεις μεταβάλλουν τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες ἀπό παράγοντα ὑφέσεως σέ παράγοντα διεθνοῦς ἐντάσεως.

»Οἱ διαπιστώσεις αὐτές μέ ὑποχρεώνουν νά ἐπανέλθω στήν πρόταση πού σᾶς ὑπέβαλα κατά τήν διάρκεια τῆς Ὀλυμπιάδος τοῦ Μοντρεάλ καί τήν ὁποία, ὅπως γνωρίζετε, οὐδέποτε ἀπέσυρα. Βασική ἰδέα τῆς προτάσεως αὐτῆς ἦταν ἡ ἀνάγκη καθορισμοῦ ἑνός μονίμου χώρου γιά τήν διεξαγωγή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων καί ἡ ἐπιλογή τῆς Ἑλλάδος ὡς τῆς καταλληλότερης γιά τόν σκοπό αὐτό χώρας.

»Ἐλπίζω νά συμφωνεῖτε μαζί μου, κύριε πρόεδρε, ὅτι ἡ Ἑλλάς, περισσότερο ἴσως ἀπό κάθε ἄλλη χώρα, δικαιοῦται νά ἀνησυχεῖ γιά τίς πολλαπλασιαζόμενες τάσεις χρησιμοποιήσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων γιά σκοπούς πολιτικούς καί γενικώτερα ἐξωαθλητικούς. Οἱ πολιτικές, φυλετικές καί ἰδεολογικές ἀντιθέσεις, ἀναρριπίζονται κάθε φορά πού τίθεται θέμα ἐπιλογῆς τοῦ ἀγωνιστικοῦ χώρου, ὅπως συμβαίνει καί σήμερα, μέ τούς ἀγῶνες πού ἔχουν προγραμματισθεῖ γιά τήν Μόσχα. Ἡ Ὀλυμπιακή Ἰδέα, ἀντί, ὅπως εἶπα καί παραπάνω, νά γίνεται παράγων οἰκουμενικῆς συναδελφώσεως καί εὐγενοῦς ἁμίλλης, ἔγινε μέσον πολιτικῶν ἀναμετρήσεων καί ἐπιδιώξεων οἰκονομικῶν. Καί ἐπί πλέον ἔγινε μονοπώλιο ὀλίγων χωρῶν, δεδομένου ὅτι οἱ μικρές χῶρες δέν ἔχουν τά μέσα νά διεκδικήσουν αὐτήν τήν τιμή καί τήν εὐθύνη.

»Στήν ἐπιστολή πού σᾶς ἀπηύθυνα τήν 31η Ἰουλίου 1976 ἐτόνιζα:

»Εἶναι πρόδηλο ὅτι ἐκτροπές τέτοιου εἴδους, ἀνεξαρτήτως τῶν αἰτίων πού τίς προκαλοῦν, ἀντιφάσκουν πρός τό Ὀλυμπιακό Πνεῦμα καί τούς ὑψηλούς κανόνες μέ τούς ὁποίους τό πνεῦμα αὐτό ἔχει θεσμοποιηθεῖ. Καί ἄν οἱ προσβολές ἐνταθοῦν ἀπό τετραετία σέ τετραετία, ὅπως δυστυχῶς φαίνεται πιθανό — ὁ θεσμός τῶν Ἀγώνων θά ὑποστεῖ κάποτε, ὄχι πολύ ἀργά, τό μοιραῖο πλῆγμα.

»Οἱ πρόσφατες ἐξελίξεις ἐπιβεβαιώνουν τίς ἀνησυχίες πού ἐξεδήλωσα τότε καί πείθουν γιά τήν ἀνάγκη καθορισμοῦ μονίμου ἐφεξῆς τόπου διεξαγωγῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων.

»Θεωρῶ ὅτι ἐνδεδειγμένος τόπος διεξαγωγῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων εἶναι ἡ Ἑλλάς. Πιστεύω ὅτι καμμιά ἄλλη χώρα δέν θά μποροῦσε νά διεκδικήσει τήν μόνιμη διεξαγωγή τῶν Ἀγώνων στήν περιοχή της ἐκτός ἀπό τήν χώρα πού γέννησε τήν Ὀλυμπιακή Ἰδέα καί εἶχε τήν ἱκανότητα νά διατηρήσει τό βαρύ προνόμιο τῆς τελέσεώς τους ἐπί χίλια ὁλόκληρα χρόνια. Πιστεύω ἐπίσης ὅτι ἡ ἐπιλογή τῆς Ἑλλάδος ὡς μονίμου χώρου διεξαγωγῆς τῶν Ἀγώνων εἶναι ὁ μόνος τρόπος γιά νά ἐξυγιανθεῖ ὁ θεσμός καί νά ἀναβαπτισθεῖ στό αὐθεντικό του νόημα. Γιατί ἡ Ὀλυμπιακή Ἰδέα θά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν ἐμπλοκή της στίς διεθνεῖς πολιτικές καί ἰδεολογικές διαμάχες, ἀπό τήν παρεμβολή τοῦ βεντετισμοῦ καί τοῦ ἐπαγγελματισμοῦ καθώς καί ἀπό τήν ἐμπορική ἐκμετάλλευση καί τά οἰκονομικά προβλήματα πού δημιουργεῖ ἡ σημερινή της μορφή.

»Ἡ Ἑλλάς, κύριε πρόεδρε, προσφέρεται νά διευκολύνει τήν λύση τῶν προβλημάτων αὐτῶν διαθέτοντας τόν κατάλληλο χῶρο, καί μάλιστα στήν Ἀρχαία Ὀλυμπία, γιά τήν μόνιμη τέλεση τῶν Ἀγώνων. Ὁ χῶρος αὐτός μπορεῖ νά προσλάβει τόν χαρακτῆρα οὐδετέρου ἐδάφους μέ μιά διεθνῆ συμφωνία πού θά κατοχυρώνει τά δικαιώματα στίς ἐγκαταστάσεις, θά καθιερώνει τό ἀπαραβίαστο τῆς περιοχῆς καί θά ἀναγνωρίζει τόν ἀποφασιστικό ρόλο τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς στήν ἀθλητική ἁρμοδιότητά της. Καί ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ Ἑλλάς εἶναι διατεθειμένη νά συζητήσει τίς ρυθμίσεις πού θά κριθοῦν ἀπό τήν Ἐπιτροπή σας ἀναγκαῖες γιά τόν σκοπό αὐτό.

»Ἡ πρόταση πού σᾶς ὑποβάλλω, κύριε πρόεδρε, καί ἡ ὁποία βρῆκε ἤδη εὐρύτατη ἀπήχηση στήν διεθνῆ κοινή γνώμη, δέν ὑπαγορεύεται ἀπό ἐθνικιστικές ἤ ὠφελιμιστικές προθέσεις. Ἀποσκοπεῖ στήν προστασία τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἰδέας, μέ τήν ὁποία συνδέεται ἡ ἑλληνική παράδοσις καί τό ἑλληνικό Πνεῦμα καί ἔναντι τῆς ὁποίας ὁ ἑλληνικός λαός εἶναι φυσικό νά αἰσθάνεται ἰδιαίτερη εὐαισθησία.

»Ἐλπίζω ὅτι ἡ Ἐπιτροπή σας, πού εἶναι ὁ θεματοφύλακας τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἰδέας, ἐκτιμώντας τόσο τόν ἱστορικό ρόλο ὅσο καί τήν παροῦσα προσφορά τῆς χώρας μου, θά υἱοθετήσει τήν πρότασή μου»[108].

Ἐξάλλου, μέ συμπληρωματική ἐπιστολή, στίς 29 Ἰανουαρίου, πρός τόν πρόεδρο τῆς ΔΟΕ, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπεσήμανε καί τά ἑξῆς:

«Κύριε πρόεδρε,

»Σᾶς ἀπευθύνω τήν προσωπική αὐτή ἐπιστολή, γιατί ἀφορᾶ θέμα τό ὁποῖον δέν θά ἤθελα νά θίξω στήν ἀπό 28.1.80 ἐπιστολή μου πού θά ἔλθει ἀσφαλῶς στήν δημοσιότητα.

»Σέ πρόσφατη δήλωσή σας διατυπώσατε ἐμμέσως ἐπιφυλάξεις γιά τήν μόνιμη τέλεση τῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα, μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες πρέπει νά τελοῦνται σέ χῶρες οὐδέτερες καί μέ ἐγγυημένη πολιτική σταθερότητα.

»Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά πιστεύω ὅτι τό ἐπιχείρημα αὐτό εἶναι ἀβάσιμο. Πρῶτον, γιατί σήμερα στήν Ἑλλάδα ἔχει διαμορφωθεῖ μιά κατάσταση πού ἐγγυᾶ-

ται ὁμαλή ἐξέλιξη τοῦ ἐθνικοῦ της βίου. Δεύτερον, γιατί οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες τελοῦνται ἀκόμη καί σέ χῶρες πού ἔχουν ὁλοκληρωτικά καθεστῶτα δεξιά ἤ ἀριστερά καί, τρίτον, γιατί ἡ Ἑλλάς προσφέρει χῶρο, ἡ οὐδετερότητα τοῦ ὁποίου μπορεῖ νά εἶναι ἐγγυημένη, ὅπως σᾶς ἐξήγησα στήν ὡς ἄνω ἐπιστολή μου.

»Γνωρίζω, κύριε πρόεδρε, ὅτι ἀγαπᾶτε τήν Ἑλλάδα καί πιστεύω ὅτι δέν θά ἀφήσετε νά χρησιμοποιηθοῦν ἐπιχειρήματα πού μπορεῖ νά θίξουν τήν φιλοτιμία αὐτοῦ τοῦ ἔθνους γιά νά ἀποκρουσθεῖ ἡ γνωστή πρότασή μου»[109].

Ἡ ἐπαναφορά στό προσκήνιο τῆς ἰδέας τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τή μόνιμη τέλεση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα συνέπεσε μέ διεθνῆ γεγονότα ἰδιαίτερης βαρύτητας, ὅπως ἡ σοβιετική ἐπέμβαση στό Ἀφγανιστάν καί ἡ ἐπακόλουθη ἀπόφαση τοῦ προέδρου Κάρτερ νά μποϋκοτάρει τούς ἐπικείμενους ἀγῶνες μέ ἕδρα διεξαγωγῆς τή Μόσχα.

Πράγματι, ἡ εἰσβολή τῶν σοβιετικῶν στρατευμάτων στό Ἀφγανιστάν, τό Δεκέμβριο τοῦ 1979, εἶχε προκαλέσει θύελλα διαμαρτυριῶν στούς κόλπους τοῦ δυτικοῦ κόσμου· ἄμεση ἀπόρροια ἡ πρόταση τοῦ Τζ. Κάρτερ νά μήν ἐπιτραπεῖ ἡ συμμετοχή Ἀμερικανῶν ἀθλητῶν στούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες πού προετοιμάζονταν στή Μόσχα, γιά τό καλοκαίρι τοῦ 1980. Σέ ἐπιστολή του, στίς 21 Ἰανουαρίου, πρός τόν πρόεδρο τῆς Ἀμερικανικῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς, Ρ. Κέην, ὁ Ἀμερικανός πρόεδρος χαρακτήρισε τή σοβιετική ἐπέμβαση «σοβαρή παραβίαση τοῦ διεθνοῦς δικαίου καί μιά ἐξαιρετικά σοβαρή ἀπειλή κατά τῆς παγκόσμιας εἰρήνης» καί τόνισε ὅτι πρέπει νά διασαφηνιστεῖ στή Σοβιετική Ἕνωση «ὅτι δέν μπορεῖ νά ποδοπατεῖ ἕνα ἀνεξάρτητο Κράτος καί συγχρόνως νά διατηρεῖ τίς συνήθεις σχέσεις μέ τόν ὑπόλοιπο κόσμο». Τήν ἴδια στάση τήρησε καί κατά τήν ὁμιλία του στό Κογκρέσσο στίς 23 Ἰανουαρίου, ἐνῶ ἡ Ὁλομέλεια τῆς Γερουσίας, σέ ψήφισμά της, στίς 29 Ἰανουαρίου, προέτρεπε ὅλους τούς Ἀμερικανούς, καί ὄχι μόνο τούς ἀθλητές, ν' ἀπόσχουν ἀπό τούς ἀγῶνες τῆς Μόσχας, ἐφόσον στρατεύματα σοβιετικά παραμένουν στό Ἀφγανιστάν. Μέ τήν ἀπόφαση αὐτή τῶν Ἀμερικανῶν συντάχθηκαν, τούς ἑπόμενους μῆνες, πολλές δυτικές Κυβερνήσεις. Οἱ εὐαίσθητες ἰσορροπίες πού ὀφείλουν νά διέπουν τή διεξαγωγή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων εἶχαν πλέον σοβαρά διαταραχτεῖ!

Ἀκριβῶς τή στιγμή αὐτή, ἡ πρόταση τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τή μόνιμη τέλεση τῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα καί τή διασφάλιση τῶν προϋποθέσεων γιά τήν ἀρτιότερη διεξαγωγή τους φάνηκε ἐξαιρετικά ἐπίκαιρη, ἐφόσον ἀνέκυπτε ἡ ἀνάγκη γιά τήν ἀνεύρεση χώρου οὐδέτερου σέ σχέση μέ διακρατικές ἀντιδικίες καί ἰδεολογικούς ἀνταγωνισμούς. Ἤδη, κορυφαῖοι ἀξιωματοῦχοι τῆς ΔΟΕ ἐξέταζαν σοβαρά τήν περίπτωση καταλληλότητας τῆς Ἑλλάδος ν' ἀναλάβει, σέ μόνιμη βάση, τή διοργάνωση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων. Συγκεκριμένα, στίς 15 Ἰανουαρίου, σέ συνέντευξή του στήν Ἰρλανδική ραδιοτηλεόραση, ὁ λόρδος Κιλλάνιν δήλωσε σχετικά μέ τήν τέλεση τῶν ἀγώνων στήν Ἑλλάδα:

«Πρίν λίγο καιρό, ὑποβλήθηκε πρόταση γιά τή μόνιμη διεξαγωγή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα καί κατόπιν ἀπεσύρθη. Σημειώνω ὅτι πρόσφατα ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος ἐπανέλαβε τήν πρόταση. Ἄν μποροῦμε νά βροῦμε μιά οὐδέτερη περιοχή πού νά παραμείνει οὐδέτερη, καί πού νά παρέχει ἐγγυήσεις κυβερνητικῆς σταθερότητας, τότε πιστεύω ὅτι πολλά μποροῦν νά εἰπωθοῦν σχετικά μέ αὐτό τό θέμα, ἀντί νά παραμένει ἐκκρεμές καί νά ἐμπλεκόμαστε κάθε φορά σέ πολιτικά προβλήματα, ὅπως συνέβη ἀπό τό 1896»[110].

Ὑπό τίς νέες συνθῆκες, πράγματι, ἡ ἀπάντηση τοῦ λόρδου Κιλλάνιν στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό θά εἶναι ἰδιαίτερα ἐνθαρρυντική:

«Ἀγαπητέ κύριε πρωθυπουργέ,

»Σᾶς εὐχαριστῶ πάρα πολύ γιά τήν ἐπιστολή σας ἀπό 28 Ἰανουαρίου, ἡ ὁποία μοῦ διεβιβάσθη ἀπό τήν Λωζάννη μέ τό τηλέτυπο. Ζήτησα νά συμπεριληφθεῖ στήν διάταξη τῆς 82ας Συνόδου τῆς Διεθνοῦς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς στό Lake Placid μαζί μέ τίς προτάσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ μέλους στήν Διεθνῆ Ἐπιτροπή ἀπό τήν Ἑλλάδα, κυρίου Νησιώτη. Ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι θά ἔχουμε πολλά προβλήματα ἐκεῖ, ἀλλά συμμερίζομαι ἀπολύτως τά συναισθήματα καί τίς ἀνησυχίες σας σχετικά μέ τήν ὀλυμπιακή κίνηση.

»Γιά νά ξεκαθαρισθοῦν οἱ παρεξηγήσεις, θά πρέπει νά ἀναφέρω ὅτι στήν συνάντηση τῆς Συνόδου τῆς ΔΟΕ στήν Πράγα τό 1977, τό ἀπό 29.7.76 γράμμα σας κατετέθηκε στήν ἡμερήσια διάταξη καί συζητήθηκε. Αὐτή ἦταν ἡ πρώτη Σύνοδος μετά τό Μοντρεάλ. Ἡ ἀπόφαση τῆς Συνόδου στήν Πράγμα ἦταν ὅτι τά μέλη τῆς ΔΟΕ στήν Ἑλλάδα καί ἡ ἑλληνική Ἐπιτροπή Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων θά μελετοῦσαν τίς προτάσεις τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως σέ συνεργασία μέ τήν Ἐπιτροπή τῆς Διεθνοῦς Ὀλυμπιακῆς Ἀκαδημίας καί ὅτι θά ἀνέφεραν στήν Σύνοδο τῆς Ἀθήνας.

»Ὅταν φθάσαμε στήν Σύνοδο τῆς Ἀθήνας τό 1978, πληροφορήθηκα ὅτι αὐτές οἱ προτάσεις εἶχαν ἀποσυρθεῖ καί καμμιά οὐσιαστική ἐνέργεια, ἀπό αὐτές πού εἶχαν προταθεῖ στήν συνάντηση τῆς Πράγας, δέν ἔγινε. Φαίνεται ὅτι, ἐπειδή ὁ κ. Πετραλιᾶς εἶχε πεθάνει στό μεταξύ, τό θέμα δέν ἐλήφθη πλέον ὑπόψη καί νομίζω ὅτι ὅλοι εἴχαμε μείνει μέ τήν ἐντύπωση ὅτι ἡ πρόταση αὐτή εἶχε ἀποσυρθεῖ. Τώρα τό θέμα θά ἀναβιώσει καί πάλι.

»Τό 1984 οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες ἔχουν δοθεῖ στό Λός Ἄντζελες. Τόν Ὀκτώβριο 1981 θά γίνει Ὀλυμπιακό Συνέδριο. Σ' αὐτό τό Συνέδριο, τό ὁποῖο ὀργανώνεται ἀπό τήν Διεθνῆ Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή, θά συμμετάσχουν ἐκπρόσωποι ἀπό ὅλες τίς ἀναγνωρισμένες διεθνεῖς Ὁμοσπονδί-

ες καί ἐθνικές Ὀλυμπιακές Ἐπιτροπές καθώς καί ὡρισμένα κυβερνητικά καί μή κυβερνητικά ὄργανα. Τό μέλλον τῆς Ὀλυμπιακῆς κινήσεως καί τῶν Ἀγώνων θά συζητηθεῖ ἐκεῖ ἀπ᾽ ὅλα τά ἐνδιαφερόμενα μέρη.

»Οἱ αἰτοῦσες πόλεις μᾶς ἔχουν τονίσει μέχρι τώρα ὅτι, σύμφωνα μέ τούς ἰσχύοντες κανονισμούς, ἕξι χρόνια εἶναι πολύ μικρό διάστημα γιά νά προετοιμασθοῦν, ἡ δέ ἀπόφαση τῆς ΔΟΕ εἶναι ὅτι οἱ αἰτήσεις γιά τούς ἀγῶνες τοῦ 1988 θά πρέπει νά κατατεθοῦν μετά τούς Ἀγῶνες τοῦ 1980, γιά νά μελετηθοῦν ἀπό τήν Σύνοδο ἡ ὁποία θά ἀκολουθήσει τό Συνέδριο τοῦ 1981. Φυσικά, εἶναι δύσκολο νά ποῦμε πόσες πόλεις θά ὑποβάλουν αἰτήσεις παρά μόνο ἀφοῦ ἔχουμε ἐπίσημες ἀπαντήσεις. Γιά τήν ὥρα ξέρω ὅτι ἐνδιαφέρθηκαν ἡ Νάγκοια (Ἰαπωνία), τό Σύνδεϋ (Αὐστραλία), ὅτι τό Λονδῖνο συντάσσει μιά μελέτη πάνω στίς δυνατότητες διεξαγωγῆς καί ὑπάρχουν δημοσιογραφικές πληροφορίες γιά προσφορές ἀπό ἄλλες πόλεις.

»Πιστεύω ὅτι ὁ κατάλληλος χρόνος γιά τήν εἰσήγηση γιά μόνιμο τόπο διεξαγωγῆς θά πρέπει νά συζητηθεῖ τό 1987, ὅταν θά ἔχουμε τίς ἀπόψεις ὅλων.

»Ὁ προκάτοχός μου ζητοῦσε συνεχῶς μιά ὀλυμπιακή ἀνακωχή κατά τήν διάρκεια τῶν Ἀγώνων. Οἱ χειμερινοί Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες στό Squaw Valley τό 1960 ἔγιναν ὅταν οἱ ΗΠΑ βρίσκονταν σέ σύγκρουση μέ ἀσιατικές χῶρες.

»Ἐπιτρέψτε μου νά ἐπαναλάβω ὅτι ἐκτιμῶ ἀπολύτως τίς ἀνησυχίες σας, σχετικά μέ τό μέλλον τῆς τόσο σημαντικῆς Ὀλυμπιακῆς κινήσεως, τίς ὁποῖες καί συμμερίζομαι καί ὅτι τώρα εἶμαι ἀπολύτως ἀνοικτός σέ κάθε σχετική πρόταση.

»Ὅπως εἶπα, τό γράμμα σας θά δοθεῖ στά μέλη τῆς ΔΟΕ μαζί μέ τήν παράκληση τῆς ἑλληνικῆς ἐπιτροπῆς Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων καί ἀντιλαμβάνομαι ὅτι οἱ πληροφορίες πού θά παράσχει τό μέλος της ΔΟΕ κ. Νησιώτης, θά φέρει πάλι στό προσκήνιο. Δέν συνεζητήθη τότε στήν Ἀθήνα, γιατί δέν συνεχίσθηκαν οἱ σχετικές ἐνέργειες ὅπως εἶχε συμφωνηθεῖ στήν Πράγα.

»Δέν μπορῶ νά σᾶς πῶ πόσο εὐγνώμων σᾶς εἶμαι προσωπικά γιά τήν συνεχιζόμενη συμπαράσταση καί τό ἐνδιαφέρον σας σ᾽ αὐτές τίς ἐξαιρετικά δύσκολες στιγμές».

Μέ δεύτερη ἐπιστολή τῆς ἴδιας ἡμέρας πρός τόν Κ. Καραμανλῆ, ὁ πρόεδρος τῆς ΔΟΕ θά ἀπαντήσει καί στήν ἐπιστολή τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ τῆς 29ης Ἰανουαρίου, διευκρινίζοντας τή θέση του πάνω στό ζήτημα πού δημιουργήθηκε:

«...Θέλω νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι οὐδέποτε δήλωσα πώς ἡ Ἑλλάδα δέν εἶναι οὐδέτερη χώρα καί ἡ Κυβέρνησή σας δέν εἶναι σταθερή. Πιστεύω ὅτι αὐτό προέκυψε ἀπό τίς ὑποθέσεις πού ἔκαναν ὁρισμένοι σχετικά μέ τό τί θά συνέβαινε ἄν, γιά παράδειγμα, οἱ ἀγῶνες διαξάγονταν μόνιμα στήν Ἑλλάδα τόν καιρό τῶν συνταγματαρχῶν. Βεβαίως, μετά τήν ἐπιστροφή σας, τά πράγματα εἶναι διαφορετικά. Ὅπως γνωρίζετε, σάν πρόεδρος τῆς Διεθνοῦς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς, ὀφείλω νά εἶμαι ἀπόλυτα οὐδέτερος καί πιστεύω ὅτι γνωρίζετε πώς οἱ δικές μου πολιτικές πεποιθήσεις εἶναι δημοκρατικές... Λυπᾶμαι γιά τό γεγονός ὅτι ὁ τύπος πιθανόν παρεῖχε λανθασμένες πληροφορίες»[111].

Ἡ αἰσιοδοξία πού ἦταν φυσικό νά πηγάσει ἀπό τήν πρώτη ἀντίδραση τοῦ προέδρου τῆς ΔΟΕ θά ἐνισχυθεῖ ἀκόμη περισσότερο, ὅταν τόν ἑπόμενο μήνα, μέ νέα ἐπιστολή, ὁ λόρδος Κιλλάνιν πληροφορήσει τόν Κ. Καραμανλῆ ὅτι ἡ πρότασή του γιά τή μόνιμη τέλεση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν ἀρχαία Ὀλυμπία ἔγινε δεκτή μέ πολύ ἐνδιαφέρον. Πράγματι, ἡ Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή, ἀνταποκρινόμενη στό αἴτημα τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, προχώρησε στή διάρκεια τοῦ συνεδρίου της στό Λέικ Πλάσιντ τῶν ΗΠΑ, μέσα Φεβρουαρίου, στή σύσταση εἰδικῆς ἐπιτροπῆς μέ πρόεδρο τόν πρέσβη Λ. Γκιραντοῦ, ἐπιφορτισμένη νά μελετήσει τήν ἑλληνική πρόταση. Ὡς μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ὁρίζονταν οἱ Ρ. Βάσκεθ, Τ. Γουόραλ, Φ. Σέλερ καί, ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς, ὁ Ν. Νησιώτης.

Στίς 31 Μαρτίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπέστειλε στόν λόρδο Κιλλάνιν τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

« Ἀγαπητέ λόρδε Κιλλάνιν,

»Ἦταν μεγάλη χαρά γιά μένα πού ἔλαβα τήν ἐπιστολή σας καί θά ἤθελα νά σᾶς εὐχαριστήσω γιά τό ὅτι μέ κρατᾶτε ἐνήμερο.

»Ἐκτιμῶ πολύ τό γεγονός ὅτι ἡ ἑλληνική πρόταση γιά τό μόνιμο χῶρο διεξαγωγῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα ἔγινε δεκτή μέ πολύ ἐνδιαφέρον καί ὅτι ἐσεῖς προτίθεστε νά μελετήσετε διεξοδικά τό ζήτημα.

»Ἐπιτρέψτε μου νά συμφωνήσω ἀπόλυτα μαζί σας ὅτι ἡ Ἐπιτροπή πού συγκροτήθηκε γιά τό σκοπό αὐτό δέν θά πρέπει νά εἶναι πολύ διευρυμένη. Αὐτό πού θεωρῶ ἰδιαίτερα σημαντικό, εἶναι τά μέλη τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς νά ἔχουν ζωηρό ἐνδιαφέρον ἀλλά καί πλήρη γνώση τοῦ θέματος. Αὐτά τά ζητήματα, βέβαια, εἶναι δικῆς σας ἁρμοδιότητας, ὡστόσο εἶμαι βέβαιος ὅτι θά τά χειριστεῖτε μέ τόν καλύτερο τρόπο. Ἀπό πλευρᾶς μου, θά βρίσκομαι πάντα στή διάθεσή σας»[112].

Ἤδη, ἡ πρωτοβουλία τοῦ Κ. Καραμανλῆ ὑπέρ τῆς μόνιμης τελέσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν ἀρχαία κοιτίδα τους εἶχε ἐξασφαλίσει εὐρύτερη συναίνεση σέ ἐπίπεδο Κυβερνήσεων καί συμπαράσταση στούς κόλπους τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης.

Ἰδιαίτερα ἐνθαρρυντική ἦταν ἡ στάση της ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως. Στίς 29 Ἰανουαρίου, στήν Ἀθήνα, ἡ ἀπεσταλμένη τοῦ προέδρου τῶν ΗΠΑ, Ἄνν Βέξλερ, ἀπό κοινοῦ μέ τόν Ἀμερικανό πρεσβευτή στήν Ἑλλάδα, Ρ. Μάκ Κλόσκυ, διαβεβαίωσαν τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό γιά τήν ἀπόφαση τῶν ΗΠΑ νά στηρίξουν τήν πρότασή του. Στίς 28 Ἰανουαρίου, ἡ Ἐπιτροπή Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Ἀμερικανικῆς Γερουσίας ἐνέκρινε ψήφισμα, σχεδόν ὁμόφωνα, μέ τό ὁποῖο καλοῦνταν ἡ ΔΟΕ νά ἐξετάσει ἐπειγόντως τήν πρόταση διεξαγωγῆς θερι-

Ἡ Ὀλυμπία, ἀρχαία κοιτίδα τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, προσφερόταν νά ἀποτελέσει τόν ἰδανικό χῶρο καί γιά τήν τέλεσή τους, σέ μόνιμη βάση, στήν σύγχρονη ἐποχή.

νῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων μονίμως στήν Ἑλλάδα. Ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἀπευθύνει στόν πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Σχέσεων, Φ. Τσέρτς, εὐχαριστήριο τηλεγράφημα:

«Ἐπιθυμῶ νά σᾶς ἐκφράσω τήν ἐκτίμησή μου μέ τήν χθεσινή ἀπόφαση τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Γερουσίας, ἡ ὁποία συνιστᾶ τήν μόνιμη διεξαγωγή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα.

»Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ πράγματι τή μόνη λύση πού θά ἐπιτρέψει στούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες νά ἐπιζήσουν ὡς ἕνα εὐγενές ἰδεῶδες.

»Ἡ ἀπόφαση τῆς Ἐπιτροπῆς σας ἀποτελεῖ σημαντική συμβολή στήν υἱοθέτηση αὐτῆς τῆς ἰδέας. Καί γιά τόν λόγο αὐτόν ἀπευθύνω σέ σᾶς καί τά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς τίς θερμές εὐχαριστίες μου».

Ὁ Φ. Τσέρτς ἀπάντησε στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό μέ ἐπιστολή του, στίς 19 Φεβρουαρίου:

«Ἀγαπητέ κ. πρωθυπουργέ,

»Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ γιά τό εὐχαριστήριο τηλεγράφημά σας πού ἀφοροῦσε στό ψήφισμα τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Σχέσεων γιά τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες καί τή δημιουργία ἑνός μόνιμου χώρου στήν Ἑλλάδα, γιά τούς θερινούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες.

»Πιστεύω εἰλικρινά ὅτι ἡ διένεξη γύρω ἀπό τήν παρουσία στήν Ὀλυμπιάδα τῆς Μόσχας αὐτό τό χρόνο, μπορεῖ κατ' εἰρωνίαν νά ἐνισχύσει ὅλους μας πρός τήν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ πού στοχεύουν οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Ἡ μόνη μου ἀνησυχία, ὡστόσο, αὐτή τή στιγμή, εἶναι ὅτι ἡ ἀπροθυμία μιᾶς ἄλλης δυτικῆς χώρας νά ὑποστηρίξει τήν πρωτοβουλία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ν' ἀπόσχουν ἀπό τήν Ὀλυμπιάδα τῆς Μόσχας, θά μποροῦσε νά ἐλαττώσει τόν ἐνθουσιασμό πού ὑπάρχει ἐδῶ γιά τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες καί τήν ἐπιβίωσή τους σέ μιά μόνιμη βάση. Ἐλπίζω ὡς ἐκ τούτου, ὅτι ἐσεῖς θά μπορέσετε νά χρησιμοποιήσετε τήν ἐπιρροή σας, κυρίως στά πλαίσια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας, γιά νά διασφαλίσετε ὅτι ἡ ἀλληλεγγύη πού ἀξιώνουμε αὐτόν ἀλλά καί τά ἑπόμενα χρόνια ἑρμηνεύεται σάν μιά κοινή προσπάθεια ἀποκατάστασης τῶν Ἀγώνων σέ μιά ἀπόλυτα "μή πολιτική ἀρένα"»[113].

Στίς 12 Φεβρουαρίου, ὁ ἀναπληρωτής ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Γ. Κρίστοφερ, θά ἐπανεβεβαιώσει τό θετικό ἐνδιαφέρον τῆς Οὐάσιγκτων, μέ δήλωσή του πρός τόν Ἕλληνα πρεσβευτή Ι. Τζούνη, ὅτι ἡ ἀμερικανική Κυβέρνηση ἀντιμετωπίζει σοβαρά τή μόνιμη διεξαγωγή τῶν θερινῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα, προσθέτοντας ὅτι τό ὅλο θέμα πρέπει νά γίνει ἀντικείμενο λεπτοῦ χειρισμοῦ καί ὅτι οἱ ΗΠΑ εἶναι, ἀπό τήν πλευρά τους, ἕτοιμες νά βοηθήσουν διακριτικά σέ κάθε πρωτοβουλία τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μέ σκοπό τόν ἐπηρεασμό τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης[114].

Μέ τήν ἐπίσημη θέση τῆς Οὐάσιγκτων εἶχαν συνταχθεῖ καί τά ἐγκυρότερα ἀμερικανικά δημοσιογραφικά φύλλα. Χαρακτηριστικά, ἡ «New York Times», ἀφοῦ ἀρχικά ἀνήγγειλε καί σχολίασε θετικά, στίς 29 Ἰανουαρίου, τήν εἰσήγηση Καραμανλῆ μέ τό χαρακτηριστικό τίτλο «Ἡ Ἑλλάδα προσφέρει ἄσυλο στούς Ὀλυμπιακούς», τόνισε σέ κύριο ἄρθρο μέ τίτλο «Ὁ πόλεμος γιά τούς Ἀγῶνες»:

Ὁ κ. Κάρτερ προτείνει νά ἐπιστρέψουν κάποτε οἱ Ἀγῶνες στόν τόπο γεννήσεώς τους, στήν Ἑλλάδα. Οἱ Ἀμερικανοί ὑποστηρίζουν τήν ἰδέα. Ὁ προφανής τρόπος γιά νά ἀποδείξει ὅτι δέν ζητοῦνται θυσίες μόνο ἀπό τούς ἀθλητές γιά τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες, εἶναι νά ζητήσει νά μή φιλοξενήσει τό Λός Ἄντζελες τούς Ὀλυμπιακούς τοῦ 1984, ἄν τελικά ὁλόκληρος ὁ κόσμος συμφωνήσει νά διεξάγονται οἱ Ἀγῶνες μόνιμα στήν Ἑλλάδα» (28.3).

Ἡ «Washington Post», ἐξάλλου, δημοσίευσε ἄρθρο μέ τίτλο «Ὁ χῶρος τῆς Ὀλυμπίας: μιά ἀρχαία λύση σέ ἕνα σύγχρονο πρόβλημα», ὅπου ὁ ἀρθρογράφος θεωρεῖ «τήν πρόταση τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἐντυπωσιακή ἀκόμη καί ἐπιφανειακά!». Καί ἐπεξηγεῖ: «πρῶτο, ἡ δημιουργία αὐτόνομου Κράτους θά βοηθοῦσε στόν κατευνασμό τῶν φόβων γιά τήν πολιτική ἀστάθεια στήν Ἑλλάδα· δεύτερο, ἡ δαπάνη γιά τίς ἐγκαταστάσεις θά γινόταν μιά φορά, ἀκόμη καί ἄν ἦταν ὕψους πολλῶν δισεκατομμυρίων δολλαρίων, ὥστε νά ἀποφεύγεται ἡ σπατάλη τεραστίων ποσῶν κάθε τέσσερα χρόνια ἀπό ἔθνη πού ἐπιθυμοῦν νά αὐτοδιαφημιστοῦν» (23.3).

Ἰδιαίτερα θετικές ἦταν οἱ ἀντιδράσεις καί στή Βόννη. Ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν Χ.-Ντ. Γκένσερ, σέ συνέντευξή του στήν ἐφημερίδα «Bild Zeitung», στίς 14 Φεβρουαρίου, δήλωσε ὅτι οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες πρέπει νά ἐπιστρέψουν στήν Ἑλλάδα, ὅπου καί γεννήθηκαν· ἡ Διεθνής Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή πρέπει νά ἐξετάσει τήν προσφορά τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, θέτοντας σέ κίνηση τήν ἀπαιτούμενη διαδικασία, ὥστε ἡ Ἑλλάδα νά φιλοξενήσει τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες, ἀμέσως μετά τό Λός Ἄντζελες. Ὅλα τά ἔθνη — πρόσθεσε — θά μποροῦσαν νά συμβάλουν, ὥστε ἡ μόνιμη τοποθεσία διεξαγωγῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα νά γίνει ἕνας χῶρος, ὅπου θά συναντῶνται οἱ ἀθλητές ὅλου τοῦ κόσμου: «Αὐτός ὁ μεγάλος, παγκοσμίου χαρακτήρα τόπος τοῦ ἀθλητισμοῦ, θά μποροῦσε νά γίνει τό σύμβολο τῆς κατανοήσεως μεταξύ τῶν ἐθνῶν».

Ὁ ἴδιος, ἐξάλλου, ὁ καγκελλάριος Σμίτ θά δηλώσει, στίς 17 Ἀπριλίου, ὅτι «ἡ ἰδέα τῆς μόνιμης διεξαγωγῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα πρέπει νά ἐξεταστεῖ κατά συγκεκριμένο τρόπο, ὥστε νά μπορέσει ν' ἀναβιώσει ὁ θεσμός στήν παλιά του παράδοση»· καί, ἀπαντώντας, ὁ πρόεδρος τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας, Βίλλυ Ντάουμε, θά ὑπογραμμίσει: «Αὐτό

πρόκειται νά ἐξεταστεῖ σοβαρά ἀπό τή ΔΟΕ, ἀφοῦ μάλιστα προτείνεται ἀπό ἕναν τόσο σημαντικό πολιτικό, ὅπως ὁ Κ. Καραμανλῆς».

Ἀπό τή σκοπιά τῆς Μ. Βρετανίας, μέ παρέμβασή του στήν ὁλομέλεια τῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνέλευσης στό Στρασβοῦργο, στίς 30 Ἰανουαρίου, ὁ ἀρχηγός τῆς βρετανικῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπροσωπείας, Σέρ Φ. Μπένετ, ὑποστήριξε ἔνθερμα τήν ἑλληνική πρόταση γιά «ἐπιστροφή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν ἑλληνική πηγή πού τούς γέννησε». Σέ ἀνάλογες δηλώσεις προέβαιναν καί ἄλλοι Βρετανοί ἀξιωματοῦχοι, ὅπως ὁ ἀναπληρωτής ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ἰάν Γκίλμουρ, ὁ ὁποῖος, στίς 14 Μαρτίου, χαρακτήρισε τήν ἑλληνική πρόταση «ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρουσα», καί ὁ ἁρμόδιος γιά θέματα ἀθλητισμοῦ τῆς Βρετανίας, Χ. Μονρό, ὁ ὁποῖος δήλωσε στούς δημοσιογράφους: «Ἡ πρόταση τοῦ κ. Καραμανλῆ γιά ὁριστική ἐπάνοδο τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ὀλυμπία εἶναι ἀξιοπρόσεκτη καί πρέπει νά δοθεῖ συνέχεια... Ἡ ἀπόφαση βέβαια γιά τό θέμα αὐτό ἀνήκει στήν ΔΟΕ, ἀλλά ἀπό τήν πλευρά μας θά παράσχουμε κάθε βοήθεια γιά τήν προώθησή της».

Στή Γαλλία, ὑπέρ τῆς ἑλληνικῆς προτάσεως ἐκδηλωνόταν, ἤδη στίς 22 Ἰανουαρίου, ἡ Ἐθνική Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή μέσω δηλώσεων του προέδρου, Κλάντ Κολλάρ. Ἡ θετική μάλιστα αὐτή τοποθέτηση ἐπιβραβευόταν ἀπό τό ἀποτέλεσμα σφυγμομετρήσεως τῆς μεγάλης ἀθλητικῆς ἐφημερίδας «Équipe», σύμφωνα μέ τήν ὁποία ποσοστό 82% τῶν Γάλλων φιλάθλων τάσσονταν ὑπέρ τοῦ μονίμου ἐπαναπατρισμοῦ τῶν Ὀλυμπιακῶν στήν Ἑλλάδα. Μεταξύ τῶν ἐπιχειρημάτων πού ἐπικαλέστηκαν οἱ ὑποστηρικτές τῆς ἰδέας ἦταν ἡ ἀποφυγή τῶν τεραστίων ἐξόδων γιά ἐγκαταστάσεις πού παραμένουν, ὡς ἐπί τό πλεῖστον, ἀχρησιμοποίητες μετά τή λήξη τῶν Ἀγώνων. Παράλληλα, μέ δηλώσεις τους, τάσσονταν ὑπέρ τῆς προτάσεως Καραμανλῆ ὁ πρόεδρος τῆς UDF, Ζάν Λεκανυέ, καθώς καί ὁ ἡγετικός ἐκπρόσωπος τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος, Μισέλ Ροκάρ, στίς 3 Φεβρουαρίου. Τέλος, ἡ ἐφημερίδα τοῦ Στρασβούργου «Dernières Nouvelles» δημοσίευσε, στίς 30 Ἰανουαρίου, συνέντευξη τοῦ Μωρίς Ντρυόν μέ τόν τίτλο «Γιά νά σωθοῦν οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες πρέπει νά ἐπιστρέψουν στήν Ἑλλάδα». Ὁ διάσημος Γάλλος συγγραφέας προτείνει στό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης νά ξεπεράσει τό τωρινό πάθος, προτείνοντας «τήν ἐπαναφορά τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν μητρική τους χώρα, τήν Ἑλλάδα, καί τήν ἀπαγόρευση σ' ὅλους τούς ἐμπολέμους νά στείλουν στήν Ἀθήνα ἀθλητές γιά νά συμμετάσχουν στήν ἀναμέτρηση αὐτή τῆς νεολαίας τοῦ κόσμου πού ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της πρέπει νά εἶναι εἰρηνική»· καί ἐπιλέγει:

«Τό μέλλον τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων βρίσκεται σέ μεγάλο κίνδυνο γιά πολιτικούς λόγους. Ὅταν τό 1976 ὁ Καραμανλῆς ἔρριξε τήν ἰδέα τῆς διεξαγωγῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα εἶχα ὑποστηρίξει τήν ἰδέα αὐτή. Δέν εἰσακουστήκαμε. Ἤ πρέπει νά ἐγκατασταθοῦν ὁριστικά οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες στήν Ἑλλάδα ἤ πρέπει νά καταργηθοῦν. Δέν ὑπάρχει τρίτη ὁδός»[115].

Γενικά, ἡ ρηξικέλευθη πρόταση τοῦ Κ. Καραμανλῆ βρῆκε ἰδιαίτερα θετική ἀπήχηση μεταξύ τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν χωρῶν ἀλλά, καί εὐρύτερα, στό διεθνῆ χῶρο. Χαρακτηριστικά ἔνθερμη ἦταν ἡ στάση τῆς αὐστραλιανῆς Κυβερνήσεως. Ὁ πρωθυπουργός, Μ. Φραίηζερ, πρόβαλλε σέ κάθε περίπτωση τήν ἰδέα τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ, ἐπισημαίνοντας ὅτι ἡ ἐπιλογή τῆς Ἑλλάδος, ὡς τόπου μόνιμης διεξαγωγῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, θά ἐμποδίσει ὁριστικά τήν πολιτικοποίησή τους.

Ἀντίθετα, οἱ χῶρες τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ ἀντιμετώπισαν μέ ἐπιφυλακτικότητα τήν ἑλληνική πρωτοβουλία, εἴτε ἀποφεύγοντας νά πάρουν θέση ἀπέναντι στήν πρόταση Καραμανλῆ, εἴτε χαρακτηρίζοντάς την ὡς ἀνεπίκαιρη. Πρός τήν κατεύθυνση αὐτή, καθοριστική ἦταν ἡ στάση πού εἶχε υἱοθετήσει ἡ Μόσχα.

Ἀναλύοντας τή σοβιετική στάση, ἔγκυροι διπλωματικοί παρατηρητές ἐπεσήμαιναν, ἕνα μήνα μετά τή διατύπωση τῆς ἑλληνικῆς προτάσεως, ὅτι τόσο οἱ ἁρμόδιοι Σοβιετικοί ἐπίσημοι, ὅσο καί τά ὄργανα ἐνημερώσεως εἶχαν ἀποφύγει ἐπιμελῶς ὄχι μόνον νά σχολιάσουν, ἀλλά ἀκόμη καί νά ἀναφέρουν τή σχετική εἴδηση. Παράγοντες ἐντούτοις τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἀγώνων τόνιζαν, σέ ἰδιαίτερες συνομιλίες τους, ὅτι οἱ Σοβιετικοί εἶναι ἀντίθετοι πρός τήν ἑλληνική πρόταση, μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι δέν εἶναι βέβαιοι «κατά πόσο στήν Ἑλλάδα δέν θά ξαναέλθουν στήν ἐξουσία οἱ συνταγματάρχες»(!).

Τά πραγματικά ὅμως αἴτια τῆς σοβιετικῆς σιωπῆς ἔτειναν νά ἀναζητηθοῦν πρός ἄλλες κατευθύνσεις. Πρῶτο, στό γεγονός ὅτι οἱ Σοβιετικοί φοβοῦνταν μή τυχόν ἡ συνηγορία τους ὑπέρ τῆς μόνιμης διεξαγωγῆς τῶν ἀγώνων στήν Ἑλλάδα ὁδηγήσει σέ γενικότερο κλίμα ρευστότητας. Συγκεκριμένα, ἡ βεβαιότητα ὅτι μελλοντικά οἱ ἀγῶνες θά γίνονταν στήν Ἑλλάδα θά ἐξασθενοῦσε τό ἐπιχείρημα τῆς μή δημιουργίας προηγουμένου, πού πολλές ἐθνικές ἀντιπροσωπεῖες ἦταν ὑποχρεωμένες νά λάβουν σοβαρά ὑπόψη, προκειμένου νά καθορίσουν τή θέση τους ἀπέναντι στήν ἀμερικανική πρόταση περί ματαιώσεως, ἀναβολῆς ἤ μεταφορᾶς τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων τῆς Μόσχας. Δεύτερο, οἱ Σοβιετικοί δέν θά ἤθελαν νά μονοπωληθεῖ τό δικαίωμα της μελλοντικῆς τελέσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων ἀπό δυτική χώρα — ἔστω καί ἄν τελικά διεξάγονταν οἱ ἐπικείμενοι ἀγῶνες στή Μόσχα. Τρίτο, φοβοῦνταν ὅτι

σέ ἀγῶνες πού θά τελοῦνται μόνιμα στήν Ἑλλάδα, θά ὑπερίσχυε τό στοιχεῖο τῆς συμμετοχῆς καί τῆς προβολῆς τῆς ἀτομικῆς συμβολῆς τοῦ κάθε ἀθλητῆ καί ὄχι τοῦ Κράτους, πού ἀντιπροσωπεύει· καί ἐπομένως θά χανόταν γιά ὅλες τίς κομμουνιστικές χῶρες — ἰδιαίτερα γιά τήν ΕΣΣΔ καί τήν Ἀνατολική Γερμανία — ἡ εὐκαιρία τῆς δημιουργίας θετικῶν ἐντυπώσεων.

Ἐπιφυλάξεις, τέλος, ἔτειναν ἐνωρίς νά διαφανοῦν καί στούς κόλπους τῆς Διεθνοῦς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς — στό ἐπίπεδο μεμονωμένων μελῶν της. Στό φαινόμενο αὐτό καί στήν πιθανή ἑρμηνεία του, θά ἀναφερθεῖ, σέ ἄρθρο της, ἡ ἔγκυρη ἀμερικανική ἐφημερίδα «Washington Post»:

Ἡ σοβιετική εἰσβολή στό Ἀφγανιστάν — καί ἡ σχετική μέ τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες ἄποψη τῆς Κυβερνήσεως Κάρτερ — ἔχει δώσει αὐξημένη ὑποστήριξη στήν ἰδέα μιᾶς μόνιμης τοποθεσίας γιά τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες, στήν Ἑλλάδα. Ἀλλά ἡ ΔΟΕ ἔχει δείξει μιά κάποια ἐχθρότητα στήν ἰδέα τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἀγώνων στήν ἱστορική τους τοποθεσία. Ἄν καί οἱ Ἕλληνες ἔχουν δημόσια προσφέρει μόνιμη κατοικία γιά τούς θερινούς Ἀγῶνες, σέ δύο τουλάχιστον περιπτώσεις ἀπό τόν καιρό τῆς σοβιετικῆς εἰσβολῆς, χωρίς νά ἀναφερθοῦμε βέβαια στήν προηγούμενη προσφορά μετά τούς Ἀγῶνες τοῦ Μόντρεαλ, τό 1976, ἡ ΔΟΕ προσποιεῖται ὅτι δέν ἀκούει. «Εἴχαμε μιά πληροφορία ἀπό κάποιον στήν Ἑλλάδα ὅτι ἡ Ἑλλάδα δέν ἐνδιαφερόταν», εἶπε ἕνα μέλος τῆς ΔΟΕ, χωρίς νά διευκρινίσει ἄν αὐτός ὁ κάποιος στήν Ἑλλάδα ἦταν κυβερνητικός ἐπίσημος ἤ Ἀθηναῖος ταξιτζής.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση δέν ἔχει ποτέ ἀπορρίψει τήν ἰδέα νά ἐκτελέσει καθήκοντα μόνιμου οἰκοδεσπότη τῶν Ἀγώνων. Μιά πηγή πού ἔχει παρακολουθήσει τά «καμώματα» τῆς ΔΟΕ γιά χρόνια, ὑπέδειξε ὅτι ἡ πρόταση γιά μόνιμη τοποθεσία στήν Ἑλλάδα ἀποτελεῖ ἀπειλή γιά τά μέλη τῆς ΔΟΕ. Μόνιμη τοποθεσία θά ἀφαιρέσει ἀπό τά μέλη τῆς ΔΟΕ τήν ἐξουσία νά καθορίζει ποιά χώρα θά φιλοξενήσει τούς Ἀγῶνες καί θά τούς ἀποστεροῦσε ἀπό ταξίδια, συναντήσεις καί ἄλλες δραστηριότητες. Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΔΟΕ εἶπε ὅτι ἡ πιό πρόσφατη ἑλληνική πρόταση ἐτέθη ὑπόψη τῆς ΔΟΕ καί ἐξετάζεται. Ἀλλά ἴσως ἀπαιτηθεῖ ἀρκετός χρόνος: κανείς δέν ἔχει διοριστεῖ ἀκόμη στήν πενταμελῆ ἐπιτροπή πού ἡ ΔΟΕ συμφώνησε νά συστήσει γιά νά ἐξετάσει τήν κατάσταση[116].

22 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ σύσκεψη, στή διάρκεια τῆς ὁποίας ὁριστικοποιεῖται ἡ ἀπόφαση γιά τήν αὔξηση τῶν συντάξεων τοῦ ΟΓΑ, σέ ἐφαρμογή προγενέστερης ἐντολῆς του γιά τή μελέτη τοῦ θέματος. Στή σύσκεψη πῆραν μέρος οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν, Γεωργίας καί Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, ὁ ὑφυπουργός Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, οἱ διοικητές τῆς Ἀγροτικῆς Τράπεζας καί τοῦ ΟΓΑ καί ἡ ἡγεσία τῆς ΠΑΣΕΓΕΣ.

Σύμφωνα μέ τήν κυβερνητική ἀπόφαση, διπλασιάζονται, ἀπό τίς 10 Ἰανουαρίου 1980, οἱ συντάξεις γήρατος, ἀναπηρίας καί θανάτου. Ἡ δαπάνη γιά τήν κάλυψη τῆς ἀναπροσαρμογῆς θά ἀπαιτήσει πρόσθετο ποσό περίπου 10.000 ἑκατ. δραχμῶν ἐτησίως πού θά ἐξοικονομηθεῖ κατά 5.500 ἑκατ. ἀπό κρατικούς καί κοινωνικούς πόρους, 1.600 ἑκατ. δρχ. ἀπό αὔξηση τῶν ἐπιτοκίων τῆς Ἀγροτικῆς Τράπεζας κατά μία μονάδα, 1.800 ἑκατ. δρχ. ἀπό ἄμεση εἰσφορά ἀγροτῶν, ἰδιοκτητῶν ἀγροτικῶν ἐκμεταλλεύσεων καί, τέλος, κατά τό ὑπόλοιπο, ἀπό βελτίωση τῶν πόρων τοῦ ΟΓΑ. Ἐπιπλέον, συστάθηκε ἐπιτροπή ἀπό ἁρμόδιους ὑπηρεσιακούς παράγοντες, ἐπιφορτισμένη νά ὑποβάλει σέ διάστημα ἓξι μηνῶν συγκεκριμένες προτάσεις γιά τήν ἐξυγίανση τοῦ θεσμοῦ καί γιά τόν ἐκσυγχρονισμό του, στά πλαίσια τῶν κοινωνικοασφαλιστικῶν θεσμῶν καί τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου.

Οἱ ἀγροτικές συντάξεις, ἀφοῦ καθιερώθηκαν ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 60, αὐξήθηκαν καί βελτιώθηκαν σημαντικά στή διάρκεια τῆ ἑξαετίας 1974-1980. Συγκεκριμένα, τά κατώτατα ὅρια ἀνέβηκαν τό 1980 σέ ἐπίπεδα πέντε φορές ὑψηλότερα ἀπό τά ἀντίστοιχα τοῦ 1974. Ἐπιπλέον, διευρύνθηκε ἡ ἀσφαλιστική κάλυψη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἀπό τόν ΟΓΑ καί περιέλαβε, ἀπό τό 1978, καί ἀποζημιώσεις γιά ζημιές ἀπό πλημμύρες καί ἀνεμοθύελλες. Ἡ ραγδαία ἄνοδος τῶν συνολικῶν δαπανῶν τοῦ Ὀργανισμοῦ ἀπό 5,1 δισεκατ. δρχ., τό 1974, στό ὕψος τῶν 23,1 δισεκατ. δρχ., τό 1980, θά ἦταν δυνατό νά ἀναφερθεῖ ὡς μέτρο καί δείκτης τῆς ἐπεκτάσεως τῶν παροχῶν τοῦ ΟΓΑ πρός τόν ἀγροτικό πληθυσμό τῆς χώρας.

25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς συγκλήσεως τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῆς Νέας Δημοκρατίας, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀνέλυσε τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική κατάσταση τῆς χώρας καί ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν ὀργάνωση καί τή λειτουργία τοῦ κόμματος.

Ἀρχικά ὁ πρωθυπουργός ἀναφέρθηκε στήν διεθνῆ κατάσταση:

«Ἡ διεθνής οἰκονομική κρίση γίνεται ἤδη καί πολιτική καί ἐξελίσσεται κατά τρόπο ὥστε νά δημιουργεῖ κινδύνους ἀκόμη καί γιά τήν εἰρήνη τοῦ κόσμου. Θά περίμενε κανείς μπροστά σ' αὐτή τήν κρίση, ηὐξημένη σωφροσύνη, ὑπευθυνότητα καί ἐπαγρύπνηση ἀπό ὅλους τούς πολίτες. Πρῶτον, γιατί αὐτός εἶναι ὁ μόνος τρόπος νά περιορίσουμε τούς κινδύνους πού ἀπειλοῦν τήν οἰκονομία μας καί δεύτερον, γιατί ὁρισμένα ἐθνικά μας θέματα, γιά λόγους ἀνεξάρτητους ἀπό τή θέλησή μας, παραμένουν ἐκκρεμῆ. Ἀντ' αὐτοῦ παρατηρεῖται ἕνας συναγωνισμός σέ ἐγωιστικές καί δημαγωγικές διεκδικήσεις, πού ἐπαυ-

ξάνουν τίς δυσκολίες καί ἀπειλοῦν μέ ἐξάρθωση τήν οἰκονομία μας. Οἱ ἐκδηλώσεις αὐτές ἔγιναν πλέον τῆς μόδας καί πολλές φορές παίρνουν τή μορφή ἀνοικτῆς προκλήσεως πρός τήν Πολιτεία.

»Εἶναι ὅμως καιρός νά συνειδητοποιήσουν ὅλοι τίς εὐθύνες τους. Καί αὐτοί πού προκαλοῦν τίς ἀπεργίες, καί προπαντός ἐκεῖνοι πού τούς ἀκολουθοῦν καί ὑποτάσσουν τήν ἐθνική στή συνδικαλιστική τους ἀλληλεγγύη. Πρέπει νά καταλάβουν ὅλοι ὅτι μέ τή συμπεριφορά τους αὐτή δέν βλάπτουν τήν Κυβέρνηση, πού εἶναι ἁπλῶς διαχειριστής τῶν ὑποθέσεων τῆς χώρας. Βλάπτουν τόν ἑαυτό τους καί τόν τόπο. Ἀπειλοῦν νά κλονίσουν τήν οἰκονομία καί νά ἀποδυναμώσουν τήν δημοκρατία».

Στή συνέχεια, ἐξέτασε τήν οἰκονομική κατάσταση καί ἀνέλυσε μέ συγκεκριμένα στοιχεῖα τήν πρόοδο πού συντελέστηκε κατά τήν τελευταία πενταετία, καθώς ἐπίσης καί τίς δυσχέρειες πού προκάλεσε στήν ἑλληνική οἰκονομία ἡ διεθνής οἰκονομική καί, ἰδιαίτερα, ἡ ἐνεργειακή κρίση· εἰδικότερα, παρατήρησε:

«Στόν πληθωρισμό συνέβαλε καί ἡ εἰσοδηματική πολιτική τῆς Κυβερνήσεως, πού, ἀποβλέποντας στήν ταχεία αὔξηση τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἔδωσε ἀμοιβές διπλάσιες ἀπό τόν τιμάριθμο. Καί εἶναι μέν ἀληθές ὅτι τό κατά κεφαλήν εἰσόδημα τῆς χώρας μας ἀπό 2.160 δολλάρια τό 1974, ἀνῆλθε σέ 4.080 τό 1979· εἶναι ὅμως ἐξ ἴσου ἀληθές ὅτι ἡ πολιτική αὐτή συνετέλεσε στήν ὑπερθέρμανση τῆς οἰκονομίας μας καί στήν ἐνίσχυση τῆς πληθωριστικῆς διαδικασίας.

»Καί τίς ἀλήθειες αὐτές δέν πρέπει νά τίς λησμονοῦν οἱ προβάλλοντες διεκδικήσεις ἀσυμβίβαστες μέ τήν σημερινή πραγματικότητα. Ὅπως δέν πρέπει νά λησμονοῦν ὅτι περαιτέρω διόγκωσις τοῦ προϋπολογισμοῦ συνεπεία ὑπερμέτρων παροχῶν, θά βλάψει καί αὐτούς τούς ἰδίους, ἀφοῦ θά ἐξανεμίσει τίς αὐξήσεις πού θά πάρουν. Κατά τόν ἴδιο τρόπο θά πρέπει νά σκεφθοῦν καί ἐκεῖνοι πού ζητοῦν ἀπόλυτη ἐλευθερία εἰσαγωγῶν. Γιατί, ἄν ἐξαντληθεῖ τό συναλλαγματικό μας ἀπόθεμα, τά καταστήματά τους δέν θά μείνουν κλειστά μόνο γιά 24 ὥρες, ἀλλά μόνιμα.

»Τά μέτρα πού παίρνει ἡ Κυβέρνηση, ἀνάλογα μέ τά μέτρα ὅλων τῶν χωρῶν, δέν δημιουργοῦν αἰσθητές δυσχέρειες στήν καθημερινή ζωή. Ἀποβλέπουν νά περιορίσουν τίς ὑπερβολές καί νά ἀποτρέψουν γιά τό μέλλον ὀδυνηρές καί ἀνεπανόρθωτες στερήσεις. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τονίσω ὅτι, ἄν δέν κατανοηθεῖ ἡ κρισιμότητα τῶν περιστάσεων καί ἄν δέν ἀλλάξει τό κλῖμα πού δημιουργεῖ ἡ συνδικαλιστική καί πολιτική δημαγωγία, εἶναι φυσικό νά ἔχουμε ἐπιδείνωση σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Καί ἡ ἀποτροπή αὐτοῦ τοῦ κινδύνου δέν εἶναι εὐθύνη μόνο τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλά ὅλων τῶν πολιτῶν».

Τέλος, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναφέρθηκε στήν διεθνῆ θέση τῆς χώρας:

«Ἡ Ἑλλάς διαθέτει τή στιγμή αὐτή πολιτική σταθερότητα καί κοινωνική γαλήνη. Τά ἀγαθά ὅμως αὐτά δέν μπορεῖ νά θεωροῦνται δεδομένα γιά τό μέλλον. Ἡ τύχη τους θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τήν συμπεριφορά τοῦ λαοῦ καί τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας.

»Πάντως, ἡ κυριαρχη παρουσία τῆς Νέας Δημοκρατίας στήν πολιτική σκηνή τοῦ τόπου θά ἀποτελεῖ πάντοτε ἐγγύηση γιά τήν ὁμαλή ἐξέλιξη τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Καί αὐτό ἀκριβῶς ἐπαυξάνει τίς εὐθύνες ὅλων μας ἔναντι τοῦ κόμματος καί συνεπῶς ἔναντι τοῦ τόπου. Μᾶς ὑποχρεώνει νά σφυρηλατοῦμε τήν ἑνότητά του καί νά ἀγωνιζόμαστε γιά τήν διεύρυνση τῆς ἤδη μεγάλης καί σταθερῆς λαϊκῆς του βάσεως. Σ' αὐτό μᾶς διευκολύνει ἀσφαλῶς καί ἡ δημοκρατική ὀργάνωση τοῦ κόμματος, πού ἀνεξαρτήτως ἐξελίξεων, ἐγγυᾶται ὄχι μονάχα τή συνοχή τοῦ κόμματος, ἀλλά καί τή μακροβιότητά του.

»Καί, ἐπειδή τόν τελευταῖο καιρό γίνεται πολύς λόγος καί γιά τή δική μου πορεία, ὀφείλω νά σᾶς πῶ ὅτι δέν ἔχω προσωπικές ἐπιδιώξεις. Ἄν εἶχα, θά ἦταν διαφορετική καί ἡ πολιτική πού ἀκολούθησα μετά τήν ἐπιστροφή μου στήν Ἑλλάδα. Τήν πορεία μου τήν προσδιόριζε τό καθῆκον μου ἔναντι τοῦ τόπου. Καί αὐτό πάλι, οἱ ἐξελίξεις τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Τούτου δοθέντος, δέν μπορῶ, ἀλλά καί δέν δικαιοῦμαι, νά λάβω προώρους ἀποφάσεις ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ».

Στή συνέχεια, ὁ ἀρχηγός τοῦ κόμματος συνέστησε στούς βουλευτές νά ἐντείνουν τίς προσπάθειές τους γιά τή διάδοση τῶν ἀρχῶν τοῦ κόμματος καί τήν προβολή τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου. Συνέστησε ἐπίσης στούς βουλευτές *«εὐρεία ἀντεπίθεση διαφωτίσεως, γιά νά προστατευθεῖ ὁ λαός ἀπό τήν παραπλάνηση».*

25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς διαβιβάζει μέσω τοῦ Ἕλληνα πρέσβη στήν Οὐάσιγκτων, Ι. Τζούνη, προφορικό μήνυμα πρός τόν Σ. Βάνς[117].

Τό περιεχόμενο τοῦ μηνύματος, τό ὁποῖο καί ἀνέπτυξε ὁ Ἕλληνας διπλωμάτης στή συνάντησή του μέ τόν Ἀμερικανό ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὁ πρωθυπουργός γνωρίζει πόσο ἀπησχολημένος εἶναι ὁ κ. Βάνς μέ τίς πρόσφατες διεθνεῖς ἐξελίξεις. Ὀφείλει ὅμως νά ἐπισύρει τήν προσοχή του ἐπί δύο θεμάτων πού ἐνδιαφέρουν τίς δύο χῶρες μας, ἀλλά καί γενικώτερα τήν ἀμυνα τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Τά θέματα αὐτά παραμένουν ἐκκρεμῆ ἀπό μακροῦ χρόνου καί κινδυνεύουν ἤδη νά πάρουν ἐξελίξεις ἀντίθετες πρός τίς ἐπιθυμίες μας καί τά συμφέροντά μας.

»Τό πρῶτο θέμα εἶναι ἡ ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ. Ὁ κ. Βάνς γνωρίζει τό ἱστορικό καί δέν ὑπάρχει ἀνάγκη νά ἐπαναληφθεῖ. Ἡ Ἑλλάς ἐπρότεινε ἀπό τό 1975 τήν ἐπανασύνδεσή της. Ἔκτοτε, καί ἐπί τέσσερα ἔτη, ἡ Συμμαχία δέν κατόρθωσε νά ἀποδεχθεῖ τίς ἑλληνικές προτάσεις λόγω ἀντιρρήσεων τῆς Τουρκίας.

»Ἤδη τά χρονικά περιθώρια πού ἀπομένουν γιά τήν ρύθμιση τοῦ θέματος αὐτοῦ εἶναι πολύ περιορισμένα.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐπιθυμεῖ νά ἀνακοινώσει στόν κ. Βάνς, ἀποκλειστικά γιά προσωπική του ἐνημέρωση καί ὑπό ἀπόλυτη ἐχεμύθεια, ὅτι τό ἀργότερο μέχρι τέλη Μαρτίου θά ὑπάρξουν στήν Ἑλλάδα πολιτικές μεταβολές λόγω λήξεως τῆς θητείας τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Ἡ φύση καί ἔκταση τῶν μεταβολῶν αὐτῶν δέν εἶναι δυνατόν νά προβλεφθοῦν ἀπό τώρα, ἀφοῦ δέν μπορεῖ νά ἀποκλεισθοῦν ἀκόμη καί ἐκλογές, μέ ἀβέβαιον ἀποτέλεσμα, ἄν ἡ Βουλή δέν μπορέσει νά ἐκλέξει πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας.

»Ἐκεῖνο πάντως πού εἶναι βέβαιο εἶναι ὅτι ὁ κ. πρωθυπουργός δέν θά παραμείνει στήν πρωθυπουργία, διότι θά εἶναι ὑποχρεωμένος ἤ νά μετακινηθεῖ στήν προεδρία ἤ νά ἀποσυρθεῖ ἐντελῶς τῆς πολιτικῆς. Πεποίθηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ εἶναι ὅτι, ἄν ἡ ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τό ΝΑΤΟ δέν ἔχει πραγματοποιηθεῖ πρό τῶν μεταβολῶν αὐτῶν, μετά ἀπό αὐτές θά καταστεῖ ἄν ὄχι ἀδύνατος πάντως προβληματική.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός πιστεύει ὅτι μέ τήν ἐμπιστευτική αὐτή ἀνακοίνωση πρός τόν κ. Βάνς ἐκπληροῖ τό καθῆκον του τόσο ἀπέναντι τῆς χώρας του ὅσο καί ἀπέναντι τῆς Συμμαχίας.

»Τό δεύτερο θέμα ἀφορᾶ τίς ἀμερικανικές βάσεις στήν Ἑλλάδα. Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ Ἑλλάς οὐδέποτε συνέδεσε τήν χορήγηση στρατιωτικῆς βοηθείας μέ τήν λειτουργία τῶν βάσεων. Ἀναγκάσθηκε νά τό κάνει ὅταν ἡ ἀρχή αὐτή ἐφαρμόσθη στήν περίπτωση τῆς Τουρκίας, διότι, γιά λόγους ἐθνικῆς ἀσφαλείας ἡ Ἑλλάς εἶναι ὑποχρεωμένη νά μεριμνᾶ γιά τήν διατήρηση τῆς σημερινῆς ἰσορροπίας δυνάμεων μέ τήν Τουρκία.

»Ἔτσι, ἡ ὑπογραφεῖσα τόν Μάρτιο 1976 ἀμερικανοτουρκική συμφωνία καί ἡ μονογραφηθεῖσα τόν Ἰούλιο 1977 ἑλληνοαμερικανική συμφωνία προέβλεπαν τήν χορήγηση ἐκ μέρους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στρατιωτικῆς βοηθείας πρός τήν Ἑλλάδα 700 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, ἔναντι στρατιωτικῆς βοηθείας πρός τήν Τουρκία ἑνός δισεκατομμυρίου δολλαρίων. Ἡ Τουρκία ἐν συνεχείᾳ ἐπεδίωξε ἀναθεώρηση τῆς συμφωνίας της, πρᾶγμα πού ἀνάγκασε τήν Ἑλλάδα νά ἀναστείλει τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἰδικῆς της συμφωνίας καί νά ἀναμείνει τήν ὁριστική διαμόρφωση τῆς ἀμερικανοτουρκικῆς συμφωνίας. Καί τοῦτο, διότι ἡ Ἑλλάς ἀποδίδει πρωταρχική σημασία στήν μή διατάραξη τῆς στρατιωτικῆς ἰσορροπίας μέ τήν Τουρκία.

»Ἤδη, ἐμονογραφήθη ἡ νέα ἀμερικανοτουρκική D.C.A., ἡ ὁποία ὅμως δέν ἀναφέρει, ὅπως μᾶς ἐπληροφόρησε ἡ ἀμερικανική Κυβέρνηση, τό εἶδος καί τό ὕψος τῆς βοηθείας. Ὁ κ. πρωθυπουργός πιστεύει ὅτι τό συμφέρον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλά καί τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καί τῆς Συμμαχίας, ἐπιβάλλει ὅπως καί τό θέμα αὐτό τεθεῖ τουλάχιστον στόν δρόμο τῆς ρυθμίσεώς του πρό τῶν ἀνωτέρω πολιτικῶν μεταβολῶν στήν Ἑλλάδα.

»Ὁ καλύτερος τρόπος γιά νά ἐπιτευχθεῖ ὁ σκοπός αὐτός εἶναι νά ἀρχίσουν οἱ σχετικές διαπραγματεύσεις πρίν ἀπό τίς μεταβολές αὐτές, ἐπί βάσεως ὅμως πού θά προδικάζει τήν γρήγορη καί αἴσια ἔκβασή τους. Ἐν ὄψει καί τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ νέα ἀμερικανοτουρκική D.C.A. δέν ἀναφέρει ποσόν βοηθείας, ὁ κ. πρωθυπουργός πιστεύει ὅτι τήν βάση γιά τήν ἐπανάληψη τοῦ διαλόγου καί τήν ὁλοκλήρωση τῆς συμφωνίας θά πρέπει νά ἀποτελέσει ἡ ἐπιβεβαίωση ἐκ μέρους τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως τῆς ἀρχῆς ὅτι κατά τήν χορήγηση στρατιωτικῆς βοηθείας πρός τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία θά τηρεῖται ἡ καθιερωθεῖσα μέχρι τοῦδε ἀναλογία.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός πιστεύει ὅτι ἡ ἀμερικανική Κυβέρνηση δέν θά ἔχει δυσκολία νά παράσχει αὐτήν τήν ἐπιβεβαίωση. Καί τοῦτο, διότι ὄχι μόνο ἡ ἰδία καί τό Κόγκρέσσο ἔχουν ἀποδεχθεῖ τήν ἀρχή τῆς διατηρήσεως τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας, ἀλλά καί διότι ἡ τήρηση τῆς ἀναλογίας αὐτῆς ἀποτελεῖ τό ἀποτελεσματικότερο ἀποτρεπτικό γιά τήν διατάραξη τῆς εἰρήνης στό Αἰγαῖο. Ἐπί πλέον, ἡ ἐνίσχυση τοῦ ὁπλισμοῦ τῆς Ἑλλάδος σημαίνει καί ἐνίσχυση τοῦ ΝΑΤΟ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός, ὡς γνωστόν, ἐπιθυμεῖ — καί ἀγωνίζεται πρός τοῦτο — νά ἐπαναφέρει τίς ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις στήν παληά τους ἐγκαρδιότητα. Ἡ ἐγκαιρη διευθέτηση τῶν ἀνωτέρω δύο προβλημάτων, πέραν τῶν εἰδικῶν λόγων πού τήν ἐπιβάλλουν, θά συμβάλει καί στήν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ».

Ὅπως θά ἐπιβεβαιώσει ὁ Ι. Τζούνης, σέ ἐπιστολή του πρός τόν Π. Μολυβιάτη, τό περιεχόμενο τῶν ἀνακοινώσεών του διαβιβάστηκε ἀπό τόν Σ. Βάνς στόν πρόεδρο Κάρτερ σέ διάστημα μιᾶς μόλις ὥρας. Παράλληλα, ὁ Ἕλληνας διπλωμάτης θά διαβιβάσει στόν πρωθυπουργό τό κείμενο πού τοῦ ὑπέβαλε ὁ ὑφυπουργός Μ. Νίμιτς, καθ' ὑπαγόρευση τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, Σ. Βάνς:

«Ὁ ὑπουργός ἐξετίμησε τό μήνυμα τοῦ πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ, καθώς καί τό πνεῦμα μέ τό ὁποῖο παρουσιάστηκε. Μετέδωσε τό περιεχόμενό του στόν πρόεδρο.

»Ὁ ὑπουργός μοῦ ἐζήτησε νά ἀπαντήσω στό μήνυμα. Πρῶτα, συμμεριζόμαστε τήν ἐπιθυμία τοῦ πρωθυπουργοῦ γιά γρήγορη ἐπίλυση τοῦ θέματος τῆς ἑλληνικῆς ἐπανεντάξεως. Ἐπιπρόσθετα τῶν παραμέτρων τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς καταστάσεως στήν Ἑλλάδα, πρόσφατες διεθνεῖς ἐξελίξεις καθιστοῦν ἀκόμη σημαντικότερη τήν ὁμαλοποίηση τῆς σχέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τή Συμμαχία, πρός ὄφελος ὅλων τῶν μερῶν.

»Ἐξακολουθοῦμε νά θεωροῦμε πώς οἱ στρατιωτικοί δίαυλοι τοῦ ΝΑΤΟ προσφέρουν τήν καλύτερη δυνατότητα ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἐπανένταξη.

»Ἀναφέρω τήν ἐμπιστευτική πληροφορία ὅτι συζητήσαμε μέ τό στρατηγό Ρότζερς τό γεγονός ὅτι ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση αἰσθάνεται σήμερα νά ἐπείγεται στό θέμα αὐτό. Ὁ στρατηγός σημείωσε ὅτι πρόκειται σύντομα νά ἔλθει σέ σχετικές ἐπαφές μέ Ἕλληνες στρατιωτικούς.

»Ἐλπίζουμε ὅτι οἱ Ἕλληνες στρατιωτικοί ἡγέτες θά συνεργαστοῦν μέ τό στρατηγό Ρότζερς ὥστε νά ἐπιτευχθοῦν ἱκανοποιητικές ρυθμίσεις γιά τή συμμετοχή τῶν ἑλ-

ληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων στή δομή τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως τοῦ ΝΑΤΟ. 'Εφ' ὅσον πλέον ὁ χρόνος εἶναι σημαντικός, ἐλπίζουμε οἱ συναντήσεις μεταξύ τους νά καθοριστοῦν σύντομα.

»'Ο στρατηγός Ρότζερς πιστεύει ὅτι, μέ τή συνεργασία ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων, μιά στρατιωτικά ἱκανοποιητική λύση μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ μέσα στίς ἐπόμενες ἑβδομάδες.

»Δεύτερον, εἴμαστε ἕτοιμοι νά ξεκινήσουμε ἐκ νέου διαπραγματεύσεις μέ τήν Κυβέρνησή σας, σχετικά μέ τό καθεστώς τῶν ἀμερικανικῶν στρατιωτικῶν ἐγκαταστάσεων στήν 'Ελλάδα.

»'Ετοιμάζουμε τή στιγμή αὐτή ἕνα σχέδιο συμφωνίας καί ἐλπίζουμε νά σᾶς τό ὑποβάλουμε μέσα σέ δύο ἕως τρεῖς ἑβδομάδες.

»Τό σχέδιο θά ἐνσωματώνει στοιχεῖα τῆς συμφωνίας, ἡ ὁποία τώρα συνομολογεῖται μέ τήν Τουρκία, καθώς καί τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς συμφωνίας πού μονογραφήθηκε τόν 'Ιούλιο τοῦ 1977.

»Παρ' ὅλο πού θεωροῦμε ὅτι πρέπει νά ξεκινήσουμε αὐτές τίς διαπραγματεύσεις χωρίς προηγούμενους ὅρους, συνειδητοποιοῦμε τήν ἀνάγκη νά σχεδιάσουμε τό πρόγραμμά μας γιά τή στρατιωτική βοήθεια κατά τρόπο πού νά διατηρεῖ τήν ἰσορροπία τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων στήν περιοχή.

»Αὐτό κάναμε στό παρελθόν καί θά ἐξακολουθήσουμε νά κάνουμε καί στό μέλλον. 'Η διατήρηση τῆς ἰσορροπίας τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων στήν περιοχή ἀποτελεῖ ἀπαιτούμενο τῆς νομοθεσίας γιά τή βοήθεια σέ ἄλλες χῶρες.

»Θά προτείνουμε νά διενεργηθοῦν οἱ διαπραγματεύσεις γιά τήν ἀμυντική συνεργασία στήν 'Αθήνα — ἀπό τήν πλευρά τῶν ΗΠΑ — ἀπό τόν πρέσβη μας, κατάλληλα συνεπικουρούμενο ἀπό εἰδικούς πού θά ἔλθουν ἀπό τήν Οὐάσιγκτων.

»'Ελπίζουμε, ἡ προσέγγιση αὐτή νά εἶναι ἱκανοποιητική γιά τήν Κυβέρνησή σας καί ἀναμένουμε τήν ἀπάντησή σας.

»'Ενδιαφερόμαστε γιά τίς ἀπόψεις σας σχετικά μέ τό πότε καί πῶς θά δημοσιοποιηθεῖ ἡ ἐπανέναρξη τῶν διαπραγματεύσεων».

27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

'Η ἄμυνα τῆς χώρας, σέ συνδυασμό μέ τή διαμόρφωση τῆς καταστάσεως στή γύρω περιοχή, ἐξετάστηκαν σέ μακρά σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό Πολιτικό Γραφεῖο.

Σέ σύντομη κυβερνητική ἀνακοίνωση τονίζεται ὅτι «ἀντικείμενο τῆς συσκέψεως ἦταν ἡ ἀμυντική πολιτική τῆς χώρας. 'Ιδιαίτερη ἔμφαση δόθηκε στήν κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στή Βαλκανική, στίς σχέσεις μέ τό ΝΑΤΟ, σέ συνδυασμό μέ τήν ἀναμενόμενη πρόσκληση τοῦ στρατηγοῦ Ρότζερς γιά νέο κύκλο συνομιλιῶν μέ τόν Ι. Ντάβο, στίς ἀνάγκες τῶν ἐνόπλων δυνάμεων κ.λ.π.

Στή σύσκεψη πῆραν μέρος, ἐκτός ἀπό τόν πρωθυπουργό, οἱ ὑπουργοί 'Εξωτερικῶν Γ. Ράλλης, 'Αμύνης, Ε. 'Αβέρωφ, ὁ ὑφυπουργός 'Αμύνης, Ι. Ντάβος καί ὁ ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, στρατηγός Λ. Γκράτσιος.

27-29 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Στό πλαίσιο τῶν στενῶν φιλικῶν σχέσεων τῆς 'Ελλάδος μέ τόν ἀραβικό κόσμο, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔχει σταθερά ἐκδηλώσει τό ἐνδιαφέρον του γιά μία δίκαιη λύση τοῦ παλαιστινιακοῦ προβλήματος καί ἡ γόνιμη συμπαράστασή του ἔχει ἀναγνωριστεῖ ἀπό τούς 'Αραβες, γενικά, ἀλλά καί εἰδικότερα ἀπό τούς Παλαιστίνιους ἡγέτες, ὅπως ἐπιβεβαιώθηκε στή διάρκεια ὀλιγοήμερης ἐπισκέψεως στήν 'Αθήνα τοῦ Φαρούκ Καντούμι, ὑπεύθυνου τῶν 'Εξωτερικῶν Σχέσεων τῆς 'Οργανώσεως γιά τήν 'Απελευθέρωση τῆς Παλαιστίνης.

'Η ἐπίσκεψη τοῦ Παλαιστίνιου ἡγέτη πραγματοποιήθηκε μετά ἀπό εἰδική πρόσκληση τοῦ ὑπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν, Γ. Ράλλη. Στή διάρκεια τῆς παραμονῆς του, ἀποφασίστηκε ἡ σύσταση στήν 'Αθήνα Γραφείου τῆς 'Οργανώσεως γιά τήν 'Απελευθέρωση τῆς Παλαιστίνης, χωρίς διπλωματική ἰδιότητα, ὅμοιου μέ τά ἀντίστοιχα γραφεῖα ἐνημερώσεως καί πληροφοριῶν πού λειτουργοῦν στίς χῶρες τῆς ΕΟΚ. Σέ εἰδική συνέντευξη τύπου, ὁ Φαρούκ Καντούμι ἐξῆρε τήν κατανόηση καί εἰλικρίνεια πού ἐπικράτησαν στίς συνομιλίες του μέ τόν 'Ελληνα ὑπουργό τῶν 'Εξωτερικῶν. 'Ακόμη, διευκρίνησε ὅτι, σχετικά μέ τήν πρόσκληση τοῦ Γιασέρ 'Αραφάτ στήν 'Ελλάδα, θά ἀποφασίσει ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση καί ἐξέφρασε τήν πεποίθηση ὅτι τό γραφεῖο τῆς 'Οργανώσεως στήν 'Αθήνα «θά ἔχει μορφή πολιτική καί διπλωματική καί δέν θά εἶναι ἁπλῶς ἕνα γραφεῖο πληροφοριῶν».

Λίγες μέρες ἀργότερα, στίς 8 Φεβρουαρίου, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς 'Ελλάδος θά ὑποστηρίξει ἐνώπιον τῆς 'Επιτροπῆς τῶν Δικαιωμάτων τοῦ 'Ανθρώπου, στή Γενεύη, τό δικαίωμα αὐτοδιαθέσεως τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ.

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Μετά τή σύγκληση δύο συσκέψεων ὑπό τήν προεδρία του, μέ τή συμμετοχή τοῦ ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ καί 'Επιστημῶν, Δ. Νιάνια, καί ἐκπροσώπων τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε δηλώσεις μέ ἀναφορά στή χάραξη νέας πορείας στόν πολιτιστικό τομέα:

«'Επίστευα πάντοτε ὅτι τά ἔθνη τοποθετοῦνται στήν ἱστορία κυρίως μέ τίς πολιτιστικές τους ἐπιδόσεις. Κανένας ποτέ λαός δέν ἐπιβλήθηκε στήν παγκόσμια συνείδηση μέ ἐπιτεύγματα ὑλικά. 'Επιβλήθηκαν οἱ λαοί ἐκεῖνοι πού ἐδημιούργησαν πολιτισμό καί μέ τόν πολιτισμό τους ἔγραψαν ἱστορία.

»Στίς μέρες μας τό πολιτιστικό ἀγαθό καλλιεργεῖται μεθοδικά καί ἔντονα ἀπό ὅλα σχεδόν τά ἔθνη. Στήν 'Ελλάδα δέν κατέστη δυνατό μέχρι σήμερα νά δημιουργήσουμε τά σταθερά καί εὐρύτερα ἐκεῖνα

πλαίσια, μέσα στά ὁποῖα θά ἀξιοποιηθεῖ τό ἀξιόλογο καί πολλές φορές ἐξαίρετο ἔμψυχο δυναμικό τοῦ τόπου μας.

»Εἶναι καιρός ὅμως νά ἐντείνουμε τίς προσπάθειές μας γιά τήν πολιτιστική ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας, ὄχι μόνον ἀπό χρέος πρός τό παρελθόν μας, ἀλλά καί γιά νά διεκδικήσουμε ἀνάμεσα στά σύγχρονα ἔθνη τήν θέση πού μᾶς ἀξίζει, μέ τήν ποιότητα τῆς πολιτιστικῆς μας ζωῆς.

»Ἀπό 20ετίας περίπου μέ ἀπασχόλησε ἡ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων ἐκείνων πού θά ἐπέτρεπαν τήν πλήρη ἀνάπτυξη ὅλων τῶν πολιτιστικῶν μας δυνατοτήτων. Ἔτσι, ἐπρογραμμάτισα τήν δημιουργία τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, τό ὁποῖον εἶχα ἐξαγγείλει ἔκτοτε, καί χωρίς τό ὁποῖον ἡ παρουσίαση συγκροτημένης πολιτιστικῆς ζωῆς καί γιά τόν λαό μας καί γιά τούς ξένους ἦταν σχεδόν ἀδύνατη. Ἐθεμελίωσα τό Δελφικό Κέντρο μέ φιλοδοξίες πανευρωπαϊκές, πού δυστυχῶς παρέμεινε κι αὐτό ἔκτοτε ἡμιτελές. Καί τέλος, ἀνέπτυξα μέ τήν σημερινή του μορφή τό Φεστιβάλ Ἀθηνῶν, πού προβάλλει τόν τόπο μας διεθνῶς καί πού κατέστη γιά τήν Ἑλλάδα μιά ὑψηλοῦ ἐπιπέδου πολιτιστική λειτουργία.

»Ἤδη, μετά 20ετία, προωθοῦνται ὅλα αὐτά τά ἔργα, πού δημιουργοῦν τήν μεγάλη ὑποδομή γιά τήν πολιτιστική μας ἀνάπτυξη.

»Πέραν ὅμως αὐτῶν, ὁ πολιτιστικός τομέας, γιά νά ἀναπτυχθεῖ καλλίτερα καί πληρέστερα, ἀπαιτεῖ εἰδικώτερα μέτρα, τά ὁποῖα ἐξαγγέλλονται σήμερα. Τά μέτρα αὐτά ἀποβλέπουν στήν παράλληλη βελτίωση τῶν συνθηκῶν στούς διαφόρους τομεῖς, ὅπως εἶναι τά γράμματα, ἡ μουσική, τό θέατρο καί οἱ εἰκαστικές τέχνες, καί στήν ἐξυγίανση τῶν τομέων ἐκείνων, ὅπου ἀπαιτεῖται πράγματι ριζική ἀναμόρφωση.

»Ἔτσι, λαμβάνονται θεσμικά μέτρα, πού θά ρυθμίσουν ὁριστικά τήν μουσική ζωή τοῦ τόπου μας, καθώς καί τό θέατρο, ὅπου ὑπάρχουν χρονίζοντα θέματα ταλαιπωροῦντα καί τούς καλλιτέχνας καί τούς πολίτας. Σκοπός τῶν μέτρων αὐτῶν εἶναι ἡ ἀπελευθέρωση τῶν χώρων ἀπό κάθε ἐμπόδιο, γιά τήν πλήρη ἀνάπτυξη τῶν δυνατοτήτων μας στούς τομεῖς αὐτούς.

»Ὁ τομεύς τῶν γραμμάτων ἐπίσης ἐνισχύεται οὐσιατικά καί τακτοποιεῖται τό μόνιμο πρόβλημα τῆς εὐπρόσωπης καί πολιτισμένης στεγάσεως τῶν διαφόρων φορέων τῆς λογοτεχνικῆς ζωῆς τοῦ τόπου· καί ἀντιμετωπίζονται οἱ δυνατότητες ἐνισχύσεως καί παρουσιάσεως τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῶν λογοτεχνῶν μας.

»Ὁ εἰκαστικός τομεύς ἐξ ἄλλου, πού ἡ πλήρης ὀργάνωσή του καί ἡ λειτουργία ἀντιμετωπίζεται μέ τήν δημιουργία μουσείων καί ἐκθεσιακῶν χώρων στό Πολιτιστικό Κέντρο Ἀθηνῶν, ἐνισχύεται καί μέ ἀνάλογα οἰκονομικά μέτρα γιά τίς σημερινές δραστηριότητές του.

»Ὅπως ἐτόνισα κατ' ἐπανάληψη, οἱ λαοί δέν γίνονται εὐτυχέστεροι μέ τό νά ἀγωνίζονται ἀδιάκοπα νά πολλαπλασιάσουν τά ὑλικά τους ἀγαθά. Ἀντίθετα, ἀπεδείχθη ὅτι ὁ ὑλικός εὐδαιμονισμός, ἀκόρεστος ἀπό τήν φύση του, ἔγινε ἕνα ἀπό τά νοσηρά φαινόμενα τῆς ἐποχῆς μας. Γιατί, ὅπως ἔλεγε ὁ Ἀριστοτέλης, "ἄπειρος γάρ ἡ τῆς ἐπιθυμίας φύσις". Ἡ εὐτυχία ἑνός λαοῦ ἐξαρτᾶται περισσότερο ἀπό τήν ποιότητα τῆς ζωῆς του, παρά ἀπό τόν πλοῦτο πού διαθέτει. Καί αὐτή τήν ποιότητα τήν δίνει παράλληλα μέ τήν ψυχική, ἡ πολιτιστική του καλλιέργεια.

»Πιστεύω ὅτι μποροῦμε στόν τομέα τόν πολιτιστικό νά φθάσουμε σέ ὑψηλά ἐπίπεδα. Φθάνει νά ἀπαλλάξουμε τόν τομέα αὐτόν ἀπό τίς ἔριδες καί τούς κομματισμούς, νά συνεργασθοῦμε στενά καί νά μεθοδεύσουμε τίς προσπάθειές μας».

Σέ ἐφαρμογή τῶν ἐξαγγελιῶν του, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἐγκρίνει σέ μεταγενέστερη σύσκεψη τίς ἀναγκαῖες δαπάνες, μέ τήν πρόβλεψη σημαντικῶν πιστώσεων στόν τομέα τῶν γραμμάτων, τῆς μουσικῆς, τοῦ θεάτρου καί τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν.

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Μέ σκοπό τήν ὁριστική ἀποκατάσταση τῶν ζημιῶν πού προκλήθηκαν ἀπό τίς πλημμύρες στούς νομούς Λαρίσης, Γρεβενῶν, Κοζάνης, Ἡμαθίας, Πιερίας, Πέλλης, Φλωρίνης καί Κιλκίς, ἀναγγέλλεται σειρά μέτρων, ἀνάλογων μέ τά σχετικά γιά τούς σεισμοπαθεῖς τῆς Θεσσαλονίκης: δάνεια στίς βιομηχανίες καί τίς βιοτεχνίες· δάνεια γιά τήν ἀποκατάσταση ζημιῶν σέ γεωργικά κτίσματα, ἀποκατάσταση ἐδάφους, ἐπανασπορά σιτηρῶν κ.λ.π., δάνεια γιά ἀποκατάσταση ζημιῶν καί ἀνέγερση νέων, στή θέση τῶν κατεδαφιστέων οἰκιῶν.

4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ συνάντησή του μέ τούς ἐκπροσώπους τῶν παραγωγικῶν τάξεων, θέτει τά δύο κατ' ἐξοχήν ἐπίκαιρα διεθνῆ προβλήματα μέ ἄμεση ἐπίπτωση στήν οἰκονομική ζωή τῆς χώρας, τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καί τοῦ πληθωρισμοῦ. *«Ἡ ἀντιμετώπιση καί τῶν δύο αὐτῶν ἀδυναμιῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας»* — τόνισε — *«δέν εἶναι μόνο ὑπόθεση τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλά καί τῶν παραγωγικῶν τάξεων, χωρίς τήν κατανόηση καί τή συνεργασία τῶν ὁποίων ἡ ἐπιτυχία ὁποιασδήποτε πολιτικῆς εἶναι ἀδύνατη».*

Ὁ πρωθυπουργός ἐπέστησε τήν προσοχή τῶν ἐκπροσώπων τῶν παραγωγικῶν τάξεων στό γεγονός ὅτι οἱ συνέπειες τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἐφόσον δέν ἀντιμετωπιστοῦν μέ κοινή προσπάθεια, θά πλήξουν κυρίως τίς παραγωγικές τάξεις καί τό

λαό καί ὄχι τήν Κυβέρνηση πού διαχειρίζεται παροδικά τίς ὑποθέσεις τῆς χώρας. Κατά τή σύσκεψη μέ τούς ἐκπροσώπους τῶν παραγωγικῶν τάξεων, ὁ πρωθυπουργός δήλωσε ὅτι *«οἱ παραγωγικές τάξεις πρέπει νά συμφωνήσουν ἐπί τῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ ἀντιμετώπιση τῶν δύο αὐτῶν προβλημάτων τῆς οἰκονομίας ἀποτελεῖ πρωταρχικά καθῆκον ὅλων καί ὅτι ὅλες οἱ ἐπί μέρους λύσεις τῶν ὑφισταμένων προβλημάτων καί τῶν κλαδικῶν θεμάτων τῶν τάξεων πρέπει νά τέμνονται ἀπό τήν ἀρχή αὐτή καί νά συμφωνοῦν μέ αὐτή»*. Μέ τό σκοπό αὐτό, συνέστησε στή συζήτηση μέ τούς ἁρμόδιους ὑπουργούς, τήν ἐξεύρεση λύσεων πού θά ὑπηρετοῦν τίς βασικές αὐτές ἀρχές καί θά ὑλοποιοῦνται σέ συνεργασία μαζί τους, καθώς καί τήν ἀποκατάσταση δικονομίας γιά τήν ἐπίλυση τῶν ἀναφυομένων γενικῶν ἤ εἰδικῶν θεμάτων. *«Ἔχω διακηρύξει»* — κατέληξε — *«ὅτι ἐπιθυμία τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ παγία συνεργασία μέ τούς ἐκπροσώπους τῶν παραγωγικῶν τάξεων. Πιστεύω ὅτι ἡ κοινή προσπάθεια θά ἐπιτρέψει νά ξεπεράσουμε γρήγορα καί ὅσο τό δυνατόν ἀνώδυνα τά προβλήματα πού μᾶς δημιουργεῖ ἡ διεθνής κρίση»*.

Τήν πρώτη συνάντηση ἀκολούθησαν διαδοχικές συσκέψεις μέ ἐκπροσώπους τῶν παραγωγικῶν τάξεων καί τούς ἁρμόδιους ὑπουργούς, ὅπου ἐξετάστηκαν τά ἐκκρεμῆ προβλήματα σέ σχέση μέ τίς βασικές κατευθύνσεις πού διέγραψε ὁ πρωθυπουργός.

Στίς 13 Φεβρουαρίου, θά συγκροτηθεῖ ὑπό τήν προεδρία του εὐρεία σύσκεψη παρουσία τῶν ἁρμόδιων ὑπουργῶν καί ἐκπροσώπων ὅλων τῶν παραγωγικῶν τάξεων. Κατά τή σύσκεψη διαπιστώθηκε ἡ κοινή βούληση γιά τήν πραγμάτωση τῶν προκαθορισμένων ἐπιδιώξεων καί ἡ σύμπτωση ἀπόψεων πάνω στίς μεθόδους καί τή φύση τῶν ἀναγκαίων μέτρων. Μέ βάση τήν ἀμοιβαία συναίνεση, ἀποφασίστηκε:

«1. Νά περιορισθοῦν οἱ συναλλαγματικές δαπάνες στό μέγιστο δυνατό χωρίς νά σημειωθοῦν οὐσιαστικές ὑποχωρήσεις στήν παραγωγή, νά ἐνταθεῖ ἡ ἐπενδυτική προσπάθεια καί ἡ προσπάθεια γιά αὔξηση τῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων, ἰδιαίτερα ἀπό τίς ἐξαγωγές.

»2. Νά συγκρατηθοῦν κατά τό δυνατό οἱ τιμές στό σημερινό ἐπίπεδο, προσαρμοζόμενες μόνο κατά τήν μεταβολή τῶν ἐξωτερικῶν στοιχείων τοῦ κόστους χωρίς ἄμεσους ἐλέγχους, νά παγώσουν τά μικτά κέρδη στό ἐπίπεδο τοῦ Νοεμβρίου 1979 γιά ὅλο τό ἔτος καί γιά ἕνα τρίμηνο νά παγώσουν οἱ τιμές στά ἐπίπεδα τῆς περιόδου πρίν ἀπό τίς ἐκπτώσεις.

»3. Στό μέτρο πού θά ὑλοποιεῖται ἡ ἐπίτευξη τῶν στόχων αὐτῶν τά μέτρα θά ἀντικαθίστανται μέ ἄλλα εὐρύτερης ἀποδοχῆς ὡς τήν πλήρη ἀνάληψη τῆς εὐθύνης ἀπό τίς παραγωγικές τάξεις, πού θά ἐγγυῶνται μέ συγκεκριμένες μεθόδους καί μέτρα τήν αὐστηρή τήρηση τῶν στόχων κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῶν ἁρμόδιων ὑπουργείων. Ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές θά καταστεῖ δυνατή ἡ ἄρση τῶν μέτρων περιορισμοῦ τῶν εἰσαγωγῶν νωρίτερα ἀπό τήν προκαθορισμένη προθεσμία. Στό ἐνδιάμεσο διάστημα θά ἰσχύσουν τά μέτρα καί θά ἐφαρμόζεται, παράλληλα, δοκιμαστικά τό νέο σύστημα.

»4. Γιά τήν ἐπίλυση ἐπί μέρους κλαδικῶν θεμάτων τῶν τάξεων θά συνεχίζεται ἡ συνεργασία τῶν ἐκπροσώπων τους μέ τούς ἁρμόδιους ὑπουργούς».

Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν παραγωγικῶν τάξεων ἐξέφρασαν τίς εὐχαριστίες τους στόν πρωθυπουργό, ὁ ὁποῖος καί ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἐν ὄψει τῆς διεθνοῦς κρίσεως ἐγκαινιάζεται μιά στενότερη συνεργασία Κυβερνήσεως καί παραγωγικῶν τάξεων. Βάση τῆς συνεργασίας αὐτῆς, πού στηρίζεται στήν κατανόηση, τήν αὐτοσυγκράτηση καί στήν περισσότερο ὑπεύθυνη συμμετοχή ὅλων στά μέτρα, εἶναι ἡ προστασία τοῦ συναλλαγματικοῦ μας ἰσοζυγίου καί ἡ τιθάσευση τοῦ πληθωρισμοῦ. Παρά τήν ὕπαρξη τῶν προβλημάτων αὐτῶν ἡ οἰκονομία μας διατηρεῖ τόν δυναμισμό της καί ἡ συναλλαγματική κατάσταση τῆς χώρας δέν ἐμπνέει ἀνησυχίες. Ἂν ὅμως δέν λάβουμε τά πρόσφορα μέτρα αὐτοπεριορισμοῦ, μπορεῖ νά ὑπάρξει ἐπιδείνωση. Εἶναι προτιμότεροι προσωρινοί καί ἀνώδυνοι περιορισμοί ἀπό τίς ὁριστικές καί ἐπώδυνες στερήσεις στό μέλλον. Χαίρω γιατί ἡ πραγματοποιηθεῖσα συμφωνία ἐπιτρέπει τήν αἰσιοδοξία γιά τό ξεπέρασμα τῆς κρίσεως μέ τίς μικρότερες δυνατές ἐπιπτώσεις καί γιά τήν διατήρηση τῶν μέχρι τοῦδε ἀναμφιβόλων ἐπιτευγμάτων μας στόν οἰκονομικό τομέα».

Μετά τή σύσκεψη, ὁ Κ. Καραμανλῆς παρέτεινε τή συνεργασία του μέ τούς ἐκπροσώπους τῶν ἐπαγγελματοβιοτεχνικῶν ὀργανώσεων καί ἄκουσε τίς ἀπόψεις τους γιά τό ΤΕΒΕ. Στό πλαίσιο τῆς προβλεπομένης ἀπό τόν πρόσφατο νόμο ἐξυγιάνσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ταμείου, ἀνήγγειλε τήν ἔκτακτη ἐνίσχυση τοῦ ΤΕΒΕ ἀπό τόν προϋπολογισμό τοῦ 1980 μέ ποσό 600 ἑκατ. δρχ.

5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ἐπιβεβαιώνεται ἡ παροχή, στό πλαίσιο τοῦ προγράμματος ἐξωτερικῆς βοήθειας τῶν ΗΠΑ οἰκονομικῆς χρήσεως 1981, ἰσόρροπης ἀμυντικῆς βοήθειας πρός τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία - 7 πρός 10. Συγκεκριμένα προβλέπεται, ἀντίστοιχα, ἡ χορήγηση 184 καί 252 ἑκατ. δολλαρίων.

Ὁ ὑπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ε. Ἀβέρωφ, τόνισε ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή «ἱκανοποιεῖ τό δίκαιο, τήν ἠθική καί τήν πολιτική σκοπιμότητα» καί, ἀκόμη, ἀποδεικνύει ὅτι «ὁ χειρισμός τοῦ θέματος ἀπό τόν πρωθυπουργό κ. Κ. Καραμανλῆ καί οἱ προσπάθειές του ὑπῆρξαν ἐπιτυχεῖς καί καρποφόρησαν».

Πρός τήν ἴδια κατεύθυνση, ὁ Ἀμερικανός ὑπουρ-

γός Ἀμύνης τόνισε, στίς 19 Φεβρουαρίου, ὅτι «μέ τά προτεινόμενα ποσά βοηθείας πρός τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία διατηρεῖται ἡ ἰσορροπία δυνάμεων στήν περιοχή καί κατά μία ἔννοια ἱκανοποιεῖται τό ἐνδιαφέρον τῆς Ἑλλάδος νά εἶναι ἡ βοήθεια ἀκριβοδίκαιη».

5-27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Συζητεῖται στή Βουλή καί ψηφίζεται τό σχέδιο Νόμου ἁρμοδιότητας ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων «περί συστάσεως ὑπουργείου Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος».

Σύμφωνα μέ τήν κυβερνητική ἄποψη, ὅπως ἀναπτύχθηκε ἀπό τόν εἰσηγητή τῆς πλειοψηφίας, Α. Κατσαούνη, ἡ ἀνάγκη γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ χωροταξικοῦ προβλήματος, σέ ἐφαρμογή καί τοῦ ἄρθρου 24 τοῦ Συντάγματος, ὁδήγησε στή δημιουργία ἑνός φορέα γιά τήν ἄσκηση τῆς χωροταξικῆς πολιτικῆς, τῆς οἰκιστικῆς πολιτικῆς καί τῆς πολιτικῆς τοῦ περιβάλλοντος. Ὅπως, ἐξάλλου, ἀνέπτυξε ὁ ὑφυπουργός Δημοσίων Ἔργων, Στ. Μάνος, τό Ἐθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας εἶχε ἀποφασίσει ἀπό τό Νοέμβριο τοῦ 1979 τήν ἵδρυση ὑπουργείου ὡς εἰδικοῦ φορέα γιά τήν ἐφαρμογή τῆς ἐθνικῆς χωροταξικῆς πολιτικῆς. Τό πρόβλημα πού καλεῖται νά λύσει τό ὑπό ἵδρυση ὑπουργεῖο συνέχεται κυρίως μέ τό πρόβλημα τῆς τρομακτικῆς συγκεντρώσεως πληθυσμοῦ καί δραστηριοτήτων στήν Ἀθήνα καί, κατά δεύτερο λόγο, στή Θεσσαλονίκη. Οἱ γενικές γραμμές τῆς χωροταξικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως, οἱ ἐπιδιώξεις καί οἱ μεγάλες προτεραιότητες ἔχουν καθοριστεῖ ἤδη ἀπό τό 1979· καί ὁ ὑφυπουργός Δημοσίων Ἔργων κατέληξε:

«Ὑπάρχουν δύο τρόποι γιά νά ἀντιμετωπίσει κανείς τό θέμα. Ἤ θά ἐμαζεύοντο σ' ἕνα πολύ μεγάλο Ὀργανισμό ὅλες τίς ἁρμοδιότητες τοῦ περιβάλλοντος, πρᾶγμα πού ὑποστηρίξατε (ἡ ἀντιπολίτευση) ἤ θά ἠκολουθεῖτο αὐτό πού ἀκολουθοῦμε ἐν προκειμένῳ καί τό ὁποῖο εἶναι τό ἑξῆς: κάθε ὑπουργεῖο καί κάθε ὀργάνωση, πού ἐπηρεάζει κατά κάποιον τρόπο τό περιβάλλον, διατηρεῖ τήν αὐτοτελῆ μονάδα του περιβάλλοντος. Τό νέο ὑπουργεῖο παίρνει πρῶτα ἀπό τό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ ὅλες ἐκεῖνες τίς ἁρμοδιότητες πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ Ν. 360. Καί τό νέο ὑπουργεῖο ἔχει τήν εὐθύνη γιά τόν συντονισμό καί τήν ἐκπόνηση τῶν γενικῶν προγραμμάτων, σέ συνδυασμό μέ ἕνα γενικό πρόγραμμα γιά τό περιβάλλον. Δηλαδή, τό νέο ὑπουργεῖο θά ἔχει τελείως ἐπιτελική ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τοῦ περιβάλλοντος καί κάθε ἐπί μέρους ὑπουργεῖο πού ἔχει μηχανισμούς ἐπιβολῆς, μπορεῖ νά ἐπιβάλει τούς κανόνες πολύ πιό εὔκολα ἀπό μιά νέα ὑπηρεσία πού θά μποροῦσε νά διογκωθεῖ σέ σημεῖο ἀπίστευτο».

Ὁ εἰσηγητής τῆς μειοψηφίας, Α. Πεπονῆς, εἶπε ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἀρνεῖται καί πάλι νά θεσμοθετήσει ἕνα μηχανισμό κοινωνικό καί περιορίζεται νά σχηματίσει μέ ἀποκολλήσεις καί μέ συγκολλήσεις ἕνα ἀκόμη κλάδο τοῦ γραφειοκρατικοῦ μηχανισμοῦ[119].

Μέ τή σύσταση τοῦ ὑπουργείου Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος ὁλοκληρώθηκε ἡ προσπάθεια τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τή χάραξη μιᾶς νέας χωροταξικῆς καί οἰκιστικῆς πολιτικῆς, ἐφόσον μετά τή λήψη σειρᾶς μέτρων ἀποφασιζόταν καί ἡ σύσταση τοῦ κατάλληλου φορέα γιά τήν ὑλοποίησή της. Στή γενικότερη αὐτή πολιτική τῶν Κυβερνήσεων τῆς ἑξαετίας 1974-1980 ἀναφέρεται εἰδικό ἐνημερωτικό σημείωμα:

«Τά τελευταῖα χρόνια καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες μέ πολύ ἱκανοποιητικά ἀποτελέσματα στόν τομέα τῆς χωροταξίας καί τῆς οἰκιστικῆς ἀναπτύξεως.

»Ἡ κυβερνητική πολιτική ἀσκήθηκε μέ συνέπεια ἀπό τό 1975, μέχρι σήμερα.

»1. Ἡ οἰκιστική πολιτική τῆς Νέας Δημοκρατίας ἀρχίζει τό 1975 μέ τήν ψήφιση τῶν σχετικῶν ἄρθρων τοῦ Συντάγματος. Αὐτό τονίζεται ἰδιαίτερα γιά νά δοθῆ ἔμφαση σέ ἕνα τόσο σοβαρό θέμα πού τείνει τελευταῖα νά ἐκφυλισθῆ σάν μιά δῆθεν προσωπική διαμάχη μεταξύ δύο ὑπουργῶν.

»Κατά τήν πρώτη, ἤδη, Κυβέρνηση τῆς Νέας Δημοκρατίας ἐτέθησαν οἱ βάσεις τῆς πολεοδομικῆς νομοθεσίας καί ἱδρύθη ἡ ΔΕΠΟΣ ὡς ὄργανον ἀσκήσεως οἰκιστικῆς πολιτικῆς. Στό πνεῦμα αὐτό ἔγινε ἡ προεργασία ἀναμορφώσεως τοῦ ΓΟΚ μέ ὑποδιαίρεση σέ κτιριολογικό καί πολεοδομικό κανονισμό.

»Στήν συνέχεια ἐτέθη τό θέμα ἐλέγχου τῆς ἐπεκτάσεως τῆς εὐρύτερης περιοχῆς πρωτευούσης, μέ παράλληλη ἐνίσχυση ἀνταγωνιστικῶν κέντρων ἀστικῆς ἕλξεως (ἀντίπαλες πόλεις - ΚΕΠΑ). Ἔτσι, ἀρχίζει ἡ ἐπεξεργασία τοῦ Ρυθμιστικοῦ Σχεδίου μείζονος Ἀθήνας, πού βασίζεται σέ σημεῖα κοινῆς ἀποδοχῆς, ὅπως προέκυψαν ἀπό εὐρύτατες συσκέψεις μέ κοινωνικούς φορεῖς, ἐπαγγελματικές τάξεις κ.λ.π. Τότε ἐλήφθησαν οἱ ἀποφάσεις γιά τούς στόχους πληθυσμιακῆς κατανομῆς, ὅπως μελετήθηκαν ἀπό τίς ἁρμόδιες ὑπηρεσίες τῶν ὑπουργείων Συντονισμοῦ καί Δημοσίων Ἔργων (τότε ὑπουργείου Οἰκισμοῦ).

»Οἱ δύο ἀποφάσεις, τό 1979, τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Χωροταξίας καί Περιβάλλοντος προγραμματίζουν μιά σειρά διοικητικῶν, οἰκονομικῶν καί πολεοδομικῶν μέτρων, μεταξύ τῶν ὁποίων τήν δημιουργία ἀστικῶν καί ἀγροτικῶν κέντρων (ὡς ἀπεκλήθησαν ΑΣΤΟΚ καί ΑΓΡΟΚ).

»Ἔτσι, τέθηκαν οἱ βάσεις τῆς χωροταξικῆς πολιτικῆς καί δημιουργήθηκε ὁ φορέας ὑλοποιήσεώς της (ΥΧΟΠ). Ἀποφασίσθηκε ἡ ἐνίσχυση τῶν περιφερειῶν μέ τήν ἐφαρμογή περιφερειακῶν καί τοπικῶν προγραμμάτων ἀναπτύξεως τῆς ἀποκεντρώσεως τῆς Βιομηχανίας (ΕΤΒΑ) καί ὁ ἔλεγχος τοῦ πληθυσμοῦ ὅπως καί ἡ βελτίωση τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τῆς Ἀθήνας, μέ τόν προγραμματισμό σειρᾶς μεγάλων συγκοινωνιακῶν ἔργων, δημιουργίας χώρων πρασίνου, ἀναψυχῆς καί ἀθλητισμοῦ, ἐνίσχυση τοῦ πολιτιστικοῦ τομέως κ.λ.π.

»Τό πόσο σημαντικές ἦταν οἱ ἀποφάσεις αὐτές ἀποδεικνύεται ἀπό τά προσωρινά ἀποτελέσματα ἀπογραφῆς τοῦ 1981, σύμφωνα μέ τά ὁποῖα ἀναπτύσσονται μέ γοργό ρυθμό

οἱ ἐπαρχιακὲς πόλεις, ἐνῶ στὴν πρωτεύουσα τὸ κέντρο παραμένει στάσιμο καὶ ἀναπτύσσεται ἡ περιφέρειά της. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ δικαιώνεται ἡ προσπάθεια γιὰ ἔγκαιρη παρέμβαση τῆς πολιτείας στὴ βελτίωση τῆς τεχνικῆς ὑποδομῆς τῆς πρωτεύουσας, στὸν ἔλεγχο τῆς ἐπεκτάσεώς της καὶ στὴ σωστὴ ἀνάπτυξη τῶν μεγάλων ἀστικῶν συγκεντρώσεων ὥστε νὰ μὴν ἐπαναληφθοῦν τὰ προβλήματα τῆς Ἀθήνας.

»Γιὰ πρώτη φορὰ συντάχθηκαν καὶ ἐγκρίθηκαν ρυθμιστικὲς μελέτες ποὺ ἔχουν ἀρχίσει νὰ μπαίνουν σὲ ἐφαρμογή. Ἀποτέλεσμα αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ κινητοποίηση τῶν κοινωνικῶν φορέων καὶ τῶν κατοίκων ποὺ ἔχουν ἀρχίσει νὰ συνειδητοποιοῦν τὴν ἀνάγκη ρυθμιστικῆς παρεμβάσεως τοῦ Κράτους.

»Αὐτὸ εἶναι ἕνα πολὺ θετικὸ στοιχεῖο ποὺ δημιουργεῖ τὶς προϋποθέσεις γιὰ σωστὴ ἐνημέρωση καὶ σοβαρὸ διάλογο, ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ὀρθότητα, ἀποδοχὴ καὶ ὁλοποίηση τῶν ρυθμιστικῶν προτάσεων.

»Ἡ συμμετοχικὴ διαδικασία ἀκολουθήθηκε ἐντατικὰ καὶ γιὰ τὴν σύνταξη τῶν μελετῶν τῶν ἐννέα διαμερισμάτων τῆς πρωτεύουσας. Οἱ μελέτες αὐτὲς ἔχουν ἤδη ὁλοκληρωθεῖ. Σύντομα δὲ ἀφοῦ ἐγκριθοῦν θὰ ἀποτελέσουν τὴν βάση γιὰ τὶς εἰδικὲς πλέον ρυθμίσεις καὶ ἐπεμβάσεις ποὺ θὰ ἐξασφαλίσουν τοὺς στόχους ἀναπτύξεως τῆς πρωτεύουσας.

»2. Μὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ νόμους καὶ ἀποφάσεις τέθηκαν ἐπίσης τὸ πλαίσιο καὶ οἱ βάσεις γιὰ ἕνα νέο πρότυπο οἰκιστικῆς ἀναπτύξεως, σὲ ἐφαρμογὴ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1975. Ὅπως ὁ Νόμος 947/79 γιὰ τὶς οἰκιστικὲς περιοχές, ὁ Νόμος 960/79 γιὰ τὴν ἐξασφάλιση χώρων σταθμεύσεως, ὁ Νόμος 886/79 γιὰ τὴν μεταφορὰ συντελεστοῦ κ.λ.π. Ὅπως ἐπίσης οἱ Νόμοι 289/79, 349/78 καὶ 1116/81 ποὺ θέσπισαν ἐνισχυμένα κίνητρα γιὰ τὴν προώθηση ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων σὲ ἐθνικὰ ἐπιθυμητὲς περιοχές. Οὐσιῶδες σκέλος τοῦ πλαισίου αὐτοῦ ἀποτελεῖ ὁ νόμος γιὰ τὶς οἰκιστικὲς περιοχές. Ἡ Κυβέρνηση πιστεύει πὼς ὁ νόμος αὐτός, τροποποιούμενος ὅπου ἀπαιτεῖται, ἀποτελεῖ ἕνα σημαντικὸ ξεκίνημα γιὰ τὴν ὀρθολογικοποίηση τῆς οἰκιστικῆς ἀναπτύξεως.

»Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ ἁρμόδιους φορεῖς, ὅπως τὸ ΤΕΕ καὶ τὴν Κεντρικὴ Ἕνωση Δήμων καὶ Κοινοτήτων, ποὺ παρὰ τὶς ἀρχικὲς ἀντιδράσεις τους ἐπισημαίνουν τώρα τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ νόμου.

»Πιστεύεται ὅτι ἀπαιτεῖται ὁ δημιουργικὸς διάλογος πάνω στὸ νόμο καὶ ἡ ἐπιδίωξη γενικῆς ἀποδοχῆς, διότι συχνὰ ὑποσκάφθηκε ἀπὸ πολιτικὴ σκοπιμότητα καὶ ἀπὸ μεμονωμένα συμφέροντα. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπανέλθουμε σὲ παληὲς διαδικασίες οἰκιστικῆς ἀναπτύξεως ποὺ ἐπέφεραν τὰ γνωστὰ ἐνίοτε καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα γιὰ τὸν ἑλληνικὸ χῶρο.

»Βελτιώσεις πολλὲς μποροῦν νὰ γίνουν, ἀλλὰ πάντοτε μὲ βάση τὴν ἐπιστημονικὴ τεκμηρίωση, τὸν κοινωνικὸ διάλογο καὶ τὴν ἐνημέρωση τῶν κατοίκων. Ἐξάλλου, τέτοιες βελτιώσεις ἔχουν ἤδη ἐντοπισθεῖ σὲ συνεργασία μὲ τοὺς ἁρμόδιους κοινωνικοὺς φορεῖς καὶ ἔχουν διατυπωθεῖ σὲ σχετικὸ σχέδιο νόμου.

»Στὰ πλαίσια αὐτὰ ἡ Κυβέρνηση θὰ ἐπιδιώξει τὴν ἐντονώτερη κινητοποίηση τῶν φορέων ἀσκήσεως τῆς πολιτικῆς σ' αὐτοὺς τοὺς τομεῖς καὶ εἰδικώτερα τῆς ΔΕΠΟΣ, τῆς ΚΕΔ καὶ τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης.

»Ὅπως, ἄλλωστε, ἡ Κυβέρνηση ἔχει ἀναγγείλει στὸ πρόγραμμα τῆς ἐπομένης τετραετίας, θὰ ἐξασφαλίσει τὴν διεύρυνση τῶν οἰκιστικῶν προγραμμάτων κοινωνικῆς κατοικίας, τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν, τὴν ἐλευθεροποίηση τοῦ συστήματος στεγαστικῶν δανείων κ.λ.π.

»Ἐπισημαίνεται εἰδικώτερα γι' ἄλλη μιὰ φορὰ ὅτι ἡ Κυβέρνηση θὰ συνεχίσει αὐτὴ τὴν συγκεκριμένη πολιτικὴ ποὺ ἐξασφαλίζει τὴν στέγη καὶ τὴν ἐργασία σὲ ἀνεκτὸ περιβάλλον καὶ ἑπομένως δὲν προτίθεται μὲ κανένα τρόπο νὰ ἀνεχθεῖ ἢ νὰ νομιμοποιήσει αὐθαίρετες κατασκευὲς καὶ ἐντάξεις ἐκτάσεων στὸ σχέδιο πόλεως, μὲ ὅρους ποὺ ὑποθάλπουν τὴν κερδοσκοπία καὶ ποὺ δεσμεύουν τὶς σωστὲς οἰκιστικὲς λύσεις. Σὲ περίοδο ὅπου ἐντεχνα προβάλλονται σκοπιμότητες καὶ βάζουν τὸν λαὸ σὲ ψεύτικα διλήμματα, καλεῖ τὰ κόμματα καὶ τοὺς πολιτικοὺς παράγοντες νὰ ἀναλάβουν τὶς εὐθύνες τους πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημαντικὸ θέμα. Τὸ πρόβλημα τῶν αὐθαιρεσιῶν δὲν ἐπιδέχεται πρόχειρες (προεκλογικὲς) λύσεις. Θὰ ἀντιμετωπισθεῖ μὲ βάση τὰ κατάλληλα κοινωνικὰ καὶ χωροταξικὰ κριτήρια ποὺ ἔχουν διατυπωθεῖ σὲ ἀποφάσεις τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Χωροταξίας καὶ Περιβάλλοντος μετὰ ἀπὸ σύμφωνη γνώμη ὅλων τῶν κοινωνικῶν φορέων. Ὅσα νομιμοποιηθοῦν θὰ ἐνταχθοῦν σὲ σχέδιο πόλεως μὲ τοὺς ὅρους ὅμως καὶ τὶς προϋποθέσεις ποὺ θὰ τοὺς ἐξασφαλίζουν ἀνθρώπινο οἰκιστικὸ περιβάλλον. Γιὰ νὰ σταματήσει ἡ ἀπαράδεκτη δραστηριότητα αὐθαίρετης οἰκοδομήσεως ποὺ ἀποβαίνει σὲ βάρος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἡ Κυβέρνηση ἔδωσε ἐντολὴ στὰ ἁρμόδια ὄργανα, τὶς πολεοδομικὲς ὑπηρεσίες, τὶς ἀστυνομικὲς ἀρχὲς καὶ τὶς εἰσαγγελικὲς ἀρχὲς μέσω τοῦ ὑπουργείου Δικαιοσύνης, γιὰ τὴν ἄμεση καὶ αὐστηρότερη ἐφαρμογὴ τῶν νόμων καὶ γιὰ τὴν αὐστηρὴ τιμωρία τῶν ὀργάνων ποὺ ἀσκοῦν πλημμελῶς τὰ καθήκοντά τους»[119].

7-8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἰρλανδίας, Πάτρικ Χίλλαρυ, στὸ πλαίσιο διήμερης ἀνεπίσημης ἐπισκέψεώς του στὴν Ἑλλάδα, γίνεται δεκτὸς ἀπὸ τὸν Κ. Τσάτσο καὶ παρακάθεται σὲ γεῦμα ποὺ παραθέτει πρὸς τιμή του ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας μὲ τὴ συμμετοχὴ καὶ τοῦ πρωθυπουργοῦ, Κ. Καραμανλῆ.

12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλῆς, προεδρεύει σὲ σύσκεψη ποὺ συγκαλεῖται στὸ Πολιτικὸ Γραφεῖο, μὲ ἀντικείμενο τὴν ἐξέταση τοῦ θέματος τῆς ἐπανεντάξεως τῆς Ἑλλάδος στὸ στρατιωτικὸ σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ, βάσει τῶν στοιχείων ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴ συνάντηση ποὺ εἶχε, τὴν προηγούμενη ἡμέρα, στὴν πόλη Μόνς τοῦ Βελγίου ὁ στρατηγὸς Α. Γκράτσιος μὲ τὸν ἀρχηγὸ τῶν χερσαίων δυνάμεων τῆς Συμμαχίας στὴν Εὐρώπη, στρατηγὸ Ρότζερς. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἀρχηγὸ τοῦ ΓΕΕΘΑ, στὴ σύσκεψη ἔλαβαν μέρος οἱ ὑπουργοὶ Ἐξωτερικῶν καὶ Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Γ. Ράλλης καὶ Ε. Ἀβέρωφ.

Στὴ διάρκεια τῆς συσκέψεως, ὁ στρατηγὸς Γκρά-

τσιος εἶχε τήν εὐκαιρία νά γνωστοποιήσει στήν Κυβέρνηση τό κείμενο τοῦ Νέου Σχεδίου ἐπανεντάξεως πού μόλις εἶχε ὑποβάλει ὁ Ἀνώτατος Συμμαχικός Διοικητής Εὐρώπης. Οἱ νέες προτάσεις τῆς Συμμαχίας βασίζονταν στήν ὑπόθεση ὅτι μόνιμη στρατιωτική λύση γιά τήν πλήρη ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδος στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ δέν εἶναι οὔτε δυνατή, ἀλλ' οὔτε καί ἐπιθυμητή, μέχρις ὅτου ἐπιλυθοῦν οἱ διαφορές πού συνέχονται μέ ἐκκρεμῆ πολιτικά θέματα μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας. Ὑπό τίς συνθῆκες αὐτές, τό θέμα τῶν ρυθμίσεων πού ἀφοροῦν τή διοίκηση καί τόν ἔλεγχο στό Αἰγαῖο, εἰδικότερα τό θέμα τῶν ὁρίων, προβλέπεται νά ἀντιμετωπιστεῖ σέ μεταγενέστερο χρόνο καί ἀναζητεῖται, ἐνόψει τῆς ἀνάγκης γιά τήν πλήρη ἑλληνική ἐπανένταξη, προσωρινή στρατιωτική ρύθμιση, ἡ ὁποία καί, ὅπως διευκρινίζεται, δέν θά ἀποτελέσει, μέ ὁποιοδήποτε τρόπο, προηγούμενο.

Στίς 21 Φεβρουαρίου, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση θά ἀνακοινώσει στό στρατηγό Ρότζερς ὅτι δέν θεωρεῖ τίς νέες προτάσεις του ὡς ἱκανοποιητική βάση γιά τήν ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τό στρατιωτικό σκέλος τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Ἀντίθετα, θά ἀποδεχόταν τήν ἐπανένταξη μέ βάση τίς ρυθμίσεις πού εἶχαν συμφωνηθεῖ μεταξύ τῶν στρατηγῶν Ντάβου καί Χαίηγκ, τό Μάιο τοῦ 1978. Μέ τή θέση της αὐτή, ἡ Κυβέρνηση πιστεύει ὅτι ἀφενός κατοχυρώνει τά ἐθνικά συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος καί ἀφετέρου προσφέρεται, γιά μιά ἀκόμη φορά, νά συμβάλει στήν ἀποκατάσταση τῆς συνοχῆς τῆς Νοτιοανατολικῆς Πτέρυγος τῆς Συμμαχίας.

Σέ σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση ἀναφέρεται:

«Ἡ Ἑλλάς δέν ἀπεχώρησε ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ διότι ἦτο ἐναντίον τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Ἀπεχώρησε σέ ἔνδειξη διαμαρτυρίας, ὅταν ἕνα μέλος τοῦ ΝΑΤΟ, ἡ Τουρκία, εἰσέβαλε στήν Κύπρο καί κατέλαβε τό μισό σχεδόν ἔδαφός της.

»Ἔκτοτε ἡ Ἑλλάς ἔκρινε ὅτι τόσο τό δικό της συμφέρον, ὅσο καί τό συμφέρον τῆς Συμμαχίας, ἐπέβαλλαν τήν ἐπανασύνδεσή της μέ τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ ὑπό τήν μορφή εἰδικῆς σχέσεως.

»Κατόπιν ἑλληνικῆς προτάσεως, οἱ στρατηγοί Ντάβος καί Χαίηγκ ἐπεξεργάσθησαν ἀπό κοινοῦ τήν μορφή τῆς σχέσεως αὐτῆς καί συνεφώνησαν τόν Μάιο τοῦ 1978 ἐπί συγκεκριμένων καί λεπτομερῶν ρυθμίσεων, πού ἐπέτρεπαν τήν ἄμεση ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Συμμαχία. Οἱ ρυθμίσεις αὐτές ἐκρίθησαν ἱκανοποιητικές καί ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά καί ἀπό τήν στρατιωτική ἡγεσία τῆς Συμμαχίας. Ἡ Τουρκία ὅμως πρόεβαλε ἀντιρρήσεις κατά τῶν ρυθμίσεων αὐτῶν. Προφανῶς, γιά νά ἄρουν τίς τουρκικές ἀντιρρήσεις, οἱ στρατηγοί Χαίηγκ καί Ρότζερς ὑπέβαλαν στήν Ἑλλάδα ἀλλεπάλληλες ἀντιπροτάσεις, ἡ τελευταία τῶν ὁποίων ὑπῆρξε τοῦ στρατηγοῦ Ρότζερς τῆς 11ης Φεβρουαρίου 1980. Ὅλες αὐτές οἱ ἀντιπροτάσεις ἀπομακρύνονται σέ βασικά σημεῖα ἀπό τήν συμφωνία Ντάβου-Χαίηγκ καί περιέχουν ρυθμίσεις πού δέν κρίνονται ἱκανοποιητικές ἀπό τήν ἑλληνική Κυβέρνηση. Γιά τόν λόγο αὐτό δέν ἔγιναν δεκτές.

»Ὅπως ἐλέχθη ἤδη, ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἐξακολουθεῖ νά πιστεύει ὅτι ἡ συμφωνία Ντάβου-Χαίηγκ προσφέρει τήν λύση στό θέμα τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τό στρατιωτικό σκέλος τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Καί τήν λύση αὐτή εἶναι ἕτοιμη νά τήν ἀποδεχθεῖ.

»Ἤδη, ἐναπόκειται στήν Συμμαχία νά σταθμίσει τίς προτεραιότητές της καί νά κρίνει ἐάν οἱ ἀβάσιμες ἀντιδράσεις ἑνός μόνο μέλους της μπορεῖ νά ὑπερισχύσουν τῆς ἀνάγκης νά ἀποκατασταθεῖ, κάτω ἀπό τίς σημερινές συνθῆκες, ἡ συνοχή καί ἡ ἀποτελεσματικότητας τῆς Συμμαχίας».

Ἐπακολούθησε, μεταξύ 20ῆς Φεβρουαρίου καί 1ης Μαρτίου, ἀνταλλαγή ἐπιστολῶν μεταξύ τῶν στρατηγῶν Γκράτσιου καί Ρότζερς, ἡ ὁποία καί ἀπέληξε στήν ἐπαναβεβαίωση τῆς ἑλληνικῆς θέσεως ἀπό τόν πρῶτο:

«Συνεχίζουμε νά θεωροῦμε ὡς στρατιωτικῶς ἐνδεδειγμένη καί ἐφαρμόσιμη λύση τήν γνωστή ὡς "συμφωνία Ντάβου-Χαίηγκ", ἡ ὁποία μέ τίς λέξεις τοῦ στρατηγοῦ Χαίηγκ παρέχει ἐπαρκῆ οὐσία καί δομή γιά τήν ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν στρατιωτική δομή τοῦ ΝΑΤΟ»[120].

13 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Σέ ὁμιλία του πρός τούς ξένους ἀνταποκριτές, ὁ ἀρχηγός τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως, Α. Παπανδρέου, ἐξαπολύει σφοδρή ἐπίθεση κατά τῆς Κυβερνήσεως, μέ ἀναφορά σέ θέματα τόσο τῆς ἐξωτερικῆς ὅσο καί τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς. Χαρακτηριστική τοῦ πνεύματος τῆς ὁμιλίας ὑπῆρξε ἡ ἀκόλουθη ἀποστροφή:

«Δέν ὑπάρχει κἄν Κυβέρνηση. Ὑπάρχουν μόνον ὑπουργοί πού συγκρούονται συνεχῶς μεταξύ τους καί ὁ πρωθυπουργός τούς λύνει τίς διαφορές τους, ὅταν τοῦ μένει καιρός ἀπό τίς ἀσχολίες του μέ τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες».

Ἀναλυτικά, ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀναφέρθηκε στά τρέχοντα διεθνῆ γεγονότα, μέ ἔμφαση στήν ἐπαναστατική μεταβολή στό Ἰράν, τήν ἐγκατάσταση πυραύλων Πέρσιγκ καί Κρούζ στή δυτική Εὐρώπη, τό δόγμα Κάρτερ καί, τέλος, στήν πρόσφατη κρίση τοῦ Ἀφγανιστάν, γιά νά καταλήξει στήν ἐπισκόπηση τῶν ἐθνικῶν ἑλληνικῶν προβλημάτων. Εἰδικότερα, ἀμφισβήτησε τόν πολυδιάστατο χαρακτήρα τῆς ἑλληνικῆς διπλωματίας, δίνοντας ἔμφαση στήν προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως γιά πλήρη ἐπάνοδο στό ΝΑΤΟ καί συμπεραίνοντας:

«Ἡ βιασύνη μας νά ἐπανέλθουμε στό ΝΑΤΟ, σέ συνδυασμό μέ τό βέτο τῆς Τουρκίας, ὁδηγεῖ σέ παραχώρηση ἐθνικοῦ χώρου πρός τήν Τουρκία ἢ τό ΝΑΤΟ, παραχωρήσεις πού ὅμως καμιά Κυβέρνηση δέν μπορεῖ νά κάνει.

»Προειδοποιοῦμε τόν κ. Καραμανλῆ ὅτι ἔχουμε τήν δυ-

νατότητα νά παρακολουθήσουμε καί νά άναλύσουμε λέξη πρός λέξη τή συμφωνία καί νά τήν καταγγείλουμε στόν ελληνικό λαό. Προειδοποιοῦμε άκόμη ότι δέν θά άνεχθοῦμε μυστικές συμφωνίες. Ὁ ἑλληνικός λαός ἔχει δικαίωμα νά γνωρίζει πώς προστατεύονται τά ἐθνικά του δίκαια».

Σέ άπάντηση δημοσιογραφικῶν ἐρωτημάτων, ὁ Α. Παπανδρέου τάχθηκε κατά τῆς ἐντάξεως στήν ΕΟΚ, ὑποστηρίζοντας ὅτι στή θέση τῆς ἐντάξεως πρέπει νά διαμορφωθοῦν εἰδικές σχέσεις πού νά ἀνταποκρίνονται στά συμφέροντα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ζήτησε τήν παραδειγματική τιμωρία τῶν ἐνόχων γιά τήν τραγωδία τῆς Κύπρου καί, τέλος, ἐξέφρασε τήν πεποίθηση ὅτι τό ΠΑΣΟΚ θά ἐπικρατήσει στήν πρώτη ἐκλογική ἀναμέτρηση πού θά διεξαχθεῖ.

Ἡ Κυβέρνηση, μέσω τοῦ ἐκπροσώπου της, σχολίασε τίς ἀπόψεις του Α. Παπανδρέου ὡς ἑξῆς:

«Μέ ὅσα εἶπε ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ στήν ὁμιλία του πρός τούς ξένους ἀνταποκριτάς ἀποδεικνύει γιά ἄλλη μιά φορά ὅτι ἔχει χάσει τό αἴσθημα ὄχι μόνο τῆς ἑλληνικῆς ἀλλά καί τῆς διεθνοῦς πραγματικότητας. Σέ ὅλα αὐτά τά θέματα ἐδόθησαν σαφεῖς καί ἀποστομωτικές ἀπαντήσεις πρό μηνός στήν Βουλή. Διερωτᾶται κανείς γιατί ἐπανέρχεται ἐπ' αὐτῶν;

»Οἱ παρατηρήσεις τοῦ κ. προέδρου τοῦ ΠΑΣΟΚ ἐξακολουθοῦν νά εἶναι ἐξωπραγματικές, ἀντιφατικές καί ἐπικίνδυνες.

»1. Ὑποβαθμίζει τή ρώσικη εἰσβολή στό Ἀφγανιστάν καί δικαιολογεῖ τίς ἐπεμβάσεις στήν Οὐγγαρία καί Τσεχοσλοβακία, πού τίς χαρακτηρίζει σάν ἐσωτερικές ὑποθέσεις τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας. Οἱ κίνδυνοι ἀπό μιά τέτοια θέση εἶναι ὀφθαλμοφανεῖς.

»2. Ἐνῶ ὁ ἴδιος ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἰσορροπία δυνάμεων στή Μέση Ἀνατολή ἀνετράπη σέ βάρος τῆς Δύσεως καί, ἐνῶ γνωρίζει ὅτι ἡ σοβιετική ὑπεροπλία στήν Εὐρώπη εἶναι καταφανής, ἀρνεῖται τήν ἄμυνα τῶν δημοκρατιῶν μέ τήν ἐγκατάσταση πυραύλων πρός ἐξισορρόπηση τῶν δυνάμεων.

»3. Ἐπικρίνει ὁ κ. Παπανδρέου τήν πολυδιάστατη πολιτική τῆς Κυβερνήσεως καί τήν ἀσκούμενη ἀνεξάρτητη πολιτική. Ἡ μέχρι τοῦδε ἐξωτερική πολιτική τῆς Κυβερνήσεως καί οἱ διεθνεῖς πρωτοβουλίες της, ἀπέδειξαν ὅτι δέν δεσμεύεται ἀπό οἱονδήποτε μηχανισμόν καί ὅτι ὑπαγορεύεται ἀποκλειστικά ἀπό τό ἐθνικό συμφέρον.

»Ἄλλωστε, ὅσα ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ ἐπικρίνει, ἀποτελοῦν ἀπόδειξη τῆς ἀσκουμένης ἀνεπηρέαστης καί πολυδιάστατης πολιτικῆς τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

»4. Διετύπωσε ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΟΚ τήν ἐπίκριση ὅτι ἡ Κυβέρνηση ἐγκατέλειψε τήν Κύπρο. Ἐπιμένει νά ἀγνοεῖ τήν ἄσκηση ἀπό μέρους τῆς Ἑλλάδας πέντε προσφυγῶν στόν ΟΗΕ. Καί ἐπιμένει παρ' ὅλο ὅτι διεψεύσθη κατά τή συζήτηση τῆς Βουλῆς.

»Μεταξύ Ἀθηνῶν καί Λευκωσίας, ὑπάρχει πλήρης συνεργασία. Καί τό εἶδος τῆς συνεργασίας καθορίστηκε ἀπό συμφώνου μέ τόν ἀείμνηστο πρόεδρο Μακάριο καί, ἐν συνεχεία, μέ τόν πρόεδρο Κυπριανοῦ, προκειμένου νά ἀποφεύγονται οἱ παρεξηγήσεις, ἀλλά καί οἱ συγκρούσεις, πού τόσο ἀκριβά στό παρελθόν πλήρωσε ἡ Κύπρος. Ἄλλωστε, ἡ Κυβέρνηση πιστεύει ὅτι διά τῆς ὅλης ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς θά μπορεῖ, ἐνισχύουσα τήν ἀσφάλεια τῆς χώρας, νά βοηθήσει ἀποτελεσματικότερα καί τήν Κύπρο.

»5. Ἐπανέρχεται γιά πολλοστή φορά ὁ κ. Παπανδρέου στήν γνωστή καί ἀβάσιμη συνθηματολογία του περί ἀνταλλαγμάτων πρός τήν Τουρκία, περί πιέσεων τοῦ ΝΑΤΟ, περί παραχωρήσεων ἐθνικοῦ χώρου στό Αἰγαῖο καί περί τριχοτομήσεως ἤ διχοτομήσεως τοῦ Αἰγαίου. Ὁ ἑλληνικός λαός ἔχει κουραστεῖ νά βλέπει συνεχῶς διαψευδόμενες τίς προβλέψεις τοῦ προέδρου τοῦ ΠΑΣΟΚ.

»6. Σέ ὅσα λέγει ὁ κ. Παπανδρέου γιά τήν ΕΟΚ, δέν μπορεῖ κανείς νά τόν παρακολουθήσει, γιατί, ὅπως εἶναι γνωστό, ἔχει πολλές φορές ἀλλάξει ριζικά θέσεις».

17 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται τήν ἐπίσκεψη καί ἔχει μακρά συνομιλία μέ τόν ὑπουργό τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, Χάνς Ματχόφερ. Ὅπως ἔγινε γνωστό καί ἀπό δημοσιογραφικές πηγές, ἡ συνομιλία τῶν δύο ἀνδρῶν περιστράφηκε κυρίως γύρω ἀπό τό θέμα τῆς γερμανικῆς οἰκονομικῆς βοήθειας πρός τήν Τουρκία. Ἡ ἑλληνική ἄποψη ἀλλά καί ἡ ἀντίστοιχη τοῦ Γερμανοῦ ὑπουργοῦ συγκλίνουν στήν ἀρχή ὅτι ἡ οἰκονομική βοήθεια πρός τή γειτονική χώρα ὀφείλει νά μήν ἀνατρέψει τήν ἰσορροπία τῶν δυνάμεων στήν περιοχή.

Τό εἰδικότερο περιεχόμενο τῆς συνομιλίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὁ κ. πρωθυπουργός καλωσορίζει τόν κ. Ματχόφερ καί προσθέτει ὅτι χαίρεται γιά τήν ἐπίσκεψη αὐτή καί τήν συνομιλία πού θά ἐπακολουθήσει, γιατί ἐλπίζει ὅτι μ' αὐτήν θά ἀποφευχθοῦν καινούργια σφάλματα πού θά μποροῦσαν νά ὁδηγήσουν σέ παρεξηγήσεις. Ἤδη ἔχουν γίνει στό παρελθόν πολλά σφάλματα ἀπό ὅλες τίς πλευρές πού ὁδήγησαν τά πράγματα ἐκεῖ πού εἶναι τώρα. Ἐν συνεχεία ἐρωτᾶ πῶς εἶναι ὁ καγκελλάριος.

»Ὁ κ. Ματχόφερ ἀπαντᾶ εὐχαριστώντας καί διαβιβάζει τούς χαιρετισμούς τοῦ καγκελλαρίου, προσθέτοντας ὅτι ὁ κ. πρωθυπουργός εἶναι ἕνας ἀπό τούς λίγους πολιτικούς ἡγέτες, τούς ὁποίους ἐκτιμᾶ τόσο βαθιά ὁ καγκελλάριος. Διευκρινίζει ὅτι ὁ κ. Σμίτ εἶναι πολύ φειδωλός καί αὐστηρός στίς κρίσεις του. Ἐπί παραδείγματι, τά αἰσθήματά του γιά τόν πρόεδρο τῶν ΗΠΑ δέν εἶναι τά καλύτερα.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι ἡ διεθνής κατάσταση δέν εἶναι ἐνθαρρυντική καί ὅτι ἡ Εὐρώπη δέν πάει καλά. Προσθέτει ὅτι, ἐάν ἡ Εὐρώπη δέν λάβει τά μέτρα της, τά πράγματα θά γίνουν ἀκόμα χειρότερα.

»Ὁ κ. Ματχόφερ ἐκφράζει τήν χαρά του γιά τό ὅτι βρίσκεται στήν Ἑλλάδα καί διότι τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά κάνει αὐτό τό ταξίδι καί μάλιστα Κυριακάτικο. Μέ τήν Ἑλλάδα τόν συνδέουν παλαιοί δεσμοί καί μέ πολλούς Ἕλληνες πολιτικούς παλαιές φιλίες. Ἦλθε στήν Ἑλλάδα ἀκριβῶς γιά νά συζητήσει μέ τήν μεγαλύτερη δυνατή εἰλικρίνεια ὥστε νά ἀποφευχθοῦν νέες παρεξηγήσεις καί

σφάλματα, ὅπως σωστά παρετήρησε ὁ κ. πρωθυπουργός.

»Σκοπός τοῦ ταξιδίου του στήν Τουρκία εἶναι πρός τό παρόν μόνο ἡ συλλογή πληροφοριῶν. Πρώτιστο μέλημά του εἶναι ἡ κατά τό δυνατόν ἀποκατάσταση τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τῆς τουρκικῆς οἰκονομίας. Βέβαια, ὁ τομέας αὐτός ἔχει πολλές πτυχές, ὅπως, ἐπί παραδείγματι, τήν pledging conference τοῦ ΟΟΣΑ (τήν εἰδική διάσκεψη γιά τήν βοήθεια πρός τήν Τουρκία), τό Διεθνές Νομισματικό Ταμεῖο, τήν βοήθεια τῆς ΕΟΚ πρός τήν Τουρκία, τήν βοήθεια ἐπί διμεροῦς βάσεως καί τήν ἀνακύκλωση τῶν χρεῶν.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρεμβαίνει παρατηρώντας ὅτι εἶναι δυνατόν μία χώρα νά διοχετεύσει ἕνα μέρος τῆς οἰκονομικῆς βοηθείας πού παίρνει στόν ἀμυντικό τομέα.

»Ὁ κ. Ματχόφερ ἀπαντᾶ ὅτι στήν περίπτωση αὐτή τῆς Τουρκίας κάτι τέτοιο δέν θά εἶναι δυνατόν. Ἐν συνεχείᾳ, ἔρχεται στήν στρατιωτική βοήθεια, πού ἀποτελεῖ τό δεύτερο σκέλος τοῦ ἐγχειρήματος.

»Στό σημεῖο αὐτό ὁ κ. πρωθυπουργός τονίζει ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀντιλαμβάνεται τήν οἰκονομική βοήθεια πρός τήν Τουρκία, ἀλλά τό θέμα χορηγήσεως στρατιωτικῆς βοηθείας ἐνδιαφέρει τήν Ἑλλάδα ἰδιαιτέρως.

»Ὁ κ. Ματχόφερ διευκρινίζει ὅτι γιά τήν ἀμυντική βοήθεια ἡ Γερμανία δέν ἔχει ἀκόμα πάρει ἀπόφαση γιά τό πόση θά εἶναι καί τό τί μορφῆς θά εἶναι. Θά ἀκούσει στήν Ἄγκυρα ποιές εἶναι οἱ ἐπιθυμίες τῆς Τουρκίας, ἡ Βόννη ὅμως προσανατολίζεται κυρίως πρός τόν ἐκσυγχρονισμό τῶν παλαιῶν ἁρμάτων M-48 μέ τήν ἀντικατάσταση τῶν κινητήρων τους ἀπό ντιζελοκινητῆρες καί τόν ἐφοδιασμό τους μέ νέο πυροβόλο. Ἐπίσης, προβλέπει καί τήν χορήγηση ἀντιαρματικῶν ὅπλων, ὅπως πυραύλων τύπου Milan. Οἱ Τοῦρκοι ζητοῦν νά τούς δοθοῦν καί ἅρματα μάχης τύπου Leopard I, ἀλλά αὐτό εἶναι δύσκολο, γιατί ἡ παραγωγή τοῦ τύπου αὐτοῦ ἔχει σταματήσει. Ἄν ἐπρόκειτο νά δοθοῦν τέτοια ἅρματα στήν Τουρκία, θά ἔπρεπε νά ξανατεθεῖ σέ λειτουργία τό τμῆμα τοῦ ἐργοστασίου πού τά κατασκεύαζε καί μία τέτοια διαδικασία θά διαρκέσει τουλάχιστον δεκατρεῖς μῆνες, ἄν ὄχι περισσότερο.

»Ἐκτός αὐτοῦ, ὁ ἀριθμός τῶν ἁρμάτων πού ζητοῦν οἱ Τοῦρκοι θά καταστοῦσε τήν ἐπαναλειτουργία τοῦ τμήματος αὐτοῦ τοῦ ἐργοστασίου ὄχι συμφέρουσα. Βέβαια, ὑπάρχει καί τό ἐνδεχόμενο, πρᾶγμα πού οἱ Τοῦρκοι τονίζουν, νά τούς δοθοῦν ἅρματα αὐτοῦ τοῦ τύπου ἀπό τά διαθέσιμα τῶν γερμανικῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Αὐτό ὅμως πάλι μοιάζει σχεδόν ἀδύνατο, γιατί οἱ ἴδιοι οἱ Γερμανοί χρησιμοποιοῦν ἀκόμη καί ἅρματα μάχης M-48, τά ὁποῖα θέλουν νά ἀντικαταστήσουν μέ τά Leopard I. Καταλήγοντας ὁ κ. Ματχόφερ, παρατηρεῖ ὅτι ὅλα αὐτά θά χρειασθοῦν μακρές διαπραγματεύσεις πού κάθε ἄλλο παρά εὔκολες θά εἶναι καί ἐπαναλαμβάνει ὅτι γιά τήν Ὁμοσπονδιακή Κυβέρνηση ἡ δημιουργία πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς σταθερότητος στήν Τουρκία εἶναι τό θέμα πού προέχει καί στό ὁποῖο δίνει τήν πρώτη προτεραιότητα.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι ἡ Τουρκία δέν χρειάζεται βοήθεια, ἀλλά ἐκεῖνο πού χρειάζεται εἶναι μυαλό. Ἡ Ἑλλάς δέν ἔχει ἀντίρρηση νά δίδεται βοήθεια στήν Τουρκία, ἀλλά αὐτό θά πρέπει νά γίνεται μέ τέτοιο τρόπο ὥστε νά μήν ἀποβαίνει σέ βάρος τῆς Ἑλλάδος. Καί αὐτό γιά δύο λόγους, ἀπό τούς ὁποίους ὁ ἕνας εἶναι οὐσιαστικός καί ὁ ἄλλος ψυχολογικός. Ὁ οὐσιαστικός λόγος εἶναι ὅτι, ἄν ἡ Τουρκία ἀποκτήσει τό αἴσθημα τῆς ὑπεροχῆς ἔναντι τῆς Ἑλλάδος, μπορεῖ νά ὑποκύψει στόν πειρασμό νά κάνει τρέλλες καί νά ἐπιδιώξει νά ἐπιβάλει τίς ἀπόψεις της μέ τήν βία. Ὁ ψυχολογικός λόγος εἶναι ὅτι δέν πρέπει νά δημιουργηθεῖ ἡ ἐντύπωση στόν ἑλληνικό λαό ὅτι ἐνισχύεται ἡ Τουρκία εἰς βάρος του. Συχνά γίνεται λόγος γιά τήν ὕπαρξη στήν Ἑλλάδα ἑνός ἀντιδυτικοῦ καί ἀντιαμερικανικοῦ πνεύματος. Αὐτό τό πνεῦμα πρέπει νά ἀποδοθεῖ κυρίως στό γεγονός ὅτι ἡ Δύση ὑποστηρίζει τήν Τουρκία σέ βάρος τῆς Ἑλλάδος. Οἱ διαφορές πού ὑπάρχουν σήμερα μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας ἔχουν δημιουργηθεῖ ἀποκλειστικά ἀπό τήν Τουρκία. Γιά 30-40 χρόνια οἱ σχέσεις μας ἦταν ὁμαλές μέχρι πού το 1973 καί 1974 ἄρχισε ἡ Τουρκία νά δημιουργεῖ προβλήματα στό Κυπριακό καί στό Αἰγαῖο. Καί ἀπό τότε τά πράγματα δέν ἐξελίσσονται καλά, παρά τίς προσπάθειες τίς ὁποῖες καταβάλλει ὁ ἴδιος ὁ κ. πρωθυπουργός. Ἡ Τουρκία ἀρνεῖται νά δεχθεῖ μία λογική λύση. Γιά τόν λόγο αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά διατηρηθεῖ ἡ ἰσορροπία δυνάμεων καί ἡ ἀναλογία ἀμυντικῆς βοηθείας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐνίσχυση τῆς Ἑλλάδος ἐνισχύει οὐσιαστικά τό ΝΑΤΟ.

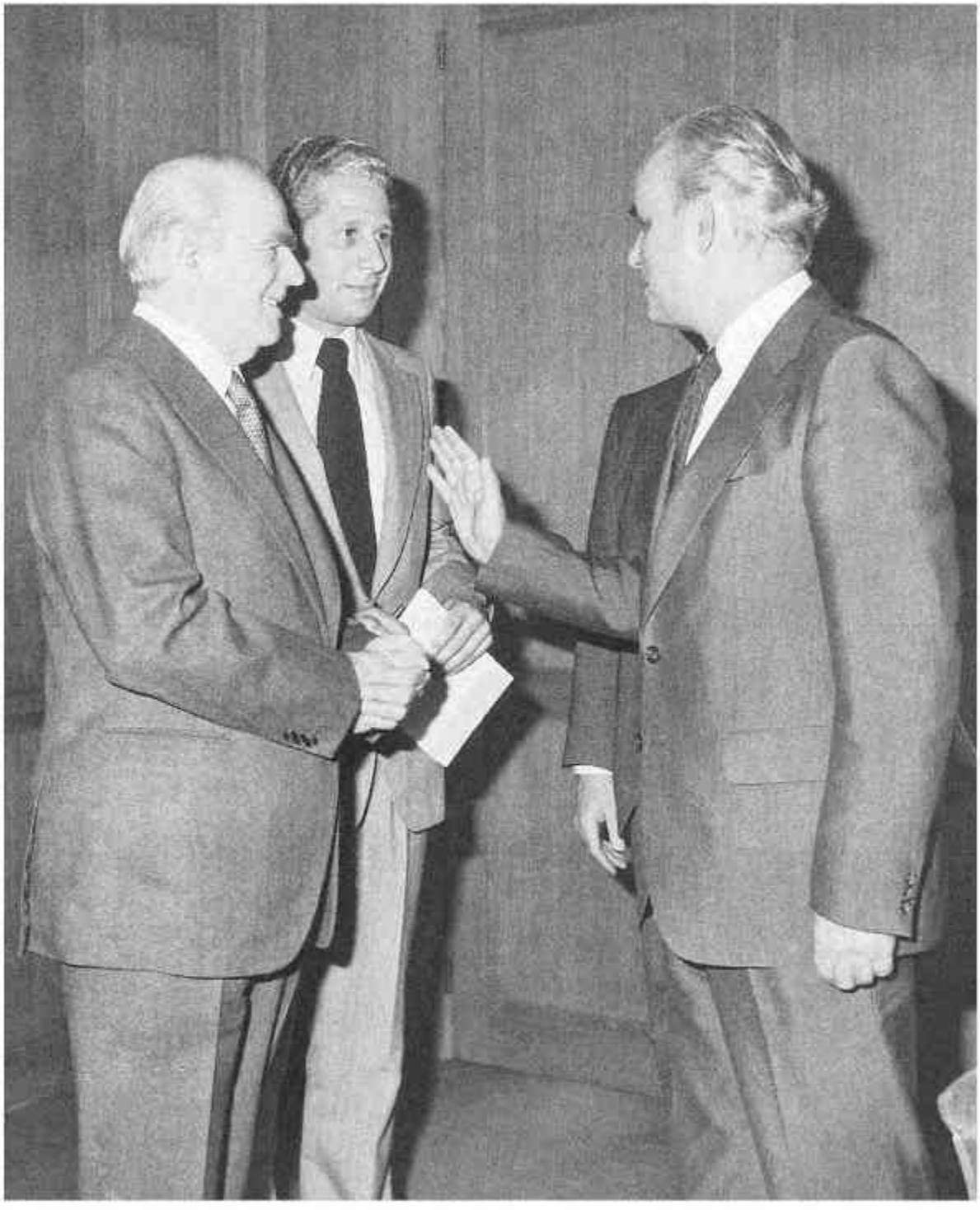
»Στό σημεῖο αὐτό ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρεται στήν προσπάθεια τῆς Ἑλλάδος γιά ἐπανένταξη στό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ καί τονίζει ὅτι οἱ προσπάθειες αὐτές παρεμποδίζονται ἀποκλειστικά ἀπό τήν Τουρκία πού θέτει ὅρους. Θά πρέπει ἡ Συμμαχία νά ἀντιληφθεῖ ὅτι τό βάρος τῶν μελλοντικῶν ἐξελίξεων πού θά ὑπάρξουν στήν Βαλκανική θά τό φέρει ἡ Ἑλλάς καί ὄχι ἡ Τουρκία.

»Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, λέει ὁ κ. πρωθυπουργός, θά ἤθελε νά ἀναφερθεῖ ἐν συντομία καί σ' ἕνα ζήτημα πού ἀπασχολεῖ τήν Ἑλλάδα.

» Ὅπως εἶναι γνωστό, στήν Ἑλλάδα ὑπάρχει πολιτική σταθερότης καί ἡ οἰκονομία μέχρι τώρα πῆγε πολύ καλά. Οἱ πρόσφατες ὅμως αὐξήσεις τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου, καθώς καί οἱ αὐξήσεις τῶν εἰδῶν πού εἰσάγει ἡ Ἑλλάς, ἔχουν δημιουργήσει προβλήματα στό συναλλαγματικό ἰσοζύγιο τῆς χώρας. Ἡ Κυβέρνηση ἔχει πάρει μιά σειρά ἀπό μέτρα καί ἐλπίζει ὅτι τά αὐστηρά αὐτά μέτρα πού πῆρε θά μπορέσουν νά βελτιώσουν τήν κατάσταση. Εἶναι ὅμως πιθανό τό πρόβλημα τοῦ συναλλαγματικοῦ ἰσοζυγίου νά χειροτερεύσει, ἄν π.χ. ὑπάρξει νέα αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου, καί τότε ἡ Ἑλλάς θά μποροῦσε νά χρειασθεῖ ἕνα δάνειο, ἕνα κανονικό δάνειο, σέ συνάλλαγμα. Καί ἀντί νά τρέχει σέ 30 - 40 Τράπεζες γιά νά τό συνάψει, θά προτιμοῦσε νά ἀποταθεῖ γι' αὐτό στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας.

»Ὁ κ. Ματχόφερ ἀπαντᾶ ὅτι μία Τουρκία μέ οἰκονομική σταθερότητα δέν θά χρειάζεται νά ἀναζητεῖ περιπέτειες στόν ἐξωτερικό τομέα, γιά νά κάνει ἀντιπερισπασμό καί νά ἀποσπᾶ τήν προσοχή τοῦ λαοῦ της ἀπό τήν ἐσωτερική μιζέρια.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός λέει ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν ἔχει ἀντίρρηση νά βοηθηθεῖ ἡ Τουρκία καί ἐπιθυμεῖ μιά Τουρκία μέ σταθερότητα πολιτική καί οἰκονομική. Ἡ Τουρκία ὅμως πρέπει νά λογικευθεῖ, νά σωφρονισθεῖ καί νά κατανοήσει ὅτι τήν στιγμή πού ἡ Συμμαχία τήν βοηθᾶ χάριν τοῦ γενικοτέρου συμφέροντος τῆς Συμμαχίας, θά πρέπει καί ἐκείνη νά κάνει κάτι πρός ὄφελος τοῦ ΝΑΤΟ. Δέν εἶναι δυνατόν ἡ Ἑλλάς νά ζητᾶ τήν ἐπανένταξή της καί νά τῆς τίθενται

Συνομιλία μέ τό Δυτικογερμανό ὑπουργό Οἰκονομικῶν.

δροι. Είναι πρωτοφανές στήν ίστορία ὅλων τῶν συμμαχιῶν τοῦ κόσμου, μία χώρα νά προσφέρεται νά μπεῖ σέ μία συμμαχία καί ἀντί νά θέτει ἡ ἴδια δρους, νά τῆς θέτει δρους ἡ Συμμαχία. Ἀναφέρεται ἐν συντομίᾳ στό ἱστορικό τῆς ἀποχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ NATO καί τούς λόγους πού ἐπέβαλαν τήν ἀποχώρηση αὐτή καί παρατηρεῖ ὅτι διαπράττει τήν μεγαλύτερη ἀσυνέπεια τῆς σταδιοδρομίας του μέ τό νά ἐπιδιώκει τήν ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδος στήν Συμμαχία χωρίς νά ἔχει ἐπιλυθεῖ τό Κυπριακό. Καθημερινῶς τοῦ ἐπιτίθεται ἡ ἀντιπολίτευση, ὁ τύπος, ἀκόμη καί οἱ Κύπριοι πρόσφατα γιά τόν λόγο αὐτό. Ἡ Τουρκία καί ἡ Δύση διαμαρτύρονται γιά τό Ἀφγανιστάν καί γιά τόν Ζαχάρωφ, λησμονώντας τήν ἴδια στιγμή τήν Κύπρο καί τούς 200.000 πρόσφυγες. Εἶναι λογική συνέπεια αὐτή; Ἡ Δύση νομίζει ὅτι, ἐπειδή ἡ Τουρκία ἔχει τήν στρατηγική θέση πού ἔχει καί εἶναι μεγάλη χώρα καί χρήσιμη γιά τό NATO, πρέπει νά βοηθηθεῖ χωρίς νά προσφέρει τίποτα. Ἡ ἀντίληψη αὐτή θά ὁδηγήσει στό νά χάσει ἡ Δύση μία μέρα καί τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία. Διότι ἡ Ἑλλάς θά μποροῦσε νά εἶναι ἡ πρώτη πού θά χαθεῖ καί ὅταν θά χαθεῖ ἡ Ἑλλάς, θά χαθεῖ καί ἡ Τουρκία.

»Ὁ κ. Ματχόφερ λέει ὅτι συγκρατεῖ δύο σημεῖα, τό ἕνα, τήν ἑλληνική ἐπιθυμία γιά τήν ἐνδεχομένη χορήγηση πιστώσεων ἤ δανείου καί τό ἄλλο ὅτι ἡ βοήθεια πού θά δοθεῖ δέν θά πρέπει νά διαταράξει τήν ἰσορροπία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Θά ὑπάρξει μία συνεχής ἐνημέρωση τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μέσω τοῦ πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος στήν Βόννη σχετικά μέ τήν ἐξέλιξη τῶν σχεδίων βοηθείας καί ἐπαναλαμβάνει ὅτι τό ζήτημα χορηγήσεως τῆς στρατιωτικῆς βοηθείας θά εἶναι δυσεπίλυτο.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι ὁ ἴδιος δέν συζητεῖ γιά τίς λεπτομέρειες χορηγήσεως στρατιωτικῆς βοηθείας ἀλλά γιά τήν διατήρηση τῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ στρατιωτική βοήθεια πρέπει νά δίδεται μέ τήν ἴδια ἀναλογία πού δινόταν μέχρι σήμερα. Οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες τό δέχθηκαν αὐτό καί συνεχίζουν τήν χορήγηση βοηθείας μέ τήν μέχρι τοῦδε ἰσχύουσα ἀναλογία τοῦ 7 πρός 10.

»Ὁ κ. Ματχόφερ ἀπαντᾶ ὅτι στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία δέν ὑπάρχει πολιτική δύναμη πού νά θέτει ἐν ἀμφιβόλῳ τήν χρησιμότητα τῆς ἀρχῆς αὐτῆς καί τήν ἀνάγκη διατηρήσεώς της.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ὑπογραμμίζει τήν ἀνάγκη νά ἀξιοποιηθεῖ τό γεγονός ὅτι δίδεται βοήθεια στήν Τουρκία. Ἐπαναλαμβάνει ὅτι ἡ Τουρκία πρέπει νά σωφρονισθεῖ καί νά ἀντιληφθεῖ, λογικευομένη ἤ πιεζομένη νά λογικευθεῖ, ὅτι πρέπει νά μεριμνήσει γιά τήν ἄρση τῶν ἐκκρεμοτήτων μέ τήν Ἑλλάδα καί νά σταματήσει νά θέτει ὅρους γιά τήν ἐπανένταξη τῆς Ἑλλάδος στό NATO. Ἡ Ἑλλάς ἔχει δηλώσει ὅτι, ὅταν θά εἶναι πλῆρες μέλος τῆς ΕΟΚ, δέν θά ἀσκήσει βέτο ἐναντίον τῆς ἐντάξεως τῆς Τουρκίας στήν Κοινότητα. Εἶναι λογικό ἡ Τουρκία νά ἀσκεῖ βέτο στήν ἑλληνική ἐπανένταξη στό NATO; Ὡς παράδειγμα τῆς ἐλλείψεως λογικῆς στήν πολιτική τῆς Τουρκίας ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρει τά τῆς συναντήσεώς του μέ τόν Ντεμιρέλ καί τήν ὑπογραφή τοῦ ἀνακοινωθέντος γιά παραπομπή τῆς διαφορᾶς πάνω στήν ὑφαλοκρηπῖδα στό Διεθνές Δικαστήριο τῆς Χάγης καί τήν ἐν συνεχείᾳ ὑπαναχώρηση τοῦ Τούρκου πρωθυπουργοῦ, μέ τό δικαιολογητικό ὅτι δέν διάβασε τί ὑπέγραφε καί ὅτι "τόν ἐτύλιξε ὁ Καραμανλῆς".

»Ὁ κ. Ματχόφερ, ἀνακεφαλαιώνοντας, ἀναφέρει τά ἑξῆς τρία σημεῖα:

»α. Εἶναι πρός τό συμφέρον ὅλων νά βοηθηθεῖ ἡ Τουρκία οἰκονομικά γιά νά ἐπικρατήσει ἠρεμία καί σταθερότης.

»Στό σημεῖο αὐτό ὁ κ. πρωθυπουργός παρεμβαίνει καί λέει ὅτι φοβᾶται πώς ἡ βοήθεια πρός τήν Τουρκία θά πάει χαμένη, γιατί ἡ Τουρκία δέν ἔχει Κυβέρνηση, δέν ἔχει πολιτική σταθερότητα καί δέν ἔχει κοινωνική γαλήνη.

»Ὁ κ. Ματχόφερ συνεχίζει μέ τό δεύτερο σημεῖο καί λέει ὅτι ἡ χορήγηση στρατιωτικῆς βοηθείας ἐπ' οὐδενί λόγῳ θά πρέπει νά διαταράξει τήν ἰσορροπία δυνάμεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας. Οἱ λεπτομέρειες θά συζητηθοῦν ὅταν φθάσουμε στό σημεῖο αὐτό.

»Τό τρίτο σημεῖο εἶναι ἡ προώθησις τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας καί τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Δυτικῆς Γερμανίας. Παρατηρεῖ ὅτι, ἐφ' ὅσον θά ὑπάρξει τό αἴτημα γιά τήν χορήγηση δανείου, ἡ ἱκανοποίησή του θά συναντήσει δυσκολίες, γιατί δέν ὑπάρχει προηγούμενο γιά παρόμοια χορήγηση πρός ἄλλη χώρα.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός προσθέτει ὅτι ἔχει παρατηρήσει πώς ἡ Γερμανία βρίσκεται σέ τρίτη θέση στίς στατιστικές τῶν ξένων ἐπενδύσεων στήν Ἑλλάδα καί θά ἦταν εὐχῆς ἔργον αὐτές οἱ ἐπενδύσεις νά αὐξηθοῦν, μιά καί στήν χώρα καί πολιτική σταθερότητα ὑπάρχει καί μιά καλή οἰκονομική κατάσταση.

»Ὁ κ. Ματχόφερ λέει ὅτι θά πρέπει οἱ ἰδιωτικές ἐπιχειρήσεις ἐν συνεργασίᾳ νά ἐκπονήσουν συγκεκριμένα σχέδια ἐπενδύσεων, ἐκεῖνος δέ εἶναι διατεθειμένος νά βοηθήσει στό ὀργανωτικό τμῆμα.

»Ἐν συνεχείᾳ, ἀναφέρει τίς δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζει ἡ γερμανική οἰκονομία μέ τήν αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου, πού τῆς κοστίζει γιά τήν ἴδια ποσότητα 20 δισεκατ. μάρκα ἐπί πλέον.

»Τό δημόσιο χρέος αὐξήθηκε σέ 240 δισεκατ. μάρκα καί οἱ τόκοι γιά τήν ἐξυπηρέτηση τοῦ χρέους αὐτοῦ προβλέπεται νά αὐξηθοῦν ἀπό 13 δισεκατ. τόν χρόνο πού εἶναι σήμερα, σέ 23 δισεκατ. μάρκα τό 1983. Ἔχει ἀπό τό 1974 καταβληθεῖ προσπάθεια μειώσεως τῆς ἐξαρτήσεως τῆς χώρας ἀπό τό πετρέλαιο ἀλλά τό ποσοστό τοῦ πετρελαίου στήν ἐνέργεια πού καταναλίσκεται στήν Γερμανία ἔχει κατέβει στά τελευταῖα πέντε χρόνια μόνον λίγο, δηλαδή ἀπό 54% σέ 49%.

»Μέ ὅλες αὐτές τίς δυσκολίες ἡ Γερμανία πρέπει ἀκόμα νά πληρώσει ἕνα μερίδιο 800 ἕως 900 ἑκατ. μάρκα τό χρόνο γιά τήν Μεγάλη Βρετανία στήν ΕΟΚ, τήν βοήθεια στήν Τουρκία καί νά ἐφαρμόζει τό ἀναπτυξιακό της πρόγραμμα βοηθείας πρός τόν Τρίτο Κόσμο, πρόγραμμα πού ἔχει πάρει σήμερα μεγάλες διαστάσεις. Ἡ ἀντοχή τοῦ γερμανικοῦ προϋπολογισμοῦ ἔχει τά ὅριά της. Ἐπαναλαμβάνει πάντως ὅτι θά κάνει ὁ ἴδιος ὅ,τι τοῦ εἶναι δυνατόν γιά νά συμβάλει στήν βελτίωση τῶν ἑλληνογερμανικῶν οἰκονομικῶν σχέσεων.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι περισσότερες λεπτομέρειες θά συζητήσει ὁ κ. Ματχόφερ μέ τούς κ.κ. Ράλλη, Μητσοτάκη καί Κανελλόπουλο.

»Τελειώνοντας ὁ κ. Ματχόφερ καί ἀπαντώντας σέ σχετική παρατήρηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, δηλώνει καί πάλι ὅτι οἱ δυσκολίες τῆς Τουρκίας ἐπ' οὐδενί λόγῳ θά πρέπει

νά ἀνατρέψουν τήν ἀρχή τῆς ἰσορροπίας τῶν δυνάμεων καί παράλληλα ὑπογραμμίζει τήν τεραστία σημασία πού ἀποδίδει ἡ Ὁμοσπονδιακή Κυβέρνηση στήν ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδος στό ΝΑΤΟ.

»Ἡ συνομιλία ἄρχισε στίς 10.30 καί τελείωσε στίς 11.50»[121].

Ὁ Χάνς Ματχόφερ θά ἐπιστρέψει στήν Ἀθήνα στίς 26 Μαρτίου, ὁπότε καί θά ἔχει νέα συνάντηση μέ τόν Κ. Καραμανλῆ, καθώς καί μέ τόν ὑπουργό τῶν Ἐξωτερικῶν Γ. Ράλλη.

Σχετικά, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο ἀνακοινωθέν:

«Ὁ πρωθυπουργός κ. Καραμανλῆς δέχθηκε σήμερα στό Πολιτικό Γραφεῖο τόν ὑπουργό Οἰκονομικῶν τῆς Γερμανίας κ. Ματχόφερ, παρουσία καί τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κ. Ράλλη.

»Ὁ Γερμανός ὑπουργός ἐξήγησε στόν κ. πρωθυπουργό τήν οἰκονομική κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στήν Τουρκία καί τούς λόγους γιά τούς ὁποίους γίνεται προσπάθεια οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Τουρκίας.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐπέσυρε τήν προσοχή τοῦ κ. Ματχόφερ ἐπί τῆς ἀνάγκης ὅπως, πρῶτον, μή διαταραχθεῖ ἡ ἀναλογία τῆς στρατιωτικῆς βοηθείας πού παρέχεται ἀπό τή Γερμανία πρός τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία καί, δεύτερον, μή χρησιμοποιηθεῖ ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας ἡ οἰκονομική βοήθεια κατά τρόπον πού νά ἀνατρέπει τόν ὑφιστάμενο σήμερα συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν.

»Ὁ κ. Ματχόφερ ἐβεβαίωσε τόν κ. πρωθυπουργό ὅτι ἡ γερμανική Κυβέρνηση γνωρίζει τίς ἀπόψεις αὐτές τῆς Ἑλλάδος καί ὅτι λαμβάνει σταθερῶς ὑπ' ὄψη της τά ἑλληνικά συμφέροντα στή διαμόρφωση τῆς πολιτικῆς της στήν περιοχή αὐτή».

18-19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Πραγματοποιεῖται στήν Ἄγκυρα ἡ πέμπτη, ἀπό τό 1978, συνάντηση τῶν γενικῶν γραμματέων τῶν ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος καί Τουρκίας, Θεοδωρόπουλου καί Γιγίτ. Τό κοινό ἀνακοινωθέν πού ἐκδόθηκε μετά τή λήξη τῶν συνομιλιῶν ἀναφέρει τά ἑξῆς:

«Ἡ 5η συνάντηση τῶν γενικῶν γραμματέων τῶν ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος καί Τουρκίας, πρέσβεων Βύρωνος Θεοδωροπούλου καί Ὀζντεμίρ Γιγίτ, πραγματοποιήθηκε στήν Ἄγκυρα, στίς 18 καί 19 Φεβρουαρίου 1980. Οἱ δύο γενικοί γραμματεῖς συνέχισαν τήν ἐξέταση διμερῶν ζητημάτων, ὅπως τῆς ὑφαλοκρηπῖδος, τοῦ ἐναερίου χώρου τοῦ Αἰγαίου καί ἀντήλλαξαν ἀπόψεις γιά δυνατότητες βελτιώσεως τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Κατά τήν διάρκεια τῶν συνομιλιῶν πού διεξήχθησαν σέ εἰλικρινῆ καί ἐποικοδομητική ἀτμόσφαιρα ἐπεδίωξαν νά διευκρινήσουν περαιτέρω τή βάση γιά τήν ἀναζήτηση συμπεφωνημένων λύσεων στά προβλήματα αὐτά. Συνεφώνησαν νά ἐξακολουθήσουν τήν ἐξέταση τῶν διμερῶν ζητημάτων μέ τόν συνεχιζόμενο διάλογό τους.

»Πρός τόν σκοπό αὐτό οἱ γενικοί γραμματεῖς συνεφώνησαν νά συναντηθοῦν ἐκ νέου στήν Ἀθήνα σέ ἡμερομηνία πού θά καθορισθῆ, διά τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ».

Παράλληλα, ὁ Ἕλληνας ἐκπρόσωπος, Β. Θεοδωρόπουλος, εἶχε τήν εὐκαιρία συνομιλίας μέ τόν Σ. Ντεμιρέλ, στήν ὁποία ἀναφέρεται σχετικό μνημόνιο του:

«Κατά τήν ἐπίσκεψή μου στόν Τοῦρκο πρωθυπουργό τοῦ διεβίβασα ἐν πρώτοις τούς προσωπικούς χαιρετισμούς τοῦ προέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καί τίς εὐχές του γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου του. Τοῦ εἶπα ὅτι οἱ ὁδηγίες πού ἔχω ἀπό τόν πρωθυπουργό μου εἶναι νά συνεχίσω ἐργαζόμενος μέ τόν Τοῦρκο συνάδελφό μου μέ διάθεση ἐξευρέσεως λύσεων εἰρηνικῶν καί ἐποικοδομητικῶν στά προβλήματά μας, πρᾶγμα πού εἶναι σήμερα ἀκόμη πιό ἐπιβεβλημένο καί για τίς δύο πλευρές ἐν ὄψει τῶν διεθνῶν ἐξελίξεων.

»Ὁ κ. Ντεμιρέλ μέ παρεκάλεσε νά διαβιβάσω τίς εὐχαριστίες του καί τούς χαιρετισμούς του στόν Ἕλληνα συνάδελφό του, τοῦ ὁποίου βαθύτατα ἐκτιμᾶ τή σοφία καί τήν προσωπικότητα. Πράγματι, εἶπε, εἶναι ἐπιβεβλημένο νά βροῦμε λύσεις στά προβλήματά μας, λύσεις λογικές πού νά εἶναι ἀποδεκτές στίς δύο πλευρές. Χρειάζεται ὑπομονή καί ἐπιμονή. Βλέπουμε στή διεθνῆ ζωή παραδείγματα διαφορῶν μεταξύ χωρῶν πού παραμένουν ἐπί χρόνια ἐκκρεμεῖς, χωρίς αὐτό νά δημιουργεῖ κίνδύνους στίς σχέσεις τῶν χωρῶν αὐτῶν. Πρέπει καί ἐμεῖς νά μάθουμε νά ζοῦμε μέ τά προβλήματά μας καί νά ἐλαχιστοποιοῦμε τίς ἐπιπτώσεις τους, μέχρις ὅτου καταφέρουμε νά τά ἐπιλύσουμε. Πρέπει καί ἐμεῖς ὑπομονητικά νά συνεχίζουμε τήν ἀναζήτηση λύσεων. Καί ἄν βροῦμε τή λύση σέ ἕνα ἀπό τά προβλήματά μας, νά τήν υἱοθετοῦμε ἔτσι ὥστε νά περιορίζουμε τό πεδίο τῶν διαφορῶν μας. Βεβαίως, πρέπει νά φροντίζουμε ὥστε οἱ λύσεις πού θά βρεθοῦν νά μποροῦν νά παρουσιασθοῦν καί στήν κοινή μας γνώμη, ἡ ὁποία νά ἀντιληφθεῖ ὅτι ἡ Κυβέρνηση ὑπερασπίσθηκε τά συμφέροντά της ὅσο ἔπρεπε καί ὅτι ἡ λύση πού βρέθηκε εἶναι προϊόν μιᾶς λογικῆς διευθετήσεως πού θά προϋπέθετε ὅτι καμμιά ἀπό τίς δύο χῶρες δέν θά φαινόταν ὅτι ἐπέτυχε κέρδος εἰς βάρος τῆς ἄλλης. Ἀναφερόμενος καί στή διεθνῆ κατάσταση κατέληξε ὅτι ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία πρέπει νά παραμείνουν καλοί γείτονες, φίλοι καί σύμμαχοι.

»Κατόπιν ἐζήτησε πληροφορίες γιά τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς Ἑλλάδος καί ἀνέλυσε διά βραχέων τούς στόχους τοῦ οἰκονομικοῦ του προγράμματος, τό ὁποῖον ἔχει ὡς κύριο σκοπό τήν καταπολέμηση τοῦ πληθωρισμοῦ, τοῦ κυριωτέρου ἐχθροῦ ὅλων.

»Εὐχήθηκε, τέλος, ὅπως ὁ κ. Καραμανλῆς συνεχίσει νά προσφέρει τίς τόσο πολύτιμες ὑπηρεσίες του στόν ἑλληνικό λαό μέ τήν ἰδία ἐπιτυχία, ὅπως μέχρι σήμερα, καί μέ παρεκάλεσε νά μεταφέρω τούς προσωπικούς του χαιρετισμούς στόν κ. πρωθυπουργό.

»Κατά τήν συνάντησή μου μέ τόν Τοῦρκο ὑπουργό Ἐξωτερικῶν δέν ἐλέχθη τίποτε πέραν τῶν συνήθων κοινοτοπιῶν περί ἐκατέρωθεν ἐπιθυμίας διατηρήσεως τοῦ διαλόγου, ἐξευρέσεως εἰρηνικῶν λύσεων, ἀνάγκης τῶν δύο χωρῶν νά συνεργάζονται ἰδίως ἐν ὄψει τῶν διεθνῶν ἐξελίξεων. Ὁ κ. Ἐρκμέν δέν ἔκανε συγκεκριμένη ἀναφορά σέ ἀνάγκη συναντήσεώς του μέ τόν Ἕλληνα ὑπουργό Ἐξωτερικῶν. Παρότρυνε μόνο τούς γενικούς γραμματεῖς νά μή παρελκύσουν τίς συνομιλίες τους καί νά φροντίσουν νά

προωθήσουν τά θέματα, νά συντάξουν μία ἔκθεση πού νά περιέχει διαζευκτικές λύσεις καί νά τήν ὑποβάλουν στούς ὑπουργούς, οὕτως ὥστε νά τούς διευκολύνουν, ὅταν οἱ τέλευταῖοι συναντηθοῦν. Ἀνέφερε παρεμπιπτόντως ὅτι οἱ σύνοδοι τοῦ Συμβουλίου Εὐρώπης καί τοῦ Συμβουλίου ΝΑΤΟ θά εἶναι δύο εὐκαιρίες, ὅπου θά συναντήσει τόν "Ελληνα συνάδελφό του»[122].

21 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ἡ ἐπεξεργασία καί, γενικά, ἡ ἀξιοποίηση τοῦ κρέατος πού παράγεται στήν Ἑλλάδα ἀνατίθεται καί σέ συνεταιριστικές κτηνοτροφικές ὀργανώσεις, οἱ ὁποῖες ὡς ὑπεύθυνοι πλέον φορεῖς θά προχωρήσουν, μέ τήν οἰκονομική ἐνίσχυση τοῦ Κράτους, στήν ἵδρυση τῶν ἀπαραίτητων σφαγείων βιομηχανικοῦ τύπου.

Μέ τόν τρόπο αὐτό ἐνισχύεται καί ὁ ρόλος πού μποροῦν νά διαδραματίσουν εἰδικά οἱ συνεταιριστικές ὀργανώσεις στό κύκλωμα τῆς παραγωγῆς καί ἐμπορίας τοῦ κρέατος, μέ τήν ἀνάληψη τῆς εὐθύνης γιά τή διαχείριση τοῦ προϊόντος τοῦ μόχθου τους. Ἡ πολιτική αὐτή, ὅπως ὑπογραμμίζεται, ἀποβλέπει στήν αὔξηση τοῦ εἰσοδήματος τῶν κτηνοτρόφων, τήν ἀνάπτυξη τῆς κτηνοτροφίας, τή βελτίωση τοῦ κυκλώματος παραγωγῆς καί ἐμπορίας μέ εὐνοϊκά ἀποτελέσματα γιά τούς παραγωγούς καί καταναλωτές, καί, ἀκόμη, τήν καλύτερη ἀξιοποίηση τοῦ κρέατος μέ τή μεταποίηση καί ἐπεξεργασία του, καί τήν ἀξιοποίηση τῶν ὑποπροϊόντων του γιά τήν παρασκευή ζωοτροφῶν.

23 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ἡ τουρκική Κυβέρνηση ἀποσύρει τή NOTAM 714, σχετικά μέ τόν ἔλεγχο τοῦ ἐναέριου χώρου τοῦ Αἰγαίου, μέ ἀποτέλεσμα νά ἄρει καί ἡ Ἑλλάδα, ἀπό τή δική της πλευρά, τή NOTAM 1157. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἀποκαθίσταται ἡ ἐλευθερία τῆς ἀεροπλοΐας στήν περιοχή τοῦ Αἰγαίου, ἡ ὁποία θά διεξάγεται ἐφεξῆς, ὅπως καί στό παρελθόν, ἐπί τῇ βάσει τῶν καθιερωμένων κανονισμῶν καί διαδικασιῶν τοῦ ICAO.

Σχετικά, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλης, ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἐκφράζω τήν ἱκανοποίησή μου γιά τήν ἀπόφαση τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως νά ἄρει τή NOTAM 714. Ἡ ἀπόφαση αὐτή συμβάλλει στήν ὁμαλοποίηση τῆς ἀεροπλοΐας στό Αἰγαῖο καί πέραν αὐτοῦ στή βελτίωση τοῦ κλίματος στίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν».

Ἡ ἐπανάληψη τῆς ἐλεύθερης ἀεροπλοΐας στό Αἰγαῖο σχολιάστηκε μέ ἱκανοποίηση ἀλλά καί ἐπιφυλακτικότητα ἀπό τά κόμματα τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐνῶ δημιούργησε ἀρκετές ἀντιδράσεις στήν Τουρκία, ὅπου ἡ ἄρση τῆς NOTAM 714 θεωρεῖται ἀπό πολλούς πολιτικούς ὡς «ἄνευ ἀνταλλάγματος παραχώρηση». Ἀντίθετα, ἡ ἐπιφυλακτικότητα ὁρισμένων ἀντιπολιτευτικῶν κύκλων στήν Ἑλλάδα, ἰδιαίτερα τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἔγκειται στή διατύπωση τῆς ὑποψίας ὅτι ἡ τουρκική ἀπόφαση ἀποβλέπει στήν ἐκμαίευση παραχωρήσεων ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά ἤ καί ὅτι ἀποτελεῖ τήν ἀπαρχή μιᾶς «συνολικῆς λύσεως» τῶν προβλημάτων τοῦ Αἰγαίου ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ ΝΑΤΟ καί τῶν ΗΠΑ.

23 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ τήν εὐκαιρία τῆς συγκλήσεως στό Ρέθυμνο τοῦ Δ' Περιφερειακοῦ Συνεδρίου τῆς Νέας Δημοκρατίας, ἀπευθύνει τό ἀκόλουθο χαιρετιστήριο μήνυμα:

«Διαβιβάζω πρός ὅλους τούς συνέδρους τοῦ Δ' Περιφερειακοῦ Συνεδρίου τῆς Κρήτης τῆς Νέας Δημοκρατίας τούς θερμούς χαιρετισμούς.

»Τιμῶ τούς ἀγῶνες τοῦ κρητικοῦ λαοῦ, τούς παλαιούς καί νεώτερους ἡγέτας του. Καί τιμῶ ἀκόμη τήν πολιτική ὡριμότητα καί τή σύνεση τῶν Κρητῶν.

»Ἡ σύγκληση τοῦ Συνεδρίου τῆς Κρήτης ἀποτελεῖ οὐσιώδη συμβολή στήν δημοκρατική ὀργάνωση τῆς παρατάξεώς μας καί τήν περαιτέρω προβολή τῶν ἰδεολογικῶν μας ἀρχῶν. Ἡ συνεχής προσπάθεια, γιά τήν καλύτερη ὀργάνωση τῆς παρατάξεώς μας, εὐρύνει τήν λαϊκή μας βάση, διασφαλίζει τίς δημοκρατικές μας ἐλευθερίες καί ἐπιτρέπει νά ἀντιμετωπίσουμε τό μέλλον τοῦ τόπου μέ σύνεση καί ἀποφασιστικότητα, ἀποφεύγοντας τυχοδιωκτικούς πειραματισμούς.

»Εἰς τήν Νέαν Δημοκρατίαν εὑρίσκεται ἡ θέση ὅλων τῶν Ἑλλήνων πού ἐπιζητοῦν τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας καί τήν κοινωνική γαλήνη. Εἰς τήν Νέαν Δημοκρατίαν θά εὕρουν οἱ Κρῆτες, μαζί μέ ὁλόκληρο τόν ἑλληνικό λαό, τήν πολιτική σταθερότητα, τήν πρόοδο καί τήν ἐγγύηση γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη καί τήν ἄνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου. Ἡ Νέα Δημοκρατία ὑπό τάς σημερινάς συνθήκας ἀποτελεῖ τήν μοναδική ἐγγύηση πολιτικῆς σταθερότητος, κοινωνικῆς γαλήνης καί πρόοδου τῆς χώρας».

Τό Περιφερειακό Συνέδριο τῆς Κρήτης διαδέχτηκε τά ἀντίστοιχα τῆς Πρέβεζας, στίς 8 Δεκεμβρίου 1979, καί τῆς Λάρισας, στίς 19 Ἰανουαρίου 1980. Θά ἀκολουθήσουν τό Ε' Περιφερειακό Συνέδριο Ἀττικῆς, Κυκλάδων καί Πειραιῶς, τήν 1η Μαρτίου, τό ΣΤ' Συνέδριο Νήσων Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου, στίς 22 Μαρτίου, καί τό Ζ' Συνέδριο Μακεδονίας πού συγκλήθηκε στή Θεσσαλονίκη, στίς 28 Μαρτίου 1980.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἀπευθύνει χαιρετιστήρια

μηνύματα καί στά τρία τελευταῖα, ὑπογραμμίζοντας τή συμβολή τῆς Νέας Δημοκρατίας στή διασφάλιση συνθηκῶν ἤρεμου καί σταθεροῦ πολιτικοῦ βίου, προϋποθέσεως γιά τήν ἀποδοτική λειτουργία τῆς δημοκρατίας καί τήν οἰκονομική καί κοινωνική πρόοδο τοῦ τόπου.

26 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ψηφίζεται σχέδιο Νόμου «περί τοῦ τρόπου εἰσαγωγῆς εἰς τά Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἱδρύματα, τάς Σχολάς Ἐκπαιδεύσεως Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ καί τάς Ἀνωτέρας Σχολάς» καί ἔλαβε ἀρ. Ν. 1035.

Κατά τόν εἰσηγητή τῆς πλειοψηφίας, Α. Ταλιαδοῦρο, ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, τόν Ἰανουάριο τοῦ 1976, μετά τή λήξη τῶν δύο μεγάλων συσκέψεων πού πραγματοποιήθηκαν στό ὑπουργεῖο Παιδείας καί ἀφοῦ εἶχε προηγηθεῖ ἐποικοδομητικός διάλογος μέ τούς ἁρμόδιους φορεῖς, εἶχε συνοψίσει τίς σχετικές ἀποφάσεις προβλέποντας τήν καθιέρωση τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως πού θά περιλαμβάνει ἑξατάξιο δημοτικό σχολεῖο καί τριετές γυμνάσιο καί, μετά τό γυμνάσιο, τριετές λύκειο καί τριετῆ τεχνική ἐπαγγελματική σχολή κ.τ.λ., τήν καθιέρωση ἀκόμη σέ ὅλους τούς κύκλους τῆς δημοτικῆς γλώσσας. Εἶχε, τέλος, προβλεφθεῖ καί ὅτι «ἡ ἐπιλογή τῶν φοιτητῶν γιά τήν Ἀνώτατη Παιδεία θά γίνεται στούς κόλπους τοῦ λυκείου μέ προοπτική καταργήσεως ἀπό τοῦ ἔτους 1980 τῶν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων γιά τίς Ἀνώτατες Σχολές». Ἡ Κυβέρνηση, συνεπής πρός τή γραμμή αὐτή, ἐφαρμόζει τό σύστημα τῆς ἐπιλογῆς, μέ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, τῶν εἰσαγόμενων στά ΑΕΙ σπουδαστῶν μέσα στά λύκεια καί σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Ὁ Α. Ταλιαδοῦρος ἐντόπισε τίς δύο βασικές διατάξεις τοῦ νομοσχεδίου στήν ἔναρξη τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου συστήματος ἐπιλογῆς τῶν σπουδαστῶν γιά τά ΑΕΙ, Παιδαγωγικές Ἀκαδημίες καί Ἀνώτερες Σχολές ἀπό τό Ἀκαδημαϊκό ἔτος 1980-1981 καί στήν ἐξουσιοδότηση πρός τόν ὑπουργό Παιδείας, κάθε ἔτος, νά ὁρίζει τόν ἀριθμό τῶν εἰσακτέων γιά κάθε Σχολή μετά ἀπό γνώμη τῶν ἁρμόδιων πανεπιστημιακῶν ὀργάνων. Ἡ καθιέρωση τοῦ νέου συστήματος περιορίζει τόν παράγοντα τῆς τύχης καί διευκολύνει τήν ἐπιλογή τῶν καλύτερων μαθητῶν καί σπουδαστῶν.

Ὁ εἰσηγητής τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως, Μ. Δρεττάκης, δήλωσε ὅτι τό ΠΑΣΟΚ θά καταψηφίσει τό νομοσχέδιο κατ' ἀρχήν, τό ὁποῖο, ὅπως πιστεύει, ἀντί νά μειώνει, καί πολύ περισσότερο νά καταργεῖ, πολλαπλασιάζει τούς φραγμούς στή μόρφωση, ἐπεσήμανε τήν ἔλλειψη προγραμματισμοῦ καί κατελόγισε στήν Κυβέρνηση πράξεις ἤ παραλείψεις πού ἔχουν συντελέσει στή διατήρηση τῶν ἀναχρονιστικῶν δομῶν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος[123].

28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1980

Ὁ πρεσβευτής τῆς Ἑλλάδος στήν Βόννη, Π. Καλογερᾶς, ἐγχειρίζει στόν καγκελλάριο Σμίτ ἐπιστολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί, παράλληλα, τοῦ ἀναπτύσσει προφορικά τίς ἀπόψεις τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ σέ σχέση μέ τό θέμα τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τό ΝΑΤΟ.

Τό κείμενο τῆς ἐπιστολῆς Κ. Καραμανλῆ ἔφερε ἡμερομηνία 21ης Φεβρουαρίου:

«Γνωρίζω πόσο εἶσθε ἀπησχολημένος αὐτό τόν καιρό μέ τίς τελευταῖες σοβαρές καί ἐπικίνδυνες διεθνεῖς ἐξελίξεις. Πιστεύω ὅμως ὅτι οἱ ἐξελίξεις ἀκριβῶς αὐτές ἐπιβάλλουν σήμερα, περισσότερο ἀπό ποτέ, τήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων ἐκείνων που ἐξασθενίζουν τήν ἀμυντική ἱκανότητα τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας.

»Θεωρῶ, συνεπῶς, καθῆκον μου νά θέσω ὑπ' ὄψη σας ἕνα κρίσιμο θέμα πού ἐνδιαφέρει καί τίς δύο χῶρες μας. Τό θέμα αὐτό παραμένει ἐκκρεμές ἀπό μακροῦ χρόνου καί κινδυνεύει ἤδη νά πάρει ἐξελίξεις ἀντίθετες πρός τίς ἐπιθυμίες καί τά συμφέροντά μας. Πρόκειται περί τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ.

»Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν ἀπεχώρησε ἀπό τό ΝΑΤΟ ἐπειδή εἶναι ἐναντίον τῆς Ἀτλαντικῆς Συμμαχίας. Ἀναγκάσθηκε νά ἀποχωρήσει, ὅταν ἡ Τουρκία ἐξαπέλυσε τήν δεύτερη ἐπίθεσή της κατά τῆς Κύπρου, τόν Αὔγουστο τοῦ 1974, σέ ἐποχή δηλαδή πού καί στήν Κύπρο καί στήν Ἑλλάδα ὑπῆρχαν νόμιμες δημοκρατικές Κυβερνήσεις. Ἡ Ἑλλάς ἐζήτησε τότε τήν παρέμβαση τῆς Συμμαχίας, ἐν ὄψει μάλιστα καί τοῦ κινδύνου τῆς ἐκρήξεως πολέμου μεταξύ δύο μελῶν της. Ἡ Συμμαχία ἀρνήθηκε νά ἀσχοληθεῖ μέ τό θέμα, μέ τόν ἰσχυρισμό μάλιστα ὅτι οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν εὑρίσκοντο σέ διακοπές. Κάτω ἀπό τίς συνθῆκες αὐτές, τό λιγότερο πού μποροῦσε νά κάνει ἡ Ἑλλάς ἦταν νά ἀποχωρήσει ἀπό τό στρατιωτικό σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ. Πρῶτον, σέ ἔνδειξη διαμαρτυρίας, διότι μέλος τῆς Συμμαχίας, μέ ὅπλα τῆς Συμμαχίας, εἰσέβαλε στήν Κύπρο καί δεύτερον, διότι εἶχε τήν εὔλογη ἐλπίδα ὅτι, κατά τήν διαδρομή τοῦ χρόνου, ἡ Συμμαχία θά παρενέβαινε γιά νά πείσει τήν Τουρκία νά ἀποσυρθεῖ ἀπό τήν Κύπρο μέ μιά λύση λογική. Μέ τήν ἀποχώρησή της ἡ Ἑλλάς ἐδήλωσε ὅτι θά ἐπανέλθει στήν Συμμαχία, ὅταν ἀρθοῦν τά αἴτια πού τήν ἀνάγκασαν νά ἀποχωρήσει. Ἡ Τουρκία ἐξακολουθεῖ οὐσιαστικά ἀνενόχλητη νά κατέχει τήν μισή σχεδόν Κύπρο, πρᾶγμα πού, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἐξασθενίζει τήν θέση τῆς Δύσεως σέ θέματα ὅπως τό Ἀφγανιστάν καί τά ἀνθρώπινα δικαιώματα. Παρά ταῦτα, ἡ Ἑλλάς ἐπρότεινε τό 1977 τήν ἐπανασύνδεσή της μέ τό ΝΑΤΟ, ὑπό μορφήν εἰδικῆς σχέσεως, γιατί ἔκρινε ὅτι αὐτό ἐπέ-

βαλε τό συμφέρον τῆς Συμμαχίας, ἀλλά καί τό δικό της.

»Ἔκτοτε καί ἐπί τρία ἔτη διεξάγονται διαπραγματεύσεις γιά ἕνα θέμα πού, λόγω τῆς φύσεώς του, θά ἔπρεπε νά λυθεῖ μέσα σ' ἕνα μῆνα. Καί δέν ἐλύθη συνεπείᾳ ἀντιρρήσεων τῆς Τουρκίας, ἡ ὁποία προφανῶς δέν θέλει νά ἀντιληφθεῖ οὔτε τό συμφέρον τῆς Συμμαχίας, ἀλλά οὔτε καί τό δικό της. Βρισκόμαστε ἔτσι πρό τοῦ περιέργου φαινομένου νά ζητᾶ μιά χώρα νά ἐνταχθεῖ γιά νά ἐνισχύσει τήν Συμμαχία καί νά τῆς τίθενται ὅροι, ἀντί νά θέτει ὅρους αὐτή ἡ ἴδια.

»Πράγματι, τόν Μάιο 1978, ὁ στρατηγός Χαίηγκ καί ὁ Ἕλληνας ἀρχηγός τοῦ Ἐπιτελείου στρατηγός Ντάβος ἐπεξεργάσθηκαν ἀπό κοινοῦ καί συνεφώνησαν ἐπί λεπτομερῶν ρυθμίσεων πού θά ἐπέτρεπαν τήν ἄμεση ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τό στρατιωτικό σκέλος τῆς Συμμαχίας. Οἱ ρυθμίσεις αὐτές ἐκρίθησαν ἱκανοποιητικές τόσο ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά, ὅσο καί ἀπό τήν στρατιωτική ἡγεσία τῆς Συμμαχίας. Δέν τίς ἀπεδέχθη ὅμως ἡ Τουρκία. Ἔκτοτε, ἡ Συμμαχία ὑπέβαλε ἀλλεπάλληλες προτάσεις, οἱ ὁποῖες ὅμως ἦσαν ἡ μία δυσμενέστερη τῆς ἄλλης γιά τίς ἑλληνικές θέσεις. Ἡ τελευταία ἀπό τίς προτάσεις αὐτές — καί ἐξ ἴσου ἀτυχής — ὑπεβλήθη ἀπό τόν στρατηγό Ρότζερς τήν 11 Φεβρουαρίου 1980.

»Δέν θά σᾶς ἀπασχολήσω μέ τίς τεχνικές πλευρές αὐτῶν τῶν προτάσεων. Στήν οὐσία ὅμως σημαίνουν ὅλες ἕνα καί μόνον. Ὅτι δηλαδή ζητεῖται ἀπό τήν Ἑλλάδα νά καταβάλει καί τίμημα γιά νά ἐπιστρέψει στήν Συμμαχία. Καί τό τίμημα αὐτό εἶναι βαρύτατο. Γιατί, ἐνῶ ἡ Συμμαχία εἶχε ἐμπιστευθεῖ ἐπί 30 σχεδόν χρόνια τήν ἄμυνα τοῦ Αἰγαίου στήν Ἑλλάδα, ἤδη καλεῖται ἡ Ἑλλάς νά μοιρασθεῖ οὐσιαστικά μέ τήν Τουρκία τήν ἄμυνα ὄχι μόνο τοῦ Αἰγαίου ἀλλά καί τῶν ἑλληνικῶν νησιῶν. Εἶναι βέβαια περιττό νά σᾶς ἐξηγήσω τούς λόγους γιά τούς ὁποίους καμμιά ἑλληνική Κυβέρνηση δέν μπορεῖ νά δεχθεῖ τέτοιους ὅρους.

»Ἤδη, πληροφορήσαμε τόν στρατηγό Ρότζερς ὅτι οἱ προτάσεις του δέν εἶναι δυνατό νά γίνουν ἀποδεκτές καί ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ἐδέχετο νά ἐπανασυνδεθεῖ μέ τό στρατιωτικό σκέλος τῆς Συμμαχίας βάσει τῶν ρυθμίσεων πού συνεφωνήθησαν μεταξύ τῶν στρατηγῶν Χαίηγκ καί Ντάβου τόν Μάιο τοῦ 1978.

»Ὁ δυτικός κόσμος ἀγωνίζεται, καί ὀρθῶς —ἀλλά φοβοῦμαι ματαίως— νά σώσει τήν Τουρκία. Καί ἐπιθυμεῖ νά τήν σώσει χάριν βεβαίως τῆς Συμμαχίας. Ταυτοχρόνως ὅμως ἐπιτρέπει στήν Τουρκία νά ἀποδυναμώνει τήν Συμμαχία μέ τίς ἀντιρρήσεις της κατά τῆς ἐπανεντάξεως τῆς Ἑλλάδος καί μέ τήν ἄρνησή της νά δώσει λύση στό Κυπριακό.

»Φοβοῦμαι εἰλικρινά ὅτι οἱοσδήποτε τρίτος παρατηρητής ἔχει τό δικαίωμα νά διερωτᾶται ἄν αὐτός ὁ τρόπος λειτουργίας τῆς Συμμαχίας διέπεται ἀπό τήν λογική.

»Εἶναι περιττό νά σᾶς τονίσω ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός παρακολουθεῖ μέ δυσφορία τήν ἐξέλιξη αὐτοῦ τοῦ θέματος, γιατί δικαιολογημένα αἰσθάνεται ὅτι θίγεται ἡ ἀξιοπρέπειά του.

»Τό θέμα αὐτό, κατ' ἐπανάληψη τό ἔθεσα ὑπ' ὄψη σας στό παρελθόν. Εἶμαι ὅμως ὑποχρεωμένος νά ἐπικαλεσθῶ, γιά ἄλλη μιά φορά, τήν προσοχή σας ἐπ' αὐτοῦ καί λόγω τῆς ἐπιδεινώσεως τῆς διεθνοῦς καταστάσεως, ἀλλά καί διότι τά χρονικά περιθώρια γιά τήν ἐπίλυσή του ἔχουν πλέον πολύ περιορισθεῖ, ὅπως θά σᾶς ἐξηγήσει ὁ ἐπιφέρων. Εἶναι πράγματι πιθανόν, ἄν ὄχι βέβαιον, ὅτι, ἄν δέν ρυθμισθεῖ μέσα στούς προσεχεῖς δύο μῆνες, τό θέμα αὐτό θά ναυαγήσει ὁριστικά.

»Θά ἤθελα, ἐξ ἄλλου, κύριε καγκελλάριε, νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας καί ἐπί τοῦ θέματος τῆς βοηθείας πού χορηγεῖ ἡ Κυβέρνησή σας στήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία.

»Γνωρίζετε ὅτι ἡ Ἑλλάς αἰσθάνεται ὅτι ἀπειλεῖται μονίμως ἀπό τήν Τουρκία, ἡ ὁποία καί ἐδημιούργησε τίς διαφορές που ὑφίστανται σήμερα μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Καί διότι ἀκριβῶς αἰσθάνεται τήν ἀπειλή αὐτή ἀγωνίζεται νά διατηρήσει τόν ὑφιστάμενο σήμερα συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας. Ἡ ὑπέρμετρη ἐνίσχυση τῆς Τουρκίας θά ἀποβεῖ ἐκ τῶν πραγμάτων εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος καί θά ἀποτελέσει πειρασμό γιά τήν Τουρκία νά ἐπιχειρήσει τήν λύση τῶν διαφορῶν της μέ τήν Ἑλλάδα κάνοντας χρήση βίας.

»Ἡ Ἑλλάς ἐκτιμᾶ ἰδιαιτέρως τήν στρατιωτική βοήθεια πού τῆς χορηγεῖ ἡ Γερμανία. Ταυτοχρόνως, ὅμως, τήν ἀνησυχεῖ τό ἐνδεχόμενο νά ἀνατραπεῖ ἡ σημερινή ἰσορροπία δυνάμεων μέ τήν Τουρκία ἀπό τυχόν ὑπέρμετρη γερμανική βοήθεια πρός τήν Τουρκία. Πέραν ἀπό τόν κίνδυνο διαταράξεως τῆς εἰρήνης εἶναι εὐνόητες καί οἱ ἀντιδράσεις πού ἤδη προκαλεῖ στήν ἑλληνική κοινή γνώμη τό ἐνδεχόμενο αὐτό.

»Γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους θά ἐκτιμοῦσα βαθύτατα μιά διαβεβαίωσή σας ὅτι ἡ Γερμανία θά διατηρήσει καί στό μέλλον τίς ἀναλογίες, ἐπί τῇ βάσει τῶν ὁποίων χορηγεῖ τά τελευταῖα χρόνια στρατιωτική βοήθεια πρός τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία. Ἡ ἔγκαιρη, ἐξ ἄλλου, πληροφόρησή μας γιά τό ὕψος καί τό εἶδος τῆς στρατιωτικῆς βοηθείας πρός τήν Τουρκία θά διευκολύνει τόν προγραμματισμό μας καί τίς συνεννοήσεις μεταξύ τῶν ἁρμοδίων ὑπηρεσιῶν τῶν δύο χωρῶν μας, γιά τήν σύνθεση τῆς βοήθειας πρός τήν Ἑλλάδα. Πιστεύω, τέλος, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖο νά ἐξασφαλισθεῖ ὅτι ἡ οἰκονομική βοήθεια δέν θά χρησιμοποιηθεῖ ἀπό τήν Τουρκία, κατά τρόπο ἄμεσο ἤ ἔμμεσο, γιά στρατιωτικούς σκοπούς.

»Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, κύριε καγκελλάριε, θά ἤθελα νά διατυπώσω καί ὁρισμένες σκέψεις μου γιά τίς πρόσφατες διεθνεῖς ἐξελίξεις.

»Ὅπως γνωρίζετε ἀπό παλαιότερες συνομιλίες μας, εἶμαι ἀνήσυχος γιά τό μέλλον τοῦ κόσμου καί εἰδικώτερα γιά τήν Δυτική Εὐρώπη, ἡ ὁποία διέρχεται πολύπλευρη κρίση.

»Τό γεγονός καί μόνο ὅτι ἡ μέν ἀσφάλεια καί ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Εὐρώπης ἐξαρτῶνται ἀπολύτως ἀπό τήν Ἀμερική, ἡ δέ οἰκονομία της ἀπό τούς Ἄραβες, δίδει τήν εἰκόνα τῆς ἐπικίνδυνης καταστάσεως στήν ὁποία ἔχει περιέλθει ἡ Εὐρώπη. Γνωρίζετε ὅτι, ἄν ἡ Ἀμερική ἀποσύρει τήν ἀλληλεγγύη της ἀπό τήν Εὐρώπη, θά παραδοθοῦμε στήν Ρωσία μέ τελεσίγραφο. Καί ὅτι, ἄν οἱ Ἄραβες, κάτω ἀπό Κυβερνήσεις ἐχθρικές πρός τήν Δύση, χρησιμοποιήσουν τό πετρέλαιο ὡς ὅπλο πολιτικό, θά ὑπαγορεύουν στήν Εὐρώπη τήν πολιτική της.

»Γιά τήν ἀντιμετώπιση αὐτῆς τῆς καταστάσεως θά χρειασθεῖ ἀσφαλῶς ἐνιαία βούληση, ἀποφασιστικότης καί προθυμία γιά θυσίες ἀπό μέρους τῶν λαῶν μας. Καί αὐτά δέν μπορεῖ νά ἐπιτευχθοῦν παρά μόνο μέ τήν προώθηση τῆς πολιτικῆς ἑνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης. Καί, ὅπως σᾶς εἶπα καί παλαιότερα, ἡ ἱστορική ἐξέλιξη σᾶς ἐπιφυλάσσει ἕνα ρόλο ἀποφασιστικό στήν διαδικασία αὐτή».

Κατά τή συζήτηση πού ἐπακολούθησε, ὁ Ἕλληνας πρεσβευτής μετέφερε, προφορικά, τίς ἀπόψεις τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ὅπως εἶχαν εἰδικά καταγραφεῖ σέ σχετικό σημείωμα:

«1. Ὁ κ. Καραμανλῆς ἐπιθυμεῖ νά ἐμπιστευθεῖ προσωπικά στόν καγκελλάριο καί μόνο τά ἑξῆς γιά τίς πολιτικές ἐξελίξεις στήν Ἑλλάδα πού συνδέονται καί μέ τό θέμα τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τό ΝΑΤΟ.

»Τά χρονικά περιθώρια γιά τήν ρύθμιση τοῦ θέματος τοῦ ΝΑΤΟ εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων πολύ περιωρισμένα. Μεταξύ 15 Μαρτίου καί 15 Ἀπριλίου θά διεξαχθεῖ στήν Ἑλλάδα ἡ ἐκλογή νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἀπό τήν Βουλή. Τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς εἶναι ἀβέβαιο, ἐφ' ὅσον τό κόμμα τῆς Νέας Δημοκρατίας δέν διαθέτει μόνο του τήν πλειοψηφία πού ἀπαιτεῖ τό Σύνταγμα. Ἡ ἐκλογή αὐτή συνεπῶς τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας μπορεῖ νά ὁδηγήσει:

»α. Σέ γενικές ἐκλογές. Δέν εἶναι βέβαιο ὅτι ἀπό τίς ἐκλογές αὐτές θά ἐξέλθει ἡ Νέα Δημοκρατία μέ αὐτοδύναμη πλειοψηφία.

»β. Στήν μετάβαση τοῦ κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας.

»γ. Στήν παραίτησή του ἀπό τήν πολιτική.

»Ἐκεῖνο, πάντως, πού εἶναι βέβαιο εἶναι ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς δέν θά παραμείνει στήν πρωθυπουργία καί γιά τόν οἱονδήποτε νέο πρωθυπουργό θά εἶναι πολύ δύσκολο, ἄν ὄχι ἀδύνατο, νά πάρει τήν ἀπόφαση τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ το ΝΑΤΟ.

»2. Ἀκόμη καί ὁ κ. Καραμανλῆς σήμερα ἐλέγχεται ὄχι μόνον ἀπό τήν ἀντιπολίτευση ἀλλά καί ἀπό τήν κοινή γνώμη καί στήν Ἑλλάδα καί στήν Κύπρο, γιά τήν ἀπόφασή του τῆς ἐπανασυνδέσεως μέ τό ΝΑΤΟ, ἐφ' ὅσον δέν ἐπληρώθη ὁ ὅρος πού ὁ ἴδιος εἶχε θέσει, δηλαδή ἡ λύση τοῦ Κυπριακοῦ καί ἡ ἀποχώρηση τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἀπό τήν Κύπρο.

»3. Τό ἱστορικό τῶν ἑλληνοτουρκικῶν διαφορῶν ἀσφαλῶς εἶναι γνωστό στίς γενικές του γραμμές στόν κ. καγκελλάριο. Ἡ κάθε πλευρά ἐπικαλεῖται βεβαίως τά δικά της ἐπιχειρήματα, ἀλλά ἐκεῖνο πού εἶναι βέβαιο εἶναι ὅτι τίς διαφορές αὐτές τίς ἐδημιούργησε ἡ Τουρκία καί συνεπῶς ἡ Τουρκία εἶναι ἐκείνη πού θά πρέπει νά δείξει κατανόηση καί εὐκαμψία γιά την ἐπίλυσή τους. Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ὑπάρχει καλή θέληση καί προθυμία γιά τήν ἐξεύρεση λύσεων. Ἐνδεικτικά ἀναφέρεται ὅτι γιά τό σημαντικώτερο ἴσως πρόβλημα τοῦ Αἰγαίου, δηλαδή τήν ὑφαλοκρηπίδα, ὁ κ. Καραμανλῆς ἔχει προτείνει τήν παραπομπή της σέ διαιτησία. Ἡ ἀποδοχή τῆς προτάσεως αὐτῆς θά ἔλυνε τό πρόβλημα αὐτό ἐντός 24 ὡρῶν, ἀφοῦ τά δύο μέρη θά εἶχαν δεσμευθεῖ νά ἀποδεχθοῦν τό ὁποιοδήποτε ἀποτέλεσμα τῆς διαιτησίας. Τήν πρόταση αὐτή πού κανονικά θά ἔπρεπε νά εἶχαν ὑποβάλει οἱ Τοῦρκοι, τήν ἔκανε ὁ κ. Καραμανλῆς καί οἱ Τοῦρκοι τήν ἀπέρριψαν.

»4. Εἰδικώτερα στό θέμα τοῦ ΝΑΤΟ, ὁ κ. Καραμανλῆς πιστεύει ὅτι ὁ κ. Σμίτ μπορεῖ νά παίξει ἀποφασιστικό ρόλο καί λόγω τοῦ προσωπικοῦ του κύρους καί διότι ἡ Γερμανία ἔχει ἐκ παραδόσεως σημαντική ἐπιρροή στήν Τουρκία. Ὁ κ. Καραμανλῆς θά τό ἐκτιμοῦσε βαθύτατα ἐάν ὁ καγκελλάριος μποροῦσε νά ὑποστηρίξει τήν ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος μέ τό ΝΑΤΟ ἐπί τῇ βάσει τῶν ρυθμίσεων πού εἶχαν συμφωνηθεῖ μεταξύ τῶν στρατηγῶν Χάϊγκ καί Ντάβου. Ὁ μόνος λόγος, γιά τόν ὁποῖο δέν ἔχει ἐπανέλθει ἡ Ἑλλάς βάσει αὐτῶν τῶν ρυθμίσεων, εἶναι ἡ ἀντίρρηση τῆς Τουρκίας. Ἐάν καμφθεῖ ἡ ἀντίρρηση αὐτή, ὅλα τά ἄλλα μέλη τῆς Συμμαχίας καί ἡ στρατιωτική της ἡγεσία ἀποδέχονται τήν ἐπανασύνδεση τῆς Ἑλλάδος βάσει τῆς συμφωνίας αὐτῆς.

»Ἡ Ἑλλάς ἀπό τῆς πλευρᾶς της ἀναγνωρίζει ὅτι ὑπῆρχαν ἐκκρεμῆ προβλήματα στά θέματα τῶν διοικήσεων καί πρό τῆς ἀποχωρήσεώς της ἀπό τό ΝΑΤΟ. Τά προβλήματα αὐτά εἶναι πρόθυμη μετά τήν ἐπανασύνδεσή της νά τά συζητήσει μέ εἰλικρινῆ πρόθεση ἐξευρέσεως λύσεων. Στήν ἀναζήτηση αὐτῶν τῶν λύσεων ἡ Γερμανία μπορεῖ, ἐάν τό θέλει, νά παίξει χρήσιμο ρόλο.

»5. Ὁ κ. Καραμανλῆς θά ἤθελε νά ἔχει ὑπόψη του ὁ καγκελλάριος ὅτι τό θέμα τῆς ἐπανασυνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Συμμαχία συνδέεται κατά ἕνα τρόπο καί μέ τό θέμα τῆς διατηρήσεως τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων στήν Ἑλλάδα, ἡ λειτουργία τῶν ὁποίων νομιμοποιεῖται μόνο στά πλαίσια τῆς Συμμαχίας.

»6. Ὁ κ. Καραμανλῆς θά ἤθελε νά ἐπισύρει τήν προσωπική προσοχή τοῦ καγκελλαρίου στό θέμα τῆς βοηθείας πρός τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία. Καί τοῦτο γιατί, ἐκτός ἀπό τίς προφανεῖς στρατιωτικές διαστάσεις τοῦ θέματος, ὑπάρχουν, ὅπως ἀσφαλῶς ἀντιλαμβάνεται ὁ κ. καγκελλάριος, καί σημαντικώτατες πολιτικές καί ψυχολογικές πλευρές».

Οἱ ἀντιδράσεις τοῦ καγκελλάριου Σμίτ καταγρά-

φηκαν σέ ἐπιστολή τοῦ Π. Καλογερᾶ πρός τόν Π. Μολυβιάτη:

«Ἀγαπητέ μου Πέτρο,

»Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ὁδηγιῶν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ἐπέδωσα εἰς τόν καγκελλάριον κ. Σμίτ τήν ἐπιστολήν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ χθές 28.2.1980 καί ὥρα 5 μ.μ.

»Ὁ καγκελλάριος ηὐχαρίστησε διά τούς διαβιβασθέντας χαιρετισμούς καί ἐξέφρασεν τήν βαθείαν καί εἰλικρινῆ συμπάθειάν του διά τό πρόσωπον τοῦ κ. Καραμανλῆ. Εἶπεν ὅτι θαυμάζει τό θάρρος τοῦ Ἕλληνος ἡγέτου, ὁ ὁποῖος εἶναι δημοφιλέστατος διεθνῶς καί χαίρει τῆς μεγίστης ἐκτιμήσεως τῶν Εὐρωπαίων πολιτικῶν ἀνδρῶν. Εἶναι — προσέθεσε — ἀξιοθαύμαστος ἀνήρ, δημοφιλέστερος, ἴσως, τοῦ κόμματός του εἰς τήν χώραν του. Ἀντιθέτως — ἐσυνέχισε — δέν μπόρεσε ποτέ νά καταλάβη τήν πολιτικήν γραμμήν τοῦ κ. Παπανδρέου.

»Ὁ καγκελλάριος ἀνεφέρθη εἰς τήν ἄρσιν τῆς NOTAM 714 ὑπό τῆς Τουρκίας καί ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ ὡς ἄνω ἐνέργεια εἶχε θετικήν ἀνταπόκρισιν εἰς τήν Ἑλλάδα. Τοῦ ἐπεβεβαίωσα τήν ἐντύπωσίν του. Εἰς τό σημεῖον τοῦτο ἐζήτησε νά πληροφορηθῆ ἐάν ἡ NOTAM ἀφεώρα μόνον τήν πολιτικήν ἀεροπορίαν. Τοῦ ἀπήντησα καταφατικῶς.

»Ἐν συνεχείᾳ, παρέσχον εἰς τόν καγκελλάριον τάς ἀναγκαίας ἐξηγήσεις, ἀκολουθῶν πιστῶς τό σχετικόν σημείωμα, τό ὁποῖον ἐνέκρινεν ὁ κ. πρωθυπουργός. Ὁ κ. Σμίτ μέ διέκοπτε ζητῶν περαιτέρω διευκρινήσεις. Μοῦ εἶπεν, ὅσον ἀφορᾶ τήν παροχήν βοηθείας εἰς τήν Τουρκίαν, τά ἑξῆς: Ἔχάρη ὅτι ὁ κ. Ματχόφερ ἐγένετο δεκτός ἀπό τόν κ. πρωθυπουργόν. Ἡ μέχρι τοῦδε τακτική ἀμυντική βοήθεια πρός τήν Τουρκία ἐδίδετο βάσει τῆς ἀναλογίας 5:3. Στήν ἔκτακτην διά μιᾶς παρεχομένη βοήθεια δέν θά τηρηθῆ ἡ ἀνωτέρω ἀναλογία. Καί τοῦτο διότι ἡ κατάστασις τῶν τουρκικῶν ἐνόπλων δυνάμεων δέν συγκρίνεται μέ τό ἑτοιμοπόλεμον τῶν ἑλληνικῶν. Εἰπών τά ἀνωτέρω, ὁ καγκελλάριος προσέθεσε ἀμέσως ὅτι ἔχει τήν ἀπόλυτον πρόθεσιν νά λάβη ὑπ' ὄψιν του τά ἑλληνικά συμφέροντα ἐξ ἴσου σοβαρῶς ὅπως τά τουρκικά. Τοῦτο δέ, εἰδικώτερον, ὅσον ὁ κ. Καραμανλῆς παραμείνει εἰς τό ἑλληνικόν πολιτικόν προσκήνιον.

»Ὁ καγκελλάριος θέτει εἰς τόν κ. πρωθυπουργόν τό ἐρώτημα κατά πόσον τοῦ ἐπιτρέπει νά ὁμιλήσει σχετικά μέ τό θέμα τῶν ἑλληνικῶν ἐσωτερικῶν ἐξελίξεων μέ τόν προέδρον Κάρτερ, κατά μόνας, κατά τήν ἐπικειμένην ἐπίσκεψίν του εἰς Οὐάσιγκτων. Ἀναχωρεῖ τήν προσεχῆ Τρίτην, 4ην Μαρτίου. Ἐπιθυμεῖ — προσέθεσε — νά τονίση εἰς τόν Ἀμερικανόν πρόεδρον τό ἐπεῖγον (sense of urgency) τοῦ θέματος.

»Ἐπέδωσα εἰς τόν καγκελλάριον τό σημείωμά μας περί ρυθμίσεων Χαίηγκ - Ντάβου. Ὁ κ. Σμίτ ἐπέδειξε ἐνδιαφέρον προσθέτων ὅτι, ὡς ἀντιλαμβάνεται, εἴμεθα πρόθυμοι νά ἐφαρμόσωμεν τάς ἀνωτέρω ρυθμίσεις. Ἀπήντησα καταφατικῶς. Παρατηρῶ ὅτι ἀργότερα κατά τήν διάρκειαν τῆς συνομιλίας μας ὁ καγκελλάριος ὁμιλῶν περί τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, μοῦ εἶπε αὐτολεξεί: "Ὁ κ. Καραμανλῆς εἶναι γενναιόδωρος ἄνθρωπος καί μπορεῖ, εἰς περίπτωσιν ἀνάγκης, νά ἀλλάξη μερικῶς τουλάχιστον τήν γνώμην του". Ἐντύπωσίς μου, ἡ ὁποία συμπίπτει ἄλλωστε καί μέ ἐκτίμησιν τοῦ μόνου παρόντος εἰς τήν συνομιλίαν καί κρατήσαντος σημειώσεις διευθυντοῦ τοῦ Διπλωματικοῦ Γραφείου τοῦ καγκελλαρίου Φόν ντέρ Γκάμπλεντζ, εἶναι ὅτι ὁ κ. Σμίτ λέγων τά ἀνωτέρω εἶχε κατά νοῦν τάς ρυθμίσεις Χαίηγκ-Ντάβου.

»Συνεχίζων τήν συζήτησιν, ὁ κ. Σμίτ μοῦ εἶπε ὅτι εὐχαριστῶν τόν κ. πρωθυπουργόν διά τήν ἐμπιστοσύνην του, ἐπιθυμεῖ ἀπό πλευρᾶς του νά τόν καταστήση κοινωνόν ἑνός ἄκρως ἀπορρήτου θέματος. Ὅταν τό Ὁμοσπονδιακόν Συμβούλιον Ἀσφαλείας συνεδρίασε καί ἀπεφάσισε τήν χορήγησιν ἐκτάκτου βοηθείας εἰς τήν Τουρκίαν, διεπιστώθη ὅτι τά ποσά θά εἶναι τόσο μεγάλα ὥστε θά χρειασθοῦν περικοπαί εἰς ὡρισμένας κρατικάς δαπάνας. Τούτου δοθέντος, ἦτο φυσικόν νά θεωρηθῆ ὅτι παρουσιάζεται εὐκαιρία νά καταβληθῆ προσπάθεια καί ἐξευρεθῆ ἕνα modus vivendi εἰς τά θέματα ἀφορῶντα τό Αἰγαῖον καί σχετιζόμενα μέ τήν ἐπανασύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μέ τό στρατιωτικόν σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ. Ὁ κ. Σμίτ διευκρίνησε ὅτι δέν ἀντιμετωπίσθη σύνδεσις μέ τό Κυπριακόν, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ πολυσύνθετον καί δυσχερές πρόβλημα. Ἐθεωρήθη ὅμως ὅτι πρέπει νά κληθῆ ἡ Τουρκία νά προσφέρη κάτι εἰς τόν πολιτικόν τομέα. Δι' ὃ καί ὁ ὑπουργός κ. Ματχόφερ ἐνετάλη νά ὁμιλήση σχετικῶς κατά μόνας μέ τόν κ. Ντεμιρέλ. Διά νά ὁμιλήση καταλλήλως, ὁ Γερμανός ὑπουργός ἐζήτησε καί ἐπέτυχε νά δῆ τόν κ. Ντεμιρέλ χωρίς νά παρίσταται οὐδείς, ἔστω καί ἀνώτατος δημόσιος λειτουργός. Ὁ κ. Ματχόφερ ἀνέφερε τήν γνώμην του ὅτι τά ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντα εἰς τόν Τοῦρκον πρωθυπουργόν ἐνεποίησαν ἐντύπωσιν εἰς τόν συνομιλητήν του. Ὁ κ. Σμίτ μοῦ ὑπεγράμμισε ὅτι πρόκειται περί πραγματικῶς μεγάλου μυστικοῦ, καθ' ὅσον εἶναι προφανές ὅτι οἱαδήποτε ἀδιακρισία θά ἐτορπίλιζε τήν ὑπόθεσιν (ὁ καγκελλάριος μέ παρεκάλεσε νά μήν ἀναφέρω σχετικῶς εἰς τόν κ. Ματχόφερ, ὅποτε τόν συναντήσω. Ὡσαύτως, παρακαλεῖ νά μήν ἀναφερθῆ τί τό σχετικόν εἰς τάς ἐπαφάς ποῦ θά ἔχη ἐνδεχομένως ὁ κ. Ματχόφερ εἰς τήν Ἀθήνα). Προσέθεσε ὅτι ἡ γερμανική πλευρά εἶχε ἀναλάβει τήν ὡς ἄνω πρωτοβουλίαν πρίν λάβη οὗτος τήν ἐπιστολήν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ. Μπορεῖ νά μοῦ πῆ ὅτι θά συνεχίση τάς προσπαθείας του. Δέν μπορεῖ βεβαίως νά ὑποσχεθῆ ἐπιτυχία. Θά ἐπιδιώξη δέ νά ἐξασφαλίση ἐν προκειμένῳ καί τήν συνδρομήν τῶν Ἀμερικανῶν.

»Λόγου γενομένου περί τῆς καταστάσεως ὑγείας τοῦ στρατάρχου Τίτο, ἠρώτησα τόν καγκελλάριον ἐάν θά μεταβῆ εἰς Βελιγράδιον εἰς περίπτωσιν ἀνάγκης. Ὁ κ. Σμίτ μοῦ ἀπάντησε ὅτι, ἐάν ἡ ἀνάγκη παρουσιασθῆ κατά τήν διάρκειαν τῆς παραμονῆς του εἰς τάς Ἡνωμένας Πολιτείας καί ὁ πρόεδρος Κάρτερ ἀποφασίση νά ταξιδεύση, τότε θά μεταβοῦν καί οἱ δύο εἰς Βελιγράδιον. Ἐάν ὁ κ. Κάρτερ ἀποφασίση ἀλλοιῶς, ὁ κ. Σμίτ δέν προτίθεται νά διακόψη τήν ἐπίσκεψίν του. Θεωρεῖ πολύ πιθανήν τήν μετάβασιν τοῦ Κάρτερ καί δέν ἀποκλείει νά παρευρεθῆ καί ὁ Μπρέζνιεφ. Στό σημεῖο τοῦτο καλόν εἶναι βεβαίως νά συναντηθοῦν οἱ ἡγέται τῶν δύο ὑπερδυνάμεων, ἀλλά ἴσως ἡ συνάντησις νά εἶναι πρόωρος, ἐν ὄψει τῶν σχετικῶν ἐξελίξεων.

»Ἀνέπτυξα εἰς τόν καγκελλάριον τό περιεχόμενον τοῦ ἐγκριθέντος ἀπό τόν κ. πρωθυπουργόν σημειώματος διά τήν προοπτικήν ἐξελίξεων εἰς τήν Γιουγκοσλαβίαν. Ὁ κ. Σμίτ, ὁ ὁποῖος — ὡς μοῦ εἶπε — ἐκτιμᾶ τάς προσπαθείας τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ διά τήν βαλκανικήν συνεργασίαν, δέν θεωρεῖ πιθανήν μίαν βουλγαρικήν ἐνέργειαν εἰς τήν

Μακεδονίαν, διότι γνωρίζει τόν Ζίφκωφ καί τάς ἀπόψεις του. Ὁ Βούλγαρος ἡγέτης θά δράση μόνον ἐάν εὑρεθῆ ὑπό μεγάλην σοβιετικήν πίεσιν, πρᾶγμα ἀπίθανον ὡς ἔχουν σήμερα τά πράγματα. Ὅσον ἀφορᾶ τήν ἀνάπτυξιν τῶν κεντρόφυγων δυνάμεων, δέν ἀποκλείει βεβαίως τοῦτο, ἀλλά θεωρεῖ ὅτι ἡ πρώτη ἀντίδρασις τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ λαοῦ θά εἶναι ἡ συσπείρωσις πέριξ τῆς νέας ἡγεσίας διά ἕνα ὡρισμένο τουλάχιστον διάστημα. Δέν νομίζει ὅτι θά παρουσιασθοῦν κίνδυνοι κατά τό ἔτος 1980. Γενικῶς θεωρεῖ ὅτι ἐπικίνδυνη ἑστία εἶναι ἡ Κροατία καί ὄχι ἡ Μακεδονία. Σχετικῶς, μοῦ ἀνέφερε ὅτι ἐζήτησε νά πληροφορηθῆ ἀπό τήν γερμανικήν ἡγεσίαν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων κατά πόσον θεωρεῖ δυνατήν σοβιετικήν στρατιωτικήν ἐπέμβασιν εἰς τήν Γιουγκοσλαβίαν. Ἡ ἀπάντησις ἦτο ὅτι μία ἐπιχείρησις μέ πιθανότητες ἐπιτυχίας θά ἀπῄτει ἀριθμόν μεραρχιῶν πλησιαζουσῶν τάς πενήντα. Κατόπιν τούτου θεωρεῖται ἐξαιρετικά ἀπίθανη ἡ ἐκδήλωσις ὁποιασδήποτε πρωτοβουλίας.

»Ἐν κατακλεῖδι, ὁ καγκελλάριος μοῦ εἶπε ὅτι δέν ἐπιθυμεῖ νά σπεύση ἀπαντῶν μέ γενικότητες εἰς τήν μόλις ληφθεῖσαν ἐπιστολήν τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ. Προτιμᾶ νά συνεχίση τάς ἐνεργείας του. Προσωρινήν δέ ἀπάντησιν ἀποτελοῦν τά ὅσα μοῦ εἶπε πρός διαβίβασιν εἰς τόν κ. πρωθυπουργόν.

»Περαίνων τήν συνομιλίαν, ὁ καγκελλάριος ἀνεμνήσθη τῆς χαρᾶς πού εἶχε νά δεχθῆ τόν κ. πρωθυπουργόν εἰς τό Ἀμβοῦργον. Ἐμνημόνευσε καί τάς θαυμασίας ἐντυπώσεις τάς ὁποίας διατηρεῖ ἀπό τήν πρό 4ετίας παραμονήν του εἰς τήν Ἑλλάδα.

»Ἡ συνομιλία διήρκεσεν ἐπί μίαν καί ἡμίσειαν ὥραν».

Στή συνέχεια, ὁ Ἕλληνας διπλωμάτης ἀνεκοίνωσε στό Γερμανό καγκελλάριο, στίς 3 Μαρτίου, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Κ. Καραμανλῆ, «(α) ὅτι ὁ κ. πρωθυπουργός δέν ἔχει ἀντίρρηση νά μιλήσει ὁ καγκελλάριος μέ τόν πρόεδρο Κάρτερ, σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῆς ἐπιστολῆς του» καί «(β) ὅτι ἡ ἔκτακτος στρατιωτική βοήθεια πρός Τουρκίαν τοῦ δημιουργεῖ δύσκολα προβλήματα»[24].

4 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Προσωπικό φιλικό μήνυμα τοῦ προέδρου Τσαουσέσκου διεβίβασε στόν πρωθυπουργό Κ. Καραμανλῆ ὁ Ρουμάνος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Στεφάνι Ἀντρέι, σέ συνάντηση, στή διάρκεια τῆς ὁποίας συζήτησαν τήν κατάσταση στά Βαλκάνια καί τόν εὐρύτερο διεθνῆ χῶρο.

Παράλληλα, ὁ Ρουμάνος ὑπουργός εἶχε συνομιλίες μέ τόν Ἕλληνα ὁμόλογό του, Γ. Ράλλη. Σέ κοινή ἀνακοίνωση, μετά τόν τερματισμό τῶν συνομιλιῶν, ὑπογραμμίστηκε ὅτι «ἐξετάστηκαν οἱ διμερεῖς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν ὑπό τό φῶς τῶν ἀποφασισθέντων κατά τίς συναντήσεις τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ καί τοῦ Ρουμάνου προέδρου καί τονίστηκε ἡ ἐπιθυμία νά καταβληθοῦν περισσότερες προσπάθειες γιά τή διεύρυνση καί συνεργασία στούς τομεῖς τοῦ ἐμπορίου, τῆς οἰκονομίας, τῆς ἐπιστήμης καί τῶν πολιτιστικῶν σχέσεων». Μέ ἀναφορά στά Βαλκάνια οἱ δύο ὑπουργοί τόνισαν τή μεγάλη σημασία πού ἀποδίδουν στήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων καλῆς γειτονίας καί συνεργασίας μεταξύ ὅλων τῶν βαλκανικῶν χωρῶν, ὥστε ἡ περιοχή αὐτή νά ἀποτελέσει χῶρο ἐμπιστοσύνης, συνεργασίας καί εἰρήνης.

6 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ὁ Ἀμερικανός ὑφυπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν Μ. Νίμιτς, σέ κατάθεσή του στήν ἁρμόδια ὑποεπιτροπή τῆς Γερουσίας γιά τό νομοσχέδιο ἐξωτερικῆς βοήθειας τοῦ 1981, δηλώνει ὅτι τό προτεινόμενο πρόγραμμα βοήθειας πρός τήν Τουρκία καί τήν Ἑλλάδα ἀποβλέπει στή διατήρηση τῆς ἰσορροπίας τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων μεταξύ Κρατῶν τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου, συνεκτιμώντας — ὅπως πρόσθεσε — καί ἄλλους σημαντικούς παράγοντες, ὅπως οἱ ὑποχρεώσεις ἀπέναντι στό NATO, ἡ σύνθεση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καί ἡ οἰκονομική δυνατότητα γιά τήν προμήθεια πρόσθετου στρατιωτικοῦ ὑλικοῦ ἀπό στρατιωτικές πηγές.

Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἀντιτάχθηκε ἔντονα στή διατύπωση αὐτή, ἡ ὁποία ὑπερέβαινε τά ὅρια πού ἐπικάλυπτε ἡ ἔννοια τῆς «ἰσορροπίας δυνάμεων», ὅπως εἶχε περιληφθεῖ στήν ἀπόφαση τοῦ Κογκρέσσου γιά τήν ἄρση τοῦ ἐμπάργκο. Ὑπό τό κράτος τῆς ἑλληνικῆς ἀντιδράσεως, ὁ Ἀμερικανός ὑφυπουργός μετέβαλε, στό κείμενο τῆς γραπτῆς καταθέσεώς του, τήν ἐπίμαχη παράγραφο ὡς ἑξῆς:

«Τά προτεινόμενα προγράμματά μας γιά βοήθεια πρός τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία σκοπεύουν νά διατηρήσουν τήν παρούσα ἰσορροπία στρατιωτικῶν δυνάμεων μεταξύ τῶν Κρατῶν τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου. Στήν ἐκπόνηση τῶν προγραμμάτων αὐτῶν λαμβάνουμε ὑπ' ὄψη διάφορους παράγοντες, πού συμπεριλαμβάνουν ὑποχρεώσεις πρός τό NATO, δομή τῶν δυνάμεων καί σχετικές οἰκονομικές δυνατότητες, πού θά ἐπέτρεπαν προμήθεια ἐπιπλέον ὁπλισμοῦ ἀπό ἐμπορικές πηγές».

Σέ ἀπάντηση, ἐξάλλου, μελῶν τῆς Γερουσίας, ὁ Νίμιτς ἐπιβεβαίωσε ὅτι ἡ γενική ἀναλογία στήν παροχή βοήθειας πρός τήν Τουρκία καί τήν Ἑλλάδα διατηρεῖται στό ἐπίπεδο 10:7, ὅπως ἔχει ἐπικρατήσει στά 3-4 τελευταῖα χρόνια (πρόβλεψη παροχῆς βοήθειας 250 ἑκατ. καί 180 ἑκατ. ἀντίστοιχα)· καί πρόσθεσε ὅτι, ἂν προσφέρονται ὅροι ἀποπληρωμῆς δανείων παρατεταμένοι στήν πρώτη καί τακτικοί στή δεύτερη, τοῦτο ὀφείλεται στήν ὕπαρξη σοβαρῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων στήν Τουρκία, σέ ἀντίθεση μέ τήν ὑγιά καί πλήρη ζωτικότητας ἑλληνική οἰκονομία.

Τήν ἐμμονή τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως στήν ἀρχή τῆς διατηρήσεως τῆς ἰσορροπίας στρατιωτι-

κῶν δυνάμεων μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας ἐπιβεβαίωσε, στίς 19 Μαρτίου, καί ὁ ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, Τζώρτζ Βέστ, στήν κατάθεσή του ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς Διεθνῶν Σχέσεων τῆς Γερουσίας[125].

6 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Σέ σύσκεψη στό ὑπουργεῖο Συγκοινωνιῶν, ὑπό τήν προεδρία του, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώθηκε γιά τήν ἐξέλιξη τῶν προγραμμάτων τῶν ἀστικῶν συγκοινωνιῶν τῆς πρωτεύουσας καί ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου τῆς χώρας καθώς καί γιά τήν πορεία τῶν μελετῶν γιά τήν κατασκευή τοῦ μετρό καί τοῦ νέου διεθνοῦς ἀεροδρομίου, στά Μεσόγεια τῆς Ἀττικῆς.

Στή σύσκεψη ἔλαβαν μέρος οἱ ὑπουργοί Συντονισμοῦ, Συγκοινωνιῶν καί Δημοσίων Ἔργων, οἱ ὑφυπουργοί Συντονισμοῦ καί Δημοσίων Ἔργων, ὁ τεχνικός σύμβουλος τοῦ πρωθυπουργοῦ, Λ. Κυριακόπουλος, καί ἁρμόδιοι ὑπηρεσιακοί παράγοντες.

Ἀφοῦ ἐξετάστηκαν τά νέα στοιχεῖα πού προέκυψαν κατά τήν πορεία τῆς ἐκτελέσεως τῶν συγκοινωνιακῶν ἔργων καί τῆς καταρτίσεως τῶν μελετῶν καί ἀποφασίστηκε ἡ συνέχιση τῶν προγραμμάτων καί ὁ συντονισμός τους μέ τά προγράμματα πού ἐκτελοῦνται ἀπό ἄλλους φορεῖς, ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε σαφεῖς ἐντολές πρός τούς ἁρμόδιους παράγοντες γιά τό χειρισμό τῶν θεμάτων, ὥστε νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ καλύτερη ποιότητα τῶν ἔργων καί νά ἐπιτευχθεῖ τό μικρότερο δυνατό κόστος, μέσα πάντοτε στά χρονικά ὅρια πού ἔχουν προβλεφθεῖ ἀπό τήν Κυβέρνηση.

Ἀναλυτικά, σέ σχετική ἀνακοίνωση, πού ἐκδόθηκε ἀπό τό ὑπουργεῖο Συγκοινωνιῶν, ἀναφέρονται τά ἀκόλουθα:

«1. Ἀστικές συγκοινωνίες

»Βασικός στόχος τοῦ προγράμματος ἀναδιοργανώσεως τῶν ἀστικῶν συγκοινωνιῶν τῆς πρωτεύουσας εἶναι ἡ ἀνανέωση τοῦ τροχαίου ὑλικοῦ, πού, σέ συνδυασμό μέ τήν ἐφαρμογή καί ἄλλων μέτρων, θά δημιουργήσει καλύτερες συνθῆκες συγκοινωνιακῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν κατοίκων τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Λεκανοπεδίου.

»Στά 300 καινούργια λεωφορεῖα τύπου IKAROS, πού ἔχουν ἤδη δρομολογηθεῖ σέ ἀστικές γραμμές τῆς πρωτεύουσας, πρόκειται νά προστεθοῦν ἄλλα 200 τοῦ ἴδιου τύπου, πού ἡ παραλαβή τους ἄρχισε καί θά ὁλοκληρωθεῖ μέσα στόν Μάρτιο. Ἐπίσης, μέ τήν ἀγορά ἄλλων 500 λεωφορείων, ἀπό τά ὁποῖα τά 100 εἶναι ἀρθρωτά, καί πού θ' ἀρχίσουν νά παραλαμβάνονται σύντομα, ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν καινούργιων λεωφορείων θά φθάσει τά 1.000, ὥστε νά πραγματοποιηθεῖ ἡ σταδιακή ἀντικατάσταση ἰσάριθμων παλαιῶν λεωφορείων. Τά 160 ἀπό τά 500 νέα λεωφορεῖα θά παραληφθοῦν καί θα δρομολογηθοῦν μέσα στό 1980 καί τά ὑπόλοιπα μέσα στό 1981.

»Παράλληλα, τά 124 νέα ρωσικά τρόλλεϋ, πού ἔχουν παραληφθεῖ, δρομολογοῦνται σταδιακά καί μέχρι τόν Σεπτέμβριο θά ἔχουν ὅλα ἐνταχθεῖ σέ νέες γραμμές, πού καθιερώνει ὁ ΗΛΠΑΠ, γιά τήν σύνδεση τοῦ κέντρου τῆς Ἀθήνας μέ διάφορες συνοικίες καί προάστια.

»Τέλος, θά ἀγορασθοῦν 60 νέα λεωφορεῖα καί 60 σύγχρονα βαγόνια ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου, γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ τροχαίου ὑλικοῦ τοῦ ΗΣΑΠ. Τό πρόγραμμα, πού ἐκτός ἀπό τήν ἀγορά τῶν 60 νέων βαγονιῶν, προβλέπει καί τήν ἐκτέλεση ἔργων στίς ἀποβάθρες τῶν σταθμῶν τῆς γραμμῆς, θά διπλασιάσει σχεδόν τήν δυναμικότητα τοῦ ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου γιά τήν καλύτερη ἐξυπηρέτηση τοῦ ἐπιβατικοῦ κοινοῦ.

»2. Μετρό Ἀθηνῶν

»Ὁ πρωθυπουργός κ. Κων. Καραμανλῆς ἐνημερώθηκε γιά τίς λύσεις πού ἔχουν δοθεῖ ἀπό τήν συνεργασία τῶν συναρμοδίων ὑπουργείων γιά τήν τελική χωροθέτηση τοῦ δικτύου τοῦ "μετρό" καί για τήν ἐγκατάσταση τῶν ἐργοταξίων, τά ὁποῖα ἀπαιτοῦνται γιά τήν κατασκευή τοῦ ἔργου. Οἱ λύσεις αὐτές ἐναρμονίζονται καί μέ τά ἄλλα μεγάλα ἔργα, πού ἐκτελοῦνται ἤ πρόκειται νά ἐκτελεσθοῦν στήν περιοχή τῆς πρωτεύουσας.

»Παράλληλα, ἐξετάσθηκε σχετική πρόταση γιά τή δημιουργία ἀνεξαρτήτου βοηθητικοῦ συστήματος μονοτροχιοδρόμου (Μονορέηλ) καί ἀποφασίσθηκε ἡ περαιτέρω διερεύνηση τοῦ θέματος νά γίνει σέ εὐθετότερο χρόνο.

»Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Καραμανλῆς διατύπωσε σαφεῖς ὁδηγίες καί κατευθύνσεις γιά τήν ταχεῖα προώθηση τῶν μελετῶν τοῦ "μετρό". Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τό "μετρό" συνδυάζεται μέ τό ἔργο τοῦ ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου, ἀποφασίσθηκε ἡ κατασκευή καί ἡ ἐκμετάλλευση τοῦ "μετρό" νά ἀνατεθεῖ σέ ὑφιστάμενο φορέα, ὁ ὁποῖος θά ἐπανδρωθεῖ μέ τό κατάλληλο ἐπιστημονικό προσωπικό.

»3. Σιδηρόδρομοι

»Σχετικά μέ τό πρόγραμμα ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου τῆς χώρας, ἀναφέρθηκε ὅτι ἔχουν δημοπρατηθεῖ ὅλα τά ἔργα γιά τό διπλασιασμό τῆς γραμμῆς τοῦ κεντρικοῦ σιδηροδρομικοῦ ἄξονα Ἀθηνῶν - Θεσσαλονίκης - Συνόρων, μέ στόχο τή σύντμηση τοῦ χρόνου μεταξύ Ἀθηνῶν καί Θεσσαλονίκης ἀπό 7,5 σέ 4,5 ὥρες καί τήν αὔξηση τῆς μεταφορικῆς ἱκανότητος τῶν συρμῶν. Τό ἔργο, πού στήν ὑποδομή τῆς γραμμῆς ἔχει προχωρήσει σέ ποσοστό 50%, προβλέπεται νά περατωθεῖ στίς ἀρχές τοῦ 1982.

»Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν πορεία τοῦ προγράμματος ἠλεκτροκινήσεως τῶν σιδηροδρόμων, ἀναφέρθηκε ὅτι καταρτίσθηκε ἡ προμελέτη γιά τή γραμμή Πειραιῶς - Ἀθηνῶν -Θεσσαλονίκης - Εἰδομένης, καθώς καί ἡ ὁριστική μελέτη γιά τήν γραμμή Πειραιῶς - Ἀθηνῶν - Οἰνόης - Χαλκίδος. Ἤδη, ἐκπονεῖται ἡ ὁριστική μελέτη γιά τά ὑπόλοιπα τμήματα τῆς γραμμῆς.

»Συμπληρωματικές μελέτες γιά τόν ἐκσυγχρονισμό τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου καί τήν δημιουργία ἐμπορικοῦ σταθμοῦ στό Θριάσειο Πεδίο, ἀνατέθηκαν πρόσφατα σέ ξένο μελετητικό Οἶκο, στά πλαίσια τοῦ ἑλληνοαγγλικοῦ πρωτοκόλλου χρηματοδήσεως.

»Τέλος, λόγῳ αὐξήσεως τῶν μεταφορῶν, ὑπογραμμίσθηκε ἡ σπουδαιότητα τῆς πορθμειακῆς σιδηροδρομικῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τίς χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

»4. Νέο διεθνές αεροδρόμιο

»Ο πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώθηκε γιά τήν πορεία τῆς προμελέτης πού καταρτίζεται γιά τήν κατασκευή τοῦ νέου διεθνοῦς ἀεροδρομίου τῶν Ἀθηνῶν στά Μεσόγεια τῆς Ἀττικῆς καί ἡ ὁποία θά ὁλοκληρωθεῖ μέσα στό φετινό καλοκαίρι. Στήν συνέχεια καί ἀφοῦ τελειώσει ἡ σχετική εἰδική μελέτη, προβλέπεται νά γίνει ἔναρξη τῶν χωματουργικῶν ἐργασιῶν μέσα στό 1980, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες ὁριστικές μελέτες ἀποφασίσθηκε νά ἀνατίθενται, τμηματικά καί κατά προτεραιότητα, ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1980.

»Ο κ. πρωθυπουργός ἐτόνισε ὅτι τό νέο ἀεροδρόμιο στήν περιοχή τῶν Μεσογείων εἶναι ἔργο ἐπείγον, γιά νά ἐξυπηρετηθοῦν οἱ ἀνάγκες τῆς ἀεροπορικῆς κινήσεως καί ἔδωσε ὁδηγίες γιά τίς περαιτέρω διαδικασίες, ὥστε τό ἀεροδρόμιο νά εἶναι ἕτοιμο νά λειτουργήσει μέσα σέ μίαν ἐξαετία.

»Γιά τό διάστημα μέχρι τή λειτουργία τοῦ νέου ἀεροδρομίου, ἡ ὑπηρεσία Πολιτικῆς Ἀεροπορίας θά ἐξετάσει τήν αὔξηση τῆς δυναμικότητας τοῦ ἀεροδρομίου τοῦ Ἑλληνικοῦ, σέ συνδυασμό μέ τή χρήση καί ἄλλων ἀεροδρομίων τῆς χώρας, γιά εἰδικές πτήσεις charters, ὥστε νά καλυφθοῦν πλήρως ὅλες οἱ ἀνάγκες κατά τόν χρόνο πού θά μεσολαβήσει.

»Μετά τήν λειτουργία τοῦ νέου ἀεροδρομίου, ὁ χῶρος τοῦ σημερινοῦ ἀεροδρομίου τοῦ Ἑλληνικοῦ θά ἀξιοποιηθεῖ κατά τόν καλύτερο δυνατό τρόπο, ὥστε προβλέπεται ἀπό τό ρυθμιστικό σχέδιο, μέ στόχο τήν μεγαλύτερη δυνατή ἀπόδοσή του, γιά νά ἀποτελέσει τήν βάση χρηματοδοτήσεως τοῦ νέου ἀεροδρομίου στά Μεσόγεια. Στό μεταξύ, ὁ Ὀργανισμός "Ἀερολιμήν Ἀθηνῶν", σέ συνεργασία μέ τήν ΕΤΕΒΑ, θά μελετήσουν τό κατάλληλο οἰκονομικό σχῆμα, ὥστε νά ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἄνετη χρηματοδότηση τῶν ἔργων τοῦ νέου ἀεροδρομίου».

Παράλληλα, ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός δήλωσε:

«Τά θέματα πού συζητήσαμε εἶναι πολύ μεγάλα καί ἔχουν ἄμεση σχέση μέ τό μέλλον τῶν Ἀθηνῶν. Γιά τήν πραγματοποίησή τους θά χρειασθοῦν δαπάνες καί χρόνος, ἀλλά καί κατανόηση ἀπό τόν κόσμο. Στόν τόπο μας γιά νά ληφθοῦν ὡρισμένες ἀποφάσεις πού δημιουργοῦν δυσκολίες οἰκονομικές καί τεχνικές, πρέπει νά ξεπεραστοῦν καί πολλές ψυχολογικές ἀντιδράσεις. Τά ἔργα αὐτά εἶναι μεγάλα, ἔπρεπε νά εἶχαν γίνει πολύ νωρίτερα. Πιστεύουμε ὅτι μέ τίς ἀποφάσεις πού πήραμε μπήκαμε στό δρόμο πού μᾶς ἐπιτρέπει νά ἐλπίζουμε ὅτι καί ἐγκαίρως θά γίνουν καί μέ τόν καλύτερο δυνατό τρόπο».

7 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Σέ νέα σύσκεψη, στή συνέχεια τῆς προγενέστερης, τήν 1η Φεβρουαρίου, ὁ πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλῆς, ἐγκρίνει τά μέτρα γιά τήν ὁλοκλήρωση καί ἐφαρμογή τοῦ πολιτιστικοῦ προγράμματος, μέ βάση τίς ἀρχές πού ἔχει ἤδη σχετικά ἐξαγγείλει.

Συγκεκριμένα, διατυπώθηκαν ὁριστικά οἱ διατάξεις τοῦ νομοσχεδίου μέ ἀναφορά στά μέτρα καί τόν προϋπολογισμό τῆς δαπάνης γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν τομέων τῆς μουσικῆς καί τῶν γραμμάτων καί διαμορφώθηκαν νέες ἀποφάσεις μέ ἀντικείμενο τό θέατρο καί τίς εἰκαστικές τέχνες.

Εἰδικότερα, στόν τομέα τοῦ θεάτρου, καταργεῖται ἡ ἄδεια τοῦ ἠθοποιοῦ, ἐξυγιαίνεται ἡ θεατρική ἐκπαίδευση, προωθεῖται ἡ ἵδρυση ἑδρῶν θεατρολογίας στά πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης καί Κρήτης, ἐνισχύεται ἡ πολιτιστική αὐτονομία τῶν ἐπαρχιῶν μέ τή δημιουργία ἡμικρατικῶν χορωδιῶν, ἐλεύθερων πανεπιστημίων, ἐκθέσεων βιβλίων καί τή χρηματοδότηση τοῦ ἐλεύθερου θεάτρου καί τῶν ἡμικρατικῶν θεάτρων, ἐνοποιεῖται — ὑπό τό ΥΠΠΕ — ἡ πολιτική ἐπιδοτήσεως τῶν ἐλευθέρων θεάτρων καί ἀναπροσαρμόζεται τό κριτήριο τῶν ἐπιχορηγήσεων, ἀνασυγκροτεῖται νομοθετικά ὁ θεσμός τοῦ θεατρικοῦ βραβείου καί καθιερώνεται ἡ ἀμοιβή τῶν θεατρικῶν συγγραφέων ἀπό τίς κρατικές σκηνές — ἀντί τοῦ ποσοστοῦ ἐπί τῶν εἰσπράξεων. Οἱ σχετικές ἀποφάσεις διαμορφώθηκαν μέ τή συμβολή κορυφαίων παραγόντων τῆς θεατρικῆς ζωῆς — Κατράκης, Κούν, Μινωτής, Μυράτ, Χόρν κ.ἄ. —, καθώς καί ἐκπροσώπων τοῦ ΣΕΗ — τῆς Αἰμ. Ὑψηλάντη καί τοῦ Ν. Περγιάλη.

Στόν τομέα τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν προβλέπεται ἡ ὀργάνωση ἐκθέσεων νέων καί παλαιότερων καλλιτεχνῶν στό «Ζάππειο» μέγαρο, στήν αἴθουσα τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν καί σέ ὑπαίθριους χώρους, ἡ ἀγορά ἔργων τέχνης γιά τή διακόσμηση ἀνοικτῶν καί κλειστῶν χώρων σέ διάφορες πόλεις τῆς χώρας, πλατειῶν κ.λ.π., καθώς καί ἡ παραγγελία ἔργων τέχνης γιά τή διακόσμηση τῶν κτιρίων καί τῶν ἀνοικτῶν χώρων τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν.

Σχετικά, τέλος, μέ τή μουσική καί τά γράμματα ἔχει προβλεφθεῖ, στό πλαίσιο τοῦ νέου νομοσχεδίου, δημιουργία νέων ὀρχηστρῶν, ἵδρυση Μουσικῆς Ἀκαδημίας μέ σχολές σύγχρονης εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς καί ἐθνικῆς παραδοσιακῆς μουσικῆς, σύσταση κρατικῶν καί ἡμικρατικῶν χορωδιῶν, ἀνάθεση συγγραφῆς μουσικῶν συνθέσεων στούς Ἕλληνες μουσουργούς καί βράβευση τῶν ἔργων τους· καί ἐπίσης: στέγαση τῶν λογοτεχνικῶν σωματείων, ἐξασφάλιση χώρου συνεδρίων, διαλέξεων καί ἄλλων, χάραξη νέας πολιτικῆς βιβλίου, δημιουργία ἐκθέσεων βιβλίου στό ἐξωτερικό καί ἐσωτερικό, σύσταση Ἰνστιτούτου Βιβλίου, ἀποστολή στό ἐξωτερικό Ἑλλήνων λογοτεχνῶν, διοργάνωση τῶν Ἐθνικῶν μας Ἀρχείων, αὔξηση πιστώσεων γιά τήν ἐνίσχυση τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς (βιβλία, περιοδικά).

Ἀνακοινώνοντας τά νέα μέτρα, ὁ ὑπουργός πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν, Δ. Νιάνιας, κατέληξε:

«Μέ τά μέτρα αὐτά, πού ἡ προαγωγή τους προωθεῖται μέ γοργό ρυθμό, πραγματοποιεῖται οὐσιῶδες βῆμα γιά τήν ἀξιοποίηση τῶν πνευματικῶν καί καλλιτεχνικῶν ἀρετῶν τῶν Ἑλλήνων καί δημιουργοῦνται οἱ συνθῆκες γιά μία νέα

πολιτιστική ἀνάπτυξη τῆς χώρας. Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐπανειλημμένα τόνισε ὅτι ὁ πνευματικός καί καλλιτεχνικός τομέας εἶναι ἐκεῖνος στόν ὁποῖο ἡ Ἑλλάδα ἔχει τίς περισσότερες δυνατότητες νά πραγματοποιήσει ἱστορικό ἔργο καί νά θέσει τή σφραγίδα του μέσα στόν εὐρύτερο χῶρο, ὁ ὁποῖος τοῦ προσφέρεται τώρα».

10 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ συνεδρίασε ἡ Κυβερνητική Ἐπιτροπή καί ἀσχολήθηκε μέ διάφορα τρέχοντα θέματα ἐσωτερικῆς κι ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

11 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Σέ σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἐγκρίνεται ἡ τεχνική προμελέτη τοῦ ἔργου γιά τό Πολιτιστικό Κέντρο τῆς Ἀθήνας. Τό ἔργο θά ἔχει ἀποπερατωθεῖ ὡς τό 1985 καί θά περιλαμβάνει τέσσερα κτιριακά συγκροτήματα, πού ἀποβλέπουν σέ πέντε κύριες λειτουργίες: μουσική - χορός, ἐνημέρωση, θέατρο-θεάματα, εἰκαστικές τέχνες, προβολή τῆς ἱστορικῆς πορείας τῆς ἑλληνικῆς τέχνης.

Στόν πρωθυπουργό, ἐπιδείχτηκε, μετά τή σύσκεψη, τό πρόπλασμα τοῦ ὅλου κτιριακοῦ συγκροτήματος.

Σχετικά, ἐκδόθηκε ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση:

«Ἐνεκρίθη χθές ἡ τελική μορφή τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, οἱ θέσεις καί διατάξεις τῶν διαφόρων κτιρίων καί μονάδων στό χῶρο καθώς καί τό οἰκονομικό πρόγραμμα χρηματοδοτήσεως τοῦ ἔργου. Ἡ ἔγκριση ἔγινε σέ σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ, στήν ὁποία ἔλαβεν μέρος ὁ ὑπουργός Οἰκονομικῶν κ. Α. Κανελλόπουλος, ὁ ὑπουργός Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν κ. Δ. Νιάνιας, ὁ ὑφυπουργός Δημοσίων Ἔργων κ. Στ. Μάνος, ὁ γενικός γραμματεύς τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν κ. Θεμ. Σοφούλης, οἱ πρόεδρος καί γενικοί διευθυντές τῆς Κτηματικῆς Ἑταιρίας τοῦ Δημοσίου κ.κ. Δ. Παπακώστας καί Γ. Κανδύλης, ὁ τεχνικός σύμβουλος τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Λ. Κυριακόπουλος.

»Μέ τήν ἔγκριση τῆς τεχνικῆς προμελέτης τερματίζεται ἡ πρώτη φάση τοῦ προγράμματος ἱδρύσεως καί λειτουργίας Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν. Ὅπως εἶναι γνωστό ἡ πρωτοβουλία γιά τήν ἵδρυση τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου εἶχε ἀναληφθεῖ προσωπικά ἀπό τόν κ. πρωθυπουργό, ἡ δέ ἐξαγγελία τοῦ σχετικοῦ προγράμματος εἶχε γίνει τήν 20ή Σεπτεμβρίου τοῦ περασμένου χρόνου.

»Ἐπηκολούθησαν συσκέψεις ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ πρωθυπουργοῦ καί ἐκλήθησαν γιά νά ἐκφράσουν γνώμη ἐφ' ὅλου τοῦ συγκροτήματος τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν διεθνοῦς φήμης εἰδικοί γιά παρόμοια ἔργα. Ἀπό τίς ΗΠΑ, ὁ ἀρχιτέκτων κ. Πέι, καί ἀπό τήν Γαλλία ὁ γνωστός ἀρχιτέκτων κ. Κανδύλης, γενικός διευθυντής τῆς Κτηματικῆς Ἑταιρίας του Δημοσίου στόν ὁποῖο καί ἀνατέθηκε ἡ γενική ἐποπτεία γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ ἔργου. Τίς γνῶμες τους ἐπίσης ἐξέφρασαν καί ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καί τεχνῶν σχετικά μέ τόν τρόπο λειτουργίας τοῦ Κέντρου. Οἱ προταθεῖσες ἀπόψεις ἀφοροῦσαν τήν διαμόρφωση τῶν κατευθυντηρίων σχεδίων, πού εἶχαν ἐγκριθεῖ ὕστερα ἀπό πανελλήνιο διαγωνισμό ἰδεῶν καί εἶχαν ἀνατεθεῖ στή βραβευθεῖσα τότε μελέτη, μετά ἀπό προεργασία τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν καί ἀπό τῆς ὑπηρεσίας Οἰκισμοῦ τοῦ ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων, βάσει τοῦ Νόμου 973. Ἡ Κτηματική Ἑταιρία τοῦ Δημοσίου ἀνέλαβε τήν τεχνική ὁλοκλήρωση τοῦ ἔργου. Γιά τό σκοπό αὐτό ὠργάνωσε ὁμάδα ἐργασίας ἀποτελουμένη ἀπό τήν βραβευθεῖσα ὁμάδα τοῦ διαγωνισμοῦ ἰδεῶν πού ἀνασυγκροτήθηκε καί διευρύνθηκε στίς 16 Ἰανουαρίου 1980 μέ ἀπόφαση τῆς Κτηματικῆς Ἑταιρίας σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες μελέτης τοῦ ἔργου. Ἡ ὁμάδα ἀποτελεῖται ἀπό τούς: Διαμαντόπουλο Δημήτρη, Μόσχο Παναγιώτη, Μπόρν Μισέλ, Σαπουντζῆ Μαρία, Φραγκούλη Παναγιώτη, Χατζημιχάλη Νῖκο, Χατζημιχάλη Χάϊντε, καί Κασσάπη Πέτρο, ὁλοκλήρωσε δέ, σύμφωνα μέ τήν καθορισθεῖσα προθεσμία, τήν μελέτη.

»Κατά τήν φάση ἐκπονήσεως τῆς μελέτης ὁ πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλῆς παρακολούθησε προσωπικῶς τό ἔργο τῆς ὁμάδος καί ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν ὁριστική διαμόρφωση τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου, τήν δημιουργία τοῦ ὁποίου ὁ ἴδιος εἶχε συλλάβει καί ἀποφασίσει πρό 20ετίας.

»Στό Πολιτιστικό Κέντρο προβλέπονται 4 βασικά κτιριακά συγκροτήματα πού ἐκπροσωποῦν 5 κύριες λειτουργίες:

»α. Μουσική - χορός

»β. Ἐνημέρωση

»γ. Θέατρο - Θεάματα

»δ. Εἰκαστικές Τέχνες

»ε. Προβολή τῆς ἱστορικῆς πορείας τῆς ἑλληνικῆς τέχνης

»Εἰδικώτερα, τά προβλεπόμενα κτιριακά συγκροτήματα εἶναι τά ἑξῆς:

»1. Τό συγκρότημα Μουσικῆς καί Χοροῦ, πού τοποθετεῖται στήν δυτική πλευρά τοῦ χώρου μέ συνολική ἐπιφάνεια 5.500 τετραγ. μέτρα.

»2. Τό Πολεμικό Μουσεῖο, πού θά χρησιμοποιηθεῖ ὡς Κέντρο Ἐνημερώσεως καί Διοικήσεως.

»3. Τό συγκρότημα τῶν θεαμάτων, πού περιλαμβάνει θέατρο, κινηματογράφο, αἴθουσες πολλαπλῶν χρήσεων, τοποθετεῖται στό μέσο τοῦ χώρου καί καλύπτει συνολικά ἐπιφάνεια 13.500 τετραγ. μέτρων.

»4. Τό συγκρότημα τῶν Εἰκαστικῶν Τεχνῶν καί προβολῆς τῆς ἱστορικῆς πορείας τῆς ἑλληνικῆς τέχνης τοποθετεῖται στήν ἀνατολική πλευρά τοῦ χώρου, ὥστε νά ἀποτελέσει ἑνιαῖο σύνολο μαζί μέ τήν Ἐθνική Πινακοθήκη, μετά τήν ἐπέκταση γιά τήν ἀναγκαία ὁλοκλήρωσή της.

»Σύμφωνα μέ πρόταση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ δημιουργεῖται νέο μεγάλο Μουσεῖο τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης, εἰς τίς αἴθουσες τοῦ ὁποίου θά παρουσιάζεται μέ αὐθεντικά ἀντιπροσωπευτικά ἔργα ἡ διαδρομή ὅλων τῶν ἐποχῶν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης.

»Τό Μουσεῖο τοῦτο, ἡ ἐθνική σημασία τοῦ ὁποίου εἶναι προφανής, θά εἶναι καί κέντρο ἐκπαιδεύσεως πού θά ἐπιτρέ-

Ἔγκριση τῆς τεχνικῆς προμελέτης γιά τό Πολιτιστικό Κέντρο Ἀθηνῶν (ἄνω) καί τοῦ προγράμματος στεγάσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν (κάτω).

πει τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἀδιάκοπης προσφορᾶς τῶν Ἑλλήνων στόν πολιτισμό τῆς ἀνθρωπότητας καί ἀπό τό ὁποῖο θά ἀναδύεται ἀνάγλυφη ἡ ἐθνική μας ταυτότητα καί ἡ πορεία τῆς παραδόσεώς μας.

»Ὁ βασικός στόχος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μελέτης ἦταν νά βρεθεῖ ἡ κατάλληλη λύση, ὥστε νά διαμορφωθοῦν ὅλοι οἱ ἀναγκαῖοι ὠφέλιμοι κλειστοί χῶροι μέ τήν παράλληλη διατήρηση ὅσο τό δυνατόν περισσοτέρων ὑπαιθρίων καί κατάλληλα διαμορφωμένων γιά ὑπαίθριες πολιτιστικές ἐκδηλώσεις, γεγονός πού ἐπιβάλλεται ἀπό τήν ἑλληνική παράδοση καί τίς κλιματολογικές συνθῆκες τοῦ τόπου μας.

»Ἐνδεικτικά ἀναφέρεται ὅτι ἀπό τό σύνολο τῶν 115.000 τετραγ. μέτρων τῆς περιοχῆς τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου, μόνον τά 47.000 τετραγ. μέτρα θά καλυφθοῦν ἀπό τά προβλεπόμενα ἤ τά ὑφιστάμενα κτιριακά συγκροτήματα, ἐνῶ 68.000 τετραγ. μέτρα θά διαμορφωθοῦν σέ πράσινο.

»Ὁ κ. πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔδωσε τέλος ἐντολή νά μελετηθῆ ἡ δυνατότητα ἐντάξεως στό ὅλο συγκρότημα καί τοῦ κτιρίου τῶν Φίλων τῆς Μουσικῆς στή λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας. Τό ἔργο αὐτό, ἐντασσόμενο στό Πολιτιστικό Κέντρο, θά βοηθήση στήν πραγματοποίηση τῶν πολιτιστικῶν προγραμμάτων τοῦ Κέντρου στόν τομέα τῆς μουσικῆς, τοῦ θεάτρου, τῆς ὄπερας καί τῶν συνεδρίων.

»Ἡ συνολική δαπάνη γιά τό πρόγραμμα τῶν νέων κτιρίων, τό ὁποῖο ὑπολογίζεται νά ἐκτελεσθεῖ ἐντός πενταετίας, θά ἀνέλθει στό ποσό τῶν τριῶν δισεκατ. περίπου. Διευκρινίζεται ὅτι ἡ χρηματοδότηση τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐξασφαλίζεται ἀποκλειστικά ἀπό ἐκποίηση τῆς περιουσίας τοῦ Δημοσίου, γιά τήν ἀξιοποίηση τῆς ὁποίας συνεστήθη ὡς γνωστόν ἡ Κτηματική Ἑταιρία.

»Σημειώνεται γιά ἄλλη μιά φορά ἡ μεγάλη σημασία τοῦ ἔργου, τό ὁποῖο δέν ἀφορᾶ μόνο τήν Ἀθήνα ἀλλά ὁλόκληρη τήν Ἑλλάδα καί προβλέπεται νά ἀποβεῖ ἡ ἐθνική ἑστία πολιτιστικῆς ἀκτινοβολίας. Ἐπανειλημμένα ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔχει τονίσει ὅτι ἡ ἔλλειψη παρομοίου πολιτιστικοῦ κέντρου στήν χώρα μας εἶχε ἀποφασιστική ἐπίδραση στήν προαγωγή τῶν τεχνῶν καί ὅτι ἡ ὁλοκλήρωση καί λειτουργία του στά προσεχῆ ἔτη θά προσδώσει διεθνῆ λάμψη στίς ἑλληνικές τέχνες καί θά ἀποτελέσει τό κέντρο ἀδιάκοπης παρουσιάσεως τῆς καλλιτεχνικῆς παραγωγῆς καί τό σημεῖο ἔλξεως καί ἀναφορᾶς τῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἔθνους. Ὅπως χαρακτηριστικά ἔχει ὑπογραμμίσει ὁ πρωθυπουργός, μέ τό Πολιτιστικό Κέντρο παρέχεται ἡ εὐκαιρία ἀξιοποιήσεως τῆς ἐθνικῆς κληρονομίας. Στούς νέους ὁρίζοντες πού ἀνοίγονται ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων, τό πνεῦμα καί ἡ τέχνη μπορεῖ νά ἀποτελέσουν ἀποφασιστικό παράγοντα δυναμικῆς παρουσίας τῆς Ἑλλάδος στό διεθνῆ χῶρο».

Ὁ Β. Βασιλείου θά συνδέσει, σέ μεταγενέστερο δημοσίευμά του, τή δημιουργία τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου μέ τήν ἰδέα τῆς δυναμικῆς ἐνσωματώσεως τῆς Ἑλλάδος στό εὐρωπαϊκό πολιτιστικό «γίγνεσθαι»:

Τά πολιτιστικά δράματα ἑνός ἐθνικοῦ ἡγέτη — ἀρχηγοῦ σήμερα τοῦ Κράτους — πού διακρίνεται γιά τόν ρεαλισμό του, ἐμπνέονται ἀπό τήν πεποίθηση ὅτι ἡ χώρα μας, ἐκτός ἀπό τόν πλοῦτο καί τήν μοναδικότητα τῆς κληρονομίας της, διαθέτει καί ἕνα ἀνθρώπινο δυναμικό πού ἀποδεικνύει καί σέ διεθνές ἐπίπεδο, μέ σημαντικές ἐπιδόσεις, τήν δημιουργικότητά του. Στόχος εἶναι —εἶπε ὁ κ. Καραμανλῆς— νά δημιουργηθοῦν στόν τόπο μας οἱ δυνατότητες ὥστε ἡ Ἑλλάς ν' ἀκτινοβολεῖ πνευματικά καί ν' ἀποτελεῖ πόλο ἕλξεως. Διότι, ἄν δέν μποροῦμε νά ἀνταγωνισθοῦμε στόν ὑλικό τομέα τίς μεγάλες καί πλούσιες χῶρες, μποροῦμε ἀσφαλῶς νά τίς συναγωνισθοῦμε στόν πολιτιστικό τομέα.

Ἀπό εἰκοσαετίας —ὅπως θά ἰδοῦμε καί στή συνέχεια τοῦ μελετήματός μας— ὡς «ἡγέτης πού ἤξερε νά βλέπει μακρυά» ἔτεινε στή δημιουργία τῶν προϋποθέσεων γιά τήν πληρέστερη ἀνάπτυξη τῶν πολιτιστικῶν μας δυνατοτήτων. Ἔτσι, προγραμμάτισε τή δημιουργία τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου τῶν Ἀθηνῶν. Χρειάστηκε νά ὑπερπηδηθοῦν πολλά ἐμπόδια, νά ἐξευρεθοῦν ἀπαραίτητοι χῶροι, νά ἐξασφαλισθοῦν οἱ ἀναγκαῖοι πόροι καί νά ἐκπονηθεῖ ἕνα πλῆρες οἰκοδομικό καί λειτουργικό πρόγραμμα γιά νά ἀνταποκριθεῖ στίς ὅλο καί αὐξανόμενες ἀνάγκες τῆς καλλιτεχνικῆς μας ζωῆς.

Τό Πολιτιστικό Κέντρο, ὡς ὑπηρεσία αὐτοδιοικούμενη καί ἀποκεντρωμένη, θά ἀπαρτισθεῖ ἀπό τό κέντρο εἰκαστικῶν τεχνῶν (Ἐθνική Πινακοθήκη - Μουσεῖο Ἀλεξάνδρου Σούτζου, Μουσεῖο Σύγχρονης Τέχνης, πτέρυγες ἰδιωτικῶν συλλογῶν), κέντρο θεάτρου καί καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων (δύο αἴθουσες θεάματος τῶν 1.200 καί 800 θέσεων γιά θέατρο πρόζας), λυρική σκηνή, ξένα συγκροτήματα, ταινιοθήκη, καλλιτεχνικοί διαγωνισμοί καί κέντρο μουσικῆς καί χοροῦ (Μουσική Ἀκαδημία, Κρατική Σχολή χοροῦ κ.ἄ.). Τό Πολιτιστικό Κέντρο θά στεγασθεῖ σ' ἕνα μεγάλο σύνολο κτιριακῶν συγκροτημάτων σέ ἑνοποιούμενο χῶρο 110.000 τετραγωνικῶν μέτρων περίπου.

Στά πλαίσια τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων τό Πολιτιστικό Κέντρο (στό «τρίγωνο» τῆς Ριζαρίου) θά κληθεῖ νά παίξει σημαντικό ρόλο κατοχυρώνοντας τήν γνησιότητα τῆς πολιτιστικῆς μας φυσιογνωμίας καί παράλληλα διευρύνοντας τά σύνορα τῆς ἀπηχήσεως τῶν καλλιτεχνικῶν καί πνευματικῶν δημιουργημάτων τοῦ λαοῦ μας καί μεταφέροντας στήν Ἑλλάδα ὅ,τι καταξιώνεται σάν ἐπίτευγμα τῶν ἄλλων λαῶν στόν τομέα αὐτό.

Βέβαια ἕνα τέτοιο ἔργο δέν γίνεται μέσα σέ μία στιγμή. Ἡ Ἀγγλία καί ἡ Γαλλία ἀποτελοῦν δύο εὐρωπαϊκές χῶρες, ὅπου ἡ προσπάθεια γιά τήν ἵδρυση Πολιτιστικῶν Κέντρων ὑπῆρξε ἡ πιό συστηματική ἀλλά καί ἡ πιό μακροχρόνια.

Αὐτή ἡ ἑνότητα τῶν ὁραματισμῶν πού ἡ πραγμάτωσή τους βρίσκεται «ἐν κινήσει» ἀπαυγάζει ἀπό τήν βαθειά πίστη τοῦ Καραμανλῆ ὅτι τά ἔθνη τοποθετοῦνται στήν ἱστορία, κυρίως μέ τίς πολιτιστικές τους ἐπιδόσεις. *«Κανένας ποτέ λαός* — κήρυξε — *δέν ἐπιβλήθηκε στήν παγκόσμια συνείδηση μέ ἐπιτεύγματα ὑλικά. Ἐπιβλήθηκαν οἱ λαοί ἐκεῖνοι πού ἐδημιούργησαν πολιτισμό καί μέ τόν πολιτισμό τους ἔγραψαν ἱστορία».*

Ἔρχεται στό νοῦ ὁ προφητικός στίχος τοῦ Σικελιανοῦ: «Ἡ Ἑλλάδα θέ νά γυρίσει νά βρεῖ τήν Ἑλλάδα»[126].

12 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Προχωρεῖ μέ ἐντατικό ρυθμό ἡ ἐργασία γιά τόν

καθορισμό τῶν ὀρεινῶν καί προβληματικῶν περιοχῶν τῆς χώρας, ὥστε νά ἐξασφαλιστοῦν ἔγκαιρα γιά τόν πληθυσμό τους τά εὐεργετήματα πού προβλέπουν οἱ σχετικοί κανονισμοί τῆς ΕΟΚ.

Ὅπως ἀνακοίνωσε ὁ ὑπουργός Γεωργίας, ἔχουν ἤδη ἐξεταστεῖ τά ἐδαφοκλιματικά, οἰκονομικά καί ἄλλα χαρακτηριστικά τῶν Δήμων καί Κοινοτήτων 35 νομῶν τῆς χώρας. Ἀπό τήν ἀξιολόγηση τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτῶν, διαπιστώθηκε ὅτι 1.850 Κοινότητες περίπου, ἐπί συνόλου 4.300, εἶναι δυνατό νά περιληφθοῦν στή ζώνη τῶν περιοχῶν πού μειονεκτοῦν, ἐνῶ μέ τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐργασίας ὑπολογίζεται ὅτι, περισσότερες ἀπό τό 50% τῶν Δήμων καί Κοινοτήτων τῆς χώρας, μέ ἔκταση 60 ἑκατ. στρεμμάτων περίπου, θά χαρακτηριστοῦν ὀρεινές καί προβληματικές περιοχές.

Ἡ ἐργασία τοῦ καθορισμοῦ τῶν προβληματικῶν ζωνῶν ὑπολογίζεται ὅτι θά ὁλοκληρωθεῖ ἐντός τοῦ Ἰουνίου καί ἡ σχετική πρόταση θά εἶναι ἕτοιμη νά ὑποβληθεῖ ἐπίσημα στήν Κοινότητα τόν Ἰανουάριο τοῦ 1981, ὥστε οἱ γεωργοί τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν νά ἐπωφεληθοῦν ἀπό τά κοινοτικά εὐεργετήματα ἀπό τό πρῶτο ἤδη ἔτος τῆς ἐντάξεως.

12-20 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Συζητεῖται καί ψηφίζεται ἀπό τή Βουλή τό νομοσχέδιο «περί αὐξήσεως τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐν γένει ὑπαλλήλων, πολιτικῶν, στρατιωτικῶν καί ὑπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., ρυθμίσεις συναφῶν θεμάτων τροποποιήσεων καί συμπληρώσεως φορολογικῶν καί ἄλλων τινων διατάξεων».

Ὁ ὑφυπουργός τῶν Οἰκονομικῶν, Κ. Παπαρρηγόπουλος, ἐπεσήμανε τά κύρια σημεῖα τοῦ νομοσχεδίου ὡς ἑξῆς:

«Τό ὑπό κρίσιν σχέδιο νόμου εἶναι ἰδιαιτέρας σημασίας καί ἐπείγοντος χαρακτῆρος. Δι' αὐτοῦ προβλέπεται ἡ ρύθμιση καί ἡ αὔξηση τῶν ἀποδοχῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καί τῶν συνταξιούχων διά τό τρέχον ἔτος, ἀλλά καί ἡ ρύθμιση ἐπειγόντων φορολογικῶν καί δασμολογικῶν κ.λπ. θεμάτων ἐπειγούσης φύσεως, τά ὁποῖα ἔχουν σχέση μέ τόν ἐκτελούμενον κρατικόν προϋπολογισμόν. Ἡ Κυβέρνηση ἀνέλαβε τήν εὐθύνη καί ἐνέκρινε, μέ ἀπόφαση τοῦ ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν, τήν πληρωμή τῶν αὐξήσεων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καί τῶν συνταξιούχων ἀπό 1.1.80.

»Πέραν τῶν μισθολογικῶν διατάξεων, ὑπάρχουν καί φορολογικές καί δασμολογικές ρυθμίσεις πού θά ἰσχύσουν φυσικά, ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Νόμου εἰς τήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλά καί ἰδιαίτερες διατάξεις περί φορολογίας καί κληρονομιῶν, πού θά ἰσχύσουν ἀπό 1 Νοεμβρίου 1979»[127].

13 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ὁ πρόεδρος Τοντόρ Ζίφκωφ, ἐνῶ διέρχεται ἀεροπορικῶς πάνω ἀπό τό ἑλληνικό ἔδαφος μέ κατεύθυνση πρός τή Λιβύη, ἀπευθύνει μήνυμα στόν πρόεδρο Κ. Τσάτσο:

«Πετώντας πάνω ἀπό τό ἔδαφος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, σᾶς ἀπευθύνω, καί δι' ὑμῶν πρός τόν φίλο λαό τῆς Ἑλλάδος, τούς πλέον ἐγκαρδίους χαιρετισμούς μου καί τίς καλύτερες εὐχές μου γιά εὐτυχία καί εὐημερία. Ἐκφράζω τήν πεποίθηση ὅτι οἱ εὐνοϊκά ἀναπτυσσόμενες ἑλληνοβουλγαρικές σχέσεις θά ἐνισχύονται καί θά διευρύνονται συνεχῶς, ἐν ὀνόματι τῆς καλῆς γειτονίας, τῆς κατανοήσεως καί συνεργασίας, πρός τό συμφέρον τῶν δύο ἐθνῶν, τῆς εἰρήνης καί ἀσφαλείας στά Βαλκάνια καί σ' ὁλόκληρο τόν κόσμο».

Στό μήνυμα τοῦ Βούλγαρου προέδρου ἀπάντησε ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, διατυπώνοντας εὐχαριστίες καί εὐχές γιά τόν ἴδιο καί τό λαό τῆς Βουλγαρίας.

14 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας καί τοῦ πρωθυπουργοῦ, Κ. Καραμανλῆ, ὁρκίζεται ὁ Στ. Μάνος ὡς πρῶτος ὑπουργός Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος.

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ἀπονέμεται στόν Κ. Καραμανλῆ τό χρυσό μετάλλειο «Ρομπέρ Σουμάν» γιά τό ἔτος 1979. Ἡ ἐπίδοση τοῦ βραβείου ἔγινε στή Montigny-Les-Metz, ἀπό τόν πρόεδρο τῆς γαλλικῆς Γερουσίας Ἀλαίν Ποέρ. Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἐξαιτίας ἀνυπέρβλητου κωλύματος, δέν κατόρθωσε νά παραστεῖ στήν τελετή καί ἀντιπροσωπεύτηκε ἀπό τόν Ε. Ἀβέρωφ.

Ὁ πρόεδρος τῆς Γερουσίας, κατά τήν τελετή τῆς ἐπιδόσεως τοῦ βραβείου, ἀνέγνωσε τήν ἀκόλουθη προσφώνηση:

«Κύριε πρωθυπουργέ, κύριοι πρεσβευταί,
κυρίες καί κύριοι, ἀγαπητοί μου φίλοι,

»Μέ μεγάλη εὐχαρίστηση παραδίδω σήμερα στόν κ. Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ, πρωθυπουργό τῆς ἑλληνικῆς Δημοκρατίας τό Χρυσό Μετάλλειο "Ρομπέρ Σουμάν", μιά διάκριση πού ἀπονεμήθηκε σέ τόσα μεγάλα ὀνόματα τῆς ἱστορίας τῆς Εὐρώπης.

»Σήμερα, γιά πρώτη φορά ἀπό τότε πού ἡ διάκριση αὐτή καθιερώθηκε, τιμοῦμε μιά προεξέχουσα προσωπικότητα ἑνός Κράτους τό ὁποῖο δέν εἶναι ἀκόμα ἐπίσημα μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας, ἀλλά τό ὁποῖο θά εἶναι ὁ δέκατος ἑταῖρος τῆς Κοινοτικῆς Εὐρώπης σέ διάστημα μικρότερο τοῦ ἑνός ἔτους.

»Ὑποδεχόμενη τήν Ἑλλάδα, ἡ Κοινότης δέν πράττει κατά βάθος τίποτε ἄλλο ἀπό τοῦ νά ἐπιστρέψει στίς πηγές της. Διασχίζει ἕνα συμπληρωματικό στάδιο στό δρόμο τῆς ἐπανακτήσεως τῶν φυσικῶν της γεωγραφικῶν ὁρίων: ἔτσι εἶναι πού ἡ θέληση τῶν ἱδρυτῶν πατέρων τῆς Εὐρώπης, πού δέν εἶχαν καθόλου τήν πρόθεση νά περιορίσουν στούς ἕξι τόν ἀριθμό τῶν ἑταίρων, τείνει βαθμιαῖα νά ὁλοποιηθεῖ.

»"Αν ἡ Εὐρώπη τῆς ἱστορίας προσεγγίζει τήν Εὐρώπη τῆς γεωγραφίας, αὐτό τό ὀφείλει σέ ἀνθρώπους ὅπως ὁ Κ. Καραμανλῆς. Σέ τέτοιους ἀνθρώπους πού γνωρίζουν ὅτι ἡ οἰκοδόμηση μιᾶς ἑνωμένης Εὐρώπης ἀποτελεῖ τήν μοναδική τύχη τῶν ἐθνῶν-Κρατῶν μας. Σέ τέτοιους ἀνθρώπους πού κατανόησαν ὅτι ἡ μοίρα τῶν ἐθνῶν πού ἀνήκουν στό τμῆμα αὐτό τοῦ κόσμου πού ὀνομάζεται Εὐρώπη, εἶναι ἀναπόσπαστη ἀπό τήν προσπάθεια συνεργασίας πού ἀναλήφθηκε ἀπό μερικά ἀπό αὐτά μέσα στό πλαίσιο τῆς Κοινότητας.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς γεννήθηκε τό 1907 στήν Πρώτη, κοντά στίς Σέρρες, στήν ἀνατολική Μακεδονία.

»Μετά ἀπό σπουδές Νομικῆς στό Πανεπιστήμιο τῶν Ἀθηνῶν, ἐπιστρέφει στή γενέτειρά του πόλη γιά νά ἐξασκήσει τό ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου.

»Ἐν τούτοις, ἡ πολιτική σταδιοδρομία τόν ἑλκύει καί ἤδη σέ ἡλικία εἰκοσιοκτώ ἐτῶν ἐκλέγεται βουλευτής. Πέντε εἶναι τά χαρακτηριστικά πού κυριαρχοῦν στήν ὑποδειγματική αὐτή σταδιοδρομία: ἡ πρώιμη ἐξέλιξη, ἡ μακροβιότητα, ἡ πίστη, ἡ δραστηριότητα καί ἡ δημοτικότητα.

»Βουλευτής στά εἰκοσιοκτώ του χρόνια, γίνεται ὑπουργός σέ ἡλικία τριανταεννέα ἐτῶν καί ἀναδεικνύεται πρωθυπουργός τό 1955, σέ ἡλικία σαρανταοκτώ ἐτῶν.

»Ἡ πρωθυπουργική του σταδιοδρομία πού ἄρχισε τό 1955, διακόπτεται μόνο τό 1963. Ἀναδείχτηκε καί πάλι πρωθυπουργός τό 1974 καί ἐξασκεῖ πάντα τά ὑψηλά του καθήκοντα γιά τό μεῖζον καλό τῆς χώρας του.

»Ἡ πίστη καί ἡ ἀφοσίωση τοῦ κ. Καραμανλῆ στίς ὑποχρεώσεις του ἀποτελεῖ ἕνα ἄλλο ἐξαίρετο χαρακτηριστικό αὐτῆς τῆς προσωπικότητας. Δέν διστάζει νά ἀποσυρθεῖ ἀπό τήν πολιτική ζωή κατά τή διάρκεια τῆς δικτατορίας τοῦ Μεταξᾶ. Τό ἴδιο κάνει καί μετά ἀπό τίς ἐκλογές τοῦ Νοεμβρίου 1963. Πραγματοποιεῖ τή "διάβαση τῆς ἐρήμου" στήν πρωτεύουσά μας καί παρακολουθώντας ἀπό πολύ κοντά τήν πολιτική κατάσταση τῆς Ἑλλάδος συνάπτει σχέσεις στενῆς φιλίας μέ τίς κυριότερες προσωπικότητες της πολιτικῆς μας ζωῆς. Ἀπό τό κρησφύγετό του στό Παρίσι καταγγέλλει ἔντονα τό στρατιωτικό καθεστώς πού ἦλθε στήν ἐξουσία τό 1967, μέσα στό λίκνο τῆς δημοκρατίας. Ἡ ἔκλειψη τῆς ἐλευθερίας θά διαρκέσει ἑπτά χρόνια. Καί παρουσιάζεται ὡς ὁ ἄνθρωπος πού ἔστειλε ἡ Θεία Πρόνοια γιά νά ὁρκιστεῖ πρωθυπουργός, τήν 24ην Ἰουλίου 1974, μιά ἱστορική ἡμερομηνία γιά τήν Ἑλλάδα.

»Ἡ δραστηριότητα τοῦ κ. Καραμανλῆ δέν ἀμφισβητεῖται καί εἶναι ἀπαράμιλλη. Ἀπό τό 1955 μέχρι τό 1963 εἶναι ὁ πρωτεργάτης τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καί ἀναβαθμίσεως τῆς Ἑλλάδος· βελτιώνει τίς ἐξωτερικές σχέσεις τῆς χώρας του, πραγματοποιώντας ἐπίσημες ἐπισκέψεις στίς κυριώτερες πρωτεύουσες τοῦ κόσμου, ὅπου γίνεται δεκτός ὡς ἀρχηγός Κράτους πρώτης τάξεως. Ἡ Κυβέρνησή του ἐθνικῆς σωτηρίας ἐπιτελεῖ σπουδαῖο ἔργο κατά τή διάρκεια τῆς εὐαίσθητης περιόδου πού ἀκολουθεῖ τήν ἀποχώρηση τῶν συνταγματαρχῶν. Ἀπό τότε καί ἐνῶ ἐδραιώνει τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Ἑλλάδος καί φροντίζει γιά τήν ἐξεύρεση λύσεως στό ὀδυνηρό κυπριακό πρόβλημα, ἐνδυναμώνει τήν ἀνεξάρτητη θέση τῆς χώρας του ἀπέναντι τῶν "Ὑπερδυνάμεων".

»Τό τελευταῖο ἀλλ' ὄχι καί τό λιγότερο σημαντικό ἀπό τά χαρακτηριστικά αὐτῆς τῆς προσωπικότητας, εἶναι ἡ ἐξαιρετική του δημοτικότητα. Ὁ σημερινός πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, κ. Κωνσταντῖνος Τσάτσος, περιέγραψε καλλίτερα ἀπό ὅσο ἐγώ θά μποροῦσα νά κάνω, τήν ὑποδοχή τήν ὁποία ὁ ἀθηναϊκός πληθυσμός ἐπεφύλαξε στόν κ. Καραμανλῆ κατά τήν ἐπάνοδό του, πρό ἕξι ἐτῶν. Ὅταν ἀναφέρθηκε τό ὄνομά του, γράφει, "μιά πολιτική βακχεία, πού ποτέ πρίν δέν εἶχε παρατηρηθεῖ, ἄρχισε σέ ὅλες τίς πόλεις καί σέ ὅλες τίς πολίχνες τῆς χώρας. Ποτέ ἡ φωνή τοῦ λαοῦ δέν ὑπῆρξεν ἰσχυρότερη. Στό μέσο ἑνός πλήθους σέ παραλήρημα, τό ἀεροπλάνο, τό ὁποῖον εἶχε τεθεῖ στή διάθεση τοῦ Καραμανλῆ ἀπό τόν πρόεδρο Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν προσγειώνεται στήν Ἀθήνα. Μιά ὥρα ἀργότερα, ὁ Καραμανλῆς ἦταν πρωθυπουργός. Ἐκεῖνοι πού δέν τόν ἤθελαν τόν δέχτηκαν ἐκόντες ἄκοντες. Ἡ ἀνθρωποθάλασσα τούς εἶχε κατακλύσει".

»Ἡ πολλαπλότητα τῶν καθηκόντων πού ἀναλάβατε, ἡ συνετή ἐναλλαγή τῶν περιόδων δράσεως καί τῶν περιόδων περισκέψεως στήν σταδιοδρομία σας, ἡ μακρά σας παραμονή στή χώρα μας πού γνωρίζω ὅτι γιά σᾶς εἶναι μιά δεύτερη πατρίδα, σᾶς κατέστησαν πολιτικό ἄνδρα πρώτης τάξεως πού δέν διαχωρίζει ποτέ μεταξύ τους προβλήματα ἐσωτερικῆς πολιτικῆς καί τά προβλήματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Μέ αὐτή τήν προοπτική πάντα ἐργαστήκατε γιά μιά προσέγγιση τῆς Ἑλλάδος μέ τήν Εὐρώπη καί γιά μιά ἐμβάθυνση τῆς συνεργασίας στήν Εὐρώπη. Αὐτή τή δράση ὑπέρ μιᾶς ἑνωμένης Εὐρώπης χαιρετίζουμε καί ἑορτάζουμε σήμερα.

»Προτοῦ ὅμως ἀποτίσουμε φόρο τιμῆς στήν ἐπίμονη καί ἀποφασιστική δραστηριότητα πού ἐπιδείξατε, θά ἤθελα νά εἴπω πόσο αὐτή ἡ Εὐρώπη, ἡ Εὐρώπη μας, εἶναι ἡ πνευματική κόρη, ἡ κληρονόμος τῆς Ἑλλάδος, τῆς γῆς αὐτῆς ὅπου ἀποτελεῖ τήν πηγή τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς.

»Ἡ Ἑλλάς ἔδωσε τά πάντα, ἢ σχεδόν τά πάντα, στήν Εὐρώπη. Τῆς ἔδωσε τό ὄνομά της. Κυρίως ὅμως τῆς κληροδότησε τόν ἀνθρωπισμό πού εἶναι ἡ κοινή ἀλλά καί ἡ πιό πολύτιμη κληρονομιά μας. Εἰδωλολατρικός, βέβαια, ἀνθρωπισμός, ὁ ὁποῖος ὅμως θά ἐμπλουτιστεῖ μέ τή συνεισφορά τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἡ βούληση τοῦ σκέπτεσθαι τόν ἄνθρωπο ὡς κέντρο καί "μέτρο ὅλων τῶν πραγμάτων". "Ἑλληνικό θαῦμα", ὅπως συνοψίζεται περηφανῶς ἀπό τόν χορό τῆς Ἀντιγόνης:

»"Πολλά εἶναι τά θαύματα τοῦ κόσμου, κανένα ὅμως δέν θά μποροῦσε νά εἶναι πιό θαυμαστό ἀπό τόν ἄνθρωπο... Ἐκπαιδεύτηκε στήν τέχνη τοῦ λόγου, στήν τέχνη τῆς ὀξύνοιας καί τῶν νόμων πού διέπουν τίς πόλεις... Ἂς εἶναι ἰσχυρός στό ἄστυ αὐτός πού συνενώνει τούς νόμους τῆς χώρας του καί τή δικαιοσύνη...".

»Πρόθεση νά ἐγκαθιδρυθεῖ ἡ βασιλεία τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου. Ὁ ἀνθρωποκεντρισμός αὐτός συνοδεύεται ἀπό μιά σειρά "διαλεχτές ποικιλίες πολιτισμοῦ", τίς ὁποῖες καί σήμερα ἀκόμα, δέν μποροῦμε παρά νά παραδεχτοῦμε.

»Ἡ διάσημη ὁμιλία τοῦ Περικλῆ, τήν ὁποία ἀναφέρει ὁ Θουκυδίδης στήν Ἱστορία τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου, μοῦ φαίνεται ὅτι ἀποδίδει πιστά τά χαρακτηριστικά τοῦ ἑλληνικοῦ "Αστεος, ἑνός φιλελεύθερου "Αστεος, ἀνοιχτοῦ σέ ὅλους, ἑστίας μορφώσεως καί πνευματικῆς ζωῆς. Ἐνάσκηση τῆς ἐλευθερίας στό συλλογικό καθώς καί στό ἀτομικό ἐπίπεδο· σεβασμός τοῦ ἄλλου "ἄν ἐνεργεῖ ὅπως τοῦ ἀρέσει"· ἀνοχή στίς ἰδιωτικές σχέσεις· τήρηση

τοῦ νόμου. Γι' αὐτό καί τό ἀθηναϊκό "Αστυ δέν εἶναι τό λυπηρό βασίλειο μιᾶς παγωμένης ἀρετῆς. Οἱ ἀναψυχές εἶναι ἀπειράριθμες, μιά ζωή θορυβώδης καί γραφική γεμίζει κάθε μέρα τήν 'Αγορά. Οἱ θρησκευτικές τελετές προσφέρουν μεγαλοπρεπῆ θεάματα, ὅπου ὁ πατριωτισμός καί ἡ ἀφοσίωση στήν πατρίδα ἐκθειάζονται. 'Η τραγωδία ἀφηγεῖται τήν ἱστορία τοῦ "Αστεος. 'Η δημοκρατία εἶναι μιά γιορτή.

»Οἱ ἄνθρωποι ἐπιδίδονται σέ μιά ζωή χωρίς καταναγκασμούς "καλλιεργώντας τό ὡραῖο μέσα στήν ἁπλότητα καθώς καί τά ἐπιτεύγματα τοῦ πνεύματος χωρίς τήν ἔλλειψη σταθερότητας". 'Ικανοποιοῦν μιά ἀφιλοκερδῆ περιέργεια πού, χωρίς ἀμφιβολία, εἶναι ἡ πιό ἀρχαία μορφή τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος. Τηροῦν ἐπίσης καί θέτουν σέ ἐφαρμογή τό μέτρον, πού τόσο πολύ ἀγαποῦσε ὁ 'Αριστοτέλης. Καί ὁ Περικλῆς συμπεραίνει: "τολμῶ νά τό εἰπῶ, τό "Αστυ μας, στό σύνολό του, εἶναι γιά τήν 'Ελλάδα ἕνα ζωντανό μάθημα", ὅπως καί ἡ ἀρχαία 'Ελλάς εἶναι ἕνα ζωντανό μάθημα γιά τήν Εὐρώπη, ἕνα ζωντανό μάθημα μέ διπλό τίτλο καί ἰδιότητα.

»'Η ἱστορία μᾶς διδάσκει πόσο δραματική ὑπῆρξε ἡ διαίρεση μεταξύ τῶν ἀντιζήλων πόλεων, πόσον ἄγονοι ὑπῆρξαν οἱ πόλεμοι πού ἔγιναν ἀνάμεσά τους, μολονότι, οὐσιαστικά, ἀνῆκαν σέ μιά πιό ἐξέχουσα ὀντότητα, τόν ἑλληνισμό, καί ὅτι οἱ ἀξίες πού διδάσκονταν καί ἐκθειάζονταν χθές ἀποτελοῦν καί σήμερα ἀκόμα τήν κοινή κληρονομιά τοῦ "μικροῦ μας δυτικοῦ ἀκρωτηρίου τῆς 'Ασίας". Καί εἶναι ἀκριβῶς αὐτή ἡ κοινή κληρονομιά, ἡ προσήκουσα σέ μᾶς, πού ἀπειλεῖται ἀπό τήν ἐξέλιξη τοῦ σύγχρονου κόσμου.

»'Ο ἀνθρωπισμός κανονιοβολεῖται ἀπό ἕναν ὑπουλο ὑλισμό πού εἶναι ὁ καρπός τῆς θαυμαστῆς ἀλλ' ἀνεπαρκῶς ἐλεγχόμενης ἀναπτύξεως τῶν ἐπιστημῶν καί τῶν τεχνολογιῶν. Τό ἀνθρώπινο πλάσμα τείνει νά γίνει ἕνα μέσο: ἀποτελεῖ, ὁλοένα καί λιγότερο, ἕνα σκοπό.

»'Η ἐλευθερία, ἡ πανηγυρική καί στομφώδης ἀρχή πού ἀναγράφεται στήν προμετωπίδα ὅλων τῶν Κρατῶν τοῦ πλανήτη, δέν εἶναι συχνά παρά αὐταπάτη ἤ καί ψέμμα. Περισσότερο ἤ λιγότερο σ' ὁλόκληρο τό κόσμο, τά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ἐμπαίζονται.

»'Η δημοκρατία, ἡ πλουραλιστική καί ἀντιπροσωπευτική δημοκρατία, πού μέχρι χθές ἀκόμα ἐμφανιζόταν ὡς κατάκτηση ἑνός παγκόσμιου καί ἀμετάκλητου λειτουργήματος, ἀποτελεῖ σήμερα τό κληροδότημα μιᾶς μειοψηφίας Κρατῶν καί παντοῦ εἶναι εὐθραυστη. 'Η "θέληση γιά μιά ἀπό κοινοῦ ζωή" ὑποχωρεῖ καί σβήνει ἐμπρός σ' ἕνα ἔντονο ἀτομικισμό.

»Μέ μιά λέξη, τό ὑπέρμετρο καί ἡ ἀνισορροπία κυριαρχοῦν στήν ἐσωτερική ζωή τῶν Κρατῶν, ἐπίσης καί στίς σχέσεις πού διατηροῦν μεταξύ τους.

»'Υπήρξατε ἀπό τούς πρώτους πού τό συνειδητοποιήσατε καί στραφήκατε πρός ἐμᾶς.

»Δέν εἶστε μόνον ἕνας ἐξέχων 'Ελλην πολιτικός. Εἶστε ἐπίσης καί ἕνας μαχητής τῆς Εὐρώπης καί ἕνας μαχητής ἀπό τήν πρώτη στιγμή. Στή διάρκεια τῆς τρίτης σας διακυβερνήσεως, σύμφωνα μέ τίς κοινοτικές συνθῆκες, ἡ 'Ελλάς ζητεῖ ἕνα θέσπισμα συνδέσεως, πρόλογο μιᾶς μελλοντικῆς ἐντάξεως. 'Η Συνθήκη Συνδέσεως ὑπογράφεται τήν 9ην Μαΐου 1961, πράγμα τό ὁποῖο σᾶς παρέχει ἕνα ἀδιαμφισβήτητο δικαίωμα προτεραιότητας ἔναντι σέ ὁποιαδήποτε ἄλλη χώρα, νά καταστεῖτε πλήρες μέλος τῆς Κοινότητας. Μέ τή δική σας ὥθηση, ἡ 'Ελληνική Δημοκρατία ζητεῖ ἐπίσημα, ἤδη ἀπό τό 1975, νά γίνει πλῆρες μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας. Χάρη στή δική σας ἀποφασιστικότητα οἱ διαπραγματεύσεις προοδεύουν, παρά τά ἀναπόφευκτα ἐμπόδια, καί τό ἑλληνικό Κοινοβούλιο ἐπικυρώνει τή Συνθήκη 'Εντάξεως ἤδη ἀπό τά τέλη τοῦ 'Ιουνίου 1979. Τό σχέδιό σας δέν εἶναι μόνο νά ἐντάξετε τήν οἰκονομία σας σ' ἐκείνη τῶν 9 Κρατῶν-μελῶν τῆς ΕΟΚ ὥστε νά ἐπωφεληθεῖτε τῶν πλεονεκτημάτων μιᾶς μεγάλης ἀγορᾶς καί μιᾶς κοινῆς πολιτικῆς. 'Η φιλοδοξία σας εἶναι ἄλλη καί εἶναι εὐγενής: φιλοδοξεῖτε νά συντελέσετε, στό μέτρο τῶν μέσων πού διαθέτετε καί χάρις, εἰδικότερα, στήν προνομιοῦχο γεωγραφική σας θέση, στήν πολιτική ἕνωση τῆς Εὐρώπης καί στήν ἐνίσχυση τῆς θέσεώς της στή διεθνῆ σκηνή καί ἐνεργώντας μέ τρόπο ὥστε, λόγω αὐτῆς τῆς ἑνώσεως, ἡ Εὐρώπη νά καταστεῖ πράγματι ἀνεξάρτητη. 'Υπογραμμίσατε, κύριε πρωθυπουργέ, ὅτι ἡ ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης εἶναι τό σημαντικότερο γεγονός στήν ἱστορία τῆς ἠπείρου μας. Εἶμαι μεταξύ αὐτῶν πού συμμερίζονται τήν γνώμη αὐτή. Φρονῶ ἐπίσης, ὅπως καί ἐσεῖς, ὅτι τό σχέδιο τῆς Εὐρώπης εἶναι διπλό: στό ἐσωτερικό, νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ οἰκονομική εὐημερία, νά διασφαλιστεῖ ἡ ἐλευθερία καί ἡ δημοκρατία, νά οἰκοδομηθεῖ μιά κοινωνία στήν ὁποία ὁ ἄνθρωπος θά εἶναι ὁ τελικός σκοπός καί, στό ἐξωτερικό, νά ἐξισσοροπηθοῦν οἱ σχέσεις μεταξύ τῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου, νά ἑδραιωθεῖ ἡ παγκόσμια εἰρήνη καί νά ἐπικυρωθεῖ καί νά ἀναγνωριστεῖ ὁ πολιτισμός μας πού πρέπει καί πάλι νά γίνει ἕνα προϊόν ἐξαγωγῆς. Διότι, πραγματικά, αὐτό εἶναι ἐκεῖνο τό ὁποῖο ἀνέκαθεν ἀποτέλεσε τήν πρωτοτυπία τῆς γηραιᾶς μας Εὐρώπης. 'Ο Πώλ Βαλερύ ἔγραψε:

»"'Η ἰδέα τῆς κουλτούρας, τῆς νοημοσύνης, τῶν ἐξαίρετων ἔργων βρίσκεται, γιά ἐμᾶς, σέ μιά πολύ παλιά σχέση μέ τήν ἰδέα περί Εὐρώπης. Τά ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου εἶχαν θαυμαστούς πολιτισμούς, ποιητές πρώτης τάξεως, κατασκευαστές, ἀκόμη καί σοφούς. Κανένα ὅμως μέρος τοῦ κόσμου δέν κατεῖχε τήν ἰδιότυπη αὐτή φυσική ἰδιότητα τῆς πιό ἔντονης ἐκπεμπτικῆς ἱκανότητας, συνδεδεμένης μέ τήν πιό ἔντονη ἀπορροφητική ἱκανότητα. Τά πάντα ἦλθαν στήν Εὐρώπη καί τά πάντα προῆλθαν ἀπό αὐτή. "Η σχεδόν τά πάντα".

»Στούς σημαντικούς λόγους πού ἐκφωνήσατε ἀναφορικά μέ τήν Εὐρώπη, θά ἤθελα ὅλως ἰδιαιτέρως νά ἐπισημάνω δύο ἰδέες πού μοῦ φαίνονται θεμελειακές. 'Η πρώτη εἶναι ὅτι ἡ ἐθνική ἀνεξαρτησία δέν εἶναι καθόλου ἀσυμβίβαστη μέ τήν πανευρωπαϊκή δομή. 'Αντίθετα, μόνον ἡ ἕνωση θά ἐπιτρέψει στήν Εὐρώπη νά καταστεῖ πραγματικά ἀνεξάρτητη. Μέσα σέ ἕνα ἐπικίνδυνο κόσμο, πού κυριαρχεῖται ἀπό τίς ὑπερδυνάμεις, ὅλα τά ἔθνη τείνουν νά ἀνασυνταχθοῦν ὥστε νά μποροῦν νά διαθέτουν, ὅλα μαζί, στήν διεθνῆ σκηνή, κύρος καί ἐπιρροή πού νά τούς ἐπιτρέπουν νά παραμένουν κύριοι τοῦ πεπρωμένου τους. 'Ο Ρομπέρ Σουμάν δέν ἐσκέπτετο ἄλλο πράγμα ὅταν ἔγραφε ὅτι κάθε ὑπερεθνικός ὀργανισμός ὑπερέχει τοῦ ἔθνους ὄχι γιά νά τό μειώσει, ἀλλά γιά νά παράσχει ἕνα εὐρύτερο καί ὑψηλότερο πεδίο δράσεως. 'Ο ἴδιος πρόσθετε: " Δέν εἴμεθα καί δέν θά γίνουμε ποτέ ἀρνητές τῆς πατρίδας, ἐπιλήσμονες τῶν

καθηκόντων πού ἔχουμε ἀπέναντί της. Ὑπεράνω ὅμως κάθε πατρίδας, ἀναγνωρίζουμε, ὁλοένα καί πιό εὐδιάκριτα, τήν ὕπαρξη ἑνός κοινοῦ ἀγαθοῦ...". Τό κοινό αὐτό ἀγαθό εἶναι ἡ Εὐρώπη.

»Ἡ δεύτερη παρατήρηση πού θά ἤθελα νά παρουσιάσω ἀφορᾶ τήν Εὐρώπη σάν ἰδεῶδες. Εἴπατε ὅτι πιστεύετε, μέ ζῆλο σχεδόν θρησκευτικό, στό μεγάλο ρόλο πού ἡ Εὐρώπη μπορεῖ νά παίξει γιά τήν εὐεξία ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας. Σ' αὐτή τήν ἀποστολή της διαθέτει ἕνα πλεονέκτημα, ἕνα προνόμιο, εἴπατε, πού εἶναι ὅτι "μπορεῖ νά προσφέρει στήν ἀνήσυχη νεολαία ἕνα ἰδανικό, τήν ἕνωση τῆς Εὐρώπης, καί, διά μέσου αὐτῆς, μιά νέα ἀναγέννηση". Μιά νέα ἀναγέννηση, αὐτό εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού περιμένει ἡ Εὐρώπη, αὐτό εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού περιμένει ὁ κόσμος.

»Ἡ Κοινότητα ἔδωσε πρόσφατα τρία παραδείγματα αὐτῆς τῆς ἀπαραίτητης ζωτικότητας: ἐμβαθύνοντας τίς σχέσεις της μέ ὁρισμένες χῶρες πού βρίσκονται στήν ὁδόν τῆς ἀναπτύξεως, προβαίνοντας στήν ἐκλογή τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου μέσω ἄμεσης καθολικῆς ψηφοφορίας, ἀποφασίζοντας νά ὑποδεχτεῖ στούς κόλπους της τήν χώρα ἐκείνη πού ταυτίζεται μέ τό σημεῖο ἐκκινήσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς περιπέτειας.

»Ἔτσι, ἡ Κοινότητα προοδεύει, πιό ἀργά ἀπό ὅ,τι θά εὐχόμασταν, πιό ἀργά ἀπό ὅ,τι θά ἐπιθυμοῦσα πλήν ὅμως προοδεύει.

»Πιστέψατέ με ὅτι συμμερίζομαι τήν ἀνυπομονησία σας νά τήν δεῖτε νά πραγματοποιεῖ ἕνα ἅλμα πρός τά ἐμπρός, ἕνα ποιοτικό ἅλμα ἀπό τόν οἰκονομικό στόν πολιτικό τομέα.

»Νά εἶστε βέβαιος ὅτι ἡ ἐμπιστοσύνη σας στό μέλλον τῆς Εὐρώπης μᾶς ἐνδυναμώνει καί σᾶς εὐχαριστοῦμε, κύριε πρωθυπουργέ, πού βοηθήσατε τήν χώρα μας νά εἰσέλθει στήν ὁδό τῆς ἑνωμένης Εὐρώπης, ἡ ὁποία, ἐκεῖ πού τώρα βρισκόμαστε, εἶμαι πεπεισμένος ὅτι εἶναι ἡ μοναδική, ἐκείνη τῆς σωτηρίας γιά ὅλα μας τά ἔθνη, εἴτε εἶναι μεγάλα εἴτε εἶναι μικρά, τοῦ πολιτισμοῦ πού ὅλοι ἐμεῖς ἐδῶ ἀντιπροσωπεύουμε καί στόν ὁποῖο παραμένουμε προσδεδεμένοι καί πού ὁδηγεῖ, πέρα ἀπό τή σωτηρία, στήν εὐημερία καί τό πραγματικό μεγαλεῖο.

»Ἡ Εὐρώπη, ἔγραψε ὁ Ρομπέρ Σουμάν καί τόν παραθέτω: "Ἡ Εὐρώπη πρέπει νά γίνει ἕνας ὁδηγός γιά τήν ἀνθρωπότητα".

»Γιά μιά ἀκόμα φορά σᾶς εὐχαριστῶ καί παίρνω τό θάρρος νά σᾶς ἀπονείμω, σάν φόρο τιμῆς γιά τήν δραστηριότητά σας, τό Χρυσό Μετάλλιο "Ρομπέρ Σουμάν" γιά τό ἔτος 1979.

»Ἄς μείνει γιά σᾶς ἕνα τεκμήριο τῆς εὐγνωμοσύνης μας καί τῶν αἰσθημάτων τά ὁποῖα, διά μέσου τοῦ προσώπου σας, τρέφουμε γιά τή χώρα σας».

Στήν προσφώνηση τοῦ Ἀλαίν Ποέρ, ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἀπάντησε ὡς ἑξῆς:

«Εἶναι πολύ δύσκολο, ὅταν εἶσαι Ἕλλην, νά ἀντιπροσωπεύσεις ἔξω ἀπό τήν χώρα σου μία ἀπό τίς πιό μεγάλες προσωπικότητες τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ. Καί εἶναι ἀκόμα πιό δύσκολο ὅταν τοῦτο σημαίνει συγχρόνως ν' ἀντιπροσωπεύσεις τόν πιό διακεκριμένο Εὐρωπαῖο τῆς χώρας σου σέ ἕνα διεθνές συμπόσιο τόσο ὑψηλοῦ ἐπιπέδου.

»Ἔχω πλήρη συνείδηση αὐτῶν τῶν δυσκολιῶν. Ἀλλά λόγοι ἀνωτέρας βίας ἐπέβαλαν τήν ἀπουσία ἀπό τή σημερινή τελετή τοῦ προέδρου Καραμανλῆ, ὁ ὁποῖος μοῦ ἀνέθεσε νά παραστῶ ἐδῶ σήμερα.

»Ἔτσι, ἀμήχανος ἀπό τήν μεγάλη τιμή πού μοῦ ἔγινε, βρίσκομαι ἀνάμεσά σας γιά νά σᾶς διαβιβάσω πρίν ἀπό ὅλα τή βαθειά λύπη πού αἰσθάνεται ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς ὄντας ὑποχρεωμένος νά λείψει ἀπό αὐτή τήν τελετή, ἡ ὁποία τοῦ εἶναι ὅλως ἰδιαιτέρως προσφιλής. Προσφιλής ἀφ' ἑνός γιά τά ὅσα πολιτικῶς καί ἠθικῶς ἀντιπροσωπεύει, καί ἀφ' ἑτέρου, λόγω τῶν προσωπικοτήτων πού συμμετέχουν.

»Βρίσκομαι ἀκόμη μεταξύ σας γιά τίς θερμότατες εὐχαριστίες τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος γιά τή μεγάλη τιμή πού τοῦ ἔκάματε. Ἰδιαιτέρως οἱ εὐχαριστίες του ἀπευθύνονται πρός σᾶς, κ. πρόεδρε τῆς Γερουσίας καί τῆς Ἐπιτροπῆς, πρός σᾶς κ. δήμαρχε τῆς ὡραίας καί ἱστορικῆς αὐτῆς πόλεως, καί πρός τά μέλη τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς. Μοῦ ἀνέθεσε ἀκόμα νά σᾶς πῶ ὅτι αἰσθάνεται ἰδιαίτερη τιμή καί συγκίνηση πού ἐπελέγη φέτος γιά τό μετάλλιο πού φέρει τό βαρύ ἀπό κύρος ὄνομα τοῦ Ρομπέρ Σουμάν.

»Τό μετάλλιο, πού στό πρόσφατο παρελθόν ἀπονεμήθηκε σέ ἄνδρες οἱ ὁποῖοι ἀπό τά ἐρείπια, τούς τάφους καί τά μίση τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, δημιούργησαν τήν ἄνθηση καί τήν ἀδελφοσύνη τῆς σημερινῆς Εὐρώπης.

»Τό μετάλλιο, πού τό βαθύτερο νόημά του εἶναι ἕνας πυρσός εἰρήνης καί ἐλευθερίας, δικαιοσύνης καί προόδου. Ἕνας πυρσός αὐτῶν τῶν μεγάλων ἰδανικῶν, πού τόσο εὔκολα ἐκφράζονται ἀλλά τόσο δύσκολα πραγματοποιοῦνται.

»Σήμερα, εὐτυχῶς, αὐτά τά ἰδανικά προωθοῦνται περισσότερο ἀπό ποτέ ἄλλοτε. Ἰδίως στήν γηραιά μας ἤπειρο πού ἄλλοτε ἦταν κατεστραμμένη ἀπό τούς πολέμους καί σήμερα προσπαθεῖ εἰλικρινῶς ὄχι μόνο νά διατηρήσει τήν εἰρήνη, ἀλλά ἐπίσης νά τήν ἀσφαλίσει χάρη σέ ἕνα καινούργιο πνεῦμα, σέ καινούργιους θεσμούς, σέ μιά ἀσφαλῆ σταδιακή πορεία.

»Κύριες καί κύριοι,

»Ὁ πολιτικός ἄνδρας πού ἔχω τήν τιμή νά ἀντιπροσωπεύω σήμερα, ἐργάσθηκε σκληρά ἐπί 20 χρόνια, στήν ἀρχή γιά νά συνδέσει τήν Ἑλλάδα, ἔπειτα γιά νά τήν ἐντάξει στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες.

»Μεγάλες ἦταν οἱ ἐσωτερικές ἀλλά καί οἱ διεθνεῖς δυσκολίες. Μολαταῦτα, ἡ πραγματοποίηση στάθηκε δυνατή. Καί ὑπῆρξε τό ἔργο ἑνός ἀνθρώπου, ἔργο καθαρά προσωπικό, πού ἐπιτεύχθηκε χάρη σέ μία ἐπιμονή χωρίς προηγούμενο. Τό γνωρίζουν ὅλοι εἰς τήν Ἑλλάδα, καί τό γνωρίζουν προπάντων οἱ συνεργάτες του.

»Ἄν μνημονεύω αὐτά τά γεγονότα, εἶναι γιά νά πῶ ὅτι ἡ κατευθυντήρια ἰδέα τοῦ Καραμανλῆ σ' αὐτή τήν προσπάθεια ἐναντίον τόσων ἀντιξοοτήτων, δέν ἦταν στό βάθος ἡ ἔνταξη τῆς χώρας του σ' αὐτό πού κοινῶς ὀνομάζουμε Κοινή Ἀγορά. Δέν ἦταν ἡ προσδοκία ὁρισμένων ὑλικῶν κερδῶν ὅσο καί ἄν αὐτά θά μποροῦσαν νά εἶναι σημαντικά.

»Ἦταν τό γεγονός ὅτι ἡ Κοινή Ἀγορά ἀποτελοῦσε γιά

τόν Καραμανλῆ τό δυναμικό ἔμβρυο τῆς Ἡνωμένης Εὐρώπης, τῆς ἀπαραίτητης γιά τό καλό τῆς ἀνθρωπότητος καί γιά τήν διαφύλαξη καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ πολιτισμοῦ μας. Ὁ πολιτισμός μας, ὅπως ἔχει πεῖ καί ὁ ἴδιος, εἶναι μία σύνθεση τοῦ ἑλληνικοῦ, ρωμαϊκοῦ καί χριστιανικοῦ πνεύματος. Τοῦ ἑλληνικοῦ, ἀπό τήν ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀλήθειας καί τοῦ ὡραίου. Τοῦ ρωμαϊκοῦ, ἀπό τήν ἰδέα τοῦ κράτους καί τοῦ δικαίου. Καί τοῦ χριστιανικοῦ, ἀπό τήν πίστη καί τήν ἀγάπη.

»Ἀλλά αὐτή ἡ σύντομη μνεία μέ ὁδηγεῖ στή σκέψη ὅτι, ἀφοῦ τόν ἀντιπροσωπεύω ἐδῶ, πρέπει ν' ἀναφερθῶ σέ μερικές περικοπές ἀπό δύο λόγους του πού ἔχουν σχέση μέ τήν Ἡνωμένη Εὐρώπη.

»Νά λοιπόν ἕνα κομμάτι ἀπό μιά ὁμιλία πού ἐκφώνησε στήν Ἀθήνα τό Μάιο τοῦ 1979, κατά τή διάρκεια τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Συμφώνου Συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μέ τίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες:

»"Ἡ ἑνοποίησις τῆς Εὐρώπης πιστεύω ὅτι θά εἶναι τό μεγαλύτερο πολιτικό γεγονός στήν ἱστορία τῆς ἠπείρου μας. Ἕνα γεγονός, πού θά ἐπηρεάσει ὄχι μόνο τήν μοῖρα τῆς Εὐρώπης, ἀλλά καί τήν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος. Γιατί θά ἐξισορροπήσει τόν συσχετισμό δυνάμεων στόν κόσμο, θά κατοχυρώσει τήν ἀνεξαρτησία τῆς Εὐρώπης καί θά συμβάλει στήν ἐμπέδωση τῆς παγκόσμιας τάξεως καί εἰρήνης".

»Καί παρακάτω:

»"Ἡ Ἡνωμένη Εὐρώπη θά ἀποτελέσει, ὅπως εἶπα, μέγα σταθμό στήν παγκόσμια ἱστορία τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας καί τοῦ πνεύματος. Τό ἀνθρώπινό της δυναμικό καί ἡ πολιτιστική της κληρονομιά ἐγγυῶνται γι' αὐτό.

»Πρίν ἀπό ὅλα, ἡ Εὐρωπαϊκή Ἕνωση θά σταθεῖ ἀποφασιστικός παράγοντας εἰρήνης στόν κόσμο. Γιατί μέ τό κύρος καί τήν δύναμή της, θά ἐπηρεάζει ἀποφασιστικά τίς διεθνεῖς ἐξελίξεις, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τόν χῶρο τόν δικό της. Ὁ εὐρωπαϊκός χῶρος ὑπῆρξε ἀνέκαθεν τό θέατρο καί ἡ πηγή τῶν μεγάλων συγκρούσεων. Ἂν τά Βαλκάνια ἐθεωροῦντο κάποτε ἡ πυριτιδαποθήκη τῆς Εὐρώπης, ἡ Εὐρώπη ἦταν ἡ πυριτιδαποθήκη τοῦ κόσμου. Καί μόνο τό γεγονός ὅτι μέ τήν σημερινή φάση συνεργασίας ἐγκαταλείπονται ἐθνικές προκαταλήψεις, ἐξαλείφονται μίση ἱστορικά καί γεφυρώνονται μακροχρόνιες ἀντιθέσεις θά ἦταν ἀρκετό νά δικαιώσει τήν ἰδέα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἑνότητος.

»Θά σταθεροποιήσει καί θά ἔλεγα θά διασώσει τούς δημοκρατικούς μας θεσμούς πού διέρχονται σήμερα ἀναμφισβήτητη κρίση. Γιατί μόνο στόν χῶρο τῆς μείζονος Εὐρώπης θά καταστεῖ δυνατή ἡ δημιουργία μιᾶς εὐρύτερης βάσεως γιά τήν ἀναμόρφωση τῆς δημοκρατίας καί τήν προσαρμογή της στίς συνθῆκες τῆς ἐποχῆς μας. Εἶναι προφανές ὅτι, ἀντίθετα μέ τήν ἐκρηκτική πρόοδο πού σημειώθηκε στόν τεχνικό καί ἐπιστημονικό τομέα, ἡ πολιτική σκέψη τοῦ ἀνθρώπου παραμένει στάσιμη. Ἂν μελετήσει κανείς τόν Πλάτωνα καί τόν Θουκυδίδη θά διαπιστώσει ὅτι τά πολιτειακά καί τά πολιτικά προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι τά ἴδια μέ τά προβλήματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Μέ τόν ἐκσυγχρονισμό τῆς δημοκρατίας μπορεῖ νά ἀναχθεῖ καί πάλι σέ πρωταρχική ἀξία ἡ ἀρετή τοῦ πολίτη πού θά "ἐπίσταται καί ἄρχειν καί ἄρχεσθαι" κατά τόν Ἀριστοτέλη. Καί θά θεμελιωθοῦν οἱ βασικές ἀρχές τῆς ἐλευθερίας καί τῆς δικαιοσύνης πάνω στήν ὑπευθυνότητα τοῦ πολίτη, πού περιορίζει τήν κατάχρηση τῆς ἐλευθερίας καί ἐγγυᾶται τήν ὁμαλή λειτουργία τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν.

»Μέ τήν ἑνοποίηση ἐξ ἄλλου, θά διασωθεῖ, καί ἐν συνεχείᾳ θά προαχθεῖ ὁ εὐρωπαϊκός πολιτισμός. Εἶναι ἔκδηλο ὅτι ὁ πολιτισμός αὐτός ἀντιμετωπίζει τόν κίνδυνο τῆς παρακμῆς. Ἡ ἀνθρωπότης περνᾶ σήμερα μιά κρίσιμη μεταβατική περίοδο πού τήν χαρακτηρίζει καθολική καί ἔντονη ἀνησυχία. Ἀνησυχία πού ἐκδηλώνεται ὑπό διάφορες μορφές ἀπό τό ἄγχος μέχρι καί τήν βία. Γιατί ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας θέλει νά ἀπομακρυνθεῖ ἀπό ἕνα τρόπο ζωῆς καί ἀναζητεῖ καινούργιο. Καί τήν ἀλλαγή αὐτή μόνο ἡ Εὐρώπη μπορεῖ νά τήν δώσει.

»Ἡ σύγχυση ἰδεῶν, ὁ εὐδαιμονισμός μαζί μέ τόν στυγνό ὀρθολογισμό πού τείνει νά ἀγνοήσει τόν ἄνθρωπο σάν σκοπό τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως, ἔχουν παραμορφώσει τό πολιτιστικό πρότυπο τῆς Εὐρώπης. Ἡ πρόκληση τῆς ἐπιβιώσεως τοῦ πολιτισμοῦ μας μπορεῖ νά ἀντιμετωπιστεῖ μόνο μέ τήν ἀναμόρφωση τῶν θεσμῶν καί τήν ἐπανασύνδεση τοῦ ὀρθολογισμοῦ μέ τόν συναισθηματισμό, τοῦ Ἀπόλλωνα μέ τόν Διόνυσο. Εἶναι καιρός, ὁ Εὐρωπαῖος Φάουστ νά ἐπιχειρήσει νέο ταξίδι στήν χώρα τοῦ μέτρου καί τῆς ἰσορροπίας, γιά νά γεννήσει ξανά τόν Εὐφορίωνα. Ἡ Εὐρώπη πού γέννησε ὅλες τίς ἰδέες εἶναι καί ἡ μόνη πού μπορεῖ νά τίς ἀνανεώσει καί νά τίς ἐξανθρωπίσει καί πάλι. Φθάνει νά μή θέτουμε σάν πρωταρχικό σκοπό τῆς ἑνώσεως τῆς Εὐρώπης τήν ὑλική εὐημερία"».

»Καί παρακάτω:

»"Ἡ βούληση ὅμως αὐτή θά πρέπει νά προσλάβει συγκεκριμένη καί ὁριστική μορφή, γιά νά κερδηθεῖ ὁ χρόνος πού ἀπωλέσθη. Ἂν δεχθοῦμε ὅτι ἡ ἐπάνοδος στήν προτέρα κατάσταση εἶναι ἀδιανόητη, δέν ἔχομε παρά νά προχωρήσουμε μέ ἀποφασιστικότητα καί θάρρος. Ἡ στασιμότης εἶναι ἡ χειρότερη λύση. Ἂν λύσουμε τό βασικό πρόβλημα τῆς μορφῆς πού θά δώσουμε στήν Εὐρώπη τοῦ μέλλοντος, οἱ διαδικασίες γιά τήν πραγματοποίησή της θά ἁπλουστευθοῦν αὐτόματα. Καί σ' αὐτή τήν προσπάθεια ὁ ἑλληνικός λαός διεκδικεῖ τήν τιμή καί τήν εὐθύνη νά μετάσχει".

»Καί, τέλος, ἀπό τήν ὁμιλία του κατά τήν ἀπονομή τοῦ βραβείου Καρλομάγνου εἰς τό Ἄαχεν τό 1978:

»"Ἡ Εὐρώπη πού μέχρι τίς ἀρχές τοῦ αἰῶνα μας κυριαρχοῦσε ὑπό διάφορες μορφές στόν κόσμο, βρίσκεται σήμερα σέ παρακμή· καί θά εἶχε χάσει τήν ἐλευθερία της ἐάν δέν εἶχε τήν ἀλληλεγγύη τῆς Ἀμερικῆς. Ἤδη, γιά νά ἐπιζήσει, θά πρέπει νά ἑνωθεῖ. Καί νά μετατρέψει τό τεράστιο δυναμικό πού διαθέτει σέ δύναμη πολιτική, οἰκονομική καί ἠθική.

»Γιά νά ἐκτιμηθεῖ ὅμως καλύτερα ἡ σημασία τῆς ἑνώσεως τῆς Εὐρώπης, θά πρέπει νά θεωρηθεῖ στά πλαίσια τῆς σημερινῆς πραγματικότητος. Ἡ ἀνθρωπότης περνᾶ σήμερα μιά κρίσιμη μεταβατική περίοδο, πού τήν χαρακτηρίζει καθολική καί ἔντονη ἀνησυχία. Θά τήν χαρακτήριζα ἀνησυχία ἀγχώδη. Ἡ ἀνθρωπότης ἀναζητεῖ ἕνα νέο τρόπο ζωῆς.

»Ἡ ἀγωνιώδης αὐτή ἀναζήτηση ἀποτελεῖ αὐτή καθ' ἑαυτή μιά δύναμη, πού δέν μπορεῖ νά ἀγνοηθεῖ. Ἐάν κατά τά προσεχῆ χρόνια ὑπάρξει πολιτική καί πνευματική ἡγεσία ἱκανή νά τήν χειραγωγήσει, μπορεῖ ἡ δύναμη αὐτή νά ἀποβεῖ δημιουργική. Καί νά ὁδηγήσει σέ μιά καλύτερη

ζωή καί θά ἔλεγα σέ μιά καινούργια 'Αναγέννηση. 'Εάν ἀφεθεῖ ἀχειραγώγητη, μπορεῖ νά ἀποβεῖ καταστροφική.

»Καί τήν ἡγεσία αὐτή μόνον ἡ Εὐρώπη μπορεῖ νά τήν δώσει. Γιατί ὄχι μόνον ἔχει μεγάλη πολιτιστική παράδοση, ἀλλά καί γιατί θά ἐμπνέεται ἀπό τήν ἀναζήτηση ἑνός ἰδανικοῦ: Τήν δημιουργία δηλαδή μιᾶς μεγάλης Κοινότητος, πού θά συνδυάζει τήν ἐλευθερία μέ τήν τάξη καί τήν τάξη μέ τήν κοινωνική δικαιοσύνη. Γιατί χωρίς τάξη δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἐλευθερία, ὅπως δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει καί τάξη χωρίς κοινωνική δικαιοσύνη. Μιᾶς Κοινότητος πού θά ζεῖ εἰρηνικά, καί θά προάγεται πολιτιστικά. Καί θά διαθέτει τούς πόρους της γιά τήν βελτίωση τῆς ποιότητος τῆς ζωῆς, ἀντί νά ὑποθάλπει τήν βουλημία καί τό Σιβαριτισμό τῶν πολιτῶν της".

»Αὐτή εἶναι γιά τόν Καραμανλῆ, αὐτό εἶναι γιά τήν ἐπίσημη 'Ελλάδα τό νόημα τῆς 'Ηνωμένης Εὐρώπης. Αὐτή εἶναι ἐπίσης ἡ ἔννοια γιά τήν συντριπτική πλειοψηφία τοῦ 'Ελληνισμοῦ.

»Δηλαδή, συνειδητοποιώντας τίς μεγάλες δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζει ἡ ἑνοποίηση τῆς Εὐρώπης, γνωρίζοντας ὅτι ἡ πραγματοποίησή της δέν θά γίνει αὔριο, ἡ 'Ελλάς θέλει νά εἶναι ἐμπροσθοφυλακή αὐτῶν πού πιστεύουν καί ἐργάζονται γιά τήν ἑνοποίησή της.

»Καί εἶναι φυσικό.

»Γιατί ἡ 'Ελλάς, στά σύνορα τῆς Εὐρώπης, στό κατώφλι τῆς Μ. 'Ανατολῆς, στό μεγάλο σταυροδρόμι τῶν ἠπείρων καί τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν, τῶν τρόπων σκέψεως καί τῶν θρησκειῶν, ἀνέκαθεν αἰσθάνθηκε τήν ἀνάγκη τῆς ἑνώσεως μέ ὅ,τι ἦταν πνευματικῶς πιό κοντά της. 'Υπέστη περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη χώρα, λόγω τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως, ἄμεσα καί ὠμά, ὅλες τίς μεγάλες κρίσεις τῆς ἀνθρωπότητος. "Ολες.

»Σ' αὐτό τό σταυροδρόμι τό σφραγισμένο ἀπό τήν σφραγίδα τῆς 'Ιστορίας, ἀλλά ἐπίσης καί ἀπό τήν σφραγίδα τῶν βαθυτάτων περιπετειῶν, δέν μποροῦμε παρά νά πιστέψουμε στό ρητό ὅτι "'Η "Ενωση κάνει τή δύναμη", δέν μποροῦμε παρά νά ἐπιθυμοῦμε τήν ἐφαρμογή του.

»"Ενωση μέσα στήν ὁμοιογένεια.

»Μέσα σέ μιά ὁμοιογένεια καμωμένη ἀπό πολλούς παράγοντες πού ἐμποτίζουν σχεδόν ὅλους τούς τομεῖς τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Παράγοντες ποῦ δίνουν σέ ὅλες τις χῶρες μας κοινά χαρακτηριστικά.

»Πῶς νά μήν σκεφθεῖ κανείς π.χ. ὅτι ἐάν σέ 150 Κράτη, μόνο τά 20 διάλεξαν τό κοινοβουλευτικό δημοκρατικό πολίτευμα, τά 3/4 ἀπό τά τελευταῖα βρίσκονται στή Δυτική Εὐρώπη;

»'Η 'Ελλάδα βλέπει, ἐξ αὐτοῦ, ἀκόμα ἕναν λόγο γιά τήν ἔνταξή της στήν ἑνιαία Εὐρώπη τήν κατ' ἐξοχήν δημοκρατική.

»Καί πῶς νά μήν σκεφτόμαστε ὅτι ἡ τόλμη καί οἱ ἀρετές τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν εἶναι τέτοιες, ὥστε μερικές ἀπό αὐτές, ἐνῶ τό 1945 κατεστραμμένες στεροῦνταν τῶν πάντων, ἀπέκτησαν μία ἄνεση μόνο μέσα σέ δέκα χρόνια, καί μία καταπληκτική ἀνάπτυξη μόνο σέ εἴκοσι χρόνια;

»Πῶς νά μή σκεφτόμαστε ὅτι πολλές ἀπό τίς δυσκολίες τους δέν εἶναι παρά ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος ὅτι δέν εἶναι ἑνωμένες;

»'Αλλά θά ἐπαναλάμβανα πράγματα τά ὁποῖα ἔχουν λεχθεῖ χίλιες φορές, ἐάν θά ἤθελα νά ὑπενθυμίσω ὅλους τούς ἠθικούς, πολιτικούς καί ὑλικούς λόγους πού κάνουν τήν ἕνωση τῆς Εὐρώπης μία ἀναγκαιότητα, ἕνα ὄφελος, καί ἕνα καθῆκον.

»Προτιμῶ νά κλείσω αὐτή τήν ὁμιλία μου ἀποδίδοντας ἰδιαίτερα φόρο τιμῆς στούς δύο ἄνδρες πού τόλμησαν ν' ἀντιμετωπίσουν τίς μεγάλες δυσκολίες τῆς ἀρχικῆς περιόδου. 'Εννοῶ τόν καγκελλάριο 'Αντενάουερ καί τόν Ρομπέρ Σουμάν.

»Τιμή σέ αὐτούς τούς ἄνδρες. Τιμή στούς λαούς τῆς Γερμανίας καί τῆς Γαλλίας πού, ξεπερνώντας ἔχθρες, πολλές φορές αἰώνιες, ὄχι μόνον ἀπήλλαξαν τό δρόμο τῆς 'Ηνωμένης Εὐρώπης ἀπό ἕνα τεράστιο ἐμπόδιο, ἀλλά ἔδωσαν σέ ὅλους ἕνα παράδειγμα παραπάνω ἀπό πειστικό.

»Εἶχα τήν τιμή νά γνωρίσω καί νά συνεργαστῶ προσωπικά μέ αὐτούς τούς δύο μεγάλους ἄνδρες, τούς δύο μεγάλους πρωτοπόρους τῆς Εὐρώπης. 'Ηταν γιά μένα ἕνα ἀξέχαστο προνόμιο.

»Θυμᾶμαι μέ εὐγνωμοσύνη πῶς ὁ Ρομπέρ Σουμάν μετέτρεψε μία δύσκολή μου στιγμή σέ εὐχαρίστηση.

»Στή Ρώμη τό 1951, ὡς νέος ὑπουργός, ἀντιπροσώπευα τήν 'Ελλάδα στή συνεδρίαση γιά τήν ὑπογραφή τῆς Συμβάσεως τήν 'Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Λίγο πρίν ἀπό τήν ὑπογραφή, ἕνα τηλεγράφημα ἀπό τήν 'Αθήνα μοῦ γνωστοποιοῦσε ὅτι ἡ Κυβέρνηση μόλις εἶχε παραιτηθεῖ.

»Σέ πολύ δύσκολη θέση, ἀντί νά ὑπογράψω, ἐδήλωσα ὅτι ἀδυνατοῦσα νά βάλω τήν ὑπογραφή μου, ἡ ὁποία θά ἀντιπροσώπευε μία Κυβέρνηση χωρίς λαϊκή ἐντολή. 'Η ἀμηχανία μου ἦταν ἐμφανής. Μία κάποια ἀμηχανία ἔμοιαζε νά πλανᾶται καί γενικώτερα στήν ἀτμόσφαιρα.

»'Ο Ρομπέρ Σουμάν μέ παρηγόρησε ἀργότερα ὅταν μέ τόν ἁπλό καί γλυκό του τρόπο εἶπε σέ μιά ὁμάδα, ὅπου ἦταν ὁ Σφόρτσα, ὁ Ρενώ καί ἄλλοι, μερικά βαθυστόχαστα λόγια. Αὐτή ἡ ἄρνηση ὑπογραφῆς, εἶπε, πού στερεῖ κάποιον ἀπό μία μεγάλη τιμή, εἶναι ἕνας ἐξαίρετος οἰωνός. 'Αποδεικνύει πόσο οἱ ὑπογράφοντες σέβονται τίς δημοκρατικές ἀρχές, πόσο ἐπιθυμοῦν τήν ἐγκυρότητα αὐτῆς τῆς Συμβάσεως, ἡ ὁποία θά ἀποτελέσει ἕνα ἀπό τά στηρίγματα τῆς 'Ηνωμένης καί Δημοκρατικῆς Εὐρώπης.

»Κυρίες καί κύριοι,

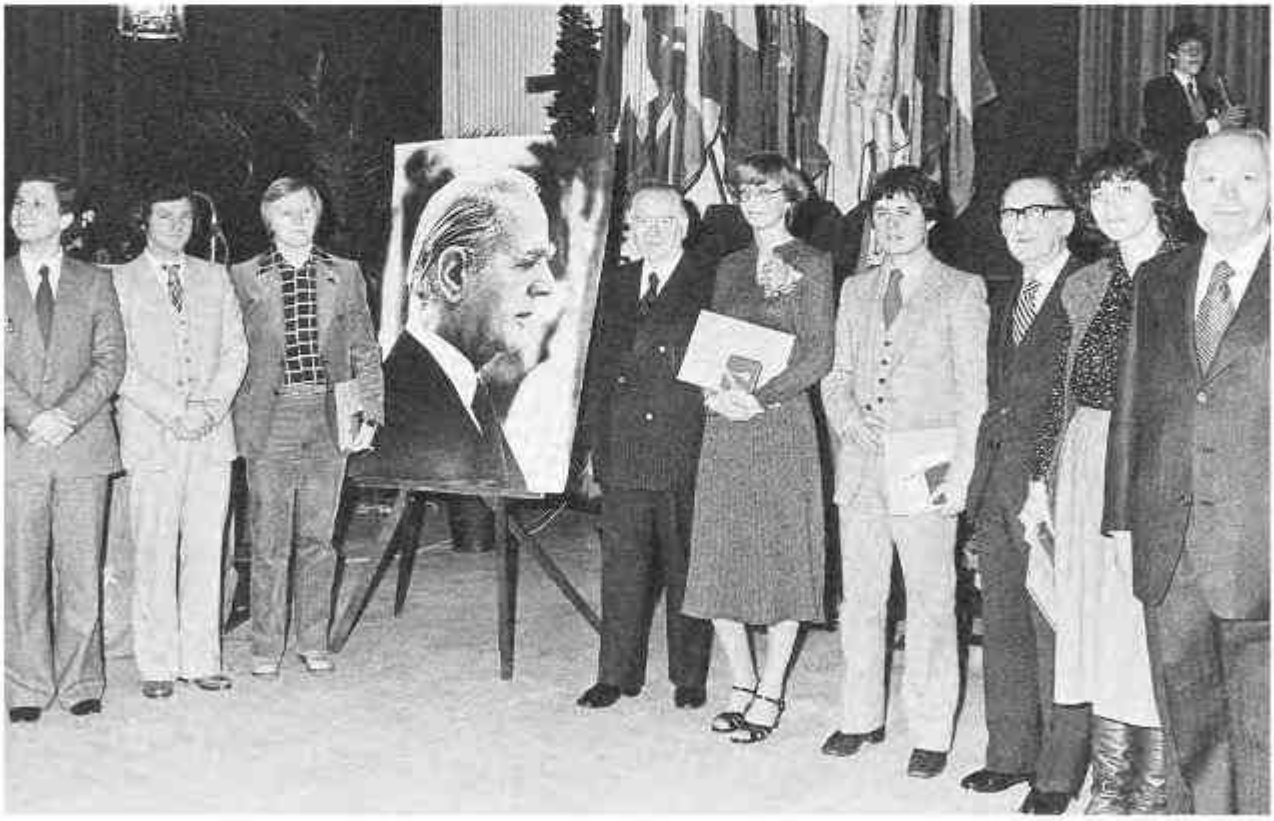
»Τελειώνω ἐπαναλαμβάνοντας τό μήνυμα τοῦ μεγάλου Εὐρωπαίου πού ἀντιπροσωπεύω ἐδῶ. "Ενα μήνυμα βαθειᾶς λύπης πού δέν μπόρεσε νά εἶναι μεταξύ σας σήμερα· ἕνα μήνυμα εὐγνωμοσύνης γιά τήν μεγάλη τιμή πού τοῦ κάνατε· ἕνα μήνυμα πίστεως καί αἰσιοδοξίας γιά τήν ἀναληφθεῖσα προσπάθεια.

»"Ενας ἀπό τούς πρωτεργάτες τῆς κινήσεως γιά τήν Εὐρώπη, ὁ Ζάν Ρέυ, εἶχε πεῖ: "τό νά κτίζεις τήν Εὐρώπη, εἶναι σάν νά κτίζεις μία γοτθική Μητρόπολη... 'Η πρώτη γενεά δέν θά δεῖ ποτέ τό ἔργο τελειωμένο, ἀλλά θά συνεχίσει τήν ἐργασία της..."

»Θυμίζει τή φράση ἑνός ἑλληνικοῦ λογοτεχνικοῦ κειμένου: "τά πιό μεγάλα καί τά πιό ὡραῖα ἔργα εἶναι ἐκεῖνα πού κάνει κανείς ξέροντας πῶς δέν πρόκειται νά τά ἰδεῖ ὁ ἴδιος ἀλλά οἱ γενεές οἱ μελούμενες".

»'Η δική μας γενεά εἶναι προνομιοῦχος ἐξαίρεση σ' αὐτόν τόν κανόνα: χτίζει τήν πιό μεγάλη Μητρόπολη πού εἶχε χτιστεῖ ποτέ στήν ἤπειρό μας. 'Εν τούτοις ἔχει τή μοναδική εὐκαιρία νά τή δεῖ νά διαγράφεται σαφῶς καί νά δεῖ ὁρισμένα τμήματά της ἕτοιμα καί σέ λειτουργία.

Παραλαβή τοῦ βραβείου Σουμάν ἀπό τόν Ε. Ἀβέρωφ. Ἄνω, ἀριστερά, ὁ Ἀλαίν Ποέρ.

»Δέν θά μποροῦσα νά τελειώσω καλλίτερα παρά λέγοντας: τιμή σέ ὅλους τούς οἰκοδόμους πού τήν χτίζουν. Τιμή πρίν ἀπό ὅλα, στούς ὀλίγους πρωτομάστορες πού χωρίς αὐτούς, ἡ μεγάλη Μητρόπολη τῶν μεγάλων μας ἐλπίδων δέν θά εἶχε οὔτε κἄν ἀρχίσει».

Ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπέστειλε, μετά τήν ἐπίδοση τοῦ μεταλλίου, τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή στόν πρόεδρο Ἀλαίν Ποέρ:

«Κύριε πρόεδρε,

»Θά ἤθελα νά σᾶς ἐκφράσω ἀκόμα μία φορά τήν εἰλικρινῆ μου λύπη πού δέν μπόρεσα νά παρευρεθῶ στήν τελετή ἀπονομῆς τοῦ Χρυσοῦ Μεταλλίου "Ρομπέρ Σουμάν" γιά τούς λόγους πού σᾶς εἶναι ἤδη γνωστοί καί παρά τήν ἐπιθυμία μου.

»Ἐκτιμῶ βαθύτατα τήν τιμή πού μοῦ κάνατε, τιμή πού ἐπιφυλάχθηκε καί στό παρελθόν σέ περίβλεπτες προσωπικότητες καί διακεκριμένους σκαπανεῖς γιά τήν Εὐρώπη.

»Θά ἤθελα ἐπίσης νά σᾶς εὐχαριστήσω θερμά γιά ὅλα ὅσα εἴπατε κατά τήν διάρκεια τῆς ὁμιλίας σας στήν τελετή, τόσο γιά τήν Ἑλλάδα ὅσο καί γιά μένα τόν ἴδιο καί τήν συνεισφορά μου στήν εὐρωπαϊκή ἰδέα.

»Δεχθῆτε παρακαλῶ, κύριε πρόεδρε, τήν ἔκφραση τῆς βαθιᾶς μου ὑπολήψεως»[128].

Ἡ ἐπίδοση στόν Κ. Καραμανλῆ τοῦ βραβείου «Ρομπέρ Σουμάν» συνέπεσε χρονικά, μέ ἀπόσταση λίγων ἡμερῶν, μέ τήν ἀπονομή στή Λωζάνη τοῦ βραβείου «Κουντενχόβε - Καλλέργι» στόν Κωνσταντῖνο Τσάτσο, πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, στίς 18 Μαρτίου.

18 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ἡ γνωστή γαλλική ἐπιθεώρηση «Revue des deux Mondes» δημοσιεύει ἐπώνυμο ἄρθρο τοῦ Κ. Καραμανλῆ μέ θέμα τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς Ἑλλάδος:

«Ἡ διεθνής ζωή εἶναι σήμερα σημαδεμένη μέ γεγονότα, πού ἡ λογική δέν κατορθώνει νά τά ἐξηγήσει. Ἀρκεῖ νά παρατηρήσουμε ὅτι χῶρες πού ἔχουν κοινά ἐνδιαφέροντα καί πού ἐπί πλέον ἀνήκουν στήν ἴδια ἰδεολογία, ἔρχονται ἀντιμέτωπες καί συγκρούονται. Κομμουνιστές ἐπιτίθενται σέ κομμουνιστές, ἀδέσμευτοι σέ ἀδέσμευτους, λευκοί ἐναντίον λευκῶν καί μαῦροι ἐναντίον μαύρων. Βρισκόμαστε μπροστά σέ μιά ἐποχή ὅπου καταβαραθρώνονται οἱ ἀρχές τοῦ διεθνοῦς δικαίου καθώς καί οἱ ἰδεολογίες πού ἀνήκουν σέ ξεπερασμένους ἐθνικισμούς ἤ πού ὑποκύπτουν σέ ἀνομολόγητα συμφέροντα. Μέσα σέ ἕνα τέτοιο ἐπικίνδυνο χάος, ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἀναγκασμένη νά διαμορφώνει τίς διεθνεῖς της σχέσεις μέ σύνεση καί σωφροσύνη, ἀποφεύγοντας τούς κινδύνους πού θά μποροῦσαν κάθε στιγμή νά τήν ἀπειλήσουν.

»Μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας ἡ ἐξωτερική μας πολιτική πῆρε διαστάσεις ἄγνωστες ὡς τότε. Ἀναπτύξαμε καί διατηροῦμε φιλικές σχέσεις μέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου. Ἐνισχύσαμε τούς δεσμούς μας μέ τίς δυτικές χῶρες καί εἰδικότερα μ' ἐκεῖνες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος. Οἱ ἐπισκέψεις μου στήν Σοβιετική Ἕνωση καί στήν Κίνα ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία, χάρις στίς εἰλικρινεῖς καί χρήσιμες συνομιλίες πού εἶχα μέ τούς ἡγέτες αὐτῶν τῶν χωρῶν. Ὅταν λέω "εἰλικρινεῖς", ἐννοῶ ὅτι οἱ συνομιλίες αὐτές ἔγιναν λαμβανομένης ὑπόψη τῆς ἰδεολογικῆς καί διεθνοῦς θέσεως τῶν συνομιλητῶν.

»Ὁ δισταγμός πού μᾶς ὁδηγεῖ νά μήν βεβαιώνουμε καί νά μήν ὑποστηρίζουμε αὐτό πού εἶναι σωστό, γιά νά μήν δυσαρεστήσουμε τούς ἰσχυρούς, ἀποτελεῖ τήν χειρότερη πολιτική. Κατά τή γνώμη μου οἱ μικρές χῶρες, γιά νά κερδίσουν τήν ἐκτίμηση τῶν ἄλλων, θά ἔπρεπε, ἀποφεύγοντας τίς προκλήσεις, νά εἶναι εἰλικρινεῖς καί ἔντιμες. Ὁ φόβος τόσο πρός τίς ἀτομικές, ὅσο καί στίς δημόσιες σχέσεις δημιουργεῖ ἕνα αἴσθημα ὑποτέλειας καί μᾶς στερεῖ ἀπό τό δικαίωμα νά ἐκφράζουμε καί νά ὑποστηρίζουμε αὐτό τό ὁποῖο θεωροῦμε δίκαιο καί νόμιμο.

»Ἡ Ἑλλάδα βρίσκεται σέ μιά περιοχή ἀπό τίς πιό εὐαίσθητες τοῦ κόσμου. Δέν πρέπει νά τό ξεχνᾶμε, ἀφοῦ συζητοῦμε γιά τήν ἐξωτερική μας πολιτική. Στίς χῶρες πού ἡ ἀσφάλειά τους εἶναι ἐξασφαλισμένη ἀπό τήν γεωγραφική τους θέση, τούς ἐπιτρέπεται νά χαράζουν διαφορετική πολιτική. Ἀλλά οἱ χῶρες πού βρίσκονται στίς πιό νευραλγικές περιοχές τῆς γῆς, ὅπως εἶναι ἡ δική μας χώρα, πρέπει νά καθορίζουν τήν ἐξωτερική πολιτική τους μέ σωφροσύνη καί ἀποφασιστικότητα. Στήν ἀνατολική Μεσόγειο, στή Μέση Ἀνατολή, καί τώρα στήν Κεντρική Ἀσία ἡ εἰρήνη εἶναι ἄγνωστη, ἐφόσον στόν ὁρίζοντα διαφαίνεται ὁ κίνδυνος μιᾶς γενικῆς συρράξεως.

»Ἡ ἐνεργειακή κρίση:

»Οἱ φιλονικίες καί οἱ ἀναταραχές στίς περιοχές αὐτές τοῦ κόσμου εἶναι ἄμεσα ἤ ἔμμεσα συνδεδεμένες μέ τό ἐνεργειακό πρόβλημα.

»Ὅπως ὅλοι τό γνωρίζουμε — ἀφοῦ ὅλοι ὑφιστάμεθα τίς συνέπειες — ἡ ἐνεργειακή κρίση μᾶς ὠθεῖ σέ μιά ἀπό τίς μεγαλύτερες οἰκονομικές κρίσεις μετά τό 1930. Καί αὐτό γιατί ἡ παγκόσμια οἰκονομία καί γενικότερα ἡ σύγχρονη ζωή τῆς κοινωνίας μας ἐξαρτᾶται ὁλοκληρωτικά ἀπό τό πετρέλαιο. Ἐδῶ καί πολύ καιρό εἶχα προβλέψει τούς κινδύνους πού θά μποροῦσε νά προκαλέσει μιά τέτοια κρίση καί εἶχα ὑποστηρίξει πῶς ἔπρεπε, γιά νά τούς ἀποφύγουμε, νά ἐξισορροπήσουμε τά συμφέροντα τῶν πετρελαιοπαραγωγικῶν χωρῶν καί τῶν χωρῶν καταναλωτριῶν μέ

μακροπρόθεσμες διεθνεῖς συμφωνίες, στίς ὁποῖες θά ἐλαμβάνετο ὑπόψη τό γεγονός ὅτι τό πετρέλαιο βρίσκεται στό ἔδαφος τῶν πρώτων καί οἱ ὁποῖες ταυτόχρονα θά ἐξασφάλιζαν στίς δεύτερες τήν διαβεβαίωση ὅτι θά μποροῦσαν ν' ἀποκτήσουν τό προϊόν αὐτό σέ τιμές περισσότερο ἤ λιγότερο σταθερές. Πρός τό παρόν δέν ἀπειλούμεθα μόνο ἀπό τήν συνεχῆ δυσανάλογη αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου, ἀλλά ἐπίσης ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ πετρελαιοπαραγωγικές χῶρες δέν δείχνουν καμμιά προθυμία νά παραδώσουν τά ἐμπορεύματά τους.

»Κατά τίς πρόσφατες ἐπισκέψεις μου πρός τούς ἀρχηγούς ἀραβικῶν καί εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, προσπάθησα νά τούς πείσω γιά τήν ἀνάγκη λήψεως πρωτοβουλίας, πού θά ἐπιτρέπει τήν ἔναρξη διαλόγου. Διαπίστωσα ὅτι ὅλοι οἱ συνομιλητές μου, ἀκόμα καί τῶν χωρῶν παραγωγῶν, ἀναγνώρισαν τήν χρησιμότητα τοῦ διαλόγου καί ἐν τούτοις τίποτα δέν ἔγινε οὔτε ἀπό τή μιά οὔτε ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ὥστε τό θέμα αὐτό τό τόσο σημαντικό, νά γίνει ἀντικείμενο μιᾶς συλλογικῆς ἐνέργειας. Ἔτσι, στόν ἐνεργειακό τομέα βασιλεύει σήμερα πλήρης ἀναρχία. Καί ἄν δέν προσπαθήσουμε γρήγορα νά τήν θέσουμε κάτω ἀπό τόν ἔλεγχό μας, θά ἐπιδεινώνεται μέρα μέ τή μέρα, ξεφεύγοντας ἀπό κάθε συλλογικό ἔλεγχο. Οὔτε οἱ παραγωγοί, οὔτε οἱ καταναλωτές, τῶν ὁποίων ἡ μοναδική τους ἔγνοια εἶναι νά καλύψουν τίς δικές τους ἀνάγκες, δέν συνεννοοῦνται μεταξύ τους, ἀγνοώντας ἔτσι τούς κινδύνους πού ἀπειλοῦν ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα.

»Τό δράμα τῆς Κύπρου:

»Στήν ἐποχή μας τό δράμα τῆς Κύπρου προκαλεῖ ντροπή. Ἡ Τουρκία φέρει ὅλη τήν εὐθύνη καί τοῦ δράματος καί τῆς παρατάσεώς του. Οἱ πολυάριθμες διακοινοτικές συνομιλίες δέν ἐπέφεραν κανένα ἀποτέλεσμα, γιατί ἡ Τουρκία, παρά τίς ὑποσχέσεις της, δέν θέλησε ἤ δέν ἦταν ἱκανή νά δείξει καθαρά τίς προθέσεις της. Τόν τελευταῖο καιρό ἀπειλεῖ νά ἐποικήσει τήν περιοχή Βαρώσια καί αὐτό θά ἐξαφάνιζε κάθε ἐλπίδα διευθετήσεως τοῦ προβλήματος καί θά ἀποτελοῦσε πρόκληση ἔναντί μας, ἀλλά καί ἔναντι ὅλων ἐκείνων πού ἀναζητοῦν τή δίκαιη λύση τοῦ προβλήματος.

»Τά Ἡνωμένα Ἔθνη συμβούλεψαν ἐδῶ καί μερικούς μῆνες τήν ἐπανάληψη τῶν διακοινοτικῶν συνομιλιῶν καί προέβλεψαν σέ περίπτωση ἀποτυχίας, τό σχηματισμό μιᾶς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, πού θά βοηθοῦσε τό γενικό γραμματέα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν στήν ἀποστολή του. Μιά πρωτοβουλία τοῦ τελευταίου θά ληφθεῖ σύντομα. Ἀγνοῶ ἄν ἡ Τουρκία θά ἐπωφεληθεῖ τῆς εὐκαιρίας πού τῆς προσφέρεται, γιά νά θέσει ἕνα τέρμα στό δράμα αὐτό, πού εἶναι καί γι' αὐτή ἕνα δράμα...

»Ἡ Ἑλλάδα παρακολουθεῖ τήν ἐξέλιξη αὐτῆς τῆς τραγωδίας μέ τήν πιό ζωηρή προσοχή καί τή μεγαλύτερη θλίψη. Καί θά ἦταν περιττό νά διακηρυχθεῖ πάλι ἡ ἀλληλεγγύη πού ὑπάρχει μεταξύ τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Ἡ συνεργασία πού ὑπάρχει μεταξύ Ἀθηνῶν καί Λευκωσίας εἶναι σταθερή καί ἀκλόνητη καί θά συνεχισθεῖ χωρίς λιποψυχία καί χωρίς δισταγμούς, μέχρις ὅτου ἀποδοθεῖ δικαιοσύνη στόν κυπριακό Ἑλληνισμό.

»Οἱ διαφορές μέ τήν Τουρκία:

»Οἱ ἄλλες διαφορές μας μέ τήν Τουρκία δέν σημείωσαν καμιά πρόοδο γιά τόν λόγο ὅτι στάθηκε ἀδύνατον, παρά τίς δικές μας προσπάθειες, νά βρεθεῖ ἕνα ἐπίπεδο συμφωνίας. Ὁλόκληρη ἡ εὐθύνη βαρύνει τήν Τουρκία, πού δημιούργησε αὐτά τά προβλήματα καί τά ἀφήνει νά ἐκκρεμοῦν ἐδῶ καί πολύ καιρό. Ἡ θέση τῆς Ἑλλάδος εἶναι ξεκάθαρη καί συγκεκριμένη. Ἔχει ἐπίσης τό προτέρημα νά εἶναι λογική. Ἄν ἡ Τουρκία ἤθελε νά δείξει κατανόηση, τότε ἡ λύση τῶν προβλημάτων θά ἦταν πολύ πιό εὔκολη.

»Ἡ Τουρκία ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ Ἑλλάδα μετέβαλε ἤ ἔχει σκοπό νά μεταβάλει τό Αἰγαῖο σέ ἑλληνική λίμνη. Αἰσθάνομαι ὑποχρεωμένος, γιά νά διαλυθεῖ κάθε ἀμφιβολία, νά ἐπαναλάβω τίς προγενέστερες δηλώσεις μου: Ἡ Ἑλλάδα δέ θεωρεῖ ὅτι τό Αἰγαῖο εἶναι ἑλληνική λίμνη. Ἡ Ἑλλάδα ἀναγνωρίζει πώς ὑπάρχει στό Αἰγαῖο διεθνής ζώνη, ὅπως ἀναγνωρίζει στήν Τουρκία τά δικαιώματά της ἐπί τῶν χωρικῶν ὑδάτων της. Ἡ Ἑλλάδα οὐδέποτε ἀμφισβήτησε ὅτι ἡ Τουρκία ἔχει ὁρισμένα δικαιώματα ὡς παράκτια χώρα. Ἀλλά αὐτό πού ζητᾶμε ἀπό τήν Τουρκία εἶναι νά καταλάβει ὅτι τό Αἰγαῖο εἶναι διάσπαρτο ἀπό ἑλληνικά νησιά καί πού σύμφωνα μέ τό διεθνές δίκαιο ἔχουν τά δικά τους δικαιώματα. Ἀπό τή στιγμή πού ἡ Τουρκία θά ἀναγνωρίσει αὐτή τήν ἀλήθεια, θά εἶναι εὔκολη ἡ λύση τῶν διαφορῶν μας».

18 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ ἐπιστολή του πρός τόν πρόεδρο τῆς Νιγηρίας, Α. Σέχου Σαγκάρι, ἐκφράζει ἐνδιαφέρον γιά τήν προαγωγή τῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μέ τήν ἀφρικανική αὐτή δημοκρατία:

«Ἀγαπητέ κύριε πρόεδρε,

»Ἐδῶ καί πολλά χρόνια, παρακολουθῶ μέ μεγάλο ἐνδιαφέρον τό σημαντικό καί ἐποικοδομητικό ρόλο πού παίζει ἡ Νιγηρία στίς ἀφρικανικές ὑποθέσεις καί γενικότερα στήν παγκόσμια σκηνή. Περισσότερο πρόσφατα, ἐντυπωσιάστηκα ἀπό τήν ὁμαλή μετάβαση ἀπό τό στρατιωτικό σέ πολιτικό καθεστώς στή χώρα σας, βασισμένο στήν ἀντιπροσωπευτική δημοκρατία. Ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς συγχαρῶ καί πάλι γιά τό ἐκπληκτικό αὐτό ἐπίτευγμα, στό ὁποῖο ἡ προσω-

πική σας συμβολή ἔχει ἤδη εὐρύτατα ἀναγνωριστεῖ.

»Στό σύγχρονο κόσμο μας, ὅπου οἱ ἀποστάσεις ἔχουν συρρικνωθεῖ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐπαναστατικῆς προόδου στόν τομέα τῶν μεταφορῶν, τά διεθνῆ προβλήματα τείνουν νά φέρουν ἀκόμη πιό κοντά χῶρες μέ παρόμοιες ἀντιλήψεις. Ἡ Ἑλλάδα ποτέ δέν αἰσθάνθηκε μακριά ἀπό — καί βέβαια ποτέ δέν αἰσθάνθηκε ξένη πρός — τήν Ἀφρική. Ἔχοντας ἕνα ἄμεμπτο παρελθόν, μπορέσαμε νά ἀναπτύξουμε μιά στενή καί ἐπωφελῆ σχέση μέ τά ἀνεξάρτητα ἀφρικανικά Κράτη.

»Πιστεύω ὅτι ἔφθασε πλέον ἡ ὥρα οἱ δύο χῶρες μας νά ἐπεκτείνουν καί νά ἐμβαθύνουν τίς σχέσεις τους στό πολιτικό, πολιτιστικό καί οἰκονομικό πεδίο. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι μιά μικρή χώρα πού ἐνδιαφέρεται ζωηρά γιά τίς διεθνεῖς ὑποθέσεις, λόγω τῶν γεωπολιτικῶν καί ἱστορικῶν συνθηκῶν πού τήν ἀφοροῦν. Ἡ οἰκονομική της δραστηριότητα ἐπεκτείνεται πέρα ἀπό τά ἐθνικά σύνορα, χάρη καί στίς προσπάθειες τῶν Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ, στούς ὁποίους ἡ Νιγηρία, μαζί μέ ἄλλες χῶρες, ἔχει γενναιόδωρα προσφέρει ἐπί πολλά ἔτη φιλοξενία. Ἡ ἐπικείμενη ἔνταξή της στήν ΕΟΚ, ὡς πλῆρες μέλος, θά αὐξήσει τίς δυνατότητες τῆς Ἑλλάδος στήν οἰκονομική καί κοινωνική σφαῖρα.

»Πιστεύω ὅτι σέ αὐτό τό στάδιο ἡ συνεργασία μας θά μποροῦσε νά ἀναπτυχθεῖ στά πλαίσια μιᾶς οἰκονομικῆς τεχνικῆς καί ἐπιστημονικῆς συμφωνίας. Ὑπάρχει, ἀκόμη, περιθώριο βελτιώσεως τῶν ἐμπορικῶν μας σχέσεων. Ἡ Ἑλλάδα ἐπιθυμεῖ νά συμπεριλάβει τήν Νιγηρία μεταξύ τῶν χωρῶν πού τῆς προμηθεύουν πετρέλαιο.

» Ἐάν συναινεῖτε στίς προτάσεις αὐτές, ἕνα μέλος τῆς Κυβερνήσεώς μου θά μποροῦσε νά ἐπισκεφθεῖ τή χώρα σας, μέ σκοπό νά διερευνήσει, μαζί μέ τούς Νιγηριανούς συναδέλφους του, τίς δυνατότητες γιά τό μέλλον, τίς ὁποῖες θεωρεῖ ἐξαιρετικά θετικές»[129].

[Ἡ πρωτοβουλία τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ θά ἐπιστεφθεῖ μέ διμερῆ συμφωνία, μεταξύ Ἑλλάδος καί Νιγηρίας, οἰκονομικῆς, τεχνικῆς καί ἐπιστημονικῆς συνεργασίας, ἡ ὁποία θά ὑπογραφεῖ στή διάρκεια τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, Θ. Ρέντη, στό Λάγκος, τόν Ἰούνιο τοῦ 1981].

18 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Δημοσίων Ἔργων, Χωροταξίας Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος, τοῦ ὑφυπουργοῦ Συντονισμοῦ Ι. Παλαιοκρασσᾶ, καθώς καί ἄλλων ἁρμόδιων παραγόντων, γίνεται στό ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων εὐρεία σύσκεψη, στή διάρκεια τῆς ὁποίας συζητοῦνται θέματα ὀργανώσεως καί προγράμματος. Εἰδικότερα, ἐξετάστηκε ἡ προώθηση τῆς ἀποκεντρώσεως μέ τήν ἐνοποίηση τῶν τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν σέ νομαρχιακή βάση, πού θά ὑλοποιηθεῖ μέ Π.Δ., καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς τυποποιήσεως καί προκατασκευῆς, μέ ἀρχικό πεδίο ἐφαρμογῆς τό Δημόσιο καί μεταγενέστερη ἐπέκταση στόν ἰδιωτικό τομέα.

Μετά τή λήξη τῆς συσκέψεως ἀνακοινώθηκαν οἱ ἀκόλουθες ἀποφάσεις:

«1. Συνέχιση τοῦ ὑπό ἐκτέλεση προγράμματος Δημοσίων Ἔργων, βάσει τοῦ κονδυλίου πού ἐγκρίθηκε στά πλαίσια τοῦ προγράμματος Δημοσίων Ἐπενδύσεων γιά τό 1980, ὕψους 12,5 δισεκατ. δρχ. περίπου.

«2. Ἔνταξη στό πρόγραμμα τοῦ 1980 συγκοινωνιακῶν, ἀποχετευτικῶν καί ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων στήν Ἀθήνα —σύμφωνα καί μέ τό Ρυθμιστικό Σχέδιο — ἤ τή Θεσσαλονίκη. Τό ἔργο τῆς διανοίξεως τῆς Λεωφόρου Σταυροῦ - Ἐλευσίνος δέν περιλαμβάνεται στό πρόγραμμα τῶν Δημοσίων Ἔργων γιά τό 1980, ὅπως καί ἡ σήραγγα Λυκαβηττοῦ».

Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, Ν. Ζαρντινίδης, ἀνακοίνωσε ὅτι ἐντός τοῦ ἔτους ὁλοκληρώνονται 87 ἔργα, χωρίς νά περιλαμβάνονται τά ἔργα Σταυροῦ-Ἐλευσίνας. Ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός, τέλος, δήλωσε ὅτι θά ἐπακολουθήσουν νέες ἐπί μέρους συσκέψεις μέ σκοπό τήν ἐκτέλεση τῶν παραπάνω ἀποφάσεων.

19 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Μετά ἀπό ἐντολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τήν ἄμεση προώθηση τῆς ἀποφασισμένης ἤδη, ἀπό κοινοῦ μεταξύ Κράτους καί Ἐκκλησίας, ἐκχωρήσεως τῶν 4/5 τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, συγκροτήθηκε σύσκεψη ὑπό τήν προεδρία τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, Κ. Παπακωνσταντίνου, τῶν ὑπουργῶν Παιδείας καί Οἰκονομικῶν καί ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ ΟΔΕΠ. Σύμφωνα μέ δημοσιογραφικές πληροφορίες, ἡ σύσκεψη συνετέλεσε στή θετική προώθηση τῆς ὁριστικῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος.

Πάνω στό ἴδιο ἀντικείμενο, θά ἐπακολουθήσει, στίς 27 Μαρτίου, συνάντηση τοῦ πρωθυπουργοῦ μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο Σεραφείμ.

20 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται, παρουσία καί τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας, Ι. Βαρβιτσιώτη, τόν πρύτανη τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Φ. Μήτση, ὁ ὁποῖος, ὡς πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Πρυτάνεων, πού εἶχε συσταθεῖ μέ πρωθυπουργική ἀπόφαση στίς 3 Ἰανουαρίου 1980, τοῦ παρέδωσε τά πορίσματα γιά τά διδακτικά συγγράμματα. Εἰδικότερα, ὁ πρύτανης εἰσηγήθηκε νά ἐνταχθοῦν στό ὑπό κατάρτιση ἀπό τήν Ἐπιτροπή Πρυτάνεων σχέδιο Νόμου-Πλαισίου αὐτούσι-

ες οἱ διατάξεις πού ἀφοροῦν τά ἐξεταστικά μέτρα, ὥστε νά ὑπάρξει ἐνιαία ρύθμιση τῶν θεμάτων τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας.

Ὁ πρωθυπουργός ἀποδέχτηκε τήν πρόταση καί ὑπενθύμισε τήν ὑποχρέωση τῆς Ἐπιτροπῆς νά ὑποβάλει ὡς τά τέλη Ἰουνίου τό ὁλοκληρωμένο σχέδιο τοῦ Νόμου-Πλαίσιο. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἐξέφρασε τήν εὐχή νά συμβάλει ὁ Νόμος-Πλαίσιο στή βελτίωση τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως καί στήν ἀποκατάσταση τῆς εὔρυθμης λειτουργίας τῶν πανεπιστημίων, καταλήγοντας:

«Πρέπει νά ξεπερασθοῦν τό ταχύτερο δυνατόν οἱ δυσκολίες πού ὑπάρχουν στό χῶρο αὐτό, ὅπως ἔγινε καί σέ ἄλλες χῶρες, οἱ ὁποῖες — μολονότι ἀντιμετώπισαν πρίν ἀπό 5 ἕως 10 χρόνια ἔντονες κρίσεις ἀναστατώσεων — τίς ξεπέρασαν καί ἐπανῆλθαν στόν ὁμαλό ρυθμό τῆς πανεπιστημιακῆς ζωῆς.

»Ἡ Πολιτεία κατέβαλε καί καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια γιά τήν Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευση. Πρέπει ὅμως παράλληλα νά ἀναλογισθοῦν τίς εὐθύνες τους διδάσκοντες καί διδασκόμενοι, ἀκόμη καί οἱ γονεῖς. Μόνο τότε, καί ἐφ' ὅσον κάνουμε ὅλοι τό χρέος μας, θά ἀποκτήσουμε Ἀνωτάτη Παιδεία, ἡ ὁποία θά βρίσκεται στό ὕψος τῆς ἀποστολῆς της».

Ὁ Φ. Μήτσης εὐχαρίστησε τόν πρωθυπουργό, ἐκ μέρους τῶν πρυτάνεων τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων τῆς χώρας, γιά τή συμπαράστασή του στό ἔργο τῆς Ἐπιτροπῆς καί γιά τήν κατανόηση πού ἔδειξε γιά τά προβλήματα τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας.

Στήν ἐκπνοή, πράγματι, πέντε ἐτῶν κυβερνητικῆς θητείας τοῦ Κ. Καραμανλῆ, εἶχε ἐπιτελεστεῖ — ὡς τά τέλη τοῦ 1979 — σημαντικό ἔργο στόν τομέα τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Εἶχε συσταθεῖ ἕνα νέο ἀνώτατο ἵδρυμα, τό Πολυτεχνεῖο Κρήτης, ἐνῶ τά πανεπιστήμια τῆς Θράκης καί τῆς Κρήτης λειτούργησαν γιά πρώτη φορά καί, παράλληλα, ἱδρύθηκαν 8 νέες σχολές σέ ἀνώτατα ἱδρύματα καί 22 νέα τμήματα σχολῶν. Τό διδακτικό προσωπικό, κύριο καί ἐπικουρικό, τῶν ΑΕΙ — περίπου 4.000 ἄτομα τό 1974 — αὐξήθηκε ἀνάλογα σέ ποσοστό 30%. Κυρίως ὅμως οἱ πιστώσεις πού διατέθηκαν στήν πενταετία 1974-1979 ξεπέρασαν τά 30 δισεκατομμύρια δραχμῶν, ἐνῶ τό ἀντίστοιχο ποσό πού εἶχε διατεθεῖ σ' ὁλόκληρη τή δεκαετία 1965-1974, μόλις ξεπερνοῦσε ἀντίστοιχα, τά 12 δισεκατομμύρια. Μέ τή διάθεση, τέλος, ποσοῦ 2.900 ἑκατομμυρίων, εἶχαν τριπλασιαστεῖ οἱ πιστώσεις γιά τή φοιτητική μέριμνα —συγγράμματα, φοιτητικά σισσίτια, ὑποτροφίες κ.λ.π.

22 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπευθύνει χαιρετιστήριο μήνυμα στό ΣΤ' Περιφερειακό Συνέδριο τῆς Νέας Δημοκρατίας - περιοχῆς ἀνατολικοῦ Αἰγαίου:

«Τό Περιφερειακό Συνέδριο τῶν νομῶν Λέσβου, Σάμου καί Χίου θά ἐπιβεβαιώσει γιά ἄλλη μιά φορά τή δημοκρατική ὀργάνωση τῆς μεγάλης παρατάξεώς μας, τήν ἀρραγῆ συνοχή της καί τήν ἀταλάντευτη ἰδεολογική της τοποθέτηση.

»Μέ τήν ἐνεργό συμμετοχή σας στό Συνέδριο θά δώσετε τό παράδειγμα τῆς συλλογικῆς ἐργασίας, πού εἶναι βασική προϋπόθεση γιά τή λειτουργία τῆς δημοκρατίας καί θά συμβάλετε στήν περαιτέρω προβολή τῶν ἰδεολογικῶν μας ἀρχῶν καί στήν ἀποδοτικότερη λειτουργία τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ.

»Ἀπευθύνω πρός ὅλους σας θερμόν χαιρετισμόν καί εὔχομαι τήν πλήρη ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν τοῦ Ἕκτου Συνεδρίου τῆς Νέας Δημοκρατίας».

Στίς 28 Μαρτίου, ὁ ἀρχηγός τῆς Νέας Δημοκρατίας θά ἀπευθύνει μήνυμα καί πρός τό Ζ' Περιφερειακό Συνέδριο τοῦ κόμματος:

«Μέ μεγάλη ἱκανοποίηση παρακολουθῶ τή σύγκληση καί ἐπιτυχῆ διοργάνωση τῶν Περιφερειακῶν Συνεδρίων τοῦ κόμματός μας. Ἡ ἀνάπτυξη εἰς αὐτά ἰδεολογικῶν καί ὀργανωτικῶν θεμάτων, ἡ ἐνημέρωση γιά τό ἐπιτελεσθέν κυβερνητικό ἔργο καί ὁ ἐλεύθερος δημοκρατικός διάλογος πού ἐπακολουθεῖ, συμβάλλουν εἰς τήν προβολή τῶν θέσεών μας, ἀλλά καί εἰς τήν σταθεροποίηση τῶν δημοκρατικῶν μας θεσμῶν.

»Ἡ συνεχής βελτίωση τῆς λειτουργίας τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ καί ἡ περαιτέρω διάδοση τῶν ἰδεολογικῶν μας ἀρχῶν θά ἐπιτρέψουν εἰς τήν παράταξή μας νά προσφέρει ἐπί μακράν σειράν ἐτῶν τίς ὑπηρεσίες της πρός τό ἔθνος. Ἡ ἔντονη παρουσία τῆς Νέας Δημοκρατίας στό δημόσιο βίο τῆς χώρας εἶναι ἀναγκαία διά τήν ὁμαλή ἐξέλιξη τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς.

»Θά πρέπει νά εἶσθε ὑπερήφανοι, γιατί κάτω ἀπό τίς σημαῖες τῆς Νέας Δημοκρατίας μετέχετε στήν μεγάλη προσπάθεια γιά μιά καλύτερη καί ἀσφαλέστερη Ἑλλάδα.

»Εὔχομαι τήν πλήρη ἐπιτυχία τῶν ἐργασιῶν τοῦ Περιφερειακοῦ Συνεδρίου τῆς Μακεδονίας καί ἀπευθύνω πρός ὅλους τούς συνέδρους θερμό χαιρετισμό».

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ὁ πρωθυπουργός Κ. Καραμανλῆς, σέ μήνυμά του πρός τόν ἑλληνικό λαό, ἀναφέρεται στή σημασία τῆς ἐθνικῆς ἐπετείου:

«Ἕλληνίδες, Ἕλληνες,

»Ἡ βαθύτερη ἔννοια τοῦ σημερινοῦ ἑορτασμοῦ εἶναι ὁ παραδειγματισμός.

»Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀγῶνος τοῦ 1821 εἶναι τό καλύτερο μάθημα γιά ὅλους μας καί ἰδιαίτερα γιά τούς νεώτερους. Γιατί μᾶς διδάσκει τί πρέπει νά κάνουμε

καί τί νά ἀποφεύγουμε, γιά νά εἴμαστε ἀσφαλεῖς καί ἐλεύθεροι. Καί τό μάθημα αὐτό γίνεται ἐπίκαιρο σήμερα πού οἱ καιροί εἶναι δύσκολοι καί μπορεῖ νά γίνουν ἐπικίνδυνοι, ἄν ἀφήσουμε τίς κακίες μας νά πνίξουν τίς ἀρετές μας.

»Ἡ Ἑλλάς βρίσκεται ἤδη σέ καλό δρόμο. Ἡ περαιτέρω πορεία της θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό μᾶς τούς ἴδιους. Θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τήν συμπεριφορά μας.

»Ἐάν ἡ ὁμόνοια ἀποδειχθεῖ ἐπικρατέστερη ἀπό τήν διχόνοια καί ἡ σωφροσύνη ἀπό τήν ἀφροσύνη, μποροῦμε νά εἴμαστε αἰσιόδοξοι γιά τό μέλλον».

26 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας, Ι. Τάντσεφ, ἐπισκέπτεται τόν Κ. Καραμανλῆ καί τοῦ μεταφέρει φιλικό μήνυμα τοῦ προέδρου Ζίφκωφ.

Κατά τή συνάντηση συζητήθηκαν οἱ διμερεῖς σχέσεις Ἑλλάδος καί Βουλγαρίας καί ἐξετάστηκε ἡ κατάσταση τῆς Βαλκανικῆς στά πλαίσια τῶν γενικοτέρων διεθνῶν ἐξελίξεων. Διαπιστώθηκε ὅτι οἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν ἐξελίσσονται ἱκανοποιητικά καί συμφωνήθηκε νά προωθηθοῦν περισσότερο, σέ ἐφαρμογή καί τῶν ἀποφάσεων τῆς τελευταίας συναντήσεως κορυφῆς, στήν Κέρκυρα. Ἰδιαίτερη ἀναφορά ἔγινε στό θέμα τῆς κατανομῆς τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ Ἔβρου, σχετικά μέ τό ὁποῖο ἀναμένεται νά διατυπωθοῦν οἱ ὁριστικές βουλγαρικές προτάσεις.

28 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προήδρευσε σέ εὐρεία σύσκεψη στά γραφεῖα τῆς Κτηματικῆς Ἑταιρείας τοῦ Δημοσίου μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν, Δημοσίων Ἔργων, Χωροταξίας Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος, τοῦ συμβούλου Λ. Κυριακόπουλου, καί ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Ὁ πρωθυπουργός ἐνημερώθηκε γιά τό πρόγραμμα τῆς Ἑταιρείας πού προβλέπει τή σταδιακή κάλυψη τῶν στεγαστικῶν ἀναγκῶν ὅλων τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, καθώς καί γιά τά ἀποτελέσματα τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ διαγωνισμοῦ ἰδεῶν γιά τήν ἀνέγερση κτιρίων, προορισμένων νά στεγάσουν ἐννέα ὑπουργεῖα.

Μετά τή σύσκεψη, ὁ Κ. Καραμανλῆς δήλωσε:

«Πρόκειται γιά ἕνα πρόγραμμα πολύ σημαντικό, δεδομένου ὅτι σέ πρώτη φάση θά γίνει ἀπογραφή τῆς περιουσίας τοῦ Δημοσίου, ἡ ὁποία εἶναι ἄγνωστη καί ἡ ὁποία καταπατεῖται ἐπειδή εἶναι ἄγνωστη. Αὐτή εἶναι καί ἡ ἀποστολή τῆς Ἑταιρείας.

»Σέ δεύτερη φάση θά γίνει ἡ ἀξιοποίηση τῆς περιουσίας αὐτῆς, ἡ ἀξία τῆς ὁποίας ἀνέρχεται σέ ἑκατοντάδες δισεκατομμυρίων δραχμῶν. Μέ τήν ἀξιοποίηση αὐτή θά καταστῆ δυνατόν νά ἀποκτήσει τό ἑλληνικό Κράτος, ὕστερα ἀπό 150 χρόνια, στέγη.

»Σκέψη εἶναι νά κάνουμε κατ' ἀρχήν τά ὑπουργεῖα στήν Ἀθήνα καί στήν πρωτεύουσα κάθε νομοῦ ἕνα μεγάλο διοικητήριο, τό ὁποῖο νά στεγάζει ὅλες τίς ὑπηρεσίες.

»Ἐπαναλαμβάνω, ὅλα αὐτά θά γίνουν διά τῆς ἐκποιήσεως τῆς περιουσίας αὐτῆς, τήν ὁποία θά προστατεύσουμε ἀπό καταπατήσεις καί θά τήν ἀξιοποιήσουμε. Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή θεωροῦμε τό πρόβλημα αὐτό πολύ σημαντικό».

Σέ ἐρώτηση, πότε προβλέπεται νά ὁλοκληρωθεῖ τό πρόγραμμα ἀνεγέρσεως τῶν νέων ὑπουργείων, ὁ πρωθυπουργός ἀπήντησε:

«Βρίσκεται στό στάδιο τῆς προμελέτης. Συγκεντρώνουμε ἰδέες, γιά νά δοῦμε τί μορφή θά δώσουμε σ' αὐτά τά κτίρια. Ἡ Ἑταιρεία ἤδη ἔχει συγκεντρώσει ἀπό τά διάφορα ὑπουργεῖα στοιχεῖα γιά τίς στεγαστικές τους ἀνάγκες. Βάσει αὐτῶν γίνονται οἱ προμελέτες καί ἔχουν ὑποβληθεῖ διάφορες προτάσεις, πού κατά τήν γνώμη μου δέν εἶναι πολύ ἱκανοποιητικές ἀπό ἀπόψεως αἰσθητικῆς. Πάντως ἄρχισε ἤδη ἡ ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος αὐτοῦ».

Ἀναλυτικά, σέ σχετική κυβερνητική ἀνακοίνωση ἀναφέρονταν καί τά ἀκόλουθα:

«Ὅπως εἶναι γνωστό, γιά τήν στέγαση τῶν ὑπουργείων Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καί Ἐμπορίου ἔχει ἐπιλεγεῖ χῶρος 30 περίπου στρεμμάτων στήν περιοχή Καλογρέζας. Γιά τό ὑπουργεῖο Γεωργίας χῶρος 96 στρεμμάτων στή Λυκόβρυση, ὑφισταμένης καί ἐναλλακτικῆς λύσεως εἰς Καλογρέζα. Γιά τά ὑπουργεῖα Δημοσίων Ἔργων, Χωροταξίας καί Συγκοινωνιῶν χῶρος 48 στρεμμάτων στό Χολαργό, ἀπέναντι περίπου ἀπό τό χῶρο τοῦ ΓΕΕΘΑ. Γιά τό ὑπουργεῖο Ἐργασίας 11 περίπου στρέμματα στό Ν. Φάληρο καί γιά τό ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης 12 στρέμματα στή Λ. Ἀλεξάνδρας, δίπλα στό χῶρο τοῦ νέου Δικαστικοῦ Μεγάρου.

»Ὅσον ἀφορᾶ τά ὑπουργεῖα Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων, Ἐσωτερικῶν καί Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν, θά στεγασθοῦν στό κτίριο τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ στή λεωφόρο Μεσογείων, διαρρυθμιζόμενο ἀναλόγως καί ἀποπερατούμενο. Τό ὑπουργεῖο Δημοσίας Τάξεως καί τά Ἀρχηγεῖα τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας θά στεγασθοῦν σέ κτίρια πού θά ἀνεγερθοῦν σέ χῶρο πού ἤδη βρίσκεται ἡ Σχολή Χωροφυλακῆς, τό ὑπουργεῖο Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας στόν Πειραιᾶ καί τό ὑπουργεῖο Προεδρίας στό κτίριο τῆς λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας, δίπλα ἀπό τό Μουσεῖο Μπενάκη.

»Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι εἶναι ἡ πρώτη φορά ἀπό τῆς συστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους πού λαμβάνεται μέριμνα γιά τήν ριζική ἀντιμετώπιση τοῦ ἐν λόγω προβλήματος, πρᾶγμα τό ὁποῖο ἀποτελοῦσε πάντοτε μία ἀπό τίς βασικές καί ἐπίμονες ἐπιδιώξεις τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ.

»Παράλληλα πρός τό πρόγραμμα τῶν κτιρίων τῶν κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ὑπουργείων, ἀρχίζει καί ἡ μελέτη τῶν διοικητηρίων γιά τίς ἐπαρχίες.

»Τό ὅλο πρόγραμμα προβλέπεται νά ἐκτελεσθεῖ ἐντός

δεκαετίας. Κατά τά πρῶτα πέντε ἔτη θά ἐκτελεσθεῖ τό πρόγραμμα ἀνεγέρσεως τῶν ὑπουργείων, κατά τήν δευτέρα δέ πενταετία θά ἐκτελεσθεῖ τό πρόγραμμα ἀνεγέρσεως τῶν διοικητηρίων.

»Τονίζεται ἰδιαίτερα ὅτι ὅλα τά προγράμματα αὐτά δέν θά βαρύνουν τόν δημόσιο προϋπολογισμό, ἀλλά θά καλυφθοῦν ἀπό τήν ἀξιοποίηση τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ Δημοσίου.

»Σκοπός τοῦ διαγωνισμοῦ ἦταν ἡ διατύπωση ἰδεῶν γιά ἐξεύρεση γενικῶν λύσεων γιά τά κτίρια τῶν ὑπουργείων ὡς πρός τήν ἀρχιτεκτονική λύση καί μορφή, ἡ πολεοδομική καί κυκλοφοριακή ἔνταξη κάθε συγκροτήματος, ὁ καθορισμός standars γιά κάθε προτεινόμενη χρήση, ἡ σύνταξη προδιαγραφῶν γιά τήν ἐκπόνηση ὁριστικῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελετῶν πού θά ἀκολουθήσουν, καθώς καί ἡ διατύπωση ὁποιασδήποτε ἄλλης σκέψεως, προτάσεως ἤ λύσεως σχετικῆς μέ τό ἀντικείμενο τοῦ διαγωνισμοῦ.

»Στή διάθεση τῶν μελετητῶν ἐτέθη κάθε πληροφορία σχετική μέ τίς προβλεπόμενες ρυθμίσεις στίς βασικές κυκλοφοριακές ἀρτηρίες τοῦ Λεκανοπεδίου Ἀττικῆς.

»Παρά τό μεγάλο καί πολυποίκιλο ὄγκο τῶν σημαντικῶν προβλημάτων, τῶν ὁποίων εἶχε ζητηθεῖ ἡ ἐπίλυση, ὁ ἀρχιτεκτονικός διαγωνισμός ὑπῆρξε ἀπό πλευρᾶς ποιότητος καί πληρότητος τῶν μελετῶν ἐπιτυχής.

»Ὑπεβλήθησαν συνολικά 11 μελέτες, κάθε μιά ἀπό τίς ὁποῖες κάλυπτε τά κτίρια καί τῶν ἐννέα ὑπουργείων.

»Ἡ Κριτική Ἐπιτροπή τοῦ διαγωνισμοῦ ἔπειτα ἀπό δώδεκα συνεδριάσεις ἐπέλεξε ἕξι μελέτες, στίς ὁποῖες δόθηκαν οἱ προβλεπόμενες, ἀπό τή διακήρυξη, ἕξι ἰσότιμες ἀποζημιώσεις. Κατά τήν σύσκεψη διαπιστώθηκε ὅτι μέ τίς ἕξι μελέτες πού ἐπελέγησαν, διατυπώνονται ἐνδιαφέρουσες ἀρχιτεκτονικές ἰδέες καί προτάσεις διοικητικῶν ὀργανώσεων, καθώς καί πολεοδομικές καί συγκοινωνιακές διευθετήσεις καί γενικές παρατηρήσεις πού ἀνταποκρίνονται στό πνεῦμα καί τό ἀντικείμενο τοῦ διαγωνισμοῦ καί εἶναι πολύ χρήσιμες γιά τήν περαιτέρω ἐξέλιξη τῶν ἀποφάσεων γιά τήν ὁλοκλήρωση τοῦ ἔργου.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἔδωσε ἐντολή: ἡ Κτηματική Ἑταιρία τοῦ Δημοσίου νά ἀξιολογήσει τίς προτεινόμενες λύσεις, νά ἐπιλέξει τίς πλέον ἐπιτυχεῖς, ὥστε νά προκύψει μία σύνθεση (διατηρήσας ἐπιφυλάξεις ὡς πρός τήν μορφή πού θά ἔχουν τά κτίρια) καί νά προβεῖ ἡ Κ.Ε.Δ. περαιτέρω στήν ἀνάθεση ἐκπονήσεως τῶν ὁριστικῶν μελετῶν, διά προσκλήσεως πρός ἐκδήλωση ἐνδιαφέροντος.

»Μετά τό τέλος τῆς συσκέψεως, ὁ κ. πρωθυπουργός ἐπισκέφθηκε τήν αἴθουσα ὅπου ἐκτίθενται ὅλες οἱ μελέτες πού ὑποβλήθηκαν, ἐξήτασε τίς προτεινόμενες λύσεις, ὅπως ἐμφαίνονται στίς μακέτες καί ζήτησε ὡρισμένες συμπληρωματικές πληροφορίες».

31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς παρουσίας του στήν Ἀθήνα, ὅπου καί τιμήθηκε μέ τήν ἀπονομή τοῦ «Ὠνασείου» βραβείου, ὁ πρώην Βρετανός πρωθυπουργός Χ. Μάκ Μίλλαν ἐπισκέπτεται στό Πολιτικό Γραφεῖο τόν Κ. Καραμανλῆ.

Μετά τήν ἐπάνοδό του στή Μ. Βρετανία, ὁ γηραιός πολιτικός ἀπηύθυνε στόν Ἕλληνα πρωθυπουργό τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Ἀγαπητέ κύριε πρωθυπουργέ,

»Μέ πολύ μεγάλη εὐχαρίστηση σᾶς συνήντησα ἐκ νέου μετά τήν πάροδο πολλῶν ἐτῶν καί εἶδα, μέ τά ἴδια τά μάτια μου, τό θαυμαστό ἔργο πού ἐπιτελέσατε ἀπό τήν ἐπάνοδό σας στήν ἐξουσία.

»Θεωροῦσα πάντοτε εὐτυχές γεγονός τή συνεργασία μαζί σας, ὅταν ἤμουν πρωθυπουργός, γιατί φαινόταν νά καταλαβαίνουμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον, καί μοῦ προξένησε μεγάλη εὐχαρίστηση νά σᾶς συναντήσω καί πάλι, μετά τά πολλά σας ἐπιτεύγματα.

»Ὅποια ἀπόφαση καί ἄν λάβετε γιά τό μέλλον, εἶμαι βέβαιος ὅτι θά εἶναι ὀρθή. Σέ κάθε περίπτωση, σᾶς διαβιβάζω τίς καλύτερες εὐχές καί τήν εὐγνωμοσύνη μου»[130].

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀπονομῆς τῶν Βραβείων «Ὠνάση», ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε ἰδιαίτερη συνάντηση καί μέ τήν πρόεδρο τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, Σιμόν Βέιλ.

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὑπογράφεται ἡ συμπληρωματική σύμβαση γιά τήν προμελέτη τοῦ μετρό ἀπό τόν ὑπουργό Συγκοινωνιῶν, Α. Παπαδόγγονα, καί τούς Γάλλους μελετητές τῆς Ἑταιρείας «Sofretu».

Σύμφωνα μέ τή σχετική ἐπίσημη δήλωση, ἡ κατασκευή τῶν σηράγγων τοῦ μετρό θά ἀρχίσει στή διάρκεια τοῦ ἔτους 1980.

2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ πρώην πρωθυπουργός τῆς Ἰταλίας Τζ. Ἀντρεόττι ἐπισκέπτεται τήν Ἀθήνα ἐπικεφαλῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπροσωπείας τῆς χώρας του καί συναντᾶται μέ τόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, καθώς καί μέ τόν πρωθυπουργό, Κ. Καραμανλῆ.

3 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, στή διάρκεια τοῦ ὁποίου δόθηκε ἔμφαση στήν ἐσωτερική πολιτική καί οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας.

Ἂν ληφθεῖ ὑπόψη ἡ διεθνής συγκυρία, τόνισε ὁ πρωθυπουργός, ἡ κατάσταση αὐτή εἶναι δυνατό νά θεωρηθεῖ ἱκανοποιητική ὡς πρός τήν πολιτική ὁμαλότητα καί τήν κοινωνική γαλήνη πού ἐπικρατεῖ, ἐνῶ ἡ οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας τελεῖ ὑπό ἔλεγχο· καί κατέληξε:

«Ἀντιμετωπίζουμε, βέβαια, ὅπως ὅλος ὁ κόσμος, προβλήματα. Τά σοβαρότερα ἀπό αὐτά εἶναι ὁ πληθωρισμός καί τό ἰσοζύγιο πληρωμῶν, πού ἐπηρεάζονται καί τά δύο ἀπό τίς διεθνεῖς οἰκονομικές ἐξελίξεις καί κυρίως ἀπό τό ἐνεργειακό. Ἐπηρεάζονται

βέβαια καί ἀπό ἐσωτερικά αἴτια, ὅπως εἶναι ἡ γενναία εἰσοδηματική πολιτική τῶν τελευταίων πέντε ἐτῶν καί οἱ ὑψηλές δαπάνες, δημόσιες καί ἰδιωτικές. Αὐτό σημαίνει ὅτι σέ σημαντικό βαθμό ἡ θεραπεία τῶν προβλημάτων αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἀπό μᾶς τούς ἴδιους. Θά χρειασθοῦν δηλαδή μικρές θυσίες καί αὐτοσυγκράτηση, πού χωρίς νά μᾶς ὑποβάλουν σέ στερήσεις, θά ἀποτρέψουν ἐπικίνδυνες ἐξελίξεις.

»Λυποῦμαι νά πῶ ὅτι τόν τελευταῖο καιρό δέν φαίνεται νά κατανοοῦνται ἀπό διάφορες ὁμάδες αὐτές οἱ ἀλήθειες. Παρατηρεῖται μιά ἔξαρση τῆς συνδικαλιστικῆς δημαγωγίας, πού ἐνθαρρύνεται πολλές φορές καί πολιτικά. Ἀντιμετωπίζουμε ἕνα εἶδος συναγωνισμοῦ σέ ἀπεργιακές ἐκδηλώσεις, πού παίρνουν πλέον μορφή ἐπιδημική. Σ' αὐτά θά πρέπει νά προστεθεῖ καί ἡ ἐνδημική γκρίνια πού χαρακτηρίζει τήν ἑλληνική ζωή. Πρέπει ὅμως κάποτε νά καταλάβουμε ὅτι μόνο στό πλαίσιο μιᾶς εὐνομούμενης καί εὐημερούσης Πολιτείας μποροῦν οἱ πολίτες νά βελτιώσουν τήν ζωή τους».

Στή συνέχεια, ὁ πρωθυπουργός ἀναφέρθηκε στή διεθνῆ κατάσταση, ἡ ὁποία — ὅπως παρατήρησε — εἶναι τόσο συγκεχυμένη καί ἐπικίνδυνη ὥστε κανένας λαός νά μήν μπορεῖ νά αἰσθάνεται ἀσφαλής:

«Κι αὐτό ἰσχύει περισσότερο γιά τόν τόπο μας, πού βρίσκεται στήν πιό εὐαίσθητη περιοχή τοῦ κόσμου, ὅπως εἶναι ἡ περιοχή ἀπό τήν Ἀνατολική Μεσόγειο ὡς τόν Περσικό Κόλπο. Στό Ἀφγανιστάν ἡ Σοβιετική Ἕνωση τραυμάτισε τήν διεθνῆ ὕφεση καί θά χρειασθοῦν προσπάθειες γιά νά ἀποκατασταθεῖ. Στό Ἰράν κατελύθη ἡ διεθνής τάξη. Καί στήν Μέση Ἀνατολή ὁ συνδυασμός τοῦ Παλαιστινιακοῦ μέ τό Ἐνεργειακό ὁδηγεῖ σέ καταστάσεις ἐκρηκτικές.

»Στήν Βαλκανική ἐξ ἄλλου ὑπάρχει ἡ ἐντύπωση ὅτι μπορεῖ νά σημειωθοῦν ἐξελίξεις, πού θά ἐπιβάλλουν ηὐξημένη ἐπαγρύπνηση.

»Ἡ κατάσταση αὐτή, πολιτική καί οἰκονομική, διεθνής καί ἐσωτερική, ἐπιβάλλει πραγματική ἐθνική ἑνότητα καί ἀποφυγή πολιτικῶν καί κοινωνικῶν ἐντάσεων, πού θά μποροῦσαν νά ἐξασθενίσουν τήν χώρα. Κι αὐτό ἐπιβάλλεται κατά μείζονα λόγο, δεδομένου ὅτι τά γνωστά καί κρίσιμα ἐθνικά μας θέματα, πού δημιουργήθηκαν χωρίς εὐθύνη δική μας, παραμένουν ἐκκρεμῆ».

9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχεται στό Πολιτικό Γραφεῖο, παρουσία καί τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, Γ. Ράλλη, τούς Ἀμερικανούς γερουσιαστές Τζ. Μπίντεν, Χ. Μπαίηκερ, Ε. Ζορίνσκυ καί Θ. Κόχραν, πού πραγματοποιοῦν ἐνημερωτική ἐπίσκεψη στήν Ἑλλάδα. Μετά τή συνάντηση οἱ Ἀμερικανοί γερουσιαστές χαρακτήρισαν τήν ἀνάπτυξη τῶν ἑλληνικῶν θέσεων ἀπό τόν πρωθυπουργό πολύ χρήσιμη γιά τή διαμόρφωση τῶν ἀπόψεών τους. Σύμφωνα μέ δήλωσή τους πρός τούς δημοσιογράφους, ἡ ἀμερικανική Γερουσία «θά δραστηριοποιηθεῖ στά ἑλληνοτουρκικά θέματα», μετά τήν ἀναμενόμενη σχετική εἰσήγησή τους.

Στό εἰδικότερο περιεχόμενο τῆς συνομιλίας τοῦ Κ. Καραμανλῆ μέ τούς τέσσερις Ἀμερικανούς γερουσιαστές, ἀναφέρεται τό ἀκόλουθο μνημόνιο:

«Ὁ κ. πρωθυπουργός, παίρνοντας ἀφορμή ἀπό μιά σύντομη ἀναφορά στήν τρομοκρατία στήν Τουρκία, λέει ὅτι ὁλόκληρη ἡ ἀνθρωπότης πάσχει ἀπό ὁμαδική παραφροσύνη. Ὡρισμένα πράγματα πού συμβαίνουν δέν μποροῦν νά ἐξηγηθοῦν λογικά. Χαίρεται γιά τήν ἐπίσκεψη τῶν γερουσιαστῶν, τήν ὁποία θεωρεῖ πολύ ἐπίκαιρη, γιατί γίνεται σέ μία ἐποχή κατά τήν ὁποία οἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν ἔχουν φθάσει σέ τέτοιο σημεῖο, πού ἤ θά βελτιωθοῦν ἤ θά χειροτερεύσουν. Ἡ στιγμή αὐτή εἶναι ἀποφασιστική καί κρίσιμη γιά τίς σχέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί ΗΠΑ. Τίς δύο χῶρες συνδέει πατροπαράδοτη φιλία: οἱ ΗΠΑ βοήθησαν τήν Ἑλλάδα σέ κρίσιμες γι' αὐτήν στιγμές, οἱ δύο χῶρες ἔχουν πολεμήσει πλάι-πλάι καί τά 3 ἑκατομμύρια Ἑλληνοαμερικανῶν ἀποτελοῦν ἕνα πρόσθετο δεσμό. Ὑπάρχουν ὅλες οἱ προϋποθέσεις οἱ σχέσεις αὐτές νά μήν εἶναι ἁπλῶς φιλικές ἀλλά ἀδελφικές, ἰδιαίτερα ἀφοῦ αὐτές καθεαυτές οἱ διμερεῖς σχέσεις δέν παρουσιάζουν προβλήματα. Σ' αὐτές ὅμως παρεμβάλλεται ὁ τουρκικός παράγοντας. Οἱ Τοῦρκοι δημιουργοῦν προβλήματα καί οἱ ΗΠΑ, προσπαθώντας νά διατηρήσουν τήν φιλία καί τῶν δύο, ἐμπλέκονται στίς διαφωνίες μέ ἀποτελέσματα ὄχι ἰδιαιτέρως ἐπιτυχῆ. Οἱ ΗΠΑ ἔχουν συμφέρον νά διατηρήσουν τήν φιλία καί τῶν δύο χωρῶν, ἀλλά αὐτό μπορεῖ νά γίνει μόνον ὅταν δέν δυσαρεστεῖται ἡ μία γιά νά ἱκανοποιηθεῖ ἡ ἄλλη, ὅταν δέν ἐνθαρρύνεται ἡ μία ἐναντίον τῆς ἄλλης καί μάλιστα ἐκείνη πού ἔχει ἄδικο. Διότι καί στίς σχέσεις μεταξύ ἀτόμων καί στίς σχέσεις μεταξύ χωρῶν τό λεγόμενο "ὁ φίλος τοῦ ἐχθροῦ μου εἶναι καί δικός μου ἐχθρός" ἀποτελεῖ φυσικό νόμο. Ὅταν ἡ Τουρκία ἀπειλεῖ τήν Ἑλλάδα καί οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες τήν ἐνισχύσουν, εἶναι φυσικό, εἶναι ἀνθρώπινο νά δημιουργηθεῖ στήν ἑλληνική κοινή γνώμη ἕνα αἴσθημα πικρίας.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι σέ ὅλη τήν σταδιοδρομία του ἔχει κάνει τό πᾶν γιά νά ὑπάρχουν καλές σχέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί Τουρκίας, ἀλλά δυστυχῶς δέν βρῆκε ἀνταπόκριση. Ἐπειδή ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι οἱ γερουσιαστές ἐπιθυμοῦν νά ἀποκτήσουν προσωπικές ἐντυπώσεις καί γιά τίς ἑλληνοτουρκικές διαφορές, στίς ὁποῖες οἱ ΗΠΑ ἀναμειγνύονται κατ' ἀνάγκην, θά ἤθελε νά τίς σκιαγραφήσει ἐν συντομίᾳ:

»Κατ' ἀρχήν ὑπάρχει τό Κυπριακό. Ἡ Τουρκία μετά τήν εἰσβολή ἐξακολουθεῖ νά κατέχει σχεδόν τό μισό νησί. Μιλοῦμε, παρετήρησε ὁ κ. πρωθυπουργός, γιά εἰσβολή στό Ἀφγανιστάν καί ξεχνοῦμε τήν Κύπρο, μιλοῦμε γιά τόν Ζαχάρωφ καί λησμονοῦμε τίς 200.000 τῶν προσφύγων. Ἡ κατάσταση στήν Κύπρο ἐξασθενίζει τήν θέση τῆς Δύ-

σεως ἔναντι τοῦ σοβιετικοῦ ἐπεκτατισμοῦ, γιατί τῆς ἀφαιρεῖ ὅλα τά ἐπιχειρήματα, μιά καί ὅ,τι ἐπικαλεῖται συμβαίνει καί στούς κόλπους τῆς Δύσεως.

»Τό θέμα τοῦ Αἰγαίου τό δημιούργησαν οἱ Τοῦρκοι, δεδομένου ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν ἔχει νά ζητήσει τίποτα ἀπό αὐτούς. Στό Αἰγαῖο ὑπάρχουν δύο θέματα, ἡ ὑφαλοκρηπίδα καί ὁ ἐνάεριος χῶρος. Στόν τομέα τῆς ὑφαλοκρηπίδας διεξάγονται διαπραγματεύσεις ἐδῶ καί τρία-τέσσερα χρόνια χωρίς ἀποτέλεσμα. Ὁ κ. πρωθυπουργός προσθέτει ὅτι ὁ ἴδιος ἔχει προτείνει τήν παραπομπή τοῦ θέματος στό Διεθνές Δικαστήριο τῆς Χάγης ἤ σέ διεθνῆ διαιτησία, πρᾶγμα πού φυσιολογικά οἱ Τοῦρκοι θά ἔπρεπε νά εἶχαν ζητήσει, ἀλλά οἱ Τοῦρκοι δέν δέχθηκαν τήν πρόταση. Κατά τή γνώμη του οἱ διεθνεῖς διαφορές λύνονται εἴτε μέ διάλογο εἴτε μέ διαιτησία ἤ μέ πόλεμο. Ὅλες οἱ παραθαλάσσιες χῶρες ἔχουν παρόμοια προβλήματα μέ τούς γείτονές τους, ἀλλά βρίσκουν μία λύση, σάν πολιτισμένοι λαοί μέ διάλογο ἤ διαιτησία. Ἐδῶ καί τέσσερα χρόνια διεξάγεται διάλογος κωφῶν, ἡ πρόταση γιά παραπομπή σέ διαιτησία δέν γίνεται ἀποδεκτή. Πόλεμο ζητοῦν τελικῶς οἱ Τοῦρκοι; Ἀπαντοῦν ὅτι θέλουν μόνον πολιτική λύση. Τό θέμα ὅμως εἶναι νομικό καί τεχνικό καί ὄχι πολιτικό. Ἡ διαιτησία ἐξ ἄλλου ὄχι μόνον θά δώσει τήν λύση τοῦ προβλήματος ἀλλά θά προσφέρει καί κάλυψη στίς Κυβερνήσεις ἔναντι τῆς κοινῆς τους γνώμης. Κατά τήν γνώμη τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ τό θέμα θά εἶχε ρυθμιστεῖ καί ἐπιλυθεῖ μόλις ὑπογραφόταν τό συνυποσχετικό γιά τήν παραπομπή σέ διαιτησία ἤ στό Διεθνές Δικαστήριο. Ἡ Ἑλλάς, παρ' ὅλον ὅτι ἡ Σύμβαση τῆς Γενεύης εἶναι μέ τό μέρος της καί χιλιάδες ἑλληνικά νησιά καλύπτουν τό Αἰγαῖο, δέν ἀρνήθηκε τόν διάλογο μέ τήν Τουρκία, πρᾶγμα πού εὔκολα θά μποροῦσε νά ἔχει κάνει, ἀλλ' ἀντιθέτως ἔχει κάνει τό πᾶν γιά νά βρεθεῖ λύση στό πρόβλημα αὐτό.

»Γιά τό ζήτημα τοῦ ἐναερίου χώρου, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρθηκε ἐν συντομίᾳ στό αὐθαίρετο NOTAM 714, τό ἑλληνικό NOTAM 1157 καί τήν πρόσφατη ἄρση τῶν NOTAM, παρατηρώντας γιά τήν τελευταία ὅτι, μολονότι τά NOTAM ἔχουν ἀνακληθεῖ, οἱ Τοῦρκοι δέν δείχνουν σεβασμό γιατί περνοῦν τό ἑλληνικό FIR χωρίς νά εἰδοποιοῦν τίς ἑλληνικές ὑπηρεσίες. Προσθέτει ὅτι ἐπί σχεδόν σαράντα χρόνια εἶχε ἰσχύσει χωρίς πρόβλημα ἕνα διεθνῶς καθιερωμένο σύστημα, πού οἱ Τοῦρκοι αὐτή τήν στιγμή ἀμφισβητοῦν γιατί δέν θέλουν νά δεχθοῦν ὅτι ὑπάρχουν δύο ἕως τρεῖς χιλιάδες ἑλληνικά νησιά στό Αἰγαῖο. Ἀρνοῦνται νά δεχθοῦν τήν πραγματικότητα καί ἐπιδιώκουν νά μοιράσουν τό Αἰγαῖο.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ὑπογραμμίζει ὅτι τά προβλήματα πού δημιούργησε ἡ Τουρκία δέν βοηθᾶ καθόλου νά λυθοῦν γιατί δέν δείχνει κατανόηση, πολιτικό θάρρος καί εἰλικρινῆ θέληση γιά τήν ἐπίλυσή τους. Ἡ ἐκκρεμότης αὐτή μπορεῖ στό μέλλον νά δημιουργήσει ὑποτροπή.

»Σέ ὅλα αὐτά προστίθεται καί τό θέμα τοῦ NATO πού ἀνήκει ἐπίσης στήν κατηγορία ἐκείνων τῶν προβλημάτων πού δέν μποροῦν νά ἐξηγηθοῦν μέ τήν λογική. Τήν στιγμή κατά τήν ὁποία ὅλοι ψάχνουν νά βροῦν συμμάχους καί ἀκόμη εἶναι διατεθειμένοι νά πληρώσουν γιά νά ἀποκτήσουν ἤ γιά νά κρατήσουν ἕνα σύμμαχο, μία χώρα, ἡ Ἑλλάς, θέλει νά μπεῖ σέ μία Συμμαχία καί ἡ ἀπάντηση εἶναι ὄχι. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναπτύσσει τούς λόγους γιά τούς ὁποίους ἡ Ἑλλάς ἀπεχώρησε τό 1974 καί παρατηρεῖ ὅτι παρ' ὅλον ὅτι τό Κυπριακό δέν βρῆκε τήν λύση του ἡ Ἑλλάς ἀπεφάσισε νά γυρίσει στήν Συμμαχία. Αὐτό ὅμως δέν πραγματοποιεῖται, γιατί δέν τό θέλει ἡ Τουρκία. Τό θέμα ἔχει φθάσει σέ πολύ κρίσιμο σημεῖο: Ἢ θά ρυθμισθεῖ ἢ θά κλείσει. Ἡ Κυβέρνηση, ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός καί ὁ λαός αἰσθάνονται ταπείνωση καί τό πρᾶγμα αὐτό δέν μπορεῖ νά συνεχισθεῖ. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀδιανόητο ἡ Δύση νά ἀγωνίζεται νά σώσει τήν Τουρκία γιά χάρη τῆς Συμμαχίας καί παράλληλα νά ἀνέχεται νά ἐξασθενίζει ἡ Τουρκία τήν Συμμαχία διαιωνίζοντας τήν κατοχή τῆς Κύπρου καί κρατώντας τήν Ἑλλάδα ἔξω ἀπό τό NATO.

»Ἀναφορικά μέ τίς σχέσεις πρός τίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι, ὅταν ἡ Τουρκία ἐξακολουθεῖ νά κατέχει τήν μισή Κύπρο, ὅταν ἀπειλεῖ τήν ἀσφάλεια τῆς Ἑλλάδος καί ὅταν, παραλλήλως, γιά γενικούς λόγους οἱ ΗΠΑ βοηθοῦν τήν Τουρκία, εἶναι φυσικό εἰς τήν Ἑλλάδα νά ὑπάρχει μία πικρία. Ἀναφέρεται στήν προσπάθεια τῶν Εὐρωπαίων γιά νά βροῦν οἰκονομική βοήθεια γιά τήν Τουρκία καί λέει ὅτι τά ψυχολογικά συναισθήματα πού δημιουργοῦνται στόν ἑλληνικό λαό, ὁ ἴδιος μέν καταβάλλει κάθε προσπάθεια νά τά διαλύσει, ἀλλά δυστυχῶς ἡ Δύση τοῦ ἀφαιρεῖ καί τά λίγα ἐπιχειρήματα πού ἔχει. Ἂν συνεχισθεῖ αὐτή ἡ τακτική, εἶναι φυσικό ὅτι ἡ κατάσταση, πού τήν στιγμή αὐτή εἶναι σάν ἀνοικτή πληγή, θά χειροτερεύσει. Καί αὐτό στήν εὐαίσθητη περιοχή τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὅπου πέραν ἀπό τό Μεσανατολικό προστίθενται γιά τήν Δύση προβλήματα ὅπως τό Κυπριακό, τό Αἰγαῖο, τό NATO, ἡ Τουρκία. Ἡ κατάσταση μπορεῖ νά βελτιωθεῖ, συνεχίζει ὁ κ. πρωθυπουργός, ἄν οἱ διαφορές μέ τήν Τουρκία ἐπιλυθοῦν καί γιά νά γίνει αὐτό ἡ Τουρκία πρέπει νά δείξει λογική. Εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς μπορεῖ ἡ Τουρκία, μέ τά ἐσωτερικά καί τά οἰκονομικά προβλήματα πού τήν μαστίζουν, νά κρατᾶ ἀνοικτά αὐτά τά θέματα.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἐκφράζει τόν φόβο ὅτι ἡ Τουρκία κάνει κακή χρήση — δέν θά ἤθελε νά πεῖ ὅτι ἐκμεταλλεύεται — τῆς Δύσεως. Ἀπειλεῖ ὅτι θά ἀποχωρήσει ἀπό τήν Συμμαχία, κλείνει τίς βάσεις, ἐπιτίθεται ἐναντίον δυτικῶν Κρατῶν γιατί δέν τῆς δίνουν ὅσα χρήματα ζήτησε. Ἡ ἀνάγκη τῆς Δύσεως νά ἔχει τήν Τουρκία μέ τό μέρος της, παρασύρει τήν τελευταία σέ ἐκβιασμούς καί αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖον τά προβλήματά μας δέν βρίσκουν λύση. Πρέπει, ὑπεγράμμισε ὁ κ. πρωθυπουργός, ἡ Συμμαχία νά δείξει σταθερή στάση ἀπέναντι στούς ἐκβιασμούς τῆς Τουρκίας καί νά τήν λογικεύσει. Διότι τί ἀξία μπορεῖ νά ἔχει μιά οἰκονομικά καί ἐσωτερικά διαλελυμένη Τουρκία γιά τό NATO, μιά Τουρκία χωρίς τήν Ἑλλάδα. Τό NATO καί οἱ ΗΠΑ θά πρέπει νά συνεκτιμήσουν τά στοιχεῖα αὐτά καί νά ζητήσουν ἀπό τήν Τουρκία νά δείξει λογική. Αὐτό θά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα καί τήν βελτίωση τοῦ πολιτικοῦ κλίματος, γιατί οἱ ἑλληνοτουρκικές διαφορές εἶναι ἐκεῖνες στίς ὁποῖες ὀφείλεται, στήν οὐσία, ἡ πικρία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπέναντι στούς Δυτικούς. Καθημερινῶς παρουσιάζεται τό ἴδιο πρόβλημα μέ τήν χορήγηση βοηθείας πρός τήν Τουρκία καί αὐτό γιατί οἱ Ἕλληνες ἔχουν τό συναίσθημα ὅτι ἀπειλοῦνται ἀπό τήν Τουρκία. Γιά τόν λόγο αὐτό θά πρέπει, ἐπιμένει ὁ κ. πρωθυπουργός, νά μή λησμονεῖ ἡ Δύση καί οἱ ΗΠΑ ὅτι ἡ συσχέτιση δυνάμεων Ἑλλάδος καί Τουρκίας θά πρέπει νά διατηρηθεῖ μέ

κάθε τρόπο. Δέν θά πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς ὑπερβολή ὅτι, ἄν ἀπό πλευρᾶς Συμμαχίας δέν γίνουν οἱ σωστοί χειρισμοί, εἶναι δυνατόν μακροπρόθεσμα τό ΝΑΤΟ νά χάσει καί τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία. Καί καλός χειρισμός σημαίνει κατ' ἀρχήν προσπάθεια νά λογικευθεῖ ἡ Τουρκία.

»Τελειώνοντας ὁ κ. πρωθυπουργός ἐφιστᾶ τήν προσοχή στό γεγονός ὅτι ἡ κεντρική ἰδέα τῆς προσπαθείας νά ἀρθεῖ τό ἐμπάργκο κατά τῆς Τουρκίας ἦταν ὅτι ἡ ἄρση θά ὠφελήσει τήν Συμμαχία καί θά συμβάλει στήν ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ γιατί θά καταστήσει τήν Τουρκία πιό διαλλακτική. Ἡ Τουρκία ὅμως ἔγινε ἀκόμα πιό ἀδιάλλακτη, ἐξακολουθεῖ νά κατέχει τήν μισή Κύπρο καί ἐμποδίζει τήν ἐπανένταξη. Καί τίθεται τό ἐρώτημα: Βοηθᾶ ἤ ὑποσκάπτει τήν Συμμαχία ἡ Τουρκία; Ὁ κ. πρωθυπουργός λυπᾶται πολύ γιά τό γεγονός ὅτι ἡ παρεμβολή τοῦ τουρκικοῦ παράγοντος ἐπηρεάζει τίς ἑλληνοαμερικανικές σχέσεις καί τό αἴσθημα τῆς παλαιᾶς καί πατροπαράδοτης φιλίας μας. Ὁ ἴδιος ἔκανε καί θά κάνει ὅ,τι μπορεῖ ὥστε οἱ σχέσεις νά ἐπανέλθουν στήν παλιά τούς ἐγκαρδιότητα, ἀλλά πρέπει νά βοηθηθεῖ καί ἀπό ἀμερικανικῆς πλευρᾶς μέ κατάλληλους πολιτικούς χειρισμούς πού δέν θά ἐξεγείρουν τόν ἑλληνικό λαό.

»Ὁ γερουσιαστής Μπίντεν, ἀφοῦ ἀνέφερε πόσον ἐντυπωσιάστηκε ἀπό ὅσα ἀνέπτυξε ὁ κ. πρωθυπουργός, τόν ὁποῖον θεωρεῖ ὅτι ἔχει συνταυτισθεῖ μέ μιά φιλοδυτική, φιλοαμερικανική, φιλονατοϊκή πολιτική στήν Ἑλλάδα, διετύπωσε τόν φόβο, βάσει καί ὅσων εἶδε καί ἄκουσε στήν Τουρκία ὅτι οἱ ἑλληνοτουρκικές διαφορές ἀνήκουν πιά σέ ἐκεῖνες τίς διαφορές γιά τίς ὁποῖες δέν μπορεῖ πάντοτε ἡ λογική νά ὑπαγορεύσει λύσεις. Ἔχουν πλαισιωθεῖ ἀπό τόσες προκαταλήψεις, ἐμμονες ἰδέες καί δυσπιστία ὥστε νά μείνει λίγος χῶρος γιά τήν λογική. Ἀφοῦ διευκρίνησε ὅτι στό Κογκρέσσο θεωρεῖται φίλος τῶν ἑλληνικῶν θέσεων, παρατήρησε ὅτι ἡ κοινή γνώμη στήν χώρα του, πού δέν μπορεῖ νά ἀντιληφθεῖ τίς λεπτές πτυχές τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, δέν καταλαβαίνει γιατί ἡ Ἀμερική δέν κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιά τήν συγκέντρωση τῆς ἰσχυροτέρας δυνατῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως στήν Νοτιοδυτική Ἀσία γιά νά ἀντιμετωπίσει τούς Σοβιετικούς. Εἶναι καί αὐτό κάτι σάν τήν παρατήρηση ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός δέν μπορεῖ νά καταλάβει γιατί οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες, βοηθώντας τήν Τουρκία, ἐνεργοῦν καταστρεπτικά γιά τήν Ἑλλάδα.

»Ἐπίσης παρατήρησε ὅτι καί οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στό ΝΑΤΟ δέν φαίνεται νά ὑποστηρίζουν τόσο πολύ τίς θέσεις πού ὑποστηρίζει ὁ κ. πρωθυπουργός. Ἔτσι, εἶναι δύσκολο γιά τίς ΗΠΑ νά εὐθυγραμμίσουν τούς συμμάχους τους (ὅπως π.χ. τήν Γερμανία) καί νά ἐπιβάλουν τίς ἀπόψεις τους. Δέν πρόκειται γιά μία τριμερῆ σχέση (ΗΠΑ-Τουρκία-Ἑλλάς) ἀλλά γιά μία πολυμερῆ καί ἐπαναλαμβάνει ὅτι ἡ ἱκανότης τῶν ΗΠΑ νά ἐπιβάλουν τίς ἀπόψεις τους στούς ἄλλους συμμάχους δέν εἶναι τόσο μεγάλη ὅσο πιστεύουν οἱ Ἕλληνες.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι οἱ ΗΠΑ ἔχουν τήν δυνατότητα νά ἀρνηθοῦν νά βοηθήσουν τούς συμμάχους πού δημιουργοῦν προβλήματα, ἀντί νά ἀνέχονται ἐκείνους πού ἐξασθενοῦν τήν Συμμαχία καί νά τούς βοηθοῦν χωρίς ἀποτέλεσμα. Διότι, ἄν ἡ Τουρκία δέν λύσει τίς διαφορές της μέ τήν Ἑλλάδα καί δέν τακτοποιήσει τά ἐσωτερικά της, παρά τήν πολύτιμη γεωπολιτική της θέση θά εἶναι ἄχρηστη γιά τήν Συμμαχία.

»Ὁ κ. Μπίντεν συμφωνεῖ, παρατηρεῖ ὅμως ὅτι ὁλόκληρη ἡ Συμμαχία σήμερα βρίσκεται σέ μιά κάπως κλονισμένη κατάσταση.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι αὐτό τό ἔχει ἐπισημάνει ἀπό καιρό καί τό ἔχει καταγγείλει καί σέ διαφόρους ἡγέτες δυτικῶν χωρῶν. Ὑπάρχει μία ἀσυναρτησία στήν πολιτική τῆς Συμμαχίας καί ἔλλειψη κοινῆς θελήσεως καί κοινῆς πολιτικῆς. Ἀλλά, ἐάν τό ΝΑΤΟ ἔχει δυσκολίες, αὐτό δέν σημαίνει ὅτι πρέπει νά τοῦ προσθέσουμε καί ἄλλες.

»Ὁ γερουσιαστής Μπίντεν λέει ὅτι τό πρόβλημα τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ὅτι ἡ ἀδράνεια πού μπορεῖ νά ἐπιδείξει σέ μία περίπτωση φέρνει ἀντιδράσεις καί συνέπειες ἤ ἀποτελέσματα σέ ἄλλες χῶρες ὅσα καί ἡ ὁράση. Ἔτσι δέν εἶναι ἁπλό οἱ ΗΠΑ νά πάψουν νά βοηθοῦν ἤ νά ἐνεργοῦν.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι αὐτό δέν σημαίνει ὅτι δέν πρέπει οἱ ΗΠΑ νά βοηθοῦν. Ἡ Ἑλλάς αἰσθάνεται ὅτι ἀπειλεῖται. Ἐλέχθη πρός τήν Ἑλλάδα ὅτι θά δοθεῖ βοήθεια πρός τήν Τουρκία. Καί ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς δέν ὑπῆρξαν ἀντιρρήσεις, ὅπως δέν ὑπῆρξαν ἀντιρρήσεις γιά ἐνδεχόμενη ἔνταξη τῆς Τουρκίας στήν ΕΟΚ, πρᾶγμα πού μπορεῖ νά εἶναι σέ βάρος τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Τοῦρκοι ἀντιθέτως δέν συμφωνοῦν μέ τήν ἐπιστροφή τῆς Ἑλλάδος στό ΝΑΤΟ. Ὅλα αὐτά δείχνουν ὅτι, γιά νά ἀποφευχθεῖ χειροτέρευση τῶν πραγμάτων, χρειάζονται ἐπιδέξιοι χειρισμοί καί πολλές φορές οἱ χειρισμοί εἶναι πιό σημαντικοί ἀπό τήν ἴδια τήν οὐσία.

»Ὁ γερουσιαστής Μπαίηκερ ρωτᾶ ἐάν μέ τήν συσσώρευση τῶν ἐντάσεων πού γίνεται στό ΝΑΤΟ δέν τίθεται πιά σέ ἀμφισβήτηση ἡ ἴδια ἡ ἀξία τῆς Συμμαχίας.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρεται σέ ὅσα προηγουμένως εἶπε γιά τήν κατάσταση στό ΝΑΤΟ, καί παρατηρεῖ ὅτι πάντως δέν μποροῦμε νά κάνουμε χωρίς τήν Συμμαχία καί θά εἴμασταν χειρότερα χωρίς αὐτή, ἀκόμη καί μέ τά χάλια πού ἔχει. Θά πρέπει νά προσδιορίσουμε τίς ἀδυναμίες καί νά ἐπιδιώξουμε νά τίς βελτιώσουμε.

»Ὁ γερουσιαστής Μπαίηκερ λέει ὅτι εἶναι εὐρέως διαδεδομένο τό αἴσθημα ὅτι οἱ ΗΠΑ πρέπει νά διορθώσουν τήν Συμμαχία. Σέ μία διαφορά σάν τήν ἑλληνοτουρκική οἱ δύο αὐτές χῶρες ἔχουν πολύ μεγαλύτερο ταλέντο γιά νά βροῦν τήν λύση παρά νά περιμένουν ἀπό τίς ΗΠΑ νά τήν ἐπιβάλουν.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι ἡ Ἑλλάς ποτέ δέν ἐζήτησε ἀπό τίς ΗΠΑ νά παρέμβουν στίς ἑλληνοτουρκικές διαφορές καί νά ἐπιβάλουν μιά λύση. Ὅλα τά ἔθνη ἔχουν τήν ἀξιοπρέπειά τους καί ἀσφαλῶς οὔτε ἡ Τουρκία οὔτε ἡ Ἑλλάς θά ἐδέχοντο μιά τέτοια λύση. Ἡ Ἑλλάς πρυσπαθεῖ μόνη της νά βρεῖ λύσεις, ἀλλά δέν βρίσκει ἀνταπόκριση. Ἡ Ἀμερική ὅμως ἐκ τῶν πραγμάτων ἐμπλέκεται στίς ἑλληνοτουρκικές διαφορές, κυρίως γιατί ἡ στρατιωτική βοήθεια πού παρέχει στήν Τουρκία μπορεῖ νά ἀνατρέψει τήν ἰσορροπία δυνάμεων μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Ἀκριβῶς αὐτή ἡ βοήθεια μπορεῖ καί πρέπει νά χρησιμοποιηθεῖ κατά τρόπο ἐποικοδομητικό, χωρίς αὐτό νά εἶναι πίεση. Θά εἶναι τραγικό οἱ ΗΠΑ, πού φέρουν τό βάρος ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, νά βρεθοῦν στήν ἀνάγκη, προκειμένου νά διατηρήσουν τούς συμμάχους τους, νά πληρώνουν ἤ νά ὑποκύπτουν σέ ἐκβιασμούς. Τότε δέν θά εἴχαν φίλους ἤ συμμά-

Συνάντηση καί συνομιλία μέ τούς Ἀμερικανούς γερουσιαστές Μπίντεν, Μπαίηκερ, Ζορίνσκυ καί Κόχραν.

χους, ἀλλά μισθοφόρους. Ἡ Ἑλλάς οὐδέποτε ζήτησε χρήματα ἤ ἀπείλησε μέ κλείσιμο βάσεων, ὅπως κάνει ἡ Τουρκία. Ὅ,τι κάνουμε σήμερα τό κάνουμε διότι κινδυνεύουμε ἀπό τήν Τουρκία.

»Ὁ γερουσιαστής Μπαίηκερ ἐρωτᾶ ἐάν ὁ κ. πρωθυπουργός θεωρεῖ τήν ἀμερικανική στρατιωτική παρουσία στήν Ἑλλάδα κατάλληλη γιά τίς σημερινές συνθῆκες, τόσον ἀπό ἀπόψεως ἀριθμῶν ὅσο καί ἀπό ἀπόψεως φύσεώς της. Μήπως εἶναι περισσότερη ἀπό ὅ,τι πρέπει ἤ ὀλιγώτερη;

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι κατά τήν γνώμη του ἀνταποκρίνεται στίς σημερινές συνθῆκες. Τό πρόβλημα εἶναι πῶς μπορεῖ νά ἀξιοποιηθοῦν ὡρισμένες βάσεις θεμελιώδους σημασίας. Παρατηρεῖ ὅτι τό θέμα τῶν βάσεων στήν Ἑλλάδα παραμένει ἐκκρεμές λόγω παρεμβάσεως τοῦ τουρκικοῦ παράγοντος καί ἀναφέρεται στό ἱστορικό καί τήν δημιουργία τοῦ θέματος ἐξ αἰτίας τοῦ κλεισίματος τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων στήν Τουρκία. Ὑπενθυμίζεται ὅτι εἶχε ὁ ἴδιος συστήσει τότε στόν ἐδῶ Ἀμερικανό πρέσβυ, ἄν δοθοῦν χρήματα στήν Τουρκία, νά μήν συνδυασθεῖ αὐτό μέ τίς βάσεις, γιατί ἀλλιῶς καί ἡ Ἑλλάς θά ἦταν ὑποχρεωμένη νά ζητήσει καί αὐτή χρήματα.

»Ὁ γερουσιαστής Κόχραν ἐρωτᾶ τόν κ. πρωθυπουργό πῶς ἐκτιμᾶ τήν κατάσταση στήν περιοχή Ἰράν - Ἰράκ - Ἀφγανιστάν. Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι οἱ ἐξελίξεις στήν περιοχή αὐτή δέν ἐλέγχονται ἀπό κανένα. Τά προβλήματα πού προκύπτουν δέν ἀντιμετωπίζονται ἀπό τήν Δύση μέ ἑνιαία βούληση καί ἡ κατάσταση εἶναι πράγματι ἐπικίνδυνη ἰδιαίτερα λόγω τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ Παλαιστινιακοῦ μέ τό ἐνεργειακό, πού τό θεωρεῖ ὡς εὑρισκόμενο στό ὑπόβαθρο ὅλων τῶν προβλημάτων. Σφάλματα ἔγιναν τόσο στό Μεσανατολικό ὅσο καί στό Ἰράν. Ἡ Δύση θά μποροῦσε ἐγκαίρως νά ἐπιτύχει λύσεις ἐάν, ἐπί παραδείγματι, γνωρίζοντας ὅτι ὁ ἰρανικός λαός ἤθελε νά διώξει τόν Σάχη, θά εἶχε τό ὅλο θέμα μεθοδευθεῖ κατά τέτοιο τρόπο, ὥστε νά τόν διώξει ὁ στρατός καί νά ἀναλάβει τόν ἔλεγχο καί νά πιστωθεῖ μέ τήν ἐπιτυχία αὐτή, ὥστε νά μήν ὑπάρξει χάος, ἀλλά ἀντιθέτως νά ὑπάρξει μία δύναμη πού νά ἐλέγχει τήν κατάσταση. Αὐτό δέν ἔγινε καί οἱ Πέρσες περίμεναν τήν σωτηρία τους ἀπό τόν Χομεϊνί πού εἶναι παράφρων. Τώρα πιά ἡ κατάσταση εἶναι ἀνεξέλεγκτη καί ὅλη ἡ ἀνθρωπότητα γυρίζει γύρω ἀπό ἕνα τρελλό. Ἡ τραγωδία τῶν καιρῶν μας εἶναι ὅτι εἶναι ἐποχή τρελλῶν καί οἱ μικροί ἔχουν γίνει χειρότεροι ἀπό τούς μεγάλους, μιά καί πολιτεύονται ἀνεύθυνα. Θά πρέπει κάποτε νά ἀποκατασταθεῖ ἡ διεθνής τάξη, ἀλλιῶς κανείς δέν θά μπορεῖ νά ἐλέγχει τίς παγκόσμιες ἐξελίξεις. Ἡ Ἑλλάς πάντως εἶναι μιά πολύ μικρή χώρα γιά νά πάρει πρωτοβουλίες σ' αὐτόν τόν τομέα.

»Ὁ γερουσιαστής Κόχραν, παρεμβαίνοντας, λέει ὅτι θά ἤυχετο ὁ κ. πρωθυπουργός νά ἦταν σύμβουλος τοῦ προέδρου Κάρτερ.

»Ὁ γερουσιαστής Μπίντεν ζητᾶ νά πληροφορηθεῖ τούς λόγους γιά τούς ὁποίους ὁ κ. πρωθυπουργός πρότεινε τήν μόνιμο διεξαγωγή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ὀλυμπία.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ, ἀναπτύσσοντας τήν γνωστή θέση του (πολιτικοποίηση-ἐμπορικοποίηση, ὑψηλό κόστος ὀργανώσεως, μονοπώλιο λίγων χωρῶν) καί προσθέτει ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν ζητάει τίποτα ἀλλά ἁπλῶς κάνει μιά προσφορά γιά νά μήν πεθάνουν μιά μέρα οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες καί γιά νά ἐπανέλθουν στό ἀρχικό τους ἰδανικό ἀπό τό ὁποῖο ἔχουν ξεφύγει.

»Μέ τήν εὐκαιρία ἀναφέρεται καί στούς Ὀλυμπιακούς τῆς Μόσχας καί παρατηρεῖ ὅτι ἀπό πλευρᾶς ΗΠΑ ἔγινε κακός χειρισμός, κατά τήν γνώμη του. Οἱ ΗΠΑ εἶχαν στήν περίπτωση τοῦ Ἀφγανιστάν μέ τήν εὐρύτερη καταδίκη τῆς σοβιετικῆς εἰσβολῆς στόν ΟΗΕ, τήν ὁποίαν ἐπέτυχαν, μιά πρώτης τάξεως ἐπιτυχία. Πέρασαν ὅμως στό δεύτερο στάδιο, δηλαδή ἐκεῖνο τοῦ μποϋκοτάζ πού ἀπό τήν ἀρχή φαινόταν ὅτι δέν θά πετύχει, γιατί δέν μπορεῖ κανείς σέ τόσες πολλές ὁμάδες ἐνδιαφερομένων (Κράτη, ἀθλητικές ὁμοσπονδίες, ἐθνικές ὀλυμπιακές ἐπιτροπές, ἀθλητές) νά ἐπιβάλει μιά γραμμή. Ἡ ἀντίδραση θά ἔπρεπε νά πάρει τήν μορφή ἠθικῆς καταδίκης στήν Μόσχα. Ἄν π.χ. οἱ ὁμάδες ἀποφάσιζαν νά προβοῦν σέ μιά ἐκδήλωση — ἐπί παραδείγματι νά ἀπόσχουν ἀπό τήν παρέλαση — αὐτό καί πιό εὔκολο καί πιό ἀποτελεσματικό θά ἦταν.

»Ἡ συνομιλία διήρκεσε μιάμιση ὥρα καί τελείωσε στίς 12.00»[131].

Στήν ἔκθεσή τους πρός τήν Ἐπιτροπή Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Γερουσίας οἱ Ἀμερικανοί γερουσιαστές θά ὑπογραμμίσουν ἰδιαίτερα τήν ἀκόλουθη ἀποστροφή ἀπό τή συνομιλία τους μέ τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό: «Ἡ Τουρκία μᾶς χωρίζει, διακήρυξε ὁ πρωθυπουργός Καραμανλῆς κατά τή δίωρη συνάντησή μας, καθώς ἐξέθετε μέ λεπτομέρεια τίς ἀπόψεις καί τίς ἀνησυχίες του σχετικά μέ τό συνεχιζόμενο ἀδιέξοδο στήν Κύπρο, τό Αἰγαῖο καί τό ΝΑΤΟ»[132].

11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Σέ σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ, Κ. Καραμανλῆ, μέ τή συμμετοχή τῶν ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καί Πολιτισμοῦ, ἐγκρίνεται ἡ διάθεση πιστώσεων ὕψους 300 ἑκατομμυρίων, προκειμένου νά καλυφθοῦν οἱ δαπάνες τοῦ πολιτιστικοῦ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως.

Εἰδικότερα, τό χρηματοδοτικό πρόγραμμα, στόν τομέα τῶν γραμμάτων προβλέπει ποσά γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ λογοτεχνικοῦ βιβλίου μέ ἀγορές, τή διοργάνωση ἐκθέσεων στό ἐσωτερικό καί ἐξωτερικό, τήν ἐνίσχυση τῶν λογοτεχνικῶν περιοδικῶν, τήν ἵδρυση Ἰνστιτούτου Βιβλίου, τή μετάφραση καί ἔκδοση λογοτεχνικῶν βιβλίων, τήν ἀποστολή Ἑλλήνων λογοτεχνῶν σέ ξένες χῶρες καί τήν ταξινόμηση τῶν ἱστορικῶν ἀρχείων τοῦ Κράτους.

Στόν τομέα τῆς μουσικῆς, ἐγκρίθηκε τό χρηματοδοτικό πρόγραμμα γιά τή δημιουργία τῶν τριῶν ὀρχηστρῶν (οἱ ὁποῖες θά καλύπτουν ἀνάγκες τῆς πρωτεύουσας καί τῶν ἐπαρχιῶν), γιά τή δημιουργία τῆς Κρατικῆς Χορωδίας Ἀθηνῶν καί τῶν 15 ἡμικρατικῶν χορωδιῶν στίς ἐπαρχίες, γιά τήν ἀνάθεση συνθέσεων ἔργων σέ Ἕλληνες μουσουργούς καί γιά τή βράβευση ἔργων τους.

Στόν τομέα τοῦ θεάτρου, οἱ πιστώσεις ἀφοροῦν τά ἡμικρατικά θέατρα, καθώς καί τήν ἐνίσχυση κινηματογραφικῶν προγραμμάτων γιά τίς ἐπαρχίες. Στόν τομέα τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, τέλος, προβλέπεται διοργάνωση ἐκθέσεων ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, κεραμικῆς, κ.λ.π., ἡ ἀγορά ἔργων ζωγραφικῆς καί χαρακτικῆς καί ἡ παραγγελία καί ἀγορά ἔργων γιά τή διακόσμηση πλατειῶν καί ἱστορικῶν χώρων.

Παράλληλα, ἐγκρίθηκε ἡ κατάρτιση ἑνός «γιγαντιαίου» νομοσχεδίου πού θά «τακτοποιεῖ» θεσμικά ὅλες τίς τελευταῖες ἐξαγγελίες γιά τά πολιτιστικά θέματα. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται κατά πρῶτο λόγο ἡ δημιουργία τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου 'Αθηνῶν· καί ἀκόμη, ρυθμίζονται τά θέματα: τῆς καλλιτεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς δημιουργίας Μουσικῆς 'Ακαδημίας (ἐπί ἀνωτάτου ἐκπαιδευτικοῦ ἐπιπέδου) καί τοῦ Κέντρου "Ερευνας 'Εθνικῆς Παραδοσιακῆς Μουσικῆς (καί τά δύο αὐτά θά ἐνταχθοῦν σάν ἱδρύματα στό Πολιτιστικό Κέντρο), τοῦ Κρατικοῦ Βραβείου Θεάτρου, τῆς καταργήσεως τῆς ἀδείας ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἠθοποιοῦ, τῆς μεταφορᾶς ἀπό ἄλλα ὑπουργεῖα στό ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ τῶν ὑπηρεσιῶν κινηματογράφου, τῶν μορφωτικῶν ἀκολούθων τῶν ἑλληνικῶν πρεσβειῶν στό ἐξωτερικό καί τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν. Τέλος, θά ὑπάρξουν διατάξεις πού ρυθμίζουν διάφορα θέματα τῆς περιοχῆς τῆς Πλάκας.

Σύμφωνα μέ σχετική ἀνακοίνωση, ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ἀκόμη ὁδηγίες «γιά τήν ταχύτερη προώθηση τῶν σχεδίων τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου 'Αθηνῶν καί γιά ὁρισμένες ρυθμίσεις ἀπό ἀπόψεως οἰκοδομικοῦ προγράμματος ὅσο καί ἀπό ἀπόψεως συντονισμοῦ τῶν ἐργασιῶν καί προγραμματισμοῦ τῆς λειτουργίας τοῦ Κέντρου».

'Επίσης, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐνημερώθηκε ἀπό τόν ὑπουργό Πολιτισμοῦ γιά τήν πρόοδο τῶν ἐργασιῶν ἀναστηλώσεως τῆς 'Ακροπόλεως, τοῦ Θεάτρου τοῦ Διονύσου, τοῦ ἀρχαίου περιπάτου γύρω ἀπό τόν 'Ιερό Βράχο καί τῶν ἐργασιῶν ἀποκαταστάσεως τῶν παραδοσιακῶν κτιρίων καί τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων τῆς Πλάκας. Σχετικά, ὁ πρωθυπουργός ἔδωσε ἐντολή γιά τή συγκρότηση συσκέψεως μέ τή συμμετοχή εἰδικῶν γιά τήν προστασία τῆς 'Ακροπόλεως καί τῶν ἄλλων ἀρχαιολογικῶν μνημείων ἀπό τή ρύπανση καί μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος.

"Ενα τελευταῖο σημεῖο ἀφοροῦσε τήν ἔγκριση — πού δόθηκε — γιά τήν ἔκδοση τοῦ εἰδικοῦ λαχείου «Τέχνης καί Πολιτισμοῦ». Τά ἔσοδα τοῦ λαχείου θά διατίθενται «γιά τήν προαγωγή τοῦ παραδοσιακοῦ πολιτισμοῦ, τήν τόνωση τῶν περιφερειακῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων, τή δημιουργία ἑστιῶν τέχνης, τήν ἐνίσχυση ἐθνολογικῶν καί λαογραφικῶν ἐρευνῶν, τή διαφύλαξη παραδοσιακῶν ἀρχιτεκτονικῶν κτισμάτων, μνημείων, ἐγγράφων καί ἔργων τέχνης, τήν προαγωγή τῆς λαϊκῆς χειροτεχνίας, τήν ἐνίσχυση τῶν τομέων τοῦ θεάτρου, τῆς μουσικῆς, τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, κ.λ.π.». Τό λαχεῖο θά ἔχει τήν ἰδιοτυπία νά μαθαίνει ἀμέσως ὁ ἀγοραστής του ἄν κερδίζει, ἐφόσον θά βρίσκεται μέσα σέ κλειστό φάκελο, ὅπου θά ἀναγράφεται ἕνας ἀριθμός πού θά ἀντιστοιχεῖ σέ ἕνα συγκεκριμένο ποσό. Τό σχετικό νομοσχέδιο, ὅπως ἀνακοινώθηκε, σύντομα θά εἰσαχθεῖ στή Βουλή.

11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

'Ο Κ. Καραμανλῆς, ἐνόψει τῆς λήξεως τῆς φυτευτικῆς περιόδου, εἶχε συνεργασία μέ τόν ὑπουργό καί τόν ὑφυπουργό Γεωργίας, Ι. Μποῦτο καί Κ. Τριανταφύλλου, οἱ ὁποῖοι τόν ἐνημέρωσαν γιά τήν πρόοδο τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος ἀναδασώσεως καί διαμορφώσεως τοῦ τοπίου τοῦ λεκανοπεδίου 'Αττικῆς, ὅπως εἶχε ἐξαγγελθεῖ ἀπό τό 1976. Διαπιστώθηκε ὅτι, σέ προγραμματισμένο ἔργο ἀναδασώσεως 100.000 στρεμμάτων, ἀναδασώθηκαν 40.000 στρέμματα στίς περιοχές 'Υμηττοῦ, Πεντέλης, Πάρνηθος καί Αἰγάλεω, ὅπου φυτεύτηκαν 2.340.000 δενδρύλλια. Σέ 12.500 στρέμματα, ἐξάλλου, ἔχουν περατωθεῖ οἱ ἐργασίες περιποιήσεως τῆς φυσικῆς βλαστήσεως καί ἔχουν διανοιγεῖ οἱ ἀπαραίτητοι δασικοί δρόμοι. 'Η συνολική δαπάνη, ὡς τή στιγμή αὐτή, ὑπολογίζεται σέ 590 ἑκατ. δραχμές.

'Ο πρωθυπουργός ἔδωσε καί νέες ὁδηγίες γιά τήν ἐπιτάχυνση τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου καί ἐνέκρινε τίς ἀναγκαῖες πιστώσεις γιά τήν ὁλοκλήρωσή του.

13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

'Ο Ε. 'Αβέρωφ ἐπιβεβαιώνει ὅτι ἡ πολεμική βιομηχανία τῆς χώρας παρουσιάζει ἀλματώδη ἀνάπτυξη. "Ηδη, πέρα ἀπό τήν ἐξυπηρέτηση ζωτικῆς σημασίας ἐθνικῶν ἀναγκῶν, πραγματοποιοῦνται καί οἱ πρῶτες ἐξαγωγές πολεμικοῦ ὑλικοῦ.

Οἱ ἐπισημάνσεις αὐτές ἔγιναν ἀπό τόν ὑπουργό 'Εθνικῆς 'Αμύνης μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀπονομῆς παρασήμου στό διευθυντή τῆς Πολεμικῆς Βιομηχανίας, ἀντιπτέραρχο Ι. Βαγιακάκο. Εἰδικότερα, ὁ Ε. 'Αβέρωφ ἐπεσήμανε:

«Τά τελευταῖα χρόνια ἄρχισε νά δημιουργεῖται στήν 'Ελλάδα πολεμική βιομηχανία ἄξια τοῦ ὀνόματός της. Μέχρι τότε, ἄν ἐξαιρέσουμε τή δραστηριότητα τοῦ μακαρίτη Μποδοσάκη, ὁ ὁποῖος στόν τομέα τῶν πυρομαχικῶν εἶχε κάνει πολύ μεγάλα πράγματα. Κατά τά ἄλλα δέν εἴχαμε καμιά πολεμική βιομηχανία. Σήμερα ἔχουμε. "Εχουμε σέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε ἄρχισε καί τίς ἐξαγωγές της. Τήν βλέπουμε νά ἐνισχύει τήν ἄμυνα τῆς χώρας, τήν βλέπουμε καί καμαρώνουμε γιά τίς ἱκανότητες τοῦ "Ελληνος ὅταν θέλει νά τίς ἀξιοποιήσει».

14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀφοῦ ἐπισκέφθηκε τό χῶρο τῆς Ἀκροπόλεως, ἔκαμε στούς δημοσιογράφους τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Μέ τήν περιοχή αὐτή ἀσχολήθηκα πολλά χρόνια. Τότε, μέ σύμβουλο τόν μακαρίτη Πικιώνη, διαμορφώσαμε τό χῶρο γύρω ἀπό τήν Ἀκρόπολη καί τό μνημεῖο τοῦ Φιλοπάππου, ὅπως εἶναι σήμερα.

»Τήν ἐποχή ἐκείνη δέν ὑπῆρχε θέμα προστασίας καί διασώσεως τῶν μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως. Τό θέμα ἀνέκυψε τά τελευταῖα χρόνια. Ἀκριβῶς γι' αὐτό ἡ ἐπίσκεψή μου ἐδῶ ὀφείλεται στήν ἐπιθυμία νά διαπιστώσω πῶς ἐξελίσσεται τό πρόγραμμα τῆς διασώσεως τῶν μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως. Ἡ ἐργασία ἔχει ἀρχίσει ἤδη, βάσει μιᾶς μελέτης, ἡ ὁποία ἐκρίθη ἀρτία, τόσο ἀπό Ἕλληνες, ὅσο καί ἀπό ξένους ἐπιστήμονες.

»Ἤδη, σήμερα πήραμε ἀποφάσεις, εἰς τρόπον, ὥστε ἡ μελέτη αὐτή, πού ἀφορᾶ μόνο τό Ἐρέχθειο, νά ὁλοκληρωθεῖ καί νά καλύψει τόν Παρθενῶνα καί τά Προπύλαια. Ἐπίσης, πήραμε ἀποφάσεις γιά τήν προστασία ἀπό τήν φθορά τήν ὁποία προκαλεῖ ἡ ρύπανση τῆς ἀτμόσφαιρας. Γιά ὅλες αὐτές τίς ἀποφάσεις θά πάρετε ἀπό τόν ἁρμόδιο ὑπουργό μιά ἀνακοίνωση, ἡ ὁποία θά εἶναι, νομίζω, ἱκανοποιητική καί ἐνθαρρυντική γιά τό μέλλον τῆς Ἀκροπόλεως.

»Εἶπα στούς ἀσχολουμένους μέ τό θέμα ἐπιστήμονες καί τεχνικούς ὅτι θά ἔχουν, τόσο ἀπό ἀπόψεως πιστώσεων, ὅσο καί ἀπό ἀπόψεως διαδικασίας καί ἁρμοδιοτήτων, ὅ,τι ζητήσουν, εἰς τρόπον ὥστε νά ἐπισπεύσουν τό ἔργο τῆς προστασίας τῶν μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως».

Ἀναλυτικά, ἡ σχετική ἀνακοίνωση ἀναφέρει:

«Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κατ' ἀρχήν ἐπιθεώρησε τά ἔργα τοῦ Ἐρεχθείου, τοῦ Παρθενῶνος, τά ἔργα ἀποκαταστάσεως τοῦ Διονυσιακοῦ Θεάτρου, τοῦ Ἀρχαίου Περιπάτου καί τῆς περιοχῆς, καθώς καί τίς ἐργασίες στερεώσεως τῶν βράχων τῆς Ἀκροπόλεως.

»Ὁ κ. πρόεδρος ἐπανέλαβε τήν δήλωσίν του ὅτι ὅλα τά μέσα διά τίς ἀναστηλωτικές ἐργασίες τῆς Ἀκροπόλεως καί τῶν πέριξ ἀρχαιολογικῶν χώρων, διατίθενται καί χρηματοδοτοῦνται ἀπό τό ἑλληνικό Κράτος.

»Ὡς εἶναι δέ γνωστόν τό διατιθέμενο ποσό ἀπό τήν ΟΥΝΕΣΚΟ θά χρησιμοποιηθεῖ διά τήν ἵδρυσιν μεγάλου Κέντρου Μελέτης Μεθόδων Συντηρήσεως τῶν ἀρχαίων μνημείων καί Μελέτης Προβλημάτων τῆς Πέτρας, βάσει τῆς συμφωνίας μεταξύ τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν καί ΟΥΝΕΣΚΟ.

»Ἐπηκολούθησε σύσκεψη εἰς τήν ὁποίαν μετέσχον οἱ ὑπουργοί Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν, Βιομηχανίας καί ὁ τεχνικός σύμβουλος καθώς καί μέλη τῆς ὁμάδος ἐργασίας Ἀκροπόλεως, καθηγηταί κύριοι Κ. Κονοφάγος, Θ. Σκουλικίδης, καί Ι. Τραυλός, ὡς καί ὑπηρεσιακοί παράγοντες τῶν ὑπουργείων Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν, Βιομηχανίας, Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν καί Συγκοινωνιῶν, κατά τήν ὁποία ἐξετάσθηκε ἐμπεριστατωμένα ἀφενός ἡ πορεία τῶν ἐργασιῶν καί ἀφετέρου τό θέμα τῆς ρυπάνσεως τῆς ἀτμοσφαίρας τόσον εἰς τήν μείζονα περιοχή πρωτευούσης, ὅσον καί εἰς τήν στενωτέρα περιφέρεια πού περιβάλλει τήν Ἀκρόπολη καί τούς ἄλλους ἀρχαιολογικούς χώρους.

»Διεπιστώθη ὅτι αἱ ἐργασίαι ἐπί τοῦ Ἐρεχθείου ἐκτελοῦνται σύμφωνα μέ τήν μελέτη πού ἐξεπόνησε ἡ ὁμάς ἐργασίας Ἀκροπόλεως (ἀποτελουμένη ἀπό Ἕλληνες ἐπιστήμονες καί τεχνικούς) καί ἡ ὁποία ἔτυχε γενικῆς ἀναγνωρίσεως ἑλληνικῆς καί διεθνοῦς καί ὅτι ἡ μελέτη καί τά ἔργα τοῦ Διονυσιακοῦ Θεάτρου καί τοῦ Ἀρχαίου Περιπάτου διεξάγονται σύμφωνα μέ τόν ἀρχικό προγραμματισμό.

»Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐζήτησε ἐν συνεχείᾳ νά ὁλοκληρωθεῖ ἀπό τήν ὁμάδα ἐργασίας Ἀκροπόλεως ἡ μελέτη καί τῶν ὑπολοίπων ἔργων (ἤτοι τοῦ Παρθενῶνος καί τῶν Προπυλαίων) καί νά ὑποβληθεῖ γιά τόν προγραμματισμό τους ἐντός 15ημέρου ὑπόμνημα πού θά ἀφορᾶ τό χρόνο ἐκτελέσεώς τους, τίς προϋπολογιζόμενες δαπάνες καί τά ἀπαιτούμενα διοικητικά μέτρα.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπεφάσισεν ὅπως διατεθοῦν χωρίς περιορισμό, ὅλα τά ἀναγκαῖα τεχνικά καί οἰκονομικά μέσα γιά τήν προώθησιν καί ἀποπεράτωσιν τῶν ἔργων αὐτῶν, τόσον μεγάλης ἐθνικῆς σημασίας, διά τήν ταχεῖαν δέ πραγμάτωσιν τῶν ἀνωτέρω, ἀπεφασίσθη ὅπως μελετηθεῖ ἡ δημιουργία ἑνός ἰδιαιτέρου διοικητικοῦ ὀργάνου ὑπό τήν ἐποπτεία τοῦ ἁρμοδίου ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν.

»Ἐν συνεχείᾳ ἀνελύθησαν τά προβλήματα τῆς ρυπάνσεως, ἤτοι: πηγές ρυπάνσεως τῆς ἀτμοσφαίρας ἐν συνδυασμῷ μέ τά στατιστικά στοιχεῖα, ὅπως συγκεντρώνονται ἀπό συνεργεῖα τῆς ἁρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, καί τά μέχρι τοῦδε ληφθέντα καί προπαρασκευαζόμενα μέτρα γιά τό πρόβλημα αὐτό.

»Κατά τήν σύσκεψη διεπιστώθησαν καί ἀπεφασίσθησαν τά ἑξῆς: Τόσον ἀπό τίς μετρήσεις ὅσον καί ἀπό τίς παρατηρήσεις τῶν ἁρμοδίων ὑπηρεσιῶν διαπιστοῦται ὅτι ἡ μείωση τοῦ διοξειδίου τοῦ θείου στήν ἀτμόσφαιρα, πού προκαλεῖ κυρίως τήν φθορά στά ἀρχαῖα μνημεῖα, ἔχει περιορισθεῖ αἰσθητά καί βρίσκεται κατά πολύ κάτω ἀπό τά διεθνῆ ὅρια. Ἐπίσης, διεπιστώθη ὅτι ἡ ἐπίδρασις ἄλλων αἰτίων (κραδασμοί διερχομένων ἀεροπλάνων κ.λ.π.) εἶναι ἀμελητέα.

»Παρ' ὅλα αὐτά ἐκρίθη ἀναγκαῖο νά ληφθοῦν πρόσθετα μέτρα γιά τήν περαιτέρω προστασία τῶν μνημείων ἀπό τήν ρύπανση τῆς ἀτμοσφαίρας καί εἰδικώτερα ἀπό τό διοξείδιο τοῦ θείου καί τίς λοιπές αἰτίες ρυπάνσεως, καθώς καί συστηματικός ἔλεγχος τῆς ρυπάνσεως ἀπό συσκευές αὐτομάτου μετρήσεως πού ἔχουν ἤδη παραγγελθεῖ ἀπό τό ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν.

»Ι. Ἀπεφασίσθη ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ Δημοσίου Ἐργοστασίου Φωταερίου Ἀθηνῶν ἀπό τήν σημερινή θέση, σύμφωνα μέ μελέτη πού ἔχει ἤδη ἐκπονηθεῖ καί ἡ ὁποία προβλέπει ὕψος ἐπενδύσεως 330 ἑκατ. δρχ., ἡ ἀπομάκρυνση τῆς ΔΕΗ Κερατσινίου μέχρι τό 1983, βάσει τοῦ ὑφισταμένου προγράμματος τῆς ΔΕΗ καί τέλος διάφορες βιομηχανικές μονάδες τῆς ἀμέσου περιοχῆς, πέραν ἀπό τήν ἤδη ἰσχύουσα ἀπαγόρευση ἱδρύσεως νέων βιομηχανικῶν καί βιοτεχνικῶν μονάδων.

Ἐπίσκεψη στό Μουσεῖο Ἀκροπόλεως.

»2. Ἡ ὑποχρεωτική, εἰς πρώτην φάσιν, χρησιμοποίηση πετρελαίου εἰδικῶν προδιαγραφῶν καί ἐν συνεχεία ἡ ὑποκατάστασις τοῦ πετρελαίου γιά θέρμανση καί λοιπές οἰκιακές χρήσεις μέ ἀέρια καύσιμα, εἰς τήν περιοχήν Ἀκροπόλεως (ὡς γνωστόν ἡ χώρα μας ἐφοδιάζεται ἤδη μέ πετρέλαια χαμηλῆς περιεκτικότητος σέ θεῖο διά τόν σκοπόν αὐτόν).

»Τέλος, γιά τήν ρύπανση πού προκαλεῖται στήν περιοχή τῆς Ἀκροπόλεως ἀπό τίς ἀστικές συγκοινωνίες, τά τουριστικά λεωφορεῖα καί τά φορτηγά αὐτοκίνητα, ἀπεφασίσθη:

»α. Ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν τουριστικῶν λεωφορείων μέ παράλληλη δημιουργία τοπικῆς γραμμῆς τρόλλεϋ γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν ἐπισκεπτῶν.

»β. Ἡ τοπική ἀναδιάρθρωσις τῶν λεωφορειακῶν γραμμῶν ὥστε νά μήν διέρχονται πλησίον τῆς Ἀκροπόλεως.

»γ. Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς σταθμεύσεως τῶν φορτηγῶν αὐτοκινήτων πλησίον τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων».

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέχτηκε στό Πολιτικό Γραφεῖο τό γενικό γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, Φράντς Κάρασεκ, μέ τόν ὁποῖο συζήτησε θέματα εὐρύτερου διεθνοῦς καί εὐρωπαϊκοῦ ἐνδιαφέροντος, καθώς καί σχετικῶν μέ τή Διάσκεψη Εὐρωπαϊκῆς Ἀσφαλείας καί Συνεργασίας πού θά συγκληθεῖ τό Σεπτέμβριο στή Μαδρίτη. Συζητήθηκε ἀκόμη τό μέλλον τοῦ Δελφικοῦ Κέντρου καί ἐξετάστηκε, εἰδικότερα, ἡ ἰδέα τῆς δημιουργίας περιπτέρων ἀπό τίς εὐρωπαϊκές χῶρες.

Σέ ἐρώτηση δημοσιογράφου γιά τή γνώμη του πάνω στήν πρόταση τοῦ Κ. Καραμανλῆ σχετικά μέ τή μόνιμη διεξαγωγή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα, ὁ Φράντς Κάρασεκ ἀπάντησε:

«Ὅπως ἤδη ἐτόνισα πρό ἡμερῶν στή Λισσαβώνα, εἶναι μιά πολύ ἐνδιαφέρουσα πρόταση. Καί θά συμβάλει στήν ἀποπολιτικοποίηση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων. Ἐλπίζω ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ Κ. Καραμανλῆ θά τύχει εὐνοϊκῆς ἀντιμετωπίσεως ἀπό τήν Ἐπιτροπή Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, γεγονός πού θά ἐπιτρέψη τήν διάσωση τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἰδέας».

Τό πρακτικό τῆς συνομιλίας τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης μέ τόν Ἕλληνα πρωθυπουργό ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἀφοῦ τόν καλωσόρισε, ὁ κ. πρωθυπουργός τόν παρακάλεσε, μέσα στά πλαίσια τῶν ἁρμοδιοτήτων του, νά προσέξει τό θέμα τοῦ Δελφικοῦ Κέντρου. Τήν ἰδέα ἱδρύσεως τοῦ Κέντρου εἶχε ὁ ἴδιος ὁ κ. πρωθυπουργός τό 1961. Ἀπό ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἔχουν ληφθεῖ τά μέτρα γιά τήν ἐγκατάσταση τοῦ Κέντρου καί τήν ὀργάνωσή του, ἀλλά θά πρέπει καί τά Κράτη-μέλη νά συμμετάσχουν ἀνεγείροντας μικρά περίπτερα, στά ὁποῖα θά μποροῦν νά πηγαίνουν οἱ ἄνθρωποι τῶν Γραμμάτων, τῶν Τεχνῶν καί τοῦ Πνεύματος γιά νά συναντῶνται. Διότι ἡ ἐπαφή αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ὁδηγεῖ πάντοτε στήν συνεργασία καί τήν ἀμοιβαία κατανόηση.

»Ὁ κ. Κάρασεκ ἀπάντησε ὅτι θά ἐπισκεφθεῖ τό Δελφικό Κέντρο τώρα, γιά πρώτη φορά, καί συμφώνησε μέ τίς ἀπόψεις τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. Κάρασεκ ἀναφέρθηκε στήν ἰδέα τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ γιά τήν μόνιμη διεξαγωγή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπάντησε ὅτι, κατά τήν γνώμη του, εἶναι ὁ μόνος τρόπος γιά νά σωθεῖ τό Ὀλυμπιακό Ἰδεῶδες. Εἶναι ἀνάγκη ἡ ἀνθρωπότης νά γυρίσει πίσω σέ ὁρισμένες ἀρχές τῆς κλασικῆς ἐποχῆς καί μία ἀπό αὐτές εἶναι οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες. Οἱ Ἀγῶνες αὐτοί ἔθεταν τήν βάση γιά τήν συνεργασία τοῦ τότε κόσμου, μέσα στά πλαίσια τῆς εὐγενοῦς ἁμίλλης καί ἀποτελοῦσαν ἕνα ἰδεῶδες. Ἡ οὐσία τους δέν ἦταν μόνον οἱ ἀγῶνες. Κάτι τέτοιο πρέπει νά γίνει καί σήμερα, στήν ἐποχή ὅπου στούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες παρεισφρύουν πολιτικά καί φυλετικά κίνητρα, ὑπάρχει ἐμπορικοποίηση καί γενικῶς μία στάση τῶν Κρατῶν ἀπέναντί τους πού τούς βγάζει ἀπό τόν σωστό τους δρόμο. Κατά τήν γνώμη τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ἡ πρότασή του νά γίνονται στόν τόπο πού γεννήθηκαν, σέ μιά περιοχή στήν ὁποία μόνον ἡ Διεθνής Ἐπιτροπή θά εἶναι ἁρμοδία, εἶναι ἡ μόνη λύση γιά τήν διάσωση τῆς Ἰδέας. Περιμένει προσεχῶς τόν πρόεδρο τῆς εἰδικά γι' αὐτήν τήν πρόταση συσταθείσης Ἐπιτροπῆς, ὁ ὁποῖος θά τοῦ μεταφέρει τίς ἀπόψεις τῆς ΔΟΕ.

»Ὁ κ. Κάρασεκ συμφωνεῖ καί προσθέτει ὅτι στήν προώθηση τῆς Ἰδέας αὐτῆς μπορεῖ νά συμβάλουν καί οἱ ὑπουργοί Ἀθλητισμοῦ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι γιά τήν πραγματοποίηση τῆς Ἰδέας αὐτῆς μπορεῖ νά χρειασθεῖ χρόνος, γιατί πρέπει νά συμφωνήσουν πολλοί παράγοντες, ἀλλά πιστεύει ὅτι τελικά αὐτή θά εἶναι ἡ λύση, ἤ ἀλλοιῶς θά ἔλθει τό τέλος τῶν ἀγώνων.

»Ὑπενθυμίζει τίς τεράστιες δαπάνες πού συνεπάγεται ἡ ὀργάνωση τῶν Ὀλυμπιακῶν καί λέγει γι' αὐτό τόν λόγο, ἡ ὀργάνωσή τους ἀποτελεῖ πλέον τό προνόμιο 5 ἤ 6 πλουσίων χωρῶν.

»Ἡ συζήτηση ἔρχεται στό θέμα τοῦ μποϋκοτάζ τῶν Ἀγώνων τῆς Μόσχας καί ὁ κ. πρωθυπουργός ὑπογραμμίζει ὅτι τό μποϋκοτάζ ἔπαυσε νά εἶναι θέμα μεταξύ ΗΠΑ καί Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί ἐξελίχθηκε σέ διεθνῆ κρίση, μάλιστα μιά διεθνῆ κρίση, πού δημιουργεῖ γιά κάθε Κυβέρνηση ἐσωτερικό καί διεθνές θέμα: Διεθνές μέν γιατί πρέπει νά ἀποφασίσει ἄν θά πάει ἤ ὄχι, ἐσωτερικό δέ γιατί ὁποια ἀπόφαση καί νά πάρει, θά ἔχει ἀντιδράσεις ἀπό μερίδα τῆς κοινῆς της γνώμης. Γιά τήν Ἑλλάδα τό θέμα εἶναι ἰδιαίτερα δύσκολο, γιατί ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ Ἑλλάς εἶναι ἀναμεμειγμένη στήν Ὀργάνωση τῶν Ἀγώνων προσφέροντας τήν Ὀλυμπιακή Φλόγα. Δέν μπορεῖ ἡ Ἑλλάς, εἶπε ὁ κ. πρωθυπουργός, νά σκοτώσει τούς Ἀγῶνες ἀρνούμενη νά προσφέρει τήν Φλόγα.

»Ὁ κ. Κάρασεκ ἐρώτησε τόν κ. πρωθυπουργό ποιά εἶναι ἡ γνώμη του γιά τήν Διάσκεψη τῆς Μαδρίτης στά πλαίσια τῆς ΔΑΣΕ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπάντησε ὅτι, κατά τήν γνώμη του, δεδομένης τῆς ὀξύνσεως τῆς καταστάσεως πού ὑπάρχει σήμερα καί πού θά ὑπάρχει πιθανότατα μετά τούς Ὀλυμπιακούς τῆς Μόσχας, καλόν θά ἦτο ἡ Διάσκεψις νά ἀναβληθεῖ γιά νά μήν μαζευτοῦν ὅλοι γύρω ἀπό ἕνα τραπέζι καί ἀρχίσει ὁ ἕνας νά ἐπιτίθεται ἐναντίον τοῦ ἄλλου.

Βεβαίως, ἡ ἀναβολή εἶναι κακό πρᾶγμα, ἀλλά εἶναι μικρότερο κακό ἀπό τήν σύγκληση μιᾶς Διασκέψεως καταδικασμένης σέ ἀποτυχία.

»Ὁ κ. Κάρασεκ ἀπάντησε ὅτι βρίσκει τίς ἀπόψεις τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ πολύ ἐνδιαφέρουσες, ἀλλά οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν τῶν Κρατῶν-μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης ἐξέφρασαν πρίν ἀπό μιά ἑβδομάδα στήν Λισσαβώνα τήν ἄποψη ὅτι θά πρέπει νά ἀποφευχθεῖ ἡ ἀναβολή καί ἀντιθέτως νά ἐπιδιωχθεῖ νά ὑποχρεωθεῖ ἡ Σοβιετική Ἕνωση νά λάβει μέρος.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι, βεβαίως, ὁ κ. γενικός γραμματεύς ἔχει πεῖρα σ' αὐτά τά θέματα, ἀλλά ὁ ἴδιος φοβᾶται ὅτι δέν θά εἶναι ἐποικοδομητικό νά γίνει ἡ Διάσκεψη, ἄν τό πολιτικό κλῖμα χειροτερέψει. Καλό θά εἶναι νά κάνουμε ὑπομονή καί νά περιμένουμε μέχρι τόν Μάιο-Ἰούνιο νά δοῦμε πῶς πᾶνε τά πράγματα.

»Ὁ κ. Κάρασεκ πληροφορεῖ τόν κ. πρωθυπουργό ὅτι ἡ γνώμη τῶν ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῶν χωρῶν-μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης εἶναι ὅτι πρέπει στήν Μαδρίτη νά ὑποχρεωθεῖ ἡ Σοβιετική Ἕνωση νά δώσει συγκεκριμένες ἀπαντήσεις γιά τό πῶς ἀντιλαμβάνεται τήν ἐφαρμογή τῆς Τελικῆς Πράξεως τοῦ Ἑλσίνκι. Πρέπει νά ἀποφευχθεῖ πάση θυσίᾳ ἡ ὑποβολή πολλῶν νέων προτάσεων, ὅπως εἶχε συμβεῖ στό Βελιγράδι, ὅπου οἱ καινούργιες προτάσεις ἦταν πάνω ἀπό 100.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι ἀλλοιῶς βλέπει ἡ Σοβιετική Ἕνωση τήν ἐφαρμογή τῆς Τελικῆς Πράξεως καί ἀλλοιῶς ἡ Δύση. Ἐάν οἱ Σοβιετικοί ἐφαρμόσουν τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, πού εἶναι ἰσχυρότερα ἀπό τά πολιτικά, μέ τόν τρόπο πού θέλει ἡ Δύση, αὐτό θά σημάνει τήν κατάργηση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρει ὅτι ἡ Δύση, πέραν τῆς ἀδυναμίας πού ἐκ τῶν πραγμάτων ἔχει ἡ Σοβιετική Ἕνωση νά ἐφαρμόσει τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, τῆς προσφέρει ἡ ἴδια ἐπιχειρήματα γιά τήν μή ἐφαρμογή τους. Καί ὡς παράδειγμα ἀναφέρει ὅτι ὁ Μπρέζνιεφ, ἀπαντώντας σέ σχετική παρατήρηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ, γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων στήν ΕΣΣΔ, εἶπε: "Μήπως ἡ Δύση ἐφαρμόζει τά ἀνθρώπινα δικαιώματα στήν κατεχόμενη Κύπρο, τήν ὁποία κατέχει χώρα δυτική; Μιλᾶτε γιά τόν Ζαχάρωφ, ξεχνᾶτε τούς 200.000 Κυπρίους πρόσφυγες;" Τό ἴδιο μπορεῖ νά πεῖ καί σήμερα πού ἡ Δύση διαμαρτύρεται γιά τό Ἀφγανιστάν.

»Ὁ κ. Κάρασεκ λέγει ὅτι τό ἐνδιαφέρον τῶν Σοβιετικῶν γιά τήν ΔΑΣΕ ἔχει σαφῶς μειωθεῖ συγκριτικά μέ τό 1974, ὅταν κατόρθωσαν νά πάρουν αὐτό πού ζητοῦσαν, δηλαδή τήν ἐπιβεβαίωση τοῦ status quo στήν Εὐρώπη. Ἀντιθέτως, τό ἐνδιαφέρον τῆς Δύσεως ἔχει αὐξηθεῖ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι οἱ Σοβιετικοί πῆραν αὐτό πού ἤθελαν ἀπό τήν ΔΑΣΕ καί ἔδωσαν ὡς ἀντάλλαγμα μόνο θεωρητικές καί ὄχι συγκεκριμένες ὑποσχέσεις.

»Ὁ κ. Κάρασεκ ἀναφέρεται στήν γαλλική πρόταση περί συγκλήσεως Διασκέψεως Ἀφοπλισμοῦ στά πλαίσια τῆς ΔΑΣΕ, πρόταση πού βρῆκε μεγάλη ἀπήχηση, ἀλλά πού ἐμπεριέχει τόν κίνδυνο νά τήν ἀσπασθοῦν οἱ Σοβιετικοί καί ἐν ὀνόματί της νά διαλύσουν τό ὑπόλοιπο οἰκοδόμημα τῆς ΔΑΣΕ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι ἐπί 10ετίες τώρα γίνεται συζήτηση γιά τόν ἀφοπλισμό, ἐνῶ οὐσιαστικά πρόκειται γιά πολύ ἁπλό θέμα. Ὁ κόσμος ἔχει δύο βασικά προβλήματα: τήν διατήρηση τῆς εἰρήνης καί τήν πεῖνα. Καί τά δύο μποροῦν νά ἐπιλυθοῦν ἄν ὅλες οἱ χῶρες περιορίσουν τούς ἐξοπλισμούς τους κατά 50%. Ἐπαναλαμβάνει ὅ,τι εἶπε στήν ἐπίσκεψή του στήν Μόσχα γιά τήν ἀνάγκη περιορισμοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν στό κατώτατο ὅριο ἰσορροπίας καί τήν ὕπαρξη ἑνός ἐλεγχομένου ἐξοπλισμοῦ, γιά νά καθιερωθεῖ ἔτσι ἡ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη, πού σήμερα δέν ὑπάρχει.

»Ὁ κ. Κάρασεκ συμφωνεῖ, ἀλλά παρατηρεῖ ὅτι ὑπάρχουν καί φωνές, ὅπως αὐτή τοῦ πρώην προέδρου Νίξον στό πρόσφατο βιβλίο του, πού λένε ὅτι ὁ τρίτος παγκόσμιος πόλεμος ἄρχισε ἤδη καί ἡ Δύση τόν χάνει, διότι ὁ πόλεμος μπορεῖ νά χάνεται καί χωρίς νά γίνουν μάχες, ὅταν ἡ μιά πλευρά δέν εἶναι σέ θέση νά ἀπαντήσει ἤ ὅταν δέν μπορεῖ νά εἶναι παροῦσα σέ ἕνα μέρος.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ὅτι ἔχουμε φθάσει σ' ἕνα σημεῖο, στό ὁποῖο ἡ ἡγεσία τοῦ κόσμου θά πρέπει νά φροντίσει νά ἐπιλύσει 3-4 μεγάλα θέματα, βασικά γιά τό μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας, ὥστε αὐτή — ἡ ἀνθρωπότης — πού τήν στιγμή αὐτή πορεύεται ἀκαθοδήγητη, νά μπορέσει πάλι νά μπεῖ στόν ὀρθό δρόμο.

»Ὁ κ. Κάρασεκ λέγει ὅτι ὁ πρόεδρος Κάρτερ διαμαρτύρεται ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι δέν δείχνουν ἀλληλεγγύη γιά τήν Ἀμερική καί αὐτό εἶναι πού κάνει τήν Ἀμερική νά μήν θεωρεῖ ἡ ἴδια πιά τόν ἑαυτό της ὡς ἡγέτιδα δύναμη, μιά καί δέν τήν ἀκολουθεῖ κανείς. Τό σφάλμα ὅμως δέν εἶναι μόνο τῶν Εὐρωπαίων ἀλλά καί τῶν Ἀμερικανῶν, οἱ ὁποῖοι αὐτοαποδυναμώθηκαν μετά ἀπό μιά σειρά δυσαρέστων συμβάντων στήν 10ετία τοῦ 70. Κακῶς, λέγει ὁ κ. πρωθυπουργός, τήν φορά αὐτή στήν Λισσαβώνα οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερικῶν δέν συνετάγησαν μέ τήν ἀμερικανική πολιτική. Ἔπρεπε νά τό κάνουν ὄχι ἀπό ἀλληλεγγύη πρός τίς ΗΠΑ, ἀλλά ἀπό ἀνάγκη διαφυλάξεως τῆς διεθνοῦς τάξεως.

»Ἐν συνεχεία, ὁ κ. πρωθυπουργός λέγει ὅτι δυστυχῶς οἱ Εὐρωπαῖοι δέν εἶναι σέ θέση τήν στιγμή αὐτή νά ἐπιδείξουν κοινή πολιτική, ἀκόμη καί σ' αὐτά τά πλαίσια τῆς ΕΟΚ, πάνω σέ θέματα οὐσιαστικῆς γι' αὐτούς σημασίας. Τό ὑπ' ἀριθμόν ἕνα πρόβλημα τῆς Εὐρώπης εἶναι τό πετρέλαιο καί ἀκόμη καί σ' αὐτό δέν μποροῦν νά ἀποφασίσουν πάνω σέ μιά κοινή γραμμή. Καί ἔτσι, οἱ διάφοροι παράφρονες, ὅπως ὁ Καντάφι ἤ ὁ Χομεϊνί, τούς ὑπαγορεύουν τήν πολιτική τους. Ἐν συνεχεία, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρει ὅτι ὑπῆρξε ὑπέρμαχος τῆς Ἑνώσεως τῆς Εὐρώπης, ἀλλά μιᾶς Ἀτλαντικῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία θά συνεργάζεται μέ τίς ΗΠΑ σάν ἰσότιμος ἑταῖρος. Σήμερα ἡ Εὐρώπη βρίσκεται ἀπό οἰκονομικῆς ἀπόψεως στό ἔλεος 4-5 Ἀράβων καί ἀμυντικῶς στηρίζεται ἀποκλειστικά στίς ΗΠΑ. Ἄν οἱ ΗΠΑ ἀποσύρουν τήν προστασία τους, ἡ Εὐρώπη θά ἀναγκασθεῖ νά συνθηκολογήσει μέ τούς Ρώσους καί ἄν οἱ Ἄραβες χρησιμοποιήσουν τό πετρέλαιο ὡς πολιτικό ὅπλο, ἡ εὐρωπαϊκή πολιτική θά ὑπαγορεύεται ἀπό αὐτούς. Γι' αὐτό τόν λόγο θά πρέπει οἱ Εὐρωπαῖοι νά καθήσουν καί νά χαράξουν μιά κοινή πολιτική. Ὁ κ. πρωθυπουργός παρατηρεῖ ἀκόμη ὅτι οἱ ΗΠΑ, δυστυχῶς, δέν ἔχουν λύσεις γιά ὅλα τά προβλήματα κι αὐτό ὄχι ἀπό κακή πρόθεση, ἀλλά ἐπειδή φταίει τό σύστημά τους, τό ὁποῖο στηρίζεται σέ ἕνα Σύνταγμα παλαιότερο τῶν 200 ἐτῶν.

»Ὁ κ. Κάρασεκ συμφωνεῖ ἀπολύτως μέ ὅσα εἶπε ὁ κ. πρωθυπουργός καί τόν εὐχαριστεῖ γιατί εἶναι τόσο εὐθύς.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀπαντᾶ ὅτι ἦταν πάντοτε εὐθύς καί κατά τήν γνώμη του αὐτό θά ἔπρεπε νά εἶναι πάντα ἡ γραμμή τῶν μικρῶν χωρῶν. Οἱ ἐλιγμοί καί ἡ ἀνειλικρίνεια εἶναι γιά τίς Μεγάλες Δυνάμεις.

»Στό τέλος τῆς συζητήσεως, ὁ κ. πρωθυπουργός ἀναφέρθηκε μέ συντομία στό πρόβλημα τῆς ὑφαλοκρηπίδος, στόν ἄγονο διάλογο πού διεξάγεται μέ τήν Τουρκία τά τελευταῖα 4-5 χρόνια, στήν ἄρνηση τῶν Τούρκων νά δεχθοῦν τήν πρόταση περί διαιτησίας πού τούς ἔκανε καί μνημονεύει τό σχετικό ἐπεισόδιο ἀπό τίς συναντήσεις του μέ τόν Ντεμιρέλ στίς Βρυξέλλες τό 1976 καί τόν Ἔτσεβιτ στό Μοντραί τό 1978»[133].

16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς προεδρεύει στό ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Ἀμύνης συσκέψεως μέ ἀντικείμενο τήν ἐξέταση τῆς ἀμυντικῆς καταστάσεως, καθώς καί θεμάτων πού ἀφοροῦν τήν ἐνίσχυση καί τόν ἐκσυγχρονισμό τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς χώρας. Στή σύσκεψη ἔλαβαν μέρος ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Κ. Μητσοτάκης, ὁ ὑπουργός Ε. Ἀβέρωφ καί οἱ ὑφυπουργοί Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ἀβραμίδης καί Ντάβος, ὁ ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ καί οἱ ἀρχηγοί ΓΕΑ καί ΓΕΝ, καθώς καί ὁ σύμβουλος τοῦ πρωθυπουργοῦ ὑποστράτηγος Ν. Λαζαρίδης.

Μετά ἀπό σύντομη ἔκθεση τοῦ πρωθυπουργοῦ πάνω στή διεθνῆ κατάσταση, οἱ ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατεύματος ἀναφέρθηκαν στήν ἑτοιμότητα καί στή μαχητικότητα τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, τήν ὁποία καί χαρακτήρισαν ὡς ἀπόλυτα ἱκανοποιητική.

Ὁ πρωθυπουργός ἐπεσήμανε ὅτι, λόγω τῶν διεθνῶν συνθηκῶν, πρέπει νά καταβληθεῖ στό πλαίσιο τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας, ἔστω καί μέ θυσίες ὅλων, κάθε δυνατή προσπάθεια γιά τόν ἐκσυγχρονισμό καί τήν ἐνίσχυση τῆς ἄμυνας τῆς χώρας.

Ἐνόψει, ἐξάλλου, καί τῆς συσκέψεως, καταγράφονταν σέ σχετικό πίνακα τά οἰκονομικά στοιχεῖα «ἐπί τῆς προμηθείας κυρίου ὑλικοῦ βάσει τῶν προγραμμάτων ἐξοπλισμοῦ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων» κατά τήν περίοδο πού ἀκολούθησε τή μεταπολίτευση τοῦ Ἰουλίου 1974:

»1. Κατά τήν χρονικήν περίοδον βασικῶς τῶν ἐτῶν 1974-1978 ὑλοποιήθησαν διάφορα προγράμματα, διά τόν ἐξοπλισμόν καί ἐκσυγχρονισμόν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἐκ τῶν προγραμμάτων τούτων, δέν ὡλοκληρώθη μόνον τό "Εἰδικόν Πρόγραμμα Ἀπολύτως Ἀναγκαίου Ὑλικοῦ" ὕψους $735,2 ἑκατ. καί δρχ. 4.910 ἑκατ., τό ὁποῖον, καίτοι εἶχεν ἐγκριθεῖ ὑπό τῆς Κυβερνήσεως περί τά τέλη τοῦ 1976, ἔπαυσεν, ἐν τούτοις, νά χρηματοδοτῆται παρά τοῦ ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, μέ ἀποτέλεσμα νά μήν πραγματοποιηθῆ ἡ προμήθεια κυρίων ὑλικῶν, ἐξ ὅσων εἶχον προβλεφθῆ δι' αὐτοῦ, ἀξίας $182,5 ἑκατ. καί δρχ. 3.357 ἑκατ.

»2. Τό σύνολον τοῦ κυρίου ὑλικοῦ, πού προῆλθεν ἐκ τῆς ὑλοποιήσεως ὅλων τῶν ὡς ἄνω προγραμμάτων, ἀναλύεται ὡς ἀκολούθως:

»α. Δον 5ετές πρόγραμμα - δρχ. 4.505 ἑκατ. (εἰς συνάλλαγμα 83% περίπου).

»β. Βον 5ετές πρόγραμμα - δρχ. 12.992 ἑκατ. (εἰς συνάλλαγμα 78% περίπου).

»γ. "Εκτακτον πρόγραμμα - δρχ. 81.272 ἑκατ. (ὁλόκληρον εἰς συνάλλαγμα).

»δ. Εἰδικόν πρόγραμμα ἀπολύτως ἀναγκαίου ὑλικοῦ δρχ. 22.536 ἑκατ. (εἰς συνάλλαγμα τό 93%).

»3. Ἅπαντα τά ἀνωτέρω κύρια ὑλικά, πού ἀναλύονται εἰς παραρτήματα "Α", "Β", "Γ", "Δ", "Ε", ἔχουν ἤδη παραληφθῆ, ἐκτός τῶν:

»α. 6 ΤΠΚ (προβλέπεται νά παραληφθοῦν ὅλαι μέχρι τέλους 1982, μέ συχνότητα παραδόσεως μία ἀνά ἑξάμηνον, ἤδη ἔχουν καθελκυσθῆ δύο (2)).

»β. 3 Ε/Π (προβλέπεται νά παραληφθοῦν ἐντός τοῦ 1980).

»4. Ἡ συνολική ἀξία τοῦ ὡς ἄνω κυρίου ὑλικοῦ ἀνέρχεται εἰς 121.325 ἑκατ., ἐξ ὧν εἰς συνάλλαγμα δρχ. 116.149 ἑκατ. (ἤ $ 3.057 ἑκατ. περίπου). Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου ἔχουν ἤδη καταβληθῆ εἰς τούς δικαιούχους δρχ. 61.010 ἑκατ. περίπου, ἐξ ὧν εἰς συνάλλαγμα δρχ. 57.304 ἑκατ. περίπου ($ 1.508 ἑκατ.). Αἱ ἀπομένουσαι πρός ἐξόφλησιν ὀφειλαί, εἰς τάς ὁποίας συμπεριλαμβάνονται καί τά τοκοχρεωλύσια τῶν μέχρι καί τοῦ ἔτους 1979 ληφθέντων ἐξ ΗΠΑ δανείων, ἀνέρχονται εἰς δρχ. 59.415 ἑκατ., ἐξ ὧν εἰς συνάλλαγμα δρχ. 58.815 ἑκατ. περίπου ($ 1.548 ἑκατ. περίπου). Ἡ ἐξόφλησις τῶν ἐν λόγω ὑποχρεώσεων προβλέπεται νά ἐνεργηθῆ τμηματικῶς, μέχρι τοῦ ἔτους 1990»[134].

16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ πρόεδρος τῆς γαλλικῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς Κολλάρ, πραγματοποιεῖ ταξίδι στήν Ἀθήνα καί ἐπισκέπτεται τόν Κ. Καραμανλῆ, στόν ὁποῖο καί ἀνακοινώνει ὅτι ἡ χώρα του θά ὑποστηρίξει τήν πρόταση γιά τή μόνιμη τέλεση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Τό Μάιο τοῦ 1980, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά κληθεῖ νά ἐπιστέψει θητεία τεσσεράμισυ δεκαετιῶν ἐνεργῆς καί γόνιμης συμμετοχῆς στό δημόσιο βίο, ἀναδεχόμενος τό ὕψιστο ἀξίωμα τῆς Πολιτείας. Μέλος τοῦ Κοινοβουλίου ἀπό τό ἔτος 1935, ὀκτώ χρόνια ὑπουργός καί δεκατέσσερα πρωθυπουργός, θά ἀναδειχτεῖ, ἤδη, μέ τήν ψῆφο τῆς Βουλῆς, πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας. Ἡ ἐκλογή του, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς σκοπιμότητες πού βραχυπρόθεσμα θά ὑπαγορεύσουν τή στάση τῶν κομμάτων ἤ τίς ἀντιδράσεις ἐπιμέρους μερίδων τῆς κοινῆς γνώμης, θά γίνει δεκτή μέ ἱκανοποίηση καί ἀνακούφιση ἀπό τόν ἑλληνικό λαό, στή μέγιστη πλειοψηφία του. Ἑδραία ἦταν ἡ πεποίθηση, ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς προσφερόταν, ὅσο κανείς ἄλλος, γιά νά διασφαλίσει, μέ φερεγγυότητα καί συνέπεια, τήν πιστή ἐφαρμογή τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, τήν προάσπιση τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καί τή διατήρηση καί ἐνίσχυση τῆς ὁμοψυχίας μεταξύ τῶν Ἑλλήνων.

17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλῆς, θέτει ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τό θέμα τῆς ἐκλογῆς νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας:

«Ἡ θητεία τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας λήγει τόν προσεχῆ Ἰούνιο καί συνεπῶς ἐκ τῶν πραγμάτων τίθεται θέμα ἐκλογῆς νέου προέδρου. Τό Σύνταγμα καθορίζει τήν διαδικασία καί τά χρονικά ὅρια, μέσα στά ὁποῖα θά πρέπει νά γίνει ἡ ἐκλογή. Ὑπῆρχε ἡ ἐντύπωση ὅτι ἔπρεπε νά γίνει ἡ ἐκλογή αὐτή πολύ νωρίτερα, λόγω τῆς ἀδικαιολόγητης νευρικότητος πού καλλιεργεῖται γύρω ἀπό τό θέμα αὐτό. Ἔκρινα ὅμως ὅτι ἔπρεπε χάριν τοῦ πολιτεύματος νά κινηθοῦμε μέσα στά ὅρια πού καθορίζει τό ἴδιο τό Σύνταγμα.

»Καί μέ τήν εὐκαιρία αὐτή πρέπει νά πῶ ὅτι ἡ νευρικότης στήν ὁποία ἀναφέρθηκα δέν εἶναι μόνον ἀδικαιολόγητη, ἀλλά μπορεῖ νά ἀποβεῖ καί ἐπιζημία. Γιατί τό θέμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους εἶναι πολύ σοβαρό καί πρέπει νά ἀντιμετωπισθεῖ μέ ἤρεμη καί ἀπροκατάληπτη σκέψη. Καί ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖον θά τό χειρισθοῦμε, θά ἀποτελέσει ἀσφαλῶς κριτήριο γιά τό μέλλον τοῦ πολιτεύματος.

»Ἐλπίζω ὅτι θά καταβληθεῖ προσπάθεια ἀπό ὅλες τίς πλευρές, γιά νά δημιουργηθεῖ τό κλίμα ἐκεῖνο πού θά μᾶς ἐπιτρέψει νά καταλήξουμε στίς καλύτερες γιά τόν τόπο λύσεις».

Στή συνέχεια, ὁ πρωθυπουργός πρότεινε τή σύγκληση τῆς Βουλῆς γιά τήν ἐκλογή τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τήν Τετάρτη, 23 Ἀπριλίου. Μετά τήν ἀποδοχή τῆς προτάσεώς του ἐνημερώθηκε ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ὁ ὁποῖος καί ἐπιφορτίστηκε νά κινήσει αὐθημερόν τή σχετική διαδικασία.

Τέλος, ὁ Κ. Καραμανλῆς δήλωσε πρός τά μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ὅτι θά γνωστοποιήσει τήν προσωπική του θέση πάνω στό θέμα τῆς προεδρικῆς ἐκλογῆς σέ διάστημα μιᾶς-δύο ἡμερῶν καί θά συγκαλέσει τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα γιά νά καθορίσει τή θέση τοῦ κόμματος.

18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ἀνανεώνονται οἱ στόχοι τῆς τουριστικῆς πολιτικῆς στό πλαίσιο τῆς γενικότερης κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Ὅπως ἀνήγγειλε ὁ γενικός γραμματέας τοῦ ΕΟΤ, Σπ. Ἀμούργης, οἱ βασικές ἐπιδιώξεις στόν τομέα τοῦ τουρισμοῦ καθορίζονται ὡς ἑξῆς:

Οὐσιαστική αὔξηση τῆς συμμετοχῆς τοῦ τουριστικοῦ κλάδου, τόσο στήν ἐπιδιωκόμενη αὔξηση τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ὅσο καί στήν ἐλάφρυνση τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν μέ τήν αὔξηση τῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων ἀπό τήν προσφορά τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν.

Ρεαλιστική συμβολή τοῦ τουρισμοῦ στήν περιφερειακή ἀνάπτυξη τῆς χώρας καί ἐπιμήκυνση τῆς τουριστικῆς περιόδου καί αὔξηση τῆς μέσης πληρότητας τῶν ξενοδοχείων.

Βελτιώσεις τῆς τεχνικῆς ὑποδομῆς σέ «τουριστικές ζῶ-

νες» καί διατήρηση τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἐνθάρρυνση τῆς ἀξιοποιήσεως παραδοσιακῶν κτισμάτων καί οἰκιστικῶν συνόλων.

Παράλληλα, ἀναγγέλθηκε ἡ ὁλοκλήρωση τῶν ἐπιχωματικῶν ἐργασιῶν στό Δέλτα τοῦ Φαλήρου, ἐνόψει τῆς ὁριστικῆς ἀναμορφώσεως τῆς περιοχῆς καί τῆς δενδροφυτεύσεως τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ — ἔργο πού θά δημοπρατηθεῖ στίς προσεχεῖς ἡμέρες.

18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Δίνεται στή δημοσιότητα τό κείμενο τοῦ νομοσχεδίου πού καθιερώνει νέο σύστημα προστασίας τῆς δημόσιας ὑγείας.

Ὡς κύριοι στόχοι τοῦ νέου συστήματος προβάλλονται ἡ βελτίωση τῶν ὑπηρεσιῶν ὑγείας πού προσφέρονται στό λαό, ἡ ἄνοδος τῆς ποιότητας τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ τῶν ἐπαγγελμάτων ὑγείας, ὁ ἐπιστημονικός προγραμματισμός καί ἡ πρόληψη τῆς ἀρρώστιας μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς πρωτοβάθμιας φροντίδας ὑγείας. Παράλληλα, διευκρινίστηκε ὅτι, προκειμένου νά ἐφαρμοστοῦν πλήρως οἱ μεταβολές πού εἰσάγονται καί νά ἀποδώσουν καρπούς, θά ἀπαιτηθεῖ περίοδος ἐτῶν.

Εἰδικότερα, τό Ἐθνικό Συμβούλιο Ὑγείας, πού δημιουργεῖται μέ τό νομοσχέδιο, ἔχει ὡς στόχο του νά ὑπηρετήσει τίς ἀρχές αὐτές συνδυάζοντας, μέσω τῶν τριῶν κύριων ὀργάνων του, τήν ἀντιπροσωπευτικότητα μέ τή δυνατότητα γιά σωστό σχεδιασμό μιᾶς πολιτικῆς ὑγείας. Στήν ὁλομέλειά του ἀντιπροσωπεύονται οἱ καταναλωτές, οἱ ἐργαζόμενοι, οἱ ἐπιστήμονες καί ἡ διοίκηση. Ἡ Συντονιστική Ἐπιτροπή τοῦ ΕΣΥ θά ἔχει τό ἔργο τῆς ἐκτιμήσεως τῶν ἀναγκῶν καί τοῦ προγραμματισμοῦ. Τρίτο ὄργανό του εἶναι ἡ ἐπιστημονική γραμματεία πού θά ἐπεξεργάζεται καί θά ἀξιολογεῖ τά προγράμματα.

Παράλληλα, προβλέπεται ἡ δημιουργία 8-10 ὑγειονομικῶν περιφερειῶν, μέ σκοπό τήν ἀποκέντρωση τοῦ συστήματος παροχῆς ὑγείας καί τήν ἰσόρροπη χωροταξική ἀνάπτυξή του. Οἱ περιφέρειες αὐτές θά συνδέονται μέ τά μεγάλα νοσοκομεῖα καί θά ἐλέγχουν ὅλες τίς ὑγειονομικές μονάδες στό χῶρο τους. Σέ κάθε περιφέρεια θά ἀναπτύσσεται ἐνιαῖο σύστημα προστασίας τοῦ πληθυσμοῦ της μέ ὑπεύθυνα γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ συστήματος τά κατά τόπους Περιφερειακά Συμβούλια Ὑγείας.

Μέ τό νομοσχέδιο ἱδρύονται ἐπίσης Κέντρα Ὑγείας, στά ὁποῖα λειτουργοῦν ὡς παραρτήματα τμήματα ἀναρρώσεως. Στά Κέντρα Ὑγείας, θά ὑπηρετεῖ μόνιμο προσωπικό, καθώς καί προσωπικό μέ μερική ἀπασχόληση. Οἱ θέσεις τῶν εἰδικευόμενων ἰατρῶν προβλέπουν πλήρη καί ἀποκλειστική ἀπασχόληση στό νοσοκομεῖο. Στό λοιπό προσωπικό, μέ πλήρη ἀπασχόληση, ἐπιτρέπεται νά δέχεται ἰδιωτική πελατεία μέ ἀμοιβή μέσα στό νοσοκομεῖο καί προϋποθέσεις πού καθορίζονται μέ ἀπόφαση τοῦ ὑπουργοῦ Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν.

Ὡς εἰδικότερα πλεονεκτήματα γιά τούς γιατρούς τοῦ Ἐθνικοῦ Συστήματος Ὑγείας ἀναφέρονται ἡ κατάργηση τῆς ὑποχρεωτικῆς ὑπηρεσίας ὑπαίθρου, ἡ καθιέρωση ὡραρίου ἐργασίας καί μόνο περιοδική ἐφημερία, ἡ δυνατότητα συζητήσεως τῶν προβληματικῶν περιπτώσεων μέ ἄλλους συναδέλφους, τόσο τοῦ Κέντρου ὅσο καί τοῦ Νοσοκομείου, μέ τό ὁποῖο θά εἶναι αὐτό συνδεδεμένο, ἡ εὐκαιρία νά ἐκπαιδεύουν νέους γιατρούς, τό δικαίωμα νά τοποθετοῦνται μέχρι τρεῖς μῆνες κάθε 2 χρόνια στό Νομαρχιακό Νοσοκομεῖο καί σέ κλινική ἤ ἐργαστήριο πού προτιμοῦν καί, τέλος, ἡ περιοδική μετεκπαίδευσή τους.

Σύμφωνα μέ τήν ἐπιθυμία τῆς Κυβερνήσεως τό νέο νομοσχέδιο θά ἀποτελέσει τό ἀντικείμενο ἐπεξεργασίας ἀπό τήν Κυβερνητική Ἐπιτροπή καί ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων μεταξύ τῶν ἐνδιαφερομένων φορέων.

Σέ ἐπιστολή, ἐξάλλου, πού ἀπηύθυνε στόν Κ. Καραμανλῆ, τήν ἴδια ἡμέρα, ὁ ὑπουργός Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, Σπ. Δοξιάδης, ἐξέφρασε τήν παράκληση «νά προωθηθεῖ τό ταχύτερο τό Σχέδιο Νόμου γιά τά Μέτρα Προστασίας τῆς Ὑγείας», τό ὁποῖο καί εἶχε ὁ πρωθυπουργός ἐγκρίνει «στίς γενικές του γραμμές». Παράλληλα, ὁ ὑπουργός Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν χαρακτήριζε, στήν ἐπιστολή του, τίς διαγραφόμενες ἀντιδράσεις, «μέ κάθε εἰλικρίνεια», ὡς «ἀβάσιμες»[135].

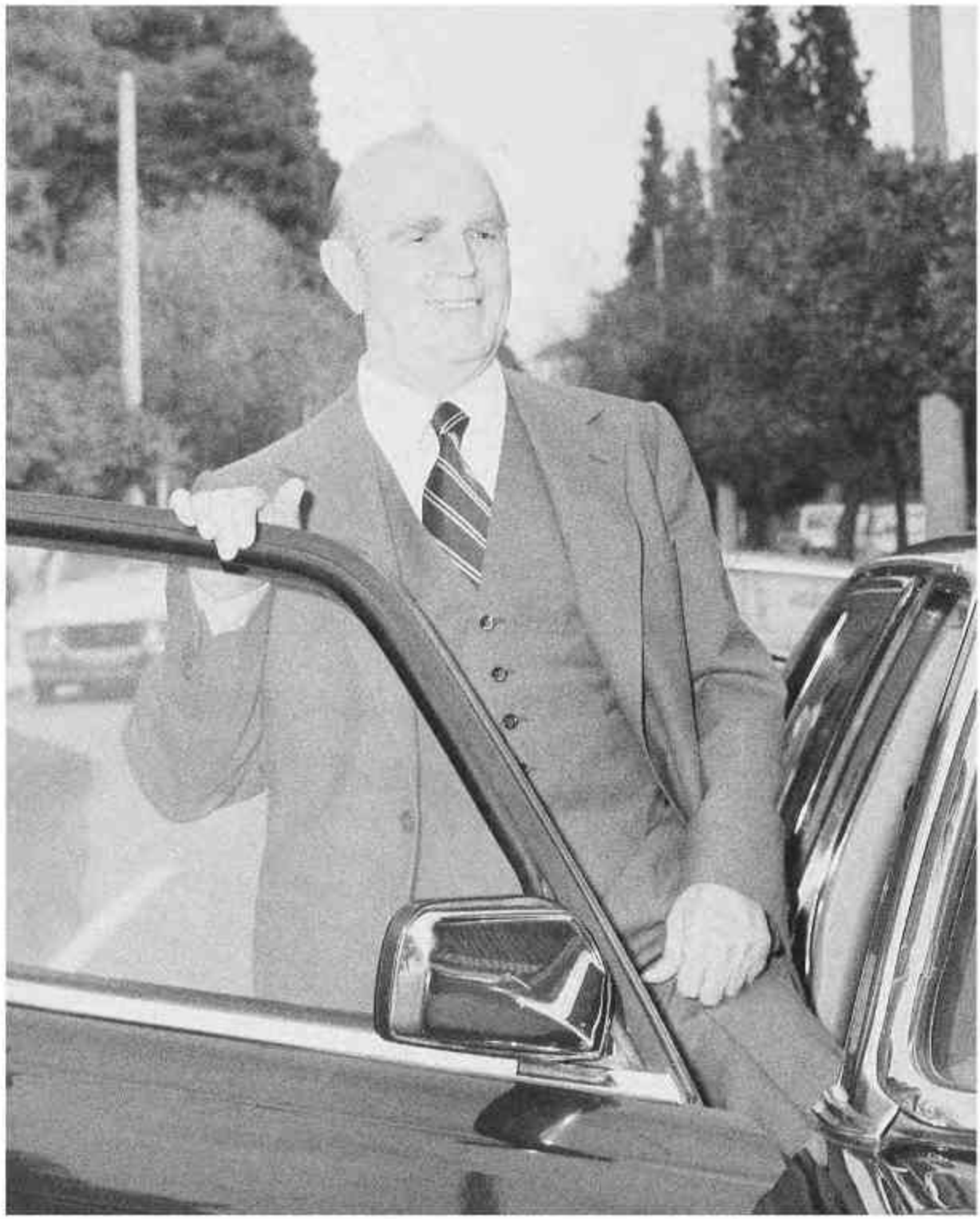
19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀναγγέλλει τήν ἀπόφασή του νά θέσει ὑποψηφιότητα γιά τή θέση τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας:

«Ὅπως εἶπα καί παλαιότερα, δέν ἔχω προσωπικές φιλοδοξίες. Ἄν εἶχα, θά τίς εἶχα ἱκανοποιήσει ἀπό τό 1975, ὅταν διεμόρφωνα τό Σύνταγμα τῆς χώρας. Θά μποροῦσα τότε νά ἐνισχύσω τίς ἐξουσίες τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, νά καθιερώσω τήν ἄμεση ἀπό τόν λαό ἐκλογή του καί νά ἐκλεγῶ μέ μεγάλη πλειοψηφία. Θά μποροῦσα ἐπίσης νά ἐκλεγῶ ἄνετα ἀπό τήν προηγούμενη Βουλή, στήν ὁποία ἡ Νέα Δημοκρατία διέθετε 220 ἕδρες.

»Ἀντ' αὐτοῦ ἐθεώρησα καθῆκον μου νά παραμείνω στήν μαχόμενη πολιτική, γιά νά ἐδραιώσω τήν εὐπαθῆ ἀκόμα δημοκρατία μας καί νά ἀντιμετωπίσω τά κρίσιμα ἐσωτερικά καί ἐξωτερικά προβλήματα πού μᾶς ἐκληροδότησε ἡ δικτατορία.

»Δέν ἔχω οὔτε προσωπικές, οὔτε κομματικές ἐπιδιώξεις. Καί θά ἦταν σύμφωνο μέ τήν ἐπιθυμία μου νά ἀποσυρθῶ κάποια στιγμή ἀπό τήν πολιτική, ὕστερα ἀπό ὑπηρεσία 45 χρόνων. Γιατί στόν τόπο μας ποτέ δέν ξέρει κανένας πῶς θά τελειώσει

Μετά τήν ἀναγγελία τῆς ἀποφάσεως νά θέσει ὑποψηφιότητα γιά τήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας.

τήν ζωή του σάν πολιτικός.

»Παρά ταῦτα θά μποροῦσα νά δεχθῶ ὑποψηφιότητα καί νά τεθῶ στήν διάθεση τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καί συνεπῶς καί τῆς χώρας. Θά εὐχόμουν ὅμως γιά τήν περίπτωση αὐτή νά ἀποφευχθεῖ ἡ πολιτικοποίηση τῆς ἐκλογῆς καί νά ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ βουλευταί νά ψηφίσουν κατά συνείδηση. Γιατί μόνο τότε θά μποροῦσα, ἄν ἐκλεγῶ, νά τεθῶ ἔξω καί πάνω ἀπό κόμματα καί νά ἀσκήσω τά καθήκοντά μου πολιτικά ἀδέσμευτος καί μέ κῦρος ηὐξημένο.

»Πιστεύω ὅτι ἡ θέση αὐτή, ἄν γίνει δεκτή, θά μᾶς ἀπαλλάξει ὅλους ἀπό περιττά διλήμματα καί θά συμβάλει στήν σταθεροποίηση τοῦ πολιτεύματος».

Ἡ ἀντίδραση τῶν ἡγετικῶν ἐκπροσώπων τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὑπῆρξε ἀρνητική ἀπέναντι στήν ἐξαγγελία τῆς ὑποψηφιότητας τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Χαρακτηριστικά ἀποσπάσματα ἀπό τίς σχετικές δηλώσεις τους:

Α. Παπανδρέου: «...Ἡ ἔκκληση τοῦ Κ. Καραμανλῆ στά πολιτικά κόμματα νά παραβιάσουν τόν κανονισμό τῆς Βουλῆς καί νά παύουν νά βουλεύονται συλλογικά, ἀποτελεῖ περιφρόνηση πρός τούς θεσμούς ἐκείνους πού ἡ ἴδια ἡ ΝΔ διαμόρφωσε καί ἐπέβαλε μέ τήν πλειοψηφία πού διέθετε στήν Βουλή. Καί εἶναι κατά συνέπεια ἄτοπο νά καλοῦνται τά κόμματα νά αὐτοδιαλυθοῦν στόν βωμό τῆς προεδροποίησης τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Ὁ Κ. Καραμανλῆς ὑπῆρξε ἐπί δεκαετίες ὁ κατ' ἐξοχήν ἐκπρόσωπος καί ἐκφραστής τῆς Δεξιᾶς. Καί εἶναι ἀπορίας ἄξιο πῶς μπορεῖ σήμερα νά καλεῖ τά πολιτικά κόμματα νά τόν θεωρήσουν καί ὑπερκομματικό ὑποψήφιο. Τό ΠΑΣΟΚ ἔχει ἤδη ἀποφασίσει νά μήν συνεργήσει στήν ἀνάδειξη προέδρου ἀπό τήν σημερινή Βουλή, πού ἔχει πρό πολλοῦ παύσει νά ἐκφράζει τήν πολιτική σύνθεση τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος.

Ι. Ζίγδης: «Ἡ ἀλαζονεία παραμένει καί τήν στιγμή αὐτή τό προέχον χαρακτηριστικό τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Λείπει καί πάλι ἡ γενναιότητα. Γιατί ἡ ὥρα αὐτή ἀπαιτεῖ μιά σαφῆ δήλωση τῶν προθέσεών του καί ὄχι προσφυγή σέ ἔμμεσους ἐκβιασμούς».

Ι. Πεσμαζόγλου: «Ἡ προσωποποίηση τοῦ θέματος τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ὅπως καί κάθε προσπάθεια νά παρακαμφθεῖ τό πρόβλημα μέ διακηρύξεις, ὁδηγεῖ σέ ἀποπροσανατολισμό τοῦ λαοῦ καί μετατόπιση εὐθυνῶν... Ἀκριβῶς γιά τήν ὑπερκομματική ἄσκηση τοῦ λειτουργήματος τοῦ προέδρου καί γιά τό κῦρος τοῦ θεσμοῦ, ἀπαιτοῦνται μεταρρυθμίσεις πού ἐπιβεβαιώνουν δημόσια τίς ἀρχές καί τίς προθέσεις. Τό ΚΟΔΗΣΟ ἐμμένει στίς θέσεις του».

ΕΔΑ (Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή): «Ἡ ΕΔΑ, σταθμίζοντας τά θετικά καί τά ἀρνητικά, κατέληξε στό νά καταψηφίσει τόν κ. Καραμανλῆ σάν ὑποψήφιο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας».

ΚΚΕ (ἐσ): «(Πιστεύει ὅτι) καί μετά τό διάγγελμα τοῦ Καραμανλῆ, ἡ κατάσταση πού δημιουργεῖται μαζί μέ τό ἐνδεχόμενο νέων ἐκλογῶν δημοψηφισματικοῦ χαρακτήρα πρέπει νά ἀντιμετωπισθεῖ ἀπό κοινοῦ ἀπό ὅλα τά κόμματα τῆς δημοκρατικῆς ἀντιπολίτευσης».

Ὁ κυβερνητικός ἐκπρόσωπος, σέ ἐρώτηση δημοσιογράφων σχετικά μέ τίς ἀντιδράσεις τῶν κομμάτων ἐπί τῆς δηλώσεως Καραμανλῆ, ἀπάντησε:

«Ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔθεσε ἕνα θέμα ἀρχῆς καί δέν ζήτησε τίποτε ἀπό κανέναν. Ἐκπλήσσει δέ ἡ νευρικότης, ἡ σπουδή ἀλλά καί ἡ φρασεολογία, μέ τήν ὁποία ἀντέδρασαν κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως».

Σέ ἀπάντηση, ἐξάλλου, τῆς παρατηρήσεως τοῦ προέδρου τοῦ ΠΑΣΟΚ περί «συλλογικῆς βουλήσεως τῶν βουλευτῶν», ὁ ἀντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως, Κ. Παπακωνσταντίνου, ἐπεσήμανε διευκρινιστικά:

«Τό Σύνταγμα, εἰς τήν παράγραφον 1 τοῦ ἄρθρου 60, διακηρύσσει τήν ἀρχήν ὅτι οἱ βουλευταί ἔχουν ἀπεριόριστον τό δικαίωμα τῆς κατά συνείδησιν γνώμης καί ψήφου.

»Ἡ ἀρχή αὐτή θεωρεῖται καθολικῶς ὡς θεμέλιον τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος εἰς ὅλας τάς χώρας τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

»Ἐν ὄψει τούτων καί κατά ρητήν ἐξουσιοδότησιν τοῦ ἄρθρου 32 παράγραφος 1 τοῦ Συντάγματος, διά τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς ἐρυθμίσθη μόνον ἡ διαδικασία τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, κατά τόν τρόπον, τόν ὁποῖον ὑπαγορεύει ἡ ἐξαιρετική σημασία της.

.....

»Πρός τήν ἀρχήν αὐτήν ἀνταποκρίνεται καί ἡ δήλωσις τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπευθύνεται πρός τά κόμματα διά νά ἀφήσουν καί πολιτικῶς ἀδέσμευτον τόν βουλευτήν εἰς τό θέμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ὅπως εἶναι καί νομικῶς ἀδέσμευτος».

Ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς σέ ἐρώτηση, ἄν πρόκειται νά συζητήσει τά θέματα πού τέθηκαν μέ τήν εὐκαιρία τῆς προεδρικῆς ἐκλογῆς ἀπό διάφορα κόμματα, ἀπήντησε:

«Νομίζω ὅτι, καί ἄν ἀκόμα ὁρισμένα ἀπό τά θέματα αὐτά ἠμποροῦσαν νά συζητηθοῦν, δέν εἶναι σωστό γιά τό κῦρος τοῦ θεσμοῦ νά συνδυάζονται μέ τήν προεδρική ἐκλογή».

Στίς 22 Ἀπριλίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά καθορίσει τή θέση του, ἐνόψει τῆς ἐπικείμενης προεδρικῆς ἐκλογῆς, ἀπευθυνόμενος πρός τά μέλη τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῆς Νέας Δημοκρατίας:

«Ὅπως εἶπα καί πρόσφατα, δέν ἔχω προσωπικές φιλοδοξίες. Θά προτιμοῦσα ὕστερα ἀπό μιά μακρά σταδιοδρομία, νά ἀποσυρθῶ ὁριστικά ἀπό τήν δημόσια ζωή. Δέν τό κάνω ὅμως, γιατί οἱ περιστάσεις εἶναι δύσκολες. Καί δέν θέλω μέ τήν ἀποχώρησή μου νά τίς καταστήσω δυσκολότερες.

»Νομίζω ὅτι καί ἀπό τήν θέση τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ἄν ἐκλεγῶ, θά μπορῶ νά ὑπηρετήσω τόν τόπο, συμβάλλων στήν διαφύλαξη τῆς ἐθνικῆς μας ἑνότητος καί παρέχων χρήσιμες συμβουλές.

»Αὐτοί εἶναι οἱ λόγοι γιά τούς ὁποίους ἀπεφάσισα νά τεθῶ ὑπό τήν κρίση τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπρο-

σωπείας, ἄν ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα προτείνει τήν ὑποψηφιότητά μου.

»Ἡ περαιτέρω ἐξέλιξη θά ἐξαρτηθεῖ βέβαια ἀπό τίς θέσεις πού θά λάβουν τά ἄλλα κόμματα τῆς χώρας. Ἐμεῖς, πάντως, συμμορφούμενοι μέ τό Σύνταγμα, θά ἔχουμε τό αἴσθημα ὅτι ἐκάναμε τό καλλίτερο, γιά νά ἀποτρέψουμε ἄκαιρες περιπέτειες καί μάλιστα κάτω ἀπό τίς σημερινές διεθνεῖς συνθῆκες.

»Ἡ Νέα Δημοκρατία πιστεύει ὅτι ἡ παροῦσα Βουλή πρέπει νά ἐξαντλήσει τήν θητεία της, ὅπως ἐπιτάσσει τό Σύνταγμα καί τό συμφέρον τῆς χώρας. Ἀλλά ἄν ἡ ἀντιπολίτευση ὁδηγήσει μέ τήν στάση της σέ πρόωρες ἐκλογές, τό κόμμα μας δέν ἔχει λόγο νά τίς φοβᾶται».

Ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα ἀποφάσισε ὁμόφωνα νά προτείνει τήν ὑποψηφιότητα τοῦ Κ. Καραμανλῆ γιά τό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Ἡ ἀπόφαση ἀνακοινώθηκε μέ ἐπιστολή πού ἀπηύθυνε στόν πρόεδρο τῆς Βουλῆς ὁ κοινοβουλευτικός ἐκπρόσωπος τοῦ κόμματος, Κ. Παπακωνσταντίνου:

«Ἡ κοινοβουλευτική ὁμάς τοῦ κόμματος τῆς Νέας Δημοκρατίας, κατά τήν πραγματοποιηθεῖσαν σήμερον συνεδρίασιν εἰς τήν Αἴθουσαν τῆς Γερουσίας, τήν 6.30΄ ἀπογευματινήν ὥραν, ἀπεφάσισε ὁμοφώνως ὅπως ὑποδείξη πρός τήν Ἐθνικήν Ἀντιπροσωπείαν ὡς ὑποψήφιον πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας κατά τήν ἐπικειμένην ἐκλογήν, τόν κύριον Κωνσταντῖνον Γεωργίου Καραμανλῆν, βουλευτήν Ἀθηνῶν».

Ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς, σέ ἐρώτηση δημοσιογράφων, ἄν ἔγινε στήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς Νέας Δημοκρατίας συζήτηση γιά τά θέματα τά ὁποῖα ἔθεσαν τά κόμματα μέ τήν εὐκαιρία τῆς προεδρικῆς ἐκλογῆς, ἀπάντησε:

«Ἤδη εἶμαι ὑποψήφιος πρόεδρος. Ἄν ἐκλεγῶ, τά θέματα αὐτά ἠμπορεῖ νά συζητήσει ἡ Κυβέρνηση πού θά μέ διαδεχθεῖ, δεδομένου ὅτι εἶναι θέματα τῆς ἀποκλειστικῆς ἁρμοδιότητος τῆς Κυβερνήσεως καί ὄχι τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους, τοῦ ὁποίου ὁ ρόλος εἶναι ρυθμιστικός».

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Μέ ἀφορμή τή θλιβερή ἐπέτειο τῆς 21ης Ἀπριλίου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔκαμε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Τό πραξικόπημα τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, μέ τά τόσα δεινά πού προκάλεσε στήν χώρα, θά πρέπει νά μᾶς παραδειγματίζει. Καί θά πρέπει νά τό θυμόμαστε, πάντοτε, γιά νά ἀποτρέπουμε ἐγκαίρως τά αἴτια πού τό προκάλεσαν. Αὐτός εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος τρόπος, γιά νά προστατεύσουμε τήν δημοκρατία».

22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὑπογράφεται μεταξύ Ἑλλάδος καί Ἡνωμένων Πολιτειῶν συμφωνία συνεργασίας στόν οἰκονομικό, ἐπιστημονικό καί τεχνικό τομέα, καθώς καί στόν ἐκπαιδευτικό καί πολιτιστικό τομέα. Ἀπό τήν ἑλληνική πλευρά, τό κείμενο τῆς συμφωνίας ὑπέγραψε ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ, Κ. Μητσοτάκης, ὁ ὁποῖος καί ἐξῆρε τή χρησιμότητά της, ἰδιαίτερα στόν ἐρευνητικό καί τεχνολογικό τομέα μέ στόχο τήν ἐκπόνηση προγραμμάτων ἀναπτύξεως νέων πηγῶν ἐνέργειας.

Ἐξάλλου, τήν ἑπομένη, 23 Ἀπριλίου, ἡ Κυβέρνηση ἀνήγγειλε τήν ἐπικείμενη ἐγκατάσταση στήν Ἑλλάδα τοῦ μεγαλύτερου σταθμοῦ παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας στόν κόσμο, ἰσχύος 20 MW, σέ συνεργασία μέ τό γερμανικό ὑπουργεῖο Ἔρευνας καί Τεχνολογίας, τό ὁποῖο καί ἔχει προχωρήσει στήν προμελέτη γιά τήν κατασκευή του. Σημειωτέον, ὅτι ἡ Ἑλλάδα συμμετέχει ἤδη, σέ συνεργασία μέ ὀκτώ χῶρες, στήν κατασκευή καί δύο τύπων θερμικῶν ἡλιακῶν σταθμῶν, ἐπιμέρους ὀνομαστικῆς ἰσχύος 500 KWE.

27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἀπό κοινοῦ μέ τόν Λουί Γκιραντοῦ, πρόεδρο τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς πού συνέστησε ἡ Διεθνής Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή γιά νά διερευνήσει τό θέμα τῆς μόνιμης τελέσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα, ἐπισκέπτεται τό χῶρο τῆς ἀρχαίας Ὀλυμπίας.

Ὁ πρωθυπουργός καί οἱ φιλοξενούμενοί του, ἀφοῦ ἔφθασαν στήν Ἀνδραβίδα μέ ἀεροπλάνο, ἐπιβιβάστηκαν σέ ἑλικόπτερο καί ἐπιθεώρησαν τρεῖς περιοχές, μεταξύ τῶν ὁποίων θά ἦταν δυνατό νά ἐπιλεγεῖ ἡ περισσότερο κατάλληλη γιά τήν ἀνέγερση τῶν ὀλυμπιακῶν ἐγκαταστάσεων. Στή συνέχεια, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός καί ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς ἐπισκέφθηκαν τίς ἀρχαιότητες στήν Ὀλυμπία καί τό νέο μουσεῖο τῆς περιοχῆς καί, τέλος, ἀντάλλαξαν ἀπόψεις, στή διάρκεια εἰδικῆς συσκέψεως.

Σέ σχετικές ἐρωτήσεις τῶν δημοσιογράφων, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπάντησε ὡς ἑξῆς:

«Ἡ περιοχή στό σύνολό της εἶναι θαυμάσια. Συνδυάζει τήν ἱστορία μέ τήν ὁμορφιά. Ἀπό ἑλικόπτερο κάναμε μία κατόπτευση τῆς περιοχῆς καί ἐπισημάναμε τρεῖς περιοχές, οἱ ὁποῖες μποροῦν νά προσφερθοῦν γιά τόν σκοπό αὐτό. Βέβαια, ἡ κατ' ἀρχήν ἐπιλογή θά γίνει ἀπό τήν Ἐπιτροπή, ἡ ὁποία θά ἔλθει τόν Ἰούνιο ἐδῶ, καί ἡ ὁριστική ἐπιλογή θά γίνει ἀπό τήν Διεθνῆ Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή, κατόπιν προτάσεως καί εἰσηγήσεως τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία συνεστήθη εἰδικῶς γιά τόν σκοπό αὐτό. Πάντως, μπήκαμε ἤδη στήν διαδικασία τῆς μελέτης τῆς προτάσεώς μου· καί μόνη ἡ παρουσία τοῦ κ. Γκιραντοῦ, προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ πρότασή μου βρίσκει εὐνοϊκό ἔδαφος».

Σέ ἐρώτηση σχετικά μέ τό ὄφελος πού θά ἦταν δυνατό νά προκύψει γιά τήν Ἑλλάδα ἀπό τή μόνιμη τέλεση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, ὁ πρωθυπουργός ἐπεσήμανε:

«Νά μήν ὁμιλεῖτε γιά ὀφέλη. Θά εἶναι τεράστιο τό ἠθικό ὄφελος. Ἡ Ἑλλάς μπορεῖ νά γίνει, κατά τήν γνώμη μου, διεθνές πολιτιστικό κέντρο μέ τήν ἀναβίωση ὁρισμένων θεσμῶν τῆς ἀρχαιότητος, ὅπως εἶναι τό Εὐρωπαϊκό Δελφικό Κέντρο καί οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες».

Σέ ἄλλη ἐρώτηση, ἄν αἰσιοδοξεῖ γιά τήν ὑλοποίηση τῆς προτάσεώς του, δήλωσε:

«Ἐγώ πιστεύω ὅτι ἡ πρότασή μου κάποτε θά ὑλοποιηθεῖ. Ἄλλωστε, ὅπως γνωρίζετε, ἔγινε πολύ εὐμενῶς δεκτή ἀπό τή διεθνῆ κοινή γνώμη, ἀπό τίς περισσότερες ἐθνικές ὀλυμπιακές ἐπιτροπές καί ἀπό Κυβερνήσεις μεγάλων χωρῶν. Ἡ δέ Διεθνής Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή συνέστησε Εἰδική Ἐπιτροπή γιά νά μελετήσει τό θέμα. Καί ἡ ὁποία, ὅπως εἶπα προηγουμένως, πρόκειται νά ἔλθει τόν Ἰούνιο ἐδῶ».

Ἐπακολούθησε σειρά ἄλλων δημοσιογραφικῶν ἐρωτήσεων:

— Ἔχετε ἐπανειλημμένως δηλώσει ὅτι ἡ πρότασή σας εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπό τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν οἱ ἐφετεινοί Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες. Θά θέλαμε μία διευκρίνηση.

«Ἀσφαλῶς εἶναι. Διότι ἔκανα τήν πρότασή μου ἀρχικῶς τό 1976, προβλέποντας τόν ἐκφυλισμό τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων. Συνεπῶς δέν συνδέεται μέ τό θέμα τῶν Ἀγώνων τῆς Μόσχας».

— Τώρα πού ἀσχολεῖσθε μέ τήν προεδρική ἐκλογή, πῶς βρίσκετε χρόνο νά ἀσχολεῖσθε μέ τρέχοντα θέματα;

«Αὐτό εἶναι τό καθῆκον μου. Κάποτε ὁ Λούθηρος, στόν ὁποῖον ἔκαναν τό ἴδιο ἐρώτημα, ἀπάντησε ὡς ἑξῆς: Καί ἄν ἐγνώριζα ὅτι θά πεθάνω αὔριο, θά ἐφύτευα τό δένδρο, τό ὁποῖο ἐπρογραμμάτιζα γιά σήμερα».

— Κύριε πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μου νά σᾶς ἐρωτήσω γιά μία ἄλλη φορά: Εἶστε πράγματι αἰσιόδοξος γιά τήν ἐξέλιξη τῆς προτάσεώς σας;

«Ὅπως ἤδη σᾶς εἶπα, πιστεύω ὅτι τελικά θά πραγματοποιηθεῖ. Μπορεῖ νά πάρει καιρό. Καί θά χρειασθεῖ προσπάθεια, διότι πρέπει πολλοί παράγοντες νά συμφωνήσουν γιά τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ σχεδίου. Γιατί ἡ υἱοθέτηση αὐτῆς τῆς προτάσεως πρῶτα ἀπ' ὅλα θά δώσει λύση στό σημερινό ἀδιέξοδο πού περιῆλθε ὁ θεσμός καί θά ἐπαναφέρει τόν Ὀλυμπλισμό στήν παλιά του κλασική μορφή. Ἐπίσης, πιστεύω ὅτι, ἄν τελικά δέν πραγματοποιηθεῖ αὐτή ἡ πρότασή μου, ἡ Ὀλυμπιακή Ἰδέα δέν θά ἔχει μέλλον. Θά ἐκφυλισθεῖ καί τελικά θά πεθάνει. Καί τοῦτο, γιατί λόγω τῶν ὑψηλῶν δαπανῶν, θά γίνει προνόμιο τεσσάρων-πέντε πλουσίων μεγάλων χωρῶν καί συνεπῶς θά χάσει τόν διεθνῆ χαρακτῆρα. Καί δεύτερον καί σπουδαιότερον, διότι οἱ διενέξεις, πολιτικές, φυλετικές, ἀκόμα καί θρησκευτικές, προβλέπω ὅτι θά πολλαπλασιασθοῦν καί θά ἐνταθοῦν στό μέλλον καί θά ἔχουν μοιραίως τήν προέκτασή τους στούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες».

Ὁ Λουί Γκιραντοῦ, ἀπό τήν πλευρά του, παρατήρησε:

«Εὑρίσκομαι ἐδῶ ὕστερα ἀπό πρόσκληση τοῦ κ. Καραμανλῆ καί χάρις στήν προσφορά πού ἔκαμε στήν Διεθνῆ Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή. Διορίστηκα πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς πού θά πρέπει νά μελετήσει τό θέμα καί σᾶς τονίζω ὅτι, ἄν δέν πίστευα σ' αὐτήν τήν ὑπόθεση, δέν θά εὑρισκόμουν ἐδῶ. Ἤμουν πολύ εὐχαριστημένος σήμερα τό πρωί πού μαζί μέ τόν πρωθυπουργό κ. Καραμανλῆ πετάξαμε πάνω ἀπό τόν χῶρο τῆς Ὀλυμπίας, ὁ ὁποῖος ἔχει προτυθεῖ, ἐνῶ συγχρόνως διεπίστωσα ὅτι ἐπικρατεῖ πράγματι ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων».

Καί ὁ πρόεδρος τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΔΟΕ κατέληξε:

«Εἶναι ἡ δεύτερη φορά πού ἐπισκέπτομαι τήν Ὀλυμπία. Ἡ πρώτη ἦταν τό 1978. Πρῶτα ἀπ' ὅλα, αἰσθάνομαι σάν στό σπίτι μου καί δεύτερον, ἐδῶ εἶναι ὁ κατάλληλος χῶρος γιά τήν τέλεση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων».

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Λ. Γκιραντοῦ καί τῶν συνεργατῶν του στήν Ὀλυμπία προκάλεσε τήν ἐπίσπευση τῆς ἐκπονήσεως, ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς, σχεδίου συμφωνίας πού θά καθόριζε τό νομικό καθεστώς τῶν ὀλυμπιακῶν ἐγκαταστάσεων καί τῶν σχέσεων Ἑλλάδας καί ΔΟΕ στήν περίπτωση πού θ' ἀποφασιζόταν ἡ μόνιμη διεξαγωγή τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα. Τό σχέδιο αὐτό, τό σημαντικότερο σημεῖο τοῦ ὁποίου ἀναφέρεται στό ἀπαραβίαστο τοῦ εὐρύτερου χώρου τῆς Ὀλυμπίας, θά ὑποβαλλόταν στή ΔΟΕ. Σχετικά, ὁ Λ. Γκιραντοῦ ἐνημερώθηκε κατά τή διάρκεια συσκέψεως πού ἔγινε στήν Ἑλληνική Ὀλυμπιακή Ἐπιτροπή, στήν ὁποία πῆρε μέρος καί ὁ ὑφυπουργός Προεδρίας, Α. Καραμανλῆς.

Παράλληλα, ἐξάλλου, μέ τήν ἐπικοινωνία πού εἶχε μέ τήν ἡγεσία τῆς ΔΟΕ, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν παρέλειψε σέ κάθε εὐκαιρία νά προβάλει τήν πρότασή του ἀπό τά διεθνῆ μέσα ἐνημερώσεως. Σέ συνέντευξή του, στίς ἀρχές Ἀπριλίου, στήν ἐφημερίδα «Die Welt», ἐπανέλαβε ὅτι ἡ σοβιετική ἐπέμβαση στό Ἀφγανιστάν ἐπιβεβαίωσε τή θέση του, χωρίς ὅμως νά τήν ἔχει προκαλέσει, ἐφόσον ἤδη πρίν ἀπό τέσσερα χρόνια εἶχε προτείνει, μέ ἐπιστολή του πρός τόν πρόεδρο τῆς ΔΟΕ, νά διεξάγονται οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες, μακριά ἀπό κάθε πολιτικοϊδεολογική διένεξη, στόν τόπο της προελεύσεώς τους, δηλαδή τήν Ἑλλάδα. Ἡ ἐπανάληψη τῆς προτάσεως αὐτῆς ἐπιβλήθηκε πρόσφατα γιά λόγους πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καί, πρό παντός, ἠθικῆς τάξεως:

Ἐπίσκεψη στό χῶρο τῆς Ὀλυμπίας, ἀπό κοινοῦ μέ τόν Λ. Γκιραντοῦ, ἐκπρόσωπο τῆς ΔΟΕ.

«Αντί νά ἐνισχύσουν τήν εἰρήνη καί τήν προσέγγιση τῶν λαῶν, οἱ Ὀλυμπιακοί Ἀγῶνες ἔχουν καταστεῖ μῆλο τῆς ἔριδος. Καί, ἀπό οἰκονομική ἄποψη, μόνο οἱ πλούσιες χῶρες θά εἶναι σέ θέση νά διοργανώνουν τούς Ἀγῶνες... Προσφέρουμε μιά ἔκταση ἑλληνικῆς γῆς ὑπό διεθνῆ διοίκηση, μιά μόνιμη ἐγκατάσταση γιά τίς ἀθλητικές ὀργανώσεις καί τήν παγκόσμια ἀθλούμενη νεότητα. Γι' αὐτό τό λόγο, θά ἦταν δυνατό νά ζητήσουμε μιά οἰκονομική συμμετοχή, ἀδιακρίτως φυλῆς ἤ ἐθνικότητας».

Καταλήγοντας, ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργός διατύπωσε τή γενικότερη ἄποψη ὅτι *«ὁ κόσμος βασανίζεται μέσα σέ μιά ἠθική ἀναρχία»* καί ὅτι *«εἶναι καιρός νά ἐπιστρέψουμε σέ ὁρισμένα ἰδεώδη τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητας, πού διατηροῦν πάντοτε τήν ἀξία τους, ὅπως ἡ ἀδελφοσύνη καί ἡ συμφιλίωση, πέρα ἀπό κάθε διαφορά»*[136].

28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπιδόσεως τῶν διαπιστευτηρίων τοῦ νέου Ἕλληνα πρεσβευτῆ στό Βουκουρέστι, Μ. Κωττάκη, ὁ πρόεδρος τῆς Ρουμανίας, Ν. Τσαουσέσκου, ἀναφέρθηκε, μέ ἰδιαίτερη ἔμφαση καί θέρμη, στή γόνιμη ἐξέλιξη τῆς ἑλληνορουμανικῆς συνεργασίας. Ἡ συνεργασία αὐτή — παρατήρησε — βασίζεται στίς ἀρχές τῆς πλήρους ἰσοτιμίας, τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καί κυριαρχίας, τῆς μή ἐπεμβάσεως στίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις, τῆς ἀμοιβαίας ὠφέλειας, τῆς καταγγελίας τῆς βίας καί τῆς ἀπειλῆς χρήσεως βίας. Ἡ ἑλληνορουμανική συνεργασία καί οἱ ἀγαθές σχέσεις τῶν δύο χωρῶν — τόνισε — ἀποτελοῦν σημαντικό παράγοντα σταθερότητας καί εἰρηνικῆς ἐξελίξεως, ὄχι μόνο στά Βαλκάνια, ἀλλά ἐπίσης στήν Εὐρώπη καί σέ ὁλόκληρο τόν κόσμο.

Ὁ Ρουμάνος πρόεδρος ἀπέτισε φόρο τιμῆς στή βαλκανική καί τή γενικότερη ἐξωτερική πολιτική τοῦ Κ. Καραμανλῆ καί πρόσθεσε ὅτι ἡ πρόσφατη ἐπίσκεψη τοῦ Ἕλληνα πρωθυπουργοῦ στό Βουκουρέστι ἐπαναβεβαίωσε τήν κοινή ἐπιθυμία τῶν δύο χωρῶν νά διευρύνουν τή συνεργασία τους σ' ὅλους τούς τομεῖς. Ἡ ταυτότητα καί ἡ ὁμοιότητα τῆς στάσεως τῆς Ρουμανίας καί τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι στά σημαντικότερα θέματα τῆς διεθνοῦς ζωῆς — πρόσθεσε — ἐξασφαλίζουν εὐνοϊκές προϋποθέσεις γιά τή συνεργασία μεταξύ τῶν δύο χωρῶν στό διεθνές πεδίο γιά τή δημιουργία ἑνός καλύτερου καί δικαιότερου κόσμου.

30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1980

Ὁ ὑφυπουργός Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, Γ. Ἀποστολάτος, ὑποβάλλει στόν πρωθυπουργό, Κ. Καραμανλῆ, σημείωμα μέ ἀναφορά στίς προβλέψεις τοῦ πενταετοῦς προγράμματος 1976-1980 καί στά πραγματικά ἀποτελέσματα ἀπό τήν ἐφαρμογή του στό πεδίο τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων:

«Τό πενταετές πρόγραμμα 1976-1980 προέβλεπε ἔλλειμμα σέ ὅλους τούς φορεῖς Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεως ἁρμοδιότητος ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν ἐκ δρχ. 49.335.000.000.

»Τό πραγματικόν ἀποτέλεσμα τῆς ἴδιας περιόδου διαμορφώνεται σέ πλεόνασμα δρχ. 53.630.000.000.

»Ἡ διαφορά δηλαδή μεταξύ προβλέψεων καί ἀποτελεσμάτων φθάνει στά 103.000.000.000 δρχ.

»Εἰδικώτερα:

1. Προβλέψεις τοῦ πενταετοῦς προγράμματος

Τό πενταετές πρόγραμμα προέβλεπε:

α) Ἔλλειμμα εἰς τόν Κλάδον Συντάξεως Κυρίας Ἀσφαλίσεως	δρχ.	18.772 ἑκατ.
β) Πλεόνασμα εἰς τόν Κλάδον Συντάξεως Ἐπικουρικῆς Ἀσφαλίσεως	δρχ.	4.851 ἑκατ.
γ) Ἔλλειμμα εἰς τόν Κλάδον Ἀσθενείας	δρχ.	15.376 ἑκατ.
δ) Δαπάνες Διοικήσεως 5% σύνολον ἐσόδων	δρχ.	15.138 ἑκατ.
ε) Προτεινόμενες βελτιώσεις παροχῶν	δρχ.	4.900 ἑκατ.
Συνολικόν ἔλλειμμα	δρχ.	49.335 ἑκατ.

2. Πραγματικά ἀποτελέσματα πενταετοῦς προγράμματος

(Τά στοιχεῖα διά τό 1980 εἶναι σχεδόν δεδομένα)

α) Πλεόνασμα εἰς τόν Κλάδον Συντάξεως Κυρίας Ἀσφαλίσεως	δρχ.	24.597 ἑκατ.
β) Πλεόνασμα εἰς τόν Κλάδον Ἀσθενείας	δρχ.	433 ἑκατ.
γ) Πλεόνασμα εἰς τόν Κλάδον Συντάξεως Ἐπικουρικῆς Ἀσφαλίσεως	δρχ.	27.100 ἑκατ.
δ) Πλεόνασμα ἀπό ρυθμίσεις προσφάτων Νόμων (Ν. 997 κ.λ.π.) περίπου	δρχ.	1.500 ἑκατ.
Συνολικόν πλεόνασμα	δρχ.	53.630 ἑκατ.

»Σημειώνουμε ὅτι μέ τίς πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις ἀποκαταστάθηκε στά περισσότερα Κλαδικά Ταμεῖα ἡ ὀρθή ἀσφαλιστική σχέση μεταξύ εἰσφορᾶς καί παροχῆς».

Σέ μεταγενέστερη, ἐξάλλου, ἔκθεσή του, ὁ Γ. Ἀποστολάτος ἀναφέρεται ἀναλυτικά στίς ἐξελίξεις τοῦ θεσμοῦ τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως κατά τό ἔτος 1979:

«Ἕνας βασικός νόμος

»Ἡ πολιτική στόν τομέα τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ἄρχισε νά προσλαμβάνει περισσότερο συγκεκριμένο περιεχόμενο κατά τό 1979, ἀφοῦ ὁ ἁρμόδιος τοῦ τομέως

ὑφυπουργός Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, μέ τίς σαφεῖς ὁδηγίες τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, εἶχε ἐντοπίσει κατά τούς προηγούμενους μῆνες τῆς θητείας τῆς δεύτερης μεταπολιτευτικῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ τούς στόχους, οἱ ὁποῖοι θά ἔπρεπε νά ἐπιδιωχθοῦν γιά νά ὑπάρξει ὀρθολογισμός στόν εὐαίσθητο αὐτόν κοινωνικά χῶρο.

»Μερικές βασικές ἀρχές τοῦ ὑπό διαμόρφωση σχεδιασμοῦ εἶχαν ἐντοπισθεῖ:

»α. Ὁ θεσμός τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως θά ἔπρεπε νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τίς παρεμβάσεις — ψηφοθηρικοῦ περιεχομένου — τῆς προνοιακῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς.

»Ὁ θεσμός ἔπρεπε νά λειτουργεῖ μέ τήν ἀνταποδοτική βάση εἰσφορᾶς καί παροχῆς σέ συνδυασμό μέ τόν χρόνο ἀσφαλίσεως τοῦ ἀσφαλισμένου.

»Λογικές ἀνακατανομές παροχῶν ὑπέρ τῶν ἀσθενέστερων συνταξιούχων θά ἦταν κοινωνικά δίκαιες στά πλαίσια ὄχι μόνο τοῦ συγκεκριμένου χρονικά οἰκονομικοῦ δυναμικοῦ τῶν Ἀσφαλιστικῶν Ταμείων ἀλλά καί τῆς διαχρονικῆς προοπτικῆς τους.

»Μέ βάση αὐτή τήν ἀρχή ψηφίστηκε ὁ βασικός Ν. 825/1978 πού περιεῖχε τό πνεῦμα αὐτῶν τῶν νέων ἀρχῶν καί πού προκάλεσε τήν πλήρη συμπαράσταση τῶν κυριωτέρων κομμάτων τοῦ Κοινοβουλίου ἐνῶ τούς ἀπεδέχθη εὐμενέστατα ἡ Γενική Συνομοσπονδία Ἐργατῶν Ἑλλάδος.

»Τό Κράτος θά μποροῦσε νά χειριστεῖ αὐτοτελῶς τό πρόβλημα τῶν παροχῶν Προνοίας πρός τίς χειμαζόμενες τάξεις συνταξιούχων ἤ ὑποψηφίων συνταξιούχων πού εἴτε δέν εἶχαν φροντίσει κατά τήν διαδρομή τῆς ἐπαγγελματικῆς τους δραστηριότητας νά ἀσφαλισθοῦν εἴτε δέν ἦταν ἐφικτή χρονικά ἡ ἀσφάλιση αὐτή (ἐλλιπής ἀσφαλιστική κάλυψη λόγῳ μή λειτουργίας τοῦ συγκεκριμένου Ἀσφαλιστικοῦ Ταμείου στόν τόπο καί κατά τό χρόνο τοῦ ἐνδιαφερομένου — π.χ. σταδιακή κάλυψη ἀπό τό ΙΚΑ τῶν περιοχῶν τῆς χώρας — ἡ ὁλική ἀπουσία ἀσφαλιστικῆς καλύψεως — περίπτωση πολιτικῶν προσφύγων ἤ προσφύγων ἀπό διάφορες χῶρες, ὅπως οἱ Αἰγυπτιῶτες, οἱ Ἕλληνες τῆς Κωνσταντινουπόλεως κ.λ.π.).

»Γιά τήν ὁμάδα αὐτή τῶν συνταξιούχων (ἤ ὑπό σύνταξη) θά ἔπρεπε νά ὑπάρξουν δύο μορφῶν παροχές: α) Ἐκείνη πού προσδιόριζε ἀπό τήν εἰσφορά τοῦ ἀσφαλισμένου τό Ταμεῖο του μέ βάση τόν τρόπο λειτουργίας τοῦ θεσμοῦ τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως καί β) τήν πρόσθετη προνοιακή παροχή πού θά παρεῖχε χωριστά ἡ πολιτεία ἀπό τόν Κρατικό Προϋπολογισμό γιά νά καλύψει βασικές ἀνάγκες ἐπιβιώσεως τῶν συνταξιούχων.

»Ἡ ὁμαδική ἐγγραφή μεγάλων ὁμάδων ἀσφαλισμένων ἤ συνταξιούχων σέ Ἀσφαλιστικά Ταμεῖα, στά ὁποία δέν εἶχαν καταβάλει καθόλου εἰσφορές ἤ οἱ καταβολές ἦσαν περιορισμένες καί στή συνέχεια ἐζητεῖτο ἡ κανονική συνταξιοδότησή τους καί ἡ εὔλογη οἰκονομική ἀποδυνάμωση τῶν Ταμείων, θά ἔπρεπε νά σταματήσει.

»Ὄχι μόνο τό συγκεκριμένο Ταμεῖο πού οἱ πόροι του προήρχοντο ἀπό τίς εἰσφορές καί τά δικαιώματα τῶν ἀσφαλισμένων του θά ἔπρεπε νά ἐπιβαρυνθεῖ μέ τεράστια ποσά πού θά ἐπέβαλλε μιά κρατική προνοιακή πολιτική ἀλλά καί ὁ ἴδιος ὁ ἀσφαλισμένος πού εἶχε φροντίσει τίς ὑποχρεώσεις του κατά τήν ἐπαγγελματική του διαδρομή καί ἀπασχόληση δέν ἦταν δυνατόν νά ἀνεχθεῖ ὅπως οἱ εἰσφορές του μεταβληθοῦν σέ μοχλό ἀσκήσεως κοινωνικῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς εἰς βάρος τῶν ἰδικῶν του παροχῶν.

»Δυστυχῶς ἡ βασική αὐτή ἀρχή τοῦ διαχωρισμοῦ τοῦ χώρου τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως ἀπό τόν τομέα τῆς Προνοίας ὄχι μόνο δέν εἶχε καθιερωθεῖ ἀπό τίς προηγούμενες Κυβερνήσεις, ἀλλά ἡ Πολιτεία εὕρισκε εὔκολη λύση στήν κάλυψη ἀναγκῶν προνοίας σέ ἀσθενέστερες ὁμάδες μέ τήν ἔνταξή τους σέ Ἀσφαλιστικά Ταμεῖα καί κατά συνέπεια τήν οἰκονομική ἀποδυνάμωσή τους.

»Ὁ βασικός Ν. 825/1978 ἔθεσε γιά πρώτη φορά τήν ἀρχή: τό ὕψος τῆς εἰσφορᾶς καθορίζει τήν ἀντίστοιχη παροχή.

»Ἔγινε ἀντιληπτό ἀπό τό σύνολο σχεδόν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ὅτι, ἐάν θά συνεχιζόταν αὐτή ἡ ρύθμιση πού καθόριζε ὁ βασικός αὐτός νόμος, τά Ἀσφαλιστικά Ταμεῖα θά διατηροῦσαν τό οἰκονομικό τους δυναμικό καί θά ἀποφεύγονταν τά τεράστια ἐλλείμματα πού θά προκαλοῦντο ἀπό τήν ἀνατροπή αὐτοῦ τοῦ βασικοῦ ὄρου. (Τό Ἐθνικό Ἀσφαλιστικό Ἵδρυμα, τό ΙΚΑ, παρουσίαζε κατά τήν ἴδια ἐκείνη περίοδο πλεόνασμα τῆς τάξεως τῶν 20 δισεκατ. δρχ. ἐτησίως).

Τό παράδειγμα τοῦ ΟΓΑ

»Ἡ φιλοσοφία τοῦ διαχωρισμοῦ τῆς ἐννοίας τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως ἀπό ἐκείνη τῆς Προνοίας εἶχε ἤδη ἀποτυπωθεῖ ἀπό τήν δεκαετία τοῦ '60 ἀπό τόν ἴδιο τόν πρωθυπουργό Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ στήν περίπτωση τῶν ἀγροτῶν μέ τήν δημιουργία εἰδικοῦ Ταμείου, τοῦ Ὀργανισμοῦ Γεωργικῶν Ἀσφαλίσεων (ΟΓΑ), ὅπου τά ἔσοδα τοῦ Ταμείου καί οἱ παροχές προήρχοντο ἀπό τόν Κρατικό Προϋπολογισμό.

»Κατά τό 1979 εἶχε συνταχθεῖ μελέτη κατά τήν ὁποία θεωρήθηκε ὅτι ἡ εἰκοσαετία (1960-1980) ἦταν ἱκανός χρόνος γιά νά ἀρχίσει ἡ μεταβολή τοῦ συστήματος τῆς προνοιακῆς συνταξιοδοτήσεως τῶν ἀγροτῶν καί ἡ ἔνταξή τους σέ κανονικό Ἀσφαλιστικό Ταμεῖο πού θά λειτουργοῦσε μέ τίς ἀρχές τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως, δηλαδή μέ καταβολή κανονικῶν ἀσφαλιστικῶν εἰσφορῶν ἀπό τούς ἀγρότες.

»Τό νέο σύστημα ὑπελογίζετο νά τεθεῖ σέ ἐφαρμογή μετά 5-7 χρόνια.

Οὐδείς ἀνασφάλιστος

»Ἡ ἀνάγκη νά καλυφθοῦν συνταξιοδοτικά καί οἱ ὁμάδες ἐκεῖνες τοῦ πληθυσμοῦ πού δέν εἶχαν δυνατότητα συνταξιοδοτήσεως προκάλεσε μία συστηματική ἀπογραφή σέ συνεργασία μέ τό ὑφυπουργεῖο Προνοίας προκειμένου νά καταγραφοῦν ὅλοι οἱ ὑπερήλικες ἀνασφάλιστοι τῆς χώρας.

»Ἡ ἀπογραφή διήρκεσε καθ' ὅλο τό 1979 καί εἶχε τά ὑπολογιζόμενα ἀποτελέσματα ἀπό πλευρᾶς ἀριθμοῦ ἀνασφαλίστων.

»Ἡ πληροφορία ὅτι τό ὑφυπουργεῖο Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως προετοίμαζε Σχέδιο Νόμου γιά τήν κάλυψη ὅλων τῶν ἀνασφαλίστων τῆς χώρας ἦταν φυσικό νά προκαλέσει ἔντονο σκεπτικισμό σέ ἄλλα μέρη τῆς Κυβερνήσεως τοῦ οἰκονομικοῦ τομέως πού διέβλεπαν σημαντική δημοσιονομική ἐπιβάρυνση ἀπό τίς δαπάνες τῶν νέων παροχῶν. Παρά τό ὅτι ὑπελογίζετο — χωρίς συγκεκριμένα στοιχεῖα — ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν ἀνασφαλίστων θά ἔφθανε σέ

έκατοντάδες χιλιάδες ἄτομα, ὁ πρωθυπουργός — καί ἀφοῦ ἄκουσε τίς ἀπόψεις του ἁρμοδίου ὑφυπουργοῦ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων — ἔδωσε ἐντολή νά προχωρήσει ἡ ὁριστική μελέτη καί νά τοῦ ὑποβληθεῖ τό κείμενο τοῦ Σχεδίου Νόμου.

»Ἡ ἀναγγελία τῆς ἀρχῆς "Οὐδείς ἀνασφάλιστος" εἶχε ὡς ἦταν φυσικό τεράστια κοινωνική ἀπήχηση καί ἡ Κυβέρνηση θά ἐκάλυπτε μέ τό νέο μέτρο ἕνα σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα δεδομένου ὅτι ἐκτός τῆς συνταξιοδοτικῆς παροχῆς ὁ ὑπερήλικας θά ἀπολάμβανε ἰατροφαρμακευτική καί νοσοκομειακή περίθαλψη. Ἡ κάλυψη ὑγείας εἶχε ἀκόμα μεγαλύτερη καί ἀπό τήν συνταξιοδοτική παροχή σημασία γιά τόν ὑπερήλικα.

»Ἡ ἀπογραφή πού ἔγινε σέ συνεργασία μέ τό ὑφυπουργεῖο Προνοίας ἔδειξε ὅτι ἡ πρόταση δέν θά ἀντιμετώπιζε ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια ἀπό πλευρᾶς δημοσιονομικῶν δαπανῶν.

»Καταγράφησαν 24.500 ὑπερήλικες ἀνασφάλιστοι σέ ὅλη τή χώρα πού ἀπεφασίσθη νά προστεθοῦν στήν προνοιακή διαδικασία τοῦ ΟΓΑ πού ἐκάλυπτε τό 1979 650.000 ἀγρότες.

»Ἡ ἐξαγγελία τοῦ μέτρου αὐτοῦ — χωρίς νά διαταραχθεῖ ἡ ἀρχή τοῦ Ν. 825/78 πού διεχώριζε τήν Κοινωνική Ἀσφάλιση ἀπό τήν Πρόνοια καί χωρίς νά ἐπιβαρυνθοῦν τά οἰκονομικά τῶν διαφόρων Ταμείων, ἐκρίθη ὡς ἕνα μέτρο ὑψηλῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, τό ὁποῖο δέν εἶχε κἄν ἐφαρμοσθεῖ καί σέ οἰκονομικά εὔρωστες χῶρες τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἀποκατάσταση τῆς βιωσιμότητας τῶν Ἀσφαλιστικῶν Ταμείων

»Ἡ μεγάλη διασπορά τῶν ἀσφαλιστικῶν φορέων (περίπου 350) καί ὁ ἀνώμαλος καί περιπτωσιακός τρόπος ἱδρύσεώς τους πού ἐκάλυπτε πολλές φορές μικρές ὁμάδες ἀσφαλισμένων καί πού ἔτσι κατόρθωναν νά συγκροτοῦν τό Ταμεῖο τους ἀπό ἀνορθόδοξους κοινωνικούς πόρους, ἐπέβαλε μία ἐκ βάθρων ἀνασυγκρότηση πολλῶν φορέων, προκειμένου νά ἀποκατασταθεῖ ἡ βιωσιμότητά τους.

»Σημαντικοί ἀσφαλιστικοί φορεῖς πού ἀντιμετώπιζαν τό φάσμα ἀμέσου ἀδυναμίας λειτουργίας τους μέ σειρά νομοθετημάτων ἀπέκτησαν νέα δυναμική καί προοπτική εὐρυθμης λειτουργίας τους.

»Οἱ σημαντικότερες νομοθετικές παρεμβάσεις τῆς περιόδου εἶναι:

»α. Ὁ Νόμος 915/79 γιά τό Ταμεῖο Τεχνικῶν (ΤΣΜΕΔΕ) πού δημιούργησε προϋποθέσεις γιά οὐσιαστική μεταβολή στήν περίθαλψη καί τή σύνταξη.

»Οἱ παροχές ἀκολουθοῦσαν μία ἀνιοῦσα ἐξέλιξη πού ἐφέρετο νά τριπλασιάζει τά ἀντίστοιχα ἐπίπεδα παροχῶν (σέ σταθερές τιμές) ἐκείνων τοῦ 1975.

»β. Ὁ Νόμος 982/79 μέ τόν ὁποῖο τό Ταμεῖο Ὑγειονομικῶν (ΤΣΑΥ) ἀπέκτησε μία νέα δυναμική ὑποδομή.

»Γιά πρώτη φορά οἱ ὑγειονομικοί ὅλης τῆς χώρας ἀποκτοῦν ἰατροφαρμακευτική περίθαλψη καί πολλαπλάσια ἐπίπεδα συντάξεων ἀπό ἐκεῖνα τοῦ 1975 (πάντα σέ σταθερές τιμές).

»γ. Τό Ταμεῖο Αὐτοκινητιστῶν (ΤΣΑ) μέ ἔλλειμμα 650 ἑκατ. δρχ. καί συντάξεις πού ἔφθαναν μόλις τίς 3.000 δρχ. δημιουργεῖ πόρους ἀπό τήν ἀναπροσαρμογή τῶν εἰσφορῶν τῶν ἀσφαλισμένων του πού προέβλεπε νά ἀποδώσει στήν προσεχῆ πενταετία ποσόν 12 δισεκατ. δρχ.

»Μέ τόν Ν. 984/79 μεταφέρθηκαν 70.000 μισθωτοί αὐτοκινητιστές στό ΙΚΑ πού κακῶς ὑπήγοντο μέχρι τότε σέ ἐργοδοτικό Ταμεῖο.

»Ἡ ἐκκαθάριση αὐτή τοῦ μητρώου μελῶν ἀπεδείχθη εὐεργετική γιά τά οἰκονομικά τοῦ ΤΣΑ.

»δ. Μετά τόν σημαντικό πολλαπλασιασμό τῶν ἐσόδων τοῦ ΤΕΒΕ δημιουργήθηκαν οἱ προϋποθέσεις γιά τή σύνταξη Σχεδίου Νόμου πού προέβλεπε τήν ὑπαγωγή 100.000 περίπου νέων ἐπαγγελματοβιοτεχνῶν στή δύναμη τοῦ Ταμείου.

»ε. Ἀκόμη καί στό Ταμεῖο Ἐμπόρων παρουσιάστηκε χαρακτηριστική ἀξιόλογη εὐρωστία μετά τίς ἀντίστοιχες νομοθετικές ρυθμίσεις καί τή νέα διοικητική του δομή.

Τό νέο μεγάλο Ταμεῖο Ἐπικουρικῆς Ἀσφαλίσεως Μισθωτῶν

»Ἕνα σημαντικό βῆμα στόν τομέα τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ἐπετεύχθη κατά τήν ἴδια περίοδο μέ τήν ψήφιση τοῦ Ν. 997/79 περί δημιουργίας Ταμείου Ἐπικουρικῆς Ἀσφαλίσεως Μισθωτῶν.

»Τό νέο Ταμεῖο χαρακτηρίστηκε "τό δεύτερο ΙΚΑ" ἀφοῦ προέβλεπε:

»α. Τήν κάλυψη τοῦ συνόλου τῶν ἀσφαλισμένων τῆς χώρας μέ ἐπικουρική ἀσφάλιση ἐφ' ὅσον δέν ὑπήγοντο σέ ὁποιοδήποτε Ἐπικουρικό Ταμεῖο.

»β. Τήν ἐξεύρεση αὐτοτελῶν πόρων γιά τό νέο Ταμεῖο (εἰσφορά ἐργαζομένου καί ἐργοδότου) χωρίς τήν προσφυγή στόν Κρατικό Προϋπολογισμό.

»γ. Τόν καθορισμό πλαισίου εἰσφορῶν (3% σύν 3%) ὥστε νά εὐθυγραμμισθοῦν σύν τῷ χρόνῳ καί τά ὑπόλοιπα λειτουργοῦντα Ἐπικουρικά Ταμεῖα.

»δ. Τήν ἀπαγόρευση δημιουργίας νέου Ἐπικουρικοῦ Ταμείου οἱασδήποτε μορφῆς ἀπό τό γεγονός τῆς λειτουργίας ἤδη δεκάδων Ἐπικουρικῶν Ταμείων πού προκαλοῦσαν τεράστια προβλήματα — διοικητικά καί οἰκονομικά — στόν θεσμό τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφάλισης.

»ε. Τήν ἀπορρόφηση ἀπό τό ΤΕΑΜ τῶν ἀνίσχυρων οἰκονομικά Ἐπικουρικῶν Ταμείων κατόπιν ἐπιθυμίας τῶν ἰδίων τῶν ἀσφαλισμένων.

»Ἡ Ἐπικουρική Ἀσφάλιση, λόγω τῶν πιέσεων πού εἶχαν ἀσκήσει κατά καιρούς οἱ συνδικαλιστές καί τῆς πρόθυμης ἀποδοχῆς τῶν αἰτημάτων τους ἀπό τίς κομματικές Κυβερνήσεως εἶχε ἐκφύγει ἀπό τήν ἀρχική βάση λειτουργίας της.

»Τήν Ἐπικουρική Ἀσφάλιση ὑποτίθεται ὅτι δημιουργοῦν ὁμάδες ἀσφαλισμένων ἀπό ἴδιους πόρους ἐκ τοῦ φόβου ὅτι ἡ κυρία ἀσφάλιση δέν ἐπαρκεῖ γιά τήν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῆς συνταξιοδοτικῆς παροχῆς.

»Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ὅμως ὅλα τά λειτουργοῦντα Ἐπικουρικά Ταμεῖα εἶχαν ἐπιτύχει καί τήν οἰκονομική συμβολή τῶν ἐργοδοτῶν, δηλαδή τήν παράλληλη δημιουργία μέ τούς ἴδιους πόρους ἑνός ἄλλου οἱωνεί Ταμείου Κυρίας Ἀσφαλίσεως.

»Ἡ φιλοσοφία τῆς δημιουργίας τοῦ ΤΕΑΜ ἀπέβλεπε ἀπό τούς ἐμπνευστές του καί σέ ἕνα γενικώτερο στόχο, πού γιά λόγους ἀποφυγῆς ἀμέσων ἀντιδράσεων ἐνδιαφερομένων συνδικαλιστῶν νά διαθέτουν τό ἰδικό τους Ταμεῖο καί

τήν άντίστοιχη συμμετοχή τους στή Διοίκηση, δέν άπετυπώθη στό Νόμο 997/79:

»Η μελλοντική συγχώνευση τῶν Ταμείων Κυρίας καί Επικουρικῆς Ασφαλίσεως σέ ἑνιαῖο Ταμεῖο, μέ ἰσχυρούς πόρους καί άντίστοιχο ὕψος παροχῶν.

»Εάν ληφθοῦν ὑπόψη τά ἐπίπεδα τῶν συνολικῶν εἰσφορῶν γιά σύνταξη τοῦ Εθνικοῦ Ασφαλιστικοῦ Ταμείου (τοῦ ΙΚΑ), τά ὁποῖα στήν περίοδο ἐκείνη ἦσαν 14,2%, προσετίθεντο εἰσφορές 6%, δηλαδή περίπου 45% νέοι πόροι γιά συνταξιοδότηση.

»Η ρύθμιση αὐτή θά ἦταν δυνατό νά ἀποτρέψει κινδύνους ἐλλειμμάτων καί οἰκονομικῆς ἀδυναμίας τοῦ ΙΚΑ γιά πολλές δεκαετίες, ἀκόμα καί ἀπό τήν δυσμενῆ ἐξέλιξη τῶν δημογραφικῶν δεικτῶν τῆς χώρας καί τήν γήραναη τοῦ πληθυσμοῦ.

»Δευτερευόντως ἡ συγχώνευση αὐτή θά ἐμείωνε δραστικά τήν ἀπαράδεκτη διάσπαση σέ ἑκατοντάδες Ταμεῖα τοῦ θεσμοῦ τῆς Κοινωνικῆς Ασφαλίσεως τῆς χώρας.

Η συγχώνευση μικρῶν προβληματικῶν Ταμείων

»Αρχισε συστηματική συγχώνευση σέ μεγάλους ἰσχυρούς ἀσφαλιστικούς φορεῖς τῶν μικρῶν προβληματικῶν Ταμείων μέ τούς περιορισμένους πόρους καί τήν διοικητική τους ἀνικανότητα.

»Η συγχώνευση γίνεται μέ συνθῆκες πού δέν δημιουργοῦν οἰκονομικά προβλήματα στά ὑφιστάμενα Ταμεῖα.

»Ετσι, χιλιάδες ἀσφαλισμένοι καί συνταξιοῦχοι πού κάτω ἀπό τίς οἰκονομικές συνθῆκες τοῦ Ταμείου τους δέν εἶχαν καμμία ἐλπίδα ἀνθρώπινης συντάξεως βλέπουν νά μεταβάλλεται τό ἀσφαλιστικό τους καθεστώς μέ τήν ὑπαγωγή τους σέ εὔρωστους ἀσφαλιστικούς φορεῖς.

»Μία γενική μελέτη πού συνετάγη προέβλεπε ὅπως οἱ 278 Ασφαλιστικοί Οργανισμοί Εποπτείας τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Υπηρεσιῶν ὁμαδοποιηθοῦν σέ 60 περίπου.

Συμπληρωματικά μέτρα

»Μεταξύ τῶν μέτρων τά ὁποῖα ἀπεφασίσθησαν καί ἐτέθησαν σέ ἐφαρμογή κατά τήν ἴδια περίοδο συμπεριλαμβάνονται καί:

»α. Η ἐπέκταση τοῦ ΙΚΑ σ' ὅλη τή χώρα καί ἡ κάλυψη μέ ἀσφάλιση ὅλων τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων.

»Σημειωτέον ὅτι ἡ κάλυψη αὐτή γίνεται ὕστερα ἀπό 42 χρόνια λειτουργίας τοῦ Ἱδρύματος καί ἀφοῦ ξεπεράστηκαν σημαντικές ὀργανωτικές δυσκολίες, δεδομένου ὅτι ἡ ἐπέκταση ἀφοροῦσε σέ ἀπομακρυσμένα σημεῖα τῆς χώρας.

»β. Η ὁλοκλήρωση τῆς φαρμακευτικῆς καί νοσοκομειακῆς προστασίας σέ νέες μεγάλες ὁμάδες ἀσφαλισμένων καί συνταξιούχων.

»Στήν ἴδια αὐτή περίοδο ὑπολογίζεται ὅτι 1.600.000 ἀσφαλισμένοι καί μέλη τῶν οἰκογενειῶν τους ἀπόκτησαν γιά πρώτη φορά ἰατροφαρμακευτική καί νοσοκομειακή περίθαλψη.

»Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἀκόμα καί οἱ ὑγειονομικοί τῆς χώρας περιελήφθησαν στήν κάλυψη. Ετσι οἱ γιατροί ἀπέκτησαν γιά πρώτη φορά γιατρό καί οἱ φαρμακοποιοί γιά πρώτη φορά φάρμακο.

»γ. Η ὑπαγωγή ὅλου τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ στήν ἀσφάλιση. Μέ τίς ρυθμίσεις αὐτῆς τῆς περιόδου ὑπολογίζεται ὅτι τό 99% τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας βρίσκεται ἀσφαλισμένο, ἐνῶ τό 1950 μόλις τό 24% εἶχε ἀσφαλισθεῖ:

»δ. Η βελτίωση τῶν κατωτάτων ὁρίων συντάξεων. Στήν ἴδια περίοδο αὐξήθηκαν σημαντικά τά λεγόμενα «κατώτατα ὅρια συντάξεων» καί κυρίως ἐκεῖνα τοῦ ΙΚΑ πού ἀπό 3.800 δρχ. ἔφθασαν περίπου στίς 9.000 δρχ. καί τοῦ ΤΕΒΕ ἀπό 1.550 δρχ. στίς 6.000 δρχ., δηλαδή τετραπλασιάσθησαν.

»Σημειώνεται ἐδῶ ὅτι τά ποσά αὐτά ἀφοροῦν σέ χιλιάδες συνταξιούχους καί ἡ δαπάνη ἀπό τόν πολλαπλασιασμό τοῦ ἐπιπέδου συντάξεως ἀνῆλθε σέ πολλά δισεκατομμύρια δρχ. χωρίς νά θιγεῖ τό οἰκονομικό δυναμικό τῶν Ταμείων, λόγω τῶν μέτρων πού εἶχαν ἤδη ληφθεῖ.

»Παράλληλα, ἔγινε καί "προαγωγή" τῶν λεγομένων "παλαιοσυνταξιούχων" τοῦ ΙΚΑ, δηλαδή ἐκείνων πού τό ἐπίπεδο τῆς παροχῆς εἶχε κριθεῖ μέ παλαιά οἰκονομικά δεδομένα τοῦ Ἱδρύματος.

»Πράγματι, σέ 200.000 παλαιούς συνταξιούχους τοῦ ΙΚΑ ἔγινε βελτίωση τῆς συνταξιοδοτικῆς τους θέσεως κατά 3 ἀσφαλιστικές κλάσεις χωρίς νά εἰσπραχθεῖ οὔτε δραχμή ὡς νέα εἰσφορά.

»ε. Η θέσπιση δυναμικῶν εἰσφορῶν καί παροχῶν.

»Τά πιό πάνω ἐπιτεύγματα βελτιώσεως τῶν συντάξεων ἔγιναν ἐφικτά χάρις στή θέσπιση δυναμικῶν εἰσφορῶν. Δηλαδή ἔγινε ἡ προσαρμογή καί ἡ ἰσορρόπηση τῶν εἰσφορῶν σέ ἐπίπεδα πού ἦταν ἀπαραίτητα γιά τήν ἀνάλογη καταβολή παροχῶν.

»Βρέθηκαν εἰσφορές ὕψους μόλις 50 δρχ. τό μῆνα πού πεντηκονταπλασιάστηκαν (2.500), ἐνῶ ἄλλες συμβολικές σχεδόν εἰσφορές πού κατέβαλαν οἱ ἐλεύθεροι ἐπαγγελματίες ἀναπροσαρμόστηκαν.

»Συνδέθηκε δηλαδή δυναμικά τόσο ἡ εἰσφορά ὅσο καί ἡ παροχή στά μεγάλα Κλαδικά Ταμεῖα μέ τίς οἰκονομικές ἐξελίξεις τῆς χώρας.

»Η ρύθμιση αὐτή ἔδωσε τή δυνατότητα στόν Εθνικό Ασφαλιστικό Φορέα, τό ΙΚΑ, πού ἄλλωστε εἶχε τή φήμη ἰσχνοῦ καί ἀδύναμου ὀργανισμοῦ, νά καταβάλει στήν περίοδο αὐτή συντάξεις πού ἔφθαναν τίς 55.000 δρχ. τό μῆνα.

»Η ἐξέλιξη αὐτή ἐπέτρεψε καί ἄλλη σημαντική καινοτομία.

»Μέχρι τότε τό ὀνομαστικό ὕψος τῶν συντάξεων ἐρυθμίζετο μέ Υπουργικές Αποφάσεις καί ἦταν δικαία ἡ διαμαρτυρία τῶν συνταξιούχων ὅτι οἱ παροχές συνεχῶς ὑπελείποντο τῆς τιμαριθμικῆς ἐξελίξεως.

»Μέ τόν βασικό Ν. 825/78 ἔγινε καί ἡ θέσπιση τῆς αὐτόματης ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων τοῦ ΙΚΑ ἀνάλογα μέ τίς οἰκονομικές ἐξελίξεις τῆς χώρας.

»Τό νέο σύστημα ἐβελτίωσε σημαντικά τήν ἀξία τῆς συνταξιοδοτικῆς παροχῆς.

»στ. Η ἀσφαλιστική κάλυψη τῶν ἐργαζομένων Ἑλλήνων σέ τρίτες χῶρες.

»Εκτός ἀπό τή γενική ρύθμιση πού συνεπάγετο ἡ ἔνταξη τῆς χώρας μας στήν ΕΟΚ καί πού ἔδινε τή δυνατότητα συνυπολογισμοῦ τοῦ χρόνου ἐργασίας στίς ἀντίστοιχες χῶρες-μέλη τῆς Κοινότητας καί τήν ἐλεύθερη μεταφορά τῶν συντάξεων, πραγματοποιήθηκαν ἀνάλογες εὐνοϊκές ρυθμίσεις γιά ὅσους Ἕλληνες ἐργάζοντο στό ἐξωτερικό μέ τήν ὑπογραφή σειρᾶς διεθνῶν διμερῶν συμβάσεων.

»Κατά τό 1979 μέ τόν Ν. 897/79 ἔγινε σύμβαση ἀμοι-

βαίας κοινωνικοασφαλιστικῆς καλύψεως μέ τήν Κύπρο.

»Μέ τόν Ν. 946/79 ἐκαλύφθησαν οἱ Ἕλληνες ἐργαζόμενοι στή Λιβύη, ἐνῶ ὑπεγράφη καί συμφωνία μέ τόν Καναδᾶ γιά τήν κάλυψη χιλιάδων συμπατριωτῶν μας.

»Συστηματική προσπάθεια ἔγινε γιά τήν ὑπογραφή ἀνάλογων συμβάσεων καί μέ τίς Ἀνατολικές χῶρες τῆς Εὐρώπης, ὅπου ἐργάζοντο γιά δεκαετίες οἱ λεγόμενοι "πολιτικοί πρόσφυγες".

»Οἱ Κυβερνήσεις τοῦ "ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ", παρά τήν ἐπίμονη πίεση τοῦ ὑπουργείου, εἴτε ἄφηναν ἀναπάντητα τά αἰτήματά μας εἴτε ἔδιναν παροχές πείνης.

»Στήν ἴδια περίοδο εἶχε ἑτοιμασθεῖ νομοσχέδιο, μέ τό ὁποῖο παρείχετο ἡ δυνατότητα σέ ὅλους τούς ὁμογενεῖς ὁπουδήποτε καί ἐάν εὑρίσκοντο νά ὑπαχθοῦν στό Ἑλληνικό Ἀσφαλιστικό Σύστημα.

»ζ. Ἡ ἐφαρμογή τῆς μηχανογραφήσεως στά Ἀσφαλιστικά Ταμεῖα.

»Γιά πρώτη φορά στά Ἀσφαλιστικά Ταμεῖα ἐφαρμόσθησαν σύγχρονα μηχανογραφικά συστήματα.

»Ἡ δλη ἐργασία ἔχει προχωρήσει σέ ἀξιόλογο βαθμό ἀφοῦ ἑκατομμύρια μηχανογραφικές ἀποτυπώσεις πού περιλαμβάνουν στοιχεῖα ἀπό τήν ἐποχή τῆς ἱδρύσεως, πρό δεκάδων ἐτῶν, τῶν ἀσφαλιστικῶν φορέων, ἔχουν πραγματοποιηθεῖ.

»Ἐάν ἡ προσπάθεια μποροῦσε νά διατηρηθεῖ στόν ἴδιο ρυθμό γιά τήν προσεχῆ πενταετία ἡ ἀνυπαρξία ἀτομικῶν καρτελλῶν ἀσφαλισμένου καί ἐργοδότη, ἡ ἀδυναμία παρακολουθήσεως τῆς κανονικῆς ροῆς τῶν νομοθετημένων ἐσόδων τῶν Ταμείων, ἡ ἀβελτηρία στήν ἔγκαιρη ἔκδοση συνταξιοδοτικῶν ἀποφάσεων θά εἶχαν ἐκλείψει.

»η. Τό Ἐθνικό Ἀσφαλιστικό Μητρῶο.

»Μέ τήν ἐφαρμογή μηχανογραφικοῦ συστήματος κατέστη δυνατή ἡ ἔναρξη δημιουργίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀσφαλιστικοῦ Μητρώου γιά ὅλους τούς Ἕλληνες ἀσφαλισμένους καί συνταξιούχους.

»Ἐκυκλοφόρησαν λεπτομερεῖς ἐγκύκλιοι γιά τόν τρόπο συντάξεώς του, ἐνῶ ἡ ὅλη ἐργασία προεβλέπετο νά πραγματοποιηθεῖ σέ 5-7 χρόνια.

»θ. Ἡ μή χορήγηση νέων εὐκολιῶν σέ ὀφειλέτες γιά παγωμένες ὀφειλές.

»Ἡ βεβαιότητα ὅτι κάθε Κυβέρνηση ὑπό τήν πίεση τῶν ἐργοδοτικῶν ὀργανώσεων θά ἦταν ὑποχρεωμένη νά παραχωρήσει νέες εὐκολίες σέ ὀφειλέτες γιά παγωμένες ὀφειλές εἶχε δημιουργήσει τήν οἰκονομική ἀποδυνάμωση τῶν φορέων καί εἶχε χαλαρώσει τήν ἀσφαλιστική συνείδηση τόσο στούς ἐργαζομένους ὅσο καί στούς ἐργοδότες κυρίως.

»Ἡ ἀπόφαση τῆς Διοικήσεως τοῦ ὑπουργείου νά μήν ἐπιτρέψει νέες διευκολύνσεις — παρά τίς ἔντονες καί συνεχεῖς πιέσεις τῶν ἐνδιαφερομένων — ἔφερε τά ἔσοδα τοῦ ΙΚΑ ἀπό 34 δισεκατ. δρχ. τό 1977 στά 85 δισεκατ. σ' αὐτή τήν περίοδο, ἐνῶ οἱ παγωμένες ὀφειλές εὑρίσκοντο μόλις στό 2% τοῦ ἐτήσιου προϋπολογισμοῦ τοῦ Ἱδρύματος.

»ι. Ἡ κατάργηση σειρᾶς προκλητικῶν διατάξεων τοῦ παρελθόντος.

»Ὅπως: ἡ καταβολή συντάξεως γιά 100 περίπου χρόνια στίς περιπτώσεις τῆς διά βίου συνταξιοδοτήσεως ἀγάμων θυγατέρων (20-30 χρόνια τοῦ πρώτου δικαιούχου, 50-70 χρόνια τῆς ἀγάμου), τῆς καταδολιεύσεως τῶν Ταμείων μέ τούς εἰκονικούς ὑψηλούς μισθούς τῆς τελευταίας πρό τῆς συνταξιοδοτήσεως διετίας, τῆς φαλκιδεύσεως τῶν οἰκονομικῶν των φορέων μέ τήν μετακίνηση τοῦ ἀσφαλισμένου ἀπό ἀδύνατο σέ ἰσχυρό ἀσφαλιστικό φορέα.

»Ἡ κατάργηση τῶν προκλητικῶν αὐτῶν διατάξεων ἔφερε μιά δικαιότερη συμπεριφορά σ' ὅλους τούς ἀσφαλισμένους τῆς χώρας.

»ια. Ἀνώτατο «πλαφόν» στίς συνταξιοδοτικές παροχές.

»Ἀκόμη μία ἀπόφαση δικαιοσύνης πού ἐλήφθη στήν ἴδια περίοδο ἦταν ὁ προσδιορισμός ἀνωτάτου ποσοῦ συντάξεων ἀπό συρροή συνταξιοδοτικῶν παροχῶν.

»Ἔτσι, καθορίσθηκε τό ποσόν τῶν 200.000 δρχ. πού θά ἀνεπροσαρμόζετο μελλοντικά ἀναλόγως.

»Τό μέτρο προκάλεσε σάλο στούς προνομιούχους τῶν πολλαπλῶν συνταξιοδοτικῶν παροχῶν, ἀλλά ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μέ προσωπική του παρέμβαση ἐνέκρινε τήν ἀπόφαση τοῦ ἁρμοδίου ὑφυπουργοῦ.

»ιβ. Ἀξιοποίηση τῶν ἀποθεματικῶν τῶν ἀσφαλιστικῶν φορέων.

»Παρά τίς πάγιες κατά καιρούς κυβερνητικές ἀποφάσεις νά ἐπιβάλουν τήν ὑποχρεωτική κατάθεση τῶν ἀποθεματικῶν τῶν φορέων σέ Τράπεζες, μέ σχετικά χαμηλότερα τοῦ τρέχοντος ἐπιτοκίου ἐπίπεδα, ἡ Διοίκηση τοῦ ὑπουργείου ἀνέλαβε τήν πρωτοβουλία τῆς τοποθετήσεως σημαντικοῦ ποσοῦ ἀποθεματικῶν στήν Ἑταιρεία Χαρτοφυλακίου τῆς ΕΤΒΑ, ὅπου οἱ ἀποδόσεις ὑπῆρξαν ἐντυπωσιακές καί πολλαπλάσιες τοῦ κατά τήν περίοδο ἐκείνη ἐπιτοκίου.

»Γιά πρώτη φορά οἱ ἀσφαλιστικοί φορεῖς μετεῖχαν στήν χρηματιστηριακή διαδικασία τῶν Ἀμοιβαίων Κεφαλαίων.

Προοπτικές τοῦ ἄμεσου καί τοῦ ἀπώτερου μέλλοντος

»Παρά τά σημαντικά μέτρα στό χῶρο τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων πού ἐλήφθησαν στήν περίοδο τῆς δευτέρας μεταπολιτευτικῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ, ἡ ὕπαρξη 278 ἀσφαλιστικῶν φορέων ἁρμοδιότητος τοῦ ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν καί ἄλλων 100 φορέων ἁρμοδιότητος ἄλλων ὑπουργείων, ἀποδείκνυε τήν ὀξύτητα τῶν προβλημάτων.

»Αἰτήματα ὁμάδων πιέσεως καί περιπτωσιακές ρυθμίσεις τοῦ παρελθόντος εἶχαν δημιουργήσει ἕνα ψηφιδωτό ἀπό ἀδικίες, προνόμια, πικρίες, παραλήψεις, εὐεργετήματα καί σφάλματα.

»Θά ἐχρειάζετο συστηματική πρόσθετη προσπάθεια ἐτῶν γιά νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐνιαία ἀσφαλιστική συμπεριφορά γιά ὅλους τούς Ἕλληνες καί ἡ βελτίωση τῶν συνταξιοδοτικῶν παροχῶν.

Ἡ συνύπαρξη καί ἡ συμβολή τῆς Ἰδιωτικῆς Ἀσφαλίσεως

»Κανένας Κρατικός Προϋπολογισμός, ὅπως εἶχε ἐντοπισθεῖ ἀπό μελέτες ἐκείνης τῆς περιόδου, δέν θά ἦταν σέ θέση γιά τά μελλοντικά χρόνια νά καλύψει τίς συνεχῶς αὐξανόμενες δαπάνες καί ἀνάγκες τῶν ἀσφαλισμένων καί συνταξιούχων.

»Μιά νέα "πολιτική ἀσφαλίσεως" πού εἶχε προταθεῖ ἀπό τόν ὑφυπουργό Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς ἐποχῆς θά ἔπρεπε νά ἐντάξει καί τήν Ἰδιωτική Ἀσφάλιση στήν κρατική φροντίδα, δηλαδή ἕνα μεικτό σύστημα εἰσφορῶν καί παροχῶν ὑπό τήν ἐποπτεία τοῦ Κράτους»[137].

4 ΜΑΪΟΥ 1980

Εὐθύς μετά τήν ἀναγγελία τοῦ θανάτου τοῦ στρατάρχη Τίτο, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀπηύθυνε στό Λαζάρ Κολισέφσκι, ἀντιπρόεδρο τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας, συλλυπητήριο τηλεγράφημα:

«Ὁ ἑλληνικός λαός πληροφορήθηκε μέ βαθειά θλίψη τόν θάνατο τοῦ προέδρου τῆς φίλης Γιουγκοσλαβίας, στρατάρχη Τίτο.

»Κατά τήν διάρκεια τῶν πολυαρίθμων συναντήσεών μας εἶχα τήν εὐκαιρία νά τόν γνωρίζω καλά καί νά ἐκτιμήσω τίς ἀρετές του ὡς ἀνθρώπου καί ὡς ἡγέτου.

»Μαχόμενος συνεχῶς γιά τήν ἀνεξαρτησία τῆς χώρας του τόσο σέ καιρό πολέμου, ὅσο καί σέ καιρό εἰρήνης, ὁ πρόεδρος Τίτο πῆρε μιά ἐξέχουσα θέση στήν ἱστορία τῆς Γιουγκοσλαβίας. Τήν ἴδια θέση τοῦ ἐξασφάλισε στήν διεθνῆ ζωή καί ἡ συνεχής προσπάθειά του γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς εἰρήνης στόν κόσμο.

»Ὁ στρατάρχης Τίτο ἐπίστευε εἰλικρινά στήν ἑλληνογιουγκοσλαβική φιλία καί τήν ἐθεμελίωσε κατά τρόπον, ὥστε νά μπορεῖ νά συνεχισθεῖ ἀσφαλῶς καί μετά τόν θάνατό του.

»Ἐξ ὀνόματος τῆς Κυβερνήσεώς μου καί ἐμοῦ προσωπικῶς σᾶς ἀπευθύνω τά πιό θερμά μου συλλυπητήρια γιά τόν θάνατο τοῦ μεγάλου Γιουγκοσλάβου πατριώτη, πού ἀφιέρωσε ὁλόκληρη τήν ζωή του στήν ὑπηρεσία τῆς πατρίδος του».

Σέ ἀπάντηση, ἐξάλλου, δημοσιογραφικῶν ἐρωτημάτων, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπεσήμανε:

«Τόν στρατάρχη Τίτο τόν ἐγνώρισα καλά. Κατά τά τελευταῖα 25 χρόνια εἶχα πολλές καί μακρές συνομιλίες μαζί του. Τόν διέκρινε ρεαλισμός καί πολιτικό θάρρος. Ἡ προσωπικότητά του δέν εἶχε μόνο ἐθνική ἀλλά καί εὐρύτερη ἀκτινοβολία. Γι' αὐτό καί ὁ ρόλος πού διεδραμάτιζε στήν διεθνῆ ζωή ἦταν δυσανάλογος μέ τό μέγεθος τῆς χώρας του».

— Πῶς βλέπετε τίς ἐξελίξεις στήν Γιουγκοσλαβία καί γενικώτερα στήν Βαλκανική μετά τόν θάνατό του;

«Ἡ ἑλληνική Κυβέρνηση ἀποδίδει ἰδιαίτερη σημασία στή διατήρηση τῆς σημερινῆς ἰσορροπίας στήν Βαλκανική. Γι' αὐτό καί ἀνέπτυξε τά τελευταῖα χρόνια μιά ἐπίμονη προσπάθεια γιά τή βελτίωση τοῦ πολιτικοῦ κλίματος τῆς περιοχῆς. Ἡ διατήρηση ὅμως τῆς ἰσορροπίας αὐτῆς προϋποθέτει τή διαφύλαξη τῆς ἑνότητος καί τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Γιουγκοσλαβίας».

— Ὑπάρχει κατά τήν γνώμη σας περίπτωση νά ἀπειληθεῖ ἡ ἑνότης ἤ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Γιουγκοσλαβίας;

«Δέν νομίζω ὅτι μπορεῖ μέ τά σημερινά διεθνῆ δεδομένα νά γίνει εἰσβολή στήν Γιουγκοσλαβία ἀπό ὁποιαδήποτε χώρα. Μπορεῖ ὅμως νά γίνουν προσπάθειες ἀποσταθεροποιήσεως, πού πιστεύω ὅτι θά ἀποτύχουν. Ὁ Τίτο, ὁ ἴδιος, μοῦ εἶπε κατά τήν τελευταία μας συνάντηση ὅτι αὐτό τό ἐγγυᾶται ἐκτός τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν Γιουγκοσλάβων καί ὁ στρατός τῆς Γιουγκοσλαβίας πού εἶναι ὁ συνδετικός κρίκος τῶν λαῶν της. Πάντως, ἡ Ἑλλάς, τῆς ὁποίας ἡ ἀσφάλεια μοιραίως θά ἐπηρεασθεῖ ἀπό ἐνδεχόμενες ἀνακατατάξεις στήν περιοχή, θά ὑποβοηθήσει μέ τήν πολιτική της τή διαφύλαξη τῆς παρούσης καταστάσεως στή Γιουγκοσλαβία. Καί, παράλληλα, θά συνεχίσει τήν προσπάθειά της γιά τή διατήρηση τῆς ὑφισταμένης ἰσορροπίας στήν Βαλκανική καί τήν ἀνάπτυξη εὐρύτερης συνεργασίας μεταξύ τῶν λαῶν της».

— Πιστεύετε ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Τίτο θά ἔχει ἐπιπτώσεις στό Κίνημα τῶν Ἀδεσμεύτων;

«Ἀσφαλῶς ναί. Γιατί μέ τόν θάνατο τοῦ Τίτο θά ἐνισχυθεῖ ἡ θέση ἐκείνων πού προσπαθοῦν νά προσδέσουν τό Κίνημα τῶν Ἀδεσμεύτων στόν Ἀνατολικό Συνασπισμό».

5 ΜΑΪΟΥ 1980

Ὁλοκληρώνεται στή Βουλή τῶν Ἑλλήνων ἡ διαδικασία γιά τήν ἀνάδειξη νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας μέ τήν ἐκλογή, στήν τρίτη ψηφοφορία, τοῦ Κ. Καραμανλῆ.

Κατά τήν πρώτη ψηφοφορία, στίς 23 Ἀπριλίου, σέ σύνολο 296 παρόντων βουλευτῶν, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶχε λάβει 179 ψήφους. Ψήφους ἔλαβαν, ἀκόμη, οἱ Γ. Μυλωνάς (4), Ν. Βενιζέλος (3), καθώς καί οἱ Φ. Βεγλερῆς, Η. Ἡλιοῦ καί Λ. Κύρκος (1), ἐνῶ δόθηκαν καί δεκαπέντε λευκά ψηφοδέλτια. Οἱ βουλευτές τοῦ ΠΑΣΟΚ ἦταν παρόντες στήν ψηφοφορία χωρίς νά ψηφίσουν. Δέν ψήφισε, ἐπίσης, ὁ ἴδιος ὁ Κ. Καραμανλῆς.

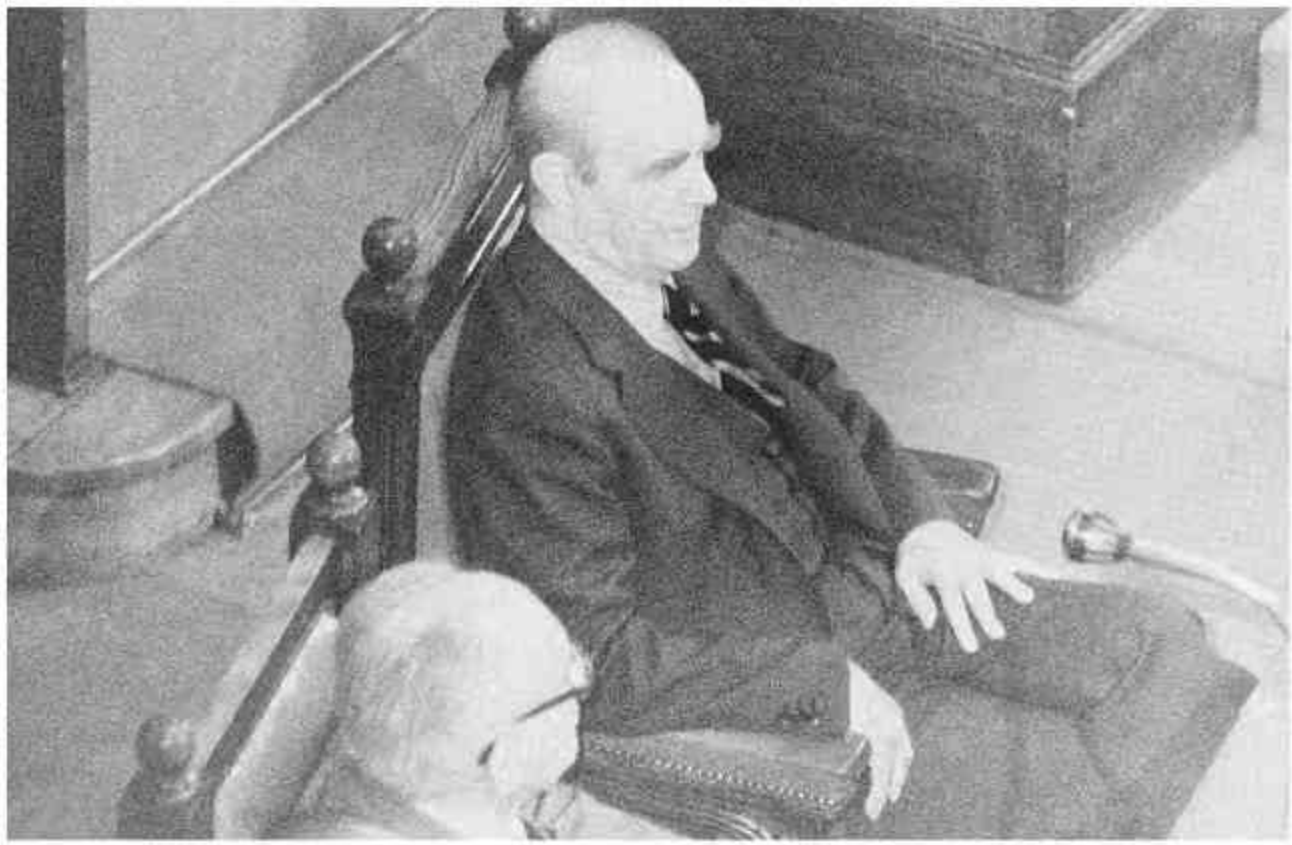
Ἡ ψηφοφορία ἐπαναλήφθηκε, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 32, παράγρ. 3, τοῦ Συντάγματος, σέ νέα εἰδική συνεδρίαση τῆς Βουλῆς, μετά τήν πάροδο πέντε ἡμερῶν, στίς 29 Ἀπριλίου.

Τήν προπαραμονή, 27 Ἀπριλίου, μετά ἀπό ἔκτακτη συνεδρίαση, μέ ἐντολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ, τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΝΔ, εἶχε τονιστεῖ σέ σχετική ἀνακοίνωση:

«Ὁ Κ. Καραμανλῆς προσδιόρισε μέ ἀπόλυτη σαφήνεια τή θέση τοῦ κόμματός του ἐν ὄψει τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου. Θεωρεῖ τήν ἐπίσπευση ἐκλογῶν, μέ ἐπίκεντρο τήν προεδρική ἐκλογή, ὡς "ἄκαιρη περιπέτεια", ἰδίως κάτω ἀπό τίς σημερινές διεθνεῖς συνθῆκες, πού ἐπιδεινώνονται συνεχῶς. Ἡ χώρα θά διέλθει ἀσκόπως ἀπό μιά τρίμηνη —τουλάχιστον — περίοδο ἀκυβερνησίας καί πολιτικῆς ἀναταραχῆς, γεγονός πού θά ἐπιδεινώσει τά οἰκονομικά προβλήματα καί θά ἐξασθενήσει τήν διεθνῆ της θέση. Διαβλέπει ὅτι ἡ ἀδυναμία τῆς σημερινῆς Βουλῆς νά ἐκλέξει πρόεδρο, θά ἀποτελέσει ἕνα ἐπικίνδυνο προηγούμενο γιά τήν λειτουργία τοῦ πολιτεύματος καί τήν σταθερότητα τῶν θεσμῶν. Πιστεύει, ὡστόσο, ὅτι ὁποιαδήποτε ἐξέλιξη τῆς προεδρικῆς ἐκλογῆς ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικά ἀπό τή στάση τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἔτσι, ὁ κ. πρωθυπουργός, καίτοι

5 Μαΐου 1980. Ἐκλογή ἀπό τή Βουλή τοῦ Κ. Καραμανλῆ ὡς προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

δέν άπορρίπτει "συλλήβδην καί έκ τῶν προτέρων" τά αἰτήματα πού προβάλλονται άπό διάφορα κόμματα, σέ συνδυασμό μέ τήν έκλογή τοῦ νέου προέδρου, άρνεῖται όποιαδήποτε συζήτησή τους τή στιγμή αὐτή. Καί τοῦτο, γιά νά μήν καταστεῖ ή έκλογή άντικείμενο συναλλαγῆς καί τρωθεῖ άνεπανόρθωτα τό κύρος τοῦ θεσμοῦ».

Στή νέα ψηφοφορία, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔλαβε, ἐπί 293 παρόντων βουλευτῶν, 181 ψήφους. Καταμετρήθηκαν άκόμη 13 λευκά ψηφοδέλτια, 3 ὑπέρ τοῦ Γ. Μυλωνᾶ καί άπό ἕνα ὑπέρ τῶν Φ. Βεγλερῆ, Λ. Κύρκου καί Σ. Παπαθεμελῆ. Ἐνενήντα τρεῖς βουλευτές τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀρνήθηκαν νά ψηφίσουν, ἐνῶ ἐσκεμμένα ἀπουσίασαν τά μέλη τῆς ΕΔΗΚ, ἐπειδή ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς ἀρνήθηκε νά ἀνακοινώσει στό Σῶμα ἐπιστολή τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος μέ «δέσμη προτάσεων», πού εἶχε ὑποβάλει τήν παραμονή τῆς ψηφοφορίας.

Στήν τρίτη εἰδική συνεδρίαση τῆς Βουλῆς, στίς 5 Μαΐου, ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐκλέχθηκε πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας συγκεντρώνοντας — σύμφωνα μέ τή σχετική διάταξη τοῦ Συντάγματος — τά τρία πέμπτα τοῦ συνόλου τῶν μελῶν τοῦ Κοινοβουλίου στήν τελευταία ψηφοφορία. Συγκεκριμένα, ὑπέρ τοῦ Κ. Καραμανλῆ ψήφισαν 183 σέ σύνολο 298 παρόντων βουλευτῶν, ἐνῶ 12 ψηφοδέλτια ἦταν λευκά, 4 ἔφεραν τό ὄνομα τοῦ Ι. Ζίγδη, 3 τοῦ Γ. Μυλωνᾶ καί άπό ἕνα τῶν Φ. Βεγλερῆ, Λ. Κύρκου καί Σ. Παπαθεμελῆ. Ἀπόντες — ὅπως καί στίς προηγούμενες ψηφοφορίες — ἦταν οἱ βουλευτές Σ. Θεοτόκης καί Κ. Οἰκονομόπουλος τῆς Ἐθνικῆς Παρατάξεως. Τά μέλη τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀρνήθηκαν καί πάλι ψῆφο.

Εἰδικότερα, ὑπέρ τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἐκφράστηκαν μέ τήν ψῆφο τους, στήν τρίτη ψηφοφορία, ἐκτός άπό τούς 173 βουλευτές τῆς Νέας Δημοκρατίας, ὁ πρώην πρωθυπουργός Π. Κανελλόπουλος καί οἱ Ι. Σεργάκης, Σ. Χούτας, Χ. Ἀποστολάκος, Γ. Παπαευθυμίου, Χ. Ἰμάμογλου, Κ. Γόντικας, Α. Πνευματικός, καθώς καί ὁ Δ. Καρδάρας, βουλευτής τοῦ ΚΟΔΗΣΟ, ὁ ὁποῖος εἶχε προσχωρήσει στίς 30 Ἀπριλίου στή ΝΔ. Εὐθύς μετά τήν ψηφοφορία, ἐξάλλου, προσχώρησε στήν ΝΔ καί ὁ ἀνεξάρτητος βουλευτής Ι. Σεργάκης.

Προσφωνώντας τό νεοεκλεγμένο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, Δ. Παπασπύρου, εἶπε:

«Κύριε πρόεδρε,

»Μέ αἰσθήματα ὑπερηφάνειας ἔχω τήν μεγάλη καί ἐξαιρετική τιμή νά σᾶς ἀναγγείλω ὅτι ἡ Βουλή τῶν Ἑλλήνων διά τῆς κατά τό Σύνταγμα ηὐξημένης πλειοψηφίας σᾶς ἀνέδειξε σήμερον πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

»Ἀνεδείχθητε, κύριε πρόεδρε, εἰς τό ὕπατον τῆς Πολιτείας ἀξίωμα τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος μετά μακράν, ἐπίπονον ἀλλά καί λαμπράν πολιτικήν σταδιοδρομίαν, κατά τήν ὁποίαν ἐθέσατε τάς μεγάλας ἱκανότητάς σας εἰς τήν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος μας. Αἱ προαιώνιαι τοῦ γένους μας πολιτικαί ἀρεταί εὗρον εἰς τό πρόσωπόν σας τήν καλυτέραν των ἔκφρασιν.

»Τό μέτρον τῶν πράξεών σας, ἡ πρόβλεψις καί ἡ ἔγκαιρη πρόνοια τῶν ἐπερχομένων, ἡ ὀρθή ἐκτίμησις τῶν περιστάσεων καί ἡ ψυχραιμία σας στίς κρίσιμες στιγμές ἀπό τίς ὁποῖες διῆλθε τό ἔθνος μας.

»Ἡ ὀξυδέρκειά σας καί ἡ ἐπιμονή σας εἰς τόν στόχον μᾶς ἐνθύμιζαν πάντοτε τήν μακεδονικήν παράδοσιν.

»Ἐσφραγίσατε μέ τήν ἰσχυράν προσωπικότητά σας κάθε πρᾶξιν καί κάθε δημοσίαν δραστηριότητα κατά τά τελευταῖα 25 ἔτη.

»Εἶναι δέ τόση ἡ ἀκτινοβολία σας, ὥστε παρών ἤ ἀπών ἀπό τήν ἐξουσίαν δέν ἐπαύσατε ποτέ νά ἐπηρεάζετε τόν πολιτικόν βίον τῆς χώρας μας. Παντοῦ εἰς κάθε λειτούργημα πού ἀσκήσατε, ἀφήνατε ἔντονο δημιουργικό ἔργο ὀπισθέν σας, ἔργον ριζοσπαστικόν εἰς σύλληψιν καί μεθόδους ἐκτελέσεως. Πνεῦμα ρεαλιστικόν διέπνεε τάς ἐνεργείας σας, ὥστε τά ὁράματά σας νά μήν μείνουν ρῆμα κενόν, ἀλλά νά πραγματοποιοῦνται καί αὐταί ἀκόμη αἱ πλέον τολμηραί ἐπιδιώξεις σας.

»Συνεχίζοντας τήν παράδοσιν τῶν μεγάλων Ἑλλήνων πολιτικῶν, μόνον γνώμονα εἴχατε τό συμφέρον τοῦ λαοῦ, εἰς τήν ὑπηρεσίαν τοῦ ὁποίου ἐθέσατε τόν ἑαυτόν σας. Κύριε πρόεδρε, ἡ τελευταία φάσις τῆς πολιτικῆς σας πορείας θά ἠδύνατο νά εἶχε τερματίσει ἐν θριάμβῳ τόν πολιτικόν σας βίον. Μετά τήν πτῶσιν ὅμως τῆς δικτατορίας, εἰς τό πρόσωπόν σας καί πάλιν ἐστράφη μέ ἀγωνία ὁ ἑλληνικός λαός καί ἡ ὑποδοχή πού σᾶς ἐπεφυλάχθη τήν νύχτα τῆς 24 Ἰουλίου 1974 δέν ἔχει τό προηγούμενόν της.

»Μέ τό θάρρος, τήν σύνεσιν καί τήν ἀποφασιστικότητα πού ἐπεδείξατε τήν ἐποχήν ἐκείνην κατορθώσατε νά θεμελιώσετε τήν εὐπαθῆ δημοκρατίαν καί νά ἀναγάγετε τό πολίτευμά μας εἰς ἀληθινήν δημοκρατίαν. Καί μόνον αὐτό τό ἐπίτευγμα σᾶς ἐξησφάλιζε περίλαμπρη θέση εἰς τό διεθνές προσκήνιο. Ὅμως ἔμελλε τά ἐπόμενα ἔτη νά σᾶς ἐπιφυλάξουν καί νέα μεγάλα καθήκοντα. Ἡ δημιουργούμενη Κοινότης εἰς τόν εὐρωπαϊκόν χῶρον θά ἔπρεπε νά συμπεριλάβει εἰς τούς κόλπους της καί τήν Ἑλλάδα. Ἤδη ἡ ἀπομόνωσις τῆς δικτατορίας εἶχε ἐπιφέρει δεινή καθυστέρηση. Ἀνελάβατε προσωπικῶς τό ἔργον, πού μέ ἐπίμονον ἀγῶνα ἐπετύχατε. Ἡ Ἑλλάς ἔδωσε καί ἐκέρδισε τήν μάχη, μέ ὅπλον τό προσωπικόν σας κύρος.

»Κύριε πρόεδρε,

»Ἡ σημερινή ἡμέρα εἶναι μεγάλη. Μεταφέρεσθε ἀπό τόν πολιτικόν στίβον εἰς τόν θῶκον τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος. Ἐν ὄψει τῶν δυσκόλων στιγμῶν πού διέρχεται ἡ ὑφήλιος, ὁ ρόλος σας ὡς ρυθμιστοῦ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος καθίσταται ἰδιαίτερα σημαντικός.

»Ὁ ἑλληνικός λαός κατά τήν ταραγμένην αὐτήν περίοδον δικαιοῦται νά προσδοκᾶ τήν ὁμαλή λειτουργία τῆς δημοκρατίας καί τήν κινητοποίηση ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους διά τήν πρόοδον καί τήν εὐημερίαν τῆς πατρίδος μας. Παρακαλῶ, κύριε πρόεδρε, νά μοῦ ἐπιτρέψετε νά σᾶς ἐκφράσω τά αἰσθήματα τῆς βαθυτάτης συγκινήσεώς μου διά τήν τιμήν πού μοῦ ἐπεφυλάσσετο, νά προεδρεύω τοῦ Σώματος πού ἔμελλε νά σᾶς ἐκλέξει πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

»Τήν στιγμήν αὐτήν θεωρῶ ὡς ἐπίτευγμα καί τῆς ἰδικῆς μου ταπεινῆς πολιτικῆς θητείας, ὅτι ἀγαθῇ τῇ μοίρᾳ μοῦ ἔλαχε ὁ κλῆρος νά σᾶς ἀναγγείλω τήν ἐκλογή σας.

»Ὡς πρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, παρακαλῶ, κύριε πρόεδρε, ὅπως δεχθεῖτε τάς θερμάς εὐχάς τοῦ Σώματος καί ἐμοῦ προσωπικῶς διά τήν ἐπιτυχῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων σας, διά τήν δόξαν καί τό μεγαλεῖον τῆς πατρίδος μας καί τήν εὐημερίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Ἀπαντώντας στήν προσφώνηση τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς, ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶπε τά ἑξῆς:

«Κύριε πρόεδρε τῆς Βουλῆς,

»Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τό μήνυμα, τό ὁποῖο μοῦ μεταφέρατε, καθώς καί γιά τούς φιλόφρονας λόγους, μέ τούς ὁποίους τό συνοδεύσατε.

»Μέ ἱκανοποίηση πληροφοροῦμαι, κύριε πρόεδρε, τήν ἐκλογή μου, ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας. Καί τοῦτο, γιατί θά μοῦ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά ὑπηρετήσω καί ἀπό τήν θέση αὐτή τήν πατρίδα μου.

»Ἀποδεχόμενος τήν τιμητική ἐντολή τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς, ἐπιθυμῶ νά ἐκφράσω τήν χαρά μου, γιατί ἡ σημερινή ἐκλογή, ἐπεβεβαίωσε τήν ὁμαλή λειτουργία τῶν συνταγματικῶν μας θεσμῶν.

»Παρακαλῶ νά διαβιβάσετε πρός τήν Ἐθνική Ἀντιπροσωπεία τίς εἰλικρινεῖς εὐχαριστίες μου, γιά τήν ἐκλογή μου. Καί τήν διαβεβαίωσή μου, ὅτι ἔχω πλήρη συνείδηση τῶν εὐθυνῶν, πού ἐπωμίζομαι, ὡς ρυθμιστής τοῦ πολιτεύματος.

»Ὑπό τήν ἰδιότητά μου αὐτή, θά ἔχω δύο βασικές ἐπιδιώξεις: Πρῶτον, τήν στερέωση τοῦ δημοκρατικοῦ μας πολιτεύματος καί τήν ὁμαλή λειτουργία τῶν θεσμῶν του. Καί δεύτερον, τήν ὑπεράνω πολιτικῶν ἀνταγωνισμῶν διαφύλαξη καί ἐνίσχυση τῆς ἐθνικῆς μας ἑνότητος. Ἑνότητος, τήν ὁποία φιλοδοξῶ νά συμβολίζω, ὡς πρόεδρος ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

»Ἰδιαίτερη ἀποδίδω σημασία στήν ἐμπέδωση ἡρέμου πολιτικοῦ βίου, πού ἀποτελεῖ τήν προϋπόθεση γιά τήν λειτουργία τῆς κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας. Γιατί μόνο μ' αὐτήν ἐξασφαλίζεται ἡ ὁμαλή διαδοχή στήν ἐξουσία καί ἡ πολιτική συνεργασία, ὅταν οἱ περιστάσεις τήν ἐπιβάλλουν.

»Γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ἐπιδιώξεων αὐτῶν, θά καταβάλλω κάθε προσπάθεια, κινούμενος μέσα στά πλαίσια πού διαγράφονται ἀπό τό γράμμα καί τό πνεῦμα τοῦ Συντάγματος.

»Προσηλωμένος στό γενικό συμφέρον τῶς χώρας, ἐπιθυμῶ νά συνεργάζομαι ἁρμονικά μέ τήν ἑκάστοτε Κυβέρνηση πού ἡ Ἐθνική Ἀντιπροσωπεία θά ἀναδεικνύει.

»Κύριε πρόεδρε,

»Καλοῦμαι νά ἀναλάβω τά καθήκοντά μου σέ μιά περίοδο, πού ἡ διεθνής κατάσταση δέν εἶναι ἁπλῶς συγκεχυμένη, ἀλλά καί ἐπικίνδυνη. Καί ἡ χώρα μας ἀντιμετωπίζει κρίσιμα προβλήματα, τόσο στόν ἐσωτερικό, ὅσο καί πρό παντός στόν ἐξωτερικό τομέα. Τά προβλήματα αὐτά ἐπιβάλλουν συνεχῆ ἐπαγρύπνηση καί ἡύξημένη ἐθνική καί κοινωνική συνοχή.

»Αὐτονόητον εἶναι ὅτι, κάτω ἀπό τίς κρίσιμες αὐτές συνθῆκες, ἡ ἀποστολή μου γίνεται δυσχερέστερη. Καί γιά νά τήν φέρω εἰς πέρας, ἔχω ἀνάγκη τῆς εἰλικρινοῦς συνεργασίας τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καί τῆς συμπαραστάσεως τοῦ λαοῦ. Θέλω νά πιστεύω ὅτι στήν ἀνάγκη αὐτή θά ἀνταποκριθοῦν ὅλοι, γιά νά κατοχυρώσουμε τήν δημοκρατία, τήν ἀσφάλεια καί τήν πρόοδο τοῦ ἔθνους».

Τήν ἑπομένη τῆς ἐκλογῆς, 6 Μαΐου, ὁ Κ. Καραμανλῆς, μέ ἐπιστολή πρός τόν πρόεδρο Κ. Τσάτσο, θά ὑποβάλει τήν παραίτηση τῆς Κυβερνήσεώς του:

«Κύριε πρόεδρε καί ἀγαπητέ φίλε,

»Ἡ χθεσινή ἐκλογή μου ἀπό τήν Βουλή τῶν Ἑλλήνων, ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, μοῦ ἐπιβάλλει νά ἀποσυρθῶ ἀπό τήν θέση τοῦ πρωθυπουργοῦ. Ὡς ἐκ τούτου, ἔχω τήν τιμή νά παρακαλέσω ὅπως ἀποδεχθεῖτε τήν παραίτηση τῆς Κυβερνήσεώς μου.

»Μέ τήν ἀποχώρησή μου ἀπό τήν ἐνεργό πολιτική, αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκη, κύριε πρόεδρε, νά σᾶς ἐκφράσω, ἀκόμα μιά φορά, τίς θερμές εὐχαριστίες μου γιά τήν πολύτιμη καί ἐγκάρδια συνεργασία, τήν ὁποία μοῦ ἐπιφυλάξατε κατά τήν διάρκεια τῆς θητείας μου ὡς πρωθυπουργοῦ.

»Καί ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ, θά μοῦ ἐπιτρέψετε, κύριε πρόεδρε, νά ἐξάρω ἰδιαιτέρως τήν ἀποφασιστική συμβολή σας στήν ὁμαλή λειτουργία τοῦ πολιτεύματος, στήν πρώτη καί δύσκολη ἐφαρμογή του.

»Ἡ θητεία σας ὡς προέδρου ἐνίσχυσε τόν θεσμό πολύπλευρα καί θά ἐγγραφεῖ στό ἐνεργητικό, ὄχι μόνο τῆς προσωπικῆς σας ἱστορίας, ἀλλά καί τῆς δημοκρατίας γενικώτερα».

Προηγουμένως, ὁ Κ. Καραμανλῆς προήδρευσε γιά τελευταία φορά σέ συνεδρίαση τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου:

«Στίς 10 π.μ. συνῆλθε τό Ὑπουργικό Συμβούλιο ὑπό τήν προεδρία τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Καραμανλῆ.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός ἀνεκοίνωσε εἰς τούς ὑπουργούς ὅτι μετά τήν χθεσινή ἐκλογή του ὡς προέδρου τῆς Δημοκαρτίας εἶναι ὑποχρεωμένος ἐκ τοῦ Συντάγματος νά ὑποβάλει τήν παραίτηση τῆς Κυβερνήσεως στόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας καί τούς παρεκάλεσε νά θέσουν στή διάθεσή του τίς παραιτήσεις των. Ἐν συνεχεία, ὁ κ. πρωθυπουργός μετέβη εἰς τό Προεδρικό Μέγαρο καί ὑπέβαλε τήν παραίτηση τῆς Κυβερνήσεως εἰς τόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας.

»Ὁ κ. πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀπεδέχθη τήν παραίτηση τῆς Κυβερνήσεως καί παρεκάλεσε τόν κ. Καραμανλῆ ὅπως ἡ Κυβέρνησή του ἐξακολουθήσει νά ἀσκεῖ τά καθήκοντά της μέχρι τῆς ὁρκωμοσίας τῆς νέας Κυβερνήσεως.

»Ὁ κ. πρωθυπουργός, ἐπανελθών εἰς τήν αἴθουσα τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀνεκοίνωσε εἰς τούς ὑπουργούς τήν ἀνωτέρω ἀπόφαση τοῦ πρόεδρου τῆς Δημοκρατίας καί τούς παρεκάλεσε νά ἐξακολουθήσουν νά ἐργάζονται μέ τόν ἴδιο ζῆλο, ἀποφεύγοντας νά ἀναλάβουν ὑποχρεώσεις πού θά ἐδέσμευαν τήν διάδοχο Κυβέρνηση.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς εὐχαρίστησε τούς ὑπουργούς γιά τήν πολύτιμη συνεργασία πού τοῦ προσέφεραν καί τήν ἐμ-

πιστοσύνη μέ τήν ὁποία τόν περιέβαλαν κατά τήν ἄσκηση τῶν καθηκόντων του ὡς πρωθυπουργοῦ.

»Τέλος, ἀποχαιρετῶν τούς ὑπουργούς, ὁ κ. Καραμανλῆς ἐξέφρασε τήν συγκίνησή του, γιατί τά νέα καθήκοντα τόν ὑποχρεώνουν νά ἀποχωρισθεῖ ἀπό συνεργάτες ἀγαπητούς, μέ τούς ὁποίους ἐπί πολλά ἔτη διεξήγαγε κοινούς πολιτικούς ἀγῶνες».

Τήν ἴδια ἡμέρα ὁ Κ. Καραμανλῆς ἀνεκοίνωσε στόν πρόεδρο τῆς Βουλῆς τήν παραίτησή του ἀπό τή βουλευτική ἰδιότητα, μέ τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Κύριε πρόεδρε τῆς Βουλῆς,

»Ἡ ἐκλογή μου ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας μέ ὑποχρεώνει νά παραιτηθῶ ἀπό τήν βουλευτική μου ἰδιότητα. Ὑπῆρξα μέλος τοῦ ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου ἀπό τό 1935 καί νομίζω ὅτι ἔχω τό θλιβερό προνόμιο νά εἶμαι ὁ ἀρχαιότερος βουλευτής.

»Κατά τή μακρά αὐτή περίοδο, ἡ ζωή τοῦ ἔθνους ἐπέρασε ἀπό πολλές καί ὀδυνηρές περιπέτειες, πού τίς ἔζησα ὅλες, ἄμεσα ἤ ἔμμεσα.

»Πόλεμοι, κινήματα, δικτατορίες, διχασμοί ἐπροξένησαν πολλά δεινά στό ἔθνος. Ἀνέστειλαν τήν ὁμαλή ἐξέλιξη τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς καί τήν πρόοδο τῆς χώρας. Καί ὑπέβαλαν τήν δημοκρατία μας σέ πολλές καί μακρές διαλείψεις. Τελευταία περιπέτεια ἦταν ἡ ἑπτάχρονη δικτατορία, τίς συνέπειες τῆς ὁποίας, εἰδικώτερα στήν μαρτυρική Κύπρο, τίς ὑφίσταται ἀκόμη καί σήμερα τό ἔθνος. Μετά τήν κατάρρευση ὅμως τῆς τυραννίας, ἡ χώρα ξαναβρῆκε τόν ὁμαλό ρυθμό τῆς ζωῆς της.

»Ἀπεκατεστάθη ἀνώδυνα ἡ δημοκρατία καί ἀνεπτύχθη σέ ὅλους τούς τομεῖς ἡ δραστηριότητα τοῦ ἔθνους. Ἤδη τό Κοινοβούλιο λειτουργεῖ ὁμαλά καί θά ἔλεγα πολύ καλύτερα σέ σχέση μέ τό παρελθόν. Ὑπάρχουν βέβαια ἀντιθέσεις πολιτικές. Οἱ ἀντιθέσεις ὅμως αὐτές, ὅταν ἐκδηλώνονται σέ ἤπιο πολιτικό κλῖμα, εἶναι ὄχι μόνο θεμιτές, ἀλλά καί χρήσιμες στήν δημοκρατία.

»Μέ τήν ἑλληνική Βουλή μέ ἔχει συνδέσει μισοῦ περίπου αἰῶνα δράση πολιτική. Καί εἶναι φυσικό νά λυποῦμαι, γιατί ἀποχωρίζομαι ἀπό τούς συναδέλφους μας ὅλων τῶν παρατάξεων. Τήν λύπη μου ὅμως αὐτή ἀμβλύνει ἡ σκέψη ὅτι θά ἔχω τήν εὐκαιρία νά συνεργάζομαι ἔμμεσα μέ τήν Ἐθνική Ἀντιπροσωπεία διά τῆς Κυβερνήσεως πού ἑκάστοτε αὐτή θά στηρίζει. Καί νά συμβάλλω μέ τήν συνεργασία αὐτή στήν ὁμαλή λειτουργία τοῦ δημοκρατικοῦ μας πολιτεύματος.

»Κατεχόμενος ἀπό τά αἰσθήματα αὐτά, κύριε πρόεδρε, σᾶς παρακαλῶ νά ἀνακοινώσετε στό Σῶμα τήν παραίτησή μου ἀπό τό βουλευτικό ἀξίωμα».

Τήν ἐπιστολή αὐτή ἀνεκοίνωσε, αὐθημερόν, στήν Ὁλομέλεια τοῦ Σώματος ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς.

Στή συνέχεια, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς ἀνέγνωσε στό Σῶμα τήν ἐπιστολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ:

«Κύριε πρόεδρε,

»Ἔχω τήν τιμή νά σᾶς παρακαλέσω ὅπως εὐαρεστηθεῖτε νά ἀνακοινώσετε εἰς τήν Βουλή ὅτι ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀπεδέχθη τήν ὑποβληθεῖσα σήμερον παρ' ἐμοῦ παραίτησιν τῆς Κυβερνήσεως. Παρεκάλεσε ὅμως, ὅπως ἡ Κυβέρνησις ἐξακολουθήσει νά ἀσκεῖ τά καθήκοντά της πρός ἀντιμετώπισιν τῶν ὑπηρεσιακῆς φύσεως θεμάτων, μέχρι τῆς ὁρκωμοσίας τῆς νέας Κυβερνήσεως».

Οἱ ἀντιδράσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ καί τῶν ἄλλων κομματικῶν σχηματισμῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἀπέναντι στό πρόσωπο τοῦ νέου προέδρου χαρακτηρίστηκαν, ὡς ἕνα σημεῖο, ἀπό διάθεση μετριοπάθειας, μέ κοινό σημεῖο ἀναφορᾶς τήν προσδοκία ὅτι θά ἀσκήσει τά καθήκοντά του σύμφωνα μέ τίς συνταγματικές ἐπιταγές καί μέ τρόπο ὑπερκομματικό, ἀλλά καί ἀπό πνεῦμα δυσπιστίας, σέ ὁρισμένες περιπτώσεις ἔντονο, ἀπέναντι στό πρόσωπο ἤ τίς ἰδεολογικές καταβολές του:

Α. Παπανδρέου (ΠΑΣΟΚ): «Ἡ Βουλή ἀνέδειξε σήμερα τό νέο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας. Τόν ἀνέδειξε σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ Συντάγματος καί τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς.

»Τόν ἀνέδειξε βέβαια ὕστερα ἀπό τρεῖς ἀγωνιώδεις —γιά τήν παράταξη τῆς Δεξιᾶς — ψηφοφορίες, μέ τό συμπλήρωμα βουλευτῶν πού ἀποσχίστηκαν ἀπό ὁρισμένα κόμματα.

»Ἀπό τήν ἄσκηση τῶν καθηκόντων του καί ἀπό τήν διαρκῆ, συνεπῆ καί εὐλαβῆ διερμηνεία τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας θά ἐκτιμηθεῖ ἡ πολιτεία τοῦ νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Καί θά κριθεῖ καί θά κρίνεται, ἀκόμη, ἀπό τήν ὁλότητα τῶν πράξεων καί ἔργων του».

Ι. Ζίγδης (ΕΔΗΚ): «Ὁ κ. Κων. Καραμανλῆς, ἐκπρόσωπος μιᾶς συρρικνωμένης λαϊκῆς μειοψηφίας, κατόρθωσε μέ τήν ἐξαγορά καί τόν ἐκβιασμό βουλευτῶν νά "ἐκλεγεῖ" στό ὕπατο ἀξίωμα τῆς Πολιτείας — νά γίνει, δηλαδή, μέ τό Σύνταγμα, πού ὁ ἴδιος κατασκεύασε, ὁ ἡγεμόνας τῆς χώρας.

»Λυποῦμαι πού δέν μπορῶ νά τόν συγχαρῶ, ἀφοῦ ἡ "ἐπιτυχία" του ὀφείλεται στήν διαφθορά συνειδήσεων καί ἀπειλεῖ νά ὁδηγήσει τήν χώρα σ' ἕνα νέο ἐθνικό διχασμό. Αἰσθάνομαι ἀντίθετα τήν ὑποχρέωση, τήν ἐπίσημη αὐτή στιγμή, νά τοῦ ὑπενθυμίσω ὅτι δίπλα σέ κάθε Καπιτώλιο ὑπάρχει καί μία Ταρπηία Πέτρα. Ἄς μήν τό λησμονήσει αὐτό γιά τό καλό τῆς χώρας, ἀλλά καί γιά τό δικό του καλό.

»Ἡ ΕΔΗΚ, πάντως, πιστή στό καθῆκον της, θά ἐπιτείνει τήν ἐπαγρύπνησή της γιά τήν διαφύλαξη τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας καί τῶν ἀπαράγραπτων δικαίων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ — τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καί ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας. Καί θά εἶναι εὐτυχής ἄν διαπιστώσει ὅτι ὁ νέος πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας — ἀπαρνούμενος τόν χθεσινό ἑαυτό του — ἀφοσιωθεῖ εἰλικρινά

Ἔξοδος ἀπό τήν αἴθουσα τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, σέ μία ἀπό τίς τελευταῖες συνεδριάσεις ὑπό τήν προεδρία του.

καί ὄχι μέ παραπλανητικούς κενούς λόγους στήν πραγμάτωση αὐτῶν τῶν σκοπῶν».

Ι. Πεσμαζόγλου (ΚΟΔΗΣΟ): «Η Βουλή ἀνέδειξε σήμερα τό νέο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας. Παρά τή δυσαρμονία τῆς σημερινῆς Βουλῆς πρός τό ἐκλογικό Σῶμα, τό ΚΟΔΗΣΟ οὐδέποτε ἀμφισβήτησε τό δικαίωμά της νά ἐκλέξει πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας.

»Η Κυβέρνηση τῆς ΝΔ ἔχει εὐθύνη, γιατί ἀγνόησε τήν σημασία καί τήν ἀνάγκη τῶν δημοκρατικῶν ἀλλαγῶν, πού ἀπό τετραμήνου προτάθηκαν καί πού θά ὁδηγοῦσαν ἐκ τῶν πραγμάτων στήν ἀνάδειξη προέδρου εὐρείας ἀποδοχῆς. Καί ἔχει ἐπίσης εὐθύνη, γιατί δέν ἀπέφυγε τίς γνωστές μεθόδους, πού περιφρονοῦν καί ὑπονομεύουν τή δημοκρατική λειτουργία τῶν κομμάτων καί τόν βαρύνοντα ρόλο τους στήν δημόσια ζωή τοῦ τόπου.

»Από τήν πλευρά του τό ΠΑΣΟΚ μέ τήν διασπαστική τακτική του, ἀρνήθηκε νά συμβάλει στήν ὑλοποίηση τῶν προτάσεων καί ἀλλαγῶν, πού θά διασφάλιζαν τήν ἐξυγίανση τοῦ δημόσιου βίου καί μέ τήν ἀποχή του ἀπό τήν ψηφοφορία ἔπληξε τούς δημοκρατικούς θεσμούς.

»Καί τά δύο αὐτά κόμματα προτίμησαν νά ἐνεργήσουν μέ γνώμονα ὄχι τήν ἐνίσχυση τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καί τήν ἐξυπηρέτηση τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος, ἀλλά τίς στενές κομματικές σκοπιμότητες, πού ὁδηγοῦν στήν πόλωση καί σέ νέο διχασμό.

»Ο ἑλληνικός λαός δικαιοῦται ν' ἀναμένει ἀπό τό νέο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας ν' ἀσκήσει τό λειτούργημά του σέ ἁρμονία μέ τό Σύνταγμα καί σύμφωνα μέ τίς διακηρυχθεῖσες προθέσεις του ὡς ὑπερκομματικός πρόεδρος ὅλων τῶν Ἑλλήνων».

ΚΚΕ (ἐσ.): «Η Βουλή ἐξέλεξε πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας τόν κ. Καραμανλῆ. Αλλά ἐνῶ τό συμφέρον τῆς χώρας καί τῆς ὁμαλῆς δημοκρατικῆς ἀνάπτυξης ἐπέβαλαν νά ἀναδειχθεῖ ὁ νέος πρόεδρος ἀπό τήν εὐρύτερη δυνατή συμφωνία τῶν κομμάτων, δέν θέλησε οὔτε ὁ ἴδιος οὔτε ἄλλες δυνάμεις ἀπό τήν ἀντιπολίτευση νά πραγματοποιηθοῦν οἱ ἀναγκαῖες συνεννοήσεις. Η διαδικασία αὐτή, πού ἔγκαιρα ὑπέδειξε τό ΚΚΕ Εσωτερικοῦ θά ἦταν μιά ὑπεύθυνη πολιτική πράξη στό φῶς τῆς ἡμέρας, σύμφωνη καί μέ τήν ἐπιταγή τοῦ Συντάγματος, ἀλλά καί μέ τό γενικότερο συμφέρον τῆς δημοκρατικῆς προοπτικῆς.

»Η πρώτη δήλωση τοῦ νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας, παρά ὁρισμένα θετικά στοιχεῖα πού περιέχει, δέν μπορεῖ νά ἄρει τήν εὔλογη ἀνησυχία πού συνέχει τό λαό, ὅτι κάτω ἀπό τήν πίεση ξένων καί ἐγχώριων ἀντιδραστικῶν κύκλων ἐπιχειρεῖται ἕνας προσανατολισμός τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς πρός ἀκόμα πιό δεξιά κατεύθυνση, πρός ἀσφυκτικότερη πρόσδεση στήν γραμμή τοῦ ἀτλαντισμοῦ καί μιά ἐπιθετικότερη ἄσκηση τῆς πολιτικῆς τῆς μονόπλευρης λιτότητας καί τοῦ αὐταρχισμοῦ».

Χ. Φλωράκης (ΚΚΕ): «Εἶναι γνωστές οἱ θέσεις τοῦ ΚΚΕ πάνω στό θέμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας καί γιά τήν ἀνάγκη ἄμεσης προσφυγῆς σέ ἐκλογές.

»Οσον ἀφορᾶ τήν ἐκλογή τοῦ κ. Καραμανλῆ στό ἄξίωμα τοῦ προέδρου, εἶναι γνωστό ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς εἶναι ἐκφραστής μιᾶς συγκεκριμένης πολιτικῆς τῆς ἄρχουσας τάξης πού τήν δοκιμάζουμε καί κάθε ἄλλο παρά εἶναι πρός τό συμφέρον τῶν ἐργαζομένων. Οπως εἶναι φυσικό, ἡ ἄρχουσα τάξη τῆς χώρας μας θά ἀξιοποιήσει τήν θέση τοῦ κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία γιά τήν συνέχιση τῆς πολιτικῆς της καί γιά νά ἰσχυροποιήσει τίς θέσεις της.

»Δέν πρέπει νά ὑπάρχουν αὐταπάτες σχετικά μέ τήν δήλωση τοῦ κ. Καραμανλῆ ὅτι μπορεῖ νά σταθεῖ πραγματικά ὑπεράνω κομμάτων. Ἐκεῖνο πού μπορεῖ νά ἀναμένει κανείς εἶναι σέ ποιό βαθμό ἀπό τή νέα του θέση θά θελήσει καί θά μπορέσει νά χρησιμοποιήσει τίς ἐξουσίες πού τοῦ παρέχει τό αὐταρχικό Σύνταγμα γιά νά ἐπιβάλει τήν πολιτική τῆς ἄρχουσας τάξης.

»Σέ κάθε περίπτωση οἱ δημοκρατικές δυνάμεις τῆς χώρας θά πρέπει νά ἀγωνιστοῦν γιά νά μή μετατραπεῖ ἡ προεδρία τῆς Δημοκρατίας σέ μιά ὑπερεξουσία σέ βάρος τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας καί τοποτηρητής τῶν ἀτλαντικῶν συμφερόντων στήν χώρα μας».

Η. Ηλιοῦ (ΕΔΑ): «Μέ τήρηση τῶν συνταγματικῶν διαδικασιῶν ὁ κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς ἐκλέχτηκε πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Θά ἦταν εὐκταῖο νά ἐξελέγετο πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εὐρύτερης ἀποδοχῆς καί ἔχουμε ἀγωνισθεῖ γιά τήν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ στόχου.

»Από δῶ καί μπρός ἀνήκει στά καθήκοντα τῆς ἡγεσίας τῶν δημοκρατικῶν προοδευτικῶν δυνάμεων νά ἐργασθοῦν ἔτσι, ὥστε ὁ ἑπόμενος πρόεδρος Δημοκρατίας νά προέλθει ἀπό τό χῶρο τους.

»Μέ τήν ἐκλογή τοῦ κ. Καραμανλῆ ἡ Δεξιά δυστυχῶς κατήγαγε μιάν ἀκόμα νίκη καί ἡ ἀπομάκρυνσή της ἀπό τήν ἐξουσία, σταθερή ἐπιδίωξη τοῦ δημοκρατικοῦ λαοῦ, ματαιώθηκε γιά μιά ἀκόμα φορά. Τοῦτο βέβαια ὀφείλεται καί στήν πολυδιάσπαση τῆς δημοκρατικῆς ἀντιπολίτευσης, πού γι' αὐτό δέν μπόρεσε νά πείσει τόν λαό πώς εἶναι δυνατή μιά ρεαλιστική ἐναλλακτική λύση.

»Δέν πρέπει νά παραγνωρίζονται οἱ εὐθύνες πού γι' αὐτό ἔχει ὁ ἡγεμονισμός τῶν ἰσχυροτέρων προοδευτικῶν κομμάτων πού, ἐπιδιώκοντας νά μονοπωλήσουν τήν ἀλλαγή, φτάνουν στό σημεῖο νά ὁρίζουν δημόσια μεταξύ τους.

»Οπωσδήποτε, εὐχόμεθα στό νέο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας νά ἐπιδιώξει καί νά πραγματοποιήσει στό πρόσωπό του τήν λαϊκή ἑνότητα, ξεχνώντας καί ἀποποιούμενος τό ρόλο τοῦ ἡγέτη τῆς Δεξιᾶς. Νά μή θέσει σέ δοκιμασία τήν δημοκρατία. Νά σέβεται ὅλα χωρίς διάκριση τά κόμματα καί νά μήν παρεμβαίνει στό κυβερνητικό ἔργο, ὥστε νά ἀποφευχθεῖ ἡ ἄλλως ἀναπότρεπτη συνταγματική κρίση, ὅταν, ὅπως εἶναι φυσικό καί ἀναμενόμενο, οἱ προοδευτικές δυνάμεις, ἀποκτώντας ἑνότητα στόχων στό μεγαλύτερο δυνατό φάσμα, προωθηθοῦν στήν ἐξουσία.

»Εως τώρα, μέ τήν ὕπαρξη προέδρων τῆς Δημοκρατίας πού προήρχοντο ἀπό τήν κυβερνητική παράταξη, δέν ἐμφανίστηκαν δυσκολίες στήν λειτουργία τοῦ θεσμοῦ. Σήμερα μόνο μπορεῖ νά λεχθεῖ ὅτι ὁ θεσμός θά μπεῖ σέ δοκιμασία καί γι' αὐτό ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐπωμίζεται μέ σοβαρές εὐθύνες.

»Η ΕΔΑ, μέ τή μιά ψῆφο της, ἐπεδίωξε τήν ἐκλογή ἐξωκομματικοῦ προέδρου. Σήμερα, πού ὁ Κ. Καραμανλῆς ἔχει πιά ἐκλεγεῖ, περιμένουμε ἀπό αὐτόν νά ἐπιβεβαιώσει τόν ἐξωκομματικό ρόλο πού πολλές ἕως τῶρα φορές ἔδειξεν ὅτι φιλοδοξεῖ νά παίξει καί νά πρωτοστατήσει σέ θε-

σμικές μεταβολές, ἰδίως μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος πού θά προωθήσουν τήν ἀνεξαρτησία τῆς χώρας, τήν στερέωση τῆς προεδρευομένης δημοκρατίας, τήν εἰρήνη τοῦ λαοῦ καί τήν ἐθνική ὁμοψυχία, προπαρασκευάζοντας τήν ὁμαλή διαδοχή τῶν κομμάτων στήν διακυβέρνηση τῆς χώρας».

Ὁ Σ. Θεοτόκης, κοινοβουλευτικός ἐκπρόσωπος τῆς Ἐθνικῆς Παρατάξεως, ὑποστήριξε ὅτι ἡ τελευταία αὐτή αἰσθάνεται δικαιωμένη ἀπό τό ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας στή Βουλή, ἐφόσον δέν συνήργησε στόν «αὐτοδιορισμό» τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας.

Τέλος, ὁ πρώην πρωθυπουργός, Π. Κανελλόπουλος, ἀπηύθυνε στόν Κ. Καραμανλῆ τό ἀκόλουθο μήνυμα:

«Ἡ ἀπόφαση τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, πού σᾶς ἀνέδειξε πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, ἀποτελεῖ ἱστορικό γεγονός, πού εὔχομαι νά εἶναι ἡ ἀφετηρία πρασωπικῆς ἐπιτυχίας στήν νέα ὑψηλή ἀποστολή σας, ἀγαθῶν ἐξελίξεων τῶν μεγάλων ἐθνικῶν προβλημάτων μας καί ὁμαλῆς ἀναπροσαρμογῆς τοῦ πολιτικοῦ μας βίου. Ἀπό τήν ἐξωκομματική θέση, ὅπου ἔταξα τόν ἑαυτό μου στά τελευταῖα δεκατρία χρόνια, θά βοηθήσω κάθε προσπάθεια πού θά ἀποβλέπει στήν ἐξασφάλιση τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης καί στήν ἀποτροπή πολιτικῆς ὀξύτητας. Πιστεύω στό πατριωτισμό ὅλων τῶν κομμάτων καί στήν δυνατότητα γόνιμης διασταυρώσεως τῶν ἀντιθέτων ἰδεολογιῶν, στό ἱερό ἐκεῖνο σημεῖο πού ἑδῶ καί τρεῖς χιλιάδες χρόνια ὀνομάζεται Ἑλλάς».

7 ΜΑΪΟΥ 1980

Συνέρχεται, γιά τελευταία φορά ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ἡ Κυβερνητική Ἐπιτροπή καί ἐξετάζει τρέχοντα θέματα ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

8 ΜΑΪΟΥ 1980

Ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς Νέας Δημοκρατίας συνέρχεται σέ σύσκεψη, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Κ. Παπακωνσταντίνου, στήν Αἴθουσα Γερουσίας τῆς Βουλῆς καί ἐκλέγει ὡς νέο ἀρχηγό τοῦ κόμματος τό Γ. Ράλλη, ὁ ὁποῖος ἐπί 175 παρόντων βουλευτῶν, ἐξασφάλισε 88 ψήφους ἔναντι 84 τοῦ Ε. Ἀβέρωφ καί τριῶν λευκῶν.

Στήν ἀρχή τῆς συνεδριάσεως ὁ γενικός γραμματέας τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τοῦ κόμματος, Κ. Στεφανόπουλος, ἀνέγνωσε ἐπιστολή πού τοῦ εἶχε ἀπευθύνει, στίς 6 Μαΐου, ὁ Κ. Καραμανλῆς:

«Κύριε γενικέ γραμματέα,

»Μέ τήν ἐκλογή μου ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, ὑπέβαλα σήμερα τήν παραίτηση τῆς Κυβερνήσεως πρός τόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας. Ὑπέβαλα ἐπίσης τήν παραίτησή μου ἀπό τήν ἰδιότητα τοῦ βουλευτοῦ πρός τόν πρόεδρο τῆς Βουλῆς.

»Κατόπιν αὐτῶν καί συμφώνως πρός τάς διατάξεις τοῦ Συντάγματος καί τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ κόμματος τῆς Νέας Δημοκρατίας, ἀνακύπτει ἀνάγκη τῆς ἀποχωρήσεώς μου ἀπό τήν ἡγεσία τοῦ κόμματος καί τῆς ἐκλογῆς νέου προέδρου ἀπό τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ κόμματος. Ἡ σύγκληση τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδος ἀνήκει στά καθήκοντά σας, ὡς γενικοῦ γραμματέως αὐτῆς. Καί εἶναι στήν ἁρμοδιότητά σας νά κινήσετε, χωρίς καθυστέρηση, τήν σχετική διαδικασία.

»Μέ τήν ἀνακοίνωση τῆς παρούσης, παρακαλῶ νά μεταφέρετε πρός ὅλους τούς μέχρι σήμερα συνεργάτες μου, τίς θερμές εὐχαριστίες μου γιά τήν πολύτιμη συμπαράστασή τους στούς μακρούς πολιτικούς μου ἀγῶνες. Ἀγῶνες πού εἶχαν πάντα ὡς σκοπό τήν προαγωγή τοῦ ἔθνους, σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του καί σέ ὅλους τούς τομεῖς. Θά διατηρῶ πάντοτε τήν ἀνάμνηση τῆς ἀγάπης καί τῆς σταθερᾶς ἐμπιστοσύνης μέ τήν ὁποία μέ περιέβαλαν κατά τήν μακρά σταδιοδρομία μου. Τούς ἀποχωρίζομαι μέ συγκίνηση, ἀφοῦ ἡ νέα ἀποστολή, τήν ὁποία μοῦ ἐνεπιστεύθη ἡ Ἐθνική Ἀντιπροσωπεία, μοῦ ἐπιβάλλει ἄλλα καθήκοντα. Καί μέ ἀπομακρύνει ἀπό τήν ἐνεργό πολιτική καί συνεπῶς καί ἀπό τό κόμμα. Ἡ ἀλλαγή ὅμως αὐτή στίς πολιτικές μας σχέσεις δέν πρόκειται νά ἐπηρεάσει τό αἴσθημα τῆς ἀγάπης μέ τήν ὁποία τούς περιβάλλω.

»Μέ συγκίνηση ἐπίσης ἀναλογίζομαι ὅτι θά στερηθῶ τῆς χαρᾶς πού μοῦ ἔδινε ἡ συνεργασία μέ ὅλους τούς φίλους, ἐπωνύμους καί ἀνωνύμους, πού ἀγωνίστηκαν γιά τήν δημιουργία τῆς Νέας Δημοκρατίας καί τήν διάδοση τῶν ἀρχῶν της.

»Τούς εὐχαριστῶ ὅλους γιατί συμμερίστηκαν ὅλα αὐτά τά χρόνια τίς ἀγωνίες καί τίς ἐλπίδες μου γιά τό μέλλον τῆς Ἑλλάδος. Καί τούς εὔχομαι εὐτυχία προσωπική καί δύναμη στήν ἐκπλήρωση τοῦ ἐθνικοῦ τους χρέους».

Ἡ ψηφοφορία γιά τήν ἀνάδειξη τοῦ νέου ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος ἔγινε σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ τῆς ΝΔ πού εἶχε ψηφιστεῖ, τό Μάιο τοῦ 1979, στό Πρῶτο Συνέδριο τοῦ κόμματος, στήν Χαλκιδική, τό ὁποῖο καί, εἰδικότερα, ὁρίζει:

«Κενουμένης γιά ὁποιονδήποτε λόγο τῆς θέσεως τοῦ προέδρου τοῦ κόμματος, ὁ (νέος) πρόεδρος ἐκλέγεται διά μυστικῆς ψηφοφορίας ἀπό τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα, ὅπως ὁρίζεται καί ἀπό τό ἄρθρο 37 τοῦ Συντάγματος. Γιά τήν ἐκλογή του ἀπαιτεῖται ἀπόλυτη πλειοψηφία τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. Ἐάν κανείς ἀπό τούς ὑποψηφίους δέν λάβει ἀπόλυτη πλειοψηφία, ἡ ψηφοφορία ἐπαναλαμβάνεται μεταξύ τῶν δύο ἐπικρατεστέρων κατά τήν συνεδρίαση. Κατά τήν δεύτερη ψηφορορία, ἀρκεῖ ἡ σχετική πλειοψηφία».

Η διαδικασία ἐκλογῆς τοῦ νέου ἀρχηγοῦ τῆς Νέας Δημοκρατίας ἀποτέλεσε τό ἀντικείμενο ἰδιαίτερα θετικῶν σχολίων στό ἐπίπεδο τῆς κοινῆς γνώμης. Χαρακτηριστικό εἶναι σχετικό ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας «Καθημερινή» μέ τίτλο «Ὁ οὐσιαστικός νικητής»:

«Ἡ ἀνεπανάληπτη λειτουργία τῶν θεσμῶν, δηλαδή ἡ δημοκρατία, εἶναι ὁ οὐσιαστικότερος καί διαρκέστερος νικητής τοῦ κρίσιμου κύκλου πού ἄνοιξε στίς 23 Ἀπριλίου μέ τήν πρώτη ψηφοφορία γιά ἐκλογή νέου ρυθμιστῆ τοῦ πολιτεύματος καί ἔκλεισε χθές μέ τήν ἐπιλογή νέου ἀρχηγοῦ τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειοψηφίας. Θά πρέπει νά μείνει στήν πολιτική μας ἱστορία καί νά καταγραφεῖ στό ἐνεργητικό της τό σύντομο αὐτό χρονικό διάστημα, κατά τό ὁποῖο ἡ Ἐθνική Ἀντιπροσωπεία ἐξέλεξε τόν νέο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας καί ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς πλειοψηφίας ἐξέλεξε τόν ἀρχηγό της, ὁ ὁποῖος ἀναλαμβάνει καί τήν πρωθυπουργία. Καί πρέπει νά μείνει στήν πολιτική μας ἱστορία τό διάστημα αὐτό γιά τόν ἀνεπίληπτο τρόπο μέ τόν ὁποῖο λειτούργησαν οἱ θεσμοί, δηλαδή ἡ δημοκρατία. Δέν εἶναι λίγο αὐτό, εἶναι πάρα πολύ. Καί εἶναι ὡραῖο νά διαπιστώνει κανείς πώς δέν πῆγαν χαμένα τά διδάγματα τῆς ἱστορίας, τῆς πολύ πρόσφατης καί πολύ ἐπώδυνης ἱστορίας μας. Καί εἶναι πολύ αἰσιόδοξο νά μπορεῖ κανείς νά ἀντιστρέφει τήν γνωστή ἱστορική φράση, λέγοντας πώς ἐπιτέλους κάτι ξεχάσαμε καί κάτι διδαχθήκαμε ἀπό ὅσα ζήσαμε καί ἀπό ὅσα περάσαμε. Ὑπῆρξαν καί ἐκφράστηκαν — καί ἀλίμονο ἄν δέν ὑπῆρχαν — διαφορετικές ἐκτιμήσεις γιά τά πρόσωπα. Ὑπῆρξε ὅμως μόνο μία, καί δέν ἐκφράστηκε ἄλλη ἄποψη, γιά τόν ἄψογο τρόπο μέ τόν ὁποῖο λειτούργησαν οἱ θεσμοί. Τό μεγάλο αὐτό γεγονός εἶναι ἡ πηγή τῆς ἐμπιστοσύνης γιά τό παρόν καί τῆς αἰσιοδοξίας γιά τό μέλλον.

Ἡ ἄψογη δημοκρατική διαδικασία μέ τήν ὁποία ἐξελέγη ὁ νέος ἀρχηγός τοῦ κόμματος τῆς Νέας Δημοκρατίας, ὁ ὁποῖος ἀναλαμβάνει καί τήν πρωθυπουργία, εἶναι ἕνα ἄλλο αἰσιόδοξο δεῖγμα γιά τόν τρόπο λειτουργίας τῶν πολιτικῶν μας κομμάτων. Δεῖγμα καί ὑπόδειγμα. Ἄς εὐχηθοῦμε καί ἄς ἐλπίσουμε πώς ὅλα αὐτά τά δείγματα, τά διδάγματα καί τά ὑποδείγματα, πού μᾶς ἄφησαν οἱ τρεῖς ἑβδομάδες τῆς ἄψογης λειτουργίας τῆς κοινοβουλευτικῆς καί τῆς κομματικῆς δημοκρατίας, θά ἀποτελέσουν μόνιμα πιά στοιχεῖα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ, τοῦ πολιτικοῦ καί τοῦ κομματικοῦ μας βίου...»[138].

Μετά τή λήξη τῆς συνεδριάσεως τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδος, ὁ Γ. Ράλλης, ἀπό κοινοῦ μέ τόν Κ. Παπακωνσταντίνου καί, στή συνέχεια, ὁ Ε. Ἀβέρωφ, ἐπισκέφθηκαν τόν Κ. Καραμανλῆ στό Πολιτικό Γραφεῖο.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς συνεχάρη τόν Γ. Ράλλη γιά τήν ἐκλογή του, καθώς καί τόν Ε. Ἀβέρωφ γιά τή στάση του, καί ἐξέφρασε τήν πεποίθηση ὅτι τό κόμμα θά παραμείνει ἑνωμένο καί θά ἐξακολουθήσει νά ἀποτελεῖ ἀπαραίτητο παράγοντα στήν ἑλληνική πολιτική σκηνή. Σχετικά, ἐκδόθηκε ἡ ἀκόλουθη ἐπίσημη ἀνακοίνωση:

«Μετά τήν ψηφοφορία, ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Παπακωνσταντίνου καί οἱ κ.κ. Ράλλης καί Ἀβέρωφ ἐπεσκέφθησαν τόν κ. Καραμανλῆ καί τοῦ ἀνεκοίνωσαν τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐκλογῆς.

»Ὁ κ. Καραμανλῆς τούς συνεχάρη γιά τόν εὐπρεπῆ καί ἄψογα δημοκρατικό τρόπο μέ τόν ὁποῖο διεξήχθη ἡ ἐκλογή καί τούς εὐχήθη καλή τύχη».

Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, ὁ κοινοβουλευτικός ἐκπρόσωπος τῆς ΝΔ καί ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Κ. Παπακωνσταντίνου, ἀπηύθυνε πρός τόν πρόεδρο τῆς Βουλῆς τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

«Ἔχω τήν τιμή νά σᾶς γνωρίζω ὅτι ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ κόμματος τῆς ΝΔ κατά τήν σημερινή συνεδρίασιν αὐτῆς καί συμφώνως πρός τάς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 37 τοῦ Συντάγματος καί τοῦ Κανονισμοῦ τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, ἐξέλεξε πρόεδρον καί ἀρχηγόν τοῦ κόμματος τόν βουλευτήν Α' Ἀθηνῶν, κ. Γ. Ράλλην».

Τέλος, ἐκδόθηκε καί ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση μέ ἀναφορά στή στάση τοῦ Κ. Καραμανλῆ:

«Ἐγνώσθη ἐγκύρως ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν πρόκειται νά ἔχει οὐδεμίαν ἀνάμιξη στόν σχηματισμό τῆς νέας Κυβερνήσεως, ὅπως δέν εἶχε ἀναμιχθεῖ καί στήν ἐκλογή τοῦ νέου ἀρχηγοῦ τῆς Νέας Δημοκρατίας».

10 ΜΑΪΟΥ 1980

Ὁρκίζεται ἡ νέα ἑλληνική Κυβέρνηση, ὑπό τόν Γ. Ράλλη, μέ μόνο ἀντιπρόεδρο τόν Κ. Παπακωνσταντίνου. Ὁ Ε. Ἀβέρωφ ἀρνήθηκε, τελικά, νά ἀναλάβει ὡς ἀντιπρόεδρος καί ἀρκέστηκε, «πιστεύων στήν ἀνάγκη ἑνότητος τῆς ΝΔ», νά παραμείνει ὑπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

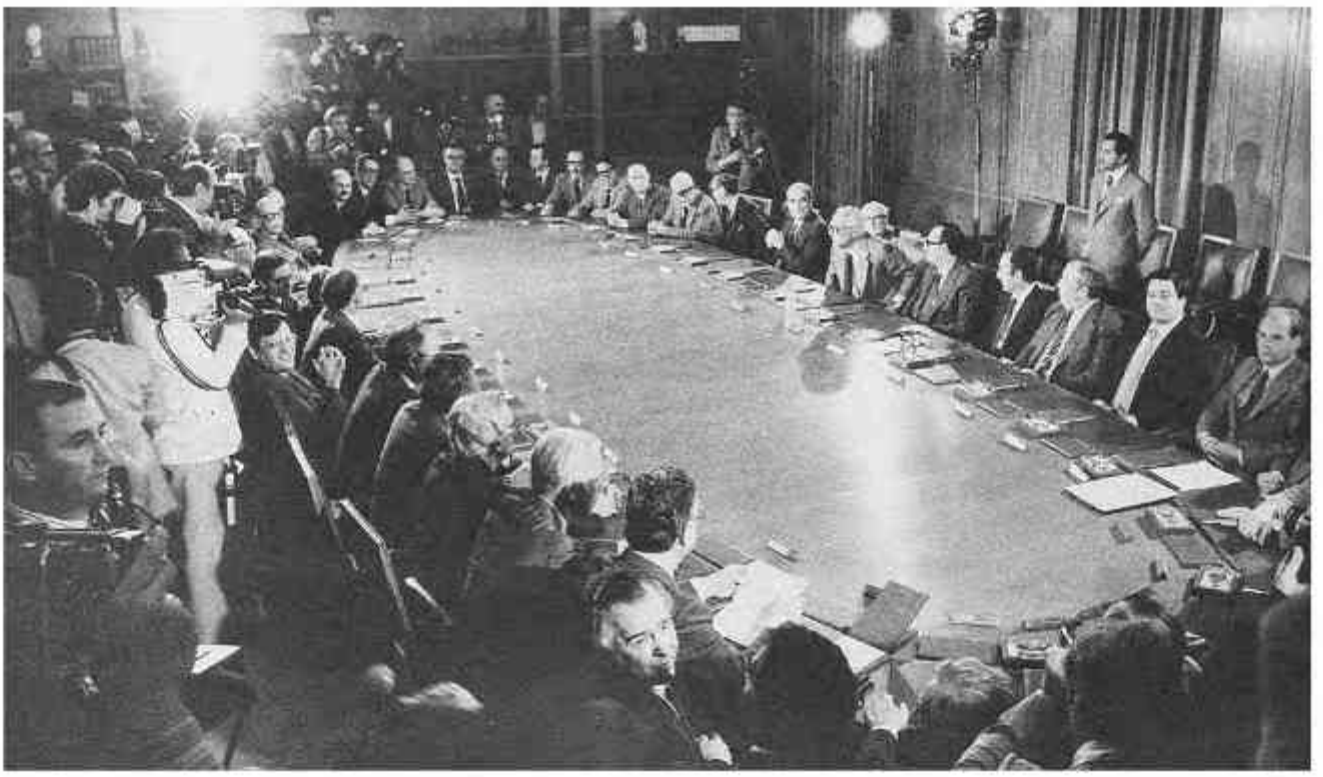
Ὡς ὑπουργοί ὁρκίστηκαν:

Ἰωάννης Μπούτος, Συντονισμοῦ, Κωνσταντῖνος Στεφανόπουλος, Προεδρίας Κυβερνήσως, Κωνσταντῖνος Μητσοτάκης, Ἐξωτερικῶν, Εὐάγγελος Ἀβέρωφ-Τοσίτσας, Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Γεώργιος Σταμάτης, Δικαιοσύνης, Χριστόφορος Στράτος, Ἐσωτερικῶν, Ἀθανάσιος Ταλιαδοῦρος, Παιδείας, Μιλτιάδης Ἔβερτ, Οἰκονομικῶν, Ἀθανάσιος Κανελλόπουλος, Γεωργίας, Ἰωάννης Παλαιοκρασσᾶς, Ἄνευ Χαρτοφυλακίου, Ἀνδρέας Ἀνδριανόπουλος, Πολιτισμοῦ, Στέφανος Μάνος, Βιομηχανίας, Σταῦρος Δήμας, Ἐμπορίου, Κωνσταντῖνος Λάσκαρης, Ἐργασίας, Σπυρίδων Δοξιάδης, Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, Τζανής Τζαννετάκης, Δημοσίων Ἔργων, Γεώργιος Πλυτᾶς, Χωροταξίας Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος, Γεώργιος Παναγιωτόπουλος, Συγκοινωνιῶν, Δημήτριος Δαβάκης, Δημοσίας Τάξεως, Ἰωάννης Φικιώρης, Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, Νικόλαος Μάρτης, Βορείου Ἑλλάδος.

Ὡς ὑφυπουργοί:

Γεώργιος Σουφλιᾶς, Συντονισμοῦ, Ἀχιλλέας Καραμανλῆς, Προεδρίας Κυβερνήσεως, Ἀθανάσιος

Ὁ Γ. Ράλλης, εὐθύς μετά τήν ἐκλογή του ὡς ἀρχηγοῦ τῆς Ν.Δ., συγκρότησε τή νέα Κυβέρνηση.

Τσαλδάρης, Προεδρίας Κυβερνήσεως, Θεοχάρης Ρέντης, Ἐξωτερικῶν, Δημήτριος Βουδούρης, Ἐξωτερικῶν, Ἀλέξανδρος Ἀβραμίδης, Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Γεώργιος Ροδίου, Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ἰωάννης Κεφαλογιάννης, Ἐσωτερικῶν, Βασίλειος Κοντογιαννόπουλος, Παιδείας, Νικόλαος Καλτετζιώτης, Παιδείας, Παναγιώτης Μποκοβός, Οἰκονομικῶν, Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος, Οἰκονομικῶν, Χρυσόστομος Καραπιπέρης, Γεωργίας, Τάκης Γραμματίδης, Γεωργίας, Λάζαρος Μιχαήλ, Γεωργίας, Σταῦρος Ταταρίδης, Ἐμπορίου, Γεράσιμος Ἀποστολάτος, Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, Ἀθανάσιος Τσουκαντᾶς, Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, Γεώργιος Μούτσιος, Συγκοινωνιῶν.

Ἀμέσως μετά τήν ὁρκωμοσία τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Γ. Ράλλης, σέ δηλώσεις του, τόνισε ὅτι ἡ ἰδεολογική γραμμή τῆς νέας Κυβερνήσεως παραμένει ὁ ριζοσπαστικός φιλελευθερισμός, σύμφωνα μέ τίς ἀρχές πού χάραξε ὁ ἱδρυτής τῆς ΝΔ καί υἱοθέτησε τό Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο τοῦ κόμματος στή Χαλκιδική.

Τήν ἀπόφαση ὅλων τῶν βουλευτῶν τῆς ΝΔ νά θέσουν, πάνω ἀπό ὅλα, τά συμφέροντα τοῦ τόπου, ἐξῆρε καί ὁ Ε. Ἀβέρωφ.

Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Κ. Παπακωνσταντίνου, ἀναγιγνώσκει στά μέλη τῆς ΔΕ τῆς ΝΔ ἀποχαιρετιστήρια ἐπιστολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ πρός τούς συνεργάτες του:

«Ἐπιθυμῶ μετά τήν ἐκλογή μου ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καί τήν ἀποχώρησή μου ἀπό τήν ἡγεσία τοῦ κόμματος νά ἀπευθύνω πρός τούς συνεργάτες μου τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τίς θερμές εὐχαριστίες μου γιά τήν πολύπλευρη βοήθεια πού μοῦ προσέφεραν στή διοίκηση τοῦ κόμματος.

»Ἡ προσπάθειά μου γιά τήν ὀργάνωση ἐπί δημοκρατικῶν ἀρχῶν τῆς Νέας Δημοκρατίας δέν θά εἶχε ἐπιτύχει, χωρίς τήν ἰδική τους συνδρομή.

»Θά ἐνθυμοῦμαι πάντοτε μέ συγκίνηση τήν χαρά τήν ὁποία ἐδοκίμαζα εὑρισκόμενος μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς καί διαβιβάζω πρός ὅλους τίς εἰλικρινεῖς εὐχές μου γιά τήν προσωπική τους εὐτυχία».

15 ΜΑΪΟΥ 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ὁρκίζεται, ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

Ἡ τελετή τῆς ὁρκωμοσίας χαρακτηρίστηκε «σύντομη, ἀπέριττη, ἀλλά συγχρόνως καί ἐπιβλητική».

Ἀναλυτικά, τό σχετικό εἰδησεογραφικό δελτίο τῆς ἐφημερίδας «Τό Βῆμα», ἀναφέρει:

Λίγο μετά τίς 11 ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς, κ. Λ. Μπουρνιάς, κήρυξε τήν ἔναρξη τῆς συνεδριάσεως τῆς Βουλῆς καί διάβασε τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή τοῦ πρώην προέδρου τῆς Δημοκρατίας, κ. Κ. Τσάτσου, πρός τόν πρόεδρο τῆς Βουλῆς:

«Ἀξιότιμε κύριε πρόεδρε τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων,

»Μετά τήν ἐκλογήν τοῦ νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τήν παραίτησιν τῆς ὑπ' αὐτόν Κυβερνήσεως, τήν ἐκλογήν τοῦ νέου ἀρχηγοῦ τοῦ πλειοψηφοῦντος ἐν τῇ Βουλῇ κόμματος καί τήν ὁρκωμοσίαν τῆς νέας Κυβερνήσεως, φρονῶ ὅτι ἐπιβάλλεται νά ὁλοκληρωθεῖ ἡ ἐπελθοῦσα εἰς τόν κρατικόν ὀργανισμόν μεταβολή διά τῆς ὅσον ἔνεστι ταχυτέρας ὁρκωμοσίας τοῦ νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Αἱ κρίσιμοι διεθνεῖς περιστάσεις, καθώς καί τά πολλά σοβαρά ἐσωτερικά προβλήματα, δέν ἐπιτρέπουν οὔτε τήν δι' ὀλίγας ἑβδομάδας διατήρησιν ἐκκρεμοτήτων εἰς τήν ὅλην λειτουργίαν τῆς πολιτείας.

»Ἐξ αὐτῶν τῶν σκέψεων κινούμενος, ὑποβάλλω διά τῆς παρούσης καί μέσω Ὑμῶν πρός τήν Βουλήν τῶν Ἑλλήνων τήν ἀπό τοῦ ἀξιώματος τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας παραίτησίν μου, ἀπό τοῦ μεσονυκτίου τῆς 14 Μαΐου 1980, μέχρι τοῦ ὁποίου θά ἐξακολουθῶ νά ἀσκῶ τά προεδρικά μου καθήκοντα».

Ἀμέσως μετά, χωρίς νά διακοπεῖ ἡ συνεδρίαση, ὁ πρωθυπουργός κ. Γ. Ράλλης, καί ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Δ. Παπασπύρου βγῆκαν ἀπό τήν αἴθουσα καί κατευθύνθηκαν πρός τήν ἀνατολική πύλη τοῦ Μεγάρου, γιά νά ὑποδεχτοῦν τόν κ. Καραμανλῆ.

Ἡ εἴσοδος τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας στήν αἴθουσα χαιρετίστηκε μέ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἀπό τήν πτέρυγα τῆς Νέας Δημοκρατίας. Χειροκρότησαν ἐπίσης οἱ βουλευτές τοῦ ΚΟΔΗΣΟ, ἐνῶ οἱ βουλευτές τῶν ὑπολοίπων κομμάτων σηκώθηκαν ἁπλῶς ὄρθιοι.

Ὁ κ. Καραμανλῆς προχώρησε καί στάθηκε ὀρθιος δίπλα στήν ἕδρα τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς καί σάν εἶδος χαιρετισμοῦ πρός τήν Ἐθνική Ἀντιπροσωπεία ἔκανε ἕνα νεῦμα, σκύβοντας ἐλαφρά τό κεφάλι του.

Μέ τό τέλος τοῦ θρησκευτικοῦ τελετουργικοῦ ὁ κ. Καραμανλῆς τοποθέτησε τό δεξί του χέρι στό Εὐαγγέλιο καί ἔδωσε τόν ἀκόλουθο ὅρκο:

«Ὀμνύω εἰς τό ὄνομα τῆς Ἁγίας καί Ὁμοουσίου καί Ἀδιαιρέτου Τριάδος νά φυλάττω τό Σύνταγμα καί τούς νόμους, νά μεριμνῶ διά τήν πιστήν τήρησιν αὐτῶν, νά ὑπερασπίζω τήν ἐθνικήν ἀνεξαρτησίαν καί τήν ἀκεραιότητα τῆς χώρας, νά προστατεύω τά δικαιώματα καί τάς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων καί νά ὑπηρετῶ τό γενικόν συμφέρον καί τήν πρόοδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Τό τέλος τῆς ὁρκωμοσίας κάλυψαν τά χειροκροτήματα τῶν βουλευτῶν τῆς συμπολιτεύσεως καί τῶν θεωρείων καί οἱ φωνές «ἄξιος, ἄξιος».

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς τελετῆς τῆς ὁρκωμοσίας ὁ Κ. Καραμανλῆς κατέθεσε στέφανο στό Μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτη. Στήν συνέχεια, ὁ νέος πρόεδρος κατευθύνθηκε στό Προεδρικό Μέγαρο, ὅπου ὁ προκάτοχός του στό ὕπατο ἀξίωμα τῆς Πολιτείας, Κ. Τσάτσος, τόν ὑποδέχτηκε καί προέστη στήν τελετή τῆς ἐγκαταστάσεώς του[139].

Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς τελετῆς ὁρκωμοσίας

τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ὁ Κ. Τσάτσος ἔδωσε στή δημοσιότητα τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Τερματίζοντας τήν πενταετῆ θητεία μου στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας, θέλω νά εὐχαριστήσω ὅλους ὅσους μέ τίς παροτρύνσεις ἤ μέ τίς ἐπικρίσεις τους μέ βοήθησαν νά ἐκπληρώσω, ὅσο μοῦ ἦταν δυνατό καλλίτερα, τά καθήκοντά μου.

»Εἶμαι εὐτυχής, διότι ἡ διαδοχή μου, ἡ καλλίτερη πού μποροῦσε νά ὑπάρξη, ἀποτελεῖ μιά πρόσθετη ἐγγύηση γιά τήν στερεότητα τοῦ δημοκρατικοῦ μας πολιτεύματος, καθώς καί γιά τήν ἀσφάλεια καί τήν προκοπή τῆς πατρίδας μας.

»Ξέρω ὅτι καί ὡς ἁπλός πολίτης ἔχω ἀπέναντι τῆς χώρας καθήκοντα. Θά τά ἐκπληρώσω μέ ὅσες δυνάμεις διαθέτω».

Παράλληλα, ὁ ἀρχηγός τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως, Α. Παπανδρέου, σέ ἐπιστολή του, συνεχάρη τόν ἀποχωροῦντα πρόεδρο, τονίζοντας ὅτι μέ τήν παρουσία του ἔδωσε στό ὕπατο ἀξίωμα τῆς χώρας «τό πραγματικό νόημα τοῦ ἀξιώματος»· καί ὑπογράμμισε: «καί αὐτό πράγματι εἶναι μιά ἱστορική συμβολή».

Ὁ Κ. Τσάτσος εὐχαρίστησε, στήν ἀπάντησή του, τόν πρόεδρο τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἐπισημαίνοντας ἀκόμη:

«Προσπάθησα στά πέντε χρόνια τῆς θητείας μου νά δημιουργήσω γύρω ἀπό τόν προεδρικό θεσμό τό κλίμα τῆς πραότητας καί τῆς καλόπιστης καί πολιτισμένης μέ ὅλους ἐπαφῆ, διότι πίστευα ὅτι αὐτό ἀποτελεῖ τήν ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιά τήν στερέωση τῆς δημοκρατίας καί τοῦ κοινοβουλευτικοῦ μας πολιτεύματος».

Σέ συνέντευξη, ἐξάλλου, πού ἔδωσε τήν ἴδια ἡμέρα στό δημοσιογράφο Λούη Δάνο, ὁ Κ. Τσάτσος παρατήρησε, εἰδικότερα, ὅτι δέν ἄσκησε τίς προνομίες του «διότι ἁπλούστατα εἶχε νά κάνει μέ μιά Κυβέρνηση, μέ ἕναν πρωθυπουργό πού μιλοῦσε τήν γλώσσα του», καί ἀκόμη, ὅτι, εἶναι βέβαιος, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά κάμει τό ἴδιο, «ἔστω καί ἄν ἡ λαϊκή ἐτυμηγορία τόν πικράνει προσωπικά», ἄν κερδίσουν δηλαδή τίς ἐκλογές τά σοσιαλιστικά κόμματα. «Φθάνει φυσικά» — διευκρίνησε — «τά κόμματα αὐτά νά δεχτοῦν τούς κανόνες τῆς πλουραλιστικῆς δημοκρατίας καί κυρίως νά ἀναλάβουν ἀνοιχτά τήν ὑποχρέωση νά παραδώσουν ὁμαλά στήν ἐξουσία τήν σκυτάλη, προσωρινά καί πάλι, ὅταν ὁ λαός κρίνει ὅτι ἦλθε ἡ στιγμή»[40].

Ἐκτενής ἦταν ὁ σχολιασμός τοῦ γεγονότος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό ὕπατο ἀξίωμα τῆς Πολιτείας ἀπό τίς στῆλες τοῦ ἀθηναϊκοῦ τύπου.

«Καθημερινή»: Ἡ ἀνάδειξη τοῦ κ. Κωνσταντίνου Καραμανλῆ στό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας ἀποτελεῖ ὁρόσημο στήν ἀνέλιξη τῆς πολιτικῆς καί, γενικότερα, τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς κατά τήν μεταδικτατορική περίοδο. Σημειώνει τό τέλος μιᾶς ἐποχῆς καί τήν ἀπαρχή μιᾶς ἄλλης, καθώς ἡ προσωπικότης, πού βρέθηκε στό ἐπίκεντρο τῆς πολιτικῆς ζωῆς κατά τήν τελευταία ἐξαετία καί σφράγισε τή μορφή καί τίς ἐπιλογές καί κατευθύνσεις τῆς χώρας μας, περνᾶ ἀπό τήν «μαχόμενη» πολιτική στήν θέση τοῦ ρυθμιστῆ τοῦ πολιτεύματος καί τοῦ ὑπατου διαιτητῆ. Ἄς ποῦμε, πρίν ἀπ' ὅλα, ὅτι ἡ συναίνεση πού περιβάλλει τήν ἀνάδειξη τοῦ κ. Κ. Καραμανλῆ εἶναι πολύ εὐρύτερη ἀπό ἐκείνη τήν ὁποία ἐκφράζει τό στατικό μέγεθος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν πού ψήφισαν ὑπέρ αὐτοῦ κατά τήν χθεσινή ψηφοφορία. Εἴτε ἐνεργός, δηλαδή ὡς κατάφαση, εἴτε παθητική, δηλαδή ὡς ἀποδοχή καί παραδοχή ὅτι δέν ὑπάρχει καλύτερη ἐφικτή λύση, ἡ συναίνεση αὐτή ἐγγίζει τήν καθολικότητα.

Διότι, μέ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, πού μετρῶνται στά δάκτυλα, ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι βουλευτές ὅλων τῶν κομμάτων καί ὁμάδων εὐχήθηκαν (καί μάλιστα ἀγωνιωδῶς) νά ἐκλεγεῖ ὁ κ. Καραμανλῆς στό ὕπατο ἀξίωμα. Σ' ἐκείνους δέ πού καταψήφισαν ἤ ἀρνήθηκαν ψῆφο συγκαταλέγονται καί ὅσοι διακαέστερα ἀπό ὅλους ἐπιθυμοῦσαν καί εὔχονταν νά ἀναδείξει ἡ παρούσα Βουλή πρόεδρο Δημοκρατίας καί μάλιστα τόν μόνο ὑποψήφιο γιά τό ἀξίωμα αὐτό. Καί ἐπέτρεψαν σέ ἑαυτούς τήν πολυτέλεια τῆς (κίβδηλης) ἀρνητικῆς ψήφου, ἐπειδή ἀκριβῶς περίμεναν (ὄχι χωρίς ἀγωνία) ὅτι οἱ ψῆφοι τῶν ἄλλων θά ἦταν ἐπαρκεῖς γιά νά ἐπιτευχθεῖ τό πολυπόθητο ἀποτέλεσμα, χωρίς οἱ ἴδιοι νά ἐμφανιστοῦν ὡς συνεργήσαντες, γιά λόγους ἐντυπώσεων σέ μιά ὁρισμένη «πελατεία», ἡ ὁποία ἄλλωστε κάθε ἄλλο παρά βέβαιο εἶναι ὅτι ἐπιδοκιμάζει τή στάση τους. Καί τό κόμμα τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως δέν ἀποτέλεσε ἐξαίρεση στήν σχεδόν καθολική αὐτή ἐνδόμυχη ἐπιδίωξη, ἡ ὁποία εἶχε ἀντίκρυσμα καί στή λαϊκή βάση, πράγμα ἔντονα αἰσθητό σέ ὅλους... (6.5).

«Βραδυνή»: Τά γεγονότα αὐτά — ἡ ἐκλογή τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας καί ἡ ὁρκωμοσία του, ἡ ἐκλογή τοῦ νέου ἀρχηγοῦ τοῦ πλειοψηφοῦντος κόμματος, ὁ σχηματισμός νέας Κυβερνήσεως ὑπό τήν Γ. Ράλλη καί ἡ συζήτηση καί ψηφοφορία ἐπί τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως — ἀποτέλεσαν φαινόμενο γιά τήν πολιτική ἱστορία τῆς Ἑλλάδος (27.5).

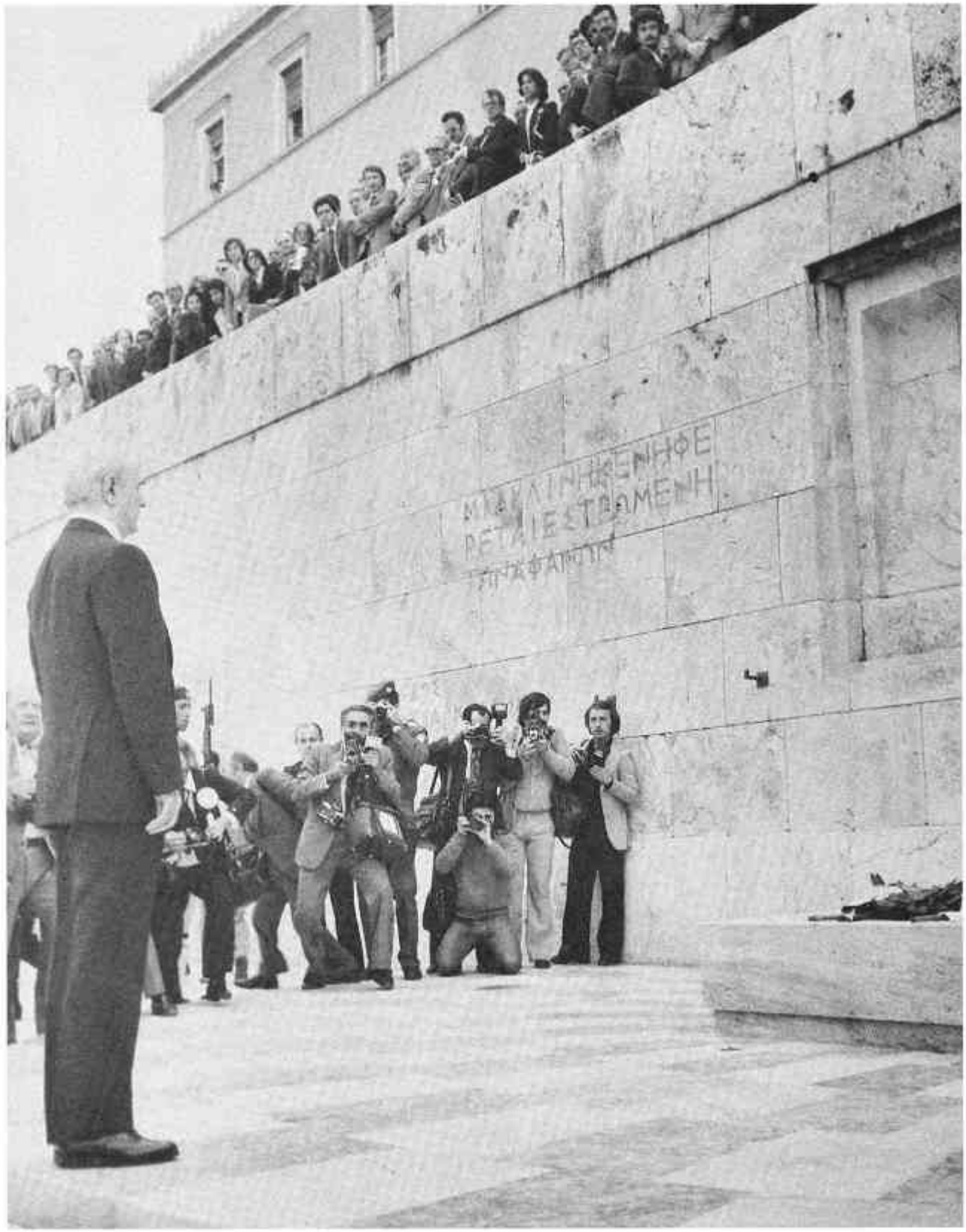
«Μεσημβρινή»: Τό γεγονός ὅτι τήν ἑβδομάδα αὐτή ξεκαθαρίστηκε τό προεδρικό ζήτημα (πού ἐπί μῆνες ἐμφανιζόταν ὡς ἀκανθῶδες) μέ τρόπο ὁμαλό καί σταθερό, τό γεγονός ὅτι παρά τίς παρεκτροπές στήν κοινοβουλευτική τάξη μέ τήν ἄρνηση τῆς ψήφου, τήν παραβίαση τῆς μυστικότητος καί τήν ἄρνηση τῆς ψηφοφορίας, οἱ διαδικασίες ἔγιναν — θά μποροῦσε νά πεῖ κανείς — μέ ὁλύμπια ἀταραξία, τοῦτο πρέπει νά προστεθεῖ στή λειτουργία τῆς δημοκρατίας μας. Τό δίκαιο εἶναι νά προστεθεῖ στή διδαχή Καραμανλῆ (μέ τούς λιτούς λόγους του καί τή σταθερή πράξη) ὅτι ἡ Δημοκρατία ἀπαιτεῖ ἤρεμο κλίμα καί ἥμερα πολιτικά ἤθη... Ὁ Κ. Καραμανλῆς, ἔχοντας ὁ ἴδιος διδάξει μέ τό παράδειγμά του τήν ἄψογη καί τήν ἀσυμβίβαστη ὑποταγή στίς νόμιμες διαδικασίες, δικαιοῦται νά ἀξιώσει νά θεωρεῖται πρόεδρος ὅλων τῶν Ἑλλήνων — πρός τό συμφέρον ὅλων τῶν Ἑλλήνων (3.5, 6.5).

«Ἐλεύθερος Κόσμος»: Ὅλα τά συμβαίνοντα γύρω ἀπό τήν ἐκλογή τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος εἶναι νόθα. Στεροῦνται πολιτικῆς νομιμότητος. Τά περιβάλλει ἡ ἀποδοκιμασία

Ὁρκωμοσία τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

Κατάθεση στεφάνου στό Μνημεῖο τοῦ Ἀγνωστου Στρατιώτη.

τῆς συντριπτικῆς λαϊκῆς πλειοψηφίας. Καί προκαλοῦν τό κοινόν αἴσθημα... Ἡ χώρα εὑρίσκεται εἰς πλήρη ἀνωμαλίαν... (6.5).

«Ριζοσπάστης»: Ἡ ἐκλογή τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό προεδρικό ἄξίωμα ἐγκυμονεῖ τήν ἐπικίνδυνη προοπτική νά μετατραπεῖ ἡ προεδρία τῆς Δημοκρατίας σέ ὑπερεξουσία ἐνάντια στή λαϊκή κυριαρχία καί σέ τοποτηρητή τῶν ἀτλαντικῶν συμφερόντων στή χώρα μας... (6.5).

«Ἡ Αὐγή»: Δέν θά ἀντιμετωπίσουμε τόν νέο πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας μέ στείρα ἀντιπολιτευτική ἄρνηση, ἀρνούμενοι νά ἀναγνωρίσουμε ἔντιμα καί μέ εἰλικρίνεια ὅσες τυχόν θετικές του πράξεις καί ἐνέργειες συντελοῦν στήν προστασία τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καί στήν ὑπεράσπιση τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων... Ὁ κ. Καραμανλῆς ὑποσχέθηκε νά εἶναι πρόεδρος ὅλων τῶν Ἑλλήνων καί νά ἐργαστεῖ ἀπό τό καινούργιο του ἄξίωμα «γιά τή στερέωση τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος καί τήν ὑπεράνω πολιτικῶν ἀνταγωνισμῶν διαφύλαξη καί ἐνίσχυση τῆς ἐθνικῆς μας ἑνότητος». Ἀπομένει νά δοῦμε, πῶς ἀντιλαμβάνεται τήν ὑλοποίηση αὐτῶν τῶν ὑποσχέσεων...(7.5).

Ἡ ἐφημερίδα «Τό Βῆμα» δημοσίευσε, στίς 11 Μαΐου, ἄρθρο τοῦ Μανούσου Πλουμίδη, μέ τόν τίτλο «Ὁ κ. Καραμανλῆς καί ἡ θέση του στήν προεδρία»:

Ἡ ἐκλογή τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας ἀποτελεῖ βαρυσήμαντο γεγονός γιά τήν πολιτική ζωή τῆς χώρας. Γιά τήν πολιτική ζωή της καί ὄχι μόνο γιά τήν πολιτειακή. Γιά τήν πολιτειακή ἔχει τή σημασία ὅτι ἀπομακρύνει ἀκόμη περισσότερο ὅσους κινδύνους ὑφίστανται ἐνδεχομένως γιά τή σταθερότητα τοῦ ἀβασίλευτου κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Γιά τήν πολιτική ὅμως ζωή ἔχει τήν ἀκόμη οὐσιαστικότερη σημασία ὅτι παρατείνει γιά πέντε τουλάχιστον ἀκόμη χρόνια, ὅση θά εἶναι ἡ θητεία του, τήν ἐπιρροή σέ αἰσθητό βαθμό τῆς προσωπικότητάς του στίς πολιτικές ἐξελίξεις τῆς χώρας.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς εἶναι προσωπικότητα ἔντονα πολιτική, ζυμωμένη μέ τήν πολιτική καί ἀφομοιωμένη εἰδικότερα μέ τήν ἔννοια τῆς ἐξουσίας. Τίς ἰδιότητές του αὐτές δέν θά τίς ἀποβάλει — καί ἄν τό ἤθελε! — γιά νά παραμείνει ἀπαθής θεατής τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων ἴσαμε τήν ὥρα, πού οἱ διαμορφούμενες πολιτικές συνθῆκες θά τοῦ ἐπέβαλλαν νά ἀναλάβει τίς πρωτοβουλίες πού ἐπιτάσσει τό Σύνταγμα.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς θά παρακολουθεῖ, ὡς πρόεδρος, κριτικά τίς πολιτικές ἐξελίξεις. Καί θά ἐπιφυλάσσεται, στά ὅρια πού θά τοῦ ἐπιτρέπει ἡ συνταγματική θέση του, νά διατυπώνει τή γνώμη του, ἤ νά παρέχει — καί ὅταν δέν θά τοῦ ζητοῦνται! — τίς συμβουλές του.

Τό ρόλο του αὐτόν δέν θά τόν ἀντιλαμβάνεται μόνο ὡς «φυσιολογική» προέκταση τῶν ἁρμοδιοτήτων του ὡς ἀνωτάτου ἄρχοντος. Ἀλλά καί ὡς ὑποχρέωσή του λόγω τοῦ ἀναμφισβήτητου προβαδίσματος πού ἔχει ἀπέναντι σ' ὅλους τούς ἐν ἐνεργείᾳ πολιτικούς τῆς χώρας ἀπό τήν ἄποψη πείρας καί ἀσκήσεως τῆς πολιτικῆς. Καί ἀκόμη ἐπειδή θά θεωρεῖ ὑποχρέωσή του νά ὑπερασπίσει, ἤ νά διευκρινίσει τουλάχιστον, τίς μακροπρόθεσμες γραμμές τῆς πολιτικῆς, τήν ὁποία ὁ ἴδιος χάραξε ὡς κυβερνήτης σ' ὅλη τήν περίοδο ἔπειτα ἀπό τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας.

Στίς δηλώσεις πού ἔκαμε ἀποδεχόμενος τήν ὑποψηφιότητά του γιά τό προεδρικό ἄξίωμα καί μέ τίς ὁποῖες καθόρισε τό ρόλο του καί τήν ἀποστολή του στό νέο ἄξίωμα, ὑπῆρξε σαφής.

Θά εἶναι, εἶπε, ρυθμιστής τοῦ πολιτεύματος καί σύμβουλος τῶν Κυβερνήσεων. Θά εἶναι ὑπερκομματικός. Καί ὅτι θά ἀσκήσει τά καθήκοντά του μέ γνώμονα τή διατήρηση τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας καί τήν ἐπικράτηση ἤπιου πολιτικοῦ κλίματος, πού εἶναι ἄλλωστε ἡ προϋπόθεση γιά τή διατήρηση τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας.

Δέν ὑπῆρξε ὅμως μόνο σαφής στόν προσδιορισμό τοῦ ρόλου του καί τῆς ἀποστολῆς του. Ὑπῆρξε καί εἰλικρινής, ἀφοῦ ὅσα εἶπε — στά ὁποῖα κατέχουν ἰδιάζουσα θέση τά ἀφορῶντα τό ρόλο του ὡς συμβούλου τῶν Κυβερνήσεων — ἀποδίδουν ἀναμφισβήτητα τίς ἐνδιάθετες προθέσεις καί τίς ἐπιθυμίες του.

Τά ἐρωτήματα καί οἱ ἐπιφυλάξεις εἶναι βέβαια ἀναπόφευκτες. Τίς διατυπώνουν ὁρισμένες μερίδες τίς ἀντιπολιτεύσεως: τίς ἐξουσίες πού τοῦ παρέχει τό Σύνταγμα καί τήν ἐπιρροή, πού αὐτός ἀναγνωρίζει στόν ἑαυτό του ὅτι μπορεῖ νά ἀσκήσει στήν πολιτική ζωή στά πλαίσια τοῦ Συντάγματος, θά τίς ἀσκήσει ἄραγε γιά ν' ἀναστείλει ἐνδεχομένως τίς πολιτικές ἐξελίξεις καί γιά νά ἐπιβεβαιώσει τήν ἰδιότητά του ὡς «ἀρχηγοῦ τῆς Δεξιᾶς»;

Στίς προβλέψεις καί στά ἐρωτήματα αὐτά ἀντιτάσσονται ἡ πνευματική καί διανοητική ἰδιοσυστασία τοῦ νέου προέδρου καί ὁ πολιτικός ἐμπειρισμός του.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν εἶναι θεωρητικός. Εἶναι ἄνθρωπος τῆς πρακτικῆς πολιτικῆς καί τῆς δράσεως. Οἱ μελέτες του ἀφομοιώνονται καί ἀξιοποιοῦνται πρό παντός σ' ὅσο βαθμό ἐπιβεβαιώνουν τά συμπεράσματά του. Οἱ πολιτικές του ὅμως συλλήψεις καί πολιτικές του προβλέψεις δέν εἶναι ἀπόρροια προκατασκευασμένων θεωρητικῶν σχημάτων καί γενικεύσεων. Εἶναι πορίσματα ἀπό πρακτικές ἐκδηλώσεις τῆς πολιτικῆς ζωῆς καί προβλέψεις πού προκύπτουν ἀπό τήν πεῖρα πού ἔχει ἀποκτήσει γιά τή δυναμική τῶν πολιτικῶν γεγονότων καί γιά τήν πορεία πού αὐτή ἡ δυναμική προδιαγράφει.

Εἶναι κοινή ἐντύπωση σ' ὅλη τήν Ἑλλάδα ὅτι ὁ Καραμανλῆς πού ἐγύρισε ὅταν κατέρρευσε ἡ χούντα δέν εἶναι «ὁ παλιός». Ὅτι εἶναι «ἄλλος». Ὅτι ἐγύρισε μετριοπαθέστερος, ἀπαλλαγμένος ἀπό προκαταλήψεις τοῦ παρελθόντος καί μέ ἀνοικτούς τούς ὁρίζοντές του τόσο στήν ἐσωτερική, ὅσο καί στήν ἐξωτερική πολιτική.

Ἡ ἀλλαγή ὅμως αὐτή δέν ὑπῆρξε βέβαια τό ἀποτέλεσμα κάποιας αἰφνιδιαστικῆς μεταμορφώσεως τῆς προσωπικότητάς του. Ἀλλά τό «φυσιολογικό» ἀποτέλεσμα τῆς ἐπεξεργασίας τῶν νέων στοιχείων πού πρόσθεσε στήν πεῖρα του ἀπό τήν ἐπιβολή καί τήν κατάρρευση τῆς δικτατορίας, σέ συνδυασμό μέ τίς νέες γνώσεις καί τή νέα πεῖρα πού ἀπέκτησε ἀπό τήν ἐπαφή του μέ τήν πολιτική ζωή καί τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ Εὐρώπη.

Ἡ ἀπόσταση πού χωρίζει τόν «παλαιό» ἀπό τόν «καινούργιο» Καραμανλῆ μπορεῖ νά διαπιστωθεῖ ἀπό τήν κριτική πού ἀσκεῖ ἐναντίον του ἡ ἀκροδεξιά ἀντιπολίτευση. Ἡ κριτική της δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά ἐπίκριση γιατί ἐγκατέλειψε ἀντιλήψεις καί μεθόδους πού ἐπικρατοῦσαν παλαιότερα στό πολιτικό στρατόπεδο ἀπό τό ὁποῖο προῆλθε. Καί ἐπειδή ὁ «καινούργιος» Καραμανλῆς, πλουσιό-

τερος ὅπως εἶναι τώρα σέ πείρα καί σέ γνώσεις, ἐπέστρεψε στήν Ἑλλάδα μέ ἑδραιωμένη τήν πεποίθηση γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἀνανεώσεως καί τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν ἀντιλήψεων καί τῶν μεθόδων πολιτικῆς ἐνεργείας τόσο στήν ἐσωτερική ὅσο καί στήν ἐξωτερική πολιτική.

Ἡ πνευματική προσωπικότητα τοῦ Κ. Καραμανλῆ δέν εἶναι στατική. Εἶναι ἐξελικτική. Καί εἶναι αὐτή ἡ ἰδιότητα μιά ἀπό τίς κυριότερες, πάντως, προϋποθέσεις πού θά τοῦ ἐπιτρέψουν νά μή παρεμβληθεῖ ἐμπόδιο ὡς ρυθμιστής τοῦ πολιτεύματος σέ κάθε εἶδους πολιτική ἐξέλιξη. Θά τοῦ ἐπιτρέψει ἀντίθετα αὐτή ἡ ἰδιότητά του νά ἀποδέχεται καί ἴσως νά διευκολύνει ἀκόμα τίς πολιτικές ἐξελίξεις, ἐφ' ὅσον θά πραγματοποιοῦνται μέσα στά ὅρια τῆς «πλουραλιστικῆς» κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας, γιά νά βοηθεῖται ἔτσι ἡ διατήρηση τοῦ ἡπίου πολιτικοῦ κλίματος καί νά ἐπικρατεῖ ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας.

Μέ δεδομένο τή σημερινή σύνθεση τῆς Βουλῆς καί τό μονοκομματικό χαρακτήρα τῆς πολιτικῆς βάσεως τῆς πρώτης μετακαραμανλικῆς Κυβερνήσεως, εἶναι ἀπίθανο νά προκύψουν σοβαρά τουλάχιστον ρυθμιστικά προβλήματα κατά τήν πρώτη περίοδο τῆς θητείας τοῦ νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Προβλήματα εἶναι ἐνδεχόμενο νά προκύψουν κατά τήν ἐπομένη περίοδο, αὐτή πού θ' ἀκολουθήσει τίς προσεχεῖς ἐκλογές. Ὁπότε εἶναι ἐνδεχόμενο νά προκύψει ἡ ἀνάγκη σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως συνεργασίας.

Γιά τήν περίπτωση αὐτή πρέπει νά θεωρεῖται βέβαιο πώς εἶναι προετοιμασμένος ὁ νέος πρόεδρος. Ὁ Κ. Καραμανλῆς προσπαθεῖ, ἄλλωστε, σέ θέματα πολιτικῆς νά μήν τόν προκαταλαμβάνουν τά γεγονότα. Ἀλλά νά τά προβλέπει ἐγκαίρως καί νά προετοιμάζεται, γιά νά μήν εἶναι ὑποχρεωμένος νά αὐτοσχεδιάζει.

Τό πρόβλημα τοῦ ρόλου τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας καί ἡ προσωπική τοποθέτησή του ἀπέναντί του τόν ἀπασχολοῦσε ἀπό καιρό, ἀπό μιά ἐποχή πού ἡ ἐκλογή νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἦταν χρονικά ἀπομακρυσμένη καί ἡ πρόβλεψη ἄν ὁ ἴδιος θά ἀπέβλεπε στό προεδρικό ἀξίωμα ἦταν καί γιά τόν ἴδιο ἀκόμα, ἀβέβαιη.

Ἐξηγοῦσε τότε σέ φιλικό κύκλο ἐμπιστοσύνης μ' αὐτά περίπου τά λόγια τή θέση του. Δέν τόν ἐνδιαφέρει, ἔλεγε, τό προεδρικό ἀξίωμα, ἄν ἐπρόκειτο νά τό ἀσκήσει σέ ἐποχή πολιτικῆς σταθερότητας, ὁπότε αὐτός ὡς πρόεδρος «δέν θά εἶχε τί νά κάμει». Θά τόν ἐνδιέφερε ὅμως τό ἀξίωμα στήν περίπτωση πού ἡ πολιτική σταθερότητα θά ἦταν ἀπαραίτητο νά πραγματοποιεῖται μέ πολιτικούς συνδυασμούς. Στήν περίπτωση αὐτή οἱ ρυθμιστικές ἁρμοδιότητες τοῦ προέδρου θά εἶχαν οὐσιαστικό περιεχόμενο καί αὐτό σέ μιά τέτοια περίπτωση θά ἦταν χρήσιμος λόγω τῆς μακρᾶς πολιτικῆς πείρας του, ἡ ὁποία θά τόν βοηθοῦσε νά προλαβαίνει τίς κρίσεις καί νά ἐξασφαλίζει στόν τόπο τήν ὁμαλή συνέχιση τῆς πολιτικῆς ζωῆς.

Εἶναι, λοιπόν, προετοιμασμένος καί ἀποδέχεται μέ ἱκανοποίηση τό ρυθμιστικό ρόλο, πού τοῦ ἐπιφυλάσσει τό μέλλον, ἀφοῦ μ' αὐτό τόν τρόπο θά μπορεῖ νά ἀξιοποιήσει τήν προσωπικότητά του ὅπως τήν ἔχει διαμορφώσει. Καί ἴσως δέν εἶναι μόνο πνευματικά προετοιμασμένος. Ἴσως δέν θά ἦταν ὑπερβολή ἄν διατυπωνόταν ἡ ἄποψη ὅτι τήν ἄσκηση τοῦ ρυθμιστικοῦ ρόλου του τήν προετοιμάζει καί πρακτικά, ὅσο εἶναι δυνατόν, καί ἀπό σήμερα....

Ἡ συμβολή τοῦ Κ. Καραμανλῆ στή διαμόρφωση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δέν ὑπῆρξε μόνο οὐσιαστική, ὑπῆρξε καί ἐντυπωσιακή. Τῆς ἔδωσε νέες διαστάσεις, τήν διαπότισε μέ νέο πνεῦμα ἀνεξαρτησίας καί ἀξιοπρεπείας, τήν ἀπήλλαξε ἀπό ἀναχρονιστικές προκαταλήψεις καί τήν ἐκσυγχρόνισε.

Ἀντιμετωπίζοντας τήν κυπριακή τραγωδία καί τόν τουρκικό ἐπεκτατισμό στό Αἰγαῖο ἰσχυροποίησε τή χώρα πολιτικά μέ τή διεύρυνση τῶν σχέσεων πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις. Καί δυναμικά μέ τήν ἐντατική ἐξοπλιστική προσπάθεια. Πραγματοποίησε μέ πάθος καί ἐνεργητικότητα τήν ἔνταξη στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Καί σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τίς συμμαχικές σχέσεις διέγραψε ἀπ' αὐτές κάθε ἔννοια ὑποταγῆς καί τίς τοποθέτησε σέ βάση ἰσοτιμίας.

Δέν ἐπέτυχε ἴσως τήν πραγματοποίηση ὅλων τῶν στόχων του. Ἐδημιούργησε ὅμως μιά παράδοση ἀξιοπρεποῦς καί ἰσότιμης συμπεριφορᾶς στίς ἐξωτερικές σχέσεις, πού θά πρέπει νά εἶναι μόνιμο κτῆμα τῆς διπλωματικῆς διαχειρίσεως.

Ἀπό τό προεδρικό ἀξίωμα ὁ Κ. Καραμανλῆς θά διατηρήσει ἀσφαλῶς τό ἐνδιαφέρον του γιά τήν ἐξωτερική πολιτική καί τή συνέχισή της, ὅπως τήν χάραξε. Προσαρμογές πάντως καί κάποια νέα διαμόρφωση τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων δέν μπορεῖ νά τήν ἀποκλείσει ἡ ἐξελικτική νοοτροπία του. Ἐνῶ σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν περίπτωση ριζικῶν ἀνατροπῶν στίς ἐξωτερικές σχέσεις, αὐτή μάλλον θά τήν ἀποκλείσει ἡ πολυκομματική σύνθεση, ὁ πλουραλισμός τῆς πολιτικῆς κοινωνίας μας.

Γενικά, ἄλλωστε, ὅσο ἐπιτρέπουν τήν πρόβλεψη οἱ σημερινές πολιτικές συνθῆκες τοῦ τόπου, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν πρόκειται νά προκαλέσει αὐτός συνταγματική κρίση. Ἀντίθετα, ἡ παρουσία του στό ἀνώτατο πολιτικό ἀξίωμα μᾶλλον θά ἀποκλείσει τίς κρίσεις.

Ἡ προεδρική ἐκλογή ἔγινε ἀντικείμενο συχνῆς ἀναφορᾶς στόν ἑλληνικό, ἀλλά καί στό διεθνῆ τύπο. Οἱ πολιτικές ἐξελίξεις στήν Ἑλλάδα ἀπασχόλησαν σέ μεγάλο βαθμό τίς ἐγκυρότερες ἐφημερίδες τῆς Εὐρώπης καί τῶν ΗΠΑ, καθώς ἐπίσης καί τούς ραδιοφωνικούς καί τηλεοπτικούς σταθμούς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἐξάρθηκε ἡ προσωπικότητα τοῦ Ἕλληνα προέδρου καί ὁ ρόλος του στήν παγίωση τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καί στήν ἀνάπτυξη τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος, ἐπισημάνθηκε ἡ καθοριστική γιά τή σταθερότητα τῆς χώρας παρουσία του στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας καί συνδέθηκε τό ὄνομά του μέ τήν ἐξύψωση τοῦ κύρους τῆς Ἑλλάδος στό διεθνῆ χῶρο καί τήν ἔνταξή της στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες. Ἰδιαίτερη εἶναι ἀκόμη ἡ ἔμφαση πού δόθηκε στίς ὁμαλές καί ἀπόλυτα δημοκρατικές διαδικασίες, μέ τίς ὁποῖες πραγματοποιήθηκαν οἱ ἀλλαγές στό πολιτικό προσκήνιο τῆς χώρας.

Στή Γαλλία, ἡ «Monde» ἀναφέρθηκε ἐπανειλημμένα στό ἔργο τοῦ Κ. Καραμανλῆ, δίνοντας ἰδιαίτερη ἔμφαση στήν ἐπίτευξη τῶν δύο σημαντικοτέρων στόχων του, τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας καί

τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. «Ἡ Ἑλλάδα», τονίζει, «στό πρόσωπο τοῦ Κ. Καραμανλῆ μπορεῖ ὁπωσδήποτε νά ἀναγνωρίσει τόν ἑαυτό της». Μέ ἀναφορά, ἐξάλλου, στίς προεδρικές ἐξουσίες, στούς στόχους τοῦ νέου προέδρου, καθώς καί στά κοινά σημεῖα πού ἔχει τό ἑλληνικό μέ τό γαλλικό Σύνταγμα, ἡ ἐφημερίδα καταλήγει στό συμπέρασμα ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἀσκήσει «μέ σταθερότητα ὅλες τίς ἐξουσίες πού παρέχει στόν ἀρχηγό τοῦ Κράτους ἕνα Σύνταγμα ἐμπνευσμένο ἀπό τόν γκωλλισμό. Καί ἡ γαλλική ἐφημερίδα ὑπογραμμίζει:

Παρά τήν ἐκλογή τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἀπό τήν Βουλή, τό γόητρό του τοῦ ἐπιτρέπει νά χρησιμοποιήσει οὐσιαστικά τίς ἐξουσίες του, ἔστω καί ἄν δέν ἔχει τίς δυνατότητες νά τίς ὑπερβεῖ καί νά ὑποτάξει τούς πρωθυπουργούς στίς δικές του ἀπόψεις, ὅπως ἔκαμε ὁ στρατηγός Ντέ Γκώλ... Πάντως, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν δίνει τήν ἐντύπωση πώς θέλει νά μειώσει τή δραστηριότητά του καί παραμένει κυρίαρχη φυσιογνωμία τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς.

Τέλος, ἀναλύοντας τίς νέες πολιτικές προοπτικές, σέ συνδυασμό μέ τή γραμμή πού θά ἀκολουθήσει ὁ νέος πρωθυπουργός καί τό ἐνδεχόμενο ἀνόδου στήν ἐξουσία τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἡ «Monde» καταλήγει:

Ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ δέν παρέλειψε νά ζητήσει τή διάλυση τῆς Βουλῆς εὐθύς μετά τήν ἐκλογή τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Κύριος μιᾶς τέτοιας ἀποφάσεως, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά τήν ἀποφύγει; Αὐτό πού διακυβεύεται σέ μιά τέτοια περίπτωση, εἶναι ἡ νίκη τοῦ ΠΑΣΟΚ καί ἡ δύσκολη ἐμπειρία πού θά προέκυπτε, ἡ ἐμπειρία ἀκριβῶς πού δέν εἶχε ἡ Γαλλία: ὁ συνδυασμός ἑνός προέδρου Δημοκρατίας καί ἑνός ἀρχηγοῦ Κυβερνήσεως ἀπό ἀντίθετες πλειοψηφίες (7.5).

Ἡ «Figaro», σέ ἐκτενές ἄρθρο τοῦ Μωρίς Ντρυόν, στίς 6 Μαΐου, ἐξαίρει τό ἔργο τοῦ νέου προέδρου καί ὑπογραμμίζει μεταξύ ἄλλων τή διεθνῆ ἀκτινοβολία τῆς προσωπικότητάς του:

Ἰδού λοιπόν αὐτός, πού μέ μιά ἐνδιάμεση διακοπή ἕνδεκα ἐτῶν ἐκουσίας ἐξορίας, ἔδωσε στήν Ἑλλάδα τίς δύο μόνες σταθερές Κυβερνήσεις πού γνώρισε ἡ χώρα ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Περικλέους. Ἰδού λοιπόν ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

Γιά τήν παγκόσμια κοινή γνώμη αὐτό εἶναι αὐτονόητο. Ὁ Καραμανλῆς εἶναι ἡ Ἑλλάδα ὅπως ὁ Ντέ Γκώλ ἡ Γαλλία. Μιά ἀρνητική ψῆφος θά προκαλοῦσε κάτι περισσότερο ἀπό ἔκπληξη. Θά γινόταν αἰτία ἀνήσυχης θλίψεως καί ἀποδοκιμασίας.

Θά μποροῦσε κανείς νά σκεφθεῖ ὅτι τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τήν μεγάλη πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἀχαριστία, συχνά θανάσιμο ἁμάρτημα τῶν δημοκρατιῶν, δέν φείσθηκε βέβαια ποτέ τοῦ λαοῦ, στόν ὁποῖο χρωστᾶμε τήν ἐφεύρεση αὐτοῦ τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος. Ἀλλά ὑπάρχουν στιγμές πού δέν πρέπει νά γίνεται κατάχρηση τῆς ἀχαριστίας. Δέν βρισκόμαστε στήν ἐπαύριο ἑνός νικηφόρου πολέμου, οὔτε σέ καιρό οἰκονομικῆς εὐφορίας. Τό ἀντίθετο μάλιστα.

Ἀλλά ὁ Καραμανλῆς ἀκριβῶς ἀπέδειξε κατ' ἐπανάληψη ὅτι εἶναι ἕνας ἀπό τούς ἄνδρες αὐτούς μέ δυνατό, νηφάλιο καί ἀποφασιστικό χαρακτήρα, στούς ὁποίους οἱ λαοί προσκολλῶνται σάν στό μεγάλο κατάρτι, ὅταν ἡ τρικυμία συνταράζει τό πλοῖο καί οἱ καταιγίδες κρέμονται πάνω ἀπό τόν κόσμο.

Ἄν ἡ προεδρική ἐκλογή στήν Ἑλλάδα διεξαγόταν μέ καθολική ψηφοφορία, δέν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία ὅτι τό ὄνομα τοῦ Καραμανλῆ θά ἔβγαινε πρῶτο ἀπό τίς κάλπες.

Ὁ ἴδιος ὁ Καραμανλῆς δέν εἶχε μετάσχει στίς δύο πρῶτες ψηφοφορίες, μή θέλοντας — σέ μιά ἀμφίρροπη ψηφοφορία — νά ὀφείλει τήν ἐκλογή του στήν δική του τήν ψῆφο.

Γνωρίσαμε καί γνωρίζουμε πολλούς πολιτικούς πού τούς τρώει ἡ φιλοδοξία, ἀκόμα κι ὅταν ἔχουν μπροστά τους τό μισό τῆς καρριέρας τους, καί πού διεκδικοῦν τά ἀνώτατα ἀξιώματα, διαβεβαιώνοντάς μας ὅτι ὠθοῦνται μόνο ἀπό τό αἴσθημα τοῦ καθήκοντος. Ἔχομε τήν εὐγένεια νά προσποιούμεθα πώς τούς πιστεύουμε.

Βεβαιώνω ὅτι εἶδα κάποτε ἕνα δημόσιο ἄνδρα, ἤδη περιβεβλημένο μέ τόν μανδύα τῆς ἱστορίας, νά δέχεται, ἀπό ἐθνικό καθῆκον, ἕνα ἀξίωμα πού στό βάθος τῆς ψυχῆς του δέν εἶχε ἐπιθυμήσει.

Γι' αὐτόν τόν ἄνδρα τῶν 73 ἐτῶν, πού ὅπως ὅλοι μας, ἀρχίζει νά μετράει τίς ἡμέρες πού τοῦ χάρισε ὁ Θεός στή γῆ, ἀκόμα κι ἄν δείχνει μιά ἐλάχιστα κοινή εὐρωστία καί «σβελτάδα», ἡ ἰδέα τοῦ νά κλπιστεῖ στήν σχετική μοναξιά ἑνός προεδρικοῦ μεγάρου, δέν τόν ἑλκύει ἰδιαίτερα.

Γι' αὐτό τόν ἄνθρωπο τῆς δράσεως, τῶν γρήγορων ἐμπνεύσεων, τῶν ἄμεσων μετακινήσεων, ἡ ὑποχρέωση νά τηρεῖ τά καθήκοντα τῶν δημοσίων ἐμφανίσεων, νά συμμορφωθεῖ μέ τούς κανόνες τοῦ προεδρικοῦ πρωτοκόλλου, ἀκόμα κι ἄν ἀναμένεται πώς θά τούς παραβλέπει κάπως, δέν ἔχει τίποτα τό ἑλκυστικό. Θά ἐκπληρώσει τά καθήκοντά του μέ τήν μεγαλωσύνη πού θέλει γιά τό ἔθνος. Ἀλλά, αὐτό πού γιά ἄλλους θά ἦταν ἀπόλαυση, γι' αὐτόν θά εἶναι ἕνας καταναγκασμός. Μιά διαφανής ἀθόνη, ἕνας κρυστάλλινος τοῖχος, πέφτει ἀναπόφευκτα μπροστά στόν ἀνώτατο ἄρχοντα. Κι ὅμως, δέν ὑπάρχει ἄλλος ἄνθρωπος περισσότερο ἀπό τόν Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ, πού νά εἶναι πιό ἁπλά, πιό σαρκικά δεμένος μέ τή γῆ, τά ὄντα καί τά πράγματα τῆς χώρας του.

Στή διάρκεια τῆς μακρόχρονης ἐξορίας του στό Παρίσι, στόν ἐξώστη τῆς ὁδοῦ Μονμορανσύ, ὑποσχέθηκε στόν ἑαυτό του ὅτι, ἄν ἡ μοίρα τοῦ ἐπέτρεπε νά ξαναγυρίσει στήν Ἑλλάδα, θά ἐπισκεπτόταν τό ἕνα μετά τό ἄλλο, κάθε χωριό, κάθε ὄχθη, ἀπό τή γενέτειρά του τήν Μακεδονία, ὡς τά ἄκρα τῆς Πελοποννήσου, καί ἀπό τήν πράσινη Κέρκυρα, ὡς τό πιό μικρό νησί τοῦ Αἰγαίου. Λειτουργός, ὡς τό τέλος, μιᾶς κάποιας ἰδέας τοῦ Κράτους, ξέρει ὅτι στερεῖται, ἀπό ἀγάπη πρός τήν Ἑλλάδα, τήν εὐτυχία πού δίνει ἡ Ἑλλάδα. Καί ὁ τελευταῖος τουρίστας ἔχει, ἀπ' αὐτήν τήν ἄποψη, περισσότερη τύχη ἀπ' αὐτόν. Ὁ Κιγκινάτος δέν εἶναι ἀξιοθαύμαστος ἐπειδή γύρισε δύο φορές στό ἀροτρό του, ἀλλά ἐπειδή τό ἐγκατέλειψε δυό φορές γιά νά ἀναλάβει τά ἡνία τῆς δημοκρατίας.

Ὅταν κάποτε ρώτησα τόν Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ, ἀναφερόμενος στήν πολιτική ἀστάθεια πού καταλαμβάνει συχνά τούς συμπατριῶτες του, ἄν ἀντιμετώπιζε τήν προο-

Διαδοχή τοῦ Κ. Τσάτσου, στό ὕπατο ἀξίωμα τῆς Πολιτείας.

πτική νά βρεθεῖ μιά ἡμέρα ἀρχηγός ἑνός κόμματος τῆς ἀντιπολιτεύσεως, μοῦ ἔδωσε αὐτή τήν ἀπάντηση: «Θά μοῦ ἦταν ἀδύνατο. Θά ἔφευγα. Γιατί, ὅταν κάνεις ἀντιπολίτευση, πρέπει νά δημαγωγεῖς, κι αὐτό ποτέ δέν θά τό μποροῦσα». Παραδίδω αὐτά τά λόγια στούς καθηγητές τῆς δημοκρατίας γιά νά κρατήσουν σημείωση.

Ὁδηγός, ἄλλοτε, ἐπί ὀκτώ χρόνια, τοῦ οἰκονομικοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς Ἑλλάδος, πού δύσκολα συνῆλθε ἀπό τά δράματα τοῦ Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου, ὁ Καραμανλῆς δέν ἀποκατέστησε μόνο τή δημοκρατία στά τελευταῖα ἕξι χρόνια στήν Ἀθήνα, ἀλλά ἀποκατέστησε στόν κόσμο τό πρόσωπο τῆς Ἑλλάδος πού εἶχε παραμορφωθεῖ ἀπό μιά ἠλίθια δικτατορία.

Βοήθησε στήν ἐντέλεια ἀπό τό ταλέντο καί τήν ἀφοσίωση ἑνός μεγάλου νομομαθοῦς, ἑνός θαρραλέου φιλοσόφου, τοῦ Κωνσταντίνου Τσάτσου, πού δέχθηκε νά πληρώσει, μέ τήν προσωπική ἀκτινοβολία πού δέν διέφυγε κανενός καί, ἰδιαίτερα τῆς Γαλλίας, τήν προεδρία τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, ἐνῶ ἐκεῖνος, ὁ Καραμανλῆς, ἀσχολοῦνταν μέ τά ἄμεσα προβλήματα.

Ἰδού, λοιπόν, στό ἑξῆς ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων ἀτό ἀνώτερο ἀξίωμα τοῦ ἐμπνευστῆ καί τοῦ διαιτητῆ.

Ἡ Εὐρώπη θά κερδίσει βλέποντας νά μπαίνει στό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στίς ἀρχές τοῦ ἐρχόμενου ἔτους, ἕνας ἀπό τούς πιό μεγάλους πολιτικούς τῆς ἐποχῆς μας.

Ἂς χαιρετίσουμε ἐδῶ αὐτόν τόν φίλο τῆς Γαλλίας, πού ἡ πίστη του, ἡ πίστη στόν ἑαυτό του, στήν χώρα του, στίς ἀρχές του, στούς φίλους του, δέν εἶναι ἡ ἐλάχιστη τῶν ἀρετῶν του.

«Ἡ περίοδος πού ἄρχισε μέ τίς πολιτικές ἐξελίξεις τοῦ Μαΐου θά ἐπιβεβαιώσει τήν στερεότητα τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν πού ἔδωσε στήν χώρα του ὁ Κ. Καραμανλῆς, τό 1975, καθώς καί τήν ἱκανότητά της νά ἀντιμετωπίσει τήν πρόκληση πού ἀποτελεῖ ἡ διεθνής οἰκονομική κρίση».

Αὐτή εἶναι ἡ κατακλείδα ἄρθρου τοῦ Μισέλ Μπριέν στήν ἔγκυρη ἐπιθεώρηση «La Revue des deux mondes», μέ τίτλο: «Ἐντυπώσεις ἀπό τήν Ἀθήνα», στό ὁποῖο ἀνασκοπεῖ καί ἀξιολογεῖ τίς πολιτικές ἐξελίξεις τοῦ τελευταίου Μαΐου:

Τίς τελευταῖες ἑβδομάδες πού πέρασαν συντελέστηκαν στήν Ἑλλάδα σημαντικές πολιτικές ἀλλαγές. Ὕστερα ἀπό μιά ἄψογη δημοκρατική διαδικασία, σύμφωνη μέ τούς ὅρους τοῦ Συντάγματος, ὁ πρωθυπουργός κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς ἐκλέχθηκε, στίς 5 Μαΐου, πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀπό τήν Βουλή. Ὁ κ. Καραμανλῆς ἐπέτυχε στόν τρίτο γύρο τήν πλειοψηφία τῶν τριῶν πέμπτων πού ἀπαιτεῖ τό ἄρθρο 32 τοῦ Συντάγματος, δηλαδή 183 ψήφους ἐπί 300, στούς ὁποίους συμπεριλαμβάνονται ὅλοι οἱ ψῆφοι τῶν βουλευτῶν τῆς Νέας Δημοκρατίας καί μερικοί ἀνεξάρτητοι. Οἱ βουλευτές τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀπεῖχαν, ἀκολουθώντας τίς ἐντολές τοῦ κ. Ἀνδρέα Παπανδρέου, ἐνῶ οἱ βουλευτές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τοῦ Ἐξωτερικοῦ, προσκείμενοι στήν Μόσχα, ψήφισαν λευκό.

Μετά τήν ἐκλογή του, ὁ κ. Καραμανλῆς δήλωσε ὅτι ὡς πρόεδρος θά ἔχει δύο στόχους: τήν στερέωση τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος καί τήν καλή λειτουργία τῶν θεσμῶν, καθώς καί τήν διαφύλαξη τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας, ἀνεξάρτητα ἀπό τούς πολιτικούς ἀνταγωνισμούς. «*Ἐπιθυμῶ νά συνεργασθῶ ἁρμονικά γιά τό καλό τοῦ τόπου μέ κάθε ἐκλεγμένη Κυβέρνηση*», δήλωσε, ἐγγυώμενος ὅτι θά σεβαστεῖ τό γράμμα καί τό πνεῦμα τοῦ Συντάγματος.

Ὕστερα ἀπό αὐτή τήν ἐκλογή καί τόν ὁρισμό τοῦ νέου προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ἀπερχόμενος πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, κ. Κωνσταντῖνος Τσάτσος, πού κανονικά ἡ ἐντολή του ἔξέπνεε στίς 20 Ἰουνίου, ἐπέδωσε τήν παραίτησή του λίγες ἑβδομάδες πρίν ἀπό αὐτήν τήν προθεσμία καί ὁ νέος πρόεδρος ὁρκίσθηκε στίς 15 Μαΐου.

Τήν στιγμή πού ἀποχωρεῖ ὁ προέδρος Τσάτσος εἶναι δίχως ἄλλο δίκαιο νά ἀποδοθεῖ φόρος τιμῆς σέ αὐτόν πού μπόρεσε νά ξαναδώσει στό λειτούργημα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους μιά ἀξιοπρέπεια καί ἕνα σεβασμό πού τόν εἶχε χάσει μέ τίς περιπέτειες τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς μοναρχίας καί τήν γελοιότητα μιᾶς στρατιωτικῆς δικτατορίας. Στό ἐσωτερικό ὁ κ. Τσάτσος κράτησε τό ἀνώτατο ἀξίωμα μακριά ἀπό τίς πολιτικές διαμάχες καί ἀνέλαβε ἤρεμα τόν ρόλο τοῦ ρυθμιστοῦ τοῦ πολιτεύματος πού τοῦ παρέχει τό Σύνταγμα. Ἂν καί ταξίδεψε λίγο στό ἐξωτερικό — ἡ μόνη ἐπίσημη ἐπίσκεψή του ἔγινε στήν Γαλλία τό 1979 — ἡ ἐπιτυχία της ἦταν τόσο μεγάλη ὥστε πολλοί ἀπό τούς συμπατριῶτες του νά λυποῦνται πού δέν ἔκανε περισσότερα ταξίδια γιά νά προβάλει καλύτερα τή χώρα τους στό ἐξωτερικό. Ὁ κ. Τσάτσος καί ἡ σύζυγός του θά μπορέσουν νά ἀφοσιωθοῦν στήν οἰκογένειά τους, στήν φιλοσοφία καί στήν λογοτεχνία στήν ἤρεμη βίλλα τους στήν Κηφισιά.

Ἔτσι, λοιπόν, ὅπως εἶπε ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Κοτύ ὑποδεχόμενος τόν στρατηγό Ντέ Γκώλ στά Ἡλύσια, ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων εἶναι τώρα ὁ πρῶτος στήν Ἑλλάδα. Ὁ κ. Καραμανλῆς εἶναι ἀναμφίβολα ἕνας ἀπό τούς ἄνδρες πού σημάδεψαν περισσότερο τήν ἱστορία τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος μόνο μέ τήν μακρόχρονη πολιτική του καρριέρα, ἡ ὁποία ἐξ ἄλλου δέν ἔχει τελειώσει. Βουλευτής ἀπό τό 1935, πρωθυπουργός ἀπό τό 1956 ὡς τό 1963 καί ξανά ἀπό τό 1974 ὡς τό 1980, τοῦ ἔλαχε τό καθῆκον νά ἀνοικοδομήσει δύο φορές τήν χώρα του — οἰκονομικά μετά τόν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, πολιτικά μετά τό χάος στό ὁποῖο τήν ἄφησαν οἱ συνταγματάρχες τό 1974. Ἀπό τό 1975 οἱ θεσμοί λειτούργησαν ὁμαλά, πραγματοποιήθηκαν δύο γενικές ἐκλογές καί μόλις τελείωσε μία προεδρική ἐκλογή. Οἱ Ἕλληνες, συχνά ἀχάριστοι στό παρελθόν, δέν μποροῦν παρά νά τοῦ εἶναι εὐγνώμονες γι' αὐτή τήν σταθερότητα, πρᾶγμα ἀρκετά σπάνιο στήν σύγχρονη ἱστορία τῆς χώρας. Ἡ σταθερότητα αὐτή συνοδεύόταν τουλάχιστο ἐπί τέσσερα χρόνια (1975-1978) ἀπό μιά ἔκδηλη οἰκονομική εὐημερία.

Καί, ἀφοῦ στή συνέχεια ἀναφέρεται, συγκριτικά, στίς ἐξουσίες τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας στήν Ἑλλάδα καί τή Γαλλία, καθώς καί στά προβλήματα πού θά χρειαστεῖ νά ἀντιμετωπίσει ἡ Ἑλλάδα στό ἄμεσο μέλλον, ὁ Μ. Μπριέν καταλήγει:

Μιά σελίδα τοῦ μεγάλου βιβλίου τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος γύρισε λοιπόν τόν Μάιο τοῦ 1980. Ἡ περίοδος πού ἀνοίγει θά πρέπει νά ἐπιβεβαιώσει τή στερεότητα τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν πού ὁ κ. Καραμανλῆς ἔδωσε στήν χώ-

ρα του τό 1975 καί τήν ίκανότητα τῆς χώρας νά ἀντιμετωπίσει τήν πρόκληση πού ἀποτελεῖ ἡ διεθνής οἰκονομική κρίση.

Στή Μεγάλη Βρετανία, οἱ «Times» ἐκφράζουν τήν πεποίθηση ὅτι ὁ Α. Παπανδρέου, ὅπως ἄφησε νά διαφανεῖ μέ τίς δηλώσεις του, θά συνεργαστεῖ μέ τό νέο πρόεδρο καί καταλήγουν στή διαπίστωση ὅτι τά μικρά κόμματα τῆς Βουλῆς ἦταν ἕτοιμα νά διακινδυνεύσουν τό ἐνδεχόμενο πολιτικῆς ἐξαφανίσεως μέ πρόωρες ἐκλογές, παρά νά χάσουν τό γόητρό τους, ψηφίζοντας τόν ὑποψήφιο τῆς συμπολιτεύσεως. Συγχρόνως δίνουν μεγάλη ἔμφαση στίς αὐστηρά δημοκρατικές διαδικασίες, μέ τίς ὁποῖες τό κόμμα τῆς πλειοψηφίας ἐπέλεξε τό νέο ἀρχηγό του καί παράλληλα ὑπογραμμίζουν τήν ἀπειλή πού διαγράφεται γιά τή νέα Κυβέρνηση ἀπό τήν αὐξανόμενη δύναμη τοῦ ΠΑΣΟΚ· καί καταλήγουν: «... Τό βασικό πρόβλημα γιά τήν ἑλληνική δημοκρατία εἶναι τό κατά πόσο μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει τήν ὁμαλή διαδοχή τῶν πολιτικῶν κομμάτων στήν ἐξουσία, ἀκόμη κι ἄν μόνη ἐναλλακτική λύση σήμερα εἶναι ἕνα κόμμα μέ ἰσχυρές μαρξιστικές - σοσιαλιστικές τάσεις (6-13.5).

Οἱ «Sunday Times», στήν προσπάθειά τους νά ἀναλύσουν τίς πολιτικές μεταβολές πού σημειώθηκαν στήν Ἑλλάδα, τονίζουν ὅτι «ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν θεωρεῖ τήν ἐκλογή του στό ἀνώτατο ἀξίωμα τῆς χώρας ὡς τό ἀποκορύφωμα μιᾶς μακρᾶς πολιτικῆς καρριέρας, ἀλλ' ὡς ἕνα ἀκόμα καθῆκον πρός τό ἔθνος, σάν μιά συνταγματική δικλείδα γιά τήν χώρα του...» Καί συνεχίζουν: «...Οἱ Ἕλληνες νομικοί ρωτοῦν τί θά κάνει ὁ Καραμανλῆς ὡς πρόεδρος στήν περίπτωση πού θά ἐρχόταν στήν ἐξουσία ὁ Παπανδρέου καί ἤθελε νά ἀποχωρήσει ἀπό τό ΝΑΤΟ καί, γενικά, νά υἱοθετήσει μιά ἀδέσμευτη ἐξωτερική πολιτική». «Πάντως», καταλήγει, «πολλοί ἰσχυρίζονται πώς ἄν ὁ Παπανδρέου ἐρχόταν στήν ἐξουσία, θά ἀπεύφευγε μιά συνταγματική κρίση· κανείς ὅμως δέν εἶναι σίγουρος καί τό μέλλον τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀβέβαιο». Μέ ἀναφορά, τέλος, στόν τρόπο ἀσκήσεως τῆς ἐξουσίας ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ καί στίς σχέσεις του μέ τόν πιθανότατα μελλοντικό πρωθυπουργό, Α. Παπανδρέου, τονίζεται ὅτι «πίσω ἀπό τίς μεταβολές πού σημειώθηκαν στήν Ἑλλάδα βρίσκεται τό γεγονός ὅτι ἡ σκιά τοῦ Καραμανλῆ δέν θά εἶναι μικρότερη στήν προεδρία ἀπό ὅ,τι ἦταν στήν πρωθυπουργία» (4 καί 11.5).

Κατά τήν ἄποψη τῶν «Financial Times», μέ τήν ἐκλογή τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία σημειώνεται ἴσως «ἡ ἀρχή τοῦ τέλους μιᾶς περιόδου ἀσυνήθιστης πολιτικῆς ἠρεμίας στήν Ἑλλάδα»:

«Ἐμφύλιοι πόλεμοι, ἀνησυχητικός συντηρητισμός καί δικτατορία ἔχουν καθιερώσει τήν ὀδυνηρή ἱστορία τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος. Ἀλλά μετά τήν πτώση τῆς χούντας, τό 1974, μιά καινούργια σελίδα ἄνοιξε. Εἶναι μιά σελίδα στήν ὁποία τό ὄνομα τοῦ Καραμανλῆ εἶναι γραμμένο μέ μεγάλα γράμματα...

«Ἡ ἀνάδειξη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας», παρατηρεῖ ὁ ἀρθρογράφος, «εἶναι ἕνα ταιριαστό ἀποκορύφωμα σέ μιά ἐντυπωσιακή καρριέρα» (6.5).

«Ὁ Παπανδρέου ἐνδέχεται νά εἶναι στίς προσεχεῖς ἐκλογές ὁ πρῶτος σοσιαλιστής πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος. Συμφέρον ἑπομένως τοῦ ΠΑΣΟΚ εἶναι νά «κτίζει» πάνω στά θεμέλια πού ἔθεσε ὁ Καραμανλῆς καί ὄχι νά τούς βάζει δυναμίτη».

Μέ τήν παρατήρηση αὐτή ἡ «Guardian» σχολιάζει σέ κύριο ἄρθρο της στίς 24 Ἀπριλίου, τήν ἀπόφαση τοῦ ΠΑΣΟΚ νά μή λάβει μέρος στή διαδικασία ἐκλογῆς τοῦ νέου προέδρου. Στίς 15 Μαΐου, ἡ βρετανική ἐφημερίδα ἐπισημαίνει ἀκόμη:

«Ἡ ὑψηλή θέση τοῦ Κ. Καραμανλῆ θά ὁδηγήσει σέ μιά ποιοτική ἀλλαγή τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς ζωῆς, ὄχι ὅμως καί τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Ἀμφιβάλλει κανείς ἄν ὁ Κ. Καραμανλῆς θά παίξει ἕναν περιορισμένο ρόλο. Εἶναι γνωστό ὅτι διακατέχεται ἀπό τήν ἐπιθυμία νά ἐξασφαλίσει στήν Ἑλλάδα τήν σταθερότητα τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν. Τό πῶς θά τό κατορθώσει, θά τό δοῦμε...

Καί ἡ «Guardian» καταλήγει:

Τόσον ὁ Καραμανλῆς ὅσο καί ἡ ΝΔ ἀντιπροσωπεύουν κάτι νέο καί ὑγιές στήν ἑλληνική πολιτική. Συγκρινόμενη ἡ πραγματικότητα αὐτή μέ ὅ,τι ἀκολούθησε τήν πτώση τῆς δικτατορίας στήν Πορτογαλία, μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ σάν ἐντυπωσιακή ἐπιτυχία. Σήμερα ἡ Ἑλλάδα εἶναι περισσότερο σταθερή, πιό ἑνωμένη, μέ μεγαλύτερη εὐδαιμονία καί ἀσφαλῶς πιό προοδευτική.

Ἡ ἐβδομαδιαία, τέλος, ἐπιθεώρηση «Economist» δημοσίευσε ἀνταπόκριση ἀπό τήν Ἀθήνα μέ τίτλο «Ἡ ἀποθέωση τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ»:

Τίποτα, οὔτε ἀκόμη ἡ ἐκλογή του στό ὑψηλότερο ἀξίωμα, τήν Δευτέρα, δέν θά μποροῦσε νά ἐπισκιάσει τήν μεγαλύτερη δόξα τοῦ κ. Κωνσταντίνου Καραμανλῆ τῆς 24ης Ἰουλίου 1974. Ἐκείνη τήν ἡμέρα ἑκατομμύρια κόσμου τόν ἐπευφημοῦσαν καθώς ἐπέστρεφε στήν Ἀθήνα, μετά 11 χρόνια ἐξορίας στό Παρίσι, γιά νά ἀναλάβει τήν ἡγεσία τῆς χώρας μετά τήν κατάρρευση τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας. Ἡ ἀνάμνηση αὐτή πιθανόν νά ἀπάλυνε τήν ἀπογοήτευση τοῦ κ. Καραμανλῆ πού τοῦ δημιουργήθηκε ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ Βουλή τόν ἐξέλεξε πρόεδρο τήν Δευτέρα ὑπερψηφίζοντάς τον μόνο μέ τρεῖς περισσότερους ἀπό τούς ἀναγκαίους 180 ψήφους, στήν τρίτη ψηφοφορία.

Μετά τήν ἐπιστροφή του, πρίν ἕξι χρόνια, ὁ πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος ἀνέλαβε νά ἐνθαρρύνει τήν μετριοπάθεια καί τήν ἡσυχία στήν ἑλληνική πολιτική ζωή, ἕνα καθόλου εὔκολο ἔργο. Διακυβέρνησε τή χώρα μέ ἀμεροληψία, πράγμα πού ἔδωσε στήν χώρα μιά νέα αἴσθηση πο-

λιτικῆς ὑπευθυνότητας. Ἡ ἀντιπολίτευση γενικά ἀντέδρασε, φερόμενη στόν κ. Καραμανλῆ μέ λεπτότητα, ἀκόμη κι ὅταν διατύπωνε μομφή πρός τήν Κυβέρνησή του.

Εἰκάζεται ὅτι τό ΠΑΣΟΚ τοῦ κ. Ἀνδρέα Παπανδρέου θά δεχθεῖ τό πέρασμα τοῦ κ. Καραμανλῆ πρός τήν προεδρία ὡς διπλή εὐλογία. Διότι ἔτσι θά μετακινηθεῖ ἕνας ἀνταγωνιστής ἀπό τήν πολιτική ἐπικαιρότητα καί ταυτόχρονα θά ἐγγυηθεῖ ὅτι οἱ κανονικές δημοκρατικές διαδικασίες θά τηρηθοῦν... (10.5).

Στή Γερμανία, ἡ «Frankfurter Allgemeine» ἀνάγγειλε, ἐπιγραμματικά, τήν ἐκλογή τοῦ Κ. Καραμανλῆ:

Ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, πρός τό παρόν ἀκόμη πρωθυπουργός, ἐκλέχθηκε μέ ὁριακή πλειοψηφία ἀπό τό ἑλληνικό κοινοβούλιο στό ἀνώτατο κρατικό ἀξίωμα.

Ἀμέσως μετά τήν ἐκλογή του, ὁ Καραμανλῆς, μέ δήλωσή του, ἀπέδωσε προτεραιότητα σέ δύο στόχους γιά τό διάστημα παραμονῆς του στήν προεδρία: τήν ἐμπέδωση τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος καί τήν ἑνότητα τοῦ ἔθνους. Χαρακτήρισε δύσκολη τήν ἀποστολή του σέ μία ἐποχή αὐξανόμενων διεθνῶν κινδύνων καί ζήτησε τή σοβαρή συνεργασία ὅλων τῶν πολιτικῶν ὁμάδων τῆς Ἑλλάδος, ἀλλά καί τήν ὑποστήριξη τοῦ λαοῦ (5.6).

Ἐκτενέστερα, σχολίασε τό γεγονός ἡ «Süddeutsche Zeitung», στίς 7 Μαΐου:

Στόν τρίτο ἐκλογικό γύρο τά ἀποτελέσματα ἦταν τελικά ἔπαρκῆ: ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος ἀπό τήν ἀνατροπή τοῦ δικτατορικοῦ καθεστῶτος ἕως σήμερα, ἐξελέγη πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Ἐάν δέν εἶχε ἐπιτευχθεῖ αὐτό τό ἀποτέλεσμα, θά πραγματοποιοῦνταν πρόωρες ἐκλογές. Μία τέτοια ἐξέλιξη ἤθελαν βέβαια νά ἀποφύγουν ἀκόμη καί ἐκεῖνοι οἱ βουλευτές, οἱ ὁποῖοι στίς δύο πρῶτες ψηφοφορίες εἶχαν ψηφίσει ἐναντίον τοῦ Καραμανλῆ. Ὁ Καραμανλῆς δέν ἐπέτυχε τό μεγαλοπρεπῆ ἐκεῖνο θρίαμβο, πού ὁ ἴδιος θεωροῦσε ὅτι τοῦ ἄξιζε. Τέτοιες διακρίσεις ἀπονέμουν σπάνια οἱ δημοκρατίες δυτικοῦ τύπου. Ἦταν μία ἐπαρκής νίκη, ἡ ὁποία κερδίθηκε ὑπό συνθῆκες ἀμφιταλαντεύσεως τῶν βουλευτῶν, πού ἐλάχιστα ἀντιλαμβάνονται ὅτι τέτοιες παλινωδίες συνιστοῦν ἀνώφελη προσβολή ἔναντι ἑνός καταξιωμένου πολιτικοῦ ἡγέτη. Μέ τήν μετάβασή του στό προεδρικό ἀξίωμα ὁ Καραμανλῆς ἐπιδιώκει πρωτίστως νά ἐξασφαλίσει τή συνέχεια τῆς δημοκρατικῆς ἀναπτύξεως, πού ὁ ἴδιος πάλι ἐγκαινίασε τό 1974. Αὐτό σημαίνει ἐπίσης, κατά τήν ἄποψή του, ὅτι ἡ σοσιαλιστική ἀντιπολίτευση θά πρέπει νά κρατηθεῖ ὅσο τό δυνατόν περισσότερο μακριά ἀπό τήν Κυβέρνηση. Ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιά κάτι τέτοιο εἶναι ὁ μετασχηματισμός τοῦ ἀπό τόν ἴδιο τόν Καραμανλῆ ἱδρυθέντος κόμματος, τῆς Νέας Δημοκρατίας, σέ μία παράταξη, ἡ ὁποία στό μέλλον θά ἀποτελεῖ κάτι περισσότερο ἀπό μία χαλαρή ἕνωση διαφόρων ὁμάδων συμφερόντων. Αὐτή ἡ μεταμόρφωση ἀπαιτεῖ κόπο.

Ἡ Νέα Δημοκρατία καλεῖται, λοιπόν, τώρα νά ἐκλέξει ἕναν νέο πρόεδρο, ὁ ὁποῖος στή συνέχεια θά πρέπει νά ψηφιστεῖ ἀπό τό κοινοβούλιο γιά τή θέση τοῦ πρωθυπουργοῦ. Ἀνάμεσα στούς συχνότερα ἀναφερόμενος ὑποψηφίους (τούς ὑπουργούς Μητσοτάκη, Ἀβέρωφ καί Ράλλη) φαίνεται νά ἔχει τό προβάδισμα ὁ ὑπουργός Ἀμύνης Ἀβέρωφ. Στόν διάδοχο τοῦ σημερινοῦ πρωθυπουργοῦ ἀπομένει μόλις ἐνάμισυ χρόνος μέχρι τό φθινόπωρο τοῦ 1981 γιά τήν διασφάλιση τῆς συνέχειας, ὅπως τήν ἐπιθυμεῖ ὁ Καραμανλῆς. Ἕως τότε ἡ Ἑλλάδα θά ἔχει γίνει πλήρες μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας. Ἄλλο ἕνα βῆμα, μέ τό ὁποῖο ὁ Καραμανλῆς θέλησε νά σταθεροποιήσει τήν δημοκρατία στήν Ἑλλάδα.

Ἀπό τίς στῆλες τοῦ γερμανόφωνου τύπου, ἡ «Neue Zürcher Zeitung» κατέγραψε, στίς 6 Μαΐου:

Γιά τόν Καραμανλῆ προσωπικά ἡ ἐκλογή στό ὕπατο ἀξίωμα τοῦ Κράτους —παρά τούς δύο πρώτους ἀποτυχημένους γύρους καί τό μικρό ἀποτέλεσμα τοῦ τρίτου ἐκλογικοῦ γύρου— εἶναι μία ἱκανοποίηση. Εἶναι ἡ ἐπίστεψη μίας μακρᾶς σταδιοδρομίας, στή διάρκεια τῆς ὁποίας, ἕνας ἄγνωστος στήν ἐποχή του, πού προερχόταν ἀπό τήν ἐπαρχία καί γι' αὐτό ἀντιμετωπίστηκε ἀφ' ὑψηλοῦ ἀπό τίς «ἀξιοπρεπεῖς κατεστημένες πολιτικές δυναστεῖες» τῆς Ἀθήνας, «περιθωριακός», κατάφερε μέ τή σιδηρά θέληση, τό ἀδιαμφισβήτητο ἡγετικό χάρισμα, τούς εὐστοχους χειρισμούς, νά ἀξιοποιήσει τίς εὐνοϊκές συγκυρίες καί νά γίνει τό κεντρικό πρόσωπο μίας ὁλόκληρης ἐποχῆς γιά τή χώρα του. Τώρα, ὁ 73χρονος δημόσιος ἄνδρας εἰσέρχεται σέ μία περίοδο, ἡ ὁποία, ἐξαιτίας τῆς ἐκδηλης φθορᾶς τοῦ κυβερνητικοῦ στρατοπέδου, τῶν ἀλλεπαλλήλων συγκρούσεων ἀνταγωνιστικῶν πολιτικῶν ρευμάτων καί τοῦ ἐνδεχόμενου μιᾶς σύγκρουσης τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας μέ τή νομοθετική, καθώς καί τῆς προφανοῦς κοινωνικοοικονομικῆς ἀρνητικῆς συγκυρίας, εἶναι συνδεδεμένη μέ ὄχι εὐκαταφρόνητους κινδύνους. Ἂν ὁ Καραμανλῆς κατορθώσει νά ἐξουδετερώσει τούς κινδύνους καί νά διευθετήσει τά προβλήματα αὐτά, θά γίνει ἀπό χαρισματικός ἡγέτης ἑνός πολιτικοῦ χώρου πρόεδρος ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

Στήν Ἰταλία, ἡ «Il Giornale» ἀναλύει τήν πολιτική κατάσταση στήν Ἑλλάδα μετά τό ἀποτέλεσμα τῆς δεύτερης ψηφοφορίας καί ὑπογραμμίζει: «Ἀναρωτιέται κανείς γιατί ὁ ἄνθρωπος πού ὁδήγησε τήν Ἑλλάδα στήν οἰκογένεια τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, δέν συγκέντρωσε τήν μεγάλη ἐκείνη πλειοψηφία πού σ' ἕνα ξένο παρατηρητή θά φαινόταν κάτι περισσότερο ἀπό φυσικό...» Ἐξάλλου, σέ ἀνταπόκρισή της ἀπό τήν Ἀθήνα, ἡ ἴδια ἐφημερίδα ἐπισημαίνει ὅτι τό μεγαλύτερο ἐπίτευγμα τοῦ Κ. Καραμανλῆ ὑπῆρξε ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ καί ἐξαίρει, ἀκόμη, τή συμβολή του στήν ἰδέα τῆς Διαβαλκανικῆς Συνεργασίας: Μετά τήν ἔξοδο ἀπό τήν σκηνή τοῦ στρατάρχη Τίτο, στά Βαλκάνια παραμένει γιά νά διαδραματίσει ρόλο πρωταγωνιστῆ ὁ Κ. Καραμανλῆς. «Ὁ Καραμανλῆς», διαπιστώνει ὁ ἀρθρογράφος, καταλήγοντας, «θά εἶναι ἕνας πρόεδρος διαφορετικός ἀπό τόν προκάτοχό του καί ἀπό τά συνηθισμένα πρότυπα: ἕνας πρόεδρος "προεδρικός"» (30.4, 6-7.5).

Κατά τήν «Il Tempo», ἡ ἐκλογή τοῦ Κ. Καραμανλῆ χαρακτηρίζεται ὡς «ἐγγύηση πολιτικῆς συνέπει-

Συγχαρητήρια από τόν Π. Κανελλόπουλο.

ας καί σταθερότητας» (6.5), ἐνῶ ἡ «La Stampa» τονίζει ὅτι «ἀποτελεῖ τό ἐπιστέγασμα μιᾶς ἐπιτυχημένης πολιτικῆς σταδιοδρομίας πού ἄρχισε πρίν ἀπό μισόν αἰῶνα» καί διαπιστώνει: «Τό ἀνώτατο ἀξίωμα τοῦ προέδρου δέν θά καλυφθεῖ ἀπό τόν Καραμανλῆ κατά τρόπο τυπικό, ὄχι μόνο λόγω τῆς προσωπικότητάς του, ἀλλά, κυρίως, γιατί τό Σύνταγμα τοῦ παρέχει πραγματικές ἐξουσίες, σέ βαθμό πού ἡ "Monde" νά ἀναρωτιέται μήπως γεννιέται ἕνας ἑλληνικός γκωλλισμός» (15.5).

Στίς ΗΠΑ, οἱ «N.Y. Times» δημοσιεύουν σχόλιο, στό ὁποῖο, μεταξύ ἄλλων, παραλληλίζεται ὁ Καραμανλῆς μέ τόν Ντέ Γκώλ:

Τήν τελευταία ἑβδομάδα, ὁ Καραμανλῆς ξεπέρασε τόν Ντέ Γκώλ, τοῦ ὁποίου ἡ δημόσια ζωή ἔληξε μέ μιά ὀργισμένη παραίτηση, διαλέγοντας τήν κατάλληλη στιγμή καί πετυχαίνοντας τήν ὁμαλή μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἀνέλαβε τήν προεδρία τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας... Ὁ Κ. Καραμανλῆς ὁδήγησε τήν Ἑλλάδα στόν ὁμαλό δημοκρατικό βίο, μέσα ἀπό μιά περίοδο ἐντάσεως πού ἐπικρατοῦσε μετά τήν πτώση τῆς χούντας, πετυχαίνοντας, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἐξισορρόπηση τῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μέ τό ΝΑΤΟ καί παράλληλη σύσφιξη τῶν δεσμῶν μέ τήν ΕΟΚ (11.5).

Ὑπογραμμίζοντας τίς ὁμαλές καί δημοκρατικές διαδικασίες μέ τίς ὁποῖες «ἡ Ἑλλάδα ἀπέκτησε νέο πρόεδρο, ἡ χώρα νέα Κυβέρνηση καί ἡ ΝΔ νέο ἀρχηγό», ἡ ἐγκυρη ἀμερικανική ἐφημερίδα ἐπισημαίνει τήν ἄνοδο τῆς δυνάμεως τοῦ ΠΑΣΟΚ καί τό ἐνδεχόμενο νά μήν συγκεντρώσει κανένα κόμμα ἀπόλυτη πλειοψηφία στίς ἐπόμενες ἐκλογές. «Τότε», καταλήγει ὁ ἀρθρογράφος, «ὁ ρόλος τοῦ προέδρου θά γίνει ἀκόμη σημαντικώτερος» (15.5).

Ἀπό τίς στῆλες, τέλος, τοῦ σοβιετικοῦ τύπου, ἡ «Πράβδα» μέ τόν τίτλο «Ἐξελέγη ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας», περιέγραψε ἀντικειμενικά τά γεγονότα, καταλήγοντας:

Σύμφωνα μέ τήν γνώμη τῶν παρατηρητῶν, οἱ ἀλλαγές στά ἀνώτερα κλιμάκια τοῦ κυβερνητικοῦ μηχανισμοῦ δέν θά ἐπιφέρουν οὐσιαστικές ἀλλαγές στήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική πολιτική τῆς χώρας, γιατί τό πηδάλιο τῆς ἐξουσίας ἐξακολουθεῖ νά βρίσκεται στά χέρια τῶν πολιτικῶν παραγόντων τῆς Νέας Δημοκρατίας, ἡ ὁποία ἐκπροσωπεῖ τή δεξιά πτέρυγα τῆς ἑλληνικῆς ἀστικῆς τάξεως ... (6.5)

Στό χῶρο τῶν βαλκανικῶν γειτόνων — εἰδικότερα στή Γιουγκοσλαβία — ἡ «Πολίτικα Ἐξπρές», σέ ἀνταποκρίσεις της ἀπό τήν Ἀθήνα, ἀναφέρθηκε στήν προεδρική ἐκλογή καί στόν σχηματισμό νέας Κυβερνήσεως, ἐπισημαίνοντας ὅτι, ἄσχετα ἀπό τή συνταγματική διαδικασία καί τή δύναμη τῶν κομμάτων στή Βουλή, ὁ Κ. Καραμανλῆς θά ἔχει τήν ὑποστήριξη τῆς πλειοψηφίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ σέ περίπτωση διεξαγωγῆς δημοψηφίσματος (12.5). Ἡ «Πολίτικα», σέ ἐκτενές ἄρθρο μέ τίτλο «Ὁ Καραμανλῆς, ὅπως ὁ Ντέ Γκώλ», τονίζει:

Στίς 15 Μαΐου ἄρχισε ἡ νέα φάση τῆς πολιτικῆς σταδιοδρομίας ἑνός ἀνθρώπου πού τά βασικά χαρακτηριστικά τῆς προσωπικότητάς του εἶναι ὁ δυναμισμός καί ἡ ἀποφασιστικότητα. Εἶναι ὁ ἄνδρας πού οἱ λύσεις πού εὗρισκε στά προβλήματα τῆς Ἑλλάδος ἀπέβλεπαν πάντοτε μόνο στήν ἀξιοπρέπεια καί στό συμφέρον τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους... Μέ τήν ἐκλογή τοῦ Κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας δέν ἔγινε ἁπλῶς καί μόνο μιά ἀντικατάσταση προσώπων στό ἀνώτατο ἀξίωμα τῆς χώρας. Στήν οὐσία ἔγινε μιά νέα σημαντική ἀλλαγή, πού στεφάνωσε τό δρόμο ἑνός ἀπό τούς ἐπιφανέστερους δημόσιους ἄνδρες τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους... Εἶναι σίγουρο ὅτι καί ἀπό τήν θέση αὐτή ὁ δραστήριος πολιτικός θά ἐργαστεῖ μέ ὅλες του τίς δυνάμεις γιά τό καλό τῆς πατρίδος του (18.5).

Ἡ ἀνάδειξη τοῦ Κ. Καραμανλῆ στό ἀνώτατο ἀξίωμα τῆς χώρας προκάλεσε σειρά δηλώσεων καί συγχαρητηρίων τηλεγραφημάτων ἀπό ἡγέτες τόσο τοῦ Δυτικοῦ, ὅσο καί τοῦ Ἀνατολικοῦ καί τοῦ Τρίτου κόσμου.

Ὁ πρόεδρος Κάρτερ, στό συγχαρητήριο μήνυμά του, ἐξέφραζε τή μεγάλη ἱκανοποίησή του, γιατί «ἡ Ἑλλάς ἀλλά καί ὁλόκληρη ἡ οἰκογένεια τῶν δημοκρατικῶν ἐθνῶν θά ἐξακολουθήσουν νά ἐπωφελοῦνται ἀπό τήν σοφία καί τήν ἀκεραιότητα τοῦ κ. Καραμανλῆ».

Στή συνέχεια, ὁ Ἀμερικανός πρόεδρος ἀναφέρθηκε στίς δυσκολίες πού ἔχει ὁ κόσμος νά ἀντιμετωπίσει στά προσεχῆ χρόνια, ἐξῆρε τήν παραδοσιακή φιλία πού συνδέει τόν ἀμερικανικό μέ τόν ἑλληνικό λαό καί ἐξέφρασε τήν πεποίθησή του ὅτι θά συνεχιστεῖ ἡ συνεργασία καί ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμός μεταξύ Ἑλλάδος καί ΗΠΑ.

Ὁ Σοβιετικός πρόεδρος Λ. Μπρέζνιεφ τόνισε:

«Δεχθῆτε, κύριε πρόεδρε, τά συγχαρητήριά μου καί τίς καλύτερες εὐχές, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐκλογῆς σας στό ὑψηλό ἀξίωμα. Ἐκφράζω τήν ἐλπίδα πώς οἱ παραδοσιακές φιλικές σχέσεις μεταξύ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως καί τῆς Ἑλλάδος θά ἀναπτύσσονται πρός τό συμφέρον τῶν λαῶν ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν, τῆς ὑφέσεως, τῆς ἐδραιώσεως τῆς εἰρήνης καί τῆς διεθνοῦς ἀσφάλειας».

Ἰδιαίτερη σημασία γιά τό θερμό τόνο που ἀπέπνεαν, ἔτειναν νά προσλάβουν τά τηλεγραφήματα τῶν κορυφαίων Εὐρωπαίων ἡγετῶν. Ὁ Βαλερύ Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν ὑπογραμμίζει:

«Τήν στιγμή κατά τήν ὁποία οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ σᾶς ἐξέλεξαν στήν προεδρία τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, σᾶς ἀπευθύνω τά πιό θερμά μου συγχαρητήρια.

»Χαίρομαι, γιατί ἔτσι μοῦ προσφέρεται ἡ εὐκαιρία νά συνεχίσω μέ σᾶς τόν εἰλικρινῆ καί φιλικό διάλογο, πού δέν

σταματήσαμε νά ἔχουμε τά τελευταῖα ἕξι χρόνια, μέ σκοπό νά πλησιάσουμε περισσότερο μεταξύ τους τήν Ἑλλάδα καί τήν Γαλλία.

»Σᾶς ἀπευθύνω τίς πιό εἰλικρινεῖς μου εὐχές γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ὑψηλῆς σας ἀποστολῆς, οὕτως ὥστε κατά τήν διάρκεια τῆς προεδρίας ἐκείνου πού ἀποκατέστησε τήν δημοκρατία στόν τόπο τῆς γεννήσεώς της καί ὁδήγησε τήν χώρα του στήν οἰκογένεια τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, ἡ Ἑλλάς καί ὁ ἑλληνικός λαός νά γνωρίσουν εὐτυχία, ἐλευθερία καί εὐημερία».

Συγχαρητήριο τηλεγράφημα ἀπέστειλε καί ὁ πρωθυπουργός τῆς Γαλλίας, Ρ. Μπάρ:

«Μέ μεγάλη χαρά πληροφοροῦμαι τήν ἐκλογή σας στήν προεδρία τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας. Μέ τήν εὐκαιρία, σᾶς ἀπευθύνω τά πολύ εἰλικρινῆ καί φιλικά μου συγχαρητήρια.

»Ἡ ἄνοδός σας στό πιό ὑψηλό ἀξίωμα τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους ἀποτελεῖ μία τιμή πού προσγίνεται στό ἔργο σας γιά τήν δημοκρατία καί τήν ἐλευθερία. Τοῦτο ἀποτελεῖ τήν καλύτερη ἐγγύηση γιά τίς πάντοτε πολύ στενές σχέσεις μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας».

Ὁ πρόεδρος τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας Κάρλ Κάρστενς, στό συγχαρητήριο τηλεγράφημά του, ἐξαίροντας τό ἔργο τοῦ Κ. Καραμανλῆ, τονίζει:

«Ἐπαναφέρατε τήν Ἑλλάδα στήν δημοκρατία, ἐγκαινιάσατε τήν ἐποχή πολιτικῆς σταθερότητος καί πολιτικῆς ἐλευθερίας καί ὑπό τήν ἡγεσία σας ἀποφασίστηκε ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα...».

Ἐξάλλου, ὁ καγκελλάριος Χέλμουτ Σμίτ ὑπογραμμίζει:

«Ἀξιότιμε κύριε πρόεδρε, ἀγαπητέ φίλε,

»Ἀποτελεῖ ἰδιαίτερη χαρά γιά μένα νά σᾶς ἀπευθύνω τά συγχαρητήριά μου γιά τήν ἐκλογή σας στό ὑψηλό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας. Χαίρομαι διότι ἐξελέγητε ἐσεῖς, ὁ ὁποῖος ἀναλάβατε τήν ἡγεσία τῆς χώρας σας στήν πιό δύσκολη ἐποχή καί μέ σταθερό χέρι χρησιμοποιήσατε τήν ἐξουσία αὐτή γιά νά ξαναδώσετε στήν χώρα σας τήν δημοκρατία. Μέ τό βάρος τοῦ ὑψηλοῦ προσωπικοῦ σας κύρους, ἐπιτύχατε τήν σταθεροποίηση τῆς πολιτικῆς καταστάσεως στήν Ἑλλάδα, καί, τέλος, ἀνοίξατε τόν δρόμο γιά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα.

»Σᾶς εὔχομαι εἰς τό ὑψηλό ἀξίωμά σας καλή τύχη, ἐπιτυχία καί τήν πλούσια τοῦ Θεοῦ εὐλογία».

Συγχαρητήριο τηλεγράφημα πρός τόν Ἕλληνα πρόεδρο ἀπέστειλε καί ὁ πρώην ὁμοσπονδιακός πρόεδρος Βάλτερ Σέελ, καθώς ἐπίσης καί ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν, Χ.-Ντ. Γκένσερ.

Ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ, σέ τηλεγράφημά της, τονίζει:

«Μετά τήν ὁρκωμοσία τῆς ἐξοχότητός σας ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, σᾶς ἀπευθύνω τίς θερμές εὐχές τῆς Κυβερνήσεώς μου καί τοῦ λαοῦ μου.

»Ἡ ἄνοδός σας στό ἀξίωμα τοῦ προέδρου ἐπιστεγάζει μιά μακρά σταδιοδρομία διακεκριμένων ὑπηρεσιῶν πρός τό ἑλληνικό ἔθνος.

»Σᾶς εὔχομαι κάθε ἐπιτυχία στά νέα σας καθήκοντα καί κάθε εὐημερία στόν ἑλληνικό λαό. Προσβλέπω μέ ἐμπιστοσύνη στή συνέχιση τῶν στενῶν δεσμῶν φιλίας μεταξύ τῶν δύο χωρῶν μας».

Ἐπίσης, ὁ Ἰταλός πρόεδρος Α. Περτίνι ἀπέστειλε τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Πληροφορούμενος μέ ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση τήν ἐκλογή σας στό ὕψιστο ἀξίωμα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, ἐπιθυμῶ νά σᾶς διαβιβάσω, κύριε πρόεδρε, ἑρμηνεύοντας καί τά αἰσθήματα τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ, τά πιό εἰλικρινῆ συγχαρητήρια καί ὅλες τίς εὐχές μου, γιά σᾶς προσωπικά, γιά τήν πλήρη ἐπιτυχία τῆς ἀποστολῆς σας καί γιά τήν εὐημερία τοῦ φίλου καί συμμάχου ἑλληνικοῦ ἔθνους, μέ τό ὁποῖο ἡ Ἰταλία συνδέεται μέ ἱστορικούς καί ἀρχαιότατους δεσμούς, πού τώρα ἐνδυναμώθηκαν καί ἀνανεώθηκαν ἀπό τήν προσεχῆ εἴσοδο τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες».

Ὁ πρόεδρος τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, Ρόϋ Τζένκινς, σέ συγχαρητήριο τηλεγράφημά του, τονίζει:

«Μέ ἰδιαίτερη χαρά οἱ Εὐρωπαϊκές Κοινότητες πληροφορήθηκαν τό ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας τῆς ἑλληνικῆς Βουλῆς, πού ἀνέδειξε στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας ἕνα μεγάλο πολιτικό, ἕνα θερμό πατριώτη καί ἕνα διακεκριμένο Εὐρωπαῖο.

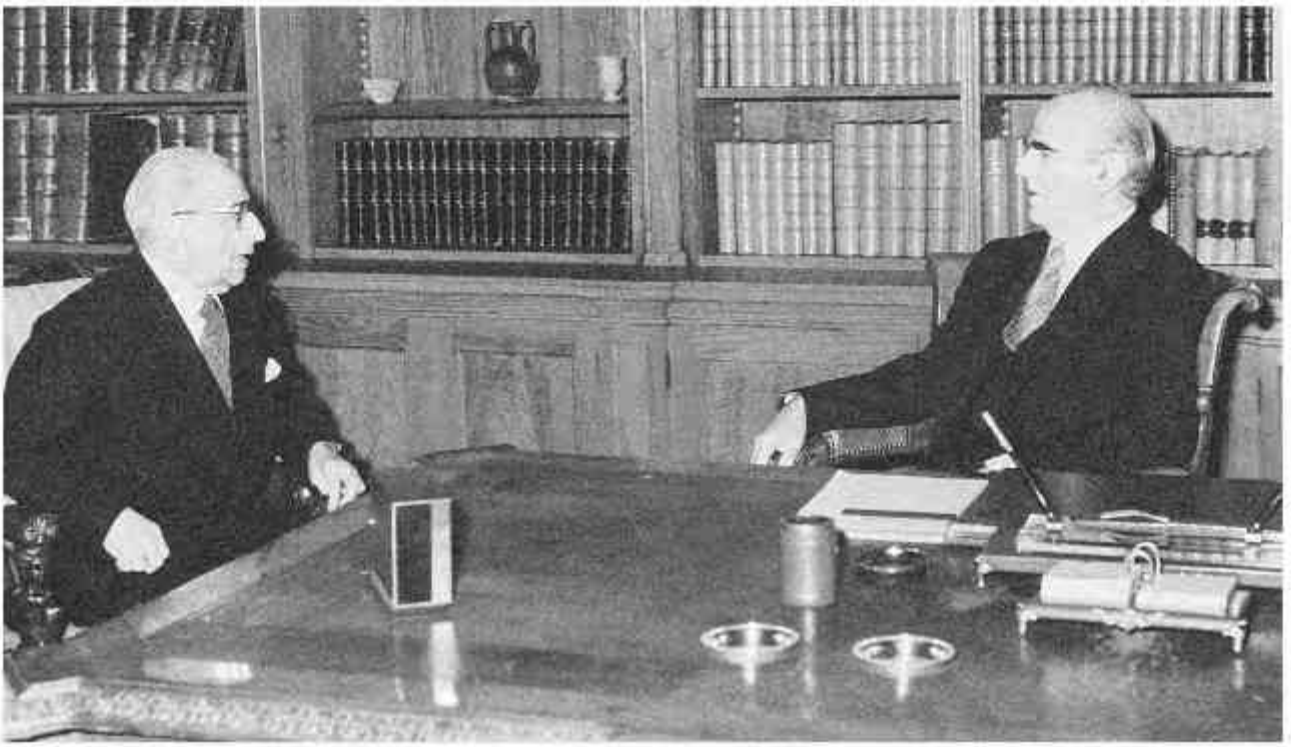
»Τήν στιγμή πού ἀναλαμβάνετε τό ἀνώτατο ἀξίωμα τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους, οἱ συνάδελφοί μου κι ἐγώ σᾶς παρακαλοῦμε νά δεχθεῖτε τά θερμότερα συγχαρητήρια καί τίς πιό εἰλικρινεῖς εὐχές μας γιά προσωπική εὐτυχία, καθώς καί γιά εὐτυχία καί εὐημερία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ στούς κόλπους τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων».

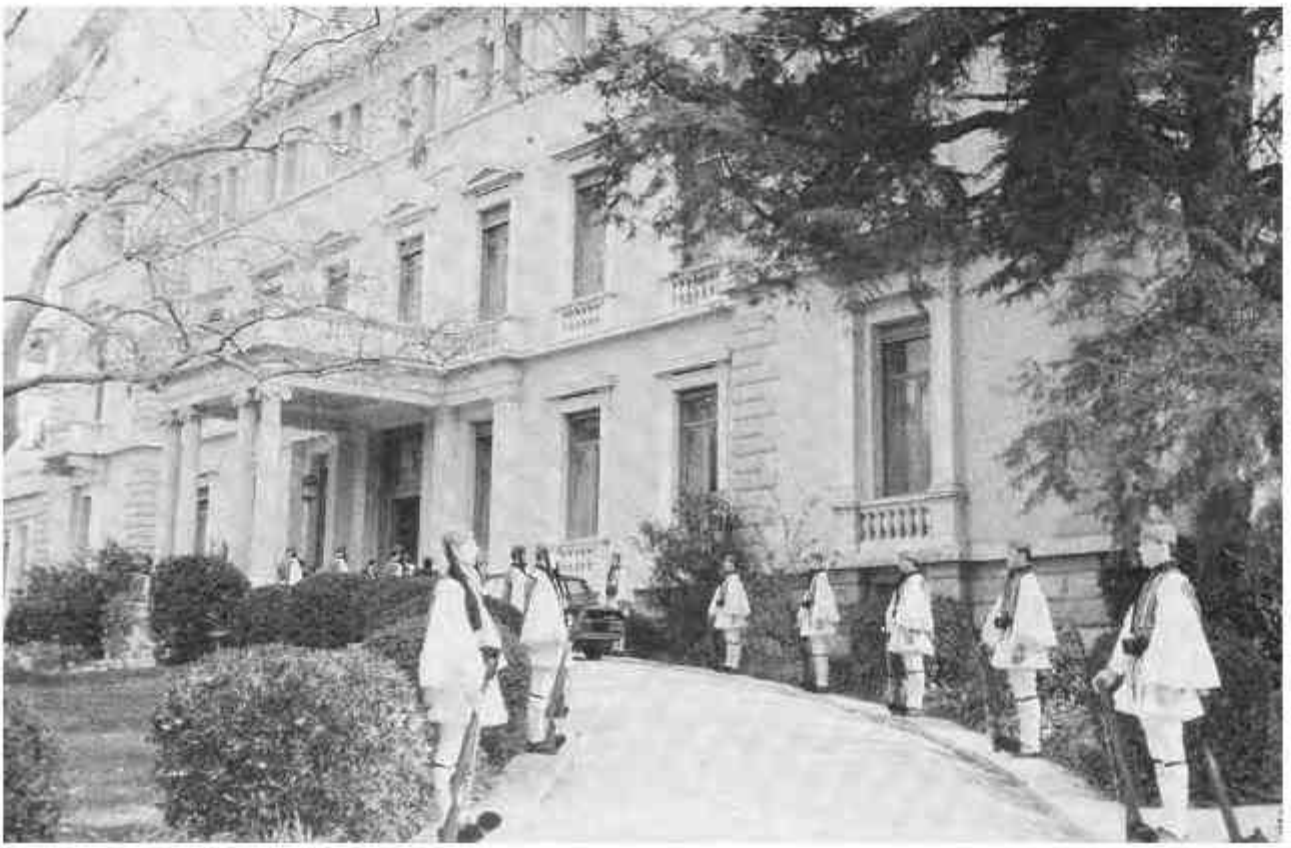
Τέλος, ὁ γενικός γραμματέας τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, Φ. Κάρασεκ, ὑπογράμμισε:

«Ἐκφράζω τίς καλύτερές μου εὐχές γιά τήν εὐόδωση αὐτῆς τῆς ὑψηλῆς καί νέας ἀποστολῆς, τήν ὁποία, σάν διακεκριμένος Εὐρωπαῖος πού εἶσθε, θά φέρετε εἰς πέρας γιά τό μέγιστο καλό τῆς χώρας σας καί τῆς ἠπείρου μας».

Μεταξύ τῶν Βαλκανίων ἡγετῶν, ὁ Τ. Ζίφκωφ ἐπεσήμανε:

«Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐκλογῆς σας ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας παρακαλῶ δεχθεῖτε ἐκ μέρους τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας καί ἐμοῦ προσωπικῶς τά πιό εἰλικρινῆ μας συγχαρητήρια καί τίς εὐχές μας γιά ἐπιτυχία στά μελλοντικά σας καθήκοντα. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι οἱ σχέσεις φιλίας καί συνεργασίας μεταξύ τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας καί τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας θά ἐξακολουθήσουν νά ἐξελίσσονται κατ' αὔξοντα ρυθμό, πρός τό συμφέρον τῶν δύο γειτονικῶν λαῶν μας, τῆς εἰρήνης καί

Φιλική συνομιλία μέ τόν ἀπερχόμενο πρόεδρο, εὐθύς μετά τήν ἐγκατάσταση στό Προεδρικό Μέγαρο.

τῆς συνεργασίας στά Βαλκάνια, τήν Εὐρώπη καί τόν κόσμο».

Καί ὁ Ν. Τσαουσέσκου:

«Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐκλογῆς σας στό ὑψηλό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας μοῦ εἶναι ἰδιαιτέρως εὐχάριστο νά σᾶς ἐκφράσω τά θερμά μου συγχαρητήρια καί τίς καλλίτερες εὐχές μου γιά κάθε ἐπιτυχία. Θά ἤθελα νά ὑπογραμμίσω μέ ἱκανοποίηση ὅτι μέσα στό πνεῦμα τῶν συμφωνιῶν πού ἔγιναν μεταξύ μας, οἱ ἑλληνορουμανικές σχέσεις στό πολιτικό, οἰκονομικό, τεχνικό, ἐπιστημονικό καί πολιτιστικό ἐπίπεδο, ὅπως καί σέ ἄλλα θέματα, γνώρισαν ἀνοδική πορεία. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι οἱ παραδοσιακές σχέσεις φιλίας καί συνεργασίας πού ἔχουν ἐδραιωθεῖ μεταξύ τῶν λαῶν μας, θά ἀναπτυχθοῦν ἀκόμη περισσότερο στό μέλλον, πρός τό συμφέρον τῆς καλῆς γειτονίας τῶν δύο λαῶν μας, τῆς συνεργασίας στά Βαλκάνια καί πρός ὄφελος τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφάλειας στήν Εὐρώπη καί τόν κόσμο».

Ἐξάλλου, ὁ πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, Σπ. Κυπριανοῦ, ἀπέστειλε πρός τόν Κ. Καραμανλῆ τό ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Σᾶς ἀπευθύνω τά θερμότατα συγχαρητήρια τοῦ λαοῦ καί τῆς Κυβερνήσεως τῆς Κύπρου καί ἐμοῦ προσωπικά γιά τήν ἐκλογή σας ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας. Ἡ ἀνάδειξή σας στό ὕπατο ἀξίωμα τῆς ἑλληνικῆς Πολιτείας ἀποτελεῖ ἐπιβράβευση τῆς μακροχρόνιας πολύπλευρης πολιτικῆς καί ἐθνικῆς προσφορᾶς σας καί παρέχει τήν εὐκαιρία συνεχίσεως τῆς ἱστορικῆς ἀποστολῆς σας. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι καί ἀπό τῆς νέας θέσεώς σας θά συνεχίσετε ἀμείωτο τό ἐνδιαφέρον καί ἀμέριστη τήν συμπαράστασή σας πρός τήν μαχομένη μαρτυρική Κύπρο. Προσβλέπω στήν συνέχιση τῆς στενῆς καί ἐγκαρδίας συνεργασίας μας καί σᾶς εὔχομαι ὑγεία, εὐτυχία, καί πλήρη εὐόδωση τοῦ ὑψηλοῦ ἔργου σας».

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας ἀπάντησε:

«Σᾶς ἐκφράζω τίς θερμότατες εὐχαριστίες μου γιά τά συγχαρητήρια καί τίς εὐχές πού μοῦ ἀπευθύνατε γιά τήν ἐκλογή μου ὡς προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

»Ἐπιθυμῶ νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι καί ἀπό τήν νέα αὐτή θέση θά συνεχίσω ἀμέριστο τό ἐνδιαφέρον μου γιά τήν μαρτυρική Κύπρο. Καί τό ἐνδιαφέρον αὐτό εἶναι δεδομένο, ἐφ' ὅσον ἡ προσωπική μου ἱστορία ἔχει συνδεθεῖ σέ μεγάλο βαθμό μέ τούς ἀγῶνες τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Οἱ ἀγῶνες αὐτοί θά ἔχουν πάντοτε τήν πλήρη συμπαράσταση ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Μέ τίς καλύτερες εὐχές μου...».

Βαρύνουσα θέση, στήν ἀνάλυση τῶν γεγονότων πού προηγήθηκαν, ἔχει ἡ μαρτυρία τοῦ ἴδιου τοῦ Κ. Καραμανλῆ, ὁ ὁποῖος, ἀναφερόμενος — τόν Αὔγουστο τοῦ 1980 — στό χρονικό τῆς ἐκλογῆς του, θά γράψει:

«Δέν εἶχα ποτέ τήν πρόθεση νά γίνω πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Γιατί, ἄν τήν εἶχα, θά τήν εἶχα πραγματοποιήσει ἐνωρίτερα καί ὑπό καλλίτερες συνθῆκες.

»Ἀντιθέτως, εἶχα πάντοτε τήν πρόθεση νά ἀποχωρήσω ἐγκαίρως ἀπό τήν πολιτική καί πρίν φθάσω στό σημεῖο τῆς κάμψεως, πού εἶναι φυσική καί μοιραία σέ κάθε πολιτική σταδιοδρομία. Ἐπίστευα ὅτι ἡ ἐπιμονή τοῦ πολιτικοῦ νά παραμένει στήν ἐνεργό πολιτική καί ὅταν ἔχει ξεπερασθεῖ ἀπό τά γεγονότα εἶναι ἐπιζήμια καί γι' αὐτόν τόν ἴδιο καί γιά τή χώρα του. Γι' αὐτόν μέν, γιατί, σέ αὐτή τήν περίπτωση, εἶναι ὑποχρεωμένος νά κάνει συμβιβασμούς πού ἀποβαίνουν εἰς βάρος τῆς ἀξιοπρεπείας του, γιά δέ τή χώρα του, γιατί μέ τήν ἐπιμονή του παρεμποδίζει τήν ἀνανέωση καί τήν ὁμαλή ἐξέλιξη τῆς πολιτικῆς της ζωῆς.

»Συνεπής πρός τήν ἀντίληψη αὐτή, πολλές φορές σκέφθηκα, κατά τά τελευταῖα χρόνια, νά ἀποχωρήσω ἀπό τήν πολιτική καί ἰδίως ὅταν εἶχα εἰδικούς πρός τοῦτο λόγους, ὅπως ἡ ἀπογοήτευση τήν ὁποία δοκίμασα ἀπό τό ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1977 καί τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν τοῦ 1978· ἀλλά κυρίως ὅταν, μετά τήν ὑπογραφή τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, εἶχα ὁλοκληρώσει μιά πολιτική πού θά μποροῦσε νά εἶναι τό εὐτυχές ἐπιστέγασμα τῆς σταδιοδρομίας μου.

»Ἀνέβαλα ὅμως τήν ἱκανοποίηση τῆς ἐπιθυμίας μου αὐτῆς, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά μποροῦσα, πρίν ἀποχωρήσω, νά ἐπιλύσω ὁρισμένα κρίσιμα προβλήματα πού ἀντιμετώπιζε ἡ χώρα καί νά ἀσφαλίσω πληρέστερα τό μέλλον της. Καί ἔτσι, ἀπό ἀναβολή σέ ἀναβολή ἐφθάσαμε στό θέρος τοῦ 1979, ὁπότε, ἐν ὄψει τῆς λήξεως τῆς θητείας τοῦ κ. Τσάτσου, ἄρχισε νά γίνεται συζήτηση γιά τήν ἐκλογή τοῦ νέου προέδρου μέ ἐπίκεντρο τό ὄνομα τό δικό μου.

»Στήν κοινή γνώμη ἦταν διάχυτος ἡ ἐντύπωσις καί, θά ἔλεγα, ἡ προσδοκία ὅτι κάποια μέρα θά ἀνελάμβανα τήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας. Ἀπό τό φθινόπωρο ὅμως τοῦ 1979, ἡ ἐνδεχομένη μετάβασή μου στήν προεδρία συνεζητεῖτο τόσον ἐπίμονα, ὥστε νά δημιουργεῖται ἕνα κλίμα συγχύσεως καί ἀβεβαιότητος γιά τό μέλλον. Καί ἡ ἀβεβαιότης αὐτή ἐξελίχθηκε σέ γενικό ἐκνευρισμό στίς ἀρχές τοῦ 1980, πού ἔλεγε ἡ θητεία τοῦ κ. Τσάτσου. Ἀκόμα καί ὁ κ. Τσάτσος μέ πίεζε, ὄχι μόνο νά ἀποφασίσω, ἀλλά καί νά ἐπισπεύσω τήν μετάβασή μου στήν προεδρία.

»Ἡ κατάσταση αὐτή μέ ἔθετε μπροστά σ' ἕνα ὀξύ πρόβλημα. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι δέν εἶχα τήν πρόθεση νά παραμείνω ἐπί μακρόν στήν ἐνεργό πολιτική, ἰδίως μετά τήν ὑπογραφή τῆς Συμφωνίας Ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στήν ΕΟΚ, ἔπρεπε νά ἀποφασίσω ἤ τήν ὁριστική ἀποχώρησή μου ἀπό τήν δημοσία ζωή ἤ τή μετάβασή μου στήν προεδρία. Ἐπί

ἕνα τρίμηνο περίπου τό δίλημμα αὐτό μέ ἀπασχολοῦσε κατά τρόπο τόσο ἔντονο, ὥστε νά αἰσθάνομαι τίς ἐπιπτώσεις του καί στήν ὑγεία μου ἀκόμη.

»Τόν Μάρτιο, πεισθείς ὅτι δέν ὑπῆρχε ἐλπίς νά προωθήσω τή λύση τῶν προβλημάτων πού μέ κρατοῦσαν ἀκόμη στήν ἐξουσία, ἀπεφάσισα νά ἀποσυρθῶ ἀπό τήν πολιτική τόν Ἰούνιο, μετά τήν ἐκλογή τοῦ νέου προέδρου τῆς Δημοκρατίας, στήν ὁποία σκεφτόμουν νά προωθήσω τόν κ. Τσάτσο, ἐκ νέου, ἤ τόν κ. Παπακωνσταντίνου. Ἑτοίμασα, μάλιστα, καί τίς ὁμιλίες πού θά ἔκανα πρός τόν λαό καί τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς Νέας Δημοκρατίας, γιά νά ἐξηγήσω τούς λόγους γιά τούς ὁποίους κατέληξα στήν ἀπόφασή μου αὐτή.

»Ἡ σκέψις ὅμως ὅτι μετά τήν ἀποχώρησή μου καί μέ τήν γνωστή διάρθρωση τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς, ἡ χώρα θά ἔμπαινε, ἀργά ἤ γρήγορα, σέ περίοδο πολιτικῆς ἀστάθειας καί μάλιστα μέ ἀνοιχτά τά ἐθνικά μας θέματα, ὁ φόβος ὅτι ὁ λαός θά ἀπέδιδε στήν ἀποχώρησή μου ἐνδεχομένες δυσάρεστες ἐξελίξεις στήν ἐθνική μας ζωή· καί, τέλος, ἡ ἐλπίδα ὅτι ἀπό τή θέση τοῦ προέδρου θά μποροῦσα νά περιορίσω τίς συνέπειες μιᾶς τέτοιας ἐξελίξεως, μέ ἔπεισαν τελικά ὅτι ἔπρεπε νά ἐπιδιώξω τήν ἐκλογή μου στή προεδρία τῆς Δημοκρατίας.

»Ἤθελα, ὅμως, πρίν κάνω ὁριστική τήν ἀπόφασή μου, νά βεβαιωθῶ ὅτι ἡ ἀποχώρησή μου ἀπό τήν ἡγεσία τοῦ κόμματος δέν θά ὁδηγοῦσε στήν διάλυσή του, ὅπως συνέβη μέ ὅλα τά κόμματα στό παρελθόν. Ἐκάλεσα, τότε, τούς κυριώτερους συνεργάτες μου καί τούς ἐξέθεσα τό πρόβλημά μου. Ὅλοι, ὅπως ἦταν φυσικό, ἀπέκρουσαν τήν ἰδέα τῆς πλήρους ἀποχωρήσεώς μου ἀπό τήν πολιτική. Καί, μολονότι θά προτιμοῦσαν νά παραμείνω στήν πρωθυπουργία, συμφώνησαν μαζί μου ὅτι θά ἔπρεπε νά ἐπιδιώξω τήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας.

»Ἐτέθη τότε τό θέμα, ἄν ἔπρεπε νά ἐπιδιώξω τήν ἐκλογή μου ἀπό τήν παροῦσα Βουλή ἤ νά προκαλέσω γενικές ἐκλογές, εἰς τρόπον ὥστε, παράλληλα μέ τήν ἐκλογή μου ὡς προέδρου ἀπό τή νέα Βουλή, νά ἐξασφαλίσω γιά τό κόμμα μου μιά νέα τετραετία στήν ἐξουσία· καί αὐτό ἀκριβῶς ἦταν ἐκεῖνο πού ἐφοβεῖτο περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο ἡ ἀντιπολίτευση. Ἡ ἀπροθυμία ὅμως τῶν συνεργατῶν μου γιά ἐκλογές καί ἡ σκέψις ὅτι ἡ ὀξύτης, πού μοιραίως θά ἐδημιουργεῖτο κατά τάς ἐκλογάς, θά ἐδυσχέραινε τό ἔργο μου ὡς προέδρου, μέ ἀνάγκασαν νά ἐγκαταλείψω τή λύση αὐτή.

»Τήν ἐποχή ἐκείνη, ἐξ ἄλλου, ἦταν γενική ἡ πεποίθηση ὅτι ἡ παρουσία μου στήν προεδρία γιά πέντε χρόνια θά ἀποτελοῦσε ἐγγύηση γιά τήν ὁμαλή ἐξέλιξη τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς. Καί αὐτό τό ἐπίστευαν καί τό ὑποστήριζαν στίς κατ' ἰδίαν συνομιλίες των καί ὅλα τά κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἄλλωστε, τά κόμματα αὐτά εἶχαν ἐπί πλέον καί συμφέρον νά μεταπηδήσω στήν προεδρία, ἀφοῦ μέ τόν τρόπο αὐτό θά ἀπηλλάσσοντο ἀπό ἕναν ἰσχυρό καί ἐπικίνδυνο ἀντίπαλο.

»Κάτω ἀπό τίς συνθῆκες αὐτές ἀπεφάσισα, στίς ἀρχές Ἀπριλίου, νά ὑποβάλω ὑποψηφιότητα γιά τή θέση τοῦ προέδρου.

»Σέ πρώτη φάση, καί συγκεκριμένα στίς 17 Ἀπριλίου, ἐκάλεσα τό Ὑπουργικό Συμβούλιο, στό ὁποῖο ἔθεσα τό θέμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου προέδρου.

»Μετά δύο ἡμέρες, μέ δήλωσή μου, κατέστησα δημοσία γνωστή τή θέση μου στό θέμα τῆς προεδρικῆς ἐκλογῆς.

»Ἡ δήλωση αὐτή προκάλεσε διάφορες ἀντιδράσεις καί κυρίως γιά τόν λόγο ὅτι ζητοῦσα ἀπό τά κόμματα νά ἀφήσουν ἐλεύθερους τούς βουλευτάς των νά ψηφίσουν κατά συνείδηση. Ἀλλά τά κόμματα, καί ἰδίως τό ΠΑΣΟΚ, ἐφοβοῦντο νά ἀποδεχθοῦν τήν πρότασή μου, γιατί ἐγνώριζαν ὅτι ἡ διαδικασία αὐτή θά τούς δημιουργοῦσε ἐνδοκομματικές ἔριδες, δεδομένου ὅτι μεγάλος ἀριθμός τῶν βουλευτῶν τους ἦταν ἀποφασισμένος νά μέ ψηφίσει.

»Στίς 21 Ἀπριλίου συνεκάλεσα τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς Νέας Δημοκρατίας, στήν ὁποία ἀνεκοίνωσα τήν ἀπόφασή μου νά θέσω ὑποψηφιότητα γιά τήν προεδρία.

»Στό σημεῖο αὐτό θά πρέπει νά ἐξηγήσω τήν διαδικασία πού προβλέπει τό Σύνταγμα γιά τήν ἐκλογή τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Σύμφωνα μέ αὐτή, θά πρέπει, γιά νά ἐκλεγεῖ κανείς πρόεδρος, νά συγκεντρώσει τά 2/3 τῶν ψήφων τῶν βουλευτῶν τοῦ Σώματος. Ἐάν δέν συγκεντρώσει τά 2/3, μετά πενθήμερον ἐπαναλαμβάνεται ἡ ψηφοφορία καί ἄν καί σέ αὐτή δέν συγκεντρώσει τά 2/3, ἐπαναλαμβάνεται μετά πενθήμερον καί πάλι ἡ ψηφοφορία, ὁπότε ἠμπορεῖ νά ἐκλεγεῖ μέ τά 3/5 τῶν ψήφων, δηλαδή μέ 180 ψήφους. Ἐάν δέ καί κατά τήν τρίτη ψηφοφορία δέν συγκεντρώσει τούς 180 ψήφους, διαλύεται ἡ Βουλή, ὁπότε ἡ νέα Βουλή ἠμπορεῖ νά ἐκλέξει τόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας μέ ἁπλή πλειοψηφία.

»Καθιέρωσα τόν τρόπο αὐτό τῆς ἐκλογῆς ἀντί τῆς ἀμέσου, πού προσωπικά μέ συνέφερε: (1) γιά νά ἀποτρέψω τόν κίνδυνο τῆς δημιουργίας δύο μετώπων, τό ἕνα ἀπό τά ὁποῖα θά ἦταν μοιραίως τό Λαϊκό, τά ὁποῖα θά ἐπεξετείνοντο καί σέ ὅλες τίς ἄλλες ἐκδηλώσεις τῆς πολιτικῆς ζωῆς καί θά προκαλοῦσαν ἐπικίνδυνη ὀξύτητα, καί (2) γιά νά δημιουργήσω τήν ἀνάγκη, μέ τήν ἀπειλή τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς, τῆς συνεργασίας περισσοτέρων κομμάτων γιά τήν ἐκλογή τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Διαδικασία, ἡ ὁποία, ἀφ' ἑνός μέν θά ἀπέκλειε τόν κίνδυνο νά προωθήσει κάποτε ἡ Ἀριστερά δικό της ὑποψήφιο καί ἀφ' ἑτέρου θά ἤμβλυνε τίς μεταξύ τῶν κομμάτων ἀντιθέσεις.

»Στίς 23 Ἀπριλίου συνεκλήθη ἡ Βουλή σέ εἰδική συνεδρίαση γιά τήν ἐκλογή προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Κατά τήν ψηφοφορία αὐτή, πού ἤμουν μοναδικός ὑποψήφιος, πῆρα 179 ψήφους, μέ ἀποχή δική μου. Τό ΠΑΣΟΚ παρίστατο κατά τήν συνεδρίαση, ἀλλά δέν ἔλαβε μέρος στήν ψηφοφορία, γιατί ἐφοβεῖτο, ὅπως εἶπα καί προηγουμένως, ὅτι πολλοί βουλευταί του θά μέ ἐψήφιζαν, διευκολυνόμενοι ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ ψηφοφορία εἶναι μυστική. Στίς 29 Ἀπριλίου ἔγινε νέα ψηφοφορία, κατά τήν ὁποία πῆρα 180 ψήφους, μέ ἀποχή καί πάλι δική μου. Αὐτό ἐσήμαινε ὅτι ἡ ἐκλογή μου εἶχε πλέον κριθεῖ. Στίς 5 Μαΐου ἐγένετο ἡ τρίτη ψηφοφορία, κατά τήν ὁποία ἐξελέγην μέ 183 ψήφους. Τό ἀποτέλεσμα μοῦ ἀνεκοίνωσε ἐπίσημα ὁ πρόεδρος καί τό προεδρεῖο τῆς Βουλῆς, οἱ ὁποῖοι μέ ἐπεσκέφθησαν στό Πολιτικό Γραφεῖο, ὅπου εἶχα ἀποσυρθεῖ, γιά νά μοῦ ὑποβάλουν τά συγχαρητήρια τοῦ Σώματος. Στίς 15 Μαΐου καί ἀφοῦ ὁρκίστηκε ἡ νέα Κυβέρνηση ὑπό τόν κ. Ράλλη, ἐγένετο ἡ ὁρκωμοσία μου ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

»Ἡ διαδικασία τῆς ἐκλογῆς μου ὑπῆρξε μίζερη καί ἐπιβεβαίωσε τήν ὑποκρισία πού ἐπικρατεῖ στήν πολιτική μας ζωή. Γιατί, μολονότι τά κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἶχονταν τήν ἐκλογή μου, γιά τούς λόγους πού ἀνέφερα προηγουμένως, ἀλλά καί γιά νά ἀποφύγουν τίς ἐκλογές, ἤθελαν νά ἐκλεγῶ χωρίς νά μέ ψηφίσουν.

»Ἀντιμετώπισα τίς μικρότητες αὐτές μέ ψυχραιμία, ὅπως τό ἔκανα πάντοτε στίς μεγάλες στιγμές τῆς ζωῆς μου. Καί αὐτό, ἀφ' ἑνός μέν γιατί δέν εἶχα ἰδιαίτερη ἐπιθυμία νά γίνω πρόεδρος καί ἀφ' ἑτέρου διότι, ἄν δέν ψηφιζόμουν ἀπό τήν Βουλή, θά πηγαίναμε σέ γενικές ἐκλογές. Στήν περίπτωση αὐτή ἤ θά ἐκλεγόμουν πρόεδρος ἐμμέσως ἀπό τόν λαό ἤ θά μοῦ ἔδιδε ὁ ἴδιος ὁ λαός τό ἐπιχείρημα νά ἀποσυρθῶ ὁριστικά ἀπό τήν πολιτική. Γι' αὐτό καί παρηκολούθησα τή διαδικασία τῆς ἐκλογῆς ἀδιάφορος καί ἀπέφυγα ὄχι μόνο νά κάνω συμβιβασμούς, πού ζητοῦσαν ὁρισμένα κόμματα γιά νά μέ ψηφίσουν, ἀλλά ἀπέφυγα ἀκόμη καί νά ἐπικοινωνήσω μαζί τους.

»Ἡ ἐκλογή μου, ὅπως εἶπα, ἦταν μίζερη. Προκάλεσε ὅμως ἀνακούφιση σ' ὅλον τόν κόσμον, ἀκόμη καί στά κόμματα καί στόν τύπο τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὅπως ἀπεδείχθη ἀπό τήν συμπεριφορά τους. Κατά τήν ὁρκωμοσία μου προσῆλθον ὅλα τά κόμματα στήν Βουλή καί, ἐν συνεχείᾳ, στό Προεδρικό Μέγαρο, γιά νά μοῦ ὑποβάλουν τίς εὐχές τους.

»Ἡ ἐκλογή δέν μοῦ προκάλεσε οὔτε ἐνθουσιασμό οὔτε κἄν συγκίνηση. Θά μποροῦσα νά πῶ ὅτι τήν δέχθηκα ἀδιάφορος καί κάπως ἀνήσυχος γιά τίς ἐξελίξεις πού θά ἀκολουθοῦσαν.

»Τήν ἡμέρα τῆς ὁρκωμοσίας μου, μάλιστα, ἤμουν βαθύτατα μελαγχολικός. Καί αὐτό γιατί, ὅπως εἶπα καί παραπάνω, ἀφ' ἑνός μέν ἡ προεδρία δέν μέ συγκινοῦσε καί ἀφ' ἑτέρου γιατί εἶχα τό αἴσθημα ὅτι ἔμπαινα σέ νέα περιπέτεια, ἀντί νά τερματίσω τήν σταδιοδρομία μου, ὅπως ἀπό καιρό τό ἐπιθυμοῦσα. Τήν ψυχολογία μου αὐτή ἐπεδείνωσε τό γεγονός ὅτι, μέ τήν μετάβασή μου στήν προεδρία θά ἀποχωριζόμουν ἀπό πολυάριθμους φίλους καί συνεργάτες πού ἐπί 25 χρόνια ἀγωνίσθηκαν μαζί μου. Μέ ἐνοχλοῦσε, ἐπίσης, καί ἡ ὑποκριτική ἔξαρσις, ἀπό μέρους τῆς ἀντιπολιτεύσεως, τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖο ὁ κ. Τσάτσος ἤσκησε τά καθήκοντά του. Καί μέ ἐνοχλοῦσε, διότι ἦταν προφανές ὅτι, μέ τόν τρόπο αὐτό, ἤθελαν νά μέ ὑποχρεώσουν νά ἀκολουθήσω τήν συμπεριφορά τοῦ προκατόχου μου πού, λόγω τῆς εἰδικῆς σχέσεώς μας ἀλλά καί τῆς ὁμαλότητος πού ἐπικρατοῦσε στήν πολιτική μας ζωή, περιοριζόταν στό ἐθιμοτυπικό μέρος τῶν καθηκόντων του.

»Παράλληλα μέ τήν ἐκλογή μου, καί περισσότερο ἀπό αὐτήν, μέ ἀπασχολοῦσε βασανιστικά τό θέμα τῆς διαδοχῆς μου στό κόμμα καί τήν Κυβέρνηση. Γιατί ἐπιθυμοῦσα, γιά λόγους συναισθηματικούς, ἀλλά καί οὐσιαστικούς, νά βγεῖ τό κόμμα πού ἵδρυσα ἀλώβητο ἀπό αὐτή τή διαδικασία.

»Τήν παραμονή τῆς ἐκλογῆς μου ἐκάλεσα στό σπίτι μου τούς κ. κ. Παπακωνσταντίνου, Ἀβέρωφ καί Ράλλη, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ δύο τελευταῖοι ἐφέροντο ὡς ὑποψήφιοι, καί τούς ἐζήτησα νά μοῦ ὑποσχεθοῦν ὅτι, μετά τήν ἀποχώρησή μου, θά διαφυλάξουν τήν συνοχή τοῦ κόμματος, ἀκολουθώντας τήν διαδικασία τοῦ Καταστατικοῦ γιά τήν ἐκλογή τοῦ διαδόχου μου καί ὅτι θά σεβαστοῦν τό ἀποτέλεσμα. Μετά τή διαβεβαίωσή τους ὅτι θά συμμορφωθοῦν μέ τίς παραπάνω συστάσεις μου, τούς εἶπα τίς ἀπόψεις μου, σέ γενικές γραμμές, γιά τήν μορφή πού θά ἔπρεπε νά πάρει ἡ νέα Κυβέρνηση. Καί ἔλαβα ὅλα τά μέτρα αὐτά γιά νά ἀποτρέψω τή σύγχυση καί τό χάος πού θά μποροῦσε νά δημιουργηθεῖ στό κόμμα ἀλλά καί στόν τόπο, μετά τήν ἀποχώρησή μου. Χάρις σ' αὐτήν ἀκριβῶς τή μεθόδευση ἔγινε τό θαῦμα μέσα σέ μία ἑβδομάδα νά γίνουν ὅλες αὐτές οἱ κοσμογονικές, θά ἔλεγα, μεταβολές κατά τόν ὁμαλότερο τρόπο.

»Τήν ἐπομένη τῆς ἐκλογῆς, ἐκάλεσα τό Ὑπουργικό Συμβούλιο καί ἀφοῦ εὐχαρίστησα τούς συναδέλφους μου γιά τήν μακρά καί γόνιμη συνεργασία τους, ἐξουσιοδοτήθηκα νά ὑποβάλω στόν πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας τήν παραίτηση τῆς Κυβερνήσεως. Ὅταν ἦλθε ἡ στιγμή νά ἀποχαιρετήσω ἕναν-ἕναν τούς συνεργάτες μου κατελήφθην ἀπό τόσην συγκίνησιν, ὥστε νά παραιτηθῶ τελικά ἀπό αὐτήν τήν προσπάθεια.

»Τήν μεθεπόμενη, μέ ἐπιστολή μου πρός τόν πρόεδρο τῆς Βουλῆς, ὑπέβαλα τήν παραίτησή μου ἀπό τό ἀξίωμα τοῦ βουλευτοῦ.

»Τήν ἴδια ἡμέρα, ἀπηύθυνα ἀποχαιρετιστήρια ἐπιστολή πρός τό γενικό γραμματέα τῆς κοινοβου-

λευτικῆς ὁμάδος τοῦ κόμματος, κ. Κ. Στεφανόπουλο.

»Ἡ κοινοβουλευτική ὁμάς συνεκλήθη γιά τήν ἐκλογή τοῦ διαδόχου μου στίς 8 Μαΐου. Τήν παραμονή ἐκάλεσα καί πάλι στό σπίτι μου τούς συνεργάτες μου, πού ἀνέφερα παραπάνω, καί τούς ἐρώτησα ἄν προτιμοῦν νά συναγωνισθοῦν ἐλεύθερα γιά τήν ἐκλογή ἤ νά ὑποδείξω ἐγώ στήν ὁμάδα τόν διάδοχό μου. Καί ὅταν μοῦ εἶπαν ὅτι προτιμοῦν τό πρῶτο καί ὅτι θά σεβασθοῦν τό ἀποτέλεσμα, ὁποιοδήποτε καί ἄν εἶναι, τούς ἔδωσα τήν εὐχή μου. Τήν ἴδια ἡμέρα μέ ἐπισκέφθηκε ὁ κ. Μητσοτάκης, ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπε ὅτι σκεπτόταν νά θέσει καί ὁ ἴδιος ὑποψηφιότητα. Τόν ἀποθάρρυνα καί τοῦ συνέστησα νά παραιτηθεῖ αὐτῆς τῆς προθέσεως, πρᾶγμα πού ἔκανε χωρίς νά φέρει ἀντιρρήσεις.

»Τήν ἑπομένη διεξήχθη ἡ ψηφοφορία μέ τά γνωστά ἀποτελέσματα. Εὐθύς μετά τήν ἐκλογή προσῆλθαν στό γραφεῖο μου οἱ κ.κ. Παπακωνσταντίνου, Ἀβέρωφ καί Ράλλης γιά νά μοῦ ἀνακοινώσουν τό ἀποτέλεσμα. Τούς συνεχάρην γιά τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἀντιμετώπισαν τήν ἐκλογή καί τούς εἶπα καί πάλι, σέ γενικές γραμμές, ποιά μορφή, κατά τήν γνώμη μου, θά ἔπρεπε νά πάρει ἡ νέα Κυβέρνηση. Τούς συνεβούλευσα δέ νά ὁρκισθεῖ ὁ κ. Ἀβέρωφ ὡς ἀντιπρόεδρος καί νά συναντηθοῦν τό ἀπόγευμα στό σπίτι τοῦ ἰδίου, γιά νά καταρτίσουν τή νέα Κυβέρνηση.

»Καί ἐνῶ συνεφώνησαν μέ τίς ὑποδείξεις μου, μετά μία ὥρα ὁ κ. Ἀβέρωφ μετέβαλε γνώμη, ἀρνηθείς καί τήν ἀντιπροεδρία καί τήν συνάντηση. Εἶναι προφανές ὅτι ὁ κ. Ἀβέρωφ, ἐπηρεαζόμενος ἀπό τό περιβάλλον του, δέν κατώρθωσε τόν πρῶτο καιρό νά καταπνίξει τήν πικρία του. Πικρία, τήν ὁποία ἐνεθάρρυναν ἐν συνεχείᾳ καί ὁρισμένοι ὀπαδοί του, δυσαρεστημένοι μᾶλλον γιατί δέν ἔγιναν ὑπουργοί. Οἱ ἴδιοι αὐτοί κύκλοι, γιά νά δικαιολογήσουν τήν ἀποτυχία τοῦ κ. Ἀβέρωφ, διέδιδαν ὅτι ἄνθρωποι τοῦ δικοῦ μου περιβάλλοντος ἐπηρέασαν ὑπέρ τοῦ Ράλλη τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐκλογῆς. Αὐτό, βέβαια, εἶναι ἀναληθές, διότι εἶχα δώσει ρητή ἐντολή στούς ἀνθρώπους τοῦ περιβάλλοντός μου νά μήν ἀναμιχθοῦν στήν ἐκλογή, ὅπερ καί ἐγένετο. Ἀλλά ἦταν καί ἀνόητη ἡ διάδοση αὐτή, διότι εἶναι βέβαιο ὅτι, ἐάν ἐγώ ἀποφάσιζα νά ὑποστηρίξω ἕναν ἐκ τῶν ὑποψηφίων, ἤ δέν θά ὑπῆρχε ἄλλος ὑποψήφιος ἤ αὐτός πού θά ὑποστήριζα θά ἐκέρδιζε τήν ἐκλογή σχεδόν μέ παμψηφία.

»Ἐξ αἰτίας τῆς πικρίας αὐτῆς τοῦ κ. Ἀβέρωφ, προκλήθηκε μία ἀμβλυνση τῆς συνοχῆς τοῦ κόμματος πού ἠπειλεῖτο, ἐπί μακρόν χρόνον, καί μέ διάσπαση. Καί παρέστη ἀνάγκη νά ἐπεμβαίνω συνεχῶς ὁ ἴδιος, μέ συστάσεις καί ἀπειλές ἀκόμη, γιά νά διαφυλάξω τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος. Πρέπει νά πῶ ὅτι ὁ κ. Ἀβέρωφ, παρά τήν πικρία του, φέρθηκε, κατά

Πρῶτος χαιρετισμός ἀπό τήν Προεδρική Φρουρά.

τήν πρώτη τουλάχιστον φάση, μέ ἀξιοπρέπεια καί ἐντιμότητα. Καί λέγω κατά τήν πρώτη φάση, γιατί ἀργότερα, ἐπηρεαζόμενος ἀπό τό περιβάλλον του, πολιτικό καί οἰκογενειακό, ἄρχισε νά διαφοροποιεῖται σάν ὁμαδάρχης μέσα στό κόμμα καί νά θέτει σέ δοκιμασία τήν ἑνότητά του.

»Τό ἴδιο θά μποροῦσα νά πῶ καί γιά τόν κ. Ράλλη. Πιστεύω ὅτι, ἄν ἔχανε τήν ἐκλογή, δέν θά ἐπιχειροῦσε βέβαια νά διασπάσει τό κόμμα, ἀλλά θά ἀπεσύρετο τῆς πολιτικῆς. Σέ μία στιγμή μάλιστα, πρίν τούς καλέσω ὅλους στό σπίτι μου γιά νά τούς δεσμεύσω, μοῦ εἶπε ὅτι σέ περίπτωση ἀποτυχίας του θά ἤθελε νά ἐκλεγεῖ εὐρωβουλευτής.

»Ἡ συμπεριφορά αὐτή τῶν δύο συνεργατῶν μου δέν ἐσήμαινε βέβαια ὅτι ἐστεροῦντο ἤθους προσωπικοῦ καί πολιτικοῦ. Ἀπεδείχθη ὅμως ὅτι τό πολιτικό κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἰσχυρότερο ἀπό ὁρισμένες πολιτικές ἀρχές.

»Πάντως, ὅλα αὐτά μέ ἀπογοήτευσαν βαθύτατα. Γιατί ἀποδείκνυαν ὅτι εἶναι δύσκολο, ἄν ὄχι ἀδύνατο, νά λειτουργήσουν στήν Ἑλλάδα κόμματα δημοκρατικά ὀργανωμένα. Ἀγωνίστηκα μεθοδικά καί ἐπίμονα νά θεμελιώσω τή Νέα Δημοκρατία ἰδεολογικά καί ὀργανωτικά, ἐπάνω σέ βάσεις δημοκρατικές, γιά νά τῆς ἐξασφαλίσω συνοχή καί μακροβιότητα. Ἤλπιζα ὅτι θά δημιουργοῦσα ἕνα προηγούμενο πού θά ἀνάγκαζε ὅλα τά ἄλλα κόμματα νά τό μιμηθοῦν, γιά νά διαμορφωθεῖ ἡ πολιτική μας ζωή κατά τά δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα.

»Προσπάθησα νά πείσω τούς Ἕλληνες ὅτι, γιά νά ἔχουν ὁμαλή, δημοκρατική ζωή, πρέπει νά ἀποκτήσουν κόμματα μακρόβια. Καί ὅτι, γιά νά τά ἀποκτήσουν, θά πρέπει νά ἐντάσσονται σέ αὐτά, ὄχι χάριν τοῦ Α ἤ τοῦ Β ἀρχηγοῦ τους, ἀλλά γιατί πιστεύουν στήν ἰδεολογία τους, στό πρόγραμμά τους καί τήν δημοκρατική τους ὀργάνωση. Γιατί μόνο μέ αὐτόν τόν τρόπο θά μποροῦσε ἡ πορεία, ἡ συνοχή καί ἡ δύναμις τῶν κομμάτων νά μή ἐπηρεάζεται ἀπό τήν τύχη τοῦ ἑκάστοτε ἀρχηγοῦ των.

»Φοβοῦμαι ὅτι ἡ προσπάθειά μου αὐτή δέν ἀπέδωσε τό ἀποτέλεσμα πού περίμενα. Ἡ ἐμπειρία πού ἀπεκομίσαμε ἀπό τήν περίπτωση τῆς Νέας Δημοκρατίας, ἡ ὁποία θά εἶχε ἀσφαλῶς διαλυθεῖ χωρίς τίς δικές μου παρεμβάσεις, δέν δικαιολογεῖ αἰσιοδοξία γιά τό μέλλον. Οἱ Ἕλληνες ἐξακολουθοῦν νά πιστεύουν περισσότερο σέ πρόσωπα παρά σέ ἰδέες· καί ἀποδεικνύουν μέ τόν τρόπο αὐτό ὅτι στεροῦνται δημοκρατικῆς νοοτροπίας»[4].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

«ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΕΩΣ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ»

(Ἀνακοίνωση Γ. Κοντογεώργη, 27 Μαΐου 1979)

Σύμφωνα μέ τίς ἱδρυτικές Συνθῆκες, κάθε Εὐρωπαϊκή χώρα πού προσχωρεῖ στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες πρέπει ν' ἀποδεχθεῖ τό κοινοτικό κεκτημένο, δηλαδή τό νομικό καί οἰκονομικό πλαίσιο πού διέπει τήν λειτουργία τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ρυθμίζει τίς σχέσεις τῶν χωρῶν-μελῶν μεταξύ τους καί μέ τίς τρίτες χῶρες καί προσδιορίζει τά πλαίσια τῆς πολιτικῆς τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς δραστηριότητος.

Τό Κοινοτικό Δίκαιο πού ἀποτελεῖται ἀπό τίς ἱδρυτικές Συνθῆκες, ὅπως τροποποιήθηκαν καί συμπληρώθηκαν ἤ ἑρμηνεύθηκαν καί ἀπό τό παράγωγο δίκαιο, πού ἀποτελεῖται ἀπό τούς κανονισμούς, τίς ἀποφάσεις, ὁδηγίες καί συστάσεις πού ἐκδίδουν τά ἁρμόδια κοινοτικά ὄργανα, ἀποτελεῖται ἀπό 25.000 περίπου σελίδες.

Οἱ διαπραγματεύσεις μας μέ τίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες βασίσθηκαν στήν ἀρχή ὅτι τά προβλήματα προσαρμογῆς πού θά προέκυπταν ἀπό τήν προσχώρηση τῆς Ἑλλάδος, ἔπρεπε νά ρυθμιστοῦν μέ μεταβατικές ρυθμίσεις καί ὄχι μέ τροποποίηση τῶν κοινοτικῶν κανονισμῶν, καθώς καί ὅτι οἱ μεταβατικές ρυθμίσεις ἔπρεπε νά λαμβάνουν ὑπ' ὄψη τήν ἀνάγκη μιᾶς συνολικῆς ἰσορροπίας τῶν ἀμοιβαίων πλεονεκτημάτων.

Στήν ἴδια ἀρχή βασίσθηκαν καί οἱ διαπραγματεύσεις γιά τήν πρώτη διεύρυνση τῆς Κοινότητος μέ τήν προσχώρηση τῆς Μ. Βρετανίας, Δανίας, καί Ἰρλανδίας.

Πρός τόν σκοπό αὐτό ἔγινε ἐξέταση τοῦ κοινοτικοῦ παραγώγου δικαίου κατά τομέα καί σύγκριση μέ τό ἀντίστοιχο ἑλληνικό δίκαιο, διαπιστώθηκαν τά σημεῖα συγκρούσεων τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου πρός τό κοινοτικό ἤ τά κενά πού παρουσιάζει τό ἑλληνικό δίκαιο, καί προσδιορίσθηκαν οἱ ἀναγκαῖες προσαρμογές.

Ἔγινε ἐπίσης ἀπό μέρους μας οὐσιαστική ἐκτίμηση τῶν δυνατοτήτων τῆς οἰκονομίας μας σέ ὅλους τούς τομεῖς γιά τήν ἄμεση, μέ τήν προσχώρησή μας, ἐφαρμογή τοῦ κοινοτικοῦ καθεστῶτος, καί ἀπό κοινοῦ μέ τήν Κοινότητα ἐξέταση τῶν ἀναγκαίων μεταβατικῶν ρυθμίσεων, ὥστε νά ἐξασφαλισθεῖ ἡ ὁμαλή προσαρμογή τῆς οἰκονομίας μας στό κοινοτικό καθεστώς.

Οἱ μεταβατικές ρυθμίσεις καί παρεκκλίσεις ἀπό τό κοινοτικό καθεστώς πού συμφωνήθηκαν, καθώς καί οἱ ἀναγκαῖες προσαρμογές τῶν Συνθηκῶν, περιλαμβάνονται στήν Πράξη «περί τῶν ὅρων Προσχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος καί τῶν προσαρμογῶν τῶν Συνθηκῶν» πού εἶναι προσηρτημένη στή Συνθήκη Προσχωρήσεως, καθώς καί στά συνημμένα σ' αὐτή Παραρτήματα, Πρωτόκολλα, Δηλώσεις καί λοιπά ἔγγραφα καί εἶναι περιληπτικά οἱ ἀκόλουθες:

1. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ — ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ

Συμφωνήθηκε κατ' ἀρχήν γενική μεταβατική περίοδος πέντε ἐτῶν πού ἀρχίζει ἀπό τήν ἡμέρα πού θά τεθοῦν σέ ἐφαρμογή οἱ συνθῆκες, δηλαδή ἀπό τήν 1η Ἰανουαρίου 1981, καί τελειώνει στίς 31 Δεκεμβρίου 1985, δηλαδή ἕνα ἔτος περίπου μετά τό τέλος τῆς μεταβατικῆς περιόδου τῶν εἴκοσι δύο ἐτῶν πού προέβλεπε γιά τήν τελωνειακή ἕνωση ἡ Συμφωνία Συνδέσεως.

Ὑπάρχουν ὅμως περιπτώσεις στίς ὁποῖες ἡ μεταβατική περίοδος εἶναι συντομότερη καί σέ δύο περιπτώσεις ἡ μεταβατική περίοδος ὁρίσθηκε σέ ἑπτά χρόνια. Ἑπταετής μεταβατική περίοδος συμφωνήθηκε γιά δύο ἀγροτικά προϊόντα, δηλαδή γιά τά ροδάκινα καί τήν τομάτα, νωπά καί μεταποιημένα, καθώς καί γιά τήν ἀμοιβαία ἀναστολή τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ δικαιώματος ἐλευθέρας κυκλοφορίας τῶν ἐργαζομένων, πού θά ἐφαρμοσθεῖ ἀπό τήν 1η Ἰανουαρίου 1988.

Μέχρι τήν 31η Δεκεμβρίου 1985 θά εἶναι δυνατή ἡ ἐφαρμογή ἀπό τήν Ἑλλάδα ἤ τήν Κοινότητα, σύμφωνα μέ ὁρισμένη διαδικασία, μέτρων διασφαλίσεως σέ περίπτωση σοβαρῶν δυσχερειῶν σέ κάποιο τομέα οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἤ δυσκολιῶν πού θά μποροῦσαν νά ἐπηρεάσουν σοβαρά τήν οἰκονομική κατάσταση μιᾶς περιφέρειας.

Τά λαμβανόμενα μέτρα ἀποβλέπουν στήν ἀποκατάσταση τῆς ἰσορροπίας στόν συγκεκριμένο τομέα καθώς καί τήν προσαρμογή του στήν οἰκονομία τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς.

Ἀνάλογη ρήτρα διασφαλίσεως ὑπῆρχε καί μεταξύ τῶν ἓξι ἀρχικῶν μελῶν τῆς Κοινότητος καί τῶν τριῶν νέων, κατά τήν προηγουμένη διεύρυνση, ἀποβλέπει δέ, ὅπως εἶναι αὐτονόητο, στήν προστασία τοῦ ἀσθενέστερου μέρους.

Ἀπό τά στοιχεῖα πού ἔχουμε ὑπ' ὄψη μας, κατά τήν προηγουμένη διεύρυνση, ἐπίκληση καί ἐφαρμογή τῆς ρήτρας διασφαλίσεως ἔγινε σχεδόν ἀποκλειστικά ἀπό τά νέα μέλη.

Εἰδικά γιά τήν γεωργία, λόγῳ τοῦ φθαρτοῦ χαρακτῆρος ὁρισμένων προϊόντων καί τῆς εὐαισθησίας τῆς ἀγορᾶς, ὁ γενικός μηχανισμός διασφαλίσεως προβλέπει τήν δυνατότητα λήψεως ἀποφάσεως ἀπό τήν Ἐπιτροπή ἐντός συντομοτάτου χρόνου.

Κατά τήν διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, θά μποροῦν νά ληφθοῦν ἀπό τά κράτη-μέλη τῆς σημερινῆς Κοινότητος ἤ ἀπό τήν Ἑλλάδα, σύμφωνα μέ ὁρισμένη διαδικασία, καί μέτρα προστασίας κατά τῆς ἀσκήσεως ντάμπιγκ.

2. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ

Από τής πρώτης ήμέρας τής ἐντάξεως καί ἀνεξάρτητα ἀπό τίς μεταβατικές ρυθμίσεις ἤ τίς προσωρινές παρεκκλίσεις πού συμφωνήθηκαν, ἡ Ἑλλάς θά συμμετέχει πλήρως καί ἰσότιμα μέ τά παλαιά μέλη, χωρίς καμιά διάκριση, σέ ὅλα τά θεσμικά ὄργανα καί τίς Ἐπιτροπές Διαχειρίσεως τής Κοινότητος, καθώς καί στή λήψη τῶν κοινοτικῶν ἀποφάσεων.

Ὁ ἀριθμός τῶν βουλευτῶν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου αὐξάνεται ἀπό 410 σέ 434, γιά τή συμμετοχή 24 Ἑλλήνων βουλευτῶν, ὅσων δηλαδή ἐκλέγει καί τό Βέλγιο πού ἔχει πληθυσμό κατά τι μεγαλύτερο ἀπό τήν Ἑλλάδα.

Ἐπειδή οἱ ἐκλογές γιά τούς βουλευτές τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου διά καθολικῆς μυστικῆς ψηφοφορίας διεξάγονται ἀπό 7 ἕως 10 Ἰουνίου 1979, ταυτόχρονα σέ ὅλες τίς χῶρες—μέλη τῆς Κοινότητος καί ἡ Ἑλλάς δέν μπορεῖ νά συμμετάσχει σ' αὐτές, ἀφοῦ ἡ Συνθήκη τῆς Προσχωρήσεως δέν ἔχει ἐπικυρωθεῖ καί δέν ἔχει τεθεῖ σέ ἐφαρμογή, προβλέπεται μέ μεταβατική διάταξη ὅτι ἡ Ἑλλάς θά διενεργήσει μόνη της ἐκλογές γιά τήν ἐκλογή τῶν βουλευτῶν της στό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ἐντός τοῦ ἔτους 1981. Μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν αὐτῶν, ἡ Ἑλλάς θά ἐκπροσωπεῖται ἀπό 1 Ἰανουαρίου 1981 στό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο ἀπό βουλευτές τοῦ Ἐθνικοῦ Κοινοβουλίου ποὺ θά ὑποδείξει ἡ Βουλή, κατ' ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως τῶν κομμάτων.

Ἡ Ἑλλάς θά συμμετέχει στό Συμβούλιο τῶν Ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος ποὺ θ' ἀποτελεῖται ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981 ἀπό δέκα μέλη. Κατά τήν λήψη ἀποφάσεων ὑπό τοῦ Συμβουλίου, στίς περιπτώσεις πού δέν ἀπαιτεῖται ὁμοφωνία, ἀλλά εἰδική πλειοψηφία, ἡ Ἑλλάς θά διαθέτει πέντε ψήφους ἐπί συνόλου 63 ψήφων, ὅσους δηλαδή ψήφους διαθέτη τό Βέλγιο καί ἡ Ὁλλανδία. Γιά νά σχηματισθεῖ ἡ εἰδική πλειοψηφία ἀπαιτοῦνται 45 ψῆφοι, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει πρόταση τῆς Ἐπιτροπῆς ἤ 45 ψῆφοι πού νά περιλαμβάνουν ὑπέρ τῆς ἀποφάσεως τουλάχιστον ἕξι χῶρες-μέλη, στίς ἄλλες περιπτώσεις.

Ἡ Ἑλλάς θά προεδρεύει τοῦ Συμβουλίου Ὑπουργῶν, ὅπως καί οἱ ἄλλες χῶρες-μέλη κατ' ἀλφαβητική σειρά, σύμφωνα μέ τήν ὀνομασία τῆς χώρας στίς ἐθνικές γλῶσσες. Κατά συνέπεια ἡ Ἑλλάς θ' ἀσκεῖ τήν προεδρία μετά τήν Δυτική Γερμανία καί πρό τῆς Γαλλίας. Ἡ σειρά της γιά τήν ἄσκηση τῆς Προεδρίας γιά πρώτη φορά θά συμπέσει στό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1983.

Ἡ εἰδική πλειοψηφία πού ἀπαιτεῖται κατά τό ἄρθρο 95 τῆς Συνθήκης ΕΚΑΧ γιά ὁρισμένες προσαρμογές τῆς Συνθήκης ἀναβιβάζεται, μετά τήν προσχώρηση τῆς Ἑλλάδος, σέ 9/10 τῶν μελῶν, ἀντί τῶν 8/9 πού ἀπαιτοῦνται σήμερα.

Γιά τήν ἐκπροσώπηση τῆς Ἑλλάδος στήν Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ὁ ἀριθμός τῶν Ἐπιτρόπων αὐξάνεται ἀπό δέκα τρεῖς σέ δέκα τέσσερις. Οἱ τέσσερις μεγάλες χῶρες, Γαλλία, Γερμανία, Ἰταλία, Μ. Βρετανία, ὑποδεικνύουν ἀπό δύο Ἐπιτρόπους καί ὅλες οἱ ἄλλες χῶρες ἀπό ἕνα.

Ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου αὐξάνεται κατά ἕνα, γιά τή συμμετοχή Ἕλληνος δικαστοῦ.

Ἡ σύνθεση τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου διευρύνεται καί ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν του αὐξάνεται ἀπό ἐννέα σέ δέκα, ὥστε νά καταστεῖ δυνατή ἡ συμμετοχή ἑνός μέλους ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος.

Ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῆς Κοινωνικῆς καί Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς αὐξάνεται κατά δώδεκα μέλη γιά τήν συμμετοχή ἀριθμοῦ Ἑλλήνων ἐκπροσώπων, ἴσου πρός τό Βέλγιο καί τήν Ὁλλανδία.

Ἡ προσχώρηση τῆς Ἑλλάδος συνεπάγεται τήν συμμετοχή της στήν Διοίκηση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τραπέζης Ἐπενδύσεων.

Ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981 τό Συμβούλιο τῶν Διοικητῶν τῆς Τραπέζης θ' ἀποτελεῖται ἀπό δέκα μέλη μέ τήν προσθήκη καί τοῦ ἁρμοδίου Ἕλληνα Ὑπουργοῦ. Τά μέλη τοῦ Συμβουλίου Διοικήσεως τῆς Τραπέζης πού ἀνέρχονται σήμερα σέ δεκαοκτώ τακτικά, αὐξάνονται μετά τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος σέ δεκαεννέα καί τῶν ἀναπληρωτῶν σέ ἕνδεκα, ἀντί δέκα σήμερα.

Ἡ Ἑλλάς θά συμμετέχει ἐπίσης στή Συμβουλευτική Ἐπιτροπή τῆς Κοινότητος Ἀνθρακος καί Χάλυβος πού θά περιλαμβάνει τρεῖς Ἕλληνες, καί σέ ὅλα τά ἄλλα Συμβούλια καί Ἐπιτροπές πού λειτουργοῦν στούς κόλπους τῶν Κοινοτήτων.

Κατά τό διάστημα τῆς ἐνδιαμέσου περιόδου μεταξύ τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης καί τῆς θέσεως αὐτῆς σέ ἐφαρμογή τήν 1η Ἰανουαρίου 1981, προβλέπεται διαδικασία διαβουλεύσεων μετά τῆς Ἑλλάδος, κατά τήν ὁποία ἡ Ἑλλάς θά γνωμοδοτεῖ ἐπί τῶν μεταβολῶν τοῦ κοινοτικοῦ κεκτημένου, καθώς καί ἐπί τῶν σχεδίων προσανατολισμοῦ καί τῶν προγραμμάτων κοινῆς δράσεως. Ἡ διαδικασία εἶναι ὁμοια μέ ἐκείνη πού ἐφαρμόσθηκε κατά τήν προηγουμένη διεύρυνση τῆς Κοινότητος, καί ἐξασφαλίζει τήν προστασία τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων κατά τήν ἐνδιάμεση περίοδο μέχρι τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1981.

3. ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Γιά τήν πλήρη ἐφαρμογή τῆς τελωνειακῆς ἑνώσεως στά βιομηχανικά προϊόντα προβλέπεται πενταετής μεταβατική περίοδος πού ἀρχίζει τήν 1η Ἰανουαρίου 1981. Στό διάστημα αὐτό θά καταργηθοῦν οἱ δασμοί ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν στήν Ἑλλάδα βιομηχανικῶν προϊόντων, προερχομένων ἀπό τίς χῶρες τῆς Κοινότητος. Ὡς δασμοί βάσεως γιά τόν ὑπολογισμό τῶν διαδοχικῶν μειώσεων λαμβάνονται οἱ δασμοί πού θά ἰσχύουν στήν Ἑλλάδα τήν 1η Ἰουλίου 1980. Οἱ δασμοί αὐτοί θά καταργηθοῦν σύμφωνα μέ τίς ἀκόλουθες διαδοχικές μειώσεις:

— τήν 1η Ἰανουαρίου 1981 θά μειωθοῦν κατά 10%

— τήν 1η Ἰανουαρίου 1982 θά μειωθοῦν κατά 10% ἀκόμη καί θά ὁρισθοῦν στό 80% τοῦ δασμοῦ βάσεως

— ἀκολουθοῦν τέσσερις μειώσεις ἀπό 20% ἑκάστη πού θά πραγματοποιηθοῦν τήν 1η Ἰανουαρίου ἑκάστου τῶν ἐτῶν 1983, 1984, 1985 καί 1986.

Τήν 1 Ἰανουαρίου 1986 οἱ δασμοί θά ἔχουν καταργηθεῖ ὁλοσχερῶς.

Γιά τά ἑλληνικά βιομηχανικά προϊόντα πού εἰσάγονται στήν Κοινότητα οἱ δασμοί ἔχουν ἤδη καταργηθεῖ βάσει τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως.

Κάθε φορολογική ἐπιβάρυνση ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος πρός τούς δασμούς, καταργεῖται μέ τόν αὐτό ρυθμό, ἐκτός ἐκείνων πού θά ἐπιβληθοῦν μετά τήν 1η Ἰανουαρίου 1979 πού θά καταργηθοῦν κατά τήν ἡμέρα τῆς ἐντάξεως.

Οἱ δασμοί καί οἱ φόροι ἰσοδύναμου ἀποτελέσματος ἐπί τῶν ἐξαγωγῶν στίς σχέσεις Ἑλλάδος-Κοινότητος καταργοῦνται τήν 1η Ἰανουαρίου 1981.

Ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόσει τό κοινό ἐξωτερικό δασμολόγιο ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων τρίτων χωρῶν.

Οἱ διαφορές μεταξύ τοῦ ἰσχύοντος σήμερα ἑλληνικοῦ δασμολογίου καί τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου, θά ἐξαφανισθοῦν προοδευτικά στό διάστημα τῆς πενταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου.

Ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόσει ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1981 τήν ὀνοματολογία τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου, δύναται ὅμως νά διατηρήσει ἐντός τῶν δασμολογικῶν κλάσεων εἰδικές ὑποδιαιρέσεις.

Ἡ γενική προτίμηση 8% πού ἰσχύει στήν Ἑλλάδα ὑπέρ τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας κατά τίς κρατικές προμήθειες, καταργεῖται κατά τό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου καί κατά τόν ρυθμό πού προβλέπεται γιά τήν κατάργηση τῶν δασμῶν.

Οἱ ποσοτικοί περιορισμοί στήν εἰσαγωγή καί τήν ἐξαγωγή καί κάθε μέτρο ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος πρός περιορισμούς εἰσαγωγῶν ἤ ἐξαγωγῶν πού ὑφίσταται μεταξύ Ἑλλάδος καί Κοινότητος, ὑπό τήν σημερινή της σύνθεση, καταργοῦνται κατά τήν ἡμέρα τῆς ἐντάξεως.

Ἡ κατάργηση περιλαμβάνει, γιατί θεωροῦνται μέτρα ἰσοδύ-

ναμο πρός περιορισμούς εἰσαγωγῶν, τό ἰσχῦον σήμερα σύστημα θεωρήσεως τιμολογίων εἰσαγωγῆς καί ἐξαγωγῆς, τό σύστημα τῶν ἀδειῶν εἰσαγωγῆς τοῦ πίνακα «Α» καί ὑπό ὁρισμένες προϋποθέσεις τό σύστημα κανονισμοῦ τιμῶν (ἀγορανομικῶν τιμῶν) ἐφ' ὅσον ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τόν περιορισμό στίς εἰσαγωγές κοινοτικῶν προϊόντων στήν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἑλλάς, κατ' ἐξαίρεση, θά ἔχει τό δικαίωμα νά διατηρήσει ἔναντι τῆς Κοινότητος ὑπό τήν σημερινή της σύνθεση ποσοτικούς περιορισμούς εἰσαγωγῆς γιά τά δέκα τέσσερα προϊόντα πού περιλαμβάνονται στό συνημμένο στή Συνθήκη εἰδικό Παράρτημα, στό ὁποῖο ὁρίζονται καί οἱ ποσοστώσεις τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἐντάξεως.

Κατ' ἀρχήν ὁ ἐτήσιος ρυθμός αὐξήσεως τῶν ποσοστώσεων εἶναι 25% γιά τίς ποσοστώσεις πού ὁρίζονται σέ Εὐρωπαϊκές Λογιστικές Μονάδες (Ε.Λ.Μ.) καί 20% γιά ὅσες ὁρίζονται σέ ποσότητα.

Κατά παρέκκλιση τῆς διατάξεως πού προβλέπει ἄμεση κατάργηση ἀπό τῆς ἐντάξεως τῶν μέτρων ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος, πρός τούς περιορισμούς τῶν εἰσαγωγῶν, οἱ προκαταβολές ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν πού θά ἰσχύουν στήν Ἑλλάδα τήν 31 Δεκεμβρίου 1980 θά καταργηθοῦν σέ τέσσερις δόσεις ἀπό 25% ἑκάστη ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1981. Τήν ἴδια ἡμέρα θά καταργηθεῖ καί τό σύστημα τῆς πληρωμῆς τοῖς μετρητοῖς γιά τήν εἰσαγωγή ὁρισμένων προϊόντων.

Γιά τήν συμμετοχή τῶν προμηθευτῶν τῆς Κοινότητος στούς διαγωνισμούς γιά κρατικές προμήθειες, πού σήμερα γίνονται δεκτοί μόνο Ἕλληνες, προβλέπεται μεταβατική περίοδος δύο ἐτῶν, μετά τή λήξη τῆς ὁποίας θά ἐφαρμοσθεῖ τό κοινοτικό καθεστώς.

Τά μονοπώλια ἐμπορικοῦ χαρακτῆρος θά διαρρυθμισθοῦν προοδευτικά στό διάστημα τῆς πενταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981, κατά τρόπον ὥστε τήν 31 Δεκεμβρίου 1985 ν' ἀποκλεισθεῖ κάθε διάκριση εἰς βάρος τῶν ὑπηκόων τῶν κρατῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος ὑπό τή σημερινή της σύνθεση. Τό αὐτό ἰσχύει καί γιά τήν Κοινότητα.

Ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων θά προβεῖ σέ συστάσεις ὡς πρός τόν τρόπο καί τόν ρυθμό τῆς προσαρμογῆς.

Τά ἀποκλειστικά δικαιώματα εἰσαγωγῆς (μονοπώλια εἰσαγωγῆς) καταργοῦνται προοδευτικά ἐντός τῆς πενταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου. Τά ἀποκλειστικά δικαιώματα ἐξαγωγῆς καταργοῦνται ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981.

Γιά τήν ἐφαρμογή τῶν συμφωνηθέντων στόν τομέα τῆς τελωνειακῆς ἑνώσεως προβλέπεται διαδικασία δισκητικῆς συνεργασίας.

Μέ τίς μεταβατικές ρυθμίσεις πού συμφωνήθηκαν στόν τομέα τῆς τελωνειακῆς ἑνώσεως καί τῆς ἐλευθέρας κυκλοφορίας τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐξασφαλίζονται στήν ἑλληνική βιομηχανία καί βιοτεχνία, μέχρι τέλους τοῦ 1985, ἱκανοποιητικά περιθώρια χρόνου γιά τήν προσαρμογή στίς συνθῆκες ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ τῆς Κοινότητος, πού συνολικά φθάνουν τά 6,5 ἔτη ἀπό σήμερα.

Δέν πρέπει ἄλλωστε νά παραγνωρισθεῖ τό γεγονός ὅτι ἡ ἰσχύουσα Συμφωνία Συνδέσεως προβλέπει ὅτι οἱ δασμοί καί ὅλοι οἱ φόροι ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος, ὡς καί οἱ περιορισμοί ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν στήν Ἑλλάδα ἀπό τήν Κοινότητα, καταργοῦνται ἕνα ἔτος ἐνωρίτερα, δηλαδή τήν 1η Νοεμβρίου 1984.

4. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΑΝΘΡΑΚΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΟΣ (ΕΚΑΧ)

Γιά τήν κατάργηση τῶν δασμῶν ἐπί τῶν προϊόντων ἄνθρακος - χάλυβος, πού δέν περιλαμβάνονται στή Συμφωνία Συνδέσεως, προβλέπεται πενταετής μεταβατική περίοδος ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981 ὅπως καί γιά τά ἄλλα βιομηχανικά προϊόντα.

Ἡ ἴδια μεταβατική περίοδος ἰσχύει καί γιά τήν προοδευτική ἐφαρμογή ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἑνοποιημένου δασμολογίου τῆς ΕΚΑΧ ἔναντι τρίτων χωρῶν, μέ πέντε μειώσεις ἀπό 20% τῆς διαφορᾶς μεταξύ ἑλληνικοῦ δασμολογίου καί δασμολογίου τῆς ΕΚΑΧ, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τήν 1η Ἰανουαρίου 1982.

Γιά τούς λιγνίτες ἡ Ἑλλάς διατηρεῖ τό δικαίωμα νά διατηρήσει εἰσαγωγικό δασμό 5% καί μετά τή λήξη τῆς μεταβατικῆς περιόδου. Γιά τά παλαιοσίδερα, τά σημερινά κράτη-μέλη καί ἡ Ἑλλάς μποροῦν νά διατηρήσουν περιορισμούς ἐξαγωγῆς γιά περίοδο δύο ἐτῶν ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1981.

Συμφωνήθηκε πενταετής ἀναστολή ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος γιά τήν ἐφαρμογή τῶν καταλόγων τιμῶν τῶν βιομηχανιῶν χάλυβος, γιά τά χαλυβουργικά προϊόντα καί γιά τό δικαίωμα τῶν ἑλληνικῶν βιομηχανιῶν νά ὁρίζουν περισσότερα τοῦ ἑνός σημεῖα ἐκκινήσεως τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων τους. Ἀπό τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Προσχωρήσεως μέχρι 1 Ἰανουαρίου 1981, προβλέπονται συστηματικές διαβουλεύσεις μέ τήν Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, γιά νά διευκολυνθεῖ ἡ Ἑλλάς νά ἐφαρμόσει, ἀμέσως ἀπό τῆς εἰσόδου της στήν Κοινή Ἀγορά, τά μέτρα πού ἐφαρμόζονται ἀπό τήν Κοινότητα γιά τήν προστασία τῆς κοινοτικῆς χαλυβουργίας.

Ὅλες αὐτές οἱ ρυθμίσεις δίνουν στήν ἑλληνική χαλυβουργία ὅλες τίς δυνατότητες καί τά περιθώρια χρόνου, ὄχι μόνο νά προσαρμοσθεῖ ὁμαλά στό κοινοτικό καθεστώς, ἀλλά καί νά ἐπωφεληθεῖ ἀπό τά κοινοτικά μέτρα προστασίας τῆς χαλυβουργίας γιά τήν περαιτέρω ἀνάπτυξή της.

5. ΓΕΩΡΓΙΑ

Γιά τά γεωργικά προϊόντα συμφωνήθηκε γενική μεταβατική περίοδος πέντε ἐτῶν, ἐκτός ἀπό τά ροδάκινα καί τίς τομάτες, νωπά καί μεταποιημένα, γιά τά ὁποῖα συμφωνήθηκε μεταβατική περίοδος ἑπτά ἐτῶν.

Γιά ὅσα προϊόντα διαπιστωθεῖ κατά τήν ἔνταξη διαφορά μεταξύ τῶν κοινοτικῶν καί τῶν ἑλληνικῶν τιμῶν, ἡ προσέγγιση τῶν τιμῶν, γιά τήν κάλυψη τῆς προκυπτούσης διαφορᾶς, θά πραγματοποιεῖται στό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου πέντε ἐτῶν, ἐκτός τῶν νωπῶν ροδακίνων καί τοματῶν πού ἡ προσέγγιση τιμῶν θά πραγματοποιηθεῖ σέ ἑπτά ἔτη. Ἡ πρώτη προσέγγιση τιμῶν θά γίνει γιά κάθε προϊόν στίς ἀρχές τῆς πρώτης περιόδου ἐμπορίας (συγκομιδῆς) μετά τήν 1η Ἰανουαρίου 1981.

Τό Συμβούλιο μπορεῖ ν' ἀποφασίσει τήν ἄμεση ἐφαρμογή τῶν κοινοτικῶν τιμῶν στήν Ἑλλάδα στίς περιπτώσεις πού ἡ διαφορά τιμῶν εἶναι ἐλάχιστη. Στίς περιπτώσεις πού οἱ ἑλληνικές τιμές εἶναι ἀνώτερες τῶν κοινοτικῶν, ἡ διαφορά θά ἐξαφανισθεῖ στό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου. Οἱ περιπτώσεις αὐτές εἶναι ἐλάχιστες.

Ἡ ἀπόκλιση μεταξύ ἑλληνικῶν καί κοινοτικῶν τιμῶν θά ὑπολογισθεῖ μέ βάση μιά ἀντιπροσωπευτική περίοδο συγκρίσεως πού θά καθορισθεῖ γιά κάθε προϊόν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ Ἕλληνας παραγωγός θά ἐξασφαλίζει τουλάχιστον τό εἰσόδημα πού εἶχε πρό τῆς ἐντάξεως.

Κατά τό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου, στίς περιπτώσεις πού ὑπάρχει διαφορά τιμῶν, μεταξύ Κοινότητος καί Ἑλλάδος, καί μέχρι τῆς προσεγγίσεως αὐτῶν, θά ἐφαρμόζονται ἐξισωτικά ποσά προσχωρήσεως, ὥστε νά ἐξαφανίζεται ἡ διαφορά τιμῶν καί νά ἐξασφαλίζονται ἴσοι ὅροι ἀνταγωνισμοῦ, σύμφωνα μέ τίς γενικές ἀρχές τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης καί τούς κανονισμούς περί ὀργανώσεως κοινῆς ἀγορᾶς τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων. Εἰδικές ρυθμίσεις ἐξισώσεως τῶν τιμῶν προβλέπονται γιά ὁρισμένα ἀγροτικά προϊόντα, λόγῳ τῆς ἰδιομορφίας πού παρουσιάζουν.

Τά ἐξισωτικά ποσά προσχωρήσεως καταβάλλονται ἀπό τήν ἐξάγουσα χώρα ἢ εἰσπράττονται ἀπό τήν εἰσάγουσα χώρα.

Στίς περιπτώσεις πού καταβάλλονται ἀπό τήν ἐξάγουσα χώρα, καλύπτονται ἀπό τό Εὐρωπαϊκό Γεωργικό Ταμεῖο.

Γιά τά ἀγροτικά προϊόντα πού ὑπάρχει κατά τήν ἔνταξη κοινή ὀργάνωση ἀγορᾶς, ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόσει ἀπό τῆς 1ης Ἰανουα-

ρίου 1981 τό καθεστώς ποῦ ἐφαρμόζεται ἐντός τῆς Κοινότητος ὡς πρός τούς δασμούς καί φόρους ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος τούς ποσοτικούς περιορισμούς καί τά μέτρα ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος.

Γιά τά προϊόντα πού δέν ὑπάρχει κατά τήν ἔνταξη κοινή ὀργάνωση ἀγορᾶς, οἱ δασμοί καί οἱ φόροι ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος στό ἐμπόριο μεταξύ Ἑλλάδος καί Κοινότητος ὑπό τή σημερινή της σύνθεση, καταργοῦνται προοδευτικά, στό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου.

Προοδευτικά ἐπίσης θά τεθεῖ σέ ἐφαρμογή ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος τό κοινό ἐξωτερικό δασμολόγιο γιά ὅσα γεωργικά προϊόντα εἰσπράττεται δασμός κατά τήν εἰσαγωγή ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Στίς περιπτώσεις πού ἡ Ἑλλάς θά εἰσαγάγει κατά τήν ἔνταξη τούς δασμούς τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου, οἱ μειώσεις δασμῶν ἔναντι τῆς Κοινότητος θά γίνουν ἐπί τοῦ χαμηλότερου δασμοῦ μεταξύ τῶν ἑλληνικῶν δασμῶν βάσεως ἢ τῶν δασμῶν τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου.

Ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόσει ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1981 καί γιά τά ἀγροτικά προϊόντα, τά ὁποῖα περιλαμβάνονται στό Παράρτημα II τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, τήν ὀνοματολογία τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου.

Οἱ ἐθνικές ἐνισχύσεις πού εἶναι ἀσυμβίβαστες μέ τό κοινοτικό καθεστώς θά καταργηθοῦν μετά τήν ἔνταξη, εἴτε σταδιακά, εἴτε ἀμέσως.

Οἱ ἐθνικές ἐνισχύσεις ἐξαγωγῆς, ἐφ' ὅσον δέν χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐνισχύσεις πρός τήν παραγωγή, θά καταργηθοῦν ἀμέσως μετά τήν ἔνταξη. Γιά τά σταφύλια πού χορηγοῦμε ἐξαγωγική ἐνίσχυση θά ἐξετασθεῖ ἡ ἀντικατάστασή της μέ ἐνίσχυση στήν παραγωγή, γιά νά μή μειωθεῖ τό εἰσόδημα τῶν παραγωγῶν.

Μεταβολές τῶν ἑλληνικῶν τιμῶν ἀγροτικῶν προϊόντων καί ἐνισχύσεων στήν παραγωγή ἀπό τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Προσχωρήσεως μέχρι τῆς ἐντάξεως θά πραγματοποιοῦνται μόνον κατόπιν διαβουλεύσεων καί ἀπό κοινοῦ ἐξετάσεως κάθε περιπτώσεως μέ τήν Κοινότητα.

Οἱ κοινοτικές ἐνισχύσεις στήν παραγωγή θά χορηγηθοῦν καί στά ὅμοια ἑλληνικά προϊόντα.

Ἂν κατά τήν ἔνταξη δέν ὑπάρχει ἑλληνική ἐνίσχυση στόν παραγωγό, ἡ κοινοτική ἐνίσχυση θά χορηγηθεῖ σέ ἴσα τμήματα κατά τήν διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, ποῦ θά ἰσχύει γιά τό προϊόν.

Κάθε ἑλληνική ἐνίσχυση στήν παραγωγή, ἂν μέν αὐτή εἶναι ἴση μέ τήν κοινοτική, θά καταβάλλεται ἀπό τῆς ἐντάξεως στό σύνολό της ἀπό τήν Κοινότητα, ἂν εἶναι μικρότερη ἀπό τήν κοινοτική, τότε ἀμέσως ἀπό τόν πρῶτο χρόνο θά καλυφθεῖ ἀπό τήν Κοινότητα στό σύνολό της ἡ ἑλληνική ἐνίσχυση καί ἡ διαφορά θά χορηγηθεῖ στούς Ἕλληνες παραγωγούς προοδευτικά ἀπό τήν Κοινότητα στό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου.

Ἂν ἡ ἑλληνική ἐνίσχυση στήν παραγωγή εἶναι μεγαλύτερη τῆς κοινοτικῆς, ἡ διατήρηση τῆς ἐπί πλέον διαφορᾶς, ὥστε νά μή μειωθεῖ τό εἰσόδημα τοῦ παραγωγοῦ, θά βαρύνει τήν Ἑλλάδα.

Οἱ ποσοτικοί περιορισμοί καί τά μέτρα ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος μεταξύ Ἑλλάδος καί Κοινότητος στό ἐμπόριο τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων καταργοῦνται ἀπό τῆς ἐντάξεως, δηλαδή ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981.

Ἐπίσης ἀπό τῆς ἐντάξεως καταργοῦνται οἱ ποσοτικοί περιορισμοί ἔναντι τρίτων χωρῶν στήν εἰσαγωγή ἀγροτικῶν προϊόντων, πλήν ὁρισμένων προϊόντων γιά τά ὁποῖα ἡ Ἑλλάς θά ἔχει τό δικαίωμα γιά προστασία τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς νά διατηρήσει, κατά τή διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, περιορισμούς στήν εἰσαγωγή ἀπό τρίτες χῶρες. Τά προϊόντα αὐτά εἶναι τό τυρί φέτα, τό κεφαλοτύρι, τό κασέρι, τά ὄσπρια, τά φουντούκια.

Ὅλα τά ἀποθέματα ἀγροτικῶν προϊόντων ἐπί ἑλληνικοῦ ἐδάφους κατά τήν 1η Ἰανουαρίου 1981, ἐφ' ὅσον ὑπερβαίνουν ποσότητα πού μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὡς ἀντιπροσωπευτική ἑνός κανονικοῦ μεταφερομένου ἀποθέματος, βαρύνουν τήν Ἑλλάδα.

Ἂν εἶναι ἀναγκαία ἡ λήψη μεταβατικῶν μέτρων γιά νά διευκολυνθεῖ ἡ μετάβαση ἀπό τό ἰσχύον σήμερα στήν Ἑλλάδα καθεστώς, στό καθεστώς πού προκύπτει ἀπό τήν ἐφαρμογή τῆς κοινῆς ὀργανώσεως τῶν ἀγορῶν, κυρίως ἂν ἡ ἐφαρμογή τοῦ νέου καθεστῶτος στήν προβλεπομένη ἡμέρα προσκρούει γιά ὁρισμένα προϊόντα σέ αἰσθητές δυσκολίες, τότε θά ληφθοῦν τά κατάλληλα μέτρα πού θά ἰσχύουν μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1982.

Παράταση τῶν μέτρων αὐτῶν μπορεῖ νά γίνει, ἂν παραστεῖ ἀνάγκη, μόνο μέ ὁμόφωνη ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Ὑπουργῶν.

Ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόσει γιά τά ἀγροτικά προϊόντα ἀπό τῆς ἐντάξεως προοδευτικά τίς δασμολογικές προτιμησιακές συμφωνίες πού ἡ Κοινότης ἔχει ὑπογράψει μέ τρίτες χῶρες, καθώς καί τίς γενικευμένες δασμολογικές προτιμήσεις. Ἡ ἐφαρμογή τῆς ρυθμίσεως αὐτῆς, ἐν πάσῃ περιπτώσει, δέν μπορεῖ νά ὁδηγήσει σέ εὐνοϊκότερη δασμολογική μεταχείριση εἰσαγωγῶν ἀπό τρίτες χῶρες ἐν συγκρίσει πρός τήν παροῦσα Κοινότητα. Σέ ἀντάλλαγμα οἱ χῶρες, ὑπέρ τῶν ὁποίων χορηγοῦνται οἱ δασμολογικές παραχωρήσεις, θά ἐφαρμόσουν ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος τίς παραχωρήσεις πού ἔχουν χορηγήσει ὑπέρ τῆς σημερινῆς Κοινότητος.

Γιά τά ἀγροτικά προϊόντα πού ἐνδιαφέρουν εἰδικότερα τήν Ἑλλάδα ἔχουν συμφωνηθεῖ οἱ ἀκόλουθες εἰδικές ρυθμίσεις.

Νωπά φροῦτα καί λαχανικά: Κατά τή διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, ἐντός τῆς ὁποίας θά πρέπει οἱ ἑλληνικές τιμές νά προσεγγίσουν προοδευτικά τίς κοινοτικές τιμές, συμφωνήθηκε νά ἰσχύσει εἰδικός μηχανισμός γιά τόν ὑπολογισμό τῶν ἐξισωτικῶν ποσῶν προσχωρήσεως πού νά προσαρμόζεται στήν εὐαισθησία πού παρουσιάζουν τά νωπά φροῦτα καί λαχανικά, στήν ἰδιομορφία τοῦ ἐμπορίου καί στήν ἐποχικότητα τῶν προϊόντων αὐτῶν.

Κατά τόν μηχανισμό πού συμφωνήθηκε, τό ὕψος τῶν ἐξισωτικῶν ποσῶν προσχωρήσεως γιά τήν ἀποκατάσταση ἴσων ὅρων ἀνταγωνισμοῦ, μεταξύ Κοινότητος καί Ἑλλάδος καί μέχρι ἐξισώσεως τῶν τιμῶν, κατά τήν διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, θά εἶναι ἴσο μέ τήν διαφορά μεταξύ τῶν ὑπολογιζομένων ἐτησίως τιμῶν προσφορᾶς τῶν κοινοτικῶν προϊόντων καί τῶν διαπιστουμένων κάθε ἡμέρα τιμῶν τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων στίς κοινοτικές ἀγορές.

Ἀπό τίς διαπιστούμενες τιμές προσφορᾶς τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων δέν θ' ἀφαιρεῖται ὁ δασμός, ἐνῶ ἡ κοινοτική τιμή προσφορᾶς θά μειώνεται κατά 3% κάθε χρόνο.

Τό καθεστώς αὐτό πού εἶναι μεταβατικό καί εἰδικό γιά νά προσαρμοσθεῖ στόν χαρακτῆρα τῆς ἐμπορίας τῶν προϊόντων αὐτῶν, ἔχει ὡς σκοπό νά ἐξασφαλίσει ἴσους ὅρους ἀνταγωνισμοῦ μεταξύ Ἑλλάδος καί Κοινότητος καί δέν ἔχει καμιά ὁμοιότητα καί καμιά σχέση μέ τό σύστημα τῶν ἀντισταθμιστικῶν εἰσφορῶν πού ἐφηρμόζετο μέχρι σήμερα ὑπό τό καθεστώς τῆς Συνδέσεως. Γιατί δίνει στόν Ἕλληνα παραγωγό μεγαλύτερα περιθώρια τιμῶν διευρυνόμενα κάθε χρόνο πού εἶναι ἴσα μέ τόν εἰσαγωγικό δασμό καί τό συσσωρευτικό ποσοστό 3%, μέχρις ἐξισώσεως τῶν ἐπιπέδων κοινοτικῶν καί ἑλληνικῶν τιμῶν.

Γι' αὐτό ὁ εἰδικός μηχανισμός προστασίας δέν θά ἐφαρμόζεται ἀκόμη καί κατά τή διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, ἐάν οἱ ἑλληνικές τιμές εὑρίσκονται στά ὅρια τῶν κοινοτικῶν καί δέν προκαλοῦν διαταραχές στήν ἀγορά.

Γιά τά ἐσπεριδοειδῆ θά χορηγήσει ἡ Κοινότης προοδευτικά κατά τήν διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, τό πρίμ διεισδύσεως στή κοινοτική ἀγορά πού θά τά καταστήσει ἀνταγωνιστικά καί θά διευκολύνει τήν τοποθέτησή τους στήν κοινοτική ἀγορά.

Γιά τά πορτοκάλια καί λεμόνια θά χορηγηθεῖ ἀπό τῆς ἐντάξεως τό πρίμ μεταποιήσεως πού χορηγεῖται στά κοινοτικά πού θά εἶναι ὅμως μειωμένο γιά τήν ἐξίσωση τῶν ὅρων ἀνταγωνισμοῦ κατά τήν διαφορά μεταξύ ἑλληνικῆς καί κοινοτικῆς ἐλαχίστης τιμῆς τῆς πρώτης ὕλης καί μέχρις ἐξαφανίσεως τῶν διαφορῶν κατά τήν διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου.

Μετά τήν ἔνταξη ἡ Κοινότης θά ἐξετάσει τό ἑλληνικό αἴτημα γιά τήν χορήγηση κοινοτικῆς ἐνισχύσεως γιά τήν ἀναδιάρθρωση τῆς παραγωγῆς τῶν ἐσπεριδοειδῶν.

Κατά τήν διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου θά ἐπιδιωχθεῖ ὑπό τῆς Ἑλλάδος ἡ προοδευτική ὑποχρεωτική διακίνηση τῶν τυποποιημένων φρούτων καί λαχανικῶν διά τῶν τοπικῶν ἀγορῶν.

Μηχανισμούς προστασίας ἀνάλογους μέ αὐτούς πού θά μποροῦν νά ἐφαρμόζονται κατά τή διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἀπό τήν Κοινότητα, ὑπό τή σημερινή της σύνθεση, ἔναντι τῆς Ἑλλάδος, στόν τομέα τῶν φρούτων καί λαχανικῶν, θά μπορεῖ νά ἐφαρμόσει καί ἡ Ἑλλάς ἔναντι τῶν κοινοτικῶν ἀγροτικῶν προϊόντων στήν περίπτωση πού ἡ ἑλληνική ἀγορά θά ὑποστεῖ διαταραχές ἀπό τόν κοινοτικό ἀνταγωνισμό.

Μέ τήν προοδευτική ἐφαρμογή ἀπό τῆς ἐντάξεως τοῦ κοινοτικοῦ καθεστῶτος, στά φροῦτα καί λαχανικά, βελτιώνεται ριζικά ἡ θέση τους μέσα στήν Κοινή Ἀγορά, γιατί ἀνοίγει γι' αὐτά ἡ κοινοτική ἀγορά καί γιατί οἱ παραγωγοί θ' ἀπολαύσουν προοδευτικά τίς κοινοτικές τιμές μέχρις ὅτου στό τέλος τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἐπέλθει ὁλοκληρωτική ἐξίσωση μέ τά ὅμοια κοινοτικά προϊόντα.

Ἐλαιώδεις σπόροι-ἐλαιόλαδο: Ἐνῶ ἡ ἐφαρμογή τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς γιά ὅλα τά προϊόντα θά ἀρχίσει μετά τήν 1η Ἰανουαρίου 1981, ἀπό τήν πρώτη περίοδο ἐμπορίας τοῦ προϊόντος πού εἶναι διάφορος κατά προϊόν, ἀνάλογα μέ τό χρόνο συγκομιδῆς τῆς ἐσοδείας, εἰδικά γιά τό λάδι, γιά νά ἐνισχυθοῦν νωρίτερα οἱ Ἕλληνες ἐλαιοπαραγωγοί, συμφωνήθηκε ὅτι ἡ εἰσοδηματική ἐνίσχυση πού χορηγεῖ ἡ Κοινότης θ' ἀρχίσει νά καταβάλλεται ἀμέσως ἀπό τῆς ἐντάξεως, δηλαδή ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981. Δηλαδή θά καλύψει κατ' οὐσίαν ὁλόκληρη τήν συγκομιδή 1980/1981, ἐνῶ κανονικά θά ἔπρεπε ν' ἀρχίσει νά καταβάλλεται μετά δέκα μῆνες, δηλαδή ἀπό τόν Νοέμβριο 1981 πού ἀρχίζει ἡ νέα περίοδος ἐμπορίας τοῦ λαδιοῦ. Ἡ εἰσοδηματική ἐνίσχυση στούς ἐλαιοπαραγωγούς θά καταβληθεῖ, ὅπως ἔχει συμφωνηθεῖ γιά ὅλα τά προϊόντα, σέ πέντε ἴσες δόσεις.

Ἐξ ἄλλου, γιά τήν προστασία τῆς ἐλαιοπαραγωγῆς ἡ Ἑλλάς θά διατηρήσει τήν δυνατότητα νά ἐφαρμόζει ἐπί τρία χρόνια ἀπό τῆς ἐντάξεως, τό σημερινό καθεστώς ἐλέγχου τῶν εἰσαγωγῶν, ἐλαιοῦχων σπόρων καί σπορελαίων.

Ἐπίσης γιά τούς ἐλαιούχους σπόρους καί τά ἐλαιοῦχα ἄλευρα θά διατηρήσουμε στό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου, δασμούς ἔναντι τῶν τρίτων χωρῶν καί ἔναντι τῆς Κοινότητος, ὑπό τήν σημερινή της σύνθεση.

Οἱ δασμοί θά εἶναι 40% ἔναντι τρίτων χωρῶν καί 36% ἔναντι τῆς Κοινότητος ὑπό τή σημερινή της σύνθεση.

Γιά τά σπορέλαια θά ἐφαρμοσθεῖ ἐνιαῖος δασμός 130% ἔναντι τῶν τρίτων χωρῶν καί 104% ἔναντι τῆς Κοινότητος.

Οἱ δασμοί αὐτοί θ' ἀποτελέσουν τούς δασμούς βάσεως καί θ' ἀκολουθήσουν κατά τήν διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου τούς γενικούς κανόνες καί τόν ρυθμό καταργήσεως τῶν δασμῶν ἔναντι τῆς Κοινότητος καί εὐθυγραμμίσεως πρός τό κοινό ἐξωτερικό δασμολόγιο, ὡς πρός τίς τρίτες χῶρες.

Μέ τίς ρυθμίσεις πού συμφωνήθηκαν ὑπέρ τῶν Ἑλλήνων ἐλαιοπαραγωγῶν ἐπιτυγχάνεται ἄμεση καί οὐσιαστική ἐνίσχυση τοῦ εἰσοδήματός των, ὅπως προκύπτει ἀπό μιά ἁπλή σύγκριση τῶν σημερινῶν στοιχείων.

Ἡ Διεθνής Τιμή μέσης ποιότητος ἐλαιολάδου ἀνέρχεται σήμερα σέ 51 δραχμές περίπου τό κιλό.

Ἡ ἑλληνική τιμή συγκεντρώσεως γιά τήν ἴδια ποιότητα εἶναι 73,5 δραχμές τό κιλό.

Ἡ ἀντίστοιχη κοινοτική τιμή παρεμβάσεως εἶναι 84,70 δρχ. τό κιλό. Ἐπί πλέον ἡ Κοινότης χορηγεῖ εἰσοδηματική ἐνίσχυση στούς παραγωγούς ἀπό 25,60 δραχμές τό κιλό.

Κατά τή συμφωνία μας ἡ Κοινότης ἀπό τήν 1η Ἰανουαρίου 1981 θ' ἀρχίσει νά καταβάλλει κάθε χρόνο τό ἓν πέμπτον τῆς εἰσοδηματικῆς ἐνισχύσεως. Δηλαδή τόν πρῶτο χρόνο 5 δραχμές τό κιλό, τόν δεύτερο χρόνο 10 δραχμές τό κιλό κ.ο.κ. μέχρι νά φθάσει στό πέμπτο ἔτος τίς 25 δραχμές.

Παράλληλα ἀπό τό Νοέμβριο τοῦ 1981 θ' αὐξάνει ἡ τιμή συγκεντρώσεως κάθε χρόνο κατά τό 1/5 τῆς διαφορᾶς μεταξύ κοινοτικῆς καί ἑλληνικῆς τιμῆς, πού εἶναι σήμερα 11,20 δραχμές τό κιλό.

Ἔτσι, τόν πρῶτο χρόνο ὁ Ἕλληνας ἐλαιοπαραγωγός θά εἰσπράξει παραπάνω ἀπό τίς σημερινές τιμές 7,5 δραχμές περίπου τό κιλό. Τό δεύτερο χρόνο 15 δραχμές παραπάνω τό κιλό, τόν τρίτο χρόνο 22,5 δραχμές παραπάνω τό κιλό κ.ο.κ. ἕως ὅτου σέ πέντε χρόνια ἐξισωθοῦν οἱ ἑλληνικές τιμές μέ τίς κοινοτικές τιμές πού μαζί μέ τήν εἰσοδηματική ἐνίσχυση καταλήγουν σέ εἰσόδημα μεγαλύτερο ἀπό τίς ἑλληνικές τιμές κατά 36 δραχμές τό κιλό.

Καί στή διαφορά αὐτή πού εἶναι ἡ σημερινή δέν ὑπολογίζεται ἡ κανονική αὔξηση τῆς τιμῆς πού ἀποφασίζει κάθε χρόνο ἡ Κοινότης γιά ὅλα τά ἀγροτικά προϊόντα.

Καπνός: Οἱ ποικιλίες ἑλληνικοῦ καπνοῦ ταξινομήθηκαν σέ δώδεκα ὁμάδες, ἐκ τῶν ὁποίων δέκα ὁμάδες ἀνατολικοῦ τύπου καπνῶν καί δύο ὁμάδες ἀμερικανικοῦ τύπου (Μπέρλεϋ-Βιρτζίνια) πού θά περιληφθοῦν στόν κατάλογο τῶν κοινοτικῶν ποικιλιῶν καπνοῦ.

Γιά κάθε ποικιλία θά ὁρισθεῖ μιά τιμή «στόχος» γιά τόν καπνό σέ φύλλα, μιά τιμή παρεμβάσεως καί τό ποσό τοῦ πρίμ πού δίδεται γιά νά μπορεῖ νά πωληθεῖ, λαμβανομένων ὑπ' ὄψη τῶν συνθηκῶν τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς.

Ἡ τιμή «στόχος» κατά τήν ἔνταξη θά ὁρισθεῖ ὥστε ἡ τιμή παρεμβάσεως νά εἶναι ἴση πρός τή μέση τιμή πού ἐπέτυχαν οἱ Ἕλληνες καπνοπαραγωγοί, ἐκτός τῆς βοηθείας, κατά πρόσφατη περίοδο συγκρίσεως.

Γιά νά ἐξασφαλισθεῖ ὁμαλή μετάβαση ἀπό τό ἑλληνικό στό κοινοτικό σύστημα βοηθειῶν, οἱ εἰσοδηματικές ἐνισχύσεις πού ἡ Ἑλλάς χορηγεῖ στούς καπνοπαραγωγούς, θά μειώνονται προοδευτικά κατά τήν διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, μέ παράλληλη αὔξηση τῆς τιμῆς «στόχος» τῶν ἑλληνικῶν ποικιλιῶν ἕως ὅτου οἱ εἰσοδηματικές ἐνισχύσεις ἐνσωματωθοῦν πλήρως στίς τιμές καί ἀποφευχθεῖ μείωση τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν.

Μέ τή ρύθμιση αὐτή τό Γεωργικό Κοινοτικό Ταμεῖο θ' ἀναλάβει προοδευτικά στό διάστημα τῆς πενταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου ὁλόκληρο τό δημοσιονομικό βάρος τῆς εἰσοδηματικῆς στηρίξεως τῶν καπνοπαραγωγῶν καί θ' ἀνακουφισθεῖ μέ τό ἀντίστοιχο ποσό ὁ ἑλληνικός προϋπολογισμός, ὁ ὁποῖος διέθεσε στό 1978 γιά τήν προστασία τοῦ εἰσοδήματος τῶν καπνοπαραγωγῶν τέσσερα περίπου δισεκατομμύρια δραχμές.

Ζάχαρη: Ἐξασφαλίσθηκε γιά τήν Ἑλλάδα ποσόστωση (Quota) γιά παραγωγή ζαχάρεως περίπου ἴση μέ τό ὕψος τῶν ποσοτήτων πού παρήχθησαν στήν Ἑλλάδα, κατά τήν διάρκεια τῆς πλέον πρόσφατης περιόδου πρό τῆς ἐντάξεως πού ἐπαρκεῖ γιά νά καλύψει τίς ἐγχώριες ἀνάγκες καταναλώσεως καί κονσερβοποιίας καί νά ἐξασφαλίσει τήν πλήρη λειτουργία τῶν ζαχαρουργείων.

Ξηρά σύκα καί σταφίδες: Ἡ Κοινότης οὐσιαστικά δέν ἔχει παραγωγή σταφίδων καί σύκων. Γι' αὐτό καί δέν ὑπάρχει κοινή ἀγροτική πολιτική γιά τά προϊόντα αὐτά, οὔτε εἶχαν περιληφθεῖ στόν κοινοτικό κανονισμό πού ἰσχύει γιά τά μεταποιημένα ἀγροτικά προϊόντα.

Ἐν τούτοις, ἔγινε δεκτό τό αἴτημά μας καί συμφωνήθηκε ὅτι ἡ σουλτανίνα, ἡ Κορινθιακή σταφίδα καί τά σύκα θά προστεθοῦν στόν κοινοτικό κανονισμό πού ἰσχύει γιά τά μεταποιημένα φροῦτα καί λαχανικά καί ἑπομένως ὁ μεταποιητής τῶν προϊόντων θά εἰσπράττει κοινοτική ἐνίσχυση, ἐφ' ὅσον θά καταβάλλει μιά ἐλάχιστη τιμή στόν παραγωγό. Συμφωνήθηκε ὅτι ἡ συμπλήρωση τοῦ κοινοτικοῦ κανονισμοῦ θά γίνει μέχρι τό Μάιο τοῦ 1981, ὥστε νά περιλάβει καί τήν ἐσοδεία 1981.

Η βοήθεια στόν μεταποιητή ὁρίζεται σέ ἐπίπεδο πού νά καλύπτει τήν διαφορά κόστους μεταξύ τῶν τιμῶν τοῦ κοινοτικοῦ προϊόντος, δηλαδή στήν προκειμένη περίπτωση τῶν ἑλληνικῶν σταφίδων καί τοῦ ὁμοίου προϊόντος τρίτων χωρῶν, στή διεθνῆ ἀγορά.

Η βοήθεια αὐτή θά καταβάλλεται ἀπό τό Γεωργικό Κοινοτικό Ταμεῖο καί εἶναι φανερή ἀφ' ἑνός μέν ἡ ἐξασφάλιση τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν μας, ἀφ' ἑτέρου δέ ἡ ἐλάφρυνση τοῦ ἑλληνικοῦ προϋπολογισμοῦ ἀπό τό βάρος τῶν ἐνισχύσεων πού καταβάλλει σήμερα.

Ὅλα τά μεταποιημένα ἀγροτικά προϊόντα μας εἶναι αὐτονόητο ὅτι αὐτομάτως ὑπάγονται στόν ἴδιο κοινοτικό κανονισμό ἀπό τῆς ἐντάξεως.

Γιά τά βερύκοκα πού δέν περιλαμβάνονται στόν κοινοτικό αὐτό κανονισμό, θά ἐξετασθεῖ μετά τήν ἔνταξη ἡ ὑπαγωγή τους σ' αὐτόν.

Βαμβάκι: Η Κοινότης μέ τήν σημερινή σύνθεσή της παράγει ἀσήμαντη ποσότητα βαμβακιοῦ, γι' αὐτό δέν ὑπάρχει ὀργάνωση ἀγορᾶς, οὔτε καί περιλαμβάνεται τό βαμβάκι στά ἀγροτικά προϊόντα πού κατονομάζονται στό Παράρτημα ΙΙ τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης.

Λόγῳ τῆς μεγάλης σημασίας τῆς παραγωγῆς βαμβακιοῦ γιά τήν ἑλληνική οἰκονομία, ἡ Κοινότης ἐδέχθη τό αἴτημά μας νά περιλφθεῖ τό βαμβάκι στόν πίνακα τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων καί νά καθιερώσει εἰδικό καθεστώς γιά τήν ἐξασφάλιση ἱκανοποιητικοῦ εἰσοδήματος στούς βαμβακοπαραγωγούς, γιά τήν σταθεροποίηση τῆς ἀγορᾶς καί γιά τήν λογική προώθηση τῆς παραγωγῆς βάμβακος.

Τό καθεστώς θά προβλέπει τήν χορήγηση βοηθείας στούς βαμβακοπαραγωγούς γιά ποσότητα πού θά καλύπτει τήν μέση παραγωγή τῶν ἐτῶν 1978-80 προσηυξημένη κατά 25%.

Η οἰκονομική ἐνίσχυση στούς βαμβακοπαραγωγούς θά καταβάλλεται ἀπό τό Εὐρωπαϊκό Γεωργικό Ταμεῖο μέσῳ τῶν ἐκκοκιστηρίων μέ ὑποχρεωτική χρησιμοποίηση συμφωνητικοῦ πλαισίου, μεταξύ παραγωγῶν καί ἐκκοκιστηρίων.

Η ἐνίσχυση τῶν βαμβακοπαραγωγῶν, ἀπό τόν κοινοτικό προϋπολογισμό θά ἐλαφρύνει ἀντίστοιχα τόν ἑλληνικό προϋπολογισμό.

Βρώσιμες ἐλιές: Η Ἑλλάς θά διατηρήσει, στό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου, τά βασικά στοιχεῖα τοῦ σημερινοῦ συστήματος προστασίας τῶν παραγωγῶν βρωσίμων ἐλαιῶν.

Μετά τήν ἔνταξη ἡ Κοινότης θά ἐξετάσει τήν δυνατότητα νά ἐπιφέρει τίς ἀναγκαῖες τροποποιήσεις πού ἔχουμε ζητήσει στίς κοινοτικές διατάξεις, δηλαδή τήν ὀργάνωση ἀγορᾶς γιά τίς βρώσιμες ἐλιές.

Λοιπά προϊόντα: Γιά τά ἄλλα ἀγροτικά προϊόντα, ὅπως τό γάλα καί τά γαλακτοκομικά προϊόντα, τό βόειο κρέας, σιτηρά, ρύζι, χοίρειο κρέας, κρέας πουλερικῶν, αὐγά, ἀποξηραμένες κτηνοτροφές, μπιζέλια, κουκιά, φάβα, λίνο, κάνναβις, λυκίσκο, κρασιά, συμφωνήθηκε ὅτι θά ἐφαρμοσθοῦν οἱ γενικές κοινοτικές ρυθμίσεις καί ἡ ἐφαρμογή τῆς γενικῆς ἀρχῆς τῆς προοδευτικῆς προσεγγίσεως τῶν ἑλληνικῶν τιμῶν πρός τίς κοινοτικές.

Εἰδικές ἐξαιρέσεις συμφωνήθηκαν ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος σέ συγκεκριμένες περιπτώσεις, ὅπως τό δικαίωμα νά διατηρήσουμε στό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου περιορισμούς εἰσαγωγῶν ἐναντι τρίτων χωρῶν γιά τήν φέτα, κασέρι καί κεφαλοτύρι, καί ἡ ἐξαίρεση τῶν νήσων (πλήν Κρήτης, Εὐβοίας, Κερκύρας καί Λέσβου) ἀπό τήν ὑποχρέωση ἐφαρμογῆς τῶν κοινοτικῶν κανονισμῶν ὑποχρεωτικῆς τυποποιήσεως τῶν αὐγῶν.

Γιά τό πρόβειο κρέας καί τά προβατοειδῆ γιά τά ὁποῖα δέν ὑπάρχει σήμερα κοινή ὀργάνωση ἀγορᾶς θά ἐφαρμοσθεῖ ἡ ὀργάνωση ἀγορᾶς πού ἐν τῷ μεταξύ προετοιμάζει ἡ Κοινότης.

Σέ περίπτωση πού ἡ ὀργάνωση αὐτή δέν λειτουργήσει πρίν ἀπό τήν ἔνταξή μας, τό ἰσχῦον σήμερα στήν Ἑλλάδα καθεστώς θά μπορεῖ νά διατηρηθεῖ κατά τήν μεταβατική περίοδο, μέχρι τῆς ὀργανώσεως ἀγορᾶς, μέ τήν ἐπιφύλαξη ὅμως τῆς καταργήσεως κάθε ποσοτικοῦ περιορισμοῦ ἢ μέτρου ἰσοδυνάμου ἀποτελέσματος, ἐναντι τῶν ἄλλων κρατῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος, ἐκτός τῆς περιπτώσεως πού αὐτά κρίνονται ἀπόλυτα ἀναγκαῖα γιά τήν διατήρηση τοῦ ἑλληνικοῦ συστήματος.

Γιά τά κρασιά συμφωνήθηκαν εἰδικές ρυθμίσεις ὡς πρός τήν μείωση τῶν δασμῶν. Ἔγινε δεκτό ἑλληνικό αἴτημα γιά νά περιληφθεῖ ὁ ρητινίτης στήν κοινή ὀργάνωση ἀγορᾶς. Τό καθεστώς πού θά ἐφαρμοσθεῖ θά καθορισθεῖ μετά τήν ἔνταξη.

Γιά τήν ρητίνη (ρετσίνι) πού δέν θεωρεῖται ἀγροτικό προϊόν θά ἐξετασθεῖ μετά τήν ἔνταξη ἀπό τήν Κοινότητα, ἄν οἱ ἐθνικές ἐνισχύσεις πού χορηγοῦμε εἶναι σύμφωνες μέ τήν Συνθήκη τῆς Ρώμης, ὁπότε στήν κάλυψη τῶν σχετικῶν δαπανῶν θά συμμετέχει τό Περιφερειακό Κοινοτικό Ταμεῖο. Γιά τήν ἁλιεία συμφωνήθηκε ὅτι μετά τήν ἔνταξη θά ἐξετασθεῖ ὁ τρόπος ἐνσωματώσεως στό κοινοτικό καθεστώς τῶν τυχόν ὑφισταμένων διμερῶν ἁλιευτικῶν συμφωνιῶν, καθώς καί ὁ τρόπος ἀνανεώσεως ἐκείνων πού λήγουν, ἐξασφαλιζομένων τῶν ἑλληνικῶν παραδοσιακῶν δικαιωμάτων ἁλιείας στό Ν. Ἀτλαντικό καί στίς ἀκτές τῆς Λιβύης.

Ἐπίσης ἐρρυθμίσθη γιά τή διάρκεια τῆς πενταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου, τό θέμα τῶν ζωνῶν ἁλιείας μεταξύ Ἑλλάδος καί Ἰταλίας.

Εὐρωπαϊκή Λογιστική Μονάδα (Ἀγροτική):

Γιά τόν προσδιορισμό τῆς ἰσοτιμίας τῆς δραχμῆς πρός τήν Εὐρωπαϊκή Λογιστική Μονάδα (Ε.Λ.Μ.) πού χρησιμοποιεῖται γιά τήν μετατροπή σέ δραχμές τῶν τιμῶν τῶν κοινοτικῶν τιμῶν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων πού ὁρίζονται σέ Ε.Λ.Μ. (πράσινη δραχμή) συμφωνήθηκε ὅτι κατά τήν ἡμέρα τῆς ἐντάξεως, ἡ συναλλαγματική ἰσοτιμία τῆς δραχμῆς πρός τά εὐρωπαϊκά νομίσματα, θά πρέπει νά ἐκφράζει πιστά τήν τιμή ἀγορᾶς. Πρός τόν σκοπό αὐτό ἡ Ἑλλάς πρό τῆς ἐντάξεώς της στήν Κοινότητα θά δημιουργήσει ἀγορά συναλλάγματος στήν Ἀθήνα καί θά πάρει τά ἀναγκαῖα μέτρα, ὥστε ἡ δραχμή ν' ἀποτελεῖ ἀντικείμενο ἐπισήμου διαπραγματεύσεως τῆς τιμῆς της, σέ μιά τουλάχιστον ἀγορά συναλλάγματος τῆς Κοινότητος, ὑπό τή σημερινή της σύνθεση.

Εὐρωπαϊκό Γεωργικό Ταμεῖο (Τμῆμα Προσανατολισμοῦ):

Ἐκτός ἀπό τήν στήριξη τῶν τιμῶν καί τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν, μέ κοινοτική δημοσιονομική εὐθύνη, πού ἐξασφαλίζει ἡ Κοινή Ἀγροτική Πολιτική, μέ τήν ἔνταξη θά ἔχουμε τή δυνατότητα ν' ἀντλήσουμε πόρους ἀπό τό Τμῆμα Προσανατολισμοῦ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Γεωργικοῦ Ταμείου γιά τήν ἀναδιάρθρωση καί ἐκσυγχρονισμό τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων. Η συμμετοχή τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Γεωργικοῦ Ταμείου στή χρηματοδότηση τῶν σχετικῶν σχεδίων φθάνει μέχρι 30% τῆς δαπάνης ἐπενδύσεως.

Ἐκτιμᾶται ὅτι τά ποσά πού θά μποροῦμε προσδευτικά ν' ἀντλήσουμε γιά τό σκοπό αὐτό, θά εἶναι τῆς τάξεως τῶν 100 ἑκατ. Ε.Λ.Μ. ἢ 135 ἑκατ. δολλαρίων τό χρόνο.

Τό ὕψος τοῦ ποσοῦ πού θά μπορέσουμε ν' ἀντλήσουμε μετά τήν ἔνταξη θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τά προγράμματα ἀναπτύξεως πού θά παρουσιάσουμε.

6. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Συμφωνήθηκε ἑπταετής μεταβατική περίοδος, στή διάρκεια τῆς ὁποίας τά κράτη-μέλη τῆς σημερινῆς Κοινότητος καί ἡ Ἑλλάς θά ἔχουν τό δικαίωμα νά ἀναστείλουν τήν ἐφαρμογή τοῦ δικαιώματος ἐλευθέρας κινήσεως καί ἐργασίας τῶν μισθωτῶν.

Στό διάστημα αὐτό οἱ Ἕλληνες ἐργάτες, θά ἔχουν προτεραιότητα ἐξομοιούμενοι πρός τούς ἐργάτες τῶν ἄλλων χωρῶν-μελῶν, στίς περιπτώσεις πού μιά χώρα τῆς Κοινότητος ἔχει ἀνάγκη προσλήψεως ἐργατῶν ἀπό ἄλλες χῶρες.

Τό δικαίωμα ἐργασίας στά μέλη τῶν οἰκογενειῶν τῶν Ἑλλή-

νων πού ἐργάζονται κανονικά σήμερα σέ μιά χώρα τῆς Κοινότητος, θά ἐφαρμοσθεῖ προοδευτικά στό διάστημα μεταβατικῆς περιόδου πέντε ἐτῶν, μετά τό τέλος τῆς ὁποίας θά ἐφαρμοσθεῖ γιά τά μέλη τῶν οἰκογενειῶν πλήρως τό δικαίωμα ἐλευθερίας ἐργασίας.

Συμφωνήθηκε τριετής μεταβατική περίοδος, μετά τό τέλος τῆς ὁποίας στούς Ἕλληνες ἐργαζομένους σέ μιά χώρα τῆς Κοινότητος θά καταβάλλονται γιά τά μέλη τῆς οἰκογενείας των πού διαμένουν στήν Ἑλλάδα, τά ἴδια οἰκογενειακά ἐπιδόματα πού καταβάλλονται στούς ἄλλους κοινοτικούς ἐργάτες.

Κατά τή διάρκεια τῆς αὐτῆς περιόδου, ἡ Ἑλλάς θά καταβάλλει στούς ὑπηκόους τῶν κρατῶν πού ἐργάζονται στήν Ἑλλάδα καί τῶν ὁποίων τά τέκνα διαμένουν σέ ἄλλη χώρα τῆς Κοινότητος, τά οἰκογενειακά ἐπιδόματα πού προβλέπει ἡ ἑλληνική νομοθεσία γιά τούς Ἕλληνες ἐργάτες.

Ἕλληνες ἐργάτες πού ἔχουν ἐργασθεῖ κανονικά σέ μιά χώρα-μέλος θά ἔχουν τό δικαίωμα νά παραμείνουν στή χώρα αὐτή, ὑπό τούς ἴδιους ὅρους μέ τούς ὑπηκόους τῶν ἄλλων χωρῶν-μελῶν.

Ὁ χρόνος ἀσφαλίσεως στόν ΟΓΑ γιά τά πρόσωπα πού ἐγκατέλειψαν ἤ θά ἐγκαταλείψουν τήν Ἑλλάδα γιά νά ἐργασθοῦν σέ μιά χώρα-μέλος καλύπτεται ὡς χρόνος ἀσφαλίσεως.

Οἱ διατάξεις τοῦ Κοινωνικοῦ Ταμείου ἐφαρμόζονται γιά τήν Ἑλλάδα ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981 καί κατά συνέπεια τό Ταμεῖο θά συμμετέχει ἀμέσως μέ τήν ἔνταξη στή χρηματοδότηση προγραμμάτων μετεκπαιδεύσεως καί ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ τῶν ἐργατῶν. Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι τό Εὐρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμεῖο, μέ τόν ἐτήσιο προϋπολογισμό του ὁρίζει συνολικό ποσό πού διατίθεται γιά τήν χρηματοδότηση προγραμμάτων γιά ὅλες τίς χῶρες καί δέν κάνει κατανομή κατά χώρας.

Κατά συνέπεια οἱ δυνατότητες ἀντλήσεως ποσῶν ἀπό τό Ταμεῖο αὐτό εἶναι μεγάλες καί ἐξαρτῶνται ἁπλῶς ἀπό τήν ἐγκαιρη προετοιμασία καταλλήλων προγραμμάτων γιά χρηματοδότηση.

Τό ἐτήσιο ποσό πού θά μποροῦμε προοδευτικά ν' ἀντλήσουμε ἀπό τό Κοινωνικό Ταμεῖο ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι τῆς τάξεως τῶν πενήντα (50) ἑκατ. Ε.Λ.Μ. ἤ ἑξήντα ἀκτώ (68) ἑκατ. δολλαρίων.

7. ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Κατ' ἐξαίρεση πρός τίς κοινοτικές διατάξεις καί τούς κοινούς πίνακες τῆς Κοινότητος γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν ἔναντι τρίτων χωρῶν, ἡ Ἑλλάς μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1985 δύναται νά διατηρήσει περιορισμούς εἰσαγωγῆς ἔναντι τῶν χωρῶν ΓΚΑΤΤ καί Κρατικοῦ Ἐμπορίου, ὑπό τήν μορφή συνολικῶν ποσοστώσεων, γιά τά δέκα ἑπτά προϊόντα καί γιά τά ποσά πού ἀναφέρονται στό συνημμένο στήν Πράξη Προσχωρήσεων Εἰδικό Παράρτημα, δηλαδή γιά βιομηχανικά προϊόντα πού παράγονται ἀπό εὐαίσθητους, γιά τήν ἑλληνική οἰκονομία, κλάδους τῆς βιομηχανικῆς, βιοτεχνικῆς καί ἀγροτικῆς παραγωγῆς, πού κρίθηκε ἀναγκαῖο νά προστατευθοῦν ἀπό τόν ἀνταγωνισμό τῶν τρίτων χωρῶν, κατά τή διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου.

Γιά τά προϊόντα πού δέν ἔχουν ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τήν Κοινότητα, ὑπό τή σημερινή της σύνθεση ἔναντι τρίτων χωρῶν καί τά ὁποῖα ἡ Ἑλλάς δέν ἔχει ἀπελευθερώσει ἔναντι τῆς Κοινότητος, ἡ Ἑλλάς θά μπορέσει νά διατηρήσει ποσοτικούς περιορισμούς ἔναντι τῶν τρίτων χωρῶν ὑπό μορφήν ποσοστώσεων, γιά τά προϊόντα πού ἀναφέρονται σέ ἄλλο πίνακα συνημμένο στήν Πράξη Προσχωρήσεως. Ἡ Ἑλλάς θά καταργήσει καί ἔναντι τῶν τρίτων χωρῶν τό σύστημα τῶν προκαταβολῶν καί πληρωμῆς τοῖς μετρητοῖς κατά τίς εἰσαγωγές μέ τόν ἴδιο ρυθμό πού θά τό καταργήσει καί ἔναντι τῆς Κοινότητος.

Ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1981 ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόζει τό σύστημα τῶν γενικευμένων προτιμήσεων πού ἡ Κοινότης ἔχει παραχωρήσει ἔναντι τῶν ὑπό ἀνάπτυξη χωρῶν γιά ὅλα τά προϊόντα, πλήν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, γιά τά ὁποῖα ἡ Ἑλλάς θά προσαρμοσθεῖ στό σύστημα τῶν γενικευμένων προτιμήσεων, προοδευτικά μέχρι Δεκεμβρίου 1985.

Ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόσει ἀπό τήν ἔνταξη τίς διατάξεις τῶν συμφωνιῶν πού ἡ Κοινότης ἔχει συνάψει μέ ὁρισμένες τρίτες χῶρες.

Τά μεταβατικά μέτρα καί οἱ προσαρμογές θά ἀποτελέσουν ἀντικείμενο εἰδικῶν πρωτοκόλλων πού θά συναφθοῦν μέ τίς χῶρες αὐτές κατά τό διάστημα τῆς ἐνδιαμέσου περιόδου, μέχρι τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1981.

Ἐν πάση περιπτώσει δέν μπορεῖ ὁπωσδήποτε νά ἐφαρμοσθεῖ ἔναντι τῶν χωρῶν αὐτῶν εὐνοϊκότερο καθεστώς ἀπό ὅ,τι ἔναντι τῆς Κοινότητος.

Οἱ χῶρες μέ τίς ὁποῖες ἐφαρμόζονται οἱ διατάξεις αὐτές εἶναι: Ἀλγέρι, Αὐστρία, Κύπρος, Ἱσπανία, Αἴγυπτος, Φινλανδία, Ἰσλανδία, Ἰσραήλ, Ἰορδανία, Λίβανος, Μάλτα, Μαρόκο, Νορβηγία, Πορτογαλία, Σουηδία, Ἑλβετία, Συρία, Τυνησία καί Τουρκία καί οἱ μεσογειακές χῶρες, μέ τίς ὁποῖες ἡ Κοινότης θά συνάψει συμφωνίες πρό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1981.

Ἡ Συνθήκη τοῦ LOME πού ὑπεγράφη μεταξύ Κοινότητος καί τῶν χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς, Καραϊβικῆς καί τοῦ Εἰρηνικοῦ, τήν 28 Φεβρουαρίου 1975, δέν θά ἐφαρμοσθεῖ ἀπό τήν Ἑλλάδα, ἐξαιρέσει τοῦ πρωτοκόλλου πού ἀφορᾶ στή ζάχαρη. Θά ἐφαρμοσθεῖ ὅμως κάθε νέα συμφωνία πού ἡ Κοινότης θά ὑπογράψει μέ τίς χῶρες αὐτές μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1980.

Ἀπό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1981 ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόζει τή Συμφωνία ἐπί τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου τῶν κλωστοϋφαντουργικῶν προϊόντων, καθώς ἐπίσης καί τίς διμερεῖς Συμφωνίες πού ἡ Κοινότης ἔχει ὑπογράψει στά πλαίσια αὐτῆς τῆς Συμφωνίας.

Ἡ Κοινότης θά διαπραγματευθεῖ τά πρωτόκολλα τῆς προσαρμογῆς τῶν Συμφωνιῶν αὐτῶν μέ τίς ἐνδιαφερόμενες τρίτες χῶρες, ὥστε νά προβλεφθεῖ αὐτοπεριορισμός τῶν ἐξαγωγῶν τῶν χωρῶν αὐτῶν καί πρός τήν Ἑλλάδα, στά εἴδη πού ἀποτελοῦν ἀντικείμενο περιορισμῶν ἐξαγωγῆς πρός τήν Κοινότητα, ὑπό τή σημερινή της σύνθεση.

Ἂν ἡ ἔνταξη Ἱσπανίας καί Πορτογαλίας στίς Κοινότητες πραγματοποιηθεῖ πρό τῆς λήξεως τῆς μεταβατικῆς περιόδου, ἐνδεχομένως θά καταστεῖ ἀναγκαῖον νά γίνουν εἰδικές μεταβατικές ρυθμίσεις στίς σχέσεις μεταξύ Ἑλλάδος καί τῶν χωρῶν αὐτῶν. Οἱ μεταβατικές αὐτές ρυθμίσεις θά προβλεφθοῦν στά ὄργανα προσχωρήσεως στίς Κοινότητες τῆς Ἱσπανίας καί Πορτογαλίας.

Μέ τίς μεταβατικές ρυθμίσεις πού ἐπετεύχθησαν στόν τομέα τῶν ἐξωτερικῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς Κοινότητος ἐξασφαλίσθηκε ἡ μεγίστη δυνατή προστασία τῆς ἑλληνικῆς ἀγροτικῆς καί βιομηχανικῆς παραγωγῆς γιά τό διάστημα μέχρι 1 Ἰανουαρίου 1986, ἔναντι τοῦ συναγωνισμοῦ τῶν τρίτων ἐκτός τῆς Κοινότητος χωρῶν.

8. ΚΙΝΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΑΔΗΛΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Ἡ Ἑλλας μπορεῖ ν' ἀναβάλει τήν ἐφαρμογή τῶν κοινοτικῶν διατάξεων ὡς πρός τήν ἀπελευθέρωση τῆς κινήσεως τῶν κεφαλαίων καί ἀδήλων συναλλαγῶν στίς ἀκόλουθες περιπτώσεις:

α. Μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1985, δηλαδή γιά πέντε ἔτη, τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἀμέσων ἐπενδύσεων Ἑλλήνων κατοίκων Ἑλλάδος στίς χῶρες τῆς Κοινότητος, ὑπό τήν παροῦσα σύνθεσή της.

β. Μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1983, δηλαδή γιά τρία ἔτη, τήν μεταφορά τοῦ προϊόντος ρευστοποιήσεως ἀμέσων ἐπενδύσεων πού πραγματοποιήθηκαν στήν Ἑλλάδα ἀπό κατοίκους τῆς Κοινότητος πρό τῆς 12ης Ἰουνίου 1975, δηλαδή πρό τῆς ἡμέρας πού ὑπεβλήθη ἡ αἴτησή μας γιά τήν Προσχώρηση στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Μέχρι τέλους τοῦ 1983 θά ἰσχύουν οἱ ἀρχικοί ὅροι ὑπό τούς ὁποίους ἔχει ἐγκριθεῖ ἡ ἐπένδυση.

γ. Μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1985 γιά τήν πραγματοποίηση ἐπενδύσεων σέ ἀκίνητα ἀπό κατοίκους τῆς Ἑλλάδος στά κράτη-μέλη τῆς σημερινῆς Κοινότητος, ἐκτός τῶν περιπτώσεων πού συνδέονται μέ τήν ἄσκηση ἐπαγγέλματος ἐντός τῆς Κοινότητος ὑπό μισθωτοῦ ἤ μή.

δ. Μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1985, γιά μιά κατηγορία ἀδήλων πληρωμῶν στίς χῶρες-μέλη τῆς Κοινότητος, ἐκ μέρους Ἑλλήνων ὑπηκόων, ἐκτός τῶν πληρωμῶν γιά ἀγορά τίτλων πού ἐκδίδονται ἀπό τίς Κοινότητες ἤ ἀπό τήν Εὐρωπαϊκή Τράπεζα Ἐπενδύσεων. Στήν περίπτωση αὐτή ὁρίζεται ποσόστωση 20 ἑκατ. Ε.Λ.Μ. γιά τό ἔτος 1981 πού αὐξάνεται κατά 20% κατ' ἔτος στό διάστημα τῆς πενταετίας.

Ἐξ ἄλλου συμφωνήθηκε πενταετής μεταβατική περίοδος γιά τήν προοδευτική ἀπελευθέρωση τῶν δεσμευμένων κεφαλαίων στήν Ἑλλάδα, πού ἀνήκουν σέ μονίμους κατοίκους τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς σημερινῆς Κοινότητος.

Ἡ Ἑλλάς δύναται ἐπίσης νά διατηρήσει περιορισμούς στήν διάθεση τουριστικοῦ συναλλάγματος μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1985. Ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981 τό ἐτήσιο ποσό τουριστικοῦ συναλλάγματος γιά τούς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος δέν μπορεῖ νά εἶναι κατώτερο τῶν 400 Ε.Λ.Μ., δηλ. 550 δολλαρίων περίπου μέ τή σημερινή ἰσοτιμία. Ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1982 τό ποσόν αὐτό αὐξάνεται κατά 20% ἐτησίως, στό διάστημα τῆς πενταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου, μετά τή λήξη τῆς ὁποίας θ' ἀπελευθερωθεῖ.

Θά πρέπει πάντως νά σημειωθεῖ πρός διάλυση κάθε ἀνησυχίας, ὅτι καί μετά τό τέλος τῆς μεταβατικῆς περιόδου, ἀλλά καί κατά τήν διάρκεια αὐτῆς, σέ περίπτωση δυσχερειῶν ἤ σοβαρᾶς ἀπειλῆς δυσχερειῶν στό Ἰσοζύγιο Πληρωμῶν, θά δυνάμεθα νά ζητήσουμε τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 108 τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης πού προβλέπει τήν λήψη καταλλήλων μέτρων γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς δυσκόλου καταστάσεως σύμφωνα μέ ὁρισμένη διαδικασία.

Κατ' ἐφαρμογήν τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ καί σήμερα ἀκόμη ὁρισμένες χῶρες τῆς Κοινότητος ἐφαρμόζουν γιά λόγους Ἰσοζυγίου Πληρωμῶν προστατευτικά μέτρα καί ἐλέγχους στήν κίνηση κεφαλαίων καί ἀδήλων πληρωμῶν.

9. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Ἡ Κοινότης ἀναγνώρισε τή σημασία πού ἔχει γιά τίς μεταφορές τῆς Ἑλλάδος πρός τήν Κοινότητα καί ἀντιστρόφως ἡ ὁδός μέσω Γιουγκοσλαβίας καί Αὐστρίας. Συμφωνήθηκε ὅτι κατά τίς διαπραγματεύσεις πού διεξάγει μέ τίς χῶρες αὐτές γιά τίς διεθνεῖς μεταφορές θά λάβει ὑπ' ὄψη τά ἑλληνικά συμφέροντα.

Γιά τά κοινωνικά θέματα πού συνδέονται μέ τίς μεταφορές συμφωνήθηκε μεταβατική περίοδος δώδεκα μηνῶν, γιά νά ἐφαρμόσει ἡ Ἑλλάς τίς κοινοτικές διατάξεις πού ἀναφέρονται στίς διεθνεῖς μεταφορές καί τρία χρόνια γιά τίς κοινοτικές διατάξεις πού ἀναφέρονται στίς ἐθνικές μεταφορές. Οἱ διατάξεις αὐτές ρυθμίζουν θέματα ὡρων ἐργασίας τῶν ὁδηγῶν καί συνοδηγῶν.

Ἐπίσης συμφωνήθηκε τριετής μεταβατική περίοδος γιά τήν ἐφαρμογή τῶν κοινοτικῶν διατάξεων πού ἀναφέρονται στήν εἴσοδο στό ἐπάγγελμα τοῦ μεταφορέα ἐμπορευμάτων καί ἐπιβατῶν.

Στόν τομέα τῶν μεταφορῶν συμφωνήθηκαν ἐπίσης καί ἄλλες, μικρότερης σημασίας, μεταβατικές ρυθμίσεις.

10. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

Τό κοινοτικό καθεστώς ὡς πρός τό δικαίωμα ἐγκαταστάσεως καί τήν ἐλευθέρα παροχή ὑπηρεσιῶν θά ἐφαρμοσθεῖ ἀμέσως ἀπό τήν ἔνταξή μας χωρίς μεταβατική περίοδο.

Τά ὠφελήματα πού προκύπτουν γιά τούς Ἕλληνες ἐλεύθερους ἐπαγγελματίες καί ἐπιστήμονες, θά εἶναι σημαντικά, γιατί διανοίγονται δυνατότητες ν' ἀσκήσουν τίς δραστηριότητές τους σέ ὁλόκληρη τήν Εὐρώπη, ἀντί τοῦ περιορισμένου χώρου τῆς Ἑλλάδος. Ἀπό τήν ἐλευθερία ἐγκαταστάσεως ἐξηρέθη τό Ἅγιο Ὄρος, γιατί ἀναγνωρίσθηκε ὁ πνευματικός καί θρησκευτικός χαρακτήρας τῶν περιορισμῶν πού ἐφαρμόζονται στή περιοχή αὐτή.

11. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Στή Συνθήκη θά περιληφθεῖ πρωτόκολλο ὅμοιο μέ ἐκεῖνο πού ἴσχυσε γιά τήν Ἰρλανδία, κατά τήν πρώτη διεύρυνση τῆς Κοινότητος, μέ τό ὁποῖο θά ἀναγνωρίζεται ἡ σημασία τῆς πολιτικῆς τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως γιά τήν οἰκονομική καί βιομηχανική ἀνάπτυξη τῆς χώρας καί γιά τήν προοδευτική ἐξάλειψη τῶν διαφορῶν ἀναπτύξεως κατά περιφερείας, πρός τόν σκοπό τῆς προσεγγίσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῆς Ἑλλάδος μέ ἐκεῖνο τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

Τό Περιφερειακό Ταμεῖο τῆς Κοινότητος θά καλύπτει, ἀναλόγως τῶν περιοχῶν καί τοῦ εἴδους τῶν ἐνισχύσεων, μέχρι τοῦ 50% τῆς συμμετοχῆς τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως στίς δαπάνες γιά τήν ἀνάπτυξη προβληματικῶν περιοχῶν.

Ἐκτιμᾶται ὅτι τό μερίδιο τῆς Ἑλλάδος στόν προϋπολογισμό τοῦ Περιφερειακοῦ Ταμείου θά φθάσει προοδευτικά τά 105 ἑκατ. Ε.Λ.Μ. ἐτησίως, δηλαδή ἄνω τῶν 140 ἑκατ. δολλ. τό χρόνο. Ὅπως εἶναι φανερό, τό ὕψος τῶν εἰσπράξεών μας ἀπό τό Ταμεῖο θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τά σχέδια περιφερειακῆς ἀναπτύξεως, τά ὁποῖα θά εἴμεθα ἕτοιμοι νά ὑποβάλουμε γιά ἔγκριση στό Ταμεῖο.

12. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Συμφωνήθηκε ὅτι ἡ δραχμή θά περιληφθεῖ στήν νομισματοδέσμη τῶν ἰσοτιμιῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Λογιστικῆς Μονάδος κατά τήν διάρκεια τῆς πενταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου στήν περίπτωση πού θά λάβει χώρα ἀναθεώρηση τῆς συνθέσεως τῆς νομισματοδέσμης, καί βάσει τῶν διαδικασιῶν πού ἔχουν καθορισθεῖ ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ Δεκεμβρίου 1978 τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου ἐπί τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Νομισματικοῦ Συστήματος.

Ἐν πάση περιπτώσει ἡ δραχμή θά περιληφθεῖ στή νομισματοδέσμη τῆς Ε.Λ.Μ. τό ἀργότερο μέ τή λήξη τῆς μεταβατικῆς περιόδου. Στό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου θά ἐξετασθεῖ ἐπίσης ἡ συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος στό Εὐρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα πού ἐτέθη σέ ἐφαρμογή τόν παρελθόντα Μάρτιο. Ἡ προσχώρηση τῆς Ἑλλάδος στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες συνεπάγεται τή συμμετοχή της στό κεφάλαιο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τραπέζης.

Ἡ Ἑλλάς θά καταβάλει, σύμφωνα μέ κοινοτικές ἀποφάσεις, τήν ἀναλογία της ἐπί τοῦ καταβεβλημένου κεφαλαίου πού φθάνει τά 14,5 ἑκατ. Ε.Λ.Μ. ἤ 19,5 ἑκατ. δολλ. σέ πέντε ἐξαμηνιαῖες δόσεις. Ἡ καταβολή μπορεῖ νά γίνει καί σέ μετατρέψιμες δραχμές. Θά συμμετάσχει ἐπίσης εἰς τά ἀποθεματικά τῆς Τραπέζης μέ ποσό 8 ἑκατ. περίπου Ε.Λ.Μ. ἤ 10,8 ἑκατ. δολλ. περίπου.

13. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ - ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ

Ἡ Ἑλλάς θά ἐφαρμόσει ἀπό τήν ἔνταξη τήν Ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Ὑπουργῶν τῆς Κοινότητος τῆς 21 Ἀπριλίου 1970 ὡς πρός τήν συνεισφορά ἀπό τίς χῶρες-μέλη στόν κοινοτικό προϋπολογισμό τῶν ἰδίων πόρων αὐτοῦ, ἀλλά μέ τίς ἀκόλουθες μεταβατικές ρυθμίσεις.

Συμφωνήθηκε τριετής μεταβατική περίοδος γιά τήν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος εἰσαγωγή τοῦ φόρου προστιθέμενης ἀξίας. Ἐπίσης ἀνεγνωρίσθη ἡ δυνατότης ν' ἀπαλλάξουμε ἀπό τήν ἐφαρμογή τοῦ φόρου προστιθεμένης ἀξίας, τίς μικρές ἐπιχειρήσεις μέ ἐτήσιο κύκλο ἐργασιῶν κάτω τῶν 500.000 δρχ. (10.000 Ε.Λ.Μ.).

Μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ φόρου προστιθεμένης ἀξίας στήν Ἑλλάδα ἡ συνεισφορά μας στόν κοινοτικό προϋπολογισμό γιά τόν πόρο αὐτό, θά ὑπολογίζεται μέ βάση τό ἀκαθάριστο ἐθνικό εἰσόδημα καί σύμφωνα μέ τούς μηχανισμούς πού εἶχαν ἐφαρμοσθεῖ καί γιά τά ἄλλα κράτη-μέλη.

Οἱ εἰσπράξεις ἀπό δασμούς πού θά εἰσφέρουμε μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1985, περιλαμβάνουν μόνο τά ποσά τῶν δασμῶν πού θά εἰσπράτταμε, ἄν ἐφαρμόζαμε ἀπό τήν πρώτη ἡμέρα τῆς ἐντάξεως τό Κοινό Ἐξωτερικό Δασμολόγιο καί τά μειωμένα ποσοστά δασμῶν, λόγῳ δασμολογικῶν προτιμήσεων πού ἐφαρμόζει ἡ Κοινότης ἔναντι τῶν τρίτων χωρῶν.

Ἐπομένως θά παρακρατοῦμε καί δέν θά εἰσφέρουμε στήν Κοινότητα, κατά τή διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, τούς δα-

σμούς ποὺ πράγματι θά εἰσπράττουμε ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν ἀπό τήν Κοινότητα μέχρι τῆς καταργήσεώς των καί τό ἐπί πλέον τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου ποσό δασμῶν ἐπί τῶν εἰσαγωγῶν ἀπό τρίτες χῶρες. Τό ποσό ποὺ θά παρακρατοῦμε, σύμφωνα μέ τή ρύθμιση αὐτή, μέ βάση τά δεδομένα τοῦ 1978, ὑπολογίζεται σέ δέκα τρία (13) δισεκατομμύρια δραχμές γιά τό πρῶτο ἔτος τῆς ἐντάξεως. Ἔτσι μειώνεται αἰσθητά ἡ συνεισφορά μας στόν κοινοτικό προϋπολογισμό κατά τό ποσό αὐτό στό πρῶτο ἔτος καί ἀνάλογα στά ἑπόμενα χρόνια, τῆς μεταβατικῆς περιόδου.

Μετά τήν 1η Ἰανουαρίου 1986 πού θά ἐφαρμόζουμε τό Κοινό Ἐξωτερικό Δασμολόγιο, τό σύνολο τῶν εἰσπράξεων ἀπό δασμούς θά εἰσφέρεται στήν Κοινότητα.

Ἡ συνεισφορά μας στήν Κοινότητα ἐκ τῶν εἰσπράξεων ἐπί τοῦ φόρου προστιθεμένης ἀξίας ἡ βάσει τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος θ' ἀρχίσει ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1981.

Ἐν τούτοις ἡ Κοινότης, γιά νά ἐλαφρύνει τό δημοσιονομικό βάρος τῆς Ἑλλάδος ἀπό τήν συνεισφορά της στόν Κοινοτικό Προϋπολογισμό τοῦ πόρου αὐτοῦ, ἐδέχθη καί συμφωνήθηκε νά ἐπιστρέφει κατά τή διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, ποσοστό τοῦ ποσοῦ πού θά εἰσφέρουμε προοδευτικά μειούμενο. Τά ποσοστά τῆς ἐπιστροφῆς εἶναι 70% γιά τό 1981, 50% γιά τό 1982, 30% γιά τό 1983, 20% γιά τό 1984, καί 10% γιά τό 1985.

Τό ποσό ποὺ θά μᾶς ἐπιστραφεῖ κατά τό πρῶτο ἔτος ὑπολογίζεται σέ τρία δίς ἑπτακόσια ἑκατομμύρια δραχμές μέ βάση ὑπολογισμοῦ τά δεδομένα τοῦ 1978. Οἱ ρυθμίσεις αὐτές συμφωνήθηκαν ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος γιά νά ἐξασφαλισθεῖ ὅτι τό δημοσιονομικό ἀποτέλεσμα ἀπό τήν ἔνταξή μας στήν Κοινή Ἀγορά θά εἶναι θετικό ὑπέρ ἡμῶν ἀπό τόν πρῶτο χρόνο τῆς ἐντάξεως.

Τελικά ἀπό τίς ρυθμίσεις αὐτές καί ἐκεῖνες πού συμφωνήθηκαν στό γεωργικό τομέα ὑπέρ τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας, καθώς καί ἀπό τή συμμετοχή τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό πρῶτο ἔτος στό Εὐρωπαϊκό Ταμεῖο Περιφερειακῆς Ἀναπτύξεως, τό Τμῆμα Προσανατολισμοῦ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Γεωργικοῦ Ταμείου, τό Κοινωνικό Ταμεῖο κ.λ.π. προκύπτει θετικό δημοσιονομικό ὄφελος ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος κατά τό πρῶτο ἔτος τῆς ἐντάξεως ἀγδόντα ἑκατομμυρίων Ε.Λ.Μ. ἢ ἑκατόν δέκα περίπου ἑκατομμυρίων δολλαρίων.

Μέ βάση τά σημερινά δεδομένα καί τίς ρυθμίσεις πού συμφωνήθηκαν γιά τήν μεταβατική περίοδο σέ ὅλους τούς τομεῖς καί εἰδικότερα τή γεωργία, καθώς καί τήν ἐκτιμωμένη ἄντληση πόρων ἀπό τά Κοινοτικά Ταμεῖα, ὑπολογίζεται ὅτι τό θετικό ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος δημοσιονομικό ἀποτέλεσμα θά εἶναι κατά τό δεύτερο ἔτος τῆς μεταβατικῆς περιόδου 160-180 ἑκατ. Ε.Λ.Μ. ἢ 210-240 ἑκατ. δολλάρια. Τό ποσό θ' αὐξάνεται προοδευτικά κατά τά ἑπόμενα ἔτη. Γιά ὁλόκληρο τό διάστημα τῆς πενταετοῦς μεταβατικῆς περιόδου ἐκτιμᾶται μέ βάση τά σημερινά δεδομένα, ὅτι τό συνολικό θετικό δημοσιονομικό ὄφελος τῆς Ἑλλάδος θά εἶναι τῆς τάξεως τῶν 1.350 ἑκατ. Ε.Λ.Μ. ἢ 1.800 ἑκατ. δολλάρια.

Μετά τή λήξη τῆς μεταβατικῆς περιόδου, μέ βάση τά σημερινά οἰκονομικά δεδομένα καί χωρίς νά μποροῦν νά προεξοφληθοῦν οἱ μεταβολές πού μπορεῖ νά σημειωθοῦν τόσο στήν ἐξέλιξη τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ὅσο καί στήν κοινοτική πολιτική, ἐκτιμᾶται ὅτι τό συνολικό ἐτήσιο θετικό δημοσιονομικό ἀποτέλεσμα θά εἶναι τῆς τάξεως τῶν 500 ἑκατ. Ε.Λ.Μ. ἢ 675 ἑκατ. δολλαρίων.

Αὐτό εἶναι σέ γενικές γραμμές τό περιεχόμενο τῆς Συνθήκης τῆς Προσχωρήσεώς μας στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες στήν πιό ἁπλή, κατά τό δυνατό, μορφή, πού ν' ἀποδίδει ὅμως πιστά τά κείμενα. Ἀμέσως μετά τήν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης θά δοθοῦν στή δημοσιότητα τά πλήρη κείμενα τῶν Συνθηκῶν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, 1974-1980

(Μ. Ἔβερτ, «Καραμανλῆς, ὁ ἀναμορφωτής», Ἀθήνα, χ.η., σσ. 131-160 καί 179-181)

1. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ ΤΟΥ 1974

Κατά τήν περίοδο 1973-1974 ἡ ἑλληνική οἰκονομία δοκιμάστηκε σοβαρά ἀπό τήν αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου. Βασική αἰτία ἦταν ὅτι ἡ ἐνεργειακή κρίση πού ἐκδηλώθηκε τό 1973, βρῆκε τήν ἑλληνική οἰκονομία ὑπερθερμασμένη. Μολονότι οἱ πρῶτες ἐνδείξεις γιά τήν κατάσταση αὐτή τῆς οἰκονομίας ἦταν ἤδη ἐκδῆλες ἀπό τό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1972 μέ τήν ἐμφανῆ ἐπιτάχυνση τοῦ πληθωρισμοῦ, δέν πάρθηκαν τά κατάλληλα μέτρα. Ἀντίθετα, μάλιστα, ὁρισμένα μέτρα ἐλέγχου τῆς ἀγορᾶς πού πῆρε ἡ τότε δικτατορική Κυβέρνηση (π.χ. πάγωμα τῶν τιμῶν), δημιούργησαν συμπιεσμένο πληθωρισμό, ἡ ἀνοικτή ἐκδήλωση τοῦ ὁποίου ἦταν ἀναπόφευκτη μέ τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἀγορᾶς ἀπό τούς ἐλέγχους, γιατί δέν περιορίστηκε ὅσο ἔπρεπε ὁ ρυθμός χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας καί τῶν δαπανῶν τοῦ δημόσιου τομέα. Ἔτσι, τό 1973 ὁ ρυθμός ἀνόδου τοῦ δείκτη τιμῶν καταναλωτῆ, σέ μέσα ἐπίπεδα, ἔφτασε τό 15,5% καί τό 1974 τό 26,9%.

Ἡ τόσο σημαντική ἐπιτάχυνση τοῦ πληθωρισμοῦ εἶχε τίς ἀναπόφευκτες δυσμενεῖς συνέπειες στό ἰσοζύγιο πληρωμῶν. Τό ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἀπό 401,5 ἑκατ. δολλ. πού ἦταν τό 1972 ἔφτασε τά 1.191,5 ἑκατ. δολλ. τό 1973, αὔξηση πού μερικῶς μόνο δικαιολογεῖται ἀπό τήν αὔξηση τῆς δαπάνης γιά καύσιμα. Ἡ δυσμενής αὐτή ἐξέλιξη δημιούργησε σοβαρή συναλλαγματική στενότητα σέ μιά κρίσιμη περίοδο, πού περιόρισε τίς δυνατότητες γιά ταχύρρυθμη αὔξηση τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος.

Στόν τομέα τῆς ἐργασίας ἡ κατάσταση ἦταν σοβαρή. Ἡ ἀδυναμία τῶν ἐργαζομένων νά ἀντιδράσουν στή μείωση τοῦ πραγματικοῦ τους εἰσοδήματος, λόγῳ τῆς ἐπιταχύνσεως τοῦ πληθωρισμοῦ, κατά τά χρόνια 1973 καί 1974 δημιούργησε συναισθήματα ἀπογοητεύσεως. Δίκαια προβλήθηκαν τά αἰτήματα τῶν ἐργαζομένων, μέ τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας, γιά ἀναδιανομή τοῦ εἰσοδήματος, ὥστε νά πάρουν οἱ ἐργαζόμενοι μέρος ταῦ εἰσοδήματος πού ἔχασαν κατά τή διάρκεια τῆς δικτατορίας λόγῳ τοῦ πληθωρισμοῦ καί νά τεθοῦν οἱ βάσεις γιά μιά δίκαιη διανομή τοῦ εἰσοδήματος στό μέλλον.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς γνώριζε πώς ἡ ἀναδιανομή τοῦ εἰσοδήματος σέ περίοδο ὑφέσεως θά σήμαινε μείωση τῆς δυνατότητας νά συμπιεστεῖ ὁ πληθωρισμός. Ὅμως, ἡ ἐπιθυμία γιά κοινωνική γαλήνη, πού ἐκδηλωνόταν ἀπό ὅλες τίς πλευρές καί πού κάτω ἀπό τίς τότε ἐθνικές συνθῆκες ἦταν ἀπαραίτητη, καί ἡ προοπτική ὅτι τό ψυχολογικό κλίμα θά βελτιωνόταν σημαντικά μέ τήν ἀνάληψη τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας ἀπό ἕνα δοκιμασμένο ἡγέτη, μαζί μέ τήν ἀποκατάσταση ὁμαλῶν συνθηκῶν λειτουργίας τῆς ἀγορᾶς, πού θά συνέβαλλαν στή μείωση τοῦ πληθωρισμοῦ, ἔπεισαν τόν Κ. Καραμανλῆ γιά τήν ἀνάγκη νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ἀγοραστική δύναμη τῶν ἀμοιβῶν τῶν ἐργαζομένων. Μιά τέτοια πολιτική κρίθηκε σκόπιμη καί ἀπό τήν ἄποψη, ὅτι ἡ ἀναδιανομή τοῦ εἰσοδήματος

κάτω από τίς οἰκονομικές συνθῆκες πού ἐπικρατοῦσαν τήν περίοδο ἐκείνη θά διευκόλυνε τήν ἀνάκαμψη τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας, γιατί τό 1974 τό ἀκαθάριστο ἐγχώριο προϊόν τοῦ δευτερογενῆ τομέα μειώθηκε κατά 11% καί γιατί ἡ ἀναπασχόληση παραγωγική δυναμικότητα πού ὑπῆρχε τό χρόνο ἐκεῖνο ἦταν σημαντική.

Βέβαια, ἡ ἀνάκαμψη τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας μέσα σέ σύντομο χρονικό διάστημα ἦταν ἔργο δύσκολο καί γιατί ἡ δυσμενής διεθνής οἰκονομική συγκυρία δέν ἐπέτρεπε τήν αὔξηση τῶν ἐξαγωγῶν.

Ἐντούτοις, ὁ Κ. Καραμανλῆς διαπίστωνε ὅτι ἡ ἀνάγκη γιά πρόοδο ἦταν ἐπιτακτική. Χωρίς αὔξηση τῆς παραγωγῆς δέν θά ἦταν δυνατή ἡ μείωση τοῦ πληθωρισμοῦ καί ἡ διατήρηση τῆς ἀπασχολήσεως πού μέ τήν ὄψεση τοῦ 1974 παρουσίαζε ἐμφανῆ σημεῖα κάμψεως, σέ ὑψηλά ἐπίπεδα. Ἔτσι, μέ τή λογική ἀναδιανομή τοῦ εἰσοδήματος πού ἐπιχείρησε καί μέ τήν αὔξηση τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας ἐπιτεύχθηκε ἡ ἐπάνοδος στήν οἰκονομική πρόοδο. Μέσα στό 1975, τό ἀκαθάριστο ἐγχώριο προϊόν αὐξήθηκε κατά 5,1%, ἡ βιομηχανική παραγωγή κατά 4,4%, ὁ πληθωρισμός μειώθηκε στό 13,4% καί τό ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν περιορίστηκε στά 956 ἑκατ. δολλ. (ἐναντι 1.145 ἑκατ. δολλ. τό 1974). Χάρη δέ στό εὐνοϊκό ψυχολογικό κλίμα καί τήν ἐμπιστοσύνη πρός τήν ὁμαλότητα, πού δημιουργήθηκαν μέ τήν ἀνάληψη τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας ἀπό ἕναν ἀδιαμφισβήτητο ἡγέτη, ἡ εἰσροή ἰδιωτικῶν κεφαλαίων αὐξήθηκε σημαντικά καί ἔφτασε τό 1975 στά 923,4 ἑκατ. δολλ., πού σχεδόν κάλυψε τό ἔλλειμμα τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν.

Ἡ ἀγοραστική δύναμη πού φαλκιδεύτηκε κατά τή διάρκεια τῆς δικτατορίας, ἀποκαταστάθηκε καί τό μερίδιο τῆς ἐργασίας στό καθαρό εἰσόδημα τοῦ μή γεωργικοῦ τομέα τῆς οἰκονομίας τό 1975 ἔφτασε στό ἐπίπεδο πού ἦταν πρίν τήν ἐκδήλωση τοῦ πληθωρισμοῦ (49,5%) καί στή συνέχεια ἔφτασε τό 56,4% τό 1979.

2. Η ΝΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΟΡΜΗΣΗ

Τά ἀποτελέσματα τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς πού ἀκολουθήθηκε κατά τόν πρῶτο χρόνο μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας ὑπῆρξαν ἐνθαρρυντικά σέ ὅλα σχεδόν τά οἰκονομικά μεγέθη. Αὐτό ἐνθάρρυνε τόν Κ. Καραμανλῆ νά συνεχίσει τήν προσπάθεια γιά οἰκονομική πρόοδο. Γιατί, χωρίς τήν αὔξηση τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος, οὔτε ἡ ἀναδιανομή τοῦ εἰσοδήματος θά ἦταν δυνατή ἀλλ' οὔτε καί ἐπάρκεια ἀγαθῶν θά ὑπῆρχε στήν ἀγορά. Μέ ἀναδιανομή τοῦ εἰσοδήματος καί στασιμότητα τῆς παραγωγῆς θά εἴχαμε ἐπιτάχυνση τοῦ πληθωρισμοῦ καί αὔξηση τῆς ἀνεργίας. Ἐξάλλου, ἡ ἀνάγκη γιά παραπέρα οἰκονομική πρόοδο πήγαζε καί ἀπό τήν ἐπιδίωξη τοῦ Κ. Καραμανλῆ νά μειωθεῖ ἡ διαφορά μεταξύ τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργαζομένων στίς χῶρες τῆς ΕΟΚ, γιατί ἡ ὕπαρξη σημαντικῆς διαφορᾶς τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου μεταξύ τῆς χώρας μας καί τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ θά σήμαινε, ἐκτός τῶν ἄλλων, καί τή διακοπή τῆς παλιννοστήσεως πού ἄρχισε μέ τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στήν Ἑλλάδα.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς γνώριζε ὅτι δέν ἦταν δυνατή ἡ συνέχιση τῶν ὑψηλῶν ρυθμῶν προόδου τῆς Ὀκταετίας, γιατί ἡ διεθνής οἰκονομική κατάσταση δέν βοηθοῦσε. Οὔτε ἦταν σκόπιμη ἡ ἐπιδίωξη ἑνός ὑψηλοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος γιατί ἡ πιθανότητα γιά μιά νέα ἐνεργειακή κρίση ἦταν μεγάλη. Παρά τίς δυσμενεῖς αὐτές συνθῆκες ἀκολούθησε ἐπεκτατική οἰκονομική πολιτική. Ὁ ρυθμός αὐξήσεως τοῦ ἀκαθάριστου ἐγχώριου προϊόντος πού ἐπιτεύχθηκε κατά τήν 5ετία 1975-1979 ἦταν διπλάσιος τοῦ ρυθμοῦ προόδου πού πέτυχαν οἱ χῶρες τῆς ΕΟΚ καί τό ἐπίπεδο τῆς ἀνεργίας στή χώρα μας διατηρήθηκε γύρω στό 2%, ἐνῶ στίς χῶρες τῆς ΕΟΚ ἡ ἀνεργία αὐξανόταν σημαντικά γιά νά φτάσει τό 5,2% τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τό 1979 μέ ἐμφανῆ τήν τάση γιά παραπέρα αὔξησή της.

Ὁ παρακάτω πίνακας πού ἀπεικονίζει τήν ἐξέλιξη τοῦ ἀκαθαρίστου ἐγχωρίου προϊόντος στήν Ἑλλάδα καί τήν ΕΟΚ κατά τήν περίοδο 1975-1979 ἑρμηνεύει τή μεγάλη οἰκονομική πρόοδο πού εἶχε συντελεστεῖ στή χώρα, σέ σύγκριση μέ τίς χῶρες τῆς εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας.

Πίνακας Β-2: Ἐξέλιξη τοῦ ἀκαθαρίστου ἐγχώριου προϊόντος στήν Ἑλλάδα καί στήν ΕΟΚ

Ἔτος	Ἑλλάδα	ΕΟΚ
1974	1,8%	1,7%
1975	5,1%	-1,4%
1976	6,1%	5,0%
1977	2,9%	2,3%
1978	6,4%	3,0%
1979	3,6%	3,3%
1975/79	26,5%	13,5%
Μέσος ἐτήσιος ρυθμός αὐξήσεως	4,8%	2,6%

Ἀπό τόν Πίνακα Β-2 σαφῶς προκύπτει ὅτι ὁ ρυθμός αὐξήσεως τοῦ ἀκαθαρίστου ἐγχωρίου προϊόντος καθόλη τήν περίοδο 1975-1979 ἦταν σημαντικός. Συνέπεια τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς ἦταν τό κατά κεφαλή εἰσόδημα τοῦ Ἕλληνα ἀπό 2.165 δολλάρια τό 1974 νά φτάσει τά 4.163 δολλάρια τό 1979· αὐξήθηκε δηλαδή κατά 92,3%.

Τή σημασία τῆς πρόοδου, πού σημείωσε ἡ οἰκονομία μας, τήν ἀντιλαμβανόμαστε καλύτερα ἄν συγκρίνουμε τό κατά κεφαλή εἰσόδημα τῆς Ἑλλάδος μέ τίς γειτονικές μας χῶρες, μέ τίς χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καί τήν Ἱσπανία καί Πορτογαλία πού εἶναι καί οἱ νέοι ἑταῖροι τῆς χώρας μας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα. Σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς World Bank Atlas τό κατά κεφαλή εἰσόδημα τῶν παραπάνω χωρῶν γιά τό 1979 ἦταν:

1. Ἰταλία	5.240
2. Ἱσπανία	4.340
3. Ἑλλάδα	4.163
4. Ρωσία	4.110
5. Οὐγγαρία	3.850
6. Πολωνία	3.830
7. Βουλγαρία	3.690
8. Γιουγκοσλαβία	2.430
9. Πορτογαλία	2.160
10. Ρουμανία	1.900
11. Τουρκία	1.330

(Πηγή: World Bank, Atlas, 1980).

Ἀπό τά παραπάνω στοιχεῖα σαφῶς προκύπτει ὅτι τό κατά κεφαλή εἰσόδημα στήν Ἑλλάδα, πού προπολεμικά ἦταν ἡ φτωχότερη χώρα τῆς Βαλκανικῆς, ἔγινε ψηλότερο ἀπό τό κατά κεφαλή εἰσόδημα τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν καί τῶν περισσοτέρων χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καί τῆς Ρωσίας περιλαμβανομένης.

Ἐπίσης, ἡ πρόοδος πού συντελέστηκε στόν τομέα τῆς ἀπασχολήσεως ἦταν αἰσθητή. Ἔτσι, ἐναντι τῆς αὐξήσεως τῆς ἀπασχολήσεως κατά 0,3% πού πραγματοποιήθηκε στήν ΕΟΚ, ἡ αὔξηση τῆς ἀπασχολήσεως στόν ἀστικό τομέα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ὑπολογίζεται στό 13,6%. Ἡ τόσο σημαντική ἄνοδος τῆς ἀπασχολήσεως χωρίς ἀμφιβολία συνοδεύτηκε ἀπό μείωση τῆς ἀπασχολήσεως στό γεωργικό τομέα, πού ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς προόδου, πράγμα πού ἐπέτρεψε τή βελτίωση τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ σημασία τῶν ἐξελίξεων αὐτῶν εἶναι προφανής. Ὁ ὑψηλός ρυθμός πρόοδου ἐπέτρεψε σημαντική βελτίωση τῶν ἀμοιβῶν τῶν

έργαζομένων καί, γενικά, τῶν εἰσοδημάτων ὅλων τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων, ἐνῶ ἡ γρήγορη αὔξηση τῆς ἀπασχολήσεως στόν ἀστικό τομέα ἐπέτρεψε νά ἀπορροφηθεῖ τό ἐργατικό δυναμικό πού προερχόταν ἀπό φυσική αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ, τό ἐξερχόμενο ἀπό τή γεωργία δυναμικό καί τό δυναμικό πού προῆλθε ἀπό τήν παλιννόστηση τῶν μεταναστῶν, μέ ἀποτέλεσμα ἡ ἀνεργία νά διατηρηθεῖ σέ ἐπίπεδο πού δέν δημιούργησε κοινωνικό καί πολιτικό πρόβλημα.

Ἀπό τήν παραπάνω ἀνάλυση γίνεται ἀντιληπτό ὅτι μέ τήν οἰκονομική πολιτική πού ἐφάρμοσε ἡ Κυβέρνηση Καραμανλῆ κατά τήν περίοδο 1975-1979 τό βιοτικό ἐπίπεδο ὅλων τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων βελτιώθηκε σημαντικά. Ἡ βελτίωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἦταν περισσότερο αἰσθητή στούς ἐργάτες, στούς ὑπαλλήλους καί στούς συνταξιούχους, γιά τούς ὁποίους δόθηκαν μεγαλύτερες αὐξήσεις. Καί τό σημαντικότερο ἀπό ὅλα εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ βελτίωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργαζομένων συνοδεύτηκε ἀπό τήν πλήρη ἀπασχόληση καί μείωση τῶν ὡρῶν ἀπασχολήσεως, ἀπό 48 πού ἦταν τό 1974 σέ 43 ὧρες τήν ἑβδομάδα στό τέλος τοῦ 1979.

Ἡ ἀξιοθαύμαστη ἠρεμία πού ἐπικράτησε στόν τομέα τῆς ἐργασίας καί εἰδικότερα στό βιομηχανικό τομέα συντέλεσε στή διασφάλιση τῆς κοινωνικῆς γαλήνης καί στήν πρόοδο τοῦ τόπου. Καί πρέπει νά ὑπογραμμισθεῖ ὅτι οἱ αὐξοικές αὐτές ἐξελίξεις πραγματοποιήθηκαν χωρίς χειροτέρευση τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Ἀντίθετα μάλιστα, τό Ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν τό 1978 ἦταν 959 ἑκατ. δολλ. ἐναντι 1.145 ἑκατ. δολλ. πού ἦταν τό 1974. Καί μόνο τό 1979 τό Ἔλλειμμα τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν μέ τό ἐξωτερικό αὐξήθηκε στά 1.882 ἑκατ. δολλ. πού ὀφείλεται ἀποκλειστικά στήν αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ ἀργοῦ πετρελαίου λόγῳ τῆς δεύτερης ἐνεργειακῆς κρίσεως. Χαρακτηριστικό ἀναφέρεται ὅτι, ἐνῶ κατά τό 1978 πληρώθηκε τό ποσό τῶν 1.205 ἑκατ. δολλ. γιά εἰσαγωγές καυσίμων, τό 1979 τό ποσό αὐτό ἔφτασε στά 2.252 ἑκατ. δολλ. Δηλαδή, μέσα σέ ἕνα χρόνο πληρώθηκαν πάνω ἀπό ἕνα δισεκατ. δολλ. ἐξαιτίας τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς τοῦ πετρελαίου. Ἡ πρόσθετη αὐτή δαπάνη καλύφτηκε χάρη στά αὐξημένα συναλλαγματικά ἀποθέματα πού διέθετε ἡ χώρα. Ἔτσι ξεπεράστηκε ὁ πρῶτος μεγάλος κλονισμός πού προκάλεσε ἡ ἐνεργειακή κρίση χωρίς τήν ἀνάγκη προσφυγῆς σέ σημαντικό δανεισμό ἀπό τό ἐξωτερικό. Ἀποφεύχθηκε νά δεσμευτεῖ τό μέλλον τοῦ τόπου χάρη στή σώφρονα πολιτική πού ἀκολούθησε ἡ Νέα Δημοκρατία κατά τά ἀμέσως προηγούμενα χρόνια.

Οἱ βασικοί προωθητικοί παράγοντες τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας, κατά τήν περίοδο 1975-1979, ἦταν κυρίως ἡ κατανάλωση, οἱ ἐξαγωγές καί οἱ ἐπενδύσεις στόν κλάδο τῶν κατοικιῶν καί κατά δεύτερο μόνο λόγο οἱ ἐπενδύσεις στούς λοιπούς κλάδους. Κατά τήν παραπάνω περίοδο ἡ πραγματική κατανάλωση αὐξήθηκε κατά 26,0%, δηλαδή ὅσο σχεδόν αὐξήθηκε τό ἀκαθάριστο ἐγχώριο προϊόν (26,5%), ἐνῶ οἱ ἐπενδύσεις στίς κατοικίες αὐξήθηκαν κατά 99,0%. Ἡ ὑστέρηση τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων (22,7%) ἐναντι τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῶν ἄλλων οἰκονομικῶν μεγεθῶν δέν ὀφείλετο βέβαια στήν ἀποτυχία τῆς Κυβερνήσεως νά προκαλέσει ἐπενδύσεις σέ μεγάλη κλίμακα. Ὀφείλετο κυρίως στή διστακτικότητα τοῦ κεφαλαίου, ἐγχώριου καί ξένου, νά πραγματοποιήσει ἐπενδύσεις, λόγῳ τῆς ἀβεβαιότητας πού προκαλοῦσε σέ διεθνῆ κλίμακα ἡ ἐνεργειακή κρίση. Πάντως, οἱ παραγωγικές ἐπενδύσεις πού ἔγιναν στήν Ἑλλάδα κατά τήν περίοδο ἐκείνη, ἰδίως σέ μικρομεσαῖες ἐπιχειρήσεις, ἦταν σημαντικά ὑψηλότερες ἀπό ἐκεῖνες πού ἔγιναν στήν ΕΟΚ καί συνέβαλαν στήν συγκράτηση τῆς ἀνεργίας σέ χαμηλά ἐπίπεδα.

3. ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ

Ἡ πιό σημαντική, ἴσως, μεταβολή πού ἐπέφερε ἡ οἰκονομική πολιτική πού ἐφαρμόστηκε κατά τήν 5ετία 1975-1979 ἦταν ἡ βελτίωση ὅπως λέχθηκε τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μισθοσυντήρητων. Πρωταρχικό μέλημα τῆς πρώτης μεταδικτατορικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἦταν ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν μισθωτῶν πού διαβρώθηκε ἀπό τήν ἐπιτάχυνση τοῦ πληθωρισμοῦ κατά τά χρόνια 1973 καί 1974, ἀλλά καί ἡ ἀνάγκη ἀναθερμάνσεως τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, πού εἶχε ὑποστεῖ μετά τό 1973 πραγματική καθίζηση. Συγκεκριμένα, τό μερίδιο τῶν μισθωτῶν, ἀπό 48,7% τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος τοῦ μή γεωργικοῦ τομέα πού ἦταν τό 1972, μειώθηκε στό 46,2% τό 1973 καί στό 47,3% τό 1974, μείωση πού δείχνει, ὅτι ἡ ἀμοιβή τῶν μισθωτῶν αὐξήθηκε λιγότερο ἀπό ὅσο δικαιολογεῖτο ἀπό τήν ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας καί τῶν τιμῶν. Μέ τήν εἰσοδηματική πολιτική πού ἐφαρμόστηκε κατά τό 1975 ἀποκαταστάθηκε ἡ ἀγοραστική δύναμη τῶν μισθωτῶν, ἐνῶ μέ τήν εἰσοδηματική πολιτική πού ἐφαρμόστηκε κατά τά ἑπόμενα τρία χρόνια ἐπιδιώχθηκε ἡ περαιτέρω βελτίωση τῆς θέσεως τῶν ἐργαζομένων. Ἔτσι, τό μερίδιο τῆς ἐργασίας στό καθαρό εἰσόδημα τοῦ μή ἀγροτικοῦ τομέα τῆς οἰκονομίας, ἀπό 47,3% πού ἦταν τό 1974, αὐξήθηκε στό 56,4% τό 1979, αὐξήθηκε δηλαδή κατά 9,1 ποσοστιαῖες μονάδες.

Ἡ ἐξέλιξη τοῦ μεριδίου ἐργασίας (Μισθοί πρός τό μή γεωργικό ἐθνικό εἰσόδημα) κατά τήν περίοδο 1972-1979 ἦταν ἡ ἑξῆς:

Ἔτος	Ποσοστό
1972	48,7%
1973	46,2%
1974	47,3%
1975	49,5%
1976	50,9%
1977	53,7%
1978	56,3%
1979	56,4%
Μεταβολή 1974/1979	9,1 σέ ποσοστιαῖες μονάδες

Χαρακτηριστικό τῆς μεγάλης βελτιώσεως τῆς ζωῆς τῶν ἐργαζομένων εἶναι τό γεγονός ὅτι μέ πληθωρισμό 93% οἱ ἀποδοχές τῶν ἐργαζομένων (σύμφωνα μέ στοιχεῖα τῆς ΕΟΚ) αὐξήθηκαν σέ ὁλόκληρη τήν οἰκονομία μεταξύ 1975-1979 κατά 174,5%, ἤτοι σέ πραγματικές τιμές κατά 42%. Καί ὅμως, οἱ ἀντίπαλοι τῆς Ν.Δ. προσπαθοῦν καί στήν περίπτωση αὐτή νά διαστρέψουν τήν πραγματικότητα. Νά τήν ἐμφανίσουν δηλαδή ὡς κόμμα ἀντιεργατικό.

Εἶναι σημαντικό νά ὑπογραμμισθεῖ ὅτι ἡ βελτίωση τῆς ἀναδιανομῆς τοῦ εἰσοδήματος ὑπέρ τῶν μισθωτῶν ἐπιχειρήθηκε χωρίς νά ἐπιταχυνθεῖ ὁ πληθωρισμός πού διατηρεῖτο καθόλη τήν περίοδο στό ἐπίπεδο τοῦ 12-13%.

Ὅπως εἶναι γνωστό, ὅταν ὁ Κ. Καραμανλῆς ἐπέστρεψε στήν Ἑλλάδα τό 1974, ὁ πληθωρισμός ἦταν πολύ ψηλός καί ἔπρεπε πρῶτα ἀπ' ὅλα νά συμπιεστεῖ γιά νά ἐπιτύχει ἡ γενικότερη οἰκονομική πολιτική του.

Καί αὐτό τό πέτυχε ὁ Κ. Καραμανλῆς τόσο μέ τά εἰδικά μέτρα πού ἔλαβε, ὅσο καί προπαντός μέ τήν ἐμπιστοσύνη πού ἐνέπνευσε στό λαό ὡς δοκιμασμένος πολιτικός ἡγέτης.

Ἔτσι, ὁ ρυθμός ἀνόδου τοῦ τιμαρίθμου στή χώρα μας ἀπό 26,9% πού ἦταν τό 1974 μειώθηκε στό 13,4% τό 1975, γιά νά διατηρηθεῖ στή συνέχεια στό ἐπίπεδο τοῦ 12-13% μέχρι τό 1979, ἀπότε λόγῳ τῆς ἐνεργειακῆς κρίσεως ἔφτασε τό 19%. Γιά ὁλόκληρη τήν πενταετία 1975-1979 ὁ τιμάριθμος αὐξήθηκε κατά 93,0%. Μολονότι ὁ ρυθμός αὐτός πληθωρισμοῦ ἦταν σημαντικά χαμηλότερος τοῦ πληθωρισμοῦ στήν Ἰταλία καί στήν Ἀγγλία, ἦταν προφανές ὅτι ἔπρεπε νά καταβληθεῖ προσπάθεια ὁ πληθωρισμός νά μειωθεῖ σταδιακά στό μέσο ἐπίπεδο πληθωρισμοῦ στίς χῶρες τῆς ΕΟΚ.

Γιά τήν προστασία ἐξάλλου τῶν ἐργαζομένων καί τή βελτίωση τῆς θέσεώς τους στήν κοινωνία, πάρθηκαν κατά τήν περίοδο 1975-1979 πολυάριθμα θεσμικά μέτρα. Εἰδικότερα:

— Κατοχυρώθηκε συνταγματικά τόσο τό δικαίωμα τῆς ἐργα-

σίας, όσο καί τό δικαίωμα τῆς ἀπεργίας, μέ προφανεῖς συνέπειες γιά τήν ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου καί τίς ὑποχρεώσεις τῆς πολιτείας.

— Καθιερώθηκε μισθολογική προσαύξηση 5% γιά κάθε τριετία ὑπηρεσίας καί μέχρι δύο τριετίες γιά τά ἐλάχιστα ὅρια ἀμοιβῶν.

— Αὐξήθηκε ἡ ἀμοιβή τῆς ὑπερωριακῆς ἐργασίας ἀπό 25% μέχρι 75%.

— Μειώθηκαν οἱ ὧρες ἑβδομαδιαίας ἀπασχολήσεως γιά ὅλους τούς κλάδους ἀπό 48 σέ 43.

— Ἔγινε συστηματική προσπάθεια νά βελτιωθεῖ ἡ θέση τῆς ἐργαζόμενης γυναίκας καί νά ἐξισωθοῦν οἱ ἀποδοχές τους πρός αὐτές τῶν ἀρρένων συναδέλφων τους.

Στά παραπάνω θά μποροῦσαν νά προστεθοῦν καί πολλά ἄλλα φιλεργατικά μέτρα, τά ὁποῖα δέν κρίθηκε ἀπαραίτητο νά μνημονευθοῦν.

Ἀπό ὅσα ἀναφέρθηκαν βγαίνει ἀβίαστα τό συμπέρασμα ὅτι ἕνα μεγάλο καί πολύμορφο ἔργο πραγματοποιήθηκε μέσα στήν πενταετία γιά τήν προστασία τῆς ἐργασίας καί τήν προαγωγή τῆς εὐημερίας τῶν ἐργαζομένων.

Καί αὐτό ἦταν τόσο ἀληθές ὥστε κατά τό 1980 καί πρίν τήν ἀποχώρησή του ἀπό τήν ἐνεργό πολιτική νά ἀναγνωρίσει δημόσια ὁ Κ. Καραμανλῆς ὅτι, ἡ γενναία αὐτή εἰσοδηματική πολιτική ὑπῆρξε ὑπερβολική ὅσο καί ἄν ἦταν σκόπιμη γιά τούς λόγους πού ἀναφέραμε, τήν ἀπόδοση δηλαδή δικαιοσύνης στούς ἐργαζόμενους, τή διατήρηση τῆς κοινωνικῆς γαλήνης καί τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας σέ μιά περίοδο ἐθνικῶν κινδύνων καί τήν ἀναθέρμανση τῆς οἰκονομίας μας, πού τό 1974 βρισκόταν σέ ἐπικίνδυνη κάμψη.

4. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Γιά νά βγεῖ ἡ οἰκονομία ἀπό τήν ὕφεση τοῦ 1974 καί γιά νά διατηρηθεῖ ἡ οἰκονομική δραστηριότητα σέ ἱκανοποιητικά ἐπίπεδα, ἐφαρμόστηκε ἐπεκτατική νομισματική καί πιστωτική πολιτική. Ἐντούτοις, ὅπως προκύπτει ἀπό τά στοιχεῖα πού παρατίθενται, ἡ νομισματική καί πιστωτική ἐπέκταση δέν ἀντιστρατεύτηκε τήν προσπάθεια γιά συγκράτηση τοῦ πληθωρισμοῦ. Παράλληλα, μέ τήν ἄνετη χρηματοδότηση τῆς οἰκονομίας καταβλήθηκε προσπάθεια γιά τήν περιστολή τῆς χρηματοδοτήσεως τῶν λιγότερο παραγωγικῶν δραστηριοτήτων καί τήν ἐνίσχυση τῆς ὀρθολογικῆς κατανομῆς τῶν χρηματικῶν πόρων τῆς οἰκονομίας. Γιά τό λόγο αὐτό δόθηκε σημαντική ἔμφαση στήν ἱκανοποίηση τῶν μακροπρόθεσμων παραγωγικῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας.

Τά πιό πάνω εἶχαν συνέπεια, ἡ ρευστότητα τῆς οἰκονομίας νά διατηρηθεῖ σέ ψηλά ἐπίπεδα. Αὐτό ὅμως ἦταν ἀποτέλεσμα κυρίως τοῦ ψηλοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων καί λιγότερο τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας.

Ἐντούτοις, πρέπει νά ὑπογραμμισθεῖ, ὅτι ἡ νομισματική ἐπέκταση ἐνισχύθηκε ἀπό τήν αὔξηση τοῦ ἀνοίγματος τοῦ δημόσιου τομέα. Ἀλλά καί ἡ διεύρυνση τοῦ ἐλλείμματος τοῦ Δημοσίου ἦταν ἀποτέλεσμα ἑνός ἀριθμοῦ ἐξωτερικῶν παραγόντων (ὁ ἔλεγχος τῶν ὁποίων ἦταν ἀδύνατος) ἤ τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς πού ἐφάρμοσαν οἱ Κυβερνήσεις τῆς Νέας Δημοκρατίας. Εἰδικότερα παρατηροῦνται τά ἀκόλουθα: Πρῶτο, οἱ αὐξήσεις τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν καί τοῦ πετρελαίου πού δέν ἐπιρρίφθηκαν στήν κατανάλωση, γιά νά μήν αὐξηθεῖ τό κόστος ζωῆς, ἐπιβάρυναν σημαντικά τή δημοσιονομική διαχείριση τῆς περιόδου ἐκείνης, δεύτερο, οἱ ἐνισχύσεις τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος ἦταν σημαντικές γιά νά ἀναπληρωθεῖ τό εἰσόδημα πού ἔχασαν οἱ ἀγρότες, λόγῳ τῆς στασιμότητας τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐξαιτίας τῶν δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν καί, τρίτο, ἡ διατήρηση τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας σέ ἱκανοποιητικό ἐπίπεδο ἀπαιτοῦσε αὔξηση τῶν δαπανῶν τοῦ δημόσιου τομέα.

Ἡ χρηματοδότηση τοῦ δημόσιου τομέα δέν ἔγινε σέ βάρος τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέα. Εἰδικότερα, κατά τήν περίοδο 1975-1979 ὁ μέσος ρυθμός ἀνόδου τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέα ἦταν 23,3% ἐναντι 19,5% τοῦ δημόσιου τομέα.

Παράλληλα, ἡ ἀνετότερη χρηματοδότηση τῶν τομέων παραγωγῆς ἀπέβλεπε στό νά δοθεῖ ἡ δυνατότητα ἐνισχύσεως τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐργαζομένων στούς τομεῖς αὐτούς. Ἐνδεικτικά ἀναφέρεται ὅτι ὁ μέσος ρυθμός ἀνόδου τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς γεωργίας ἦταν 23,1%. Ἐξάλλου, χαρακτηριστική εἶναι ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ προώθηση τῆς δραστηριότητας στή βιοτεχνία εὐνοήθηκε ἀποφασιστικά μέ τήν ἐφαρμογή εἰδικῆς πολιτικῆς.

Εἰδικότερα, ἡ χρηματοδότηση τῆς βιοτεχνίας αὐξήθηκε μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 31,6%, ἐνῶ οἱ πιστώσεις ἀπό εἰδικά κεφάλαια αὐξήθηκαν μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 54,3%. Ἐπίσης, ἡ χρηματοδότηση τῆς βιομηχανίας καί τῶν μεταλλείων κατά τήν περίοδο 1975-1979 αὐξήθηκε μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 24,8%.

Κατά τά δύο πρῶτα χρόνια ἡ πιστωτική πολιτική ἦταν ἐπεκτατική γιά ὅλους τούς κλάδους, ἐνῶ κατά τά τελευταῖα δύο χρόνια ἡ πολιτική αὐτή ἔγινε περισσότερο ἐπιλεκτική. Αὐτό ἀποτελεῖ καί τό κύριο χαρακτηριστικό τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς πού ἀκολουθήθηκε τήν 5ετία 1975-1979 καί εἶναι εὔλογη ἡ σκοπιμότητα τῆς υἰοθετήσεως μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς. Γιατί, γιά νά γίνει ἡ ἀναθέρμανση τῆς οἰκονομίας ἀμέσως μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας, ἡ νομισματική πολιτική ἔπρεπε νά στηρίζεται σέ γενικά μέτρα καί γιατί κάτω ἀπό τίς συνθῆκες ἐκεῖνες ἡ ἐπιλογή ἰδιαίτερων ἀναπτυξιακῶν στόχων δέν ἦταν σκόπιμη. Μέ τή βελτίωση τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας δόθηκε βαθμιαία ἔμφαση στή μακροχρόνια χρηματοδότηση γιά τήν ἐνίσχυση τῶν ἐπενδύσεων. Ἔτσι, ὁ ρυθμός ἀνόδου τῆς μακροπρόθεσμης χρηματοδοτήσεως πρός τόν ἰδιωτικό τομέα τῆς οἰκονομίας ἀπό 16% πού ἦταν τό 1975 ἔφτασε στό 23,7% τό 1979.

Ἡ μείωση τοῦ πληθωρισμοῦ ἀπό 26,9% πού ἦταν τό 1974 στά 13,4% τό 1975 καί ἡ βελτίωση τοῦ ψυχολογικοῦ κλίματος συνέβαλαν στήν ἀποκλιμάκωση τῶν πληθωριστικῶν προσδοκιῶν καί, φυσικά, στήν ἄνοδο τῶν ἀποταμιεύσεων. Ἔτσι, ἡ αὔξηση τῶν καταθέσεων στό τραπεζικό σύστημα ἐπανῆλθε στούς ψηλούς ρυθμούς τοῦ παρελθόντος. Κατά τήν περίοδο 1975-1979 οἱ συνολικές ἰδιωτικές καταθέσεις αὐξήθηκαν μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 26,0%.

Ἡ γρήγορη αὔξηση τῶν καταθέσεων ἐπέτρεψε τήν ἀνετότερη χρηματοδότηση τῆς οἰκονομίας, μέ ἀποτέλεσμα τή συγκράτηση τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Εἰδικότερα, οἱ καταθέσεις ταμιευτηρίου καί προθεσμίας (πού ἀποτελοῦν τίς ἀποταμιευτικές καταθέσεις) αὐξήθηκαν μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 25,8% καί 30,9% ἀντίστοιχα. Ἡ αὔξηση τῶν καταθέσεων μέ τόσο ψηλό ρυθμό σέ περίοδο μέ πληθωρισμό 12-13% δείχνει τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ στήν πολιτική τῶν Κυβερνήσεων Κ. Καραμανλῆ καί τήν πίστη πώς τά προβλήματα πού ἀντιμετώπιζε ἡ χώρα δέν θά ἦσαν μόνιμα.

5. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Ἄλλη σημαντική ἀπόδειξη τῆς προόδου πού συντελέστηκε κατά τήν περίοδο 1975-1979 εἶναι οἱ ἐξελίξεις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Εἰδικότερα, κατά τήν 5ετία αὐτή οἱ εἰσαγωγές αὐξήθηκαν κατά 117,0%, ἐνῶ οἱ ἐξαγωγές καί τό πλεόνασμα τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἀδήλων πόρων αὐξήθηκαν κατά 121,6% καί 130,0% ἀντίστοιχα. Ἔτσι, ἡ αὔξηση τῶν εἰσαγωγῶν, παρά τήν αὔξηση τῆς δαπάνης γιά εἰσαγωγές καυσίμων κατά 87% μέσα στό 1979, συγκρατήθηκε σέ χαμηλότερα ἐπίπεδα ἀπό τά ὅρια ἀνοχῆς πού προσδιόρισε ἡ αὔξηση τῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων ἀπό τίς ἐξαγωγές καί τούς ἄδηλους πόρους. Ἀποτέλεσμα τῶν ἐξελίξεων αὐτῶν ἦταν τό ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν νά μειωθεῖ κατά 11,2% (σέ σχέση μέ τό 1977) καί νά περιοριστεῖ στά 959 ἑκατ. δολλ. τό 1978. Κατά τό 1979 τό ἔλλειμμα αὐξήθηκε στά 1.882 ἑκατ. δολλ. λόγῳ τῆς μεγάλης αὐξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν γιά καύσιμα ἐξαιτίας τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς τοῦ ἀργοῦ πετρελαίου καί τῆς αὐξήσεως τῶν ἀποθεμάτων καυσίμων γιά λόγους ἀσφάλειας τῆς χώρας. (Πίνακας Β-4).

Ἐξάλλου, τό εὐνοϊκό ψυχολογικό κλίμα πού ἐπικράτησε ὁλόκληρη αὐτή τήν περίοδο συντέλεσε ὥστε ἡ εἰσροή ἰδιωτικῶν κεφαλαίων νά αὐξηθεῖ ἀπό 661 ἑκατ. δολλ. πού ἦταν τό 1974 σέ 1.354 τό 1979 καί νά ὑπερκαλύψει τό ἔλλειμμα τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν γιά τήν περίοδο 1975-1978 καί τό 72,0% τοῦ ἐλλείμματος τοῦ 1979. Ἔτσι, τά συναλλαγματικά διαθέσιμα ἀπό 937 ἑκατ. δολλ. τό 1975 ἔφτασαν τά 1.518 ἑκατ. δολλ. τό 1979 (αὔξηση 62,0%).

Ἡ εὐνοϊκή ἐξέλιξη τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν δέν ἐξαντλεῖται μόνο μέ τήν ὑπερκάλυψη τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἀπό τήν εἰσροή ἰδιωτικῶν κεφαλαίων. Τά ἰδιωτικά κεφάλαια πού εἰσέρευσαν στή χώρα εἴτε δέν δημιουργοῦν συναλλαγματικές ὑποχρεώσεις (κεφάλαια γιά ἀγορά ἀκινήτων) εἴτε δημιουργοῦν περιορισμένες ὑποχρεώσεις (καταθέσεις Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ), καί χρηματοδότησαν περισσότερο ἀπό τό 60% τοῦ ἐλλείμματος τῶν τρεχουσῶν συναλλαγῶν.

Τό πραγματικό ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν τῶν ἐξελίξεων ἦταν ὁ δανεισμός τοῦ δημόσιου τομέα νά περιορίστεῖ σέ ἀνεκτά ἐπίπεδα καί τό ἐξωτερικό δημόσιο χρέος νά σημειώσει μικρή ἄνοδο καί νά περιοριστεῖ τό 1979 στά 7.876 ἑκατ. δολλάρια.

6. ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Οἱ δαπάνες τοῦ δημόσιου τομέα ἀποτέλεσαν βασικό παράγοντα γιά τήν ὑποβοήθηση τῆς οἰκονομίας ὥστε νά βγεῖ ἀπό τήν ὕφεση καί, στή συνέχεια, γιά τή διατήρησή της σέ ἱκανοποιητικό ἐπίπεδο παραγωγικῆς δραστηριότητας, σέ τρέχουσες τιμές. Οἱ συνολικές δαπάνες τοῦ δημόσιου τομέα, ὅπως ὑπολογίζονται στούς ἐθνικούς λογαριασμούς, κατά τήν περίοδο 1974-1979 αὐξήθηκαν μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 22,1%, ἐναντι μέσου ρυθμοῦ ἀνόδου τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος 20,4%. Ἡ αὔξηση τῶν δαπανῶν τοῦ Δημοσίου μέ ὑψηλό ρυθμό ὀφείλεται στίς αὐξημένες δαπάνες γιά τήν ἐνίσχυση τῆς ἄμυνας τῆς χώρας καί στήν ἐπίρριψη στόν προϋπολογισμό κατά τό 1978-1979 τῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἐνόψει τῆς ἐντάξεως τῆς χώρας στήν ΕΟΚ. Ἐπίσης κατά τήν παραπάνω περίοδο διατέθηκαν σημαντικά ποσά γιά τή βελτίωση τοῦ ἐπιπέδου τῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν πού στά προηγούμενα χρόνια εἶχαν παραμεληθεῖ (ὑγεία, πρόνοια, παιδεία κ.λ.π.) καί τή βελτίωση τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀπασχολουμένων στό δημόσιο τομέα τῆς οἰκονομίας.

Πίνακας Β-3:

Ἐξέλιξη ὁρισμένων μεγεθῶν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν σέ ἑκατ. δολλ.

Ἔτος	Εἰσαγωγές	Ἐξαγωγές	Ἐμπορικό ἰσοζύγιο	Ἰσοζύγιο ἀδήλων πόρων	Ἰσοζύγιο τρεχουσῶν συναλλαγῶν	Εἰσροή ἰδιωτικῶν κεφαλαίων	Συναλλαγματικά διαθέσιμα
1974	4.659	1.774	— 2.885	1.740	— 1.145	661	937
1975	5.072	2.030	— 3.042	2.086	— 956	923	1.112
1976	5.560	2.227	— 3.333	2.401	— 932	1.038	1.029
1977	6.425	2.522	— 3.903	2.823	— 1.080	1.236	1.207
1978	7.341	2.998	— 4.343	3.384	— 959	1.152	1.477
1979	10.110	3.932	— 6.178	4.296	— 1.882	1.354	1.518
Μεταβολή 1974-1979	117,0%	121,6%	114,1%	146,9%	64,4%	104,8%	62,0%

Πίνακας Β-4:

Τρέχουσες δαπάνες τοῦ Δημοσίου γιά ἀγαθά καί ὑπηρεσίες (Δημόσια κατανάλωση), σέ δισεκατ. δρχ.

	1974	1975	1976	1977	1978	1979	Μεταβολή
Διοίκηση	23,9	29,6	37,3	43,9	53,0	71,9	200,8%
Ἄμυνα	31,8	45,4	52,4	65,8	76,1	91,5	187,7%
Δικαιοσύνη	3,3	3,9	4,6	5,7	7,1	8,7	163,6%
Ὑγεία - Πρόνοια	7,2	8,6	11,8	14,8	18,4	24,8	244,4%
Ἐκπαίδευση	10,7	13,0	16,4	21,4	27,7	33,1	209,3%
Λοιπή δράση	1,2	13,5	1,8	2,2	2,8	3,4	183,3%
Σύνολο	78,1	102,0	124,3	153,8	185,1	233,5	199,0%

Ἡ μελέτη τῶν δεδομένων τοῦ παραπάνω πίνακα διαφωτίζει ἀρκετά τήν ὑλοποίηση τῆς παραπάνω πολιτικῆς. Εἰδικότερα, κατά τήν 5ετία 1975-1979, οἱ δαπάνες γιά τήν παιδεία αὐξήθηκαν κατά 209,3% καί γιά τήν ὑγεία καί πρόνοια κατά 244,4%, ρυθμοί πού εἶναι σημαντικά ὑψηλότεροι ἀπό τούς ρυθμούς αὐξήσεως τῶν δαπανῶν γιά τίς λοιπές δραστηριότητες τοῦ Δημοσίου.

Πάντως, ὁ Κ. Καραμανλῆς δέν ἔπαυσε νά συνιστᾶ στό λαό αὐτοσυγκράτηση καί τήν ἀνάγκη περιστολῆς τῶν δαπανῶν τοῦ Δημοσίου — ἰδίως τῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν.

Χαρακτηριστική ἐπί τοῦ προκειμένου εἶναι ὁ ὁμιλία τήν ὁποία ἔκανε τό 1979 στή Θεσσαλονίκη, στήν ὁποία μεταξύ τῶν ἄλλων ἔλεγε:

«Ἡ ἀντιμετώπιση τῆς κρίσεως αὐτῆς μᾶς ὑποχρεώνει νά συνηθίσουμε σέ ἕνα πιό συγκεκριμένο τρόπο ζωῆς. Γιατί εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ καταναλωτική κοινωνία προκαλεῖ συνήθειες πού ἐπηρεάζουν δυσμενῶς ὄχι μόνο τήν οἰκονομική, ἀλλά καί τήν κοινωνική μας ζωή... Καί θά ἔλεγα ἀκόμη καί τά ἤθη καί τόν πολιτισμό μας... Εἶναι ἀνάγκη συνεπῶς νά περιορίσουμε τήν ὑπερκατανάλωση καί προπαντός τή σπατάλη. Ἐξαιτίας τῆς ἀνόδου τοῦ βιοτικοῦ μας ἐπιπέδου, τῆς μιμήσεως ξένων καταναλωτικῶν συνηθειῶν καί

μιᾶς τάσεως ἐπιδείξεως, ἔχουμε εἰσέλθει σὲ ἕνα κλίμα εὐδαιμονισμοῦ, ποὺ θυμίζει τὸν ἄφρονα τοῦ Εὐαγγελίου. Ξοδεύουμε περισσότερα ἀπ' ὅσα χρειάζεται καὶ περισσότερα ἀπ' ὅσο ἀντέχουμε».

7. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Βασικό ἐπίτευγμα τῆς πολιτικῆς στό βιομηχανικό τομέα κατά τήν περίοδο 1974-1979 ὑπῆρξε ἡ διεύρυνση τῆς βάσεώς του, ἡ αὔξηση τοῦ ὄγκου τῆς παραγωγῆς καί ἡ οὐσιαστική ἀνάπτυξη τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἡ κρατική ὑποβοήθηση τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ἐκδηλώθηκε μέ: 1) τή χρηματοδότηση καί τή θέσπιση κινήτρων γιά τήν ἀνάληψη νέων ἐπενδύσεων στή βιομηχανία καί 2) τήν ἐνίσχυση τῆς ὑποδομῆς της μέ μεγάλα, βασικά ἔργα. Τά κυριότερα μέτρα πού πάρθηκαν ἦταν τά ἀκόλουθα:

1. Οἱ νόμοι γιά τά κίνητρα τοῦ 1976 καί τοῦ 1978 παρέχουν γενναιόδωρες διευκολύνσεις γιά τήν ἀνάληψη ἐπενδύσεων στή βιομηχανία. Ἐπίσης, γιά τήν πιό ἄνετη χρηματοδότηση τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων διευρύνθηκαν σημαντικά τά χρηματοδοτικά προγράμματα τῆς ΕΤΒΑ καί τῶν ἄλλων τραπεζῶν ἐπενδύσεων.

2. Προωθήθηκε σημαντικά ἀπό τήν ΕΤΒΑ τό πρόγραμμα βιομηχανικῶν περιοχῶν, ἀπό τίς ὁποῖες ἤδη λειτουργοῦν ἑννέα, μέ σκοπό τήν ἀποκέντρωση τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητας.

Μέ πρωτοβουλία τοῦ κράτους, ὁλοκληρώθηκε ἡ κατασκευή τῆς μονάδας παραγωγῆς ἰνῶν ἀμιάντου στό Ζιδάνι Κοζάνης, καί δημιουργήθηκε ἑταιρία (θυγατρική τῆς ΕΤΒΑ) μέ σκοπό τήν ἵδρυση μονάδας παραγωγῆς Ἀμμωνίας (ΕΒΙΑΝ, στή Νέα Καρβάλη). Ἐπίσης, προγραμματίστηκε ἡ κατασκευή μονάδας παραγωγῆς σιδηροχρωμίου καί ὁλοκληρώθηκε ἡ τεχνοοικονομική μελέτη κατασκευῆς συγκροτήματος πετροχημικῶν, μολύβδου, ψευδαργύρου καί ἀνοξείδωτου χάλυβα.

Σημαντική ὑπῆρξε ἡ φροντίδα τῶν Κυβερνήσεων Καραμανλῆ γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας στήν Ἑλλάδα ὥστε νά ἀνεξαρτητοποιηθεῖ ἡ χώρα ὡς ἕνα βαθμό ἀπό τίς ἀγορές τοῦ ἐξωτερικοῦ καί ἡ οἰκονομία νά ὠφεληθεῖ κυρίως μέ τήν ἐξοικονόμηση σημαντικῶν συναλλαγματικῶν πόρων. Ἔτσι, στόν κλάδο τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας ἄρχισε ἡ λειτουργία τῆς μονάδας παραγωγῆς ὅπλων, ὁλοκληρώθηκε ἡ φάση συντηρήσεως ἀεροσκαφῶν τῆς βιομηχανίας ἀεροπορικοῦ ὑλικοῦ καί ἄρχισε ἡ λειτουργία τῆς μονάδας ἐπισκευῆς καί μετασκευῆς ἁρμάτων μάχης.

Στό βιοτεχνικό τομέα οἱ Κυβερνήσεις τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἀπέδωσαν μεγάλη σημασία.

Μέ τό Ν. 707/77 ἐνοποιήθηκαν οἱ τέως Ὀργανισμοί ΕΟΕΧ καί ΚΕΒΑ σέ ἑνιαῖο Ὀργανισμό ἐπονομαζόμενο ΕΟΜΜΕΧ μέ σκοπό τήν ὑποβοήθηση τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως τῶν μικρομεσαίων Μεταποιητικῶν Ἐπιχειρήσεων καί τῆς Χειροτεχνίας.

Μέ τούς ἀναπτυξιακούς νόμους 289/76, 849/78 θεσπίστηκαν πολλές εὐεργετικές διατάξεις γιά τή βιοτεχνία.

Ἄρχισε ἡ ἐφαρμογή προγράμματος πού περιλαμβάνει τήν κατασκευή τυποποιημένων βιοτεχνικῶν κτιρίων.

Ἐπιδιώχτηκε ἡ καθιέρωση καί ἐξάπλωση τοῦ θεσμοῦ τῶν Κοινοπραξιῶν, καθώς καί ἡ προβολή τῶν προϊόντων τῶν μικρομεσαίων ἐπιχειρήσεων.

Καί τέλος, καθιερώθηκε ἡ παροχή ἐγγυήσεων τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου γιά τή δανειοδότηση τῶν βιοτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἰδιαίτερη φροντίδα δόθηκε στόν τομέα τῆς ἔρευνας γιά τήν ἀξιοποίηση τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου τῆς χώρας. Κεντρικός ἄξονας τῆς πολιτικῆς τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἦταν ἡ ἀξιοποίηση τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου γιατί ἀποτελεῖ προωθητικό παράγοντα γιά τήν ταχύρρυθμη οἰκονομική καί περιφερειακή ἀνάπτυξη. Ἡ ἐπιδίωξη ἦταν ὄχι μόνο ἡ ἐξόρυξη τῶν ὀρυκτῶν τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπεδάφους, ἀλλά ἡ οὐσιαστική ἀνάπτυξη ἐγχωρίων βιομηχανικῶν μονάδων γιά τόν ἐμπλουτισμό καί περαιτέρω ἐπεξεργασία τῶν πρώτων ὑλῶν, γιατί ἔτσι μόνο ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀποτελεσματική ἀξιοποίηση τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καί σημαντική συναλλαγματική ὠφέλεια.

Προϋπόθεση γιά τήν ὑλοποίηση τῶν παραπάνω στόχων ἦταν ἡ σωστή ὀργάνωση καί ὁριοθέτηση τῶν ἁρμοδιοτήτων τῶν ἐρευνητικῶν φορέων τοῦ ὀρυκτοῦ μας πλούτου, πράγμα τό ὁποῖο προώθησαν οἱ Κυβερνήσεις τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Συγκεκριμένα, τά θεσμικά μέτρα πού πάρθηκαν ἀναφέρονται στήν ἀναδιοργάνωση τοῦ Ἰνστιτούτου Γεωλογικῶν καί Μεταλλευτικῶν Ἐρευνῶν (ΙΓΜΕ) καί στήν ἀποκέντρωση τῶν ὑπηρεσιῶν του. Ἀπό τόν προϋπολογισμό διατέθηκαν ἰσχυρές πιστώσεις γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ ἐρευνητικοῦ ἔργου καί τοῦ μηχανολογικοῦ καί τοῦ ἐργαστηριακοῦ ἐξοπλισμοῦ τοῦ ΙΓΜΕ.

Ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν εἶναι:

— Ἡ αὔξηση τῶν ἐντοπισθέντων χρωμιτικῶν κοιτασμάτων στό Βούρινο Κοζάνης.

— Ὁ ἐντοπισμός ἀξιόλογων κοιτασμάτων μεταλλευμάτων μολύβδου-ψευδαργύρου-οὐρανίου καί φωσφορικῶν κοιτασμάτων.

Χάρη στά ἔγκαιρα μέτρα ἐνεργειακῆς πολιτικῆς ξεπεράσαμε τή δεύτερη ἐνεργειακή κρίση χωρίς μεγάλες ἀπώλειες. Ὅμως, ἡ χώρα μας καλύπτει σημαντικό μέρος τῶν ἀναγκῶν σέ καύσιμα μέ εἰσαγωγές. Συνεπῶς, γιά νά συνεχισθεῖ ἀπρόσκοπτα ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη, ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι ὁ ἐφοδιασμός καί ἡ ἐξασφάλιση τῶν ἀναγκαίων ποσοτήτων ἐνέργειας μέ τό μικρότερο δυνατό κόστος.

Ἡ ἐντατικοποίηση τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἐγχώριων ἐνεργειακῶν πόρων, ἡ ἐκτεταμένη ἔρευνα γιά τόν ἐντοπισμό νέων κοιτασμάτων ὑδρογονανθράκων καί ἡ προσφυγή σέ νέες μορφές ἐνέργειας ἀποτέλεσαν τίς τρεῖς κατευθυντήριες γραμμές τῆς ἐνεργειακῆς πολιτικῆς.

Πρωταρχικό μέλημα τῶν Κυβερνήσεων Καραμανλῆ ἦταν ἡ ἐκκαθάριση τῶν ἐκκρεμοτήτων καί ἀναθεώρηση τῶν συμβάσεων τῆς ἐποχῆς τῆς δικτατορίας στό χῶρο γιά τίς ἔρευνες πετρελαίου, βελτιώνοντας τούς ὅρους ὑπέρ τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου. Ἀκόμη, τό 1977 ἔγινε ἡ ἐξαγορά τοῦ συνόλου τῶν μετοχῶν τῆς Α.Ε. Ἑλληνικά Διυλιστήρια Ἀσπροπύργου, πού συμβάλλει σημαντικά στήν ἐξασφάλιση ὁμαλοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς χώρας μέ προϊόντα πετρελαίου. Καί γιά νά γίνει κατανοητή ἡ σημασία πού δόθηκε στήν ἔρευνα γιά τόν ἐντοπισμό ἀναφέρεται ὅτι γιά τίς ἔρευνες τῆς ΔΕΠ διατέθηκε ποσό 2,6 δισεκατ. δρχ.

Κατά τήν ἐπισκοπούμενη περίοδο ἔγινε σημαντική ἀξιοποίηση τῶν ἐγχώριων ἐνεργειακῶν πόρων μέ ἀποτέλεσμα:

— Ἡ ἐτήσια παραγωγή λιγνίτη ξεπέρασε τά 20 ἑκατ. τόνους τό 1980 ἔναντι 7 ἑκατ. τόνων τό 1970 καί 2 ἑκατ. τόνων τό 1960.

— Οἱ λιγνιτικές μονάδες ἀποτελοῦσαν τό 1980 τό 42% τῆς ἐγκαταστημένης ἰσχύος τῆς ΔΕΗ ἔναντι 28% τό 1974.

— Ἡ συμβολή τοῦ λιγνίτη στήν παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας ἔφτασε τό 46% τό 1980, ἔναντι 38% τό 1974. Ἐπίσης, τέθηκαν σέ λειτουργία 2 ὑδροηλεκτρικοί σταθμοί — τοῦ Πολύφυτου μέ τρεῖς μονάδες παραγωγῆς καί τοῦ Πουρναρίου μέ τρεῖς ἐπίσης μονάδες παραγωγῆς — συνολικῆς ἰσχύος 675MW.

— Γιά τόν ἐντοπισμό κοιτασμάτων πετρελαίου ἱδρύθηκε ἡ Δημόσια Ἐπιχείρηση Πετρελαίων (ΔΕΠ) μέ ἁρμοδιότητα σέ ὅλη τή χώρα.

— Γιά τόν ἐντοπισμό λιγνιτικῶν κοιτασμάτων καί γεωθερμικῶν πεδίων ὀργανώθηκαν καί δραστηριοποιήθηκαν οἱ ὑπηρεσίες τῆς ΔΕΠ πού ἀσχολοῦνται μέ τίς ἔρευνες.

— Αὐξήθηκαν οἱ πιστώσεις γιά τήν Ἑλληνική Ἐπιτροπή Ἀτομικῆς Ἐνεργείας (ΕΕΑΕ) πού κάνει ἔρευνες, σέ συνεργασία μέ τό ΙΓΜΕ, γιά τόν ἐντοπισμό ραδιενεργῶν μεταλλευμάτων.

Μέ τή γενναία χρηματοδότηση τῶν ἐρευνητικῶν ἔργων καί τήν ἀναδιάρθρωση τῆς ὀργανώσεως τῶν ἐρευνητικῶν φορέων ἐξασφαλίστηκε ἡ εὐχέρειά τους γιά τήν ἀνεμπόδιστη ἐκτέλεση τῶν προγραμμάτων καί τή δραστηριοποίησή τους, μέ ἀποτέλεσμα τήν ἐντόπιση νέων ἀξιόλογων κοιτασμάτων, σέ πολλές περιοχές τῆς χώρας καί σέ διάφορα μεταλλεύματα.

Χαρακτηριστικά ἀναφέρεται ὅτι:

α) οἱ πιστώσεις πού διατέθηκαν στό ΙΓΜΕ κατά τό 1980 ἦσαν 861 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 54 ἑκατ. δρχ. τό 1974 καί 9,5 ἑκατ. δρχ. τό 1964 καί

β) τό συνολικό μῆκος τῶν γεωτρήσεων πού ἔγιναν ἔφτασε τό 1980 τά 64.000 μέτρα ἐναντι 7.280 τό 1974.

8. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ἕνας ἀπό τούς πρωταρχικούς στόχους τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς κατά τήν περίοδο 1974-1979 ἦταν ἡ ἐνίσχυση, ἀνάπτυξη καί ἀναδιάρθρωση τοῦ γεωργικοῦ τομέα τῆς οἰκονομίας. Γιατί, μεγάλο μέρος τοῦ ἐνεργοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας ἐξακολουθεῖ νά ἀπασχολεῖται στή γεωργία. Ἀκριβῶς τά χαρακτηριστικά αὐτά τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας ἀποτέλεσαν καί τό ὑπόβαθρο τῶν προσπαθειῶν γιά τήν ἔνταξη τῆς χώρας στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ὅπου ὁ ἀγροτικός τομέας, ἰδιαίτερα, ἀποκομίζει σημαντικές ὠφέλειες μέ τήν Κοινή Ἀγροτική Πολιτική. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ὁ βασικός στόχος τῆς Κοινῆς Ἀγροτικῆς Πολιτικῆς εἶναι ἡ ἐξασφάλιση ἑνός ἱκανοποιητικοῦ εἰσοδήματος στούς ἀγρότες, πού νά μπορεῖ νά συγκριθεῖ εὐνοϊκά μέ τό εἰσόδημα τῶν ἀπασχολούμενων στούς ἄλλους τομεῖς τῆς οἰκονομίας.

Τά μέτρα πολιτικῆς καί τά ἐπιτεύγματα στόν ἀγροτικό τομέα τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας στήν περίοδο 1974-1979, εἶναι περιληπτικά τά ἀκόλουθα:

1. Χρηματικά ποσά ὕψους 246 δισεκατ. δρχ. μεταφέρθηκαν ἀπό τόν ἀστικό τομέα τῆς οἰκονομίας πρός ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος μέ τή μορφή ἐνισχύσεων καί ἐπιδοτήσεων. Παράλληλα, οἱ Κυβερνήσεις τῆς Νέας Δημοκρατίας τῆς περιόδου αὐτῆς ἔδωσαν σημαντικές αὐξήσεις στίς τιμές τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων γιά νά προσεγγίσουν τίς κοινοτικές τιμές. Οἱ ρυθμοί αὐξήσεως τῶν τιμῶν ὑπερκάλυψαν στίς περισσότερες περιπτώσεις τήν αὔξηση τοῦ τιμάριθμου, πρᾶγμα πού μαζί μέ τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς συντέλεσε στήν ἄνοδο τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

2. Γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων ἐφαρμόστηκε τό πρόγραμμα γιά τήν ἐπέκταση τῶν ἀρδευμένων περιοχῶν, μέ ἀποτέλεσμα νά αὐξηθοῦν οἱ ἀρδευόμενες ἐκτάσεις ἀπό 8,4 ἑκατ. στρέμματα τό 1975 σέ 9,1 ἑκατ. στρέμματα τό 1980.

3. Γιά τήν ἐνίσχυση τῆς κτηνοτροφίας προωθήθηκαν τά προγράμματα ἀξιοποιήσεως τῶν βοσκοτόπων καί βελτιώσεως τοῦ ζωικοῦ κεφαλαίου, μέ ἀποτέλεσμα τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων καί τή σημαντική ἄνοδο τῶν εἰσοδημάτων τῶν παραγωγῶν.

4. Μέ μιά σειρά νόμων πού ψηφίστηκαν καί οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν κίνητρα γιά τή μεγέθυνση τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων, τή δυνατότητα ἀξιοποιήσεως ἐκτάσεων πού ἔχουν ἐγκαταλειφθεῖ, καί σημαντικές φορολογικές ἀπαλλαγές σέ ἀκτήμονες πού εἶχαν συμμετάσχει σέ παλαιότερες διανομές γαιῶν, προωθήθηκε πρόγραμμα αὐξήσεως τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων. Ἐκδόθηκαν 290.000 περίπου ὁριστικοί τίτλοι κυριότητας, καταργήθηκε ὁ φόρος μεταβιβάσεως γιά γεωργικές ἐκτάσεις μέχρι 40 στρέμματα καί παραχωρήθηκαν δημόσιες ἐκτάσεις 1.200.000 περίπου στρεμμάτων σέ ἀκτήμονες γεωργούς.

5. Γιά τόν περιορισμό τῶν μεσαζόντων καί ἐξυγίανση τοῦ κυκλώματος παραγωγοῦ-καταναλωτῆ, βασική ἐπιδίωξη τῶν Κυβερνήσεων τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἦταν ἡ ἐνίσχυση τοῦ ρόλου τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, μέ τήν ψήφιση θεσμικοῦ νόμου, πού ἐπέτρεπε τήν ἐπέκτασή τους σέ πολλές δραστηριότητες καί ἰδιαίτερα στήν ἐμπορία καί τήν ἄσκηση παρεμβάσεως στά πλαίσια τῆς Κοινῆς Ἀγροτικῆς Πολιτικῆς. Ἐνισχύθηκε ἐπίσης ἡ ἐκπαίδευση συνεταιριστικῶν στελεχῶν ἀπό τό πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων. Ἐπίσης, γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας καί τή βελτίωση τῶν συνθηκῶν ἐμπορίας τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων ψηφίστηκε νόμος, πού ρυθμίζει τήν ὑποχρεωτική τυποποίηση ἀγροτικῶν προϊόντων καί τήν ἵδρυση τῶν κεντρικῶν καί τοπικῶν.

6. Γιά τή μείωση τοῦ κόστους παραγωγῆς καί τόν ὑψηλότερο βαθμό ἀνταγωνιστικότητας τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων δόθηκαν δασμολογικές καί φορολογικές ἀπαλλαγές γιά τά γεωργικά μηχανήματα, καί ἀπαλλαγή ἀπό τό φόρο μεταβιβάσεως ἀκινήτων καί κτισμάτων.

Χαρακτηριστική εἶναι ἡ περίπτωση τῶν ἐπιδοτήσεων γιά τά ἀγοραζόμενα ἀγροτικά μηχανήματα πού σέ ὁρισμένες περιπτώσεις ἔφτασε μέχρι τό 70% τῆς ἀξίας τους. Ἡ πολιτική αὐτή εἶχε σάν ἀποτέλεσμα ἡ ἐκμηχάνιση τῆς γεωργίας νά βρίσκεται σέ πολύ καλό ἐπίπεδο.

Σύμφωνα μέ τίς διεθνεῖς στατιστικές τοῦ FAO (ΟΗΕ) ἡ Ἑλλάδα εἶχε τό 1980 περισσότερα τρακτέρ ἀνά 1.000 ἑκτάρια καλλιεργούμενης γῆς ἀπ' ὅ,τι οἱ ΗΠΑ, ὁ Καναδάς, ἡ Σοβιετική Ἕνωση καί οἱ χῶρες τῆς Ἀνατ. Εὐρώπης.

Χάρη στά ἀνωτέρω μέτρα ἀλλά καί στή βελτίωση τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτῶν παρατηρήθηκε κατά τήν περίοδο 1974-1980 μιά ἀλματώδης αὔξηση τῶν ἀγροτικῶν μηχανημάτων. Εἰδικότερα:

	1974	1980	Μεταβολή
— Μονοαξονικοί ἑλκυστῆρες	50.050	110.295	120,4%
— Διαξονικοί ἑλκυστῆρες	98.011	172.256	75,8%
— Βαμβακοσυλλεκτικές μηχανές	291	967	232,3%

Ἡ πολιτική πού ἀκολουθήθηκε εἶχε σάν συνέπεια τή σημαντική αὔξηση στίς στρεμματικές ἀποδόσεις. Ἡ στρεμματική ἀπόδοση τοῦ σιταριοῦ ἀπό 233 κιλά τό 1975 ἔφτασε τά 306 κιλά τό 1980, τοῦ κριθαριοῦ ἀπό 233 κιλά στά 287 κιλά, τοῦ ἀραβόσιτου ἀπό 374 στά 756 κιλά καί τοῦ καπνοῦ ἀπό 125 στά 131 κιλά.

7. Γιά τήν ἀξιοποίηση τῶν δασικῶν πόρων ψηφίστηκε ὁ βασικός νόμος γιά τήν προστασία τῶν δασῶν καί δασικῶν ἐκτάσεων καί ἐφαρμόστηκαν ἐκτεταμένα προγράμματα δασικῆς ἀναπτύξεως στίς περιοχές Ἔβρου-Ροδόπης, Βορείου καί Δυτικῆς Ἑλλάδος καί Ἀνατολικῆς Μακεδονίας-Θράκης, μέ τήν ἐνίσχυση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τράπεζας καί τῆς Διεθνοῦς Τράπεζας. Τά προγράμματα αὐτά ἀφοροῦν συνολική ἔκταση πάνω ἀπό 10 ἑκατ. στρέμματα καί ἀναμένεται νά συμβάλουν στήν ἀποδοτική ἐκμετάλλευση τῶν ἑλληνικῶν δασῶν γιά πρώτη φορά. Παράλληλα, ἐνισχύθηκε τό πρόγραμμα ἐπενδύσεων γιά ἀναδασώσεις (220.000 στρέμ.), προστασία δασῶν, δασική ὁδοποιία κ.λπ.

8. Τέλος, βασική ἐπιτυχία τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου κατά τήν παραπάνω περίοδο ἀποτελεῖ ἡ οὐσιαστική αὔξηση καί βελτίωση τῶν ἀγροτικῶν συντάξεων, οἱ ὁποῖες ὡς γνωστό εἶχαν καθιερωθεῖ ἀπό τόν Κ. Καραμανλῆ τό 1961. Συγκεκριμένα, τά κατώτατα ὅρια τῶν καταβαλλόμενων ἀπό τόν ΟΓΑ συντάξεων ἔφτασαν τό 1980 σέ ἐπίπεδα πέντε φορές ὑψηλότερα ἀπό τά ἀντίστοιχα τοῦ 1974. Ἐπιπλέον, διευρύνθηκε ἡ ἀσφαλιστική κάλυψη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἀπό τόν ΟΓΑ καί περιέλαβε ἀπό τό 1978 καί τίς ἀποζημιώσεις γιά ζημιές ἀπό πλημμύρες καί ἀνεμοθύελλες. Σάν μέτρο καί δείκτης τῆς ἐπεκτάσεως τῶν παροχῶν πού προσφέρονται ἀπό τόν ΟΓΑ πρός τόν ἀγροτικό πληθυσμό τῆς χώρας ἀναφέρεται ἡ ραγδαία ἄνοδος τῶν συνολικῶν δαπανῶν τοῦ ὀργανισμοῦ ἀπό 5,1 δισεκατ. δρχ. τό 1974 στό ὕψος τῶν 23,1 δισεκατ. δρχ. γιά τό 1980.

9. Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ

Εἶναι γνωστό ὅτι χάρη στή μακραίωνη ἐμπειρία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μέ τήν ἐμπορική ναυτιλία κατέχουμε διεθνῶς ἕνα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα. Τό πλεονέκτημα αὐτό μᾶς ἐπέτρεψε νά δημιουργήσουμε ἕναν ἐμπορικό στόλο ἀπό τούς μεγαλύτερους στόν κόσμο. Τό μέγεθος τοῦ ἐμπορικοῦ μας στόλου καί ἡ πεῖρα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ στά θέματα τῶν θαλάσσιων μεταφορῶν καθιστοῦν τήν ἐμπορική ναυτιλία στρατηγικό τομέα στήν προσπάθεια γιά τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς χώρας. Ἡ διαπίστωση αὐτή πού

κανένας δέν μπορεῖ νά ἀμφισβητήσει μᾶς ἀναγκάζει νά παίρνουμε ὅλα τά ἀναγκαῖα μέτρα γιά νά διασφαλίσουμε τήν ἀνταγωνιστικότητα τῆς ἐμπορικῆς μας ναυτιλίας διεθνῶς καί τήν ἐθνική της ὀντότητα, ἀλλά καί γιά νά ἀποκομίζουμε τά μεγαλύτερα δυνατά ὀφέλη. Καί ἐπειδή οἱ συνθῆκες τῶν θαλασσίων μεταφορῶν μεταβάλλονται μέ γοργό ρυθμό, ἡ πολιτική τῆς Κυβερνήσεως πού ἐφαρμόστηκε κατά τήν περίοδο τῆς πρωθυπουργίας τοῦ Κ. Καραμανλῆ ἀπέβλεπε στό νά δημιουργηθοῦν οἱ προϋποθέσεις πού διευκολύνουν στήν προσαρμογή τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας στίς νέες συνθῆκες τῶν θαλάσσιων μεταφορῶν.

Ἔτσι, ἐφαρμόστηκε πολιτική ἄνετης χρηματοδοτήσεως τῆς ναυτιλίας ὥστε νά συμπληρωθεῖ ἡ ὑποδομή μέ καλύτερες τηλεπικοινωνίες καί νά βελτιωθεῖ ἡ δυνατότητα προμήθειας τῶν ἐφοδίων της στήν Ἑλλάδα, πράγμα πού ἐνισχύει τούς δεσμούς τῆς ἐμπορικῆς μας ναυτιλίας μέ τήν ἑλληνική οἰκονομία. Τό πρακτικό ἀποτέλεσμα μιᾶς τέτοιας ἐξελίξεως εἶναι ἡ χώρα νά ἐπωφελεῖται ἑνός μεγαλύτερου μέρους τῶν συναλλαγῶν πού γίνονται ἀπό τήν ἐμπορική μας ναυτιλία, μέ προφανεῖς εὐεργετικές ἐπιπτώσεις στό ἰσοζύγιο ἐξωτερικῶν πληρωμῶν τῆς χώρας.

Τό ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς πού ἐφαρμόστηκε κατά τήν περίοδο 1974-1979 παρουσιάζεται στούς παρακάτω δύο πίνακες:

Ἐξέλιξη τῆς δυνάμεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ στόλου καί τοῦ ναυτιλιακοῦ συναλλάγματος κατά τήν περίοδο 1974-1979

Ἔτος	Ἀριθμός πλοίων*	Κ.Ο.Χ.	Συν/γμα σέ ἑκατ. δολλ.
1974	3.145	24.080 χιλ.	874,4
1975	3.216	24.820 »	844,8
1976	2.509	28.574 »	914,1
1977	3.886	33.475 »	1.126,6
1978	3.732	34.987 »	1.177,2
1979	3.951	38.842 »	1.518,9
Αὔξηση 1974/79	25,6%	61,3%	73,7%

* Πλοῖα ὑπό ἑλληνική σημαία.

Ἔτσι, μέσα στά πέντε χρόνια τῆς πρωθυπουργίας τοῦ Κ. Καραμανλῆ ὁ ἀριθμός τῶν πλοίων μέ ἑλληνική σημαία τό 1979 ἦταν 3.951, ἐναντι 3.145 τό 1974 (αὔξηση 25,6%). Ὅμως, ὁ ρυθμός αὐξήσεως τῆς χωρητικότητας τῶν ἑλληνικῶν πλοίων ἦταν ἀκόμη μεγαλύτερος (61,3%). Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀνόδου ἦταν οἱ εἰσπράξεις σέ συνάλλαγμα ἀπό 867,1 ἑκατ. δολλ. πού ἦταν τό 1974 νά φτάσουν τά 1.515,2 ἑκατ. δολλ. τό 1979, δηλαδή αὐξήθηκαν κατά 74,4%.

Ἡ ἰδιαίτερη σημασία τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας μας στόν εὐρωπαϊκό χῶρο ἐμφανίζεται στόν ἀκόλουθο πίνακα:

Ἡ ναυτιλιακή δύναμη τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας τήν 1.7.1980 ἦταν:

Χώρα	Ἀριθμός πλοίων	%	Κ.Ο.Χ.	%
1. Ἑλλάδα	3.922	26,3	39.471.744	35,5
2. Ἀγγλία	3.181	21,3	27.135.155	24,4
3. Γαλλία	1.241	8,3	11.924.557	10,7
4. Ἰταλία	1.739	11,6	11.095.694	10,0
5. Γερμανία	1.906	12,8	8.355.638	7,5
6. Ὁλλανδία	1.263	8,5	5.723.845	5,2
7. Δανία	1.253	8,4	5.390.365	4,9
8. Βέλγιο	290	1,9	1.809.829	1,6
9. Ἰρλανδία	141	0,9	208.986	0,2
10. Λουξεμβοῦργο	0	0	0	0
Σύνολο	14.936	100,0	111.115.813	100,0

Ἡ ἑλληνική ναυτιλία κατέχει τήν πρώτη θέση στόν πίνακα τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ. Ἀντιπροσωπεύει τό 26,3% τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλοίων καί τό 35,5% τῆς συνολικῆς χωρητικότητας τῶν πλοίων πού εἶναι μέ σημαίες τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας. Συνεπῶς, δίκαια προβάλλεται ἡ ἐμπορική ναυτιλία τῆς χώρας μας σάν ὁ τομέας πού θά διαδραματίσει τόν οὐσιαστικότερο ρόλο στή χάραξη τῆς κοινοτικῆς ναυτιλιακῆς πολιτικῆς ἀπό ὅσο θά διαδραματίσουν οἱ ἀντίστοιχοι τομεῖς τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Κοινότητας. Ἔτσι περιμένουμε ὅτι στό μέλλον ἡ ἐμπορική μας ναυτιλία θά διακινήσει μεγαλύτερο ὄγκο τοῦ ἐμπορίου τῆς ΕΟΚ ἀπό αὐτόν πού διακινεῖ σήμερα.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἦταν τόσο ὑπερήφανος γιά τήν ἐμπορική μας ναυτιλία, ὥστε νά χαρακτηρίσει ἐθνικό ἄθλο τή θεαματική της ἀνάπτυξη καί νά διακηρύξει τήν πολυσήμαντη γιά τήν Ἑλλάδα πολιτική καί ἐθνική της σημασία, πέραν τῆς οἰκονομικῆς.

10. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Μία ἀπό τίς βασικές ἐπιδιώξεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς πρώτης Κυβερνήσεως τῆς Νέας Δημοκρατίας ἦταν ἡ δημιουργία τῶν ἀναγκαίων προϋποθέσεων γιά γρηγορότερη τουριστική ἀνάπτυξη τῆς χώρας καί, κυρίως, τῶν περιοχῶν πού δέν εἶχαν ἀξιοποιηθεῖ τουριστικά. Ἡ δημιουργία ἐκσυγχρονισμένων καί βιώσιμων τουριστικῶν μονάδων καί ἡ τουριστική ἀποκέντρωση ἀποτελοῦσαν τίς βασικές ἐπιδιώξεις τῆς τουριστικῆς της πολιτικῆς. Ἔτσι, μέ τίς πιστωτικές διευκολύνσεις πού δόθηκαν ἔγινε ἡ ὁλοκλήρωση τῶν ἡμιτελῶν μονάδων. Τά ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς πού ἀκολουθήθηκε φαίνονται καθαρά στόν παρακάτω πίνακα:

Ἐξέλιξη τῶν κυριοτέρων μεγεθῶν στόν τομέα τοῦ τουρισμοῦ

	1974	1980	Αὔξηση
1. Τουριστικές μονάδες	1.469	2.378	61,9%
2. Ἀριθμός κλινῶν	146.794	233.948	59,4%
3. Ἀριθμός τουριστῶν	1.998.000	5.271.115	163,8%
4. Τουριστικό συνάλλαγμα (σέ ἑκατ. δολλ.)	448	1.733	286,8%

Ἡ ἐπίδραση τῆς εὐνοϊκῆς αὐτῆς ἐξελίξεως στόν τομέα τοῦ τουρισμοῦ ἦταν ὅτι δημιουργήθηκαν 35.000 νέες θέσεις ἀπασχολήσεως. Ἐπίσης, δημιουργήθηκαν 230.000 κρεβάτια σέ νοικιαζόμενα δωμάτια μέ ἀποτέλεσμα νά αὐξηθεῖ τό εἰσόδημα τῶν νοικοκυριῶν σημαντικά, ἐνῶ 100.000 ἄτομα ἀπασχολοῦνται σέ ἐργασίες πού εἶναι στενά συνδεμένες μέ τόν τουρισμό.

Ἀκόμη, ἀναπτύχθηκαν καί ἄλλες μορφές τουρισμοῦ ὅπως τά χειμερινά καί θαλάσσια σπόρ. Ἡ προσπάθεια γιά τήν ἐπέκταση τῆς τουριστικῆς περιόδου μέ τήν παροχή κινήτρων ἔδωσε ἱκανοποιητικά ἀποτελέσματα.

Τέλος, πρέπει νά ἐπισημανθεῖ ὅτι ἡ τουριστική πολιτική ἔχει σχεδιαστεῖ ἔτσι, ὥστε στό μέλλον νά ἐξασφαλίζει τό μεγαλύτερο δυνατό ὄφελος γιά τόν ἑλληνικό λαό. Ἡ τουριστική ἀνάπτυξη θά ἀνταποκρίνεται στίς φυσικές καί πολιτιστικές ἀξίες τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τίς ἰδιομορφίες τῆς κάθε περιοχῆς μέ τό μικρότερο δυνατό κόστος γιά τό κοινωνικό καί φυσικό περιβάλλον.

Ἀξίζει ἐδῶ νά ἀναφερθεῖ ὅτι ὁ Κ. Καραμανλῆς κατά τό 1962 εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ἕνα εὐρύ καί σύγχρονο πρόγραμμα τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος. Τό πρόγραμμα αὐτό προέβλεπε τή δημιουργία μεγάλων τουριστικῶν συγκροτημάτων — μέ ἀεροδρόμια, ἀγορές, θεάματα, ἀθλητικές ἐγκαταστάσεις κ.λ.π. — στίς περιοχές τῆς νότιας Πελοποννήσου, τοῦ Ὀλύμπου-Πλαταμώνα, τῆς Χαλκιδικῆς καί τῆς Κρήτης. Πρόγραμμα πού ἐγκαταλείφθηκε ἀπό τούς διαδόχους του καί πού δέν μποροῦσε ν' ἀναβιώσει τό 1974, λόγῳ ἀλλαγῆς τῶν συνθηκῶν καί τῆς ἀναρχης ἀναπτύξεως αὐτῶν τῶν περιοχῶν.

11. ΟΙ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Στόν τομέα τῆς ὑποδομῆς καί ἀναπτύξεως τῶν μεταφορῶν τῆς χώρας, καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες ἀπό τίς Κυβερνήσεις τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ μέ ἀποτέλεσμα τή βελτίωση τοῦ συστήματος μεταφορῶν καθόλη τή χώρα. Αὐτό ἄλλωστε ἀποτελεῖ ἀναγκαία προϋπόθεση γιά τή διευκόλυνση καί ἐνίσχυση τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Βεβαίως, ἡ ἐκτέλεση βασικῶν ὁδικῶν ἔργων εἶναι ἀρκετά χρονοβόρα καί δέν ἐμφανίζονται ἄμεσα τά ἀποτελέσματα τῶν μεγάλων ἐπενδύσεων σέ συγκοινωνιακά μέσα. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἐπιδιώχτηκε ἦταν ὄχι μόνο ἡ ἄμεση ἐκτέλεση ἀλλά καί ὁ ἔγκαιρος προγραμματισμός καί σχεδιασμός γιά τήν ἀνάληψη βασικῶν μεγάλων ἔργων (π.χ. Μετρό πρωτεύουσας, ἀεροδρόμιο Σπάτων, ἠλεκτροδότηση καί διπλασιασμός τῆς γραμμῆς σιδηροδρομικοῦ ἄξονα Ἀθηνῶν-Θεσσαλονίκης), τά ὁποῖα ὁλοποιοῦνται σταδιακά καί ὅσο ἐπιτρέπουν τά διαθέσιμα οἰκονομικά μέτρα.

Στά μεγάλα δημόσια ἔργα πού ἔγιναν κατά τήν Ὀκταετία 1955-1963 προστέθηκαν καί νέα κατά τήν περίοδο 1974-1980. Ἔτσι διανοίχθηκαν 80 χλμ. νέων ἐθνικῶν ὁδῶν καί 600 χλμ. ἐπαρχιακῶν ὁδῶν, ἀσφαλτοστρώθηκαν 660 χλμ. ἐθνικῶν ὁδῶν καί 4.150 χλμ. ἐπαρχιακῶν ὁδῶν καί τέλος βελτιώθηκαν σημαντικά 900 χλμ. ἐθνικῶν ὁδῶν καί 2.000 χλμ. ἐπαρχιακῶν ὁδῶν. Τά κυριότερα ὁδικά ἔργα τῆς περιόδου εἶναι οἱ ὁδοί Πατρῶν - Πύργου - Ὀλυμπίας, Ἠγουμενίτσας - Πρέβεζας, Κορίνθου - Τριπόλεως, Ἀλεξανδρουπόλεως - Φερρῶν - Καστανέων, Ἀγρινίου - Καρπενησίου, Θηβῶν - Λειβαδιᾶς - Δελφῶν.

Κατά τό ἴδιο χρονικό διάστημα διατέθηκαν σημαντικές πιστώσεις γιά τό διπλασιασμό τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καί τή βελτίωση τῆς χαράξεως στό τμῆμα Ἀθήνας-Λάρισας, τήν ἠλεκτρική σηματοδότηση καί βελτίωση τῶν τηλεπικοινωνιῶν τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς γραμμῆς Ἀθήνας-Θεσσαλονίκης καί τήν προμήθεια τροχαίου ὑλικοῦ.

Στόν τομέα τῶν ἀεροδρομίων προωθήθηκε ἡ κατασκευή καί ἡ βελτίωση διαδρόμων καί ἔργων ὑποδομῆς σέ διάφορα ἀεροδρόμια τῆς χώρας ὅπως στό καινούργιο ἀεροδρόμιο Ρόδου, στά ἀεροδρόμια Μυτιλήνης καί Χρυσουπόλεως, Μίκρας, Ἀλεξανδρουπόλεως, Ζακύνθου καί Κῶ, ἐνῶ ἔγιναν ἔργα βελτιώσεως στό ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ. Παράλληλα, ἄρχισε ἡ κατασκευή μικρῶν ἀεροδρομίων στά νησιά τοῦ Ν.Α. Αἰγαίου.

Στόν τομέα τῆς θαλάσσιας συγκοινωνίας ἔγιναν συνολικά 98 λιμενικά ἔργα, πού ἀφοροῦν κατασκευές μώλων, κυματοθραυστῶν, κρηπιδωμάτων κ.λ.π. (στά λιμάνια Βόλου, Ἡρακλείου, Πατρῶν, Ἀλεξανδρουπόλεως, Σύρου καί Σούδας), ἐνῶ βελτιώθηκαν οἱ λιμενικές ἐγκαταστάσεις φορτώσεως ἐμπορευματοκιβωτίων στόν Πειραιά.

Ἰδιαίτερη φροντίδα καί εὐαισθησία ἐπέδειξε ὁ Κ. Καραμανλῆς γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν συγκοινωνιακῶν προβλημάτων τῆς πρωτεύουσας καί μέ ἐπανειλημμένες συσκέψεις, ὁδηγίες καί κατευθύνσεις προσπάθησε νά ὁλοποιήσει τή ζωηρή του ἐπιθυμία γιά μιά ἀνθρωπινότερη ζωή τῶν πολιτῶν της. Μέ πρωτοβουλία τοῦ Κ. Καραμανλῆ συγκροτήθηκαν τό 1979 τρεῖς μεγάλες συσκέψεις γιά νά προγραμματιστεῖ ἡ Ἀθήνα 2000 καί ἔγινε νέο ρυθμιστικό σχέδιο, πού μολονότι ἔτυχε καθολικῆς ἀποδοχῆς ἐγκαταλείφθηκε ἀργότερα, ὅπως εἶχε ἐγκαταλειφθεῖ καί τό ρυθμιστικό σχέδιο τοῦ 1962, μέ ἀποτέλεσμα τή δημιουργία τῶν μεγάλων προβλημάτων πού ἀντιμετωπίζει σήμερα ἡ πρωτεύουσα.

Παράλληλα μέ τό ρυθμιστικό, ἀποφασίστηκαν καί μπῆκαν σέ ἐκτέλεση τό ἀεροδρόμιο τῶν Σπάτων καί τό Μετρό τῶν Ἀθηνῶν πού, ἐκτός ἀπό τή συγκοινωνιακή ἀποσυμφόρηση, θά σινέβαλαν ἀποφασιστικά καί στήν καταπολέμηση τοῦ νέφους πού πνίγει τήν πρωτεύουσα. Δυστυχῶς καί τά ἔργα αὐτά ἐγκαταλείφθηκαν ἀπό τή διάδοχη Κυβέρνηση.

Ὁ Κ. Καραμανλῆς ἄφησε τήν Ἀθήνα τό 1963 μέ πληθυσμό 2 ἑκατ. περίπου κατοίκους καί τή βρῆκε τό 1974 μέ 3,5 ἑκατ. κατοίκους. Καί μπορεῖ νά λεχθεῖ ὅτι, ἄν δέν εἶχαν γίνει τά μεγάλα καί βασικά ἔργα στήν Ἀθήνα κατά τήν περίοδο 1955-1963, ἡ Ἀθήνα θά ἦταν σήμερα ἀκατοίκητη.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1955 - 1980

Ὁ Κ. Καραμανλῆς κυβέρνησε τή χώρα σέ δύο δύσκολες περιόδους γιά τό ἔθνος. Ἡ πρώτη περίοδος ἄρχισε λίγα χρόνια μετά τό τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καί ἡ δεύτερη μέ τήν κατάρρευση τῆς δικτατορίας καί τήν τραγωδία τῆς Κύπρου. Κάθε περίοδος εἶχε τά δικά της φοβερά καί πιεστικά προβλήματα. Καί στίς δύο περιπτώσεις ὁ Κ. Καραμανλῆς ξεπέρασε τά ἐμπόδια πού ὑψώνονταν στό δρόμο του. Στό σύνολο καί οἱ δύο αὐτές περίοδοι ἔδωσαν νέα πνοή στό ἔθνος καί ἐπέτρεψαν στόν ἑλληνικό λαό νά πραγματοποιήσει μεγάλα βήματα προόδου.

Τό 1955 ἡ Ἑλλάδα ἦταν, ὡς γνωστό, μιά ὑπανάπτυκτη ἀγροτική χώρα. Τό 60% τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας ἀπασχολεῖτο στή γεωργία. Ἡ δυνατότητα τῆς οἰκονομίας γιά τήν πραγματοποίηση μεγάλων ἐπενδύσεων πού θά τήν ἔβγαζαν ἀπό τό τέλμα τῆς ὑπαναπτύξεως, ἦταν σχεδόν ἀνύπαρκτη. Γιατί τό κατά κεφαλή εἰσόδημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μόλις ξεπερνοῦσε τά 300 δολάρια, πού δέν ἔφτανε κἄν γιά τήν κάλυψη τῶν στοιχειωδῶν του ἀναγκῶν.

Παρά ταῦτα, ἀπό τό 1955-1963 καί ἀπό τό 1974-1980, πού κυριαρχοῦσε οὐσιαστικά στήν πολιτική σκηνή τῆς χώρας ὁ Κ. Καραμανλῆς, σημειώθηκε τόση πρόοδος ὥστε ν' ἀλλάξει μορφή ἡ Ἑλλάδα. Καί μόνο οἱ παρακάτω χαρακτηριστικοί ἀριθμοί πού ἀναπτύσσονται στή συνέχεια ἀναλυτικότερα εἶναι ἀρκετοί γιά νά δώσουν τήν εἰκόνα αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς.

— Τό κατά κεφαλή εἰσόδημα τοῦ Ἕλληνα ἀπό 305 δολλάρια τό 1955 ἔφτασε τά 4.300 δολλάρια τό 1980.

— Τό ποσοστό τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας ἀπό 60% πού ἦταν τό 1955 κατέβηκε, χάρη στήν πρόοδο πού σημειώθηκε, στό 28% τό 1980.

— Οἱ ἐξαγωγές βιομηχανικῶν προϊόντων ὡς ποσοστό τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν μας ἀπό 2,1% τό 1955 ἔφτασαν τό 55% τό 1980.

Ἀπό τά παραπάνω προκύπτει ὅτι ἡ οἰκονομία μας ὄχι μόνο σημείωσε μεγάλη πρόοδο, ἀλλά καί μετασχηματίστηκε ὀρθολογικά ἀπό ἀγροτική σέ βιομηχανική. Πρᾶγμα πού ἀνατρέπει τόν ἰσχυρισμό ἐκείνων οἱ ὁποῖοι, μολονότι παραδέχονται τήν πρόοδο αὐτή, γιά νά μειώσουν τή σημασία της, ὑποστηρίζουν ὅτι ἔγινε κατά τρόπο ἀνορθόδοξο, κατά τρόπο δηλαδή «στρεβλό», ὅπως λένε.

Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Κ. Καραμανλῆ προσποιοῦνται ὅτι ἀγνοοῦν τίς ἀλήθειες αὐτές καί προσπαθοῦν μέ ἐπιχειρήματα ἀόριστα καί, θά ἔλεγα, δικολαβικά, νά τίς ἀμφισβητήσουν. Ἡ ἀμφισβήτηση ὅμως αὐτή εἶναι ὄχι μόνο ἀβάσιμη ἀλλά καί κακόπιστη. Γιατί, κατά τά 25 αὐτά χρόνια ἡ Ἑλλάδα ὄχι μόνο βγῆκε ἀπό τήν ὑπανάπτυξη, ἀλλά συγκαταλέγεται ἤδη μεταξύ τῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν.

Καί γιά νά ἐκτιμηθεῖ καλλίτερα τό μέγεθος τῆς προόδου πού σημείωσε ἡ οἰκονομία μας θά πρέπει νά συγκριθεῖ ἡ πρόοδος αὐτή μέ τίς ἄλλες ἀναπτυγμένες χῶρες. Ἔτσι, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα αὐτά τοῦ ΟΟΣΑ, κατά τήν περίοδο 1953-1981 τό ἀκαθάριστο ἐγχώριο προϊόν τῆς Ἑλλάδος αὐξήθηκε μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 5,8%, πού ἀποτελεῖ τόν ὑψηλότερο ρυθμό ἀναπτύξεως μεταξύ τῶν χωρῶν τοῦ ΟΟΣΑ, μέ ἐξαίρεση τήν Ἰαπωνία πού πέτυχε ὑψηλότερο ρυθμό ἀναπτύξεως.

Εἰδικότερα, ἐναντι αὐξήσεως τοῦ ἀκαθάριστου ἐγχωρίου προϊόντος 5,8% στήν Ἑλλάδα, στίς ΗΠΑ ἡ αὔξηση ἦταν 3,1%, στή Γερμανία 4,5%, στή Γαλλία 4,3%, στήν Ἰταλία 4,5%, στήν Ἀγγλία 2,4% καί μόνο στήν Ἰαπωνία ἦταν ὑψηλότερη ἀπό τή δική

μας, δπου άνῆλθε σέ 7,4%.

Άλλά ἄς ἔρθουμε στούς συγκεκριμένους ἀριθμούς πού δίνουν τή γενική εἰκόνα τῆς ἐντυπωσιακῆς πρόοδου πού σημειώθηκε στή χώρα μας μεταξύ 1955-1980:

1. Κατά κεφαλή ἐθνικό εἰσόδημα (σέ δολλάρια)

1955	1980	Συνολική αὔξηση	Ἐτήσιος ρυθμός αὐξήσεως
305	4.300	1.310% ἤ 14 φορές	11,2%

2. Ἀκαθάριστο ἐγχώριο προϊόν σέ ἑκατ. δρχ. (σταθερές τιμές 1970)

1955	1980	Συνολική αὔξηση	Ἐτήσιος ρυθμός αὐξήσεως
100,533	417,510	315,3% ἤ 4,2 φορές	5,8%

3. Συνολικές πάγιες ἐπενδύσεις σέ ἑκατ. δρχ. (σταθερές τιμές 1970)

1955	1980	Συνολική αὔξηση	Ἐτήσιος ρυθμός αὐξήσεως
15.944	92.705	481,4% ἤ 5,8 φορές	7,3%

4. Συνολικές ἐπενδύσεις στή μεταποίηση σέ ἑκατ. δρχ. (σταθερές τιμές 1970)

1955	1980	Συνολική αὔξηση	Ἐτήσιος ρυθμός αὐξήσεως
1.941	14.899	667,6% ἤ 7,7 φορές	8,5%

5. Συνολικό προϊόν μεταποιήσεως στή βιομηχανία-βιοτεχνία, σέ ἑκατ. δρχ. (σταθερές τιμές 1970)

1955	1980	Συνολική αὔξηση	Ἐτήσιος ρυθμός αὐξήσεως
12.891	89.125	791,4% ἤ 7 φορές	8,0%

6. Ἐξαγωγές βιομηχανικῶν καί βιοτεχνικῶν προϊόντων (ἑκατ. δολλ.)

1955	1980	Συνολική αὔξηση	Ἐτήσιος ρυθμός αὐξήσεως
4,3	2249,5	52.214% ἤ 52,3 φορές	28,5%

7. Ἐξαγωγές βιομηχανικῶν - βιοτεχνικῶν προϊόντων ὡς ποσοστό τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν

1955	1980
2,1%	55%

8. Εἰσροή ἰδιωτικῶν κεφαλαίων (σέ ἑκατ. δολλάρια)

1955	1980	Συνολική αὔξηση	Ἐτήσιος ρυθμός αὐξήσεως
34,6	1.639	4.637% ἤ 47,4 φορές	16,7%

Ἡ μεγάλη οἰκονομική πρόοδος πού συντελέστηκε στή χώρα κατά τήν εἰκοσιπενταετία 1955-1980 ἄλλαξε τή μορφή τῆς Ἑλλάδος καί τή μοῖρα τοῦ λαοῦ της, δπως εἶχε ὑποσχεθεῖ ὁ Κ. Καραμανλῆς ὅταν ἀναλάμβανε τήν ἐξουσία τό 1955. Καί ἡ πρόοδος αὐτή θά ἦταν ἀσφαλῶς μεγαλύτερη ἄν δέν εἶχαν μεσολαβήσει τά ταραχώδη καί ἀνώμαλα 11 χρόνια — ἀπό τό 1963 ὡς τό 1974 — κατά τή διάρκεια τῶν ὁποίων ἀνακόπηκε ἡ πρόοδος τοῦ τόπου.

ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΑΘΗΝΑ

(Φ. 334Α, Σημείωμα, Αὔγουστος 1980)

Ἡ Ἀθήνα εἶχε ἀναπτυχθεῖ κατά τρόπον ἀνώμαλο, ἔτσι ὥστε μέχρι τό 1955 νά μήν ὑπάρχουν ἀξιόλογα ἔργα ὑποδομῆς, ἐνῶ παράλληλα ἡ συνεχής αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ εἶχε δημιουργήσει πολύπλοκα καί δυσεπίλυτα προβλήματα.

Μία ἀτέλειωτη σειρά ζωτικῶν καί μεγάλων ἔργων (κυκλοφοριακῶν, ἀποχετευτικῶν, ὑδρευτικῶν, ἀρχαιολογικῶν, τουριστικῶν, ἀθλητικῶν κ.λ.π.) μετέτρεψαν τήν ἀφρόντιστη καί πολεοδομικά ἀναρχούμενη πρωτεύουσα σέ μιά σύγχρονη εὐρωπαϊκή μεγαλούπολη.

Τά ἔργα αὐτά βασίστηκαν σέ ἕνα ρυθμιστικό σχέδιο, πού εἶχε ἐκπονηθεῖ ἀπό τό ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων κατά τήν περίοδο 1952-1955, ἐπί ὑπουργίας τοῦ Κ. Καραμανλῆ. Τό σχέδιο αὐτό ἀπετέλεσε τόν ὁδηγό γιά τά ἔργα ἀναπτύξεως τῆς Ἀθήνας, ἔργα πού διακρίνονται στούς ἑξῆς βασικούς τομεῖς:

1. ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

Στόν τομέα αὐτό πραγματοποιήθηκαν:

Ἀναμορφώσεις καί ἀνακατασκευές πολλῶν λεωφόρων (Βασιλίσσης Σοφίας, Βασιλίσσης Ἀμαλίας, Βασιλίσσης Ὄλγας, Πατησίων, Κηφισίας, Συγγροῦ, Ἀλεξάνδρας, Θησέως, Βουλιαγμένης, Πειραιῶς, Μεσογείων, Ἀχαρνῶν, Ἀκτῆς Μουτσοπούλου κ.ἄ.).

Διάνοιξη νέων καί διαπλάτυνση παλαιῶν λεωφόρων καί ὁδῶν (Ἰλισσοῦ, Λιοσίων, Μεσογείων, Βασιλέως Κωνσταντίνου, Ἀθηνῶν, Ἀχιλλέως, Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου κ.ἄ.).

Κατασκευή τῶν περιφερειακῶν δρόμων Λυκαβηττοῦ καί Φιλοπάππου.

Κατασκευή κυκλοφοριακῶν κόμβων Ἀλεξάνδρας - Πατησίων Βασιλέως Κωνσταντίνου - Βασιλίσσης Σοφίας, Ἀχιλλέως - Δεληγιάννη.

Κατασκευή ἀνισόπεδων κόμβων μέ Ν. Φαλήρου, λεωφόρου Συγγροῦ, Τριῶν Γεφυρῶν.

Διαμόρφωση καί ἐξωραϊσμός τῶν πλατειῶν Θησείου, Ἁγίων Ἀσωμάτων, Βάθης, Συντάγματος, Κάνιγγος, Μεταξουργείου, Γλυφάδας, Ὁμονοίας.

Δημιουργία στοῶν κατά μῆκος τῶν ὁδῶν τοῦ ἐμπορικοῦ κέντρου καί τῶν προσβάσεων πρός αὐτό.

Διάνοιξη προσβάσεων τῶν ἐθνικῶν ὁδῶν (Κορίνθου καί Λαμίας) πρός τήν πρωτεύουσα.

Ἐπέκταση τοῦ ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου μέχρι καί τήν Κηφισιά.

Ὅλα αὐτά τά ἔργα περιελάμβαναν διαμόρφωση τῶν κυκλοφοριακῶν στοιχείων, στρώσεις πεζοδρομίων, φωτισμό, ἀποχέτευση καθώς καί δενδροφυτεύσεις.

Ἡ βελτίωση τοῦ ὁδικοῦ δικτύου, μαζί μέ τά ρυθμιστικά μέτρα, δπως οἱ μονόδρομοι καί κυρίως ἡ φωτοσήμανση, ἐπέτρεψε τήν καλύτερη ἐξυπηρέτηση τῆς κυκλοφορίας πεζῶν καί ὀχημάτων.

2. ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ

Στόν τομέα αὐτό ἐπετεύχθησαν πολλά καί σημαντικά:

Πνευματικό Κέντρο Ἀθηνῶν: Ἐξασφαλίστηκε ὁ χῶρος μέ τή δέσμευση τῆς περιοχῆς μεταξύ τῶν λεωφόρων Βασιλίσσης Σοφίας, Ρηγίλλης, Βασιλέως Κωνσταντίνου, Μιχαλακοπούλου καί Ἀλεξάνδρας. Στό χῶρο τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου κτίσθηκαν τό Ὠδεῖο Ἀθηνῶν καί ἡ Ἐθνική Πινακοθήκη. Ἐξάλλου στά πλαίσια τῆς ἀνεγέρσεως κτιρίων πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων παρεχωρήθησαν 11 στρέμματα ἀπό Σύλλογο «Φίλων τῆς Μουσικῆς» κοντά στό μνημεῖο τοῦ Ἐλ. Βενιζέλου (ὅπου σήμερα ἀνεγείρεται τό Μουσικό Μέγαρο). Ἐπίσης παρεχωρήθη ἔκταση γιά τήν ἀνέγερση τοῦ Ἐθνικοῦ Ἱδρύματος Ἐρευνῶν στή λεωφόρο Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν: Παρεχωρήθησαν 1.500 στρέμματα στήν περιοχή Καισαριανῆς καί ἐθεμελιώθη, ὡς πρῶτο κτίσμα, ὁ Οἶκος τοῦ Φοιτητοῦ.

Πολυτεχνεῖο: Παρεχωρήθη ἔκταση 1.000 στρεμμάτων γιά τήν ἀνέγερση τῆς Πολυτεχνιουπόλεως.

Δικαστικό Μέγαρο: Ἀπεφασίσθη ἡ ἀνέγερσή του στό χῶρο τῶν φυλακῶν Ἀβέρωφ στή λεωφόρο Ἀλεξάνδρας.

Κεντρική Λαχαναγορά Ἀθηνῶν: Κτίσθηκε στόν Ἅγ. Ἰωάννη Ρέντη μιά σύγχρονη λαχαναγορά κατά τά διεθνῆ πρότυπα ἀπαλλάσσοντας τό κέντρο τῆς πρωτεύουσας ἀπό τό χονδρεμπόριο τῶν ὀπωροκηπευτικῶν.

ΕΡΤ: Στήν Ἁγία Παρασκευή ἀπαλλοτριώθηκε ἔκταση 32 στρεμμάτων καί ἔγιναν μελέτες γιά τήν ἀνέγερση τοῦ κτιρίου.

3. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Περιοχή Ἀκρόπολη - Φιλοπάππου: Ἔγιναν νέες προσβάσεις προσαρμοσμένες στό τοπίο καί τά μνημεῖα. Κτίσθηκε τό περίπτερο τοῦ Λομπαρδιάρη, ἐξωραΐστηκε τό παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, κτίσθηκε τό ἐστιατόριο «Διόνυσος» καί ἀπηλλάγη ἡ περιοχή ἀπό διάφορα ἰδιωτικά κτίσματα.

Ὠδεῖο Ἡρώδου Ἀττικοῦ: Συμπληρώθηκε ἡ ἀναστήλωσή του καί δόθηκε ἡ λειτουργία τοῦ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν, ἀφοῦ προηγουμένως ἔγιναν διάφορες ὑπόγειες ἐγκαταστάσεις.

Ὀλυμπιεῖο: Ὁ χῶρος ἀνεσκάφη, ἀνεπαλαιώθη, ἐφυτεύθη καί ἐξωραΐσθη.

4. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Δημιουργήθηκαν οἱ προϋποθέσεις γιά τήν ἀνέγερση πολλῶν ξενοδοχείων, μεταξύ τῶν ὁποίων τό «Χίλτον» στήν Ἀθήνα, τά «Ἀστέρια» Γλυφάδας, ὁ «Ἀστήρ» Βουλιαγμένης καί τό ξενοδοχεῖο στό Λαγονήσι.

Οἱ ἀκτές Βουλιαγμένης καί Γλυφάδας καί γενικώτερα ἡ τουριστική ἀνάπτυξη τῆς παραλίας τοῦ Σαρωνικοῦ ἀπό τό Φάληρο μέχρι τό Σούνιο στηρίχθησαν στή διάνοιξη τῆς λεωφόρου Σουνίου.

Στήν τουριστική ἀνάπτυξη συνέβαλαν οὐσιαστικά ἡ κατασκευή τοῦ θεάτρου τοῦ Λυκαβηττοῦ (ἐξυπηρετεῖται ἡ περιοχή μέ σχοινοτενῆ σιδηρόδρομο), τό γκόλφ τῆς Γλυφάδας, τά ἐστιατόρια Φιλοπάππου καί Λυκαβηττοῦ, ἡ καθιέρωση τοῦ «Ἦχος καί Φῶς» στήν περιοχή Ἀκροπόλεως.

5. ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Στόν τομέα αὐτό ἐξασφαλίστηκε μέ ἀπαλλοτρίωση 1.000 στρεμμάτων ὁ χῶρος, στήν περιοχή Καλογρέζας, γιά τίς ὀλυμπιακές ἐγκαταστάσεις τοῦ μεγάλου Ἀθλητικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν.

Ἀκόμη, παράλληλα μέ τήν κατασκευή γυμναστηρίων, γηπέδων καί κολυμβητηρίων ἀπό λεκανοπέδιο, κατασκευάστηκε τό στάδιο Καραϊσκάκη, δημιουργήθηκε τό Ἀθλητικό Κέντρο τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ καί θεμελιώθηκε τό Παλαί ντέ Σπόρ Νέου Φαλήρου.

6. ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Ἡ ὕδρευση τῆς Ἀθήνας ἦταν ἀνέκαθεν προβληματική καί μέ τήν γρήγορη αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ ἡ λίμνη τοῦ Μαραθώνα δέν ἦταν δυνατόν νά καλύψει τίς ἀνάγκες. Ἔτσι, ἀπεφασίσθη ἡ ὕδρευση τῆς πρωτεύουσας ἀπό τήν Ὑλίκη καί μέ ταχύ ρυθμό πραγματοποιήθηκε τό ὑδραγωγεῖο Ὑλίκης - Ἀθηνῶν μόλις ἕνα μήνα πρίν ἐξαντληθοῦν τά ἀποθέματα νεροῦ. Στή συνέχεια, κατασκευάστηκε τό μεγάλο ὑδρευτικό ἔργο τοῦ Μόρνου.

Παράλληλα, τέθηκε γιά πρώτη φορά σέ ἐφαρμογή εὐρύ πρόγραμμα ἀναδασώσεως τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Ἀττικῆς.

Ἡ ἀποχέτευση προωθήθηκε σημαντικά μέ τήν κατασκευή τοῦ κεντρικοῦ ἀποχετευτικοῦ ἀγωγοῦ στό Κερατσίνι, ἀλλά καί μέ τήν ἐγκατάσταση δικτύου ὑπονόμων σέ ὅλες τίς λεωφόρους καί τούς δρόμους, πού κατασκευάσθηκαν ἐξ ὑπαρχῆς ἤ ἀνακατασκευάσθηκαν.

Ἡ κοίτη τοῦ Ἰλισοῦ ἐκαλύφθη.

7. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Στά πλαίσια τῆς βελτιώσεως τῆς Ἀθήνας ἐλήφθησαν καί ρυθμιστικά μέτρα γιά τά ὕψη τῶν οἰκοδομῶν, τά ποσοστά καλύψεως τῶν οἰκοπέδων, τά εἰδικά ὕψη σέ διάφορες πλατεῖες καί λεωφόρους, τούς ὅρους δομήσεως στίς τουριστικές καί ρυθμιστικές περιοχές κατά μῆκος τῆς λεωφόρου Σουνίου, τήν νομοθετική διαπλάτυνση διαφόρων ὁδῶν. Τέλος, ἐκπονήθηκε τό Ρυθμιστικό Σχέδιο Ἀθηνῶν.

«ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ»

(«Ἑλληνικός Βορρᾶς», 5 καί 7 Ὀκτωβρίου 1980)

Ἡ σημερινή Θεσσαλονίκη δέν ἔχει σχεδόν καμμιά σχέση μέ τήν πόλη πού ἀπελευθερώθηκε ἀπό τούς Τούρκους πρίν 58 χρόνια, ἀκόμη καί ἀπό τήν πόλη πού ἀπελευθερώθηκε ἀπό τούς Γερμανούς, πρίν 36 χρόνια. Σύγχρονη, ἄνετη, ἐξοπλισμένη μέ ὅλες τίς λειτουργίες κάθε πόλεως, — πιό ὁμορφη, παρά τήν γκρίνια μερικῶν ρομαντικῶν — μέ βάσεις καί δυνατότητες γιά νέες ἐξελίξεις, συνεχίζει τό δρόμο της καί ἀπολαμβάνει τόν θαυμασμό τῶν ἐπισκεπτῶν της καί τήν μοχθηρία τῶν ἀντιπάλων της.

Βέβαια, δέν μπορεῖ κανείς νά ἰσχυρισθῆ ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη λειτουργεῖ σάν πόλη μέ ἰδανικό τρόπο. Ἔχει τίς πληγές της, ἔχει τίς ἀνάγκες της, ἔχει τά κακά της. Ὅμως, μιά σύγκριση τοῦ Σήμερα μέ τό Χθές, δίνει τό μέτρο τῆς ἐξελίξεώς της, δίνει τήν εἰκόνα τῶν μεταβολῶν πού ἔγιναν. Εἶναι μιά σειρά ἀπό μεταβολές, ὅλα αὐτά πού ἔγιναν τά τελευταῖα 30 χρόνια, εἶναι μιά σειρά ἀπό ἔργα μακρᾶς πνοῆς, πού συνθέτουν καί σήμερα μιά ἀξιόλογη ὑποδομή καί δημιουργοῦν τίς δυνατότητες γιά μεγαλύτερη ἀκόμη ἀνάπτυξη

αὐτῆς τῆς πόλεως πού δημιουργήθηκε πρίν ἀπό 2300 χρόνια καί ἦταν πάντοτε στό μάτι τῶν ἰσχυρῶν ἤ τῶν ἀνισχύρων κάθε ἐποχῆς, τῶν γειτόνων της ἤ τῶν μακρυνῶν ἀπό αὐτή χωρῶν.

Γιά ὅλα αὐτά τά ἔργα πού ἔγιναν, πού γίνονται ἤ πού ἔχουν προγραμματιστεῖ νά γίνουν, ἡ Θεσσαλονίκη ὀφείλει νά ἔχει εὐγνωμοσύνη σέ μιά μοναδική μορφή, σέ κάποιον πού ἀπό κάποια θέση κάθε φορά, ἔθεσε τήν προσωπική του σφραγίδα καί μόχθησε γιά νά γίνουν ὅλα αὐτά. Ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, ὡς ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων ἀπό τό 1952 (Κυβέρνηση Ἀλ. Παπάγου), ὡς πρωθυπουργός ἀπό τό 1955 καί ὡς πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τούς τελευταίους μῆνες, ὡς ὑπουργός εἴτε Κοινωνικῆς Προνοίας ἀρχικά (Κυβέρνηση Σοφοῦλη), εἴτε Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἀργότερα (Κυβέρνηση Σοφ. Βενιζέλου), εἶχε ἐπί 32 χρόνια, μέ ἐξαίρεση τήν περίοδο 1963-1974, τήν εὐθύνη γιά νά βοηθηθῆ ἡ Θεσσαλονίκη, ἀκριβῶς ἐκείνη τή μεταπολεμική ἐποχή, πού οἱ ἀνάγκες τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὀξύτητα τῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ τόπου, οἱ πληθυσμιακές πιέσεις μιᾶς πόλεως, πού δέν ξεπερνοῦσε τίς 300.000 κατοίκους, ἐπέβαλλαν τήν ἀντιμετώπιση τῶν ὀξυτάτων προβλημάτων μέ μιά μακρόπνοη προοπτική.

Τώρα, σέ μιά καμπή τῆς πορείας τῆς Θεσσαλονίκης καί τῆς ἱστορίας τοῦ ἀναμορφωτοῦ της, τώρα πού ἡ πόλη εἶναι ἀνανεωμένη πληθυσμιακά καί οἱ πολιτικές σκοπιμότητες ἀποδυναμώνουν τόν φανατισμό, μπορεῖ νά γίνη μιά ἀπαρίθμηση τῆς προσφορᾶς τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ γιά τήν Θεσσαλονίκη, γιά νά πληροφορηθοῦν οἱ σημερινοί νέοι, γιά νά ἀναγνωρίσουν οἱ χθεσινοί ἀντίπαλοι, γιά νά καταγραφῆ ἐπιτέλους στήν μνήμη, στήν Ἱστορία, ἡ προσφορά αὐτή, ἡ προσφορά μιᾶς ζωῆς.

Ἡ πολεοδομική της ἐμφάνιση, ἡ λειτουργία της ὡς σύγχρονης μεγαλουπόλεως, ἡ πολιτιστική της ἀνάπτυξη, ἡ οἰκονομική της συγκρότηση, ἡ διεθνής προβολή της, ὀφείλονται σέ ἔργα πού ὁραματίσθηκε, πού ὑλοποίησε, πού μελετᾶ ἀκόμη, ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς. Οἱ ἄλλοι ἤ συνέχισαν τά ἔργα πού ἄρχισε ἐκεῖνος ἤ προχώρησαν σέ ἔργα γιά νά μειώσουν τήν σημασία τῶν ἔργων ἐκείνου.

Δέν εἶναι εὔκολη μιά τέτοια ἀπαρίθμηση. Ὁ ὄγκος τοις δημιουργεῖ παραλείψεις καί ἡ ἀνάλυσή τους ἀπαιτεῖ χῶρο καί ἱστορική ἔρευνα. Δέν εἶναι ἁπλή ἐνέργεια ἡ ἀναζήτηση στούς τόμους τῶν ἐφημερίδων εἴτε στά ἀρχεῖα τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν ἤ ὀργανισμῶν τῶν στοιχείων τοῦ μόχθου ἀλλά καί τῆς ἱκανοποιήσεως ἀπό τήν ἀποπεράτωση τοῦ κάθε ἔργου. Εἶναι τόσες δεκαετίες αὐτό τό διάστημα.

Μέ πρόχειρα στοιχεῖα, μποροῦμε νά θυμηθοῦμε αὐτό τό χρονικό, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει μιά παρόμοια καταγραφή πουθενά καί ἡ πολιτική σκοπιμότητα ἔδινε μέχρι τώρα τήν ὑποκειμενική μορφή σέ κάθε παρόμοιο κείμενο.

Ἀπό τήν ἐποχή πού σάν ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων ἀφαιροῦσε συμβολικά ἕνα τμῆμα τῶν σιδηροτροχιῶν τῶν τραμ γιά νά θέση τίς βάσεις τῶν ἐκσυγχρονισμένων συγκοινωνιῶν πού ζηλεύει καί ἡ πρωτεύουσα, μέχρι χθές πού σάν πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ὑπέγραψε τό διάταγμα γιά νά ἀποκτήση ἡ Θεσσαλονίκη τό δημαρχεῖο της καί τό Βυζαντινό Μουσεῖο, εἶναι μιά μακρόχρονη περίοδος, πού εἶναι χρήσιμο νά τήν θυμηθοῦμε καί νά ἀναγνωρίσουμε τήν συμβολή τοῦ πρωτεργάτη της.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΟΛΓΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΤΡΑΜ

Τόν Μάιο τοῦ 1954 (6 Μαΐου), ἔγινε μιά τελετή μπροστά στό τότε θέατρο τοῦ Λευκοῦ Πύργου. Ὁ ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, ἐγκατέστησε τόν ἐργολάβο πού θά ἀνακατασκεύαζε τίς ὁδούς Βασιλέως Γεωργίου καί Βασιλίσσης Ὄλγας. Ἡ βάση τοῦ ἐξωραϊσμοῦ τῆς Θεσσαλονίκης ἐτέθη ἐκείνη τήν ἡμέρα. Ὁ νεαρός ὑπουργός Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς ἀφαίρεσε συμβολικά τίς σιδηροτροχιές τῶν τροχιοδρόμων, ἀφαίρεσε συμβολικά κάποιους γρανιτόλιθους μέ τούς ὁποίους ἦταν στρωμένη ἡ βασική αὐτή ὁδός τῆς πόλεως. Ἦταν ἡ ἀρχή τῆς καταργήσεως καί τῶν τραμ. Διεκόπτετο ἡ γραμμή Τσιμισκῆ - Ἀποθήκης καί παρέμενε — προσωρινά — ἡ γραμμή Ἀποθήκης - Ἐγνατία μέσω τῆς 25ης Μαρτίου. Ἡ περιοχή ταλαιπωρήθηκε ἐπί μῆνες ἀπό τήν ἐκσκαφή τῆς ὁδοῦ. Καί ἐτέθησαν οἱ βάσεις γιά τήν δημιουργία τοῦ ΟΑΣΘ ὕστερα ἀπό λίγα χρόνια.

Ἔτσι, μέ τόν χαρακτηρισμό τῶν ὁδῶν Βασιλίσσης Ὄλγας καί Βασιλέως Γεωργίου ὡς τμήματος τῆς Ἐθνικῆς ὁδοῦ Θεσσαλονίκης - Πολυγύρου, ἀπέκτησε ἡ Θεσσαλονίκη μιά σύγχρονη ἀρτηρία καί τῆς δόθηκε ἡ εὐκαιρία γιά τόν οἰκοδομικό ὄργασμό πού σημειώθηκε κατά μῆκος της. Ἀλλά μέ τήν κατάργηση καί τῶν τροχιοδρόμων δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά ἐκσυγχρονισθοῦν οἱ συγκοινωνίες της καί νά καταργηθῆ ἕνα συγκοινωνιακό μέσον πού τό εἶχαν καταργήσει ἤδη καί οἱ μεγαλουπόλεις τῆς Εὐρώπης.

Σήμερα, 26 χρόνια μετά, ἡ ὁδός Βασιλίσσης Ὄλγας καί ἡ ὁδός Βασιλέως Γεωργίου εἶναι ὁ καθρέπτης τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ πρώτη ἐντύπωση τῶν ξένων, πού στήν ὁλότητά τους ἔρχονται στήν πόλη ἀεροπορικῶς. Καί οἱ δρόμοι αὐτοί κάνουν ἄνετη καί γρήγορη τήν κίνηση τῶν αὐτοκινήτων πού τά χρόνια αὐτά πολλαπλασιάστηκαν.

Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ

Ἐπί 30 χρόνια, τό Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης τό ἀποτελοῦσε ἕνα κτίριο. Γιά λίγα χρόνια ἡ Βίλλα Ἀλατίνι (σήμερα ἡ Νομαρχία Θεσσαλονίκης) καί ἀργότερα τό κτίριο στό ὁποῖο στεγάζεται σήμερα ἡ Φιλοσοφική Σχολή. Ἀσφυκτικά πνιγμένο τό Πανεπιστήμιο μέ τίς ἑπτά τότε σχολές του σέ χῶρο καί σέ κτίρια περιορισμένα, χρειαζόταν τόν τρόπο καί γιά νά ξεφύγη ἀπό αὐτόν τόν περιορισμό ἀλλά καί γιά νά ἀναπτυχθῆ ἐγκαίρως ὥστε νά δεχθῆ τόν ἀναμενόμενο ὄγκο τῶν νέων πού διψοῦσαν περισσότερο γιά ἐπιστήμη. Ἔπρεπε νά δημιουργηθῆ ἡ Πανεπιστημιούπολη, ἕνας χῶρος στόν ὁποῖο νά ἀνεγερθοῦν ὅλα τά πανεπιστημιακά κτίρια, νά συγκεντρωθῆ ὅλη ἡ δραστηριότητα τοῦ Πανεπιστημίου. Τότε, ὅταν τά κτίρια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἦταν σκορπισμένα σέ διάφορα σημεῖα τῆς πρωτεύουσας καί δέν ὑπῆρχαν οὔτε σχέδια γιά νά ἀντιμετωπισθῆ μιά ἀνάγκη, τό Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ἔγινε Πανεπιστημιούπολη, γιά νά προκαλέση τόν φθόνο καί τό παράδειγμα.

Τόν Ἰούλιο τοῦ 1954 (27 Ἰουλίου) δημοσιεύεται τό Βασιλικό Διάταγμα, μέ πρόταση τοῦ τότε ὑπουργοῦ Δημοσίων Ἔργων Κωνσταντίνου Καραμανλῆ, γιά νά ἱδρυθῆ ἡ Πανεπιστημιούπολη. Εἶναι ἡ βάση τῆς σημερινῆς κοσμογονίας πού ἔγινε ἐκεῖ. Δεσμεύτηκε χῶρος 460 στρεμμάτων μέ 700 αὐθαίρετα ἤ νόμιμα κτίσματα (πού ἐκάλυπταν ἐπιφάνεια 190 στρεμμάτων). Ἐστοίχισαν τήν ἐποχή ἐκείνη 380 ἑκατομμύρια οἱ ἀποζημιώσεις καί μόλις διαμορφώθηκε ὁ χῶρος ἄρχισαν τά ἔργα. Ἀποπερατώθηκε τό Χημεῖο πού εἶχε θεμελιωθῆ τό 1951. Τό 1955 θεμελιώθηκε τό κτίριο τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς πού ἀποπερατώθηκε τό 1961. Τό 1954 θεμελιώθηκε τό Μετεωροσκοπεῖο καί ἀποπερατώθηκε τό 1956. Τό 1958, θεμελιώθηκε τό Ἀστεροσκοπεῖο καί ἀποκερατώθηκε τό 1961. Τό 1958 θεμελιώθηκε τό κτίριο τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς καί ἀποπερατώθηκε τό 1962. Τόν ἴδιο χρόνο θεμελιώθηκε ἡ Ἰατρική Σχολή, πού συμπληρώθηκε σέ 4 χρόνια. Προσετέθη στό νοσοκομεῖο ΑΧΕΠΑ νέα πτέρυγα, τῆς Παθολογικῆς Προπαιδευτικῆς κλινικῆς. Τό 1962 θεμελιώθηκε τό κτίριο τῆς Νομικῆς Σχολῆς. Παράλληλα κτίστηκαν διάφορα μικρά κτίρια στίς ἐκτός Πανεπιστημιουπόλεως ἐγκαταστάσεις τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς καί στίς κατασκηνώσεις τῆς Καλάνδρας, ἀσφαλτοστρώνονται οἱ ἐσωτερικοί δρόμοι, δημιουργεῖται τό πράσινο τῆς Πανεπιστημιουπόλεως.

Εἶναι χαρακτηριστικές οἱ πιστώσεις πού χορηγήθηκαν στό Πανεπιστήμιο: 1951 - 1955, 38.360.000 δρχ. 1955 - 1962, 273.321.548 δρχ., τίς ὁποῖες 165.565.548 δρχ. ἀπό τόν προϋπολογισμό τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων.

Καί ἔγινε ἔτσι ἡ κοσμογονία, πού συμπληρώθηκε μέ τίς φοιτη-

τικές έστίες. Στίς 23 Όκτωβρίου 1962 θεμελιώνονται οί φοιτητικές έστίες καί λύνεται ένα πράβλημα στέγης πού άντιμετώπιζαν οί φοιτητές άπό τίς έπαρχίες.

Δέν ήταν όμως μόνο στήν κτιριακή συγκρότηση τοῦ Πανεπιστημίου τόσο σημαντική ή συμβολή τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ. Σ' αύτόν όφείλεται ή ἵδρυση τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς (1955), τοῦ Ἰνστιτούτου Ξένων Γλωσσῶν (1960), τοῦ Ὀδοντοϊατρικοῦ τμήματος (1961).

Ἀλλά ή Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευση τῆς Θεσσαλονίκης πλουτίστηκε ἐπί Κυβερνήσεως τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ, ὅταν ἀπό τό 1957 ἄρχισε να λειτουργῆ καί ή Ἀνωτάτη Βιομηχανική Σχολή, πού ή ἵδρυσή της εἶχε προηγηθῆ ἀλλά ή λειτουργία της καθυστεροῦσε παρά τίς ἀνάγκες τῆς θεωρητικῆς καί πρακτικῆς μορφώσεως διοικητικῶν στελεχῶν γιά τήν βιομηχανία καί τούς συναφεῖς ὀργανισμούς.

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΠΑΡΑΛΙΑ

Τό λιμάνι τῆς Θεσσαλονίκης συμβαδίζει μέ τήν ἱστορία τῆς πόλεως καί μέ τήν ἐξέλιξή της. Δέν ήταν ἐπομένως δυνατό νά παραμείνη ἔξω ἀπό τά ἐνδιαφέρον κάθε Κυβερνήσεως ή ἀνάπτυξή του οὔτε νά μή ἐνδιαφέρεται ή διοίκηση τοῦ λιμανιοῦ γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς Θεσσαλονίκης.

Καί στίς δύο αὐτές περιπτώσεις, ή πιό λαμπρή περίοδος ἀναπτύξεως καί ἐνεργοποιήσεως τοῦ λιμανιοῦ εἶναι στενά δεμένη μέ τό ἐνδιαφέρον καί τήν προσωπική συμβολή τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ.

Τό λιμάνι καταστράφηκε ἀπό τόν παγκόσμιο πόλεμο καί ὄχι μόνο ἐγκατελείφθησαν οἱ προπολεμικοί σχεδιασμοί καί τά προγράμματα ἀλλά ἐκδηλώθηκε πενιχρό τό ἐνδιαφέρον τῶν Κυβερνήσεων μετά τήν ἀπελευθέρωση γιά τήν ἀνασυγκρότησή του. Ἴσως οἱ ἐσωτερικές ἀναταραχές, ἴσως ή ἱεράρχηση τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας καί ἴσως ή ἔλλειψη τοῦ ἀναγκαίου ἐνδιαφέροντος ἀπό τούς ὑπευθύνους νά ὁδηγήσουν σέ μιά ἀποτελμάτωση τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ λιμανιοῦ. Μέχρι τό 1955, μέ ἀργό ρυθμό τέλειωσε ή ἀποθεραπεία τῶν πληγῶν. Ἀλλά ἀμέσως ἄρχισε καί ή ἀλματώδης ἐξέλιξη τοῦ λιμανιοῦ. Τά ἔργα πού ἔγιναν στήν δεκαετία μέχρι τό 1965 εἶναι ἴσως μοναδικά στήν ἱστορία τοῦ λιμανιοῦ καί εἶναι ή βάση γιά τήν σημερινή του ἐσωτερική καί διεθνῆ θέση.

Προσετέθησαν κρηπιδώματα μήκους 3.100 μέτρων καί βάθους 10-12 μέτρων. Κατασκευάστηκε τό «σιλό» χωρητικότητος 20.000 τόννων, αὐξήθηκε ὁ χῶρος τῶν ἐγκαταστάσεών του, σέ 600.000 τετραγωνικά μέτρα, ἀπέκτησε ἀποθῆκες καί ὑπόστεγα ἐμβαδοῦ 58.000 μέτρων, ὑπερδιπλασίασε τόν κυματοθραύστη του, ἀπέκτησε ἀξιόλογο μηχανικό ἐξοπλισμό (γερανούς, ἀνυψωτικά μηχανήματα, ρυμουλκά, γεφυροπλάστιγγες, σύγχρονα ψυγεῖα κ.λ.π.) καί συμπλήρωσε τό ὁδικό καί σιδηροδρομικό δίκτυο.

Ἡ κίνηση τῶν 38.000 τόννων τοῦ 1953 ἔφθασε τό 1963 τούς 1.430 τόννους καί ἐτέθησαν οἱ στόχοι γιά τήν μεγαλύτερη ἀκόμη ἀνάπτυξη γιά νά τριπλασιάση τήν τότε διακίνηση: αὔξηση τοῦ χεροαίου χώρου, τῶν κρηπιδωμάτων, τῶν ἀποθηκευτικῶν χώρων, τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν εἰδικῶν ἐγκαταστάσεων (ἰχθυόσκαλα, ἐγκαταστάσεις καυσίμων, σταῦλοι κ.λ.π.). Ἡ τεράστια αὐτή ἀνάπτυξη τοῦ λιμένος, ἀνάπτυξη πού ἔφθασε στό κατακόρυφό της ἐπί τῶν Κυβερνήσεων τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ, βοήθησε καί τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας τῆς πόλεως.

Ἡ παραλιακή λεωφόρος ήταν ἕνα ὄνειρο ἐπί χρόνια καί θά παρέμενε ὄνειρο ἄν δέν ἐρχόταν ή γενναία χρηματοδότηση τοῦ Λιμενικοῦ Ταμείου καί τοῦ Δήμου Θεσσαλονίκης γιά νά ἐκτελέσουν τά ἀπαραίτητα ἔργα. Ἦταν προγραμματισμένη ἀπό τά χρόνια πρίν τό πόλεμο ή κατασκευή τοῦ κρηπιδώματος ἀπό τόν Λευκό Πύργο μέχρι τήν Ἠλεκτρική Ἑταιρεία, μέ προοπτική νά σταματοῦσε ἐκεῖ ή παραλία καί νά γινόταν ἕνα μικρό λιμανάκι. Εἶχε ἀρχίσει ή βύθιση τῶν ὀγκολίθων καί κατασκευάστηκαν καί τά «μπλόκια», ὅμως ὁ πόλεμος, ή κατοχή καί ὁ συμμοριτοπόλεμος ἀνέκοψαν τό ἔργο. Ξανάρχισε ὅταν ἔληξαν οἱ ἀνωμαλίες καί μέχρι τό 1951 εἶχε τελειώσει τό ἔργο μέχρι τήν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης καί συνεχιζόταν ή ἐπιχωμάτωση.

Αὐτή τήν κατάσταση βρῆκε ὁ Ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς. Ὡραματίστηκε μιά παραλία πού θά εὐθυγράμμιζε τήν ἀνώμαλη καί «δαντελωτή» παραλία μέχρι τήν ὁδό Θερμ. Σοφοῦλη καί υἱοθέτησε τήν κατασκευή τοῦ ἔργου πού ἄρχισε ἀμέσως. Ἡ πρώτη καί ἡ δεύτερη φάση τέλειωσαν μέχρι τό 1962. Ἡ νέα παραλία ξεπέρασε τήν παλαιά Ναυτική Διοίκηση (α΄ φάση) καί ἔφθασε μέχρι τόν Ἱστιοπλοϊκό Ὅμιλο (β΄ φάση), ὅμως ή ἀπομάκρυνση ἀπό τήν Κυβέρνηση τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ (1963) ἀνέκοψε καί τό ἔργο, πού συνεχίστηκε ἀργότερα γιά νά φθάση στήν ὁδό Κριεζώτου (γ΄ φάση) καί νά ἑνωθῆ μέ τήν Θερμ. Σοφοῦλη (δ΄ φάση) τό 1970.

Σήμερα — πού προγραμματίζεται καί ή διαπλάτυνση τῆς Παλαιᾶς Παραλίας ἀπό τό λιμάνι μέχρι τό Λευκό Πύργο — ή Θεσσαλονίκη ἔχει πάρει μιά ἄλλη ὄψη, μοναδική μποροῦμε νά ποῦμε, ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς ἐκτεταμένης παραλίας, ἐμπνεύσεως καί ἔργον τοῦ Καραμανλῆ. Ἕνός ἔργου πού δέν σταμάτησε βέβαια μέ τούς δρόμους, τήν παρκοποίηση καί τόν ἠλεκτροφωτισμό πού ἔκανε ὁ δῆμος, ἀλλά προβλέπεται νά ὁλοκληρωθῆ μέ τήν διαμόρφωση πού μελέτησαν — ξεχωριστά — ὁ δῆμος Θεσσαλονίκης καί τό Ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων. Μαρίνες, κέντρα, πεζογέφυρες, λιμενίσκοι, προβλῆτες, κέντρα διασκεδάσεως, κτίσματα παραδοσιακά κ.λ.π. θά ὁλοκληρώσουν τήν διαμορφωμένη νέα παραλία.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ἡ περίοδος τοῦ πολέμου καί τῆς κατοχῆς προκάλεσε μεγάλες ζημίες στήν οἰκονομία τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη πού ἀκολούθησε τῆς πρωτευούσης, συμπλήρωσε τήν οἰκονομική ἀποδυνάμωση τῆς Βορείου Ἑλλάδος, μέ ἀποτέλεσμα νά βρίσκεται ἐπί χρόνια ή Θεσσαλονίκη σέ μιά περίοδο ὑφέσεως. Τά ἔργα πού ἔγιναν στό λιμάνι, οἱ ὁδικές καί σιδηροδρομικές συγκοινωνίες πού ἀποκαταστάθηκαν, ή ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου καί τῆς βιομηχανίας μέ ἰδιωτική πρωτοβουλία καί χωρίς βοήθεια ἤ ἄλλα κίνητρα, ὡδήγοῦσαν τήν πόλη καί τήν ἐνδοχώρα της σέ ἕνα μαρασμό, πού δέν μποροῦσαν νά τόν ἀνακόψουν τά σποραδικά μέτρα.

Τά ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα πού ἔγιναν στόν Κάμπο τῆς Θεσσαλονίκης, προκάλεσαν ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν, αὔξηση τῆς παραγωγῆς καί βελτίωση τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος: 300 χιλιάδες στρέμματα ἄρχισαν νά ἀρδεύωνται, 12 χιλιάδες στρέμματα ἔγιναν δάση, 15.000 στρέμματα στόν Λαγκαδᾶ ἀποξηράνθηκαν καί ἔγιναν ἀγροί, ἀλατοῦχα ἐδάφη στό Καλοχῶρι ἔγιναν ὁρυζοκαλλιέργειες.

Ἡ βάση ὅμως τῆς μεταβολῆς τῆς οἰκονομικῆς δομῆς τῆς Θεσσαλονίκης ἐτέθη τό 1962 (Νοέμβριος), ὅταν ὑπεγράφη ή σύμβαση μέ τόν Ἑλληνοαμερικανό Τόμ Πάπας, γιά τήν ἐγκατάσταση τοῦ βιομηχανικοῦ συγκροτήματός του στήν Θεσσαλονίκη: διϋλιστήριο, χαλυβουργεῖο, χημικές βιομηχανίες καί πετροχημικά καί ἄλλες βιομηχανίες ἔθεσαν τίς βάσεις γιά τήν ραγδαία ἐξέλιξη τῆς βιομηχανικῆς Θεσσαλονίκης.

Ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς ἐπεσήμανε τήν σημασία τῆς συμβάσεως στήν ὁμιλία του κατά τήν ὑπογραφή της. Ἐπεσήμανε ὄχι μόνο τό μέγεθος καί τήν φύση τῆς ἐπενδύσεως ὅσο καί τήν ἐνθάρρυνση πού θά προκαλοῦσε γιά τήν ἐγκατάσταση καί ἄλλων βιομηχανιῶν στήν περιοχή τῆς Θεσσαλονίκης. Καί συνδυάζοντας τήν ὑπογραφή τῆς συμβάσεως μέ τήν γενομένη τότε σύνδεσή μας μέ τήν ΕΟΚ ὡραματίστηκε ὅτι τό γιγαντιαῖο ἐκεῖνο βιομηχανικό συγκρότημα θά καθιστοῦσε τήν Θεσσαλονίκη κέντρο τῆς βιομηχανίας τῆς Ἑλλάδος.

Κέντρο βέβαια τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας δέν ἔγινε καί ἴσως δέν συμφέρει νά γίνη ή Θεσσαλονίκη, ἀφοῦ ἐπιβάλλεται νά ἀναπτυχθοῦν καί ἄλλα οἰκιστικά κέντρα. Ὅμως ή θέση πού κατέχει

είναι ἐπιβλητική. Δέν πρόκειται μόνο γιά τήν πολυκλαδική βιομηχανία της, πού περιλαμβάνει ἀξιόλογες βιομηχανίες διϋλιστηρίου, πετροχημικῶν, ἀζωτούχων λιπασμάτων, σιδήρου καί χάλυβος, μηχανολογίας ξύλου, ζωοτροφῶν καί ἕνα πλῆθος μεταποιητικῶν βιομηχανικῶν γεωργικῶν προϊόντων. Δίπλα σχεδόν στό συγκρότημα τῆς ΕΣΣΟ ΠΑΠΑΣ (πού ἄν καί δημιουργήθηκε τότε τόσο μακρυά, σήμερα βρίσκεται στίς παρυφές τῆς Θεσσαλονίκης) δημιουργήθηκε ἡ βιομηχανική περιοχή καί λειτουργοῦν ἕνα πλῆθος ἀπό ἐξηρτημένες ἤ ἀπό ἀνεξάρτητες βιομηχανίες. Ἡ Βιοχάλκο, τά ἐκκοκκιστήρια, ἡ ΜΕΛ, ἡ Βιαμάξ, μονάδες κονσερβοποιίας, κρέατος, γάλακτος, φαρμάκων, κόντρα - πλακέ, ἡ ΕΘΥΛ ΕΛΛΑΣ, οἱ χημικές βιομηχανίες, ἡ «Γκούντ-Γήαρ» καί ἑκατοντάδες ἄλλες μικρές ἤ μεγάλες βιομηχανίες ἐγκαταστάθηκαν στήν ἴδια περιοχή καί ἔδωσαν στήν πόλη καί στήν οἰκονομία της ἕναν νέο παλμό. Σέ μιά δεκαετία, ἀπό τό 1954 μέχρι τό 1964, ἡ ἀξία τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς τῆς Μακεδονίας ὑπερδιπλασιάστηκε. Σύμφωνα μέ μιά στατιστική, τό 1954 ἡ ἀξία ἦταν 1.350.000.000 δρχ. ἐνῶ τό 1964, 2.940.000.000 δρχ., χωρίς νά περιλαμβάνεται ἡ ἀξία ἀπό τήν ἐπεξεργασίαν τοῦ καπνοῦ, τήν ἐκκόκκιση τοῦ βάμβακος, τήν ἐπεξεργασία τοῦ γάλακτος, καί φυσικά τῆς ἀξίας τῶν μονάδων τῆς Ἔσσο - Πάπας πού δέν εἶχε ἀρχίσει ἀκόμη νά λειτουργῆ. Οἱ μεταλλουργικές ἀπό 7.500.000 δρχ. ἔγιναν 100.000.000 δρχ., οἱ οἰκοδομικές ἀπό 35.000.000 σέ 195.000.000, τά εἴδη διατροφῆς ἀπό 292.000.000 σέ 850.000.000 δρχ. ἡ παραγωγή ἠλεκτρικοῦ ἀπό 41.500.000 δρχ. σέ 465.000.000 δρχ. κ.λ.π.

Ποιά θά ἦταν ἄραγε ἡ εἰκόνα τῆς οἰκονομίας τῆς Βορείου Ἑλλάδος καί τῆς Θεσσαλονίκης εἰδικότερα ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ δημιουργική πνοή τοῦ Μακεδόνος πολιτικοῦ.

Οἱ ἐργαζόμενοι — ἡ δύναμη τῆς οἰκονομίας — θά ἐστρέφοντο ἀλλοῦ, τό ἐμπόριο θά βρισκόταν σέ μαρασμό καί ἡ ἁλματώδης πολεοδομική καί οἰκιστική ἀνάπτυξη τῆς μείζονος Θεσσαλονίκης θά ἦταν ἕνα ὄνειρο.

Δέν εἶναι δυνατή ἡ ἀνάλυση ὅλων τῶν ἔργων τῆς Θεσσαλονίκης, πού ὀφείλονται στόν δημιουργικό παλμό τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ. Θά ἀπαιτοῦσε ἄλλωστε χῶρο μεγάλο. Γιά τόν λόγο αὐτό θά συνεχίσουμε τήν ἔρευνα μέ μιά σύντομη περιγραφή καθενός ἀπ' αὐτά τά ἔργα πού ἔχουν τήν σφραγίδα τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ πού χειρίστηκε ἐπί 15 τοὐλάχιστον χρόνια τίς τύχες αὐτοῦ τοῦ τόπου.

Οἱ δρόμοι τῆς Θεσσαλονίκης: Ὅλοι οἱ μεγάλοι δρόμοι ἔγιναν (καί ἐξακολουθοῦν νά συντηροῦνται) ἀπό τό ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων καί τήν Κυβέρνηση. Ἀναφέραμε τίς ὁδούς Βασιλίσσης Ὄλγας καί Βασιλέως Γεωργίου. Λέν εἶναι οἱ μόνες:

Ἡ ὁδός Ἐγνατία διαπλατύνθηκε καί διανοίχθηκε μέ δαπάνες κρατικές.

Ἡ ὁδός Τσιμισκῆ συνδέθηκε μέ τήν ΧΑΝΘ καί ἀνακούφισε τήν κυκλοφορία τοῦ κέντρου μέ αὐτό τόν τρόπο.

Γιά νά κατασκευαστοῦν οἱ ὁδοί Μοναστηρίου καί Λαγκαδᾶ δόθηκε ἕνα μεγάλο δάνειο στόν Δῆμο καί τελικά δέν πληρώθηκε.

Ἡ ὁδός τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἄλλαξε ἐντελῶς ὄψη μέ τίς διανοίξεις, μέ τίς κατεδαφίσεις τῶν ρυμοτομουμένων καί μέ τήν κατασκευή τοῦ τμήματος πέρα ἀπό τό νεκροταφεῖο τῆς Εὐαγγελιστρίας μέχρι τό Καυταντζόγλειο.

Ἡ ὁδός πρός τήν Γεωργική Σχολή καί μέχρι τήν τουριστική ἀκτή δέν θυμίζει σήμερα τόν στενό καί ἀνώμαλο δρόμο, χωρίς κυκλοφοριακή σήμανση καί ἠλεκτροφωτισμό, πού ἦταν πρίν δύο δεκαετίες.

Οἱ πλατεῖες ἦταν ἀδιαμόρφωτες καί τώρα εἶναι στολίδια.

Ἡ πλατεία τῆς ΧΑΝΘ ἦταν κυριολεκτικά ἀκάλυπτο οἰκόπεδο καί τώρα κοσμεῖ τίς τουριστικές κάρτες.

Ἡ πλατεία Ἰω. Μεταξᾶ, ἡ εἴσοδος τῆς πόλεως, ἦταν ἕνας φρικτός καί ἀπαράδεκτος χῶρος.

Ἡ πλατεία στό Λευκό Πύργο καί στήν Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν ἦταν ἕνας δρόμος συνηθισμένος, μέ κυκλοφοριακά προβλήματα.

Ἡ πλατεία τῆς παλαιᾶς Ἠλεκτρικῆς Ἑταιρείας δημιουργήθηκε ἀπό τό μηδέν.

Ἡ πλατεία Συντριβανίου δικαιολογεῖ πιά τό ὄνομά της καί στολίζει τήν περιοχή.

Τόσα κτίρια πού κοσμοῦν τήν πόλη καί καλύπτουν ἀνάγκες της, ὀφείλονται στόν Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ.

Τό Ἀρχαιολογικό Μουσεῖο ἐγκαινιάστηκε τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1962 ἀπό τόν ἴδιο τόν τότε πρωθυπουργό. Τό ἀνάλαφρο αὐτό κτίριο στέγασε τά κακοφυλαγμένα μέχρι τότε εὑρήματα καί τά προβάλλει στούς ξένους, πρίν λίγοις δέ μῆνες, ὡς πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐγκαινίασε καί τήν νέα του πτέρυγα.

Ἡ ἀποπεράτωση τοῦ κτιρίου τοῦ θεάτρου τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν — ὕστερα ἀπό πολυχρόνιες προσπάθειες — πραγματοποιήθηκε μέ τή σημαντική κρατική ἐπιχορήγηση, πού διέθεσε ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός μέχρι τό 1958, ὅταν τελείωσαν οἱ ἐργασίες, ἐνῶ τό πρόσθετο ταχυδρομικό τέλος πού ἐπεβλήθη τήν ἴδια ἐποχή μέ κυβερνητική ἀπόφαση τακτοποίησε τίς οἰκονομικές δυσχέρειες πού ἀντιμετώπιζε ἡ Ἑταιρεία. Μέ τό κτίριο αὐτό καλύφθηκαν κενά πού ὑπῆρχαν καί δημιουργήθηκαν οἱ προϋποθέσεις γιά νέα ἅλματα στόν πνευματικό τομέα τῆς Θεσσαλονίκης. Ἅλματα πού πραγματοποιήθηκαν πάλι ἐπί πρωθυπουργίας τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Ἀνεφέρθη ἡ συμβολή τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ στήν δημιουργία τοῦ ἐπιβλητικοῦ συγκροτήματος τῶν πανεπιστημιακῶν κτιρίων. Δέν εἶναι ἡ μόνη σφραγίδα του στήν πολιτιστική ἀνάπτυξη.

Ἡ ἵδρυση τοῦ Κρατικοῦ Θεάτρου Βορείου Ἑλλάδος εἶναι ἔργο ἀποκλειστικά δικό του. Ἀπέκτησε ἡ περιοχή αὐτή ἕνα Κρατικό Θέατρο πού ἡ δραστηριότητά του περιλάμβανε παραστάσεις στήν ἕδρα του, παραστάσεις στά ἐπαρχιακά κέντρα καί παραστάσεις ἀρχαίου δράματος στά ἀρχαῖα θέατρα τῶν Φιλίππων καί τῆς Θάσου. Ἔτσι, ἀπό τό 1961, ὅταν ἱδρύθηκε τό θέατρο, οἱ κάτοικοι τῆς Μακεδονίας καί τῆς Θράκης εἶχαν τό προνόμιο νά ἀπολαμβάνουν θέατρο ποιότητος μέ φθηνό εἰσιτήριο, σέ σημεῖο πού νά ἀναπτυχθῆ τόσο τό θεατρικό τους αἰσθητήριο πού νά προβληματίζη πλέον τούς ἐλεύθερους θιάσους μιά περιοδεία σέ ἐπαρχιακές πόλεις χωρίς σοβαρή προετοιμασία καί ὑπευθυνότητα.

Ἡ ἵδρυση τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας Θεσσαλονίκης, ὕστερα ἀπό λίγα χρόνια ἐκάλυψε τό ἴδιο κενό, στόν χῶρο τῆς μουσικῆς. Τήν συντήρηση καί τήν λειτουργία ἑνός μουσικοῦ συγκροτήματος γιά κλασική μουσική, ἀνελάμβανε πλέον τό Κράτος καί ἦταν πλέον δυνατή ἡ συμμετοχή διασήμων ξένων σολίστ σέ ἐκδηλώσεις μέ εὐρύτερη λαϊκή συμμετοχή.

ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Στόν τομέα τῶν βασικῶν λειτουργιῶν γιά τήν ἐπιβίωση κάθε πόλεως, ἡ περίοδος τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ ἄφησε ἔντονη τήν παρουσία της.

Ὁ Ὀργανισμός Ὑδρεύσεως Θεσσαλονίκης, προικοδοτήθηκε μέ τεράστια ποσά καί κατώρθωσε νά ἀνανέωση τό δίκτυό του καί νά ἀνταποκριθῆ στίς ἁλματώδεις αὐξανόμενες ἀνάγκες τῆς πόλεως. Μέ τήν ὑδροληψία ἀπό τήν Σίνδο καί τό Νάρες ἐξασφαλίστηκε ἐγκαίρως ἡ ὑδροδότηση μέ τήν προοπτική τοῦ 1965. Καί ἄν ἀντιμετωπίζονταν ἐγκαίρως οἱ προγραμματισμένες ἐργασίες δέν θά ὑπῆρχε ἡ λειψυδρία πού ἐμάστισε τήν Θεσσαλονίκη στήν περίοδο 1973-1978, κυρίως.

Ὁ Ὀργανισμός Ἀποχετεύσεως Θεσσαλονίκης σχεδιάσθηκε ἐγκαίρως, ὅμως ἡ ἵδρυσή του καί κυρίως ἡ δραστηριότητά του καθυστέρησαν, ὅπως θά ἀναπτυχθῆ σέ ἄλλη θέση.

Ἡ Διεθνής Ἔκθεση Θεσσαλονίκης, περιοριζόταν σέ ἕνα τμῆμα ἀπό τήν σημερινή ἔκτασή της. Τό τρίγωνο ἀπό τήν πλατεία Συντριβανίου μέχρι τήν ΧΑΝΘ καί τήν Ἐκκλησία τοῦ Ἁγ.

Κωνσταντίνου καθώς καί ένα τμῆμα ἀπό τήν ἀνατολική πλευρά της, στήν Ἁγία Φωτεινή, ἦταν ἀπ' ἔξω. Ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς ἔδωσε τήν ἐντολή τῆς ἐπεκτάσεως καί τῆς ἀπαλλοτριώσεως τοῦ χώρου καί ἀπό 91.000 στρέμματα τό 1954 ἔφθασε τό 1962 στά 170.000 στρέμματα.

Ἐξ ἄλλου, ὁ στεγασμένος χῶρος ἀπό 21.000 στρέμματα ἔφθασε τό 1963, στά 70.000 στρέμματα.

Οἱ ἀθλητικές ἐγκαταστάσεις στήν πόλη ἦταν καί περιορισμένες καί ἀνοργάνωτες. Δέν ὑπῆρχε ἕνα μεγάλο στάδιο, ἕνα κλειστό γυμναστήριο, ἕνα κολυμβητήριο, ἕνας χῶρος ἀθλοπαιδιῶν. Ἀκόμη καί τά γήπεδα τῶν ποδοσφαιρικῶν σωματείων ἦταν ἀκατάλληλα.

Ἱδρύθηκε τό Καυταντζόγλειο Στάδιο. Ἕνα κληροδότημα, τοῦ Λυσίμαχου Καυταντζόγλου, ἦταν ξεχασμένο ἐπί χρόνια στήν Ἀθήνα καί προοριζόταν γιά ἕνα ἐπιβλητικό μνημεῖο ἀρχιτεκτονικό, μαρμάρινο, μπαρόκ, στήν κορυφή τοῦ Σέϊχ Σοῦ. Χρειάστηκε κόπος γιά νά μεταβληθῆ ἡ «τελευταία βούληση» τοῦ διαθέτου, πεθαμένου πρίν πολλές δεκαετίες, γιά νά γίνη τό Καυταντζόγλειο Στάδιο. Καί ὁ ἀγώνας αὐτός δέν θά κατέληγε στή νίκη τῆς πόλεως, πού ζητοῦσε αὐτό τό σημερινό στάδιο, μέ τήν διεθνῆ προβολή πού καλύπτει μέ ἐπιτυχία μιά ἀναγκαιότητα, ἄν δέν βοηθοῦσε ἀποφασιστικά ὁ ἴδιος ὁ τότε πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλῆς. Σήμερα τό Καυταντζόγλειο Στάδιο διαθέτει 50.000 θέσεις (διπλάσια χωρητικότητα ἀπό τό σύνολο τῶν τότε σταδίων) καί ἐπεκτείνεται σέ ἔκταση 10 ἑκταρίων, ἐνῶ ἡ ἔκταση τῶν τότε γηπέδων μόλις ἔφθανε τά 6,5 ἑκτάρια.

Ἱδρύθηκε τό Ἀλεξάνδρειο Μέγαρο. Ἕνα κλειστό γυμναστήριο πού προσφέρεται γιά διάφορες ἐκδηλώσεις κλειστῶν χώρων, μιά μεγάλη αἴθουσα πού τήν χρειαζόταν ἡ Θεσσαλονίκη, ἕνα κτίριο πού ἡ ἀρχιτεκτονική του καί ἡ κατασκευή του ἀναγνωρίζεται ἀπό τούς τεχνικούς. Καθορίστηκε ὁ χῶρος καί κτίστηκε τό «Παλαί ντέ Σπόρ» πού σήμερα ἀπεδείχθη τόσο χρήσιμο, μέ τίς 5.000 θέσεις πού διαθέτει.

Ὁ τομέας τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας δέν ἔμεινε ἀπαρατήρητος. Οἱ πιστώσεις γιά τά νέα νοσοκομεῖα ἤ γιά τίς ἐπεκτάσεις τῶν παλαιῶν, οἱ δαπάνες γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ ὀξυτάτου προβλήματος τῆς Λαϊκῆς Στέγης, τά διάφορα μέτρα πού ἐλήφθησαν ἀπό τίς Κυβερνήσεις τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ, ἔδωσαν τήν δυνατότητα στήν Θεσσαλονίκη νά ξεπεράση πολλές δυσκολίες καί νά μήν ἔχη τίς ἀπαράδεκτες φτωχογειτονιές πού τήν πλημμύριζαν.

Ὁ συνοικισμός τοῦ «Φοίνικα» ἦταν κάτι πού δέν μποροῦσε νά φαντασθῆ κανείς ἐκείνη τήν ἐποχή. Κτίστηκαν 68 πολυκατοικίες καί στεγάστηκαν 1.440 οἰκογένειες παραπηγματούχων. Ἐμπορικά, διοικητικά, κοινωνικά κέντρα κατασκευάστηκαν γιά νά ἐξυπηρετήσουν τά 6.000 ἄτομα πού στεγάζονται ἤ μποροῦν νά στεγασθοῦν ἐκεῖ. Ὁ συνοικισμός τοῦ «Φοίνικα» εἶναι ἕνα ἔργο, πού τιμᾶ ὄχι μόνο τόν δημιουργό του ἀλλά καί ἀποτελεῖ μιά σημαντική εἰσφορά του στήν πόλη.

Ὁ ἀερολιμένας τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ ἐπιβατικός στήν ἀρχή καί ἐμπορευματικός ἀργότερα, ἔχει σύγχρονες ἐγκαταστάσεις πού ἐξυπηρετοῦν ἀπόλυτα τήν Θεσσαλονίκη καί βοήθησαν στήν ἀεροπορική της σύνδεση μέ τό ἐξωτερικό. Ἡ ἀπόφαση ἐλήφθη ἀπό παλιά, ἔγιναν οἱ μελέτες, ἄρχισαν τά ἔργα καί τό 1964 ἐγκαινιάστηκε.

Στόν τομέα τῶν συγκοινωνιῶν ἔχομε τόν Νέο Σιδηροδρομικό Σταθμό καί τόν Νέο Ἀερολιμένα.

Ὁ Σιδηροδρομικός Σταθμός, στόν ὁποῖο ὀφείλεται ἡ μεγάλη οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Θεσσαλονίκης, ἀπέκτησε τήν σημερινή του μορφή, τήν σημερινή του λειτουργικότητα, στήν περίοδο 1953-1954, ὅταν συμπληρώθηκε τό καινούργιο — τότε — κτίριό του μέ τίς δύο πτέρυγες δεξιά καί ἀριστερά. Τήν θεμελίωσή τους καί ἀργότερα τά ἐγκαίνιά τους ἔκανε ὁ ἴδιος ὁ τότε ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, ἐνῶ λίγα χρόνια ἀργότερα, τό 1960, ὡς πρωθυπουργός, ἐγκαινίασε τά στέγαστρα πού ἔγιναν στίς γραμμές.

ΤΑ ΕΡΓΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Ἡ νέα περίοδος τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας ἀπό τόν Κωνσταντῖνο Καραμανλῆ εἶναι μιά περίοδος νέας δημιουργίας καί νέας προόδου γιά τήν Θεσσαλονίκη.

Θά ἀναφέρωμε τά πιό σημαντικά:

1. Ἔγιναν τά ἔργα ὑδρεύσεως ἀπό ὑδρογεωτρήσεις τοῦ ποταμοῦ Ἀξιοῦ, γιά τά ὁποῖα ἡ Κυβέρνηση δαπάνησε 140.000.000 δρχ. Ἄν δέν εἶχαν γίνει τά ἔργα αὐτά, ἡ Θεσσαλονίκη θ' ἀντιμετώπιζε δύσκολες συνθῆκες, δεδομένου ὅτι οἱ λοιπές ὑδρογεωτρήσεις δέν μποροῦν νά καλύψουν τίς ἀνάγκες της. Παράλληλα, ἄρχισαν καί τά ἔργα ὑδρεύσεως ἀπό τίς πηγές Ἀραβησσοῦ.

2. Τό διδακτηριακό πρόβλημα ἀντιμετωπίσθηκε κατά τόν καλύτερο δυνατό τρόπο. Στά τελευταῖα χρόνια ἔχουν γίνει στόν τομέα τῆς σχολικῆς στέγης τόσα, ὅσα δέν εἶχαν γίνει ποτέ ἄλλοτε. Τό πρόβλημα θά εἶχε ἐπιλυθεῖ ἄν τά τελευταῖα χρόνια δέν παρουσίαζε ἀλματώδη αὔξηση ὁ ἀριθμός τοῦ μαθητικοῦ δυναμικοῦ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἀρκεῖ νά ἀναφερθῆ ὅτι μόνο στή μέση ἐκπαίδευση, ἐνῶ κατά τό σχολικό ἔτος 1973-1974 ὁ ἀριθμός τῶν μαθητῶν ἦταν 32.517, τό σχολικό ἔτος 1977-1978 ἔφθασε στίς 44.512, δηλαδή μέσα σέ μία πενταετία σημειώθηκε αὔξηση κατά 12.000 τοῦ μαθητικοῦ δυναμικοῦ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, πράγμα πού σημαίνει ὅτι γιά τήν κάλυψη τῶν στεγαστικῶν τους ἀναγκῶν χρειάζονται 300 νέες αἴθουσες διδασκαλίας ἤ 10 διδακτήρια δυναμικότητος 30 αἰθουσῶν τό καθ' ἕνα.

3. Ὁ ὀργανισμός ἀποχετεύσεως πού ἦταν οὐσιαστικά ἀνύπαρκτος, ὀργανώθηκε, ἐπανδρώθηκε καί δραστηριοποιήθηκε καί τά τελευταῖα χρόνια ἐξετέλεσε καί ἐκτελεῖ σειρά ἔργων. Ἐπικυρώθηκε ἡ σύμβαση μέ τήν Διεθνῆ Τράπεζα γιά τή χρηματοδότηση τοῦ ἔργου κατασκευῆς τοῦ μεγάλου ἀποχετευτικοῦ ἀγωγοῦ, πού ἡ δαπάνη του θά φθάσει τά 5.000.000.000 δρχ.

4. Σέ ὅλα τά νοσοκομεῖα τῆς πόλεως ἔγιναν ἔργα ἐπεκτάσεως καί βελτιώσεως τῶν ἐγκαταστάσεών τους, ἐνῶ ἔχουν διατεθεῖ 183.000.000 δρχ. γιά τήν ἐκτέλεση νέων ἔργων. Παράλληλα, ἄρχισε ἡ ἀνέγερση τῆς μεγάλης πανεπιστημιακῆς νοσοκομειακῆς μονάδας, δυνάμεως 630-700 κλινῶν, καθώς καί ἡ ἀνέγερση νέας μονάδας στό Ἱπποκράτειο νοσοκομεῖο.

5. Κατασκευάσθηκε σειρά ἔργων σηματοδοτήσεως, διανοίξεως, διαπλατύνσεως καί μονοδρομήσεως διαφόρων ὁδῶν τῆς πόλεως γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ κυκλοφοριακοῦ προβλήματος. Γιά τήν φωτεινή σηματοδότηση τῶν κεντρικῶν ἀρτηριῶν δαπανήθηκαν 47.000.000 δρχ. καί γιά τίς ἀνάγκες διαπλατύνσεως καί ἀπαλλοτριώσεως, ἄλλα 175.000.000 δρχ. καί ὅλα αὐτά μέχρι τό 1979.

6. Ἄρχισαν καί συνεχίζονται τά ἔργα διευθετήσεως, ἐπικαλύψεως καί ἀντιπλημμυρικῆς προστασίας τῶν χειμάρρων Δενδροποτάμου, Πολίχνης, Μενεμένης καί Διαβατῶν, δαπάνης 600.000.000 δρχ. Ἡ ἐκτέλεση τοῦ ἔργου αὐτοῦ πού εἶναι πολλαπλῆς σημασίας ἦταν πάγιο αἴτημα τῶν κατοίκων, ὄχι μόνο τοῦ δυτικοῦ τομέως, ἀλλά καί ὁλοκλήρου τῆς πόλεως. Ἐπίσης ἔγινε ἐπικάλυψη τῆς τάφρου Ἡλιουπόλεως, δαπάνης 22.000.000 δρχ.

7. Συνεχίζεται ἡ κατασκευή τῆς ἐσωτερικῆς περιφερειακῆς ἀρτηρίας πού θά συνδέση τόν αὐτοκινητόδρομο Θεσσαλονίκης -Κατερίνης μέ τήν ὁδό Θεσσαλονίκης - Λαγκαδᾶ, δαπάνης 220.000.000 δρχ.

8. Ἔγινε ἡ διάνοιξη καί κατασκευή τῆς ὁδοῦ 26ης Ὀκτωβρίου - Καλοχωρίου ἀπό Δικαστικοῦ Μεγάρου μέχρι Δενδροποτάμου. Ἡ δαπάνη τοῦ ἔργου ἔφθασε μέ τίς ἀπαλλοτριώσεις στό ποσό τῶν 200.000.000 δρχ.

9. Παραδόθηκαν στήν κυκλοφορία δύο κλάδοι — ἑκατέρωθεν τοῦ Δενδροποτάμου μέ ὁδική καί σιδηροδρομική γέφυρα ἐπί τῆς ὁδοῦ Μοναστηρίου, γιά τήν κυκλοφοριακή ἀποσυμφόρηση.

10. Ἀποφασίσθηκε ἡ ἐπέκταση τῆς παλαιᾶς παραλίας καί ἔτσι ὁλοποιεῖται ἕνα αἴτημα τοῦ λαοῦ τῆς Θεσσαλονίκης καί γιά τό ὁποῖο ἀσχολήθηκαν διάφοροι ἁρμόδιοι τίς τελευταῖες δεκαετίες.

11. Τελείωσαν οἱ ἐργασίες κατασκευῆς ἐμπορευματικοῦ στα-

θμοῦ στό ἀεροδρόμιο Μίκρας πού θά βοηθήσει στήν αὔξηση ἀερομεταφορῶν.

12. Ἔγιναν ἔργα καί ἐκπονήθηκαν μελέτες γιά τόν περιορισμό τῆς ρυπάνσεως τοῦ κόλπου καί τῆς ἀτμόσφαιρας. Ἡ Θεσσαλονίκη εἶναι πρωτοπόρος ὄχι μόνο στή χώρα μας ἀλλά καί στή Μεσόγειο, στήν προσπάθεια προστασίας τοῦ περιβάλλοντος, ὅπως καί ξένοι τό ἔχουν τονίσει.

13. Ἄρχισε ἡ λειτουργία τοῦ Δικαστικοῦ Μεγάρου πού εἶναι ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα κτίρια τῆς πόλεως.

14. Ἐπίσης ἄρχισε ἡ λειτουργία τῆς νέας λαχαναγορᾶς.

15. Ἀκόμη ἄρχισε ἡ λειτουργία τοῦ Ἐθνικοῦ Κολυμβητηρίου, ἐνῶ ὁλοκληρώθηκαν οἱ ἀθλητικές ἐγκαταστάσεις στή νέα παραλιακή λεωφόρο παρά τό Ἁλατίνι.

16. Ἤδη γίνεται ἡ προεργασία ἐκπονήσεως προμελέτης γιά τήν δημιουργία τοῦ εὐρωλιμένος μεταξύ τῶν ποταμῶν Γαλλικοῦ καί Ἀλιάκμονος.

17. Ἱδρύθηκε Τράπεζα «Μακεδονίας - Θράκης» καί πολύ σύντομα ἀρχίζει ἡ λειτουργία της.

18. Ἱδρύθηκαν καί λειτουργοῦν κλιμάκια τῶν σταθμῶν τηλεοράσεως τῆς ΕΡΤ καί τῆς ΥΕΝΕΔ.

19. Ἀρχίζει ἡ ἀξιοποίηση τοῦ Κεδρηνοῦ λόφου (Σέϊχ Σοῦ).

Ἀλλά δέν ἦταν μόνο τά ἔργα πού χαρακτηρίζουν τήν ἀγάπη τοῦ Καραμανλῆ γιά τήν Θεσσαλονίκη. Δέν πρέπει νά λησμονηθῆται ἀπό κανέναν ὄχι μόνο τό ἐνδιαφέρον τοῦ πρωθυπουργοῦ ἀλλά καί ἡ προσωπική του παρουσία, ὅταν πρίν λίγους μῆνες, τό 1978, οἱ σεισμοί ἔπληξαν τήν Θεσσαλονίκη καί τήν εἶχαν ἐγκαταλείψει καί οἱ περισσότεροι κάτοικοί της, ὀκτώ μόλις μέρες μετά τόν μεγάλο σεισμό, στίς 18 Ἰουνίου, ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς ἐπισκέφθηκε τήν πόλη, παρακολούθησε τά μέτρα πού ἐλαμβάνοντο, ἔδωσε ἐντολές καί κυρίως μέ τήν παρουσία του ἐμψύχωσε τούς τρομαγμένους Θεσσαλονικεῖς.

Βέβαια, εἶναι ἀδύνατο νά συμπεριληφθοῦν ὅλα τά ἔργα πού ἐκτελοῦνται ἤ ἐκτελέσθηκαν τά τελευταῖα χρόνια στήν πόλη καί εἰδικώτερα στούς τομεῖς τῆς ἀνωτάτης παιδείας, τῶν λιμενικῶν ἔργων, ἁρμοδιότητος τοῦ νομαρχιακοῦ ταμείου κ.λ.π.

Ὅλα αὐτά τά ἔργα πού ἐκτελέσθηκαν κατά τήν τελευταία εἰκοσαετία στήν Θεσσαλονίκη, φέρουν τήν σφραγίδα τῆς ἀγάπης καί τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ πρός τήν πόλη αὐτή, τήν ὁποία καί ἀνέδειξε σέ μιά σύγχρονη εὐρωπαϊκή μεγαλούπολη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ*

* Προκειμένου ν' ἀποφευχθεῖ ἡ ἄσκοπη ἐπιβάρυνση τοῦ κειμένου, δέν κρίθηκε σκόπιμη ἡ παραπομπή στόν ἡμερήσιο τύπο τῆς ἐποχῆς γιά κοινά εἰδησεογραφικά στοιχεῖα, καθώς καί γιά δηλώσεις ἤ ἀνακοινώσεις πού δόθηκαν γιά δημοσίευση στά μέσα ἐνημερώσεως γενικῶς. Οἱ παραπομπές στόν ἡμερήσιο τύπο ἀφοροῦν σχόλια, εἰδικές πληροφορίες, αὐτούσια κείμενα εἰδησεογραφικῶν δελτίων ἤ ἀποκλειστικές συνεντεύξεις.

1. «Ἡ Καθημερινή», 3 Ἰανουαρίου 1979.
2. «Ἡ Καθημερινή», 5 Ἰανουαρίου 1979.
3. Βλ. σχετικά στοιχεῖα, Φ. 14Β.
4. Πρακτικά Βουλῆς (περ. Β', συν. Β'), σσ. 1671-1696.
5. Κατά τήν ἄποψη «Καθημερινῆς», 19 Ἰανουαρίου 1979.
6. Φ. 47Β, Μ. Ἀνδρόνικος πρός Κ. Καραμανλῆ, 23 Ἰανουαρίου 1979· Φ. 48Β, Μ. Ἀνδρόνικος πρός Κ. Καραμανλῆ, 21 Ἰανουαρίου 1980.
7. «Ἡ Καθημερινή», 9 Αὐγούστου 1979.
8. Πρακτικά Βουλῆς (περ. Β', σύν. Β'), σσ. 2187-2196.
9. Φ. 47Β., Κ. Κάρστενς πρός Κ. Καραμανλῆ, 5 Φεβρουαρίου 1979· Κ. Καραμανλῆς πρός Κ. Κάρστενς, 15 Φεβρουαρίου 1979.
10. Βλ. σχετικά στοιχεῖα, Φ. 12Β.
11. Φ. 57Β, Κ. Καραμανλῆς πρός Β. Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, 15 Φεβρουαρίου 1979.
12. Φ. 76Β, Συνομιλία Κ. Καραμανλῆ-Φάχντ, 26 Φεβρουαρίου 1979.
13. Φ. 76Β, Συνομιλία Κ. Καραμανλῆ-Χαφέζ ἀλ Ἄσσαντ, 28 Φεβρουαρίου 1979.
14. Φ. 76Β, Συνομιλία Κ. Καραμανλῆ-ἀλ Χαλάμπι, 28 Φεβρουαρίου 1979.
15. Φ. 76Β, Συνομιλία Κ. Καραμανλῆ-Χαφέζ ἀλ Ἄσσαντ, 1 Μαρτίου 1979.
16. Φ. 15Β, Δ. Κασμαδόπουλος πρός Κ. Καραμανλῆ, 27 Φεβρουαρίου 1979.
17. Φ. 18Β, Σημείωμα, 2 Ἀπριλίου 1979.
18. Φ. 59Β, Τζ. Κάρτερ πρός Κ. Καραμανλῆ, 28 Φεβρουαρίου 1979.
19. Φ. 57Β, Κ. Καραμανλῆς πρός Χ. Σμίτ, 15 Μαρτίου 1979, καί Φ. 59Β, Χ. Σμίτ πρός Κ. Καραμανλῆ, 30 Μαρτίου 1979.
20. Βλ. ἐφημερίδες, 8-9 Ἀπριλίου 1979.
21. Φ. 52Β, Συνομιλίες Κ. Καραμανλῆ στή Γιουγκοσλαβία, 16-18 Μαρτίου 1979.
22. Φ. 52Β, Συνομιλίες Κ. Καραμανλῆ στή Ρουμανία, 19-26 Μαρτίου 1979.
23. «Ἡ Καθημερινή», 10 Μαρτίου 1979.
24. Βλ. Φ. 336Α.
25. Φ. 59Β, Κ. Λέβιν πρός Κ. Καραμανλῆ, 27 Μαρτίου 1979· Κ. Καραμανλῆς πρός Κ. Λέβιν, 18 Ἀπριλίου 1979.
26. Γ. Κοντογεώργης, «Ἡ Ἑλλάδα στήν Εὐρώπη» (Ἀθήνα 1985), σσ. 200-202.
27. Φ. 57Β, Κ. Καραμανλῆς πρός Β. Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, 15 Μαρτίου 1979.
28. Φ. 57Β, Κ. Καραμανλῆς πρός Χ. Σμίτ, 15 Μαρτίου 1979.
29. Φ. 59Β, Β. Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν πρός Κ. Καραμανλῆ, 30 Μαρτίου 1979.
30. Φ. 12Β, «Ὁδηγίες πρός γενικό γραμματέα ΥΠΕΞ, ὅπως διατυπώθηκαν μετά ἀπό σύσκεψη μέ πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως», 12 Μαρτίου 1979.
31. Φ. 12Β, «Συνάντηση γενικῶν γραμματέων ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος - Τουρκίας», 11 Μαΐου 1979.
32. «Οἱ Λόγοι τοῦ Κ. Καραμανλῆ, 1979-1980», σ. 1166. «Ἡ Καθημερινή», 7, 8 Φεβρουαρίου 1979.
33. Φ. 360Α.
34. Γενικά, «Ἡ Ἑλλάδα στή Γαλλία. Ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας Κ. Τσάτσος ἐπισκέπτεται ἐπίσημα τό Παρίσι» (Εὐθύνη - κείμενα τῆς Μεθορίου 3).
35. Βλ. «Ἡ Καθημερινή», 28 Ἀπριλίου 1979.
36. Φ. 52Β, Συνομιλίες Κ. Καραμανλῆ - Τ. Ζίφκωφ, 29 Ἀπριλίου 1979.
37. «Ἡ Καθημερινή», 2 Μαΐου 1979.
38. Βλ. ἐφημερίδες, 4-6 Μαΐου 1979.
39. Βλ. «Τό Βῆμα», 20 Μαΐου 1979.
40. Ἀρχεῖο Ε. Ἀβέρωφ, Φ. 97, «Ἐκτίμησις ἐπί τῆς προτεινόμενης ἀντιπροτάσεως» (ὑπ. Ι. Ντάβος), 10 Μαΐου 1979.
41. Φ. 66Β.
42. Φ. 59Β, Talking points Ἀμερικανοῦ πρέσβη πρός κ. πρωθυπουργόν, 18 Ἰουνίου 1979.
43. Φ. 66Β, Ι. Ντάβος πρός Χαίηγκ, 13 Ἰουνίου 1979.
44. Βλ. Φ. 66Β.
45. Βλ. «Ἡ Καθημερινή», 10 Μαΐου 1979.
46. Βλ. σχετική ἀλληλογραφία Κ. Καραμανλῆ (26 Μαΐου - 7 Ἰουνίου 1979), Φ. 57Β.
47. Γενικῶς, γιά τήν ἐξέλιξη τῆς πολυμεροῦς συνεργασίας, Κ. Σβολόπουλος, «Ἡ ἑλληνική πολιτική στά Βαλκάνια. 1974-1981» (Ἀθήνα 1987), σσ. 73-98.
48. Φ. 52Β, Συνομιλίες Κ. Καραμανλῆ - Ἀντρέας Βάν Ἄγκτ, 14-15 Μαΐου 1979.
49. Φ. 59Β, Χ. Σμίτ πρός Κ. Καραμανλῆ, 30 Μαΐου 1979.
50. Φ. 66Β.
51. «Οἱ Λόγοι τοῦ Κ. Καραμανλῆ, 1979-1980», σσ. 1211-1214.
52. Βλ. κείμενο τοῦ Νόμου: ΦΕΚ, τ. Α', ἀρ. φ. 125, 12 Ἰουνίου 1979.
53. Συζήτηση στή Βουλή γιά ἔνταξη: Πρακτικά Βουλῆς (τόμος 5ος, σύνοδος Β', συνεδρίασις ΡΛΘ'), 25 Ἰουνίου 1979, σσ. 5499-5532, συνεδρίασις ΡΜ', 26 Ἰουνίου 1979, σσ. 5535-

5559, συνεδρίασις ΡΜΑ΄, 27 Ἰουνίου 1979, σσ. 5586-5622, καί συνεδρίασις ΡΜΒ΄, 28 Ἰουνίου 1979, σσ. 5634-5675.
54. Πρακτικά Βουλῆς (περ. Β΄, σύν. Β΄), σ. 5564.
55. Βλ. «Οἱ Λόγοι τοῦ Κ. Καραμανλῆ, 1979-1980», σ. 1243.
56. Φ. 52Β, Συνομιλία Κ. Καραμανλῆ μέ Ρ. Μπάρ, 9 Ἰουλίου 1979.
57. Φ. 52Β, Συνομιλία Κ. Καραμανλῆ μέ Ο. Γιγίτ, 10 Ἰουλίου 1979.
58. Φ. 12Β, «Συνοπτικό σημείωμα γιά τήν μέχρι στεγμῆς πορεία τῶν συνομιλιῶν Θεοδωροπούλου-Γιγίτ», 9 Ἰουλίου 1979.
59. Βλ. ἐφημερίδες, 11 Ἰουλίου 1979.
60. Φ. 55Α, Πρακτικό τῆς συσκέψεως τῆς 2ας Αὐγούστου 1979 ὑπό τήν προεδρία τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ.
61. Φ. 55Α, «Τρέχουσες οἰκονομικές ἐξελίξεις καί προοπτικές μετά τίς αὐξήσεις τῶν τιμῶν τῶν ὑγρῶν καυσίμων» (ὑπ.: Γ. Οἰκονόμου).
62. «Οἱ Λόγοι τοῦ Κ. Καραμανλῆ, 1979-1980», σσ. 185-188.
63. Φ. 66Α, Σημείωμα, 28 Αὐγούστου 1979.
64. Πρακτικά Βουλῆς (περ. Β΄, σύν. Β΄), σ. 995.
65. Βλ. Φ. 358Α.
66. «Ἡ Καθημερινή», 12 Σεπτεμβρίου 1979.
67. Βλ. ἐφημερίδες, 29 Σεπτεμβρίου 1979.
68. «Ἡ Βραδυνή», 18 Σεπτεμβρίου 1979.
69. Πρβλ. «Ἡ Βραδυνή», 26 Σεπτεμβρίου 1979.
70. Φ. 59Β, Κ. Καραμανλῆς πρός Τζ. Κάρτερ, 25 Σεπτεμβρίου 1979.
71. Φ. 66Β, Σημείωμα (ὑπ.: Π. Μολυβιάτης), 27 Σεπτεμβρίου 1979.
72. Βλ. ἐφημερίδες, 30 Σεπτεμβρίου 1979.
73. «Ἡ Καθημερινή», 15 Ἰουλίου 1979.
74. Φ. 52Β.
75. Πρβλ. «Ἡ Βραδυνή», 7 Ὀκτωβρίου 1979.
76. Φ. 52Β, Ὁλομέλεια δύο ἀντιπροσωπειῶν ὑπό προεδρία Κ. Καραμανλῆ καί Λ. Στρούγκαλ, 10 Ὀκτωβρίου 1979.
77. Φ. 57Β, Κ. Καραμανλῆς πρός Ἰάκωβο, 11 Ὀκτωβρίου 1979.
78. Φ. 52Β, «Πρακτικά συνομιλίας κ. πρωθυπουργοῦ μέ καγκελλάριο Δυτικῆς Γερμανίας κ. Σμίτ», 20 Ὀκτωβρίου 1979.
79. Φ. 57Β, Κ. Καραμανλῆς πρός Β. Ζισκάρ ντ' Ἐσταίν, 1 Νοεμβρίου 1979.
80. Φ. 52Β, «Σημείωμα - συνομιλία κ. πρωθυπουργοῦ Κ. Καραμανλῆ μέ κα Μ. Θάτσερ», 24 Ὀκτωβρίου 1979.
81. Φ. 52Β.
82. Φ. 52Β.
83. Φ. 47Β, Κάρλ Κάτζ πρός Κ. Καραμανλῆ, 29 Ὀκτωβρίου 1979.
84. Φ. 52Β, Πρακτικά ἑλληνοκινεζικῶν συνομιλιῶν τῆς 13ης Νοεμβρίου 1979· «Σημείωμα - συνάντηση κ. πρωθυπουργοῦ μέ Χούα Κοῦο Φένγκ στό Πεκίνο», 15 Νοεμβρίου 1979.
85. Φ. 52Β.
86. Φ. 52Β, Πρακτικά συζητήσεων τῆς 18ης Νοεμβρίου 1979· Συνάντηση 19 Νοεμβρίου 1979.
87. «Ἡ Καθημερινή», 20 Νοεμβρίου 1979.
88. Βλ. Φ. 66Β.
89. Βλ. σχετικό «Σημείωμα», Φ. 57Β.
90. Φ. 57Β.
91. Φ. 59Β, Κ. Καραμανλῆς πρός Λ. Μπρέζνιεφ, 29 Νοεμβρίου 1979. Ἐπίσης, Λ. Μπρέζνιεφ πρός Κ. Καραμανλῆ, 11 Ὀκτωβρίου 1979.
92. «Ἡ Καθημερινή», 14 Δεκεμβρίου 1979.
93. Φ. 66Β.
94. Βλ. συζήτηση προϋπολογισμοῦ, Πρακτικά Βουλῆς (περ. Β΄, σύν. Γ΄), σσ. 987-994.
95. «Λόγοι τοῦ Κ. Καραμανλῆ», 1979, σσ. 310-311.
96. Φ. 57Β.
97. Φ. 52Β, Πρακτικά συσκέψεως κ. πρωθυπουργοῦ μέ τόν πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Σ. Κυπριανού, Ἀθήνα, 10 Δεκεμβρίου 1979.
98. Βλ. σχετικά στοιχεῖα Μ. Ἔβερτ, «Καραμανλῆς, ὁ ἀναμορφωτής, 1955-1963 καί 1974-1980» (Ἀθήνα χ.χ.), σσ. 154-156.
99. «Ἡ Καθημερινή», 13 Δεκεμβρίου 1979.
100. Βλ. Φ. 356Α.
101. Πρβλ. «Ἡ Βραδυνή», 15 Ἰανουαρίου 1980.
102. «Οἱ Λόγοι τοῦ Κ. Καραμανλῆ, 1979-1980», σσ. 1343-1346.
103. Φ. 70Β.
104. Ι. Βαρβιτσιώτης, «Ἡ πολιτική μας γιά τούς νέους» (ὁμιλία στό Α΄ Συνέδριο τῆς ΝΔ, Χαλκιδική, 6 Μαΐου 1979), σσ. 18-19.
105. Βλ. «Ἡ Βραδυνή», 15 Σεπτεμβρίου 1980.
106. Πρακτικά Βουλῆς (περ. Β΄, σύν. Γ΄), σσ. 1609-1636.
107. Φ. 47Β, Γ. Μαῦρος πρός Κ. Καραμανλῆ, 16 Ἰανουαρίου 1980.
108. Φ. 74Α, Κ. Καραμανλῆς πρός λόρδο Κιλλάνιν, 28 Ἰανουαρίου 1980.
109. Φ. 74Α, Κ. Καραμανλῆς πρός λόρδο Κιλλάνιν, 29 Ἰανουαρίου 1980.
110. Βλ. κείμενο συνεντεύξεως, Φ. 74Α.
111. Φ. 74Α, Λόρδος Κιλλάνιν πρός Κ. Καραμανλῆ, 4 Φεβρουαρίου 1980.
112. Φ. 74Α, Κ. Καραμανλῆς πρός λόρδο Κιλλάνιν, 31 Μαρτίου 1980.
113. Φ. 74Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Φ. Τσέρτς, 29 Ἰανουαρίου 1980· Φ. Τσέρτς πρός Κ. Καραμανλῆ, 19 Ἰανουαρίου 1980.
114. Σχετικά στοιχεῖα, Φ. 74Α.
115. Ἐκτενῆ στοιχεῖα ἀπό τόν τύπο, Φ. 74Α.
116. «Washington Post», 27 Φεβρουαρίου 1980.
117. Φ. 57Β, «Προφορικόν μήνυμα κ. πρωθυπουργοῦ πρός κ. Βάνς. Διεβιβάσθη στόν κ. Τζούνη τήν 25-1-80».
118. Πρακτικά Βουλῆς (περ. Β΄, σύν. Γ΄), σσ. 1009-1014.
119. Φ 336Α, «Χωροταξική καί οἰκιστική πολιτική», (σημείωμα).
120. Φ 60Β.
121. Φ 76Β, Πρακτικό συνομιλίας μέ τό ὑπουργό Οἰκονομικῶν τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, κ. Χ. Ματχόφερ, 17 Φεβρουαρίου 1980.
122. Φ 12Β, «Πέμπτη συνάντησις γενικῶν γραμματέων ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος - Τουρκίας», 21 Φεβρουαρίου 1980.
123. Πρακτικά Βουλῆς (περ. Β΄, σύν. Γ΄), σσ. 3148-3153.
124. Βλ. σχετικά κείμενα, Φ. 60Β.
125. Φ. 14Β, «Ἰσορροπία δυνάμεων στό Αἰγαῖο» (σημείωμα).
126. Β. Βασιλείου, «Τό πολιτικό δραμα ἑνός ἐθνικοῦ ἡγέτη», ἐφ. «Ἡ Βραδυνή», 15 Σεπτεμβρίου 1980.
127. Πρακτικά Βουλῆς (περ. Β΄, σύν. Γ΄), σ. 1180, σσ. 1335-1370.
128. Σχετικά στοιχεῖα Φ. 57Β, 320Α. Σχετικό ἔντυπο, Stiftung F.V.S. zu Hamburg, Verleihung der grossen, Robert Schuman-Medaille in Gold 1979, an Premierminister Konstantinos Karamanlis Athen sowei der Rober Schuman-Medaillen in Silber (Promotion Esperance 1979).
129. Φ. 55Α, Κ. Καραμανλῆς πρός Α. Σέχου Σαγκάρι, 18 Μαρτίου 1980.
130. Φ. 55Α, Χ. Μακμίλλαν πρός Κ. Καραμανλῆ, 10 Ἀπριλίου 1980.
131. Φ. 76Β, «Σημείωμα γιά τήν συνάντηση τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ μέ τούς Ἀμερικανούς γερουσιαστές Μπίντεν, Μπαϊκερ, Ζορίνσκυ καί Κόχραν, στίς 9 Ἀπριλίου 1980».
132. «Senate Delegation Report, Perspectives on NATO's

Southern Flank», April 3-13, 1980, June 1980, σ. 22.
133. Φ. 76Β, «Σημείωμα συνομιλίας τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ μέ τόν γενικό γραμματέα τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, κ. Φ. Κάρασεκ τήν 15η Ἀπριλίου 1980».
134. Φ. 41Β, «Πίναξ οἰκονομικῶν στοιχείων ἐπί προμηθείας κυρίου ὑλικοῦ βάσει προγράμματος ἐξοπλισμοῦ Ἐνόπλων Δυνάμεων», 15 Ἀπριλίου 1980.
135. Φ. 55Α, Σπ. Δοξιάδης πρός Κ. Καραμανλῆ, 18 Ἀπριλίου 1980.
136. Πρβλ. «Ἡ Καθημερινή», 27-28 Ἀπριλίου 1980. Σχετικά μέ τήν ἐπίσκεψη στήν Ὀλυμπία, βλ. Φ. 74Α.
137. Φ. 357Α, Γ. Ἀποστολᾶτος, «Οἱ ἐξελίξεις τοῦ θεσμοῦ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως».
138. «Ἡ Καθημερινή», 9 Μαΐου 1980.
139. «Τό Βῆμα», 16 Μαΐου 1980.
140. «Ἐλευθεροτυπία», 15 Μαΐου 1980.
141. Φ. 72Β, Σημείωμα Κ. Καραμανλῆ (δακτ.).

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Στό εὐρετήριο μνημονεύονται ὀνόματα τῶν προσώπων πού ἔχουν συμμετοχή στά γεγονότα, τοπωνύμια, ὡς βασικά σημεῖα ἀναφορᾶς συγκεκριμένων γεγονότων, καί θεματικά λήμματα μέ ἀναφορά στά γεγονότα πού συνθέτουν τόν κεντρικό ἱστό τῆς δραστηριότητας τοῦ Κ. Καραμανλῆ.

Α

Ἀβέρωφ-Τοσίτσας, Ε., ὑπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης, 19, 36, 42, 59, 60, 61, 98, 118, 221, 285, 335, 342, 344, 356, 375, 385, 387, 389, 407, 410, 425, 430, 451, 452, 454, 471, 472

Ἀβραμίδης, Α., ὑφυπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης, 19, 98, 430, 454

ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ, ἐφαρμογή εἰδικοῦ καθεστῶτος στά πλαίσια ΕΟΚ, 92

Ἄγκτ, Α. Βάν (Agt, Andreas van), Ὁλλανδός πρωθυπουργός, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 138, 139

Ἀθανασιάδης, Γ., πρόεδρος ΕΟΑ, 62, 360

ΑΘΗΝΑ, ρυθμιστικό σχέδιο —, 97-98, 204-207, 416· Πολιτιστικό Κέντρο—, βλ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ· ἀπολογισμός ἔργων στήν—, βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ· βλ. καί ΕΡΓΑ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, ἀνέγερση Ὀλυμπιακοῦ Σταδίου Ἀθηνῶν, 61-62, 359-361· ἀνέγερση Ἀθλητικοῦ Κέντρου Νέου Φαλήρου, 361· βλ. καί ΕΡΓΑ, ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

ΑΙΓΥΠΤΟΣ, σχέσεις μέ—, 266

Ἀλευρᾶς, Ι., βουλευτής, 21

ΑΛΙΕΙΑ, ἀξιοποίηση Ἀμβρακικοῦ Κόλπου, 62

Ἀναστασόπουλος, Κ., ἀντιπρόεδρος Ἀρείου Πάγου, 189

Ἀνδρεάδης, Γ., 126

Ἀνδριανόπουλος, Α., ὑπουργός Πολιτισμοῦ, 452

Ἀνδρόνικος, Μ., καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 35

Ἀντρέι, Στ. (Andrei, Stefan), ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ρουμανίας, 401

Ἀντρεόττι, Τζ. (Andreotti, Giulio), Ἰταλός πρωθυπουργός, 139, 148, 162, 419

Ἀποστολάκος, Χ., βουλευτής, 446

Ἀποστολάτος, Γ., ὑφυπουργός Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, 438, 454

Ἀραφάτ, Γ., 385

Ἄσσαντ, Χαφέζ ἀλ., πρόεδρος Συρίας, 51, 52, 53, 54, 72, 73, 108, 195

ΑΧΕΠΑ, συνάντηση Κ.Κ. μέ προεδρεῖο—, 328

Β

Βαγιακάκος, Ι., ἀντιπέραρχος, 425

ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, πολυμερής—, 127-129, 324· βλ. καί ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ, ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ΤΟΥΡΚΙΑ

Βαλντχάιμ, Κ. (Waldheim, Kurt), γενικός γραμματέας ΟΗΕ, 21, 74, 139, 223, 273, 337, 338, 364

Βάνς, Σ. (Vance, Cyrus), ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ΗΠΑ, 104, 203, 332, 383, 384

Βαρβιτσιώτης, Ι., ὑπουργός Ἐθνικῆς Παιδείας, 19, 357, 360, 416

Βασιλείου, Β., δημοσιογράφος, 361, 406

ΒΑΤΙΚΑΝΟ, σύναψη διπλωματικῶν σχέσεων μέ—, 195· ἐπίσκεψη Κ.Κ. στό—, 279

Βεγλερῆς, Φ., 443, 446

Βέιλ, Σ. (Veil, Simone), πρόεδρος Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, 419

Βενιζέλος, Ν., βουλευτής, 184, 443

Βέξλερ, Α. (Wexler, Anne), ἀπεσταλμένη προέδρου ΗΠΑ, 378

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, γενικά, βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ· δεκαετές πρόγραμμα ΔΕΗ, 340-341· Ἑλληνική Ἀεροπορική Βιομηχανία, 341-342· ἀνάπτυξη πολεμικῆς βιομηχανίας, 19, 222, 342, 425-426· βλ. καί ΕΟΚ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Βλάχου, Ε., 169

Βουδούρης, Δ., ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, 126, 454

Βούζας, Θ., 126

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, ἐπίσκεψη Ζίφκωφ στήν Κέρκυρα, 61, 104-112· σχέσεις μέ—, 407, 418· βλ. καί ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Γ

Γαλενιανός, Μ., 126

ΓΑΛΛΙΑ, σχέσεις μέ—, 40, 92-93, 190-192, 222, 280· ἐπίσκεψη Κ. Τσάτσου στή—, 99-104· ἐπίσκεψη Κ.Κ. στή—, 273-274· βλ. καί ΕΟΚ

ΓΕΩΡΓΙΑ, γενικές κατευθύνσεις-ἀπολογισμός, 24, 339-340· δάνεια σέ ἀγρότες παραμεθόριων περιοχῶν, 43· διανομή κτήματος Λεσινίου σέ ἀκτήμονες, 54-55· νόμος περί γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, 166-169· πρόγραμμα γεωργικοῦ προσανατολισμοῦ, 281-284· προσαρμογή— στίς συνθῆκες ΕΟΚ, 326-328· ἐνίσχυση προβληματικῶν περιοχῶν, 407· βλ. καί ΕΟΚ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ, προστασία-διάθεση προϊόντων, 38· μέτρα γιά προστασία γεωργικῶν προϊόντων μετά ἔνταξη στήν ΕΟΚ, 92· βελτίωση ἐμπορίας προϊόντων μετά ἔνταξη στήν ΕΟΚ, 327· ἐπεξεργασία κρεάτων, 396

Γιαμανί, Α.Ζ., σεΐχης, ὑπουργός Πετρελαίου Σαουδικῆς Ἀραβίας, 51

Γιαράσεβιτς, Π. (Jaroszewicz, Piotr),

Πολωνός πρωθυπουργός, 164
Γιγίτ, Ο. (Yigit, Ozdemir), γενικός γραμματέας ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Τουρκίας, 192, 194, 395
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ, ἐπίσκεψη Κ.Κ. στή—, 61, 64-75, 79· σχέσεις μέ—, 443· βλ. καί ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
Γκάλι, Μπούτρος, ἀναπληρωτής ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Αἰγύπτου, 266
Γκάντι, Ι., 297, 374
Γκελεστάθης, Α., 126
Γκένσερ, Χ.-Ντ. (Genscher, Hans-Dietrich), ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ΟΔ Γερμανίας, 28, 139, 150, 380, 467
Γκίλμουρ, Σέρ Ἰάν (Gilmour, Sir Ian), ἀναπληρωτής ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Βρετανίας, 381
Γκιραντοῦ, Λ. (Guirandou,-N'Diaye, Louis), πρόεδρος εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ΔΟΕ, 378, 435, 436
Γκράτσιος, Α., στρατηγός, ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, 374, 385, 389, 390
Γκρομύκο, Α., ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ΕΣΣΔ, 230, 239, 240, 242, 243, 244, 245, 253, 268, 270
Γκώλ, Κ. ντέ (Gaulle, Charles de), 460, 462, 466
Γόντικας, Κ., βουλευτής, 446
Γουρνᾶς, Ι., ἀντιπρόεδρος Ἀρείου Πάγου, 189
Γραμματίδης, Τ., ὑφυπουργός Γεωργίας, 454

Δ

Δαβάκης, Δ., ὑπουργός Δημοσίας Τάξεως, 452
Δάνος, Λ., δημοσιογράφος, 455
ΔΑΣΕ, ἀπόψεις Κ.Κ. περί—, 428-429
ΔΕΘ (Διεθνής Ἔκθεση Θεσσαλονίκης), ὁμιλία Κ.Κ. στά ἐγκαίνια—, 207-214
Δήμας, Στ., ὑπουργός Ἐμπορίου, 452
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, πενταετές πρόγραμμα στεγάσεως δημοσίων ὑπηρεσιῶν-στέγαση ὑπουργείων, 62-64, 201, 418-419· ἀπόψεις Κ.Κ. γιά λειτουργία—, 165· βελτίωση λειτουργίας-ἀποκέντρωση, 375
ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΗ, μέτρα προστασίας ἀπό τρομοκρατικές καί ἐγκληματικές ἐνέργειες, 36, 37-38, 375· συνάντηση Κ.Κ. μέ ἡγεσία Σωμάτων Ἀσφαλείας, 138-139
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, συνάντηση Κ.Κ. μέ ἡγεσία ἀνωτάτων δικαστηρίων, 189· ἀνέγερση νέου Δικαστικοῦ Μεγάρου στήν Ἀθήνα, 265, 281
Δοξιάδης, Σπ., ὑπουργός Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, 432, 452
Δρεττάκης, Μ., βουλευτής, 397

Ε

Ἔβερτ, Μ., ὑπουργός Οἰκονομικῶν, 452
Ἐβρέν, Κ. (Evren, Kenan), Τοῦρκος στρατηγός, 58
ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ἀξιοποίηση περιουσίας—, 19, 416
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, γενικές κατευθύνσεις-ἀπολογισμός, 357· ἀνώτατη, 357-360, 416-417· εἰσαγωγή σέ ἀνώτατα-ἀνώτερα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα, 397
Ἐλεκντάγκ, Σ. (Elekdag, Sukru), γενικός γραμματέας ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Τουρκίας, 38, 56, 93, 94, 194
Ἐλισάβετ, βασίλισσα Ἡνωμένου Βασιλείου, 467
Ἐλύτης, Ο., Νόμπελ λογοτεχνίας, 266
Ἔμκε, Χ. (Emke, Horst), Δυτικογερμανός βουλευτής, 95
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ, γενικές κατευθύνσεις-ἀπολογισμός, 340
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ, ζήτημα, ἀντιμετώπιση—, 95-96, 187-189, 190-191, 195-197, 198, 218, 222, 279-280, 286, 321, 322-324, 344, 415· ἀγορά πετρελαίου: (ἀπό Σαουδική Ἀραβία), 49, (ἀπό Λιβύη), 207, (ἀπό Ἰράκ), 315-318· προμήθεια πετρελαίου καί φυσικοῦ ἀερίου ἀπό ΕΣΣΔ, 235-238, 245· συνομιλίες Κ.Κ. μέ Κινέζους ἰθύνοντες περί—, 289 βλ. καί ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ,
— ὁμιλία Κ.Κ. σέ ἀξιωματικούς (1.1.79), 18-19· (1.1.80), 356· ἀναδιάρθρωση—, 98· ἐνίσχυση—, 214, 218, 335-336, 430· ἀλλαγή ἀνωτάτης ἡγεσίας, 374· ἐξέταση ἀμυντικῆς πολιτικῆς, 385
— ἀνάπτυξη πολεμικῆς βιομηχανίας: βλ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΕΟΚ
— πλεονεκτήματα ἀπό ἔνταξη—, σημασία—, 15-18, 23-24, 41-42, 102-104, 165-166, 171-176, 365-368
— ὁλοκλήρωση διαπραγματεύσεων-ὅροι ἐντάξεως, 35, 40, 91-93, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
— ὑπογραφή Συνθήκης Προσχωρήσεως στήν—, 139-147· δηλώσεις-ἐπιστολές ξένων ἡγετῶν γιά τήν προσχώρηση τῆς Ἑλλάδος, 147-151· ἀντιδράσεις κοινωνικῶν φορέων γιά προσχώρηση, 151· σχόλια ἑλληνικοῦ τύπου, 151-155· σχόλια διεθνοῦς τύπου, 155-163· συζήτηση - ἐπικύρωση Συνθήκης Προσχωρήσεως ἀπό Βουλή, 169-185
— προσαρμογή γεωργίας σέ συνθῆκες ΕΟΚ, 326-328· συμμετοχή Ἑλλάδος στά ὁλοκληρωμένα προγράμματα ἀναπτύξεως, 328· ἐνίσχυση ὀρεινῶν περιοχῶν ἀπό—, 407· γενικότερη προετοιμασία Ἑλλάδος γιά ἔνταξη, 334
— βλ. καί ΓΕΩΡΓΙΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΓΑΛΛΙΑ, ΟΔ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ, ΙΤΑΛΙΑ
ΕΡΓΑ
— ἀθλητικά, 61-62, 359, 360-361
— ἀνέγερση-συντήρηση δημοσίων κτιρίων, 62-64, 281, 349, 352-353
— ἀποχετευτικά, 352, 416
— γεωργικῆς ὑποδομῆς, 327-328
— ἐγγειοβελτιωτικά, 351-352
— ἐξωραϊστικά, 426
— ὁδοποιίας, 346-349, 355
— συγκοινωνιακά, 345, 353, 403, 419
— ὑδρευτικά, 282-285, 353
— σύσκεψη γιά — (18.3.80), 416
— ἀπολογισμός — στίς περιοχές Ἀθηνῶν καί Θεσσαλονίκης βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
— βλ. καί ΑΘΗΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΡΓΑΣΙΑ, ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, συνάντηση Κ.Κ. μέ προεδρεῖο ΓΣΕΕ, 64· ἐφαρμογή διαφορικοῦ ὡραρίου, 197
ΕΡΕΥΝΑ, ἐθνικό πρόγραμμα ἐρευνῶν καί τεχνολογίας, 166· χρηματοδότηση γεωργικῆς — ἐνόψει ἐντάξεως στήν ΕΟΚ, 328
ΕΣΣΔ, ἐπίσκεψη Κ.Κ. στήν—, 219-221, 229-254· σχόλια διεθνοῦς τύπου γιά—, 306-311· ἀνταλλαγή ἐπιστολῶν Κ.Κ. - Μπρέζνιεφ, 328-330
Ἐτσεβίτ, Μπ. (Eçevit, Bulent), Τοῦρκος πρωθυπουργός, 21, 30, 34, 55, 56, 57, 74, 107, 108, 110, 127, 128, 129, 138, 164, 192, 194, 203, 243, 244, 264, 273, 292, 307, 430
ΕΥΡΩΠΗ, ἰδέα Ἑνωμένης—, μήνυμα Κ. Τσάτσου (1.1.79), 15-18· συμβολή Κ.Κ. στήν—, βλ. Σουμάν, Ρ., Βραβεῖο—
Εὐστρατιάδης, Α., βουλευτής, 204

Ζ

ΖΑΪΡ, σχέσεις μέ—, 113
Ζαρντινίδης, Ν., ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, 281, 284, 344, 416
Ζαχάρωφ, Α., 420, 429
Ζίγδης, Ι., 31, 33, 176, 177, 184, 370, 434, 446, 448

Ζισκάρ ντ' Έσταίν, Β. (Giscard d'Estaing, Valéry), πρόεδρος Γαλλικής Δημοκρατίας, 40, 92, 99, 108, 131, 139, 147, 157, 159, 160, 162, 191, 273, 317, 408, 466
Ζίφκωφ, Τ., 61, 68, 74, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 111, 127, 128, 135, 136, 401, 407, 418, 467
Ζολώτας, Ξ., διοικητής Τραπέζης Ελλάδος, 286
Ζορίνσκυ, Ε. (Zorinsky Edward), Αμερικανός γερουσιαστής, 420

Η

Ήλιού, Η., 34, 178, 179, 372, 374, 443, 450
ΗΠΑ, σχέσεις μέ—, 19-20, 22-23, 34-35, 84-85, 104, 112-113, 118-119, 201-203, 221-222, 223-226, 332, 383-385, 387-388, 401-402, 420-424, 435· βλ. καί ΝΑΤΟ

Θ

Θάτσερ, Μ. (Thatcher, Margaret), Βρετανή πρωθυπουργός, 150, 274, 276, 277, 286, 303
Θέμελης, Ν., πρόεδρος Ελεγκτικού Συνεδρίου, 189
Θεοδωρόπουλος, Β., πρέσβης, γενικός γραμματέας υπουργείου Εξωτερικών, 38, 55, 56, 57, 93, 94, 192, 194, 395
Θεοτόκης, Σ., βουλευτής, 182, 446, 451
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, passim, απολογισμός έργων στή—, βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ· βλ. καί ΔΕΘ, ΕΡΓΑ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΘΡΑΚΗ, περιοδεία Κ.Κ. στήν—, 214-219

Ι

Ίάκωβος, Αρχιεπίσκοπος Βορείου καί Νοτίου Αμερικής, 264, 336
Ίμάμογλου, Χ., βουλευτής, 446
Ίμπραήμ, Ίζζάτ, αντιπρόεδρος Ιράκ, 311, 317, 318
ΙΝΔΙΑ, σχέσεις μέ—, 304
ΙΡΑΚ, επίσκεψη Κ.Κ. στό—, 229, 311-320
ΙΡΛΑΝΔΙΑ, σχέσεις μέ—, 195, 322-324, 389
ΙΤΑΛΙΑ, επίσκεψη Κ.Κ. στήν—, 277-279· βλ. καί ΕΟΚ
Ίωαννίδης, Δ., 37
Ίωάννης-Παῦλος Β', Πάπας, 279
ΙΩΑΝΝΙΝΑ, συμμετοχή Κ.Κ. στόν εορτασμό γιά απελευθέρωση—, 41-43

Κ

Καλαντζάκος, Α., βουλευτής, 126, 170
Καλλίας, Κ., βουλευτής, 170
Καλλιγᾶς, Κ., δημοσιογράφος, 332
Καλογερᾶς, Π., πρεσβευτής στή Μόσχα, 246· πρεσβευτής στή Βόννη, 397, 400
Καλούδης, Ν., βουλευτής, 169
Καλτετζιώτης, Ν., υφυπουργός Παιδείας, 454
Καμπόσκυν, Λ., πρεσβευτής ΕΣΣΔ στήν Αθήνα, 221
ΚΑΝΑΔΑΣ, σχέσεις μέ—, 19
Κανδύλης, Γ., γενικός διευθυντής ΚΕΔ, 404
Κανελλόπουλος, Α., υπουργός Οικονομικών, 103, 333, 336, 393, 404· Γεωργίας, 452· —, Π., 33, 177, 184, 372, 374, 446, 451
Καντάρ, Γ. (Kádár, János), γενικός γραμματέας Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ούγγαρίας, 255, 256, 271
Καντάφι, Μ., ηγέτης Λιβύης, 207, 336, 429
Καντούμι, Φ., υπεύθυνος Εξωτερικών Σχέσεων ΟΑΠ, 385
Καραγιάννης, Ε., αντιστράτηγος, αρχηγός ΓΕΣ, 374
Καραϊσκάκης, Δ., 126
Καραμανλῆς, Α., υφυπουργός Προεδρίας, 62, 436, 452
Καραμανλῆς, Κ., passim
— ανάδειξη — στό αξίωμα τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας: πρόωρες φῆμες περί—, 356-357· αναγγελία υποψηφιότητας, 432-434· εκλογή—, 443-447· Κυβέρνηση—, παραίτηση, 447· στάση κομμάτων αντιπολιτεύσεως, 434, 448-451· όρκωμοσία—, 454-455· σχόλια ελληνικού καί διεθνοῦς τύπου, 455-466· συγχαρητήρια μηνύματα ξένων ηγετῶν, 466-469· Ιδιόγραφη αναφορά Κ.Κ. στά γεγονότα εκλογῆς, 469-474
Καραπιπέρης, Χ., υφυπουργός Γεωργίας, 454
Κάρασεκ, Φράντς (Karasek, Franz), γενικός γραμματέας Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, 428, 429, 430, 467
Καρατζᾶς, Χ., υφυπουργός Παιδείας, 357
Καρδάρας, Δ., βουλευτής, 446
Κάρρινγκτον, Π.Α., 6ος βαρῶνος (Carrington, Peter, Alexander, Rupert), υπουργός Εξωτερικών Βρετανίας, 150, 274, 332
Κάρστενς, Κ. (Carstens, Karl), πρόεδρος Βουλῆς ΟΔ Γερμανίας, 37, 467
Κάρτερ, Τζ. (Carter, Jimmy), πρόεδρος ΗΠΑ, 35, 59, 73, 118, 138, 150, 169, 221, 223, 239, 241, 248, 270, 295, 336, 337, 377, 380, 382, 384, 400, 401, 424, 429, 466
Κάστρο, Φ. (Castro, Fidel), 248, 328
Κατράκης, Μ., 403
Κατσαδήμας, Ι., υφυπουργός Εθνικῆς Αμύνης, 98, 374
Κατσαούνης, Α., βουλευτής, 388
Κατσιγιάννης, Χρ., βουλευτής, 187
Κέην, Ρ. (Kane, R.), πρόεδρος αμερικανικῆς Ολυμπιακῆς Επιτροπῆς, 377
Κεφαλογιάννης, Ε., υπουργός Εμπορικῆς Ναυπλίας, 340· —Ι., υφυπουργός Εσωτερικῶν, 454
Κιλλάνιν, λόρδος, πρόεδρος ΔΟΕ, 375, 377, 378
ΚΙΝΑ, επίσκεψη Κ.Κ. στήν—, 207, 286-304· σχόλια διεθνοῦς τύπου γιά— 306-311
Κίσινγκερ, Χ. (Kissinger, Henry), 221, 295, 317, 368
Κλάου, Κρ. Βάν ντέρ (Klaauw, Christoph van der), υπουργός Εξωτερικῶν Ολλανδίας, 131
Κλής, Π., 126
ΚΟΔΗΣΟ (Κόμμα Δημοκρατικοῦ Σοσιαλισμοῦ), ίδρυση—, 19
Κοθρῆς, Ε., βουλευτής, 35
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, γενικές κατευθύνσεις-απολογισμός προγράμματος 1976-1980, 438-442· πενταετές πρόγραμμα—, 438· ενίσχυση ΤΕΒΕ, 284, 387· απόφαση γιά ανέγερση γενικοῦ νοσοκομείου στή δυτική Μακεδονία, 36· νέο πρόγραμμα ὑγείας, 222, 432· ιατροφαρμακευτική περίθαλψη εργαζομένων, 325· αναπροσαρμογή αγροτικῶν συντάξεων, 382
Κολισέφσκυ, Λ., αντιπρόεδρος Γιουγκοσλαβίας, 443
Κολλάρ, Κλώντ (Collard, Claude), πρόεδρος Γαλλικῆς Ολυμπιακῆς Επιτροπῆς, 381, 430
Κολόμπο, Ε. (Colombo, Emilio), πρόεδρος Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, 150
Κονίτσας, Θ., 126
Κονοφάος Σ., αντιναύαρχος, αρχηγός ΓΕΝ, 336
Κοντογεώργης, Γ., υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου, αρμόδιος γιά θέματα ΕΟΚ, 40, 91, 139, 143, 183, 199, 334
Κοντογιαννόπουλος, Β., υφυπουργός Παιδείας, 264, 454
Κοσίγκα, Φ. (Cossiga, Francesco), Ιταλός πρωθυπουργός, 277, 278

Κοσμαδόπουλος, Δ., 55
Κοσύγκιν, Α., Σοβιετικός πρωθυπουργός, 230, 235, 236, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 248, 249, 252, 253, 254, 270, 271, 301, 303, 307, 403
ΚΟΥΒΑ, σχέσεις μέ—, 328
ΚΟΥΒΕΪΤ, σχέσεις μέ—, 201
Κούν, Κ., 403
Κουντενχόβε-Καλλέργι, Βραβεῖο, ἐπίδοση — στόν Κ. Τσάτσο, 414
Κόχραν, Θ. (Cochran, Thad), Ἀμερικανός γερουσιαστής, 420, 424
Κράτσας, Α., 126
Κρίστοφερ, Γ. (Christopher, Warren), ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν ΗΠΑ, 19, 380
ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ (ΚΕΔ), βλ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
Κυπριανοῦ, Σ., πρόεδρος Κυπριακῆς Δημοκρατίας, 95, 98, 139, 187, 223, 243, 336, 337, 338, 391, 469
ΚΥΠΡΟΣ
— ἀπολογισμός κυβερνητικῆς πολιτικῆς — ἀπό Κ.Κ. στή Βουλή (16.1.79), 21, (11.1.80), 364· μήνυμα Κ.Κ. πρός Ἑλληνοκυπρίους, 195· ὁμιλία Γ. Ράλλη στή ΓΣ ΟΗΕ, 223
— συναντήσεις Κ.Κ. — Κυπριανοῦ: (9.4.79), 95· (12-13.4.79), 98-99· (19.5.79), 139· (27.6.79), 187· (24.9.79), 222-223· (10-11.12.79), 336-339· μέ Ἀρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο, 165
— συμφωνία Κυπριανοῦ-Ντενκτάς γιά διακοινοτικές συνομιλίες, 139
— βλ. καί ΕΣΣΔ, ΗΠΑ, ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ, ΤΟΥΡΚΙΑ
Κυριακάκος, Γ., δήμαρχος Πειραιᾶ, 284
Κυριακόπουλος, Λ., τεχνικός σύμβουλος πρωθυπουργοῦ, 36, 97, 281, 402, 404, 418
Κύρκος, Λ., βουλευτής, 182, 183, 184, 443, 446
Κωττάκης, Μ., πρεσβευτής στό Βουκουρέστι, 438

Λ

Λαγάκος, Ε., πρέσβης, 274
Λαζάρ, Γκ. (Lâzâr, Gyorgy), Οὐγγρος πρωθυπουργός, 254, 256, 258
Λαζαρίδης, Ν., ὑποστράτηγος, 98, 430
Λαμπράκης, Χρ., 169
Λάσκαρης, Κ., ὑπουργός Ἐργασίας, 36, 452
Λέβιν, Κ. (Levin, Carl), Ἀμερικανός γερουσιαστής, 84
Λεκανυέ, Ζ. (Lecanuet, Jean), πρόεδρος UDF, 381
ΛΙΒΥΗ, σχέσεις μέ—, 36, 207, 336
Λούνς, Γ. (Luns, Joseph), γενικός γραμματέας ΝΑΤΟ, 58, 59, 118, 332
Λύντς, Τζ. (Lynch, John), Ἰρλανδός πρωθυπουργός, 139, 322

Μ

Μακάριος, 33, 139, 202, 242, 291, 292, 338, 391
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, passim, περιοδεία Κ.Κ. στήν ἀνατολική—, 215-219
Μάκ Κλόσκυ, Ρ. (McCloskey, Robert), πρεσβευτής ΗΠΑ στήν Ἀθήνα, 118, 201, 202, 203, 221, 222, 378
Μάκ Μίλλαν, Χ. (Macmillan, Harold), 419
Μάνος, Στ., ὑφυπουργός Δημοσίων Ἔργων, 36, 97, 204, 388, 404· ὑπουργός Χωροταξίας, 407· ὑπουργός Βιομηχανίας, 452
Μαριδάκης, Γ., ἀκαδημαϊκός, 165
Μαρτένς, Β. (Martens, Wilfried), Βέλγος πρωθυπουργός, 139, 148
Μάρτης, Ν., ὑπουργός Βορείου Ἑλλάδος, 322, 452
Ματχόφερ, Χ. (Matthöfer, Hans), ὑπουργός Οἰκονομικῶν ΟΔ Γερμανίας, 391, 392, 394, 395, 400
Μαῦρος, Γ., 181, 184, 373
ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ, ἐπίσκεψη Κ.Κ. στή—, 274-277· βλ. καί ΕΟΚ
ΜΕΣΑΝΑΤΟΛΙΚΟ, ζήτημα, ἀπόψεις Κ.Κ. γιά—, 362-363· συνομιλία Κ.Κ. μέ Τίτο, 71-74· μέ Ρ. Μπάρ, 191-192· ἀπόψεις Γ. Ράλλη ἐνώπιον ΓΣΟΗΕ, 223· βλ. καί ΙΡΑΚ, ΛΙΒΥΗ, ΟΑΠ, ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ, ΣΥΡΙΑ
Μήτσης, Φ., πρύτανης Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 416, 417
Μητσοτάκης, Κ., ὑπουργός Συντονισμοῦ, 36, 40, 157, 183, 207, 286, 325, 340, 393, 430, 435· ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, 452, 464, 472
Μινωτῆς, Α., 403
Μιχαήλ, Λ., ὑφυπουργός Γεωργίας, 454
Μολυβιάτης, Π., πρέσβης, διευθυντής Πολιτικοῦ Γραφείου πρωθυπουργοῦ, 41, 95, 201, 226, 273, 274, 279, 301, 384, 400
Μονταίηλ, Γ. (Mondale, Walter), ἀντιπρόεδρος ΗΠΑ, 138
ΜΟΡΝΟΣ, βλ. ΕΡΓΑ, ὑδρευτικά
Μούτσιος, Γ., ὑφυπουργός Συγκοινωνιῶν, 454
Μπαίηκερ, Χ. (Baker, Howard Henry Jr.), Ἀμερικανός γερουσιαστής, 420, 422, 424
Μπάλκος, Α., ὑπουργός Δημοσίας Τάξεως, 375
Μπαντουβᾶς, Κ., βουλευτής, 170, 184
Μπάρ, Ρ. (Barre, Raymond), Γάλλος πρωθυπουργός, 99, 190, 191, 317, 467
Μπέης, Δ., δήμαρχος Ἀθηναίων, 284
Μπίντεν, Τζ. (Biden, Joseph Robinette Jr.), Ἀμερικανός γερουσιαστής, 420, 422, 424
Μπίρης, Σ., 126
Μπίτσιος, Δ., 221
Μποδοσάκης - Ἀθανασιάδης, Π., Ἵδρυμα—, 36
Μποκοβός, Π., ὑφυπουργός Οἰκονομικῶν, 454
Μπουρνιᾶς, Λ., ἀντιπρόεδρος Βουλῆς, 454
Μποῦτος, Ι., ὑπουργός Γεωργίας, 38, 43, 62, 166, 183, 281, 326, 334, 425· ὑπουργός Συντονισμοῦ, 452
Μπράουν, Χ. (Brown, Harold), ὑπουργός Ἀμύνης ΗΠΑ, 112
Μπρέζνιεφ, Λ., 70, 73, 108, 111, 169, 179, 231, 234, 235, 239, 246, 248, 253, 255, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 278, 296, 297, 306, 328, 329, 429, 466
Μυλωνᾶς, Γ., 443, 446
Μυράτ, Δ., 403

Ν

Νατάλι, Λ. (Natali, Lorenzo), ἀντιπρόεδρος Ἐπιτροπῆς ΕΟΚ, 35, 40, 91, 139, 142, 169
ΝΑΤΟ, πλήρης ἐπανένταξη Ἑλλάδος στό—, 22, 58-61, 113-119, 134-135, 201-203, 226, 274-276, 280, 285, 365, 383-385, 389-391, 397-401· θέση Ἑλλάδος γιά ἀνάπτυξη πυραύλων μέσου βεληνεκοῦς σέ χῶρες—, 332· βλ. καί ΕΣΣΔ, ΗΠΑ, ΙΤΑΛΙΑ, ΟΔ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ, ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ, ΤΟΥΡΚΙΑ
ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, σύνοδοι Κ.Ο.—, 87-91, 165, 382-383, 396· Α΄ Συνέδριο—, 119-127· μήνυμα Κ.Κ. πρός ἑορτή ΟΝΝΕΔ, 227· περιφερειακά Συνέδρια—, 266-267, 417· χαιρετισμός Κ.Κ. γιά πενταετία ἀπό ἵδρυση—, 322· ἐκλογή Γ. Ράλλη ὡς ἀρχηγοῦ—, 451-452
Νησιώτης, Τ., μέλος ΔΟΕ, 377, 378
Νιάνιας, Δ., ὑπουργός Πολιτισμοῦ, 19, 385, 403, 404
ΝΙΓΗΡΙΑ, σχέσεις μέ—, 415-416
Νίμιτς, Μ. (Nimetz, Matthew), ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν ΗΠΑ, 384, 401
Νίξον, Ρ. (Nixon, Richard), 429
Ντάβος, Ι., στρατηγός, ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, 58, 59, 60, 113, 114, 115, 116, 118, 134, 135, 226, 276, 285, 374, 375, 385, 390, 398, 399, 400, 430

Ντάουμε, Β. (Daume, Willy), πρόεδρος Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς ΟΔ Γερμανίας, 380
Ντεμιρέλ, Σ. (Demirel, Suleiman), 53, 108, 138, 139, 243, 244, 273, 292, 293, 393, 395, 400, 430
Ντένγκ Χσιάο Πίνγκ, ἀντιπρόεδρος Λαϊκῆς Κίνας, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 300, 301, 302, 307
Ντενκτάς, Ρ. (Denktaş, Rauf), 34, 139, 223
Ντρυόν, Μ. (Dryon, Maurice), 381, 460

Ξ

Ξυλούρης, Μ., βουλευτής, 184

Ο

ΟΑΠ (Ὀργάνωση γιά τήν Ἀπελευθέρωση τῆς Παλαιστίνης), σχέσεις μέ—, 226-227, 385
ΟΗΕ, συνομιλίες γιά Κύπρο ὑπό αἰγίδα—, 139· ὁμιλία Ράλλη ἐνώπιον ΓΣ—, 223· μήνυμα Κ.Κ. γιά ἐπέτειο ἀπό σύσταση—, 280
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
— γενικές κατευθύνσεις-ἀπολογισμός, 24-25, 187, 197-199, 207-214, 219, 324-325, 344· ἐφαρμογή προϋπολογισμοῦ 1979, 86-87, 197-198, 208· προϋπολογισμός 1980, 332-334· ἀντιμετώπιση πληθωρισμοῦ, 25, 199-201, 211-212, 222, 324-325, 333, 383, 386-387
— εἰσοδηματική πολιτική, 24, 36, 200, 210, 324-325, 382, 383, 407· πιστωτική πολιτική, 200· φορολογική πολιτική, 325-326· ἰσοζύγια πληρωμῶν, 208-210, 285-286, 333, 386-387· ἐπενδύσεις, 208· σύσταση-δραστηριότητα Κτηματικῆς Ἑταιρείας Δημοσίου, 204, 405, 418-419· χρηματοδότηση ἐπιχειρήσεων-ἵδρυση βιομηχανικῶν ζωνῶν στή Θράκη, 215· ἑλληνοσοβιετικές συνομιλίες γιά προμήθεια πετρελαίου, φυσικοῦ ἀερίου, ἠλεκτρική ἐνέργεια, ἐργοστάσιο ἀλουμίνας, 235-238
— ἀπολογισμός 1974-1980, βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
— βλ. καί ΕΟΚ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
Οἰκονομόπουλος, Κ., βουλευτής, 446
Οἰκονόμου, Γ., οἰκονομικός σύμβουλος πρωθυπουργοῦ, 197, 198
ΟΛΛΑΝΔΙΑ, ἐπίσκεψη πρωθυπουργοῦ—στήν Ἀθήνα, 131-138· βλ. καί ΕΟΚ
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ, πρόταση Κ.Κ. γιά μόνιμη τέλεση — στήν Ἑλλάδα, 321, 375-377· θετικές ἀντιδράσεις στήν πρόταση, 377-382, 428, 430, 435-438
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ, σχέσεις μέ—, 37, 59-61, 93, 95, 163-164, 391-395, 397-401· ἐπίσκεψη Κ.Κ. στήν—, 267-273· βλ. καί ΕΟΚ
ΟΝΝΕΔ, βλ. ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΟΟΣΑ, ἔκθεση γιά ἑλληνική οἰκονομία (1978-1979), 219
ΟΥΓΓΑΡΙΑ, ἐπίσκεψη Κ.Κ. στήν—, 254-258

Π

Παλαιοκρασσᾶς, Ι., ὑφυπουργός Συντονισμοῦ, 36, 97, 416· ὑπουργός ἄνευ Χαρτοφυλακίου, 452
Παλαιολόγος, Π., δημοσιογράφος, 131, 154
Παναγιωτόπουλος, Γ., ὑπουργός Ἐμπορίου, 45, 51· ὑπουργός Συγκοινωνιῶν, 452
Παπαδόγγονας, Α., ὑπουργός Συγκοινωνιῶν, 419
Παπαευθυμίου, Γ., βουλευτής, 184, 446
Παπαθεμελῆς, Στ., βουλευτής, 184, 446
Παπακωνσταντίνου, Κ., ἀντιπρόεδρος Κυβερνήσεις, 119, 126, 188, 266, 357, 375, 416, 434, 435, 451, 452, 454, 470, 471, 472
Παπαναστασίου, Κ., γενικός γραμματέας Ἀθλητισμοῦ, 62
Παπανδρέου, Α., 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 40, 41, 158, 163, 169, 175, 176, 178, 189, 264, 356, 368, 369, 370, 373, 374, 390, 391, 400, 434, 448, 455, 462, 463, 464·—, Γ., 178
Παπαρρηγόπουλος, Κ., ὑφυπουργός Οἰκονομικῶν, 407, 454
Παπασπύρου, Δ., πρόεδρος Βουλῆς, 195, 446, 454
Πατόλιτσεφ, Ν., Σοβιετικός ὑπουργός Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου, 238, 245
Πατσαλίδης, Ι., ὑπουργός Οἰκονομικῶν Κυπριακῆς Δημοκρατίας, 95
Πεπονῆς, Α., βουλευτής, 204, 388
Περγιάλης, Ν., 403
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, γενικές κατευθύνσεις-ἀπολογισμός, 321, 388-389· χωροταξικός σχεδιασμός, 36, 80-84· ρυθμιστικό σχέδιο Ἀθηνῶν, 36, 97-98, 204-207· ἵδρυση ὑπουργείου Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος, 62-64, 83, 388, 407· ἀποκέντρωση-πρόγραμμα ἀναπτύξεως ἐπαρχιακῶν πόλεων, 81-84· ἀναμόρφωση νομοθεσίας περί—, 83· νόμος περί οἰκιστικῶν περιοχῶν, 187-188· νόμος περί προστασίας δασῶν, 334-335· ἀναδάσωση λεκανοπεδίου Ἀττικῆς, 285, 425· μέριμνα γιά προστασία Ἀκροπόλεως, 426-428
Περτίνι, Α. (Pertini, Alessandro), πρόεδρος Ἰταλικῆς Δημοκρατίας, 277, 467
Πεσμαζόγλου, Ι., 19, 181, 182, 434, 450
ΠΑΝΗΜΜΥΡΟΠΑΘΕΙΣ (Μακεδονίας-Θεσσαλίας), μέριμνα γιά—, 322, 386
Πλουμίδης, Μ., δημοσιογράφος, 455
Πλυτᾶς, Γ., ὑπουργός Χωροταξίας, 452
Πνευματικός, Α., βουλευτής, 184, 446
Ποέρ, Α. (Poher, Alain), πρόεδρος Γαλλικῆς Γερουσίας, 407, 410, 414
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, πολιτιστικό πρόγραμμα - γενικές κατευθύνσεις, 385-386, 403-404, 424-425· ὀργάνωση ἐκθέσεων ἑλληνικῶν ἔργων τέχνης στό ἐξωτερικό, 19, 280· ἐνδιαφέρον Κ.Κ. γιά ἀνασκαφικό ἔργο στή Μακεδονία, 35-36· ἔργα συντηρήσεως Ἀκροπόλεως, 426-428· Πολιτιστικό Κέντρο Ἀθηνῶν, 264-266, 404-406, 425· Κέντρο Δελφῶν, 428· βλ. καί ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ
ΠΟΛΩΝΙΑ, σχέσεις μέ—, 164
Πονσέ, Φ. (Poncet, Jean-François), ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Γαλλίας, 91, 139, 155, 162
ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΟΠΛΑ, περιορισμός στρατηγικῶν — (Συνθήκη SALT II), 84-85, 169, 369· βλ. καί ΝΑΤΟ

Ρ

Ράλλης, Γ., ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, 19, 20, 45, 51, 53, 64, 65, 66, 67, 91, 95, 104, 113, 118, 135, 136, 143, 183, 222, 223, 229, 238, 245, 253, 259, 260, 262, 286, 302, 308, 311, 332, 336, 337, 356, 375, 385, 389, 393, 395, 396, 401, 420· πρόεδρος ΝΔ - πρωθυπουργός, 451, 455, 464, 471, 472, 472, 474· Κυβέρνηση—, 452-454
Ρέντης, Θ., ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, 416, 454
Ρέυ, Ζ. (Rey, Jean), 412
Ροδίου, Γ., ὑφυπουργός Ἐθνικῆς Ἀμύνης, 126, 454
Ρολάνδης, Ν., ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Κυπριακῆς Δημοκρατίας, 95, 336
Ρότζερς, Μ. (Rogers, Bernard), 285, 332, 384, 385, 389, 390, 398
ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ἐπίσκεψη Κ.Κ. στή—, 43, 61, 75-79· σχέσεις μέ—, 401, 438· βλ. καί ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Σ

Σαντάμ, Χουσεΐν, ἡγέτης Ἰράκ, 191, 311, 312, 314, 315, 317
Σαντάτ, Α., πρόεδρος Αἰγύπτου, 47, 48, 52, 72, 76, 108, 138, 191, 192
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ, ἐπίσκεψη Κ.Κ. στή—, 45-51, 61, 79
Σαρμπάνης, Π., Ἀμερικανός γερουσιαστής, 104
Σέελ, Β. (Scheel, Walter), 467
ΣΕΙΣΜΟΠΛΗΚΤΟΙ (Θεσσαλονίκης), μέριμνα γιά—, 36-37
Σενγκόρ, Λ., πρόεδρος Σενεγάλης, 280
ΣΕΝΕΓΑΛΗ, σχέσεις μέ—, 280-281
Σεραφείμ, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος, 19, 416
Σεργάκης, Ι., βουλευτής, 184-446
Σεφεριάδης (Σεφέρης), Γ., 104
Σέχου, Σαγκάρι, Α., πρόεδρος Νιγηρίας, 415
Σιένα, Τζ. (Siena James), ὑφυπουργός Ἀμύνης ΗΠΑ, 221
Σιράκ, Ζ. (Chirac, Jacques), δήμαρχος Παρισίων, 99, 134, 314
Σίσκο, Τζ. (Sisco, Joseph J.), 368
Σκούμπης, Δ., πρόεδρος Ἀρείου Πάγου, 189
Σμίτ, Χ. (Schmidt, Helmut), καγκελλάριος ΟΔ Γερμανίας, 60, 93, 107, 150, 159, 163, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 303, 380, 391, 397, 399, 400, 467
Σόουμς, Κρ. (Soames, Sir Christopher), Λόρδος πρόεδρος βρετανικοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, 274
Σουμάν, Ρ., Βραβεῖο—, ἐπίδοση — στόν Κ.Κ., 407-414
Σουσουργιάννης, Ε., 126
Σουφλιᾶς, Γ., ὑφυπουργός Συντονισμοῦ, 452
Σοφούλης, Θ., γενικός γραμματέας ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, 404
Σταθᾶτος, Στ., πρέσβης, 279
Σταμάτης, Γ., ὑπουργός Δικαιοσύνης, 189, 281, 375, 452
Στεφανόπουλος, Κ., ὑπουργός Προεδρίας, 451, 452, 472
Στράτος, Ι., πρόεδρος ΔΣ ΕΛΒ, 341·—, Χρ., ὑπουργός Ἐσωτερικῶν, 452
Στρούγκαλ, Λ. (Strougal, Lubomir), Τσέχος πρωθυπουργός, 258, 259, 260, 262, 263
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ, ἀστικές Ἀθηνῶν, 402· ἐκσυγχρονισμός σιδηροδρόμων, 403· νέο ἀεροδρόμιο Ἀθηνῶν, 403· ὑπογραφή συμπληρωματικῆς συμβάσεως γιά προμελέτη μετρό, 419· βλ. καί ΕΡΓΑ, συγκοινωνικά, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, συμμετοχή Ἑλλάδος στό—, 428-430
ΣΥΡΙΑ, σχέσεις μέ—, 195· ἐπίσκεψη Κ.Κ. στή—, 51-54, 61, 79

Τ

Ταλιαδοῦρος, Α., ὑπουργός Παιδείας, 397, 452
Ταταρίδης, Στ., ὑφυπουργός Ἐμπορίου, 454
Ταχυρίδης, Α., βουλευτής, 37
ΤΑΥΛΑΝΔΗ, διέλευση Κ.Κ. ἀπό—, 304
Τζαννετάκης, Τζ., ὑπουργός Δημοσίων Ἔργων, 452
Τζένκινς, Ρ. (Jenkins, Roy), πρόεδρος Ἐπιτροπῆς ΕΟΚ, 40, 139, 142, 162, 184, 467
Τζιτζικώστας, Γ., 126
Τζούνης, Ι., πρέσβης, γενικός διευθυντής ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, 95, 223, 380, 383, 384
Τζουράνοβιτς, Β., Γιουγκοσλάβος πρωθυπουργός, 64, 65, 66, 67, 68, 70
Τίτο, Ἰωσήφ Μπρόζ, 53, 64, 65, 67, 70, 71, 72, 73, 74, 79, 99, 106, 110, 127, 128, 129, 135, 136, 248, 249, 295, 300, 308, 338, 374, 400, 464· θάνατος—, 443
Τόρν, Γκ. (Thorn, Gaston), πρωθυπουργός Λουξεμβούργου, 139, 148
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ἐπιδιώξεις κυβερνητικῆς πολιτικῆς, 431-432
ΤΟΥΡΚΙΑ, σχέσεις μέ—, 21-22, 34, 38-40, 55-58, 61, 93-95, 112-113, 164, 192-195, 264, 280, 364, 369, 387, 395-396, 401-402, 415-416· βλ. καί ΚΥΠΡΟΣ, ΝΑΤΟ, ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, ΗΠΑ, ΕΣΣΔ, ΓΑΛΛΙΑ, ΙΤΑΛΙΑ, ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ, ΟΔ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
Τριανταφύλλου, Κ., ὑφυπουργός Γεωργίας 425
Τσαλδάρης, Α., ὑφυπουργός Προεδρίας, 36, 454
Τσαμαδός, Ν., πρέσβης, 221
Τσαπάρας, Στ. βουλευτής, 37
Τσάτσος, Κ., πρόεδρος Δημοκρατίας, 15, 98, 99, 104, 131, 138, 147, 280, 335, 356, 357, 358, 389, 407, 408, 414, 447, 454, 455, 462, 469, 470, 471
Τσαουσέσκου, Ν. (Ceausescu, Nicolae), 43, 54, 75, 76, 78, 79, 107, 127, 128, 129, 401, 438, 469
Τσέρτς, Φ. (Church, Frank), πρόεδρος Ἐπιτροπῆς Διεθνῶν Ὑποθέσεων Γερουσίας ΗΠΑ, 113, 380
ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ, ἐπίσκεψη Κ.Κ. στήν—, 258-264
Τσουδεροῦ, Β., βουλευτής, 170
Τσουκαντᾶς, Α., ὑφυπουργός Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, 454
ΤΥΠΟΣ, συνάντηση Κ.Κ. μέ προεδρεῖο Διεθνοῦς Ἰνστιτούτου—, 169· ἀναδιοργάνωση τηλεοπτικοῦ δικτύου, 204

Υ

ΥΓΕΙΑ, βλ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Ὑψηλάντη, Αἰ., 403

Φ

Φαφούτης, Κ., εἰσαγγελέας Ἀρείου Πάγου, 189
Φάχντ, διάδοχος Σαουδαραβικοῦ θρόνου, 47, 48, 49, 51
Φικιώρης, Ι., ὑπουργός Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, 452
Φλωράκης, Χ., 230, 450
Φραίηζερ, Μ. (Fraser, John Malcolm), Αὐστραλός πρωθυπουργός, 381

Χ

Χαίηγκ, Α. (Haig, Alexander), ἀνώτατος διοικητής δυνάμεων ΝΑΤΟ Εὐρώπης, 58, 59, 60, 113, 114, 115, 116, 118, 119, 134, 135, 202, 203, 226, 273, 285, 390, 398, 399, 400
Χατζηγάκης, Σ., 126
Χίλλαρυ, Π. (Hillery, Patrick), πρόεδρος Ἰρλανδίας, 389
Χνιοῦπεκ, Μπ. (Chnoupek, Barislav), ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Τσεχοσλοβακίας, 259, 262
Χομεϊνί, 52, 73, 110, 295, 314, 315, 424, 429
Χότζα, Ε. (Hoxha, Enver), 99, 135
Χούα Κοῦο Φένγκ, 53, 70, 71, 73, 286, 288, 296, 302, 303, 304
Χούζακ, Γκ. (Husák, Gustáv), πρόεδρος ΛΔ Τσεχοσλοβακίας, 259, 262
Χούτας, Στ., βουλευτής, 184, 446
Χρυσόστομος, Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, 165
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ, βλ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ